

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS,

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, ŒCONOMICA,
OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA CONCILII TRIDENTINI (ANNO 1545) PRO LATINIS
ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT :

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA
ECCLESIE SÆCULA ET AMPLIUS,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS, INTER SE CUMQUE NONNULIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER
CARTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS OPERIBUS
POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICI-
BUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS, SIVE AUCTORES ALIQUIS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS,
DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM
MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA;
OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM
ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS,
SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONI-
CUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ULLA EXCEPTIONE; SED PRÆSERIM DIUOBUS INDICIIBUS
IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO SCILICET RERUM, QUO CONSULTO, QUIQUID NON SOLUM TALIS TALISVE
PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSO, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT,
UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT
OBIVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM
SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESIOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR: CHARACTERUM NITIDITAS,
CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS FLEXUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS
TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTAN-
TIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆSERIMQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA,
SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM,
PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES
ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADIUTORUM.

SERIES GRÆCA POSTERIOR,

IN QUA PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE GRÆCÆ
AB ÆVO PHOTIANO USQUE AD CONCILII FLORENTINI TEMPORA :

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ cleri universæ,

SIVE CURSuum COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIA, AD INSTAR IPSIUS ECCLESIE, IN DUAS PARTES DIVIDITUR, ALIA NEMPE LATINA, ALIA GRÆCO-LATINA. LATINA, JAM
PENITUS EXARATA, QUOAD PRIMAM SERIEM VIGINTI-QUINQUE ET DUCENTIS VOLUMINIBUS MOLESUA STAT, MOXVE POST PERACTOS
INDICES STABIT, AC QUINQUE-VIGINTI-CENTUM ET MILLE FRANCIS VENIT. GRÆCA DUPLICI EDITIONE TYPIS MANDATA EST.
PRIOR GRÆCUM TEXTUM UNA CUM VERSIONE LATINA LATERALIS AMPECTITUR, ET AD NOVE ET CENTUM VOLUMINA
PERVENIT, SED SINE INDICIIBUS; POSTERIOR AUTEM HANC VERSIONEM TANTUM EXHIBET, IDEOQUE INTRA QUINQUE ET QUIN-
QUAGINTA VOLUMINA RETINETUR; UTRIQUE VIGESIMA QUARTA DIE DECEMBRIS 1860 OMNINO APPARUERAT. UNUMQUODQUE
VOLUMEN GRÆCO-LATINUM OCTO, UNUMQUODQUE MERE LATINUM QUINQUE FRANCIS SOLUMMODO EMITUR: UTRIQUE
VERO, UT PRETII HUIUS BENEFICIO FRUATUR EMPTOR, COLLECTIONEM INTEGRAM SIVE GRÆCAM SIVE LATINAM, 326 VOLU-
MINIBUS PRO AMPLIORI EDITIONE ET 272 PRO MINORI ABSQUE INDICIIBUS CONSTANTEM, COMPARET NECERSE ERIT, SÆPUS
ENIM CUJUSQUE VOLUMINIS AMPLITUDINEM NECNON ET DIFFICULTATES VARIA PRETIA EQUABUNT. ATTAMEN, SI QUIS EMAT
INTEGRE ET SEORSIM COLLECTIONEM GRÆCO-LATINAM, VEL EANDEM EX GRÆCO LATINE VERSAM, TUM QUODQUE VOLUMEN
PRO NOVE VEL PRO SEX FRANCIS OBTINEBIT. ISTE CONDITIONES SERIEBUS PATROLOGIÆ NONDUM EXCUSIS APPLICANTUR.

PATROLOGIÆ GRÆCÆ TOMUS CX.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO HAMARTOLUS

EXCUEBATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,

IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUË, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISIINA.

1863

Et
P4
v. 110

SÆCULUM X. ANNUS 914.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ

ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

ἸΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΤΟΥ ΕΠΙΚΛΗΝ

ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD EX VARIIS CHRONOGRAPHIS ET EXPOSITIONIBUS DECERPISIT CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMINE

HAMARTOLUS.

PRIMUS AD FIDEM CODICIS MOSQUENSIS, ADJECTA PASSIM VARIETATE RELIQUORUM CODICUM, NEC NON LEONIS GRAMMATICI ET CEDRENI, ET ANNOTATIS LOGIS S. SCRIPTURÆ, PATRUM ECCLESIASTICORUM ET CÆTERORUM SCRIPTORUM LAUDATIS, ANNISQUE ANTE ET POST CHRISTUM NATUM IN MARGINE ADSRIPTIS, GRÆCE EDIDIT

EDUARDUS DE MURALTO.

EDITIO PARIENSIS JUXTA EDITIONEM PRINCIPEM, ADJECTA LATINA INTERPRETATIONE, TYPIS REPETITA

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSE,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNICUS.

VENIT 10 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA D'AMBOISE, OLIM PROPE PORTAM LUTETIÆ PARIORUM VULGO D'ENFER
NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUGE, NUNC VERO INTRA MŒNIA PARISIINA.

1863

SÆCULUM X. ANNUS 914.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CX CONTINENTUR.

GEORGIUS MONACHUS, COGNOMENTO *HAMARTOLUS*.

Prolegomena. 1° De Georgio monacho et de continuatoribus ejus et exscriptoribus; 2° de codicibus. col. 9

Chronicum breve, ab orbe condito ad annum post Christum natum 840 et a diversis scriptoribus ad annum usque 1143 continuatum. Ex editione Petropolitana principe quam anno 1859 procuravit vir doctus Eduardus de Muralto, qui, pro sua humanitate, nobis ut in Patrologia nostra locum obtineret potestatem fecit. 41

256416

256416

PROLEGOMENA.

CAPUT PRIMUM.

De Georgio monacho dicto Hamartolo et de continuatoribus ejusdem et exscriptoribus.

[I-V] § 1. Constantinus jam Porphyrogennetus hanc Georgii monachi Chronographiam *excerpsit* in codice Vaticano N. 1418, p. 175; cujus verba de Chosroe p. 565 editionis nostræ inveniuntur conferenda cum illis quæ p. XXIII (col. 26) illo e codice exscriptimus. Alterum fragmentum a Porphyrogenneto e Vita Leonis Isauri in codice Vaticano 1246 f. 40 laudatum vide p. 629 editionis hujus in qua solum adjectivum Ἀρραμιτιῶν desideratur.

Georgii loci a Glyca laudati in nostro libro primo et in secundo c. 14 diserte leguntur; non vero Georgii Syncelli sunt, qui Kaini uxorem p. 14 *Assuam* vocat, non *Azuram* ut Glycas Georgium seculus p. 221; idem p. 223 dicit: Ὁ δὲ Γεώργιος οὐκ ἐπὶ θανάτῳ τελευτῆσαι τὸν Κἀὶν φησὶν, Syncellus vero 19: Κἀὶν ἀπέθανεν ἐμπροσθέντος ἐπ' αὐτὸν οὐχού· sed Georgius noster p. 5 et hanc et deteriorem mortem refert, scilicet ab ipso illo Kaini illatam. Glycas p. 294 jejunium e Georgio memorat Moysis octoginta dierum continuorum, quod chronographus monasticus primus calculaverat p. 85, cum Syncellus p. 25 duas tantum quadragesimas, sed inter se distinctas habeat.

[VI] § 2. Scriptor ipse se *monachum* pluries significat (cc. CXVIII, CXIX, CLXXV, CLXXX, 3, CXC1, 3, 10, CXCIV, 3, CXCv, 5, CXCvIII, 7, 9, 10, CC, 3, 4, 19, CCv, 9-12, CCvIII, 4-7, CCXXv, 6, CCXXVI, nota, CCXXXII, 9, CCXXXIII, 2, CCL1-CCLIII, 32, CCLIV, 1, CCLVI, 1, CCLIX, 14, CCLXVIII, 3, et quidem *deserti Nitritici* (CXCIV, 3).

§ 3. *Alexandrinus* fuit Georgius monachus aut Alexandrinum scriptorem ante omnes consuluit, si mentionem hujus urbis et Ægypti sæpius cæteris omnibus factam consideras (ex. gr. cc. C, CLXXV, CLXXXIII, CXCvIII, CC, CCv, 12, CCXXIII, 11, CCXXv, CCXXVI, 5, CCXXX). Certe Constantinopolitanus non fuit, cum contra Constantinopolitanorum Cæsareo-papismum et iconoclasiam consensum orbis Christiani in testimonium afferat c. CCLXII, 26, quamvis urbem regiam ad idolorum et monachorum cultum "reversam c. CCLXIII, 5 Theupolin nominet.

§ 4. In *Præfatione*, ejus formula introductoria, Οἱ ἔξω καὶ. pp. 76, 546 et 469, de scriptoribus sæcularibus a chronographo Christiano repetitur, monachus noster vel, ut ipse e more inter viros ecclesiasticos usitato se nuncupat (4, 8), ὁ Ἀμαρτωλὸς, promittit se opus suum quatuor libris absoluturum, quorum ultimus imperatores Christianos exhibeat inde a primo Constantino usque ad ultimum (τελευταίου, cf. p. 223), quem scriptor noverat Michaelē III, vel potius usque ad *restitutum monachorum ordinem* (p. 2), et *imaginum cultum* a concilio anni 842 iterum stabilitum.

Hic orthodoxiæ restauratæ annus terminus non soium, sed etiam finis conscribendæ historiæ Georgio monacho fuit, sicut apparet e capitibus CCLXII, 13, CCLXVIII, 10-13, 15, CCLXII, 18.

§ 5. Ipse vero *haud diu post hæc tempora scripsit*, quod colligere licet 1° ex eo quod scriptor Græcus *Romanam Ecclesiam* præ Orientali ab iconoclastis corruptam *extulit*, et quidem talem in modum qui tempore Photiano (inde ab a. 854) vel, Ecclesia Orientali cum Romana dimicante, cogitari amplius nequit. Confer etiam p. 276 traditiones Romanas a Græcis diversas, sed ideo minime [VII] impræbittas; 2° quod p. 634 *litterarum studium sub Michaelē et Theodora renovatum* esse dicitur, quæ late jam Michaeli inde ab a. 856 sine matre regnanti amplius non conveniebat. 3° *Vindobonensis tantum præfatio*, a manu recenti restaurata, cum versionibus Slavonicis τελευτήσαντος pro τελευταίου habet; unde Hodius (in præfatione ad Malelam p. LXXV ed. Bonnensis) aliique conjecerunt, opus quod in a. 842 desierit, non esse ejusdem scriptoris qui usque ad Michaelis mortem, scilicet usque ad a. 868 progredi voluisset. Quæ conjectura cum nullo alio quam lectionis Vindobonensis et Slavonicæ fundamento nitatur contra optimorum codicum lectionem, 4° etiam *clausulæ* antiquissimæ Coislinianæ (134), Palatinæ et Mosquensis repugnat, quæ post relatam synodum anni 842 adnotat: Ἔως ἂν τοῦ Γεωργίου, ἀπὸ τοῦδε τοῦ Λογοθέτου (p. 721). Quod si vero in fine libri quinti (p. 851) legitur, Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου, inde sequitur hunc solum librum, non vero IV priores Logothetæ esse, cujus relatio eodem

* Paginae editionis Petropolitanae hic numeris Romanis inclusis, at in textu Græco Arabicis grandioribus repræsentantur. Sciat autem Lector, lineas non ab initio columnæ nostræ, sed inde a cifra gradineti συμπληρωματικῆς esse.
" Verba viri docti et de nobis bene meriti non mutamus, sed nostra non facimus. Edit. PATR.

modo finem habere dicitur, quo Georgii finis indicatur. 5° Antiquissimus omnium codicum, Coislinianus 310, sæculi x, sicut et Parisiensis 5705 et 1706, præter quatuor libros in a. 842 desinentes nihil omnino habent, atque solus 997 usque Michaelis III ad mortem produci dicitur Oxoniensis, continuatorem cum cæteris codicibus exhibet. — 6° Notandum est in enarrandis rebus a Leone Armeno (813-820), Michaelis II (820-829) et Theophilo (829-842) gestis scriptorem maxime diffusum esse; in Vita imperatorum præcedentium, quorum æqualis non fuit, multo breviorum. Cf. quidem longam de originibus monasticis digressionem (p. 242, 268), tempore Iconomachorum et quidem post Constantinum Copronymum scriptam, qui monachos utpote imaginum acerrimos defensores haud minus impugnasse dicitur quam ipsas imagines; ejus vero ultimos in annos (763-775) plura cadunt quorum traditionem paternam potius quam sui ipsius testimonium scriptor affert (c. CCXLIII, 34-40). 7° Theophili autem æqualem fuisse colligi poterit e c. CCXXIV, 16. — 8° Idolorum gentilium cultum, quem hellenismum vocat, cum sæpius refutasset Georgius (cc. IV-VIII, CXCI, CC, CCXXVII, 18, CCXXXV, 13, 14, CCXLVIII, 10), eo acrius [VIII] imaginum Christianarum cultum defendit (c. CXV, CXCI, CCXXVI, CCXLVIII, CCLIII, CCLXII). Unde efficitur eum hæc scripsisse qui vis triumphantes imagines viderit earumque alteram eversionem omnibus modis prohibendam sibi proposuerit.

§ 6. Ipse se tractatum de Paulicianis scripsisse prodicitur (c. CCXXXVIII, 14, 48), e quo relationem iidem de sectariis Vitæ Pogonati inseruit. Hæc autem et quæ de Manete retulit Georgius C. CLXII, Petrus Siculus, qui de Paulicianis circa a. 870 scripsit, repetisse videtur pp. 36-66, 16-18 et 30 editionis Raderianæ Ingolstadii 1604.

§ 7. Præter libros a Georgio excerptos, editos et ineditos, quos auctorum tabula recensebit, sed quorum nullus Nicephorum († 829) excedit, chronographus noster usus esse videtur scriptis ab ipso diserte non laudatis, ex. gr. c. XCIV, 5, ubi testis oculatus anni 570 loquitur, c. CXXVIII ubi quingentos tantum annos inde ab Adriano imperatore elapsos enumerat alius scriptor.

§ 8. Quod vero scriptoris indolem attinet, in illis, quæ quinto libro et sequentibus leguntur 1° nulla loca biblicorum, Patrum ecclesiasticorum aliorumque usque ad Nicephorum († 829) scriptorum laudata inveniuntur quæ ubique IV primis in libris obvia sunt, sicut jam auctorum index ostendet; neque post a. 843 inveniuntur paræneses illæ dogmaticæ, polemicæ et morales, quas ipse Georgius nominat digressiones (p. 51, 131, 150, 206, 253, 285, 327, 329, 332, 336, 357, 362, 369, 415, 420, 430, 436, 482, 485, 541, 548, 572, 581, 591, 597, 598, 604, 640, 643, 677, 686, 689, 692, 694, 708, 710). Deest inde a quinto libro illa enumerandi methodus in argumentando a Georgio sæpius adhibita (p. 6, 82, 124, 137, 232, 304, 362, 527, 607). Sunt alia plura quæ scriptorem omnium quatuor priorum librorum eundem esse evincant; v. c. eadem de barbarorum virtutibus et moribus referuntur (p. 26 et 264); reges Christiani cum Judaicis vel eorum inimicis [IX] ex. gr. Senacherimo sæpius conferuntur (p. 689, 684, 695); eadem Scripturæ sacræ loca laudantur (p. 358, 375, 589, 698, 720, 352, 680, 695, 709); idem denique mos per jurgia vel lusus verborum argumentandi (p. 2, 300, 595, 611, 644, 649, 654, 662, 685, 685, 686, 689, 699, 702, 707, 708). — 2° Altera ex parte notæ chronologicæ Symeonis (747, 761, 788, etc.) et etymologicæ quatuor primis in libris prorsus desiderantur. Omnia quæ Georgii vocari possint chronologica, sunt ea quæ pp. 279, 310, 611, 637, 638, 639, 661, 671, 674, 680, 701 inveniuntur; quin imo res ab ipso relatæ sæpius contra omnem temporum ordinem dispositæ sunt (p. 612, 674, 678). Quæ vero in ed. Parisiensi inde ab a. 813 leguntur notæ chronologicæ, cum nec in Coislinianis codicibus nec in Mosquensibus inveniuntur, e codice Regio recentiore adjunctæ, Georgio non sunt attribuendæ. Præterea totus æronomicus tenor inde a quinto libro alius est, scilicet magis barbarizans et latinizans, quod glossarium in fine adjunctum luculenter ostendet. Sunt et in rebus discrimina, ex. gr. Logotheta p. 724 Michaelen II nominat Rangaben, non Curopalaten, ut fecerat Georgius; ad a. 813 Symeon facit Crumnum in Bulgariam revertentem, non vero tentoria sua ante urbem figentem, ut Georgius de Crumo refert; Logotheta captivos Macedones trans Danubium, et non Danubii in ripis, collocat sicut Hamartolus: de Cordule multa attingit ille quæ narrasse perhibet in Vita Theophili, de quibus in Georgio æque ac in Symeone edito (breviario ejus quod ipse Logotheta scripserat chronici) alium est silentium; sed inveniuntur hæc in Continuatore (c. 5-9), qui eodem e Symeone sua videtur hausisse. Similiter de Baldimere, patre Symeonis Bulgari et cæteris, quæ monachi non intererant, sed ejus qui dynastiæ Macedonicæ æqualis fuit et muneribus functus, ut Logotheta, apud illum nulla est mentio. Denique inde a quinto libro, sicut e farragine variarum lectionum patebit, discrimen codicum longe majus est quam in primis [X] quatuor libris qui ejusdem sunt scriptoris, sequentes vero variæ Logothetæ epitomæ.

§ 9. Codicum XXV, qui hucusque innotuerunt hujus chronographi, variæ lectiones nec plures nec graviores sunt nec inter sese magis discrepant quam cæteris in scriptoribus sæpius descriptis evenire solet, vel librarium incuria vel eorumdem augendi et emendandi studio, qui nunc lineas integras ex homoteleuto omittunt (quod et in typographiis quotidie accidere solet), nunc glossas marginales in textum recipiunt. Hoc vero et in Leone Granmatico et Cedreno, Georgii descriptoribus vel epitomatibus et Costl. 305 factum sæpius inveniemus, collatis ex. gr. pp. 461, 598, 499 editionis nostræ.

Codicum autem Coislinianorum 310 et 306 lectiones variæ ad annos 813-842 notatæ, librorum qui Les

codices descripserunt *exornandi studium*, non vero alium chronographum quam qui cæteris in codicibus invenitur, arguunt.

Quod si in *vitis trium primorum imperatorum Christianorum enarrandis* majorem in modum quam in cæteris discrepant inter se codices Mosquensis, Vindobonenses duo, Monacensis uterque et Venetianus, neque id alium scriptorem fuisse demonstrat, sed potius *eundem* hæc, quæ ei maximi momenti erant, Christianæ politiæ initia (2,25) *sæpius retractasse*.

Venetianus denique totam primi et secundi libri materiam paginis sex *coarctavit*.

Cæterorum quotquot loca exscripta habere potuimus codicum leelio cum Mosquensi adeo consentit, ut quamvis diversis ascribantur auctoribus, *ejusdem tamen Georgii fuisse* colligendum sit. Quod *ex ipsa lectionis varietate* apparebit, scilicet 1° antiquissimi codicis Coisliniani 310 in *Vitis Copronymi* et sequentium imperatorum usque ad initia Michaelis III; 2° Coisliniani 505 in *Vitis Tiberii, Caligulae, Neronis* et Constantini Magni atque in locis ex omnibus quatuor libris a Montfauconio laudatis, nec non pp. 427-432; 3° Coisliniani 154 et editionis a Combefisio Parisiensibus e codicibus [XI] paratæ in Leone III et seqq. ad quam Hæsius lectiones hujus codicis Coisliniani usque ad p. 720 editionis nostræ excurrentis adnotavit; 4° Ambrosiani p. 1-4; 375, 399; 476-496. 5° Vaticani 154 p. 4, 19-27, 6; 6° Vat. 153 a. 842-948; 7° et 8° Parisiensium 1705 et 1706; 9° et 10° Barocciani utriusque; 11° Oxoniensis p. 7, 6-65, 2; 12° et 13° Monacensis utriusque, et 14° et 15° Vindobonensis utriusque in *Vitis Constantini M., Constantis, Juliani, in Heraclio et Heracleona, Stauracio et Michaeli III. Præterea præfationem Vaticanam et Coislinianam 505 cum Ambrosiana, Monacensi, Augustana, Vindobonensi utraque et Lipsiensi, quæ eam truncam eodem ex exemplari repetierunt, nec non cum Lipsiensi paginas 564-587 conferre potuimus. Denique ea quæ Glycas et Georgio et quæ versiones Slavonicæ variis in locis laudatæ afferunt, et hæc in Mosquensi codice fere omnia reperiuntur.*

§ 10. Quod si *rubricæ* in codice Mosquensi haud omnes inveniuntur quæ in tabula codici Monacensi secundo præmissa habentur, hoc e defectu neullquam colligi potest scriptorem alium ab hoc codice et alium ab illo repræsentari; sed hoc tantummodo inde sequi videtur, rubricas has quæ *diversæ* etiam Parisiensibus in codicibus et in Vindobonensibus nec non in Vaticanis reperiuntur, non ab ipso scriptore, verum a descriptoribus vel librariis (ut Mediceo et Mosquensi) in margine ascriptas, et recentioribus in codicibus tabulæ in formam conscriptas esse.

§ 11. Quintus vero liber, qui ab anno 842 ad a. 945 extenditur, sed ab auctore scriptus qui Romano I (917-945) coætaneus fuit (cf. p. 857 et 847, ὧς οἱ νῦν σοφοί), et certe a. 959 adhuc vivebat, cum Porphyrogenneti annos enumeret, scilicet a Symeone Logotheta inde ab anno 904 noto (p. 785); et sextus qui continuationem ulteriorem ad a. 1071 ejusdem Logothetæ operi adjunctam exhibet, magna varietate in diversis quos habemus codicibus, inter se discrepant; videntur igitur *variæ illius chronographi epitomæ* a pluribus factæ *diversis Georgii codicibus adjunctæ* esse; nam nonnulli ex his cum libro qui nunc Symeonis Logothetæ sub nomine fertur, et qui ipse tantummodo epitomen hujus scriptoris [XII] præbet, sæpius concordant quam alii Georgii codices. Ex. gr. Vaticanus 133 cum versionibus Slavonicis contra reliquos codices Græcos consentit. Confer varias lectiones in capite primo *Vitæ Michaelis III* et p. 849, ubi ipse scriptor ampliora promittit, quæ in solo Continuatore c. 4 *Vitæ Constantini Porphyrogenneti* reperiuntur. Interdum vero continuator Georgii editus, qui et in codice Mosquensi invenitur, cum Symeone contra Vaticanum consentit. Cf. in *Vita Basilii* c. 2; in *Leone* ejus filio c. 35 τοῦτο codicis Mosquensis p. 788 a Symeone edito explicatur τὴν τετραγαμίαν, a codice Vaticano τὴν ἰερωσύνην. Sed ubique *idem rerum ordo* observatur, eadem series chronologica, cum *amplitude* tantum excerpta inter se differant, et Symeon editus plerumque brevior sit verbis, sed notis chronologicis instructior. Symeon editus in Constantino P. c. 8 matrem ejus Zoen memorat ab Alexandro e palatio ejectam, qua de re in *Vita Alexandri* edita nihil legitur. Similiter Symeon editus Romani I in *Vita* c. 50 de mense aliquo loquitur tanquam jam nominato; sed c. 49 de Decembre sermo fuerat, non de Augusto, qui apud cæteros scriptores h. l. invenitur; unde sequitur in Symeone edito plura ommissa esse. In c. 58 *epitomator Symeonis* (non vero continuator ejusdem inde ab a. 945 vel 949) ostendit se *multo recentiore* rebus a. 944 narratis (ὧς οἱ νῦν σοφοί), sed historiam suam sicut Leo Grammaticus qui a. 1013 scripsit, haud amplius quam usque ad dynastiam Porphyrogenneti post Lecapeni ejusque filiorum decessum (948) denuo firmiter stabilitam perducere voluerat, cum continuator Theophanis usque ad a. 963 et Symeon continuatus usque ad a. 962 excurrant. Symeonis ætas jam inde colligitur quod p. 747 et 750 ad annos 866 et 867 plures viri a filiis eorum, tempore scriptoris (c. a. 900) notis designantur, et quod p. 755 Theophylactus Abastactus tanquam pater Romani imperatoris (inde ab a. 920) memoratur. Cf. 765 cum 770 de Constantino et Zoe simul regnantibus (913-920).

§ 12. Sextus liber inde a p. 858 continuationem exhibet, quæ in codicibus Parisiensi 1708 et Marciano 608 legitur; in hoc [XIII] quidem ab a. 945 ad a. 1078 tantum et quidem inde ab a. 963 brevissimam. *Vitas patriarcharum* potius describentem quam imperatorum. Quam ob rem eam, quamvis antiquior sit, ampliori continuationi codicis Parisiensis, tum e Zonara putatæ, tum recentiori idiomate scriptæ subjiciendam esse duximus.

§ 13. Septimus liber de creatione e Symeone et octavus liber ad annum 1143 continuatus in nostro

codicē inveniuntur solo; sed interpres Slavonicus partem octavi libri nostri, quæ ad a. 842 extenditur, eodem modo operi suo tanquam appendicem adiunxit.

§ 14. Cedrenus, qui usque ad a. 1057 scripsit, et Leo Grammaticus, qui a. 1013 chronographiam suam absolvit usque ad a. 948 perductam, plerumque epitomen tantum Georgii et continuatorum ejus exhibent. Quod vero de Leone dictum est, idem et de Julio Polydeuce et Theodosio Melitino valet. Ex gr. fabula de vulnerato et musca, quam Georgius CXIV, 2, enarrat, ab his scriptoribus non nisi paucis verbis tangitur. Similiter iidem totum tractatum de rebus post mortem eventuris vitæ Constantiæ, Heraclii illi, a nostro c. CCXXXII insertum omittunt, nec non quod ille de clade ejusdem Constantis refert CCXXXIII, 4, et plura de Palæstina CCXXXVI, 6, 9. Sed alibi Cedrenus amplior est quam Georgius, ex gr. c. CXV, 2, in epistola Christi ad Abgarum, CLXXVII et CLXXIX in Actis S. Silvestri, CCXXXIV, 6-10 in morte Constantis f. Heraclii, CCXXXV in vita Mohammedis, ubi tamen § 12 duas integras lineas Cedrenus ex homoioteleuto omisisse deprehenditur; propria eidem sunt præterea quæ ad CCXXXVII, 3, de fratribus Pogonati apposuimus; CCXXXIX, 4, de imaginum cultu; 2, de oppugnatione CP.; 8, de Bulgarorum incursione; CCXL de Mardaitis, CCXLII de Justiniani II reditu usque ad Artemium. Inde a Michaelē I nimium variat Cedrenus a Georgio quam ut cum eo amplius conferri possit; quare varietati illius sub textu adnotandæ exinde locus non erat, ubi alios scriptores præter Georgium nostrum secutus esse videtur. Leo Grammaticus vero, ejusdemque farinae scriptores Julius Polydeuces (P.) et Theodosius (Th.) puri et puri exscriptores Georgii [XIV] esse videntur, cum proprii nihil habeant, sed brevioribus tantum verbis et communibus utantur, ubi chronographus noster longior vel diffusior vel obscurior iisdem videretur. Quare varietatem harum epitomarum paucis in locis, qui corrupti habendi sunt, adnotavimus. Leo corrigendus est e Georgio, cum compendia scripturæ ab editore Leonis sæpius perperam resoluta sint. Cf. in Vita Romani I § 37, p. 846, et in I. 854, *προτελευτῆ* pro *Πρώ(τη)τελευτῆ*.

§ 15. Itacismi errores in codice nostro obvios tacite emendavimus, et quæ sensum turbabant, v. c. p. 142, 151, 160, conjecturis in textum receptis pro viribus sanare studuimus, codicis tamen lectione in margine inferiore annotata; cætera his qui aliorum codicum opo frui poterunt, emendanda reliquimus. Alias conjecturas quæ ad sensum eliciendum minus necessariæ videbantur, in farraginem lectionum relegavimus; similiterque solœcismis, quibus scriptores Byzantini hujus ætatis referti sunt, emendandis, scilicet participio relativo in absolutum mutando (ut p. 8, 23, 45, 117, 118, 126, 151, 154, 448, 478, 489, 502, 507, 518, 541, 551, 556, 562, 571, 589, nota, 590, 500, 613, 635, 638, 645, 697, 719, apparet) supersedimus; nam ætatis jam sunt vitia et scriptoris, non descriptoris aut codicis, ut et formæ *θυγατέραν*, *Δίαν*, etc., in scriptoribus quoque ecclesiasticis obviæ. Confer etiam *πλήν* adverbialiter usurpatum p. 109 et 118, appositionem alio casu positam 474, 622, 653, anacolutha 676, 688.

§ 16. Quæ uncis [] inclusa sunt, in codice nostro, excidisse videntur librarii incuria, atque e Cedreno, Leone vel aliis e codicibus Georgii suppleta sunt, quotquot nobis præsto erant.

Quæ signis parenthesisum () continentur, a Cedreno omissa sunt.

A. = codex Ambrosianus.

[XV] Ath. = Athanasius.

B. = Basilii Magni.

Bar. 1, 2 = codices Barocciani

C. = Coislinianus codex 124.

Ced. = Cedrenus.

Chr. = Chrysostomus.

Coisl. 310 et 305 = Coisliniani codices 310 et 305.

Cod. = codex Mosquensis.

Const. Constitutiones apostolorum.

Cont. = Continuator Theophanis.

Cyr. = Cyrillus.

D. = Dionysius Areopagita.

Ep. = Epiphanius.

Gr. = Gregorius.

Hom. = Homiliæ Pseudo-Clementis Romani.

Jos. = Josephus Flavius.

Is. = Isidorus.

L. = Leo Grammaticus.

Lps. = codex Lipsiensis.

M. = Maximus Confessor.

M. 1, 2 vel Mon. 1, 2. = codices Monacenses 1 et 2.

O = codex Oxoniensis.

P. = editio Parisiensis, iuvito, ut Hasius testatur, codice Par. 1705.

Pal. = codex Palatinus.

Par. = codices Parisienses 1704 — 1708, præcipue Regius 1705.

P. et Pol. = Polydeuces, edd. Bianconi et Hardius.

R. = Regum libri.

Th. = Theodosius Melitinus, cujus lectiones variantes exscripsit doctissimus vir G. L. Fr. Tafel.

V. = 1, 2 codices Vindobonenses 1 et 2.

Vat. = codices Vaticani 154 et 155, præcipue prior.

Ven. = codex Venetus.

[XVI] CAPUT II.

De codicibus.

SÆCULI X.

1. *Coisl. 310.* « Coislinianus 310, olim 302, membranaceus, X S., foliorum 239, quorum sex [septem, secundum E. Millerum] prima et quatuor ultima *byzantina* ex libro quodam Officii [ecclesiastici, Miller] excerpta sunt. Fuit olim laurae S. Athanasii in monte Atho, [f. 8°, ubi] manu recentiore scribitur *Ἱστορία Γεωργίου μοναχοῦ*, sed nomen ejus prima manu *expuratum* non reperitur; at sive erasum sive nunquam positum fuerit, hoc *chronicon idem ipsum est quod habetur codice 303*. Sed in hoc ms. [initio scilicet deficiente] Prologus — non habetur, in quo dicitur Georgius scripsisse Chronicon suum tempore Michaelis — qui imperare cepit a. 842. Et sane Chronicon *ad usque inchoatum Michaelis et Theodoræ inventionem continuatur*, Omisso itaque prologo titulus sic se habet f. 8°: Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τῆς γενέσεως. Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλάσεν, κτλ. [p. 4, 10]. In principio historia: statim de regnis Assyriorum, Persarum, Ægyptiorum et Græcorum agit, ubi multa de Alexandro Magno fabulis plena [liber primus]. Postea vero *transiit* a rebus Hebræorum usque ad Christum [liber secundus]. Demum sequitur Augustorum [liber tertius], imperatorumque [Christianorum, liber quartus] historia usque ad Michaelē Theophili filium. Ille scriptor *excursit sæpe* multaque admiscet ad rem non pertinentia de astrologia, de magia, de deorum origine et nominibus [scilicet ut discrimen inter idololatriam et imaginum cultum Christianum demonstraret]. Non pauca loca *affert ex Josepho et Chrysostomo et aliis*. — Sic Montfaucon in *Bibliotheca Coisliniana*, p. 425. Doctissimus vir Em. Müller, qui varias lectiones a textu Bonnensi (p. 765 — 814) 4, nostrum in usum amice sime notavit, hanc post verbum ἀλάστορος (p. 720, 47) clausulam ἰουδαίῃ: Τέλος ἐνταῦθα τοῦ χρονικοῦ βιβλίου. Lectiones illæ *sub textu* codicis Mosquensis a nobis *exscriptæ satis superque* cuique eas conferenti ostendent *textum Coislinianum pluribus in locis jam esse emendatum et quidem* ab illo, qui codicem hunc descripsit; nam melior hæc lectio in deteriorē vulgatam mutata esse non potest, si ab antiquo in Georgio aderat, nec sola incuria librariorum lectio vulgata explicari potest e. CCXII, 49—24, ubi argutiæ sermonis et lusus vocabulorum secundam demonstrant redactionem vel potius locorum quorundam variationem exornandi gratiæ susceptam.

SÆCULI XI.

2 *Coisl. 305.* Codex Coislinianus 305, olim 66, membranaceus, X vel XI S., foliorum 310, initio [scilicet duobus primis foliis secundum Millerum] et aliis locis recentiore manu restauratus. 1^b Chronicon σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν, συλλεγὲν καὶ συνεθεῖν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμυρτωλοῦ μοναχοῦ. Πρόλογος χρονικῆς ἱστορίας. Πολλοὶ [omisso μὲν] τῶν ἐξω φιλολόγων καὶ χρονογράφοι ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι τὰ; — εὐθύ; τε Κωνσταντῖνον τὸν, a secunda manu; 3^a: εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθεξῆ; [XVII] ἔω; τοῦ τελευταίου Μιχαήλ, κ. τ. λ. a prima manu, sicut nostrum in usum annotavit Emmanuel Millerus, vel secundum Montfauconium in descriptione *Bibliothecæ Coislinianæ*: « Tres priores prologi paginae altera longeque recentiore manu scriptæ sunt. — « Initium chronici f. 3 [b]; sic se habet: Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλάσεν ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοῦς γ' καὶ θυγατέρας β', τὸν Κάϊν, καὶ τὸν Ἀβελ, καὶ τὸν Σηθ, καὶ τὴν Ἀζούραν, καὶ τὴν Ἀσουάμ. Sic persæpe nugatur [p. 4, 22 etc.] Deorum origines novas comminiscitur [p. 7, 5]: longas Patrum laciniæ Basilii [9 locos], Chrysostomi [26 locos] et aliorum interserit; » — « f. 4^b, ubi de Caini pœna agitur, locus Basilii describitur unius atque dimidiæ paginae [a, 4-27]; 16^b locus Cæsarii fratris S. Gregorii Nazianzeni de variarum gentium legibus, unius paginae [26, 28]; f. 21 ex Chrysostomo paginae duæ de Noe et diluvio [55]; f. 24^b ex Athanasio *Contra gentes* paginae octo, imo plures [41, 42]. Postea agitur de origine deque variis auguriorum et omnium nominibus [42, 53, non ex Athanasio, sed e Theodoro p. 52, nam signa (*) locorum laudatorum præter S. Scripturæ antea in codice Mosquensi non sunt]; f. 39^a ex Cyrillo *Contra Julianum* paginae quinque [63, 31?; nam signa (*) in textu Mosquensi h. l. desunt]; f. 43^b ex Clemente Romano quædam [66]; f. 44 ex Josepho quædam [66, 23 sine signis]; f. 47 ex Cyrillo circa Melchisedecum [71, 11? sine signis]; f. 47^b ex Marco divino viro et Chrysostomi discipulo circa Melchisedecum [72]; f. 59 ex Eusebio ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι. Locus sic incipit: Οἱ σὺν Ἰουδαίοις τὴν τοῦ ἔτους νομορθεσίαν τοῦ πατρ' αὐτοῖς λεγομένου Νετάν. Unius paginae locus [91], f. 61^b ex S. Basilio Magno pagina cum dimidia [99, 100]; f. 65 ex Chrysostomo circa Josue paginae duæ [101, 102]; f. 75 ex Chrysostomo multa circa Heli sacerdotem [113, 115]; f. 79 ex Theodoro quædam circa Davidem [127, sine signis]; f. 92^b ex Josepho quædam de Salomone et de regina Saba [133, 141, 142]; f. 94 ait Salomonem mortuum esse quo tempore Homerus et Hesiodus florebant [117 Nota, scholion codicis Mosquensis a Cedreno et Coisliniano 303 huc translatum]; ex Theodoro quædam de Roboamo [145]; f. 95 ex Basilio ad monachum lapsum paginae tres [147, 148, et sine signis 149]; f. 100 ex apostolicis Constitutionibus pagina una [155, 156]; f. 102^b ex Chrysostomo multa de angelis et archangelis [160, 8, sine signis]; f. 112^b ex Gregorio Magno (i. e., ut puto, Nazianzeno) de captivitate Babylonica duæ paginae [177, 179]; f. 113 ex

Theodoreto paginæ duæ [185, 185]; f. 117 ex Anastasio Antiocheno [186, 187]; f. 127 ex Basilio Magno non pauca [203, vel potius 204]; f. 134 Chrysostomus in Daniele[m], ex quo afferuntur aliquot paginæ [218]; f. 142^b ex Chrysostomo de resurrectione et de die Dominica tres quatuorve paginæ [230, sine signis]; f. 147^b Josephi testimonia de Jo. B. et de Christo [240]; f. 148 ex Chrysostomo quædam [240, 241]; f. 149 locus Eusebii Pamphili de Therapeutis septem octove paginarum [242, 248, sine signis]; f. 153^b Dionysius Areopagita de monachis [250, 251, sine signis]; f. 154^b Basilius Cæsar. de monachis, longissimus locus [252, 253, sine signis]; f. 163^b V. ex Clemente Romano de Simone mago multa [270, 274]; f. 173^b Visio Jacobi fratris Domini [279, 19?]; f. 182 ex Chrysostomo paginæ fere duæ [299, 300]; f. 184^b ex Chrysostomo paginæ aliquot ex Commentario, ut videtur, in Daniele[m] [303, 304]; f. 200 ex Patricio episcopo Πρώτης (sic) responsio ad Judicem [329, 333, sine signis]; f. 204 quædam ex Origene in Mattheum [οὗτω δὲ καὶ ὁ πολυμαθὴς Ὀριγένης ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμηνείᾳ διαβεβαιούται ὡς ὅτι μεμαρτύρηκεν [XVIII] Ἰωάννης ἐκ τῶν διαδόχων — (Παπίας?) ἐν τῷ β' λόγῳ τῶν Κυριακῶν λογιῶν φάσκει ὅτι ὑπὸ Ἰουδαίων ἀνηρέθη, πληρώσας, δηλαδὴ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὴν τοῦ Χριστοῦ περὶ αὐτῶν πρὶβήσιν καὶ τὴν ἑαυτῶν ὁμολογίαν περὶ τούτου καὶ συγκατάθεσιν· εἰπὼν γὰρ ὁ Κύριος πρὸς αὐτούς· εὐδύνασθε πειεῖν, κ. τ. λ. — et ex Eusebii Historia ecclesiastica [336]; f. 204^b ex Cæsario fratre Gregorii Nazianzeni multa [336, 337]; f. 205^b Μάτην — νοοῦντες [338]; f. 207 ex Epiphonio de Origene una et dimidia pagina [348, 351, sine signis]; f. 211^b Theodori Raitiu de Mane sive Manichæo locus insignis; item de reliquis sequentium temporum hæreticis [363, 368, sine signis]; f. 217^b Eusebii narratio de Maximino [377]; f. 220 Eusebii locus prolixus de Constantino [387, 388, sine signis]; f. 224 Dialogus quidam μυθικὸς Sylvestri Papæ [391, 398]; f. 226^b ex Theodoreto historia Nicænae synodi [404 sine signis], et postea multa de Athanasio [412, 2, 425]; f. 234 ex Athanasio de vita Antonii [426, 436, sine signis]; f. 235^b ex Philone Judæo quædam [450, 452, ubi Mosquensis hiatus]; f. 240^b ex Theodoreto circa Julianum [444, sine signis: Ἦμαρ δὲ ὁ ἐκ π. φησὶ, Θεοδορήτου αὐτοῖς δ. Ἐν Ἄ. μὲν ἄρ καὶ Γ., κ. τ. λ.]; f. 244 ex Basilio multa [455, sine signis: Ἐν ἐπιστολῇ περὶ ἑαυτοῦ φάσκει. Ἐγὼ πολλὸν χρόνον προαναλώσας τῇ ματαιότητι πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἔμυτον νεότητά;]; f. 251 ex vita Gregorii Nazianzeni [473, 6? Ἐφ' οὗ καὶ Γρ. ὁ θ. τῇ παραίνεσι τοῦ μεγάλου Βασιλεῖου πρὸς τὸ Βυζαντιῶν ἐλθόν;]; f. 254 ex Isidoro, ut pu'o, Pelusiota [483, 481]; f. 255 ex Chrysostomo in statuas [479, 480, Περὶ ὧν φη. καὶ ὁ Ιερὸς Χρ. καταπατήσαντες καθέλιον]; f. 256 ex Theodoreto multa [481, sine signis: Ἄλλὰ τούτου ὁ μισόκαλος δαίμων φθονήσας, ὡς φησι Θεοδότης]; f. 260 ex Socrate [489, sine signis: K. II. ὡς φησι Σωκράτης· Συνέβη]; f. 261^b ex Chrysostomo [491, 492]; f. 265 ex Isidoro Pelusiota [492, 493: Ὑπερεθαύμαζεν αἰεὶ καὶ πᾶσιν ἀνεκέρυττεν ἐτι νέω τυγχάνοντι καὶ μανθάνοντι (493, 26). Πάλιν δὲ προφάσει τοῦ ἀμπελώου τῆς χήρας; ἐπικαυῖται συνέβη τὴν Εὐδοξίαν? f. 266 Innocentii Papæ Romæ epistola ad Arcadium. Initium: Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου. Ejus pauca afferuntur [495 sine signis: 19, a Coisl. omissa]; f. 267 ex Palladio de vita Chrysostomi [Καὶ γοῦν ὁ θεὸς Παλλάδιος; τὰ περὶ αὐτοῦ διεξιῶν οὕτω φησὶν· Οἱ οὖν μετὰγοντες αὐτὸν στρατιῶται ἐπὶ τούτου καταπέτρων διὰ τῆς ἐδοῦ λέγοντες ἔχειν τοιαύτην παραγγελίαν]; f. 271 ex Gregorio Nazianzeno de patre suo [Καθ' ἃ δὴ καὶ ὁ μέγας ὑπερφαιῶν Γρηγόριος; ἔφη περὶ τοῦ οἰκεῖου πατρὸς οὕτως· Ὁ γὰρ ἦν αὐτὸν εὐχῆς ἢ κατὰρας προέσθαι ῥῆμα, etc., cum pluribus antecedentibus et consequentibus 500]; f. 281 Dogmata Manichæorum [529]; f. 305 ex S. Maximo ad Joannem Cubicularium [583, 584] — Hæc præcipue adnotanda sunt; nec dubio quin alia Patrum scriptorumque ecclesiasticorum loca hinc inde interserantur, quæ scriptor hic usurpat, non allato auctorum nomine. Cæterum codex est in fine mutilus desinitque in Constantini Copronymi imperium. » (Montfaucon, *Bibl. Coisl.*, p. 419-421).

In loco intricatissimo vitæ Constantini, in qua omnes fere codices miro modo variant, hæc sunt, in quibus Coislinianus, ut E. Miller nobis retulit, a Mosquensi differt: p. 427, 2, ὁ γέρων ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ λέγει, 4 παράκλησιν αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων· ὁ δὲ φησὶν· Ἐὰν μὲν ἀπέλθῃς. 5 Καὶ ὁ γέρων εἶπε· Οὐκοῦν ἐὰν διὰ τῆς δόξης ταύτης οὐκέτι λέγομαι. 8 τοῦ γέροντος adjunctum. 9 Ἐφη· Διάφημος οὖν γενόμενος Ἀντώνιος διὰ τὰς θείας αὐτοῦ καὶ διαφόρους ἀρετὰς ἐφθασε. 10 Βασιλείων ἡ φήμη αὐτοῦ· Καὶ γὰρ μακρόντες. 11 Κώνστας, οἱ Καῖσαρες καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἔγραπον. 12 ἀντίγραφα. 13 δεχόμενος περὶ πολλοῦ [XIX] τινοσ ἐποιεῖτο. 14 ὡς οἱ πολλοὶ om. 15 ὅτε γοῦν. 18 λελάκηκεν ἡμῖν. Βουλόμενος οὖν μὴ παραδέχασθαι, εἶτα παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν πάντων λεγόντων ὅτι. 20 καὶ ἵνα μὴ ὡς ἀπορηθέντες; (ut V¹). 21 οὖν om. 24 αἰεὶ μάλλον τὸν θάνατον καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν — μόνον τὸν Θεὸν ἀ. βασιλέα καὶ αἰώνιον.

428. 1 Τῷ Θεῷ om. 2 παραινέσει τοῦ Θεοφύρου. 4 κ' καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος; ἐπὼν ξε', οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν Ρωμαίων ut V¹, omissis reliquis verbis § 3 cum iis quæ sub textu posuimus. Sequitur in Coisliliano p. 429, l. II, etc. 5 Κωνσταντίνον ut V¹. 4 ἔτη ις' ut V¹. 6 φάσκοντες αὐτὸν ἐν τῇ τελευτῇ βεβαπτίσθαι; καὶ μέχρι τότε τὸ βάπτισμα ὑπερτιθέμενον. 8 τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. 10 γε — ἀλλοίς et συν in συνδιατώμενος uim. 11 καὶ νοθεσίας om. ἀσπασίω; τε καὶ — 13 βαπτίσματος. Καὶ ὑπερ ἄλλοις καταπήγει δέχασθαι καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ ἀπολύτρωσιν τῶν ἀμαρτημάτων ὅστων καρποῦσθαι διὰ τὸ ἀδελφὸν τοῦ θανάτου καὶ αἰφνίδιον, αὐτὸς ἀμέτοχός τε καὶ ἀμύητος διακαρτέρει; μὴ γίνετο! Γέλωσ γὰρ τοῦτο καὶ λῆρος καὶ τῆς Ἀρριανικῆς μανίας; τὸ κακούργημα.

430. 1 ὑπακτιστὴν αὐτὸν ἀποφῆναι ὅθεν καὶ ὑπὸ Ἀρριανῶν βαπτισθῆναι. Τοῖγαρτοι. 6 τοῦ δουτεβοῦ;

οιμ. 6 τοῦ θυσασθευῶς οἰμ. 9 ἰγκυατέπαρται μυστικῶς ἡ διδασκαλία. 10 Καίτοιγε Ἰουδαῖον ὄντα καὶ ζηλωτήν. 11 ἀπολλόλιπε ut Is. ἀπομάχεσθαι φαίνεται. 14 καὶ τὸν Θεὸν λόγον. 17 ἦς κς 20 ἀγία; οἰμ.

431. 1 τοῦ ὄντος. 2 φησί. 6 αὐτός οἰμ. 8 εἶτα ὄρξ μετ' ὀλίγα. 9 ἐμπερή; οὐδέν. 16 τῇ ἰδίᾳ θρησκείᾳ. 18 καὶ κακόσχολοι adjunctum. 20 εἰς ταύτην.

432. 2 Ὅτι ἐν σοὶ ὁ Θεός. 4 Σαβαῶθ οἰμ. 5 πρόσωπον σου ἀπ' ἐμοῦ. 6 τὴν ἀγίαν ἀνεκίρυντε μυστικῶς Τριάδα. 15 σαφῶς γάρ.

SÆCULI XII.

: 3. *Mediceus* et XI membranaceus, optimus, chronicon compendiosum e diversis chronographis et historicis collectum concinnatumque a *Georgio monacho* ab orbe condito usque ad obitum Romani imperatoris Constantinopolitani (Montfaucon, *Bibl. bibl.* I. 577) et Chronicon σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ. — Continet hic præstantissimus Ἀμαρτωλοῦ codex Georgii monachi et archimandritæ (?) cognomento, quod ipse sibi ex modestia sumpsit, *Pecatoris*, circa a. Chr. DCCCXII clari, quem cum Syncello multi perperam confundunt, *Chronicon ab O. C. usque ad Michaelen Theophili* imperatoris filium. — Incipit his verbis: Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Desinit autem in Romano imperatore Constantinopolitano. Ultima verba sunt: Ῥωμαῖος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ α' νηστειῶν τελευτᾷ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπατέθῃ μονῇ. Hujus historici nulla in libros divisio sit, sed capita tantum rerum sive summaria apponuntur in margine ab eadem manu. Codex Græcus membranaceus ms. in-4° majori, sæc. XI. Constat foliis scriptis 270. (Bandini, cat. codd. Gr. bibl. Laurentianæ, Florentiæ 1768 f. 11, 671.)

4. *Scorialensis* φ. I. 1, et 1 θ. 4. VI, γ. 2. 176 in fol. et eu parchemin de 176 feuillets écrits sur 2 colonnes et du XIe siècle. *Chronique de George Hamartolos* (Miller, catalogue des mss. grecs de la bibliothèque de l'Escurial. Paris 1848 4°, p. 140 cf. Cave 583). Supersunt fragmenta e codicibus integris extracta qualia Cramerus edidit, integer vero codex Scorialensis incendio a. 1671 consumptus est, cum cl. Miller catalogum anteriorem denuo ediderit, non vero ipsam codicem viderit.

[XX] 5. C. Codex *Coislinianus* et 134, olim 301, sæculi circiter XII, membranaceus, a minus perito librario descriptus, constat foliis 311. Χροικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Γεωργίου μοναχοῦ. Init. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλασεν ὁ Θεός τὸν Ἀδάμ. Hujus chronici extrema tantum pars edita est — inter scriptores post Theophanem — in ms. autem nostro sic sine anni nota f. 300 Μετὰ δὲ Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένης καὶ παραβίτης ὕστερον. In sequentibus item plurima magnaue discrimina reperiuntur. In codice, qui integer est et omnibus suis partibus absolutus, sic historia desinit f. 311 — μήτε μὴν τῇ πολῇ καὶ κακοδοξίᾳ τοῦ φένακος καὶ ἀλάστορος [p. 720, 17 editionis nostræ]. Postea sequitur anacephalæosis chronici sic: Γίνονται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ κατακλισμοῦ ἐτῆ βσμβ, etc. (Montfaucon p. 205, 206). « Nec prologus in eo invenitur nec capitum index. » (E. Miller.) « Codex quem contulit Hasius ad ed. Parisiensem » (Im. Bekkeri præfatio p. VII). Undolscius alteri Georgio ascribendum duxit hujus codicis textum, quamvis in ipso termino desinat quem scriptor prologi sibi constituerat. Tischendorfius (in *Anecdota*, Lipsiæ 1855. p. 95-103) capita CXIV 4, CXV 4, CXXIII 4 hoc e codice edidit cum Par. 1706 collata.

6. *Synodalis Mosquensis* n. 252 (non 251 ut Matthæi habet) vel 264, foliorum membranaceorum in-4° 209, linearum 57 usque ad annum 6626=1118, sed adjuncta notitia XXV annorum Jo. Comneni. igitur usque ad a. 1143 continuatus, et quidem ab eadem manu, unde ipse codex haud multo recentior esse videtur. Inscriptio cum præfatione et initio usque ad p. 44, l. 24 νικιχὴν editionis nostræ perit atque cæteris e codicibus hæc suppleta sunt, scilicet præfatio e Vaticano 153, initium e Monacensibus, clarissimi Tafelli cura descriptis, foliorum vero primum quaternionis IZ, Slavonice inscripti 6I, in vita Constantini omissum e Monacensibus et Vindobonensibus quorum lectiones doctissimus præfectus bibliothecæ Vindobonensis Miclosich humanissime nobis transmisit. Aliud folium (quaternionis K=IH) quod in vita Justiniani desideratur, ope codicis Coisliniani 305 ab amicissimo Emanuele Millero nostrum in usum descripti, instauratum est.

Quaterniones exstant Slavicis litteris A—KZ signati XXII, quorum ultimus tribus tantum foliis constat, cæteri octonis, Græci autem fuerant duo plures ab initio; nam p. 88^b legitur IΓ, Slavice AI, 96^b IΔ=BI, 104^b IE=ΓI, 127° IH=LI, 150^b KB=K, 174^b KA=KB.

Primus et secundus quaternio, cum XXXII paginas continuissent, quarum singulæ uni et dimidiæ fere editionis nostræ respondent, sequitur iisdem in XVI foliis deperditis XLIV primas paginas nostras, et quidem prologo non excepto, revera fuisse. Ultima folia 205 209 cum misere attrita sint, videtur codicem sine compage diu jacuisse ac eo modo initio suo destitutum esse. In folio chartaceo quod compactor Rossicus in line alligavit, legitur, Rossico sermone, « In hoc codice 209 sunt folia. Notavit et numeravit Petrus Alexandrov. N. 252, alius annalista; » et verso: τῶ μὲν εὐτιχοῦντι πάντες ἄνθρωποι φίλοι, τὸν δὲ δυστυχοῦντα οὐδ' αὐτὸς ὁ γεννητῶρ φιλεῖ, in membrana, vero 1° Rossico idiomate « e bibliotheca Synodali et subscriptum jussu sanctissimæ synodi; » 1° legitur etiam numerus antiquus 15 (XVI) 209^a 1775. Maio mense.

Multa in hunc codicem e margine irrepsisse videntur quæ 1° ex alio libro (ἐξ ἄλλου βιβλίου) annotata erant, cf. p. 68, 3; 81, 6; 180, 1; 544, 8 et 551 sub textu, quæ Eusebii non sunt, sed Procopii 548, 10.

et exegetæ Alexandrini 569, 19; cf. 551 de [XXI] Justino II, cæteris in eodd. desiderantur; 3° e *Logotheta*, τοῦ Λογοθέτου p. 80, 18 (14^a), 721, 4, (182^a) et 851, 21 (205^a). Quæ ultima cum sint Georgio recentiora, a continuatore ejusdem qui Logothetam exceperat, adjuncta sunt, ex. gr. in Vita Theophili § 19-29 quæ Coslunianis in codicibus deasunt, sed aliis in codicibus ampliora inveniuntur quam in breviario Symeonis edito. Post notas marginales in textum insertas, Georgii ipsius textus resumitur formula Γεωργίου, ut 14^a, adjecta. Quare notæ illæ aliis e libris quibus scriptor usus est, codicis in margini ascriptæ nequiquam argumento inservire possunt ipsum textum Georgii non esse, sicut Undolocius voluit p. 10 et 33 dissertationis suæ de Hamartolo scriptæ, sed potius probant Georgii verba ab iis diserte distingui quæ aliis e fontibus huic codici a librario inserta sunt. Simili modo codici inserta esse videntur et reliqua, quæ *Mosquensis solus* habet, ex. gr. c. CXI, 20-22, de quatuor Herodis filiis, ubi Cedrenus et interpres Slavonicus § 21 tantum noverunt; CXXV, 3, et CXXVII, 1, de Vespasiano, cum Cedrenus secundum locum, non vero utrumque referat, Slavonicus primum; c. CXXXVI, 5, mentio Cerdonis in Adriani Vita facta apud eandem deest, et ab ipso Georgio in Vita Antonini CXXXVI, 6, reperitur, ubi (§ 4 et 5) Bardesanes bis memoratur, Cedreno et Leone cum § 5 consentientibus. Idem Iones occisos cum Georgio (CXL, 8) Commodio, non Marco attribuunt, ut CXXXVIII, 6 legitur; c. CXLVII, 1, nominatur Maximus, qui (§ 3) cum Cedreno et Leone vocatur Maximianus; CL Balbinus junior cum Cedreno post Pupinum memoratur, sed CLI, 2, post Gordianum; Leo hunc imperatorem penitus omisit; CLIV, 1, 2, Valerianus bis nominatur; Cedrenus secundum tantum locum repetiit; CLXXXVI, 2 et 5, Diocletiani Maximianique finis bis, a Cedreno secundum § 2 memoratur. Cf. CLXXVII, 7, 12, CLXXXI, 7 et CLXXXII, CLXXXI, 1-8 et CLXXXIII, 7, CLXXXVII et CLXXXVIII, 1, CLXXX, 3 et CLXXXIII, 2, CLXXXIII, 6 et CLXXXVI, 7, CC, 1, 3, CCXVII, 3 et CCXXIX, 8, CCXXXIII, 1 et CCXXXVII, 1, præcipue vero CLXXXVII, 3, quæ sub textu edita sunt, quia nullo alio in codice inveniuntur, CCLIII, 7 Anastasii patriarchæ verba et sortem, quæ 27 de Constantino repetuntur, 33 et 40 expeditionem in Bulgaros eisdem verbis relatam, CCXXVI, 6, in sine visionem monasticam, CCXXVI, 6, 7, 22, CCLVIII, 2, 3, 4, CCLXII, 1, 2, 6 et alia plus minus apocrypha, ex. gr. c. CCLXIII, 10, 11, quæ in § 3 ejusdem capituli et CCLXIV, 3, repetuntur.

In *marginibus* vero codicis vel laterali, vel superiori, vel inferiori *inveniuntur* a prima manu ascripta quæ *Cedreni et Leonis in textum transierunt*. Prima ejusmodi nota legitur f. 2^b προσκυνούμεν καὶ κηρύττομεν τοῦτον μόνον εἶναι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως (editionis nostræ p. 49), secunda : 4^a αὐ p. 53; Ἐνεοσκοπῆσαν λέγεται ἐξευργκέναι Τιλεγόνα, tertia ad 53 : Ποσιδῶνος σύγγραμμα, quarta α-1 53 : Τοῦτο συνέγραψε Σινοκράτης, quinta ad 53 . Τοῦτο συνέγραψε Πάλις; 8^b Καὶ Ἡφαίστος παρ' Αἰγυπτίους ἰδυνάστευεν. = Ced. 33, 12; 47^b ὁ σῆλος τὸ τέταρτον τῆς οὐγγίας (unciaz). Confer editionis nostræ p. 83 cum Leonis et Glycæ locis ibidem laudatis, p. 117 cum Cedreno; nota p. 129 in neutro inveniuntur; notæ marginales p. 158. 446, 528^a a Cedreno receptæ sunt, 698^a et 699^a, c. CCLXIII, 7, 9 a Par. 1705; f. 98^b in margine legitur notitia de pulvere aureo Aureliani tempore de caelo delapso (p. 361^a), quam ipse scriptor p. 369 se ejus imperatoris in vita retulisse affirmat; similiter p. 371 et 372 iidem martyres in margine enumerantur qui p. 372 in textu sunt; sed p. 390 nota marginalis Vindobonensis a Mosquensi in textum recepta est, cf. notas pp. 279, 392, 399, 401, 402, 409, 413, 414, 415, 426 (cum textu 437), 428, 564, 671. Plures notæ marginales erasæ esse videntur, ex. gr. [XXII] de Origene 94^b, 99^b, 109^a; aliæ cum margine perierunt (96, 104, 107, 108, 110, 123 — 125, 151, 152, 158, 174, 180, 182. Cum notis ibidem deletæ sunt etiam *rubricæ*, quæ tum minores, tum plures sunt numero eam in eodd. Paris. 1706 et Monacensi. Scriptus est hic codex 1° atramento flavescente, quod sæpius evanuit, præcipue in notis marginalibus et in litteris initialibus quæ in marginem interioram inter duas lineas stylo exaratas positum productæ sunt; illa marginalia vero inter secundam et tertiam vel extremam sunt notata, interdum vero vel intra lineam superiorem transversalem vel supra duas lineas inferiores sunt exarata. Nigriore atramento et a secunda manu, multum recentiore, scriptæ sunt emendationes nonnullæ vel annotationes, suis locis a nobis relatæ ex. c. ἦν ante ἡμέραν p. 279; 2° litteris minusculis; 3° spiritibus rotundis, apostropheis signis nullis; 4° i nec subscripto nec ascripto; 5° punctis et virgulis distinctis, sed 6° nullis interrogationis signis; loci aliorum scriptorum in margine hoc signo > indicantur; 7° puncta super i et u rara ex. gr. ἐκλίπαρων p. 282; 8° compendia plurima, in una pagina 208^a fere L, nec sine periculo erroris resolvenda; 9° v ephelcysticon ante consonas quoque ponitur. 10° Itacismi errores frequentissimi ex. gr. p. 278, 7 ἀντιχρήτου, οὐάλις, sicut et 11° alia sphalmata; cf. p. 277, 2, ἐτελείτω προσευχ^ω, 5 ἐτελεῖς, 14 τοῖς — Ναυατινοῦς, 286, 11 καταπατοῦντας a prima manu correctum, superscripto ε, 304, 14 ὁ θεία δίκη, 305, 15 τῖνι — μεταβολὴν 12° Multa in margine inveniuntur a prima manu notata ex. gr. Σῆ = Σημισίωται ad p. 277, 24 et 277, 2, et sæpissime ὄρα 281, 1, etc. ὄρα τὸ ἐλεεινὸν τὸ μέγα τοῦτο 288, 6, ὄρα καὶ φυλάττου ἀπὸ τῶν τοιοῦτων 334, 23, ὄρα φοβερὸν 328, 16, nomina prophetarum in textu laudatorum 293, ἐκ σοῦ pro ἐξ οὗ 301, 26.

SÆCULI XIII.

7. *Cod. Parisiensis* 1704 e membranaceus, quo continetur *Georgii monachi* chronicon ab orbe condito ad tempora usque Maxentii imp. Ad calcem occurrit Nicephori philosophi caput, ubi de filiis Dei, de gigantibus de diluvio. Is codex XIII S^o exaratus videtur. e (Catalogus cod. ms. bibl. Reg. II. Paris.

1740 p. 390) Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφ. χρ. τε καί — ὑπὸ Γεωργίου ἀμ. μοναχοῦ, sine capitum indice; ultimum caput niancum rubricam habet: Ἀρχὴ τῆς βιας Διοκλήτ. καὶ Μαξεν. (E. Miller in epistola nobis directa). In præfatione legitur: Ἔως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ (E. Miller). 157^b ἀνοῦς μετῆλθε ὡς εἴρηται. (Hase). Cf. p. 381 cum lectionibus col. Ambrosiani in appendice notatis.

8. e Vaticanus 154, membranaceus, f. parvo, pp. 215, S. XIII, a Julio Cæsare usque ad Carum, p. 158 Theophanis annales a Diocletiano ad Michaellem, f. 77^a linea a fine quarta. Cf. Georgii Syncelli ed. Paris. 1652, 503^a l. 27 (Recensio codd. mss. Lipsiæ 1803 p. 50). » *Codices Vaticanos CLIII et CLIV e quibus versionem paravit suam Allatius* — *deprehendi* — *a chronicis supra memoratis (Coisl. et Scorial.) nihil aut valde parum differre idemque omnino esse ac Coislinianum.* Nam præter prologum Πολλοὶ μὲν τῶν ἐξω φιλολόγων — codices Vaticani eandem etiam præferunt titulum idemque de duabus filiabus Adami commentum his verbis Χρ. σ. ἐκ δ. γ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. μ. Βίβλος γεν. [p. 4] — e (Foggini, *Appendix corporis historię Byz. Romæ 1777* f. XXXII.) cf. Allatium *De Georgiis* p. 528 et catalogum Vaticanorum ms. » N. 154, 1 — 77 usque ad Cæsarem. »

9. Vat. = Vaticanus 153, XIII vel XIV S. (secundum notitiam Roma Petropolin transmissam, sæculi XI; in ch. bomb., 4°, 221 ff., 2 coll.).

[XXIII] 4° Γεωργίου μοναχοῦ ἀμαρτωλοῦ χρονικὴ ιστορία ·
Πίναξ ἀκριβοῦς τῆς γραφῆς τοῦ βιβλίου
Πράξεις παριστῶν καὶ χρόνους στασηφόρων,
Πράξεις παλαιῶν, ἔργα καὶ καταστάσεις
Συμβάντα καὶ πραχθέντα · πᾶς μαθεῖν θέλων
Ταύτην βίβλον δεῖλε, τοῖς γεγραμμένοις
Τὸν νοῦν ἐπιστῶν πᾶσι, μήτε που λάθοι,
Ὅς ἂν παριστῶν ταῦτα τοῖς οὐκ εἰδῶσι
Ἐχειν νομίζη πραγμάτων ἐμπειρίαν.

A' Περὶ Ἀδάμ τοῦ πρωτοπλάστου, ὃς χειρὶ Θεοῦ πλασθεὶς ἐζησε ἐτη ἑννακίσια τριάκοντα καὶ ἀπεθάνη. Περὶ τοῦ Ἀβελ καὶ τοῦ Κάιν; sequuntur capita XXVIII.

1^b B' Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ βιβλίου Γεωργίου μοναχοῦ. Ἐπιανάληψις τῆς ἀρχαιολογίας; sequuntur capita CX.

3° Γ' Ἀρχὴ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. Τούλιος Καίσαρ πρῶτος καὶ μόνος.

4° Δ' Χρονικὸν τῆς τῶν Χριστιανῶν βασιλείας.

10° Πρόλογος χρονικῆς ιστορίας Γεωργίου μοναχοῦ. Πολλοὶ μὲν τῶν ἐξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι ιστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι, κ. τ. λ.

11° Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, κ. τ. λ. 120, 12 οὗτος pro οὕτω — 14 ἔπει προ ἔπει — περιόντα δεδοίκασι — 17 εἶδεν αὐτὸν καὶ ὁ Σ. — 18 καὶ οἱ — ἀπετέθη μονῆ. Descriptus est inde a f. 180 usque ad finem 221^a ubi verba extrema ἐν τῇ Πρώτῃ — μονῆ ab altera posteriorique manu sunt exarata.

f. 204^b et 205^a excerptur *Genesis* 116, 16 — 126, 2; 203^a *Continuator Theophanis* (Leonis c. 10). 209^b *Etymologia nominum propriorum* media in relatione de excidio Thessalonicensi fastidiosae relatiæ, non quidem omnes illæ, quas Symeon editus c. 13 cum Russorum prima mentione exhibet, verum ejusdem generis insulsi, quæ græculum ferreæ ætatis arguunt; sed in *codice Vaticano itinerario* classis adversus Saracenos missæ *inserviunt explicando* quæ apud Symeonem editum c. 13 mentioni urbis Tripolitaniæ minus commode adjunctæ sunt civitatum notiæ. *Inde a Constantino Porphyrogeneto* Vaticanus cum *continuatore Georgii* edito magis quam cum Symeone concordat, *locos vero plures e continuatore Theophanis* decerpit, cum quo et sæpius in locutionibus consensit. *Versiones Slavicæ* videntur e *codice hujus familie* factæ esse. Cf. lectiones variantes in Michaelle III, 4, 7, et de expeditionibus Russorum annorum 864 et 941. Catalogus bibliothecæ Vat. ms. hæc habet: « N. 153 p. 1 et 153 p. 10 usque ad Alexium Comnenum » [sed ultra a. 948 non extenditur]. N. 153.

SÆCULI XIV.

10. Par. vel P. *Codex Parisiensis* e 1705, cod. bombycinus, olim Colbertinus, quo continetur *Georgii monachi* chronicon, ab orbe condito ad *Michaelis imp. et Theodoræ* ejus matris tempora perductum. Præmittitur *index* locupletissimus, e quo constat capita postrema quatuor desiderari. Is codex sæculo XIV exaratus videtur. » (Cat. p. 390) Χρονογρ. Γεωργ. μον. σύν χῶ πῶ. — in præfatione ἔως τοῦ τελευταίου Μιχαήλ. Deficit in Leone Armeno [p. 686, 7 καὶ πρῶτον μὲν κατὰ τῶν ἱερῶν, sic Miller]. Titulus ut in Regio; *index* initio mutilus capitum 268, sed diversus ab indice colicis 1706 (E. Miller).

[XXIV] SÆCULI XV.

11. *Cod. Paris* e 1706, codex chartaceus, olim Favrianus, quo continetur 1° *Georgii Hamartoli* chronicon. Præfixus *index* capitum, cujus sunt VII partes. Prima capita quædam generalia comprehendit [liber I], secunda ab Adamo ad Samuelem pertingit, tertia a Saule ad Antiochum Eupatorem [liber II], quarta a Jul. Cæsare ad Vespasianum, quinta a Tito ad Constantinum M. [liber III], sexta a Constantino

M. ad Michaelē, Theophili filium [liber IV], septima a Michaelē ad Romanum I [liber V]. Ea pars desideratur. — S^o Joannis monachi Sinaitae historia SS. Barlaami et Josephi. In codex S^o XV exaratus videtur, idque satis eleganter neque unius librarii manu. Praefatio fragmentaria (E. Miller). 1°, 14°, 28°. *Syncello ascribitur hoc chronicon initio*; Συγκέλλου χρηματίσαντος ἐπὶ τῶν χρόνων Ταρσίου τοῦ ἀγιοτάτου πατριάρχου Κ. Π. Νέας Ῥώμης, sed cf. 369^a ἕως ὧδε τὰ χ. Γεωργίου τοῦ μοναχοῦ καὶ τοῦ λογοθέτου sci. 842, et capitularium usque ad mortem Romani (Hase), quod cum capitulario Monacensi collatum nostra in tabula invenies. Ex eodem a Dion. Petavio in Appendice ad Nicephori C. P. Breviarium evulgatur Graece longiusculum fragmentum de imperio Heraclii sub falso nomine Georgii Synocelli (Hodius, de Malala p. LXXIV) et Tischendorfius edidit varias lectiones a nobis ad pp. 263 — 281 in Cappendice notatas. Cf. etiam quas Udaliscius e collatione Hasiana edidit.

12. *Barroccianus* 30. f. 67 ἐκ — Γεωργίου περὶ βασιλέων χρόνων καὶ ἄλλα τινὰ ἀρχή· ὅτι Ἀδὲμ ὁ υἱὸς ἐγ. (4,20).

f. 69 πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ἄδύνατον χωρῆσαι τὴν κιβωτὴν τοσαῦτα ζῶα ἐν τοσαύταις πῆγαις, φησὶν ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ Μωυσέως, ὅτι — ἔχει (34,23). Ἐἴτα τοῦ κακοῦ προβαίνοντος ἀνωτέρως καὶ ἤλιον, καὶ σιλήνην, καὶ τὰ ἄστρα, καὶ αἰθέρα, καὶ ἀέρα, καὶ τὰ στοιχεῖα ὡς θεοὺς ἀνύμνηταν (42,26 — 43,4; 6 — 44,22; 45,22 — 46,24.)

Ἵτι οἱ Ῥ. ἐκ τούτων μ. καὶ τοὺς 54,29 — 55,5, συνέταξαν. f. 73 Ἵτι Εὐπόλεμος.

f. 73 Ὅτι Εὐπόλεμος φησὶ τὸν Μωυσία πρῶτον σοφὸν γενέσθαι καὶ γρ. παραδοῦναι Ἰουδαίους πρῶτον, π. δὲ Ἰουδαίων Φοίνικας παραλαβεῖν, Ἑλληνας δὲ παρὰ Φοινίκων (29,1 — 3). Νόμους δὲ πρῶτος γράψας Μωυσῆς τοῖς Ἰουδαίοις· καταλιπὼν δὲ Μωυσῆς τὰς κατ' Αἴγυπτον διατριβάς κατὰ τὴν ἔρημον ἐφιλοσόφει, διδασκόμενος παρὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὰ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, καὶ τῶν μετ' ἐκείνων, καὶ τοῦ κατακλισμοῦ, καὶ τῆς συγχύσεως τῶν γλωσσῶν, καὶ περὶ τῶν πρώτων ἀνθρώπων καὶ μέχρις αὐτοῦ χρόνων, καὶ περὶ τῆς νομοθεσίας τῆς μελλούσης παρ' αὐτοῦ διδοῦσθαι τῷ Ἰουδαίῳ Ἰθνηι· καὶ τὰς τῶν ἀστέρων θέσεις, καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ ἀριθμητικὴν, καὶ γεωμετρικὴν, καὶ πλοσάν σοφίαν, ὡς ἐν τῇ λεπτῇ γενέσει καίται (?)

f. 74. Τὸ δὲ μάνα ὁ Φίλων ἐρμηνεύων ἔφη τοιαύτην αὐτοῦ εἶναι τὴν πίστην, ὥστε κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐσθίουτος μετακρινᾶσθαι, καὶ εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸν οἰνοειδέα κέγγρον ἐψημένον ἐν μέλιτι· παρίχειν δὲ [XXV] νῦν μὲν ἄρτον, νῦν δὲ κρέω;· καὶ κρέως τοιοῦδε· ἢ πετεινοῦ ἢ χειρσαίου· νῦν δὲ λαχάνου, τοῦ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκαστου, καὶ ἰχθύος, ὡς· τὸ ἰδίωμα τῆς καθ' ἑκαστον γένος πίστεως, ἀκριβῶς δὲ καὶ τῇ γεύσει τοῦ ἐσθίουτος διασώζεσθαι.

Hic codex a Francisco Barozzio Venetiano nominatus nunc in bibliotheca Bodleiana Oxoniensi asservatur.

13. *Ambrosianus* N°. 184, f. chartaceus, 1^a Χρ. σ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἔξ. σ. καὶ σ. ὑπὸ Γ. ἀμ. καὶ συγμάλου. Προβίμων. Πολλοὶ τῶν, κτλ. 2^a inde a verbis τὴν ὑπόθεσιν usque ad γνώσει eadem lacuna invenitur praefationis, quae jam in codice eo fuerat, e quo Monacensis quoque et Augustanus descripti sunt; sed etiam in sequentibus plura non leguntur, quae codex Mosquensis cum caeteris antiquioribus exhibet. De quibus vide Appendicem ad pp. 375,12—390,12; 398, 19—404, 11; 475,20—479,5 et 717,11—721,4 ἕως ὧδε τὰ χρονικά Γεωργίου καὶ λογοθέτου. In his verbis desinit codex cujus lectiones nos primi notavimus.

14. *Van. Venetianus* S. Marci n°. 608, chartaceus, 4°, s. XV. Chronicon usque ad Romanum Diogenem (i. e. usque ad initium regni Michaelis Parapinacae successoris ipsius a. 1071; cf. Montfauconii *Diarium* p. 458, de mss. Giustiniani, Didaci Hurtado et ecclesiae SS. Jo. et Pauli) — sub hoc titulo: Συμῶν μαγίστρου καὶ λογοθέτου χρονικὸν ἐφεξῆς συλλεγὸν ἐκ διαφόρων χρονικῶν καὶ ἱστορικῶν.

Βίος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀδὲμ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. Ἀδὲμ γενόμενος ἐλ' γεννᾷ τὴν Σηθ, κτλ. (p. 31,20). Σηθ δὲ γεν. (29), etc., usque ad Julium Caesarem nomina et anni tantum regnorum.

Principes sequentes aliquanto amplius tractantur, sicut e lectionibus variantibus in vita Constantini M. (ff. 29^b—33^a) et Leonis Philosophi (ff. 210^a—223^b) notatis videre licet.

Inde ab a. 813 codex cum Georgio saepius quam cum Symeone edito concordat; plerumque brevior est utroque, praecipue in vita Romani I, in qua omittit § 19 τὸ ἅγιον — ἀντιλυτρον, § 26,28 δὲ ἐκ — 36 προαπειψ, 38—41, 44—46, 48—56, 58,59; interdum vero etiam amplior.

Folia 273—284 ineditas continent vitas XIII imperatorum a Jo. Zimisco usque ad Michaelē, filium Constantini Ducae, a doctissimo Joanne Veludo, vicebibliothecario Marciano, nostrum in usum diligentissime transcriptas. Cf. ex. gr. 210^a—211^a notam ad p. 771 adjungendam: Καυλάς δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἐμῶν μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ καὶ τῆς λειτουργίας ἀπέβρασθαι, ἐκ δαιμονικῆς συνεργείας ἴστιον καὶ παρευθὸν ἐξέβρασεν τὰ ἀλλακτὰ αὐτοῦ· καὶ ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἔλαγον ὡς αἰρετικὸν αὐτὸν εἶναι. Μετὰ πολλοῦ (sic) δὲ καιροῦ ἀγανακτήσαντος τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῆς τοιαύτης δαιμονιακῆς ἐπιπείρας — ἐν μίᾳ οὖν ἡμέρᾳ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι καὶ εἰσελθεῖν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, παρευθὸν ἀπῆλθεν αὐτῷ ἢ κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπιπείρα· καὶ ὑποστρέψας, εἰσελθὼν ἐν τῷ ἁμῶνι καὶ ἄρας τοὺς γυῶνας αὐτοῦ ἔβρασεν ἐνώπιον πάντων, εἰδείξεν τὴν αἰσχύνην αὐτοῦ εἰπὼν· εἰ Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες, διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην τοσοῦτους καιροὺς οὐκ ἐμυσταγόγουν τὴν θείαν λειτουργίαν. εἰ Καὶ αἰσχυνθεὶς ὁ μισθικὸς ἐξῆλθεν

ἀπὸ τοῦ πατριάρχου. Ὁ δ' αὐτ' ἑς πατριάρχης ἐποίησα μοναστήριον πλησίον τοῦ ἁγίου Μωκίλου ἔπιθεον καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ τοῦ Καυλέως ἦτοι Καύλαιος, διαταξάμενος κάκειος ταφῆναι.

[XVI] SÆCULI XVI.

15. *Cod. Parisiensis* 1707 « Codex chartaceus Fonteblandensis, quo continentur : 1° Georgii Hamartoli monachi chronicon auctum et interpolatum. Ibi pars tantum prima exhibetur, a mundo nempe condito ad principatum usque I Cæsaris. Caput summa CCXCIII, unde deducenda sunt capita XXVIII Symeonis Sethi, a c. nempe XXI ad c. XLIX, item capita XXXIX a c. CCLIV ad c. CCXCIII, quæ non sunt Georgii, sed auctoris incerti; neque ultima sex ad institutum pertinent. Initio occurrit index capitum non primæ solum, sed et secundæ partis. Indicem sequitur brevis epilogus e præfatione Theophanis, qui chronographiam suam inde orsus est ubi desiit Syncellus. Ad calcem vero accesserunt excerpta tria: primum de Cæsaris nomine, secundum de Ptolemæi Philadelphii quæstione ad S. Scripturam pertinente, tertium de equo Cæsaris dictatoris fissam unguam habente. 2° Nicephori Choniatae annales, manu diversa eaque minus elegante. Is codex S^o XVI exaratus videtur. » Titulus idem qui in n° 1704, capitum index diversus a N°. 1705 et 1706 et Mon.

16. *Cod. Parisiensis* 1708 « codex chartaceus, Fonteblandensis — secunda pars a I Cæsare ad Alexium usque Comnenum. » — Ultimum caput βασιλ. τοῦ Κομνην. Ἀλεξίου.

17. *M. 2. codex Monacensis* secundus N° 159, Boicus vel Bavaricus « usque ad Basilium [Michaellem] imperatorem Hamartolium præfert, postea Logothetam » (Raderus) « usque ad Romanum I (Hardt, *Beitrage* 1807, VI, 293) » usque ad imperium Constantini, Leonis filii « (Bandini, cat. mss.) » eadem qua Augustanus manu, charta firma et lævigata, titulis et initialibus minio distinctis, literis minutis et cum correctionibus marginalibus, in f^o, foliorum 442, scriptus Epidauri a Nicolao Choniata [f. 356^b: Τετραμῆ-τωται ἦν ὄραξ, φίλε, δέλτος ἐν τῇ δυστυχίᾳ πόλει τῆς Ἐπιδαύρου, πόνω δὲ Νικολάου τε τοῦ Χωνιάτου]; lacunis mutilus, S. XVI, optime conservatus (Hardt) et inscriptus Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ ἀπὸ κτίσεως, α [= μοναχοῦ] καὶ συγκέλλου χρηματισθέντος ἐπὶ Ταρασίου, μέχρι τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος f. 1^a Γεωργίου συγκέλλου Ταρασίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου χρ. συντ. ἐκ δ. χρ. καὶ ἐξ. συλλ. καὶ συντ. ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ. Πέναξ. ἀρχή, etc., tabula quam cura doctissimi Tafelii nostrum in usum descriptam ad calcem hujus præfationis exhibemus. Hoc e codice 1607 Augustæ in 8° ediderat Mt. Raderus Syntagma de statu morientium [pp. 578-587] ex mss, codd. Maximiliani et August. deperditum, » postea 1614 Monachii 8° repetiit, necnon quod legitur in Annotationibus ad *Viridarium* SS. e Menæis Græcorum fragmentum Latinum de miraculo facto in urbe Carthagine sub imperio Heraclii [575-578]. Lectiones variantes vitarum Constantini M., Constantii et Juliani (p. 589, 1-451, 16) a doctissimo Miklositchio ad textum Viindobonensem excerptas humanitati ejusdem viri debemus. *Nos vero prologum contulimus et prima textus vocabula* usque ad 5,25 et finem 815,19 ἀπετέθη μονῆ. De quibus Appendicem consule variantes exhibentem ejusdem operis, non vero diversarum chronographiarum lectiones. Cf. etiam 514, 18 ἐφ' ᾧ, 20 εἰρηχε, 21 ἐβρύπ. Raderus quidem (ad Nicetæ Vitam Ignatii, Ingolsiadii 1614 editam) perhibet Hamartolium diversum esse a Georgio Syncello (codicum Palatinæ Boiorum et Augustanæ bibliothecæ); sed falso hi codices eum Syncellum nominant, cum hunc solum noverint chronographum. Præterea jure adnotat Allatius, « Discrimen tamen inter eos nullum adducit. »

18. *Cod. Baroccianus* N° 194, chartaceus, foliorum 53 (?); absque ullo vel nomine auctoris vel operis titulo sic incipit: Πολλοὶ τῶν ἔξω φιλόσοφοι καὶ φιλόλογοι, κ. τ. λ. [XXVII] Excerpta continet e Ge. Hamartoli chronico, edita in Crameri t. IV Anecdotorum. Oxoniæ, p. 218-246, scil. a libri primi capite II p. 7, l. 24, usque ad libri secundi caput VIII, p. 59, l. 25. Lectiones optimæ notæ ab iis quas e Mon. et Mosq. codd. edidimus, discrepantes vide in appendice ad p. 8,2-8,14,30-30,14; 44,24-45,1; 52,25-59, 24.

15, 1. Πάλας καὶ καθεξῆς μέχρι τῶν κτιτάντων τὴν Ῥώμην καὶ βασιλευσάντων ἐν αὐτῇ ἦσαν δὲ οἱ ἐν τοῖς χρόνοις Ἀχάζ τοῦ βασιλέως Ἰουδαίων. Οὕτως καὶ οἱ Ἀσσύριοι βασιλεῖς.

11, 9? Ἀρχὴ τῶν Φαραωνίτων βασιλείων. — 30, 15; 44, 24.

19. *Oxonienis* I (F. 6, 26), Humphredo Hodio in prolegomenis ad Malelam (ed. Bonn. LXXIII) usque ad mortem Michaelis III extendi dicitur, sed cf. Fabricium (VI, 154, 355): « Idem est horum (Excerptorum) initium cum initio chronographiæ Georgii Hamartoli quod e codice ms. a L. Allatio in Diatriba *De Georgiis* exhibetur: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων τε καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου ἁμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων ἢ ἡμέρα ἐπλάσεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοιωσιν αὐτοῦ· ὁ δὲ Ἀδάμ ἐγέννησεν υἱοῦς γ'. Neque solum ex initio apparet, verum etiam e Præfatione, initio in codice ms. [non vero Barocciano N° 194, chartaceo, f. γγ' πολλοὶ τῶν ἔξω φιλοσόφων — τὰ πάντα ἔθησε] unde sua Chilmeadus descripsit, præmissa, quæ eadem est omnino, quam ibidem ponit Allatius ex Georgio Hamartolo. — Ex eodem etiam Excerpta dederunt Leo Allatius in libro de Ecclesiarum consensione [e codd. Vat.], Jo. Meursius in glossario Græco-barbaro et Dufresnius in glossario mediæ et infimæ Græcitatatis, et, nisi, me fallit memoria, in Notis ad Annales Jo. Zouaræ. De eo, qui plura vellet, adcat — Diatribam nostram de scriptoribus Græcis variis, ubi — castigantur Allatiana. De illo hic loci hoc solum subjungam, vixisse eum eodem cum Malela sæculo, i. e.

Christi incarnati nono, et Chronicon suum perduxisse non modo ad initium Michaelis Theophili 844, quod decernunt doctorum nonnulli, sed usque ad ejus mortem, hoc est, usque ad 886, et imo usque ad mortem Romani I, quæ vero jam non Georgii sunt sed Logothetæ; 4, 20 post αὐτοῦ ἀδυναμίαν οὕτως μὲν οὖν ὁ πρῶτος ἐγένετο ἄνθρωπος; παρὰ Θεοῦ ᾧ ὄνομα Ἀδάμ, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἔβα. Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς; ὁ Θεός. Εἰ, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐγέννησεν. 7, 11 Μετὰ τοῦτον οἱ αὐτοῦ ἀπόγονοι καὶ ὁ Σηθ προμηυθέντες ἄν, ἔγραφον τὰ μέλλοντα περὶ τοῦ κατακλισμοῦ ἐν λιθίναι; καὶ ὄστρακίνας πλαστῆ, σημαίνοντες, ὅτι ἀναλωθῆναι καὶ φθαρῆναι μέλλει τὸ πᾶν, ἢ ὑπὸ πυρός ἢ ὑπὸ ὕδατος. Καὶ εἰ μὲν ὑπὸ πυρός, σωθήσονται τὰ γράμματα ἐν ὄστρακίνας πλαστῆ, εἰ δὲ ὑπὸ ὕδατος, ἐν λιθίναι; Ἐλθόντος δὲ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ ἅπαντα ἀπολέσαντος, μόνος ἰσώθη Νῶι καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ θυγατέρες πρὸς δευτέρου ἀνακαινίσαι κόσμου. Μετὰ δὲ τὴν κατακλισμὸν Καϊνὴν, ὁ υἱὸς Ἀβραξῆδ, συνεγράφετο τὴν ἀστρονομίαν εὐρηκῶς τὴν τοῦ Σηθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων ὀνομασίαν ὡς ἔφηται τῶν ἀστέρων ἐν πλαστῆ λιθίνῃ γεγραμμένην, ἥτις l. 20 — Ἰώσηφο; 7, 22.

51, 10 Ἀδάμ τῶνων — 33, 28 ἑ-η θυ. 35, 24 Ἐπαῖδη — 41, 11 τλ'; 64, 25 — 65, 2, 7, 24 — 10, 2. « Atque hucusque habes, lector, excerptorum chronologicorum auctorem anonymum; paginam sequentem ex chronico Alexandrino descripsimus » (Hodius).

20. V. *Vindobonensis* N° 40, olim 39, 1°, ejus præfationem et capita CXXVIII-CXCI (p. 389 451, 16) humanissime, quanquam ipse editionem Georgii [XXVIII] præparavisset, nobiscum communicavit vir doctissimus Miklositch, bibliothecæ I. R. præfectus. In eadem collatione notatæ sunt etiam variz lectiones codicum Monacensium (N° 1, 404, Augustani et 2, 439, 239). *Prima pars codicis Vind. 40 usque ad f. 49 sicut et fuis f. 315-326 in charta Turcica manu recentis scripta est, cætera pars membranacea, antiqua optimique conformatis*; olim ab Aug. Bushekió comparatus Constantinopoli (Nessel); usque ad Alexium Comnenum, 1081 (Gretser. *De cruce*?). 1° Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων λογογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου Ἀμαρτωλοῦ μοναχοῦ. Ταύτης δὲ τῆς βίβλου, quod a substantiivo Πρῶτος pendere videtur. Ἀρχὴ σὺν Θεῷ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου μοναχοῦ = p. 28, 6, 7 nostræ editionis e cod. Mon. b. l. paratæ. Capita CCXXVI, 4—CCXXVIII ex eodem codice edita vide in libro cui titulus est: « Theophanis chronographia. » Probe einer neuen — Ausgabe von G. L. F. Tafel. p. 26-34.

21. V. 2. *Cod. Vindobonensis* 2. Inde ab 38^b. Ἀρχὴ τῆς Χριστιανῶν βασιλείας, κ. τ. λ. collatum a viro cl. Miklositch usque ad finem imperii Juliani, e chartaceo, antiquo et bonæ notæ, in 4°, sed mutilus, aqua marina hinc inde misere scaldatus, constatque nunc foliis 83, olimque ad Jo. Sambucum pertinuit, quo continentur Georgii Hamartoli fragmenta historica » (Nessel, p. 142.). Vide lectiones variantes ad p. 389, 1-451, 16 notatas, quas cl. Miklositschio debemus.

22. M. 1. *Codex Monacensis* 1, N° 414, Augustanus, chartaceus signatus p. 68 N° 37 (81), in assero corio fusco lectus, ære munitus et clausus, in 1°, titulum hunc præfert: Γεωργίου καὶ λογοθέτου Γεωργίου μοναχοῦ καὶ λογοθέτου Ἱστορικῶν] συγγέλλου. Πίναξ. Περὶ τῶν πρωτοπλάστων Ἀδάμ καὶ Ἐβας. — Περὶ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ὡ; ἐν συνόψει—τῶν αὐτῶν (=c. XXVII, 29, 15). Περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ καταγομένων (= II, 1 p. 31, 49) — περὶ τῶν κακοιμημένων (= c. CCXXII, p. 578, 8). Textus extenditur p. 276^b usque ad finem capituli p. 587, 32 ὅταν ἕρλος οὐδέν; scriptus est titulus et initialibus rubricatis, litteris minutis et nitidis cum scholiis in textu (ex. gr. p. 29, 13 σχολιον τῶν ἀγίων Πατέρων quod in Parisiensi 1705 deest, e margine irrepsisse videtur), sæculi XVI (vide cod. M¹), optime conservatus et post indicem inscriptus: Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων [χρ.] καὶ ἐξηγητῶν συλλ. καὶ συντεθ. ὑπὸ Γεωργίου αγ. καὶ συγγέλλου (χρηματίσαντος ἐπὶ Ταρασίου τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Κ. Π. νίας Ῥώμης Προσίμιον α' (ἀρχή). Hoc e codice clarissimus Tafel nobis initium in codice Mosquensi deficiens (p. 4, 17-44, 24) benigne transmisit; præterea lectiones variantes Vitarum Constantini M., Constantini et Juliani (p. 389, 1-451, 16) doctissimo et humanissimo viro Miklositch debemus; Gretserus vero libro II *De cruce* exscripserat jam p. 410, 7-412, 3, Petavius in appendice ad breviarium Nicephori (Par. 1616 p. 379-407) Vitam Heraclii; syntagma de statu morientium (p. 572-587) Latine factum notisque illustratum Matthæus Raderus Augustæ 1607 in 8° ex hoc codice « qui ultra Constantinum Heraclii filium non progreditur. » Cf. præterea lectiones codicis Lipsiensis ex Augustano descripti ad pp. 564-587. *Prologum nos ipsi cum textu M¹ contulimus* quorum varias lectiones cum Ambrosianis et Vindobonensibus plerumque consentientes in Appendice invenies.

SÆCULI XVII.

23. L. Lipsiensis 852 (Rep. I, 4, 49); cf. Naumanni catalogum bibl. Senatus, Grimmæ 1838, p. 215) e Georgii monachi et Syncelli C. P. chronicon usque ad Constantium Heraclii filium descriptum e ms. *codicis bibliothecæ Augustanæ* cum emendationibus J. H. Bosii ex bibl. C. Sagittarii, post J. A. Schmidii et P. Lyseri junioris. »

[XXIX] 3^a Γεωργίου καὶ λογοθέτου, Χρονικὸν σύντομον ἐκ διαφόρων χρονογράφων καὶ ἐξηγητῶν συλλεγὲν καὶ συντεθὲν ὑπὸ Γεωργίου μοναχοῦ καὶ συγγέλλου. Προσίμιον. Πολλοὶ τῶν, κ. τ. λ. Lectiones p. 4, 1-6, 1 et 571, 21-587, 32 qui est codicis finis. e nobis primum exscriptas vide in Appendice. Cf. Reiskium (*De ceremoniis aulae Byz. præf.* Lipsiæ 1754 1°).

SÆCULI INCERTI.

24. *Pulatinus*, Vaticanus? Χρ. σ. ἐκ δ χρ. καὶ ἐξ. σ. καὶ σ. παρὰ Ἰωάννου τοῦ Σικελιώτου τοῦ καὶ

χρηματίσαντος βεταρον πατριάρχου Κ. Π. νέας Ρώμης (qui et Syncellus et Morocardianus vocatus, annis 837-842 patriarcha fuit C. P.?)

Πολλοὶ τῶν ἔξω χρονογράφοι καὶ φιλόλογοι κ. τ. λ.

[Α'] Βιβλίος γενέσεως, ἢ ἡμέρα Ἐπλασεν ὁ Θεός, κ. τ. λ.

[Β'] Τοῦ αὐτοῦ Ἰω. τοῦ Σικελιώτου περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ Εὕας, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν καταγομένον. Ἀδὲμ τελῶν κατὰ τὸν σοφώτατον (31,20). Desinit in Michaelae filio Theophili. Ἔως ὧδε τὰ Χρονικὰ Γεωργίου καὶ ἀπὸ τῶν ὧδε μόνου τοῦ λογοθέτου (Fabricius, *Bibl. gr.* XII, 27).

25. *Citicensis* = Georgii monachi Chronicon a Julio Cesare ad Diocletianum = (Fabricius *Bibl. Gr.* XII, 24).

26. *Schleusingensis* (Ludovicus, notitia bibliothecæ Schleusingensis) qui codex iam Schleusingensi in bibliotheca desideratur, quemadmodum prefectus ejusdem Hartungius V Augusti 1838 nobis respondit. Quo abierit notum non est, forsitan Lipsiam.

26. *Radulphi cardinalis*, in regia Parisiensi N° 37 = Georgii monachi historia ex multis collecta ab Adamo usque ad Constantinum, Severum, Maximinum et Maxentium = [ut Par. 1704 in catalogo a 1740 edito]. Peribat ultra, sed reliqua desunt (Montfaucon *bibl. Par.* 1739, II, 772).

Hæc igitur videtur codicum genealogia esse :

I. *Usque ad annum 842 solius Georgii monachi; sine prologo* : 1 Coislinianus 310, X. S. rhetorice exornatus, ceterum cum Coisi. 305 consentiens præter quod hic usque ad a. 314 tantum extenditur ; cum *prologo* : 5 Coisi. 154, 301, XII S., 10 Ambrosianus XV S. Georgii hamartoli et syncelli.

II. *Continuatus a Symeone Logitheta usque ad 948; sine prologo?* 3 Medicus XI ; cum *prologo* : 11 Parisiensi 1706, XV ; 8 Vaticanus 155 XIII vel XIV S. diversus ; 6 *Mosquensis* XII ; 19 *Oxonienis* ; 24 *Palatinus*.

Usque ad 1071 : 14 Venetianus, XV S.

Usque ad 1081 : 20 et 21 Vindobonensis 1 et 2, XV S. ; cum Ambrosiano consentientes usque ad 842 ; 22 *Monacensis* 1, XVI. *Syncelli* e Zonara a recentiore Græco suppletus ; 16 Parisiensis 1708, XVI S.

Usque ad 1143 : 6 *Mosquensis* XII S.

III. *Codices manci, ad Casarem* : 9 Vaticanus 153? XIII S. et 15 Paris. 1707 XV S. et 25 *Citicensis* ; a *Cesare ad Diocletianum* : 8 Vaticanus 153 et 25 *Citicensis* ; ad a. 311 : 2 Coisi. 305 XI, et 7 Paris. 1704 XII S. ; ad a. 641 : *Co. Syncelli cum Ambrosiano consentientes* : 17 Mon. 2, XVI, et 25 Lips. XVII S. ; ad a. 814 : 10 Paris. 1705, XIV S. *Fragmentarii* : Barocciani 50, XIV et 194 XV S.

Nondum collati : 3 Medicus XI S. ; 4 *Scoriacensis* XII S. ; 24 *Palatinus Jo. Siceliotæ, patriarchæ* ; 25 *Citicensis* ; 26 *Schleusingensis* ; 27 *Radulphi*.

ΠΙΝΑΞ.

Numeri paginas representant editionis Petropolitane quarum seriem typis grandioribus in textu expressimus.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Α'.

1. Ἀρχὴ Γενεαλογίᾳ τοῦ Ἀδάμ, p. 4.
2. Περὶ Νεβρόδ βασιλέως, p. 7.
3. Περὶ Νίνου βασιλέως, p. 9.
4. Περὶ Θουρά βασιλέως, p. 9.
5. Περὶ Λαμῆ βασιλέως, p. 9.
6. Περὶ Σαρδαναπέλεως βασιλέως, p. 9.
7. Περὶ Περσέως βασιλέως, p. 10.
8. Περὶ Σώστρου βασιλέως, p. 11.
9. Περὶ Φαραῶ βασιλέως, p. 11.
10. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρήσεως, p. 12.
11. Περὶ τοῦ Πέλοπος, p. 12.
12. Περὶ Κύρου, p. 13.
13. Περὶ Καμβύσου, p. 14.
14. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου, p. 15.
15. Περὶ τῶν Βρομυαίων, p. 16.
16. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου, p. 17.
17. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου, p. 18.
18. Περὶ τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως, p. 18.
19. Περὶ τῆς βασιλείας Κανδάκης, p. 23.
20. Περὶ τῶν Βραχμάνων, p. 24.
21. Περὶ Σήρων, p. 26.

22. Περὶ Βάκτρων, p. 27.
23. Περὶ Χαλδαίων, p. 27.
24. Περὶ Βρετάννων, p. 27.
25. Περὶ Ἀμαζόνων, p. 28.
26. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῆς, p. 28.
27. Περὶ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, p. 29.
28. Τοῦ ἁγίου Βασιλείου, p. 30.

Β'.

- Ἀρχὴ τοῦ χρονικοῦ Γεωργίου Μοναχοῦ καὶ Συγκέλλου.
1. Περὶ γενεαλογίας Ἀδάμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ τῶν καθ' ἑξῆς καταγομένων, p. 31
 2. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου, p. 36.
 3. Ὅτι ὅποια ἦν ἡ α' γλῶσση, p. 38.
 4. Περὶ τοῦ τῆς γῆς διαμερισμοῦ, p. 39.
 5. Περὶ τῶν δ' στοιχείων, p. 47.
 6. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας, p. 50.
 7. Περὶ Ῥωμαίων θεοποιησάντων, p. 54.
 8. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, p. 57.
 9. Περὶ γενέσεως Ἀβραάμ, p. 64
 10. Περὶ τοῦ Μελχισεδέκ, p. 69.
 11. Περὶ τῆς κλίσεως (κλήσεως) τοῦ Μελχισεδέκ, p. 71.
 12. Περὶ τοῦ Σαλήμ, p. 71.
 13. Περὶ τῆς κλίσεως (κλήσεως) Ἱερουσαλήμ, p. 72.

14. Περὶ τοῦ Ἰσαάκ, p. 74.
 15. Περὶ τοῦ Ἡσαΐ καὶ Ἰακώβ, p. 75.
 16. Περὶ τοῦ Ἰακώβ, p. 78.
 17. Περὶ θανάτου Ἡσαΐ, p. 79.
 18. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως, p. 80.
 19. Ὅτι υἱὸς Ἰσραὴλ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, p. 81.
 20. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωϋσῆι, p. 89.
 21. Περὶ τῆς τελευταίας Μωϋσέως, p. 92.
 22. Ἔτι περὶ Μωϋσέως, p. 92.
 23. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, p. 101.
 24. Ἀρχὴ τῶν Κριτῶν, p. 103.
 25. Περὶ Ἰούδα, p. 103.
 26. Περὶ Γοθονιῆλ, p. 103.
 27. Περὶ Ἀώδ, p. 103.
 28. Περὶ Σαμμεγάρ, p. 104.
 29. Περὶ Βαράκ, p. 104.
 30. Περὶ Γεδαιών, p. 104.
 31. Περὶ Ἀβιμέλεχ, p. 105.
 32. Περὶ Θολᾶ, 107.
 33. Περὶ Τιάρ, p. 107.
 34. Περὶ Ἰεφθά, 107.
 35. Περὶ Σαμφών, 107.
 36. Περὶ τοῦ Ἡλεί τοῦ ἀρχιερέως, p. 113.
 37. Περὶ τοῦ προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἱερέως, p. 117.
 38. Περὶ τῆς βασιλείας Σαούλ, p. 117.
 39. Περὶ τῆς βασιλείας Δαυὶδ, p. 121.
 40. Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος, p. 133.
 41. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος, p. 139.
 42. Περὶ τῆς βασιλείας (Σολομῶντος), p. 140.
 43. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰθιόπων Σ.βύλλης, p. 141.
 44. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥοβοάμ, υἱοῦ Σολομῶντος, p. 150.
 45. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσιφ τοῦ ἐν ποδάλγῃ πι-
 σόντος, p. 151.
 46. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀσάφ, p. 151.
 47. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσαφάτ, p. 151.
 48. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 152.
 49. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 153.
 50. Περὶ τῆς βασιλείας Γοβολίας, p. 153.
 51. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωᾶ, p. 153.
 52. Περὶ ἐλεημοσύνης, p. 154.
 53. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμμοσῆ, p. 155.
 54. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀζίου, p. 156.
 55. Περὶ Ὀζίου λέπρας, p. 157.
 56. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάθαμ, p. 158.
 57. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχαζ, p. 157.
 58. Περὶ τῆς βασιλείας Ἐζεκίου, p. 157.
 59. Περὶ τοῦ Γωδίτ, p. 159.
 60. Περὶ τῆς βασιλείας Μανασσῆ, p. 167.
 61. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀμμών, p. 170.
 62. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωσίου, p. 172.
 63. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχάζ, 174.
 64. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωακείμ, p. 174.
 65. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰερονίου, p. 175.
 66. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 176.
 67. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ τῆς ἐν
 Βαβυλωνί, ἣ ἴσθι β' τῆς παροικίας Αἰγύπτου,
 p. 177.
 68. Περὶ ἀριθμοῦ ἐτῶν τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ βασι-
 λευσάντων, p. 179.
 69. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἱερβοάμ καὶ τῆς διαιρέ-
 σεως τῶν ε' σκήπτρων καὶ περὶ τῶν βασιλευ-
 σάντων ἐν Σαμαρεία, p. 181.
 70. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβάτ, p. 181.
 71. Περὶ τῆς βασιλείας Βαασά, p. 181.
 72. Περὶ τῆς βασιλείας Ἠλά, p. 182.
 73. Περὶ τῆς βασιλείας Ζαμβορῆ, p. 182.
 74. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀχασ, p. 182.
 75. Περὶ τῆς Ἱεραβὲλ καὶ περὶ τοῦ Ἠλίου προφή-
 του, p. 182.
 76. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀχοζίου, p. 185.
 77. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωράμ, p. 185.
 78. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡού, p. 187.
 79. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωάχαζ, p. 188.
 80. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰωᾶ, p. 188.
 81. Βασιλεία Ἱερβοάμ, p. 189.
 82. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀζάρου, p. 189.
 83. Περὶ τῆς βασιλείας Σαλούμ, p. 189.
 84. Περὶ τῆς βασιλείας Μαναῆμ, p. 189.
 85. Περὶ τῆς βασιλείας Φακισίου, p. 189.
 86. Περὶ τῆς βασιλείας Φακί, p. 189.
 87. Περὶ τῆς βασιλείας Ὀσεὶ, p. 190.
 88. Περὶ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως
 Βαβυλωνός, p. 191.
 89. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλεμαροδάχ, p. 194.
 90. Περὶ τῆς βασιλείας Βαλτάσαρ, p. 195.
 91. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου τοῦ Μῆδου, p. 196.
 92. Περὶ τῆς βασιλείας Κύρου τοῦ Πέρσου, p. 197.
 93. Περὶ τῆς βασιλείας Καμβύσου υἱοῦ Κύρου, p. 198.
 94. Περὶ τῆς βασιλείας Πέρδου, p. 200.
 95. Περὶ τῆς βασιλείας Δαρείου Ἰστάσου, p. 200.
 96. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου, p. 205.
 97. Περὶ τῆς βασιλείας ἐτέρου Ἀρταξέρξου, p. 205.
 98. Περὶ βασιλείας τοῦ Ἀντίοχου, p. 207.
 99. Περὶ τῆς β' ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ, p. 208.
 100. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ζ' παιδῶν τῶν Μακκα-
 θαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς, p. 208.
 101. Περὶ τοῦ Ματθίου ἱερέως, p. 210.
 102. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντίοχου τοῦ Εὐπάτορος,
 p. 211.
 103. Περὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου, p. 212.
 104. Περὶ Ῥωμαίων, p. 212.
- Γ.
105. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰουλίου Καίσαρος πρώτου
 βασιλέως Ῥωμαίων, p. 213.
 106. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐγούστου Καίσαρος τοῦ
 Ὀκταβίου, p. 214.
 107. Περὶ τῆς δ' βασιλείας ἦν ὁ Δανιὴλ ἰδεόσατο,
 p. 215.
 108. Περὶ τῆς ἐν σαρκὶ οἰκονομίας Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, p. 217.
 109. Ἔτι περὶ τῆς Χριστοῦ γενέσεως, p. 217.
 110. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνθέσμων ἱερ-
 τευσάντων ἐκ τῆς τοῦ Ἰούδα φυλῆς ἀρχιερέων,
 p. 218.
 111. Ὅταν ὁ Αὐγούστος ἀπέβη εἰς Αἴγυπτον, p. 220.
 112. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου, p. 229.
 113. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὀνόμα-
 σται, p. 230.
 114. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, p. 234.
 115. Περὶ Αὐγάρου τοῦ βασιλέως, p. 236.
 116. Περὶ τῆς βασιλείας Γαίου καὶ περὶ τῆς
 ἀναίρεσεως Τιβερίου, ὃς ἀνῆρέθη ὑπὸ Γαίου.
 Νοσήσαντι γὰρ ἱμάτια πολλὰ ἐπιθεὶς ἀπέπνιξε,
 p. 238.
 117. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 241.
 118. Περὶ τοῦ ἀσκητικοῦ Βλου, p. 242.
 119. Περὶ μοναδικῆς πολιτείας, p. 248.
 120. Περὶ τῆς βασιλείας Νέρωνος, p. 268.
 121. Περὶ Σίμωνος τοῦ μάγου, p. 268.
 122. Περὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, p. 278.
 123. Περὶ Ἰακώβου ἀδελφοθέου, p. 279.
 124. Περὶ τῆς βασιλείας Γαλβᾶ, p. 284.
 125. Περὶ τῆς βασιλείας Λουκίου, (sic) p. 284.
 126. Περὶ τῆς βασιλείας Βιταλίου, p. 284.
 127. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐεσπασιανοῦ, p. 285.
 128. Περὶ αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ, p. 285.
 129. Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἀλε-
 ξάνδρου καὶ τῶν καθεξῆς βασιλευσάντων, p.
 323.
 130. Περὶ τῶν αὐτοφυῶν θερμῶν ὕδατων, οὐρανίων
 καὶ πυρῶν, καὶ ἀβύσσου Ταρτάρου, p. 327.
 131. Περὶ τῆς βασιλείας Δομετιανοῦ, p. 333.
 132. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως καὶ τῶν αὐτεῦ
 ἀποτελεσμάτων, p. 335.
 133. Περὶ τοῦ Μανθῶνος μάγου καὶ τῶν μαγικῶν
 αὐτοῦ ἔργων, p. 334.
 134. Περὶ τῆς βασιλείας Νερβᾶ, p. 335.
 135. Περὶ τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ, p. 338.
 136. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀδριανοῦ, p. 339.
 137. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίνου, p. 341.

138. Περὶ τῆς βασιλείας Μάρκου Αὐρελίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, p. 342.
139. Περὶ τῆς βασιλείας Βήρου, p. 343.
140. Περὶ τῆς βασιλείας Κωμώθου, p. 343.
141. Περὶ τῆς βασιλείας Παρτινακός, p. 344.
142. Περὶ τῆς βασιλείας Δαδίου, p. 354.
143. Περὶ τῆς βασιλείας Σευήρου, p. 345.
Περὶ τῆς βιώσεως καὶ ἀνατροφῆς Ὀριγένους τοῦ καὶ Ἀδαμαντίνου, p. 345.
144. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀντωνίνου καὶ Γέτα, p. 351.
145. Περὶ τῆς βασιλείας Μακρίνου, p. 352.
146. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀθήτου, p. 353.
147. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαί, p. 353.
148. Περὶ τῆς βασιλείας Μαξιμου, p. 354.
149. Περὶ τῆς βασιλείας Πουπίου, p. 351.
150. Βασιλεία Βαλθίνου, p. 355.
151. Περὶ τῆς βασιλείας Γορδιανού, p. 355.
Περὶ τῆς βασιλείας Ἰούνορος, p. 355.
152. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστελλιανού, p. 357.
153. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, p. 353.
154. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου καὶ Οὐαλεριανού, p. 358.
155. Περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου, p. 358.
156. Περὶ τῆς βασιλείας Γάλλου, p. 359.
157. Περὶ τῆς βασιλείας Σεδεκίου, p. 359.
158. Περὶ τῆς βασιλείας Αἰμιλιανού, p. 360.
159. Βασιλεία Οὐαλεριανού καὶ Γαλλιηνού, p. 360.
160. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου, p. 361.
161. Περὶ τῆς βασιλείας Κυντιλιανού, p. 361.
162. Περὶ τῆς βασιλείας Αὐρηλιανού, p. 361.
Περὶ τοῦ Μανέντος, p. 362.
Περὶ τοῦ Παύλου τοῦ Σαμοσατεύ, p. 364.
163. Περὶ τοῦ Ἀπολλινάριου, p. 364.
164. Περὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας. Περὶ Νεστορίου, p. 365.
165. Περὶ τοῦ Εὐτυχοῦς. Περὶ Σευήρου, p. 366.
166. Περὶ τῆς βασιλείας Τακίτου, p. 369.
167. Περὶ τῆς βασιλείας Φλωριανού, p. 369.
168. Περὶ τῆς βασιλείας Πρόβου, p. 369.
169. Περὶ τῆς βασιλείας Κάρου, p. 370.
176. Περὶ τῆς βασιλείας Καρίνου, p. 371.
171. Περὶ τῆς βασιλείας Νουμεριανού, p. 371.
172. Περὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανού καὶ Μαξιμιανού, p. 371.
173. Περὶ τῆς παρθένου καὶ μάρτυρος, p. 373.
174. Περὶ ἑτέρας παρθένου, p. 374.
175. Περὶ τοῦ μονάζοντος, p. 375.
176. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου, πατρὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, p. 376.
177. Περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, υἱοῦ Κωνσταντίου, p. 387.
- Δ'.
178. Περὶ τῆς βασιλείας Χριστιανῶν, περὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου βασιλέως, p. 389.
179. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιλδέστρου, p. 390.
180. Περὶ Κ. Π., p. 398.
181. Περὶ τῆς α' συνόδου. Περὶ τῆς ἀίρέσεως Ἀρείου, p. 404.
182. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερέα, p. 408.
183. Περὶ τῆς εὐρήσεως τοῦ σταυροῦ, p. 409.
184. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν, p. 415.
185. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει εἶναι τὸν κριτὴν, p. 416.
186. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, p. 420.
187. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, p. 426.
188. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, p. 436.
189. Περὶ τῆς Ἀμασσηανῶν ἀίρέσεως, p. 439.
190. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανού τοῦ παραβάτου, p. 443.
191. Περὶ τῆς αἰμοφροσύνης, p. 444.
192. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουλιανού, p. 451.
193. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐαλεντινιανού, p. 453.
194. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἔρημῳ, p. 455.
195. Περὶ τῆς Μαυίας (ἐξομολογίας γ) p. 457.
196. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Γρατιανού καὶ Οὐαλεντινιανού τῶν υἱῶν τοῦ μεγάλου Οὐαλεντινιανού, περὶ τῶν σεισμῶν, p. 461.
197. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, p. 463.
198. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου καὶ μοναχοῦ, p. 467.
199. Περὶ τῆς β' συνόδου, p. 474.
200. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστραφέντων ἐν Ἀντιοχείᾳ, p. 479.
201. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρκαδίου υἱοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, p. 489.
202. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωαν. τοῦ Χρυσοστόμου, p. 489.
203. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάππα Ῥώμης πρὸς τὸν Ἀρκαδίον τὸν βασιλέα, 495.
204. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ, p. 498.
205. Περὶ τῆς γ' συνόδου, p. 499.
206. Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τοῦ Χρυσοστόμου, p. 502.
207. Περὶ τῆς βασιλείας Μαρκιανού, p. 504.
208. Περὶ τῆς δ' συνόδου, p. 506.
209. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μεγάλου καὶ Μακέλ, p. 510.
210. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Μικροῦ, p. 513.
211. Περὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος τοῦ Ἰσαύρου, p. 513.
212. Περὶ Πέτρου τοῦ Κναφέως, p. 514.
213. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀναστασίου τοῦ δικόρου, p. 516.
214. Περὶ τῆς Κωσθέν βασιλείας Περωῶν, p. 520.
215. Περὶ τοῦ Εὐφημίου τοῦ πρεσβυτέρου, p. 521.
216. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινίου τοῦ Θρακός, p. 524.
217. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού τοῦ Μεγάλου, p. 526.
218. Περὶ τῆς ε' συνόδου, p. 528.
219. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ σεισμῶν, p. 538.
220. Περὶ κυνός, p. 540.
221. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού τοῦ Νέου, p. 550.
222. Περὶ τινος Ἰουδαίου παιδός, p. 550.
223. Περὶ τῆς βασιλείας Τιβερίου τοῦ Θρακός, p. 551.
224. Περὶ τῆς βασιλείας Μαυρικίου τοῦ Ἀρμενίου, p. 554.
225. Περὶ τοῦ κροκοδύλου, p. 555.
226. Περὶ τῆς βασιλείας Φωκά τοῦ τυράννου, p. 560.
227. Περὶ τῆς βασιλείας Ἡρακλείου, p. 564.
228. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου, p. 571.
229. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δόσαντος τὴν ἐλεημοσύνην, p. 572.
230. Περὶ Εὐαγρίου τοῦ φιλοσόφου, p. 573.
231. Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπειρόντος εἰς γεωργοῦ γυναῖκα, p. 575.
232. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἁγίων, p. 578.
233. Βασιλεία Ἡρακλιωνᾶ, p. 588.
234. Περὶ τῆς βασιλείας Κώνστα, p. 588.
235. Περὶ τοῦ Μωαμῆθ, τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγοῦ καὶ ψευδοπροφήτου, p. 591.
236. Περὶ τῆς Ἀραβίντιδος, p. 598.
237. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πογωνάτου, p. 604.
238. Περὶ Παυλικιανῶν, p. 605.
239. Π. τῆς ζ' συνόδου, p. 611.
240. Π. τῆς βασιλείας Ἰουστινιανού ἐσχάτου τοῦ Ῥινομήτου, p. 615.
241. Περὶ τῆς βασιλείας Λεοντίου, p. 619.
242. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀψιμάρου τοῦ Τιβερίου, p. 620.
243. Περὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανου πάλιν τοῦ Ῥινομήτου, p. 622.
244. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Βέρδα, p. 624.

245. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου, p. 626.
 246. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, p. 628.
 247. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ, p. 628.
 248. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου καὶ Κόνωνος, p. 629.
 249. Περὶ τοῦ Μασάλμα, p. 637.
 250. Περὶ τῆς νόσου ἐπιρηνῆς, p. 637.
 251. Περὶ τοῦ Φιλεντόλου Ὀλύμπου τοῦ πορνουῶντος καὶ ποιουῦντος ἐλεημοσύνην, p. 640.
 252. Περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ παππᾶ, p. 641.
 253. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Καβαλλίνου καὶ Κοπρωνύμου, p. 653.
 254. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐκ τῆς Χαζάρας, p. 654.
 255. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, p. 660.
 256. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ, p. 661.
 257. Περὶ αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου, p. 666.
 258. Περὶ τῆς βασιλείας Εἰρήνης μητρὸς Κωνσταντίνου, p. 670.
 259. Περὶ τῆς βασιλείας Νικηφόρου, p. 672.
 260. Περὶ τῆς βασιλείας Σταυρακίου, p. 677.
 261. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ, p. 678.
 262. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, p. 679.
 263. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Ἀμοβέαιου, p. 694.
 264. Περὶ τῆς βασιλείας Θεοφίλου τοῦ εἰκονομάχου, p. 699.
 265. Περὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως, p. 711.
 266. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 712.
 267. Περὶ Θεοφάνους καὶ Θεόδωρου τῶν ἀδελφῶν, p. 714.
 268. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας, p. 717.
 *Ἔως ὧδε τὰ χρονικά Γεωργίου καὶ Λογοθέτου p. 721.

Ε΄.

1. Περὶ τῆς βασιλείας Μιχαήλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, p. 721.
2. Περὶ τῆς Μακεδόνης Βασιλείου ἀνατροφῆς, p. 724.
3. Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἀμέρ, p. 728.
4. Περὶ τοῦ πτωχομαγίστρου, p. 754.
5. Περὶ τῆς βασιλείας Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης, p. 752.
6. Περὶ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ, p. 766.
7. Περὶ Μαρκοῦ μοναχοῦ, p. 781.
8. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ Βασιλείου, p. 795.
9. Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος, p. 799.
10. Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος, p. 816.
11. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ, p. 816.
12. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 848.

- *Ἔως ὧδε τὸ πέρας τῶν χρονικῶν συνταγμάτων, p. 851.
13. Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 852.
 14. Βασιλεία Ῥωμανοῦ, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, p. 854.

Γ΄.

1. Βασιλεία Θεοφάνου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 859.
2. Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ, p. 860.
3. Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ, p. 864.
4. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Βουλγροκτόνου, p. 866.
5. Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου, p. 872.
6. Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου, p. 873.
7. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παφλαγόνος, p. 874.
8. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου, p. 876.
9. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, p. 878.
10. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου, p. 880.
11. Βασιλεία Μιχαήλ, p. 880.
12. Βασιλεία Ἰσακίου Κομνηνοῦ, p. 882.
13. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, p. 884.
14. Βασιλεία Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, p. 886.
15. Βασιλεία Ῥωμανοῦ Διογένους, p. 887.
16. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παραπινάκη, p. 891.
17. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου, p. 895.

Ζ΄.

Εἰς τὴν κοσμοποιᾶν Συμμεῶν Λογοθέτου ἐκ διαφόρων χρονικῶν καὶ ιστοριῶν.

1. Περὶ τοῦ φωτός, p. 902.
2. Περὶ τοῦ στερεώματος, p. 903.
3. Περὶ τῆς θάλασσης, p. 903.
4. Περὶ τῶν φωστῆρων, p. 903.
5. Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν, p. 904.
6. Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων, p. 905.
7. Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, p. 905.
8. Εἰς τὸ κατ' εἰκόνα, p. 906.
9. Περὶ τοῦ Σαββάτου, p. 906.
10. Περὶ τοῦ παραδείσου, p. 907.
11. Περὶ τῆς τῶν ζῶων ὀνομασίας, p. 907.
12. Περὶ τῆς ποιήσεως τῆς γυναικὸς, p. 908.
13. Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὴν καὶ πονηρὰν, p. 909.
14. Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ δριμύ, p. 910.
15. Εἰς τὸ Ἀτηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, p. 911.
16. Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς, p. 911.
17. Περὶ τῆς καταδικῆς τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ δριμύ, p. 912.
18. Εἰς τὸ Ἰδοὺ Ἀδάμ γίγονεν ὡς ἴς ἐξ ἡμῶν, p. 913.
19. Περὶ τῶν Χερουθιμ καὶ τῆς βομφαίας, p. 914.

Η΄.

Ἑρμηνεῖα ἐν συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ νῦν καιροῦ, p. 914.

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ

ΠΡΟ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

CHRONICON BREVE

QUOD

EX DIVERSIS ANNALIUM SCRIPTORIBUS ET EXPOSITORIBUS DECERPSIT
CONCINNAVITQUE

GEORGIUS MONACHUS

COGNOMENTO HAMARTOLUS.

PROOEMIUM.

Ἰ Πολλοὶ μὲν τῶν ἔξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι, Ἄ Externi, nec sane pauci philologi atque oratores, historici etiam et poetæ, annaliumque scriptores, cum priscorum regum ac principum, veterumque philosophorum, et eorum quibus ornata verborum structura, vis et acumen sententiarum, gloriam haud incelebrem peperit, res gestas, et sæpe diversa excessuum genera sublimi stylo, atque uberi, et in primis copiosa dicendi forma memorassent, obscura illi quidem monumenta posteris, adroque perplexa reliquere, ut agnosci plane non possint. Nam qui ad ostentationem plausumque alienas laudes attigerant, ad inconcussam rerum veritatem, et eorum quæ hominibus usui essent, narrationem pertinere non potuerunt. Nos autem Christi Domini nostri servi, et quidem indigni, ἔξω φυσιολογίας καὶ τεχνολογίας ἔξ ἐπιμέτρου πί- B nulla exterarum scientiarum artiumque ope adjuti,

Varis lectiones et notæ.

¹ Πολλοὶ τῶν Α, L, M¹ — Πολλὰ τῶν V¹. ἔξω φ. καὶ χρονογρ. Α. (L M¹)? ² καὶ συλλογογράφοι V¹ — καὶ δυναστῶν καὶ κρατίστων V¹. ³ τὰς ἀνάκαθεν L, M¹², V¹ — φιλοσοφίας Α — τε καὶ om. Α, V¹ M¹? ⁴ εὐγλωττία καὶ δεινότητι — στομύλων V¹. ⁵ καὶ πράξεις M² a secunda manu. ⁶ ἀποδόσεως V¹ — δι' ὑψηγορίας Α, L, M¹¹ — τε καὶ ἐπιτάσεως L, M¹², V¹ — (λογ. M²) λόγῳ L, M¹. ⁷ εὐληπτα Α, εὐληπτά τε L, M¹², εὐλογά τε V¹, καὶ εὐκατάληπτά τε καὶ εὐκρινῆ Α, M¹² V¹, καὶ συγκατάληπτα καὶ εὐκρινῆ L. ⁸ ἀπέλιπον? ⁹ ἐσθ' ὄντε M¹. ¹⁰ τοῦτο δεδώκασιν L, V¹ — τῶν om. Α, L, M¹ — τὰ τῆς ἀλ. δόγματα καὶ διηγήματα V¹. ¹¹ ὠφέλιμα Α, L, M¹, V¹ — ¹² τῶν δούλων om. V¹ — ¹³ τῆ; om. L, M¹.

PATROL. GR. CX.

2

non ex Græcis, veteribusque solum historiis, sed ex recentiorum, nec minoris æstimandorum, planeque cordatorum auctorum commentariis, annalibus, historiis, doctrinisque animo proficuis accurate et pro virium studiorumque nostrorum modulo juxta Dei timorem, annaliumque fidem, hunc qualemcumque, exiguum sane et contemptibilem libellum excerpsimus. Itaque paucis ex multis, quæ utilia esse possunt, selectis et laboriose dispositis, nudam aptantique veritatem, arte nulla fucata, necessaria et utilia tantum continentem summam, ut arbitror, et quanta fieri perspicuitate potest, afferimus. Siquidem præstat vera vel balbutiendo dicere, quam Platonem referendo insigniter mentiri. Neque fluentem lateque vagantem orationem admiramur, sed quæ multa brevi verborum ambitu complectitur, contractaque necessaria, utiliaque ubertim suppeditando, ab invidia et omni offensa apud posteros libera, multo alacrior est et vividior. Præterea qui tanquam periti admodum, optimique spiritualia juxta spiritum interpretantur, examinant, atque explorant, sermones de divinis rebus non requirunt ab illustri, sinuata, turbinataque dictione, artificiosa compositione, elegantique verborum lenocinio, quibus vehementi dicendi vi, callidi isti, facundiaque præstantes, ut scripta incaute oscitanterque percurrentes fallant, ad mendacium occultandum sepe numero abutuntur: sed ab ea cujus est conspicua veritas, tametsi barbarie ac solæcismis plena sit. Habes itaque quisquis hæc concisa minime curiosus, et ab omni fraude ac fallacia alienus, fideliter, prudenterque et incorrupte perlegis, idolorum inventiones, fomentaque eorum callide excogitata, gentilium philosophorum deliramenta, fabellas, cæremoniasque, discordes insuper, ac portentosas opiniones, diversarum gentium instituta, decorum multipliciter, vel, ut verius dicam, impietatem, sententiasque perversas. Habes, ut a lege solitariae vitæ cœperit insitutio; quæ deinde ex Christi vita omnium optima ac doctrina eminentior, illustrior, ampliorque multo effecta est. His plura nec unius generis annexa, quæ cordatorum virorum, recteque sententium

λοντες, οὐ μόνον Ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστοριῶν¹¹, ἀλλὰ καὶ νέων καὶ πολὺ μεταγενεστέρων, καὶ σεμνοπρεπῶν ἀνδρῶν¹² καὶ¹³ ἔλλογιμων ἐξηγήσει καὶ χρονογραφίαις, ἱστορίαις τε καὶ διδασκαλίαις ψυχωφελείαν ἐντετυχηκότες, ἀκριβῶς, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφεκτὸν καὶ περιεσκεμμένον¹⁴, ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει χρονικῇ, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν καὶ πανευτελὲς βιβλιόδεριον ἐξεθέμεθα, τὰ πρὸς ὄνησιν ἐκ¹⁵ πολλῶν ὀλίγα συντείνοντα ποσῶ; μετὰ πόνου συλλέξαντες¹⁶ καὶ συνθέντες, τότε πᾶσαν¹⁷ μὲν ἀλήθειαν ἀκομφῶν, καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον δραματούργιαν, ἀναγκαῖα¹⁸ δὲ πᾶν καὶ χρῆσιμα λίαν οἶμαι¹⁹ δι' ἐπιτομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑψηλοῦμενον ὅτι μάλιστα. Κρεῖσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας²⁰ ψελλίζειν ἢ μετὰ ψεύδους²¹ πλατωνίζειν. Οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος βεῖ καὶ ἐξω τῶν ὄρων φέρεται, θαυμαστός ἐστίν, ἀλλ' ὅταν βραχὺς μὲν ἦ τῷ²² μήκει, πολὺς δὲ τοῖς ἐνθυμημασι καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ ἀπαράλειπτον καὶ ἀτερεκὲς ἔχων τῶν²³ ἀναγκαίων καὶ ὄνησιφόρων, ὑπὸ τοῦ κειροῦ μάλιστα καὶ τῶν βυσκανίαι; καὶ πάσης ἐθελοκακίας ἀπηλλαγμένῳν ψυχῶν ζητικώτερος²⁴ ἀναδειχθῆσεται. Οἱ γὰρ τοῖς πνευματικῶς²⁵ τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες καὶ ἀνακρίνοντες καὶ μεταλλεύοντες, ὡς ἐπιστήμονες; καὶ δόκιμοι²⁶, τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπραῖς καὶ γριφώδεσι καὶ τετορνευμέναις λέξεσι καὶ συντάξεσιν ἐντέχνοιο; καὶ καλλιπεῖαι, ἐν ἧ τὸ ψεῦδος πολλὰκις δεῖ τῆς δεινότητος μεθόδου καὶ κατασκευῆς ἐπικρύπτουσιν οἱ δεινοὶ²⁷, τοὺς ἀπερισκέπτως καὶ ἀδασανίστως ἀναγινώσκοντες²⁸ ἐκλανθάνοντες, ἐπιζητοῦσιν, ἀλλ' ἂν τὰς ἀληθείαι²⁹ λαμπρυνόμενας ῥήσεις, εἰ καὶ δεῖ βρβαρίζουσης καὶ σολοικιζούσης³⁰ ἐκφωνοῦνται γλώσσης. Εὐροιο; τοῖνον, ὅγε πιστῶς, νουνεχῶς³¹ τε καὶ ἀφθόνως; ἀμα καὶ ἀπεριέργως καὶ πάσης διπλοῆς καὶ ραδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα, εἰ ὀλίγων³² τὰς τῶν εἰδώλων εὐρήσεις καὶ ἀνατροφὰς ἐντέχνως καὶ ἐπιτεταγμένως; τὰς τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων ἐρεσχειλίας καὶ μυθοπλασίας καὶ θρησκείας³³ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθείας καὶ κικονοίας, πῶς τε³⁴ ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξαστο διαγωγῆ καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ³⁵ παναρίστου πολιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλοτέρα καὶ φαιδροτέρα καὶ πλατυτέρα μάλα³⁶ εἰκότως ἀναπέφηνε, καὶ

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ ἱστορικῶν A, L, M¹—¹² ἀνδρῶν tom. V¹. ¹³ καὶ om. L, M¹—ἐξηγήσει; A, V¹, M¹—ἐξηγήσει L, M¹—καὶ χρονογραφίαις A, L, M¹, V¹, ἱστορίαι; τε καὶ διδασκαλίαις L, M¹, V¹—ψυχωφελείας A, L, M¹, V¹. ¹⁴ περιεσκεμμένως A, L, M¹, V¹—Θεοῦ, πίστις χρονικῶν A—χρονικὸν δὴ τοῦτο μικρὸν A, M¹, V¹—χ. δὴ τ. τὸ μ. L, M¹. ¹⁵ ὄνησιν καὶ ἐκ A, L, M¹, V¹—π. ὁ. τ. σ. καὶ π. L, M¹, V¹—π. ὁ. σ. καὶ π. A. ¹⁶ ὅτε πᾶσαν A. ὅγε πᾶσαν L, M¹, V¹—π. ἀλ. μὲν V¹. ¹⁷ δραματούργιαν (lege δραματούργιαν) ἀναγκάσω V¹—πᾶν om. A, L, M¹, V¹. ¹⁸ χρῆσιμα λόγων οἶμαι A, L, M¹—χ. λόγια ο. M¹—ἐνεργιστάτης V¹—ἐνεργιστάτης A, L, M¹—ὑψηλοῦμαι A, M¹, V¹—ὑψηλ. L, ὑψηλοῦμεναι M¹. ¹⁹ ἐν ἀληθείαι V¹. ²⁰ ψεύδους—I. ὁ λόγος θεῖ V¹. ²¹ μὲν ἐστὶ εἴη τῷ A—μὲν ἐστὶ τῷ L, M¹, μὲν εἴη τῷ V¹.—²² καὶ ἀληθὲς ἔχων τῶν A, L, M¹, V¹—ἀναγνόντων V¹—ὄνησιφόρον ἐστὶ τοῦ L, M¹, V¹. ἀναγκαίων ὄνησιφόρα ἐστὶ τοῦ A. ²³ ζητικώτερος A, L, M¹, V¹. ²⁴ πνευματικῶς τὰ M¹, V¹—συγκρ. καὶ μετ. A. συγκρίνοντες καὶ ἀν. καὶ μετ. L, M¹. ²⁵ ὡς ἐπιστήμον καὶ δόκιμον A, L, M¹, V¹—λαμπράς καὶ τετορνευμέναις λέξεσι καὶ συντάξεσι ἐντέχνως καὶ καλλιπεῖαις ἐν αἷς L, A, M¹, V¹. ²⁶ οἱ δεινοὶ ἐπικρύπτονται καὶ τοῦς A, L, M¹—ἐπικρύπτονται οἱ δὲ καὶ τοῦς M¹, V¹. ²⁷ ἀναγινώσκοντες A—ἐκλανθάνοντες V¹, M¹. ²⁸ ἀληθείαις A, L, M¹, V¹ pro i subserg. ²⁹ λοιτικιζούσης A—Εὐροιο; V¹. ³⁰ π. καὶ ν. A, L, M¹—τε om. V¹. ³¹ διὸ λέγων A, M¹—τὰς I. τὰς—εὐρήσεις A, L, M¹—καὶ ἀνατροφὰς; A, M¹, V¹—ἐπιτεταγμένως A, L, M¹—μυθοπλασίας A, L, M¹, θυμοπλασίας V¹. ³² θρησκείαις, ἐτι καὶ ἀσυμφώνους τερατολογίας τὰς [διὰ, om. V¹] διαφόρων ἰθῶν δόξας καὶ πολυθείας ἢ A, L, M¹, V¹. ³³ τε om. M¹. ³⁴ καὶ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ A, M¹, καὶ ἐν τῆς τοῦ Χριστοῦ L, M¹—παν. προνοίας καὶ A, παναρίστον πολιτ. καὶ L, M¹. ὑψ. φαιδ. A.—ὑψ. καὶ σφοδρότερα, M¹, V¹—ὑψηλοτέρα καὶ σφοδροτέρα L, M¹.—καὶ πλατυτέρα L. ³⁶ ἀναπέφηνε μάλα πλ. L, M¹.

ἄλλα πλεῖστα καὶ διάφορα σωτηρίαν ³⁶ ψυχῶν εὐ- A
γνωμόνων καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα ³⁶, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ
καὶ τὴν ἔκφυλον καὶ θεοσυγῆ τε καὶ παμδεδήλον
τῶν ³⁷ Μανιχαίων λύσαν, ἀφ' ἧς ὡσπερ ἐκ τινος
λυσσῶντος κυνὸς τὴν αἰσχίστην τε καὶ κακίστην με-
τεἰληφύτα νόσον ³⁸ ἀνεφύη ἡ τῶν ἀλιτηρίων καὶ κα-
κοσχόλων εἰκονομάχων ἐμβρόντητος αἵρεσις, καὶ
ἔθεν ³⁹ ἀπήρξατο καὶ τοῦ κατέλιξεν, ἦτις γε τοὺς
προστάτας αὐτῆς καὶ συνιστοῦσας ἄλλοτριους ἐκ
περιουσίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα σὺν
τοῖς ὁμόφροσιν ³ αὐτῶν, ἐκδήλωσ ⁴⁰ ἅμα καὶ τὰ
τούτων ληρήματα καὶ βληχλήματα τῆς ἀδικάστου
δικῆς ὑπευθύνους καὶ ἐκδικούς ἀπέδειξεν ⁴¹. Ὡ τῆς
ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφρονισμένων καὶ
ματαιοφρόνων, οἱ ἐνδίκως μάλα τῷ αἰωνίῳ πυρὶ
παρπέμφθησαν, τὴν τε τῶν ἀτασθάλων καὶ κακο- B
φρόνων Σαρακηνῶν καταγέλαστον δόξαν καὶ τὴν
κτηνῆδῃ ⁴² ζωὴν καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοπλάνου
ψευδοπροφήτου αὐτῶν ⁴³ καὶ ἔθεν κακῶς ἀναδέδεικται,
καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὴν τοῦ γέροντος ⁴⁴ Θωμᾶ νεοτερισθεῖσαν παιδοπρεπῆ ματαιοφροσύνην τε καὶ
παρνοίαν καὶ τὴν ἀργαλίαν ⁴⁵ καταστροφῆν τοῦ
παναθλίου καὶ ταλαιπώρου. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοι ⁴⁶.

Τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ⁴⁷ ὡς
ἐν τάξει τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημό-
νευτον πεποιήκαμεν. (Α') Ἀπὸ ⁴⁸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδάμ
ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ⁴⁹
ἐλθόντες ἐν συντόμῳ, πάλιν (B') ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ
Ἀδάμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχειρήσιν ⁵⁰ καὶ ἐννοίαν δι'
ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς ⁵¹ τῶν ἐφεξῆς
καὶ τὰς πράξεις ὡς οἶόν τε διὰ βραχείων ⁵² ἀπεμνη-
μονεύσαμεν ἕως Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἶτα πάλιν διὰ C
συντομίας ⁵³ τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σα-
μουὴλ καὶ εἰθ' οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν ⁵⁴
Ἰουδαίων ἀπὸ Σαούλ ἕως Σεδεκίου καὶ τῆς ἀλώσεως
Ἰερουσαλήμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου
διὰ βραχυλογίας. (Γ') Ἐπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων
ἡγεμόνας ⁵⁵ ὡσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαις Περσῶν καὶ
Μακεδόνων, Σελεύκων τε καὶ Ἀντιόχων ⁵⁶ καὶ Πτο-
λεμαίων ἐν παρεκβάσει διεξήλθομεν ἄρχας ⁵⁷ καὶ
δυναστείας, οὕτω δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλή-
νων ⁵⁸ καταγομένους καθολικούς βασιλέας, ἅμα καὶ
τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλοῦ Καίσα-

animis salutaria sint. Habes præterea, ut immanis,
impia, detestabilis, fallaxque Manichæorum rabies
exorta, ut ex ea, tanquam ex rabida canē scelestis-
simorum, otioque turpissima abutentium Iconoma-
chorum hæresis stupida illa quidem, morborumque
omnium perniciosissima eruperit, et quatenus
grassata: ut ipsius auctores, necnon paria sen-
tientes, defensoresque ab orthodoxa fide penitus
avulsos una cum eorum scriptis et concionibus
divina iustitia quæsitissimis subjecit pœnis. O
fraudem, imposturam, ac vecordiam! pro qua
æternis ignibus merito traditi sunt. Irridendam
insuper stultam ac scelerosam Saracenorū, per-
suasionem, belluinumque vivendi modum, et ut
eorum falsus propheta, gentiumque seductor de-
cetrinam perperam collegerit. Ad hæc Thomæ senis
puerilem stultitiam, atque amentiam, ipsiusque
omnium infelicissimi tristem, miserumque interitum.
Hucusque satis

Temporum vero tractatus per sectiones divisi-
mus: ita enim promptiora omnia, et memoriæ
expeditiora erunt. Exorsi ab Adamo ad Alexandri
Magni interitum res summatim complexi sumus.
Iterum ab Adamo eadem ratione incipientes, eorum
qui post Adamum vixerunt, res gestas, atque ætates
majori, qua potuimus veritate usque ad Jesum
Nave perstrinximus. Sic etiam deinceps per Judices
ad Samuelem prophetam usque decurrimus. Inde
Judæorum reges a Saule ad Sedeciam receusentes,
Hierosolymitanum excidium, ac quæ Judæi
pertulere, quasi aliud agentes compendio sumus
prosecuti. Denique Romanorum principum, necnon
veterum Persarum, Macedonumque, Seleucorum,
Antiochorum ac Ptolemæorum regna obiter tangi-
mus. Eadem ratione Romanorum qui a Græcis
oriuntur, imperatorum res gestas, atque obitus a
Julio Cæsare ad Diocletianum et Maximianum im-
pios Christi hostes deducimus. Veri subinde stylum
ad pissimum ac primum Christianorum impera-

Temporum vero tractatus per sectiones divisi-
mus: ita enim promptiora omnia, et memoriæ
expeditiora erunt. Exorsi ab Adamo ad Alexandri
Magni interitum res summatim complexi sumus.
Iterum ab Adamo eadem ratione incipientes, eorum
qui post Adamum vixerunt, res gestas, atque ætates
majori, qua potuimus veritate usque ad Jesum
Nave perstrinximus. Sic etiam deinceps per Judices
ad Samuelem prophetam usque decurrimus. Inde
Judæorum reges a Saule ad Sedeciam receusentes,
Hierosolymitanum excidium, ac quæ Judæi
pertulere, quasi aliud agentes compendio sumus
prosecuti. Denique Romanorum principum, necnon
veterum Persarum, Macedonumque, Seleucorum,
Antiochorum ac Ptolemæorum regna obiter tangi-
mus. Eadem ratione Romanorum qui a Græcis
oriuntur, imperatorum res gestas, atque obitus a
Julio Cæsare ad Diocletianum et Maximianum im-
pios Christi hostes deducimus. Veri subinde stylum
ad pissimum ac primum Christianorum impera-

Varie lectiones et notæ.

³⁶ διαφ. εἰς σωτ. V'. ³⁷ ὠδ. καὶ διδάσκοντα καὶ φωτίζοντα, οὐ A, L, M ὠδ. καὶ φ. καὶ δ. οὐ V' — ὠδ. καὶ διδάσκοντα καὶ φωτ. M², om. prima manus — δέ om. M¹², V' — ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκφ. om. A, L, M¹² — ἀ. καὶ τὴν ἔκφυτον V'. ³⁸ τῶν καὶ L, M¹ — τε om. A — κακίστη. M², κακίστην supra ος M¹ — μετεἰληφύτα M², V¹, om. A. ³⁹ νόσου M¹ — ἡ om. A, L, M¹², V¹ — τῶν τῶν M¹ — ἐμβρόντητος A, L, M¹² V¹. ⁴⁰ ἔθεν καὶ A. ⁴¹ καὶ δὴλω; M¹ — βληχ. καὶ ληρ. V¹ — τοῦ ἀδικάστου L, M¹. ⁴² ἀπέδειξεν omittunt, sed post ματαιοφρόνων inserunt ex transpositione linearum ἀπέφηνε κομιδὴ καὶ τῷ αἰωνίῳ π. παρέπεμψε, τὴν τε A, L, M¹ V¹, I. παρέπεμψε κομιδὴ, κ. τ. λ. M². ⁴³ κτηνῆδῃ I. κτηνῆδῃ A, L, M¹, V¹ — ζωὴν καὶ μέντοι καὶ δ. A, L, M¹²? — ζ. καὶ μ. καὶ τὴν δ. V¹ — τοῦ λ. καὶ ψ. M². ⁴⁴ αὐτῶν om. A — τούτοις τὴν A, L, M¹, V¹. ⁴⁵ γέροντος om. A — γε om. M¹² — νεοπρεπῆ A, L, M¹², V¹. ⁴⁶ ἀργαλίαν A, ἀργαλίον V¹. ⁴⁷ μὲν ἄλλοις. Τοῖς δὲ V¹. ⁴⁸ τὴν ἔκθεσιν L, M¹² V¹, om. A usque ad γινώσκει sub fin. proœmii. — ὡς εὐσύνοπτον L, M¹, omisissis mediis vocabulis e sine linearum in codice ex quo hæc antigrapha descripta sunt, delete. ⁴⁹ Ἀπὸ L, M¹. ⁵⁰ Ἀλεξάνδρου βασιλείας L, M¹². ⁵¹ ἀνάπαλιν καὶ ταύτην τὴν ἐπιχ. V, ἀν. καὶ τὴν ἐγγήρησιν L L, ἐγγ. καὶ ἐνν. δι' ἐπ'. κ. τ. λ. in M² a manu recenti suppleta sunt — αὐτὴν τὴν ἐγγ. καὶ ε. δι' ἐπ. om. M¹ — καὶ ἐνν. δι' ἐπ' om. L, M¹. ⁵² τοὺς χ. τῆς ζ. om. L, M¹ — τῶν ἐφ. καὶ τὰς πρ. ὡς om. M² ⁵³ ὁ. διὰ βρ. om. L, M¹² — τοῦ Ναυῆ om. L, M¹². ⁵⁴ Σκοτομίας ed. Alhatis apud Fabricium X 644, εἶτα π. διὰ συν. om. M² — τοῦς om. L, M¹ — τοῦ πρ. Σ. εἰ om. L, M¹². ⁵⁵ βασ. τῶν Ἰ. — παρόδου om. M², τῶν Ἰ. — παρόδου om. L, M¹, ἀπὸ Σαούλ — Ἰουδαίων om. M¹. ⁵⁶ βραχυλογίας — ἡγεμόνας om. M², ἔπειτα — ἡγεμόνας om. L, M¹. ⁵⁷ τοῦς — Ἀντί om. M², πάλαι — Ἀντί om. L, M¹, πάλαι om. ⁵⁸ Πτολεμαίων — ἀρχάς om. L, M¹², sed διεξελθόντες omissio δὲ V¹. ⁵⁹ δυναστείας — Ἑλλήνων om. L, M¹².

torem Constantinum, eosque qui mox subsecuti sunt. Tandem in Michaele Theophili filio, qui rerum puer adhuc politus orthodoxam fidem in sacra olim synodo promulgatam restituit, consistimus. Verum, ut a Sapiente sapienter prolatum, « Omnia audire finis orationis est; » qui lectionibus libentissime dant operam, ne ad commentariorum ornatum respiciant, sed ad sermonis scopum ac finem cordis oculos dirigant. Varia enim orationis structura, quippe quæ ad ostentationem ac strepitum comparata, quodam modo immutatur, propositam deturpat materiam, sensum illico rapit, ingenique aciem, ne argumentum percipiat, retundit. Quisquis autem Dei ac litterarum amicus hæc lecturus erit, cum ego exoratum velim, ut pro me homunculo, peccatis obnoxio ac rationis experte, Deo preces allegat. Si quid vero utilitatis atque operæ pretii hos exiguis nostros habere viderit conatus, id totum eidem bonorum omnium auctori Deo imputet. Sin, ut ad inscientia nostra exspectari par est, inconcinni ac sæde exuberantes illi fuerint, per veram illam atque ineffabilem sapientiam, quæ suos alumnos non minus divina doctrina, quam eloquio instruit, nobis, ut imperitis omnino, et non eloquentia solum, sed ingenio destitutis venia detur. Jam vero Deo ipso auspice pro viribus inde exordiar.

ὡς ἰδιώτη ⁹⁰ πάντως; οὐ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. Ἦδη δὲ λοιπὸν ⁹¹ σὺν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν ⁹².

Α ρο; μέχρι Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων· (Δ') εὐθύ; τε Κωνσταντίνον τὴν εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθεξῆς ἕως τελευταίου Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου ⁹⁰, ὅστι; μετράκιον βασιλεύσας τὴν ὀρθόδοξον αὐτὸν πάλιν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε καὶ κατώρθωσε πίστιν. « Τέλος δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν ⁹⁰, σαφῶς ⁹¹ ἡμῖν ὁ Σοφὸς ἐγκλειύεται, ὡς μὴ κάλλεσι συνταγμάτων προστεθῆκεναι ⁹² τὴν ἀναγνώσει χαίροντα καὶ θελγόμενον, ⁹³ ἀλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προσεβίβειν ⁹³ τὸ τῆς καρδίας ἔργον. Ἡ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖ; φιλοκρότοις καὶ φιλοκόμοις; κλλιπείσαι; οἰονεὶ μεταμορφουμένη λυμάνεται που τὴν προκειμένην θεωρίαν, κλέπτουσα λεληθότως τὴν ἀσθησιν καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντα;· Ἐκλιπαρῶ δὲ γε ⁹⁴ τοὺς ἐντευξομένους φιλοθέους καὶ φιλολόγους ὑπερεύχεσθαι μου διὰ τὸν Κύριον, τοῦ ταπεινοῦ καὶ ὑπερλίαν ἁμαρτωλοῦ τε καὶ ἀλόγου ⁹⁵. Καὶ εἰ μὲν χρήσιμον καὶ ἀποδοχῆς ἀξιονόησι τὸ πανευτελὲς τουτὶ δραματούργημα, τῷ ⁹⁶ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετόν. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸ ⁹⁷ προσῆκον ἀσυνάρτητόν τε καὶ περιττόν, ὡς εἰκόσ, διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὐρεθείη, συγγνωσθεῖη μὲν πρὸς τῆς ὄντος καὶ ἀρρήτου σοφίας; ⁹⁸· Ἐτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσόφων καὶ ⁹⁹ θεηγόρων τε καὶ φερεσβίων,

BIBLOS A'.

LIBER PRIMUS.

I. Genealogia Adam.

Liber generationis hominum in die qua plasavit Deus Adam ad suam Imaginem et similitudinem. Adam genuit tres filios, Cain, Abel et Seth; et duas filias, Adsouran et Asouam. Juxta Dei præceptum, liberis suis, omnibus quadrupedibus, volucribus, amphibis, reptilibus et piscibus nomina imposuit. Nomen autem suum ac nomen uxoris ab angelo Domini recepit. Cain sororem suam natu majorem, Adsouran, uxorem duxit,

C

A'. Γενεαλογία τοῦ Ἀδάμ.

⁹⁰ Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ἥ ἡμέρα ⁹¹ ἔπλασεν ⁹² ὁ Θεὸς ἐ τὸν Ἀδὰμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. (2) Ὁ δὲ Ἀδὰμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς ⁹³, τὸν Κάϊν ⁹⁴, τὸν Ἀβελ καὶ τὸν Σῆθ, καὶ θυγατέρας τὴν Ἀζουράν καὶ τὴν Ἀσουάμ. (3) Καὶ ὁ μὲν Ἀδὰμ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ ἐπέθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς; καὶ ἀμφίβοις; καὶ ἔρπετοῖς; καὶ ἰχθύσι καὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις; τὸ δὲ ὄνομα ⁹⁵ αὐτοῦ καὶ τῆς γυναίκος; αὐτοῦ ἄγγελος Κυ-

Varie lectiones et notæ.

⁹⁰ ἕως τῆς τελευταίας Θεοφίλου V¹ ⁹¹ Eccl. xii, 13. ⁹² ἀκουε σαφῶς, seu ἐγκλειύεται σαφῶς ὡς V¹ ⁹³ προστεθῆκεναι V¹. ⁹⁴ προσερ. A — λ, πῶς τῇ προκειμένη θεωρίᾳ κλ. λεληθότως; A. ⁹⁵ γε om. A. ⁹⁶ μου τοῦ τ. διὰ τὸν Κύριον τοῦ ὑπ. ἀμ. καὶ ἄλ. A. ⁹⁷ Παν. τ. πόνημα τῷ Α. ⁹⁸ εἰ δὲ καὶ περιετόν Α. ⁹⁹ εὐλογίαν ὡν εὐρ. συγγνωσθεῖμεν π. τὴν ὀ. ἀ. σοφίας Α. ¹⁰⁰ θεοσοφῶν καὶ om. L, M¹. ¹⁰¹ ἰδιώται ed. A', α'. Clycas 221, G-233, 17 e Georgiu. ¹⁰² Ὡ δὲ λοιπὸν M², Πῶ λ. A, om — δύναμιν L, M¹. ¹⁰³ δύναμιν ὅπως δὴλα τὰ κατ' ἐμὴν γενήσονται Α. ¹⁰⁴ Anno M. 5871. ¹⁰⁵ πρώτως Par. ¹⁰⁶ ἔπλασεν P² (1705) Vat¹, ἐποίησεν O. ¹⁰⁷ καὶ θυγατέρας β' Par. ¹⁰⁸ καὶ Par. ¹⁰⁹ καὶ θυγατέρας β' C², L, M¹ P², Vat¹ καὶ C², P², καὶ θ. β' τὴν O — Σῆθ' καὶ τὴν Ἀζ. καὶ τὴν Ἀσ. C², L, M¹, I². Vat¹ Σῆθ καὶ τὴν Ἀζ. Par. ¹¹⁰ τὸ δὲ ε. ὀ. L, M, O, P², Vat¹.

ρίου εἶπαν αὐτοῖς. (4) Καὶ ὁ μὲν Κάϊν ἔλαθε γυναικα A Seth vero Asouam, natu minorem. Abel autem τὴν πρώτην ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἀζουράν, Σῆθ δὲ τὴν δευτέρην Ἀσουάμ. (5) Καὶ ὁ μὲν Ἄβελ⁸⁰ κτηνός τε καὶ δίκαιος ὑπῆρχε καὶ⁸¹ ποιμὴν προβάτων, ἐξ ὧν θυσιάς προσενηγκῶν⁸² τῷ Θεῷ καὶ δεχθεὶς ἀναιριζέται, φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰδελφοῦ αὐτοῦ⁸³ Κάϊν. Ὁ δὲ Κάϊν γεωργὸς τυγχάνων, καὶ μετὰ⁸⁴ τὴν καταδίκην χειρόνως βιόσας, πρώτος μέτρα καὶ στάθμια⁸⁵ καὶ γῆς ὄρους ἐπενόησεν. [Ἔστα κτίσας ἐν γῆ Ναθ⁸⁶ πόλιν, κατέναντι Ἐδὲμ, ἐπινομῆσεν αὐτὴν⁸⁷ εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνῶς⁸⁸,] καὶ εἰς ἐν συναλθεῖν τοὺς οἰκίους αὐτοῦ ἀναγκάσας⁸⁹, εἰς πολέμους ἑαυτὸν ἀπησχόλει⁹⁰.] Μετὰ⁹¹ δὲ ταῦτα, τῆς οἰκίας ἐπ' αὐτὸν παρούσης, ἀπέθανεν⁹², ὡς ἐποίησαν, ἑτέροι δὲ, οἱ Λαμὲχ αὐτὸν ἀπέκτειναν. (6) Ἄλλ' ὁ μὲν Κάϊν ἐγέννησε τὸν Ἐνῶς, ὁ δὲ Ἐνῶς τὸν Γαϊθίδ, ὁ δὲ Γαϊθίδ τὸν Μιλελετλ, ὁ δὲ Μαλελετλ τὸν Μαθουάλα, ὁ δὲ Μαθουάλα τὸν Λαμὲχ, ὃς καὶ δύο γυναικας ἀγόμεινος, Ἐλδὴν⁹³ καὶ Σελὴν, ἐγέννησε τὸν Ἰοθὴλ καὶ τὸν Ἰουβάλ καὶ τὸν Θεβίλ. (7) Ὁ δὲ μὲν Ἰοθὴλ κατέδειξε κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ Ἰουβάλ κατέδειξε ψαλτήριον καὶ κιθάραν, ὁ δὲ Θεβίλ σφυροκοπίαν χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Καὶ ὁ μὲν ἐν σκηναζὶ κατοικεῖν⁹⁴ τε καὶ γεωργεῖν ἤρτελλετο, ὁ δὲ κιθαρωδίας καὶ τραγωδίας τοῖς δαιμονικοῖς ἐπιτηδεύμασι προσεπενόησεν, ὁ δὲ ξίφη τε καὶ ὄπλα χορηγεῖν εἰς πολέμους ἐμχανήσατο. Τὸ οὖν γένος Κάϊν μέχρι τούτου ἀξιώθην μνήμης, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πατέρων ἀποκρίνεται⁹⁵, ἵνα μήτε τοῖς πρώτοις ἢ συντατόμενος, μήτε τῶν ἐξῆς ἀφηγούμενος. (8) Τὸ τοίνυν C Πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάϊν ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσει⁹⁶ ὁ τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν· ἕκαστος μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἀμαρτήματι ἀποθάνεται, σὺ δὲ ὁ τοῦ φόνου κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις ὑψηγῆς τοῦ ἀμαρτήματος γενόμενος ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσεις, τουτέστιν ἐπταπλασίως τιμωρηθῆσθαι καὶ πάμπολλα. [Σύνηθες γὰρ τῇ Γραφῇ⁹⁷ τὸν ἀριθμὸν τούτου ἐπὶ πολλαπλασίονα κεχρῆσθαι· καὶ ἔστιν ἀδιορίστον πλήθους σημαντικόν, ὡς⁹⁸ τὸ ἐ Ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἐπταπλασίονα⁹⁹,] καὶ τὸ ἐ Ἡ στείρα ἔτεκεν ἐπτά¹⁰⁰ καὶ Ὁὐ λέγω σοι· ἔως ἐπτάκις, ἀλλ' ἔως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά.] Τὸ μὲν¹⁰¹ γὰρ τελευτήσας τῶν ἐν τῷ βίῳ ποιηρῶν ἐπάγει τὴν κατάκασιν· τὸ δὲ ζῆν ἐν φόβῳ καὶ¹⁰² λύπῃ μωρίους ἐπάγει τοὺς ἐν συνασθήσει θανάτους. Τρέμων οὖν καὶ στένων ὁ Κάϊν, ὡς περ D δαίμονι κάτοχος, ἐν ἐπιληψίᾳ πάντα τὸν ἐξῆς διηγεί¹⁰³ χρόνον, τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἀνατραθῆναι ὑπὸ τίνος· ἐκ Θεοῦ λαδὼν τὴν σημείον. (9) Περὶ οὖ μόντοι καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς φησι¹⁰⁴· ἐκδικούμενα δὲ, εἴτε

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ ὁ δὲ Σῆθ τὴν δ. Ἄβελ? L, M, P, Vat'. ⁸¹ καὶ om. L, M' — προσαγαγών I, M', O, P'. ⁸² ὧν καὶ θυσιῶν τῷ προσαγαγών Par. ⁸³ αὐτοῦ om. L, M' ? ⁸⁴ Σταθμά Par. Leo. ⁸⁵ Ἔστα κτ. ἐν τῇ Ναθ om. L, M', and seqq. πόλιν καν. post I. 23 σημαντικόν leguntur — Nota Nitz P'. ⁸⁶ αὐτὴν Ἐνῶς εἰς P' Bulg. αὐτὴν om. L, M'. ⁸⁷ Ἐνῶς. Gen. iv, 16, 17. ⁸⁸ τοὺς δ. ἄ. ἄν. om. L, M', αὐτοῦ om. P'. ⁸⁹ ἀποσχολισθαι Leo. ἀπέβαλε Par. — Κατὰ Mon. Aug. ? ⁹⁰ Μετὰ — ἀφηγούμενος, om. Bulg. — ἐπτά om. L, M' — Κατὰ δὲ O. ⁹¹ ἐτελευτήσας Leo. ⁹² Ἀδάμ Leo, Ἀδά Gen. iv, 19. Σελάν Leo, Σελλά Gen. ⁹³ κατοικεῖν κτηνοτροφεῖν τε O. ⁹⁴ τῶν πρώτων ἀποκεχρήματα Leo, μηδὲ bis Leo. ⁹⁵ Gen. iv, 15. ⁹⁶ τῆς γραφῆς I, M' — ἐπὶ om. O. ⁹⁷ ὡς σημαντικόν L, M'. ⁹⁸ ἐπταπλασία Ps. lxxviii, 12; I Reg. ii, 5, 28; Mat. xviii, 23. ⁹⁹ Τὸ μὲν — ἐνοίας om. O. ¹⁰⁰ ἐν om. Leo. ¹⁰¹ ἐξῆς αὐτοῦ δ. L, M' τὸν ἐξ αὐτοῦ δ. βίον τούτου μή Leo. ¹⁰² Ep. 260 III, 397 A.

tentiam ad effectum adductam habebis. Peccatorum enim, quæ commisit Cain, primum est quod fratri suo Abel, qui in magna laude erat, inviderit; secundum, quod cum fratre dolose egerit, dicendo: « Egrediamur in agrum; » tertium, quod homicidium, suumque malum, patrauerit; quartum, quod fratrem occiderit; quintum, quod omnium primum homicidium commiserit; sextum, quod parentibus magno dolori fuerit; septimum denique quod Domino mentitus fuerit; interrogatus enim « ubinam esset Abel frater, » respondit: « Nescio. » Hæc itaque sunt septem Cain peccata. Ultiones autem quas in criminum expiationem divina justitia ab eo expetivit, septem etiam numero sunt et his verbis exprimuntur: prima, « Maledicta tibi terra erit; » secunda, « Operaberis eam; » tertia, « Non dabit tibi fructus suos; » quarta et quinta conjunctionem, « Gemens et tremens eris super terram; » sexta, quam his verbis, « Ecce, nunc me a te ejicis, et a facie tua abscondar, » ipse indicavit, maxima est omnium poena his qui sui sunt compotes, scilicet separatio a Deo: septima poena fuit, quod divina in eum ultio minime abscondita fuerit, sed omnibus signo manifesto, id est, gemitu et tremore, manifestata. Quicumque igitur, inquit, te occidere non dubitabit, a vita simul et ultione te liberabit. Ideo, inquit, « posuit Dominus Deus Cain signum, ut non occideret eum omnis qui invenisset eum. »

Adam, cum esset ducentorum et triginta annorum, genuit Seth. Seth ipse Hebraicas litteras et scientiam excogitavit, signa cœli, annus commutationes, menses et hebdomadas primus agnovit; sideribus atque quinque planetis nomina dedit ut ab hominibus agnoscerentur. Primum planetam vocavit Saturnum; secundum, Jovem; tertium, Martem; quartum, Venere[m]; quintum denique, Mercurium. Duobus autem luminaribus, Soli et Lunæ, Deus nomina dedit. Seth, cum esset ducentorum et quinque annorum, genuit Enos, qui « effecit ut nomen Domini invocaretur. » Post diluvium Cainan filius Arphaxad de geometria, siderum nomenclatura, quam Seth ejusque filii in tabella lapidea conscripserant, reperia, librum scripsit. Nepotes enim Seth moniti a Domino fuerant hominum punitionem imminere: duas igitur columnas, unam

Α τὴ παρὰ τοῦ Κάιν ἡμαρτημένα λίγεις ὁ, εὐρήσεις; ἐπὶ τὴ, εἴτε παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἐπ' αὐτῶ ὀρθίοντα ὁ, οὕτως οὐκ ἀποτεύξῃ τῆς ἔνοχας. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Κάιν τετολημμένοις πρώτων ἁμαρτημα φθόνος ἐπὶ τῇ προτιμήσει ὁ Ἄβελ· δεύτερον δόλος, μεθ' οὗ ἐελέχθη τῶ ἀδελφῶ, εἰπών· Ἐδέλωμεν εἰς τὸ πεδίον ὁ· τρίτον φθόνος, ἡ προσθήκη τοῦ κακοῦ ὁ· τέταρτον, ὅτι ἀδελφοῦ φόνος ὁ· πέμπτον, ὅτι ὁ πρώτος φόνος; ὁ· ὅτι γονεῦσι πένθος ἐποίησεν, τοῦτο τὸ ἕκτον ὁ· ἕβδομον, ὅτι θεῶ ἐψεύσατο. Ἐρωτηθεὶς γὰρ ἑ Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; ὁ εἶπεν· Ἐοὐκ οἶδα ὁ. Καὶ ὁ ταῦτα μὲν τοῦ Κάιν ὁ τὰ ἐπὶ ἁμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δικῆ; ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσὶν αὗται. Πρώτη ὁ Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ ὁ. Δευτέρα ὁ Ἐργῆ τὴν γῆν. ὁ Τρίτη ὁ Οὐ προσθήσει δοῦναί σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς. ὁ Τετάρτη μετὰ τῆς ὁ συνεζευγμένη ὁ. ὁ Στένων καὶ τρέμων ἔσῃ ἐπὶ τῆς γῆς. ὁ Ἐκτῆ. ἦν αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Κάιν εἰπών· Ἐεὶ ἐκβάλεις με νῦν ὁ ἀπὸ σοῦ καὶ πρωτόπου σου ὁ κρυβίσομαι, ὁ ἡ βαρυτάτη ὁ κόλασις, ἦτοι ὁ ἀπὸ θεοῦ χωρισμὸς τοῖς σωφρονοῦσιν. — Ἐβδόμη τὸ ὁ μετὰ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημεῖον προδήλω πᾶσιν προκεκηρύχθαι ὁ διὰ τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ τέρου. (10) Πᾶς οὖν, φησὶν, ὁ τὸν κατὰ σοῦ φόνον ἀποτολήσας κακώσει ὁ τὴ κατὰ τὸν βίον ἀπαλλάξας, τὴν κατὰ σοῦ παραλύσει τιμωρίαν. Διὸ, φησὶν, εἴθετο Κύριος ὁ θεὸς τῶ Κάιν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν ὁ.

Γ 7^{ος} (11) Ὁ δὲ ὁ Ἄδάμ σὺ ἔτων ὡν ὁ, ἐγέννησε τὸν Σήθ. Οὗτος ὁ Σήθ ὁ πρώτος ἐξεῦρε γράμματα Ἐβραϊκά καὶ σοφίαν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνεαυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἀστροῖς ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον ὁ καὶ τὸν μὲν πρῶτον πλανήτην ὁ ἀστέρῃ ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ β' Αἴαν ὁ, τὸν δὲ τρίτον Ἄρα, τὸν δὲ δ' Ἀφροδίτην, τὸν δὲ ε' Ἐρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωτῆρας, ἡλίον καὶ σελήνην ἐκάλεσεν ὁ θεός ὁ. (12) Ὁ δὲ ὡν ἔτων τς' ἐγέννησε τὸν Ἐνῶς, ὁς ὁ ἠλπισεν ἐπιικταλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου ὁ. (13) Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Καϊνὰν ὁ υἱὸς Ἀρφαξὰδ συνέγραψε ὁ τὴν ἀστρονομίαν, εὐρηκῶς τὴν ὁ τοῦ Σήθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων τὴν ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων, ἐν πλακί λιθίνῃ γεγραμμένη ὁ. Ἦσαν γὰρ τοῦ Σήθ ἔγγονοι ὁ προ-

Variae lectiones et notæ.

ὁ λέγεις εἴτε τὰ πρ. Bas. ὁ καὶ Bas. ὁ τοῦ Bas. ἐπὶ τῇ πρ. Ἄ. εἰ μεθ' — πεδίον om. O. ὁ Gen. iv, 8. ὁ ἡ πρ. τοῦ κ. et φόνος om. O. ὁ ὅτι καὶ ἀδ. φ. μεῖζω ἡ ἐπίτασις Bas. ὁ πέμπτον κακὸν ὅτι L, M'. ὁ ὅτι καὶ καὶ πρ. φονεὺς ὁ K. πονηρὸν ὑπ' ὀδύγμα τῶ βίῳ καταλιπὼν ζ' ἀδικήμα ἔτι γ. π. ἐπ. Bas. ὁ τοῦτο τὸ ἕκτον om. O. — Ἐρωτηθεὶς. ὁ οὐ γινώσκω Gen. iv, 9. ζ' οὖν τὰ ἐκδι κοῦμενα παραλύτο ἐν τῶ ἀνατριβῆναι τὸν K. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι ἐπικατάρατος ἡ γῆ, ἡ ἔλανε δέξασθαι τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ στένων Bas. ὁ Καὶ om. O. ὁ Τὴ τοῦ K. O. ὁ Gen. iv, 10, 11. γῆς ὁ K. φησὶν. εἰ Bas. ὁ μετὰ τῆς ε' σ. om. O. ὁ νῦν om. L, M' — καὶ ἀπὸ πρ. σου L, M'. ὁ με σήμερον ἀπὸ πρ. τῆς γῆς, Gen. iv, 14 με σημ. ἀπὸ πρ. τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ πρ. σου κρ. — πρὸς Bas. ὁ ἡ βαρ. — σωφρονοῦσιν om. O. ὁ πᾶσι δηλοποιεῖσθαι. Ἐθετο γὰρ φησὶν Κύριος O. ὁ κακώσας Moa. Aug. ὁ Gen. iv, 15. ὁ 5641 (230). ὁ Ὁ δὲ γρ P'. ὁ γενόμενος ἔτων σὺ Leo. ὁ Ὁ δὲ γρ Σήθ Par. τὰ Ἐ. γ. ἐξευρῶν συνεγράψατο Leo cf. Glycam 228,8 — 20 cum 243, 1 ὡς φησι Γεώργιος ὁ μόνων? ὁ πλάνητα P'. — 7 Ἀφροδίτην I. Ἀφροδίτην. ὁ Δία Leo Par. ὁ ὁ θεὸς ἐκάλεσεν. Σήθ O. ὁ Ἐνῶς ἔνερον ὁς O. — ἐπ. τὸν Κύριον O. Κύριον om. Par. ὁ 5436 (433). ὁ Gen. iv, 26. ὁ συνεγράψατο Par. ὁ τὴν om. P'. ὁ γεγλυμμένη Par. ὁ Οἱ γὰρ τοῦ Σήθ ἔγγονοι P'.

μυθόντες ἔνωσαν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φθορὰν ἅ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην [ἐνεκλόαψαν αὐ] ταῖς τὰ ἐκ τοῦ πάππου αὐτῶν Σὴθ ἐκτεθέντα οὐράνια πάντα ταῦτα, λογισάμενοι, ὅτι, εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κόσμος κατεφάρη, ἢ λιθίνη στήλη μινεὶ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· εἰ δὲ διὰ πυρός, ἢ πλινθίνη σωθήσεται πυροῦμένη πλεον, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ἦτις στήλη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίριδος ὄρος ἔμεινε, καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι, ὡς φησὶν Ἰώσηπος⁸⁹.

B. Περὶ τοῦ Νεβρώδ.

⁸⁰ Μετὰ δὲ ταῦτα γέγονε⁸¹ τις γίγας, τοῦνομα Νεβρώδ, υἱὸς Κούς τοῦ Αἰθίοπος, ἐκ φυλῆς Χάμ· ὃς κτίσας τὴν Βαβυλῶνα πόλιν καὶ πρῶτος καταδεδίξας κρηγίαν καὶ μαγειάν, Περσῶν ἐπρωτεύσα, ὁ δάξας αὐτοῦς ἀστερονομίαν καὶ ἀστρολογίαν, τῇ οὐρανίῳ κινήσει τὰ περὶ τοὺς τιχτομένους πάντα δῆθεν σημαίνοντα. **8** (2) Ἀφ' ὧν Ἕλληνας τὴν γενεθλιαλογίαν μαθόντες ἤρξαντο τοὺς γενομένους ὑπὲρ τὴν τῶν ἀστρων κινήσιν ἀναφέρειν⁸². (3) Οὐκοῦν ἀστερονομία καὶ ἀστρολογία τε καὶ μαγεία⁸³ ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξατο. Οἱ γὰρ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγγυρίων προσαγορεύονται, οἳ γε τὸν Νεβρώδ λέγουσιν ἀποθεωθέντα καὶ γενόμενον ἐν τοῖς ἀστροῖς τοῦ οὐρανοῦ, ὃν καλοῦσιν Ὀρίωνα· (4) περὶ οὗ φησι Μωυσῆς, ὅτι· ἐγένονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ⁸⁴ Χαλάν⁸⁵ ἐν γῆ Σενναάρ, ἐ ἐθεν ἐξῆλθον Φιλισταῖμ· ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Σὴμ, τοῦ ἐ Ἀσσοῦρ⁸⁶, ἀφ' οὗ Ἀσσυρίοι· (5) Καὶ κρηγίσας τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, ἀνεφάνη καὶ ἄλλος υἱός, τινος, Οὐρανοῦ λεγομένου, καὶ Ἀφροδίτης γυναῖκος αὐτοῦ, γιγανταῖος⁸⁷, ὀνόματι Κρόνος, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος⁸⁸. Γενόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ, καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων⁸⁹, ὃς καὶ βασιλεύσας πρῶτος Συρίας ἔτη νσ', ὑπέταξε πάσαν τὴν Περσίδα, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. Ἐχων⁹⁰ δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν⁹¹ Πέαν καλουμένην παρὰ Ἀσσυρίοις, ἔσχεν υἱοὺς⁹² δύο καὶ θυγατέραν μίαν· καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσεν Δίαν καὶ Ζεῦ⁹³ εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος· τὸν δὲ ἐπωνόμασεν Νίνον, καὶ τὴν θυγατέραν⁹⁴ Ἥραν, ἣν καὶ ἔλαθεν εἰς γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν Ἰδίαν ἀδελφὴν. (6) Μετὰ δὲ Κρόνον ἐδασίλευσε Νίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νθ', ὃς καὶ τὴν⁹⁵ Ἰδίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς, διὰ τὸ καὶ⁹⁶ τὴν Ἰδίαν λαβεῖν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἥραν [ἣν καὶ ἔλαθε γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν Ἰδίαν ἀδελφὴν Ἥραν.]

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ Μένει δὲ ἄχρι τοῦ δευροῦ κατὰ γῆν τὴν Σίριδα Jos. A. J. II. 3. ⁸¹ Gen. x, 8. ⁸² Ἐν δὲ τοῖς προσηγομένοις χρόνοις γεγ. O. ⁸³ κινήσιν διαφέρειν B¹, O. ⁸⁴ ἀστερονομία τε καὶ ἀστρολογία καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Π. ἤρξαντο B². ⁸⁵ Ὀρέχ καὶ Ἀρχάδ καὶ Gen. x, 10, 14. ⁸⁶ Χαλάνη ἐξῆλθεν B¹ χαλάνη — ἐξῆλθον O. ⁸⁷ γιγανταῖος B¹ ἀνος γιγαντογενῆς, ὀνομασθεὶς ὑπὸ τοῦ πρὸς Κρ. εἰς ἀπωνουσίαν τοῦ Λεο. ⁸⁸ τοῦ πλανήτου ἀστρον B¹. ⁸⁹ κατ. ἄρχειν καὶ β. Ἀσσυρίων Λεο. ⁹⁰ Ἐσχε Ἰεο. ⁹¹ Σεμήρραμιν τῆς καὶ B¹, O. ⁹² ἐξ ἧς ἐ. υἱὸν ὃς ἐπικλήθη Ζεὺς ὁ καὶ Π. γήμας τὴν ἐ. ἀ. Ἥ. Λεο ἔσχε B¹, ἔσχε καὶ O. ⁹³ Δία εἰς, B¹, O. ⁹⁴ θυγατέρα B¹. ⁹⁵ ὃς γε τὴν B¹, O. ⁹⁶ διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λ. τὴν ἰ. ἀ. ὃδ. ὁ καὶ Π. λεγόμενος B¹, ἰ. — λεγ. ὁ δὲ Νίνος; O. καὶ διὰ λ. τὴν ἐ. ἀ. Ἥ. Par. omissis seqq. e glossæmate illatis

ex lapide, alteram ex lateribus factam, creverant, et in eis omnia sidera ab avo suo Seth explanata exsculperant; hac ratione, ut, orbe diluvio perennante, columna lapidea cum omnibus in ea descriptis servaretur; aut. terra igne vastata, columna ex lateribus facta, utpote flammæ patientior, intacta permaneret. Hæc re ipsa post diluvium in monte Siride inventa est, et usque ad præsens tempus, ut ait Josephus, servatur.

II. De Nemrod.

Post hæc gigas quidam, nomine Nembrod, filius Chus, ex genere Cain, natus est. Civitatem Babylonem condidit, venationem magicamque artem instituit. Persas docuit astronomiam et astrologiam, quæ ex motibus celestibus omnia quæ pueros spectant, certe indicat, et in hoc Persis prævixit. Ab his horoscopiam scientiam accipientes, Græci pueros suos ad astrorum commutationes referre cœperunt. Astronomia igitur, astrologia et magia a Magusæis, id est, a Persis originem ducunt. Persæ supra omnes suos Magog extollunt, qui et eum diis adjunctum fabulantur et inter astra sub Orionis nomine relatum. De eo Moyses dicit: Fuit autem principium regni ejus Babylon, et Chalan, in terra Sennaar. De terra illa egressus est Assur ex familia Sem. Ex Assur originem ducunt Assyrii. Philisthim de terra illa etiam egressi sunt. Cum Syria, Perside aliisque Asiæ Minoris partibus potitus esset, apparuit et alius gigas, filius cujusdam Urani et Veneris conjugis ejus, qui nomine planetæ, Saturnus vocatus est. Factus et ipse potentissimus, multisque victis ac superatis, regnum et dominationem in alios homines primus instituit; regnavit primus in Syriam quinquaginta sex annis, et totam Persidem sibi subjecit. Ex uxore Semiramide, quam Assyrii Rheam vocant, duos filios habuit et unam filiam: alium quidem vocavit Jovem ex nomine planetæ, alium vero Ninum appellavit: filia vero Junonis nomen dedit. Picus, qui et Jupiter, propriam sororem in uxorem duxit. Post Saturnum regnavit Ninus filius ejus quinquaginta duobus annis, qui propriam matrem Semiramidem matrimonio sibi junxit, sororemque propriam sibi copulavit. Inde orta est apud Persas consuetudo matrimonium cum matre et sorore ineundi. (Junonem enim, suam sororem in uxorem etiam duxit Picus, id est, Jupiter.)

III. *De rege Nino.*

Ninus rex factus Syriæ, urbem condidit maximam, circuitus trium dierum, quam ex nomine suo Ninivem vocavit, primusque in ea regnavit. Ex ejus familia ortus est Zoroaster ille famosus Persarum astronomus, qui morti proximus, optavit ut ab igne cœlesti percuteretur, Persis dicens: « Si me ignis interemerit, sumite ex ossibus meis combustis servateque: regnum enim e regione vestra non exibit, quandiu ossa mea servaveritis. » Ab Orione exauditus, fulgure percussus est. Persæ autem ex ossibus ejus in pulverem redactis sumpserunt, eaque servant usque ad præsens tempus.

IV. *De rege Thura.*

Post Ninum in Assyrios regnavit triginta annis quidam nomine Thuras, quem ex nomine planetæ Martem vocaverunt. Marti primam statuam erexerunt Assyrii, eumque ut deum usque adhuc colunt, sub nomine Persico Baal: Baal deus est Mars bellicosus, cujus meminit Daniel, quemque honoratum et adoratum fuisse tradit.

V. *De rege Lamé.*

Post Martem regnavit Lames annis viginti.

VI. *De rege Sardanapala.*

Post Lamem regnavit Sardanapalus magnus triginta quinque annis, et a Perseo interfectus est. Sardanapali adulatores, ejusque voluptatum, gulæ et ebrietatis socii in ipsius tumultu hæc, quasi ab eo videlicet dictata, inscripserunt: « Nihil habeo moriens præter stupra, comessationes et potationes. Inter amores et delicias regnavi. Nunc ego, quibus semper frui sum, delicias omnes relinquo.

Etenim quamvis magnæ Ninivis rex fuerim, nunc nihil sum nisi cinis. »

At vero falsa inscripserunt scribæ; nihil enim defuncto superest de comessationibus et potationibus; sed hæc omnia in putridam corruptionem soluta sunt: nihilque habet nisi fœtidum vitæ perversæ odorem, qui animam inquietam miseranisque semper cruciat, prave dissoluteque factorum conscientiam.

VII. *De rege Perseo.*

Post Sardanapalum autem regnavit Perseus, Pici, id est Jovis filius. Perseus Lycaoniam armis superavit: quo loco sibimet ipsi statuam crexit, urbemque condidit, quam ex sua effigie Iconium nominavit. Aliis regionibus subactis,

A

9 Γ'. *Περὶ Νίνου βασιλέως.*

Ἔτι δὲ Νίνος ἐπικρατῆς γενόμενος τῆς Συρίας⁸⁷ καὶ κτίσας⁸⁸ πόλιν μεγίστην σφόδρα, πορείας ἡμερῶν γ' ⁸⁹ ἦν καὶ ἐκάλεσεν εἰς⁹⁰ ὄνομα αὐτοῦ Νινευῆ⁹¹, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει· (2) ἐξ οὗ γένους ἐγένετο καὶ ὁ Ζωροάστρης⁹² ὁ περιβόητος καὶ Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς μέλλων τελευτῆν ἠύχετο ὑπ' οὐρανοῦ πυρὸς ἀναρθῆναι⁹³, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις· « Ἐάν καύσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὀστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἕως οὗ⁹⁴ φυλάττετε⁹⁵ τὰ ὀστᾶ μου. » Καὶ εὐξάμενος τῷ Ὀρίωνι ὑπὸ⁹⁶ πυρὸς ἀνηλώθη. Καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῶν⁹⁷ τεφρωθέντων ὀστέων αὐτοῦ⁹⁸ ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι.

B

Δ'. *Περὶ Θούρα βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Νίνον ἐβασίλευσεν Ἀσσυρίων Θούρας⁹⁹ τὸ τοῦνομα, ἔτη λ', ὃν καὶ μετωνόμασαν¹⁰⁰ Ἄρεα εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστῆρος, ὅτινι Ἄρει πρῶτην¹⁰¹ στήλην ἀναστήσαντες Ἀσσύριοι καὶ ὡς θεὸν μέχρι τοῦ νῦν προσκυνοῦντες καλοῦσι Περσιστὶ Βάαλ θεὸν, τοῦτέστι Ἄρης πολεμικὸς, οὗ καὶ Δανιὴλ μέμνηται, ὡς προσκυνουμένου καὶ λατρευομένου¹⁰².

Ε'. *Περὶ Λάμου βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Ἄρεα ἐβασίλευσεν Λάμης¹⁰³, ἔτη κ'

Ζ'. *Περὶ Σαρδανάπαλου βασιλέως.*

Μετὰ δὲ Λάμην ἐβασίλευσεν Σαρδανάπαλος ὁ μέγας, ἔτη λε' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ Περσῆος. (2) Οἱ δὲ ἐξ κόλακος καὶ μιμηταὶ τῆς ἐκείνου φιλοσαρκαίας καὶ γαστριμαργίας καὶ οἰστρηλασίας ἐπέγραψαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ ᾄθηεν, τῷ τάφῳ αὐτοῦ τοιάδε· « Τὸς ἔχω, δὸς ἐφύδρισα καὶ ἐφαγόν τε καὶ ἐπιον... καὶ μετ' ἐρωτος τερπνοῦ ἐπολιτευσάμην. Παθόντα καὶ πολλὰ¹⁰⁴ καὶ ὀλβια πάντα λέλειπται¹⁰⁵. »

10 Καὶ γὰρ¹⁰⁶ νῦν σποδὸς εἰμι, Νίνου μεγάλης [βασιλεύσας.]

Ἄλλ' οὖν γε ψευδῶς οἱ γεγραφότες ἐπέγραψαν. Οὐ γὰρ ἔχει ὁ τελευτήσας, ὅπερ ἔφαγε καὶ ἐπιεν, ἀλλ' εἰς τὴν δυσώδη (δυσώδη) φθορὰν ἔκει τὰ πάντα κεκύρηκεν· ἔχει δὲ τοῦ παρανόμου βίου τὴν δυσωδίαν, ἣτις διηνεκῶς τὴν ἐμπαθῆ¹⁰⁷ καὶ ὀλβίαν ψυχὴν ἀλγύνει καὶ ἀνιά, ξυνειδυῖαν ἑαυτῇ τὰ κάκιστα καὶ μεμνημένη, ὣν παρανόμως καὶ ἀκολάστως εἰργάσατο.

D

Ζ. *Περὶ τοῦ Περσῆος βασιλέως.*

Ἔτι δὲ Σαρδανάπαλον ἐβασίλευσε Περσεὺς ὁ υἱὸς Πίκου, τοῦ καὶ Διός· ὃς γε πολεμήσας καὶ νικήσας τοὺς Λυκάονας καὶ πόλιν κτίσας ἔκει καὶ τὴν ἐκείνου στήλην στήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἰκόνιαν¹⁰⁸ ἐκ τοῦ¹⁰⁹ ἰδίου ἀπεικονίσματος· ὑποτάξας καὶ τὰς

Varie lectiones et notæ.

⁸⁷ 2116. ⁸⁸ τῆς Ἀσσυρίας P¹. ⁸⁹ ἐν αὐτῇ Par. ⁹⁰ πορ. ὁδοῦ ἡμ. γ' ἐκάλεσεν αὐτὴν B¹, Z. ⁹¹ καὶ καλέσας εἰς — N. pr. Par. ⁹² Νινευῆ B¹ — ἐξ οὗ ἐγ. καὶ Z, B¹. O — καὶ om. O. ⁹³ καὶ Z. Π. P¹ pr. ⁹⁴ ἀνακλωθῆναι B¹ O. ⁹⁵ οὐ om. Par. ⁹⁶ φυλάττεται B¹ O. ⁹⁷ ἀρείου B¹, O. ⁹⁸ Π. ἐκ τῶν Par. ⁹⁹ αὐτοῦ om. Par. ¹⁰⁰ Θούρας Leo Θούρος Ced. ¹⁰¹ Ἄ. ὡς πολεμικώτατον καὶ γυναικῶν ὄντα, ὃν οἱ Ἀ· Β· θν μετωνόμασαν Leo. ¹⁰² πρῶτον B¹. ¹⁰³ pr. παρὰ Περσῶν καὶ λατρευομένου B¹. ¹⁰⁴ Ζάμις Ced. ¹⁰⁵ Παθόντα δὲ πολλὰ B¹, O. ¹⁰⁶ λέλυνται Ath. VIII, 14. ¹⁰⁷ Καὶ γὰρ ἐγὼ Ath. ¹⁰⁸ ἐμπαθίαν Aug. Mon.?¹⁰⁹ 816 (3854) E¹s. Chr. II, 119. ¹¹⁰ Ἰκόνιον Par. ¹¹¹ οἰκείου Par.

ἄλλας⁶¹ χώρας καὶ πρὸς τὴν Ἰσαυρίαν καὶ Κιλικίαν ἰλθὼν καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταλθὼν καὶ πῆξας τὴν ταροδὸν τοῦ ποδῆς ἐν τῇ γῆ, ⁶² ἣ καὶ πόλιν κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ταροδὸν ἐκ τοῦ ἰδίου ποδῆς. (2) Καὶ ὀρμήσας κατ' Ἀσσυρίων καὶ Σαρδανάπαλον φονεύσας ὑπέταξε καὶ ἐβασίλευσεν ⁶³ ἔτη γγ', ὅς καὶ ⁶⁴ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέρσας ἐκάλεσεν αὐτούς, ἀφελόμενος ἀπὸ Ἀσσυρίων τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν προσηγορίαν. (3) Ἐδίδαξε δὲ αὐτούς καὶ τὴν μουσαρὰν τελετὴν καὶ μαγίαν, τὴν λεγομένην Μηδοῦσαν ⁶⁵, ἐξ ἧς καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπωνόμασεν Μηδείαν, ἀπὸ τοῦ μαροῦ μαθήματος. Ἐφ' οὗ καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήλθεν ἐν Περσίδι, καὶ θαυμάσας, ἐξ οὗ καὶ ἀνάψας καὶ κτίσας ἱερὸν ⁶⁶ ἱθῆκεν αὐτὸ ἐν αὐτῷ. Καταστήσας δὲ ἄνδρας εὐλαβεῖς διακονεῖν αὐτὸ καὶ φυλάττειν ἄσβεστον, ἐκάλεσε ⁶⁷ τοὺς μάγους ὑπερβίως ἄρτι ἐν πολλῇ τιμῇ ἔχοντας οἱ Πέρσαι πυρρολατροῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Περσέως. (4) Οὐκοῦν πρώτη μὲν ἐστὶν ἡ βασιλεία ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἥτοι Βαβυλωνίων· δευτέρα δὲ καὶ τῶν Περσῶν, ὁμωνύμως Βαβυλώνιοι καὶ Ἀσσύριοι οὗτοι κληθέντες ⁶⁸.

II H'. Περὶ Σώστρου.

⁶⁹ Μετὰ δὲ Περσία καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ⁷⁰ χρόνους καὶ βασιλεῖς ἐβασίλευσεν Αἰγυπτίων Σώστρης ἐκ ⁷¹ φυλῆς Χάμ, ἀνθρωπὸς τις πανοῦργος, ὀνόματι Σέσωστρης, ἔτη κ' (2) καὶ πολεμήσας ⁷² Ἀσσυρίους ὑπέταξεν αὐτούς καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλῶνος· ὡσαύτως καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην καὶ τὴν Σκυθίαν ἐπολεμήσας ὑπέταξεν. (3) Ἐφ' οὗ ⁷³ ἦν Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, θαυμαστὸς παρ' Ἑλλησιν ἐν σοφίᾳ.

Θ. Περὶ τοῦ Φαραώ.

⁷⁴ Μετὰ δὲ Σώστρην ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Φαραώ ⁷⁵ ὁ καὶ Ναραών ⁷⁶ καλούμενος; ἔτη ν', ἀφ' οὗ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι βασιλεῖς Φαραωνίται ⁷⁷ προσηγορεύθησαν. (2) Ἐν δὲ ⁷⁸ τοῖς προσηρημένοις τοῦ Πίκου Διὸς χρόνοις ἀναφαίνεται τις ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, ἐκ φυλῆς Ἰάφρεδ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων, τὸ ὄνομα ⁷⁹ Ἰναχος, ὅς ἦν πρῶτος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἐβασίλευσεν· ἐν ἧ' ⁸⁰ πόλιν εἰς ὄνομα τῆς Σελήνης κτίσας ἐκάλεσεν Ἡλιούπολιν. (3) Αἰδύη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πίκου Διὸς συναφθεῖσα τινὶ ὀνόματι Σιδόνι ἔτεκε τὸν Βῆλ καὶ τὸν Ἀγήνωρά. Καὶ ὁ μὲν Βῆλ ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν τὴν γυναῖκα, ⁸¹ ὀνόματι Σίδαν, καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκάλεσεν αὐτὸν Αἴγυπτον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Αἴγυπτος τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὅς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσεν. Ὁ δὲ Ἀγήνωρ ἐπὶ Φοινίκην ἰλθὼν καὶ γυναῖκα λαβὼν, τοῦνομα Τύρον ⁸², καὶ κτίσας πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς, εἰς ἣν καὶ ἐβασίλευσεν, ἐγέννησε δὲ υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγα-

venit in Isauriam et Ciliciam: cum ex equo in hac regione cecidisset, pedisque figuram in humo impressisset, urbem condidit, cui nomen Tarsum propterea dedit. Subactis Assyriis, Sardanapaloque interfecto, summum imperium apprehendit ac quinquaginta tribus annis regnavit. Assyrios nomine suo Persas appellavit: sicque ab eis regnum et nomen abstulit. Ritus obscenos, artemque magicam, quæ Medica dicitur, eos docuit: quorum regionem ob hanc turpem scientiam Meliam nominavit. Cum ignis e cælo in eum in Perside descendisset, veneratus est; et flammam ex eo accensam in templo propterea exstructo collocavit. Viros autem religiosos, nomine Magos, instituit, qui illum ignem colerent, inexasinctumque servarent. Quem ad hoc tempus magna veneratione habent Persæ, sicque, juxta doctrinam Persei regis, ignem adorant.

Primum igitur regnum fuit Assyriorum seu Babyloniorum; secundum vero Persarum. Babylonii et Assyrii eodem nomine vocati sunt.

VIII. De rege Sostro.

Post Perseum, et post tempora et reges qui eum subsequuti sunt, super Ægyptios viginti annis regnavit Soster ex semine Cham, vir astutus, cognomine Sesostris: qui bello Assyrios, Chaldaeos ac Persas usque ad Babylonem sibi subjecit; Asiam, Europam et Scythiam armis item superavit. Sub eo erat Hermes Trismegistus, vir Ægyptius, sapientia apud Græcos celebris.

IX. De rege Pharaone.

Post Sostrum in Ægypto quinquaginta annis regnavit Pharaos, qui et Naraon dicitur, a quo omnes Ægypti reges Pharaones cognominati sunt. In temporibus autem Jovis Pici prædictis, apparuit circa occidentales plagas, in Græcorum finibus, vir quidam ex familia Japhet, nomine Inachus, qui primus in hac regione regnavit: urbem ibidem condidit, quam, ex solis nomine, Heliopolim vocavit. Libya Pici Jovis filia cuidam nomine Sidoni nupta, genuit Bel et Agenor. Bel quidem, cum in Ægyptum venisset, et uxorem nomine Sidam duxisset, alium habuit, quem Ægyptium nominavit: inde illa regio Ægyptus vocata est. In Ægypto regnavit Bel. Agenor vero cum in Phœniciam venisset, et uxorem nomine Tyram duxisset, urbem condidit, quam ex nomine conjugis Tyrum vocavit, in eaque etiam regnavit. Tres filios, Phœnicem, Syrum et Cilicem, unam-

Variæ lectiones et notæ.

⁶¹ ὅπ. δὲ καὶ ἄλλας B¹. ⁶² ἐν B¹. ⁶³ ἐδ. αὐτῶν, P¹ — ἔτη λγ' B¹. ⁶⁴ ὡς καί. ⁶⁵ Μεδοῦσης B¹ ⁶⁶ κτίσας; καὶ ἱερὸν B¹. ⁶⁷ ἐκάλεσε. ⁶⁸ Βαβ. βασιλεία, δ. δὲ ἡ τῶν Π. οἱ καὶ ὄμ. B. καὶ Ἀσσύριοι κλ. B¹. ⁶⁹ 2584 Eus. Chr. I, 211. ⁷⁰ Μετὰ τοῦτον B¹ αὐτοῦ Mon. θ' Eus. Chr. II, 77, 111. ⁷¹ Αἴγ. πρῶτον ἐκ B¹. ⁷² ὅς καὶ πολ. B¹. ⁷³ Ἰφ' οὗ B¹. ⁷⁴ 2185 (3343). ⁷⁵ Μετὰ δὲ Σισώστρην ἐδ. τῆς Ἀ. Ναραχώ B¹. ⁷⁶ Ναραχώ — Αἰγυπτίων Par. ⁷⁷ Φαραώ Par. ⁷⁸ γοι (τοῖ;) Par. ⁷⁹ τοῦνομα B¹. ⁸⁰ καὶ Par. bis. ⁸¹ τοῦ Ἡλίου B¹. ⁸² ἐκ. αὐτὴν Ἰάπολιν Par. κτίζει π. Ἰώ καὶ Ἰώπολιν. ἐκ ταύτης Ced. ⁸³ Ἰλιούπολις B¹. ⁸⁴ Τηρών B¹.

que filiam, Europam habuit. Iisdem temporibus, Taurus, rex Cretensis, Europam, quae virgo erat et pulchra facie, in bello captam, captivam in Scythiam, propriam regionem, duxit, ac ejus nomine has regiones Europam nominavit. Agenor autem, morti proximus, totam terram quam subegerat, tribus filiis suis dividendam statuit. Phoenix quidem sibi sumpsit Tyrum, ejusque fines, quos Phoeniciam vocavit. Syrus vero regionem, quam sorte accepit, Syriam appellavit; unde Syri dicti sunt, qui prius Judaei et Palaestini dicebantur: et Judaea Syria dicta est: Cilix autem portionem sibi concessam Ciliciam nominavit; sicque unusquisque eorum proprium nomen suae regioni indidit.

X. De conchylii inventione.

Sub temporibus regis Phoenicis fuit Hercules Tyrius, philosophus et conchylii inventor. Cum in ora maritima Tyri ascendisset, vidit canem pastoricium conchylium, de quo loquimur, devorantem. Quem ovium custos, ut conchylium evomeret, compressit. Hercules sumptum vellus ex ovibus, ea, quae e canis stomacho exierat, materia intinxit; sicque non sanguinem, sed coloris causam esse reperit. Quod admiratus, velut magnum munus regi Phoenici obtulit. Phoenix magis adhuc mirans, jussit lanam in conchylio tingi et sibi ex ea vestimentum effici. Pallium igitur ex purpura confectum, omnibus hunc rarissimum habitum mirantibus, primus induit; prohibuitque ne quis subditus indui praesumeret veste purpurea, quam sibi et subsequentibus Phoeniciae regibus vindicavit, ut sic rex ab exercitu et ab omni plebe discerneretur. Antea enim noti non erant vestimentorum colores. Unde a subditis rex difficile discernebatur.

γάρ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι ἡ χροιάς ἱματίων ὅθεν οὐδέ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐγνωρίζετο.

XI. De Pelope.

Post haec tempora et regna, in Graecis regnavit Pelops Lydius, qui urbem condidit, eamque ex Pelope et insula Peloponnesum vocari jussit. Unde Graeci vocati sunt Peloponnesii.

XII. De Cyro.

Regnaverunt itaque in Assyriis Saturnus, Sardanapalus et alii usque ad Ulemarodach: deinde imperium obtinuit Nabuchodonosor; post quem Balthasar et Darius, ejus filius. In Persas regnavit Cyrus Persa trigineta duobus annis, et in Perside occisus est. Tempore Cyri regis, Cræsus, rex

Variæ lectiones et notæ.

^α Φοινίχην B¹. ^β οἱ πρ. οἱ I. B¹. ^γ καὶ φιλόσοφος καὶ Μετεωρολόγος Par. ^δ ἱκμάται B¹ — νομιζόντος αἵμασι τὸν κ. θεοδάρθαι, λαβῶν Par. ^ε ἱκμάξαντος Mon. Aug. ? ^ς καὶ οἱπ. B¹. μ¹. ^ζ βάμματος Par. ^η προσήνεγκετῶ Par. et Cod. ^θ οὕτω Par. ^ι αὐτοῦ φορεῖν Par. ^κ εἰ μήτε αὐτὸν Πρώην μ¹. ^λ βάφειν B¹. ^μ ὅθεν βαδίων Par. ^ν 3709 — Eus. Chr. II. 115. ^ξ Λυδῶν B¹ ut infra. ^ο 542? (1654) — Eus. Chr. II, 199. ^π ἔω; οὗ Μαρδὸχ B¹. ^ρ διὰ τούτου B. καὶ Δαρείων B¹. ^σ Λυδῶν Mon. Aug. ?

ἄ τέρψ μίαν, τὸν Φοίνικα, τὸν Σύρον καὶ τὸν Κίλιχα καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Ταῦρος, ὁ Κρήτης βασιλεὺς, δορυβάτων εἰληφώς καὶ πρὸς τὴν Θράκην, τὴν ἰδίαν χώραν, ἀπαγαγὼν τὴν Εὐρώπην παρθενεύουσαν καὶ εὐπριπῆ, προσηγόρευσεν ἑκαίνα τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπην. Μέλλων δὲ τελευτῆσθαι Ἀγήμερον διατάξατο κλισαν, ἣν ὑπίταξε. **12** γῆν μερίσασθαι τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν Φοινίξ λαβὼν τὴν Τύρον καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν, ἑκάλεσεν αὐτὴν Φοίνικα ^α Ὁ δὲ Σύρος, τὴν ἐπιλαγοῦσαν αὐτῶν χώραν ἑκάλεσεν Συρίαν ἄφ' οὗ Σύροι μετωνομάσθησαν, εἰ πρῶτην Ἰουδαίῳ καὶ Παλαιστίνῳ καλούμενοι καὶ Συρία ἢ Ἰουδαία κέκληται. Ὁ δὲ Κίλιξ τὸ ἐπελθὼν αὐτῶν κτήμα ἑκάλεσεν Κιλικίαν, εἰς τὸ ὄνομα ἑκάστο; τὰς χώρας αὐτῶν προσαγορεύσαντες.

I. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρέσεως.

Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Φοινίχα ἦν Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος ^α, ὁ καὶ τῆς κογχύλης εὐρευρτής. Μετεωρολόγος γάρ ἐπὶ τὸ παρόλιον μέρος τῆς Τύρου, εἶδε ποιμνικὸν κύνα ἐσθίοντα τὴν λιγομένην κογχύλην. Καὶ τοῦ ποιμνικῆς νομιζόντος ἱκμάσαι ^β τὸν κύνα, λαβὼν πόκον ἐρίου ἀπὸ τῶν προβάτων καὶ ἱκμάξας ^γ τὸ καταφερόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός, καὶ ^δ βαφέντος ^ε τοῦ πόκου, προσέειπεν ὁ Ἡρακλῆς, μὴ εἶναι αὐτὸ αἶμα, ἀλλὰ βαφῆς πρόξενον. (2) Ὁ καὶ θαυμάσας, ὡς μέγα δῶρον προσήγαγε τοῦτο τῷ ^ς βασιλεὶ Φοινίκα, ὃς καὶ μᾶλλον ἐκπλαγεὶς ἑκάλευσεν ἀπὸ κογχύλης ἔριον βαρῆσαι καὶ γενέσθαι αὐτῶν περιβάλλον. (3) Καὶ οὕτως ^η πρῶτος φορέσας ἐκ πορφύρας ἱμάτιον, πάντας ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθῆτα, ἣν καὶ ἐθέσπισεν ὁ Φοινίξ μηδένα τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τολμᾶν φορεῖν ^θ, εἰ μὴ αὐτὸν ^ι καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντας; τῆς Φοινίχα. πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι τὸν βασιλέα τῷ στρατῶ καὶ παντὶ τῶ πληθει ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσθῆτος. Πρώην γάρ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι ^κ χροιάς ἱματίων ὅθεν οὐδέ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐγνωρίζετο.

IA. Περὶ τοῦ Πέλοπος.

^α Μετὰ δὲ τοὺς χρόνους ἑκαίνου; καὶ βασιλείας ἐδουλοῦσε τῆς Ἑλλάδος Πέλοψ ὁ Λυδός ^β, ὃς κτίσας πόλιν ἑκάλεσε προσηγόρευσεν **13** αὐτὴν Πέλοπόννησον, ἐκ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς νήσου, ἀφ' ἧς καὶ Πειλοποννήσιοι κέκληται οἱ Ἕλληες.

IB. Περὶ Κύρου.

^α Ἐβασίλευσε τοίνυν Ἀσσυρίων Κρόνος καὶ Νίνο; καὶ Σαρδανάπαλο; καὶ καθιξῆς ἔω; Ὀδύμαρτος ^β· εἶτα Ναβουχοδονόσορ μετὰ δὲ τούτους ^γ καὶ Βαλτίσαρ καὶ Δαρείος, υἱὸς αὐτοῦ (3). Ἐβασίλευσε Περσῶν Κύρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ', καὶ ἰσφάγη ἐν Περσίδι. (3) Ἐφ' οὗ καὶ Κροῦτος ὁ Λυδῶν ^δ βασι-

λεὺς ἐπαρθεὶς διὰ τὸ ὑποτάξει τὰς πλησίον αὐτοῦ
 χώρας καὶ τὰς πῶρόθεν ἐπαρχίας, ὄρλοι Κύρω, ἢ
 παραχωρήσαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν Περσῶν ἢ δε-
 ξασθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. (4) Ὁ δὲ
 Κύρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πάνυ φοβηθεὶς καὶ τοὺς
 ἀπεσταλμένους ἀποπεμφάμενος ἠδουλήθη φυγεῖν
 ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Ὅπερ μαθοῦσα ἡ γυνὴ,²⁸
 αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτόν· « Τί οὕτως ἄθυμεις καὶ
 ἀτونهὶς καὶ ἀβουλήτως τοῦτο πράξει βούλεις; ὁ δὲ
 φησι· « Καὶ τίς μοι ὁ εἶς τοῦτο βουλευσάμενος
 ὠφελήσει ἐταῖρος; » ἢ δὲ λέγει αὐτῷ· « Ἐπὶ Δα-
 ρείου, τοῦ πρώτου μου ἀνδρός, ἦν τις Ἑβραῖος
 προφήτης, ὀνόματι Δανιήλ, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας
 τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὅν
 καὶ ἐν πολλῇ τιμῇ Δαρεῖος ἔχων καὶ βουλευτήν,
 μεγάλῳ; ἠδουκίμει, ὅστις γεγηρακῶς ἄρτι εἰς τὴν
 Ἰνδικὴν ἰδιάζει χώραν, οὗ καὶ αὐτὸς ὀπακύσας
 τῆς βουλῆς καλῶς ποιήσεις. » Τοῦτο Κύρος ἀκούσας
 εὐθὺς ἐπεμψε τοὺς μεγιστάνους²⁹ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν,
 ἵνα μετὰ τιμῆς αὐτὸν ἀγάγωσι. Φίλει γὰρ ἐν ἀνάγ-
 και· πολλὰκις τὰ γύναια σπουδαιότερον κεχρησθαι
 τῶν ἀνδρῶν τοῖς μηχανήμασι, καὶ ταῖς πρὸς
 θεὸν καταφυγαῖς σπουδαιότερον ἀποθέσθαι καὶ³⁰
 θερμότερον.

(5) Ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ὑπ'
 αὐτοῦ πρὸς Κύρον ἀποσταλέντων ἐπεμψεν εἰς τὸ
 μαντεῖον ἄνδρα πιστὸν³¹, ἐρωτῆσαι διὰ τοῦ Ἰε-
 ρεῖως³² τὴν Πυθίαν, εἰ ἐξελεύσεται κατὰ Κύρου νική-
 σει³³ τοῦτον· καὶ εἰσελεύσεται ὁ ἱερεὺς³⁴ καὶ εὐξάμε-
 νος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίας· « Κροῖσος;
 Ἄλυν ποταμὸν διαθὰς μεγάλην ἄρχην καταλύσει· »
 Ἡ δὲ ὄνπερ καὶ γράφας ἐν χάρτῃ δέδωκε τοῖς ἀποστα-
 λείναι πρὸς Κροῖσου³⁵. (6) Τοῦ δὲ θεοῦ Δανιήλ
 ἐλθόντος πρὸς Κύρον, εἶπεν αὐτῷ Κύρος· « Λέγε
 μοι, σοφώτατε, εἰ νικήσω³⁶ Κροῖσον τὸν ἄρπαγα
 καὶ ὑπερήφανον; » Καὶ φησιν ὁ Δανιήλ³⁷· « Θάρ-
 σεαι, οἱ νικήσεις τὸν Κροῖσον καὶ λαμβάνεις αὐτὸν
 αἰχμαλωτῶν. Περὶ σοῦ γὰρ εἶπεν Ἰσαΐας ὁ προφή-
 τας· « Οὕτως λέγει Κύριος τῷ χριστῷ³⁸ Κύρω, οὗ
 ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακούσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ
 Ἔθνη· καὶ ἰσχύον βασιλείων διαβήξω. » — « Αὐτὸς³⁹
 οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωτῶν
 τοῦ λαοῦ φεῦ ἐπιστρέψει, εἶπει Κύριος Σαβαώθ. »
 Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας ταῦτα ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας
 Δανιήλ, φάσκων· « Ζῆ Κύριος ὁ θεός σου· ἐγὼ
 ἀπολύσω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς μου, ἵνα λατρεύ-
 σωσι τῷ θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ⁴⁰. » (7) Καὶ
 ὀπλισάμενος παρετάξατο Κροῖσω. Ὁ οὖν Κροῖσος
 ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τὴν ἀπόκρισιν, ὤρμησε κατὰ
 Κύρου μετὰ πολλῆς δυνάμεως· καὶ διαθὰς τὴν
 Ἄλυν ποταμὸν καὶ συμβαλὼν τῷ Κύρω, χεῖμῶνος
 ὄντος μεγάλου, ἠττήθη. Ἠδουλήθη οὖν φυγεῖν μετὰ
 τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος,

Lydorum, regiones Persili proximas ac multas
 provincias armis obtinuerat, hisque victoriis
 elatus Cyro declaravit vel eum sibi Persarum re-
 gum cessurum, vel se ipsum illud bello captu-
 rum. Quibus auditis, perterritus Cyrus, fugam
 ad Indicas gentes, remissis militibus, medita-
 batur. Quod cum audisset ejus uxor, dicit ei:
 Quare, fracto demissoque animo, inconside-
 rate sic agere velis? Qui respondit: Quis enim
 amicus, omnia perpeti paratus, auxilio, in hac
 re, mihi succurret? at illa: Regnante, inquit,
 Dario, priori marito meo, propheta quidam erat
 Hebraeus, nomine Daniel, de captivitate filiorum
 Israel, fortis in opere et in verbo. Quem cum
 magnopere coleret, consiliariumque haberet Darius,
 maximam adipiscebatur gloriam. Hebraeus autem
 ille in ea ipsa regione Indica solitariam, jam
 senex, vitam ducit. Cujus si consilia audieris,
 bene facies. Quibus auditis, Cyrus principes suos,
 qui eum cum honore adducerent, statim misit.
 Solent enim persepe mulieres in extremis ma-
 jorem quam homines astutiam in excogitandis
 stratagematibus exhibere, et majori cum studio
 et fervore ad Deum recursus habere

Cræsus autem, cum ii quos ad Cyrum mise-
 rat, reliissent, ad oraculum virum fide di-
 gnum misit, qui Pythiam sacerdotem rogaret,
 utrum Cyrum aggressus, esset victor evasurus. Sa-
 cerdos cum venisset, atque preces effudisset, hoc a
 Pythia oraculum accepit: « Cræsus flumen Halyn
 transgressus, magnum imperium evertet. » Quod
 in charta scriptum legatis Cræsi dedit. Di-
 vus igitur Daniel cum ad Cyrum venisset, rex
 ei dixit: « Putasne, vir sapientissime, Cræsum
 latronem arrogantem a me victum iri? » Respon-
 dit Daniel: « Macte animo; vinces enim, et ca-
 ptivum duces Cræsum. De te enim dixit Isaias
 propheta: « Sic locutus est Dominus Cyro uncto,
 ejus dextram prehendi, ut coram ipso sisterem
 gentes et vires regum frangerem. » — « Ipse ci-
 vilitatem meam aedificabit et captivitate a populi
 mei convertet, dicit Dominus Sabaoth. » Hec ubi
 Cyrus audivisset, ad pedes Daniel cecidit, dicens:
 Vivit Dominus Deus tuus; ego Israel e terra
 mea educam, ut Deo suo Hierosolymæ sacra
 faciant. Et sumptis armis, ad Cræsum aggre-
 diendum sese preparavit. Cræsus, postquam oraculi
 responsum accepisset, cum magno exercitu contra
 Cyrum profectus, trajecto Halyn flumine, ma-
 gna tempestate orta, praelio commisso victus est. Vo-
 luit igitur cum suis aufugere, sed propter exun-
 dantem fluvium trajicere non potuit. Hac ex causa
 captus est ipse, et quadraginta millia suorum

Variae lectiones et notæ.

²⁸ μ. ἡ. γ. B². ²⁹ μεγιστάνων; B². ³⁰ σπ. ἀπεισθαι καὶ B². ³¹ εἰς μ. ἄνδρας πιστούς; Par. ³² Μιε-
 ρεῖως; B². ³³ νικήσῃ B². — νικήσει αὐτὸν καὶ ἐδόθη χρησμὸς. Κροῖσος; Par. ³⁴ Μιεροῦς; B². ³⁵ Κροῖσον; B².
³⁶ νικῶ; Par. ³⁷ φ. Δ. — νικά; Par. ³⁸ μου; Isa. XLV, 1. ³⁹ οὕτως; Isa. XLV, 13. ⁴⁰ Ἰσραὴλ; Mon. Aug. ? e
 compendio Ἰλημ. male l. cto.

perierunt; reliquos Cyrus in captivitate rededit: Α οὐκ ἔδυνήθη περάσαι. Τοῦτου ἕνεκα ἐλήφθη
Crocium vinculis ligatum exercitui suo in speciaculum dedit, et inde in Persidem abductum
interfecit: qui scilicet alienas regiones subigere cupiens, regnum proprium ob pravam cupiditatem amisit. Postea cunctos filios Israel cum
Zorobabel Hierosolymam Cyrus remisit. Hoc modo regnum Lydorum a Cyro est deletum post annos 232.
διὰ πολλὴν ἀπλησίαν. (8) Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰσραὴλ πάντας ἐλευθέρωσας μετὰ Ζοροβάβελ ἀπέλυσεν ἐν
Ἱερουσαλήμ. (9) Καὶ οὕτως τῶν Λυδῶν καταλύθη ἡ βασιλεία ἀπὸ Κύρου ⁴⁰, διαρκέσασα ἔτη 232.

XIII. De Cambyse.

Post Cyrum regnavit filius ejus Cambyzes per 50 annos. Post hunc pluresque alios Artaxerxes Mnemon annos 30 regno præfuit. Eodem tempore Palas quidam in Italia regnans domum eximie magnitudinis a se ædificatam Palatium nominavit; hinc regia domus palatium appellatur.

XIV. De Romo et Remo.

Post hæc regnavit Romus, conditor Romæ, et Remus frater ejus, qui renovarunt et amplificarunt palatium dictum (scilicet regiam palatii domum), et tempore maximo Jovi extructo, appellerunt illud Capitolium Romæ, quod Romana lingua caput urbis significat. Inter regnandum vero orta dissensione, Romus Remum interfecit, ac solus imperium tenuit. Deinde urbe mœnibus munita ornataque Marti templum ædificavit, quod Marti consecratum, Martio quoque mense nomen dedit, qui antea Primus vocabatur, id est Ares; quod festum Romani celebrantes diem comitorum Martium in Campo appellant.

Ordinem dein equestrem instituit, ut multitudinem, qui ob fratrem ab ipso necatum agitabatur, disseminaret. Idem etiam ludos circenses Romæ soli et quatuor elementis, terræ, aeri, igni et aquæ consecravit, primum viridem, secundum album, tertium ruscum, quartum cæruleum annepanilo, regum Persarum exemplum secutus, qui quatuor illa elementa per emblemata honorantes semper secundo Marte adversus hostes dimicant. Quo factum est ut urbis cives singulis istis coloribus adiecti elementum aliquod tesserae instar sequerentur. Tales videlicet curas et æmulationes exercens dissensionibus finem imponere satagebat. Sed urbs nihilominus discordiæ semina propagavit, ex quo princeps ipse fratricidii reus factus est. In hoc rerum discrimine oraculum adiit, qua de causa discor-

αὐχ ἔδυνήθη περάσαι. Τοῦτου ἕνεκα ἐλήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ἀπώλοντο ⁴⁰ τὰ πλήθη αὐτοῦ, χιλιάδας ὤ. Τοὺς δὲ περιλειφθέντας ἐξ αὐτῶν ἐλαβεὶν αἰχμάλωτους ὁ Κύρος· τὸν δὲ Κροίσον ἀναρτήσας ἐπὶ ξύλου δεδεμένον καὶ θριαμβεύσας αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καταγαγὼν, καὶ ἀπαγαγὼν ἐν Περσίδι θανάτῳ παρέδωκε, τὸν τὰ ἄλλοτρια καὶ ὑπὲρ δυνάμιν ἐπιέμενον, καὶ αὐτὸν τὰ ἴδια ⁴⁰ προσαπολέσαντα

II'. Περὶ Καμβύσου.

⁴¹ Μετὰ δὲ Κύρον ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης, ἔτη κ'. (2) Μετὰ δὲ Καμβύσῃ καὶ ἑτέρου; ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ⁴², ὁ Μνήμων λεγόμενος, ἔτη κ'. (3) Ἐφ' οὗ ἦν τις ⁴³ ἐν Ἰταλίᾳ ἰθύνων ἐπαρχίαν, 15 ὀνόματι Πάλας, δ; κτίσας οἶκον ⁴⁴ μέγαν πάνυ, οἷον οὐκ εἶχεν ἡ περιχώρος ἐκείνη, ἐκάλεσεν αὐτὸν Παλάτιον· ἐξ οὗ τὸ βασιλικὸν κατοικητήριον Παλάτιον προσαγορεύεται.

ΙΔ'. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥήμου.

⁴⁵ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσεν Ῥώμος, ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην, καὶ Ῥήμος ⁴⁶, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, οἵτινες ἀνένειψαν καὶ προσωκοδόμησαν τὸ λεγόμενον Παλάτιον (ἦτοι τὸν βασιλικὸν τοῦ Παλατίου οἶκον) ⁴⁷· καὶ ναὸν μέγιστον τῷ Διὶ ἀνεγείραντες ⁴⁸, ἐπανόμασαν ⁴⁹ αὐτὸ Καπιτώλιον Ῥώμης, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖσι, κεφαλὴ τῆς πόλεως. (2) Ἐν δὲ τῷ βασιλεύειν εἰς ἔχθραν ἐλθόντες, καὶ φονεύσας Ῥώμος τὸν Ῥήμον ⁵⁰ ἐβασίλευσε μόνος. (3) Ἐἶτα πληρώσας τὰ τελεῖα καὶ κοσμήσας τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀρ. Γ. ναὸν κτίσας, καὶ ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνὶ τοῦτον ἐγκαινίσας, ἐκάλεσε καὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, τὸν πρώτον λεγόμενον ⁵¹ Πρίμον ⁵², ὃ ἐστὶν Ἀρεως, ἦν περ Ῥωμαῖοι ἑορτὴν ⁵³ κατ' ἔτος ἐπιτελοῦντες ὀνομάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως Μάρτιον ⁵⁴ ἐν Κάμπῳ.

(4) Ἐκτισὶ δὲ καὶ ἵππικόν, θέλων διασκηδᾶται τὸ πλήθος τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων ⁵⁵, ὅτι στασιάζοντες ἐπήρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐπετέλεσε πρώτος ἵπποδρομίαν ἐν Ῥώμῃ εἰς ἑορτὴν (φησὶ) τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς, ἀέρος, πυρὸς τε καὶ ὕδατος· καὶ προσηγόρευσε, τὸ μὲν πράσινον, τὸ δὲ λευκόν, [τὸ δὲ] βρούσιον, τὸ δὲ βένετον, ὑποθέμενος αὐτοῖς, ὡς εὐτυχῶς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς φέροντες ⁵⁶ πρὸς τοὺς πολέμους τιμῶντες τὰ τέσσαρα ταῦτα στοιχεία. Καὶ λοιπὸν οἱ ⁵⁷ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες, εἰς τὰ μέρη ταῦτα διαμερισθέντες καὶ ἀντιποιοῦμενοι ⁵⁸ ἐκάστου στοιχείου. Καὶ ἐν τούτοις ἀσχυλοῦμενος καὶ ἀμιλλώμενος ἐδόκει τὴν στασιασμὸν παύσαι. Ἄλλ' ὁ μὲν ⁵⁹, εἰ καὶ ταῦτα Ῥώμος ἐπενόησεν, ἀλλ' οὐκ ἐπαύσατο πᾶσα ἡ πόλις Ῥω-

Variae lectiones et notæ.

⁴⁰ οὗ ἕνεκα εἰλ. ἀ. καὶ ἀπώλοντο B¹. ⁴¹ καὶ ἀ. καὶ τὰ I. B¹. ⁴² ὑπὲρ K. B¹ — ἔτη η' B¹ ⁴³ 527 (4671). ⁴⁴ 404 (4706). ⁴⁵ Ἐφ' ὧν χρόνων ἦν τις B¹. ⁴⁶ Π. κτίσας οἶκον Π, καὶ ὁ μὲν Γεώργιος οὕτως Glyc. 266,5. ⁴⁷ 753 (4448) — Eus. II. 175. ⁴⁸ Ῥώμυλος Mon. Aug. ⁴⁹ ἦτοι — οἶκον οπι. Par. ⁵⁰ Διὶ κτίσαντες Par. ⁵¹ ὀνόμασαν P¹ — Καπ. τῆς Ῥ. ἦτοι τῆς π. B¹. ⁵² Ῥώμυλον Mon. Aug. ⁵³ τὸν πρὶν γ:γ. P¹ ἐκ. τὸν μ. τὸν πρὶν Par. ⁵⁴ Πρίμον Mon. Aug. ⁵⁵ Μάρτιος Par. ⁵⁶ ὧν Ῥ. τοῦ δ. B¹ ⁵⁷ φέροντες; ⁵⁸ Καὶ λ. οὐκ οἱ B¹. ⁵⁹ ἀναποιοῦμενοι B¹. ⁶⁰ ἀλλ' ὁ μὲν B¹.

μαίων σεισμένη καὶ οἱ δῆμοι αὐτῶν ⁸⁸ καθ' ἑαυτοῦς ἄδια nullus finis esset seiscitaturus; Pythia hæc ce
στασιάζειν, ἐξ οὗ **16** τε τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀνεῖ-
λεν ⁸⁹. Ὅθεν ἀπορήσας καὶ εἰς τὸ μαντεῖον ἀπελ-
θὼν καὶ ἐπερωτήσας, δι' ἣν αἰτίαν διηγεκῆς γίνεται
σεισμὸς, ἐβρέθη αὐτῷ παρὰ τῆς Πυθίας ⁹⁰ οὕτως·
« Εἰ μὴ συγκαθῆσαι σοι ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ βασι-
λικῷ θρόνῳ, οὐ μὴ παύση τοῦ σεισθεῖν ἡ πόλις ἐν
ταῖς ἡμέραις σου, οὐδὲ δῆμος ⁹¹ ἡσυχάσει τοῦ
στασιάζειν. » Καὶ ποιήσας χρυσοῦν στηθάριον ἐκτύπωμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ θεῖς ὑπὸ τὸν θρόνον,
ἐνθα ἐκάθητο πλησίον ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐπκυσεν ὁ σεισμὸς αὐτίκα, καὶ ἡσύχασεν ἡ δημοτικὴ ταραχὴ.
Καὶ οὕτως ἐδασίλευσε, συγκαθημένου αὐτῷ τοῦ χρυσοῦ ἐκτύπωματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥωμύλου ⁹². Καὶ
εἰ τι ἂν ἐκέλευσε, θεσπιζὼν ἔλεγεν ὡς ἄφ' ἑαυτοῦ· « Ἐκελεύσαμεν, ἰθυσπίταμεν. »

ΙΕ'. Περὶ τῶν Βρουμάλιων.

Ὁ αὐτὸς ⁹³ Ῥώμος καὶ τὰ λεγόμενα Βρουμάλια
ἐπενόησε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διδύμους ἐκ πορνείας τεγθῆναι
καὶ βρεθῆναι ἐν ἀλώδεσι τόπῳ, καὶ ὑπὸ τινος ἀγροί-
κιπῆς γυναικὸς πρόβητα νεμούσης εὐρεθέντας ⁹⁴
ἀνατραφῆναι. Ὀνειδὸς δὲ ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις·
τὸ ἐξ ἀλλοτρίων ἐκτρέφεσθαι τινα· διὸ καὶ ἐν τοῖς
συμποσίοις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρώμα καὶ πόμα κομι-
ζων καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὰ πάντα παρατιθέμενοι
ἦσθιον, τὸ ονειδὸς ἐκφεύγοντες, μὴ ἀκούειν ἄλλο-
τριόφαγοι, οὐ δὲ ⁹⁵ χάριν ἐπενόησε Ῥώμος τὰ
Βρουμάλια, εἰρηκῶς, ἀναγκαῖον εἶναι τρέφειν τὸν
βασίλευσάν τὴν ἐκτουτοῦ σύγκλητον ὡς ἐν ⁹⁶ τῷ χειμῶνι,
ὅταν ἡρεμοῦσιν ἐκ τοῦ πολέμου· καὶ ἤρξατο καλεῖν
τοὺς ἀπὸ ἀλφα ἔχοντας ὄνομα, καὶ ἀκολουθῶς ἕως
τοῦ ω· κελεύσας καὶ τὴν σύγκλητον καλεῖν τῷ
αὐτῷ σχήματι, καὶ ἐκτρέφειν τὸν ⁹⁷ στρατὸν ἅπαντα.
Ὅθεν οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους ἀπίοντες τῶν
καλεσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἀρίστῳ, ἄφ' ἑσπέρας ἠδύλου
καὶ ἐχόρευον πρὸς τὸ γυνῶναι πάντας, ὅτι παρ' αὐτῷ
αὐριον τραφήσονται. Τοῦτο οὖν πεποίηκε Ῥώμος,
ὡς εἴρηται, πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὕδρευς αὐ-
τοῦ, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ ἀρίστου Βρουμαλιούμ.
ὅ ἐστι Ῥωμαῖστὲ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τραφῆναι.
17 τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεισιν μετέλθε. Καὶ αὐτὸς ἀναίρειται μετὰ τὴν κατατμηθεῖς ἐν τῷ τῆς Ῥώμης
βουλευτηρίῳ, βασιλεύσας ἔτι λζ'.

(5) Μετὰ δὲ Ῥώμον συνέβη τὴν Ῥώμην ὑπὸ
ὑπάτων διοικεῖσθαι καὶ στρατηγῶν ἔτη υξς· ἐξ ὧν
γέγονε τις στρατηγὸς, ὀνόματι Μάλιος· καὶ φθονη-
θεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ὑπὸ τινος συγκλητικῶς,
ὀνόματι Φεβρουαρίου, παρεσκεύασε τοὺς συγκλητι-
κοὺς ἐκδιῶξαι ἐκ τῆς πόλεως τὸν Μάλιον. Εἶτα
ἀπελθόντες ⁹⁸ οἱ Γάλλοι παρέλαβον νυκτὸς τὴν Ῥώ-
μην, καὶ πολλοὺς κατέσφαξαν τῇ εἰκάδι τοῦ λεγομέ-
νου Σεξτιλίου μηνός. Οἱ δὲ συγκλητικοὶ γινόντες τὴν
παράληψιν τῆς πόλεως καὶ φυγόντες προσκαλοῦσι
πάλιν μετὰ παρακλήσεως τὸν στρατηγὸν Μάλιον εἰς
ἐπικουρίαν· καὶ συναγαγὼν ⁹⁹ πλῆθος στρατοῦ, καὶ
παραλαβὼν τοὺς ἄλλους ¹⁰⁰ ἀνεῖλε πάντας. Καὶ κρα-
τήσας αὐθις τὴν Ῥώμην Μάλιος καὶ λυπηθεὶς διὰ
τὴν παράληψιν αὐτῆς ἐν τῷ Σεξτιλίῳ μηνί, ἐκολό-

Varia lectioes et notæ,

⁸⁸ ὁ αὐτοῦ — ἐξ ὅτε τὸν Β⁹. ⁸⁹ ἀδελφὸν ἀνεῖχε Β⁹. ⁹⁰ τὴν Πυθίαν Β⁹. ⁹¹ οὕτε ὁ δῆμος Β⁹. ⁹² ἀδελ-
φοῦ Ῥώμου Β⁹. ⁹³ Ὁ αὐτὸς οὖν Β⁹. ⁹⁴ εὐρεθέντος Β⁹. ⁹⁵ οὐ δὲ Β⁹. ⁹⁶ ὡς ἐντίμους ἐν Β⁹. ⁹⁷ τὸν οὐμ.
Β⁹. ⁹⁸ ἐπελθόντες Β⁹. ⁹⁹ ὅς καὶ συναγαγὼν Β⁹. ¹⁰⁰ τοὺς Γάλλους Β⁹.

XV. — De Brumalibus.

Idem Romus Brumalia, ut vocant, excogitavit ob
hanc causam. Ipse et frater ejus, uti inter omnes
constat, a muliere lupa partu uno editi et loco quo-
dam paludoso expositi, a femina rustica, ovium
custode, inventi ac nutriti sunt. Sed cum apud
Romanos pro infami haberetur quicumque ab alie-
nis nutriebatur, unusquisque escam potumque ad
convivia apportans cœnæ communione parasiti no-
tam evitabat. Hujus igitur rei gratia Romus regis esse
dixit senatores suos nutrire, præsertim hiemis tem-
pore, quo arma silerent, ideoque omnes ad cœnam
invitavit ab illo eujus nomen ab A ad illum eujus
nomen ab Ω incipiebat, jussitque senatoribus ut
vicissim eodem modo omnem exercitum invitarent.
Unde milites ad domos eorum a quibus fuerant in-
vitati, venientes, tibiis saltationibusque vespere
ludebant, quo omnes scirent se apud hunc aut
illum postero die cœnatos. Id igitur, ut dixi-
mus, fecit Romus ut opprobrium istud averteret,
Brumalium vocando quod apud Romanos alimen-
tum ex aliis sumptum indicat. Sed tandem vindicta
divina fraticidam attigit; siquidem in medio sen-
nato trucidatus post 37 annorum regnum interit.

(2) Ἡ δὲ θεῖα δίκη τοῦτον μετὰ ταῦτα διὰ τῆν

Post Romum consules ac duces per 466 annos
Urbi præfuere. Ex his fuit Manlius; cui senator,
Februarius nomine, ob virtutem bellicam invidens,
senatusconsulto Urbe eum expulit. Interjecto deinde
tempore Galli Urbe per noctem capta magnam ho-
minum cladem, vicesima mensis Sextilis die, edi-
derunt. Quo cognito, senatores fugientes, Manlium in
auxilium revocarunt; qui, exercitu coacto, hostes
omnes interemit. Sic Roma recuperata, mensem
Sextilem quo illa sæde capta olim fuerat, mutavit,
nefastum Urbi nomen ipsum declarando. Postquam
deinde inimicum Februarium cepisset, bonis om-
nibus ac vestimentis ipsis exutum, querna storea
circumdatum a lictoribus cædi jussit, « Apage sis,
Februari, » clamantibus. Sic Urbe cum ignominia

περικεκαλωπισμένην ¹⁹. **19** Περὶ δὲ τὰ κράσπεδα βύσσου εἶχεν ἐβραμμένους, καὶ ἀναμεταξὺ αὐτῶν χρυσοῦς κώδωνας ἐκ χρυσοῦ, καὶ ²⁰ καθαροῦ ἐπέθηκεν αὐτοῦς ἀναμέσον τῶν βόσκων ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου ²¹ κύκλῳ. Ἐπεινύετο ²² δὲ καὶ ἄλλον χιτῶνα, ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κικίνου καὶ χρυσοῦ καὶ παντοίων χρωμάτων περιωραϊσμένον καὶ καθυφασμένον, μέχρι τῶν μηρῶν ²³ κατεργάμενον καὶ ζώνην ὁμοίαν τῇ πρώτῃ καταστρυγόμενον, ἣ ἤπερ ²⁴ ἐπωμῆς καὶ ἐφοῦδ προσαγορεύεται. Διὸ καὶ Ἀκύλας ἐπένδυμα αὐτὸ κέκληκεν, ἐν ᾧ καὶ ἐπιπόρπου ²⁵ σαρόνυχας καθ' ἑκατέρων τῶν ὤμων, χρυσῆν δοκίμην περιεχόμενοι καὶ ἄλλοι ἰβ' λίθοι, μέγεθαι καὶ κάλλει διαφέροντες καὶ ἀνθρώποις δυσπρόριστοι, οἵτινες ἐπὶ στήθων ²⁶ δ' ἑκατέρωθεν προσκείμενοι καὶ ὡσαύτως χρυσοῦ διακρατούμενοι, καὶ τριάδα λίθων τοῖς στήθεσιν ἔχοντας, θαυμάσιόν τι χρῆμα ²⁷ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐξεφαίνοντο. Ὁ μὲν γὰρ πρῶτος στήθος εἶχε σάφεινον, τοπάζιον ²⁸ καὶ σμαράγδον· ὁ δὲ β' ἀνθρακᾶ, ἱασπιν, σάσπερον· ὁ δὲ γ' ἰγυρον, ἀμέθυστον, ἀχάτην ²⁹· ὁ δὲ δ' χρυσόλιθον, ὀνύχιον καὶ βηρύλλιον· καὶ ἐν πᾶσι τούτοις τῶν πατριαρχῶν ἐκεκόλαπτο τὰ ὀνόματα, ἐκάστου τοῦ λίθου ἴδιον ἔχοντας ὄνομα φυλάρχου. Συνὴν δὲ τὸ ³⁰ ἐφοῦδ περιτμημα, σπιθαμῆς μὲν τὸ μῆκος καὶ τόσον τὸ εὖρος, τετράγωνον περὶ τὸ στήθος, τοῖς αὐτοῖς δὲ κάλλεσι διηριθμένον, ὡσπερ δὴ καὶ αὐτὸ Ἑβραϊστὶ μὲν ἐφοῦδ ὠνομάζετο, Ἑλληνιστὶ δὲ λόγιον· καὶ δῆλωσις προσηγορεύετο, δι' οὗ ὁ Θεὸς μέλλουσι πολεμεῖν νίκην προσδοῦν· προέλεγε. Τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων ἀπέστειλεν ἀγῆ, ὡς, εἴποτε τῆς στρατιᾶς κεκνημένης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀδαμαντίνου λίθου σημασίαν ποιούσης, τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ τυγχάνειν γινώριμον, τὸ παρῆναι τὸν Θεὸν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Ἐν μέσῳ γὰρ εἶχεν ὡσπερ ἀστὴρα ὀλόχρυσον, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ σμαράγδους ἔχοντας ἀνά ἑξ γεγραμμένας τὰς ἰβ' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῶν ἰβ' σμαράγδων λίθον ἀδαμαντίνον ³¹.
 Ἦνίκα οὖν ἐμελλεν ὁ ἱερεὺς ἐπερωτᾶν τὸν Θεόν, **20** εἰδόμενος αὐτὸν ἐν τῇ ἐπωμίδι κατὰ μέσον τῶν στέρνων καὶ ὑποτιθῶν τὰς χεῖρας ὑποκάτωθεν εὐρίσχετο ἐξηλωμένον ταῖς παλάμαις αὐτοῦ, καθάπερ πυξίον. Ὅθεν φησὶν ὁ Σαουλ πρὸς τὸν ἱερέα, βουλόμενος θάπτον εἰς τὸν πόλεμον παρατάξασθαι·
 « Συναγάγε τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄρον τὸν ἐφοῦδ ³². »
 Καὶ οὕτω λοιπὸν ἀφορῶν εἰς τὸ ἐφοῦδ ἠρώτα τὸν Θεόν, τὸ ἐρώτημα προσέχων ἀκριβῶς τε καὶ μᾶλλον τὸν ἀδάμαντα λίθον, ὡς ἐναλλάττων τὴν χροίαν ἐκ θεῖας μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως ἐδῆλου προφανῶς τὰ τῷ λαῷ ἐσόμενα. Μέλας μὲν γὰρ γενόμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγᾶς, λευκὸς δὲ διαλλαγῆν τῷ Θεῷ προσήμαινε. Καὶ ³³ πρὸς τούτοις ἦσαν καὶ γράμματα ἐκ χαλκοῦ καθαρωτάτου πεποιημένα καὶ ἐκτετυπωμένα· ἐκάστου στοιχείου τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἀλφάβητου, ἅπερ δὴ προσάγων ὁ ἱερεὺς τῷ Κυρῷ

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ καὶ ὑακίνθου καὶ χρυσοῦ πεποικιλμένη καὶ περικεκαλωπισμένη Par. ²⁰ καὶ om. B¹. ²¹ ὑπόδης Mon. Aug. 1 sed. cf. Ex. xxxviii, 30. ²² ἐπένδυτο B¹. ²³ μηρῶν B¹. ²⁴ ἤπερ B¹. ²⁵ ἐπιπόρπου B¹. ²⁶ στήθων B¹. ²⁷ σῆμα? ²⁸ πάζιον B¹. ²⁹ ἱασπιν καὶ σάσπρ: ὁ δὲ γ' ἰγυρον, ἀμέθυστον καὶ ἀχ. ³⁰ τῷ? ³¹ ἀδάμαντα B¹. ³² ἰθὺν, εἰδόμενος B¹. ³³ I Sam. xiv, 18, 19. ³⁴ Καὶ om. Par. ³⁵ ἐκτετυπωμένα B¹.

Insuper alia indutus erat tunica e bysso, hyacintho, purpura, cocco, auro, opere polymito, texto usque ad femora descendente; item zonam portabat prior: i astrictam, quæ humerale vel ephod vocatur. Hanc ob causam Aquila superhumeralis appellat, ex utroque humero lapidibus onychinis atque sauro puro distinctum, et aliis quoque duodecim lapidibus eximie magnitudinis ac pulchritudinis, in ordinem quadrangularem dispositis. Primus versus habebat sardium, topazium et smaragdum. In secundo erat carbunculus, jaspis et saphirus; in tertio figurus, amethystus et achates; in quarto chrysolithus, onychinus et beryllus. In omnibus autem patriarcharum nomina insculpta erant, unoquoque lapide phylarchi alicujus nomen exhibente. Hæbat autem ea vestis palmum in longum latumque, et pulchritudine exercebat; ephod Hebraice, Græce rationale appellata; per quam Deus belligerantibus victoriam annuntiabat. Tantus etenim splendor e lapidibus et præsertim ex adamante effulsit ut exercitus incedens Deum auxiliarem videre posset. In medio pectore sicut astrum aureum portabat et utrinque smaragdos sex, duodecim tribuum Israel nomina significantes; in medio autem lapidem adamantinum. Quando igitur pontifex sanctuarium in conspectu Domini ingrediebatur, humerali cingebatur in medio pectore, et submissis manibus in pyxidis formam componebat. Hinc quoque Saul velociter pugnam inchoaturus dixit pontifici: « Compactis manibus tolle ephod. » Et sic oculis in ephod conjectis Deum consulebat, et in adamante Dei præsentia mutato res populo futuras augurabatur. Factus enim niger, mortem; ruber, eadem; albus, pacem cum Deo prænotabat. Præterea signa e purissimo metallo fusa singulos Hebræorum alphabeti characteres in ephod positos indicantia Dei consulti voluntatem nunc positivam, nunc negativam notificabant. Verbi gratia, si rogatio et propositum ex sententia Dei essent, soli characteres affirmationem significantes erigebantur, contra vero negativi tantum, si res divinæ voluntati adversaretur; sicque in omnibus responsionibus quæ per ephod reddebantur, voluntatem Dei perspicue cognoscebant, si modo Domino placerent. Quando econtra illis succensebat, nihil ipsis nec revelationibus, nec prophetiis communicabat. Unde dicit: « Vidit Saul castra allophylorum, et timuit, et turbatus est ejus animus; et adiit Deum consulturus, et Dominus nihil ei respondit. Et dixit Saul filiis suis: Querite mihi feminam ventri- loquam. » Texit quoque caput cidari pontifex, et super eam, contra frontem, posuit laminam auream, in qua nomen Dei inscriptum erat, quale sibi ipsi indidit, dicens Moysi: « Sum qui sum. » Ineffabile autem apud Hebræos nomen divinum ha-

betur. Scribitur autem per quatuor litteras, unde a
 ctiana τετράγραμμον, a Samaritanis quidem IABE,
 a Judæis autem AEIA nuncupatur. Igitur vestis
 pontificalis quadricolor symbolum est quatuor ele-
 mentorum, e quibus omnia consistunt; qua pontifex
 mystice et symbolice indutus in Sancta sanctorum
 universi conditorem et Dominum expiandi gratia
 introit. Byssus enim pro terra; hyacinthus pro
 aere; purpura pro aqua, et coccum pro igne erat,
 iis quæ videbantur intelligibilia significantibus. Ta-
 bernaculum fœderis intus et extra auro tectum
 erat, cujus laquear e multicoloribus, purpureis,
 roseis, coccineis, hyacinthinis constabat textu-
 ris; byssus albi coloris erat. Quæ omnia qua-
 tuor elementorum emblemata referebant, ut supra
 diximus. Et quidem hyacinthus aeri similis est; col-
 or roseus aut coccineus igni comparandus; ca-
 ruleus mare refert, quod cochleam gignit bombyci-
 nam; et byssus terram, a qua originem ducit. Su-
 perimpositæ sunt pelles e pilis factæ ad arcendum
 pluviam et æstum. Sic Deus ipsos sacerdotes or-
 natos esse voluit, ut multitudini reverentiam in-
 jiceret, illos autem admoneret, quantopere animam
 virtutibus exornare deberent.

δὲ διὰ τῶν τεσσάρων 21 στοιχείων, ὅθεν καὶ τετράγραμμον αὐτὸ λέγουσιν. Καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαρ-
 ρίται μὲν IABE, Ἰουδαῖοι δὲ AEIA. Τῆς οὖν Ἰσραελτικῆς ἐσθῆτος ἡ τετράριθμος χροιά σύμβολον τῶν
 τεσσάρων 11 ἐτύγγανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς πρὸς
 συμβολικῶς περιβαλλόμενος, καὶ εἰς τὰ ἅγια εἰσπερχόμενος δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου καὶ
 Δημιουργόν τε καὶ Κύριον ἐξέλεοτο. Ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὕακινθος ἀντὶ τοῦ ὕδατος,
 ἡ δὲ πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ φαινόμενα, ἅ
 δὲ τὰ νοούμενα. Καὶ μέντοι ἡ 16 σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν χρυσοῦ περικεκαλυμμένη
 ὑπῆρχε, τὸν 17 ὄροφον ἔχουσα ἐξ ὑφασμάτων ποικίλων καὶ διαφόρων χρωμάτων κατασκευασμένη. Ἡ
 μὲν γὰρ ἦν ἀλουργὲν, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς, τὸ δὲ ὕακινθίνω προσοικὸς, ἡ τε βύσσος τὴν λευκὴν
 εἶχε 18 χροῖάν· ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. Ὁ μὲν γὰρ ὕακινθος τῷ ἄρ-
 προσοικῆ, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς τῷ πυρὶ, τὸ δὲ ἀλουργὲν ἐδήλου τὴν θάλασσαν — ἐκατὴν γὰρ
 τρέφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα — ἡ δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φάσμα
 λέγουσι. Καὶ δέρβεις δὲ εἶχε τριχίνας ἐπικειμένας καὶ διφθέρας ποικίλας, ὥστε καὶ τὸν ὑπερὶν ἀμφί-
 γειν καὶ τὸν 19 φλογμόν. Ὁ μὲντοι Θεὸς καὶ τοῖς Ἰσραεῖσι παντοδαπὸν περιέθηκε κόσμον, τὸν μὲν λαὸν
 καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοῦς Ἰσραὲλ διδάσκοντα, ὅπως χρῆ τὴν φύσιν
 ὠραζεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῆς κόσμον περιτιθεῖναι.

Sic ornatus, et inter cæteros sacerdotes ac mul-
 titudinem honore et gloriæ resplendescens, summus
 pontifex Alexandro obviam fit et in loco edito, unde
 templi majestas maxime tangeret oculos constitit.
 Alexander multitudinem e longinquo vestibus albis
 indutam, sacerdotes bysso tectos cum decore astan-
 tes, pontificem ipsum auro fulgentem et cydarium
 in capite cum lamina, cui Dei nomen inscriptum
 erat, gestantem conspicatus, miraculo attonitus e
 curru in terram desiliit, et sponte nomen divinum,
 ipsumque pontificem exosculatus est; hujus exem-
 plium Judæi omnes et pontifex ipse imitati sunt.

Varia lectiones et notæ.

1 ἐπιτιθῶν B¹. καὶ ἐπιτιθεῖς Pa¹. 2 ἄνωρθ. θεῖα κινήσει τὰ B¹. 3 ναί, εἰ δὲ παρὰ γνώμην αὐτὰ ἐτύγ-
 χανεν, ἀνωρθοῦντο μόνον τὰ Pa¹. ex homoioteleuto ommissa—Ω. δὲ καὶ ἐπὶ Pa¹.—τοῦ θύ Pa¹. γε καὶ ἐπὶ τὸν
 α. ἀπ. τοῦ κῦ αὐτῶν τῶν δ. B¹. 4 γεν. πρ. καὶ δ. εἰ δὲ ὀργισμὸς ἦν Pa¹. 5 οὐδὲ ἀ. Pa¹. 6 προφητῶν
 Pa¹. I Sam. xlviii, 15. 7 παρεκθ. B¹. 8 ὁ om. B¹. 9 Ex. iii, 14. 10 ἀπειρήται B¹. 11 τῶν α
 τσσ. B¹. 12 Καὶ μ. καὶ ἡ B¹. 13 ὑπῆρχε ἢ καὶ τὴν B¹. 14 δέρβεις γε εἶχε B¹. 15 ἀπήργεν τὴν B¹.
 16 καὶ B¹. 17 καὶ Pa¹. 18 τῷ Ἀλεξάνδρῳ B¹ Ἀλλ. om. Pa¹.—τοῦ λαοῦ Mon. Aug. 19 τοῦ; ἐπὶ l. Pa¹
 20 εὐδοξία; P¹. 21 κόσμῳ om. B¹.

ἐπιτιθεῖ 2 ἐν τῷ Ἐφοῦδ, καὶ οὕτω διερωτῶν, εὐθὺς
 ἀνωρθοῦντο τὰ 3 στοιχεῖα δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐπι-
 νευσιν τοῦ Θεοῦ ἢ τὴν ἀνάευσιν. Οἶον, εἰ μὲν ἦν ἡ
 ἐρώτημα καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ γνώμην Θεοῦ, ἀνωρ-
 θοῦντο μόνον τὰ σημαίνοντα τὸ 4 εδ. Ὁμοίως γε εἰς
 τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ Κυρίου τῶν δι' αὐτῶν
 δῆλων γινομένων, προδήλως καὶ διαφόρως συνέτα-
 νεν, εἴ γε πάντως εὐδόκιμοι αὐτῷ ὑπῆρχον 5· εἰ δὲ
 ὠργισμένος ἦν αὐτοῖς, οὐδὲν αὐτοῖς 6 διὰ τῶν δῆλων
 τούτων ἀπεκρίνετο, ὅτε μὴν διὰ θεῶν ἀποκαλι-
 ψεων ἢ προφητειῶν 10. Ὅθεν φησὶ· εἶδε Σαὺλ
 τὴν παρεμβολὴν 11 τῶν ἄλλοφύλων καὶ ἐφοδῆθη,
 καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἐπηρώτησεν
 διὰ Κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 12 Κύριος
 καὶ τότε εἶπε Σαὺλ τοῖς κλισιν αὐτοῦ· Ζητήσατε
 μοι γυναῖκα ἐγγαστριμύθιον. 3 (4) Ἐπὶ δὲ τὴν π-
 φαλὴν ἐφόρει τελαμῶνα χρυσῶνυμον ὁ ἀρχιερεὺς
 ἦτοι μίτραν καὶ κίδαριν λεγομένην, ἐν ἧ πέποι-
 χρυσοῦν ἐπέκειτο πρὸς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, ἐν ἣ
 γράμμασιν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα ἐντετύπται
 Μωϋσεῖ λέγων· εἶ Εγὼ εἰμι ὁ ὢν 13. 3 (5) Τούτῳ
 καθὼς αὐτὸς ἐδήλου τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἐκ
 παρ' Ἑβραίοις ἀφραστον ὀνομάζεται· ἀπειρήτω 4
 γὰρ αὐτοῖς; τοῦτο διὰ γλώττης προσφέρεται. Γράμμα
 δὲ διὰ τῶν τεσσάρων 21 στοιχείων, ὅθεν καὶ τετράγραμμον αὐτὸ λέγουσιν. Καλοῦσι δὲ αὐτὸ Σαρ-
 ρίται μὲν IABE, Ἰουδαῖοι δὲ AEIA. Τῆς οὖν Ἰσραελτικῆς ἐσθῆτος ἡ τετράριθμος χροιά σύμβολον τῶν
 τεσσάρων 11 ἐτύγγανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς πρὸς
 συμβολικῶς περιβαλλόμενος, καὶ εἰς τὰ ἅγια εἰσπερχόμενος δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τούτου καὶ
 Δημιουργόν τε καὶ Κύριον ἐξέλεοτο. Ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὕακινθος ἀντὶ τοῦ ὕδατος,
 ἡ δὲ πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ φαινόμενα, ἅ
 δὲ τὰ νοούμενα. Καὶ μέντοι ἡ 16 σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν χρυσοῦ περικεκαλυμμένη
 ὑπῆρχε, τὸν 17 ὄροφον ἔχουσα ἐξ ὑφασμάτων ποικίλων καὶ διαφόρων χρωμάτων κατασκευασμένη. Ἡ
 μὲν γὰρ ἦν ἀλουργὲν, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς, τὸ δὲ ὕακινθίνω προσοικὸς, ἡ τε βύσσος τὴν λευκὴν
 εἶχε 18 χροῖάν· ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. Ὁ μὲν γὰρ ὕακινθος τῷ ἄρ-
 προσοικῆ, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφὲς τῷ πυρὶ, τὸ δὲ ἀλουργὲν ἐδήλου τὴν θάλασσαν — ἐκατὴν γὰρ
 τρέφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται χρῶμα — ἡ δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φάσμα
 λέγουσι. Καὶ δέρβεις δὲ εἶχε τριχίνας ἐπικειμένας καὶ διφθέρας ποικίλας, ὥστε καὶ τὸν ὑπερὶν ἀμφί-
 γειν καὶ τὸν 19 φλογμόν. Ὁ μὲντοι Θεὸς καὶ τοῖς Ἰσραεῖσι παντοδαπὸν περιέθηκε κόσμον, τὸν μὲν λαὸν
 καταπλήττοντα τῷ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοῦς Ἰσραὲλ διδάσκοντα, ὅπως χρῆ τὴν φύσιν
 ὠραζεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῆς κόσμον περιτιθεῖναι.

(6) Οὕτω τοίνυν 20 μετὰ τῆς τοιαύτης; στολῆς π
 καὶ δόξης μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰσραεῶν καὶ τοῦ πολιτικῆ
 πλήθους; Ἰεροπρεπῆ 21 διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθῶν
 ποιησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς τὴν ὑπάντησιν Ἀλεξάν-
 δρου 22, εἰς τόπον ἐπίσημον ἔστη, ἐνθα μέλεισι
 περικαλλῆς τοῦ ναοῦ πρόσοφις ἐξεφαίνετο. Καὶ ὁ
 μὲν πλήθος πύρρωθεν ἰδὼν ὁ Ἀλέξανδρος ἐν λευκαῖς
 στολαῖς, καὶ τοὺς Ἰσραεῖς 23 προστώτας ἐν βυσσίναις
 μετὰ πολλῆς εὐταξίας 24 καὶ σεμνότητος, τὸν δὲ ἀρ-
 χιερεῖα ἐν ὕακινθῳ καὶ διαχρῶσθ κόσμῳ 25 καὶ ἐπὶ
 τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν 26 ἔχοντα καὶ τὸ χρυσοῦν
 ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπεγέγρα-

πτό, καθὼς ²⁶ εἶρηται· καὶ ἐπὶ τῇ ξένη θέῃ καταπλαγείς ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ ²⁷ τοῦ ἄρματος εὐθὺς κατα-
πηδῆσας ²⁸ καὶ προσελθὼν μόνος προσεκύνησε ²⁹ τὸ θεῖον Ἴνωμα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἡσπάσατο, ὃν πίντες
οἱ Ἰουδαῖοι μιᾶ φωνῇ σὺν τῷ ἀρχιερεὶ γνησίως ἡσπάζαντο ³⁰.

Τῶν δὲ γε τῆς Συρίας βασιλέων καὶ τῶν λοιπῶν **A** καταπλαγέντων καὶ διεφθάρθαι τὴν διάνοιαν τοῦ
βασιλέως Ἀλεξάνδρου ὑπεληφύτων καὶ Παρμενίων-
νος τοῦ στρατηγοῦ μάλλον θυμώσαντος καὶ ἀγανα-
κτῆσαντος, διότι καθάπερ εἰς τῶν ὑπάρχων προ-
εκύνησεν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· « Οὐ τὸν ἀρχιερέα
προσεκύνησα, ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον Θεὸν
κάμοι τὴν βοήθειαν κατὰ τῶν ὑπεναντίων ὑποσχόμε-
νον. Ἦνίκα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν διενούμην στρα-
τείαν, καὶ οὐκ ἐτόλμων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας
αὐτῶν, ὦφθῃ μοι κατ' ἕναρ κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε
τοῦ ἀρχιερέως ὁ Θεός, καὶ θαρρῆν μοι παρεκελεύ-
σατο καὶ τῆς προθυμίας σπουδαίως ἔχεισθαι λέγων ³¹·
« Εἰς σὲ καταλήξω τὴν Περσῶν βασιλείαν ³². » Διό,
τοῦτον θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ καὶ τῆς κατὰ ³³
τοῦς ὕπνου ὑπομνησθεῖς ὄψεως, εἰκότως προσεκύ-
νησα. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν οικειᾶκὸν Παρ-
μενίωνα καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξάμενος ³⁴, τῶν ἱερέων
παρεπομένων, εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ παρεγέν-
ετο, μετὰ πολλῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δεχθεῖς
εὐφροσύνης. (7) Οἱ δὲ γραμματεῖς βιβλίον τοῦ Δα-
νιὴλ προσκομίσαντες, τὴν προφητείαν αὐτοῦ ³⁵ διηρ-
μήνευον, ἣν ὁ προφήτης περὶ αὐτοῦ προηγόρευσεν,
ὡς δεῖν τινα τῶν Μακεδόνων τὴν Περσῶν χειρώσα-
σθαι βασιλείαν. Ὅς ἐπὶ τοῦτο μάλλον ἤσθεις καὶ πε-
ριχαρῆς γενόμενος, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀνελθὼν θύειν
μὲν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀφήγησιν ἐκέ-
λευσεν, αὐτὸν δὲ ³⁶ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς
ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς τιμῆσας, καὶ λαμπροῖς καὶ μεγί-
στοις ἀναθήμασι τὸν ναὸν διακοσμήσας κατὰ Περσῶν
ἐκίνησεν. (8) Ἰουδαίους δὲ τινεas πρὸς συμμαχίαν
ἔλαθεν, ἐν οἷς ὑπερέχων ἦν τις ὀνόματι Μοσόμαχος,
ἀριστος κατὰ ψυχὴν καὶ **23** τοξότης εὐστοχώτατος,
ὃς βαδίζόντων αὐτῶν κατὰ τὴν Βαβυλῶνα ὁδὸν, καὶ
μάντιώς τινος ὀρνιθευομένου καὶ πάντας ἐπέχοντος,
ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. Καὶ
ἀποκριθεὶς ὁ μάντις δεκνύων τὸ ὄρνειον λέγων· Ἐάν
μὲν ἀσάλευτος μὲν, προσμένειν συμφέρον ³⁷ πᾶσιν·
ἐάν δὲ ἀναστῆς εἰς τὰ ἔμπροσθεν πέτῃται, προσ-
άγειν· εἰ δὲ ὀπισθεν, ἀναχωρεῖν αὐθις. Ταῦτα Μοσό-
μαχος· ³⁸ ἀκούσας· παρὰ τοῦ μάντιως καὶ λάθρα τὸ
τόξον ἐλκύσας βάλλει τὴν ὄρνιν, ἐφ' οἷς ὁ μάντις
χαλεπήνας καὶ οἱ τῇ πλάνῃ ταύτῃ δεδουλευμένοι, λαθῶν εἰς χεῖρας τὴν ὄρνιν. Μοσόμαχος τοιαύδε εἶπεν·
« Τί μοι μέμφεσθε, κακοδαίμονες; πῶς γὰρ οὕτως μὴ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προγινώσκων, τὸ ὑμέτερον
συμφέρον προσηγγεῖται; εἰ γὰρ ἠδύνατο προειδῆναι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἦλθε,
φοβούμενος, μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνει Μοσόμαχος. » Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατησχύνθησαν
σφόδρα. (9) Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀντιπαραταξάμενος Δαρεῖον ἐν Ἰσσοῦ τῇ πόλει Κιλικίας ³⁹, καὶ τοῦτον
χειρωσάμενος καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατασφάζας ⁴⁰ παρέλαβε πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ⁴¹ διὰ τῆς

Variae lectiones et notæ.

²⁶ τὸ τοῦ Θεοῦ ὁ. ἐγγεγ. ὡς Par. ²⁷ ἐκπλ. ὁ Ἀλ. καὶ ἀπὸ Par. ²⁸ καταποδῆσας B¹. ²⁹ ἠκούσατο
Par. ³⁰ ἀντη. ἀντο Par. (ἀντιάσαντο?) ³¹ ἔχεισθαι λέγων σπουδαίως; B¹. ³² τὴν Π. δυναστείαν B¹.
³³ τῆς κατὰ om. B¹. ³⁴ δεξωσάμενος; B¹. — τῶν προσθευτῶν B¹. ³⁵ προσφητείαν αὐτῷ B¹. ³⁶ αὐτόν
τε B¹. ³⁷ συμφέρειν B¹. ³⁸ Μοσόμαχος; B¹. ³⁹ πόλει τῆς K, B¹. ⁴⁰ σφάζας; Par. ⁴¹ καὶ πᾶσαν τῶν
Περσῶν καὶ Μήδων καὶ Πάρθων καὶ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἰνδικὰ πάντα μέρη καὶ τὰ
βασιλεία αὐτῆς Par.

βασιλείας Κανδάκης τῆς χήρας, βασιλευούσης τῶν ἑνδοτέρων ³³ Ἰνδῶν, ἧτις καὶ συνέλαβεν αὐτὸν οὕτως.

XIX. *De regina Candace.*

Consueverat Alexander iis quos ad reges adversarios delegabat, sese sub militis specie immiscere, ut singulos illos oculis metiretur. Quo cognito, Candace inquisivit quæ illius esset forma aut signum peculiare; et ubi audivisset eum exiguæ staturæ esse, et dentibus grandibus ac prominentibus, item oculorum habere unum cæruleum, alterum nigrum, ipsa sibi notavit. Igitur cum Alexander cum delegatis suis intraret, regina quæ eum ex signis noscibat, comprehenso manibus ei dixit: « Alexander rex, tu orbem terrarum cepisti, nunc a muliere captus. » Ad quæ Alexander: « Propter malitiam et astutiam tuam te filiosque incolumes cum regno servabo; imo te ipsam in matrimonium ducam. » Post nuptias igitur una cum ea in Ægyptum profectus, Alexandriam ibi conditam ex se nominavit. Rursus Babylonem reversus, ibi defunctus est, ætatis anno 32, regni 12.

κτίσας ὄνομα, πάλιν ὑπέστρεψεν ³⁴ εἰς Βαβυλῶνα ³⁵. ἐτῆ β'.

Alexander innumera fidemque superantia tropæa sibi erexit. Quare propheta pardali eum comparat alatæ, quippe qui universam terram victor summo cum ardore percurrans, improvisis hostes armis aggreditur. Idem philosopho aliquo dicente, innumeros esse mundos, gemebundus: « Et quorum ego ne unum quidem subegi, » dixit. Adeo porro magnanimus ac generosus erat ut ubique propter prudentiam et ingenii acumen sapientiamque in omnium ore atque admiratione versaretur. Aristotele magistro usus, logicæ arti cum summo studio operam dabat. Idem bellum gerendi artis peritissimus cum adolescentem qui idem quod ipse, nomen gerebat, minus fortiter pugnantem vidisset: « Heus, inquit, aut mores aut nomen muta. » Animi generositatem ut alibi ita maxime ubi victor e pugna excesserat, manifestare solebat. Nam postquam Darii filias forma insignes cepisset, ne videre quidem eas voluit; turpe esse dicens a feminis subigi eum qui de viris iisque fortibus triumpharit.

μαστον, οὐδὲ προσιδεῖν ἤξιωσεν, αἰσχρὸν καὶ λίαν... γυναϊκῶν ἀδύλως ἠττηθῆναι.

XX. *De Brachmanibus.*

Alexander, qui non solum ad Indos remotissimos, sed etiam ad Oceanum qui totam terram ambit, et insulam Brachmanum processerat ut hominum mores et verum falsumve cultum quo Deum omnipotentem prosequerentur, perdisceret,

A 10'. *Peri τῆς βασιλείας Κανδάκης.*

Ἔθος εἶχεν Ἀλέξανδρος ³³ μετὰ τῶν πεμπομένων ὑπ' αὐτοῦ πρόσθεν πρὸς τοὺς ἐναντίους βασιλεῖς συνεισέρχασθαι ³⁴ σχήματι στρατιώτου καὶ ὄρην, ὁποῖός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ἐκείνος. Ἡ οὖν Κανδάκη τοῦτο μαθοῦσα περιεργάσατο, ὅποιας ἐστὶ θέας, καὶ τί ἔχει σύστημον. Καὶ μαθοῦσα ³⁵, ὅτι χθαμαλός ἐστιν, ὀδόντας ἔχων μεγάλους καὶ φαινομένους καὶ τὸν ἓνα μὲν ὀφθαλμὸν γλαυκὸν, τὸν δὲ ἕτερον μέλανα, παρρημεύσατο καθ' ἐπιτην ταῦτα. Καὶ δὴ ³⁶ εἰσελθόντος ³⁷ πρὸς αὐτὴν ἅμα τοῖς πεμφθεῖσι παρ' αὐτοῦ ³⁸ πρεσβευταῖς, καὶ γνωρίσασα αὐτὸν ἐκ τῶν συστήμων, συνίσχεν αὐτὸν ³⁹, λέγουσα: « Ἀλέξανδρον βασιλεῦ, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνή σε παρέλαβεν. »

24 Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ: « Διὰ τὸ πανούργον καὶ παρρημεύον τῆς φύσεώς σου ³⁴ ἀδελθῆ σε καὶ τοὺς υἱούς σου καὶ τὴν βασιλείαν σου διαφυλάξω, καὶ λήψομαι σε καὶ γυναῖκα. » Ἦν καὶ λαβὼν καὶ εἰς Αἴγυπτον ἔλθων καὶ τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς τὸ ἴδιον ἐν ἧ καὶ τελευτᾷ, ὑπάρχων ἐτῶν λβ', βασιλεύσας

(2) Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια θυσόθηγα καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. Καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν πάρδαλιν ὁ προφήτης ³³ αὐτὸν προβάλλει, τὸ ταχύ καὶ σφοδρὸν καὶ τὸ πυρῶδες ³⁴ καὶ τὸ ἄφρον διακτῆναι τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων καὶ νίκης προὔπεφνε. (3) Λέγεται δὲ, ὅτι [φιλοσόφου τινὸς εἰρηκτότος ἤκουσεν, ὅτι] κόσμοι ἀπειροί εἰσι. [Ὅς καὶ ἀκούσας] καὶ μέγα στενάξα· ἔφη: « Καὶ ἀπείρων ³⁵ ὄντων, μηδενὸς ἐγὼ κειράτηκα. » Οὕτως ἦν μεγαλόφρων, μεγαλόφυχος καὶ γενναῖος (ᾧθεν καὶ πανταχοῦ ἤθετο καὶ ἐθαυμάζετο μάλιστα διὰ σωφροσύνην αὐτοῦ καὶ σύνεσιν καὶ πολλὴν ἀγχινοῖαν τε καὶ σοφίαν). Ἀριστοτέλει γὰρ μαθητευθεὶς πᾶσαν λογικὴν ἐπιστήμην εἰς ἄκρον ἐξεπαιδεύθη ³⁶.

(4) Πολεμικώτατος δὲ καὶ τολμηρότατος ὑπάρχων, ἰδὼν ὁμίανμον αὐτῷ νεανίσκον τινὰ δειλῶς μαχόμενον εἶπε πρὸς αὐτόν: « Νεανίσκα, ἢ τὸν τρόπον ἄλλαξον ἢ τὸ ὄνομα. » (5) Ἐπεὶ οὖν καὶ σωφροσύνη πολλῇ διεκόσμητο, ἐκδηλοτέρην ταύτην ἐποίησε μετὰ τὴν νίκην. Καὶ γὰρ αἰχμαλώτους λαβὼν τὰς θυγατέρας ἀπείρου μαρτυρουμένας ἔχειν κάλλος ἀξιοθαύμαστον, οὐδὲ ἀποφῆνας, τὸν ἄνδρα ³⁷ ἀνδρείως χειρωσάμενον ὑπὸ

D K'. *Peri τῶν Βραχμάνων.*

Ἔως γὰρ καὶ μέχρι τῶν ἐνδοτάτων Ἰνδῶν καὶ τοῦ ³⁸ κυκλοῦντος πᾶσαν τὴν γῆν Ἰκεανοῦ, μεγάλου ποταμοῦ, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων φθάσας καὶ ὑπερ ³⁹ ἀνθρώπων βίον καὶ τὴν εἰς τὸν πάντων θεῶν εὐσεβείαν τε καὶ λατρίαν μεμαθηκόσ

Varie lectiones et notæ.

³³ ἐνδοτέρα B. ³⁴ Ἐ. γὰρ ἐ. ὁ Ἄλ. Par. ³⁵ συνείργασθαι P. ³⁶ Καὶ ἀκούσασα Par. ³⁷ Καὶ δὲ B. ³⁸ εἰσελθόντα Par. ³⁹ στρατιώταις. ⁴⁰ αὐτὸν om. P. ⁴¹ πανούργον τῆς φρονήσεώς σου B. ⁴² ὑπέστρεψεν B. ⁴³ 321 (4976). Dan. vii, 6. (3) Ced. 272, 9-15. ⁴⁴ ταχὺ δηλονότι καὶ σφοδρῶ καὶ πυρῶδες B. ⁴⁵ εἰ ἀπείρων B. ⁴⁶ εἰς ὅς ἐπ. Πολεμικώτερος B' ἐκπ. Mon. Aug. ? ⁴⁷ λίαν ἀπ' ἀνδρας B. ⁴⁸ καὶ τὴν B. ⁴⁹ φθάσας ἐν καὶ τὸν θαυμασίον καὶ ὑπερ B.

ἰξεπλάγη πάνυ **25** καὶ ἠγάσθη ⁴⁵ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἰκείνων ἀκροτατῆς φιλοσοφίας. (2) Ἐν ᾧ καὶ τίπηρ ⁴⁶ καὶ στήλην ἔστησεν, ἐπιγράψας· « Ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος· βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου. » (3) Ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ ⁴⁷ Μακρόβιοι. Ζῶσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ῥν' ἔτη διὰ τὴν πολλὴν αὐτῶν καθαρότητα καὶ ἐγκράτειαν καὶ εὐκρασίαν ἀέρος — ἀνεξερεύνητον τοῦ θεοῦ κρίμα ⁴⁸. — ἐν ἧ ἄλλιν οὐδέποτε ὄπωρα ⁴⁹ λείπει τὸν ὄλον χρόνον· ἐπειδὴ γὰρ ἐν ταυτῇ ἡ μὲν ἀνοθεῖ, ἡ δὲ ὀμφακίζει, ἡ δὲ τρυγάται· καὶ γε τὰ ⁵⁰ μέγιστα Ἰνδικὰ κάρυα γίνονται, καὶ τὰ δυσπόριστα ⁵¹ ἡμῖν καὶ παντεφάρσα ἀρώματα, καὶ ὁ μαγνήτης λίθος (4).

Οἱ τοίνυν Βραχμᾶνες ἔθνος ἐστὶν εὐσεβέστατον καὶ βίον ἀκτῆμονα σφόδρα κεκτημένοι καὶ τὸν κληῖρον τοῦτον ἐκ τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων χρησάμενοι ⁵², καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ παροικίαν ἐν γυμνότητι φυσικῇ διαζῶσιν ⁵³, ἀπὸ τῶν θεῶν δοξάζουσι. Παρ' οὓς οὐδὲ τετραπόδον ἔστιν, οὐ γεωργία, οὐ οἰδῆρος, οὐκ οἰκοδομή, οὐ πύργος ⁵⁴, οὐ χρυσοῦς, οὐκ ἀργυροῦς, οὐκ ἄρτος, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐργασίαν τελούτων ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν συντετιόντων ⁵⁵· ἀλλὰ τὴν ὑγρὴν καὶ γλυκὴν καὶ εὐκρατον ἄγαν καὶ κάλλιστον ἀέρα καὶ πάσης ἀβρωστίας· τε καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον· μικρὰς τε ὄπωρας καὶ διειδίστατα ὕδατα ἀπολαύουσι ⁵⁶· σέβονται γνησίως τὸν θεὸν καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχονται. (5) Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ μέρη τοῦ ὠκεανοῦ ποταμοῦ παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ἐνθαὶ εἰσὶ τοῦ ποταμοῦ Γάγγου ⁵⁷, τοῦ παραβρέοντος εἰς τὸν Ἀρκιανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας. Οἱ οὖν ἄνδρες πρῶτα πρὸς τὰς γυναῖκας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον μῆνα, παρ' αἷς ὑπάρχουσι ψυχρότερα ⁵⁸, τοῦ ἡλίου πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς βορρᾶν ὑψωθέντος, οἱ γε καὶ εὐκρατώτεροι γενόμενοι· πρὸς οἰστρον αὐτοῦ· κινεῖν λέγουσι. Ὅπερ δὲ καὶ τὸν Νεῖλον ⁵⁹ φασιν οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς πολλοῖς πλημμυρεῖν καιρὸν, ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἰγυπτὸν, ὡς τοῦ γε παντὸς ἡλίου τὴν βορρεϊοτέραν διαθέοντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν παρενοχλοῦντος ποταμοῖς καὶ μικρύνοντος, τούτου δὲ πλείστον ἀπέχοντος. Ποιοῦντες μετὰ τῶν γυναικῶν ⁶⁰ ἡμέρας μ' ἄλλιν ἀντιπερῶσι. Τῆς δὲ γυναικὸς δύο παῖδας ⁶¹ τεκούσης **26** οὐκ ἔτι ὁ ἄνθρωπος ἀντιπερᾶ πρὸς αὐτὴν, οὐτε μὴν ἐκείνη πλησιάζει πρὸς ἕτερον ἄνδρα παντελῶς διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. Εἰ δὲ συμβῇ στεῖραν ἐν αὐταῖς· εὐρεθῆναι μέχρι πενταετίας, διαπερᾶ ὁ ἄνθρωπος αὐτῆς· καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν μὴ τέκη, οὐκέτι προσεγγίζει αὐτῇ. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπος ἔστιν ἡ χώρα, διὰ γε ⁶² τὴν ὀλιγοδείαν καὶ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν. Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν Βραχμᾶνων πολιτεία (6).

Τὸν δὲ ποταμὸν φασιν δυσπερικρίστατον εἶναι, καὶ διὰ τὸν λεγόμενον ὀδοντοτύραννον. Ζῶν γὰρ ἐστὶ τοῦτο ἀμφίβιον μέγιστον ⁶³, ἐν τῷ ποταμῷ διατιόμε-

A profundam Brachmanum philosophiam in admiratione habuit. Has porro regiones quod inviserit, columna ibi posita annuit ita inscripta : « Ego rex Alexander hoc usque processi. » Illa in insula Macrobii habitant, quorum plerique circiter annos 150 vivunt propter magnam qua utuntur temperantiam, morum integritatem, nec minus propter naturam aeris, mirabile numinis divini donum; neque enim ullo tempore ullus ibi fructus deest, sed alio florente alius jam maturescit, alius decerpitur. Nulla regio nuces gignit Indicis magnitudine pares; ibi aromata quæ ad nos difficulter perveniunt ac maximo habentur in pretio, et magus lapis.

Brachmanum gens religiosissima paupertatem ut Dei donum colit. Vitam prope fluvios lætam nudis corporibus degunt, numen hymnis indesinenter celebrantes. Apud eos nec quadrupes, nec agricultura, nec ferrum; non ædificium, non turris, non aurum, non argentum, non panis, nec quidquam eorum quæ ad victum et cultum pertinent; ære autem felicissime temperato gaudent, et qui corpori ac animo æque favet. Fructus simplices edentes et aquam limpidam bibentes, Deum omni tempore honorant. Et viri quidem Oceani ripas inhabitant; mulieres eis Gangem qui Indiam permeans in Oceanum exit, vivere consueverunt. Viri ad uxores Julio et Augusto mensibus accedunt, ibique donec sol occidentem et septentrionem transcendit, rei familiari studentes remanent. Eadem quoque Nilum non eodem quo ceteri fluvii tempore exundare, sed media æstate Ægyptum irrigare asserunt cum sol zonam borealem secat, aliorum quidem fluminum aquas imminuens, hujus autem augens. Post quadraginta dies uxoribus datos revertuntur. Uxor ubi duos in lucem edidit filios, maritus ab ea se abstinet; nec ipsa mulier cum alio viro vivit propter nimiam religionem ac verecundiam. Ubi femina sterilitatis quinquennalis rea est, maritus nihilominus cum ea per tempus vivit. Quod si non concipit, nulla deinceps inter eos communio intercedit. Hanc ob rem ista regio hominum frequentia non gaudet. Pauca namque sobria istis hominibus sufficiunt. Hæc igitur est vitæ apud Brachmanos institutum.

Fluvium trajectu difficillimum dicunt ob odontotyrannum, amphibium prægrande quod ibi degit et elephantum deglutire potest integrum. Hoc animal,

Varie lectiones et notæ.

⁴⁵ ἠγάσθη Ced. 267.15. ⁴⁶ Ἐν ᾧ τόπος B¹ ἐν ᾧ τ. καὶ στ. στήσας ἐπιγράψεν Par. ⁴⁷ λεγόμενοι B¹. ⁴⁸ εὐκρασίαν τοῦ ἀέρος — καὶ ἀν. τοῦ θεοῦ. ⁴⁹ παντοῖα Par. ⁵⁰ καὶ γε καὶ τὰ B¹. ⁵¹ γ. κ. 4^{av}. παναπόριστα Mon. Aug. ⁵² κληρονομήσαντες B¹. ⁵³ φυσικῶς διαζῶν, ἢ τὸν θεὸν δοξάζει. Ἐν vel Παρ' οἱς B¹. ⁵⁴ οὐ πύργος — ἄρτος, οὐκ οἶνος, οὐκ ἰμάτιον, οὐ κρεωφαγία οὐκ ἄλλο B¹. Bulg. ? ⁵⁵ συντελ. B¹. ⁵⁶ μικρὰς ὄπ. καὶ διηδ. ὁ. ἀπολαυόμενοι; B¹. ⁵⁷ Γάλλου B¹. ⁵⁸ ψυχρότεροι B¹? om. Bulgarus. ⁵⁹ ὅπερ ἐστὶ καὶ τὸν Νεῖλον B¹. ⁶⁰ ἐπιτ. Π. οὖν μ. τῶν γ. αὐτῶν B¹ Bulg. ⁶¹ παῖδες B¹. ⁶² διὰ γε B¹. ⁶³ ἐστὶν ὁ μ. λίαν Par.

Deo ita volente, per Quadregesimale tempus quod isti conubii ergo transigunt, non apparet. Dracones item in illis desertis maximi, septuaginta ulnas longi et maxime reformidandi occurrunt, Creatoris sapientiam et gloriam mirum in modum annuntiantes. Scorpii deinde unius ulnæ, et formicæ unius palmi ibidem vivunt. Hinc deserta illa loca ob animalia venenata inculta jacent. Elephanti in istis regionibus plurimi gregatim pascunt. Profecto etiam Cæsarius, Gregorii magni Theologi frater, ubi de gentibus, moribus, legibus mentionem facit, hocce dicit: « In qualibet regione, apud universos populos lex scripta aut consuetudo viget. Ex legibus enim consuetudo pro lege est. »
 τα: 99. (8) Ἀμφί τε τοι καὶ ὁ μέγας Καισάρειος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου 99, διαφόρων ἔθνων καὶ ἡθῶν καὶ τρώπων καὶ νόμων ἐξηγήσειν ποιούμενος 101 σύντομον, τοιάδε φησὶν 102. « Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρῃ καὶ ἔθνεσιν 99, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος [νόμος] ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ 99 ἡ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνόμοις [τὰ] πάτρια δοκεῖ. »

XXI. De Serebus.

« Seres, orbem extremum habitantes, consuetudines patrias pro legibus habent; istæ enim adultèrium, fornicationem, furtum, calumniam, homicidium et omne maleficium genus interdiciunt. »

XXII. De Bactrianis.

« Bactrianis vel Brachmanibus (et insularibus) lex a majoribus tradita non permittit carne vesci, vinum bibere, fornicari, injurias inferre. Magnopere cultum Deum veneratione et colunt, et abhorrent a minoribus sicariorum et omni genere maledicorum. Ast in interioribus partibus se invicem, canum instar, devorandi consuetudine laborant. »

XXIII. De Chaldeis.

« Lex est Chaldæis ac Babylonius matrem in matrimonio habere, prolem fraternam occidere et omne scelus abominabile in virtutis loco ponere, idque domi forisque. Apud Gælos usu receptum est ut feminæ architecturam atque agriculturam exerceant, id est faciant quæ alibi a viris fiunt. Sed pari ratione etiam corpora prostituunt, maritis nequam prohibentibus. Bellicosissimæ item sunt, et feras sirene venantur; quin in ipsarum maritos dominantur. »

Α νον καὶ θανάμενον ἐλέφαντα καταπεινὸλόκληρον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους. Ὅστις ἐν ταῖς μ' ἡμέραις 10 τῆς περαιώσεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀφανῆς γίνεται κατὰ θέλαν πρόσταξιν. (7) Οὐ μὴν 99 ἀλλὰ καὶ δράκοντες εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημοτέροις 91 τόποις ἐκείνοις μέγιστοι σφόδρα, ὡς πηχῶν ὁ τὸ μήκος 99, τὸ πᾶχος πολὺ τε καὶ φρικωδέστατον· καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινομένην 99 προφανῶς ἐκδιηγούνται. Καὶ 99 σκορπίοι 99 εὐρίσκονται πηχυατοί, καὶ μύρμηκας 99 παλαιστιατοί. Διὰ καὶ δυσδιόρευτοί εἰσιν οἱ ἐρημικοί 97 τόποι ἐκεῖνοι καὶ ἀοίκητοι διὰ τὰ φοβερώτατα 99 θηρία καὶ ἰσθλα. Ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκεῖνας· πλείστοι, ὡς καὶ ἀγγελῶν παραπορευόμενοι βόσκονται. (8) Ἀμφί τε τοι καὶ ὁ μέγας Καισάρειος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου 99, διαφόρων ἔθνων καὶ ἡθῶν καὶ τρώπων καὶ νόμων ἐξηγήσειν ποιούμενος 101 σύντομον, τοιάδε φησὶν 102. « Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρῃ καὶ ἔθνεσιν 99, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος [νόμος] ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ 99 ἡ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνόμοις [τὰ] πάτρια δοκεῖ. »

B

KA. Peri Sērōn.

« Ὅνπερ πρῶτοι 99 Σῆρες, οἱ, τὸ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες, νόμον ἔχουσι τὸ πατρῶον ἔθος, μὴ πορνεύειν καὶ μοιχεύειν, ἢ κλέπτειν, ἢ λοιδορεῖν, ἢ φονεύειν καὶ κακουργεῖν 99 τὸ σύνολον. »

KB. Peri Baktērōn.

27 « Νόμος δὲ παρὰ Βακτριανοῖς; ἦτοι Βραχμάναις 99 [καὶ νησιώταις] ἢ ἐκ προγόνων 97 παιδεία [τε καὶ εὐσέβεια], μὴ κρωφαγεῖν καὶ οἰνοποτεῖν 99, ἢ λαγνύειν, ἢ παντοῖαν κακίαν διαπράττεσθαι, διὰ πολὺν φόβον Θεοῦ καὶ πίστιν, καὶ τοί γε τῶν παρκαίμενων αὐτοῖς 99 μαιφονούντων καὶ αἰσχροπραγούντων 1 ἐμμανῶς τε καὶ ὑπερφυῶς. (2) Ἐν δὲ τοῖς ἐσωτέροις 99 μέρεσι τούτων ἀνθρωποδοροῦντες C μάλιστα καὶ κατεσθίνοντες ἀλλήλους ὡς οἱ κύνας. »

KG. Peri Chalδαιōn.

« Ἐτερος νόμος Χαλδαίοις 99 τε καὶ Βαβυλωνίοις, μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοτεκνοφθορεῖν καὶ μαιφνεῖν 99 καὶ πᾶσαν θεομισθὴν πράξιν ὡς ἀρετὴν ἀποτελεῖν, πᾶν πόρρω 99 τῆς χώρας αὐτῶν γένωνται. (2) Ἄλλος 99 παρὰ Γηλαίοις 1 νόμος, γυναῖκα οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν καὶ τὰ ἀνδρῶν ἔργα πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορνεύειν, ὡς ἂν βούλωνται, μὴ κωλυόμεναι παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἢ ζηλούμεναι, εἰ 99 ὑπάρχουσαι 99 πολεμικώταται καὶ θηρώσαι τὰ μὴ λίαν ἰσχυρότερα 99 τῶν θηρίων. Ἄρχουσι δὲ καὶ τῶν ἰδῶν 99 ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν. »

Variæ lectiones et notæ.

99 ταῖς μὲν ἡμ. Par. ἐκείνο ἀφανῆ Mon. Aug. 99 δὲ Par. καὶ B. 99 ἐρήμοις Par. 99 μήκος καὶ το B. 99 φαινόμενοι Par. 99 οἱ μὲν Par. 99 πάλιν Par. 99 πηχ. οἱ δὲ μ. Par. 97 δυσδιόρευτοι — ἐρημοί Par. 99 φοβερά Par. 99 βόσκασθαι Par. 99 ὁ καὶ ὁμαίμων Γρ. τοῦ μεγίστου καὶ θ. B. 99 τρ. τε ἐξηγούμενος ἐν ἐπιτομῇ, τοιάδε Par. Cæsarius c. 27. 99 φάσκει — ἴδων (μ. 194) B. 99 ἐν τοῖς δὲ εἰ Νόμος οἰμ. B. p. 194. 99 Ὅν περ. Par. Cæs — τῆς χέρσου Cæs. Cætera ejusdem a Georgio abbreviata. 99 πορνεύειν ἢ κακουργεῖν B. 99 N. δὲ καὶ B. ἦτοι B. Par. — ἢ νησ. Par. om. Cæs. βραχμάνες καὶ γνησιότητες B. 99 ἢ τῶν περ. Par. — τε καὶ ἔ. om. Cæs. 99 παιδεία τε καὶ εὐσέβεια μὴ κρ. ἢ ὁ. B. 99 Ἰδῶν Cæs. 99 μ. οἰνοφλοούντων ἄ. Par. — μ. καὶ ὁ. ἄ. Cæs. — ἐμμανῶς Par. 99 ἐν δ. Par. ἐσπερίους Cæs. — ἀνθ. καὶ ταῦς ἐπιξενόμενους ἀναιροῦντες μάλιστα κατεσθίνουσιν ὡς περ κ. Par. 99 Ἄλλος δὲ ν. οὗτος X. B. 99 μ. ἄδ. Par. ἀδελφοφθορεῖν καὶ μαιφθορεῖν Cæs. — θεοτυγῆ Par. 99 καὶ πόρρω R. 99 δὲ Par. Cæs. — Γηλαίος Mon. Aug. 1 γυναῖκας γ. καὶ ἄ. Par. 99 Ἐτερος δ' αὖ Περσῶν B. 99 κωλ. ὑπὸ τῶν ἄ. αὐτῶν κ. ἢ ζημιούμεναι, ἐν αἷς ὑπ. Par. 99 καὶ Par. 99 ἰσχυρότατα Par. 99 τῶν οἰκείων ἄ. Par.

ΚΔ'. Περὶ Βρετανῶν.

« Ἐν δὲ ¹⁴ Βρετανίᾳ πλείστοι ἄνδρες μίᾳ συγκαθεύδουσι γυναίκα ¹⁵, καὶ πολλὰ γυναῖκες ¹⁶ ἐταιρίζονται ἀνδρί· » καὶ τὸ παράνομον ὡς νόμον καλὸν καὶ πατρῶον πράττουσι, ἀζήτων καὶ ἀκόλυτον ¹⁷.

ΚΕ'. Περὶ Ἀμαζόνων.

28 Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἅπασι τοῦ ἐνιαυτοῦ ¹⁸ περὶ τὴν ἑαρινὴν Ἰσημερίαν ὑπερῆροι ¹⁷ γίνονται, καὶ μιγνύμεναι ¹⁹ τοῖς γειτονίοισιν ἀνδράσιν ὡς πανήγυριν τινα καὶ [μεγάλην] ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκείνον ἡγοῦνται ²⁰, ἐξ ὧν [καὶ] κατὰ γαστρός συλλαθοῦσαι πάλιν ὁρμῶσιν οἴκαδε ²¹ πάσαι ²¹. Τῷ δὲ καιρῷ τῆς ἀποκνήσεως τὸ μὲν ἄρρεν φονεύουσι ²², τὸ δὲ θήλυ ζωογονοῦσι καὶ ²³ ἐπιμελῶς ἐκτρέφουσι ²³.

ΚΖ'. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῶν.

(1) Μετὰ δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτῆν ²⁴ εἰς πολλὰς ἀρχὰς ἡ βασιλεία αὐτοῦ διηρέθη. Καὶ Ἀριδαίος ²⁵ μὲν ὁ ἀδελφός, ὁ καὶ Φίλιππος, Μακεδονίας ἀφῆγετο. Ἀντίπατρος δὲ Εὐρύπης ἑβασίλευσεν, Αἰγύπτου δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, Φοινίκης δὲ καὶ Κοιλοσυρίας ²⁷ Σέλευκος, Κιλικίας δὲ Φιλώτας, Ἀσίας δὲ Ἀντίγονος, Καρίας δὲ Κίσαυδος, Ἑλλησπόντου δὲ Λειωνᾶς, Παφλαγονίας δὲ Εὐμένης, Θράκης δὲ Λυσίμαχος. Καὶ [οὗτοι μὲν] οὐ διετίπον ἀεὶ κατ' ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι, ἕως ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ τὰς τοπαρχίας πάσας κατέλυσεν. (2) Τοῦτων δὲ ²⁸ οὕτως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρημένων, δεῖν φήθημεν ἐπανάληψιν ποιήσασθαι· καὶ ἀπὸ Ἀδάμ πάλιν ἀρξάμενοι, καὶ ἐκάστου τῶν ἐπιστήμων ²⁹ καὶ ἀναγκάσιων ἀνδρῶν ³⁰ τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους διὰ βραχέων ἐπισημηάμενοι, καὶ μέντοι καὶ τοὺς καθεξῆς ἀρχοντάς τε καὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν ἐπιτομῇ ἀπομνημονεύσαντες, οὕτως αὐθις τὴν ἀκολουθίαν τῆς χρονικῆς πραγματείας ἐπισυνάψαι. (3) Τὴν δὲ γε ἀπαρίθμησην τῶν χρόνων κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ποιησόμεθα, τὸν καὶ προγενέστερον ³¹ καὶ ἀληθέστερον καὶ σοφώτερον παρ' ³² Ἑλλήσιν ἀρχαίων πάντων σοφῶν τε καὶ συγγραφέων εἰκότως ἀναφανέντα.

29 (4) Πρῶτος γὰρ σοφός Μωϋσῆς ἀναδείδειται, ὡς ἱστορεῖ Εὐδόλεμος, καὶ πρῶτος γράμματα ³³ Ἑβραίοις παρέδωκεν, ἅπερ ὁ θεὸς Ἀβραάμ ἀπὸ τῶν Χαλδαίων ἐκόμισε. Λέγει γὰρ Ἰώσηπος ³⁴, ὅτι πρῶτος Ἀβραάμ δημιουργὸν τὸν θεὸν ³⁵ ἀνεκήρυξε, καὶ πρῶτος κατέλιθον εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίους ³⁶ ἐδίδαξε. Πρῶτοι γὰρ εὐρεταὶ τούτων οἱ Χαλδαῖοι γεγέννηται. (5) Περὶ δὲ τῶν Ἑβραίων ἔλαβον Φοίνικες, ἀφ' ὧν ὁ μὲν Κάδμος ταῦτα μετέγαγεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ Ἡσίοδος μάλα συντάξας εὐφωτῶς Ἑλλήσιν. (6) Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ μέγας τυφλώτην,

A

XXIV. De Britannis.

« In Britannia plures viri cum una femina cocunt, et plures feminae cum uno eodemque viro rem habent. » Sic pro lege laudanda ac patria habentes quod facere nequaquam decet, ingenio ingenue indulgent.

XXV. De Amazonibus.

Amazones viris quidem non nubunt, sed animalium ritu semel per annum, verno tempore, sinibus egrediuntur, cum viris sinuimur coiturae. Festivum id tempus inter gaudia peragitur. Gravidae dein factae domum omnes revertuntur. Mares quos pariunt, occidunt, femellas cum summa cura educant.

B

XXVI. De initio regnorum.

Post Alexandri mortem regnum ejus in plures principatus divisum est. Aridaeus frater, alio nomine Philippus, Macedoniam gubernabat; Antipater Europam regebat; Aegyptum Ptolemaeus Lagi, Phoenicem ac Coele-Syriam Seleucus. Ciliciam sub potestate tenebat Philotas, Asiam Antigonos, Cariam Casander, Leonas Hellespontum, Paphlagoniam Eumenes, Thraciam Lysimachus. Qui omnes perpetuis se bellis persequabantur, donec arma Romanorum cunctis istis dominationibus finem imposuerint. Sed hoc loco opportunum erit res memorabiles altius repetere et inde ab Adamo singulos viros qui aetati suae profuerunt eamve decorarunt, breviter memoriae tradere. Simul vero Israelitarum judices at reges in medium producemus, sicut rerum gestarum ordo ac ratio postulabunt. In computo temporum Moysen sequemur, qui ut omnibus Graecorum iisque probatissimis scriptoribus longe anteponatur vere dignus est.

C

Moyses primus sapientia innotuit, et Eupolemo teste primus litteras Hebraeis tradidit ab Abrahamo a Chaldaeis introductas. Josephus quidem dicit Abrahamum primum Dei mundi creatoris cultum professum Aegyptios arithmeticae et astronomiam edocuisse, a Chaldaeis inventas. Litterarum formam ab Hebraeis ad Phoenices transiere, unde Cadmus eas Graecis tradidit, ubi Hesiodus easdem reformavit. Josephus qui fidei Judaicae nunquam renuntiavit, Clemens, Africanus, Tatianus, una cum Justo Moysen divinum Inachi temporibus floruisse asserunt, ex antiqua historia sua quilibet argumenta

D

Variæ lectiones et notæ.

¹⁴ τῆ Par. ¹⁵ ὡσαύτως Cæs. ¹⁶ ἐνὶ B¹, οὐκ. καὶ π. γ. ¹⁷ ὄκ. καὶ ἀζ. Par. ¹⁸ τῷ ἔτους Par. Cæs. ¹⁹ ὑπερῆροι B¹. ²⁰ γίνονται μετ. Cæs. ²¹ κ. τῆς ἐταιρίας ἡγοῦμεναι Cæs. — φέρουσαι Cæs. ²² ὅμα Cæs. ²³ πάσαι B¹. ²⁴ τὸν μὲν ἄρρενα φείρουσαι Par. Cæs. ²⁵ τίθηνοῦσι Par. Cæs. ²⁶ ἐπ. καὶ ἐκτ. Par. ἐπ. Cæs. ²⁷ M. δὲ τὴν Ἀλ. π. — ἔτη γὰρ ἐξ βασιλεύσεως — εἰς B¹. ²⁸ Ἀργὸν Mon. Aug. ? ²⁹ Κόλλης Συρίας B¹. ³⁰ δὲ καὶ Par. ³¹ ἐπιστήμων ἀναγκάσιων B¹. ³² ἐπ. ἀν. Mon. Aug. ? — ἀνδρῶν τῶν τε κ. ἀρχόντων τε καὶ βασιλείων Par. ³³ τὸν πρ. Par. ³⁴ σοφ. τῶν παρ' Par. ³⁵ τοῖς H¹. ³⁶ Ἦ. γὰρ πρὸν B¹. ³⁷ Ἀ. τὸν δ. θεὸν Par. ³⁸ ἀστρ. ἢ ἀρ. ἐδ. τοὺς Ἀ Par. cf. Jos. A. J. VII, 15 ; Πρ. οὐν τοὺς θεὸν ἀποφήνασθαι δ. τῶν ὄντων ἕνα · IX, 55. Τῆν δὲ ἄρ. αὐτοὺς χαρίζεται καὶ τὰ π. ἀστρονομίας αὐτοῦ ἐδ.

promentes; e quibus Clemens Stremateus, Orig-

nista, non Judæus, rem uti alicui Patrum reve-

XXVII. Scholion sanctorum Patrum.

Nihil mirum Eusebium Pamphili in plurimis a se scriptis Arianismum professum esse, et ab ali-

quos antiquis auctoribus in admiratione ut doctissimum et polyhistorum habitum fuisse, ut et Origenes et alii plures qui extra Ecclesiam dege-

XXVIII. Sancti Basilii.

Moyses itaque, ut vidimus, omnium eruditorum præceptor mysteria revelavit, veritatem detexit.

Κλήμης δὲ καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανός, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰωσήφους καὶ Ἰουδοῦ, κατὰ Ἰναχὸν ἀκρίβειαι τῶν θεσπέσιων Μωϋσῆν ἱστορήσαν, ἰδίως ὡς τινι τῶν Πατέρων ἀπεκαλύφθη, μὴ ἐν κολάσει Ἰουδαίου ὄν.

KZ. Scholion τῶν ἁγίων Πατέρων.

Περὶ τοῦ Παμφίλου Εὐσεβίου, ὅτι ἐν πολλοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι δείκνυται Ἀρειανὸς γνήσιος· εἰ δὲ καὶ παραινέται παρὰ τινων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὡς πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ, καθάπερ καὶ Ὀριγένης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας ὄντων, [οὐδὲν θαυμαστόν]. (2) Ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυίστωρ Εὐσεβίος, ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχοῦ ἱερὸν Ἰάκωβον εὗρε συνακμάσαντα, Μωϋσεῖ δὲ Κέκροπος. (3) Χρονικοῦ γὰρ κανόνο; σύνταξιν ἐπινοήσας, ἐκ παρ- ἀλλήλου ἀντιπαρέθηκε τὸν παρ' ἑκάστου ἔτει δυναστεύοντα. Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Ἀσσυρίων, Κορινθίων, Θετταλῶν, Μακεδόνων (τῶν πάλαι Καίτων λεγομένων), Λατίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλείας αὐτῶν καὶ Ἰταλῶν ἐκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσγορευθέντων καὶ ὑστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου 30 καὶ Ῥήμου· καὶ τούτων τοῖς χρόνοις ἐπὶ τὰ αὐτὰ συναρτήσας, ἑκάστου ἔθνους τῶν βασιλείων συνέκρινε τοῖς χρόνοις, ἀντιπαράθετις τὰ ἐτη τῆς βασιλείας τῆ Ἀσσυρίων βασιλείᾳ, τοῦτ' ἐστὶ τῆς Σεμίραμιδος· τῶν Ἀβραάμ ἔτεσι. (4) Κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραάμ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβ κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτον βασιλεῖα τῆς Ἀττικῆς Ἑλληνικῆς ἱστορήσαν· ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἑλλήσι ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσεῖα πρεσβύτερον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσίοδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλείου τε καὶ Μουσίου, Αἴνου τε καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκώρων, Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπώλωνος τε καὶ τῶν πρᾶξιων· ὅθεν καὶ τινες τῶν παρὰ πάντων ἀφ' ἑαυτῶν ὄντων τῶν τοῦ Διὸς πράξεων· ὅθεν καὶ τινες τῶν παρὰ Κέκροπα γεγονασιν, ὧν πολὺ Ὀμηροῦ καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑποδεθήκασιν.

KH. Τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Οὗτός γέ τοι Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηνε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητῆς γενόμενος, καὶ τῆς ἀληθείας ὑψηλῆς θεούτατος. Τὴν γὰρ σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων διακτύσας ἄριστα, περὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου ἐξήγησε συντάξιως, ὅπ' αὐτοῦ ὄφθλον δεῖ ἐπὶ πάντων Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. (2) Λέγει γάρ· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησαν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἑλλήσι τάναντία τούτων ἐταλμάσαντες διεξίμιναι εἰς βυθὸν ἀγνωσίας καὶ ἀσθεσίας κατηνέχθησαν· καὶ εἰκότως. Τὰ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προσφερόμενα δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνάμυστα· διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἔστηκε λόγος.

Variæ lectiones et notæ.

27 Κλ. τα Β. 28 ἐπινοεῖται Β. 29 πολυίστωρ ὡς Ὀρ. Ρ. 30 Εὐσεβίος οὕτως ἀρ. Β. 31 Ἰναχοῦ τὸν Ἰάκωβον Β. 32 δυναστεύων Β. 33 χρόνοις Mon. Aug. 34 βασιλείας τῶν Χαλδαίων Β. 35 συναρτήσας Β. 36 τὰ ἐθνη Β. 37 ἡ? 38 τῶν θυγῶν οὐκ. Β. 39 τὸν τοῦ Δ. Mon. Gen. 1, 1. 40 Πάντες γὰρ οὗτοι Β.

ἀκίνητος, ἀπὸ τοῦ δευτέρου τοῦ πρὸ αὐτοῦ καταθάλ-
 λοντος, ὥστε μὴδὲν ἡμῖν ἔργον εἶναι τὰ ἐκείνων
 ἐλίγχιιν. (4) Ἐρκοῦσι ⁵¹ γὰρ ἀλλήλοις πρὸς τὴν
 οἰκειαν ἀνατροπὴν. Οἱ γὰρ θεὸν ἀγνοήσαντες αἰτίαν
 ἔμφρονα προστάται τῆς γενέσεως τῶν ὄλων οὐ συν-
 εχώρησαν, ἀλλ' οἰκεῖα ⁵² τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀγνοίᾳ τὰ
 ἐφεξῆς συνεπέραναν. Διὰ τοῦτο **31** οἱ μὲν εἰς τὰς ⁵³
 ὑλικὰς ὑποθέσεις κατέφυγον τοῖς τοῦ κόσμου στοι-
 χείοις τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀναθέντες· οἱ δὲ ἄτομα
 καὶ ἀμερῆ σώματα καὶ ὄγκους καὶ πόρους συνέχειν
 τὴν φύσιν τῶν ὄρατῶν ἐφαντάσθησαν. Νῦν μὲν γὰρ
 καὶ συνόντων ⁵⁴ ἀλλήλοις τῶν ἀμερῶν σωμάτων,
 νῦν δὲ μετασυγκρινομένων, τὰς γενέσεις καὶ τὰς
 φθορὰς ἐπιγίγνωσθαι, καὶ (ἐπι) τῶν ⁵⁵ διαρχεστέρων σωμάτων τὴν ἰσχυροτέραν τῶν ἀτόμων ἀντεμπλοκίην
 τῆς διαμονῆς τὴν αἰτίαν περιέχειν. Ἄλλ' ὄντως ⁵⁶ ἰστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα γράφοντες, οἱ
 οὕτως λεπτὰς καὶ ἀνυποστάτους ἀρχὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἀνοήτως ὑποτιθέμενοι. Οὐ
 γὰρ ἤβασαν εἰπεῖν· Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. »

Atatem subeamus. « Ipsi enim seipsos refellunt. Qui-
 cunque enim Deum non norunt, mundi creationi
 causam intelligentem præfuisse negant, illumque
 de suorum dementia construunt, et ad hypotheses
 materiales confugientes mundi originem elementis
 attribuant; illi naturam visibilem atomis ac poris
 contineri somniabant, ita ut corpora individua
 modo separata, modo mista nativitate æque ac
 morte subeant; fortiora autem solidiori atomo-
 rum complexu coadunari. Sed revera araneæ telam
 hi texunt qui cœli, terræ ac maris originem tam
 lutilibus et inanibus causis attribuant, dicere recusan-
 tes: « In principio Deus creavit cœlum et terram. »

B'.

ΑΡΧΗ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ "

INITIUM CHRONICI GEORGII MONACHI.

I. ⁵⁶ Περὶ γενεολογίας Ἀδὰμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. B

⁵⁶ Ἀδὰμ τοῖνον, κατὰ τὸν ⁵¹ σοφώτατον καὶ θεῖον
 ὑποφήτην Μωϋσῆν, γενόμενος ἐτῶν οὐκ ἐγέννησε ⁵²
 τὸν Σήθ, καὶ μετὰ ⁵³ τοῦτο ἐζῆσεν ⁵⁴ ἔτη 31 καὶ
 ἐπέθανεν. Ὅς καὶ λέγεται ⁵⁵ πρῶτος εἰς τὴν γῆν
 ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι· καὶ μνημα αὐτῷ κατὰ τὴν
 τῶν ⁵⁶ Ἱεροσολύμων γεγονέναι· γῆν, Ἑβραϊκῆ τις
 ἱστορεῖ παράδοσις, ὡς φησὶν Ἰώσηπος ⁵⁷. Θνήσκει ⁵⁸
 δὲ κατὰ τὴν παραδόσεως ἡμέραν χιλιοταετίας τῆς
 τοῦ θεοῦ ἡμέρας ἐχούσης τὸ διάστημα, 31 ἔτη μόνον
 ζήσας τελευτᾷ. Τοῦτον λέγεται πρῶτον εἰς τὴν γῆν,
 ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι. Ἄφανες γὰρ φασὶ τὸ τοῦ
 Ἄβελ σῶμα γενέσθαι, τοῖς μετέπειτα δικαίοις ἀγα-
 θὰ· ἀποβαίνων ἐλπίδας. ⁵⁹ (2) Σὴθ δὲ γενόμενος ἐτῶν
 οὐκ ἐγέννησε Ἐνῶς ⁶⁰, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζῆσεν ἔτη ⁶¹
 32 καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη 31. Περὶ οὗ
 εἴρηται ⁶²· « Εἰσελήθον οἱ υἱοὶ τοῦ **32** θεοῦ πρὸς τὰς
 θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, » ἦτοι τὰς ἀπὸ τοῦ Καὶν ⁶³.
 Θεὸν γὰρ αὐτὸν οἱ τότε ⁶⁴ ἄνθρωποι προσηγόρευον
 διὰ τὸ ἐξερεῖν ⁶⁵ τὰ Ἰουδαϊκὰ γράμματα καὶ τὰς
 τῶν ⁶⁶ ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τούτοις καὶ
 τὴν ⁶⁷ πολλὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν ⁶⁸ θαυμάσαντες· ὅς γε

I. Adami et ejus filiorum genealogia.

Adam, secundum Moysen, sapientissimum oracu-
 lorum divinatorum interpretem, natus ducentos tri-
 ginta annos genuit Seth et deinde vixit nongentos
 triginta annos et mortuus est. Is primus quoque in
 terra, unde formatus est, depositus est, eique He-
 braica traditio, teste Josepho, monumentum prope
 Jerusalem positum esse dicit. Defunctus est autem
 die prævaricationis paulo minus mille annos natus,
 scilicet nongentos triginta quos in terra degerat, ac
 primus inhumatus in terra e qua formatus erat.
 Abelis autem corpus evanuisse tradunt, justis sic
 bonas spes relinquendo. Seth annos natus centum
 quinque genuit Enos, et postquam octogentos sep-
 tem annos vixerat, mortuus est annos natus non-
 gentos duodecim. De eodicitur: « Introierunt filii Dei
 ad filias hominum, » id est Caini. Deum enim qui
 tum vivebant, eum appellare consueverant quod
 litteras Judaicas invenisset, astra denominasset et
 insigni pietate excellisset. Idem quoque primus
 speravit deus appellari, sicut Moysi dixit Dominus:
 « Deum te dedi Pharaoni. » De generosis autem, spi-

Variorum lectiones et notæ.

⁵⁶ Hexameron 1, 5 B. ⁵⁷ οἰκτιρῶς Bas. ⁵⁸ ἐπὶ τὰς Bas. ⁵⁹ γὰρ συν Bas. ⁶⁰ καὶ τῶν Bas. ⁶¹ παρ.
 ὄντως Bas. ⁶² τοῦ Par. ⁶³ καὶ συγκρίλλου Mon. Aug. ? ⁶⁴ Βίος τοῦ πρὸς ἡμῶν A. καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
 Sym. ms. Ven. 608. ⁶⁵ 5641 (230). ⁶⁶ τῶν om. P^o. ⁶⁷ γεννᾷ. ⁶⁸ Καὶ μετὰ — Ἰώσηπος 25 om. sed
 27 λέγεται ταφῆναι κατὰ τὴν Ἱεροσολύμων γῆν, ὡς φησὶ Ἰώσηπος O. ⁶⁹ καὶ ἐξ. ὁ αὐτὸς Ἄ. ἐ. ψ. Σὴθ δὲ
 ἰ. Sym. ⁷⁰ ψ καὶ ἀπ. ζήσας τὰ πάντα ἐ. 31 ὅς λ. Par. — ψ καὶ ἐγένοντο πᾶσαι αἱ ἡμέραι Ἄ. ἄ. ἐζῆσεν
 ἐτη Gen. v, 4, 5. ⁷¹ τὴν Ἱερ. Par. ⁷² 4941 (535). ⁷³ Θνήσκει — ἐλπίδας om. Par. ⁷⁴ 5436 (535).
⁷⁵ ἐγέννησε τὸν Ἐνῶς O, P^o. ⁷⁶ καὶ Par. Gen iv, 26. ⁷⁷ τὰς ἀπὸ K. Par. ⁷⁸ οἱ Mon. Aug. ? ⁷⁹ ἐξου-
 ριχεῖναι I^o. ⁸⁰ γρ. τὰς τε τῶν Par. ⁸¹ τούτοις τὴν Par. ⁸² εὐσέβειαν αὐτοῦ P^o.

ritualibus ac iudicibus dixit: « Deos non calumniaberis, et contra populi tui gubernatores non male dices. » Convenienter itaque Seth et Enos et Enoch filii Dei ac deorum nati secundum Symmachum habebuntur, qui malis cupiditatibus pellecti ad filias Cain introierunt, atque incestuose gigantes procreaverunt, ob Seth quidem justum fortes et magni, propter injustum autem Cain pravi et perversi. Enos natus centum et nonaginta annos genuit Cainan, post cuius ortum vixit septingentis quindecim annis et mortuus est annos natus noncentos quinque. Maleleel annos natus centum sexaginta quinque genuit Jared, et vixit postea septingentos triginta annos, et mortuus est annos natus octingentos nonaginta quinque. Jared annos natus centum sexaginta duos genuit Enoch, et postea octingentis annis vixit, ut moriens noncentos sexaginta duos annos haberet. Enoch centum sexaginta quinque annorum genuit Mathusalam; postea vixit annos ducentos et abiit ad trecentimum sexagesimum quintum annum. Mathusala autem annorum centum sexaginta quinque genuit Lamech, et vixit adhuc octingentos et duos annos, et facti sunt omnes dies Mathusalæ nongenti sexaginta novem, et mortuus est. Lamech centum octoginta octo annos natus genuit Noe, et post annos quingentos sexaginta quinque mortuus est ætatis anno septingentesimo quinquagesimo tertio. Duo Scriptura sacra Noe memorat, unum a Cain, alterum a Noe oriundum. Noe enim e Lamech oritur, non a Cain fraticida, sed a posteriori et qui idem cum Seth nomen habebat. Ille enim est qui dicit: « Virum occidi mihi in vulnus, et juvenem mihi in ulcerationem. » His itaque duobus occisis eorum uxores ducit, Eldan et Seldan, seipsum autem reprobum et qui septuagies septies puniatur dignum iudicat, quod de Cain, ut dicit, septies, de Lamech autem septuagies vindicatur. Qua de causa autem gravius castigatur? Quia prioris peccatoris exemplo non emendatus est. Viden' ut peccatum anterius punitionem nostram auget? Videlicet iis qui non corriguntur vindicta durior redditur, qualem Lamech quoque experius est. Iusti namque Enoch fratres interfecerat; qui ipse deprecatus ne pari morte interiret, exauditus est et fataliter mortuus. Enoch autem a justo Seth originem ducebat, a quo Christus secundum Lucam deducebatur ex Adam usque ad Seth: « Qui Adam, qui Dei, » partim secundum carnem, partim secundum spiritum. Deus enim spiritus. Impiorum enim semen

Α και πρώτος ⁷⁶ ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι θεὸς και ἰνομάζειν, καθὰ δὴ και τῷ Μωϋσῆ λέγει Κύριος: « Θεὸν δέδωκά σε τῷ Φαραώ ⁷⁷. » Καὶ περὶ τῶν ἐναντίων και πνευματικῶν και τῶν κριτῶν ἔφη: « Θεοῦ; οὐ κακολογήσεις, και ἄρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεις κακῶς ⁷⁸. » Εἰκότως οἱ τοῦ Σῆθ και τοῦ Ἐνώς και Ἐνώχ παῖδες υἱοὶ Θεοῦ και υἱοὶ τῶν θεῶν κατὰ τὸν Σύμμαχον νοεῖσθωσαν, οἱ τινες ἀλόγους ἀκολασίᾳ πρὸς τὰς θυγατέρας Καὶν εἰσηλθόν, ἐξ ὧν οἱ τῆς ⁷⁹ κατ' ἀλλήλου μαιγματίας γίνονται γίγαντες, διὰ μὲν τὸν δίκαιον Σῆθ ἰσχυροὶ και μέγιστοι, διὰ δὲ τὸν ἄδικον και βέβηλον Καὶν πονηροὶ και κάκιστοι ⁸⁰. (5) Ἐνώς δὲ γενόμενος ἐτῶν ρη' ⁸¹ ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν, και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη ψμ' και ἀπέθανε ⁸², ζήσας τὰ πάντα ἔτη θρ' ⁸³. ⁸⁴ (4) ⁸⁵ Μαλελεήλ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε' ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ, και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη ψλ', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ωε' ⁸⁶. (5) Ἰάρεδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξβ' ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ, και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη ω', και ἀπέθανε ⁸⁷, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θξβ' ⁸⁸. (6) Ἐνώχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε', ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα, και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη σ', και μετετέθη ζήσας τὰ πάντα ἔτη τξε' ⁸⁹. (7) Μαθουσάλα δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξζ' ἐγέννησε τὸν Λαμῆχ και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη ⁹⁰ ωβ', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θξδ' ⁹¹. (8) Λαμῆχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ⁹² ρπη' ἐγέννησε τὸν Νῶε, και μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη φξε', και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ψνγ'. Δύο τοίνυν Λαμῆχ ἡ Γραφή μνημονεύει, ἓνα μὲν ⁹³ τὸν ἀπὸ Καὶν, ἐκ δὲ τοῦ πατρὸς Νῶε. Γεγέννηται γὰρ Νῶε διὰ Λαμῆχ, οὐκ ἐκ τοῦ ἀπὸ ⁹⁴ Καὶν και πεφρονευκότος ἄνδρα ⁹⁵ και νεανίσκον, ἀλλ' ἐκ μεταγενεστέρου και ἐξ ⁹⁶ ὁμωνύμου τοῦ ἀπὸ Σῆθ. Ἐκεῖνος γὰρ λέγει: « Ἄνδρα **33** ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ⁹⁷ ἐμοὶ και νεανίσκον εἰς μῶλωπα ἐμοὶ ⁹⁸. » Καὶ ὡς δύο φόνους πεποηκῶς και τῶν δύο τὰς γυναῖκας εἰληφεν ⁹⁹, Ἐλδάν και Σελδάν, ἑαυτὸν καταμέμφεται ἑβδομηκοντάκις ἐπτά ἄξιον εἶναι κολάσεως, ἐστὶ ἐκ Καὶν μὲν, φησὶν, ἐδικεῖται ἐπτάκις, ἐκ δὲ Λαμῆχ ἑβδομηκοντάκις ἐπτά ¹⁰⁰. » Καὶ διὰ ¹⁰¹ τί μειζόνως κολάζεται; Διότι τῇ πτώσει τοῦ προσημαρτηκότος οὐκ ἐσωφρονίσθη. Ὅρα, πῶς τὸ πρὸ ἡμῶν ἁμαρτάνειν αὔξει και τὴν κόλασιν ἡμῖν; Τοῖς οὖδ' οὕτως σωφρονιζομένοις και ἀσύγνωστον ποιεῖ τὴν τιμωρίαν, ὡσπερ οὖν και ὁ Λαμῆχ οὕτω πέπονθεν. Τοῦ δικαίου γὰρ Ἐνώχ ἀδαίφους ἀνέλε, τοῦ πίστευε διὰ τοῦτο προσευξαμένου, μὴ ἰδεῖν τοιοῦτον θάνατον, ἀκουσθεῖς μετετέθη. Ἦν δὲ Ἐνώχ ἐκ τοῦ δικαίου Σῆθ, ἐξ οὗ Χριστὸς καταγάγεται γενεαλογούμενος ¹⁰² ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ὑπὸ τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁶ ὥστε και πρώτον ἐπ. Θεὸν και ἰνομάζεσθαι καθὰ δὴ και Ο, δὴ om. P^a. πρ. Par. οὗτος ἡ. ἐπ. τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ Gen. iv, 26. ⁷⁷ Ex. vii, 1. ⁷⁸ Ex. xxii, 28. ⁷⁹ οἱ ἐκ τῆς Ο. ⁸⁰ 5246 (625). ⁸¹ ἐτῶν ρη' Ο. ⁸² ψμ' και ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ και ἀπ. Ο. ⁸³ ἔτη θρ' Ο. ⁸⁴ Καϊνᾶν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρσ' ἐγέννησε τὸν Μαλελεήλ και μετὰ τοῦτον ἐζησεν ἔτη ψμ' και ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη θρ' Eus. Chr. I, 122. ⁸⁵ 5911 (960). ⁸⁶ 4749 (1122). ⁸⁷ ἀπέθανε, περὶ οὗ εἰρηται ἡ μετάθεσις, ζήσας Ο. ⁸⁸ 4581 (1287). ⁸⁹ 4255? (1454). ⁹⁰ ἔτη om. Ο ex homoioteleuto. ⁹¹ 4047 (1612). ⁹² ἐτῶν om. Ο. ⁹³ ἐνὸς μὲν τοῦ ἀπὸ Κ. ἐνὸς δὲ τοῦ π. Ἐνώχ. P^a — ἓνα μὲν τὸν ἀπὸ τοῦ Κ. ἕτερον δὲ τὸν πατέρα Νῶε Ο. ⁹⁴ ἀπὸ om. Ο. ⁹⁵ τὰ Par. ⁹⁶ ἐξ om. Par. ⁹⁷ τρ. και Par. ⁹⁸ Gen. ix, 25. ⁹⁹ εἰληφίως Ο. ¹⁰⁰ ἐστὶ — ἐπτά 5 om. P^a. ¹⁰¹ Gen. iv, 26. ¹⁰² ἐπτά. Διὰ τοῦτο μειζόνως κ. ὡσπερ και ὁ Λαμῆχ. Ὅρα — διὰ τούτων Ο. ¹⁰³ γεν. κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ και εὐσεβοῦς Α. ἀπόστολον ζωσ.

Λουκάειος τοῦ Σηθ, καὶ ἐ τοῦ Ἀδάμ καὶ τοῦ Θεοῦ * A τὸ μὲν * κατὰ σάρκα ἐξ αὐτῶν, τὸ δὲ κατὰ πνεῦμα ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός. Ἐσπούδαζε γὰρ τῶν ἀσεβῶν σπέρμα τῶν δικαίων ἐξῆρχι τὸ γένος, ἐπειδὴ γὰρ βδέλυγμα ἁμαρτωλῶ θεοσέβεια· καὶ γὰρ τὸ γένος καὶ σπέρμα τοῦ Καὶν κατηράθη, τοῦ δὲ Σηθ εὐλογήθη· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ Θεὸς ἐπιμιξίαν γενέσθαι τῶν δικαίων τὸ γένος πρὸς τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐξάλειφθη. Ἐπεὶ οὖν ἐφόνευσεν καὶ ἐλάμβανον τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἐξαισία τέρατα ἐτίκτοντο οἱ γίγαντες, δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμός ἐλθὼν πάντας ἄρδην ἀπόλεσεν. Καὶ μόνος εὐρίσκειται ὁ Νῶε δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐφυλάχθη. (9) Νῶε δὲ γενόμενος ἐτῶν φ' ἐγέννησεν υἱοὺς γ', τὸν Σηθ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ. * Μετὰ δὲ ἔτη ρ' τοῦ τεχθῆναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰσῆλθε τὴν * κιβωτὸν, B ὑπάρχων ἐτῶν χ' καὶ γίνεται ¹⁰ ὁ κατακλυσμός. Καὶ ἐν τῷ ἐνὶ καὶ χ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. Καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ¹¹, καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη 300. Τοῦ δὲ ¹² κατακλυσμοῦ γενομένου ἐπὶ ἡμέρας μ', πᾶσα μὲν ἡ γῆ ἐκαλύφθη ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. Παντὸς δὲ δρους ὑψηλοτάτου τὸ ὕδωρ ὑπὲρ ἄνω γέγονε πήχων ιε'. Τῆς δὲ κιβωτοῦ τὰ λεῖψανα ἕως ἄρτι πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγενημένων δείκνυται ἐν τῷ ὄρει Ἀραράτ ἀναμέσον τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Παρθικῆς ¹³ χώρας καὶ 34 τῆς τῶν Διαβηνῶν χώρας ¹⁴. Ἐκ γὰρ ξύλων ἀσήπτων ἢ κεδρίνων ¹⁵ ἐστὶ κατασκευασμένη. Φησὶ γάρ· « Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ κατακτείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. Ἔσονται αὐτῶν ἡμέραι ρκ' ἔτη. » C Καὶ ἐπάγει ἡ Γραφή λέγουσα· « Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε· Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἦκει ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθεῖρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν ¹⁶. » Πλὴν οὐ ¹⁷ εἶναι τὴν ζωὴν αὐτῶν περιώρισεν ρκ' ἔτη, ἀλλὰ πλημμυροῦσαν τὴν ἁμαρτίαν ἰδὼν καὶ αὖξουσαν οὐκ ἀνέμεινε τὴν κυρείαν, ἀλλὰ τὴν προσησμίαν συντεμῶν τῶν ρ' ἐτῶν, πᾶσιν ἐπήγαγε τὸν κατακλυσμόν. τετραγώνων ἀσήπτων ¹⁸· νοσοῖας ποιήσεις ¹⁹ καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν ²⁰ τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτως ποιήσεις αὐτὴν τ' πήχων τὸ μῆκος καὶ / τὸ πλάτος καὶ λ' τὸ ὕψος. Ἐπισυναγαγὼν ²¹ ποιήσεις αὐτὴν ²², συντελέσεις αὐτὴν ἀνωθεν. Τὴν δὲ θύραν ἐκπλαγίου διώροφα, καὶ τριώροφα ποιήσεις ²³ αὐτὴν ²⁴. »

(10) Ἄλλ' οὖν γέ τινες τῶν Ἑλλήνων ἐπιλαμ-

θανόμενοι τὸ ῥητὴν ἐφρασσαν, ὡς ἀδύνατον ἦν χωρῆσαι

τοσαῦτα πολυειδῆ καὶ ἀπειρα γένη τῶν ζώων πή-

χους τριακοσίας καὶ μόνον. Καὶ οὐκ ἴσασιν οἱ δῆθεν

σοφοὶ καὶ ἀπερισκέπτως ²⁵ καὶ ἀμαθῶς τὰ θεῖα

λόγια πολυπραγμονοῦντες, ὅτι περὶ ὁ συγγραφεὺς,

γεωμέτρης ὑπάρχων Αἰγύπτου — ἐπαιδευθὴ γὰρ,

φησὶ, Μωυσῆς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων — ὅτι γεω-

μετρικὴν πῆχυν ἔφη, ἥτις ὄργυιαν μέγιστην ἔχει.

Τὴν γὰρ τοῖ γεωμετρίαν Αἰγύπτου, φασὶν, ἐφεύ-

ρον, ἐκ τοῦ ἀπλήτου τῆς γῆς τὴν διαίρεσιν διδαχθέν-

Variae lectiones et notæ.

* Luc. iii, 28, om. καὶ. * τὸ μὲν — ἐφυλάχθη 22 om. O. ⁷ 3547 (2142). ⁸ 5447 (2242). * ρ' τοῦ; ? ἐξουτοῦ τεχθῆναι ὁ. ἔ. εἰς τὴν O. ¹⁰ καὶ οὕτως γίνεται O. ¹¹ τ' Mon. ¹² Τοῦ δὲ — δέξει 35, 25 om. O. ¹³ Παρθενικῆ; Mon. ¹⁴ Gen. vi, 5. ¹⁵ ἀσήπτων ἦτοι κεδρίνων I². ¹⁶ Gen. vi, 15. ¹⁷ διὰ τοῦτο? ¹⁸ Gen. vi, 14, ἀσήπτων ἢ κεδρίνων in scholio. ¹⁹ τὴν κιβωτὸν Gen. ²⁰ καὶ ἔσωθεν Gen. ²¹ Ἐπισυναγῶν Gen. vi, 16. ²² καὶ εἰς πῆχυν Gen. ²³ θ. τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων κατάγαια Gen. ²⁴ αὐτῇ Aug. ²⁵ ἀπερισπέπτως; I. ἀπερισκέπτως.

justorum genus delere studebat; quia pietas peccatori abominatio. Caini enim semen ac genus maledictum, et Sethi benedictum promiscue haberi noluit Deus, imo illud delendum censuit. Postquam deinde occisorum uxores duxissent, gigantes portentosi procreati sunt, propter quos diluvium omnia perdidit. Noe solus in ista generatione justus reperiebatur, ob idque servatus est. Noe annos natus quingentos genuit tres filios, Sem, Cham et Japhet. Post centum deinceps annos, sexcentos natus annos, in arcam ingressus est tempore diluvii et egressus est post annum unum. Visit autem post diluvium trecentos quinquaginta annos et mortuus est nongentos quinquaginta annos natus. Erat autem diluvium quadraginta dierum super terram qua: tota per centum viginti dies operata erat. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes altissimos. Arce rudera in facti documentum in monte Ararat Armeniæ et Parthiæ et Diabenes regionis ad hunc usque diem ostenduntur; cedri enim ligno imputrescibili confecta erat. « Et Dominus, inquit, Deus dixit: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est; cruntque dies illius centum et viginti annorum. » Ad quod addit Scriptura: « Finis universæ carnis venit coram me: repleta est terra iniquitate a facie eorum, et ego disperdam eos cum terra. » Et quamvis ad centum viginti vindictam prolongasset, iniquitatem videns in diem augeri, rescissis centum annis, diluvium super terram misit. Dicit enim Noenio: « Fac tibi arcam, ex lignis quadrangularibus incorruptis; mansiculas facies, et bitumine linies intrinsecus. Et sic facies eam: trecentorum cubitorum erit longitudo, quinquaginta cubitorum latitudo, et triginta cubitorum altitudo arcæ. Fenestram in arca facies, et in cubito consummabis summitatem ejus. Ostium autem arcæ pones in latere, deorsum, cœnacula, et tristega facies in ea. »

Hunc textum Græcorum quidam cribrantes fieri posse negarunt ut in trecentorum cubitorum spatio tota genera animalium contineantur. Sed hi scioli qui Deo creatori præcepta dare præsumunt nesciunt scriptorem nostrum geometram esse (eruditus enim est Moyses in omni sapientia Ægyptiorum) et cubitum geometricum indicare amplissimum. Geometriam etenim Ægyptii invenisse dicuntur eaque usi ad agrimensuram; cæteras deinde gentes mutuan accepisse. Ob hanc igitur scientiam egregiam eos laude cumulavit. Sed aliud quoque diluvii, si Jusc-

rho credimus, irrefragabile testimonium habemus. In altissimis siquidem montibus et locis inaccessis terræ non minus quam maris cochlearum et concharum reliquæ reperiuntur, tremendum illud et universale testantes diluuium quod sub Noe justo evenit et quod tanta miseræ et ærumnarum causa fuit. Audi quæ dñs Chrysostomus dicit: «In universali hominum perversitate, ille solus quæ Deo placebant, licet plurima mala expertus, fecit. Per totum enim annum carceri insueto, terribili inhaesit, eademque vitæ conditione usus quæ est ad metalla damnatorum. Ut enim de bestiis omnimodis taceam, quas per id tempus socias habebat angustissimo in loco vivens, quis a pluviiis ac tempestatibus eum male habitum fuisse negaverit? Aquæ enim cælestes cum terrestribus mixtæ dum omnia perdituræ videbantur, ipse cum filiis intus se tenuit, metu mortis oppressus ob rerum discrimen ac periculum, quamvis postremo incolumis evaserit. Nos ipsi qui domos commodas et urbes incolimus, si, imbre insolito obstrepente, trepidamus ac solliciti sumus, quo magis ille qui, grassante tempestate, animantium omnis generis perniciem ob oculos habebat! Et revera quidem, si una domus, urbs una undis obruta animos tenet anxios, quo magis universa terra aquis undiquaque irruentibus! γὰρ ἡμεῖς, οἰκίας ἔχοντες ἡδρασμένας ἐπὶ τῆς ενεχθέντα σφοδρότερον ὀλίγον τοῦ συνήθους ὑέτην, ἐκείνος, ἔνδον ὢν καὶ τὴν φρικωδεστάτην ἐκείνην φόρα γίνῃ; Ἰκάνον μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν μίαν ἐκπλήξαι τὴν ψυχὴν. Τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ.»

Hoc igitur timore per annum agebatur; ubi autem aquæ recesserant, animus eum reliquerat, illud expertus quod Amos propheta dixit: «Quomodo si fugiat vir a facie leonis et occurrat ei ursus, et ingrediatur domum, et innitatur manu sua super parietem, et mordeat eum coluber.» Ubi enim, relicto fœdido angustoque carcere, et arca egressus esset, animus non minus affligebatur locorum solitudine, cum mortem violentam, et cadavera hominum, asinorum et viliorum animalium una in luto contabescentia in uno quasi sepulcro conglobata et confecta videret. Plurimum quidem illi peccaverant; sed et Noe, quamvis justus in commercio cum hominibus perversis et postea aquis diluuii, ac solitudine, quam expertus erat, maximo premebatur. Nec mirum; maximus enim erat deperditorum numerus, tristis sinit, et terra perquam

ατες καὶ γράψαντες, ἀφ' ὧν ἕτεροι μετέλαβον. Ὅθεν σοφοὺς ἄγην καὶ φρονίμους αὐτοὺς ἀπεκάλεσε διὰ τὴν θαυμαστὴν ἐπιστήμην ταύτην καὶ σοφίαν. Καὶ πρὸς τοῦτοίς ἔτι καὶ ἄλλη μαρτυρία εὐαγγελιστοῦ περὶ τοῦ κατακλισμοῦ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος: «Ἐσὼ γὰρ ἐφ' ὀφηλοτάτοις ὄρεσι καὶ δυσβάτοις γῆς καὶ θαλάσσης λείψανα εὐρίσκεται κοχλίας καὶ ὀστρέων κελύφαι καὶ τὰ 35 τοῦτοις ὅμοια, κηρύττοντα τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο καὶ παγκόσμιον ναυάγιον ἐπὶ τοῦ δικαίου τούτου γενόμενον, καὶ πολλῆς ἀθυμίας καὶ λύπης κόπου τε περιστάσεως αἴτιον τοῦτο πεφηνότα. Περὶ οὗ καὶ θεὸς Χρυσόστομος φησὶ: «Πάντων διεφθαρμένων μόνος εὐηρέστησε τῷ Θεῷ, τῶν ἄλλων πάντων προσκεκροκότων. Καὶ ἄλλας μυρίας θλίψεις ὑπέμενε πολλὰς καὶ κακὰς.» — «Ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον δεσμωτήριον ξένον καὶ φοβερὸν ἔρηξεν [οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἐν μετάλλοις πιεζομένων διακαίμενος]. Ἴνα γὰρ τὸ πλήθος ἔσσω τῶν θηρίων καὶ τῶν ἔρπετων, οἷς τοσοῦτον ἔζησε χρόνον, εἰς τοιαύτην ἀπεληγμένους στενοχωρίαν τί οἶσι πάσχειν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ ὑπὸ τοῦ ψόφου τῶν ὑέτων; Ἄδυσσος γὰρ ἦ μὲν κάτωθεν ἀνεβρόγγυτο, ἡ δὲ ἄνωθεν καταφέρετο. ἔνδον ἐκέθητο μετὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Εἰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τοῦ τέλους εἶχε θαρρῆναι, ἀλλὰ τῇ τῶν γινομένων σφοδρότητι προαποτεθνήκει τῷ δέει. Ὅπου γῆς, καὶ πόλεις οἰκοῦντες, ὅμως, ὅταν ἴωμεν κατακαπίτομεν καὶ συστελλόμεθα τί οὐκ ἂν ἔπαθεν ἄδυσσόν ἔννοῶν καὶ τῶν ἀποπνιγομένων τὰ διάφορα γίνῃ; Ἰκάνον μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ἐπικλυθεῖσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπλήξαι τὴν ψυχὴν. Τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς διέθηκε τὸν

(11) Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τοσοῦτω συνέχετο δέει. Ἐπειδὴ δὲ ποτε ὁ κατακλισμὸς ἐπαύσατο, ὁ μὲν φόβος ἐνεδίδου λοιπὸν, ἐπετείνετο δὲ τὰ τῆς ἀθυμίας αὐτῷ σφόδρα. Καὶ τὸ προφητικὸν ἐπασχεν, ὃ περὶ τῆς ἡμέρας Κυρίου φησὶν Ἄμώς: «Ὅν τρόπον ἂν ἐκφύγη ἄνθρωπος ἀπὸ προσώπου λέοντος καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἄρκτος; καὶ 36 εἰσελθοὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν τοίχον, καὶ δάξῃ αὐτὴν ὄφεις.» Καὶ τῆς κίθωτοῦ προκύψαντα [καὶ τῆς δυσώδους καὶ ἐστενοχωρημένης εἰρκτῆς ἀπαλλαγέντα] χειρῶν ἕτερος διεδέχετο τοῦ πρυτέρου οὐχ ἦττων ὄρωντα τὴν πολλὴν ἐρημίαν, τὸν βίαιον θάνατον ἐκείνον καὶ τῶν ἀναιρεθέντων τὰ σώματα τῇ ἰαυτῇ πεφυρμένα καὶ τῷ πληθὺ καὶ πάντας ὁμοῦ ἀνθρώπων τε καὶ θνους καὶ τὰ τούτων ἀτιμότερα γένη μὲν τῇ ἐλσεινοτάτῃ ταφῇ κατασχέντας, μᾶλλον δὲ

Variae lectiones et notæ.

Ἐυσεβίος? Chr. I 129, 50. κάλυφα Mon. Aug.? καὶ. Π. οὖν Mon. Aug.? π. τῶν ἀ. πρ. αὐτῷ, μ. οὖν θ. Chr. I, 186. A. ἐν. ὁ. οὗτος δ. φ. ξ. καὶ φ. Chr. πλ. ἀφ' ὧν τῶν Chr. συνέζησαν Chr. ἔζη Par. τὸν ὀπὸ P. γὰρ om. Chr. ἐ δὲ Chr. Par. μόνος Chr. Par. αὐτοῦ om. Chr. — θαρρῶν Par. γαν. Par. — προαποτεθνήκει Chr. προαποτεθνήσκει Mon. Aug.? οἰκείας Mon. Aug.? τί οὖν ἂν Mon. Aug.? ἐκ. ἐπ. μόνος ἔνδον ὢν Chr. ἀποπνιγέντων Chr. ἐκπλήξαι ψυχὴν Chr. ἢ καὶ οἰκίαν μόνην Chr. Καὶ τό Chr. ἂν Chr. σφ. — ὄφεις om. Chr. ἐκ πρ. τοῦ λ. — ἀ. ἡ ἄρκτος καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον — ἀπερείσεται — ἐπὶ Amos. v. 19. καὶ ἀπερείσοι τὰς ὄ. ὄφεις: ὁὕτω συνίθαινα τότε καὶ ὄ. γὰρ om. Chr. καὶ — ἀπ. om. Chr. εἰρκτῆς ἐκεῖνης ἀπαλλαγέντα ὄ. ἦττων τὴν ἀπορίαν καὶ ἀπίωλιαν ἐννοήσας τοῦ γένους, omisissis seq. usque a l 23 ρ' ἔτων? καὶ Chr.

turris et urbis adificationem animum attenderent duces septuaginta duo habebant. Heber solus stolidi illorum conatus particeps non erat. Sic igitur omnium linguæ confusæ atque in septuaginta duo idiomatica secundum ducum numerum abierunt. Hinc factum est ut, dum cæteri post linguarum confusionem in punitiōnem disseminarentur, huic uni Deus linguam peculiarem non eripuerit. Qui igitur primariam linguam conservabant ab Hebercam Hebræam nominaverunt, Hebræi et ipsi a generis auctore appellati.

ὅθεν οἱ ἀπομειναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν, Ἑβραῖς εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, ὅτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Quænam prima lingua fuerit.

Adami posteros lingua Hebraica æque ac cœvi Abrahami ac Noemi usos fuisse jam patet. Sed secundum quoque Adam, i. e. Christum, Hebraice locutum esse, ex : Ephphata, Talitha cumi, et, Iama sabachthani, etc., clare patet. Huc firmum etiam argumentum accedunt antiquorum nomina qui linguam qua ante confusionem utebantur Hebræam fuisse attestantur. Sæpe enim solius Hebræicæ ope solutio aut interpretatio attingi potest. Sic Adam et alia multa nomina in Hebraico eoque solo idiomate positum est nomen. Quod si aliqui per ignorantiam prætulerint quod non Hebraica, sed Syriaca prima in hominum ore fuerit, Origenis eruditissimi et sapientissimi sententiam perpendant ita in librum Job commentantis : « qui, dicit, sic e libro Syriaco elucidatur. » Syriacam porro Hebraicam dialectum nuncupat quod veteres quoque Syriam Judæam et Syros Palæstinos appellabant. Quadraginta annos in turri exstruenda insumperunt, quæ tamen imperfecta post dispersionem mansit. Deus enim, vento violento misso, humi dejecit, ejusque vestigia inter Assur et Babylonem hodieum visuntur. Thaleg deinde annos natus centum et viginti genuit Ragau, vixitque amplius ducentos ac novem annos et mortuus est annos natus trecentos viginti novem. Impleti sunt inde ab Adamo usque ad diluvium 2242 anni, a diluvio autem usque ad constructionem turris et ad mortem Phalec, i. e. divisio, 868; quam secuta est divisio, imo dispersio filiorum Noc et inde progeni-

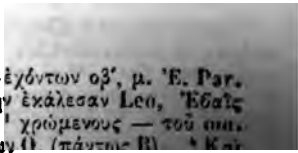
τῆς κίωτος σαφῶς εἰδότες, πρῶτοι ναῦ. οἱ εἰν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ πλείον ἐπενοήσαντο. Τῶν δὲ πάντων ἐπὶ τὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς πόλεως ἐρηγισάντων οἰκοδομήν, ἀρχηγούς εἶχον οὐδ'. Μόνος δὲ ὁ Ἑβερ οὐ συνέθετο τῇ τούτων ἀλογίστῳ ἐργασίᾳ, ἀλλὰ καὶ πάντων αἱ γλώσσαι συνεχυθῆσαν, τῶν συνθεθειμένων εἰς οὐδ' γλώσσας διαιρεθέντων κατὰ τὴν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Καὶ εἰς ἀλληλογλωσίαν 38 ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς δικαίας ἰσχυρίας ἐλαυνόμενων καὶ διασπασθέντων, τοῦτο μόνον θεὸς οὐκ ἐστήρησε τὴν ἀρχαίαν φωνήν. Ὅθεν οἱ ἀπομειναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν, Ἑβραῖς εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, ὅτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Ὅτι ὅποια ἦν ἡ α' γλώσσα.

Ὅτι τῇ τῶν Ἑβραίων γλώσσῃ ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, ὄφλον μὲν, καὶ ἀπὸ τούτου καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Νῶε καταγομένους καὶ χρωμένους ἴδιον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τὸν δευτέρου Ἀδάμ τὸν Χριστὸν τῇ τῶν Ἑβραίων φωνῇ κατὰ τὸν πρῶτον πάντως Ἀδάμ χρωμένον, ὡς τὸ « Ἐφφαθ, » καὶ « ταλιθα κουμι » καὶ « λαμά σαβαχθανι » καὶ τὰ ὅμοια. Καὶ μέντοι πρὸς τούτοις καὶ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἐναργῆς τεκμήριον τοῦ ταύτην εἶναι φωνῆν τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως. Ἐφ' ὧν γὰρ κατ' οὐδεμίαν ἐστὶ γλῶσσαν τὸ σημαίνον ἐπιλύσασθαι, καὶ ταύτη τὸ ζητούμενον ἐρμηνεύεται. Ὅλον τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν λοιπῶν αἱ προσηγορίαι, δι' ἐτίρας οὐδεμίαν ἐρμηνεύεται ἢ εἰ μὴ διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ μόνης. Εἰ δὲ τινες ἀμαθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐ τὴν Ἑβραϊκὴν, ἀλλὰ τὴν Συριακὴν πρῶτην εἶναι γλῶσσαν, ἀκούεσθαι τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφωτάτου καὶ πολυμαθοῦ Ὀριγένους εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωδ εἰς φησιν, οὕτως ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου καὶ ἐξῆς, Συριακὴν εἶπεν τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον, ἐπειδὴ γὰρ Συρίαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ Σύρον οἱ παλαιοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὠνόμαζον. (2) Ὁ μὲν οὖν πύργος ὠκοδομήθη ἐν ἔτεσι τεσσαράκοντα, ἐμεινεν ἡμιτελής μετὰ τὴν σύγχυσιν. Ὁ δὲ γὰρ θεὸς ἀνέμῳ βιαίῳ τοῦτον ἀνατρέπει, καὶ ἐστὶν ἀναμέσον Ἀσσοῦρ καὶ Βαβυλῶνος εἰσέτι 39 φυλασσόμενα τὰ ἔτη αὐτοῦ. (3) Φαλέκ δὲ γενόμενος ἐτῶν 86 ἐγέννησε τὸν Ραγαῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσεν ἔτη 86 καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη 172. (4) Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλισμοῦ ἔτη βσμ' 11, καὶ ἀπὸ τοῦ

Varie lectiones et notæ.

ἡ πρῶτα Παρ. ἡ ναῦ; Mon. Aug. ? ἐπενοήσαν Παρ. ἡ οὐδ' εἰ δ' om. O — ἐχόντων οὐδ', μ. ἡ. Παρ. φασι δὲ μόνον τὸν Ἑ. διατετηρημένα τὴν. ἀ. φ. Leo. ἡ Ἑβραϊκὴ δὲ τὴν φωνὴν ἐκάλεσαν Leo, Ἑβραῖς Ἑβραίων Mon. et Aug. ἡ Διὸ καὶ τῇ O. ἡ ὄφλον μὲν καὶ ἀπὸ τούτου omi. O. ἡ τοὺς Aug. Mon. ἡ Χριστὸν λέγω τῇ τῶν Ἑβρ. ὄφλον κατὰ τὸν πρ. πάντων μέντοι καὶ πρὸς O. ἡ τεκμήρια Mon. Quod ostendit ipsa Scriptura Job dicens ex Syrorum libro (Anonymus II. 851). ἡ Ἐφ — ἐπιλύσασθαι 15 om. O. ἡ Ταύτην γὰρ τὴν γλῶσσαν καὶ Σ. λέγουσι ὡς ὁ πολυμαθὴς οὕτω μαρτυρεῖ ἡ εἰπὼν τὴν Ἑβραίων O — 26 ἀνατρέπει omi. O. ἡ ἐφ' ὅλα μὲν οἰκοδομηθεῖς ἐστὶ χυσιν διαφωνίας ἐ. η. Leo. ἡ Ἰστέρωθι δὲ ὁ θεὸς ἀ. τὸν πύργον ὄλον ἀν. γαλακτένος ἔτη (κεγαλαγμένους τὰ β?) αὐτοῦ φυλ. μόνον ἀν. ἡ. καὶ B. ἡ Ἑβραίων. ἡ 2785 (2778). ἡ 2991 (2982). ἡ βσμ' Mon. Aug. ?

Colchis, Bosphorus, Meotis, Derbis, Sarmatia, Taurianis, Molossis, Thessalia, Locris, Boeotia, Aetolia, Attica, Achaia, Pellena, qui vocatur Peloponnesus, Arcadia, Epirus, Illyria, Lychuitis, Adrisca, ex qua Adriaticum mare. Habet quoque insulas Britanniam, Siciliam, Euboeam, Rhodum, Chium, Lesbum, Cythera, Zacynthum, Cephalleniam, Ithacam, Corcyram, et partem Asiae quaedam, dictam Ioniam, et flumen Tigrim, quod dividit Mediam a Babylonia. His ergo regionibus sorte divisus, videns Chanaan, filius Cham, regionem juxta Libanum, quod esset bona et fertilis et valde alia ac sui ipsius terra, vi occupavit eam et haeredes Sem ejecit ex illa, sicque universa terra nomine Chanaan appellata est, sed tandem postea justus Judex filiis Sem illam tradidit per Jesum filium Nave, sicut praenuntiaserat Abraham: justus enim Dominus, et justitias dilexit.

Reu autem centum triginta duo annos natus genuit Sarug, et postea vixit annos ducentos et septem, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta novem anni. Sarug autem cum vixisset annos centum et triginta, genuit Nachor, et postea vixit annos ducentos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus trecenti et triginta anni. Idem primus paganorum ritibus originem dedit propter veteres bellatores et duces et quicumque aliquid virtute praclarum et memoria dignum fecerant, quos statuis et columnis decoraverunt, utpote qui egregium aliquid fecerant. Sed posterius, majorum mentem ignorantes, qui illos ut progenitores et bonarum rerum inventores coluerant, memoriae solius gratia, tanquam deos honoraverunt, et sacrificaverunt illis, non vero pro hominibus mortalibus habuerunt, quorum impietatem Salomon infamat dicens: « Qui paulo ante tanquam homo honoratus fuerat, nunc Deum aestimaverunt. » Clarius autem et fusius istorum amentiam et impietatem arguens magnus Athanasius sic loquitur: « Marcida igitur tali illorum cogitatione visa, necesse fuit veritatem splendescere ecclesiasticae cognitionis. Non enim malam a Deo,

Γαλατία, Κολχίς, Βίσπορος, Μαυρωίτις, Δαρδάνις, Σαρμάτις, Ταυριανίς, Μολοσσή, Θασσαλία, Λοκρίς, Βουωτία, Αιτωλία, Ἀττικὴ, Ἀχαΐα, Πελοπόννησος, ἢ καλουμένη Πελοπόννησος, Ἀρκαδία, Ἠπειρώτις, Ἰλλυρίς, Λυχνίτις, Ἀδριακὴ, ἐξ ἧς τὸ Ἀδριακὸν πέλαγος. Ἔχει καὶ νήσους, Βρετανίαν, Σικελίαν, Εὐβοίαν, Ρόδον, Χίον, Λέσβον, Κυθῆρον, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Κόρυκυραν καὶ μέρος τι τῆς Ἀσίας, τὴν καλουμένην Ἰωνίαν, καὶ ποταμὸν Τίγριν, τὸν διορίζοντα μεταξὺ Μηδίας καὶ Βαβυλωνίας. (5) Τούτων οὖν κληροδοτηθέντων, ὁ τοῦ Χάμ υἱὸς Χαναάν ἰδὼν τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ γῆν, ὅτι ἀγαθὴ καὶ εὐφορὸς καὶ κατὰ πολὺ τῆς ἐκτουτοῦ διαλλάττουσα γῆς, τυραννικῶς καθήρπασεν αὐτὴν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Σὴμ κληρονόμους ἐξήλασεν, καὶ οὕτως πάντα ἢ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Χαναάν προσαγορεύεται. Κάντεῦθεν τολύον ὁ δίκαιος κριτῆς μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καθὼς καὶ τῷ Ἀβραάμ προ-

ῥαγαῦ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ἐσρούχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζησεν ἔτη σ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλθ'. (7) Ἐσρούχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ', ἐγέννησε τὸν Ναχώρ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζησε ἔτη σ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλ', ὃς πρῶτος ἤρξατο τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος διὰ τοὺς πάλαι γενομένους πολεμιστὰς καὶ ἡγεμόνας καὶ πράξιπτάς τι ἀνδρείων, ἀρετῆς καὶ μνήμης ἀξίων, οὓς καὶ ἀνδριάσι στηλῶν ἐτίμησαν, ὡς ἀγαθὸν τι πεπραχότα. Οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνώμην, ὅτι ὡς προπάτορας καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἐπινοητὰς ἐτίμησαν μόνον χάριν, οὗτοι ὡς θεοὺς ἐτίμησαν, καὶ ἔθυσαν αὐτοῖς, καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπους θνητοῦς γενομένους, ὧν τὴν ἀσέβειαν Σολομῶν στηλιτεύει, φάσκων· « Τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθίντα ἄνθρωπον νῦν εἰς εἰς εἶδασμα ἐλογίσαντο. » (8) Σαφίστερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον τὴν παράνοισιν τούτων καὶ ἀθείαν ἐλέγχων ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιαύτη φησὶ· « Σαθρῶς τολύον τῆς τοιαύτης αὐτῶν διανοίας φαινομένης, ἀνάγκη τὴν ἀλήθειαν διαλάμπειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαγωγῆς. Ὅστε γὰρ τὸ κακὸν παρὰ Θεοῦ, οὕτε ἐν τῷ Θεῷ οὕτε μὴ οὐσία τι· ἔστιν, ἀλλ' ἄνθρωποι κατὰ στέρησιν τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας »

Variis lectiones et notas.

ῥαγαῦ Leo, Par. ἠδὲ O. ἠδὲ Βασταρνίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία Leo, Par. — Βασταρνίς, Σκυθία, Θρακία, Μακεδονία, Δαλματία O. ἠδὲ Μολοσσὸι Par. Μολοσσίς Leo. ἠδὲ Πιλληνίς δὲ καὶ Π. Par. καὶ Par. ἠδὲ Leo, Par. ἠδὲ Κόρυκυραν H. ἠδὲ ἢ καλουμένη Ἰωνία Leo, τῆς καλουμένης Ἰωνίας; Aug. Mon. ? ἠδὲ Βαβυλωνός Leo, Par. ἠδὲ T. οὖν τῶν (οὕτω) κλ. O, P. — T. οὕτω κληροδοθέντων Par. ἠδὲ ὡς ἀγαθὴ O. ἠδὲ τὴ ἐστὶ Par. Leo. ἠδὲ διαλλάττουσας Mon. Aug. ? ἠδὲ κλήρου; O. ἠδὲ πάντα γῆ Par. ἠδὲ προσηγορεύεται O. — προσηγορεύθη Leo, προσηγορεύετο. ἠδὲ K. τ. ὁ δ. κρ. μ. τ. τοῖς P. — υἱὸς; Γῆ ἀπ. O. — Καντ. ὁ δ. κρ. τοῖς P. r. ἠδὲ Ἐβραῖα Par. — Ἐβραῖα P. ἠδὲ Ἰσραὴλ P. ἠδὲ 2655 (2905). ἠδὲ 2525 (2525). ἠδὲ Σ. γ. Par. Leo. — π. ἢ ἡ γ. ἢ π. Par. ἢ π. ἢ ἡ γ. καὶ τι πρ. Ced. 81, 15 — τι ἀγαθὸν καὶ μν. Par. ἠδὲ ἐτίμησαν Par. ἠδὲ πρόπατρας Mon. Aug. ? ἠδὲ γεγενημένους, γεγεννημένους. ἠδὲ νῦν. σ. Sap. xiv, 20. ἠδὲ Oratio e. gentes I. A. ἠδὲ ὅτι τὸ κ. οὐ π. Θεοῦ οὐδὲ ἐν Θεῷ οὕτε ἐξ ἀρχῆς γέγονεν. ὁ δ. τ. ε. αὐτοῦ Ath. ἠδὲ τὴν Mon. Aug. ? — στ. τοῦ κ. Mon. Aug. ἠδὲ ἐαυτοῖς Ath.

ἐπινοεῖν ἤρξαντο, καὶ ἅμα πραττεῖν⁶⁷ τὰ οὐκ ὄντα καὶ ἄπερ ἐβούλοντο⁶⁸. Ὡςπερ γὰρ⁶⁹ ἂν τις⁷⁰, ἡλίου φαίνοντος⁷¹, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς σκότος⁷²; ἐπινοεῖ, καὶ λοιπὸν⁷³ ἐν σκότει πλανώμενος καὶ περιπατῶν προσκόπτει, **42** πολλάκις κατὰ μικρὸν ὑπάγει⁷⁴, νομίζων, μὴ εἶναι σκότος, ἀλλὰ φῶς, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων καμμύουσα⁷⁵ τὸν νοητὸν ὀφθαλμὸν, δι' οὗ τὸν θεὸν ὄρᾶν δύναται, ἐαυτῇ τὰ κακὰ ἐπινοήσῃ. » — « Γέγονε μὲν γὰρ εἰς τὸ ὄρᾶν τὸν θεὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι· αὐτὴ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ⁷⁶ φθαρτὰ τὰ τοῦ σκότους ἔργα ἐπεζήτησε, καθὼς γέγραπται, ὅτι⁷⁷ « Ὁ θεὸς ἐποίησε τὸν ἀνθρώπου εὐθεῖ· αὐτὸς δὲ ἐπεζήτησε λογισμοὺς πολλοὺς. »

(9) Ἐπει οὖν ὡςπερ μανέντες οἱ ἀνθρώποι τὴν οὐκ οὖσαν κακίαν ἐπινοήσαν, οὕτω καὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἐαυτοῖς ἀνεπλάσαντο. Ὡς γὰρ πάλιν εἴ τις εἰς βυθὸν καταδύς μηκέτι μὲν βλέπει τὸ φῶς μήτε τὰ ἐν τῷ φωτὶ φαινόμενα, διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάτω νεῦμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπίχυσιν, μόνα δὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ αἰσθόμενος, νομίζει μηδὲν εἶναι πλεόν ἐκείνων· οὕτω δὲ καὶ οἱ πάλαι τῶν ἀνθρώπων καταδύοντες εἰς τὰς τῆς σαρκὸς, ἐπιθυμίας καὶ φαντασίας, κἀντεῦθεν ἐπιλαθόμενοι τῆς τοῦ θεοῦ ἐννοίας τε καὶ δόξης, τὰ φαινόμενα θεοὺς ἀνετυπώσαντο, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα. Καὶ ὡςπερ, κατὰ τὸ λεχθὲν παράδειγμα, οἱ εἰς βυθὸν καταδυόμενοι, ὅσον ἐπικαταβαίνουσι, τοσοῦτ' ἄλλοι τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτατα βλέπουσιν, οὕτω καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων κέρονθε γένος. Οὐ γὰρ ἀπλήν ἔσχε⁷⁸ τὴν πλάνην καὶ τὴν εἰδωλολατρίαν, οὐδὲ ἀφ' ὧν ἤρξαντο, ἐν τούτοις διέμειναν· ἀλλ' ὅσον τοῖς προτέροις ἐνεχειρίζον, τοσοῦτον ἑαυτοῖς καινοτέρας ἐφεύρισχον τὰς δεισιδαιμονίας, μηδὲν ἄκορον τῶν πρώτων κακῶν λαμβάνοντες. (10) Ἐπικαταβαίνοντες γὰρ λοιπὸν ταῖς ἐννοίαις καὶ τοῖς λογισμοῖς οἱ ἀνθρώποι, ὠρνυῖν καὶ ἡλίω καὶ σελήνῃ καὶ ἀστροῖς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν τε καὶ δόξαν ἀνέθησαν. Εἶτα πάλιν τοῖς σκοτεινοῖς λογισμοῖς ἐπικαταβαίνοντες, αἰθέρα καὶ αἶρα καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι θεοὺς προσηγόρευσαν. Προβαίνοντες δὲ τοῖς κακοῖς, ἤδη καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ σώματος ἡμῶν συστάσας, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν οὐσίαν, θεοὺς ἀνύμνησαν. (11) Οἱ δὲ γε τελειότεροι⁷⁹ τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀνθρώπους τοὺς μὲν εἰς **43** ζῶντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ θάνατον θεοὺς ἐκάλεσαν. (12) Καὶ οὐ μόνον εἰς ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ ἔρπετα, χερσαῖά τε καὶ ἐνυδρα, τὴν τοῦ θεοῦ προσηγορίαν μετήγαγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μηδ' ὄλω; ὄντα ἢ φαι-

A nec in Deo, neque essentia quædam est, sed homines, boni notione privati, comminisci cœperunt et facere simul quæ non sunt et quæcunque volebant. Veluti enim si quis, sole lucente, nictans, caliginem inquirat, et cæterum, in tenebris errans et obambulans, offendit, sæpe paulatim progreditur, putans non esse tenebras sed lucem, ita quoque hominum anima oculum intelligentiæ claudens, per quem Deum cernere potest, mala sibi inquisivit. — « Facta est enim ad videndum Deum et ut illuminatur ab ipso; ipsa autem pro immortalis Deo mortalia opera tenebrarum exquisivit, sicut scriptum est: « Deus fecit hominem rectum, ipse autem exquisivit quæstiones multas. »

B Quoniam ergo, quasi amentes, homines malitiam, quæ non est, excogitaverunt, ita et deos qui non sunt sibi inveniunt; sicut enim etiam aliquis in profundum demersus, amplius non jam lumen videt, neque ea quæ in lumine apparent, propter nutum oculorum suorum ad ima et in aqua immersionem, sola autem quæ in gurgite sunt sentiens, reputat nihil esse præter ea; sic olim homines demersi in carnis concupiscentias et species, et ideo cogitatione et opinione de Deo ex illorum mente sublata, visibilia deos imaginati sunt creaturam adorantes loco Creatoris. Et quemadmodum, juxta citatum exemplum, qui in gurgitem demersi sunt, quo magis descendunt, eo magis tenebrosiora et profundiora vident, sic etiam hominum genus expertum est non enim simplicem errorem habuerunt et idololatriam, neque a quibus inceperant in his perseveraverunt, sed quo peiores fiebant prioribus, eo magis novas inveniebant superstitiones, ex primis malis vix integram sumentes. Descendentes enim postea cogitationibus et quæstionibus, cælo, soli, lunæ et astris Dei honorem et gloriam homines tribuerunt. Deinde rursus tenebrosis ratiocinationibus descendentes æthera et æra et quæ in aere sunt deos appellaverunt. Procedentes autem in malis, jam elementa et principia constitutionis corporis nostri, calorem et humorem et siccitatem deos celebraverunt. Quorum vero major impletas, homines quoque, vel vivos adhuc, vel post mortem deos vocaverunt. Et non solum ad homines et jumenta et reptilia, terrestriaque et aquatica, Dei appellationem transtulerunt, sed etiam ad ea quæ non erant nec videbantur ipsam impietatem averteutes visi sunt; rationalia enim irrationabilibus permiscentes et natura dissimilia connectentes deos opinati sunt. Tales sunt apud Ægyptios cynocephali

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁷ καὶ ἀναπλάττειν. ⁶⁸ βούλονται. ⁶⁹ Ὡς γὰρ Ath. ⁷⁰ ἢ τοῦ Mon. Aug. ? τοῦ ἢ? ⁷¹ καὶ πάσης τῆς γῆς τῷ φωτὶ τούτῳ καταλαμπομένη; Ath. ⁷² ἑαυτῷ Ath. — ἐπινοεῖ Ath. ⁷³ ὡς Ath. ⁷⁴ περιπατῆ πίπτων καὶ κατὰ κρημνῶν ὑπάγειν. οὐκ ἔ. φῶς ἄ. σκ. δοκῶν γὰρ βλέπειν, οὐδ' ὄλω; ὄρᾶν, οὕτω Ath. ⁷⁵ καμμύουσα τὸν ὀ. Ath. ⁷⁶ φθ. καὶ τὸ σκότος ἐς. Ath. ⁷⁷ ὡς που τὸ πνεῦμα ἐγγράφως φησὶν Ath. Eccl. vii, 29. ⁷⁸ ἔσχον? ⁷⁹ τελειότεροι Aug. Mon. ?

et ophiocephali et gnocephali, et apud Libes, Acriocephalus, et dicta in fabulis figmenta, Scylla et Charybdis et hippocentaurus et hirco cervus; longius provehentes impietatem, voluptatem quoque et cupidinem pro Deo coluerunt, et Veneris nomine adoraverunt.

πλάσματα, ἢ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις καὶ ἰπποκένταυρος⁷⁷, καὶ τραγέλαφος, ἐπιτείνοντες⁷⁸ τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὴν ἡδονὴν τε καὶ ἐπιθυμίαν⁷⁹ θεοποιήσαντες, ἦν δὴ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες⁸⁰ προσεκύνησαν.

Præterea reges suos vel ad honorem antecedentium regum, vel ob imperii ipsorum formidinem tanquam deos honoraverunt, ut in Creta Jupiter cultus est, et in Arcadia Mercurius, et in India Bacchus, et in Egypto Isis et Osiris, et nunc Adriani, Romanorum imperatoris, puer Antinovi. Cum enim Librianus in Ægypto versaretur et defunctum vidisset, libidinis ministrum, Antinovem, jussit ut istum venerarentur, veluti scilicet etiam post mortem amore captus pueri, præ nimia impietate et furore. Etenim qui apud Græcos celebrati sunt dii, Jupiterque et Neptunus et Apollo et Vulcanus et Mercurius, et inter feminas Juno et Ceres et Minerva et Diana per decreta divinis affecti sunt honoribus. Ideo istas superstitiones et inventa convincit Scriptura sacra dicens: « Initium perversitatis exquisitio idolorum, et adinventio illorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque erunt in perpetuum. At vanitas hominum intravit in mundum; et ideo brevis illorum finis est factus, acerbissimo enim luctu dolens pater, sibi erepti filii fecit imaginem, et illum, qui mortuus fuerat, tanquam viventem coluit, et constituit inter servos suos sacra et sacrificia, deinde tempore convalescens iniqua consuetudo tanquam lex custodita est, et tyrannorum imperiis colebantur sculptilia. » — « Et hoc fuit vitæ tanquam insidiæ, quoniam aut calamitati aut regibus deservientes homines, singulare nomen lapidibus et lignis imposuerunt. »

Deinde istorum falsorum deorum præcones et vates, poetæque et historici non simpliciter esse deos solummodo scripserunt, sed etiam facta eorum ad argumentum impietatis et obscenæ agendi rationis pridoderunt. Enimvero impudicos amores et voluptates Jovis et puerorum stuprationes et aliorum invidiam circa feminas et timores et

νόμους τὴν αὐτὴν δυσσέβειαν ἐξωκελιαντες ἐπαδείξαντο· λογικὰ γὰρ ἀλόγοις ἐπιμίξαντες καὶ ἀνόμοιοι τῇ φύσει ἐνειράντες ὡς θεοὺς ἐδόξαν. Οἷοι⁷⁷ εἰσιν οἱ παρ' Αἰγυπτίους κυνοκέφαλοι καὶ οφιοκέφαλοι [καὶ ὄνοκέφαλοι, καὶ ὁ παρὰ Αἴβουσι κριοκέφαλος], καὶ παρὰ τοῖς μυθίοις⁷⁸ τὰ λεγόμενα

(13) Καὶ μέντοι καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας διὰ τιμὴν τῶν ἀρχάντων ἢ διὰ φόβον τῆς αὐτῶν τυραννίδος ὡς θεοὺς ἐτίμησαν· ὥσπερ ὁ ἐν Κρήτῃ Ζεὺς τετίμηται, καὶ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ Ἑρμῆς, καὶ ὁ ἐν Ἰνδίᾳ Διόνυσος, καὶ ἡ ἐν⁸⁰ Αἰγύπτῳ Ἴσις καὶ Ὀσίρις, καὶ ὁ νῦν Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παῖς Ἀντινοῦς. Ἐπιδημήσας γὰρ [Ἀδριανὸς] ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τελευτήσαντα ἰδὼν τὸν τῆς ἡδονῆς⁸¹ ὑπέρβλητον Ἀντινοῦν, ἐκέλευσε θρησκεύεσθαι τοῦτον, ἅτε δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἐρῶν τοῦ παιδός, δι' ὑπερβάλλουσαν⁸² ἀσέβειάν τε καὶ οἰστρηλασίαν. Καὶ γὰρ οἱ παρ' Ἑλλήσι διαβεβημένοι θεοὶ, Ζεὺς τε καὶ Ἡσείδων καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἡρακλῆς καὶ Ἑρμῆς, καὶ ἐν θηλείαις Ἥρα καὶ Ἀθημίτρα καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρτεμις⁸³ διαταγαῖς ἐκρίθησαν θεοποιεῖσθαι. (14) Διὸ δὴ ταύτας καὶ εἰδωλομανίας καὶ ἐφευρέσεις ἢ θεῖα Γραφή θριαμβεύουσα οὕτω φάσκει· « Ἄρχῃ πορνείας⁸⁴ ἐπίνοια εἰδώλων· εὐραεῖς δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. Οὐτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὐτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. Κενοδοξία⁸⁵ δὲ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ⁸⁶ τοῦτο καὶ σύντομον αὐτῶν ἐπινοήθη τὸ τέλος. Ἀώρω γὰρ πίνθει τρυχόμενος πατήρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τὸν ποτε νεκρὸν ἀνθρώπον νῦν ὡς ζῶντα ἐτίμησε καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχείροισι μυστήρια καὶ τελετάς. Ἔϊτα κρόνῳ κρατηθὲν τὸ ἀσεβῆς ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη καὶ ἄλλῃ τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτὰ. » — « Καὶ τοῦτο γέγονε⁸⁷ τῷ βίῳ ὡς ἐνεδρον, ὅτι ἡ συμφορὰ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἀνθρώποι τὸ ἀκοινωνήτην ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθηκαν. »

(15) Εἶτα τοίνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθεῶν κήρυκες καὶ μάντιες ποιηταὶ τε καὶ συγγραφεῖς οὐχ ἀπλῶς εἶναι θεοὺς μόνον ἔγραψαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς Ἐλεγχόν τε ἀθέσπητος καὶ αἰσχροποιῶν πολιτείας ἀνέγραψαν. Καὶ γὰρ τοὺς ἀκολάστους ἔρωτας καὶ ἀσελγείας τοῦ Διὸς καὶ παιδοφθορίας καὶ τῶν ἄλλων ζηλοτυπίας πρὸς ἡδο-

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁷ οἷον Par. — om. καὶ ὁ. καὶ ὁ π. A. κρ. Par. — Οἷα εἰσι παρ' Αἰγυπτίων κ. καὶ ὄνοκ. καὶ ὁ π. Ἰβου κρ. B'. ⁷⁸ μυθίοις Par. — καὶ τὰ λ. πλ. π. τ. μυθίοις B'. ⁷⁹ οἱ ἰπποκένταυροι. Ἐπ. Par. — ἰππ. ὑποτείνοντες B'. ⁸⁰ δὲ Par. ⁸¹ ὁ. ἡδὴ καὶ Par. ⁸² καλοῦντες B'. ⁸³ Αἰγ. ἱερὸς Ὑσούρης καὶ ὁ νῦν Ἀδριανὸς βασιλεὺς P. π. A. Ἐπ. γὰρ Ἀδ. B'. — e Justino M. Ap. l. 29. ⁸⁴ ἡδονῆς αὐτοῦ ὑπέρβλητον B'. ⁸⁵ δι' ὑπ. ἀσελγείαν τε καὶ ο. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ B'. ⁸⁶ Ἄρτεμις· ὅτι καὶ εἰς αἰσχρὰς πράξεις τῶν αὐτῶν θεῶν καὶ ἄκοντες πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν ἀνεγράφοντο (Epitome 20 lineatum usque ad 44,11 ἀνθρώπων) B'. ⁸⁷ πορνείας Sap. xiv, 12. ⁸⁸ K. γὰρ Sap. 14. ⁸⁹ K. διὰ τ. τέλος ἐπ. Sap. ⁹⁰ ἐγένετο τῷ βίῳ εἰς ἐν. Sap. xiv, 21.

τὴν τῶν θηλειῶν, καὶ φόβους καὶ δειλίας καὶ τὰς ἄλλας κακίας οὐδέτερον, καὶ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ὡς οὐ μόνον περὶ θεῶν διηγούνται, ἀλλ' οὐδὲ περὶ σιμωνῶν ἀνθρώπων. Ἐκ μὲν γὰρ Διὸς ¹¹ τὴν παιδοφθορίαν καὶ τὴν μοιχείαν, ἐκ δὲ Ἀφροδίτης τὴν πορνείαν ¹²· καὶ ¹³ ἐκ μὲν Ῥέας τὴν ἀσελγείαν· ἐκ ¹⁴ δὲ Ἄρεως τοὺς φόβους, ἐκ ¹⁵ Διονύσου τὴν οἰνοφυλίαν καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα ¹⁶ τοιαῦτά φασιν τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι. Ἄλλ' οὐκ ἄδηλον ¹⁷ τοῖς νοῦν ἔχουσιν, ὅτι παρὰ γνώμην εἰρήκασι τὰ τούτων πάθη καὶ τὰς ἀσεβείας πράξεις ¹⁸. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ ἀκοινωνήτων προσηγορίαν καὶ τιμὴν τοῖς οὐκ οὔσιν θεοῖς, ἀλλ' ἀνθρώποις θνητοῖς ἐσπούδαζον ἀναθεῖναι, τούτου χάριν καὶ ἄκοντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἠναγκάσθησαν τὰ τούτων πιθήματα πρὸς ἔλεγχον τοῦ μὴ θεοῦ αὐτοὺς εἶναι, ἀλλ' ἐμπαθεῖς ἀνθρώπων. Ἀλλὰ φασὶν οἱ τῆ πλάνῃ δεδουλωμένοι· «Διὰ τοῦτο θεοὺς αὐτοὺς ἠγοῦμεθα, ὅτι τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι γέγονασιν. Ζεὺς μὲν γὰρ λέγεται πλαστικὴν τέχνην ἐξευρήκηναι, Ποσειδῶν δὲ κυβερνητικὴν ¹⁹, Ἥφαιστος ²⁰ μὲν τὴν χαλκευτικὴν, Ἀσκληπιὸς δὲ τὴν ἰατρικὴν, καὶ Ἀπόλλων ²¹ τὴν μουσικὴν, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν τὴν ὑφαντικὴν, Ἄρτεμις δὲ τὴν κυνηγητικὴν, καὶ Ἥρα μὲν στολισμὸν ²², Δημήτηρ δὲ γεωργίαν καὶ ἄλλοι ἄλλας.» (15) Οὐκοῦν εἰ διὰ τὰς τῶν τεχνῶν εὐρέσεις θεοὺς αὐτοὺς ἄξιον ἀναγορεύεσθαι, δεόν καὶ τοῦ ²³ τῶν ἄλλων τεχνῶν εὐρετῆς οὕτως ὀνομάζεσθαι; Γράμματα μὲν γὰρ Φοῖνικες εὗρον, ποίησιν δὲ ἠρωϊκὴν Ὀμηρος, καὶ ἑταλεκτικὴν μὲν Ζήνων ὁ Ἐλεάτης ²⁴, ῥητορικὴν δὲ Κόραξ ὁ Συρακούσιος, καὶ μελισσῶν μὲν καρπὸν ὁ Ἄριστοτέλης ²⁵, σίτου δὲ σπῆρον καὶ κριθῆς Τριπτόλεμος· καὶ νόμους μὲν Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σύνταξιν καὶ ἀριθμὸν ²⁶ καὶ μέτρα καὶ σταθμῖα Παλαμήδης ἐφεύρε, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῶν βίω τῶν ἀνθρώπων ἐπήγγειλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ιστορησάντων μαρτυρίαν.

(16) Ἄλλ' εὐδηλὸς ἡ τούτων παράνοια, ὅτι περὶ οὐ μόνον ἀνθρώποις φθαρτοῖς προσῆψαν τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετραπόδοις, καὶ ἕρπετοῖς, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν παθῶν αὐτῶν καὶ μανιώδη λύσαν. (17) Περὶ ὧν φησὶν ὁ Ἀπόστολος· «Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων καὶ ἕρπετῶν· διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ

Sed evidens illorum amentia, quia non solum mortalibus hominibus Dei nomen et gloriam attribuerunt, sed etiam volucribus, quadrupedibus reptilibusque, et varios effectus suos et insanum furorem. De quibus Apostolus ait: «Evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens eorum: dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, et mutaverunt gloriam incorruptibilis in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrium et quadrupedum et serpentium. Propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiae.» Uno

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ γὰρ τοῦ Δ. Β¹. ¹² πορνείαν, ἐκ Π. δὲ τὴν ἀσ. καὶ ἐκ τοῦ Α. τ. φ. καὶ ἐκ Β¹. ¹³ καὶ μὲν Π ¹⁴ καὶ ἐξ Α. ¹⁵ καὶ ἐκ Δ. Par. ¹⁶ ἄλλα πρὸς ἔλεγχον Β¹. ¹⁷ ἀδηλός Par. ¹⁸ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσεβείας· καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νεῖλου ἐπέβοντο ὡς τὴν χώραν αὐτῶν ἀρδεῦον, τὸν δὲ βοῦν ἐβειποιοῦντο ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντα καὶ τὴν τροφὴν πορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρῆσιν, κ. τ. λ. Par. ¹⁹ κυβερ. Hucusque et codd. Mon. et Aug. cum Par. 4705 col. latis. Quæ sequuntur sunt in codice Mosquensi, qui incipit νητικὴν Ἥφ., κ. τ. λ. cf. Glycam 244, 22-245, 21. ²⁰ Ἥφαιστος; δὲ τὴν χ. Ἀσκληπιὸς τὴν Β¹. ²¹ καὶ Ἀπόλλων Ι. καὶ ὁ Ἀπόλλων cod. ut Β¹. ²² μὲν τὸν στολισμὸν Β¹. ²³ Ζ. ὁ Ἐλεάτων cod. — Ἐλεάτης Β¹. ²⁴ ὁ Ἄρισται; Β¹, sed p. 194 ὁ Ἄριστοτέλης — ἀριθμοῦς Β¹ — ἀριθμ. cod. — ὅτι παρ' ἄλλοις Β¹—ἄλλων θεῶν γενομένων γίνονται Β¹. ²⁵ τράγον, καὶ τούτους ἄλλοι Β¹

αἰδοῖον ἔχων. Ἐτι μὲν καὶ τοὺς κροκοδελούς, καὶ τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς αἰλοῦρους, καὶ τοὺς ἰχθύας τιμῶντες, ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἀτιμίαν ἑαυτοῖς περιποιῶνται ²⁰. (21) Ἦδη δὲ τινες εἰς τοσαύτην ἀσθένειαν καὶ παραφροσύνην ἐξήχθησαν, ὡς καὶ ἀνθρώπους τοῖς παρ' αὐτῶν ψευδοθεοῖς κατασφάττειν καὶ εἰς θύσαν προσάγειν. (22) Ὅθεν προσφαλιζόμενος ἀνωθεν ὁ θεὸς λόγος τὸν ἐκ τοιαύτης ^{21, 22} πλάνης ἀπαλλαγέντα λαὸν ἐφασκεν· «Ὁὐ ποιήσης σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐ προσκυνήσης αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς.» Ὡς οὖν διαφορᾶς οὐσίας μεταξὺ εἰδώλου καὶ ὁμοιώματος, εἰκότως **47** εἶπεν· «Ὁὐ ποιήσης· σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ ὁμοίωμα· τὸ μὲν γὰρ εἰδῶλον οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει, τὸ δὲ ὁμοίωμα τινός· ἐστὶν ἰνδαλμα καὶ ἀπεικασμα. Ἐπειδὴ τοίνυν Ἕλληνες ἀναπλάττουσι τὰς οὐχ ὑφ' ἐστῶσας μορφάς, Σφίγγας, καὶ Τρίτωνας, καὶ Κενταύρους, καὶ Αἰγύπτιοι ²³ Κυνοπρόσωπον καὶ Βουκίφαλον, εἰδῶλα καλεῖ τὰ τῶν οὐχ ὑφ' ἐστῶτων μιμήματα, ὁμοιώματα δὲ τὰ τῶν ὑφ' ἐστῶτων εἰκόσματα, οἷον ἡλίου, σελήνης, ἀστρων, ἀνθρώπων, θηρίων, ἐρπετίων καὶ τῶν τοιούτοις παραπλησίων· τοῦτοις δὲ κελεύει μὴ προσκυνεῖν μηδὲ ²⁴ λατρεύειν, οὐχ ἀπλῶς ἀπαγορεύει (2) ἀμφοτέρω· ἀλλ' ἐπειδὴ σημαίνει τινὰς προσκυνῆσαι μὲν ἀμφοτέρω διὰ φόβον ἀνθρώπινον, οὐ μὲν δὲ λατρεύσαι στυγῆ; καὶ λίαν ἀπόβλητον.

E. Περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων.

Διὰ δὴ τοῦτο πάλιν, ἵνα μὴ τινες ὡς οὗτοι, τῷ κάλλει τῶν κτισμάτων ἀποβλέψαντες, οὐχ ὡς ἔργον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεοὺς τιμῶσιν, εἰσάγει ²⁵ προσφύρωσ ἢ Γραφή λέγουσα· «²⁶ Καὶ μὴ ἀναβλέψης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ^{27, 28} καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, (καὶ) πλανηθεὶς προσκυνήσης αὐτοῖς ^{29, 30}, ἃ ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,» ἀπένειμε δὲ οὐχ εἰς τὸ εἶναι θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τῇ τούτων ἐνεργείᾳ ³¹ γινώσκωσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἔθνῶν τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ Κύριον· ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλωνῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται, καὶ ἐτὰ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήματι νοούμενα καθαροῦται ³², καὶ οἱ οὐρανοὶ διηγούνται ὄψαν Θεοῦ, ποίησιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ τὸ στρεβλώμα ³³, καθὰ γέγραπται. (2) Ὁ μὲν οὖν κτίστης Θεὸς τέλειός ἐστι καὶ προτέλειος, ἀνεκδοξὸς κατὰ πάντα τρόπον· τὰ δὲ κτίσματα λαβὼν τις, οἷον ἥλιον καθ' ἑαυτὸν μόνον καὶ σελήνην, γῆν τε αὐτὴν καὶ ἀστρα ³⁴ καὶ τὴν θερμὴν καὶ

Crocodilos quoque et serpentes, et feles, et pisces colentes ex irrationabili honore dedecus sibi comparant. Jamque quidam ad tantam infirmitatem et amentiam] adducti sunt ut homines quoque falsis suis numinibus jugulatos sacrificarent. Idcirco præmuniens olim divinus sermo populum a tali errore liberatum, dicebat: «Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec adoraveris ea, neque colueris ea.» Cum porro sit discrimen inter idolum et similitudinem, jure dixit: «Non facies tibi idolum, neque similitudinem;» idolum enim nullam personam habet, similitudo autem ejusdani est species et imago. Cum ergo Græci effingant formas quæ in natura non sunt, Sphinges et Tritones et Centauros, et Ægyptii canina facie deum, et Bucephalum, idola vocat fictarum rerum imitamenta, similitudines autem imagines rerum vere existentium, ut solis, lunæ, stellarum, hominum, ferarum, serpentium et his similibus. Hujusmodi prohibens ne adorarent aut colerent, non simpliciter utrumque prohibet; sed prævidens quosdam utraque adoraturos esse propter metum hominum, nec tamen intra cor esse culturos, docuit utrumque esse impium, et Deo odiosum, et omnino abominandum.

κατὰ ψυχὴν, ἐδίδαξεν ὡς ἐκάτερον ἀσεβῆ; καὶ θεο-

C

V. De quatuor principiis.

Idcirco rursus, ne quidam, ut illi, ad pulchritudinem creaturarum oculos convertentes, non ut Dei opus, sed tanquam deos venerarentur, convenienter addit Scriptura dicens: «Et ne elevés oculos ut videas solem et lunam et omnia astra cæli, et errore deceptus adores ea quæ tribuit Dominus Deus tuus cunctis gentibus;» tribuit autem non ut essent eis dii, sed ut istorum virtute cognoscant gentes universi Creatorem et Dominum, etenim ex magnitudine et pulchritudine creaturarum apte Creator dignoscitur, et «invisibilia ipsius a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta, conspiciuntur,» et «cæli enarrant gloriam Dei, et opera manuum ejus annuntiat firmamentum,» ut scriptum est. Creator ergo Deus perfectus est et æternus, nullius prorsus rei indigens; creaturas autem si quis sumat, ut solem in se solum, et lunam, terramque et stellas, et calorem et frigus, et siccitatem et humorem, separans a connexionione quæ in

Varie lectiones et notæ.

²⁰ περιποιῶνται B'. ^{21, 22} ἐκ τῆς τοιαύτης cod. ²³ Αἰγύπτιοι l. Αἰγύπτιοι cod. ²⁴ μηδὲ l. μή: s cod. ²⁵ εἰσάγει l. ἐπάγει cod. ²⁶ Deut. iv. 19. Καὶ μὴ ἀ. εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἰδῶν. ^{27, 28} καὶ τοὺς ἀστέρας Deut. — καὶ λατρεύσης αὐτοῖς; Deut. ^{29, 30} αὐτὰ Deut. ³¹ ἐνεργεία καὶ θεωρία γινώσκουσιν cod. ³² Rom. i, 20. ³³ Ps. cix, 1. ³⁴ ἀστρα l. ὄρα cod.

rum assumat in seipsa et singulatim spectet, prorsus videbit nihil sibi sufficere, sed cuncta aliis invicem indigere, et mutuis auxiliis subsistere. Sol enim toti cœlo circumvertitur et continetur in eo, et sine illius circuitu tenebræ nunquam essent; luna autem et stellæ testantur splendorem quem a sole accipiunt; terra vero sine pluviis fructus non edit, et pluviz, nisi sint nubes, non descendunt super terram; nihil absque aere gignitur, sed aer non per seipsum, sed per æthera inflammatur, et per solem illustratus clarus efficitur. Fontes item et flumina non absque terra subsistent unquam, terra autem, non super seipsam firmata, sed super aquarum substantiam constabilita est; continetur et ipsa in medio orbis universi et una vincitur; mare, et qui extrinsecus universam terram circumfluit magnus oceanus, ventis agitur et fertur, quocumque ipsum vis ventorum alliserit, venti autem non in seipsis, sed, juxta illos qui de talibus scripserunt, ex odore et colore quibus per æthera accenditur aer, in ipso aere forwantur, et per ipsum spirant ubivis terrarum.

καὶ φέρεται ὅπου δ' ἂν αὐτῶν ἢ τῶν ἀνέμων προσρήξη βία. Καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀνεμοὶ οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τούτων εἰπόντας⁴⁵, ἐκ τῆς; πρὸς τὸν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακλύστω; καὶ θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίστανται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν.

De quatuor autem elementis, quibus consistit corporum natura, calorem dico et frigus et siccitatem et humorem, quis nesciat simul conjuncta ista consistere, divisa autem et in se resoluta se invicem abolere? Calor enim frigore tollitur, et frigus calore aboletur, et humor siccitate durescit. Quomodo igitur dii essent ista, quibus aliorum auxilio opus est, et qui sibi invicem bellum inferunt, et quomodo deos vocare par sit? Quomodo etiam qui creaturam divino donant numine non vident, dum sol sub terra versatur, lumen ejus, ab ipso concessum, non lucere mortalibus, lunamque per diem solis lumine et splendore abscondi; terræ fructus grandine sæpe lædi, et ignem inundante aqua exstingui? Si dii essent, oportebat ipsa non alia ab aliis superari et abscondi, sed semper concordia esse et communes simul operationes exsequi. Ideo nec sol, neque luna, neque alia quædam pars creationis, multoque minus lapidea vel aurea vel

ex aliis materiis simulacra, neque apud poetas fabulose narrati Jupiter et Apollo et cæteri vere dii esse possunt, ut traditum est, sed ex iis quædam sunt pars creationis, alia anima carent, alia vero solummodo homines mortales fuerunt vel sunt.

ἀληθῶς θεοὶ, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ μόνον ἀνθρώποι θνητοὶ γεγόνασιν ἢ ὑπάρχουσιν.

τὴν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, διαιρῶν ἀτ.θ τῆς πρὸς 48 ἀλλήλας συναφείας, καὶ ἕκαστον ἐκλάθει καθ' ἑαυτὸν καὶ ἰδίᾳ θεωρήσειεν, εὐρήσει⁴⁵ πάντως μηδὲν ἰκανοῦμενον ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῆς ἀλλήλων χρείας ἐπιδεικόμενα καὶ ταῖς παρ' ἀλλήλων ἐπικουραῖς συνιστάμενα· ἥλιο; μὲν γὰρ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ περιστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος· ἄνευ τῆς ἐκείνου κυκλοφορίας⁴⁶ οὐκ ἂν ποτε γένοιτο· σελήνη δὲ καὶ ἄστρα μαρτυροῦσι τὴν παρὰ ἡλίου γενομένην αὐτοῖς φωταυγίαν· γῆ δὲ πάλιν οὐκ ἄνευ ὑετῶν τοὺς καρποὺς ἀποδιδούσα φαίνεται· οἱ δὲ ὑετοὶ χωρὶς τῆς τῶν νεφελῶν⁴⁷ χρείας οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς γῆς καταβαίνουσιν⁴⁸· ἀλλ' οὐδὲν ἔφθ⁴⁹ χωρὶς τοῦ ἀέρος, καὶ ὁ ἀήρ οὐκ ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ αἰθέρος διακλύστω; καὶ πηγῶν ἡλίου καταλαμπόμενος λαμπρύνεται. Καὶ πηγῶν μὲν καὶ ποταμῶν οὐκ ἄνευ τῆς γῆς συστήσονται ποτε· γῆ δὲ οὐκ ὑφ' ἑαυτῆς ἐρήρειται⁵¹· ἀλλ' ἔπι μὲν τῆς τῶν ὑδάτων οὐσίας συνέστηκεν, ἐμπεριέχεται δὲ καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντός συνδεθεῖσα, ἣ τε θάλασσα καὶ ὁ ἐξωθεν περιβρέτων σύμπασαν τὴν γῆν μέγας Ὀκεανὸς ὑπὸ ἀνέμων κινεῖται

βία. Καὶ αὖ πάλιν οἱ ἀνεμοὶ οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τούτων εἰπόντας⁴⁵, ἐκ τῆς; πρὸς τὸν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακλύστω; καὶ θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίστανται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν.

(3) Περὶ γὰρ τῶν ὀστοιχείων, ἐξ ὧν καὶ συνέστηκεν ἡ τῶν σωμάτων φύσις, τὴν θερμὴν λέγω καὶ τὴν ψυχρὰν, ξηρὰν τε καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, τίς ἂν⁵² (2) οὐκ οἶδεν, ὡς ὁμοῦ μὲν συνημμένα ταῦτα συνίστανται, διαιρούμενα δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα λοιπὸν καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναίρετικά; Τὸ γὰρ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀναίρεῖται, καὶ τῆς ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀφανίζεται, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ξηραίνεται· Πῶς οὖν ταῦτ' ἂν εἶεν θεοὶ, δεόμενα τῆς παρ' ἐτέρων ἐπιουρίας καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν ἄξιον; Πῶς δὲ πάλιν οἱ τὴν κτίσιν θεοποιοῦντες; οὐκ ὀρώσιν ἥλιον μὲν ὑπὸ τὴν γῆν γινόμενον, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ μὴ ὀρᾶσθαι ὅτ' αὐτοῦ⁵¹ συγχωροῦμενον; σελήνην δὲ ἥλιος κρύπτει μεθ' ἡμέραν τῆς τοῦ φωτὸς λαμπηδόνι· καὶ γῆς μὲν τοὺς 49 καρποὺς χάλαζα πολλάκις βλάπτει, τὸ δὲ πῦρ, πλημμυροῦντος ὕδατος, σθέννυται; εἴπερ ἦσαν θεοὶ, εἶδει τοῦτους μὴδ' ὑπ' ἀλλήλων ἠττάσθαι καὶ ἐπικρύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε ἀλλήλοις συνεῖναι καὶ κοινὰ, ἕμνα τὰς ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. Ὅθεν εἰκότως οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε μὴν ἄλλο τι μέρος τῆς κτίσεως, πολλῶν δὲ πλέον οὔτε τὰ ἐν λίθοις; καὶ χρυσῶν καὶ ταῖς ἀλλοῖς ὕλαις ἀγάλματα, οὐδ' οἱ παρὰ ποιηταῖς μυθολογούμενοι Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων, καὶ οἱ λοιποὶ εἰεν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ἀψυχα τυγχάνει,

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁵ καθ' ἑαυτὸν. καὶ καθ' ἑαυτὸν. ⁴⁶ εὐρήσει codex. ⁴⁷ κυκλοφορίας, διαιμενούσης vel διασωζομένης; ⁴⁸ νεφελῶν l. νεφῶν cod. ⁴⁹ καταβαίνουσιν? ⁵⁰ ἔφθ codex. ⁵¹ ἐρήρειται codex. ⁵² ἀλλ' — ἀλλ'. ⁵³ εἰπόντων codex. ⁵⁴ ἄγ om. cod. ⁵⁵ ὑπ' αὐτοῦ l. ὑπ' αὐτῆς (αὐτ. cod.)

(4) Εἰ τοίνυν τοὺς παρὰ ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς οὐκ εἶναι θεοὺς ἀποδέδεικται, ἀνάγκη πᾶσα, τούτων ἀναιρουμένων, παρ' ἡμῖν εἶναι λοιπὸν τὴν θεοσέβειαν καὶ τὴν παρ' ἡμῖν [προσκυνούμενον⁸⁸ καὶ κηρυττόμενον, τοῦτον μόνον εἶναι θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως⁸⁹] δημιουργόν, τὸν ἐν Τριάδι προσκυνούμενόν τε καὶ λατρευόμενον, ὃς καὶ καθόλου τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς περὶ τὰ εἰδῶλα πλάνης καὶ ἀλόγου φαντασίας ἀπάγων, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θεῖαν γνῶσιν ἐπανάγων⁹⁰. Αὐθις φησι⁹¹· « Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ, » καὶ, « Ἄκουε, Ἰσραὴλ· Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστιν· » καὶ, «⁹² Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις⁹³. » (5) Οὕτως οὖν τῆ ἑαυτοῦ σοφίᾳ καὶ δυνάμει πάντα συνέχων καὶ τὰς ἀρχὰς διαφυλάττων πάσης αἰσθητῆς οὐσίας, ἄπερ εἰσὶ θερμὰ, καὶ ψυχρὰ, καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ, εἰς ἓν συγκεραννύων σύμφωνα, ἀποτελοῦσιν ἁρμονίαν· καὶ οὔτε τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ μάχεται, οὔτε τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ ἀντιτάσσεται, ἀλλ' ὡς φίλα καὶ ἀδελφὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, τὰ ἐναντία συνελθόντα τε καὶ φαινόμενα ζωογονοῦσι καὶ τοῦ⁹⁴ εἶναι τοῖς σώμασιν ἀρχαὶ γίνονται, καὶ οὕτως αὐτῷ πάντα πειθόμενα, τὰ μὲν ἐπὶ γῆς ζωογονεῖται, τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς συνίσταται. Καὶ ἡ μὲν θάλασσα πᾶσα καὶ ὁ μέγας ὠκεανὸς ὄροις ἰσίοις ἔχουσι τὴν ἑαυτῶν κίνησιν· ἡ δὲ ξηρὰ πᾶσα χλοηφορεῖ καὶ κομᾷ παντοίως καὶ διαφόροις φυτοῖς, ὑπέκουσα⁹⁵ τῷ θεῷ προστάγματι. (6) Τὴν δὲ γε δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πᾶσαν κτίσιν πολλοὶ διαφόρως ἐξηλήφασιν, καὶ 50 ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἠθέλησεν, οὕτω καὶ ὠρίσατο. Οἱ μὲν γὰρ αὐτομάτως καὶ ὡς ἔτυχε τὰ πάντα γεγενῆσθαι λέγουσιν, ἐξ ὧν εἰσιν οἱ Ἐπικούρειοι καὶ τὴν τῶν ὄλων πρόνοιαν· εἰς⁹⁶ αὐτῶν οὐκ εἶναι μυθολογοῦσιν· οἱ δὲ, ἐν οἷς ἐστι καὶ ὁ περιβόητος οὗτος Πλάτων, ἐκ προϋποκειμένης καὶ ἀγενήτου ὕλης πεποιηκέναι τὴν θεὸν τὰ πάντα διηγούνται.

Γ. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας.

Θύ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ἀδικίαν ἐκτρέπέντες καὶ παρανομίαν πᾶσαν ὑπερβάντες, ἀκέρεστοι περὶ τὸ ἀμαρτάνειν γεγονάσιν. Πόλεις γὰρ κατὰ πόλεων ἐπολέμουν, ἔθνη κατὰ ἔθνῶν ἠγείροντο, καὶ διήρητο πᾶσα ἡ οἰκουμένη εἰς μάχην, ἕκαστος φιλονεικοῦντες ἐν τῷ παρανομεῖν καὶ πράττειν ἄθεσμα πρὸς λύπην θεοῦ καὶ θεραπείαν τοῦ διαβόλου. Τοσοῦτον γὰρ ἠσέβουν, ὅτι καὶ δαίμονας ἐθρήσκουον καὶ θεοὺς αὐτοὺς ἀνηγόρευον καὶ θυσίας αὐτοῖς διὰ λόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων σφαγῆς προσήγαγον, ὡς εἴρηται. (2) Διδὸν καὶ μαγείαι παρ' αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο⁹⁷, καὶ μαντεῖαι καὶ φαρμακείαι, καὶ μέντοι καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν καὶ τὴν αἰτίαν πάσης πολιτείας τε καὶ συμβάσεως τύχῃ καὶ ἀστροῖς ἀνε-

Si ergo illos qui apud poetas dii dicuntur, deos non esse demonstratum est, omnino necessarium, his sublatis, apud nos jam esse verum Dei cultum, et eum qui a nobis adoratur et prædicatur, solum esse Deum verum et universæ creationis auctorem, quem in Trinitate adoramus et colimus; qui etiam prorsus homines ab errore circa idola et ab irrationali superstitione revocavit et ad divinam sui ipsius cognitionem adduxit. Dicit iterum: «Non erunt tibi dii alii præter me;» et: «Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est;» et: «Dominum Deum tuum adorabis, et ei soli servies.» Ita igitur sua ipsius sapientia et virtute cuncta continens, et principia conservans omnis sensibilis substantiæ, quæ sunt calidum et frigidum, siccum et humidum, in unum concordia contemperat, ita ut harmoniam præseferant; nec ignis frigidus adversatur principio, neque humidum sicco resistit; sed quasi fraterna juncta concordia, contraria convenientiaque et apparentia vivificant et existendi corporibus principia sunt, sicque cunctis ipsi obedientibus, quæ sunt super terram vivificantur, et quæ in cælis constabuntur. Mare autem totum et vastus oceanus in suis ipsorum moventur limitibus, et arida tota virescit, variisque et omnimodis plantis luxuriat, divino obediens præcepto. Conditionem mundi et universam creationem multi varie interpretati sunt, et ut unusquisque voluit, sic definiunt. Quidam enim casu et temere cuncta facta esse dicunt, inter quos Epicurei, neque ullam circa res universas esse providentiam fabulantur; alii vero, inter quos celeberrimus Plato, ex præexistente et æterna materia Deum cuncta fecisse affirmant.

VI. De magia et præstigiis.

Interea ad injustitiam deflexi, et omni impietate contaminati, insatiabiles ad peccandum facti sunt. Urbes enim adversus urbes præliabantur, gentes adversus gentes excitabantur, et ruebat in bella universa terra, dum in facienda injustitia et iniquitate, ad affligendum Deum et serviendum diabolo, cuncti æmularentur. Adeo enim impii erant, ut etiam dæmones adorarent, et deos ipsos declararent, et sacrificia eis offerrent, bruta animalia et homines mactando, ut dictum est. Ideo magiam edocebantur et divinationes et veneficia; quin imo et nativitatem et causam omnis actionis et transactionis fortunæ et astris attribuebant, nihil nisi visibilia considerantes. Uno verbe,

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ προσκ. ⁸⁹ κτίσεως. ⁹⁰ ἐπανάγων. Αὐθις ἰ. ἐπανάγων αὐθις. ⁹¹ Εκ. xx, 5-18. Deut. vi. 4. ⁹² Matth. iv, 10. ⁹³ προσκυνήσεις, λατρεύσεις ἰ. προσκυνήσης, λατρεύσης cod. ⁹⁴ τό cod. ⁹⁵ ὑπέκουσα, ἐπικούουσα? — ὑπακούουσα ἰ. ὑπήκουσ. ⁹⁶ ἐδιδάσκοντο ἰ. ἐδιδάσκοντο.

plena erant injuria et impietate universa, et fraudes vatum ubique vigebant. Erant enim oracula Delphis, Dodonæ, in Bœotia, in Lycia, in Lybia, in Ægypto et Calauria celebrata; Pythiamque mirabantur vana superstitione seducti homines. Nunc vero ex quo Christus, Dei Verbum, Dei sapientia et virtus prædicatur, cessaverunt ista, et hæc dæmoniacæ quæque insania, nec jam est in medio ipsorum qui vaticinetur. Et olim quidem homines vanis percellabant ludibriis dæmonum, fontes, flumina, ligna, lapides occupantibus, sicque præstigiiis male sanos terrentibus; nunc vero, Dei manifestato Verbo, ablata est horum superstitio.

ἔλα ἢ λίθους, καὶ οὕτω ταῖς μαγείαις ἐπληττον τοὺς ἀφρονάς· νῦν δὲ, τῆς θείας ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ Λόγου γενομένης, ἠφάνισται τούτων ἡ φαντασία.

Et olim quidem dictos apud poetas deos Jovem et Saturnum et Apollinem et heros, cum vere deos esse opinarentur coherentique homines, errabant vehementer. Imo quosdam ex illis allegorice interpretantes adorabant. Sic Neptunum aquam, Vulcanum ignem, Junonem aerem, Cererem terram et fructus, Jovem pluviam credebant: pro quo ipsi homines mortales agniti sunt. Solus Christus inter homines cognitus est Deus verus, veri Dei divinum Verbum. Poetæ quidem dixerunt Jovem esse imbrem; sed iidem illum adulterum, puerorum corruptorem, parricidam, et omnino scelestum dixerunt: at ne imber quidem est; si enim hoc credideris, et illa concedere necesse est; si vero illud negaveris, hoc quoque tibi negandum erit. Si vero, omissis poetis, utpote mendacibus, ad allegorias confugeris, hoc te interrogabo, quid tandem sit Jupiter, fervens, inquam, substantia, et imber super aerem, dictus æther eo quod ferveat et urat. Ergo non est rationalis et discretiva essentia, sed irrationalis; naturam enim aeris esse irrationalem prorsus evidens est. Si enim aer sit Jupiter, irrationalia est et insensibilis, et tunc fabula nullius momenti erit. Non enim aer pater fuit alicujus, nec ullam peperit substantiam qualem fingunt mythologi et fabularum fictores, qui solem, quem etiam Apollinem vocant, filium ejus esse dicunt. Sol enim nec rationem, nec judicium, nec mentem habet, sed ipse est naturale opus, motum et circumlatum ea lege, quam ab initio ei Deus præscripsit. Itaque nec pluendi quidem causa est æther, sed nubes recipientes aquam ex mari, sive desuper fluentia, sive aquæ quæ sunt super cælum, ut ipsa Veritas dixit per Prophetas.

ἡ ἀκαθάρτη φερομένη των νεμάτων, ἢ των ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ὑδάτων, ὡς ἡ ἔντωις Ἀληθεῖα διὰ τῶν θείων προφητῶν ἔφη.

τίθουν, μηδὲν τῶν φαινόμενων κλέον λογίζομενοι. Καὶ ὅλωι ἦν πάντα παρανομίας καὶ ἀσεβείας ἐμπλεῖ, καὶ πανταχοῦ τῆς ἀπάτης τῶν μάντεων ἐπεπληρωτο. (2) Καὶ γὰρ τὰ ἐν Δελφοῖς, καὶ τὰ ἐν Δοδώνῃ, καὶ τὰ ἐν Βουατίᾳ καὶ Λυκίᾳ, καὶ Αἰθίῳ καὶ Αἰγύπτῳ καὶ Καλαυρίαις μαντεύμασιν ἡ Πιθία ἰθαυμάζοντο μὲν τότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῇ φαντασίᾳ, Νῦν δὲ, ἀφ' οὗ Χριστοῦ, ὁ Θεὸς Λόγος, ἢ τοῦ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις καταγγέλλεται, κέπαιται ταῦτα καὶ ἡ τούτων δαιμονώδης μανία, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι λεπὸν ἐν αὐτοῖς ὁ μαντευόμενος. Καὶ πάλαι μὲν ἐφαντασιοκόπων δαίμονας τοὺς ἀνθρώπων, προκαταλαμβάνοντες πηγὰς, ἢ ποταμούς, ἢ

(3) Καὶ πάλαι μὲν τοὺς Ἰϋ παρὰ ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς Δία, καὶ Κρόνον, καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ Ἡρώα, νομίζοντες οἱ ἄνθρωποι θεοὺς ὑπέδεικται, ἐκλανῶντο εἰδόντες· καὶ μέντοι καὶ ἀλληγορικῶς τινὰς αὐτῶν ἐκλαμβάνοντες προσεκύουν, ὅσον τὸν Ποσειδῶνα ὕδωρ, καὶ τὸν Ἡραϊστον πῦρ, καὶ τὴν Ἥραν ἄερα, καὶ τὴν Δήμητραν γῆν καὶ καρπούς, καὶ Δία θετόν. Ἄντι μὲν ἑκαίνους ἡ ἐγνωσθησασ ἀνθρώποι· θνητοὶ· μένος δὲ Χριστοῦ ἐν ἀνθρώποις ἐπεγνωσθη Θεὸς ἀληθινός, ἀληθινοῦ Θεοῦ Θεὸς Λόγος. (4) Οἱ τοίνυν ποιηταὶ εἰρήκασιν, ὅτι Ζεὺς ἔστιν ὁ ὕψις· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ πάλιν εἶπον, ὅτι μοιχρὸς ἔστι, καὶ παιδοφθόρος, καὶ πατραλόχος καὶ ἑτα τούτων οὐκ ἔλαττον ἐγκλήματα· ἀλλ' οὐκ ἔστι, φημι, ἀληθῶς, οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ὕψις. Εἰ γὰρ ταῦτα δέχηι, κάκεινά σε ἀνάγκη δέξασθαι· εἰ δὲ ἐκεῖνα ἐκβάλλεις, καὶ ταῦτα μετ' ἐκείνων. (5) Εἰ δὲ ἀφελὲς τοὺς ποιητὰς ὡς πλάστολόγους, καὶ ἐπὶ τὰς ἀλληγορίας δράμοις, ἐκαίνό σε ἐρήσομαι, τί ποτὲ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἢ ζέουσα, φημι, οὐσία καὶ τὸ ὑπὲρ τὸν ἄερα ἄερος, ὃ αἰθὴρ λέγεται παρὰ τὸ ζέον καὶ καθεῖν. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι λογικὴ τις καὶ διακριτικὴ, ἀλλὰ ἄλογος· ὅτι γὰρ ἡ τοῦ ἄερος φύσις ἀλογός ἔστι παντὶ που ὄφλιαν. Εἰ γὰρ ἄηρ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἀλογός ἔστι καὶ ἀκαίσθητος· κἀντιῦθεν ὁ μῦθος οἰχίσεται· ὁ γὰρ ἄηρ οὐτε πατήρ ἐγένετό τις, οὐτε τινὰ ἔτεκεν οὐσίαν ὅταν ἀναπλάττουσιν οἱ μυθολόγοι καὶ μυθοκλάσται τὸν Ἥλιον, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλοῦσιν, ὃν υἱὸν αὐτοῦ λέγουσιν εἶναι· οὐτε γὰρ ὁ ἥλιος λογισμὸν ἔχει, οὐτε διάνοιαν ἢ νοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ φυσικόν ἔστι τὸ ἔργον, ἀγόμενον καὶ περιφερόμενον τῷ νόμῳ, ὃ πάλαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἔταξεν ὁ Θεός· ἀλλὰ ὥστε οὐδὲ τὸ ὕψις τοῦ αἰθέρος ἔστιν, ἀλλὰ τῶν νεφελῶν δεχομένων τὸ ὕδωρ ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, οὐρανὸν ὑδάτων, ὡς ἡ ἔντωις Ἀληθεῖα διὰ τῶν θείων προφητῶν ἔφη.

Variae lectiones et notæ.

⁶¹⁻⁶² Καλαυρίαι μαντεύματα ἢ τε? ⁶³ ἐκείνων? ⁶⁴ φηι codex. ⁶⁵ ἐκεῖνα l. κάκεινα cod. ⁶⁶ Ζεὺς, ἀλογός l. Ζεὺς (ἢ) ἀλόγος. ⁶⁷ καλοῦντες? ⁶⁸ λέγοντες? ⁶⁹ ὕδωρ l. ὕδωρ.

(6) Καὶ ὡς περ οὖν ἡλίου φαίνοντο ἀπελαύνεται ἅπλοτος, οὕτως τῆς θείας ἐπιφανείας γενομένης, ἀπελήλατο τῆς εἰδωλομανίας τὸ σκότος, καὶ πᾶσα ἡ τῶν φιλοσόφων πιθανολογία μωρία καὶ φλυαρία φανερώς ἀπεδείχθη, καθὼς γέγραπται. Περὶ μὲν γὰρ τῆς τῶν εἰδῶλων ἄρδην καταλύσεως, «⁷⁰ Καὶ ἔσται, φησὶν, ἐν **52** ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδῶλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν ἔτι μνησθῆναι. » Περὶ δὲ τῆς τῶν φιλοσόφων ματαιολογίας, «⁷¹ Ὁ δρασοσύμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν^{71, 72}, καὶ, «⁷² Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσι μάταιοι. » (7) Καὶ πάσαι μὲν εἰδωλολατροῦντες Ἕλληνας καὶ βάρβαροι κατ' ἀλλήλων ἐπολέμουν, ὡς εἴρηται, καὶ ὡμοὶ καὶ ἀπηγεῖς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἐτύγχανον· οὐκ ἦν γὰρ τινα τὸ σύνολον οὔτε τὴν γῆν οὔτε τὴν θάλασσαν ἀσπλον διαβῆναι διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀκατάλακτον μάχην· καὶ ἀπλῶς πᾶσα ἡ τούτων ζωὴ καὶ διαγωγὴ δι' ὄπλων ἐγένετο, καὶ ξίφος ἦν αὐτοῖς διὰ βακτηρίας καὶ παντὸς βοθηήματος ἔρεισμα. Νῦν δὲ, ὅτε εἰς τὴν τοῦ εἰρηνοποιῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν καταβιβήκασι, τότε δὴ παραδόξως τῶν οὐκ ἐντὶ κατὰ διάνοιαν καταναγνέτας τὴν ὡμότητα τῶν φόνων ἀπέθεντο, καὶ οὐκέτι πολέμια φρονοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ δαιμόνων τὸν πόλεμον διὰ τῶν ἀρίστων τρόπων καὶ τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων ἐτρέψαντο καὶ προδήλως ἀντιπαρετάξαντο. Περὶ ὧν καὶ γέγραπται, ὅτι «⁷³ Συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιθῦνας αὐτῶν εἰς ὄριπανά, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, » καὶ τὰ ἐξῆς.

(8) Περὶ τούτων μὲν τοὶ καὶ Θεοδώρητος τάδε φησὶν· «⁷⁴ Εἰ τοίνυν Ἕλληνας ἀνέγνωσαν ἀκριβῶς τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας, ἔγνωσαν ὅτι δῆπουθεν ὡς καὶ τὰς περιφανεῖς ἐπιστήμας καὶ τῶν τεχνῶν τὰς πλείστας παρ' Ἑβραίοις ἐπαιδεύθησαν Ἕλληνας· γεωμετρίαν γὰρ Αἰγυπτίους εὐρηκέναι φασὶν, ἀστρολογία δὲ καὶ γενεθλιαλογία Χαλδαίων εὐρημα λέγεται, Ἀραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπίαν ἐπένησαν εἶναι· καὶ πρῶτοι οὖν εἰν θεοῖς, Χαλδαῖοι δὲ ἐξεῦρον ἦτοι Κύπριοι, διαφοροῦνται γὰρ ἔθνος Περσικὸν ὑπάρχοντας (4^a)· τὴν δὲ ἀστρονομίαν ἐφευρηκέναι πρῶτοι Βαβυλώνιοι διὰ Ὠρωάστρου, ἐξ ὧν δευτέροις παρελήφασιν Αἰγύπτιοι, τὴν γεωμετρίαν ἐκ τοῦ ἀπλήτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν χωρῶν προδιδάχθεντες· καὶ εἶθ' οὕτω γράψαντες, δευτέροις μετέλαβον. (9) Τὴν δὲ **53** μαγίαν καὶ γοητείαν καὶ φαρμακίαν Μῆθοι μὲν ἐφεῦρον καὶ Πέρσαι, διαφέρουσι δὲ πρὸς ἀλλήλους· ἡ μὲν γὰρ μαγία ἐπικληθεῖς ἔστι δαιμόνων, ἀγαθοποιῶν δὲ ἦθεν πρὸς ἀγαθοῦστας τινος, ὡς περ τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου

Sicut igitur sole lucente fugantur tenebrae, sic divina manifestatione facta, dissipatae sunt idololatricae tenebrae, et omnis philosophorum sapientia insaniae et garrulitatis convincitur, ut scriptum est. Et enim de idolis penitus destruendis: « Et erit in die illa, dicit Dominus Sabaoth, disperdam nomina idolorum de terra, et non memorabuntur ultra. » De philosophorum autem vaniloquentia: « Qui apprehendit sapientes in astutia eorum; » et: « Dominus scit cogitationes sapientium, quoniam vanae sunt. » Et olim quidem idolis servientes Graeci ac Barbari inter se bellabant, ut dictum est, et crudeles saevique erga consanguineos erant; nec quisquam prorsus terram aut mare inermis trajicere poterat, propter bella quae sine spe reconciliationis inter se agitabant; uno verbo, tota illorum vita et conversatio in armis consumebatur, gladius illis erat pro baculo et in omni contentione auxilium. Nunc vero, pacifici Christi doctrinam amplexi, mirum in modum mente compuncti, crudelitate in sanguine fundendo deposita, hostilia non meditantur, sed adversus daemones bellum converterunt per artes optimas et virtutis opera, et perspicue dimicaverunt. De quibus etiam scriptum est: « Conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces, et non sumet gens contra gentem gladium, » etc.

De his Theodoretus quoque haec dicit: « Si Graeci Graecas historias studiose legissent, novissent sane et scientias et plerasque artes liberales ab Hebraeis Graecos didicisse; geometriam enim ab Aegyptiis inventam esse dicunt; astrologia et ars horoscopica Chaldaeorum inventum dicitur; Arabes et Phryges auguria excogitarunt; primi diis sacrificaverunt Chaldaei sive Cyprii, qui quidem ex Persia originem ducunt; astronomiam invenisse primi dicuntur Babylonii per Zoroastrem, ex quibus postea exceperunt Aegyptii. Nam geometriam ob immensam terram in partes dividendam prius edocti, in scriptis suis posteris tradiderunt. Magiam et incantationem et veneficium Medi et Persae, vario tamen modo invenere. Magia est daemonum invocatio beneficorum ad bonum aliquod effluendum: sic Apollonis Tyanensis oracula ad bonum effectum data sunt. Incantatio invocatio est daemonum maleficorum circum sepulcra ad malum aliquod efficiendum; unde γοητεία nominatur ob genitus

Variae lectiones et notae.

⁷⁰ Zach. xiii, 2. ^{71, 72} I Cor. ix, ex Job. v, 13, et Ps. xciv, 41. ⁷³ Isa ii, 4. ⁷⁴ ad Graecos 1592 f. 6, 45 ἀνεγνώσκασαν τὰς. ⁷⁵ ἄν Th. 22. 6. τὰς δὲ π. cod. ⁷⁶ παρὰ βαρβάρων Th. ⁷⁷ μὲν Th. ⁷⁸ καὶ ἀστρονομίαν Th. ⁷⁹ οἰωνοσκοπήν ἐπ. πρῶτοι Th. ⁸⁰ X. δὲ ἦτοι Κύπριοι ἐξ. τὸ μαγεύειν B². ⁸¹ πρῶτοι λέγονται B. διὰ Ζωροάστρου ἐξ ὧν δευτέροις παρελήφαν B². ⁸² ὡς περ — σύστασιν G om. B² homoioteleuto.

et lamentationes quæ circa sepulcra fiunt; veneficium autem est quando ad amoris illecebram datur alicui lethale poculum. Similiter auguralis scientia complectitur avium inspectionem, alia divinationem ex iis quæ domi, quæ in via, quæ in manibus observantur; augurium quod ducitur ex palpitatione. Fit augurium per avium inspectionem, quando hac vel illa avi volante et vergente coram vel retro, dextra vel læva, dicunt: « Hoc vel illud contingit. » Fit augurium ex palpitatione, quando indicium ex palpitatione ducitur, verbi gratia, quando palpitavit dexter aut sinister oculus, vel humerus, vel semur, vel crus, vel quando pruritus in pede sentitur, aut aures tintillant, et dicunt: « Hoc vel illud accidit aut accidet. » Divinatio ex iis quæ domi spectantur locum habet, quando quæ domi contingunt indicans aliquis dicit: « Hoc accidit; » verbi gratia, in lecto apparatus mustela aut serpens aut mus, vel exhaustio est oleum, aut mel, aut vinum, aut cinis, vel stridor fit ligni, vel quidpiam aliud, et additur: « Hoc significat. » Divinatio ex iis quæ in via spectantur fit, quando quæ in via occurrunt aliquis enarrat dicens: « Si tibi obviam occurrat is homo, aut id portans, hoc tibi accidet. » Per inspectionem manuum divinatio fit, quando per extensionem manuum affirmantes dicunt: « Hoc illi fiet. »

Litteras porro a Phœnicibus inventas Græci dicunt, et a Cadmo in Græciam allatas; medicinam autem exercere Ægyptium Apim incepisse et Asclepiam hanc auxisse artem: quibus tamen omnibus Hebræi antiquiores sunt. Similiter alii aliter de dogmatibus disseruerunt. Enim vero alii visibilia creata, alii non creata, sed fortuita dixerunt esse; alii mundum universum animam vivificari, alii mente carere. Anaxagoras enim et Protagoras cum in Ægyptum venissent, et cum sapientibus Ægyptiis et Hebræis ibidem conversati essent, de iis quæ sunt cognitionem nacti sunt, et postea ipse Plato rite initiatus est, ut in suis Paralleliis dixit Plutarchus. Ægyptii ante alios soli et lunæ indiderunt nomina, solem Osirim vocantes, lunam Isim; quæ astra quod currentia viderent, deos a voce θείειν (quod est currere) appellaverunt, et iis sacrificaverunt. Ignem quoque Vulcanum, terram Cererem, humidam substantiam Oceanum, cupidinem Venerem et Amorem, iram Martem, ebrietatem

Α του Τυανέως θεσπίσματα ἐκ ἀγαθῶν γεγονόσιν ἢ δὲ γοητεία ἐπικληθεὶς ἐστὶ δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους τελουμένη ἐπὶ κακοῦ τινος σύστασιν ὄθεν καὶ γοητεία κέκληται ἀπὸ τῶν γοῶν καὶ τῶν θρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους γινομένων· φαρμακεία δὲ ὅταν διὰ τινος σκευασίας θανατοφόρου πρὸς φίλτρον δοθῇ τινι διὰ στόματος⁸¹. (10) Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνικῆς τὸ μὲν ἐστὶ ὄρνεοσκοπικὸν, τὸ δὲ οἰκοσκοπικὸν, τὸ δὲ ἐνόδιον, τὸ δὲ χειροσκοπικὸν, τὸ δὲ παλματαῖον⁸². Καὶ ὄρνεοσκοπικὸν μὲν ἐστὶ, ὅταν, πετομένου⁸³ τοῦδε ἢ τοῦδε ὄρνιθος ἐμπροσθεν ἢ ὀπισθεν, ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ νεύοντος, εἴπωσι· « Τόδε⁸⁴ ἢ τόδε συμβαίνει; » περὶ δὲ ἀλματικῶν⁸⁵ τὸ διὰ τῆς πάλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον, οἷον ἐπάληθ' ὁ δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὀρθοκλινὸς, ἢ ὁ ὦμος, ἢ μηρός, ἢ κνήμης, ἢ κνισμὸς ἐν τῷ ποδὶ⁸⁶ γέγονεν, ἢ πρὸς τὸ ὄσος ἤχος ἐγένετο, « Τόδε, φησι⁸⁷, συμβαίνει ἢ συμβήσεται; » οἰκοσκοπικὸν δὲ, ὅταν τὰ ἐν τῷ οἴκῳ συμβαίνοντα εἴπῃ⁸⁸ τις· « Τόδε συμβαίνει; » οἷον ἐν τῇ στέγῃ φανεῖ γαλή⁸⁹, ἢ ὕψος, ἢ μῦς, ἢ ἐκκενωθεὶς εἰλαιον, ἢ μέλι, ἢ οἶνος, ἢ τέφρα, ἢ τρισμα⁹⁰; γένηται ξύλου ἢ ἄλλο τι· « Τόδε προσηνύει; » ἐνόδιον δὲ, ὅταν ἐξηγήσεται τις τὰ ἐν τῇ ὁδοῦ ὑπαντῶντα λέγων· « Ἐάν σοι ὑπαντήσῃ τοιοῦτος ἄνθρωπος⁹¹ ἢ τόδε βαστάζων, τόδε σοι συμβήσεται; » χειροσκοπικὸν δὲ, ὅταν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν διατεινόμενοι⁹² εἴπωσι· « Τόδε αὐτῷ γενήσεται. »

(11) Καὶ τὰ μὲν γράμματα Φοίνικας εὐρηχέναι φασὶν Ἕλληνας, καὶ τὸν⁹³ Κάδμον ταῦτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα κομίσαι, Ιατρικῆς δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἄπειν ἔλεξαν ἄρξει καὶ τὸν Ἀσκληπιῶν⁹⁴ αὐξήσαι τὴν τέχνην, ὧν πάντων Ἑβραῖοι προγενέστεροι. (12) Οὕτω καὶ περὶ τῶν δογμάτων διαφερόμενοι^{95,96} διαφύρωσ' ἰδογμάτισαν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ ὀρώμενα γενητά, οἱ δὲ ἀγένητα καὶ ἐκ ταυτομάτων γενέσθαι· καὶ οἱ μὲν ἐμφύχον εἶναι τὰ πᾶν, οἱ δὲ ἀφυχον ἔφασαν. Ἀναξαγόρας γὰρ καὶ Πυθαγόρας, εἰς Αἰγύπτου ἀφικόμενοι καὶ τοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων⁹⁷ αὐτόθι σοφοὶ προσομιλήσαντες, τὴν περὶ τῶν ὄντων γνώσιν ἠκουίσθησαν, ὥσπερ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ Πλάτων ἐμύθη μᾶλλον, καθὼς ἐν τοῖς Παράλληλοις εἴπῃ Πλούταρχος. (12) Οὐ μὴν δὲ⁹⁸ ἀλλὰ καὶ θεοὺς Αἰγύπτιοι πρῶτοι τῶν ἄλλων τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὠνόμασαν, καλέσαντες τὸν μὲν ἥλιον Ὅσπριν, τὴν δὲ σελήνην Ἴσιν· ἅτε οὖν ὄρωντες αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ καὶ θέοντα, θεοὺς αὐτοὺς ἐκ τοῦ θείειν ἀνηγόρευσάν τε καὶ ἔθυσαν. Καὶ τὸ μὲν

Variae lectiones et notæ.

⁸¹ στόματος. Ὁρνεοσκοπικὸν ἐκ λέγεται ἐξευρηχέναι τοῦτο πρῶτος Τηλέγονος (quod codex in margine habet). Ὁμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνικῆς Β⁹. ⁸² τὸ δὲ παλματικόν Β⁹. ⁸³ πετωμένου ὄρνιθος Β⁹. ⁸⁴ τόδε συμβαίνει ἢ τόδε Β⁹. ⁸⁵ τὸ δὲ παλματικόν? — ἀλματικὸν δὲ τό Β⁹. ⁸⁶ ἐν τῷ ποδὶ κνησμὸς Β⁹. ⁸⁷ φησι, συμβήσεται, Β⁹. ⁸⁸ εἴπῃ I. εἴποι Β⁹, εἴπει cod. ⁸⁹ φανῆ γαλή II. ⁹⁰ πρισμὸς ξύλων (ξύλ. cod.) ὕπαντήσῃ Β⁹. ⁹¹ βαστάζων ἢ τόδε συμβήσεται σοι τόδε Β⁹. ⁹² διατεινόμενος Β⁹. ⁹³ καὶ τὸν οἰμ. Β⁹. ⁹⁴ προδιαφερόμενοι Β⁹. ⁹⁵ Οὐ μὴν δὲ I. Οὐ μὴν (4b) δὲ.

πῦρ Ἡφαιστον, Δῆμητραν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὴν ὄγρην οὐσίαν Ὠκεανὸν ἐπέθεσαν· καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν Ἀφροδίτην καὶ Ἐρωτα κεκλήκασιν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν μέθην Διόνυσον, τὴν δὲ κλοπὴν Ἑρμῆν, καὶ τὴν φρόνητιν Ἀθηνᾶν, καὶ πάλιν Ἡφαιστον τὰς τέχνας, ὡς περὶ συνεργῶν⁸⁸ κεκρημένον· τοσοῦτον γὰρ ταῖς αἰσχροῖς ἐδουλώθησαν ἡθοναῖς, ὡς καὶ τὸν τράγον διὰ τὴν εἰς τὰς μίξεις μανίαν θεὸν ὁμολογῆσαι καὶ θῦσαι. Μενόδησι οἱ δὲ τοῦτον διαφερόντως ἐτίμησαν, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις αἱ ἄλλαι πόλεις θεολογίας τινὰς ἀνέφερον. Ἔσεθον δὲ καὶ Μεμφίται τὸν ταῦρον, καὶ Λυκοπολίται τὸν λύκον, καὶ Κυνοπολίται τὸν κύνα, καὶ ἄλλοι τὸν αἰλουρον, καὶ ἕτεροι τὸν κροκόδειλον. (13) Οὐκοῦν πρῶτοι θεοὺς ὠνόμαζαν⁸⁹ οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες, ὅφ' ὧν Ἕλληνας παρελήφασιν ἥλιον καὶ σελήνην, ἀστέρας τε καὶ οὐρανὸν, καὶ γῆν, καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα προσκυνήσαντες, ὡς θεοὺς ἐλάτρευσαν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ τοὺς εἴ τι δεδρακότας ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθήσαντας ὡς τὸν Ἡρακλῆα γενναῖον καὶ ἀνδρεῖον ἐθεοποίησαν Ἕλληνας, καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεὸν τελευτήσαντα⁹⁰ προστηγόρυσαν· καὶ οὐ μόνον τοὺς μουσαραῖς πράξεις ἀλόντας ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας

A Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minervam et rursus Vulcanum artes nominaverunt, quippe qui igne uteretur. Adeo enim turpibus servierunt voluptatibus, ut hircum, ob effrenam voluptatem, deum profiterentur, eique sacrificarent. Hunc autem Mendesii præcipue coluerunt; nam aliæ urbes aliis animantibus cultum divinum exhibebant. Memphitæ quidem taurum, Lycopolitani lupum, Cynopolitani canem, alii felem, alii crocodilum venerabantur. Priores igitur deos nominaverunt Ægyptii et Phœnices, ex quibus Græci acceperunt solem, lunam, stellas, cælum, terram cæteraque principia adorantes, et tanquam diis cultum iis exhibentes. Postea vero Græci et illos qui se beneficos, aut in præliis strenuos præbuerant, verbi gratia, validum et strenuum Herculem, divinis decoraverunt honoribus, et Asclepium, ob artis medicæ scientiam, post mortem deificaverunt. Et non solum illos qui aliquid boni egerant, sed etiam impudicitia et scelerum convictos viros et feminas venerati sunt et divino cultu prosecuti.

ἀγαθὸν τι δράσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσελείαις καὶ ἐσθιάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν.

Z. Περὶ τῶν θεοποιησάντων Ῥωμαίων.

VII. De apotheosi apud Romanos.

Ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι μεμαθηκότες τοὺς ἰδίους βασιλεῖς, μετὰ θάνατον ἐθεοποίησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἐννόμως βεβασίλευκούς⁹¹ καὶ 55 τοῦ δικαίου πεφροντικότες⁹², ἀλλὰ καὶ τοὺς τυραννικῶς καὶ ἀδίκως⁹³ τε καὶ παρανόμως τὴν ἀρχὴν ἰθύναντας. Καὶ γὰρ Νέρωνα⁹⁴ πᾶσαν ἰδίαν ἀκολασίας καὶ παρανομίας κατὰ κόρον μετεληλυθότα, καὶ Δομιτιανὸν, καὶ Κόμοδον καὶ γε ἄλλους μαιφόνους καὶ λαγνιστάτους ἀνδρας τῶν τῶν σφετέρων θεῶν καταλόγῳ συνέταξαν. (2) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς πᾶμπαν ἡρώδους δαίμονας ἐθεοποίησαν, παρ' ὧν καὶ τὰς γοητείας καὶ μαγανείας μεμαθηκότες, πονηραῖς κακοτεχνίαις, θυσίαις καὶ τελεταῖς αὐτοῦ ἐτίμησαν, οὐδ' ἡμεῖς ἐκ διαμέτρου βδελυττόμεθα δικαίως ἄγαν ὡς θεομισεῖς καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως προσέβουους.

C Romani, a Græcis elocti, imperatores suos post mortem inter deos retulerunt, et non eos tantummodo qui legitime imperaverant et justitiam coluerant, sed illos quoque qui tyrannice et injuste impieque imperio præfuerant. Neronem enim, qui omnem incontinentiæ et impietatis modum insolenter excesserat, Domitianum, Commodum, et alios homicidas et libidinosissimos homines eorum suorum catalogo ascripserunt. Quin inno et sceleratissimos dæmones pro diis habuerunt, a quibus incantationes et veneficia edocti, pessimis maleficiis, sacrificiis et mysteriis ipsos coluerunt, quos nos e contra tanquam Deo invisos et æternis supplicii deputatos abominamur

D Ἐπειδὴ δὲ καὶ δαιμόνων ἐμνήσθη, προδργου οἶμαι καὶ περὶ τούτου, ἅγε δὴ δοξαζομένων παρὰ τῶν ἑλεεινῶν καὶ τοῦ ἀσθέστου πυρὸς ἀξίῳ διασαφῆσαι. Τὸν γὰρ τούτων ἀρχόντα Σατανᾶν τὰ θεῖα προσαγορεύουσι λόγια, δηλοῖ δὲ τοῦνομα τὸν ἀποστάτην κατὰ τὴν φωνὴν τῶν Ἑβραίων. ὀνομάζει δὲ αὐτὸν Διάβολον ὡς τὸν θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπου; συκοφαντοῦντα καὶ αὐτοῖς δὲ (5*) τοῖς ἀνθρώποις

D Quoniam dæmonum mentionem feci, non alienum puto de illis disserere, qui a miseris et æterno igne dignis glorificati sunt. Horum principem Satanam divina nominant oracula, cujus nomen apostata Hebraice interpretatur; diabolus etiam dicitur utpote qui Deum apud homines calumniatur, et inter homines ipsos lites et contentiones seminat. Hos non malos ab initio a Deo universorum creatos

Varia lectiones et notæ.

⁸⁸ συνεργῶν? ⁸⁹ ὠνόμασαν οἱ Ἀ. I. ὠνόμασαν Αἰγύπτιοι eod. ⁹⁰ τελευτήσαντα I. τελευτήσαντα. ⁹¹ βεβασίλευκός B¹. ⁹² φρονήσαντα; B¹. ⁹³ καὶ ἀδ. τε καὶ π. om. B¹. ⁹⁴ Νέρωνα καὶ Δομιτιανόν?

esse dicimus, nec talem sortitos esse statum, sed depravatione mentis a melioribus ad pejora cecidisse sponte et libere; et his non contenti bonis quæ a Creatore acceperant, imo majora appetentes, superbia intumuisse, et ab antiquitus data gloria decidisse: deinde adversus homines, ad imaginem Dei creatos, rabie actos esse, et contra eos bellum suscepisse. Porro Creator, ex una parte, bonorum angelorum custodia servavit hominum genus, ne vi et tyrannica potestate mans et impune invadens, quos præ invidia oderat, temere diabolus perderet; ex altera parte, certaminis discrimen non impedivit, ut optimos lucta ostenderet, et fortitudinis exemplaria fierent. Quæ de causa violentum illius impetum tanquam exitialem per angelorum custodiam compescuit, cogitationum autem est assensus certamini, ut strenuos dignos coronis ostenderet, neque ipse istum ad æmuli conditionem sorte delegit, sed ad opus suum istius malitia usus est, quemadmodum medici vi-peris ad morbos pellendos.

ἀποκληρώσας, ἀλλ' 56 εἰ; δέον τῆ; ἐκείνου πονηρίᾳ^α χρησάμενος, ὡς περ εἰ ἱατροὶ ταί; ἐχίδνας εἰ; ἀπαλλαγὴν νοσημάτων.

Porro quoniam Græci apostolos et nos barbara lingua loqui aiunt, sciunt nobismetipsis Græcos omnes Seythas videri: hoc enim Paulus demonstravit dicens: « Si ergo nesciero virtutem vocis, C ero ei qui loquitur barbarus. » Revera quemadmodum Græcis Illyrii et Pæones et cæteri barbarice loqui videntur, sic his et similibus quicumque Græcorum artificiosam disputationem et garrulitatem percipere nequeunt, ipsi barbari videntur esse. Eundem sensum omnis lingua habet; eadem enim omnium hominum natura, et experientia magistra. Enimvero invenire est etiam apud Barbaros artes et scientias et in bellis virtutem, et inter ipsos quidam acutiorem Græcorum disciplinam ac loquacitatem sermonis brevitate superant. Quod testificantur Persæ et veteres historici, et si quis nunc legatus, aut dux, aut mercaturam exercens cum eis conversaretur, peritiam eorum et malignitatem utique experiretur. Dicunt enim eos acute percipere sermonum versutias et dolos, et paucis verbis subigere eos qui ante disseruerunt. Magis enim etiam ratiocinandi vim habere dicuntur et idonei esse ad facile solvendum ab aliis nēxa, et proverbiiis uti et ænigmatibus disertissimis; non enim philosophicis et rhetoricis imbuti sermonibus, naturam solam habebant magistræ. αἰνίγμασιν· οὐ γὰρ δὴ ποῦ φιλοσοφικοῦς ἢ ρητορικοῦ; διδάσκαλον.

Variæ lectiones et notæ.

^α ἀρκεσθέντας — ὄρεχθέντας? ^β διαφθερεῖ εἰ δειξέι εὐδ. ^γ τῆν. ^δ πονηρίαν cml. εἰ subscr. ^ε 1 Cor. xiv. 11. ^ς σοφώτεροι? ^ζ πρὸ Ἡεσῶν vel. Πέρσαις:

ἔξιν πρὸ; ἀλλήλους καὶ μάχην ἐμβάλλοντα. Τούτους ἡμῖς οὐ πονηροῦ; ἐξ ἀρχῆ; παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ἔλων δημιουργηθῆναι φαμὲν, οὐδὲ τοιάνδε ἔξιν λαχεῖν, ἀλλὰ τῇ παρατροπῇ τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἀμεινόντων εἰς τὰ χεῖρονα πασεῖν αὐθαίρετως καὶ αὐτεξουσίως, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ πεποιηκότος παρασχεθεῖσι οὐκ ἀρκεσθέντας^α, ἀλλὰ μειζόνως ὄρεχθέντας, εἰσδέξασθαι μὲν τοῦ τύφου τὸ πάθος, ἐκπεσεῖν δὲ τῆς ἀρχῆθεν δοθείσης τιμῆ;· εἶτα κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὡ; εἰκόσι θεῖα τετιμημένων λυτῆσαι καὶ τὸν κατ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι πλεῖστον· τὸν δὲ ποιητὴν τῇ μὲν τῶν ἀγίων ἀγγελῶν ἰπιστασίᾳ φρουρησῆαι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅπως μὴ βίξ καὶ τυραννίδι χρώμενος ἀοράτως ἐπιῶν, οὗ; διὰ φθόνον ἐμίσησεν, ἀεὶως διαφθεῖρη^β· τὴν δὲ ἀγωνιστικὴν οὐκ ἐκώλυε μάχην, ἵνα δείξῃ τοῦ; ἀρίστους ἢ πάλῃ καὶ γένωνται ἀνδραγαθῶν ἀρχέτυπα· οὐ δὴ εἴνεκα τὴν βίαταιν ἐκείνου προσβολῆν ὡ; δλίθριον διακωλύσας τῇ τῶν ἀγγελῶν φρουρῇ, τῇ τῶν λογισμῶν συνεχώρησεν ἀγωνίᾳ, ὅπως τοῦ; ἀξιολογικοῦ; ἀποφήνῃ ἀξίους τῶν στεφάνων, οὐκ αὐτὸ; ἐκεῖνον εἰς ἀντιπάλου τάξιν χρησάμενος, ὡς περ εἰ ἱατροὶ ταί; ἐχίδνας

(3) Ἐπαι εὖν βαρβαροφώνους Ἑλληνας τοῖς ἀποστόλους καὶ ἡμῖς ἀποκαλοῦσιν, ἴστωσαν ὡ; καὶ ἡμῖν πάντες Ἑλληνας στυθίζουσιν· τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐτόλμασε φάσκων· « Ἐάν μὴ γινῶ τὴν ἐννομιῆς φωνῆς, ἴσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος· » τῷ ὄντι γὰρ ὡς περ τοῖς Ἑλλήσιν Ἰλλύριοι, καὶ Παῖοντες, καὶ ἄλλοι βαρβαρίζουν δοκοῦσιν, οὕτως ἐκαίνο; καὶ τοῖς τοιούτοις ὄσοι τῆς Ἑλλάθε; καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τεχνολογίας καὶ στωμυλίας ἐπαίτιν οὐ δύνανται, βάρβαροι δοκοῦσιν εἶναι. Ὅτι δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει πᾶσα γλῶσσα διένοισιν, μία γὰρ ἡ πάντων ἀνθρώπων φύσι; καὶ ἡ πῖρα διδάσκαλος· Ἔστι γὰρ εὐρεῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις τέχνας καὶ ἐπιστήμα; καὶ τὰ; ἐν καλέμοις ἀνδραγαθίας ἐκ περιουσίας, ἐνιο; δὲ τούτων καὶ σοφώτερον^α τὴν Ἑλλήνων παιδείαν καὶ πολυλογίαν βραχυλογίᾳ νικῶντες. (4) Τοῦτο γὰρ δὴ καὶ Πέρσαι; μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ συγγραφῆ; καὶ εἰ τις νῦν κρεσθευτῶν ἢ στρατηγῶν ἢ ἐμπορίαν τινὰ μετιῶν συνεγένετο, καὶ κειρίρατο καλῶ; τῆς ἐκείνων ἀγχινολίας καὶ πανουργίας· Θεοὶ γὰρ αὐτοῦ; ἐξέως νοεῖν τὰ; τῶν λόγων πλοκά; τε καὶ κλοπά; καὶ ἐπικρύψαι; καὶ ἄλλα φθεγγομένους νικῶν τοῦ; προβαλεγομένους· καὶ γε ξυλλογιστικῶ; ἄγαν εἶναι διαβεβαῖονται, καὶ διαλύειν ἱκανοῦ; τὰ; παρ' ἑτέρων κλειόμενα βρόδιως, καὶ παροιμίαι; κερῆσθαι σοφωτάται; καὶ ἐνετρυφήσαν λόγοι; ἀλλὰ τὴν φύσιν μόνην εἶχον

(5) Τούς δὲ Γίνδεις καὶ τούτων πολλῶ σοφωτέρους λέγουσιν εἶναι καὶ ἐντρεχεστέρους. (6) Καὶ (5^b) οἱ παρ' ἡμῖν δὲ νομάδες καὶ πρόχωροι, τούς Ἰσμαηλίτας φημί, τούς ἐν ταῖς ἐρήμοις βιοτεύοντας καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἐπισταμένους, ἀγγινοῖα πολλῇ, συνέσει τε καὶ πολυπειρίᾳ κοσμοῦνται, καὶ διάνοιαν ἔχουσι καὶ πανουργίαν ὀξύτατην, ὅτι μάλιστα ξυνοδεῖν τάληθές δυνάμενοι ¹⁰ καὶ διελέγξαι τὸ ψεῦδος καὶ διακρίναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. (7) Περὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων περιττὸν οἶμαι λέγειν· καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πρῶτοι κρεῖττους εἶναι τούτους ἔφασαν **57** τῶν ὀνομαστοτάτων γεγενημένων παρ' Ἑλλήσιν. (8) Ῥωμαῖοι δὲ καὶ ποιητῆς ἔσχον καὶ συγγραφέας καὶ ῥήτορας, ὡς φασὶν οἱ ταύτην κάκεινην ἡσχημένοι τὴν γλῶτταν· καὶ πυκνότερα καὶ δεινότερα τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι τὰ τούτων ἐνθυμήματα καὶ συντομωτέρας ἅμα καὶ βαθυτέρας τὰς γνώμας. (9) Ταῦτα λέγων ¹¹, οὐ τὴν Ἑλλάδα σμικρῶν φωνῆν, οὐδὲ ἐναντία γε αὐτῇ ¹² παραδείγματα παρέχων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ μεγαλαυχούντων συστῆλλον τὴν γνάθον ¹³ καὶ τὴν ὄφρυν καταστῶν, καὶ διδάσκων μὴ κωμωδεῖν γλώσσασαν ἀληθείᾳ ¹⁴ λεμπρομένην, μηδὲ βρονθῦεσθαι ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ γεγυμασμένοις.

II. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου.

Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ μὲν ἀτομά τε καὶ ἀμερῆ σώματα προσηγόρευσαν διὰ τὸ ἀπαθές ἢ σμικρὸν ἔσθαι, ἅτε μὴν νῦν ¹⁵ τομῆν καὶ διαίρεσιν διέσασθαι μὴ δυνάμενον. Οὕτω γὰρ καλοῦσιν ἐκείνοι τὰ λεπτότατα καὶ σμικρότατα σώματα, ἃ διὰ τῶν φωταγωγῶν εἰσβάλλων ὁ ἥλιος, δείκνυσιν ἑαυτὸν ἄνω καὶ κάτω παλλόμενον.

Οἱ δὲ τύχην καὶ εἰμαρμένην ἐδόξασαν· καὶ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναγκαστικὴν δύναμιν εἶπον εἶναι καὶ τῆς ὕλης κινητικὴν, τὴν δὲ τύχην ὁ Πλάτων αἰτίαν ἔφη κατὰ συμβεθερῆς γινομένην ἢ ἐξέμπωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. (2) Καὶ γοῦν Δημόκριτος περὶ τούτου οὕτως εἶπεν· ¹⁶ « Καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐκ Θεοῦ πάντες ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς εἰμαρμένης καὶ τύχης καὶ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων σωμάτων, καὶ προδήλως φερομένων, ἄνω καὶ κάτω παλλόμενων καὶ περιπλεκόμενων τε καὶ δισταμένων καὶ περιφερομένων ἐξ ἀνάγκης. » ἀφ' ὧν οὐ μόνον πλοῦτον καὶ πένιαν, καὶ ὑγίειαν, καὶ νόσον, καὶ δουλείαν, [καὶ] ἐλευθερίαν, καὶ πόλεμον, καὶ εἰρήνην διανέμειν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀποκληροῦν ἔφη. (3) Καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄλλας δοξάζονται ἀντιπρατάξαντες ¹⁷ διὰ τὸ ἀσύμφωνον καὶ ἀκατάλληλον **58** τῶν τῆνικαῦτα δογμάτων καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων

Gindes multo etiam sapientiores et solertiores illis esse dicuntur. Et apud nos nomades et rustici populi, Ismaelitas dico, qui in desertis vitam agitant, nihilque ex Græcorum scriptis legerunt, solertia magna et intelligentia et multa ornantur experientia, iudicium tamen habent et calliditatem acutissimam, quippe qui maxime verum percipere et discernere mendacium, et bonum a malo dijudicare possunt. De Ægyptiis loqui superfluum duco; etenim præcipui inter philosophos dixerunt illos celebratissimis Græcorum antecire. Romani quoque poetas habuerunt et historicos et rhetores, ut dicunt ii qui in ipsorum exercitati sunt lingua. Plura et graviora esse horum argumenta quam Græcorum, et breviores magisque reconditas habere sententias asserunt. Hæc dico non Græcam immuniens linguam, nec opposita ei documenta tradens, sed ut eorum qui de illa se jactant, buccas et supercilium contraham, altos spiritus reprimam, docendo non deridendam esse linguam veritati inservientem, neque ornatis et variis sermonibus, sed veritati consentaneis gloriæ suæ consulentem, μὲν ἐπὶ λόγοις κομφοτικῇ τέχνῃ πεποιτημένοις,

VIII. — De Platone philosopho.

Ideo quidam atomos et individua corpora cognominaverunt, quia minuta nimis sensibus non subjacent, utpote quæ sectionem et divisionem subire nequeunt. Sic enim vocant hi subtilissima et minutissima corpuscula quæ per fenestras sol immittit, sursum et deorsum agitata.

Alii vero fortunæ et fato confisi sunt: fatum quidem necessitatis vim esse, materiam movendi facultate præditam dicentes, Plato autem fortunam causam fortuitam naturæ aut voluntatis dixit. Et vero Democritus de hoc sic loquitur: « Etenim quædam ex Deo omnes habemus, quædam vero ex fato et fortuna, et minutissimis illis corpusculis, perspicue, sursum et deorsum vibratis, circumplexisque et distinctis, et ex necessitate circumlatis, » quæ non solum divitias et paupertatem, sanitatem et morbum, servitutem et libertatem, bellum et pacem distribuere, sed etiam virtutem aut malitiam unicuique largiri disit. Et quia alii adversus alios opiniones opposuerunt, et quasi instructa acie dimicaverunt, propter absontiam et diversitatem doctrinarum, quæ tunc erat, glorificantur; jure vero alii aliorum falsas diremerunt

Varie lectiones et notæ.

¹⁰ δυναμένοις cod. ¹¹ λέγων? ¹² αὐτῇ cod. ¹³ γνάθον cod. ¹⁴ ἀληθ. cod. ¹⁵ νῦν om. cod. ¹⁶ Diog. L. ix, 49. ¹⁷ ἀντιπροσταξ. cod.

sententias. Falsum enim non veritatis solius inimicum est, sed etiam sui ipsius ex natura sua; veritas autem sibi metipsi consona est, falsumque solum habet oppositum. Unde alii quidem mentem sui juris esse dixerunt, omninoque posse ex arbitrio malos sanare affectus; alii vero illam necessitati et fato servire declaraverunt, et ex cæli circumstante gravitate et astrorum conjunctione pendere.

Plato contra oppositam illi de anima docuit sententiam; dixit enim liberam illam esse et affectuum dominam, sicut ostendit in *Legibus*: « Vincere seipsum, omnium victoriarum præcipua est et optima; vinci autem a seipso, turpissimum est et pessimum. » — « Novimus enim affectiones illas, tanquam nervos aut funiculos in nobis insitos, nos trahere, obnixasque nos invicem retrahere ad contrarias oppositasque actiones: ubi invicem divulsæ distractæque virtus et vitiositas jacent. Sic enim ratio edicit, unam tractionum illarum semper esse sequendam, neque illam relinquendam unquam, sed hac omnibus nervis obnitendum esse: hunc enim esse illius rationis ductum. » Demonstratum est igitur voluntati animæ boni et mali divisionem a Creatore assignatam esse, et uno verbo rerum illarum quæ invicem pugnant. Hæc quidem ille. Hi vero qui illa in honore habuerant oppositam parturierunt sententiam; non enim veritatem discere cupiebant, sed vanæ gloriæ et æmulationi servientes, novarum opinionum inventores dici gestiebant, ideoque magnum substituerunt errorem, dum recentiores antiquorum doctrinam, omni pudore abjecto, pervertunt. Enimvero miser ille Aristoteles vivo adhuc Platoni propalam et impudenter obstitit, et contra Academiam bellum suscepit, neque doctrinam habuit in pretio, qua ambitiose fructum ceperat, neque celebratissimi viri gloriam veneratus est, nec robur in dicendo tenuit, sed superbe et impudenter vesanus hic adversus illum stetit, non meliorem sed multo pejorem doctrinam proferens. Ille enim animam dixerat in tres partes divisam et immortalem formaque Deum referentem, hic autem mortalem dixit et temporaneam: ille Deum dixerat cuncta prospicere, hic terram, si traditioni fides, Dei cura privavit. Dixit enim quæ usque ad lunam sunt a Deo dirigi, cætera autem

Α μαγεσάμενοι δόξας, εικότως καταλελύκασιν ὡς ψευδεπιπλάστους· ἐπειδὴ τὸ μὲν ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πολέμιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ αὐτοῦ πέφυκεν, ἢ δὲ ἀλήθειαν ζυμψωνον ἑαυτῇ, καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος ἀντικείμενον. Ὅθεν οἱ μὲν αὐτοκράτορες τὸν νοῦν εἶπον εἶναι καὶ ἔγαν δύνασθαι¹⁸ (6^a) κατ' ἐξουσίαν τὰ πάθη θεραπεύειν, οἱ δὲ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ εἰμαρμένης ἀπέφηναν δοῦλον· καὶ [ἐκ]¹⁹ τῆς τοῦ οὐρανοῦ περιδινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀστρῶν ζυμώδου τὰ; τούτου πράξεις καὶ ἐνεργεία; ἡρτησθαι.

¹⁸ (4) Ὁ δὲ γε Πλάτων τὴν ἐναντίαν τούτου²¹ περὶ ψυχῆς ἐξεπαίδευσε δόξαν, ἐλευθέραν αὐτὴν καὶ δέσποιναν τῶν παθῶν εἶναι φήσας²², ὡς περὶ δηλῶν ἐν τοῖς *Νόμοις* ἔφη· « Τὸ μὲν νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττάσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ αἰσχιστόν τε καὶ κακίστον. » « Ἴσμεν γὰρ²³, ὅτι τὰ πάθη ταῦτα²⁴ ἐν ἡμῖν, οἷον νεῦρα ἢ μῆρινθοί²⁵ τινες ἐνοῦσαι²⁶ σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν, ἐναντῖαι γε οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μίᾳ γὰρ φησὶν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἔλξεων ἐπομένων²⁷ ἀεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον²⁸ ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν. » Ἀποδέδεικται οὖν ὡς τῇ βουλῇ τῆς ψυχῆς ἀπένειμεν ὁ ποιητὴς τὴν τῶν κρείττωνων καὶ χειρόνων διαίρεσιν καὶ ἀπλῶς ἔριν καὶ μάχην ἔχοντες²⁹. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα³⁰.

(5) Οἱ δὲ ἐκεῖνα πρᾶσθεύοντες ἐναντίαν δόξαν³¹ ὄδωον· οὐ γὰρ τάληθες μαθεῖν ἐπεθύμησαν, ἀλλὰ κενοδοξία καὶ φιλοτιμία δουλεύσαντες καινῶν εἰρεταὶ κληθῆναι δογματῶν ἐπεπόθησαν, ὅθεν καὶ τῆς πολλῆς ὑπέστησαν πλάνην, τῶν ὑστερον ἐπιγενομένων ἀνατρεπόντων ἀναιδῶς³² τῶν πρᾶσθευτέρων τὰς δόξας. Καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τάλας ἐτι ζῶντι Πλάτωνι προφανῶς τε καὶ ἀναισχύντως ἀντιπαρετάξατο καὶ τὸν τῆς Ἀκαδημίας ἀνεδέξατο πόλεμον· καὶ οὕτε τὴν διδασκαλίαν ἐτίμησεν, ἢς φιλοτιμῶς ἀπέλαυσεν, οὕτε τοῦ πολυθρυλλήτου ἀνδρὸς ἠδέσθη τὸ κλέος, οὕτε³³ 59 τὸ ἐν λόγοις ἔδεισε³⁴ κράτος, ἀλλὰ ὑπερηφάνως καὶ ἀπρηθριασμένως³⁵ ὁ ἐμβρόντητος πρὸς αὐτὸν ἀντέστη, οὐκ ἀμεινοσιν ἐκείνῳ, ἀλλὰ πολλῶ³⁶ χείροσι χρῆσάμενος δόγμασιν. Καὶ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν ἐκείνου εἰπόντος τριμερῆ καὶ ἀθάνατόν τε καὶ³⁷ θεοειδῆ, αὐτὸς θνητὴν ἔφη καὶ ἐπίκαιρον· καὶ τὸν Θεὸν εἰρηκότος³⁸ ἐκείνου προμηθεῖσθαι τῶν πάντων, οὗτος τὴν γῆν, ὅσον ἤκεν εἰς λόγους, τῆς θείας κτῆσεως

Varia lectiones et notæ.

¹⁸ δύνασαι καὶ κατ' B¹. ¹⁹ ἐκ om. B¹. ²⁰ ἡρτησθαι cod. — ἡρτῆσθαι B¹. ²¹ τούτοις B¹, τούτῳ cod. ²² φήσας. ²³ τόδε δὲ l. I. 644 E ²⁴ τ. τὰ π. Pl. ²⁵ σμίρυνθοι cod. ²⁶ ἐνοῦσαι cod. ²⁷ ἐπομένῃν cod. συνεπομένων Pl. ²⁸ ἀπολειπόμενῃν ἐκείνοις — μέτροις cod. ²⁹ ἐγόντων? ³⁰ Καὶ ὁ μὲν οὕτως Ὁ δὲ οὕτως πρᾶσθεύων? B¹. ³¹ κενοδοξίαν καὶ φιλοτιμίαν cod. ³² ἀναιδῶν cod. e compendio ἀναιδῶν — ἀναιδῶν B¹, ἀναιδῶν cod. — ζῶν καὶ πλ. B¹. ³³ ἔδεισε cod. ³⁴ ἀπρηθριασμένως ὁ ἐμβρόντητος πρὸς οὐρανόν B¹. ³⁵ πολλῶ μᾶλλον χείρονος δόγμασιν ὡς ἀπεφάνθη. Καὶ B¹. ³⁶ τε καὶ φωτισεῖδῃ καὶ θεοειδῇ οὕτως θν. B¹. ³⁷ α ῥη ὅτι: μὲν ἐκ. B¹.

νίας ἐστέρησε ³⁸ τὰ γὰρ δὴ μέχρι σιλήνης Ἰουλιανῆ A fato et sorte regi, et ex cogente necessitate acci-
 ἔφη τὸν Θεὸν, τὰ δὲ γε ἄλλα ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην dēdere cuncta unicuique; istoque errore generans
 τετάχθαι καὶ τύχην καὶ κατὰ τὴν βίαϊαν ἀνάγκην homicidas, effractores, scortatores, ad subver-
 ἐφίστησιν ἐκάστῳ. Καὶ ταύτη παραγνώμη ³⁹ ποιῶν tendendum magistrum, impietatis species et alia per-
 τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ πόρνους ⁴⁰, τὰ multa monstra improbus hic impie et audacter
 τῆς παρανομίας εἶδεν, καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα πρὸς effutit.
 ἀνατροπῆν ⁴¹ ὁ δεῖλαιος τοῦ διδασκάλου δυσσεβῶς τε καὶ τολμηρῶς ἐτεροτολόγησεν.

(β) Ὁ τοίνυν σοφώτατος Πλάτων θεολογῶν ἔφη·
 « Τί τὸ ὄν (μὲν) ⁴² αἰεὶ γένεσιν εἰ οὐκ ἔχον, καὶ ⁴³
 τὸ γιγνόμενον μὲν αἰεὶ, ὄν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοή-
 σει ⁴⁴ μετὰ λόγου περιληπτὸν αἰεὶ, κατὰ τὸ αὐτὸ ὄν, τὸ
 δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ ⁴⁵ δοξαστὸν ⁴⁶, (β) γιγνόμενον ⁴⁷ μὲν
 καὶ ἀπογιγνόμενον, ὄντως ⁴⁸ δὲ οὐδέποτε ὄν. » Ταῦτα
 δὲ πάντα μέρος χρόνου, τὸ ἦν καὶ ἔσται· ἃ δὴ φέ-
 ροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν αἰδίου οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς·
 λέγομεν γὰρ δὴ· ὃ ἦν, ἔστι· ⁴⁹ τε καὶ ἔσται, τί δὲ τὸ
 ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ
 ἦν καὶ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὖσαν πρέ-
 πει ⁵⁰ λέγεσθαι, τὸ δὲ αἰεὶ καὶ καθ' αὐτὸν ὄν ἀνακι-
 νήτως ⁵¹, οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύτερον προσ-
 ἕκει λέγεσθαι· καὶ γὰρ τὸ αἰεὶ ὄν καὶ προὐν γενέ-
 σεώς ἐστὶν ἀπάσης ὑπέρτερον, τὸ δὲ γενόμενον ⁵²
 καὶ ἀλλοιώσεις πολλὰς δεχόμενον, εἰκότως ἔφησεν
 οὐδέποτε εἶναι ⁵³. Καὶ πάλιν ὁ Πλάτων φησὶν ⁵⁴·
 « Ἀγαθὸς μὲν ὁ Θεὸς τῷ ὄντι γε καὶ λεκτέον, αἴτιος
 τῶν ἀγαθῶν, τῶν δὲ κακῶν ἀπάντων ἀναίτιος. »
 Ταῦτα οὖν περὶ ⁵⁵ τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ καὶ περὶ
 τῆς ἡμῶν αὐτεξουσιότητος ἐδίδαξε καλῶς ὁ Πλάτων
 φρονεῖν καὶ δοξάζειν· καὶ τοὺς κακῶν αἰτίων τὸν
 Θεὸν λέγοντας ἐξελαύνειν ἐκέλευσε, καὶ ἀνόσιον
 εἶναι τόνδε τὸν λόγον φησὶ καὶ ἀξύμφορον ἡμῖν καὶ
 ἀσύμφωνον ἑαυτῷ. Οὐκοῦν εἰ ἀγαθὸς ὁ Θεός, ὡσπερ
 60 δὴ καὶ ἀγαθὸς, οὐκ ἂν ἄρα κακῶν αἴτιος γένοιτ'
 ἂν. Εἰ δὲ ἀναίτιος τῶν γενομένων κακῶν, κακὰ δὲ
 κυρίως ὀνομαζόμενα οὐ τὰ παρὰ πολλῶν ὀνομάζειν
 φίλον τισὶν, ἀλλὰ κακίαν, ἀκολασίαν καὶ τὰς ἄλλας
 παρανομίας τὰς ὑφ' ἡμῶν αὐτεξουσιῶς τοιμωμέ-
 ναι· ἡμεῖς γὰρ τοῦτων ἄρα αἴτιοι, καὶ οὐχ ὁ τάναν-
 τία νομοθετήσας Θεός· ὅπερ δηλοῖ αὖθις ὁ Πλάτων
 ἐν τοῖς Νόμοις, καὶ δεικνύς ἡμῖν τὸν τῶν ὄλων πρῶ-
 ταν, τῶν τοῦ παντὸς οἰάκων ἐπειλημμένον, φησὶν·
 « Ὁ μὲν δὴ Θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν
 καὶ τελευτὴν καὶ μεσότητα ⁵⁶ τῶν ἀπάντων ἔχων,
 εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ
 δὲ αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ ὀρθίου
 νόμου ⁵⁷ τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσῃν μέλλων
 ἐχόμενος ⁵⁸ ξυνέπεται ταπεινῶς, ⁵⁹ κεκοσμημένος· ὁ

Porro sapientissimus Plato, de Deo disserens,
 dicit : « Quid est id quod semper est, ortum autem
 non habet, et quid est id quod semper renascitur,
 nunquam vero existit? Unum, quod semper idem
 est, cogitatione comprehenditur rationabiliter,
 alterum quod, nunquam revera existens, nascitur-
 que et moritur, irrationali sensu percipitur meram-
 que opinionem gignit. » Hæc autem omnia, quod
 erat et quod futurum est, pars temporis; erramus
 autem nec bene dicimus cum hæc ad perpetuam
 existentiam transferimus; dicimus enim, quod
 erat et est et in futurum erit, sed si vera dicere ve-
 linus dicere convenit : Erat et futurum est, de ea
 re que in tempore ortum habet dici convenit : quod
 autem semper et immutabiliter in se est, neque
 recentius neque antiquius dici decet. Quod enim
 semper est et ante est, ultra omnem ortum est ;
 quod autem factum est, et immutationes multas
 recipit, jure dixit nunquam esse. Rursus dicit
 Plato : « Bonus quidem Deus revera est dicendus
 causa bonorum, nullius autem mali auctor. » Hæc
 porro de Deo creatore et de nostro libero arbitrio
 docuit Plato sentienda et laudanda, et eos qui dicunt
 Deum mali auctorem expelli jubet, idque verbum
 impium esse declarat et nobis noxium et sibi ipsi
 contradictorium. Igitur si bonus Deus est (ut revera
 bonus est), non mali causa esse potest; si vero
 non auctor est malorum quæ accidunt, non mala
 proprie dicenda sunt quæ accidunt vulgoque mala
 dicuntur, sed malitia, incontinentia et alia peccata
 quæ libere audemus committere; nos enim horum
 profecto causa sumus, non autem qui contraria
 præscripsit Deus. Quod demonstrat iterum Plato
 in *Legibus*, ubi ostendens omnium rerum rectorem,
 universitatisque tenentem gubernacula, dicit :
 « Deus quidem, quemadmodum et antiquus sermo
 testatur, omnium rerum et principium et medium
 et finem in se habens, recta via procedit. Hunc
 semper sequitur justitia, eorum qui a divina lege
 deficient ultrix atque vindex : cui quidem justitiæ

Variae lectiones et notæ.

³⁸ ὑστέρησε B¹. ³⁹ παρὰ γινώμην ποιεῖν B¹ — παραγνώμη. ποι. cod. ⁴⁰ πόρνους καὶ ὅσα τὰ τῆς
 ἡδονῆς καὶ π. ἐ. B¹. ⁴¹ ἀν. τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ ἕτερον. B¹. ⁴² μὲν om. Tim. 27 D. ⁴³ τί Pl. ⁴⁴ νοήσει
 καὶ τὸν τῷδε αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστὸν τὸ γιγ. B¹. ⁴⁵ τὸ δ' αὖ δοξῆ μετ' αἰσθήσεως ἀλόγου Pl. ⁴⁶ δοξῆ τὸν
 cod. ⁴⁷ γ. καὶ ἀπολλύμενον, ὄντως Pl. ⁴⁸ ὄντως B¹. ⁴⁹ ἔτι ἢ ἔστι cod. ⁵⁰ πρέπει οὖσαν λ. τὸ δὲ ἀ. ἢ
 κατ' B¹. ⁵¹ ἀνακινήτως ἢ ἀκινήτως B¹ ut cod. ⁵² γενόμενον ἢ γινόμενον B¹ cod. ⁵³ εἶναι, καὶ ταῦτα
 μὲν ὁ Pl. B¹. ⁵⁴ Resp. II. 580 B, C, Tim. 42 E? ⁵⁵ ὄν περι ἢ ὄν καὶ περι cod. ⁵⁶ μέσα τῶν ὄντων
 ἀπ. Pl. IV. 716. A. περιραίνει cod. ⁵⁷ τοῦ θείου λόγου Pl. ⁵⁸ ἐχομένη cod. ⁵⁹ καὶ Pl. 13. χρημά-
 τ. v. cod.

is molesto et composito animo adhæret qui felix est futurus. Qui autem superbia elatus est, qui pecuniarum honorumve confidentia tumet, vel corporis forma una cum juventute et demencia inflammatur animo ad petulantiam, quasi nec magistro, nec duce indigeat, sed aliorum dux ipse idoneus esse possit : ille profecto a Deo deseritur ejus vi et efficacia orbatus. Derelictus autem et hujusmodi alios duces nactus, exsultat, et omnia simul perturbat atque permiscet : vulgo tamen aliquis esse videtur, at post tempus divinæ illi justitiæ non culpabiles dat pœnas, et seipsum et familiam et civitatem denique ipsam extremo involvit exitio. » Sic philosophus et Deum ostendit universis rebus consulentem, et ejus longanimitatem erga quosdam, et quod hinc insensatis supervenit detrimentum, et tandem extremam, quam ipsis parat ruinam. In *Gorgia* pœnarum causas ostendit his verbis : « Convenit autem cuilibet qui supplicio addictus est, et recte ab alio punitur, vel ut melior evadat, et cæteris hominibus sit exemplo : ut alii supplicium ejus videntes, formidine carumdem pœnarum meliores fiant. Hi videlicet qui ex illis suppliciis utilitatem capiunt, et Deo et hominibus dant pœnas, hi sunt qui leviora peccata commiserant : ipsis autem, e doloribus et cruciatibus tum hic tum apud inferos utilitas existit : fieri enim non potest aliter ut a noxa liberentur. Ex illis autem qui gravissimis sceleribus contaminati fuerint, illisque adeo iniustus facinoribus insanabiles exstiterint, exempla proponuntur : ipsi vero nullum inde capiunt adjumentum, quippe qui insanabiles sint ; alii vero utilitatem percipiunt, hosce propter sua peccata et maximas et horrendissimas et infinito dolore cumulatæ, easque sempiternas pœnas pati videntes. » Hæc videtur sapientissimus Plato ex divinis hausisse Scripturis ; profecto enim audivit quæ per Moysen a Deo ad Pharaonem dicta sunt : « Ad hinc excitavi te, ut ostendam in te fortitudinem meam, et ut annuntietur nomen meum in omni terra. » Cum enim omnino improbus ille factus esset, omnis generis pœnas induxit super eum Dominus, non ut meliorem se exhiberet ille (noverat enim istius mentem contumacem et insanabilem malitiam), sed ut ea quæ de ipso circumferebantur omnibus utilia exempla fierent. Quemadmodum enim civitates carnifices alunt ad puniendos homicidas, effractores, et cæteros legum transgres-

δὲ τις ἐξέρθῃς, ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χυρῆμασιν ἐκπι-
ρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἔ-
νεστηται καὶ ἄνοιά φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως,
ὡς δὴ οὗτ' ἄρχοντος οὗτ' αὐτῆς ἡγεμόνος ἔδομενος,
ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἰκανὸς ὧν ἡγεῖσθαι ἔστι, καταλείπεται
ἐρημος Θεοῦ, καταλείφθεις δὲ καὶ ἔτι ἄλλους
τοιούτους προσλαβὼν ἄκριτῶς τὰ πάντα ἄμα· καὶ πολλοὶ τισὶν ἔδοξαν εἶναι τι, μετὰ δὲ χρό-
νον ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ δίκῃ. ἔαυ-
τὸν τε [καὶ] οἶκον καὶ πόλιν ἔρδην ἀνάστειτον ἐποίη-
σεν. » Διὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν τοῦ παντὸς
ἔδειξε κηδεμόνα καὶ τὴν ἐπὶ τινῶν ἐσκόπει μακρο-
θυμίαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνοήτοις προσγυνομένην
λύσθην καὶ τὴν ἐσῦστερον αὐτοῖς ἐπιπερομένην
πανολοθρίαν. Ἐν δὲ τῷ *Γοργίᾳ* καὶ τῆς τιμωρίας
δηλοῖ τὰς αἰτίας λέγων ὡδί· « Προσθήκει δὲ παντὶ
τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρου-
μένῳ ἢ βέλτιον ἢ γίνεσθαι καὶ ἀνήσασθαι ἢ ἢ
παράδειγμα ἢ ἄλλοις γίνεσθαι, ἐν' ἐκείνῳ ἢ ἔρω-
ντας πάσχοντα ἢ πάσχει, ἢ φοβούμενοι (7) βελτίους
γίγνωνται. Εἰσὶ δὲ οἱ ὠφελούμενοι μὲν ἢ καὶ δίκην
διδόντες ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἢ ἀνθρώπων οὗτοι οἱ ἐν
ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνουσιν ἢ, ὅμως δὲ δι'
ἀλγηθόνων καὶ ὀδυνῶν γίνονται αὐτοῖς ἢ ὠφέ-
λεια, κἀνθάδε καὶ ἐν Ἄδου· οὐ γὰρ οἴοντες ἄλλως ἢ
ἀπαλλάττεσθαι· οἱ δὲ, ἐὰν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ
διὰ τὰ ἢ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνάτοι ἢ πάμπαν γί-
νονται, ἐνταῦθα τὰ παραδείγματα γίνονται ἢ, καὶ
οὗτοι ἢ μὲν οὐκέτι ὀνίανται ἢ, ἢτε ἀνάτοι ὄντες ἢ.
Ἄλλοι δὲ ὀνίανται οἱ τούτους ὀρώντες διὰ τὰς ἢ
μέγιστα ἁμαρτίας καὶ ὀδυνηρότερα καὶ φοβερώτερα
πάθη πάσχοντας ἢ· τὸν δὲ χρόνον ἀτεχνῶς ἢ πα-
ραδείγματα ἢ. » (7) Ταῦτα δὲ εἰκεν ὁ σοφώτατος
Πλάτων ἐκ τῶν θεῶν σεσυληκέναι λόγων· ἤκουσε
γὰρ πάντως τὰ διὰ Μωϋσέως ἐπὶ Θεοῦ πρὸς τὸν
Φαραῶ λεχθέντα· τό· « Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε,
ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως
διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ ἢ. » Παμ-
ποθήρῳ γὰρ τοι γεγενημένῳ ἐκείνῳ παντοδαπῆς καὶ
κολάσεις ἐπέγαγεν αὐτῷ ὁ Θεός, οὐχ ὥστε ἀποφῆναι
βελτίονα — ἦδει γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν ἀντίτυπον
καὶ τὸ πάθος ἀνήκιστον — ἀλλ' ὅπως τὰ περὶ ἐκεί-
νου διηγήματα πᾶσιν ὠφελείας γίνωνται παραδεί-
γμα. Καθάπερ γὰρ αἱ πόλεις τρέφουσι τοὺς θε-
μίους, ὥστε τοῦ ἀνδροφόνου καὶ τοιχωρύχου καὶ
τοὺς ἄλλως παρανομούντας κολάζειν, οὐκ ἐπαινοῦσαι
μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ λαὸν μισοῦσαι τὴν τοῦ βίου
προαίρεσιν, ἀνεχόμεναι δὲ τῆς τούτων ὑπηρεσίας
διὰ τὴν χρεῖαν, οὕτως ὁ τοῦ κόσμου πρῦτανος, οἷα

Variae lectiones et notæ.

ἢ ἀγνοία μᾶλλον cod. gloss. ἢ ὡς οὗτ' Pl. ἢ ὁ. τινὸς ἢ γ. Pl. ἢ ὀ. η. γ. cod. ἢ λαλῶν σκ. cod. ἢ οὐ πολὺν Pl. ἢ τιμωρομένου cod. ἢ βελτίονι. ἢ ὀνίανται Pl. 525B. ἢ τοῖς Pl. ἢ ἵνα ἄλλοι Pl. ἢ ἢ ἀν. πάσχη Pl. ἢ μὲν ὡ· τε Pl. ἢ θεῶν τε καὶ Pl. ἢ ἁμαρτάνουσι cod. ἢ ἀμάρτωσι Pl. ἢ ἀδικίας Pl. ἢ οἰά τ. Pl. ἢ ἀν. γίνονται, ἐκ τούτων. ἢ γίγνεται Pl. ἢ αὐτοῖς III. ἢ ὠδέν Pl. ἢ ἀνάτοι ὄντα cod. ἢ διὰ τὰς ἀ. τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα Pl. ἢ· ἢ πάσχοντες καὶ τὸν cod. ἢ παροαθίονται cod. ἢ ἀνηρημένους Pl. ἢ Ex. iv, 16.

δημίου; τινὰ; γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους; ἄσπετον δὲ καὶ αὐτοὶ παραδοθήσονται τιμωρίαις, ἐπειδὴ περ οὐχ ὡς Θεῶν διακονοῦντες; ἀλλ' οἰκεία πονηρίᾳ δουλεύοντες, τὰ δεινὰ δεδράκασι ἐκεῖνα. Οὕτως ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ τῆ τῶν Ἀσσυρίων ὠμότητι παρέδωκε, καὶ ἐπειδὴ δὲ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔγνωσαν σκοπὸν, καὶ τούτων καταλύσας τὴν δυναστείαν, ἑτέροις δουλεύειν ἱνάγκασεν, ὡς διαβρόθην οἱ προφήται διδάσκουσι, παρ' ὧν ὁ Πλάτων τὰς ἀφορμὰς κεκλοφῶ; τοιαύτη ἐφη τοὺς ἀνιάτως διακειμένους εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων παιδεύεσθαι. (8) Καὶ μὲν τοῖ γε καὶ περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποκλήρωσας τῶν ψυχῶν ὁ σοφώτατος ἐν 62 τῷ Φαίδωνι πάλιν φησὶν⁸⁶· «Ὁ μὲν ἀτέλεστος καὶ ἀκάθαρτος; εἰς Ἄδην ἀφικόμενος ἐν βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ τετελεσμένος καὶ κεκαθαρμένος; ἐκεῖσε μεταχωρήσας μετὰ Θεοῦ οἰκείωσι· τὸν μὲν γὰρ δικαίως τὸν βίον μετεληλυθότα καὶ ὀσίως, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς Μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ κακῶν ἐκτός, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως; εἰς τὸ τῆς κρίσεως τε καὶ δίκης δεσμοτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἵνα καὶ οὕτω γυμνὸν, ἔπειτα κριτέον ἀπάντων τοῦτων· τεθνεώτας γὰρ (7^b) δὴ κρίνεσθαι, ἵνα δικαία ἡ κρίσις τοῦ κριτοῦ γένηται. » Οὕτως ὁ Πλάτων ἀκριβῶς ἐπίστευεν εἶναι τὰ ἐν Ἄδου κριτήρια. (9) Ἐντυχῶν γὰρ Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν προφητικῶν λογίων ἀσπασίως ἤκουσε καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ποταμῶν ἔμαθεν, ὃν ὁ μέγας βουδασατο Δανιὴλ, καὶ τοὺς Ἱσαίου τοῦ θειοτάτου μεμύηται λόγους, ἐν οἷς φησι περὶ τῶν ἁμαρτωλῶν⁸⁷· «Ὁ σκώλης αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται, » καὶ⁸⁸· «Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν αἰώνιον τόπον; » Ἦστε οὖν Πλάτων, ὁ τῶν Ἑλλήνων πάντων σοφώτερος καὶ ὑπέρτερός τε καὶ διαδότης, ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τοὺς φρονίμους καὶ σοφοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀφίκετο, πολυπειρίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθησόμενος, ὡς Ἑλληνες ἱστοροῦσιν· ἔμαθε δὲ παρ' Ἑβραίοις καὶ θεολογίαν, εἰ καὶ μὴ σαφεστάτην καὶ ἀκραιφνή, καθὼς παρελήφθη; διὰ τὴν προκατέχουσαν αὐτὸν δεινὴν ἀθεΐαν καὶ χυλεπὴν ἔτι πλάνην ἀκμάζουσαν, ἀλλ' οὖν ἐξηγήσατο· καὶ γὰρ τὰ Μωσαϊκὰ σφραγιστάμενος; ἱερὰ πάμπολλα καὶ μεταφράσας; λόγια, ταύτη τοι περιῶται λεληθότως; αἰνιγματωδῶς ποιῆσαι τὴν ἀφήγησιν· ὅθεν καὶ πρὸς τινὰ τοῦτο δὴ παρρησιαστικῶν εὐ μάλα ἐφη· «Φραστέον δὴ σοὶ δι' αἰνιγμάτων⁸⁹, ἵν' ἂν τι ἡ δέλτος⁹⁰ ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχῆς πάθῃ⁹¹, ὃ ἰναγνοῦς; μὴ γνῶ· ὣδε γὰρ ἔχει· Περὶ τῶν πάντων βασιλεῖα πάντα ἐστὶ καὶ ἐκείνου⁹² εἶνεκα πάντα, καὶ ἐκεῖνο πάντων τῶν καλῶν αἰτιῶν, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον

sores, non probantes, sed e contra summo odio prosequentes carnificinam, illorum tamen adhibentes ministerium ob necessitatem, ita mundi Rector, carnificum loco, sinit esse tyrannos, ut per ipsos pœnam prævaricatores et impii persolvant; et postea tradentur ipsi quoque supplicis, quoniam non quasi Deo ministrantes, sed suæ ipsorum servientes malitiæ, ea scelera perpetrarunt. Sic cum peccasset Israel, ipsum crudelibus Assysiis tradidit, et cum hanc non agnovissent mentem, everso ipsorum regno, aliis servire coegit, ut aperte prophetæ docent; a quibus Plato opportune dixit eos qui insanabiles sunt ad utilitatem cæterorum castigari. Præterea de animarum sorte post mortem, sapientissimus ille vir in *Phædone* rursus dicit: Imperfectus et impurus cum ad inferos venerit, in cœno jacebit; perfectus autem et purificatus cum eodem migraverit, cum Deo habitabit. Is enim qui juste et sancte vitam exegit, post interitum ad Fortunatorum insulas transmittitur, ubi malorum immunis omninoque beatus commoratur; ille autem qui injuste et impie vixit, in iudicii et justitiæ carcerem vadit, quem Tartarum vocant, ubi omni re nudatus, de omnibus operibus suis judicatur; oportet enim judicari mortuos omnes, ut justum iudicis iudicium fiat. Sic Plato omnino credidit esse in inferis tribunalia. Cum enim cum Hebræis in Ægypto conversaretur, prophetica oracula libenter audivit, et igneum fluvium esse didicit, quem magnus spectavit Daniel, et sapientissimi Isaïæ initiatus est sermonibus, in quibus dicit de peccatoribus: Vermis eorum non moritur, et ignis non exstinguetur; et: Quis renuntiabit vobis sempiternum locum? Plato igitur, Græcorum sapientissimus præstantissimusque et fama percelebris, in Ægyptum venit ad prudentes et sapientes inter Ægyptios, ut quam eruditissimus fieret, et perfectissimam de natura rerum scientiam acquireret, ut Græci narrant. Didicit autem ab Hebræis et theologiam, non certissimam sane et puram; suscepit enim eam, grassante adhuc fortiter atheismo, vigenteque in ipso pernicioso errore, male simulato. Cum enim sacra Moysis oracula sibi permulta ascivisset et interpretatus esset, his furtim usus ænigmaticam tentat narrationem; unde ad quemdam, illud sane insinuans, scite dixit: Loquendum est tibi per ænigmata, ut si pugillares aliquid sive maris sive terræ in flexibus patientur, qui legerit non intelligat. Ita enim res se habet. Circa universi regem sunt ergo omnia, et illud omnium honorum causa, secundum autem circa secunda, et tertium circa

Variae lectiones et notæ.

⁸⁶ 108 A. — 144 C, contracta. ⁸⁷ LXVI, 24. ⁸⁸ XXXIII, 14. ⁸⁹ αἰνιγμάτων Ep. II, 512 D. ⁹⁰ δελτού του cod. ⁹¹ μάθη — π. του π. βασιλέως ἐτι cod. ⁹² ἐκ. δὲ σοὶ cod.

tertia.) Ut autem summam et breviter de ipsis rursus dicam, multæ et omnimodæ fuerunt electorum impiorum turbæ, diversaque tela blasphemiarum; multiformis et vario mendacio voluptati fabularum permixto, miscellaneaque tanquam potione condita, polytheismi errore homines quasi ebrii facti sunt. Sophistæ autem trita et alba veste, barba proluxa et coma capitis philosophiam desinientes, poetarum theologiæ ridiculum videntes, alias excogitaverunt semitas erroris quas ad ipsum deducebant poetarum barathrum. Hi quidem sermonis elegantia et vi sententiarum poetica fœda facinora deorum et turpilloquium absconderunt; illi autem perversis affectibus divinam imposuerunt appellationem, atque voluptatem, ut dixi, Venerem, iram Martem, ebrietatem Bacchum, furtum Mercurium, prudentiam Minervam appellaverunt, taliaque monstra superbo cum supercilio et Attica loquacitate fingentes, plerosque homines in aliam erroris formam adduxerunt; et qui se philosophos dictitabant, et propter habitum ab omnibus honorem carpebant, et a se affectus vinci jactabant, imprudenter suaserunt hominibus ut affectus pravos adorarent, et animum, qui affectus libera potestate dominari et tanquam auriga regere debet, immolarent concupiscentiæ, iræ, furto, ebrietati et cæteris pravis cupiditatibus. Alii quoque nihil præter visibilia cogitare valentes, sed intra sensibilia intelligentiam coercentes, quæ oculis videnda subjacent, deos declaraverunt, et venerabile nomen, sanctum; audientibus incutiens horrorem, hi quidem elementis, alii vero horum partibus imposuerunt. Alii casu mundum factum esse dixerunt; fuerunt qui plures deos unius loco imaginarentur. Alii Deum prorsus negaverunt; alii Deum confessi sunt, sed nequaquam universo consulentem; alii Deum mundum quidem curare dixerunt, sed leviter hoc facere, et luna definire providentiam, cæterasque mundi partes temere ferri, fati necessitati haud libere servientes. His et similibus aperte agnovimus illos, non solum invicem, sed eosdem de hisdem rebus contrario scripsisse, maximamque discordiam, dum gloriæ studio et malitia se invicem premunt, effecisse, terram conturbavisse, et cum semetipsis perdidisse multos.

Tantus igitur error olim mundum occupavit, quem omnino dissipavit et expulit palam a nobis adoratus Dominus. Et verbum testantur opera, terraque et mare priori ignorantia et impietate liberata, sublato

Α περί τὰ τρίτα. » (10) Καὶ ἀπλῶς⁹⁵, ἵνα συλλήβδην, περί τῶν αὐτῶν αὐθις κεφαλαιωδῶς εἶπω καὶ περιληπτικῶς, πολλὰ μὲν οὖν καὶ παντοδαπὰ **63** τῶν δυσσεβῶν αἰρουμένων τὰ στίφη⁹⁶ καὶ διαφορὰ τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυσχιδῆ; δὲ καὶ ποικίλον τὸ ψεῦδος; ⁹⁷ τῷ τερπνῷ τοῦ μυθώδους κεράσασα καὶ οἷον κυκῶνα κατασκευάσασα, τῆς πολυθείου πλάνης τὴν μέθην τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκεν· ἢ δὲ σοφιστικῆ ἐν τρίβωνι λευκῷ καὶ πύγωνι μακρῷ καὶ κόμη κεφαλῆς τὴν φιλοσοφίαν ὀριζομένη, τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον ὄρωσα, ἑτέρας πλάνης ἐνενόησεν ἀτραπούς, εἰς αὐτὸ τὸ ποιητικῶν ἐκείνο βάραθρον ἀπαγύσας. Οἱ μὲν γὰρ τῆ⁹⁸ κομψείᾳ τοῦ λόγου καὶ τῆ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι τῆ ποιητικῆ τὴν περὶ τῶν θεῶν αἰσχρολογίαν καὶ **B** αἰσχρολογίαν ⁹⁹ ἐκάλυψαν· οἱ δὲ τοῖς πάθεσι τὴν θεῖαν προσηγορίαν ἔθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν, ὡς ἔφη, Ἄφροδίτην ὠνόμασαν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον, Ἑρμῆν δὲ τὴν κλοπὴν, τὴν δὲ φρόνησιν Ἀθηνᾶν, καὶ τοιαῦτά τινα μετὰ ἀλαζονικῆς ὀφρύος καὶ τῆς Ἀττικῆς στωμυλίας; τερατευόμενοι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέραν εἰδωσὸς ἀπάτην μετέγαγον· καὶ οἱ φιλοσοφεῖν ὑπισχνούμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος τιμὴν παρὰ πάντων δρεπόμενοι (8^ο) καὶ τῶν παθῶν κρατεῖν ἐπαγγελλόμενοι προσκυνεῖν τὰ πάθη τοὺς ἀθρώπους ἀνέπεισαν, καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν καὶ ἠνάγκη θύειν ἐπιθυμῆ, καὶ θυμῷ, καὶ κλοπῇ, καὶ μέθῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν, ἀνοήτως πεπεικασιν. (11) **C** Ἄλλοι δὲ πάλιν οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὀρώμενα νοῆσαι θνηθόντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθεύρξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θεῖαν προκειμένα, θεοὺς προσηγόρευσαν, καὶ τὸ σεπτὸν ὄνομα καὶ φρικτὴν ἐμποιοῦν τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ τοῖς μέρεσι τούτων ἐπέθηκον· καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ταῦτομάτου γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, οἱ δὲ πολλοὺς θεοὺς ἀνθ' ἐνδὸς ἐφαντάσθησαν· καὶ οἱ μὲν μὴ εἶναι πανταλῶς τὸ θεῖον, οἱ δὲ εἶναι μὲν, οὐδενὸς δὲ τῶν ὕτων ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρῷ λόγῳ δὲ τοῦτο ποιεῖν καὶ τῆ σελήνῃ περιολίζειν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος, ὡς ἔτυχε, φέρεσθαι τῆ τῆς Εἰμαρμένης ἀνάγκῃ δουλεῦεν βιδιασμένον. (12) Διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιοῦτων σαφῶς ἔγνωμεν, ὡς οὐ μόνον ἀλλήλους, **D** ἀλλὰ **64** γε καὶ σφίσι αὐτοῖς περὶ τῶν αὐτῶν ἐναντία γράφασι καὶ μεγίστων ⁹⁵ διαφωνίαν φιλοδοξίᾳ τε καὶ κακουργίᾳ πιεζόμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰργάσαντο καὶ τὴν οἰκουμένην ἐτάραξαν καὶ σὺν ἑαυτοῖς πολλοὺς ἀπώλεσαν.

(13) Τοσαύτη γοῦν ⁹⁶ πάλαι πλάνη κατεῖχε τὸν κόσμον· ἀλλὰ ταύτην ἔρῃην ἠφάνισε καὶ πάμπαν ἐξήλασε προδήλως ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος Κύριος. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, γῆ τε

Variae lectiones et notæ.

⁹⁵ ἢ ἀπ. τῶν κ. Pl. ⁹⁶ στήση συν. ⁹⁷ ἢ φιλοσοφία? ⁹⁸ τῆ. ⁹⁹ αἰσχρολογία καὶ αἰσχρολογία συν. ¹⁰⁰ μεγίστην? ¹⁰¹ Τοιαύτη οὖν Par. 2.

καὶ θάλασσα, τῆς προτέρας ἀγνοίας καὶ δυσσεβείας ἁπληλαγμέναι, πεπαυμένης¹ τῶν εἰδώλων τῆς πλάνης, τῆς ἀγνοίας ὁ ζόφος ἐληλαμένος, τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως αἱ ἀκτῖνες τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασαι, Ἕλληνας τε καὶ Ῥωμαῖοι καὶ Βάρβαροι τὸν ἐσταυρωμένον θεολογοῦντες καὶ ἀντὶ τῶν πολλῶν καὶ ψευδωνύμων θεῶν τῆ Τριάδι μόνῃ λατρεύοντες, τὰ δὲ τῶν δαιμόνων τεμένη ἀρῶν ἀπολλύοντες²· οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων ἐκ βάθρων ἀνεσπισμένοι, ἐκκλησίαι περιφανεῖς πανταχοῦ δεδομημένοι, ἐν πόλεσιν, ἐν κώμαις, ἐν ἐσχατιαῖς μαρτύρων καὶ ὁσίων σηκοὶ ἐξεργασμένοι, ἀσκητῶν καταγωγαὶ τὰς τῶν ὀρων κορυφὰς ἀγιάζουσαι. Ταῦτα καὶ τὰ τοῦτοις ὁμοία τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ θεοπρεπὲς ἐπιδεικνύει κατόρθωμα, κενὴν ἄπασαν τῶν φιλοσόφων ἐρεσγέλιαν³ καταλειπόντων τοῖς⁴ Διέμενε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδώλων πλάνη ἀπὸ

idolorum errore; ignorantiae discussa caligo, luminis sapientiae radii terram universam implentes; Graeci, Romani et Barbari crucifixum Deum profitemes, loco multorum et falsorum deorum Trinitatem solam adorantes, daemonum templa funditus evertentes, idolorum altaria funditus eversa; ecclesiae publice ubique aedificatae; in urbibus, in vicis, in remo iissimis locis, martyrum et sanctorum templa exstructa; ascetarum diversoria cacumina montium sanctificant. Haec et similia Salvatoris nostri incarnationis divinos demonstrant successus; nam omnes philosophorum iuvenes discussiones iis relinquimus, qui ambubajarum studiis occupantur. Perduravit igitur antiquus idolorum error a Sarug usque ad tempora Thare patris Abraham.

τῶν ἀλιέων καὶ ἰδιωτῶν ἐντροφῶσι μαθήμασι. Σερούχ ἕως τῶν χρόνων Θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ.

¹ Nachor² δὲ γενόμενος ἑτῶν οὐ³, ἐγέννησε τὸν Β Θάρρα (καὶ μετὰ τοῦτο ἐζησεν (8^b) ἔτη ρκβ⁴ καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη οβ⁵).

Nachor autem septuaginta novem annos natus, genuit Thare, et postea vixit centum et viginti duo annos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus ducentorum duorum annorum.

Θ'. Περὶ τῆς γεννήσεως Ἀβραάμ.

IX. De nativitate Abraham.

¹ Θάρρα δὲ γενόμενος ἑτῶν οὐ² ἐγέννησε τὸν Ἀβραμ καὶ τὸν Nachor καὶ τὸν Ἄραν³, τὸν πατέρα τοῦ Λώτ, ὃς καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θάρρα, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζησεν ὁ Θάρρα⁴ ἔτη ρλε⁵ καὶ 65 ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη σε⁶· ἦν δὲ οὗτος ἀγαματοποιὸς ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων θεοῦς πλαστοουργῶν καὶ πικράσκων.⁷ Περιέστη μέντοι ὁ αἰὼν εἰς εἰκοστὴν γενεάν ἕως τοῦτου ἑτῶν γτκζ⁸, καὶ οὐδεὶς πώποτε τῶν προγενεστέρων ἀνθρώπων φαίνεται υἱὸς πρὸ πατρὸς τελευτήσας, ἀλλὰ πατέρες πρὸ παίδων, τοὺς υἱοὺς διαδόχους τῶν πραγμάτων αὐτῶν καταλιμπάνοντες. Καὶ μὴ τις λεγέτω περὶ τοῦ Ἄβελ· οὐ γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τέθνηκεν, ἀλλὰ βιαίῳ· ἐξ ὅτε γὰρ Θάρρα ἀντιζήλον τῷ Θεῷ παρεστήσατο διὰ τῆς οικείας πλαστοουργίας τεχνασάμενος εἰδωλα, τὰ ὁμοία οἷς ἔπραξεν ἐκ τῆς δίκης ἀπειλήφεν καὶ αὐτὸς παραζηλωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου. Ἀπέθανε γὰρ ὁ Ἄραν ἐν τῷ ἔμπυρισμῷ, ὃ ἐνεπύρησεν Ἀβραμ καῦσαι τὰ εἰδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἐν γὰρ τῷ εἰσελθεῖν Ἄραν ἐξελεσθαι αὐτὰ, συνεφλέχθη καὶ ἀπέθανεν· διὸ καὶ θαυμάσασα ἡ θεία Γραφή ἐπεσημήνατο λέγουσα· «Καὶ ἀπέθανεν Ἄραν ἐνώπιον Θάρρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ⁹. » (4) Ὁ γὰρ Ἀβραμ, ὑπάρχων ἑτῶν ιδ¹⁰ καὶ¹¹ θεογονίας ἄξιω· D

Thare cum septuaginta annos natus esset, genuit Abraham et Nachor, et Aran, patrem Lot, qui mortuus est ante Thare patrem suum, et postea vixit Thare centum triginti quinque annos, et mortuus est, cum facti essent omnes dies ejus ducentorum quinque annorum. Erat autem iste statuarius, ex lapidibus et lignis deos fingens et venditans. Mundi aetas usque ad vigesimam generationem et ad dies ejus fuit circiter trium millium trecentorum viginti duorum annorum, nec ullus unquam hominum ortu praecedentium videtur filius ante patrem mortuus esse, sed patres ante filios, quos haeredes rerum suarum relinquebant. Neque de Abel aliquis loquatur; non enim naturali morte defunctus est, sed violenta nece. Ex quo enim Thare aemulum se Deo constituit sua ipsius arte effingens idola, similia his quae fecerat jure reportavit, ad aemulationem ipsa quoque provocatus a suo ipsius filio. Interiit enim Aran in igne quem incendit Abram ut combureret idola patris sui. Cum enim ingressus esset Aran ad auferendum ea, combustus cum iis interiit; ideoque mirans divina Scriptura indicavit dicens: « Et mortuus est Aran coram Thare patre suo. » Abram enim, cum quatuordecim esset an-

Variæ lectiones et notæ.

¹ πεπαυμένης τ. ἐ. ὁ πλάνος; Par. 2. ² ἀπόλωντες cod. ³ ματαιολογίαν secunda manu. ⁴ 244 (314). ⁵ Ὁ δὲ γε N. ὁ υἱὸς Σερούχ (quod indicium est excerptorum O. ⁶ οβ⁷ l. ροθ⁸ LXX. ⁹ ρκβ¹⁰ ut Chr. pasch. et Gen. xi, 25 Hebraeus et Graecus, ρκγ¹¹? ¹² οβ¹³ l. τκα¹⁴ LXX. σα¹⁵ cod. σε¹⁶ O. ¹⁷ 2375 (3184). — Ced. 47, 11. ἐκ γυναικὸς Ἐδνας θυγατρὸς Ἀβραάμ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Leo, Ced. ¹⁸ Ἄρραν καὶ τὸν N. Leo, Ἀράμ καὶ τὸν N. Ced. ¹⁹ ἔτη ρλε²⁰ ὁ Θάρρα O. ²¹ 2238. ²² 3319. ²³ γτιβ²⁴ Georg. continuatus, γτιθ²⁵ Eus. Chr. l. 13γ. ²⁶ Gen. xi, 28. ²⁷ κδ²⁸ Ced. 48, 4, sed Glys. 246, 12 e Georgio ιδ²⁹. ³⁰ τότε Par.

norum, et in sacra initiatus esset, increpat patrem suum dicens: « Cur homines errare facis ob lucrum noxium? Non alius est Deus nisi qui in cœlis est, qui universum mundum creavit, » et sic dicitur Dei cognitione dignus esse habitus. Videns enim cunctos homines creaturis servientes, et visibilia sub variis deorum cognominibus adorantes, circumibat quotidie afflicto et Deum verum exquirens sincera mente. Et sic aspiciens cœlum modo splendidum, modo tenebrosum, apud se dicebat: « Non est hoc Deus »; similiter et solem et lunam, unum quidem absconditum et obscuratum sæpe, aliam deficientem et evanescentem, dicebat: « Nec ista quidem dii sunt »; imo stellarum cursum et motum curiose perscrutans (erat enim astronomiam a patre edoctus), nec in illis nec in aliis visibilibus inveniens horum auctorem, gravabatur velle et despondebat animum. Cujus desiderium et votum videns qui finxit corda nostra et intelligit in omnibus operibus suis, apparuit ei, et invitavit ut in terram promissionis iret, dicens: « Egredere de terra tua, et de cognatione tua, et de domo patris tui, et veni in terram quam monstrabo tibi. » Confestim idola sua partim frangit, partim incendi seceditque cum patre suo de terra Chaldæorum, et cum venisset in Charan, mortuus est pater ejus. Et egressus illinc iterum, juxta verbum Domini, venit cum uxore sua Sara et Lot filio fratris sui et universa ipsorum substantia in terram Chanaan sibi debitam, quam Chananæi tyrannice tenebant in terram hostilem. De quo Clemens Romanus, philosophus et magni Petri vere discipulus, ita loquitur: « Cum fames facta esset, relicta terra Chanaan, Abram abiit in Ægyptum. Cum autem uxorem ejus Sara rex Abimelech rapuisset, statim hunc Deus examinavit et terrore percussit; simul et membrorum languorem induxit, dixitque ei: « Redde mulierem viro, quia propheta est, et orabit pro te, et vives: si vero non reddideris, scito quod morieris tu et quæcumque tibi sunt. » Et ita impollutam Sara recepit Abram, et precatus est, et sanatus est Abimelech a languore, et omnes domestici ejus a plaga quam Deus immiserat. Ideo postea tanquam justum ei Dei servum coluit eum rex, et animum advertit iis quæ ab illo dicebantur, et magister pietatis et doctrinæ factus est (Abram) Ægyptiis. » Primus enim, ut ait Josephus, Abram creatorem Deum prædicavit, et primus cum in Ægyptum descendisset, arithmetica et astronomiam docuit, amabilisque ita et honoratus factus est, et dignatus est rex ab illo discere astrologiam et magiam, utpote viro eruditissimo et Chaldæo; astrologia enim et magia a Magusæis

Α θεῖς, ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγων· « Τί κλάνας τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρδος ἐπιζητῆμιον; Οὐκ ἔστιν ἄλλος θεὸς εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ καὶ πάντα τὸν κόσμον ποιήσας· » οὕτως ¹⁸ λέγεται τῆς θεογνωσίας ἀξιωθῆναι ¹⁹· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους πάντας κτισματολατροῦντας καὶ διαφόρους ²⁰ θεῶν, τὰ φαινόμενα προσαγορεύοντας καὶ προσκυνούοντας ²¹, περιήρχετο καθ' ἐκάστην ἡμέραν διακονούμενος καὶ τὸν ὄντως ὄντα θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας· καὶ οὕτω βλέπων οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ σκοτεινόν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· « Οὐκ ἔστιν οὗτος θεός· » ὁμοίως δὲ καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον ἢ ἀμαυρούμενον πολλακις, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἐφασκεν· « Οὐδ' αὐτοὶ εἰσι θεοί· » καὶ μέντοι τὴν τῶν ἀστρῶν φορὰν τε καὶ κίνησιν πολυπραγμονῶν — ἦν γὰρ ἀστρῶν ὁμοίος; ἄστρος ἐκ τοῦ πατρὸς πεπαιδευμένος — καὶ μὴτε διὰ τοῦτου μὴτε μὴν δι' ἄλλων τινῶν ὀρωμένον εὐρίσκων τὸν τοῦτων δημιουργόν, ἐδυσχέρησε σφόδρα καὶ ἠθύμει, οὐ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἰδῶν ὁ πλάσας καταμόνας **66** τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ συνιείς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὤφθη αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας πορείαν παρεκελεύσατο λέγων ²²· « Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ θεύρο εἰς γῆν ἣν ἂν σοι δείξω. » (5) Καὶ δὴ παραχρῆμα λαβὼν τὰ εἶδωλα καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρήσας ἀνεχώρει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκ γῆς Χαλδαίων, καὶ (9^α) ἔλθων εἰς Χαρρὰν ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκείθεν πάλιν ἐν λόγῳ Κυρίου ἦλθε σὺν τῇ γυναίκῃ αὐτοῦ Σάρρᾳ καὶ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Λὼτ μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀποσκευῆς εἰς τὴν ὀφειλομένην γῆν Χαναάν, ἣν οἱ Χαναναῖοι τυραννικῶς ἔκρησαν, πολεμικῆ χρησάμενοι βίβη. (6) Περὶ οὗ μέντοι καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος καὶ σφοδρῆτος καὶ μαθητῆς Πέτρου τοῦ μεγάλου γνήσιος οὕτως ἐφῆ ²³· « Λιμοῦ δὲ γενομένου καταλιπόντων Ἀβράμ τὴν Χαναναίαν γῆν, εἰς Αἴγυπτον ἀφίκει, οὗ τὴν γυναῖκα Σάρραν Ἀβιμέλεχ ἀρπάσας ὁ βασιλεὺς, αὐτίκα τοῦτον ὁ θεὸς, ἐτάσας καὶ λίαν ἐκδειματώσας, ἅμα καὶ πάρεσιν τῶν μελῶν ἐπέταξεν· » « Ἀπόδος ²⁴, ἔφη, τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι προζήτητος ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ καὶ ζήσεις· εἰ δὲ μὴ ἀποδῆς, γινώθι ὅτι ἀποθανῆ σὺ καὶ τὰ σὰ πάντα. » Καὶ οὕτως ἀπολαβὼν ὁ Ἀβραμ τὴν Σάρραν ἀμίαντον καὶ προσευξάμενός, ἰάθη τῆς περὶ ἑαυτοῦ ἐκ τῆς θελήτου πληγῆς. » (7) Ὅθεν δὴ λοιπὸν ὡς δίκαιον ἔκτοτε καὶ τοῦ θεοῦ δοῦλον τιμῶν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ προσέχων τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις, διδάσκαλος εὐσεβείας καὶ πολυπειρίας Αἰγυπτίοις ἐγένετο. » Πρῶτος γὰρ, ὡς φησι Ἰωσήφ-

Varia lectiones et notæ.

¹⁸ δὲ Par. 2. ¹⁹ π. τ. 4. Par. 2. ²⁰ διαφόρων κτίσματα λαμπρῶντας καὶ διαφόρον θ. Par. 2. ²¹ πρ. καὶ λατρούοντας Par. ²² Gen. xii, 1. ²³ Clemens, recog. 1. 53, 54 de his nihil habet nec alibi ubi de Abrahamo agitur. ²⁴ Gen. xii, 10; xi, 2, Ced. 52, 11, 53, 19-56, 8, Glyc. 246, 19-22 e Josepho.

πος²⁵, Ἄβραμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἀνεκήρυξεν, ἅ καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικῆν καὶ ἀστρονομίαν αὐτοῦς ἐδίδασκε, κἀντεῦθεν ἐπέβρατος καὶ παγγέρατος γενόμενος, ἤξιωσεν ὁ βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ γυμνασθῆναι τὰ περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας ἅτε πολυτέρω καὶ Χαλδαίω τυγχάνοντε ἀστρολογία γὰρ καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτο· Περσῶν ἤρξατο· οἱ γὰρ τοὶ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγγωρίων ὠνομάζοντο. **67** Καὶ δὴ τῶν ἀστρολόγων καὶ μάγων συναθροισθέντων, ὁ βασιλεὺς ἔματι τῷ Ἄβραμ καὶ τοῖς συνήθεσι ἐκαθέσθη. Καὶ ἡσυχίας γενομένης, ὁ Ἄβραμ ἔφη· «Μαθεῖν βούλομαι παρ' ὑμῶν τῶν σοφῶν, εἰ δύναται γένεσις καὶ μαγεία βλάψαι τινὰ ἢ ὠφελῆσαι κατὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν·» ἄφ' ὧν ἀποκριθεὶς Αἴγύπτιος ἀστρολόγος καὶ μάγος εἶπεν· «Μεγάλων ἡμῖν καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων ἀγαθὴ πρόφασις, ὧ διδάσκαλε, γίνηται καὶ ἀξιόν ἐστι μηδὲν ἀποκρυφῆσθαι σε τῶν παρ' ἡμῖν ἀπορρήτων, πάντας ὁλομν ἀθρώπους γενέσει καὶ εἰμαρμένη δουλεύειν· ἀδύνατον γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπον φονευθῆναι ἢ τελευτῆσαι παρὰ γένεσιν.» Ὁ δὲ Ἄβραμ ἔφη· «Ἡκατήθης ὄντως εἶπεν τοῦτο, μὴ εἰδῶς ὅτι ἐπὶ κριτοῦ βασιλέως ἔφη, ὃς ἀνθρώπων τὴν ἐξουσίαν ἔχει.» Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγανακτήσας ἔφη πρὸς τὸν ἀστρολόγον· Νῦν οὖν, ἐὰν μεταπέμφωμεν τῶν ὑπηκόων ἀνθρώπων ἕνα, καὶ σκεψάμενος ἐφ' ἡμῶν εἴη, ζωῆς αὐτὸν χρόνον ἔχειν ἢ μὴ ἔχειν, ἐγὼ τούναντιον πρὸς τοῦτον ποιήσω γενέσθαι, οὐ σαφῶς ἐλήλεγξαι ψεύσεως ὑπάρχειν; Καὶ γὰρ ἐὰν εἴη αὐτὸν εἶναι χρόνον ἔχειν ζωῆς, εὐθύς κελεύσω αὐτὸν ἀναίρεθῆναι· εἰ δὲ μὴ, ἔχειν αὐτὸν χρόνους λειπομένους (9b) λέξης πλὴν τὴν συνεστῶσαν ὥραν, αὐτὸν μὲν τῆς καταδίκης ἀπολύσω, σὲ δὲ παρεῦθ' ὡς ψευδολόγον τοῦ ζῆν προεκκόψω, ἵνα λοιπὸν ὁ θάνατός σου πείσῃ πάντας αὐτίκα μηδεμίαν ἀληθείας ἐμφασίν ἔχειν τὰ περὶ τῆς ἀστρολογίας σου μυθολογούμενα.» Ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως εἰπόντος, ὁ Αἴγύπτιος ἐντρομος γενόμενος ἔπεσε πρηνῆς, δεόμενος ἐλέους τυχεῖν, αὐτὸς τε καὶ οἱ ὀμόφρονες αὐτοῦ. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἄβραμ χαρίζομενος ὡς διδασκάλῳ καὶ τὴν κλάνην ἐναργῶς φανερώσαντι δι' ἐπινοίας καὶ ὑπὲρ τῶν ματαιολόγων συνικετεύσαντι συνεχώρησεν αὐτοῦς²⁶, ἐπὶ πλείον κωμωδῆσας τὴν ἀλογον αὐτῶν δόξαν ὡς ἀνίσχυρον καὶ λαοπλάνον. Καὶ δὴ κελεύσας ὡς ἐξ ὑποβολῆς Ἄβραμ ἀχθῆναι τινὰ προκαταδικασθέντα πυρκαυστον γενέσθαι, πρότεταξεν ἐπὶ πάντων εὔρεθῆναι τὴν γέννησιν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον, καὶ διασκεψάμενος²⁷ εἶπεν τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Τῶν δὲ λουνηῶς ἐπὶ πολὺ διασκεψάμενων καὶ εἰπόντων, ὅτι **68** πυρποληθεὶς ἀποθαναίεται, τῆς γενέσεως ἐπαγούσης καὶ διαγορευούσης τοῦτο σαφῶς, ἀλλὰ νῦν εἶναι χρόνον ἔχειν ζωῆς, καὶ οὐπω ἐλήλυθεν ὁ χρό-

si ve Persis incepit. Persæ Magog ab indigenis nominabantur. Tum astrologis et magis congregatis, rex cum Abram et familiaribus sedit, et, facto silentio, dixit Abram : « A vobis sapientibus discere cupio an natiuitas et magia nocere vel prodesse possint alicui juxta vestram opinionem. » Respondens Ægyptius, astrologus et magus, dixit : « Magnarum nobis et necessariarum quæstionum bona his occasio, o magister, et justum est nos nihil te celare ex arcanis nostris : putamus homines omnes natiuitati et fato servire ; impossibile est enim hominem occidi vel mori præter natiuitatem. » Abram dixit : « Errasti vere dicens hoc, nesciens quod coram rege iudice locutus es, vitæ hominum domino. Rex indignatus dixit astrologo : « Nunc vero si accersiverim unum ex subditis, et tu deliberans dixeris illum vitæ tempus habere vel non habere, per me vero illi contrarium evenerit, nonne evidenter impostor invenieris ? Etenim si dixeris illi adhuc tempus vitæ habere, statim jubebo ipsum occidi ; si vero ipsum jam non habere reliqua tempora dixeris præter præsentem horam, ipsum quidem poena liberatum dimittam, te vero confestim ut mendacem morte multabo ut deinceps mors tua omnibus persuadeat ac tutum nullam fidem dare iis quæ de astrologia nugaris. » Quæ cum rex dixisset, tremens Ægyptius pronus cecidit, misericordiam rogans, ipse et socii ejus. Rex gratus esse cupiens Abram ut magistro, et quia errorem aperte demonstraverat prudentia, et pro vaniloquis simul rogaverat, condonavit illis vehementer reprehendens insanam eorum opinionem tanquam vanam et populo infestam. Porro jussit, tanquam Abram instigante adduci quemdam ad ignem damnatum, et præcepit ut in natiuitatem ejus et interitum inquireretur, et postquam deliberaverunt, ut dicerent genus mortis. Cum vero isti cordate deliberavissent, et dixissent illum igne periturum esse, natiuitate id aperte inducente et jubente, sed adhuc vivendi tempus habere, neque jam tempus mortis advenisse, dicit rex : « Ego hodie istum liberabo a crematione, jubens aqua ipsum occidi, ut vobis facto manifeste demonstrarem aliquid præter horos copulandi posse ; » et ita confutavit optime vaticinium ipsorum de vitæ tempore et genere mortis. Cum omnes conticissent, Abram dicere incepit : « Rex maxime et veritatis summopere amans, quoniam te video propositæ quæstioni valde studentem, quod verius est ego tibi præbebo compendiose, in omnibus vera loquens ; sum enim veritatis vere servus. » Cumque rex dixisset, « Valde mihi gratus eris, » sic locutus est Abram : « Non soli homines sed etiam animalia ratione carentia natiuitati subjacent ;

Varia lectiones et notæ.

²⁵ A. 4. VII. 1 VIII. 2. ²⁶ αὐτοῖς cod. ²⁷ διασκεψάμενοι cod.

attamen homines aliquid in seipsis habent liberum
nativitati non subjacens eo quod nativitate, istud anti-
quius sit; et illud est in hominibus libera potestas,
quæ a Deo nobis data est, qua brutis præstantiores
ipsa interficiendi natura licentiam habemus. Nobis
qui nostri juris sumus tu præstantior es, qui in
nos licentiam habes. Quomadmodum igitur nos
brutis, tu rex, cum præstantior sis, juxta imperii
rationem licentiam habes, non quasi te præstantior
sit homo, sed Deus invisibilis omnium factor et
Dominus a quo quid expediat petere convenit. »
Cum multa similia dixisset Abram spectantia astro-
logiam, rege approbante, multos ex Ægyptiis at-
traxit ad religionem et falsam eorum scientiam de
astrologia et magia emendavit dicens: « Magnum
discrimen est, o viri, inter veritatem et con-
suetudinem; veritas enim, cum sincere quaeritur,
omnino invenitur; consuetudo vero sive secun-
dum veritatem, sive secundum falsitatem, circa
judicium per seipsam confirmatur, et qui il-
lam suscepit ne veritate quidem gaudet, nec
falso indignatur; non enim iudicio, sed anticipata
opinione, is assensus est sententiæ eorum qui ante
se fuerunt, incertæ fortunæ sua ipsius spe commissa.
Neque jam facile patrium deponere vestimentum,
licet prorsus ei monstretur stultitiam hoc esse
risu dignam. Equidem siue mora hanc paganorum
disciplinam et nugacitatem mali demonis perni-
ciosissimam suggestionem esse dico; quidam enim
ex illis multos deos introduxerunt et hos viles et
omnibus cupiditatibus deditos, ut volens aliquis
similia agere non erubescat, quod hominis pro-
prium est exemplar habens pessimam et inhone-
stam vitam falsorum illorum deorum, sublatoque
pudore ne poenitentia quidem spem ille omnino
præbet. Alii vero fati ficto errore, aliud nativitat-
is nomine sine qua nihil pati aut facere aliquis possit
absurde effingunt et hoc ipso errore et impietate
offendunt; si putaverit enim aliquis præter nativi-
tatem, sive fatum, nihil hominem pati aut facere
posse, facile peccatis similis ad peccata deflectet.
Et post peccata non illum poenitet impietatis, ex-
cusationem absurdam habentem, nativitate se ad
ista faciendâ coactum. Cæterum qui nativitatem
corrigrere nequit, hunc non pudet peccasse. Alii vero
inconsultum impulsu inducunt, dicentes omnia
temere consistere et ferri nullo juvante domino et
rectore. Idcirco haud facile, ne dicam nunquam, qui
talia sentiunt emendantur et ad sapientiam redu-
cuntur. » Rex magnopere laudavit eum, ab omnibus
siquidem in admiratione haberi videns, et maximis

Λνος τοῦ θανάτου, φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Ἐγὼ σήμε-
ρον τοῦτον ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, καλεῖ-
σας ὑδαὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ἵνα ὁμὴν ἔργῳ πα-
ραστῆσω προδήλως, ὅτι δύναται τι παρὰ γενέσθαι
γενέσθαι· » καὶ οὕτως ἠλεγξεν αὐτῶν εὐ μάλα τὴν
περὶ τῶν χρόνων περὶ τῆς ζωῆς πρόβησιν καὶ τῆς
τελευτῆς ἀπόφασιν. Ἐσυχασάντων οὖν πάντων, ὁ
Ἄβραμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· « Μάλιστα καὶ φιλαλη-
θίστατα βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὄρω σε φροντίζοντα σφέδρα
τῆς προκειμένης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγὼ σοὶ
παρέξω δι' ἐπιτομῆς, ἀληθεύων ἐν πάσιν, ὡς τῆς
ἀληθείας ὄντως δούλος. » Τοῦ δὲ βασιλέως· « εἰπόντος
« Μεγάλην μοι ταύτην ποιήσεις χάριν, » φησὶν ὁ
Ἄβραμ· « Οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα
ζῶα γενέσει ὑπόκεινται· οἱ μόντοι ἄνθρωποι ἔχουσι
τι ἐν αὐτοῖς ἐλεύθερον, γενέσει μὴ ὑποκειμένον,
καθότι τῆς γενέσεως· ἐκείνο πρεσβύτερον, ὅπερ εἶσιν
ἐν ἀνθρώποις αὐτεξουσιότης, ἥτις ἐκ Θεοῦ δοθεῖσα
ἡμῖν, ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες καὶ κατ'
ἐξουσίαν ἀναιρεῖν μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφυκαμέν-
ῆμῶν δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἔχοντων, σὺ πάλιν
κρείττων ²⁸ ὑπάρχεις, ἡμῶν ἔχων τὴν ἐξουσίαν. ²⁹ Ὡς
οὖν ἡμεῖς καταλογικώτερον τῶν ἀλόγων ζῶων,
ἀμεινον ὄντες, ἀρχομεν, οὕτως ἡμῶν σὺ, βασιλεῦ,
κρείττων ³⁰ ὑπάρχων, κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον
τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, ὡσπερ δὴ καὶ σοῦ κρείττων ³¹
οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ποιητῆς
πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αι-
τεῖσθαι προτῆκε. » Πολλὰ δὲ γε τοιαῦτα λέξας ὁ
Ἄβραμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ
χαρίζομενος, πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπισπάσας
εἰς θεοσέβειαν, καὶ τὴν ἐσφαλμένην (10^α) αὐτῶν
γνώσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας
διωρθώσας φάσκων· « Πολλὴ τις, ὦ ἄνδρες, ἡ δια-
φορὰ ἐστὶν ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλή-
θεια γνησίως ζητούμενη πάντως εὐρίσκειται, τὸ δὲ
εἶδος ὅποιον ἂν παραληφθῆ εἴτε ἀληθῶς, εἴτε ψευδῶς,
ἀκρίτως ὑφ' αὐτοῦ κρατύνεται, καὶ οὕτε ἀληθεῖ
αὐτῷ ³² ἡδεται ὁ παραλαβὼν, ³³ οὕτε ὡς ψευδῆς ³⁴
ἄχθεται· οὐ γὰρ κρίσει, ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος
πεπίστευκε γνώμη τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπ' ἀδήλω τύχῃ
τὴν ἴδιαν ἐπιειδικῶς ἐλπῖσα. Καὶ οὐκ εἶτε βλάβως
ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολὴν, κἂν πάνυ αὐτῷ
δείκνυται μωρία καὶ καταγέλαστος οὖσα. Αὐτίκα
οὖν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φληναφίαν
κακοῦ δαίμονος χαλεπωδῆτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγω·
οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ
τούτους φαῦλους καὶ παντοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὅμοια
πρότερον ἐθέλων μὴδὲ αἰδῆται ³⁵, ὅπερ ὡς ἄνθρω-
που, παράδειγμα τῶν μυθολογούμενων θεῶν ἔχων
τοὺς κακίστους καὶ ἀσέμνους βίους, τῷ ³⁶ δὲ μὴ αι-
δεῖσθαι οὐδὲ μετανοεῖν· ἐλπῖσα πάντως ὁ τοιοῦτος·

Variae lectiones et notæ.

²⁸ κρείττων cod. ²⁹ κρείττων cod. ³⁰ κρείττων cod. ³¹ ἀληθ, αὐτόν cod. ³² ψευδῆ cod. ³³ αἰδεῖται
cod. ³⁴ τῷ cod.

ἐμφαίνει· οἱ δὲ, Εἰμαρμένης πλάσαντες ³⁸ πλάνην, ἂν ἐτέραν τὴν λεγομένην γένεσιν, ἧς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαι τινα τερατολογούσιν· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβεῖς περιπίπτουσι· νομίσας γάρ τι, ὅτι παρὰ γένεσιν ἤγουν ³⁹ Εἰμαρμένην οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν ἐξουσίαν ἔχει, βραδίως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέθησεν, ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκιστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω· κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἀπρονοήτον φορὰν εἰσηγοῦνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν κυρίου καὶ δεσπότου. Διὸ δὴ τοίνυν αὐτὸ βραδίως ἢ βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. » Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς μασηθέντα πολλοῖς δώροις καὶ μεγάλοις αὐτὸν τιμήσας ὁμολογήσας, μετὰ παιδῶν καὶ παιδικῶν ἐπανελθεῖν τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβίαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

Y. Peri Sidou kai Melchisedech.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἕως οὗ ἦλθεν Ἄβραμ ἐκ Μεσοποταμίας, ἐκ πόλεως Χαράν καὶ τοῦ **70** οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν ἢ ἐπὶ Παλαιστίνην, ἔτη αἰς' ⁴⁰ ὑπῆρχε δὲ (10^b) ἐτῶν οἷ'. Διατρίψας ⁴¹ δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κς', ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζήσεν ἔτη ος' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρογ' ⁴². (2) Ὁς καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοπεσίου Μελχισεδέκ βασιλέως Σαλήμ ἡξιώθη μετὰ τὸ ὑποστρέφαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολαγομῶρ καὶ λυτρωσάμενος τὸν ἀδελφιδουὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. « ⁴³ Καὶ Μελχισεδέκ, φησὶν, βασιλεὺς Σαλήμ, ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραμ, καὶ εἶπεν· « Εὐλογημένος Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ Ὑψίστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρίους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἄβραμ ἀπὸ πάντων. » (3) Περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· « Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἄβραμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλόγησας αὐτὸν, ὃ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἄβραμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μῆτε ἀρχὴν ἡμερῶν μῆτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφομοιωμένος τῷ Ὑψίστῳ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ὃ καὶ δεκάτην Ἄβραμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. Καὶ οἱ μὲν τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκασθῆναι τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς οὐσίας Ἄβραμ. Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε-

donis ipsum decoravit, cumque disciplinae utilitatem professus esset, cum pueris et puellis redire domum festinantem deduxit honoris causa, admodum stupefactus ob summam intelligentiam ejus et sapientiam, et pietatem in omnibus quae interpretatus fuerat.

Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέθησεν, ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκιστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω· κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἀπρονοήτον φορὰν εἰσηγοῦνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν κυρίου καὶ δεσπότου. Διὸ δὴ τοίνυν αὐτὸ βραδίως ἢ βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. » Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς μασηθέντα πολλοῖς δώροις καὶ μεγάλοις αὐτὸν τιμήσας ὁμολογήσας, μετὰ παιδῶν καὶ παιδικῶν ἐπανελθεῖν τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβίαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

B

X. De Sido et Melchisedech.

Sunt igitur a dispersione gentium, usque ad tempus quo venit Abram ex Mesopotomia, ex urbe Charan et de domo patris sui, juxta Dei jussionem, in terram Chanaan, sive Palestinam, anni mille et septemdecim; quintum autem et septuagesimum annum agebat. Et postquam commoratus esset in Chanaan annos quinque et viginti, genuit Isaac, et postea vixit septuaginta sex annos, et mortuus est, cum facti essent omnes anni ejus centum et septuaginta sex. Hic etiam benedictione magni Melchisedech, regis Salem, dignus est habitus postquam redisset a caede Chodolagomor (Chodorlaomor) et liberasset filium fratris sui a captivitate. « Et Melchisedech, inquit, rex Salem, protulit panes et vinum; erat autem sacerdos Dei altissimi, et benedixit Abraham, et ait: Benedictus Abraham Deo altissimo, qui creavit caelum et terram, et benedictus Deus altissimus qui dedit hostes tuos in manibus tuis. Et dedit ei Abraham decimas ex omnibus. » De quo Apostolus dixit: « Hic enim Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi, qui obviavit Abraham regresso a caede regum, et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit Abraham: primum quidem vocatur rex justitiae; deinde rex Salem, quod est, rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitae finem habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in aeternum. Intuemini, quæso, quantus sit hic, cui et decimas dedit de præcipuis patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem, id est, a fratribus suis; quanquam et ipsi exierint de lumbis Abraham. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, et hunc, qui habebat repromissiones benedixit.

Variæ lectiones et notæ.

³⁸ ἐπλ. cod. ἐκπλ. ? ³⁹ ἔχουν cod. ⁴⁰ χς' cod. secunda manu, priori ἐρσα, ἄσ' Leo. ⁴¹ 2273 (3284). ⁴² 61yc. 255, 1 258, 6. ⁴³ Gen. xiv, 18 20; Hebr. vii. 4-7.

Sine ulla autem contradictione, quod minus est, a meliore benedicatur. Vir enim erat justus et pius, a gentilibus oriundus, sic enim dicitur, et ex alia tribu oriundus fuit; ex genere Sidi filii regis Ægypti, a quo Ægyptus nomen accepit, ut dictum est, qui Sidus cum ex Ægypto egressus esset, et regionem Chanaanorum, quæ nunc Palestina dicitur, habitasset, urbemque ædificasset, vocavit eam Sidonem ex suo ipsius nomine, et deinceps ex genere Sidi descendit Elchi, pater Sedec, qui Sedec, sacerdos factus et rex, vocatus est a paterno nomine Melchisedech.

XI. De urbe ædificata a Melchisedech.

Hic cum esset sacerdos Dei et rex Chanaanorum, et ædificasset urbem in monte dicto Sion, vocavit eam Salem, quod est, *ciuitas pacis*, in qua cum regnasset annos centum tredecim, mortuus est justus et virgo, ut ait Iosephus, cui consonant Ioannes et Cyrillus. Sine genealogia autem dictus est Melchisedech, eo quod prorsus non sit ex semine Abraham, et a Moysæ minime annumeretur in prosapia aliqua, sit vero genere Chanaanus et exsecrabilis ex semine oriundus: ideo ne genealogia quidem dignum habuerunt, non enim decebat eum qui summæ iustitiæ inventus erat, summæ iniustitiæ generi una permiscere; ideoque sine matre et sine patre dixit, non dignos iudicans progenitores virtutis iusti huiusce viri et sapientis; hunc autem genere Chanaanum fuisse, patet et quia tenebat et regebat regiones Chanaanorum, et quia eum pessimis Sodomitis conversatus est.

XII. De Salem.

Præterea Salem cuius rex erat, multum celebrata Jerusalem, ex additamento post Salem syllabarum Ιερου Ιερου percepit, et per conjunctionem, nomine congruo, nominata est Jerusalem: hanc autem accessionem syllabarum serius accepit, sive ob sacrificium (Ιερουργία) Melchisedech, sive ob sacri templi (Ιερών) exstructionem.

De quo postea divus ipse Marcus, Chrysostomi discipulus: « Quoniam enim, ait, in genealogia non exhibetur quisnam fuerit pater aut quænam mater eius, aut quomodo mortuus sit, idcirco nec initium dierum nec vitæ finem habere dictus est; non enim poterat in quadam prosapia annumerari, cum ex prætermisissis gentilibus oriundus esset, sicut per

Α κίτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπιτηδείας ἠύλογησεν. Χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἕκαστον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. » (4; Ἀνὴρ γὰρ ἦν δίκαιος; καὶ θεοσεβής, ἐθνικῶς καταγόμενος· ἐκ' αὐτοῦ γὰρ λέγεται, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἐκ τοῦ γένους Σίδου, υἱοῦ « βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἰγύπτως ὠνόμασται, ὡς καὶ πρόσθεν εἰρήται. ὅστι; Σίδος ἐξελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τὴν 71 Χαναανίων « παραλαβὼν, τὴν νῦν Παλαιστίνην καλομένην, εἰς ἣν εἰρήσας καὶ πόλιν κτίσας, ἐκάλεσεν αὐτὴν Σιδόνα εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατήλθεν Μαλχὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σεδεκ, ὅστις, Σεδεκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς, ἐπακλήθη Μαλχισεδεκ πατρωνυμικῶς.

B 1A' Περὶ τῆς κτίσεως τοῦ « Μαλχισεδεκ.

Ὅστις ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χαναανίων καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιών, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὃ ἐστὶ πόλις εἰρήνης, ἐν ἣ καὶ βασιλεύσας ἐτη ργ' ἐτελεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος, ὡς φησὶν Ἰωσήπος, ὃ καὶ συμφέουσι Ἰωάννης καὶ Κύριλλος. (5) Ἀγενεαλόγητος δὲ εἰρηται Μαλχισεδεκ, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραάμ ὅπως, μὴ δὲ ὑπὸ Μωυσῆος γενεαλογεῖσθαι τοιαύτων, εἶναι δὲ Χαναανίων τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐκ (11) ἀρέτου σπορῆς ὀρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἤξιωτο· οὐδὲ γὰρ κρετωδέστερον ἦν, τὸν τῆς ἀκρας δικαιοσύνης ἐπιλήρημένον συμπλήκειν τῷ τῆς ἀκρας ἀδικίας γένει (3) δὲ καὶ ἀμύτορα καὶ ἀπτόρα τυγχάνειν, οὐκ ἀξιῶς ἠγοῦμαι τοὺς προγόνους τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνθρώπου καὶ σώφρονος; (4) ὅτι γὰρ Χαναανίος ἦν τὸ γένος, εὐδολον καὶ ἀπ' ὧν ἐκράται καὶ ἐδασίλευσε ἀλιμμάτων τῶν Χαναανίων κατὰς ἐπιλησίαις πονηροτάτους Σεδέκας;

1B' Περὶ τῆς « Σαλήμ.

Καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ ἦς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρόλλητος Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τῆς τοῦ Ιερου μετὰ τῆς « Σαλήμ συλλαβάνουσα συλλαβῆν καὶ κατὰ συνέσειαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμια; Ἱερουσαλήμ, πῆ μὲν διὰ τὴν ἱερουργίαν τοῦ Μαλχισεδεκ, πῆ δὲ διὰ τὴν τοῦ Ιερου ναοῦ κατασκευὴν, εἰληφῆ τὴν προσθήκην 72 τῶν συλλαβῶν ὑστερον. (2)

D

Περὶ τοῦ μέντοι καὶ Μάρκου ὁ θεὸς ὑστερον, ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου φοιτητῆς, εἶπη. « Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐκφέρεται τίνος πατρὸς ἢ πόλιος μητρὸς ἐστὶν ἢ πότις ἀπέθανε, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος εἶχειν εἰρηται· οὐ γὰρ ἤδύνατο γενεαλογηθῆναι ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἰθὺν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτὴν ἡ Γραφή παρεδήλωσε,

Varie lectiones et notæ.

« υἱὸς Σ. β. υἱοῦ Leo. « Καλδαίων cod. « ΚΑΙΣΕΩΣ Mon. Aug. ? « ΤΟΥ Mon. Aug. ? « μετὰ τῶν ἐξ.

πρὸ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν· Ὁὗτος γὰρ Μελ-
χι εἰδὲκ πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιο-
σύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς
εἰρήνης. »

II Ἐπεὶ τῆς κλήσεως ** Ἱερουσαλήμ.

Ἦ μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλήμ Ἰεθούς ἐκαλεῖτο
πρῶτην, ὅθεν μανθάνομεν, ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων
ἐπεὶ ἔθνῶν ὁ Μελχισεδὲκ Ἰεθουσαίας πρῶτον ἐτύ-
χανεν· (2) ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἐθνῶν
καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ, ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ Θεὸς
τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἐκεί ἀναφέρεσθαι τὰς θυσίας ἐκ
παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων. (3) Διὸ καὶ μετὰ τὸ
καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων, μετωνόμασε τὴν
πόλιν Σαλήμ, ὃ ἐστὶν εἰρήνη· Ἱερουσαλήμ γὰρ ἐρμη-
νεύεται, ὄρος εἰρήνης, οὐδὲ χάριν ὁ Μελχισεδὲκ βασι-
λεὺς εἰρήνης· ἐρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρῶ-
τερον.

(4) Τὸ δὲ βασιλεὺς δικαιοσύνης· πάλιν τοῦ ἰδίου
ἐστὶ νόηματος ἐρμηνεία, τουτίστι· Μελχισεδὲκ γλώσ-
σῃ τῇ Χαναϊτιδί. (5) Ὅταν οὖν ἀναγινώσκῃ, ὦ οὐ-
τος, καὶ εὐρῆς τι περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ γεγραμμένον
ὕπερ ἀνθρώπου, ἀναμνήσθητι παρ' αὐτίκα τοῦ Ἀπο-
στόλου φάσκοντος **· Ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα, φυλῆς
ἐτίρας μετσαρκίνας, καὶ οὐδέποτε πλανηθήσῃ.
(6) Ἐματαιώθησαν τοίνυν ἐκ διαμέτρου οἱ ἀπόπλη-
κτοι καὶ δυσώδεις Μελχισεδεκίανοι, θεὸν φύσει τοῦ-
τον πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἀνθρώπου· ὅθεν
δικαίως καταδικασθήσονται παρὰ τῆς ἀδικίας
δικῆς ὡς ἀνθρωπολάτραι· ἐτῆ κτίσει παρὰ τὸν κτί-
σαντα λατρεύσαντες· **· διὰ πολλὴν καὶ ἐσχάτην
ἀνομίαν, μᾶλλον δὲ τάληθεῖτον οὐκ εἶπεν, διὰ κτηνοδείαν
τε καὶ δυσσέβειαν. (11) (7) Εἰκότως 73 οὖν περὶ
τῶν τοιούτων ὁ μὲν Ἀπόστολος· εἶπεν **· Ἐμα-
ταιώθησαν ἐν ταῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν· καὶ ἐσκο-
τίσθη ἡ ἀσύνετος καρδία. Φάσκοντες εἶναι
σοφοὶ ἐμωράθησαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ
ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι [εἰκόνας] φαρτοῦ ἀν-
θρώπου. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς
ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον ** νοῦν
— καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας, ὅστινες μετέλλαξαν τὴν
ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν
καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα,
ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. »

(8) Ὁ δὲ Σολομῶν ὡσαύτως εἶπεν· Ἐμάταιοι μὲν
γὰρ πάντες ἀνθρώποι φύσει, οἷς πάρεστιν ἀγνωσία
τοῦ Θεοῦ **, καὶ Ἐποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν ** καὶ
τῆς εὐτελεστέρῃ ἢ ἐλπίς αὐτῶν, ἢ· οἱ ἠγνόησαν

A habitationem ejus Scriptura indicavit, de quo
Apostolus dixit : « Hic enim Melchisedech primum
quidem ex interpretatione dicitur rex justitiæ,
deinde rex Salem, quod est, rex pacis. »

XIII. De nomine Jerusalem.

Quæ nunc Jerusalem, olim Jebus vocabatur ;
unde discimus quod ex septem populis qui de-
structi sunt Melchisedech Jebusæus primus erat.
Deinceps postquam rejectæ sunt gentes et sedem
fixit populus, attribuit illam Deus sacerdotibus
quo offerrentur etiam victima: ex omni loco Ju-
dæorum. Ideo postquam bella composita essent
vocavit urbem, mutato nomine, Salem, quod est,
pax : Jerusalem enim interpretatur mons pacis ;
qua de causa Melchisedech, qui in ipsa primum
regnavit, interpretatur « rex pacis. »

« Rex justitiæ » rursus est ejusdem nominis in-
terpretatio, id est, Melchisedech, in lingua Chana-
næorum. Quando igitur legeris, quisquis es, et
inveneris aliquid circa Melchisedech super homi-
nem scriptum, memineris subito Apostoli dicentis :
« in quo hæc dicuntur, de alia tribu fuisse, » et
nunquam falleris. Erraverunt igitur plane stolidi
et impuri Melchisedeciani qui illum Deum esse
natura crediderunt, non vero mortalem hominem ;
ideo jure condemnabuntur a suprema justitia ut
anthropolatæ, « creature potius quam Creatori ser-
vientes, » præ magna et ultima amentia, aut po-
tius, ut verius loquar, præ stupiditate et impietate.
Jure ergo de talibus Apostolus dicebat : « Eva-
nuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est
insipiens cor eorum. Dicentes esse sapientes, stulti
facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis.
Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis
eorum, in reprobum sensum et in passionem ignomi-
niæ ; qui commutaverunt veritatem Dei in men-
dacium, et coluerunt, et servierunt creature potius
quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Salomon similiter ait : « Vanus sunt omnes homi-
nes natura, in quibus non est scientia Dei » et
« Cinis cor ipsorum et terra villior spes illorum, »
« quoniam ignoraverunt suum Creatorem, et qui

Variæ lectiones et notæ.

** ΚΑΙΣ. Mon. Aug. ? ** ἐφ' ὃν Heb. vii, 13. ** Rom. i, 25. ** ἂ. εἰς ἀκαθαρ-
σίαν 21 — εἰς π. ἀτ. 96. ** παρῆν Θεοῦ ἀγ. Sap. xiii, 1. ** αὐτοῦ bis. XV, 10. — ἠγνόησε τὸν κτίσαντα
αὐτὸν καὶ τὸν ἐ. αὐτῷ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν καὶ ἐμφυσήσαντα π. ζ. 11.

ταῖς κατὰ συγγένειαν πηξάμενος σκηνήν. Τότε ἄ
 πρώτων Ἀβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ζ' ἡμέρας
 ἐπιτελεῖ τὴν ἐορτήν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰσραὴλ
 ἐορτάζει: σκηνοπηγῶν. (2) Κα' δὲ, φασίν, ἐτῶν ἦν ὁ
 Ἰσαάκ, ὅτε πρὸς θυσίαν ἀνήχθη· εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν
 τόπον τὸ θυσιαστήριον **75** ἔκοδόμησεν Ἀβραάμ·
 ἐνθα ὕστερον αὐτοῦ τὸ ἱερὸν ἰδρύσατο.

IE. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ.

⁸¹ Ὁ δὲ Ἰσαάκ, γεννήσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰα-
 κώβ ἐκ τῆς Ρεβέκκας, τὸν μὲν Ἰακώβ εὐλόγησεν
 κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, λέγων ⁸²· « Διό-
 σαι σοι ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ
 τῆς πίετης τῆς γῆς καὶ πλῆθος σίτου καὶ οἴνου, ^B
 καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν
 σοι ἄρχοντες· καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ
 προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Ὁ κατα-
 ρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλο-
 γημένος. » (2) Πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησιν ⁸³· « Ἰδοὺ
 ἀπὸ τῆς πίετης τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ
 ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν· ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ
 σου ζήσῃ, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου δουλεύσεις· ἔσται δὲ
 ἡνίκα ἂν καθέλης ἐλκύσαι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
 τραχήλου σου, » πλημμελήσας πλημμέλιαν θανάτου.
 (3) Ἄλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐβλήθη-
 σαν, ἐφ' ἑτέροισι δὲ ἐκεκλήρωτο, καθάπερ καὶ τὸ
 ἐπὶ τοῦ Συμεὸν καὶ Λευὶ παρὰ τοῦ Ἰακώβ εἰρημέ-
 νων ἔστιν ἰδεῖν· ⁸⁴ « Διαμεριῶ γάρ, φησίν, αὐτοῦς
 ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ, » καί-
 τοι γε οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγ-
 γόνων. Καὶ μέντοι οὐκ ἐπὶ τοῦ Χαναάν τὰ ὑπὸ τοῦ
 Νῶε λεχθέντα εἰς τοὺς ἐγγόνους ἐξέβη Γαβζωνίτας.
 Οὕτω δὲ κἀναυθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ τέλος ἔσχεν—
 πῶς γάρ τοῦ δεδοικότες καὶ τρέμοντες καὶ μυριάκις
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσκυνούντος; — ἀλλ' ἐπὶ τῶν
 ἐγγόνων αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνε-
 φύησαν οἱ Ἰσμηλιταί, οἱ νῦν Ἀγαρηνοὶ τε καὶ Σα-
 ρακηνοὶ λεγόμενοι, διὰ μὲν τῆς Αἰγυπτίας Ἀγαρ,
 ὡς εἴρηται, Ἀγαρηνοὶ, διὰ δὲ τῆς Σαβρίας Σαρακη-
 νοί. Ἐκ δὲ Ἰσαάκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδῶμ καὶ Ἰακώβ
 ἀνεβλάστησαν διὰ τῆς Ρεβέκκας· (2^b) καὶ ἐκ μὲν
 τοῦ Ἡσαῦ Ἐδῶμ ἐτέχθη υἱὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ
 καὶ Ἀμυλῆκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμαληκίται·
 ἐκ δὲ τοῦ Ἰακώβ τοῦ **76** καὶ Ἰσραὴλ Ἰούδα, ἄφ'
 οὗ Ἰουδαῖοι πάντες· καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι
 προσηγορεῦθησαν· καὶ Ἰσραηλιταί μὲν ἐκ τοῦ πα-
 τρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπι-
 σημοτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἰούδα φερωνύμως κέκλην-
 ται. ⁸⁵ (4) Ὁ δὲ γε θεὸς Ἀβραάμ ἐγέννησε πάλιν
 υἱοὺς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναικὸς Χεττούρας ε',
 ἄφ' ὧν ἔστι Μαδιὰμ, ἐξ οὗ Μαδιανίται, καὶ Ἀφαρ,

cognitionem figens tabernacula. Tunc primum
 Abraham tabernaculorum per septem die's peragit
 festivitatem, quam etiam nunc Israel celebrat figens
 tentoria. Vicesimum quintum, ut tradunt, annum
 agebat Isaac cum ad sacrificium ductus est: in
 isto vero loco altare extruxit Abraham, ubi postea
 David templum construxit.

XV. De Esau et Jacob.

Isaac autem cum genuisset Esau et Jacob ex Re-
 becca, Jacob qui benedictionem fratris subriperat,
 benedixit dicens: « Dabit tibi Deus de rore caeli et
 de pinguedine terræ, et abundantiam frumenti et
 vini, ut serviant tibi populi, et adorent te principes, et
 esto dominus fratris tui, et incurvabuntur ante te filii
 patris tui. Qui maledixerit tibi, maledictus, et qui be-
 nedixerit tibi, benedictus. » Ad Esau vero dixit: « Ecce
 de pinguedine terræ erit habitatio tua, et de rore caeli
 desuper. In gladio tuo vives, et fratri tuo servies: et
 tempusque veniet, cum excutias jugum ejus de
 cervicibus tuis, » cum peccaveris peccatum mortis.
 Benedictiones autem dictæ sunt ad Jacob aliis
 vero attributæ sunt, ut videre est etiam in iis quæ
 ad Simeon et Levi a Jacob dicta sunt: « Dividam
 enim, inquit, eos in Jacob, et dispergam eos in
 Israel: » attamen non in ipso hoc factum est, sed
 in nepotibus. Similiter non Chanani evenerunt
 quæ a Noe dicta sunt in nepotibus illius Gabaonitis;
 hic quoque pariter non in Jacob adimpleta sunt —
 quomodo enim, quoniam ipse timuit et pavit et
 toties ante fratrem suum incurvatus est? — sed in
 nepotibus ejus. Ex Israel igitur nati sunt Ismaelitæ,
 qui nunc Agareni et Saraceni dicuntur, ex
 Ægyptia Agar, ut dictum est, Agareni, ex Sara,
 Saraceni. Ex Isaac, Esau, qui et Edom dicitur, et
 Jacob nati sunt de Rebecca; ex Esau natus est Edom
 Idem ac pater nomen habens, et Amalec, ex qui-
 bus Idumæi et Amaleciti. Ex Jacob, qui et Israel, na-
 tus est Judas, a quo Judæi omnes, etiam qui de cæte-
 ris nati sunt, nuncupati sunt, et Israelitæ quidem a
 patre Jacob sive Israel, Judæi autem a clarissimo fratre
 suo Juda, nomine congruo sunt vocati. Porro divus
 Abraham rursus genuit filios quinque ex ultima
 uxore sua Cethura, de quibus Madian, a quo Ma-
 dianitæ, et Afar, a quo Africa, in qua habitavit, et
 regio cognominata est tanquam paterno nomine, sicut
 et Ausitis locus Esau, in quo natus est beatus et pa-
 tiens et celeberrimus Job, quem laudans divus
 Chrysostomus, sic loquitur: « Vir quidam erat in re-
 gione Ausitide: celebrem, inquit, eum ob naturam
 tum ob regionem, ut cum audieris hominem esse

Varia lectiones et notæ.

⁸¹ 2215 (5544). ⁸² Gen. xxvii, 28, 29. ⁸³ 39, 40. ⁸⁴ XLIX, 7. ⁸⁵ Gen. 76, 19-80, 7; Glyc. 276, 10-278, 7.

hunc, mireris quia supra hominem secessit, et cum A
 noveris regionem in qua fructus hic tantus floruit,
 vere obstupescas videns qualis rosa in medio spi-
 narum nata sit. Erat enim de regione Ausitide, de
 regione Esau, a quo Ausitis nuncupata est, a scortatore
 scilicet et profano, ut mireris ex qua patria
 et radice mala natus sit fructus speciosissimus.
 Nepos enim est famosi illius, et Scriptura quintam
 eum ab Abraham nominat : « Abraham, inquit,
 genuit Isaac, Isaac Esau, Esau Ragnel et Zara,
 Zara Job. Habens igitur successionem ab Abraham
 ad illum per Esau discurrentem, ostendit radicem,
 ut fructum admireris; nam hic quidem scortator
 et profanus, ille vero sapiens et venerabilis,
 qui sic loquitur : « Si scutus est oculus meus mulierem
 alienam, » et : « Fœdus pepigi cum oculis meis. »
 Quin imo victimas pro suis filiis quotidie
 adducebat dicens : « Ne forte mala cogitaverint filii
 mei contra Deum. » Jure ergo dixit : « Et erat vir
 ille colens Deum et inculpabilis, » et sequentia.
 Externi philosophi definitionem hominis ostendentes,
 dicunt : Homo est animal rationale morti subjacens;
 divina autem Scriptura non sic, sed : Homo
 est inculpatus, justus, colens Deum, abstinens ab
 omni pravo opere; » is enim de quo hæc non affirmantur
 jumentum est, nefandus homo. Si enim naturæ
 typum habens continentia afficiat eum ob malitiam
 voluntatis, audiat Prophetam : « Homo cum in honore
 esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus,
 et similis factus est illis. » Quemadmodum igitur,
 ex communi consuetudine si quis mittat filium suum
 aut servum ad aliquod negotium, adhortatur dicens :
 « Ut vir, age quod agis, » et commune nomen propriam
 sit, ita quamvis omnes homines dicantur homines,
 solus vere is est homo qui imaginem servat, et
 primitivum pulchritudinis exemplum non aefert.
 Dixit igitur ipsum hominem, ut ob naturam propositum
 laudes; deinde quoque ab Ausitide regione dixit,
 ut ob regionem impietate famosam, fructum celebres,
 quem auctor malorum videns et invidia motus, petit a
 Deo ut tentetur justus, ut tu fiduciam sumas et discas
 dæmonem non habere potestatem adversus Christianum
 qui vere Deum colit et timet, nisi procuratio desursum
 veniat, sive propter castigationem, sive propter indulgentiam.
 Quando enim inducit Deus correctionem, aut pœnas
 poscit peccatorum, aut virtutem exercet ad divinos
 progressus, tunc tradit eum malo; non enim potuit
 bellare donec licentia data est, et ne mireris; non

εξ οὗ Ἀφρικῆ, ἐν ἣ παρήχθη, καὶ ἡ χώρα προσω-
 νομάστῃ πατρυνύμω, ὡσπερ⁶⁶ καὶ Αὐστία; ὁ ὄ-
 πο; ⁶⁷ τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ᾧ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάρως; καὶ
 πολύτλα; καὶ διαβόητος Ἰωβ, ἐν ἐγκωμιάζων ὁ θεὸς;
 Κρυσόστομος λέγει ⁶⁸ · « Ἀνθρωπὸς τις ἦν ἐν τῇ
 χώρᾳ τῆ Αὐστίᾳ · κηρύττει, φησὶν, αὐτὸν καὶ ἀπὸ⁶⁹
 τῆς φύσεως; καὶ ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα ὡσπερ ἀκούσας;
 αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζῃς ⁷⁰, ὅτι ὡπὲρ ἄνθρωπον
 ἐπολιτεύσατο, οὕτω μαθεῖν ⁷¹ καὶ τὴν χώραν, ἐξ ἣ;
 ὁ τοιοῦτος καρπὸς ἤνθησεν, ἐκπλαγῆς ἀληθῶς ὡσεὶ
 ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκνηδῶν ἐβλάστησεν · » ἦν γὰρ
 τῆς Αὐστίᾳς χώρας τοῦ Ἡσαῦ, ἐξ οὗπὲρ Αὐστίᾳς
 ὠνόμασται, ἐκ τοῦ πύρου καὶ βεβήλου, ὅπως θαυ-
 μάζῃς ἐκ ποίας πατρῷος; καὶ βίβης κακῆς ἐβλάστησεν
 καρπὸς ὡραίουτατος. Ἀπόγονος γὰρ ἐστὶ τοῦ ἐα-
 βαλλομένου, καθὼς ἡ Γραφή κέμπτον ἀπὸ τοῦ
 Ἀβραάμ · Ἀβραάμ γὰρ, φησὶν, ἐγέννησεν τὸν
 Ἰσαὰκ, Ἰσαὰκ τὸν Ἡσαῦ, Ἡσαῦ τὸν Ραγουὴ ⁷²
 καὶ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰωβ. Ἐχων ⁷³ οὖν τὴν ἐα-
 δοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ εἰς αὐτὸν καταρχομένην ἕλ-
 τοῦ Ἡσαῦ, δείκνυσσι ⁷⁴ τὴν βίβαν, ἵνα τὸν καρπὸν
 θαυμάσῃς · ὅτι ὁ μὲν κόρνος ἦν ⁷⁵ καὶ βίβηλος, ὁ δὲ
 σῶφρον καὶ σεμνός, λέγων οὕτως ⁷⁶ · « Εἰ δὲ ἐκ-
 κολουθήσῃς ὁ ὀφθαλμὸς μου γυναίκα ἄλλοτριᾷ · —
 καὶ ⁷⁷ · « Διαθήκην διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. »
 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θυσίας ὡπὲρ τῶν Ἰσραὴλ τίκτων
 προσήγαγε καθ' ἡμέραν φάσκων · « Μήποτε καὶ
 ἐνενόησαν οἱ υἱοὶ μου πρὸς τὸν Θεόν. » Εἰκότως οὖν
 ἐφη ⁷⁸ · « Καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκείνος; θεοσεβής, ἀμει-
 πτος, » καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ μὲν γὰρ ἐξω ⁷⁹ φιλοσοφεῖ τὸν
 ὄρον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντες 77 φασιν Ἀνθρωπὸς
 ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν · ἡ δὲ θεία Γραφή εὐχ ὁ-
 τως, ἀλλ' Ἀνθρωπὸς ἐστὶν ⁸⁰ ἀμειμπτος, δικαιο-
 θεοσεβής, ἀπειχόμενος ἀπὸ παντὸς; κτηνοῦ κρέμα-
 τος · — ὡς ὁ γε τούτοις ⁸¹ μὴ μαμαρτυρημένος
 οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κτήνος. Ἐάν γὰρ ἐχῆ τὸν χε-
 ρακτῆρα τῆς φύσεως, ὀβρίξῃ δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆ;
 προαιρέσεως, ἀκούσατε ⁸² παρὰ τοῦ προφήτου ⁸³ ·
 « Ἀνθρωπος ἐν τιμῇ ὦν οὐ συνῆκε, παρασυνοβλήθη
 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς. » —
 Ὅσπερ τοίνυν ἐπὶ τῆς κοινῆς συνθηλας ἐπειδὴ τις
 τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἢ οἰκίτην ἀποστῆλθαι ἀπὸ τινος πρὸ-
 ξιν, παρακαλεῖται λέγων · « ὦς ἄνθρωπος πρὸξιν
 τὰ τῆς πράξεως, » καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα ἰδιωποιεῖται·
 οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μένος ἀλ-
 θῆς ἐκεῖνός ἐστὶν ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρω-
 τότυπον (15^ο) κάλλος μὴ ἀφανίζων. Εἶπεν οὖν αὐτὸν
 ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν πρόθεσιν ἐκπι-
 νῶσῃ; εἶτα δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς Αὐστίᾳς χώρας;
 ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς; τῆ ἀσεβείᾳ τὸν καρπὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ ὦ. Ἀ. Par. 2. ⁶⁷ ἐκ Par. 2. ⁶⁸ Χρ. ἐφη Par. 2. ⁶⁹ x. ἀ. Chr. VI. 581 A. ⁷⁰ θαυ-
 μάστῃ Chr. ⁷¹ ἐάν μάθῃ Chr. ⁷² Ρ. τὸν Ζ. Chr. ⁷³ Εἶχον I. Εἶχον cod. ⁷⁴ οὖν Chr.
⁷⁵ τίς δὲ ἦν Ἡ. π. καὶ β. ὁ δὲ σεμνὸς καὶ θαυμάσιος; Chr. ⁷⁶ Job πτα, 7. Εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ
 ἀπ. ἡ καρδία μου ⁷⁷ κχι, f. ⁷⁸ I. 5. 29. l. 1. ⁷⁹ οἱ ἐξῶθεν ὁ. ἔθεντο ἀ. Chr. ⁸⁰ ἐκ. ἀληθινός, ἀπ. Chr.
⁸¹ τοῖ τοιοῦτοις Chr. ⁸² ἰχόδοι Chr. ⁸³ Ps. κχι, 12.

ἀνομνήτης, ὃν ὁ ἀρχίακος ὄρων καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν κατά τοῦ δικαίου περαιομένον, ἵνα αὐτὸν θάρσος λάθῃ καὶ μάθῃ, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβοῦς ὄντως Χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπὴ γένηται ἀνωθεν ἢ διὰ παιδείαν, ἢ διὰ συγγνώρησιν. Ὅταν γὰρ ἐπάγει ὁ Θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀκπιτεῖ τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάσει τῶν θείων κατορθωμάτων, τότε παραδίδοι αὐτὸν τῷ πονηρῷ· οὐ γὰρ ἡδυνήθη πολεμῆσαι ἕως ἐπετρέπη· καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἤκουσας. Οἱ μὲν οὖν θεοὶ ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· « Πάντες γὰρ, φησὶ, λειτουργικὰ πνεύματα εἰσὶν εἰς διακονίαν ἀποσταλλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ⁷⁸, » οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν τιμωρίας· « Ἐξαπέστειλας γὰρ, φησὶν, εἰς αὐτοὺς θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ ὀλίψιν ἀποστολῆ δι' ἄγγέλων πονηρῶν ⁷⁹. » Οἱ τοίνυν δαίμονες, ἵε καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν κείνται τῆς δουλείας ⁷⁸ καὶ κελεύονται πρᾶξαι ὡς οἱ δῆμιοι τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τινῶν λέγων ⁸⁰· « Οὗς καὶ παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημῆσαι· » ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα κατ' αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται ἀκοντες ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. Καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ Θεὸς διακόνους ἄγγελους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ ὅτε κατὰ τοῦ Ἀχαάβ ὁ Θεὸς ἀπεφάνητο λέγων ⁸¹· « Τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσῃ τὸν Ἀχαάβ, καὶ πεσείται; » ἀπεκριθὴ πνεῦμα πονηρὸν· « Ἴδοὺ ἐγώ, » πάντως γινώσκον, ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται. Καὶ ἀποστέλλονται μὲν ἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρῆσωνται, ἀλλ' ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ὑποურγησάτω τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται· — οὐδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς πρᾶγμα ἄγγελοι θεῖοι — διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν. Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται· « Ἀνήχηθι, » γὰρ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὴν Ἐρημὸν πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου ⁸². » Εἰ τοίνυν τὸν τοῦ παντὸς Κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασε, τί θαυμάσεις· εἰ καὶ ἐπὶ τοῖς δικαίοις εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; Ἀποστέλλεται δὲ, οὐ Θεοῦ κελεύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὸν λόγον ἡ Γραφή ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ὅταν λέγῃ, « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός ⁸³. »

A enim in porcos potestatem habet, sicut in Evangeliiis audisti. Divini quidem angeli honorum hominum saluti inserviunt: « Omnes enim, inquit, administratorii spiritus sunt in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capient salutis; » sed mali demones contra adsupplicium peccatorum: « Misisti enim, inquit, in eos indignationem, et iram, et tribulationem, missione per angelos malos. Demones igitur, quamvis rebellaverunt volentes, nihilominus sub jugo jacent servitutis, et jubentur facere tanquam lictores quæ sibi imperantur a Deo et a sanctis. Et ostendit Paulus loquens de quibusdam « quos et tradidit Satanæ, ut discant non blasphemare. » Ut enim non existimentur demones concta ex potestate agere, jubentur inviti facere quæ mandantur. Et sanctis quidem mitti Deus angelos sanctos qui ministrant ad salutem, malos autem tradit demones ad supplicia. Etenim quando adversus Achab locutus est Deus, dicens: « Quis proficiscetur et decipiet Achab, et cadet? » respondit spiritus malus: « Ecce ego », apprime sciens se ad hoc constitutum esse. Mittuntur quidem singuli ad puniendos malos, sed mittuntur quoque ad justos, non ut puniant, sed ut tentent eos. Cum enim angelus sanctus inservire tentationi non jubetur (non enim ipse quidem Deus præcipit indecorum negotium angelo divino), ideo hæc tentandi cura demones committitur. Et ne mireris quod ad justos demones mittantur: « Ductus est enim, inquit, universorum Dominus a Jordane in desertum, ut tentaretur a diabolo. » Atqui, si universorum Dominum diabolus tentavit, quid miraris ad justos quoque, exercitandæ patientiæ causa, demones mitti? Mittitur autem, non jubente Deo, sed concedente. Figura enim sermonem exornat Scriptura tanquam in prosopopœia, quasi dicat: « Peccatori dixit Deus. »

D

IG'. *Peri τοῦ Ἰακώβ.*XVI. *De Jacob.*

Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἑτῶν Ἑ' ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε (13^b) ρκ' ἔτη, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ρκ' ἔτη. (2) Ἰακώβ δὲ, γενόμενος ἑτῶν κε', ἐγέννησε τὸν Λαυὶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ἕθ', καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον, ποιήσας ἐκεῖ ἔτη

Isaac, cum sexaginta annos natus esset, genuit Jacob, et postea vixit centum et viginti annos, et mortuus est, cum facti essent anni ejus centum octoginta. Jacob autem octoginta quinque annos natus, genuit Levi, et postea vixit annos sexaginta

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁸ Heb. i, 11. ⁷⁹ Ps. LXXVIII, 49. ⁸⁰ I. Tim. i, 20. ⁸¹ III Reg. xxi, 20. ⁸² Matth. ix, 1. ⁸³ L, 16.

novem, et mortuus est in Ægypto, cum annos septemdecim ibi commemoratus esset, et facti essent omnes anni ejus centum quadraginta septem. Qui cum septuagesimum quintum annum ageret, et fugeret ab Esau fratre suo, pervenit Charan Mesopotamiæ ad Laban fratrem matris suæ Rebecæ, cujus ovium cum custos factus esset annis viginti, et duas filias ejus Lian et Rachel uxores duxisset, habuit filios duodecim et filiam unam, sive de liberis, sive de ancillis Bala et Zelpha. Ex Lia enim, uxore sua, genuit Ruben, Simeon, Levi, Judam, Issachar, Zabulon et Dinam; ex Rachel, Joseph, posteaque Benjamin, post reditum; ex Bala, Dan et Nephthali; ex Zelpha, Gad et Aser. Post vero viginti annos, tempus fugæ et servitutis, et post regressum a Mesopotamia in terram Chanaan et luctam cum Deo, in qua visione Israel nominatus est, visionem novam vidit Bethel, et cum decimas dedisset omnium rerum quas possidebat, ultimos subjicit filios, et incipiens a Benjamin, ordineque præpostero ad Levi veniens, decimum hunc inventum Deo offert; sicque omnia sua et filios quoque decimavit, sicut ante fugiens Deo promiserat dicens: « Conctorum quæ dederis mihi, decimas offeram tibi ea. » Confestim cum induisset Levi stola sacerdotali, per ipsum victimas obtulit Deo Bethel, et exinde qui legali sacrificio et ministerio incumbunt, Levitæ vocati sunt, et ii qui divinæ gratiæ incumbunt sacrificio, clerici nominantur, eo quod scriptum sit: « Non jacet Levitis possessio in filiis Israel, Dominus enim pars eorum et possessio. »

XVII. De morte Esau.

Isaac et Rebecca, post reditum Jacob, advocatos Jacob et Esau hortati sunt et jurejurando obstrinxerunt ut pacem inter se haberent, et fraternæ amicitiæ amplexarentur affectum; quo facto, defuncti sunt, prior quidem Rebecca, non multo vero post ipso Isaac, relictis Jacob primogenituræ præmiis. Post hæc instigatus est Esau ab Amalec, filio suo quem ex pellice habuerat, et collectis gentibus irruit adversus Jacob, ut dicit Josephus. Hic vero, occlusis portis urbis in quam confugerat, de muro Esau hortabatur ut parentum præcepta recordaretur. Cum isto vero non assentiretur, imo magis insolensceret et conviciaretur, et mortem illi minaretur, Jacob, intenso arcu, dejecit Esau sub manilla dextera vulneratum et percussum occidit.

Α ἰσ. ζήσας τὰ πάντα ἐτη ρ:ϛ. (3) Ὁς, ἰπάρχων ἐτῶν οε', καὶ φυγὼν Ἑσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κητήνησεν εἰς 79 Χαρρῶν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβαν, τὴν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ῥεβέκκας, οὗ καὶ τῶν προβάτων νομῆς γενόμενος ἐτη κ', καὶ τὰς β' θυγατέρας αὐτοῦ Λέαν καὶ Ῥαχὴλ εἰς γυναῖκας λαβὼν, ἔσχεν υἱοὺς ιβ' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπὸ τε τῶν θεραπεινίδων Βάλλας καὶ Ζελφᾶς· ἐκ μὲν γὰρ Λέας, τῆς γυναῖκός αὐτοῦ, ἐγέννησεν τὸν Ῥουβὴν καὶ Σιμεῶνα καὶ τὸν Λευὶ καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἰσάχαρ καὶ τὸν Ζαβουλὸν καὶ τὴν Δαίνα, ἐκ δὲ Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ὑστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὴν μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐκ Βάλλας τὸν Δάν καὶ τὸν Νεφθαλίμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσέρ. (4) Μετὰ δὲ τὸν κ' χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τε καὶ δουλείας, [καὶ μετὰ] τὴν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς γῆν Χαναάν ὑποστροφὴν καὶ τὴν παλαίστραν ** μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς καὶ Ἰσραὴλ ὠνομάσθη δι' ὀπτασίας, εἶδε πάλιν ὄραμα ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας ἅπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοὺς πῖδας, καὶ ἀριθμήσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὴν ἀρξάμενος ** ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευὶ ἐλθὼν, ὃν δέκατον εὗρων, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν, ἀποδεκατώσας καὶ τέκνα καὶ πάντα δσα ἦν αὐτῷ, καθὼς καὶ προὔποσχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν, ὅτι ἐ Πάντων, δσα ἂν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδικοτώ σοι αὐτά **. Καὶ εὐθύς ἐνδύσας τὸν Λευὶ στολὴν ἱερατικὴν, δι' αὐτοῦ θυσίας προσήνεγκε τῷ Θεῷ ἐν Βεθὴλ, κἀντιῦθεν οἱ μὴ ** τῇ κατανόμῳ θυσίᾳ τε καὶ λειτουργίᾳ προσεδρεύοντες Λευῖται κέκληνται, οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θείας χάριτος ἱεουργίαν κληρικοὶ προσαγορεύονται, διὰ τὸ γεγράφθαι· « Οὐ κείται τοῖς Λευῖταις κλῆρος ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κλῆρος **. »

XVIII. Περὶ θανάτου Ἑσαῦ.

Ὁ δὲ γε Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ῥεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰακώβ ἐπάνοδον, προσηκιστάμενοι τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἑσαῦ, καὶ παρακαλέσαντες 80 αὐτοὺς ἕμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ἀδελφικῆς οικειότητος ἀσπάξασθαι τὴν διάθεσιν, τελευταῖωσι, προτέρα μὲν ἡ Ῥεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακώβ τῆς πρωτοτοκουίας καταλιπόντες τὰ γέρα. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα παρωξύνθη Ἑσαῦ ὑπὸ Ἀμαλὴκ, τοῦ ἐκ καλλαχίδος υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν ἔθνη ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἰακώβ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος **· ὁ δὲ, τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγε, ἐκ τοῦ τείχους περιβάλλει τὸν Ἑσαῦ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. Τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ἀλλὰ μᾶλλον ὑβρίζοντος καὶ ὀνειδίζοντος (14) καὶ ὀλοθεύσειν αὐτὸν ἀπειλοῦν-

Variæ lectiones et notæ.

** τῆς παλαίστρας cod. ** ἀρξάμενου cod. ** Gen. xxviii, 22. ** οἱ μὲν? ** Deut. x, 9. ** Jos. A. 2. l. 2. de his nihil habet

τος, ἐντείναν· ὁ Ἰακώβ τὸ τρίτον, κατέβαλεν Ἡσαῦ Ἀ
κατὰ τοῦ δεξιῦ μαστοῦ, καὶ πλήξας ἀνεῖλεν. Οἱ δὲ
υἱοὶ Ἰακώβ, αὐτίκα ὑπεξεληθόντες, σχεδὸν πάντας ἀνεῖ-
λον. Καὶ τότε ἐπληρώθη τοῦ Ἰσαὰκ ἡ πρόβησις ἢ
λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· « Ἐάν καθέλῃς τὸν ζυγὸν
σεὶ πλημμέλειαν θανάτου ».

III. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως.

Ἔπειτα δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἴ-
γύπτῳ παροικίας ἱερογραμματεῖα δεινὸν προειπεῖν¹⁸,
ὅτι τὸ τικτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς
Ἑβραίοις τὴν Αἴγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ
διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεύειν τὰ τικτόμενα
ἄρρενα τῶν Ἑβραίων παιδιά.

Ἐπεὶ δὲ (2) Λευὶ δὲ, γενόμενος ἑτῶν μὲν, ἐγέννησε τὸν Β
Καθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξῆσεν ἔτη κ', καὶ ἀπέθανε,
ζῆσας τὰ πάντα ἔτη ρλ'. Καθ δὲ, γενόμενος ἑτῶν
ξγ', γεννᾷ τὸν Ἀμραμ.¹⁹ (3) Ἀμραμ δὲ, γενόμενος
ἑτῶν σ', γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών.²⁰ (4)
Τὸν δὲ Ἀμραμ φασὶ τὸν πατέρα Μωϋσέως εὐξασθαι
τῷ Θεῷ μὴ περιιδεῖν ἀπολλύμενον τὸ γένος τῶν
Ἑβραίων· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ περὶ τῆς
γεννήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ 81 παιδίου Μωϋσέως,
οὗ τεχθέντος καὶ ἐκθέτου γενομένου, θερμουῖθις, ἢ
τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ, ἀνέλιετο· τοσοῦτον δὲ ἦν
ἀστείον τὸ παιδίον Μωϋσῆς, ὡς τοὺς ὄρωντας αὐτὸ
ἀμεταστρεπτεῖ θαυμάζοντας ἐνορᾶν· ὅς καὶ ἐγενήθη
εἰς υἱὸν τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ.

(5) Λέγεται²¹ δὲ ἔτι νῆπιον ὄντα εἰσαχθῆναι πρὸς
Φαραὼ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀστείον ὄντα τῆ ὄψει καὶ
χαριέστατον, λαβέσθαι τῆς γενειάδος αὐτοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο προστάξαντος ἀναιρεθῆναι αὐτὸ, προνοία δὲ
Θεοῦ ἐπισχεθῆναι τὸν Φαραὼ τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν
τρόπῳ τοιῷδε· Ἀνθρακας ἀναφθέντας ἐν τῇ γῆ κατατε-
θῆναι καὶ χρυσοῦ σωρὸν ὑποθήκη τινῶν τῶν ὑπ' αὐ-
τῶν σοφῶν· καὶ εἰ μὲν ἄφαίτο ὁ παῖς, φησὶ, τοῦ χρυσοῦ
καὶ τοῦτου λάβου, κακοήθως ἐδράξατο τῆς γενειάδος αὐ-
τοῦ, εἰ δὲ θίξοι τῶν καιομένων ἀνθράκων, ἀπανούργως
καὶ ὡς ἀφελὲς παιδίον τοῦτο εἰργάσατο, καὶ οὐ χρῆ μᾶ-
την ἀναιρεθῆναι· ὁ καὶ γενόμενος, ἔστησε τὴν ἀπόφα-
σιν· ἀφήμενος γὰρ τοῦ χρυσοῦ, προσέδραμε τοῖς ἀν-
θραξι, καὶ τούτων ἕνα λαβὼν, κατὰ τὸ ἤθισμένῳ·
τὲ πολλὰ τοῖς παισὶ, τῷ στόματι προσήνεγκε, καὶ ψαύ-
σαντος αὐτοῦ τῆ γλώσσης, βραδύγλωσσο· γέγονε καὶ
δύσσηχος τοῦ λαλεῖν.

18. Ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἴγυπτου.

¹⁹ Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τοῦ Μωϋσέως ἐξῆλ-

Filii autem Jacob confestim manibus consetis manus
omnes interfecerunt. Tunc impleta est prophetia
Isaac, qua dixerat ad Esau : « Si excutis jugum fratris
tui de cervice tua, peccabis peccatum mortis »
τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, πλημμελή-

XVIII. De nativitate Moysis.

Secundo anno cum esset Israel in Ægypto, vates
socer prædixit natum hoc tempore parvulum ex He-
bræis Ægyptiorum eversurum esse imperium, ideo-
que Pharaeo mandavit ut occiderentur recens nati par-
vuli Hebræorum masculini sexus.

Levi autem, cum annum quadragesimum quin-
tum ageret, genuit Caath, et postea vixit annos
nonaginta, et mortuus est, cum facti essent omnes
anni ejus centum et triginta. Caath autem sexa-
ginta tres annos natus, genuit Amram. Amram
autem, septuaginta natus annos, genuit Moysen
et Aaron. Dicitur Amram, pater Moysis, Domi-
num orasse ne perire pateretur genus Hebræo-
rum. Divinitus autem in somnio admonitus est
de nativitate et potestate parvuli Moysis, quem
post nativitatem expositum, Thermutis, Pharaonis
filia, sustulit. Porro adeo venustus erat puer Moyses,
ut videntes eum cum admiratione contemplarentur :
qui factus est tanquam filius filia Pharaonis.

Cum infans adhuc esset, decorus visu et elegan-
tissimus, adductus est, ut ferunt, ad Pharaonem,
patrem Thermutis. Cum vero barbam illius arri-
pisset, jussit rex illum occidi; sed divina pro-
videntia Pharaonem cohibuit ne infantem isto modo
occideret. Suaserunt ei sapientes quidam ex
subditis ut carbones accensi et auri acervus simul
deponerentur humi, si puer, inquit, aurum tetigerit
et sumpserit, tunc maligne barbam vellit, si vero
tetigerit accensus carbones, absque malitia et ut
simplex puerulus, hoc fecit, nec decet occidi
sine causa; quod cum accidisset, argumento fuit.
Neglecto enim auro, accurrit puer ad prunas,
carbonemque sumptum, ut solent parvuli, ori ad-
movit, tactaque lingua, tardiloquus factus est et
horrisona voce.

XIX. Filii Israe. egrediuntur ex Ægypto.

Octogesimo anno Moysis, egressi sunt filii Israel

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ 2082 (5474). ¹⁹ τοῦ λογοθέτου. Nota codicis marginalis. ²⁰ φησὶν Leo; Glyc. 278, 8-280, 17
sermo; Ccd. 75, 19. ²¹ 2082 (5474). ²² 2020 (5557). ²³ 1930 (5607). ²⁴ ἐξ ἄλλου βιβλίου cod. ²⁵
cod.

attamen homines aliquid in seipsis habent liberum
nativitati non subjacens eo quod nativitate, istud anti-
quius sit; et illud est in hominibus libera potestas,
quæ a Deo nobis data est, qua brutis præstantiores
ipsa interficiendi natura licentiam habemus. Nobis
qui nostri juris sumus tu præstantior es, qui in
nos licentiam habes. Quomadmodum igitur nos
brutis, cum meliores simus, imperamus, ita no-
bis, tu rex, cum præstantior sis, juxta imperii
rationem licentiam habes, non quasi te præstantior
sit homo, sed Deus invisibilis omnium factor et
Dominus a quo quid expediat petere convenit. »
Cum multa similia dixisset Abram spectantia astro-
logiam, rege approbante, multos ex Ægyptiis at-
traxit ad religionem et falsam eorum scientiam de
astrologia et magia emendavit dicens: « Magnum
discrimen est, o viri, inter veritatem et con-
suetudinem; veritas enim, cum sincere quæritur,
omnino invenitur; consuetudo vero sive secu-
ndum veritatem, sive secundum falsitatem, citra
judicium per seipsam confirmatur, et qui il-
lam suscepit ne veritate quidem gaudet, nec
falso indignatur; non enim iudicio, sed anticipata
opinionem, is assensus est sententiæ eorum qui ante
se fuerunt, incertæ fortunæ sua ipsius spe commissa.
Neque jam facile patrium deponere vestimentum,
licet prorsus ei monstretur stultitiam hoc esse
risu dignam. Equidem siue mora hanc paganorum
disciplinam et nugacitatem mali dæmonis perni-
ciosissimam suggestionem esse dico; quidam enim
ex illis multos deos introduxerunt et hos viles et
omnibus cupiditatibus deditos, ut volens aliquis
similia agere non erubescat, quod hominis pro-
prium est exemplar habens pessimam et inhone-
stam vitam falsorum illorum deorum, sublatoque
pudore ne pœnitentiæ quidem spem ille omnino
præbet. Alii vero fati ficto errore, aliud nativitatibus
nomine sine qua nihil pati aut facere aliquis possit
absurde obtingunt et hoc ipso errore et impietate
offendunt; si putaverit enim aliquis præter nativi-
tatem, sive fatum, nihil hominem pati aut facere
posse, facile peccatis similibus ad peccata deflectet.
Et post peccata non illum pœnitent impietatis, ex-
cusationem absurdam habentem, nativitate se ad
ista faciendâ coactum. Cæterum qui nativitatem
corrigeri nequit, hunc non pudet peccasse. Alii vero
inconsultum impulsu inducunt, dicentes omnia
temere consistere et ferri nullo juvante domino et
rectore. Idcirco haud facile, ne dicam nunquam, qui
talia sentiunt emendantur et ad sapientiam redu-
cuntur. » Rex magnopere laudavit eum, ab omnibus
siquidem in admiratione haberi videns, et maximis

Ανος τοῦ θανάτου, φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Ἐγὼ σήμε-
ρον τοῦτον ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, καλεῖ-
σας ὑδαὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ἵνα ὑμῖν ἔργον πα-
ραστήσω προδήλως, ὅτι δύναται τι παρὰ γένεσιν
γενέσθαι· » καὶ οὕτως ἤλεγξεν αὐτῶν εἰς μάλα τὴν
περὶ τῶν χρόνων περὶ τῆς ζωῆς πρόβησιν καὶ τῆς
τελευτῆς ἀπόφασιν. Ἦσυχασάντων οὖν πάντων, ὁ
Ἄβραμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· « Μάλιστα καὶ φιλαλη-
θίστατε βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὄρω σε φρονιζόντα σφόδρα
τῆς προκειμένης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγὼ σοὶ
παρέξω δι' ἐπιτομῆς, ἀληθεύων ἐν πάσιν, ὡς τῆς
ἀληθείας ὄντως δούλος. » Τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος
« Μεγάλην μοι ταύτην ποιήσεις χάριν, » φησὶν ὁ
Ἄβραμ· « Οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα
ζῶα γενέσει ὑπόκεινται· οἱ μόντοι ἄνθρωποι ἔξουσί-
αι ἐν ἑαυτοῖς ἐλευθερον, γενέσει μὴ ὑποκαίμενον,
καθότι τῆς γενέσεως ἐκαίνο κρείττερον, ὅπερ ἐστὶν
ἐν ἀνθρώποις αὐτεξουσιότης, ἥτις ἐκ Θεοῦ δοθεῖσα
ἡμῖν, ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες καὶ κατ'
ἔξουσίαν ἀναιρεῖν μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφύκαμεν
ἡμῶν δὲ τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν ἔχόντων, οὐ πάλιν
κρείττων ²² ὑπάρχεις, ἡμῶν ἔχων τὴν ἔξουσίαν. »
« οὖν ἡμεῖς καταλογικώτερον τῶν ἀλόγων ζῶων,
ἀμεινον ὄντες, ἀρχομεν, οὕτως ἡμῶν σὺ, βασιλεῦ,
κρείττων ²³ ὑπάρχων, κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον
τὴν ἔξουσίαν ἔχεις, ὡσπερ δὴ καὶ σοῦ κρείττων ²⁴
οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ποιητὴς
πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον εἰ-
τεῖσθαι προσηκεῖ. » Πολλὰ δὲ γε τοιαῦτα λέξας ὁ
Ἄβραμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ
χαρίζομενος, πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπισπάσας
εἰς θεοσέβειαν, καὶ τὴν ἐσφαλμένην (10^α) αὐτῶν
γνώσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγίας
διωρθώσας φάσκων· « Πολλὴ τις, ὦ ἄνδρες, ἡ ἐκ-
φορά ἐστὶν ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλή-
θεια γνησίως ζητούμενη πάντως εὐρίσκειται, τὸ δὲ
ἔθος ὅποιον ἂν παραληφθῆ εἴτε ἀληθὲς, εἴτε ψευδές,
ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται, καὶ οὕτε ἀληθεῖ
αὐτῷ ²⁵ ἡδεται ὁ παραλαβὼν, ²⁶ οὕτε ὡς ψευδές ²⁷
ἄχθεται· οὐ γὰρ κρίσει, ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος
πεπίστευκε γνώμη τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπ' ἀδήλων τῆς
τὴν ἰδίαν ἐπιδαδωκῶς ἐλπίδα. Καὶ οὐκ εἴτι βράδης
ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολὴν, κἂν πᾶν αὐτῷ
δείκνυται μωρία καὶ καταγέλαστος οὖσα. Αὐτίς
οὖν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φιληναφίαν
κακοῦ δαίμονος χαλεπῶς ἀτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγω·
οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ
τούτους φαύλους καὶ παντοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὄρα
κρίτταιν ἐθέλων μὴδὲ αἰδῆται ²⁸, ὅπερ ἴδεν ἄνθρω-
που, παράδειγμα τῶν μυθολογουμένων θεῶν ἔχει
τούς κακίστους καὶ ἀσεμνοὺς βίους, τῷ ²⁹ δὲ μὴ εἰ-
δίσθαι οὐδὲ μετανοεῖα; ἐλπίδα πάντως ὁ τοιοῦτος;

Variae lectiones et notæ.

²² κρείττων cod. ²³ κρείττον cod. ²⁴ κρείττον cod. ²⁵ ἀληθ. αὐτόν cod. ²⁶ ψευδῆ cod. ²⁷ αἰδέται
cod. ²⁸ τῷ cod.

ἐμφαίνει: οὐ δὲ, Εἰμαρμένης πλάσαντες ²⁵ πλάνην, ἂν ἐτέραν τὴν λεγομένην γένεσιν, ἧς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαι τινα τερατολογουῦσιν· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβεῖς περιπίπτουσι· νομίσας γὰρ τὴν, ὅτι παρὰ γένεσιν ἤγουν ²⁶ Εἰμαρμένην οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν ἰξουσίαν ἔχει, βραδίως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέθησεν, ἀπολογίαν ἀλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω; κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἀπρονόητον φορὰν εἰσηγούνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν συνεστάναι τε καὶ φέρεσθαι, οὐδενὸς ἐφεστηκότος κυρίου καὶ δεσπότου. Διὸ δὴ τοίνυν αὐτὸ βραδίως ἢ τάχα οὐδ' ὄλωσ' οἱ τὰ τοιαῦτα φοροῦντες παντελῶς βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. » Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἄγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδῶν θαυμάσιον ἐπὶ πάντων καὶ τῆς διδασκαλίας τὴν ὠφέλιαν ὁμολογήσας, μετὰ παιδῶν καὶ παιδισκῶν ἐπανελθεῖν τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβίαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

Υ. Περὶ Σίδου καὶ Μελχισεδέκ.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἕως οὗ ἦλθεν Ἄβραμ ἐκ Μεσοποταμίας, ἐκ πόλεως Χαράν καὶ τοῦ 70 οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν ἢ ἐπὶ Παλαιστίνην, ἔτη αἰς ²⁷ ὑπῆρχε δὲ (10^b) ἐτῶν ος'. Διατρίψας ²⁸ δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κς' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρς'. ²⁹ (2) Ὅς καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ Μελχισεδέκ βασιλέως Σαλήμ ἤξιώθη μετὰ τὸ ὑποστρέφειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χοδολαγομῶρ καὶ λυτρωσάμενος τὸν ἀδελφιδουὸν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. « ³⁰ Καὶ Μελχισεδέκ, φησὶν, βασιλεὺς Σαλήμ, ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραάμ, καὶ εἶπεν· « Εὐλογημένος Ἄβραάμ τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ Ὑψίστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑποχειρούς σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἄβραάμ ἀπὸ πάντων. » (3) Περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔφη· « Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἄβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλείων, καὶ εὐλόγησας αὐτὸν, ὃ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἄβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφομοιωμένος τῷ Ὑψίστῳ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Θεωρεῖτε δὲ πρῶτος οὗτος, ἢ καὶ δεκάτην Ἄβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινῶν, ὁ πατριάρχης. Καὶ οἱ μὲν τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκαστοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτέστι τοὺς ἀδελφούς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς οσφύος Ἄβραάμ. Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε-

donis ipsum decoravit, cumque disciplinae utilitatem professus esset, cum pueris et puellis redire domum festinantem deduxit honoris causa, admodum stupefactus ob summam intelligentiam ejus et sapientiam, et pietatem in omnibus quae interpretatus fuerat.

ἔχει, βραδίως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέθησεν, ἀπολογίαν ἀλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλω; κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἀπρονόητον φορὰν εἰσηγούνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν συνεστάναι τε καὶ φέρεσθαι, οὐδενὸς ἐφεστηκότος κυρίου καὶ δεσπότου. Διὸ δὴ τοίνυν αὐτὸ βραδίως ἢ τάχα οὐδ' ὄλωσ' οἱ τὰ τοιαῦτα φοροῦντες παντελῶς βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται. » Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἄγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδῶν θαυμάσιον ἐπὶ πάντων καὶ τῆς διδασκαλίας τὴν ὠφέλιαν ὁμολογήσας, μετὰ παιδῶν καὶ παιδισκῶν ἐπανελθεῖν τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσεβίαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

B

X. De Sida et Melchisedech.

Sunt igitur a dispersione gentium, usque ad tempus quo venit Abram ex Mesopotomia, ex urbe Charan et de domo patris sui, juxta Dei jussionem, in terram Chanaan, sive Palestinam, anni mille et septemdecim; quintum autem et septuagesimum annum agebat. Et postquam commoratus esset in Chanaan annos quinque et viginti, genuit Isaac, et postea vixit septuaginta sex annos, et mortuus est, cum facti essent omnes anni ejus centum et septuaginta sex. Hic etiam benedictione magni Melchisedech, regis Salem, dignus est habitus postquam redisset a caede Chodolagomor (Chodorlaomor) et liberasset filium fratris sui a captivitate. « Et Melchisedech, inquit, rex Salem, protulit panes et vinum; erat autem sacerdos Dei altissimi, et benedixit Abraham, et ait: Benedictus Abraham Deo altissimo, qui creavit caelum et terram, et benedictus Deus altissimus qui dedit hostes tuos in manibus tuis. Et dedit ei Abraham decimas ex omnibus. » De quo Apostolus dixit: « Hic enim Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi, qui obviamit Abraham regresso a caede regum, et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit Abraham: primum quidem vocatur rex justitiae: deinde rex Salem, quod est, rex pacis, sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitae finem habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in aeternum. Intuemini, quae, quantum sit hic, cui et decimas dedit de praecipuis patriarcha. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere a populo secundum legem, id est, a fratribus suis; quanquam et ipsi exierint de lumbis Abraham. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, et hunc, qui habebat repromissiones benedixit.

Variae lectiones et notae.

²⁵ ἐπλ. cod. ἐκπλ. ? ²⁶ ἤγουν cod. ²⁷ χς' cod. secunda manu, priori er:sa, ,as' Leo. ²⁸ 2275 (3284). ²⁹ G1yc. 255,1 258,6. ³⁰ Gen. xiv, 18 20; Hebr. vii. 1-7.

Sine ulla autem contradictione, quod minus est, a meliore benedicatur. Vir enim erat justus et pius, a gentilibus oriundus, sic enim dicitur, et ex alia tribu oriundus fuit; ex genere Sidi filii regis Ægypti, a quo Ægyptus nomen accepit, ut dictum est, qui Sidus cum ex Ægypto egressus esset, et regionem Chanaanorum, quæ nunc Palæstina dicitur, habitasset, urbemque ædificasset, vocavit eam Sidonem ex suo ipsius nomine, et deinceps ex genere Sidi descendit Elchi, pater Sodec, qui Sodec, sacerdos factus et rex, vocatus est a paterno nomine Melchisedech.

XI. De urbe ædificata a Melchisedech.

Hic cum esset sacerdos Dei et rex Chanaanorum, et ædificasset urbem in monte dicto Sion, vocavit eam Salem, quod est, *civitas pacis*, in qua cum regnasset annos centum tredecim, mortuus est justus et virgo, ut ait Josephus, cui consonant Joannes et Cyrillus. Sine genealogia autem dictus est Melchisedech, eo quod prorsus non sit ex semine Abraham, et a Moysæ minime annumeratur in prosapia aliqua, sit verò genere Chanaanus et execrabili ex semine oriundus: ideo ne genealogia quidem dignum habuerunt, non enim decebat eum qui summæ justitiæ inventus erat, summæ injustitiæ generi una permiscere; ideoque sine matre et sine patre dixit, non dignos judicans progenitores virtutis justi hujusce viri et sapientis; hunc autem genere Chanaanum fuisse, patet et quia tenebat et regebat regiones Chanaanorum, et quia eum pessimis Sodomitis conversatus est.

XII. De Salem.

Præterea Salem cujus rex erat, multum celebrata Jerusalem, ex additamento post Salem syllabam *ισραὺ* percepit, et per conjunctionem, nomine congruo, nominata est Jerusalem: hanc autem accessionem syllabarum serius accepit, sive ob sacrificium (*ισουργια*) Melchisedech, sive ob sacri templi (*ισραὺ*) constructionem.

De quo postea divus ipse Marcus, Chrysostomi discipulus: « Quoniam enim, ait, in genealogia non exhibetur quisnam fuerit pater aut quænam mater ejus, aut quomodo mortuus sit, idcirco nec initium dierum nec vitæ finem habere dictus est; non enim poterat in quadam prosapia annumerari, cum ex prætermissis gentilibus oriundus esset, sicut per

Α κίτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας ἠὲ λόγησεν. Καρὸς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. » (4; Ἀνὴρ γὰρ ἦν δίκαιος; καὶ θεοσεβής, ἠθικῶς καταγόμενος· ἐφ' ἧσιν γὰρ λέγεται, φυλῆς ἐτέρης μετέσχηκεν, ἐκ τοῦ γένους Σίδου, υἱοῦ ⁴¹ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἰγύπτιας ὠνόμασται, ὡς καὶ πρότερον εἰρήται. ὅστι; Σίδος ἐξελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τῶν **71** Χαναανίων ⁴² παραλαβὼν, τὴν νῦν Παλαιστίνην καλομένην, εἰς τὴν οἰκήσας καὶ πόλιν κτίσας, ἐκάλεσεν αὐτὴν Σιδὸνα εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατήλθεν Μαλιχὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σαδὲκ, ὅστις, Σαδὲκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς, ἐπεκλήθη Μαλιχισαδὲκ πατρωνυμικῶς.

B 1A' Περὶ τῆς κτίσεως τοῦ ⁴³ Μαλιχισαδὲκ.

Ὁὗτος ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χαναανίων καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ ὄρει τῇ λεγομένῃ Σιών, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὅ ἐστι πόλις εἰρήνης, ἐν ἣ καὶ βασιλεύσας ἐτη ριγ' ἐτελεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος, ὡς φησὶν Ἰωσήπος. ὧ καὶ συνέθεσι Ἰωάννης καὶ Κύριλλος. (5) Ἀγενεαλόγητος δὲ εἰρήται Μαλιχισαδὲκ, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραάμ ὄλως, μηδὲ ὑπὸ Μωσέως γένεσ λογισθῆαι τοιαυτῶν, εἶναι δὲ Χαναανίων τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐκ (11) ἀρέτου σκοπέος ὁρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἤξιωτο· οὐδὲ γὰρ κρεττοτέρων ἦν, τὴν τῆς ἀκρας δικαιοσύνης ἐπιληρμένον συμπέικειν τῇ τῆς ἀκρας ἀδικίας γένει· (3) δὲ καὶ ἀμήτορα καὶ ἀπάτορα τυγχάνειν, οὐκ ἔχουσι ἡγεύμενος τοὺς προγόνους τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνδρός καὶ σώφρονος· (4) ὅτι γὰρ Χαναανὸς ἦν τὸ γένος, εὐδαλὸν καὶ ἀφ' ὧν ἐκράται καὶ ἰδοσθῆναι εὐμάρτων τῶν Χαναανίων καλοῖς ἐπιλησίου πονηροτάτους Σαδὲκ·

1B' Περὶ τῆς ⁴⁴ Σαλήμ.

Καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ ἦς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρόνητος Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τῆν τοῦ ἱεροῦ μετὰ τῆς ⁴⁵ Σαλήμ συλλαβάνουσα συλλαβὴν καὶ κατὰ συνάφειαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμια; Ἱερουσαλήμ, πῆ μὲν διὰ τὴν ἱεουργίαν τοῦ Μαλιχισαδὲκ, πῆ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κατασκευὴν, εἰληφῆ τὴν προσθήκην **72** τῶν συλλαβῶν ὕστερον. (2)

Περὶ τοῦ μέντοι καὶ Μάρκος ὁ θεὸς ὕστερον, ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου φοιτητῆς, εἶπη. « Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐκφέρεται τίνος πατρὸς ἢ πόλιος μητρὸς; ἔστιν ἢ ποτε ἀπέθανε, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος εἶναι εἰρηται· οὐ γὰρ ἤδύνατο γενεαλογηθῆναι· ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἰθὺν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτὴν ἡ Γραφή παραδῆλωσται,

Varie lectiones et notæ.

⁴¹ υἱὸς Σ. β. υἱοῦ Leo. ⁴² Χαλδαίων cod. ⁴³ ΚΑΙΣΕΩΣ Mon. Aug. ? ⁴⁴ ΤΟΥ Mon. Aug. ? ⁴⁵ μετὰ τῆν ἐσῶ.

πρὸ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν · Ὁὗτος γὰρ ὁ Μελ-
χι εἶδεν πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιο-
σύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὅ ἐστι βασιλεὺς
εἰρήνης. »

II. Περὶ τῆς κλήσεως ⁴⁶ Ἱερουσαλήμ.

Ἦ μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλήμ Ἰεβοὺς ἐκαλεῖτο
πρῶτον, ὅθεν μανθάνομεν, ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων
ἐπὶ τῶν ἰθῶν ὁ Μελχισεδέκ Ἰεβουσαῖος πρῶτον ἐτύ-
χανεν · (2) ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἰθῶν
καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ, ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ Θεὸς
τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἐκεί ἀναφέρεσθαι τὰς θυσίας ἐκ
παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων. (3) Διὸ καὶ μετὰ τὸ
καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων, μετωνόμασε τὴν
πόλιν Σαλήμ, ὅ ἐστιν εἰρήνη· Ἱερουσαλήμ γὰρ ἑρμη-
νεύεται, ὅρος εἰρήνης, οὐδὲ χάριν ὁ Μελχισεδέκ βασι-
λεὺς εἰρήνης ἑρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρό-
τερον.

(4) Τὸ δὲ βασιλεὺς δικαιοσύνη· ἡ πόλιν τοῦ ἰδίου
ἐστὶ νόμου ἐρμηνεύει, τοῦτ' ἐστὶ Μελχισεδέκ γλῶσ-
σῃ τῇ Χαναϊτικῇ. (5) Ὅταν οὖν ἀναγινώσκῃ· ὦ οὐ-
τος, καὶ εὐρησῇ τι περὶ τοῦ Μελχισεδέκ γεγραμμένον
ὑπὲρ ἀνθρώπου, ἀνεμνήσθητι παρ' αὐτίκα τοῦ Ἀπο-
στόλου φάσκοντος ⁴⁷· « Ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα, φυλῆς
ἑτέρας μετεσχηκίνας, καὶ οὐδέποτε πλανηθήσῃ.
(6) Ἐματιώθησαν τοίνυν ἐκ διαμέτρου οἱ ἀπόπλη-
κτοὶ καὶ δυσώδει· Μελχισεδεκιστοὶ, θεὸν φύσει τοῦ-
τον πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἀνθρώπου· ὅθεν
δικαίως καταδικασθήσονται παρὰ τῆς ἀδικίας τοῦ
δικτα ὡς ἀνθρωποπάτραι· ἐπὶ κτίσει παρὰ τὸν κτί-
σαντα λατρεύσαντες· ⁴⁸· διὰ πολλὴν καὶ ἐσχάτην
ἀνοιαν, μᾶλλον δὲ τάληθῆτε· ροιπεῖν, διὰ κτηνοειδῆν
τε καὶ δυσσέβειαν. (11) (7) Εἰκότως **73** οὖν περὶ
τῶν τοιούτων ὁ μὲν Ἀπόστολος· ἔλεγεν ⁴⁹· « Ἐμα-
τιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν· καὶ ἐσκα-
τίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι
σοφοὶ ἐμωράθησαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν θέσαν τοῦ
ἀφάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι [εἰκότως] φθαρτοῦ ἀν-
θρώπου. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς
ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον ⁵⁰ νοῦν
— καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας, ὅτινες μετήλλαξαν τὴν
ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεδάσθησαν
καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα,
ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. »

(8) Ὁ δὲ Σολομῶν ὡσαύτως εἶπεν· « Μάταιοι μὲν
γὰρ πάντες ἀνθρώποι φύσει, οἷς πάρεστιν ἀγνωσία
τοῦ Θεοῦ ⁵¹, » καὶ, « Σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν ⁵² καὶ
γῆς εὐτελεστέρη ἢ ἑλπίς αὐτῶν, » ἐστὶ ἠγνόησαν

habitationem ejus Scriptura indicavit, de quo
Apostolus dixit : « Hic enim Melchisedech primum
quidem ex interpretatione dicitur rex justitiæ,
deinde rex Salem, quod est, rex pacis. »

XIII. De nomine Jerusalem.

Quæ nunc Jerusalem, olim Jebus vocabatur ;
unde discimus quod ex septem populis qui des-
tructi sunt Melchisedech Jebusæus primus erat.
Deinceps postquam ejectæ sunt gentes et sedem
fixit populus, attribuit illam Deus sacerdotibus
quo offerrentur etiam victimæ : ex omni loco Ju-
dæorum. Ideo postquam bella composita essent
vocavit urbem, mutato nomine, Salem, quod est,
pax : Jerusalem enim interpretatur *mons pacis* ;
qua de causa Melchisedech, qui in ipsa primum
regnavit, interpretatur « rex pacis. »

« Rex justitiæ » rursus est ejusdem nominis in-
terpretatio, id est, Melchisedech, in lingua Chana-
næorum. Quando igitur legeris, quisquis es, et
inveneris aliquid circa Melchisedech super homi-
nem scriptum, memineris subito Apostoli dicentis :
« in quo hæc dicuntur, de alia tribu fuisse, » et
nunquam falleris. Erraverunt igitur plane stolidi
et impuri Melchisedeciani qui illum Deum esse
natura crediderunt, non vero mortalem hominem ;
ideo jure condemnabuntur a suprema justitia ut
anthropopatræ, « creaturæ potius quam Creatori ser-
vientes, » præ magna et ultima amentia, aut po-
tius, ut verius loquar, præ stupiditate et impietate.
Jure ergo de talibus Apostolus dicebat : « Eva-
nuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est
insipiens cor eorum. Dicentes esse sapientes, stulti
facti sunt. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis
Dei in similitudine imaginis corruptibilis hominis.
Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis
eorum, in reprobum sensum et in passiones ignomi-
niæ ; qui commutaverunt veritatem Dei in men-
dacium, et colerunt, et servierunt creaturæ potius
quam Creatori, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Salomon similiter ait : « Vanus sunt omnes homi-
nes natura, in quibus non est scientia Dei » et
« Cinis cor ipsorum et terra vilior spes illorum, »
« quoniam ignoraverunt suum Creatorem, et qui

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁶ ΚΑΙΕ. Mon. Aug. ? ⁴⁷ ἐφ' ὅν Heb. vii, 13. ⁴⁸ Rom. i, 25. ⁴⁹ Rom. i, 21-26. ⁵⁰ ἀ. εἰς ἀκαθαρ-
σίαν 21 — εἰς π. ἀτ. 26. ⁵¹ παρῆν Θεοῦ ἀγ. Sap. xiii, 1. ⁵² αὐτοῦ bis. XV, 10. — ἠγνόησε τὴν κτίσαντα
αὐτὸν καὶ τὸν ἐ. αὐτῆ ψυχὴν ἐνεργοῦσαν καὶ ἐμψύχασαντα π. ζ. 11.

insufflavit eis spiritum vitalem. » His temporibus pluit Dominus ignem super Pentapolis urbem, Sodomam et Gomorrhā, et consumit omne genus hominum, præter Lot filium fratris Abrahæ et duas filias ejus; subvertitque omnem substantiam terræ, et adjacentis maris aquas mortificat. Lot genuit filios duo ex duobus filiabus suis, Moab et Ammon, ex quibus Moabitæ et Ammonitæ. Abram autem genuit Ismaelem de Ægyptiæ ancilla Agar, et Isaac de Sara, ex quibus Ismaelitæ et Israelitæ. Porro cum Agar ex Abram concepisset et vexata a Sara, fugisset, et invenit, inquit, eam angelus Domini in solitudine, et dixit ad illam: Unde venis, et quo vadis? Et dixit: A facie domine mee Saræ ego fugio; et dicit angelus Domini: Revertere ad dominam tuam, et humiliare sub manu illius, et multiplicans multiplicabo semen tuum, et non numerabitur præ multitudinem. Ecce enim concepisti, et paries filium, vocabisque nomen ejus Ismael, eo quod audierit Dominus afflictionem tuam. Ille erit ferus homo; manus ejus contra omnes, et manus omnium contra eum, et contra faciem fratrum omnium habitabit. Et vocavit Agar nomen Domini qui loquebatur cum ea: Tu Deus qui vidisti me. » Cum natus esset Ismael, dixit Abram ad Deum: » Ismael iste vivat coram te. » Et ait Deus ad Abram: Imo, ecce Sara, uxor tua, pariet tibi filium, vocabisque nomen ejus Isaac, et constituam pactum meum illi in sædus sempiternum et senium ejus post eum. Super Ismael quoque ecce exaudivi te, et benedixi ei, et multiplicabo eum valde, et duodecim gentes generabit, et dabo eum in gentem magnam. Pactum vero meum statuam cum Isaac, quem pariet tibi Sara. » Tum rursus Scriptura de his qui ab Ismaele geniti sunt: » Primogenitus Ismaelis Nabeoth, et Cedar, et Nabeel et Masisan et Masma et Massa et Chodad et Thema, et Jetbur et Naphis et Cedma. Isti sunt filii Ismaelis. principes duodecim juxta gentem suam. » » Habitat autem Ismael ab Hevila usque Sur, quæ respicit Ægyptum introentibus Assyrios: contra faciem fratrum suorum omnium habitavit. »

Χοζάδ και Θεμάν και Ίετούρ¹¹ και Ναφές και Κεδμά. Οὗτοι εἰσιν υἱοὶ Ἰσμαὴλ, ἀρχόντες ἐξ κατὰ ἔθνος αὐτῶν. — ¹² Κατέφυκε δὲ Ἰσμαὴλ ἀπὸ Εἰλάτ εἰς Σούρ. ἢ ἴσθι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου εἰς ἰλιθίν πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων κατέφυκεν. »

Α τὸν ποιήσαντα αὐτοὺς και τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῖς πνεῦμα ζωτικόν. » (9) Ἐφ' ὧν χρόνων πῦρ κατὰ τῆς Πενταπόλεως Σοδόμων και Γομόρρων ὁ Θεὸς ὑπέτιξε και ἀνάλλεται μὲν ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρεκτός Ἀὐτ ἀναψιῶ Ἄβραμ και τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, διαφθείρει δὲ και ἅπαν¹³ τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, και τῆς παρακειμένης¹⁴ θαλάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. Ὁ μὲν οὖν Ἀὐτ ἐγέννησεν υἱούς δύο ἐκ τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, τὴν Μωάβ και τὴν Ἀμμων, ἐξ ὧν Μωαβίται και Ἀμμωνίται. (10) Ὁ δὲ Ἄβραμ ἔλακε τὸν Ἰσμαὴλ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας αὐτοῦ παιδίσκης Ἄγαρ, και τὸν Ἰσαάκ ἐκ τῆς Σάρρας, ἀφ' ὧν Ἰσμαηλίται και Ἰσραηλίται. Τῆς τοίνυν Ἄγαρ ἐκ τοῦ Ἄβραμ συλλαβούσης και κκεκουμένης ὑπὸ τῆς Σάρρας και ἀποδρασάτης, εἴρε, φησὶν¹⁵, αὐτὴν ἄγγελος Κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ, και εἶπεν αὐτῇ· Πόθεν ἐρχῆ και πῶ περιεῖς; » και εἶπεν· « Ἀπὸ προσώπου τῆς κυρίας μου Σάρρας ἀποδιδράσκω. » και φησιν ὁ ἄγγελος Κυρίου· « Ἀποστρέφηθε πρὸς τὴν κυρίαν σου, και ταπεινώθητι ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτῆς, και πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, και οὐκ ἀριθμηθήσεται ὄψθ τοῦ πλήθους· ἰδοὺ γὰρ ἐν γαστρὶ ἔχεις, και τέξῃ υἱόν, και καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσμαὴλ, ὅτι ἐπήκουσα Κύριος τῆ ταπεινώσει σου. Ὅυτο; ἴσθαι ἀγροικὸς ἀνθρώπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντα, και αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτόν, και κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν πάντων κατοικήσει. » Και ἐκάλεσεν Ἄγαρ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ λαλοῦντος αὐτῇ¹⁶. « Σὺ ὁ Θεὸς ἐπιβῶν με. » Τεχθέντος τοῦ Ἰσμαὴλ, φησὶν Ἄβραμ πρὸς τὸν Θεόν· « Ἰσμαὴλ οὗτος ζήτω ἐναντίον σου¹⁷. » Και εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἄβραμ· « Να, ἰδοὺ Σάρρα, ἡ γυνὴ σου, τέξεται σοι υἱόν, και καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαάκ· και στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτόν εἰς διαθήκην αἰώνιον και τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν. Περὶ δὲ Ἰσμαὴλ ἰδοὺ ὑπέκουσα σοι και εὐλόγησα αὐτόν, και πληθυνῶ αὐτόν σφόδρα, και ἐξ ἔθνη γενήσεται, και δώσω αὐτόν εἰς ἔθνος μέγα. Τὴν δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαάκ, ὃν τέξεται σοι Σάρρα. » Εἶτα πάλιν ἡ (12) Γραφή περὶ τῶν ἐξ Ἰσμαὴλ τεχθέντων· « Πρωτότοκος υἱὸς Ἰσμαὴλ Ναβεῶθ και Κεδάρ και Ναβεὴλ και Μασιάν και Μισμά και¹⁸ Μισή και Οὗτοι εἰσιν υἱοὶ Ἰσμαὴλ, ἀρχόντες ἐξ κατὰ ἔθνος αὐτῶν. — ¹² Κατέφυκε δὲ Ἰσμαὴλ ἀπὸ Εἰλάτ εἰς Σούρ. ἢ ἴσθι κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου εἰς ἰλιθίν πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων κατέφυκεν. »

XIV. Initium Abrahæ. De Isaac.

D IΔ' Ἀρχὴ Ἀβραάμ. Περὶ τοῦ Ἰσαάκ.

Abraham autem cum septuaginta quinque annos haberet, genuit de Sara Isaac. Paulo post relinquit Abraham quercum Mambre et ad puteum Juramenti habitat, sibi ipsi privalim et domesticis secundum

Ἄβραάμ δὲ ὡν ἔτων οἱ ἐγέννησεν ἐκ τῆς Σάρρας τὸν Ἰσαάκ. Ὀλίγωρ δὲ ὕστερον ἀπὸ τῆς κατὰ Μαρσὴ δρυὸς μεταναστὰς ὁ Ἄβραάμ, ἐπὶ τὸ ἐρίσθ κατασκηνῶσθ τοῦ ὄρκου, ἐκρυτῶ τε ἰδίᾳ και τοῖς οἰκέ-

Varie lectiones et notæ.

¹¹ και ἀπὸ τῆς Λεο. ¹² προκ. Λεο cf. Gen. 21, 521? ¹³ Gen. xvi, 7 15. ¹⁴ πρὸς αὐτὴν Gen xvi, 13. ¹⁵ Gen. xvii 18 21. ¹⁶ Δουρά και Gen. xxv, 14. ¹⁷ Ἰερούρ. cod. ¹⁸ Gen. xxv, 18.

ταῖς κατὰ συγγένειαν πηξάμενος σκηνήν. Τότε Ἀ
 πρῶτον Ἀβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ζ' ἡμέρας
 ἐπιτελεῖ τὴν ἐορτήν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰσραὴλ
 ἐορτάζει σκηνοπηγῶν. (2) Κε' δὲ, φασίν, ἐτῶν ἦν ὁ
 Ἰσαὰκ, ὅτε πρὸς θυσίαν ἀνήχθη· εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν
 τόπον τὸ θυσιαστήριον **75** ἠκοδόμησεν Ἀβραάμ·
 ἐνθα ὑστερον Δαυὶδ τὸ ἱερὸν ἰδρύσατο.

IE. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ.

⁶¹ Ὁ δὲ Ἰσαὰκ, γεννήσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰα-
 κώβ ἐκ τῆς Ῥεβέκκας, τὸν μὲν Ἰακώβ εὐλόγησεν
 κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, λέγων ⁶² · « Δώ-
 σει σοι ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ
 τῆς πίστετος τῆς γῆς καὶ πληθος σίτου καὶ οἴνου, ^B
 καὶ δουλεύσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνήσάτωσάν
 σοι ἄρχοντες · καὶ γίνου κύριος τῶ ἀδελφοῦ σου, καὶ
 προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Ὁ κατα-
 ρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὐλο-
 γημένος. » (2) Πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησιν ⁶³ · « Ἰδοὺ
 ἀπὸ τῆς πίστετος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ
 ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἀνωθεν · ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ
 σου ζήσῃ, καὶ τῶ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις · ἔσται δὲ
 ἡνίκα ἂν καθέλης ἐλύσαι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ
 τραχήλου σου, » πλημμελήσας πλημμέλιαν θανάτου.
 (3) Ἄλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐβλήθη-
 σαν, ἐφ' ἑτέρουσ δὲ ἐκεκλήρωτο, καθάπερ καὶ τὸ
 ἐπὶ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευὶ παρὰ τοῦ Ἰακώβ εἰρημέ-
 νον ἔστιν ἰδεῖν · ⁶⁴ « Διαμεριῶ γάρ, φησίν, αὐτοὺς
 ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ, » καί-
 C ται γὰρ οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγ-
 γόνων. Καὶ μέντοι οὐκ ἐπὶ τοῦ Χαναάν τὰ ὑπὸ τοῦ
 Νῶε λεχθέντα εἰς τοὺς ἐγγόνους ἐξέβη Ἰαβωνίτας.
 Οὕτω δὲ κἀναυθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ τέλος ἔσχεν—
 πῶς γάρ τοῦ θεδοικότος καὶ τρέμοντος καὶ μυριάκις
 τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ προσκυνουῦντος; — ἀλλ' ἐπὶ τῶν
 ἐγγόνων αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνε-
 φύθησαν οἱ Ἰσμηλίται, οἱ νῦν Ἀγαρηνοὶ τε καὶ Σα-
 ρακηνοὶ λεγόμενοι, διὰ μὲν τῆς Αἰγυπτίας Ἀγαρ,
 ὡς εἴρηται, Ἀγαρηνοὶ, διὰ δὲ τῆς Σάββα; Σαρακη-
 νοὶ. Ἐκ δὲ Ἰσαὰκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδώμ καὶ Ἰακώβ
 ἀνεβλάστησαν διὰ τῆς Ῥεβέκκας · (2b) καὶ ἐκ μὲν
 τοῦ Ἡσαῦ Ἐδώμ ἐτέχθη υἱὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ
 καὶ Ἀμαλῆκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμαληκίται ·
 ἐκ δὲ τοῦ Ἰακώβ τοῦ **76** καὶ Ἰσραὴλ Ἰούδας, ἀφ' ^D
 οὗ Ἰουδαῖοι πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι
 προσηγορεύθησαν· καὶ Ἰσραηλίται μὲν ἐκ τοῦ πα-
 τρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπι-
 σημοτέρου τῶν ἀδελφῶν Ἰούδα φερωνύμως κέκλην-
 ται. ⁶⁵ (4) Ὁ δὲ γὰρ θεὸς Ἀβραάμ ἐγέννησε πάλιν
 υἱοὺς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναικὸς Χεττούρας ε',
 ἀφ' ὧν ἔστι Μαδιὰμ, ἐξ οὗ Μαδιανίται, καὶ Ἀφαρ,

cognitionem figens tabernacula. Tunc primum
 Abraham tabernaculorum per septem diebus peragit
 festivitatem, quam etiam nunc Israel celebrat figens
 tentoria. Vicesimum quintum, ut tradunt, annum
 agebat Isaac cum ad sacrificium ductus est : in
 isto vero loco altare exstruxit Abraham, ubi postea
 David templum construxit.

XV. De Esau et Jacob.

Isaac autem cum genuisset Esau et Jacob ex Re-
 becca, Jacob qui benedictionem fratris subripuerat,
 benedixit dicens : « Dabit tibi Deus de rore cæli et
 de pinguedine terræ, et abundantiam frumenti et
 vini, ut serviant tibi populi, et adorent te principes, et
 esto dominus fratris tui, et incurvabuntur ante te filii
 patris tui. Qui maledixerit tibi, maledictus, et qui be-
 nedixerit tibi, benedictus. » Ad Esau vero dixit : « Ecce
 de pinguedine terræ erit habitatio tua, et de rore cæli
 desuper. In gladio tuo vives, et fratri tuo servies :
 tempusque veniet, cum excutias jugum ejus de
 cervicibus tuis, » cum peccaveris peccatum mortis.
 Benedictiones autem dictæ sunt ad Jacob aliis
 vero attributæ sunt, ut videre est etiam in iis quæ
 ad Simeon et Levi a Jacob dicta sunt : « Dividam
 enim, inquit, eos in Jacob, et dispergam eos in
 Israel : » attamen non in ipso hoc factum est, sed
 in nepotibus. Similiter non Chanaan evenerunt
 quæ a Noe dicta sunt in nepotibus illius Gabaonitis,
 hic quoque pariter non in Jacob adimpleta sunt —
 quomodo enim, quoniam ipse timuit et pavit et
 toties ante fratrem suum incurvatus est? — sed in
 nepotibus ejus. Ex Israel igitur nati sunt Ismaelitæ,
 qui nunc Agareni et Saraceni dicuntur, ex
 Ægyptia Agar, ut dictum est, Agareni, ex Sara,
 Sarraceni. Ex Isaac, Esau, qui et Edom dicitur, et
 Jacob nati sunt de Rebecca; ex Esau natus est Edom
 Idem ac pater nomen habens, et Amalec, ex qui-
 bus Idumæi et Amalecitiæ. Ex Jacob, qui et Israel, na-
 tus est Judas, a quo Judæi omnes, etiam qui de cæteris
 patre Jacob sive Israel, Judæi autem a clarissimo fratre
 suo Juda, nomine congruo sunt vocati. Porro divus
 Abraham rursus genuit filios quinque ex ultima
 uxore sua Cethura, de quibus Madian, a quo Ma-
 dianite, et Afar, a quo Africa, in qua habitavit, et
 regio cognominata est tanquam paterno nomine, sicut
 et Ausitis locus Esau, in quo natus est beatus et pa-
 tiens et celeberrimus Job, quem laudans divus
 Chrysostomus, sic loquitur : « Vir quidam erat in re-
 gione Ausitide : celebrem, inquit, eum ob naturam
 tum ob regionem, ut cum audieris hominem esse

Varia lectiones et notæ.

⁶¹ 2215 (3544). ⁶² Gen. xxvii, 28, 29. ⁶³ 59, 40. ⁶⁴ XLIX, 7. ⁶⁵ Ced. 76, 19-80, 7; Glyc. 276, 10-278, 7.

hunc, mireris quia supra hominem secessit, et cum
 noveris regionem in qua fructus hic tautus floruit,
 vere obstupescas videns qualis rosa in medio spi-
 narum nata sit. Erat enim de regione Ausitide, de
 regione Esau, a quo Ausitis nuncupata est, a scor-
 tatore scilicet et profano, ut mireris ex qua patria
 et radice mala natus sit fructus speciosissimus.
 Nepos enim est famosi illius, et Scriptura quintam
 eum ab Abraham nominat : « Abraham, inquit,
 genuit Isaac, Isaac Esau, Esau Raguel et Zara,
 Zara Job. Habens igitur successionem ab Abraham
 ad illum per Esau discurrentem, ostendit radicem,
 ut fructum admireris; nam hic quidem scortator
 et profanus, ille vero sapiens et venerabilis,
 qui sic loquitur : « Si scrutus est oculus meus mu-
 lierem alienam, » et : « Fœtus pepigi cum oculis
 meis. » Quin imo victimas pro suis filiis quotidie
 adducebat dicens : « Ne forte mala cogitaverint filii
 mei contra Deum. » Jure ergo dixit : « Et erat vir
 ille colens Deum et inculpabilis, » et sequentia.
 Externi philosophi definitionem hominis ostenden-
 tes, dicunt : Homo est animal rationale morti sub-
 jacens; divins autem Scriptura non sic, sed : Homo
 est inculpatus, justus, colens Deum, abstinens ab
 omni pravo opere; » is enim de quo hæc non affir-
 mantur jumentum est, nescium homo. Si enim na-
 turæ typum habens contumelia afficiat eum ob
 malitiam voluntatis, audialis Prophetam : « Homo
 cum in honore esset, non intellexit, comparatus
 est jumentis insipientibus, et similis factus est
 illis. » Quemadmodum igitur, ex communi consue-
 tudine si quis mittat filium suum aut servum ad
 aliquod negotium, adhortatur dicens : « Ut vir,
 age quod agis, » et commune nomen proprium sit,
 ita quamvis omnes homines dicantur homines,
 solus vere is est homo qui imaginem servat, et
 primitivum pulchritudinis exemplum non aufert.
 Dixit igitur ipsum hominem, ut ob naturam pro-
 positam laudes; deinde quoque ab Ausitide regione
 dixit, ut ob regionem impietate famosam, fructum
 celebres, quem auctor malorum videns et invidia
 motus, petit a Deo ut tentetur justus, ut tu fidu-
 ciam sumas et discas dæmonem non habere pote-
 statem adversus Christianum qui vere Deum colit
 et timet, nisi procuratio desursum veniat, sive
 propter castigationem, sive propter indulgentiam.
 Quando enim inducit Deus correctionem, aut pœnas
 poscit peccatorum, aut virtutem exercet ad divinos
 progressus, tunc tradit eum malo; non enim potuit
 bellare donec licentia data est, et ne mireris; non

Α ἰξ οὗ Ἀφρικῆ, ἐν ἣ παρήκτες, καὶ ἡ χώρα προσω-
 νομάσθη πατρωνύμως, ὡσερ⁶⁶ καὶ Αὐσίτις ὁ τό-
 πο·⁶⁷ τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ᾧ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάρως καὶ
 πολύτλας καὶ διαβόητος Ἰώβ, ὃν ἐγκαυμάζων ὁ θεὸς
 Χρυσόστομος λέγει⁶⁸· « Ἀνθρώπος τις ἦν ἐν τῇ
 χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι· κηρύττει, φησὶν, αὐτὸν καὶ ἀπὸ⁶⁹
 τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα ὡσερ ἀκούσας
 αὐτὸν ἄνθρωπον θαυμάζῃς⁷⁰, ὅτι ὑπὲρ ἄνθρωπων
 ἐπολιτεύετο, οὕτω μαθὼν⁷¹ καὶ τὴν χώραν, ἰξ ἣ·
 ὁ τοσοῦτος καρπὸς ἠνθήσεν, ἐκπλαγῆς ἀληθῶς ὅσον
 ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἐβλάστησεν· » ἦν γὰρ
 τῆς Αὐσίτιδος χώρας τοῦ Ἡσαῦ, ἰξ ὡσερ Αὐσίτις
 ὠνόμασται, ἐκ τοῦ πόρου καὶ βεβήλου, ὅπως θαυ-
 μάζῃς ἐκ ποίας πατρίδος καὶ βίχης κακῆς ἐβλάστησαι
 καρπὸς ὠραιότερος. Ἀπόγονος γὰρ ἐστὶ τοῦ ἐπι-
 βαλλομένου, καθὼς ἡ Γραφή κέκευται ἀπὸ τοῦ
 Ἀβραάμ· ὁ Ἀβραάμ γὰρ, φησὶν, ἐγέννησεν τὸν
 Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἡσαῦ, Ἡσαῦ τὸν Ραγουήλ⁷²
 καὶ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰώβ. Ἐχων⁷³ οὖν τὴν δι-
 δοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ εἰς αὐτὸν κατερχομένην ἐκ
 τοῦ Ἡσαῦ, δεικνυσι⁷⁴ τὴν βίβαν, ἵνα τὸν καρπὸν
 θαυμάσῃς· ὅτι ὁ μὲν πόρος ἦν⁷⁵ καὶ βέβηλος, ὁ δὲ
 σῶφρον καὶ σεμνός, λέγων οὕτως⁷⁶· « Εἰ δὲ ἐκ-
 κολουθήσεν ὁ ὀφθαλμὸς μου γυναίκι ἄλλοτριῳ· —
 καὶ⁷⁷· « Διαθήκην διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου·
 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θυσίας ὑπὲρ τῶν ἔξωον τίειναι
 προσήγαγα καθ' ἡμέραν φάσκων· « Μήποτε καὶ
 ἐνανθήσεν οἱ υἱοὶ μου πρὸς τὸν θεόν. » Εἰκέτως ἐν
 ἐφῆ⁷⁸· « Καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκείνος θεοσεβής, ἀμμι-
 πτος, » καὶ τὰ ἐξῆς· Οἱ μὲν γὰρ ἔξω⁷⁹ φιλοσοφῶν τὸν
 ὄρον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντες 77 φασιν· Ἀνθρωπὸς
 ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν· ἡ δὲ θεία Γραφή εὐχέ-
 τως, ἀλλ'· Ἀνθρώπος ἐστὶν·⁸⁰ ἄμμιπτος, θεοσεβής,
 ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγμα-
 τος· — ὡς ὁ γε τούτοις⁸¹ μὴ μαμαρτυρημένως
 οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κτῆνος. Ἐάν γὰρ ἔχη τὸν χε-
 ρακτῆρα τῆς φύσεως, ὑβρίζῃ δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆ·
 προαιρέσει, ἀκούσατε⁸² παρὰ τοῦ προφήτου⁸³·
 « Ἀνθρώπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνηδὴλῆ
 τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὠμοκόμη αὐτοῖς. —
 Ὡσερ τοῖνον ἐπὶ τῆς κοινῆς συνηθείας ἐκαθεὶν τὸν
 τὸν αὐτοῦ υἶδν ἡ οἰκέτην ἀποστελλῇ ἐπὶ τινα πρέ-
 ξιν, παρακαλεῖται λέγων· « ὡς ἄνθρωπος πρέξιν
 τὰ τῆς πράξεως, » καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα ἰδιοποιεῖται·
 οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μένος ἀλ-
 θῆς ἐκαίνος ἐστὶν ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρῶ-
 τότυπον (15^ο) κάλλος μὴ ἀφανίζων. Ἐἶπεν οὖν αὐτὸν
 ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως, τὴν πρόθεσιν ἐπι-
 νέσει· εἶτα δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς Αὐσίτιδος χώρα·
 ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς· τῇ ἀσθελεῖ τὸν καρπὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ ὦ. Ἀ. Par. 2. ⁶⁷ ἐκ Par. 2. ⁶⁸ Χρ. 19η Par. 2. ⁶⁹ x. ἀ. Chr. VI. 581 Α. ⁷⁰ θαυ-
 μάζῃς Chr. ⁷¹ ἐν μάθῃς Chr. ⁷² Ρ. τὸν Ζ. Chr. ⁷³ ἔχων I. ἔχων cod. ⁷⁴ οὖν Chr.
⁷⁵ τὸς δὲ τῶν Ἡ. π. καὶ β. ὁ δὲ σεμνὸς καὶ θαυμάσιος Chr. ⁷⁶ Job xxvi, 7. Εἰ δὲ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ
 ἐκ. ἡ καρδία μου ⁷⁷ κκxi, f. ⁷⁸ I. 5-29. I. f. ⁷⁹ οἱ ἔξωθεν ὁ. ἔθεντο ἀ. Chr. ⁸⁰ ἐκ. ἀληθινός, ἀπ. Chr.
⁸¹ τοῖς τοιοῦτοις Chr. ⁸² ἀκούσαι Chr. ⁸³ Ps. xlix, 12.

ἀνυμνήσης, ὃν δ' ἀρχέκακος ὄρων καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου περσασμὸν, ἵνα οὐ θάρσος λάθῃς καὶ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβοῦς ὕπνου Χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπὴ γένηται ἀνωθεν ἢ διὰ παιδείαν, ἢ διὰ συγχώρησιν. Ὅταν γὰρ ἐπάγει ὁ Θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀπειτεῖ τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θεῶν κατορθωμάτων, τότε παραδοιοὶ αὐτὸν τῷ πονηρῷ· οὐ γὰρ ἡδυνήθη πολεμῆσαι ἕως ἐπετράπη· καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἤκουσας. Οἱ μὲν οὖν θεοὶ ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίας· « Πάντες γὰρ, φησί, λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν ⁸⁴, » οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν τιμωρίας· « Ἐξαπέστειλας γὰρ, φησὶν, εἰς αὐτοὺς θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ ὀλέθριν ἀποστολῆ δι' ἀγγέλων πονηρῶν ⁸⁵. » Οἱ τοίνυν δαίμονες, ἴε! καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ' ὑπὸ ζυγὸν καίονται τῆς δουλείας **78** καὶ κελεύονται πράξαι ὡς οἱ δῆμιοι τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τινῶν λέγων ⁸⁶· « Οὗς καὶ παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημῆσαι· ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα κατ' αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται ἄκοντες ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. Καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ Θεὸς διακόνους ἀγγέλους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ ὅτι κατὰ **C** τοῦ Ἀχαάβ ὁ Θεὸς ἀπεφάνητο λέγων ⁸⁷· « Τίς πορεύσεται καὶ ἀπατήσῃ τὸν Ἀχαάβ, καὶ πεσῖται; » ἀπεκρίθη πνεῦμα πονηρὸν· « Ἴδοὺ ἐγώ, » πάντως γινώσκον, ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται. Καὶ ἀποστέλλονται μὲν ἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρήσωνται, ἀλλ' ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ὑπουργῆσαι τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται· — οὐδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς πρᾶγμα ἐγγέλει θεῶν — διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν. Καὶ μὴ θαυμάσης εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται· « Ἀνήχθη » γὰρ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου « εἰς τὴν ἔρημον πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου ⁸⁸. » Εἰ τοίνυν τὸν τοῦ παντός Κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασε, τί θαυμάσεις· αἱ καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; Ἀποστέλλεται δὲ, οὐ Θεοῦ κελεύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὸν λόγον ἢ Γραφῇ ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ὅταν λέγῃ, « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός ⁸⁹. »

IC'. Περὶ τοῦ Ἰακώβ.

Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἑτῶν ξ' ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε (13^b) ρκ' ἔτη, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ρπ' ἔτη. (2) Ἰακώβ δὲ, γενόμενος ἑτῶν πε', ἐγέννησε τὸν Λευί, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ξθ', καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον, ποιήσας ἑκατ' ἔτη

A enim in porcos potestatem habet, sicut in Evangeliiis audisti. Divini quidem angeli bonorum hominum salutis inserviunt: « Omnes enim, inquit, administratorii spiritus sunt in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capient salutis; » sed mali demones contra ad supplicium peccatorum: « Misisti enim, inquit, in eos indignationem, et iram, et tribulationem, missione per angelos malos. Demones igitur, quamvis rebellaverunt volentes, nihilominus sub jugo jacent servitutis, et jubentur facere tanquam lictores quæ sibi imperantur a Deo et a sanctis. Et ostendit Paulus loquens de quibusdam « quos et tradidit Satanæ, ut discant non blasphemare. » Ut enim non existimentur demones cuncta ex potestate agere, jubentur inviti facere quæ mandantur. Et sanctis quidem mittit Deus angelos sanctos qui ministrant ad salutem, malos autem tradit demones ad supplicia. Etenim quando adversus Achab locutus est Deus, dicens: « Quis profisciscetur et decipiet Achab, et cadet? » respondit spiritus malus: « Ecce ego », apprime sciens se ad hoc constitutum esse. Mittuntur quidem singuli ad puniendos malos, sed mittuntur quoque ad justos, non ut puniant, sed ut tentent eos. Cum enim angelus sanctus inservire tentationi non jubetur (non enim ipse quidem Deus præcipit indecorum negotium angelo divino), ideo hæc tentandi cura demonibus committitur. Et ne mireris quod ad justos demones mittantur: « Ductus est » enim, inquit, universorum Dominus a Jordane (in desertum, ut tentaretur a diabolo.) Atqui, si universorum Dominum diabolus tentavit, quid mireris ad justos quoque exercitandæ patientiæ causa, demone[m] mitti? Mittitur autem, non jubente Deo, sed concedente. Figura enim sermonem exornat Scriptura tanquam in prosopopœia, quasi dicat: « Peccatori dixit Deus. »

D

XVI. De Jacob.

Isaac, cum sexaginta annos natus esset, genuit Jacob, et postea vixit centum et viginti annos, et mortuus est, cum facti essent anni ejus centum octoginta. Jacob autem octoginta quinque annos natus, genuit Levi, et postea vixit annos sexaginta

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁴ Heb. i, 11. ⁸⁵ Ps. lxxviii, 49. ⁸⁶ I. Tim. i, 20. ⁸⁷ III Reg. xxi, 20. ⁸⁸ Matth. ix, 1. ⁸⁹ Ps. l, 16.

novem, et mortuus est in Ægypto, cum annos septemdecim ibi commoratus esset, et facti essent omnes anni ejus centum quadraginta septem. Qui cum septuagesimum quintum annum ageret, et fugeret ab Esau fratre suo, pervenit Charan Mesopotamiæ ad Laban fratrem matris suæ Rebecæ, cujus ovium cum custos factus esset annis viginti, et duas filias ejus Lian et Rachel uxores duxisset, habuit filios duodecim et filiam unam, sive de liberis, sive de ancillis Bala et Zelpha. Ex Lia enim, uxore sua, genuit Ruben, Simeon, Levi, Judam, Issachar, Zabulon et Dinam; ex Rachel, Joseph, posteaque Benjamin, post reditum; ex Bala, Dan et Nephthali; ex Zelpha, Gad et Aser. Post vero viginti annos, tempus fugæ et servitutis, et post regressam a Mesopotamia in terram Chanaan et luctam cum Deo, in qua visione Israel nominatus est, visionem novam vidit Bethel, et cum decimas dedisset omnium rerum quas possidebat, ultimos subjicit filios, et incipiens a Benjamin, ordineque præpostero ad Levi veniens, decimum hunc inventum Deo offert; sicque omnia sua et filios quoque decimavit, sicut ante fugiens Deo promiserat dicens: «Conctorum quæ dederis mihi, decimas offeram tibi ea.» Confestim cum induisset Levi stola sacerdotali, per ipsum victimas obtulit Deo Bethel, et exinde qui legali sacrificio et ministerio incumbunt, Levitæ vocati sunt, et ii qui divinæ gratiæ incumbunt sacrificio, clerici nominantur, eo quod scriptum sit: «Non jacet Levitis possessio in filiis Israel, Dominus enim pars eorum et possessio.»

XVII. De morte Esau.

Isaac et Rebecca, post reditum Jacob, advocatos Jacob et Esau hortati sunt et jurejurando obstrinxerunt ut pacem inter se haberent, et fraternæ amicitiæ amplexarentur affectum; quo facto, defuncti sunt, prior quidem Rebecca, non multo vero post ipso Isaac, relictis Jacob primogenituræ præmiis. Post hæc instigatus est Esau ab Amalec, filio suo quem ex pellice habuerat, et collectis gentibus irruit adversus Jacob, ut dicit Josephus. Hic vero, occlusis portis urbis in quam confugerat, de muro Esau hortabatur ut parentum præcepta recordaretur. Cum isto vero non assentiretur, imo magis insolensceret et conviciaretur, et mortem illi minaretur, Jacob, intenso arcu, dejecit Esau sub manilla dextera vulneratum et percussum occidit.

ΑΨ. ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρ:ϛ. (3) Ὁ, ἰπάρχων ἑτῶν οε', καὶ φυγῶν Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κατήνησεν εἰς 79 Χαρρῶν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβαν, τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ρεβέκκας. οὗ καὶ τῶν προβάτων νομεύς γενόμενος ἔτη κ', καὶ τὰς β' θυγατέρας αὐτοῦ Λέαν καὶ Ραχὴλ εἰς γυναῖκας λαβῶν, ἔσχεν υἱοὺς ιβ' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπὸ τε τῶν θεραπεινίδων Βάλλας καὶ Ζελφᾶς· ἐκ μὲν γὰρ Λέας, τῆς γυναῖκος αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Ῥουβὴν καὶ Συμεῶνα καὶ τὸν Λευὶ καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἰσάχαρ καὶ τὸν Ζαβουλὸν καὶ τὴν Δείνα, ἐκ δὲ Ῥαχὴλ τὸν Ἰωσήφ, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὴν μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐκ Βάλλας τὸν Ἀδὴν καὶ τὸν Νεφθαλίμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ. (4) Μετὰ δὲ τὸν κ' χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τῆς καὶ δουλείας, [καὶ μετὰ] τὴν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς γῆν Χαναάν ὑποστροφὴν καὶ τὴν παλαίστραν ὡς μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς καὶ Ἰσραὴλ ὠνομάσθη δι' ὀπτασίαις, εἶδε πάλιν ὄραμα ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας ἄπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοῦς παῖδας, καὶ ἀριθμήσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὴν ἀρξάμενος⁹¹, ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευὶ ἑλθὼν, ὃν δέκατον εὗρων, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν, ἀποδεκατώσας καὶ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καθὼς καὶ προῦποσχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν, ὅτι ἐ πάντων, ὅσα ἂν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατῶ σοι αὐτά⁹². Καὶ εὐθύς ἐνδύσας τὸν Λευὶ στολὴν Ἰσρατικὴν, δι' αὐτοῦ θυσίας προσήνεγκε τῷ Θεῷ ἐν Βεθὴλ, κἀντιῦθεν οἱ μὴ⁹³ τῇ κατανόμῳ θυσία τε καὶ λειτουργίᾳ προσεδρεύοντες Λευῖται κέκληνται, οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θείας χάριτος ἱεουργίαν κληρικοὶ προσαγορεύονται, διὰ τὸ γεγράφθαι· «Ὁὐ κείται τοῖς Λευῖταις κληρὸς ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κληρὸς⁹⁴.»

XVIII. Περὶ θανάτου Ἡσαῦ.

Ὁδὲ γε Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ρεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰακώβ ἐπάνοδον, προσκαλεσάμενοι τὸν τε Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ, καὶ παρακαλέσαντες 80 αὐτοὺς ἅμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ἀδελφικῆς οικειότητος ἀσπάξασθαι τὴν διάθεσιν, τελευταῖοι, προτέρα μὲν ἡ Ρεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακώβ τῆς πρωτοτοκυίας καταλιπόντες τὰ γέρα. (2) Μετὰ δὲ ταῦτα παρωξύνθη Ἡσαῦ ὑπὸ Ἀμαλήκ, τοῦ ἐκ παλλακίδος υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν ἔθνη ὤρμησε κατὰ τοῦ Ἰακώβ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος⁹⁵· ὁ δὲ, τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγε, ἐκ τοῦ τείχους παρικάλει τὸν Ἡσαῦ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. Τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ἀλλὰ μᾶλλον ὑβρίζοντος καὶ ὀνειδίζοντος (14) καὶ ὀλοθρεύειν αὐτὸν ἀπειλοῦν-

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ τῆς παλαίστρας cod. ⁹² ἀρξάμενου cod. ⁹³ Gen. xxviii, 22. ⁹⁴ οἱ μὲν? ⁹⁵ Deut. x, 9. ⁹⁶ Jos. A. 2. l. 2. de his nihil habet

τος, έντεινας ὁ Ἰακώβ τὸ τρίτον, κατέβαλεν Ἡσαῦ ἅμα
κατὰ τοῦ δεξιοῦ μαστοῦ, καὶ πληξας ἀνελεν. Οἱ δὲ
υἱοὶ Ἰακώβ, αὐτίκα ὑπεξελθόντες, σχεδὸν πάντας ἀνεί-
λον. Καὶ τότε ἐπληρώθη τοῦ Ἰσαὰκ ἡ πρόβρῃσις ἡ
λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· « Ἐὰν καθέλῃς τὸν ζυγὸν
σεὶ πλημμέλειαν θανάτου ».

III. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως.

²⁰ Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ ²¹ Ἰσραὴλ ἐν Αἴ-
γύπτῳ παροικίας ἱερογραμματεῖα δεινὸν προειπεῖν²²,
ὅτι τὸ τιχτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς
Ἑβραίοις τὴν Αἰγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ
διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεῦν τὰ τιχτόμενα
ἄρρενα τῶν Ἑβραίων παιδιά.

²³ (2) Λευὶ δὲ, γενόμενος ἐτῶν με', ἐγέννησε τὸν Β
Καθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἐζήσεν ἔτη 4', καὶ ἀπέθανε,
ζήσας τὰ πάντα ἔτη 94'. Καθ δὲ, γενόμενος ἐτῶν
ξγ', γεννᾷ τὸν Ἀμραμ. ²⁴ (3) Ἀμραμ δὲ, γενόμενος
ἐτῶν σ', γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. ²⁵ (4)
Τὸν δὲ Ἀμραμ φασι τὸν πατέρα Μωϋσέως εὐξασθαι
τῷ Θεῷ μὴ περιεῖδιν ἀπολλύμενον τὸ γένος τῶν
Ἑβραίων· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ περὶ τῆς
γεννήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ 81 παιδίου Μωϋσέως,
οὗ τεχθέντος καὶ ἐκθέτου γενομένου, Θερμοῦθις, ἡ
τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ, ἀνέλειτο· τοσοῦτον δὲ ἦν
ἀστείον τὸ παιδίον Μωϋσῆς, ὡς τοὺς ὄρωντας αὐτὸ
ἀμεταστρεπτὶ θαυμάζοντας ἐνορᾶν· ὅς καὶ ἐγενήθη
εἰς υἱὸν τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ.

(5) Λέγεται ²⁶ δὲ ἔτι νήπιον ὄντα εἰσαχθῆναι πρὸς Ἐ
Φαραὼ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀστείον ὄντα τῆ ὄψει καὶ
χαριέστατον, λαβείσθαι τῆς γενειάδος αὐτοῦ, καὶ διὰ
τοῦτο προστάξαντος ἀναιρεθῆναι αὐτὸ, προνοία δὲ
Θεοῦ ἐπισχεθῆναι τὸν Φαραὼ τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν
τρόπῳ τοιῷδε· Ἀνθρακας ἀναφθέντας ἐν τῇ γῆ κατατε-
θῆναι καὶ χρυσοῦ ἄσπρον ὑποθήκη τινῶν τῶν ὑπ' αὐ-
τῶν σοφῶν· καὶ εἰ μὲν ἄψαιτο ὁ παῖς, φησι, τοῦ χρυσοῦ
καὶ τούτου λάθοι, κακοθήτως ἐδράξατο τῆς γενειάδος αὐ-
τοῦ, εἰ δὲ θίξοι τῶν κατομένων ἀνθρώκων, ἀπανούργως
καὶ ὡς ἀφελὲς παιδίον τοῦτο εἰργάσατο, καὶ οὐ χρὴ μά-
την ἀναιρεθῆναι· ὃ καὶ γενόμενος, ἔστησε τὴν ἀπόφα-
σιν· ἀφέμενος γὰρ τοῦ χρυσοῦ, προσέδραμε τοῖς ἀν-
θραξι, καὶ τούτων ἕνα λαβὼν, κατὰ τὸ ἤθισμένον ὡς
τὰ πολλὰ τοῖς παισὶ, τῷ στόματι προσήνεγκε, καὶ ψυ-
σαντος αὐτοῦ τῆ γλώσση, βραδύγλωσσος γέγονε καὶ
δύσηχος τοῦ λαλεῖν.

ΙΘ. Ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου.

²⁷ Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τοῦ Μωϋσέως· ἐξῆλ-

Filii autem Jacob confestim manibus consetis p̄no
omnes interfecerunt. Tunc impleta est propheta
Isaac, qua dixerat ad Esau : « Si excutis jugum fratris
tui de cervice tua, peccabis peccatum mortis »

τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, πλημμελή-

XVIII. De nativitate Moysis.

Secundo anno cum esset Israel in Ægypto, vates
socer prædixit natum hoc tempore parvulum ex He-
bræis Ægyptiorum eversurum esse imperium, ideo-
que Phrao mandavit ut occiderentur recens nati pa-
vuli Hebræorum masculini sexus.

Levi autem, cum annum quadragesimum quin-
tum ageret, genuit Caath, et postea vixit annos
nonaginta, et mortuus est, cum facti essent omnes
anni ejus centum et triginta. Caath autem sexa-
ginta tres annos natus, genuit Amram. Amram
autem, septuaginta natus annos, genuit Moysen
et Aaron. Dicitur Amram, pater Moysis, Domi-
num orasse ne perire pateretur genus Hebræo-
rum. Divinitus autem in somnio admonitus est
de nativitate et potestate parvuli Moysis, quem
post nativitatem expositum, Thermutis, Pharaonis
filia, sustulit. Porro adeo venustus erat puer Moyses,
ut videntes eum cum admiratione contemplerentur :
qui factus est tanquam filius filie Pharaonis.

Cum infans adhuc esset, decorus visu et elegan-
tissimus, adductus est, ut ferunt, ad Pharaonem,
patrem Thermutis. Cum vero barbam illius arri-
pisset, jussit rex illum occidi; sed divina pro-
videntia Pharaonem cohibuit ne infantem isto modo
occideret. Suaserunt ei sapientes quidam ex
subditis ut carbones accensi et auri acervus simul
deponerentur humi, si puer, inquit, aurum tetigerit
et sumpserit, tunc maligne barbam vellit, si vero
tetigerit accensos carbones, absque malitia et ut
simplex puerulus, hoc fecit, nec decet occidi
sine causa; quod cum accidisset, argumento fuit.
Neglecto enim auro, accurrit puer ad prunas,
carbonemque sumptum, ut solent parvuli, uti ad-
movit, tactaque lingua, tardiloquus factus est et
horrisona voce.

XIX. Filii Israe. egrediuntur ex Ægypto.

Octogesimo anno Moysis, egressi sunt filii Israel

Variae lectiones et notæ.

²⁰ 2082 (3174). ²¹ τοῦ λογοθέτου. Nota codicis marginalis. ²² φησὶν Leo; Glyc. 278,8-280,15 e Jo-
sepho; Ced. 75,49. ²³ 3082 (3174). ²⁴ 2020 (3557). ²⁵ 1950 (3607). ²⁶ ἐξ ἄλλου βιβλίου cod. ²⁷ χρυσοῦ
cod.

ex Ægypto, in qua commorati sunt ducentis et quindecim annis. Quare igitur dixit Deus ad Abraham : « Peregrinum erit semen tuum annis quadringentis ? At evidens est, ab ascensu Abraham in Chanaan incolatum populi æstimandum esse ; non enim in Ægypto solummodo incolæ fuerunt, sed etiam in terra Chanaan, ut testatur Moyses dicens : « Habitatio autem filiorum Israel in terra Chanaan et in Ægypto quadringentorum triginta annorum. » Sunt porro Abraham ab ascensu in Charran usque ad nativitatem Isaac anni viginti quinque, ab Isaac ad Jacob anni sexaginta, a Jacob usque ad Levi anni octoginta septem, a Levi usque ad Caath anni quadraginta quinque, a Caath ad Amram anni sexaginta tres, ab Amram ad Moysen anni septuaginta, a Moysen usque ad exitum anni octoginta. Itaque, cum exisset Israel, ossa Joseph asportans, versatus est in deserto quadraginta annis; dicit enim : « Quinta generatione ascenderunt filii Israel de Ægypto, et sumpsit Moyses ossa Joseph secum; conjuravit enim Joseph filios Israel dicens : Visitatione visitabit vos Deus, et una asportabit ossa mea hinc vobiscum. » Qui septemdecim annos natus ob invidiam a fratribus venundatus est, et triginta annorum factus, princeps universæ Ægypti constituitur, in qua cum duos genuisset filios, Ephraim et Manasse, mortuus est, centum et decem annos natus.

Quoniam igitur octogesimum annum agebat Moyses cum adstitit coram Pharaone, mansitque præterea quadraginta annis in deserto, prorsus evidens est, per quadraginta dies integros accidisse plagas contra Ægyptum, quos dies numeramus post annos quadraginta commorationis in deserto; legentes enim cum diligentia notavimus quadraginta dies fieri ita : primo die collocutus est Moyses cum Pharaone; secundo, postridie discucurrit populus ad paleas colligendas (et flagellati sunt scribæ eorum) eo quod non fecissent (Israelitæ) diei opus; tertio, die sequenti, vociferati sunt filii Israel eo quod denegaretur palea, et ingressus est ad Pharaonem; quarto, precatus in verbo Domini dixit ad Israel : « Educet vos ex Ægypto Deus, » et non acquieverunt propter multam negligentiam. Quinto, ingressus est ad Pharaonem, et virgam in draconem convertit; sexto, aquam vertit in sanguinem, deinde collegerunt usque ad tertium decimum diem, et ascendit rana. Quarto decimo, mortuæ sunt ranæ; quinto decimo, facti sunt sciniphes; sexto decimo, collocutus est Pharaoni, quia postero die debet fieri cynomyia; septimo decimo,

θρον υιοι 'Ισραήλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ἧ παρώκησεν ἔτη σία'. Πῶς οὖν φησιν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, « Ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐτη υ' ; » Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως Ἀβραάμ ἐκ Χαββάν δεῖ τῶν τοῦ λαοῦ παροικίαν ἀριθμεῖν· οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον γέγονεν ἡ παροικία, ἀλλὰ καὶ ἐν γῆ Χαναάν, καθὼς μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων⁶. (14) « Ἡ δὲ παροικησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν γῆ Χαναάν καὶ ἐν Αἰγύπτῳ ἔτη υλ' ». Καὶ ἐστὶ τοῦ μὲν Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς ἐν Ἰσραὴλ ἀναβάσεως· μέχρι τοῦ Ἰσαὰκ γεννήσεως 82 ἔτη κε', τοῦ δὲ Ἰσαὰκ μέχρι Ἰακώβ ξ' ἔτη, τοῦ δὲ Ἰακώβ μέχρι Λευὶ ἔτη κζ', τοῦ δὲ Λευὶ μέχρι Καθὸ ἔτη με', τοῦ δὲ Καθὸ μέχρι Ἀμραμ ἔτη εγ'. τοῦ δὲ Ἀμραμ μέχρι Μωϋσέως ἔτη ο', τοῦ δὲ Μωϋσέως μέχρι τῆς ἐξόδου ἔτη π'. (2) Καὶ οὕτως ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ'· φησὶ γάρ· « Πέμπτη γενεὴ ἀνέβησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλαθε Μωϋσῆς τὰ ὀστέα Ἰωσήφ μετ' αὐτοῦ· ὀρκώσας γὰρ ὥρκισεν ὁ Ἰωσήφ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγων· « Ἐπισκοπῆ ἐπισκέψεται ὑμᾶς ὁ Θεός, καὶ συννησάσθε τὰ ὀστέα μου ἐνταῦθεν μεθ' ὑμῶν. » Ὡς ὑπάρχοντων ἰσχυρῶν φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐκράθη, καὶ γενόμενος ἐτῶν λ', ἀρχων πάσης Αἰγύπτου καθίσταται, ἐν ἧ γεννήσας υἱοὺς β', τὸν Ἐφραΐμ καὶ τὸν Μανασσῆ, ἀπέθανεν ἐτῶν ρ'.

¹⁰ (3) Ἐπεὶ οὖν, ὅτε παρίστη Μωϋσῆς τῷ Φαραῶ, ἦν ἐτῶν π', ἐμείνε δὲ ἄλλα μ' ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ὁ δὲ ἴσως οὖν ἔστιν, ὅτι ἐν ὅλαις μ' ἡμέραις γεγόνασιν αἱ κατ' Αἰγύπτου πληγαί, αἱ ἡμέρας ἀριθμοῦμεν μετὰ τῶν μ' ἐτῶν τῆς ἐρήμου· ἀναγνοὺς γὰρ μετὰ ἀκριβείας ἐσημειώσαμεν τὰς μ' ἡμέρας γενέσθαι οὕτως· α', ἀφ' ἧς ἡμέρας συνέτυχε τῷ Φαραῶ· δευτέρᾳ δὲ, τῇ ἐπιούσῃ « διεσπάρη ὁ λαὸς ἀχυρὰ συλλέξαι »¹²· καὶ ἐμαστιγώθησαν¹³ « οἱ γραμματεῖς αὐτῶν », μὴ ποιησάντων¹⁴ τὴν τῆς ἡμέρας ἔργον· τρίτῃ γάρ, τῇ ἐξῆς καταβοῶντες υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι ἀχυρον, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶ. Τετάρτῃ δὲ εὐξάμενος ἐν λόγῳ Κυρίου εἶπε τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι· « Ἐξάξει ὑμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ὁ Θεός »· καὶ οὐ προσέσχον ἐκ πολλῆς ὀλιγωρίας¹⁵. Πέμπτῃ δὲ, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶ καὶ τὴν ράβδον ὅφιν ἐποίησεν· ἕκτη δὲ τὸ ὕδωρ εἰς αἷμα μετέβαλεν. Ἐτα ἀνελάθοντο μέχρι τῆς γ', καὶ ἡμέρας, καὶ ἀνέβη ὁ βάτραχος. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀπέθανον οἱ βάτραχοι· ιε' σκνίπες γεγόνασι· ις' συνέτυχε τῷ Φαραῶ, ὅτι αὐρίον μέλλει γίνεσθαι κυνόμια, ιζ' ἤλθεν ἡ κυνόμια· ιη' ἀπέστη ἡ κυνόμια, ἐν ἧ καὶ ἠπειλήθη τῶν κτηνῶν ὁ θάνατος· 83 ιθ' ἀπέθανον τὰ κτήνη· κ' δὲ ἐφλυκτίσθη ἀναζέουσai¹⁶· γεγόνα-

Variæ lectiones et notæ.

⁶ 1867 (5689)—Γεώργιος cod. ⁷ Ex. xii, 40. ⁸ ἐκ X Leo; τῆς Ἰ. Leo. ⁹ Ὅρκω γὰρ ὦ. τοῦ, Ex. x, 11, 18, 19; Gen. i, 25. ¹⁰ ἡμᾶς cod. ὑμᾶς κύριος Ex. ὁ Θεός ὁ. Gen. ¹¹ Gen. 65, 6? ¹² Ex. v, 12, 14. ¹³ ἐμαστιγώθησαν cod. ¹⁴ ποιήσαντες cod. ¹⁵ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας Ex. vi, 9. ¹⁶ ix, 9.

οιν· κα' δὲ ἀπειλή τῆς ἐσομένης τῆς ἐπαύριον χαλάζης ἄ
 ἐξηνέχθη· καὶ ἦλθεν ἡ χάλαζα· καὶ δὲ ἡ ἀκρις ἐπῆλ-
 θε, ἐν ᾗ καὶ διὰ προσευχῆς ἤρθη· καὶ δὲ μέχρι κα' τὸ
 τριήμερον ἐγένετο σκότος¹⁷· καὶ μετὰ τὰς γ' ἡμέρας
 διελύθη. Ἐἴτα μεθ' ἡμέρας θ' εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν
 καὶ Ἀαρὼν διατάξάμενος περὶ τοῦ Πάσχα· «Οὗτος ἐστὶν
 ὁ πρῶτος· μὴν¹⁸, ὁ παρ' Ἑβραίοις μὲν Νισάν λεγόμε-
 νος, παρ' ἡμῖν δὲ Μάρτιος, ὡς φησὶν ὁ Κύριος· «Ὁ μὴν
 οὗτος ἀρχὴ μηνῶν ὑμῖν ἐστὶ πρῶτος· λάλησον τοῖς
 υἱοῖς· Ἰσραὴλ λέγων· «Τῆ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου
 λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον», ἥτις ἐστὶ λς' ἡμέρα.
 Ἐἴτα μετὰ δ' ἡμέρας ἐσφάγη τὰ πρόβατα, καὶ πα-
 σχάσαντες ἐξῆλθον, ὡς εἶναι τὴν (15^α) μ' ἡμέραν,
 καθ' ἣν ἐθανατώθησαν τὰ πρωτότοκα Αἰγύπτου περὶ
 τὸ μεσονύκτιον, ὥστε καὶ τὰ ἄζυμα βαστάσαντες
 ἐξῆλθον διὰ τῆς μεσιτείας καὶ ὁδηγίας τοῦ ἀοιδίμου
 καὶ τερατουργοῦ Μωϋσέως.

quadragesima dies, qua mortua sunt primogenita
 sustinuisent, egressi sunt per mediationem et
 quia feci.

K'. Περὶ τῆς δοθείσης πλακῆς Μωϋσεῖ.

Οὗτος ἐκείνός ἐστιν ὁ μέγας θεοφάντωρ καὶ θεο-
 φιλέστατος σημαντήρ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός· «Ἰδοὺ
 δέδωκά σε θεῶν Φαραῶν, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου
 ἔσται προφήτης· σὺ δὲ λάλησον πάντα ὅσα ἐντέλλομαι
 σοι¹⁹.» Οὗτος, πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς
 δεκαπληγίας καὶ διὰ τῆς θαλάσσης ὀλοβρεύσας, ἐξή-
 γαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς σιδηρᾶς καμίνου ἐν ση-
 μείοις καὶ τέρασι μεγάλοις, ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν
 βραχίονι ὑψηλῷ, καθὼς φησὶ καὶ 34 Δαυὶδ· «Τῷ κα-
 ταδιελόντι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαίρεταις²⁰»
 καὶ τὰ λοιπά.²¹ (2) Οὐ γὰρ μία γέγονεν ὁδός, καθὼς
 ὁ Χρυσόστομος ὁ θεόσοφος λέγει, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην
 φυλὴν τὸ ὕδωρ ἐσχίζετο, ὡς πολλὰς γενέσθαι τὰς
 διαβάσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φύσει εἴργον τοῦτο νό-
 μισθῆ, ἀλλὰ Θεοῦ τοῦ πᾶσαν φύσιν δημιουργήσαντος
 καὶ κυριεύοντος. «Ὅθεν ἐν βραχεῖα καιροῦ ῥοπή τάναν-
 τία εἰργάζετο· καὶ οὐ καθ' ἑν ἐτέμετο μέρος τὸ
 ὕδωρ, κορυφουμένων τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν
 τῶν φυλῶν ἀπάντων· καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν σημείων
 τοῦτο μάλιστα ἦν περισπούδαστον τῷ Θεῷ, ἐπεὶ διὰ
 τῶν στοιχείων τὰ θαύματα ἐγένετο, ὅπως μὴ φυσικῆς
 τινος ἀκολουθίας ἢ συντυχίας εἶναι τὰ γινόμενα νο-
 μισθῆ, ἀλλὰ τῆς ἀνωθεν ῥοπῆς τὰ συμβαίνοντα πα-
 ραδοξοποιούσης διὰ Μωσέως εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ.

Varie lectiones et notæ.

¹⁷ 1. 22. ¹⁸ 11. 23. Τὸν Νισάν φασι μὴ ἀνελεῖν ἐν ὄνοματι· ἔτσι τοῦ λιμοῦ τῶν Αἰγυπτίων
 (cod. in m. et Leo 25, 2). Ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις διέπρπον ἐν Αἰγύπτῳ πάντων ἐν σοφίᾳ Ἰαννῆ· καὶ οἱ
 Ἰαμβρῆς οἱ ἐπαίδοι (cod. in m. Givc. 295, 5). [Κατὰ] τούτου· τοὺς χρόνους Ἰναχὸς πρώτος Ἄργους
 ἐβάσιλευσεν· ἐπὶ τούτου ὁ λαὸς διέτριβεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ'. Ἐἴτα Φαραὼν· Ἄργους ἐβάσιλευσεν, καθ'
 ὃν χρόνον ὁ ἐπὶ Γύγου κατακλυσθεὶς ὑπὸ Ἑλλήνων ἱστῶρηται καὶ Ἀσσυρίων μετὰ Πίκον τὸν πρῶτον βασι-
 λέα, ὃς ἐν Κρήτῃ ἀπέθανεν, ὃς καὶ τὸς τότε καιροὺς Ζεὺς μετωνομάσθεις· Σεμίραμι· δὲ Νίνου ἐβασί-
 λευσε (cod. in m. Leo 26, 10-16). ¹⁹ Ex. vii, 1. ²⁰ Ps. cxxxvi, 15. ²¹ In uno, qui de hoc miraculo
 Chrysostomi editus est loco (III, 459 B) nihil est hujus generis.

venit cynomyia; octavo decimo, recessit cynomyia.
 eodem die, minatus est Moyses mortem jumento-
 rum; nono decimo, mortua sunt jumenta. Vicesimo,
 «postulæ ebullientes» factæ sunt; vicesimo primo,
 minatus est Moyses grandinem in crastinum diem;
 vicesimo secundo venit grando; vicesimo tertio,
 supervenit locusta, et eodem die, post precationem,
 ablata est; vicesimo quarto, usque ad vice-
 simum quintum, tribus diebus «factæ sunt tenebræ»,
 et post tres dies dissipatæ sunt. Deinde post dies
 novem, dixit Dominus ad Moysen et Aaron, præ-
 cipiens circa Pascham: «Hic est primus mensis.»
 apud Hebræos dictus Nisan, apud nos autem
 Martius, sicut dicit Dominus: «Mensis iste prin-
 cipium mensium, vobis est primus: loquere ad
 filios Israel, dicens: Decima die mensis hujus
 tollat unusquisque agnum,» quæ tricesima sexta
 dies est. Deinde post quatuor dies, occisi sunt
 agni et celebrata Pascha, egressi sunt, et hæc e t
 Ægypti circa mediam noctem, sicque cum azyma
 ductu venerandi Moysis qui tot et tanta prodigi-

XX. De tabula Moysi data.

Hic est magnus Dei sacerdos et rector Deo cari-
 simus, ad quem dixit Deus: «Ecce dedi te deum
 Pharaonis; et Aaron frater tuus erit propheta: tu
 vero loquere omnia quæ mando tibi.» Hic cum
 percussisset Ægyptios decem plagis, et in mare
 submersisset, eduxit filios Israel de camino ferreo
 in signis et prodigiis magnis, in manu forti et in
 brachio excelso, sicut dicit David, «qui divisit mare
 Rubrum in portiones» et reliqua. Non enim univ-
 ersa facta est via, sicut dicit doctus in divinis Chryso-
 stomus, sed uniuersis tribui aqua scindebatur, ita
 ut plures fierent transitus populi, ut non naturæ
 opus hoc existimaretur, sed Dei qui naturam uni-
 versam condidit et regit. Itaque brevi temporis
 momento hostes periere, neque in unam partem
 aqua secebatur, undis erigentibus se, sed secundum
 numerum tribuum universarum. Etenim in uno-
 quoque signo, hoc præsertim erat studiose appeti-
 tum a Deo, ne, cum per elementa prodigia fierent,
 naturali quadam causa aut casu facta crederentur,
 sed cuncta quæ venerant filiis Israel incredibilia,
 vi divina per Moysen facta judicaretur. Quos cum
 duxisset in deserto per columnam ignis et colum-

nam nubis, et pane caelesti enutrisset, hostes eorum Amalecitas extensis manibus in fugam convertit. Illic audivit Dominum dicentem : « Ecce ego venio ad te in columna ignis et nubis, ut audiat in populus loquentem ad te, et credant tibi in aeternum. » Et tertia die, inquit, voces et fulgura et nubes caliginosa super montem Sinai apparuerunt, clangorque buccinae sonabat fortiter et obstupefactus est populus. » — « Totus autem mons fumabat, eo quod descendisset Dominus super eum in igne, et ascendit vapor quasi fumus fornacis, et omnis populus turbatus est vehementer, et sonitus buccinae prolixius tendebatur. » — « Et omnis populus stabat procul, audiens voces, et montem totum fumantem videntes, nec accedere audentes, sed jussi ut adorarent procul : « Et si fera, inquit, tetigerit, lapidibus opprimetur, » et terribile erat quod videbatur. Territus autem universus populus dixit Moysei : « Loquere nobis tu, et non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur. » — « Et vocavit Dominus Moyses in verticem montis, » — « cumque ascendisset operuit nubes montem, et descendit gloria Domini super montem, et operuit illum nubes diebus sex. Species autem gloriae Domini quasi ignis ardens super vertice montis, in conspectu filiorum Israel. Ingressusque Moyses medium nebulae super montem, erat ibi diebus quadraginta, stans in conspectu Dei ; « panem non comedit, aquam non bibit. » Et alias rursus : « Ascendit Moyses et Aaron et seniores septuaginta, et viderunt locum ubi stabat Deus et quae erant sub pedibus ejus, quasi opus lapidis sapphirini, et quasi species firmamenti caeli puritate. » Et rursus dicit : « Et locutus est Dominus ad Moysen facie ad faciem quasi si quis loquatur ad amicum suum, et dimittebatur ad castra. Et dixit Moyses ad Dominum : « Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende te mihi ut te agnoscere possim, ut videam te, ut inveniam gratiam in conspectu tuo, et glorificemur ego et populus tuus. » Et dixit Dominus ad Moysen : « Et verbum istud, quod locutus es, faciam : invenisti enim coram me gratiam, et novi te supra omnes, et gratiam habes apud me, sed non poteris videre faciem meam : non enim videbit homo faciem meam et vivet, et ecce locus apud me, et stabis supra petram, et protegam te dextera mea, et tunc videbis posteriora mea ; facies autem mea non videbitur tibi. » Deinceps cum deberet deuteronomium suscipere, rursus ait : « Et ascendit Moyses in montem Sinai, sicut praeeperat ei Dominus. Et descendit Dominus in nube. » — « Et adstitit ei ibi quadraginta dies et quadraginta noctes ;

A (5) Οὐς παρ καὶ ὁδηγήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν στήλῃ πυρός καὶ νεφέλης, καὶ ἄρτων διαθρόψας οὐρανῷ, τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν Ἀμαληκίτας χειρῶν ἐκτελεῖ κατετροπώσατο. Οὗτος ἤκουσε παρὰ Κυρίου λέγοντος· Ἐγὼ ἐγὼ παρ' ἀγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στήλῃ πυρός καὶ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαός· λαλοῦντάς μου πρὸς σὲ, καὶ πιστεύσωσί σοι εἰς τὸν αἰῶνα ²⁰. (1) Καὶ ἐτῆ τρίτῃ ἡμέρῃ, φησὶν, ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπὶ ὄρους Σινά, καὶ φωνὴ σάλπιγγος ἤχει μέγα. Καὶ ἐποτόθη ὁ λαός ²¹. — (2) Ὁ δὲ ὄρος ὄλον ἱκαπνίζετο διὰ τὸ καταθεθεῖν αὐτῷ τὸ θεὸν ἐν αὐτῷ ἐν πυρὶ, καὶ ἀνιδύειν ἢ ἀτμῆς ὡσαύτως καμίνου, καὶ πᾶς ὁ λαός ἐξέστη σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρῶς σφόδρα ²². » Καὶ πᾶς ὁ λαός εἰστήκει μακρόθεν, ἀκούων τὰς φωνὰς, καὶ τὸ ὄρος ὄλον καπνίζόμενον ὁρῶντες ²³, καὶ πλησιάζουσαι μὴ ἐλθόντες, ἀλλὰ προσκυνήσουσι πόρρωθεν καλεουσθέντες· ἐκὼν θηρίον, φησὶ, θίγη, λιθοβοληθήσεται, ²⁴ καὶ φοβερόν ἦν τὸ φανταζόμενον. Φυθηθεὶς δὲ πᾶς ὁ λαός εἶπε πρὸς Μωυσῆν ²⁵. « Ἀδελφῶν ἡμῶν σὺ, καὶ μὴ λαλεῖτω πρὸς ἡμᾶς ὁ θεός, μήποτε ἀποθάνωμεν. » — ²⁶ Καὶ ἐκάλεσε Κύριος (15) τὸν Μωυσῆν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους· » — ²⁷ Καὶ ²⁸ ἀναβὰς ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος, καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἡ νεφέλη ἡμέρας 40· τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἐναντίον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· ἐισελθῶν δὲ Μωυσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἦν ἑκατὴ ἡμέρας μὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστηκώς· ἔρπον οὐκ ἔφαγεν, ὕδωρ οὐκ ἔπιεν ²⁹. » Καὶ ἄλλοτε πάλιν· « Ἀντίθι Μωυσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ πρεσβύτεροι οὗ, καὶ εἶπεν τὸν τόπον οὗ εἰστήκει ὁ θεός καὶ τὰ ὑπὸ τοῦς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔργον λίθου σαπφειροῦ καὶ ὡς εἶδος σφαιροειδούς τοῦ οὐρανοῦ τῆ καθαρότητι. » (5) Καὶ αὐθις φησὶν ³⁰. « Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωυσῆν ἐνώπιον ἐνωπίῳ ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς ἐκτετὸ φίλον, καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ εἶπεν Μωυσῆς πρὸς Κύριον· « Εἰ εὐρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι στυγρὸν γνωστὸς, ὡς ἴδω σε, ὅπως ἂν ᾧ εὐρηκῶς χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐνώπιον ἐξοσθησώμεθα ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου. » Καὶ εἶπεν Κύριος πρὸς Μωυσῆν· « Καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον, ὃν εἶρηκας, ποιήσω· εὐρηκας γὰρ ἐνώπιόν μου χάριν· καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ δύνησαι ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται· καὶ ἴδῃ τόπος παρ' ἐμοῦ, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ συνεπάσω σε ἐν τῇ χειρὶ μου, καὶ τότε ἴδῃς τὸ ὄπίσω μου· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοι. » (6) Εἶτα μέλλων τὸ δευτερονόμιον δέχεσθαι,

Variae lectiones et notae.

²⁰ Ex. xiv, 9. ²¹ xiv, 16. ²² xiv, 18, 19. ²³ xv, 18, 21. ²⁴ xv, 12, 13. ²⁵ xv, 19. ²⁶ xv, 20. ²⁷ xv, 15 18. ²⁸ Deut. xiv, 9; ²⁹ xxxiii, 11-25. ³⁰ Col. 89, 90-91, 14.

πάλιν φησίν ²²· « Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος· ἅπαντες οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ βήματα τῆς διαθήκης, τοὺς ἑπτὰ λόγους. Καὶ λαβὼν τὰς πλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους δεδοξασμένος, εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως, καὶ ἦν δεδοξασμένος, καὶ ἐφοβήθησαν αὐτῷ προσεγγίσει. » Καὶ εἰκότως· νηστεύσας γὰρ ἡμέρας πέντε Κυρίως παρεστηκώς καὶ τὰς θεογράφους πλάκας δεξάμενος καὶ τὸ θεόδοτον Δευτερονόμιον εἰληφώς, τοσοῦτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον **86** ἐκ τῆς θεοπτίας ἐδοξάσθη, ὥστε μὴ δύνασθαι τὸν λαὸν ἀτενίσαι πρὸς τὴν ἐκείθεν φερομένην θείαν αὐγὴν ²³· τε καὶ δόξαν. Καὶ διὰ τοῦτο « κάλυμμα ἐπετίθη ἡνίκα πρὸς αὐτοὺς ὠμίλει ²⁴· » ἀκτῖνας γὰρ ἐκπέμπων σελαφόρους καὶ ἀπαστρέπτων σφόδρα, τὰς ὄψεις ἐπέστρεψε τῶν ὀρώντων, ὡς περ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. (7) Μετὰ γὰρ ἡμέρας μὴ κατελθὼν καὶ διὰ τὴν μοσχοποιίαν θυμωθεὶς εὐθέως τὰς πλάκας συντρίψας, εἰς τὸ ὄρος πάλιν ἀνέδραμε, τοσαύτας ἄλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει ἡμέρας προσφιλοσοφῶν τῷ Θεῷ, πάσης (16^α) ἀνθρωπίνης τροφῆς ὡς καὶ ἐν ταῖς προτέραις ἡμέραις γενόμενος ἀγευστος. Οὕτως τὰς δευτέρας πλάκας λαβὼν πρὸς τὸν λαὸν κατέλθει. (8) Ποῖος οὖν λογισμὸς ἀνθρωπίνος τὸ ὑπέρογκον τοῦδε τοῦ θαύματος παραστῆσαι δυνήσεται, πῶς ἡ βρώδης τοῦ σώματος φύσις τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν, οὐδενὸς ἀνεκπληροῦντος τὸ καθ' ἡμέραν διαπνέον καὶ ἐξωθούμενον τῆς δυνάμεως; Ἄυτοι δὲ τὸ ἀπορον τοῦτο πρᾶγμα καὶ θαυμάσιον ὁ Θεὸς λόγος, ὡς δὲ τὴν λέγει· « Οὐκ ἐπ' ἄρτων μόνον ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ βήματι ἐκπορευομένη ἐκ στόματος Θεοῦ. » Οὐκοῦν εὐδὴ ὄν παῖσιν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν τὸν ἄγγελον τοῦτον βεβρωκέναι παντελῶς ἐν ἧ καὶ κατέλθει ἡμέρᾳ, σπεύδων ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ τῆ ἐπαύριον ἐν τῷ ὄρει ἀνῆλθεν, ὥστε δικαίως τῷ δικαίῳ θυμῷ χρησάμενος, τὰς ἐν λίθῳ σαπφείρῳ δακτύλοις Θεοῦ γραφείσας θείας βήσεις, μὴ φέρων τὴν ἐπάρατον ἐργασίαν τε καὶ θεοστυγῆ πρᾶξιν τῶν ἀνοσιῶν ἐκείνων καὶ βεβήλων, συνέτριψεν, τοῦτο μὲν ἀνάξιον πάμπαν εὐ μάλα κρίνας τοιαύτης θεοουργίας καὶ εὐεργεσίας ἀπολαῦσαι τοὺς θεομισεῖς καὶ ἐμβροντήτους, τοῦτο δὲ μάλλον εἰδὼς τὴν κατ' αἰτῶν ἐνδοκίαν τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν, καὶ διὰ τοῦτο παντὶ που δῆλον κελεύσας, εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ τοὺς παρτυγχάνοντας ἀναιρεθῆναι. Πῶς οὖν ὁ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐγκρατείας καὶ νηστείας ἐργάτης καὶ χάριτος θείας ἐμπλεὺς ἐκ διαμέτρου καὶ θείῳ ζήλῳ πυρπολούμενος ἅμα καὶ ἰλιγγίων

panem non comedit, et aquam non bibit, et scripsit in tabulis verba fœderis, decem mandata. Et cum sumpsisset tabulas, et descendisset de monte glorificatus, vidit Aaron et omnes filii Israel faciem Moysis, et erat glorificata, et timuerunt ad eum accedere. » Et merito : cum enim jejunasset dies octoginta stans cum Domino, et tabulas a Deo scriptas accepisset, et deuteronomium a Deo datum sumpsisset, adeo ex divino afflato facies ejus glorificata est, ut non posset populus prospicere divinum ad splendorem et gloriam quæ illinc egrediebantur. Quamobrem « velamen sibi imponebat dum ad eos colloqueretur; » radios enim micantes emittens et fulgurans vehementer, oculos torqueba intuentium, quasi solis splendor in oculos incidens. Post quadraginta autem dies, cum descendisset, et ob vitulum conflatum indignatus esset, subito tabulas contrivit et ad montem rursus accurrit, in quo totidem alios dies commoratus est, philosophans apud Deum, et abstinens se, sicut diebus præcedentibus, ab omni humano cibo. Novis dein sumptis tabulis, descendit ad populum. Quanam ratione magnificentum hoc miraculum representare homo aliquis possit? Quomodo eximia corporis natura tantum agitata perduravit, cum nihil suppleret quiddam virium quotidie per transpirationem expellebatur? At solvit difficile illud et admirandum divina Scriptura dicens : « Non in solo pane vivet homo, sed in omni verbo quod egreditur de ore Dei. » Hinc igitur omnibus evidens est nihil prorsus angelum istum manducasse ipsa quoque die qua descendit obediens mandato Domini et postridie in montem rediit, utpote qui juste et ob justam iram egisset; nam contrivit verba divina Dei digitis inscripta in lapide sapphirino, non erens execrabilem et Deo invisam impiorum istorum et profanorum actionem; existimavit enim prorsus indignum esse impios et amentes istos tanto Dei beneficio ac auxilio frui, persuasum habens justam esse contra hos Dei iram, jussit, non omnes quidem, sed obvios quosque occidi. Quomodo igitur eximius temperantiæ et jejunii operator, et gratia Dei plenus, et divino zelo accensus, simulque anxius, fractusque animo, et extra modum afflicto, ob horrendum illud peccatum ingratorum et naturalis amoris expertium, infidorumque cibum aut potum attingere sustinisset die una, amaritudine et ira plenus, angustiatius, inter populum improbum, pessimum, scelestissimum, prius quam pro ipso exorasset per præscriptum jejunium et compunctionem, quo nihil Deo gratius esse optime sane noverat! Enimvero una interfuit

Varie lectiones et notæ.

²² Ex. xxxiv, 4-26, 28-30. Glyc. 294, 14 'Ο δὲ Γεώργιος λέγει, ὅτι ὁ Μωϋσῆς π. ἡμέρας νῆστεις ἦν. ²³ αἰγὴν cod. ²⁴ Ex. xxxiv, 33-36; Deut. viii, 3.

diebus inter descensum ejus de monte et ascensum, qua die tabulas confregit et vitulum destruxit utraque millia turpissimorum et pessimorum hominum perdidit, volens, ut existimant, placare paululum iram Dei et acerbum furorem, qua vix elapsa die postridie cito ascendit in montem ad Dominum exoraturus pro eis. Audi Scripturam expressis verbis dicentem: « Facto autem altero die, locutus est Moyses ad populum: Peccastis peccatum maximum, et nunc studebo Deum placare de peccato vestro. » Deinde statim addidit: « Reversusque est Moyses ad Dominum, et dixit: « Obsecro, peccavit populus iste vehementer, feceruntque sibi deos, et nunc si quidem dimittis eorum peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti. » Et dixit Dominus ad Moysen: « Si quis peccaverit in conspectu meo, delebo eum de libro meo: nunc autem vale, et duc populum istum in locum quem dixi tibi. Et ecce angelus meus praecedet ante faciem meam; qua autem die visitabo, adducam super eos peccata eorum. » Et percussit Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. Vide benignitatem et severitatem Dei juxta Christophorum, et noce perspicue horrendum vero esse incidere in manus Dei viventis, nec omnino posse qui lapsi sunt. Agere vindictam divinam, cujus omnino jussum et integrum Deum nunquam pœnitet, quamvis non subito haec iram Deus adduxit, ut evidentissime et brevissime ostensum est. Citra igitur controversiam est admirabilem vtram illum octoginta diebus continuos jejunum perseverasse, divino actum Spiritu; corroboratus est enim splendida illa Dei praesentia. Apud quem tandiu commoratus est, deus et Dei sacerdos jam factus, patientiam et firmitatem, humanam excelentia naturam ostendit, « sive in corpore, sive extra corpus nescio, Deus scit, » qui hunc ita ostentavit et eximie glorificavit. Deinde rursus dicit: « Cum ingrederetur Moyses ad tabernaculum, descendeat columna nubis et Deus, super tabernaculum. Populus autem videbat columnam nubis, et adorabant unusquisque de tabernaculo suo; et ita locutus est Dominus cum Moysa: « in conspectu populi. Multifariam operam dabo ut populum ab ira Dei liberare, adeo pro eis doluit, propriae ipsius salutis oblitus, ut dictus sit a David stetit in confractione coram Deo: « Si dimittis eis peccatum, dimitte, si vero non, dele me quoque de libro quem scripsisti; » dixit enim, inquit, se dispersum eos: si non Moyses electus ejus, stetit in confractione in conspectu ejus, ne disperderet eos. Quicumque autem insurrexerunt in eum, alii quidem absorpti sunt ab inferno viventes, alii divini ignis facti sunt haeredes.

Α και ὀθνημονῶν και ἀθυμιῶν ἐπίβρα και λυπούμενος καθ' ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ φοβερῇ τῶν ἀχαριστῶν ἀμαρτιᾷ, τῶν ἀστόργων, και §7 ἀσπόνδων, ἠνέσχετε βρωστικῶς ἢ πόντως μετασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, πακρία; και θυμοῦ παπληρωμένοι; και στενοχωρίας ἐν λαῷ κακούργῳ και πονηροτάτῳ και μωσαροτάτῳ, μὴ πρότερον ὑπὲρ ἐαυτοῦ ἐξελιωσάμενος δι' ἐπιταγμένης ἐστὶ νηστείας και κατανύξεως. ἤ: οὐδὲν φίλον⁹⁹ Θεῷ πέφυκεν, εὐ εἰδώς εἰ και τι; ἄλλο; (9) Ὅτι γὰρ μία γέγονεν ἡμέρα μεταξὺ τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρου; καταβάσεως αὐτοῦ και ἀναβάσεως, ἐν ἣ τὰς τε πλάκας συντρίψας και τὸν μόσχον ἐξαφανίσας; και τοὺς τρισχίλους αἰσχίλους και κακίστους ἀνδρας ὀλοθρεύσας, βουλόμενος, ὡς; εἰδόνται, καταπαύσαι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ μικρὸν και τὸν ἀκρατοῦ §8 θυμὸν, αὐτίκα τῇ ἐπιούσῃ θάπτον ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος; πρὸς Κύριον, δυσωπήσων ὑπὲρ αὐτῶν, ἐκουσον τί φησιν ἡ Γραφή διαβρήθην¹⁰⁰. « Και ἐγένετο μετὰ τὴν αὐριον και εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· « Ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἀμαρτίαν μεγάλην, και νῦν ἀναμνησόμεαι πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ἐξελιώσωμαι περὶ τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν. » Εἶτα ἐπήγαγεν αὐθιῶς¹⁰¹ « Ἐπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Κύριον και εἶπε· « Δίημαι, ἡμάρτηκα ἐλαδς οὗτος ἀμαρτίαν μεγάλην και ἐποίησαν (16b) ἐαυτοῖς θεοὺς, και νῦν, εἰ μὴ ἀφῆς αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν, ἀφε, εἰ δὲ μὴ, ἐξέλκωμαι καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψα; » και εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· « Εἰ τις ἡμαρτεν ἐνώπιόν μου, ἐξελκίψω αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου· νῦν δὲ βάλε §9 και ὀδήγησον τὸν λαόν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ἐν εἰρημῇ σοι. Και ἰδοὺ ὁ ἀγγελός; μου προπορεύσει πρὸ προσώπου μου, ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέψομαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν. » Και ἐπάταξε Κύριος τὸν λαόν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου οὗ ἐποίησεν Ἄαρων. (10) Ἴδε τοίνυν χρηστότητα; και ἀποτομίας Θεοῦ κατὰ τὸν χριστοφόρον· και γνῶθι σαφῶς, ὅτι φοβερὸν ὄντως τὸ ἐμπαθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος και ἀμήχανον ἐκφυγεῖν τοὺς ἐπταικίτας ἀμετανόητα δῆπουθεν τὴν ἐνδοικον και ἀλέκαστον θείαν δίκην, εἰ και παραχρῆμα ταύτην οὐκ ἐπήγαγε, καθῶς; ἐναργεστῶς διὰ βραχυλογίας ἀποδείκνυται. (11) Ἄστε λοιπὸν ἀναμνηριστῶν ἐσιν, ὡς; π' ἡμέρας; ἐφεξῆς ἀπόστως ἔμεινε θεοφορούμενος ὁ θεοσπίσιος οὗτος; ἀνὴρ και ἐνεχυρόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ πολλῇ κρισερίᾳ §10 και παραστάσει Θεοῦ, Θεός; και θεοφάντωρ ἤδη γενόμενος και ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπίνην καρτερίαν και εὐτονίαν ἐπέδειξάμενος, « εἶτε ἐν σώματι πέλων, εἶτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὁ Θεός; οἶδεν¹⁰² » ὁ τοῦτον οὕτως ἀποφάνως και ὑπερφυῶς; δοξάσας. (12) Εἶτα πάλιν φησιν¹⁰³· « Ἦνίκα δ' ἂν ἐπορεύετο Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνήν, κατέβαιναν ὁ στῦλος; τῆς νεφέλης και ὁ Θεός; ἐπὶ τὴν σκηνήν. Ὁ δὲ λαός; ἑώρα τὸν στῦλον τῆς νεφέλης,

Variae lectiones et notae.

⁹⁹ Ὁδίων? ¹⁰⁰ Ἐκ. xxii, 30-16, 31-35. ¹⁰¹ II Cor. xii, 2. ¹⁰² Ex. xiiiii, 9.

καὶ προσεκύνουν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· καὶ αὐτῶς ἐλάλει Κύριος μετὰ Μωϋσέως· ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. (13) Καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὀργῆς Κυρίου διαφόρως ἐπαγωνιζόμενος· ἐξελέσθαι, τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῶν ἤλγησε τῆ· οικειᾶς σωτηρίας⁴⁰, ὡς καὶ ἐν τῇ θραύσει τοῦ Θεοῦ κατὰ⁴¹ τὸν Δαυῖδ στήναι φάναι· « Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἀφεῖς· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον καμὲ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ἐγράψας· » εἶπε γὰρ, φησί, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Μωϋσῆς, ὁ ἐκλεκτός αὐτοῦ, ἔστη ἐν τῇ θραύσει· ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. Ὅσοι δὲ κατεξανέστησαν αὐτῷ, οἱ μὲν κατεπόθησαν εἰς ἄδου ζῶντες, οἱ δὲ θεοῦ πυρός γεγόνασι παρανάλωμα· φησὶ γάρ⁴²· « Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει· χιλιᾶδες ἰδ' χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἔνεκε Κορέ. » (14) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Μαρία ἡ προφῆτις καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ, λαλήσασα κατ' αὐτοῦ, δίκην δέδωκε. ⁴³ « Καὶ ἐλάλησαν, φησὶν, Μαρία καὶ Ἄαρὼν κατὰ Μωϋσέως ἔνεκεν τῆς γυναϊκὸς αὐτοῦ Αἰθιοπίσσης, ὅτι γυναῖκα Αἰθιοπίσσαν ἔλαβεν· καὶ εἶπαν· « Μὴ Μωϋσεὶ μόνῳ κελάληκεν ὁ Θεός; » Καὶ ἤκουσε Κύριος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πρὸς σφόδρα παρὰ πάντα· ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ κατέβη Κύριος· ἐν στήλῃ νεφέλης ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἶπε πρὸς Ἄαρὼν καὶ Μαρίαν· « Ἐάν γίνηται προφήτης ὑμῶν Κύριος, ἐν ὄραματι αὐτῷ γνωσθήσομαι καὶ ἐν ὑπνῷ λαλήσω αὐτῷ· οὐχ οὕτως· ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς, ἐν ὄλῳ τῷ οὐρανῷ μου (17) πιστός ἐστιν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἶδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν μου εἶδε· καὶ διὰ τὴ οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλήσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωϋσέως; » καὶ ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου⁴⁴, καὶ ἀπῆλθεν. Καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπτρώσασα ὡσεὶ χιών. » — Ἀλλ' οὖν γε⁸⁹ ὕσωπήσα; Μωϋσῆς δι' αὐτὴν⁴⁵, καὶ ἀφορισθεῖσα ἐκ τοῦ λαοῦ ἡμέρας ζ', ἰάθη κατὰ τὸν λόγον Κυρίου. Καὶ μετὰ ταῦτα Μαρία ἐτελεύτησε. ⁴⁶ (15) Καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐλοιδοῦρε· ὁ λαὸς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἄαρὼν. ⁴⁷ « Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Λάβε τὴν βάρβδον ταύτην, καὶ ἐκκλήσασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἄαρὼν ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε⁴⁸ πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς. » Καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν ἀπέναντι Κυρίου βάρβδον, καὶ ἐκκλήσασε Μωϋσῆς καὶ Ἄαρὼν τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας· καὶ εἶπον⁴⁹ πρὸς αὐτούς· « Ἀκούσατε ἡμῶν, οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξω ὑμῖν ὕδωρ; » Καὶ ἐπάρας Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πατάσας τὴν πέτραν τῇ βάρβδῳ, εὐθὺς ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ὁ λαὸς τῆς συναγωγῆς καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἄαρὼν⁵⁰· « Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἀγιάσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς. » Διὸ ἐ προστεθήτω Ἄαρὼν πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ (καὶ ἀποθανέτω), ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, διότι παρωξύνάτε με ἐπὶ τοῦ ὕδα-

A Dicit enim : « Et fuerunt qui perierunt in confu-
ctione quatuordecim millia, absque iis qui perierunt
propter Core. » Præterea Maria prophetissa et soror
ejus, cum adversus eum locuta esset, poenam
dedit. « Et locuti sunt; inquit, Maria et Aaron con-
tra Moysen, propter uxorem ejus Æthiopiissam, eo
quod uxorem Æthiopissam sumpsisset, et dixerunt:
« Num cum solo Moyse locutus est Dominus? » Et
audivit Dominus. Et erat vir Moyses mitis valde
super omnes homines in terra. Et descendit Domi-
nus in columna nubis ad tabernaculum fœderis, et
dixit ad Aaron et Mariam : Si fuerit inter vos pro-
pheta Domino in visione ei apparebo et in somno
loquar ad illum; non ita servus meus Moyses, in
tota domo mea fidelis est. Ore adloquar ei in facie,
et non per ænigmata, et gloriam meam vidit; et
quare non timuistis loqui contra servum meum
Moysen? Et ira indignationis Domini, et abiit. Et
ecce Maria leprosa facta quasi nix. » Sed cum exo-
rasset Moyses propter illam, et separata fuisset a
populo diebus septem, sanata est juxta verbum
Domini. Et postea Maria mortua est. Et non erat
aqua in multitudine, et maledicebat populus Moysi
et Aaron. « Et dixit Dominus ad Moysen : Tolle
virgam istam, et congrega multitudinem, tu et
Aaron frater tuus, et loquimini ad Petram virgam
eis, et dabit aquas suas. » Et tulit Moyses virgam,
quæ erat in conspectu Domini, et congregavit
Moyses et Aaron multitudinem ante petram, et
dixerunt eis : Audite nos, increduli : num de petra
hac ejectionem vobis aquam? Cumque elevasset Moyses
manum suam et percussisset petram virga, statim
prodiit aqua multa, et bibit populus et jumenta
ipsorum. Et dixit Dominus ad Moysen et Aaron :
« Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me
coram filiis Israel, non introducetis vos multitu-
dinem hanc in terram, quam dedi i. s. » Quapro-
pter « arponatur Aaron ad populum suum et mori-
atur, quia non intrabit in terram istam, eo quod
exacerbavistis me apud aquas contradictionis et
convitii populi. » Et ascendere fecit Moyses Aaron in
montem, ut præceperat Dominus, coram omni mul-
titudine. Et exiit eum sacerdotalibus vestibus, et
induit eis Eleazarum, filium ejus, et mortuus est
D Aaron in vertice montis, » anno quadragésimo
exitus filiorum Israel, postquam vixisset anno-
centum et viginti tres. « Et vidit omnis populus
quia occubuit Aaron, et severunt eum diebus tri-
ginis. »

Varia lectiones et notæ.

⁴⁰ ἀμελήσας; ? ⁴¹ τοῦ λαοῦ ? ⁴² Num. xvi, 49. ⁴³ xii, 1-3, 5-16. ⁴⁴ ἐπ' αὐτοῖς LXX. ⁴⁵ αὐτῆς cod. Num. x, 1, 2. ⁴⁶ Ced. 91, 18-93, 6. ⁴⁷ Num. xx, 7. ⁴⁸ λαλήσαντες cod. ⁴⁹ εἶπε LXX. — Ἄκ. ἡμῖν cod. ἀ. μου LXX. ⁵⁰ Num. xx, 12-16, 21-20, 27-29.

τος τῆς ἀντιλογίας καὶ λοιδορίας τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀνεβίβασε Μωϋσῆς τὴν Ἀραβίαν εἰς τὸ ὄρος, καθὼς συνέταξε Κύριος, ἐναντίον πάσης συναγωγῆς καὶ ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικὰ ἱμάτια, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους· ἐν τῷ μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ζήσας ἔτη, ρκγ'. « Καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγή, ὅτι ἀπελύθη Ἀαρὼν, καὶ ἐκλαυσαν αὐτὸν ἡμέρας λ' »

XXI. — *De morte Moysis.*

A

KA'. *Περὶ τῆς τελευτῆς Μωϋσέως.*

Et post hæc locutus est Dominus ad Moysen : « Ascendo in montem Nebo, et vide terram quam do filii Israel, et morere illic, sicuti mortuus est Aaron frater tuus in monte, quia non paravistis verbo meo ad aquam contradictionis Cades, et non sanctificastis me in populo; quia oculis videbis terram illam, sed non ingredieris. » Cumque Moyses sæpe exoraret Deum de hac re et diceret : « Transmisso igitur, Domine, Jordane, videbo bonam terram hanc et sanctum montem et Antilibanum. » Et dixit Dominus ad illum : « Sufficiat tibi : vide ne iterum loquaris de hac re; sed ascende in cacumen montis, et vide ad mare, et aquilonem, et africanum, et Orientem bonam terram hanc et sanctum montem, quia oculis tuis videbis eam, et illic non transibis. » Cumque scripisset, jussus a Deo, carmen egregium et testamentum, et imposuisset manus suas super Jesum filium Nave, ascendit in montem Abarim, qui est Nebo, et ostendit ei Dominus omnem terram promissionis dixitque ad eum : « Hæc est terra pro qua juravi Abraham et Isaac dicens : Semini tuo dabo eam; ostendi oculis tuis, illic autem non ingredieris. » Et mortuus est Moyses ibi, juxta verbum Domini, postquam vixisset centum viginti annos. Et cum sepelivisset eum populus, et quiesceret diebus quadraginta, nemo vidit sepulcrum ejus. — « Et non surrexit ultra propheta in Israel sicut Moyses, qui posset eum facie ad faciem in omnibus signis atque portentis. » Post hunc nemo ultra centum et viginti annos vixit.

Quadagesimo deinceps anno exitus filiorum Israel, neomenia, inquit Josephus, primi mensis Nisan, defuncta est Maria, et sepulta in monte Hor; et neomenia quinti mensis Ab ejusdem anni, defunctus est Aaron, et sepultus ipse quoque in eodem monte Hor. Neomeniaque duodecimi mensis Adar ejusdem anni, defunctus est Moyses in monte Abarim, in quo sepultus est, et referunt quamdam deinceps lucidam nubem factam esse in loco isto

Καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ⁸¹· « Ἀνέβηθι εἰς τὸ ὄρος — τὸ Νεβαὶ, καὶ ἴδε τὴν γῆν — ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ τελευτά — ἐκεῖ — ὅν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός ⁸² σου ἐν τῷ ὄρει — διότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματι μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος (τῆς) ἀντιλογίας Κάδης, καὶ οὐκ ἠγιάσατέ με ἐν τῷ λαῷ· ὅτι ἀπέθανεν ὅφει τὴν γῆν ἐκεῖνην, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσῃ. » (2) Τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλάκις δεηθέντος τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου καὶ λέγοντος· « Διαβάς ⁸³ ὅν ὠδέσατε, Κύριε, τὴν Ἰορδάνην, ἴψομαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκεῖνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος· καὶ τὸν Ἀντιλίβανον. » Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· « Ἰκανούσθω ⁸⁴ σοι· ὄρα μὴ προσέλθῃς μοι ἐπιλατῆσαι περὶ τούτου, ἀλλ' ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν ⁸⁵ τοῦ ὄρους, καὶ ἴδε κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκεῖνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὄψει αὐτὴν (17^b), καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσει. » (3) Καὶ γράψας ἐκ προστάγματος Κυρίου τὴν ψόδην τὴν μεγάλην καὶ διαθήκην, καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ ⁸⁶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἀβαρίμ, ὃ ἐστὶ Νεβαὶ, καὶ ἰδὲξεν αὐτῷ Κύριος πᾶσαν τὴν γῆν ⁸⁷ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν ⁸⁸· « Αὕτη ἡ γῆ ἦν ὡμοσα πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ λέγων· Τῷ σπέρματι σου δώσω αὐτήν· ἴδειξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ἐκεῖ δὲ οὐκ εἰσελεύσῃ. » ⁸⁹ Καὶ ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐκεῖ, διὰ ῥήματος, Κυρίου, ζήσας ἔτη ρκ'. Καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ κλαύσας ἡμέρας μ', οὐδεὶς εἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ. » (4) ⁹⁰ « Καὶ οὐκ ἀνέστη ἐπιπροφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃς ἔγνω αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐν πᾶσι τέρασσι καὶ σημείοις. » Μεθ' ὃν οὐδεὶς ὑπὲρ τὰ ρκ' ἔτη ἐζήσεν.

(5) Καὶ τῷ μὲν μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῇ νομηνίᾳ, φησὶν Ἰώσηπος, τοῦ πρώτου μηνὸς Νισάν, ἐτελεύτησε Μαρία, καὶ ἐτάφη ⁹¹ ἐν Ὄρ τῷ ὄρει· καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ε' μηνὸς, Ἄδ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησεν Ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ τῷ ὄρει Ὄρ. Καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ἰβ' μηνὸς Ἄδαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐν ὄρει τῷ Ἀβαρίμ ⁹², ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη, καὶ ⁹³ τινὰ λοιπὸν φωτοειδῆ νεφέλην γεγεννησθαι ⁹⁴ κατὰ

Varia lectiones et notæ.

⁸¹ Num. xxvii, 12; Deut. xxxii, 48-52. ⁸² Ὄρ Deut. ⁸³ Δ. οὐκ ἔψ. τὴν γῆν ἀγ. ταύτην, τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ δ. τοῦτο τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸν Ἄ. Deut. iii, 35. ⁸⁴ I. σοι, μὴ προσθῆς ἐπι λ. τὸν λόγον τούτον, ἀν. iii, 26. ⁸⁵ κορ. τοῦ λελαξευμένου καὶ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου κ. θ. ib. 27. ⁸⁶ ἐπὶ Νεὸ κοιλ. — Βαρσίμ εὐδ. ⁸⁷ γῆν Γαλαὰδ ἕως Δάν Deut. xxxii, 4. ⁸⁸ Deut. xxxiv, 4 β. ⁸⁹ 1827 (3729)—10, 11. ⁹⁰ ὑπὲρ τίνος ὄρους; ὃ καλοῦσι Σίν A. 4. IV. β. ⁹¹ Ἀβαρίμ J. s. A. 4. viii. 48. ⁹² φασί; νέφους ἀφηνίδιον ὑπὲρ αὐτὸν σπάντος ἀφανίζεται κατὰ τινος φάρμαγο; J. s.

τὸν τόπον ἐκείνον ἀμαυροῦσαν καὶ ἀποταιχίζουσαν τὰς θφαις τῶν ὀρώντων, ἵνα μὴ γινώσκον αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς τὸν αἰῶνα. (6) Προσεκτέον οὖν ὅπως τὸν Νισὰν πρῶτον μῆνα λέγει, ὅπερ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Μάρτιον καὶ οὐχὶ Ἀπριλιον, ὡς τινὲς ὄνται, ὅτι μὲν πρῶτος μῆν ἐστὶ παρ' Ἑβραίοις ὁ Νισὰν, ὡς καὶ αὐτὴ δηλοῖ τοῦ ὀνόματος ἡ προσηγορία καὶ ἡ ἐρμηνεία, Ἑβραϊστὶ λεγομένη Νισὰν, ὅς ἐστι πρῶτος μῆν ὁ παρ' ἡμῖν λεγόμενος Μάρτιος. Καὶ μάρτυς μὲν οὗτος ὁ σοφώτατος καὶ νομοδιδάσκαλος Ἰωσήπος, τὸν Νισὰν πρῶτον εἰπὼν μῆνα καὶ τὸν Ἀβὶ πέμπτον καὶ τὸν Ἀδὰρ δωδέκατον· μάρτυς δὲ μᾶλλον θεός καὶ ἀξιόχρως ὁ προφήτης Ζαχαρίας περὶ τοῦ θ' καὶ ι' μηνὸς λέγων· « Τῆ δ' καὶ ι' τοῦ θ' ⁶³ μηνὸς, ὅς ἐστι Σαβάτ. » Καὶ γὰρ οὗτος καὶ παρ' ἡμῖν, εἰ πρῶτος ὁ Μάρτιος ἀπειριθμήθη ⁶⁴, ὅθεν ὁ Ὀκτώβριος εὐρίσκειται, καὶ δέκατος ὁ Δεκέμβριος. Καὶ μέντοι τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς ἀρχεται Μαρτίου καὶ ἡ γῆ βλαστάνει, κατὰ τὴν θείαν πρόστασιν, βοτάνην χόρτον· καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ καιροὶ τέσσαρες, ἀνὰ τρεῖς ⁶⁵ μῆνας ἔχοντες ἀριθμοῦνται. Καὶ λέγεται ὁ ψῆφος αὐτῶν· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶν.

(7) Οὗ μῆν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πολυμαθὴς καὶ πολίστωρ Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι φησὶ ⁶⁶· « Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ ἔτους νομοθῆσαν ⁶⁷ τοῦ παρ' αὐτοῖς λεγομένου Νισὰν, ἣτοι τῆ κα' τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔχουσι πάντοτε, ἣτις ἐστὶ πρωτόκτιστος ἡμέρα, ἐν ἣ τὸδε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν ὁ Θεός. Κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ Πατρὸς καὶ συνεργίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοικήσας ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ, τῷ αὐτῷ ἔτει ἐνηθέρωπησε· (18⁶) καὶ κατ' αὐτὴν ἐκ τάφου ἀνέστη καὶ γέγονε τὸ λεγόμενον κύριον Πάσχα. » Αὕτη τοίνυν ἡμῖν κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀρχὴ ἔτους ἐστὶ πάντοτε καθὸ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα εὐρίσκοντες εἰς Κυριακὴν ἐμπίπτου μετὰ τὴν ἰδ' τῆς σελήνης τοῦδε τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ καὶ Νισὰν προσηγορευομένου, οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς ἐκτελοῦμεν κατὰ φυσικὴν ὁμοπαράδοτον μέθοδον.

92 KB. Ἔτι περὶ τοῦ Μωϋσέως.

⁶⁸ Οὕτως οὖν ὁ θαυμασίος οὗτος Μωϋσῆς διαπρέψα· καὶ τερατουργὰς ἀναδειχθεὶς τοῦναντίον πάντων μετὰ πολλῆς δόξης καὶ θλίψεως διεπέρανε ⁶⁹ τὸν βίον. Καὶ γὰρ ἀποδουρόμενος τὴν στέρησιν τῆς ἐπηγελημένης ἀγίας γῆς ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· « Κύριος ὁ Θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ' ὑμῶν, καὶ ἔμουσεν, ἵνα μὴ διαβῶ τὸν Ἰορδάνην ⁷⁰, καὶ εἰσελθῶ εἰς τὴν γῆν ἣν Κύριος ὁ Θεὸς δέδωκεν ⁷¹ ὑμῖν ἐν κλήρῳ. Ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ,

A obscurantem oculis intuentium, ut ignorarent sepulcrum ejus in aeternum. Observandum porro est illum Nisan primum mensem dicere, quem nos nominamus Martium, non vero Aprilém, ut quidam opinantur, quia primus mensis est apud Hebraeos Nisan, sicut ipsa declarat nominis appellatio et interpretatio, Hebraice dictus Nisan qui est primus apud nos dictus Martius. Testis quidem est hic sapiens et legis doctor Josephus, qui dicit Nisan primum mensem, Abi quintum et Adar duodecimum; testisque magis divus propheta Zacharias, omni fide dignus, de nono et decimo mense dicens: « Quarta decima die noni mensis qui est Sabath. » Etenim hic mensis etiam apud nos, si primus Martius recenseatur, octavus, October invenitur, et decimus December. Ver enim ab illo primum condito, mense Martio incipit, et terra germinat, juxta Dei mandatum, herbam graminis, quatuorque anni tempora enumerantur, quorum unumquodque tribus constat mensibus, et haec sunt nomina eorum, ver, aestas, autumnus, hiems.

Præterea summe eruditus Eusebius in chronicis regulis dicit: « Porro Judæi anni novemvni mensis apud eos dicti Nisan, sive vicesima quinta die mensis Martii, semper habent, qua die mundum hunc universum e nihilo ad esse Deus produxit. Eodem anni tempore Patre sic volente, cooperante Spiritu sancto, in sancto Virginis utero Verbum naturam humanam assumpsit; eademque voluntate e sepulcro surrexit, et dominice Paschalis nomen fecit. » Hoc igitur nobis, secundum sanctam Dei Ecclesiam, anni initium semper est, et cum repertum nobis sit sanctum Pascha incidere in Dominicam post quartam decimam diem lunæ hujusce mensis Martii, dicti quoque Nisan, non judaice, sed apostolice hanc diem consecramus, juxta naturalem rationem nobis a Deo traditam.

XXII. — De Moyse iterum.

D Sic igitur admirabilis et egregius Moyses, qui tot miracula perpetravit, nihilominus non sine multo dolore et tribulatione vitam absolvit. Etenim graviter lamentans apud Israelitas quod promissa sancta terra excluderetur, dicebat eis: « Dominus Deus iratus est mihi propter sermones vestros, et juravit ut non transirem Jordanem, nec ingrederer terram quam Dominus Deus dat vobis in sortem. Ego enim morior in terra hac, et non transeo Jor-

Variæ lectiones et notæ.

⁶³ τῆ δ' καὶ ι' τοῦ θ' Zach. 1, 7. ⁶⁴ ἀπειριθμήθ. cod. ⁶⁵ τρεῶν cod. ⁶⁶ Locus ineditus. ⁶⁷ τῆ α' ? ⁶⁸ Hoc caput in margine codicis non indicatum. — διαπεράνας cod. ⁶⁹ Deut. 19, 21. ⁷⁰ ἰ. τοῦτον κα: ἕνα μῆν. Deut. ⁷¹ ὁ. σοι ἐν Deut.

danem; vos vero transibitis et possidebitis terram illam. » Quodnam porro cor saxum non contrivit justī ista tribulatio? Quamnam duram et insensibilem animam non placarunt et ad commiserationem non adduxerunt illa verba dicta cum lacrymis? Quem non fregerunt, quem non terruerunt, non ad lacrymas et ad solatii expertia lamenta moverunt? Vere quidem multe sunt tribulationes justorum: ecce enim hic vir ab infantia urbanus et Dei gratia plenus, celebrer idem et excellentissimus justitia, cum a prima ætate affligi et cruciari et gravissime angī cœpisset, omni spe amissa vitam absolvit. Ut enim præterramus tribulationes ejus multas et graves in Ægypto, quas in deserto passus est attente consideremus, ubi ægre ferens perfidiam, audaciam et crudelitatem populi qui sæpe illum contumelia affecerat, ducis dignitatem aversatus est, omnibus rebus desperatis mortem efflagitavit. Audi et nosce ex paucis verbis quantum turbata et quam vehementer agitata fuerit anima ejus; dicit enim: « Ager animi Moyses dixit ad Dominum: Cur affixisti ita servum tuum, et quare non inveni gratiam coram te, et cur imposuisti mihi onus grave populi hujus? Parum abest quin lapident me. Numquid ego utero concepi populum hunc? num genui eos, ut dicas mihi: Porta eos in sinu tuo, sicut portat nutrix lactantem, in terram quam cum juramento promisisti patribus eorum? Unde mihi carnes ut dem universo populo huius, qui cum fletu me persequitur dicens: Da nobis carnes ut manducemus: non possum ego sustinere solus populum hunc, quia molestum mihi est verbum istud. Si ita tu facis, interficias me, si inveni gratiam in oculis tuis, ut non videam ignominiam meam. » Quid tandem his verbis fuerit acerbius; quid hac conditione acerbius?

Et ipse quidem benefaciens illis perseverabat, et periclitans pro eis. Postquam enim sæpius dixisset Deus ad eum se illos perditurum esse, dicens: « Dimitte me, et iratus consumam eos semel, et faciam te super gentem magnam. » Ad eum legatione fungens: « Si dimittis, inquit, peccatum eorum, dimitte; sin autem, dele me quoque de libro quem scripsisti. » Illi vero incontinenter ac temere insurgunt in eum, donec ad ultimum adducant periculum et promissione privatum vexent. Hoc etiam ostendens iis iterum, et sinistris verbis infortunium suum exponens, dixit: « Dominus mihi iratus

A καὶ οὐ διαβαίνω τὴν Ἰορδάνην¹⁹. ὑμεῖς δὲ διαβαίνετε καὶ κληρονομήσετε²⁰ τὴν ἀγαθὴν γῆν ταύτην. » Ποῖαν τοίνυν ἄρα λιθίνην καρδίαν οὐ συνέτριψεν ἡ τοῦ δικαίου θλιψὶς τότε; Ποῖαν ψυχὴν ἀμεταίτητον καὶ δυσπαράκλητον οὐ κατεμάλαξεν καὶ εἰς οἶκτον ἤγαγεν ταῦτα μετὰ δακρύων φεγγόμενα; Τίνα οὐκ ἐπληξε καὶ ἐφόβησε, καὶ πρὸς δάκρυα καὶ θρήνον ἀκατάσχετον οὐκ ἐκίνησεν; (2) Ὅπως ἀληθῶς, πολλὰ αἱ θλιψεῖς τῶν δικαίων· ἰδοὺ γὰρ ὁ ἐκ βρέφους ἀστειό, ὀρώμενος καὶ θείας χάριτος ἐμπλοεὺς, οὗτος ὁ ἀοιδιμος καὶ ἐξοχώτατος δικαίος ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀρξάμενος θλιθεῖσθαι καὶ ὀδυνηθεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀθυμίας τὸν βίον κατέλυσε. Ἴνα γὰρ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ θλιψεῖς αὐτοῦ πολλὰς καὶ κακὰς παρῶμεν, καὶ τὰς ἐν ἐρήμῳ διασποκῆσωμεν, ἐνθα μηκέτι φέρων τοῦ πολλάκις λιθοβολήσαντος λαοῦ τὴν ἀγομωσύνην καὶ θρασυτέτητά τε καὶ ἀγριότητά καὶ πραιτούμενος τὴν πρόστασιν ἐκ πολλῆς ἀθυμίας καὶ θάνατον αἰτούμενος. Ἄκουσον καὶ γυνῶν τὸν πολὺν θόρυβον καὶ φοβερὸν γίγγα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δι' ἀλίγων βημάτων, φησὶ γὰρ²¹. « Ἐδαρθύμησεν Μωϋσῆς σφόδρα καὶ εἶπε πρὸς Κύριον· Ἴνα τί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διὰ τί οὐχ εὗρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι μοι τὴν ὄρμην τοῦ λαοῦ τούτου; μικρὸν λιθοβολήσουσί με. Μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον²² τὸν λαὸν τούτον; ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς; ὅτι λέγεις μοι· ἄρον²³ αὐτούς εἰς τὴν κώλην σου, ὡσεὶ²⁴ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα, εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν; Πόθεν μοι κρέα θῆναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμοὶ²⁵ λέγοντες· Ἄδὲ ἡμῖν κρέα ἵνα σάγωμεν· οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν (18^b) τὸν λαὸν τούτον, ὅτι βαρύτερόν μοι ἐστὶ τὸ βῆμα τούτο. Εἰ δὲ οὕτω σὺ ποιεῖς²⁶, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὗρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου²⁷, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κἀκωσίμ μου. » — Τί οὖν λοιπὸν τῶν βημάτων τούτων γίνηται ὀδυνηρότερον, καὶ τί τῆς ζωῆς ταύτης δυσαχθέτερον;

(3) Καὶ αὐτὸς μὲν εὐεργετῶν αὐτοὺς διετίλει καὶ προκινδυνεύων αὐτοῖν. Ἐπὶ γὰρ διαφόρων εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεῦσαι τούτους, λέγων²⁸. « Ἐξόν με, καὶ θυμωθεῖς ἐξαναλώσω αὐτούς εἰς ἄπαξ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα. » Καὶ τούτῳ πρὸςθευόμενος ἔλεγεν²⁹. « Εἰ μὲν ἀπεῖ; τὴν ἀμαρτίαν αὐτοῖς, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κἀμέ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας. » Ἐκείνοι δὲ συνεχῶς καὶ ἐπανίσταντο κατ' αὐτοῦ μέχρις ἂν καὶ εἰς ἔσχατον αὐτὸν κίνδυνον ἤγαγον, καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρησαν. Καὶ τοῦτο ἐπὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς πάλιν καὶ τραγωδικώτερον τι

Variae lectiones et notae.

¹⁹ τοῦτον Dent. ²⁰ κληρονομήσετε Dent. — γῆν τὴν ἀγ. Dei t. ²¹ Ἐγανει Μωϋσῆ ἦν πονηρὸν Num. 11, 10, 11 sine μ. λ. μ. ²² πάντα ib. 12. ²³ λάβε αὐτοὺν, ibid. 12. ²⁴ ὡς ἦτις ἄρη col. — Nota ὡς ἦτις: ἄρη τιθηνός col. ²⁵ Nota ἐπ' ἐμέ col. ²⁶ ποί Num. 15. ²⁷ παρά σοι Num. ²⁸ Deut. εἰ ἐ. ἔλαος IX, 14; R. om. 17, 21, 25. ²⁹ Ex. 11, 22.

ἐκ τούτου συμφορὰν διηγοῦμενος ἔφη⁸⁰. « Καὶ ἐμοὶ Κύριος ἰθυμώθη δι' ὑμᾶς, καὶ ὑπερεῖδέν με ἐνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσέν μου τῆς δεήσεως, λέγων· Οὐδέ σύ οὐ μὴ εἰσελάθης ἐκεῖ. » Διό φησιν ὁ Δαυὶδ⁸¹. « Καὶ παρῴργισαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτούς, ὅτι παρεπίκραναν⁸², καὶ διεστέιλεν ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ· ἠθυμοῦντι γὰρ οὐκ ἐπὶ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτὴν, ἐπέκειντο δὶψαι πιεζόμενοι. (4) Δυσχεραίνων τοίνυν τὴν πολλὴν ἀκρασίαν τε καὶ αὐθάδειαν, ἀνθρώπινόν τι πέπονθε, καὶ ὡσπερ διὰ θεῖον ζῆλον ἐπὶ τῆς μοσχοποιίας αὐτῶν ἐξ ὑπερβολῆς ἀθυμίας ὁ πρῶτατος πέπονθε, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιλογίας, ὃ δὴ καὶ ὁ πρῶτος Δαυὶδ πάσχων ἔλεγε⁸³. « Ἀθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἀμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλειμπαπόντων τὸν νόμον σου, » καὶ, « Εἶδον ἀσυνετοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὸν νόμον σου⁸⁴ οὐκ ἐφυλάξαντο. » Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ 94 σφόδρα αὐτὸν ἐσκότωσαν⁸⁵ ἐκ βάθρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἔστρεψεν ὁ τῆς ἀθυμίας ἐκείνης τάρραχος, τὰς θεογράφους πλάκας ἐβρίψαν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν, ἐν αἷς ὑπῆρχε γεγραμμένα ταῦτα· α'. « Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ θεὸς σου, ὃς ἐξήγαγόν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, οἴκου δουλείας· οὐκ ἔστα·⁸⁶ σοι θεὸς ἕτερος πλην ἐμοῦ. » β'. « Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον παντὸς ὁμοιώματος⁸⁷, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς⁸⁸ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδατιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς. » γ'. « Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. » δ'. « Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. » ε'. « Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα⁸⁹ εὖ σοι γίνηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. » ς'. « Οὐ μοιχεύσεις⁹⁰. » ζ'. « Οὐ κλέψεις. » η'. « Οὐ φονεύσεις. » θ'. « Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ. » ι'. « Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ⁹¹ τὸν παῖδα αὐτοῦ (19 β), οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὐδὲ τὴν βοῦν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ, οὐδὲ ὅσα τῷ πλησίον σου εἰσὶν⁹². »

est propter vos, et aspernatus est me propter vos, nec exaudivit orationem meam, dicens : Non intrabis tu illic. » Propterea dicit David : « Et irritaverunt eum ad aquam contradictionis, et male tractatus est Moyses propter eos, quia acerbaverunt, et distinxit in labiis suis ; cum enim animum desponderet propter sororis interitum, urgebant siti laborantes. Indigne ferens igitur ipsorum intem perantiam et pertinaciam, humani aliquid passus est ; præ divino enim zelo mitissimus hic homo despondit animum, propter vitulum ab illis conflatum, sicut etiam propter contradictionem : quod idem passus mitis ipse David, dicebat : « Defectio tenuit me, pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam, » et « Vidi prævaricantes et tabescebam, quia legem tuam non custodierunt. » Utique enim, nisi vehementer obcecatis ejus defecisset turbata anima, nec projecisset et contrivisset tabulas a Deo scriptas, in quibus hæc scripta erant : 1. « Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Ægypto, de domo servitutis, non habebis deos alienos coram me. » 2. « Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem quæ est in cælo desuper, et quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra : non adorabis ea. » 3. « Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. » 4. « Memento ut diem sabbati sanctifices. » 5. « Honora patrem tuum et matrem tuam, ut bene tibi fiat, et sis longævus super terram. » 6. « Non moechaberis. » 7. « Non furtum facies. » 8. « Non occides. » 9. « Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium. » 10. « Non concupisces uxorem proximi tui, neque domum ejus, neque agrum ejus, neque servum ejus, neque ancillam ejus, neque bovem ejus, neque jumentum ejus, neque omnia quæ proximo tuo sunt. »

(5) Ἐκνήθησεν δὲ γὰρ πρὸς τοῦτοις οἷον πῦρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀνῆψεν καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἤγειρεν καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆ, οἷον καυστήρα διηνεκῆ τε καὶ ἀθεράπευτον ὃ ταύτης ἐνέθηκε τρόπος, οἷον γὰρ εἰκὸς πύσχειν ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοστοργίας. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰς τὸ ὄρος αὐτὸν ἀγαγὼν, οὐκ ἐπὶ τῆς ἀδελφικῆς γλυκυτάτης ὁμιλίας

Cogita autem quo igno anima ejus accensa sit, qua inextinguibili flamma cruciata per mortem fratris sui ; quod vulnus continuum et insanabile hujus mortis genus inllexerit huic homini generis humani amanti. Primo quidem cum in montem duxit illum, ut per eam divinam moreretur ; secundo cum summi sacerdotis stolam induit, et vili eum afflictum valde et confusum, languidum lacrymisque suffocatum et agonizantem ; tertio reputa subitam separationem, ac solitudinem carentis dulcissima sororis conversatione et consuetudine. Etenim si populus luxit eum diebus triginta, quanto

Variæ lectiones et notæ

⁸⁰ D. ut. iii, 26. ⁸¹ εἰσήκουσέν μου D. ut. sine reliquis. ⁸² Ps. cxi, 32. ⁸³ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ Ps. ⁸⁴ Ps. cxxvii, 53. ⁸⁵ ὅτι τὰ λόγια σου, ib. 158. ⁸⁶ ἐσκότω. cod. ⁸⁷ Ex. vii, 2. ⁸⁸ ὅσα ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροι ib. 3. ⁸⁹ ἢ οὐδὲ ὁμοίωμα ib. 4. ⁹⁰ ἐν τῇ γῇ ib. ⁹¹ καὶ τὸν μ. ἴν. ib. 12. ⁹² μοιχεύσεις, κ. - λ. cod. ⁹³ ὁδ. ibid. 17. ⁹⁴ ἐστὶ ibid.

magis Moyses non cessavit a lamentatione super populum usque ad vitæ suæ finem, natura ipsa ad gemitus et desiderium provocante. Terram autem dulcem, pro qua tot et tantos labores exantlaverat, vidisse tantum procul, et non obtinuisse quod appetebat, egregio huic et præstantissimo pastori, propter populi inobedientiam et duritiam, et ingenii asperitatem, res sane durissima fuit. Ubi sunt igitur boni pastores? Illi forsitan qui populum pascentes incredulum, duræ cervicis, intractabilem et contradictionis amantem, nihil ex istorum improbitate se esse passuros præ cæcitate existimant. Si enim in mente semper haberent magnum hunc virum, et justum Heliam summum sacerdotem, et cogitarent unumquemque eorum, quamvis sancte viventem et gubernantem, malitia tamen illorum quorum curam susceperat, esse mortificatum, gemere et tremere merito non cessarent, atque aliorum curam vel deprecarentur, vel cum multo timore suscipientes, assidue lugerent et cogitarent de ratione reidenda super illis, juxta Apostolicam exhortationem, utrosque spectantem et dicentem: « Obedite præpositis vestris, et subjacete eis; ipsi enim pervigilant quasi rationem pro vobis: abus vestris reddituri. »

ἡγουμένοι; ὁμῶν καὶ ὑπαίχετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες. »

Atqui si tales et tanti populorum rectores ob malitiam subditorum, ut dictum est, periclitati sunt, quis magnis et vanis sermonibus jacitabit se extra periculum alios regere, oblitus multos, dum ultra vires suas, multos inferiores et contumaces salvare tentarent, seipsum esse perditum, — heu mihi miserò! — aliquando etiam turpissime et pessime viventes? Vir enim sanctus aliquis dixit: « Non ab omnibus nobis expeditur ut salvemus alios, sed ab omnibus ut nosmetipsos; unde discipulo suo Christophorus tam gravi opere et sermone præcipiens consolabundus dicebat: « Ne communicaveris peccatis alienis. Te ipsum castum custodi, » quia pro temetipso rationem Deo reddes. Optimo jure hæc locutus est et convenienter. Sciebat enim Scripturam illud ante testatam esse apertissime, dicentem: « Quantum potes, salva animam tuam, » unusquisque scilicet, nec aliter est. Vere igitur justum est nos valde mirari aut potius tremere, quod propheta et legislator, et Dei familiaris et cœlestibus mysteriis initiatus, et multis divinis charismatibus dignus habitus, et in diversis prodigiis Dei minister factus, electus præterea, ut dictum est, ad compatiendum populo Dei tot annos peccatorum fructus decerpaisse; deinde post multas ærumnas, labores, molestias, certamina, sudores, tentationes, tribulationes, cum leviter errasset,

αὐτὸς καὶ συνουσία; ἐρημίαν καὶ μόνωσιν. Εἰ γὰρ ὁ λαὸς ἐπένησεν αὐτὸν ἡμέρας λ', πόσῃ μᾶλλον ὄντως οὐ διέλιπε θρηῶν αὐτὸν ἀκατασχέτως μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, φλεγόμενος πᾶνυ καὶ σφαδάζων ὑπὲρ τῆς φυσικῆς τυραννίδος (8) ! Καὶ τὸ δὴ πάντων θαυμαστότερον, ὅτι καὶ τὴν περιπέδητον γῆν, ὑπὲρ ἧς τε πολλοὺς; καὶ φοβεροὺς ἀνέτηλ' ἄνους, ἰδὼν μακρόθεν καὶ μερίζων; τραυθεὶς, ἀπῆλθε μὴ τυχῶν. ὁ θαυμάσιος 95 καὶ πανάρετος ποιμὴν, τοῦ σπουδαζομένου διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ σκληροκαρδίαν καὶ δυστροπίαν τῶν σπουδαζομένων. Ποῦ οὖν εἰσιν οἱ ἐνάρετοι ποιμένες; ἴσως καὶ λαὸν ἀπειθῆ καὶ σκληροτράχηλον καὶ δυσάγωγον ἅμα καὶ ἀντιλογον ποιμαίνοντες; καὶ μηδὲν ἐκ τῆς ἰκαίμων φαυλοτήτος οἰόμενοι κινδυνῶδες πάσχειν ἐκ παγκράτου λήθης. Εἰ γὰρ εἰς ἔνοιαν εἶχον ἀεὶ τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα τοῦτον καὶ τὸν δίκαιον ἀρχιερέα Ἦλι, καὶ ἴσως ἐκότερος αὐτὸν ὁσίως καὶ ἀμέμπτως βιούντες καὶ προστατεύοντες; ἐκ τῆς τῶν προστατευομένων ἐκινδύνευσαν κακίαι, οὐκ ἂν ἱκαύσαντο θρηνοῦντες καὶ φρίττοντες εἰκότως καὶ τὴν ἐτέρων προστασίαν ἢ παραιτούμενοι, ἢ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου καθηγεῖσθαι, καὶ διηκεῖν; πενθεῖν καὶ φρονεῖν; ἐπὶ τῆς ἰκαίμων ἀπολογίας κατὰ τὴν περὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀποστολικὴν παραίνεσιν τὴν λέγουσαν: « Πειθεσθε τοῖς

(7) Εἰ τοίνυν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλευτοὶ καθηγηταὶ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων ὑποχειρίων ἐκινδύνευσαν, ὡς προείρηται, μοχθηρίαν, τίς ὑπὲρ τοῦτου καυχῆσεται φανταζόμενος ἢ ἀλαζονευόμενος καὶ ἀκινδύνως τὴν ἡγεμονίαν μεγαλαυχῶν καὶ ματαλογῆσαι φανερώς, ἀμνημονήσας, ὅτι πολλοὶ πολλοὺς ἀφελεστέρους καὶ δυσπειθεῖς διασωσαὶ περιεβλήθη ὑπὲρ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ ἑαυτοὺς προστατεύσαν — οἱμοὶ τῶ ἐλαειῶ! — ἔσθ' ὅτε καὶ ἀσχεστον καὶ κάκιστον βίον βιούντες; Ἄλλος μὲν γὰρ ἔφη τῶν ὁσίων ἀνδρῶν: « οὐ πάντες ἀπαιτούμεθα σωσαὶ ἐτέρους, ἑαυτοὺς δὲ πάντες, » ὅθεν οὖν λοιπὸν καὶ τῶ μαθητῆ αὐτοῦ ὁ Χριστοφόρος; τῶ (19^b) τοιοῦτον δυνατῶ ἔργῳ καὶ λόγῳ παραγγέλλων καὶ ἀσφαλιζόμενος ἔρασκε: « Μὴ κοινῶναι ἀμαρτίας; ἀλλοτρίας; σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει, » ἰδίῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δώσεις τῶ Θεῷ. Καὶ μάλα γε εἰκότως ἔφη τοῦτο καὶ λίαν προσφόρος: ἦδει γὰρ, ὅτι ἡ Γραφή τουτὶ προμεμαρτύρηκε σαφέστατα λέγουσα: « Σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, » ἕκαστος δὴ ποθεν; καὶ ἄλλοιως οὐκ ἔστιν. (8) Ἄξιον τοίνυν ἀληθῶς, σφόδρα θαυμάσαι καὶ μᾶλλον φρίξαι, ὅτι καὶ προφήτης καὶ νομοθέτης καὶ θεόπτης 96 καὶ εὐρανομύστης καὶ πολλῶν θεῶν χρισμάτων ἀξιωθείς; καὶ διαφόρων τεραστίων ὑπερήτης γενόμενος καὶ μέντοι καὶ τῶ λαῷ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ εἰρημένον ἐλόμενος συγκαταχειροῦται τσαῦτα ἐπὶ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, εἴτα μετὰ

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁵ Hebr. xiii, 17. ⁹⁶ 1 Tim. v, 22; cf. Heb. xiii, 17. ⁹⁷ Gen. xix, 17.

τοὺς πολλοὺς ἐκείνους διούλους, καὶ πόνους, καὶ κόπους, καὶ ἀγῶνας, καὶ ἰδρωτάς, καὶ πειρασμοὺς καὶ θλίψεις, διὰ μικρὰν πλημμέλειαν διήμαρτε, ὁ πάσης ἀρετῆς ἐνθέου κεκοσμημένος καὶ λελαμπρυσμένος καὶ ἐργῶ καὶ λόγῳ, τῆς ἐπηγγελμένης ἐλπίδος, καὶ τῆς διὰ τῶν τοσοῦτων χρόνων ἀποκαταδοκουμένης καὶ βλεπομένης ἐφέσεως καθέστηκε ξένος. Βαβαὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τὰ περὶ τῆς τῶν ἁγίων πράξεις καὶ βήσεις ἀκριβολογίας καὶ ἰξετίσεως ἄληθες γὰρ, ὅτι ἔτι ἔτι ὡς ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ Βασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν. — ἐπίπερ οὐδὲ ὄφελον τῆς προειργασμένης δικαιοσύνης καὶ τῆς προλαβοῦσης πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως τοῦ δικαίου παρρησίας, εἰ μὴ σύμφωνον τῆς ἀρετῆς καὶ κατάλληλον ἀπαντήσαι τὸ τέλος ὡς ὁ μέγας οὗτος καὶ ἀξιάγατος θεράπων καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον δίκαιος ἐναργῶς ἀπέδειξεν. Κάντεθεν, ὡς εἰκεν, ὁ δίκαιος κριτῆς εἰκότως ἔφη διὰ τοῦ προφήτου ἔτι ἔτι ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιήσει ἀδικίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, ἀ; ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνειται. καὶ ἐ δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐλεῖται αὐτὸν ἐν ἧ ἂν ἡμέρᾳ πλανήσῃ. Ὁρα γὰρ ὅπως οὕτε τὰ ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι τοῦ Μωϋσέως πλείστα καὶ διάφορα καὶ ὑπὲρ λόγον ἀριστεύματα καὶ αἱ συνεχεῖς μετὰ ταῦτα δεήσεις καὶ ἰκετηρίαί τὸν Θεὸν ἐδυσώπησαν ὅτε μὴν ἢ προλαβοῦσα τηλικαύτη καὶ τοσαύτη δόξα τε καὶ οἰκειότης καὶ προσεδρία εἰς οἶκτον καὶ συγγνώμην τοῦ σφάλματος ἐπισπάσασθαι τὸν Θεὸν τηλικαῦτα δεδύνηται διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος. Εὐδὴλον ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶνα ἐ κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. καὶ ἐ τοῖς κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα. (9) Διδάσκει δὲ γε διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὡς τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους τὴν ἀκριβείαν ἀπαιτεῖ, 97 καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις μεγάλη παρανομοῦσι μακροθυμῶν, τοῖς ἁγίοις (20*) ταύτης οὐ μεταδίδωσι τῆς συγγνώμης. Ὅθεν ὁ μὲν Σολομῶν αὐτῆς φησιν: Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστιν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὁ δὲ Κύριος ἔτι ἔτι μὲν γὰρ ὀλίγον ἐδόθη, φησιν, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. ὅ δὲ πολὺ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. — Οὐκοῦν εὐκαιρον εἰπεῖν. Ὁ βάθος πλοῦτος καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! Καὶ 10, Ἐφοβερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. Καὶ Ἐφοβερὸν τὸ 11, πρόσωπον Κυρίου ἐπὶ ποιῶντας κακά. Διότι 12 Κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ. 13 Ἐλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ' αὐτοῦ 14, καὶ Ἐπὶ ἀμαρτωλοῦς καταπαύει ὁ θυμὸς αὐτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο πάντως, οὐδὲ ἀγγέλων ἀμαρτησάντων ἐφείσατο, καθὼς γέγραπται 15.

Variæ lectiones et notæ.

διὰ τῆς τῶν cod. * Matth. xx, 16. Ὁ οἱ ἐλεγκτοί, xi, 12. * ὄφελον cod. * ἀποστρέψαι δ. ἀπὸ τῶν δικαιοσύνην κ. π. παράπτωμα Ez. iii, 20. * ταῖς ἀμαρτίας Ez. xxxiii, 12. * Sap. vi, 6-9. * VI, 6 — συγγνώμης ἐ. καὶ ἐ cod. * Luc. xii, 48. * Rom. xi, 55. * Hebr. x, 31. * I Pet. iii, 12. * Sir. xvi, 12, 11. * Sir. v, 6, 7. * Nota, sic Siracides, αὐτῶ cod. * II Petri ii, 4.

Quid igitur non jam dicemus qui innumeris re-
lentes malis, illi postponendi, quantum terra in celo
distat, Deumque quotidie, singulisque diei horis,
ad iracundiam provocamus? Nullus ergo virtuti-
bus præditus, vel præditum se putans, gloriatur aut
securus maneat, quasi jam virtutum labores et
mercedem in manibus habeat, aut absque ulla pros-
sus contradictionis coronas sit recepturus; imo
semper vigilet et stet humilis usque ad mortem, et
seipsum reputet tanquam qui nullum Dei præce-
ptum servaverit, etiamsi omnes virtutes possident,
et ad ipsum ascenderit apicem honorum. Nam si Dei
amicus ille, qui universum mundum meritis æqua-
bat, imo superabat, quo « non est dignus mundus, »
ut dictum est, quocum Deus facie ad faciem con-
versatus est, sicut solet amicus ad amicum loqui,
cui dixit: « Novi te supra omnes » quorum facie
ad faciem locutus est, non vero per obscura, aut
somnia, aut ænigmata, post tot præclarorum mo-
lem facinororum, post tantam sapientiam et sobrie-
tatem quod paululum dormitasset, non est assecutus
veniam; quomodo nos tandem, qui ne vestigium
quidem et speciem tantæ virtutis possidemus, non
continenter vigilaremus, lugeremus, lacrymaremur,
nosque etiam servos inutiles æstimaremus? Idcirco
præmuniens nos Dominus dixit: « Cum
omnia quæ præcepta sunt vobis feceritis, tunc
dicite, quia inutiles servi sumus: quod debebamus
facere, fecimus. » Hoc sciens divus Isaias dicit:
« Universa justitia nostra quasi pannus menstruæ
coram te, Domine. » Similiter et sacer psalter
David, virtute excellentissimus: « Dixi Domino:
Dominus meus es tu, quoniam honorum meorum
non eges. » Idcirco hortatur dicens: « Servite
Domino in timore, et exultate ei in tremore,
apprehendite disciplinam, ne quando irascatur
Dominus, » et reliqua psalmi.

Talia igitur præcipiens Paulus theologus dicit:
« Cum metu et tremore vestram salutem opera-
mini, » et « qui se existimat stare, videat ne
cadat. » Illud igitur unusquisque eorum verbis suis
significavit, neminem scilicet suæ ipsius sancti-
tati confidere debere, etiamsi inter laudatissimos
numeretur, neque unquam cessandum a vigilando
et humiliando se et timendo nimis usque ad silen-
tium ultimum, quia de levissimo quoque verbo et de
cogitatione « ratio a nobis exigitur, » et « ex
verbis nostris justificamur et condemnamur, »
sicut aperte commonstrat quoque parabola Pha-
risæi et Publicani, utrumque intra seipsum et in
corde loquentem, et alterum quidem condemna-

(10) Τι οὖν ἂν λοιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς, εἰ μυσίον
γίμοντας κακῶν, καὶ τοσοῦτον ἀποθέοντες τῆς ἐπι-
νοῦ ἀρετῆς ἔσεν γῆ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν Θεὸν καθ'
ἐκείτην ἡμέραν καὶ ὥραν δι' ἔργων καὶ λόγων παρ-
οργίζοντες; Μηδαὶς τοίνυν ἀρετὰς τινας ἔχων ἢ
δοκῶν ἔχειν, καυχᾶσθω ἢ ἀμερίμω: διακαίσθω, ὡς
ἦδη τοὺς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πόνους, καὶ τὰς ἐπικρυ-
πίας ἐν χερσὶν ἔχων ἢ πάντως ἀναντιβῆτος τοῦ
στεφάνου ἀποληφθόμενος ¹⁰· ἀλλὰ μᾶλλον ἀεὶ νη-
φέτω καὶ ταπεινούσθω μέχρι θανάτου, καὶ ἐκτεν-
ῶς μηδεμίαν ἐντολὴν Θεοῦ φυλάξαντα λογιζέσθω, κἂν
πάσας τὰς ἀρετὰς; σὺλλήθδην κέκτηται, κἂν εἰς αὐτὴν
ἀναβίθῃκα τὴν τῶν ἀγαθῶν κορωνίδα. Εἰ γὰρ ὁ θεοφι-
λῆς καὶ ἐροφάντης ἐκείνος καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντιβ-
ροπος, μᾶλλον δὲ καὶ μαίζων, οὐ ¹¹ οὐκ ἔστιν ἄξιος; ὁ
κόσμος, » κατὰ τὸ εἰρημένον, ᾧ ὁ Θεὸς ἐνώπιος; ἐ-
νώπιον ὤμλαι, ὡς εἰ τις λαλήσει ¹² πρὸς τὸν ἑαυτοῦ
φίλον ᾧ εἶπεν ¹⁰· « Οἰδᾶ σε παρά πάντας », ᾧ κατὰ
πρόσωπον ὤμλαι, καὶ οὐ δι' ἀδήλων ἢ ἐνυπνίων ἢ
αἰνυμάτων, μετὰ τοσοῦτων κατορθωμάτων ἔργων
καὶ τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ νήψεως; ¹³ ὅσον μικρὸν
ἀπονοστήσας οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, πῶς ἡμεῖς, εἰ
μὴ ¹⁴ ἔχως τοιαύτης ἀρετῆς ἐμφασιν κεκτημένοι,
μὴ διηλεκτῶς γρηγορήσωμεν καὶ πενθήσωμεν καὶ
κλαύσωμεν ἑαυτοὺς διαπαντός καὶ δούλους ἀχρεῖους
εἶναι ἀναλογισώμεθα; (11) Διὰ δὲ τοῦτο προασφ-
λιζόμενος ἡμεῖς ὁ Κύριος; ἔλεγεν ¹⁵· « Ὅταν πάντα
τὰ διατε-ἀγγμένα ὑμῖν πράξητε, τότε λέγετε, ὅτι
Ἀχρεῖοι δούλοι ἐσμὲν, ὃ ὠφειλομεν ποιῆσαι, πεποιθη-
καμεν. » Καὶ τοῦτο εἰπὼς; ὁ Θεὸς Ἡσαίας φησὶν ¹⁶·
« Πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς βάτος ἀποκαθημένης
ἐνώπιον σου, Κύριε; » ὡς αὐτως καὶ ὁ ἐροφάντης
καὶ πανάρετος Δαυὶδ ¹⁷· « Εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριός
μου εἰ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις, »
ἔδωκε καὶ παραινέει λέγων ¹⁸· « Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ
ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τρέμει· δράξασθε
παιδείαν; μὴποτε ὀργισθῇ Κύριος, » καὶ τὰ λοιπὰ
τοῦ ψαλμοῦ.

Τοιαῦτα (20b) γοῦν καὶ ὁ θεηγόρος Παῦλος παραγ-
γέλλων φησὶ ¹⁹· ¹⁰· « Μετὰ φόβου καὶ τρέμου τῶν ἑαυ-
τῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε; » καὶ ¹⁶ « ὁ δοκῶν ἐστέ-
ναι, βλέπετω μὴ πέσῃ. » (12) Τοῦτο οὖν ἑκαστος
ἠνέφατο δι' ὧν εἰρηκεν, ὡς μὴ πεποιθὲναι τῇ οἰκείῃ
δυσότητι, κἂν πάντο τῶν εὐδοκίμων ἐπέρχῃ, μὴτε
μὲν καθυφῆναι πρὸς πάντο τοῦ ¹⁷ νήφειν καὶ ταπει-
νοῦσθαι; καὶ δεδοκίμηναι λίαν ἄχρι σωπῆς ὑστάτης;
δοῦσι καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος; ¹⁸
« λόγον εἰσπραττόμεθα » καὶ « ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν
ἐκκαίωμεθα τε καὶ κατακρινόμεθα, » καθὰ καὶ ἡ
κατὰ τὸν Φαρισαῖον καὶ Τελώνην παραβολὴ σαφῶς
διαδεικνυσιν, ἐκότερον καθ' ἑαυτὸν καὶ ἐν καρδίῃ
ὑθειγόμενον καὶ τὸν μὲν καταδικασμένον ἀποφαί-

Varim lectiones et notæ.

¹⁰ ἀπολύψ. cod. ex itacismo. ¹¹ Heb. vi, 58. ¹² λαλήσει cod. ¹³ Ec. xxviii, 12. ¹⁴ νότιος cod
¹⁵ κατ' ? ¹⁶ Luc. xvii, 10 ¹⁷ Is. lvi. ¹⁸ Ps. xvi, 2. ¹⁹ Ps. ii, 11, 12. ²⁰ Ph. ii, 12. ²¹ I Cor. x, 12.
²² I. τὸ γ. ²³ Matth. xii, 36, 37.

νοουσα, τὸν δὲ μάλλον δεδικαιωμένον. Ὅτι γὰρ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις κρίνει Κύριος, ἀκούε τί φησιν ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαίου ¹⁹. «Κἀγὼ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἔρχομαι συναγαγεῖν.» Καὶ δὲ καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγεν ²⁰. «Ἐνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβῆς τὸν Θεόν; εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ Ὅχι ἐκζητήσεις, δῆπουθεν τὰ πλημμελήματά μου ὥστε πάντως ἔρῃ πρὸς αὐτὸν εἰκότως ²¹. «ἐλέγξω **99** σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου.» (13) Καὶ γοῦν πρὸς τοῦτόν ²² φησιν ἡ Γραφή· «Ἰδὼν Κύριος ὁ Θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακαὶ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἶπεν· Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι ἐνεθυμήθην ποιήσας αὐτόν.» Ἔστα μετὰ τὸν κατακλισμὸν σπλαγχνισθεὶς ²³ ὁ φιλόανθρωπος Θεός, ἐπήγαγεν ἡ Γραφή λέγουσα ²⁴. «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Διανοηθεὶς εἶμι οὐ μὴ προσθήσω τοῦ καταρᾶσθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ.» (14) Ὡσπερ οὖν αἱ γυναῖκες ἀπὸ συνουσίας τίκτουσιν, κἂν μὲν ὕγινα τὰ σώματα· τιαυτὰ καὶ τὰ τικτόμενα· εἰ δὲ διεφθαρμένα, μιμοῦνται τὴν τῶν γονέων φύσιν, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν· ἂν μὲν ἀγαθοὶ συγγίνη, τοιαῦτα ἔσται καὶ τὰ ἔγγονα, ἂν δὲ πονηροὶς, πολλὴν ἐκείθεν λήψῃ τὴν λοιμὴν, ὡ οὕτω. Καὶ ἀκούσον τί φησιν ὁ προφήτης περὶ τῶν καλῶν διαλογιζομένων ²⁵. «Διὰ τὴν φρόνον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάδομεν, καὶ ὠδινύσμεν καὶ τέκομεν πνεῦμα σωτηρίας.» Περὶ δὲ τῶν φαύλων ²⁶. «Ὡὰ ἀσπίδων ἐρρήξαν, καὶ ἰσθὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν.» Ταῦτ' οὖν ἐννοοῦντες, ἀγαπητοί, γνωσιμαχήσωμεν καὶ περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν φροντίσωμεν ὅτι μάλιστα, καὶ μὴ παυσώμεθα τὰ περὶ τοῦ αἰοῦμένου ἐκείνου καὶ θεοσεβοῦ ἀνδρός νουεχῶς ὑπομνημονεύοντες (15) Καὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασιλεὺς τοῦτον μάλλον ὑπερεκπληττόμενος οὕτω φάσκει. «Ὅταν ἴδω Μωϋσεά, τὸν ²⁷ τοῦ Θεοῦ θεράποντα τὴν μέγαν ἐκείνον, τὸν τσαυτῆς μὲν καὶ τηλικαύτη; ἀξιωθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῆς, οὕτω δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθέντα ὡς ἀκούσαι ²⁸. «Ἐγὼν σε παρὰ πάντας;» καὶ, «Ἐύρηκας χάριν ἐνώπιόν μου;» τοῦτον ὅταν ἴδω ἐπὶ τοῦ ὕδατος (21) τῆς ἀντιλογίας οὐδενὸς ἔνεκεν ²⁹ ἄλλου ἵνα μόνον εἶπῃ τῷ λαῷ γογγύζοντι δι' ἀπορίαν ὕδατος· «μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξω ³⁰ ὑμῖν ὕδωρ;» τοῦτου μόνου ἔνεκεν εὐθύς ἀπέλιθον δεχόμενον, εἰς τὴν **100** γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὴ ³¹ εἰσελεύσεσθαι, ἦτις ἦν τότε τῶν πρὸς Ἰουδαίους ³² ἐπαγγελιῶν τὸ κεφάλαιον· ὅταν ἴδω τοῦτον παρακαλοῦντα καὶ μὴ συν-

tum, alterum vero magis justificatum ostendens. Perversas enim cogitationes a Deo judicari testatur Isaias, dicens : « Ergo autem opera et cogitationes eorum venio examinaturus. » David quoque dicebat : « Propter quid irritavit impius Deum ? Dixit enim in corde suo : « Non requireret, » scilicet peccata mea. Unde jure merito ad eum dicit : « Arguam te, et statuam contra faciem tuam peccata tua. Ideo ad hunc Scriptura dicit : « Videns Dominus Deus quod multiplicata est malitia hominum super terram, et unusquisque in corde suo sollicitè mala cunctis diebus meditatur, et dixit : Delebo hominem, quem feci, a facie terræ, quia me pœnitet eum fecisse. » Quum vero post diluivium misericordia motus esset benignus Deus, hæc addit Scriptura : « Et dixit Dominus Deus : Nequaquam ultra maledicam terræ propter opera hominum, quia cogitatio hominis in malum prona est ab adolescentia sua. » Quemadmodum igitur mulieres ex concubitu pariunt, et si sana sint corpora, talis est et proles; si vero morbida, naturam parentum proles imitatur; ita etiam sit de cogitationibus; si bonis quidem adhæreas, tales erunt quoque liberi, si vero malis, magnam hinc sumes perniciem. Audi quid dicat propheta de iis qui bona cogitant. « Per timorem tuum, Domine, concepimus, et parturivimus, et peperimus spiritum salutis. » De vitiosis autem : « Ova aspidum ru-perunt, et telam aranæ texunt. » Id igitur meditantès, o amici, mutata sententia nostrarum virium fragilitatem agnoscamus, et sinem nostrum ob oculos habentes quam maxime, semper celebrem illum et divinum virum in memoriam revocemus. Etenim magnus quoque Basilius, ejus admirator, sic loquitur : « Cum video Moysen, magnum Dei servum, qui tanto honore a Deo dignus habitus est, qui sæpe de illo loquens dicebat : « Nov te supra omnes, » et, « Invenisti gratiam coram me; » hunc quum video apud aquas contradictionis, nulla alia commissæ culpa, nisi quod dixerit populo murmuranti propter inopiam aquæ. « Num de petra hæc ejectionem vobis aquam ? » Hujuscæ solius rei causa Deus minatus est in terram promissionis eum non ingressurum, quæ tunc erat inter promissiones factas Judæis præcipua; cum hunc video rogantem nec accipientem veniam; cum video nulla dignum veniam judicatum esse post tot egregia facinora, ob illud breve verbum, agnosco « Dei severitatem » de qua Apostolus; omnino vero illud verum esse persuasum habeo : « Si justus vix salvatur, impius et peccator ubi

Varie lectiones et notæ.

¹⁹ Isa. LXVI, 18. ²⁰ Ps. x, 43. παρώργισεν — ζητήσεις. ²¹ Ps. i, 21. ²² τοῦτον, Moysen, cf. lin. 21. Gen. vi, 5 7. ²³ σπλαγχνισθέντα τὸν φιλόανθρωπον Θεόν? ²⁴ Gen. viii, 24, 22. ²⁵ Isa. xlii, 18. ²⁶ Isa. lix, 5. ²⁷ τὸν προφήτην Θεοῦ de judicio Dei, I. 263 D. ²⁸ ἀκ. οὐρα Bas. ²⁹ ἐν ἐτέρῳ ἢ Bas. ³⁰ τ. τ. ε. ἐξάξωμεν Bas. ³¹ οὐκ Bas. ³² Ἰουδαίων σου.

apparebunt? De quo etiam divus Isidorus ad aliquem dicit: « Die Judæo qui adversus te disputavit, nihilque validum nec juvenile quidem, locutus est, sed ventosa vomuit mendacia, contumditique de filio Nave dictum esse istud: « Prophetam vobis suscitabit Deus de fratribus vestris sicut me, » se in multis errare minus recte intelligentem quæ dicta sunt, neque id quod additur: « Ipsum audietis circa omnia quæ præceperit vobis. Et omnis anima quæ non audierit prophetam illum, funditus perdetur de populo suo. » Primum enim post electionem illius, hæc Moyses numine afflatus vaticinatus est; secundo quia, si filius Nave præstiterit Moysi, probabile quidem quod dictum est, non verum autem; si vero multo Moysi inferior fuerit, vana ipsa cogitatio videtur; tertio nihil legi addidit, sed e ejus oraculis ipse se gessit; quarto oportebat, si de ipso sermo, dicere non: « suscitabit, » sed « suscitavit; » quinto oportuit dici: « Erit autem omnis anima quæ non audierit prophetam hunc; » dicendo vero: « illum, » hunc summonit; sexto, cur ad Joannem post multas generationes missi sunt qui interrogarent an esset ipse propheta? Quibus dixit: « Non sum ego, » unus enim ex prophetis erat, vero propheta qui venturus erat; septimo, quomodo postquam advenit Christus, miracula videntes dicebant: « Illic est vere propheta. Eorum igitur quæ ipsum fastidiunt perspiciat et futuri præscium regem et creatorem adoret. « Οὐκ εἰμὶ ἐγώ »· προφήτης²² γὰρ ἦν, ὁ προφήτης παραγενομένου²³, οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι ἔλεγον²⁴· οὐν πόσα αὐτῷ ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώτην τε καὶ βασιλέα (καὶ δημιουργὸν) προσκυνεῖτω¹.

Α χωρούμενον· ὅταν ἰδῶ μηδεμίαν συγγνώμην διὰ τὰ τοσαῦτα κατορθώματα ἐπὶ τῷ βραχέϊ ἔκλεινον βήματι καταξιούμενον²⁵, ὅρῳ « Θεοῦ ἀποτομίαν²⁶ » κατὰ τὸν Ἀπίστολον, ὄντως δὲ ἐκείνο ἀληθὲς εἶναι πισθῆναι, τὸ, ²⁷ « εἰ ὁ δίκαιος μὲν οὐδὲν ἔσται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανείται; » (16) Περὶ οὗ μόνου καὶ ὁ θεὸς Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ φησὶ²⁸· « Εἰπέ τῷ πρὸς σε διανεχθέντι Ἰουδαίῳ καὶ μηδὲν μὲν γενναίου μηδὲ νεανικὸν φράσαντι, ἀγρυπτικῶς δὲ λογοποιίας²⁹ ἐμίσαντι καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυῆ εἰρησθαι τὸ, ³⁰ « Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐγώ, » ὅτι κατὰ πολλὰ κλημμελεῖς³¹, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα καλῶς, μήτε μὴ τὸ ἐπαγόμενον, « Αὐτοῦ ἀκούσθε· κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντέλληται ὑμῖν· ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἧτις ἐν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς »· Πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου, ταῦτα Μωϋσῆς ἐνθους γανόμενος; ἐθάσπισεν, β' δὲ, ὅτι³² εἰ μὲν ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς; ὑπερέβη τὸν Μωϋσέα, πιθανὸν μὲν³³ λεγόμενον, οὐκ ἀληθὲς δέ· εἰ δὲ πολὺ αὐτοῦ καταδέεστερος ἦν, ἀβραηῆς αὐτῆ ἕννοια φαίνεται· Ὑ' δὲ οὐδὲ³⁴ προσέθρηξέ τι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἐπολιτεύσατο³⁵ θεσμοῖς· δ' δὲ, ἐχρῆν, εἶγε περὶ αὐτοῦ³⁶ ὁ λόγος, εἰπεῖν οὐκ « Ἀναστήσει; », ἀλλ' « ἀνέστησει »· ε' δὲ, ἔδει³⁷ φράσαι· « Ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἧτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου », τῷ³⁸ δὲ εἰπεῖν « ἐξείναι », τοῦτον παρεγράψατο· ζ' δὲ, πῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ γενεᾶς πολλὰς τεχθέντα ἀπέστειλαν πειρασόμενοι³⁹, εἰ αὐτὸς εἶη ὁ προφήτης; πρὸς οὗς ἔφη⁴⁰· δὲ⁴¹, ὁ μέλλων ἔρχεσθαι· ζ' δὲ, πῶς τοῦ Χριστοῦ οὗτος ἐστὶν ἀληθῶς 101 ὁ προφήτης; » Συνοράτω οὖν πόσα αὐτῷ ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώτην τε καὶ βασιλέα (καὶ δημιουργὸν) προσκυνεῖτω¹.

XXIII. De Josue filio Nave.

KΓ'. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Post Moysen suscepit imperium Josue filius Nave, qui cum transisset Jordanem degissetque annos triginta duos in terra promissionis, ejus incolae debellans ipsamque sorte dividens filiis Israel, mortuus est anno vitæ suæ centesimo decimo. Et ipse Moyses cum percussisset Schon regem Amorthæorum et Og regem Basan, qui solus relictus erat de stirpe gigantum habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cujusque lectus ferreus superest novem cubitos habens longitudinis et quatuor latitudinis, cepit totam terram eorum. Josue vero cum subjecisset Chananeus,

Μετὰ δὲ Μωϋσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ περάσας τὸν Ἰορδάνην καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἔτη λβ', πολεμῶν καὶ κατακληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀπέθανε ζήσας ἔτη ρι'. (7) Καὶ ὁ μὲν Μωϋσῆς, πατάξας τὸν Σηῶν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων καὶ τὸν Ὠγ² βασιλέα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, κατοικῶν ἐν τῇ Παφαῖν ἐν Ἀσταρωθ, ὄντα τοῦ Παφαῖν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρὰ ὑπῆρχε, τὸ μήκος ἔχουσα πῆχαις β', τὸ πλάτος δ', ἀφείλατο πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν³. (3) Ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμενος τοὺς Χαναναίους, καὶ Φερεζαίους, καὶ Γεργα-

Variæ lectiones et notæ.

²² ὄντως μὲν Bas. ²³ Rom xi, 22. ²⁴ Petr. iv, 18. ²⁵ iii, 94. ²⁶ ἔργον. cod. ²⁷ Deut. xvii, 45, 19, 19. ²⁸ πλ. καὶ v. οὐχ ὑγιῶς καὶ φεύγων τὸ μαθεῖν καὶ κρύπτων τὰ μείζονα ἢ κατὰ Μωϋσέα εἰρηται γὰρ αὐτοῦ Is. ²⁹ δευτερον ὅτι Is. δευτερον ὅτι Is. ³⁰ ἦν Is. ³¹ γ', ὅτι οὐδὲ Is. ³² ἐπολιτεύετο Is. ³³ ἦν Is. ³⁴ ε' ὅτι ἔδει Is. ³⁵ τὸ cod. ³⁶ Ju. i, 21. ³⁷ κάκεινος ἔφη· οὐκ ἔ. Is. ³⁸ μὲν Is. ³⁹ ὁ πρ. δὲ οὐκ ἦν Is. ⁴⁰ τοῦ Σωτήρος δευροφωτήσαντος Is. ⁴¹ Ju. vi, 14. ¹ β' πρ. Is. ² Cod. 95, 7. ³ Περὶ -Ωγ. Cod. 95, 9-15. ⁴ Cod. 95; 15 95, 11.

ταίους, καὶ Ἰεθουσαίου, καὶ Ἀμορρᾶιῶν (21 b), καὶ Εὐαίους, καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς, ὄντας ἐν ἀριθμῶν λβ', πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκεν, ὡς εἴρηται, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. « Ἐν γὰρ * τῷ φεύγειν αὐτοὺς, φησὶν, ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ Κύριος ἐπέβριψεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθανόντες διὰ τοὺς λίθους χαλάζης * ἢ οὓς ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ (ἐν πολέμῳ) ». (4) Στρατηγούντος οὖν Ἰησοῦ, δεῖ γὰρ μέγας, καὶ τερατουργῆς, καὶ θεοφιλῆς πᾶν καὶ οὗτος ἀναδειχθεὶς, οὐκ ἄμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο, περὶ οὗ καὶ ο θεορῆμων Χρυσόστομος εἶπεν· « Ἐννόησον ὅσον ἐστὶ δ'καίος ἀνθρώπος· » εἶπεν Ἰησοῦς (τοῦ Ναυῆ) *· « Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλιώμ »· καὶ ἐγένετο· φησὶ γὰρ *· B « Ἐστὴ ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακοῦσαι θεὸν ἀνθρώπου, οὗ συνεπολέμει τῷ Ἰσραὴλ ». Τοῦτο τοῦ Μωϋσῆως μελίζον. (Τί δὴ ποτε; οὐ γὰρ ἐστὶν 102 ἴσον θαλάττη ἐπιτάξαι καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν· μέγα μὲν οὖν κάκεινο καὶ σφόδρα μέγιστον, πλὴν ἀλλ' οὐδὲν ἴσον.) Εἰ τοίνυν ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται οἱ ἄγιοι, τί ἄρα ἐκεῖ; πόσῃ ἔχουσι μετ' ἀλλήλων λαμπρότητα καὶ παρῆρσιαν ¹⁰¹! (5) « Ἀλλὰ γὰρ καὶ οὗτος δὴ ὁ θαυμαστὸς καὶ τερατουργῆς διαδεξάμενος τὸν Μωϋσῆν, συναπέλαυσεν αὐτῷ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν ἀνιερῶν (εἰ δὲ τι διὰ τὸ νέον τῆς ηλικίας ἐξέφυγε, το· το μετὰ τὴν ἐκείνου τελευταίην ἐξεπήλθρωσεν ¹⁰²· οὕτε γὰρ μόνον, ὅτε ἐξῆ Μωϋσῆς, τὰ ἱμάτια διέβριψεν καὶ σποδὸν κατεπάσατο, ἀλλὰ καὶ τελευταίησαντος (πάλιν) ¹⁰³ εἰς (τὴν αὐτὴν πάλιν ¹⁰⁴, μᾶλλον δὲ καὶ) χεῖρονα κατέστη ταύτης ἀνάγκη, οὗ ὅλης ἡμέρας πρηγῆς κείμενος ἐπὶ τῆς γῆς » διὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἀχαρ καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἦτταν (μετὰ τὸ στήσαι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὸν λαὸν διαβιβάσαι, καὶ τὴν πόλιν Ἰεριχώ καταστρέψαι. « Καὶ ἀκούσον αὐτοῦ καὶ τῶν ¹⁰⁵ ῥημάτων καὶ τῶν ὄσων ») φησὶ γὰρ ¹⁰⁶· « Καὶ διέβριψεν ὁ Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον Κυρίου ἕως ἑσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ προσβύτεροι Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέβαλον χυτὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· « Δέομαι, Κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμορρᾶιῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; Καὶ τί ἐρῶ, ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ ἀρχένα ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ ¹⁰⁷ αὐτοῦ; Καὶ ἀκούσας ὁ Χαναανίτης; καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, περικυκλώσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκτρίψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. » Ὅρθῶς ὅπως καὶ οὗτος οὐκ ἦττον Μωσῆως ἀθημονεῖ καὶ θορυβεῖται δεδοικῶς τὴν τοῦ λαοῦ πανολεθρίαν;

A Phereataos, Gergesatos, Jebusatos, Amorrahæos, Hevæos et omnes eorum reges numero triginta duos, omnem eorum terram dedit, ut dicitur, filiis Israel. « Cum enim fugerent a facie filiorum Israel, Dominus misit super eos lapides grandinis de cælo, et mortui sunt multo plures lapidibus grandinis, quam quos gladio percusserant filii israel. Cum exercitui præset Josue, vir quidem prodigiorum, sane magnus et Deo amicus, statim post electionem suam afflictiones variasque tentationes expertus est. De quo divino sermone Chrysostomus ait : « Cogita quantus sit vir justus ; » dixit Josue filius Nave : « Sol contra Gabaon ne movearis et luna contra vallem Ajalon ; » et factum est ita ; dicit enim Scriptura : « Stetit itaque sol in medio, cæli nec festinavit occumbere spatio unius diei. Nec fuit antea nec postea tam longa dies, obediente Domino voci hominis et pugnante pro Israel. » Quod factum ex operibus Moysis maximum est. Quomodo ergo ? Non videlicet idem est mari imperare ac cæli astris. Grande quidem et grande nimis quod fecit Moyses, sed non æquale est. Quod si tanta hic sancti operantur, quid ergo illic ? Quamtam habent nunc inter se claritatem et ad Deum confidentiam ! Cum ergo successisset Moysi vir ille miraculorum et prodigiorum, particeps fuit (ut dici solet) omnium ejus dolorum ; quos si ineunte sua ætate declinavit, mortuo Moysæ, sustinuit. Non modo enim, vivente Moysæ, vestimenta sua dilaceravit et sese pulvere conspersit, sed illo vita functo, in priorem et in majorem etiam necessitatem devenit. Namque tota die humi prostratus jacuit ob peccatum Achar et cladem populi, postquam stare fecisset Jordanem et populum Israel traduxisset, et urbem Jericho evertisset. Ejus audi verba et gemitus ; dicit enim : « Josue scidit vestimenta sua et pronus cecidit in terram coram Domino usque ad vesperam, tam ipse quam omnes senes Israel ; sparseruntque pulverem super capita sua, et dixit Josue : « Quæso, Domine Deus, cur traduxit puer tuus populum Israel per Jordanem ut traderes eum Amorrahæo, et perderes nos ? Et quid dicam videns Israelem hostibus suis terga vertentem ? Audient Chananaei et omnes habitatores terræ, et in unum coacti circumdabunt nos et e terra expellent. » Videsne quomodo non minus Moysæ anxietur, conturbeturque timens ne totus populus dispareat ? Et libenter vitam quoque ipse, ingravescente necessitate et adveniente periculo, dedisset. Varia bella, pugnans et ærummas silentio præteribo et dolum

Variae lectiones et notæ.

* Jos. x, 11. * ἐκ τούτων λβ. τῆς γ. cod. † Hic locus nullibi in opp. edd. invenitur. * Jos. x, 12. † Jos. x, 13, 14. ¹⁰¹ 1210 E-211 A. ¹⁰² ἀνεπλ. Chr. — οὐ γὰρ ὅτι ἐξῆ μ. M. Chr. ¹⁰³ τ. μᾶλλον cod. ¹⁰⁴ εἰ; τὴν ἁ. π. cod. τ. εἰς Cod. ὅτι εἰς μελίζονα. Chr. ¹⁰⁵ Ἀκ. ὅτι καὶ τῶν β. ἁ. Chr. 211 A. ¹⁰⁶ Jos. xii, 6, 9. ¹⁰⁷ αὐχ. ἁ. ἀπ. τοῦ ε. Chr.

Gabaonitarum. Ipsa sortium distributio multum labore, magnas anxietates, gravesque difficultates ei attulit. Et hoc norunt quicumque fratres et hæredes aliquam substantiam distribuere debuerunt, quam difficilis, quam ardua res sit ex omni parte. Sic utique quicumque Deo placere magnopere studuerunt, per tribulationes et tentationes probati, dilectionem et fiduciam apud Deum inveniunt. Uno verbo, qui omnia pensaret, multa esse tentationum lucra intelligeret. Et nullus est apud Deum auctoritate potens qui fuerit tribulationum expertus, etsi hoc non agnoscamus, et divina de his iudicia nos lateant.

πολλά ἂν εὖροι τὰ κέρδη τῶν πειρασμῶν. Καὶ οὐκ ἔσθ, κἄν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ περὶ

καὶ ποὺ τάχα καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὴν ζήτην (22*) εἰς ἀπορίας ἀπιλέγεται καὶ περιστάσει. Ἐὼ δὲ λέγειν τοὺς διαφόρους πολέμους καὶ μάχας καὶ φροντίδας καὶ τῶν Γαβωνιῶν τὴν ἀπάτην. « Καὶ ¹⁷ μέντοι καὶ ἡ τῶν κληρῶν διανομή, πολὺν μὲν τὸν πόνον, πολλὰς δὲ παρῆγεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. (Καὶ τοῦτο Ἰσασιν, ὅσοι ¹⁸ καὶ τὴν τυχοῦσαν διανεῖμαι προστάχθησαν οὐσίαν ἀδελφοί τε καὶ κληρονόμοι, **103** καὶ τὸ δυσπειθὲς ἐκατέρων καὶ δυσάρεστον.) Ὅστω τοῖσιν ἅπαντες, ὅσοι τῷ Θεῷ εὐηρέστησαν μεγάλως, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες, τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ παρρησίας ἐπέτυχον (καὶ ὅπως, εἰ βούλοιτό τις ἐξαριθμῆσαι ἅπαντα, ἔστιν οὐδεὶς, ὃ πολὺς παρὰ Θεοῦ λόγος, θλίψεως ἐκατέρων κριμάτα.

XXIV. De Judicibus.

Post Josue salvavit Deus per Judices populum a relictis Philistinum oppressum.

XXV. De Juda.

Inter eos omnium primus fuit Judas, et judicavit populum annis septem et sibi subiecit Adonibesech, regem Philistinorum. Cui cum amputasset manuum et pedum summitates, dixit ei Adonibesech : « Septuaginta reges, amputatis manuum ac pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias; sicut feci, ita reddidit mihi Deus. »

XXVI. De Gothoniel.

Post Judam judex factus est Gothoniel annis quinquaginta, percussitque Chusan Rasathaim regem Syriæ qui oppresserat populum octo annis.

XXVII. De Aod.

Post Gothoniel judex factus est Aod utraque manu habilis, annis quinquaginta, percussitque in gladio ancipiti unius palmæ manus latitudinem habenti, Eglon regem Mouab, cui Israel servierat decem et octo annis. Vocatus est autem Ἀμφοτεροδέξις; quia sinistra manu in omni re utebatur velut dextra.

XXVIII. De Samegar.

Post Aod judex fuit Samegar annis septem,

B

ΚΔ'. Περὶ τῶν Κριτῶν.

¹⁹ Μετὰ Ἰησοῦν διὰ τῶν Κριτῶν ἔσωζεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν θλιβόμενον ὑπὸ τῶν καταλειφθέντων ἀλλοφύλων.

ΚΕ'. Περὶ Ἰούδα ²⁰.

Ἐν οἷς ὑπῆρχε πρῶτιστος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαὸν ἔτη ζ', χειρωσάμενος καὶ τὸν Ἀδονιβεζεχ βασιλεῖα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, εἶπεν Ἀδονιβεζεχ ²¹· « Ἐβδομήκοντα βασιλεῖς ἦσαν, τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν ²² καὶ τῶν ποδῶν ἀποκεκομμένα συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου, καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέ μοι ὁ Θεός. »

ΚΖ'. Περὶ Γοθονιήλ ²³.

²⁴ Μετὰ δὲ Ἰούδαν γέγονε κριτὴς Γοθονιήλ (ἔτη ν, πατάξας καὶ τὸν Χουσαραθὲμ ²⁵ βασιλεῖα Συρίας, θλίψαντα τὸν λαὸν ἔτη η'.

ΚΗ'. Περὶ Ἀώδ ²⁶.

Μετὰ δὲ Γοθονιήλ γέγονε κριτὴς Ἀώδ ὁ ἀμφοτεροδέξις; ἔτη ν' ²⁷, πατάξας ²⁸ καὶ τὸν Ἐγλώμ βασιλεῖα Μωάβ ἐν μαχαίρᾳ **104** διστόμου, δρακὸς ἐχούσῃ τὸ πλάτος ²⁹, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη'· ἀμφοτεροδέξις δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ὁμοίως ἐν παντὶ πράγματι καὶ τῇ εὐωνύμῳ χρῆσθαι χειρὶ ὡς περ καὶ τῇ δεξιᾷ.

ΚΘ'. Περὶ Σαμεγάρ ³⁰.

³¹ Μετὰ δὲ Ἀώδ γέγονε κριτὴς Σαμεγάρ ἔτη

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ Chr. i, 214, C. ¹⁸ οἱ cod. ¹⁹ 4802 (3756) Ced. 95, 11. ²⁰ π. Γ. a secunda manu. ²¹ Jud. i, 7. ²² χερῶν καὶ ἰ. χ. αὐτῶν καὶ cod. ²³ π. Γ. a sec. m. ²⁴ 1671 (3757) Ced. 95, 19. ²⁵ Χουσαραθαί Jud. iii, 8, 11. ²⁶ π. Ἀώδ a sec. m. ²⁷ 1613 (3797) Ced. 95, 11. ²⁸ π. Jud. iii, 30. ²⁹ σπιθαμῆς τὸ μᾶκ ς Jud. iii, 16. ³⁰ π. Σ. a sec. m. ³¹ 1552 (3876) Ced. 95, 20.

de rhamano et devoret cedros Libani. » Nunc igitur, si recte constituistis super vos regem Abimelech filium concubinae patris mei, egredietur ignis de Abimelech et devoret viros Sichem, et egredietur ignis de viris Sichem et devoret Abimelech. » Quae cum dixisset Joatham, fugit. Misitque Deus spiritum pessimum inter Abimelech et habitatores Sichem, et cœperunt viri Sichem rejicientes Abimelech conferre injustitiam et sanguinem septuaginta filiorum Gedeonis in caput Abimelech. Profecto enim Abimelech a l debellandam urbem et jam appropinquante ad portam turris ut eam incenderet, « ecce una mulier fragmen molae desuper jaciens super caput ejus, confregit cerebrum ejus. » Qui vocat cito armigerum suum, et ait ad eum : « Evagina gladium tuum et percute me, ne forte dicatur quod a femina interfectus sim. Et percussit eum armiger et interfecit. Et reddidit Deus malum quod fecerat Abimelech contra patrem suum, interfectis septuaginta filiis patris sui, fratribus suis; Sichimitis quoque, malum quod operati erant retribuit Deus, » et venit super caput eorum secundum verbum et parabolam Joatham filii Jerobaal.

κιμί:ων ἐπέτριψεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαν υἱοῦ Ἰεροβάαμ ⁹⁹).

« Sciendum nunc, ait divus Chrysostomus, quam multiplici sensu polleat hæc vox parabola. Est enim parabola sermo, exemplum et exprobratio, sicut cum dicit David : « Posuisti nos in parabola in gentibus, commotionem capitis in populis. » Est quoque parabola ænigmaticus sermo, quod multi quæstionem vocant. Apparet quidem aliquid, non autem est sermo apertus ex omni parte in verbis, sed intus aliquid habet absconditum, sicut quando dixit Samson : « De ore forti egressa est dulcedo, » et Salomon dixit : « Tunc animadvertis parabolam et obscurum sermonem. » Dicitur etiam parabola similitudo : « Et aliam parabolam proposuit eis dicens : Simile factum est regnum cœlorum homini qui seminavit bonum semen in agro suo. » Dicitur quoque parabola figurata oratio, sicut tibi : « Fili hominis, dic eis parabolam hanc : Aquila grandis magnarum alarum. » Parabola dicitur etiam typus et imago, ut quando Paulus ait : « Fide obtulit Abraham Isaac, cum tentaretur, et unigenitum offerebat qui susceperat repromissiones, unde eum et in parabolam accepit, » id est in typo et imagine. Parabola est sermo comparans sensibilibus intellectualia et monstrans ex inferioribus et visibilibus rebus presentibus superiora et invisibilia. Problema est sermo obscurus et ænigmaticus, sicut dictum est : « Inclinao in parabolam aurem meam; aperiam in psalterio problema meum. »

δεῦτε, ὑπόστητε ἐν τῇ σκιᾷ μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθοι πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέρατοι τοῦ Λιβάνου. Καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ ἐβασίλευσατε τὸν Ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς καλλακῆς ⁹⁸ τοῦ πατρὸς μου, ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ Ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἀνδρας Σικιμῶν, καὶ ἐξέλθῃ πῦρ ἀπὸ ἀνδρῶν Σικιμῶν καὶ καταφάγοι τὸν Ἀβιμέλεχ. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἰωάθαν, αὐθὺς ἀπέδρα. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον Ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον ἀνδρῶν Σικιμῶν, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἀνδρες Σικιμῶν ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν καὶ τὸ αἷμα τῶν ὁ υἱῶν Γεδεὼν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀβιμέλεχ. Καὶ γὰρ ἀπελθὼν πολεμήσας πόλιν ⁹⁹ καὶ προσεγγίσας τῇ θύρᾳ τοῦ πύργου ἐμπρήσας αὐτήν, ἔβριψε γυνὴ κλάσμα 106 μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ, καὶ ἐπιβοήσας ταχὺ εἶπε πρὸς τὸν αἶφροντα τὴ σκευὴ αὐτοῦ · Ἐπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου ⁹⁹ καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσι · Γυνὴ αὐτὸν ἀπέκτεινε. » Καὶ ἐκίνησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ καὶ ἀνέλε · καὶ ἐπέτριψεν ⁹⁹ ὁ Θεὸς τὴν πονηρίαν Ἀβιμέλεχ, ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτείνοντας τοὺς ὁ υἱοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀδελφοὺς δὲ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν τῶν ἀνδρῶν Σικιμῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαν υἱοῦ Ἰεροβάαμ ⁹⁹).

⁹⁸ (2) « Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀειδύμος Χρυσόστομος, ὡς πολυστήμαντόν ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς· (23^a) Ἔστι γὰρ παραβολὴ λάλημα, καὶ ὑπόδειγμα, καὶ ὀνειδισμὸς, ὡς ὅταν λέγῃ Δαυὶδ · Ἐθου ⁹⁹ ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς. » Ἐτι ⁹⁹ γὰρ παραβολὴ αἰνιγματώδης λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα, ἐμφαίνον τι ⁹⁹, οὐκ αὐτόθεν δὲ δῆλον πάντως ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἔχον ⁹⁹ ἐντὸς ἐγκεκρυμμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμψὼν εἴπῃ ⁹⁹ Ἐξῆλθε ἀπὸ στόματος ἰσχυροῦ γλυκὺ, καὶ ὁ Σολομὼν εἴπῃ · Ἐτὸς νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον ⁹⁹. Ἀέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ὁμοίωσις · Καὶ ἄλλην γὰρ παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων. Ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπῆρον ⁹⁹. Ἀέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ἡ τροπολογία, οἷον ἐστὶ τὸ Ἐπεὶ ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην · Ὁ ἀετὸς ὁ μεγαλοπτερυγός ⁹⁹. Ἐπαραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν ὡς ὁ Παῦλος εἴπῃ ⁹⁹. Ἐπίστει προσενήνοχεν Ἀβραάμ τὸν Ἰσαὰκ περιεζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν τὰς ⁹⁹ ἐπαγγελίας ἀποδιξαμένος, ὅθεν καὶ ἐν παραβολῇ αὐτὸν ἐκρίνατε, καὶ τούτεστιν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι. — Παραβολὴ ἐστὶ λόγος παραβάλλων τὰ νοητὰ πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἐγχοσμίων καὶ ὁρατῶν τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀόρατα. — ⁹⁹ Ἐπρόβλημα δὲ ἐστὶ λόγος συνεχισασμένος 107 καὶ αἰνιγματώδης, κατὰ τὸ εἰρημένον, Ἐκλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου,

Variae lectiones et notæ.

⁹⁸ υἱὸν παιδισκῆς 18. ⁹⁹ πόλεσιν cod. ⁹⁹ ἀπάσον τὴν ρ. μου 54. ⁹⁹ ἐπετρ. I. ἐπεστρ. cod. ⁹⁹ Ἰεροβάαμ I. Ἰεροβοάμ cod. ⁹⁹ Gen. 96, 13-97, 17. Chrys. v, 206 D. ⁹⁹ λ. ἔθου Chr. Ps. xiv, 14. ⁹⁹ ἐστὶ π. Chr. ⁹⁹ ἐμφαίνοντα Gen. ἐμφαίνον μὲν τ. Chr. πάντα Gen. ⁹⁹ ὅν Chr. ἔχον cod. ⁹⁹ οἷα τὰ τοῦ Σ. & ἔλ. Chr. Jud. xiv, 14. ⁹⁹ Prov. I, 6. ⁹⁹ Matth. xiii, 24. ⁹⁹ Ἐλ. xvi, 2, 5. ⁹⁹ Hebr. xi, 17, 19. ⁹⁹ προσέφερεν τὰς I. προσέφερεν ὁ τὰς cod. ⁹⁹ Chr. 207 C.

ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου ⁶⁶. Ἡ πρόβλημά μου ἐστὶ θεώρημα συντείνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν. Παράδειγμα δὲ ἐστὶ λόγος ἀπὸ τοῦ κατ' ἕκαστα ἄγων ἐπὶ τὸ καθόλου, ἢ δεξιᾶ πιστουμένη τὸ μερικὸν διὰ μερικοῦ καὶ ὁμοίου. Παροιμία δὲ ἐστὶ λόγος ἀπόκρυφος δι' ἑτέρου προδήλου σημαίνωμενος.

ΛΒ'. Θωλᾶς.

⁶⁴ Μετὰ δὲ Ἀβιμελεχ γέγονε κριτῆς Θωλᾶ ἔτη κγ'.

ΛΓ'. Περὶ Ἰαήρ ⁶⁷.

⁶⁶ Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἰαήρ ἔτη κβ'.

ΛΔ'. Περὶ Ἰεφθάς ⁶⁸.

⁶⁷ Μετὰ Ἰαήρ γέγονε κριτῆς Ἰεφθάς ὁ Γαλααδίτης ἔτη ζ'. πατάξας τοὺς Ἀμμωνίτας καὶ τοὺς Φιλιστίνους, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη'.

⁷¹ (2) Μετὰ δὲ Ἰεφθάς γέγονε κριτῆς Σεβῶν ὁ Βηθλεεμίτης ἔτη κ'.

⁷² (3) Μετὰ δὲ Σεβῶν γέγονε κριτῆς Ἐγλῶν Ζαρὸν ἔτη ιβ'.

⁷³ (4) Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἀβδῶν Φαραθωνίτης ἔτη η'.

ΛΕ'. Περὶ Σαμφῶνος.

⁷⁴ Μετὰ δὲ Ἀβδῶν γέγονε κριτῆς Σαμφῶν ἔτη κ', πατάξας καὶ τοὺς Φιλιστίνους ἐν σιαγόνι ὄνου, καὶ ἐν βράδι, καὶ ἐν ἀλώπηξι, καὶ **108** ἐν συμπτώματι οἴκου, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη μ', οὗ τὴν ἰσχύον καὶ ἀνδρείαν δεικνύουσι μὲν καὶ ταῦτα, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ διάφορα ἰσχυρώτατα δεσμὰ διαλυόμενα βραχίονος ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πύλαι πόλεως ἀνασπώμεναι· ψηλα γάρ ⁷⁵. « Εἰσήλθε Σαμφῶν εἰς Γάζαν τὴν πόλιν πρὸς τινὰ πόρνην, καὶ γνόντες οἱ Γαζαῖοι ἐνήδρευσαν αὐτῇ ἐσπέρας κλείσαντες τὴν πόλιν, βουλόμενοι αὐτὸν ἀνελεῖν τῇ ἐπαύριον. Ὁ δὲ μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἀναστὰς καὶ ἐπιλαβόμενος τὰς πύλας τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυοῖν σταθμοῖς, καὶ ἀναβαστάσας αὐτὴν σὺν τοῖς μοχλοῖς, καὶ ἐπιθειξὶς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐξῆλθε, ἔθηκε δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κατὰ προσώπου ⁷⁶ ὄρους (23^b) τῆς πόλεως ⁷⁷. » Ἐφ' οὗ καὶ Ἡρακλῆς ὁ παρ' Ἑλλήσι διαβόητος ἐγνωρίζετο ὁ τοῦς ιβ' ἄθλους ἀνύσας. Οὗτός ἐστι καὶ ὁ τῆς κογχύλης εὐρέτης, καὶ οὐκ ἄλλος. (3) Περὶ δὲ Σαμφῶν καλῶς παραινεῖ ὁ προφήτης λέγων ⁷⁸. « Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις — καὶ ἀπὸ τῆς συγχόου σου φύλαξαι τοῦ ἀναθέσθαι αὐτῇ. » Παρενοχλήθη γάρ ὁ δίκαιος οὗτος ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ ἀναγγεῖλας αὐτῇ τὸ πρόβλημα, γέγονε αὐτῇ λύπη καὶ μεγίστη ὑπόθεσις· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα Δαλιὰς· ἔργοις ἀπατηλοῖς δελεάσασα τὸν ὄσιον, ἐπιχαρμον τοῦτον ἐποίησε τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐξ

Problema sit theorema quando ad visionem et cognitionem perducit. Paradigma est argumentum de eo quod cuique parti competit ad id quod toti. Demonstratio probat partem per partem et ejus simile. Proverbium est sermo obscurus per alium clarum significatus.

XXXII. De Thola.

Post Abimelech judea fuit Tholas annis viginti tribus.

XXXIII. De Jair.

Post Tholam judicavit Israel Jair annis viginti duobus.

XXXIV. De Jephthe.

Post Jair judex factus est Jephthe Galaadites annis septem, percussitque Ammonites et Philistæos qui oppresserant Israel annis decem et octo.

Post Jephthe judex fuit Sebon Bethlehemites annis viginti.

Huic successit Eglon Zari et judicavit annis duodecim.

Quo mortuo, judex fuit Abdon Pharathonites annis octo.

XXXV. De Samson.

Abdoni successit Samson, judicavitque populum annis viginti, percussitque in asini maxilla, in virga, in vulpibus, in eversione domus, Philistæos qui Israel annis quadraginta oppresserant. Per hæc mira ejus vis et fortitudo innotescit; sed quanta fuerit ostendunt præcipue ista validissima vincula quæ facile a manibus suis dirupit, et ablati postes urbis; dicit enim Scriptura: « Ingressus est Samson Gazam ad quamdam mulierem meretricem. Quod cum audissent Gazæ habitatores, ei insidiati sunt et sub vespera clauserunt urbem, volentes eum, mane facto, occidere. Samson vero media nocte surgens apprehendit portæ fores cum duobus postibus et seris, impositasque humeris suis reposuit in vertice montis, qui respicit urbem. » In his temporibus innotescebat celebris apud Græcos Hercules, qui duodecim labores suos perfecit. Hic est qui purpuram invenit, et non alius. Optime ad Samson refertur quod dicit propheta: « Nolite credere amicis, et ab ea quæ dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. » Cum enim justus iste a priore muliere vexatus, ei denuntiasset ænigma, facta est ei causa maxima ærummæ. Posterior quoque Dalila cum seduxisset justum illum, tradidit eum opprobrium inimicis suis, et qui ex promissione conceptus fuerat et annis viginti judex Israel fuerat et, solis manibus ore leo-

Varia lectiones et notæ.

⁶³ Ps. XLIV, 4. ⁶⁴ 1375 (3960) Ced. 105,8 Jud. x, 2. ⁶⁷ π. 'I. a sec. m. ⁶⁸ 1362 (3952) Ced. 105,9 Jud. x, 3,4. ⁶⁹ KTA. Mon. Aug. ? ⁷⁰ 1515 (4004) Ced. 105,10-19. Jud. xii, 7. ἔτη ζ'. ⁷¹ 1507 (4010) Ced. 105,20, ἔτη ζ' ut Leo et Jud. xii, 9. Εὐσεβῶν Leo, Ἀδαιτῶν LXX. ⁷² 1500 (414) Ced. 115,20 et Leo ἔτη ι' ut Jud. xii, 11. Αἰγῶν ὁ Ζαβουλιανίτης Leo, Ἐγλῶν ὁ Ζαβ. Ced. Αἰγῶν ὁ Ζαβ. LXX. Nota Λαβῶν Μαραθωνίτ. cod. ⁷³ 1290 (4017) Ced. 105,21. Λαβῶν Μαραθ. Ced. Λαβῶν ὁ Μαραθ. Leo. ⁷⁴ 1242 (4025) Ced. 106,1-107,9 ? ⁷⁵ Jud. xvi, 1-5. ⁷⁶ προσώπου ἢ πρόσωπον cod. ⁷⁷ τοῦ ὄ. τοῦ ἐπὶ πρ. τοῦ Χειρῶν 3. ⁷⁸ Mich. vii, 5; καταπιστεύετε cod.

nis discisso, maxilla asini mille Philistæis trucidatis, aqua ex hac maxilla hausta prodigioso robore portas urbis abstulerat, qui, sicut dictum est, a ventre matris suæ sanctificatus fuerat, a villi muliere seductus, non modo hanc gratiam divinam tantamque vim perdidit, sed et oculis fossis factus est ludibrium pueris Philistæorum et cum ipsis ignobilissimo fato periit, sese tradens hostibus quidem causam gaudii, amicis vero tristitiæ et luctus.

Mortuo Samson, viguit anarchia annis quadraginta, et quisque quidquid volebat, id agebat. Unde Scriptura causam iniquitatis declarans ait: « In diebus illis non erat rex in Israel, sed unusquisque quod ipsi rectum videbatur, hoc faciebat. » Tanti fuit origo mali anarchia, ut contra invicem insurgentes sese invicem trucidarent, præsertim cum violata uxore viatoris a viris de tribu Benjamin et nefandissimo facinore interempta, decem aliæ tribus unam tribum Benjamin aggressæ sunt. At quando ipsæ decem tribus cum idolis fornicatæ fuerunt, victæ sunt ab una decem tribus semel et iterum. Deinde et ipsi Benjaminitæ destructi sunt, secundum quod dicitur: « Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. » Justo enim furore incensi adversus viros Gabaa filia violatores, quadringenta millia hominum contra eos armaverunt. Deus igitur castigaturus eos quod dum similia domi patrarent, alios idem facientes reprehendebant sæpius, in hostium manus dedit et multis millibus eorum necem paravit. Cum autem vidit eos, disciplina suscepta, in justo furore permanere multasque profundere lacrymas, cooperatus est fini quem intendebant, perdiditque totam infidelem tribum, exceptis paucis, duce Phinees Eleazaris filio. Dicit enim Scriptura: « Et interrogaverunt filii Israel Dominum. Eo tempore ibi erat arca fœderis Dei, et stans ante arcam Phinees filius Eleazaris, filii Aaron dixit: Præstatne exire ultra ad pugnam contra filios Benjamin fratris nostri, an quiescere? Et dixit Dominus: Ascende, eras enim tradam eos in manus tuas. » Quod ita factum est. Pugnantes enim contra filios Benjamin interfecerunt ex eis viginti quinque millia et omnem urbem eorum everterunt ferro et igne, stantibus in prima acie præcipuis facinoris auctoribus. Petentibus contribulibus sibi tradi sceleris auctores, non solum non obedivere Benjaminitæ, sed fortiter resistere, quamobrem communem necem obire. Vocante divinæ justitiæ tempore meritas pœnas dederunt, sicut dicit Deus: « Cum tempus nactus ero, recte facta judicabo. » Tempus dicit ex pec-

Α ἐπαγγέλλας συλληφθεὶς καὶ τὸν Ἰσραὴλ κρίνας ἐπι- κ' καὶ ταῖς παλάμαις ἀνασχίσας τὸ στόμα τοῦ λέον- τος, καὶ ἐν σιαγόνι ὄνου χιλλοὺς ἀποκτείνων; Ἐνδραῖος, καὶ ὕδωρ ἐκ σιαγόνος πιδῶν, καὶ δι' ὑπερβολῆς ἰσχύος τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀνασπάσας, ὡς εἴρη- ται, καὶ ἀπλῶς ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀγιασθεὶς, ὑπὸ γυναικὸς, οἴμοι, δολασθεὶς οὐ μόνον τὴν τοσαύτην θείαν χάριν καὶ τηλικαύτην ἰσχύον ἀπώλεσε, ἀλλὰ γε καὶ τὰ ὄμματα ἐξορυχθεὶς, παίγων τοὺς παιδαριότις τῶν ἀλλοφύλων γέγονεν καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν βίον αἰ- σχίστω μέρῳ κατέστρεψε, ἑαυτὸν ἀποφήνας τοῖς ἔχθροῖς κωμῳδίαν, τοῖς δὲ φίλοις θρηνηδίαν.

(4) Μετὰ δὲ Σαμψῶν ἐγένετο ἀναρχία ἐτη μ', καὶ ἕκαστος ἐπραττεν ὅπερ ἠθούλετο, ὅθεν ἡ Γραφή τὴν αἰτίαν ἐμφαίνουσα **109** τῆς παρανομίας λέγει: « Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει » — τοσαύτης πρόξενης βλάβος ἡ ἀναρχία — καὶ κατ' ἄλλῃλων συναριστάμενοι συνωλοθρεύοντο, μάλιστα δὲ ὅποτεν εἰς τὴν παλλακίδα τοῦ ὀδοιπόρου οἱ τῆς φυλῆς Βενιαμὴν ἐκπορνεύσαντες καὶ ταύτην ἐξ ὑπερβολῆς ἀκολασίας ἀνελόντες, αἱ δέκα φυλαὶ τὴν μίαν φυλὴν ἐπολέμησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι εἰς τὰ εἰδῶλα ἐξεπόρνευσαν, ὑπὸ τῆς μίαις φυλῆς αἱ ἑνδεκά ἐνικήθησαν φυλαὶ καὶ ἅπαξ καὶ δις· ἔπειτα κἀκεῖνοι ἐξωλοθρεύθησαν, κατὰ τὸ εἰρημένον: « Ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ. » Δικαίῳ γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαθαῶ παρα- νομηκότων εἰς τὴν κόρην θυμῷ, τετρακοσίας χι- λιάδας ἐξώπλισαν. Παιδεῦσαι δὲ ὁ θεὸς αὐτοὺς βου- ληθεὶς ὡς τὰ ὅμοια ὀρώντας καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας, καὶ ἅπαξ καὶ δις ἠτήθησαν συνεχώρησε, καὶ πολλὰς αὐτῶν χιλιάδας ἀναιρεθῆναι. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἐπιμένοντας, ὀλοφυρομένους τε καὶ πολλὰ προχέον- τας δάκρυα, συνήργησε τῷ σκοπῷ αὐτῶν, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσεν πλὴν ὀλίγων εὐ- αριθμητῶν, στρατηγούτος Φινεὲς υἱοῦ Ἐλεάζαρ· φησὶ γάρ: « Καὶ ἐπερώτησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Κυρίῳ· καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης ἐν ταῖς ἡμέραις Κυρίου, καὶ Φινεὲς (24*), υἱὸς Ἐλεάζαρ, υἱοῦ Ἀαρών, παρεστηκὸς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ λέ- γει: Ἐἰ προσθῶ ἔτι ἐξελεῖν εἰς πόλιν υἱῶν Βενιαμὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἢ κοπάσω; Καὶ εἶπεν Κύριος: Ἀνάθηθι, ὅτι αὐριον ἀποδώσω αὐτοὺς ἐν τῇ χειρὶ σου » ὅπερ δὴ καὶ γέγονεν. Πολεμήσαντες γὰρ αὐτοὺς, ἀνείλον ἐξ αὐτῶν χιλιάδας κ' καὶ πᾶ- σαν τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσφαξαν ἐν στόματι μαχαί- ρας· καὶ γὰρ τῶν ἀκολάστον χεῖρους οἱ ἐκείνων προκινδυνεύοντες· ἐξαιτοῦντες γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοῦς τὴν παρανομίαν τετολημκότας, οὐ μόνον [οὐκ] ἐξέδωκαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως ὑπερήσπιταν, οὐδὲ χάριν κοινὴν ὑπέστησαν δλεθρον· καὶ διὰ προφάσεως,

Variae lectiones et notæ.

* ἀποκτείναντα. ** ἠθούλετο ὅθεν ἢ. ἢ ὁ. φαῦλον ὅθεν cod. *¹ Jud. xxi, 25. *² καὶ κατ' ἰ. καὶ γὰρ κατ' cod. *³ αἱ κα' ? *⁴ Ps. lxxiii, 25. *⁵ Nota Γαθαῶ εἰ θυμοῦ cod. *⁶ Jud. xi, 26-28. *⁷ κιβωτὸς τῆς διαθ. ἰ. κιβ. διαθ. cod. *⁸ προσθῶμεν Jud. *⁹ ἀπό. ἰ. πρᾶδ. cod. *¹⁰ δῆ?

καιροῦ καλοῦντος, **110** ὑπὸ τῆς θείας δίκης ἐνδίκως ἐπαιδεύθησαν, ἢ φησιν ²¹. « Ὅταν λάβω καιρὸν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ. » Καίρῳ δὲ λέγει τὸν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων συναγόμενόν τε καὶ συναριθμούμενον παρὰ Θεοῦ, καὶ προσκαλούμενον τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, καθὼς γέγραπται ἐν *ψαλμῷ Μωυσείως* ²². (3) « Οὐκ ἔξου ταῦτα συνῆκται παρ' ἐμοὶ καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου, ἐν ἡμέρᾳ ἐκδίκησεως καὶ ἀνταποδώσεως ἐν ²³ καιρῷ ὅταν σφάλῃ ὁ ποὺς αὐτῶν, » καὶ τὰ ἐξῆς. Οὕτως γε μὴν καὶ ὅτε ἐστὶ ἐν τῇ θραύσει αὐτοῦ πρεσβευόμενος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ²⁴ τὸν ἀγνώμονα λαὸν καὶ φιλαμαρτήμονα, παρακληθεὶς τέως, ἔφη πρὸς αὐτόν ²⁵. « Νῦν βάδιζε πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν παράκλησίν σου, καὶ ὀδήγησον τὸν λαόν· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπιπολέσωμαι, ἐπάξω εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. » Καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή ²⁶. « Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου· ὥστα οὖν ἀμήχανον ὄντως καὶ ἀνεφικέτον διακρῖναι τὴν θεϊκαὶν δίκην, εἰ καὶ παρὰ πύδας οὐκ ἐπάγει τοῖς ἁμαρτάνουσι ταύτην, μακροθυμῶν, ὡς ἀγαθός, καὶ φιλόανθρωπος, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκδεχόμενος, ἢ τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω πρόβασίν τε καὶ δυστροπίαν, ὡς διὰ βραχείων σφετέρως ἀποδέδεικται. (5) Καὶ γοῦν ὁ μέγας ἔφη Κύριλλος· ²⁷ « Μετροῦνται δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ καιροῦς πλημμυλῆματα, ἃ καὶ μέχρι ποσότητός τινος ἐκδήλου τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν οὐκ οὐσης· ἐπάγει δὲ τηλικαῦτα τὰς δίκας λελυμένῃ ὁ νομοθέτης Κύριος· διακαρτερεῖ δὲ ἐξ ἐμφύτου φιλοανθρωπίας, ἐσθ' ὅτε καὶ πλημμυλούτων ἀνέχεται, οὐκ εἰς ἅπαν ἀγανακτῶν· καὶ γὰρ ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ ²⁸. Ὅσπου ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. Πρὸς δὲ γε τοὺς Φαρισαίους ἀκαθάρτους λευπηκότες· φησὶν ²⁹. « Ὑμεῖς ἀναπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. » Ὅσοῦν εἰ βούλοισθε διακρῖναι μὲν ὀρθῶς, εὐβουλεστάτας δὲ καὶ ἐπιεικεστάτας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι τὰς διατριβὰς, ὀρθοποδοῖτε καὶ ³⁰ διανύξεσθε τὰ δεινὰ, γνώμης ἐχόμενος ὀρθῆς καὶ ἀδιαστρέφους, τὸ μὴ ἐναλῶναι μὲν κακοῖς; Ἀτρεχῆς ὁ λόγος· ἐρ' ἡμῖν **111** γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπ' ἀμφω βλέπειν, πρὸς τε τὰγαθὰ, φημί, καὶ τοῦναντίον. (24^b) Καὶ οἱ μὲν ἐν λόγῳ πεποιημένοι τὸ θαυμάζεσθαι πεφυκῶς, ἐν καλῷ γενήσονται τῆς ἀρετῆς, οἱ δ' ἀποκλιναντες εἰς τοῦναντίον καὶ τῶν ἀμεινόνων προθέιντες ³¹ τὸ ἀδικεῖν, τὴν οἰκείαν καταφθειραντες ζωὴν, ἄλλοτεν ἂν ³² αὐθένται, καὶ ὀλετήρες· δεῖνοι κατὰ τῆς σφῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξελεγεμένοι ³³. » (6) Ταύτη τοίνυν φησὶ καὶ ὁ ἱερεὺς Ἰσιδώρος· « Ἦ τῶν ἁμαρτημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει, ὥσπερ τὴν θείαν καὶ αὐτὸν φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος· εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργὴν· ὅθεν καὶ Ἰουδαίους ἔφη Χριστός ³⁴. » Ἐπολλέτικος ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν

peccatorum plenitudine inductum, apud Deum determinatum et vocatum vindictam et retributionem, sicut in cantico Moysis scriptum est : « Nonne hæc conditis sunt apud me et signata in thesauris meis, in die justitiæ et retributionis, in tempore, quando labitur pes eorum » ? et reliqua. Pariter quando Moyses in contritione sua stetit deprecans Dominum, ne perderet populum peccatorem et scelestum, oratione devictus dixit Deus : « Tu autem vade quo locutus sum tibi secundum deprecationem tuam, et duc populum. Ego autem in die ultionis visitabo et hoc peccatum eorum. » Pergitque Scriptura dicens : « Percussit ergo Dominus populum pro reatu vituli quem fecerat Aaron. » Impossibile est, et vere supra vires cujusque positum divinam vindictam effugere, etsi Deus cum post peccatorum gressus statim non immittat, quia longanimitis, bonus et hominum amicus, potius conversionem in melius, quam in pejus et deterius corruptionem, accipit, quod paucis verbis clare ostendi potest. Dicit enim magnus Cyrillus : « Mensuram habent iniquitates omnium hominum qui in terris degunt : quanta vero et quæ sit peccati plenitudo, non est nobis notum. Prævaricatori pœnas statim decernit legum conditor Dominus, differt vero eas ex innata erga homines misericordia, et aliquando iniquos sustinet absque ulla omnino indignatione : dixit enim ipse ad Abraham : — Nondum completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. — Et ad Pharisæos ultra modum mala operantes ait : « Vos quidem adimplestis mensuram patrum vestrorum. — Qui recte vivere vellet et semper in hac vita quidquid optimum et perfectissimum est agere, et mente recta firmiter statueret non declinare ad malum, possetne juste ambulare et fugere mala ? Equidem posset : penes nos est enim ad utrumlibet oculos conjicere, aut ad bona scilicet, aut ad mala. Et qui rectæ rationi obsequentes digna laude opera egerunt, virtutis præmiis fruentur ; qui vero in contrariam partem declinantes iniquitati justitiam postposuerunt, ipsi sibi necem inferent, semetipsorum homicidæ erunt, propriumque caput dira manu decident. » Unde et sacer Isidorus ait : « Ipsa peccatorum magnitudo divinam spiritalemque naturam a bonitate quæ ei competiit, in iram quæ est contra naturam prorumpere cogit ; unde et Judæis dixit Christus : « Quoties volui congregare vos ; et nolulistis ; ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. » Quoniam, inquit, misericordiam respulistis, vindictæ potestatem expetistis. Videns Deus hominem in summum malum prorumpentem, aufert ab eo gratiam suam, qua destitutus

Variæ lectiones et notæ.

²¹ Ps. lxxv, 9. ²² Deut. xxxii, 34, 35. ²³ ἐκδ. ἀνταποδώσω, ἐν 35. ²⁴ ἐξολ. l. τοῦ μὴ ἐξολ. cod. ²⁵ Exod. xxxii, 34. ²⁶ Ex. xxxii, 35. ²⁷ Cod. 80, 7 81, 18, 20 ἀτα? ²⁸ Gen. xv, 16. ²⁹ Matth. xxiii, 32. ἡμῶν cod. ³⁰ ὀρθοποδοῖτε δὲ καὶ? διανύξεσθε cod. ³¹ προσθ. cod. ³² ἄλλοι ἐνάν cod. ³³ ἐξεληλεγμ. cod. ³⁴ Matth. xxiii, 37-38.

homo, ad peiora proruit, a diabolo semper incitante, non a Deo suadente ut a malo recedat, adjutus, iram Dei incurrit. Sic elucet iudicium æquæ inviolabilisque justitiæ Dei paucis verbis expressum: « Videbunt recti, et lætabuntur et omnis iniquitas oppilabit os suum. » Et jure merito: « Dominus enim perversos in perversas vias inducet, » et: « Non frustra enim jacitur rete ante volucres. » — « Pedes enim illorum ad malum currunt et festinant ut effundant sanguinem. » Quapropter dicit Apostolus: « Ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? secundum autem duritiam tuam et impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ et revelationis justi iudicii Dei. » — « Universa enim, inquit, cum justitia operatus est Dominus, impium autem custodit ad diem malum. » Cum prævaricantibus et Deum irritantibus peccatis suis omnia sæpe prospere eveniant ex Dei longanimitate, cum nihil damni patiantur, sed fortuna favente et rebus feliciter succedentibus, longa beataque vita fruuntur impii, dicunt insipientes: « Sic Deus dominatur et gaudet. » Quamobrem « Faciamus mala ut eveniant bona; » — « quorum damnatio justa est. » De quibus et David ait: « In labore hominum non sunt, et cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos superbia in finem, operiti sunt iniquitate et impietate sua; » et, « Cogitaverunt et locuti sunt nequitiam; iniquitatem contra cœlum locuti sunt. Posuerunt in cœlum os suum, et lingua eorum transiit in terra, et dixerunt: Quomodo scit Deus; et: Est scientia in Ezeclso? » — « Verumtamen propter eorum dolos posuit eis Deus mala, dejecit eos dum elevarentur, et facti sunt in desolationem, subito defecerunt; perierunt propter iniquitatem suam. » Unde: « Dixi iniquis: Nolite inique agere, et delinquentibus: Nolite exaltare cornu, et nolite loqui adversus Deum iniquitatem, quoniam Deus iudex est; » et: « Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, in homine faciente injusta. Quoniam tanquam fenum velociter aresecit, et quemadmodum herbarum olera cito decident. Justus enim Dominus et justitias dilexit. » Oportet nunc, si omnino servi sapientes et non hypocritæ sumus, virtutem prosequi, non ex regni cœlestis aut aliorum bonorum expectatione, sed propter universorum Dominum omnia facere. Multi tamen lapsi sunt, multi torpent, quia post mercedem virtutis non anhelant. Deus regnum promittit et non auditur; gehennam diabolus pollicetur et diligitur. Quid ista insania turpius, quid irrationabilius? Et quid dico gehennam? ante gehennam superaddit dolorem, opprobrium, irrisionem, sexcentasque pœnas multasque mortes iis qui ipsi crediderunt et obsecuti sunt.

Α ὁμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε ἰδοῦ ἀφίστα· ὁ οἶκος ὁμῶν ἔρημος. » Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, οὐ δέχεσθε τὴν φιλοφροσύνην, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας. Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ Θεὸς εἰς ἄκρην κακίας ἐκκλιῶντα τὸν ἄνθρωπον, ἀπαίρει ὁ τὴν ἑαυτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ, ἧς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος, ἐπὶ πλείον τραχύνεται, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐρεθιζόμενος, καὶ μὴ ἔχων τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ συμβούλευτον ἀποσχέσθαι ἀπὸ κακοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ὀργή. (7) Οὕτω τοίνυν προφανῶς ἡ ψῆφος τῆς ἀδεκάστου καὶ θείας κρίσεως, διαδειχθεῖσα ἐν ἐπιτόμῳ⁷. « Ὀφονται εὐθεῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράζει στόμα αὐτῆς. » Καὶ μάλα εἰκότως· « Πρὸς γὰρ τοὺς σχολιοὺς, σχολιάς ὁδοῦ ἀποστελεῖ Κύριος, » καὶ « Οὐκ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα περρωτοῖς. » — « Οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν καὶ ταχυνοὶ εἰσι τοῦ ἐκχεῖν αἷμα. » Διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος⁸. « Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησοχυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρατίας Θεοῦ. » — « Καὶ γὰρ πάντα, φησὶ⁹, τὰ ἔργα Κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεθῆς εἰς ἡμέραν κακῆν. » (8) Οἱ τοίνυν παρανομῶντες καὶ παραπικραίνοντες, εὐωδούμενοι πολλάκις τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ μηδὲν πάσχοντες δεῖνόν, ἀλλ' εὐθηνούντες καὶ πάσης εὐπραγίας; καὶ εὐημερίας καὶ εὐβρωστίας καὶ πολυζωίας ἀπολαύοντες, 112 « Οὕτως, φασὶν¹⁰ οἱ ἀγνώμονες, εὐφραίνεται ὁ Θεὸς καὶ χαίρει. » Καὶ διὰ τοῦτο¹¹ « Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα πλείον ἐλθῇ τὰ ἀγαθὰ, » — « ὡν τὸ κρίμα ἐνδικόν ἐστι. » Περὶ ὧν καὶ Δαυὶδ ἔλεγε¹². « Ἐν κόποι; ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγώθησονται· διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερφάνια εἰς τέλος, καὶ περιεβάλλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσεβίαν; » καὶ· « Διενεώθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς; τὸ ὕψος ἐλάλησαν· ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν διεῖλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἶπαν· Πῶς ἔγνω ὁ Θεός; καὶ· Εἰ ἔστι γνώσις ἐν τῷ ὕψιστῳ; » — « Οἱ δὲ τὰς δολιότητας αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔθετο αὐτοῖς κακὰ, κατέβαλεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι, καὶ ἐγένοντο εἰς ἐρημωσιν, ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν· » ὅθεν¹³. « Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι· Μὴ παρανομεῖτε· καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν (25^ο)· Μὴ ὑφούτε κέρας — καὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικίαν, ὅτι ὁ Θεὸς κριτῆς ἐστι; » καὶ¹⁴. « Μὴ παροξήλου ἐν τῷ κατευδοκούμενῳ ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν· » — « Ὅτι, ὡσεὶ χόρτος, ταχύ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης, ταχύ ἀπυκνεύονται· δίκαιος γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν¹⁵. » (9) Δεῖ τοίνυν, εἰ πάντως δοῦλοι εὐγνώμονες τυγχάνομεν καὶ ἀνυπόκριτοι, μὴ βασιλεῖα ἐν

Varia lectiones et notæ.

⁷ ἀπαίρει cod. ⁸ ἐν ἐπιτόμῳ; cod. — Ps. cvi, 42. ⁹ Prov. i, 17. ¹⁰ Rom. ii, 4, si cod. ¹¹ Prov. xvi, 4. ¹² φη. cod. ¹³ Rom. iii, 8. ¹⁴ Ps. lxxiii, 5, 6, 8, 9, 11, 19. ¹⁵ Ps. lxxv, 4 7. ¹⁶ Ps. xxxviii, 7, 2. ¹⁷ Σπράχ· « Μὴ εἰπῆς· Τίς μου εὐνοεῖσιν κατὰ τὰ ἔργα μου; ὁ γὰρ Κύριος ἐδικίων ἐκδικᾷ σου τὴν ὕβριν· μηδὲ εἴπῃς· Ἡμάρτηκα, καὶ τί μοι ἐγένετο; ὁ γὰρ Κύριός ἐστι μακρόθυμος (καὶ οὐ μὴ εἰς ἀντι). v, 5, με δὲ ὁ γὰρ κ. ὕβρις ἐ. ε. σε. μὴ ἐ. μακρ. ceteris omissis.

προδοκία μηδ' ἄλλη τινα μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπιδί τὴν ἀρετὴν πράττειν, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τῶν ἀπίκτων Δεσπότην Θεὸν πάντα ὑπομένειν. Ἄλλ' εἰσι ἀναπεπτωκότες πολλοὶ καὶ νοητοί, ὅτι οὐδὲ μετὰ μισθοῦ τῆς ἀρετῆς ἐφιένται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἀκούεται, ὁ δὲ διάβολος γέενναν προξενῶν, φιλεῖται· καὶ τί τῆς μνίας ταύτης χαλεπώτερον καὶ λυσσωδέστερον; καὶ τί λέγω γέενναν, καὶ πρὸ τῆς γέεννης, δδύνην ἐνταῦθα, καὶ αἰσχύνην, καὶ γέλωτα προσεπανάγων, καὶ μυρίας κολάσεις, καὶ θανάτους πολλοὺς ἔχειν τοὺς πειθομένους καὶ προστρέχοντας αὐτῷ.

ΛΓ'. Περὶ Ἡλίου τοῦ ἀρχιερέως.

A

XXXVI. De Heli summo pontifice.

113 ¹⁷ Μετὰ δὲ τοὺς κριτὰς ἔκρινε τὸν λαὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλὶ ἑτη κ'. Καὶ τῆ παροιμία τε καὶ ἀταξία τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς ἐπὶ τῶν θυσιῶν, ἑκατέρους μετήλθε πάλιν ἡ θεία δίκη· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ δεινῶς ἀνηρίθισαν· ὁ δὲ τῆς θείας ἀκούσας φωνῆς τῆς λεγούσης ¹⁸· « Εἶπα· Ὁ οἶκός σου διελευσεται ἐνώπιόν μου ἕως τοῦ αἰῶνος ¹⁹· καὶ νῦν οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἦ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενούντές με ἀτιμασθήσονται, καὶ ἐξολοθρεύσω τὸ σπέρμα σου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου μου· » καὶ πάλιν ²⁰· « Ἴδου ἐγώ, φησὶν, ἐκδικῶ τὸν οἶκον Ἡλίου ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ· » μεθ' ὧν καὶ τὴν παράληψιν τῆς κιβωτοῦ διαγνοὺς μετὰ παῦτα, ἔπασεν ἀπὸ τοῦ θίφρου ὀπίσθιος, καὶ συντριβεὶς ὁ νῶτος αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐτῶν κ'. (2) Περὶ ὧν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· « Ἱερεὺς τις ἦν παρὰ ²¹ Ἰουδαίοις, μέτριος ἀνθρώπος καὶ ἐπεικῆς, Ἡλὶ τοῦνομα, ὃς γενόμενος δύο παιδῶν πατήρ, καὶ ὄρων αὐτοὺς ἐπὶ κακίαν ²² βαδίζοντας, οὐ κατεῖχε οὐδὲ διεκώλυε μετὰ σπουδῆς καὶ σφοδρότητος ²³· τὰ δὲ τῶν παιδῶν ἐγκλήματα, πορνεία τε ἦν καὶ γαστριμαργία· « Ἐκοιμῶντο γὰρ, φησὶ ²⁴, μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παραστηκότων παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, » καὶ ἤσθιον πρὸ τοῦ ἡγιασθῆναι τὰ κρέα καὶ τὴν θυσίαν ἐνεχθῆναι· ἅπερ ἀκούων ὁ πατήρ, τιμωρίαν μὲν οὐκ ἐπέθηκεν, λόγοις δὲ καὶ παραινέσεσιν ²⁵ ἐπειράτο τῆς πονηρίας ταύτης αὐτοὺς ἀπαγαγεῖν ²⁶, λέγων· « Μὴ, τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὕτως, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἦν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν τοῦ [τον] μὴ ²⁷ λατρεύειν τῷ Κυρίῳ. Ἐὰν γὰρ ἀμαρτῶν ἀνθρώπος ἀμάρτη, προσεύξεται περὶ αὐτοῦ πρὸς Κύριον· ἐὰν δὲ τῷ Κυρίῳ ἀμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ; » Ἐπεὶ οὖν μὴ πᾶν ²⁸, ὅσον ἐγρήν, ἐπεδείξατο ²⁹, καὶ αὐτὸς μετ' ἐκείνων ἀπώλετο· καὶ γὰρ ἀπειλὰς ἔδει προσθεῖναι· ³⁰ καὶ **114** μάστιγος ἐπιθεῖναι ³¹ καὶ τῆς ὀφείας αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ παντελῶς φείσασθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ φεισόμενος αὐτοῦ τῶν παιδῶν ἀκαίρως, μετὰ τῶν παιδῶν καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀπώλεσε ³². Ἀκουσον γὰρ τί φησὶν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, μᾶλλον δὲ

Post iudices populum rexit summus sacerdos Heli annos viginti. Cujus filii Ophni et Phinees a divina vindicta ambo e vita sublatis sunt, ob ebrietatem et nequitiam circa sacrificia. Uterque enim in bello misere occubuit. Sic ad aures patris vox Dei locuta erat : « Loquens locutus sum, ut dominus tua ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem, dicit Dominus, absit hoc a me : sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum ; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles, et rejiciam semen tuum ut non ministret mihi. » Et rursus : « Ecce ego in domum Heli usque in sempiternum vindico iniquitates filiorum ejus. » Præterea audito quod capta esset arca, cecidit de sella retrorsum et fractis cervicibus mortuus est, anno vitæ suæ nonagesimo De quibus Chrysostomus ait : « Erat apud Judæos sacerdos quidam, vir rectus et benignus, cujus nomen Heli, qui pater factus duorum puerorum, vidensque eos in viliis malis ambulantes, non contuit, nec cum diligentia et severitate corripuit. Crimina autem adolescentium erant fornicatio et ebrietas. « Dormiebant enim, ait Scriptura, cum mulieribus quæ observabant ad ostium tabernaculi, » comedebantque carnes antequam sanctificarentur, et victimas priusquam offerrentur Domino. Quibus auditis, pater eos non castigavit, sed verbis et hortationibus enixus est eos ab illa nequitia retrahere, dixitque eis : « Nolite, filii mei, sic agere ; non enim est bona fama quam ego audio, quod populum a Dei cultu amoveatis. Si peccaverit vir in virum, orabant pro eo Dominum ; si autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo? » Quia vero non satis firmiter omnia eis exprobravit, cum ipsis periiit. Minas enim addere debebat et minis verbera, et eos a conspectu suo expellere et non sic omnino parcere ; sed quia pepercit, et filios suos et seipsum perdidit. Audi quid dixerit Deus ad Heli, aut potius non ad Heli ; non enim eum dignum habuit cui responderet, ad iram enim

Varia lectiones et notæ.

¹⁷ 1112 (4045). Cod. 107,12-108,3. ¹⁸ I Sam. II, 30, 31. ¹⁹ ἕως αἰῶνος I. ἕως αἰῶνος cod. et LXX. ²⁰ I Sam. III, 15. ²¹ τοῖς Chr. I, 79. ²² κακίαν codex. ²³ δεικ. οὐ μ. sp. cod. ἐκ. οὐ μ. πείσης δὲ τοῦτο ἐποίησεν sp. Chr. ²⁴ I Sam. II, 22. ²⁵ λόγῳ δὲ καὶ παραινέσει Chr. ²⁶ ἀπάγει αὐτούς Chr. — λέγειν codex I Sam. II, 2, 4, 23. καὶ ταῦτα συνεχῶς πρὸς αὐτούς ἔλεγε ῥήματα. Chr. ²⁷ λαὸν μὴ Chr. ²⁸ πᾶν cod. ²⁹ τὴν ἀπειλήν cod. ³⁰ πρ. ἐγρήν Chr. ³¹ ἐπ. καὶ βιρρότερον πολλῶν γενέσθαι καὶ χαλεπώτερον· ἐπειδὴ οὖν τούτων οὐδὲν ἐποίησε, κ. τ. λ., καὶ φείσ. Chr. ³² προσεπώλεσε σ. Ἀκ. γούν Chr.

provocabat Dominum; per aliam ei nuntiat quæ eum apprehendent mala. Ideo per servum suum Samuel dicit: « Novit indigne agere filios suos, et non corripuit eos. » Corripuit quidem, sed ista correptio ei ad bonum non imputatur, caruit enim vehementia et minis. Dicto ergo crimine inducit pœnam Deus, valde iratus dicens: « Idcirco juravi domui Heli quod non expiatur iniquitas domus ejus victimis et muneribus, usque in æternum. » Hic sane apparet ira vehemens pœnaque irremissibilis et absque venia in totum genus et universam domum Heli, pro cujus vita tamen nihil unquam exprobravit Deus, nec usquam conquestus est seni huic. Sed quod mirandus fuerit in ceteris et valde sapiens, tum ex aliis, tum etiam ex ipsis calamitatibus quas pertulit perspicuum est. Cognito enim infelix pater Deum ad extremas iræ et vindictæ metas devenisse, non rebellavit, nec indignatus est adversus Dominum, nec dixit sicut plurimi dicere solent: Numquid aliorum facta mihi imputari possunt? numquid istorum luere me peccata oportet? Ætatem habent, eos solos pœnas dare æquum est. Nihil simile nec dixit, nec cogitavit quidem, sed velut servus sapiens respondit dicens: « Dominus quod bonum est in oculis suis faciat. » Quod si summum sacerdotem, senem gloriosum Heli, qui viginti annos populo præfuerat servieratque absque crimine Deo, nihil ab ira vindictæ divina potuit eripere, sed propter aliorum peccata perit vir ille, qui per tot annos tot bona fecerat opera, quæ Deum iratum fletere non potuerunt, quomodo nos obtinebimus veniam ab ejus virtute tantum remoti, qui peccatores non redarguentes, eis ignoscimus, et cum valeamus eos coercere et a malo revocare, contra, eis cooperamur omissa omni objurigatione omnique punitione neglecta? — « Nec quis dieat: Multi magis quam Heli filios suos neglexerunt, et tamen nihil huic simile passi sunt. Passi sunt, et sæpe istis duriora, etsi non animadverteremus nos, quos sæpe nostra nostrorumque infortunia et calamitates non tangunt. Unde enim mortes improvisæ? unde morbi difficiles et diurni nobis et ipsis pueris? Unde ista damna, res adversæ, calamitates? Unde ista sexcenta et multiplicia mala? Nonne, quia negliguntur pueri et sine disciplina relinquuntur? Cujus veritatis testis est et senex ille, testis est et sapiens qui dicit: « Ne jucunderis in filiis impiis; et, si non est timor Dei in illis, non credas vitæ illorum; » et: « Acerbo luctu dolebis; cito cognosces quia exinde evenient. » Multi ergo, ut dixi, talia passi sunt; quod si quidam effugerunt, non semper effu-

A (25b) οὐ πρὸς αὐτόν· οὐδὲ γὰρ ἄποκρίσεως αὐτὸν ἄξιον ἔκριεν εἶναι λοιπὸν ὧ; προσκεκροῦντά· ἀλλὰ δι' ἐτέρου ποιεῖ μαθεῖν τὰ καταληφθέντα αὐτὸν κακὰ. — Διὸ φησιν διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαμουὴλ ³⁴· « Ἔγνω, ὅτι κακολογοῦνται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθεῖται αὐτούς. » — Καὶ μὴν ἐνουθεῖται, ἀλλ' οὐδὲν νουθεσίᾳ ἐκείνη λελογιῆται, μὴ ἔχουσα τὴ σφοδρὴν καὶ ἐπιτεταμένον. — Εἰπόντων δὲ τὸ ἐγκλημα ἐπάγει καὶ τὴν κλάσιν μετὰ πολλῆς τῆς ὀργῆς φάσκων ³⁵· Ὁμοσα τῷ οἴκῳ Ἡλεὶ, εἰ ἐξήλασθήσεται ³⁶ ἁμαρτία τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἢ ἐν θυμῷ· ματι ἢ ἐν θυμῷ ἕως τοῦ αἰῶνος. » Εἶδες ἀγανάκτησιν ἐπιτεταμένην καὶ ἀσύγγνωστον κλάσιν καὶ ἀσυγγώρητον εἰς ὅλον ³⁷ αὐτοῦ τὸ γένος καὶ τὸν οἶκον, καίτοι τοῦ μὲν ἰδίου βίου ἕνεκα οὐδὲν ἤτεθέη ποτὲ, οὐδὲ καταγκαλεῖν εἶχεν ὁ θεὸς ἑτερόν τι τῷ πρεσβύτῃ, ἀλλ' ἦν τὰλλα πάντα θαυμαστά; καὶ τὴν φιλοσοφίαν, οὐκ ἐκ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν παρὰ τὴν συμφορὰν ³⁸ συμβάωντων ἔστιν ἰδεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα πάντα ἤκουσε καὶ πρὸς ἑσχάτον τιμωρίας εἶδεν αὐτὸν ἐλθόντα, οὐκ ἀπειθυπέτησε, οὐκ ἐδυσχέρανεν, οὐκ εἶπέ τι σὺν εἰκῆς τοὺς πολλοὺς λέγειν· Μὴ γὰρ ἐγὼ τῆς ἐτέρων γνώμης κύριός εἰμι; καὶ· Τῶν ἐκείνων ἁμαρτημάτων ὀφλήσω δίκας; αὐτοὶ ἡλικίαν ἔχουσι, καὶ αὐτοὶ δίκαιόν ³⁹ ἐστὶ κολάζεσθαι μόνον ⁴⁰· ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν οὐδὲ ἐνόησεν, ἀλλ' ὡσπερ οἰκίτης εὐγνώμων ἀπεκρίθη λέγων ⁴¹· « Κύριος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιεῖτω. » Εἰ τούτων τὸν ἀρχιερέα τὸν πρεσβύτην, τὸν ἐνδοξόν, τὸν ἐτη ⁴² προστάντα καὶ ἀμέμπτως τῷ θεῷ δουλεύσαντα, οὐδὲν ἔσχυσε τοῦτον ἐξελέσθαι τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ καὶ ἀπειλῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐτέρων ἁμαρτίας **115** ἀπόλετο, καὶ ⁴³ τὸν ἐν τοιοῦτοις ἔτσι τοσαῦτα κατορθώματα, ἃ τὸν θεὸν οὐκ ἐδυσώπησαν, πολεῖν ἡμεῖς ἔξομεν συγγνώμην, οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκείνου τοσοῦτον ἀποδέοντες, καὶ ἐτέροις ἁμαρτάνουσιν ἐφησυχάζοντες, καὶ παραχωροῦντες, καὶ προδυνάμενοι ⁴⁴ κωλύειν αὐτούς καὶ ἀναστέλλειν, τούναντίον μᾶλλον μετερχόμεθα ἀνεγκλήτους αὐτούς ἰώντες καὶ ἀτιμωρητούς; « Καὶ μηδεὶς λεγέτω ⁴⁵, ὅτι πολλοὶ μετάνως τοῦ Ἡλεὶ τῶν ἰδίων ⁴⁶ ἀμελήσαντες παίδων, οὐδὲν ἔπαθον οἷον ἐκεῖνος. Ἐπαθον οὖν πολλοὶ ⁴⁷ κολάκις καὶ χαλεπότερα τούτων ⁴⁸, κἂν ἡμεῖς ἀγνοώμεν, **D** ἐκ πολλῆς ἀναισθησίας τῶν τε ἡμετέρων συμφορῶν καὶ συμβάσεων, καὶ τὰς τῶν πύλας. Πόθεν γὰρ ἄλλοι θάνατοι; Πόθεν αἱ χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς νόσοι καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῖς; Πόθεν ζημίαι, καὶ περιστάσεις, καὶ ἐπήρσιαι; Πόθεν τὰ μυρία κακὰ καὶ παικίλα ⁴⁹; Οὐκ ἐκ τοῦ μοχθηροῦς ὄντας τοὺς παῖδας περιορᾶν; Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστιν ⁵⁰, μάρτυς μὲν καὶ ὁ πρεσβύτερος οὗτος, μάρτυς δὲ καὶ

Variae lectiones et notæ.

³² μ. δὲ π. ἀ. οὐκ ἔτι Chr. ³³ I Sam. iii, 13. ³⁴ I Sam. iii, 14. ³⁵ ἐξήλασται cod. Chr. ³⁶ εἰ ὅλον cod. ³⁷ συμφ. ταύτην ἐπισ. Chr. ³⁸ ἂν εἴεν δίκαιοι Chr. ³⁹ μόνον l. μόνοι cod. ⁴⁰ I Sam. iii, 18. ⁴¹ ἀπ. καὶ τῆς ὀλιγορίας ταύτης ἢ ἁμαρτία, καθάπερ κύμα ἄγριον καὶ μέγα, πάντα ὑπερῆσαν ἐκείνα καὶ τὰ κατορθώματα ἔκρουψεν ἅπαντα, τὴς ἡμᾶς φέσεται δίκη Chr. ⁴² καὶ προδ. l. καίπερ δ. cod. ⁴³ Καὶ μὴ μοι λ. τις 81. ⁴⁴ οἰκείων Chr. ⁴⁵ ὁ Ἡλεὶ· Ἐ. μὲν γὰρ καὶ π. Chr. ⁴⁶ τούτων καὶ διὰ ταύτην τὴν ἁμαρτίαν· πόθεν Chr. ⁴⁷ καὶ π. om. Chr. ⁴⁸ Καὶ ὅτι οὐ στοχασμὸς τ. ἰ. Chr.

ὁ σφοδρὸς λέγων ¹⁰· « Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβεί-
 σιν, » καὶ· « Εἰ μὴ ἔστι μετ' αὐτῶν φόβος Θεοῦ,
 μὴ ἐμπιστευθῆς τῇ ζωῇ αὐτῶν, » καὶ ¹¹· « Στενά-
 ζεις πένθει ἀώρῳ· καὶ ἐξέπιννα τὴν ἐξ αὐτῶν συν-
 τέλειαν γνώση. » Πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς ἔφην ¹², πολλὰ
 τοιαῦτα πεπόνθασιν· εἰ δέ τινες καὶ διέφυγον, ἀλλ'
 οὐκ (26^a) εἰς τέλος ἐκφεύζονται, ἀλλ' ἐπὶ κακῷ τῆς
 ἑαυτῶν κεφαλῆς· ἀπελθόντες δὲ ἐκεῖ πικροτέραν
 τίσουσι δίκην. » Ὅπερ εἰδὼς ὁ Ἀπόστολος παραι-
 νει φράσκων ¹³· « Οἱ πατέρες, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν
 παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. » Καὶ μὴν ἐπισημὰς
 καὶ λίαν ἐπικίνδυνον ἐφησυχάζειν τοῖς ἀμαρτάνουσιν,
 καθὼς αἱ Γραφαὶ διαγορεύουσιν. Ἴδού γὰρ ὁ μὲν
 Ἄχαρ ἦν ἵκα τὴν χροσθὴν γλώτταν ἐκλεψε καὶ τὴν
 ψιλὴν ἐσθῆτα, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν γέγονεν ἡ ὀργὴ
 τοῦ Κυρίου ¹⁴, καίτοιγε μὴ εἰδὸτα τὸν ἡμαρτηκότα
 καὶ τὸ ἀμάρτημα μέχρις οὗ ἐφανερῶθη ὁ κλέπτης
 καὶ τὸν φοβερὸν ἐκείνου ἅμα πᾶσι τοῖς **116** ἰδίοις
 ὑπέστη θάνατον. Ὁ δὲ Ἥλι, καίπερ οὐκ ἐφησυχά-
 σασ τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς καὶ ἰοιμοῖς, ὡς εἰρη-
 ται ¹⁵, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πλείονα ¹⁶ κατασκευάσας, τῆς
 τε ἀμαρτίας τὸ αἰτοπον καὶ τῆς κρίσεως τὸ ἀφυκτον,
 ὅτι μὴ ὄλω· ἐμβριθέστερον ἐξεδίχησε, τοσοῦτον
 παρώξυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸν λαὸν οὖν
 τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μαχαίρα πεσεῖν καὶ τὴν κλειωτὸν
 ἐκείνου τὴν φοβερὰν καὶ ὀλίγοις ληπτῆν, ὑπὸ χει-
 ρῶν ἀλλοφύλων ἀγεσθαι, ὅπου ἂν βούλοιντο· καὶ
 αὐτὸν ἐκείνου, τὸν μέγαν ἱερέα λέγω, οἰκτρῶ τέλει
 τὸν βίον καταστρέψαι. Εἰ δέ τοι κατὰ τοῦ μὴ ἀμαρ-
 τήσαντος καὶ κωλύσαντος ¹⁷ καὶ διαμαρτυρομένου
 τοῖς ἀμαρτήσασιν τοιαύτη ὀργὴ ἐξεκαύθη, τί ἂν τις
 εἴποι περὶ τῶν γινωσκόντων καὶ ἐφησυχάζόντων;
 οἵτινες ἐὰν μὴ δέξωνται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰρη-
 μένον ¹⁸· « Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα
 ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὰ ἔργον τοῦτο πράξας; »
 ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς ἐκείνους ἀπόλλυσθαι· ὥστε κιν-
 δυνεύουσι πάντως καὶ νῦν ὁμοῦ πάντες, τὸν αὐτὸν
 θάνατον ὑποστέλλαι ἢ χεῖρονα ¹⁹· « Ἐπτάκι μὲν
 γὰρ ἐκδικεῖται ἐκ Κάιν, ἐκ δὲ Ἀδάμ (τὰ ὅμοια ὁ
 ἀμαρτῶν) ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ. » Διὰ τί δὲ πάλιν
 οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτάνοντες κολάζονται, οἱ
 δὲ οὐ κολάζονται; Πῶς γὰρ τῶν Ἰουδαίων μωσα-
 ποιησάντων ἀπάντων, οἱ μὲν ἐκολάζοντο, αἱ δὲ οὐκ
 ἐκολάζοντο; Ἡ πάντως οἱ μὲν, εὐθελον, ὅτι μετενόη-
 σαν καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἠγνόησαν διὰ τὴν εὐλά-
 θειαν, οἱ δὲ τῇ κακίᾳ ἐνέμειναν, ὡς τὸ μὲν ἀμάρ-
 τημα ἴσον ἦν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἴσα; Τίνας δὲ
 ἔνεκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας οὐχὶ αὐτῆ
 τιμωρία, εἰ καὶ αὐτῆ ἡ ἀμαρτία; Ὅτι οὐκ ἦν ἴσον
 τὸ ὑπὸ γυναικὸς ἀπατηθῆναι καὶ ὑπὸ ὄφρατος· διὸ
 οὐδὲ ἀπάτην ἐκείνου Παῦλος ἐκάλεσε, οὕτως λέγων·
 Ὁ μὲν Ἀδάμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατη-
 θεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. » Τίνας δὲ ἔνεκεν ὁ τὰ
 ζῦλα συλλέξας οὐκ ἔτυχε φιλανθρωπίας ²⁰; Ὅτι πολλῆς παρανομίας ἦν τὸ γινόμενον ἀνάμεστον· ἐκ

gient, sed gravior super caput eorum graviora re-
 ventur. Postquam enim a vita migraverint,
 duriores poenas dabunt. » Quod cognoscens Aposto-
 lus hortatur dicens : « Et vos, patres, educate
 filios in disciplina et correptione Domini. » Fallax
 enim et periculosum est valde, peccatores non re-
 darguere, sicut in Scriptura narratur. Ecce enim
 statim ut Achar regulam auream coccineumque pal-
 lium abstulit, exarsit ira Domini super universum pe-
 pulum, nescientem tamen praevaricatorem, et ipsam
 praevaricationem, usque dum fur cognosceretur, et
 auferretur pestis illa cum omnibus contribulibus
 suis. Heli vero etsi non acquirerit filiis suis (pesti-
 bus dixerim), sed ostenderit eis quam turpe pec-
 catum et quam ineluctabile iudicium, quia tamen
 eos non vehementius corripuit, in tantum iram
 Dei incendit, ut populus cum ejus filiis occubuerit
 gladio, et arcam metuendam paucisque tractabilem
 manus Philistaeorum ducerent quo vellent, et
 ipse (summum pontificem dico) miserabili fato
 perierit. Quod si adversus non peccantem, imo
 impudentem et improbantem, sic ira caelestis
 accensa est, quomodo ergo adversus eos qui pec-
 cata cognoscentes, peccatores silentio approbant?
 Qui nisi fecerint quod ab Apostolo dictum est :
 « Cur non magis luctum habuistis ut tollatur de
 medio vestrum qui hoc opus fecit? » necesse est ut
 et ipsi pereant. Mortem subire eis omnino timendum
 est, aut aliquid pejus. « Septuplum enim ultio dabitur
 de Cain, de Lamech vero qui idem peccavit septuagies
 septies. » Cur vero de hominibus qui peccaverunt
 alii puniantur, alii autem non? Omnes utique Judaei
 peccaverunt in vitulo aureo : cur igitur alii perierunt,
 alii vero non? An quia alii poenitentia moti peccatum
 pietate diluerunt, alii autem in iniquitate perman-
 serunt? Attamen peccatum idem erat, exitus non
 idem. Quare non eadem poena Adami et Evae,
 siquidem eadem erat culpa? Quia non idem est
 seduci a muliere, et decipi a serpente. Unde Paulus
 hoc Adae peccatum, seductionem non vocat; dicit
 enim : « Adam non est seductus, mulier autem se-
 ducta in praevaricatione fuit. » Quare qui collegit
 ligna nullam invenit misericordiam? Quia multae
 nequitiae erat factum istud, ab initio mandatum
 Dei transgredi, et utilis erat talis poena ut esset aliis
 in exemplum ne praeccepta Dei violarent. Hoc etiam
 evenit in Anania et Saphira Nos autem quando
 peccavimus, videamus an misericordiae digni si-
 mus, an aliqui unde Deus nostri misereatur fece-
 rimus, an veram egerimus poenitentiam, an melio-
 res effecti fuerimus, an ab operibus nostris malis
 nos averterimus : « Diverte enim a malo, ait Psal-
 mista, et fac bonum. »

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Eccl. xvi, 1, 2. ¹¹ Sap. xiv, 15. ὁ γὰρ π. τρυφόμενος πατὴρ τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου —
 Στ. γὰρ Chr. ¹² Ὅπερ ἔφην Chr. ¹³ Eph. vi, 4. ¹⁴ Jos. vii, 21 — ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἢ ὀργὴ Κυρίου
 eod. ¹⁵ I Sam. ii, 12. ¹⁶ πλείονα ἢ πλείον eod. ¹⁷ δὲ τὸν τῶν ἀμαρτησάντων καὶ κατὰ τοῦ κωλύ. eod.
¹⁸ I Cor. v, 2. ¹⁹ Gen. iv, 24-26. I Tim. ii, 11. ²⁰ Num. xv, 52, 56.

προομιών αὐτῶν παραβῆναι πρόσταγμα Θεοῦ, καὶ ὅπως τοῖς ἄλλοις γίνηται παίδευμα μὴ καταφρονεῖν Θεοῦ ἐντολῆς. Τοῦτο καὶ ἐπὶ Σαπφείρας καὶ Ἀνανίας γέγονεν. Καὶ ἡμεῖς **117** οὖν ὅταν ἁμαρτήσωμεν, σκοπήσωμεν, εἰ ἀξιοὶ ἐλέους ἐσμεν καὶ εἰ ἐποιήσαμεν τι ὥστε ἐλεηθῆναι, εἰ μετενοήσαμεν (**26^b**) γνησίως, εἰ βελτίους ἐγενόμεθα, εἰ ἀπίστημεν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν ἔργων· « Ἐκκλινον γὰρ, φησὶν²², ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν. »

XXXVII. De Samuele.

Post Heli iudicavit populum Samuel sacerdos et propheta, annis triginta. Cujus cum filii Joel et Abia non ambularent juxta vias et virtutem patris sui, sed iudicium perverterent, congregatus est populus in Ramatha petens regem secundum consuetudinem gentium. De quo valde contristatus est Samuel. Ait autem ei Deus: « Audi vocem populi; non enim te abjecerunt, sed me, ne regnarem super eos. »

XXXVIII. Initium regni Saul.

Et dedit illis Saul filium Cis e tribu Benjamin, quem unxerat regem, virum justum proceraque statura altiore universo populo ab humero et sursum. Ab eo inceperunt reges esse in Israel.

Post Samuel regnavit Saul annis quadraginta; qui cum ausus esset ante adventum prophetæ Deo offerre sacrificium, et postea transgressus esset mandatum Dei non interficiendo Amalecitas et regem eorum Agag, hæc audivit a propheta: « Stulte egisti nec custodisti mandata quæ præcepit tibi Dominus, qui præparavit tibi regnum tuum super Israel in sempiternum; sed nequaquam regnum tuum ultra consurget. Quæsit Dominus sibi virum secundum cor suum, ut esset dux super populum suum. »

Postea Samuel unxit David regem juxta verbum Domini; Saul vero senescens et ad finem vitæ deveniens magis addidit ad iram Dominum provocare; ideo reliquit eum spiritus Domini, et apprehendit eum spiritus malus. Ad eum tunc David adducitur leniendi doloris ejus causa. « Igitur, ait Scriptura, quancumque spiritus malus arripiebat Saul, David citharam manu pulsabat, et recedebat ab illo spiritus malus. » Percussit David Goliath Philistæum virum, « cujus altitudo sex cubitorum et palmi, et cassis ærea super caput ejus, et lorica squamata induebatur, porro pondus lorice ejus quinque millia siclorum æris erat et ferri; ocreas æreas habebat in pedibus; hastile autem hastæ ejus erat quasi liciatorium textentium; ipsum autem ferrum hastæ ejus sexcentos siclos habebat ferri; clypeus aureus tegebatur humeros ejus. » Quamobrem foedere conjunctus David cum Saul factus est ei in insidiam eo quod saltantes

A

ΔΖ. Περὶ Σαμουὴλ.

²² Μετὰ δὲ Ἰλὶ ἐκρίνε τὸν λαὸν Σαμουὴλ ὁ ἱερεὺς καὶ προφήτης ἔτη λ' ²³. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰωὴλ καὶ Ἀβιά, μὴ πορευόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἀπεμπολοῦντες, συναθροίζεται πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς εἰς Ἀρμαθῆμ αἰτούμενοι βασιλέα κατὰ τὴν συνθηθειαν τῶν ἔθνων. Ὁ δὲ ἀπόδρα λυπηθεὶς, εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν ²⁴: « Ἀκουσον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐ σὲ ἐξουθενώκασι, ἀλλ' ἐμὲ, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ' αὐτούς. »

ΑΗ. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Σαουλ.

²⁵ Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸν Σαουλ υἱὸν Κί; ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλέα, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ εὐμεγέθη ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὠφηλότερον ὑπὲρ τὴν γῆν πᾶσαν. Καὶ γέγονε λοιπὸν ἐξ ἐκείνου ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀρχὴ βασιλείων. (2) Μετὰ δὲ Σαμουὴλ ἐβασιλευσε Σαουλ ἔτη μ', δ; τολμήσας; πρῶτον μὲν θυμιάσας τῷ Θεῷ, ἔπειτα δὲ παραβῆς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἀμιληκίτις, ζωογονήσας Ἀγά τὸν βασιλέα αὐτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου ²⁶: « Μεματαιώσασαι σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι Κύριος; καὶ ἠτοίμασε τὴν βασιλείαν σου εἰς αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ οὖν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου· ἀλλ' ἐζήτησε Κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἀρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. »

²⁷ (3) Μετὰ δὲ ταῦτα χρίσας τὸν Δαυὶδ ὁ Σαμουὴλ ἐν λόγῳ Κυρίου, **118** εἶτα γηράσας καὶ τελευτήσας, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαουλ παροργίζειν τὸν Κύριον, ὅθεν καὶ πνεῦμα Κυρίου ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπνίγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν, οὗ δὴ ἔνικα Δαυὶδ ἄγεται πρὸς αὐτὸν εἰς παρηγορίαν τοῦ πάθους. « Καὶ ἐγένετο, φησὶν ²⁸, ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαουλ, καὶ λαμβάνων Δαυὶδ τὴν κινύραν, ἐψάλλον, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πονηρὸν πνεῦμα. » (4) Ἀλλ' οὖν γε πατάξας τὸν ἀλλόφυλον « Γολιάθ, ὃς ἦν τῆ ἡλικίᾳ πῆχων τὸ ὕψος δ' καὶ σπιθαμῆς²⁹, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς; αὐτοῦ, καὶ ἀλυσιδωτὸν θώρακα περιδέβληται χιλιᾶδας ἔχοντα ε' σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, κνημίδας χαλκῆ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινότων· καὶ ἡ ἐπ' αὐτῷ λόγχη, ἐξακοσίων σίκλων σιδήρου, καὶ ἀσπίς χαλκῆ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ· » καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαουλ ὁ Δαυὶδ, ἐφρονήθη

Variæ lectiones et notæ.

²² Psal. xxxiv, 14. ²³ 1090 (4085). Ced. 108,5. ²⁴ λς ἔτη, cf. 110,8-20? 149, 67-1. ²⁵ Sam. viii, 7. ²⁶ 1070 (4085). Ced. 110-20-114, 14, 149, 16-150,5 Τῷ ε' εἶται Σαουλ ἡ κάθοδος Ἡρακλειδῶν γέγονε, καὶ ἡ τῶν Μυκητῶν καταλύθη βασιλεία π' εἶται τῆς Ἰλίου ἀλώσεως, ἐφ' οὗ ἦν Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος οἱ σοφοὶ παρ' Ἑλλήσι, καὶ Μένανδρος, καὶ Θουκυδίδης· σχολιον 27; Ced. 170,21 sub Salomone. ²⁸ I Sam. xiii, 13, 14. ²⁹ Ced. 113,18-114,7-150,5-151,14. Glyc. 327,5-328,8. ³⁰ I Sam. xvi, 25. ³¹ I Sam. xvii, 4-7 ὁ αὐτοῦ δ. π. καὶ σπ. καὶ π. ἐπὶ τῆς x. δ.

προτάσει τῶν χορευτριῶν ἕνεκεν τῆς εὐφημίας ἧς ἂν ἐπῆδον ⁶⁶ αὐτῷ λέγουσαι ⁷⁰ : « Ἐνίκησε Σαουλ ἐν χιλιάσι, καὶ Δαυὶδ ἐν μυριάσιν. » (5) Καὶ ἀποδιδράσκει Δαυὶδ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτε καὶ τοὺς ἄρτους Ἔραγε τῆς προθέσεως ἐκ χειρὸς Ἀβιμέλεχ τοῦ ἀρχιερέως, περὶ οὗ Σαουλ θυμωθεὶς καὶ ἀγανακτήσας ἀνέβλε τὸν Ἀβιμέλεχ, διὰ χειρὸς Δοῆκ τοῦ Σύρου, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου ἄνδρες ὑν' ⁷¹, οὐ μὴν δὲ ⁷² : καὶ πάντα τὴν πόλιν τῶν ἱερέων Νομβάν ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ ἀνδρῶς ἕως γυναικῶς, καὶ νηπίου θηλάζοντος, καὶ μόσχου, καὶ ὄνου, καὶ προβάτων : οὐ κατελείφθη αὐτῶν οὐδὲ εἰς ⁷³, πλὴν Ἀδιάθαρ υἱὸς Ἀβιμέλεχ φυγὼν πρὸς τὸν Δαυὶδ. (6) Αὕτη τοῦ Σαουλ ἡ μαιφονία πάντων τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων δυσσεβεστέρα : τοῦ μὲν γὰρ Θεοῦ προσεταχότος ⁷⁴ (27) ἄρδην ἐξολοθρεῦσαι τὸν Ἀμαλήκ, οὐ μόνον τὸν Ἄγαγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτοῦ ἀξιόκτητα : τοῦ δὲ θυμοῦ κεκνηχότος, οὐ μόνον τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν διέφθειρεν αὐτανόρον ⁷⁵. (7) Καταδιώκων δὲ τὸν Δαυὶδ, καὶ ἀπαξ καὶ δις, ἐμπεισὼν εἰς χεῖρας τοῦ μακαρίου, καὶ μηδὲν ἀποδοὺς αὐτῷ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἔφη Δαυὶδ **119** ὁ πρῶτατος πρὸς Σαουλ τὸν ἀπανθρωπότατον ⁷⁶ : « Ἴνα τί καταδιώκεις, ὦ βασιλεῦ, λαβεῖν τὴν ψυχὴν μου; Δικάζει Κύριος ἀναμείνον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσει με ἐκ χειρὸς σου : ἡ δὲ χεὶρ μου οὐκ ἔστιν ἐπὶ σέ, καθὼς λέγεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραβολῇ, ὅτι ἐξ ἀνύμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια ⁷⁷. » — « Καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιούτο, ὁ δὲ οἶκος Σαουλ ἐπορεύετο καὶ ἡσθένη ⁷⁸. » (8) Εἶτα τῶν ἀλλοφύλων πρὸς Σαουλ ἑστρατοπέδευκόντων, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστριμύθον ἀπειλόντος καὶ τὴν ἀπόφασιν δεξαμένου, προθύμως εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τοξευθεὶς εἰς τὰ ὑποχόνδρια, εἶπε πρὸς τὸν αἵροντα αὐτοῦ τὰ σκεύη ⁷⁹ : « Σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἀποκέντησόν με, μήποτε παύσουσιν εἰς ἐμὲ οἱ ἀπεριτμητοὶ οὗτοι. » Τοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ μὴ ὑπακούσαντος, ἔλαβε Σαουλ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτήν, ἐφ' ἣν καὶ ὁ σκευοφόρος ἐπιπεσὼν ἀναίρεται καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς ῥομφαίας. Καὶ οὕτως ἀπέθανε Σαουλ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ (αἷς ἠνόμησε τῷ Θεῷ, διότι οὐκ ἐφύλαξε τὸν λόγον Κυρίου : καὶ ὅτι ἐπεζήτησε τῇ ἐγγαστριμύθῳ, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ οὐκ ἐζήτησε Κύριον : καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν, καὶ ἀφαιρεθεῖσα ἡ βασιλεία ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ, μετηνέχθη εἰς Δαυὶδ καὶ τὸ γένος αὐτοῦ). (9) Τί τοίνυν τὸν Σαουλ ὄνησε τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος τοῦ σώματος; ἢ τί τὸν Δαυὶδ ἔβλαψε τὸ σμικρὸν καὶ εὐτελὲς τῆς ἡλικίας; Ὁ μὲν γὰρ ὡσπερ τις ὄρνις ὄψηλόκομος καρπὸν κακίας ἔφερε καὶ τροφήν χοίρων : ὁ δὲ,

mulieres hoc carmen ad Davidis laudem cecinere dicentes : « Percussit Saul mille, et David decem millia. » An fugit itaque David a facie Saul et eo tempore comedit panes propositionis acceptos de manu Abimelech summi sacerdotis. Quod ægre ferens Saul, iratus occidit Abimelech per manus Doeg Syri cum omnibus sacerdotibus Domini, viris quingentis et quinquaginta; præterea omnem Nobe civitatem sacerdotum percussit in ore gladii, viros et mulieres, et parvulos et lactentes, bovemque et asinum et ovem in ore gladii; nemoque ex eis relictus est, præter Abiathar filium Abimelech qui ad David aufugit. — Hæc cædes impiissimum fuit Saulis peccatum. Etsi enim Deus vehementer mandasset Amalec interfici, non modo Agag illatum custodivit, sed universa ejus pretiosa servavit, incitante vero ira, non modo sacerdotes gladio interfecit, sed urbem eorum disperdidit cum ejus incolis. Cum persequeretur Davidem, Saul semel et iterum fataliter incidit in manus David, qui nedum malum pro malo redderet, cum proximus esset factus immanissimo Sauli, ait : « Cur insidiaris animæ meæ ut auferas eam? Judicet Dominus inter me et te, et ulciscatur me Dominus ex te; manus autem mea non sit in te, sicut et in proverbio antiquo dicitur : Ab impiis egredietur impietas. » — « Domus autem David proficiscens (erat) et semper seipsa robustior, domus autem Saul decrescens quotidie. » Postea congregatis Philisteis contra Sautem, profectus est ipse ad pythonissam interrogandum, et responso accepto, forti animo prælium iniit, sed telo in hypochondriis recepto, dixit ad armigerum suum : « Evagina gladium tuum et percute me, ne forte illudant mihi incircumcisi isti. » Reuente armigero perterrito, arripuit Saul gladium et irruit super eum; ipse quoque armiger irruens super gladium suum, mortuus est. Sic mortuus est Saul in peccatis suis (quibus offendit Deum), quia non custodivit verbum Domini, et quia consulit pythionissam, et accepit responsum a Samuele propheta, et non quesivit Dominum, et seipsum occidit; ablatumque est regnum de domo Saul et in domum David translatum. Ad quid profuit Sauli et magnitudo ejus et corporis proceritas, et quomodo obfuit Davidi corporis exiguitas et humilitas? Ille velut quercus alta frondosaque fructus malos, porcorum alimenta protulit, hic vero velut luxurians vitis et secunda, suis variis virtutibus dedit vinum quod lætificat cor hominis. « Deficiente enim virtute, ait magnus Isidorus, ad nihil utilis est constitutio corporis. » Unde ad Samuelem ait Deus : « Ne respicias vultum primi

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ ἐπιῆδον cod. ⁷⁰ I Sam. xviii, 7 6. Glyc. 329,4-4. ⁷¹ I Sam. xxii, 18 πε'. ⁷² I Sam. xxii, 19 ⁷³ I Sam. xxii, 20. ⁷⁴ Glyc. 329,5-9. ⁷⁵ I Sam. xxiv, 12-14. ⁷⁶ II Sam. iii, 1. ⁷⁷ Glyc. 329,10 11. ⁷⁸ I Sam. xxxi, 4, 5.

filii Jesse, neque altitudinem staturae ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominis judicat Deus; homo enim videt ea quae apparent, Dominus autem intuetur cor. » Non igitur gloriandum et superbiendum in corporis altitudine, sed in solis Dei mandatis : dum et Nemrod qui multos superabat, dum gigantibus Astaroth (et Og regi Basan qui solus remanserat de stirpe gigantum, habitabatque in Rabbath in Astaroth, ex progenie Rabbath, cuiusque lectus ferreus novem cubitos habebat longitudinis et quatuor latitudinis), dum Goliath Philistaeo, et Sauli, qui universum Israel ab humero et sursum superabat, nihil profuit corporis magnitudo multaque fortitudo, deficiente virtute, et majora cogitante et parante Dei justitia. Quod non vere suscitaverit Samuelem pythonissa, ut aliqui existimant ex eo quod sacra historia verbum *excitare* simpliciter usurpet, inde primo perspicuum fit, quod daemon congressionem sancti minime sustinere valeat; quos enim adhuc in carne viventes pertimuit, quomodo posset eorum carne liberatorum aspectum sustinere? Secundo, non suscitavit prophetam ipsum, sed solum ejus umbram : persona enim Samuelis constat ex ejus corpore et anima, sicut et viventes vidit Saul. Tertio, falsa est praedictio dicens : « Cras tu et filii tui moriemini. » Post quatuor enim dies mortuus est Saul, redeunte Davide ex bello cum Amalecitis; dicit enim Scriptura : « Surrexit itaque de nocte David ipse et viri ejus ut proficerentur mane et custodirent terram Philistinum, Philistinum autem ascenderunt in Jesrael. » Ingresso ergo Davide in terram haec tertia die, et profugatis Amalecitis redeunte parva victoria quarta die, addit Scriptura sacra dicens : « Philistinum pugnant adversus Israel, et fugerunt viri Israel ante faciem Philistinum, et ceciderunt interfecti in monte Gelboe, totumque pondus praelii versum est in Saul, et vulneratus est in hypochondriis. » Quod si verum dixit pythonissa, ut aliqui putant, non mirum est; Deus enim et ipsum daemone in visibili forma apparentem coegit ut verum diceret, sicut etiam Balaam renuentem impulit ad benedicendum Israel; dicit enim Scriptura : « Quandoquidem ad pseudopphetam abieris, ego respondebo tibi. » Defuncto Saule, David relicto Anchus rege Philistinum venit in Judaeam ad contribules suos et regnavit secundum Dei beneplacitum. At quomodo, ait magnus Basilius, in inscriptione psalmi trigesimi tertii nominatur Abimelech? Dicit enim Scriptura : « Davidi, cum immutavit vultum suum coram Abimelech et dimisit eum et abiit. » Historia

οὐδ' ἄπερ ἀμπλος εὐκλήματοῦσα καὶ καρποφοροῦσα ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς, οἶνον εὐφραίνοντα καρδιάν ἀνθρώπων ἐδλάστανεν. « Ἀρετῆς γάρ, φησὶν ὁ μέγας Ἰσίδωρος ⁷⁹, ἀπούση, οὐδὲν ὄφελος τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς. » ὅθεν φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Σαμουὴλ ⁸⁰· « Μὴ βλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ α' υἱοῦ Ἰεσσαί, μηδὲ τὴν ἔξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ καταπλαγῆς, οὐκ εἰ ἐξουδένωκα αὐτόν· δίδει οὐχ ὡς βλέψη ἀνθρώπος, ὤψεται Θεός· ὁ μὲν γὰρ ἀνθρώπος ὤψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν. » Ὅθεν δει τοίνυν οὐδὲ ἐν ⁸¹ ἐ τῷ τοῦ σώματος ὤψει φαντάζεσθαι **120** καὶ μεγαλοφρονεῖν, ἀλλ' ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ σεμνύνεσθαι· ἐπεὶ καὶ « Ναθροὺς ὁ γίγας πολλοὺς ὑπερέπιπτετο ⁸², καὶ οἱ Ἀσταρῶθ γίγαντες (καὶ ὁ Ἄγ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Ραφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ ⁸³, ὧν τε τῶν ⁸⁴ Ραφαῖν ἀπόγονος, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ, τὸ μήκος ἔχουσα πῆχεων θ', καὶ τὸ πλάτος θ'), καὶ Γωλιὰθ ὁ ἀλλόφυλος· ὁμοίως ⁸⁵ Σαούλ, ὁ παντὸς ⁸⁶ Ἰσραὴλ ὑπερώμιος· ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν ⁸⁷ ὄννησε τὸ μέγεθος ⁸⁸ (τοῦ σώματος μετὰ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἰσχύος, ἀρετῆς ἐρήμου ⁸⁹ ὑπάρχοντος καὶ) τῆς θείας ἐπισκεψίας φρονήσαντος ὑψηλότερα ⁹⁰. » (10) Ὅτι δὲ οὐκ ἀνήγαγεν ἀληθῶς τὸν Σαμουὴλ ἡ ἐγγαστρίμιμος, ὡς οἴονται τινες, διὰ τὸ τὴν ἱστορίαν ἐν τούτῳ φάναι, (27^b) οὕτως ⁹¹ ἀδιαφόρως ἀναγαγεῖν ὀνομάσαι· πρῶτον μὲν δῆλον, τὸ μὴ φέρειν διζήμονα προσβολὴν ἀγίου· εἰ γὰρ ἔτι ἐν σαρκὶ περιόντι δέδοικε ⁹², πῶς ἀσωμάτων ἰδεῖν καρτερήσειεν; β' δὲ ὅτι οὐκ αὐτὸν ἀνήγαγεν, ἀλλὰ φάσματος ἰδεῖν· ὁ γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἡρμοσμένος, οὗτός ἐστι Σαμουὴλ, ὡς καὶ ὁμοιωμάτων εἶδεν αὐτὸν ⁹³ καὶ ὁ Σαούλ· γ' δὲ ἡ ⁹⁴ πρόβησις ψευδῆς ἔστιν ἡ λέγουσα ⁹⁵, ὅτι ⁹⁶ « Ἄθριον σὺ καὶ υἱοὶ σου πεσοῦνται· » μετὰ γὰρ ἡμέρας θ' ἀπέθανε Σαούλ, ὑποστρέψαντος τοῦ Δαυὶδ ἐκ [τοῦ μετὰ] ⁹⁷ τῶν Ἀμαληκίων πολέμου· φησὶ γὰρ ⁹⁸· « Καὶ ὄρθρισε Δαυὶδ τοῦ ἀπελθεῖν πρῶτ' ⁹⁹ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ Ἰσραὴλ. » Καὶ ἐλθόντος τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ καταδιώξαντος τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ μετὰ νίκης ὑποστρέψαντος τῇ δ' ἡμέρᾳ, ἐπάγει λέγουσα ἡ θεία Γραφή ¹⁰⁰· « Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐφυγον ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτουσι τραυματῆται ἐν τῷ ὄρει Γελβοῦς. » — ¹⁰¹ « Καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαούλ καὶ τοξεύεται εἰς τὰ ὑποχόνδρια. » Εἰ δὲ καὶ ἡλήθειυσεν ἡ ἐγγαστρίμιμος, ὡς τινες νομίζουσιν, οὐ μέγα τοῦτο· ὁ γὰρ Θεὸς καὶ τὸν δαίμονα ἐν σχηματῶ φανέντα εἰπεῖν ἄκοντα τὴν ἀλήθειαν κατηνάγκασεν, **121** ὡς περ καὶ τὸν Βαλαὰμ εὐλογῆται τὸν Ἰσραὴλ.

Variae lectiones et notae.

⁷⁹ Locus nondum editus? ⁸⁰ I Sam. xvi. 7. ⁸¹ Isidorus t. 265. ⁸² καλλῶ σε ὑπ. Is. ⁸³ Ἀσταρῶθ I. Ἀσταρῶθιοι cod. ⁸⁴ ὧν τὰ τοῦ codex cf. Deut. iii. 1-11. ⁸⁵ ἀλλ' καὶ Σ. Is. ⁸⁶ τοῦ Is. ⁸⁷ αὐτοῦ Is. ⁸⁸ τὸ μήκος τῆς Is. ⁸⁹ ἐρήμου codex. ⁹⁰ Glyc. 322, 18-330-14. ⁹¹ ἰστ. τὸ φανέν οὕτω — ἐκ τοῦ μὴ φέρειν Val? (Alatius. Critici SS. Angl. VIII. p. 354, Lugd. 1660. ⁹² δίδοικαι. δεδοίκασι Bulg. — πῶς ἀν. I. καρτερήσειαν Bulg. ⁹³ αὐτὸν εἶδε Bulg. ⁹⁴ δὲ καὶ ἡ Bulg. ⁹⁵ ἡ λ. om. Bulg. ⁹⁶ I Sam. xxviii. 19. ⁹⁷ τοῦ κατὰ Bulg. ⁹⁸ I Sam. xxix. 11. ⁹⁹ πρῶτ' I. τὸ πρῶτ' cod. ¹⁰⁰ I Sam. xxxi. 1. ¹⁰¹ I Sam. xxxi. 3.

ἄκοντα πιποίηκεν· ἔφη γάρ· « Κἄν ἀπέλθῃ· ὁ πρὸς Ἀ
 τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ἀποκριθήσομαι
 σοι. » Τοῦ δὲ γε Σαουλ ἀναιρεθέντος, καταλιπὼν
 Δαυὶδ Ἀγγούς τὸν βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ
 ἰλθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸν ὀμόφυλον Ἰσραὴλ,
 βασιλεύει κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν. « Πῶς οὖν, φησὶν ὁ
 μέγας Βασίλειος, ἐν μὲν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λγ' ψαλ-
 μοῦ Ἀβιμέλεχ ὀνομάζεται·; » (Φησὶ γάρ· «
 « Φαλμὸς τῷ Δαυίδ, ὅποτε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον
 αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσιν αὐτόν. »
 Ἡ δὲ ἱστορία Ἀγγούς αὐτὸν προσηγόρευσε. Καί
 φημεν, ὡς τινα τοιοῦτον λόγον ἴφθασαντα εἰς
 ἡμᾶς ἐκ παραδόσεως·, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀλλο-
 φύλων κοινὰ μὲν εἶχον ὀνόματα·, τὸ Ἀβιμέλεχ,
 ἴδιον δὲ ἕκαστος ὁ προσηγορεύετο, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς
 Ῥωμαϊκῆς· ἔστιν ἰδεῖν βασιλείας, Καίσαρας μὲν
 λεγομένους κοινῶς καὶ Αὐγούστους, ἄλλα δὲ τὰ
 κύρια αὐτῶν ὀνόματα¹⁰, ὡσπερ καὶ παρ' Αἰγυ-
 πτιοῖς τὸ¹¹ Φαραὼ ἔστιν. Φαίνεται γάρ¹² καὶ¹³ ἐπὶ Ἰωσήφ καὶ ὁ ἐπὶ Μωϋσῆως Φαραὼ μετὰ¹⁴
 γενεᾶς δ' ἐγεγρηθείς βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ ἐπὶ Σολομῶντος Φαραὼ¹⁵. « Ἐλαθε γάρ, φησὶ¹⁶, τὴν
 θυγατέρα Φαραὼ. » Καὶ ὁ ἐπὶ Ἰερεμίου¹⁷ πάλιν
 βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραὼ προσηγορεύετο.
 Οὕτω δὲ καὶ¹⁸ Ἀβιμέλεχ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Ἀβραάμ, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰσαάκ¹⁹· καὶ
 ὁ νῦν λεγόμενος ἐπὶ τῶν χρόνων²⁰ Δαυίδ. « Ἀβιμέλεχ εἴρηται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, τὸ κοινὸν μὲν τῆς
 ἱστορίας·²¹ λέλεκται, ὅπερ ἰδίως ἦν αὐτῷ ἐκ γενετῆς ἐπιτιμῆμενον. »

autem nominavit eum Aachus? Dicendum quod ex
 traditione didicimus reges Philistim nomen ha-
 bere commune Abimelech, unumquemque vero
 eorum habere proprium quo vocaretur; sicut videre
 quoque est in imperio Romanorum: omnes vocabantur
 Caesares et Augusti, cuiusque autem erat proprium
 cognomen. Sic nomen commune regum apud
 Aegyptios est Pharaon. Vocatur enim Pharaon rex
 Aegypti tempore Josephi et etiam temporibus Moy-
 sis, post quatuor generationes; pariter quoque re-
 gnante Salomone, dicit enim Scriptura: « Acceptit
 filiam Pharaonis in uxorem. » Et qui saepe Jeremi-
 mie in Aegypto regnabat vocabatur etiam Pharaon.
 Sic Abimelech appellabatur qui temporibus Abra-
 hae rex erat, et qui in diebus Isaac, et ille de quo
 est sermo temporibus Davidis, Abimelech dictus
 est in inscriptione psalmi, quod nomen commune
 in historia sortitus est a nativitate sua.

ΑΘ. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Δαυίδ.

XXXIX. Initium regni David.

Μετὰ δὲ Σαουλ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐκ φυλῆς
 Ἰούδα ἕτη μ', ὅς ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ Κυ-
 ρίου πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον²². **122**· Εὐρον
 Δαυὶδ, τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἀνδρα κατὰ τὴν καρδίαν
 μου, ὅς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. —
 « Εὐρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου²³, ἐν ἐλαίῳ ἀγίῳ μου
 (28^a) ἔχρισα αὐτόν· ἡ γὰρ χεὶρ μου συναντιλήφε-
 ται αὐτῷ, καὶ ὁ²⁴ βραχίον μου κατισχύσει αὐτόν·
 οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ
 προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν· καὶ συγκάψω ἀπὸ
 προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς μί-
 σοῦντας αὐτόν τροπώσομαι· καὶ ἡ ἀληθείά μου
 καὶ ὁ ἔλεός μου μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου
 ὠφελθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ. » Διὸ δὴ τὸ θεῖον περὶ
 αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ φησὶν²⁵· « Ἐξελέξατο Δαυὶδ
 τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέλαθεν αὐτὸν ἐκ τῶν ποιμ-
 νίων τῶν προβάτων, — ποιμαίνειν Ἰακώβ τὸν δοῦ-
 λον αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὅς
 καὶ μετ' ἐπιστήμης θείας καὶ εὐσεβείας ἠτοίμα-
 σεν²⁶ αὐτούς, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν
 αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς. » Ὅθεν ἐπήγαγεν ἡ Γραφῆ

Post Saul regnavit David de tribu Juda annis
 quadraginta, fecitque in omnibus voluntatem Do-
 mini secundum quod dictum est: « Inveni David
 filium Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet
 omnem voluntatem meam. » — « Inveni David servum
 meum, oleo sancto meo unxi eum; manus enim
 mea auxiliabitur ei, et brachium meum confortabit
 eum. Nihil proficiet inimicus in eo, et filius iniqui-
 tatis non apponet nocere ei, et concidam a facie
 ipsius inimicos ejus, et odientes eum in fugam
 convertam. Et veritas mea et misericordia mea
 cum ipso, et in nomine meo exaltabitur cornu
 ejus. » — Quamobrem de eo et per eum dicit Spi-
 ritus sanctus: « Elegit David servum suum, et sus-
 tulit eum de gregibus ovium, pascere Jacob ser-
 vum suum, et Israel hereditatem suam. Et pavit
 eos in innocentia sua, et in intellectu manuum
 suarum deduxit eos. » Unde addit Scriptura dicens:
 « Et regnavit David super omnem Israel, et facie-
 bat usque iudicium et justitiam omni populo
 suo. » — « Qui cum dimicasset Moichom regem Syro-

Variae lectiones et notæ.

² Κἄν ἀπ. π. τ. Κυτίσις οὐδὲ ἐκεῖ ἔσται ἀνάπασις σοι Isa. xliii, 12? ³ l. 212 D. ἡ μὲν ἐπ. — ὄνομα
 ζει. ⁴ Ps. xxviii. ⁵ ἀπέλυσιν l. ἀπέλυσεν cod. ⁶ Ἀγ. παραδίδωσι τὸν βασιλέα τῶν Γεθθαίων, τοιοῦτον
 λ. τ. Bas. ⁷ ἔχομεν Bas. ⁸ κοινὸν — ὄνομα Bas. ⁹ αὐτῶν κακῆτημένους ὁ Bas. ¹⁰ τῷ Ced. — τοιοῦτοι
 γὰρ π. Ἀ. ἔ. τὸ Φ. Bas. ¹¹ Φαραὼ λεγόμενος Bas. ¹² ὁ Bas. ¹³ M. μετὰ Bas. ¹⁴ Φ. καὶ ὁ κατὰ τοὺς
 χρόνους S. Bas. ¹⁵ l. Reg. iii, 1. ¹⁶ Καὶ ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰερεμίου Φ. Bas. ¹⁷ O. δὲ καὶ Bas.
¹⁸ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους Ἰσ. Bas. ¹⁹ καιρῶν Bas. B, sed C. χρόν. ²⁰ μὲν τῆς ἱστορίας l. μὲν τῆς βασιλείας
 ὄνομα, Ἀγγούς δὲ ὑπὸ τῆς ἱστορίας cod. (ex homoioteleuto linea a typothesis omiſsa Ἀ. δὲ παραδίδωσας
 ὑπὸ τῆς i. Bas. ²¹ 1050 (4125) Ced. 151, 15-18. ²² Κυρίου l. Θεοῦ cod. ²³ Act. xiii, 22, ex l. Sam.
 xiii, 14, 11, 35. ²⁴ Ps. lxxviii, 20-24. ²⁵ καὶ ὁ l. καὶ τό cod. ²⁶ Ps. lxxviii, 70, 72. ²⁷ ἠτοίμασεν l.
 ἐποίησεν cod. et Ps. (ἀκακία Nota καὶ ἐποίησεν α. ἐν τῇ ἀκακίᾳ τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ συνέσει τ.
 χ. ἄ. ὠ. ἄ. Ps.

rum, tulissetque de capite regis eorum coronam auream magnam ornatam gemmis pretiosissimis, imposuit capiti suo, eratque ornatus pulcherrimus. Ad quod alludens David dixit : « Domine, in virtute tua letabitur rex ; et super habitum tuum exultabit vehementer. Beneficentiam cordis ejus tribuisti ei, et voluntate labiarum ejus non fraudasti eum. Quoniam prevenisti eum in benedictionibus dulcedatis ; posuisti in capite ejus coronam de lapide pretioso. Vitam petiit a te, et tribuisti ei. Magna est gloria ejus in salutari tuo ; gloriam et magnum decorem impones super eum. »

κεφαλήν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου· ζωὴν ἠήτησάτ' σε, καὶ ἔδωκα· αὐτῷ· μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου· δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπέθεσας ἐπ' αὐτόν. »

Sic confortatus David factusque feliciter potens B auxilio Omnipotentis, adimplevit prophetiam Isaac et datam Jacob benedictionem, sicut notat Theodoretus : « Esio dominus fratris tui, » Esau. Percussa Idumæa facitque omnibus Idumæis posteris Esau servus a David, effectum sortita est prædictio Davidis canentis : « In Idumæam extensam calcaneum meum ; mihi alienigenæ amici facti sunt. » Idumæi habent enim patrem Esau, ex quo et nomen acceperunt ; nam Edom cognominatus est, quia primogenita præsentibus concessit. Ab eo non solum nomen, sed et malitiam hæditarunt ; et sicut Esau tanto incensus est odio adversus Jacob, ut diceret : « Venient dies luctus patris mei, et occidam Jacob fratrem meum, » sic et ipsi Esau posteri filios Jacob indefesso persequentes odio sexcentis machinationibus eis insidiantur. Et quando ab Ægyptiaca liberati servitute in terram promissionis venire voluerunt, ducente et præeunte Moysæ, non modo non receperunt eos ut amicos, sed ne siverunt quidem eos propriam regionem transire, etsi divus Moyses eos deprecatus esset per legatos, promississetque filios Israel nec ad dexteram nec ad sinistram declinatos, sed via regia incursos aquamque suam pecunia esse empturos. Hanc præterea domesticam inimicitiam continuo demonstraverunt, et quando soli adversus Israel decertabant, et quando eorum hostibus consociabantur. Assyriis et Babylonis adversus filios Israel præliantibus, populo Dei multiplices plagas Idumæi imposuerunt, non modo cum ejus hostibus pugnando, sed insidias collocando, fugam tentantes retinendo eosque hostibus tradendo. Quod ipse sacer David futura prævidens prænuntiavit. Loquens enim in Spiritu prophetico de captivitate, personamque populi assumens : « Super flumina Babylonis, inquit, illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion. » Dicit etiam de adversitate quæ obruet impugnantes Israel : « Memor esto, Domine, filiorum Edom in die Jerusalem ; qui dicunt : Exina-

λέγουσα²⁰. « Καὶ ἔθασιλευσε Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἦν ποιῶν κρίμα καὶ δικαιοσύνην. » — (2) ²⁰ « Οὗτος τοίνυν πατέξ; Μολχὸν βασιλεὺς τῶν Σύρων καὶ λαβῶν ἀπὸ²¹ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν μέγαν ἔχοντα λίθου τιμίου· καὶ φορέσα; αὐτὸν ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κίσμος εὐκράτης· ὅπερ δηλοῦν πάλιν ἔφη²². « Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιασθήσεται σφόδρα· τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας²³ αὐτοῦ ἔδωκα; αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν, ὅτι προέφρασα; αὐτόν ἐν εὐλογίαις χρηστέτητος, ἔδωκας ἐπὶ τῆν

(3) Καὶ οὕτως ἐνισχύσας ὁ μακάριος καὶ κραταὺρ θεὸς τῆς συμμαχίας τοῦ κρείττονος πεπλήρωσας καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὴν προσηγορίαν καὶ τὴν πρὸς Ἰακώβ δοθείσαν εὐλογίαν²⁴, ὡς φησὶν Θεοδώρητος²⁵, δι: « Γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου » Ἠσαῦ, καὶ πατέξ; **123** τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ γενόμενοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ Ἠσαῦ Ἰδουμαῖοι θυοὶ τοῦ Δαυὶδ, ἐπέθεκε τῇ προρρήσει²⁶ τὸ τέλος ψάλλον²⁷. « Ἐπὶ Ἰδουμαίαν ἐπιβαλῶ ὑπόδημά²⁸ μου· ἐμοὶ ἀλλήφυλοι ὑπετέγησαν· οἱ γὰρ τοὶ Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὴν Ἠσαῦ ἐξ οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχήκατιν (Ἐδῶμ γὰρ ὀνομάσθη, ὅτι τῶν πρωτοτοκίων τὸν φρακὸν προσημάσθη), οὐ τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνησικακίας τοῦ προπάτορος· ἐγένοντο κληρονόμοι· καὶ ὡς περ ἐκεῖνος ἐπίμονον ἔσχε κατὰ τοῦ Ἰακώβ τὴν ὀργὴν ἐπὶ πλείστον, ὡς καὶ διαρρήθηεν εἰπεῖν²⁹. « Ἠγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρὸς μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου, » οὕτω καὶ οὕτω τοὺς ἐξ Ἰακώβ διηνεκῶς φθονοῦντες ἐπιβουλαί; κατ' αὐτῶν ἐχρῶντο μυρία; καὶ ἤνικα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγίντες δουλείας καὶ ἔλθειν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἡδουλήθησαν γῆν, τοῦ Μωϋσέως ἡγουμένου καὶ προστατεύοντος, οὐ μόνον οὐχ ὑπέβίβαντο φιλοφρόνως, ἀλλ' οὐδὲ διελθεῖν τὴν Ἰσραὴλ συνεχώρησαν χώραν. Καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ Μωϋσεὺς διὰ (28b) προσευτῶν παρακαλοῦντος καὶ ὑποσχόμενου, ὡς οὐκ ἐκκλίνοσι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἀλλ' ὀδοῦ βασιλικῆ βαδιούνται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρεῖαν ἀνούμενοι. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ συνεχῶς τὴν οἰκίαν δυσμένειαν ἐπαδείκνυντο, ποτὲ μὲν μόνον κατ' αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ τοὺς πολεμοῦσιν αὐτοῦς ἐπαμύνοντες προθύμας. Καὶ μέντοι καὶ ἤνικα πάλιν Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι ταί; κατ' αὐτῶν ἐχρήσαντο προσβολαί;, μυρία ἔβρασαν εἰς αὐτοὺς θεινά, οὐ συμπαρατάττοντες μόνον τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ καὶ λόγους καθίζοντες, καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρεύοντες, ταῦ; δὲ τοῖ; ἐχθροῖ; παραδίδόντες, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ προθεωρῶν ἐναργῶς ὑπέφηνεν· εἰπὼν γὰρ προφητικῶς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας; ἐκ

Variae lectiones et notæ.

²⁰ II Sam. viii, 15. ²¹ II Sam. xii, 50. ²² λαβῶν ἀπὸ I. λαβῶν τὸν ἀπὸ cod. ²³ Ps. xxi, 1-4. ²⁴ φυχῆ; 2 — δέξασιν Ps. ²⁵ ἁοθ. εὐδ' I. εὐλ. ἁοθ. cod. ²⁶ Quaestiones in Gen. 81 ; commentarius vero in Ps. de hac origine nihil habet Gen. xxvii, 29. ²⁷ τῇ προρρήσει; Nota τὴν προρρήσιν cod. ²⁸ Ps. cxxvii, 9. ²⁹ ἐπὶ Ἰδ. ἐπιβλῶ ὑπόδημα . . I. ἐπὶ τὴν Ἰδ. ἐπιβλῶ τὸ ὑπόδημά cod. ³⁰ Gen. xxvii, 44.

προσώπου τοῦ λαοῦ ¹⁰· « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλωνος ἐκεῖ ἐκαθίσταμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μηνι-σθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών· » φάσκει καὶ περὶ τῆς καταληφθεμένης τοῦς πολεμήσαντας τὸν λαὸν συμφορᾶς· « Μνήσθητι, Κύριε, τῶν υἱῶν Ἐδὼμ τὴν ἡμέραν Ἱερουσαλήμ τῶν λεγόντων· Ἐκκενοῦτε, ἐκκενοῦτε ἕως τῶν θεμελιῶν αὐτῆς· » περὶ ὧν καὶ Ἡσαΐας εἰπὼν· « Ὅρασι; ἦν εἶδεν Ἡσαΐας, υἱὸς Ἄμώς, κατὰ Βαβυλῶνος ἐπάγει τὰ ἐλεεινὰ πάθη **124** τῶν ἐξανδραποδιζομένων ¹¹. « Καὶ οἷτινες συνηγμένοι εἰσὶ, μαχαίρα πεσοῦνται, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν βάζουσι ¹² ἐνώπιον αὐτῶν. » Τίνες μετὰ ταῦτα ¹³ δράσουσι, πάλιν λέγει ¹⁴· « Ἴδοὺ ἐγερῶ ὑμῖν τοὺς Μήδους, — καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ ἔσται Βαβυλῶν ἢ καλεῖται ἔνδοξο; ¹⁵ ἀπὸ βασιλέως Χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψε Κύριος; ¹⁶ Σόδομα καὶ Γόμορρα, λέγει Κύριος. » Ἐσαυτῶς δὲ καὶ περὶ τῆς ἐρημώσεως Βαβυλῶνος ἐφη σχετλιαστικῶς· « Πῶ; συνεκλάσθη, καὶ πῶ; συνετριβή (Βαβυλῶν) ἢ σφύρα ¹⁷ πάσης τῆς γῆς; » Ἡ μὲν οὖν προφητεία αὕτη οὐ πρὸ πολλῶν γενεῶν ἔστι τῆς τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας· πάλιν δὲ μετὰ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσιν, φαίνονται οἱ Μῆδοι ἐπιστρατεύοντες τοῖς Ἀσσυριοῖς παραμυθία οὖν τῶν αἰχμαλωτιζομένων ἢ προσδοκία τῆς ἐκδικήσεως τῆς μετὰ πολὺ καταληφθεμένης τὸν λαὸν τὸν κακώσαντα τὸν Ἰσραὴλ. Ταύτην γάρ τοι προβλέπων τὴν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως ὁ Δαυὶδ, καθ' ἣν οἱ ἀπὸ τοῦ Μαδῆ Μῆδοι κρατήσαντες τῶν Βαβυλωνίων καὶ μὴδὲ τοῖς νηπιόις αὐτῶν φείσονται ¹⁸, εἰκότως ἐφάλαξε ¹⁹· « Μακάριος ὁ κρατήσας καὶ ἰδαφίει τὰ νηπιὰ σου πρὸς τὴν πέτραν ²⁰. » ²¹ (4) Εἶτα πάλιν φησὶ· « Καὶ ἐπορεύθη ὁ Δαυὶδ ²² πορευόμενος καὶ μεγαλυνομένος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ, εἶχε δὲ καὶ δυνατοὺς ἀνδρας ἕξ τοιοῦτους ὥστε τὸν μικρὸν αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ῥ', τὸν δὲ μέγαν πρὸς ρ, ἐξ ὧν αὐτῶν τὰ ὀνόματα ταῦτα ²³· Σεβοχά· οὗτος ἐπάταξε τὸν Σάφ, τὸν τοῦ Ῥαφᾶ ἀπόγονον τῶν γιγάντων. ²⁴ — Ἐλεανᾶν· οὗτος (25) ἀνεῖλεν ἀνδρα δυνατὸν παμμεγέθη, οὗ ἦν τὸ ζῦλον τοῦ ὄρατος ὡς ἀντίον ὑφαίνοντο;. — Ἰωάθαμ ²⁶· οὗτος ἀπέκτεινεν ἀνδρα δυνατὸν Χετταῖον, ἔχοντα ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ δακτύλους ἀνὰ ἑξ, τοὺς πάντας κδ'. — Ἀδιανῶν· οὗτος ἐσπάσατο τὴν βομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ²⁷ στρατιώτας ²⁸ εἰς μίαν παρεμβολήν. — Ἰσπεβαδᾶ ²⁹· οὗτος ἐσπάσατο **125** τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν καιρῷ ἐνὶ ἐπὶ στρατιώτας τ'. — Μαρά ³⁰· οὗτος τῶν ἀλλοφύλων ἰλιθόντων καὶ βουλομένων ἀρπάσαι τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, πλήρη οὔσαν φακοῦ ³¹, καὶ

nite, exinanite usque ad fundamentum in ea. » De quibus Isaias dicens : « Visio quam vidit Isaias, filius Amos contra Babylonem, » de miseria afflictionibusque captivorum ait : « Omnis qui inventus fuerit, occidetur gladio; infantes eorum allidentur in oculis eorum. » Quinam hæc facere debeant addit : « Ecce ego suscitabo super eos Medos, et lactantibus non miserebuntur, et super filios non parceret oculus eorum; et erit Babylon illa gloriosa in regnis, incluta superbia Chaldæorum, sicut subvertit Dominus Sodomam et Gomorrhæam, dicit Dominus. » Pariter de vastatione Babylonis quasi dolens dicit : « Quomodo contractus est et contritus malleus universæ terræ, Babylon? » Non multæ ergo generationes a facta prophetia usque ad captivitatem et a captivitate incepta pauci anni effluerunt donec apparerent Medi qui debellaturi erant Assyrios et cum ipsis Medis, solamen captivorum et expectatio vindictæ quæ apprehensura erat eos qui mala populo Israel fecerant. Quam prævidens retributionis diem, David, in qua Medi, victis Babylonis, eorum filiis non parcerent, bene cecinit : « Beatus qui primas tenebit et allidet parvulos tuos ad petram. » Procedendo crevit David et magnificatus est, et Deus erat cum eo habuitque secum viros potentes triginta septem e quibus minimus centum milites sua fortitudine æquabat, maximus vero mille. Hæc sunt eorum nomina : « Sobochai, qui percussit Saph de stirpe Arapha, de genere gigantum; Eelana, qui occidit virum potentem insolitæque magnitudinis, cujus hastilis lignum erat quasi licitatorium textentium. Joatham qui occidit virum potentem Cetæum, qui senos in manibus pedibusque digitos habebat, id est viginti quatuor. Adina qui lancea sua septingentos milites occidit uno ictu. Ispebada qui trecentos milites uno momento gladio suo interemit. Mara qui venientibus Philistæis tentantibusque partem agri occupare, quæ lentibus conserta erat, solus resistit, fugiente populo, persecutusque est Philistæos et agri partem custodivit. Eleazar qui invadentibus Philistæis partem agri hordeo consitam, fugienteque populo, solus remansit haud secus ac columna, Philistæos fugavit et hordeum servavit, tantamque cædem inter Philistæos fecit ut defessa manus ejus agglutinaretur gladio, et post eum reversus est populus ad diripiendum. Bananias qui multa fecit prodigia; percussit enim filios Ariel de Moab, et cum descendisset in foveam quadam die in hieme, occidit leonem. Interfecit quoque virum Ægyptium cujus

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Ps. cxxviii, 1,7. τὸν ποταμόν cod. ¹¹ Isa. xiii, 15, 16. ¹² Nota ἔξουσι cod. ¹³ μὲν ταῦτα? ¹⁴ Isa. xiii, 17-19 ἐπαγγέλω. ¹⁵ καλὴ τε καὶ ἐνδ. cod. ¹⁶ ὁ Θεός Isa. ¹⁷ Jer. i, 25 ἐκλ. καὶ συν. ἢ σφ. ¹⁸ ἀνφείσουσι ἢ φείσονται (φείσονται. cod.) — μακάριος ὁ κρατήσας ἢ μακάριος ὁ ἀνταποδώσει σοι τὸ ἀπόδομά σου, ὃ ἀνταπόδωκας ἡμῖν, μακάριος ὁ κρατήσας cod. ¹⁹ Ps. cxxviii, 9. ²⁰ τὴν πέτραν Nota τῆ πέτρα cod. ²¹ Περὶ τῶν δυνατῶν ἀνδρῶν ὧν εἶχε Δαυὶδ I Chr. xi, 40-47? Glyc. 336, 10-20. Ged. 115, 41-116, 4; 151, 18-153, 9. ²² ἐπορεύθη ὁ Δ. ἢ ἐπορεύετο Δ. cod. ²³ II Sam. xxi, 18. ²⁴ II Sam. xxi, 10, 20. ²⁵ Ἰωνάθαν II Sam. xxi, 20 22. ²⁶ ὡ' στρ. εἰσαπαξ. II Sam. xxiii, 8. ²⁷ Ἰσπεβαδᾶ ἢ Ἰεσεβαδᾶ cod. ²⁸ Σμαίχι II, 12. ²⁹ Nota πλήρης οὔσης φακῆ; cod.

celsitudo corporis septem cubitorum erat, descenditque ad eum cum virga pro lancea, arrepta autem hasta adversarii sui interfecit eum hasta propria. Abessa frater Joab percussit viros sexcentos et Zesbi volentem Davidi mortem inferre. Erat autem Zesbi nepos Arapha qui habebat hastam yonderis trecentorum siclorum. Quando currebat Abessa (Azael) erat quasi damula in montibus. Tres in caeteris potentes, circumdantibus Philistæis Bethleem, desideranteque David bibere de cisterna Bethleem profecti sunt, sciemque Philistæorum pertrumpentes, aquam hauserunt de cisterna tuleruntque David, qui libavit eam Domino dicens: « Propitius sit mihi Dominus, num sanguinem hominum istorum qui profecti sunt et animarum periculum bibam? » Omnes pariter caeteri milites erant viri robustissimi et invicti, adversariis valde terribiles, ingentes clypeos portantes, longasque hastas, leves tamen cursu velut damulae in montibus. Terribilis armatura eorum et facies eorum quasi facies leonum. Alii bellatores quos habuit David erant numero duodecies centum millia, secundum numerum inventum a Joab duce militiae; dicit enim Scriptura: « Et addidit furor Domini irasci contra Israel, commovitque David in eis dicens: Vade, numera Israel et Judam. Dixitque rex ad Joab principem exercitus sui: Perlustra omnes tribus Israel, et numera populum ut sciam numerum ejus. Dixitque Joab: Adugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum, sed quid sibi dominus meus rex vult in re hujuscemodii? Prævaluit autem sermo regis verbis Joab et principum exercitus, egressusque est Joab ut numeraret populum Israel. » Dedit ergo Joab numerum descriptionis populi regi. « Et inventus est omnis numerus Israel, mille millia et centum millia virorum evaginantium gladium. Nam Levi et Benjamin non numeravit eo quod Joab invitatus exsequeretur regis imperium. Displeuit autem hoc coram Deo. » — « Percussit autem cor Davideum postquam numeratus est populus. « Misitque Dominus Gad prophetam ad David et dixit: « Hæc dicit Dominus: Elige quod volueris ut faciam tibi; aut tribus annis veniet tibi fauces in terra tua, aut tribus mensibus fugies adversarios tuos, aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Dixit autem David ad Gad: Tria hæc mihi dura nimis, sed melius est ut incidam in manus Domini, multæ enim misericordiae ejus sunt, quam in manus hominum. » — « Et elegit David pestilentiam, et facti sunt dies messis frumenti, immisitque Dominus pestem in Israel de mane usque ad tempus constitutum, et mortui sunt ex populo septuaginta millia virorum. Exten-

Α τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστη καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἐδίωξε, τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. — Ἐλεάζαρ⁶⁶ (οὗτος μερίδος οδοῦς κριθῆς, τῶν ἄλλοφύλων ἐπαλθόντων καὶ τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστηλώθη καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἔτριψε, τὴν δὲ κριθὴν διέσωσε)· τοσοῦτον γὰρ ἐπάταξε τοὺς ἄλλοφύλους, ἕως ἢ χεὶρ αὐτοῦ κοπιάσασα, προσεκολληθῆ τῇ μαχαίρᾳ καὶ ὁ λαὸς ἐπέτριψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν⁶⁷. — Βαναφας· οὗτος πολλὰ μὲν ἐποίησεν ἔργα, ἐπάταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀριήλ τοῦ Μωάβ, καὶ καταβάς ἐν ἡμέρᾳ χειμῶνος⁶⁸ εἰς λάκκον, ἀπέκτεινε λέοντα, ἀνέβη δὲ καὶ ἄνδρα Αἰγύπτιον, ἐπὶ πῆχεις ἔχοντα ἑδору ὡς ἔξωλον διαβάθρας· ἀρπάσας γὰρ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἑδору, ἐν οὗτῳ ἀπέκτεινεν αὐτόν. — Ἀβεσσα, ὁ ἀδελφὸς Ἰωάβ, ἐπάταξεν ἄνδρας χ'⁶⁹ — καὶ τὸν Ἰεσβὶ θέλοντα φονεῦσαι τὸν Δαυὶδ· ἦν δὲ Ἰεσβὶ⁷⁰ Ἐγγονος τοῦ Ῥαφαὶ ἑδору ἔχοντος σταθμῶν οἰκλῶν ε'. Ἡνίκα δὲ ἔτριχεν ὁ Ἀβεσσα, ἦν ὡς δορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν. Τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν δυνατοὶ, περικυκλωσάντων ποτὲ τῶν ἄλλοφύλων τὴν Βηθλεὲν, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐπιθυμήσαντος πιεῖν ἐκ τοῦ φρέατος τῆς Βηθλεὲμ, διέβησαν οἱ γ' καὶ διαβρήξαντες τὴν παρεμβολὴν τῶν ἄλλοφύλων, ὑδρεύσαντο ἐκ τοῦ φρέατος καὶ ἤνεγκαν ὕδωρ τῷ Δαυὶδ· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ἔλαβε τὸ ὕδωρ καὶ ἐσπασεν αὐτὸ τῷ Κυρίῳ λέγων· « Ἠλώς μοι, Κύριε, εἰ αἷμα ἀνθρώπων⁷¹ τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὑπήρχον ἄνδρες δυνατώτατοι, καὶ ἀκαταγώνιστοι, καὶ πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς φοβερώτατοι, θυρεοὺς ἀφροντες καὶ δόρατα μέγιστα, καὶ κούφοι τοῖς ποσὶν ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχοντες, καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν πάνυ ἐκπληκτος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα λέοντων. 126⁷² (5) Τοῦς δὲ γε πολεμιστάς, οὗς εἶχε πάλιν ὁ Δαυὶδ, ἦν ὁ ἀριθμὸς μυριάδες σδ', καθὼς ἠριθμήθησαν παρὰ Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατηγῶ· φησὶ γάρ⁷³· « Καὶ προσέθετο ὀργῇ Κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων· Πορευθήσεται καὶ ἀριθμήσουσιν τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ τὸν ἀρχοντα τῆς ἰσχύος· τῆς μετ' αὐτοῦ· Διέλθε τὰς φυλάς πάσας Ἰσραὴλ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπισκεψάμενοι τὸν λαόν, καὶ γνέσσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπεν Ἰωάβ· Προσθεῖη Κύριος ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν λαόν σου. Καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; Καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάβ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπῆλθε Ἰωάβ ἐπισκέψασθαι τὸν λαόν. Καὶ δὴ ἐπισκεψάμενος διέδωκε (29^b) τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ἦν πᾶς Ἰσραὴλ χίλιαι⁷⁴ καὶ ρ' χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπισσμένων ῥομ-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ Ἐλεανάν 9, 10. ⁶⁷ καὶ ὁ λ. ἐκάθησε ὁ ἀ. πλὴν ἐκδιόσκειν 10. — Β. ἀνὴρ αὐτὸς πολλοστὸς ἔργως 20, 21. ⁶⁸ ἢ. τοῦ χιόνος 20. ⁶⁹ αὐτὸς ἐξηγγειρε τὸ ἑδору αὐτοῦ ἐπὶ τ' τραυματίας 18. ⁷⁰ ἢ. ὅς ἦν ἐν τοῖς ἐκγόνοις τοῦ Ῥ. καὶ ὁ σταθμὸς τοῦ ἑδору αὐτοῦ ε'. σ. κχι, 16. — II Sam. κχι, 45-47. ⁷¹ τῶν ἀνδρῶν 17. ⁷² Ged. 1: 3, 9-154-19. ⁷³ II Sam. κχι, 4-4. ⁷⁴ χιλιάδες I Par. κχι, 5, χιλιάδες ρ' καὶ κχ' Leo, ὡ' χιλιάδες II Sam κχι, 9.

haonitæ : « Non est nobis super argento et auro questio cum Saule et domo ejus, neque volumus ut interficiatur homo de Israel, sed virum qui attrivit nos et oppressit inique, ita delere debemus ut ne unus quidem residuus sit de stirpe ejus in cunctis finibus Israel. Dentur nobis septem viri de filiis ejus ut crucifigamus eos Domino in monte Saul. » In ipso loco crucifixerunt traditos sibi viros, in quo injustam patraverat internecionem. Erant autem duo filii illegitimi Saul et quinque ex ejus cæteris filiis. Inflicta porro pœna, Dominus propitius factus est, et, ut solebat, terra fructum suum dedit. Nos inde discimus Deum nullum inter genera interponere discrimen, sed omnibus injuriam patientibus, etsi alienigenæ sint, reddere justitiam, quamvis non statim post peccatum. Sic sane cum annos quadraginta pœnam patienter distulisset, tempore David illam inflixit. Gravior sit eorum culpa ex hoc quod Saul rejectum destitutumque gratia divina non deseruerunt, antequam moreretur, virum autem qui eis tam multa variaque bona attulerat, qui Philistæorum audaciam dissolverat, et Amalec internecioni tradiderat, qui Idumæos et Moabitas et Ammonitas et Assyrios sibi subdiderat, in servitutem redegerat, coegeratque tributa solvere, qui gratia Dei fruebatur, non modo dereliquerunt, sed repulerunt, impugnaverunt et filium prævaricatorem et homicidam secuti sunt. Unde juste castigavit eos justus iudex sufficiens Sauli Davidem. In ipsum Dominum peccaverunt Israelitæ ut indicat historia dicens : « Et addidit furor Domini irasci contra Israel. » Ipse præterea David graves dedit pœnas occisionis et adulterii per rebellionem filii sui, secundum prophetiam hæc : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego suscitabo super te malum de domo tua, » et reliqua. Quantum prosint tribulatio, adversitas et sollicitudo ex hac historia novimus. Fugiens enim a facie Saulis et Absalom filii sui, divus ille vir, David, inquam, omnem virtutem exhibuit, mentemque ejus rebus bellicis plena, secundum sacras leges decertabat, sed bello paululum quiescente in crimen lapsus est.

τοῦ φόνου⁹⁶ καὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν· φησὶ γάρ⁹⁷· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐγερῶ κακὰ ἐπὶ σὲ ἐκ τοῦ οἴκου σου, » καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅσον τοίνυν ὀνίνησι θλίψις καὶ συμφορὰ καὶ μέριμνα, ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Διωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαούλ καὶ Ἀδισαλώμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁ θεῖος αὐτός ἀνὴρ (30b) — τὸν Δαυὶδ λέγω — πᾶσαν κατώρθω φιλοσοφίαν· καὶ ταῖς φροντίαι τῶν πολεμίων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν, κατὰ τοὺς ἱερῶς ἐπολιτεύστο νόμους· ἀνακωχῆ· δὲ τυχῶν ὀλίγης, ἐν δλιεθὸν ἐκείνον ὑπέμεινεν.

« Accidit ut surgeret David de strato suo post D meridiem et deambularet in solarium domus regie, viditque mulierem se lavantem ex adverso super solarium suum; erat autem mulier pulchra valde.»

Α θεηλάτου ὀργῆς ὁ Δαυὶδ καὶ τῆς πληγῆς τοῦ λ μεῦ τὸν θεὸν ἠρώτησε, καὶ μαθὼν ὡς ἔσκεν τῆς τῶν Γαδωνιτῶν ἀδίκου ἀναιρέσεως εὐθύνας ἐπεράττετο, καὶ τοῖς ἐκείνοι· ἐχρήσατο κριταῖς τοῖς ἡδικημένοι; λέγων⁹¹⁻⁹²· « Τί ποιήσω ὑμῖν; καὶ ἐν τίνι ἐξιλῶσθε με; » Καὶ φασιν⁹³· « Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον εἰδὲ χρυσίον μετὰ Σαούλ καὶ τοῦ⁹⁴ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατῶσαι ἄνδρα ἐκ παντός Ἰσραὴλ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας ἡμᾶς; καὶ συντελέσας, καὶ ὡς παρελογίσαστο⁹⁵⁻⁹⁶ ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανίσαι ἀφανίσωμεν αὐτὸν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὄρει Ἰσραὴλ, καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἄνδρες ζ' ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλῶσθε με ἐν αὐτοῖς Κύριε ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Σαούλ⁹⁷. » — Ἐν ἐκείνῳ οὖν τῷ χωρίῳ τῶν ἐκδοθέντων αὐτοῖς ἀνεσκαλόπισαν ἄνδρας, ἐν ζ' τὰς παρανομίας ἐκείνας; ἐτόλμησε μαιφονίας. Οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαούλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πάντα δὲ υἱῶν αὐτοῦ ὑστέρων. Τῆς οὖν τιμωρίας γεγενημένης. Πῶς ἔ Δεσπότης ἐγένετο, καὶ ἡ γῆ τὸν ἐξ ἔθους καρπὸν ἔδωκεν. (8) Ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν διὰ τούτων, ὡς γένους ὁ θεὸς οὐκ οἶδε-διαφορᾶν, ἀλλὰ τοῖς ἡδικημένοις, κἂν ἄλλογενεῖς ὦσιν, ἐπακύναι δικαίως, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἀπαταῖ δίκην. Ἀμείλει γὰρ καὶ τότε μακροθυμήσας ἔτη μ', οὕτω τὰς εὐθύνας εἰσπράττεται νῦν ἐπὶ τοῦ Δαυὶδ· ἀξίει⁹⁸ δὲ αὐτῶν τὴν κατηγορίαν τὸ τὸν μὲν Σα. ὑλ καταψηφισθέντα καὶ τῆς θείας; χάριτος γυμνωθέντα μὴ καταλιπεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ· τὸν δὲ μυρίων αὐτῶν; ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον καὶ τὸ τῶν ἄλλοφύλων καταλύσαντα θράσος; καὶ τὸν Ἀμαλήκ πανολευθῆρ μὲν παραδώσαντα· Ἰθουμαίους; δὲ, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμωνίτας, καὶ Ἀσσυρίους ἐκατέρους χειροσάμενον, καὶ δουλωσάμενον, καὶ φόρους ἀναγκάσαντα φέρειν, καὶ προφητικῆς χάριτος ἀπολαύσαντα, εὐμόνον καταλιπεῖν⁹⁹, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρῳατέξασθαι καὶ δρᾶσαι τὰ πολεμίων καὶ συμπράξει μαιφονῶν καὶ παρανόμων τέκνων¹⁰⁰. Ὅθεν ὁ δίκαιος κριτῆς αὐτοῦ δίκας εἰσπράξατο διὰ τῆς ὑποθέσεως Δαυὶδ. Καὶ γὰρ αὐτὸν ἡδίκησαν, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ ἱστορία λέγουσα¹⁰¹· « Καὶ προσέθετο ὀργῆ ὁ Κύριος ἐκκατῆρας 129 τὸν Ἰσραὴλ. » (9) Οὐ μὲν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν; διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δίκας ἐναργεῖς ἔκει

96 (10) « Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς δευτέρας, καὶ ἀνίστη Δαυὶδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιπατεῖ ἐπὶ τοῦ δόματος τοῦ οἴκου τῶν βασιλείων, καὶ εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δόματος, καὶ ἡ γυνή

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹⁻⁹² II Sam. xxi, 3-6. ⁹³ Nota φη' cod. ⁹⁴ καὶ τοῦ I. καὶ μετὰ τοῦ cod. et LXX. ⁹⁵⁻⁹⁶ ὡσπερ ἐλ. cod. & παρελ. LXX. ⁹⁷ ἐξηλάσωμεν αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ ἐν τῷ Γαδωνί Σαούλ LXX. II Sam. xxi, 9. ⁹⁸ ἀξίει cod. ⁹⁹ κατέλειπον cod. ¹⁰⁰ Nota τέκνων ἐτόλμησαν? ¹⁰¹ II Sam. xxiv, 1 ὀργῆν ἔ. ἐν Ἰσλ. ¹⁰² Glys. 532, 9-33, 13. 533, 2-7. ¹⁰³ τοῦ φόνου I. τοῦ τε φόνου cod. ¹⁰⁴ II Sam. xii, 11. ¹⁰⁵ II Sam. xi, 2. ¹⁰⁶ Cod. 156, 4-7.

καλή τῇ ὄψει σφόδρα. » (Πολὺς ὁ πόλεμος καὶ σφοδρὸς ἀνεσις, καὶ τρυφή, καὶ βασιλείας ἐξουσία, καὶ σώματος ὥρα¹, καὶ μετὰ κόρον τρυφῆς ἢ προσβολῆ, ὅτε καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις ὁ σπινθὴρ ὑποτύφεται, ὡς εἰς συμμαχίαν καὶ ἀνδρείαν τὴν τρυφὴν δεχόμενος. Δῆλος δὲ ἐστίν, ὅτι σφοδρότερον κατὰ φύσιν εἶχε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος· οὐ γὰρ ἂν πλείους ἐχρήσατο γυναίξιν, εἰ μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δρᾶσαι βιασαμένης, ὅθεν φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοσπόλειος²· « Ἰστέον, ὅτι πολλὰ καὶ διάφορά εἰσι παρὰ τῷ δικαιοκρίτῃ Θεῷ τὰ κρίματα καὶ αἱ ἀναποδόσεις, ἃς μέλλει ποιεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτανόντων » καὶ ἀκρατῶς τε καὶ ἀφειδῶς ἐξοιστριωμένων καὶ λαγνευόντων· εἰσι γὰρ καὶ χῶραι· θερμαίνουσιν, αἷς πεφύκασιν ἐκ θερμότητος ἀέριον, ἢ καὶ ὑδάτων καὶ τροφῶν, τὰ σώματα διεγείρειν πρὸς ἀκρατεῖς μίξεις, καθάπερ Αἴγυπτος, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰερικὴ, Γομορρίτης ἐνορία, καὶ ἡ Περσικὴ χώρα. Εἰσι δὲ πάλιν καὶ γένη πρὸς ἀσέλγειαν καὶ ἀκολασίαν εὐρίπιστα μάλλον, ἢ καὶ ἐκ συνηθείας ἢ καὶ ἐξ ἐτέρας αἰτίας· ῥυπαρώτερα καὶ ἀκολαστότερα ὑπάρχουσιν, ὡς τὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. **130** Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος³ ὁ κατὰ θεὸν ζῶν ἄνθρωπος ἐφέλκεται καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δεῖ τὴν φύσιν ἐκδιάζεσθαι κατὰ πάντα τρόπον· « Βιαστὴ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν⁴, καὶ βιασταὶ ἀρκάζουσιν αὐτήν, » καὶ⁵ ἡ χρῆς μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνίζεσθαι· « Οὐδεὶς γὰρ, φησὶ⁶, στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ »⁷. (11) (Διακύψας τοίνυν ἀπλοικῶς, οὐ περιέργως) καὶ ἰδὼν τὸ γυναικίον λουόμενον, οὐκ ἔφυγε τὴν θεὸν ὡς ὀλεθρίαν, ἀλλὰ καθελχθεὶς τῷ τῆς ὥρας· διέλεται, τῷ τῆς ἁμαρτίας περιπέσειν ἀγκίστρον. Ὅμως οὐκ ἐκ πονηρᾶ γνώμης τε καὶ συνηθείας, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως καὶ συναρπαγῆς τὴν ἄγρην τε καὶ πληγὴν ἐδέξαστο. Καὶ ἐτέρου πάθους χεῖρονος ἱαμα τάχα γέγονεν, ἐπάρσεως, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὑπεμφαίνων ἔλεγεν⁸· « Ὑψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθη καὶ ἐξεπορήθη⁹. » Καὶ¹⁰, « Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθυμίᾳ μου· Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα· — ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθη τεταραχμένος· » — « Ἄλλ' ἀγαθόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματα¹¹. » (12) Τὰ γὰρ τοῖς σφάλματα καὶ ἐλαττώματα τῶν εὐλαβῶν γίνονται· πολλάκις κατ' οἰκονομίαν πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος ἐνίοτε ὀλισθησάτω εἰς θεραπείαν ἐπάρσεως προλαβούσης· οἷόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου εἰρημένον καὶ ἐπ' αὐτοῦ γεγενημένον, καὶ ἀπλῆς¹² (31*) βραθυμία· ἦν, οὐ κακοηθεία· ἢ ἁμαρτία, ἣτις αὐτὸν συγγνώμης μετασχεῖν παρεσκεύασεν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κακίστης ἔξεως καὶ συνηθείας ἁμαρτάνουσιν· οἱ δὲ κατὰ συναρπαγὴν καὶ παρὰ προαίρεσιν, ὡς φησὶν ὁ Σοφός¹³· « Ἐστὶν ὀλισθαίνων, καὶ

Magnum vehemensque bellum, abundantia deliciaeque regni, potestas, corporis pulchritudo, voluptatis incitatio ex qua incenditur etiam nolentibus flamma, in unum coadunabantur ad eum validius in scelus inclinandum. Patet autem vehementiorem ex parte naturæ cupidinem agitasse virum hunc; non enim multis usus esset mulieribus, nisi natura ad illud impulisset. Unde magnus ait Anastasius Diospolites: Scendum quod multa et varia sint justi iudicis Dei iudicia et retributiones circa eos qui in corpus suum peccaverunt, quique immoderate, laxatis omnibus frenis, pudicitiam corruperunt. Sunt enim quædam regiones calidæ, quæ profecto ob aeris, aquæ, aut cibi dulcedinem solent corpora ad commercia inhonesta provocare; sic Ægyptus, Æthiopia, Jericho, Gomorra et Persis. Sunt etiam genera ad libidinem voluptatemque magis prona, quæ ob consuetudinem aut aliam causam sordidiora atque lasciviora sunt, ut Persæ et Assyrii. Quod si ergo vir ille secundum Deum vivens, tali vocante causa, ad peccatum allicitur, oportebat eum omnimodo naturæ suæ obluclari nec huic cedere; Regnum enim cælorum vim patitur, et violenti rapiunt illud. » Usque ad sanguinem peccato resistendum est. « Nemo, enim, ait Apostolus, coronatur, nisi legitime certaverit. » Cum igitur spectasset fortuito et non ex industria, vidissetque mulierem se lavantem, non effugit spectaculum quasi lethiferum, sed illectus formæ venustate in peccatum lapsus est. Equidem non ex mala mente aut ex consuetudine, sed ex occasione et ex quodam cordis raptu vulnus mortemque accepit. Illud autem peccatum peioris vitii curatio fuit, superbiæ scilicet, quod ipse significans dicebat: « Exaltatus autem, humiliatus sum et conturbatus sum. » Et: « Ego autem dixi in abundantia mea: non movebor in æternum; avertisti faciem tuam a me, et factus sum conturbatus; » sed « bonum est mihi quia humiliasti me ut discam justificationes tuas. » Peccata sapientium et curæ ventum sapientum secundum Dei providentiam in ipsorum utilitatem, Deo volente, nonnunquam eos delinquere ad remedium superbiæ. Sic a magno Patro dictum est et in eo eventum; ejus enim peccatum negligentis, non vero malæ consuetudinis fuit, eique veniæ obtinendæ occasionem præbuit. Inter homines, alii e pessima licentia et consuetudine peccant, alii vero ex rapiente et præoccupante rationem cupidine; sicut dixit Sapiens: « Est delinquens non ex animo, et quis non peccat? » Itaque graves minatur pœnas animarum medicus easque immitit, quæ splen-

Varis lectiones et notæ.

¹ ὥρα cod. ² Χρῆς γινώσκων ὅτι δύο εἰσὶν Ἀναστάσιοι συγγραμματοποιήσαντες, ὁ τε Σιναιτικὸς καὶ ὁ νυνὶ μνημονευόμενος Θεοσπόλειος ἦτοι Ἀντιοχείας. Quæstio VIII. Maxima Bibliotheca IX, 968. B. ³ οὐτως? ⁴ Matth. xi, 12. ⁵ Heb. xii, 4. ⁶ II Tim. ii, 5. ⁷ Gen. 156, 7-159, 21. ⁸ Ps. lxxxviii, 15. ⁹ ἐξεπορ. l. ἐξηπορ. cod. et LXX. ¹⁰ Ps. xxx, 6. ¹¹ Ps. cxviii, 71. ¹² σου Ps. ¹³ ἀπλῶς? ἀπλ. cod. ¹⁴ Eccli. xix, 16.

dilidorem ostendunt mirabilis Regis gloriam; A celestes enim plagæ morbum propulsant, primamque reddunt sanitatem. Omni namque modo ut sapiens medicus castigans leniter edocet, post peccati confessionem. Cum enim dixisset propheta: « Non morieris » addidit: « Provocans provocasti in inimicis Dominum. » Et primum ex adultera muliere filium percussit Deus; deinde contra Davidea filii Absalom rebellionem significans dixit: « Et nunc non recedet gladius de domo tua. » Merito igitur dicebat: « Castigans castigavit me Dominus, et morti non tradidit me. »

οὐκ ἐξερθήσεται βομπαία ἐκ τοῦ οἴκου σου. » Εἰκότως οὖν ἔλεγε ¹⁴. « Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με. »

Cum igitur videris peccantem qui divitiis, felicitate, valetudine florens, nullam patitur adversitatem, dole cum lacrymis et luge eum quod hæc omnia et graviora adhuc ei in pœnam incumbant. Quemadmodum enim qui multa peccantes, nullam agunt pœnitentiam « thesaurizant sibi iræ thesaurum, » sic qui omnis ærumnæ expertes secunda fruuntur fortuna, graviori damnabuntur supplicio. Et hoc patet ex exemplis non modo a futura vita, sed et a presentis sumptis. David enim post illud peccatum gravius reprehensus est eo quod tanta prosperitate fruens sic peccasset. Dicit namque Scriptura: Opprobrium ei inferens Deus per Nathan prophetam sic ait: « Ego uoxi te in regem super Israel; ego erui te de manu Saul et dedi tibi domum domini tui et domum Israel et Juda, et si parva sunt ista, adjiciam tibi omnia hæc. Et cur non custodisti mandatum meum? » Audient igitur olim qui felicitate nunc florentes, mandata Domini non custodiant: « Amen, dico vobis: Non novi vos. Discedite in ignem æternum qui præparatus est diabolo et angelis ejus. » Sed hæc satis digressionis causa dicta sunt.

Beatus David cum ante mortem suam vocavisset filium suum Salomonem, dixit ei: « Salomon, fili mi, voluntatis meæ fuit ut ædificarem domum nomini Domini Dei nostri, sed factus est sermo Domini ad me dicens: « Multam sanguinem effudisti et plurima bella bellasti, et non poteris ædificare domum nomini meo. Ecce filius nascitur tibi et faciam eum requiescere ab omnibus inimicis suis per circuitum: et ob hanc causam Pacificus vocabitur. Ipse ædificabit domum nomini meo. Nunc ergo, fili mi, confortare et viriliter age. Et ecce ego in paupertate mea præparavi impensas domus Domini, auri talenta centum millia, et argenti mille millia talentorum, æs et ferrum cujus

οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς οὐχ ἤμαρτεν; » (13) Διὸ καὶ χαλεπὰς ἀπειλεῖ τιμωρίας ὁ τῶν ψυχῶν ἱατρός· καὶ ἐπάγει αὐτάς, αἵτινες λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυμαστοῦ Βασιλέως τὸ κλέος· αἱ γὰρ θεήλατοι πληγαὶ τὴν νόσον ἐκείνην ἐξήλασαν καὶ τὴν προτέραν ὑγίαιαν ἀπέδωκαν. Καὶ γὰρ παντοδαπαί; αὐτὸν, οὐκ ἔτι πάνσοφος ἱατρός, παιδείαι; ἀπέδωκεν μετὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀμαρτίας· εἰρηκῶς γὰρ ὁ προφήτης ¹⁵. « Οὐ μὴ ἀποθάνῃς, ἐπιήγαγε· Ἐπὶ τὴν παραφροσύνην παρώργισας **131** ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν Κύριον. » Καὶ πρῶτον μέντοι τὸ μοιχαλίδος παιδίον ἐπάταξεν ὁ Θεός, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ Ἀδριαλάου κατ' αὐτοῦ ἐπανάστασιν παραδηλῶν φησι ¹⁶. « Καὶ νῦν

B (14) Ὅταν τοίνυν ἴδῃς ἀμαρτωλὸν τινα πλουτοῦντα καὶ εὐημεροῦντα, ὑγιαίνοντα καὶ μηδὲν κακὸν κάσχοντα, στενάξον, δάκρυσον, κίνησον αὐτὸν, ὡς προσθήκη ¹⁷ εἰς κλάσιν ταῦτα αὐτῷ συμβαίνοντα. Ὅσπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἀμαρτάνοντες καὶ μὴ μετανοοῦντες ¹⁸ ἐθηταυρίζουσιν ἑαυτοῖς ὄργης· ἐθηταυρόν, οὕτως οἱ μετὰ τὸ μηδὲν κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποστήσονται. Καὶ δῆλον, οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου τὸ ὑπόδειγμα. Ὁ γὰρ τοῦ Δαυὶδ οὗτος, μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνην ἐνεκαλεῖτο σφοδρότερον ὡς πολλῆς ἀπολαύσας ἀδείας καὶ τοσοῦτος γενόμενος· φησι γὰρ, ¹⁹ Ὁνειδίζων αὐτὸν ὁ Θεός διὰ Νάθαν τοῦ προφήτου λέγει ²⁰ οὕτως· « Ἐγὼ ἐχρίσά σε βασιλεῖα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐβρυσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαοὺλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, — καὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, καὶ εἰ μικρόν ἐστι, προσθήσω σοι καὶ πάντα ταῦτα. Καὶ τί ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου; » Τότε γοῦν ἀκούσονται καὶ οἱ εὐημεροῦντες νῦν καὶ τὰς ἐντολάς Κυρίου μὴ φυλάττοντες ²¹. « Ἀμήν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. (Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκθατικῶς εἰρηται.)

D (15) Ὁ δὲ μακάριος Δαυὶδ πρὸ τῆς τελευταίας αὐτοῦ καλέσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα, εἶπεν αὐτῷ ²². « Σολομῶν, τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχὴν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγένετο λόγος Κυρίου ἐπ' ἐμὲ λέγων· « Αἶμα εἰς πλῆθος ἐξέχεας καὶ πολέμους ἐποίησας μεγάλους καὶ οὐκ οἰκοδομήσεις οἶκον τῷ ὀνόματι μου. Ἰδοὺ, υἱὸς τίκτεται σοι, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἐκ πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν ἐντῶν **132** κυκλόθεν, ὅτι Σολομῶν ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματι μου. » -- ²³ « Καὶ νῦν ἀνδρίζου καὶ ἰσχυε. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ πτωχείαν ²⁴ μου ἡτοίμασα εἰς οἶκον Κυρίου (51⁶) χρυσοῦ τάλαντα ²⁵. χ. λιθάς 6', καὶ ἀργυρίου τάλαντα χίλιας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, οὐ οὐκ

Variæ lectiones et notæ.

¹³ II Sam. xii, 14 πλὴν ὅτι π. κ. τοὺς ἐχθροὺς Κυρίου. ¹⁴ II Sam. xii, 10. ¹⁵ Ps. cxviii, 18. ¹⁶ προσθήκη vel προσθήκην? ¹⁷ Rom. ii, 5. ¹⁸ II Sam. xii, 7. ¹⁹ λέγων codex. ²⁰ Math. xvi, 12. ²¹ I Par. xvii, 7-10. ²² I Par. xvii, 15.

ἔστιν ἀριθμός. Καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθετος εἰς οἰκοδο-
 μὴν ναοῦ Κυρίου. » — ²⁷ « Καὶ ὁ Δαυὶδ πρεσβύτης
 καὶ πλήρης ἡμερῶν. Καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ
 Σολομῶντα » πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ
 λαοῦ ²⁸· « Ἰδοὺ ἠτοίμασα εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ χρυ-
 σίον ²⁹, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, λίθους πολυτελεῖς
 καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθον τίμιον, καὶ πρὸς τού-
 τοις δέδωκα ἐκτὸς ὧν ἠτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν
 ἅγιον τάλαντα τρισχίλια τοῦ ἐκ Σουφῆρ ³⁰ καὶ ἑπτά-
 κισχίλια τάλαντα ἀργύρου δοκίμου ἐξαλειφῆναι ἐν
 αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱεροῦ. » Οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν
 υἱῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ
 χρυσοῦ τάλαντα ἑπτάκισχίλια, καὶ ἄργυριον, καὶ
 λίθους τιμίους, καὶ χαλκὸν ἄπειρον. ³¹ Καὶ εὐλογή-
 σας τὸν λαὸν ὁ Δαυὶδ καὶ ἀποστείλας, αὐθις τὸν υἱὸν
 αὐτοῦ προσκαλεσάμενος λέγει ³²· « Καὶ νῦν, τέκνον
 Σολομῶν, γινώθι τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δου-
 λευε αὐτῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ψυχῇ ζεούσῃ. ὅτι καρ-
 δίας πάσας ἐτάζει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώ-
 σκει· καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὸν, εὐρεθήσεται σοι, καὶ
 ἐὰν καταλείψῃς αὐτὸν, εἰς τέλος καταλείψεται σε. »
 — « Καὶ ἔδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, παρά-
 δειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν Χερουβιμ τῶν
 διαπτετασμένων ταῖς πτέρυξιν ³³ σκιαζόντων ἐπὶ τῆς
 κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου, πάντα ἐν γραφῇ ³⁴ Κυρίου
 δέδωκε Δαυὶδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέγων ³⁵
 « Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου, ὅτι Κύριος ὁ Θεός μου μετὰ
 σοῦ. » — ³⁷ « Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαυὶδ ἐν
 γῆραι καλῶ καὶ πλήρης ἡμερῶν, πλουτῶν, καὶ δόξῃ, »
 καὶ εὐσεβεῖς, ἐτῶν α'. Φησὶ γάρ ³⁸· « Καὶ ἐγένετο
 μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαοὺλ, καὶ ἔρχονται ἄνδρες
 τῆς Ἰουδαίας ἐν Χιθρών, καὶ χρίουσιν αὐτὸν εἰς βα-
 σιλεῖα ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ, » ὁ δὲ ἦν ἐτῶν λ' ³⁹ ἐν
 τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἐθασλευσεν **133** ἔτη μ'.
 Ἀλλὰ τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἤξι-
 ῶθη· τὰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀναγόμενοι, καθὼς ἡ ἱστορία
 χρίσεις διαφόρους ὠνόμασε ⁴⁰. (17) Τελευτήσας τοῖ-
 νον ἐτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ μέγιστον
 μνημα, ὃ κατεσκεύασεν ὁ σοφώτατος αὐτοῦ υἱός Σο-
 λομῶν ⁴¹ ἀντρώπεις ἔχον τὸ σχῆμα διὰ βάθους ⁴² με-
 μηχανημένον πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι, τὴν Σολομῶντιον
 θελοῦν σοφίαν καὶ πολυτέλειαν, ἐν ᾗ δὴ καὶ συγκατε-
 ὥρυξε τῷ πατρὶ πολλὰς μυριάδας τάλαντων χρυ-
 σίου, καθὼς φησι Ἰώσηπος, ὃ καὶ ὄηλον ἐκ τῶν εἰς
 ὕστερον γενομένων. Ὁ γάρ τοι ἀρχιερεὺς Ὑρκανός,
 πολιορκουμένης ⁴³ τῆς πόλεως ὑπ' Ἀντιόχου τοῦ
 Δημητρίου παιδός, ἀνοίξας τὸ μνημα τάλαντα τρι-
 σχίλια ἐκεῖθεν ἐξεφόρησεν· μεθ' ὧν Ἡρώδης, γινούς
 ὡς Ὑρκανός τοῦτο πεποίηκεν, ἤνοιξε καὶ αὐτὸς τὸν
 τάφον καὶ χρήματα μὲν οὐκ εὗρεν, κόσμον δὲ χρύ-

A non est numerus. Et super hæc addas ad ædifica-
 tionem templi Domini. » David autem senex erat
 et plenus dierum. Cum constituisset regem filium
 suum Salomonem dixit iterum ei in conspectu po-
 puli : « Ecce præparavi impensas domus Dei, aurum,
 argentum, æs, ferrum, lapides pretiosos et varios,
 omnem lapidem pretiosum, et super hæc dedi in
 templum Domini mei, exceptis his quas præpa-
 ravi in ædem sanctam, tria millia talenta auri,
 de auro Ophir et septem millia talentorum argenti
 probatissimi, ad exornandos parietes templi. »
 Principes autem filiorum Israel dederunt in opera
 domus Dei auri talenta septem millia, et argentum
 et lapides pretiosos et æs immensum. Et cum benedi-
 xisset populo David et dimisisset eum ; iterum
 B filium suum hortatur, dicens ad eum : « Et nunc, fili
 mi, Salomon, nosce Deum patrum tuorum et servito
 ei in toto corde et anima ferventi ; omnia enim
 corda scrutatur Dominus et universas mentium
 cogitationes intelligit. Si quæsieris eum, invenes ;
 si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. »
 — « Et dedit David Salomoni filio suo exemplar
 omnis templi, et Cherubim extendentium alas et
 velantium arcam fœderis Domini. Omnia scripta
 manu Domini dedit David Salomoni filio suo
 dicens : « Confortare et viriliter age ; Dominus
 enim Deus meus tecum erit. » — « Post hæc autem,
 mortuus est David in senectute bona et plenus
 dierum, divitiis et gloria » et pietate, annos septua-
 ginta natus. Dicit enim : « Et factum est post mor-
 tem Saul, venerunt viri Juda in Hebron et unguunt
 eum in regem super omnem Israel. » Qui annis
 erat triginta natus cum cœpisset regnare, et re-
 gnavit annos quadraginta. Regia unctione dignum
 esse eum æstimavit Samuel ; populus autem eum
 acclamavit unctioni prophete assensum præbens.
 Mortuus igitur sepultus est in urbe Jerusalem in
 maximo monumento quod præparavit ei filius ejus
 sapientissimus Salomon, in altitudine terræ ex-
 cavatum ut lateret. Quod quidem ostendat Sa-
 lomonis sapientiam et magnificentiam, in eodem
 monumento cum patre condidit plurima millia
 talentorum auri, sicut liquet ex iis quas postea
 evenerunt, ut ait Josephus. Princeps enim sacer-
 dotum Hyrcanus, obsidente urbem Antiocho De-
 metrii filio, cum aperuisset monumentum ex eo
 tria millia talenta abripuit. Post hunc autem
 cum Herodes novisset ab Hyrcano factum, aperuit
 et ipse tumulum, et divitias non invenit quidem, sed
 supellectilem auream et vasa multa pretiosa cri-

Variæ lectiones et notæ.

²⁷ τάλαντόν ἐστὶ λίτραι ρκε', Glossa marg. ²⁸ I Par. xxiv, 1. ²⁹ I Par. xxx, 2-4. ³⁰ I Par. xxx, 7.
³¹ I Par. xxix, 9. ³² I Par. xxviii, 1-20. ³³ ταῖς cod. ³⁴ χειρο; I Par. ³⁵ I Par. xxix, 20. ³⁶ I Par.
 xxix, 28. Cel. 158, 22-159, 7. ³⁷ II Sam. ii, 4. ³⁸ Cel. 116, 6. ³⁹ χρίσι; διαφόρων ὄνομα co. l. ⁴⁰ Σολο-
 μῶν I. Σολομῶν παρά τῷ Σιλῶμα cod. ⁴¹ ἀ. διὰ β. π. τὸ ὄρασθαι μ. Cel. 173, 3-12 8. Jos. A. 7, XV, 3
 πλοῦτον πολὺν καὶ ἄφθονον. ⁴² πολιορκούμενος ὑπ' Jos. 61. μετὰ δὲ τοῦτον ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων
 πάλιν Ἡ. ὁ βασιλεὺς ἕτερον ἀνοίξας οἶκον ἀνεῖλε χ. πολλά. Ταῖς μέντοι γε θήκαις τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐ-
 τῶν ἐπέτεχε· ἦσαν γὰρ ὑπὸ τῆν γῆν μηχανικῶς κηδευμέναι πρὸς τὸ μὴ φανεραῖ εἶναι Jos.

puit. Cum ipse tentasset interiora penetrare et Davidis Salomonisque corpora attigisset, ignis exiens duos ejus armigeros combussit.

XL. De regno Salomonis.

Post Davidem regnavit Salomo filius ejus annos quadraginta, vir ille admirandus qui a Deo stupendam et supra vires humani ingenii sapientiam acceperat. Et in quadragesimo quadragesimo anno exitus filiorum Israel, in anno quarto regni sui, in primo mense Nisan, anno vitæ suæ tricesimo tertio, congregavit operariorum octoginta millia, et septuaginta millia qui cæderent lapides, quadraginta millia in monte Libani, præpositosque eorum tria millia sexcentos: quo facto, cœpit Salomon ædificare in monte, qui demonstratus fuerat David patri ejus in area Ornan Jebusæi in qua primo Abraham aram ædificaverat. Lapides æculos rudesque durissimos et molis ingentis habentes decem cubitos crassitudinis, in fundamenta injecit et omnium totius templi murorum ædificationem incepit, ædificavitque urbem et templum Domini per annos septem. Ejus longitudo sexaginta cubitorum erat, latitudo viginti et altitudo centum viginti. Et erat domus duorum tabulatorum, ut ait Josephus, et notum est ex libro Paralipomenon. Nemo autem censeat discordare librum Regum cum libro Paralipomenon eo quod hic longitudo dicatur sexaginta cubitorum, illic vero quadraginta; his enim cubitis addendi sunt viginti cubiti loci dicti Dabir, id est Sancti sanctorum. Illic pariter altitudo dicitur viginti, et quinque cubitorum, hic autem centum viginti quod explicatur per Davidem sacrum exemplar templi tradentem filio suo, et dicentem: « Et tabulata sursum facies. » Docet enim nos Regum historia, non modo duo esse sursum tabulata sed tria; nam dicit Scriptura: « Per cochleam ascendebant in medium tabernaculum, et a medio in tertium. » Latissimus quippe murus habebat cochleam per quam ascenderent. Et deauravit omne tabulatum, et laquearia omnia. Fecit in muris laminas quinque cubitorum et affixit singulas clavis aureis et Cherubim per totum murum insculpsit. Cum ergo domum ornasset lapidibus pretiosis, et auro de Ophir eam deaurasset, ut dicitur, et muros et tegumenta et postes et ostia, operuit eam laminis æreis deauratis. « Oraculum autem in medio domus in interiore parte fecerat ut poneret ibi arcam fœderis Domini. Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, et viginti cubitos latitudinis, et viginti

σιον ⁴⁴ και κειμήλια πάμπόλλα ἀνέλατο. Πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδότερον χωρεῖν, οὐ τὰ σώματα Δαυὶδ και Σολομῶνος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξεληθὲν, δύο τῶν δορυφόρων αὐτοῦ διεφθειρεν.

Μ'. Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος.

⁴⁴ Μετὰ γοῦν Δαυὶδ ἐβασίλευσε Σολομῶν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μ', ⁴⁵ ὁ δὲ τὴν πανθαύμαστον (52^a) και θεόδοτον σοφίαν τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ὁ θαυμασιος οὗτος δεξάμενος. ⁴⁷ (2) Καὶ ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ και μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ α' μηνὶ Νισάν, ὑπάρχων ἐτῶν λγ' συνήγαγεν ⁴⁸ ἐργάτας, χιλιάδας π', και λατόμους, χιλιάδας ὕ' ἐν τῷ Λιθάμυ θρει, και ἐπιστάτας σγ' ⁴⁹ προστησάμενος, ἀπῆρξατο τῆς οἰκοδομῆς ⁵⁰ ἐν θρει οὐ ὠφθη Κύριος Δαυὶδ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐν ἄλλω ⁵¹ Ὁρνά τοῦ Ἰεβουσαίου, ἐν φ' και πρότερον Ἀβραάμ θυσιαστήριον ἠκοδόμησεν. **134** Καὶ δὴ λίθους ἀκροτόμους και ἀπελεκητούς ἤτοι ἀδαμαντίους και παμμεγέθεις λίαν εἰς τὰ θεμέλια θέμενος, ἔχοντας πήχεις ἰ' τὸ πάχος, και πάσης ὁμοῦ τῆς δομῆσεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ ⁵², ἠκοδόμησε τὴν πόλιν και τὸν ναὸν Κυρίου ἐν ἔτεσιν ζ', μήκος πήχεων ε', εὐρος πήχεων κ', και ὕψος πήχεων ρκ'· ἰ διόροφον ⁵³ γὰρ ἦν, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, ὅπερ οὖν και ἡ τῶν Παραλειπομένων βίβλος δεδήλωκεν. (3) Μηδαὶς δὲ νομιζέτω τήνδε τὴν βίβλον πρὸς τὰς Βασιλείας διαφωνεῖν. ⁵⁴ ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μήκος ἐνταῦθα μὲν εὐρίσκομεν πήχεων ε', ἐκεῖ δὲ μ'· εὐρήσεις δὲ πρὸς τοὺς μ', ἄλλας κ' τοῦ καλουμένου Δαθῖρ, τοῦτεστι τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων· οὕτω ἄλλιν ἐκεῖ μὲν τὸ ὕψος πήχεων κε', ἐνταῦθα δὲ ρκ', ἀμέλει γε και ἐν τῷ παραδείγματι προῦπέφηνεν ὁ θεὸς Δαυὶδ πρὸς τὸν υἱὸν λέγων· « Καὶ τὰ ὑπερῶα ποιήσεις. » Καὶ γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει τῶν Βασιλειῶν, ὅτι οὐ μόνον διόροφα, ἀλλὰ και τριόροφα εἶχεν ὁ οἶκος ὑπερῶα· Ἐλικτὴ γὰρ, φησὶν ⁵⁵, ἡ ἀνάβασις ⁵⁶ ἦν εἰς τὴν μέστην και ἐπὶ τῆς μέσης εἰς τὰ τριόροφα. Εὐρύτατος γὰρ ὑπάρχων ὁ τοίχος, κοχλιοειδῆ τὴν ἀνάβασιν εἶχεν. (4) ⁵⁷ « Καὶ κατεχρύσωσε τὸ ὑπερῶον ὄλον και πᾶν τὸ ἔδαφος, και ⁵⁸ τοὺς τοίχους ποιήσας πλίνθους ⁵⁹ χρυσαῖ; πανταπήχεις, ἐφ' ἐκάστης πλίνθου καθήλωσε τέσσαρας ⁶⁰, και Χερουβὶμ ἐπὶ τὸν τοίχον ὄλον ἔγλυψεν. (5) Κατακοσμήσας οὖν λίθοις τιμίαις και χρυσῷ τῷ ἐκ Σουφῆρ καταχρυσώσας τὸν οἶκον, ὡς εἴρηται, και τοὺς τοίχους, και τὰ ὀροφώματα, και τοὺς πυλώνας, και τὰ θυρώματα, κεραμίσι χαλκαῖς κεχρυσωμέναις τοῦτον ἐσκέπασε. (6) ⁶¹ Καὶ διαχωρίσας ἐνδοθεν τοῦ ναοῦ μέσον τοποτεθῆναι τὴν κιβωτὸν ἐκεῖ διαθήκης Κυρίου, πήχεων κ' τὸ μήκος, και τὸ πλάτος πήχεων κ', και τὸ ὕψος αὐτοῦ πήχεων κ', περιέσχεν αὐτὸν και τὴν θύραν αὐτοῦ χρυσῷ συγκεκλεισμένω, δ και Ἄγια ἁγίων και Δαθῖρ ἐκαλεῖτο. (7) ⁶² Καὶ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ χρύσειον ἢ χρυσαῖον cod. ⁴⁵ 990 (4165) Glyc. 559, 1-340, 19. ⁴⁶ ὅς cod. ⁴⁷ 987 (4168). ⁴⁸ II Par. II, 2. ⁴⁹ γγ? ὡ? Par. ⁵⁰ II Par. III, 4-10. ⁵¹ Nota ἐν ἄλλω cod. ⁵² ἀρξάμενος cf. II Par. III, 2. Καὶ ταῦτα ἤρξατο Σ. τοῦ οἰκοδομησαὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ⁵³ δίωρον cod. ⁵⁴ I Reg. VI, 2. — δὲ ε' Varr. — τὸ ὕ. π. λ', τὸ ἐξαπλοῦν. ⁵⁵ I Reg. VI, 8. ⁵⁶ ἡ ἀνάβασις cod. ⁵⁷ I Reg. VI, 21-51; I Par. III, 9. ⁵⁸ ἐν? πλῆν cod. bis. ⁵⁹ φοίνικας I Reg. VI, 29. ⁶⁰ I Reg. VI, 19, 20. ⁶¹ I Reg. VI, 25-28.

δύο Χερουβιμ κατασκευάσας ἐκ ξύλων ἀσπίτων, ἀνὰ πῆχεων ἑ' τὸ μέγεθος καὶ ἀνὰ πῆχεων ε' τὰ πτερυγία ἔγοντας, πτέρυγος πτέρυξ ἦπιετο· καὶ **135** ἀμφοτέρων αἱ λοιπαὶ δύο πτέρυγες, τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν διαπετασμέναι πῆχεων ⁸³ κ', ἃ καὶ περιχρυσώσας ἔστησεν ἐκατέρωθεν, μέσον δὲ τοῦ ἐσωτάτου οἴκου πρὸς τὸ τῆν κιδωτῶν συγκαλύπτειν, οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον ἐποίησε θυσιαστήριον χρυσοῦν ἐσώτερον τοῦ καταπέτασματος, ἐν ᾧ τῆς προθέσεως ἄρτοι ἔκειντο· τὸ δὲ καταπέτασμα ποιήσας ἐξ ὑακίνθου, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, ἐξύφανεον αὐτὸ χερουβίμ. (8) ⁸⁴ Τῷ δὲ ναφί συνφοκιδόμητι πλευρὰς ⁸⁵ κυκλόθεν ἔξω ἀπὸ ⁸⁶ πῆχεων, ἃς καὶ μέλαθρα κέκληκεν, ὥστε τὴν οἰκοδομίαν συνέχειν, καὶ μηδένα τῶν Λευιτῶν (32^b) προσφάσειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις· « Ὅτι διάστημα, φησὶν, δέδωκα τῷ οἴκῳ, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνονται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου· ὁ μόνος γὰρ ἱερεῦσιν εἰσιτοῦς ἦν ὁ πρῶτος ναὸς ὁ καλούμενος Ἁγία· εἰς δὲ τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων οὐδὲ τούτοις ἐμπειθαίρειν ἐξῆν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. (9) Πάντα μὲν χρυσοῦς συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερουβίμ ⁸⁷ καὶ τοὺς τοίχους καὶ θύρας, ὥστε μηδεμίαν σχεδὸν ἐτέραν ὕλην ἐνδοθεν ὀρᾶσθαι· ὅτι δὲ καὶ μαρμάρους καλλίστους ὁ ναὸς ἐπεποικίλτο, δηλοῖ πάλιν ἡ ἱστορία λέγουσα ⁸⁸· « Ὀνουχος καὶ λίθου πληρώσας πολυτελοῦς, λίθους ποικίλους καὶ πάντα λίθων τίμιον εἰς πλήθος. » (10) ⁸⁹ Δύο δὲ στύλους ⁹⁰ ποιήσας χαλκοῦς ἀνὰ πῆχεων λε' τὸ ὕψος καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχοντας ἀνὰ πῆχεων ε' καὶ σπαρτίον δεκάπηχυν περικυκλῶν, ἐκάστῳ στύλῳ τὸ πάχος, καὶ χρυσοπετάλην, ἐκ δακτύλων ⁹¹ τὸ πάχος, περικαλύψας, ἔστησεν ⁹² αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ ἐυωνύμων, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ μὲν Κατόρθωσις, τοῦ δὲ Ἰσχὺς. Ἐπὶ δὲ τῶν κεφαλῶν ἐποίησεν ⁹³ ἑ ἔργον κρεμαστὸν διδριπυμένον· ἐκ χρυσοῦ καὶ κώδωνας χρυσοῦς ὡς εἰς τὰ β' δίκτυα καὶ δύο γένη βοτῶων ⁹⁴ ἐν τοῖς δικτύοις, ἃ ἔστιν ἐπάνω τοῦ στύλου. » Καὶ ποιήσας χαλκοῦν δίκτυον ἐκ δακτυλίων, καὶ κώδωνας ὡς χαλκοῦς ταλαντιαίους ἐπ' αὐτοῦ ἐξαρτήσας, ἐπέθηκεν αὐτῷ ἐπὶ μηχανημάτων ὕψηλῶν, ἐξεχόντων τοῦ ναοῦ πῆχεις κ', ὅπως ἐπισκιάζοι **136** τὸ ἔργον καὶ ἀποσοθεῖ τὰ ὄρνεα ἐφρίζοντα καὶ ἐκκρίνοντα, μολύνειν μέλλοντα, τῷ κτύπῳ τῶν κωδῶνων αἰκινουμένων καὶ ἀναριπιζομένων ⁹⁵. (11) ⁹⁶ Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν, πῆχεων κ' τὸ μήκος, καὶ πῆχεων κ' τὸ πλάτος, καὶ πῆχεων ἑ' τὸ ὕψος ⁹⁷, ὡσαύτως καὶ θάλασσαν ποιήσας χαλκῆν ⁹⁸ χυτὴν στρογγύλην, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ἔχου-

A cubitos altitudinis, et operuit illud cum ejus porta auro obriso, » et vocatum est Sanctum sanctorum et Dabir. Et fecit duos Cherubim de lignis imputrescibilibus decem cubitorum altitudinis, habebantque alas quinque cubitorum latitudinis et alæ duæ se invicem contingebant et utriusque alæ parietem tangebant. Extensarum alarum longitudo erat viginti cubitorum. Duos Cherubim auro operuit posuitque in utraque oraculi parte in medio domus interioris ad tegendam arcam. Ante eam et intra velum fecit altare aureum, in quo panes propositionis ponebantur; velum autem fecit ex hyacintho, cocco et bysso et purpura, et eo Cherubim obduxit. Cum templo ædificavit quoque latera in gyrum extrinsecus, quæ vocata sunt cubicula; quo factum est ut utrumque ædificium fuerit contingens, nullusque Levitarum tetigerit ipsos parietes templi. Dicitur enim: « Intervallum dedi domui, ut muros templi nemo tangeret. Solis sacerdotibus pervium erat primum templum vocatum Sanctum. Nefas autem erat eisdem intrare in Sanctum sanctorum, quod soli licebat summo pontifici, et semel tantum in anno. Omnia auro tegebantur, et Cherubim, et muri, et altaria, ita ut nulla fere alia materia interius videretur. Distinctum erat templum variis pulcherrimisque marmoribus quod ex historia patet dicente: « Onyx et lapides pretiosii multi erant; varios lapides et omnia marmora magni pretii innumera disposuit. » Finxit et duas columnas æreas triginta quinque cubitorum altitudinis et capitella quinque cubitorum altitudinis. Linea decem cubitorum ambiebat columnam utramque. Circa columnas ex ære solidas circumduxit laminam auream digiti unius crassitudinis, posuitque eas in vestibulo templi, unam a dextris, et unam a sinistris, vocavitque unam Rectitudinem (Jachin), alteram vero Fortitudinem (Booz). In capitellis fecit rete appensum ex auro, malogranata quoque quadringenta pro duobus retiaculis, et binos ordines malogranatorum in retiaculis quæ sunt super columnas. Fecit porro rete aureum ex maculis, suspenditque in eo malogranata octingenta appendentia singula talentum unum, extenditque illud super machinis excelsis et templo prominentibus cubitis viginti, ut a solis ardore opus inferius protegeretur, et sonitu campanularum semper agitatarum et motorum fugarentur aves ne supersederent, sædarentque sordibus. Fecit quoque altare æneum viginti cubitorum longitudinis, et viginti cubitorum latitu-

Varia lectiones et notæ.

⁸³ πηχ. cod.; sed mox habet πηχῶν totis litteris. ⁸⁴ I Reg. vi, 5, 6. ⁸⁵ Πλευρὰ — ἃ cod. ⁸⁶ ε', ζ', ζ' ? ⁸⁷ συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερ. l. συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ ὀροφώματα καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ χερ. cod. ⁸⁸ II Par. iii, 6 ? ⁸⁹ I Reg. vii, 13. ⁹⁰ δύο δίκτυα I Reg. vii, 17. ⁹¹ δακτύλων l. δακτύλου ? (δακτύλ. col. cf. infra δακτυλίων. ⁹² ἔστ. τοὺς στύλους τοῦ αἵλαμ τοῦ ναοῦ 21. ⁹³ II Par. iii, 17; I Reg. vii, 18. ⁹⁴ II Par. iv, 13. β. ἐν τῷ δικτύῳ τῶν ἐνί — τοῦ συγκαλύψαι τὰς δύο γωλάθ τῶν γωθαράθ (στρεπτά κεφαλίδων), ἃ. ⁹⁵ κινουμένα καὶ ἀναριπιζόμενα cod. ⁹⁶ II Par. iv, 16. ⁹⁷ εὔρος l. ⁹⁸ θ. γ. ε' πῆχεων τὴν διαμέτρησιν, στρ. κυκλόθεν καὶ ε' π. τὸ ὕ. καὶ τὸ κ. λ' π.

dinis, et decem cubitorum altitudinis. Præterea fecit mare æneum rotundum per circuitum, pariter et bases ejus. Ejus autem altitudo quinque cubitorum erat, circuitus triginta trium cubitorum, crassitudo unius palmæ manus, et capiebat tria millia metretas. Posuitque subter illud vitulos duodecim fusiles magnos; porro sacerdotes lavabantur in ea. Fecit basin æneam, et posuit eam in medio basilicæ, habentem quinque cubitos longitudinis, et quinque cubitos latitudinis, et tres cubitos altitudinis. Fecit et mensas æneas decem, conchas decem, et candelabra aurea magna decem, et posuit ea in templo, quinque a dextris et quinque a sinistris. Fecit phialas aureas centum, thuribula, thymiasteria et vasa in ingenti multitudine, nec defecit copia auri. Cum ergo completum esset omne opus, intulerunt sacerdotes arcam fœderis Domini in Sancta sanctorum subter alas Cherubim, et incipientibus sacerdotibus confiteri Domino in tubis, cymbalis et organis, nebula impleta est domus Domini et gloria magna, et non poterant sacerdotes stare et ministrare propter nebulam. Rex vero Salomon cum ascendisset super basim æneam, Deumque adorasset, palmis ad cælum extentis, ait: « Domine Deus Israel, non est similis tui Deus in cælo et in terra; » et reliqua orationis verba. « Cumque desisset Salomon fundere preces, ignis descendit de cælo et devoravit holocausta et victimas, et majestas Domini implevit domum. Et omnes filii Israel videbant descendentem ignem et gloriam Domini super domum, et corruentes proni in terram super pavementum stratum lapide, adoraverunt et laudaverunt Dominum: Quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia ejus. Et tunc Salomon dedicavit templum et mactavit boum viginti duo millia, et arietum centum viginti millia, fecitque festivitatem magnam. Et omnis Israel cum eo erat in templo manducans et bibens coram Domino diebus septem, et in die octava benedicens Deum dimisit populum. » Postquam oravisset pro templo et pro populo, visus est ei Dominus dicens: « Exaudi vi orationem tuam et deprecationem tuam; sanctificavi domum hanc quam ædificasti, ut ponerem nomen meum ibi in sempiternum, et erunt oculi mei et cor meum ibi cunctis diebus. Tu quoque si ambulaveris coram me sicut ambulavit pater tuus, in simplicitate cordis et in æquitate, et feceris omnia quæ præcepi tibi, et legitima et judicia mea servaveris, ponam thronum regni tui super Israel in sempiternum, sicut locutus sum David patri tuo dicens: « Non au-

σαν ἢ τὸ μὲν ὕψος πήχεων εἶ, τὸ δὲ κύκλωμα πήχεων λγ', τὸ πάχος παλαιστής ⁷⁸. χωροῦσαν ⁷⁹ τρισχιλίους μετρητάς, ἔστησεν ὑποκάτω αὐτῆς ⁸⁰ μόσχους ἰβ' χυτούς μεγάλους, πρὸς τὸ νίπτεισθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ ⁸¹. (12) ⁸² Ποιήσας βάσιν χαλκῆν πήχεων ⁸³ εἶ τὸ μήκος, καὶ εἶ τὸ πλάτος, καὶ γ' πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ. (13) ⁸⁴ Καὶ ἐποίησε τραπέζας χαλκᾶς εἶ, καὶ λουτήρας εἶ, καὶ λυχνίας χρυσαῖς εἶ μεγάλας, καὶ ἔθηκεν ἀνὰ εἶ ἐκ δεξιῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ εἶ ἐξ ἀριστερῶν. (14) ⁸⁵ Ἐποίησε δὲ φιάλας χρυσαῖς ρ', καὶ θυσκευας, καὶ πυρεῖλα, καὶ σκεῦη εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ ἐξέλειπεν ἡ ὀλκὴ τοῦ χρυσοῦ ⁸⁶. » (15) ⁸⁷ Ἐπεὶ οὖν συνετελέσθη πᾶν ἔργον, εἰσῆγαγον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὴν τῆς διαθήκης Κυρίου εἰς — τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ὑποκάτω τῶν πτερυγῶν τῶν χερουθὶμ, καὶ ἀρξαμένων ἐξομολογῆσαι τῷ Κυρίῳ ⁸⁸ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν ὄργάνοις, ἐπλήσθη νεφέλης ὁ οἶκος Κυρίου καὶ δόξης πολλῆς. Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στήναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης ⁸⁹. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀναβάς ἐπὶ τὴν χαλκῆν βάσιν καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, διεπέτασε τὰς χεῖρας εἰς τὴν οὐρανὸν λέγων· « Κύριε, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι Θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, » καὶ τὰ ἐξῆς τῆς εὐχῆς ⁹⁰. « Καὶ ὡς συνετέλεσεν εὐχόμενος, κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε (33^α) τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα Κυρίου ἐπλήρωσε τὸν οἶκον. » ⁹¹ Καὶ πάντες υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐθεώρουν τὸ πῦρ· καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ **137** τὸν οἶκον, καὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον προκυνοῦντες καὶ αἰνοῦντες Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ ⁹². (16) Καὶ τότε Σολομὼν ἐνεκαίνισε τὴν ναὸν, θύσας μόσχων χιλιάδας κβ' καὶ προβάτων χιλιάδας ρκ', ποιήσας ἑορτὴν μεγάλην. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἐσθίων καὶ πίνων καὶ εὐφραίνόμενος ἐνώπιον Κυρίου ἡμέρας ζ', τῇ δὲ ἡ' ἡμέρᾳ, εὐλόγησας τὸν λαὸν ἀπέστειλε. » (17) ⁹³ Καὶ μετὰ τὸ προσεύξασθαι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ὤφθη αὐτῷ ὁ Κύριος λέγων· « Ἦκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου καὶ ἠγάπηκα τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἐφοδόμησας τοῦ θεσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ σὺ, ἐὰν πορευθῆς ἐνώπιόν μου, καθὼς ἐπορεύθη Δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν δικαιοσύνῃ καρδίας αὐτοῦ καὶ εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα, ἃ ἐνετείλαμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξῃς ⁹⁴, ἀνστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρὶ σου λέγων· « Οὐκ ἐξαρθήσεται

Variae lectiones et notæ.

⁷⁸ ἔχουσα cod. ⁷⁹ καὶ τὸ π. αὐτῆς π. 5 χωροῦσαν cod. μ. γ' 5. ⁸⁰ Nota χωροῦ cod. ⁸¹ καὶ ὁμοίωμα μόσχων ὑπ. ἀ. 3,4. ⁸² καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὸν. τ. l. ἐν. ἀ. 6. ⁸³ II Par. vi, 15 ⁸⁴ καὶ πύχ. cod. ⁸⁵ II Par. iv, 8. ⁸⁶ II Par. iv, 8,21,18. ⁸⁷ χαλκοῦ 18. ⁸⁸ I Reg. viii, 6. ⁸⁹ I Reg. viii, 10; II Par. v, 12-14. ⁹⁰ II Par. vi, 12-14. ⁹¹ III Par. vii, 1. ⁹² II Par. vii, 3-10. ⁹³ Cod. 165,15-164,14; I Reg. vii, 65,66. ⁹⁴ II Par. viii, 12; I Reg. ix, 3-9; Glyc. 338,17-19. ⁹⁵ φυλάξῃς l. φυλάξῃ LXX (φυλάξῃ; omf.)

ἄνθρωποι ἡγοούμενοι ἐν Ἰσραὴλ. » Ἐάν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ πορευθῆτε, καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, ἐξαρῶ τὴν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἤγασα ἐν ὄνοματί μου, ἀπορρίψω ἀπὸ προσώπου μου. Καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λάλημα εἰς τὰ ἔθνη πάντα· καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας, ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, ἐκτιθήσεται καὶ συριεῖ, καὶ ἔρουσιν· Ἐν ἡμέρᾳ ἐγκατέλιπον Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἀνταλάθοντο θεῶν ἀλλοτρίων, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε Κύριος τὴν κακίαν ταύτην. »

(18) Τὸν μόνον ναὸν ὁ Σολομὼν μέσον τῆς πόλεως θεϊμάμενος⁸⁸ κατὰ νότον τετραμμένον καὶ τὰ ὀπίσθεν πρὸς βορρᾶν ἔχοντα, λίθινω περιθόλῳ τοῦτον συνέκλεισε⁸⁹. (19) Τὴν δὲ πόλιν μεγίστην καὶ περικαλλῆ καταρτίσας ἐκ λίθων λευκῶν καὶ ὄλην καταστρώσας· 138 καὶ τὸ περίμετρον αὐτῆς ποιήσας ἀπὸ τείχους εἰς τείχος, μεταξὺ τὸ διάστημα ἔχουσαν στάδια μ', μιλία ἕξ ἡμισυ, δυσάλωτον ταύτην πάντοθεν κατασκευάσει. Περιτειχίσας γὰρ αὐτὴν τρισὶ τείχεσι καὶ φάραγξιν ἀπερρογυίας⁹⁰ κατὰ ῥυθμὸν ὕδατιν ὄλην ἐποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς ἀπορροίας τοῦς κήπους αὐτῶν καταρδεύεσθαι· (ἔκειτο γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ μετεώρου καὶ τραχιῶς τόπου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πηγὴ τῆς πολυρρύτου ἀνεύδου ἐπιρρέουσα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὕδατα ἔθρνον ἐν αὐτῇ πότιμα [καὶ] ἀδιάλειπτα). (20) Ὁ δὲ γὰρ λαμπρὸς καὶ περιώνυμος ναὸς ἐκεῖνος, ἀξιοτάτος ὢν ἀληθῶς καὶ περίδοξος πάνυ καὶ τῆς Σολομῶντος σοφίας ἐνάρετος κήρυξ, μᾶλλον δὲ τοῦ προστεταχότου γενεσιουργοῦ πάντων Θεοῦ καὶ συνεργήσαντος. Οὐ γὰρ γέγονε τοιοῦτος ναὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῇ μεγαλοουργίᾳ τούτου καὶ πολυολβίᾳ σεμνυόμενοι ἔλεγον· Ἐκεῖνος ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου. » Καὶ γὰρ ὁ διαταξάμενος ἐκάλειπεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας γενέσθαι πολλῆς, ἐπειδὴ κακίνοις τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφαικόντο καὶ ἐφέποντο. Καὶ οὐκ ἐν τούτοις μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἶναι καὶ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ· οἱ γὰρ (33b) ἀπὸ τῶν περὶ τῆς γῆς ἐκεῖσε ἤρχοντο καὶ μάλιστα μετὰ τοῦς μετέπειτα χρόνους· καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔλεγεν⁹¹. Ἐσαν ἐκεῖ Παρθοὶ, καὶ Μηδοὶ, καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην. » Οἱ οὖν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖ συνήγοντο, καὶ πολυθρόλλοντες ἄγαν καὶ διαδόχοντες ἐτύγγανε τοῦ ναοῦ τὸ ὄνομα. Κἂν διαφόρως κατελύθη, καὶ πάλιν

A feretur vir de genere tuo de solio Israel. Si autem obstinate aversi fueritis vos et filii vestri, non custodientes, mandata mea, sed abieritis et colueritis deos alienos et adoraveritis eos, auferam Israel de superficie terræ quam dedi eis, et templum quod sanctificavi nomini meo, projiciam a conspectu meo eritque Israel in proverbium et in fabulam cunctis populis. Et domus hæc erit in exemplum; omnis qui transierit per eam stupebit et sibilabit et dicet: « Quia dereliquerunt Dominum Deum suum, et secuti sunt deos alienos, idcirco induxit Dominus super eos omne malum hoc. »

Edificatum est templum in medio urbis; dorsum et posteriora ejus versus Aquilonem erant, cinctique illud Salomon muro lapideo. Urbem maximam et pulcherrimam construxit lapidibus albis, totamque planam effecit. Perimetrum fecit a muro ad murum, spatiumque erat quadraginta stadiorum, et ex omni parte difficilis expugnata omnino erat civitas. Triplici enim muro circumcinxit eam, profundisque foveis excavatis perviam aquis totam reddidit, ita ut et ipsi horti aquis fluentibus irrigarentur. Sedebat civitas in loco excelso adituque difficili, in quo erat fons abundans semper fluens. Multi alii fontes quorum aquæ potabiles et indeficientes erant, in urbe scatebant. Templum vero hoc clarum famosumque, mirabile et sane inclytum sapientiæ Salomonis eximius erat præco, præsertim vero sapientiæ illius, qui prior illud ordinaverat, universorum scilicet Creatoris qui ædificantes adjuverat. Non enim simile fuit templum super terram, unde Judæi de ejus magnificentia et majestate gloriantes dicebant: « Templum Domini, templum Domini, templum Domini! » Jusserat Dominus templum hoc fieri cum magnificentis, quia Judæi plus æquo rebus temporalibus adhærebant. Non autem in ista sola magnificentia sita erat ejus gloria, sed inde proveniebat quod solum esset in mundo universo; ad illud enim veniebant Judæi a finibus terræ, et præsertim in temporibus novissimis; quod indicat Lucas in Actibus apostolorum dicens: « Erant ibi Parthi et Medi et Elanitiæ, et qui habitant Mesopotamiam, Judæam et Cappadociam, Pontum et Asiam, Phrygiam et Pamphyliam, Ægyptum et partes Libyæ quæ est circa Cyrenem. » Viri igitur ex omni terra huc confluabant, unde celebre multum et famosum factum est nomen templi, eisi destructum fuerit reedificatum, usque ad extremam ejus ruinam. Omnia quæ collegit sapientia Salomonis visa sunt sacro Ezechiel post

Varia lectiones et notæ.

⁸⁸ ὁσμ. cod. ⁸⁹ Gen. 161,15-20. ⁹⁰ ἀπερογγυίας cod. ⁹¹ Act. II, 9,10.

eversionem civitatis et templi et post abductionem populi captivi in Babylonem.

τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ ὤπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αὐγαλιώσαν.

Fecit sibi Salomon thronum quoque eburneum ex magnis elephantorum dentibus. Sex erant gradus, et a tergo erant capita bouum hinc et inde et duo leones stabant juxta brachiola; alii duodecim leones stabant super sex gradus ex utraque parte. Quod solium vestivit ex omni parte auro purissimo, nec solium fuit tale in universis regibus, super quod sedens vestitus veste splendida et pretiosa vir ille mirabilis et sapientissimus Spiritus Dei donecanebat. Inde dicit Dominus: «Nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis,» indicans eum quasi maximum et clarissimum regem in divitiis et gloria. «Præterea fecit clypeos ductiles aureos octingentos, lanceas quadringentas, aliaque arma aurea multa. Et omnia vasa domus ejus et piscina erant ex auro; non erat argentum, nec alicujus pretii putabatur in diebus Salomonis, quia classis regis ibat in Tharsis semel per tres annos, deferens inde aurum et argentum et dentes elephantorum et simias. Fecitque Salomon ut tanta esset abundantia argenti in Jerusalem quanta et lapidum et cedrorum collegit multitudinem quasi sycomoros.» (Cedros illas imputrescibiles esse dicit Theodoretus et sicut cypressos et abietes difficile corrumpi, et omnino albas esse, nec nostris similes.)

κέδρους ἐκεῖνας ἀσπίτους ἐφη Θεοδώρητος εἶναι, δυσθάρτους, καὶ λευκοτάτας, καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν ἀνομοίας ὑπαρχούσας.)

XLI. De cibus Salomonis.

«Erat autem cibus Salomonis per dies singulos triginta cori simile et sexaginta cori farinae; decem boves pingues et viginti oves pascuales et centum arietes, excepta venatione cervorum, caprearum atque bubalorum et avium altilium.» Corus autem æquabat triginta modios; omnes vero cori bis mille septingentosque modios æquabant. Qui autem, ea omnia ex Ægypto unoquoque mense devehabant duodecim erant duces.

XLII. De regno Salomonis.

De multa scientia ac sapientia, quam dedit ei Dominus, audi iterum quid dicat Deus ad eum: «Ecce dedi tibi cor sapiens et intelligens instantum ut nullus ante te similis tui fuerit, nec post te futurus sit; sed et divitias et gloriam tibi dabo, ut nemo fuerit tui similis in regibus cunctis in retro diebus.» Quod significans ait Scriptura: «Dedit quoque Deus sapientiam Salomoni et prudentiam multam nimis et latitudinem cordis, quasi arenam quæ est in littore maris, et præcedebat sapientia Sa-

Α ἄφικοδομήθη μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ καταπτώσεως.

Καὶ ἀπλῶς ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία, τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ ὤπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αὐγαλιώσαν.

(21) * Ὁ τοίνυν Σολομὼν ποιήσας ἐλεφάντινον θρόνον ἐκ μεγάλων ὀδόντων, ἔχοντα σταθμούς 6^ς καὶ προτομάς μόσχων ἐκ τῶν 139 ὀπίσω αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ λέοντας 18^ς παρὰ τὰς χεῖρας ἐστηκότας, καὶ ἄλλους 18^ς λέοντας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν ἐξω ἀναβαθμῶν (ἐκατέρωθεν περιεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ δοκίμῳ, ὅπερ οὐ γέγονεν οὕτω πάση βασιλείᾳ; πῶποτε, ἐφ' ᾧ καθεζόμενος μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς ἐσθῆτος ὁ θαυμάσιος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ ἐκεῖνος, τὰς τοῦ θεοῦ Πνεύματος χάριτας διηγόρευσεν. Διό φησιν ὁ Κύριος: «Οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων,» ὑπερβαίνων ὡς ὑπέρτερος ἦν καὶ περιφανέστερος βασιλέων πάντων ἐν τῇ πλούτῃ καὶ δόξῃ). (22) * Καὶ οὖν τούτοις ἐποίησε θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοῦς ὡ' μεγάλους 2, καὶ δόρατα 4, καὶ ἑτέρα ὄπλα χρυσοῦ ἰσχυρὰ. Καὶ μέντοι καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ οἱ λουτήρες χρυσοῦ πάντα ὑπέρχον. Καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ὅτι ναὺς αὐτοῦ ἐπορεύετο εἰς Θαρσίς καὶ διὰ χρόνων γ' ἤρχετο φέρουσα χρυσίον πολὺ, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τορνευτοῦς, καὶ ὀδόντας ἐλεφάντων, καὶ πιθήκους. » Καὶ ἔδωκε Σολομὼν * τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθον, καὶ τὰς κίβρους ὡς συκαμίνας εἰς πλῆθος. » (Τὰς γὰρ ταῦ καθάπερ δὴ καὶ τὰς κυπαρίσσους τὰς * πεύκας ἀνομοίας ὑπαρχούσας.)

C MA'. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος.

* Τὸ δὲ γε ἄριστον αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόροι σμιδάλεως 4, καὶ κόροι ἀλεύρου κεκοπανισμένου 8, καὶ μόσχοι ἐκλεκτοὶ 1, καὶ πρόβατα 2^ς ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων, ὄρνιθων ἐκλεκτῶν καὶ σιτευτῶν 2. » (Καὶ ὁ μὲν κόρος ἐπίτοι * μοδίου 4, ὁμοῦ γενόμενα μοδίου 8. Οἱ δὲ χορηγοῦντες αὐτὰ ἐξ Αἰγύπτου καθ' ἕκαστον μῆνα ἀρχόντες ἦσαν 18.)

MB'. Περὶ τῆς βασιλείας 10.

140 * Περὶ δὲ τῆς πολλῆς φρονήσεως αὐτοῦ καὶ σοφίας ἧς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀκουσον πάλιν τὴν φησιν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν: «Ἰδοὺ, δέδωκά σοι καρδὴν φρόνιμον καὶ σοφὴν ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθεν 12, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὁμοίός σοι καὶ πλοῦτον, καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι ὡς σὺ οὐκ ἐγεννήθη ὁμοίός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσιν, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται. » Τοῦτο δηλοῦσα ἡ Γραφή ἐπάγει λέγουσα: * Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Σολομῶντι φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα σο-

Variae lectiones et notæ.

* Περὶ τοῦ θρόνου Σολομῶντος. Ced. 116,11-16; I Reg. x, 18-20. ¹ Matth. vi, 29. ² I Reg. x, 16,17 τ' τριακόσια Ced. 164,20-165,4. ³ Reg. x, 21,22. ⁴ ἀργόν cod. e glossemate. ⁵ ὁ βασιλεὺς I Reg. x, 27. ⁶ κυπαρίσσους τὰς I. κνπ. καὶ τὰς cod. ⁷ I Reg. iv, 22-23; Ced. 165,4 8. ⁸ δ. ἐκλ. σιτευτὰ 25. ⁹ Σολομῶντος? Hæc rubrica tota in codice evanuit, forsân π. τῆς σοφίας. ¹⁰ Ced. 155,8 166,7. 165,4 8-3. I Reg. iii, 12-13. ¹¹ ἔμπροσθεν I. ἔμπροσθεν σου cod. ¹² I Reg. iv, 29,30.

φι: ὡσεὶ ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπλη-
θύνθη (34*) ἢ φρόνησις αὐτοῦ ὑπὲρ πάντων φρόνησιν
πάντων ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύ-
πτου. » (2) Δείξαι γοῦν βουλόμενος τὴν σοφίαν αὐτοῦ
εἰκότως ἐκ τῶν παραλλήλων, καὶ τῶν πάσαι γεγενη-
μένην ἀρίστων σοφῶν ἐμνήσθη· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους
προσέθηκεν ὡς δοκοῦντας παρὰ πάντας εἶναι σοφω-
τέρους καὶ φρονιμωτέρους. Καὶ γὰρ, ὡς Ἑλληνες
ιστοροῦσι, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος, καὶ Πυθαγόρας
ὁ Σάμιος, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Πλά-
των ὁ Ἀθηναῖος πρὸς τοὺτους ἐξεδήμησαν, θεολο-
γίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσεσθαι
παρ' αὐτῶν ἐλπίσαντες. Καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Μωϋ-
σῆος διεξιῶν ὁ θεὸς λόγος εἶρη, ὅτι: Ἐπαιδεύθη ἐν
πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων. » (3) Τοῦτους, φησὶν, ἀπαν-
τας ὁ Σολομῶν ἀπέκρουεν, ἅτε θεοθεν τῆς σοφίας τὰ
δῶρα δεξάμενος, ὅθεν ἐπήγαγεν: « Καὶ ἐσοφίσθη ¹⁴
ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἐλάλησε τρισχιλίαις πα-
ραβολαῖς, καὶ ἦσαν αἱ ψαλαὶ αὐτοῦ ε' ¹⁵, καὶ ἐλάλησε
περὶ τῶν ζώων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ
καὶ ἕως τῆς ὑσσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ
τσίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ
τῶν ἔρπειτων, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν
ἰχθύων ¹⁶. »

(4) (Τὴν δὲ τούτων ἀπόλαυσιν ¹⁷ ὁ πολυίστωρ
Εὐσεβίος οὕτως εἶρη: « Τὰς γὰρ τοὶ βίβλους τοῦ
Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν Παραβολῶν 141 καὶ
Ἰθῶν, ἐν αἷς περὶ τῶν φυτῶν καὶ παντοίων ζώων
φυσιολογήσας, χειρσαίων, πετεινῶν, καὶ πνικτῶν ¹⁸
καὶ λαμάτων πάθος παντὸς γραφείσας αὐτῷ) ἀφ'
ῶν οἱ τῶν Ἑλλήνων ¹⁹ ἰατροσοφισταὶ σφετερισάμε-
νοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες ²⁰ [τὰς οικείας
συνεστήσαντο τέχνας· ταύτας], ἀφανεῖς ἐποίησεν
Ἐζεκιῆς ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν
νοσημάτων ἐνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς, περιῶρα τὰς
λάσεις αὐτῶν ²¹ παρὰ τοῦ θεοῦ. » (Καὶ μέντοι καὶ
Ἰώσηπος τούτων πολλῶν μέμνηται πονημάτων ἐγ-
γράφως πεποιημένων, ὡς οἱ καὶ ἐπιβάς κατὰ δαι-
μόνων καὶ ἐξορκισμοὺς ἐπενόησεν, αἷς φησὶν δια-
χρώμενον Ἐλεάζαρον τὸν Ἰουδαῖον ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ
καὶ Τίτου θακτύλιον τιθεῖς ²² ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ πάσχον-
τος ἐν σφραγίδι βρίζαν ἔχοντα, ἐξ ὧν Σολομῶν ὑπέ-
δειξε· καὶ ²³ ἀσφραϊνόμενον τὸ δαιμόνιον εὐθὺς ἐξέλεσθαι, σημεῖον ὑπὸ τοῦ Ἐλεάζαρου τιθεμένου ποτηρίου
μεστοῦ ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρος, ὃ καὶ συνέτριβε τὸ δαιμόνιον φεῦγον.)

(5) Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομῶν ὑπὲρ πάντας τοὺς
βασιλεῖς τῆς γῆς πλοῦτος καὶ φρονήσει. Καὶ πάντες
οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ παρεγένοντο
φέροντες ἑκάστοτε ²⁴ κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν,
σκεύη χρυσοῦ, καὶ ἱματισμοὺς, καὶ ἡδύσματα καὶ ἵπ-
πους, καὶ ἡμιόνους· καὶ ἦσαν αὐτῷ, ατ' ἄρματα καὶ
ἵπποι α, τοκάδες δὲ χιλιάδες μ', καὶ ἵπποι εἰς ἄρ-
ματα χιλιάδες β'. Καὶ ἦν ἡγούμενος τῶν βασι-
λέων πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως
γῆς ἄλλοφύλων καὶ ἕως τῶν ὀρίων Αἰγύπτου.

A Iomonis sapientiam omnium mortalium et Ægy-
ptiorum. » Cum igitur voluisset ostendere sapien-
tiam suam et aliis comparari, jure merito omnium
antiquorum sapientium primus habitus est, supe-
ravitque Ægyptios qui apud omnes sapientissimi
et prudentissimi habebantur. Pherecydes enim
Syrius, ut Græci memorant, Pythagoras Samius,
Anaxagoras Clazomenius, Platoque Atheniensis ad
Ægyptios venerunt, theologiam cognitionemque
naturæ ex iis melius se comperturos æstimantes.
Et de Moysæ ait divinus sermo: « Eruditus est
Moyses omni sapientia Ægyptiorum. » Hos om-
nes, ait Scriptura, Salomon superavit, cum a Deo
sapientiæ dona accepisset; unde etiam dixit:
« Et erat Salomon sapientior cunctis hominibus,
et vulgavit tria millia parabolas, et fuerunt carmina
ejus quinque millia. Et disputavit super lignis a
cedro quæ est in Libano usque ad hyssopum quæ
egreditur de pariete. Et disseruit de jumentis et
reptilibus et volucris et piscibus. »

τοῦχοῦ. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ

Hanc multiplicem rerum cognitionem memorans
Eusebius ait: « Libros Salomonis de Parabolis et Car-
minibus, in quibus de arbustorum omniumque ani-
malium terrestrium ac volantium ac natantium dis-
seruerat natura, omnique dolori medicamina assigna-
verat, quæ accipientes Græci medici sua esse dixerunt,
delevit Ezechias rex, cum ex his libris morborum cu-
ratione excepta, sanitatem a Deo concessam con-
temneret populus. » Attamen Josephus hæc multa
poemata scripta memorat tanquam incantationes
exorcismosque factos a Salomone contra dæmones,
quibus usum esse aiunt Eleazarum Judæum qui
Vespasiano et Tito imperatoribus posuit in naso
ægrotantis annulum, cujus umbilico inerat radix
ex iis quas docuit Salomon. Cujus odorem cum
hausisset, aufugit dæmon. Eleazaro jubente ut bi-
beret vas aqua plenum aut pelluvium, quod dæmo-
nem fugere coegit.

Et magnificatus est Salomon super omnes reges
terræ divitiis et sapientia. Et omnes reges terræ
quærebant videre faciem ejus, et audire vocem
ejus, et veniebant quotannis undequaque affe-
rentes ei dona, vasa aurea, vestes, aromata, equos,
mulos; et erant ei mille et trecenti currus et equi
mille, equarum quadraginta millia, et equorum ad
currus duodecim millia. Et erat princeps omnium
regum terræ a flumine Euphrate usque ad fines
Ægypti.

Varie lectiones et notæ.

¹⁴ ἐσοφίσθητο | Reg. iv, 31. ¹⁵ ε' | . ε. col. ¹⁶ πετ. καὶ π. τῶν ε. 33. ¹⁷ ἀπωλ. cod. sed. cf. 141, 10.
¹⁸ πνικτῶν | νηκτῶν cod. ¹⁹ Ced. 166, 8-12. ²⁰ εἰληφότ. ἀφ. cod. linea tota ommissa. ²¹ αὐτῶν | αττῶν
cod. ²² τ:θῶν cod. τιθέντα? ²³ καὶ om. Leo Nota Σημεῖον cod. ²⁴ Ced. 167, 12-21. ²⁵ ἑκάστοτε |
ἑκατοτος cod.

XLIII. De regina Æthiopum Silylla.

Regina Saba, quæ dicebatur apud Græcos Silylla, cum audisset nomen Salomonis, venit Jerusalem ut tentaret eum in ænigmate. Et cameli ejus apportabant aromata multa et eximia, et aurum, pretiosaque lapides ingenti pondere. Et cum ingressa ad eum dixisset quidquid in suo corde latebat, cumque rex ipse ei omnia expronpississet in sermone et lingua suavissima, cœpit eum per hoc tentare: Eximios liberos tam mares quam femellas eadem veste et coma ornatos obtulit ei quaerens ab eo ut cujus essent generis judicaret. Erat autem illa Silylla, ob mentis acumen, sapientiam experientiamque et ipsa late celebrata. Rex vero cum eos jussisset sumum lavare vultum, eorum naturam novit, pueris acriter et viriliter suum detergentibus vultum, puellis contra segniter et languide, ita ut regina obstupesceret. Cum autem novisset omnem ejus sapientiam, domumque quam ædificaverat et solium et vestes ejus, necnon ministrorum ejus, tunc mirata exclamavit: « Verus est sermo quem audiveram in regione mea de omnibus istis, et non credebam. Ecce non est dimidia pars eorum quæ mihi fuerunt nuntiata, namque plura vidi quam audivi. Beatæ mulieres, beati pueri tui qui adsunt coram te, quique audiunt sermones sapientiæ tuæ. » Cumque ei dedisset centum et viginti talenta auri et multa aromata, lapides pretiosos, et opobalsami radicem (ex hoc tempore Palæstina hanc fert plantam Josepho teste), reversa est in regionem suam maxime æthiopia. De qua dixit Dominus: « Regina Austri venit et snibus terræ audire sapientiam Salomonis. » Ad quem Sirach sermone graviore ait: « Salomon, eruditus es in juventute tua, et impletus es quasi flumen sapientia, et terram replevit spiritus tuus et replesti parabolis ænigmata. Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum, et dilectus es in pace tua per quam fecit te requiescere undique Deus; de cantilenis et proverbiiis et parabolis te admirantur. Et collegisti quasi aurichalcum aurum, et ut plumbum complesti argentum; sed subjecisti femora tua mulieribus, et potestatem habuisti in corpore tuo, et dedisti maculam gloriæ tuæ, et profanasti semen tuum inducens iracundiam in liberos tuos. » Sed ipse optime de sua sapientia atque suis divitiis prædicat: « Det mihi Dominus ex sententia dicere et digna dictis sentire; quoniam ipse sapientiæ dux est et sapientium emendator. In manu enim illius et nos et sermones nostri; ipse enim dedit

Α ΜΓ. Περὶ τῆς βασιλείσης Αἰθιοπῶν Σιθούλλης.

¹⁶ Καὶ βασίλισσα Σαβὰ ¹⁷, ἥτις ἐλέγετο Σιθούλλα παρ' Ἑλλήνων, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγματι ¹⁸. Καὶ κάμηλοι ἀφρῶσαι ἡδύσματα πολλὰ τε καὶ ἐξαιρέτα, (34^b) καὶ χρυσὸν, καὶ ¹⁹ λίθους τιμίους, καὶ ἐν δυνάμει βαρεῖα 142 σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασα πρὸς τούτον πάντα ²⁰ ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διαλύσας αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ ἐρμηνείᾳ γλυκυτάτῃ, προσέθετο αὐτὸν πειράσαι καὶ ἐν τοῦτω. Εἰδόντους γὰρ παῖδας ἄρρηνάς τε καὶ θηλείας ὁμοτρόφῳ στολῇ καὶ κοῦφῇ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασα ²¹ παρέστησεν αὐτῶν, ζητοῦσα ἑκατέρου γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιηθῆσθαι. ^B Ἦν γὰρ καὶ αὐτῇ ἡ Σιθούλλα πάνυ ἐπ' ἀγχινοῖα τε καὶ σοφία καὶ πολυπειρία διαδόχτος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νύφασθαι τούτους προτάξας τὸ πρόσωπον, τὴν φύσιν ἑκατέρων διέγνωκεν, τῶν μὲν γὰρ ἄρρηνων εὐτόνως καὶ ἀνδρικῶς τὰς ὕψεις καταψυχόντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς καὶ ἀπειρημένως, ὡς τὴν βασιλίσην καταπλαγεῖσαν ²² πάνυ ²³. καὶ μέντοι καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν τε φρόνησιν καὶ τὸν οἶκον, ὃν ὠκοδόμησεν ἰδοῦσα, καὶ τὴν καθέδραν, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ ²⁴, καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενομένη εἶπεν· « Ἀληθινὸς ὁ λόγος, ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῆ μου περὶ τούτων πάντων, καὶ οὐκ ἐπίστευον. Ἰδοὺ οὐκ ἔστι τὸ ἡμισυ καθὼς ἀπηγγέλη μοι, ὅτι πλείονα ἐώρακα ὧν ἤκουσα. Μακάριαι γοῦν ²⁵ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες σου οἱ παρεστηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς φρονήσεώς σου. » Καὶ δοῦσα ²⁶ αὐτῷ τάλαντα χρυσοῦ ρκ', καὶ ἡδύσματα πολλὰ σφόδρα, καὶ λίθους τιμίους, καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλάμου ρίζαν (ἀφ' οὗ ἡ Παλαιστίνη τοῦτο γεώργιον ἔσχε, ὡς φησὶν Ἰώσηπος;) ²⁷, ὁπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερεκπληττομένη λίαν. Περὶ ἧς καὶ ὁ Κύριος εἶπη ²⁸· « Βασίλισσα Νότου ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἵνα ἴδῃ τὴν σοφίαν Σολομῶτος. » ²⁹ (3) Πρὸς δὲ μέντοι γε καὶ Σιράχ τραγικῶτερον εἶλετο ³⁰· « Σολομῶν, ἐσοφίσθης ἐν νεότητι σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως· γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολῇ αἰνίγματα· εἰς 143 νήσους πῶρρον (καὶ μακρὰς χώρας) ἀφίκεται σου τὸ μνημόσυνον ³¹, καὶ ἡγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου, ἢ κατέπτυσεν ὁ θεὸς κυκλόθεν· ἐν φθαίξ, καὶ παρομιμαίς καὶ παραβολαῖς ἐθαυμαστώθης ³², καὶ συνήγαγες ὡς κασίτηρον τὸ χρυσίον καὶ ὡς μολιθδὸν ἐπλήθυνας ἄργυρον ³³. Ἀλλὰ παρέκλινας τὰς λαγόνες σου γυναίξ, καὶ ἐξουσιάσθης ³⁴ ἐν τῷ σώματι σου· καὶ ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐθεθήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὄργην ἐπὶ τὰ τέκνα

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Cod. 166, 22-267, 25. ¹⁷ Σαβὰ l. Σαβὰ cod. ¹⁸ αἰνίγματι l. αἰνίγμασι LXX — αἰνίγμα cod. ¹⁹ χρυσὸν καὶ l. χρυσὸν πολλὸν καὶ cod. ²⁰ πρὸς ταῦτα πάντα cod. ²¹ Νοῖα περικαλλοπήσας cod. ²² καταπλαγεῖσαι γῆναι? ²³ πάνυ ἐκ τε τῶν αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενομένων εἰπεῖν Cod. ²⁴ καὶ τὴν ἱματισμὸν καὶ τὰ βρώματα καὶ πᾶσαν τὴν κατάστασιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ a secunda manu. ²⁵ Jus. A. 6 εἰκοσι τ. γ. ἀρωμάτων τε πλήθος ἀουλόγιστον καὶ λίθων πολυτελῆ· λέγουσι δὲ ὅτι καὶ τὴν τοῦ ὀποβαλάμου ρίζαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναίκεος ἔχομεν — εἰς τὴν οἰκίαν ὤπ. ²⁶ Matth. xii, 42. ²⁷ Cod. 167 25 68, 11. ²⁸ Leell. xlviii, 14-21. ²⁹ τὸ ὄνομα σου Sir. om. ἡ — κυκλῶ; ³⁰ ἀπεθαυμάσαν σε χώραι Sir. ³¹ ἰργήμην Sir. ³² ἐνεξ. Sir.

σου. » ⁴⁵ (5) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ σαφέστατα περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλοῦτου σαφηνίζει ⁴⁶. « Ἐμοὶ δόξη ὁ Θεὸς κατὰ γνώμην εἰπεῖν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων ⁴⁷, ὅτι αὐτὸς (ὁ Κύριος) ⁴⁸ καὶ τῆς σοφίας ὁδηγός ἐστι καὶ τῶν σοφῶν διορθωτής· ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν· αὐτὸς γὰρ μοι δίδωκε τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητά χρόνων (τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς χρόνων), ἐνιαυτῶν κύκλους ⁴⁹, ἀστέρων θέσεις, φύσεις ζώων καὶ θυμῶν θηρίων, πνευμάτων βίας, καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, καὶ (55^a) διαφορὰς φυτῶν, δυνάμεις ⁵⁰ ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ ἐμφανῆ, ἔργων. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ⁵¹ ἐδίδαξέ με ⁵², ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ κατασκεψασθαι ⁵³ ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ τῶν γενομένων πάντων ὑπὸ τὸν οὐρανόν ⁵⁴. » (4) Καὶ « ἰδοὺ ἐγὼ ἐμεγαλύνθη καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν, οἱ ἐγένοντο ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ » — « καὶ ἡ καρδία μου εἶδε πολλὴν σοφίαν καὶ γνῶσιν ⁵⁵ (καὶ ἔργων) παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην » καὶ « Ἐμεγάλυνα τὰ ποιήματά μου ⁵⁶, ὑποδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά μοι ἀμπελώνας· καὶ ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους· ἐν αὐτοῖς ἐφύτευσα ξύλον πάγκαρπον ⁵⁷, ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὕδατων τοῦ ποτίσαι ἀπ' αὐτῶν δρυμὸν πλαστῶντα ⁵⁸ ξύλα. Ἐκτησάμην δούλους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς ⁵⁹ ἐγένοντό μοι· καί γε κτηνίτις ⁶⁰ βουκόλου καὶ ποιμνίου ἐγένετό μοι πολλή ⁶¹ ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ. » Καὶ « συνήγαγον ⁶² καὶ γε ἀργύριον καὶ γε χρυσίον καί γε περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. Ἐποίησά μοι ἄβοντας καὶ ἄβουσας καὶ ἐντροφήματα υἱῶν (τῶν) ⁶³ ἀνθρώπων, οἰνοχόους ⁶⁴ καὶ οἰνοχόας. Καὶ ἐμεγαλύνθη καὶ προσέθηκα ὑπὲρ ⁶⁵ πάντας τοὺς γενομένους ⁶⁶ ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ, καί γε σοφία μου ἐστάθη μοι. Καὶ πᾶν ὃ (2^v) ⁶⁷ ἤτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, οὐκ ἀφείλον ἀπ' αὐτῶν· καὶ « Οὐκ ἐκώλυσά τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης· » καὶ γὰρ πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυολβίας ἀπῆλαυσεν ⁶⁸, ἀδείας τε καὶ τρυφῆς. ⁶⁹ (5) Ἄλλ' ὕστερον εἰς πικρίαν ἢ σπατάλην καὶ ἡ ἡδονὴ γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκολασίας ὑπόθεσις, ὅθεν φησὶν ⁷⁰. « Ἐμίσησα σύμπασαν τὴν ζωὴν καὶ πάντα τὸν μόχθον, ὅτι πάντα ματαιότης. » (Ἐξ ἧς προφάσεως καὶ παρατροπῆς ὁ γενναῖος ⁷¹ οἶμος πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐξώκειλεν, ὅπερ καὶ αὐτὸς δηλῶν αὐθις δὲ αὐτοῦ πρὸς γυναῖκας ὀλισθοῦ, ἐπήγαγε φάσκων·) « Εὗρον ⁷² πικρότερον ὑπὲρ τὸν θάνατον ⁷³

A mihi horum que sunt scientiam veram, ut sciam ordinem orbis terrarum et virtutes elementorum, initium et consummationem et medietatem temporum, vicissitudinum permutationes et commutationes temporum, annorum cursus et stellarum positiones, naturas animalium et iras bestiarum, vim ventorum et cogitationes hominum et differentias plantarum et virtutes radicum, et quæcunque absconsa atque improvisa sunt didici. Omnium enim artifex docuit me sapientia, exquirere et considerare in sapientia omnia que facta sunt sub cælis. Et ecce ego magnus effectus sum, et præcessi omnes sapientia. qui fuerunt ante me in Jerusalem et mens mea contemplata est multa sapienter, et didici parabolas et prudentiam; et magnificavi opera mea, ædificavi mihi domos et plantavi vineas; feci hortos et pomaria et consevi ea cuncti generis arboribus; et extruxi mihi piscinas aquarum ut irrigarem silvam lignorum germinantium. Possedi servos et ancillas et multam familiam. Habui armenta quoque et magnos ovium greges ultra omnes qui fuerunt ante me in Jerusalem. Et cocervavi mihi argentum et aurum et substantias regum ac provinciarum. Feci mihi cantores et cantatrices et delicias filiorum hominum, scyphos et urceos. Et supergressus sum opibus omnes qui ante me fuerunt in Jerusalem, et sapientia mea quoque perseverat mecum. Et omnia que desideraverunt oculi mei, hæc non negavi eis; nec prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur. » Nam multa pace et felicitate et securitate et voluptate frui sum. Sed ultimo in amaritudinem luxuries et voluptas versa est ei et ad miseriam et viam aperuit; unde dicit: « Tæduit me vitæ meæ et omnis laboris, quia omnia vanitas. » Ex illa parabola et similitudine nobilis ille rex cheul in impietatem delapsus, quod peccatum ipse significans denuo ob inclinationem ad mulieres dicit: « Inveni amariorum morte mulierem, quæ laqueus venatorum est, et sagena cor ejus. » Itaque dicit Scriptura: « Et rex adamabat mulieres; erant ei domine septingentæ et concubinæ trecentæ; et accepit uxores Moabitidas et Ammonitas, Syrias, Idumæas, Amorrhæas et Cethæas de gentibus super quibus dixit Dominus filiis Israel. » — Cum jam senex esset, non erat cor ejus perfectum cum Domino Deo suo, sicut cor David patris ejus, » averteruntque alienæ mulieres cor ejus a Deo longe. « Tunc ædificavit sanum Chamos,

Varie lectiones et notæ.

⁴⁵ Ced. 168,11-21. ⁴⁶ σαφῆ cod. — Sap. vii, 15-22. ⁴⁷ λεγ. A. cæteri διδ. ⁴⁸ ὁ Κύριος om. Sap. ⁴⁹ καὶ Sap. vii, 3. ⁵⁰ ἄνῶν διαφ. φ. καὶ δ. Sap. ⁵¹ Ὁ — τεχνίτης codex. Ced. Eccl. i, 15. ⁵² σοφίαν καὶ ἐκκλησιαστικὸς Ced. ⁵³ τὴν σοφίαν καὶ cod. — Eccl. i, 16,17; ii, 4-10, 17,18. — Ced. 169,2-15. ⁵⁴ Nota τῶν οὐρανῶν cod. ῥιζῶν pro οὐρανῶν. ⁵⁵ πολλὴ σ. καὶ γ. Eccl. om. καὶ ἔργων. ⁵⁶ ἐμ. ποιήματά μου Eccl. ⁵⁷ καὶ ἐφ. ἐν ἀ. ξ. πᾶν καρποῦ Eccl. ⁵⁸ πλαστ. i. βλαστ. Nota δρυμῶν cod. ⁵⁹ κτίσις cod. — ἰγένοντο cod. ⁶⁰ πολλή ἐγ. μοι Eccl. ⁶¹ μοι Eccl. καὶ π. Eccl. ⁶² τῶν om. Eccl. ⁶³ οἰνοχόων Eccl. ⁶⁴ παρά Eccl. ⁶⁵ ἀπὸ Eccl. ⁶⁶ ἄν om. Eccl. — ἀπακ. Eccl. ἰπακ. Ced. ⁶⁷ ἀπῆλαυσεν i. ἀπῆλαυσα cod. — Nota εὐρ. — Eccl. σαγίνη καρδ. cod. ⁶⁸ Ced. 169,15-170,22. ⁶⁹ Eccl. ii, 17,18. ⁷⁰ γεννάς; cod. ⁷¹ Καὶ εὐρίσκω ἐγὼ αὐτὴν καὶ ἐρῶ Eccl. vii, 26. ⁷² σύν Eccl.

idolo Moab et Astartæ abominationi Sidoniorum et in hunc modum fecit universis uxoribus suis alienigenis quæ adolebant thus et immolabant diis suis. » Et fecit Salomon malum in conspectu Domini, et non secutus est Dominum ut David pater ejus. « Et iratus est Dominus Salomoni quod avertisset mentem suam a Domino Deo Israel, qui apparuerat ei secundo et præceperat de verbo hoc ne sequeretur deos alienos. Dixit itaque Dominus Salomoni : « Quia non custodisti pactum meum et præcepta mea quæ mandavi tibi, disrumpens scindam regnum tuum et dabo illud servo tuo. Verumtamen in diebus tuis non faciam, propter David servum meum et patrem tuum, et propter Jerusalem quam elegi. » Suscitavit autem Dominus adversarium Salomoni Ader Idumæum et Adrazar regem Soba. Et erant Israel adversarii cunctis diebus Salomonis. Mortuusque est Salomon cum vixisset septuaginta et tres annos, et sepultus est cum patre suo. Unde Theodoretus dicit : Didicimus quanti valeat avorum pietas, patitur enim malos amator hominum Deus, haud immemor virtutis eorum qui fuerunt et partim impietatis fructus collegit apud Dei Justitiam. » Dum cælesti frueretur sapientia Salomon, in pace et tranquillitate dies agebat omnes habens subjectos potissimumque tributum afferentes. Postquam vero ea fuisset spoliatus prudentia, ab hostibus percussus est ; adeo verum est : « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » Quemadmodum enim misericordia ejus ineffabilis, sic correptio intolerabilis est. Quia autem idolis inservit, relicto, qui verus est, Deo patris ejus David, ideo punitus est, quod patet ex his quæ Achias prophetans dixit ad Jeroboam : « Hæc dicit Dominus : Ecce ego eripiam regnum de manu Salomonis et dabo tibi decem tribus ; porro duas tribus dabo ei propter David servum meum et Jerusalem civitatem quam elegi ex omnibus tribubus Israel ; eo quod dereliquerit me et adoraverit Astartem deam Sidoniorum et Chamos deum Moab, et Moloch deum filiorum Ammon. » Illa autem Astarte est eadem ac Aphrodite apud Græcos. (Ex astro hoc cognomen deæ huic impositum est, ejus enim filium Luciferum esse tradunt.) Chamos autem deus erat Tyrriorum. Moloch « scandalum » idolum erat, et sic scandala, abominationes idola vocare solet Scriptura. Quod verbum significat sacrilegium et nefas. Jure quis miretur quod ut de divino Moyse, sic de sapientissimo Salomone evenerit, quomodo uterque primum tanta divina gloria pru-

την γυναῖκα, ἥτις ἐστὶ θήρευμα, καὶ σαγῆναι καρδία ⁷³. » Ταύτη ⁷⁴ τοὶ φησὶν ⁷⁵. « Καὶ ὁ βασιλεὺς ἦν ⁷⁶ φιλογόνατος· καὶ ἦσαν αὐτῷ ἀρχουσαι ψ' καὶ παλλακαὶ τ', καὶ ἔλαβε γυναῖκας Μωαβίτιδας ⁷⁷ καὶ Ἀμμωνίτιδας, Σύρας, Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμορραίας ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπέειπε Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. » — « Καὶ ἐγένετο ⁷⁸ ἐν καιρῷ γέροντος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ ⁷⁹ μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καθὼς ἡ καρδία Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἀλλότριαι ⁸⁰ γυναῖκες τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν αὐτῶν. Καὶ τότε ἐφοδόμησε Σολομὼν ⁸¹ τῷ Χαμῶς εἰδώλῳ Μωάβ — καὶ τῇ Ἀστάρτῃ βελύγματι Σιδωνίων, καὶ οὕτως ἐποίησεν ταῖς ἀλλοτρίαις γυναῖξιν αὐτοῦ πάσαις ⁸², αἱ (τινες) ἔθυμιων καὶ ἔθυσον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Καὶ ἐποίησεν Σολομὼν τὸ πονηρὸν ⁸³ ἐνώπιον Κυρίου (καὶ) οὐκ ἐπορευθῆ ὀπίσω Κυρίου (καθὼς) Δαυὶδ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομῶν, ὅτι ἐξέκλινεν καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὁρθέντος αὐτῷ δις καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ — μὴ πορευέσθαι ⁸⁴ ὀπίσω θεῶν ἐτέρων· παράπαν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· « Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας ⁸⁵ τὰς ἐντολάς ⁸⁶ καὶ τὰ προστάγματα, ἃ ἐνετειλάμην σοι, διαβρήσων διαβρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ τῶν χειρῶν σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δοῦλῳ σου. Πλὴν (35^b) ἐν ταῖς ἡμέραις σου τοῦτο οὐ ποιήσω ⁸⁷ διὰ Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ πατέρα σου ⁸⁸, καὶ διὰ Ἰερουσαλὴμ τὴν πόλιν (μου) ⁸⁹ ἣν ἐξελεξάμην. » Καὶ ἤγειρε Κύριος τῷ Σολομῶντι σατάν Ἄδερ τὸν ⁹⁰ Ἰδουμαίον, καὶ τὸν Ἀδραζάρ βασιλέα Σοβᾶ. — « καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ σατάν ⁹¹ πάσας τὰς ἡμέρας Σολομῶντος. » Καὶ ἀπέθανε Σολομὼν ἐτῶν ογ', καὶ ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. (6) Ἐντεῦθεν τοίνυν καὶ Θεοδώρητός φησιν ⁹². « Ἐδιδάχθημεν ὅσον ὀνηνησιν ἡ τῶν προγόνων εὐσέβεια· ἀνέχεται γὰρ πονηρὸν ὁ φιλόνηρωπος Κύριος τῆς τῶν κατοικοχρῆματων ἀρετῆς μεμνημένος, πλὴν οὖν ἐδρέψατο μερικῶς καὶ τοὺς τῆς ἀσεβείας καρποὺς ἐνδίκως παρὰ τῆς θείας δίκης. » ⁹³ (7) Ἔως μὲν τῆς ἀνωθεν ἀπήλκυσε προμηθείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ διῆγε, πάντας ἔχων ὑποκειμένους καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάλιστα. Ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη, τοῖς δυσμενεῖσιν ἐπιχειρήτος ⁹⁴ γέγονε· ἀληθῶς ὄντως ⁹⁵ « φοβερὸν τὸ ἐμπροσθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. » Ὅσπερ γὰρ ἔλεος αὐτοῦ ἀβρήτος, οὕτω καὶ ἡ κόλασις ἀνυπόστατος. Ὅτι δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε καταλείψας τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ, [εὐδὴλον] ἐξ ὧν καὶ Ἀχίας ὁ προφήτης φησὶ ⁹⁶ πρὸς τὸν Ἰεροβοάμ (οὕτως)· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ βήσω τὴν βασιλείαν ⁹⁷ Σολομῶντος, καὶ δώσω σοι

Variæ lectiones et notæ.

⁷³ αὐτῆς Eccl. ⁷⁴ Ταῦτα Ced. ⁷⁵ I Reg. xi, 1-14. ⁷⁶ βασ. ἦν I. βασ. Σολομῶν ἦν cod. et LXX. ⁷⁷ Μωαβίτιδας καὶ Ἀμμων. I. M. Ἀμμων· cod. et LXX. ⁷⁸ ἐγενήθη I Reg. ⁷⁹ ταλεῖα I Reg. ⁸⁰ γ. αἱ ἀλλ. I Reg. ⁸¹ ὀψήλον I Reg. ναόν Ced. ⁸² πάσαις τοῖς γ. ἀ. ταῖς ἀλ. I Reg. ⁸³ πορευθῆναι I Reg. ⁸⁴ ἐφύλαξας I. ἐφύλαξάς μου cod. ⁸⁵ ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου I Reg. ⁸⁶ οὐ π. αὐτά I Reg. ⁸⁷ τὸν π. σου. ἐκ χειρὸς υἱοῦ σου λήψομαι αὐτὴν πλὴν ἔλην τὴν βασιλείαν οὐ μὴ λάβω, σκῆπτρον ἐν δώσω τῷ υἱῷ σου διὰ Δαυὶδ τὸν δ. μου καὶ διὰ I Reg. ⁸⁸ μου οἶμ. I Reg. ⁸⁹ σ. τῷ Σολομῶν τόν I Reg. — Ἐσπῶμ υἱὸν Ἐλιαδὲ τὸν ἐν Πααμὰ Ἀδραζάρ I Reg. ⁹⁰ σ. τῷ ἰ. I Reg. ⁹¹ Nec in q. 40 in Ex. nec 37 in Reg. hæc sententia invenitur. ⁹² Ced. 171, 18-172, 10. ⁹³ εὐεπιχ. Ced. ⁹⁴ Heb. x. 31. ⁹⁵ γὰρ ὁ ἐ. ἀρ. Ced. ⁹⁶ Ἐφ. Cel. ⁹⁷ ἐκ χειρὸς I Reg. xi, 31 33 Ced.

τά ε' σκήπτρα· καὶ δύο σκήπτρα δώσω αὐτῷ διὰ
 Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου καὶ Ἱερουσαλήμ τὴν **146** πό-
 λιν μου, ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πατῶν ⁹³ φυλῶν Ἰσραὴλ,
 ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπέ με καὶ ἐδοῦλευσε τῇ Ἀστάρτῃ,
 βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς, εἰδῶλι Μωάβ,
 καὶ τῷ Μελχὼμ, προσοχθίσματι υἱῶν Ἀμών. »
 ** (7) Ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἡ παρ' Ἑλληνιστῶν
 Ἀφροδίτη λεγομένη (ἐκ τοῦ ἀστρου τὴν ἐπωνυμίαν
 πεποιηκόσιν)· αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν Ἑωσφόρον μυ-
 θολογοῦσιν). Ὁ δὲ Χαμῶς θεὸς ἦν Τυρίων. (ε' Τῷ δὲ
 Μελχὼμ προσοχθίσματι » εἰδῶλον ἦν καὶ τοῦτο·
 προσοχθίσματα γὰρ καὶ βδελύγματα τὰ εἰδῶλα προ-
 αγορεύειν εἰώθει * ἡ Γραφή, ὅπερ δηλοῖ τὸ μῦθος
 καὶ τὸ ἀπόβλητον.) (8) Θαυμάσει μὲν τις ³ μάλα
 εἰκότως, ὡς περ ἐπὶ τοῦ θειοτάτου Μωϋσέως, οὕτω
 καὶ ἐπὶ [τοῦδε] τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος, πῶς
 ἐκάτερος αὐτῶν τοσαύτης πάλας θείας δόξης καὶ προ-
 μηθείας ἀξιώθεις, ὑστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν
 καὶ λύπην τὸν Θεὸν κινήσας, τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπε-
 σεν, ὁ δὲ εἰς ὄργην καὶ θυμὸν αὐτὸν διεγείρας ⁴, τοὺς
 τε προειργασμένους ἀρίστους πόνους ἀρδην ἐζημίωτο
 καὶ τὴν ψυχὴν προσαπόλεσεν. Ποῦ γὰρ ἡ τοιαύτη πρὸς
 Θεὸν οικειώσις καὶ παρρησία, [καὶ] οἱ τοσοῦτοι καὶ τη-
 λικοῦτοι πόνου, καὶ κόποι, καὶ ἀγῶνες τοῦ θεσπεσίου
 Μωϋσέως; οἵτινες [διὰ] τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλο-
 γίας ἀμαρτίαν παροραθέντες ⁵, τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς
 ἐπαγγελίας εἰσοδὸν ἀδρόως ὁ δίκαιος καὶ ἀσυγχωρή-
 τως ἀπεστέρητο, καθὼς καὶ πρόσθεν ⁶ εἴρηται. Ποῦ
 δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν Σολομῶντα θεία φιλοστοργία καὶ
 ἡ τοσαύτη χάρις τε καὶ σοφία; καὶ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς
 πολλῆς ἐκείνης φρονήσεως καὶ συνέσεως, καὶ ἡ προ-
 λαβοῦσα τοιαύτη νηφαλεωτάτη ἔννοια καὶ (σοφία),
 θεολογία (τε) καὶ φυσιολογία, ἔσχατον ἐκ γυναικο-
 μανίας εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπωκότος, ὡς σαφῶς
 δεδῆλωται; Τῷ ὄντι γὰρ οὐδὲν ὕπερο; εἰς ἀναρξάμε-
 νον ⁷ πνεύματι, καὶ σαρκὶ ἐπιτελέσαι. » (9) Διὸ καὶ
 προσασφαλιζόμενος Ἰωάννης φησὶ ⁸· (36*) εἰ Βλέπετε
 ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολείπητε τὸ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μι-
 σθὸν πλήρη ἀπολάβητε· » οὐ γὰρ ὁ καλῶς ἀρχόμενος
 καὶ κακῶς μετερχόμενος, οὗτος τέλειος, ἀλλ' ὁ καλῶς
 ἀποθέμενος καὶ θεαρέστως διαπεράνας, ἐπέπερ ⁹· Ὁ
 ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. » Κάντε ὅ-
 θεν, ὡς εἰκεν, **147** εἰκότως διδασκόμεθα μὴ μακα-
 ρίζειν ἄνθρωπον κυρίως πρὸς τελευτῆς αὐτοῦ, διὰ τὸ
 ἀδῆλον τῆς ἐκδόσεως καὶ συμπληρώσεως· τοὺς γὰρ
 ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίās ἀπάξει Κύριος μετὰ
 τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· πολλοὶ γὰρ εὐδρομοῦν-
 τες ἀνάρετοι καὶ ἐπὶ μεγίστοις κατορθώμασι θαυμαζό-
 μενοι, προσκόφαντες ἐξάπινα πεπτῶκασιν πτώμα
 δεινὸν καὶ ἐξαισίον. (10) Οἶος ἦν καὶ ὁ μοναχὸς
 ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ὁ μέγα; Βασίλειος ¹⁰ ἔγραφε λέγων·
 « Οἶμοι τί γράψω; ἡ τί λογίσσομαι ἐν τριόδῳ ἀπει-
 λημένος; ἂν γὰρ ¹¹ ἔλθω εἰς μνήμην τῆς προτέρως

dentiaque dignus cœlesti æstimatus, postea ille
 cum in indignationem et iracundiam movisset,
 Dei promissionem non, sit consecutus; hic vero
 cum in iram furoremque excitasset eum, non ob-
 stantibus quos primo sustinuerat magnis laboribus,
 damnatus fuerit suamque animam perdidit! Ubi
 enim est apud Deum illa familiaritas et libertas, uli
 illi labores, sollicitudines et prælia divini Moysis?
 Propter peccatum quod apud aquas peccaverat
 ne in terram promissionis intraret prohibitus est,
 statim post peccatum sæva Dei vindicta. Ubi Dei
 in Salomonem amor, istaque gratia et sapientia?
 Quid prodest illa plurima sapientia, scientia, et
 acutissima cogitatio, theologia, physiologia, cum
 postremo per muliebrem cupidinem in idololatriam
 incidit, sicut clare monstratum est? Verum enim-
 vero nulla utilitas « si spiritu cœperitis, ut carno
 consummemini. » Itaque sese communiens Joannes
 dicit: « Respicite vosmetipsos ne relinquantis quæ
 operati estis, sed mercedem plenam recipiatis. » Nam
 non ille qui bene cœperit et male consummaverit
 perfectus est, sed qui bene incipiens, secundum le-
 gem Dei consummaverit. « Nam qui perseveraverit
 usque in finem, hic salvus erit. » Unde, ut par est,
 edocemur ne beatum dicamus hominem temere
 ante mortem ejus, eo quod exitus ejus et consum-
 matio ejus ignota sunt. Qui enim ad viam iniquitatis
 proni sunt, avertet eos Dominus cum operantibus ini-
 quitatem. Multi sunt qui cum primo ambulaverunt in
 virtutis via, maximisque virtutibus eniterunt, prima
 subito offensione cadunt ruina terribili lethalique.
 Talis erat monachus ille ad quem magnus Basilus
 hæc scribebat: « Eheu quid scribam, aut quid cogi-
 tabo in trivio receptus? Nam si in mentem veni
 meam tua prima vana conversio, cum tibi affluerent
 divitiæ vanaque gloria, exhorreo, cum te fovrent
 multitudo assentantium voluptas, felicitasque peri-
 culosa; cum exerceeris, ad mutationem sancti status
 respiciens, tuam abundantiam, recusansque fami-
 liaritatem parentumque familiaritatem, alienus
 et vagabundus videbaris; quippe qui agris patriæ
 que commutatis, recesseris Jerusalem ubi te fei-
 cem existimabas, in athletarum laboribus tempo-
 terens, tunc cum hebdomadicis circulis jejunium
 perficeres, Deo vacares, hominum colloquia effu-
 geres, pacem et solitudinem tibi parares; cumque
 civiles tumultus aufugeres et sacco rudj corpus
 tuum affligeres, cingulo duro ventrem cingeres,
 viriliterque attereres ossa tua, latera jejuniis exca-
 vares, usque ad humidas partes tumefaciens, atque
 tibi sermonis mollis omnem usum denegares. Inte-
 rioris corporis partem quæ inter costas est et latera,
 et melonis instar crescit, abstraxisti, totamque carnis

Variæ lectiones et notæ.

** τῶν Ced. ⁹³ Ced. 70,6,7. ¹ πεποιηκότ. cod. ² εἰώθει I. εἰώθεν cod. ³ Θαυμάσει δ' ἂν τις Ced. 471,1 18. ⁴ ἔγ. ἀ. Ced. ⁵ ὧν — παροραθέντων? οἵτινες — παρωραθέντων Ced. ⁶ ἐμπρ. Ced. ⁷ ἀναρξάμενοι cod. cf. Gal. iii, 5. ⁸ II Joan. viii. ⁹ Matth. x, 22. ¹⁰ Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ed. 1618 II 747 B-749 A. ¹¹ γάρ om. B.

abundantiam exhausisti, ventremque ipsum inedia consumpsisti, lateribus sicut domus eminentis umbilici partes adumbrasti et totum corpus tuum oppressisti. Dum totas noctes colloqueris Deo, lacrymarumque fluminibus humidam irrigares barbam. Sed ad quid omnia dicere? Recordare quot ora sanctorum osculo osculatus es; quot sacra corpora amplexus es, quot tuas manus velut intactas foverunt. Quot servi Dei ad tua genua prociderunt. Sed quo omnia illa evanescere? Adulteræ vitæ fama calumniæ telo velocior prætervolans aures nostras et cor nostrum vulnerat. Ubi mihi narrationes tuorum laborum? Cessarunt. Fœdisti castitatis honorem; confundisti sapientiæ professionem; facti sumus hostibus ludibrium et amicis nostris luctus. Scidisti monachorum animos; diligentioribus timorem et metum incussisti, mirantibus iterum dæmonis potentiam; indifferentiam in licentiæ amore vertisti, denegasti quidquid in te inerat honoris Christi dicentis: « Confidite, ego vici mundum, » et hujus principem; calicem blasphemix patriæ miscuisti, et opere verum comprobasti proverbium: « Sicut cervus vulneratus usque ad cor. » Unde nos hortatur alibi dicens: « Oportet nos multas et varias et cœlestes divitias congregere nisi velimus erubescere in ratione reddenda operum nostrorum, et sicut ille qui talentum accepit audire: « Serve male et piger. » Depositus ergo omnibus alienis, hanc vitam intrare secure tentemus. Multi enim cum multa in juventute coegissent, mediamque attigissent vitam, reluctantem eis tentatione et flante iniquitatis vento, vim tempestatis non sustinuerunt eo quod ad gubernandum impares essent, unde « alii circa fidem naufragaverunt; » itaque omnium harum rerum damna passi sunt; alii autem sapientiam quam a juventute adepti erant, sicut tempestate instante cupidine amiserunt. Eheu miserandum spectaculum! Post jejunium, post vitæ rationem difficilem naturæ, post multas lacrymas, post annorum viginti aut triginta temperantiam, per negligentiam, molliem incuriamve animæ nudum fieri omnibus, et iis similis qui ad mandata sequenda se præparant, huicve mercatori diviti, qui cum mercium multitudine copiosa profectus, pericula maris evasit, sed prope portum ipsum, discissa nave, omnibus nudatus relinquitur! Quod si enim omnia quæ mille laboribus, multo sudore adeptus eras, uno discrimine, et parva dæmonum tentatione perdidideris, sane ejus qui totam circa virtutem naufragavit hæc

Α σου καταίας ἀναστροφῆς, ὅτε ¹² περιβήβει ὁ πλοῦτος καὶ τὸ χαμερπὲς βοξάριον, φρίττω, ἦνίκα ἤπιετό ¹³ σοι κολάκων πλῆθος ¹⁴ καὶ τροφή καὶ ἀπόλαυσις πρόσκαιρος. — Ἦνίκα ἐγυμνάζου πρὸς μεταβολὴν ¹⁵ σεμνοῦ τρόπου, σκυβαλίζων μὲν σου τὴν ¹⁶ παρουσίαν, οἴκου τε θεραπείαν καὶ συνοίκου ὁμίλιαν ἀπαρνούμενος, ὅπως δὲ μετάρσιος, ὡσπερ ξένος; καὶ ἀλήτης, ἀγροῦς καὶ τόπους ἀμείβων, κατέδραμας ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνθα σοὶ καὶ αὐτὸς συνδιατρίβων ἐμακάριζον τῶν ἀθλητικῶν πόνων, ὅτι ἐδομαδικοὶ κύκλοις νῆστις διατελών, Θεῷ προσεφιλοσόφεις, ὁμοῦ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀπογεύγων συντυχίας ¹⁷, ἡσυχίαν δὲ καὶ μονοτροπίαν ἐφαρμύσας σεαυτῷ ¹⁸, τοὺς πολιτικούς θορύβους ἐξέκλινες ¹⁹, σάκκῳ τε τραχεῖ ²⁰ τὸ σῶμά σου διανύττων καὶ ζώνῃ σκληρᾷ τὴν ὀσφὺν περισφιγγων, καρτερικῶς τὰ ὅσα διεθλιβες, λαγόνας τε ταῖς ἐνδελιαῖς κοιλίαις μέρχρι τῶν νοτιαίων μερῶν ²¹ ὑπεχαύνωτας; καὶ φασκίας μὲν ἀπαλῆς τὴν χρῆσιν ἀπρηνήσω. ἐνδοθεν δὲ τὰς λαπάρας σικίου ²² δίκην ὑφελκύσας, τοῖς νεφρικοῖς χωροῖς ἐδιάζου προσκολλᾶσθαι ²³. ὄλην δὲ τὴν τῆς σαρκὸς πιμελὴν ²⁴ ἐκκινώσας, τοὺς τῶν ὑπογαστρίων ὄχετοὺς γενναίως ἐξήρανας, γαστέρα τε αὐτὴν ταῖς ἀσιταῖς τήξας, τὰ πλευριτικὰ μέρη ὡσπερ τινὰ στέγης ἐξοχὴν ²⁵ τοῖς τοῦ ὀμφαλοῦ μέρεσιν ἐπεσκιάζεις καὶ συνεσταλμένῳ ὅλῳ τῷ σώματι, τὰς ²⁶ νυκτερινὰς ὥρας ἀνθομολογοῦμενος τῷ Θεῷ, τοῖς τῶν δακρύων ὄχετοῖς ἐμβρυχον τὴν **148** γενειάδα ²⁷ καθωμάλιζεις. Καὶ τί δεῖ ²⁸ καταλέγειν ἕκαστα; Μνήσθητι ὅσα ἁγίων στόματα φιλήματι κατησπάσω· ὅσα ἱερὰ σώματα περιεπτύξω· ὅσοι σου ²⁹ τὰς χεῖρας ὡς ἀχράντους ³⁰ περιέθαλλον; ὅσοι δοῦλοι τοῦ ³¹ Θεοῦ τοῖς γόνασί σου περιεπέλεκοντο. Καὶ τί τούτων τὸ τέλος ³²; Μοιχικῆς φήμης διαβολῆ ³³ βέλους ὀξύτερον διπταμένη τιτρώσκει ἡμῶν τὰς ἀκοὸς καὶ τὴν καρδίαν ³⁴. — Ποῦ μοι τὰ διηγῆματα τῶν σῶν πόνων; Οἰχεται. Κατησχυνας τὸ τῆς ἀγνεῖας κτύχημα (36^b)· ἐμωμήσω τῆς σωφροσύνης τὸ ἐπάγγελμα· ἐγενόμεθα ἐχθρῶν μὲν τραγῳδία, φίλων δὲ θρηνηθία· — διέτεμες ³⁵ φρόνημα μοναχῶν, τοὺς ἀκριβεστέρους εἰς φόβον καὶ δειλίαν ἐνέδαλες ³⁶, θαυμάζοντας ἔτι ³⁷ τοῦ διαδόλου τὴν δύναμιν· τοὺς ἀδιαφόρους εἰς ἀκολασίας ζῆλον μετέθηκας· ἠθέτησας ὅσον ³⁸ ἐπὶ σοὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ κατύχημα, « Θαρσεῖτε, λέγοντος ³⁹, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον » καὶ τὸν τούτου ἄρχοντα ⁴⁰· ἐκέρασας τῇ πατρίδι κρατῆρα δυσφημίας ⁴¹· δυνας εἰς ἔργον ἡγάγεις τὴν παροιμίαν ⁴²· « ὡς ἔλαφος τοξευθεὶς εἰς τὸ ἦπαρ ⁴³. (41) Ὅθεν ἀλαχοῦ κοινῶς παραινεί λέγων· « Δεῖ οὖν ἡμᾶς πολλὸν καὶ ποικίλον τὸν οὐράνιον

Variæ lectiones et notæ.

¹² σε B. om ὁ. ¹³ εἰπετό B. ¹⁴ πλῆθος B. — τροφῆς ἀπ. B. ¹⁵ μεταβολὴν I. μεταβολά; cod. ¹⁶ πολυκίνδυνον B. ¹⁷ σ. λόγῳ τροπῆς ὑποφ. B. ¹⁸ ἐαυτῷ ἐφ. B. ¹⁹ ἐξέκλινες cod. I. ἐξέκλινες. ²⁰ ταχύ cod. ²¹ νοτιέων ὄλων cod. ²² σικίας cod. ²³ πρ. ἐθ. B. ²⁴ πλημμελὴν cod. ²⁵ στέγην εἰς ἐξ. cod. ²⁶ τῷ ὄργανῳ κατὰ τὰς B. ²⁷ τὴν γ. ἐ. B. ²⁸ ὅη cod. με δεῖ B. ²⁹ ἐπὶ σοῦ cod. ³⁰ ἀχράντους cod. ³¹ τοῦ om. B. ³² Θεοῦ ὡσπερ λάτρεις ὑπέδραμον τοῖς γ. σου περιπελεκόμενοι καὶ τ. τ. τί B. ³³ φήμη διαβολῆς cod. ³⁴ ἀκράς; ἀκμαιοτέρῳ τῷ κέντρῳ τὰ σπλάγχνα ἡμῶν διανύττουσα κ. τ. λ. B. ³⁵ ἐγ. αἰγμάλωτων τρ. Ἰουδαίος καὶ Ἐλλῆσι δραματοῦργεῖται τὰ ἡμέτερα διετ. B. ³⁶ ἡγάγεις B. ³⁷ ἐπὶ cod. ? ³⁸ ἔλυσας ὅσον I. ³⁹ Joan. xvi. 33. — Nota λέγων cod. ⁴⁰ τοῦ κόσμου τούτου ἁ. B. ⁴¹ δυσθυμίας cod. ⁴² τὰς παροιμίας B. ⁴³ I 473 C -474 B.

πλοῦτον συναγαγεῖν⁴⁴, εἰ μὴ μέλλομεν κατασχύνε-
σθαι ἐν τῇ ἐπιδείξει τῶν ἔργων⁴⁵ [ὡς] οἱ λαβόντες
τὸ τάλαντον⁴⁶, μὴδὲ ἀκούειν⁴⁷. « Δούλε πονηρὴ καὶ
ὀκνηρὴ, » ἐνθεμένους δὲ τὰ ἀγώγιμα, ἀσφαλῶς πει-
ραῖσθαι τὴν ζωὴν ταύτην διαπερῆν. Πολλοὶ γὰρ
πολλὰ συναθροίσαντες ἐκ νεότητος καὶ⁴⁸ περὶ τὰ
μέσα⁴⁹ τοῦ βίου γενόμενοι, ἐπαναστάντες αὐτοῖς
πειρασμοῦ⁵⁰ ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, οὐκ
ἤνεγκαν τοῦ χειμῶνος τὸ βάρος, διὰ τὸ τὴν⁵¹ κυβέρ-
νησιν αὐτοῖς μὴ παρεῖναι. διὸ καὶ πάντων⁵² ἐκεί-
νων ζημίαν⁵³ ὑπήνεγκαν⁵⁴, ὅθεν⁵⁵ οἱ μὲν⁵⁶ ἐπερὶ
τὴν πίστιν ἐναυάγησαν, » ἄλλοι δὲ σωφροσύνην, ἣν
συνήγαγον ἐκ νεότητος, ὡσπερ καταγιγῆδος **149**
τινὸς τῆς πονηρῆς ἡδονῆς ἐπιδραμούσης, ἀπώλεσαν.
Ἐλεεινότερον θέαμα ἢ μετὰ νηστείαν, μετὰ σκληραγω-
γίαν, μετὰ δάκρυον θαψύλης, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν κ'
που ἢ λ', διὰ ἀπροσεξίαν ψυχῆς καὶ χαύνωσιν⁵⁷ καὶ
ἀμέλειαν, γυμνὸν ἀπάντων ἀποδειχθῆναι καὶ παρα-
πλήσιον γενέσθαι τῶν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν εὐ-
θηνουμένων, ἐμπόρῳ τινὶ μεγαλοπλοῦτι, ὅς τῷ
πλήθει τῶν ἀγωγίμων ἐπαγαλλόμενος, ἐξουρίας
αὐτῷ τῆς νηδὸς φερομένης, τὰ φοβερά παλάγγει δια-
δραμῶν, πρὸς τοῖς λιμέσιν αὐτοῖς⁵⁸ διαβράχεντος
τοῦ πλοῖου, πάντων ἀθρόως ἐρημος ἀπεδείχθη⁵⁹. ἔαν
γὰρ⁶⁰ καὶ οὗτος τὰ μυρία πόνους καὶ ἰδρώσει κτι-
σθέντα⁶¹ μιᾶ ῥοπῇ καὶ μικρᾷ⁶² προσβολῇ δαιμόνων
ἀπολείπει⁶³, καθάπερ⁶⁴ τινὶ ἀγρία λαίλαπι τῇ ἀμαρ-
τία βυθισθεῖς, πρέπουσα φωνὴ τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν
ἀρετὴν ναυγήσαντι⁶⁵. « Ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς
θαλάσσης, καὶ καταγίς κατεπόντισέ με. »⁶⁶ (12)
Ἐσαύτως καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομὸς φησὶ· « Καὶ
γὰρ ὅταν ὁ διάβολος ἴδῃ πολλὰ συναγροχότας⁶⁷, νη-
στεῖαν, εὐχὰς⁶⁸, ἐλεημοσύνην⁶⁹, παρθενίαν, τὴν
ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν, ὅταν ἴδῃ γέμον τὸ πλοῖον
ἡμῶν τῶν πολυτελῶν⁷⁰ τῆς εὐσεβείας⁷¹ ἀριστευ-
μάτων, τότε προσβάλλει, πάντοθεν διορύττων καὶ
ἐπιβουλεύων⁷² τὸν θησαυρὸν, ὥστε παρ' αὐτὸ τοῦ
λιμένου⁷³ τὸ στόμα⁷⁴ καταδῦσαι τὸ σκάφος, καὶ γυ-
μνοῦς⁷⁵ καὶ ἐρήμους ἀποφῆναι μὴδὲ βροδῖω· ἀνα-
στήναι δυναμένους. Καὶ γὰρ, μετὰ⁷⁶ τοιαύτην πτώ-
σιν, δυσανάκλητος⁷⁷ ἢ ἀνάστασις⁷⁸ γίνεται· κατα-
φρονεῖ⁷⁹ λοιπὸν ὡς εἰς κακῶν ἐλθῶν βάθος. Καὶ τῷ
μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινώσκοντες ἅπαντες διὰ
τὴν ἀπειρίαν, τὸν δὲ μετὰ πολλοὺς διαύλους⁸⁰
γνώμης, ὡς ἐξ ἀμελείας τε καὶ βραθυμίας καταβλήθέντα⁸¹. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ⁸² (37.) τὸ εἰνὸν
ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ βραθυμωτέρων πολλάκις γινομένων, αὐτὸς ὑπεύθυνος
150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ'⁸³ οὖν εἰδότες⁸⁴ « εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν » (ὡς παραγο-
γᾶται Δαυὶδ φάσκων⁸⁵· « Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης »).⁸⁶ Ἐν τῷ ἀποστρέψαι, φησ', δίκαιον

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ συναγεῖν cod.? ⁴⁵ τὰ τάλαντα B. ⁴⁶ Matth. xv, 26. ⁴⁷ καὶ om. B. ⁴⁸ μετὰ cod.? ⁴⁹ ἐπα-
ναστάντων ἢ πειρασμῶν B. ⁵⁰ πανουργίαν καὶ cod. ⁵¹ παρ. ἀλλὰ πάντων li. ⁵² ἐκείνων τὴν ζ.
cod. ⁵³ ὑπέμειναν B. ⁵⁴ καὶ B. ⁵⁵ i Tim. i, 19. ⁵⁶ μετὰ προσευχὴν ἐκτενῆ B. ⁵⁷ καὶ χ. om. B.
⁵⁸ ἀ. τοῖς λ. B. ⁵⁹ ἀνεδ. cod. ⁶⁰ γὰρ om. B. ⁶¹ κτηθ. B. ⁶² ῥ. καὶ μ. om. B. ⁶³ ἀπολείπει
cod.? ⁶⁴ ὡσπερ B. ⁶⁵ Ps. LXXIX, 2. ⁶⁶ Vi, 115 C. ⁶⁷ συνεπιχοτ. κατορθώματα οἷον cod. συνηγε-
σθέντα; Savil. ⁶⁸ εὐχὴν cod. ⁶⁹ ἐλ. σωφροσύνην Chr. ⁷⁰ ἢ τὸ π. Chr. ⁷¹ εὐσ. λίθων Chr. ⁷² καὶ ἐπ.
om. Chr. ⁷³ αὐτὰ — τὰ στόματα Chr. ⁷⁴ γ. παραπέμψαι πρὸς ἐκείνον τὸν λιμὲνα λοιπὸν Chr. ⁷⁵ τὴν
Chr. ⁷⁶ δυσανάκλητος cod. ⁷⁷ πάλιν ἢ ἀν. Chr. ⁷⁸ Ὁ γὰρ ε. εἰς β. κ. κατ. Chr. — καταφρονῶν cod.
⁷⁹ τοὺς δρόμους Chr. ⁸⁰ τις Chr. ⁸¹ σ. β. γὰρ τότε τὸ πτώμα εἶναι δοκεῖ. ⁸² τ. μὲν ε. cod. ⁸³ πολλοὶ
οὐ σκανδαλιζόμενοι τοῖς τῶν τοιοῦτων πτώμασιν εἶπεν ὥστε καὶ ταύτην πάλιν ἀσύγγνωστον τὸ ἀμάρτημα γίνε-
ται Chr. ⁸⁴ ἀκούωμεν τοῦ προφήτου καὶ Chr. ⁸⁵ Ps. LXXI, 1 ὡς — διαφ. om. Chr. ⁸⁶ Διὰ γὰρ τοῦτο
καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ ἐβόα λέγων (Ezech. III, 20) om. seq. Chr.

ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἃς ὡς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσι· ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται· ἡ γὰρ δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ πλανηθῆναι. (12) Ὅπερ οὖν εἶδῶ; ὁ Ἀπόστολος· ἔλεγεν ὡς· Ἐάν ἀθλή τις, οὐ στεφανούεται, ἐάν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Ἐὰν τὴν ἀρχομένην σπουδὴν τε καὶ προθυμίαν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει μέχρι θανάτου δεῖ καθάπερ τὴν ὑπομονὴν ἐπιδείκνυσθαι, ἵνα μὴ τὸ πᾶν εἰς τὸ τέλος ἀπολείσθωμεν. Μηδεὶς οὖν ἐνάρετος νοσταζέτω διὰ τὸ ἀθλῆσαι τῆς μεταβολῆς. Τίς γὰρ τοῦ Δαυὶδ ὑψηλότερος; ἀλλὰ μικρὸν ἀπονουστάξας, ἔπισσε. Τίς δὲ τοῦ Σολομῶντος μακαριώτερος; ἀλλ' ἐν τῷ γῆραι καὶ τῷ τέλει πεισῶν, ἀπώλετο. Τίς τοῦ Ἰούδα περιφανέστερος; ἀλλὰ προδότης γενόμενος ἀπήχξατο. Τίς τοῦ Πέτρου ζηλωτότερος; ἀλλ' ἐξάπεινα πέπτωκε πτώμα ἐξαισίων. Πόσας τοιαύτας μεταβολὰς ἔστιν ἰδεῖν πάλαι γεγενημένας; καὶ νῦν γινομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν; Καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ἄνω καὶ κάτω προδιαμαρτύρεται καὶ προαπαιεῖται καὶ διεγείρει πρὸς νῆψιν ἡ θεία Γραφή λέγουσα ὡς· Ὁ δοκῶν ἐστάναι, [βλεπέτω] μὴ πείσῃ. Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἰρηται.

XLIV. Regnum Roboam.

Post Salomonem regnavit Roboam ex multis multarum ejus uxorum filiis, annos septemdecim. Quo regnante in duas partes divisum est regnum. Cum enim recusasset consilium seniorum, et juxta sententiam juniorum qui cum eo nutriti fuerant et prope eum stabant, dura populo locutus esset, recessit Israel ab eo et abiit. Duæ autem tribus Juda et Benjamin manserunt cum eo in Jerusalem, decem vero alix abiierunt in Samariam, et sibi constituerunt regem Jeroboam, servum Salomonis. Inde duæ tribus appellatæ sunt Juda propter magnam regionem tribum Judæ, decem vero alix Israel et Ephraim eo quod plures essent et Jeroboam esset de tribu Ephraim filii Joseph.

Et fecit Roboam filius Salomonis malum in conspectu Domini sicut pater suus, et mortuus est in peccatis suis. Eodem tempore cum cepisset Sussachim Ægypti rex Jerusalem, abstulit vitillas quæ in templo et aula regia reconditæ erant, pariter et aureas lanceas, aureaque scuta, quorum loco facta sunt ærea.

XLV. Regnum Abia.

Post Roboam regnavit Abia, filius ejus, et fecit malum coram Domino, et mortuus est postquam regnavisset annos sex. Ipse cum bellavisset adversus Jeroboam et decem tribus Israel, occidit ex his quingenta millia virorum fortium una die propter iracundiam Dei.

XLVI. Regnum Asaph.

Mortuo Abia regnavit Asaph, filius ejus, et initio fecit bonum in conspectu Domini. Deinde cum a bono paululum recessisset, pedum morbo afflictus medicisque usus nec Deo optemperans sic mortuus est post regnum annorum septemdecim.

XLVII. Regnum Josaphat.

Post Asaph regnavit Josaphat, filius ejus, fecitque bonum coram Domino, et mortuus est cum regnas-

A

ΜΑ'. Βασιλεία Ροβοάμ.

Μετὰ δὲ Σολομῶντα ἐβασίλευσε Ῥοβοάμ ἐκ τοσοῦτων γυναικῶν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ διεβλήθη ἡ βασιλεία εἰς δύο. Καταλείψας γὰρ τὴν βουλήν τῶν πρεσβυτέρων καὶ κατὰ τὴν συμβουλήν τῶν συνεκτραφέντων καὶ παρεστηκότων αὐτῷ λαλήσας τῷ λαῷ σκληρὰ, ἀπέστη ὁ Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθε. Καὶ αἱ μὲν β' φυλαί, Ἰούδα; καὶ Βενεαμὴν, ἔμειναν μετ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, αἱ δὲ 151 λοιπαὶ δέκα ἀπῆλθον ἐν Σαμαρίᾳ καὶ ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἱεροβοάμ, τὸν δούλον Σολομῶντος. Κάντεθεν αἱ δύο φυλαὶ προσηγορεύθησαν Ἰούδα; διὰ τὴν μεγάλην βασιλικὴν φυλὴν Ἰούδα, αἱ δὲ λοιπαὶ Ἱσραὴλ καὶ Ἐφραΐμ, διὰ τὸ ἐκπλήθου; καὶ διὰ τὸν Ἱεροβοάμ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ τυγχάνειν, υἱοῦ Ἰωσήφ.

B

(2) Καὶ ἐποίησε Ῥοβοάμ, υἱὸς Σολομῶντος, τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. (3) Ἐφ' οὗ Σουσακιμ ὁ Αἴγυπτίων βασιλεὺς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐλθὼν, ἀρραβωτο τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις χρήματα, καὶ χρυσὰ ὄβρατα, καὶ τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς, ἀνθ' ὧν ἐγένοντο χαλκοί.

ΜΒ'. Βασιλεία Ἀβιά.

Μετὰ Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀβιά, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐναντι Κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ς' ὡς. Ὁς ὡς πολεμήσας Ἱεροβοάμ [καὶ] τὰς ἑ' φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀνεῖλεν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ θεῖον ὄργην χιλιάδας ψ'.

C

ΜΓ'. Βασιλεία Ἀσάφ.

Μετὰ Ἀβιά ἐβασίλευσεν Ἀσάφ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὲς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον, εἶτα μικρὸν ἀπὸ τῆς εὐθείας βεβήθησας, ἠβρώπησας τοὺς πόδας· καὶ τοῖς ἰατροῖς χρησάμενος, τῷ Θεῷ μὴ προσίχων, οὕτως ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιζ' ὡς.

ΜΔ'. Βασιλεία Ἰωσαφάτ.

Μετὰ Ἀσάφ ἐβασίλευσεν Ἰωσαφάτ, υἱὸς αὐτοῦ, (37^b) καὶ ἐποίησε τὸ εὐθεὲς; ἐνώπιον Κυρίου καὶ

Variae lectiones et notæ.

Ἔστιν ἀφανίσαι docet in glossa ad ἐξολοθρευταί. Ὁ Ezech. xxxiii, 12. Ὁ II Tim. ii, 5. Ὁ I Cor. x, 12. Ὁ 951 (4905). Cod. 175, 13-171, 46? Ὁ καὶ τὰ χρυσὰ cōl. Ὁ 934-932 (4220-4222)? Ὁ γ' Leo I Reg. xv, 2; II Par. xvi, 2-18. Ὁ ὡς cod. Ὁ 931-929 (4224-4226). Ὁ ις' cōl. (μ' LXX) — μ' I Reg. xv, 10; μ' II Par. xvi, 13. Ὁ 889 888 (4265-4266) I Reg. xxi, 42; II Par. xxi, 31.

ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη κτ'. (2) Ὅ; διὰ τὴν πρὸς Ἀ
τὸν Ἀχαῖφ φιλοστοργίαν τε καὶ ἀγχισταίαν, ἔφη
152 πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανῆ *·
ε Βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἁμαρτωλῶ σὺ εἰ βοηθός,
εἰ μισουμένῳ ὑπὸ Κυρίου σὺ φιλιάζεις, διὰ τοῦτο
ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ Κυρίου, εἰ μὴ λόγοι ἀγαθοὶ
ὑρέθησαν ἐν σοὶ καὶ ὅτι ἐξήρας τὰ ἄλση ἀπὸ γῆς
Ἰούδα καὶ κατεύθυνας τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι
τὸν Κύριον, * καὶ εὑρέθη ἡ καρδία σου τελεία πρὸς
Κύριον. Διὰ τοῦτο ἐφέισατό σου Κύριος, πλὴν ὅτι *
ε δικαίῳ τὰ ἔργα σου, καὶ συνετριβήσαν τὰ πλοῖά
σου. * (3) Κάντευθεν διδασκόμεθα, ὡς ἐλάττωι τὰς
ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν ἐκείνοις ἀντιμετρῶν, οὕτως
ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Προσῆκει τοίνυν ταῦτα μετα-
θηκότας; * φεῦγειν τῶν θεοστυγῶν καὶ τὴν φιλίαν
καὶ τὴν συγγένειαν· οὐδὲ γὰρ μία κοινωνία φιλίᾳ
πρὸς σκότος, οὔτε μὴν ἀρετῇ καὶ κακίᾳ, καὶ οὔτε
κλέπτῃ δεῖ συμμετέχειν οὔτε μετὰ μοιχῶν τὴν με-
ρίδα τιθέναι· διό φησι *· * Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε,
Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκό-
μην; Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς· εἰς ἐχθρούς
ἐγένοντό μοι· * — * καὶ παρανομίαν ἐμίσησα, καὶ
ὅκ ἐκολλήθη μοι καρδία σαρκῆ. * Καὶ μέντοι γε
καὶ ὅτι πταίνοντες ὡς ἄνθρωποι οἱ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι,
φιλάνθρωπιᾶς ἀξιοῦνται πολλάκις, διὰ τὰς προσιρ-
γασμένας ἀρετάς, εἰς δὲ τὰ κατήματα καὶ τὰ ὑπάρ-
χοντα αὐτοῖς ἡ θεία δίκη ἀνταποδίδωσιν ὑπὲρ τῶν
πταισμάτων αὐτῶν λεληθότως· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
ἐτέρων ἁμαρτωλῶν συνόντων δικαίοις, τοῦτο διὰ τὴν
τοῦ δικαίου δικαιοσύνην ὁ φιλάνθρωπος Κύριος;
ποιεῖν εἴωθε *· ὅπερ ἔβη καὶ ἐπὶ Ἰωσαφάτ καὶ
C Παύλου σαφῶς ἐδήλωσε καὶ τῆς * τοῦ πλοίου συν-
τριβῆς τε καὶ ἀπωλείας· ὅθεν οὖν πρὸς τοὺς ἐν τῷ
πλοίῳ χειμαζομένους μετ' αὐτοῦ Παῦλός φησι *·
ε Ἔδει μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ
ἀνάγεισθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαι τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. Καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς
εὐθύμειν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμιᾶς ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου. *

MH'. *Βασιλεία Ἰωράμ.*

¹⁰ Μετὰ Ἰωσαφάτ ἐβασίλευσε Ἰωράμ, υἱὸς αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· πρὸς δὲ
καὶ τοὺς ἑξ ἀδελφούς **153** αὐτοῦ ἀποκτείνας ἀπέ-
θανε δυσεντερικὸς, βασιλεύσας ἔτη γ'.

MΘ'. *Βασιλεία Ὀχοζίου.*

¹¹ Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας, υἱὸς αὐτοῦ, D
καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀνεῖλεν αὐτὸν Ἰηοῦ, βασιλεύσαντα ἔτος α'.

N'. *Βασιλεία Γοθολίας.*

¹² Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Γοθολία, ἡ μήτηρ
αὐτοῦ, καὶ ἀποκτείνασα πάντας τοὺς υἱούς Ὀχοζίου
παρεκτὸς νηπίου ἐνδὲς διασωθέντος παραδόξως ὑπὸ
τῆς γυναικὸς Ἰωδαῖ τοῦ ἱερέως· αἰφνίδιον τὸ
ἀποκεκρυμμένον παιδίον Ἰωάς ἀναγορεύεται βασι-

set annos quinque et viginti. Propter ejus amici-
tiam et fœdus cum Achab, ait ad eum propheta
Jehu filius Hanani : « Rex Josaphat, si huic quem
odit Dominus amicitia jungeris, idcirco veniet
super te ira Domini; nisi bona opera inventa
sunt in te eo quod abstuleris lucos de terra Juda,
et præparaveris cor tuum ut requireres Domi-
num, et inventum est cor tuum perfectum apud
Dominum. Itaque pepercit tibi Dominus etsi « per-
cussit opera tua et contrivit naves tuas. » Exinde
discimus Deum cum justitia pœnas commetiri pec-
catis et æquam ferre sententiam. Quæ cum noverit-
mus, nos igitur decet fugere impijorum amici-
tiam ac familiaritatem, nullum enim commercium
lucis cum tenebris, neque virtutem cum nequitia,
cum latrone, cum adultero virum justum partem
habere oportet. Unde ait Scriptura : « Nonne qui
oderunt te, Domine, oderam, et super inimicos
tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos et
inimici facti sunt mihi. Facientes prævaricationes
odivi, non adhæsit mihi cor pravum. » Quia servi Dei
peccantes, quæ est hominis natura, venia digni
æstimantur propter virtutes quas primo coluerunt ;
in divitiis autem bonisque terrenis a divina Justitia
puniuntur ob peccata sua, sed pœna non tam mani-
festa est. Maxime autem cum alii peccatores justis
cohabitant, propter justitiam misericors Do-
minus non facere solet quod in Josaphat et Paulo
fecit per contritionem et amissionem navis. Undo
ad eos qui cum ipso tempestate in mari perturba-
bantur, Paulus ait : « Oportebat quidem, o viri,
audito me; non tollere a Creta, lucrique facere
injuriam hanc et jacturam. Et hunc suadeo vobis
bono animo esse; amissio enim nullius animæ erit
ex vobis præterquam navis. »

XLVIII. *Regnum Joram.*

Post Josaphat regnavit Joram filius ejus, fecitque
malum in conspectu Domini; occidit autem fratres
suos sex et mortuus est dysentericus cum regnas-
set annos octo.

XLIX. *Regnum Ochosiaë.*

Post hunc regnavit Ochosias filius ejus et fecit
malum in conspectu Domini, et occisus est a Jehu
cum regnavisset annum unum.

L. *Regnum Gotholiaë.*

Post Ochosiam regnavit Gotholia, mater ejus, oc-
ciditque omnes filios Ochosiaë præter unum natu mi-
nimum qui contra spem salvatus est ab uxore Joiadæ
magni pontificis. Qui puer Joas nomine diu abscon-
ditus rex acclamatus est a sacerdote Joiada omni-

Variæ lectiones et notæ.

* II Par. xiv, 2, 3. * II Par. xv, 37. * μεμαθηκότας? * Ps. cxxiv, 21, 22. * Ps. ci, 5, 4. * εἰώ-
θει? * Id. διὰ τῆς ced. * Act. xxvii, 21-22. ¹⁰ 863 (4291) II Reg. viii, 17; II Par. xvi, 5, 6.
¹¹ 856-855 (4299-4300) Ced. 179, 15. Reg. viii, 26; II Par. xxii, 2. ¹² Ced. 186, 17-20? Glyc. 337,
18-338. 4; II Reg. xi, 5; II Par. xxii, 12.

que populo, annos natus septem. Omnisque populus gavisus est et urbs requievit. Occiderunt autem Gotholiam in domo regis cum regnasset annos sex.

LI. Regnum Joas.

Post Gotholiam regnavit Joas Ochosie filius annos septem natus et initio fecit bonum in conspectu Domini; postea vero conversus ad malum, occisus est in domo sua cum regnasset annos quadraginta. Quandiu enim edocebatur a Joiada sacerdote qui propter multam pietatem suam annos vitæ centum triginta complevit, bene et recte regnabat. Post autem obitum divini sacerdotis, cum ad impietatem declinasset, occidit Zachariam prophetam et filium magistri sui. Ait enim Scriptura: « Spiritus itaque Dei induit Zachariam filium Joiadae sacerdotis et stetit in conspectu populi et dixit eis: Hæc dicit Dominus: Quare transgredimini præceptum Domini, quod vobis non proderit et dereliquistis Dominum ut dereliquerit vos? Qui congregati adversus eum miserunt lapides juxta regis imperium in atrio domus Domini. Et non est recordatus Joas rex misericordie quam fecerat Joiada pater illius secum, sed interfecit filium ejus. Qui cum moretetur ait: « Videat Dominus et requirat. » Et post hæc surrexerunt contra eum servi sui in ultionem sanguinis filii Joiadae sacerdotis et occiderunt eum in lectulo suo. Quo tempore Sihylla illa Cumana celebrabatur et Lycurgus leges Lacedæmonibus dabat, Iphitusque Olympicos constituebat ludos.

LII. De Eleemosyna.

Vir erat in Israel dives et misericors qui, cum adisset quemdam e magistris et aperisset Sapien-
tiam Salomonis, subito invenit: « Feneratur Domino qui miseretur pauperis. » Itaque in se descendens et compunctus animum abiit et venditis omnibus suis divisit pretium pauperibus, præter duos nummos. Cum ergo factus esset omnino pauper nullusque ejus mi ereretur, Deo eum tentare cogitante, tandem in se dicit humiliatus: Ibo Jerusalem et causam meam agam coram Domino eo quod deluserit me, disperdens bona mea. Cum igitur iter faceret, vidit duos viros inter se certantes de possessione invenit lapidis pretiosi. Ad quos ait: Quare certatis, fratres? Date mihi lapidem hunc et duos nummos accipite. Illi autem libentissime lapidem concesserunt; quanti enim valeret lapis ignorabant. venit igitur Jerusalem lapidem secum gestans, cumque eum ostendisset aurifeci, vix viso lapide aurifex surrexit et adoravit. Attonitus, ubi divinum et sanctum lapidem tanti pretii reperisset, interrogabat. Ecce

Α λείος ὑπὸ Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ὑπάρχον ἐτῶν ζ'. Καὶ ὁ μὲν λαός ἅπας ἠὐφράνθη καὶ ἡ πόλις ἠσύχασεν· τὴν δὲ Γοθόλιαν ἀπέκτειναν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, βασιλεύσαντες ἐτη ζ'.

NA. Basileia Ἰωᾶ.

Ἐπιτατὴς καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὺς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον· εἶτα παρατραπείς, ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας ἐτη μ'. (2) Ἔως μὲν γὰρ ἦν ζωτιζόμενος ὑπὸ Ἰωδαὶ, τοῦ ἱερέως τοῦ καὶ βεβήσαντος διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ (38^α) εὐσεβείαν ἐτη ρι', καλῶς ἐπολιτεύετο. (3) Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ θεοῦ ἱερέως πρὸς ἀσέβειαν ἀποκλίνας, ἀπέκτεινε Ζαχαρίαν, τὴν προφήτην καὶ υἱὸν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, φησὶ γάρ· « Καὶ πνεῦμα ἰσχυροῦ Κυρίου ἐπέθεσε Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνίστη κατὰ πρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ εἶπε· « Τὰδε λέγει Κύριος· Ἴνα τί παραπορεύεσθε τὰς ἐντολὰς Κυρίου καὶ οὐκ εὐδοθήσατε; 156 Ὅτι ἐγκαταλείπατε Ἰησοῦν τὸν Κύριον, καὶ ἐγκαταλείψετε ὁμᾶς; » καὶ ἐπέθετο αὐτῷ καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντολῆς Ἰωᾶ τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῇ οἴκῳ Κυρίου. Καὶ οὐκ ἐμνήσθη Ἰωᾶς τοῦ ἱερέως οὐ ἐποίησαν Ἰωδαὶ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἀπίθνησκον, εἶπεν· « Ἴδου Κύριος καὶ κρινάτω. » Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέθετο ἵνα οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵματι Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. »

(4) Ἐφ' οὗ καὶ Σιβύλλα ἡ Κυμαῖα ἐγνωρίζετο, καὶ Λυκούργος Λακεδαιμονίων ἐνομοθέτει, καὶ Ἰφίτος ἵνα οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵματι Ἰωδαὶ τοῦ ἱερέως καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. »

NB. Περὶ ἐλεημοσύνης.

Ἐπὶ τῷ Ἰσραὴλ πλουσίως τε καὶ ἐλεήμων, ὃς ἐλθὼν πρὸς τινὰ τῶν διδασκάλων καὶ ἀναπτύξας τὴν σοφίαν Ἰσραηλῶντος, εὗρεν αὐθὺς· « Ὁ ἐλεῶν πτωχοὺς δαεῖζει Θεῷ. » καὶ εἰς ἑαυτὸν γενόμενος καὶ κατανοήσας, ἀπέλιθον πέπρακε πάντα καὶ διένειμα πτωχοῖς μηδὲν ἑαυτῷ καταλείψας πλὴν νομισμάτων δύο· καὶ πτωχεύσας πάνυ καὶ ὑπὸ μηδενός· ἐκ θείας δοκιμασίας ἐλεούμενος, ὕστερον ἐν ἑαυτῷ λέγει μικροφυχίστας· Ἄπελεύσομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ διακρινούμαι τῷ Θεῷ, ὅτι ἐπλάνησέ με, διασκορπίσας ἵνα ἐπάρχοντά μου. Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, εἶδεν ἄνδρας δύο μαχομένους πρὸς ἀλλήλους, εὐρόντας λίθον τίμιον. Καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· Ἴνα τί, ἀδελφοί, μάχεσθε; δότε μοι αὐτὸν καὶ λάβετε νομιστάματα β'. Τῶν δὲ μετὰ χαρᾶς τοῦτον παρασχόντων — οὐ γὰρ ᾔδεισαν τοῦ λίθου τὸ ὑπερτίμιον — ἀπῆλθεν οὖν εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸν λίθον ἐπιφερόμενος καὶ δειξας αὐτὸν χρυσοχρῶ, παρασχρῆμα τὸν λίθον ἐκεῖνος ἰδὼν, ἀναστάς προσεκύνησεν. Καὶ ἐκθάμβος γενόμενος ἐκυνθάνετο πρὸ

Varie lectiones et notæ.

¹⁵ 849 (4807) I Reg. xii, 1, 2; II Par. xxiv, 1. ¹⁶ II Par. xxiv, 2, 15. ¹⁷ Καὶ πν. Θεοῦ ε. τὸν Ἀζαρίαν — τὸν ἱερέα καὶ ἄ. ἐπάνω τοῦ λ. — Κύριος· τί π. II Par. xxiv, 20-22. ¹⁸ ἐντ. τοῦ Κυρίου cod. ¹⁹ ἐγκαταλείπατε II Par. ²⁰ ἀπίθνησκον cod., sed cl. II Par. xxix, 25. ²¹ Cod. 189, 5, 10, 12. ²² Ἰφίτατος cod. ²³ Περὶ τοῦ διαδύσαντος τὰ ἑαυτοῦ Ἰουδαίου in margine codicis. Ge l. 193, 5-194, 11. ²⁴ ἐπ. τούτου (Ἐξελίου) ἄ. τίς ἐγνωρίζετο Cod. ²⁵ Prov. xix, 17. ²⁶ διασκορπίσαντα? διασκορπίσαι Cod.

τὸν θεῖον λίθον τοῦτον τὸν πολύτιμον **155** καὶ ἄγιον εὔρεν. Ἰδοὺ γὰρ ἔτη γ' σήμερον, Ἱερουσαλήμ δοκεῖται· καὶ ἀκατασταταὶ διὰ τὸν περιβόητον λίθον τοῦτον· ἀλλ' ἀπαλθὼν θεὸς αὐτὸν τῷ ἀρχιερεὶ καὶ σφόδρα πλουτήσας. Τούτου δὲ ἀπερχομένου, ἄγγελος Κυρίου εἶπε πρὸς τὸν ἀρχιερέα· Νῦν ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρὸς σὲ φέρων τὸν ἀπολεσθέντα πολυθρόλλητον λίθον ἐκ τῆς διπλοῖδος· Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων· λαβὼν αὐτὸν θεὸς τῷ ἐνέγκαντι χρυσίον πολὺν καὶ ἀργύριον, ἅμα δὲ καὶ ῥάπισας αὐτὸν μετρίως εἶπέ· **Μὴ** δίσταξαι ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίσται τῷ θεῷ σου διὰ τῆς Γραφῆς λέγοντι· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει θεῷ. Ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολλαπλάσιον ὑπὲρ ὧν ἐδάνεισάς μοι· καὶ εἰ πιστεύσεις, λήψῃ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλεῖτον ἀνυπερβλήτων. Καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς πάντα τὰ διατεταγμένα πέποιήκεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐλάλησεν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ ἐντρομος γενόμενος, πάντα ἰάσας ἐν τῷ ναῷ ἐξῆλθεν εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων τῷ Κυρίῳ καὶ τὰ **25** ἐν τῇ θεῷ Γραφῇ πάντα διηγορευμένα.

ΝΓ'. Βασιλεία Ἀμεσίου.

26 Μετὰ Ἰωᾶς ἐβασίλευσεν Ἀμεσίας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξε μὲν τοὺς φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἐθανάτωσεν διὰ τὸ γεγράφθαι **27**· « οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνεται. » Καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη **χθ'** **28**. (2) Διό φησιν ὁ θεὸς λόγος· ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν **29**· « Ἐκαστος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογήσεται **30**, καὶ οὐ μὴ συναπολέσῃ ὁ θεὸς τὸν δίκαιον μετὰ **31** ἀδίκου· ἐπεὶ περ παρ' **32** αὐτῷ τὸ ἀναμάρτητον ἀτιμώρητον· οὔτε γὰρ τὸν Νῶε κατέκλυσεν, οὔτε τὸν Λώε κατέφλεξεν, οὔτε μὴν τὴν Ῥαβὴ συναπόλεσε. Εἰ δὲ βούλεσθε γινῶναι τὰ ἐφ' ἡμῶν γενόμενα, οὐκ ἀποκρύψομεν **33**. Ἰούδας σὺν ἡμῖν ὦν, εἶσθε **34** τὸν κληρὸν τῆς διακονίας, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, καὶ Σίμων ὁ Μάγος τὴν ἐν Χριστῷ **156** σφραγίδα· ἀλλ' ἕκαστος αὐτῶν ἀναφανεί· **35** φαῦλος, ὁ μὲν ἀπήγγαστο, ὁ δὲ παρὰ φύσιν ἰπτάμενος συνετρίβη· καὶ ἐν τῇ κιβωτῷ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὑπῆρχον· ἀλλὰ πονηρὸς ὁ Χάμ εὐρεθείς, μόνος τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο **36**. Εἰ δὲ **37** πατέρας ὑπὲρ παιδῶν οὐ τιμοροῦνται, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ὅθλον ὡς οὐδὲ γυναῖκες ὑπὲρ ἀνδρῶν, οὐδὲ οἰκίται ὑπὲρ δεσποτῶν, οὔτε συγγενεῖς ὑπὲρ συγγενῶν, οὔτε φίλοι ὑπὲρ φίλων, οὔτε δίκαιοι ὑπὲρ ἀδίκων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἰδίου **38** ἔργου τὴν λόγον ἀπαιτηθήσεται. Οὔτε γὰρ Νῶε ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ σὺν τῷ κόσμῳ κατεκλύσθη **39**, οὔτε Λώε ὑπὲρ Σοδόμων ἐκυρπολήθη, οὔτε Ῥαβὴ ὑπὲρ Ἰερικουσιῶν ἐσφάγη, οὔτε **40** Ἰσραὴλ ὑπὲρ Αἴγυπτίων

A jam tres anni sunt ex quo Jerusalem turbatur et commovetur super famosum hunc lapidem; abi et da eum sacerdotum principi et subito ditaberis. Dum iret, angelus Domini dixit ad principem sacerdotum: Nunc veniet homo ad te amissum celeberrimum lapidem e veste Aaron sacerdotum principis habens. Quo lapide accepto, ei qui attulerit da multum auri atque argenti et cum virga percusseris eum, pauca hæc adde: Noli dubitare in corde tuo et non confidere in Deo tuo, qui per Scripturam dicit: « Feneratur Domino qui miseretur pauperis. » Ecce enim in sæculo deli tibi multo majora quam sicut mihi feneratus es; et si mihi credideris, accipies in futuro divitias multo majores. Et princeps sacerdotum omnia mandata perfecit circa hominem et cuncta verba ei locutus est. Quibus auditis, obstupuit vir, omnibusque relictis exiit gratias agens et credens Domino quoad omnia quæ in divina Scriptura continentur.

LIII. Regnum Amesiæ.

Post Joam regnavit Amesias filius ejus fecitque quod placitum erat in conspectu Domini, percussitque interfectores patris sui; filios autem eorum non occidit eo quod dictum fuerit: « Non morientur patres pro filiis, neque filii morientur pro patribus; sed unusquisque in peccato suo morietur. » Occisus est in bello cum regnasset annos quindecim. Dicit itaque divinus sermo in apostolicis Constitutionibus: Unusquisque de se ipso constituitur ac respondebit, et non persequetur Deus justum cum iniquo, quandoquidem apud eum quidquid culpæ non est obnoxium, nec ultioni subjectum est. Neque enim Noe aquis submersit, neque Lot flammis combussit, neque Rahab perdidit. Et si libet nostra quæque cognosce: Judas, socius noster, sortem ministerii nobiscum communem accepit; et Simon ille Magus signaculum in Christo; sed cum uterque pravus exstitisset, unus laqueo se suspendit, alter autem, præter hominum naturam volitans, contritus est. Et in arca Noe erant filii ejus; sed Cham solus malus inventus est, solus pœnas dedit. Si ergo patres pro filiis pœnas non dant, neque pro patribus filii, patet non puniri mulieres pro viris, neque servos pro dominis, neque consanguineos pro consanguineis, neque amicos pro amicis, neque justos pro injustis, sed unusquisque pro suo facto rationem reddet. Neque enim Noe pro mundo, neque cum mundo submersus est, neque Lot pro Sodomis combustus est, neque Rahab pro Hierichuntinis occisa est, neque Israel pro Ægyptiis submersus est. Contubernium enim justos injustorum dam-

Varie lectiones et notæ.

26 τοῖς; — πᾶσι διηγορευμένοις? **27** 809 (4547). **28** Deut. xix, 16. **29** χθ' II Par. xxv, 4. τ' II Reg. xiv, 17. **30** II, 14. περὶ ἀπ. Anastasius. **31** ἐξομολογ. ed. **32** τοῦ ed. **33** ἐπεὶ γὰρ τῷ ἀ. cod.? **34** οὐκ ἀπ. om. ed. **35** ἐλ. om. ed. κῶ ed. **36** ἀναδειχθείς ed. **37** μ. εἰς τὸν υἱὸν ἐδ. τ. ed. ex emendatione, μ. ἐδ. τ. Anastasius. **38** καὶ ed. **39** οἰκείου ed. **40** κόσμου δίκην εἰσπράχῃ ἄ:ε ed. **41** ὁ ed.

nationi non involvit, sed unanimitas. Non igitur alius pro alio morietur, sed « funibus peccatorum suorum quisque constringitur. » Et : « Ecce homo et opus ejus ante faciem illius » et « justitia justi super ipsum erit. » Et : « Unumquemque juxta vias suas judicabo, domus Israel, dicit Dominus Deus. » Et : « Quid vos dicitis parabolam hanc : « Patres comederunt uvam acerbam et dentes filiorum obstupuerunt ? » Vivo ego, dicit Dominus Deus, si erit ultra vobis parabola hæc in proverbium in Israel. Ecce omnes animæ meæ sunt, ut anima patris ita et anima filii mea est, anima quæ peccavit ipsa morietur. »

ὁν τρόπον ἢ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως ἢ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμὴ ἔστιν· ἢ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὐτὴ καὶ ἀποθαινεῖται.

LIV-LV. *Regnum Osia.*

Mortuo Amasia, regnavit Osias, qui et Azarias dicitur, filius ejus, et fecit quod placitum erat coram Domino; cum autem ei bene contigisset, superbiit, cupiitque offerre incensum Deo suo et ipse quoque, quod solis sacerdotibus licet. Cum igitur in templo incensum obtulisset, leprosus factus est et sic mortuus est; ejus regnum quinquaginta et duorum annorum fuit. De quo Chrysostomus ait : « Osias autem cum invaluit, non sustinuit potestatis magnitudinem, sed quemadmodum ex ingluvie nascitur tumor, e tumore calor ardens et inde sæpe sæpius mors; sic ex rerum magnificentia fit insania; quod in corporibus tumor, idem est in anima insania superbiaque. Deinde ex insania cupiditas rerum quæ non decent sequi solet. Cæterum elevatum est cor ejus et non remansit interius insania nec sanata est, sed ad mala opera eum incitavit omnemque virtutem corruptit; dicit enim Scriptura : « Sed cum roboratus esset, elevatum est cor ejus in interitum suam, et neglexit Dominum Deum, ingressusque templum Domini, adolere voluit incensum super altare thymiamatis. Statimque ingressus post eum Zacharias princeps sacerdotum et cum eo sacerdotes Domini octoginta dicentes : Non est tui officii, Osia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron qui consecrati sunt ad ejusmodi ministerium; egredere de sanctuario, ne contempseris; quia non reputabitur tibi in gloriam hoc a Domino Deo Israel. » Dumque adoleret incensum coram sacerdotibus teneretque in manu thuribulum, orta est lepra in fronte ejus coram sacerdotibus in domo Domini et expulere eum et ipse perterritus acceleravit egredi eo quod sensisset illico plagam Domini; et leprosus

κατεποντάθη ³⁹ — οὐ γὰρ ἡ συνοίκησις καταδικάζει ⁴⁰, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης ὁμόνοια. — ⁴¹ Οὐ τοῖνον ἕτερος ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθαινεῖται, ἀλλὰ ⁴² « σειραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἀμαρτιῶν ⁴³ ἕκαστος σφίγγεται »· καὶ ⁴⁴ « Ἰδοὺ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ »· — καὶ ⁴⁵ « Δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν ὁμῶν κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος ὁ Θεός »· — καὶ ⁴⁶ « Τί ὑμεῖς λέγετε ⁴⁷ τὴν παραβολὴν ταύτην; Οἱ πατέρες ἔφαγον τοὺς ἄκριτους ⁴⁸ καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδίασαν; »· — ⁴⁹ « Ζῶ ἐγώ, λέγει Ἄδωναί ⁵⁰ Κύριος, εἴ ἔστιν ⁵¹ ἐν ὑμῖν ἐτι λεγομένη ἢ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραὴλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχὰι ἐμαὶ εἰσιν· ἐμὴ ἔστιν· ἢ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὐτὴ καὶ ἀποθαινεῖται.

B

NA'-NE'. *Basileia 'Ozou.*

⁵² Μετὰ δὲ Ἀμεσίαν ἐδασίλευσεν Ὀζίας ὁ καὶ Ἀζαρίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου καὶ εὐδοούμενος ἐπήρηθη καὶ ἠθέλησε θυμιάσαι τῷ Θεῷ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ὅπερ ἄνομος ⁵³ ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσιν· καὶ δὴ θυμιάσας ἐν τῷ ναῷ εὐθὺς ἐλεπρώθη καὶ οὕτως ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη νβ' ⁵⁴. — ⁵⁵ (2) Περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησιν· « Ὁ οὖν Ὀζίας ἠνίκα ἴσχυσεν, οὐκ ἤνεγκε τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὡσπερ ἐξ ἀδηφάγας ⁵⁶ μὲν γίνεται φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς ⁵⁷ τικτεται πυρετός, εἴτα θάνατος; ⁵⁸ ἐκείθεν πολλάκις· οὕτω κίνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν (59^a) πραγμάτων ὑπερβολῆς ⁵⁹, ἀνόμοια γέγονεν· ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνεια ⁶⁰, εἴτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων ⁶¹, ἢ ἐπακολουθεῖν εἴωθεν. — Οὕτως οὖν λοιπὸν ἢ ὑψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἐνδον ἢ ἀπόνοια οὐδὲ ἀπεσθέσθη ⁶², ἀλλ' ἐξώκειλεν καὶ πρὸς ἔργον ἐλθοῦσα πονηρὴν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν ⁶³ διεφθειρεν· » — φησὶ γὰρ ⁶⁴ « Καὶ ὡς κατεσχυσεν ὑψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ καταφθεῖραι καὶ ἠδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν Κυρίου θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος· εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου π' λέγοντες· Οὐ σοὶ ἔστιν, Ὀζία ⁶⁵, θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, τοῖς ἡγιασμένοις· Ἐξέλθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ Κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ θυμιατήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξανέτειλεν ἢ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν οἴκῳ Κυρίου· » — καὶ κατεσπασαν αὐτὸν ἐκείθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐσπευσεν

Variæ lectiones et notæ.

³⁹ κατ. om. ed. sed. habit Anastasius. ⁴⁰ συν. κατακρίνει τοὺς δικαίους σὺν τοῖς ἀδίκοις, ἀλλ' ed. ⁴¹ Prov. v, 22. ⁴² Isa. lxxii, 11. ⁴³ ἀμαρτιῶν ed. ⁴⁴ Ez. xviii, 20, 30. ⁴⁵ Jer. xxxi, 29. ⁴⁶ αὐτοῖς ed. ⁴⁷ ἄκριτοι ed. ⁴⁸ Ez. xviii, 3, 4 om. Κύριος. ⁴⁹ Ἄδωναί cod. ⁵⁰ ἐάν γέννηται Ez. ⁵¹ 780 (4376). Ced. 189, 6-10? Il Reg. xv, 2; Il Par. xxvi, 1, 3. ⁵² Nota νβ' a secunda manu. ⁵³ vi, 118, E, 119 B. ⁵⁴ ἀδηφάγ. cod. ⁵⁵ φ. δ' ed.; ⁵⁶ ἐκ θ. ed. ⁵⁷ περιθ. ed. adjuncto πολλῆς quod in 3 ms. deest. ⁵⁸ τῶν ψυχῶν ἀπόνεια ed. ⁵⁹ πρ. αὐτῶν πραγμάτων ed. ⁶⁰ κατεσθ. ed. — ἐξεπήδησε ed. ⁶¹ δ. τὴν ἀρ. ed. ⁶² Il Par. xxi, 16. ⁶³ Οὐ σοὶ Ὁ. Il Par.

ἐξελεθῆναι, ὅτι ἤλεγξεν αὐτὸν ὁ Κύριος. « Καὶ ἦν λιπρὸς καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρι τελευτῆς, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου Κυρίου. »

3) 'Εφ' οὗ σεισμὸς μέγας ἐκείσε⁴⁴, καὶ διαβράγυντος ὄρους μεγίστου, κατεκυλίσθη πρὸς τὴν πεδιάδα εταβίου μ'.

NC'. *Βασιλεία Ἰωάθαμ.*

158⁴⁵ Μετὰ δὲ Ὀζιαν ἐβασίλευσεν Ἰωάθαμ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ιζ'⁴⁶.

NZ'. *Βασιλεία Ἀχαζ.*

47 Μετὰ δὲ Ἰωάθαμ ἐβασίλευσεν Ἀχαζ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ις'. (2) Ὅν καὶ πολεμήσας Φακεὲ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἀνείλεν ἀνδρας μὲν δυνατούς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ χιλιάδας ρ'⁴⁸, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας ἡχμαλώτευσεν χιλιάδας τ'.

NH'. *Βασιλεία Ἐζεκίου.*

49 Μετὰ δὲ Ἀχαζ ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ν'⁴⁹, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησεν. (2) Ἐφ' οὗ ἦν ὁ Μωσαϊκὸς χαλκοῦς ἕφις· ἔτι γὰρ αὐτῷ⁵¹ οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων βελλυγμάτων ἐθυμίωσαν, ὃν καὶ ἠφάνισεν Ἐζεκίας· εἰπερ δὴ καὶ τὰς βίβλους τοῦ Σολομώντος περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ᾠδῶν, ἐν αἷς περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζῶων φυσιολογίας (ὡς προεῖρηται). (3) Ἐφ' ὧν χρόνων Ῥώμος καὶ Ῥῆμος ἐβασίλευσαν ἐν Ῥώμῃ, καὶ Σίβυλλα ἡ Ἐρυθραία ἐγνωρίζετο, καὶ Σαλμανάσ, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλείαν Ἰσραὴλ, τὰς ὑπ' αὐτὴν ἰφυλῆς ἡχμαλώτευσεν⁵². (4) Κατὰ δὲ Ἐζεκίου ἀνέβη Σεναχειρίμ, ὁ διάδοχος Σαλμανάσαρ, καὶ πλείστα μεγαλοβήμονήσας κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ λαοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκεδάζων⁵³ βουλὰς ἐθνῶν καὶ ἀθετῶν λογισμοῦς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων (καὶ φρονήματα ἀποστρέφων εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν μωραίνων)· καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἀνείλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ρπε' χιλιάδας· καὶ οὕτως μετ' αἰχμύνης καὶ λύπης ὁ Σεναχειρίμ ἀναξεύσας εἰς Νινευί, δεινῶς ἀνήρει⁵⁴ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Σαλμανάσαρ ἀπὸ Σαμαρείας τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν αὐτίκα (ἢ) θεία δίκη μετελθοῦσα⁵⁵..... (39^b) καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρέθει⁵⁶ ἐπαύθη τῆς αἰχμαλωσίας ἀδικος⁵⁷ σφαγῆ διὰ τῆς ἐνδοικου ἀναιρέσεως.

NO'. *Περὶ τοῦ Τωβίτ καὶ Ἀγγέλου.*

70⁵⁸ Ἐξ ἧς αἰχμαλωσίας ὑπῆρχέ τις ἐλεήμων ἀνθρώπος τοῦνομα Τωβίτ· πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ θάπτειν τοὺς ἀποβησκόοντας τῶν Ἰουδαίων, περὶ ὧν

jacuit in domo sua usque ad diem mortis suae eo quod ejectus erat de domo Domini. »

Quo regnante terrae motus ingens factus est qui disrupto monte maximo, stadia quadraginta plano sequavit.

LVI. *Regnum Joatham.*

Post Osiam regnavit Joatham filius ejus et fecit quod rectum erat coram Domino, et mortuus est cum regnasset annos septemdecim.

LVII. *Regnum Achaz.*

Mortuo Joatham regnavit Achaz filius ejus et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnasset annos sexdecim. Cum contra eum bellavisset Phaceus, rex Israel, viros fortes occidit die una centum millia, mulieres autem et pueros duxit in captivitatem trecenta millia.

LVIII. *Regnum Ezechiae.*

Post Achaz regnavit Ezechias filius ejus annos quinquaginta et fecit quod placitum erat in oculis Domini et mortuus est. Quo regnante, erat adhuc serpens aeneus a Moyse fabricatus, cui Judaei cum aliis idolis sincensum adolebant. Hunc sustulit Ezechias, sicut et libros Salomonis de parabolis et cantilenis, in quibus de arborum et omnium animalium natura, ut supra dictum est, sermo erat. Quo tempore Romulus et Remus Romae regnarent et Sihylla Erythraea celebrabatur; et Salmanasar, rex Assyriorum, eum regnum Israel in Samaria cepisset, decem tribus quibus constabat in captivitatem abduxit. Adversus Ezechiam ascendit Sennacherib, Salmanasaris successor, qui cum gloriose multa in Dominum et populum ejus deblaterasset, irritatus est qui consilia gentium dissipat et populorum cogitationes irritas facit ac consilia principum eludit; is, misso angelo, de exercitu Assyriorum centum et octoginta quinque millia hominum interfecit. Dedecore cooperatus tristitiaque consumptus Sennacherib Niniven reversus in captivos a Salmanasare abductos Israeliticos magna caede deserviit. Quem mox divina ultio insecuta, suorum filiorum manibus occidit, eaque justa nex injustam captivorum occisionem sedavit.

D

LIX. *De Tobit et Angelo.*

Inter captivos erat vir misericors nomine Tobit qui in sepeliendo interfectos Judaeos multum operae impendebat. Qua de causa apud regem delatus,

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ ἐκείσε cod. ἐκινήθη? ⁴⁵ 748 (4428) Ced. 189,12? ⁴⁶ ις' II Reg. xv, 32; II Par. xxvii, 1, Ced. ⁴⁷ 732 (444) — II Reg. vni, 2; II Par. xxviii, 1 σχόλιον. Τῷ Ἀχαζ συνήρχετο καὶ Ῥώμυλος ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐτοῦ τῷ ιγ' ἔτει, τῇ ια' Μαΐου Ἰσταμίνου, μεταξὺ δύο ὠρῶν Ced. 289,16-18. ⁴⁸ ρκ' II Par. xxviii, 6,8. ⁴⁹ 726 (4460) — Ced. 189,20-190,21. ⁵⁰ κ' II Reg. xviii, 1 Ced. ⁵¹ αὐτόν cod. sed. cf. II Reg. xviii, 4, ubi de Salomonis libris nihil nec in Par., sed ex Eusebio petita sunt hæc. ⁵² Ced. 491, 4-14. ⁵³ ἀνείρητ. cod. ⁵⁴ ἐπάταξε προσκυνήσας γὰρ ἐν οἴκῳ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ II Reg. xix, 37; 3 vel 4 vocabula erasa sunt h. l. [μαρτυ]ρίου ἔθου χάριν a secunda manu? ⁵⁵ ἀναιρέθοντο; Ced. ⁵⁶ 491,15-193,2. ⁵⁷ αἰχμ. ἢ ἀδ. cod.

eum sibi fuga consulisset, obdormivit juxta parietem. Et ut solet evenire, parenti apertosque oculos habenti ex nido hirundinum calida stercora ejus in oculos delapsa sunt; ex quo cæcus factus est. Erat Ecbatanis puella ejus cognata, quæ, cum accepisset septem viros qui omnes a dæmone intercepti fuerant priusquam eam cognovissent, orationi vacabat; ei Deus auxiliatorem angelum Raphael immisit. Cum igitur Tobit filio suo Tobie denuntiasset ne sibi uxorem acciperet, nisi in tribu generis sui juxta legem, tradidit ei chirographum decem talentorum aureorum quæ in Media deposuerat, ut abiret et ea reciperet. Cum quaereret filius ille itineris comitem et ducem, quod viam ignoraret, Deo providente, in Raphael incidit sub viri specie in foro stantem; cujus Azariam se nominantis et viæ se gnarum profitentis, opera conducta, iter eo comitatus ingreditur. Cum ad Fluvium Tigrim pervenissent, adolescens lavandi causa aquam ingressus est atque ingens ibi piscina eum invasit. Eum jussus est ab angelo capere et, dissecato ventre, jecur, cor et fel eximere ac servare. Interroganti quid utilitatis hæc habeant: Jecur, respondit angelus, et cor incensa expellunt dæmones, fel autem albuginem sanat. Puer igitur accepit e genere suo prædictam puellam in uxorem, opera consilioque angeli dæmone expulso per hunc suffitum cordis et jecoris piscis. Angelus autem Azarias vocatus abiit in Mediam et, decem talentis acceptis, reversus est cum uxore et adolescente ad patrem Tobit. Cujus oculos cum filius unxisset felle, et Tobit visum recuperasset, declaravit angelus se non hominem sed angelum esse a Deo missum ut eis subveniret et virgini Saræ propter pietatem eorum, dixitque illis: « Sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare et confiteri honorificum est. » Unde Chrysostomus ait: Ergo angelos laudare oportet, et ii Creatorem semper canentes misericordem et benignam in homines præstant. Angelos autem dico vestros commilitones qui adversus eos qui contra nos consistunt, propugnant: inter quos est archangelus Michael qui contra diabolum de corpore Moysis altercatus est et contra Persarum principem propter populi Judaici libertatem pugnavit. Deo enim jubente, regendam omnem creationem angeli sunt sortiti et gentium reges conducunt. Gabrieleri Deus Persis providere voluit, populum autem circumcisionis a Michael custodiri jussit. Gabriel cum prædicaret oportere ut Judæi secundum divinam ineffabilemque sententiam Persis iræ, virent, Michael, libertatis pertinax propugnator, continuis precibus Deum deprecabatur dicens: « Domine exercituum, usquequo tu non miseraberis Jerusalem et urbium Juda quibus ira-

Α διαβληθείς τῷ βασιλεὶ καὶ φυγὼν ἐκοιμήθη ἔξω τοῦ τεύχους· καὶ, ὡς εἶπεν πολλάκις γίνεσθαι, κοιμώμενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεωγμένους ἔχων, στρούθιον ἀφοδεύσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λευκώματων πεποίηκεν. (2) Ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάνοις κόρη συγγενῆς αὐτοῦ, ἣτις ἐπὶ ἄνδρας λαβοῦσα καὶ πάντων ὑπὸ δαίμονος ἀναιρουμένων πρὸς τοῦ γυνῶναι ταύτην, ῥῆξαστο· καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ βοηθὸν ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ. (3) Ὁ οὖν Τωβίτ παργγεῖλιας τῷ υἱῷ αὐτοῦ Τωβίτ μὴ λαχὲν ἀλλαχόθεν γυναῖκα εἰ μὴ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ γένους αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον, δίδωσιν αὐτῷ χειρόγραφον περὶ τάλαντων ἑξήκοντα, ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μηδία, πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. (4) Τοῦ δὲ παιδίου ζητοῦντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντος, εὗρίσκει, Θεοῦ προνοίᾳ, τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ ὡς ἄνθρωπον ἰστώτα, ὃν μισθωσάμενος, εἰδέναι τὴν ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαρίαν ὀνομαζόμενον, συνοδεύει τούτῳ. (5) Καὶ δὴ ἰλθόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγγριν καὶ τοῦ παιδὸς εἰσελθόντος λούσασθαι, ἰχθύος αὐτῷ 160 μεγάλου ἐπιπλήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος ἐπιλαβέσθαι τὸ ἰχθύος, καὶ τεμεῖν αὐτοῦ τὴν γαστέρα, καὶ λαβεῖν τὰ τε ἥπαρ, καὶ καρδίαν, καὶ τὴν χολήν, καὶ φυλάττειν. Τοῦ δὲ πυνθανομένου τὸ χρεῖσιμον αὐτῶν, ἦ ἡ Τὸ μὲν ἥπαρ, φησί, καὶ ἡ καρδία θυμιάματα διώκει δαίμονας· ἡ δὲ χολὴ καθαρίζει λευκώματων. (6) Ἔϊτα ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα, τῇ συμβουλῇ καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἀγγέλου διαχθέντος τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐν τῷ θυμιάματι τούτῳ. (7) Ὁ δὲ ἄγγελος ὁ καὶ Ἀζαρίας ἀπιθὼν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ τὰ ἑξήκοντα τάλαντα λαθὼν ὑποστρέφει μετὰ τῆς γυναίκος καὶ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν πατέρα Τωβίτ, οὗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπιχρίσας, καὶ παρυσθῆς ὁ Τωβίτ ἀναβλέψας ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ παρὰ Θεοῦ ἄγγελος ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρα, διὰ τὴν αὐτῶν εὐσέθειαν, λέγων πρὸς αὐτούς: « Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνυμνεῖν ἐνδόξως ἀγαθόν. » (8) Ὅθεν φησὶν ὁ Χρυσόστομος: — Οὐκοῦν ἡ ἄγγελος ἐγκωμιάζειν χρὴ, καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν δημιουργὸν ἀείψουσι ὡς ἡμῶν ὁμνῶντες ὡς ἡμεῖς αὐτὸν καὶ εὐμενῆ τοῖς ἀνθρώποις παρασκευάζουσι ἡ ἄγγελος δὲ φημι, τοὺς ὑμετέρους συμμάχους, τοὺς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐκτρατεύοντα, ὧν ἔστιν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, πρὸς μὲν τὸν διάβολον ὑπὲρ τοῦ Μωσέως σώματος ἀντιτασσόμενος, πρὸς δὲ τὸν ἀρχοντα Περσῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ ἀντιστάμενος: ἡ προστάγματι γὰρ Θεοῦ τὴν πᾶσαν κτίσιν διαλαχόντες καὶ τῶν ἐθνῶν τοῖς κρατίστοις ἐπιστατοῦντες (40*), τὸν μὲν Γαβριήλ τοὺς Πέρσας ἐφορᾶν ἰδικαίωσεν, τὸν δὲ Μιχαήλ τὸν ἐκ περιτομῆς

Variae lectiones et notæ.

* ἀγνοοῦντα cod. ἦ καὶ τὴν καρδίαν cod. ἦ Tob. vi, 7. ἦ Tob. xii, 11. ἦ viii, 285 A — 286 D. ἦ ἀείψουσιν cod. et Coisl. 305. ἦ δ. ὁ. Chr. ἦ παρέχουσιν Chr. ἦ δυνάμεις cod. ἦ εἰς Chr. ἦ τῶν Chr. ἦ λ. ἐλ. ἀνθ. om. seq. Chr.

λαὸν φρουρεῖν ἐκίλευσεν ⁶⁶, ἀλλὰ κατὰ θεῖον τινὰ **A** καὶ ἀπόβροχτον λόγον, τοῦ μὲν δουλεύειν Ἰουδαίου; Πέρσις ἀναγκάζοντος, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθέλκοντος καὶ συνεχῶς τὰς ἰκεσίας τῷ Θεῷ προσάγοντος καὶ λέγοντος · ⁶⁷ « Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα, ἃς παρείδες τοῦτο **161** ἑβδομηκοστὸν ἔτος; » Ὅν εἶδεν ἐν τῇ ὄρασει Δανιὴλ πετόμενον, « Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς δρασις ἀστραπῆς, φησί, καὶ οἱ ἐφθάλμοι αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρὸς, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς δρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου. » Ὅν ἔστιν ⁶⁸ ὁ τὴν ὄνον ἀποστρέφων ⁶⁹ καὶ Βαλαάμ τῆς ἀποτόμου μαντείας ἐργῶν. — Ὅν ἔστιν ὁ τὴν μάχαιραν σπασάμενος καὶ τὸν Ἰησοῦν ⁷⁰ τοῦ Ναυῆ συμπλέκασθαι τοῖς πολεμίοις ⁷¹ διὰ τοῦ σχήματος **B** προτρεπόμενος · Ὅν ἔστιν ὁ τὰς ῥπέ' χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάξας καὶ τῷ ὕπνῳ τῶν Βαρδάρων συνάψας τὸν θάνατον · Ὅν ἔστιν ὁ τὸν προφήτην ⁷² Ἀμβακούμ ἀέριμ μετακομίσας πηδήματι, ἵνα τὸν προφήτην Δανιὴλ μέσον ⁷³ τῶν λεόντων διαβρέψῃ. Οὗτοι μὲν οὖν ⁷⁴ οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι κατὰ ἐχθρῶν ⁷⁵ ἀριστεύουσιν · ὁποῖος ἦν ὁ θεσπέσιος ⁷⁶ Ῥαφαήλ δι' ἐνὸς ἰχθύος ἀνατομῆς δαιμονιώσαν κίρην ἰασάμενος ⁷⁷ καὶ τυφλὸν γέροντα ⁷⁸ τὸν ἥλιον βλέπειν τεχνησάμενος. — « Ἀρ' οὖν ⁷⁹ μεγίστης ἀξιοῖ τιμῆς; οἱ τὴν ἡμετέραν ζωὴν διαφυλάττοντες ⁸⁰ οὐ γὰρ μόνον φρουροί ⁸¹ ἐτάχθησαν ἀγγελοὶ ἰθνηῶν κατὰ τὸ εἰρημένον ⁸². Ὅτε διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ἰψιστος, ὡς διεσπειρεν υἱὸς Ἀδάμ, ἔστησεν ὄρια ἔθνων κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν πιστῶν ἀνθρώπων ἐκάστην ⁸³ ἔλαχεν ἀγγελος. Τῆς γὰρ ⁸⁴ παιδίσκης Ῥόδης ἀπαγγελιούσης τοῖς ἀποστόλοις πρὸς τῶν θυρῶν ἐστάναι Πέτρον ⁸⁵ τὸ (τοῦ) Ἡρώδου δεσμοκτῆριον διχοδράντα ⁸⁶, ἔλεγον ἀπιστοῦντες ⁸⁷. « Ὁ ἀγγελος αὐτοῦ ἔστιν. » Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ Κύριος; ⁸⁸ λέγων ⁸⁹. « Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἀγγελοὶ αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. » Καὶ μέντοι καὶ καθ' ἑκάστην ⁹⁰ Ἐκκλησίαν φύλακας ἀγγέλους ἐπέστησεν ὁ Χριστὸς, καθὼς ἀποκαλύπτων Ἰωάννην φησί ⁹¹. « Ἐπὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐκκλησίας **162** Σμύρνης · Οἶδά σου τὴν πένταν καὶ τὴν θλιβὴν · ἀλλὰ πλούσιο; εἶ. — « Καλὸν ⁹² οὖν ἡμᾶς θησαυρίζειν τὰ ἐπουράνια, πτωχοὺς τρέφοντας ⁹³, ξένους ⁹⁴ ξενίζοντας, καὶ τῆς καλλίστης εὐχῆς μὴ ἀμελεῖν ποτε, ἀπερ θεωροῦντες ⁹⁵ ἀγγελοὶ ἐπὶ τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ Μετὰποδότην ἀναφέρουσιν ὡς καὶ προ-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ ἐκίλευσεν · συστήναι δὲ τοῖς ἐφόροις ἀμφοῖν διαπληκτισμῶν, οὐ κατὰ πάθη ὀργῆς, ἀλλὰ cod. ⁶⁷ Zach. 1, 12. ⁶⁸ ἐκεῖνος Chr. ⁶⁹ καταστ. Chr.—ἀτόπου Chr. ⁷⁰ Ἰησοῦν. (In pro ὄν) Chr. ⁷¹ πολέμοις πρ. Chr. ⁷² τῷ προφήτῃ cod. ⁷³ ἐν μέσῳ τῶν ἀγεύσιων λ. γεύση τροφῆς Chr. ⁷⁴ μὲν cod. ⁷⁵ τῶν ε. εἰσι οἱ καὶ κατὰ τῶν παθῶν ἀριστεύουσιν Chr. ⁷⁶ ἦν καὶ ὁ θαυμασιός καὶ θ. Chr. ⁷⁷ ἰασάμενος Chr. ⁷⁸ καὶ γέροντι τυφλῷ τὸ φῶς τεχνησάμενος Chr. τεχνασ. cod. ⁷⁹ οὐ Chr. ⁸⁰ διιδόναντες Chr. ⁸¹ ἰθνηῶν ἐτ. ἀγ. καθὼς βοᾷ τὸ λόγον Chr. ⁸² Deut. xxvii, 8. ⁸³ ἕκαστον cod. ⁸⁴ ἀ. γὰρ τῶν ἀνθρώπων Chr. ⁸⁵ ἐστάναι τὸν Πέτρον cod. ⁸⁶ διχοδράντα cod.—δ. δεσμ. ἀπ. ἐλ. Chr. ⁸⁷ Act. xii, 15. ⁸⁸ καὶ ὁ σωτὴρ τούτοις Chr. ⁸⁹ Matth. xviii, 10. ⁹⁰ καθ' ἑκ. δὲ ε. ἐπ. ἀ. φ. ὁ χρ. Chr. ⁹¹ Apoc. ii, 8. ⁹² Καλὸν Chr. ⁹³ τρέφειν, ἀσθενεῖς ἐπιτρέψασθαι, κ. τ. λ. Chr. ⁹⁴ Ταῦτα γὰρ ἀ. ἐπὶ τὸν χρ. τῶν ὄλων ἀν. ὁ δὲ προστάττει λέγει, αὐτοῖς τῷ ε. τὸ ἀγ. Chr.

σίαν ἀεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῶν ⁴¹ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἰδέσθαι ἠνώσθαι ⁴² παραδεδομένην, [β'] τοὺς τε γὰρ ἀγωγιάτους Θρόνους, [γ'] καὶ τὰ πολυόμματα ⁴³ καὶ τὰ πολύπερα Χερουβίμ, τῇ Ἑβραίων φωνῇ καὶ Σεραφίμ ὀνομασμένα. — Καὶ ἀμέτως ἰδρῆσθαί φησι, παραδίδόναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίαν. Τὸν τριαδικὸν οὖν τοῦτον διάκονον ὡς ἓνα, καὶ ὁμοταγῆ, καὶ ὄντως πρώτην ἱεραρχίαν, ὃ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγμένων, ἧς οὐκ ἔστιν ἑτέρα θεοσιδεστέρα καὶ [τεῖς] πρωτοῦργοίς τῆς θεαρχίας (11^a) ἐλλάμψουσιν ἀμέτως προσεχέστερα. Δευτέραν δὲ εἶναι τὴν [ὕπὸ] τῶν Ἑξουσιῶν, καὶ Κυριοτήτων, καὶ Δυνάμεων συμπληρουμένην, καὶ τρίτην ἐπ' ἐσχάτων τῶν οὐρανίων ἱεραρχῶν τὴν τῶν ⁴⁴ Ἀρχῶν καὶ **164** ἀγγέλων διακόσμησιν. — (15) Ἰστέον οὖν ὡς οὐκ ἄλλοι τινας ἀγγέλου προσηγορίαν ἐδήλωσεν ἡ Γραφή πανταίως ἢ μόνον τῶν τριῶν τούτων, Μιχαήλ, Γαβριήλ καὶ Ῥαφαήλ. Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐκ διαμέτρου καὶ πεπλάγηται λίαν οἱ πλαστοργοῦντες καὶ παρεισφύροντες ἑτέρας ὀνομασίας ἀγγέλων ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς ἀνοσίτου καὶ παναθλοῦ αὐτῶν ψυχῆς καὶ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούστων καὶ πειθόμενων τῇ θεοστογυεὶ πλάνῃ τῶν δυσανύμων καὶ πλαστῶν αἰρετικῶν; Ἀμέλει γὰρ τοι καὶ τοιοῦτοί εἰσι καὶ τηλικούτης δόξης ἐκ τῆς θείας προσεδρίας ἡξιώθησαν, ἀλλ' οὐδὲν τῶν μελλόντων ἴσασιν πρὶν ἂν τύχῃσι θείας ὑποκαλύψεως; παρὰ τοῦ τὰ πάντα προγινώσκοντος φύσει καὶ προλέγοντος Θεοῦ καὶ διαβρήθῃν εὐ μάλα φάσκοντος ⁴⁵. « Οὐκ ἔστιν ὁ ἀναγγέλλων τὰ ἐπερχόμενα πλὴν ἐμοῦ. » Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀρχάγγελος ἔφη ⁴⁶. « Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνας οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἰερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰουδαίας ἃς ὑπερεΐδες; » ὡς ἀγνοῶν δῆπουθεν τῆς ἐλευθερίας τὴν χρίνον, ἔφασκε ταῦτα καὶ ἄλλοίως οὐκ ἔστιν ⁴⁷. Καὶ δὴ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας καὶ συντελείας ἐναργῶς ὑπεμφαίνων ὁ Κύριος τὴν τούτων ἀγνοίαν ⁴⁸. « Οὐδὲ οἱ ἄγγελοι γινώσκουσιν. » καντεῦθεν λοιπὸν οὐδὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐνοσάρχου θείας οἰκονομίας εἶδεν τὸ ἀποκακρωμένον, ἀλλ' ἦ ἐν τῷ ⁴⁹ Θεῷ μόνῳ ⁵⁰, « ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοί. » — « Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, φησὶ, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; » Μετὰ δὲ τῆς σωτηριώδους ἐνανθρωπήσεως ⁵¹ « ἐγνώσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, ταῖς Ἀρχαῖς καὶ ταῖς Ἑξουσίαις διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ πελυποίκιλος τοῦ Θεοῦ σοφία. » μόνος γὰρ ἐστὶ τῇ φύσει σοφός, καὶ προγνώστης, καὶ προφήτης, ἅμα καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ὡς καρδιογνώστης. Τὰ δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Διό φησι ⁵². « Σὺ συνήκας τοὺς διαλογισμοὺς μου ἀπὸ μακρόθεν. » Παρακύψας γὰρ ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Παῦλος εἰς τὸ ἀκατάληπτον καὶ ἀχανές πέλαγος τῶν ἀδήλων τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπορήτων κριμάτων, καὶ μυστηρίων καὶ ὑπερεκπλαγεί;

alos multasque alas et dicuntur lingua Hebraica Cherubim et Seraphim. Immediate, ait, prope Deum sedent ut preces offerant. Tres isti ordines hierarchiam primam constituunt inter se coaptati, ut ait doctor ille cujus vestigia sequimur, nec illa hierarchia est alia superior Deum videndo, ei serviendo, ejusque illustrationibus fruendo. Secunda Potestatibus, Dominationibus et Virtutibus constat; tertia vero, Principalibus, Archangelis et Angelis. Sciendum est, Scripturam nullum nominasse angelum, tribus exceptis, Michael scilicet, Raphael et Gabriel. Stulti igitur sunt et longe a veritate alieni, qui sua sponte proferunt alia angelorum nomina, in perniciem impiæ ac scelestissimæ eorum animæ, a. l. perdendos audientes et credentes errorem Deo odibilem, hostium et nefandorum hæreticorum. Equidem sunt tales angeli qui maximam sunt adepti gloriam eo quod prope Deum adsint; attamen nihil futurorum noverunt priusquam apud Deum divinam invenerint eorum apocalypsim; ipse enim natura sua omnes eventus novit et prædicere potest, sicut sermone simplici declarat: « Non est qui annuntiat eventus præter me. » Idem significant archangeli verba dicentis: « Domine exercituum, usquequo tu non misereberis Jerusalem et urbium Juda, quibus iratus es? » Ille quidem archangelus, temporis libertatis inscius, hæc dicebat. De ultima vero die et temporum plenitudine loquens Dominus, hanc angelorum inscientiam declarat dicens: « Neque angeli cælorum noverunt. » Inde igitur concludendum est quod œconomiam et mysterium Incarnationis non cognoverunt, secretum illud quod inerat in Deo solo « in quo sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi. » — « Quis enim cognovit sensum Domini, ait Apostolus, aut quis consiliarius ejus fuit? » Post autem salutarem Incarnationem, « innotuit, ut idem ait Apostolus Principalibus et Potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei. » Solus enim Deus natura sua sapiens, præsciens ac propheta est, qui sensum hominum bene cognoscat, cordisque eorum sit scrutator. Res autem ipsius nemo novit, nisi Spiritus ejus. Itaque dicit propheta: « Intellexisti cogitationes meas de longe. » Cum attigisset Paulus, qui in se Christum loquentem habebat, incomprehensibile secretum et absconditum mare Dei, infandorumque judiciorum et mysteriorum ejus, attonitus, stupefactusque vehementer, exclamavit dicens: « O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus! » Inenarrabilia et incomprehensibilia sunt omnia quæ a Deo sunt. Siquidem quæ ab homine ipso sunt nemo novit nisi spiritus hominis. Quod si solus Deus scrutatur

Varia lectiones et notæ.

⁴¹ αὐτῇ cod. ⁴² ἠνώθεντ. cod. ⁴³ καὶ π. τάγματα X. 'E. Dion. ⁴⁴ Ἀρχαγγέλων καὶ? inter ἀγγ. et ἀρχ. Dion. ⁴⁵ Isa. LVI, 26? ⁴⁶ Zach. I, 11. ⁴⁷ οὐκ ἔστιν καὶ δὴ καὶ περὶ cod. ⁴⁸ Matth. XXIV, 36. ⁴⁹ ἀλλ' ἦν τῷ? ⁵⁰ Col. II, 5. ⁵¹ Rom. XI, 34. ⁵² Eph. III, 10. ⁵³ I Cor. II, 11; Ps. CXXXIX, 2.

corda et e penetrat usque ad divisionem animæ et spiritus, compagum quoque ac medullarum, et discretor est cogitationum et intentionum cordis, patet, sensum, voluntatem et desiderium absconditum hominis, notum non esse ab angelo, neque quodvis Dei mysterium certe, nisi sapienter et provide ipse Deus patefecerit ad utilitatem eorum qui cognoscere debent; ideo abscondit Incarnationem pluribus ob eorum insipientiam et ut diu lateret. Et quid dico plerosque fugisse hanc mysterii cognitionem? Ipsa enim prægnans Virgo secretum mysterii et ejus inenarrabile arcanum non cognovit ipseque diabolus ignoravit. Quod si prophetias de eo audierat, modum Incarnationis non noverat; si enim novisset, Jesum tanto post tempore non interrogavisset, dicens ei semel, iterum et ter: « Si Filius Dei es. »

γε οὐδὲ αὐτὴ ἡ κυοφοροῦσα Παρθένος ᾔδει τοῦ μυστηρίου τὸ ἀπόκρυφον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν διάβολον ἐλάνθανεν· εἰ γὰρ καὶ τὰς προφητείας τὰς περὶ τούτου ἤκουεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἠγνόει· οὐδὲ γὰρ, εἴπερ ᾔδει, ἠρώτα αὐτὸν μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγων αὐτῷ· « Ὁ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, » καὶ ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον.

Cum vero Marodach, successor Sennacherim, vidisset solis regressum, ob Ezechie valetudinem (omni enim terræ immotuit solis iste regressus) rex ipse Babyloniorum cum fuisset certior de morte illius qui antea rex fuerat, et de his quæ in sole facta fuerant ob Ezechie pietatem, legatos qui pacem icerent cum muneribus ad eum misit. Quod enim propter solis quindecim gradibus regressum ad eum miserit rex Babyloniorum legatos, ipsa rursus testatur historia: « Prosperè fecit Ezechias in omnibus operibus suis. Attamen in legatione principum Babylonis qui missi fuerant ad eum, ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, dereliquit eum Deus, ut tentaretur et nota fierent omnia quæ erant in corde ejus. » Cum enim ostendisset legatis omnem domum suam et thesauros suos, dixit Isaias ad eum, in nomine Domini: « Eo quod ostendisti iis omnia, ecce dies venient et auferentur omnia quæ sunt in domo tua, quæcunque majores tui in hanc usque diem congesserunt, in Babylonem; non remanebit quidquam, ait Dominus. Sed et de filiis tuis qui egredientur ex te, quos generabis, tollentur, et erunt eunuchi in palatio regis Babylonis. » Oportet igitur cordatum quemque gaudio luctuque superiorum esse et cum prudentia et æquitate animi utriusque sufferre invasionem. Cui enim ipse Ezechias, cognitis Persarum cladibus, a miraculo haud absimilibus, et omnem humanam vim atque spem exsuperantibus vehementer gaudio elatus esset, et magis quam hominem decet animos sustulisset, morbo afflictus est, ut animæ ejus impetus frenarentur, ne contra decorem illum peccare fa-

A σφόδρα καὶ λίαν ἰλιγγιάσας, ἐξεβοῶσα **165** τὴν ἀοίδιμον φωνὴν ἔκεινην λέγων ²⁶· « Ἡ βάθος πλοῦτου, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξεχνίατοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. » Ἀνέκφραστα πάντα εἰσι καὶ ἀδιάνγνωστα πᾶσι τὰ τοῦ Θεοῦ· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ ἀνθρώπου· οἶδέ τις ²⁷, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου· εἰ γὰρ μόνος ὁ Θεὸς καρδιογνώστης ²⁸· καὶ δικνούμενος· μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας, » εὐθὺς ὡς οὐδὲ νοῦν ἀνθρώπου καὶ βούλημα καὶ ἐνθύμιον κικρυμένον ἀγγελος οἶδεν, μῆτι γε Θεοῦ μυστήσιον ἕτερον, εἰ ²⁹ μὴ σαφῶς ὕπ' αὐτοῦ (41b) καὶ ἐξ αὐτοῦ δεδηλωμένον οἰκονομικῶς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅθεν τοίνυν ἀδελφὸν ἐποίησε τὴν Ἐνταρκον οἰκονομίαν καὶ τοὺς πολλοὺς κρύπτων διὰ τὴν ἀσάφειαν καὶ λαυθάνειν μέχρι πολλοῦ. Καὶ εἰ λέγω τοῖς πολλοῖς; Ὅπου

περὶ τούτου ἤκουεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἠγνόει· οὐδὲ γὰρ, εἴπερ ᾔδει, ἠρώτα αὐτὸν μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγων αὐτῷ· « Ὁ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, » καὶ ἀπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον.

²⁶ (14) Ὁ δὲ γε Μαροδᾶχ, ὁ καὶ διάδοχος Σενναχειρίμ, θεασάμενος τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῇ ῥώσῃ· Ἐζεκιου (πάσῃ γὰρ τῇ οἰκουμένη γέγονεν ἡ ἀναστροφή τοῦ ἡλίου γνώριμος), οὐ δὴ χάριν καὶ εὐτοῦ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς καὶ τὸν δλεθρον τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεως ἔγνωκως καὶ ἐκ κατὰ τὸν ἡλιου παραδόξως γεγεννημένα μεμαθηκώς διὰ τὴν τοῦ Ἐζεκιου εὐσέβειαν, πρέσβεις αὐτῷ εἰρήνης καὶ δῶρα ἀπέστειλεν· ὅτι γὰρ διὰ τὸ ἀναστρέψαι τὸν ἡλιου ἀνασθαμοῦς ἐ' πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βαβυλωνος, φησὶ πάλιν ἡ ἱστορία ³⁰· « Καὶ εὐνοδῶθη Ἐζεκιᾶς ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ οὕτως (1v) τοῖς πρεσβευταῖς — Βαβυλωνος, τοῖς ἀποσταλείσιν πρὸς αὐτὸν πυθέσθαι περ' αὐτοῦ τὸ πέρας, ὃ γέγονεν ³¹ ἐπὶ τῆς γῆς, » καὶ « ἐγκατέλειπεν αὐτὸν Κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. » Δεῖξας γὰρ τοῖς πρεσβευταῖς ὅλον **166** τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς, εἶπεν Ἠσαῖας πρὸς αὐτὸν ἐν λόγῳ Κυρίου ³²· « Ἀνθ' ὧν ἰδεῖξας αὐτοῖς πάντα, ἡμεῖραι ἔρχονται καὶ ληφθήσονται τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου πάντα, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἀπελεχθήσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν σου λήφονται, καὶ ἔσονται ἐκιδόντες εὐνοῦχοι τοῦ βασιλεως Βαβυλωνος. » Δεῖ τοίνυν τὸν ἐχέφρονα καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὑψηλότερον εἶναι καὶ μετρίως καὶ ἐπιστημόνως τῶν ἑκατέρων φέρειν τὴν ἔφοδον. Καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐζεκιᾶς, ἤνικα εἶδε τρόπαιον κατὰ τῶν Περσῶν ἐγειρόμενον καὶ θαύματος κρείττον ³³ καὶ πάσης ἀνθρωπίνης ῥώμης καὶ ἐλπίδος ὑπέρτερον, καὶ λίαν ὑπὸ τῆς χαρᾶς φυσιωθείς, καὶ μείζον ἢ κατὰ ἀνθρώπον φρονήσας, τότε δὴ, τότε νόσῳ βάλλεται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς χαλινῶ ἀξιοθῆναι, μὴ ἔξω τοῦ δέοντος αὐτὸν ἀνγκάσῃ περιπερεῖν

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ Rom. 11, 33. ²⁷ I Cor. 11, 11. ²⁸ Heb. 1v, 12. ²⁹ μυστήσιον ἀπόκρυφον ἐάν cod. ³⁰ Gen. 189, 20 190, 17? II Reg. 21, 12. ³¹ II Par. xvii, 30, 31. ³² ἐγένετο II Par. ³³ II Reg. 21, 17, 18. ³⁴ κρατῆτον?

καὶ τὴν τῆς νίκης ὑπόθεσιν ἀλαζονείας διαδέχεται.⁶² ὁ πόλεμος, ὅπερ καὶ πέπονθε μικρὸν ὑστερον. Περιχα-
ραίς γὰρ μάλα γενόμενος ἐπὶ τῇ παρὰ προσδοκίαν
εὐβρωστίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πρεσβευτῶν παρουσίᾳ,
τοσοῦτον ὡς καὶ τοὺς θησαυροὺς Κυρίου ἐκ πολλῆς
μεγαλοπροσύνης θριαμβεῦσαι, δέχεται τὸ ῥηθὲν εὐ-
κρίτως ἐπιτίμιον, ὅθεν φησὶν⁶³· « Καὶ οὐ κατὰ τὸ
ἀνταπόδομα, ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός,
ἀνταπέδωκεν (12^α) Ἐζεκίας, ἀλλ' ὑψώθη ἡ καρδία
αὐτοῦ, » ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ φά-
σκοτος⁶⁴· « Κύριε, οὐχ ὑψώθη⁶⁵ ἡ καρδία μου· »
δηλαδὴ πρότερον, ἀλλ' ὑστερον⁶⁶· « ὑψωθείς ἐταπει-
νώθην καὶ ἐξηπορεύθη⁶⁷· » καὶ· « Ἀγαθόν μοι, ὅτι
ἐταπεινώσάς με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά
σου. » — Καὶ ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ὀργὴ καὶ ἐπὶ Ἰουδαίαν,
καὶ ἐπὶ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐταπεινώθη Ἐζεκίας ἀπὸ
τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ οἱ κάτοικοι Ἱερου-
σαλήμ. Ἀμέλει γέ τοι καὶ Σαναχειρίμ, ἐπειδὴ μί-
ζονα δυνάμειος ἀνθρωπίνης ἠπελιήσε τῷ Ἐζεκίᾳ,
τούτου χάριν ἔγνω τῆς οἰκίας ἀσθενείας τὴν οὐθενό-
τητα· ὃ γὰρ ἐπιδρομῆς⁶⁸ καὶ αὐτοδοῆς προσδοκῆσας
ἔλην τὴν Ἱερουσαλήμ, πᾶσαν τὴν στρατιάν σχεδὸν
ἔνευ πολέμου καὶ μάχης ἀποβαλὼν, ἀγαθὸν ἠγήσατο
ἱασσῶσθαι· μόνος καὶ διαφυγῶν οἴκαδ' ἐπὶ τῶν 167
γνοίη καὶ μὴ διαδράσῃ τὴν δίκην.

Οὕτω γε μὴν καὶ Ναβουχοδονόσορ, ὅπότεν ἐπέκεινα
τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ φρονήσας καὶ πράξας
ἐφωράθη, τότε τῆς τῶν ἀνθρώπων μὲν ἐξηλάθη
συνουσίας τε καὶ τιμῆς, τοῖς δὲ θηρίοις συνίστιος
καὶ σῦνοικος γέγονεν. Ἦνικα δὲ τὴν προσήκουσαν
ἔχε περὶ Θεοῦ δόξαν, τότε τὴν οἰκίαν δόξαν ἀπέλα-
βεν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ μέτρα διεγνώκεν·
τῆς γὰρ συμφορᾶς ἦν ὄρος ἢ τοῦ κρείττονος ἐπι-
γνώσις. Ὅτι δὲ ἀπὸ χαρᾶς ἀφρονταί πάντως· αἱ ψυχαί,
ἔδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅτε γὰρ ἀπηλλάγησαν τῶν Αἰ-
γυπτίων καὶ εἶδον τὸν βυθὸν τάρπον γεγεννημένον,
τότε εἰς εἰδωλολατρείαν ἐτράπησαν, καὶ τὴν θάλασ-
σαν διαθάντες ἀκινδύνως, εἰς τὴν γῆν ἐνζυάγησαν,
ὅθεν ὁ Θηβαίων στρατηγὸς Ἐπαμεινώνδης, ἀριστα
τοῦτο εἰδὼς, Λακεδαιμονίους νικήσας, τῇ ἐξῆς ὥφθη
τοῖς φίλοις κατηφῆς καὶ στυγρός· τῶν δὲ ἐρωτησάν-
των· « Μή τι λυπηρὸν συνέβη; » ἀπεκρίνατο· « Οὐχί,
φησὶ, ἀλλὰ χθὲς ἠσθόμεν ἑαυτὸν μείζον ἢ καλῶς
ἔχειν φρονήσαντα· εἰδὸς σήμερον τὴν ἀμετρίαν κο-
λάζω⁶⁹ τῆς χαρᾶς καὶ νίκης ἐκουσίως, μήπως ἐκ
ταύτης εἰς λύπην καὶ ἦταν ἀκούσιον καταντήσω. »
— «⁷⁰ Καὶ γὰρ πᾶς ὁ ὑψὼν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται,
ὃ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. »

Σ'. Βασιλεία Μανασσῆ.

⁷¹ Μετὰ δὲ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς, (ὁ)
υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου,
καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη νε'. (2) Ὁ; παρανομώ-
τατος ὅπερ πάντας τοὺς ἐμπροσθεν βασιλεῖς ὑπάρ-
χων ἐπὶ εἰδωλομανίᾳ τε καὶ αἱματεχυσίᾳ, καὶ τὸν

Variae lectiones et notæ.

⁶² ἀλαζονείας διαδέχεται cod. ⁶³ II Par. xxxii, 25. ⁶⁴ Ps. cxxx, 1. ⁶⁵ ἐξεπορήθη cod. LXX. ⁶⁶ Ps. lxxviii, 15. ⁶⁷ Ps. cxviii, xl. ⁶⁸ ἐπιδρομῆ καὶ αὐτοδοῆ π. λαβεῖν? ⁶⁹ κολάζων Cod. ⁷⁰ Matth. xxii, 12. ⁷¹ 697 (4489) Cod. 194, 12 195, 3; II Reg. xxi, 1; II Par. xxxiii, 1.

A cerent et victoriæ jactantia bellum nuntiaret, quod paulo post expertus est. Multo repletus gaudio, ob receptam contra spem valetudinem, legatorumque præsentiam, ita ut thesaurus Domini ingenti cum superbia jactaret, hanc reprehensionem a Deo meruit; unde ait Scriptura: « Non juxta beneficia que acceperat retribuit, quia elevatum est cor ejus; » immemor patris sui Davidis qui dicit: « Domino, non est exaltatum cor meum, » sic primo, sed postea addit: « Exaltatus, humiliatus sum et conturbatus; » et: « Bonum mihi quia humiliasti me ut discam justificationes tuas. » Et venit ira Domini super eum, et super Judam, et super Jerusalem et humiliatus est Ezechias ab elevatione cordis sui, et habitatores Jerusalem. Ipse vero Sennacherim postquam humana potestate majora minatus esset Ezechia, suam agnoscere imbecillitatem coactus est. Cum enim uno impetu primaque aggressionem totam diricturus Jerusalem videretur, omni exercitu siue bello pugnaque amisso, se salvum esse satis habuit, aufugitque domum, ubi a suis occisus est, ut suam agnosceret imbecillitatem judiciumque divinum subiret.

B Sennacherim postquam humana potestate majora minatus esset Ezechia, suam agnoscere imbecillitatem coactus est. Cum enim uno impetu primaque aggressionem totam diricturus Jerusalem videretur, omni exercitu siue bello pugnaque amisso, se salvum esse satis habuit, aufugitque domum, ubi a suis occisus est, ut suam agnosceret imbecillitatem judiciumque divinum subiret.

Eodem modo Nabuchodonosor, postquam supra humanam naturam infando facinore superbe elatus esset, tum hominum societate tum honoribus spoliatus est, bestiarumque consors atque comes factus est; debita autem Deo gloria reddita, suam propriam recepit gloriam, humanæque naturæ terminos agnovit. Nam calamitatis finis fuit potentioris se confessio. In felicitate animas efferris testes sunt Judæi; postquam enim e manibus Ægyptiorum liberati mare in tumultum mutatum vidissent, ad idololatriam declinaverunt et, pelago sine periculo trajecto, super terram naufragium passi sunt. Hoc Thebanorum dux Epaminondas optime noverat. Cum enim Lacedæmonios vicisset, postera die amicis suis tristis mœrensque visus est. Quibus percontantibus quid ei doloris evenerit, « Nihil, inquit, sed heri me magis quam decebat exultasse intellexi; itaque hodie nimiam de parta victoria lætitiâ sponte corrigo, ne ex ea in tristitiâ, ingruente calamitate, invitus et repugnante animo, incidam. » — « Qui enim se exaltaverit humiliabitur, qui autem se humiliaverit exaltabitur. »

LX. Regnum Manasses.

Post Ezechiam regnavit Manasses filius ejus et fecit malum coram Domino et mortuus est anno regni sui quinquagesimo quinto. Is impietate omnes superiores reges superavit, simulacrorum cultu et homicidiis. Magnum illum Isaiam serra dissecuit

et Hierosolimam eruere injuste fuso inundavit et A colendis simulacris nihil Amorrhæis concessit. *Ædem Dei incestavit, constituens in ea quadrifrontem Jovis imaginem, neque ullam haruspices consulendi, veneficia tractandi, obscena agendi, omnem denique mali speciem tentandi, intercapedinem fecit. Itaque irato Deo Niniven urbem captivitatis captivus abductus est a Marodach, Assyriorum rege. De quo Josephus ait: Illum captum, æreisque catenis constrictum in captivitatem abduxit. Manasses autem intellexit in tormentis se justas dare pœnas et vera resipiscentia motus est, eumque statim Deus in gratiam recepit et Jerusalem reduxit. Ille autem reversus omnia idolorum fana evertit, templum Dei purificavit, legem custodivit et piam vitam duxit.*

ἐξέπεμψεν ὁ δὲ ἐπανελθὼν, πᾶσαν μὲν εἰδωλικήν καὶ τὸν νόμον ἐφύλαξε, καὶ εὐσεβῶς ἐβίωσεν ¹⁷.

In Constitutionibus apostolicis pariter scribitur: B «Manasses filius Ezechiae fecit malum coram Domino supra omnes reges qui illum præcesserant, ut ait Scriptura: Idcirco superinduxit eis principes exercitus regis Assyriorum; ceperuntque Manassen et vinctum catenis atque compedibus [duxerunt in Babylonem.] Et erat catenis æreis constrictus in carcere et illi dabatur exiguus panis et aqua parca tantum ut vitam posset sustinere. Valide constrictus multaue patiens « quæsiuit vultum Domini Dei et deprecatus est dicens: Domine omnipotens, Deus patrum nostrorum Abraham et Isaac et Jacob » et cætera, et audivit Deus vocem ejus et vincula dirupit et remisit illum in Jerusalem, in regnum ejus, et serviit Manasses Domino Deo soli, ex omni corde suo et computatus est inter justos. » O Dei benignitatem! non est enim majus idololatria peccatum; hæc siquidem est impietas adversus Deum, et tamen ob sinceram completamque pœnitentiam condonatur! Miranda igitur Dei mansuetudo qui talia tantaque patratum, tot per dies, in puncto temporis venia dignum existimaverit. In omne genus iniquitatum ingressus erat; audite enim quid dicat Scriptura: « Et instauravit Manasses excelsa quæ demolitus fuerat Ezechias pater ejus, construxitque aras Baalim et fecit lucos » ut fecit Achab rex Israel « et adoravit omnem militiam cæli et coluit eam. » — « Engastrimythos fovit, sectabatur auguria, maleficis artibus inserviebat. » Vocat militiam cæli solem, lunam astraque; augurationem, per sermones inquisitiones; engastrimythiam, e ventre pseudoprophetias extractas; ominationem, ab avibus in-

μέγαν Ἡσαΐαν κρίσας, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ αἵματι ἀθῶων πληρώσας, οὐχ ἤττον εἰδωλολάτρησαι τῶν Ἀμορραίων. Καὶ (μέντοι καὶ) τὸν οἶκον Κυρίου καταμολύνας καὶ τετραπρόσωπον εἰδῶλον τοῦ Διὸς ἐν αὐτῷ στήσας, οὐ διελίπεν οἰωνιζόμενος καὶ φαρμακεύων καὶ **168** αἰσχροουργῶν (καὶ πάνειδος κακίας δι' ὑπερβολῆς μανίας (42b) διαπραττόμενος. (3) Διὸ καὶ κατὰ (τὴν) θεϊαν ὀργὴν συλληφθεὶς ὑπὸ Μαροδᾶχ, βασιλέως (Ἀσσυρίων), δέσμιος εἰς Νινευί (τὴν πόλιν αἰχμάλωτος) ἀπήχθη ¹⁸. (4) (Περὶ οὗ φησι καὶ Ἰώσηπος, ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων) καὶ χαλκοῖς δεσμοῖς αὐτὸν ὑποβαλὼν (αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν· καὶ εἰς συνέλξεις ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασιν ἀξίαν εἰληφέναι τὴν τιμωρίαν καὶ) δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας, δεσθεὶς τοῦ Θεοῦ, (παραχρῆμα) τὸν βασιλέα (ὁ Θεός) ἠγάθυνας ¹⁹, εἰς Ἱερουσαλήμ αὐτὸν κατέστρεψε σκηνήν, τὸ δὲ ἱερὸν ²⁰ τοῦ Θεοῦ ἤγειρε,

²¹ (5) Ὡσαύτως δὲ ἐν ταῖς Διατάξεσι τῶν ἀποστόλων οὕτως γέγραπται: « Μανασσῆς, υἱὸς Ἐζεκιῶ, ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὑπὲρ πάντα; τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καθά φησιν ἡ Γραφή, ²² ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτὸν Κύριος; τοὺς ἀρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως, καὶ ὤσαντες αὐτὸν ἐν πείδις ²³ χαλκαῖς, ἀπήγαγον εἰς Βαβυλῶνα. » Καὶ ἦν διδεδυμένος καὶ σιδηρωμένος ²⁴ ἐν οἴκῳ φυλακῆς, καὶ ἐδίδοτο αὐτῷ ἐκ πιτύρων ἄρτος ²⁵ βραχύς καὶ ὕδωρ ὀλίγον σὺν ὄξει ἐν μέτρῳ ²⁶ πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν καὶ μόνον. Συνεχόμενος ²⁷ δὲ σφόδρα καὶ ὀδυνώμενος ²⁸ ἐζήτησε τὸ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ » — « ²⁹ καὶ προσήξατο » λέγων ³⁰: « Κύριε παντοκράτωρ, ὁ Θεός τῶν πατέρων ἡμῶν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ, » καὶ τὰ ἐξῆς. « Καὶ ἐπακούσας ³¹ ὁ Θεός τῆς φωνῆς αὐτοῦ, » καὶ διαλύσας τὰ δεσμὰ αὐτοῦ, « ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ. » — Καὶ λατρεύσας ³² Κυρίῳ τῷ Θεῷ μόνῳ ἐξ ὅλης καρδίας αὐτοῦ, ἐλογίσθη δίκαιος. » — (6) Ὡ φιλανθρωπίας Θεοῦ, ὅτι μεῖζον **169** εἰδωλολατρείας οὐκ ἔστιν ἀμαρτία· εἰς Θεὸν γὰρ ἔστιν ἡ δυσσέβεια, ἀλλ' ὄμω; καὶ αὕτη διὰ γνησίας καὶ ὀλοφύχου μετανοίας συγκεχώρηται. Καὶ γὰρ ἄξιον θαυμάζει τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, πῶς τὸν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πλημμελήματα χρόνοις τοσοῦτοις, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπή συγγνώμης ἤξιωσεν. Ἔτι ³³ γὰρ πάνειδος κακίας μετήλθεν· ἀκούσον τί φησιν ἡ Γραφή ³⁴: « Καὶ ὠκοδόμησε Μανασσῆς τὰ ὑψηλὰ, ἃ κατέστρεψεν Ἐζεκιῶς, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ Βάαλ, καὶ ἐποίησεν ἄλσθ, καθὼς ἐποίησεν Ἀγαθῆ, ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ ὑπὸ Μαροδᾶχ βασιλέως Ced. ¹⁸ σ. ἐν οἷοις κακοῖς ἔστιν Jos. A. 10, III, 2. ¹⁹ ἀγαθῶναι cod. ²⁰ καὶ τὸν ναὸν ἤγ. καὶ τὴν πόλιν ἐκάθησε, κ. τ. λ. Jos. ²¹ Ἐν τοῖς χρόνοις Μανασσῆ ἡ βασιλεία τῶν Ἀθηναίων κατελύθη (Σχόλιον). ²² Const. II. 22, 170 D. ²³ II Par. xxxiii, 11. ²⁴ π. καὶ ἤγ. εἰς B. II Par. π. γ. καὶ ἤγ. αὐτὸν εἰς B. Const. ²⁵ σσιδηρ. cod. — κατασσιδ. ὅλος Const. ²⁶ ἐν II σταθμῷ Const. ²⁷ ὡς τὰ ζῆν ἄ. καὶ ἦν σ. καὶ ὄδ. σ. καὶ ὡς βιαίως ἐβλίβη Const. ²⁸ σὺν ὀ. ὄλ. Const. ²⁹ II Par. xxxiii, 12. ³⁰ II Par. xxxiii, 15. ³¹ Oratio Manassis. Σχόλιον· Ἰστορήται παρὰ Ἀφρικανῶν, ὅτι ἐν τῷ ἄδειν τὴν ψόδην τὸν Μανασσῆν, τὰ δεσμὰ διεβράβησαν σιδηρὰ ὄντα. ³² Καὶ ἐπήκουσε τῆς φ. ἄ. κ; καὶ ἐτάκησαν πάντα τὰ περὶ αὐτὸν εἰδῆρα καὶ ἐπέστρ. Const. ³³ καὶ ἐλάτρευσε μ. κῆ τῷ Θεῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ἄ. καὶ ἐ. δ. Const. ³⁴ Ἐπὶ? II Par. ³⁵ xxxviii, 5.

ἔδοῦλευσεν αὐτοῖς, » — ⁸² « καὶ ἐποίησεν ἐγγαστρι- A
 μύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνεν καὶ ἐκλήρονίζετο· στρατιάν μὲν λέγει τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν
 σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, κληδονισμόν δὲ τὰς διὰ
 τῶν λόγων παρατηρήσεις, γαστριμυθίαν δὲ τὰς διὰ
 τῆς γαστρὸς ψευδομαντείας, οἰωνισμόν δὲ τὰς διὰ
 τῶν πτηνῶν περιεργείας, γνώστας δὲ τοὺς δι' ἡπατος
 ἢ ἄλλως πῶς μαντευομένους καὶ προφητεύοντας
 διμιμονίως, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἰερμιάν ⁸³·
 « Ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσματα,
 καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν (43*) αὐτοὶ προφη-
 τεύουσιν. » ⁸⁴ (7) « Τῶν γὰρ προφητειῶν, ὡς φησὶν
 ὁ μέγας Χρυσόστομος, ἡ μὲν ἐστὶ πνευματικὴ, ἡ δὲ
 διαβολικὴ· λέγονται γὰρ παρ' ἐκείνοις ὁμωνύμως·
 προφητεία ἡ δὲ μέση τούτων, φυσικὴ τῆς ἡ τεχνικῆς, B
 ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης. Τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς
 προηγουμένως μὲν τοῖς ἀγίοις μέτεστιν, δι' οἰκονο-
 μίας δὲ τοῖς μὴ τοιοῦτοις ὡς τῷ Φαραῶ, καὶ Βα-
 λαάμ, καὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ Καϊάφα, τῆς δὲ
 διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοῦ
 γὰρ οἱ ἀλευρομάντεις καὶ κριθομάντεις, καὶ ἡ διὰ
 τῶν μωρίων τὰ θεία μαντευομένη Πυθία, καὶ ἡ διὰ
 δρυὸς, καὶ ἡ Δωδώνης Ἰέρεια· καὶ μέντοι καὶ ἡ διὰ
 σπλάγχων καὶ πτήσεων ὀρνέων καὶ κλαγγῶν, συμ-
 βόλων τε καὶ παρμῶν, κληδόνων καὶ βροντῆς, μυῶν
 τε καὶ γαλῆς, καὶ τρισμῶν ξύλου, καὶ ὤτων ἡχοῦ,
 καὶ παλμῶν σώματος, καὶ δι' ὀνόματος νεκρῶν, καὶ
 μυρίων τοιοῦτων· ἡ γὰρ δι' ὀνείρων καὶ παρ' ἡμῖν
 διὰ κατοχῆς **170** μὲν καὶ αὐτῆ, ἡ δὲ πρόγνωσις
 αὐτοῖς, οὐ δι' ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τινος κα-
 κοτεχνίας· καὶ ὁ μὲν Θεὸς προλέγων καὶ λύσιν ⁸⁵
 ὑποτίθειται, καὶ τὸ πέρας μετὰ πάσης ἀκριβοῦς
 γίνεται· ἐκείνοι δὲ κατὰ συμβεβηκός ἐν τισὶν ἀλη-
 θεύσαντες, ἐν τοῖς πλείοσι διήμαρτον. Καὶ τοιαύτη
 μὲν ἡ τε θεία καὶ διαβολικὴ προφητεία. Φυσικὴ δὲ
 ἡ τῶν ἀλόγων· χελιδόνες γὰρ καὶ γερανοὶ καὶ μύρ-
 μηκες ἐπίοντος χειμῶνος αἰσθάνονται, ἔχινοι τε καὶ
 ἀλκύνες, φύσει τοῦτο κτησάμενοι. Ἡ δὲ τεχνικὴ
 προφητεία παρὰ λατροῖς καὶ συμβόλοις καὶ κυβερ-
 νήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρρώστειας καὶ τὰς λύσεις τού-
 των προλέγουσιν· οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολὴν, οἱ δὲ
 τοῦ μέλλοντος συνέπειν ⁸⁶ καταστοχάζοντες ⁸⁷. Ἡ δὲ
 κοινὴ καὶ δημώδης τοῦ μέλλοντος γνώσις, οἷον ὅτι
 μετὰ μῆνα· γ' ὁ χειμῶν γίνεται· πάντες γὰρ ἔχουσι
 τὰς περιόδων προτηρήσεις· οὐδὲν γὰρ, εἰ καὶ διὰ
 D
 ὁμοίους πρόγνωσιν ἔχοιεν ⁸⁸ ὅπου γε καὶ μύρμηκες
 ἔχουσι· καὶ δεινοὶ ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος κατα-
 στοχασταί εἰσιν, ἀλλ' οὐχ ὡς πάντως πάντα εἰδέναι,
 ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προσφήτευσεν εἰπὼν ⁸⁹· « Τοῦ
 γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, » καὶ ἐγένετο. Καὶ
 πάλιν ὁ Βαλαάμ προσεῖπεν, ὅτι· ἰ Πόρρους στήσον, καὶ
 προδοθήσεται δι' αὐτῶν Ἰερουσαλήμ, καὶ ἐγένετο
 καὶ οὐδὲν παράδοξον αἰ τοιαῦται προφητεία ἔχουσιν.

Variæ lectiones et notæ.

⁸² II Par. xliiii, 6. ⁸³ Jer. xiv, 14. ⁸⁴ vi, 511 A Ὅσπερ γὰρ τρία εἶδη προφητείας εἰρήκαμεν πάλαι
 ὅτι α' μὲν εἶδος προφητείας τὸ εἰπεῖν, β' δὲ τὸ δι' ἔργου, γ' τὸ δι' ἔργου καὶ λόγου? ⁸⁵ καὶ τὴν λύσιν eod.
⁸⁶ συνέπειν eod. ⁸⁷ καταστοχάζουσιν? ⁸⁸ ἔχειν eod. ⁸⁹ Gen. iii, 5. ¹ Num. xxiv, 24? ² Ἰσραήλ (Mar-
 ginalis.) A secunda manu leguntur erasa quedam ἐν τῷ ἀναγινώσκειν τὴν αὐτὴν εἰσεῖν.

LXI. Regnum Amos.

Post Manassem regnavit Amos filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est in domo sua, cum regnasset duos annos. Quo tempore Midas ille Phrygius innotescebat. Qui cum ascendisset in currum suum ut ad quemdam locum tenderet, curru subito stante cursui finem imposuit ibique urbem condidit quam Ancyram vocavit (ancyra enim est anchora ferrea, navis fluvialis). Hunc aureas asininas habuisse dicunt. Non alienum mihi videtur inquirere qua de causa Deus, cum Nabuchodonosor et Manassem castigasset, eos in regnum de novo restituerit; Balhasar vero et Amos subito et regno et vita ut venia indignos in gloria spoliaverit. Sane quia hi, patrum suorum facinora et impietatem imitati, non autem eorum poenitentiam et resipiscentiam, ideo justus Judex eos, dicto tempore, spoliavit, nullaque venia dignos aestimavit. Quia Deus omnia dicta praevidit et cognoscit cujusque mores et sententiam scrutans corda et renes, et intelligens omnia facta nostra, et omnium poenitentiam praevidens, sic eos habuit, vidensque eorum impietatem usque ad mortem perseveraturam, facinora ab iis perpetrata et cordis duritiam ultus est. Quod in Constitutionibus apostolicis significans, sermo divinus ait: « Si quis ex industria peccarit tentans Deum, quasi non sit vindictam a peccatore exacturus, hic veniam non accipiet etsi in corde suo dixerit: Me ipsum sanctificabo, et a perverso corde in conversionem redibo, et poenitentiam agam. Talis fuit Amos Manassis filius; ait enim Scriptura: « Cogitavit Amos Manassis filius cogitationem transgressionis, et dixit: Pater meus a juventute sua multa fecit contra legem et in senectute poenitentiam egit, et ego, nonne sequar desideria animae meae et postea ad Dominum redibo? Et cum fecisset malum coram Domino, percussit eum Dominus subito. Unde quam verum est dicere: « Horrendum est incidere in manus Dei viventis. » — « Quis fortis corde Domino restitit, » ait propheta. « Sapiens corde est et fortis robore; quis restitit ei et pacem habuit? » Unde multa cum sapientia exclamat David dicens: « Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione. » Quod bene interpretans ait Apostolus: « Videte, fratres, ne forte sit in aliquo vestrum cor malum incredulitatis, discedendi a Deo vivo; sed adhortamini vosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, ut non obduretur quis ex vobis fallacia peccati. »

« Σήμερον, εάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσῃτε, μή

A

ΕΑ'. Βασιλεία Ἀμώς.

Μετά δὲ Μανασσῆν ἐβασιλεύσαν Ἀμώ; (6) υἱὸς αὐτοῦ, (καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπράγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας) ἔτη β' (2). Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Μίδας ὁ Φρύγιος ἐγνωρίζετο (ὅστις διέλαβέ ποτε τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα καὶ ἰλθὼν εἶς τινα τόπον, καὶ τὸ ἄρμα περιετίρω μὴ προβαῖνον, ἔστη τοῦ δρόμου, καὶ κτίσας ἐκείσε πῶ- λιν, ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀγκυραν, 171 ἄγκυρα γάρ, σιδήριον πλοίου ποταμίου, ἐπισχόν⁶ (45^b) τὸ ἔθμα, ἔστησεν τὸν Μίδαν), ὅτινα ὧτα ἔχειν διος ἑλεγον. (3) Ἄξιον τοίνυν ἐπαπορῆσαι τί δήποτε τὸν Ναβου- χδονόσωρ καὶ τὸν Μανασσῆν ὁ Θεὸς παιδεύσας, εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὐτοὺς ἐπανήγαγε, τὸν δὲ Βαλ- τάσαρ καὶ τὸν Ἀμώ; αὐτίκα τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς ἀσπίστως καὶ ἀσυγγνώστως ἀπεστέρησεν. Ἄλλ' εὐδὴλον διὰ τὸ τὴν πατρικὴν ἀσέβειαν καὶ κακουργίαν αὐτοὺς μιμήσασθαι καὶ μὴ σωφρονισθέν- τας ἐκ τῆς ἐκείνων παιδείας καὶ τιμωρίας, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπιστροφὴν μὴ ζηλώσαντας· εἰκότως οὖν ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐπ' ἐκείνους μὲν βῆτῳ χρόνῳ τὴν βασιλείαν περιώρισεν, τούτους δὲ οὐδε- μιᾶς ἡξίωσε συγγνώμης· ἀλλ' ὥστε δὲ καὶ πάντα προσρῶν ὁ Θεὸς τὰ ἐπόμενα, γινώσκει ἐκάστου καὶ τὴν τρόπον καὶ τὴν γνώμην⁷, « ἐτάζων καρδί- ας καὶ νεφρούς, » καὶ συνῶν εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, διὰ τοῦτο πάντων ἐκείνων μὲν προειδώς τὴν μετα- μέλειαν, οὕτως τὰ κατ' αὐτοὺς ὑποκόνησεν, τούτων δὲ προσβλέπων τὴν μέχρι τέλους ἀσέβειαν, τῷ θανάτῳ κταλύει τῆς κακουργίας καὶ σκληροκαρδίας καὶ δυστροπίας τὴν αὐξήσιν. (4) Ὅπερ οὖν καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσιν ὑπεμφαίνων ὁ Θεὸς λόγος, οὕτω πῶς φησιν⁸: « Ἐάν δέ τις ἐκ παρατάξεως ἀμαρτάνων πειράζῃ⁹ τὸν Θεόν, ὡς μὴ ἐπεξέδοντα τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος ἄφρων οὐχ εἶσι· καὶ λέγει παρ' ἑαυτῷ· Ὅσιά μοι γέγοντο, ὅτι πορεύσομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς πονηρίας μου καρδία;¹⁰ (καὶ τότε μετανόησω)· τοιοῦτος γάρ¹¹ ἐγένετο¹² Ἀμώ;, ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός· φησὶ γάρ ἡ Γραφή¹³: « Καὶ παρελογίσαστο Ἀμώ; (ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός) λογισμένῃ πικραδίᾳ καὶ εἶπεν· Ὁ πατήρ μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρενόησεν καὶ ἐν γῆραι μετενόησεν¹⁴· καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι καθὼς ἐπιθυμῶ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ὑστερον ἐπιστρέψω πρὸς Κύριον. Καὶ ποιήσα¹⁵ τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου¹⁶, ἐξολό- θρευσεν αὐτὸν¹⁷ ἐν 172 τάχει· — (5) Διὸ δὲ λέ- γον ὄντως ἀληθῶς εἰπεῖν¹⁸: « Φοδερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. » — « Τίς γάρ, φησὶν ὁ προφήτης, σκληρὸς γενόμενος, ἐναντίον Κυρίου ὑπέμεινεν; » Ὅθεν ἐκδοῖται αὐτῷ σαφῆστατα λέγων¹⁹: « σκληρύνεται τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παρι-

Variae lectiones et notae.

¹ 612 (4556) Cod. 195, 4; II Reg. xi, 48, 49; II Par. xxxiii, 21. ² Περὶ Ἀγκύρας τῆς πόλεως. Cod. 195, 5 ὁ Φρυγίας βασιλεὺς ἐτελεύτησε, ὅτινα ἔ. ἐν. ἔ. ὁ. ³ Ἀγκυραν ἦ τις ἐστὶ καὶ λέγεται ἄχρι τῆς σήμερον Ἀγκυρα τῆς Φρυγίας Πακατιανῆς cod. ⁴ ἐπισχόν cod. ⁵ Ps. vii, 9. ⁶ Τοῦτο εἰρηται ἐν τῇ β' βίβλῳ τῶν Διαταγῶν ἐν κεφαλῶν κ' (κγ'). ⁷ ἀμαρτάνη πειράζων Const. ⁸ κ. μου τῆς π. Const. ⁹ τίς Const. ¹⁰ καὶ Const. ¹¹ Καὶ οὐκ ἐταπεινώθη ἐναντίον Κυρίου ὡς ἐτ. M. ὁ πατήρ αὐτοῦ, ὅτι υἱὸς αὐτοῦ Ἀμῶν ἐπλήθυνε πλημμέλειαν II Par. xxxiii, 25. ¹² ἐν γῆραι μετέγνω Const. — καθά Const. ¹³ ἐποίησε Const. ¹⁴ παρὰ πάντας τοὺς γενομένους ἐμπροσθεν αὐτοῦ καὶ Const. ¹⁵ κ; ὁ θ. Const. ¹⁶ Heb. x, 31. ¹⁷ Job. ix, 4. ¹⁸ Ps. xcvi, 7, 8.

πικρασῶ, ἵ ὑπερ εὐλόγως ἱρμηνεύων ὁ Ἀπόστολός φησιν ¹¹· « Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν μέχρις ἂν τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκλωνοῦθῃ τις ἐξ ὑμῶν ἀπ' αὐτῆς τῆς ἁμαρτίας.

ΞΒ'. Βασιλεία Ἰωσίου.

A

LXII. Regnum Josiæ.

¹² Μετὰ δὲ Ἀμὼς ἐβασίλευσεν Ἰωσίας, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτῶν ὑπάρχων ὀκτώ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε τοξευθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη λα'. (2) Ὁ γὰρ ¹³ Νεχαὼ, βασιλεὺς Αἰγύπτου, κατὰ τῶν Ἀσσυρίων στρατεύσας, ἐπικουρήσας τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐσπούδαζεν ¹⁴, ὅθεν φησὶν Ἐσδρας· « Καὶ εἶπεν (44*) βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; Οὐχὶ ¹⁵ πρὸς ¹⁶ σὲ ἐξαιέσταλμαι τοῦ ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. Καὶ νῦν Κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστιν. Ἀπόστηθι καὶ μὴ ἐναντιῶ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ Ἰωσίας, ἀλλὰ ¹⁷ (πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχείρησεν, οὐ προτέχων ῥήματι Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λαλοῦντος ἐκ στόματος Κυρίου· καὶ) συνεστῆσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γινώμην Θεοῦ, καὶ τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· « Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα. » Καὶ εὐθέως ἀποστρέψαντος ¹⁸ αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν βίον καταλλάξαντος, ἐγένετο πένθος **173** μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μᾶλλον Ἱερεμίας ἐθρόνησεν ὑπὲρ Ἰωσίου. » (3) Ὅς καὶ δικαιοτάτος ὑπὲρ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν. Καὶ τοῦ νόμου ¹⁹ Κυρίου ἀναγινωσκόμενος ἀκριβῶς, ἀκούσας καὶ λῆαν ἀθυμίας, εἰδὼς τοῦτον ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι καταπατούμενον ²⁰· « τὰ ἱμάτια διαβρήξας, » καὶ ἔμφοδος γενόμενος, ἀπέστειλε « πρὸς Ὀλδαν τὴν προφήτην » πιθανόμενος, τί βούλεται Κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ φησὶ ²¹· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἀνθ' ὧν [ἔτι] ἠκαλύφθη ἡ καρδία [σου] καὶ ἐναγρινωσκόμενος ἀπὸ προσώπου μου ²², ὡς ἤκουσας ὅτι ²³ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν καὶ ²⁴ κατάραν, καὶ διεβρήξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἔκλαυσας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προσετίθημί σε ²⁵ πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψαι πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷ; ἐπάξω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. »

Ὅθεν ζῆλον θεῶν κινούμενος οὐ μόνον τὰ πανταχοῦ εἰδωλά τε καὶ σεβάσματα συνέτριψεν ἐκ βῆθρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλολάτραις, τοὺς μὲν ἐτι ζῶντας, ἐξωλόθρευσεν, τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας ἐν τοῖς τάφοις κατέκαυσεν. Καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἶπε ²⁶· « Τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο, ὃ ἐγὼ βλέπω; » Καὶ φασὶν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως· ²⁷· Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ προφητεύσας τοὺς λόγους τούτους ἐπὶ τὸ θεσιαστῆριον Βεθῆλ. » Καὶ εἶπεν· « Ἀγρευτε αὐτὸν,

Post Amos regnavit Josias, filius ejus, annos octo natus et fecit quod placitum erat in conspectu Domini et mortuus est sagitta transfixus in bello, cum annos triginta et unum regnavisset. Nechao enim Ægypti rex cum contra Assyrios bellum ageret, ipse Josias ejus hostibus auxilium præbere voluit; unde Esdras : « Et ait rex Ægypti ad Josiam : Quid mihi et tibi est, rex Juda? Non adversum te hodie venio, sed contra aliam pugno domum, ad quam me Deus festinato ire præcepit. Desine adversum Deum facere qui mecum est ne interficiat te. » Nolu it Josias reverti, sed præparavit contra eum bellum, nec acquievit sermonibus Jeremiæ prophætæ loquentis ex ore Domini, verum instuxit contra eum aciem sprete Domini sententia, in campo (Mageddo), ibique vulneratus a sagittariis, dixit pueris suis : « Educite me de prælio quia graviter vulneratus sum. » Tuleruntque eum in Jerusalem, et mortuus est, ingensque factus est luctus per totam Judæam, et Jeremias maxime luctus super Josiam. Ille enim justissimus omnium regum qui antea fuerant, legemque Domini diligenter perlegens, cum audisset atque vehementer animo defecisset novissetque mala in his annis ingruentia, laceratis vestimentis suis, et sui incompos misit ad Holdam prophetidem, interrogans, Quid velit Dominus super ipsum et omnem populum? Quæ ait : « Quandoquidem cor tuum emollitum est et humiliatus es coram Domino, auditis sermonibus contra locum istum et habitatores ejus, quod videlicet sferent in execrationem et in maledictum : et scidisti vestimenta tua et flevisi coram me; idcirco colligam te ad patres tuos in pace, ut non videant oculi tui omnia mala quæ inducturus sum super locum istum. »

Exinde zelo divino accensus, non modo idola atque abominations contrivit e sedibus, sed et cultores eorum alios vivos perdidit, alios mortuos in bustis cremavit. Cumque tumulum conspexisset sub quo vir Dei jacebat, ait : « Quis est titulus ille quem video? » Responderuntque ei civis urbis illius : « Sepulcrum est hominis Dei qui venit de Juda et prædixit verba hæc super altare Bethel. » Et ait : « Dimittite eum, nemo commoveat ossa ejus. » Sed et pythones et hariolos et pseudopphetas et

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Heb. iii, 12, 15. ¹² 652 (4556) Cod. 195, 7-197, 10; II Reg. xiii, 1; II Par. xxiv, 21. ¹³ Τοῦ γὰρ βασιλέως — στρατεύσαντος? ¹⁴ ἐσπούδασεν cod. ¹⁵ οὕτως cod. ¹⁶ οὐκ ἐπὶ II Par. ¹⁷ ἀλλ' ἢ π. α. ἐκραταιώθη καὶ οὐκ ἤκουσε τῶν λόγων Νεχαὼ διὰ στ. Θεοῦ καὶ ἦλθε τοῦ πολεμῆσαι ἐν τῷ π. Μαγαδῶ καὶ ἐτόξευσαν οἱ τοξόται ἐπὶ βασιλεῖα Ἰωσίου· καὶ ἔ. ὁ βασιλεὺς τ. π. α. II Par. ¹⁸ ὑποστρ. cod. ¹⁹ τὸν νόμον — ἀναγινωσκόμενος cod. ²⁰ II Reg. xiii, 11, 14. ²¹ II Reg. xxii, 18 20. ²² μου οἶμ. ²³ ὅσα ἐλ. 19. ²⁴ εἰς 19. ²⁵ σου καὶ συναχθήσῃ εἰς τὸν τάφον σου ἐν εἰρήνῃ καὶ οὐκ ὀφθῆται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἐν π. τ. κ, οἷς ἐγὼ εἶμι ἐπάγων]. ²⁶ Reg. xxiii, 16. ²⁷ II Reg. xxiii, 25.

omnem abominationem et immunditiam quæ in Jerusalem erant abstulit Josias; et et reversus est ad Dominum, in omni corde suo, et in tota anima sua et in universa virtute sua, juxta omnem legem Moysi. Itaque festum Pascha celebravit quod simile in Israel non fuit a diebus Josue filii Nave et Samuelis prophetæ: in eo enim obtulit super altari pecora duo millia et sexcenta, bovesque trecentos. Et directa sunt opera Josiæ in conspectu Domini sui, in corde pietatis pleno, et et similis non fuit ante eum rex, neque post eum surrexit similis illi. — Veruntamen non est aversus Dominus ab ira furoris sui magni quo iratus est furor ejus contra Judam, propter irritationes quibus provocaverat eum Manasses.

Hæc circa tempora Byzantium a Byzo Thraciæ rege conditum est et innotuit Samia Sibylla.

LXIII. Regnum Joachaz.

Post Josiam regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini, et captus a Necho Ægyptiorum rege ab eo in Ægyptum ductus est, ibique mortuus est cum regnasset mensibus tribus. Quo imperante, ut Josephus narrat, obtinuit ut Israeliticus populus a Juda tribu, quæ cæteris multo præstabat, et habitabat in urbe Jerusalem, Judæi diceretur. Urbs ipsa, quæ et Sion, vocata est Judæa, quæ prius appellabatur Jebus a Jebusis qui hanc regionem incoluerant. David hanc urbem Jerusalem nomine appellavit ex eventu quodam hoc nomen ei imponens; summo enim in monte posita est in qua Dominus apparuit Davidi in arca Ernæ Jebusæi, cum ob imprudenter factam populi recensionem populus peste affligeretur. Mons enim Hebraica lingua Ar dicitur, urbs vero Salem. David cum hunc locum ad regiam ædificandam elegisset, Aysalem appellavit, id est *pacis mons*; in Græcum autem sermonem ea vox traducta ob soni concinnitatem in Hierosolyma deflexit.

LXIV. Regnum Joachim.

Post Joachaz regnavit Joachim et fecit malum in oculis Domini. Cumque venisset Nabuchodonosor, Marodach successor, Judæamque in suam ditionem redeisset, ei tributum imposuerat; recusante autem vectigal Joachim, venit denuo in Jerusalem Nabuchodonosor, cepit regem et e muris projectum torqueri jussit, diuque insepultum reliquit; undecim annos regnaverat Joachim. De quo ait Jeremias: Hæc dicit Dominus ad Joachim filium Josiæ regem Juda: Non plangent eum; vae homini isti: non concrepabunt ei: Vae Domine, et vae inelyte. Sepultura asini sepelietur putrefa-

μηδεις κινήσει αὐτοῦ τὰ ὀστά. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους, καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ πᾶν βδέλυγμα καὶ προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐξήρπεν· καὶ ἐπέστρεψε πρὸς Κύριον ἐν ὄλῃ καρδίᾳ καὶ ἰσχύϊ καὶ ἐν ὄλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωυσίως· διὸ δὴ καὶ τὸ Πάσχα τοιοῦτον ἐποίησε οἶον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουὴλ· ἐν ᾧ βόας μὲν ἔθυσσε χιλιάδας ιβ', πρόβατα χιλιάδας λη'.³⁸ Καὶ κατωρθώθη, φησὶν, τὰ ἔργα Ἰωσιου ἐνώπιον Κυρίου ἐν καρδίᾳ πλήρει.³⁹ εὐσεβείας. — ⁴⁰ Καὶ γὰρ ὁμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ 174 καὶ οὐκ ἀνέστη ὁμοιος αὐτῷ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη Κύριος ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ, οὐ ἐθυμώθη ἐν τῷ Ἰούδα ἐπὶ τοὺς παροργισμοὺς, τοὺς παρώργισεν αὐτὸν Μανασσῆς.

(4) Ἐπὶ τούτων τῶν χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἐκτίσθη καὶ τῶν Μεγαρέων, καὶ Σίβυλλα ἡ Σάμιος ἐγνωρίζετο (44b).
ΣΓ'. Βασιλεία Ἰωάχαζ.

³⁸ Μετὰ δὲ Ἰωσίαν ἐβασίλευσε Ἰωάχαζ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ληφθεὶς ὑπὸ Νεχᾶ, βασιλέως Αἰγύπτου, ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ἧ καὶ ἀπέθανεν βασιλεύσας μῆνας γ'.³⁹ (2) Ἐφ' οὗ οἱ Ἰσραηλιταί, καθὼς φησὶν Ἰωσήπος, ἐκ τοῦ περικρατῆσαι τὴν τοῦ Ἰούδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, οὗτοι μὲν ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλις, ἡ καὶ Σιών, Ἰουδαία, ἥτις πάλαι μὲν Ἰεθούς ἐλέγετο, διὰ τὸ τὸν Ἰεθουσαὶ κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, Δαυὶδ δὲ Ἱερουσαλὴμ προσηγόρευσε διὰ τοῦ συμβεβηκότος ὀνόματος τεχνασάμενος· ἐν ὄρει γὰρ ἐστὶν ὑψηλοτάτῳ κατοικοδομουμένη, ἐν ᾧ Κύριος ὤρθη τῷ Δαυὶδ ἐν ἄλῳν Ἐρνά τοῦ Ἰεθουσαίου ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἀπαριθμησιν· καὶ τὸ μὲν ὄρος τῇ Ἑβραϊκῇ φωνῇ λεγεται Ἄρ, ἡ δὲ πόλις Σαλήμ. Ὁ οὖν Δαυὶδ νέον τόπον εἰς βασιλείον κατασκευάσων, Ἀρσαλὴμ ὠνόμασε, ὃ ἐστὶν ὄρος εἰρηνης, Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρενεγγμένη διὰ τὴν καλλιφωνίαν.⁴⁰

ΣΔ'. Βασιλεία Ἰωακείμ.

⁴¹ Μετὰ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσε Ἰωακείμ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἐλθὼν Ναβουχοδονόσωρ, ὁ διάδοχος Μαρδοάχ, καὶ 175 πολιορκήσας τὴν Ἰουδαίαν, ὑπόφορον αὐτὴν ἐποίησεν. (2) Ἀθετήσαντος δὲ τὴν φορολογίαν Ἰωακείμ, ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερουσαλὴμ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοῦτον χειρωσάμενός τε, καὶ ἀνελών, καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥιφῆναι κελεύσας, ἄταφον ἐπὶ πολὺν κατέλιπε χρόνον, βασιλεύσαντα ἔτη ια'. (3) Περὶ οὗ φησὶν Ἰερემίας· Ἐγὼ λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, υἱὸν Ἀχαζ⁴², βασιλεία Ἰούδα· Οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον· οὐ μὴ κέψονται αὐτὸν, ὧ ἀδελφε, σὺ δὲ μὴ

Variae lectiones et notæ.

³⁸ II Par. xxxv, 10, 16; III Esdr. i, 21. ³⁹ πλήρης cod. ⁴⁰ II Reg. xxiii, 25, 26. ⁴¹ Ὑπό cod. ⁴² 608 (4587) Ced. 197, 10-198, 5. ⁴³ τρίμηνον II Reg. xxiii, 31; II Par. xxxvi, 2. ⁴⁴ A. 11. V. 7. Ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλώνας ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς, κ. τ. λ. ⁴⁵ παρ. κέκληται: διὰ cod. ⁴⁶ Ἐπίδαμνος ἐκτίσθη καὶ μετωνομάσθη Δυρράχιον (Σιδόνιον). ⁴⁷ 607 (4587) Ced. 198, 4-17; II Reg. xxiii, 36; II Par. xxxvi, 5. ⁴⁸ υἱὸν Ἰωσία, Ies. xxii, 18, 19.

κλαύσονται αὐτόν· οἱμοί, Κύριε, καὶ οἱμοί, ἀδελφεῖ, ἀλλὰ ταφήν θνοῦ ταφήσεται καὶ συμψήφισθεις ῥιψήσεται ἐπέκεινα τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ. » (4) Τότε καὶ Δανιὴλ ἀπίχθη καὶ οἱ γ' παῖδες, καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ πλείστοι, καὶ μέρο; τῶν σκευῶν Κυρίου, εἰς Βαβυλῶνα.

ΞΕ'. Βασιλεία Ἰεχονίου.

176^α Μετὰ Ἰωακείμ ἐβασίλευσε Ἰεχονίας, υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Ἰωακείμ, διὰ προστάγματος Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τοὺς φόρους ἀγομονήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν ^α. « Πρὸς δὲ Ἰεχονίας ἐξελθῶν σὺν μητρὶ, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον οἱ μαγιστᾶνες Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐξήνεγκαν τοὺς θησαυροὺς Κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως, τὰ χρυσᾶ σκευῆ πάντα, ἃ ἐποίησε Σολομὼν ἐν ναῷ Κυρίου. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰεχονίου καταστήσας, ἀπέκτισε Ἰεχονίαν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, » βασιλεύσαντα μῆνας γ' ^β. (2) Περὶ οὐ πάλιν Ἱερεμίας ἔλεγεν ^γ· « Ἠτιμῶθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος, οὐ οὐκ ἔτι· ^δ χρεία αὐτοῦ, ὅτι ἀπεβρίφη καὶ ἐξεβρίφη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ᾔδει, λέγει Κύριος. Γῆ, γῆ, ἀκουσον λόγον Κυρίου. Γράψον τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐκκήρυκτον ἀνθρώπου, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῆ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἀρχὼν ἔτι ἐν τῷ Ἰουδαίᾳ. »

ΞΖ'. Βασιλεία Σεδεκίου.

176^β Μετὰ δὲ Ἰεχονίαν ἐβασίλευσε Σεδεκίας, πατριάρχης (45^α) αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρασπονδήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε πάλιν Ναβουχοδονόσωρ εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν ἔτη β'. (2) Καὶ προφητεύσας Ἱερεμίας τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως, δέσμιος ἐβλήθη ὑπὸ Σεδεκίου ἐν λάκκῳ. Μετὰ δὲ τὸ θυσιαστήριον ^α καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ Κυρίου, μέλλουσιν τὴν πόλιν ^β ἦδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρυψεν ἐν ἀθήλῳ τόπῳ καὶ οὐκ εὐρέθη ἔτι. Φησὶ γὰρ ἡ ^γ τῶν Μακκαβαίων βίβλος ^δ· « Ἐξῆλθεν Ἱερεμίας, χρηματισμοῦ γεννηθέντος αὐτῷ, εἰς τὸ ὄρος οὐ Μωυσῆ; ἰθεόσατο τὴν τοῦ Θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς τόπον, καὶ εὐρῶν οἶκον ἀνθρώδῃ, εἰσῆνεγκε τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὴν θύραν ἀνέφραξε· καὶ προσελθόντες τινὲ; τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ ὥστε τὴν ὁδὸν ἐπισημῆνασθαι, οὐκ ἠδυνήθησαν εὐρεῖν. Ὡ; δὲ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμφάμενος αὐτοὺς εἶπεν· « Ἄγνωστο; ὁ τόπος; ἔσται ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ Θεὸ; ἐπι-

cius et projectus extra portas Jerusalem. » Tunc Babylonem abductus est Daniel ac tres purri et de populo plurimi ac pars vasorum Domini.

LXV. Regnum Jechoniae.

Post Joachim regnavit Jechonias, filius ejus (cui nomen quoque Joachim fuit); jubente Nabuchodonosor regnum accepit et fecit malum in conspectu Domini. Eo vectigalia regi Babylonis negante, ad Jerusalem accessit Nabuchodonosor et eam obsidebat: « Egressusque est Joachim rex Juda ad regem Babylonis, ipse et mater ejus et principes ejus et servi ejus et eunuchi ejus. » Ingressique sunt duces Nabuchonosor in urbem « et sustulerunt thesauros domus Domini et domus regis et universa vasa aurea quae fecerat Salomon rex Israel in templo Domini. Sedeciam regno Barbarus praefecit, Jechonia, cum is menses tres regnum gessisset, una cum matre et principibus Babylonem deportato. » De quo iterum Jeremias dicit: « humiliatus est Jechonias quasi vas cujus nulla est utilitas; relegatus est enim et abjectus est in terram quam ignoraverunt. Terra, terra, audi sermonem Domini. Haec dicit Dominus: Scribe exheredatum virum istum; non enim erit de semine ejus vir qui sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in Juda. »

LXVI. Regnum Sedeciae.

Post Jechoniam regnavit Sedecias, pater ejus, et fecit malum in conspectu Domini. Quo et tributum denegante venit iterum Nabuchodonosor contra Jerusalem et obsidebat eam annos duos. Cumque prophetasset Jeremias urbis excidium, catenis alligatus a Sedecia coniectus est in foveam. Postea vero thuribulum et mensam et candelabrum templi jussu Domini, urbe jamjam capienda, in secreto loco abscondit neque deinde reperta fuerunt; dicit enim Machabæorum liber: « Exiit Jeremias responso ad eum facto in montem, in quo Moyses ascendit et vidit Dei hereditatem. Et veniens ibi Jeremias invenit locum speluncae, et tabernaculum et arcam et altare iucensi intulit illuc, et ostium obstruxit. Et accesserunt quidam simul qui sequebantur ut notarent sibi locum et non potuerunt invenire. Ut autem cognovit Jeremias, culpans illos dixit: Ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, et propitius fiat. Et tunc Dominus ostendet haec, et apparebit majestas Domini et nubes erit sicut et Moysi ma-

Variae lectiones et notae.

^{176α} 598 (4598) Cod. 200,7-22. ^{176β} II Reg. xxiv, 12-14. ^{176γ} II Reg. xxiv, 8; II Par. xxxvi, 9. τρίμηνον καὶ ἑ' ἡμέρας. ^{176δ} Jer. xii, 28-30. ^{176ε} ἔστι cod. et LXX. ^{176ς} Cod. 200,92 201-24. ^{176ζ} Μετὰ δὲ τὸ λυθῆναι αὐτόν τοῦ δεσμοῦ λαθῶν τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον cod. ^{176η} μελλούσης τῆ; πόλεως; ^{176θ} γὰρ καὶ ἡ cod. ^{176ι} II Mach. ii, 4-8.

nifestabatur. » Cum autem Nabuchodonosor cepisset urbem, eam omnino evertit, comprehensoque Seledia, ipso vivente, uxorem et filios ejus occidit; tum ipsi oculos eruit catenisque vinetum Babylonem abduxit, cum annos tres regnasset. De quo iterum ait Jeremias: « Eece ego tradam eum in manus Nabuchodonosor regis, et percutiet eum, et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Juda quæ est in Babylone dicentium: Ponat Dominus sicut Sedeciam et sicut Achab quos frixit rex Babylonis in igne pro eo quod fecerint stultitiam in Israel et mœchati sunt in uxores amicorum suorum, et locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non mandavi eis, dicit Dominus. »

ἰμοίχευον τὰς γυναῖκα; τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ λόγων ἔταξα αὐτοῖς, φησὶν ὁ Κύριος ⁸⁰. »

LXVII. De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Ægypto.

Anno a capta urbe tertio Nabuchodonosor principem militiæ Nabuzardan Hierosolymam misit. Is ædem Domini, domum regis et reliquas domos evertit. Jam quadringenti quadraginta et duo anni ab ædificatione domus Dei cœmulerant. Columnas areas magnas, et mare æneum, et duodecim vitulos ei suppositos, bases et omne æs quod erat in templo Domini confregit et Babylonem transtulit et levitas et thuribula, et aureas phialas et argenteas et æreas; et ad immensitatem crevit pondus æris vasorum omnium quibus potius est princeps initiæ Nabuzardan. Reliquorum adhuc Judæorum præcipuos ad Nabuchodonosor adduxit, quorum alios occidit, alios autem ut servos ducibus suis tradidit. Sedeciam vero inclusum in carcere ad molam damnavit. Ejus tempore factum est primum et plenum excidium Hierosolymæ, quæ non Judæis postmodo, sed Chaldæis regibus subdita fuit.

κλείσας μολωθρεῖν κατεδίκασε (15^b) ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ βασιλευσέσης ὑπὸ τ' Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Καλδαίων κρητηθείσης. Ter igitur Hierosolymam oppugnavit Nabuchodonosor, sicut jam dictum est. Primum cum regnante Joachim ascendit, cum quo ducti sunt in captivitatem Daniel propheta et tres pueri. (Ejusdem regis tempore prophetabant Jeremias, Buzi et Urias filius Samci quem fugientem in Ægyptum Joackim comprehendit et occidit.) Secunda autem oppugnatio tempore Jechoniæ facta est; tertia tempore Sedeciae, cum templum diripuit Nabuchodonosor, Sedeciae oculos eruit, filiosque ejus multis cum aliis occidit, et reliquam multitudinem in captivitatem abduxit.

De quibus magnus Gregorius meminit dicens: « Atque ut populos, et urbes, et imperia præter-

Α συναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἰσως γένηται· καὶ τε ὁ Κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ἀφθήσεται ἡ δόξα Κυρίου καὶ ἡ νεφέλη καθὼς ἐπὶ Μωυσεῖς ἐδηλοῦτο. » (3) Ὁ δὲ γε Ναβουχοδονόσωρ παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἐνέπρησεν αὐτὴν πᾶσαν, τὸν δὲ Σεδεκίαν χειρωσάμενος, τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀνείλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώσας καὶ δεσμοῖς καθείρξας, εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε, βασιλεύσαντα ἔτη γ' ⁸⁰. (4) Περὶ οὗ Ἰερεμίας αὐθὶς φησιν· « Ἰδοὺ ⁸¹, δίδωμι αὐτὸν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτόν. Καὶ λήψοντα ⁸² ἐπ' αὐτόν κατάραν λέγοντες· Ποιῆσαι σε Κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησε καὶ ὡς Ἀχιὰθ, οὗ; ἀπειτηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν κυρὶ δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐξημέρισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματι μου, ὃν οὐ προσ-

B EZ'. Περὶ τῆς α' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἣτις ἐστὶ δευτέρα τῆς παλαιῆς Αἰγύπτου.

177 ⁸⁰ Ἐν δὲ τῷ γ' ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπέστειλε Ναβουχοδονόσωρ τὴν Ναβουζαρδὰν ἀρχιμάγειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν μὲν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐν τῇ πόλει ἐνέπρησε, διαρκέσαντα τὸν θεῖον οἶκον ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς ἔτη υμβ', τοὺς δὲ χαλκοὺς μεγάλους στόλους, καὶ τὴν χαλκὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ὑποκάτω αὐτῆς β' μόσχους, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ πάντα τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου χαλκὸν συντρίψας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ μέντοι καὶ τοὺς λευίτας, καὶ τὰς θυετκας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς χρυσὰς φιάλας, καὶ τὰς ἀργυρὰς καὶ τὰς χαλκὰς· οὐκ ἦν γὰρ σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων ὧν ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος Ναβουζαρδὰν. Τῶν δὲ ἐπιλοίπων Ἰουδαίων τοῖς ἐπισήμοις ἀπαγαγὼν πρὸς Ναβουχοδονόσωρ, τοὺς μὲν ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε τοῖς ἀρχουσιν αὐτοῦ. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐπὶ σκότει κατα- παντελῆς καὶ πρώτη ἄλωσις Ἱερουσαλήμ, οὐκέτι

(2) Τοιγαροῦν τρίτον Ναβουχοδονόσωρ ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἶρηται· πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἰωακείμ, μεθ' οὗ ἠχμαλωτίσθη καὶ Δανιὴλ ὁ προφήτης καὶ οἱ τρεῖς παῖδες (ὑφ' οὗ προσηφτεῖται Ἰερεμίας, καὶ Βουζῆ, καὶ Οὐρίας, ὁ τοῦ Σαμέου, ὃν καὶ φυγόντα εἰς Αἴγυπτον Ἰωακείμ συλλαβόμενος ἀναιρεῖ)· β' δὲ αἰχμαλωσία ἐπὶ Ἰεχονίου· τρίτον δὲ παραγενόμενος ἐπὶ Σεδεκίου, ὅτε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε, τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐξετύφλωσε, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ σὺν ἑτέροις πολλοῖς κατέσφαξε καὶ τὸ λοιπὸν ἠχμαλώτευσεν πλῆθος.

(3) Περὶ ὧν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μνημονεύσας τάδε φησιν· « Καὶ ἔνα παρῶ δῆμους,

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ 1^a II Reg. xxiv, 18; II Par. xxxvi, 11. — Jer. xlix, 21-23. ⁸¹ φησὶν οὕτως εἶπε Κύριος ἐπὶ Σεδεκίαν, Ἰδοὺ cod. et LXX. ⁸² λήψοντα cod. et LXX. ⁸³ φησὶ Κύριος cod. et LXX. ⁸⁴ 584 (4611) Cod. 203, 1; II Reg. xxv, 8-21. — Oratio 12 (nunc 6) I, 189-190.

καὶ πόλεις, καὶ βασιλείας, **178** ἔτι δὲ καὶ χόρους ⁶¹ A καὶ στρατοὺς, καὶ οἴκους, καὶ νηῶν πληροῦματα, καὶ συζυγίας καὶ ἑταιρείας, ὑπὸ μὲν εἰρήνης συνεχόμενας, ὑπὸ δὲ στάσεως καταλυομένας, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἶμι τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν ὑπομνήσας ὑμᾶς ἐρήσομαι τί ⁶² τῶν συμφορῶν τούτων αἴτιον, ἵνα παιδευθῶμεν τοῖς τῶν ἄλλων ⁶³ κακοῖς· τὴν ἰσόνοϊαν· οὐχ ἔγω· μὲν εἰρήνην εἶχον ⁶⁴ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ⁶⁵, Αἰγύπτῳ, τῇ σιδηρᾷ ⁶⁶ καμίνῳ, πιεζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς θλίψεως συναγόμενοι (Ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν ἢ θλίψις;) «Λαὸς περιούσιος» ἔχουον ⁶⁷ καὶ «Μερίς Κυρίου,» καὶ «Βασιλεῖον ἱεράτευμα,» καὶ «Ἔθνος ἄγιον.» Καὶ οὐ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὕτω, τοῖς δὲ ἔργοις ἐτίρω, ἀλλὰ καὶ στρατηγῶς ἤγοντο ἀγομένοις ὑπὸ Θεοῦ καὶ στυλῶ πυρὸς καὶ B νεφέλης ἰδουχοῦτο νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Καὶ θάλασσα μὲν αὐτοῖς διίστατο φεύγουσι, πεινώσι δὲ οὐρανὸς ἐχορήγει τροφήν ⁶⁸, πολεμοῦσι δὲ χειρῶν ἑκτασις ἀντιμυριάδων ἦν, δι' εὐχῆς ἐγείρουσα τρόπαια καὶ ὁδοποιοῦσα τὰ ἔμπροσθεν· ποταμοὶ δὲ ὑπεχώρουσαν τὴν συγγενῆ μιμούμενοι θάλασσαν· καὶ στοιχεῖα ἴστατο· καὶ τείχη σάλπιγξ· κατεσείετο. Καὶ τί δει ⁶⁹ λέγειν Αἰγυπτίῳν πληγὰς τούτοις χαριζομένας καὶ Θεοῦ φωνὰς ἐξ ὄρους κατακυομένας καὶ νομοθεσίαν διπλῆν, τὴν μὲν ἐν γράμματι, τὴν δὲ ἐν πνεύματι καὶ τὰλλα οἷς ἐτιμῶντο πάσαι παρὰ τὴν ἐκουστῶν ἀξίαν ⁷⁰; Ἐπει δὲ νοσῖν ἤρξαντο καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ ⁷¹ καὶ κατ' ἀλλήλων ἐμάνησαν καὶ διέστησαν εἰς μέρη πολλὰ—τί γίνεται καὶ τί παθόνθασιν; C Θρηνεῖ μὲν τούτους ⁷² Ἰερემίας εἰκότως ⁷³ ἐπὶ τοῖς ἀνηκίστοις πάθει ⁷⁴ καὶ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν ὁδύρεται· καὶ γὰρ ἦν ὄντως θρήνων ⁷⁵ ἀξία· πῶς δὲ οὐ; Τῶν μεγίστων τείχη κατεσκαμμένα, πόλεις ἰδραφισμένη ⁷⁶, ἅγιασμα καθρημένον, ἀναθήματα σεσυλημένα, πόλεις βέβηλοι καὶ χεῖρες, οἱ μὲν τοῖς ἀβάτοις ἐμβατεύοντες, αἱ δὲ καὶ τῶν ἀψάυσιων (46^ο) κατατροφῶσαι, προφηταὶ σιγῶντες, ἱερεῖς ἀγόμενοι, πρεσβύτεροι μὴ ἐλεούμενοι, παρθένοι καθυβριζόμεναι, νεότης πίπτουσα, πῦρ ἀλλότριον **179** καὶ πολέμιον, αἵματος ποταμοὶ ἀντὶ τοῦ ἰσίου πυρὸς καὶ αἵματος, Ναζιραῖοι κατασυρόμενοι, — καὶ ἵνα ἐξ αὐτῶν εἴπω τι τῶν τοῦ Ἰερემίου ⁷⁷ θρήνων, υἱοὶ Σιών οἱ τίμιοι ⁷⁸ καὶ ἀντιθέμενοι χρυσίῳ, οἱ τρυφεροὶ καὶ κακῶν ἀπαθεῖς, ξένην D ὄδον ὁδεύοντες· καὶ ὁδοὶ Σιών πενθοῦσι ⁷⁹ πρὸς τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἐσπράζοντα. Καὶ μικρὸν πρὸ τούτων ⁸⁰· Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρομένων, οὐ τροφήν ὀρέγουσαι τέκνοις, τῆς πολιορκίας ἐπικρατούση· ἀλλ' ἐπὶ τροφήν ταῦτα σπαράττουσαι, καὶ λειμῶ φάρμακον, τὰ ἐξ αὐτῶν ποιοῦμεναι προσφιέστατα. Πῶς οὐ δεῖνὰ ⁸¹ ταῦτα καὶ πέρα δεῖνῶν, οὐ

eam, terras, exercitus, naves vectoribus plenas, conjugia, sodalitia, quae omnia ut pace conservantur, ita dissidio funditus evertuntur, ad Israelitas orationem convertam, et cum calamitates eorum exposuero, sciscitabor a vobis quoniam sit harum calamitatum causa, ut aliorum malis ad concordiam erudiamur. «Quandiu igitur illi pacem; et inter se, et cum Deo habuerunt, Ægyptiaca videlicet tyrannide, hoc est, ferrea fornace oppressi, ac per communem afflictionem conjuncti atque collecti (nunquam enim afflictio quoque ipsa commodum est ad salutem pharmacum), plebs sancta vocabantur, et portio Domini, ac regale sacerdotium. Nec vero hoc dici potest, nomina quidem ampla et magnifica fuisse, cæterum nominibus res ipsas haudquaquam respondisse. Nam et ducibus a Deo ductis utebantur, et per columnam ignis et nubis diu noctuque deducebantur; et fugientibus mare dividebatur, et fame laborantibus cælum cibos subministrabat, et sitientibus petra usum fontis præbebat, et pugnantibus manuum extensio innumerabilium copiarum instar, erat orationis opera tropæa erigens, viam que ulterius aperiens; fluvii etiam, cognatum mare imitantes, cedebant, et elementa consistebant, ac muritubis quatiiebantur. Quid enim Ægyptiorum plagas in eorum gratiam inflicta commemorare attinet? Quid Dei voces e monte auditas? Quid duplicem legem, alteram litteralem, spiritualem alteram? Quid cæteros honores, quos Israel meritis suis longe ampliores olim consecutus est? At postquam ægrotare, et in seipsos mutuo furere, atque in multas partes dividi cœperunt, quid accidit? quidque peressi sunt? Jeremias quidem eos ob priores calamitates lugebat, atque captivitatem Babyloniam deplorat; erat enim revera hæc lacrymis et gemitibus digna; qui vero non maximis digna lumentis, excisa mœnia, urbs solo æquata, sacrarium eversum, votiva dona compilata, profani pedes et manus: pedes quidem in loca non adeunda irrumpentes, manus vero circa res eas, quas tangere nefas erat, luxuriantes, prophetae silentes, sacerdotes abducti, senes absque misericordia habiti, constupratæ virgines, juvenus cadens, flamma aliena et hostilis, sanguinis fluvii pro sancto igne ac crnore. Nazaræi raptati, atque, ut ex ipsis Jeremiæ Threnis aliquid producam, inclyti illi filii Sion et auro æquandi, illi, inquam, delicati atque a malis immunes, insuetam viam obeuntes: et via Sion lugentes, eo quod nulli sint qui festos dies celebrent.» Ac paulo ante. «Manus mulierum misericordiam, invalescente obsidione, non victum

Varia lectiones et notæ.

⁶¹ δὲ χ. Gr. ⁶² τό Gr. ⁶³ τοῖς ἄλλοις cod. ⁶⁴ καὶ Gr. ⁶⁵ πρ. Θεόν Gr. ⁶⁶ τῇ γ. τῇ σ. Gr. ⁶⁷ λ. τε ἅγιος ἔκ. Gr. om. καὶ ἰ. ἀγ. ⁶⁸ πέτρα δὲ διψῶσιν ἐπήγαγε Gr. ⁶⁹ δὴ cod. ⁷⁰ ὁ Ἰσραὴλ Gr. ⁷¹ κατὰ τοῦ Θεοῦ οἰν. Gr. ⁷² αὐτοῦς Gr. ⁷³ εἰς. om. Gr. ⁷⁴ τ. προτέροις π. Gr. ⁷⁵ καὶ ὀδυρμῶν Gr. ⁷⁶ τετραγών κατεσκαμμένων, πόλεις ἰδραφισμένης cod. ⁷⁷ τῶν Ἰ. Gr. ⁷⁸ οἱ ἰππόμενοι ἐν Thren. iv, 2. ἀντιθέοι cod. a prima, ἀντιθεμ. a sec. manu. ⁷⁹ πενθοῦσαι cod. — ἐρχομένους ἐν ἐσπράττ. l. 4. ⁸⁰ μικρῶ τ. cod. iv, 10, γυναῖκες πενθοῦσαι cod. a prima manu. ⁸¹ φίλτατα τ. πῶς οὐδ. Gr.

illis porrigentes, sed potius ad cibum sibi parandum eos lacerantes, atque ex charissimis suis pignoribus medicinam adversus grassantem famem quaerentes? Annon haec gravia et plusquam gravia, non iis solum qui tum ea pertulerunt, sed iis quoque qui nunc audiunt? Et haec quidem hactenus.

LXVIII. Numerus annorum regum Jerusalem.

Sunt igitur eorum qui in Jerusalem regnaverunt a David usque ad Sedeciam, anni quadringenti et septem; reges autem numero sunt viginti duo; omnes e genere David orti. Eorum temporibus existerunt prophetae quorum sequuntur nomina, scilicet: regnante Saul, David et Samuel; regnante David, Gad, Nathan et Assaphat; regnantibus Salomone et ejus successoribus, Achia filius Silonitae, et Semci filius Addo; regnantibus Josaphat et successoribus ejus, Michaeas, Elias, Elisaeus, Abdias, Jehu filius Zoel, Elcazar, Azarias; regnantibus Ezechia et successoribus ejus, Osee, Amos, Isaias, Jonas; regnantibus Josia et successoribus ejus, Jeremias Sophonias, Olda Baruch; sub Sedecia, Jeremias iterum et Habacuc. Post captivitatem, duce Jesu sacerdotis Josedee filio, prophetant Aggeus et Zacharias, ultimi prophetae. Daniel vero et Ezechiel prophetaverunt per captivitatem in Babylone.

Sunt autem a primo anno Achaz et a prima olympiade usque ad captivitatem Babylonicam cum Daniel et tres pueri abducti sunt, centum quadraginta et tres anni; a Saule primo Hebraeorum rege, quadringenti et septem anni; a morte Josue filii Nave, mille et centum anni; a Noe et a diluvio bis mille et decem anni, ab Adam quater mille octingenti et suptruginta duo anni.

Custodita nobis serie temporum per eos qui ab imperio David regnaverunt, non mihi alienum videtur regum Samaria tempora digressionis modo transcurrere. Mortuo igitur Salomone, Roboam filius ejus ascendit in Sichein; ibi enim populus congregatus erat ut sibi constitueret regem. Cui jam unguendo occurrit populus deprecans ut multitudinem levaret tributis, quae pater ejus Salomon a populo exigebat. Cum autem tres dies ut consilium caperet, judicaretque quid sibi esset faciendum, acceperet, senioribus ut populum levaret suadentibus, junioribus contra ut gravius exigeret tributum, his fidem adhibuit. Tertia igitur die, juxta juniorum consilium alloquitur populum et ii qui ejus imperio primo subdehan-

Α τῆς πάσχουσι τότε μόνον, ἀλλὰ τῆς νῦν ἀκούουσιν; καὶ ταῦτα μὲν ὧδε.

ΕΙΓ'. Ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῶν ἐν Ἱερουσαλὺμοις βασιλείων.

Γίνονται οὖν ὁμοῦ τῶν ἐν Ἱερουσαλὺμοις βασιλευσάντων ἀπὸ Δαυὶδ ἕως Σεδεκίου ἔτη υζ' ⁸², οἱ δὲ βασιλεῖς ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν κβ'· πάντες δὲ ἐξ ἐνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαυὶδ (2). Ἐφ' ὧν ὑπῆρχον καὶ προφῆται οἶδε· ἐπὶ μὲν Σαούλ, Δαυὶδ καὶ Σαμουὴλ· ἐπὶ Δαυὶδ, Γάδ, Ναθάν, Ἀσάφατ· ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἀχιά οὐ Σηλωνίτης ⁸³, Σαμαίας ὁ Ἀδδῶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσαφάτ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἡλίας, Ἐλισαῖος, Ἀεθίας, Ἰησοῦ ὁ Ζωήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρία· ἐπὶ Ἐζεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ⁸⁴ [Ἄσετ, Ἀμμῶς, Ἠσαίας, Ἰωνᾶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν], Ἰεριμίας, Σοφωνίας, Ὀλδα, Βαρούχ· ἐπὶ Σεδεκίου πάλιν, Ἰεριμίας καὶ Ἀμβακούμ· μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως Ἰωσέδεκ, προφητεύουσιν Ἀγγαῖος, καὶ Ζαχαρίας, καὶ τελευταῖοι προφῆται. Δανιὴλ γάρ καὶ Ἐζεκιὴλ προσεφῆτευσαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλῶνι.

180 (3) Συνάγεται τοίνυν ἀπὸ πρώτου ἔτους Ἀχάζ καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος μέχρι τῆς ⁸⁵ μετακείρας τῆς εἰς Βαβυλῶνα, ὅτε καὶ Δανιὴλ καὶ οἱ γ' παῖδες ἀπήχθησαν, ἔτη ρμδ' ⁸⁷· ἀπὸ δὲ Σαούλ, τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Ἑβραίων, ἔτη ιζ'· ἀπὸ δὲ τῆς τελευταίας Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἔτη ρθ'· ἀπὸ δὲ Νῶε καὶ τοῦ κατακλισμοῦ, ἔτη βγξ'· ἀπὸ δὲ Ἀδὰμ ἔτη δωοβ'.

⁸² (4) Φυλαττομένης δὲ ἡμῖν τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας διὰ τῆς τῶν ἐκ Δαυὶδ ἡγεμονίας, οὐκ ἄτοπον οἶμαι τῶν ἐπὶ Σαμάρειαν ἡγησαμένων ἐν παρεξόδῳ τοὺς χρόνους παραδραμεῖν ⁸⁸. Τελευταύσαντος γὰρ τοῦ (βασιλέως) Σολομῶντος, Ῥοβοάμ ⁸⁹, ὁ τούτου παῖς, ἀνέρχεται εἰς Σίκιμα· ἐκεῖ γὰρ ὁ λαὸς συνηθροῖστο, ὥστε καταστήναι ὑπ' αὐτῶν βασιλέα. Μέλλοιτι δὲ αὐτῷ χρεῖσθαι προσῆλθεν ὁ λαὸς παρακαλῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους κουφισθῆναι τῶν τελεσμάτων, ὧν ὁ πατήρ αὐτοῦ Σολομῶν ἐφορολόγησε τὸν λαόν. Ὁ δὲ τρεῖς ἡμέρας πρὸς διάσχεψιν δοῦναι ⁹¹ καὶ τὴν τοῦ μέλλοντος ἀπόκρισιν λαθῶν ⁹², παρὰ μὲν τῶν πρεσβυτέρων ἀκούσας κουφίσαι ⁹³ τὸν λαόν, παρὰ δὲ τῶν ἡμελικῶν ἐπιφορτίσαι, μᾶλλον τούτοις πεισθεὶς (16b) κατὰ τὴν γ' ἡμέραν τὴν τῶν

Variæ lectiones et notæ.

⁸² Ἱερουσαλὺμ cod. ⁸³ υζ', codicis lectio a sec. manu, priori erasa, υπε', μῆνας ζ' apud Eusebium in fragmentis chronici græcis, a Cramero editis, υζ' μ. ζ' in chr. armeno II, 21, at υλβ' a quarto Salomonis anno l. 183. ⁸⁴ I Reg. xi, 29. Ἀχίας ὁ Σιλ. cod. ⁸⁵ e margine a secunda manu. ⁸⁶ δὲ τῆς Leo, Th. Pollux. ⁸⁷ ρνδ' in margine. ⁸⁸ Hæc desunt in versione bulgarica, cum sint ἐκ τοῦ ἄλλου βιβλίου in textum Georgii a continuatore, Leone antiquiore, illata. ⁸⁹ ἐπιδρ. Leo, P. Th. Ced. 175, 15-174, 9. Ἀποθανόντος δέ. — γάρ om. Leo, P. Th. ⁹⁰ P. τὴν βασιλείαν διαδέχεται καὶ αὐτὸς ἀπῆλθεν εἰς Σ. δτι ἐ. πᾶς Ἰσραὴλ ἀπήχθησαν τοῦ βασιλεύσαι αὐτὸν, κ. τ. λ. Ced. βασιλεύς P. Th. ⁹¹ δοῦναι om. Leo, P. Th. ⁹² δοντο; Leo, P. Th. ⁹³ λαθεῖν? (λαθ. cod.) — κα! add Leo, P. Th. ⁹⁴ κουφισθῆναι Leo.

νεωτέρων ⁹⁸ συμβουλήν πρὸς τὸν λαὸν ἀποκρίνεται· Ἄ
οὐ δὲ ἀναχωροῦσιν ἀποταξάμενοι τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ ⁹⁹.
Καὶ αἱ μὲν ἰ' φυλαὶ καθιστώσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸν
Ἰεροβοάμ, τὸν τοῦ Ναβὰτ καὶ Σαρίρας, γυναικὸς
ἐταίρας, υἱὸν, ἐκ φυλῆς ὀρμώμενον τῆς Ἐφραΐμ,
βασιλεὺς, παραμένονσι δὲ τῷ Ῥοβοάμ ἢ τοῦ Ἰούδα
καὶ ¹⁰⁰ Βενιαμινφυλῆ. Ἐξ ἐκείνου διαιρεθεὶς ὁ λαὸς,
τῆς βασιλείας οἶκον ἐκέκτητο. καθὼς ¹⁰¹ καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν ⁹⁹.

ΕΘ'. Ἀρχὴ τῶν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλέων.

¹ Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἰεροβοάμ. Μετὰ δὲ τὴν
διαίρεσιν τῶν ἰ' σκήπτρων, ἐβασίλευσεν Ἰεροβοάμ,
ὡς εἴρηται, υἱὸς Ναβὰτ, ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ, ὁ δοῦλος
Σολομώντος καὶ ἀποστάτης, ἀποστήσαντος τοῦ
Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν-
ώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ ἀπέ-
θανεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη
μβ' ². (2) Ποιήσας γὰρ ζιμάλεις χρυσοῦ β' καὶ τὴν
μὲν στήσας ἐν Βαιθὴλ, τὴν δὲ ἐν Δάν, ἐφη πρὸς τὸν
λαόν ³· « Ἰκανούσθε ὑμῖν ἀναβαίνειν εἰς Ἰερουσα-
λήμ· ἰδοὺ οἱ θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἀναγαγόντες σε
ἐκ γῆς Αἰγύπτου· » καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοῖς ἀμαρτίαν
μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσῃ
ἀμαρτίᾳ Ἰεροβοάμ, καὶ ἐλάτρευσαν καὶ προσεκύ-
νησαν τοῖς ματαίοις ἕως οὗ μετέστησεν αὐτοὺς ὁ
Κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους.

Ο'. Βασιλεία Ναβὰτ.

⁴ Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἐβασίλευσε Ναβὰτ, ὁ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Βαασά ⁵, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΑ'. Βασιλεία Βαασά.

⁶ Μετὰ δὲ Ναβὰτ ἐβασίλευσε Βαασά, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολ-
έμῳ, βασιλεύσας ἔτη κβ'.

ΟΒ'. Βασιλεία Ἡλᾶ.

¹⁸² ⁷ Μετὰ δὲ Βαασά ἐβασίλευσεν Ἡλᾶ υἱὸς
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἐσφάγη ὑπὸ Ζαμβρί ⁸, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΓ'. Βασιλεία Ζαμβρί.

⁹ Μετὰ δὲ Ἡλᾶ ἐβασίλευσε Ζαμβρί, καὶ ἐποίησε
τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐκαύθη ἐν οἴκῳ
προσφυγῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, βασιλεύσας ἔτη ιβ'.

ΟΔ'. Βασιλεία Ἀχαάβ.

¹⁰ Μετὰ δὲ Ζαμβρί ἐβασίλευσεν Ἀχαάβ υἱὸς αὐ-
τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας
ἔτη κβ'.

ΟΕ'. Περὶ τῆς Ἰεζάβελ καὶ περὶ τοῦ Ἡλίου
προφήτου.

Τῆς γὰρ ¹¹ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἀποκτείνανσης

tur aufugerunt, et decem tribus sibi consti-
tuerunt regem Jeroboam filium Nabath et Saritæ
uxoris ejus filium e tribu Ephraim oriundum.
Obedierunt vero Roboam tribus Judæ et Benjamin.
Ex illo divisus populus propriam partem et nomen
et regiam acquisivit sicut supra diximus.

¹⁸¹ Ἴδιον ⁹⁷ ἕκαστον μέρος καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν

LXIX. *Initium regum Samariæ.*

Initium regni Jeroboam. Post electionem decem
tribuum regnavit Jeroboam, sicut dictum est,
filius Nabath, e tribu Ephraim, servus Salomonis
et transfuga, cum Israel aufugisset in Samariam.
Et fecit malum coram Domino et percussit eum
Deus et mortuus est in peccatis suis, cum reg-
nasset viginti et duos annos. Cum fecisset
duos vitulos aureos et constituisset unum in
Bethel, alterum in Dan, ait ad populum: « Nolite
ultra ascendere in Jerusalem. Ecce dii tui, Israel,
qui te eduxerunt de terra Ægypti; » et peccavit
illis peccatum grande. Et ambulaverunt filii Israel
in omni peccato Jeroboam, vanisque inservierunt,
atque ea adoraverunt donec avertit eos Dominus
a facie sua in Assyrios.

LXX. *Regnum Nabath.*

Post Jeroboam regnavit Nabath filius ejus, fe-
citque malum in conspectu Domini et occisus
est a Baaza, cum regnavisset annos duos.

LXXI. *Regnum Baaza.*

Post Nabath regnavit Baaza et fecit malum
in conspectu Domini et occisus est in bello, post
regnum viginti et quatuor annorum.

LXXII. *Regnum Ela.*

Post Baaza regnavit Ela filius ejus et fecit ma-
lum in conspectu Domini, et occisus est a Zambri,
cum regnasset annos duos.

LXXIII. *Regnum Zambri.*

Post autem Ela regnavit Zambri et fecit
malum coram Domino et succensus est in
domo sua cum fugeret hostes; annis viginti duo-
bus regnaverat.

LXXIV. *Regnum Achab.*

Post Zambri regnavit Achab filius ejus et fe-
cit malum in conspectu Domini et mortuus est
in peccatis suis, cum regnavisset annos viginti
et duos.

LXXV. *De Jezabel et Elia propheta.*

Ejus regis mulier Jezabel cum occidisset Na-

Variaëlectiones et notæ.

⁹⁸ νεολαίων Leo. ⁹⁹ τῆς ἀ. ἀρχῆς cod. τῇ ὑπ' αὐτῷ ἀρχῇ Leo. ¹⁰⁰ τοῦ add. Leo. P. Th. ¹⁰¹ ἴδια Leo. P. Th. ¹ καθάπερ ἐν τοῖς Leo. P. Th. ² εἴρηται Leo. P. Th. ³ 951 (4205) Ced. 174. 9-176.4? ⁴ κβ' Leo. P. Th. ⁵ Reg. xiv, 29 Hebræus et Eus. Chr. II, 21. ⁶ ¹ Reg. xii, 28, 29. ⁷ 928 (4227) ¹ Reg. xv, 25. ⁸ Βασίν cod. ⁹ 927 (4229) ¹ Reg. xv, 35. ¹⁰ 905 (4253) ¹ Reg. xvi, 8. ¹¹ Ἀμβρί ¹ Reg. xvi, 25. Leo. P. Th. Ζαμβρί βασιλεύει: ἡμέρας ζ' ex ¹ Reg. xvi, 15, sed et in sequenti capite pro עבדוֹ legitur ז' תבדוֹ. ¹² 899 (4255). ¹³ 890 (4267) Ced. 176,5-179,12. ¹⁴ ¹ Reg. xvi, 29. ¹⁵ in codice non legitur hæc rubrica.

both ejusque vitem cepisset, audivit ab Elia propheta : « Hæc dicit Dominus : Occidisti, insuper et possedisti. In loco hoc in quo linxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum et Jezabel comedent canes in propugnaculo ; et destruas Achab et omnem uingentem ad parietem. » Cum autem Achab condidisset urbes magnas et fortes, et domum eburneam ædificasset in Samaria, et mirandam valde, deinde cum bellavisset adversus Syros, quorum percussit die una centum et viginti millia, regemque eorum nomine Ader comprehendit, eumque iucolumem dimisit, contra sententiam Domini, vituperatur a Michæa propheta dicente : « Hæc dicit Dominus : Dimisisti virum dignum morte de manu tua ; erit anima tua pro anima ejus, et populus tuus pro populo ejus. » Quibus auditis, reversus est rex confusus et conturbatus omnino.

Tertio autem anno cum egressus esset bellatum contra Ingratam fœderisque violatorem Syriae regem, cumque Michæas eum reprehendisset, dixit iratus ad circumstantes : « Comprehendite et mittite virum istum in carcerem et sustentate eum pauco tribulationis et aqua angustiae donec revertar in pace. » Dixitque Michæas : Si reversus fueris in pace, non est locutus in me Dominus. Et cum exivisset in bellum et sagitta percussus esset inter pulmonem et stomachum, cum curru reversus et mortuus est. Et linxerunt canes sanguinem ejus in loco in quo sanguinem Naboth, juxta verbum quod locutus est Dominus in manu Eliae prophetae.

De quo Theodoretus dicit : « Licet equidem querere qua de causa divinus propheta zelator ardens, vir ille prodigiorum cum Achab tanta vocis libertate, tantaque auctoritate esset allocutus, mulieri ejus Jezabel nihil gravis sit minatus, et ita nec diebus quadraginta aufugerit. Ratio sane est quia vir ille etsi miraculis quas humanas vires exsuperant fuerit mirabilis, non expertus tamen fuit humanae infirmitatis, et præterea ex divina providentiae nutu timebat. Nam ne potestatis prodigia operandi magnitudine superbiret spiritus, indidit gratia naturæ ut trepidaret, quo sentiret humanam infirmitatem. Quamobrem dixit ei Dominus : « Ne gloriaris, Elia : septem millia sunt quæ non polluta sunt impietate. Præterea illum docuit Deus uansuete se et longanimitate regere homines,

Α τὸν Ναβουθὲ, καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸν ἀμπελῶνα λαβούσης¹³, εἶπεν Ἠλίας ἡ προφήτης πρὸς αὐτόν¹⁴. « Τάδε λέγει Κύριος ὁ Ἄνθ' ὧν ἐφόρευσας καὶ ἐκλήρομήσας — ἐν τῷ τόπῳ¹⁵ ᾧ ἐλείξαν¹⁶ κύνες τὸ αἷμα Ναβουθὲ, ἐκεῖ λείξουσιν¹⁷ κύνες τὸ αἷμα σου, καὶ τὴν Ἰεζάβελ καταργῶνται¹⁸ κύνες ἐν τῷ προτειχίσματι. Καὶ ἐξελοθρεύσω τὸν Ἀχαάβ¹⁹ καὶ πάντα οὐρούντα πρὸς τοίχον. » (2) Ὁ τοῖνον Ἀχαάβ κτίσας 183 πόλεις μεγάλας καὶ ἰσχυρὰς καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ἐν Σαμαρείᾳ θαυμάσιον σφῆρα καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσας πόλεμον πρὸς τοὺς Σύρους, ἀφ' ὧν κατάβας ἐν ἡμέρᾳ μετὰ μυριάδας 15', ἦν χιλιάδας 800, καὶ τὸν βασιλεῖα τούτων Ἄδερ συλλεθῶν, θν καὶ περιποιησάμενος καὶ ἀποστείλας παρὶ γνῶμην Θεοῦ, ἐλέγχεται σαφῶς ὑπὸ Μιχαίου τοῦ προφήτου λέγοντος²⁰. « Τάδε λέγει Κύριος ὁ Ἐπιστεῖλας ἄνδρα ἐλεύθριον ἐκ χειρὸς σου ὃ ψυχῆ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ὁ λαός (47^a) σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο²¹ ἀκούσας ἀπῆλθε συγκαχυμένος καὶ λελυμένος πάνυ. »

(3) Ἐν τῷ γ' εἶσι πάλιν ἐξελεθῶν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ ἀγνωμονήσαντος καὶ παρασπονδήσαντος βασιλέως Συρίας²², καὶ τοῦ Μιχαίου διακαλούμενος αὐτόν, εἶπε μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, συλλεθόντας²³ ἢ ἀπολίθησθαι τούτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθίειν ἄρτον ὀδύνης καὶ πίνειν ὕδωρ θλίψεως ἕως οὗ ἐπιστρέψωμαι μετ' εἰρήνης. » Καὶ φησι Μιχαίας· « Ἐν²⁴ ἐπιστρέφω ἐπιστρέψω μετ' εἰρήνης, οὐ λαλάηκε Κύριος ἐν ἡμοῖς. » Καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοξευθεὶς²⁵ ἀνεμίσην τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος καὶ ὑποστρέψας διὰ τοῦ ἔργου, καὶ θανὼν, ἐλείξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον οἴκου καὶ Ναβουθ, κατὰ τὸ βῆμα ὃ ἐλάλησεν²⁶ ὁ Κύριος ἐν χειρὶ Ἠλιοῦ τοῦ προφήτου.

²² (4) Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητός φησιν· « Ἰδὼν ὄντως διαπορήσαι τίνος ἕνεκεν ὁ θεὸς προφήτην καὶ ζηλωτῆς διάπυρος καὶ τηλικούτος τερατοουργῆς ὡς μὲν Ἀχαάβ παρρησιαστικῶς καὶ ἀνευδοκίματος κατὰ πρόσωπον διήλεγχεν, τῆς δὲ γυναίκης αὐτοῦ Ἰεζάβελ οὐδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ἐνεγκῶν, ὀδὸν ἀπέβρα μ' ἡμερῶν· ἀλλὰ δῆλον, ὅτι εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ πανοίδιμος ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων θαυματουργίας, ἀλλ' ἀνθρώπος ὑπῆρχεν, οὐκ ἀμοιβῆς τῆς φυσικῆς ἀσθενείας, ἀλλως τε δὲ καὶ τῆς θείας οἰκονομίας ἦν τὸ δέος· ἵνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρη τὸ φρόνημα, ἐνδεδόκων ἡ χάρις 184 τῆ φῶσει τὴν δειλίαν ἐνδείξασθαι, πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας. Τούτου χάριν αὐτῷ καὶ δεδήλωκεν ὁ Δεσπότης· « Μὴ καυχῶ, Ἠλία· ἐπεὶ χιλιάδας εἰσὶν, αἱ οὐκ ἐμείνθησαν τῇ ἀσεβείᾳ. » —

Variae lectiones et notæ.

¹³ λαβόντες τοῦ Ἀχαάβ? ¹⁴ I Reg. xxi, 19-23. Ὡς οὐ ἐφ. ¹⁵ ἐν παντί τ. ¹⁶ καὶ ὕς αἱ οἱ I Reg. ¹⁷ αἱ I Reg. ¹⁸ καταφάγουσι cod. ¹⁹ τοῦ Ἀχ. δ. π. τ. I Reg. Οὐρούντας πρὸς τοίχον εἰσὶ κύων καὶ κατὰ (Σχολίων). ²⁰ I Reg. xxi, 42, 43. Οὕτως ἐστὶν ὁ προφήτης ὁ τὸν τελαμῶνα περικαλυφμένος (Σχολίων). ²¹ Ταῦτα cod. ²² Ἀσυρίας cod. secl. cf. I Reg. xxi, 1. ²³ I Reg. xii, 27, 28. ²⁴ Εἰ cod. ²⁵ I Reg. xxi, 24, 28. ²⁶ ἐξέλεξαν αἱ ὕς καὶ οἱ κ. τὸ ἀ. καὶ αἱ πόρνας ἐλούσαντο ἐν τῷ αἵματι κ. τὸ β. π. 5 δ ἰλ. ²⁷ In questionibus in libros Regum de hac re nihil legitur nec alibi in editis.

Πρός δὲ τούτοις ἐδόξαζεν ²⁷ ὡς ἡμερότητι καὶ μακρο-
 θυμία πρυτανεύειν εὐδόκησεν τὸ τῶν ἀνθρώπων
 γένος, καὶ ὅτι ῥάδιον ἦν αὐτῷ καὶ κεραυνούς καὶ
 σκηπητοὺς ἐπιπέμψαι τοῖς δυσσεβέσι, καὶ κλονίσαι
 τὴν γῆν, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον ἐπαφῆναι,
 καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἄρδην πάντος διωλέσαι· διό
 φησιν ²⁸· « Καὶ πνεῦμα μέγα, κραταῖον, διαλύον
 ἔρη καὶ συντρέθον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν
 τῷ πνεύματι Κύριος. Καὶ μετ' αὐτὸ ²⁹ πνεῦμα συσ-
 σεισμός· καὶ οὐκ ἐν τῷ συσεισμῷ Κύριος. [Καὶ
 μετὰ ³⁰ τὸν συσεισμὸν πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύ-
 ριος]. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὐρας λεπτῆς· καὶ
 ἐκεῖ Κύριος. » Διὰ γὰρ τούτων ἐδείξεν, ὅτι μακρο-
 θυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φίλη Θεῷ· ἕκαστον δὲ
 τῶν ἄλλων ἢ πονηρία ³¹ τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐφέλκε-
 ται. Τίνος δὲ χάριν πάλιν διὰ κόρακος τρέφεται, ^B
 ἀκουσον· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς τὴν δικαίαν τοῦ δικαίου
 ζηλωτοῦ κατὰ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων ἀγανά-
 κτησιν ἐκμαλάξαι βουλόμενος, παρεσκευάσεν αὐτὸν
 διὰ μισοτέκνου ὀρνέου τρέφεσθαι, καὶ τίκτοντος μὲν,
 οὐ τρέφοντος δέ. Ὁμοίως ³² καὶ Δαυὶδ, καίτοι πά-
 σης τῆς κτίσεως φυσικῶ λόγῳ πρὸς τὸν Δημιουργὸν
 ἀποβλεπούσης· « Οἱ ὀφθαλμοὶ ³³ γὰρ πάντων εἰς
 σὲ ἰλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν
 εὐκαιρίᾳ. » — (47^b) καὶ κοράκων ἐμνήσθη κατ' ἐξο-
 χὴν λέγων ³⁴· « Τῷ δίδόντι τοῖς κτήνεσι τροφὴν αὐ-
 τῶν καὶ τῶν νεοσσῶν τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλου-
 μένοις αὐτόν. » Μάλιστα μὲν γὰρ πάντα ἢ θεῖα
 Ἡρόνοια, φησὶ, τρέφει, διαφερόντως δὲ τοὺς νεοσ-
 σούς τῶν κοράκων τοὺς παρὰ τῶν τεκόντων ἀνελω-
 μένους· ζωῆρια γὰρ μικρὰ ταῖς καλταῖς ³⁵ περι-
 ιπτάμενα, τροφὴ αὐτοῖς γίνεται. Μόνον οὐχὶ τούτοις·
 συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἠλίᾳ ἐπὶ τῆς δικαίας εὐ-
 δίας ³⁶ τοῦ λαοῦ μὴ σφοδρωτάτῃ ἀγανακτήσει χρῆσασθαι
 μηδὲ τῆς τοῦ μισοτέκνου πιτυνοῦ φιλαν-
 θρωπίας καὶ ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ὤφθη ³⁷ καὶ ἀμελικτον·
 τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν σε πρόστασιν
185 τρέφει, σὺ δὲ τῆς ἀγανακτήσεως ὄλω; γενόμενος
 τιθῆναι, τὰ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερεῖδες
 δίκαια. »

ΟΓ'. Βασιλεία Ὀχοζίου.

³⁸ Μετὰ Ἀχαβ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας ὁ υἱὸς αὐ-
 τοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
 πεισῶν ἐκ τοῦ ὑπερήφου τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀβρωστή-
 σας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΖ'. Βασιλεία Ἰωράμ.

³⁹ Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Ἰωράμ ἀδελφὸς
 αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ
 ἐπαφῆν ὑπὸ Ἰηοῦ, βασιλεύσας ἔτη ιβ', ὃς ὑποτάξας
 τὸν Βασίλ. ⁴⁰ βασιλέα Μωάβ, ἦν λαμβάνων ἐξ αὐτοῦ
 φόρους κατ' ἐνιαυτὸν ἄρνων ⁴¹ χιλιάδας ρ' καὶ κριῶν
 χιλιάδας ρ'. (2) Ἐφ' οὗ Ἠλίας ὁ μέγας ἀνελήφθη.
 χρίσας τὸν Ἐλισσεὲ ἀντ' αὐτοῦ εἰς προφήτην. (3)
 Ἄδερ, βασιλεὺς Συρίας, ἦλθε καὶ παρακάθισας εἰς
 Σιμάρτιαν, γέγονε λιμὸς μέγας, ὥστε πρῶτον
 κεφαλὴν ὄνου ἀργυρίων λ'. ⁴² « Καὶ ἦν Ἰωράμ δια-
 πορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ γυνὴ τις ἐδόχησε

LXXVI. Regnum Ochosiae.

Post Achab regnavit Ochosias filius ejus, fecit-
 que malum coram Domino; cumque e domus
 suae specula decidisset, debilitato corpore mortuus
 est, post regnum annorum duorum.

LXXVII. Regnum Joram.

Post Ochosiam regnavit Joram frater ejus, fecit-
 que malum coram Domino et uacatus est a Jehu
 cum regnasset annos duodecim. Idem a subacto
 Basan rege Moab, singulis annis vectigalis instar
 agnorum et arietum centum millia accipiebat. Eo
 tempore Elias ille magnus in caelum sublatus est
 cum oleo unxisset Elisæum loco sui in prophetam.
 Ader Syriae rex veniens obsedit Samariam, tanta-
 que fames ingruit ut caput asini triginta nummis
 argenteis venderetur. « Et Joram transibat per mu-
 tum et mulier quaedam ad illum clamavit dicens :

Variae lectiones et notæ.

²⁷ I Reg. xix, 18. ²⁸ I Reg. xiv, 11, 12. ²⁹ μετὰ τὸ eod. ³⁰ καὶ μετὰ — Κύριος eod. a sec. manu.
³¹ τῆ πονηρίᾳ? ³² ὁμοίως eod. ³³ Ps. cxliii, 15. ³⁴ Ps. cxlvii. ³⁵ καλταῖς eod. ³⁶ εὐδίας eod.
³⁷ ὀφθῆναι? ³⁸ 868 (1289), eod. 179, 15-182 5? I Reg. xliii, 52. ³⁹ 867 (4291) eod. 182, 41-184, 10;
 I Reg. i, 18, iii, 4. ⁴⁰ Μωτά II Reg. iii, 4. ⁴¹ ἄρνους; — κριούς eod. ⁴² II Reg. vi, 26-31.

« Salva me, domine mi rex. Qui ait : Non te salvat Dominus : unde te possum salvare ; de arca vel de torculari ? Et dixit mulier : Non, rex, sed mulier ista dixit mihi : Da filium tuum ut comedamus eum hodie, et filium meum concedemus eras. Coxi- mus ergo filium meum et comedimus, et ipsa abscondit filium suum. Quod cum audisset rex, scidit vestimenta sua, viditque omnis populus cili- cium quo vestitus erat ad carnem intrinsecus. Et ait rex : Hæc mihi faciat Deus et hæc adlat si ster- terit caput Elisei filii Saphat super ipsum hodie. Cumque misisset ducem super cujus manum rex incumbebat ait ad illum propheta : Hæc dicit Do- minus : In tempore hoc eras modius similæ uno statere erit et duo modii hordei, statere uno in porta Samariæ. Et dixit dux : Si Dominus fece- rit etiam cataractas in cælo, numquid poterit esse quod loqueris? Qui ait : Videbis oculis tuis et inde non comedes. Et viri leprosi juxta portam urbis sedentes famisque impatientes statuerunt ad hostes transfugere. Surrexerunt ergo vesperi ut venirent ad castra Syriæ, cumque venissent nullum ibidem repererunt. Etenim Dominus fecerat ut in iis cas- tris sonitus curruum, equorum magnique exercitus audiretur, quo perterriti Syri, omnibus rebus re- lictis, in tenebris profugerent. Quæ cum leprosi nar- ravissent misit rex, qui cognoscerent an id indicium verum esset. Qui regis Syri vestigia usque ad Jor- danem fluvium secuti, ecce omnis via plena erat vestimentis et vasis quæ trepidantes projecerat Syri. Reversisque iis quos rex miserat, egressus est populus ab urbe et diripuit castra Syriæ : fa- ctusque est modius similæ statere uno et duo modii hordei statere uno juxta verbum Domini. Ille autem a rege tertius, cum eum rex portæ præfecisset, obtritrus a populo perit, non gustatis iis alimentis, sicuti et vates affirmaverat. Idem precibus obtinuit ut aquæ Jerichuntinæ essent salubres cum natura essent amaræ, potui acerbæ et fecunditati adversæ. Quod in utilitatem hominum arborumque factum fertilitatis salutisque plurimæ isrl regioni causa exstitit. Nam in hunc usque diem exundans fons iste campestem maximam regionem impingat, nutritique pomaria et palmaria mellifera quorum fructus calcati atque pressi magnam mellis vim effundunt. [Est enim apprime mellifera et aromatifera ista regio, citrum producens et myrobalanum et opobalsami plurimum, ut propter raros et homini- bus desiderabiles fructus non absurde paradiso comparari posse videatur. De qua magnus Anastasius Theopolitanus ait : « Diligentes rerum scripto- res referunt, paradisum esse regionem maxime orientalem et quasi terræ aram esse, cujus agri ad Indos externos pertingunt, fructuum odorifero- rum atque aromaticorum feraces. Namque ventorum

πρὸς αὐτόν· Σῶσον, κύριε βασιλεῦ. Καὶ ἀποκρι- θεὶς εἶπε· Μὴ σῶσαι σε Κύριος; πόθεν σῶσαι; μὴ ἀπὸ τῆς ἀλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; Καὶ φησιν ἡ γυνὴ· Οὐχί, βασιλεῦ, ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτῆ εἶπέ μοι· Δός τὸν υἱόν σου, φαγώμεθα αὐτόν σήμερον, καὶ τὸν υἱόν μου αὔριον, καὶ ἐψήσαντες αὐτόν χθὲς ἐφάγομεν, καὶ σήμερον τὸν υἱόν αὐτῆς ἐκρυψεν. Ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς διεβήρξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν ⁴³. Τάδε ποιή- σαι μοι ὁ Θεὸς καὶ τάδε προσθεῖη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἑλισαίου σήμερον ἐπ' αὐτῶ. Καὶ ἀπο- σταλας τὸν τριστάτην ἐφ' ὃν ἐκανεπαύετο εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ προφήτης· Τάδε λέγει Κύριος· Ἀὔριον **186** ὡσεὶ ὥρα αὐτῆ σεμιδάλεως σίχλου καὶ δίμε- τρον κριθῆς σίχλου ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. Καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· Εἰ καταράκτας ποιῆσαι Κύριος, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. Ὁ δὲ Ἑλισαῖός φησι· Ἰδοὺ, δὴ τὸς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκεῖθεν οὐ μὴ φάγη. Καὶ ἄνδρες λεπροὶ δ' παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι καὶ τὸν λιμὸν οὐ φέροντες, ἐβουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι. Καὶ δὴ ἀναστάν- τες ἐν τῷ σκότει ἤλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ, ὅτι Κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν Συρίας φωνὴν ἀρμάτων καὶ (48) ἵππων καὶ δυνάμιν μεγάλην ⁴⁴, καὶ ἀπέ- δρασαν ἐν τῷ σκότει πάντες καταλείψαντες ἅπαντα· τῶν δὲ λεπρῶν πάντα διασπαρῆντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γνῶναι, εἰ ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ πορευθέντες ἐπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἕως τοῦ Ἰορδάνου, ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν, ὧν ἐβρύχε Συρία ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς. Καὶ ὑποστρεψάντων τῶν ἀπεσταλμένων, ἐξηλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπαξε τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίχλου καὶ δίμετρον κριθῆς σίχλου κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου. Τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πύλης, συνεπάτησεν αὐτόν ὁ λαὸς, καὶ ἀπέθανε μὴ φαγῶν ἐκ τοῦ σίτου κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου ⁴⁵. » (4) Καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἱερικούντια ὕδατα διὰ προσ- εύχης ἰάσατο, πικρὸν γὰρ ἦν φύσει, καὶ δύσποτον, καὶ πρὸς τεκνογονίαν ἐμπόδιόν τε καὶ θανατηφόρον, ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸς ἀρδεῖαν ⁴⁶ ἀνεπιτήδειον, ὅπερ εἰς εὐχρηστίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβαλὼν, εὐ- καρπίας μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρξε τῇ χώρᾳ πρόξενον· ἄχρι γὰρ δεῦρο πλημμυρῶν μεγί- στην πιαίνει πεδιάδα καὶ τρέφει παραδείσους καὶ φοινίκων γένη διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλείστοι πατούμενοι καὶ ἀποθλιβόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν· ἔστι γὰρ μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πάνυ, φέρουσα κίτρον, καὶ μυροδάλανον, καὶ ὀπο- θάλσαμον ὅτι πλείστον, ἧτις δι' ὀλίγων καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εὖ μάλα τῶ παραδείσῳ ποσῶς παρεκάζεται ⁴⁷. (5) Περὶ οὗ φησιν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως· « Καὶ οἱ ἀκριβεῖς τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁴³ II Reg. vii, 1-17. ⁴⁴ δυνάμειος μεγάλης X, δυνάμ. μεγάλ. cod. ⁴⁵ II Reg. ii, 13. ⁴⁶ ἀρρησῶν? ⁴⁷ cf. similia in questione 25.

κόσμου χρονογράφοι **187** ἔτι περ ἀνατολικωτέρος Ἀπάσης τῆς οἰκουμένης καὶ ὡσπερ θυσιαστήριον αὐτῆς ὑπάρχει ὁ παράδεισος, οὗ αἱ χῶραι τῶν ἐσωτέρων Ἰνδῶν πλησιάζουσαι, πάντες σχεδὸν οἱ καρποὶ εὐωδέστατοί εἰσι καὶ ἀρωματώδεις. Διὰ γὰρ τῆς αὔρας τῶν ἀνέμων καταυγαζομένης καὶ ἀποδομένης αὐτοῖς τῆς εὐωδίας ἐκ τῶν τοῦ παραδείσου φυτῶν συλλαμβάνουσιν, καὶ ὡσπερ τὰ τῶν ἀλλήλοισι πλησιάζόντων φοινίκων καὶ μεταδιόντων διὰ τῶν ἀνέμων ἀλλήλοισι ἐκ τῶν ἀρβένων τὸ σπέρμα λόγον ἀνθός. Πᾶσα τοίνυν εὐωδία καὶ μάλιστα ἡ τῶν Ἰνδικῶν ἀρωμάτων χωρὶς τινος ὑγρᾶς ἐλαίου ἢ ἄλλων τινῶν σκευαζομένων, ὑγιονηκῆς ¹⁸ καὶ συγκρατικῆς τοῦ ἀνθρώπινου σώματος· ἐστὶν ὡσπερ καὶ τὸ ἔμπλασι· φθοροποιὸς καὶ λοιμώδης ἢ δυσωδία ¹⁹, ὅθεν δὴ καὶ τινες τῶν ἰατροσοφιστῶν ἀκριθῆς ἀγαν ἔρη, ἔτι εἰ καταλάβοι τὸν τελευτῶντα πρὸ τοῦ παρατραπήναι τὸν νοῦν, δύνασθαι διὰ τινος αὐτὸν κατασκευῆς ἀρωμάτων ἐπὶ ὄρνιν ποιῆσαι νηφαλέον τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἔχειν καὶ τὸ καθ' ἐαυτὸν ἐκλαλῆσαι καὶ διαθέσθαι, ὅπερ οὖν καὶ ἡμεῖς εἰς πείραν τοῦτου παρελθόμενοι καὶ αὐτόπται γεγόμενοι· μαρτυροῦσι δὲ (48^b) καὶ ἄλλοι πλείστοι μέχρι τῆς δευρο τοῦτα γενόμενον ²⁰ βλέποντες ὑπὸ τῶν ἀκριθῶν καὶ περιεσκεμμένους τὴν ἐπιστήμην ἐξησχκμένων. »

OH'. Βασιλεία Ἰηοῦ.

²¹ Μετὰ δὲ Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν Ἰηοῦ, υἱὸς Σαφάτ τοῦ Ναμείου· αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα Ἰωρὰμ εὐρὸν ἰατρευόμενον τὰ τραύματα, κατετόξευσεν Ἰηοῦ, καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας παρέκλυσε Ἰεζάβελ διὰ τῆς θυρίδος περιεκαλλωπισμένη· καὶ προσέταξε ²² τοῖς εὐνούχοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν, καὶ κατεπατήθη ὑπὸ τῶν ἱππῶν καὶ ἐθρόθη ὑπὸ τῶν κυνῶν· πατάξας καὶ ο' υἱὸς Ἀχαάθ καὶ τοὺς περιλειφθέντας αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ, κατὰ τὸ ῥῆμα Ἠλιοῦ. (2) Συναθροίσας δὲ ἅπαν τὴν πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔρη πρὸς αὐτοὺς μετὰ πινουρογίας ²³· « Ἀχαάθ μὲν ἐδοῦλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγον, Ἰηοῦ δὲ πολλὰ δουλεύσει αὐτῷ. Καὶ νῦν πάντα· καλέσατε **188** πρὸς με τοὺς προφῆτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ· πλ. γὰρ ὅς ἂν ἀποκρίψαι, οὐ ζήσεται. » Συναθροισθέντες οὖν πάντες καὶ τοῦ εἰδωλίσκου πληθέντος στόμα πρὸς στόμα, φησὶν ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλοισι τοῦ Βάαλ· « Ἐρευνήσατε ἀκριθῶν, εἴ ἐστι μὴ ὄρνιθων τῶν δούλων Κυρίου τις. » Καὶ μηδενὸς εὐρεθέντος, ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξεν πάντας ἐν στόματι βρομφίας. Καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐνέπρησεν ²⁴. (3) Πλὴν οὐκ ἐφύλαξεν πορεύεσθαι ἐν νόμῳ Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κη'.

OO'. Βασιλεία Ἰωάχαρ.

²⁵ Μετὰ δὲ Ἰηοῦ ἐβασίλευσε Ἰωάχαρ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη [1] ²⁶.

PI'. Βασιλεία Ἰωάσ.

²⁷ Μετὰ δὲ Ἰωάχαρ ἐβασίλευσε Ἰωάσ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιδ' ²⁸. (2) ²⁹ Ἐφ' οὗ Ἐλισαῖος

stantium beneficio suavem odorem e plantis paradisiacis excipiunt; siquidem palmarum hac ratione florum semen per ventum propagant. Itaque omnis bonus odor, praesertim aromatum Indicorum, excepto oleo et aliis quibusdam, corpus hominis fovet et bene temperat; et e contra odor malus eidem perniciosus apparet. Unde medicus quidam philosophus recte dixit quod, si moribundum adhuc spirantem teneat, aegrotanti se spiritum, medicamento quodam, per horam prolongare posse ita ut et verborum prolatorum conscius sibi sit. Quod quidem nos ipsi oculis vidimus; attestantur etiam multi alii testes iique vivi artis medicae peritissimi.

B

LXXVIII. Regnum Jehu.

Post Joram regnavit Jehu, filius Saphat Namesii. Cum enim Jehu invenisset Joram sua vulnera curantem, eum sagitta percussit. Quo (Jehu) Samariam ingrediente per fenestram prospexit Jezabel splendido vestitu ornata. Deditque Jehu servis suis negotium ut eam praecipitarent et concubata est ab equis et a canibus devorata. Percussisque septuaginta filiis Achab et iis qui relictii erant de domo ejus in Samaria, juxta verbum Eliae, congregavit omnem multitudinem populi et dixit ad eos insidiose: « Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius. Nunc igitur omnes prophetas Baal et universos servos ejus vocate ad me, quicumque defuerit non vivet. » Congregatis igitur omnibus, temploque Baal ita repleto ut os cujusque os proximi contingeret, dixit rex servis Baal: « Perquirite et videte ne quis forte vobiscum sit de servis Domini. » Nulloque invento, mandavit ministris suis, et percusserunt omnes in ore gladii et Baal et ejus omnia direpta sunt. Porro Jehu non custodivit ut ambularet in lege Domini, et occisus est in bello cum regnavisset annos viginti et octo.

C

LXXIX. Regnum Joachaz.

Post Jehu regnavit Joachaz, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset septemdecim annos.

D

LXXX. Regnum Joas.

Post Joachaz regnavit Joas, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et mortuus est cum regnavisset annos tredecim. Eo tempore, Elisaeus

Variae lectiones et notae.

¹⁸ ὑγιονηκῆς cod. ¹⁹ τῆς δυσωδίας? ²⁰ γιν. cod. ²¹ 855 (4305) Cel. 181,7-185,6; II Reg. x, 56. ²² II Reg. x, 4-17. ²³ II Reg. x, 18-26. ²⁴ II Reg. x, 31. ²⁵ 827 (4331) Cel. 185,7-9 καὶ ? ἢ II Reg. xiii, 10, Leo. P. Th. ²⁶ Cel. 185,9-17. ²⁷ ἢ II Reg. xiii, 10; Leo. P. Th. ²⁸ II Reg. xiii, 14-19.

mortem obiit. Cum prophetasset regi Joas primam A victoriam ab ejus sociis in Syros latam eique indixisset jaculo terram quinquies percutere tertium jaculum bene misit, quarto autem metam non attingit, tunc prædixit ei propheta ter Assyrios ab eo esse profligandos, ipsum postea fore vincendum; si terram autem quinquies percussisset, Syriam usque ad consummationem fuisse percussuram. Mirandus ille propheta mortuus est et sepultus in monumento, in quo cum prædones Moabitici mortuum quendam hominem sepelissent, is ut ossibus beati prophetæ admotus fuit, redivivus in pedes suos constitit.

LXXXI. *Regnum Jeroboam.*

Post Joam regnavit Jeroboam, filius ejus fecitque malum coram Domino et mortuus est cum regnasset annos septem et quadraginta.

LXXXII. *Regnum Azariæ.*

Post Jeroboam regnavit Azarias, filius ejus, fecitque malum in conspectu Domini, et occisus est a Sellum, cum menses sex regnavisset.

LXXXIII. *Regnum Sellum.*

Post Azariam regnavit Sellum fecitque malum coram Domino et occisus est a Manahem, cum regnavisset mensem unum.

LXXXIV. *Regnum Manahem.*

Post Sellum regnavit Manahem et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaccia, cum regnavisset decem annis.

LXXXV. *Regnum Phaccia.*

Post Manahem regnavit Phaccia, filius ejus, et fecit malum in conspectu Domini et occisus est a Phaceo, cum regnasset annis duobus.

LXXXVI. *Regnum Phacei.*

Post Phaccia regnavit Phaceus, fecitque malum coram Domino et occisus est ab Osee cum regnasset annis viginti. Iude discimus Deum eos qui in malo vivunt solere per manus suorum percutere, pejoem malo tradens, et eis quasi quibusdam carnificibus utens.

LXXXVII. *Regnum Osee.*

Post Phaceum regnavit Osee annos novem, D cumque fecisset malum coram Domino, venit Salmanassar rex Assyriorum contra Samariam et transtulit eam ob gravia peccata eorum. « Fecerant enim sibi duos vitulos aureos adoraveruntque eos et servierunt Baal, et consecraverunt filios suos et filias suas per ignem, et divinationibus inserviebant et auguribus, et melicamentis, et repulit eos Dominus a conspectu suo et non remansit nisi

ἡ τελευταία, προφητεύσει τῷ Ἰωᾶς τὴν πρώτην διὰ συμβούλων ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΑ'. *Βασιλεία Ἰεροβοάμ.*

189 ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΒ'. *Βασιλεία Ἀζαρίου.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΓ'. *Βασιλεία Σελούμ.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΔ'. *Βασιλεία Μανασίμ.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΕ'. *Βασιλεία Φακεσίου.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ΠΣ'. *Βασιλεία Φακεῖ.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

190 (2) Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὡς τοὺς ἐν πονηρίᾳ συζῶντας δι' ἀλλήλων ὁ θεὸς κολάζειν εἰσθεν, καὶ τὸν πονηρότερον τῷ πονηρῷ παραδιδωσεν, οἷον τοῖς θεμοῖς ὡς αὐτοῖς κερημένοις.

ΠΖ'. *Βασιλεία Ὀσηέ.*

ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

Variæ lectiones et notæ.

ἡ συμβούλων cod. ὡς κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεύσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἐβρίβεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστοχῆσαν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τριῶν συμβαλεῖν καὶ νεκῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἑτέρας ἠτηθηναί· εἰ γὰρ ἄχρις τῶν ε' εὐστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν ὡς. (3) Ὅστις ἀξιάσαστε, προφήτης τελευταία; καὶ ταφὴς ἐν τῷ μνήματι, εἰ μόνον; ὡς Μωαβιτῶν ἡ νεκρὸν θάψαντας, καὶ τοῖς ὁσίοις τοῦ μακρῶν προφήτου πλησιάσατ, ἀνίστη.

ἀπὸ ⁷⁸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπείφθη πλὴν ἅ
φυλὴ Ἰούδα μονωτάτη· καί γε Ἰούδα· οὐκ ἐφύλαξε
τις ὁδοὺς Κυρίου, ἀλλ' ἐπορεύθη ἐν ταῖς ἀμαρτίαις
Ἰσραὴλ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς Κύριος εἰς χεῖρας
ἀρπαζόντων ⁷⁹ αὐτοῦς ⁸⁰. (2) Καὶ ἀπώκισθησαν
εἰς Ἀσσυρίους· καὶ ἀπέστειλε βασιλεὺς Ἀσσυρίων
ἔθνη δ', τοὺς Κουθιῖους ⁸¹, καὶ Κουθιῖους, καὶ
Σεφραουαίους ⁸² καὶ Ἀναγαθίους, καὶ κατοικήθη-
σαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας. (3) ⁸³ « Καὶ πέμψας
Κύριος ἐπ' αὐτοὺς λέοντας, ἀνήλισκον αὐτοῦς, καὶ
ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων, ὅτι, τὰ ἔθνη, ἃ
ἐκάθισαν ἐν πόλεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρίμα
τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ ἀπέστειλεν ἐπ' αὐ-
τοὺς λέοντας, καὶ ὠλοθρεύοντο· καὶ φησὶν ὁ βασι-
λεὺς· Ἀπαγάγετε ἐκεῖ ⁸⁴ τινὰς καὶ φωτισοῦσιν
αὐτοὺς τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀποστείλας ἕνα
τῶν Ἰσραῶν ὧν ἀπώκισαν ἀπὸ Σαμαρείας, καὶ ἐδί-
δασκεν αὐτοὺς ὁ Ἰερεὺς φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ
ἐφοβούντο τὸν Κύριον, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν
ἐλάτρευον, καὶ κατοίκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης. »

191 (4) Ἐπανελθόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ζηλοτύ-
πως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ἅτε ἀλλοφύλους, καὶ οὐ
συνεχωῶντο αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Σαμάρ, τοῦ ἄρου ⁸⁵,
ἐκάλουον αὐτοὺς Σαμαρείτας, οἷγε τὰ Μωυσείως μό-
νον δεχόμενοι βιβλία, τῶν λοιπῶν Γραφῶν οὐ πολὺν
ἐποιούοντο λόγον· κἀντεῦθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους
φιλονείκως διακείμενοι, πατέρα τὸν Ἀβραάμ ἐπ-
εγράψοντο, ἅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὁρμώμενον, ἀφ'
ῆς καὶ αὐτοὶ γεγόνασι, διὸ δὴ καὶ ἡ Σαμαρείτις ⁸⁶
πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγεν ⁸⁷· « Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν
τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν, » τοὺς περὶ τὸν
Ἀβραάμ ὑπεμνήσθησαν, ἐνθα τὸν υἱὸν εἰς Ἰλοκάρ-
πωσιν ἀνήνεγκιν. (5) Οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύ-
σαντες ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν ἡ' ἀπὸ Ἰεροβοάμ ἕως
τοῦ εἰρημένου Ὠσηῆ, ἐφ' οὗ πέπτουται καὶ ἀπώλετο
Σαμαρεία, καὶ Ἀσσύριοι κατοίκησαν ἐκεῖ, ὡς εἰρη-
ται, ἐξ ὧν οἱ αἰρετικοὶ Σαμαρίται καὶ Σαδδουκαῖοι
πεφῆνασι ⁸⁸. Γίνονται οὖν τὰ πάντα Ἰτη σγ'· καὶ
ἐκ διαφόρων μὲν ἐγένοντο γενεῶν· ἅπαντες δὲ τὸ
πονηρὸν ἐποίησαν ἐνώπιον Κυρίου κατὰ τὴν ἀμαρ-
τίαν Ἰεροβοάμ.

ΠΗ'. Περὶ τῆς βασιλείας Βαβυλωνός.

⁸⁹ Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσωρ βασιλέως
Βαβυλωνός. Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους Ἀσσυρίων
βασιλεῖς ἐβασίλευσε Ναβουχοδονόσωρ Ἰτη κδ'. Ὁς καὶ
τὴν Ἰερουσαλήμ ἐκράτησεν Ἰτη ζ', καὶ ἔδωκεν ὁ
θεὸς ἐν χειρὶ τὸν Ἰωακὴμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ
πάντα τὰ σκεῦη οἴκου Θεοῦ ἐσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον
Θησαυροῦ (49^b) Θεοῦ αὐτοῦ ⁹⁰. (2) Οὗτος πόλιν με-
γίστην εἰς Βαβυλῶνα κτίσας ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ

tribus Judas tantummodo. Sed nec ipse Juda cu-
studivit mandata Domini Dei sui : verum ambulavit
in erroribus Israel quos operatus fuerat. Et tradi-
dit eos Dominus in manu diripientium eos. Trans-
latusque est Israel de terra sua in Assyrios usque
in diem hanc. Adduxit autem rex Assyriorum tres
gentes et de Cutha et de Avah et de Emath et de
Sepharvaim et collocavit eos in civitatibus Samariae.
« Et immisit in eos Dominus leones qui interficiebant
eos. Nuntiatumque est regi Assyriorum et dictum :
Gentes quas transtulisti et habitare fecisti in civita-
tibus Samariae ignorant legitima Dei terrae : et
immisit in eos Dominus leones, et ecce interficiunt
eos. Et jait rex : Adducite de terra hac quos-
dam viros et doceant eos legitima Dei. Igitur
cum venisset unus de sacerdotibus his qui captivi
ducti fuerant de Samaria, docebat eos quomodo
colerent Dominum ; et colebant Dominum et diis
suis serviebant, et habitaverunt illic usque ad
praesentem diem. »

Reversi vero Judaei invidiose cum eis egerunt
ut alienigenis, nullumque cum illis commercium
habuerunt, sed a monte Somer appellabant eos
Samaritanos. Hi autem, solis Moysis libris accep-
tis, ceteras Scripturas parvi faciebant. Exinde
Judaei invidentes patrem Abraham sibi adscribe-
bant, eo quod a Chaldaea esset oriundus, de qua
et ipsi erant orti. Itaque Samaritana etiam mulier ad
Dominum dicebat : « Patres nostri in monte hoc ad-
oraverunt, » filios Abraham significans qui hic obtu-
lerat in sacrificium Domino filium suum. Qui au-
tem in Samaria regnaverunt, sunt numero octo-
decim a Jeroboam usque ad Os-e, cujus tempore
cessavit interitque Samaria et Assyrii incoluerunt
illam, ut dictum est ; de quibus haeretici Samari-
tani et Sadducei orti sunt. Fuerunt igitur ducenti
quingenta et tres anni, et e variis generibus
orti sunt reges Samariae. Omnes autem iniquum fe-
cerunt in conspectu Domini juxta peccatum Jeroboam.

LXXXVIII. De imperio Babylonis.

Principium regni Nabuchodonosor, regis Babylo-
nis. Post supradictos Assyriorum reges, regnavit
Nabuchodonosor viginti et quatuor annis. Hic Je-
rusalem septem annos in sua potestate habuit ; et
in manus ejus tradidit Deus Joachim regem Juda ;
et omnia vasa domus Dei intulit in domum the-
saurorum dei sui. Maximam urbem Babylonem
aedificavit ex lateribus et lapidibus dolatis, quorum

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁸ τοῦ II Reg. ⁷⁹ τὰς ἐντολάς Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτῶν καὶ ἐπορεύθησαν ἐν τ. δικαιώμασιν Ἰσραὴλ II Reg. ⁸⁰ ἐν χειρὶ διαρπ. II Reg. ⁸¹ τοὺς Κουθιῖους II Reg. xvii. ⁸² ἐκ Κουθλ, ἀπὸ Αἰθ καὶ ἀπὸ Αἰμλθ καὶ Σεφραουαίμ II Reg. xvii, 24. ⁸³ II Reg. xvii, 25-31. ⁸⁴ ἀπ. ἐκείθεν καὶ πορευέσθωσαν καὶ κατοική-
τῶσαν ἐκεῖ καὶ φ. II Reg. ⁸⁵ τὸ ὄρος cod. ⁸⁶ Joan. iv, 20. ⁸⁷ πεφύκασι? ⁸⁸ Cod. 205, 5-5. Ἐπὶ τοῦ-
του οἱ ἄγιοι γ' παῖδες ἐβλήθησαν ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ὁ μέγας προφήτης Δαυὶδ ἐγνωρίζετο (Σχόλιον).
⁸⁹ Cod. 205, 5-17.

singuli tres cubitos lati, sexque cubitos longi. Ambitus urbis fuit quadraginta stadia, id est milliaria sex: muri altitudo cubiti octoginta, latitudo triginta, et turres imposuit in portis centum cubitos in altitudine et sexaginta in latitudine habentes; portas fecit æreas quinquaginta cubitorum altitudinis, vigintique latitudinis in introitum exitumque populi ejus. Juxta urbem cisternam fodit, ædificavitque eam murisque mirabilibus circumdedit; cujus ambitus quadraginta stadia, altitudo autem ulnarum quadraginta. Aliud opus pariter ædificavit mirabile, exstruxit enim munimenta altissima, ex saxis variisque materiis, in quibus pomaria plantavit quæ monti densis arboribus obsito similia videbantur; hæc hortos pensiles vocavit. Quos circumambulans uxor ejus gaudebat eo quod ipsa nulli visa totam regionem hanc inspicere posset. Ibi obambulans arroganter ita est fatus: « Nonne hæc est magna urbs Babylon quam mihi regiam ædificavi in robore fortitudinis meæ et in gloria decoris mei? — Cum adhuc in ore ei hæc verba hærent, vox de cælo edita est talis: Tibi hoc, o Nabuchodonosor rex, dicitur: Regnum tuum transibit a te et ab hominibus ejicient te, et cum bestiis et feris erit habitatio tua, et fenum quasi bos comedes; et septem tempora mutabuntur super te donec scias quod dominetur Excelsus in regno hominum, et cuicumque voluerit det illud. Eadem hora hic sermo completus est super Nabuchodonosor, et ex hominibus abjectus est et fenum ut bos comedit et rore cæli corpus ejus infectum est, donec capilli ejus in similitudinem aquilarum crescerent, et ungues ejus quasi avium. » Deinde idem de sua restitutione ait: « In illo tempore sensus meus reversus est ad me et ad honorem regni mei decoremque perveni, et figura mea reversa est ad me, et optimates mei et magistratus mei requisierunt me et in regno meo restitutus sum, et magnificentia amplior rediit est mihi. Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico Regem cæli: quia omnia opera ejus vera et viæ ejus judicia, et gradientes in superbia potest humiliare. » Hanc a Deo Nabuchodonosor datam abundantiam, robur, splendoremque quasi revelans, ait per os Jeremiæ sermo divinus: « Hæc dicit Dominus: Et nunc itaque ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei, insuper et bestias agri dedi ei ut serviant illi. Gens autem et regnum quod non curvaverit collum suum sub jugo Babylonis, in gladio, in fame visitabo eam, donec consumam eos in manu ejus; — Et crudelis est et non miserebitur, vox ejus quasi mare sonabit et super

λίθων λελαξευμένων, ἐχόντων ἀνὰ πῆχων γ' ὃ πλάτος, τὸ δὲ μήκος ἀνὰ πῆχων ς', τὸ μὲν περίμετρον αὐτῆς ἐποίησε στάδια μ', γινόμενα μέλια ς', τὸ ὕψος τοῦ τείχους πῆχων π' καὶ τὸ πλάτος πῆχων λ', καὶ τοὺς πύργους ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις ἀνὰ πῆχων ρ' τὸ ὕψος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ πῆχων ς'. καὶ ἐποίησε τὰς 192 πύλας αὐτῆς χαλκῶς καὶ διεγειρομένας εἰς ὕψος ἀνὰ πῆχων ν' καὶ τὸ πλάτος πῆχων κ', εἰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους λαοῦ αὐτοῦ· πλησίον δὲ τῆς πόλεως ὠρυξέει κινστέρναν ⁸⁷ καὶ ψκοδόμησε καὶ περιετείχισεν αὐτὴν ἀξιολόγως, τὸ περίμετρον αὐτῆς ἔχον στάδια μ', τὸ βάθος ὀργυιᾶς μ'· ὡσαύτως κατεσκευάσθη καὶ ἄλλο ἔργον ἀξιοθαύμαστον· ἐγείρας γὰρ ἀναλήματα λίθινα ὑψηλότατα σφόδρα καὶ παντοδαπὰ, καταφυτεύσας ὑπερβίην δένδρα καρποφόρα ὡς ὁμοία βασυτάτοις ἔρσειν, κρεμαστὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπωνόμασεν, εἰς ὃν ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην ἐκοιτεῖουσα κατετέρπετο ὑπ' οὐδενὸς ὄρωμένη. ⁸⁸ (3) Αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, περὶ ἧς διαπορευόμενος ἔφη μετ' ἐπάρσεως πολλῆς καὶ ἀλαζωνείας ⁸⁹· « Οὐχ αὕτη ἐστὶν ⁹⁰ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κρᾶτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου, ψκοδόμησα; Καὶ ἐστὶ τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὄντος, φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο ⁹¹· Σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσωρ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσὶ σε, καὶ μετὰ θηρίων ἡ κατοικησὶς σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιούσῃ σε, καὶ ζ' καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξη, δώσει αὐτὴν. Καὶ αὕτη τῇ ὥρῃ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἀπ' ⁹² ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ⁹³ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς ὀρώσεως τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐθάφη ἕως οὗ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὄρνέου. » ⁹⁴ (4) Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς αὐτοῦ ⁹⁵ ἀποκαταστάσεως ⁹⁶. — « Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμέ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή ἐπέστρεψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστάνές μου ἐζήτησαν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθη, καὶ (ἡ) μεγαλωσύνη μου προσετέθη μοι περισσοτέρα. Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ, 193 καὶ ὑπερυψῶ, καὶ δοξάζω τὸν Βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίνεις καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινοῦν ⁹⁷. » (5) ⁹⁸ Τὴν τοίνυν ἐκ Θεοῦ δοθεῖσαν (αὐτῷ) πολυολβίαν, βώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ θεὸς λόγος ὑπεμφαίνων διὰ Ἰερεμίου φάσκει ⁹⁹· « Τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ

Varie lectiones et notæ.

⁸⁷ γνηστέρναν eod. ⁸⁸ Ἐκεῖσε δ. στόματι ὑπερηφάνῳ εἶπεν Οὐχ. Ced. 205, 17 205, 18. ⁸⁹ Dan. iv, 30-33. ⁹⁰ ἡ Ced. ⁹¹ γέγονε Ced. ⁹² Ced. Dan. ⁹³ ἐξ. καὶ ἐν ἐρήμοις ἠλίθισθη καὶ ἔρσειν· γέγονε γὰρ τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σὺν τῇ κεφαλῇ ὡς βοῦς; καὶ αἱ πόδες σὺν τοῖς ὀπισθίοις ὡς λέων Ced. ⁹⁴ Ced. 205, 18-205, 9. ⁹⁵ αὐτοῦ eod. εἰς αὐτόν Ced. ⁹⁶ Dan. iv, 36, 37. ⁹⁷ ταπεινοῦν eod. ⁹⁸ Ced. 205, 9-22. ⁹⁹ Jer. xxvii, 6, 7.

είδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῶ Ναβουχοδονόσωρ [βασιλεῖ] ἅ
 Βαβυλώνας· δουλεύειν αὐτῶ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ
 ἐργάζεσθαι αὐτῶ· καὶ τὸ εἶδος καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι
 μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν
 αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ (50^a) ἐν λιμῶ ἐπισκίεσθαι
 αὐτούς, ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. —
 * Καὶ ἱταμός ἐστι, καὶ οὐκ ἐλεήσει· φωνὴ αὐτοῦ,
 ὡς θάλασσα κυμαίνουσα· ἐφ' ἵπποις πολλοῖς καὶ
 ὄρμασι παρατάξει· ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ,
 θυγάτηρ Σιών. — * Καὶ ἀπὸ φωνῆς ὄρμης αὐτοῦ
 καὶ ἀπὸ τῶν ὀπλῶν τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ
 σεισμοῦ τῶν ἀρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐτοῦ οὐκ
 ἐπιστραφῆσονται πατέρες ἐπὶ υἱοῦ· αὐτῶν ἀπὸ ἐκ-
 λύσεως * χειρῶν αὐτῶν· » καὶ *· « Ἐκ Δάν ἀκου-
 σθήσεται φωνὴ ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ (καὶ ἀπὸ
 φωνῆς χρεμετισμοῦ ἵππων αὐτοῦ σείσθησεται
 πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη· καὶ ἤξει καὶ φάγεται τὴν γῆν
 καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς
 κατοικοῦντας. » * (6) Ὁσαύτως καὶ δι' Ἐρεκίηλ
 οὕτως λέγει· « Ἰδοὺ ἐπίγω ἐπὶ * Σὺρ τὸν Ναβου-
 χοδονόσωρ, βασιλεῖα Βαβυλώνας, ὅς ἐστι βασιλεὺς
 βασιλέων μεθ' ἵππων καὶ ἀρμάτων καὶ συναγωγῆς
 ἰθῶν πολλῶν σφόδρα. — Καὶ περιβαλεῖ σοι τάφρον
 καὶ οἰκοδομήσει κύκλῳ χάρακα καὶ περιστάσεις
 ὀπλῶν· καὶ τὰς λόγχας αὐτῶν ἀπέναντί σου δώσει.
 Τὰ τεῖχη σου καὶ τοὺς πύργους καθελεῖ ἐν τριῶ
 ὀπλοῖς αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων
 αὐτοῦ καλύψει σε κονιορτὸς αὐτῶν. » Καὶ πάλιν·
 « Τὰς λέγει Κύριος Ἀδωναΐ· Ἰδοὺ, ἐγὼ δίδωμι
 τῶ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήφεται
 τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ τεύχεα αὐτῆς
 καὶ προνομήσει τὴν προνομήν αὐτῆς. Ἀντὶ τῆς
 λειτουργίας ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ (τὴν) Τύρον, **194**
 δέδωκα αὐτῶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. — * Καὶ ἀπολώ
 τὸ πλῆθος τῶν Αἰγυπτίων διὰ χειρὸς Ναβουχοδονό-
 σωρ· ¹¹ ἐν μαχαίραις γιγάντων αὐτοῦ, καταβαλὼν
 τὴν ἰσχὺν αὐτῶν. » Καὶ μετὰ ταῦτα ¹² « Ἐξελεύσονται
 οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐκκαύσουσι, καὶ
 ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὀπλοῖς, καὶ θυρεοῖς, καὶ πάλταις,
 καὶ ὄρμασι, καὶ τόξοις, καὶ βέλεσι, καὶ βακτηρίαις
 χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐταῖς πῦρ
 ἐν ἕτεσι ζ'. Καὶ οὐ μὴ λήφονται ξύλα ἐκ τοῦ ἀγροῦ
 οὐδὲ μὴ κόψουσιν ἐκ τῶν θρυμῶν ἀλλ', ἢ τὰ ὀπλα
 καύσουσιν. » ¹³ (7) Εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Δανιήλ ¹⁴· « Σὺ, βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων, ᾧ ὁ
 Θεὸς βασιλείαν ἰσχυρὰν τε καὶ κραταίαν καὶ ἐντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν
 ἀνθρώπων, θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου καὶ κατέστησέ σε
 κύριον πάντων· σὺ εἶ ἡ χρυσὴ κεφαλὴ — τῆς εἰκόνας. » Καὶ ¹⁵· « Τὸ δένδρον, ὃ εἶδες τὸ μέγα, οὗ τὸ
 ὄψος ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθάλῃ,
 καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφὴ πᾶσα ἐπ' ¹⁶ αὐτῶ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατέκον τὰ θηρία καὶ ἐν
 τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκήνου πετεινὰ, σὺ βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης, καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ με-
 γαλωσύνη σου ἐφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν (50^b), καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς. »

equos multos currusque instruct aciem quasi ignem
 in bellum adversus te, filia Sion. — A strepitu pom-
 pæ armorum ejus et bellatorum ejus, commotione
 quadrigarum ejus et multitudine rotarum ejus, non
 respexerunt patres filios manibus dissolutis. —
 A Dan auditus est fremitus equorum ejus; a voce
 hinnituum equitatus ejus commota est omnis
 terra, et venerunt et devoraverunt terram et pleni-
 tudinem ejus, urbem et habitatores ejus. » Pariter
 ait quoque Ezechiel: « Ecce ego adducam ad Ty-
 rum Nabuchodonosor regem Babylonis, cum equis
 et curribus et cœtu multorum populorum, et circum-
 dabit te munitioibus et cinget te vallo et multitu-
 dine armatorum et levabit contra te lanceas suas, et
 turres tuas destruet in armatura sua. Inundatione
 equorum ejus operiet te pulvis eorum. » Et ite-
 rum: « Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
 dabo Nabuchodonosor terram Ægypti, et accipiet
 multitudinem ejus et deprædabitur manubias ejus
 et diripiet spolia ejus. Pro servitudine qua servivit
 adversus Tyrum dedi ei terram Ægypti. — Et In-
 terficiam multitudinem Alexandriae per manum
 Nabuchodonosor. In gladiis fortium dejiciam mul-
 tudinem tuam; » et deinde « egredientur de civi-
 tatibus et succendent et comburent arma, clypeum,
 hastas, arcum et sagittas et baculos manuum
 et contos, et succendent ea igni septem annis. Et
 non portabunt ligna de regionibus, neque succi-
 dent de saltibus, quoniam arma succendent igni. »
 Recte igitur dixit ei Daniel: « Tu rex magnus
 es, et Deus cœli regnum et fortitudinem et imper-
 rium et gloriam dedit tibi et omnia in quibus halli-
 tant filii hominum, et bestias agri et volucres quo-
 que cœli, dedit in manu tua, et sub ditione tua
 omnia constituit; tu es ergo caput aureum imaginis; »
 et: « Arbor quam vidisti sublimem » cujus alti-
 tudo pertingit ad cœlum et aspectus illius in om-
 nem terram, et rami ejus pulcherrimi, et fructus
 ejus nimius, et esca omnium in ea et in ramis ejus
 commorantes aves cœli; tu es rex qui magnificatus
 es et invaluisti; et magnitudo tua crevit, et perveni-
 it usque ad cœlum et potestas tua in terminos
 terræ. »

Πθ'. *Peri τῆς βασιλείας Οὐλμεροδάχ.* D LXXXIX. *De regno Evilmerodach.*
¹¹ Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ ἐβασίλευσεν Οὐλμε- Post Nabuchodonosor regnavit Evilmerodach, si-
 Varie lectiones et notæ.

¹ Jer. vi, 25. ² παρατάξει: LXX, Cod. ³ Jer. xlvii, 3. ⁴ ἐκλύσεως Ced. ⁵ Jer. viii, 16. ⁶ Ced. 203, 22-206, 11. ⁷ Ez. xvi, 7-10. ⁸ σέ Ez. ⁹ Κύριος Κύριος; Ez. xlix, 19, 20. Ἀδ. Κύριος Ced. ¹⁰ Ez. xxx, 15. ¹¹ xxxii, 12. ¹² Ez. xxxix, 9, 10. ¹³ Ced. 206, 11-20. ¹⁴ Dan. ii, 37, 38. ¹⁵ Dan. iv, 20-22. ¹⁶ πᾶσιν ἐν πρ' ἄλλ' Dan. iv, 18. ¹⁷ 561. (4629) Cod. 206, 21-25.

lius ejus annos quinque. Is Jechoniam vinculis solutum convivio adhibuit. De illo in Regnorum historia scriptum est, et divus Jeremias sic ait : « Et factum est in tricesimo septimo anno transmirationis Joachim regis Juda, duodecimo mense, vicesima quinta mensis, elevavit Evilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Joachim regis Juda et eduxit eum de domo carceris, et locutus est cum eo bona et posuit thronum ejus super thronos regum, qui erant post se in Baby'one. Et mutavit vestimenta carceris ejus et comedeat panem coram eo semper cunctis diebus vite sue. » Joachim idem est ac Jechonias. Patrem enim ejus Joachimum, sub quo in captivitate abductus est Daniel, necatum Nabuchodonosor extra mœnia ejecerat.

XC. De Baltasar.

Post Evilmerodach regnavit Baltasar, frater ejus, tres annos. Is optimatibus suis cœna facta, polluit in convivio sacra Domini vasa, quæ Nabuchodonosor pater suus Hierosolymis avexerat; irati Dei jussu interfectus est. Sic enim cum Daniel allocutus est : « Deus altissimus regnum et magnificentiam et gloriam dedit Nabuchodonosor patri tuo. Et propter magnificentiam quam dederat ei, universi populi tribus et lingua tremebant et metuebant eum; quos volebat interficere, et quos volebat exaltabat. Quando autem elevatum est cor ejus et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam, depositus est de solio regni sui. Fenum quoque ut bos comedit et rore cœli corpus ejus infectum est, donec cognosceret quod potestatem haberet Altissimus in regno hominum; et quemcumque voluerit suscitabit super illud. Tu quoque filius ejus, Baltasar, non humiliasti cor tuum cum scires hæc omnia; et optimates tui, et uxores tuæ, et concubinæ tuæ vinum bibistis in sacris vasis. Eam ob rem summa apparuit ei ex adverso manus quæ scripsit hoc quod exaratum est; MANE, THECEL, PHARES. Mane: Enumeravit Deus regnum tuum et complevit illud. Thecel: Appensus est in statera et inventus est minus habens. Phares: Divisum est regnum tuum et datum est Medis et Persis. Eadem nocte interfectus est Baltasar rex Chaldæus et Darius successit in regnum. » Ne putes, ait, suis propriis viribus usum esse Nabuchodonosor, qui omnem terram debellavit. Deus enim peccatores castigando quibusdam instrumentis utitur utilibus, mali-que ad plenitudinem iræ suæ adversus eos exercendam. Inde ait per Isaiam : « Numquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur? Quo-

Α μαρ δὲχ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ε', ὅς τὸν Ἰερονίαν λύσας τῶν δεσμῶν ἐποίησε συνεστίατορα αὐτοῦ. ¹⁶ (2) Περὶ οὗ καὶ ἡ τῶν Βασιλειῶν ἱστορία καὶ ὁ θεὸς Ἰερμίας εφη ¹⁷ · « Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ζ' ἔτει, ἀποικισθέντος τοῦ Ἰωακείμ βασιλέως Ἰουδα ἐν τῷ ε' μηνί, ἐν τῇ ἰδ' τοῦ μηνός, ἔλαθεν Εὐύλαδ Οὐλεμαροδάχ, βασιλεὺς Βαβυλωνός, ἐν τῷ ἑνεαυτῷ οὗ ἐδασίλευσε, τὴν κεφαλὴν Ἰωακείμ βασιλέως Ἰουδα καὶ **195** ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου οὗ φυλάσσεται καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ¹⁸ δίφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλείων τῶν μετ' αὐτοῦ ¹⁹ ἐν Βαβυλωνί, καὶ ἤλλαξε τὴν στολὴν ²⁰ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤσθιε διὰ πάντας ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἕξ ἔζησεν ²¹. » (3) Ἰωακείμ δὲ οὗτός ἐστιν (ὁ) καὶ Ἰερονίας. Ἰωακείμ γάρ τὸν τούτου πατέρα, ἐφ' οὗ καὶ Β Δανιὴλ ἠχμαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσωρ ἀνελθὼν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἐβρίψεν ἔξω τοῦ τείχους.

λ'. Περὶ Βαλτάσαρ.

²² Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδάχ ἐδασίλευσε Βαλτάσαρ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. ἔτη γ', ὅς ἐποίησε δειπνον τοῖς μεγαστᾶσιν αὐτοῦ · (μίανας τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συμπόσιῳ, ἅπερ ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ ἀνηρέθη κατὰ θεῖαν ὀργὴν ²³. » (2) φησὶ γάρ τὴν καυτὰ Δανιὴλ πρὸς αὐτόν ²⁴ · « Ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσωρ, τῷ πατρὶ σου · ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ καὶ γλῶσσαι ²⁵ ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβοῦμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀνῆρ, καὶ οὐκ ἤθελεν ἔσωσεν καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατήχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ χόρτεν ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδάφη ἕως οὗ ἔγνωσεν, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψίστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὃ ἐν δόξῃ, δώσει αὐτήν · καὶ σὺ οὖν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπεινώσας τὴν καρδίαν σου · καὶ οἱ μεγαστᾶνες, καὶ οἱ παράκοιτοι, καὶ αἱ παλλακαὶ σου, οἶνον ἐπίνετε ἐν τοῖς ἀγίοις σκεύεσι· διὰ τοῦτο ἀπιστάλη ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ²⁶ ἐνέδειξε ὁ τῷ· ΜΑΝΗ, ΘΕΚΕΛ, ΦΑΡΕΣ. Τοῦτο Μανῆ· ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. Θεκέλ· ἰστάθη ἐν ζυγῷ καὶ ἐβρέθη ὑστεροῦσα. Φαρές δὲ· διήρηται **D 196** ἡ βασιλεία σου Μήδοις καὶ Πέρσας. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ Χαλδαῖος, καὶ Δαρείος παρέλαβε τὴν βασιλείαν. (2) Μὴ νομίση, φησὶν, [ὅτι] οἰκείζ ῥώμη χρησάμενος Ναβουχοδονόσωρ πᾶσαν ὑπέταξε τὴν γῆν· ὁ γὰρ Θεὸς ἐπιφέρει τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτωλοῖς τιμωρίαν, ὡς περὶ τισὶν ὀργάνοις κέχρηται, προδύλως ἐπιτηδεύεις καὶ πονηροῖς εἰς πονηρίαν ²⁷ τῆς κατ' αὐτῶν θείας ὀργῆς· ὅθεν φησὶν διὰ Ἰσαίου ²⁸ · « Μὴ διεκασθήσεται

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Cod. 206, 25-207, 8. ἱστοριῶν βασιλείων cod. ¹⁷ Jer. LI, 31-33. ¹⁸ τό cod. ¹⁹ αὐτῶν cod. ²⁰ φωνὴν cod. ²¹ Cod. 207, 8-11. ²² 557 (1634) Cod. 207, 12-15. ²³ Cod. 208, 15-209, 11. ²⁴ Dan. v, 18, 31. ²⁵ λαοί, φολοί, γλ. cod. et LXX. ²⁶ τούτου codex. ²⁷ εἰς ἐπιβείξιν? ²⁸ Isa. x, 15.

ἀξίνην ἀνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται ἄ
 πρίων ἀνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν; Οὕτως ἐάν τις
 ἀρῆ βλάβδον ἢ ξύλον. » Ὡσπερ γὰρ, φησίν, ἀδύνατον
 ἀξίνην αὐτομάτως ἢ πρίονα, ἢ βλάβδον κινήθηναι,
 τότε γὰρ τούτων ἕκαστον ἐνεργεῖ, ἤνίκα (51^α) ἂν
 τις τῇ χειρὶ χρῆσάμενος κινήσαι θελήσειεν, οὕτω δὲ
 κἀγὼ τοῖς πονηροῖς; κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων
 κέχρημαι. Ταύτη τοίνυν καὶ Ἱερεμίας φησίν³¹ ·
 « Οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ · Ἐγὼ ἐποίησα
 τὴν γῆν τῇ μεγάλῃ ἰσχύϊ μου καὶ τῷ βραχίονί μου
 τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἐάν δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς
 μου. Καὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν Ναβουχοδονό-
 σωρ, βασιλεῖ Βαβυλωνῶνος, τῷ δούλῳ μου, δουλεύειν
 αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη, » καὶ τὰ ἐξῆς³² · [καὶ τοῦ
 θεοῦ κριματος καὶ τῆς ἀββήτου δικαιοκρισίας καὶ μακροθυμίας καταφρονήσας] ἐπειράθη λοιπὸν ἐνέ-
 κως παρὰ θείας ὀργῆς τὸ ἀδέκαστόν τε καὶ ἀναπόδραστον.

ΛΑ'. Βασιλεία Δαρείου.

³¹ Μετὰ δὲ Βαλτάσαρ ἐθασίλευσε Δαρεῖος ὁ Μῆ-
 δος, ὁ καὶ Ἀστυάγης, ὁ Ἀρταξέρξης λεγόμενος,
 ἔτη 13', ὅς εἶχε γυναῖκα τοῦ³⁴ Μαρδοχαίου Ἐσθήρ,
 ἐπιλεχθεῖσαν διὰ κάλλος; [ἐκ τῶν] Ἑβραϊκῶν νεανί-
 δων, ἧτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναιρεῖσθαι
 μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμάν τοῦ ἀρχιστρατήγου
 λυτρωταμένη, παρεσκευάσεν ἐκεῖνον ἀνασκολοπι-
 σθῆναι εἰς ὅπερ ξύλον ἐβουλεύσατο Μαρδοχέον τὸν
 πατρὸς ἀνασκολοπίσαι θεῖον, μὴ τιμῶντα αὐτὸν καὶ
 προσκυνοῦντα³⁵ (2) ἐν οἷς εἰκότως πεπλήρωται ἡ
 Γραφή ἢ λέγουσα · « Ὅς 197^δ ἂν ἐκκαύσῃ κα-
 κίαν, ἀπολείπεται ὑπ' αὐτῆς · » καὶ³⁶ · « Ὅς παρα-
 σκευάζεται δίκτυον ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πλησίον,
 περιβαλεῖ αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσί. » Καὶ³⁷ · « Ὁ ποιῶν
 πονηρὸν, εἰς αὐτὸ ἐγκυλιθῆσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῶ^C
 πόθεν ἔχει αὐτῷ. » Καὶ³⁸ · « Ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ
 πλησίον, εἰς αὐτὸν ἐμπροσθεῖται. » Καὶ³⁹ · « Δι' ὧν
 τις ἀμαρτάνει, διὰ τούτων καὶ κολάζεται. »⁴⁰ (3)
 Φησὶ γὰρ τις τῶν μεγιστάνων⁴¹ · « Ἰδοὺ ξύλον
 ἔστησεν Ἀμάν τῷ Μαρδοχαίῳ πηχῶν 5'. » Καὶ
 ἐγένετο⁴² οὕτως κατὰ τὴν κέλευσιν βασιλέως Ἀρ-
 ταξέρξου.⁴³ (4) Ἐφ' οὗ καὶ τῷ Δανιὴλ ὠράθησαν
 καὶ διὰ⁴⁴ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὄπτασαι, καὶ ὁ
 χρόνος ἐδηλώθη τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὅστις καὶ
 φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων διὰ τὸ μέγας τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐβλήθη ἐν τῷ λάκκῳ
 τῶν λέοντων καὶ διεφυλάχθη ἀσινίς.

ΛΒ'. Βασιλεία Κύρου.

⁴⁵ Μετὰ δὲ Δαρεῖον ἐθασίλευσε Κύρος ὁ Πέρσης;
 ἔτη 13', ὅς ἀνελὼν Κροῖσον, πάσης ἐκράτησε τῆς
 γῆς; (τῆς τε τῶν Χαλδαίων, καὶ Ἀσσυρίων, καὶ
 Περσῶν, Παλαιστίνην τε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν,
 καὶ τὴν Λυδῶν βασιλείαν ὑπέταξε, ἀνελὼν Κροῖσον
 ὡς προεῖρηται). (2) Ἐφ' οὗ Κύρου Δανιὴλ ἐπιφα-
 νέστερος ὑπάρχων, εἶτι καὶ τὸν Βῆλ συντρέψας, καὶ
 δράκοντα⁴⁶ φονεύσας, καὶ τὰ σέβασματα Περ-

modo si elevetur virga contra elevantem se? Sicut enim, inquit, non potest securis vel serra vel baculus a seipso moveri ut operetur, sed si quis vult illis uti, ita ego malis contra malos utor. Talia quoque Jeremias ait : « Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ego feci terram et homines et jumenta, in fortitudine mea magna et brachio meo excelso et dedi eam ei qui placuit in oculis meis. Et nunc itaque, ego dedi omnes terras istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis servi mei; et serviet ei omnes gentes, » et reliqua. Et postquam Dei justitiam ineffabileque judicium et mansuetudinem despexit, expertus est inflexibilem et ineluctabilem iram Dei.

B XCI. Regnum Darii.

Post Baltasar regnavit Darius Medus, Astyages Artaxerxesque etiam dictus, septemdecim annos. Uxorem habuit Esther inter virgines Juda ob pulchritudinem electam, quæ populum Judaicum, cui Aman, copiarum regiarum præfectus summus, internecionem erat machinatus, eripuit effectique ut is Aman in erucem istam tolleretur quam ipso paraverat Mardochæo, Esther avunculo, Aman adorare venerarique recusanti. In quibus recte adimplentur Scripturæ dicentes : « Qui loquitur mendacia peribit, » et : « Qui blandis fectisque sermonibus loquitur, rete expandit gressibus suis, » et : « Facienti nequissimum consilium super ipsum devolvetur et non agnoscet unde adveniat illi; » et : « Qui fodit foveam incidet in ipsam, » et : « Per quæ peccat quis, per hæc et torquetur; » nam dixit unus ex optimatibus : « En lignum quod paraverat Mardochæo habens altitudinis quinquaginta cubitos. » Et sic factum est jussu Artaxerxis. Quo regnante Danieli visæ sunt visiones mediante archangelo Gabriel, et tempus adventus Christi indicatum est. Idem invidia principum, quod in magno esset apud regem honore, in leonum foveam projectus, incoolumis est servatus.

τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐβλήθη ἐν τῷ λάκκῳ

XCII. Regnum Cyri.

Post Darium regnavit Cyrus Persa, triginta et duobus annis, qui devicto ante Cræso dominatus est universum orbem (nam Chaldæorum et Assyriorum et Persarum regna et Palæstinam et totam Asiam Lydiorumque imperium sub ditione sua fecit, devicto antea Cræso, ut supra dictum est). Hujus sub regno illustrior adhuc Daniel, Bel confregit draconemque occidit, et sacra Persarum ani-

Variæ lectiones et notæ.

³¹ Jer. xxvii, 4-6. ³² in margine, a secunda manu, a slavonico omissum. ³³ 555 (4636) 208,10-17. ³⁴ γ. τὴν τοῦ cod. ³⁵ Ced. 208,02-209,2 — Prov. xix, 9. ³⁶ Prov. xxix, 5. ³⁷ Ecclii. xxvii, 27. ³⁸ Eccl. x, 8. ³⁹ Sap. xi, 17. ⁴⁰ Ced. 208,17-20. ⁴¹ Esther. vii, 9. ⁴² γ' καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς· Σταυρωθήτω Ἀμάν ἐκεῖ καὶ γένητο cod. ⁴³ Ced. 269,2-7. ⁴⁴ ὠράθησαν αἱ διὰ cod. ⁴⁵ 559 (4641) Ced. 209,8,9. Δαρεῖον Ced. ⁴⁶ καὶ τὸν δράκοντα cod. — Bel et Dracon 27.

malia; et rursus præcipitatus in foveam leonum, ibi mansit sex diebus, erantque septem leones. Prælebantur autem eis singulis diebus duo corpora ovesque totidem, et tunc nihil datum est eis ut Daniëlem devorarent. Et erat Habacuc propheta in Israel et coquebat alimenta et frangebatur panes in vase ut ferret ea in agro messoribus. Et angelus Domini dixit illi: « Fer prandium quod habes in Babylonem Daniëli, qui est in lacu leonum. Et dixit Habacuc: Domine, Babylonem non vidi et lacum nescio. Et apprehendit eum angelus Domini in vertice ejus et portavit illum capillo capitis sui, posuitque illum in Babylonem supra lacum in impetu spiritus sui. Et clamavit Habacuc dicens: Daniel, Daniel, tolle prandium quod misit tibi Deus. Et ait Daniel: Recordatus es mei, Deus, et non dereliquisti diligentes te. Surgensque Daniel comedit. Porro angelus Domini restituit Habacuc confestim in loco suo. Venit ergo rex die septimo ut lugeret Daniëlem: et venit ad lacum, et introspectit, et ecce Daniel sedens in medio leonum. Et exclamavit voce magna rex dicens: Magnus es, Domine Deus Daniëlis, et extraxit eum de lacu leonum. Porro illos qui perditionis ejus causa fuerant, intromisit in lacum et devorati sunt in momento coram eo. » Primo illius regni anno, remissi sunt Judæi; ipse illis exitum indixit et reditum in Jerusalem concessit; sic completum est tempus septuaginta annorum transmigrationis eorum secundum terminos a Deo statutos. Cum autem Sathiel filius Zorobabel et Jesus Josedec filius in Jerusalem reversi templum juvante et pecuniam ministrante Cyro ædificare cœpissent, impediti sunt ab illis qui in Babylone remanserant et eos calumniati erant apud regem.

XIII. Regnum Cambysis.

Post Cyrum Cambyses filius ejus, dictus quoque Nabuchodonosor, sex annis regnavit. In bello adversus Arphaxad Medorum regem auxilium petiit ab omnibus gentibus usque ad Ægyptum, quæ non modo negaverunt sed etiam adversus eum conversæ sunt. Ideo bellum, victo subactoque Arphaxad, gessit adversus eas quæ auxilium negaverant. Reversus igitur, parva victoria, misit imperatorem exercitus sui Holophernes cum ingentibus copiis adversus eas. Holophernes, omni gente devicta, illiusque contractis simulacris, ad Bethuliam urbem eum viginti et centum millibus militum advenit. Et ad bellum filiis Israel in hac urbe gerendum se accinxit. Cui dux Achior suasit ut bellum non gereret adversus Hebræos, quia a Deo suo protege-

Α σών, ἐδλίθη πάλιν ἐν τῷ λάκκῳ⁴⁷ τῶν λεόντων. καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ζ', ἐν ᾗ λέοντες ἦσαν ζ'⁴⁸. Ἐδίδου αὐτοῖς τὸ καθ' ἡμέραν σώματα β' καὶ πρόβατα β'. Τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς οὐδὲν, ἵνα τὸν Δανιὴλ καταφάγωσι. Καὶ ἦν Ἀμβακούμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἤψησεν ἐψήματα, καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς σκάψην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος Κυρίου πρὸς αὐτόν· « Ἀπένεγκε τὸ ἄριστον τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. Ὁ δὲ φησι· Βαβυλὼν οὐκ ἔώρακα καὶ ἐν λάκκῳ οὐ γινώσκω ποῦ ἐστίν⁴⁹. **198** Καὶ ἐπιεβόμηνος ὁ ἄγγελος τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ βραστάσας, ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου ἐν τῷ ροίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Καὶ ἐδόθησεν Ἀμβακούμ λέγων· Δανιὴλ, λάβε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι Κύριος. Καὶ εἶπε Δανιὴλ· Ἐμνήσθης γάρ μου, ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε, Κύριε. Καὶ ἀναστάς Δανιὴλ ἔφαγε, καὶ πάλιν εὐθύς ὁ ἄγγελος ἀπεκατέστησεν τὸν Ἀμβακούμ ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ζ' ἡμέρας ἔλθων ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ εὗρων αὐτὸν μηδὲν ὑπὸ τῶν λεόντων ἀδικηθέντα, καὶ τὸν σισωκότα θέν δοξάσας, τὸν μὲν Δανιὴλ εὐθύς ἀνήγαγεν ἐκ τοῦ λάκκου, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ κατήγαγον⁵⁰ εἰς τὸν λάκκον, καὶ παραγῆμα κατεβρόθησαν ὑπὸ τῶν λεόντων ἐνώπιον αὐτοῦ. » (3) Ὑ' τῷ πρώτῳ ἔτει βασιλείας ἀνεκλήθησεν οἱ Ἰουδαῖοι, ἄρσιν αὐτοῖς προσφωνήσαντος αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσαλὴμ (51b) ἐπάνοδον ἐπιτρέψαντος, ἐπληρώθη ὁ ἑβδομηκονταετής χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν κατὰ τὸν θεῖον ὄρον. Τοῦ δὲ Ἰῶου Ζοροβάβελ Σαλαθιὴλ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωζεδὲκ ἐλθόντων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν ὡς ἐπὶ ἐπιτροπῆς Κυρίου⁵¹ καὶ φιλοτιμίας ἀρξαμένων, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῶν περιοίκων διαβεβληκότων αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλεῖα.

47. Βασιλεία Καμβύσου⁵².

⁵² Μετὰ δὲ Κῦρον ἐβασιλευσε Καμβύσης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Ναβουχοδονόσωρ κληθείς, ἔτη ζ'⁵³. (2) Ὁ πόλεμον ἔχων πρὸς Ἀρραξίδ, βασιλεῖα Μήδων, καὶ συμμαχίαν αἰτήσας παρὰ τῶν ἐθνῶν πάντων Ἰακῆς Αἰγύπτου, καὶ μὴ δεδωκότων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντιβρόχῳ, πόλεμον ἔθετο μετὰ τὸ νικῆσαι καὶ περιγενέσθαι τοῦ Ἀρραξὶδ κατὰ τῶν μὴ δεδωκότων. Καὶ δὴ ὑποστρέψας μετὰ νίκης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀρχιστράτηγον Ὀλοφέρνην μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατ' αὐτῶν. Καὶ παντὸς ἔθνους κυριεύσας ὁ Ὀλοφέρνης **199** καὶ τὰ εἰδῶλα τούτων συντρίψας, πρὸς Βετιλούσαν τὴν πόλιν ἦλθεν ἐν χιλιᾶσιν ὀπλιτῶν ρκ'.⁵⁴ Καὶ ὁ μὲν Ὀλοφέρνης εἰς πόλεμον παρετάσαστο, κατεσφαλισμένων ἐν τῇ πόλει τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ. Ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀχιώρ συνεβούλευσεν αὐτῷ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁷ εἰς τὸν λάκκον Bel. 31. ⁴⁸ ἦσαν δὲ ἐν τῷ λ. ζ' λ. καὶ ἐδ. α. τὴν ἡμ. δύο σ. καὶ δύο πρ. Bel 32-42. ⁴⁹ ποῦ ἔ. οἴμ. Bel 33. ⁵⁰ ἐνέβλεπεν Bel 42. ⁵¹ Κύρου cod. ⁵² Ἀρτασάσθα καὶ Ναβουχοδονόσωρ ὀνομαζομένου a secunda manu. ⁵³ 227 (1671) Cod. 475, 7? ⁵⁴ Περὶ Ἰουδαίῳ Cod. 243, 16-244, 11? ⁵⁵ Jud. II, 13.

μη πολεμειν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὸ ὑπερα-
σπίζειν αὐτῶν τὸν Θεόν. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὀλοφέρνης
ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ἀπειλήσας ἀναίρειν⁵⁵
αὐτὸν εἰ ταύτης περιγένοιτο. Καὶ ὁ μὲν Ἀχιὼρ ἦν
ἐν τῇ πόλει Βετιλοῦα· ὁ δὲ Ὀλοφέρνης ἐπολιόρκει
τὴν πόλιν, προκαταλαβὼν τὰ ὕδατα. Τοῦ δὲ λαοῦ
ἐκλυθέντος· διὰ τὸ δίψος καὶ μέλλοντος ἐκδοῦναι τὴν
πόλιν, Ἰουδῖθ ἀπεβαλοῦσα τὰ τῆς χηρεύσεως ἱμά-
τια—ἐπέμβει γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ δι' ὅλου ἔμενε νη-
στεύουσα, — ἐκόσμησεν ἑαυτὴν ὡς νύμφην καὶ
πολλὰ τοὺς ἀρχοντας καὶ ὀλιγοψύχους ἐλέγξασα καὶ
νουθετήσασα καὶ παραγγέλλασα μὴ ἐκδοῦναι τὴν
πόλιν μέχρι ἡμερῶν ε', ὑπεξῆλθε πρὸς τὸν Ὀλο-
φέρνην, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ καὶ τῇ ἑαυτῆς σο-
φίᾳ τοῦτον ἀπατήσασα, ἀποκεφαλίσασα τῇ τρίτῃ
ἡμέρᾳ, πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψασα νυκτὸς, τὴν
κεφαλὴν ἔδειξεν Ὀλοφέρνην. Καὶ μὲν Ἰουδαῖοι ἐφο-
βήθησαν, καὶ σφόδρα θαυμάσαντες, καὶ τῷ συνε-
γήσαντι καὶ (52^α) σοφίσαντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
ψαντες, προθυμίαν πολλὴν ἔλαβον. Ὁ δὲ στρατηγὸς
Ἀχιὼρ μᾶλλον ὑπερεκπλαγείς τὴν μεγάλην καὶ
ἰσχυρῶς κραταίαν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, αὐτίκῃ
περιτμηθεὶς· ἐπίστευσε Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ,
καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσύριοι πρῶτας γενομέ-
νης, ἔωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνην κοντευθεῖ-
σαν, θεινῶς κατησχύνθησαν φυγόντες. Οἱ δὲ υἱοὶ
Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους
συγκόψαντες, καὶ λαφυραγωγῆσαντες, δίδωκαν τῇ
Ἰουδῖθ τὰ τοῦ Ὀλοφέρνην πάντα· ἡ δὲ ἀπελευθεῖσα
εἰς Ἱερουσαλὴμ πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, ὑπέ-
στρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν τε
καὶ ἀσκητὴν ἔχουσα, ἐτελεύτησε χήρα ἑτῶν ρε'. (5)
Ταύτην οὖν τὴν ἱστορίαν ᾠήθησάν τινες ἐπὶ τοῦ
Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηται δὲ διὰ τὴν
τοῦτο γέγονεν. Ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῷ
καθ' ὃν καιρὸν 200 Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν
Σάμιον φιλόσοφον ἀκμάσαι λόγος.

14Δ'. Βασιλεία Σμερδίου.

⁵⁵ Μετὰ δὲ Καμβύσην βασιλεύει Σμερδῖος ὁ μάγος
(ἔτος ἐν καὶ) ⁵⁶ μῆνης ζ'.

14Ε'. Βασιλεία Δαρσίου.

⁵⁶ Μετὰ δὲ Σμερδῖον ἐβασίλευσε Δαρσιος Ἰστα-
σπου ἔτη μβ' ⁵⁷, ἐφ' οὗ πάλιν Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦς
ἐπιτραπέντες ἐτελείωσαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πρῶ-
τερον ἀμεληθεῖσαν ἔτη μ'· ὄθεν Ἰουδαῖοι κατὰ
τοῦτον πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον ⁵⁸: « Τεσσαράκοντα
καὶ ζ' ἔτησιν ὁ ναὸς ψυκοδομήθη, καὶ σὺ ἐν τρισὶν
ἡμέραις ἔγερες αὐτόν; » Κύριος μὲν γὰρ ταῖς Ἰου-
δαίους ἐλευθερίαν ἔδωκεν καὶ συγχωρίαν ⁵⁹ τῆς οἰ-
κοδομῆς ⁶⁰ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως, ὡς εἴρηται.
Ἰπὸ δὲ τῶν Σαμαριτῶν κωλυθέντες, ὡς εἴρηται,
ἔτη μ'. καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλοθεν εἰς τὸ ζ' ἔτος τῆς
Δαρσίου βασιλείας περαιοῦσης, οὐκοῦν ἢ ἐπάνοδος

bantur. De quo iratus Holophernes illum in urbem
misit, minans illi mortem si Bethuliam expugnaret.
Achiour autem erat in Bethulia, Holophernes vero
oppugnabat urbem et ab illa aquam avertabat. Cum
populus siti vexaretur et jam urbs reddenda esset,
Judith viduitatis vestimenta exuens (nam lugebat
maritum, totumque diem jejunans ducebat), sese
exornavit quasi sponsam et multis verbis principes
ignavosque exhortata, eos de suo consilio admo-
nuvit, impulitque ne urbem redderent ante quintum
diem; deinde egressa ad Holophernem, illum Dei
auxilio suaque prudentia fefellit, tertia die jugulavit,
et nocte ad urbem reversa, caput Holopherni os-
tendit. Summopere attoniti territique Judæi Deo
gloriam retulere ob auxilium prudentiamque qui-
bus feminam hanc donaverat, multumque exinde
animi receperere. Dux autem Achiour quam maxime
miratus hoc odora thanμάσαντες, καὶ τῷ συνε-
γήσαντι καὶ (52^α) σοφίσαντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμ-
ψαντες, προθυμίαν πολλὴν ἔλαβον. Ὁ δὲ στρατηγὸς
Ἀχιὼρ μᾶλλον ὑπερεκπλαγείς τὴν μεγάλην καὶ
ἰσχυρῶς κραταίαν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, αὐτίκῃ
περιτμηθεὶς· ἐπίστευσε Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ,
καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσύριοι πρῶτας γενομέ-
νης, ἔωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνην κοντευθεῖ-
σαν, θεινῶς κατησχύνθησαν φυγόντες. Οἱ δὲ υἱοὶ
Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους
συγκόψαντες, καὶ λαφυραγωγῆσαντες, δίδωκαν τῇ
Ἰουδῖθ τὰ τοῦ Ὀλοφέρνην πάντα· ἡ δὲ ἀπελευθεῖσα
εἰς Ἱερουσαλὴμ πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, ὑπέ-
στρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν τε
καὶ ἀσκητὴν ἔχουσα, ἐτελεύτησε χήρα ἑτῶν ρε'. (5)
Ταύτην οὖν τὴν ἱστορίαν ᾠήθησάν τινες ἐπὶ τοῦ
Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηται δὲ διὰ τὴν
τοῦτο γέγονεν. Ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῷ
καθ' ὃν καιρὸν 200 Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν
Σάμιον φιλόσοφον ἀκμάσαι λόγος.

XCIV. Regnum Smerdis.

Post Cambysem regnavit Smerdis, Magus, anno
uno mensibusque septem.

XCv. Regnum Darii.

Post Smerdim quadraginta duobusque annis reg-
navit Darius Hystaspis filius, sub cujus regno Zo-
robabel et Jesus quibus hæc facultas iterum fuerat
concessa, templi perfecere ædificationem quæ qua-
draginta per annos neglecta fuerat. Unde Judæi
adversus Jesum dixerunt: « Quadraginta et sex
annis ædificatum est templum hoc, et tu in tribus
diebus excitabis illud? » (In illo tempore Pythagoras
philosophus mortuus est, et inclarescere cœpit me-
dicus Hippocrates.) Cyrus Judæis libertatem dedit
concessitque licentiam templum et urbem ædifi-
candi, ut supra dictum est; a Samaritanis autem,

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁵ ἀναίρησειν eod. ⁵⁷ Ced. 243,9 ἐφιλοσόφει παρ' Ἑλλήσιν Ἀναξίμανδρος — καὶ Πυθαγόρας. ⁵⁸ 521 (4679). ⁵⁹ ἔτος ἐν καὶ dervt in Leone ut in Eusebio et videtur a secunda manu in Ge. esse, cf. Herodotum III, 68. ⁶⁰ 520 (4689) Gen. 255,16-254,9 κόσμου ἔτει δ'εβ' (4992). ⁶¹ a sec. m., a prima λς', ut apud Leonem cum Eusebio et Herodoio (VI, 4) consentientem. ⁶² Joah. II, 20. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ἐτελεύτησε καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἰατρὸς ἐγνωρίζετο (Σχόλιον). ⁶³ συγχωρή eod. συγχώρησιν? ⁶⁴ περαιοῦσης eod.

ut quoque notatum est, impediti sunt quadraginta annis, et jam erat sextus regni Darii annus. Rediere igitur filii Israel e Perside in Jerusalem, primum jubente Cyro, deinde Dario, in manu Jesu Josedech filii et Zorobabel et Nemesii eunuchi Judaei. Occasio autem reditus haec fuit: Tribus militibus regem custodientibus, quos inter erat Zorobabel, propositum est aenigma, promissione facta victorem quaecunque voluerit a rege petiturum. Ad solvendum aenigma primus ait: Vinum praestat; Rex, ait secundus; Mulieres et imprimis veritas, ait Zorobabel; quibus dictis victoriam retulit et illi quaecunque voluerit petere, est concessum. Petiit autem ut remitterentur in Jerusalem captivi et Jerusalem aedificaretur, et sic factum est; et tunc finem acceperunt et transmigratio et septuaginta anni irae. Princeps sacerdotum et scriba Esdras docebat populum legem et illam interpretabatur quasi notissimus et recollegit sacras Scripturas bellis corruptas. Chaldaei enim post dirutam Jerusalem illas omnes combusserant, et Esdras Deus in mentem immisit eas relegere.

A prima igitur aedificatione templi usque ad secundam effluxere undecim et quingenti anni. Forma autem et species aedificationis posterioris templi et urbis Jerusalem haec erant: Urbs munita triplici muro inexpugnabilis erat, muri terreeque quadrata erant, quinquaginta cubitos latitudinis totidemque latitudinis turres habebant, et omnis lapidis constructionis viginti cubitorum longus erat. Erant autem magnificae domus, altissimaeque et paratae ad aquam recipiendam. Erant turres octogonae, quarum altitudo ducentorum cubitorum; ex illis oriente solo Arabia prospici poterat, tanta earum erat elevatio. Murus externus et cingens urbem erat quinquaginta stadia longus, altusque quadraginta cubitorum; cuncti autem lapides quibus aedificabantur viginti cubitos in latitudine, decem vero in altitudine totidemque in crassitudine, et ita inter se in opere conglutinati erant, ut unius rupis speciem praerent, minimeque appareret ars qua cohaerent. Templum in colle firmiter exstructum quatuorque aedibus cinctum aedificatum erat albis politisque lapidibus, quorum longitudo pedes quadraginta. In templum media in urbe situm per gradus duodecim ascendebatur. Frontis templi altitudo erat centum cubitorum, partis vero adversae quadraginta cubitorum; pars enim prior inclinata erat in urbe, posterior vero exstructa in colle. Prima templeporta septuaginta cubitos altitudinis habebat, latitudinis autem sex et viginti. Corinthio aere erat vestita ita ut portis auro argenteoque ornatis pulchritudine praestaret quadraginta cubitos altitudinis habentibus et in crassitudine auro et argento

των υιών Ισραήλ ἐκ Περσίδος εἰς Ἱερουσαλήμ γέγονεν ἐκ προτάγματος Κύρου πρότερον, ἔπειτα Δαρείου κελεύσαντος ἐν χειρὶ Ἰησοῦ ⁴³ τοῦ Ἰωζεθεὶ καὶ Ζοροβάβελ, καὶ Νεμεσίου εὐνούχου Ἰουδαίου.

(2) Ἡ πρόφασις τῆς ἐπανόδου οὕτω γέγονε. Στρατιωτῶν γ' τὴν βασιλεία φυλαττόντων, ἐν οἷς ἦν Ζοροβάβελ, εἶρησαν ἐν προβλήματι, τεθείσης ἐπαγγελίας αἰτῆσαι τὸν νικῶντα ἕπερ ἂν θελήσειε παρὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ οὖν ἐνὸς εἰπόντος νικῶν τὸν οἶνον, τοῦ ἑτέρου φήσαντος νικῶν τὸν βασιλέα· ὁ Ζοροβάβελ ἔφη νικῶν τὰς γυναῖκα; καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα εἰρηκῶς ἐνίκησε καὶ ἐπέτραπτο αἰτήσασθαι ὃ βούλεται, **201** ἤξισεν ἀφελθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ· ἕπερ καὶ γέγονεν. Καὶ τότε πεπλήρωται εἰς τέλος τὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ὀργῆς ἔτει σ' ⁴⁴ (3) Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς Ἐσδρας ἦν διδάσκων τὸν λαὸν τὸν νόμον καὶ διερχομένων, ὡς εὐφύετατος πάντων, ὅς καὶ τὰς ἱερὰς βίβλους ἀποκατέστησε διαφθαρθείσας ὑπὸ τῶν πολεμίων. Οἱ γὰρ τοὶ Χαλδαῖοι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ ἐμπήσαντες πάσας, ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς τοῦτ' ὥστε αὐτὰ; ἐκθέσθαι.

(4) ⁴⁵ Γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς (52^b) τοῦ ναοῦ ἕως τῆς β' ἔτη φα'. (5) Τὸ τοίνυν σχῆμα καὶ εἶδος τῆς β' οἰκοδομῆς; καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ ἦν οὕτως. Ἡ μὲν οὖν πόλις τρισὶ τείχεσιν ἄχυρωμένη καὶ δυσάλωτος ὑπῆρχε· τοῦ δὲ τείχους οἱ πύργοι τετραγωνοὶ ἦντες, εἶχον τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος ἀνὰ πηγῶν γ', ἕκαστος λίθος τῆς δομῆσεως ἦν εἰκοσάπηχυς· ἐφ' ὅν ἦσαν οἶκοι πολυτελεῖς, καὶ ὑπερῶα, καὶ δεξαμεναὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβριμαίων ὑδάτων. Εἶχε δὲ παράπυργα ὀκτάγωνα καὶ παρμεγέθη ἀνὰ πηγῶν σ' τὸ ὕψος ἔχοντα, ὡς τὴν Ἀραβίαν ἐκείθιν ἡλίου ἀνίσχοντος ὁρᾶσθαι. Καὶ τὸ μὲν μέτρον τῆς πόλεως καὶ περίμετρον ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρον εἶχε στάδια γ' καὶ τὸ ὕψος πήχεις μ'· οἱ δὲ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς εἶχον ἀνὰ πηγῶν κ' τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ ε' ποδῶν, ὡς κάτω, καὶ τὸ πάχος. Καὶ οὕτως ἐν τῇ δομῆσει οἱ λίθοι ἀλλήλοις ἴκωνται ὡς δοκεῖν μίαν εἶναι πέτραν, μηδαμοῦ τῆς συναφείας τῆς ἀρμονίας διαφανομένης. Τὸ δὲ ἱερὸν ἐπὶ λόφου καρτερώς δεδομημένον καὶ τετράσι περιβόλοι; κυκλοῦμενον, εἶχε λίθους ἡ οἰκοδομῆ αὐτοῦ λευκοῦς καὶ ξεστοῦς ἀνὰ ποδῶν μ' τὸ μέγεθος ἑκάστου λίθου. Μέσον δὲ τῆς πόλεως ἦν ὁ ναός· δωδεκάβαθμος ὁ ἀναβάτης ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὕψος ἦν πήχων ρ', τὸ δὲ κατόπισθεν μ'· κατάρροπον γὰρ ἐτύγχανεν τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἕτερον ὑπόλοπον κατὰ τὸ δρος· ἡ δὲ πρώτη πύλη τοῦ ναοῦ, τὸ μὲν ὕψος, εἶχε πήχων σ', τὸ δὲ εὖρος κς· Κορινθίῳ χαλκῷ κεκαλυμμένη ὡς ὑπεράγειν τῇ καλλονῇ τὰς διαχύρους καὶ περιαργύρους πύλας, ἀνὰ πηγῶν μ' τὸ μέγεθος, ἐπὶ πάχος πολὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ

Variae lectiones et notae.

⁴³ Josephus A. 11. III. 2-7. Ced. 254, 10 Ἡ δὲ τοῦ Ζοροβάβελ ὑπόμνησις τοιαύτη ἦν τρεῖς σωματοφόλακες, κ. τ. λ. ⁴⁴ Ced. 254, 22-245, 2? ⁴⁵ Jos. b. I. V. 5 Γιν. — φ' α' om. in versione Bulgar.

τοῦ ἀργύρου κεκοσμημένας, **202** ὥστε καταστρά-
 πτεσθαι ⁶¹ τὰ πάντα. Ὁ οὖν πρῶτος οἶκος εἶχεν
 ἑπτὰ ὑπερῶα, τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πῆχεων 4', τὸ δὲ
 μήκος ν'. Ἡ δὲ πύλη τοῦ οἴκου κεχρυσωμένη οὖσα
 καὶ χρυσαῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους ἔχουσα, κατεκρέ-
 μαντο βότρυες ἀνδρομήκεις. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν τὸ
 ἐπίπεδον ⁶² τοῦ ναοῦ, ἄλλος ἦν οἶκος τοῦ ἐνδοτάτου,
 οὐπερ τὸ μὲν ὕψος ἦν πῆχεων 5', τὸ δὲ πλάτος κ',
 ἐν ᾧ λυχνία, τράπεζα καὶ θυμιατήριον ἔκειντο. Διεί-
 ρετο δὲ καταπετάσματι πρὸς τὸ ⁶³ ἔξωθεν, ἐν ᾧ οὐ-
 δὲν ἔκειτο, ἀλλ' ἦν ἀβατόν τε καὶ ἀχραντόν, ὅθεν
 ἁγίων Ἄγια ἐλέγετο· τὸ δὲ ἄνω καὶ ἔξωθεν τοῦ
 ἀχράντου ναοῦ τούτου μεγίστην παρεῖχε τοῖς ὁρώσιν
 ἐκπληξιν, πλαξὶ γὰρ χρυσαῖς στιβαρωτάταις κει-
 λωπισμένα ὑπὸ τὰς πρῶτας ἀνατολάς τοῦ ἡλίου πυ-
 ροδεστάτην αὐγὴν ἀνέπεμφεν καὶ τὰς ὄψεις τῶν
 ὁρώτων ἀπέστρεφεν ⁶⁴, ὥσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ
 τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. Διὸ τοῖς ἀφικνουμέ-
 νοις ξένοις πῶρρωθεν ὁ ναὸς ὁρώμενος, ὁμοίος χιόνος
 ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ κειμένη ἐξεφαίνετο διὰ τὸ ἐκ
 λευκοτάτου ⁶⁵ μαρμάρου συνεστηκέναι καὶ ἐπὶ λόφου
 δεδομησθαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς εἶχεν ἐστῶτας
 χρυσοῖς καὶ τεθηγμέναις ὀβελοῖς, ἀνά πῆχεων μ' τῷ
 ὕψος· καὶ ἀνά 25 τὸ πλάτος, πρὸς τὸ κοιλῶσαι ἐπιζά-
 νειν τὰ πετεινά καὶ ἐκρεῦσαι τὸν ναὸν μολύνειν. Τῶν
 οὐ κυκλοῦντων περιβόλων τεσσάρων τὸ ἱερὸν ἰδίως
 ἕκαστον παρατηρήσεως κατὰ τὸν νόμον ἤξιωτο. Εἰς
 μὲν γὰρ τὸ πρῶτον (53') καὶ ἐξώτατον πᾶσιν ἐγγυ-
 ρίοις τε καὶ ἄλλοφυλοῖς εἰσελθεῖν ἐπετέτραπτο, εἰς
 δὲ τὸ δεῦτερον Ἰουδαίοις ⁶⁶ ἤξιετο εἰσιέναι, εἰς δὲ
 τὸ τρίτον μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσι τῶν Ἰουδαίων κα-
 θαροῖς καὶ ἁγνοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς δὲ τὸ δ' ἱερῶσι
 μόνοις ἀγνεύουσιν, εἰς δὲ μετὰ τὸν ναὸν, τοῖς ἀμώ-
 μοις ἱερεῦσιν, στολᾷς ἱερατικᾶς ἡμφισπυμένοις, εἰς
 δὲ τὰ ἄδύτα, ἐνθα ἦν ὁ βωμὸς, ἡ τράπεζα καὶ τὸ
 θυμιατήριον καὶ ἡ ἀσβεστος λυχνία, μόνῃ τῷ
 ἀρχιερεὶ συγκεχώρηται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Εἰκότως
 ἔλεγεν ὁ προφήτης ⁶⁷· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου
 τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ ἡν πρῶτην, λέγει Κύριος ». Καὶ γὰρ ἡ β' οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα
 γέγονε τῆς πρώτης εἰς τε κάλλος καὶ μέγεθος καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

203 (6) Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Δαρτεῖος ἐπι-
 στρατεύσας μετὰ διαφόρων ἐθνῶν, Συρίαν μὲν καὶ
 Φοινίκην καὶ τὴν παραλίαν πᾶσαν ἐσκόλευσε. Τῇ δὲ
 Ἱερουσαλὴμ ἐπανεληθὼν κατεβλήθη καὶ διόλωλε πη-
 πληθεὶ, τοῦ Θεοῦ θεηλάτοις αὐτὸν πληγαῖς καὶ σκη-
 πτοῖς πατάξαντος καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μυριάδας. Κάντεῦ-
 θεν μὲν νίκην παράδοξον ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἐν Ἱερου-
 σαλὴμ, ὀπίλων καὶ μάχης ἔκτος, πλοῦτος δὲ καὶ λα-
 φύρων ἀπείρων ἐπλησεν, ἀρχοντος τοῦ Ζοροβάβελ
 τότε, μεθ' ὧν ⁶⁸ οὐκἔτι ἕτερος ἐκ τοῦ Ἰουδα ἤρξεν,
 ἀλλ' εἰ ἀρχιερεῖς ἡγεμόνευον. Μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ
 Βαβυλῶνος ἐπάνοδον οὐκἔτι βασιλεῖς, ἀλλ' ἀρχιερεῖς;
 αὐτῶν ἤρχον. (7) Διὸ φησὶν ὁ μέγας Βασιλεὺς ⁶⁹·
 « Καθαιρεθείσης γὰρ τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τοῦ
 Ναβουχοδονόσωρ, λέλυτο μὲν τὰ βασίλεια, οὐκἔτι

A multo refertis ita ut collucerent splendore ma-
 gno. Prima domus tabulatum habebat intrinsecus,
 cujus altitudo cubiti nonaginta, longitudo autem
 quinquaginta. Supra portam domus auratam erant
 vites aureæ, pendebantque uvæ humanæ magni-
 tudinis. Ingressis in pavimentum templi obvia erat
 ædes interior sexaginta cubitos alta, lata autem
 viginti, in qua candelabra, mensam et thuribu-
 lum videre erat; separabatur velo a sanctuario
 quod nihil continebat, sacratum autem erat et
 mundum et inde Sancta sanctorum dicebatur.
 Pars superior et exterior hujus sacrati templi
 videntibus maximum stuporem injiciebat; laminæ
 enim aureæ densissimæ radiis solis orientis illumi-
 natæ splendidissimum lumen emittebant, oculorum.
 B que aciem perstringebant non secus ac solis ra-
 dius qui oculos obæcat. Accedentibus extraneis
 templum a procul visum, quasi nix alto in monte
 stans collucebat, quia exstructum erat prorsus
 albo marmore et in colle situm. In culmine autem
 templi erant obelisci aurei et acuti quorum al-
 titudo quadraginta cubitos, basis autem sex habe-
 bat, ne aves supersederent in templo illudque sor-
 didibus sædarent. Quædam erant in lege de quatuor
 ædibus templum circumdantibus præscripta; in
 primam enim, externam scilicet, Judæis et extra-
 neis ingredi licebat; in secundam Judæis; in ter-
 tiam sacerdotum principibus purificatis nitidisque;
 in quartam sacerdotibus mundis; in templum ip-
 sum solummodo sacerdotibus immaculatis sacris-
 que vestibus indutis; et in penetralia ubi erant
 altare, mensa, thuribulum, lampasque inextingu-
 bilis, soli summo pontifici semel in anno. Recte
 igitur ait propheta: « Magna erit gloria domus
 istius novissimæ plus quam primæ, dicit Dominus. »
 Nam secunda ædificatio templi primæ præstitit
 et pulchritudine et magnitudine et cæteris omni-
 bus. Hæc hactenus.

C Deinde rex Darius variis cum gentibus bella
 gessit, et Syriam, Phœniciam omnesque maritimas
 regiones sub ditione sua redegit. Adversus autem
 Jerusalem reversus dejectus est et periit, cœlitus
 emissis plagis et fulminibus percussus cum mi-
 litum multitudine ingenti. Tunc Deus dedit hanc
 mirabilem victoriam Jerusalem sine armis et abs-
 que pugna, et illam divitiis ingentibusque spoliis
 implevit, duce Zorobabel, post quem nullus e Juda
 imperavit, duces autem fuisse principes sacerdo-
 tum. Post enim reditum a Babylone non a regibus,
 sed a principibus sacerdotum Judæi regebantur.
 Unde ait magnus Basilius: « Eversa Jerusalem
 a Nabuchodonosor, periit regia potestas, nec jam
 imperium translatum hæreditate, ut antea, fuit. A

D Variarum lectiones et notæ.

⁶¹ κατ. τὰ π. καὶ τῶ ὁρώτων νομίζεσθαι κεχρυσῶσθαι τὰ πάντα. Ὁ cod. ⁶² ἐπίπεδ. cod. ⁶³ τοῦ ἐξ cod.
⁶⁴ ἀπέστρεψεν? ⁶⁵ λευκοτάτοις cod. ⁶⁶ ἀνδράσι? ⁶⁷ Agg. ii, 10. ⁶⁸ ὄν? ⁶⁹ Ep. 236. ὑπὸ Basilius
 ed. Par. 1750. III. 362 E—363 C.

principio enim usque ad transmigrationem regnaverunt filii David; Judæi cum Zorobabel Salathielque reversi populare imperium habuere; potestatem deinde tenuere sacerdotes, quia regia sacerdotalisque tribus commistæ erant, inde dominus et rex et pontifex maximus fuit ad sacra Dei. Non defecit regia tribus usque ad adventum Christi, sed in throno David sedit semen Jechonizæ: per thronum intelligitur regia potestas integra. Historia cuim teste, David dominatus est in omni Judæa et Idumæa et Moabitarum regione et Syria usque ad Chorum, et longius usque ad Mesopotamiam et in utraque parte usque ad flumen Ægypti. Quoniam post Davidem nullus tantum habuit imperium, recte sic loquitur Jeremias propheta: « Numquid vas fictile atque contritum vir iste Jechonias? » et: « Quare abjectus est ipse et semen ejus: qui sedeat super solium David et potestatem habeat ultra in Juda. » Nullus revera illorum qui nati sunt ex illo tantam dignitatem potestatemque habuit. Non deferit tamen tribus Juda « donec veniat qui mittendus est, » qui ipse non sedit in throno material; venerat enim regia potestas in manus Herodis ex patre Ascalonite nati, et in manus filiorum ejus qui Judæam in quatuor provincias distribuere sub imperio Pilati, cum omnem Romanam potestatem teneret Tiberius Cæsar. Propheta enim vocat thronum David in quo sedit Christus, imperium regium, quod nunquam auferatur, sed æternum erit: est enim ipse expectatio gentium, sed omnium gentium, non vero solum exiguæ partis terræ; unde ait Scriptura: « Erit radix Jesse, et qui stat in gubernium populorum, in ipsum gentes sperant. » Et, « Dedi te in sœcus populi, in lucem gentium: » et, « Ponam in sæculum sæculi semen ejus et thronum ejus sicut dies cœli. » Sic rex mansit et accepit sceptrum Judææ, et Deus est rex totius terræ, et benedictio Jacob comprobata est: « Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. » Omnes enim gentes benedicunt Christum. Ut autem apertius videas quomodo mista sit regia tribus cum sacra, sic dicam: Judas genuit Phares, Phares autem genuit Esron, Esron autem genuit Aram, Aram autem genuit Aminadab; Aminadab autem genuit Naasson, Naasson autem genuit Salmon e Booz; Booz autem genuit Obed, Obed autem Jessai, Jessai genuit David regem. Cum igitur Naasson filius esset Aminabab, hujus sororem duxit pontifex maximus Aaron frater Moysis e tribu Levi. Et quoque sa-

δὲ πατρικαὶ διαδοχαὶ τῶν ἡγεμονιῶν ἦσαν, ὡς περ τὸ πρότερον⁷⁷, ἀλλὰ τότε⁷⁸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας δὴγον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δαυὶδ. Ἐπανελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν Σαλαθιῆλ⁷⁹ δημοτικώτερον καθηγούντο τοῦ λαοῦ, τῆς ἀρχῆς λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην μεταπισσοῦσης, διὰ τὸ ἀναμιγῆναι τὴν ἱερατικὴν καὶ τὴν⁸⁰ βασιλικὴν φυλὴν, ὅθεν ὁ κύριος καὶ βασιλεὺς⁸¹ καὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ πρὸς⁸² θεόν. Καὶ οὐκ ἐξέλιπεν⁸³ ἡ βασιλικὴ φυλὴ μέχρι τῆς⁸⁴ Χριστοῦ παρουσίας, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθῆκεν ἐπὶ ἐπὶ⁸⁵ θρόνου Δαυὶδ τὸ σπέρμα⁸⁶ Ἰεχονίου· θρόνος⁸⁷ γὰρ δηλονότι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα λέγεται⁸⁸. πάντως γὰρ⁸⁹ τῆς ἱστορίας μίμνησθε⁹⁰, ὅτι ὑπόφορος μὲν ἦν τῷ Δαυὶδ πᾶσα Ἰουδαία καὶ⁹¹ Ἰουμαία χώρα, καὶ ἡ Μωαβίτις, καὶ τῆς Συρίας ὅσα τε πρὸς Χωρὸν⁹² καὶ πορθῶν⁹³ ἔτερον μέρος ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου. Εἰ⁹⁴ οὐδεὶς ἐφάγγη ἐπὶ τοσούτου ἀξιώματος⁹⁵ τῶν μετ' αὐτὸν⁹⁶, πῶς οὐκ ἀληθὴς ὁ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου⁹⁷ λόγος, ὅτι: « Ἠτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὐ οὐκ ἔστι χρεια », καὶ « Ὅτι ἀπεβόλη αὐτοῦ καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ — καθήμενος⁹⁸ ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἀρχων ἐν τῷ⁹⁹ 204 Ἰουδα; » Οὐδεὶς¹⁰⁰ γὰρ φαίνεται τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς δυναστείας¹⁰¹ ἐπειλημμένος τῶν ἐξ αὐτοῦ¹⁰². Οὐ μόντοι ἐξέλιπεν ἡ¹⁰³ Ἰουδα φυλὴ « ἕως οὗ ἤλθεν ᾧ ἀπέκειτο¹⁰⁴ », ἔς οὐδὲ αὐτὸς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ θρόνου· μεταπισσοῦσης γὰρ τῆς¹⁰⁵ Ἰουδαϊκῆς (53b) βασιλείας ἐπὶ τὸν¹⁰⁶ τοῦ Ἀσκαλωνίου Ἀντιπάτρου Ἡρώδην, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, οἱ εἰς ἀρχὰς δ' κατενεύμαντο τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμονεύοντες μὲν Πιλάτου, τὸ¹⁰⁷ σύμπαν τῆς Ῥωμαϊκῆς¹⁰⁸ κράτος ἔχοντες Τιβερίου Καίσαρος. Ἄλλὰ θρίνον Δαυὶδ λέγει¹⁰⁹ ἐφ' ὃν ὁ Κύριος ἐκάθισεν, τὴν ἀκαθάρτητον καὶ αἰώνιον¹¹⁰ βασιλείαν· αὐτὸς γὰρ ἔστι προσδοκία ἰθῶν, οὐχὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῆς οἰκουμένης. « Ἔσται γὰρ, φησὶν¹¹¹, ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχὴν ἰθῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἔλπιουσιν¹¹². » Καὶ¹¹³ « Τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἰθῶν. » Καὶ¹¹⁴ « Ἐθήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ. » Οὕτως¹¹⁵ οὖν καὶ βασιλεὺς διέμεινε, [εἰ] καὶ [μὴ] τὰ σκήπτρα τῆς Ἰουδαίας παρέλαβε, καὶ βασιλεὺς¹¹⁶ πάσης τῆς γῆς ἔστιν ὁ¹¹⁷ Θεός, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακώβ ἐθεοαἰώθη¹¹⁸. « Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. » —¹¹⁹ « Καὶ πάντα τὰ ἔθνη μακαριούσι τὸν Χριστόν. » (8) Ἴνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἱερατεία ἐμίγη τῇ βασιλείᾳ¹²⁰, λέ-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ ὦ. καὶ πρ. B. ⁷⁸ τὸ cod. ⁷⁹ δι' ὑπέρ Z. καὶ Σ. cod. ⁸⁰ καὶ βασιλικὴν cod. ⁸¹ ἔστι add. B. ⁸² τὸν add. B. ⁸³ μὲν add. B. ⁸⁴ τοῦ add. B. ⁸⁵ δὲ ἐκάθισεν ἐπὶ B. ⁸⁶ τοῦ add. B. ⁸⁷ σπέρμα Ἰεχονίου θρόνος (θρόνον cod.) δηλονότι τὸ. ⁸⁸ λ. τὸ β. α. B. ⁸⁹ π. δὲ B. ⁹⁰ μίμνησθε B. ⁹¹ ἡ add. B. ⁹² πρόσχωρα B — καὶ τὰ πορθῶν. B. ⁹³ εἰ οὖν B. ⁹⁴ τοσούτων ἀξιώματων αὐτοῦ cod. ⁹⁵ μετὰ ταῦτα B. ⁹⁶ Ἰερ. om. B — Jer. xlii, 28-30. ⁹⁷ καθημένου cod. ⁹⁸ ὅτι οὐκέτι καθιέται ἐπὶ τοῦ θ. Δ. ἐκ τοῦ σπέρματος Ἰεχονίου οὐδεὶς B. ⁹⁹ καὶ τῆς δ. om. B. ¹⁰⁰ ἐπ. ἐξ α. B. ¹⁰¹ τοῦ add. B. ¹⁰² ἕως ἐάν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ Gen. xlix, 10. ¹⁰³ ἐκαθέθη B. ¹⁰⁴ μ. λοιπὸν τῆς B. ¹⁰⁵ οὐδὲν add. B. ¹⁰⁶ δὲ add. B. ¹⁰⁷ ἀρχῆς add. B., om. κρ. ¹⁰⁸ Ced. 316, 18-317, 24. ¹⁰⁹ λ. Δ. B. ¹¹⁰ καὶ αἰώνιον om. B. ¹¹¹ Isa. ix, 10. ¹¹² ἔλκ. τ. γὰρ σε B. ¹¹³ Isa. xlii, 6. ¹¹⁴ Ps. lxxxviii, 29. ¹¹⁵ ἕως τὰς ἡ. τῶν δ. Οὕτως cod. ¹¹⁶ βασ. ut conjecit Combefis. pro ἱερατῆς B. ¹¹⁷ γῆς ὁ B. ¹¹⁸ Gen. xxvi, 14; xxxiii, 14. ¹¹⁹ Ps. lxxviii, 18. ¹²⁰ ἡ ἱερατικὴ φυλὴ ἐ. τῇ βασιλικῇ Ced. 317, 8-24.

ζυμεν οὕτως · Ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρῆς, ὁ δὲ Φαρῆς Ἑσρώμ, [ὁ δὲ Ἑσρώμ] τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναασσών, ὁ δὲ Ναασσών τὸν Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βοδζ, ὁ δὲ Βοδζ τὸν Ὠδῆδ, ὁ δὲ Ὠδῆδ τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Δαυὶδ τὸν βασιλέα. Ἐπιὸ οὖν ὁ Ναασσών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τούτου τὴν ἀδελφὴν ἡ γυναῖκα ἠγάγετο ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς ὑπάρχων Μωυσέως ἐκ φυλῆς Λευί· καὶ μέντοι καὶ ὁ θεσπέσιος ἱεράρχης Ἰωδαβ, φυλῆς ὧν τῆς Λευιτικῆς, ἠγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ὀχοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. Κάντεῦθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ φυλὴ συνεμίγη μετὰ τῆς Λευιτικῆς.²⁰⁵ Μάλα γε εἰκότως ὁ Κύριος ἐκ Μαρίας, τῆς Παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητρός αὐτοῦ, γενεαλογούμενος, οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔφην, ἀνθρώποις ἀναδέδεικται καὶ προδήλως κηρύττεται βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἀδιάφθορος²⁰⁶ (καὶ ἡ τὴν γενεάν αὐτοῦ, ἡ δηλαδὴ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἀναρχον τῆ θεότητι, ἡ τίς διηγήσεται ;)

147. Βασιλεία Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. B

^{205, 27} Ἐἶτα ἐβασίλευσε Ἑξέρξης, ὁ Δαρείου υἱὸς ὁ μέγας, ἔτος ἔν²⁰⁶ καὶ μῆνας ζ'. (2) Μετὰ δὲ τοῦτον ἐβασίλευσε Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ, ἔτη μ'. Εἰκοστῷ δὲ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Νεεμίης²⁰⁷ ἀνελθὼν τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἀνίστησι, καθὼς φησιν Ἔσδρας. (3) Ἐφ' οὗ Σοφοκλῆς, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ Διονύσιος, καὶ Εὐσέβιος, καὶ Θουκυδίδης, καὶ Εὐριπίδης, καὶ Ἀρίσταρχος, καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἰατρὸς, καὶ Παρμενίδης, καὶ Δημοσθένης ἐγνωρίζοντο, καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀθηνῶν, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἄμφω φιλόσοφοι. Οὗτος δὲ ὁ σφαλήσας τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων θανατοῦται, κίονιον πιδὼν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ.

148. Βασιλεία ἑτέρου Ἀρταξέρξου.

²⁰⁸ Μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ἄλλος καὶ οἱ καθεξῆς ἕως Δαρείου Ἀρσάμου, ὃν ἀνεῖλεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών, καὶ τὴν Περσῶν βασιλείαν κατόλυσεν καὶ πάσης τῆς γῆς κρατήσας, διαίρουσιν τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες (54^a) αὐτοῦ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται.

²⁰⁹ (2) Οἱ τοίνυν Περσῶν βασιλεῖς μετὰ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοὺς υἱοὺς²¹⁰ αὐτοῦ εἰσιν οἷον · Δαρεῖος ὁ Ἀστούργης, ὁ καὶ Ἀρταξέρξης, **206** ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', Κύρος ιβ', Καμβύσης ς', Σμέρδιος ὁ μέγας β'²¹¹, Δαρεῖος Ἰστάσπου ἔτη μβ', Ἑξέρξης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κα' ²¹², Ἀρτάβανος μῆνας ζ', Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ μα', Ἀρταξέρξης ὁ β', ε', Σογδάνης ιγ'²¹³, Δαρεῖος ὁ Νόθος ἔτη ιθ', Ἀρταξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Μήμων, ἔτη μ' — ἐπὶ τούτου κατελύθη ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων²¹⁴ καὶ διωκεῖτο ὑπὸ ὑπάτων ἕως **D** Τοῦλλίου — Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Ὀχος, ἔτη κζ', Ἀρσης Ὀχου²¹⁵ ἔτη δ', Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου ἔτη ς'²¹⁶, ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελών, ὡς ἔφην, καθέλιε²¹⁷ τὴν βασιλείαν Περσῶν, διαρκέσασαν ἔτεσιν σμζ'²¹⁸. (3) Ἐφ'

cer pontifex Joiada e tribu Levi duxit uxorem sororem Ochosia: e tribu Juda, et ex hinc] tribus regia commista fuit cum tribu Levi. Recte igitur Dominus e Maria Virgine et secundum carnem matre natus, rex et pontifex, in sacra Dei, ut dixi, hominibus ostenditur et prædicatur rex æternus et immortalis. « Generationem ejus (incomprehensibilem ineffabilemque et Deo cœternam) quis enarrabit? »)

XCVI. Regnum Artaxerxis Longimani.

Deinde regnavit Xerxes Darii magnus filius uno anno et mensibus septem. Post illum regnavit Artaxerxes Longimanus annos quadraginta. Vicesimo anno regni ejus, Nehemias reversus urbem Jerusalem reedificavit, ut ait Esdras. Sub ejusdem regno Sophocles, Heraclitus, Dionysius, et Eusebius, et Thucydides, Euripides, Aristarchus, Hippocrates medicus, Parmenides, et Demosthenes, et Democritus Abderita, et Socrates Atheniensis, ambo philosophi, innotescere cum gloria cœperunt; hic cum Græcorum leges falsi arguisset, ad mortem est damnatus, eicutamque bibit in carcere.

XCVII. Regnum alterius Artaxerxis.

Post Artaxerxem, de quo supra, regnavit alter Artaxerxes et postea alii usque ad Darium Arsamum, quem dejecit Alexander Macedo, qui destructo Persarum regno, omnis terræ potitus est; et inter pueros ejus divisum est regnum ejus, ut supra dictum est.

Reges Persarum post Nabuchodonosor et filios ejus hi sunt: Darius Astyages, Artaxerxes etiam dictus, regnavit decem et septem annis; Cyrus viginti duobus; Cambyses sex; Smerdes magus, duobus; Darius Hystaspis, quadraginta et duobus; Xerxes filius ejus uno et viginti annis; Artabanus septem mensibus; Artaxerxes Longimanus, quadraginta et uno; Artaxerxes Secundus annis decem; Sogdanes, tredecim; Darius Nothus, undeviginti annis; Artaxerxes Memno, filius ejus, quadraginta. Quo regnante desiit regia potestas apud Romanos et respublica a consulibus administrata est usque ad Julium; Artaxerxes Ochus regnavit septem et viginti annos; Arsēs Ochi filius, quatuor; Darius

Variæ lectiones et notæ.

²⁰⁵ ἀδ. Ἐλισάβετ cod. ²⁰⁶ μετὰ τῆ Λευιτικῆ cod. ²⁰⁷ βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τὰξιν Μεγαλιταδίκῃ ἡ βασιλεία γὰρ αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος καὶ ἀδ. cod. ²⁰⁸ Isa. l. III. 8. ²⁰⁹ 488 (4716) ²¹⁰ ἔτη κ'. Ἀρτάβανος μῆνας ζ' Cod. 244, 12-253, 4, sed Eus. : Ἀρταξ. μ. ζ'. Ἀρταξ. ὁ μ'. ἔτη μ'. ²¹¹ 469 (4757) Cod. 253, 5-20. Deest rubrica in codice; βασιλεία Ἀλεξάνδρου? ²¹² 409 (4795) Cod. 256, 19-24. ²¹³ Cod. 251, 18 : 252, 7; 256, 19. ²¹⁴ τῶν ὑπῶν cod. ²¹⁵ β' a secunda manu cod. ²¹⁶ ἔτος ογ' μ'. ςα' cod. a sec. m. priori erasa, sed ἔτη κ' Ἀρτάβανος μῆνας ζ' Eusebius II, 209, Leo 47, 17 et Ced. ²¹⁷ Σογδιανὸς μῆνας ζ' Eus. Sync. ²¹⁸ β' a sec. manu cod. ²¹⁹ ὁ καὶ Ὀχος, ἔτη κζ', Ἀρσιόχου cod. — κς'. Cod. Eus. κβ' Leo. — β' Cod. — Ναρσῆς ἔτη δ' Leo, Ἀρσιόχου ἔτη δ' Eus. ²²⁰ ις' ὃν cod. ²²¹ καθελών Eus. ²²² a secunda manu; τ' Cod. Leo, σλς' Eus.

lius Arsami sex annis, quem devicit Alexander, ut dixi. Idem rex Macedo evertit regnum Persarum quod ducentis septem et quadraginta annis steterat. Alexandro regnante, Plato Aristotelesque philosophi, et Speusippus et Xenocrates et Philistio (Eusebius) florebat. Hæc de regno Persarum. Quæ prius aggressi eramus, nunc jam sermone persequimur.

Imperium divisum est inter filios et optimates Alexandri : Ptolemæus Lagi senior in Ægypto regnavit, et deinde decem Ptolemæi usque ad Cleopatram, Dionysii filiam. Totius Asiæ Antigonus potius est. In Syria vero et Babylonia et Palæstina regnavit Seleucus Nicator, qui duas ædificavit urbes in partibus Ciliciæ et in Syria, unam Seleuciam, alteram Antiochiam, tertiamque Laodiceam ex nomine suo, nomineque filii ac filię suæ. Eo imperante Rhodii maris domini in insula extruxerunt æream statuam Solis, quæ magnitudinis causa Colossus vocata est, ex quo ipsi Colossenses appellati fuerunt.

Post Seleucum regnavit Antiochus filius ejus et quinque alii. Deinde regnum suscepit Antiochus Epiphanes, Seleuci Philopatoris filius ; cujus sub imperio iterum capta est Jerusalem, Machabæi cruciati sunt et templum pollutum est. De urbe iterum expugnata sic scribitur : « Et factum est postquam percussit Alexander Philippi Macedo Darium regem Persarum et Medorum : regnavit ejus loco, et fecit prælia multa, et expugnavit loca fortissima, et interfecit reges multos, toparchas, duces exercituum, satrapas, tyrannos : et pertransiit usque ad fines terræ : et accepit spolia innumera, nemine resistente. Et congregavit virtutem et exercitum fortem nimis, et exaltatum est cor ejus : et subegit regiones gentium et tyrannos ; et facti sunt illi in tributum. Et post hæc decidit in lectum et cognovit quia moreretur. Et vocavit pueros nobiles qui secum erant nutriti a juventute et distribuit illis regnum suum. Et regnavit Alexander annis duodecim, et mortuus est. Et obtinuerunt filii ejus regnum unusquisque in loco suo : et imposuerunt filii sibi diademata et multiplicata sunt mala in terra. Et exiit ex eis radix peccatrix. »

XCVIII. Regnum Antiochi Philometoris filii.

Antiochus Epiphanes filius Seleuci Philometoris princeps fuit terribilis, prædo, et multis latrocinii rapinisque celebratus, et congestis auri argenti que copiam immensam. Præterea vero licentia insolenti, libidinisque impetu raptus, mimis sese miscebat impudenter coram omni populo et in mulieres insaniebat. Cum ruens imperium videret,

οὐ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης οἱ φιλόσοφοι ἤκμαζον, καὶ Σπεύσιππος, καὶ Ξενοκράτης, καὶ Φιλιστίων (Εὐσέβιος) ⁴¹. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον, τῆς δὲ προτέρας ἀκολουθίας, ὡς ὑπεσχόμεθα, πάλιν ἀρξόμεθα.

⁴² (4) Οἱ οὖν παῖδες καὶ οἱ μεγιστάνες Ἀλεξάνδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διελόμενοι, τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε, ὁ Λάγος ὁ πρῶτος, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πτολεμαῖοι ὀκτώ ἕως Κλεωπάτρας, θυγατρὸς Διονυσίου. ⁴³ (5) Τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντίγονος ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ Νικάνωρ, ὃς πόλεις β' ⁴⁴ κτίσας, εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεῖαν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικεῖας. ⁴⁵ Ἐφ' οὗ Ῥόδιοι θαλασσοκράτησαντες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ χυλλοῦν ἀνδριάντα τοῦ Ἥλιου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσσόν, ἀφ' οὗ καὶ αὐτὰ Κολοσσεῖς ὠνομάσθησαν.

⁴⁶ (6) Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ε'· εἴτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὅφ' οὗ γέγονεν ἡ β' ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ τὰ κατὰ τῶν Μακκαθαίων ἐπράχθη καὶ τὸ ἱερὸν ἐμολύθη. **207** (7) Περὶ τῆς ἀλώσεως· οὕτω πως γέγραπται ⁴⁷· « Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ὑποτάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα, Δαρσίον ⁴⁸ βασιλεῖα τῶν Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ βασιλεύσαι αὐτῷ αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ποιῆσαι πολέμους, καὶ κρατῆσαι ὀχυρώματα μεγάλα, καὶ σφάσαι βασιλεῖς πολλοὺς, τοπάρχας τε καὶ στρατηγούς, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, καὶ φθάσαι ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ πλοῦτον ἀπειρον συλλέξαι, μηδενὸς ἀνθεστηκότος, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἤρξε χωρῶν, ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα πεσὼν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ γνοὺς ὅτι ἀποθνήσκει, προσεκάλεσάτο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκτρώφους αὐτοῦ· καὶ διελὼν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ περιθήμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδήματα καὶ βασιλεύσαντες ἐπλήθυναν τὰ κακὰ, ἀφ' ὧν (546) ἐξήλθε ρίζα ἀμαρτωλῶς. »

ΙΗ'. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Φιλομήτορος.

⁴⁹ Ἀντίοχος ⁵⁰ ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλομήτορος, ὃς ὑπάρχων δευτέρου ἀνὴρ, καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, πλήθος ἀμύθητον· καὶ πρὸς τοῦτο ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰστρηλασίας εἰς τοὺς μίμους ἑαυτὸν καθεῖς ἐν ὄψει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναῖξιν ἐπεμαίνετο, ὧ καὶ κατὰ ⁵¹

Variæ lectiones et notæ.

⁴¹ Ἐφ' — Εὐσέβιος om. Slav.; de Philistone apud Eus. nihil est. ⁴² 321 (4876) — Cod. 272, 24, 284, 19 285, 1. ⁴³ 312 (4889). ⁴⁴ γ' Cod. 58, 1; 292, 11; 359, 6-9 ex Eusebio. ⁴⁵ Cod. 755, 10-16. ⁴⁶ Cod. 285, 1-7. ⁴⁷ I Macc. 1, 1-10. ⁴⁸ Δ. τὸν β. II. cod. ⁴⁹ 174 (5026) I Macc. 1, 10-24. Cod. 285, 7-13. ⁵⁰ Ἀντιόχου I Macc. 1, 10. ⁵¹ ὃς κατὰ Cod.

πρώτων τῆς βασιλείας χωρούσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρμησεν, ὅπως μίαν βασιλείαν ποιῆ⁸², τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον⁸³. (2) Καὶ εἶη καταλαβὼν τὴν Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ⁸⁴ ἄρμασι, καὶ ἐλέφασι, καὶ στόλῳ μεγάλῳ, συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον, βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ, τρέψας⁸⁵ αὐτὸν, κατεκράτησε τὰς Αἰγύπτου πόλεις, καὶ πάσας ἐσκύλευσε.

Ιθ'. Περὶ τῆς β' ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ.

208⁸⁶ Τῆς δὲ ἁγίας πόλεως κατοικομένης μετὰ πάτης εἰρήνης, διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσέθειαν, ⁸⁷ ἐ συνέθη καθ' ὅλην ⁸⁸ τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέραις μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἄερος ⁸⁹ ἵππεις τρέχοντας ἐν ὄπλοις ⁹⁰, (καὶ) διακρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς (ἐξ) ἐκατέρων **B** γινομένας, καὶ ὄπλων κινήσεις, καὶ χρυσίων κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις εἰδεῖσι ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους· διὸ πάντες ἤξιον ἐπ' ἀγαθῶ γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν, ἢ ἥτις καὶ προεδήλου τὴν πονηρὰν ἐφ' ὅδον Ἀντιόχου. (2) Τέλος δὲ ⁹¹ ἐ ἀναξεύξας μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθριωμένους τὴν ψυχὴν (ἐξ) ἄκρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας) παρέλαθε τὴν πόλιν δουράλωτον. Εἶτα προτεξάς ⁹² τοὺς στρατιώτας ἀπειδῶς τύπτειν ⁹³ τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνῆρθησαν μυριάδες ἑπ' ⁹⁴. Κατατομῆσας οὖν καὶ εἰς τὸν ἁγιασμόν ⁹⁵ εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμόν καὶ ⁹⁶ εἰδωλον, βδέλυγμα ἐρημώσεως, καὶ τὸν ναὸν μίανας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσηγόρευεν ⁹⁷.

Κ. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ζ' παιδῶν τῶν Μακκαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρὸς ⁹⁸.

Οὗτος ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου καθίσας (τῶν στρατευμάτων αὐτῶ περιεστηκότων κύκλοθεν ἐνὸπλων) ἐκέλευσε τοῖς δουροφόροις ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον ἐπιπέσθαι καὶ κρεῶν χοιρείων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· εἰ δὲ τινες μὴ θέλοιεν (μιαροφαγεῖν), τοῦτους (τροχισθέντας) ⁹⁹ ἀναιρεῖσθαι. ¹⁰⁰ (2) Πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν ἐ Ἐλεάζαρτις, τῶν πρωτευόντων Γραμμικτέων, ἀνὴρ ἤδη προβεθηκῶς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μιαροφαγεῖν. Ὁ δὲ τὸν μετ' **209** εὐκλείας θάνατον μάλλον ἢ τὸν κατὰ τοῦ μύσου βίον ἀναδεξάμενος, ἀθαίρετως πρὸς τύμπανον ἤγαγε ¹⁰¹· καὶ οὕτως μετὰ πολλῶν πρώτων ¹⁰² αἰκισμῶν καὶ μαρτύρων ὑπαλλάξας τὸν βίον, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς προβεθηκόσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναϊότητος, μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλιπε ¹⁰³ ταῦτα.

¹⁰⁴ (3) Μεθ' ὃν καὶ ἄλλοι τινὲς ζ' ἀδελφοὶ σὺν τῇ μητρὶ ἑαυτῶν διαφόρως ¹⁰⁵ βασανισθέντες τὸν τοῦ

XCIX. De secundo excidio Jerusalem.

Postquam urbs sancta multa pace gavisæ esset propter odium mali et pietatem Oniæ sacerdotum principis, et contigit per universam Jerosolymiarum civitatem videri diebus quadraginta per æra equites discurrentes, auratas stolas habentes et hastis quasi cohortes armatos, et scutorum motus, et aurorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra converti. Quæ omnia miseram Antiochi invasionem præmonstrabant. Postremo, multis exultans victoriis, animo iratus ob superbiam jactantiamque civitatem expugnavit. Deinde jussit militibus interficere, nec parcere occurrentibus. Erant autem octodecim milia interfecti. Ausus est etiam intrare templum magna cum superbia et posuit altare et simulacrum et abominationem desolationis, et templumque impuris sacrificiis pollutum Jovi Olympio sacravit.

C

C. De Eleazaro septemque pueris Machabæis et matre.

Rex excelso in loco sedens (circumstantibus armatis militibus) jussit lancea armatos custodes comprehendere unumquemque Hebræorum et cogere ad carnem porcinam idolis oblatam manducandam, et si qui impura hæc edere negarent, hos rotæ supplicio interficere. Multi sunt comprehensi, quos inter erat et Eleazarus unus de primoribus scribarum, vir etate provectus... compellebatur carnem porcinam manducare. Sed ille gloriosam mortem magis quam odibilem vitam complectens, læto animo ad supplicium processit. Et quidem post multos cruciatus plagasque vita discissit, non solum juvenibus, sed et universæ genti memoriam mortis suæ ad exemplum fortitudinis et virtutis derelinquens.

Post illum quidam alii septem fratres cum matre sua, variis affecti supplicii, martyrii pariter

Variæ lectiones et notæ.

⁸² ἐδουλήθη μ. β. ποιῆσαι Ced. ⁸³ Ced. 285, 15-17 καὶ τὴν Ἀ. κ. ⁸⁴ ἐν add. Ced. 26. σ. πόλεμον Ce I. ⁸⁵ Ἀ. ὃν καὶ τρ. Ced. — ἐν Αἰγύπτῳ Ced. ⁸⁶ 166 (5034) Ced. 285, 18 286. 2. ⁸⁷ II Macc. v, 2 4. ⁸⁸ καθ' ὅλην cod. II Macc. ⁸⁹ δι' αὐτοῦ μέρους codex. ⁹⁰ ἐνόπλους Ced. ⁹¹ III Macc. v, 14-15, Ced. 286, 2-7. Ἀν. γὰρ μ. ν. ⁹² προστάξαντος Ced. ⁹³ κόπτειν Ced. ⁹⁴ ἑπ' μ. II Macc. v, 14, χιλιάδες ρπ' Ced. ⁹⁵ τὸ ἁγιασμα Ced. ⁹⁶ I Macc. i, 51. ⁹⁷ προσαγορεύσας καὶ ἐφ' Ced. 286, 8-10. ⁹⁸ Hæc rubrica in codice deest, sed legitur ad § 3: τὰ κατὰ τῶν M. -- 25 ἀπ. ἀν. Ced. ⁹⁹ τυμπανισθέντας? ¹⁰⁰ Ced. 286, 11-17, 25; II Macc. vi, 48-51. ¹⁰¹ προσηγ. Ced. ¹⁰² πρότερον Ced. ¹⁰³ γ. καὶ ἀ. κατ. Ced. ¹⁰⁴ II Macc. vii, Ced. 286, 18. μετὰ μητρὸς διαφ. βστ. τὸν τοῦ μ. στ. ἐνδύξω; ἀν. ¹⁰⁵ γὰρ add. cod.

coronam sunt assecuti. De quibus loquitur sanctus Gregorius. Sic conclusit sacerdotium suum divus Eleazarus qui doctus erat et docuerat caelestia, nec externa aliena aspersione, sed suo sanguine Israel sanctificavit, et morte ultimum mysterium confecit. Ita pueri nedum voluptatibus servirent, libidinibus domitis, corpus purificavere et ad vitam nullo dolori obnoxiam transiere. Sic pereuntes filios multos vidit mater, quæ, ut dixit quidam, illis viventibus gloriabatur, moriens secum in mortem illos induxit et, quos mundo genuerat, Deo obtulit. Attonitus ipse Antiochus in admirationem minas commutavit. Probe sciunt enim mirari virtutem et bellatores quando recedente ira statum rerum examinant ac deinde ab agendo desistant. His omnibus rex pudore affectus et majore incensus ira sacra vasa cepit, auri argentique vim immensam congegit, et urbe vastata pecudibusque occisis, omnia cæde complevit et multa minatus Antiochiam reversus est, magno dolore affectos filios Israel relinquens. Duobus annis elapsis, cum Persis bella gessit, præfectumque misit in urbes Judææ, qui vectigalia exigeret. Hic magna cum hominum copia advenit pacemque simulans civitatem Jerusalem dolo ingressus est; et magna clade Judæos affectis, mœnia evertit, urbemque totam dejecit, diruitque; templum impuris nefandisque sacrificiis implevit, et negantes simulacra gentium edire prohibitasque carnes edere Judæos indiscriminatim occidit. Innumeros igitur viros, mulieres puerosque magnis sævisque cruciatibus affectos interfecit, et multos captivos secum abduxit, relicto principe qui cæteros Judæos vexaret. ἀφειδῶ; κατέκτεινεν. Πολλοὺς οὖν (ἀνδρας καὶ γυναῖκας; καὶ παῖδας μετὰ πολλῶν καὶ χαλεπῶν κολάσεων) ἀναλῶν (καὶ ἄλλους αἰχμαλωτεύσας) ἀπῆλθε, δαίλους.

Cl. De sacerdote Mathathia.

Mathathias quidam sacerdos cui quinque erant filii, inter quos Judas Maccabæus, zelo raptus adoretur præfectum; quo interfecto, congregat omnes suos et dejecit omnia impura gentium altaria, occiditque legum paternarum desertores. Cum tumultuatim e Persarum regno victus rediret Antiochus, defecit animo atque proceribus dixit: « Necessit somnus ab oculis meis, et concidi, et ægroto præ sollicitudine. Nunc vero reminiscor malorum quæ feci in Jerusalem... cognovi quia propterea invenerunt me mala ista: et ecce pereō in terra sœna. » Et jussit suam aurigam nulla interposita mora cursum accelerare; nam vehementer judicii caelestis poenam sen-

A μαρτυροῦ στέφανον ὡσαύτως ἀνεδήσαντο (4). Περὶ ὧν ὁ μέγας Γρηγόριός φησιν· « Ὁὕτως ἀπέλαυσε τῆς ἰερωσύνης ὁ θεῖος Ἐλεάζαρ μυθεῖς καὶ μυθεῖας τὰ ἱπουράνια καὶ οὐ τοῖς ἐξωθεν βαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἀγιάσας, ἀλλ' οἰκείοις αἵμασι, καὶ ποιήσας τὴν τελευτήν τελευταῖον μυστήριον. Ὁὕτω καὶ οἱ νῆοι παθεῖς; οὐχ ἠθοναῖς δουλεύσαντες, ἀλλὰ τῶν παθῶν κυριεύσαντες καὶ τὸ σῶμα (55^a) καθαγίσαντες, πρὸς τὴν ἀπαθῆ ζωὴν μετέστησαν. » — « Ὁὕτως ἀπέλαυσε τῆς πολυτεχνίας ἡ μήτηρ, ὡς φησὶ τις, οὕτως καὶ ζωὴν ἐκαλλωπίστατο, καὶ ἀπειθοῦσα συνανεπαύσατο καὶ οὐ; ἐγέννησε κόσμω, θεῶ παραστήσασα. Ἠγάσθη δὲ καὶ Ἀντίοχος οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὴν ἀπειλήν. Ἰσασὶ γὰρ θαυμάζειν ἀρετὴν ἀνδρῶν καὶ πολέμιοι, ὅταν, τοῦ θυμοῦ λήξιντο; ἐφ' ἑαυτῆς ἡ πρᾶξις δοκιμάζεται, ὥστε καὶ ἀπῆλθεν ἀπρακτος καὶ ἀπληροφόρητος. » ⁷⁰ (5) Ὑφ' ὧν (τοῖνυν) ὁ τύραννος καταίσχυνθεις καὶ μᾶλλον ἐκμανεῖς (καὶ) τὰ ἱερά σκευὴ πάντα ⁷¹ λαθῶν, χρυσὸν τε καὶ ἀργυρον ἀπειρον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγῆσας καὶ τὰ κτήνη κριουργῆσας καὶ πολλὴν φονοκτονίαν ποιήσας καὶ μεγαλοβρῆμονήσας, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀντιόχειαν (μέγα πένθος καταλείψας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ). — Καὶ μετὰ β' ἔτη κατὰ Περσῶν ἱπιστρατεύσας, ἀπίστειλεν ἄρχοντα ⁷² φορολογῆσαι τὰς πόλεις Ἰερουσαλήμ, ὃς παραγενόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ λαλήσας εἰρηνικοὺς λόγους, μετὰ δόλου πρὸς τὴν πόλιν Ἰερουσαλήμ ⁷³ εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτοὺς ⁷⁴ πληγῇ μεγάλῃ, καὶ καθελὼν τὰ τεῖχη, πᾶσαν (αὐτὴν) ἐνέπρησε **210** (καὶ κατέστρεψε), καὶ τὸ μὲν ἱερόν (ἀσπιδαίαις καὶ) μισραῖς θυσίαις ἀνεπλήρωσεν ⁷⁵, τοὺς δὲ μὴ προσαιρουμένους τῶν Ἰουδαίων μεταβαλεῖν εἰς τὰ Ἑλληνικά ⁷⁶ καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀπογεύσασθαι, ἄρχοντα καταλιπὼν εἰς τὸ βασιλεύειν τοὺς Ἰου-

PA. Περὶ τοῦ Ματθαθίου ἱερέως ⁷⁷.

⁷⁸ Μαθθίας δὲ τις ἱερεὺς, ἔχων υἱοὺς ε', ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖο; ἐτύγχανεν, ζήλου πλησθεὶς καὶ ὀρμήσας κατὰ τοῦ ἀρχοντος, ἀντίλεν αὐτὸν καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπύρχεται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀκαθάρτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ἀποστατοῦντας ⁷⁹ τοῦ νόμου ἀναεραῖ ⁸⁰. (2) Ὁ δὲ γὰρ Ἀντίοχος ἀκόσμως; τε καὶ ἡττημένος ἐκ τῶν ⁸¹ κατὰ Περσίδος τόπων τὴν ἀνάκευξιν ποιούμενος, (καὶ) ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἀβρωσθήσας ἐφη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ⁸² μεγαίσθνας· « Ἀφίσταται [ὁ] ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπίπτωκα ⁸³ ἀπὸ τῆς μερίμνης. — νῦν οὖν μνήσσομαι ⁸⁴ τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ. — ἔγνω ⁸⁵, ὅτι χάριν τούτων εἶρον ⁸⁶ τὰ κακὰ ταῦτα. Ἰδοὺ ἀπὸ-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁰ Cod. 286 20-287,8. ⁷¹ π. σκ. Cod. ⁷² ἄρχοντα; cod. a prima m., sed cf. I Macc. i, 29. τὰς πόλεις; cod. ⁷³ καὶ add. Cod. ⁷⁴ αὐτοὺς πληγ. μεγαλ. κιν. αὐτὴν πλ. μ. Cod. ut I Macc. i, 30. ⁷⁵ μισρῶν θυσίων ἐνέπλησε Cod. ⁷⁶ ἢ Ἑλληνισαὶ ἀφ'. Cod. ⁷⁷ Rubrica in codice deest. ⁷⁸ 162 (5035) — Cod. 287,9-13; I Macc. ii, v. ⁷⁹ ἀποστάντες Cod. ⁸⁰ I Macc. vi, 10-13; Cod. 287, 13-19. ⁸¹ ἐκ τῆς Π. τὴν ὀπιστροφήν. ⁸² οἰκείους ἑαυτοῦ Cod. ⁸³ τῇ καρδίᾳ I Macc. ⁸⁴ νῦν δὲ μιμνήσκομαι I Macc. ⁸⁵ οὖν add. Macc. ⁸⁶ με add. I Macc.

λομαι ἐν γῆ ἀλλοτρίῃ. ¹ (3) Καὶ ² συνεταξε τὸν ἄρματηλάτην αὐτοῦ ἀνευδότης ἐλαύνοντα κατανύειν τὴν πορείαν, ἐπαισθανόμενος ἐναργῶς τῆς ἀνωθεν κρίσεως τὴν τιμωρίαν· συνέσχε γὰρ αὐτὸν ἀνήκιστος ἀλγηδῶν τὰ σπλάγχνα καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι. Συνέθη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄρματος ῥοκίῳ φερόμενον καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, παντὸς τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι τὰ μέλη. Ἡ δὲ νόσος τοσοῦτον ἐπέτεινε, ὥστε καὶ σκώληκας ἐκβρῦσαι, καὶ ἐν ὀδύναϊς μεγίσταις καταπίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ ἀθλλίου αὐτοῦ καὶ δυστήνου σώματος πᾶν τὸ στράτευμα **211** βαρύνεσθαι μεγάλως, καὶ ὁ πολλὰ μεγαλαυχῆσας καὶ πάνδεινα πράξας, οὕτως ἀλοχίστω μὲρῳ τὸν ³ βίον ἐπὶ ξένης καταστρέψειν. (Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνθίκως ὁ ἄδικος κατε[τε]τιμώρητο, θανάων δὲ οἰκτρῶς ἐκείθεν (55^b) μᾶλλον αἰωνίως κολάεται.)

PB. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος.

⁴ Μετὰ δὲ Ἀντιόχον ἐθασλευσεν Ἀντιόχος ὁ Εὐπάτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Ἰούδας ⁵ ὁ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντιοχείας τροπώσάμενος, ἐπέρχεται ⁶ αὐτῷ Ἀντιόχος μετὰ χιλιάδων ἱππέων κ' καὶ πεζῶν χιλιάδων ρ', ἄρμάτων τ', ἐλεφάντων νε' γεγυμνασμένων ⁷ πρὸς πόλεμον· καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς φάλαγγας, παρέστησε ἑκάστῳ ἐλέφαντι χίλους ἀνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἀλυσιδωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἱππεῖς ἐκλεκτοὶ φ' διατεταγμένοι ⁸ ἑκάστῳ θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἑκάστῳ ἀνδρες δυνάμειως ἑνοπλοὶ λβ'. Ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας καὶ ἄρματα, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' ⁹ αὐτῶν (καὶ κατηύγαζον ὡς λαμπάδες πυρός. Κάν- ¹⁰ τεύθεν ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ὄρωντες καὶ ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ πλήθους καὶ τὸν συγκρουσμὸν τῶν ἄρμάτων)· ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη, ἰσχυρὰ λίαν (καὶ ὁ λαὸς ἐπίμικτος, ἀπειρος, ἑνοπλος). ¹¹ (2) Καὶ ὡς ἐπέτεινε ἡ μάχη, θεασάμενος Ἐλεάζαρ, ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα, πεπυρωμένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἕνα δὲ ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων, βασιλικὸς θώραξι καθωπλισμένον, καὶ νομίσας ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὸν βασιλέα, ἐκρηδήσας τῆς παρατάξεως, ἐπιπλέκεται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ὑπέδου· καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα, πέπτωκεν εὐθὺς τὸ θηρίον ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτριψεν, ὅπερ Ἰούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἔφυγε.

212 ¹² (3) Καὶ ἐπιδιώξας Ἀντιόχος ἐπολιόρκει ταύτην· εἶτα λόγους εἰρηνικοὺς μεθ' ὄρκων ποιήσάμενος, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἔνδον τῆς πόλεως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ τῶν ὄρκων παρασπονδήσας καὶ τὸ τεῖχος τέλειον καταστρέψας, καὶ τοὺς οἰκήτορας σκυλεύσας, εἰς Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψε.

Variae lectiones et notæ.

¹ Ced. 287,19-288,5. ² καὶ ἰ. ἀ. λύπη μεγάλη ἐν γῆ ἀ. I Macc. ³ τὸν — μεγαλαυχῆσαντα — πράξεντα? ⁴ 165 (5036) — Ced. 288,4-16, I Macc. vi, 47-41. ⁵ Ἰούδας — τροπώσάμενος? ⁶ ἐπελθεῖν καθ' αὐτοῦ Ἀντιόχου παρεσκευάσσε Ced. ⁷ ἐλέφαντας νε' γεγυμνασμένους cod. λβ' εἰδότες π. I Macc. ⁸ διατεταγμένοις cod. ⁹ ἐπ' cod. ¹⁰ Ced. 288,16-25; I Macc. vi, 52-47. ¹¹ 161 (5037) Ced. 289, 1-5; I Macc. vi, 48-62.

B

CH. Regnum Antiochi Eupatoris.

Antiocho mortuo, regnavit Antiochus Eupator, filius ejus, sub cujus imperio Judas Maccabeus duces Antiochenos fudit. Tunc adversus eum processit Antiochus cum viginti equitum millibus, centum millibus peditum, trecentis curribus et elephantis quinquaginta quinque doctis ad praelia. «Et per legiones elephantos divisit, et asliterunt singulis elephantis mille viri in loriceis squamatis, et galeæ æreæ in capitibus eorum, et quingenti equites, instructi unicuique bestię electi erant, et super singulas fortes viri triginta duo. Et ut refulsit sol in clypeos aureos et currus, resplenduerunt montes ab eis et refulserunt sicut lampades ignis; omnesque, visa copiarum multitudine et curruum audito sonitu obstupuerunt. Erat enim exercitus magnus valde et fortis, et populus commistus, innumerus, armatus. Inio praelio vidit Eleazar, frater Judæ Maccabæi, excitatos elephantos sagittariosque ipsis insidentes, unum autem majorem aliis, «loricatum loriceis regis, et visum est ei quod super eo esset rex;» tunc ordine exsiliit, audacter ad eam cucurrit in medio legionis, multisque elephantum circumdantibus occisis, ivit sub pedes ejus et in ventre illum percussit; et cecidit in terram super ipsum bellus, et mortuus est illic. Quo viso Judas animadvertens cruentius fieri praelium in Jerusalem aufugit.

Quo viso Judas animadvertens cruentius fieri praelium in Jerusalem aufugit.

D Illum Antiochus persecutus, urbem oppugnavit, et cum pacem pollicitus esset cum juramento, a Juda in urbe receptus est. Ingressus autem, fide fracta, diruit mœnia, incolas spoliavit et Antiochiam reversus est.

CIII. De Juda Machabæo.

Postea Judas intra tres annos religionem paternam, neglectam, instauravit et pluribus sociis acceptis e Judæorum regione omnes Antiochi ministros expulit, templumque purificavit; quo facto, ab omni populo Jerusalem ad sacerdotium supremum promotus est. Ipso regnante Jesus filius Sirach sapiens doctusque, qui sapientiam cum virtute conjunctam edocuit, apud Hebræos florebat.

CIV. De Romanis. Quid sit Cæsar.

Gesta est res Romana a consulibus, post Romulum et Remum (regesque) trecentis sexaginta et quatuor annis usque ad Julium Cæsarem. Mortuæ ejus matris in nono mense venter excisus est, infansque extractus, et ab ea incisione cognomen Cæsaris habuit, a quo Cæsares Romanorum imperatores nomen habuere, quod Latina lingua *excisio* sonat.

Explicatis lectisque divinis Scripturis tempore Ptolemæi, obstupuit rex et omnes magistratus super pulchritudine verborum Scripturæ. Præsentibus Menedemo philosopho et Demetrio Phalereo mirantibusque vim Scripturæ, ab eis sciscitatus est rex: Cur scripture adeo egregie nemo historicorum poetarumve mentionem fecit? Respondit Demetrius: Nullus illas tangere ausus est, quia cum eas scrutari Theopemptus voluisset, mens illi subito alienata est et per somnium didicit istud illi accidisse quod rebus sacris manum admovisset. Præterea Theodectus tragicus poeta cum in quadam fabula libros sacros memorasset, excæcatus est; uterque autem, ab incepto desistens, Deoque placato, sanitati restitutus est.

Huic Julio natus est equus cui pro unguibus pedes bisulci et neminem nisi Cæsarem pro sessore pattebatur, sicut Bucephalus Alexandrum.

Cum e vestibulo egrederetur ut in senatum prodiret, statua ejus præ janua stans sponte cecidit; præterea aliquis illi dedit chartam qua patebat tota conjuratio adversus eum inchoata. Aliud esse putans Cæsar, chartam non legit, alterique ut servaretur tradita, a Bruto Cassioque in senatu interfectus est.

Julius Cæsar maxima certamina commisit. Ab eo Germani, Galli Britannique domiti cum urbibus quingentis diuisionis Romanæ facti sunt.

A ΠΓ. Περὶ Ἰουδα τοῦ Μακκαβαίου *.

* Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τρεῖς ἔτεσι τὴν θρησκίαν ὀλιγορηθείσαν τὴν πατριὸν ἀνεκτίησαστο, καὶ πολλοὺς ἐπιδειξάμενος καὶ τοὺς τῆς χώρας ἄπαντας ἀπελάσας τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ναὸν ἐκαθάρας, αὐτῷ πατρὶ ὁ τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκεν. (2) Ἐφ' οὗ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ, ὁ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν πανάρετον σοφίαν συντάξας, παρ' Ἑβραίοις ἐγνωρίζετο.

ΠΔ. Περὶ Ῥωμαίων ¹⁰. Τί ἐστι Καῖσαρ.

¹¹ Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα ἐδιωκίετο πρῶτον ὑπὸ ὑπάτων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου ἐπὶ ἔτη τεξδ' ἔω; Ἰουλίου Καῖσαρος ¹². Τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θανούσης ἐν τῷ θ' μηνί, ταύτην ἀνασχίζοντες ἐξέθαλον αὐτὸν, θένον καὶ λέγεται Καῖσαρ, ἀφ' οὗ Καῖσαρες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγορεύθησαν, ὃ ἐστὶν ἀνατομή κατὰ τὴν Ῥωμαίων γλώσσαν.

¹³ (2) Τῆς θείας Γραφῆς ἐρμηνευθεῖσης ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου καὶ ἀναγνωσθεῖσης, ἐκπλαγῆναί τε τὸν βασιλέα ἐπὶ τῷ κάλλει τῶν θείων λογίων καὶ πάντας (56*) τοὺς ἐν τέλει παρόντος οὖν Μενεδήμου φιλοσόφου καὶ Δημητρίου Φαληρέως καὶ Θαυμαζόντων τὴν δύναμιν τῶν λόγων, ἡρώτα ὁ βασιλεὺς, ἵτι τοιοῦτων ὄντων τῶν θείων λόγων ¹⁴, **213** πῶς οὐδεὶς ἱστορικῶν ἢ ποιητῶν ἐμνήσθη αὐτῶν; καὶ ἀπεκρίθη Δημήτριος, ὅτι οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε τοῦτων ἀψασθαι, διὰ τὸ καὶ θεόπειμπτον ¹⁵ θελήσαντα ἱστορῆσαι περὶ αὐτῶν κρηφροσύνη κρατηθῆναι καὶ ὄναρ ἰδεῖν, ὅτι τοῦτο αὐτῷ συμβέβηκε περιεργασμένῳ τὰ θεῖα. Καὶ θεόδεκτον τὸν τῶν τραγωδιῶν ποιητὴν ἐν ἐνὶ δράματι μνησθέντα ¹⁶ τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων τυφλωθῆναι· ἐκατέρους ¹⁷ δὲ ἀποσχομένους τοῦ τολμήματος καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενιζομένους ὕγειε γενέσθαι.

¹⁸ (3) Τοῦτω τῷ Ἰουλίῳ ἐτέχθη ἵπκος ἀντὶ ὀπλῆς; χηλᾶς· ἔχων καὶ μὴδένα ἕτερον ἀναδάτην δεχομένοσ ἢ αὐτὸν, ὡς ὁ Βουκέφαλος τὸν Ἀλέξανδρον.

¹⁹ (4) Τοῦτω μέλλοντί (ποτε) τὴν αὐλαίον ἐξείναι ²⁰ θύραν ἀπερχομένου ²¹ ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, εἰκῶν αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐστῶσα ²², αὐτομάτως κατέπεσεν· καὶ πρὸς τοῦτω ²³ χάριτῃ αὐτῷ τις ἐπιδέδωκεν ἔχοντα ²⁴ πᾶσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν. Καὶ νομίσας ἄλλο τι εἶναι, μὴ ἐντυχῶν, **D** ἀλλὰ δεδωκώς ²⁵ ἑτέρῳ φυλάττειν, ἐσφάγη ὑπὸ Βρούτου καὶ Κατσίου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ.

²⁶ (5) Αὐτὸς Ἰούλιος μεγίστους ἀγῶνας ἐνεδείξατο, Γερμανοὺς, καὶ Γάλλους ²⁷, καὶ Βρεττανοὺς χειρωσάμενος, ὑποφόρος τοῖς Ῥωμαίοις ἢ πόλεις οἰκουμένας κατεστήσατο.

Variæ lectiones et notæ.

* Rubrica in codice deest. * Ced. 289, 5-10. ⁷ ἐπιδειξάμενος πολέμου; καὶ τρόπαια μεγάλα στησάμενος καὶ cod. ⁸ γνώμη παντὸς τοῦ λαοῦ τὴν ἀ. παρὰ λαὸς Ced. ⁹ Ced. 298, 13-14. ¹⁰ Π. P. in tabula cod. Mon. et Aug. τί ἐ. K. in cod. Mosq. ¹¹ Ced. 289, 10-16. ¹² μνησθῆναι cod. ¹³ σχολίον, rubrica in m. a. scriptis Ced. 289, 17-290, 11, deest in Serb. ut et 3 et 4. ¹⁴ λογίων cod. ¹⁵ θεόπειμπτον Ced. Leo, P. Th. ¹⁶ μνησθῆναι cod. ¹⁷ ἐκατέρου—ἀποσχομένοι—ἐξευμενιζομένοι cod. ¹⁸ Ced. 500, 2-4. ¹⁹ Ced. 500, 13-18. ²⁰ ἐξελθόντι cod. ²¹ ἀπερχομένου cod. ²² τοῦ Καῖσαρος ἐφραστῶσα τῷ προθύμῳ Ced. ²³ τούτ. codex, τούτοις Ced. ²⁴ ἔχοντα post ἐπιβ. Ced. ²⁵ δεδωκὼν cod. ²⁶ Ced. 500, 6-9, ὡ; φησι Πλούταρχος. ²⁷ Γάλλους cod.

BIBAION Γ.

LIBER TERTIUS

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΙΩΝ.
PE. Βασιλεία Ἰουλίου Καίσαρος.

¹⁸ Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεύσας Ἰούλιος Καίσαρ πρῶτος καὶ μόνος ἐκράτησε τῶν Ῥωμοϊκῶν σκηπτρῶν μετὰ πολλῆς ὑπερφανίας καὶ 214 ἀλαστονείας, ὅθεν καὶ δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, ὃ ἐστὶ μονάρχης· δικτατωρία δὲ ἐστὶν ἀρχὴ ἀνυπέροχος.

(2) Πάντων δὲ κρατήσας, ἐν ἰταμότητι καὶ τυραννίδι ἐπὶ ἔτη ιη', ἀνηρέθη ἐπὶ συγκλήτου ¹⁹. (3) Ὅς καὶ νόμους Ῥωμαίων ἔδωκεν καὶ τὰς ἰνδίκτους, [καὶ] τὸν βίσεξτον ²⁰ ἐξευρών, καὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ²¹ ὀνομάσας, πρότερον Κوينτίλιον καλούμενον, ὡς ἐν ταῦτιρ αὐτοῦ μοναρχήσαντος. ²² (4) Ἐφ' οὗ ἦν καὶ Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ὃ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονεύμενος, καὶ Ἀντίπατρος, ὃ Ἡρώδου πατήρ, βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας κατέστη.

PC. Βασιλεία Αὐγούστου.

²³ Μετὰ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα Ἰεσάβιουσεν Αὐγουστος Καίσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ ²⁴, Ὀκταβίου υἱός, ὃ καὶ Σεβαστός, ἔτη ν' ²⁵. ὅφ' οὗ Σεβαστοὶ καὶ Αὐγουστοὶ προσηγορεύθησαν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς ²⁶. (2) Καὶ ὁ μὲν Αὐγουστος ἐκλήθη, ὃ ἐστὶ Σεβαστός, πρότερον Σεξτίλιος ὀνομαζόμενος.

(3) Οὗτος οὖν Αὐγουστος Κλεοπάτραν τῷ [ι] ὄϊ τῆς βασιλείας αὐτοῦ χειρωσάμενος καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑποτάξας, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτη σ' ²⁷ καὶ πάσης τῆς γῆς κυριεύσας καὶ τὰς τοπαρχίας καταλύσας, ἀνέβη τὸς φρονεῦσαντας αὐτοῦ τὸν θεῖον Ἰούλιον. (4) Κτίσας δὲ καὶ πόλεις γ', μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἄλλην ἐν τῇ Ἀρραβία καὶ ἑτέραν 215 ἐν Κύπρῳ Συρίας, καταπεσοῦσης ὑπὸ θεομηρίας ὀνόματι (56 b)

A INITIUM IMPERII ROMANORUM
CV. Regnum Julii Caesaris.

Postea regnavit Julius Cæsar, qui primus solusque imperio Romanorum magna cum superbia et jactatione potitus est; unde dictus est dictator, id est, monarcha; dictatura enim est summa potestas.

Is postquam rerum summæ potitus crudeliter regnasset octo et decem annis, in senatu occisus est. Romanis Cæsar leges dedit, indictionem bissextumque invenit, et nominavit Julium mensem, antea Quintilem dictum, eo quod hoc mense regnare cœperat. Eo imperante vixit Judas Galilæus, quem Acius apostolorum memorant, et Antipater, Herodis pater, rex super Judæam constitutus est.

CVI. Regnum Augusti.

Post Julium Cæsarem imperavit Augustus Cæsar, nepos ejus, Octavii filius, et Sebastus dictus, annis quinquaginta septem. Ab eo Sebastus Augustique dicti sunt imperatores Romani. Vocatus est mens Augustus, id est Sebastus, cui Sextilis primo nomen erat.

Augustus anno decimo quarto regni sui, devicta Cleopatra, tota Ægypto potitus est, diruitque regnum Ptolemæorum quod ducentis steterat annis. Universæ terræ dominus, regna omnia evertit interfecitque viros a quibus avunculus ipsius Cæsar occisus fuerat. Tres condidit urbes, unam in Ponto, in Arabia aliam, tertiamque in Cypro quæ ira divina eversa, ab eo Salamina vocata est. Unam Ancyram vocavit quia duo inter maria, Ponticum

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ 46 (5155) Ced. 300, 1, 2. ¹⁹ Ced. 303, 21-23. ²⁰ δίσεκτον cod. ²¹ Αὐγούστου cod., διὰ τὸ αὐτὸν ἐν αὐτῷ γενεῆσθαι Chr. pasch. ²² Ced. 303, 23-304, 5. ²³ 42 (5147) Ced. 300, 21. ²⁴ ἀν. Ἰουλίας Ced. ²⁵ νς Ced. L. Th., sed annus, quo Augustus mortuus est, 57us est a Cæsare occiso. ²⁶ Ced. 300, 22. ²⁷ αἱ' a prima manu codicis. — (Σχόλιον) Ced. 302, 15-303, 21. Ἠγαπᾶτο δὲ ὅπ' αὐτοῦ Ἀθηνόδωρος ὁ Ἀλεξανδρεὺς ὃ σοφώτατος, ὃς ἐν τοῖς αἰσχίτοις ἔργοις τοῦ Καίσαρος ἐλέγγων αὐτὸν ὑπὲρ ἀμαρτιῶν [ἐπιηώρθου]. Ὁ γοῦν Ἀθηνόδωρος καταγρηθείς, ἤτησεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν πεμφθῆναι· ἔλεγε γὰρ ὡς τέλειος εἶη ὁ Καίσαρ κατὰ πᾶσαν φιλοσοφίαν καὶ γνῶσιν· ὡς δὲ μέλλων ἀπαίρειν, ἤσπᾶζετο αὐτὸν καὶ ἐπικύψας πρὸς τὸ οὖς, παρεκάλει, εἰ δασάκις ὄργισθῆ, μὴ πρότερον καλεῖσθαι (κίλευον cod.), τί πρακτέον πρὶν ἂν καθ' ἑαυτὸν ἀριθμῆσθαι τὰ κθ' στοιχεῖα. Ἦδει γὰρ αὐτὸν ὀξυθυμον καὶ ἀμετάβλητον (εὐμ. Leo) ὄντα. Ὁ δὲ Καίσαρ αἰσθόμενος ἔφη· Εὖ γε ὑπέμνησά· με ὡς ἀτελής εἶμι. Διὰ τοῦτο οὐ συγχωρήσω σοι τῆς ἐνεγκαμένης ἐπιθῆναι (συνεχώρησάς μοι τῆς αὐτῆς ἐνακαίρωσ ἐπιθῆναι, codex.) i Diligebatur a Cæsare Athenodorus Alexandrinus ille sapientissimus qui de peccatis Cæsarem reprehendebat. Cum igitur senex factus esset, petivit ab eo ut in suam patriam dimitteretur; dicebat enim, Cæsarem perfectum esse juxta omnem philosophiam sapientiamque. Jamjam profecturus c. mplexus est Cæsarem, et ad ejus anrem inclinatus, eum hortatus est ne, si forte irasceret, prius aliquid faciendum, mandaret quam intra se viginti quatuor litteras numeravisset; sciebat enim eum ad iram propensum esse et in iracundia pertinacem. Quo audito, i Bene, inquit Cæsar, exprobrasti mihi vitium, ideo in patriam redeundi licentiam tibi non tribuam. i

Asiaticumque sita erat, hæc est Ancyra Galatiæ, alteram Diospolim appellavit.

CVII. De quarto imperio quod vidit Daniel.

Tunc incipit quartum imperium, quod Daniel in visione quatuor bestiarum, figura usus, quartam bestiam ab aliis diversam vocat; sub quo, qui quatuor prima elementa creavit mundi que quatuor partes conjunxit, Jesus Christus, incarnatus est propter nostram salutem. Bene igitur magnus et omnibus superior factus est Augustus subjecitque sibi cætera regna, eo quod in diebus suis rex dominusque universorum nasci debebat secundum verba Isaia prophetae.

Ait enim: « Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles, et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi et dicent: Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus; quia de Sion exhibit lex et verbum Domini de Jerusalem. Et iudicabit gentes, et arguet populos multos: et confabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces: non levabit gens contra gentem gladium, nec exercebuntur ultra ad prælium. »

Contendunt Judæi cum Theodotione errantes hæc dici de reditu Babylonis. Nec mirum; ut enim falluntur in aliis prophetiis, sic etiam in ista.

Quinam enim populi et viciniore et longinquiore legem verbumque a Judæis allatum receperunt et non potius eis restiterunt? Post reditum ex Babylone, confluxere quidem gentes ad templum Judæorum, sed illos impugnaverunt; omnes vicini perpetua bella contra eos moverunt: ex una parte Iumæi et Ammonitæ et Moabitæ; ex altera Philistæi et Samaritani. Nec multo post, irruere bella Macedonica quæ in Machabæorum libris referuntur, attamen tunc prophetica verba altam pacem pollicebantur. Si autem nuntient verba hæc tempus post adventum Christi, optime facta concordant. Ante enim Romanum imperium, multæ erant gentium inter se congressiones, quia divisum erat inter singulas gentes imperium, universo autem imperio ad Romanos translato, et singularum nationum ad adventum Christi regno destructo, pax alta floruit in mundo, ita ut jam nulla gens adversus gentem aliam bella moveret ad potestatem eri-

Α Σαλαμίνην ἀνεγείρας ἐκάλεσα καὶ τὴν μὲν Ἄγκυραν ὠνόμασα διὰ τὸ μέσην εἶναι αὐτὴν τῶν β' θαλασσῶν, τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, ἥτις ἐστὶν Ἄγκυρα Γαλατίας, τὴν δὲ Διόσπολιν.

PZ. Περὶ τῆς δ' βασιλείας, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθεάσατο ²⁰.

²⁰ Ἐντεῦθεν τοίνυν ἀρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν δ' θηρίων ὄπτασις τέταρτον θηρίον διαφέρον τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει· ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων δ' στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας, ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν· ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος ἐπὶ πάντων ὁ Ἀύγουστος καὶ δυνατὸς γενόμενος, ὑπέταξε τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλεία τοῦ παντὸς καὶ κύριον τεθέντα κατὰ τὴν Ἠσαίου προφητείαν.

²¹ (2) Φησὶ γάρ ²¹· « Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ²² ἔμφανὲς τὸ ἔθος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὄρεων, καὶ ὑψωθήσεται ἐπὶ ²³ νῶτον βορῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη· καὶ πορευσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ ἐροῦσι· Δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ἔθος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. Ἐκ γὰρ Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. Καὶ κρινεῖ ἀναμέσον ἔθνῶν πολλῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. Καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἀροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ²⁴

C ἔθνος ²⁵ μάχαιραν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν εἰς πολέμειν. » (3) Ἰουδαῖοι δὲ φασι, Θεοδοτίωνι ²⁶ πλανώμενοι, περὶ τῆς ἐκ Βαβυλώνης ἐπανόδου ἐβῆθησθαι τοῦτο. Καὶ οὐ θαῦμα· ὡς γὰρ ἐν ταῖς λοιπαῖς διασφάλλονται προφητείαις, οὕτω κίναται.

(4) Ποία γὰρ ἔθνη πελάζοντα καὶ πόρρωθεν ἀφικισμένα νόμον καὶ τὸν ἐκείθεν ἐκπορευόμενον ἠγάπησαντο λόγον καὶ οὐχὶ μᾶλλον **216** αὐτοὺς ἐναντιοῦντο; Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ Βαβυλώνης ἐπάνοδον συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν ναὸν ²⁷ τῶν ἐκείνων ἀσπασάμενα πλείστα τῶν ἔθνῶν, ²⁸ ἐπεστράτευσαν Ἰουδαίους· οἱ περιόικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμοῦντες διετέλεσαν· ἐνθεν μὲν Ἰδουμαῖοι, καὶ Ἀμανίται, καὶ Μωαβίται, ἐκείθεν δὲ ἀλλόφυλοι καὶ Σαμαρείται· καὶ ὀλίγου δὲ χρόνου διελοθέντος, τὰ Μακεδονικὰ αὐτοὺς ἐπίστη κακὰ, ἃ τῶν Μακκαβαίων αἱ συγγραφαὶ περιέχουσιν· ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος εἰρήνην ὑπέσχετο βθεῖαν. (5) Ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ²⁹ ταῦτα καιρῶν, πάλιν τὰ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσι· πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συχνὰ τῶν ἰθῶν κατ' ἀλλήλων ἐπαναστάσεις ἐγίνοντο, ἅτε δὴ καθ' ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἡγεμονίας εἰς Ῥωμαίους μεταθεθείσης (καὶ τῆς καθ'

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Hæc rubrica in codice evanuit. ²¹ Ced. 518, 1-9. ²² Ced. 518, 9-19. ²³ Isa. II, 2-4. ²⁴ ἐσχάταις ἡμέραις cod. et LXX. ²⁵ ὑπὲρ πάντων I. a. Ced. ²⁶ Nota λήψεται cod. ²⁷ ἔθνος ἐπ' ἔθνος cod. et LXX. ²⁸ ὑπὸ Θεοδοτίωνο, ? ²⁹ τὰ? — πλείστων ἰθῶν cod. ³⁰ καί? — Ced. 518, 20-319, 5. ³¹ προσημαίνονται Ced.

Cum enim divinum manifestatum esset auxilium, A terga dederunt hostes, et regna olim adversa et inimica collum demiserunt, et salutis verbum acceperunt. Usus enim veritate, et rerum testimonio, et omnimodis prodigiis, veluti voce quadam, propriam sublimitatem Deus demonstravit, et illorum mentes timore replevit.

Prospiciens igitur propheticus sermo -udæorum circa divinas Scripturas falsam interpretationem, amentiamque et transgressionem, dixit, quasi ex persona illius qui prædicebatur, veluti præmuniens illos: « Vacate et videte quoniam ego sum Deus; exaltabor in gentibus, exaltabor in terra. » Nobis autem indicans quis sit iste, et quasi congaudens, addit: « Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Jacob. » Jacob autem mentionem non absque consilio fecit, sed quoniam primus ille gentium vaticinatus est vocationem. « Non deficiet, inquit, princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse exspectatio gentium. » Conversionem gentium hic etiam prædicens sermo propheticus, convenienter Deum Jacob, qui hæc prædixerat, dixit eadem perfecisse. Sic etiam Chrysostomus dixit: Nihil igitur humana feritate pejus erat ante Christi adventum. Omnes, sicut hostes et inimici, alii adversus aios constituti, proprios liberos mactabant; patres et matres in natos insaniebant. Nihil iam stabat, nec naturalis, nec scripta lex, sed omnia subversa fuerant. Adulteria enim continua, et cædes, et furta, et omne malitiæ genus peragebatur, et pro virtute putabatur. Hostes continuo inter se per loca, regionem, vicum, domum depugnabant, et ista pro fortitudine et gloria celebrabantur. Interim filios et filias dæmonis immolantes, et oracula consulentes, et præstigiis utentes, et idolis servientes, Deum se venerari putabant. Cum autem advenisset Dominus noster, hæc omnia desierunt, quippe quæ manifestissime Deo invisæ erant, et pax summa et virtus lata in mundo versantur. »

CIX. De cessatione legitime sacerdotio fungentium ex tribu Juda.

Anno igitur XXI imperii Augusti, anno vero 5500 a creatione mundi, incepit numerus annorum juxta computationem Antiochenam. Cumque Herodes ex gentilibus jam declaratus esset rex Judææ, et Dominus noster Jesus Christus secundum carnem natus esset, et Herodes misere vitam finiisset, adimpletum est istud: « Non deficiet princeps de Juda, donec veniat cui repositum est, et ipse exspectatio

66 (7) Τῆς θείας γὰρ βοηθείας ἐπιφανείσης 66, νῦτα δέδωκαν 66 οἱ πολέμοι, καὶ αἱ πάλαι τάναντία φρονοῦσαι βασιλεῖαι ὑπέκλιναν τὸν 218 αὐχένα καὶ τὸν σωτήριον λόγον 66 ὑπέδεξαντο. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ (καὶ τοῖς παντοδαπαῖς θαυματουργίαις), οἷόν τι φωνῇ χρησάμενος ὁ Θεός, τὸ οἰκεῖον ὕψος ὑπέδειξε (καὶ δέους αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσεν).

66 (8) Προσιδῶς τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν Ἰουδαίαν περὶ τὰς θείας Γραφὰς παρερμηγείαν, ἀπόνοιάν τε καὶ ἀθέτησιν, ἔφη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ προφητευομένου, ὡσπερ προασφαλιζόμενος αὐτοῦς καὶ λέγων 67· « Σχολάσατε καὶ γινώτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός· ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῆ. » Ἡμῖν δὲ παραδηλῶν τίς οὗτός ἐστιν, καὶ ὡσπερ συνευφραίνόμενος, ἐπάγει 68· « Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ' ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ (Ἔ7b) ἡμῶν ὁ Θεός· Ἰακώβ. » Τοῦ δὲ Ἰακώβ τὴν μνήμην οὐχ ἀπλῶς ἐποιήσατο, ἀλλ' ἐπειδὴ πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἔθνῶν προσθέσπισε κλήσιν. « Οὐκ ἐκλείπει γὰρ, φησὶν 69, ἄρχων ἐξ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνῶν, » μεταβολὴν 70 κἀνταῦθα τῶν ἔθνῶν προσθεσπίζων, εἰκότως τὸν [τοῦ] Ἰακώβ Θεόν, τοῦ ταῦτα προειρηκότος, ἔφη ταῦτα κατορθωθέναι. 71 Ἰσαύτως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομὸς φησὶν· « Οὐδὲν 72 οὖν τῆς ἀνθρωπίνης θηριωδείας χεῖρον 73 ἦν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ὡσπερ γὰρ ἔχθροὶ καὶ πολέμοι πάντες· πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι, τοὺς ἐκῆτων παῖδας ἐσφάζον, πατέρες καὶ μητέρας παῖσιν ἐπεμαίνοντο· οὐδὲν ἦν ἐστηκώς, οὐ φυσικὸς, οὐ γραπτὸς νόμος, ἀλλ' ἀνατίτραπτο πάντα· μοιχεύεται γὰρ διηνεκεῖς καὶ φόνοι καὶ κλοπαὶ καὶ πᾶν εἶδος κακίας διεπράττετο καὶ εἰς ἀρετὴν ἐλογίζετο, πόλεμοι δὲ συνεχεῖς ἐπάλληλοι κατὰ τόπους 74 καὶ χώραν, καὶ κώμην, καὶ οἰκίαν ἐγίνοντο, καὶ εἰς ἀνδρείαν καὶ κλέος ἀνεκηρύττοντο. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις θύοντες καὶ μαντευόμενοι, φαρμακεύοντες καὶ εἰδωλολατρεύοντες θεοσεβεῖν ἐνόμιζον. Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν ἐληλυθότος, ἀπηλέγχθησαν ταῦτα πάντα, ὡς θεοσυγῆ σαφέστατα, καὶ εἰρήνη βαθεῖα καὶ ἀρετὴ πλᾶταια ἐν τῷ κόσμῳ ἐμπολιτεύεται. »

219 ΡΘ'. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνοθέσμων ἱερατευσάντων τοῦ Ἰούδα φυλῆς.

D 74 Τοιγαροῦν ἐν τῷ μα' ἔτει τῆς Αὐγούστου βασιλείας, ἐν τῷ εφ' 75 ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν 77 τῶν ἐτῶν ἀριθμὸς· καὶ Ἡρώδου 78 μὲν ἐξ ἔθνῶν ἤδη βασιλείως τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένου, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου κακῶς τὸν βίον μεταλλάξαντος 79, πεπληρωται τὸ· « Οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπό-

Variae lectiones et notæ.

66 Cod. 515,7-12 Τῆς γὰρ θ. 66 ἐπιφανείσης cod. 66 δέδωκαν Cod. 66 ζυγόν Cod. 66 Cod. 515,12—ὁ θς τὴν Cod. — Ἰουδαίων ἀπ. ἔφη διὰ τοῦ πρ. Συ. Cod. 67 Ps. κλvi, 10. 68 Ps. κλvi, 15. 69 Gen. κi, 16. 70 τὴν μ. τῶν ἐ. κ. πρ. Cod. 71 Locus ineditus? 72 Οὐδαίς cod.? 73 χεῖρων codex. 74 τόπον? 75 Cod. 515,22 516,17. 76 ζ' Cod. 77 κατὰ χριστιανούς? 78 Ἡρώδ.— βασιλ.— ἀνηγορευμ. cod. Ἡρώδης — βασιλεὺς; — ἀνηγορευμένος; Cod. 79 διὰλλ. Cod.

κεῖται (καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνῶν), ὃς ἐστὶν ὁ Χριστός. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης, ἀλλόφυλος ὢν (καὶ) περιτμηθεὶς⁸⁰, ἤρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιον, εὐθύς ἐπαύθη, κατὰ τὴν θέλαν προβόρῃσιν, ἣ ἐξ Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα· οἱ γὰρ ἱερεῖς προεστῆκασιν⁸¹ τῶν πραγμάτων ἄχρις οὐ Πομπήϊος, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπιστάς, τὴν μὲν Ἱερουσαλήμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ⁸², μαιίνει δὲ τὰ ἅγια (ἄχρι τῶν ἀδύτων εἰσελθῶν τοῦ ἱεροῦ). Τῶν δὲ⁸³ ἐκ τῆς προγόνων διαδοχῆς· μέχρις ἐκείνου καιροῦ διαρκεσάντων, βασιλέα τε ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἀριστοβούλου, δέσιμον εἰς⁸⁴ Ῥώμην ἐκπέμψας⁸⁵, Ὑρκανὸν, τὸν Ἀριστοβούλου ἀδελφὸν, ἀνέδειξεν ἀρχιερέα⁸⁶. (2) Οὗτος δὲ φίλιαν εἶχε πρὸς Ἀντίπατρον τινα Ἀσκαλωνίτην, τὸν πατέρα Ἡρώδου, ὃν κατέστησεν ἐπίτροπον τῆς χώρας. Ἦν δὲ Ἡρώδης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἱκανὸς πρὸς πράγματα, καὶ πολλοὺς ληστάρχας κατέστειλε⁸⁷. (3) Τοῦ δὲ Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, καὶ Ἀντιπάτρου δολοφονηθέντος, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀντεχομένου τῶν πραγμάτων, ἐπεπύθησε τῇ ἀρχῇ ὁ Ἡρώδης παῖς, πολλὰ χρήματα δοῦς τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ σπονδῶν αὐτῶν⁸⁸ γενόμενος.

220 ΡΡ. Αὐγουστος ὁ βασιλεὺς ἀπάρας εἰς Αἴγυπτον⁸⁹.

⁸⁰ Αὐγούστου γὰρ Καίσαρος ἀπάραντος· εἰς Αἴγυπτον μετὰ στρατιᾶς ὅτι μάλιστα πλείστης εἰς τὸν κατὰ Κλεοπάτρας (ὑδ^α) πόλεμον, εἰς ἣν περιέστη τὰ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου, γένους μὲν οὖσαν τῶν Πτολεμαίων, ὑπήνησεν αὐτῷ Ἡρώδης παρέχων αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσαν λειτουργίαν ἐν τοῖς⁸¹ στρατεύμασι καὶ ἀναλώμασι. Χειρωσάμενος δὲ τὴν⁸² Κλεοπάτραν τῷ ἰδίῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπανερχόμενος· ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὡς εὐνοήσαντα τὸν Ἡρώδη μετὰ τῆς ἰλῆς συγκλήτου ἀναδείκνυσαι βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, περιθελὶς αὐτῷ τὸ διάδημα. Οὕτως ἐπιθᾶς τοῖς Ἱεροσολύμοις. καὶ τῶν Ἰουδαίων μὴ βουλομένων δεξασθαι αὐτὸν ὡς ἀλλόφυλον, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν κατέσφαξε, λαφυραγωγῆσας τὴν πόλιν καὶ τὸ ἱερόν, πονηρῶς δὲ χρησάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, πάσας τῶν φυλῶν καὶ τῶν γενεῶν ἀναγραφὰς τὰς ἀπὸ τοῦ Ἑσδρα ἀποκειμένας, πυρὶ κατέκαυσε πρὸς τὸ μηκέτι γνωσθῆναι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ποίας πατρίδος εἶσιν οἱ αὐτόχθονες καὶ τίνες οἱ λεγόμενοι γῆῳρες⁸³· καὶ τὴν ἱερατικὴν δὲ στολὴν ὑπὸ τὴν ἰδίαν σφραγίδα ἀπέθετο. Καὶ λοιπὸν ἀδεῶς ἀσήμεοις τισὶν ἐπὶ χρήμασι ἱκανοῖς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίπρατο.

⁸⁴ (2) Ἔτους δὲ μβ' Καίσαρος Αὐγούστου ἐξῆλθε παρ' αὐτοῦ δόγμα ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην (αὐτὴν⁸⁵ δὲ τὴν φορολογίαν, ὡς εὐνοῦστα-

gentium, qui est Christus. Ex quo enim Herodes, alienigena et circumciscus, super Judæos regnavit, et Ananilum alienigenam summum sacerdotem constituit, statim cessavit, secundum divinam prædictionem, dominatus ex Juda qui usque ad id temporis prævaluerat. Sacerdotes enim rerum potiti sunt, donec Pompeius, Romanorum dux, superveniens, Jerusalem vi expugnat, et sancta polluit, usque in sanctuarium templi ingressus. Cum ergo sacerdotes avita successione ad id tempus perseverassent, Pompeius, Aristobulo rege simul et summo sacerdote in vincula conjecto, et Romanum misso, Hyrcanum, Aristobuli fratrem, summum sacerdotem declaravit. Hic autem amicitiam habuit cum Antipatro Ascalonite, Herodis patre, quem regionis posuit procuratorem. Herodes autem, filius ejus, rebus gerendis idoneus erat, et multos duces prædonum repressit. Cum vero Hyrcanus a Parthis captus esset, et Antipater occisus, nullusque adesset qui res publicas contineret, Herodes filius invasit imperium, multam dans Romanis pecuniam, subjacens conditionibus ab illis propositis.

CX. Augustus imperator in Ægyptum profectus.

Augustus enim Cæsar, cum profectus esset in Ægyptum cum exercitu quam maximo, Cleopatram debellaturus, cui Ægypti obtigerat imperium, eo quod ex genere esset Ptolemæorum, Herodes illi obviam occurrit, præbens, copiis et impensis, quod non sibi obtigerat ministerium. Augustus autem, anno XIV regni sui, subacta Cleopatra, Romanum reversus, Herodem, quia se benevolum præbuerat, Judææ regem cum toto senatu declarat, illi imponens diadema. Ita Herodes, cum ascendisset Jerusalem, et Judæi nolent illum recipere, quia alienigena erat, multos ex illis occidit, spoliatis civitate et templo, improbeque potestate utens, omnes tribuum et familiarum historias, ab Esdra repositas, igne combussit, ut non jam amplius noscere possent Judæi quænam esset unicuique patria, et quinam advenæ vocati. Sacerdotalem etiam vestem sub proprio sigillo reservavit. Deinceps ignobilibus quibusdam, congrua accepta pecunia, summum sacerdotium impune vendidit.

Anno autem XLII Cæsar Augusti, exiit ab illo edictum ut describeretur universus orbis. Ipsam autem tributū exactionem Cyreno commisit, quia

Varia: lectiones et notæ.

⁸⁰ ἀπερίτμητος? ⁸¹ προεστῆχα cod. προεστῆκεισαν Cod. ⁸² πολιορκή. cod. ⁸³ τὸν δὲ — διαρκέσονται Cod. ⁸⁴ ἐπὶ Cod. ⁸⁵ ἐκπ. τὸ πᾶν ἔθνος· Ἰωμανὸς ὑπόφορον κατέστεισε ex CXI, 2, Cod. ⁸⁶ Versiæ S. 11. hæc habet usque ad CXI, 5, sed desunt in Bulg. ⁸⁷ Cod. 319, 8-10? ⁸⁸ ὑπόσπονδος? αὐτῷ codex. ⁸⁹ Hæc rubrica in codice evanuit. ⁹⁰ 28 (2573). ⁹¹ ἐν τε τοῖς cod. ⁹² δὲ Κλ. cod. ⁹³ cf. Ez. 31, 11, 22. (Ὁ προσήλυτος ἔσονται ὑμῖν ὡς αὐτόχθονες — cf. 182, XIV, 1 καὶ ὁ γῆῳρες (72) προσετίθηται πρὸς αὐτούς. ⁹⁴ G. a. (Ch. u. (5195) — Cod. 521, 1-2. ⁹⁵ Τρύτην cod.

maxime benevolus erat et princeps senatus, quem etiam praesidem Syriae et proinde Judaeae praefecit. Hic omnem Judaeorum populum tributarium Romanis constituit. Sic primus alienigena Herodes, ut dixi, Judaeorum populum commissum in manus suscipit tempore quo evidenter, Christi instante adventu, Judaeorum similiter defecerant et summi sacerdotes et duces. Etenim sacerdotes ex Juda oriundi erant per matrem, quoniam magnus Aaron Ammadab filiam uxorem duxerat; atque adeo vere cognati erant ex Juda et ex Levi oriundi, ut Elisabeth, ex Aaron orta, cognata Dei Genitricis Mariae dicta sit.

Cum ergo defecissent apud Judaeos summi sacerdotes, Herodes, alienigena, rex, ut dictum est, Judaeorum constituitur, ubi, Christi nativitate appropinquante, avita in summo sacerdotio soluta est successio, et praedictus apud Daniel princeps sineu suscipit. Uincti enim principes sive sacerdotes erant usque ad Herodem, incipientes a templi renovatione sub Dario, Hyrcani autem temporibus cessantes, per annos 483. Sicut et Daniel vaticinatur dicens: « Nosces et intelliges ab exitu sermonis ad respondendum et aedificandum Jerusalem usque ad Christum duces, hebdomades septem et hebdomades sexaginta duae. » Tantum enim septuaginta hebdomades efficiunt tempus, singulo die in annum sumpto. « Et convertet, et aedificabitur platea et ambitus muri, et evacuabuntur tempora. » Hebdomades enim complent annos 483, tandiu quamdiu subsistit dominatus unctorum principum, quorum ultimo Hyrcano a Parthis in servitutem redacto, Herodes ab Augusto regnum accipit, et post illum filii ejus usque ad ultimam Jerusalem obsidionem. « Non jam enim amplius ex successione pontificii generis Judaeorum et Assamoniaeorum sive Machabaeorum, ut dicit Josephus, consecrantur Deo ne rursus quidem annui, sed ad breve tempus a Romanis sacerdotium ementes. » Ilicirco Daniel vaticinatur dicens. « Et post septem et sexaginta duas dies: exterminabitur unctio, et iudicium non erit, » et reliqua.

Sic autem divisit septuaginta hebdomadas: septem post reditum a captivitate usque ad aedificationem templi, sexaginta duae, cum septem conjunctae, tempus affirmantes per quod obtinere uncti principes (et ideo « exterminabitur unctio »); una vero hebdomada, per quam Dominus novum

Α το. ⁹⁰, καὶ μεγίστη τῆς συγκλήτου ἐνεχείρισε Κυρήνη, ὃν καὶ κατέστησεν ἡγούμενον Συρίας ἦτοι τῆς Ἰουδαίας, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπέφορον κατέστησεν). ⁹¹ (3) (Καὶ οὕτω ⁹² πρῶτος ἀλλόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἐφη, τὸ τῶν Ἰουδαίων ⁹³ ἔθνος ἐγγειρίζεται καθ' [ὃν καιρὸν] ἐναργῶς, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης, ἐξέλιπον (εἰκότως) οἱ τῶν Ἰουδαίων ⁹⁴ ἀρχιερεῖς (τε) καὶ ἡγούμενοι (κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν). (4) Καὶ γὰρ οἱ ἱερεῖς ἐξ Ἰουδαίων ⁹⁵ ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπεὶ περὶ ὁ μέγας Ἀαρὼν 221 τὴν τοῦ Ἀμμιναδάμ θυγατέρα ἠγάγετο γυναῖκα. Καὶ κατὰ τοσοῦτον συγγενεῖς ὑπῆρχον οἱ ἐξ Ἰούδα καὶ Λευὶ (ἔθεν ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἐλισάβετ συγγενεῖς εἶρηται, τῆς Θεοτόκου Μαρίας).

(5) Ἐκλειπόντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίους ἀρχιερέων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων, βασιλεὺς, ὡς εἶρηται τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθὼς, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως κληπιαζούσης, ἢ ἐκ προγόνων τῆς ἀρχιερωσύνης καταλύθη διαδοχὴ, καὶ ὁ προφητευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγούμενος λαμβάνει τέλος. Χριστοὶ γὰρ ἡγούμενοι ἦτοι ἀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δαρείον ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκανὸν ἔτασι υπγ'. (6) Ὡς καὶ Δανιὴλ θεοπέζει λέγων « Καὶ γνώση ⁹⁶ καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου ⁹⁷ τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησῆαι τὴν Ἰερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'. » (7) Τοσοῦτον γὰρ αἱ ὁ ἑβδομάδες ποιούσι χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἑνιαυτὸν λαμβανόμενης. — « Καὶ ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεία καὶ περίτοιχος ⁹⁸, καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί! ». (8) Αἱ (γὰρ ἑβδομάδες) συμπληροῦσιν ἑτη υπγ', ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν χριστῶν ⁹⁹ ἡγουμένων, ὧν τελευταίου ¹⁰⁰ Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ἀπ' Αὐγούστου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ' ὃν οἱ τοῦτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἰεροσολύμων πολιορκίας. ¹⁰¹ « Οὐκέτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς (58 b) τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσαμωναίων ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ ¹⁰² οὐδ' αὖ πάλιν οἱ διὰ ¹⁰³ ἑνιαυσιοί, οἱ δὲ ἐπ' ἑλίγῃ ¹⁰⁴ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν ἱερωσύνην ὠνούμενοι. Διὸ καὶ Δανιὴλ προφητεύει λέγων « Καὶ μετὰ τὰς ζ' καὶ τὰ; ξβ' ἡμέρας ¹⁰⁵ ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται, » καὶ τὰ ἐξῆς.

(9) Διέλυσε δὲ τὰς ὁ ἑβδομάδας οὕτως: τὰς μὲν ζ' μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ 222 ξβ' συνακτομένας ταῖς ζ' εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι (διὸ καὶ ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα). Τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ὁ Κύριος ἐκήρυξε

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ εὐνούστατον codex, εὐνούστατων vel ἐνούσιώτατον? ⁹¹ Ced. 316, 14-17. ⁹² οὕτως codex. ⁹³ Ἰουδαίων Ced. ⁹⁴ ἐκ τοῦ Ἰούδα? ⁹⁵ Ced. 519, 3-7 Διὸ καὶ Δ. προφητεύει, Can. ix, 25. ⁹⁶ γνώσεις cod. ⁹⁷ λόγων Ced, sed דַּבַּר Dan. 12 ὁ Ἰ. Dan. Ced. ⁹⁸ om. versio Bulg. et Serb. ⁹⁹ Dan. ix, 25. ¹⁰⁰ τείχος Dan. ¹⁰¹ Ced. 319, 9-17. ¹⁰² Χριστιανῶν cod. ¹⁰³ τελευταίων cod. ¹⁰⁴ Jos. A. xx, 10 οὐκέτι τοῖς ἐκγόνοις τῶν Ἀσαμωναίου παίδων τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίστευσαν cf. 11 — ἀλλ' ἀσμοί τινες οἱ μὲν ἐν Ced. ¹⁰⁵ Θεῷ. ¹⁰⁶ παντός? ¹⁰⁷ ἐπὶ λόγῳ Ced. ¹⁰⁸ δομάδας cod. — Dan. ix, 26 Καὶ μετὰ τὰ; ἑβδομάδας τὰς ξβ'. ¹⁰⁹ Ced. 319, 16 Διέλυσε δὲ τὰς; ξβ' — 22 (534 485 et 485. 51?)

τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἧς ἑβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἤλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος· καὶ ἦρθη ἐκ μέσου ἡ δὲ Μωυσεὺς παραβεδομένη διαθήκη. (10) Καὶ ¹⁶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος· Ὁ δὲ Θεοδώρητος· αὐτοῖς ἔφη ἐν τῇ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ τῇ περὶ τοῦ Δανιήλ· Αὕτη δυνάμεις διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία. ¹⁷ Καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ¹⁸ ἴσθιν. ¹⁹ (11) Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καινὴ Διαθήκη δέδοται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ δυνάμεις πάσης αὐτοῦ· ἐπλήρωσε, ἐπέπερ, μεσουσης τῆς ἑβδομάδος ταύτης, ἡ κατὰ νόμον ἦρθη θυσία τῆς ἀληθινῆς προσφερομένης· (καὶ οὐ μόνον ἡ θυσία ἐκείνη παυθήσεται) σημεῖον ²¹ τῆς ἐρημώσεως· ὑπέφηνε (γενέσθαι, εἰκόνας τινὲς ἀπηγερευμένοι τῷ νόμῳ εἰς τοῦτο εἰσκομιζόμενοι. Καὶ γὰρ τοῦτο πεποίηκε Πιλάτος, νύκτωρ εἰς τὸν ναὸν τὰ βασιλικὰς εἰσκομίσας εἰκόνας· παρὰ τὸν νόμον, ὅπερ δὴ καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· « Ὅταν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δανιήλ ²² » γινώσκετε ²³ ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. » (Ταῦτα δὲ λέγων ἐσήμεισε τὸ τέλος τῆς καταλειψομένης αὐτοῦ· ἐρημώσεως τε καὶ πανολεθρίας.) Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν· (καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν), ἐπήγαγε ²⁴· « Καὶ ἕως συντελεία· καιροῦ, συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Ἔως· γὰρ, φησὶ, τῆς τοῦ κόσμου συντελείας, ἡ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ Δαυὶδ ἔφη ²⁵· « Ἐν ὄργῃ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπέρβουσιν καὶ γνώσονται, ὅτι (ὁ Θεός) δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς. » Οἱ γὰρ μᾶλλον ²⁶ γνώσονται, ὅταν ἴδωσι· ²⁷ « τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. » (Τότε γὰρ ὄψονται· **223** κατὰ φυλάς φυλάς, τότε ὄψονται εἰς ὃν ἐκέντησαν). ²⁸ (12) Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν, ἡμέρας α' περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἅς ἡμεῖς ἐμβολίμους καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης δρόμος· ἐν ἡμέραις κβ' καὶ ὥραις ε' συμπληροῦται· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἀριθμοῦντες ἡμερῶν τὸ ποιῶσι τὸν ἐνιαυτὸν. (Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τῷ μακαρίῳ Δανιήλ διαλεγόμενος· ἀνδρὶ Ἑβραίῳ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν διδάσκων, τὸν συνήθη πάντως ἀριθμὸν ἔλεγεν, ἀναγκαίως· οὐκ εἶ προσθεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων ἔτη συναγόμενα. Τούτων γὰρ προσθεμένων, ὑπὲρ ἔτη εὐρεθήσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀριθμὸν.) ²⁹ (13) Τοσαῦτα δὲ συνάγουσιν α' ζ' καὶ εβ' ἑβδομάδες· διεπέ δὲ αὐτάς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πραγμάτων τινῶν προσημαίνων μεταβολῆν· οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλήμ, (59^a) ἦτις ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου (59^a) καὶ Ἐσδρου, μέχρις

A promulgavit Testamentum, in cuius dimidio hebdomadæ venit ad salutarem passionem, et e medio sublatum est testamentum per Moysen traditum. Ita Eusebius. Theodoretus autem, in sua Danielis interpretatione, hæc dicit: Ipsa et hebdomada una confirmabit fœdus multis. Et in dimidio hebdomadæ auferetur sacrificium et libamen, et in templo abominatio desolationis est. In hac enim Novum Testamentum datum est credentibus, et omni virtute ipsos replevit, quandoquidem in dimidio hujus hebdomadæ legale sublatum est sacrificium, vero alato. Et non solum cessabit istud sacrificium. Signum desolationis suborsum est fieri, imagines quædam a lege prohibita in templum illatæ; hoc enim fecit Pilatus, in templum noctu ferens imperatoris imagines, lege repugnante, quod ipse Dominus dixit: « Cum videritis abominationem desolationis quæ dicta est a Daniele propheta, — scitote quia appropinquavit desolatio ejus. » Hæc autem dicens significavit consummationem desolationis et destructionis qua derelinquendi erant. Et ut non crederent Judæi se olim recuperaturos esse templum et civitatem pristinamque decorem et gloriam, addidit: « Et usque ad consummationem temporis, consummatio dabitur desolationis. » Usque enim, inquit, mundi consummationem, desolationis perseverat consummatio, mutationem non recipiens. Hoc ipse David dixit: « In ira consummationis, et non erunt, et scient quia Deus domus Jacob et finium terræ. » Vel potius isti scient, cum videbunt « signum Filii hominis in cælo. » Tunc enim videbunt tribus et tribus, tunc « videbunt in quem pupugerunt. » Scire autem opus est Hebræos secundum lunæ cursum annum supputantes, undecim dies superfluos declarare, quos intercalares ipsi vocamus; lunæ enim cursus diebus novem et viginti et sex horis completur. Itaque supputantes diem trecentorum et quinquaginta quatuor annum faciunt. Cum igitur archangelus Gabriel cum beato Daniele, viro Hebræo, colloquens, et illum annorum numerum docens, consuetum prorsus numerum dixerit, necessario addere oportet annos sub intercalarium nomine collectos. His enim additis, quadringenti et octoginta tres anni reperientur, juxta Judæorum computationem. Tot porro annos efficiunt septem et sexaginta duæ hebdomades. Divisit autem illas non simpliciter, sed rerum quorundam prænuntians mutationem. Nempe ab ædificatione Jerusalem, quæ facta est sub Nehemia et Esdra, usque ad Hircanum, ultimum summum sacerdotem ex genere Assamonæorum, sive Machabæorum, quem occidit Herod's, sexaginta duarum hebdomadarum com-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ Καὶ τ. μὲν Ἐ. om. Cod. ¹⁷ Cod. 519, 22-520, 3. — Καὶ αὐτοῖς καὶ δυν. cf. Theodoretus p. 588^a Dan. ix, 27. ¹⁸ βδ. τῶν ἐρημώσεων Dan. βδ. ἐρημώσεως δοθήσεται καὶ ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν Ἱερουσαλήμ Cod. 534, 9-24. Ἐν γὰρ τ. τῇ ἑβδομάδι διαθ. δ. x. ¹⁹ τε add. Cod. ²⁰ σημεῖα δὲ Cod. — προδ. ἐφ. τινε λέγων ὁ x. Cod. ²¹ Matth. xxiv, 15. ²² Luc. xxi, 20 — ἐγγύς Cod. ²³ ἐπάγει Cod. Dan. ix, 27. ²⁴ Ps. lix, 13. ²⁵ καὶ τότε μ. Cod. ²⁶ Matth. xxiv, 50; Joan. xi, 57; Zach. xii, 10. ²⁷ Cod. 543, 18-21 e Theodoretus ed. Col. 1573, p. 587. ²⁸ Theodoretus l. c.

pletur numerus; ex Judæ autem mactatione usque ad Salvatoris nostri manifestationem, et profectionem Magorum ad Herodem, septem reliquæ hebdomadæ sinem suscipiunt, quo tempore, post interfectionem Hyrcani dico usque ad Christi adventum, contra legem summi sacerdotes jam facti sunt. Lega enim jubente per totam vitam summos sacerdotes sacerdotio fungi, et post mortem successorum successores, occupat Herodes (summorum electionem sacerdotum) et post illum Romani, quorum qui penes se summa fecerant sacerdotia frequentes in illis successiones effricabant, et aliiqnot ne Hebraico quidem ex genere oriundos sacerdotes deligebant. Et hoc ostendens Josephus dixit: « Cum autem Herodes traditum a Romanis regnum accepisset, non jam ex Assamonæorum genere (ipsi autem erant vocati Machabæi) summos sacerdotes constituit, sed ignotis quibusdam, et de genere tantum sacerdotali, summum sacerdotium tribuit. — Et post sexaginta duas hebdomadas, inquit, exterminabitur unctio, et judicium non est in ea. » Perspicuum itaque est, eum sexaginta duas hebdomadas priores posuisse, et postea septem, in quibus « exterminatum iri unctioem » dixit, id est florentem in sacerdotum principibus gratiam. Et cum illi etiam qui contra legem creabantur sacerdotum principes appellarentur, jure addidit: « Et judicium non est in ea. » Licet enim ungerentur, inquit, at contra legem et immerito. Et superius manifestum fecit, quod septem hebdomadas postremas ordinavit: « Usque enim, inquit, Christum ducem hebdomadæ septem et hebdomadæ sexaginta dux. » Christo enim duci et Salvatore septem hebdomadas proximas posuit, ut intelligamus quod si a Christo ad superiora tempora numerare volumus, primo septem hebdomadas inveniemus, et deinde sexaginta duas. Postea dicit, et de futura urbis vastatione, et de summo sacerdotio contra legem loquens: « Et civitatem et sanctuarium dissipabit eum duce veniente. » Ducem enim venientem alienigenum dixit regnum, et summum sacerdotium contra legem habitum. Ita etiam quidem divus Cyrillus Hierosolymitanus dixit: « Non deficiet princeps de Juda, inquit, nec dux de femoribus ejus, donec veniat cui repositum est. » Signum igitur dedit Christi adventus cessationem dominatus Judæorum. Si enim nunc non sunt sub potestate Romanorum, nondum venit Christus; si quem habent ex genere Juda et Davidis principem, nondum venit qui exspectatur « ligans ad vineam pullum suum, » secundum divum Zachariam. Deficientibus igitur ex Juda principibus, alienigena Herodes imperat. Dicit enim colloquens angelus cum Daniele: « Et nosces et intelliges ab exitu sermonis

A Ἰρκανοῦ τοῦ τελευταίου ἀρχιερέως ἐκ τῶν Ἀσσυμωναίων ἡγουν Μακκαβαίων, ὃν Ἡρώδης ἀνεΐλεν, ὁ τῶν ἑβ' ἑβδομάδων ἀριθμὸς συμπληροῦται· ἀπὸ δὲ τῆς Ἰούδα σφαγῆς μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδην τῶν Μάγων ἀπίστεως αἱ λοιπαὶ ἑβδομάδες τὸ τέλος λαμβάνουσιν, ἐν ᾧ χρόνῳ, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Ἰρκανοῦ φημι, μέχρι τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας παρανόμως λοιπὸν οἱ ἀρχιερεῖς ἐγίνοντο· τοῦ γὰρ νόμου κειλύοντο; διὰ βλοῦ παντὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἱερταύειν καὶ μετὰ τὴν διαδόχων τοὺς διαδόχους, λαμβάνει Ἡρώδης καὶ οἱ μετ' ἐκείνων Ῥωμαῖοι²⁰, ὧν οἱ τὰς ἀρχιερωσύνας ποιησάμενοι συχνὰς αὐτῶν ἐποίησαν τὰς διαδοχὰς, ἐνίοις δὲ οὐδὲ ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους καταγομένους²¹ ἀρχιερεῖς προχειρίζοντο. (14) Καὶ τοῦτο δηλῶν Ἰώσηπος εἶπη²²: « Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγγχειρισθεὶς, οὐκέτι τοὺς ἐκ τῶν Ἀσσυμωναίου γένους — οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοι — καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισὶν ἀσήμε²³ καὶ μόνον ἐξ ἱερῶν οὗσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένειμε. » (15)²⁴ « Καὶ μετὰ τὰς ἑβ' ἑβδομάδας, φησὶν, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Ὡς δὴλον εἶναι ὅτι τὰς ἑβ' ἑβδομάδας πρότερον 224 τέταξε, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ζ', ἐν αἷς εἶπεν· « Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, » τουτέστι τὴν ἐπανθούσαν χάριν τοῖς ἀρχιερεῦσι· καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ παρανόμως χρισόμενοι ἀρχιερεῖς ὀνομάζονται, εἰκότως ἐπήγαγε· « Καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. » Εἰ γὰρ καὶ ἐχρίοντο, φησὶν, ἀλλὰ παρανόμως καὶ παρ' ἀξίαν·²⁵ (καὶ ἀνωτέρως δὲ δὴλον πεποίηκε, ὡς τὰς ζ' ἑβδομάδας τελευταίας τέταχεν·²⁶ « Ἔως γὰρ, φησὶ, Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἑβ'. ») Τῷ γὰρ ἡγουμένῳ Χριστῷ καὶ Σωτῆρι τὰς ζ' πολλαπλησιαζούσας ἑβδομάδας τέλεικε, ἵνα γνῶμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἀνω ἀριθμῆν βουλόμενοι, τὰς ζ' πρότερον ἑβδομάδας εὐρήσωμεν καὶ τότε τὰς ἑβ'. Εἶτα λέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην φάσκειν²⁷: « Καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ· ἡγούμενον γὰρ ἐρχόμενον τὴν ἀλλόφυλον εἶπη βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην. » (16) Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεὸς Κύριλλος Ἱεροσολύμων εἶπη²⁸: « Οὐκ ἐκλείπει ἀρχὴν ἐξ Ἰούδα, φησὶν, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται. » — Σημεῖον οὖν ἔδωκε τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὸ παύσασθαι τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰουδαίων· εἰ γὰρ μὴ²⁹ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίους εἰσιν, οὐπω ἦλθεν ὁ Χριστός· εἰ ἔχουσι τὴν ἐκ³⁰ γένους Ἰούδα καὶ Δαυὶδ εἰς ἀρχοντα, οὐπω³¹ ἦλθεν ὁ προσδοκώμενος³², « ὁ δεσμεύων πρὸς ἄμπτελον τὸν πῶλον αὐτοῦ » κατὰ τὸν θεῖον Ζαχαρίαν. Ἐκλειπόντων τοίνυν τῶν³³ ἐξ Ἰούδα — ὁ ἀλλόφυλος Ἡρώ-

Varia lectiones et notæ.

²⁰ ἀλλοτρίους? ²¹ καταγομένοις cod. ²² Jos. A. XX, 10, Theodoretus. ²³ Ἑβραίοις cod.? πλὴν ἐνός Ἀριστοβούλου τὴν τιμὴν ἀπ. Jos. ²⁴ Dan. ix, 26; Theodoretus. ²⁵ καὶ. — ἑβ om. Bulg. ²⁶ Dan. ix, 25. ²⁷ Dan. ix, 26. ²⁸ XII, 171 B. ²⁹ εἰ μὴ Cyr. ³⁰ ε. τινὰ ἐκ? ³¹ καὶ τοῦ Δαυὶδ οὐπω Cyr. ³² Gen. κλιν, 11. ³³ ἐκλείποντα — τὸν cod.

δης βασιλεύει· λέγει γὰρ καὶ ὁ προσδοξαζόμενος ἄγγελος τῷ Δαυιδ⁴⁴· « Καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησά τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'· »⁴⁵ ἐξήκοντα τοίνυν καὶ ἑ' ἑβδομάδες⁴⁶ ἐτῶν συνάγουσιν ἔτη υπγ'. Εἶπεν⁴⁷ οὖν⁴⁸, μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι⁴⁹ Ἱερουσαλήμ υπγ' ἔτη διήλθεν⁵⁰, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλιπόντων⁵¹, ἀρχεται τις ἀλλόφυλος βασιλεὺς· (59b) ἐφ' οὗ γεννᾶται Χριστός. Δαρειός γοῦν ὁ Μῆδης **225** (59b) ἐκέλευσε τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοδομηθῆναι ἕκτω ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας⁵² καὶ α' ἔτει τῆς καθ' Ἑλληνας ἔς⁵³ Ὀλυμπιάδος. Ὀλυμπιάς δὲ παρ' Ἑλλησι καλεῖται ὁ κατὰ δ' ἔτη συντελούμενος ἀγὼν διὰ τὴν κατὰ τετραετίαν τῶν τοῦ Ἥλιου δρόμων⁵⁴ ἐκ τῶν κατ' ἴτος· τριῶν ὠρίων συμπληρουμένην⁵⁵ ἡμέραν. Ἡρώδης δὲ βασιλεύει ἐν τῇ ρπγ' Ὀλυμπιάδι⁵⁶, τετάρτῃ ἔτει ταύτης. Ἀπὸ οὖν τῆς ς' ἔς⁵⁷ εἰς τὴν ρπγ'⁵⁸ γίνονται μεταξὺ ρκ' Ὀλυμπιάδες καὶ ὀλίγον τι. Συνάγονται τοίνυν τῶν ρκ' Ὀλυμπιάδων ἔτη υπ' τὰ γὰρ⁵⁹ γ' ἔτη λοιπῶν, ἴσως ἐν τοῖς μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δ' ἀναλαμβάνεται. Αἱ τοίνυν ε' ἑβδομάδες εἰς τὸν ἐπὶ Χριστοῦ συντελοῦνται χρόνον κατὰ τοὺς Ἰουδαίων ἀριθμούς.⁶⁰ (27) Ἐκείνοι γὰρ κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον τοὺς ἑνιαυτοὺς ἀριθμοῦσιν, ὡς ἔτι πρόχειρον εἰπεῖν τὸν τελευταῖον μῆνα εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡμερῶν κθ' καὶ τοῦ μὲν ἡλιακοῦ κύκλου ὑπάρχοντος τξξ', τοῦ δὲ σεληνιακοῦ τνδ', ὡς τῷ⁶¹ ἡλιακῷ παραλλήλασσειν ἑνιαυτῷ ἡμέρας ια', τὸν δὲ σεληνιακὸν ἑνιαυτῶν, ὄθιν Ἑλληνες καὶ Ἰουδαῖοι μῆνας γ' ἐμβολιμιαίους ἔτεσιν ὀκτώ παραβάλλουσιν.

⁶² (18) Καὶ πάλιν ἔφη ὁ μακάριος Κύριλλος· « Εἰ τοίνυν ζητεῖς τὸ αἴτιον τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἀνάδραμε ἐπὶ τὸ πρῶτον τῶν Γραφῶν βιβλίον· Ἐν ἐξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὁ κόσμος διὰ τὸν ἄνθρωπον· τῇ ς' ἡμέρᾳ τὸν ἄνθρωπον· εἶτα ἔθηκεν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ· εἶτα τοῦτον ἐξέβαλε φθόνῳ διαβολικῷ. Μὴ τολμήσας αὐτῷ διὰ τὸ ἰσχυρὸν προσελθεῖν, προσῆλθε τῇ γυναίκι, ὡς ἀθηνεστερέφ, ἔτι παρθένῳ οὖσῃ. Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ παραδείσου ἀπόπτωσιν⁶³, ἔγνω Ἀδὰμ Ἐβαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ δεύτερον γεγονάσι δισάδοχοι τῆς ἀνθρώπων γενεᾶς Κάιν καὶ Ἀβελ· καὶ Κάιν ἀνθρωποκτόνος πρῶτος. Καὶ κατακλυσμὸς ἐπεσχύθη ὕστερον **226** διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν, καὶ πῦρ οὐρανόθεν κατήλθεν ἐπὶ Σοδομικῶν αἰσχροπραγίᾳ⁶⁴. Ἐξέλεξα μετὰ χρόνου· ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ, ἀλλὰ καὶ οὗτος διεστράφη καὶ ἰσραυματίσθη. » — « Ἀπιστάλησαν προφηταὶ μετὰ

ad respondendum et ædificandum Jerusalem usque ad Christum ducentis hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duas. » Sexaginta vero novem hebdomades annorum continent annos 483. Dixit ergo: Post ædificatam Jerusalem anni 483 effluxerit, et cum defecerint principes, imperat rex quidam alienigena, sub quo natus est Christus. Darius enim Medus jussit Jerusalem ædificari anno sexto regni sui, et primo anno sexagesimæ secundæ Olympiadis secundum Græcos. Olympias vero apud Græcos vocatur quarto quoque anno celebratum certamen per diem quæ coalescit tribus horis unicuique anno superfluis per quatuor annos solares. Porro Herodes regnat in quarto anno 183 Olympiadis. A sexagesima igitur ad centesimam octogesimam tertiam intersunt centum et viginti Olympiades, et aliquid insuper. Atqui 120 Olympiades efficiunt annos 480. Nam tres anni qui desunt, forte inter primum et quartum excipiuntur. Septuaginta igitur hebdomades ad Christi tempus perficiuntur, secundum computationem Judæorum. Isti enim secundum lunæ cursum annos computant, ita ut ultimus apud illos mensis diebus novem et viginti constet. Cum vero sol orbem suum diebus trecentis sexaginta quinque absolvat, luna vero trecentis quinquaginta quatuor, inter solarem annum et lunarem undecim dierum discrimen est. Unde Græci et Judæi tres menses intercalares annis octo adjiciunt.

Et rursus dixit beatus Cyrillus: « Si ergo quæris causam Christi adventus, recurre ad primum Scripturarum librum: Sex diebus fecit Deus mundum, sed mundus propter hominem, sexto die hominem; deinde posuit illum in paradiso; postea eiecit illum invidia diabolica; non ausus (diabolus) ad illum, propter fortitudinem, venire, venit ad mulierem, utpote ad infirmiore. Ipsa autem adhuc virgo erat. Post enim lapsum et ejectionem e paradiso, cognovit Adam Evam uxorem suam, et secundi nati sunt successores hominum generationis Cain et Abel; et Cain homicida primus. Et diluvium effusum est postea ob magnam hominum malitiam, et ignis de cælo descendit super Sodomitarum fœda facinora. Selegit postea Deus Israel, sed hic quoque perversus atque vulneratus est. — « Missi sunt prophete post Moysen ad sanandum istud; sed cum ut mederentur tentassent,

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ λ. τοίνυν ὁ πρὸς τὸν Δ. ὁμιλῶν ἀγγ. Cyr. Dan. ix, 25. ⁴⁵ ἐξ. τ. καὶ ὁ' ἐ66. om. Slav. ⁴⁶ τῶν Cyr. ⁴⁷ Ἐπεὶ οὖν cod. ⁴⁸ ἔτι add. Cyr. ⁴⁹ οἰκοδομησά cod. ⁵⁰ ἐτῶν διελθόντων Cyr. ⁵¹ τότε Cyr. ⁵² Δ. τοίνυν ὁ Μ. οἰκοδόμησεν ἐ. μὲν ἐ. τῆς ἐ. β. πρ. δὲ Cyr. ⁵³ κς' cod., hic et paulo infra; sed sextus Darii annus (516?) Eusebio cedit in Ol. 65, 2. In margine: τί Ὀλυμπιάς; ⁵⁴ τὸν τοῦ ἡλίου δρόμ. cod. ⁵⁵ συντελούμενην Cyr. ⁵⁶ ἐν τῇ ρπγ' Ὀ. Cyr. ἐν ἔτει ρπγ' τῇ cod. Eusebii est 186, 4. ⁵⁷ Ἀπὸ τοίνυν τῆς Cyr. ⁵⁸ ρπς' ? ⁵⁹ ἕτερα add. Cyr. ⁶⁰ Cod. 545, 18-24? ⁶¹ ὡς τὸν σ. ἐν. π. ἡμ. ια' δ' ? cf. Cod. τὴν κατὰ σιλήνην δωδεκάμηνον π. ἡμ. ια' δ'. ⁶² XII, p. 165 C. ⁶³ τῆς Χριστοῦ π. τὸ ἄ. Cyr. Sequentia usque ad οὖσῃ om. Slav. quamvis ad integritatem locutionis necessaria. ⁶⁴ Ex xx, 11, Gen. ii, 2. — 25. διὰ τὸ i. πρ. τῷ ἀνδρὶ Cyr. ⁶⁵ ὡς ἄ. τῇ γ. Cyr. ⁶⁶ ἀπ. ἐκ π. τότε Cyr. ⁶⁷ διὰ τὴν τῶν ἄ. π. πον. πῶς Cyr. ⁶⁸ ἐπὶ τῇ cod. ⁶⁹ Σ. διὰ τὴν παρανομίαν Cyr.

dessebant, non vincentes malum, ita ut diceret aliquis ex illis : « Eheu! perit sanctus de terra, et rectus in hominibus non est. » Et rursus : « Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. » Et iterum : « Exsecratio et furtum, et adulterium, et homicidium effusa sunt super terram. » — « Et immolaverunt filios suos et filias suas dæmoniis. » « Sectabantur auguria, maleficis artibus inserviebant. » — « Et prorsus maximum erat vulnus generis humani a pedibus usque ad verticem; non erat quod superponeretur medicamen, nec oleum, nec ligamenta. Tum prophetæ vehementer lugentes, et omnis consilii inopes dicebant : « Quis dabit ex Sion salutare Israel? » Et iterum : « Domine, inclina cælos, et descende; » excedunt enim curationem nostram humanitatis vulnera. » — « Prophetas tuos occiderunt, et altaria tua diruerunt; » insanabile nobis malum; jam te opus est correctore et salvatore. Audita igitur prece prophetarum, descendit Dominus dicens : « Ecce venio, et habitabo in medio vestrum. » — « Et ero omnium Deus, et ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, et vir fratrem suum : Cognosce Dominum : omnes enim cognoscent me a minimo eorum usque ad maximum, quia propitiabor peccatis eorum et iniustitiis eorum. »

« ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλης αὐτῶν. »

Primus autem Herodes, Antipatri filius, quatuor filios habuit, Archelaum et Herodem et Philippum et Lysaniam, qui tetrarchæ dicti sunt, eo quod unusquisque illorum propriam regni partem haberet. Herodes autem, tunc temporis, propriam dimiserat uxorem, filiam Aretæ regis Arabiæ, de quo Paulus mentionem fecit in Epistola ad Corinthios, et duxerat Herodiadem, uxorem Philippi fratris sui, propter quam et Præcursorem occidit, sed non multo post scelestorum facinorum poenam dedit. Nam uxor ejus, ignobiliter expulsa, profecta est ad Aretam, patrem suum, et ob violentiam conquisita est. Ipse vero continuo, contumelia affecta filia sua, congregans universum populum suum, irruit ad illum in prælium, et omnes exercitus ejus occidit, et regionem ejus, igni datam, in servitutem redegit. At non ideo Herodes malitiam suam deposuit, sed postremo victus, et Romam ductus, eum adultera sua exsul missus est a Tiberio in partes Hispaniæ, ibique vitam misere finivit.

μοιγαλίδος αὐτοῦ ἐξέριστος ἀπέμφθη ὑπὸ Τιβερίου ἐν κατίστρεψεν.

Ἀ Μωυσεῖα θεραπεύεται τοῦτο, ἀλλ' ἱατρούσαντες ἀπεθρήνουν ⁷⁰, μὴ περιγενόμενοι τοῦ πύθους, ὥστε ⁷¹ λέγειν αὐτῶν τινα ⁷². « Ὁἶμοι, ἀπόλωλεν εὐλαβῆς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐκέτι. » Καὶ πάλιν ⁷³. « Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἤχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. » Καὶ πάλιν ⁷⁴. « Ἀρὰ καὶ κλοπῆ, καὶ μοιχεία, καὶ φόνος, ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς. » — « ⁷⁵ Τοῦς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας εὐουσαν τοῖς δαιμονίοις. » — « ⁷⁶ Οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο ⁷⁷. »

— « Καὶ ἀπλῶς μέγιστον ἦν τὸ θραῦμα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. — οὐκ ἦν μόλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμοις. » Εἶτα οἱ προφήται δεινῶς ἀποκλαιόμενοι ⁷⁸ καὶ ἀπορούντες ἔλεγον ⁷⁹. « Τίς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ; » — Καὶ πάλιν. « Κύριε, κλίνον οὐρανούς καὶ καταθήθι. » — « ὑπερβαίνει γὰρ τῆς ἡμετέρας ἱατρίας τὰ τῆς ἀνθρωπότητος τραύματα. — « Τοῦς προφήτας σου (60^a) ἀπέκτειναν καὶ τὰ θεοσιστήριά σου κατέσκαψαν. » ἀδιόρθωτον ἡμῖν τὸ κακόν. Σοῦ λοιπὸν δεῖται τοῦ διορθωτοῦ ⁸⁰ καὶ σωτήρος. Ἐπακούσας οὖν τῆς δεήσεως τῶν προφητῶν ὁ Κύριος κατήλθε ⁸¹ φάσκων. « Ἰδοὺ ἔρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ὑμῶν ⁸². » — (19) « Καὶ ἔσομαι πάντων Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Γνωθεὶ τὸν Κύριον, καὶ ἕκαστος, ὅτι ἴλωσ ἔσομαι ταῖς ἁμαρτίαις καὶ ἀδικίαις αὐτῶν. »

⁸³ (20) Ὁ δὲ γε πρῶτος Ἡρώδης, ὁ υἱὸς Ἀντιπάτρου, ἔσχεν υἱοὺς ὁ, Ἀρχέλαον, καὶ Ἡρώδη, καὶ Φίλιππον, καὶ Λυτανίαν, οἱ τετράρχαι, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὴν οἰκίαν μέρος τῆς βασιλείας.

⁸⁴ (21) Ἦν δὲ Ἡρώδης κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν ἐκβαλὼν τὴν ἰδίαν **227** γυναῖκα, θυγατέραν οὖσαν Ἀρέτα τοῦ βασιλέως Ἀραβίας, περὶ οὗ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ ⁸⁵ μνήμην ἐποίησατο, καὶ λαθὼν Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, δι' ἣν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνέβη, ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν, τὴν δίκην εἰσπαράξατο τῶν τολμηθέντων ⁸⁶. Ἦ γὰρ γυνὴ αὐτοῦ ἀτίμως ἐιωχθεῖσα ⁸⁷ ἐπορεύθη πρὸς Ἀρέταν τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν βίαν ἀπεδύρατο. Ὁ δὲ ἑξαυτῆς, ὡς ὕβρισμένης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, συνζαγίων ἅπαντα τὴν λαὸν αὐτοῦ, ἐπέλθε πρὸς αὐτὸν εἰς πόλεμον καὶ κατέκοψε πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πυρὶ παραδοὺς ἠχμαλώτευσεν. Ἄλλ' οὐδὲ οὕτω ἐπαύσατο Ἡρώδης τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὕστερον δέσμιος εἰς Ῥώμην ἀχθεὶς μετὰ τῆς τοῖς μέρεσι τῆς Ἰσπανίας κάκεισε τὸν βίον χαλιπῶς.

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁰ ἀπεκλαίοντο Cyr. ⁷¹ ὡς Cyr. ⁷² Mich. vii, 2. ⁷³ Ps. lxxi, 5. ⁷⁴ Os. iv, 2. ⁷⁵ Ps. cvi, 37. ⁷⁶ II Par. xxxiii, 6. ⁷⁷ ἐφαρμακεύοντο col. ⁷⁸ πρ. ἀπ. καὶ κάμνοντες ἐλ. Cyr. Ps. xxxii, 8. ⁷⁹ Ps. cxxxv, 1 Reg. xix, 10. ⁸⁰ σοῦ δ. δ. Ἐπήκουσε τῆς Cyr. ⁸¹ ὁ Κύριος εἶρηξε ἰ. ἐγὼ ἔ. Cyr. Zach. ii, 10. ⁸² σου Cyr. Jer. xxxi, 35-36. Hæc jam non Cyrillo sunt, sed a Gregorio laudata. ⁸³ Slavonicus hæc omisit inde ab ἔσχεν, verbis similibus c. 22 prosecutus. ⁸⁴ Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκτεφάλλισθη Glossa Codicis. Ced. 525, 3-21. Totum caput om. Slav. ⁸⁵ Cor. xi, 52. — Ced. 521, 10 22, 322, 5-14. ⁸⁶ In margine : Ἐπὶ τούτου ὁ Πρόδρομος ἀπεκτεφάλλισθη.

(22) Ὁ δὲ γε μέγας Ἡρώδης ὁ τὰ νήπια ἀνελόν, Ἰσχεῖν υἱοῦς ὁμωνύμους αὐτοῦ καὶ διωνύμους τρεῖς, Ἡρώδην Ἀρχέλαον καὶ Ἡρώδην Φιλιππον, τὸν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνελότα, ἐφ' οὗ καὶ ὁ Κύριος ἐσταυρώθη⁸⁷, καὶ Ἡρώδην Ἀγρίππαν, τὸν καὶ Ἰάκωβον ἀνελόντα τοῦ Ζεβεδαίου, (καὶ Λυσανίαν, πρὸς ἃν Ἡρώδην τοῦ δήμου ἐπιφωνοῦντος τότε⁸⁸· « Φωνὴν Θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου διέδωκεν αὐτίκα· » — στολὴν γὰρ ἐξ ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος καὶ εἰς τὸ θέατρον ἔλθων καὶ ἐφ' ὑψηλοῦ βήματος καθίσας ἐδημογῆρει· τῆς δὲ ἡλιακῆς ἀκτίνος προσπεσοῦσης τῷ ἐνδύματι καὶ λαμπρῶν τῆ ἀύγῃ τῆς ἐσθῆτος ἀνθρατῶν⁸⁹, τὰς θψεις τῶν περιεστώτων κατήστραπτε. Καὶ ἀωρηθέντων⁹⁰ ἐπὶ τοῦτο⁹¹ καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν εὐφημησάντων⁹², ἐπαίρεται πλέον ὁ δεσπότης, ὃν εὐθύς ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξεν εὐθίως, καὶ ἀνεπήδησε τῆς καθέδρας ἐκ τοῦ σπαρτίσθαι δεινῶς τὴν γαστέρα αὐτοῦ.

(23) Τὸν δὲ θεῖον Ἰάκωβον ἰδὼν ἀπαγόμενον τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ θάνατον ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ μεταμελήθει προσέειπε τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ὅτι **228** μεταμέλημαι ἐφ' οἷς ἐλάλησα κατὰ σοῦ. » Ὁ δὲ μακάριος παραυτίκα τοῦτον καταβλήσας εἶπεν αὐτῷ· « Εἰρήνη σοι, τέκνον, εἰρήνη σοι, εἰρήνη σοι καὶ συγχώρησις τοῦ πταίσματος. » Ὁ δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εὐθίως ἑαυτὸν Χριστιανὸν ἐπὶ πάντων ἀνηγόρευσεν, καὶ οὕτω συγκαταριθμηθεὶς τῷ ὑπ' αὐτοῦ (60b) κατηγορηθέντι, σὺν αὐτῷ καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ μαρτυρίου ἀπηνέγκαστο.

(24) Ὁ δὲ ἀθλιος Ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας φθειρόμενος καὶ σκώληκας ἐκθράζων, ἐλειπνῶς τὸν βίον κατέλυσε, ὥσπερ καὶ ὁ δυσσεβέστατος αὐτοῦ πατήρ. Καὶ γὰρ κάκεινος τὰ ἐπιχειρήματα κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁμηλικῶν αὐτοῦ τολμήσας⁹³, ἔτι περιὼν τῷ βίῳ κομισάμενος, αἰσχίστῳ μὲν τὸν βίον κατέστρεψε, ὃνπερ ἐνδίκως ὡς ἀδικῶν ἢ δίκῃ μετελήθοῦσα, τὰ μετὰ τὴν ἐνθύνου ἀπαλλαγὴν διαδεξόμενα τὸν ταλαίπωρον κολαστήρια διεδείκνυ φανερώς προσέμια· εὐθύς γὰρ καταλαβοῦσα τοῦτον θεήλατος καὶ ὀλέθριος μάστιξ, εἰς θάνατον ἀργαλέως συνέλασεν. (25) Ἐνθεν γὰρ, φησὶν Ἰώσηπος⁹⁴, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἢ νόσος διαλαβοῦσα ποικίλῳ πάθει ἐμέριξεν· πυρετὸς μὲν γὰρ λάθρος ἦν, κνισμὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὄλης, καὶ σκώληκας, συνεχεῖς ἀληγδόνες καὶ περὶ τοῦ πόδας οἰδήματα δυσωδίας, τοῦ τε ἥτρου φλεγμονὴ καὶ αἰδοῖου σῆψις⁹⁵ σκώληκας γεννώσα· καὶ πρὸς τοῦτο ὀρθόπνοια καὶ διάπνοια καὶ σπασμοὶ τῶν μελῶν ἀπάντων αὐτοῦ καθεστήκασιν· αἰδέης δὲ ἀποφορὰ ἐκ τοῦ συνεχοῦς αἵθματος ἐξεπορεύετο, ὡς τοὺς ἐπιθειάζοντας ποιῆν θεήλατον εἶναι λέγειν. Τούτοις δὲ οὖν καὶ τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι ἐπὶ πλείονα χρόνον περιαντλούμενος τοσοῦ-

At quidem magnus Herodes, qui infantes occiderat, tres filios habuit idem ac ipse nomen simul et diversum habentes, Herodem Archelaum, et Herodem Philippum, qui et Præcursorem occidit, et sub quo Dominus crucifixus est, et Herodem Agrippam, qui etiam Jacobum Zebedæi occidit, et Lysaniam : ad quem Herodem populus tunc acclamavit : « Voces Dei, et non hominis, dedit actutum. » Stola enim argentea indutus ad spectaculum venerat, et sublimi sedens tribunali, concionabatur. Cum autem solis radius in vestem incidisset, et vestitus splendore, scintillæ instar, fervefactus esset, oculos circumstantium fulgetra illustravit. Illis autem causam negligentibus, et ut deum illum acclamantibus, majori superbia tumet miser, quem subito percussit angelus Domini, et exsilivit e sede, violentis torminibus ventre ejus affecto.

Divum autem Jacobum, ad necem raptum, videns accusator ejus, et pœnitentia motus, cecidit ad pedes apostoli, dicens : « Ignosce mihi, homo Dei, quia me pœnitet ob ea quæ contra te locutus sum. » Beatus autem comestim osculans eum, dixit illi : « Pax tibi, fili, pax tibi, pax tibi, et pro offensione indulgentia. » Ille vero voce magna subito se Christianum coram omnibus professus est, atque ita cum illo simul annumeratus quem ipse accusaverat, cum illo etiam bravium martyrii tulit.

At infelix Herodes in dies consumptus et vernibus scædens misere vitam finivit, sicut et impius pater ejus. Etenim iste quoque præmium audacitæ suæ adversus Christum et æquales huic ætate infantes, adhuc vivens, recipiens, turpissima sorte periit : quem juste, ut injustum, justitia insectans, suppliciorum quæ, post exinde discessum, miserum manerent, commonstrabat manifeste præludia. Nam subito invadens eum morbus, a Deo immissus et exitialis, ad mortem moleste agitabat. Ex hoc enim, inquit Josephus, corpus ejus occupans morbus variis distrahebat doloribus ; violenta febris erat, pruritusque intolerabilis in tota corporis superficie ; vermes insuper, continui dolores, tumentes et male olentes pedes ; imi ventris inflammatio, et inguinis putrefactio vermes generans ; ad hoc, nonnisi erecta cervicæ meabilis spiritus, et transpiratio, et omnium membrorum convulsiones ; intolerabilis ex continuo anhelitu exibat exhalatio, ita ut contemplantæ omnes divinam ultionem esse dicerent. His igitur et similibus malis diu circumdatus, tantum et adeo intolerabilem dolorem habuit, ut conaretur sibi ipse necem inferre. Cum enim po-

Varie lectiones et notæ.

⁸⁷ ἢ πρῶτον Ἡρωδὴς συναφθεῖτ [α], θυγατέρα Σαλώμην ἔσχε τὴν καὶ ὀρχησάμενην. Glossa codicis. ⁸⁸ Act. xii, 22 ; Jos. A. 19. VIII, 35. ⁸⁹ κατακαυσθεῖς Jos. ⁹⁰ ἀωρηθέντες cod. ἀτελεζόντων? cf. Jos ⁹¹ τούτῳ? ⁹² εὐφημήσαντες cod. ⁹³ Erasa sunt 3 vel 4 verba in codice; cf. Ced. 552, 22. — Ἡρ. ὑβρίσθη δεινῶς πικρῶς κτ. τὸ ἐκθράξαι; ἀπὸ τοῦ σώματος; καταστρέφει τὸν β. ⁹⁴ A. 17. VI, 5. ⁹⁵ αἰδοῖου σιπαιδί codex.

stulasset malum simul et cultrum, quasi videlicet cupiens illud gustare per seipsum, cumque accepisset, cultrum in guttur convertit ferire volens, percussissetque, nisi cernens quidam idque difficulter, confestim ex manibus ejus cultrum, vix quidem, evulsisset. Magis autem ac magis doloribus cruciatus, istius sororem Salomen et virum ejus Alexandrum vocatos admonuit ut Judæorum principes in hippodromo concluderent, et, se mortuo, statim hos ab exercitu necari curarent, ut mortis suæ dies non gaudium Judæis, sed luctus causa esset. His ordinatis, cum, valde hydropisi laborans, post magnos cruciatus animam exhalasset, confestim Salome, cuncta peragens, Judæos in magnum luctum et planetum adduxit. Quam multis autem, præter cætera istius scelera, domesticis et congeneris calamitatibus, conjugum, filiorum, et aliorum, præsertim genere maxime necessariorum et amicissimorum, homicidiis, prosperitates et liberam in regno potestatem offuscaverit, impossibile est recensere; omnem enim tragici operis contextum superat circa istum materia, quam copiose in suis de illo Historiis Josephus tractavit.

τῶν λοιπῶν τῶν μάλιστα πρὸς γένους ἀναγκασιωτάτων καταλέγειν, τραγικὴν ἄπασαν δραματούργειαν ἐπισημαζούσης τῆς περὶ τοῦτου ὑποθέσεως, ἣν πλάτος ἔν ταῖς κατ' αὐτὸν Ἱστορίαις Ἰώσηπος διελήλυθεν.

CXII. Tiberius imperator.

Post Augustum autem imperavit Tiberius Cæsar, filius ejus, qui urbem ædificavit in regione Judæorum, propter paludem, vocavitque eam ex suo nomine Tiberiadem. Quo imperante, magnus terræmotus factus est, tredecimque evertit civitates usque ad fundamenta, Ephesum, Magnesium, Sardes, Mostinam, Ligaam, Hierocæsaream, Philadelphiam, Tinoium, Cumam, Myrinam, Apolloniam, Diam, Hyrcaniam.

Atque quinto decimo anno imperii ejus, Dominus noster, cum baptizatus esset, Evangelii promulgationem incepit.

Et octavo decimo anno imperii ejus, cum crucifixus esset Dominus, resurgit die vigesima nona mensis Phamenot, sive vigesima quinta mensis Maritii, qui primus creatus apud Hebræos Nisan dicitur, illucescente Dominica cœna Sabbatorum, die prima et principio et solemnissima dierum, de qua dixit Moyses: « In principio fecit Deus cælum et terram; » et: « Hic est liber generationis cælorum et terræ, quo die fecit ea Deus. » Idcirco dicit David: « Hæc dies quam fecit Dominus,

τον εἶχε τὸν πόνον ἀνύποιστον ὡς καὶ αὐτόχειρα αὐτοῦ γενέσθαι κατατολήσαντα ²⁰. (26) Αἰτήσας γὰρ μῆλον ὁμοῦ καὶ μάχαιραν, ὡς δῆθεν ἐπιθυμῶν αὐτῆς δι' ἐαυτοῦ ἀπογεύσασθαι, καὶ λαβὼν, ἀνέτεινε τὴν μάχαιραν κατὰ τοῦ λαιμοῦ πληξάει βουλόµενος· καὶ ἐπληξεν ἂν, εἰ μὴ τις τῶν θεραπόντων θεασάµενος, ταχέως τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μόλις ἀπέσπασεν ²¹. (27) Ἐπὶ πλείον δὲ ταῖς ὀδύνας βασανιζόμενος καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλέξανδρον προσκαλεσάµενος, ὑπέθετο **229** αὐτοῖς, ὥστε τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξάρχους καθεῖρξαι εἰς τὸν Ἰππόδρομον· καὶ τέλευτήσαντος αὐτοῦ, παραχρῆμα τοὺς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ κακῶς ἀναρεῖσθαι, ἵνα μὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα χαρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ πένθους πρόξενος γένηται. (28) Καὶ ταῦτα διαταξάµενος, καὶ λίαν ὑβριάσας, καὶ μετὰ πολλῶν ἀλγηδόνων τὴν ψυχὴν ἀποβλήσας, εὐθύς ἡ Σαλώμη πάντα διαπραξαμένη τοὺς Ἰουδαίους εἰς μέγα πένθος καὶ θρήνον ἐπέθελεν. (29) Ὅσας ²² μὲν οὖν, πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ κακουργίαις, τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτονομισθείσας εὐπραγίας ²³, ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαύρωσε συμφοραῖς γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ φιλάτων μαιφρονίαις, οὐδὲν οἶόν τε νῦν

PBV. Basileia Tiberii.

²⁴ Μετὰ δὲ Αὐγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος Καῖσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίῳ χώρᾳ (περὶ τὴν λίμνην, ἐκάλεσε δὲ αὐτὴν εἰς ἐαυτοῦ ὄνομα) Τιβεριάδα. ²⁵ (2) Ἐφ' οὗ μέγας σεισµὸς γενόμενος, κατήνεγκε πόλεις ἕως ἐδάφους ἰγ', Ἐφεσον, Μαγνησίαν, Σάρδην, Μοστίνην, Λιγάην, Ἱεροκαίσαρειαν, Φιλαδεφίαν, Τμόλον, Κύμην, Μύριαν, Ἀπολλωνίαν, Δίαν, Ἰρκανσίαν ²⁶.

²⁷ (2) Καὶ ἐν μὲν τῷ 15^ῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ Κύριος ἡµῶν βαπτισθεὶς, τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο.

²⁸ (4) Ἐν δὲ τῷ 18^ῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρωθεὶς ὁ Κύριος (61^α) ἀνίσταται (τῇ 20^ῃ τοῦ Φαμενώθ μηνὸς ἦτοι Μαρτίου **230** (τοῦ πρωτοκτίστου μηνὸς, Νισάν παρ' Ἑβραίους λεγομένου) καί, ἐπιφωσκούσης Κυριακῆς μιᾶς Σαββάτων, τῆς πρώτης καὶ ἀρχῆς καὶ τιμιωτάτης τῶν ἡμερῶν ἡμέρας, περὶ ἧς ἔφη Μωυσῆς ²⁹· « Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· » καὶ ³⁰· « Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανῶν ³¹ τε καὶ γῆς, ἧ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ Θεός. » Διό φησιν ὁ Δαυὶδ ³²· « Αὕτη ἡ ἡμέρα

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ A. VII. 15. ²¹ A. 17. VI. 10. ²² Ὅσας cod. ²³ εὐπραγίας cod. ²⁴ ἦν εἰς πλάτος cod. ²⁵ 16 p. Cui (5213). ²⁶ 20 (5217) Ced. 555, 25, 24. Οὗτος ἔσχε: Γάτων ἀνεψιὸν ἀστρολόγον καὶ τοῦ θρασύλλου γενόμενον φοιτητὴν, ὃς τοσοῦτος ἦν τὴν τέχνην ὡς ἀγανακτῆσαντά ποτε Τιβέριον κατ' αὐτοῦ καὶ βουληθέντα διὰ τοῦ τειχίους αἰφῶνης αὐτὸν βεβῆαι, ἐσχυρώσασαι. Ἐρωτήσαντος δὲ Τιβερίου τὴν αἰτίαν, ἀπεκρίθη αἰσθάνεσθαι κλιμακτῆρα ἐγγυὲς αὐτοῦ, καὶ τὸν Τιβέριον θανατῶσαντα ἔλαται αὐτόν (Cui. 5441-8). ²⁷ ex Eus. Chr. II ad a. Tiberii quartum. ²⁸ 31 (5228) Ced. 555, 25-354, 2. ²⁹ 31 (5251) Ced. 554, 2. ³⁰ 1^ο Eus. Chr. II 265, OI. 205, 4. ³¹ καὶ M. ἐπιφωσκούση Κυριακῆ ἡτις ἐστὶ μίξ καὶ πρώτη ἡ αὐτὴ καὶ Πίσγα Κυριακὸν ἐν ταύτῃ γὰρ ὁ Θεὸς τὸ πρῶτον ἐδημιούργησε Ced. ³² Gen. I, 1. ³³ Gen. II, 4. ³⁴ οὐρανῶν cod. ³⁵ Ps. cxvii, 23.

ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφραν-
θῶμεν ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐστὶ τὸ Κυριακὸν Πάσχα,
Μαρτίου κ', ὡς εἴρηται.

PIΓ'. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὀγδόη
ὠνόμασται ¹³.

Περὶ ἧς γὰρ τοι ὁ μέγας εἶπεν Χρυσόστομος· « Εἰ
οὖν ἐν τῇ γ' ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Χριστός, ὡς αὐτὸς
εἶπε ¹⁴, « Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν,
καὶ ἀποδοκιμασθῆναι, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ γ'
ἡμέρᾳ ἀναστῆναι, » διὰ τί ἡ ὀγδόη ἀνάστασις λέγεται
τοῦ Κυρίου; Καὶ τρίτη μὲν εἴρηται ὡς ἀπὸ τοῦ
πάλου καὶ τοῦ σταυροῦ, ὀγδόη δὲ ὡς ἀπὸ τῆς δη-
μιουργίας καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐπεὶ οὖν τῇ Κυ-
ριακῇ ἀνέστη ὁ Χριστός, ἐν ἣ ἡ ἀρχὴ τοῦ φαινομέ-
νου κόσμου γέγονε, ἥτις ὑπάρχει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ
κόσμου λάμψαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴ νοητὸν φῶς καὶ
ἀληθινὸν ὁ Χριστός ἐκ τάφου ἀνέτειλεν ¹⁵. διὸ καὶ
ἀπὸ τοῦ τάφου καὶ θανάτου ὁ κόσμος ἐγήγερτο.
Ἄπὸ Κυριακῆς οὖν εἰς Κυριακὴν ἡ ὀγδόη ἀπαντᾷ·
καὶ δὲ τρίτη καὶ ἡ αὐτὴ, τρίτη ἀφ' οὗ ἔπαθε,
ὀγδόη ἀφ' οὗ ὁ κόσμος ἐγένετο. (2) Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη
αἰτία τῆς ἡ' καὶ τῆς γ' ¹⁶, διὰ τί ἀνάστασις ἐκάστη
ὠνόμασται· ἐν γὰρ τῇ ζ' ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς
ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ἡ κατά-
παυσις τέλος, συντέλεια ἔργων ἀπηρτισμένων ¹⁷.
τέλος δὲ καὶ κατάπαυσις; ¹⁸ λέγεται καὶ ἡ τοῦ λόγου
συντέλεια, ὅτε μέλλει παράγειν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου
τοῦτου ὁ Θεός. Ἐπειδὴ οὖν ἀμαρτιῶν ὁ κόσμος
ἔγεμεν καὶ ἠπείλει τῷ κόσμῳ συντέλειαν, ὁ δὲ
Χριστός ἐπὶ συντελείας τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν
ἀμαρτίας ἦλθε, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐτάφη, καὶ **231**
ἀνέστη, καὶ τὸν κόσμον ἀνέστησε, καὶ ἡ πρώτη
ἐνοσημιουργησις ὀγδόη ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γέγονεν.
Τῇ ζ' ἐπὶ ξύλου σταυροῦται διὰ τὸν ἐν τῇ ζ' γενό-
μενον ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ ζ' ἐσταύρω-
ται ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες μάθωμεν ὅτι ἐν τῇ ζ'
δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐκαίνοσ ἐν τῇ ζ'
ἐσταυρώθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. (3) Καὶ οὐ μόνον ἐν
ἡμέρᾳ ζ', ἀλλὰ καὶ ἐν ὥρᾳ ζ' ἐπὶ ξύλου ἐκρέμαται,
ἐπειδὴ ἀρχὴ ἀμαρτίας ὥρᾳ ζ' ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγο-
νε, ὅτε Ἀδὰμ τὸν θάνατον ἤρπασσε, ὅθεν λοιπὸν
τότε καὶ λογχυθεὶς ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, εἰ δύο
μάρτυρες ¹⁹ τῶν κυριοκτόνων, τὸ μὲν αἷμα ἵνα
Ἰουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας ²⁰· « Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ'
ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν· » τὸ δὲ ὕδωρ, ἵνα τοῦ
Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαθῶν ὕδωρ καὶ νιφάμενος
ὡς ἀθῶος, τὸν ἀθῶον καὶ δίκαιον φραγγελώσας
ἐσταύρωσεν. (4) Ἐπεὶ οὖν, ὡς πολλάκις εἶπεν, ἡ
ὀγδόη καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις βοᾷ τὴν τοῦ κό-
σμου συντέλειαν, ἰστέον, ὅτε πάντως ἡ τοῦ κόσμου
γένηται συντέλεια, τότε οἱ ὄσιοι καὶ εὐσεβεῖς ἐκλει-
ψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ Χριστός
εἰπὼν ²¹· « Ἄρα ἐλθὼν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εὐρήσει
τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς; » Καὶ ὁ Ἀπόστολος φησὶν ²².

A exultemus et laetemur in ea, » quæ est Domi-
nicum Pascha vigesimæ quintæ Martii, ut dictum
est.

CXIII. Quare Christi resurrectio octava nominata
sit.

De illa quidem magnus Chrysostomus dixit : « Si
ergo tertia die resurrexit Christus, sicut ipse dixit :
« Oportet Filium hominis multa pati, et repro-
bari, et occidi, et tertia die resurgere, » cur octava
resurrectio Domini dicitur? Tertia quidem dicta est
a passione et cruce, octava autem propter crea-
tionem et resurrectionem. Quoniam igitur Domi-
nica die surrexit Christus, qua die surgentis mundi
principium existit, qua lux ex mundo illuxit, et lu-
men intellectuale et verum, Christus, ex sepulcro
exorsus est, idcirco ex sepulcro et morte mundus
fuerat excitatus. A Dominica ergo ad Dominicam
octava occurrit; atque tertia et ista, tertia ex quo
passus est, octava ex quo mundus factus est. Est
autem et alia ratio octavæ et tertiæ, cur resurrectio
utraque dicta sit. Etenim septima die requievit
Deus ab omnibus operibus suis; atque est requies
finis, consummatio operum perfectorum; finis au-
tem et requies dicitur etiam verbi consummatio,
quando debet deducere figuram hujus mundi
Deus. Postquam ergo peccatis mundus plenus erat,
et minabatur mundo consummationem, Christus
vero in consummatione sæculorum ad abolitionem
peccati venit, et passus est, et sepultus est et re-
surrexit, et mundum excitavit, et prima conditio
octava in regeneratione facta est. Sexta die ligno
suspenditur ab homine sexta die facto; idcirco
igitur sexta crucifixus est die, ut omnes noverimus
illum qui sexta die creaverat hominem, ipsum
sexta die crucifixum fuisse ob hominem. Et non so-
lum die sexta, sed etiam hora sexta ligno suspen-
sus est, quia principium peccati hora sexta ex ligno
factum est, quando Adam mortem prandit, unde
deinceps tunc etiam lancea perforatus effudit san-
guinem et aquam, quæ duo sunt testes Domini in-
terfactorum; sanguinem quidem ut Judæos convi-
ceret qui dixerant : « Sanguis ejus super nos, et
super illos nostros; » aquam vero ut Pilatum ar-
gueret, quia, sumpta aqua, cum se lavisset ut inno-
cens, innocentem et justum flagellatum crucifixit.
Cum igitur, ut sæpe dixi, octava et mortuorum
resurrectio clamet mundi consummationem, scire
expedit, cum omnino mundi advenerit consum-
matio, tunc sanctos et pios defecturos esse de terra.
Atque hujus rei testis Christus dicens : « Numquid
veniens Filius hominis luvieniet fidem super ter-
ram? » Et Apostolus dicit : « Nisi venerit discessio
primum, » — « quando discedent a fide, attendentes
spiritibus erroris et doctrinis demoniorum, » — « et

Varia lectiones et notæ.

¹³ Hæc rubrica in cod. evanuit. ¹⁴ Luc. ix, 22. ¹⁵ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἀλ. φῶς ὁ Χρ. τὸς ἐκ τ. ἀν. Ced.
¹⁶ καὶ τῆς α' ? ¹⁷ ἀπηρτισμένην cod. ¹⁸ I Cor. vii, 31. ¹⁹ τοὺς δύο μάρτυρας; ? ²⁰ Matth. xxvii, 25.
²¹ Luc. xlviii, 18. ²² II Thess. ii, 3.

a veritate enim avertent, ad fabulas autem convertentur; » et sicut gubernatorum interitus navigiorum est naufragium, et pastorum absentia ovium exitium, et agricolarum incuria agrorum perditio, ita etiam sanctorum defectus mundi destructio, sanctitas vero est Deo consecratio, et hic sanctus est qui se per fidem et bona opera consecrat et Deo dedicat, unde ad dereliquentes Deum, et pacta cum illo foedera abnegantes, dicebat Moyses: « Ne dixeris in corde tuo: Sanctitas mihi erit in discedendo a Domino. » Sicut defector a Deo et maleficus impius dicitur, ita Deo per fidem et bona opera inherens, sanctus et justus jure nominatur. Μωϋσῆς ²⁸. Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ὅσιά μοι τοῦ Θεοῦ ἀποστάτης καὶ κακοῦργος ἀνόσιος λέγεται, οὕτως ὁ τῷ Θεῷ διὰ πίστεως καὶ ἀγαθοεργίας οἰκτιρωθεὶς, ὅσιος καὶ δίκαιος εἰκότως ὀνομάζεται.

Per lignum igitur mors et per lignum vita. Die septimo requiavit ab operibus; die septimo in sepulcro corpus requiavit. Integrum enim diem septimum exspectavit, octavo surrexit, et mundum excitavit. Et est dies Domini tertia et octava; tertia quidem propter resurrectionem Domini, octava vero non solum propter Domini, sed etiam propter mundi resurrectionem. Ergo, dilecte, audias mirabile et grande mysterium: Quare Domini resurrectio octava nominatur? Quoniam septies mortuorum resurrectionem invenimus in divina Scriptura, et post septem octavus ex mortuis surrexit Dominus, qui septem excitaverat. Ante enim Christi resurrectionem, septem singulares resurrectiones mortuorum evenerant. Et prima quidem in antiqua Scriptura, filii viduae quem Elias Sarepta suscitavit; secunda filii Sunamitidis, quem Elisæus excitavit; tertia vero militis, quem cum juxta Elisæum sepelissent, et ossa prophetæ mortuus contigisset, veluti ab igne exilivit; quarta autem in nova, resurrectio filii antistitis Synagogæ; quinta vero, filii viduae: κexia, Lazari; septima, cum multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt; octava vero Domini resurrectio, post salutarem passionem: quo tempore Passionis et terræmotus qui factus est, in multis inventum est Græcis monumentis motum terræ magnum accidisse et tenebras, ita ut astra apparerent. Narrat etiam Josephus temporibus istis, die Pentecostes, motum et strepitum sensitse primum sacerdotes, deinde multorum vocem, angelorum scilicet, ab interiore sanctuario audivisse: « Descendamus hinc. » Quin etiam aliud admirabile magis enarratur, oraculum quoddam in scriptis sacris repertum esse sic habens: Tempore isto ab eadem regione aliquem virum terræ universæ imperaturum, quod ipse quidem sub Vespa-

« Ἐάν μὴ ἔλθῃ πρῶτον ἡ ἀπόστασις, — ²⁸ ὅτε ἀποστήσονται τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, — ²⁹ καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται· καὶ ὡσπερ (61^b) κυβερνητῶν ἀπώλεια τῶν πλοίων ἐστὶ ναυαγία, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων ἐλεθρος, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμὸς, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἐκλειψὶς τοῦ κόσμου κατάλυσις· ὁσιότης δὲ ἐστὶν ἡ πρὸς Θεὸν καθοσίωσις. Καὶ ἐκεῖνος ὅσιος ὁ ἑαυτὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερῶσας, ὅθεν τοὺς Θεὸν καταλιμπίνοντας καὶ ἀρνούμενους τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἔλεγεν ὁ γέννηται ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καθάπερ ὁ

232 ³⁰ (5) Διὰ ξύλου τοίνυν θάνατος καὶ διὰ ξύλου ἡ ζωὴ. Τῇ ἑβδόμῃ κατέπευσεν ἀπὸ τῶν ἔργων· τῇ ζ' ἐν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα ἀνέπαυσεν. — Τελείαν γὰρ ἡμέραν τὴν ἑβδόμην ἔμεινεν· — τῇ η' ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἤγειρεν. Καὶ ἐστὶν ἡ Κυρίου καὶ τρίτη καὶ η'· τρίτη μὲν διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, ὀγδόη δὲ, οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ κόσμου ἔγερσιν. Οὐκοῦν, ἀγαπητέ, ἀκουσον, θαυμαστὴν καὶ μέγα μυστήριον· Διὰ τί ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ὀγδόη ὀνόμαστα; Ἐπειδὴ ἐπτάκις νεκρῶν ἀνάστασιν εὐρομεν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, καὶ μετὰ τοῦ ζ' ὀγδοὺς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη ὁ Κύριος; ὁ ἐγαίρει τοὺς ζ'. Πρὸ γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως ἐπτά μόναι ἀναστάσαι; νεκρῶν ἐγένοντο ³¹. (Καὶ) α' μὲν ἐν τῇ Παλαιᾷ· ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ³², ὃν Ἡλίας ἐν Σαράφθεις ἀνέστησεν· β' ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς Συναμίτιδος, ὃν Ἐλισσαῖος ἤγειρεν· γ' (δὲ) ἡ τοῦ στρατιώτου, ὃν ἐγγύς Ἐλισσαίου θάψαντες (καὶ τῶν ὁσίων τοῦ προφήτου ὁ νεκρὸς ἀλάμμενος) ὡς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπήδησεν· δ' δὲ (δ) ἐν τῇ Καινῇ, ἡ τοῦ ἀρχισυναγώγου τῆς θυγατρὸς· ε' (δὲ) ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας· ζ' (δὲ) ἡ τοῦ Λαζάρου· ζ' (δὲ) ὅτε πολλὰ σώματα τῶν κοιμημένων ἀγίων ἀνίστη· η' δὲ ³³ ἡ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασις μετὰ τὸ σωτήριον πάθος, καὶ ὃν ³⁴ καιρὸν τοῦ πάθους (καὶ τοῦ) γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς (μὲν) εὐρέθη Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν, οἱ σεισμὸς ἐγένετο μέγας καὶ σκότος, ὥστε καὶ ἀστέρων φανῆναι. (6) Κατὰ δὲ τοὺς ³⁵ χρόνους τούτους καὶ Ἰωσήπος ³⁶ Ἰσραεὶ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ν' κινήσεως καὶ κτύπου τοῦς ἱερεῖς ³⁷ ἀντιλαμπάνεσθαι πρότερον ³⁸, ἐπειτὰ φωνῆς ἀθρόας, ἀγγελικῆς ἀηλοῦς; ³⁹ ἐνδοθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ⁴⁰ ἀκούσιν ⁴¹. « Καταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. » ⁴² (7) Καὶ μέντοι καὶ ἕτερον παραδοξώτερον ἐξηγεῖται, χρησίμὸν τινα ἐν (τοῖς) ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεθῆναι περιέχοντα (οὕτως) ὡς κατὰ (τὸν) καιρὸν ἐκεῖνον

Variae lectiones et notæ.

²⁸ I Tim. iv, 1. ²⁹ II Tim. iv, 4. ³⁰ Deut. xxix, 19. ³¹ Cod. 33424-335, 14. ³² ἐγένοντο cod. ³³ γ. τῆς Σαράφθεις ὃν ἤγειρον Ἡ. Cod. ³⁴ καὶ ἡ Cod. ³⁵ καὶ ἡ Cod. ³⁶ καὶ ἡ Cod. ³⁷ καὶ ἡ Cod. ³⁸ καὶ ἡ Cod. ³⁹ καὶ ἡ Cod. ⁴⁰ καὶ ἡ Cod. ⁴¹ καὶ ἡ Cod. ⁴² καὶ ἡ Cod.

ἀπὸ τῆς αὐτῆς χύρας· ἀρξῆ ³⁹ τις ἀνθρωπός τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, ὃν αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἐξεῖλεψε ⁴⁰ **233** πεπληρωθῆαι, διήμαρτε δὲ τῆς ἐρμηνείας ἐκ διαμέτρου ⁴¹· οὐ γὰρ πάσης οὗτος ἤρξεν (ἢ μόνος τῆς Ῥώμης). Λεῖπεται δὲ ⁴² οὖν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦτο πληρωθῆαι, πρὸς ὃν φησιν ὁ Πατὴρ ⁴³· « Αἰτῆσαι πρὸς ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάστασίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. » Ὅθεν ⁴⁴ « εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης· τὰ βήματα αὐτῶν » (διαβρόθην κηρύττων αὐτοῦ τὴν αἰθίον ἀρχὴν τε καὶ βασιλείαν (62^ο) αἰώνιον). ⁴⁵ (8) Ἐπεὶ ⁴⁶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἢ βλάστησις (κατὰ τὴν θεῖαν ἀπόφασιν, μέχρι νῦν ἀρχομένου τοῦ ἔαρος ⁴⁷· « Ἡ γῆ βλαστάνει βοτάνην χέρτου, » καὶ οἱ λειμῶνες ἀνθοῦσι, καὶ τὰ δένδρα φέει καρπὸν)· διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τὴν Παρθένον ⁴⁸ Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐηγγελίστατο· εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος ⁴⁹.

⁵⁰ Ὁ τοίνυν Πιλάτος μετὰ τὴν (τοῦ) Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας τοῦ Καίσαρος (προτομάς) εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. Ὅρθρου δὲ γενομένου, οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι τοσοῦτον ἐταράχθησαν, ὥστε Πιλάτος ἐκδειματωθεὶς, ἀλλαχού ταῦτα ⁵¹ (10) μετέθηκεν. Καὶ δὴ καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλούμενον Κορβανᾶν διαφθείρας ⁵², αἰτίας ἀναίρεσις πολλῆς καὶ συγχύσεως· καὶ τοῖς Ἰουδαίοις μισητὸς· **234** γέγονε· τὴν γὰρ ἐπανάστασιν αὐτῶν ὑφορώμενος, πρὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ στρατιώτας παρίστησιν, ἐνδοθεν μὲν ὄπλα φοροῦντας αὐτοὺς, ἐξωθεν δὲ ἰδιωτῶν ἐσθῆτας πρὸς τὸ ἀνυπονήτον. Ὡς οὖν ἔωρμησαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζοντες, ἐπαφῆκε τοὺς στρατιώτας ἐπ' αὐτῶν, οἳ γε ξύλοις καὶ λίθοις αὐτοὺς πκίοντες, τραυματίσαντες ἀπέλυσαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπ' ἀλλήλων ὠθοῦμενοι, συμπατηθέντες ἀπώλοντο, οὐ· καὶ ἀριθμήσαντες εὗρον λαὸν ἄπειρον.

PIA. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου.

⁵³ Ἐμίξε δὲ καὶ τινῶν ⁵⁴ αὐτῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ⁵⁵ τὸ αἷμα τρόπῳ τοιούτῳ. Οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οὐ καὶ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μέμνηται, κενοφωνίαν καὶ πλάνην ἔμαθον ἐξ αὐτοῦ, καθὼς φησιν Ἰώσηπος· προφάσει γὰρ εὐσεβείας ὄθηεν Κύριον μηδὲ μέχρι στόματος ἔφασκε δεῖν τινα

A sicut adimpletum fuisse interpretatus est. Peccavit in interpretatione diametro; non enim terræ universæ ille imperavit, sed soli Romæ. Superest igitur ut istud in Domino nostro Jesu Christo adimpletum sit ad quem dixit Pater: « Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ. » Unde, « in universum terram exiit sonus sanctorum apostolorum, et in fines terræ verba eorum, » palam promulgando perpetuum ejus imperium et regnum æternum. Quoniam tempore illo Deus creaturam condidit, et testatur fructuum germinatio in arboribus, cum juxta divinam sententiam usque nunc ver regnaverit: « Terra germinat herbam graminis, » et prata florent, et arbores gignunt fructum; idcirco etiam tempore illo Israel ab Ægyptiaca servitute liberavit, et Virgini Gabriel archangelus evangelizavit; recte ergo eodem tempore Christus quoque salutarem subiit passionem.

B ab Ægyptiaca servitute liberavit, et Virgini Gabriel archangelus evangelizavit; recte ergo eodem tempore Christus quoque salutarem subiit passionem.

Pilatus igitur, post Christi crucifixionem, Caesaris imagines in templo noctu reposuit. Mane autem facto, cernentes Judæi adeo conturbati sunt ut Pilatus timore percussus illas alio transferret. Cum etiam sacrum thesaurum Corbonam dictum destruxisset, interitus multorum et confusionis causa fuit, et Judæis invisus factus est. Horum enim rebellionem reformidans, pro tribunali suo milites disposuit, et hos quidem arma celantes, extrinsecus autem privatorum vestitum habentes, ne suspecti essent. Ubi igitur irruerunt in eum rebellantes Judæi, adversus illos immisit milites. Hi vero sustibus et lapidibus ferientes, vulneratos dimiserunt, quosdam autem illorum occiderunt. Multi autem ex Judæis, alii ab aliis impulsus, conculeati periere; quos qui numeraverunt populum invenere infinitum.

CXIV. De Juda Galilæo.

Miscuit etiam horum quorumdam cruorem cum victimis hoc modo. Galilæi instituta Judæ Galilæi sequentes, de quo Lucas in Actibus apostolorum memorat, clamorem de rebus inanibus et errorem ab illo discabant, sicut dicit Josephus. Videlicet sub pietatis specie neminem dicebat Dominum vocari oportere, ne extremis quidem labiis, nec hono-

Varie lectiones et notæ.

³⁹ αὐτῶν et ἀρξῆ Ced. ⁴⁰ B. J. 6, V. 4. ⁴¹ B. J. 5, III, 9. ⁴² δὲ Ced. ⁴³ Ps. II, 8 ἐμοὶ God. ⁴⁴ Ps. xix, 4. ⁴⁵ Ced. 356, 2-7. ⁴⁶ οὖν adid. Ced. ⁴⁷ Gen. 1, 11. ⁴⁸ τῇ Παρθένῳ Ced. ⁴⁹ Ἐπὶ Τιβερίῳ, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἐκλέγεται ὑπὸ τῶν ἀποστόλων Ματθίας ἀντὶ Ἰούδα τοῦ προδότη, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου πρῶτος Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος γέγονεν, καὶ διάκονοι ἀριθμὸν ζ'. Στέφανος ὁ α' μάρτυς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· Φίλιππος δὲ ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ποιεῖ εἰς Σαμαρείαν τεράστια. Ἀρθεὶς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐπέστη [εὐνούχῳ] Κανδάκη[ς]· οὗτος πρῶτος ἐδαπτίσθη διὰ Φιλίππου ἐξ ἐθνῶν, τῆς προφητείας πληρωθεὶς ἔργῳ· « Αἰθιοπία προφθασεῖ χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ (Ps. lxxviii, 31). Ἀλλὰ καὶ Μάγοι Χριστῷ προσκυνήσαντες πρότερον, τὴν τῶν ἐθνῶν κλῆσιν ἠνέξαντο· καὶ Κορνῆλιος πρῶτος ἐξ ἐθνῶν Πέτρον διὰ τῆς πίστεως προσῆλθε (Act. 59, 20-63, 8). » Ced. 356, 8 11, Jos. 18, III, 1; B. J. 2, XIV, 2, 3. ⁵⁰ ταῦτα; Ced.— Ced. 357, 5-5; Jos. 15, III, 2; B. J. 2, XIV, 4. ⁵¹ K. διέφθειρε καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ceteris Ced. omissis. ⁵² 2X? (5225) Ced. 237, 5-21, Jos. B. J. 2, VIII, 1, Act. v, 57.) a. 11. p. (Chr.); Luc. xiii, 1. ⁵³ καὶ? ⁵⁴ ἄ. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Καίσαρος τὸ ἄ. τῶν θ. Ced.

ris causa, nec benevolentiae, neque Deo soli competentem honorem et gloriam hominibus tribui. Itaque multi eorum, quia non dicerent Caesarem Dominum, dura sustinuerunt verbera; qui illdem postea docebant nihil aliud praeter jussas in Moysis lege victimas offerre Deo, ideoque prohibebant ne victimas a senatu populi concessae offerrentur pro imperatoris et Romani populi salute. Jure super his iratus in Galilaens Pilatus, jussit illos occidi prope victimas quas opinabantur juxta legem offerre, ita ut misceretur oblati victimis cruor asferentium.

Πιλᾶτον ⁵⁰ κελεύει παρὰ ταῖς θυσίαις, ἃς ἐδόκουν κατὰ τὸν νόμον προσφέρειν, ἀναιρεθῆναι, ὥστε ἀναμειβθῆναι ταῖς προσφερομένοις θυσίαις τὸ αἷμα τῶν προσφερόντων.

At Tiberius, praeter ceteros ipsius successus, illum etiam obtinuit: illos qui in ejus favorem adducti erant celerius non mutabat, sed operam dabat ut vel diu, vel usque ad vitae terminum imperium servarent. Quondam, cum causam amici ejus ab eo resciscerentur, dixit: « Qui aliquod munus gerunt, hos semper majora appetere natura insutum est, et si magis ac magis illis imperare datum est, remissius meliori conditione utuntur; si vero ad breve tempus, ad furta magis excitantur, in incerto gubernationem habentes; dicamque vobis clarum exemplum hocce: Vulneratus quidam jacebat, et muscarum multitudo ulcera ejus vellebant; superveniens vero aliquis, cum putaret illum muscas abigere non posse, accedens fugabat; dixit autem qui saucius erat: Obsecro, abigere desine, magis enim mihi nocet, istae enim cruore saturae non intolerabilem mihi morsu dolorem asferunt; si vero expuleris, supervenientes aliae, ob famem majores mihi dolores asferent, ita ut vitam etiam tollant. Idcirco ego quoque multis furtis duces licet corruptos videam, frequenter non muto. » Admodum quidem de justitia sollicitus, civitatibus sibi subditi semper scripsit: « Si aliqui contra leges fieri praescripsero, nihil curate, ignorantiae me accusantes. » Qua de causa Pilatus illum sciens veritatis et justitiae amantem, de omnibus Christi miraculis et religionis ejus dogmatibus illum certiore fecit, sicut narrat Tertullianus, qui in sua *Christianorum Apologia* de Romanis legibus perite disseruit. Dicebat Christum post mortem resurrexisse, et jam ab omnibus Deum reputari. Tiberius attonitus cuncta nuntiavit senatui; hic vero non acquievit, dicens se veteri legi parere, jubenti neminem prius inter deos referri quam ipsorum suffragiis et decreto judicatum.

Ἄ λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν, μήτε (κατὰ) φιλοφροσύνην, καὶ τὴν θεῶν μόνῃν πρόπουσαν τιμὴν ⁵⁰ καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν, ὅθεν καὶ πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν (τὸν) Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην, χαλεπὰς αἰκίας ὑπέστησαν, οἵτινες λοιπὸν ἐδίδασκον μὴδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν τῷ Μωϋσείῳ νόμῳ θυσίας ἀναφέρειν τῷ θεῷ, κἀντεῦθεν τοῖνον κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λαοῦ παραδιδόμενας γίνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως ⁵¹ καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἔθνους θυσίας· ἐικότως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτοῦντα ⁵² πρὸς Γαλιλαίου ⁵³ πλεονεκτῆμασι καὶ τούτῳ ἐκείκτετο· τοὺς εἰς ἀξίαν αὐτοῦ προσαγομένους θάπτον οὐκ **235** ἡμειδεν, ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρεσκευάζεν. Ἐρωτηθεὶς ὡς ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· « Ἄξι πᾶσα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτεῖν ἐφίεται φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλέον κρατοῖεν, ἀμδλυτέρως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηται· (ὁδβ) εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγω, μειζόνως ἐπικλοπαὶ παροξύνονται, ἐν ἀδύλῳ τὴν διαδοχὴν ἔχοντες· λέξω ⁵⁴ δὲ ὑμῖν καὶ ἑναργῆς ⁵⁵ παράδειγμα τούτο· Τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ πλῆθος μυιῶν ὄντων, τὰ ἔλκη αὐτοῦ ἐνέμοντο· παριῶν δὲ τις, νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι τὰς μυίας ἀποσοβεῖν, προσελθὼν ἀπεδίωκεν· ὁ δὲ τραυματίας φησὶν· « Δέομαι, παύσον καὶ μὴ ἀποσόβει· μειζόνως γάρ με βλάπτεις· αἱ γὰρ κορροθεῖσαι τοῦ αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν δόξιν ὀδονηρὰν παρέχουσιν· εἰ δὲ ἀποδιώκονται, ἕτεραι προσελθοῦσαι, λιμῶ τὰς ὀδύνας μοι παρίξωσι μειζότερας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερήσαι. » Διὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν, συνεχῶς οὐκ ἀμείβω. » ⁵⁶ (5) Φροντίζων γέ τοι λαν τοῦ δικαίου ἔγραψεν ⁵⁷ ἀεὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· « Ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστασίας γίνεσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἡγνοηκότε. » ⁵⁸ (4) Διὰ καὶ Πιλᾶτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάληθες καὶ φιλοδίκαιον, τὰ τεραστεια ⁵⁹ Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας (αὐτοῦ) δόγματα δι' ἐπιτομῆς διεκοινώσατο ⁶⁰ αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς (ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων ἐπιστήμων) ἐν τῇ ὑπὲρ ⁶¹ Χριστιανῶν Ἀπολογία (διεξιῶν) καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἦν παρὰ πᾶσι θεὸς εἶναι πιστεύεται· καὶ ὅτι Τιβέριος καταπλαγεὶς ἀνηγγεῖλε πάντα ἐπὶ τῆς συγκλήτου ⁶²· ἢ δὲ οὐ προσήκατο, κειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα ⁶³, μὴ

πλεονεκτῆμασι καὶ τούτῳ ἐκείκτετο· τοὺς εἰς ἀξίαν αὐτοῦ προσαγομένους θάπτον οὐκ **235** ἡμειδεν, ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρεσκευάζεν. Ἐρωτηθεὶς ὡς ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· « Ἄξι πᾶσα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτεῖν ἐφίεται φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλέον κρατοῖεν, ἀμδλυτέρως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηται· (ὁδβ) εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγω, μειζόνως ἐπικλοπαὶ παροξύνονται, ἐν ἀδύλῳ τὴν διαδοχὴν ἔχοντες· λέξω ⁵⁴ δὲ ὑμῖν καὶ ἑναργῆς ⁵⁵ παράδειγμα τούτο· Τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ πλῆθος μυιῶν ὄντων, τὰ ἔλκη αὐτοῦ ἐνέμοντο· παριῶν δὲ τις, νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι τὰς μυίας ἀποσοβεῖν, προσελθὼν ἀπεδίωκεν· ὁ δὲ τραυματίας φησὶν· « Δέομαι, παύσον καὶ μὴ ἀποσόβει· μειζόνως γάρ με βλάπτεις· αἱ γὰρ κορροθεῖσαι τοῦ αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν δόξιν ὀδονηρὰν παρέχουσιν· εἰ δὲ ἀποδιώκονται, ἕτεραι προσελθοῦσαι, λιμῶ τὰς ὀδύνας μοι παρίξωσι μειζότερας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερήσαι. » Διὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν, συνεχῶς οὐκ ἀμείβω. » ⁵⁶ (5) Φροντίζων γέ τοι λαν τοῦ δικαίου ἔγραψεν ⁵⁷ ἀεὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· « Ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστασίας γίνεσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἡγνοηκότε. » ⁵⁸ (4) Διὰ καὶ Πιλᾶτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάληθες καὶ φιλοδίκαιον, τὰ τεραστεια ⁵⁹ Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας (αὐτοῦ) δόγματα δι' ἐπιτομῆς διεκοινώσατο ⁶⁰ αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς (ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων ἐπιστήμων) ἐν τῇ ὑπὲρ ⁶¹ Χριστιανῶν Ἀπολογία (διεξιῶν) καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἦν παρὰ πᾶσι θεὸς εἶναι πιστεύεται· καὶ ὅτι Τιβέριος καταπλαγεὶς ἀνηγγεῖλε πάντα ἐπὶ τῆς συγκλήτου ⁶²· ἢ δὲ οὐ προσήκατο, κειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα ⁶³, μὴ

Variae lectiones et notæ.

⁵⁰ τε add. Ced. ⁵¹ τοῦ β. σ. Ced. ⁵² ἀγανακτεῖ Ced. ἀγανακτοῦντες cod. ⁵³ Γαλιλαίας cod. ⁵⁴ Πιλᾶτος καὶ κελεύει Ced. — αἱς cod. ⁵⁵ Ced. 344,9-15 epitomen exhibet, ut et Leo 59,3-8, πλεονεκτῆματα hæc quia justitiae in seqq. laudate repugnant, alium in locum transferentes. ⁵⁶ δεῖξω? λέξω cod. ⁵⁷ ἐναργῆς cod. ⁵⁸ Ced. 556,11-14. ⁵⁹ ἐγ. τοῖς ἀρχουσι τῶν πόλεων Ced. — γράφῃ Ced. ⁶⁰ Eus. Chr. II. 267; Tib. 22, Pilatus de Christianorum religione Tiberium certiore facit. Ced. 336,14-337,2, cf. 345,10-13, Leo 58,20-25. ⁶¹ τεραστεια Ced. ⁶² ἀνεκοινώσατο Coisl. ⁶³ κατὰ cod. — ὑπὲρ τῶν χρ. Coisl. ⁶⁴ ὅτι ὁ Τιβ. cod. τὴν συγκλήτου Coisl. — τῇ συγκλήτῳ Ced. ⁶⁵ λέγοντι. cod. — Ap. 5: Tiberius ergo annuntiatam sibi ex Syria Palestina quæ illic veritatem ipsius divinitatis revelarat, detulit ad senatum cum prærogativa suffragii sui. Senatus quia non in se probaverat, respuit. Caesar in sententia mansit, comminatus periculum accusatoribus Christianorum 21: Ea omnia super Christo Pilatus, et ipse jam pro sua conscientia Christianus, Caesari tunc Tiberio nuntiavit (Cod. Petrop.)

πρότερον θεοποιεῖσθαι⁷⁸ τινα, εἰ μὴ ζήψω καὶ δό-
γματι παρ' **236** αὐτοῖς κριθεῖη⁷⁹. Ὁ δὲ τὸν νόμον
τούτον ἐδέξατο· ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζεῖν⁸⁰
τοῦ⁸¹ Χριστοῦ τῷ κηρύγματι, καὶ μὲν γε θάνατον
προσηπίδισσε τοῖς κατηγοροῦσι τοῦ κηρύ-
γματος.

PIE. *Peri Abugarou.*

⁷⁸ Οὕτω γοῦν τῇ θείᾳ τοῦ⁷⁷ Χριστοῦ δυνάμει
ἀηρούς ἢ σύμπασα οἰκουμένη τῆς ἱερᾶς τοῦ κηρύ-
γματος διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας πεπλή-
ρωται⁷⁸, ἐξ ὧν, Θαδδαίου ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει κηρύ-
ξαντος⁷⁹ λόγον, καὶ ὁ ἐκεῖσε τοπάρχης Αὐγαρος⁸⁰ τὸ
σῶμα δεινῷ πάθει κατεγόμενος καὶ φθειρόμενος,
ἀκούσας τὸ ὄνομα Χριστοῦ καὶ τὰς δυνάμεις συμφύ-
ως ὑπὸ πάντων μαρτυρουμένας, ἐκέτης Χριστοῦ **B**
ἐκὶ γραμματηφόρου γίνεται, ἀξιών τῆς νόσου λύ-
σιν εὑρασθαι, γράψας διὰ τινος Ἀνανίου ταχυ-
δρόμου τάδε⁸¹· « Αὐγαρος, τοπάρχης⁸² Ἰησοῦ Σω-
τῆρι ἀγαθῷ, ἀναφανέντι ἐν Ἱερουσαλήμ,⁸³ χαίρειν.
Ἦκουσταί μοι τὰ⁸⁴ περὶ σου καὶ τῶν σῶν λαμάτων,
ὡς ἀνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γενομέ-
νων⁸⁵, ὡς γὰρ λόγῳ τυφλοὺς ἀναθλέπειν ποιεῖς⁸⁶,
χωλοὺς περιπατεῖν, (καὶ) λεπροὺς καθαρίζεις, καὶ
ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκβάλλεις⁸⁷, καὶ τοὺς ἐν μα-
κρονομίᾳ βασιανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς
ἐγείρεις· ἄπερ⁸⁸ ἀκούσας, κατὰ νοῦν ἐθέμην (τῶν
δύο τὸ ἕτερον, ἦ) ὅτι· σὺ εἶ ὁ Θεός⁸⁹ ὁ ἀπ' οὐρανοῦ
καταβάς, ἢ Υἱὸς ὑπάρχεις τοῦ Θεοῦ, ποιῶν ταῦτα.
Διὰ τοῦτο νῦν⁹⁰ γράψας, ἀξιώ ἔλθειν σε πρὸς με
καὶ τὸ συνεχόμενον⁹¹ πάθος θεραπεύσαι· καὶ γὰρ
ἤκουσα, ὅτι καταγογγύζουσιν οἱ⁹² Ἰουδαῖοι καὶ
βούλονται σε κακῶσαι· πόλις δέ μοι σμικροτάτη
ἐστίν, ἦτι· ἐξαρκέσει **237** ἀμφοτέροις⁹³. » (2)
Ὁ δὲ Κύριος ἀναγνοὺς ταῦτα ἀντιγράφει πρὸς αὐ-
τὸν οὕτως· « Μακάριο, εἰ⁹⁴ πιστεύσας⁹⁵ ἐπ' ἐμὲ,
μὴ ἐωρακίως με. (63^a) Περὶ δὲ οὗ ἔγραψας⁹⁶, ἔλθειν
(με) πρὸς σε, δέον ἐστὶ πληρῶσαι πάντα⁹⁷· ὅ· ἃ
ἀπεστάλην (ἐνταῦθα), καὶ⁹⁸ ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν
ἀποστελλαντά με⁹⁹. Καὶ οὕτως ἀποστελῶ¹⁰⁰ σοὶ τινα
τῶν μαθητῶν μου, καὶ λάσεται σου τὸ πάθος καὶ
ζωήν σοι καὶ τοῖς ἐν σοὶ παρέξει¹⁰¹. » (3) Ταύταις
οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ τῶν
Σύρων φωνῇ, Θαδδαίου πράξαντος μετὰ τὴν ἀνά- **D**

Ille legem hanc recepit; sed jussit nullum Christo
prædicando impedimento esse, atque mortem mi-
natus est audentibus hanc prædicationem in-
iurulare.

CXV. *De Abgaro.*

Ita igitur, divina Christi potestate, repente uni-
versa terra sacra prædicatione repleta est, docenti-
bus apostolis, ex quibus Thaddæus in urbe Edessa
verbum annuntiavit. Præfectus loci hujus Abgarus,
crudeli morbo detentus et consumptus, audito
Christi nomine, et virtutibus ejus una voce ab
omnibus confirmatis, Christum per tabellarium
precatur orans ut a morbo sanetur, hæc per Ana-
niam quemdam cursorem scribens: « Abgarus
præfectus Jesu Salvatori hono, qui apparuit in Je-
rusalem, salutem. Audita sunt a me quæ facis et
quomodo sanas nullis adhibitis medicaminibus
aut herbis, quippe qui verbo cæcos videre facias,
claudos obambulare, leprosos mundes et impuros
spiritus ejicias et longo morbo ex cruciatis cures
et mortuos excites; quibus auditis, e duobus alter-
utrum in mente reputavi, vel te Deum cælo
descendisse, vel esse Dei Filium, qui talia facis.
Ideo nunc scribens, peto ut venias ad me, et
quæ me detinet infirmitatem sanes; audivi enim
jæm obmurmurære Judæos, et nocere tibi velle;
urbs quidem mihi parvula est, sed ambobus nobis
sufficiet. » Porro Dominus, his lectis, talia ad
illum rescribit: « Beatus es qui credidisti in me,
cum me non videris. Quod scripsisti ut veniam ad
te, oportet me implere omnia pro quibus hæc
missus sum, et recipi apud cum qui me misit. Igi-
tur mittam tibi aliquem ex meis discipulis, et mor-
bum tuum sanabit, et vitam tibi, et his qui tecum
sunt, præstabit. » His porro epistolis hæc quoque
connexa erant Syrio sermone, cum scripsisset
Thaddæus post Ascensionem Domini. « Abgarus
igitur, comperta epistola Domini, fide et desiderio
magis accensus est Christum, in effigie saltem
contemplandi, et pictorem misit qui, descripta
divina illa facie, ad se ferret quam ocuis. » Cum iste

Varie lectiones et notæ.

⁷⁸ θεοποιῆσαι Ced. ⁷⁹ αὐτ. ἐκρηθείη cod. αὐτῆς ἐγκριθείη Coisl. ⁸⁰ ἐμποδὸν γίνεσθαι Coisl. — γε
καὶ θάνατον cod. et Coisl. ⁸¹ τῷ Χριστοῦ κ. Ced. — μέντοι Cod. ⁸² Ced. 308,9-309,7. Eus. Chr. II,
297. ⁸³ τοῦ om. Coisl. ⁸⁴ ἐπεπλήρωτο coisl. ⁸⁵ κηρύσσοντος τὸν λόγον Coisl. ⁸⁶ Ἀβγαρος τούνομα,
δεινῷ Coisl. ⁸⁷ ταχ. εἰς Ἱερουσαλήμ τάδε Coisl. — Ἐπιστολῇ cod. in margine. ⁸⁸ πόλις; Ἐδέσσης Ced.
'Ἐδ. Eus. II. E. I. 13. ⁸⁹ πόλις Ἱεροσολύμων Ced. τόπω Ἱερ. Eus. ⁹⁰ τὰ om. Coisl. ⁹¹ γιν. Cod. Eus.
— λόγος Ced. Eus. ⁹² καὶ χωλοὺς cod. et Coisl. ⁹³ λόγῳ ἀπελαύνεις Ced. π. καὶ δαίμονας ἐκβάλλεις
Eus. ⁹⁴ Ταῦτα πάντα ἀκ. περὶ σου Ced. Καὶ τ. π. ἀκ. π. σου Eus. (τὸ ἐ. τῶν δύο Eus.) ⁹⁵ Ὅτι Θεός
εἶ καὶ κ. ἐξ ὁ. ταῦτα ποιεῖς ἢ υἱὸς εἶ Ced. ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός καὶ κ. ἃ. τοῦ ὁ. π. τ. ἢ Υἱὸς εἶ Eus.
⁹⁶ διὰ τ. οὖν Coisl. — Δ. ταῦτα τοίνυν γρ. ἐδιδήθη τῆς σῆς ἰσχύος καὶ ἀγαθότητος σκυλῆσαι καὶ ἐ. π
με ἵνα τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεύσῃ; Ced. Δ. τούτα. ἐδ. σου σκ. πρὸς με καὶ τὸ π. ὃ ἐ. θεραπεύσαι Eus. —
Ὅτι καὶ (οἱ) Ἰ. κ. σου καὶ β. κ. σὲ Ced. Eus. — ἐ. σμ. Ced. σμ. με καὶ σεμνή Eus. ἐξαρκεί Eus.
⁹⁷ συνεχόμεν cod. ⁹⁸ οἱ om. Coisl. Deest σου in utroque. ⁹⁹ ἡμῖν ἐβλώσο Ced. ¹⁰⁰ Ced. 309, 22-310, 6
prolixius enim Eusebio ¹⁰¹ Αὐγαρι add. Ced. Eus. ¹⁰² Μακ. ὁ πιστεύσας· ἂν ἐμοὶ κἂν μὴ ἐωρακέν με
Coisl. ¹⁰³ μοι Ced. Eus. ¹⁰⁴ π. πλ. με Ced. π. δι' ἃ ἀπ. ἐ. πλ. με Eus. ¹⁰⁵ μετὰ τὸ πληρῶσαι add.
Ced. μετὰ τὸ π. οὕτως Eus. ¹⁰⁶ ἀν. (με) π. (τὸν) ἀπ. με (πατέρα)· ἐπειδὴν δὲ ἀναληφθῶ, ἀποστείλω σοι
ἵνα τῶν Ced. καὶ ἐπ. Eus. ¹⁰⁷ μου ὄνοματι Θαδδαίου ὅστις καὶ τὸ π. σου θεραπεύσει καὶ ζ. αἰώνιον καὶ
εἰρήνην σοι παραστή, κ. τ. λ. Ced. μου ἵνα ἴσας Eus. ¹⁰⁸ σὺν σοι παράσχηται Eus. — T. δι' Eus.

frustra tentasset, ob nimiam vultus gratiam et splendorem, Christus ipse proprio vultui linteam imponens, sui ipsius imaginem exprimit, et quod desiderabat, mittit appetenti. Atque etiam ante istum rursus, ut idem narrat, cum Bethleem Judæ natus esset Dominus, Persarum rex pictorem quemdam habitilem misit, qui nati infantis et puerperæ faciem descriptam sibi attulit. Si vero non omnia in evangelica narratione recensentur, non ideo et falsa; dicendum enim esset nec « alia signa, quæ fecit Jesus » facta esse, quæ multa sunt, ita ut nec « mundus capere possit, si scribantur per singula » quoniam « non sunt scripta, » ut dicit magnus evangelista Joannes. Porro Tiberius cum ita valde bonus esset in juventute, et sermonibus philosophicis et rhetoricis et optimis factis ingenue gloriaretur, repente in pejorem mutatus est mentem, ita ut demens factus reputaretur etiam a dæmone impelli ad omnem impietatem et homicidium et furorem; et non solum vitiiis secundum naturam et contra naturam seipsum supra modum contaminavit, sed etiam omni injustitia et tyrannide. Ita igitur potestate usus, atque ex beneficentia in improbitatem devolutus, cum metuenda crudelitate, tum scelestis avaritia et turpitudine ad vitæ finem pervenit, occisus a Caio. Ægrotantem enim illum, pluribus superpositis vestibus, iste suffocavit. Nihil Tiberio profuit pristina probitas et fortitudo, sed magis etiam omnibus odio habitus est, quippe qui in fine omnino insolenter se extulerat et omnia violaverat et ad æternum supplicium cum similibus impiis præcipitatus erat: « Declinantes enim in laqueos adducet Dominus cum operantibus iniquitatem. » Merito igitur Apostolus dicebat: « Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet. » Dominus autem dicit: « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. »

πᾶν ἐξουδίων καὶ διαφείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεθῶν κατανεχθεὶς ἵπ· τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίαις ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος εἶπεν ἵπ· « Ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὁμίῳ ἔργον ἀγαθὸν, καὶ ἐπιταλάσει. » Ὁ δὲ Κύριος φησὶν ἵπ· « Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται ἵπ. »

CXVI. Regnum Claudii.

Post Tiberium autem, imperavit Caius Cæsar, D illius consobrinus, Caligula dictus, annos quatuor, qui primum cum magnanimitate imperii res administrans, cum omnibus subditis convenienter se

Ἀ ληψὶν ἵπ· τοῦ Κυρίου· « Ὁ τοίνυν Αὐγαρος ἀκούσας τὴν ἐπιτολὴν τοῦ ἵπ· Κυρίου, μᾶλλον εἰς πόθον καὶ πίστιν ἐξήφθη μείζονα, κἂν ἐν εἰκόνι τὸν Χριστὸν μόνον θεάσασθαι ἵπ· καὶ ἀποστέλλει ζωγράφον, ὥστε τὸ θεῖον εἶδος ἐκεῖνο ἵπ· διαχαράξαντα πρὸς αὐτὸν κομίζειν ὡς τάχιστα. Τοῦ δὲ διαμαρτυνῶτος τοῦ σκοποῦ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ προσώπου χάριν τε καὶ λαμπρότητα, αὐτὸς τῆ οἰκίῳ προσώπῳ ἰδούσῃν ἐπιθεὶς ἐναπομάττει τὸ ἑαυτοῦ ὁμοίωμα καὶ πέμπει ἵπ· τῶν ἐρωῶντι τὸ ποθοῦμενον. » ἵπ· (4) Καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτου πάλιν, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖται, ὅτι περ, Κυρίου τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς εὐφυῆ τινὰ ζωγράφον ἐξέπεμψεν, ὃς τὴν τοῦ ἵπ· τεχθέντος καὶ τῆς τεκούσης εἰκόνα διαγράψας πρὸς αὐτὸν ἤγαγεν. Εἰ δὲ οὐ πάντα κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν ἀναγέγραπται, οὐ παρὰ τοῦτο καὶ ἄπιστα· οὐδὲ γὰρ τὰ ἵπ· « ἄλλα σημεῖα, ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, » ἀπετετέλεστο ἵπ·, πολλὰ γέγοντα, « ὡς μὴδὲ χωρεῖν τὸν κόσμον καθ' ἐν γραφόμενα ἵπ·, » ἐπειδὴ « οὐκ ἀναγέγραπται, » φησὶν ὁ μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης. ἵπ· (5) Ὁ οὖν Τιβέριος τοιοῦτος ὑπάρχων ἄριστος ἐν νεότητι ἵπ· καὶ λόγοις φιλοσόφοις καὶ ῥητορικοῖς 238 καὶ βελτίστοις ἵπ· ἔργοις κομῶν ὁ γεννάδας ἵπ·, αἰφνίδιον ἵπ· εἰς τὴν χεῖρωνα μετεβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφροσίν αὐτὸν νομισθῆναι καὶ ἵπ· ὑπὸ δαίμονος ἐλαύνεσθαι πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μαιφονίαν τε καὶ οἰσθηλασίαν· καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἑαυτὸν ἐβεδήλωσε καθ' ὑπερβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἀδικίᾳ καὶ τυραννίδι. Οὕτως οὖν τὴν ἀρχὴν διοικήσας καὶ ἐξ ἀγαθοεργίας εἰς κακοεργίαν κατανεχθεὶς, φοβερᾶ μὲν ὠμότητι, μυσταρᾶ [δὲ] πλεονεξίᾳ καὶ αἰσχρουργίᾳ κατατρέφει τὸν βίον, ἀναίρεθεις ὑπὸ Γαίου. Νοσοῦντος γὰρ αὐτοῦ, ἰμάτια πολλὰ ἐπιθεὶς, αὐτὸν ἀπέπνιξεν, μὴδὲ ἐκ τῆς προλαβούσης καλοκάγαθις καὶ ἀριστείας ὤψαλθεις, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν ἵπ· τέλει τὸ πᾶν ἐξουδίων καὶ διαφείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεθῶν κατανεχθεὶς ἵπ·· τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίαις ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος εἶπεν ἵπ·· « Ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὁμίῳ ἔργον ἀγαθὸν, καὶ ἐπιταλάσει. » Ὁ δὲ Κύριος φησὶν ἵπ·· « Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται ἵπ·. »

ΠΙΓ. Βασιλεία Γαίου.

Post Tiberium autem, imperavit Caius Cæsar, D ἵπ· Μιτὰ δὲ Τιβέριον ἐθασίλευσε Γάιος Καῖσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ Καλλιγούλας, ἔτη δ', ὃς τὸ μὲν πρῶτον μεγαλοφρόνως διαίπων τῆς βασιλείας τὰ πράγματα, πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις καθήκοντως ἐπέχρητο ἵπ·. (2)

Variæ lectiones et notæ.

ἵπ· Μετὰ δὲ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτῷ Ἰούδας, ὁ καὶ Θιωμαδ, Θαδδαῖον τὸν ἀπόστολον, κ. τ. λ. — ἵπ· καὶ οὐκ εἰς ἄχρηστον πρὸς λέξιν ἐκ τῶν Σύρων μεταβληθέντα φωνῆς ἀναυθᾶ μοι κατὰ καιρὸν κρίσθω Eus. ἵπ· τοῦ οἰμ. Coisl. — καὶ κἂν Coisl. ἵπ· θεάσασθαι λίαν ἐπιμέμνος ἀπ. Coisl. ἵπ· ἐκεῖνου Coisl. ἵπ· ἐκπέμπει Coisl. ἵπ· πάλιν ἱστῶρηται ὡσαύτως Coisl. ὅτι περ τοῦ Κυρίου eod. et Coisl. φ. ἐν B. ὁ Coisl. ἵπ· τὴν τε τοῦ Coisl. ἵπ· Jo. xx, 30; κχι, 25. ἵπ· ἀβητητίον eod. ἵπ· οὐκ ἔστι γεγραμμένα Jo. ἵπ· Ced. 537, 22-538 16 Ὅρα μεταβολὴν σατανικὴν Τιβερίου καὶ φράξον, glossa in margine codicis. ἵπ· ὁ τοῦν — ἐν v. ἀρ. Ced. ἵπ· τράποις καὶ Ced. ἵπ· πρὸς γῆρας ἐλθὼν Ced. in quod codice ante λόγους legitur. ἵπ· ἀφνίδιον eod. ἵπ· ὡς add. Ced. ἵπ· τῆ ad l. Ced. ἵπ· αὐτοῦ add. Ced. ἵπ· ἀπεν. Ced. — ἐγκρίνοντας Ced. ἵπ· Phil. i, 9. ἵπ· Matth. xxiv, 15. ἵπ· βίον μὴδὲν ἐκσωθήσεται Ced. Τοῦτον Γάιος ὁ ἀδελφί-θους ἐν τῇ νόσῳ ἀ. i. π. παρθελ; ἀπ. 346, 4, 2. ἵπ· 57 (5357). ἵπ· Οὕτως ποτε προῖων κατὰ τὴν ἀγορὰν καὶ πηλὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ ἰδὼν, ἤγαγε φλάβιον Οὐεσπασιανὸν ἀγορανόμον ὄντα, καὶ, ὡς ἀμελήσαντα, εἰς τὴν ἐσθῆτα βροηθῆναι ἐκέλευσε, ὅπερ ἐσήμανε τὰ κοινὰ τετραγμῖνα αὐτὸν περὰ λήψασθαι. Οὕτως ἐσφάγη ὑπὸ Κλαυδίου.

Ἐπεὶ δὲ μετὰ β' χρόνους ἑκατὰ τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως, κατὰ μίμησιν τοῦ Θεοῦ ἐκπύον ἀπεθέωσεν καὶ ἀδριάντα ἑαυτοῦ κατὰ πλὴν ἐν τοῖς ναοῖς, ναὸν θεοπίσας νέου (63^b) **239** Γαίου ἱερὸν, προσέταξεν ὀνομάζεσθαι. (3) Καὶ οὐ μόνον Ἰουδαίους ἐτυράννησε ²⁸, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους ἀναίρων, ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας· πρὸς τοῦτου δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε κατηγορεῖν τῶν δεσποτῶν, εἰ τις συνίδη ἐν αὐτοῖς πλημμέλημα ²⁹· κἀντεῦθεν δεινὴ συμφορὰ κατέληψε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οἰκητῶν ³⁰ μεγάλαις τιμωρίαις ὑποβαλλόντων τοὺς δεσπότας· ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἀμύνασθαι τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσπούδαζεν ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτοῦ βασάνων προέπασχεν. (4) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπίει ἄθεσμον, στολὰς γυναικείας ἠμφιέννυτο καὶ τὴν κόμην πλοκάμοις ³¹ καὶ πλοκί τινας περιστέλλων, καὶ γυναικίζόμενος καὶ πᾶσαν αἰχροουργίαν διαπραττόμενος, τελετὰς ἑπινόει καὶ ξένα μυστήρια ἐπιτελεῖ. (5) Καὶ δὴ λαβὼν ποτὲ τὴν οἰκίαν θυγατέρα καὶ εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀγάλματος· αὐτὴν θέμενος οὕτως ἔφη· «Σὺ ταύτην γεγέννηκας καὶ πατὴρ αὐτῆς ἐννομος ὑπάρχεις.» (6) Ταῦτα τοίνυν σφρατιζόμενοι θεωροῦντες αὐτὸν πικροῦντα καὶ μὴ ὑποφέροντες,

³² (7) Ἐφ' οὗ Θεοῦδᾶ, ὁ ἐν ταῖς Ἠράξει τῶν ἀποστόλων μνημονεύμενος πλάνος, ἀναπεισας πολλοὺς, ἐπηγγείλατο τεμεῖν τὸν Ἰορδάνην καὶ διεδοκίμασε τῷ λαῷ. Καὶ διαμαρτήσας ἀνηρέθη καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πάντες. ³⁴ (8) Καὶ ὁ πύργος ἔπεσε, τοῦ Σιλωάμ ἐπὶ τοῖς ἰη' ἀνδράς. ³⁵ (9) Καὶ Στέφανος, ὁ πρωτομάρτυρ· ἔμαρτυρήθη. **240** (10) Καὶ Παῦλος ἐπίστυσε. ³⁶ (11) Καὶ Φίλων καὶ Ἰώσηπος, οἱ ἐς Ἑβραίων σοφοί, ἐγνωρίζοντο, ὅστις Ἰώσηπος, φιλαληθῆς ὑπάρχων, μέμνηται Ἰωάννην τὸν πρόδρομον καὶ τὸν Χριστόν. Καὶ περὶ μὲν Ἰωάννου λέγει τάδε· «Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διολωλέναι τὸν Ἠρώδου στρατὸν ὑπὸ ³⁷ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινυμένους ³⁸ δίκην διὰ ³⁹ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ καλομένου ⁴⁰ Βαπτιστοῦ. Τοῦτον γὰρ Ἠρώδης κτείνει ⁴¹, ἀγαθὸν ἄνδρα, τοῖς Ἰουδαίοις ⁴² κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκαῖν καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνην, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖα χρωμένους, βαπτισμῷ συνείναι.» — Περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν ἔφη ⁴³. «Γίνεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ⁴⁴ Ἰησοῦς, ἄνθρωπος σοφός, εἰς ἀνδραλέγειν αὐτὸν χρῆ· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς καὶ διδάσκαλος ⁴⁵ ἀνθρώπων τῶν ἐν Ἰερουσαλὴμ ⁴⁶ τάληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν

habuit. Deinde duos post annos a sensu communi deflexus, ad imitationem divinitatis se colli jussit, et statuam suam per civitates in templis adorari, templo novo Caio dedicato. Et non solum in Judeos tyrannice saevit, sed cum Romæ illustres quosque occidisset, bona eorum diripuit. Præterea servorum dominatu lege sancito permisit iis ut dominos insimularent, si quis in illis peccatum deprehenderat; atque hinc dira calamitas orbem invasit univrsam, servis magnis suppliciis dominos subjicientibus; unusquisque enim illorum proprium ulcisci dominum contendebat, ob illa quæ per inquisitione tormenta ab eo antea passus fuerat. Interea in nefariam conversus insaniam, vestes muliebres induebat, comamque cincinnis et cirris circumornans, et mulierem cultu habituque effingens, et omne sælum facinus peragens, initiationes et inaudita exsequabatur mysteria. Et vero apprehensa olim propria filia, et in gremium statuæ posita, sic locutus est: «Tu hanc generasti, et legitimus ejus pater es.» Hæc illum porro milites cum cernerent facientem, nec jam tolerarent, lavantem in balneo occiderunt.

Sub eodem Theodas impostor, in Aetibus apostolorum memoratus, cum multos seduxisset, pollicitus est se Jordanem esse divisurum et transitum facturum populo; et cum rem efficere nequisset, occisus est, et omnes qui cum illo erant. Turris quoque Sio cecidit super duodeviginti viros. Et Stephanus protomartyr martyrio affectus est. Et Paulus erudit. Et Philon et Josephus, inter Hebræos sapientes, celebrabantur; qui Josephus, cum veritatis sit amans, mentionem de Joanne præcursore et de Christo facit. De Joanne talia dicit: «Quibusdam Judæorum videbatur a Deo Herodis exercitum perisse, justissimam pœnam dantes pro pœna Joannis vocati Baptistæ. Istum enim Herodes occidit, bonum virum, Judæos jubentem virtutem colere et justitiam inter se, et reverentia erga Deum utentes, baptismo convenire.» Circa Christum autem rursus dixit: «Eodem tempore fuit Jesus, vir sapiens, si hominem dicere illum liceat; mirabilia enim opera faciebat, et homines docebat illos qui quæ sunt vera cum gaudio accipiunt, et multos cum ex Judæis, tum ex gentibus abduxit. Christus erat iste; quem, a principibus gentis

Varia lectiones et notæ.

²⁸ Ἐπὶ Γαίου Ἀγρίππης βασιλείᾳ τῆς Ἰουδαίας καὶ Σίμων ὁ μάγος πρὸς Φιλίππου βαπτίζεται, Ced. 316,4-10). ²⁹ πλημμέληματα σοῦ. ³⁰ ἑκατῶν cod. ³¹ πλοκῆ cod. ³² Σλόλιον. Ἐπὶ Γαίου κατέπαυσαν οἱ τῶν Ἰουδαίων ἡγεμονεύοντες τετράρχαι. Τοῦτον διαβληθεὶς ὁ Πιλάτος παρατάξιμος ἀνηρέθη εἰς Ῥώμην καὶ εἰς τοσαύτην περιπέπτωκε περίστασιν, ὥστε αὐτοφοιητὴν [νεύτην cod.] αὐτοῦ γενέσθαι. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἰς μείζονα ἀταξίαν ἐτρέψθησαν, ὥστε πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνατρεθῆναι. Ὁ δὲ Καίσαρ Γαῖος Ἠρώδην ἄλλον Ἀριστοβούλου, ὃν καὶ Ἀγρίππαν ἔλεγον, βασιλεῖα τῆς Ἰουδαίας ἀνέδειξεν, παραοῦς αὐτῷ πᾶσας τὰς τετραρχίας. Οὗτος δεινῶς ἐκακοποίησε τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, μαχαίρᾳ· οὐκ ἐπαύσατο δὲ ὁ προσηγορευμένος Ἠρώδης· ἕως οὗ τῆς θείας δίκης πέτρην ἔλαβε καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέφυγε. a. 38 (5258). ³³ a. 45-47. Act. v, 36; Jos. A. 20, IV, 1. ³⁴ Luc. xiii, 4, a. 52? ³⁵ Act. vii, 60, a. 40? ³⁶ Jos. A. 18, V, 2. ὀλωλέναι; Ced. 544,18-345,2. ³⁷ τοῦ Jos. ³⁸ δ. τινυμένου Jos. δικαίαν τινυμένου Ced. ³⁹ κατὰ π. Jos. ⁴⁰ ἐπικαλ. Jos. ⁴¹ κτ. γὰρ ε. Ἡ Jos. ⁴² καὶ τοὺς Ἰουδαίους; Jos. ⁴³ φησὶν cod. — III 5 Ced. 345,2. ⁴⁴ τοῦτον τὸν χ. Jos. ⁴⁵ π. δ. Jos. ⁴⁶ τῶν ἰδ. Jos.

nostræ insimulatum, cruci affixit Pilatus, nec tamen amare destiterunt qui, antequam occideretur, illum amaverant. Apparuit enim illis tertia die rursus vivens, et hoc divini prophetæ et multa alia miraculosa de illo prædixerunt. Nunc etiam Christianorum, ab illo nomen habentium, non defecit genus. τῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φύλον. »

Cum ex Judæis scriptor talia dixerit, quam defensionem aut veniam habent desipientes et vesani Judæi? Ideo Chrysostomus dicit: « Multo majorem Christo Joannem existimabant eo quod in solitudine semper vixisset, et filius summi sacerdotis esset, et ejusmodi veste indueretur, et omnes ad baptismum vocaret, et a sterili ortum habuisset; Christum autem et quod ex humili puella natus erat (nam ex Virgine ortus nequaquam omnibus erat manifestus) et quod domi educatus erat, et cum omnibus conversabatur, et communi illa veste induebatur, inferiorem esse ei conjectabant, nihil omnino de mysteriis istis scientes. Accidit autem ut a Joanne baptizaretur, quod magis opinionem istam confirmabat. Considera ergo qualem hic se aspectui præbuerit: vir post triginta annos horrificus de deserto descendens, densam habens barbam atque etiam profixiorem comam, camelis pilis circumdatus, et cui rerum humanarum nequaquam opus esset. » — « Etenim admirabile nimis et incredibile erat tantam in humano corpore esse patientiam; atque sane illud magis Judæos alliciebat, magnum Eliam in ipso cernentes et ad illius memoriam ex his quæ tunc videbant revocatos, ino etiam ad majorem stuporem. Iste quidem enim in civitatibus et domibus communem hunc sæpe comedebat cibum. Hic vero ab ipsis incunabilis desertum habitavit, omni prorsus cibo et potu humano privatus, unde Dominus ait: « Venit Joannes in via justitiæ, neque manducans, neque bibens. »

CXVII. De Claudio imperatore.

Post Caium, imperavit Claudius annos quatuordecim, et cum interfectores Cæii occidisset, periit ipse per venenum a propria conjuge.

Quo tempore Jacobus Zebedæi filium confessus est. Simon quoque Magus resistens Petro, solertia sermonis et magicæ artis fallacia utens, repugnabat validus verbis apostoli simplicibus. Sed resistebat impio Simoni etiam Clemens Romanus, Petri

Ἰουδαίου⁸⁷, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ⁸⁸ Ἑλληνισμοῦ ἀπηγάγετο⁸⁹. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν· καὶ αὐτὸν⁹⁰, ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῶν ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ⁹¹ πρὸ τοῦ κτείνειν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τριτήν ἔχων ἡμέραν⁹² πάλιν ζῶν, τῶν θεῶν προφητοπροσηρότων⁹³. Εἰσέτι καὶ νῦν τῶν Χριστιανῶν

(12) Ταῦτα τοῦ ἐξ Ἑβραίων συγγραφέντος διεξελοθέντος, ποίαν ἀπολογία ἢ συγγνώμην ἔχουσαν ἀνοηταίνοντες οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι; Τοιγαροῦν ὁ Χρυσόστομος φησι⁸⁷: « Πολλῶ μείζονα τοῦ Χριστοῦ τὸν Ἰωάννην ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τὸ τὸν μὲν ἐν ἐρημίᾳ τραφῆναι τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ οὐκ ἀρχιερέως, καὶ τοιαύτην στολὴν περικεῖσθαι, καὶ πάντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα καλεῖν, καὶ ἀπὸ στείρας (64*) τεχθῆναι, τὸν δὲ Χριστὸν καὶ διὰ τὸ ἐξ εὐτελοῦς (64*) κόρης εἶναι — ὁ γὰρ ἐκ Παρθένου τόκος οὐδέπω κατὰδῆλος ἦν πᾶσιν — καὶ διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ τραφῆναι, καὶ μετὰ πάντων ἀναστρέφεσθαι, καὶ τὴν κοινὴν ταύτην ἐσθῆτα περιβάλλεσθαι, ἑλαττον αὐτοῦ ὑπόπτειον εἶναι, οὐδὲν οὐδέπω τῶν ἀπορρήτων εἰδότες ἐκείνων. Συνέθη δὲ καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸς παρὰ Ἰωάννου, ὅπερ μᾶλλον ἐθεβαίου τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἐνόησον οὖν ἡλίκοι ἦν ἰδεῖν· ἀνθρωπον μετὰ ἔτη λ' φοβερὸν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καταβαίνοντα, βυβαῖν μὲν τὴν ὑπήνην ἔχοντα, μειζοτέρων δὲ τὴν κόμην καὶ τρίχας καμῆλου ἡμφιεσμένον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μηδέποτε δεηθέντα⁸⁸. » (13) « Καὶ γὰρ τὴν θαυμαστὴν ἄγαν καὶ παράδοξον, ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι καρτερίαν τοσαύτην⁸⁹ ἰδεῖν, ὃ δὴ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐφείλικετο μᾶλλον⁹⁰, τὸν μέγαν Ἥλιον ἐν αὐτῷ βλέποντας καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου μνήμην⁹¹ παραπεμπομένους; ἐκ τῶν ὀρωμένων τότε, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἐκπληξιν μείζονα⁹². Ἐκεῖνος μὲν γὰρ⁹³ ἐν πόλεσι καὶ ἐν οἰκίαις ἐτρέφετο πολλάκις τὴν κοινὴν τροφὴν ταύτην. Οὗτος δὲ⁹⁴ τὴν ἐρημον ἔρηκται ἐκ σπαργάνων αὐτῶν, δι' ὅλου τῶν ἀνθρωπίνων βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἀπηλλαγμένος, ἔθεν φησὶν ὁ Κύριος⁹⁵: « Ἦλθεν Ἰωάννης; ἐν ἰδῶν δικαιοσύνης, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων. »

CXVIII. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου.

Μετὰ δὲ Γάϊον ἐδασίλευσε Κλαύδιος ἔτη ἰδ'· καὶ φονεύσας τοὺς φονεῖς Γάϊου, ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικίης φαρμάκῳ.

(2) Ἐφ' ᾧ χρόνῳ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαίου ἐμαρτύρησε, καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ δεινότητι λόγου καὶ μαγείας ἀπάτη χρώμενος ἀντετρέφετο γενναίως τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγομένοις λόγοις⁹⁵. Ἀντετάσσετο δὲ τῷ ἀσεβεῖ Σίμωνι καὶ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ μὲν Ἰουδαίους Jos. ⁸⁸ καὶ τοῦ Jos. ⁸⁹ ἐπηγ. Jos. — ἐλληνικοῦ Jos. — καὶ πολλοὺς γὰρ καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων ἤγαγετο Χριστὸς, ἐν Πιλάτου σταυρωσάντος Ced. ⁹⁰ αὐτὸς eod. ⁹¹ οἷς πρώτον αὐτὸν ἄγ. Jos. οἱ πρώτον κτείνειν οἱ πρώτον ἄγ. eod. οἱ τὸ πρώτον αὐτὸν ἄγ. Leo, κηρύσσοντες περὶ αὐτοῦ οἱ τὸ πρ. ἄ. ἄγ. Ced. ⁹² ἡμ. ἐχ. Ced. ⁹³ καὶ εἰρηκότων Ced. 0. π. ἄ. εἰρ. ἐ. τε νῦν Jos. ⁹⁴ VIII 90 C—91 A. ⁹⁵ VII 145 E. ⁹⁶ τ. κ. Chr. ⁹⁷ μ. ἐφ. Chr. ⁹⁸ τοῦ μακαρίου μν. ἐκ. Chr. ⁹⁹ πλείονα ἐκπ. Chr. ¹⁰⁰ καὶ add. Chr. ¹⁰¹ δι' ὅλου add. Chr. ¹⁰² Matth. xi, 18. — Ced. 346, 14? ἢ γ' μῆνας θ'. ¹⁰³ 41 (5240). Ced. 547, 21, 562, 12-564, 5. Ἐπὶ τούτου, κ. τ. λ. ¹⁰⁴ λεγ. θεῶν λ. eod. — δὲ καὶ τῷ eod.

Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος, Πέτρου μαθητής, λόγι πεπαι-
δευμένῳ ἄκριον ⁶⁵ Ἐλληνικῶ τε καὶ Ῥωμαϊκῶ.

242 ⁶⁶ (3) Περιῆν δὲ ἐπὶ Κλαυδίου καὶ ὁ ἐν ταῖς
Πράξεσιν ἐμφερόμενος Αἰγύπτιος ληστής, ὁ ἐξαγαγὼν
τοὺς σικαρίους εἰς τὴν ἔρημον, οὗς καὶ μετῆλθε
Φῆλιξ· σικαρίους δὲ αὐτοῦς ἐκάλουν διὰ τῶν μα-
χαίρων ὧν ἔφερον· μακρὰς γὰρ μαχαίρας ἐπιφερό-
μενοι, σικάρια ταῦτα προσαγορεύσαντες, λαθραίως
τοὺς παρατυγχάνοντας ἐπληττον.

⁶⁷ (4) Καθ' ὃν χρόνον μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας
νῆσο· ἀνεφουσήθη ἀπὸ σταδίων κ' ⁶⁸. (8) Καὶ λιμὸς
ἐνέσκηψε μέγας τε καὶ παγκόσμιος· κατὰ τὴν ⁶⁹ προ-
φητείαν Ἀγάθου ⁷⁰.

PIII. *Περὶ ἀσκητῶν βίου.*

⁷¹ Καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Αἰγύπτῳ πρῶ-
τος Ἐκκλησίαν πηξάμενος ⁷², πολλὰ μοναστήρια συν-
εστήσατο, ἅπερ σεμνεῖα τότε προσηγορεύθησαν.
(Τὰ γὰρ μέχρι δεῦρο ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρῃ μέγιστα
μοναστήρια τυγχάνοντα, οὗτος καὶ πρῶτος ἐξ ἀρχῆς
συνεστήσατο), καθὼς καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου δηλῶν
οὕτω φάσκει ⁷³ (2)· εἰ Μάρκον πρῶτον ⁷⁴ Ἰσμεν ἐν
Αἰγύπτῳ τὸ Εὐαγγέλιον συγγεγραφέναι καὶ Ἐκκλη-
σίαν πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συνίστασθαι.
Τοσαύτη δὲ (καὶ τῶν ⁷⁵ αὐτόθι πεπιστευκότων πλη-
θὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆ· συν-
έστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδρωτά-
της, ὡς καὶ συγγραφεὶς (αὐτὸν) ⁷⁶ ἀξ ὄναι, τὰς δια-
τριβάς τε καὶ ⁷⁷ συνελεύσεις ⁷⁸ καὶ πᾶσαν ⁷⁹ ἄλλην
τοῦ ἀρίστου βίου **243** διαγωγὴν, Φίλων ⁸⁰, τὴν
σφώτατον καὶ αὐτόπτην Πέτρου τοῦ ἀποστόλου,
καὶ αὐτήκων, καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενον. —
Τῶν γὰρ (64^b) παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν ⁸¹ ἀποδεχό-
μινος τὸν βίον, ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σεμνύνει τοὺς
κατ' αὐτὸν ἀποστολικούς· ἀνδρας, ἐξ Ἑβραίων, ὡς
ἴοικε, γεγονότας, καὶ τῶν Ἑσσηίων τὴν ἀσκησιν
καὶ πολιτείαν εὖ μάλα προακουσθέντων ⁸², ἦτις γε
τῶν Φαρισαίων καὶ ⁸³ Γραμματείων τὴν δικαιοσύνην
ἐξ ἐπιμέτρου διηνέστηκε· ⁸⁴ ἀπόγονοι· ⁸⁵ γὰρ ἦσαν
Ἰωναδὰβ υἱοῦ Ῥηγάδ, καθὼς φησιν· εἰ Ὁ πατὴρ
ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν λέγων· Οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς
καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος· καὶ οἰκίας οὐ μὴ
οικοδομήσητε καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπεῖρητε, καὶ ἀμ-
πελών οὐκ ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἐν σκηναῖς κατασκη-
νώσετε ⁸⁶ πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζήσητε
πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ' ἧς διατρίβετε. **D**
Καὶ εἰσπούσαμεν τῆς φωνῆς Ἰωναδὰβ, τοῦ πατρὸς·

discipulus, Graeco Romanoque pariter sermone ap-
prime instructus.

Vivebat quoque sub Claudio Ægyptius Iatro,
de quo in Actibus agitur, qui sicarios in desertum
abduxerat, quos consecratus est Felix. Sicarios au-
tem ipsos vocabant ob gladios præferentes, quos sicas
prælongos enim gladios præferentes, quos sicas
cognominaverant, clam obvios quosque percutiebant.

Eo tempore inter Theram et Therasiam insula
emersit triginta ab his stadia. Et fames ingruit
valida in universo orbe, juxta prophetiam Agabi.

CXVIII. *De ratione vivendi ascetarum.*

B Marcus quidem evangelista, cum primus in
Ægypto Ecclesiam ad vitam vocasset, plura mon-
asteria constituit, quæ sanctuaria tunc cognomi-
nabantur. Maxima enim monasteria quæ in regione
illa usque adhuc inveniuntur, hic primus quidem
ab initio constituit, sicut et Eusebius Pamphili
demonstrat, ita dicens : « Scimus Marcum primum
in Ægypto Evangelium conscripsisse, et Ecclesiam
primum Alexandriæ constituisse. Tanta porro
multitudo virorum et mulierum, quæ ibidem fidem
acceperant, primo impetu convenit ad exercitan-
dum se, vehementissimo studio, in altissima sap-
ientia, ut dignaretur ipse Philo sapientissimus,
et Petri apostoli testis oculatus atque auditor et
ejus consors Romæ factus horum vitæ insti-
tuta conventusque, et reliquam omnem optimæ vi-
tæ rationem conscribere. Ascetarum enim, qui apud
nos sunt, vitam approbans, summopere exaltat et
extollit viros apostolicos juxta normam istam vi-
ventes, et ex Hebrais, ut apparet, oriundos,
atque Essæorum exercitationem et regimen, quorum
fama longe præcesserat, et quorum quidem norma
vivendi justitiam Pharissæorum et Scribarum longe
superavit. Posteriores enim erant Jonadab, filii Re-
chab, sicut ait : — Pater noster præcepit nobis,
dicens : Non bibetis vinum vos, et filii vestri,
usque in sempiternum : et domos non ædificabitis,
et sementem non seretis, et vinetum non erit
vobis : sed in tabernaculis habitabitis cunctis die-
bus vestris, ut vivatis diebus multis super terram,
in qua vos peregrinamini. Et obedivimus voci
Jonadab, patris nostri, custodientes hæc omnia ;

Variae lectiones et notæ.

⁶⁵ πεπαιδευμένος ἄκριος ? ⁶⁶ Περὶ σικαρίων Ced. 547,3-6; Act. xxi, 58; Jos. A. 20. VIII, 6; B. J. 2. VIII, 5; Eus. Chr. II, 271 : a. Cl. 5. ⁶⁷ 42 (5245) Ced. 547,6-8; Eus. Chr. II, 211. ⁶⁸ 45 (5248) Act. xi, 28, Eus. Chr. II, 271. Cl. 8. ⁶⁹ κ. τὴν πρ. Ἀγ. om. versio Bulg. ⁷⁰ Οὗτος δειλὸς ὢν Κλαυδίου, πάντα τοὺς προσιόντας αὐτῷ ἐποίησεν ἐρευνᾶσθαι μήτι ξιφίδιον ἔχουσι καὶ [ἐν] τοῖς συμποσίοις ὀπλισμένοι εἰς φυλακὴν παρεστήκασιν αὐτῷ, ἐξ οὗ καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς εἰδίστο γενεσθαι. Καὶ τοὺς κατηγορήσαντας τῶν ἰδίων δεσποτῶν δούλους καὶ ἀπελευθέρους μονομαχεῖν ἠνάγκαζε καὶ διαφθείρσθαι· τινὰς δὲ καὶ τοῖς ἰδίοις παρέδωκε δεσποτάς. Μύκητα δὲ παραμαγμένον φαγῶν ἐτελεύτησε. Ced. 346,14-18, et Leo. ⁷¹ Ced. 347,21-348,5. ⁷² πηξάμενος cod. ⁷³ κ. φησιν Ἐ. ὁ II. ὅτι Ced. — Ced. 348,3-15. ⁷⁴ M. πρ. φησὶ ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου στείλαμενον τὸ ε. ὁ δὲ καὶ συνεγράφατο κηρύξαι, Ἐκκλησίαν τε πρ. ἐπ. ἁ. Ἀ. συστήσασθαι Eus. II, 16. ⁷⁵ T. δ' ἄρα τῶν Eus. ⁷⁶ γρ. αὐτῶν Eus. ⁷⁷ δ. καὶ τὰς συνηλύσεις Eus. ⁷⁸ τὰτε συμπόσια add. Eus. ⁷⁹ τὴν add. Eus. ⁸⁰ τοῦ β. ἀγωγὴν τὸν Φ. Eus. ⁸¹ Ἀλλὰ καὶ τὸν βίον τῶν παρ' ἡ. ἁ.—ἀπ. ἐκθειάζων τε καὶ σεμνύων Eus. II, 17. ⁸² προακουσθ. Ced. ⁸³ γ. καὶ φ. Ced. ⁸⁴ διηνέστησεν. ⁸⁵ προγ. cudex. ⁸⁶ οἰκήσετε Jer. xxxv, 6-8, 18, 19.

— Idecirco dicit Deus : « Pro eo quod obedierunt filii Jonadab, filii Rechab, præcepto patris sui, et fecerunt omnia quæ præcepit eis, non deficiet vir e filiis Rechab, stans in conspectu meo cunctis diebus terræ. »

Ab istis ergo justis originem ducentes, hi Essæi majore etiam digni admiratione, adauxerunt et amplificaverunt atque altius provecerunt omnino mirandam et amantiam paupertatem, piamque et quasi divinam vivendi austeritatem atque summam sanctimoniam, ut ex Josepho, vitam istorum narrent, clare audire fas est : Essæi, inquit, genere Judæi sunt. Invicem se diligentes, et cæteris religiosiores, voluptatem ut vitium aversantur, temperantiam vero et continentiam, et adversus cupiditates fortitudinem, virtutem reputant. Nuptiæ quidem ab illis negliguntur, sed aliorum filios, ætate parvos adhuc, excipientes et docentes, ut consanguineos educunt et ipsorum moribus informant. Legitimas autem et temperantes nuptias, et ab illis successiorem, probant, sed illegitimos et Deo invisos concubitus et lascivias omnino aversantur et rejiciunt. Spernantur apud illos divitiæ et multarum rerum possessio; paupertatem autem amplectuntur, quia nihil supervacuum habet, et fortis est. Et ante quidem quam sol orizetur, nihil olivum loquuntur, sed preces et psalmorum cantationes Deo a media nocte usque ad lucem offerunt cum reverentia et gravitate. Deinde ad tam quam unusquisque eorum exercet artem a præside mittitur, et cum usque ad sex horas scriber laboraverint, intenti et de Deo conversantes, ita in conviviis conveniunt cum reverentia et silentio magno. Pistor ordine panes proponit, et equus vas unum unius cibi unicuique affert; benedicit autem cibo, qui mundus et purus est, sacerdos; nefas enim reputant aliquid gustare nisi præcedat oratio; et rursus post prandium sacerdos orat; nam, uno verbo, et initio et fine alicujus rei Deum collaudant semper. Et rursus in opere usque ad vesperam perdurantes, assueti silentio et gravi habitu ad preces iterum in eundem locum ingrediuntur, et ut brevissimum et levissimum somnum capiant, cujus causa est perpetua eorum sobrietas, certusque apud eos modus cibi et potus simplicium, vilium, parcorumque.

ἡμῶν⁸⁷, τοῦ φυλάξει τὰ ὅλα πάντα — δ. 6⁸⁸ φησὶν ὁ Θεός· « Ἐπειδὴ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰωναθάβ, υἱοῦ Ῥηχάβ, τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ποιεῖν ὅσα ἐνετέλετο αὐτοῖς, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν⁸⁹ Ῥηχάβ παρεστηκώς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. »

⁸⁹ (3) Ἐκ τῶν δικαίων οὖν τούτων καταθίντες; (οἱ Ἐσσαῖοι) οὗτοι (καὶ θαυμάσιοι μᾶλλον ἐπεύξησαν καὶ προσέθεσάν τε καὶ) ἐπέτειναν τὴν⁹¹ (τε πανόγαστον καὶ) πανάρεστον ἀκτημοσύνην καὶ τὴν θεοφιλή καὶ θεοπρεπῆ σκληραγωγίαν καὶ ἀνυπέροβλητον ἀγιοσύνην, ὡς ἔστιν ἀκούσαι τὰ περὶ αὐτῶν ἐναργῶς ὕδα⁹². (4) Ἐσσαῖοι (ὡς φησὶν Ἰώσηπος; ⁹³) Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι τὸ γένος, φιλόκληροι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πλέον· οἱ τὴν μὲν ἡδονὴν⁹⁴ ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ⁹⁵ ἔγκράτειαν καὶ τὸ **244** μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν. Καὶ γάμος μὲν⁹⁶ παρ' αὐτοῖς ὑπερροᾶται, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους παῖδας νέους ἔτι⁹⁷ προσλαμβάνομενοι⁹⁸ καὶ διδάσκοντες ὡς⁹⁹ συγγενεῖς ἠγοῦνται καὶ τοῖς ἡθεσιν ἑαυτῶν ἐντυποῦσιν. Καὶ τὸν μὲν¹⁰⁰ ἔννομον καὶ σώφρονα γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἀποδέχονται, τὰς δὲ παρανόμους καὶ θεοτυγεῖς μίξεις, καὶ ἀπειλείας τέλειον ἀποστρέφονται καὶ ἀποβάλλονται. Καταφρονεῖται δὲ¹⁰¹ καὶ παρ' αὐτοῖς πλοῦτος καὶ πολυκτησία, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ὡς ἀπέριττον καὶ ἐνάρετον ἀσκήζονται. — Καὶ πρὶν¹⁰² μὲν ἀνίσχεν τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθέγγονται, προσευχὰς δὲ καὶ ψαλμῶδους πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις αὐγῆς ἀναφέρουσιν μετ' εὐλαβείας καὶ σεμνότητος; καὶ οὕτως¹⁰³ πρὸς ἣν ἔχει ἕκαστος τέχνην ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἀποστέλλεται· καὶ μέχρις¹⁰⁴ ὥρας ἐργασάμενοι συντόνως, μετὰ νήψεως καὶ θεολογίας, οὕτως ἐπὶ τὸ δεῖπ. η̄τήριον συναθροίζονται¹⁰⁵ μετὰ εὐλαβείας καὶ ἡτυχίας πολλῆς. Καὶ ὁ μὲν σιτοποιὸς ἐν τάξει παρατίθεισιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἐν ἀγγεῖον ἐξ ἐνὸς ἐδέσματος¹⁰⁶ πάντοτε προσάγει· προκατεύχεται δὲ τῆς τροφῆς ἀγνῆς οὕσης καὶ καθαρᾶς ὁ ἱερεὺς¹⁰⁷ ἀθέμιτος γὰρ πρὸς τῆς εὐχῆς ἠγοῦνται γεύσασθαι τι. Καὶ πάλιν ἀριστησάντων ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται καὶ ἀπλῶς ἀρχόμενοι τε καὶ παύομενοι γεραίρουσι τὸν Θεὸν ἀδίαλειπτως. Καὶ αὖθις ἐπ' ἔργα μέχρις ἐσπέρας διακαρτερήσαντες, μετὰ τῆς συνήθους σιωπῆς καὶ (65^a) σεμνοπρεποῦς καταστάσεις, ἐπὶ τὰς εὐχὰς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰσέρχονται, καὶ τοὺς βραχυτάτους

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ ποιεῖν, κ. τ. λ. Jer. ⁸⁸ διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος Jer. ⁸⁹ Ἰωναθάβ υἱοῦ Jer. ⁹⁰ Ced. 348, 15-18 ἀπὸ γὰρ Ἰωναθάβ υἱοῦ Ῥηχάβ καταγόμενοι οὗτοι. ⁹¹ τὴν πανάρεστον ἀκτ. καὶ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ σκληραγωγίαν ἐπ. καθὼς φησὶ καὶ Ἰώσηπος περὶ αὐτῶν ἐπι Ced. ⁹² Ced. 348, 17-350, 31. ⁹³ Jos. B. J. 2. VIII, 2. Ἐσσηνοὶ μὲν γ. ὄντες οὐκ εὐλ. ⁹⁴ Οὗτοι τὰ; μὲν ἡδονὰς Jos. ⁹⁵ σ. καὶ οὐκ Jos. ⁹⁶ Καὶ γάμου μὲν ὑπερροφία παρ' α. Jos. ⁹⁷ νέους ἐπέει ced. ⁹⁸ π. ἐκλαμβάνοντες ἀπαλοὺς ἔτι πρὸς τὰ μαθήματα σ. Jos. ⁹⁹ τοῖς, add. Jos. ¹⁰⁰ ἄγαν, εἰς ced. ¹⁰¹ ἐπιτ. ced. ¹⁰² Τὸν μὲν γ. J. s. ¹⁰³ δ. οὐκ ἀναίρουντες, τὰς δὲ τῶν γ. σ. φυλασσόμενοι Jos. ¹⁰⁴ Καταφρονεῖται δὲ πλοῦτος, καὶ θαυμάσιον παρ' αὐτοῖς τὸ κοινωνικόν, κ. τ. λ. Jos. 3. ¹⁰⁵ Πρὶν γὰρ ἀνασχεῖν τὴν ἡ. φ. τῶν βεβήλων, πατρίους δὲ τινας εἰς αὐτὸν εὐχὰς ὡσπερ ἰκετεύοντας ἀνατεῖλαι Jos. 3. ¹⁰⁶ Μετὰ ταῦτα π. δ. ἕκαστοι τέχνας ὑπὸ τῶν ἐπιμελητῶν διαφείνται J. s. ¹⁰⁷ ε' Jos. ¹⁰⁸ σ. ἐπιπαιτὰ πάλιν εἰς ἐν ἀβροῖζονται χωρίον — καθαροὶ καθάπερ εἰς ἄγιόν τι τέμενος παραγίνονται τὸ δ. Jos. Καὶ οὕτως — π. λ. λ. σ. Slav. ¹⁰⁹ ἐδ. ἐκάστη παρατίθεισιν Jos. ¹¹⁰ ὅλ. τῆς τρ. καὶ γ. τινὰ πρὶν τῆς ε. ἀθ. Ἀριστοποιεῖσάμενοι δὲ ἐπ. π. ἀρχ. Jos.

ὑπνους καὶ κουφοτάτους, ὅπερ ¹³ ἐστὶν αἰτιον ἢ Ἀ
 διηνεκῆς νῆψις καὶ τὸ μετρεῖσθαι **245** παρ' αὐ-
 τοῖς τροφήν καὶ πόσιν ¹⁴, λιτήν καὶ ἀπερίεργον καὶ
 σπανίζουσαν. — Οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτοῖς κόρος καὶ
 χορτασία κοιλίας, ἀλλ' ἐνδεια πολλή καὶ ὀλιγοδεια.
 Τὸν δὲ προσερχόμενον ¹⁵ ζηλώσαι ¹⁶ τὸν βίον οὐκ
 εὐθὺς ἀδοκιμάστως καὶ ἀγυμνάστως παραδέχονται,
 ἀλλ' ¹⁷ ἐνιαυτὸν ἔξω μένουσι, τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται
 δίαιταν καὶ κατάστασιν, ἀξινάριόν τε ¹⁸ καὶ ¹⁹ πε-
 ρίζωμα ²⁰ δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον, γυμνάζουσιν
 ἐπ' ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. Εἶτα μετὰ τὴν τῆς
 καρτερίας ἐπίδειξιν, δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος καὶ
 τὸ ἐν πᾶσι ὑπήκοον δοκιμάζεται ²¹, καὶ φανεῖς
 ἄξιοι; ²² καὶ δόκιμοι; οὕτως εἰς τὸν ἱερὸν ὄμιλον ἐγ-
 κρίνεται, καὶ πρό γε πάντων ²³ ὄρκους φρικώδεις καὶ Β
 ἀπαιτούσιν, πρώτους ²⁴ μὲν εὐσεβεῖν ²⁵ καὶ θερα-
 πεύειν ἐξ ὅλης ψυχῆς ²⁶, καθαρῶς καρδίας καὶ σώμα-
 τος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια
 φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσωπώληπτον, μήτε κατὰ
 γνώμην βλάψειν ²⁷ τινὰ μήτε μὴν συγκαίνωνεῖν
 ἄδικοις, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τοῦ δικαίου φροντίζουσιν
 — καὶ βιάζεσθαι ²⁸ πάντοτε — καὶ τὸν ἐνέθρονον καὶ
 περιττόνα καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφειν βίον μέχρι θανάτου.
 Πρὸς δὲ τοῦτοις ὁμνύουσι πάλιν μηδὲν μηδὲν ²⁹ τὸ
 παράπαν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ (τὰ) τῶν
 ἀγιοπρεπῶν τούτων ἐπιτηδευμάτων ἢ ὡς; αὐτὸς ³⁰
 ἀκριβῶς παρέλαβεν, ἀπέχεσθαι δὲ πάσης ἐναντίας
 δόξης καὶ λατρίας καὶ ταύτη μόνῃ προσανέχειν
 τῇ θεῖα μέχρις αἵματος θρησκεία καὶ καταστάσει.

³⁰ (5) Τοσαύτη δὲ ἐστὶν ἡ περὶ τὴν διαίταν λιτότης C
 καὶ ὀλιγότης τῶν θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκαίνων, ὡς
 ὅλη τῇ ἑβδομαδί μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἐξ ἧς ἀσκή-
 σεως τοσαύτης ³¹ πεποιήνται σφοδρὰν ³² τὴν καρτε-
 ρίαν, ὥστε καὶ πόη φαγεῖν ὀλίγα, καὶ μόνον ³³
 ἀρκεῖσθαι **246** πολλάκις, κἀνεύθεν εἰκότως ἐν
 οὐτοῖς πολλοὺς ³⁴ τὰ μέλλοντα προγινώσκουσιν ἐκ
 θείας ἐπινοίας καὶ χάριτος καὶ ἀκαταπαύστου με-
 λέτης ³⁵ προφητῶν καὶ [λοιπῶν] ἱερῶν λογίων καὶ
 προσευχῆς ἐμπαιδοτριβομένου ³⁶.

³⁷ (6) Ταύτην οὖν ³⁸ Ἰώσηφος ἄκρω ἀσκήσας τὴν
 φιλοσοφίαν ἐπὶ μείζον τι προκόπτειν ³⁹ ἔσπευσεν.
 Ἀκούσας γὰρ τινὰ διαφερόντως ἀσκούντα κατὰ τὴν
 ἔρημον Ἀββᾶν ὀνομαζόμενον ⁴⁰, — ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ
 δένδρων ἀποκαλυπτόμενον, τροφῇ δὲ ⁴¹ αὐτομάτως

Nulla enim apud eos ventris saturatio, sed frequens
 inedia et frugalitas. Si quis autem ad vitam illorum
 imitandam sese offerat, non statim inexperum et
 inexercitatum suscipiunt, sed annum integrum
 foris exspectanti idem proponunt vivendi institutum
 et regimen, dolabellaque et lumbari et paupercula
 veste datis, in optimis operibus et sermonibus il-
 lum exercent. Deinde postquam patientiam suam
 demonstraverit, duobus annis praeterea et mores
 ejus et in omni re obedientia probantur, et si di-
 gnus et probus visus sit, tunc sacro caetui adjun-
 gitur, et coram omnibus quidem horrenda jura-
 menta profert, primo se Deum veneraturum, et illi
 ex tota anima, pura cum mente et mundo cor-
 pore, servitutum, deinde etiam erga homines quae
 sunt justa servaturum, absque ullo personarum
 respectu, neque cuiquam ex consulto noxae futu-
 rum, neque cum injustis communicaturum, sed
 pro viribus justitiae consulturum, atque omnimo-
 dis conatibus vitam cum voluptate conjunctam et
 redundantem, mollemque usque ad mortem vitatu-
 rum. Insuper jurat iterum se nemini doctrinae
 hujus harumque sacrarum institutionum quidquam
 revelaturum, nisi quemadmodum ipse apprime
 acceperit: verum abstenturum ab omni contraria
 opinione et alieno cultu, atque huic unice adhae-
 surum divinae religioni et institutis usque ad san-
 guinem.

Adeo vero tenui, et frugali cibo utuntur admi-
 randi isti viri, ut tota hebdomada ventrem levare
 illis non sit opus. Eo porro temperantiae veniunt per
 hanc exercitationem, ut plerumque paucis herbis
 contenti sint. Ex quo fit, opinor, ut multi ex eis
 futura praenoscant divino afflatu et gratia, assiduo
 prophetarum et caeterorum sacrorum scriptorum
 studio, atque oratione edocti.

Cum hanc igitur Josephus philosophiam colisset
 summo cum studio, ad aliquid majus procedere
 affectavit. Audiens enim quod in deserto quidam
 Abbas nomine diverso se exerceret modo, ab ar-
 boribus vestem sumens, alimentisque ultra a terra

Variæ lectiones et notæ.

¹³ Ὅπερ cod. Θεὸν ὡς χορηγὸν τῆς τροφῆς ἔπειτα — πάλιν ἐπ' ἑ. μ. δειλῆς τρέπονται — οὐδὲ κραυγὴ ποτε τὸν οἶκον οὐδὲ θόρυβος; μολύνει — καὶ τοῖς ἔξωθεν ὡς μυτιήσιον τι φρικτὸν ἢ τῶν ἐνδον σιωπῇ καταφαίνεται. Τούτου δὲ ἄ. Jos. ¹⁴ ποτὸν μέχρι κόρου Jos. ¹⁵ Τῷ δὲ προσερχόμενῳ cod. ¹⁶ Τῷ δὲ ζηλοῦντι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν οὐκ εὐθὺς ἢ πάροδοι; ἀλλ' Jos. ¹⁷ ἐπ. add. Jos. ¹⁸ δ. ἄξ. Jos. ¹⁹ Τὸ προειρημένον add. Jos. ²⁰ π. καὶ λευκὴν ἐσθῆτα δόντες — παραλαμβάνεται δὲ εἰς τὰς συμβιώσεις οὐδέπω μ. γὰρ τὴν Jos. ²¹ ἢ. δοκ. Jos. ²² ἄξ. οὕτως εἰς τὸν ὄμ. Jos. ²³ Πρὶν δὲ τῆς κοινῆς ἀφασίας τροφῆς ὁ αὐτοῖς ὁμνύσει φ. Jos. ²⁴ ἀπαιτοῦντι πρώτων cod. ²⁵ εὐσεβῆσαι τὸ θεῖον, ἐπ. τὰ π. ἄ.δ. φυλάξουσιν καὶ μ. κ. γ. β. τ. μ. ἐξ ἐπιτάγματος, μισήσουσιν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀδίκους καὶ συναγωνισθῆναι τοῖς δικαίοις Jos. ²⁶ ψυχῆς καὶ cod. ²⁷ βλάψαι cod. ²⁸ Καὶ μήτε κρύψειν τι τοὺς αἰρετιστάς; μήτε ἐτέροις αὐτῶν τι μὴνύουσιν κἂν μέχρι θανάτου τις βιάζεται πρ. τ. ὄμ. Jos. ²⁹ μηδὲν μετ. τῶν δ. ἐτέροις ἢ ὡς ἄ. μετελ. ἀφέξεσθαι δὲ ληστείας καὶ συντηρήσειν ὁμοίως Jos. ³⁰ ὡς αὐτά;? ³¹ Cod. 350, 21-352, 2. ³² τοσαύτην? ³³ σφοδρᾶ? ³⁴ μόνοις? — ἀρκούνται cod. Εἰσὶ δὲ ἐν αὐτοῖς οἱ καὶ τὰ μ. πρ. ὑπὸ σκροῦνται βίβλοις ἱεραῖς; καὶ διαφόροις ἀγνεῖαις καὶ πρ. ἐμπ. Jos. 12. ³⁵ πολλοὶ cod. Εἰσὶ δὲ. ³⁶ ἐκ τῆς πολλῆς δὲ ἀσκήσεως καὶ καθαρότητος π. καὶ τὰ μ. προγινώσκουσιν ἐκ θ. ἐπ. καὶ χ. ἀκαταπαύστου μελέτης cod. ³⁷ προσευχῇ ἐμπαιδοτριβοῦμενοι Cod. ³⁸ Cod. 351, 5-9. Jos. vita 2. ³⁹ ὁ add. Cod. ⁴⁰ ἐπὶ μείζον; πρ. Cod. εἰς μεγάλην παιδείαν προσκόπον ἐπίδοσιν Jos. ⁴¹ Βανοῦν ὄνομα Jos. ⁴² δ. χρώμενον, τροφὴν δὲ τὴν

datis utens, hujus perfectam vivendi normam æmulatus, profectus est ad illum, et cum tribus annis apud eum sapientiæ studuisset, in civitatem regressus est, et Phariseorum adhaerebat justitiæ.

At Philon quidem, ut dictum est, ascetas nostros, ex Hebræis ortos memoravit manifeste in tractatu quem inscripsit *De vita contemplativa*, hos therapeutas et mulieres eorum, habitu et moribus ipsis similes, θεραπευτρίδας nominans: « Et therapeutæ quidem, inquit, vocati sunt, sive quod, medicorum iustar, curent animas venientium ad se, illas a malitia libidinum liberantes, sive ob purum et sincerum erga Numen famulatum. » Hanc autem appellationem vel ipse a se inventam scripsit, vel a principio ita nominabantur qui primi tale vivendi genus sectati sunt: « Postea, inquit, cum sapientiæ studere incipiunt, facultatibus et quæcunque possident derelictis, omnibus vitæ curis valedicentes, et extra muros egredientes, desertis in agris et hortis, aut in montibus commorantur scientes periculosa atque nociva esse iniquitatum consortia: prophetarum æmulantur, coluntque vitam. » Sic in multis terrarum locis versatur genus (oportebat enim et Græcos et Barbaros perfecti boni esse participes). At maxime in Ægypto frequens est, præsertim circa Alexandriam. Ubicunque hujusmodi tribus adest, sacrum videre est habitaculum, quod sanctuarium et monasterium vocant, in quo solitarii degentes, gravis vitæ mysteria perficiunt; ex eis nemo quidquam curat, nec cibum, nec que aliud quidquam ex rebus quæ ad corporis necessitatem attinent, sed sermones et leges a prophetis sancitos hymnosque et cætera: in scientiam et pietatem ita simul crescunt et perficiuntur. Totum autem intervallum a Matutino ad Vesperam exercitationi datur; sacris enim incumbentes Scripturis, a Patribus traditam excolunt philosophiam. Temperantia quidem, ut fundamento quodam in anima jacto, cæteras virtutes superædificant; nam cibum et potum nullus ex illis sumeret ante solem occasum, quoniam studere sapientiæ luce dignum judicant, tenebris autem corporis indulgere necessitatibus. Quidam etiam per tres dies esca abstinent, quibus majus inest scientiæ desiderium. Aliqui autem tantum oblectantur, tantisque replentur deliciis sapientia saginati, copiose et largiter corpori suppeditante ut etiam per duplo majus tempus resistent, vix sexto quoque die degu-

Α φυσομένην χρώμενον, καὶ τὴν ἀκραν ἀσκησιν αὐτοῦ ζηλώσας, πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ τρεῖς παρ αὐτῷ φιλοσοφῆσας ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψε καὶ τῆ τῶν Φαρισαίων ἐπολιτεύετο δικαιοσύνη.

⁴⁵ (7) Ὁ δὲ γε Φίλων, ὡς εἶρηται, περὶ τῶν ἐξ Ἑβραίων ἡμετέρων ἀσκητῶν ἀναφανέντων μέμνηται σαφῶς: « ἐν τῷ λόγῳ, ἐν ᾧ ἐπέγραψε περὶ θεωρητικοῦ βίου, οὓς θεραπευτῆς, καὶ τὰς ὁμοιοσχημοὺς καὶ ὁμοτρόπους γυναικῶν καὶ θεραπευτρίδας ὠνόμασε. » Καὶ θεραπευταὶ μὲν, φησὶ, κέκληνται: « ἢ ⁴⁶ παρὰ τὸ [τὰς ψυχὰς] τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀπὸ κακίας παθῶν, ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας ⁴⁷ θεραπεύειν, ἢ ⁴⁸ τῆς περὶ τὸ θεῖον καθαρῶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας ἕνεκα. » Ταύτην γοῦν ⁴⁹ τὴν προσηγορίαν εἶτε αὐτὸς (65^b) ἐξευρῶν ἔγραψεν, εἶτε κατ' ἀρχὰς οἱ πρῶτοι τῶν οὕτω βιούντων ἐκαλοῦντο. « Εἶτα, φησὶ, ⁵⁰ ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν ἐξίστανται ⁵¹ τῶν προσηκόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἐπειτα δὲ πάσαις ἀποταξάμενοι ταῖς τοῦ βίου φροντίσι καὶ ἔξω τειχῶν προελθόντες ⁵² ἐν μοναγίοις καὶ κήποις ἢ ἐν ὄρεσι ⁵³ τὰς διατριβὰς ποιοῦνται, τὰς ἐκ τῶν ἀναιμιῶν ⁵⁴ ἀναμιξίας ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλαθερῆς ⁵⁵ εἰδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσχοῦσι βίον. Οὕτω πολλαχοῦ μὲν τῆς οἰκουμένης ἐστὶ τὸ γένος — εἶδε: γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον — ἐν Αἰγύπτῳ δὲ πλεονάζει ⁵⁶, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν — καὶ ἐν ἐκάστη συμμορίᾳ ⁵⁷ οἴκημά ἐστιν ἱερὸν, ὃ καλοῦσι ⁵⁸ σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονοῦμενοι, τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, μηδεὶς μηδὲν κομιζῶν ⁵⁹, μὴ πότον, μὴ σίτον, μηδὲ τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρεῖας ἀναγκαῖα, ἀλλὰ λόγους καὶ νόμους θεοπισθέντας ⁶⁰ διὰ προφητῶν καὶ ὕμνων καὶ τάλλα εἰς ἐπιστήμην καὶ εὐσέβειαν ⁶¹ συναύξονται καὶ τελιοῦνται. Τὸ δὲ ἐξ ἐωθινοῦ μέχρις ἐσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν ἀσκησις: ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν. — Ἐγκράτειαν δὲ ὡς περὶ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλλόμενοι τῇ ψυχῇ, τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετὰς: σίτιον γὰρ ἢ ποτὸν οὐδεὶς ἀν' αὐτῶν ⁶² προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίου δύσεως ⁶³, ἐπειδή περ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἀξίον φωτὸς εἶναι κρίνουσιν ⁶⁴, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας. — Ἐνιοὶ δὲ καὶ δι' ἡμερῶν ⁶⁵ τριῶν ⁶⁶ ὑπομιμησκονται τροφῆς, οἷς πλείων ⁶⁷ ὁ πόθος τῆς ἐπιστήμης ἐνιδρυται: τινὲς δὲ οὕτως ἐνευφραίνονται ⁶⁸ καὶ τρυφῶσιν ὑπὸ σοφίας ἐστειώμενοι ⁶⁹, πλουσίως καὶ ἀφθόνοι: τῷ σώματι χωρητοῦ-

Variae lectiones et notæ.

ἀ. φυσομένην προσφερόμενον — ζηλωτῆς ἐγεγόνη αὐτοῦ καὶ διατρέψας παρ' αὐτῶν ἐν γ' — εἰς τὴν π. ὑπέστρεψεν — ἠρξάμην δὲ πολιτεύεσθαι τῆ φ. αἰρέσει Jos. ⁴⁵ Cod. 351, 10-355, 6 — 18. ἐν ψ ἐκ λ. κ. β. θ. ἢ ἱκετῶν, θ. αὐτοῦ; καὶ τὰς σὺν αὐτοῖς γ. θ. ἀποκαλεῖσθαι φησὶ Eus. II, 17. ⁴⁶ ἦτοι Eus. ⁴⁷ ἀκείσθαι καὶ add. Eus. ⁴⁸ παρὰ τὸ add. cod. ⁴⁹ Eft' οὖν ἐξ ἑαυτοῦ τ. αὐτοῖς ἐπιτίθειται τὴν πρ. — εἶτε καὶ ὁμοίως τοῦτ' αὐτοῦ; ἐκάλουν κατ' ἀ. οἱ πρ. Eus. ⁵⁰ πρῶτα μὲν add. Cod. ⁵¹ ἐξίστασθαι τοῖς προσηκόνσι τῶν ὑπ' Eus. ⁵² προσελ. cod. — μοναγίοις Cod. ⁵³ x. καὶ ὁ. Cod. x. Eus. ⁵⁴ ἀνομοίων cod. Eus. ⁵⁵ εὐ add. Eus. ⁵⁶ πλεονάζειν cod. πλεονάζει δ' ἐν Ἀ Eus. ⁵⁷ ἐν ἐκ. δὲ οἴκη Eus. ⁵⁸ καλεῖται Eus. ⁵⁹ τιλ. μηδὲν εἰσχομιζόντες Eus. — σίτιον Eus. ⁶⁰ v. καὶ λόγια θεοπισθέντα Eus. ⁶¹ τ. οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια Cod. Eus. ⁶² αὐτῶ cod. ⁶³ ὄσμαι; cod. — ἐπεὶ τὸ Eus. ⁶⁴ φ. ἀ. κρ. ἐ. Eus. — σκότος cod. ⁶⁵ δ' α γ' ἢ. Eus. ⁶⁶ οὐχ add. Eus. ⁶⁷ πλεον Cod. π. ἐκ. Eus. ⁶⁸ εὐφρονοῦντες καὶ cod. ⁶⁹ ἐστειώμενα cod.

σης, ὡς ⁶⁷ καὶ πρὸς ὀπίσθια χρόνον ἀντίχειν ⁶⁸, μόνος δὲ ἡμερῶν εἰς ἀπογεύεσθαι τροφῆς (ἀναγκασίας) ἐθισθέντας ⁶⁹. — Αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοιών ἐν ἀλληγορίαις· πᾶσα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ζῶν δοικίμαι καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥητὰς διαλέξει, ψυχὴν δὲ τὴν ἐναποκείμενον ⁷⁰ ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νοῦν. — Ἐταύτως δὲ τῆς αὐτῆς εἰσιν ἱερὰς πολιτείας καὶ καταστάσεις καὶ γυναῖκες, **248** ἵ ὧν αἱ πλείεσται γηραῖαι τυγχάνουσι καὶ παρθέναι καὶ τὴν ⁷¹ ἀγενεῖαν οὐκ ἀνάγκη, καθάπερ ἐνίαι τῶν παρ' Ἑλλήσιν ἱερειῶν ⁷², φυλάσσειν ⁷³ διὰ πρόσκαιρον ὀρεχθεῖσαι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ αἰώνια.

⁷⁴ (8) Ὅτι δὲ τοὺς πρώτους κήρυκας ⁷⁵ τῆς κατὰ τὴν Εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τὰ τε ἀρχῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων ἔθη παραδομένα ⁷⁶ καταλαβὼν ὁ Φίλων ἔγραψε ταῦτα ⁷⁷, παντὶ που δῆλον. (Πολὺς γὰρ μὴν τῷ λόγῳ καὶ πλατῆς ταῖς διανοαῖς, ὑψηλὸς τε ⁷⁸ ὧν καὶ μετέωρος ἐν ταῖς θεωρίαις τῆς θείας ⁷⁹ Γραφῆς ⁸⁰, ποικίλος ⁸¹ καὶ πολύτροπος τῶν ἱερῶν λογίων τὴν ὑφήγησιν πεποιήται.) Καὶ ταῦτα μὲν εὐσεβίως ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ διεξήλθε, ἐν δὲ τοῖς πρὸς Μαρῖνον τοιαῦτα πάλιν φησὶν ⁸².

PIB'. Περὶ μοναδικῆς πολιτείας.

Καὶ γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δύο βίους νομοθετεῖ καὶ τρόπους, τὸν μὲν ὑπερφυῆ καὶ τῆς κοινῆς (86°) καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας ἐπίκειναι, οὐ γάμου, οὐ παιδοποιίας, οὐ περιουσίας ὑπαρξίν παράδεχόμενον, ἀλλ' ἔλον δι' ἔλου τῆς κοινῆς καὶ συνήθους τῶν βιωτικῶν ἀνθρώπων ἀγωγῆς παρηλλαγμένον καὶ μόνον τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ προσοικειωμένον καθ' ὑπερβολὴν ἔρωτος οὐρανοῦ· οἱ γὰρ τόνδε μετριῶντες τὸν τρόπον, τιθῆναι δοκοῦντες τὸν θνητὸν βίον καὶ αὐτὸ μόνον τὸ ⁸³ σῶμα περιφέροντες ἐπὶ γῆ, φρονήματι δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανοὺς μετανενηγμένοι, οἳά τινες οὐράνιοι, τὸν τῶν ἀνθρώπων ὑφορῶσι βίον, ὑπὲρ τοῦ παντὸς γένους ἀπεριωμένοι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, οὐ βοοθυσίαις καὶ αἵμασιν οὐδὲ σπονδαῖς καὶ κνίσσαις, ἀλλὰ δόγμασιν ὀρθοῖς ἀληθοῦς εὐσεβείας, καὶ ψυχῆς διάθεσιν κεκαθαρμένοι· καὶ προσέτι τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις τε καὶ λόγοις, οἷς τὸ θεῖον ἐξιλεούμενοι **249** τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἀποτελοῦσιν ἱερουργίαν. Καὶ ὁ μὲν ἀταλῆς καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Χριστιανισμὸν πολιτείας τρόπος τοιοῦτος καθίστηκεν. Ὁ δὲ δεύτερος καὶ ὑποθετικῶς ἀνθρωπινώτερος καὶ τοῦ πρώτου ἴσαν ἀσύγκριτος, ὃς καὶ γάμοις συγκατέναι σῶφροσι καὶ παιδοποιαῖς, οἰκονομίᾳ τε τοῖς κατὰ τὸ δίκαιον ἐπιμελεῖσθαι, στρατεύομενοί τε καὶ τὰ πρακτέα ὑποτίθεσθαι, ἀγρῶν τε καὶ ἐμπορίας καὶ τῆς ἄλλης πολιτικότερης ἀγωγῆς μετὰ τοῦ θεοσεβοῦς φρονι-

stando cibo necessario assuefacti. Sacra autem oracula interpretantur per allegorias; lex enim tota videtur viris his quasi quiddam vita præditum, cujus corpus quidem sunt prolata verba, anima autem sensus invisibilis verbis subjacens. Eandem vitæ normam idemque regimen sectantur et mulieres, quarum plurimæ vetulæ sunt et virgines, castitatem non coacte, sicut quædam apud Græcos sacerdotes, ob temporalem laudem servantes, sed libenter et ex bono proposito futura et æterna bona appetentes.

ἑπαίνον, ἀλλ' ἔκουσῶς καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς

Omnino porro evidens est Philouem hæc scripsisse, quia primos evangelicæ disciplinæ præcones moresque ab initio ab apostolis traditos deprehenderit. Sermone quidem grandis, egregiis creber sententiis, in Scripturæ divinæ meditationibus sublimis et varius, sacra enarravit oracula: Hæc Eusebius in *ecclesiastica Historia* disseruit, et in iis quæ ad Marinum scripsit, talia iterum dicit.

CXIX. De solitariæ vitæ statu.

Etenim Christi Ecclesia duplicem vitæ disciplinam sancit; unam quidem insignem, communem humanamque transcendentem naturam, nec nuptias, neque liberorum procreationes, neque divitiarum abundantiam recipientem, sed omnino a communi et consueta sæcularium hominum conversatione discrepantem, et unice Dei inhærentem servitio propter excessum cœlestis desiderii. Qui talem servant vivendi normam, mortem reputantes vitam mortalem istam, et solo corpore in terra versantes, cogitatione autem et quoad animam in cœlum translati, cœlicolarum instar humanas res despiciunt, pro communi salute Deo se consecrantes, nec boum macerationibus et cruore, neque libaminibus et victimarum adipe, sed legitimis veræ religionis ritibus et quoad mentis affectus purificati, atque insuper actibus verbisque piis, quibus Numen placeantes, pro seipsis et propinquis persolvunt sacrificium. Talis est perfectus primariusque modus regiminis in Christianismo. Posterior autem et inferior humanior est et a priore valde dissimilis, quippe qui modestis se submittit nuptiis et liberorum procreationi, quæ sunt juxta justitiam curat et dispensat, militatque et agenda sibi proponit, agrisque et mercaturæ et reliquæ civili magis consuetudini dat operam eam religione. Hi cæteroquin homines

Variae lectiones et notæ.

⁶⁷ ἂ. τῷ σώματι χ. ἔ; cod. ⁶⁸ ἀνάγκην cod. — καὶ μ. δι' ἔξ ἡ. Eus. ⁶⁹ ἐθισθέντας Cod. Eus. ⁷⁰ ἀποκ. C ⁷¹ τυγχάνουσι π. τὴν Eus. ⁷² ἱερειῶν cod. ⁷³ φ. μάλλον ἢ καθ' ἑκούσιον γνώμην — οὐ θνητῶν ἐκγόνων ἀλλ' ἀθανάτων ὀρ. Eus. ⁷⁴ Cod. 557, 7-11. ⁷⁵ καὶ add. cod. ⁷⁶ π. εθη Eus. H. E. II 17. ⁷⁷ π. ἐγ. Eus. — π. τῷ δ. Eus. — ⁷⁸ ὑψ. τε καὶ Eus. ⁷⁹ εἰς τὰς θείας Γραφάς Eus. ⁸⁰ γεγεννημένος, add. Eus. ⁸¹ ποικίλην καὶ πολύτροπον τῶν ἱ. λόγων π. τὴν ὑψ. Eus. ⁸² ὡς καὶ 'E. ἐν τῇ ἔ. i. ταῦτα λέγει· ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἐν τοῖς π. M. ταῦτα φ. Cod. — Hunc Eusebii locum edidit card. Mai Bibl. Nov. tom. IV, i. ex *Chroniciis inc. ius Georgii Mamartoli* i. Vide *Patrologiæ* tom. XXII, col. 1007. ⁸³ αὐτῷ μόνῳ τῷ σώματι.

certa habent religiosi cultus et eruditionis tempora, et divinorum eloquiorum auditioni vacant; atque his secundus attributus est pietatis gradus, qui congruam huic vitæ utilitatem præbet. »

Similiter et divus Athanasius dixit: « Cum duplex sit via, duplex et regimen in vita; unum quidem moderatius et sæculare, nuptias dico; aliud vero angelicum, apostolicum et summum, virginitas scilicet seu solitaria vita. Si quis mundanum, id est nuptias eligat, reprehensionem quidem non habet, sed tanta non accipiet dona: accipiet autem, quoniam et ipse fert tricesimum fructum. Si quis vero puram et cœlestem vitam amplectatur, quamvis aspera, in principio præsertim et difficilis videatur, habet autem, post legitimum certamen et tolerantiam, dona mirabiliora et gloriosa; perfectum enim et plenissimum fructum, centesimum dico, lætum et sanctum manifeste prorsus germinavit. Quemadmodum igitur lex vetus in duas vitas dividebatur, in Pharisæicam et sublimem atque in humiliorem et mundanam, ita quoque nova et Christiana lex in solitariam et excellentem atque in sæcularem dividitur. »

Pharisæi igitur, qui interpretantur *separati* et *divisi*, dicebantur ex eo quod a cæteris omnibus seipso separarent et dividerent ad purissimam et perfectissimam vitam et ad legis documenta sectanda. Eandem autem vitam consecrabantur et Scribæ, apud quos et regimen idem continentiaque et virginitas, et jejunium bis in Sabbato, sextariorum et paropsidum et calicum purificationes, decimarum exactiones et primitiæ, continuæ orationes et reliqua omnia, rejectis videlicet mirandis Essæis, utpote valde sublimioribus nimisque præstantibus. Quam Pharisæicam, utpote optimam disciplinam, cum Paulus æmulatus esset, summopere extollit dicens: « Israelita sum, de tribu Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus. » Unde merito quoque Dominus noster perfectiorem et evangelicam proponens aperte vitam, dicebat amatoribus cœlestis hæreditatis: « Nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. » Unde sane etiam apostolicus Dionysius (ut videtur) extollens sacrum monachorum ordinem, ita dicit: « At omnibus initiatis sublimior ordo monachorum, est sacrum vitæ regimen in quo, prorsus quidem purificati omni virtute et plena propriarum actionum puritate, totaque, quantum illam contemplari licet, divinæ rei peractione, in intellectuali contemplatione et communionem versantur, et sacerdotium aptis ad perficiendum vir-

ζειν, οἷς καὶ ἀσκήσεων καιροὶ, μαθητείας τε καὶ τῶν θεῶν λογίων ἀκροάσεως ἡμέραι ἀφορισθῆσαν· καὶ δεύτερος εὐσεβείας ἀπενεμήθη βαθμὸς κατὰ ἄλλον τῷ τοιοῦδε βίῳ παρέχων τὴν ὠφέλειαν. »

⁸⁵ (2) Ὡσαύτως καὶ ὁ θεὸς Ἀθανάσιος ἔφη· « Δὸς γὰρ ὁδῶν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μιᾶς μὲν μετριοτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, ἑτέρας δὲ ἀγγελικῆς, ἀποστολικῆς τε καὶ ⁸⁶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἡτοὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μὲν τις τὴν κοσμικὴν, τοῦτέστι τὸν γάμον ἐλοιτο, μέμψιν μὲν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήφεται—λήφεται γὰρ—ἐπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς [καρπὸν] τὸν τριάκοντα ⁸⁷· εἰ δὲ τὴν ἀγνήν καὶ ὑπερκόσμιον ἀσπάσοιτό τις, εἰ καὶ τραχεῖα περὶ ⁸⁷ τὴν ἀρχὴν μάλιστα καὶ δυσκατόρθωτος φαίνεται, ἀλλ' ἔχει, μετὰ τὴν ἔνομοον ἀθλησὶν καὶ καρτερίαν, χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἔνδοξα ⁸⁸· τὸν γὰρ τέλειον καὶ πληρέστατον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα λέγω, παιδρὸν καὶ ἀγιοπρεπῆ φανερώς πάντως ἐδιδάστητε ⁸⁹. Οὐκοῦν ὥσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους ἦν διηρημένος, εἰς τε τὸν Φαρισαϊκὸν καὶ ὑψηλὸν, καὶ εἰς τὸν ἐπιεικέστερον ⁹⁰ κοσμικὸν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ Χριστιανισμὸν νέος θεσμὸς εἰς μοναδικὸν ὑπερφερῆ καὶ βιωτικόν. »

(3) Φαρισαῖοι τοίνυν οἱ ἐρμηνευόμενοι ἀφωρισμένοι καὶ μεμερισμένοι ⁹¹, παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀφορίζειν αὐτοὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἐλέγοντο εἰς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριβέστατον, **250** καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ⁹² ἐντάλματα. Τὸν δ' αὐτὸν βίον μετήρχοντο ⁹³ καὶ οἱ Γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία ἡ αὐτὴ, ἐγκράτειά τε καὶ παρθενία, καὶ νηστεια ⁹⁴ οἷς τοῦ Σαββάτου, ξεστῶν καὶ πινάκων, καὶ ποτηρίων καθαρισμοί, ἀποδεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐνδελειχεῖς εὐχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὑπεξαίρουμένων (66^b) δηλονότι τῶν θαυμασίων Ἑσσαιῶν ὡς ὑπερτέρων σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκειμένων. Ἦν δὴ Φαρισαϊκὴν, ὡς ἄριστον πολιτεῖαν, ὁ Παῦλος ζηλώσας, εὐ μάλᾳ σεμνύνεται φάσκων ⁹⁵· « Ἰσραηλίτης εἰμι, φυλῆς Βενιαμὴν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος. » Ὅθεν εἰκότως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὸν τελειότερον καὶ εὐαγγελικόν ⁹⁶ ὑποτιθέμενος ἐναργῶς βίον, ἔφρασκε πρὸς τοὺς ἑραστάς τῆς οὐρανίου κληρουχίας ⁹⁷· « Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεόν τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων ⁹⁸, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » ⁹⁹ (4) Ἐνθεν γέ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος, (ὡς εἰσκειν) ἀποσεμνύνων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν, οὕτω φάσκει ¹· « Ἡ δὲ ² τῶν τελουμένων ἀπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἡ τῶν μοναχῶν, ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαυμένη ³ καθαρῶν ὀλιγῆ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκειῶν ἐνεργειῶν ἀγνόησι (πάσης δὲ ὄσης θεμιτὸν ⁴ θεωρεῖν αὐτὴν ἱερουργίαν ⁵, ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁵ Ced. 356,11-354,19. — μέγας ἈΘ. Ced. — Locus, ut videtur, ineditus. ⁸⁶ ἀγ. καὶ ἀπ. καὶ Ced. ⁸⁷ τὴν τριακοντάδα. Conj. Bekkeri ad Ced. e seq. ἑκατοντάδα. ⁸⁸ περὶ. Sic jam conjecerat Bekker ad Ced. ⁸⁹ πρὸ παρά ed. ⁹⁰ θ. καὶ ἀξί-ἀγαστα Ced. ⁹¹ ἀγ. π. ἐγκατέστησε Ced. ⁹² ὑποδ. καὶ x. Ced. ⁹³ Ced. 354,4-19—τ. ἐρμ. Ced. ⁹⁴ εἰς τὸν v. cod. ⁹⁵ μετήρχονται Ced. ⁹⁶ π. v. Ced. ⁹⁷ Phil. III, 5. ⁹⁸ ἀγγέλ. Ced. ⁹⁹ Matth. v, 20. ¹ Γ. καὶ Φ. Ced. ² Ced. 354,19-355,2. ³ οὕτω φησὶ Ced. Dionysius Hier. VI, 5. ⁴ με. Paris. 1613, p. 153 C. ⁵ Μηδὲ cod. ⁶ κακαθαρμένην cod. ⁷ δὲ οὐ θεμιτόν cod. ⁸ θεμ. οὕτῃ θ. ἱερουργίας.

καὶ κοινῶν γεγεννημένη⁶ καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν A
 τελειωτικαῖς; θυνάμεσιν ἐγγειριζομένη⁷ καὶ ταῖς
 ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι καὶ ἱερουργικαῖς παραδόσε-
 σιν ἐκδιδασκομένη⁸ καὶ τὰς ἐποπτευθείσας τῶν
 κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱερουργίας, καὶ πρὸς τῆς
 ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης, ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην
 ἀναγομένη τελειωσιν). Ἐνθεν οἱ θεοὶ καθηγεμόνες
 ἡμῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοῦς⁹ ἱερῶν ἤξιώσαν (καὶ) οἱ
 μὲν θεραπευτᾶς, οἱ δὲ μοναχοὺς ἑνομάσαντες¹⁰ ἐκ
 τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας (καὶ)
 τῆς ἀμερίστου καὶ ἐνιαίας¹¹ ζωῆς ὡς ἐνοποιούσης
 αὐτοῦς ἐν ταῖς τῶν ἀρετῶν¹² ἱεραῖς συμπτώξεσιν
 εἰς θεοσιδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελειωσιν· δι' ὃν¹³
 καὶ τελεστικὴν **251** αὐτὴν ἱερᾶ θεσμοθεσίᾳ¹⁴ χάριν
 ἐκάλεσε καὶ τινος αὐτοῦς ἤξίωσεν ἀφιερωτικῆς ἐπι-
 κλήσεως, οὐχὶ θεραπευτικῆς¹⁵. ἐκεῖνη γὰρ ἐπὶ
 μόναις ἐκείναις γίνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν,
 ἀλλ' ἱερουργικῆς ὑπὸ τῶν ὁσίων ἀρχιερέων¹⁶ τῇ
 ἱεραρχικῇ τελειουργίᾳ¹⁷ δευτέρως ἱερουργουμένης.
 «(5) Ταῦτα (δὲ) ἐκ πολλῶν ἐρευνησάμενος¹⁸ ὀλίγα,
 ἀναγκαίως, οἶμαι, συντίθεικα διὰ τοὺς ἐπαποροῦντας
 πῶς καὶ ποῦ καὶ πόθεν¹⁹ ἡ τῶν μοναχῶν ἡρξάτο
 διαγωγή τε καὶ ἀσκησις, καὶ τάξις, ποῦ τοῖνον εἰσὶν
 οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς
 ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θεῶν παραδόσεών τε καὶ
 θεσμῶν, εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτως ἀποβαλ-
 λόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι καὶ
 κατὰ τὸν ἀσέβη καὶ θεοσυγῆ μυσταγωγῶν αὐτῶν
 Κοπρόνυμον, νέον²¹ καὶ πρόσφατον²² δογματίζον-
 τες ἐξ ἄκρας²³ ἀπονοίας τε καὶ ἀμελείας, καὶ ἀδελ-
 τηρίας²⁴, «μὴ νοοῦντες ἂ λέγουσι, μῆτε περὶ τίνων
 διαθεβαίουσιν.» Ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλίαις τῶν
 ἁγίων Πατέρων ἐπόμεινοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ
 πλαισίον πιστευόμεν ὑπάρχειν. (6) Καὶ οὐ θαυμαστὸν
 περὶ τῆς μοναδικῆς οὐσίας, ὅτι λέγουσιν πολλῶ μάλ-
 λον περὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων· δυσωπεῖτω οὖν αὐ-
 τοῦς, εἰ καὶ μὴ ὁ θεοπέσιος καὶ ἀποστολικὸς Διονύ-
 σιος, ἀλλὰ γε καὶ οὗτος ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς
 Εὐσέβιος μάλα περὶ αὐτῆς δι' ἀκριθείας ἐξηγουέ-
 νης· καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἀνοηταίνοντες, οἱ ἅμα καὶ
 ἀλόγιστοι. Ἰδοὺ γὰρ προφανῶς ἐκ περιουσίας δια-
 βεβαίουται καὶ Φιλιωνα προάγει μάρτυρα φιλαληθῆ
 τε καὶ ἀξιόχρεον, ὡς ἀποστολικῆ (67*) τάξις ὑπάρ-
 χει καὶ παραδόσις ἀρχαιοτάτη καὶ θεοφιλεστάτη·
 ἰσχυραὶ γὰρ αἱ πρὸς τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι πεφύ-
 κισι, βεβαίουσαι τὴν παρ' ἡμῶν ἀλήθειαν, μηδαμῶς
 τε ἀμφήριστον²⁵ ὑποδέχασθαι· ἀκούετωσαν δὲ γε,
 πρὸς τοῖς παλαιοῖς τούτοις ἐξηγηταῖς, οἱ πανάθλιοι
 καὶ παλαιοὶ τὴν κακίαν, καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων
 θεῶν Πατέρων περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτόμῳ διεξιόντων καὶ
 συμφωνούντων ἐκείνοις, ἵνα καὶ οὕτως ἐυ-
 νηθῶσι τάχα μικρὸν ἀνεθῆναι τῆς πολλῆς μανίας καὶ λύσεως.

tutibus instruuntur, et divinis eorum illustratio-
 nibus sacrisque communicationibus edocentur,
 sacrarum quoque caeremoniarum inspicientes
 mysteria, et sancta eorum arte ad summam per-
 fectionem evehuntur. Hinc divini præceptores
 nostri sacris cognominibus eos dignati sunt, et hi
 quidem *therapeutas*, illi vero *monachos* vocaverunt
 ob purum Dei servitium et famulatum, et ob
 indivisam et communem vitam quæ eos quasi in
 unum cogit in sacris virtutum complicationibus ad
 deiformem unitatem et gratam Deo perfectionem.
 Adroque mysticam ipsam sacro instituto gratiam
 vocavit, et eos consecrata dignatus est appellatione,
 non vero servili (hæc enim solis illis sacerdota-
 libus sit ordinibus), imo sacerdotali, a sanctis et
 summis sacerdotibus per hierarchiam initiationem
 iterum consecrata. » His ergo inter multa paucis
 indagatis, necessario, ut opinor, exposui ob eos qui
 nesciunt quomodo et ubi et unde monachorum
 inceperit vitæ genus et exercitatio et ordo. Ubinam
 sunt igitur qui solitariorum vitæ regimen cum
 cæteris apostolicæ Ecclesiæ traditionibus et legibus,
 imaginum adversarii impie et insane rejicientes et
 despuentes recentes Judæi, et juxta impium et
 Dei inimicum initiatorum suum Copronymum,
 novum et recens dogma introducentes ex summa
 amentia et negligentia et stoliditate, « non intelli-
 gentes neque quæ loquuntur, neque de quibus
 affirmant? » Nos vero instituta sanctorum Patrum
 sequentes, illam vivendi normam et antiquam et
 pristinaam esse credimus. Nec mirandum de soli-
 tario statu vitæ, quoniam multo magis de omni-
 bus cæteris loquuntur; pudore eos afficiat, si
 non divinus et apostolicus Dionysius, at saltem ipse
 quoque magnus et apostolicus Eusebius multa de
 illa, accurata cum diligentia enarrans, et sileant
 desipientes simul et rationis expertes. Ecce enim
 aperte ex abundantia confirmat, et Philonem
 producit testem veritatis amantem et fide dignum,
 apostolicum esse ordinem et traditionem antiquis-
 simam et Deo maxime placentem; fortia enim
 sunt ex parte adversariorum testimonia, confir-
 mantia eam, quæ apud nos est, veritatem, ita ut
 prorsus non sit ambigendum; audiant saltem,
 præter antiquos illos interpretes, miserrimi isti
 antiquæ malitiæ homines, et alios posteriores et
 venerandos Patres de hisdem compendiose tra-
 ctantes et illis consentientes, ut sic possint forte
 paululum exuere multam insaniam et dissolutionem.

Varie lectiones et notæ.

⁶ γεγεννημένοις, etc. cod. ⁷ ἐγγειριζομένην cod. ⁸ ἐκδιδασκομένοις ὑποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτῶν
 — ἀναγομένης cod. ⁹ ἐπωνυμιῶν αὐτοῦς Cod. ἐπ. θ. l. ἡ. οἱ D. ¹⁰ ἑνομάζοντες D. ¹¹ αἰωνίου cod.
¹² διαίρετων D. ¹³ δι' οὐ cod., δι' ὃ D. ¹⁴ αὐτοῦς ἐδωρήσατο γ. ἡ ἱερὰ θεσμοθεσία D. ¹⁵ οὐχ ἱεραρ-
 γικῆς D. ¹⁶ ἱερέων D. ¹⁷ τὴν ἱεραρχικὴν τελειουργίαν cod. ¹⁸ Cod. 355,3-14. ¹⁹ ἐρανισάμενος Cod.
²⁰ ἐπ. πότε καὶ πόθεν Cod. ²¹ νέον Cod. ²² ταύτην add. Cod. ²³ ἀκ. μανίας τε καὶ ἀπ. καὶ ἀδ. Cod.
²⁴ I Tim. I, 7. ²⁵ ἀφίριστον cod.

Magnus enim Basilius de renuntiatione et solitaria vite regimine disserens, ita loquitur : « Idcirco misericors Dominus, nostræ salutis curam habens, in duplicem vitam divisit humana, concubium et virginitatem, ut qui sufferre nequit virginitatis et asceticæ vitæ certamen, veniat in consortium mulieris; id sciens quia repetetur ratio temperantiæ et sanctificationis et similitudinis cum sanctis qui in conjugis et liberorum educatione versati sunt; qualis erat in Veteri Testamento Abraham, qui, cum pluris Deum faceret, unigenitum placida immolans mente, gloriatur et tabernaculi sui fores apertas habebat, paratus ad excipiendum eos qui hospitari debebant. Si enim audisset : « Vende quæ habes et da pauperibus, » majora illis ostendisset Abraham, et Job, et Samuel, et David et alii multi ; in Novo autem Testamento Petrus et cæteri apostoli. Ab unoquoque enim repetentur fructus charitatis erga Deum et proximum, et reddetur ratio desertionis a mandatis istis. Ait enim Dominus : « Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. » Et : « Qui non odit patrem suum, et matrem, et uxorem, et filios, adhuc autem et animam suam, non potest meus esse discipulus. » Nonne tibi videtur etiam pro conjugatis posita esse Evangelia ? En manifestum tibi est quod omnes homines reddere rationem debebimus obedientiam erga Evangelium, monachi et conjugati ; sufficiens enim ei qui ad nuptias ingressus est indulgentia incontinentiæ et erga feminam concupiscentiæ et concubitus. Cætera autem præcepta omnibus similiter statuta non extra periculum sunt transgressentibus. Etenim annuntians Christus Patris sui mandata iis qui in mundo erant loquebatur. Si quando autem accidit ipsum privatim interrogatum discipulis suis respondere, etiam atque etiam obtestabatur dicens : « Quod autem vobis dico, omnibus dico, » Ne ergo decideris, o tu qui consortium mulieris præoptasti, quasi licentiam habens mundum amplectendi ; maioribus enim laboribus et vigilantia opus tibi est ad felicem salutis tuæ successum, quippe qui mediis in laqueis et imperio apostolicarum virtutum habitare elegeris, et incitamenta peccatorum sub oculos habes, et ad illorum concupiscentiam nocte dieque omnes sensus tuos adaperuisti. Scito ergo quod adversus apostatam luctam non effugies, nec in istum victoriam reportabis nisi cum tribulationibus

A 252²⁰ (7) Ὁ γὰρ τοὶ μίγας Βασίλειος· περὶ τῆς ἀποταγῆς καὶ μοναδικῆς πολιτείας διεξῶν²¹, οὕτως ἐφη· « Δὲ τοῦτο²² ὁ φιλόανθρωπος Κύριος²³, κηδόμενος ἡμῶν τῆς σωτηρίας, εἰς δύο βίους διείλε τῶν ἀνθρώπων, συζυγίαν²⁴ καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὴν τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἄθλον²⁵ ἔλθῃ εἰς συνοίκησιν γυναικὸς, ἐκεῖνο εἰδὼς ὡς ἀπαιτηθήσεται λόγον σωφροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ καὶ τῆς πρὸς²⁶ [τοῦς] ἐν συζυγίαις καὶ τεκνοτροφίαις ἀγίους ὁμοιώσεως· (οἶος ἦν ἐν μὲν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ἄβραάμ, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ προτιμήσει τὸν μονογενῆ θυσιάζων ἀπαθῶς²⁷, ἐμγαλαύχει καὶ τὰς τῆς σκηνῆς αὐτοῦ θύρας διαπεπιτασμένως εἶχε πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπιξενουσῶν μελλόντων ἐτοιμαζόμενος. Εἰ γὰρ²⁸ ἤκουσεν·²⁹ « Πάτερ σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ ὃς τοῖς πτωχοῖς, » καὶ τὰ μείζονα τούτων ἐπεδείξατο Ἄβραάμ, καὶ Ἰωὺ³⁰, καὶ Σαρουήλ, καὶ Δαυὶδ, καὶ ἕτεροι πλείστοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Διαθήκῃ³¹ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀποστόλων. Ἀπαιτηθήσεται γὰρ πᾶς τοὺς καρποὺς τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον καὶ τῆς παρατροπῆς τῶν ἐντολῶν τούτων· — φησὶ γὰρ ὁ Κύριος³²· « Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἀξίος. » Καὶ³³· « Ὁς οὐ μισεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητῆς. » Ἀρὰ σοὶ οὐ δοκεῖ καὶ³⁴ ὁπογυνοῖς τεθῆναι³⁵ τὰ εὐαγγέλια ; Ἰδοὺ ἀσεαφήνισται σοὶ ὡς) ἅπαντες³⁶ ἄνθρωποι ἀπαιτηθησόμεθα τὴν πρὸς τὸ εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοὶ τε καὶ οἱ ἐν συζυγίᾳ³⁷· ἀρκέσει γὰρ τῶν ἐπὶ γάμον ἐλθόντι ἢ συγγνώμῃ³⁸ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἐπιθυμίας τε καὶ συνουσίας· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντολῶν πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα οὐκ ἀκινδύνα τοῖς παραβαίνουσιν³⁹. (Καὶ γὰρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλματα, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο·) εἰ δὲ που συνέβη αὐτὸν 253 καὶ κατ' ἰδίαν ἐπερωτηθέντα τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἀποκρίνεσθαι⁴⁰, διεμαρτύρητο λέγων⁴¹· « Ὁ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγων » (Μὴ τοίνυν ἀποκίσης⁴², ὦ οὗτος, ὁ πρὸς κοινουρίαν γυναικὸς προηρημένος, ὡς ὁπ' ἐξουσίας⁴³ ἔχων τὸν κόσμον περιβάλλεσθαι⁴⁴· πλεόνων γὰρ σοὶ πόνων καὶ φυλακῆς χρεῖα πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιτυχίαν, ἅτε δὴ καὶ ἐν μέσῳ⁴⁵ παγίδων καὶ τοῦ κράτους τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων οἰκεῖν ἐκλεξαμένῳ καὶ τοὺς ἐραθισμοὺς τῶν ἀμαρτιῶν ἐπ' ὤψιν⁴⁶ ἔχοντι καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν νικτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκμιμοχλευμένῳ πάσαις σου τὰς αἰσθήσεις. Γίνωσκε οὖν ὡς⁴⁷ οὐκ ἀποδρά-

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Βασίλειου τοῦ Μεγάλου de abdicacione rerum II, 255, B, Cœd. 555, 15-356, 4. Ἄλλὰ καὶ ὁ μ. Β. π. ὑποτ.
²¹ ἐξῶν Cœd. ²² καὶ add. Cœd. ²³ φ. Θεός B. — κ. τῆς ἡ. σ. B. — δύο δ. β. B. ²⁴ λέγω add. B.
²⁵ π. ἄθλον ἔλθοι ἐπὶ σ. B. ²⁶ καὶ τὴν—ὁμοίωσιν Cœd. ²⁷ ἀσυμπ. B. ²⁸ Οὐ γὰρ B. ²⁹ Matth. xiv, 21.
³⁰ ἐπ. Ἰωὺ καὶ ἡ. π. τε καὶ Σ. B. ³¹ δ. οἶος Π. ἦν καὶ B. ³² Matth. x, 37. ³³ Luc. xiv, 26. ³⁴ τ. εἰς
³⁵ nihil. B. ³⁶ τεθεῖσθαι B. ³⁷ πάντες γὰρ ἄνθρωποι Cœd. ³⁸ συζυγίαις B Cœd. ³⁹ εἰς συγγνώμην τὸ τῆς
⁴⁰ Cœd. ⁴¹ παρ. καθὼς φησιν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ε. μαθητάς Cœd. ⁴² σ. καὶ κατ' ἡ. ἐπ. ἡ. ἀ. π. ἡ. μ. B.
⁴³ Matth. xiii, 27. ⁴⁴ ἀντιπ. B. ⁴⁵ ἐπ. ἐξ. B. ⁴⁶ περιβάλλεσθαι B. ⁴⁷ τῶν add. B. ⁴⁸ ἐν ὄψειν B.
⁴⁹ Γ. τοίνυν ὡς B.

σεις τὴν πρὸς τὸν ἀποστάτην καλαίστραν οὐδὲ τῆς
τούτου νίκης καθάψῃ ἀνευ πόνων πολλῶν τῶν ἐπι
φυλακῆ τῶν εὐαγγελικῶν διδαγμάτων ²².

(8) Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παραδρόμῳ πρὸς τοὺς ἐν
συζυγίᾳ ἀκινδύνως τὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ
φυλακὴν καταμελοῦντας εἰρήσθω. Σὺ δὲ (67b) ὁ τῶν
οὐρανίων πολιτευμάτων ἐραστής, καὶ τῆς ἀγγελικῆς
διαγωγῆς πραγματευτής, καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν
τοῦ Χριστοῦ συστρατιώτης γενέσθαι ἐπιθυμῶν, τό-
νωσον σεαυτὸν πρὸς ὑπομονὴν θλίψεων, κἂν ἀνδρείως
προσέλθῃς τῇ συγκλήτῳ τῶν μοναχῶν, Ἰσοῦ τοίνυν,
καὶ ὁ θεὸς διδάσκαλος εἶ; δύο βίους τὸν Χριστὸν διε-
λέσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων φάσκει· καὶ τὸν μὲν κό-
σμιον καὶ γεώδη, τὸν δὲ οὐράνιον, ἀγγελικόν τε καὶ
ἀποστολικόν· ὡς καὶ ἑτερόθεν πάλιν φησί· Μάθε,
διδάχθητι ἀποστολικὴν πολιτείαν, τοσούτῃ ὀφθαλ-
μῶν ἀκρίθειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν, σώματος δου-
λαγωγίαν, φρόνημα ταπεινὸν, ἐννοίας καθαρῶ-
τητα, ὀργῆς ἀφανισμόν· ἀγγαρευόμενος πρὸς-
σῆθι, ἀποστερούμενος μὴ δικάζου, μιτουόμενος
ἀγάπησον, διωκόμενος ἀνέχου, βλαφημούμενος
παρακάλει, νεκρώθητι τῇ ἁμαρτίᾳ, συσταυρώθητι
τῷ Χριστῷ, ἔλην τὴν ἀγάπην μετὰ θεοῦ ἐπὶ τὸν Κύ-
ριον. Ἀλλὰ χαλεπὰ ταῦτα· τί τῶν ἀγαθῶν εὐκολώ-
τερον; τίς καθέδων τρόπαιον ἔστηκεν; τίς τρυφῶν
καὶ καταυλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας κατεκοσμήθη
στεφάνοις; Οὐδεὶς ²⁵ μὴ δραμῶν ἀνεῖλε τὴν βρα-
δεῖον· ²⁶ πόνοι γεννῶσι δόξαν· κάματοι προξενοῦσι
στέφανον. ²⁷ « διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς ²⁸
εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » φημι
κἀγὼ, ἀλλὰ τὰς μὲν θλίψεις ταύτας ἡ βασιλεία τῶν
οὐρανῶν καὶ μακαριότης ἐκδέχεται, τοὺς δὲ τῆς
ἁμαρτίας κάματος τὸ τῆς γενένης ἐπίπονον καὶ
σκυθρωπὸν πῦρ ἄσβεστον ἀναμένει.

Ταῦτη τοι καὶ ὁ θεηγόρος Νεῖλος ἔφη ²⁷· « Φιλοσο-
φεῖν ἐπετήδευσαν μὲν Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους οὐκ ὀλί-
γοι, μόνον δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐζηήλωσαν οἱ Χρι-
στοῦ μαθηταί, ἐπεὶ καὶ μόνον τὴν ὄντως σοφίαν ἔσχον
διδάσκαλον. Οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηπῇ
δραμα ὑποκρινόμενοι, ἄλλοτρίῳ ἑαυτοῦ· κατεκόσμη-
σαν προσωπεῖον, ὄνομα κενὸν ὑποδύντες, ἀληθοῦς
φιλοσοφίας ἐστερημένοι· ἐν μὲν τῷ τρίβονι, καὶ τῇ
ὑπῆλθῃ, καὶ τῇ βακτηρίᾳ τὸν φιλόσοφον ἐνδεικνύμενοι,
περιέποντες καὶ τὸ σῶμα, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς
ἐισποίναις ὑπηρετούμενοι, γαστρός ὄντες δούλοι, καὶ
τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς ὡς φύσει· ἔργον ἀποδε-
χόμενοι, ταῖς ²⁹ λαμπραῖς τραπέζαις κυνιδίων δίκτην
λίχνων ἐφαλλόμενοι, οὐκ εἰδότες ὅτι πρὸ πάντων
ἐλευθερον δεῖ εἶναι τὸν φιλόσοφον καὶ μᾶλλον φεύ-
γειν τὸ δούλον εἶναι παθῶν ἢ ἀργυρόρητον καὶ οἰκό-
τριβα ³⁰· τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι δούλον οὐδὲν ἴσως
ἔβλαψε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα ³¹, τὸ δὲ πάθειν ὡς
ἐσποίναις χρωόμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς, αἰσχύ-
νην ἤνεγκεν καὶ γέλωτα πολύν. Εἰσὶ μὲν οὖν παρ'
αὐτοῖς καθόλου τῆς πράξεως ἡμεληκότες, λογικῆν

A multis quæ evangelicorum præceptorum inherere
custodix.

Et hæc quidem transcurrendo illis qui in conjugio
secure præceptorum Christi observantiam negli-
gunt dicta sint. Tu vero cælestis civitatis amator
et angelicæ negotiator conversationis et sancto-
rum discipulorum Christi commilito fieri cupiens,
firma teipsum ad tolerantiam tribulationum, et
si generose ingressus es in cætum monachorum,
en igitur sanctus ipse præceptor in duplicem vitam
Christum humana divisisse asserit, et unam
quidem mundanam et terrestrem, alteram vero cœ-
lestem, angelicam et apostolicam; nam et tibi
rursus dicit: Disce, ut docearis apostolicam vite
normam, id est oculorum circumspectionem, linguæ
temperamentum, corpus in servitudinem reductum,
animi humilitatem, cogitationis puritatem, iræ
extinctionem; angariatus assentire, læsus non
litiga, odio habitus ama, insectatores sustine, si
male tibi dixerint ora; mortuus peccato, crucifixus
cum Christo, omnem charitatem reponc in Domi-
num. Sed dura sunt hæc: Quodnam facilius bo-
num est? Quis dormiens tropæum erexit? Quis
in deliciis vivens et tibia sonora delectatus patientiæ
coronis redimitus est? Nemo nisi currens repor-
tavit brævium; labores gloriam gignunt; molestiæ
coronam conciliant: « Per multas tribulationes
oportet vos intrare in regnum cælorum. » Dico
ego quoque, et tribulationes istas regnum cælorum
et beatitudo excipit, iniquitatis autem labores ge-
hennæ labor et horror et ignis inexstinguibilis
manet.

Similiter et theologus Nilus loquitur: « Philo-
sophiæ quidem operam dederunt Græcorum et
Judæorum non pauci, veram autem sapientiam æmu-
lati sunt soli Christi discipuli, quoniam soli veram
sapientiam habuerunt magistratam. Priores enim quasi
in scena fabulem agentes, aliena seipsos exorna-
runt larva, nomine inani induti, vera philosophia
carentes; trito quidem pallio et barba et baculo
philosophum ostentantes, et corpus colentes et cu-
piditatibus ut dominibus famulantes, ventris exsistere
servi, et comites ventris voluptates velut opus na-
tura: admisserunt, splendorum mensas gulosorum ca-
num instar invadentes, nescientes imprimis liberum
esse debere philosophum, multoque magis illi fugien-
dum ne serviat passionibus, quam ne sit argento ve-
nale mancipium et vernarum verna; hominum enim
servum esse nihil forte nocuit ei qui recte vixit,
cupiditatibus autem ut dominis uti et servire volup-
tibus pudorem attulit et risum multum. Sunt ergo
apud eos prorsus in agendo negligentes, at ratio-
nalem philosophiam, ut videntur, suscipientes, de

Variæ lectiones et notæ.

²² Συγμ. Β. ²³ II Tim. II, 5? ²⁴ Act. XIV, 23. ²⁵ ἡμᾶς cod. ²⁶ Νεῖλου, liber asceticus (Bibl. Maxima
VII, 115b). ²⁷ ἀποδεχόμενοι, ὀργῆ; ὑπῆλθον καὶ πρὸς δόξαν ἐπονημένοι ταῖς cod. ²⁸ οἰκότριβον cod.
²⁹ τῶν βεβιωκότ. cod.

sublimibus sermonem habentes et eorum quæ demonstrari non possunt interpretes, magnitudinis cæli et solis mensuras et astrorum vim scire se jactantes, aliquandoque etiam de sacris disserere aggredientes ubi et veritas inaccessa et conjectura periculosa, vita autem in cœno volutantibus se porcis ignominiosiores. Si quando quidam ad agendum se convertebant, istis pejores fiebant, pro fama et laudibus molestias tolerantes; nullius enim rei gratia nisi ostentationis et cupiditatis gloriæ plerique operam dabant miseri; mercedem parvam et vilem pro tali sibi concilians miseria; etenim prorsus siluisse, juxta Pythagoricum institutum, et gramine vesci, cilicinis vilibusque et detritis panniculis tegi et in dolio inclusum habitasse, et pro tolerata vita nullam post mortem expectare mercedem, et vita ista definire virtutis præmia, ultra omnem amentiam est. Judæorum autem quicumque istam amplexi sunt vitam, sunt quidam Jonadab posteri; omnesque similiter vivere volentes excipiendo ad suum traducunt institutum; qui in tabernaculis semper habitant, vinoque et omnibus rebus quæ ad molliem spectant abstinentes et victus parcam rationem habentes et moderatas corporis necessitates; et valde sane curantes moralem habitum, in contemplatione plerumque perseverant; hinc enimvero Essæi vocantur, istud ostendente nomine; et prorsus est illis undequaque rectus philosophiæ finis, factis nequaquam professioni repugnantibus. At quæ his molestiarum utilitas et laboriosi certaminis, qui certaminis designatorem et instructorem Christum occiderunt? Etenim istis similiter laborum merces periit, qui præmiorum certaminis abnegaverunt dispensatorem; et a vera vita ideoque a philosophia exerrant. Philosophia enim est morum correctio cum opinione veræ de illo qui est cognitionis; hac vero destituti sunt simul et Judæi et Græci, qui sapientiam quæ a cælo descenderat aversati sunt, et sine Christo sapientes esse tentaverunt, qui solus opere et verbo demonstravit philosophiam. Ille enim primus et solus vitæ viam aperuit; hujus regimen demonstrans purum, et sublimiorem semper corporis cupiditatibus attollens animam, ultimo autem et ipsam despiciens, quando a se dispensanda salus hominum mortem postulabat, hinc docens oportere philosophum recte eligentem repudiare quidem quæcunque in vita jucunda sunt, laboribus autem et affectibus prævalere fortiter, corpus despicientem, et ne animam quidem habere in pretio, sed et ipsam alacri animo profundere, cum ad ostendendam virtutem illam deponere oportet. Et hanc acceptam apostoli ejus et discipuli vere vitæ normam imitati sunt. Simul ac enim vocati sunt, renuntiantes quidem vitæ, et negligentibus patriam, et genus, et facultates, ad duram et laboriosam vitam transierunt, per omnes incedentes molestias

A δὲ φιλοσοφίαν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπανηρημένοι, μετew-
ρολέσσαι τινὲς ὄντες καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγη-
ταί, μέγεθος οὐρανοῦ καὶ ἡλίου μέτρα καὶ ἀστέρων
ἐνέργειαν εἶδέναι καταπαγγελλόμενοι, ἔστι δ' ὅτε
καὶ θεολογεῖν μὲν ἐπιχειροῦντες, ὅπου καὶ ἡ ἀλή-
θεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντες
δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμώ-
τεροι. Εἰ δὲ καὶ τινες ἐγένοντο πρακτικοί, τούτων
ἐγένοντο χεῖρους, δόξαις τε καὶ ἐπαίνοις τοὺς (68^a)
πόνους πεπραγότες· οὐδενὸς γὰρ ἐτέρου χάριν ἢ
ἐπιδείξεως καὶ φιλοδοξίας ἐπατήθειον οἱ θελκτικοί
τὰ πολλὰ· μισθὸν εὐτελεῖ καὶ 255 εὖωνον τῆς
τοιαύτης καταλλαττόμενοι ταλαιπωρίας· τὸ γὰρ
σιωπῆσαι διὰ παντὸς κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν νομο-
θεσίαν καὶ χόρτῳ τρέφεσθαι, τριχίνοις βακίοις σκε-
πάζεσθαι καὶ ἐν πίθῳ κατακεκλεισθαι καὶ διαδιδῶναι
B μηδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκᾶν, πάσης
ἀνοίας ἐστὶν ἐπίκεινα, τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύειν
τῆς ἀρετῆς τὰ ἑπαθλα. — (10) Ἰουδαῖοι δὲ ὅσοι
τοῦτον ἐτίμησαν τὸν βίον, εἰσι μὲν τοῦ Ἰωναδάδ
ἀπόγονοι· πάντας δὲ τοὺς ὡσαύτως βιοῦν ἐθέλοντας
προέμεν εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάγουσαν πολιτείαν, οἵ-
τινες ἐν σκηναῖς κατοικοῦσι διαπαντὸς, οἴνου τε καὶ
τῶν πρὸς ⁶¹ τὸ ἀβροδίαιτον πάντων ἀπεχόμενοι καὶ
δίαιταν ἔχοντες εὐτελεῖ καὶ τὴν χρεῖαν συμμετρη-
μένην τοῦ σώματος· καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦν-
τες τῆς ἡθικῆς ἕξεως, θεωροῦν δὲ τὰ πολλὰ προσημο-
νοῦσιν· ἐνθεν γὰρ καὶ Ἑσσαιοὶ καλοῦνται, τοῦτο δη-
λοῦντος τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀπλῶς ἐστὶν αὐτοῖς πάν-
C τοθεν κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπὸς, ἡ
δαμῶν τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέ-
ματι. Ἀλλὰ τί τῶν ἀγῶνων ὄφελος αὐτοῖς καὶ τῆς
ἐπιπόνου ἀθλήσεως τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν ἀνηρη-
κόσι ⁶²; καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων ῥέχ-
εται μισθὸς, ἀρνησαμένων τὸν τῶν ἐπάθλων διανο-
μέα· καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀπεσφά-
λησαν ⁶³. (11) Φιλοσοφία γὰρ ἐστὶν ἡθῶν κατόρθωσις
μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ ὄντος γνώσεως ἀληθοῦς·
ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω καὶ Ἰουδαῖοι καὶ
Ἕλληνας, τὴν ἀπ' οὐρανοῦ παραγενομένην σοφίαν
παραιτησάμενοι καὶ χωρὶς Χριστοῦ φιλοσοφεῖν ἐπιχει-
ρήσαντες, τοῦ μόνου παραδείξαντος ἔργῳ καὶ λόγῳ
τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν. Οὗτος γὰρ πρῶτος καὶ μόν-
D ὁς ⁶⁴ ἔτεμε τῷ βίῳ, τὴν ταύτης πολιτείαν ἐπιδει-
ξάμενος καθαρὰν, ἀνωτέραν ἀπὸ φέρων τὴν ψυχὴν
τῶν παθῶν τοῦ σώματος· ἔσχατον δὲ καὶ αὐτῆς κα-
ταφρονήσας ⁶⁵, ὅτε ἡ παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σω-
τηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπῆται θάνατον, διδόντων δὲ
τούτου, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον ὀρθῶς προαιρούμενον
ἀρνήσασθαι μὲν τὰ ἡδέα πάντα τοῦ βίου, πόνων δὲ
καὶ παθῶν εὖ μάλα ἐπικρατεῖν, καταφρονούντα τοῦ
σώματος, ἔχειν δὲ μηδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ
καὶ ταύτην προθύμως προσέσθαι, ἔταν δι' ἀρετῆς, ἀπό-
δειξιν ἀποθέσθαι 256 δέοι. Καὶ ταύτην παραλα-
βόντες οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ μαθηταὶ γενήσας τὴν
διαγωγὴν ἐμιμήσαντο· ἅμα γὰρ τῷ κληθῆναι ἀπο-
ταξάμενοι μὲν τῷ βίῳ καὶ ὑπεριδόντες πατριδὸς ⁶⁶

Variae lectiones et notæ

⁶¹ τὴν πρὸς εὐδ. ⁶² ἀπρηρημένοις? ⁶³ ἀποστρέφειν εὐδ. ⁶⁴ ὄδον? ⁶⁵ τῆς ζωῆς vel ψυχῆς? ⁶⁶ πατριδα εὐδ.

καὶ γένους καὶ ὑπάρξεως πρὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἀπιπνον εὐθύς μετετάξαντο βίον, διὰ πάντων χωρησαντες τῶν δυσχερῶν καὶ τεθλιμμένων, διωκόμενοι, κακουχούμενοι, ὑστερούμενοι, ἐλαυνόμενοι, γυμνητεύοντες, ὕβριζόμενοι, ἐμπυόμενοι, αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ὑστερον δὲ καὶ θανάτου καταφρόνησαν καλῶς διὰ πάντων μιμησάμενοι τὸν διδάσκαλον, τῷ βίῳ καταλιπόντες πολιτείας ἀρίστης εἰκόνα. Ἄλλὰ ἐπειδὴ γράφειν ἀπὸ (68^b) τῆς εἰκόνης ταύτης πάντες Χριστιανοὶ τὸν ἑαυτῶν βίον ἀφείλονται, ἢ οὐκ ἠθουλήθησαν, ἢ ἠτόνησαν πρὸς τὴν μίμησιν ὀλίγοι δὲ τινες ἠδυνήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερκύψαι ταραχὰς καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ζάλην καὶ τὴν τοῦ ματαίου βίου φροντίδα τε καὶ προσθήειαν καὶ οὕτως ἐξω γενόμενοι τῶν κοσμικῶν θορύβων, τὸν μοναδικὸν ⁶⁶ ἀσπασάμενοι ⁶⁷ βίον, ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς ἐποίησαντο, τοῦ μὲν κεκτῆσθαι τὴν ἀκτημοσύνην προκρίναντες διὰ τὸ ἀπερίσπαστον, τροφῆς δὲ κεκαρυκευμένης τὴν ἐτχιδιασμένην προτιμήσαντες, διὰ τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις τῇ παρατυχοῦσῃ τροφῇ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος ἐκπληροῦντες, ἐνδουμάτων τε μαλακῶν καὶ τῆς χρεῖας ἐξω, ὡς ἀνθρωπίνης χλιδῆς ⁶⁸ ἐπίνοιαν ἀλογήσαντες ⁶⁹, λιτῇ καὶ ἀπεριέργῃ στολῇ δὲ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην ἐχρήσαντο. (12) Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν τελειοτάτην τοῦ κατὰ θεὸν ἀκροτάτου βίου τούτου σαφέστατα ὑποτιθέμενος ⁷⁰ « πωλήσαι ⁷¹ τὰ ὑπάρχοντα καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς, » καὶ οὕτως ἀμερίμωγος καὶ ἀπερισπάστως ἀκολουθεῖν ⁷² « τὸν σταυρὸν ἕραντα » προσέταξε, καὶ τὸν τοῦτο μὴ ποιοῦντα ἀνάξιον ἑαυτοῦ ἔκρινεν. « Ὅστις γὰρ, φησὶν ⁷³, οὐκ ἀφήσει πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου καὶ ἀρεῖ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μοι ἄξιος. » Τοιγαροῦν οὐκ ἔστιν ἄλλως τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς τελειότητος ἐπιτυχεῖν εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ὁ ὑπερτελής καὶ προτέλειος ἐδίδαξε **257** Κύριος. Θαυμαστόν τοιγαροῦν ἡμῖν καὶ σφόδρα τιμητέον, τοὺς ἀπαρησαμένους πᾶσαν πρόσκαιρον ἡδονὴν τε καὶ προσπήθειαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μεταχωρήσαντας καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας — καὶ γὰρ μεμέστωται τούτων Αἴγυπτος, καὶ Λιβύη, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰνδία, Μαυριτανία τε καὶ αἱ Θηβαῖδες τούτων Συρία πλή-

ρης, καὶ Κιλικία, καὶ Γαλατία, Πόντος, τε καὶ Ἀρμενία, Μεσοποταμία, καὶ ἡ Περσί, ἅπαντα τούτων ἀνάπλεως, Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Κύπρος, Ἀσία τε καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, καὶ ἡ Ἑλλὰς πᾶσα, καὶ μὴν καὶ Ῥώμη, καὶ Ἰσπανία, καὶ Γαλατία ⁷⁴ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς γῆς πέπλησται μοναστηρίων καὶ ἀσκητῶν, καὶ πᾶσα ἡ γῆ κατευλόγηται καὶ ἀγιάζεται προδήλως ταῖς τούτων χοροστασίαις τε καὶ ψαλμοῖσι.

et afflictiones, insectati, male vexati, destituti, agitati, denudati, contumeliis affecti, consputi, ipsis rebus necessariis indigentes; tandem mortem ipsam contempserunt recte per omnia imitantes Magistrum, vita sua relinquentes optimæ vivendi rationis imaginem. Sed postea quam Christiani omnes, qui vitam suam ad exemplum hoc delineare debebant, vel noluerunt vel defecerunt imitantes, quidam autem pauci mundanas sollicitudines valuerunt despiciere, et urbium fugere turbinem et insanæ vitæ curam et affectionem; itaque a mundanis exempti tumultibus, et solitariam amplectentes vitam, formam expresserunt apostolicæ virtutis, possidere inopiam antepontes ob animi libertatem, escæ exquisitæ conditæ extempore et sine arte paratam præferentes, ob cupiditatum rebelliones obvio cibo corporis necessitati satisfaciendes; vestitus molles et extra necessitatem ut hominum luxus inventionem aspernantes, vili et sine arte elaborata veste, ob corporis necessitatem, utebantur. Etenim Dominus diviti summa vitæ hujus secundum Deum perfectione præposita, « ut venderet substantiam et daret pauperibus, » et ita sine cura et libera mente serviret « crucem tollens » mandavit, et non sic facientem seipso indignum judicavit: « Quicumque enim non reliquerit patrem, aut matrem, aut fratres, aut uxorem, aut filios, aut agros, propter nomen meum, et non acceperit crucem suam et secutus me fuerit, non est me dignus. » Ideo non aliter meritum hoc et perfectionem assequi fas est nisi juxta modum quem summe et ante sæcula perfectus edocuit Dominus. Mirandi nobis ergo et valde honorandi sunt qui abnegantes omnem temporariam jucunditatem et terrestrem affectum, juxta præceptum Domini ad solitariam vitam accesserunt et universam terram impleverunt: his enim impleta est Ægyptus et Lilya, Æthiopia et India, Mauritaniaque et Thebais; Syria et Cilicia et Galatia, Pontus et Armenia; Mesopotamia et Persis; Palæstina et Arabia et Cyprus, Asiaque et Cyclades insulæ et Græcia tota, imo etiam Roma et Hispania et Gallia usque ad terminos terræ donate sunt monasteriis et asceteriis, et universa terra resonat et sanctificatur eorum choris et psalmodiis.

Et Gregorius quidem omni sapientia præditus, Theologi nomen magnificans, ipse dicit: « Qui psallunt, qui glorificant, qui meditantur legem Domini die ac nocte, qui exaltationes Dei ferunt

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ νομαδικὸν cod. ut infra. ⁶⁷ ἀσπασασθαι cod. ⁶⁸ ἀτροφῆς Scholion. ⁶⁹ ἀναλογισαντες cod. ⁷⁰ ἐντολήν? ⁷¹ Matth. xix, 21. ⁷² Matth. x, 21. ⁷³ Matth. xix, 29; x, 38. ⁷⁴ Γαλλία cod. ⁷⁵ Τοῦ Θεολόγου, orat. XII, 1, 91. A—D. ⁷⁶ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἀπ. αὐτοῦ cod.

in gutturibus; et hæc profecto pulchra vitæ secundum Deum signa et indicia, silentes præcones, incompta et squalida coma, pedes nudi et apostolicas vias sequentes, nihil mortuum ferent, tonsura congruens, amictus fastum reprimens, zona inornato decens, paululum et vix tunicam inhibens, incessus gravis, oculus non vagus, risus benignus, aut potius subrisionis motus quidam cachinni cohibens intemperantiam, sermo a ratione profectus, præstantioris deductio, increpatio magis quam laus optata, inter mœstitiam et relaxationem medium et justum temperamentum. — « Et majora lris et sublimiora, in paupertate divitiæ, in transitoria commoratione possessio, in ignobilitate gloria, in infirmitate virtus, in cœlibatu pulchræ prolis educatio, si tamen præstantior sit ea quæ secundum Deum sit progenies illa quæ a carne oritur; in deliciis viventes et delicias contemnentes, humiles, mundo sublimiores, extra carnem et in carne viventes, quorum pars Dominus, pauperes per regnum et per paupertatem regnantes: hi, divitiæ meæ et deliciae meæ, præsentem me lætum faciunt, absentes affligunt. » Quinam autem sunt isti? « Qui mundum dereliquerunt, et Deo se consecraverunt, atque solitariam amplectentes vitam Deo vivunt magis quam omnes qui versantur in corpore; » dico sane qui inter nos sunt Nazaræos, « quorum quidem alii omnino solitariam et secretam vitam transigentes, cum semetipsis solis et Deo conversantur, alii vero in agapis solummodo communiione gaudentes, solitarii simul et misti sunt; et mundum istum quantum ex eremo noscitur solummodo cognoscunt. Cæteri autem et hominibus et negotiis mortui, quæ quasi in turbine simul versata, in melio percunt, nobis ludum volubilibus vicissitudinibus præbentes: ipsi autem sibi invicem mundus sunt et amulatione virtutem acunt. » Et hæc quidem Gregorius. Divina autem loquens Chrysostomus in interpretatione Matthæi sic de monachis Ægypti loquitur: « Non tam splendidum est cælum multifario astrorum choro, quam eremus Ægypti tabernacula monachorum nobis undequaque ostendens, qui, igne Christi suscepto, in cælum conferri irruerunt, cæteris quippe ardentiores effecti, incorporales virtutes affectuum carentia per philosophiam imitantur. Et si quis in regione versatus fuerit, bene scit quæ dico; si quis autem non ascendit ad illa sancta tabernacula, recogitet illum qui usque ad id temporis omnium ore celebratur, quem post apostolos tulit Ægyptus,

Θεοῦ ἐν ταῖς λάρυγγι φέροντες· καὶ ταῦτα δὴ τὰ καλὰ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου προγράμματα καὶ μενύματα, οἱ σιωπῶντες κήρυκες, αὐχμῶσι καὶ πιναρῇ κόμῃ, πόδες γυμνοὶ καὶ τοῖς ἀποστολικοῖς ἐπέμμενοι, μηδὲν νεκρὸν φέροντες, κουρὰ σύμμετρος, περιβολὴ τύφον κολάζουσα, ζῶνῃ τῷ ἀκόσμῳ κοσμία, μικρὸν τι τοῦ χιτῶνος ἀναστέλλουσα καὶ ὅσον μὴ ἀναστῆλαιν⁷⁷, βᾶδιμα εὐσταθές, ὀφθαλμὸς οὐ πλανώμενος, μειδίαμα προσηνές, μᾶλλον δὲ ὀρμη μειδιάματος, ἀκρασίαν γέλωτος σωφρονίζουσα, λόγος τῷ λόγῳ κινούμενος⁷⁸, ὀδηγία⁷⁹ τοῦ κρείττονος, ἐπίπληξις εὐφημίας ποθεινοτέρα, μέτρα κατηφείας (69^a) καὶ ἀνέσεως καὶ ἡ δι' ἀμφοτέρων μίξις καὶ κράσις. — « Καὶ ἡ μείζω τούτων ἐστὶ καὶ ὑψηλότερα⁸⁰, ὃ ἐν πενίᾳ πλεῦτος, ἢ ἐν παροικίᾳ κατάσχεσις, ἢ ἐν ἀτιμίᾳ δόξα, ἢ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, ἢ ἐν ἀγαμίᾳ καλλιτεχνία, εἴπερ κρείττονα τῶν ἀπὸ σαρκὸς ἐρχομένων⁸¹ τὰ κατὰ Θεὸν γεννήματα⁸², οἱ κρυφῶντες τὸ⁸³ μὴ κρυφῆν, οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον⁸⁴, οἱ σαρκὸς ἔξω καὶ ἐν σαρκί, 256 ὧν μερὶς Κύριος, οἱ πτωχοὶ⁸⁵ διὰ βασιλείαν καὶ διὰ πτωχείαν βασιλεύοντες· οὗτοί με καὶ παρόντες⁸⁶ λαμπρὸν ποιῶσιν, ἢ ἐμὴ περισσῆ, τὸ ἐμὸν⁸⁷ ἐντρόφημα, καὶ ἀπόντες συστῆλλουσι⁸⁸. » Τίνας δὲ εἰσιν οὗτοί⁸⁹; « Οἱ κόσμῳ χωρήσαντες· καὶ τὴν⁹⁰ ἔρημον ἀσπασζόμενοι ζῶσι Θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν σπασζομένων ἐν σώματι· » λέγω δὴ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζηραίους· οἱ μὲν τὸν πάντη μοναδικὸν⁹¹ καὶ ἄμικτον διαθλούντες βίον, ἑαυτοῖς μόνοις προσλαλοῦντες καὶ τῷ Θεῷ — οἱ δὲ ἀγάπῃς μόνον τῇ κοινωνίᾳ σιέροντες, ἐρημικοὶ⁹² τὸ ὁμοῦ καὶ μιγάδες· καὶ τοῦτον μόνον⁹³ κόσμον εἰδότες ὡς τῇ ἐρήμῳ γνωρίζουσιν, τοῖς μὲν ἄλλοις τεθνηκότεσι ἀνθρώποισι καὶ πράγμασιν, ὅσα ἐν μέσῳ περιφθαίρεται⁹⁴, στροβοῦντά τε καὶ στροβοῦμενοι καὶ παίζοντα ἡμᾶς; ταῖς ἀγχιστρόφοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοισι τε⁹⁵ κόσμος ὄντες καὶ τῇ παραθέσει τὴν ἄρετὴν θήγοντες. » Καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος. Ὁ δὲ Θεορρήμων Χρυσόστομος⁹⁶ ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμηνείᾳ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν φησιν· « Οὐχ οὕτως ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρανὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἀστέρων χορῷ, ὡς ἡ ἔρημος Αἰγύπτου τὰς σκητὰς πάντοθεν⁹⁷ ἡμῖν τῶν μοναχῶν δεικνύουσα⁹⁸, οἵτινες τὸ πῦρ τοῦ Χριστοῦ δεξιόμενοι, πρὸς⁹⁹ οὐρανὸν ἀθροῖσι¹ μεθωρμήσαντα καὶ θερμότεροι τῶν ἄλλων ὄντες² πρὸς εὐσέβειαν, τὰς ἀσωμάτων³ δυνάμεις τῇ — τῆς φιλοσοφίας ἀσπασίᾳ μιμοῦνται⁴. Καὶ εἰ τις ἐν τῇ χύρᾳ γέγονεν, οἶδεν ἂ λέγω· εἰ δὲ τις οὐκ ἐπέθῃ⁵ τῶν ἁγίων σκητῶν⁶ ἐκείνων, ἐννοεῖτω τὴν μέχρι νῦν ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ἀδύμενον, ὃν⁷ μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἢ

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ ἀναστῆλαιν cod. ⁷⁸ σιωπῆ λόγου τιμιωτέρα, ἐπινοῦς ἄλατι ἠρτυμένος, οὐ πρὸς θωπέαν, ἀλλ' Gr. ⁷⁹ ὀδηγία cod. ⁸⁰ ἢ μεῖζον—ὑψηλότερον cod. ⁸¹ ἀρχ. Gr. ⁸² γενήματα cod. ⁸³ τῷ Gr. ⁸⁴ τὸν ἀβρὰν, οἱ μὴ δὲν ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον cod. ⁸⁵ cod. πτωχίας? ⁸⁶ οὐ τιμὰ καὶ παρόντες cod. παρόντων? — λαμπρὸν ἐποῦον Gr. ⁸⁷ ἀγαθὸν Gr. ⁸⁸ συνέσταλλον Gr. ⁸⁹ Or. XXI 384 B, C. κόσμος χωρίζοντας Gr. ⁹⁰ ἐ. καὶ τὴν Gr. ⁹¹ τὸ add. Gr. ⁹² ἐρημικοὶ; codex. ⁹³ καὶ τοῦτο μ. κ. ἐ. ὅσον ἐν τῇ ἐ. γνωρ. Gr. post Θεῷ. ⁹⁴ περιφθαίρεται Gr. ⁹⁵ ἀλλ. δὲ Gr. ⁹⁶ Τοῦ Χρυσοστόμου VII, 127 a. ⁹⁷ πανταχόθεν Chr. ⁹⁸ δ. τῶν μ. Chr. ⁹⁹ τὸν Chr. ¹ ἀθροῖσι Chr. ² ὄντες καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ πρὸς ἡδονὴν σωμάτων προκλιπέσται, τὸς Chr. ³ μιμοῦντ. cod. ⁴ ὀδύποσι; ἐπ. Chr. ⁵ τῶν σκ. Chr. ⁶ στ. ὅτι ἐν Chr.

Αἰγυπτος ἤνεγκεν, τὸν μέγαν καὶ μακάριον Ἁν-
 τώνιον, καὶ οὖον ὕψων θείων ἡξιώθη καὶ βίον
 θεοπροπητῆ τε καὶ ἀγγελικὸν ἐπεδείξατο. Καὶ τοῦτο²⁴
 εἴσεται τις ἄναγνος **259** αὐτοῦ τὸν βίον μετὰ
 ἀκριθείας, ἐν ᾧ καὶ πολλὴν δέχεται τὴν προφητείαν.
 Καὶ γὰρ τῶν περὶ²⁵ τὰ Ἀρείου νοσοῦντων, προαν-
 εφώνησέ τε καὶ εἶπεν τὴν ἐκείνοις²⁶ μέλλουσαν
 γίνεσθαι βλάβην, τοῦ Θεοῦ δείξαντος αὐτῷ²⁷ καὶ
 πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλλοντα. — Ἀληθείας
 ἐστὶν ἀπέδειξις, τὸ μηδένα τῶν αἰρετικῶν²⁸ ἄνδρα
 τοιοῦτον ἔχειν. (15) « Διδὸς δὲ²⁹ καὶ θαυμάζω σφόδρα
 καὶ τελείαν ἐποιῶ τοὺς τὰς ἐρήμους κατελιηφότας
 μοναχοὺς τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν ἕνεκα καὶ τὴν με-
 ταβολὴν τῆς ἐσθῆτος· βούλει γὰρ, σοὶ δεῖξω τοὺς
 ὄντας ἐστολισμένους καὶ³⁰ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου
 ἔχοντας, τοῦ γάμου ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν οὐρανῷ ἐν γῆ³¹
 διατρίβοντας· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ καταγώγια χεί-
 ρον τῶν οὐρανῶν διάκεινται· καὶ γὰρ ἄγγελοι κατ-
 ἄγονται πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων Δεσπότης·
 εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἦλθον, ἄνδρα γυναῖκα
 ἔχοντα καὶ παῖδια διατρέφοντα, ἐπειδὴ φιλόξενον
 εἶδον, ὅταν πολλῶ πλείονα εὗρωσιν ἀρετὴν καὶ ἀν-
 θρωπὸν σώματος καταφρονούντα³² καὶ σαρκὶ σαρκὸς
 ὑπερρωῶντα, πολλῶ μᾶλλον ἐνταῦθα διατρίβουσι καὶ
 χορεύουσι τὴν αὐτὴν πρέπουσαν χορείαν· καὶ γὰρ
 τράπεζα (69^b) παρ' ἐκείνοις πόσης πλεοναξίας κα-
 θαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐκ αἵματος χεῖμαρβόοι
 παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κριῶν κατακοπὰ, οὐδὲ καρυκτεῖαι
 καὶ κνίσεις³³ ἀηδεῖς³⁴, οὐδὲ καπνὸς ἀτερπήτης, καὶ
 δρόμοι, καὶ θύρυβοι, καὶ ταραχαί, καὶ κραυγαὶ
 ἐπαχθεῖς, ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν ἐκ πηγῆς
 καθαρᾶς, τὸ δὲ ἀπὸ δικαίων πόνων. Εἰ δὲ που καὶ
 φιλοτιμώτερον ἐπιτάσθαι βουλευθεῖεν, ἀκρόδρουα ἢ
 φιλοτιμία γίνεται, καὶ μελίων ἐνταῦθα ἢ ἡδονὴ ἢ ἐν-
 ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Ταύτην καὶ ἄγγελοι τὴν
 τράπεζαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῦντες κατατρέπον-
 ται³⁵ καὶ ἡδονταί· εἰ γὰρ³⁶ ἐπὶ ἀμαρτωλῶ μετα-
 νοοῦντι χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις τοσοῦτοις μιμου-
 μένοις αὐτοὺς τί οὐκ ἐργάζονται; Καὶ ἡμεῖς μὲν
 τῶν θηρίων χεῖρους ἐσμὲν καὶ τῶν ἀλόγων, ἐκείνοι
 δὲ τῶν ἀγγέλων ἴσοι, ξένοι καὶ παρεπίδημοι τῶν ἐν-
 ταῦθα ὄντες· καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνήλλαχται τὰ πρὸς
 ἡμᾶς, καὶ ἔνδυμα, καὶ τρόπος, καὶ οἶκημα, καὶ ὑπό-
 δημα, καὶ ὀμίλια· καὶ εἰ τις ἐκείνων ἦκουσε διαλε-
 γομένων **260** καὶ ἡμῶν, τότε ἂν ἔγνω καλῶς πῶς
 οἱ μὲν οὐρανοπολιταί, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς γῆς ἀξιοί.
 Ἴδωμεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἡμῶν ἐπιθυμίας,
 τὰς ἐκ τῶν ὀφθοποιῶν, τῶν μαγείρων, τῶν τραπέζο-
 ποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν καὶ τὴν περὶ τῶν τοιοῦ-
 τῶν ἀμιλλαν· καὶ ὑπὲρ ποιότητος καὶ ὑπὲρ τάξεως
 καὶ ὑπὲρ πλήθους, ὅπερ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς
 ἀγγέλοις ἐκείνοις· οὐ γὰρ εἰς πλησμονὴν καὶ τρυ-
 φὴν, ἀλλ' εἰς χρεῖαν αὐτοῖς ἡ τροφή καὶ μέτρον καὶ

magnum et beatum Antonium, et quibus Deus vi-
 sionibus eum dignatus sit, et quam caelestem et
 angelicam ostendit vitam. Et hoc sciet quicunque
 vitam ejus cum accurata legerit diligentia, in
 qua multas videbit prophetias. Etenim quodnam
 damnatum futurum esset iis qui Arii doctrinis
 insaniebant dixit et praemonstravit, cum Deus ei
 ostendisset et ante oculos ventura posuisset.
 Veritatis demonstratio est, nullum inter haereticos
 talem inveniri virum. Ideoque valde miror et
 summopere laudo qui deserta occupaverunt mo-
 nachos tum ob alias virtutes, tum ob vestis mu-
 tationem. Si vis enim, ostendam stola inductos
 et vestem nuptiarum habentes, nuptiarum
 harum dico, et quasi in caelo versantes in terra;
 ea sunt enim horum diversoria ut nihil caelo in-
 videre debeant. Etenim angeli diversantur apud illos
 et angelorum Dominus; si enim ad Abraham
 venerunt, uxorem habentem, et filios educantem,
 quoniam hospitalem noverunt, cum multo majorem
 virtutem inveniunt, et hominem corpus despicien-
 tem et in carne carnem aspernantem, multo magis
 ibi commorantur et choream suam decentem cele-
 brant. Enimvero mensa illis omni superfluitate vacua
 et philosophia plena; non cruoris torrentes apud eos,
 nec carnum concisiones, nec cibi exquisitius con-
 diti, nec nidores injucundi, nec fumus ingratus,
 nec cursus, nec tumultus, nec turbationes, nec
 clamores graves, sed panis et aqua, haec quidem de
 fonte puro, ille vero ex aequis laboribus. Si quando
 autem lautius vesci velint, ex arboreis fructi-
 bus desumitur sumptuositas, et major ibi voluptas
 quam regales ad mensas. Hanc et angeli mensam e
 caelo spectantes delectantur. Si enim super pec-
 catore poenitentiam agente gaudent, quid non fac-
 cient justis istis qui se imitantur? Et nos quidem
 feris et brutis pejores sumus, illi vero angelis pa-
 res, in terra hospites et advena; et his omnibus a
 nostris diversa sunt, et indumentum, et mores, et
 habitaculum et calceamentum et conversatio; et si
 quis eos audierit colloquentes et nos, iste apprime
 noverit quod illi quidem caelorum omnino sunt
 cives, nos vero ne terra quidem digni. Videamus
 quoque quas nobis luxus gignat cupiditates, cu-
 pidiariorum, coquorum, mensas instruentium,
 dulciariorum, et de similibus certamen; et circa
 qualitatem, dispositionem, numerum, ex quibus
 nihil apud angelos illos. Non enim ad satietatem et
 delicias, sed ad necessitatem cibus, et ad quantita-
 tis temporis regulam exactus; unica enim prorsus
 comestio apud eos; nec prandii nomen norunt,
 sed coenam tantum modo, quoniam luctus est vita
 praesens jejuniis et certamini dedita; in hoc adim-

Variae lectiones et notae.

²⁴ μακ. καὶ μ. Chr. καὶ λογιζέσθω ὅτι — θείας δέψης κατεξ. καὶ τοιοῦτον ἐπ. β. οἷον οἱ τοῦ Χριστοῦ ὄμοιοι ζητοῦσι Chr. ²⁵ τοῦτον cod. ²⁶ τις μ. ἀ. ἐντυχὼν τῷ βιβλίῳ τῷ τῆν ἱστορίαν ἔχοντι τῆς ἐκείνου ζωῆς Chr. ²⁷ C π. τῶν Chr. ²⁸ τὴν ἐξ ἐκείνων Chr.—β. γ. Chr. ²⁹ τότε add. Chr. ³⁰ τῶν ἐξωθεν αἰρέσεων Chr. ³¹ Locus in edd. non inveniendus. ³² Matth. xxii, 11. ³³ ἐν? ³⁴ γνήσιος? ³⁵ ἀπειδῆ; cod. ³⁶ κατὰ τερ.? ³⁷ Luc. xvii, 7.

plent quod ad Ezechielem prophetam a Deo dictum est : « Fili hominis, panem tuum in dolore comede, et aquam tuam in tribulatione et mœrore bibe. Cibum tuum in pondere comedes a tempore usque ad tempus; et potum tuum in verecundia bibes die. » Atqui verbo dirumpe ventrem illorum qui illis multis pascuntur cibis, et videbis onus grave et impuram cloacam, et dealbatum ac putre sepulcrum; quæ post ista vel dicere erubescio, turpes et fœtidos ructus, vomitus, procellam, obscurationem animæ, pondus corporis, et a summo et ab imo eruptiones, et insuper vehementiores venerarum voluptatum amores. Et illa quidem mensa ad cœlos angelos mittit; ista vero ad gehennam ignis ventris servos attrahit sicut divitem illum. Illi somnus morti similis succedit; huic distracta vigilia; uni cruciatus, alteri regnum cœlorum. Etenim post unicam refectionem et gratiarum actiones, compunctio et ferventes lacrymas copiose effundentes, sic ad somnum progrediuntur, sed ad somnum brevem quo vix requiescant, rursusque noctes dies faciunt, in gratiarum actione et psalmodia tempus omne terentes. Abi ergo ad sanctos istos et disce ab illis aliquid utile, et illuminare; lampades enim vere sunt et lumina, verbum vitæ expectantes, et ubique terrarum versantes, et omnem mundum illustrantes. Ergo perge continenter ad illos, ut eas quæ sunt in te maculas purificans horum orationibus et adhortationibus, meliorem jam ostendas vitam et futura bona obtineas. »

τούτους καὶ μάθε τι παρ' αὐτῶν χρήσιμον καὶ φωτισθητι: ἰσχυροὶ γὰρ εἰσιν ἔντως καὶ φωστῆρες, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, καὶ πανταχοῦ **261** τῆς οἰκουμένης βιάδιζε συνεχῶς πρὸς αὐτούς, ἵνα τὰς ἐν σοὶ κηλίδας (70*) ἐκκαθάρας ταῖς ἐκείνων εὐχαῖς καὶ παραίνεσιν, ἄριστον ἀναδείξῃ ⁸¹ τοῦ λοιποῦ βίου καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχῃς. »

Similiter et Theodoretus ita loquitur : « Angelo- C rum vere imitantur conversationem, quicumque Dei servitium amplexati sunt, qui corporis fugerunt requiem et legitimam societatem, utpote a divinis abstrahentem rebus, et a cœlestibus et invisibilibus deliciis avocantem, et qui reliquerunt patriam et genus simul et divitias, ut omnem in divinis curam repouant, nullumque vinculum prohibeat quin ad cœlum mens evolet. His plena sunt et urbes et vici et montium vertices et præcipitia. » Ex quo enim Christus virginitatem honore affecit, ex Virgine natus, virginitatis prata genuerunt, et suaves ac immarcescibiles monachorum flores offert Creatori et Domino. Ubique enim monasteria condita sunt, non solum apud nos, sed etiam in Syria tota et Palestina, et Cilicia et in Mesopotamia; in Ægypto dicuntur quinque etiam millia virorum habere quædam scholæ simul

καὶ κωνοισμένη· μονοσιτία γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ πάντοτε, καὶ ἄριστον οὐδέποτε εἶ ἐστὶν ἴσασιν, ἀλλὰ δεῖπνον ⁸⁰ γινώσκοντες, ὅτι πένθος ὁ παρῶν βίος καὶ νηστείας καὶ ἀγῶνος ⁸⁰, πληροῦντες ἐν τούτῳ καὶ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ εἰρημένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ⁸¹. Ὅτι ἀνθρώπου, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγει καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πείει· καὶ τὸ βρῶμά σου ἐν σταθμῷ φάγεσαι ⁸² ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ ⁸³· καὶ τὸ πόμα σου μετὰ ἐντροπῆς ⁸⁴ πίεσαι ⁸⁵ τῆς ἡμέρας. » Ἀναρρήξον οὖν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν ἐκείνων τὰ πολλὰ σιτουμένων καὶ ὄψει τὸν πολὺν φόρτον καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὄχετον καὶ τὸν κεκοιναμένον καὶ σαπρὸν τάφον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα αἰσχύνονται καὶ εἰπεῖν, τὰς ἀειδεῖς καὶ δυσώδεις ἐρυγὰς, τοὺς ἐμετούς, τὴν ζέλην, τὴν σκότωσησιν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τὰς κάτωθεν τε καὶ ἀνωθεν ἐκρήσεις ⁸⁶, καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις σφοδροτέρους τῶν ἀφροδισίων ἔρωτας. Κάκεινη μὲν ἡ τράπεζα, εἰς οὐρανοὺς τοὺς ἀγγέλους παραπέμπει· αὕτη δὲ εἰς γέενναν πυρὸς ἔλκει τοὺς κοιλιδοῦλους, ὡσπερ καὶ τὸν πλοῦσιον ἐκείνον· καὶ τὴν μὲν ⁸⁷ ὕπνος θανάτῳ προσεικίζεται ⁸⁸ διαδέχεται, τὴν δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία, καὶ τὴν μὲν κόλασις, τὴν [δὲ] οὐρανῶν βασιλεία ⁸⁹. μετὰ γὰρ τὴν ἀπαξ ἐστίασιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν πολλῆς ἐμπλησθέντες ⁹⁰ κατανώξεως καὶ θερμῶν δακρῶν, οὕτω πρὸς ὕπνον βαδίζουσι, τοσοῦτον αὐτοῦ μεταλαγχάνονται ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι· καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν, ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ ψαλμῶδι ἄει διάγοντες. Ἄπελθε τοίνυν πρὸς τοὺς ἀγίους ὄντες καὶ πᾶσιν τὴν γῆν καταλαμπρύνοντες. Οὐκοῦν

C ⁹¹ (15) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος οὕτως ἔφη· « Τὴν γὰρ δὴ τῶν ἀγγέλων ἐκμιμῶντες ⁹² προδῆλως πολιτείας ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν ἠσπάσαντο, οἵτινες ἔφυγον ⁹³ μὲν τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ⁹⁴ ἔνομον κοινωνίαν ὡς τῶν θείων ἀφέλουσαν ⁹⁵ καὶ τῶν ἐπουρανίων ἀοράτων τρυφημάτων, κατέλιπον δὲ καὶ πατρίδα καὶ γένος ἅμα ⁹⁶ καὶ πλοῦτον, ἵνα πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μεταδώσιν τὴν μερίμναν, καὶ μηδεὶς τὸν νοῦν ἐπέχῃ δεσμός ⁹⁷ εἰς οὐρανὸν ἀναπτῆναι. Τούτων πλήρεις καὶ πόλεις, καὶ κῶμαι, καὶ αἱ τῶν ὀρέων ἀκρωρίαι ⁹⁸ καὶ φάραγγες. » (16) Ἄφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν παρθενίαν ἐτίμησεν, ὑπὸ παρθένου τεχθεὶς, τοὺς τῆς παρθενίας λειμῶνας ἡ φύσις ἐδλάστησε καὶ τὰ εὐώδη τῶν μοναχῶν ἄνθη καὶ **D** ἀμάραντα προσφέρει τῷ Ποιητῇ καὶ Δεσπότῃ. Καὶ γὰρ πανταχοῦ μοναστήρια γεγόνασιν, οὐ παρ' ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πάσῃ, καὶ Παλαιστίνῃ ⁹⁹

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ πρὸς δεῖπνον? ⁸¹ ἀνάπλωσις? ⁸² Εζ. xii, 18. φάγεσαι — πίεσαι. ⁸³ φ. ἐν στ. κ' σίκλους τὴν ἡμέραν Εζ. iv, 2. ⁸⁴ ἕως καιροῦ τῆς ἡμέρας cod. ⁸⁵ ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ in margine. ⁸⁶ καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ π. Εζ. iv, 12. ⁸⁷ ἐκρήσεις vel ἐκρήσεις? ⁸⁸ καὶ τῆ μὲν cod. ⁸⁹ προσεικίζεται cod. ⁹⁰ βασιλείαν cod. ⁹¹ ἐμπληροῦνται? ⁹² ἐπιδο. cod. ⁹³ Θεοδώρητου, sermo III, pag. 55. ⁹⁴ μιμούμενοι Th. — ἐκμιμῶνται cod. ⁹⁵ ἡ σπ. ἐφ. Th. ⁹⁶ τὴν σωμάτων καὶ τὴν Th. ⁹⁷ ἀφ. κστ. Th. ⁹⁸ γέννος ἴνα Th. ⁹⁹ δεσπότην cod. ¹⁰⁰ ἀκρωρίαι: Th. ¹⁰¹ καὶ ἐν II. cod.

καὶ ἐν Κιλικίᾳ, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ· ἐν Αἰγύπτῳ A Deum celebrantium orationibus et psalmodiis·
 δὲ φασὶ καὶ ἀνὰ ε' χιλιάδας ἀνδρῶν ἔχειν ἕνια φρον- vigilantium et asperam nimis vitam agentium,
 ιστηρία, μεταξὺ τῶν Θεῶν ὑμνούοντων ἐν προσευχαίς, et veram Christi philosophiam apprime ostenden-
 καὶ ψαλμοῦδαις ἀγρυπνοῦντες, καὶ μετὰ σκληρα- tium. Et alii quidem per cœtum, ut dixi, habitan-
 γωγίας πολλῆς ζώντων⁶¹, καὶ τὴν ὄντως Χριστοῦ tes, in animabus philosophiæ ornamenta fabrican-
 φιλοσοφίαν εἰς ἄκρον ἀναδεικνυμένων⁶². Καὶ οἱ μὲν tur; isti vero duo vel tres simul degentes; hi vero
 κατὰ συμμορίαν, ὡς ἔφην, οἰκοῦντες, δημιουργοῦσιν et soli inclusi, et quiescentes, et oculos colibentes
 ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀγάλματα, οἱ δὲ ne pulchritudine visibilium delectentur, menti
 καὶ δύο καὶ τρεῖς διάγοντες, οἱ δὲ καὶ μόνοι καθ- otium præbent ut delicias sibi faciat in contem-
 ειργμένοι καὶ ἡσυχάζοντες καὶ τὸν ὀφθαλμὸν⁶³ τῷ platione intellectualium rerum cum intelligentia
 κάλλει τῶν ὀρωμένων ἐπιτέρπεσθαι κωλύοντες, σχο- et sapientia. Vere enim maximum et summum
 λὴν τῷ νῷ παρέχουσιν ἐπεντροφᾶν τῇ θεωρίᾳ τῶν bonum est divinarum rerum cognitio; sed non
 νοητῶν μετὰ φρονήσεως καὶ γνώσεως· μέγιστον μὲν statim perfectus censendus est ille qui ipsam su-
 γὰρ ἀληθῶς καὶ παμμέγεθες ἀγαθὸν τῶν θείων ἢ scipit; oportet enim profecto bona agendi ratione
 ἡξιωμένον δεῖ γάρ που τὴν ἀγαθὴν πράξιν συν- B radix et oculus corpori, illud animabus veritatis
 αφθῆναι τῇ γνώσει· 262 ὅπερ γάρ ἐστι δένδρων cognitio, ex qua firma et orthodoxa fit fides. Scire
 βίβλα καὶ ὀφθαλμὸς σώματος, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς igitur opus est non solum quid de Deo sentire con-
 ἀληθείας ἢ γνώσεως, ἐξ ἧς ἡ βεβαία καὶ ὀρθόδοξος veniat, sed etiam juxta leges ejus bene et simplici-
 γίνεται πίστις. Χρὴ τοίνυν οὐ μόνον εἰδέναι τί ter actus dirigere. Oportet enim pietatis amatores
 προσήκει περὶ Θεοῦ δοξάζειν, ἀλλὰ γε καὶ κατὰ non solum de Deo et natura erudiri, sed etiam
 τοὺς ἐκείνου καλῶς καὶ ἀπλῶς πολιτεῦσθαι νόμους· practicalæ virtutis perfectas discere leges; itaque co-
 δεῖ γὰρ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς μὴ μόνον θεολο- gnitioni practica opus est, sicut et practica cog-
 γίαν καὶ φυσιολογίαν ἐκπαιδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς nitione. Unde dicit Dominus: « Qui fecerit et docuerit,
 τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐκμανθάνειν ἀκριβεῖς νόμους· hic magnus vocabitur in regno cœlorum; » non dixit
 ὥστε οὐκ ἢ γνώσεως δεῖται τῆς πρακτικῆς, ὡς καὶ ἡ qui fecerit » solummodo, sed et « qui docuerit » si
 πρακτικῆ τῆς γνώσεως. "Ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος⁶⁴· satis enim esset ad perfectionem solummodo facere
 « Ὅς ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγα κληθήσεται non docentem, vel docere solum non facientem
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν » οὐκ εἶπεν· « Ὅς ἂν non utrumque conjunxisset dicens: « Qui fecerit et
 ποιῆσῃ » μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐξεδίξῃ· » εἰ γὰρ ἤρκει docuerit, quæ sane ipse firmiter et constanter egit,
 πρὸς τελειότητα τὸ⁶⁵ ποιῆσαι μόνον καὶ χωρὶς τοῦ C in hoc quoque factus nobis exemplar et typus opti-
 διδάξαι, ἢ τὸ διδάξαι μόνον ἀνευ τοῦ ποιῆσαι⁶⁶ μέγαν, mus, sicut testatur discipulus ejus aperte dicens:
 οὐκ ἂν ἀμφω συνέζευξες λέγων· « Ὅς ἂν ποιῆσῃ καὶ « Quæ cœpit Jesus facere et docere. » Ille enim qui
 διδάξῃ » ἅπερ δὴ κατορθώσας αὐτὸς ἀραρότως κἀν animam sic concinnat et deformat, non solum divi-
 τούτῳ προσφόρως ἡμῖν ὑπογραμμὸς καὶ τύπος nitarum legum characteres exprimit, sed legislatoris
 ἔριστος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητῆς αὐτοῦ quoque vivens quædam imago efficitur. Hinc Aposto-
 λέγων ἐναργῶς⁶⁷· « Ὅν ἤρξατο Ἰησοῦς⁶⁸ ποιεῖν τε lus dicit: « Estote imitatores Dei; » et Dominus: « Es-
 καὶ διδάσκειν. » Ὅ γὰρ δὴ οὕτω ρυθμίζων καὶ δια- tote imitatores Patris vestri qui in cœlis est; et: « Nisi
 μορφῶν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τῶν θείων νόμων τοὺς abundaverit justitia vestra plus quam Phariseorum
 χαρακτήρας (70^b) ἐκμάττει, ἀλλὰ καὶ τοῦ νομοθέτου et Scribarum, non intrabitis in regnum cœlorum.
 ζωσπὰ τις εἰκὼν γίνεται. Κἀντεῦθεν φησὶν ὁ μὲν Ἄποστολος⁶⁹· « Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, » ὁ δὲ
 Κύριος⁷⁰· « Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· » καὶ⁷¹· « Ἐάν μὴ περισσούση ἢ
 δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
 ρανῶν. »

⁶¹ (17) Εἰκότως· οὐκ⁷² Πλάτων ὑπεμφαίνων τῶν D jure ergo Plato perfectorum paucitatem subin-
 τελείων τὸ σπάνιον ἔφασκεν· « Οὐ μοι δοκεῖ δυνα- dicanans dicebat: « Haud possibile mihi videtur ho-
 τὸν⁷³ ἀνθρώποις μακαρίους τε καὶ εὐδαίμοσι γε- mines, nisi paucos, felicesque et beatos esse:
 νέσθαι πλὴν ὀλίγων· μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο Donec vivimus, hoc definitio. » — « Enimvero feru-
 διορίζομαι· » — « νερθηκοφόροι⁷⁴ μὲν γὰρ πολλοί, ligeri quidem multi sunt, philosophi vero rarissi-
 φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι. » Κάλλιον⁷⁵ δὲ simi. » — « Fides autem et actus defuncto magis
 πίστις· καὶ πράξεις τελευτήσαντο;⁷⁶ τυχεῖν 263 πάν- prosunt quam si cuncta lucrificisset. » Unde ad-
 τῶν ὅθεν ἐπήγαγεν⁷⁷ ἢ ἀνδρα ἀπλοῦν καὶ γενναῖον junxit, « virum simplicem et ingenuum, juxta

Variorum lectiones et notæ.

⁶¹ ζώντες cod. ⁶² ἀναδεικνύμενοι cod. — ἐπιθ. cod. ⁶³ τῷ ὀφθαλμῷ cod. et subscripto. ⁶⁴ Matth. v, 19. ⁶⁵ τοῦ cod. ⁶⁶ πρὸς τὸ κληθῆναι? ⁶⁷ Act. i, 1. ⁶⁸ ὁ Ἰησοῦς cod. ⁶⁹ Eph. v, 1. ⁷⁰ Matth. v, 48. ⁷¹ v, 20. ⁷² Ced. 356, 9-358, 10. ⁷³ ὁ add. Ced. ⁷⁴ Ὁ φημι εἶναι δ. Epinomis 973, C. — et statim, μακαρίους τε καὶ εὐδαίμονας γίνεσθαι cod. paulo post. διορίζομεν Ced. ⁷⁵ νερθ. μὲν π. βράχοι δὲ τε παῦροι Πλάτο, Phædon, 69 C. ⁷⁶ καλὴ δὲ πρ. καὶ π. Ced. — καλὴ δὲ ἐλπὶς Epinomis. ⁷⁷ τελευτήσαντι Pl. τελευτήσαντι Ced. ⁷⁸ ὧν ἐπ. cod. — Resp. II, 361 B.

Aeschylum, non videri velle sed velle reipsa, videri vero tollendum esse; si enim justus esse aliquis videtur, erunt ei honores et munera quia videtur esse talis. Atqui in incerto est an ob justitiam, vel munerum et honorum gratia talis sit. Nudandus igitur omnibus est, itaque redigendus ut sit ejus quem prius descripsimus contrarius. Nulla enim re praeditus opinionem habeat summæ injustitiæ, ut ita exploratum sit eum esse justum, cum non cedat sinistrae famæ, neque ambitione aut iis quæ inde oriuntur agatur, sed sit mutabilis, toto vitæ spatio cum putetur esse injustus. Quin etiam Socrates, magister ejus, ad ipsum dicit: Numquid vulgi opinioni nos cedere oportet et hanc reformidare, vel potius, spreto omnibus aliis, ejus judicium revereri qui ei quod rectum est obtemperet, cui nisi pareamus ingens simul damnum percepturi? Non sane, o bone, curandum nobis est quid de nobis plebs dicat, sed quid veritas probet quæ justum ab injusto discernit, quod veritatis est.

Hæc autem perspicue magis conveniunt nostris sacris et apostolicis sermonibus, in quibus dicit Christophorus: « Per arma justitiæ a dextris et a sinistris; per gloriam et ignobilitatem; per infamiam et bonam famam; ut impostores, et veraces; tanquam ignoti, cum simus noti; quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati; ut tristes, semper autem gaudentes; sicut egenæ, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. » Talem igitur de justitia et Deo grata norma vivendi omnino Socrates et Plato doctrinam docuerunt vere mirandam, et dignam laudibus, et naturæ rationali hominum consentientem; morales enim disciplinas omnes natura edocuit. Cum enim genus humanum creasset Deus, naturæ indidit honorum et contrariorum discretionem, qui erudit populos et docet hominem scientiam. Idcirco non solum Socrates et Plato et quidam alii inter Græcos injustam abominati sunt vitam, sed etiam multi alii inter Barbaros: enimvero narrant Hyperboreos, super Riphæi cacuminibus habitantes, seipsos ad justitiam exercere, non vescentes carnibus, sed fructibus arboreis et aqua utentes, et Brachmanas in silvis vitam degere, foliis corpus velantes, et super hominum naturam se exercentes. Anacharsin quoque Scytham philosophum factum esse dicunt; et ita hunc philosophiæ accendit amor, ut per magnum studium et temperantiam celeberrimus evaserit; non solum enim vigilans adversus animæ luctaba-

Α κατ' Αἰσχύλου ἡ οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθ-
λοντα ἀφαιρετέον δὲ ἢ τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δοκεῖ
δίκαιος εἶναι ἔσονται ἢ τιμαὶ αὐτῷ καὶ ὄψεσθαι
δοκοῦντι τοιοῦτον ἢ εἶναι ἀθλοῦ οὖν, εἴτε τοῦ δι-
καίου, εἴτε [τῶν] δωρεῶν καὶ τιμῶν εἴνεκα τοιοῦτος
εἴη ἢ γυμναστέος δὴ πάντων πλὴν δικαιοσύνης καὶ
ποιητέος ἐναντίως διακείμενος; ἢ τῷ προτέρῳ μηδὲν
γὰρ ἔχων ὄψαν ἢ ἐχέτω μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βε-
δισανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ τέγγεσθαι ἢ
ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ' αὐτῆς γιγνο-
μένων, ἀλλ' ἔστω ἢ ἀμετάστατος μέχρι θανάτου
δοκῶν ἀδικος εἶναι διὰ βίου. » Καὶ δὴ καὶ Σωκράτης,
ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ἔφη: « Πότι τῶν
τῆ τῶν πολλῶν ὄψῃ ἢ δὲ ἡμᾶς παιδεύσθαι καὶ φο-
βεῖσθαι ταύτην ἢ τὴν τοῦ ἐνός, εἴ τις ἢ ἔστιν
ἢ ἐπαίων οὖν ἢ δὲ καὶ φοβεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι
μᾶλλον ἢ ξυμπαντας τοὺς ἄλλους; ἢ εἰ μὴ ἀκαλου-
θήσομεν, δεινῶς λωθησόμεθα οὐκ ἀραγε, ὡ βέλτεστε,
φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλὰ
τί τὸ ἐπαίων τῷ δικαίῳ καὶ ἀδικῳ, ἢ τις ἔστιν ἢ
ἀλήθεια. »

Ταῦτα δὲ φανερώς ἢ εἰκόασιν τοῖς ἡμετέροις μᾶλ-
λον ἱεροῖς καὶ ἀποστολικῶς λόγοις, ἐν οἷς φησιν ὁ
Χριστοφόρος ἢ: « Διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης
τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας,
διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς,
ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθηνήσκον-
τες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδεύόμενοι καὶ μὴ θανα-
τούμενοι, ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς
πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτιζόντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες
καὶ πάντα κατέχοντες. » — Τοιαύτην μὲν οὖν περὶ
δικαιοσύνης καὶ θεαρέστου πολιτείας πᾶν Σωκράτης
καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποίησαντο, θαυμαστὴν ἐν-
τως καὶ ἀξέπακτον τῇ φύσει τῇ λογικῇ τῶν ἀνθρώ-
πων συμβαίνουσιν τὰ γὰρ ἡθικὰ μαθήματα πάντας
ἀνθρώπους ἢ φύσει ἐπαιδεύειν διαπλάσας γὰρ ἢ
ἀνθρώπων ἢ γένος 264 ὁ θεὸς ἐπέθηκε ἢ τῇ φύσει
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν διάγνωσιν, ὁ καὶ
παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἀνθρώπων γινώσκει. Διό-
περ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀδικὸν ἐβδελύξαντο βίον, ἀλλὰ
καὶ (ἄλλοι) πολλοὶ τῶν βαρβάρων καὶ γὰρ τοῖς
Ἐπερθερείοις οἰκεῖν μὲν ἐπὶ τὰ Ἰρίπαια θρηφασίν,
ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρησφαροῦντες, ἀλλὰ
ἢ ἀκροδρόσις καὶ ὑδατὶ ἢ χρωμένους, καὶ τοὺς Βραχ-
μᾶνας ἐν ταῖς ὑλαῖς διάγειν, φύλλοις τὸ σῶμα
καλύπτοντας καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀσκούντας. Καὶ
Ἐνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην, φιλόσοφον (71) γεγε-
νησθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας
ἐνεπύρωσεν ἔρωσ ἢ, ὡς ὀνομαστότερον ἢ διὰ πολλῆς
ἀσκησιν καὶ σωφροσύνην γενέσθαι οὐ γὰρ μόνον

Variae lectiones et notæ.

ἢ κατ' Αἰσχύλου οὐ δοκεῖ cod. ἢ ἀφ. δὲ Plato. ἢ ἔσται cod. ἢ ἀ. τ. Cod. ἢ τοιοῦτω Plato Cod.
ἢ τ. ἔσται Cod. τοιοῦτον εἶναι cod. — γυμναστέος cod. ἢ διακείμενου cod. ἢ γὰρ ἀδικῶν δ. Plato.
ἢ τίτρεσθαι Cod. τίθ. codex. ἢ ἔτω Plato. — μετ. Cod. ἢ οὕτως add. Cod. ἢ τῶν — ὄψαν Cod. Locus
Platonis? ἢ φ. ἢ Cod. ἢ ἢ τις cod. ἢ οὐ Cod. ἢ δὴ cod. ἢ Ταῦτα ἔκ ταῦτα φ. cod. cf. 267 post
med. Ταῦτα φ. cod., qui δὲ post μᾶλλον habet. Locus Platonis? ἢ Cor. vi. 7-10. ἢ τοι τῶν add. Cod.
ἢ τὸ add. Cod. et cod. ἢ ἐπιθετικῆ Cod. ἢ μὲν ὁ ὑπὲρ τὰ Cod. ἢ ὄψαν Cod. ἢ ἐ. ἐπύρωσεν Cod.
ἢ ὀνομαστότερον Cod.

γρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζετο πάθη σιω-
πῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθέσδων τὰ τῆς ἐγκρα-
τείας· καὶ σωφροσύνης * ἐδύλου σημεῖα· εἰδόμεν γὰρ
τῆ μὲν λαίψ χειρὶ τὰ αἰδοῖα κατέχειν, τῆ δεξιᾷ δὲ
τὰ χεῖλη συνέχειν, ὑπερβαίνων ὡς πολλῶ μείζων *
ἔστιν ἡ ἀγωγία τῆς γλώττης καὶ πλεονο· † ἐπικου-
ρία· εἰς ἀσφάλειαν δέεται. * (18) Καὶ τὸν Χείρωνα *
δὲ κένταυρον Ἰσοροῦσιν Ἑλλήνας· δικαιοσύνης καὶ
ἀγνείας γενέσθαι διδάσκαλον, ὧ· καὶ Ὁμηρο· μαρ-
τυρεῖ τοῦτον δικαιοτάτον· πεφηνένοι κένταυρων, διὰ
πολλὴν δὴ πούθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ
σώματος δουλαγωγίαν, καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν·
ὄθεν δὴ Πλάτων αὐτοῖς ἐναργῶ, † διδάσκων φησὶν·
« Ἐπιμελεῖσθαι σῶμα δεῖ † ψυχῆς εἶνεκεν ἁρμο-
νίας, » εἰ· οὐ βιοῦν τε † ἔστιν καὶ ὀρθῶς βιοῦν καὶ
καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. Τοῦτο δὲ † B
ὁ θεὸς ἔφη Παῦλος †· « Ὑποπιάσω μου τὸ σῶμα
καὶ δουλαγαῶ· » τούτῳσι πρὸς ἀσκήσιν καὶ σύστα-
σιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω †
πρὸς τὴν τῶν κρείττωνων συνεργίαν, οὐ πρὸς ἀτέλ-
γειαν προνοοῦμαι †. (Ταῦτη τοίνυν καὶ παραίνει
φάσκων †· « Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίαν· »
οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν 265 ἐπιμέλειαν
τὴν πρὸς σύστασιν ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίας
μητέρα γαστριμαργίαν †, ἐπήγαγεν εἰς ἐπιθυμίας·
δηλαδὴ βλαβερός καὶ ἀνοήτους· οὐ γὰρ τοσαύτην
αὐτῷ προσφέρει † θεραπείαν ὡς κατασκοιρτῶν τῆς
ψυχῆς, ἀλλ' ἵνα συνεργῆ καὶ καθυπουργῆ τοῖς ἐκεί-
νοις ἀρίστοις ἐπιτηδεύμασιν.)

Συμπεφώνηκε τοίνυν κἀν † τούτοις ὁ Πλάτων εὐ C
μάλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ δέουσαν
ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος·
ὕπεδειξε † πάλιν καὶ διεσάφησεν (καὶ) ὅπως ἀρ-
χεται καὶ αὐξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ κα-
κίστης συνήθειας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως· « Ἀρχὴ
μὲν ἔρωτος· ἔρως, αὐξεται δὲ τὸ πάθος ἔλπις, τρέφει
δὲ μνήμη, τρεῖς δὲ συνήθεια· » οὗ καὶ Σωκράτης
τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς
κλειπώτερον σκορπίων [καὶ θυεων †] ἰδὼν ἐνίεναι †
ἀποφειγέτω ἐδιδασκεν. Ὅθεν ἰδὼν τινὰ φιλήσαντα
νέ.ν εὐοπτον· « Οὗτος †, ἔφη, ῥαδίως ἂν καὶ εἰς
μαχαίρας † κυβιστήσειεν καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσειεν, »
ὅ τοσαύτην δηλονότι πύρην ἐν αὐτῷ κατατολμήσας
ἀνάψαι. Διογένης δὲ θεασάμενος μετράκιον ἀσελ-
γέστερον ἢ κατὰ ἄνδρα κεκοσμημένον, εἶπεν· « Εἰ D
μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας,
ἀδικεῖς. » Θηρώσι † διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν
ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τοὺς ἄνδρας·
καὶ μέντοι καὶ Ἀρκεσίλαος † εὐμόρφου ἦρα παιδὸς
καὶ βουλόμενος αὐτὸν † φιλήσαι, διεκώλυεν αὐτὸν
φεύγων τὴν βλάβην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν

tur affectus, tacens et quiescens, sed etiam dormiens
continentiæ et temperantiæ signa ostendebat; so-
lebat enim sinistra quidem manu pudenda conti-
nere, dextra autem constringere labia, subindicans
multo majus esse adversus linguam certamen et
majori auxilio ad securitatem ei opus esse. Cen-
taurum autem Chironem narrat Græci justitiæ et
castitatis fuisse præceptorem, et hunc Homerus
justissimum centaurorum visum fuisse testatur,
ob magnam scilicet patientiam et continentiam, et
corporis servitium et moderatam curam; unde
Plato rursus aperte docens dicit: « Curare corpus
oportet propter harmoniam animæ, » quo vivimus
et recte vivimus et veritatem prædicamus. Hoc au-
tem divus Paulus dixit: « Castigo corpus meum et
in servitutem redigo, » id est ad disciplinam et tole-
rantiam illud cum arte et prudentia exerceo, ad
meliorum operum societatem, non ad lasciviam,
ejus curam ago. Ideo similiter adhortatur dicens:
« Induimini Dominum Jesum, et carnis curam non
feceritis in desideriiis, » non moderatam et necessa-
riam curam, quæ fit ad sustentationem, prohibuit,
sed incontinentiæ matrem ingluviem; addidit in de-
sideriis, nocivis scilicet et irrationalibus; non
enim tantum ei offert famula tum ut insultet ani-
mæ, sed ut cooperetur et subserviat illis optimis
studiis.

His nostris valde consonat Plato, adhortans ut
necessaria et ea qua eget corpori cura præbeatur;
rursus ostendit et planum fecit quomodo incipiat et
augeatur pravorum desideriorum et pessimæ con-
suetudinis affectus, dicens ita: « Initium quidem
amoris aspectus, auget autem affectum spes, alit
memoria, servat con-uetudo. Ideo Socrates docebat
in formosos aspectus et oscula, ut terribiliorem
scorpionibus et serpentibus sagittam, cavere ne
collaberentur. Unde videns aliquem formoso ju-
veni dantem oscula: « Ille, inquit, fac le super
gladios capite demisso se conjiceret, et in ignem
præcipitaret se, » qui scilicet tantum in se ignem
ausus est accendere. Diogenes, conspecto adole-
scente luxuriosius quam viro deceat ornato,
dixit: « Si viris quidem, infelix es; si vero mulie-
ribus, injustus es. » Cultu viri mulieris venantur,
et semiviri viros. Arcesilaus formosum amabat pue-
rum; quem cum cuperet osculari, obnixè prohibebat
se ab hoc, noxam fugiens. Alexander ne videre qui-
dem voluit Darii filias, speciosas nimis et virgines,
tu:pe esse dicens et valde incongruum cum qui

Variorum lectiones et notæ.

* σ. καὶ ἔ. Ced. * μείζων Ced. † πλείων cod. * Περὶ τοῦ Χείρωνος κένταυρου Ced. 358.10 360.7.
* Χειρώνιος cod. † ἐν ἄ. Ced. Resp. IX. 591 D. † σῶμα δὴ cod., δὲ σώματος Ced. ? † εἰς οὖν βιοῦν. α
cod. † γ. καὶ Ced. † I Cor. IX. 17. † καὶ add. Ced. † προνοοῦμενος Ced. † Rom. XII. 14. † εἰ-
τι? † προσφέρει a secunda manu, διὰ a prima. † καὶ τ. Ced. † τε add. Ced. † καὶ ὁ. a sec. m.
† πεφυκότα add. Ced. † οὕτως cod. sed cf. Xen. Mem. I. III. 9. οὗτος κἀν εἰς πῦρ ἔλιτο. † μαχαί-
ραν cod.—κυβιστήση—ἐμπέση Ced. sed cf. Xen. † θηρώσι γὰρ cod. † Ἀρκεσίλαος Ced. † αὐτὸ
cod.

viros ceperat a feminis vinci. Et Cyrus, Persarum rex, ne commisit quidem ut contempleretur puellam quandam eximiam, destinatam sibi et cujus pulchritudini resisti non posse testarentur, nedum recepit; quin etiam hanc assidue videntem et dicentem nihil ex hoc se experiri mali, hortabatur ut illud nec diceret, nec ageret: « Ignis enim, inquit, urit eos qui prope sunt, pulchritudo vero remotos quoque. « Quoniam igitur ex aspectu amor gignitur, et ex amore consensio fit, et ex consensione actus consummatur, propterea Christus intemperanter pascentem oculos adulterum judicavit, non actum solummodo, sed ipsam cogitationem inhibens, quod Habacuc obscure significabat, dicens: « Mundus est oculus tuus ne videat malum et respiciat ad labores doloris. » Rursusque Socrates, fortiter et diligenter vitandam esse docens intemperantiam, dixit: « Ne esurientes nimis comedant, nec sitientes multum bibant. » Enimvero Dominus talis beatos prædicavit dicens: « Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei; beati qui nunc esuritis et sitiitis, quia saturabimini, et beati qui nunc fletis, quia ridebitis. »

« Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅτι χορτασθήσεσθε· καὶ μακάριοι οἱ κλιόντες

Ubinam ergo sunt qui mollem et delicatam et voluptuariam vitam sectantur, et qui, quasi cum licentia et securitate totum mundum habeant, eo ad saturitatem utuntur cum voluptate et risu et turpiloquio et effusa lætitia, et absque ullo Dei timore; quibus omnis dies in deliciis teritur? appetitu enim tempus desiniunt. Si enim summo mane fames invadat, confestim cibum apponunt; nam non hæc ad comestionem, illa ad orationem desinita sunt eis tempora, sed omnibus intemperanter et indistincte et inconsiderate fruuntur, ut mensæ adoratores et ventris servi, quæ quidem mensa jure ac proprie vocaretur cathedra pestilentie et præsepe brutorum. Nisi enim ex multa insaniam et bestialitate oblitus fuisset cum qui cuncta nostra perspicit opera, et de levissimo verbo quoque et de cogitatione pœnas exacturus est, num sane cum vaniloquio et malevolentia et risu et blasphemia a Deo datum cibum sumerent, non recordantes dicentis: Utique et « de otioso verbo rationem reddemus in die judicii et justificationis, et ex verbis nostris pravis condemnabimur » et « de ore tuo te judico, serve æquam. »

Ergo summopere insaniverunt quidam ex simplicioribus sæcularibus dicentes, ad ruinam audientium et sibi fidem adhibentium, quoniam inquirunt, Solis monachis molestius et gravius jugum impositum

ἂ τὰς Δαρειοῦ θυγατέρας ἠνέσχετο²⁰ εὐσιδεῖς ἔγαν καὶ παρθένους οὖσας, αἰσχρὸν εἰπὼν εἶναι καὶ λίαν ἀτοπον τὸν ἄνδρα ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἤττηθῆναι.²⁰ Καὶ Κύρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐδὲ θεάσασθαι κόρην τινὰ θαυμασίαν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ καὶ ἀμήχανον κάλλος (71^b) ἔχειν μαρτυρουμένην κατεδίξατο, ἀλλὰ γε καὶ τῷ ὄρῳσι συναχῶς καὶ μηδὲν ἐκ τούτου πάσχειν δεῖνόν²¹ λέγοντι παρήγει μῆτε λέγειν τοῦτο μῆτε πράττειν. « Τὸ μὲν γὰρ πῦρ φησὶν τοὺς πλησίον²² ὄντας καίειν, τὸ 266 δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐστῶτα. Ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄρῳν τὸ ἔρῳν τίκεται, καὶ ἐκ τοῦ ἔρῳν²³ ἡ συγκατάθεσις γίνεται, καὶ ἐκ τῆς συγκατάθεσεως ἡ πράξις τελεῖται²⁴, διὰ τοῦτο²⁵ ὁ Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἐστῶντα τὰς ὕψεις μοιχὸν ἐκρινεν, οὐ τὴν πράξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ²⁶ ἔνοιαν ἀναστῆλασεν²⁷. (Ὅπερ οὖν Ἀμβροσίῳ αἰνιττόμενος εἶπε²⁸ « Καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου τοῦ μὴ ὄρῳν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους ὀδύνης²⁹. ») Ἐτι δὲ πάλιν Σωκράτης³⁰ φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρηθεῖσθαι τὴν ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη, μὴ πεινώντας λίαν³¹ ἐσθίειν καὶ μὴ³² διψῶντας πολλὰ πίνειν. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦτους (φίλων³³ τῶν οὐρανῶν· μακάριοι οἱ πεινώντες νῦν καὶ δεψῶν νῦν, ὅτι γελάσετε »).

(19) Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὸν ἀβροδαιτον καὶ τρυφλόν τε καὶ ἀναιμῆνον μεταδιώκοντες βίον, καὶ ὡς περὶ ἐπ' ἐξουσίαν τὸν κόσμον ἔχοντες ἀεὶ πάντα, λοιπὸν μεθ' ἡδονῆς, καὶ γέλωτος, καὶ αἰσχρολογίας, καὶ διαχύσεως, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ χρωῖνται πρὸς κόρη, καὶ τρυφῆς αὐτοῖς καιρὸς ἄπας, τῇ γὰρ ὀρέξει τὸν καιρὸν ὀρίζονται· κὰν ἔωθεν ἡ κείνα προσβάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφήν προσφέρουσιν· οὐ γὰρ ὤρισται τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἐκείνο δὲ παρατελεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀπερισκέπτως ἀπολαύουσιν ὡς τραπεζολάτραι καὶ κοιλιόδουλοι, ἥτις γε τράπεζα εἰκότως ἀν κληθεῖη κυρίως καθέδρα λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτνη. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπακτηνώθησαν, ἐπιλαθόμενοι τὸν συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος δίνας εἰσπράττειν, οὐκ ἀν δῆπουθεν μετὰ φλυαριῶν, καὶ κακονοίας, καὶ γέλωτος, καὶ βλασφημίας τὴν θεόδοτον τροφήν μετελάμβανον, ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος³⁴, ὅτι καὶ « ὑπὲρ ἄργου λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀπολογίας, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φθύλων κατακριθόμεθα » καὶ³⁵ « Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὰ δούλε. »

267 (20) Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐξ ἐπιμέτρου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν, φάσκοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθομένων αὐτοῖς, ὅτι φησὶ³⁶, Μοναχοὶ· μόνους ὁ ἀπεχθέστερος;

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Ὁ. ἔ. ἀ. καὶ π. ὁ. ἦν. παντελῶς ἀ. νομίνας τὸν Ced. ²¹ Οὕτω δὲ add. Ced. ²² δ. π. Ced. ²³ κλ. πάντη ἐστῶτας καίει Ced. Cyrop. δ. l. 10 τὸ πῦρ πάντα; ὁμοίως καίει. ²⁴ τὸ ἔρῳν ἐκ τοῦ ὄ. Ced. ²⁵ ἐπιπ. Ced. ²⁶ καὶ add. Ced. ²⁷ τὴν αὐτ. Ced. et cod. ²⁸ πρῶτον. Ced. ²⁹ Hab. i, 15. ³⁰ ὀδύνησει cod. ³¹ Καὶ ὁ Σ. ἔ. π. Ced. ³² μὴ Ced. bis. ³³ μῆδὲ Ced. ³⁴ Luc. vi, 20. ³⁵ Matth. xii, 36, 37. ³⁶ Luc. xii, 22. ³⁷ φησὶ ?

καὶ βαρύτερος μὲν δέδοται ζυγός, κοσμικοὶς δὲ ὁ ἄελαφρότατος καὶ ἀνειμένος· ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέτους συνιδεῖν ἕπερ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς πάλαι Ἰουδαίοις ἀδιαστόλως ἐνομοθέτησεν, μικροῖς τε καὶ μεγάλους, καὶ ἡ παράβασις ἐπικίνδυνος ἄγαν καὶ ὀλέθριος· διό φησιν ὁ Δαυὶδ ⁴⁷· « Ἐπικατάρτοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, Κύριε. » Καὶ ὁ τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ Ἰσοῦ τεθέσπισται καὶ ἀρχοῦσι καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ἀπλῶς κοσμικοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς, τοῦ οὖν Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν λέγοντος ⁴⁸· « Μακάριοι οἱ πεινῶντες, ὅτι χορτασθήσεσθε, » καὶ· « Μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι γελάσονται, » καὶ ⁴⁹· « Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν (72^a) ὑμῶν, » καὶ ⁵⁰· « Οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάτετε, » καὶ ⁵¹· « Ἐἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐκ ἔστι μου ἀξίος· » καὶ· « Πᾶς ὃς ⁵² οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι ταῖς ὑπάρχουσιν ⁵³ αὐτοῦ, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητὴς· » καὶ ⁵⁴· « Σπουδάζατε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς· » καὶ· « Τὴν στενὴν ἡ ⁵⁵ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. » Ταῦτα δὲ, ταῦτα καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια πάντα οὐ πρὸς μοναχοὺς εἰρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοσμικοὺς, καὶ βιωτικοὺς, καὶ τὸν πρόσωπον καὶ γεωδὴ βίον ἐπανηρημένους· ἐπεὶ ἂν ἔρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἐρρήθη, ἔλεε-
^C νότεροι πάντων ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ κοσμικοὶ, τοιοῦτων μακαρισμῶν καὶ θείων ἐντολῶν ἀπεστερημένοι· εἰ δὲ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγός, κοινὸς καὶ ὁ μακαρισμὸς, καὶ ὁ ταλανισμὸς, καὶ ὁ βασανισμὸς, εὐδὴλον ὅτι οἱ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγινώσκουσιν τὸ παράπαν, ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς **268** ἀναιτίους καὶ θεοφιλεῖς μοναχοὺς κατεδίκαζον ἐπ' ὀλέθρου τῆς καὶ γνώμης ἀγνώμονος ⁵⁶.

⁴⁷ (21) Ἐπὶ Κλαυδίου Ἀγρίππας ὁ καὶ ⁴⁸· « Ἡρώδης ἀνεῖλε Ἰακώβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ, » καὶ Πέτρον « ἔθετο ἐν φυλακῇ ⁴⁹ » ὡς ἀναιρήσων αὐτόν.

⁵⁰ (22) Σίμων δὲ ὁ μάγος τὸν Χριστιανισμὸν ἀποβαλλόμενος καὶ μάγος προσομιλήσας, ἐν Ῥώμῃ κατελθὼν ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο καὶ ἐσέβετο διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γοητείας. ⁵¹ (23) Πέτρον δὲ διὰ ταῦτα ἐπιδημήσαντος τῆ Ῥώμῃ, ἡ μὲν τοῦ Σίμωνος κατελύθη καὶ ἀπέσθη καὶ παραχρῆμα σὺν αὐτῷ καταλείπεται δύναμις· παρακλήσει δὲ ἀπάντων Μάρκον προετρέψατο Πέτρος [ἐκ] τῆς διὰ λόγου διδασχῆς ⁵² Ῥωμαίοις τὸ εὐαγγέλιον γράψαι· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ στείλας, πρῶτος ἐπίσκοπος καὶ κήρυξ Ἀλεξανδρείας καθίσταται.

Variae lectiones et notæ.

⁴⁷ Ps. cxviii, 21. ⁴⁸ Luc. vi, 21. ⁴⁹ Ibid., 24. ⁵⁰ Ibid., 25. ⁵¹ Luc. xiv, 35. ⁵² ἂν add. cod. ⁵³ πάντα τὰ ὑπάρχοντα cod. ⁵⁴ Matth. vii, 13. Εἰσελθὰς cf. Luc. xiii, 24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν. ⁵⁵ Matth. vi, 14, πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ. ⁵⁶ Τέλος τὰ περὶ τῶν μοναχῶν. ⁵⁷ 43 (5243). ⁵⁸ Act. xii, 1, 2. ⁵⁹ εἰς φυλακῆν Act. xii, 6. ⁶⁰ Cod. 62, 12-371, 16? ⁶¹ Cod. 513, 22? ⁶² γραφῆς cod. c seq. γράψαι.

Agrippa autem, splendida auroque intexta veste circumdatus, et ad Judæos orationem habens, cum hi dixissent: « Dei vox et non hominis, » gravisus de hoc, statim ab angelo rhomphaea percussus, ad finem perducitur.

CXX. *Regnum Neronis.*

Post Claudium autem imperavit Nero, filius ejus, annos quatuordecim, qui, interfectis matre et uxore, eunuchum pro uxore duxit. Hic occidit sanctos apostolos Petrum et Paulum, pluresque ex genere, multosque alios, qui principes erant in senatu, perdidit.

CXXI. *De Simonis cane.*

Sub eo Simon Magus multa signa per incantationem et vanam speciem faciebat, et se deum dicebat. Cum vero magnus apostolus Petrus Romam descendisset, invenit canem immanem catenis vinctum in atrio, quem Simon alligaverat, ut prohiberet eos quibus minus favebat, ne ad se ingrederentur. Et hoc primum fuit Petri miraculum, antequam ad Simonem ingrederetur. Nam videns Petrus canem tantum tamque efferatum, audiensque illum multos interemisse qui ingredi tentaverant, non obtenta prius a Simone licentia, permulsum illum solvit, dicens: « Ingredere ad Simonem et dic ei humana voce: Petrus, servus Christi ingredi vult ad te. » Cum canis velociter intrasset, et sic locutus esset, obstupefacti sunt qui cum Simone erant, dicentes: « Quis est Petrus, et quæ est tanta virtus ejus? » Ad quos dicit Simon: « Istud animos vestros ne turbet, siquidem, et ego idem faciam. » Et advocato cane jussit ut diceret humana voce Petro ut ingrederetur, et cum rursus hoc fecisset canis, ingressus est Petrus ad Simonem. Et certante cum illo Simone præstigiis, vicit Petrus, sanationes faciens, et multi crediderunt et baptizati sunt. Et erat Romæ turbatio multa et confusio Petri et Simonis gratia, eo quod certarint inter se, facientes miracula. Quæ cum audisset Agrippa prætor, rem significavit imperatori Neroni, dicens: « Duo quidam sunt viri in urbe prodigia facientes ex adverso alter contra alterum. Et hic quidem dicit se esse Christum, ille autem alium esse Jesum crucifixum, cujus etiam se discipulum esse asseverat. » Quos cum jussisset Nero adduci coram se, dicit Simoni: « Tunc es quem Christum dicunt? » Hic autem dicit: « Ego

(21) Ἀγρίππαι δὲ λαμπρὰν καὶ χρυσοῦρῃ ἐσθῆτα περιβαλλόμενος καὶ δημηγορήσας Ἰουδαίοις, τῶν δὲ φησάντων· « Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, » ἤσθεις ἐπὶ τούτῳ, αὐτίκα παρ' ἀγγέλου ῥομφαίᾳ πληγῆι; τελειοῦται.

PK'. *Βασιλεία Νέρωνος.*

(1) Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ἰδ', ὃς τὴν μητέρα καὶ τὴν μνηστὴν ἀνελών, εὐνοῦχον ἐγημεν. Οὗτος ἀνεῖλε τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλοὺς δὲ τῶν πρὸς γένους καὶ ἐτέρους πολλοὺς τῶν 269 πρώτων τῆς συγκλήτου ἀπόλεσε.

PKA'. *Περὶ τοῦ κυνὸς Σίμωνος.*

(2) Ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐν Ῥώμῃ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας (καὶ φαντασίας τινὸς) ἐκτελών καὶ ἑαυτὸν θεὸν ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρου τὴν Ῥώμην καταλαβόντος, εὗρε κύνα παμμεγέθη δεδεμένον ἀλύσειν ἐν τῷ πλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμεύσας, ἐκώλυε πάντας οὓς οὐκ ἤθελε, πρὸς αὐτὸν εἰσεῖναι. Καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα Πέτρου ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Σίμωνα εἰσερχεσθαι. Ὁ γὰρ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηγγιωμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνέλεν ἐπιχειρήσαντας εἰσελθεῖν πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, κρατήσας ἔλυσε αὐτὸν λέγων· « Εἰσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ Πέτρος, ὁ δοῦλος Χριστοῦ, εἰσελθεῖν πρὸς σὲ θέλει. » Καὶ τοῦ κυνὸς ῥομφαίᾳ (72b) εἰσελθόντος καὶ οὕτω; λαλήσαντος κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες· « Τίς ἐστι Πέτρος, καὶ τίς ἡ τσαυτῆ δύναμις αὐτοῦ; » Πρὸς οὓς φησιν ὁ Σίμων· « Τοῦτο ὑμᾶ; μὴ ξενίζετω, ὅπερ κἀγὼ ποιήσω. » Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα καὶ ὡσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας πάλιν ὁ κύων εἰσελθεῖν Πέτρος πρὸς Σίμωνα. Καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων εἰς θαυματουργίαν, ἐνίκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. Καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλή καὶ σύγχυσις ἵνεκα Πέτρου καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποιοῦν θαῦμα. Ἄπερ (μαθὼν Ἀγρίππαι) ὁ ὑπαρχος ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ Νέρωνι λέγων· « Δύο τινὲς εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιοῦντες ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ὁ μὲν λέγει ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ ἄλλον εἶναι, τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν εἶναι ἑαυτὸν δισχυρίζεται. » Οὗς κελεύσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι κατενόησαν αὐτοῦ,

Variae lectiones et notæ.

²¹ 46 (5246) Act. xii, 25. ²² 54 (5254) 22. Ced. 360,12-20-25. Ced. 360,20-22. Ὁ ἀν. τ. κορυφαίους ἀπ. Π. καὶ Π. καὶ π. ἐ. μάρτυρας, 18 καὶ ἄλλους τῷ γένει προσήκοντας; cf. Eus. Chr. II, 273. ²³ 67 (5267) Ced. 362,12-364,2 ὃς πονηρότατος καὶ λάγνος ὢν τὴν μητέρα P², — ὃς — ἀπόλεσε οὐκ. (1. ²⁴ μάγος ἐλθὼν P καὶ C¹, P². ²⁵ τινὰς cod. C¹ P². ²⁶ ἐπιτελών ἐ. θεὸν ὀνομάζει, τοῦ μ. δὲ Ced. ²⁷ ἀπ. οὐκ. C¹, P². ²⁸ τότε add. Ced. ²⁹ Ῥώμην τότε κ. καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Coisl. et Par. — καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Ced. ³⁰ ἀλύσει Ced. — δεσμεύσας Ced. ³¹ ἐκώλυεν C. ³² θαῦμα τῷ μέλλειν πρὸς C. — δ. τῷ Πέτρῳ τῷ μ. π. P. — ὁ δὲ C. P. ³³ εἰσελθεῖν σε C. P. ³⁴ κ. εὐθὺς ὄρωρῳ ε. Ced. ³⁵ Matth. i, 27; Luc. v, 21. ³⁶ Καὶ προσέταξε τῷ κυνὶ ἀ. φ. ἐ. τῷ Ced. ³⁷ ποιήσαντος π. τοῦ κυνὸς Ced. ³⁸ μετὰ τοῦ Σίμωνος Ced. ³⁹ ταραχὴ μεγάλη P². ⁴⁰ ἐναντι Π. Ced. ⁴¹ θαύματα C. cod. (τα θ. P.) ⁴² ἄπερ ἀνήγαγεν ὁ ὑπαρχος τῷ N. ⁴³ ὑπαρχος; G. P. ⁴⁴ θαύματα ποιοῦντες; C. 1. ⁴⁵ Καὶ οὐκ. C. P. ⁴⁶ τὸν καὶ C. — οὐκ. P². — ἑαυτὸν εἶναι; C. P. ⁴⁷ ἐνώπιον Ced.

λέγει πρὸς Σίμων· « Σὺ εἶ ὃν λέγουσι Χριστὸν ; » Ἄ
 Ὁ δὲ ἤρην· « Ἐγὼ εἰμι. » Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέ-
 τρον ἐπερωτήσαντος, εἰ **270** ἀληθῶς ⁹⁰ ἐστὶν ὁ Χρι-
 στὸς· « Οὐκ ἐστίν ⁹¹ οὗτος· μὴ γένοιτο, ἀπεκρίθη
 Πέτρος· « ἐγὼ ⁹² γὰρ εἰμι ἐκείνου μαθητῆς τοῦ σταυ-
 ρωθέντος καὶ ἀναστάντος, καὶ εἰς ⁹³ οὐρανοῦς ⁹⁴
 ἀναληφθέντος. » Ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους ⁹⁵
 ἀμφοτέρους εὐθὺς ἀτίμως αὐτοὺς ⁹⁶ ἐκ προσώπου
 αὐτοῦ θάπτων ἐξέλασεν, οἱ καὶ διαγόνας· ἐν ⁹⁷ Ῥώμῃ
 ἐποιοῦν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. Μᾶλλον γοῦν ⁹⁸
 τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐ-
 τῷ ταῦρον παμμεγέθη, ἐλάλησεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ,
 καὶ παρευθὺς ⁹⁹ τέθηκεν ὁ ταῦρος. Ὁ δὲ Πέτρος εὐ-
 ξάμενος ἀνέστησεν ¹ αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύ-
 μασαν λέγοντες· « Ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ
 θανατῶσαι μείζον ἐστὶ θαῦμα ². » Καὶ μέντοι καὶ ^B
 ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησεν ³ (καὶ λόγους δογματι-
 κὰς ἐλάλησεν ἀπέναντι ἀλλήλων) οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κλήμης ὁ Ῥω-
 μαῖος καὶ πάνσοφος ⁴ μαθητῆς Πέτρου καὶ συνέκρη-
 μος (ἐπιξεργαστικώτερος) ⁵ διηγήσατο ⁶ οὕτως λέ-
 γων· ⁷ (3) « Τοῦ μακαρίου ⁸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου
 διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβασθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν
 ἐπὶ πάντων μόνον Θεὸν ἀληθινόν ⁹, » ὁ Σίμων ἔξω τοῦ
 ὄχλου ἐστῶς ἐξεβόησεν ¹⁰· « Τί ψευδόμενος ἀπατᾷν θέ-
 λεις; (τοὺς ἀνθρώπους καὶ) ¹¹ τὸν παριστώτά σοι
 ἰδιώτην ὄχλον, πείθων αὐτὸν ¹², θεοὺς μῆτε νομίζειν
 μῆτε εἶναι, καίπερ τῶν παρ' Ἑβραίοις βίβλων λε-
 γουσῶν ¹³ πολλοὺς θεοὺς εἶναι; Πλὴν οὖν περὶ οὗ ¹⁴
 ἔφη Θεοῦ δεῖξας ἐγὼ μὴ ¹⁵ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω ^C
 καὶ παντοδύναμον ¹⁶ Θεόν, καθὼ ἀπρόγνωστός ἐστι,
 καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής ¹⁷, καὶ οὐκ ἀγαθός καὶ πολλοῖς
 — ὑποκείμενος πάθει ¹⁸, κατὰ τὴν ὑμετέραν Γρα-
 φήν, ἔτερος πάντως περιλείπεται προγνωστικὸς, τέ-
 λειος, ἀνευδεής, ἀγαθός καὶ παντὸς πάθους ἀπηλ-
 λαγμένος ¹⁹, ὃν δὲ σύ φησὶ **271** δημιουργὸν καὶ ὑπέρ-
 θεον, τοῖς ²⁰ ἐναντίοις ἀντικείμενος εὐρίσκειται. ²¹
 Αὐτίκα γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γενόμενος; ²²
 Ἄδὰμ καὶ τυφλὸς κτίζεται, καὶ γινώσιν ἀγαθοῦ ἢ κα-
 τοῦ μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκειται, καὶ ²³ τοῦ πα-
 ραδείσου ἐκβάλλεται, καὶ θανάτῳ καταδικάζεται ²⁴,
 ὁμοίως τε ²⁵ ὁ πλάσας αὐτὸν ἐπεὶ μὴ πανταχοῦ
 παρῆ ²⁶, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων καταστροφῇ λέγει ²⁷.
 « Καταβάς εἶποι· εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν ^D

sum. » Cum similiter et Petrum interrogasset utrum
 vere Christus esset : « Non est iste : absit ! »
 respondit Petrus, « ego enim sum discipulus illius,
 qui crucifixus est, et resurrexit, et in caelos as-
 sumptus est. » At Nero utrumque, veluti de mon-
 stris loquentem, cito a conspectu suo ignominiose
 removit, qui Romæ versantes prodigia ex adverso
 unus contra alterum faciebant. Quadam porro die
 cum jussisset Simon adduci sibi taurum immanem,
 locutus est ad aurem ejus, et confestim taurus in-
 teriit. Sed Petrus, oratione facta, cum suscitavit.
 Populi autem cum viderent mirati sunt, dicentes :
 « Revera vivificare majus est miraculum quam
 occidere. » Et multa quidem alia signa fecerunt,
 et sermones dogmaticos habuere ex adverso cer-
 tantes, non solum Romæ, sed etiam in Syria pri-
 mum, quæ Clemens Romanus et discipulus Petri,
 omni sapientia imbutus, et consocius peregrinatio-
 num ejus, modo politiore exposuit, ita dicens :
 « Cum beatus Petrus apostolus doceret populum
 ut revererentur et adorarent unicum inter omnes
 Deum verum, » Simon extra turbam stans exclamavit :
 « Cur mentiens fallere vis homines et assi-
 stentem tibi imperitam turbam, persuadens illis
 deos nec cogitare nec esse, quamvis dicant libri
 Hebræorum plures deos esse? Attamen quoad illum
 quem Deum dixisti, si ego monstravero ipsum non
 esse excelsissimum et omnipotentem Deum, quippro
 qui sit futuri improvidus, et imperfectus, et indi-
 gens, et bonitate carens, et multis subjacens malis,
 secundum vestram Scripturam, alius prorsus su-
 perest futura sciens, perfectus, non indigus, bonus,
 et omnis experts mali; quem vero dicis mundi
 artificem et supra omnes deos excelsum, contrariis
 adversarius invenitur. Principio igitur ad similitu-
 dinem ejus factus Adam, et cæcus creatur, et cog-
 nitionem boni aut mali non habens, transgressor
 invenitur, et paradiso expellitur et morte condem-
 natur; similiterque plasmator ejus quoniam non
 ubique adest, ad subversionem Sodomæ dicit :
 « Descendam et videbo utrum clamorem qui venit
 ad me opere compleverint : si minus est ita, ut
 sciam, » et seipsum ignorantem ostendit : et quod
 dicit de Adam : « Ejiciamus eum, ne forte extendens

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ οὗτος add. Ced. et C. P. ⁹¹ ἀπ. Π. οὐκ ἔ. ὁ. Ced. — ἔφη Π. μὴ γ. ἐγὼ γὰρ ἐκ. μ. ἔ. C. P. ⁹² ἐκ. ἔ. Ced. ⁹³ τοὺς Ced. ⁹⁴ οὐρανόν C. P. ⁹⁵ τ. καὶ ἄ. ἐκ Ced. ⁹⁶ αὐτούς om. C. P. ⁹⁷ θάπτων — οἱ δὲ διαγ. ἐν Ῥ. ἐπ. ἐτι C. P. ⁹⁸ Μιᾶς οὖν cod. — ἀλλ. Καὶ ὁ μὲν Σίμων προστάξα· καὶ ἀχθέντος μεγάλου ταύρου, εἶπεν λόγον εἰς τὸ ὄτιον αὐτοῦ C. — οὖν P². ⁹⁹ παραχρῆμα C. — εὐξ. καὶ ἀναστήσας ἄ. πάντες μάλλον θαύμαζον λέγοντες τό C. P. ¹ ἤγειρεν Ced. ² θ. ε. Ced. — τὸ θαῦμα P². ³ ἐπ. π. Cod. ⁴ πάνσοφος τε καὶ C. ⁵ ἐξεργαστικώτερον cod. C, ἐπραγματικώτερον P². ⁶ διηγησάμενος C. διηγούμενος P. οὕτως ἔφη C. P. ⁷ Περὶ τῆς διαλέξεως Πέτρου καὶ Σίμωνος Hom. III, 38, 59, 42-45, 53-57. Ced. 564, 5-569, 12. ⁸ Τοῦ γὰρ Π. ποτὲ δ. ἐπὶ λαοῦ περὶ τοῦ μόνου Θεοῦ ὁ Σίμων C. ⁹ ἀληθινὸν Θεόν P². ¹⁰ ὁ βοῆ μεγάλη ἔφη Hom. — ὄχλου βοῆ μεγάλη χρησάμενος; πρὸς τὸν Πέτρον εἶπε C², ἐβόησε P². ¹¹ τοὺς ἄ. καὶ om. C. P. ¹² αὐτοῦ; Ced. ¹³ λεγόντων Ced. — μ. λέγειν ἔξην εἶναι, τῶν π. Ἰουδαίος δημοσίων β. π. θ. ἔ. λ. Hom. ¹⁴ Πρότερον π. οὗ Hom. ¹⁵ ὁ. μὴ Hom. εἰ δεῖξω ἐγὼ μὴ Ced. — πάντα δυναμένον Hom. ¹⁶ ἀνωτάτου καὶ παντοδύναμου cod. C. P. ¹⁷ ἀπ. ἀτ. ἐνδ. Hom. ¹⁸ πάθει θεν τούτου δειχθέντος ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὡς ἐγὼ λέγω, ἐτ. ἀγράφως π. εἶναι πρ. Hom. ¹⁹ πάντων χαλεπῶν ἀπ. Hom. ²⁰ δ. τοῖς Hom. ²¹ ἄ. τυγχάνει Hom., ἄ. ὑπάρχει Ced. ²² γεγονώς Hom. Ced. ²³ κ. οὐκ ἔ. παραδέδοται καὶ π. Hom. ²⁴ ἢ. τιμωρεῖται Hom. ²⁵ καὶ Hom. statim, ἐπειδὴ μὴ π. βλέπει, ἐπὶ Ced. ἐπεὶ μὴ πανταχοῦ β' ἐπὶ Hom. ²⁶ πανταχοῦ βλέπει. P. C. ²⁷ Gen. xviii, 21 τῇ Σ. Hom. — Δεῦτε καὶ καταβάντες; ἰσομ. μ. Hom.

manum suam, tangat lignum vite, et comedat, et vivat in æternum, » ignorantis et invidentis indicium est; sicut et istud: « *Mente agitavit Deus quod fecisset hominem, » pœnitentiæ et futurorum inscientiæ signum est. Et hoc: « Oloratus est Dominus odorem suavitatis, » indigi nota est, sicut et tentare Abraham et alios malitiæ argumentum est, et finem tentationis non præscientis. » At Petrus dixit Simoni: « Si cæcus formatus est Adam, ut dicis, quomodo mandans ei Deus, ostendit ei dicens: « De ligno autem scientiæ boni et mali ne comedatis. » At Simon dicit: « Cæca erat mens ejus. » Et Petrus: « Quomodo mente cæcus erat qui, priusquam gustasset de arbore, convenienter omnibus animalibus imposuerat nomina? » Quod enim et animæ et corporis oculos apertos haberent, et videntes essent et Adam et Eva, manifestum est. « Cum vidisset igitur, inquit, mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile, tulit de fructu illius, comedit, deditque etiam viro suo. » Ergo si, speciosam contemplati arborem, fructum quoque comederunt, manifestum est quod, etiam antequam fructu vescerentur, boni et mali notitiam habuerint, et visum acutissimum cuncta videre valentem. Nou igitur quasi post cibum et transgressionem visum receperint, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » ostenduntur enim etiam ante cibum videntes, ut dixi; sed quod malorum inexperiencem deposuissent per transgressionem, quod etiam scientiam indifferentem eis præbuit, dictum est: « Aperti sunt eorum oculi; » sua enim natura habet oculus ut per cogitationem excitetur ad ea quæ considerat, quoniam intelligentiam ipse per seipsum non habet. Unde fit ut sæpe, dum ad alia cogitatio occupatur, cæci instar etiam apprimè nota prætereamus, et quando arguimur, in mentis occupationem causam transfereutes, nosmetipsos excusemus: ita quoque Adam et Eva sensu mentis ad visum excitati sunt. Hæc enim: « Aperti sunt eorum oculi, et cognoverunt se esse nudos, » revelationem ostendunt intus cogitatione factam, non visus oculorum recuperationem; sed sensum post peccatum expertum sic appellavit Scriptura; statim enim post peccatum conscientia percipitur. Et Simon dicit: « Si præscientiam habuit Adam, cur non prævidit fraudem per serpentem et per mulierem inferendam? » Et Petrus: Si præscientiam non habuit, quomodo titiis suis secundum sequentes actiones, simul ac parerentur, imposuerit nomina? Primogenitum*

ἄρχομένην πρὸς με συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ, ἴνα γνῶ· » καὶ ἑαυτὸν ἀγνοοῦντα ²⁰ δεῖκνυσιν. Καὶ τὸ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδάμ· « Ἐκβάλλωμεν αὐτὸν, μήπως ἐκτείνῃς (73^a) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφ᾽ ἧται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φαγῶν ζῆσεται ²¹ εἰς τὸν αἰῶνα· » ἀγνοοῦντος καὶ φθονοῦντός ἐστι σύμβολον, ὡσπερ καὶ τὸ ²⁰· « Ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, » μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον τῶν μελλόντων. Καὶ τὸ ²¹· « Ὁσφράνθη Κύριος ὀσμὴν εὐωδίας, » ἐνδοῦς ἐστὶ σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἄλλους, οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀποδείξεις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς (μὴ) προειδότος. — Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη πρὸς τὸν ²² Σίμωνα· « Εἰ τυφλὸς ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος αὐτῷ ²³ ὁ Θεὸς· ἐδείκνυσεν αὐτῷ λέγων ²⁴· Ἀπὸ δὲ τοῦ [ξύλου τοῦ] γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε. » — Καὶ ὁ Σίμων φησὶ· « Τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ. » Καὶ ὁ Πέτρος ²⁵· « Πῶς τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ, πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, προσφόρως πᾶσι τοῖς ζῴοις ἐπιθεῖς ὀνόματα; » — ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχεν ἀνεψῆγμένους ²⁶, καὶ βλέποντες ἦσαν ὁ τε Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα, δῆλον ²⁷. « Ἰδοῦσα γὰρ ²⁸ φησὶν, ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖον ²⁹ (ἐστὶ) τοῦ κατανοῆσαι ³⁰, λαθοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ³¹ ἀνδρὶ αὐτῆς (μετ' αὐτῆς) ³². » Εἰ οὖν ³³ καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν **272** καρπὸν ἔφαγον, εὐδῆλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως, γνῶσιν ³⁴ μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ὅψιν ὀξυδερκεστάτην ³⁵ ὄραν ἕκαστα ³⁶ δυναμένην. Οὐκοῦν ³⁷ ὡς μετὰ τὴν βρώσιν καὶ τὴν παράδασιν ἀναβλεψάντων, εἰρηται τὸ ³⁸· « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » δεῖκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄρωντες, ὡς ἔφη· ἄλλ', ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὁ καὶ τὴν γνῶσιν ἀδιάφορον ³⁹ παρέτχεν, ἐβρέθη, ὅτι « Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· » πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἅ βλέπει, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει· κἀνευθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα, τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ⁴⁰ ἔσθ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὰ πάνυ γνῶριμα ⁴¹, καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν, τῆ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέμενοι ἀπολογοῦμεθα· οὕτω ⁴² καὶ ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα τῆ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὅψιν διηγήθησαν· τὸ γὰρ, « Διηνοίχθησαν (αὐτῶν) οἱ ὀφθαλμοί καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν », ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην ⁴³ τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμοῦ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσθησὶν οὕτω κέκληκεν ἡ Γραφή· παρευθῆ γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνειδὸς πλήττεται. — Καὶ ὁ Σίμων φησὶν· « Εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδάμ,

Varia lectiones et notæ.

²⁰ καὶ ἀγ. ἁ. Hom. — Τὸ δὲ ἔ. Hom. ²¹ Gen. iii, 22, φάγη καὶ ζ. Hom. ²² Gen. vii, 6. ²³ Gen. viii, 21. ²⁴ πρὸς αὐτόν C. ²⁵ αὐτῷ om. C. P. ²⁶ ἔλεγε δεῖκνύων ἀπό Ced. Gen. ii, 17. ²⁷ εἶπε Ced. ²⁸ ἀνεψῆγῶτα; P. C. ²⁹ δῆλον ἐνευθεν C. ³⁰ εἶδε γὰρ Ced. Gen. iii, 6. ³¹ ἰδεῖν ὠραῖον P. ³² καὶ add. Ced. ³³ ἔδωκε τῷ C. ³⁴ μετ' αὐτῆς om. P. ³⁵ γυνὴ Ced. ³⁶ μὲν om. C. P. — κακοῦ, ὅψιν δὲ C. καὶ ὅτι ὅψιν P. ³⁷ x. δ. τε ὄξ. Ced. ³⁸ ἕκαστον C. ³⁹ οὐχ Ced. ⁴⁰ Gen. iii, 7. ⁴¹ ἀδιάφορον C. P. ⁴² δίκην τυφλοῦ P. ⁴³ τὸν π. γνῶριμον Ced. ⁴⁴ οὕτως οὖν καὶ C. P. ⁴⁵ ἐγγιν. P.

διὰ τὴν οὐ προέγνω ⁵⁴ τὴν διὰ τοῦ ὕφωος καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην; — Καὶ ὁ Πέτρος ⁵⁵. « Εἰ πρόγνωσιν οὐκ εἶχεν, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπομένους πράξεις, ἅμα τῷ γεννηθῆναι ⁵⁶, ἐπέθηκεν ὀνόματα; Τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάϊν, ὃ ἐστὶ ζῆλος, ὃς [καὶ] ζηλώσας ἀνάτελε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄβελ, ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φονεῦσθεῖσι ἐπέθησαν οἱ γονεῖς. Εἰ δὲ Ἄδάμ, ἔργον Θεοῦ ⁵⁷ καὶ ποίημα, πρόγνωσιν εἶχεν, πολλῶ μᾶλλον ὁ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός· — ὅτι γὰρ ὄντως προγινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς ⁵⁸ τὸν Ἀβραάμ· « Γιγνώσκων γίνωσκε, ὅτι ⁵⁹ πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ⁶⁰ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ ⁶¹ ἔτη ἅ, τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐάν (73^b) δουλεύωσι, κρινῶ ἐγώ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὡδε μετὰ **273** ἀποσκευῆς πολλῆς· αὐτὸ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεῖς ἐν γῆρει καλῷ· τετάρτη δὲ γενεᾶ ἀποστραφήσονται ὡδε· οὕτω ⁶² γὰρ ἀναπεπλήρωται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν ⁶³. » Τί δὲ ⁶⁴; οὐχὶ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφήται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἀπειθειαν αὐτοῦ (τὴν) πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν; Εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ⁶⁵ ἄλλοι προφήται ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον ⁶⁶, πῶς αὐτὸς ὁ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεός οὐ προγινώσκει τὰ μέλλοντα ⁶⁷; Ὅστε οὖν οἰκονομικῶς εἴρηται τὸ, « Ἐνεθυμήθη, » τουτέστιν μετεμελήθη, καὶ τὸ, « Καταβὰς θύομαι, » καὶ μὲν γε ⁶⁸ καὶ τὸ, « Ἐπειράζε τὸν Ἀβραάμ, » καὶ, « Ὀσφράνθη ⁶⁹, » καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκαταβατικῶς ⁷⁰ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ⁷¹ λέλεκται, ἔ· τί ὅτι γε θυσιαῶν οὐκ ὀρέγεται, διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ ὑπιμφαίνει λέγων ⁷². « Μὴ φάγομαι κρέατα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; » Ὅθεν ὁ ἐξ αὐτοῦ ⁷³ πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχνεῖς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὡσπερ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ Θεός καὶ Πατὴρ πάντων προγινώσκει, ἔλεγεν ⁷⁴. « Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ⁷⁵ ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων ⁷⁶, πρὶν αὐτὸν αἰτήσασθαι. » Καὶ τοῖς νομίζουσιν ⁷⁷ ὅτι μὴ πάντα βλέπει, ἔφασκε· « Προσεύχασθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ. » Καὶ τοῖς ⁷⁸ οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι, ἐπέ-

enim vocavit Cain, quod est *zelus*, qui etiam invidia motus occidit fratrem suum Abel, quod interpretantur *luctum*; super hunc enim primo occisum luxerunt parentes. Si autem Adam, a Deo factus et plasmatus, præscientiam habuit, multo magis Deus qui illum creaverat. Ita vere prænosceat Deus, ut dicat ad Abraham: « Scito prænosceat quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra aliena, et subjicient eos servituti quadringentis annis. Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego iudicabo. Et post hæc egredientur huc cum magna substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. Generatione autem quarta revertentur huc; necdum enim completæ sunt iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tempus. » Quid autem? Nonne Moyses et cæteri propheta peccata Israel et contumaciam ejus erga Christum, et in cunctas gentes dispersionem ejus præmonstrarunt? Si autem Moyses et alii propheta Dei beneficio futura prænoscebant, quomodo ipse, qui per illos locutus est, Deus futura non prænosceat? Providenter igitur dictum est: « Mente agitavit, » id est, illum pœnituit, et, « Descendam et videbo; » atque hæc quoque, « Tentavit Abraham, » et, « Odoratus est » et omnia similia, a demittente se ex sua dignitate ob infirmitatem nostram dicta sunt; quippe se victimas non appetere, per prophetam David subostendit, dicens: « Numquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo? » Unde ille qui ex ipso ante sæcula genitus est, et ultimis hisce temporibus ex Virgine, propter salutem nostram natus est, hæc et similia veluti interpretans nescientibus quod Deus et Pater omnium cuncta prænoscat, dicebat: « Scit enim Pater vester cælestis, quia his omnibus indigetis, priusquam illum rogaveritis. » Et putantibus illum non omnia videre, dicebat: « Orate in abscondito; et Pater vester qui videt in abscondito, reddet in aperto. » Et opinantes illum non esse bonum iucepabat, dicens: « Si ergo vos, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se? » Et his qui existimabant illum victimas appetere, publicavit Deus: « Misericordiam volo, et

Varia lectiones et notæ.

⁵⁴ πρ. τὸ τὴν γυναῖκα ἀ. ἀπατῶν ὄφιν Hom. ⁵⁵ Καὶ ὁ Π. εἶπεν P⁵. ⁵⁶ γ. τὰ ὄν. τὴν μὲν πρώτον καλέσας K. ὃ ἐρμηνεύεται ζ. ὃς καὶ ζ. Hom. ⁵⁷ Θεοῦ ὑπάρχων πρ. Hom. ⁵⁸ φησὶ τῷ Ἄβ. P⁵. ⁵⁹ ὅτι δὲ ὁ πρ. λέγει τῷ Ἄ. Hom. — Gen. xv, 13-16 — γνώση Hom. ⁶⁰ γῆ οὐκ ἰδίᾳ Hom. ⁶¹ αὐτῷ πρὸ αὐτοῦ cod. C. P. — ἔτη γ' C, ἔτη γγ' P. ⁶² νῦν. Οὕτω δὴ καὶ πρὸς Μωυσέα φησὶν· « Ἰδοὺ σὺ κοιμᾶσαι μετὰ τῶν πατέρων σου καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορευέσται ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τῆς γῆς εἰς ἣν εἰσπορευέσται ἐκεῖ, καὶ ἐγκαταλείψουσί με, καὶ διασκεδίσουσι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς, καὶ ὀργισθήσομαι θυμῷ καὶ καταλείψω αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσται κατάβρωμα· καὶ εὐρήσουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰ· οἶδα γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ὅσα ποιοῦσιν ὡδε σήμερον πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὠμοσα τοῖς πατρίσιν αὐτῶν δοῦναι, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι. Καὶ φαγόντες καὶ ἐμπλησθέντες ἐγκαταλείψουσί με C. ⁶³ Τί δὲ ὁ, καὶ M. τὰ ἀμ. τοῦ λαοῦ προσημαίνει καὶ τὴν δ. τὴν εἰς τὰ ἐ. προδηλοῖ Hom. ⁶⁴ οἱ om. P⁵. ⁶⁵ προήδεισαν Ced. ⁶⁶ τὰ ἐσόμενα Ced. — περισσόν ἐστι τὸ γεγραμμένον Ἐ. καὶ μετ' Hom. ⁶⁷ μέντοι P⁵. ⁶⁸ Κύριος add. Ced. — καὶ τὸ ὡσπερ. C. P. — καὶ ὡσπερ. cod. ⁶⁹ σωματικῶς P⁵. ⁷⁰ ἡμετέραν ἀ. Ced. ⁷¹ Ps. l, 30 φαγόμενοι — πίωμαι. ⁷² ἐξ αὐτοῦ ὁ P⁵. — Τοῖς δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ὁ Θεός οὐ πρ. ἔφη Hom. 55. ⁷³ Matth. vi, 32. ⁷⁴ ἡμῶν Ced. — ἀ. αἰτήσαι ὑμᾶς Ced. ⁷⁵ πάντων — αἰτήσεσθε C. ⁷⁶ Τοῖς δὲ πιστεύουσι ὡς καὶ αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ὅτι μὴ π. Hom. καὶ τοῖς μὴ ν. ὅτι οὐ π. cod. Matth. vi, 6. ⁷⁷ Τοῖς δὲ Hom. 58.

non sacrificium. » Et his qui autumabant illum A
malum esse, suadens clamabat : « Estote miseri-
cordes, sicut Pater vester cœlestis. » Ob autem
errantes et opinantes plures deos esse, dixit : « Ut
cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti
Jesum Christum ; » et, « Confiteor tibi, Pater,
Domine cœli et terræ. » Et scribæ quidem qui
illum interrogaverat, « Quodnam est primum
omnium mandatorum ? » respondit : « Audi, Is-
rael, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. »
Simon autem cum vidisset se a Petro coarctari in
Scripturis, et de Deo sermonem et inquisitionem
amplius fieri noluisse, recessit victus multoque
pudore suffusus; erat enim iste scelestissimus
magnopere versatus in spiritualibus doctrinis; ei-
enim ita exercitatus erat in arte magica et in frau-
dibus Satanæ, sicut nullus ante ipsum, fere cele-
bratus ob diabolicas excogitationes et improbitates;
« statuas enim obambulare jubebat, et in igne
volutatus non urebatur, per aerem volabat, et ex
lapidibus panes effecit; draco fiebat, aliarum bestia-
rum formas inducibat; bifrons apparebat et in aurum
convertebat se; oculos et oppressulatas fores
aperiebat, et ferreas compedes solvebat; in cœnis
idola omnimodis formis apponebat; vasa quæ in
domo erant, sponte moveri efficiebat ad ministere-
tium, iis qui ferebant non videntibus, » et multas
species ante se cedere, quas defunctorum animas
esse dicebat. Multos autem impostorem et seducto-
rem illum convincere conantes, reconciliabat sibi,
deinde convivii nomine bovem mactatum apponebat
eis, et diversis et vix sanabilibus morbis dæmoni-
lusque subiciebat; aliaque multa operatus est,
adjuvantibus illum dæmonibus; et ab his quidem
adjutus, non solum seipsum in alias hominum et
irrationabilium formas transfiguravit, ut dixi, sed
quibus volebat, ita faciebat. Ab imperatore quondam
indagatus ut impostor, aufugiebat, specie sua Fau-
sto Petri discipulo circumdata. Hic cum ad Petrum
venisset, expellebatur ab omnibus propter scele-
stam, quam præferrebat, speciem. Intuens autem
illum Petrus, et afflictum videns et jam lacryman-
tem, dixit : « A Simone Mago, Fauste, immutatio
vultus tui facta est ; » ab imperatore enim indagatus
pavens aufugit, forma sua tibi circumdata, ut

πλητετε λέγων ⁷⁸. « Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, εἴ-
δατε ὄματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω
μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὄψει ἀγαθὰ τοῖς
αἰτοῦσιν αὐτόν ; » — « Καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θυσιαῶν
ἐρέγεσθαι ⁷⁹, διηγόρευεν ὁ Θεός ⁸⁰. ⁸¹ Ἐλεον θέλω
καὶ οὐ θυσίαν. Καὶ τοῖς ⁸² ὑπολαμβάνουσι κακὸν αὐ-
τὸν εἶναι παραινῶν ἐβόα. **274** « Γίνεσθε οἰκτιρμη-
τες ⁸³, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. » — Διὰ δὲ τοῦ
ἀπατωμένους καὶ ὑπολαμβάνοντας ⁸⁴ πολλοὺς θεοὺς
ὑπάρχειν ἔφη. « Ἴνα γινώσκωσι ⁸⁵ σε τὸν μόνον ἀλη-
θινὸν Θεὸν καὶ ἐν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν·
καὶ ⁸⁷. « Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐ-
ρανοῦ καὶ τῆς γῆς. » Καὶ μένει πρὸς τὸν ἐρωτή-
σαντα ⁸⁸ Γραμματεῖα. ⁸⁹ « Ποία ἐστὶ πρώτη πάντων
ἐντολῶν ⁹⁰; » ἀπεκρίθη. « Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ
Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστιν. » ⁹¹ (4) Ὁ δὲ Σίμων συν-
ιδὼν, ὅτι Πέτρος αὐτὸν ⁹² συνάγει (ἐν) ταῖς Γραφαῖς
— εἰς τὸν περὶ Θεοῦ λόγον ἐξετασμένων ⁹³ γενέσθαι μὴ
θελήσας, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἡτ-
της· ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιτος; ⁹⁴ πολὺπερος μὲν ἐν ταῖς
πνευματικαῖς διδασκαλίαις ⁹⁵, καὶ γὰρ οὕτως ἦν
ἐξησκημένος ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδεῖαις τοῦ
Σατάν, ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ, σχεδὸν
ἐπὶ ⁹⁶ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις
διαβεβοημένος ⁹⁷. — « ἀνδριάντας γὰρ ἐποίει περι-
πατεῖν, (καὶ) εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἐκαίετο, εἰς ἀέρα
ἔπιπτε, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίησε ⁹⁸. » δράκων
ἐγένετο, καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μετεμορφόυτο, διπρόσω-
πος ἐγένετο, (καὶ) εἰς χροὸν μεταβάλετο ⁹⁹, θύρας
κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας; ἤνοιγε ¹ (καὶ) σε-
δηρᾶ ² δεσμὰ διέλυεν· ἐν δαίμονις εἰδοῖα παντοδα-
πῶν εἰδῶν ³ παρίστα· τὰ ἐν οἰκίᾳ σκευὴ αὐτομά-
τως ⁴ φέρεσθαι πρὸς ὑπηρεσίαν ⁵, τῶν φερόντων ⁶ μὴ
δρωμένων· σκιάς πολλὰς προηγέσθαι (74*) αὐτοῦ
παρσεκυσάζεν, ἄσπερ ψυχὰς τῶν τεθνεώτων ⁷ ἔφα-
σκεν ⁸ εἶναι. Πολλοὺς δὲ γόγτα καὶ πλάνον αὐτὸν
ἐλέγγειν πειρωμένους ⁹, διαλλάξας πρὸς ἑαυτὸν.
Ἐπειτα προσάγει ¹⁰ εὐχίας βοῶν θύσας καὶ ἐστιά-
σα; αὐτοὺς, διαφόροις ¹¹ καὶ δυσίατοις νόσοις καὶ
δαίμοσιν ὑπέβαλεν ¹². καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο ¹³,
καθουπουργούντων αὐτῷ ¹⁴ τῶν δαιμόνων. (Κάντεῦ
θεν οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰς ἕτερας μορφὰς ἀνθρώπων ¹⁵
καὶ ἀλόγων, ὡς **275** ἔφη, μετεσχημάτιζεν, ἀλλὰ
καὶ οὗς ἤθελεν οὕτως ἐποίει.) Καὶ γοῦν ποτε ζητού-
μενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνος, ἀπέδρα, τὴν

Variae lectiones et notæ.

⁷⁸ εἶναι ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Luc. vi. 15; Matth. vii. 11. ⁷⁹ Τοῖς δὲ προλαβοῦσιν ὅτι ὁ. ἐρέγεται Hom. ⁸⁰ διηγόρευεν ὁ Θεός· ἔλεος θέλει καὶ οὐ θυσίας C¹ — θέλων P¹. ⁸¹ Matth. ix. 13. ⁸² Τοῖς δὲ πειθομένοις κ. Hom. 57. ⁸³ τέλει: Matth. v. 48? — Τοῖς δὲ ἡπατημένοις π. θ. ὑπονοῖν, ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Jo. xvi. 5. Hom. ⁸⁴ ὑμῶν οὐράνιος C. P. ⁸⁵ καὶ ὑπ. οἰμ. ⁸⁶ γινώσκουσι P¹. ⁸⁷ Matth. xi. 25. ⁸⁸ ἐπερωτήσαντα C. ⁸⁹ Matth. xii. 28. ⁹⁰ ἐντολή C. P. — Πρώτη πάντων ἐντολή ἐστίν. Ἄκουε C¹ P¹, Πρ. ε. ἔφη Ἄκ. P¹. ⁹¹ Ced. 368, 12-369, 19. — Ὁμῶς ὁ Σ. Hom. 58. ⁹² αὐτῷ cod. — ἑαυτὸν P². — ἐν οἰμ. C². ⁹³ ἐξέτασιν γ. οὐκ ἠθέλησιν Hom. ⁹⁴ ἐξ. ἦν Ced. ⁹⁵ ταῖς πνευματικαῖς C. P. I. ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἀπειρος ἐξ ἐν ταῖς πνευματικαῖς cod. cf. P. qui ἐν τ. δ. ἐν. καὶ μαγ. ante καὶ μεθ. romi. ⁹⁶ σχ. περί Ced. ⁹⁷ διαβεβοημένων Ced. Hom. H 32 — ἐπὶ Hom. ⁹⁸ ἐποίησε Ced. ⁹⁹ καὶ εἰς ἄρτας καὶ ἕτερα ζῶα add. Ced. ¹ θ. ἀνοίγει Hom. ² σιδήρων P¹. ³ ἰδῶν Ced. — παρίσταναι Hom. ⁴ ὡς αὐτόματα φερόμενα Hom. ⁵ ἐποίει Ced. — ἐποίει βλέπεσθαι. ⁶ φ. οὐ βλεπομένων Hom. φ. οὐχ ὄρ. Ced. ⁷ τεθνηκότων C. P. ⁸ ε. λέγει Hom. IV, 4. ⁹ Πολλῶν — πειρωμένων Ced. ¹⁰ εὐθύστερον πρ. Hom. ¹¹ διαφ. v. περιέβαλε καὶ δ. Hom. διαφόρος δ. καὶ δ. Ced. ¹² ὑπέβαλεν cod. ¹³ εἰργάσατο om. sed εἰργάζετο post δαιμόνων C. — αὐτ. cod. αὐτῷ C. αὐτῶν P. ¹⁴ μ. αὐτῶν δ. cod. ¹⁵ ἀνθρώπων τε καὶ C. P.

μορφήν αὐτοῦ περιθείς Φαύστῳ μαθητῇ ¹⁶ Πέτρου. **A** ¹⁷Οὗτος ἐπανελθὼν πρὸς ¹⁸ Πέτρον ¹⁹ εἰδῶκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν ²⁰, ἣν περιείκετο. Ἐμβλέψας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν λυπούμενον καὶ δάκρυσι ²¹ συνεχόμενον ἔφη· « Ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, Φαῦστε, ἡ παραλλαγή ²² τῆς μορφῆς σου γέγονεν· ὑπὸ γὰρ Καίσαρος ²³ ζητούμενος· καὶ φοβηθεὶς ἔφυγε, τὴν ἑαυτοῦ μορφήν σοι ²⁴ περιθείς, ἵνα, σοῦ ²⁵ συσχεθέντος· καὶ ἀναιρεθέντος, λύπην μεγάλην ἡμῖν προξενήσῃ καὶ θλίψιν ²⁶· ἀλλ' ὁ Θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Σίμωνος ἀπαλλάξας σε μορφῆς ²⁷ τὴν προτέραν ἰδέαν ²⁸ παρέξει τάχιον, ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ ²⁹ γέγονε, πάντων ἡμῶν θεωρούντων. ³⁰ (5) Ταῦτα ³¹ μέντοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφην, Κλήμης ³² λεχθῆναι καὶ πραχθῆναι ³³ ἐν Συρίᾳ. Ἐν **B** δὲ τῇ Ῥώμῃ μετὰ τὸ ἐκδηθῆναι ³⁴ ἀπὸ προσώπου Νέρωνος, ὡς εἴρηται ³⁵, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ· « Ἐφης ³⁶ ὅτι (ὁ) Χριστὸς καὶ Θεὸς ³⁷ σου ἀνελήφθη· ἰδοὺ καὶ γὰρ ἀναλαμβάνομαι. » Καὶ ἰδὼν αὐτὸν (ὁ) ³⁸ Πέτρος· κουφιζόμενον διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἀέρα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης, ἠύξατο· καὶ εὐθὺς πεισὼν ὁ Σίμων καὶ συντριθεὶς ἀπέθανεν ³⁹. Ὁ δὲ τόπος ἔκτοτε ὁ δεξάμενος αὐτοῦ τὸ παμβέβηλον ⁴⁰ καὶ παμμίαιρον σῶμα ἐκλήθη Σιμώνιον· περὶ οὗ ἐν ⁴¹ ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ ⁴² μέγας ἀπόστολος Πέτρος οὕτως φάσκει ⁴³· « Ἡ δὲ καταρχὴ τῶν οἰρέσεων τῶν νέων γέγονεν ἀπὸ ⁴⁴ Σίμωνος τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρίᾳ πολλὰ διαπραξάμενος ἄτοπα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ⁴⁵, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐσάλευσε ⁴⁶ διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ ἐμπειρίας. Ἐν ⁴⁷ μὲν γὰρ Καισαρείᾳ τῇ ⁴⁸ Στρατωνος ἐμοὶ Πέτρῳ συντυχῶν ἐπειρᾶτο διατρέφειν τὸν λόγον ⁴⁹ τοῦ Θεοῦ, συμπρόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζαχαρίου τοῦ ποτε τελώνου, **276** καὶ Βαρνάβα (καὶ Νικήτου), ⁵⁰ καὶ Ἀκύλα, ἀδελφοῦ ⁵¹ Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ⁵² ἐπισκόπου τε καὶ πολιτοῦ, μαθητευθέντος [δὲ] καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῷ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ' αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῶ ⁵³ ἐκ τῶν περὶ τῶν προφητῶν λόγων καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἤτησα ⁵⁴ αὐτὸν δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ἀφωρίαν καταβαλὼν ⁵⁵, φυγάδα τε ⁵⁶ αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέστησα. Γενόμενος δὲ, ὡς ἔφην ⁵⁷, ἐν Ῥώμῃ, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραξε ⁵⁸, **D** πρᾶξιπτεμ δaret, et potentiam dæmonium immi-

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ τῷ μ. Π. Φ. C. ¹⁷ καὶ add. Ced. ¹⁸ τὸν add. Ced. ¹⁹ Πέτρον ἐνώπιον ἡμῶν ἔχων τὴν μορφήν Σίμωνος καὶ ὑπὸ π. ἀποσειόμενος καὶ μισούμενος διὰ τὴν ἀ. ἐ. τοῦ Σίμωνος· ἐμβ. ὁ Π. C. ²⁰ ἰδέαν Ced. ²¹ δακρυόντα ἔφη. ὑπὸ Σ. ὡ. φ. τοῦ μ. Ced. ²² ὀπαλλαγή P¹. — γέγονε διὰ κακομηχανίας καὶ σατανικῆς ἐπινοίας τοῦ γόητος ὑπὸ C. ²³ ζ. γὰρ ὁ. K. φ. Ced. ²⁴ σοι μ. Ced. ²⁵ σου post ἀναίρ. C ἵνα τοῦ σ. C². ²⁶ x. θ. ἡ πρ. Ced. — καὶ ἐ. τῆς ἀλ. om. C. — καὶ ἐ. τῆς ἀλ. om. C. ²⁷ μορφῆν cod. ²⁸ καὶ ἰδέαν cod. P. καὶ ἰδέαν σου C. — παρέξει σοι P². ²⁹ σὺν τῷ λ. et π. ἡ θ. om. Ced. ³⁰ Ced. 369, 20-371, 12. ³¹ Καὶ ταῦτα C. P. ³² ἐν Συρίᾳ post Κλήμης C. ³³ διαπραχθῆναι C. P. ³⁴ αὐτοῦς add. Ced. ³⁵ προειρ. Ced. ³⁶ Σὺ ἔφης C. H. ³⁷ Χριστὸς ὁ Θεός Ced. ³⁸ ὁ om. C. P. ³⁹ ἀπέθανεν· τοῦ δὲ μιαιροῦ αὐτοῦ σώματος ταθέντος ἐνθα καὶ πίπτωκεν, ἐκλ. ὁ π. ἐκτ. Σιμώνιον C. ⁴⁰ βεβ. Ced. ⁴¹ οὗ καὶ ἐν C. P. ⁴² ὁ αὐτός Π. C. ⁴³ ἐκ τοῦ σ' βιβλίου τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων cod. in margine sel. c. 7. ⁴⁴ τῶν v. ἀ. Const. Ced. ⁴⁵ γ. δὲ ἐν P. Const. VI, 9 — ἐσκυλε Const. Ced. ⁴⁶ ἐσάλευσε C. P. ⁴⁷ ἐμπ. καὶ ἐν C. P. ⁴⁸ K. τῆς cod. sel. Const. VI, 8. ⁴⁹ ὁ μὲν· οἱ Σ. ἐμοὶ Π. ἐν K. τῇ Στ. ⁵⁰ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ P¹ — μοι om. C. ⁵¹ καὶ Νικήτ. cod. καὶ Νικήτ·α P. om. C. ⁵² ἀδελφῶν Const. ⁵³ Κλ τοῦ Ῥωμαίου, μαθητεύσαντος Ced. μαθητεύσαντι cod. ⁵⁴ εἰς τῷ cod. — διὰ τῶν πρ. Ced. π. προφήτου Const. ⁵⁵ ἤτησας Const. δ. Κυρίου Const. ⁵⁶ κατέβαλον Ced. ⁵⁷ φ. x. εἰς τὴν I. Const. ⁵⁸ ὡς ἐ. om. Const. ⁵⁹ ἐσκυλε Const. — πολλά Ced.

te apprehenso et sublato, afflictionis magnæ et anxietatis nobis auctor esset; at Deus auferens te formam seductoris populorum et inimici veritatis Simonis, tuam priorem speciem cito citius restituet,] quod quidem, dum adhuc loqueretur, factum est, nobis omnibus spectantibus. Hæc porro et alia similia scripsit, ut dixi, Clemens dicta et facta esse in Syria. Romæ autem, postquam illos, ut dictum est, a conspectu suo Nero eiecisset, dixit Simon Petro: « Dixisti Christum et Deum tuum in cælum ascendisse; en ego quoque ascendo. » Et videns illum Petrus sublevatum per magicam artem in aera, media in urbe Romæ, oravit, et subito delapsus Simon, et contritus, mortuus est. Ex hoc autem locus qui receperat omnino profanum et impurum corpus ejus, vocatus est Σιμώνιον. De Simone in apostolicis Constitutionibus magnus apostolus Petrus sic loquitur: « Principium quidem hæreseon recentium a Simone Mago orsum est, qui et in Syria multa improba fecit, et in Romæ versans, multum Ecclesiam agitavit per artem magicam, et diabolicam operationem atque peritiam. Cum enim simul ac ego Petrus Cæsarem Stratonis versaretur, conabatur pervertere verbum Dei; mecum una erant sancti filii, Zacchæus olim publicanus, et Barnabas, et Nicetas, et Aquila, frater Clementis episcopi et concivis Romanorum, et a Paulo coapostolo nostro et coeperante nobis in Evangelio institutus. Cum tertio coram eis cum illo disseruissem sermonibus de prophetis et de unius Dei dominatu, vici illum virtute Domini nostri Jesu Christi et ad silentium redegei, et in Italiam fugavi. Degens autem Romæ, ut dixi, valde conturbavit Ecclesiam, multos seducens et sibi concilians, turbasque obstupefaciens arte magica et dæmonum operatione. Quadam die, media diei parte, ingressus ad spectaculum » — « nuntiavit se in aera ascensurum. Cum autem omnes mirarentur super hoc, ego Petrus adversus illum oravi. Porro sublatus a dæmonibus, sublimis volabat in aera, dicens se in cælos ascendere, et exinde populis bona subministraturum. Turbis autem illum Deum acclamantibus, extendens ego manus in cælum, Deum obsecravi ut perditorem

Aeschylum, non videri velle sed velle reipsa, videri vero tollendum esse; si enim justus esse aliquis videtur, erunt ei honores et munera quia videtur esse talis. Atqui in incerto est an ob justitiam, vel munerum et honorum gratia talis sit. Nudandus igitur omnibus est, itaque redigendus ut sit ejus quem minus descripsimus contrarius. Nulla enim re praeditus opinionem habeat summæ injustitiæ, ut ita exploratum sit eum esse justum, cum non cedat sinistrae famæ, neque ambitione aut iis quæ inde oriuntur agatur, sed sit mutabilis, toto vitæ spatio cum putetur esse injustus. Quin etiam Socrates, magister ejus, ad ipsum dicit: Numquid vulgi opinioni nos cedere oportet et hanc reformidare, vel potius, spreto omnibus aliis, ejus judicium revereri qui ei quod rectum est obtemperet, cui nisi pareamus ingens simul damnum percepturi? Non sane, o bone, curandum nobis est quid de nobis plebs dicat, sed quid veritas probet quæ justum ab injusto discernit, quod veritatis est.

Hæc autem perspicue magis conveniunt nostris sacris et apostolicis sermonibus, in quibus dicit Christophorus: « Per arma justitiæ a dextris et a sinistris; per gloriam et ignobilitatem; per infamiam et bonam famam; ut impostores, et veraces; tanquam ignoti, cum simus noti; quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati, et non mortificati; ut tristes, semper autem gaudentes; sicut egenes, multos autem locupletantes; tanquam nihil habentes, et omnia possidentes. » Talem igitur de justitia et Deo grata norma vivendi omnino Socrates et Plato doctrinam docuerunt vere mirandam, et dignam laudibus, et naturæ rationali hominum consentientem; morales enim disciplinas omnes natura edocuit. Cum enim genus hominum creasset Deus, naturæ indidit honorum et contrariorum discretionem, qui erudit populos et docet hominem scientiam. Idcirco non solum Socrates et Plato et quidam alii inter Græcos injustam abominati sunt vitam, sed etiam multi alii inter Barbaros: enimvero narrant Hyperboreos, super Riphæi cacuminibus habitantes, seipsos ad justitiam exercere, non vescentes carnibus, sed fructibus arboris et aqua utentes, et Brachmanas in silvis vitam degere, foliis corpus velantes, et super hominum naturam se exercentes. Anacharsin quoque Scythiam philosophum factum esse dicunt; et ita hunc philosophiæ accendit amor, ut per magnum studium et temperantiam celeberrimus evaserit; non solum enim vigilans adversus animæ luctaba-

Α κατ' Αἰσχύλιον ἢ οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθ-
λοντα ἀφαιρετέον δὲ ἢ τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δόξει
δίκαιος εἶναι) ἔσονται ἢ τιμὰὶ αὐτῶ καὶ ἢ δωρεὰὶ
δοκοῦντι τοιοῦτον ἢ εἶναι δόηλον οὖν, εἴτε τοῦ δι-
καίου, εἴτε [τῶν] δωρεῶν καὶ τιμῶν εἴνεκα τοιοῦτος
εἶη ἢ γυμνωτέος δὴ πάντων πλην δικαιοσύνης καὶ
ποιητέος ἐναντίως διακειμένου; ἢ τῷ προτέρῳ· μηδὲν
γὰρ ἔχων δόξαν ἢ ἐχέτω μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βε-
βησκανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ τέγγεσθαι ἢ
ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ' αὐτῆς γεγενο-
μένων, ἀλλ' ἔστω ἢ ἀμετάστατος μέχρι θανάτου
δοκῶν ἀδικος εἶναι διὰ βίου. » Καὶ δὴ καὶ Σωκράτης,
ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ἢ ἔφη· « Πότιρον
τῆ τῶν πολλῶν δόξη ἢ δεῖ ἡμᾶς πειθεσθαι καὶ φο-
βεῖσθαι ταύτην ἢ τὴν τοῦ ἐνός, εἴ τις ἢ ἔστιν
ἢ ἐπαίων ὄν ἢ δεῖ ἢ καὶ φοβεῖσθαι καὶ ἀσχύνησθαι
μᾶλλον ἢ εὐμπακτας τοὺς ἄλλους; ἢ εἰ μὴ ἀκολου-
θήσομεν, δεινῶς λωθησόμεθα· οὐκ ἄραγε, ὦ βέλτεστοι,
φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοί, ἀλλὰ
τί τὸ ἐπαίων τῷ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ, ἦτις ἐστὶν ἢ
ἀλήθεια. »

Ταῦτα δὲ φανερῶς ἢ εἰκόσιν τοῖς ἡμετέροις μᾶλ-
λον ἱεροῖς καὶ ἀποστολικῶς λόγοις, ἐν οἷς φησιν ὁ
Χριστοφόρος ἢ· « Διὰ τῶν ὀπλων τῆς δικαιοσύνης
τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας,
διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς,
ὡς ἀγνοοῦμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκον-
τες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανα-
τούμενοι, ὡς λυπούμενοι, αἱ δὲ χαίροντες, ὡς
πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες
καὶ πάντα κατέχοντες. » — Τοιαύτην μὲν οὖν περὶ
δικαιοσύνης καὶ θεαρέστου πολιτείας πᾶντο Σωκράτης
καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποιήσαντο, θαυμαστὴν ἐν-
τως καὶ ἀξέπαινον τῆ φύσει τῆ λογικῆ τῶν ἀνθρώ-
πων συμβαίνουσαν· τὰ γὰρ ἠθικὰ μαθήματα πάντας
ἀνθρώπους ἢ φύσει ἐπαιδεύουσιν· διαπλάσας γὰρ ἢ
ἀνθρώπων ἢ γένος 264 ὁ Θεὸς ἐπέθηκε ἢ τῆ φύσει
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν διάγνωσιν, ὁ καὶ
παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἀνθρώπων γινώσκων. Διό-
περ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς
τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀδικὸν ἐβδελύξαντο βίον, ἀλλὰ
καὶ (ἄλλοι) πολλοὶ τῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ τοῦς
Ἵπερβορέους οἰκεῖν μὲν ἐπὶ τὰ Ἵριπαια ὄρη φασίν,
δοκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρηφασίν· οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ
ἀκροδρόσις καὶ ἰδατὶ ἢ χρωμένους, καὶ τοὺς Βραχ-
μᾶνας ἐν ταῖς ὕλαις διάγειν, φύλλοις τὸ σῶμα
καλύπτοντας; καὶ ὑπὲρ ἀνθρώπων ἀσχοῦντας. Καὶ
Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην, φιλόσοφον (71*) γεγε-
νησθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας
ἐνεπύρωσεν ἔως ἢ, ὡς ἰσομαστότερον ἢ διὰ πολλῆς
ἀσκησιν καὶ σφραγισμένην γενέσθαι· ὡ γὰρ μόνον

Variae lectiones et notæ.

ἢ κατ' Αἰσχύλιον ἢ δοκεῖ cod. ἢ ἀφ. δὴ Plato. ἢ ἔσονται cod. ἢ ἀ. τ. Ced. ἢ τοιοῦτον Plato Ced.
ἢ τ. ἔστι Ced. τοιοῦτον εἶναι cod. — γυμνωτέος cod. ἢ διακειμένου codex. ἢ γὰρ ἀδικῶν δ. Plato.
ἢ εἴτεσθαι Ced. τ.θ. codex. ἢ ἴτω Plato.— μετ. Ced. ἢ οὕτως add. Ced. ἢ τῶν — δόξαν Ced. Λακκ.
Platonis? ἢ φ. ἢ Ced. ἢ ἦτις cod. ἢ οὐ Ced. ἢ δὴ cod. ἢ Ταῦτα δὲ ταῦτα φ. cod. cf. 267 post
med. Ταῦτα φ. cod., qui δὲ post μᾶλλον habet. Locus Platonis? ἢ Cor. vi, 7-10. ἢ τοι τῶν add. Ced.
ἢ τὸ. add. Ced. et cod. ἢ ἐπέθηκε Ced. ἢ μὲν ὁ ὑπὲρ τὰ Ced. ἢ ὕδα: Ced ἢ ἐ. ἐπύρωσεν Ced.
ἢ ἰσομαστότερον Ced.

γρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζετο πάθη σιω-
πων καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθυπόδων τὰ τῆς ἐγκρα-
τείας καὶ σωφροσύνης ὁ δὲ δόλου σημεῖα· εἰώθει γὰρ
τῇ μὲν λαίψ χειρὶ τὰ αἰδοῖα κατέχειν, τῇ δεξιᾷ δὲ
τὰ χεῖλη συνέχειν, ὑπερβαίνων ὡς πολλῶν μελίζων ὁ
ἐστὶν ἡ ἀγωγία τῆς γλώττης καὶ πλεονοῦ· ἑπικου-
ρία· εἰς ἀσφάλειαν δίδεται. * (18) Καὶ τὸν Χείρωνα ὁ
δὲ κένταυρον ἱστοροῦσιν Ἕλληνας· δικαιοσύνης καὶ
ἀγνείας γενέσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὁμηρος μαρ-
τυρεῖ τοῦτον δικαιοτάτον πεφηνένοι κενταύρων, διὰ
πολλὴν δῆπουθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ
σώματος δουραγωγίαν, καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν ὅθεν
δὴ Πλάτων αὐτὸς ἐναργῶς, ἑξ ὁδοῦ φησὶν·
« Ἐπιμελεῖσθαι σῶμα δεῖ ἡ ψυχῆς εἰνεκεν ἁρμο-
νίας, » εἰ ὅς βιοῦν τε ἔστιν καὶ ὁρθῶς βιοῦν καὶ
καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. Τοῦτο δὲ ὁ
θεὸς ἐφη Παῦλος ἑξ ὁδοῦ· « Ὑποπιάξω μου τὸ σῶμα
καὶ δουραγαθῶν » τούτέστι πρὸς ἀσκήσιν καὶ σύστα-
σιν αὐτὸ μετ' ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάξω ἡ
πρὸς τὴν τῶν κρείττωνων συνεργίαν, οὐ πρὸς ἀτέλ-
γειαν προνοῦμαι. (Ταύτη τοίνυν καὶ παραινέει
φάσκων ἑξ ὁδοῦ· « Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ
τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίαν »
οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν 265 ἐπιμέλειαν
τὴν πρὸς σύστασιν ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίαν
μητέρα γαστριμαργίαν ἡ ἐπήγαγεν εἰς ἐπιθυμίαν·
δηλοῦν βλαβερός καὶ ἀνοήτους· οὐ γὰρ τὸσαύτην
αὐτῷ προσφέρει ἡθεραπείαν ὡς κατασκοιρῶν τῆς
νοῦς ἀρίστους ἐπιτηθεύμασιν.)

Συμπεφώνηκε τοίνυν καὶ τούτοις ὁ Πλάτων εὐ-
μάλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ δίουσαν
ἐπιμέλειαν ποιῆσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος·
ὁπέδειξε ἡ πάλιν καὶ διεισάφησεν (καὶ) ὅπως ἀρ-
χεται καὶ αὔξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ κα-
κίστης συνήθειας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως· « Ἀρχὴ
μὲν ἔρωτος ἔρασις, αὔξει δὲ τὸ πάθος ἐλπίς, τρέφει
δὲ μνήμη, τρεῖς δὲ συνήθεια » διὸ καὶ Σωκράτης
τὰ βλεψόμενα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς
χάλειπώτερον σκορπιῶν [καὶ ὄψεων] ἰὸν ἐνείναι ἡ
ἀπορεύειν ἐδίδασκον. Ὅθεν ἰδὼν τινα φιλήσαντα
νέον εὐοπτον· « Οὗτος ἡ, ἐφη, βραδίως ἂν καὶ εἰς
μαχαίρας ἡ κωδιστήσειεν καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσειεν, »
ὁ τὸσαύτην δηλονότι πυρὴν ἐν αὐτῷ κατατολμήσας
ἀνάψαι. Διογένης δὲ θεασάμενος μεῖράκιον ἀσελ-
γέστερον ἢ κατὰ ἄνδρα κεκοσμημένον, εἶπεν· « Εἰ
μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας,
ἀδικεῖς. » Θηρώσει ἡ διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν
ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἀνδρόγονοι τοὺς ἄνδρας·
καὶ μέντοι καὶ Ἀρχεσίλαος ἡ εὐμόρφου ἡρα παιδὸς
καὶ βουλόμενος αὐτὸν ἡ φιλήσαι, διεκώλυεν ἑαυτὸν
φεύγων τὴν βλάβην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν

tur affectus, tacens et quiescens, sed etiam dormiens
continentiæ et temperantiæ signa ostendebat; so-
lebat enim sinistra quidem manu pudenda conti-
nere, dextra autem constringere labia, subindicans
multo majus esse adversus linguam certamen et
majori auxilio ad securitatem ei opus esse. Cen-
taurum autem Chironem narrat Græci justitiæ et
castitatis fuisse præceptorem, et hunc Homerus
justissimum centaurorum visum fuisse testatur,
ob magnam scilicet patientiam et continentiam, et
corporis servitium et moderatam curam; unde
Plato rursus aperte docens dicit: « Curare corpus
oportet propter harmoniam animæ, » quo vivimus
et recte vivimus et veritatem prædicamus. Hoc au-
tem divus Paulus dixit: « Castigo corpus meum et
in servitum redigo, » id est ad disciplinam et tole-
rantiam illud cum arte et prudentia exerceo, ad
meliorum operum societatem, non ad lasciviam,
ejus curam ago. Ideo similiter adhortatur dicens:
« Induimini Dominum Jesum, et carnis curam non
feceritis in desideriiis, » non moderatam et necessa-
riam curam, quæ sit ad sustentationem, prohibuit,
sed incontinentiæ matrem ingluviem; addidit in de-
sideriis, nocivis scilicet et irrationalibus; non
enim tantum ei affert famula tum et insultet ani-
mæ, sed ut cooperetur et subserviat illis optimis
studiis.

ψυχῆς, ἀλλ' ἵνα συνεργῇ καὶ καθυπουργῇ τοῖς ἐκεί-
νοις ἀρίστοις ἐπιτηθεύμασιν.)
His nostris valde consonat Plato, adhortans ut
necessaria et ea qua eget corpori cura præbeatur;
rursus ostendit et planum fecit quomodo incipiat et
augeatur pravorum desideriorum et pessimæ con-
suetudinis affectus, dicens ita: « Initium quidem
amoris aspectus, auget autem affectum spes, alit
memoria, servat consuetudo. Ideo Socrates docebat
in formosus aspectus et oscula, ut terribiliorem
scorpionibus et serpentibus sagittam, cavere ne
collaberentur. Unde videns aliquem formoso ju-
veni dantem oscula: « Hic, inquit, facile super
gladios capite demisso se conjiceret, et in ignem
præcipitaret se, » qui scilicet tantum in se ignem
ausus est accendere. Diogenes, conspecto adole-
scente luxuriosius quam viro deceat ornato,
dixit: « Si viris quidem, infelix es; si vero mulie-
ribus, injustus es. » Cultu viri mulieres venantur,
et semiviri viros. Arcesilaus formosum amabat pue-
rum; quem cum cuperet osculari, obnixè prohibebat
se ab hoc, noxam fugiens. Alexander ne videre qui-
dem voluit Darii filias, speciosas nimis et virgines,
ut:pe esse dicens et valde incongruum cum qui

Varie lectiones et notæ.

* σ. καὶ ἔ. Ced. * μελίζων Ced. † πλεῖστον cod. * Περὶ τοῦ Χείρωνος κενταύρου Ced. 358, 10 360, 7.
† Χείρωνος cod. † ἐν ἄ. Ced. Resp. IX. 591 D. † σῶμα δὲ cod., δὲ σῶμα; Ced. ? † εἰ δὲ οὐκ βιοῦν. x
cod. † γ. καὶ Ced. † I Cor. ix. 27. † καὶ add. Ced. † προνοῦμαι Ced. † Rom. xii. 14. † εἰ-
τι? † προσφέρει a secunda manu, διὰ a prima. † καὶ τ. Ced. † τε add. Ced. † καὶ ὁ. a sec. m.
† πεφυκότα add. Ced. † Οὕτως cod. sed cf. Xen. Mem. I. III. 9. οὕτω; καὶ εἰς πῦρ ἔλλοιτο. † μαχαί-
ραν cod.— κωδιστήση — ἐμπέση Ced. sed cf. Xen. † θηρώσει γὰρ cod. † Ἀρχεσίλαος; Ced. † αὐτὸ
cod.

virus ceperat a feminis vinci. Et Cyrus, Persarum rex, ne commisit quidem ut contempleretur puellam quamdam eximiam, destinatam sibi et cujus pulchritudini resisti non posse testarentur, nedum recepit; quin etiam hanc assidue videntem et dicentem nihil ex hoc se experiri mali, hortabatur ut illud nec diceret, nec ageret: « Ignis enim, inquit, urit eos qui prope sunt, pulchritudo vero remotos quoque. » Quoniam igitur ex aspectu amor gignitur, et ex amore consensio fit, et ex consensione actus consummatur, propterea Christus intemperanter pascentem oculos adulterum judicavit, non actum solummodo, sed ipsam cogitationem inhibens, quod Habacuc obscure significabat, dicens: « Mundus est oculus tuus ne videat malum et respiciat ad labores doloris. » Rursusque Socrates, fortiter et diligenter vitandam esse docens intemperantiam, dixit: « Ne esurientes nimis comedant, nec sitientes multum bibant. » Enimvero Dominus tales beatos predicavit dicens: « Beati pauperes, quia vestrum est regnum Dei; beati qui nunc esuritis et sititis, quia saturabimini, et beati qui nunc fletis, quia ridebitis. »

« Μακάριοι οἱ πτωχοὶ, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὅτι χορτασθήσεσθε καὶ μακάριοι οἱ κλιόντες

Ubinam ergo sunt qui mollem et delicatam et voluptuariam vitam sectantur, et qui, quasi cum licentia et securitate totum mundum habeant, eo ad saturitatem utuntur cum voluptate et risu et turpiloquio et effusa lætitia, et absque ullo Dei timore; quibus omnis dies in deliciis teritur? appetitu enim tempus definiunt. Si enim summo mane fames invadat, confestim cibum apponunt; nam non hæc ad comestionem, illa ad orationem definita sunt eis tempora, sed omnibus intemperanter et indistincte et inconsiderate fruuntur, ut mensæ adoratores et ventris servi, quæ quidem mensa jure ac proprie vocaretur cathedra pestilentie et præsepe brutorum. Nisi enim ex multa insaniam et bestialitate oblitii fuissent cum qui cuncta nostra perspicit opera, et de levissimo verbo quoque et de cogitatione pœnas exacturus est, num sane cum vaniloquio et malevolentia et risu et blasphemia a Deo datum cibum sumerent, non recordantes dicentis: Utiq̄ue et « de otioso verbo rationem reddemus in die judicii et justificationis, et ex verbis nostris pravis condemnabimur » et « de ore tuo te judico, serve nequam. »

Ergo summopere insaniverunt quidam ex simplicioribus secularibus dicentes, ad ruinam audientium et sibi fidem adhibentium, quoniam inquirunt, Solis monachis molestius et gravius jugum impositum

Α τὰς Δαρειοῦ θυγατέρας ἠνέσχετο²⁰ εὐσιδεῖς ἄγαν καὶ παρθένους οὖσας, αἰσχροὺν εἰπῶν εἶναι καὶ λίαν ἄτοπον τὸν ἄνδρα ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἠτηθηταί. ²¹ Καὶ Κύρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐδὲ θεάσασθαι κόρην τινὰ θαυμασίαν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ καὶ ἀμήχανον κάλλος (71^b) ἔχειν μαρτυρουμένην κατεδέξατο, ἀλλὰ γε καὶ τῷ ὀρώντι συνεχῶς καὶ μηδὲν ἐκ τούτου πάσχειν δεῖνόν ²² λέγοντι παρῆναι μῆτε λέγειν τοῦτο μῆτε πράττειν. « Τὸ μὲν γὰρ πῦρ φησὶν τοὺς πλησίον ²³ ὄντας καίειν, τὸ **266** δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐστῶτας. Ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄρᾶν τὸ ἐρᾶν τίκεται, καὶ ἐκ τοῦ ἐρᾶν ²⁴ ἡ συγκατάθεσις γίνεται, καὶ ἐκ τῆς συγκαταθέσεως ἡ πράξις τελεῖται ²⁵, διὰ τοῦτο ²⁶ ὁ Χριστὸς τὸν ἀκολάστως ἐστῶντα τὰς ὄψεις μοιχρὸν ἔκρινεν, οὐ τὴν πράξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ²⁷ ἔννοιαν ἀναστέλλων ²⁸. (Ὅπερ οὖν Ἀμβροῦμ αἰνιττόμενος ἔλεγε ²⁹: « Καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου τοῦ μὴ ὄρᾶν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέπειν ἐπὶ πόνους ὀδύνης ³⁰. ») Ἐτι δὲ πάλιν Σωκράτης ³¹ φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη, μὴ πεινῶντας λίαν ³² ἐσθίειν καὶ μὴ ³³ διψῶντας πολλὰ πίνειν. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦτους (φάσκων ³⁴ τῶν οὐρανῶν μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν καὶ διψῶντες νῦν, ὅτι γελᾶτε »).

(19) Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὸν ἀβροδίατον καὶ τρυφλὸν τε καὶ ἀνειμένον μεταδιώκοντες βίον, καὶ ὡς περ ἐπ' ἐξουσίας τὸν κόσμον ἔχοντες ἀδεῶς πάντα, λοιπὸν μεθ' ἡδονῆς, καὶ γέλωτος, καὶ αἰσχρολογίας, καὶ διαχύσεως, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ χρώνται πρὸς κόρον, καὶ τρυφῆς αὐτοῖς καιρὸς ἅπας, τῇ γὰρ ὀρέξει τὸν καιρὸν ὀρίζονται· κἂν ἔωθεν ἡ πείνα προσβάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφήν προσφέρουσιν· οὐ γὰρ ὠρίσται τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἔκεινο δὲ παρατελεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀπερισκέπτως ἀπολαύουσιν ὡς τραπεζολάτραι καὶ κοιλιόδοιοι, ἧτις γε τράπεζα εἰκότως ἂν κληθεῖη κυρίως καθέδρα λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτνη. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπεκτηνώθησαν, ἐπιλαθόμενοι τὸν συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι φιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος δίκας εἰσπράττειν, οὐκ ἂν δῆπουθεν μετὰ φλυαριῶν, καὶ κακονοίας, καὶ γέλωτος, καὶ βλασφημίας τὴν θεοδόντον τροφήν μετελάμβανον, ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος ³⁵, ὅτι καὶ « ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀπολογίας, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φάσεων κατακριθσόμεθα ³⁶· καὶ ³⁷ « Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. »

267 (20) Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐξ ἐπιμέτρου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν, φάσκοντες ἐπὶ καταστραφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθομένων αὐτοῖς, ὅτι φησὶ ³⁸, Μοναχοὶ μόνους ὁ ἀπεχθέστερος;

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ ὁ. ἔ. ἀ. καὶ π. ὁ. ἦν. παντελῶς ἀ. νομίσας τὸν Ced. ²¹ Οὕτω δὲ add. Ced. ²² δ. π. Ced. ²³ πλ. πάντῃ ἐπὶ τῶν καίει Ced. Cyrop. 5.1. 10 τὸ πῦρ πάντα ὁμοίως καίει. ²⁴ τὸ ἐρᾶν ἐκ τοῦ ὁ. Ced. ²⁵ ἐπιτ. Ced. ²⁶ καὶ add. Ced. ²⁷ τὴν add. Ced. et cod. ²⁸ προκν. Ce.l. ²⁹ Hab. 1, 15. ³⁰ ὀδύνησιν cod. ³¹ Καὶ ὁ Σ. ὁ π. Ced. ³² μὴ Ced. bis. ³³ μῆδὲ Ced. ³⁴ Luc. 11, 20. ³⁵ Matth. 12, 36, 37. ³⁶ Luc. 12, 22. ³⁷ φησὶ?

καὶ βρῦτερος μὲν δέδοται ζυγός, κοσμικοὺς δὲ ὁ
 εὐλαφρότατος καὶ ἀνεπιμένος· ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέ-
 τους συνιδεῖν ἕπερ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς πάλαι
 Ἰουδαίοις ἀδιασπτότως ἐνομοθέτησεν, μικροὺς τε καὶ
 μεγάλους, καὶ ἡ παράβασις ἐπικινδυνὸς ἄγαν καὶ
 ὀλέθριος· διὸ φησὶν ὁ Δαυὶδ ⁴⁷· « Ἐπικατάρατοι οἱ
 ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, Κύριε. » Καὶ ὁ
 τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ Ἰσοῦ θεόσπισται καὶ ἄρχουσι
 καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ἀπλῶς κο-
 σμικοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς, τοῦ οὖν Κυρίου καὶ
 Θεοῦ ἡμῶν λέγοντος ⁴⁸· « Μακάριοι οἱ πεινῶντες,
 ὅτι χορτασθήσεσθε, » καὶ· « Μακάριοι οἱ κλαίοντες,
 ὅτι γελάσονται, » καὶ ⁴⁹· « Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις,
 ὅτι ἀπέχετε τὴν παρακλήσιν (72^a) ὑμῶν, » καὶ ⁵⁰·
 « Οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάτετε, » καὶ ⁵¹·
 « Εἰ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισαί τὸν πατέρα
 αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ
 τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυ-
 χὴν, οὐκ ἔστι μου ἀξίος· » καὶ· « Πᾶς ὃς ⁵² οὐκ
 ἀποτάσσεται πᾶσι ταῖς ὑπάρχουσιν ⁵³ αὐτοῦ, οὐ δύ-
 ναταί μου εἶναι μαθητῆς· » καὶ ⁵⁴· « Σπουδάσατε
 εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεία ἡ πύλη
 καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν,
 καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι' αὐτῆς· » καὶ· « Τί
 στενὴ ἡ ⁵⁵ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλί-
 γοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν. » Ταῦτα δὲ, ταῦτα
 καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια πάντα οὐ πρὸς μοναχοὺς
 εἰρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοσμικοὺς, καὶ βιωτικούς,
 καὶ τὸν πρόσουλόν καὶ γέωδον βίον ἐπανηρημένους·
 ἐπεὶ ἂν ἔρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἐβρέθη, ἐλεει-
 νότεροι πάντων ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ κοσμικοὶ, τοιοῦ-
 των μακαρισμῶν καὶ θεῶν ἐντολῶν ἀπεστερημένοι·
 εἰ δὲ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγός, κοινὸς καὶ ὁ
 μακαρισμὸς, καὶ ὁ ταλαιπωριὰς, καὶ ὁ βασανισμὸς,
 εὐδελὸν ὅτι οἱ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγιώσκου-
 σιν τὸ παράπαν, ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς **268** ἀναιτίους
 καὶ θεοφιλεῖς μοναχοὺς κατεδίκαζον ἐπ' ὀλέθρου τῆς
 καὶ γνώμης ἀγνώμονος ⁵⁶.

⁵⁷ (21) Ἐπὶ Κλαυδίου Ἀγρίππας ὁ καὶ ⁵⁸· « Ἡρώ-
 δης ἀνεῖλε Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρῃ, »
 καὶ Πέτρον « ἔθετο ἐν φυλακῇ ⁵⁹ » ὡς ἀναίρησων
 αὐτόν.

⁶⁰ (22) Σίμων δὲ ὁ μάγος τὸν Χριστιανισμὸν ἀπο-
 θαλλόμενος καὶ μάγους προσομιλήσας, ἐν Ῥώμῃ κατε-
 λθὼν ὡς θεὸς ἐτιμάτο καὶ ἐσέβητο διὰ τὰς ὑπ' αὐ-
 τοῦ γοητείας. ⁶¹ (23) Πέτρον δὲ διὰ ταῦτα ἐπίδημη-
 σαντος τῇ Ῥώμῃ, ἡ μὲν τοῦ Σίμωνος κατελύθη καὶ
 ἀπίσθη καὶ παραχρῆμα σὺν αὐτῷ καταλείπεται δύ-
 ναμις· παρακλήσει δὲ ἀπάντων Μάρκον προετρέψατο
 Πέτρος [ἐκ] τῆς διὰ λόγου διδαχῆς ⁶² Ῥωμαίοις τὸ
 Εὐαγγέλιον γράψαι· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
 στείλας, πρῶτος ἐπίσκοπος καὶ κήρυξ Ἀλεξανδρείας
 καθίσταται.

Variae lectiones et notæ.

⁴⁷ Ps. cxviii, 21. ⁴⁸ Luc. vi, 21. ⁴⁹ Ibid., 24. ⁵⁰ Ibid., 25. ⁵¹ Luc. xiv, 35. ⁵² ἂν ἀπὸ
 cod. ⁵³ πάντα τὰ ὑπάρχοντα cod. ⁵⁴ Matth. vii, 13. Εἰσέλθατε cf. Luc. xiii, 24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν.
⁵⁵ Matth. vi, 14, πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ. ⁵⁶ Τέλος τὰ περὶ τῶν μοναχῶν. ⁵⁷ 45 (5243). ⁵⁸ Act.
 xii, 1, 2. ⁵⁹ εἰς φυλακὴν Act. xii, 6. ⁶⁰ Ced. 62, 12-571, 16? ⁶¹ Ced. 543, 22? ⁶² γραφῆς cod. e seq.
 γράψαι.

est, sæcularibus vero levius et remissum; oportebat enim desipientes hos intelligere quod ipsa lex vetus antiquis Judæis indistincte sancivit, parvisque et majoribus; et transgressio periculosa nimis erat et pernicioſa; ideo dicit David: « Maledicti qui declinant a mandatis tuis, Domine. » Lex gratiæ pariter et ex æquo instituta est et principibus et privatis, divitibus et pauperibus, et uno verbo sæcularibus quibuscunque et monachis, Domino nempe et Deo nostro dicente: « Beati qui esuritis, quia saturabimini; » et, « Beati qui lugent, quia ridebunt; » et: « Væ vobis divitibus quia habetis consolationem vestram; » et: « Væ qui saturati estis, quia esurietis; » et: « Si quis venit ad me, et non odit patrem suum, et matrem suam, et uxorem, et filios, et fratres, adhuc autem et animam suam, non est me dignus; » et: « Omnis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus; » et: « Contendite intrare per angustam portam, quia lata porta et spatiosa via quæ ducit ad perditionem, et multi sunt qui pertranseunt per eam; » et: « Quam angusta via quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam! » Hæc et omnia his similia non ad monachos dicta sunt, sed etiam ad sæculares et mundanos et omnes qui materialem et terrestrem vitam elegerunt. Nam si ad monachos et solos dicta sint, miserrimi inter omnes homines aut sæculares, talibus beatitudinibus et divinis mandatis defraudati; si vero communis lex est et jugum, communis quoque beatitudo et miseria et tentatio, prorsus evidens est quod et legentes minime intelligunt; non enim insontes et Deo gratos monachos condemnassent, ad ruinam indiscretæ ipsorum animæ, et intemperantis linguæ, et imprudentis sententiæ.

ἑαυτῶν ἀδιακρίτου ψυχῆς καὶ γλώσσης ἀκολάστου

Sub Claudio, Agrippa, qui etiam « Herodes, dicitur occidit Jacobum, fratrem Joannis gladio, » et Petrum « custodiendum tradidit, » postea illum occisurus.

Simon autem Magus, cum Christianismum abjurasset, et cum magis communicasset, et Romam venisset, ut deus honorabatur et colebatur propter præstigias suas. Sed cum Petrus propterea Romam advenisset, Simonis quidem dissoluta est et exstincta virtus, et subito cum illo defecit. Ab omnibus provocatus Marcum adhortatus est Petrus ut, præter doctrinam ore traditam, Romanis Evangelium scriberet. Porro Marcus in Ægyptum missus, primus episcopus et præco Alexandriæ constituitur.

Agrippa autem, splendida auroque intexta veste circumdatus, et ad Judæos orationem habens, cum hi dixissent: « Dei vox et non hominis, » gravisus de hoc, statim ab angelo rhomphaea percussus, ad finem perducitur.

CXX. *Regnum Neronis.*

Post Claudium autem imperavit Nero, filius ejus, annos quatuordecim, qui, interfectis matre et uxore, eunuchum pro uxore duxit. Hic occidit sanctos apostolos Petrum et Paulum, pluresque ex genere, multosque alios, qui principes erant in senatu, perdidit.

CXXI. *De Simonis cane.*

Sub eo Simon Magus multa signa per incantationem et vanam speciem faciebat, et se deum dicebat. Cum vero magnus apostolus Petrus Romam descendisset, invenit canem immanem catenis vinctum in atrio, quem Simon alligaverat, ut prohiberet eos quibus minus favebat, ne ad se ingrederentur. Et hoc primum fuit Petri miraculum, antequam ad Simonem ingrederetur. Nam vilens Petrus canem tantum tamque efferatum, audiensque illum multos interemisse qui ingredi tentaverant, non obtenta prius a Simone licentia, permulsum illum solvit, dicens: « Ingredere ad Simonem et dic ei humana voce: Petrus, servus Christi ingredi vult ad te. » Cum canis velociter intrasset, et sic locutus esset, obstupefacti sunt qui cum Simone erant, dicentes: « Quis est Petrus, et quæ est tanta virtus ejus? » Ad quos dicit Simon: « Istud animos vestros ne turbet, siquidem, et ego idem faciam. » Et advocato cane jussit ut diceret humana voce Petro ut ingrederetur, et cum rursus hoc fecisset canis, ingressus est Petrus ad Simonem. Et certante cum illo Simone præstigiis, vicit Petrus, sanationes faciens, et multi crediderunt et baptizati sunt. Et erat Romæ turbatio multa et confusio Petri et Simonis gratia, eo quod certarint inter se, facientes miracula. Quæ cum audiisset Agrippa prætor, rem significavit imperatori Neroni, dicens: « Duo quidam sunt viri in urbe prodigia facientes ex adverso alter contra alterum. Et hic quidem dicit se esse Christum, ille autem alium esse Jesum crucifixum, cujus etiam se discipulum esse asseverat. » Quos cum jussisset Nero adduci coram se, dicit Simoni: « Tunc es quem Christum dicunt? » Hic autem dicit: « Ego

(21) Ἀγρίππας δὲ λαμπρὰν καὶ χρυσοῦρῃ ἐσθῆτα περιβαλλόμενος· καὶ δημηγορήσας Ἰουδαίους, τῶν δὲ φησάντων· « θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου, » ἤσθεις ἐπὶ τούτῳ, αὐτίκα παρ' ἀγγέλου ρομφαῖα πληγῆι· τελειοῦται.

PK'. *Basileia Nérwos.*

(1) Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ἰδ', ὃς τὴν μητέρα καὶ τὴν μνηστὴν ἀνελών, εὐνοῦχον ἐγημεν. Οὗτος ἄνελε τοὺς ἀγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλοὺς δὲ τῶν πρὸς γένους καὶ ἐτέρους πολλοὺς τῶν 269 πρώτων τῆς συγκλήτου ἀπόλεσε.

PKA'. *Περὶ τοῦ κυνὸς Σίμωνος.*

(2) Ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐν Ῥώμῃ ⁶⁶ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας (καὶ φαντασίας τινὸς; ⁶⁷) ἐκτελῶν καὶ ἑαυτὸν ⁶⁸ θεὸν ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου ⁶⁹ Πέτρου ⁷⁰ τὴν Ῥώμην ⁷¹ καταλαβόντος, εὗρε κύνα παμμεγέθη δεδεμένον ἀλύσειν ⁷² ἐν τῷ πλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμεύσας, ἐκόλυε ⁷³ πάντας οὓς οὐκ ἤθελε, πρὸς αὐτὸν εἰσεῖναι. Καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα ⁷⁴ Πέτρου ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Σίμωνα εἰσερχεσθαι. Ὅ γὰρ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηργιωμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνέλων ἐπιχειρήσαντας εἰσελθεῖν πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, κρατήσας ἔλυσεν αὐτὸν λέγων· « Εἰσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· Πέτρος, ὁ δοῦλος Χριστοῦ, εἰσελθεῖν πρὸς σὲ ⁷⁵ θέλει. » Καὶ τοῦ κυνὸς δρομαίου; (72b) ⁷⁶ εἰσελθόντος καὶ οὕτω; καλῆσαντος κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες ⁷⁷· « Τίς ἐστὶ Πέτρος, καὶ τίς ἡ τσαυτῆ δύναμις αὐτοῦ; » Πρὸς οὓς φησιν ὁ Σίμων· « Τοῦτο ὑμᾶς μὴ ξενίζέτω, ὅπερ κἀγὼ ποιήσω. » Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα ⁷⁸ καὶ ὡσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας πάλιν ὁ κύων ⁷⁹, εἰσήλθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα. Καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων ⁸⁰ εἰς θαυματοουργίαν, ἐνίκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν· καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. Καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλή ⁸¹ καὶ σύγχυσις· ἔνεκα Πέτρου ⁸² καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐπόσαν θαύματα ⁸³. Ἄπερ ⁸⁴ (μαθὼν Ἀγρίππας) ὁ ἑπαρχὸς ⁸⁵ ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ Νέρωνι· λέγων· « Δύο τινὲς εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιούντες ⁸⁶ ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ⁸⁷ ὁ μὲν λέγει ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ ἄλλον εἶναι, τὸν ⁸⁸ ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν εἶναι ἑαυτὸν διεσχυρίζεται. » Οὗς κελεύσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι κατενώπιον ⁸⁹ αὐτοῦ,

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ 46 (5246) Act. xii, 93. ⁶⁷ 54 (5254) 22. Ced. 360,12-20-25. Ced. 360,20-22. Ὁ ἀν. τ. κορυφαίους ἀπ. Π. καὶ Π. καὶ π. ε. μάρτυρας, 18 καὶ ἄλλους τῷ γένει προσήκοντας; cf. Eus. Chr. II, 273. ⁶⁸ 67 (5267) Ced. 362,12-364,2 ὃς πονηρότατος καὶ λάγνος ὢν τὴν μητέρα P³, — ὃς — ἀπόλεσε om. (C). ⁶⁹ μάγος ἐλθὼν Ῥ καὶ C¹, P². ⁷⁰ τινὰς cod. C² P². ⁷¹ ἐπιτελῶν ἔ. θεὸν ὀνομάζας, τοῦ μ. δὲ Ced. ⁷² ἀπ. om. C¹, P². ⁷³ τότε add. Ced. ⁷⁴ Ῥώμην τότε κ. καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος Coisl. et Par. — καὶ πρὸς τὸν μάγον ἀπελθόντος; Ced. ⁷⁵ ἀλύσει Ced. — δεσμεύσας Ced. ⁷⁶ ἐκόλυσεν C. ⁷⁷ θαῦμα τῷ μέλλοντι πρὸς C. — ὃ. τῷ Πέτρῳ τῷ μ. π. P. — ὃ δὲ C. P. ⁷⁸ εἰσελθεῖν σε C. P. ⁷⁹ κ. εὐθὺς δρόμῳ ε. Ced. ⁸⁰ Matth. i, 27; Luc. v, 21. ⁸¹ Καὶ προσέταξεν τῷ κυνὶ ἀ. φ. ἐ. τῷ Ced. ⁸² ποιήσαντος π. τοῦ κυνὸς Ced. ⁸³ μετὰ τοῦ Σίμωνος; Ced. ⁸⁴ ταραχῇ μεγάλῃ P². ⁸⁵ ἐναντι Π. Ced. ⁸⁶ θαύματα C. ois. (κα θ. P.) ⁸⁷ ἄπερ ἀνήνεγκεν ὁ ἑπαρχὸς τῷ N. ⁸⁸ ἑπαρχὸς; C. P. ⁸⁹ θαύματα ποιούντες; C. P. ⁹⁰ Καὶ om. C. P. ⁹¹ τὸν καὶ C. — om. P². — ἑαυτὸν εἶναι; C. P. ⁹² ἐνώπιον Ced.

λέγει πρὸς Σίμωνα· « Σὺ εἶ ὃν λέγουσι Χριστόν; » Ἄ
 « Ὁ δὲ φησιν· « Ἐγὼ εἰμι. » Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέ-
 τρον ἐπερωτήσαντος, εἰ **270** ἀληθῶς⁹⁰ ἐστὶν ὁ Χρι-
 στός· « Οὐκ ἐστίν⁹¹ οὗτος· μὴ γένοιτο, » ἀπεκρίθη
 Πέτρος· « ἐγὼ⁹² γὰρ εἰμι ἐκείνου μαθητῆς τοῦ σταυ-
 ρωθέντος καὶ ἀναστάντος, καὶ εἰ;⁹³ οὐρανούς⁹⁴
 ἀναληψθέντος. » Ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγος⁹⁵
 ἀμφοτέρους εὐθύς ἀτίμως αὐτούς⁹⁶ ἐκ προσώπου
 αὐτοῦ θάπτον ἐξέλασεν, οἳ καὶ διάγοντες ἐν⁹⁷ Ῥώμῃ
 ἐποίουν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. Μιὰ γοῦν⁹⁸
 τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐ-
 τῷ ταῦρον παμμεγέθη, ἐλάλησεν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ,
 καὶ παρευθὺς⁹⁹ τέθηκεν ὁ ταῦρος. Ὁ δὲ Πέτρος εὐ-
 ξάμενος ἀνέστησεν¹ αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἐθαύ-
 μασαν λέγοντες· « Ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ
 θανατώσαι μεῖζόν ἐστι θαῦμα². » Καὶ μέντοι καὶ
 ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησαν³ (καὶ λόγους δογματι-
 κὰ ὡς ἐλάλησαν ἀπέναντι ἀλλήλων) οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κλήμης ὁ Ῥω-
 μαῖος καὶ πάνσοφος⁴ μαθητῆς Πέτρου καὶ συνέκδη-
 μος (ἐπεξεργαστικώτερος)⁵ διηγήσατο⁶ οὕτως λέ-
 γων·⁷ (3) « Τοῦ μακαρίου⁸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου
 διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβασθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν
 ἐπὶ πάντων μόνον θεὸν ἀληθινόν⁹, » ὁ Σίμων ἔξω τοῦ
 ὄχλου ἐπὶ τῶς ἐξέβησεν¹⁰. « Τί ψευδόμενος ἀπατᾷ θεί-
 λεις (τοὺς ἀνθρώπους καὶ)¹¹ τὸν παρσιτώτᾳ σοὶ
 ἰδιώτην ὄχλον, παίθων αὐτόν¹², θεοὺς μῆτε νομίζειν
 μῆτε εἶναι, καί περ τῶν παρ' Ἑβραίοις βίβλων λε-
 γουσῶν¹³ πολλοὺς θεοὺς εἶναι; Πλὴν οὖν περὶ οὗ¹⁴
 ἔφησθε Θεοῦ δεῖξας ἐγὼ μὴ¹⁵ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω¹⁶
 καὶ παντοδύναμον¹⁷ θεόν, καθὼ ἀπρόγνωστος ἐστί,
 καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής¹⁸, καὶ οὐκ ἀγαθός καὶ πολλοίς
 — ὑποκειμένος πάθει¹⁹, κατὰ τὴν ὑμετέραν Γρα-
 φήν, ἕτερος πάντως περιλείπεται προγνωστικῶς, τέ-
 λειος, ἀνευδαής, ἀγαθός καὶ παντὸς πάθους ἀτηλ-
 λαγμένος²⁰, ὃν δὲ σὺ φησὶ **271** δημιουργὸν καὶ ὑπέρ-
 θεον, τοῖς²¹ ἐναντίοις ἀντικείμενος εὐρίσκειται.²²
 Αὐτίκα γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γενόμενος²³
 Ἀδάμ καὶ τυφλὸς κτίσεται, καὶ γινώσιν ἀγαθοῦ ἢ κα-
 καίου μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκειται, καὶ²⁴ τοῦ πα-
 ραδείσου ἐκβάλλεται, καὶ θανάτῳ καταδικάζεται²⁵,
 ὁμοίως τε²⁶ ὁ πλάσας αὐτὸν ἐπεὶ μὴ πανταχοῦ
 παρῆ²⁷, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων καταστροφῇ λέγει²⁸.
 « Καταβάς ἔβρομι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν

sum. » Cum similiter et Petrum interrogasset utrum
 vere Christus esset : « Non est iste : absit ! »
 respondit Petrus, « ego enim sum discipulus illius
 qui crucifixus est, et resurrexit, et in caelos as-
 sumptus est. » At Nero utrumque, veluti de mon-
 stris loquentem, cito a conspectu suo ignominiosa
 removit, qui Romæ versantes prodigia ex adverso
 unus contra alterum faciebant. Quadam porro die
 cum jussisset Simon adduci sibi taurum immanem,
 locutus est ad aurem ejus, et confestim taurus in-
 teriit. Sed Petrus, oratione facta, cum suscitavit.
 Populi autem cum viderent mirati sunt, dicentes :
 « Revera vivificare majus est miraculum quam
 occidere. » Et multa quidem alia signa fecerunt,
 et sermones dogmaticos habuere ex adverso cer-
 tantes, non solum Romæ, sed etiam in Syria pri-
 mum, quæ Clemens Romanus et discipulus Petri,
 omni sapientia imbutus, et consocius peregrinatio-
 num ejus, modo politiore exposuit, ita dicens :
 « Cum beatus Petrus apostolus doceret populum
 ut revererentur et adorarent unicum inter omnes
 Deum verum, » Simon extra turbam stans exclamavit :
 « Cur mentiens fallere vis homines et assi-
 stentem tibi imperitam turbam, persuadens illis
 deos nec cogitare nec esse, quamvis dicant libri
 Hebræorum plures deos esse? Attamen quoad illum
 quem Deum dixisti, si ego monstravero ipsum non
 esse excelsissimum et omnipotentem Deum, quippo
 qui sit futuri improvidus, et imperfectus, et indi-
 gens, et bonitate carens, et multis subjacens malis,
 secundum vestram Scripturam, alius prorsus su-
 perest futura sciens, perfectus, non indigus, bonus,
 et omnis expers mali; quem vero dicis mundi
 artificem et supra omnes deos excelsum, contrariis
 adversarius invenitur. Principio igitur ad similitu-
 dinem ejus factus Adam, et cæcus creatur, et cog-
 nitionem boni aut mali non habens, transgressor
 invenitur, et paradiso expellitur et morte condem-
 natur; similiterque plasmator ejus quoniam non
 ubique adest, ad subversionem Sodomæ dicit :
 « Descendam et videbo utrum clamorem qui venit
 ad me opere compleverint : si minus est ita, ut
 sciam, » et seipsum ignorantem ostendit : et quod
 dicit de Adam : « Ejiciamus eum, ne forte extendens

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ οὗτος add. Ced. et C. P. ⁹¹ ἀπ. Π. οὐκ ἐ. ὁ. Ced. — ἔφη Π. μὴ γ. ἐγὼ γὰρ ἐκ. μ. ἐ. C. P. ⁹² ἐκ. ἐ. Ced. ⁹³ τοὺς Ced. ⁹⁴ οὐρανόν C. P. ⁹⁵ τ. καὶ ἀ. ἐκ Ced. ⁹⁶ αὐτούς om. C. P. ⁹⁷ θάπτον — οἳ δὲ διαγ. ἐν Ῥ. ἐπ. ἐτι C. P. ⁹⁸ Μιὰς οὖν eod. — ἀλλ. Καὶ ὁ μὲν Σίμων προστάξα· καὶ ἀχθέντος μεγάλου ταύρου, εἶπεν λόγον εἰς τὸ ὄτιον αὐτοῦ C. — οὖν P³. ⁹⁹ παραχρῆμα C. — εὐθ. καὶ ἀναστήτας ἀ. πάντες μάλλον ἐθαύμαζον λέγοντες τό C. P. ¹ ἡγειρεν Ced. ² θ. ε. Ced. — τὸ θαῦμα P³. ³ ἐπ. π. Ced. ⁴ πάνσοφος τε καὶ C. ⁵ ἐξεργαστικώτερον eod. C. ἐπεργαστικώτερον P³. ⁶ διηγησάμενος C. διηγουόμενος P. οὕτως ἔφη C. P. ⁷ Περὶ τῆς διαλέξεως Πέτρου καὶ Σίμωνος Hom. III, 58, 59, 42-45, 53-57. Ced. 561, 5-569, 12. ⁸ Τοῦ γὰρ Π. ποτὲ δ. ἐπὶ λαοῦ περὶ τοῦ μόνου Θεοῦ ὁ Σίμων C. ⁹ ἀληθινὸν θεόν P³. ¹⁰ ὁ βροῦ μεγάλη ἔφη Hom. — ὄχλου βοῆ μεγάλη χρυσάμενος; πρὸς τὸν Πέτρον εἶπε C³, ἐβόησε P³. ¹¹ τοὺς ἀ. καὶ om. C. P. ¹² αὐτούς Ced. ¹³ λεγόντων Ced. — μ. λέγειν ἐξὸν εἶναι, τῶν π. Ἰουδαίος δημοσίον β. π. 0. ἐ. λ. Hom. ¹⁴ Πρότερον π. οὗ Hom. ¹⁵ δ. μὴ Hom. εἰ δεῖξω ἐγὼ μὴ Ced. — πάντας δυναμένῃ Hom. ¹⁶ ἀνωτάτων καὶ παντοδύναμον eod. C. P. ¹⁷ ἀπ. ἀτ. ἐνδ. Hom. ¹⁸ πάθει θθεν τούτου δειχθέντων ἀπὸ τῶν Γραφῶν, ὡς ἐγὼ λέγω, ἐτ. ἀγράφως π. εἰνὶ πρ. Hom. ¹⁹ πάντων χαλεπῶν ἀπ. Hom. ²⁰ δ. τοῖς Hom. ²¹ ἀ. τυγχάνει Hom., ἀ. ὑπάρχει Ced. ²² γεγονώς Hom. Ced. ²³ x. οὐκ ἐ. παραδεδόται καὶ π. Hom. ²⁴ ἡ. τιμωρεῖται Hom. ²⁵ κτὶ Hom. statim, ἐπειδὴ μὴ π. βλέπει, ἐπὶ Ced. ἐπὶ μὴ πανταχοῦ ἢ ἐπὶ Hom. ²⁶ πανταχοῦ βλέπει. P. C. ²⁷ Gen. xlviii, 21 τῇ Σ. Hom. — δεῦτε καὶ καταβάτω; ἴσο-
 μεν Hom.

manum suam, tangat lignum vite, et comedat, et vivat in æternum, » ignorantis et invidentis indicium est; sicut et istud: « *Mente agitavit Deus quod fecisset hominem, »* poenitentiae et futurorum inscientiae signum est. Et hoc: « *Oloratus est Dominus odorem suavitatis, »* indigi nota est, sicut « *tentare Abraham et alios malitiae argumentum est, et finem tentationis non praescientis.* » At Petrus dixit Simoni: « *Si caecus formatus est Adam, ut dicis, quomodo mandans ei Deus, ostendit ei dicens: « De ligno autem scientiae boni et mali ne comedatis.* » At Simon dicit: « *Caeca erat mens ejus.* » Et Petrus: « *Quomodo mente caecus erat qui, priusquam gustasset de arbore, convenienter omnibus animalibus imposuerat nomina?* » Quod enim et animae et corporis oculos apertos haberent, et videntes essent et Adam et Eva, manifestum est. « *Cum vidisset igitur, inquit, mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile, tulit de fructu illius, comedit, deditque etiam viro suo.* » Ergo si, speciosam contemplati arborem, fructum quoque comederunt, manifestum est quod, etiam antequam fructu vescerentur, boni et mali notitiam habuerint, et visum acutissimum cuncta videre valentem. Non igitur quasi post cibum et transgressionem visum receperint, dictum est: « *Aperiti sunt eorum oculi;* » ostenduntur enim etiam ante cibum videntes, ut dixi; sed quod malorum inexperiencem deposuissent per transgressionem, quod etiam scientiam indifferentem eis praebuit, dictum est: « *Aperiti sunt eorum oculi;* » sua enim natura habet oculus ut per cogitationem excitetur ad ea quae considerat, quoniam intelligentiam ipse per seipsum non habet. Unde fit ut saepe, dum ad alia cogitatio occupatur, caeci instar etiam apprimae nota praetereamus, et quando arguimur, in mentis occupationem causam transferebant, nosmetipsos excusamus: ita quoque Adam et Eva sensu mentis ad visum excitati sunt. Haec enim: « *Aperiti sunt eorum oculi, et cognoverunt se esse nudos, »* revelationem ostendunt intus cogitatione factam, non visus oculorum recuperationem; sed sensum post peccatum expertum sic appellavit Scriptura; statim enim post peccatum conscientia percullitur. Et Simon dicit: « *Si praescientiam habuit Adam, cur non praevидit fraudem per serpentem et per mulierem inferendam?* » Et Petrus: « *Si praescientiam non habuit, quomodo titiis suis secundum sequentes actiones, simul acciperebantur, imposuerit nomina? Primogenitum*

ἄρχομένην πρὸς με συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ, ἴνα γνῶ· » καὶ ἑαυτὸν ἀγνοοῦντα ²⁰ δεῖκνυσιν. Καὶ τὴ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδάμ· « *Ἐκβάλλωμεν αὐτὸν, μήπως ἐκτείνῃς (73^a) τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἄφηται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φαγῶν ζήσεται ²¹ εἰς τὸν αἰῶνα· »* ἀγνοοῦντος καὶ φθονοῦντός ἐστι σύμβολον, ὡσπερ καὶ τὸ ²²· « *Ἐνεθυμήθη ὁ Θεός, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, »* μεταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον τῶν μελλόντων. Καὶ τὸ ²³· « *Ἄσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας, »* ἔνδοσος ἐστὶ σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἀβραάμ καὶ ἄλλους, οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀποδείξεις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς (μὴ) προσιδότης. — Ὁ δὲ Πέτρος ἐφη πρὸς τὸν ²⁴ Σίμωνα· « *Εἰ τυφλὸς ἐπλάσθη ὁ Ἀδάμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος αὐτῷ ²⁵ ὁ Θεός· ἐδείκνυσεν αὐτῷ λέγων ²⁶· Ἀπὸ δὲ τοῦ [ξύλου τοῦ] γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε.* » — Καὶ ὁ Σίμων φησί· « *Τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ.* » Καὶ ὁ Πέτρος ²⁷· « *Πῶς τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ, πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, προσφόρως πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπιθεῖς ὀνόματα;* » — ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχεν ἀνεψῆγμένους ²⁸, καὶ βλέποντες ἦσαν ὁ τε Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα, δῆλον ²⁹. « *Ἰδοῦσα γὰρ ³⁰ φησὶν, ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖον ³¹ (ἐστὶ) τοῦ κατανοῆσαι ³², λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ³³ ἀνδρὶ αὐτῆς (μετ' αὐτῆς) ³⁴.* » Εἰ οὖν ³⁵ καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν **272** καρπὸν ἔφαγον, εὐδῆλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως, γινώσιν ³⁶ μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ὅψιν ὀξυδερκεστάτην ³⁷ ὄρᾶν ἕκαστα ³⁸ δυναμένην. Οὐκοῦν ³⁹ ὡς μετὰ τὴν βρώσιν καὶ τὴν παράβασιν ἀναβλεψάντων, εἴρηται τὸ ⁴⁰· « *Διηνοιχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· »* δεῖκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄρωντες, ὡς ἔφη· ἄλλ', ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὃ καὶ τὴν γινώσιν ἀδιάφορον ⁴¹ παρέτχεν, ἐβρέθη. ὅτι « *Διηνοιχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· »* πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει· κἀνευθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα, τῆς διανοίας ἀσχαλουμένης, τυφλοῦ δίκην ⁴² ἐστ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὰ πάνυ γινώριμα ⁴³, καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέμεντες ἀπολογοῦμεθα· οὕτω ⁴⁴ καὶ ὁ Ἀδάμ καὶ ἡ Εὐα τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὅψιν διεγέρθησαν· τὸ γὰρ, « *Διηνοιχθησαν (αὐτῶν) οἱ ὀφθαλμοί καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν,* » ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην ⁴⁵ τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμοῦ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἰσθησὶν οὕτω κέκληκεν ἡ Γραφή· παρευθὺ γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνειδὸς πλήττεται. — Καὶ ὁ Σίμων φησὶν· « *Εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδάμ,*

Variae lectiones et notæ.

²⁰ καὶ ἀγ. ἁ. Hom. — Τὸ δὲ ἐ. Hom. ²¹ Gen. iii, 22, φάγη καὶ ζ. Hom. ²² Gen. vii, 6. ²³ Gen. viii, 21. ²⁴ πρὸς αὐτόν C. ²⁵ αὐτῷ om. C. P. ²⁶ ἔλεγε δεικνύων ἀπὸ Ced. Gen. ii, 17. ²⁷ εἶπε Ced. ²⁸ ἀνεψῆγῶτα; P. C. ²⁹ δῆλον ἐνευθεν C. ³⁰ εἶδε γὰρ Ced. Gen. iii, 6. ³¹ ἰδεῖν ὠραῖον P². ³² καὶ add. Ced. ³³ ἔδωκε τῷ C. ³⁴ μετ' αὐτῆς om. P². ³⁵ γούν Ced. ³⁶ μὲν om. C. P. — κακοῦ, ὅψιν δὲ C. καὶ ὅτι ὅψιν P². ³⁷ x. δ. τε ὄξ. Ced. ³⁸ ἕκαστον C. ³⁹ οὐχ Ced. ⁴⁰ Gen. iii, 7. ⁴¹ ἀδιάφορον C. P. ⁴² δίκην τυφλοῦ P². ⁴³ τὸν π. γινώριμον Ced. ⁴⁴ οὕτως οὖν καὶ C. P. ⁴⁵ ἐγγιν. P².

διὰ τὸ οὐ πρόβγνω ⁵⁴ τὴν διὰ τοῦ ὕφω; καὶ τῆς γυ- A
 ναϊκῆς ἀπάτην; » — Καὶ ὁ Πέτρος ⁵⁵. « Εἰ πρόβγνω-
 σιν οὐκ εἶχεν, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπο-
 μένας πράξεις, ἅμα τῷ γεννηθῆναι ⁵⁶, ἐπέθηκεν
 δνόματα; Τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάϊν, ὃ ἐστὶ
 ζῆλος, ὃς [καὶ] ζηλώσας ἀνεῖλε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
 Ἄβ·λ, ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ
 φονευθέντι ἐπένοησαν οἱ γονεῖς. Εἰ δὲ Ἄδάμ, ἔργον
 Θεοῦ ⁵⁷ καὶ ποίημα, πρόβγνωσιν εἶχεν, πολλῶ μᾶλλον
 ὃ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός· — ὅτι γὰρ ὄντως προ-
 γινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς; ⁵⁸ τὸν Ἄβραάμ· « Γε-
 νώσων γίνωσκε, ὅτι ⁵⁹ πάροιθεν ἔσται τὸ σπέρ-
 μα σου ἐν γῆ ⁶⁰ ἄλλοτριᾷ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ ⁶¹
 ἔτη ἡ', τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐάν (73^b) δουλεύωσαι, κρινῶ
 ἐγώ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὡδε μετὰ
273 ἀποσκευῆς πολλῆς· σὺ δὲ ἀπελεύση πρὸς B
 τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφεῖς ἐν γῆρει
 καλῷ· τετάρτη δὲ γενεᾷ ἀποστραφήσονται ὡδε·
 οὕτως ⁶² γὰρ ἀνακατελήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν
 Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν ⁶³. » Τί δὲ ⁶⁴; οὐχὶ Μωϋσῆς
 καὶ οἱ λοιποὶ προφηταὶ τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ
 καὶ τὴν ἀπειθεῖαν αὐτοῦ (τὴν) πρὸς τὸν Χριστὸν
 καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλω-
 σαν; Εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ⁶⁵ ἄλλοι προφηταὶ ἐκ τῆς
 τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον ⁶⁶, πῶς
 αὐτὸς ὃ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεός οὐ προγινώσκει τὰ
 μέλλοντα ⁶⁷; ὡστε οὖν οἰκονομικῶς εἴρηται τὸ, « Ἐνε-
 θυμήθη, » τούτεστιν μετεμελήθη, καὶ τὸ, « Καταβάς
 ὄψομαι, » καὶ μὲν γε ⁶⁸ καὶ τὸ, « Ἐπέραζε τὸν Ἄβρα-
 ἄμ, » καὶ, « Ὁσφράνθη ⁶⁹, » καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκα-
 ταβατικῶς ⁷⁰ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ⁷¹ λέλεκται,
 ἔ· αἰ ὅτι γε θυσῶν οὐκ ὀρέγεται, διὰ τοῦ προφήτου
 Δαυὶδ ὑπεμφαίνει λέγων ⁷². « Μὴ φάγομαι κρέατα
 ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι; » Ὅθεν ὃ ἐξ αὐτοῦ ⁷³
 πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς
 Παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα
 καὶ τὰ τοιαῦτα ὡσπερ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν
 ὅτι ὁ Θεός καὶ Πατὴρ πάντων προγινώσκει, ἔλεγεν ⁷⁴.
 « Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ⁷⁵ ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε
 τούτων ἀπάντων ⁷⁶, πρὶν αὐτὸν αἰτήσασθαι. » Καὶ
 τοῖς νομίζουσιν ⁷⁷ ὅτι μὴ πάντα βλέπει, ἔφασκε·
 « Προσεύχασθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὃ
 βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει ἐν τῷ φανερῷ. »
 Καὶ τοῖς ⁷⁸ οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι, ἐπέ-

enim vocavit Cain, quod est *zelus*, qui etiam invi-
 dia motus occidit fratrem suum Abel, quod inter-
 pretantur *luctum*; super hunc enim primo occisum
 luxerunt parentes. Si autem Adam, a Deo factus
 et plasmatus, præscentiam habuit, multo magis
 Deus qui illum creaverat. Ita vere prænoscit Deus,
 ut dicat ad Abraham: « Scito prænoscens quod
 peregrinum futurum sit semen tuum in terra aliena,
 et subjicient eos servituti quadringentis annis.
 Verumtamen gentem, cui servituri sunt, ego judi-
 cabo. Et post hæc egredientur huc cum magna
 substantia. Tu autem ibis ad patres tuos in pace,
 sepultus in senectute bona. Generatione autem
 quarta revertentur huc; necdum enim completæ sunt
 iniquitates Amorrhæorum usque ad præsens tem-
 pus. » Quid autem? Nonne Moyses et cæteri prophæ-
 tæ peccata Israel et contumaciam ejus erga
 Christum, et in cunctas gentes dispersionem ejus
 præmonstrarunt? Si autem Moyses et alii prophætæ
 Dei beneficio futura prænoscabant, quomodo ipse,
 qui per illos locutus est, Deus futura non prænoscet?
 Providenter igitur dictum est: « Mente agi-
 tavit, » id est, illum prænuit, et, « Descendam et
 videbo; » atque hæc quoque, « Tentavit Abraham, »
 et, « Odoratus est » et omnia similia, a demittente
 se ex sua dignitate ob infirmitatem nostram dicta
 sunt; quippe se victimas non appetere, per prophe-
 tam David subostendit, dicens: « Numquid man-
 ducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum
 potabo? » Unde ille qui ex ipso ante sæcula genitus
 est, et ultimis hisce temporibus ex Virgine, propter
 salutem nostram natus est, hæc et similia veluti
 interpretans nescientibus quod Deus et Pater
 omnium cuncta prænoscet, dicebat: « Scit enim
 Pater vester cælestis, quia his omnibus indigetis,
 priusquam illum rogaveritis. » Et putantibus illun-
 non omnia videre, dicebat: « Orate in abscondito;
 et Pater vester qui videt in abscondito, reddet in
 aperto. » Et opinantes illum non esse bonum in-
 crepabat, dicens: « Si ergo vos, cum sitiis mali,
 nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis
 Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petenti-
 bus se? » Et his qui existimabant illum victimas ap-
 petere, publicavit Deus: « Misericordiam volo, et

Varia lectiones et notæ.

⁵⁴ πρ. τὸ τὴν γυναῖκα ἀ· ἀπατᾶν ὄφιν Hom. ⁵⁵ Καὶ ὁ Π. εἶπεν P². ⁵⁶ γ. τὰ ὄν. τὸν μὲν πρώτον καλέ-
 σις K. ὃ ἐρμηνεύεται ζ. ὃς καὶ ζ. Hom. ⁵⁷ Θεοῦ ὑπάρχων πρ. Hom. ⁵⁸ φησὶ τῷ Ἄβ. P³. ⁵⁹ ὅτι δὲ
 ὁ. πρ. λέγει τῷ Ἄ. Hom. — Gen. xv, 13-16 — γνώση Hom. ⁶⁰ γῆ οὐκ ἰδίᾳ Hom. ⁶¹ αὐτῷ pro αὐτό
 cod. C. P. — ἔτη γ' C, ἔτη γ' P. ⁶² νῦν. Οὕτω δὲ καὶ πρὸς Μωυσέα φησὶν· « Ἰδοὺ σὺ κοιμᾶσαι
 μετὰ τῶν πατέρων σου καὶ ἀναστὰς ὁ λαὸς οὗτος ἐκπορευέσεται ὀπίσω θεῶν ἄλλοτριῶν τῆς γῆς εἰς ἣν
 εἰσπορευέσεται ἐκεῖ, καὶ ἐγκαταλείψουσί με, καὶ διασκεδάσουσι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθήμην αὐτοῖς, καὶ
 ὀργισθήσομαι θυμῷ καὶ καταλείψω αὐτοὺς, καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔσται
 κατάθρονον καὶ εὐρήσουσιν αὐτὸν κατὰ πολλὰ· οἶδα γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτῶν ὅσα ποιούσιν ὡδε σήμερον
 πρὸ τοῦ εἰσαγαγεῖν με αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατρίσιν αὐτῶν δοῦναι, γῆν βέουσαν γάλα
 καὶ μέλι. Καὶ φαγόντες καὶ ἐμπλησθέντες ἐγκαταλείψουσί με C. ⁶³ Τί δὲ ὁ. καὶ M. τὰ ἄμ. τοῦ λαοῦ προ-
 σημαίνει καὶ τὴν ὁ. τὴν εἰς τὰ ἔ. προδηλοῖ Hom. ⁶⁴ οἱ om. P². ⁶⁵ προφῆταισιν Ced. ⁶⁶ τὰ ἐσόμενα Ced.
 — περισσόν ἔσται τὸ γεγραμμένον Ἐ. καὶ μετ' Hom. ⁶⁷ μέντοι P². ⁶⁸ Κύριος add. Ced. — καὶ τὸ ὡσφρ.
 C. P. — καὶ ὄσφρ. cod. ⁶⁹ σωματικῶς P². ⁷⁰ ἡμετέραν ἄ. Ced. ⁷¹ Ps. l, 30 φαγόμενοι — πίωμαι.
⁷² ἐξ αὐτοῦ ὁ P². — Τοῖς δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ὁ Θεός οὐ πρ. ἔφη Hom. 55. ⁷³ Matth. vi, 32. ⁷⁴ ἡμῶν
 Ced. — ἀ. αἰτήσαι ὑμᾶς Ced. ⁷⁵ πάντων — αἰτήσασθε C. ⁷⁶ Τοῖς δὲ πιστεύουσιν ὡς καὶ αἱ Γραφαὶ λέγου-
 σιν, ὅτι μὴ π. Hom. καὶ τοῖς μὴ ν. ὅτι οὐ π. cod. Matth. vi, 6. ⁷⁷ Τοῖς δὲ Hom. 56.

non sacrificium. » Et his qui autumabant illum malum esse, suadens clamabat : « Estote misericordes, sicut Pater vester cœlestis. » Ob autem errantes et opinantes plures deos esse, dixit : « Ut cognoscant te solum Deum verum, et quem misisti Jesum Christum ; » et, « Confiteor tibi, Pater, Domine cœli et terræ. » Et scribæ quidem qui illum interrogaverat, « Quodnam est primum omnium mandatorum ? » respondit : « Audi, Israel, Dominus Deus tuus, Dominus unus est. » Simon autem cum vidisset se a Petro coarctari in Scripturis, et de Deo sermonem et inquisitionem amplius fieri noluisse, recessit victus multoque pudore suffusus ; erat enim iste scelestissimus magnopere versatus in spiritualibus doctrinis ; et enim ita exercitatus erat in arte magica et in fraudibus Satanae, sicut nullus ante ipsum, fere celebratus ob diabolicas excogitationes et improbitates ; « statuas enim obambulare jubebat, et in igne voluntatus non urebatur, per aerem volabat, et ex lapidibus panes effecit ; draco fiebat, aliarum bestiarum formas induchat ; bifrons apparebat et in aurum convertebat se ; ocellas et oppressulatas fores aperiebat, et ferreas compedes solvebat ; in cœnis idola omnimodis formis apponebat ; vasa quæ in domo erant, sponte moveri efficiebat ad ministerium, iis qui ferebant non videntibus, » et multas species ante se cedere, quas defunctorum animas esse dicebat. Multos autem impostorem et seductorem illum convincere conantes, reconciliabat sibi, deinde convivii nomine bovem mactatum apponebat eis, et diversis et vix sanabilibus morbis daemoneque subiciebat ; aliaque multa operatus est, adjuvantibus illum daemonebus ; et ab his quidem adjutus, non solum seipsum in alias hominum et irrationabilium formas transfiguravit, ut dixi, sed quibus volebat, ita faciebat. Ab imperatore quondam indagatus ut impostor, aufugiebat, specie sua Fausto Petri discipulo circumdata. Hic cum ad Petrum venisset, expellebatur ab omnibus propter scelestam, quam præferbat, speciem. Intuens autem illum Petrus, et afflictum videns et jam lacrymantem, dixit : « A Simone Mago, Fauste, immutatio vultus tui facta est ; » ab imperatore enim indagatus pavens aufugit, forma sua tibi circumdata, ut

πληττε λέγων ⁷⁸· « Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, ὀφείδετε ὀφθαλμοὺς ἀγαθὰ δίδουσι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτουσίν αὐτόν ; » — « Καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θυσίαν ὑρέγεσθαι ⁷⁹, διηγόρευσεν ὁ Θεός ⁸⁰· ⁸¹ Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν. Καὶ τοῖς ⁸² ὑπολαμβάνουσι κακὸν αὐτὸν εἶναι παραινῶν ἐβόα· **274**· « Γίνεσθε οἰκτιρμονες ⁸³, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος. » — Διὰ δὲ τοῦ ἀπατωμένους καὶ ὑπολαμβάνοντας ⁸⁴ πολλοὺς θεοὺς ὑπάρχειν ἔφη· « Ἴνα γινώσκωσι ⁸⁵ σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τὸν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ ⁸⁷· « Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. » Καὶ μένει πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα ⁸⁸ Γραμματέα· ⁸⁹ « Ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολῶν ⁹⁰ ; » ἀπεκρίθη· « Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστίν. » ⁹¹ (4) Ὁ δὲ Σίμων συνιδὼν, ὅτι Πέτρος αὐτὸν ⁹² συνάγει (ἐν) ταῖς Γραφαῖς — εἰς τὸν περὶ Θεοῦ λόγον ἐξετασμένων ⁹³ γενέσθαι μὴ θελήσας, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἡτήτης· ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιτος· ⁹⁴ πολὺπειρος μὲν ἐν ταῖς πνευματικαῖς διδασκαλίαις ⁹⁵, καὶ γὰρ οὕτως ἦν ἐξησκημένος ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδείαις τοῦ Σατάν, ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ, σχεδὸν ἐπὶ ⁹⁶ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις διαβεβημένος ⁹⁷ — « ἀνδριάντας γὰρ ἐποίησε περιπατεῖν, (καὶ) εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἐκείετο, εἰς ἀέρα ἵπτατο, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίησε ⁹⁸· δράκων ἐγένετο, καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μεταμορφοῦτο, διπρόσωπος ἐγένετο, (καὶ) εἰς χρυσὸν μεταβάλετο ⁹⁹, θύρας κλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας· ἤνοιξε ¹ (καὶ) σιδηρὰ ² δεσμὰ διέλυεν· ἐν δειπνοῖς ἐβόαια παντοδαπῶν εἰδῶν ³ παρίστα· τὰ ἐν οἰκίᾳ σκευὴ αὐτομάτως ⁴ φέρεσθαι πρὸς ὑπηρεσίαν ⁵, τῶν φερόντων ⁶ μὴ ὀρωμένων· » σκιάς πολλὰς προηγεῖσθαι (74^α) αὐτοῦ παρεσκεύαζεν, ἄσπερ ψυχὰς τῶν τεθνεώτων ⁷ ἔφασκεν ⁸ εἶναι. Πολλοὺς δὲ γόγυα καὶ πλάνον αὐτὸν ἐλέγχειν πειρωμένους ⁹, διαλλάξας πρὸς ἑαυτὸν, ἔπειτα προσάσει ¹⁰ εὐωχίας βοῦν θύσας καὶ ἐστιάζουσα ; αὐτοὺς, διαφόροις ¹¹ καὶ δυσίατοις νόσοις καὶ δαίμοσιν ὑπέβαλεν ¹²· καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο ¹³, καθυπουργούντων αὐτῷ ¹⁴ τῶν δαιμόνων. (Κάντεῦθεν οὐ μόνον ἐκτενὲν εἰς ἕτερας μορφὰς ἀνθρώπων ¹⁵ καὶ ἀλόγων, ὡς **275** ἔφην, μετεσχημάτιζεν, ἀλλὰ καὶ οὐς ἤθελεν οὕτως ἐποίησιν.) Καὶ γοῦν ποτε ζητούμενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνος, ἀπέδρα, τὴν

Variae lectiones et notæ.

⁷⁸ εἶναι ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Luc. vi. 15; Matth. vii. 11. ⁷⁹ Τοῖς δὲ προαβοῦσιν ὅτι θ. ὀρέγεται Hom. Hom. 57. ⁸⁰ ἔλεος Matth. v. 48? — Τοῖς δὲ ἠπατημένοις π. θ. ὑπονοεῖν, ὡς αἱ Γραφαὶ λέγουσιν, ἔφη Jo. xvi. 5. Hom. ⁸¹ ὡμῶν οὐράνιος C. P. ⁸² καὶ ὑπ. om. ⁸³ γινώσκουσι P. ⁸⁴ Matth. vi. 25. ⁸⁵ ἐπερωτήσαντα C. ⁸⁶ Matth. xii. 28. ⁸⁷ ἐντολή C. P. — Πρώτη πάντων ἐντολή ἐστίν. Ἄκουε C. P. I. Πρ. ε. ἔφη Ἄκ. P. ⁸⁸ Cod. 368. 12-369. 19. — Ὁμῶς ὁ Σ. Hom. 58. ⁸⁹ αὐτῶν cod. — ἑαυτὸν P. — ἐν om. C. ⁹⁰ ἐξετάσιν γ. οὐκ ἠθέλησιν Hom. ⁹¹ ἐξ. ἦν Ced. ⁹² ταῖς πνευματικαῖς C. P. I. ταῖς διαβολικαῖς ἐνεργείαις, ἀπειροὺς δὲ ἐν ταῖς πνευματικαῖς cod. cf. P. qui ἐν τ. δ. ἐν. καὶ μαγ. ante καὶ μεθ. ponit. ⁹³ σχ. περί Cod. ⁹⁴ διαβεβημένων Ced. Hom. H 52 — ἐπί Hom. ⁹⁵ ἐποίησε Ced. ⁹⁶ καὶ εἰς ὄψεις καὶ ἕτερα ζῶα add. Ced. ⁹⁷ θ. κ. ἀνοίγει Hom. ⁹⁸ σιδηρῶν P. ⁹⁹ ἰδῶν Ced. — παρίστησιν Hom. ¹ ὡς αὐτόματα φερόμενα Hom. ² ἐποίησε Ced. — ἐποίησε βλεπέσθαι. ³ φ. οὐ βλεπομένων Hom. φ. οὐχ ὄρ. Ced. ⁴ τεθηκῶτων C. P. ⁵ ἐ. λέγει Hom. IV. 4. ⁶ Πολλῶν — πειρωμένων Ced. ⁷ εὐθύστερον πρ. Hom. ⁸ διαφ. v. περιέβαλε καὶ δ. Hom. διαφόρος δ. καὶ δ. Ced. ⁹ ὑπέβαλεν cod. ¹⁰ εἰργάσατο om. sed εἰργάζετο post δαιμόνων C — αὐτ. cod. αὐτῶν C. αὐτῶν P. ¹¹ γ. αὐτῶν δ. cod. ¹² ἀνθρώπων τε καὶ C. P.

μορφὴν αὐτοῦ περιθεὶς Φαύστῳ μαθητῇ ¹⁶ Πέτρου. **A** Ὅντος ἐπανελθὼν πρὸς ¹⁸ Πέτρον ¹⁹ εἰδιώκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν ²⁰, ἣν περιέχειτο. Ἐμδέλφας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν λυπούμενον καὶ δάκρυσι ²¹ συνεχόμενον ἔφη· « Ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, Φαῦστε, ἡ παραλλαγὴ ²² τῆς μορφῆς σου γέγονεν· ὑπὸ γὰρ Καίσαρος ²³ ζητούμενος· καὶ φοβηθεὶς ἔφυγε, τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν σοι ²⁴ περιθεὶς, ἵνα, σοῦ ²⁵ συσχεθέντος· καὶ ἀναιρεθέντος, λύπην μεγάλην ἡμῖν προξενήσῃ καὶ θλίψιν ²⁶. ἄλλ' ὁ Θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Σίμωνος ἀπαλλάξας σε μορφῆς ²⁷ τὴν προτέραν ἰδέαν ²⁸ παρέξει τάχιον, ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ ²⁹ γέγονε, πάντων ἡμῶν θεωρούντων. ³⁰ (5) Ταῦτα ³¹ μέντοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφη, Κλήμης ³² λεχθῆναι καὶπραχθῆναι ³³ ἐν Συρίᾳ. Ἐν **B** δὲ τῇ Ῥώμῃ μετὰ τὸ ἐκκληθῆναι ³⁴ ἀπὸ προσώπου Νέρωνος, ὡς εἴρηται ³⁵, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ· « Ἐφης ³⁶ ὅτι (ὁ) Χριστὸς καὶ Θεὸς ³⁷ σου ἀνελήφθη· ἰδοὺ καγὼ ἀναλαμβάνομαι. » Καὶ ἰδὼν αὐτὸν (ὁ) ³⁸ Πέτρος· κουφιζόμενον διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἄερα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης, ἠύξατο· καὶ εὐθύς πεσὼν ὁ Σίμων καὶ συντριθεὶς ἀπέθανεν ³⁹. Ὁ δὲ τόπος ἱκτοσε ὁ δεξιάμενος αὐτοῦ τὸ παμβίβηλον ⁴⁰ καὶ παμμίαιρον σῶμα ἐκλήθη Σιμωνίων· περὶ οὗ ἐν ⁴¹ ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ ⁴² μέγας ἀποστολὸς Πέτρος οὕτως φάσκει ⁴³. « Ἡ δὲ καταρχὴ τῶν αἰρέσεων τῶν νέων γέγονεν ἀπὸ ⁴⁴ Σίμωνος τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρίᾳ πολλὰ διαπραξάμενος ἄτοπα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος ⁴⁵, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐσάλευσε ⁴⁶ διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ ἐμπεριίας. Ἐν ⁴⁷ μὲν γὰρ Καισαρείᾳ τῇ ⁴⁸ Στρατωνῶνος ἐμοὶ Πέτρῳ συντυχῶν ἐπειράτο διαστρέφειν τὸν λόγον ⁴⁹ τοῦ Θεοῦ, συμπιπτόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζαχαρίου τοῦ ποτε τελώνου, **276** καὶ Βαρνάβα (καὶ Νικήτου), ⁵⁰ καὶ Ἀκύλα, ἀδελφοῦ ⁵¹ Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ⁵² ἐπισκόπου τε καὶ ποιήτου, μαθητευθέντος [δὲ] καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῷ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ' αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῷ ⁵³ ἐκ τῶν περὶ τῶν προφητῶν λόγων καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἤτησα ⁵⁴ αὐτὸν δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ἄφρονίαν καταβαλὼν ⁵⁵, φυγάδα τε ⁵⁶ αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέστησα. Γενόμενος δὲ, ὡς ἔφη ⁵⁷, ἐν Ῥώμῃ, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραξε ⁵⁸, **D** πρæcipitem daret, et potentiam dæmonum iunni-

te apprehenso et sublato, afflictionis magnæ et anxietatis nobis auctor esset; at Deus auferens a te formam seductoris populorum et inimici veritatis Simonis, tuam priorem speciem cito citius restituet, quod quidem, dum adhuc loqueretur, factum est, nobis omnibus spectantibus. Hæc porro et alia similia scripsit, ut dixi, Clemens dicta et facta esse in Syria. Romæ autem, postquam illos, ut dictum est, a conspectu suo eiecisset, dixit Simon Petro: « Dixisti Christum et Deum tuum in cælum ascendisse; en ego quoque ascendo. » Et videns illum Petrus sublevatum per magicam artem in aera, media in urbe Roma, oravit, et subito delapsus Simon, et contritus, mortuus est. Ex hoc autem locus qui receperat omnino profanum et impurum corpus ejus, vocatus est Σιμωνίων. De Simone in apostolicis Constitutionibus magnus apostolus Petrus sic loquitur: « Principium quidem hæreseon recentium a Simone Mago orsum est, qui et in Syria multa improba fecit, et in Romæ versans, multum Ecclesiam agitavit per artem magicam, et diabolicam operationem atque peritiam. Cum enim simul ac ego Petrus Cæsarem Stratonis versaretur, conabatur pervertere verbum Dei; mecum una erant sancti filii, Zacchæus olim publicanus, et Barnabas, et Nicetas, et Aquila, frater Clementis episcopi et concivis Romanorum, et a Paulo coapostolo nostro et cooperante nobis in Evangelio iustitutus. Cum tertio coram eis cum illo disserissem sermonibus de prophetis et de unius Dei dominatu, vici illum virtute Domini nostri Jesu Christi et ad silentium redegei, et in Italiam fugavi. Degens autem Romæ, ut dixi, valde conturbavit Ecclesiam, multos seducens et sibi concilians, turhasque obstupescens arte magica et dæmonum operatione. Quadam die, media diei parte, ingressus ad spectaculum » — « nuntiavit se in aera ascensurum. Cum autem omnes mirarentur super hoc, ego Petrus adversus illum oravi. Porro sublatus a dæmonibus, sublimis volabat in aera, dicens se in cælos ascendere, et exinde populis bona subministraturum. Turbis autem illum Deum acclamantibus, extendens ego manus in cælum, Deum obsecravi ut perditorem

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ τῷ μ. Π. Φ. C. 2. ¹⁷ καὶ add. Ced. ¹⁸ τὸν add. Ced. ¹⁹ Πέτρον ἐνώπιον ἡμῶν ἔχων τὴν μορφὴν Σίμωνος καὶ ὑπὸ π. ἀποσειούμενος καὶ μισούμενος διὰ τὴν ἀ. ἐ. τοῦ Σίμωνος· ἐμβ. ὁ Π. C. ²⁰ ἰδέαν Ced. ²¹ δακρύνοντα ἔφη. ὑπὸ Σ. ὡ. φ. τοῦ μ. Ced. ²² ὑπαλλαγῆ P¹. — γέγονε διὰ κακομηχανίας καὶ σατανικῆς ἐπινοίας τοῦ γόητος ὑπὸ C. ²³ ζ. γὰρ ὁ. K. φ. Ced. ²⁴ σοι μ. Ced. ²⁵ σου post ἀναιρ. C ἵνα τοῦ σ. C². ²⁶ κ. θ. ἡ πρ. Ced. — καὶ ἐ. τῆς ἀλ. om. C. — καὶ ἐ. τῆς ἀλ. om. C. ²⁷ μορφῆν cod. ²⁸ καὶ ἰδέαν cod. P. καὶ ἰδέαν σου C. — παρέξει σοι P¹. ²⁹ σὺν τῷ λ. et π. ἡ θ. om. Ced. ³⁰ Ced. 369, 20-371, 12. ³¹ Καὶ ταῦτα C. P. ³² ἐν Συρίᾳ post Κλήμης C. ³³ διαπραχθῆναι C. P. ³⁴ αὐτοῦς add. Ced. ³⁵ προειρ. Ced. ³⁶ Σὺ ἔφης C. H. ³⁷ Χριστὸς ὁ Θεὸς Ced. ³⁸ ὁ om. C. P. ³⁹ ἀπέθανεν· τοῦ ἐν C. P. ⁴⁰ ὁ αὐτὸς Π. C. ⁴¹ ἐκ τοῦ 5^{ου} βιβλίου τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων cod. in margine scl. c. 7. ⁴² τῶν v. ἀ. Const. Ced. ⁴³ γ. δὲ ἐν P. Const. VI. 9 — ἐσκέλε Const. Ced. ⁴⁴ ἐσκέλευσε C. P. ⁴⁵ ἐμπ. καὶ ἐν C. P. ⁴⁶ K. τῆς cod. sed. Const. VI. 8. Ὁ μέντοι Σ. ἐμοὶ Π. ἐν K. τῇ Στ. ⁴⁷ τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ P¹ — μοι om. C. ⁴⁸ καὶ Νικήτ. cod. καὶ Νικήτ. P. om. C. ⁴⁹ ἀδελφῶν Const. ⁵⁰ Κλ τοῦ Ῥωμαίου, μαθητεύσαντος Ced. μαθητεύσαντι cod. ⁵¹ εἰς τῷ cod. — διὰ τῶν πρ. Ced. π. προφήτου Const. ⁵² ἤτησας Const. δ. Κυρίου Const. ⁵³ κατέβαλον Ced. ⁵⁴ φ. κ. εἰς τὴν Γ. Const. ⁵⁵ ὡς ἐ. om. Const. ⁵⁶ ἐσκέλε Const. — πολλά Ced.

nueret. » — « Intuens ergo Simonem, dixi : « Si apostolus Jesu Christi sum ego, non vero impostor sicut tu, impero malis virtutibus ut tibi succurrere desistant. » — « Et cum hæc dixissem, continuo delapsus est cum magno strepitu et contritus est, turba exclamante : « Unus Deus, quem Petrus prædicat. » Sic prima soluta est Simoniorum hæresis Romæ, et postremo extincta est : idcirco diem hujus Sabbati insignem agunt Romani. In Sabbato enim observabatur oratio et jejunium a fidelibus. Mos enim erat Ecclesiam orare pro docentibus, ut in Actibus apostolorum scriptum est : « Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro Petro. » Quoniam autem hac die Sabbati evenerat Christi victoria et casus Antichristi Simonis propalam, Sabbati memoriam observantes Romani jejunant et conventus solemnes agunt, usque ad hanc diem traditionem istam servant. Etenim aliæ quædam Ecclesiæ diversas observant consuetudines, sicut tradunt qui historias texuerunt. Enimvero apud Scythas, inquit, civitates episcopum habent unum et solum; apud Cyprios autem et Arabes etiam in vicis sunt episcopi, sicut in Phrygia apud Novatianos et Montanistas. Et in Romana quidem Ecclesia septem solummodo sunt diaconi, dum ubivis alibi indifferens est numerus eorum. Romæ rursus semel tantum in anno Alleluia dicitur, prima tantum die Paschæ; et nullus Ecclesiam unquam docet, ne episcopus quidem; Alexandriae vero episcopus eorum Ecclesia prædicat; » — et dum Evangelia recitantur, non assurgit solio. Et quoad Quadragesimam jejuniorum, alii quidem sex hebdomades jejunant, ut in Illyria et Libya, et Ægypto et in omnibus Occidentis partibus et in Palæstina; Constantinopoli vero, et circumcirca usque ad Phœnicem, hebdomadis septem jejunant; alii quidem tres solum dies per sex aut septem hebdomadas passim jejunant; alii contra tres hebdomadas ex ordine conjungunt, alii vero duas ut qui Montanum sectantur. In quibusdam autem Ægypti urbibus, postquam sub vesperam pranderunt, mysteria recipiunt. Hæc quidem Socrates narravit, sicut decebat servari omnia. Nunc vero plurimum et paulatim prædictæ consuetudines immutate sunt.

πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ ἑαυτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστάνων⁶⁰, μαγικῆ τέχνη καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ⁶¹· ὅς⁶² ποτε, μεσοῦσης ἡμέρας, προσελθὼν⁶³ εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγέλλετο⁶⁴ δι' ἄερος ἀναπτῆναι. Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ τούτῳ⁶⁵, ἐγὼ Πέτρος καθ' ἑαυτὸν ηἰχόμην⁶⁶. Καὶ δὴ μετεωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετάρσιος (74^b) εἰς τὸν⁶⁷ ἄερα, λέγων, εἰς τοὺς⁶⁸ οὐρανοὺς⁶⁹ ἀνιέναι, κάκειθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγεῖν⁷⁰. Τῶν δὲ δῆμων ἐπευφημοῦντων αὐτὸν ὡς⁷¹ θεὸν, ἐκτείνων εἰς τὰς χεῖρας εἰς ὕψος, ἰκέτευσα⁷² τὸν θεὸν καταβῆξαι τὸν λυμῶνα (καὶ τὴν ἰσχύον τῶν δαιμόνων περικόψαι). « Ἀτενίσας⁷³ οὖν εἶπον τῷ Σίμωνι· Εἰ⁷⁴ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶμι⁷⁵ καὶ οὐκί πλάνος ὡσπερ σὺ, Σίμων, προστάσσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσιν — ἀφαιναί σε τῆς⁷⁶ κρατήσεως. » — « Καὶ ταῦτα εἰπόντος⁷⁷ μου, (παρὰ χρῆμα) κατηνέχθη μετὰ ἤχου πολλοῦ καὶ συντριβῆ, τοῦ⁷⁸ ἤχλου βοήσαντος· « Εἰς θεὸς⁷⁹, ὃν (ὁ) Πέτρος⁸⁰ καταγγέλλει. » Οὕτως ἡ πρώτη καταλύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἵρεσις ἐν Ῥώμῃ καὶ τέλειον ἀπεστέθη⁸¹. (6) Διὸ 277 δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνου⁸² τοῦ Σαββάτου, ἐπίσημον ἄγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. Σάββατον γὰρ ἦν ἐν ᾧ ἐτελεῖτο προσευχὴ καὶ νηστεία τοῖς πιστοῖς· ἔθος γὰρ τὸ προσεύχεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων⁸³, ὡς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται· « οἱ⁸⁴ Προσευχὴ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν⁸⁵ ὑπὲρ τοῦ Πέτρου. » Ὡς οὖν ἐν⁸⁶ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου γενομένης τῆς Χριστοῦ νίκης καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀντιχρίστου Σίμωνος ἐπὶ φανεροῖς⁸⁷, Σάββασι τὸ μνημόσυνον ἐκτελοῦντες Ῥωμαῖοι νηστεύουσι καὶ συναξεῖς φαίδρας ποιοῦσι, μέχρι νῦν τὴν παράδοσιν ἐκείνην φυλάττοντες· καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι τινὲς Ἐκκλησίαι διάφορα παραφυλάττουσιν ἔθνη, καθὼς οἱ τὰς ἱστορίας⁸⁸ ἀνεγράφαντο⁸⁹. Ἰ Παρὰ Σκύθαις μὲν γὰρ, φησὶν, αἱ πόλεις⁹⁰ ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἕνα καὶ μόνον⁹¹· παρὰ δὲ Κυπρίοις καὶ Ἀραβί, καὶ ἐν ταῖς κώμαις εἰσὶν ἐπίσκοποι, ὡσπερ οὖν καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίαις⁹² Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. Καὶ παρὰ μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥώμης ἐπτά μόνον⁹³ διάκονοι γίνονται, παρὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδιάφοροι· ὁ⁹⁴ τούτων ἀριθμὸς ἔστιν. Καὶ⁹⁵ ἐν Ῥώμῃ πάλιν ἀπαξ τοῦ⁹⁶ ἐνιαυτοῦ λέγεται τὸ Ἀλληλοῦθία ἐν τῇ α' ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα⁹⁷ μόνον· καὶ οὐδεὶς εἰς ἐκκλησίαν

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ τὰ τε C. P. ⁶¹ ἐκστάνων C. — ἐξιστάνων Const. ⁶² ἐνεργείᾳ C. ἐνεργείαις P. ⁶³ καὶ Cod. — μ. ἐμπειρία ὡς καὶ π. μέσης Const. ⁶⁴ προσελθὼν Ced. ⁶⁵ ἐπηγγέλλετο πτῆναι δι' ἄερος Const. — δὲ post Πέτρος Ced. ⁶⁶ τούτῳ I. τούτο cod. ⁶⁷ Π. δὲ ἐπὶ τ. μετεωρίων τυγχάνοντων, ἐγὼ προσηυχόμην x. ε. Const. ⁶⁸ εἰς ἄ. Const. ⁶⁹ τοὺς om. P. ⁷⁰ εἰς ὁ. Const. ⁷¹ ἐπιχορηγήσειν Const. Ced. τῶν δὲ δαιμόνων Ced. ⁷² ἐπ. ὡς Const. — εἰς οὐρανὸν αὖν αὐτῇ τῇ Ced. — ἰκέτευσα Const. — ἰκέτευον Const. — τὸν θεὸν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ῥῆξαι Const. ⁷³ Καὶ ἀτενίσας τῷ Σ. ε. C. Ἀτ. οὖν τῷ Σ. ε. P. ⁷⁴ Εἰ θεοῦ ἄνθρωπος ἐγὼ, ἀπ. δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀληθῆς καὶ διδάσκαλος εὐσεβείας, ἀλλ' οὐ πλάνης οἷος σὺ Const. ⁷⁵ ἐγὼ Ced. ⁷⁶ ἀφ. τῆς Const. ⁷⁷ Καὶ εἶπ. μου τ. περικοπέεις τῶν δυνάμεων ὁ Σ. κατ. μ. μεγάλου ἡ καὶ βαγεῖς ἐξαισίον συντριβεται — καὶ φωνῆ τῶν ἤχλων λέγουσα Const. ⁷⁸ καὶ τοῦ C. ⁷⁹ Εἰς ὁ θεὸς ὃν Π. x. Const. ⁸⁰ ὁ Πέτρος om. C. P. ⁸¹ ἀπέσθη Ced. ⁸² ἐκείνην C. P. — ἐν ᾧ καὶ πρ. καὶ ν. τοῖς π. ε. γὰρ ἦν τὸ C. P. ⁸³ διδασκάλων ἀγωνιζομένων ἢ θλιβομένων ὡς ἐν ταῖς C. P. paulo post γεν. C. ⁸⁴ Act. xii, 5. ⁸⁵ πρὸς τὸν θεὸν om. C. P. ⁸⁶ ἐν om. P. ⁸⁷ ἐπιφανῶς? — ἐπιφανερῶς P. ⁸⁸ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας C. P. ⁸⁹ ἀναγράφαντες μαρτυροῦσι? Sozom. vii, 19. ⁹⁰ αἱ πόλεις πᾶσαι cod. iii C. P. ⁹¹ καὶ μ. om. Soz. ⁹² Φρυφ. cod. Φρυγία C. P. ⁹³ μόνον C. P. ⁹⁴ ἀρ. Π. οὖν ἐκάστου ἔτους ἄ. ἐν Ῥ. τὸ Ἀ. φάλλεται κατὰ τὴν α' ἡμέραν τῆς πασχαλλίου ἑορτῆς Soz. ⁹⁵ ἀπαξ μὲν τοῦ C. ⁹⁶ τοῦ π. ἡμ. καὶ ὁ. C. P. ἐπ. ἐκκλησίας ὁ. cod. ut C. P. ut et l. 20.

διόσκει ποτέ, οὐδ' αὐτὸς * ὁ ἐπίσκοπος, ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ διδάσκει μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐπ' ἐκκλησίας· τῶν δὲ ** Εὐαγγελίων ἀναγιγνωσκόμενων, οὐκ ἀνίσταται τοῦ Θρόνου. Καὶ τὴν μ' ** τῶν νηστειῶν οἱ μὲν ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσιν ὡς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ, καὶ πάσῃ τῇ Δύσει, καὶ Παλαιστίνῃ, ἐν δὲ * ΚΠ. καὶ περίῃ ἄχρι Φοινίκης, ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσι, ἄλλοι δὲ τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐν ταῖς εἰς ἢ ἐπὶ σποράδην νηστεύουσι· ἕτεροι δὲ * τρεῖς ἑβδομάδας ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Πάσχα συνάπτουσι, ἄλλοι * δὲ δύο ὡς οἱ 278 τὰ * Μοντανῶ φρονούντες. Ἐν τισὶ δὲ πόλεσι τῆς Αἰγύπτου *, πρὸς ἐσπέραν ἡρισθηκότις, τῶν μυστηρίων καταλαμβάνουσι. Ταῦτα * μὲν Σωκράτης ἱστορήσεν ὡς εἰκὴς φυλατιόμενα πάντα· νῦν δὲ πλείστως * καὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγῇ γέγονεν ἐν * τοῖς εἰρημνοῖς ἦθεσιν 10.

PKB'. *Peri tou agiou Petrou* 11.

A

CXXXII. *De sancto Petro.*

11 Ὁ μὲντοι Νέρων, ἀκούσας ὅτι περὶνευται ὑπὸ Πέτρου καὶ ἀγανακτήσας, ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. Ὁ δὲ Πέτρος παρακάλεσας τὸν ὑπαρχον 12, ἵνα μὴ ὄρθιος σταυρωθῇ ὡς ὁ Κύριος (αὐτοῦ) 14, κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθη (καθὼς ἠξίωσεν ἐκ πολλῆς μετριοφροσύνης). Μετὰ δὲ γὰρ τὴν Πέτρου τελευτήν, ὡς 15 φησὶν Εὐσέβιος, Παῦλος ὁ ἀπόστολος κατὰ μὲν τὴν α' ἀπολογίαν ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος (καὶ ἀπολογησάμενος Νέρωνι, ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη 16. (75^α) Κάντευθεν, ὡς ἔοικε, τὰς 17 τῶν ἀποστόλων Πράξεις ἐπ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Λουκᾶς 18 περιέγραψε μέχρις ὅτε 19 συνῆν τῷ Παύλῳ· καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐμαρτύρησεν, οὐ συμπάρῃν αὐτῷ, τοῦ Ἀποστόλου σαφῶς 20 λέγοντος, ὅτι 21 « Οὐδεὶς μοι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογίᾳ συμπαραγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον 22· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν· » ἦν δὲ 23 πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολὴν (θεσμοίς) κατεχόμενος ἔγραψεν « ὁμοῦ σημαίνων τὴν τε προτέραν 24 αὐτῷ γνωσμένην ἀπολογίαν » πρὸς Νέρωνα, ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριώδες τοῦ τρόπου καλῶς ὠνόμασας, « καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν, » ἐπάγει φάσκων 25· « Ἐρβύσθη ἐκ στόματος λέοντος, ἀλλὰ καὶ (ἔτι) 26 ῥύσεται 27 Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, » ὑπεμφαίνων 28 τὸ παραυτίκα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ αὐτῇ προσαγορεύει Γραφῇ 29 λέγων· « Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς 279 τῆς 30 ἀναλύσεως μου ἐφάσθηκεν. » C Ἀπολογησάμενος 31 τοίνυν τὴν πρώτην 32 ἀπολογίαν καὶ αὐθὺς ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν στειλόμενος, εἶτα πάλιν τὸ δεύτερον ἐπιβὰς τῇ Ῥώμῃ· δέσμιος 33 καὶ ὡσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὴν διὰ εἴφους τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδή-

Interca Nero audiens illum per Petrum periisse, indignatus est, et iussit hunc crucifigi. Petrus autem, cum rogasset propraetorem ne in altum tendens ut Dominus suus, crucifigeretur, demisso capite crucifixus est, sicut ex magna humilitate rogavit. Post Petri autem exitum, ut dicit Eusebius, Paulus apostolus cum quidem ob primam defensionem victus e Iudaea venisset, et coram Nerone se defendisset, ad ministerium praedicationis profectus est. Atque hinc, ut videtur, Actus apostolorum sub hoc tempus Lucas descripsit, donec cum Paulo erat; sed tempore quo fidem confessus est, non erat cum eo, Apostolo aperte dicente: « In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur: » quam quidem ad Timotheum secundam epistolam in vinculis retentus scripsit, « simul indicans primam defensionem quam dixerat » apud Neronem, quem etiam leonem, ob inhumanum et ferum ingenium, recte vocavit, in qua « et jam appropinquantem consummationem » addit dicens: « Liberatus sum de ore leonis, sed etiam liberabit Dominus ab omni opere malo, et saluum introducet in regnum suum caeleste, » subostendens jamjam futurum [martyrium, quod et apertius in eadem salutatur Scriptura, dicens: « Ego enim jam delibor, et tempus liberationis meae instat. » Facta igitur prima defensione, iterum ad ministerium praedicationis profectus est; deinceps cum iterum venisset Romam, victus ita atque Neroni traditus, gladio corona martyrii redimitus est, die vicesima nona Junii, qua die et Petrus crucifixus est, sicut et Marcus et Lucas evangelistae, et Jacobus, frater Domini. Lucas quidem frugiferam oleae affixus est, quia non inveniretur li-

Variae lectiones et notae.

11 Ὅτε δὲ ὁ ἐπ. οὔτε ἄλλοι τις ἐνθάδε ἐπ' ἔ. δ. παρὰ δὲ Ἀλεξανδρείᾳ μόνος ὁ τῆς πίστεως ἐπ. Σ. ζ. 12 ἐν γὰρ τῶν ἔ. οὐκ ἐπὶν. ὁ ἐπίσκοπος Σοζ. om. τοῦ θ. 13 Καὶ τὴν — μ' ἐν ἡ νηστεύει τὸ πλῆθος, οἱ μὲν εἰς εἰς ἔ. ἡμερῶν λογίζονται ὡς Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ πρὸς δόξιν, Α. τε πᾶσα καὶ Α. σὺν τοῖς Παλαιστίνοις, οἱ δὲ ζ', ὡς ἐν ΚΠ. καὶ τοῖς π. ἔθνεσι μέχρι Φοινίκων, ἄλ. δὲ γ' σπ. ἐν ταῖς ζ' ἢ ζ' Σοζ. 14 ὡς οἱ ἐν C. 15 ἐν δὲ τῇ ΚΠ. P². 16 οἱ δὲ ἅμα γ' πρὸ τῆς ἑορτῆς σ. Σοζ. 17 ἄλλοι — φρονούντες om. C. ὡς οἱ P. ὅσοι cod. 18 οἱ δὲ δ' ὅσοι τὰ col. 19 Παρὰ δὲ Αἰγυπτίους ἐν πολλοῖς π. — πρ. ἔ. τῷ Σάββατῳ συνιόντες ἢ ἤδη μ. μετέχουσι Σοζ. 20 Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Σ. C. P. 21 πλείστ. cod. 22 ἐν om. P². 23 ἔθεσιν C. P. 24 περὶνευται Σίμων ὑπὸ cod. ut C. P. Ced. 25 67 (5267). — Ced. 371.15 375.3. 26 ἔπαρχον C. P. 27 αὐτοῦ om. C. P. 28 τελευτήν ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτι ὡς C. — καθὼς C. P. 29 ἀπεστάλη P². 30 ὅθεν εἰκίτως τὰς Eus. II, 22. 31 ἐκ ὁ Α. π. τὸν γ. τὸν μ. Eus. 32 ὅπου P². 33 σαφῶς καὶ τοῦτο C. καὶ τῷ σ. P. — α' μου ἀπολογία cod. ut C. P. 34 II Tim. IV, 16. 35 ἐγκατέλειπ. cod. ἐγκατέλειπον C. ἐγκατάλειπον P. 36 τὴν δὲ Ced. 37 πρ. αὐτοῦ ἀπ. Ced.; Eus. om. προσωνόμασε. 38 II Tim. IV, 17, 18. 39 ἔτι om. C. P. ut II Tim. IV, 18. 40 με ὁ add. Ced. 41 σημαίνων Eus. 42 ἐπιστολῇ πρ. λ. Ced. προλέγει γρ. φάσκων Eus. II Tim. IV, 6. 43 τῆς ἐμῆς ἀν. ἐφ. C. P. 44 Τότε μὲν οὖν ἀπολογησάμενος αὐθὺς Eus. 45 δ.κ. λόγος ἔχει στελεσθαι τὴν ἀπόστολον, δεύτ. ἐπιβάντα τῇ αὐτῇ πόλει τῷ κατ' αὐτὸν τελειωθῆναι μαρτυρίῳ Eus. 46 δέσμιος cod. a. sec. III.

gnum aridum ad crucem faciendam, in loco illo. Cujus quidam corpus tollens, et inter multa monumenta sepeliens, sepulcrum ejus incertum effecit. Discipulis autem requirantibus postea, et non reperientibus ejus sepulcrum propter multitudinem monumentorum, dum nocte ista orarent, collyria medicabilia pluit Deus supra sepulcrum, symbola artis illius; et hoc signo revelatum est sepulcrum, cujus pretiosas et sanctas reliquias deinceps cum eruisset Constantius, Constantini Magni filius, in templo Sanctorum Apostolorum reposituit.

τρικὰ ἐπάνω τοῦ τάφου⁴², σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ⁴³· καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου ἐγένετο γνῶριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον⁴⁴ (ὑστερον) ἀνακομίνας⁴⁵ Κωνσταντίος, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων⁴⁷.

CXXIII. De Jacobo, fratre Domini.

Magnus autem Jacobus, frater Domini, cum sanctus esset ex utero matris suae, vinum et siceram non bibit, nec animatum quidquam comedit, nec unquam balneo usus est; genua autem obdurata, camelorum instar, fuerunt, eo quod semper genua flecteret, ut Deum adoraret; unde, ob magnam justitiam suam et admirandam vitae rationem, vocabatur Justus et ὠβλιῆς, quod est *praesidium populi et justitia*. Cum igitur venerandus et valde celebris esset angelicus Jacobus, die festi Paschæ, pluribus myriadibus hominum in templum Judæorum ingressis, hunc assumpserunt Scribæ, et statuerunt super pinnaculum templi, dissipare cupientes prædicationem Christi, et illi voce magna dixerunt: «Oramus te, vir juste, ut dicas populo ne vagentur post vestigia illius qui dicitur Christus; tibi enim omnes paremus, agnoscentes te esse justum et nullius personam accipientem.» Ille vero respondens dixit: «Cur me interrogatis de Christo, dum

αστο μὴν Ἰουνίω κθ', καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Πέτρος ἐσταυρώθη⁴⁸, καθάπερ καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ εὐαγγελισταί, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος⁴⁹. Οὐ οὖν⁵⁰ Λουκᾶς ἐπὶ ἐλαίας καρποφόρου σταυρωθεὶς⁵¹, μὴ εὐρισκομένου ξύλου ξηροῦ πρὸς τὴ γενέσθαι σταυρὸν ἐν⁵² τῷ τόπῳ, λαθῶν τις τὸ σῶμα⁵³ καὶ μεταξὺ πολλῶν μνημείων θάψας, ἄδηλον ἐποίησε τὸν τάφον. Τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζητούντων μετέπειτα καὶ μὴ εὐρισκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ πλῆθος τῶν μνημείων, προσευξαμένων⁵⁴ αὐτῶν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ⁵⁵, κολλούρια⁵⁶ ἔβραξεν ὁ Θεὸς ἰατρικὰ ἐπάνω τοῦ τάφου⁵⁷, σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ⁵⁸· καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου ἐγένετο γνῶριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον⁵⁹ (ὑστερον) ἀνακομίνας⁶⁰ Κωνσταντίος, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων⁶¹.

B PKΓ'. Περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου.

«Ὁ δὲ μέγας Ἰάκωβος⁶² ὁ ἀδελφόθεος⁶³, ἀγνὸς ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, οἶνον καὶ⁶⁴ σίκερα οὐκ ἔπιεν, οὐδὲ ἐμφύχον ἔφαγεν, οὐτε⁶⁵ βλαναςίφῃ ἐχρήσατο· τὰ δὲ γόνατα ἀπεσκληρότα δίκην καμήλων⁶⁶ γεγόνασιν ἐκ τοῦ ἀεὶ κάμπτεν ἐπὶ γονάτων⁶⁷ καὶ τῷ Θεῷ προσκυτεῖν, 280 ὅθεν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστής πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠβλιῆς⁶⁸, ὃ ἐστὶ περιοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη⁶⁹. 27 (2) Ἐπειὸν αἰδέσιμος καὶ σεβάσιμος⁷⁰ ἦν, καὶ σφόδρα περιβόητος ὁ ἰσάγγελος Ἰάκωβος, ἑορτῆς γενομένης τοῦ Πάσχα καὶ πολλῶν μυριάδων συνελθόντων (ἐν τῷ ναῷ) τῶν Ἰουδαίων, (καὶ) τοῦτον ἀνενέγκαντες οἱ Γερματεῖς⁷¹ ἐπὶ τὸ πτέρυγιον τοῦ ἱεροῦ, διασκευάσαι βουλόμενοι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπον μεγάλη τῇ φωνῇ· «Ἄξιόν ἐστι σε, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου Χριστοῦ· σοὶ γὰρ πάντες παιθόμεθα γινώσκοντές σε (εἶνα) δίκαιον⁷² καὶ ἀπρσιωπόλητον⁷³.» Ὁ δὲ

Variae lectiones et notæ.

⁴² μετὰ περιόδον χρόνου ἐνός Ced. ⁴³ ὡς ἐμπροσθεν εἰρηται Ced. ⁴⁴ μακάριο; Ced. ⁴⁵ ἐσταυρωθῆ Ced. ⁴⁶ στ. καὶ λ. Ced. ⁴⁷ αὐτοῦ Ced. ⁴⁸ προσευξάμ. cod. προσευξάμενοι C. om. αὐτῶν, προσευξαμένων I'. ⁴⁹ ἐκείνη om. C. ⁵⁰ κολλούρια col. P. κολούρια C. l. κολλούρια βρέξας C. ⁵¹ τοῦ ἀποστόλου add. I' ed. ⁵² αὐτοῦ, δηλον ἐποίησε τὸν τάφον οὗ C. ⁵³ τὸ λ. K. υἱὸς K. ἀνακ. ἐν K. Π. κατ' ἐν τῷ ν. τῶν ἀπ. ὁ περὶ ἠκούσθησεν ὁ πατήρ αὐτοῦ Μέγας Κωνσταντίνος C. P. ⁵⁴ ἀνακομισθῆν ἐπὶ Κωνσταντίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μ. K. διὰ τοῦ ἁγίου Ἀρτεμίου ἐτέθη Ced. ⁵⁵ ὑποκάτω τῆς τραπέζης, μετ' Ἀνδρέου καὶ Τιμοθέου τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ced. a. (550). ⁵⁶ Cod. 360, 22 361, 7. Ἐπὶ Νέρωνος Ἀγρίππα τελευτήσαντος, Φητῶν καθίσταται διάδοχος αὐτοῦ ὑπὸ Νέρωνος, καὶ Παῦλος κηρύσσει τὸ εὐαγγέλιον δικαιολογησάμενος ἐπὶ θήτου, πέμπεται πρὸς τὸν Νέρωνα. Καὶ τότε μὲν ἀπολογεῖται, δεῦτερον δὲ ἐν Ἰώρῃ ἰλιθῶν, τὴν κεφαλὴν σκαπόμενος παρὰ Νέρωνος, ὡσαύτως καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος ἀνατιλοπίζεται. ⁵⁷ Ὁ δὲ γὰρ Ἰάκωβος C. ⁵⁸ ὁ ἀδελφόθεος om. C. P. ⁵⁹ οἶκον μὲν καὶ C. P. οἶνον καὶ Hegesippus. ⁶⁰ ἔφαγεν οὐδέ C. P. — καὶ β. οὐκ Hegesippus. ⁶¹ καμήλ. cod. καμήλου C. P. ut Hegesippus. ⁶² γόνυ C. P. Hegesippus. ⁶³ ὄβλ. cod. ὄβλ. P. ὄβλιῆς C, ὄβλιῆς Hegesippus. ⁶⁴ δικαιοσύνη ὅς γὰρ μεγάλων καὶ θεῶν ὁράσεων ἀξιούμενος εὐρακίως ποτε π. σφανῶς τὸν διάβολον τὴν κατ' αὐτοῦ γεννησομένην μανίαν καὶ μαιφρονίαν τῶν Ἰουδαίων ἀπειλῶντα (cod. ἀπειλῶν) ἐν ἐξουσίᾳ καὶ φοβερωτάτῳ σχήματι, περὶ οὗ φησιν πρὸς τὸν Ἰωδ ὁ Θεός· «Ἰδοὺ (ix, 16) — πλευρὰ αὐτοῦ χάλκεια — σιδηρόχυτος. Τοῦτο ἐστὶ — 19, 23 πέπονθεν δὲ δι: προσκρούσει ἡ. — ἐν δὲ τῷ — αὐτόν 24 πᾶν δὲ xlii, 7, 15, πύλας δὲ 14 τὰ δὲ 15 — χαλκαί, 18, 19, om. ὡς. 2) καιομένη; καὶ πῦρ δ. 21 ἡ ψ. ἀ. φλέξ — ἐξέρρηται. 22 ἐν δὲ τῷ τρ. αὐλ. — ἀπώλεια ἐστήκε δὲ ὡ. δ. ἀν. 24 ἐάν 26 — οὐδὲν οὐ μὴ π. 27, ἤγηται — ἀχυρον, χ. — 28 καὶ οὐ — 29 λογισθεῖσαν — καταγελάσθαι μὲν σ. π. 30 ἡ δὲ — ὄξει; 31 ἤγηται. μὲν — αὐχμάλυτον 32 Οὐκ 33 — αὐτῷ. Οἱ γὰρ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἀγγελοὶ πολλάκις ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς διὰ τὸ ἀκούειν αὐτοὺς λόγους παρὰ Θεοῦ καὶ ἀπαγγέλλειν τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις· φησὶ γὰρ Ἐζέρας· Ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προσφῆτας· αὐτοὶ δὲ ἐξεμυκτηρίζον τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ (III E. i, 50, 51). Ὡσαύτως καὶ περὶ τοῦ Προδρόμου λέγει Κύριος· «Οὗτός ἐστιν; περὶ οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου, πρὸ προσώπου μου» (Math. i, 2). Καὶ οὐ μόνον ἀγγελοὶ λέγονται οἱ δίκαιοι, ἀλλὰ καὶ θεοὶ κατὰ τὸν λέγοντα· «Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστέ καὶ υἱοὶ Ὑψίστου πάντες (Ps. lxxx, 6) propter vocem ἰσάγγελος adjuncta in C. ⁷¹ Ced. 361, 8-362, 7, Eus. II. E. II, 25 ex Hegesippo. ⁷² μεδ. καὶ σφ. π. ὑπῆρχεν C. P. ⁷³ καὶ ἱεραὶ add. Ced. — οἱ ἱερεῖς ἐπὶ C. P.; sed in margine Γερματεῖς, ex Hegesippo scilicet. ⁷⁴ δίκαιον ὄντα C. P. ὅτι δίκαιος εἰ Hegesippus. ⁷⁵ εἰπέ ἡμῖν, τίς ἐστὶν ἡ θύρα τοῦ Ἰησοῦ; Ced.

ἀκορηθείς εἶπεν ⁶³· « Τί με ἐπερωτᾶτε περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς καθέζεται ⁶⁴ ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ⁶⁵; » Οἱ ⁶⁶ δὲ παράνομοι ⁶⁷⁻⁶⁸ ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραξαν· « Ὁ! ὦ! καὶ δίκαιος; ⁶⁹ πεπλάνηται ⁷⁰. » Καὶ (εἶπον πρὸς ἀλλήλους· « Κακῶς ἐποιήσαμεν τοῖς αὐτοῦ μαρτυρίοις ⁷¹ καθ' ἑαυτῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ ⁷² παρασχόντες, πολλοὺς ποιήσαντες πιστεῦσαι εἰς αὐτόν· » καὶ δὴ) μανέντες ⁷³ οἱ ἐξάγιστοι (75^b) καὶ τοῦτον κατακρημνίσαντες, κλίνας τὰ γόνατα ὑπὲρ αὐτῶν προσήχοντο· καὶ προσεγγίσας τις τῶν υἱῶν Ῥηχάβ καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, λέγει ⁷⁴ αὐτοῖς· « Τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μᾶλλον ὑπὲρ ἡμῶν ⁷⁵ εὐχεται· » καὶ δραμῶν τις γναφεὺς ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξύλου ⁷⁶ ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπέζειν ⁷⁷ εἰώθασιν· καὶ παραχρῆμα ἐτελευτήσεν ὁ δίκαιος. Θάψαντες δὲ αὐτὸν ἐν ⁷⁸ τῷ ναῷ, ἀνήγειραν αὐτοῦ στήλην ⁷⁹ (3) Μετὰ δὲ (τῆ) μαρτυρίῳ ⁸⁰ αὐτοῦ παρὰ πόδας Ἰερουσαλήμ πολιορκεῖται ⁸¹· φησὶ γὰρ Ἰώσηπος ⁸² ταῦτα ⁸³ συμβεβηκέναι τοῖς Ἰουδαίοις κατ' ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, « ὅς ἐστιν ⁸⁴ ἀδελφὸς (τοῦ) Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ, » ἐπειδὴ περ δικαιοτάτων **281** (αὐτῶν) ὄντα Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν. ⁸⁵ (4) Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ⁸⁶ ἀνάληψιν ἀπολέμητοι ἔτη μ' ⁸⁷ διέμειναν (τοῦ Χριστοῦ μακροθυμοῦντος ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ καὶ θορυμῷ αὐτῶν), ὅπως γνωσιμαχίσαντες ⁸⁸ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν πλημμελίᾳ ἰσχυρὰν ποιήσωσιν τὴν μετάνοιαν, ὅθεν αὐτοῖς φοβερά σημεῖα ⁸⁹ ἐπεδείκνυτο ⁹⁰, τὴν μέλλουσαν καταλαμβάνειν αὐτοὺς ἄλωσιν προμηνύοντα. Ἐν γὰρ τῇ τῶν **C** Ἀλζύμων ἑορτῇ περὶ ὥραν θ' τῆς νυκτὸς τοσοῦτον φως τὴν ναὸν ⁹¹ καὶ τὸν βωμὸν περιελαμψεν ἐπὶ ὥραν μίαν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. Μετὰ ⁹² τοῦτο ἐφάνη ἄστρον ὑπὲρ τὴν πόλιν, ῥομφαίᾳ παρακλήσιον· καὶ ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ χαλκῆ πύλη τῆς πόλεως, σιδηροδέτοις κλειομένη μοχλοῖς καὶ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν λ' ἀνοιγομένη, ὤφθη περὶ ὥραν η' τῆς νυκτὸς ἀνεωγμένη· (καὶ) πάλιν (ἄλλοτε) ὠράθησαν πρὸ ἡλίου δύσεως ὡσεὶ ἄρματα μετέωρα καὶ στραπέδα ἐνοπλᾶ διατρέχοντα περὶ τὸν ἄερα ⁹³ καὶ τὰς πόλεις ⁹⁴ περιτοχιζόντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Σικηνοπηγίας ἑορτῆς πρὸ ὄ' ἐτῶν ⁹⁵ τοῦ πολέμου, εἰρηνευοῦσης καὶ εὐνομούσης τῆς πόλεως, ἀνθρώπως τις Ἰησοῦς τοῦνομα, ἐλθὼν ⁹⁶ ἐν τῇ ἑορτῇ, **D**

Variae lectiones et notæ.

⁶³ ἔφη Cod. ⁶⁴ κάθηται Hegesippus. ⁶⁵ καὶ αὐτὸς μέλλει ἔρχεσθαι κ. τ. λ. Ced. ⁶⁶ Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ced. ⁶⁷ παράνομους cod. ⁶⁸ καὶ ὀβριχοῦς cod. C. P. Heseippus. ⁶⁹ πεπλάνηται Ced. ⁷⁰ τοῖς αὐτοῦ μαρτυρίοις I. τοιαύτην μαρτυρίαν cod. C. P. Heseippus. ⁷¹ Ἰησοῦ cod. C. P. Heseippus — παρασχ. καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἀκούσαντες ἐπίστευσαν· καὶ δὴ C. P. deest in Hegesippo. ⁷² μ. ἐβρίψαν αὐτὸν κάτω· πεσὼν δὲ οὐκ ἀπέθανε· καὶ ἤρξατο λιθάζειν αὐτόν. Ὁ δὲ θεὸς τὰ γόνατα πρ. παρακαλῶ σε, Θεὸς Πάτερ, ἄφως ἰούτος· οὐ γὰρ οἶδαι τί ποιούσι. Εἰς δὲ τῶν ὁ Ced. ⁷³ P. ἔκραξε λέγων, παύσασθε τί Ced. ⁷⁴ ὁμοῦ C. deest in Hegesippo. ⁷⁵ μ. ξ. γναφικοῦ καὶ ἰθανάτωσαν αὐτόν Ced. ⁷⁶ ἐκπέζει C. ἐκπέζειν εἰώθη P. ἀπέπιεξε Hegesippus. ⁷⁷ παρὰ τῷ ναῷ C. P. Heseippus. ⁷⁸ αὐτοῦ τὴν στήλην C. C. deest in Hegesippo Iotum. ⁷⁹ Ced. 362, 7-11. ⁸⁰ τὴν μαρτυρίαν C. P. ⁸¹ π. Ἰερ. Ced. ⁸² Arch. xx, 9. ⁸³ Ταῦτα δὲ συμβεβηκέναι I. C. P. ⁸⁴ ὅς ἦν C. P. ⁸⁵ Ced. 373, 8-374, 12. ⁸⁶ Κυρίου ἡμῶν C. P. ⁸⁷ δ. ἔτη μ' Ced. ⁸⁸ ἔνα γν. τὴν ἰδίαν ἀνακαλέσονται πλημμελείαν· οἱ δὲ μᾶλλον εἰς τὰ χεῖρον νεύσαντες τῷ φθόνῳ καὶ τοῖς ἀγίοις ἀνθρώπων, Στέφανον, Ἰακώβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, Ἰακώβον τὸν ἀδελφόν σου καὶ λοιποὺς· δὴ καὶ ἄλλοις ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν θεήλατον ἐπεσπάσαντο πανοικθρίαν, ὅθεν Ced. ⁸⁹ καὶ ἐναργῆ add. Ced. ⁹⁰ ἐπεδείκνυ cod. ἐπεδείκνυε. C. P. ⁹¹ ν. π. καὶ τὸν β. περὶ Ced. ⁹² Μετὰ δὲ τοῦτο C. P. — Ἐπειτα ἄστρον ὑπερβεν τῆς πόλεως ῥομφαία παρόμοιος ὠπλάνετο ἀλ. ἡ. π. χ. Ced. ⁹³ π. τ. δ. Ced. ⁹⁴ τῆς Ἰουδαίας φοβερῶς add. Ced. ⁹⁵ Ἦρθ' ἐ. δ' τῆς ἀλώσεως, ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκ. ἔτ. τῆς π. ἔ. Ced. ⁹⁶ ὀνόματι· ἔξ. ἐν μέτρῳ τοῦ λαοῦ παρελθὼν ἰδοὺ φ. ἀπὸ ἀ. φ. ἀπὸ ὁ. Ced.

et ad singulas plāgas dicebat : « Vae, vae, Jerusalem. » A Eodem festo, bos ad immolationem adducta, prae- ter opinionem agnum medio in templo peperit, quae, ut opinor, per partum contra naturam manifestavit miram magnitudinem et potentiam civitatis, per agnum autem, negationem Judaeorum erga Agnum Dei Christum aperte subostendit, et even- turam ipsis funditis gravissimam ruinam et deso- lationem,

πρὸς θυσίαν ἀχθεῖσα ⁹, παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἦτις, οἶμαι (παρὰ **282** μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προσδήλωσε τὴν τε ὑπερφύσιν καὶ βοήν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνου τὴν πρὸς τὸν ἀμὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ἄρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν ¹⁰ γεννησομένην αὐτοῖς ⁹ ἄρδην (καὶ ἀργαλεωτάτην ἀναίρεσίν τε καὶ) πανολοθρίαν.

Judaei ergo cum Romanis subijci et eis tributum solvere nolissent, et Agrippa Romam fugisset, B iratus et indignatus Nero scripsit prefecto Orientis (is erat tunc Vespasianus), jubens ei ut omnem cui praeerat, moveret exercitum, et obtineret terram Judaeorum, et omnino perderet eam. Porro diebus solemnitatis Paschae, cum omnes ex Judaea Hierosolymam advenissent, a Romanis in metropoli con- clusi sunt soli, egressis antea per divinam revela- tionem qui in Christum credebant, et remanenti- bus ut in custodia impiis et scelestis, sicuti olim ac- ciderat nefandissimis Sodomitis, istorum similibus. Etenim pro Sodomis olim quasi legatione fungens sanctus Abraham dicit : « Num perdes justum cum impio, et erit justus sicut impius? » ideoque benignus erga homines Deus pollicitus est : « Si ¹¹ inventi fuerint Sodomis decem justii. » Non inventi sunt, idcirco omnino perierunt. Pro Jerusalem autem cum exoraret divinus Jeremias, ipsi quoque Domi- nus dixit : « Circuite vias Jerusalem, aspiciete et vide- te, et quaerite in plateis ejus, an inventiatis virum, et sit faciens iudicium, quaerens fidem; propitius ero ei, dicit Dominus. » Sed age ipsa quoque illis carens, divini furoris fructum adepta est, nec alio tempore, sed diebus solemnitatis, et justissime quidem : oportebat enim eos quibus die- bus in Dominum peccaverunt, ipsis quoque praemium occisi Christi subire.

ἀλλ' ἐν **283** ταῖς τῆς ἑορτῆς ἡμέραις* καὶ μάλα γε δικαίως* ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν Κύριον ἐξήμαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπίχειρα τῆς χριστοκτονίας ὑποστήναι).

Nero autem cum sibi confirmasset imperium, in D impuras impegit actiones, et extraneis imperio- bus dedit operam, cithara ludens, tragœdias agens et saltans in theatris, et praeter ista et omnia sua iniūqua facta, odium insuper et luctam adversus Deum addidit, primus persecutor verbi Dei factus. Post haec, cum insidiae adversus eum significatae essent,

Variae lectiones et notae.

⁹ νόκταις codex. ¹⁰ π. ὅλην τὴν πόλιν ἀν. Ced. ¹¹ ἤκλιζοντο ὁ δὲ πρ. ε. τῶν πλ. ἔκραζεν Ced. * οὐαί Ced. * Κατ' ἄ. δὲ τὴν Ced. * ἄ. π. θ. Ced. * σαφῶς ἐνέφαινε τὴν Ced. * αὐτῷ cod. * Ced. 374, 12-22. Τῶν οὖν Ἰ. τῆν. π. τοὺς Ρ. ὑπ. ἡθετηκότων, ἀπέστειλε Ν. Οὐεσπασιανὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ Τίτον τὸν ἐχθρον αὐτοῦ, οἱ καὶ ἐπόρθησαν αὐτήν, πάντων τῶν Χριστιανῶν δι' ἄ. τῶν Ἱερο- σολύμων ἐξ. μόνον δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐκ πάσης τῆς χώρας ἐν τῇ τοῦ π. ἑορτῇ ὥσ. ἐν εἰ. τοῖς Ἱεροσολύμοις συγκελισθέντων, ὡς ἀμρὶ τὰς τ' μυριάδας τὸ πλῆθος ἀριθμεῖσθαι* καὶ πάντες τὸν ἐπηρητημένον αὐτοῖς διέθρονον πρὸς Θεοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τολμηθεῖσαν αὐτοῖς θεομαχίαν καὶ μισοφροσίαν ἐνδίκως κατεδέξαντο. * ἐρήμου φίλων καὶ ἀγίων καὶ δούλων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ cod. ponendum post πιστευόντων. * Gen. xviii, 25. * Jer. v, 1. ¹⁰ Ced. 377, 19-378, 6 Οὗτος ὁ Νέρων μανίας ὀλίγου πλη- σθεὶς ἀν. μὲν τὴν αὐτοῦ μ. 10. ἀνεῖλατο a sec. manu cod.

ἐξαίφνης ἀνέκραξεν ἐν τῷ ἱερῷ λέγων · « Φωνὴ ἀπὸ δυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν ὄ- ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ πάντα τὸν λαόν. » Καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις (καὶ νυξί ⁹) πε- ριερχόμενος ἐν τῇ πόλει ¹⁰ ἀνευδότης ἐβόα, διὸ καὶ τινες τῶν δημωτῶν ἀγανακτήσαντες μάστιξιν αὐτὸν ἤκλιζον, ἐπὶ πλεῖον κράζοντα μετὰ θακρῶων καὶ λέγοντα πρὸς ἐκάστην πληγὴν ¹¹ · « Οὐαί, οὐαί, Ἱεροσόλυμα! » Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ⁹ ἑορτὴν βοῦς

* (5) Τῶν Ἰουδαίων τοῖνον τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τε καὶ φορολογίαν ἀθετησάντων (καὶ τοῦ Ἀγρίππα φυγόντος ἐν Ῥώμῃ, ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ) ἔγραψε Νέρων (τῷ τῆς ἐφῶς στρατηγῷ — Οὐεσπασιανὸς δὲ τῷ τηνικαῦτα ἦν — κελεύων αὐτῷ συν- εγείρει πάσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν στρατιάν καὶ καταλαμ- βάνειν τὴν Ἰουδαίαν γῆν καὶ ἄρδην) ἀπολέσαι αὐτήν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα πάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἱεροσόλυμα περιεγέγοντο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν τῇ μητροπόλει κατεῖχθησαν μό- νοι, προὔπεξελθόντων (76^α) διὰ θείας ἀποκαλύψεως τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ ἀπομεινάντων ὡσπερ ἐν εἰρκτῇ (τῶν δυσσεβῶν καὶ ἀλιτηρίων ⁹ κατὰ τοὺς πάλαι ὀμοτρόπους αὐτῶν τρισκαταράτους Σοδομίτας. Καὶ γὰρ περὶ τῶν πάλαι Σοδόμων πρε- σβεύων ὁ Θεὸς Ἀβραάμ φησι ¹⁰ · « Μὴ ἀπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσε- βής; » διὸ καὶ ὁ φιλόδημος Θεὸς ἐπηγγεῖλατο · « Εἰ εὐρεθῶσιν ἐν Σοδόμοις δέκα δίκαιοι, » τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴν καταλήξουσιν, ἀλλ' οὐχ εὐρηναται, ὅθεν καὶ ἄρδην ἀπώλοντο. (6) Περὶ δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκλιπαρῶν ὁ θεοπέσιος Ἱερμίας, ἔφη πρὸς αὐτὸν πάλιν ὁ Θεός ⁹ · « Περιδράματα ἐν ταῖς ἑδοῖς Ἱερου- σαλήμ, ἴδετε, καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλα- ταῖαις αὐτῆς · ἐὰν εὐρητε ἄνδρα καὶ ἔστι ποιῶν κρίμα, ζητῶν πίστιν, ὡς εἶσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος. » Ἀλλ' ἄγε καὶ αὕτη τούτων σπανίζουσα, τῆς θεομηνίας ἀπῆλαυσε, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, δικαίως* ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν

(7) Ὁ δὲ γε Νέρων κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἄρ- χῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπετέθεισε πράγματα, καθαρίζων, καὶ τραγωδῶν, καὶ ὀρχοῦμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων · καὶ πρὸς τούτοις καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτοφ- γίαις καὶ τῆς θεομαχίας μίσος προσέθηκε, διώκτην, πρῶτος γενόμενος τοῦ Θεοῦ λόγου. ¹⁰ (8) Μετὰ δὲ

ταῦτα ἐπιβουλῆς κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῷ καὶ εἰς ἄκρον μανίας ἐλθῶν, [ἀνεῖλε μὲν] τὴν ἰδίαν μητέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἄλλου; ¹¹ μυρίους τῶν γένει αὐτῷ προσηκόντων, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους (τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑφορώμενος· καὶ οὕτως· ἐκ τῆς ἄγαν μανίας ἀποκτηκωθεὶς, εἰς προάσειον ἐξεληθὼν, ἑαυτὸν διεχειρίσατο· ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι) ἐπέθεντο αὐτῷ τινες ¹² ἀναιρήσοντες· ὁ δὲ παρεκάλει τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀνελεῖν αὐτόν· ὡς δὲ οὐδεὶς τοῦτο ἠέσχετο ¹³ πρᾶξει· « Ἐγὼ μόνος, ἔφη, οὔτε φίλον ἔχω τὸν σώζοντα, οὔτε ἐχθρὸν τὸν ἀναιροῦντά με· ἀποθανεῖν θέλει ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ χεὶρ οὐχ ὑπηρετεῖ. » Τελευταῖον δὲ εἰπὼν ¹⁴· « Ὁ Ζεῦ, οἷός τεχνίτης καθαροδὸς ἀπόλλυται, ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. » (9) Ἄλλοι φασιν, ὅτι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἰστοροῦσι δὲ ταῦτα Ἕλληνας οἱ τὰ Ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς κατὰ χρόνους πεπραγμένοις ἀναγράφαντες.

284 PKΔ'. Βασιλεία Γάλβα.

¹⁴ Μετὰ δὲ Νέρωνα ἐβασίλευσε Γάλβας ¹⁷ τῶν εὐπατριδῶν γεγονῶς μῆνας θ', εἶχε δὲ παραδυναστεύοντα τὸν Ὀθωνα, δς ¹⁸ ἰδὼν τὸν Γάλβαν Λουκίον εἰς υἱοθεσίαν παραλαβόντα, φθονήσας καὶ τὸ στράτευμα κατ' αὐτοῦ κινήσας, ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἀπαιτούμενος δὲ ¹⁹ Ὀθων χρήματα παρὰ τῶν στρατιωτῶν ²⁰, ἔφη· « Οὐ δεῖ αὐτοκράτορα ἀναγκάζεσθαι. »

PKΕ'. Βασιλεία Ὀθωνος.

²¹ Ὀθων ἐβασίλευσε μῆνας γ', ἡμέρας η' (εἶτα Λουκίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, μανείας, ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν). ²² (2) Ἦν δὲ γένους ἀσῆμου· Ὀθων δὲ ποτε ἐν τῷ Ἰερῷ, τὰ τῆς Ἀφροδίτης ἄσπρατα τοῖς ἱεροῖς παρέμιξε· καὶ διὰ τοῦτο Βιτελίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, ξιφιδίῳ ἑαυτὸν διεχειρίσατο εἰπὼν· « Τί γὰρ με δεῖ μακροῖς αὐλοῖς ²³ αὐλεῖν; » (3) Γάλβας δὲ, (76^b) καὶ Ὀθων, καὶ Βιτέλιος, ἐν πολέμοις ὄντες, ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνηρέθησαν, Οὐεσπασιανὸν δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκπορθῶντα ἡ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος ἀνηγόρευσε βασιλεῖα.

PKΖ'. Βασιλεία Βιτελίου.

²⁴ Βιτέλιος ἐβασίλευσεν ἔτος α', γένους περιφανοῦς ²⁵ ὢν. Οὗτος ἀστρολόγους καὶ ἀστρονόμους καὶ γόητας ²⁶ (ἀθροίσας, προεῖπον αὐτοῦ τὴν σφαγὴν· καὶ) πάντας ἀναχωρῆσαι τῆς Ἰταλλίας προσέταξε, οἱ καὶ ²⁷ προγράμματα ἐβρίψαν ²⁸ ἐντὸς ἡμέρας ῥητῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι αὐτόν ²⁹ τοῦ βίου, ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐσφάγη ³⁰ ὑπὸ στρατιωτῶν.

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ καὶ τοὺς ἐκ γένους α. προσηκόντας πάντας καὶ τῶν ἐπισημοτάτων Ῥωμαίων πλείστους· τῷ καὶ διὰ τὸν αἰσχρὸν καὶ ἀσελγῆ βίον αὐτοῦ τῇ τραπέζῃ κεραυνὸς ἐπιπίπτει καὶ εὐθὺς ἐπιτίθενται αὐτῷ Ced. ¹² τῶν ἐντέλει add. Ced. ¹³ ἦν. τ. Ced. ¹⁴ Καὶ τ. ἐπειπὼν Ced. ¹⁵ Ἀποθανόντος Νέρωνος τινὲς πάλλια ὡς ἐλευθεροῦμενοι ἐφόρσαν, παρ' οὗ καὶ Εὐλάβιος περὶ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεως, ὡς οἰκτιρῶν αὐτοῦ ὢν ἐρωτηθεὶς ἔφη· « Ἐφίλησά σε πάντων μᾶλλον καὶ ἐμίσησα· ἐφίλησα ἀγαθὸν αὐτοκράτορά σε ἔσεσθαι, μισῶ (μαθῶν cod. perperam) δὲ ὅτι ταῦτα ποιεῖ· οὐτε γὰρ ἀρματηλάτῃ, οὔτε κυνηγῷ, οὔτε καθαροδῷ δουλεύειν δύναμαι. (Ced. 398,6-12 Βλάβιος, Leo Ἀδλάβιος). ¹⁶ 69 (5268) Ced. 379,10-15, om. Bulg. 185, b. ¹⁷ Γ. ἐβ. μ. θ' ἡμέρας ἰγ' ἦν δὲ τῶν ε. δς εἶχε παρ. Ced. ¹⁸ καὶ add. Ced. ¹⁹ ὁ add. Ced. ²⁰ ὑπέσχετο αὐτοῖς Ced. ²¹ Ced. 379,16. om. Bulg. — μ. ἰγ' cod. ²² 70 (5268) Ced. 379,17-20. ²³ ἄδεν καὶ add. Ced. ²⁴ Ced. 379,21-380,3 om. Bulg. ²⁵ ἐπιφ. Ced. Leo. ²⁶ γ. ἐντὸς ῥητῆς ἡμέρας π. ἐκχ. Ced. Leo. ²⁷ ῥ καὶ Leo — πρόγραμμα Ced. Leo. — ἐβρίψεν cod. ²⁸ προαγγέλλοντες add. Ced. Leo. ²⁹ αὐτοῦ τὸν βίον cod. ³⁰ ἐσφ. γὰρ Ced. ε. δὲ Leo.

A ille, ad extremum furorem adductus, suam ipsius matrem occidit, et sororem uxoremque, et sexcentos alios ex necessariis suis, et eos qui Romæ insignes erant, ab illis rebellionem reformidans; atque ita maximo furore percitus, in suburbium egressus, seipsum violentis manibus interfecit; alii autem dicunt quosdam illum occidendum aggressos fuisse; at ille rogabat eos qui cum ipso erant ut se interficerent, cum vero nullus agere id auderet: « Ego solus, inquit, nec amicum qui me salvet, nec inimicum qui occidat habeo; mori vult anima, et manus non ministrat. Tandem, cum dixisset: O Jupiter, qualis artifex citharædus pereb! » seipsum interemit. Alii dicunt Romæ a populo illum interemptum esse. B Narrant ista Græci qui Olympiadas simul cum rebus per tempora gestis recensuerunt.

CXXIV. Regnum Galbæ.

Post Neronem deinde imperavit Galba, nobilitibus avis ortus, novem menses, simulque regnantem habuit Othonem, qui videns a Galba Lucium in adoptionem acceptum, invidia motus, exercitum adversus eum excitavit et occidit. Cum vero milites pecunias Othonem rogarent, dixit: « Non oportet cogi imperatorem. »

CXXV. Regnum Othonis.

Imperavit Otho menses tres, dies octo. Deinde cum Lucius adversus eum insurrexisset, insanens seipsum interfecit. Erat porro obscuro genere. Quadam die cum sacrificaret in templo, Veneris cantilenas sacris hymnis permiscuit, et Vitellio adversus illum insurgente, pugione se ipsum interemit dicens: « Quid tandem oportebat me longis tibiis canere? » Galba autem et Otho et Vitellius, bella gerentium, a militibus interfecti sunt, et Vespasianum Hierosolyma depopulatum senatus Romanus imperatorem declaravit.

CXXVI. Regnum Vitellii.

Vitellius dein regnavit anno uno, illustri genero ortus. Huic astrologi et astronomi et incantatores ab illo congregati necem prædixerunt, quos omnes ex Italia cedere iussit; at hi scripta emisere intra dictam diem illum vita orbandum esse, quod revera accidit; a militibus enim interfectus est.

CXXVII. *Regnum Vespasianii.*

Post Vitellium autem imperavit Vespasianus annos decem, dies octo; erat autem ignotis editus parentibus, et imperator factus est in Palestina, dum adhuc urbes Judæorum obsideret; ipse Josephum quoque historicum mancipavit. Reversus est autem Romam, ab exercitu imperator renuntiatus, reliquitque Titum, filium suum, Palæstinam obsidentem.

Reversus autem Romam, filios suos Titum et Domitianum Cæsaris nomine decorans, Titum quidem obsidentem Hierosolymam reliquit, Domitianum vero misit in expeditionem adversus Barbaros. Cum autem Romam appropinquaret, exercitus qui hic degebat simul et senatus, occiso ejus adversario, illi obviam processerunt, convivium multa agentes et plausibus illum excipientes.

CXXVIII. *De expugnatione Jerusalem.*

Titus autem, constructa Jerusalem quinquaginta cubitos sublimi turri, cum et iuxta machinas multas et varias expugnatrices posuisset, et duplici ex parte ut concuterentur mœnia parasset, Judæos catapultis et cæteris bellorum tormentis e primo muro propulit, qui e secundo quoque, quo confugerant, detrusi ad tertium, hinc fori animo dimicaverunt. Atque facio congressu fortiter, ex utraque acie multi ceciderunt. Pessimi autem inter Judæos, seditiosi quoque vocati, formidandi per totam currere civitatem; si quas clausas invenissent januas, his confractis irrumperere, et ex faucibus buccellam extorquentes rapere; seniores cibi tenaces tormentis tradere, mulieres trahere crinibus, infantes ad terram allidere. Pudendorum vias ervis illis obturantes, virgis acutis anum miserorum trajicientes, cogebant ut absconditum farinæ pugillum indicarent. Tanta enim fames omnes invasit, ut alii quidem nondum confectum panem manducarent, alii vero paululum ad ignem admotum fermentum statim inde retraherent: alii autem, majori premente inopia, fenum minutatim concisum manducabant; mulieres autem infantulis in sinu tabescentibus non parcebant, propter nimiam vim et necessitatem famis. Senes et adulescentes et infantes tanquam spectra progredientes, fame absumente, in humum calebant; quorum alios conculcantes seditiosi interimebant, alios respirantes et prostratos ense trucidabant. Interea Titus, cum circa fossas deprehendisset Judæos qui agrestes herbas in cibum colligebant, alios

A 235 PKZ. *Βασιλεία Ούεσπασιανού.*

¹¹ Μετὰ δὲ Βιτέλιον ἐβασίλευσεν Ούεσπασιανὸς ἔτη ἑ', ἡμέρας ἧ' (ἦν δὲ γονέων ἀσήμων)· αὐτοκράτωρ τε γεγονὼς ¹² ἐν Παλαιστίνῃ, ἔτι (τε) τὰς πόλεις τῶν Ἰουδαίων πολιορκῶν, ὅστις καὶ Ἰώσηπον τὸν συγγραφεὰ ὑποχείριον ἐποίησεν· ἀνήχθη δὲ ἐν Ῥώμῃ ἀνιχορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς, καταλιπὼν Τίτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, πολιορκεῖν τὴν Παλαιστίνην ¹³.

(2) Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Τίτον καὶ Δομειτιανὸν Καίσαρας ἀναδείξας, τὸν μὲν Τίτον πολιορκεῖν τὰ Ἱερουσόλυμα κατέλιπεν, Δομειτιανὸν δὲ ἀπέστειλεν εἰς ἐκστρατείαν ἐπὶ τοὺς Βαρβάρους. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὃ ἔκεισε στρατὸς μετὰ τῆς συγκλήτου ἀνελὼν τὸν ἀντάρτην, σὺν εὐωχίᾳ πολλῇ καὶ κρότοις ὑπήνητηεν αὐτῷ.

PKII'. *Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ.*

¹⁴ Ὁ δὲ Τίτος πύργον κατασκευάσας ἀνά πηχεων ἅ τὸ ὕψος ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐλεπίλους ¹⁵ παραστήσας καὶ διχόθην τύπτεσθαι τὸ τεῖχος παρασκευάσας, τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τοῦ α' τεῖχους τοῖς λιθοβόλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐξήλασε μηχανήμασιν. Καὶ πρὸς τὸ δεύτερον τεῖχος καταφυγόντες κἀκείθεν πάλιν ὁμοίως ἐξελασθέντες μέχρι τοῦ γ' τεῖχους, ἐπολέμησαν ἰσχυρῶς ἐκείθεν. Καὶ γενομένης καρτερᾶς μάχης ἐπιπτεν ἐξ ἑκατέρας παρατάξεως πλῆθος ἀπειρον. ¹⁶ (2) Οἱ δὲ πονηρότεροι τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ στασιασταὶ κληθέντες, δεινῶς τὴν πόλιν ἅπασαν κατέτρεχον· εἰ που γὰρ κεκλεισμένας θύρας ¹⁷ εὔρον, ταύτας συντρέψαντες εἰσεπήδων καὶ ἐκ τῶν φαρύγγων τὸν ψωμὸν ἀναθλιθόντες ἤρπαζον· καὶ γέροντας μὲν **236** ἐβασάνιζον (ἀντεχομένους τροφῆς), γυναίκας δὲ (ἀπὸ τῆς κόμης) ἐσπάραττον, τὰ νήπια ἐπὶ γῆς ἤρασσον ¹⁸, ὀρέβοις ¹⁹ δὲ τοὺς πόρους τῶν αἰδοίων (αὐτῶν) ἐμφράττωντες, ²⁰ ῥάβδοις ὀξείαις τὰς ἔδρας τῶν ἀθλίων διαπερῶντες ²¹, ἠνάγκασον, (πρὸς τὸ) δράκα μίαν ἀλφίτου ²² καταμηνῦσαι κεκρυμμένην ²³. (Οὕτω γὰρ δεινὸς πάντων κατεκράτησε λιμὸς, ὥστε οἱ μὲν ἀκατέργαστον ἦσθιον τὸν ἄρτον, οἱ δὲ ζύμην ἐπιπλέγοντες ὀλίγῳ τῷ πυρὶ, θάπττον ἀνῆρπαζον.) Οἱ δὲ ἀπορώτεροι χόρτου σπαράγματα διεμασσῶντο, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν χερσὶ μαραινόμενα αὐτῶν τὰ βρέφη **D** παρελογίζοντο αὐτὰ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν βίαν τε καὶ ἀνάγκην τοῦ λιμοῦ. (3) Γέροντες δὲ, καὶ νέοι, καὶ νήπιοι, ὥσπερ εἰδωλα παρερχόμενοι, καὶ λιμῆ τρηχόμενοι, καὶ καταπίπτοντες, τοὺς μὲν καταπιτύντες ²⁴ οἱ στασιασταὶ ἐφόβουον, τοὺς δὲ ἔτι

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ Ced. 580,5-9 om. Bulg. — Ὁ υἱὸς Νέρωνος ἐβ. Ced. ¹² ἀ. δὲ γέγονεν Ced. Leo. ¹³ τὴν Π. π. Ced. Leo. ¹⁴ Ced. 375,4-7. ¹⁵ ἐλαπίλους codex. ¹⁶ Ced. 375,7-18. Λιμοῦ δὲ τότε τὴν πόλιν ἀφορητοῦ κατακρατοῦντος, τὴν ἰδεῖν πολλῶν γείρω τῶν πολεμίων τοὺς ἐνδον δρώντας στασιαστὰς Ced. ¹⁷ θύραν εἶδον κεκλεισμένην, κατακλῶντες ἐ. Ced. ¹⁸ φ. διηρπάζοντο τὴν ψ. τούτου δὲ ἕνεκα καὶ γ. ἐβ. καὶ γυναικὰ ἐσπ. καὶ ν. ἦ. (ἤρασσον cod.) εἰς γῆν Ced. ¹⁹ ὀρέβοις codex. ²⁰ καὶ αἰδ. Ced. ²¹ διαπερῶντες οὕτως Ced. — ἀλφίτων cod. ²² ἀλφίτων cod. ²³ μινῦσαι κεκρ. καὶ γ. μὲν σπ. διεμασσῶντο· μητέρας δὲ τῶν νηπίων ταῖς ἑαυτῶν χ. τῷ λιμῷ μαραινόμενον ὑπερέωρων καὶ τῶν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν ὕνηκόντων καὶ τῇ ἐνδείᾳ κατὰφειρομένων παρ. Ced. ²⁴ καταπιτύντας codex.

ἐμπνόντας καὶ ἐρριμμένους διὰ ζήφους ἀπέκτεινον. Ἄ
 Ὁ δὲ Τίτος περὶ τὰς φάραγγας τοὺς Ἰουδαίους
 ἀγρίαν πᾶσαν εἰς τροφήν συλλέγοντας συλλαβόμενος,
 τοὺς μὲν πλησίον τοῦ τείχους ἐκρέμασεν, τοὺς δὲ
 χειροκοπήσας εἰς τὴν πόλιν ἀπέστειλε, καταπλήξει
 τοὺς στασιαστὰς βουλόμενος. ⁴⁰ (4) Πᾶσα δὲ οἰκία
 (ἐκ τῆς ἐνδείας) νεκρῶν ἐπληροῦτο ⁴¹ ἀπόζουσα, καὶ
 λοιμὸς ⁴² τῇ πόλει γαλεπὸς ἐπεκράτησε (ὅθεν οἱ
 στασιασταὶ τὴν δυσωδίαν μὴ φέροντες, ἐρρίπτον
 ἀπὸ τοῦ τείχους αὐτοὺς ἐπὶ τὰς φάραγγας, ἔτι πολ-
 λούς αὐτῶν ἐμπνόντας) (77*). (5) Οἱ τοίνυν στα-
 σιασταὶ ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενοι λάθρα πρὸς τὸ ἕρος
 τῶν Ἑλαιῶν ἐξώρμησαν, οὓς οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώ-
 ξαντες εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. Ῥωμαῖος δὲ τις τῶν ἱπ-
 πίων ὁ δοκιμώτατος τοὺς Ἰουδαίους ὄψουμένου· κατὰ
 τῆ· φάραγγος θεασάμενος, ἐκ πλαγίου παρελαύνων
 τὸν ἵππον, ἀρπάξει τινὰ νεανίαν, τῶν στασιαστῶν
 φευγόντων, στίβασθ' ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ ὠπλισμέ-
 νον, ἐκ τοῦ σφουροῦ δραξάμενος, ἑαυτὸν ἐπικλίνει,
 τοῦ ἵππου τρέχοντος καὶ τὸν Ἰουδαῖον ἱππικόν
287 καταδιώκοντος· καὶ τοσοῦτον τῆς δεξιᾶς τό-
 νον καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐπιδειξάμενος, καὶ τῆς
 ἱππικῆς τέχνης τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τι κειμήλιον
 ἔχε τῷ Καίσαρι κομίζων τὸν αἰχμάλωτον. Ὁ δὲ
 Τίτος ὑπερθαυμάσας τοῦτου τὴν ἰσχὺν καὶ τῆς
 δυνάμεως τὴν ἀήτητον, ἑώρας αὐτὸν ἀμείβει, τὸν
 δὲ ληθόντα προσέειπεν ἀναιρεθῆναι. (6) Τῆς δὲ
 γε πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων σφοδρῶς πορθουμένης, ὁ
 λιμὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πλείους τοῦ πολέμου
 διέφθειρεν, διὸ δὴ καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ἀδελφῶν, καὶ
 συγγενεῖς κατὰ συγγενῶν, ξιφῆρεις εἰς τοὺς οἴκους
 ἐχώρων, τὰς ἀλλήλων τροφὰς ἀρπάζοντες· καὶ μὲν
 γε γυναῖκες ἀνδρῶν καὶ παῖδες πατέρων· καὶ — τὸ
 ἄλειονότερον — μητέρες νηπίων ἤρπαζον ἐξ αὐτῶν
 τῶν στομάτων τὰς τροφὰς. Καὶ παντελῶς τῶν
 φιλάτων οὐκ ἐφείδοντο. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπ' ἐνδείας
 περιεφέροντο μεθύοντων δίκην, ὡς ⁴³ διὰ σπλάγχμων καὶ
 μυελῶν τοῦ λιμοῦ χειροῦντος καὶ πρὸς θάνατον
 βίαιον τὴν ψυχὴν ἐλαύνοντος· ἄλλοι δὲ τῶν ἀθεμελιῶν
 ἐφήπτοντο, ὡς οὐδὲ τὰ βύραρα τῶν ἀλόγων
 ἐφείδοντο· τελευταῖον δὲ ζωστήρας διεμασσῶντο,
 καὶ ὑποδήματα, καὶ δέρματα τῶν θυρεῶν ἤθιον
 ἀπικδέροντες.

⁴⁴ (7) Γυνὴ δὲ ⁴⁵ τις Μαρ'α τοῦνομα, γένει καὶ
 πλούτῳ περιφανῆς καὶ περίθλεπτος, ἐκ τῆς χώρας
 πρὸς τὴν πόλιν καταφυγούσα, πᾶσαν αὐτῆς τὴν
 ὑπαρξιν καὶ τὰς διατροφὰς οἱ στασιασταὶ καθ' ἡμέ-
 ραν εἰσπηδῶντες διήρπαζον καὶ λοιπὸν τροφῆς ἀπο-
 ροῦσα καὶ παιδίον ὑπομάζιον ἔχουσα, τοῦτο καταθύει
 καὶ ὀπτήσασα τὸ μὲν ἡμισυ ⁴⁶ βέβρωκεν, τὸ δὲ λοι-
 πὸν καλύψασα διετῆρει. Οἱ δὲ (στασιασταὶ, καθῶς
 εἰώθασιν, εἰσελθόντες καὶ) τῆς κνίσσης αἰσθόμενοι ⁴⁷
 ἠπέλιον ἀναιρήσειν ⁴⁸ αὐτὴν, εἰ μὴ ὅπερ ἔκρυψεν,
 ἐπιδείξειε ⁴⁹· ἠδὲ τὰ λείψανα τοῦ παιδαρίου προαγα-

quidem prope murum suspendi jussit, alios vero
 manibus abscisis in urbem dimisit, ut metu seditiosos
 concuteret. Omnis porro domus ob inedia[m] cada-
 veribus referta pessime olebat, et dura pestis
 urbem invasit; seditiosi, foetorem non ferentes, illos e
 muro in fossas, spiritum multis superstite, eiciebant.
 Ipsi autem, fame male vexati, clam ad montem
 Olivarum cucurrerunt, et a Romanis persequen-
 tibus in fugam versi sunt. Romanus autem quidam,
 inter equites probatissimus, ut Judæos in fossas
 præcipites actos vidit, ex obliquo agitans equum,
 adolescentem quemdam, robusto corpore et arma-
 tum, seditiosis fugientibus, apprehendit; cumquo
 malleolo pedis eum teneret, seipsum inclinat, equo
 corrente et Judæum equitem persequente; et cum
 tantam dexteræ firmitatem et totius corporis robur
 ostendisset et artis equestris virtutem, ad Cæsarem
 perrexit, captivum suum, ut pretiosum quiddam,
 afferens. Quem valde ob robur et invictum ani-
 mum demiratus Titus cumulavit donis, captivum
 vero jussit necari. Vehementer autem Romanis va-
 stantibus civitatem, fames in urbe degentes plures
 quam bellum consumpsit; idcirco fratres adversus
 fratres, et cognati adversus cognatos, sicis armati,
 cibos vi rapturi domos petebant. Quin imo conjuges
 virorum, nati patrum, et quod mirabilius est, ma-
 tres infantium ex ore cibos extorquebant, nec ullo
 modo parcebant charissimis. Et alii quidem in-
 hiantes ut canes rabidi insiliebant, et circumstant
 ebriorum instar, quasi per viscera et medullas
 fame penetrante et ad mortem violentam rapiendo.
 Alii vero ad inusitata ita ruebant, ut ne a excremen-
 tis quidem brutorum abstinerent. Postremo cingula
 manducabant, et calceamenta et coria scutorum ede-
 bant detracta.

Mulier autem quædam, Maria nomine, genere et
 divitiis insignis et conspicua, ab agris in urbem
 confugerat; quæ, ubi substantiam ipsius rapuerunt
 irruentes seditiosi, annonamque eadem die ciba-
 riam, omni alimento destituta, lactentem filium
 jugulavit, dimidiamque partem assi corpusculi co-
 medit, reliquamque servabat. At seditiosi de mor-
 tu introgressi et adipem odorantes, ei mortem mina-
 bantur, nisi quod absconderat retegeret; hæc
 autem reliquias exhibens infantuli: «Ex hoc,
 inquit, vere olim filio meo, nunc vero omnino mi-

Variae lectiones et notæ.

⁴⁰ Ced. 375, 18-20. ⁴¹ πληρουμένη καὶ ἐπόζουσα ἀργαλέον ἐνέσκηψε λοιμόν. Καὶ πλείους ὁ λιμὸς ἢ ὁ
 πόλεμος ἀνάλωσε· τί γὰρ παρελείφθη μὴ βρωθῆν; Ced. ⁴² λιμὸς cod. ⁴³ ὦν cod. ⁴⁴ Ced. 375, 21-376, 9.
⁴⁵ Τότε καὶ γυνὴ τις εὐγενῆς καὶ πλουσία τοῦνομα Μαρ'ία ἐκ τῆς χ. κ. πρ. τὴν π. ἐπειδὴ π. ἀ. ὑπὸ τῶν
 στασιαστῶν ἀφῆρθε τὴν περιουσίαν, ὑπ. ἐ. τέκνον. ⁴⁶ τὸ ἡ. μὲν ἔφαγε, τὸ ἡμισυ δὲ καταλείψασα ἐτῆρει.
 Ced. ⁴⁷ καὶ εἰσπηδῶσαντες add. Ced. ⁴⁸ ἀνελείν ἡπ. εἰ μὴ ἐπ. τὸ μέρος Ced. — τοῦ π. τὰ λ. Ced. ⁴⁹
 ἐπιδείξει; cod.

runt a me; miserabiles sunt quia impie egerunt in me, et mala in me cogitaverunt. » — « Quare devoratus est Israel, et ad nihilum redactus, et tanquam vas inutile in nationibus. » Similiter et per Jeremiam ait: « Instruet te aversio tua, et malitia tua increpabit te, et scies quia amarum tibi dereliquisse te me, et non placuit mihi in te. » Divus et David quasi frendens super vos, pro Domino ludibriis affecto sic imprecatur dicens: « Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva: effunde super eos iram tuam, et zelus iræ tuæ comprehendat eos: et pone iniquitatem super iniquitatem eorum, et non intrent in justitiam tuam: deleantur de libro viventium, et cum justis non scribantur. » Et, « Disperge eos in justitia tua, et depone eos, protector meus, Domine. » Et comprehendantur in superbia sua, in ira consummationis, et non erunt, et scient quia Deus dominator Jacob et finium terræ. » In quibus scilicet merito dispersi plane cognoscent quia Deus est Christus patris eorum Jacob et dominatur in omnes et dat unicuique secundum opera sua. Sic Dei manifestator Moyses, ante perstringens et notans vos ut abominabiles et insipientes et ingratos, dixit: « Filii nequam, generatio prava et perversa, hæccine Domino reddunt? Iste populus stultus et insipiens; non ipse hic Pater tuus possedit te et fecit et plasmavit te? » Unde juste loquitur Deus: « Dixi, Dispergam eos, cessare faciam ab hominibus memoriam eorum. » Veruntamen inelytus Jeremias clarius indicans quis a vobis hæc passus sit, exclamat dicens: « Spiritus ante faciem vestram, Christus Dominus capius est in peccatis vestris, de quo diximus: In umbra ejus vivemus. » Talia quidem Salomon rursus personam vestram, qui in Deum luctamini, assumens distincte vaticinatur, dicens: « Insidiamur justo, quoniam molestus est nobis, et contradicit operibus nostris, et impropere nobis peccata legis: promittit se scientiam Dei habere, et filium Dei se nominat: factus est nobis in vituperationem cogitationum nostrarum: gravis est nobis etiam ad videndum, quoniam dissimilis est aliis vita illius: et immutatae viæ ejus: in fallaciam æstimati sumus ab illo, et abstinet se a viis nostris tanquam ab immunditiis: beatificat autem novissima justorum, et gloriatur Patrem se habere Deum: videamus si sermones illius veri sint, et tentemus quæ ventura sunt illi. Si enim est justus et Filius Dei, suscipiet illum, et liberabit eum de manu adversariorum. Contumelia et tormento interrogemus eum, ut sciamus reverentiam ejus, et probemus patientiam

Α μένη και) ἐμπαίζουσα αὐτῷ³ ἔλεγεν⁴· « Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἰ πρὸς οὓς ἀποτεινόμενος Ἰσαίας πληκτικώτερον⁵ ἔφη⁶· « Ἐν τίνι ἐτροφήσατε και ἐπὶ τίνα ἐχλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, τέκνα ἀπωλείας και σπέρμα ἄνομον; » Ὅθεν αὐτὸς ὁ Κύριος δι' Ἀσῆν τοῦ προφήτου σχετλιαστικῶς εἶπεν⁷· « Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ, διέλκαιοί εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ — και πονηρὰ εἰς ἐμὲ ἔλογισαντο. »⁸ « Διὰ τοῦτο καταπόθη Ἰσραὴλ, » και εἰς οὐδὲν ἐγένετο, και ἔστιν ὡσπερ⁹ σκίῦς; ἀχρηστον ἐν **291** τοῖς ἔθνεσιν. » (Ὁμοίως δὲ) και εἰς Ἰερουσαλὴμ¹⁰ φησὶν¹¹· « Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, και ἡ κακία σου ἔλγξει σε, και γνώση, ὅτι πικρὸν σοι [τὸ ἐγ] καταλιπεῖν σε ἐμὲ (και οὐκ ἠδύκησα ἐν σοί). » Ὅ δὲ γε θεὸς αὐτοῦ, ὡσπερ διαπριόμενος καθ' ὑμῶν, ἐπαρᾶται πρὸς τὸν περιουρήθηντα Κύριον λέγων¹²· « Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, και τὸν νῦτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον· ἔκχεον ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργὴν σου, και ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι¹³ αὐτούς· (και) πρόσθετος ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν¹⁴ αὐτῶν, και μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνῃ σου· ἐξαλειφθήτωσαν ἐκ βίβλου ζώντων, και μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν· » και¹⁵· « Διασκορπίσον αὐτούς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ σου και κατάθαλε αὐτούς, ὁ ὑπερασπιστὴς μου, Κύριε. » — « Και συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερηφάνῃ αὐτῶν — ἐν ὀργῇ συντελείας, και οὐ μὴ ὑπάρξουσιν, και γνώσονται, ὅτι ὁ θεὸς ἐσπέζει τοῦ Ἰακώβ και τῶν περάτων τῆς γῆς· » ἐφ' ἧ δῆπουθεν (και) διασπαρέντες ἐθνικῶς ἐπιγινώσκονται πάντως, ὅτι (ὁ) θεὸς ἐστὶ Χριστὸς τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰακώβ (και κυριεύει τὰ σύμπαντα, και ἀποδίδωσιν ἐκάστην κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ). Οὕτω γε μὴν και ὁ θεοφάντωρ¹⁷ Μωϋσῆς (προκαθαπτόμενος και) στηλιτεύων ὑμᾶς ὡς βδελυροὺς και ἄφρονας και ἀγνώμονας ἔφη¹⁸· « Τέκνα μωμητὰ, γενεὰ σχολιά και διεστραμμένη, ταῦτα Κυρίῳ ἀνταποδίδωσιν¹⁹; οὕτως λαὸς μωρὸς και οὐχὶ σοφός· οὐκ αὐτὸς οὕτως σου Πατὴρ ἐκτεήσατό σε και ἐποίησε και ἐπλασέ σε; » Κάντεῦθεν εἰκότως φησὶν ὁ θεός²⁰· « Εἶπον, Διασπερῶ αὐτούς, πύσω δὴ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. » Και μέντοι και ὁ κλεινὸς Ἰερεμίας μάλλον²¹ σαφηνίζων τὸς οὕτως ἔστιν ὁ ταῦτα πεπονθὼς ἀφ' ὑμῶν, ἐκδοῖ λέγων²²· « Πνεῦμα πρὸ προσώπου ὑμῶν, Χριστὸς (ὁ) Κύριος, συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ὑμῶν, περι οὐ εἴπαμεν²³· Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα. » Τοιαῦτα γοῦν και²⁴ Σολομὼν αὖθις ἐκ (78^b) προσώπου ὑμῶν τῶν θεομάχων διαβρῆδην προαγορεύει, φάσκων²⁵· « Ἐνεδρεύσωμεν **292** τὸν δίκαιον ὅτι δυσχρηστὸς ἡμῖν ἐστὶ και ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν και ὀνειδίζει ἡμῖν²⁶ ἁμαρτήματα νόμου και ἐπαγγέλλεται γνώσιν ἔχειν θεοῦ και παιδίον Κυρίου ἐκυτὸν

Variae lectiones et notæ.

³ αὐτόν cod. ⁴ Joan. xix, 5. ⁵ ἐπιπλ. Ced. ⁶ Isa. lvii, 4. ⁷ Os. vii, 13, 15 ⁸ και add. Ced. Ἰλήμ Slav. sed Ἰη²⁷. ⁹ Os. viii, 8. ¹⁰ και ὅτι ὦ. Ced. ¹¹ πάλιν add. Ced. ¹² Jer. ii, 19. ¹³ Ps. lxiix, 23, 24, 27, 28. ¹⁴ καταλάβη Ced. ¹⁵ τῇ ἀνομίᾳ cod. ¹⁶ Ps. lix, 11-13. ¹⁷ θεόπτης Ced. ¹⁸ Deut. xxxii, 5, 6. ¹⁹ ἀνταποδίδοτε Deut. Ced. ²⁰ Deut. xxxii, 26. ²¹ μάλα σαφ. Cel. ²² ὁ λέγει Ced. Th. iv, 20 Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν Χριστὸς Κύριος — αὐτῶν. ²³ οὐκ εἴπαμεν cod. ²⁴ ὁ add. Ced. ²⁵ Sap. ii, 12-20. ²⁶ ἡμᾶς Ced. — ἁμαρτί cod. ἁμαρτίας Ced. — νόμῳ Ced.

ὀνομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν [ἡμῶν] καὶ βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμιος τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ²⁷ ὁ βίος αὐτοῦ καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ· εἰς κίβδηλον ²⁸ ἐλογίσθημεν αὐτῶν, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει δὲ ἔσχατα δικαίων καὶ ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν. Ἰδῶμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ πειράσωμεν τὰ ἐκβάσια ²⁹ αὐτοῦ. Εἰ γὰρ ἐστὶ δίκαιος καὶ Υἱὸς Θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. Ὑβρίει καὶ βροσάνη ἐτάσωμεν ³⁰ αὐτὸν, ἵνα γινῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ· θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτὸν καὶ ἰδῶμεν εἰ ἔσται αὐτῷ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ. — Ὡν τὴν παράνοϊαν ³¹ καὶ δυσμένειαν εὐ μάλα κατακερτομῶν ἐπήγαγε ³²· « Ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ ἐπλανήθησαν, ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ. » Οὗδ' δὴ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας θρηνῶν συναδόντως λέγει ³³· « Οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι ἐβουλεύσαντο βουλήν πονηράν καθ' ἑαυτῶν, εἰπόντες· Ἀἴσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστίν. » Δέδεικται τοίνυν ἐναργέστατα (ὧ θεομάχοι), ἡ αἰτία τῆς ὑμῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτριώσεως καὶ ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς διηγεκούς καὶ ἀπεράντου ταιλαιπωρίας, εἴπερ βούλεσθε ³⁴ ἀκούοντες ἐπιγινῶναι. ³⁵ (11) Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας ὑμῶν ὠρισμένους χρισίους εἶπον οἱ προφῆται, καὶ μὲν γὰρ ³⁶ τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως κατήγγειλαν. Ἀκούσατε γὰρ Ἰερεμίου πρὸς ὑμᾶς λέγοντος· ³⁷ « Διὰ τὰς ἀμαρτίας, ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον ³⁸ τοῦ Θεοῦ, ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος. Εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη σ'. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξέλθω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης, λέγει Κύριος. » Καὶ πάλιν ³⁹· « Δουλεύσουσιν ἐν τοῖς 293 ἔθνεσιν ἔτη σ' καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ σ' ἔτη ⁴⁰, ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, λέγει Κύριος. » Καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως Ἡσαΐας ἔφη ⁴¹· « Οὕτως λέγει Κύριος τῷ χριστῷ μου Κύριω, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς ἐπακούσαι ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη· ⁴² αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ ἐπιστρέψει. » Περὶ ἧς οἰκοδομῆς καὶ Ἀγγαῖος φάσκει ⁴³· « Τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου—ἐλάλησε Κύριος—πρὸς με λέγων· Εἰπὸν δὴ πρὸς Ζοροβάβελ ⁴⁴, καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν ⁴⁵ ἱερέα ⁴⁶, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ λέγων· Τίς ἐξ ὑμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἐμπροσθεν; καὶ πῶς νῦν βλέπετε ⁴⁷ αὐτὸν ὡς οὐχ ὑπάρχοντα ⁴⁸ ἐνώπιον ὑμῶν; Καὶ νῦν κατίσχυε, Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαός, καὶ

illius : morte turpi condemnemus cum, et videamus si erit ei respectus ex sermonibus illius. » Quorum stultitiam et odium valde deridens adjungit : « Hæc cogitaverunt et erraverunt : excæcavit enim illos malitia eorum, et nescierunt mysteria Dei. » Quos et sanctus Isaias lamentans similiter dicit : « Væ animæ eorum, quoniam conceperunt consilium pravum in semetipsis, dicentes : « Ligemus justum, quia inutilis nobis est. » Manifesta est ergo, ὁ qui Deo resististis, causa abalienationis vestræ a Deo et de. ertionis, necnon et absque sine et intermissione miseræ, si volueritis audientes intelligere. Et de vestra Babylonica captivitate præfinitum tempus dixerunt propheta, et regressum et reedificandam civitatem annuntiaverunt. Audite enim Jeremiam vobis dicentem : « Propter peccata quæ peccastis coram Deo, ducemini Babylonem captivi a Nabuchodonosor, rege Babylonis; ingressi ergo Babylonem, eritis ibi septuaginta annis. Post hoc reducam vos inde in pace, dicit Dominus. » Et iterum : « Servient in gentibus septuaginta annis, et cum impleti fuerint septuaginta anni, reponam Israel in loco suo, dicit Dominus. » Et de iterum ædificanda urbe Isaias dixit : « Sic dicit Dominus christo meo Cyro, cujus apprehendi dexteram ut subijciam ante faciem ejus gentes : Ipse ædificabit urbem meam, et captivitatem populi dimittet. » De qua ædificatione Aggæus quoque loquitur : « In anno secundo sub Darjo, locutus est Dominus ad me dicens : « Loquere ad Zorobabel et ad Jesum sacerdotem et ad omnes reliquos populi dicens : « Quis ex vobis qui vidit domum istam in gloria sua prima, et quomodo nunc videtis eam quasi non sit in oculis vestris? Et nunc confortare, Zorobabel et Jesu, et omnis populus, et ædificate domum, et placebit mihi in jlla : et erit gloria domus istius novissima super primam, dicit Dominus. » Sicut igitur Salomon prioris templi ædificationis fuit auctor, ita et Zorobabel fundavit domum istam, et manus illius perficient illam. » Si ergo destructa domus iterum ædificanda esset, dixisset propheta : « Erit gloria domus istius novissima super domum quæ ante fuit. » Quia dixit super primam, et non super domum quæ ante fuit, secundam novissimam esse ostendit et ultimam. Sicut enim non est magis prima quam prima, sic et non magis nova quam novissima. Unde igitur, si dixisset : secunda super primam, rationale esset tertiam ædificationem expectare. Cum vero secundam nuncupaverit novissimam, hanc ultimam

Varie lectiones et notæ.

²⁷ ἐστὶν ante τοῖς ἄ. Ced. om. Sap. ²⁸ ὡς κίβδ. Ced. ²⁹ τὰ ἐκβάσει Ced. Sap. ³⁰ ἐτοιμάσωμεν cod. ³¹ τε add. Ced. ³² S. p. 11, 24, 22. ³³ Isa. III, 8, 9. ³⁴ βούλονται cod. ³⁵ Ced. 386, 20-388, 6. ³⁶ μέντοι γὰρ καὶ τὴν Ced. ³⁷ Jer. LXXIX, 10, 11, ad sensum, non verbotenus. ³⁸ κατεν. Ced. ³⁹ xxv, 11, 12 ἐκδοκῆσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο. ⁴⁰ τῷ σ' ἔτη cod. ⁴¹ Isa. XLV, 1. ⁴² οὕτως Isa. XLV, 1. ⁴³ Agg. I, 15; II, 4. ⁴⁴ τὸν τοῦ Σπλαθὴλ ἐκ φυλῆς Ἰούδα Agg. ⁴⁵ Ἰωσεδὲκ τὸν Agg. ⁴⁶ μέγαν. ⁴⁷ πῶς ὑμεῖς β. ἄ. νῦν καθὼς Agg. ⁴⁸ οὐτόν cod.

esse ædificationem urbis et templi manifeste significavit.

ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος. » Ὡσπερ τοίνυν Σολομὼν τῆς πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς ἔγένετο δομῆτωρ, οὕτω καὶ Ἡ Ζοροβάβελ ἔθεμελίωσε τὸν οἶκον τούτου· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέουσιν αὐτόν. » Εἰ μὲν οὖν ἐμελλε πάλιν ἀναστήσασθαι, εἶπαν ἂν ὁ προφήτης· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου (79^a) ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν ⁸⁰. » Τῷ δὲ εἰπεῖν « ὑπὲρ τὴν πρώτην, » τὴν δευτέραν ἐσχάτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἐσχάτης ἐσχατιωτέρα· ὥστε οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· « Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην, εἰκὸς ἦν ⁸¹ » τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκᾶν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσχάτην ἐκάλεσε, (τὴν) τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς ⁸² πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ παρεδήλωσε.

Et frustra erratis, o Judæi, horum restaurationem post Vespasiani et Titi destructionem sollicitè expectantes; sed et sacer psaltes David ante hæc captivorum personam præferens dixit: « Super flumina Babylonis illic sedimus, et flevimus cum recordaremur Sion: quia illic interrogaverunt nos qui captivos duxerunt nos, verba cantionum, et qui abduxerunt nos, hymnos. » Et alibi adjungit de civitate loquens: « Ædificans Jerusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit. » Et rursus populi nomine dicit: « Cum averterit Dominus captivitatem plebis suæ, exsultabit Jacob et lætabitur Israel. » Ergo et vos multum erratis, nescientes Scripturas neque mysteria, neque inspiratam a Deo doctrinam et vaticinia quæ reposita sunt in eis. νᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς » μηδὲ ⁸³ τὴν ἀποκειμένην μυστικὴν καὶ θεόπνευστον (διδασκαλίαν καὶ) πρόβησιν ἐν αὐταῖς.

De illa autem novissima captivitate neque tempus præfinivit Deus, neque restitutionem ostenderunt prophetæ, sed tantum captivitatem et regni vestri cessationem et civitatis desolationem prænuntiaverunt omnes, regressum autem et novam urbis restorationem minime, nec quidquam præter illius plenam destructionem, et exterminationem vestram et perpetuam pœnam et dispersionem in omnes gentes. Dicit enim archangelus ad Daniele: « Exterminabitur chrisma, et judicium non erit, et civitatem et sanctuarium dissipabit cum duce venturo, et excidentur ut in cataclysmo. » — « Et auferetur hostia et libatio, et in templo abominatio desolationum, et usque ad consummationem temporis consummatio dabitur super desolationem. » Enimvero chrismate ostendit sacerdotium, judicio autem regnum publicamque constitutionem et cæterarum rerum abolitionem subindicavit, per cataclysmum autem, et excisionem, et consummationem, significavit quæ funditus futura erat ruinam et desolationem.

Cum ergo audieris, o Judæe obcæcate, consummationem, quid præterea expectas? Si vero legendo non intelligis, sicut revera non intelligis,

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ Agg. ii, 9. ⁸¹ ὁ τοῦ ν. Ced. ⁸² ὁ Ζορ. τῆς β' καὶ ἐσχάτης· φησὶ γὰρ Ζαχαρίας (iv, 9)· αἱ χεῖρες Ζ. ἐθεμελίωσαν Ced. ⁸³ ὁ. τὰ ἐ. Ced. ⁸⁴ καὶ add. Ced. ⁸⁵ τε add. Ced. ⁸⁶ Ced. 588, 6-18-26. τοῦτ. cod. ⁸⁷ Ps. cxxxi, 13. ⁸⁸ τὸν ποταμόν cod. ⁸⁹ καὶ add. Ced. ⁹⁰ ὕμνον Ps. ⁹¹ ἐπ. τῆς Ced. ⁹² P. cclvii, 2. ⁹³ Ps. xiv, 7. ⁹⁴ Matth. xii, 20. ⁹⁵ μήτε τὴν ἐν αὐταῖς μ. Ced. ⁹⁶ Ced. 588, 18-389, 20. ⁹⁷ ἐδήλωσεν ὁ προφήτης Ced. ⁹⁸ τὴν Ced. bis. ⁹⁹ π. τὰ ἐ. Ced. ¹⁰⁰ Dan. ix, 26. ¹⁰¹ ἐπερχ. Ced. ¹⁰² Dan. ix, 27. ¹⁰³ μου. ¹⁰⁴ β. δ. ἐρημώσεως σ. δ. Ced. ¹⁰⁵ τῆς Dan. ¹⁰⁶ ἀκούεις Ced. 389, 10-590, 12.

« καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος. » Ὡσπερ τοίνυν Σολομὼν τῆς πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς ἔγένετο δομῆτωρ, οὕτω καὶ Ἡ Ζοροβάβελ ἔθεμελίωσε τὸν οἶκον τούτου· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέουσιν αὐτόν. » Εἰ μὲν οὖν ἐμελλε πάλιν ἀναστήσασθαι, εἶπαν ἂν ὁ προφήτης· « Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου (79^a) ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν ⁸⁰. » Τῷ δὲ εἰπεῖν « ὑπὲρ τὴν πρώτην, » τὴν δευτέραν ἐσχάτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ τῆς ἐσχάτης ἐσχατιωτέρα· ὥστε οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· « Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην, εἰκὸς ἦν ⁸¹ » τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκᾶν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσχάτην ἐκάλεσε, (τὴν) τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς ⁸² πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ παρεδήλωσε.

⁸⁰ (12) Καὶ μάτην ἀπατᾶσθε, ὦ Ἰουδαῖοι, τὴν παλιγγενεσίαν τούτων, μετὰ τὴν Οὔεσπασιανοῦ καὶ Τίτου καθαίρεσιν, ἀποκαταδοκούντες· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Ἰεροφάλης Δαυὶδ πρὸ τούτων ἐκ προσώπου τῆς αἰχμαλωσίας φησὶν ⁸⁴. « Ἐπὶ τῶν ποταμῶν ⁸⁵ 294 Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσασμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τὴν Σιών ⁸⁶, » — « ὅτι ἐκεῖ ἐπηρώτησαν ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτισάντες ἡμᾶς (λόγους ψάδων καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς) ὕμνους ⁸⁷. » Καὶ ἐπάγει ἐτέρωθι περὶ τῆς ⁸⁸ πόλεως λέγων ⁸⁹. « Οἰκοδομῶν Ἰερουσαλὴμ ὁ Κύριος, τὰς διασποράς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπισυνάξει. » Καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ φάσκει ⁹⁰. « Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραὴλ. » Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ⁹⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁰⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹¹⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹²⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹³⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁴⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁵⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁶⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁷⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁸⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ¹⁹⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁰⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²¹⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²²⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²³⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁴⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁵⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁶⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁷⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁸⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹² « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹³ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁴ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁵ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁶ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁷ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁸ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ²⁹⁹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ³⁰⁰ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ ³⁰¹ « πλαγήσεται Ἰσραὴλ. » — Ο

νώσκεις ἔντως, περὶ τῆς ἀπροσδοκίτου σου **295** ἀνακλήσεως καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος, οὐ νοεῖς· — ἄκουσον (οὖν) ἐν παρεκβάσει τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, καὶ παῦσαι τοῦ λοιποῦ φιλονεικῶν καὶ ἀνοηταίνων. Ὁ προφήτης Ὀση οὕτως λέγει: ⁷⁶ « Καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραὴλ· καὶ συντριψῶ τόξον Ἰσραὴλ· » καὶ: « Οὐ μὴ προσθῶ ἐτι· ⁷⁸ ἐλεῆσα: τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ' ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι· ⁷⁹ αὐτοῖς ⁸⁰, λέγει Κύριος· » καὶ ⁸¹: « Ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβάλω αὐτούς, καὶ οὐ προσθήσω τοῦ ἀγαπήσαι αὐτούς, λέγει Κύριος· ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ τὰς ⁸² ρίζας αὐτοῦ καὶ ἐξηράνθη καὶ καρπὸν οὐκέτι οὐ μὴ ἐνέγκη· καὶ ἀπώσεται αὐτούς ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ (79^b) εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν. **B** Ἐφη γοῦν καὶ Μαλαχίας ⁸³: « Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν ⁸⁴, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέχομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά [μου] δεδύξισται ἐν τοῖς ἔθνεσιν· καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ, διότι μέγα τὸ ὄνομά [μου] ἐν τοῖς ἔθνεσιν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό. » — ⁸⁵ « Διὰ τοῦτο δώσω ὑμᾶς ἐξουθενημένους ⁸⁶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς μου. » Διό φησι (καὶ) Ἰερεμίας ⁸⁷: « Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ Ἰσοῦ ὡμοσα τῷ ὀνόματί μου τῷ μεγάλῳ· εἰ ἔστι τοῦ λοιποῦ ὀνομαζόμενον [τὸ ὄνομά μου] ἐν παντὶ στόματι Ἰουδα ⁸⁸, » Εἰ δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔφη περιαιρήσειν ἀπὸ Ἰουδαίων, εὐθελον, ὅτι καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς θυσίας. — ⁸⁹ (15) Οὐ τοίνυν προηγουμένως κατὰ (τὴν) θεῖαν γνώμην ἢ περὶ τῶν θυσιῶν ἐδόθη νομοθεσία; Κάντεῦθεν μετὰ ⁹⁰ ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν ἔφη ⁹¹: « Τίς γὰρ ἐξεζήτησα ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν ⁹²; » καὶ ⁹³: « Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ⁹⁴ ἀφαιροῦσι τὰς ἀμαρτίας σου; » καὶ ⁹⁵: « Μὴ σφάγια ⁹⁶ καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτη μ'; » καὶ ⁹⁷: « Ἴνα τί μοι λίθανον **296** ἐκ Σαβᾶ φέρετε ⁹⁸ καὶ κινάμμων ἐκ γῆς μακρόθεν; » Διό φησιν ⁹⁹: « Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἐθέλησας· » καὶ ¹: « Μὴ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας θέλει ὁ Θεός, ἢ τὸ ὑπακούειν αὐτοῦ; » καὶ: « Ἀκοῆ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν· » καὶ ²: « Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν. » Καὶ δὴ καὶ τὰς ἑορτὰς ἐκβάλλον ³ ἐπάγει λέγων ⁴: « Μεμίσηκα ⁵, ἀπῶσμαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ψῶδων σου, καὶ ψαλμῶν ὀργάνων (σου) οὐκ εἰσακούσομαι· » καὶ ⁶: « Ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι ⁷, νηστείαν καὶ ἀργίαν — μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· » καὶ ⁸: « Οὐ τοι αὐτὴν νηστείαν (ἐγὼ) ἐξελεξάμην· καὶ ⁹ ¹⁰ « Δώσω ὑμῖν προστάγματα οὐ καλὰ, ἐν οἷς οὐ ζήσεσθε δι' »

de inexpectata tui revocatione, et propter hoc adversus veritatem repugnans non sanus es; audi ergo ex digressione voces prophetarum, et jam contenderet et insanire desinas. Propheta Osee sic loquitur: « Et quiescere faciam regnum domus Israel; » et: « Conteram arcum Israel; » et: « Non addam ultra misereri domui Israel, sed luctans luctabor adversus eos; » dicit Dominus; » et: « Odiosos habui eos propter malitiam adinventionum eorum, et de domo mea ejiciam eos, et non addam ut diligam eos, dicit Dominus. Percussus Ephraim, radix eorum, et fructum nequaquam facient: et abjiciet eos Deus, quia non audierunt eum, et erunt vagi in nationibus. » Dixit quidem et Malachias: « Non est voluntas mea in vobis, dicit Dominus omnipotens, et sacrificium non suscipiam de manibus vestris, quoniam ab ortu solis usque ad occasum nomen meum glorificatur in gentibus, et in omni loco incensum offertur nomini meo, et hostia munda, quia magnum est nomen meum in gentibus, dicit Dominus omnipotens. Et vos polluistis illud: propter quod dabo vos contemptibiles in omnibus nationes, quia non servastis leges meas. » Ideo dicit et Jeremias: « Hæc dicit Dominus omnipotens: Ecce juravi in nomine meo magno: si ultra vocabitur nomen meum ex ore omnis Juda. » Quoniam dixit se nomen suum ablaturum esse de Juda, manifeste et legem quoque et sacrificia. Non igitur præcipue secundum Dei mentem de sacrificiis lex data est; unde post hæc per prophetas dixit: « Quis enim hoc exquisivit de manibus vestris? » et: « Numquid preces et carnes auferent malitias tuas? » et: « Numquid victimas et sacrificia obtulistis mihi in deserto quadraginta annis? » et: « Ut quid mihi thus de Saba afferitis et cinnamomum de terra longinqua? » Ideo dicit: « Victimam et oblationes noluisti. » Et: « Numquid holocaustomata et victimas vult Deus, potius quam ut obediatur ei? » Et: « Obedientia melior est super victimam. » Et: « Si voluisses, sacrificium dedissem utique. » Et dies festos rejiciens addit dicens: « Odivi, projeci festivitates vestras; carminum et hymnorum tuorum sonus ab auribus meis absit » Et: « Diem magnam non sustineo, jejunia et Sabbata odit anima mea. » Et: « Non tale jejunium elegi. » Et: « Dabo vobis præcepta non bona, in quibus non vivetis per ea. » Unde ergo propter duritiam cordis vestri, non propter bonitatem suam dedit vobis præcepta omnia hæc, nec immutatio est.

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁶ Os. i, 4, 6. ⁷⁷ οἴκους βασιλ. cod. ⁷⁸ τοῦ add. Ced. ⁷⁹ ἀντιτάξεται cod. ⁸⁰ αὐτῶ Ced. ⁸¹ Os. ix, 15-17. ⁸² Ἐφ. τὰς β. ἀ. ἐξ. Os. ⁸³ Mal. i, 10-12. ⁸⁴ ἐν ἐμοί cod. ⁸⁵ Mal. ii, 9. Κἀγὼ δέδωκα ὑ. ⁸⁶ καὶ ἀπεβρίμενους Mal. καὶ παρειμένους; Ced. ⁸⁷ Jer. xliii, 26. ⁸⁸ μσγ. εἶπε Κύριος ἐὰν γέννηται: ἐτι ὄνομά μου ἐν τῷ στ. παντὸς Ἰ. Jer. μεγ. εἰ ἐ. τοίνυν τοῦ λ. ὁ. τὸ δ. μου ἐν π. στ. Ἰ. Ced. ⁸⁹ Ced. 390, 12-391, 8. ⁹⁰ μὲν τ. Ced. ⁹¹ Jer. i, 12. ⁹² σου Ced. ⁹³ Jer. xi, 15. ⁹⁴ κρέατα Ced. ⁹⁵ Amos. v, 25. ⁹⁶ σφάγιον Ced. ⁹⁷ Jer. vi, 20. ⁹⁸ φέρετε Ced. ⁹⁹ Ps. xl, 6. ¹ Ἰ Sam. xv, 22. ² ὁ μετὰ θ. cod. ³ Ps. i, 16. ⁴ ἐκβαλὼν Ced. ⁵ Amos. v, 21. ⁶ καὶ add. Ced. ⁷ Isa. i, 13, 14. ⁸ καὶ add. Ced. ⁹ Isa. lvi, 5. Οὐ ταύτην τὴν ν. ἐξ. ¹⁰ Ez. xx, 25.

αὐτῶν. » Ὡστε οὖν κατὰ τὴν πλὴροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀγαθότητα (αὐτοῦ), ἔδωκεν ¹¹ ὑμῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἕκαστα πάντως, καὶ ἀλλοίωσις οὐκ ἔστιν.

Postquam jam dudum insipienti valde et ingratis-
simo corde factus esset Israel, et dereliquisset
illum qui vere est et fuit eorum Deus, qui plasma-
vit eos, et « multifarie multisque modis » benefecit
eis, et omnino a Deo Salvatore suo deficiens, tim-
molasset filios suos et filias suas dæmoniis, » et
creaturæ serviisset eum adorans præter Creatorem
« dicens ligno et lapidi : Deus meus es, et tu me
generasti, » non horruit miser et stupidus abnegare
qui eum genuerat Deum vivum et verum, et obli-
visci nutrientem se Deum. Idcirco in posterum ut
inutili et insanabili iratus est illi Deus et aversus
est omnino ab eo, per magnum Davidem dicens :
« Et non audivit populus meus vocem meam, et
Israel non intendit mihi, et dimisi eos secundum
ad inventiones cordis eorum ambulare. » Similiter
et Zacharias ait : « Dixi, Non pascam eos; sed quod
moritur, moriatur, et quod perit, pereat, et reliqui
devorent unusquisque carnes proximi sui. » Et cum
ita se invisum et corruptum et prorsus pollutum
per turpissimas et impias ad inventiones præbuisset,
jure prorsus ac merito derelictus est et abjectus,
sicut et divus ipse Malachias ait : « Cecidit Israel,
et non adjiciet ut resurgat. » Sic et Isaias : « Quis
parcet tibi? Jerusalem, aut quis reflectet te in pa-
cem tibi, dicit Dominus. Retrorsum ambulabis, et
extendam manum meam, et interficiam te, et non
amplius dimittam te. — « Ecce ego tollo et frango
vos, et civitatem quam dedi vobis, et dabo vos op-
probrium sempiternum et ignominiam sempiternam,
quæ nunquam oblivione delebitur. » Istius novissi-
mæ et ultimæ destructionis terribilia quæque nar-
rantes et formidanda divini eloquii scientissimus
Moyses, et post eum cælestium vates Jeremias et
Ezechiel hæc omnibus, idiotis quoque, clara admo-
dumque manifesta effecerunt. Moyses nempe in
Deuteronomio dicit : « Et adducet Dominus gentem
super te a longinquo de extremis terræ, ut impetum
aquilæ, gentem facie procacissimam; et conteret te
in omnibus urbibus tuis, donec destruantur muri
tui sublimes atque firmi, in quibus habebas fidu-
ciam in eis. — « Et comedes fructus uteri tui,
carnes filiorum tuorum et filiarum tuarum. — « eo
quod non sit quod relictum fuerit vobis in obsidione
et angustia, qua premet te inimicus tuus in omni-
bus urbibus tuis. Et tenera in vobis et delicata
mulier quod egressum est ex femoribus suis, et

A ¹² (16) Ἐπεὶ οὖν ἀγνώμων (σφόδρα) καὶ λίαν
ἀχάριστος ὁ Ἰσραὴλ Ἐκπαλα: γενόμενος καὶ κατα-
λείψας τὸν ὄντως ὄντα καὶ προόντα Θεόν, τὸν ποι-
ήσαντα καὶ « εὐεργετήσαντα αὐτὸν ¹³ » πολυμερῶς
καὶ πολυτρόπως, « καὶ τέλειον ¹⁴ ἀποστὰς ἀπὸ Θεοῦ
Σωτῆρος αὐτοῦ, « ἔθυσεν ¹⁵ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς
θυγατέρας [αὐτοῦ] τοῖς δαιμονίοις: « καὶ ἐλάτρευσάν
προσκυνήσαντες ¹⁶ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα ¹⁷.
« λέγων τῷ ξύλῳ καὶ τῷ λίθῳ: Θεὸς μου εἶ, καὶ σύ
με ἐγέννησας: » οὐκ ἔφριξεν ὁ τάλας καὶ ἀπόπλη-
κτος ἀρνήσασθαι ¹⁸ τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Θεὸν ζῶντα
καὶ ἀληθινόν, καὶ ἐπιλαθέσθαι τοῦ τρέφοντος αὐτὸν
Θεοῦ. Διὸ δὴ λοιπὸν ὡς ἀχρηστῶ (καὶ ἀνηκέστῳ)
προσώχθισεν ¹⁹ αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ἀπεστρέφη (αὐτὸν)
παντελῶς, διὰ τοῦ μεγάλου ²⁰ Δαυὶδ φάσκων ²¹. « Καὶ
οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ
οὐκ ἐπροέσχε μοι, [καὶ] ἐξήπιστέμειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πορεύεσθαι. »
Ἠτάχτως καὶ Ζαχαρίας ²² φησὶν: « Ἐἶπον: Οὐ παι-
μανῶ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸ ἀπειθήσαν **297** ἀποθη-
σκέτω, καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἀπολλυέσθω, καὶ τὰ
κατάλοιπα ²³ κατεσθιέσθω ²⁴ ἕναστος τὰς σάρκας τοῦ
πλησίον αὐτοῦ. » Καὶ οὕτω μισητὸν καὶ διαφθαρμέ-
νον καὶ (80*) εἰς ἅπαν ἐδεδελλυγμένον διὰ τῶν αἰσχί-
στων καὶ θεοστυγιῶν ἐπιτηδευμάτων ἑαυτὸν ἀποφή-
νας, εἰκότως εὖ μάλα (καὶ πάνυ δικαίως) εἰς τέλος
κατελείφη καὶ ἀπεβλήθη ²⁵, καθὼς πάλιν ὁ θεὸς
Μαλαχίας φησὶν ²⁶: « Ἐπισεν Ἰσραὴλ καὶ (οὐκέτι)
οὐ μὴ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι. » Οὕτω καὶ ²⁷
C Ἠσαίας φησὶν ²⁸: « Τίς φείσεται ἐπὶ σοὶ ²⁹, Ἰε-
ρουσαλήμ, ἢ τίς ἀνακάμψει ³⁰ σε εἰς εἰρήνην σοι;
λέγει Κύριος. Ὅπισω πορεύσῃ: [καὶ] ἔκτανῶ τὴν
χεῖρά μου, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ διασπερῶ σε, καὶ
οὐκέτι ἀνήσω σε ³¹. — ³² « Ἰδοὺ, ἐγὼ λαμβάνω καὶ
ράσσω ὑμᾶς καὶ τὴν πόλιν; ἦν ἔδωκα ³³ ὑμῖν, καὶ
δώσω ὑμᾶς: ὀνειδισμὸν αἰώνιον καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον,
ἧτις οὐκ ἐπιλησθήσεται. » ³⁴ (17) Τῆς τοίνυν ἐσχά-
της ἀλώσεως ταύτης καὶ τελευταίας τὰ δευτὰ καὶ
φοβερά διαγορεύοντες, ὃ τε μέγας ³⁵ θεορῶντων πύ-
λιν Μωϋσῆς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν θεηγόροι Ἰσραὴλ
[καὶ] Ἰερουσαλήμ, εὐκρινῆ λίαν καὶ σφόδρα δῆλα τοῖς
πᾶσι καὶ τοῖς ἁγαν ἰδιώταις αὐτὰ πεποίηται ³⁶. Ὅ
μὲν γὰρ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ φησὶ ³⁷: « Καὶ
ἐπάξει Κύριος ἔθνος ³⁸ ἐπὶ σὲ μακρόθεν ³⁹ ἀπ' ἐσχάτου
τῆς γῆς, ὥσει ὄρυγμα ἀετοῦ, ἔθνος: ἀναιδὲς προσώ-
πων. — « Καὶ ⁴⁰ ἐκθλίψει ⁴¹ σε ἐν πάσις ταῖς πόλεσι
σου ἔω; ἢν καθαιρεθῶσι τὰ τεῖχη σου τὰ ὑψηλὰ καὶ

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ δεδ. ὁ. ἐκεῖ. τὰ πρ. π. Ced. ¹² Ced. 391,8-392,11. ¹³ Hebr. 1, 1. ¹⁴ τέλειον cod. τέλειον Ced. ¹⁵ ἔθυσαν — αὐτῶν Ps. cvi, 37. ¹⁶ καὶ λατρεύσας καὶ προσκυνήσας Ced. ¹⁷ Jer. 11, 27. ¹⁸ ἀπαρν. Cod. ¹⁹ ἀχρηστον καὶ ἀνηκεστον πρ. αὐτόν cod. ἀχρηστον πρ. αὐτοῦ Ced. ²⁰ τοῦ μὲν Δ. Cod. ²¹ Ps. lxxxi, 11, 12. ²² διὰ Ζαχαρίου φ. Καὶ εἶπον Ced. Zach. xi, 9. Καὶ εἶπα. ²³ λοιπά Ced. ²⁴ κατεσθιέσθωσαν Zach. ²⁵ κατεβλ. καὶ ἀπελ. Ced. ²⁶ Amos. v, 2. ἐπ. ὁ. οὐ μὴ. ²⁷ ὁ Ced. ²⁸ φάσκει Ced. Jer. xv, 5, 6. ²⁹ σε Ἰσραὴλ cod. σοι Ἰσραὴλ Ced. σοι Ἰερουσαλήμ Jer. ³⁰ ἀν. εἰς ἔ. σοι Jer. ἀν. σε εἰς ἔ. Ced. ³¹ ἀν. αὐτοῦ Jer. ³² Jer. xxiii, 39, 40. ³³ δεδ. cod. — ὁ. ὑμῖν Ced. δ. ἐφ. ὑμᾶς Jer. ³⁴ Ced. 392,11-394,12. ³⁵ καὶ Ced. ³⁶ πεποίηται Ced. ³⁷ Deut. xxviii, 49, 50, 52, 53, 56, 57. ³⁸ ἔθνη Ced. ³⁹ καὶ add. Ced. ⁴⁰ ὄρυγμα ἀετοῦ cod. ⁴¹ ἐκθρίψει LXX, ἐκθρίψει Ced.

ὄχυρά, ἐν οἷς σύ πέποιθας ἐν αὐτοῖς. » — « Καὶ ἅ
 φαγῆ τὰ ἔκγονα ⁴³ τῆς κοιλίας σου, κρέα υἰῶν καὶ
 θυγατέρων σου, » — « διὰ τὸ μὴ καταλειφθαι ⁴⁴
 ὑμῖν μηδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ ὀλίψει, ἢ ὀλίψει
 σε ὁ ἐχθρός σου ἐν πάσαις τοῖς πόλεσί σου· καὶ ἡ
 ἀπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ [ἡ] τρυφερά· » — « γυνὴ τὸ ἐξελ-
 θὸν ἐκ τῶν μηρῶν αὐτῆς, καὶ τὸ τέκνον, ὃ ἐὰν τέκνη,
 καταφάγεται » — « κρυγῆ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων
 ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ⁴⁵ καὶ ὀλίψει. » — ⁴⁶ « Καὶ ἔσῃ
 ἐν αἰνίγματι, καὶ ἐν **298** παραβολῇ, καὶ ἐν διηγῆ-
 ματι πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγῃ ⁴⁷ σε
 Κύριος ἐκεῖ » — ⁴⁸ « ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε » —
⁴⁹ « καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ ἀνθ'
 ὧν, ὅτι ⁵⁰ ἦτε ὡσεὶ τὰ ἀστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλη-
 θυνῶν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ
 ὑμῶν. Καὶ ἔσται ὅν τρόπον εὐφράνθη Κύριος· ἐφ' ^B
 ὑμῖν εὐ ποιήσει καὶ πληθύνει ὑμᾶς, οὕτως εὐφραν-
 θήσεται Κύριος ἐφ' ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. Καὶ
 ἐξαρθήσεσθε ἐκ τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκεῖνης, καὶ δια-
 σπερεῖ σε Κύριος· ὁ Θεός σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀπ'
 ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρων αὐτῆς. » — « ἀλλὰ καὶ ἐν
 τοῖς ἔθνεσιν ἐκεῖνοις οὐκ ἀναπαύσεται ⁵¹, οὐδὲ μὴ
 γένηται στάσις τῷ ἔχει τῶν ποδῶν ὑμῶν· καὶ δώ-
 σοι σοὶ Κύριος ⁵² ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν ⁵³, καὶ
 ἐκλείποντας ὀφθαλμούς, καὶ τηχομένην ψυχὴν —
 καὶ φοθηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός. » — « Καὶ ἔρεῖς
 τὸ πρῶτ' ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου· Πῶς ἂν
 γένοιτο ⁵⁴ ἑσπέρας; καὶ τὸ ἑσπέρας ἔρεῖς; Πῶς ἂν
 γένοιτο ⁵⁵ πρῶτ'; » Ὁ δὲ γὰρ Ἐζεκιὴλ ἔφη ⁵⁶· « Τάδε
 λέγει Ἄδωναι Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, Ἱερουσα-
 λὴμ, [καὶ] ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον τῶν
 ἐθνῶν, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα καὶ οὐ μὴ
 ποιήσω αὐτοῖς ὅμοια ⁵⁷ ἔτι διὰ τὰ βδελύγματά [σου]
 πάντα ⁵⁸. Διὰ τοῦτο πατέρες φάγονται τέκνα αὐτῶν
 ἐν ⁵⁹ μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας ⁶⁰ αὐ-
 τῶν· καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασπερῶ ⁶¹
 πάντας τοὺς καταλοιπούς (σου) εἰς πάντα ἄνεμον, »
 — « ἀνθ' ὧν τὰ ἄγιά μου ἐμίνας ἐν πᾶσι τοῖς προσ-
 οχθισμασί σου· καὶ γὰρ ἀπόσωμαί σε καὶ οὐ (80b)
 μὴ ἐλεήσω ἔτι· τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλω-
 θήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθή-
 σεται ⁶² ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομ-
 φαίᾳ πεσοῦνται ⁶³ κύκλῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου
 εἰς πάντα ἄνεμον διασκορπιῶ. » — ⁶⁴ « Καὶ ὁ μὲν
 πόλεμος καὶ ἡ ῥομφαία ἐξωθεν, ὁ δὲ λιμὸς καὶ ὁ ^D
 θάνατος ἐσωθεν ὀλοθρεύσει (καὶ ὁ μὲν ἐν ⁶⁵ τῷ πεδίῳ ⁶⁶ ῥομφαίᾳ τελευτήσῃ, τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς
 καὶ **299** θάνατος συντελέσει)· οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενοι ἀναλωθήσονται. » — « Καὶ ὑπολείψομαι
 ἐξ αὐτῶν ἐκ ῥομφαίας καὶ λιμοῦ καὶ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται τὰς ἀνομίας αὐτῶν πάσας ἐν τοῖς
 ἔθνεσι· καὶ γινώσκονται, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ τύπτων. » — Διὰ δὲ τοῦτό φησιν ⁶⁷ ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος· « Οὐκ
 ἀναίρει πάντας ἄρθρον, ἀλλὰ σκορπίζει· τοῦτο γὰρ προὑπεμφαινῶν ὁ θεὸς Δαυὶδ ἔφη πρὸς αὐτόν ⁶⁸·
 « Μήπως ἀποκτείνῃ; αὐτοὺς ἦτοι πάντας, ἀλλὰ διασκορπίσον ἐξ αὐτῶν δὶ πουθεν ἐν τῇ δυνάμει σου. »

Variae lectiones et notæ.

⁴³ ἐγγ. Ced. et cod. ⁴⁴ καταλειφθῆναι αὐτῷ μ. I.XX. ⁴⁵ ἐκσίγη Ced. ⁴⁶ Deut. xxviii, 57. ⁴⁷ ἀπαγ. cod. ⁴⁸ Deut. xxviii, 45. ⁴⁹ Deut. xxviii, 62-67. ⁵⁰ βραχεῖς ἀνθ' ὧν ὅτε cod. ⁵¹ ἀναπαύσει σε Deut. ἀναπαύσει. cod. (ἀναπαύσει; ἢ ἀναπαύσει; ἀναπαύσει). ⁵² ὁ Θεός Ced. ⁵³ θυμοῦσαι codex, ἀπειθοῦσαν LXX. sed alii legunt ἀθυμοῦσαν ut Ced. ⁵⁴ γένηται cod. ⁵⁵ τῶ add. Ced. ⁵⁶ Ez. v, 8-12. ⁵⁷ ὁ. ἀ. Ez. ὁ αὐτῶν Ced. ⁵⁸ κατὰ π. τ. β. σου Ez. ⁵⁹ τε ἐν Ez. ⁶⁰ καὶ π. φ. τ. Ced. ⁶¹ διασκορπιῶ Ez. ⁶² ἐνώπιόν σου Ced. ⁶³ πεσεῖται Ced. ⁶⁴ Ez. vii, 15.16. ⁶⁵ ὁ ἐν Ez. καὶ τοὺς μὲν ἐν cod. ⁶⁶ ἐν add. Ez. ⁶⁷ καὶ add. Ced. ⁶⁸ Ps. lxx, 11; cf. Chr. VIII. 472 A? secundum indices, quibus textus non respondet.

De secundo adventu et manifestatione illius, de magna et inconsolabili contritione eorum, dicit Zacharias : « Tunc veniet Dominus Deus noster, et erit planetus magnus in Jerusalem ; » — « aspicient enim in quem transfixerunt, » hoc est, in quibus clavis perforarunt. Non dixit : quem confixerunt, sed : in quem confixerunt. Quid sibi vult, in quem ? Crux erat, in quam confixerunt. Ante enim terrificum adventum Domini, quasi vexillum regium de more præfulget illud supradictum signum adventus Christi, ab angelis glorificatum et prænuntiatum ; et apparebit signum crucis super terram, solem obscurans et lunam obnubilans, ut dicit Dominus : « Tunc parebit signum Filii hominis in caelo. » Et ut impleretur verbum Zachariæ, dictum idem assumens Christus, traduxit ad veritatem, dicens : « Videbunt in quem transfixerunt. » Item dicit Jeremias : « Hæc dicit Dominus Deus Israel : Ecce ego adduco super locum istum mala, ita ut omnis audientis hæc tinniant ambæ aures ejus, eo quod dereliquerint me, et alienum fecerint locum istum. Destruam consilium Jerusalem in loco isto, et subvertam cor in gladio in conspectu inimicorum suorum, et dabo mortuos eorum in escam volatilibus caeli et bestiis terræ ; et ponam civitatem hanc in exterminationem et in sibilum sempiternum, ut omnes prætereuntes per eam obstupescant, et animo afflicti moveant capita sua super universa plaga ejus. » Et : « Sicut ventum et æstum dispergam eos ante faciem inimicorum, et ostendam eis diem perditionis. » Et edent carnes filiorum suorum et filiarum suarum, et unusquisque comedet carnes proximi sui in castris et obsidione, qua ercebunt eos inimici eorum ; et conteram populum istum et civitatem istam, sicut conteritur vas testaceum, quod non potest ultra instaurari : sic faciam, dicit Dominus, loco huic, et habitantibus in eo, ut detur civitas ista tanquam corruens, et dabo eos in vastationem omnibus regibus terræ, et erunt in opprobrium, et in parabolam, et in maledictionem, et in odium in omni loco, quo ejiciam illos ibi.

τόπω τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῇ ⁸¹, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν. — ⁸² « Καὶ δώσω αὐτοὺς ⁸³ εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ ἔσονται εἰς θνητὸν, καὶ εἰς παραβολὴν, καὶ εἰς μῖσος (31^a), καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἂν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ. »

Quid aliud in divino eloquio et clarius esse potest et sensu graviore? Videas, o stulte Judæe et insipiens, impletum fuerit annon, et adamussim, quid-

⁸⁰ (8) Περὶ δὲ ⁸¹ τῆς β' ἐλεύσεως αὐτοῦ, καὶ φανερώσεως, καὶ πολλῆς καὶ ἀπαραμυθῆτου θλίψεως αὐτῶν εἶπε Ζαχαρίας ⁸². « Τότε ἤξει Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔσται κοπετὸς μέγας ἐν Ἱερουσαλήμ. » — ⁸³ « Ὁφονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν » (τοῦτο ἐστὶν ἐν οἷς ἤλοις προσήλωσαν· οὐκ εἶπεν, ὃν ἐξεκέντησαν, ἀλλ', εἰς ὃν ἐξεκέντησαν). Τί δὲ ἐστὶν τὸ « εἰς ὃν ; » Σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· πρὸ γὰρ τῆς φοβερᾶς παρουσίας τοῦ Κυρίου καθάπερ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λεγόμενον σίγνον κατὰ κοινήν συνήθειαν προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὑπὸ τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον καὶ προευαγγελιζόμενον· καὶ φανήσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ τῆς ⁸⁴ γῆς ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ ἀμβλύων [τὴν] σελήνην, ὡς φησὶν ὁ Κύριος ⁸⁵. « Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ⁸⁶ ἐν τῷ οὐρανῷ. » Καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆμα Ζαχαρίου, τὴν λέξιν αὐτὴν λαβὼν ὁ Χριστὸς ⁸⁷ μετήγαγεν εἰς ἀληθῆ ⁸⁸ λέγων· « Ὁφονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. » ⁸⁹ (19) Ὁ δὲ γε Ἱερεμίας ὁμοίως φάσκει· « Τάδε λέγει Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ⁹⁰ ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἤχησαι ἀμφότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπόν με καὶ ἀπηλοτρῶσαν τὸν τόπον τοῦτον· καὶ σφάξω τὴν φυλὴν ⁹¹ Ἱερουσαλήμ ⁹² ἐν 300 τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτοὺς ἐν ⁹³ μαχαίρᾳ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις· τῆς γῆς· καὶ τάξω ⁹⁴ τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς συρισμὸν ⁹⁵ αἰώνιον, ἵνα πάντες οἱ διασκορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστῆσονται, καὶ σκυθρωπάτωσι ⁹⁶, καὶ κινήσωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς· » καὶ ⁹⁷· « Ὡς ἀνεμον καὶ καύσωνα διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν, καὶ δείξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας. » — ⁹⁸ « Καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν [αὐτῶν] καὶ ⁹⁹ τῶν θυγατέρων (αὐτῶν), [καὶ] ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδεται ¹⁰⁰ ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἢ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν· » καὶ ¹⁰¹· « Συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον, ὃ οὐ δύναται ¹⁰² ἰαθῆναι· οὕτω ποιήσω, λέγει Κύριος, τῷ

⁹⁰ (20) Τί οὖν λοιπὸν τῶν θείων τούτων ῥημάτων ⁹¹ ἐμφαντικώτερον ἢ ἀληθέστερον γένοιτ' ἂν ; Ὅρα ⁹² γὰρ, ὦ ἀνόητε καὶ ἀλόγιστε Ἰουδαίε, εἰ

Variæ lectiones et notæ

⁸⁰ Τί τὸ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν ; Ced. 394, 12 395, 1. ⁸¹ γε Ced. ⁸² Zach. xxii, 11. ⁸³ Zach. xii, 10 γὰρ ἀνθ' ὧν καταρχήσαντο, metonymia verbi ἡρῆ in plerisque cod. ; sed 10 habent cum Jo. xix, 37, Justino Ap. I. 52, c. Tryph. 14, 32 et Hieronymo (de optimo genere interpretandi) interpretationem propriam a Judæis rejectam. ⁸⁴ ἀπὸ τῆς Ced. ⁸⁵ Matth. xxiv, 30. ⁸⁶ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ Ced. ⁸⁷ μ. Χριστὸς λ. Ced. ⁸⁸ ἀληθειαν Ced. ⁸⁹ Ἱερεμίου, Jer. xix, 3 8. Ced. 395, 1 23. ⁹⁰ ἐπ. ἐγὼ Ced. ⁹¹ βουλὴν bis Jer. Ced. ⁹² Ἰσραὴλ cod. Ced. pro Ἱερουσαλήμ Jer. ⁹³ τῆ Ced. ⁹⁴ τάξω codd. nonnulli LXX, cæteri : πατάξω. ⁹⁵ συριγμὸν Ced. ⁹⁶ σκ. καὶ συριεῖ ὑπὲρ π. LXX. ⁹⁷ Jer. xviii, 17. ⁹⁸ Jer. xix, 9. ⁹⁹ τὰς σάρκας add. Jer. ¹⁰⁰ ἂ. ἔδονται LXX. ¹⁰¹ Jer. xix, 11, 12. ¹⁰² δυνήσεται Jer. Ced. ¹⁰³ αὐτῆ Ced. ¹⁰⁴ Jer. xxiv, 9. ¹⁰⁵ αὐτὴ Ced. ¹⁰⁶ Ced. 395, 23 396, 22. ¹⁰⁷ ρ. τ. Ced. ¹⁰⁸ Ὁ οὖν ἂν Ced.

οὐ ⁷⁷ πεπλήρωται ταῦτα ⁷⁸ ἀπαρλείπτω· κατὰ τὰς ἱερὰς προφῆσας εἰς ὑμᾶς· καὶ μέντοι καὶ τὰ ὑπὸ Χριστοῦ προκατηγγελημένα καὶ προηπειλημένα· φησὶ γὰρ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ, οὗ ⁷⁹ « Οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθου. » Ἄρα μεμνήσκων· Οὐδαμῶς. — Καὶ ⁸⁰ « Ἰδοῦ, ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. » Ἄρα οὐκ ἐρήμωται· Καὶ σφόδρα γε. — Καὶ ⁸¹ « Ἔσται θλίψις οἷα οὐ γέγονεν. » Ἄρα οὐκ ἐγένετο· Ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου ἀνδρὸς (ὕμετέρου) Ἰουδαίου καὶ φιλαλήθους· καὶ οὐδὲ ἀναπνεύσαι λοιπὸν δυνήσῃ. **301** μόνον ἀκούων οἷα ⁸² ἔπαθον οἱ ἄθλιοι τὸ τότε Ἰουδαῖοι διὰ τὴν [κατὰ] τοῦ Κυρίου ⁸³ μανίαν καὶ λύσσαν. Ἴνα γὰρ μηδεὶς τῶν Ἰουδαίων ἀπιστήσῃ, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ' ὁμόφυλον, καὶ ὁμόπιστον, καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα καὶ δυσεξήγητα ἐκτραγυδῆσαι πάθη· τοιαύτην γὰρ θεήλατον ὑπέστησαν ἄλωσιν, οἷαν οὐδὲ ὁ σύμπασι οἶδε χρόνος, ἀφ' οὗ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ἀνθρώπος, καὶ εἰκότως· Ἔως μὲν γὰρ εἰς τοὺς ὁμοδόλους ἡμάρτανον, συγγνώμης ἐτύγχανον· ἦν δὲ εἰς τὸν κοινὸν Δεσπότην ἐξῆμαρτον, ἀσυγγνώστως ἐκολάσθησαν. Ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς πεποίηκεν αὐτοῖς ⁸⁴ ταῦτα, ἀκουσον αὐτοῦ πάλιν καὶ διὰ παραβολῆς φάσκοντος· « Τοὺς δὲ μὴ βουληθέντας με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοῦ, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε. » Διὸ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν ⁸⁵ « Ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία καὶ δοθήσεται ἔθνεσι ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. » Καὶ πρὸς μὲν τὴν Ἱερουσαλήμ φησιν ⁸⁶ « Ἦξουσιν ἐπὶ σε ἡμέρῃ, καὶ περιβαλοῦσί σοι οἱ ἐχθροὶ σου χάρακα, καὶ κυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσὶ [σε] πάντοθεν, καὶ ἰδαφιοῦσι τὰ τέκνα σου ἐν σοί. » Πρὸς δὲ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἐπάγει λέγων ⁸⁷ « Ἰδοῦ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος, » ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεὸς Δανιὴλ προηλάλων ἐφη ⁸⁸ « Τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, » τούτεστιν ὁ θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων Ἰουδαίων τὰ σεμνά καὶ περίβλεπτα ἀνατρέψει, ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ Χριστὸς ⁸⁹ ὁ παρ' αὐτῶν ὡς λυτρωτῆς προσδοκώμενος καὶ σωτὴρ. Οὐ γὰρ εἶπε, Διαφθαρήσεται ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς σὺν τῷ ἡγουμένῳ, καθὼς ἀλόγως οἶονταί τινες, ἀλλὰ ⁹⁰ « Διαφθερεῖ ὁ Πατὴρ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν, » συμπράττοντος δηλονότι καὶ τοῦ παροινηθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγουμένου, περὶ οὗ φησιν ⁹¹ Ἰακώβ πρὸς τὴν Βηθλεέμ ⁹² « Ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, » καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς ἀποστάλους (ὁ Κύριος) οὕτως διεγόρευεν ⁹³ « Ὅταν ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως (τὸ βῆθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου) ἑστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, » — ὁ δὲ καὶ πεπλήρωτο, πρῶτον μὲν κατὰ (τὸν) καιρὸν τῆς ἀλώσεως καὶ ἐρημώσεως, εἰς τε τὸ Ῥωμαϊκὸν **302** στρατόπεδον ἐπισσελθὸν ἐν τῷ ναῷ ⁹⁴ καὶ τὴν πόλιν ἔλθον κατὰ τὴν ἐρήμωσιν, ὧς τινες τὸ βῆθὲν βδέλυγμα

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁷ εἰ μὴ Ced. ⁷⁸ πάντα eod. ⁷⁹ Matth. xxiv, 2, λίθου Ced. ⁸⁰ Matth. xxviii, 38. ⁸¹ Matth. xxiv, 20. ⁸² ἄ. μ. ἀπερ Ced. — ἄ. τηναῦτα Ἱ. Ced. ⁸³ κατὰ Χριστοῦ Ced. ⁸⁴ ἄ. π. Ced. ⁸⁵ Luc. xix, 27. ⁸⁶ Matth. xxi, 45. ⁸⁷ Luc. xix, 43, 44. ⁸⁸ Luc. xiii, 35. ⁸⁹ λέγει καὶ Ced. Dan. ix, 26. ⁹⁰ Ἰδοῦ ὁ Χριστὸς Ced. ⁹¹ ἄ. adl. Ced. ⁹² Gen. xlix, 10. ⁹³ ἐγγόρευεν Ced. — Matth. xxiv, 15. ⁹⁴ εἰς. ἐν τῷ ναῷ. — καὶ τὶς τὸν τὴν π. ἔλθοντι eod.

οὕτως ἐξελήφασιν· ἀποτρόπαιοι γὰρ καὶ βδελυκτοὶ κατὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντες, εἰκότως προεῖρητοὶ βδέλυγμα ἐρημώσεως· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ὕπερ (ὑστερον) ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς εἰδῶλον ἑαυτοῦ καὶ τὴν πόλιν τέλειον ἠρήμωσεν.

De illa igitur novissima captivitate miserandorum A
Judæorum disserit theologica lingua, irremediabilem desolationem eorum ob Christum crudeliter tractatum. Dicit enim : Cruce eos ad ultima impellente amentia consilia quæ in Deum et Salvatorem nostrum meditati sunt, Deum in homine non agnoscetes, virgam ferream a longa sibi impendentem, in semetipsos attraxere, dominatum dico et imperium quibus subjacent. — Et ultimam eorum abductionem, et migrationem, et jugum servitutis nunc impositum, et famosam sub ditione Romana servitutem, et dispersionem quam patiuntur, quamque magis ac magis patientur. Namque vincor de populo isto vaticiniis : Quis digne lamentabitur ex illis qui valent ad scribendum lamentationes et sermones doloribus adæquandum? Qui libri capient? Una illis columna cladis, universa terra per quam dispersi sunt et cultus qui cessavit, etsolum Jerusalem quod vix agnoscitur, in quo tantum incedere possunt, et ejus antiqua frui gloria, quantum una dies sinit ad illam visitandam et ad lugendam desolationem concessa.

Scripsit ergo Josephus qui fuerat Jerusalem belli tempore, trecentas virorum myriades interiisse, alios fame consumptos, alios ab aliis per obsidionem necatos, alios a Romanis interemptos, aut devoratos igne; illos autem ad pugnam bestiarum servatos, quos flos ætatis et venustas corporis et statura eminentes commendabat, efficiebatque triumpho idoneos; de reliqua vero multitudine, alios qui decimam septimam ætatem superaverant, in Ægyptum constrictis manibus abductos esse, plures autem in provincias dimissos qui in theatris gladio aut a bestiis mortem accepturi essent; at alios, infra supra dictam ætatem, captivos abductos esse et venundatos, quorum numerus ad novem myriades. Hæc de subversione Jerusalem enarravit. Excidium autem templi et urbis juxta prophetiam Danielis ab annis quadringentis et octo factam, accidit, et ita alioquin tertia expugnatio facta est et expleta strages sub Vespasiano et Tito, quadraginta annis post Domini Ascensionem. Quæ divus Chrysostomus luculentius explicans, sic loquitur et redarguit : « Si de sine contendas, Judæe, a præteritis disce præsentia, scrutare : descendisti in Ægyptum, et ubi expietati sunt anni quadringenti, ecce a servitute te li-

16 (21) Περὶ ἧς οὖν αἰχμαλωτίας ἐσχάτης τῶν ταιπύρων Ἰουδαίων καὶ ἡ· Θεολόγος ἔφη γλῶττα (στηλιτεύουσα τὴν ἀνήκεστον ἐρήμωσον αὐτῶν διὰ τὴν κατὰ τοῦ (81b) Χριστοῦ τόλμαν)· φησὶ γὰρ 17· « Τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς συναλαύνοντος ἀπόνοιαν, ἦν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος 18 ἡμῶν ὑπενοήθησαν, τὴν ἐν ἀνθρώπῳ θεὸν ἀγνοήσαντες καὶ τὴν βλάβδον τὴν σιδηρᾶν πόρρωθεν ἀπειλουμένην αὐτοῖς, ἐφ' ἑαυτοὺς εἰλκυσαν, τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν ἀρχὴν λέγω καὶ βασιλείαν » — « καὶ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀπαγωγὴν 19 καὶ μετανάστασιν καὶ τὴν νῦν ἐπικείμενον αὐτοῖς τῆς δουλείας ζυγὸν καὶ τὴν περιθόητον ὑπὸ Ῥωμαίοις ταπεινώσιν 20 » καὶ διασπορὰν, ἦν τε νῦν ἔχουσι καὶ ἦν ἐπὶ πλείστον ἔξουσι· κείθομαι γὰρ ταῖς περὶ αὐτῶν προβόησεν· B « Τίς θρηνησεί πρὸς ἀξίαν τῶν θρήνουσ γράφειν εἰδῶτων καὶ λόγων 21 ἐξισοῦν πάθει 22; ποῖαι βίβλοι ταῦτα χωροῦσι 23; Μία στήλη τοῖτοις τῆς συμφορᾶς ἡ οἰκουμένη πᾶσα, καθ' ἣν δεισπάρηται 24, καὶ ἡ λατρεία πεπαυμένη καὶ αὐτῆς τῆς Ἰερουσαλήμ τὸ ἔδαφος μόλις 25 γινωσκόμενον (ἧς τοσοῦτον αὐτοῖς ἐπιβάτον ἔστι μόνον, καὶ τοσοῦτον ἀπολαύουσι τῆς ποτε δόξης αὐτῶν 26, ὅσον ἐν ἡμέρᾳ φανέντες θρηνησάτω τὴν ἐρημίαν). »

27 (22) Ὁ οὖν Ἰώσηπος ἐν Ἰερουσαλήμ παρῶν τῷ πολέμῳ συνέγραψε μυριάδας τ' ἀνδρῶν ἀπολέσθαι τότε 28 (τοὺς μὲν λιμῷ διαφθαρέντας, τοὺς δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἐν τῷ συγκλεισμῷ ἀποσφαγέντας καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναιρεθέντας, τοὺς δὲ ὑπὸ πυρὸς τεφρωθέντας, τοὺς δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας C 303 ὑψηλοτάτους καὶ κάλλι· σώματος διαφέροντας τῷ θριάμβῳ ἐν Ῥώμῃ πεμφθῆναι πρὸς θηριομαχίαν· τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τοὺς ὑπὲρ εἴ' ἔτη, τοὺς μὲν δεσμίους εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα παραπεμφθῆναι, τοὺς δὲ πλείους εἰς τὰς ἐπαρχίας διανεμηθῆναι διαφθορασομένους ἐν τοῖς θεάτροις σιδηροῖς καὶ θηριοῖς, τοὺς δὲ ἐν τῶν εἴ' ἔτων, αἰχμαλώτους ἀχθέντας διαπιπράσκεισθαι· τούτων δὲ μόνον τὸν ἀριθμὸν εἰς μυριάδας ἀνδρῶν ὅ' συναχθῆναι. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς καταστροφῆς Ἰερουσαλήμ ἔφη. Τὴν δὲ ἐρήμωσιν τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ σύμβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς ἡ' γενομένην ἔτων. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἡ γ' ἄλωσις γέγονε τῆς Ἰερουσαλήμ καὶ παντελῆς ἐρήμωσις ἐπὶ Οἰεσπασιανοῦ καὶ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀναλήψεως). 29 (23) Ἄπερ δὴ καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἐπιεργαστικώτερον ἀναπτύσσων, διελέγχων τούτους εὖ μάλα φάσκει· « Εἰ δὲ φιλονεικεῖς, ὅ

Varia lectiones et notæ.

16 Γρηγορίου — Π. ταύτης γὰρ τῆς ἐ. ἀ. Ced. 398, 10-24. 17 201 C. ed. Colon. 1690. — ἐλ. Ced. — συν. καὶ τῆς ἀπονοίας Gr. 18 Σ. καὶ Θεοῦ ὁμῶν Ced. — ἐπεν. Ced. ἀπαν. Gr. 19 πληγὴν τε Gr. 202 B. 20 ταπ. ἧς οὐδὲν οὕτως ὡς ἡ στάσις οἴτιον Gr. 21 λόγων endex, λόγου; Ced. 22 πάθει Gr. 23 χωρήσουσι Gr. 24 ἧς ἐσπ. Gr. ἦν? ἐσπ. Ced. 25 μόλις Gr. — ἐπ. ἀ. Gr. 26 ἀ. δ. Gr. 27 Ced. 379, 1-5, 6. I. 6 IX. 5 μυριάδας ρ'. 28 τ. ἀπολεισθῆναι Ἰουδαίων, περὶ δὲ τούτων ἐν τῇ τοῦ Νέρωνος βασιλείᾳ ἐξηγησάμεθα Ced. 29 Τοῦ Χρυσόστομου. — Ced. 591, 4-400, 9. Ὁ δὲ γρ 9. Χρ. τὴν τούτων ἀνοιαν ὁ. πρὸς πλείστον ἀλλοῖς καὶ τούτο φ. (I 525?)

Ἰουδαίε, περὶ τοῦ τέλους, ἀπὸ τῶν φθασάντων μάθανε καὶ τὰ πρὸντα. Σκόπει γάρ· Κατέβης εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐγένοντο ἔτη υ', καὶ ταχέως ὁ Θεὸς τῆς δουλείας ³⁰ ἐκείνης ἀπήλλαξε, καίπερ ἀσεβοῦντα καὶ πορνεύοντα πορνείαν τὴν χαλεπωτάτην. Ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ προσκύνησας μόσχῳ, ἔθυσας τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ³¹ τοῖς δαιμονίοις, τὸν ναὸν ἐμόλυνας, τὴν φύσιν ἠγνόησας, τὰ ὄρη, τὰς νάπας, τοὺς βουνούς, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμούς, τοὺς κήπους τῶν μουσῶν θυσιῶν ἐπλήρωσας, προφήτας ἔσφαξας, θυσιαστήρια κατέστρεψας ³², πᾶν εἶδος κακίας ἐπῆλθε καὶ πᾶσαν ὑπερβολὴν ἐπεδείξω πονηρίας καὶ ἀσεβείας· ἀλλ' ὅμως, ὅτε σε παραδοὺς (τοῖς) Βαβυλωνίοις, πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήγαγεν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ναὸν (82^ο) ἀπέδωκε, καὶ τὸ παλαιὸν ³³ τῆς προφητείας χάρισμα, καὶ πάλιν προφήται καὶ Πνεύματος ἁγίου χάρις· μᾶλλον δὲ ³⁴ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας οὐκ ἐγκατελείφθη, ἀλλὰ καὶ Δανιὴλ ἐκεῖ ³⁵ καὶ Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ Ἰερεμίας, καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτων Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ μετ' ἐκεῖνα πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανῆλθε κακίαν **304** καὶ ἐξεδακχεύθη, καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μετετέταξεν πολιτείαν ἐπὶ τοῦ ἀπεδοῦς Ἀντιόχου· ἀλλὰ γε ³⁶ τότε παραδοθέντες Ἀντιόχῳ ἔτη γ' ³⁷, τὰ λαμπρὰ διὰ τῶν Μακκαβαίων αὐτίς ἐστήσατε τρόπαια. Ἀλλὰ ³⁸ καὶ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν γέγονεν, ὃ καὶ μάλιστα ἔστι θαυμάσιον, ὅτι τὰ μὲν τῆς κακίας ἔληξε, τὰ δὲ τῆς τιμωρίας ἐπιτέταται καὶ οὐδὲ ἐλπίζω τινὰ μεταβολῆς ἔχει· οὐ γάρ ὅτε μόνον παρήλθε ³⁹, ἀλλὰ καὶ πολλῶν πλείονα· καὶ οὐδὲ σκιά ἐλπίδος ἔστιν εὐρεῖν, καὶ ταῦτα οὐδὲ εἰδωλοατρούντων ⁴⁰ ὑμῶν (νῦν ὡς τότε) οὕτε ⁴¹ ἄλλο τι ποιοῦντων, ἢ περ ἐμπροσθεν ἐτολμᾶτε. »

⁴² (24) Ἴνα δὲ σαφέστερον καὶ διεξοδικώτερον [τὰ] περὶ τούτων εἴπωμεν, ἀνωθεν πάλιν ἀρξώμεθα. Τρεῖς οὖν δουλείας ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι χαλεπωτάτας καὶ οὐδεμίαν χωρὶς προβόησεως αὐτοῖς ἐπιγάγαν ἢ θεῖα δίκη, ἀλλὰ προλεχθῆναι παρεσκευάσεν αὐτοῖς καὶ τόπον, καὶ χρόνον, καὶ κάκωσιν, καὶ τὴν ἐπόνουσον, καὶ τὰλλα πάντα μετὰ πολλῆς (τῆς) ἀκριβείας. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ α' διαλεγόμενος ὁ Θεὸς οὕτως ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ ⁴³· « Γινώσκων γινώθι, ὅτι παροικῶν ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτούς ⁴⁴ καὶ κάκωσουσιν ἔτη υ' (τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἐάν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ)· εἶπεν ὁ Θεός· τετάρτη δὲ γενεᾷ ἐλεύσονται ὧδε (μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς). » ⁴⁵ (25) Περὶ δὲ τῆς β' εἶπεν Ἰερεμίας ⁴⁶· « Οὕτως εἶπε Κύριος· Ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι τῆ Βαβυλωνίᾳ ὁ ἔθνος, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς καὶ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἀγαθοὺς λόγους μου τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὸν τόπον τοῦτον. » — ⁴⁷ « Καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν· [καὶ] ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν πάντων καὶ ἐκ τῶν τόπων πάντων ⁴⁸ ὧν διεσπείρα ὑμᾶς ἐκεῖ, φησὶ Κύριος· καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὸν τόπον ὃν ἀπέψακα ὑμᾶς ἐκεῖθεν. »

beravit Dominus, quamvis impius valde ad fornicationem declinasses pessimam. De Aegypto egressus ante vitulum procubuisti, immolasti filios tuos et filias tuas daemioniis, templum polluisti, naturam violasti; montes et saltus, colles et fontes, flumina et hortos ignominiosis sacrificiorum replesti; prophetas occidisti, altaria evertisti, omnem malitiae speciem et omnis pravitatis et impietatis excessum ostendisti. Attamen septuaginta annis Babylonis traditum, in pristinam denuo revocavit libertatem, et patriam templumque reddidit, et antiquum prophetarum donum, et prophetas iterum et Spiritus sancti gratiam. Quin etiam et in tempore captivitatis non derelictus es, sed una tecum ibi Daniel et Ezechiel, et in Aegypto Jeremias, et antea Moyses et Aaron in deserto; et postea ad pristinam reversus es malitiam, et bacchatus es, et ad paganorum mores sub Antiocho impio conversus; tribus annis Antiocho servientes, per Macchabeos iterum inclitas obtinuisti victorias. Sed tale non factum est ulira, imo contrarium prorsus, et, quod est mirabilius, cessavit iniquitas et increverunt amaritudines poenae, nec spes immutationis ulla: non enim septuaginta effluxerunt anni, sed multo plures, nec licet umbram spei minimae invenire, et tamen idola non colitis, ut ante, nec aliud nefas audetis ut prius.

Ut tamen clarius et evidentius de iis disseramus, altius nobis repetendum. Tres servitutes subierunt Judaei pessimas, quorum nullam immisit ira divina, quin praevia fuerit monitio, quin et praenuntiandum curaverit locum, et tempus, et acerbitatem, et reversionem, et omnia ejusmodi diligenter. De prima in Aegypto, cum Abraham colloquens, sic dixit Deus: « Sciens scito quod peregrinum erit semen tuum in terra aliena, et subjicient eos, et affligent quadringentis annis: verumtamen gentem cui servierint, ego judicabo, dicit Dominus. Quarta generatione huc venient cum multa substantia. » De secunda sic Jeremias: « Haec dicit Dominus: Cum coeperint impleri in Babylone septuaginta anni, visitabo vos et suscitabo super vos verba mea bona, ut reducam vos in locum istum. » « Et reducam captivitatem vestram, et congregabo vos de universis gentibus, et de cunctis locis, in quae expuli vos, dicit Dominus: et reducam vos in locum a quo vos transmigrare feci. »

Variæ lectiones et notæ.

³⁰ σε δ. ἐ. ὁ Θεός Ced. ³¹ τῷ Βεελφεγόρ καὶ Ced. ³² κατέστρεψας Ced. ³³ πάλαι Ced. ³⁴ μ. δὲ οὐδ' ἐν τῷ κ. τῆς ἀ. ἐ. κ. Ced. ³⁵ ἐ. Δ. Ced. ³⁶ καὶ Ced. ³⁷ ἔτη υ' cod. ³⁸ ἀλλὰ νῦν Ced. ³⁹ π. μ. Ced. ⁴⁰ ἐ. σκιά Ced. ⁴¹ οὐδέ cod. ⁴² Ced. 400.10 401.1. ⁴³ Ἀβραάμ Ced. Gen. xv. 45. ⁴⁴ αὐτῶ Ced. ⁴⁵ Ced. 400.19-401.7. ⁴⁶ Jer. xxix. 10. ⁴⁷ τ. ὁκτὼ Ced. — Jer. xxxix. 11; in LXX derst. ⁴⁸ τῶν ὑμῶν π. cod. τῶν τ. ὁ. π. Ced. — οὐ Ced. ἡμεῖς.

Hæc duas servitutes sermo breviter demonstravit evenisse illis post prophetias, nec simpliciter et ex improvise. Restat ut de tertia dicamus; deinde et de quarta quæ illos nunc tenet disserramus aperteque ostendamus nullum prophetam finem malorum quæ supervenerunt illis annuntiasse, aut cujuslibet modi liberationem.

Quæ est ergo tertia? Quæ sub Antiocho Epiphane accidit. Cum enim Alexander, rex Macedonum, regno evertisset Darium Persarum regem, et sibi ascivisset imperium, et mortuus esset, quatuor facti sunt reges, quorum ex uno ortus Antiochus longo post tempore templum combussit, Sancta sanctorum spoliavit, sacrificium abstulit, subiecit Judæos, eorumque civilem statum omnino dissolvit. Hæc omnia et adamussim, et ad diem a Daniele prænuntiata sunt, et quando futura essent, et quomodo, et ubi, et quis terminus, et quæ immutatio tandem. Sciatis clarius audientes quam nobis propheta per parabolam tradiderit visionem, Arietem vocans Persarum regem Darium, Hircum vero Græcorum regem Alexandrum Macedonem; post quem qui surrexerunt quatuor cornua nominat, ex quibus cornu postea ipse fuit Antiochus. Dicit enim: « Vidi in visione, et ecce aries unus stans, et illi cornua excelsa, et unum excelsius altero; et excelsius ascendit super ultima; et vidi arietem cornibus ventilantem contra mare, et aquilonem et notum, et omnes bestię non stabunt coram eo; et non erat qui erueret de manu ejus, et fecit juxta voluntatem suam, et magnificatus est. » Potentiam dicit Persicam, quæ per omnem terram percubuit. Deinde de Macedone Alexandro disserens, ait: « Et ecce hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terræ, et non tangebatur terram, et hircus huic videbantur cornua in medio oculorum ejus. » Et de ejus in Darium impetu et de potenti victoria: « Veni, inquit, hircus usque ad arietem, cornua habentem; et effertus est et percussit arietem et comminuit duo cornua ejus, et non erat qui erueret de manus ejus. » Inde de fine Alexandri loquens, et de quatuor regum successione, addit hæc: « Cumque crevisset, fractum est cornu magnum, et orta sunt quatuor cornua subter eum per quatuor ventos cœli. » Deinde ad Antiochi regnum veniens, et ostendens quod ex uno quatuor illorum sit, iterum dicit: « Et egressum est ex uno forte, et magnificatum est valde contra meridiem et contra orientem. » Et indicans quia Judæorum regnum subvertet, sic satur: « Et per ipsum sacrificium

⁴⁹ (26) Δύο μὲν τοιαύτας δουλείας ὁ λόγος ἀπέδειξεν συντόμως ⁵⁰ μετὰ προφητείας ἐπελθούσας αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀπροσδοκῆτως· **304**⁵¹ λείπεται οὖν ⁵² τὴν γ' ἐπαγαγεῖν· εἶτα καὶ περὶ τῆς νῦν τετάρτης καταχούσης αὐτοῦς εἰπεῖν⁵³, καὶ δεῖξαι σαφῶς, ὅπως οὐδὲ εἰς προφήτης ἐπηγγεῖλατο λύσιν ἔσεσθαι ⁵⁴ τῶν κατεχόντων αὐτοῦς κακῶν οὐτε μὴ ἀπαλλαγῆν τὸ σύνολον.

⁵⁵ (27) Τίς οὖν ἐστὶν ἡ τρίτη; Ἡ ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Ἐπειδὴ γὰρ Ἀλέξανδρος, ὁ ⁵⁶ Μακεδόνων βασιλεὺς, Δαρεῖον, τὸν βασιλέα Περσῶν, καθελὼν, εἰς ἑαυτὸν περιέστησα τὴν ἀρχὴν, τελευτήσαντος τούτου ⁵⁷, ὃ μετ' ἐκείνων ἐγένοντο βασιλεῖς, εἶτα ἐξ ἐνὸς τῶν ὄντων γενόμενος ὁ Ἀντίοχος μετὰ πολλὸν ὕστερον χρόνον τὸ τε ἱερὸν ἐνέπηρσε, τὰ τε ἅγια τῶν ἁγίων ἠρήμωσε, τὰς τε θυσίας καθέλιπε, τοὺς τε Ἰουδαίους ὑπέταξε καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν κατέλυσε πᾶσαν. Καὶ ταῦτα πάντα μετὰ ἀκριθείας ἀπάσης καὶ μέχρι μιᾶς ἡμέρας προηγορεύετο παρὰ τοῦ ἀνιήλ, καὶ πότε ἔσται, καὶ πῶς, καὶ παρὰ τίνι, καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ ποῦ τελευτήσῃ, καὶ τίνα λήψεται μεταβολήν. Ἐἴσαθε ⁵⁸ σφετέρων (82b) ἀκούσαντες αὐτῆς ⁵⁹ τῆς ὁράσεως, ἣν διὰ παραβολῆς ἡμῖν ⁶⁰ ὁ προφήτης ἀνήγγειλε, κριὸν μὲν καλῶν ⁶¹ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον, τράγον τε [τὸν] τῶν Ἑλλήνων ⁶² Ἀλέξανδρον βασιλέα, τὸν Μακεδόνα· τέσσαρα δὲ ⁶³ κέρατα λέγει τοὺς μετ' ἐκείνων ἀναστάντας, ἀφ' ὧν ὕστερον κέρας αὐτὸς ⁶⁴ ἔφυ· φησὶ γὰρ ⁶⁵· « Εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἰδοὺ κριὸς (εἰς) ἐστηκὼς καὶ αὐτῷ κέρατα ⁶⁶ ὑψηλὰ ⁶⁷ καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἐτέρου· καὶ τὸ ὑψηλότερον ⁶⁸ ἀνέβαιναν ἐπ' ἐσχάτων· καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορρᾶν, καὶ νότον, καὶ τὰ θηρία πάντα οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἔμεγαλύνθη· » τὴν δύναμιν λέγει τὴν Περσικὴν, ἣ πᾶσαν ἐπέδραμα τὴν γῆν. Εἶτα περὶ τοῦ Μακεδόνα ⁶⁹ Ἀλεξάνδρου διαλεγόμενος φησὶν ⁷⁰· « [Καὶ] ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρχετο ἀπὸ λιθῶς ⁷¹ ἐπὶ **305** πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρατα ⁷² ἐθεωρεῖτο ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. » Εἶτα λέγων τὴν πρὸς Δαρεῖον ⁷³ συμβολὴν αὐτοῦ γεγεννημένην ⁷⁴ καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην· « Ἦλθε, φησὶν ⁷⁵, ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος. » — « Καὶ ἠγγιώθη ⁷⁶ καὶ ἐπαῖσε τὸν κριὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ. » Ἐπειτα διηγούμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν τῶν ὄντων βασιλείων διαδοχὴν ἐπάγει λέγων ⁷⁷· « Καὶ ἐν τῷ ἰσχυῶσαι αὐτὸν, συνετρίβη τὸ κέρας τὸ

Varia lectiones et notæ.

⁴⁹ Ced. 401, 1-8. ⁵⁰ ἀπέδειξεν διὰ συντόμου cod. — διὰ συντόμου ἀπ. Ced. ⁵¹ δὴ λοιπὸν add. Ced. ⁵² δεῖ add. Ced. ⁵³ τίνα add. Ced. ⁵⁴ Ced. 401, 8-404-8. ⁵⁵ τῶν add. Ced. ⁵⁶ τούτου πολλοὶ μετ' ἐκ. ἐγ. β. ἀφ' ὧν εἰς καὶ οὗτος ὁ Ἄ. Ced. ⁵⁷ Ἰσαεθε cod. ⁵⁸ ἀ. ἀκ. τῆς ὁ. ἀ. διὰ Ced. ⁵⁹ ὁμῖν Ced. ⁶⁰ καλεῖ Ced. ⁶¹ τῶν Μακεδόνων Ced. ⁶² δὴ Ced. ⁶³ ὁ Ἀντίοχος add. Ced. ⁶⁴ Dan. viii, 3, 4, om. ἐν δ.ρ. ⁶⁵ καὶ τὰ κέρατα codex. ⁶⁶ πρὸ τοῦ οὐδάλ, Dan. κατὰ ἀνατολᾶς Eudoxius. ⁶⁷ ὑψηλὸν Dan. Ced. ⁶⁸ Μακεδόνων cod. ⁶⁹ Dan. viii, 5. ⁷⁰ καὶ add. Ced. ⁷¹ τρ. κέρας μ. LXX, sed: ἵνα ἴπῃ ἵπρ Ἰσραήλ τρ. ἐκ. κέρας ἐθ. ὀνὴ μέσον Ced. ⁷² πρὸς τὴν καὶ Ced. ⁷³ γενομένην Ced. ⁷⁴ Dan. viii, 6, 7. ⁷⁵ ἐγγιγνώθη Dan. ⁷⁶ Dan. viii, 8.

μέγα· καὶ ἀνέθη κέρατα δ' ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς δ' ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. » Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου βασιλείαν ἐλθὼν, καὶ δεικνύς, ὅτι ἐξ ἐνδὸς ἐκείνων τῶν δ' ἐστίν, πάλιν φησί ¹⁷. « Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνδὸς ἰσχυρὸν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ [πρὸς] ¹⁸ ἀνατολήν. » Καὶ σημαίνων, ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν καθελεῖ, φάσκει ¹⁹. « Καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτώματι καὶ ²⁰ ἐγενήθη καὶ κατεσθώθη αὐτῷ, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται, καὶ δοθήσεται ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία. » Τοῦ γὰρ βωμοῦ καθαρεθέντος καὶ τῶν ἁγίων καταπατηθέντων, εἰδῶλον ἔστησεν ἔθρον καὶ θυσίας ²¹ ἐπέτελει τοῖς δαίμοσι παρανόμως· ὅθεν φησὶν ²². « (Καὶ) ἐβρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐδωθή. » Εἶτα πάλιν ἐκ δευτέρου τὴν αὐτὴν βασιλείαν Ἀντιόχου (τοῦ) Ἐπιφανοῦς λέγων καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὴν ἄλωσιν, καὶ τὴν ἐρημωσιν τοῦ ἱεροῦ, προστίθει καὶ τὸν χρόνον. Ἄρξάμενος ²³ γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, αὐτὸς πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ [τὰ] μεταξὺ πάντα διηγούμενος ὅσα οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σέλευκοι συβραγέτες ἀλλήλοις ἐποίησαν, καὶ οἱ στρατηγοὶ τοῦτων εἰργάσαντο, τοὺς δόλους, τὰς **306** νίκας, τὰς στρατείας ²⁴, τὰς ναυμαχίας, τὰς πεζομαχίας προῶν, εἰς Ἀντίοχον τελευτῆ πάλιν καὶ φησιν· « Βραχίονες ἐξ ²⁵ αὐτοῦ στήσονται καὶ βεθλωσούσι τὸ ἅγιασμα καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδελεγισμόν, » τὰς συνήθεις λέγων θυσίας καὶ καθημερινάς, « καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν ²⁶ βδέλυγμα (ἠφανισμένον)· καὶ τοὺς ἀνομοῦντας ²⁷ διαθήκη, » τούτεστι τοὺς παραβαίνοντας τῶν Ἰουδαίων ²⁸, « ἀπάξουσιν ἐν ὀλισθήματι » μεθ' ἑαυτῶν καὶ μεταστήσουσι· « καὶ λαὸς γινώσκων ²⁹ τὸν θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι, » τὰ ἐπὶ τῶν Μακκαθαίων λέγων καὶ τὰ ἐπὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος καὶ Ἰωάννου. ³⁰ « Καὶ οἱ συνετοὶ (τοῦ) λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλὰ· καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν βρομφαίᾳ καὶ ἐν φλογί, » (85) τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως ἐξηγουμένους πάλιν. « Καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν ἀρπαγῇ ³¹ ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοῦ, βοηθήσονται βοήθειαν μικράν, » ἐμφαίνων, ὅτι μεταξὺ τῶν κακῶν ἐκείνων δυνήσονται ἀναπνεῦσαι καὶ ἀνεγκεῖν ἐκ τῶν κατελιφθῶτων αὐτοῦ κακῶν ³². « Καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήματι. Καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ³³ ἀσθενήσουσι, » δεικνύς ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐσώτων πεσοῦνται. Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν συνεχώρησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τοσοῦτοις κακοῖς γενέσθαι ³⁴. Τίς δὲ αὕτη; « Τοῦ πυρῶσαι, φησὶν, ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι, καὶ τοῦ λευκᾶναι ³⁵ ἕως καιροῦ πέρας. » Ταῦτα γὰρ, φησὶν, ὁ θεὸς συνεχώρησεν ὥστε αὐτοὺς ἐκκαθάραι

dissipatum est clade, et factum est, et prosperatum est ei; et sanctum vastabitur, et dabitur super sacrificium peccatum. » Etenim, cum altare sublatum fuisset, et sancta conculcata, statua intus posita, dæmoniiis sacrificari nefarie imperavit. Unde dicit: « Prostrata est in terram justitia, et fecit et prosperatus est. » Deinde rursus idem Antiochi Epiphaniis regnum referens, et servitutem, et excidium et desolationem templi, adjicit et tempus. Ab Alexandri enim morte incipiens, et ad finem libri omnia quæque intermedia enarrans, quæ Ptolemaidæ et Seleucidæ, se invicem confringentes, gesserunt, et operati sunt eorum duces, fraudes et victorias, et agmina, et terra marique pugnas, in Antiocho tandem desinit et dicit: « Brachia ex eo stabunt, et polluent sanctuarium, et auferent iuge sacrificium, et dabunt in illud abominationem in desolationem, et impios in testamentum, » hoc est prævaricatores Judæorum. « In lubrica abducent, » cum semetipsis, et transferent; « populus autem sciens Dominum suum, roborabitur, » indicans quæ facta sunt per Macchabæum et Judam, et Simonem, et Joannem. « Et docti in populo intelligent in multa, et infirmabuntur in gladio et in flamma, » incendium civitatis iterum significans. « Et in captivitate et in rapina dierum, et in infirmitate cum fuerint, sublevabuntur auxilio parvulo, » ostendens quia in medio contritionum illarum respirare fas erit, et ex malis surgere quæ eos apprehenderunt. « Et applicabuntur eis plurimi in fraudibus; et de intelligentibus infirmabuntur, » subindicans scilicet, quia multi ex eis stantes corruent. Deinde ad causam, quare Deus eos permisit in deteriora cadere: quæ est ista? « Ut purificentur, ait, et eligantur, et dealbentur usque ad temporum finem. » Hæc enim permisit Deus, inquit, ut et purificaret eos et ostenderet qui iusti essent inter eos. Illius deinde virtutem narrans, dicit: « Et faciet secundum voluntatem suam, et elevabitur, et magnificabitur, » addidit et illius mentem blasphemam, quia « Et adversus Deum deorum loquetur magna, et diriget, donec compleatur iracundia, » ostendens quia non ex sui ipsius animo, sed ex Dei in Judæos ira dominans confortatus est. Ubi igitur per plura docuit, quanta facturus sit mala in Ægypto, et in Palæstina, et qua de re rediturus, et quomodo, et quo vocante, de omnium denique rerum istarum mutatione loquitur, et de auxilio quod Judæi, angelo misso, probati satis accipiant: « In tempore hoc, dicit enim, consurget Michael, priu-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ Dan. viii, 9. ¹⁸ καὶ πρὸς τὴν δύναμιν LXX. ed. contra orientem et contra fortitudinem Hebr. et Vulg. ¹⁹ Dan. viii, 11. יִפְרֹץ pro הָלַךְ — יִפְרֹץ vel יִפְרֹץ et יִפְרֹץ (Hitzig). ²⁰ π. καὶ ἐγ. καὶ ἄ. om. Dan. π. καὶ ἐγ. om. LXX. αὐτό Ced.— Καὶ ἐδῶθη LXX ἴππη καὶ ἄ. Καὶ θλίψις ἐδ. ? Καὶ γενήσεται Ced. — πρὶ Ced. ἴππ. ²¹ θυσίας Ced. ²² Dan. viii, 12. ²³ Ἀ. βασιλείας Ced. ²⁴ τὰς μάχας Ced. ²⁵ Καὶ σπέρματα ἐξ Dan. ed. XI 31, sed in aliis codd. Καὶ β. ὀγγρη. ²⁶ εἰ; ἄ. om. Dan. ²⁷ καὶ οἱ ἀνομοῦντες Dan. ²⁸ τ. τ. π. τ. ἴ. om. Dan. ²⁹ γινώσκοντες Dan. ³⁰ Dan. xi, 33-35. ³¹ ἀρπαγῇ Dan. Ced. ³² ἀνεγκεῖν Ced. ³³ συνιόντων Ced. ³⁴ γίνεσθαι Ced. ³⁵ ἐκλευκᾶναι Ced. et codd. LXX, ἀποκαλυφθῆναι ceteri. ³⁶ ~~καὶ~~

ceps magnus, qui stat pro filiis populi sui, et erit tempus pressuræ, quale non fuit, ex quo gens fuit in terra usque ad tempus illud. Et in tempore illo salvabitur omnis scriptus in libro, id est qui sunt salvatione digni.

Θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθυναί ἀπὸ τῆς οἰκείας γνώμης, ἀλλὰ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκράτει καὶ ἴσχυεν. Εἰπὼν οὖν δι' ἑτέρων **307** πλειόνων, ὅσα κακὰ ἐργάσεται τὴν Αἴγυπτον [καὶ] τὴν Παλαιστίνην, καὶ πῶς ἐπαρήξει καὶ τίνος καλούντος καὶ ποίας αἰτίας καταναγκαζούσης, λέγει λοιπὸν καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων, τεύξονται τίνος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς τὴν ἐκείνων βοήθειαν ⁹⁶. « Ἐν τῷ καιρῷ γάρ, φησὶν, ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ, ὁ μέγας ἄρχων, ὁ ἐφραστῆκώς ἐπὶ τοῦς υἱοῦς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἔσται καιρὸς Ὀλίψεως, ὅσος οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου· καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ, » τούτέστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες ἄξιοι ⁹⁷.

Verumtamen quod queritur non adhuc est inventum. Quid hoc? quia tempora præsignavit in malis istis, ut illic quadragentos annos, et postea septuaginta. Videamus ergo an etiam nunc tempus præsignaverit. Sed ubi est invenire? In his quæ dicenda sunt; cum enim magna et multa mala audit, incendium civitatis, legis subversionem, servitutem, optat finem illorum discere, et, si qua futura sit ex calamitatibus liberatio. Et interrogans, sic dicebat: « Domine, quis finis eorum? et ait: Vade, Daniel, quia clausi sunt signatique sermones usque ad temporis finem. » Sic obscuritate sermonis responsum obnubilans, et etiam causam permissionis malorum, « donec eligantur et dealbentur, et impie agent impii, neque intelligent omnes impii, et docti intelligent. » Deinde prænuntians per quale tempus malis vexandi sint, declarat: « A tempore immutationis perpetue. » Perpetuum vero illud est quod frequens et continuum. Judæis enim mos est et mane et vespere et omni die Deo immolare, et ideo hostia illa dicitur perpetuum. Cum veniens Antiochus abstulisset gentem istam et immutasset, idcirco dicit angelus: « A tempore immutationis perpetui » hoc est a destructione sacrificii, « sunt dies mille ducenti nonaginta, » qui sunt anni tres et dimidium (hoc est sub Antichristo). Deinde indicans quod futura sit solutio malorum et liberatio, addidit (et hæc similiter de Antichristo intelligendum, siquidem mille ducentos nonaginta dies non contigit sub Antiocho concordare, optime vero bis mille trecentos dies, quos dixit idem propheta Daniel in nona visione, qui supputati de more Hebræorum sex annos et sex menses efficiunt): « Beatus exspectans et præveniens usque ad dies mille trecentas triginta quinque, » dictis nempe mille ducentis nonaginta diebus dies quadraginta quinque adjiciens quia in mense et

καὶ δεῖξαι τοὺς ἐν αὐτοῖς δοκίμους. (28) Ἔτα ⁹⁸ διηγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τὴν δύναμιν ἔφη ⁹⁹. « Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ μεγαλυνοθήσεται. » Καὶ μέντοι καὶ τὴν βλάσφημον αὐτοῦ γνώμην ¹⁰⁰ προσέθηκεν, ὅτι « Ἐπὶ τὸν μέχρι συντελεσθῆναι τὴν ὀργὴν, » δεικνύς, ὅτι οὐκ Θεοῦ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκράτει ἐκράτει καὶ ἴσχυεν. Εἰπὼν οὖν δι' ἑτέρων **307** πλειόνων, ὅσα κακὰ ἐργάσεται τὴν Αἴγυπτον [καὶ] τὴν Παλαιστίνην, καὶ πῶς ἐπαρήξει καὶ τίνος καλούντος καὶ ποίας αἰτίας καταναγκαζούσης, λέγει λοιπὸν καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων, τεύξονται τίνος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς τὴν ἐκείνων βοήθειαν ⁹⁶. « Ἐν τῷ καιρῷ γάρ, φησὶν, ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ, ὁ μέγας ἄρχων, ὁ ἐφραστῆκώς ἐπὶ τοῦς υἱοῦς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἔσται καιρὸς Ὀλίψεως, ὅσος οὐ γέγονεν ἀφ' οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου· καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ, » τούτέστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες ἄξιοι ⁹⁷.

(29) Ἄλλὰ τὸ ζητούμενον οὐπω καὶ νῦν ἀποδείκνυται· τί δὲ ¹⁰¹ τούτῳ ἐστίν; Ὅτι καὶ χρόνους ὤρισεν ἐν τοῖς κακοῖς τούτοις ὡσπερ ἐκεῖ ¹⁰² ὅ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ. Ἰδόμεν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα, εἰ τίνα χρόνον ὀρίζει. (Καὶ) ποῦ δὴ τοῦτο ἐστίν εὐρεῖν; Ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λεχθησομένοις· ἐπειδὴ γὰρ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἤκουσε κακὰ, τὸν ἐμπρησθῆναι τῆς πόλεως, τὴν ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπιθυμῆναι γὰρ καὶ τὸ ¹⁰³ τέλος αὐτῶν μαθεῖν καὶ εἰ τις ἔσται τῶν συμφορῶν τούτων μεταβολή· καὶ διερωτῶν ἔλεγεν οὕτως· « Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων; Καὶ εἶπε· Δεῦρο, Δαυιὴλ, ὅτι ἐμπροσφαγμένοι (καὶ ἐσφραγισμένοι) εἰσὶν οἱ λόγοι· ἕως καιροῦ πέρας, ¹⁰⁴ τὸ ἀσαφὲς τῶν εἰρημένων ἀνιτιτόμενος, εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν κακῶν, ἕως ἂν ¹⁰⁵ ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι πολλοί, καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ [οὐ] συνήσουσι πάντες (οἱ) ἀσεβεῖς; καὶ (οἱ) νοήμονες συνήσουσιν ¹⁰⁶. » Ἔτα τὸν καιρὸν προλέγων, ὅσον μέλλει κατέχειν αὐτοὺς τὰ δευνά, φησὶν· « Ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως· ἐνδελεχῆς ¹⁰⁷ τὸ δὲ ἐνδελεχῆς ¹⁰⁸ τὸ πυκνὸν καὶ συνεχές ἐστίν. Τοῖς γὰρ Ἰουδαίοις ¹⁰⁹ ἔθνος ἐστίν καὶ ἐν πρώτῃ καὶ ἐν ἑσπέρῃ καὶ καθ' ἑκάστην **308** ἡμέραν τῷ Θεῷ θύειν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ θυσία ἐκείνη ἐνδελεχισμὸς ἐλέγετο. (Ἐπεὶ οὖν ἐλθὼν ὁ Ἀντίοχος κατέλυσε τὸ ἔθνος τοῦτο) καὶ ἠλλάξε, διὰ τοῦτο φησὶν ὁ ἄγγελος, ὅτι « Ἀπὸ καιροῦ ¹¹⁰ ἀλλάξεως ¹¹¹ τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, » (83^b) τούτέστιν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς θυσίας, εἰσὶ δὲ ἡμέραι α καὶ $\sigma\delta'$, ὅσπερ ἐστίν ἐτη γ' ἡμισυ (τοῦτο ἐπὶ τοῦ ¹¹² Ἀντιχρίστου). Ἔτα δηλῶν ὅτι ¹¹³ λύσει τῶν κακῶν τούτων ἔσται καὶ ἀπαλλαγὴ, ἐπήγαγεν (ὁμοίως καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὑπὸ Ἀντιχρίστου ληπτέον· τὰς γὰρ α $\sigma\delta'$ ἡμέρας οὐχ ἀρμόττει τάττειν ἐπὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἀλλ' ἢ τὰς δισχιλίους τ' , ἃς εἶρηκεν ὁ αὐτὸς προφήτης Δαυιὴλ ἐν τῇ θ' ὁράσει, αἷτινες ψηφίζόμεναι ποιοῦσιν ἐξ ἐτῶν ἀριθμὸν καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁹⁶ Ἐνθεν — ἀντιχρίστον codicis rubrica. — Ἐνθεν μεταβαίνει ἀπὸ τοῦ Ἀντιόχου εἰς τὸν Ἀντιχρίστον Ced. 404, 8-405, 1. ⁹⁷ Dan. xi, 56. ⁹⁸ λέγων add. Ced. ⁹⁹ Dan. xii, 1. Καὶ τοῦτο τίνος τῶν ἐρμηνευτικῶν εἰς τὸν Ἀντιχρίστου καιρὸν ἐξεῖλησται τοῦ ἀγγέλου τὴν παράστασιν. ¹⁰⁰ ἐν τῇ γῆ Dan. non est in Hebr. ¹⁰¹ καὶ ἕως Ced. ¹⁰² ὁ λαὸς σου πᾶς Dan. λ, πολὺς Ced. ¹⁰³ Ced. 405, 1-406, 11. ¹⁰⁴ τί δὴ Ced. ¹⁰⁵ ἐτη add. Ced. Bulg. ¹⁰⁶ ἐπ. λοιπὸν τὸ Ced. ¹⁰⁷ Dan. xii, 8, 9. ¹⁰⁸ Dan. xii, 10. ¹⁰⁹ νοήσωσι Ced. ¹¹⁰ ἐνδελεχισμὸς δὲ ἐκλειπτοῦ ἢ καθήμερῆς θυσίας. — τὸ γὰρ ἐνδ. Ced. ¹¹¹ ἐνδελεχισμοῦ Dan. xii, 11. Ced. et cod. a prima manu τὸ Ἰβρ. ¹¹² Ἐ. γὰρ ἦν τ' . I. Ced. ¹¹³ τῆς add. Ced. ¹¹⁴ παραλλ. Dan. ¹¹⁵ τ. ἐ. τοῦ α . εἰ ὁμοίως — ψῆφον deest in Bulg. in in Cedreno ¹¹⁶ καὶ Ced.

ἐξ μηνῶν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ψῆφον· ¹⁷ « Μακάριος ¹⁸ ὁ ὑπομείνας ¹⁹ καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας ἀτλε' ²⁰, » ταῖς χιλίαις σὲ' με' προσθεῖς, ἐπειδὴ ²¹ ἐν μηνὶ καὶ ἡμῖσι μηνὸς τὴν συμβολὴν συνέθη γενέσθαι, ἐν ᾗ γέγονε καθαρὰ ἡ νίκη καὶ ²² παντελῆς τῶν ἐπικειμένων κακῶν ἀπαλλαγὴ. — Εἰπὼν γάρ· « Μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας ἀτλε', » τὴν ἀπαλλαγὴν ἐδήλωσε. — καὶ οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, « ὁ φθάσας· » ἐπεὶ ²³ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀσεβησάντων εἶδον τὴν μεταβολὴν· (ἀλλ') οὐκ ἐκείνους μακαρίζει, ἀλλὰ τοὺς ἐν ²⁴ καιροῖς τῶν κακῶν ὑπομείναντας καὶ μὴ προδόντας τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς ἀνέσεως τυχόντας. Ἄρα τί τοῦτων σφῆστερον γένοιτ' ἄν;

²⁵ (50) Ἦρα ²⁶ δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἐλθεῖν καὶ τὴν παρούσαν αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν, δι' ἣν καὶ πάντα κεκινήκαμεν, ἀπαντᾶν. Ὅτι ²⁷ μὲν οὖν αἱ τρεῖς προσηγορεύθησαν αἰχμαλωσίαι, ἡ μὲν ἔτη ἔχουσα ὕ', ἡ δὲ ὄ', ἡ δὲ ἐξ ἡμισυ ²⁸, ἰκανῶς ἐντεῦθεν ἡμῖν ὡς οἶδόν τε ἀποδέδεκται· φέρε δὴ λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης εἰπωμεν. Ὅτι δὲ ²⁹ καὶ περὶ τῆς ὀ' αἰχμαλωσίας τῆς ἐσχάτης ³⁰ καὶ τελευταίας προσηγορεύθησεν ὁ προφήτης οὗτος, αὐτὸν παρέξομεν μάρτυρα Ἰωσήπον ³¹, τὸν τὰ ἐκείνων φρονοῦντα. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὰ περὶ τῆς Ἀντιόχου αἰχμαλωσίας καὶ μάρτυρα τὸν προφήτην παρήγαγεν, **309** ἐπάγει καὶ περὶ ταύτης καὶ φησὶ· « Τὸν αὐτὸν γε ³² τρόπον Δανιὴλ καὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται » τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ ὁ ναὸς καταλυθήσεται. Σὺ δὲ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες τοῦ ἀνδρός, ὅς, εἰ καὶ Ἰουδαῖός ³³ ἐστὶ, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδογορίαν· εἰπὼν γάρ, ὅτι ἐρημωθήσεται τὰ Ἱερουσόλυμα καὶ ὁ ναὸς ³⁴, ἔγραψεν· ὅτι ³⁵ δὲ στήσεται πού τὰ τῆς ἐρημώσεως, οὐκέτι προσέθηκεν, ἐπειδὴ οὐδὲ ³⁶ τὸν προφήτην εὔρε τοιοῦτόν τι προστεθέντα ³⁷. Πού τοίνυν εἶπεν (ὁ) Δανιὴλ, ὅτι ὁ ναὸς ἐρημωθήσεται, ἀκουσον. Ἐπειδὴ ³⁸ τὴν προσευχὴν ἐκείνην ³⁹ τὴν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἐποίησατο, ἦλθε Γαβριὴλ πρὸς αὐτὸν καὶ φησιν ⁴⁰· « Ὁ ἑβδομάδες συνετεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τῆν ἁγίαν. » Ἰδοὺ καὶ ἐνταῦθα χρόνος εἴρηται, οὗ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ μεθ' ὅσον χρόνον ἡμελλεν ἡ αἰχμαλωσία ἀπαντῆσεσθαι. Εἶτα πάλιν φησιν ἀκριβέστερον ⁴¹· « Καὶ γνώση καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησῆαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ἕξ'. » Ἐνταῦθά μοι νουνεῶχός πρόσσεχε· τὸ γὰρ πᾶν ἐνταῦθά ἐστι τὸ ζητούμενον· ⁴² ἑβδομάδες οὖν ζ' καὶ ἑβδομάδες ἕξ' ὑπ' ἔτη εἰσίν. Ἐβδομάδας γὰρ οὐχ ἡμερῶν ἐνταῦθα λέγει οὐδὲ μηνῶν, ἀλλ' ἑβδομάδας ἐνιαυτῶν· ἀπὸ δὲ (84^α) Κύρου ἐπὶ Ἀντιόχον τὸν Ἐπιφανῆ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐκείνου ⁴³ ἔτη εἰσίν τετάρτ'. Εἶτα διδάσκει ⁴⁴ ἡμᾶς πόθεν ἀριθμεῖν δεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπανόδου, ἀλλ' « ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι

dimidio contigit impetum fieri, quo clara facta est victoria, et omnium prementium malorum immutatio. Dicens enim: Beatus exspectans et præveniens ad dies 1555, » liberationem significavit, et non absque ratione dixit: « præveniens, » siquidem multi impiorum viderunt mutationem; hos vero non beatificat, sed illos qui in temporibus malorum exspectabant, et qui, nec pietate derelicta, remissionis competes effecti sunt. Quid his esse possit evidentius?

Tempus jam ad quæsitum venisse, et ipsam præsentem captivitatem et servitatem propter quam omnia agitavimus citare. Prænuñtias fuisse tres captivitates, unam 400 annorum, secundam 70, et tertiam sex annorum et dimidii, quantum fieri potuit, jam demonstratum est. De hac igitur ultima nunc disputemus. Quod eam novissimam et ultimam captivitatem præceccerit idem propheta, testem adhibebimus Josephum, pro rebus Judaicis sollicitissimum. Dictis enim quæ dicenda de captivitate sub Antiocho, et adducto in testimonium propheta, adjicit et de novissima: « Tali modo Daniel scripsit de Romanorum imperio, prædixitque quod ab eis Jerusalem vastabitur et templum destruetur. Quam veritatis amans sit iste vir perspicias, qui Judæus licet Judaicam tamen contentionem et mendacitatem æmulari non sustinet. Fore ut vastaretur Jerusalem et templum scripsit, non autem ut repararentur ruinæ, siquidem nullum reperivit prophetam qui hoc diceret. Ubi porro dixerit Daniel, quia templum vastabitur, audi. Cum orasset propheta in sacco et cinere, venit Gabriel ad eum et dixit: « Septuaginta hebdomades abbreviatæ sunt super populum tuum, et super urbem sanctam. » Ecce hic de tempore dictum est, non vero quandiu sit oppressura captivitas, sed post quod tempus sit adventura. Deinde diligentius dicit: « Et scies et animadvertes, ab exitu sermonum ad respondendum et ædificandum Jerusalem usque ad Christum ducem hebdomades septem, et hebdomades sexaginta duæ. » Aurem, sodes, præbe attentam; quæstio qua de agitur gravis est. II. bdomades igitur septem et sexaginta duæ sunt quadriaginti octoginta tres anni. Non dicit enim ibi hebdomades dierum nec mensium, sed annorum: a Cyro ad Antiochum Epiphanem et captivitatem sub isto trecenti nonaginta quatuor. Docet nos præterea unde supputandum, quia non a die reditus, sed ab exitu sermonum ad respondendum et ædificandum Jerusalem. Non autem reædificata est sub Cyro, sed sub Artaxerxe Longimano dicto. Post enim reditum Cyro successit Cambyses, cui Magi; deinde

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ Dan. xii, 12. ¹⁸ οὖν add. cod. ¹⁹ ὁ ὑπομείνων Dan. ²⁰ ασλ' Ced. ? ²¹ γὰρ add. cod. ²² ἡ add. Ced. ²³ δὴ add. Ced. ²⁴ τοῖς add. Ced. ²⁵ Ced. 406, 11-408, 8. ²⁶ Ἦρα cod. ²⁷ κεκ. ταῦτα ὅτι Ced. ²⁸ τρία ἡμισυ Ced. ²⁹ ὅτι γὰρ Ced. ³⁰ π. τῆς ε. δ' καὶ τ. Ced. ³¹ τὸν Ἰ. μ. Ced. ³² γένοι Ced. δὲ Jos. A. 10, XI, 7. ³³ Ἰ. ἦν Ced. ³⁴ καταλυθήσεται Ced. ³⁵ μηδέ Ced. ³⁶ προσθέντα Ced. ³⁷ ἦν καὶ codex, glossa-ma. ³⁸ ἐκ ἦν codex. ³⁹ Dan. ix, 24. ⁴⁰ Dan. ix, 25. ⁴¹ ἐκείνην Ced. ⁴² διδάσκ. τοῖς διδάσκων Ced.

Darius Hystaspis, post quem regnavit Xerxes Darii filius, qui et Artabanes, et tandem dictus Artaxerxes. Anno vicesimo hujus regni, reversus Nehemias, civitatem reedificavit, sicut nobis Esdras diligentissime enarravit. Si hinc quadringentos octoginta tres annos ponamus, ad destructionem ipsam deveniemus, ut testificatur Josephus iterum dicens: Civitatis vastationem et templi factam esse juxta prophetiam Danielis a sexcentis octo annis editam. Ideo dicit: « Ædificabitur platea et murus. » A tempore ergo, quo iterum ædificata est et propriam sui ipsius figuram recuperavit, supputa 70 hebdomades, et videbis captivitatem nullum finem habentem; quod clare ostendens, quia non auferetur pressura malorum, sic dicit: « Post 70 hebdomades exterminabitur chrisma, et judicium non erit in eo: et civitatem et sanctuarium destruet cum duce venturo, et allidentur quasi in cataclysmo, et usque ad finem belli concisi ordine desolationibus. » Et iterum de eadem captivitate loquens, dicit: « Auferetur victima et libamen, et super templum abominatio desolationis, plenitudo labitur super vastitatem. » Abominationem desolationis dicit statuam quam erexit Adrianus imperator in templo, qui et urbem solo æquavit. Post excidium enim sub Vespasiano et Tito, Adriano imperante, surrexerunt Judæi, et ad pristinum statum redire conati sunt, incassum Deo resistentes, nec prophetam audientes, cum dicit: « Quæ Deus sanctus decrevit, quis infirmabit, et manum ejus sublimem quis evertet? » Rebelantes igitur iterum ad finem desolationis sua sponte venerunt; deinceps, his subjectis, et funditus eversa civitate, et reliquiis exterminatis, ut non sine opprobrio forent statuam suam propriam posuit. Deinde cum intelligeret hanc olim ruituram esse, ut illis plagam irremediabilem inureret, opprobrii cladisque notam suum nomen civitati imposuit. Cum enim Ælius Adrianus nominaretur, sic decrevit de suo nomine urbem nuncupari; quæ re ipsa hodieque Ælia vocatur de illius nomine, qui potitus diruit. Unde Christus, qui post Antiochum Epiphanem venit, cum futuram captivitatem proclamaret ostenderetque quod de ea Daniel locutus est, dicit: « Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intelligat. » Cum statua quæque aut sculptura hominis abominatio Judæis haberetur, subobscura statuam ostendens illam, quando simul futura sit captivitas et a quo prænuuntiavit. Quod de Romanis hæc dicta sunt Josephus testificatur, ut jam diximus.

περὶ αὐτῆς ὁ Δανιὴλ προεῖπεν, φησὶν· « Ὅταν ἴθῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως⁸⁶ ἐστὼς ἐν τόπῳ ἁγίῳ — ὁ ἀναγινώσκων νοείτω. » — Ἐπεὶ⁸⁷ γὰρ ἅπαν εἰδῶλον καὶ πᾶν ἐκτύπωμα ἀνθρώπου βδέλυγμα παρὰ

Variae lectiones et notæ.

⁸⁵ Κύριον Ced. ⁸⁶ θῶμεν ἐτη Ced. ⁸⁷ ταύτης Ced. ταύτ. cod. ⁸⁸ καὶ τοῦ ν. ἐ. Ced. Apud Josephum hæc verba non invenimus. ⁸⁹ τεῖχος Dan. ix, 25. ⁹⁰ Ced. 408, 8-489, 22. ⁹¹ ἐβ' Dan. ix, 26, om. Ced. ⁹² καθὼς προεῖρηται Ced. seqq. omissis. ⁹³ Dan. ix, 27. ⁹⁴ μου Dan. græcus. ⁹⁵ συστάντες Ced. ⁹⁶ Ισα. xiv, 27. ⁹⁷ χ. δὴ Ced. ⁹⁸ πρ. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτὴν ἀνεγείρας, Αἰλίαν αὐτὴν προσηγόρευσε χ. τὴν αὐτοῦ ἐπ. Ced. ⁹⁹ τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου Ced. ut Matth. xxiv, 15. ¹⁰⁰ δὴ add. Ced.

A Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἐπὶ Κύριον⁸⁵ δὲ ὠκοδομήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Μετὰ γὰρ τὴν κάθοδον ἐπανήλθε Καμβύσης, εἶτα οἱ Μάγοι καὶ μετ' ἐκείνους Δαρεῖος Ὑστάπου, μεθ' ὃν Ξέρξης ὁ Δακρυεῖος καὶ Ἀρταβάνης· εἶτα Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐβασίλευσε τῆς Περσίδος. Ἐν (δὲ) τῷ κ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεεμίας ἀνελθὼν, τὴν πόλιν ἀνέστησεν, ἅπερ ὁ Ἐσδρας ἀκριβῶς ἡμῖν διηγήσατο. Ἄντοίνον ἐντεῦθεν υπ[γ'] ἔτη **310** θῶμεν⁸⁶, ἤξομεν πάντως ἐπὶ τὴν κατασκαφὴν ταύτην⁸⁷, ὡς καὶ Ἰωσήπος αὐθις μαρτυρεῖ λέγων· « Τὴν δὲ τῆς πόλεως ἐρήμωσιν καὶ τοῦ ναοῦ⁸⁸ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς υ' [καὶ] ὀκτὼ γενομένην ἐτών. Διὰ τοῦτο φησὶν· « Οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτειχος⁸⁹. »⁹⁰ (31) Ἐπειδὴ οὖν ἀναστῆ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολάβῃ σχῆμα, ἀπ' ἐκείνου τὰς ὀ ἐβδομάδας ἀριθμεῖ (καὶ ὄψῃ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν οὐκέτι τέλος ἔχουσαν, ὅπερ δηλῶν σαφέστερον, ὅτι οὐχ ἔξει τινὰ λύσιν τὰ κατέχοντα αὐτοὺς κακὰ, οὕτω φησὶν)· « Μετὰ δὲ τὰς ὀ⁹¹ ἐβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ⁹² (καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ συγκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένοι τάζει ἀφανισμοῖς. » Καὶ πάλιν τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην λέγων φησὶ⁹³· « Ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν. » Βδέλυγμα δὲ λέγει ἐρημώσεως τὸν ἀνδριάντα, ὃν ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ, ὃς καὶ τὴν πόλιν καθέλειεν ἄρῃν). Μετὰ γὰρ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γενομένην ἐρήμωσιν ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστήσαντες⁹⁴ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν πολιτείαν ἐπανελθεῖν οἱ μάλιστα θεομαχοῦντες (καὶ μὴ ἀκούοντες τοῦ προφήτου λέγοντος⁹⁵· « Ἄ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὕψηλὴν τίς ἀποστρέψει; » Στασιάζοντες οὖν πάλιν ἐαυτοὺς εἰς τέλος ἐρημώσεως κατέστησαν)· χειρωτάμενος γὰρ⁹⁶ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν καταστρέψας καὶ τὰ λείψανα ἀφανίσας πάντα (ἵνα μηδὲ ἀναισχύντως ἔχουσι λοιπὸν, ἔστησε τὸν αὐτοῦ ἀνδριάντα. Εἶτα συνιδὼν, ὅτι συμβαίνει χρόνον ποτὲ καταπεσεῖν τοῦτον, ὥστε αὐτοῖς ἐνθελθῆναι καυτήρα καὶ πληγὴν ἀνίαιτον τῆς ἀναισχυντίας ἐκείνης; καὶ ἤτητος ἔλεγχον) τὸ αὐτοῦ ὄνομα τῇ πόλει ἐπέθηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ Αἰλίος Ἀδριανὸς ἐχρημάτιζε, οὕτω καὶ τὴν **311** πόλιν ἐνομοθέτησε καλεῖσθαι, διὸ καὶ μέχρι νῦν Αἰλία προσαγορεύεται⁹⁷ κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν (τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν καὶ καθελόντος)· ὅθεν ὁ Χριστὸς μετὰ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ παραγενόμενος καὶ προαναφωνῶν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι αἰχμαλωσίαν καὶ δεικνύς, ὅτι

τις Ἰουδαίους ἐκαλεῖτο, αἰνιγματιωδῶς ἐμφάνων τὸν ἀνδριάντα ἐκεῖνον, ὁμοῦ [x i] (81^b) πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἢ αἰχμαλωσία ἔσται ⁸⁰, προκνήγγειλεν. Ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἴρηται ταῦτα, καὶ Ἰωσήπος μαρτυρεῖ, καθὼς προέφημεν.

⁸¹ (32) Τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λοιπὸν λόγος; Ἄ ὅταν τὰς μὲν (ἄλλας) αἰχμαλωσίας οἱ προφήται φαινώνται μετὰ διορισμένων χρόνων εἰπόντες ⁸⁰, ὅτι ⁸¹ « Μίχρη συντελείας ἔσται ἡ ἐρήμωσις. »

Ὅτι μὲν (οὖν), εἰ τέλος ἐμελλεν ἡ παρούσα δουλεία λήψεσθαι, καὶ ταύτην ἂν προείπον οἱ προφῆται καὶ οὐκ ἐσίγησαν, ἰκανῶς ἀπεδείξαμεν, τὰς αἰχμαλωσίας πάσας μετὰ προρήσεως δείξαντες αὐτοῖς ἐπενεχθῆσας ⁸² (τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, τὴν ἐπ' Ἀντιόχου)· ἐκάστης γὰρ τούτων καὶ τόπους καὶ χρόνους προανακηρυχθέντας διὰ τῶν θεῶν Γραφῶν ἀπέδειξαμεν· τῇ παρουσίᾳ δὲ οὐδεὶς προφήτης ὤρισε χρόνον, ἀλλ' ὅτι μὲν ἤξει καὶ ἐρημώσει πάντα καὶ μεταστήσει τὴν πολιτείαν καὶ μετὰ πόσον χρόνον, τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου συμβήσεται, προείπεν ὁ Δανιὴλ· ὅτι δὲ τέλος ἔξει καὶ στήσεται πού τὰ κακὰ ταῦτα, ὅτε ἐκεῖνος ἐδήλωσε, οὔτε ἄλλο, τίς προφήτης, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον, ὡς εἴρηται, προείπεν ⁸³. « ἕως συντελείας » καθέξει: ⁸⁴ αὐτοῦ ἢ ταλαιπωρία αὐτῆ. Καὶ μάλα εἰκότως. Καὶ γὰρ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις ὁ τοσοῦτος γενόμενος: ⁸⁵ χρόνος· καὶ οὔτε ἴχνος, οὔτε προσομιον χρηστῆς ἐπαγγελίας ἐνδειξάμενος: ⁸⁶ καὶ ταῦτα πολλάκις ἐπιχειρησάντων αὐτῶν ἀναστῆναι **312** τὴν ναὸν ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Ἰουλιανοῦ ⁸⁷, καὶ κωλυθέντων ⁸⁸, πρῶτον μὲν ὑπὸ στρατιωτῶν, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παραβάτου, πύρρος τῶν θεμελίων ἐκπρόδησαντες καὶ κατατρίχοντες αὐτοὺς τῆς ἀκαίρου

Quare igitur iis relinquitur responsio? Cum propheta, temporibus circa alias captivitates definitis, dicant, quod « Usque ad finem perseverabit desolatio. »

Si quis servituti presentis finis dandus esset, utique, sicut monstravimus, prædixissent prophetae, nec tacuissent, siquidem omnes servitutes, quibus gemnere, prædixerunt, seu in Ægypto, seu in Babylone, seu regnante Antiocho. Uniuscujusque loca et tempora in Scripturis præsignata esse monstravimus; presentis veto nullus propheta ullum tempus assignavit; quod veniet, et quod vastabit omnia, et immutabit constituta, et post tale tempus a reditu ex Babylone sæviet, prophetavit Daniel; quod vero finem sint habitura mala hæc, nec dictus propheta, nec ullus alius ostendit; e contra, ut dictum est, prædicit quia « usque ad finem » eos opprimet ista calamitas; et juste quidem. Dictis enim testimonium perhibent qui lapsi sunt anni, quibus nec vestigium, nec initium spei bonæ refertur, cum tamen sæpius templum sub Adriano et Constantio et Juliano instaurare tentaverint, inhibiti primum a militibus, et deinde, sub Apostata flammis e fundamento erumpentibus, et contentionem intempestivam eorum transgressionumque reprimentibus.

ἐκπρόδησαντες καὶ κατατρίχοντες αὐτοὺς τῆς ἀκαίρου

ὄθεν τοίνυν λεγέτωσαν ἡμῖν· Τίνος ἕνεκα ἐν Αἰγύπτῳ μὲν τοσοῦτον διατρίψαντες; χρόνον ἐν κακούχῃ, ἐλέους ἐτύχετε ⁸⁹, καὶ εἰς Βαβυλῶνα πάλιν ἀπενεχθέντες ⁹¹, αὐθις πρὸς τὸ πρότερον ἐπανήλθετε (σχῆμά τε καὶ) ἀξίωμα ⁹², νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον γεγένηται, ἀλλὰ φ' ἐτῶν ⁹³ ἐξ ἐκεῖνου διελθόντων, οὐδὲ αἰνίγμα τοιαύτης μεταβολῆς ὁρῶμεν ὅσον τὸ πρότερον; ⁹⁴ (35) Εἰ δὲ τὰς ἀμαρτίας; αὐτῶν προβάλλοινο ⁹⁵ καὶ λέγοιεν, ὅτι, Ἐπεὶ ἡμάρτομεν τῷ Θεῷ (καὶ) διὰ τοῦτο οὐκ ἀπολαμβάνομεν τὴν ἰδίαν χώραν ⁹⁶, πάλιν δ' ἂν εἰκότως αὐτοὺς ⁹⁷ εἰρήσομαι. Διὰ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν, ὦ Ἰουδαῖοι, τῆς Ἱερουσαλήμ ἐξω ⁹⁸ διατρίβετε χρόνον τοσοῦτον; καὶ τί τὸ κρινὸν καὶ παράδοξον; Μὴ γὰρ νῦν ἐν ἀμαρτίας; ζῆτε μόνον, παρὰ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κητορθώμασιν; οὐκ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς (μυρίας) συνετράφητε ⁹⁹ πρᾶνομαίαις; Οὐχί, τῆς θαλάσσης διζυρομένης καὶ τῶν πετρῶν βηγνυμένων, καὶ τοσοῦτων θαυμάτων γενομένων ¹⁰⁰, ἐπὶ τῆς ἐρήμου προσ-

Respondeant igitur nobis: Quare in Ægypto tantum diu duræ habitis, misericordiam tandem consecuti estis, et postea Babylonem translatis, iterum ad pristinam dignitatis speciem reversi estis, et nunc nihil tale factum est, sed, cum ab illo tempore quingenti effluerent anni, ne ænigmata quidem talis commutationis, ut antea perspicimus? Si peccata prætendant et dicant: Quia Deo peccavimus, ideo propriam non recipimus regionem, rursus eos merito interrogabo: Extra Jerusalem tam longum tempus vivitis, quia peccatores; sed quid ita novum et mirabile? Nunc temporis solummodo in peccatis vivitis, et antea in iustitia et recto corde? Nonne longe prius et a principio in præmultis obvoluti estis prævaricationibus? Nonne, cum mare dividerent, petreæ scinderentur, et mirabilia ejusmodi fierent, in deserto coram vitulo procubistis? Nonne Moysem lapidibus obruere, aliisque modis occidere tentastis et iram Dei excitastis blasphemantes?

Varie lectiones et notæ.

⁸⁰ ἔσται ἡ ἄ. Ced. ⁸¹ Ced. 409, 2-440, 7. ⁸² ταύτη δὲ μὴδὲνα χρόνον ὄρισαντες, ἀλλὰ τὸναντίον εἰπόντες Ced. a. Ge. propter homoioteleuton omissa. ⁸³ Dan. ix, 27. ⁸⁴ ἐπ. ἄ. Ced. ⁸⁵ προείπον ὅτι ἕως Ced. ⁸⁶ καθέξειν cod. ⁸⁷ διαγ. Ced. ⁸⁸ χ. μεταβολῆς ἐνδ. Ced. ⁸⁹ ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ καὶ κατασκάφαντος τὴν πόλιν αὐτῶν, ἐπὶ Ἰουλιανοῦ ἦτοι ἐπὶ Κωνσταντίου? a secunda mann. Κωνσταντίνου Ced. ⁹⁰ διακωλ. Ced. ⁹¹ τε Ced. ⁹² ἐτυγον Ced. ⁹³ ἐπανήλθον εἰς τὰ ἴδια καὶ ὑπὸ Ἀντιόχου τοσαῦτα κακὰ παθόντες; Ced. ⁹⁴ ἐπ. ἀνῆλθον ὀξίωμα Ced. ⁹⁵ νῦν δὲ γυλίων ad. Ced. ⁹⁶ Ced. 410, 7-415, 4. ⁹⁷ προβάλλοινο καὶ εἰποῖεν τὸ οἰκίαν χ. Ced. ⁹⁸ αὐτοῖς cod. ⁹⁹ ἐρήσωμ. cod. ¹⁰⁰ ἐξω τῆς ἰ. ὁ. Ced. ¹⁰¹ συνανετράφητε Ced. ¹⁰² γινεπερὶ τῆς Ced. Slav.?

Nonne Beelphegor sacrificastis? Nonne filios vestros et filias vestras demoniis immolastis, et diis serviistis alienorum? Nonne omne peccati et iniquitatis genus ostendistis? Quare igitur vos non tunc destruxit Dominus? Quare vobis, inter filiorum neces, et numinum cultus et insanias, misit Dominus plures prophetas, signaque mirabilia et incredibilia operatus est? Cujus rei gratia tum per impietatem et nefanda multa viventes, tanta a Deo obtinuistis auxilia et providentiam, hodie vero, qui nec numina colitis, nec interficitis filios, in servitute perpetua et in miseris versamini? Nunc alius erat Deus, nunc alius est? Nonne idem Deus qui illa olim disposuit, hæc hodie operatur? Quare, cum majora essent peccata, major vobis fuit ex Deo gloria, et cum minora, vos penitus evertit, et sine honore in perpetuum derelinquit? Sed etsi tacueritis, lapides clamabunt. Quia in Dominum manus extendistis, non est vobis emendatio, neque venia deinceps, neque justificatio; quæ enim tunc temporis in servos audebatis, nunc in Deum, et antiqua facinora furore in Dominum superastis, unde a vobis duriores pœnæ expetuntur. Et a patria dementia et rabie ne ita quidem recessistis, cum seductorem vocantes et impium. Si impostor Christus, ut dicitis, vos magis exaltari oportebat, cum nunc interfeceritis; si enim Phinees, uno peccatore sublato, omnem in gentem iracundiam compescuit: « Stetit enim (dicit) Phinees et deprecatus est et plaga cessavit, et imputatum est illi in justitiam: » multo magis et vobis imputandum, si tamen impius qui a vobis crucifixus est. Et unde manifestum, inquit, novissima ruina nos a Deo destructos esse? Ab omnibus rebus vestris quæ clamant et tuba clariorem vocem edunt per civitatis ruinam, per templi desolationem, per cætera. Sed homines, inquit, non Deus hæc nobis immisit. Si ergo fuerint opera hominum hæc, non iræ Dei, oportuit usque ad captam civitatem stare tamen vestra, nec ultra vobis produci opprobrium et vexationem. Esto tamen, juxta sententiam vestram, homines eruerint muros, et civitatem demoliti fuerint, et altare ejecerint, numquid etiam prophetis silentium imposuerunt? Numquid et gratiam Spiritus et reverenda quæque abstulerunt? voces in propitiatorio latas, et chrismatis virtutem, et in lapillis sacerdotis significationem? Non enim Judaicæ rei constituta deorsum erant, sed plura et venerabiliora desursum. Quid in exemplum? si victimas adduxeris immolandas, altare quidem de terris, et ligna, et gladius, et ipse sacerdos, ignis autem qui in penetralibus, victimas consumpturus erat, originem e caelo ducebat. Non

Α εκουήσατε μόσχω; Οὐ τὴν Μοῦσα λίθοις βαλόντες καὶ ἐτέροις μυρίοις τρόποις ἀνελεῖν ἐπεχειρήσατε πολλάκις, καὶ τὸν Θεὸν περιωργίζετε βλατφημοῦντες; Οὐ τῷ Βεελφεγὼρ ἐτελέσθητε; Οὐ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἐθύσατε δαιμονίοις, καὶ τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐθεραπεύσατε; Οὐ πᾶν εἶδος ἁμαρτίας καὶ κακίας ἐπέδειξασθε; Πῶς οὖν ὑμᾶς οὐκ ἀπεστράφη τότε ὁ Θεός; ἀλλὰ μετὰ τὰς παιδοκτονίας, μετὰ τὰς ἰδωλολατρίας, μετὰ τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύνην ἡ προφήται ἀφῆκεν ἐν ὑμῖν ἵνα διαφόροις σημεῖα εἰργάσασθε καὶ θαύματα παράδοξα; Τίνο; οὖν ἔνεκεν τότε μὲν ἀπεθῶντες; 313 καὶ (85^a) δεινὰ μυρία διαπραττόμενοι τοσαύτης εὐνοίας; ἀπηλαύσατε παρὰ (τοῦ) Θεοῦ καὶ προστασίας; καὶ προμηθείας, νῦν δὲ οὐτε ἰδωλολατροῦντες οὐτε παιδοκτονοῦντες, ἐν αἰχμαλωσίᾳ (διηγεκεῖ) καὶ ταλαιπωρίᾳ τυγχάνετε; Μὴ γὰρ ἕτερος ὁ Θεός; ἦν τότε καὶ ἕτερος; νῦν; Οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ ἔχεινα οἰκονομῶν καὶ τὰ νῦν ἐργαζόμενος; Διατί, ὅτε μεζίζονα μὲν ἦν τὰ ἁμαρτήματα, πολλὴ δόξα ὑμῖν ἦν παρὰ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἐλάττωνα πλημμελεῖτε νῦν, παντελῶς ὑμᾶς ἀπεστράφη καὶ ἀτιμία παρέδωκεν ἀπεράντων; Ἀλλὰ ἔκάν ὑμεῖς σιγήσητε, οἱ λίθοι κεκράζονται. » Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ Δεσπότητος τὰς χεῖρας ἐξτείνετε, διὰ τοῦτο οὐκ ἐστιν ὑμῖν διόρθωσις οὐδὲ συγγνώμη λοιπὸν οὐδὲ ἀπολογία· τότε μὲν γὰρ εἰς δούλους ἦν τὸ τολμώμενον, νῦν δὲ πάντα ἐκείνα τὰ παλαιὰ σαφῶς ἀπεκρύψατε διὰ τῆς εἰς τὸν κοινὸν Δεσπότην μανίας, ὅθεν καὶ μεζίζωνος κολάζεσθε. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπέχεσθε τῆς πατρικῆς ἐμβροντησίας; τε καὶ λύσσης, πλάνου αὐτὸν καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντες. Εἰ οὖν πλάνος ἦν ὁ Χριστός; ὡς φατε, καὶ παράνομος, ἐχρῆν μᾶλλον ὑμᾶς εὐδοκιμῆσαι, ὅτι αὐτὸν ἀπεκτείνετε· εἰ γὰρ (ὁ) Φινεὴς ἔνα τινα παρανομοῦντα ἀνελὼν, δλόκληρον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ὀργὴν ἔπαυσεν· ἔστη γὰρ (φησὶν) Φινεὴς καὶ ἐξιλίατο, καὶ ἐκόπασαν ἡ θραῦσι; καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην· — πολλῶ μᾶλλον ἐφ' ὑμῶν εἶδε τοῦτο γενέσθαι, εἰ γὰρ παράνομος ἦν ὁ ὑφ' ὑμῶν σταυρωθεὶς. Καὶ πόθεν δῆλον, φησὶν, ὅτι τέλειον ἀπεστράφη ὑμᾶς ὁ Θεός; (Ἀπὸ) τῶν πραγμάτων ὑμῶν βωόντων καὶ σάλπιγγος λαμπροτέρων ἀφιέντων φωνῆν, διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐρημώσεως τοῦ ναοῦ, διὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἀλλ' ἀνθρώποι, φησὶν, ἐπήγαγον (ἡμῖν ταῦτα καὶ) οὐχ ὁ Θεός; Εἰ οὖν ἀνθρώπων (ἦν ἔργα ταῦτα καὶ οὐ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, εἶδε μέχρι τῆς ἀλώσεως τὰ ὑμέτερα στήναι καὶ μὴ πορρότερον προελθεῖν ὑμῖν τὴν ἀτιμίαν τε καὶ τὴν κάκωσιν· πλὴν, ἔστω κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, 314 ὅτι τὰ τεῖχη κατέστρεψαν (οἱ) ἄνθρωποι; καὶ τὴν πόλιν καθέλιον, καὶ τὸν βωμὸν

Varie lectiones et notæ.

ἡ π. καὶ τὰς Ced. Slav. ? ἡ καὶ add. Ced. bis. ἡ παρ' ὁμῖν Ced. Slav. ἡ εἰργάζοντο Ced. ἡ πάλα: μὲν Ced. Slav. ἡ ἀπεθῶντες cod. ἡ τ. διάγεται Ced. Slav. ? ἡ ἦν Θεός Ced. Slav. ? ἡ καὶ ὁ Ced. Slav. ? ἡ καὶ ταῦτα νῦν Ced. ἡ διότι cod. Slav. ἡ μεζίζω Ced. Slav. ? ἡ Luc. xix, 40. ἡ ἔσται Ced. Slav. ? ἡ τὰ τολμώμενα Ced. Slav. ? ἡ Χριστὸν add. Ced. ἡ γοῦν Ced. Slav. ? ἡ κατέπαυσεν Ced. ἡ Num. xv, 8, 15. ἡ φ. cod. ἡ τέλειον Ced. ἡ πρ. αὐτῶν β. Ced. ἡ γοῦν Ced. ἡ οὐχὶ Ced. ἡ πρ. αὐτῶν β. Ced. Slav. ? ἡ τ. ἀνθρώπων; Ced., sed cf. 30 Slav. ?

ἀνίστρεψαν, μὴ καὶ τοὺς προφήτας ἄνθρωποι κατα-
έπαυσαν; μὴ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν καὶ τὰλλα
τὰ σεμνὰ αὐτοὶ κατέλυσαν ⁹, τὸ φωνὴν ἐκ τοῦ ἰλα-
στηρίου φέρεσθαι, τὴν ἐπὶ τῷ χρισμᾷ γενομένην
ἐνέργειαν, τὴν ἐπὶ τῶν λίθων ¹⁰ τοῦ ἱερέως δῆλωσιν;
καὶ γὰρ ἡ Ἰουδαϊκὴ πολιτεία οὐχὶ κάτωθεν εἶχε τὰς
ἀρχὰς ἀπόσας, ἀλλὰ τὰς πλείους; καὶ σεμνοτέρως
οὐρανῶθεν ὡς οἶον ¹¹ τί λέγω; θυσία; γενέσθαι συγχο-
ρήτας; ὁ μὲν βωμὸς ἦν κάτω, καὶ τὰ ξύλα, καὶ ἡ
μάχαιρα, καὶ ὁ ἱερεὺς, τὸ δὲ πῦρ τὸ μέλλον ἐν τοῖς
ἀδύτοις ¹² ἐκείνοις εἶναι καὶ διαπαντὶ τὰς θυσίας,
ἀνωθεν τὴν ἀρχὴν εἶχεν. Οὐ γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὴν
τὴν ἐπὶ τῆς διακονίας ἐπλήρου θυσίαν. Πάλιν εἰ ποτε ἔδει τι μαθεῖν, ἀνομέσον τῶν Χερουβιμ ἐκ τοῦ ¹³
ἰλαστηρίου φωνὴ τις ἐφέρετο καὶ τὰ μέλλοντα προὐλεγε. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν λίθων ¹⁴ τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους
τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγίνετο τις ἑλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα προσεφημεινεν. Ὁμοίως (καὶ)
ἐνίκα χρίεσθαι ἔδει τινὰ Πνεύματος ἐπίπτατο χάρις καὶ τὸ ἑλισίου ἀνεπέδα, καὶ προφήται διγυκόνουν
τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλάκι; καὶ κάπλις τὰ ἄδύτα καταλάμβανεν.

¹⁵ (85b) (56) Ἴνα τοίνυν μὴ ἀναισχυνθῆτε μηδὲ
ἀνθρώποις λογίζησθε τὴν ἐρήμωσιν αὐτῶν ¹⁷, οὐχὶ
τὴν πόλιν μόνον ¹⁸ ἀφήκε πασιὴν καὶ τὸν ναὸν
ἐρημωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ἐκείνη (ἅπαντα),
ἅπερ ἐκ τῶν οὐρανῶν εἶχον τὰς ἀρχὰς ¹⁹, ἐκποδῶν
γενέσθαι πεποιήκε. Τίνος οὖν ἔνεκεν οὐκ ἔχετε νῦν
προφήτας, οὐδέ τι τῶν λοιπῶν ἐκείνων (καὶ) θεῶν;
οὐκ εὐδελὸν, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ὑμᾶς ἀποστρα-
φέντος; Καὶ πῶθεν ²⁰ τοῦτο δῆλον; Ἄφ' ὧν πρὸ
τούτου μὲν ἀσεβοῦντες ἐπετυγχάνετε ²¹ πάντως ²²,
νῦν δὲ δοκοῦντες ἐπιεικίστερον ζῆν μετὰ τὸν σταυ-
ρὸν, μείζονα τιμωρίαν ὑπομένετε; καὶ οὐδενὸς ἀπο-
λαύετε τῶν προτέρων, οὐτε μὴν ἀπολήψεσθε, καθὼς
αἱ θεαὶ προβόησιν **315** ἐναργῶς δηλοῦσιν. Εἰ δὲ βού-
λεσθε, καὶ ἑτέρους προφήτας ἐφοπλίσομεν λέγοντας
φανερῶς, ὅτι τὰ μὲν ὑμέτερα τέλος λήφεται, τὰ δὲ
ἡμέτερα ἀνθήσει, καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκ-
ταθῆσεται τὸ κήρυγμα, καὶ θυσίας ἑτέρας; εἰσενεχθή-
σεται ²³ τρύπος, ἐκείνων, τῶν παρ' ὑμῖν ²⁴, κατα-
λυθειῶν· οὐδὲ γὰρ Ἰσαίαν παράγω τέως μάρτυρα,
οὐτε Ἱερραμίαν, οὐτε τοὺς ἄλλους (τοὺς) πρὸ τῆς αἰχμα-
λωσίας; ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι τὰ δεινὰ ἐκείνη, ἃ ἔλεγον,
περὶ ²⁵ τῆς αἰχμαλωσίας; ἐξέβη, ἀλλὰ Μαλαχίαν, τὸν
μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλώνας ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πό-
λεως ἀποκατάστασιν σαφῶς περὶ τῶν πραγμάτων
ὑμῶν προφητεύσαντα. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπανήλθον, καὶ
τὴν πόλιν ἀπέλαθον, καὶ τὸν ναὸν φκοδόμου, καὶ
τὰς θυσίας ἐπετέλουν, τὴν μέλλουσαν παντελῆ
ταύτην καὶ τελευταίαν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἀντίρρῃσιν
τῶν θυσιῶν προλέγων φησίν· « Εἰ λήψομαι ἐκ τῶν
θυσιῶν ὑμῶν ²⁶; λέγει Κύριος παντοκράτωρ· » —
« ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν ²⁷ μέχρι δυσμῶν τὸ ὄνομα μου
δεδοξασταί ἐν τοῖς ἔθνεσι; καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυ-
μίαμα ²⁸ προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία

homoignem in templum portabat, sed flamma e caelo
delapsa in vicem ministerii sacrificium peragebat. Si
quid olim esset consultandum, de medio Cherubim
in propitiatorio vox audiebatur, quæ ventura prædi-
cebat. Similiter de lapillis qui nitabant in pectore
summi sacerdotis, quod rationale vocabant, egre-
diebatur illuminatio quæ futura præindicabat.
Similiter, si quis inungendus, Spiritus gratia de-
super volitabat, et ebulliebat oleum, et rebus his
ministerium præhebant prophetae, et nebulae et fu-
mus replebant sæpe penetralia.

καὶ θυσία. Πάλιν εἰ ποτε ἔδει τι μαθεῖν, ἀνομέσον τῶν Χερουβιμ ἐκ τοῦ ¹³
ἰλαστηρίου φωνὴ τις ἐφέρετο καὶ τὰ μέλλοντα προὐλεγε. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν λίθων ¹⁴ τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους
τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγίνετο τις ἑλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα προσεφημεινεν. Ὁμοίως (καὶ)
ἐνίκα χρίεσθαι ἔδει τινὰ Πνεύματος ἐπίπτατο χάρις καὶ τὸ ἑλισίου ἀνεπέδα, καὶ προφήται διγυκόνουν
τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλάκι; καὶ κάπλις τὰ ἄδύτα καταλάμβανεν.

B No igitur hominibus impudenter vastitatem tri-
buatis; non solum permisit Deus urbem cadere et
templum desolari, sed etiam illa omnia quæ de
cælis originem habebant, ex oculis evanescere
fecit. Qua de causa nec propheta nunc habetis;
nec quidquam cæterarum et divinarum illa-
rum? Nonne patet Deum omnia vestra
destruuisse? Et unde patet? Ex eo quod, qui antea
prorsus impii eratis, et post eandem vitam æquior-
em videmini agentes, vindictam tamen majorem
sustinetis, et nihil ex antiquis amplius habetis, nec
habebitis, sicut divina evidenter monstraverunt
testimonia. Si volueritis, et alios prophetas exhibe-
bitis dicentes, quia rebus vestris afflicti finis
non erit, nostra vero florebit, et quocumque
terrarum extendetur prædicatio, et alius hostiæ
proferetur ritus, sacrificiis vestris sublatis. Non
jam amplius adduco Isaiam huc usque testem, ne-
que Jeremiam neque alios ante captivitatem, ne
dicatis dura ista accidisse in captivitate, at
Malachiam qui post reditum e Babylone et resti-
tutionem civitatis aperte de rebus vestris prophe-
tauit. Cum enim revertissent, et recepissent urbem,
et templum ædificarent, et sacrificia peragerent,
futuram hanc plenam novissimamque desolationem,
et sacrificiorum destructionem prædicans ait:
« Si suscipiam de sacrificiis vestris, dicit Dominus,
quia ab ortu solis ad occasum nomen meum glori-
ficatum est in gentibus, et in omni loco incensum
offertur nomini meo, et hostia munda, vos autem
polluistis illud. » Quando hæc, o Judæe, impleta sunt?
Quando in omni loco oblatum est incensum Deo et
hostia munda? Non habes aliud tempus dicendum a
tempus post Christi adventum. Si non predicattem p-

Varie lectiones et notæ.

⁹ α. τὰ παρ' ὑμῖν αὐτὰ κατ. οἶον Ced. Slav. ? ¹⁰ τὸν λίθον Ced. Slav. ? ¹¹ ἀνωθεν ἐκ τῶν οὐρανῶν οἶον Ced. Slav. ? ¹² ἀδ. τοῖς ἐκ. ἰέναι Ced. ¹³ εἰσήγε Ced. Slav. ? ¹⁴ X. καὶ τοῦ Ced. Slav. ¹⁵ τὸν λίθον τόν Ced. Slav. ? ¹⁶ Ced. 515, 4 415, 5. ¹⁷ τούτων cod. Slav. ? ¹⁸ μόνον Ced. ¹⁹ τὰς ἀ. εἶχε Ced. ²⁰ φησὶ a. id. Ced. ²¹ ἐτ. Ced. Slav. ? ²² πάντων cod. ²³ προσεν. Ced. Slav. ? ²⁴ ὑμῶν cod. ²⁵ πρὸ οὐλ. ²⁶ ἐκ τῶν χειρῶν ὁ θυσία Ced. θ. ἐκ τῶν χ. ὁ Malach. i, 9, 10, Slav. ? ²⁷ ἴλου καὶ add. Malach. i, 11, Ced. ²⁸ θυσία cod. Slav.

hoc prophetia, nec hostiam nostram, sed Judaicam, vana est. Si enim, jubente Moyse, nullum in locum afferri hostiam, nisi in quem sibi elegerit Dominus Deus, et in unum locum Jerusalem victimas concludente, propheta dicit: « In omni loco debet incensum offerri et hostia munda, » contradicit Moysi et repugnat. Sed absit; de alia enim hostia hic, de alia ille loquitur. Audiat's et Sophoniam eadem concludentem et dicentem: « Illustrabitur Dominus super omnes nationes, et exterminabit omnes deos gentium, et adorabunt eum unusquisque de loco suo. » Verumtamen hoc non est licitum, et in uno loco prescripsit adorare Moyses. Cum audieritis ergo prophetas, proclamantes et prædicentes quia minime in urbem unam aut in unum locum homines undequaque congregari cogentur, sed domi sedentes unusquisque Deum adorabunt: quod aliud tempus ac nostrum dicere potestis, quo nostra per universam terram splendent, dum vestra extincta sunt et vos in tenebris pertransitis?

Καίτοι γε τούτο οὐκ ἔφευτο, ἀλλ' εἰς ἓνα τόπον τῶν προφητῶν προλεγοντων καὶ προαναφωνούντων, ὅτι οὐκέτι εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἓνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντοθεν ³⁹ συναγεσθαι, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ⁴⁰ ἕκαστος θεραπέυει, τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα διαλάμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσβέσθησαν ⁴¹, καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε;

Præterea re principio quidem tales vobis victimas concedere volebat; audite enim quod dicit Isaïas: « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? dicit Dominus. » Et: « Quis exquisivit hæc de manibus vestris? » Si hoc enim a principio quæsiisset, illos sane qui inter vos enituerent antiquissimi, ad hæc instituta adduxisset. Sed qua de re permisit? inquit. Vestræ indulgendo infirmitati. Quemadmodum medicus, ubi ardentem febre hominem videt, qui impotens animi et omnibus gravis, ni detur, quam postulat, aqua frigida, ipse sibi mortem illaturum minatur, minus concedit, ultimæ vitandæ violentiæ causa, ut majus impediatur malum; sic et Deus cum Hebræos impetu quodam et furore, et sacrificorum desiderio incensus minari desertionem ad idola et jam re deserentes vidisset, sacra facere iis permisit. Hæc est causa, et exinde patet: post enim detestandum festum quod, vitulo sibi confato, dæmoniis peregerunt, permisit victimas, quasi dixisset: Bacchamini, vultis sacrificare? ergo mihi sacrificiate. Attamen permissa non a fine concessit, sed sapientissimam per viam rursus illos adduxit. Ut medicus ille ægrotanti indulgens, permittit, sed de sola frigidorum phiala quam de ipsius domo attulit, mandat hauriendum, sedatoque ægro, clam jubet a necessariis phialam con-

Α καθαρὰ, ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό ³⁹. » Πότε οὖν ταῦτα πεπληρωταί, ὡς Ἰουδαῖοι ⁴⁰, καὶ πότε ἐν παντὶ τόπῳ θυμιάμα προστηνέχθη τῷ θεῷ καὶ θυσία καθαρὰ; Οὐκ ἂν ἔχεις ⁴¹ εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τοῦτον (δὴ) τὸν μετὰ τὴν ⁴² Χριστοῦ παρουσίαν ὡς εἰ μὴ τοῦτον προλέγει τὸν καιρὸν, μηδὲ τὴν ἡμετέραν θυσίαν, ἀλλὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν, παράνομος ⁴³ ἡ προφητεία. Εἰ γὰρ, τοῦ Μωϋσεῶς κελεύουτος εἰς μηδεῖνα τόπον ἀνάγεσθαι ⁴⁴ θυσίαν, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξηται: ⁴⁵ Κύριος ὁ θεὸς, καὶ εἰς ἓν χωρίον ἐν Ἱερουσαλὴμ συγκαλείοντος τὰς θυσίας ἐκείνας, ὁ προφήτης λέγων ⁴⁶: « Ἐν παντὶ τόπῳ θυμιάμα μέλλει προσάγεσθαι καὶ θυσία ⁴⁷ καθαρὰ, » ἐναντιοῦται καὶ μάχεται τῷ Μωϋσεῖ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο: περὶ γὰρ ἑτέρας ἐκεῖνος εἶπε θυσίας, καὶ περὶ ἑτέρας οὗτος. Ἀκούσατε δὴ (καὶ) Σοφονίου (συμ)φωνούντος; τὰ αὐτὰ καὶ λέγοντος: « Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη **316** καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος; ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν ⁴⁸. »

Ἡ δὲ ἐξέλιξις Μωϋσῆ; λατρεύειν. Ὅταν οὖν ἀκούσῃτε τῶν προφητῶν προλεγοντων καὶ προαναφωνούντων, ὅτι οὐκέτι εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἓνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντοθεν ³⁹ συναγεσθαι, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ⁴⁰ ἕκαστος θεραπέυει, τὸ θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα διαλάμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσβέσθησαν ⁴¹, καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε;

(55) Ὅτι δὲ πάλιν οὐδὲ ⁴² παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμῖν (86^a) δοῦναι τὰς τοιαύτας ἠθούλετο θυσίας, ἀκούσατε τί φησιν Ἡσαίας ⁴³: « Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος; » καὶ ⁴⁴: « Τίς ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; » Εἰ γὰρ ⁴⁵ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐζήτηι, καὶ τοὺς παλαιούς πάντας, τοὺς παρ' ὑμῖν λάμπαντας, πρώτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν ⁴⁶ εἰσήγαγε ταύτην. Πῶς ⁴⁷ οὖν ταῦτα ἐπέτρεψε; φησὶ ⁴⁸. Τῇ ὑμετέρᾳ συγκαταβαίνων ἀσθενείᾳ: καὶ καθάπερ ἰατρὸς πυρέττοντα ὄρων ⁴⁹ ἄνθρωπον, δυσάρρωστον καὶ ἀκαρτέρητον, ἐπιθυμῶντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα, εἰ μὴ λάθοι, ἐκυτὸν ἀναίρησειν, βουλόμενος ⁵⁰ μεῖζον κωλύσαι κακὸν, τὸ ἐλαττον δίδωσι πρὸς ἀπαλλαγὴν τελευταία; βίας ⁵¹, οὕτω δὴ καὶ ὁ θεὸς ἐποίησε. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μαινιμένους, ἀγχομένους, ἐπιθυμῶντας θυσιῶν καὶ παρεσκευασμένους, εἰ μὴ λάθοιεν, αὐτομολήσειν πρὸς τὰ εἰδωλα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἦδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. Καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, δῆλον ἐντεῦθεν: μετὰ γὰρ τὴν μουσάρην ἑορτήν, ἣν ἐπέτελεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντες, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μόνον οὐχὶ λέγων: « Μαίνεσθε ⁵², βούλεσθε θύειν; οὐκοῦν ἐμοὶ θύετε ⁵³. » Ἀλλ' ὁμως καὶ τοῦτο ἐπιτρέψας, οὐ μέχρι τέλους ἀφῆκεν, ἀλλὰ διὰ σοφωτάτης **317** μεθόδου πάλιν ἐπήγαγεν ⁵⁴.

Varia lectiones et notæ.

³⁹ αὐτὴν Ced., sed cf. Malach. 1, 42 Slav. ? ⁴⁰ Ἰουδαῖοι Ced. Slav. ? ⁴¹ ἔχοις; ἔχοιτε Ced. Slav. ? ⁴² τοῦ add. Ced. ⁴³ ἔστιν add. Ced. ⁴⁴ ἀνάγεσθε Ced. Slav. ? ⁴⁵ ὃν ἐξελέξατο Ced. Slav. ? ⁴⁶ λέγει Ced. Slav. ? ⁴⁷ μέλλειν pr. καὶ θυσίαν καθαρὰν Ced. Slav. ? ⁴⁸ αὐτοῦ Soph. II, 11, Ced. ⁴⁹ πάντοτε Ced. ⁵⁰ καθήμενος Ced. Slav. ? ⁵¹ κατεσβέσθη Ced. Slav. ? ⁵² Ced. 415,5-417,5. ⁵³ οὐ Ced. ⁵⁴ Isa. 1, 11. ⁵⁵ Isa. 1, 12. ⁵⁶ Εἰ δὲ Ced. ⁵⁷ θρησκείαν ? ⁵⁸ ὅπως Ced. Slav. ? ⁵⁹ φησὶν, ἐπέτρεψε; Ced. ⁶⁰ ἰδὼν Ced. Slav. ?—δυσάρρωστον τε Ced. e sequenti ὁ δυσάρρωστος ὄρημος. ⁶¹ τὸ add. Ced. ⁶² ἀλλ. τελευταίης βίας Ced. Slav. ? ⁶³ καὶ add. Ced. ⁶⁴ καὶ ἐ. θύεται; Ced. Slav. ? ⁶⁵ ἀνήγαγε Ced. ἀπήγαγε ? cf. infra ἀπαγάγη.

καὶ ὡς περὶ ὁ ἱατρὸς ἐκεῖνος, συγχωρήσας τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ κάμνοντος, εἶτα φιάλην οἴκουθεν κομίσας κελεύσειεν ⁸⁶ (ἐν) ταύτῃ μόνῃ τῆς ψυχροποσίας μεταλαμβάνειν ⁸⁷ καὶ τοῦ κάμνοντος πεισθέντος, λάθρα τοῖς ἐπιτηδεύουσιν ἐπιτάξειε συντρίψαι τὴν φιάλην αὐτήν, ἵνα λανθανόντως καὶ ἀνυπόπτως αὐτὸν ἀπαγάγῃ τῆς ἐπιθυμίας ⁸⁸ ἐκείνης, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε· θύειν ἐπιτρέψας, ἐν οὐδενὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης εἶπασε τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ⁸⁹ μόνον. "Ὅθεν φησὶν ὁ Δαυὶδ· « Σοὶ πρέπει, ὁ Θεὸς, ὕμνος ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. » Εἶτα ἐπειδὴ χρόνους τινὰς ἔθυσαν, καθεῖλε τὴν πόλιν, καὶ ὡς περὶ διὰ ⁹⁰ τῆς τοῦ σκεύους συντριβῆς, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν καταστροφῆς ⁹¹ καὶ ἄκοντας αὐτοὺς ἀπήγαγε τοῦ πράγματος· ἐπειδὴ ⁹² γὰρ, εἰ φανερώς εἶπεν· Ἀπόστητε, οὐκ ἂν ἠνέσχοντο βραδίως, διὰ τῆς κατὰ τὸν τόπον ἀνάγκης λανθανόντως αὐτοὺς ἀπήγαγεν τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα μανίας. Ἔστω τοίνυν ὁ μὲν ἱατρὸς ὁ Θεὸς, ἢ δὲ φιάλη ἢ πόλις, ὁ δὲ νοσῶν ὁ δυσάριστος δῆμος τῶν Ἰουδαίων, ἢ δὲ ψυχροποσία, ἢ τῶν θυσιῶν ἐπιτροπὴ καὶ ἐξουσία· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἠβούλετο κατασκευάσθαι, τίνας ἔνεκεν εἰς τόπον ἕνα συνέκλεισε τὴν τοιαύτην θυσίαν ὁ πανταχοῦ παρῶν καὶ τὰ πάντα πληρῶν; τίνας χάριν τὴν μὲν λατρείαν εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρὸν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς μίαν πόλιν συναγαγῶν, αὐτὴν πάλιν κατέστρεψε τὴν πόλιν; Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ οἰκουμένη τοῖς Ἰουδαίοις ἀνεῖται, ἐνθα οὐκ ἔστι ⁹³ θύειν, μόνῃ δὲ ⁹⁴ Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ καὶ μόνῃ (θύειν) ἔξῃν, ἄβατος καὶ ἔρημος (αὐτοῖς μόνοις) ⁹⁵ γέγονεν. ⁹⁶ (36) Περὶ ὧν μέντοι γε ἐν τοῖς ⁹⁷ ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησιν ὁ θεῖος λόγος· « Ἦδη δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἐναργῶς ὁ Θεὸς εὐ μάλα παρηγεῖτο τὰς τῶν Ἰουδαίων θυσίας; ⁹⁸ ἐξαμαρτούντων ⁹⁹ εἰς **318** αὐτὸν πολλᾶκι; καὶ οἰομένων ¹⁰⁰ διὰ θυσίας ¹⁰¹ καὶ οὐ ¹⁰² διὰ (86^b) μετανοίας αὐτὸν ἐξευμενίζεσθαι· φησὶ γὰρ διὰ τῶν προφητῶν ¹⁰³. « Ἴνα τί μοι φέρετε λίθانون ἐκ Σαβᾶ ¹⁰⁴ καὶ κιννάμωνον ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ ¹⁰⁵ δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἤθουνάν μοι. » — ¹⁰⁶ « Συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν καὶ φάγετε ¹⁰⁷ κρέα, ὅτι οὐκ ἐνετειλάμην ὑμῖν, ἡνίκα ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, περὶ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων· » καὶ ¹⁰⁸. « Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν ¹⁰⁹; πλήρης εἰμὶ ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στίβαρ ἀρνῶν καὶ αἶμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδ' ἂν ἔρχῃσθε ¹¹⁰ ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζητήσε ταῦτα

A fringi ut sensim et tacite illum a cupidine deterreat, sic et Deus fecit. Permisit sacrificia, sed nullo alio loco terrarum orbis ac Jerusalem modo. Unde dicit David : « Te decet, Deus, hymnus in Sion, et tibi preces dedicantur in Jerusalem. » Deinde, cum per tempora sacrificassent, destruxit civitatem, et sicut per destructionem vasis, ita per urbis exitium invitos a re deterruit. Si dixisset aperte, Abstineatis, non facile sustinuisset; at per loci necessitatem deterruit tacite eos ab insana rei cupidine. Sit igitur medicus, Deus; phiala, civitas; ægrotus, impatiens populus Judeorum; gelida potio, victimarum permissio et facultas. Quare enim, si non re ipsa illud voluisset obtinere, in uno loco sacrificium circumscripsisset, qui ubique et omnia replet? Quare cultum in victimas, victimas in locum, locum in tempus, tempus in unam civitatem resumens, civitatem ipsam diruit? Hoc mirandum et stupendum nimis, quod omnis terra, ubi non licet sacrificare, permittitur Judæis; Jerusalem vero sola, in qua sola fas erat sacrificare, illis solis in via et deserta facta est. De quibus in Constitutionibus apostolicis sic loquitur divinus sermo : Jam ante incarnationis œconomiam valida abhorrebat Dominus a Judæorum victimis, quibus, sæpe sepius in eum peccantes, non vero conversione, existimabant propitium fieri. Dicit enim per prophetas : « Ut quid mihi offertis thus de Saba, et cinnamomum de terra longinqua? holocausta vestra non sunt accepta, et victimæ vestræ non placuerunt mihi. Addeite holocaustata vestra victimis vestris et comedite carnes, quia non præcepi vobis, cum eduxi vos de terra Ægypti, de victimis et holocaustatibus. » Et : « Quo mihi multitudinem victimarum vestrarum? plenus sum holocaustatibus arietum; et adipem agnorum, et sanguinem taurorum et hircorum non volo; ne si veniatis quidem ut videamini mihi; quis enim exquisivit hæc de manibus vestris? non concubabitis aulam meam post hoc; si afferatis simillam, vanum. Incensum abominatio est mihi; neomenias vestras et Sabbata et diem magnam non fero; jejunium et solemnitatem et festivitates vestras odit anima mea; facti estis mihi in satietatem. » Et alibi : « Aufer a me tumultum carminum tuorum, et psalmum organorum tuorum non audiam. » Et iterum : « Non suscipiam de dono tuo vitulos, nec de ovilibus tuis hircos : mea est enim terra, et plenitudo ejus. Numquid manducabo carnem taurorum, aut sanguinem hircorum potabo?

Variae lectiones et notæ.

⁸⁶ κελεύσει Ced. ⁸⁷ μεταλαβεῖν Ced. Slav. ? ⁸⁸ ἐπ. αὐτῆς Ced. ⁸⁹ καὶ add. Ced. — ὁ. ὁ Θεός Ps. lxxv, 1 Ced. Slav. ⁹⁰ π. ὡ. ὁ ἱατρὸς διὰ Ced. Slav. ? ⁹¹ τῆς κ. τῆς πόλεως Ced. Slav. ? ⁹² ἐπεὶ Ced. Slav. ? ⁹³ ἔξεστι Ced. Slav. ? ⁹⁴ ἢ add. Ced. ⁹⁵ μόνον Ced. Slav. ? ⁹⁶ Ced. 417, 3-418, 17. ⁹⁷ μ. κὰν ταῖς Ced. ⁹⁸ Const. vi, 21, 3 τῆς παρουσίας αὐτοῦ π. τοῦ λαοῦ ὁ. Slav. ? ⁹⁹ ἐξαμαρτώντας ἐπι. ἐξαμαρτανόντων Ced. Slav. ? ¹⁰⁰ πολλᾶκις εἰς ἄ. ἐξαμαρτόντος καὶ οἰομένου Const. ¹⁰¹ οἰομένους cod. ¹⁰² ὁ. σίων Const. ¹⁰³ ἀλλ' οὐ Const. Ced. ¹⁰⁴ λέγει γὰρ οὕτως Const. Jer. vi, 20. ¹⁰⁵ λ. ἐκ. Σ. φέρεις Const. Ced. ¹⁰⁶ ἔστι Const. Ced. ¹⁰⁷ Jer. vii, 21, 22 καὶ ἐξῆς. Τὰ ὁ. ὡ. σ. Const. καὶ Σ. τὰ ὁ. ὡ. Ced. Slav. ? ¹⁰⁸ τὰ add. Ced. — ὄλ. καὶ ὁ Const. ¹⁰⁹ διὰ Ἠσαίου λέγει Const. Isa. i, 11-14. ¹¹⁰ λέγει Κύριος add. Const. ¹¹¹ ἔοργεθε Ced. Slav. ?

Sacrificia Deo sacrificium laulis, et reddere Altissimo vota tua. » Et : « Sacrificium Deo spiritus contributus. » Et similiter in omnibus Scripturis victimas abnuit, quia ex nequitia longa, et inobedientia, et duritia cordis in eum peccaverunt : « Hostiæ enim impiorum, abominatio Deo, quia scelerate offerunt illas. » Et : « Victimæ eorum tanquam panis afflictionis illis. » Et : « Omnes comedentes illas inquinabuntur. » Propterea Sauli divus Samuel dicebat : « Bonum obedientia super sacrificium, et auscultatio super adipem arietum. Ecce minus vult Dominus victimas quam obedientiam. » Si ergo etiam ante adventum suum victimis cor purum et spiritum contritum præponit, quanto magis adventu suo cruentas victimas cessare fecit ! Quibus non indigebat, ut dictum est, sed cum vellent, concedebat de corde recte afferri. Unde dicit : « Si sacrificare vis, non indigenti mihi sacrificia » Cum vere hujusce rei immemores, vitulum deum pro Deo appellaverunt, et illi exitum de Ægypto tribuerunt protegenti, et dixerunt : « Isi sunt dii tui, Israel, qui te eduxerunt de terra Ægypti, » eum Deum negantes, qui per Moysen illos visitaverat in tribulatione eorum, qui signa in manu et virga operatus erat, qui decemplagi plaga percusserat Ægyptum, qui mare Rubrum dividerat, et eos inter aquas transvererat quasi per siccam ; qui hostes eorum demerserat, qui in Mara fontem amarum effecerat dulcem, qui de petra dura aquam ad satietatem secuturire fecerat, qui columna nubis et columna ignis eos, per quas vias transirent nescientes, duxerat, ab aestu immoderato defendens et illuminans ; qui dederat eis de caelo manna, et de mari carnes coturnicum, qui in monte legem proclamaverat ; cuius vocem de caelo tonantem audire dignati sunt ; hunc Deum quasi sunt abnuere, dicentes Aaron : « Fac nobis deos, qui nos præcedant, » et vitulum confecerunt, et idolo sacrificarunt. Idcirco iratus longanimis Deus, utpote sane ab iis debitam gratiam non accipiens, indissolubilibus eos vinculis ligavit et durissimo freno colla eorum constrinxit ; et non jam dixit : « Si feceris, » ut ante conflatum vitulum, sed : « Fac altare, et immola assidue (obliviosus enim es et ingratus), ut semper mei memoriam habeas. »

νεφέλης καὶ στόλου πυρὸς σκιάζοντα αὐτοὺς διὰ θάλασπος ἄμετρον καὶ φωτίζοντα καὶ ὀδηγοῦντα τοὺς

Variae lectiones et notæ

¹ πρ. ἐάν Jes. προσθήσετε ἔτι. ἐάν Cod. Slav. ? ² μοι add. Const. Ced. ³ ὄμων add. Const. ⁴ Καὶ δι' ἐτέρου λέγει Const. Καὶ Ced. Slav. ? ⁵ ψαλμόν Ced. Slav. ? ⁶ ὄκ. Amos v, 23, Ced. Slav. ? ⁷ Καὶ διὰ τοῦ Δαυὶδ λέγει Const. post I Reg. xv, 12 Slav. ? Ps. l, 9. ⁸ Ps. xlix, 12-14. ⁹ φάγομαι κρέατα Ced. Slav. ? ¹⁰ πίωμαι Ced. Slav. ? ¹¹ Ps. li, 17 om. Const. ¹² Καὶ ἐν π. δὲ ταῖς Const. Slav. ? ¹³ αὐτῶν add. Const. ¹⁴ ἐξαμαρτεῖν Const., om. ἐξ — σκλ. Slav. ? ¹⁵ κ. τε καὶ ἀπ. καὶ Ced. Slav. ? ¹⁶ β. παρὰ Κυρίῳ Const. β. Κυρίῳ Ced. Prov. xxi, 27. ¹⁷ πάλιν Αἰ Const. Os. ix. ¹⁸ καὶ om. Const. ¹⁹ αὐτὰ μίανθ. — om. Const. que hunc locum inter Amos v, 25 et Psal. i, 9 ponunt. Slav. ? ²⁰ ὁ θ. Σ. λέγει Const. Slav. ? ²¹ Ἄξ. ἀγαθὴ Ced. Ἄξ. ὁ θ. ἀγαθὴν I Sam. xv, 22. ²² θυσίαν Const. Slav. ? et Ced. bis. ²³ καὶ ἡ ἐπακρόασις I Sam. ²⁴ εἰσαχ. Const. Ced. ²⁵ θ. ὡς τὸ ἀκούσαι φωνῆς Κυρίου. I Sam. ²⁶ Εἰ θελησὼν τῷ Κυρίῳ. ²⁷ Εἰ οὖν Const. Slav. ? ²⁸ θυσίαν Ced. Slav. ? θυσί. ced. ²⁹ ἐπιζῆτεῖ cod. ³⁰ ἐπ. ταύτης φαρὲν τὰς Const. Slav. ? ³¹ πάλιν Ced. ³² Ced. 418, 417-419, 16. ³³ Ex. xxxii, 9. ³⁴ πρὸ γ. Ced. ³⁵ τὴν add. Ced. ³⁶ π. τὴν πικρὰν Ced.

ἐκ τῶν χειρῶν ὁμῶν ; κατεῖν τὴν αὐλὴν μου ὃ προσ-
 ἤσασθε ἔτι · ἐάν ¹ φέροητε ² σεμίδαλιν, μάταιον
 θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστὶ · τὰς νεομηνίας ὁμῶν
 καὶ τὰ Σάββατα ³, καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχο-
 μαί · νηστεῖαν, καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς ἑορτὰς ὁμῶν
 μισεῖ ἡ ψυχὴ μου · ἐγενήθητέ μοι εἰς πλῆσμον γιν' ·
 καὶ (ἀλλαγῶ) ⁴ · « Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἤχον ψ-
 ὄδων σου, καὶ ψαλμόν ⁵ ὀργάνων σου οὐκ εἰσακού-
 σομαι ⁶ · — καὶ ⁷ (πάλιν) · « Οὐ δίζομαι ἐκ τοῦ
 οἴκου σου μύσχους οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμᾶ-
 ρους · — ⁸ « Ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ
 πλήρωμα αὐτῆς · μὴ φάγομαι κρέα ⁹ ταύρων ἢ αἶμα
 τράγων πίωμαι ¹⁰ ; θύσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως
 (καὶ ἀπόδος τῷ Ἰψίστῳ τὰς εὐχὰς σου). » Καί· ¹¹
 « Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον. » Καὶ
 ἀπλῶς ἐν πάσαις ¹² ταῖς Γραφαῖς ὁμοίως ¹³ τὰς θυ-
 σίας ἀπαναίγεται διὰ τὸ ἐξαμαρτάνειν ¹⁴ αὐτοὺς εἰς
 αὐτὸν ἐξ ἀκρας κακίας, ἀπειθείας τε καὶ ¹⁵ σκληροκαρ-
 δίας · « Θυσίαι γὰρ ἀσεβῶν βδέλυγμα τῷ **319** Θεῷ ¹⁶ ·
 καί γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς · καί ¹⁷·
 « Θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς · καί· ¹⁸
 « Πάντες οἱ ἐσθίωντες αὐτάς μολυνθήσονται ¹⁹ ·
 Διὸ δὴ καὶ τῷ Σαουλ ὁ θεὸς Σαμουὴλ ἔλεγεν ·
 « Ἀγαθὸν ἀκοή ²⁰ ὑπὲρ θυσίας ²¹, καὶ ἀκρόαμα ²²
 ὑπὲρ στέαρ κριῶν. » — « Ἰδοὺ γὰρ οὐ θέλει Κύριος
 θυσίας ὡς τὸ ἀκούειν ²³ αὐτοῦ ²⁴. » — Εἰ ²⁵ τοίνυν ²⁶
 καὶ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ θυσίας ²⁷ καρ-
 δίαν καθαρὰν ἐπεζῆτει ²⁸ καὶ πνεῦμα συντετριμμέ-
 νον, πολλῶ μᾶλλον ἐλθὼν ἔπαυσε τὰς ²⁹ δι' αἰμάτων
 θυσίας · οὐδὲ πάλιν ³⁰ δεόμενος αὐτῶν, ὡς εἰρηται,
 ἀλλ' εἰ βουληθῶσι συγχωρῶν καὶ εἰ ἀπὸ γνώμης
 ὀρθῆς προσοίσουσιν (ὄθεν φησὶ) · « Εἰ θύειν ἐπιθυ-
 μεῖς, οὐ δεόμενός μοι θύε. » ³¹ (57) Ὅποτε δὲ τοῦ-
 του ἀμνήμονες ἐγένοντο καὶ μύσχον ἀντὶ Θεοῦ θεῶν
 ἐπεκαλέσταντο καὶ τούτῳ τὴν αἰτίαν τῆς ἐξ Αἰγύ-
 πτου πορείας ἐπεγράψαντο λέγοντες · « Οὗτοι οἱ
 θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύ-
 πτου, καὶ ἀπαρνησάμενοι θεὸν, τὸν διὰ Μωϋσέως ³²
 ἐπισκεψάμενον αὐτοὺς ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, τὸν τὰ
 σημεῖα ἐπὶ χειρὸς ³³ καὶ βάβδου ποιησάμενον, τὸν
 Αἰγυπτίους δεκαπλήγῃ πατόξαντα, τὸν ³⁴ Ἐρυθρὰν
 θάλασσαν εἰς διαιρέσεις διελόντα καὶ διαγαγόντα
 αὐτοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ὡς διὰ ξηρᾶς, τὸν τοῦ
 ἐχθροῦ αὐτῶν βυθίσαντα, τὸν (εἰς) Μερρὰν τὴν
 πικρὰν πηγὴν ³⁵ γλυκάναντα, τὸν ἐκ πέτρας ἀκρο-
 τόμου ὕδωρ εἰς πλῆσμον ἄναβλύσαντα, τὸν στόλῳ

οὐκ εἰδότες ὅθεν ¹⁸ πορευθῶσι, τὸν ἐξ οὐρανοῦ μανδοθήσαντα αὐτοὺς ¹⁹ καὶ ἐκ θαλάσσης κρημῶν τήσαντα ὀρυγομήτρων, τὸν ἐν τῷ ἔρει νομοθετήσαντα αὐτοῖς, ὃ τῆς θείας καὶ βροντοφόρου ²⁰ φωνῆς ἤξιώθησαν ἀκούσαι· τοῦτον ἀπηνήσαντο εἰπόντες τῷ Ἄαρῳ ²¹· « Ποίησον ἡμῖν θεοὺς, ὡς **320-321** προπορεύσονται ἡμῶν· » καὶ ἐμοσχοποίησαν ²² χιωνεὺτὴν, καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδῶλῳ· κἀντεῦθεν οὖν (87^ο) ὀργισθεὶς ὁ μακρόθυμος Κύριος ²³, ἅτε δὴ ἀχαριστηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔδωκεν αὐτοῖς δεσμοὺς ἀλλοτρίους, στείβασι ²⁴ φορτισμοῦ καὶ σκληρότητι κλοιοῦ· καὶ οὐκέτι εἶπεν· « Ἐάν (88) ποιήσης, » ὡς πρὸ τῆς μοσχοποιίας ²⁵, ἀλλά· « Ποίησον θυσιαστήριον καὶ ὅτε διγενεαῖς· ἐπιλήσμων γὰρ ὑπάρχεις καὶ ἀχαριστος, ἵνα συνεχῶς ὑπομνήσκη μου. »

²⁶ (58) Ἐπεὶ οὖν τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ὑπεχρήσαντο ²⁷ A οἱ τάλανες καὶ ἀγνώμονες, ἀνάγκην ἐπέθηκε λοιπὸν θεῖον καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαι τινῶν, καὶ ζῶων διαφορῶν, καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, διέστειλε, καί τοι παντὸς ζώου καθαρῶν τυγχάνοντες· πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς καθαρὰ ²⁸ λίαν. Καὶ δὴ ²⁹ ἀφορισμοὺς προσέταξε, καὶ καθαρμούς ³⁰ καὶ βαντισμούς, καὶ ἀγνείας, καὶ ἀργίας διαφορῶν, ὧν παρακούντες ³¹ τιμωρίαν ὠρίσατο, ἵνα πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ καὶ ἀγχόμενοι ³², τῆς πολυθέου πλάνης ἐκστήσωνται. Οὐκοῦν διὰ τὴν σκληροκαρδίαν αὐτῶν ἐπέδωκεν αὐτοῖς, ὅπως διὰ τοῦ θύειν, καὶ ἀργεῖν, καὶ ἀγνίζεσθαι, [καὶ] τὰ τοιαῦτα πεπραττεῖσθαι, εἰς ἔννοιαν ἔργωνται Θεοῦ τοῦ ταῦτα διαταξαμένου αὐτοῖς καὶ νομοθετήσαντος, οἷγε μοχθηρῶς τρόπου καὶ γνώμης ἀγνώμονες οὐ διελίμπανον ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐπιλαθόμενοι ³³ τοῦ Θεοῦ, καὶ παρατρεπόμενοι προσεκύνουν ἀντὶ τοῦ Κτίστου τὴν κτίσιν, καὶ ποτὲ μὲν, ὡς εἴρηται, μοσχοποιήσαντες, ποτὲ δὲ τῷ Βελφεγῶρ προσκυνήσαντες, ἄλλοτε δὲ τὸν ³⁴ Βαάλ, καὶ τὸν Θαμοῦζ, καὶ τὴν Σιδωνίαν Ἀστάρτην, καὶ τὸν Μολῶχ, καὶ τὸν ³⁵ Χαμῶς, ποτὲ μὲν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, ἃ ὁ θεὸς εἰς φάσιν ἀνθρώπων πεποίηκεν ³⁶ καὶ οὐκ εἰς προσκύνησιν, ποτὲ δὲ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα ³⁷, ὡς παρ' Αἰγυπτίοις τὸν Ἄπιν βοῦν, καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, καὶ **322** θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς ³⁸ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ταύτη τοι προδήλως ἀπειλῶν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἔλεγε διὰ τοῦ προφήτου ³⁹· « Μὴ μικρὸν τοῦτο τῷ οἴκῳ Ἰούδα, ποιεῖν τὰ βδελύγματα ταῦτα, ἃ ἐποίησαν; » — ⁴⁰ Ὅτι ἐνέπλησαν ⁴¹ τὴν γῆν ἀνομίας τοῦ παροργίσαί με. » Διὸ τοίνυν εἰκότως ἐξωλοθρεύθησαν ὡς τὸν θεὸν παροργίσαντες ⁴² καὶ τὴν ἁγίαν γῆν ἐκαίτην καταμιάναντες ⁴³ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης καὶ καὶ Τίτου.

⁴⁴ (39) Καὶ γὰρ διαφορῶν ταύτην ἐλόντων ⁴⁵, φησὶν Θεοδώρητος, πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ὁ θεὸς ἀπεκατέστησεν ⁴⁶ ἀξίωμα ⁴⁷ καὶ σχῆμα· ἀλλὰ νῦν οὐκέτι. Πρῶτος μὲν γὰρ Θειγλαφαλάσαρ ⁴⁸ δορυάλωτον

Cum igitur licentia male abuterentur niseri et ingrati, necessitatem imposuit deinceps sacrificiorum et alimentis quibusdam abstinendi, differentias quoque animalium purorum et impurorum constituit, quamvis purum sit quodlibet animal; quæcumque enim fecit Deus erant valde pura. Separationes præscripsit, et purificationes, et aspersiones, et continentie tempora, et cessationes ab operibus, quarum rerum omnium transgressoribus penas instituit, ut vinculo quodam constructi et domiti, ab idololatriæ semitis longe incederent. Quapropter ob duritiam cordis eorum eos alligavit, ut sacrificia faciendo et ab operibus cessando et se purificando et alia similia observando revocarentur ad memoriam Dei talia ipsi instituentis et imperantis: hi vero malitia cordis et mente ingrati, non desinebant a principio ad finem Deum suum oblivisci, et a recta via recedentes, pro Creatore creaturam adorabant, et modo, ut dictum est, vitulum constantes, modo Beelphegor adorantes, nunc Baal et Thamum, et Sidoniam Astartem, et Moloch, et Cham, nunc solem, et lunam, et stellas, quæ a Deo ad lucem hominum facta sunt, non vero ad eorum adorationem, aliquando etiam muta animalia, ut apud Ægyptios bovem Apim et Mendesium hircum, et deos argenteos aureosque in Judæa. Idcirco aperte illis minitans Deus dicebat per prophetam: « Numquid parvum istud domui Judææ abominaciones illas facere quas fecerunt; » « Cum terram impleverint iniquitatibus quæ me ad iracundiam provocant? » Merito igitur suppositus interemti sunt, utpote qui Deum ad iracundiam provocaverant, et terram sanctam hanc polluerant ab initio usque ad ultimam destructionem sub Vespasiano et Tito.

τελευταίας ἀλώσεως ταύτης ἐπὶ ⁴⁹ Ὁσέσπασσανοῦ
Etenim non semel expugnatam civitatem, inquit Theodoretus, rursus in pristinam dignitatem et formam Deus restituit; sed nunc aliter actum est. Nam Teglathphalasar in captivitatem primus redegit

Varie lectiones et notæ.

¹⁸ ὅπου Ced. Slav. ? ¹⁹ αὐτοῖς Ced. Slav. ? ²⁰ βροντοφώνου Ced. ²¹ Ex. xxxii, 1. ²² ἐμοσχοποίη. cod. καὶ ἐποίησεν αὐτὰ μόσχον Ex. ²³ μ. θεός Ced. Slav. ? ²⁴ στυβῶσι cod. Slav. ? ²⁵ εἴρηκεν add. Ced. ²⁶ Ced. 419, 16-420, 21. ²⁷ ἔχρ. Ced. ²⁸ καλὰ Ced. Slav. ²⁹ καὶ add. Ced. ³⁰ καθαρμ. cod. καθαρ. Cod. καὶ βαπτισμοὺς καὶ δεκατισμοὺς καὶ ἀγ. Ced. Slav. ? ³¹ παρακούντες cod. ³² π. καὶ ὑπὸ τοῦ κ. ἄ. Ced. Slav. ? ³³ ἐπιλανθανόμενοι Ced. ³⁴ τῷ, etc. Ced. sed cf. τὰ ἄλογα ζῶα propter ἐτίμων, quod in codice dest. ³⁵ τῷ Χαμῶς καὶ τῇ Σιδωνίᾳ Ἀστάρτη, καὶ τῷ Μολῶμ, καὶ ποτὲ τῷ ἥλιῳ, καὶ τῇ σελήνῃ, καὶ τοῖς ἀστέροις Ced. ³⁶ ἀνθρώποις ἐποίησε Ced. Slav. ? ³⁷ ἐτίμων add. Ced. ³⁸ ὡς Ced. ³⁹ Isa. xlii, 17 ? ⁴⁰ Isa. ii, 8 ? ⁴¹ ἐπλ. Ced. ⁴² παροργίζοντες Ced. ⁴³ καταμιάνοντες Ced. ⁴⁴ ταύτης ἀλ. ἐπὶ Ced. ⁴⁵ Ced. 420, 21-422, 22. — διαφορῶν — ἐλόντες codex. ⁴⁶ καὶ καθελόντων add. Ced. ⁴⁷ ἄ. ἀλοκατέστησεν Ced. ⁴⁸ τε add. Ced. ⁴⁹ Θειγλαφαλάσαρ Ced.

dicam tribuum majorem partem. Post illum vero Salmanazar Samariam et urbes circa illam positas mancipavit. Tertius Sennacherib cæteras Judæ civitates expugnavit, et plurimos captivos migrare fecit, expeditioneque contra Hierosolimam suscepta, insolenter et impie, impietatis suæ præmium merito recepit, plaga divina destructo exercitu ipsius, et turpiter regressus, a filiis suis interfectus est. Postea Nabuchodonosor tertio regis Joachim, Josue filii, anno, cum in Judæam venisset, multa que aurea et argentea talenta cepisset, et multos regii generis captivos fecisset, atque partem sacrorum vasorum abstulisset, regressus est, tributo imposito. Paulo post, Joachim tributum abolevit, Nabuchodonosor vero, decimo illius et octavo sui ipsius dominatus anno, novam expeditionem adversus Hierosolimam suscipit, et cum captum Joachim e summo muro dejici imperasset, insepultum per multum tempus relinquit. Quapropter dicit Jeremias: « Hæc dicit Dominus de Joachim, filio Josiæ, regis Judæ: Væ huic viro! Non plangent cum, o frater, nec lugebunt eum. Væ! domine, væ! frater, sed in sepulcro non sepelletur et diu licatus priviocietur extra portam Jerusalem. » Denique cunctos captivos ducens, atque civibus qui relictæ erant rego imposito Jechonia, filio Eliacim, Babylonem regressus est. Deinde cum hunc quoque rebellare audivisset, post tres menses rursus supervenit, atque cum pellicis vinctum et multos simul juvenes captivos abducit, regem super eos qui relinquuntur constituens pro eo Sedeciam, ejus patrum, quem jurejurando per Deum nunquam se rebellem fore perstrinxit. Sed cum hic quoque jusjurandum quod juraverat transgressus esset, et tributum solvere nolle, neque benevolentiam servaret, atque ad Ægyptios confugeret, rursus advenit. Captum Sedeciam oculis orbat, et urbe cum omnibus simul civibus occupata, fundamentis et sacro templo cunctisque domibus combustis, eos abducit captivos quibus pepercerat fames et bellum, atque pretiosissima vasa templi Domini aufert. Multas igitur illorum calamitates commemorans Joel dicit: Primam superventuram esse erucam; quæ vero ab hac non consumpta fuerit a locusta esse comedenda, quæ autem istam effugerint, bruchum esurum esse, ultimamque rubiginem inductam nihil omnino residui relicturam. Dicit enim: « Residuum locustæ comedit bruchus, et residuum bruchi comedit rubigo. » Hæc enim figurate Assyriam et Babyloniam indicabant; erucam nominat Theglathalasar, locustam Salmanazar, bruchum Sennacherib, rubiginem vero Nabuchodonosor, qui ultimus aggressus

ἔλαβε τῶν ἐφελῶν τὸ πλεῖστον. Αὐτὸς δὲ Σαλμανασάρ (καὶ) τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς περὶ αὐτῆς ἐξηνθραπόδισι πόλεις. Τρίτος δὲ ὁ Σενναχηρείμ τὰς μὲν ἄλλας τῆς Ἰουδαίας ἐπολιόρκησε πόλεις καὶ πολλοὺς μετώπισεν αἰχμαλώτους· ἐπιστρατεύσας δὲ τοὺς Ἱεροσολύμοις ἀλαζονικῶς τε καὶ δυσσεβῶς, ἐκομίσατο δικαίως τῆς βλασφημίας τὰ ἐπιχειρήματα, θεηλάτου ⁵⁵ πλῆγῆς τὴν στρατιὰν ἀπολεσάσης ⁵⁶. καὶ μετ' αἰσχύνῃ ἀναξεύξας ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρεῖται. Μετὰ δὲ τοῦτον Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ ⁵⁷ υἱοῦ Ἰωσίου, μετὰ δυνάμει εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀρπικόμενος, καὶ πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου ⁵⁸ λαβὼν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους αἰχμαλώτους πολλοὺς καὶ μέρος ἐκ τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὅπερ στερῆσε δασμὸν ⁵⁹ ἐπιθεῖς (τῷ λαῷ)· καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ μὲν Ἰωακείμ τὸν φόρον ἠθέτησεν (87b), ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ τῷ ἰ' ⁶⁰ ἔτει τῆς αὐτοῦ ⁶¹ βασιλείας, ὄψιν δὲ τῆς οἰκείας ἡγεμονίας, πάλιν ἐπιστρατεύει ⁶² τοὺς Ἱεροσολύμοις καὶ τὸν μὲν Ἰωακείμ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τείχεος ῥιφῆναι κελεύσας, ἄτακτον ἐπὶ πολλὸν κατέλιπε χρόνον ⁶³ περὶ οὗ φησὶν Ἱερειμίας ⁶⁴. « Τὰδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, **323** υἱὸν Ἰωσίου, βασιλέως Ἰούδα· Οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον! οὐ μὴ κόψονται αὐτὸν, ὡ ἀδελφε, οὐδὲ μὴ ⁶⁵ κλαύσονται αὐτὸν· οἶμοι, Κύριε ⁶⁶, οἶμοι, ἀδελφε ⁶⁷. ἀλλὰ τάφοι οὐ ⁶⁸ ταφῆσεται καὶ συμψήφισθαις ῥιφῆσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσαλήμ. » Τοῦς δὲ ἐν τέλει πάντας αἰχμαλώτους λαβὼν καὶ τοὺς ὑπολειφθεῖσι χειρωτονήσας βασιλεὺς Ἰεχωνιαν, υἱὸν Ἐλιακείμ, ἀπήρην εἰς Βαβυλῶνα. Ἔτα καὶ τοῦτον μαθὼν στασιάζσαντα, μετὰ μηνῶς γ' πάλιν ἐπέρχεται ⁶⁹, καὶ τοῦτον πεδήσας μετὰ πολλῶν ⁷⁰ νεωτέρων δορυβάτων ἀπάγει ⁷¹, καταστῆσας ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν ὑπολοίπων Σεδεκίαν πειράδιλον αὐτοῦ, ὄρκους κατὰ ⁷² Θεοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀναστῆναι ⁷³ καταδουλοῦσθαι. Ἀλλὰ καὶ τοῦτου παραδάντος τοὺς ὄρκους καὶ μήτε τὸν δασμὸν ἀποδοῦναι θελήσαντος· μήτε μὴν εὐνοίαν φυλάξαντος, ἀλλ' Αἰγυπτίους προφυγόντος, αὐθις παρεγένετο· καὶ τὸν ⁷⁴ Σεδεκίαν χειρωσάμενος ⁷⁵ ἐκτυφλοῖ καὶ τὴν πόλιν ἀστάνδρον εἰληφῶς, τὰ τε θεμέλια ⁷⁶ καὶ τὸν ἄϊον ναδὸν καὶ πᾶσαν ἐμπρήσας οἶκταν, αἰχμαλώτους ἀπήγαγε τοὺς διασωθέντας· ἐκ (τε) τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ πολέμου, καὶ τὰ διαφέροντα σκευὴ τοῦ ναοῦ Κυρίου. Τὸ πλῆθος τῶν συνφορῶν αὐτῶν καὶ Ἰωήλ ⁷⁷ διηγούμενος πρώτην ⁷⁸ μὲν ἐκτελεύσεισθαι κάμπην λέγει, τὰ δὲ ὑπ' αὐτῆς μὴ διαφθάρεοντα ὑπὸ ἀκρίδος ἀναλωθήσεσθαι ⁷⁹, ὅσα δὲ ταύτην διαφθεύξεται, διαπανήσειν τὸν βροῦχον, ἐσχάτην ⁸⁰ δὲ τὴν ἐρυσίθην ἐπαχθίσειαν μηδὲν παντελῶς καταλείψειν ἀλώθησον. Φησὶ γάρ ⁸¹. « Τὰ κατέλοιπα

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁵ Θεολόγος πλῆγῆ. ⁵⁶ ἀπολέσας Ced. ⁵⁷ τοῦ add. Ced. ⁵⁸ ἀργύρου Ced. ⁵⁹ φόρου, τίλος Scholium, et veris ejusdem Scholii verbis erasis. ⁶⁰ ἰα' Ced. ⁶¹ τοῦτου Ced. ⁶² ἐστρ. Ced. ⁶³ ἐπί τινα χ. x. Ced. ⁶⁴ οὐ καὶ ἰ. φ. Ced. Jer. xvii, 18, 19. ⁶⁵ οὐδ' οὐ μὴ Ced. ⁶⁶ καὶ add. Ced. ⁶⁷ add. om. Jer. ⁶⁸ ταφῆν ἔνοι. Jer. Ced. ⁶⁹ ἐργ. Ced. Slav.? ⁷⁰ πολλοὺς ἑτέρους om. Ced. Slav.? ⁷¹ ἄγει Ced. ⁷² τοῦ add. Ced. ⁷³ ἀποστ. Ced. Slav.? ⁷⁴ μὴν add. Ced. ⁷⁵ χ. καὶ ἐκτυφλήσας καὶ Ced. ⁷⁶ βασιλεία Ced. ⁷⁷ Joel, i, 1. ⁷⁸ πρῶτον Ced. ⁷⁹ ἀναλωθέντα Ced. ⁸⁰ ἐσχάτην Ced. ⁸¹ Theodoretus quest. in Joel.

τῆς κάμπης καταφάγεται ἀκρις, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκριδος καταφάγεται ὁ βρούχος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου ⁷⁶ καταφάγεται ἡ ἐρυσίθη. Ἐταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς (τε) τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλώνιον ἐκκληπιέον κάμπην μὲν τὸν Θειγλαφαλίστρον ὀνομάζων ⁷⁷, ἀκριδα δὲ τὸν Σαλμανασάρ, βρούχον δὲ τὸν Σαναχηρέϊμ, ἐρυσίθην δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀρδὴν δρώσαντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον ἐπιφυρόντας αἰχμαλωτεύσαντα, καθὼς εἴρηται. **324** ⁷⁸ (40) Πλεισταίχης μὲν οὖν ⁷⁹ συμβέβηκεν ἀλῶνα: τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μέγας Κύριλλος ⁸⁰, ὑπὸ τε Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων, Σύρων τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων ⁸¹ (δὲ) καὶ τῶν λεγομένων Φυλιστείμ, ἢ τούτεστι Παλαιστινῶν· ἀλλ' ὀλίγα παθοῦσαν καὶ συμμετρίους ⁸² ἐσθ' ὅτε περιπεσοῦσαν συμφοραῖς, πάλιν ἀνῆκεν, ἐπαμύναντος Θεοῦ τοῦ καὶ παιδεύσαντος. Ἀπόλωλε δὲ νῦν ὀλοσχερῶς μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σταύρωσιν. ⁸³ (41) **Ε** Ὠσπερ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτως ἡ ⁸⁴ Ῥωμαίων ὑπὸ ⁸⁵ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ Χριστοῦ διαφθαρήσεται: διὰ μὲν οὖν τῶν ὀλίγων ἀνέμων τὰς μεγάλας ὀ βασιλείας ὁ μέγας διδάσκει Ζαχαρίας ⁸⁶, τῶν Χαλδαίων ⁸⁷, καὶ τὴν Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων, ⁸⁸ τὰ δὲ δύο ὄρη τὰ β' κλίματα τῆς οἰκουμένης (88^a) φησὶν· εἰς δύο γὰρ τέμνεται, εἰς Ἀσίαν ⁸⁹ τε καὶ Εὐρώπην· καὶ οἱ μὲν πυρῆοι Ἴπποι τὸ μαιφρόνον τῶν Χαλδαίων δηλοῦσι ⁹⁰, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἐπανεχθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις θάνατον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφὲς τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων. Οὗ γὰρ ὡσπερ αἱ ἄλλαι ⁹¹ βασιλείαι, καὶ αὐτὴ· οἱ δὲ ψαρὸι καὶ ποικίλοι τὸ Ἰσχυρὸν καὶ εὐτονον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ κατεστρατεύοντο Πέρσαι καὶ Μῆδοι ⁹² κατὰ Βαβυλωνίων, τούτου χάριν πορευόμενοι καὶ διαναπαῦσαι ⁹³ λέγονται ⁹⁴ τὸν θυμὸν Κυρίου· ἐπεὶ ⁹⁵ γὰρ σκληροὶ γεγονάσι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χεῖρας Κυρίου τοῦ Πέρτου. Τὸ δὲ καὶ τοὺς λευκοὺς Ἴππους, τούτεστι τοὺς Μακεδόνας ⁹⁶ ἢ κατόπισθεν τῶν μελάνων πορεύεσθαι ἢ σημαίνει, ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν βασιλείαν χειρώσονται· τὸ δὲ τοὺς ψαρὸς ἐπὶ νότον ἐργεσθαι, δηλοῖ ὡς ἐμελλον οἱ Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἰερουσαλήμ· ἐν γὰρ τῷ νότῳ ἡ πόλις ⁹⁷ κεῖται, τὸ δὲ προσταχθέντας **325** αὐτοὺς ⁹⁸ ἢ περιδεῦσαι τὴν γῆν, ἢ διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσα βασιλεία συνίσταται.

PKΘ'. Περὶ ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν καθεξῆς βασιλευσάντων ⁹⁸.

⁹⁹ Γίνονται οὖν ἀπὸ (μὲν) τοῦ Ἀδὰμ ἕως τῆς ἐσχάτης ἀλώσεως Ἰερουσαλήμ ἔτη ἑξοκ' ¹, ἀπὸ δὲ τῆς α' οἰκοδομῆς τοῦ Σολομοντίου ναοῦ καὶ τῆς τώλειος ἔτη ἁπῆ' ², ἀπὸ δὲ τῆς β' οἰκοδομῆς ἔτη

A est et funditus vastavit Judæam, atque eos qui mortem effugerant captivos fecit, ut dictum est.

Ἐταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς (τε) τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλώνιον ἐκκληπιέον κάμπην μὲν τὸν Θειγλαφαλίστρον ὀνομάζων ⁷⁷, ἀκριδα δὲ τὸν Σαλμανασάρ, βρούχον δὲ τὸν Σαναχηρέϊμ, ἐρυσίθην δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἀρδὴν δρώσαντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον ἐπιφυρόντας αἰχμαλωτεύσαντα, καθὼς εἴρηται. **324** ⁷⁸ (40) Πλεισταίχης μὲν οὖν ⁷⁹ συμβέβηκεν ἀλῶνα: τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μέγας Κύριλλος ⁸⁰, ὑπὸ τε Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων, Σύρων τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων ⁸¹ (δὲ) καὶ τῶν λεγομένων Φυλιστείμ, ἢ τούτεστι Παλαιστινῶν· ἀλλ' ὀλίγα παθοῦσαν καὶ συμμετρίους ⁸² ἐσθ' ὅτε περιπεσοῦσαν συμφοραῖς, πάλιν ἀνῆκεν, ἐπαμύναντος Θεοῦ τοῦ καὶ παιδεύσαντος. Ἀπόλωλε δὲ νῦν ὀλοσχερῶς μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σταύρωσιν. ⁸³ (41) **Ε** Ὠσπερ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτως ἡ ⁸⁴ Ῥωμαίων ὑπὸ ⁸⁵ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ Χριστοῦ διαφθαρήσεται: διὰ μὲν οὖν τῶν ὀλίγων ἀνέμων τὰς μεγάλας ὀ βασιλείας ὁ μέγας διδάσκει Ζαχαρίας ⁸⁶, τῶν Χαλδαίων ⁸⁷, καὶ τὴν Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων, ⁸⁸ τὰ δὲ δύο ὄρη τὰ β' κλίματα τῆς οἰκουμένης (88^a) φησὶν· εἰς δύο γὰρ τέμνεται, εἰς Ἀσίαν ⁸⁹ τε καὶ Εὐρώπην· καὶ οἱ μὲν πυρῆοι Ἴπποι τὸ μαιφρόνον τῶν Χαλδαίων δηλοῦσι ⁹⁰, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἐπανεχθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις θάνατον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφὲς τῆς δόξης τῶν Μακεδόνων. Οὗ γὰρ ὡσπερ αἱ ἄλλαι ⁹¹ βασιλείαι, καὶ αὐτὴ· οἱ δὲ ψαρὸι καὶ ποικίλοι τὸ Ἰσχυρὸν καὶ εὐτονον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ κατεστρατεύοντο Πέρσαι καὶ Μῆδοι ⁹² κατὰ Βαβυλωνίων, τούτου χάριν πορευόμενοι καὶ διαναπαῦσαι ⁹³ λέγονται ⁹⁴ τὸν θυμὸν Κυρίου· ἐπεὶ ⁹⁵ γὰρ σκληροὶ γεγονάσι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χεῖρας Κυρίου τοῦ Πέρτου. Τὸ δὲ καὶ τοὺς λευκοὺς Ἴππους, τούτεστι τοὺς Μακεδόνας ⁹⁶ ἢ κατόπισθεν τῶν μελάνων πορεύεσθαι ἢ σημαίνει, ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν βασιλείαν χειρώσονται· τὸ δὲ τοὺς ψαρὸς ἐπὶ νότον ἐργεσθαι, δηλοῖ ὡς ἐμελλον οἱ Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἰερουσαλήμ· ἐν γὰρ τῷ νότῳ ἡ πόλις ⁹⁷ κεῖται, τὸ δὲ προσταχθέντας **325** αὐτοὺς ⁹⁸ ἢ περιδεῦσαι τὴν γῆν, ἢ διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσα βασιλεία συνίσταται.

Sæpiissime ergo accidit ut expugnaretur Judæa, ut dicit iterum magnus Cyrillus, ab Assyriis et Ægyptiis, a Syris et Moabitibus, ab Idumæis et qui Philistiim dicuntur, i. e. Palæstinis; sed pauca passam et moderatas expertam aliquando calamitates, necnon et morigeratam, iterum Deus, post ultionem, liberavit. Prorsus vero nunc periit post Christi crucifixionem. Quæmaimodum ergo imperium Assyriorum a Babiloniis, Babyloniorum vero a Persis, Persarum vero a Macedonibus, Macedonum autem a Romanis eversum est, sic Romanorum ab Antichristo everte tur, et Antichristi a Christo deturbabitur. Per ventos igitur quatuor, magna quatuor imperia magnus docet Zacharias, Chaldeorum nempe, et Persarum, et Macedonum et Romanorum; duos vero montes, duas dicit inclinationes terrarum orbis, quibus in Asiam et Europam scanditur: rufi autem equi sanguinarii Chaldeorum indolem ostendunt, nigri autem mortem Babiloniis a Persis et Medis illatam, albi autem manifestam Macedonum gloriam (hoc enim imperium non sicut cætera); fortes iterum et viri fortitudinem virtutemque Romanorum ostendunt. Cum Persæ et Medi in Babilonios processerunt, iram Dei propter quam venerant compescuisse dicuntur. Quia enim populum Dei dure habuerunt, ideo in manus Cyri traditi sunt. Albos equos, hoc est Macedones, post nigros venire, significat Macedones Persarum regnum occupaturos esse; varios autem in notum venire, ostendit Romanos esse contra Jerusalem dimicaturus: in notum enim stat civitas; eos autem qui acie instructi sunt omnem percussisse terram, docet quod per Deum omne regnum consistit.

D CXXIX. De chronologia ab Adam ad Alexandrum, et de successione regum.

Sunt ergo ab Adam ad ultimam expugnationem Jerusalem quinque millia quingenti septuaginta quinque anni; a prima vero ædificatione templi Salomonis et civitatis, mille octoginta octo; a se-

Varie lectiones et notæ

⁷⁶ β. καὶ ἐξῆς. T. Ced. ⁷⁷ ὀνομαζόντας. Ced. ⁷⁸ Ced. 422, 22-428, 5. ⁷⁹ πάλιν add. Ced. ⁸⁰ Cyrill. Al. in Isa. II, 2. C. 15. ⁸¹ Ἰουδαίων codex. ⁸² συμμετρίους eod. ⁸³ Ced. 425, 6-424, 6. ⁸⁴ τῶν add. Ced. ⁸⁵ τοῦ add. Ced. ⁸⁶ Zach. vi, 5. ⁸⁷ τὴν X. Ced. ⁸⁸ Zach. i, 10, vi, 1. ⁸⁹ εἰς τε A. Ced. — Zach. i, 8. ⁹⁰ σημαίνουσι Ced. ⁹¹ αὐτὰς Ced. ⁹² M. καὶ Π. Ced. ⁹³ καὶ δὴ καὶ ἀναπ. Ced. ⁹⁴ λέγοντες eod. ⁹⁵ δὴ add. Ced. ⁹⁶ Zach. vi, 6. ⁹⁷ κ. ἡ π. Ced. ⁹⁸ Zach. vi, 7. ⁹⁹ Rubrica in eod. evanuit. ¹⁰⁰ Ced. 421, 7-12. ¹ εσζβ' Ced. εσζ' Eus. Slav. ? ² αρχ' Eus. Slav. ?

canda autem edificatione quingenti nonaginta duo; A φλβ' 3, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ Ἀντίοχον πολιορκίας σμῆ 4, a) obsidente Antiocho, ducenti quadraginta octo; ἀπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ μβ'.
a.) a-censione Christi, quadraginta duo.

Doctissimus ergo Eusebius in Chronicis canonicis, de Antiochis et de Seleucis et de Ptolemaeis discurrens, necnon et de summis sacerdotibus, qui post regressum Babylone ministrarunt, sic dicit resumens: « Alexander vero, Macedonum rex, sexto regni sui anno, Darío Arsami devicto et capto imperium Persarum abstulit, quod a Cyro ad Darium ducentis quinquaginta duobus annis steterat. Macedonum imperii, quod a Carano duravit ad Alexandrum, anni sunt quingenti decem et octo, quo mortuo Babylone, summam occupavit in Macedonia Philippus, in Asia Antigonus, in Ægypto Ptolemæus Lagi, in Syria Seleucus. Qui in Syria post Alexandrum regnaverunt, hi sunt: Seleucus Nicanor, Antiochus cognomine Soter, Antiochus Nothus, Seleucus Callinicus, Seleucus Alexander, Antiochus Epiphanes, Ceraunus, Antiochus Magnus, Seleucus Philopator, Antiochus qui, Onia summo sacerdote Judæorum a sacris remotus, omnem gentem a cultu patrio deterere aggressus est, et sanctuario polluto, templum Olympii nomine nuncupavit, populumque panis acerbissimis affectum a gentium cogebat cultum migrare; sub quo et Machabæi fidem confessi sunt; templum vero tribus annis profanatum Judas, qui et Machabæus dicitur, expurgata impiis regione, instauravit. Deinde regnaverunt Antiochus Eupator, Demetrius Seleucus, Alexander a Bala, Demetrius Nicanor, Antiochus Tryphon, Ptolemæus, Antiochus Sidetes, Antiochus Grypus, Antiochus Cyzicenus, Seleucus Grypi, sub quo, Antiochia a Romanis subacta, Syriæ destructum est imperium, quod ducentorum quinquaginta annorum fuit.

Hi vero, qui in Ægypto post Alexandrum rerum potiti sunt: Ptolemæus Lagi, quo regnante Menander comicus celebrabat et Theophrastes philosophus; deinde Ptolemæus Philadelphus, sub quo Hebræorum sapientes legem interpretati sunt; Ptolemæus Evergetes, sub quo illustrabatur Jesus Siracides, qui Hebræis plenam virtute Sophiam composuit; post autem Ptolemæus Philopator, filius ejus, sub quo Hebræorum populo in Ægyptum per captivitatem ducto hæc evenerunt; suis namque rex armigeris mandaverat, ut paratos quingentos elephantes vino cum incenso medicato adaquarent, qui inebriati Judæos interficerent; sed cum orasent hi, in ipsius e contra milites et populos ele-

(2) Ὁ τοίνυν πολυμαθὴς * Εὐσεβίος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύκων καὶ Πτολεμαίων καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλώνης ἐπάνοδον καθηγησαμένων ἀρχιερέων διεξίων ἐν ἐπιτομῇ τοιαύτῃ φησὶν· « Ὁ οὖν * Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἔκτον ἄγων ἔτος * τῆς βασιλείας 10, Ἀρεῖον τὸν Ἀρσάμου χειρωσάμενος, καθείλε τὴν Περσῶν βασιλείαν διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Ἀρείου ἔτη σβ' 11. Τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχούσης ἀπὸ Κριναοῦ 12 ἕως Ἀλεξάνδρου ἔτη φη' 13 καὶ τούτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς 14 Μακεδονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος, τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, τῆς δὲ Συρίας Σέλευκος 15. » 16 (3) Καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσιν οὗτοι· Σέλευκος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Σωτὴρ, Ἀντίοχος ὁ Νόθος 17, Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, Σέλευκος Ἀλέξανδρος, Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὁ Κεραυνός, Ἀντίοχος ὁ Μέγας, Σέλευκος 18 ὁ Φιλοπάτωρ, Ἀντίοχος, ὃς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων 326 παύσας τῆς ἱερωσύνης ὠρμήθη μεταστῆσαι τὸ πᾶν ἔθνος τῆς πατρίδος θρησκείας, καὶ τὸ μὲν ἱερὸν μιάνας, Ὀλυμπίου 19, 20 ναὸν προσηγόρευσε, τῷ δὲ ἔθνει κολάσεις ἀνηκέστους ἐπαγαγὼν 21, ἐλληνίζειν ἠνάγκαζεν· ἐφ' οὗ καὶ οἱ Μακκαθαῖοι ἐμαρτύρησαν· τὸ δὲ ἱερὸν ἔτεσι τρισὶ μολυνθὲν Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαθαῖος, καθάρας τῶν ἀσεβειῶν τὴν χώραν, ἀνευώσατο. Εἶτα ἐδατίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, Δημήτριος Σέλευκος 22, Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ 23, Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος 24 καὶ Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀντίοχος ὁ Σιδήτης 25, Ἀντίοχος ὁ Γρυπῆς, Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνός, Σέλευκος 26 ὁ τοῦ Γρυπῆ, ἐφ' οὗ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥωμαίων ἦλω καὶ ἡ Συρία ἀρχὴ κατελύθη διαρκέσασα ἔτη σν. 27, 28 (4) Οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλεξάνδρον εἰσιν οἷοι· Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἐφ' οὗ Μένανδρος ὁ κωμωδοποιὸς ἐγνωρίζετο καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος (88b), Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἐφ' οὗ οἱ Ἑβραίων σοφοὶ τὸν νόμον ἠρμήνευσαν 29, Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης, ἐφ' οὗ ὁ τὴν πανάρετον Σοφίαν συντάξας Ἑβραίοις Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ ἐγνωρίζετο, Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), ἐφ' οὗ ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ τοιοῦτόν τι πέπονθε· προστάξας 30 γὰρ οὗτος τοῖς ἑαυτοῦ ὑπασπισταῖς ἐλέφαντας φ

Variae lectiones et notæ.

* φλ' Eus. Slav. ? * ολ' Eus. Slav. ? * Ced. 538, 17-539, 5. * καὶ πολυστῶρ add. Ced. ? τῆς add. Ced. * γούν Ced. Slav. ? * ζ' ἐ. ἄ. Ced. ζ'. ἄ. ἐ. Eus. II, 35, Slav. ? 10 δυναστείαν cod. Slav. ? 11 σμῆ Eus. I, 105, ολ' II, 35, ολ' Ced. Slav. ? — Nota σβ' a secunda manu codicis. 12 Κεράνου Eus. I, 324. 13 σνγ' Eus. Slav. ? 14 μὲν add. Ced. 15 ὁ Νικάνωρ, κ. τ. λ. Ced. 16 Περὶ τῶν βασιλέων Συρίας Eus. I, 544, 357, Ced. 509, 9-24. 17 Ἀ. ὁ Θεός Eus. 18 Σ. ὁ καὶ Ἀλέξανδρος ? Slav. ? — καλλ. Ἀλέξανδρος Ἀντ. Σελ. ὁ Φύλοπ. Ἀντ. ὁ Ἐπιφανής ὡς Ced. Slav. ? 19, 20 Διός add. Ced. 21 ἐπάγειν Ced. 22 Ἀ. Σελεύκου ? σωτήρ Eus. Slav. 23 Βαλῆ Ced. — Δ. ὁ Δημήτριος Eus. I, 538, οὗλος Eus. II, 35, Slav. ? 24 ὁ Ced. — Ἀ. Ἀντιόχου Eus. I, 358, Slav. ? 25 Δημήτριος Ced. Δ. αὐθῆς Eus. I, 538, οὗλος, II, 35. 26 Φίλιππος Eus. I, 358; II, 35. 27, 28 Περὶ τῶν βασιλέων Αἰγύπτου, Ced. 510, 1. 29 ἦρ. καὶ ὁ cod. Slav. ? 30 προστάξας Ced.

εὐτρεπίσαι, καὶ τούτου ποτίσαι ὄνον λιθωνοῦν, ἅ
 ἓνα μεθυσθέντες ³¹ τοὺς Ἰουδαίους ἀποκτείνωσιν,
 τῶν δὲ προσευξαμένων, οἱ ἐλέφαντες εἰς τοὺς ἑαυ-
 τοῦ στρατιώτας ³² καὶ δῆμους ἐξορμήσαντες, πο-
 λὺν ³³ ὄχλον ἐν τῇ περιεχώρῃ μιν ἐπέφθειραν·
 καὶ οὕτω παραδίξωσι οἱ Ἰουδαῖοι περισσθέντες,
 ἀθάνατοι ἀπελίθησαν εἰς τὰ ἴδια, τῷ εὐεργέτῃ θεῷ
 εὐχαριστοῦντες, εἶτα βασιλεύει Πτολεμαῖος ὁ Ἐπι-
 φαΐης, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, υἱὸς
 αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ β' Εὐεργέτης, ἀδελφὸς αὐτοῦ ³⁴,
 Πτολεμαῖος ³⁵ ὁ Φύσκων, Πτολεμαῖος ὁ (κατ') Ἀλέξαν-
 δρου, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος **327**
 ὁ Διονύσιος, Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ³⁶, τὴν
 Λύγουστος ἀναλὼν ἐν ἔτει 18' ³⁷ ἑαυτοῦ βασιλείας,
 ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν
 τῶν Πτολεμαίων, διακρίσασαν ἔτη 31 σλ'.

³⁸ (δ) Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπίνοδον
 καθιγηγησάμενοι ἀρχιερεῖς εἰσιν οὗτοι· Ἰησοῦς
 (ὁ υἱὸς) Ἰωταβὲκ ἄμα Ζοροβάβελ, Ἰάκιμος ³⁹ υἱὸς
 Ἰησοῦ, Ἐλιασίμος ⁴⁰ Ἰακίμου, Ἰωδαὶ Ἰατίμου ⁴¹,
 Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰωδαὶ, Ἰαδδοῦ ἐφ' οὗ Ἀλέξανδρος
 εἰς ⁴² Ἱερουσαλήμ τῷ θεῷ προσεκύνησε ⁴³ (κατ' τὴν
 Ἀλεξάνδρειαν ἔκτισε), Ἰωνίας Ἰαδδοῦ ⁴⁴, Ἐλεάζα-
 ρος, Ἰωίας, Σίμων, Ἰωανᾶς, Σίμων, Ἰαννηζ' ὁ καὶ
 Ἰγκανός, Ἀριστόβουλος, ὁ ⁴⁵ πρῶτος ἐπέθετο
 διαδόχημα βασιλικὸν πρὸς τῇ ἀρχιερωσύνῃ, Ἰανναῖος ⁴⁶
 ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς ἄμα καὶ ἀρχιερεὺς·
 μέχρι τούτου οἱ ἀπὸ Κύρου χριστοὶ ἡγούμενοι,
 διακρίσαντες ἔτη υπγ', ἃ εἰσιν ἑβδομάδες ἑτῶν 98',
 καθὼς ἔφη Δανιήλ· « Καὶ ⁴⁷ γνῶσθ καὶ συνήσεις
 ἀπὸ ἐξόσου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι· καὶ τοῦ οἰκοδο-
 μῆσαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομά-
 δες 7' καὶ ἑξιομάδες 98' »

ΡΑ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Τίτου.

⁴⁸ Μετὰ (δὲ) Οὐεσπασιανὸν ἐβασιλευσε Τίτος, υἱὸς
 αὐτοῦ ⁴⁹, ἔτη γ'. ⁵⁰ (2) Καὶ ὥρῃ θερυνῆ ⁵¹ παύμε-
 ρον ὀδοπορήσας καὶ αἰμορραγήσας διὰ τῶν μυκτη-
 ρων, ὑπὸ (τοῦ) ἡλίου συμφλεχθεὶς ⁵² καὶ πάνυ λει-
 ποθυμήσας, εἰς ἑμπνόντα ⁵³ αὐτὸν ἐνέβαλεν ⁵⁴ εἰς
 τὴν τάρον Δομετιανὸς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (κατ' ἐπι-
 τροπὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ). ⁵⁵ (3) Ὁ οὖ· ⁵⁶ θαυ-
 μάσιος (οὗτος) Τίτος· φιλοσοφώτατος καὶ εὐγλωττώ-
 τατός (τε) καὶ πολεμικώτατος (ἄμα) καὶ μέτριος
 ἄγαν ὑπάρχων καὶ ἀγαθοεργία πολλῇ καὶ σωφρο-
 σύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φρονήσει κοσμούμενος,
328 ἐκόηλωτέραν ἄπαισι πεποίηκε τὴν ἑαυτοῦ συμ-
 πύθειαν ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Ἱερουσαλήμ· σφόδρα
 γὰρ ἐπίνθησε τοῦ θεηλάτου Ἰουδαίου τότε, καὶ
 μᾶλλον τὸν θεῖον ναὸν ὄρων ⁵⁷ πυρπολούμενον ἐδά-
 κρουσε καὶ τὸν θεὸν ἰδυσώπησε τυχεῖν ἐλείους καὶ
 συγγνώμης, ὡς οὐ ⁵⁸ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν

phantas irruerunt, immensamque multitudinem,
 furore abripiente, destruxerunt; unde mirabiliter
 salvati Juæi, incolæ in propria remissi sunt,
 benefacto i Deo gratias exsolventes. Deinde regna-
 vit Ptolemæus Epiphanes illius filius, et Ptole-
 mæus Philometor ejus filius, et Ptolemæus Secun-
 dus Evergetes frater ejus, et Ptolemæus Diony-
 sius, et Cleopatra soror ejus, quam anno sui
 imperii decimo quarto Augustus auferens in Ægypto
 dominatus est, et regnum Ptolemæorum evertit,
 quod ducentis et nonaginta annis perstiterat.

ὁ Διονύσιος, Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ³⁶, τὴν
 Λύγουστος ἀναλὼν ἐν ἔτει 18' ³⁷ ἑαυτοῦ βασιλείας,
 ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν βασιλείαν
 τῶν Πτολεμαίων, διακρίσασαν ἔτη 31 σλ'.

Qui post reditum e Babylone administrarunt
 summi sacerdotes, hi sunt: Jesus filius Josedechi
 simul cum Zorobabel, Joacim filius Jesu, Eliacim
 filius Joacim, Joiada Sasim, Joannes Joiadae, Jod-
 dus, sub quo Alexander Jerusalem Deum adoravit
 et Alexandriam ædificavit, Jonias Jaddi, Eleazarus,
 Jonias, Simon, Jonathas, Simon, Joannes qui
 et Hyrcanus, Aristobulus, qui primus diadema regi-
 um sacerdotali dignitati conjunxit, Joannes qui et
 Alexander, rex simul et summus sacerdos: qui a
 Cyro usque huc uncti principes per quadringentos
 octoginta tres annos, quæ sunt hebdomades anno-
 rum sexaginta novem, sicut dixit Daniel: « Et
 scies et intelliges ab exitu sermonum ad respon-
 dendum et ædificandum Jerusalem usque ad Chris-
 tum duces hebdomades septem, hebdomades
 et sexaginta duas.

CXXX. Initium regni Titi.

Post Vespasianum imperavit Titus ejus filius tres
 annos, ille, cum æstate totam diem olim in via
 egisset, et sanguis e naribus profluisset, et sole
 exustus omnino exanimatus esset, in sepulcro a
 Domitiano, fratre suo, sua ipsius uxore mandante,
 adhuc spirans conditus est. Mirabilis ergo Titus
 ille, prudentia et dimicandi dicendique simul vir-
 tute perillustis, qui et clementia multa, et sapientia,
 et justitia, et consilio ornatissimus, evidentius
 compatiens animi sensum manifestavit in
 expugnatione Jerusalem: valde etenim super Ju-
 dæos a Deo maledictos genuit, et præsertim tem-
 plum videns igne consumptum deslevit, a Deo mi-
 sericordiam precatus et veniam, quasi præter vo-
 luntatem ipsius acciderint ista, sed propter
 abominabilem Deo ipsorum duritiam; unde cum,
 expugnata urbe, victorem illum et triumphatorem

Variae lectiones et notæ.

³¹ μεθύσαι ὄνον λιθωνοῦν ἓνα ἀπ. τ. Γ. δὲ εὐξ. Ced. Slav. ? ³² τε add. Ced. ³³ αὐτῶν add. Ced.
³⁴ π. δ. β. ε. in codice repetitum sicut ὁ σωτήρ μου sequitur. ³⁵ ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ Πτ. Πτ. Ced.
 sed Cf. Eus. 1, 251. ³⁶ ἡ τοῦτου θ. Ced. ³⁷ ἐν τῷ 18' ἔπει Ced. ³⁸ ἐν ἔπει Ced. ³⁹ περὶ τῶν ἀρχι-
 ερέων Ἱερουσαλήμ. Ced. 340, 20-341, 1; 342, 5-11. ⁴⁰ Ἰάκωβος Ced. ⁴¹ Ἰατάς. Ced. Slav. ? ⁴² Ἰουσίβου
 Ced. ⁴³ ἐν Ced. ⁴⁴ καταπλογέει γὰρ, κ τ. J. xviii, 6. ⁴⁵ Ἰαδδὸν Ced. ⁴⁶ κατ' add. Ced. ⁴⁷ Ἰωνίας
 Ced. ⁴⁸ ἔφη καὶ Δ. τό· Καί Ced. Dan. ix, 25. ⁴⁹ Ced. 380, 22. ⁵⁰ Γ. ὁ υἱὸς ἁ. 16. Ced. ⁵¹ Ced. 380,
 22 361, 2. ⁵² θέρους Ced. ⁵³ ἦ. τε φλ. Ced. ⁵⁴ ἐμπνόντος αὐτοῦ Ced. ⁵⁵ ἐν. ὁ ἀδ. ἁ. Δ. εἰς λάρνακα
 ζυλίην γίνος γεμισσαν ὡς δὴθεν θερκαπέστων καὶ ἀπέκτεινε Ced. ⁵⁶ Ced. 381, 2 14. ⁵⁷ γόν Ced.
⁵⁸ π. δ. Ced. ⁵⁹ π. δ. οὐ οὐ Ced.

prædicarent, ipse laudes abnucebat; sese talia operatum esse manifeste negans, dicensque fatali ira Dei inservivisse et manus suppeditasse. Ob virtutem igitur et modestiam valde commendatus et omnino spectatus obiit. Tanta in hujus sine Romæ lamentatio, ut diu cum commemorantes, et virtutes ejus publice et privatim celebrantes, illacrymarent, quasi domestico luctu unusquisque teneretur. γενόμενος, οὕτως ἐτελεύτησα. (89^a) Τοσοῦτον ὅτι ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τούτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι ἠδημοσίῃ καὶ κατ' οἴκους κατέκλειον ὡς περ οἰκίῳ πάθει κατιζόμενοι ἔκαστος. 67.

Juxta finem dominatus illius, Vesuvius mons ad occidentem, rupto cacumine, tantum flammarum evomit exæstuans, ut omnis circa regio una cum urbibus igne consumeretur. Quo viso, gentiles summo opere perculsi quosdam ex præclaris Christianis interrogaverunt, quomodo et qua de causa ex inferioribus terræ ignis eruperit. Qui dixerunt eum, ex illa quæ diabolo parata est et angelis ejus, et cunctis peccatoribus et impiis gehenna, exiisse, ad correctionem et manifestationem prævaricantium; et hoc (inquietabant) apparet ex iis quæ dicit perecebris præceptor vester Plato disacerens in Phædone de quiete et perfectione animarum, eos nempe qui male vixerunt in Coccyto castigari, et in Phlegetonie, et in Tartaro, quæ sunt in imis visceribus terræ; et hæc illi ad gentiles tunc temporis sollicitos dixerunt.

D. autem Patricius, Prusie urbis episcopus et martyr, cum apud judicem proconsulem coram populo et plebe interrogatus fuisset de calidis et sponte scaturientibus aquis, unde assurgant, ita respondit: « Qui ex iis quæ non erant creavit Deus ignem et aquam, ex igne uno verbo fecit comparavitque solem et alia luminaria, præcepitque ut noctes et dies lucrent: ea enim illius potestas, quæ voluntas. Ex aqua vero firmamento cæli fundato, et terra supra aquas stabilita, omnia quæque ibi providenti virtute perfecit, ut, quem plasmaturus erat, homini nullius necessariorum et ad usum utilium indigentia foret; in quibus item duo loca paravit æterna, quorum unum lumine perfundi et bonis infinitis cumulari voluit, alterum autem caligine igneque castigante simul et sempiterno, ut hi qui bene vixerunt, nec ad diaboli mendacia declinaverunt, in locum splendentium bonorum post resurrectionem introducti, in æternum secum con-

ταῦτα γέγονασιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων θεοστύγῃ δυστροπίαν, ὅθεν δὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν πρὸς τοὺς ἀνακηρύττοντας αὐτὸν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον, διωθεῖτο τὰς ἀναρρήσεις, ὡς οὐκ αὐτὸς εἰργασθαι ἔοικε τοῦτο σαφῆσας ἡ, ἀλλὰ θεηλάτῳ καὶ θεῖα ὄργῃ καθυπουργῆσαι ἡ καὶ τὰς χεῖρας ἐπιδεδωκέναι.

68 (4) Κάνταῦθεν τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ ταπεινοφροσύνην παγγέρατος καὶ πνευπέρατος ὁρῆνος ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ κατέσχε τὴν Ἰώμην, ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τούτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι ἠδημοσίῃ καὶ κατ' οἴκους κατέκλειον ὡς περ οἰκίῳ πάθει κατιζόμενοι ἔκαστος. 67.

69 (5) Ἐφ' οὗ τὸ Βέσβιον ὄρος ἐν τῇ θύσει, κατὰ κορυφῆς βράχιν, πῦρ ἀνέβλυσεν ἡ τοσοῦτον, ὡς καταφλέξει τὴν παρακειμένην χώραν σὺν ἡ τοῖς πόλεσιν ὅπερ θεασάμενοι οἱ Ἕλληνας καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἠρώτησάν τινος [τῶν] ἰλλογίμων Χριστιανῶν πῶς καὶ πόθεν ἐξῆλθε τὸ πῦρ ἐκ τῶν μυχαϊάτων ἡ τῆς γῆς. Οἱ δὲ φασιν Ἐξ ἐτοιμασμένης τῆς διαβόλου καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀνθρώποις (ἐκ) τῆς γέννησης ἀνεδόθη πρὸς σωφρονισμὸν καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ἁμαρτανόντων καὶ ὁρῆνον ἐξ ὧν ἡ ὁ περιδότης ὁμῶν διδάσκαλος Πλάτων εἶπε, διεξερχόμενος ἐν τῷ Φαίδωνι ἡ περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι οἱ 329 κακῶς βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κωκυτῷ, καὶ ἐν Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ἀτινά εἰσιν ἐν τῷ τῆς γῆς βάθει ἡ καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡ διαποροῦντας Ἕλληνας.

70 (6) Ὁ δὲ (γε) θεὸς Πατρίκιος, ὁ Προύσης ἡ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν δικαστὴν ἀνθύπατον ἐρωτηθεὶς ἐπὶ δήμου καὶ λαοῦ ἡ περὶ τῶν αὐτοζυῶν (θερμῶν ὑδάτων) πόθεν ἀνάγονται ἡ, οὕτως ἀπεκρίθη ἡ Ὁ κτίσας θεὸς πῦρ καὶ ὕδωρ ἐξ οὐκ ὄντων οὐσιῶν ἡ, ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς φῶς, ἡλιον καὶ λοιποὺς φωστήρας ἡ ἐποίησε καὶ κατασκεύασε λόγῳ (μόνῳ καὶ) προαέταξεν αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νύκτας ἡ ἁρδουχεῖν ἡ τοσαύτη γὰρ αὐτοῦ ἡ δύναμις ὅσον καὶ τὸ θέλημα. Ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ συμπίεσε καὶ (τὴν) γῆν ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἐδράσας ἐποίησε τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα προγνωστικῇ ἐνεργείᾳ, ἡνα ὁ μέλλων δι' αὐτοῦ ἀναπλασθῆσαι ἡ ἄνθρωπος μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμφερόντων εἰς χρῆσιν ἐπιδέχεται ἡ ἐν οἷς δὴ τόπους εὐτρεπίσας πάλιν ἡ ἀτίδιους, τὸν μὲν φωτὶ καταλάμπεισθαι καὶ ἀπεράντων ἀγαθῶν ἐμπλεῖον ἡ κατασκεύασας, τὸ δὲ σκότους καὶ κολαστικοῦ ἡ πυρὸς αἰωνίου πεποίηκεν, ὅπως οἱ μὲν εὐαρεστήσονται;

Varim lectiones et notæ.

ἡ εἰργασται cod. ἡ ταῦτα φῆσας Ced. ἡ καθυπουργῆσεν cod. ἡ Ced. 381, 14. ἡ Τοσοῦτος δὲ 0. ἐπὶ Ced. ἡ ἀναλ. Ced. ἡ κλείειν Ced. ἡ Τίτος ἀπεικαῖς ἐφόδει μόνον τοὺς ὑπευθύνους καὶ οὐ τιμωρίας. Βασιλεύοντος οὖν αὐτοῦ οὐ παρῆλθεν ἡμέρα ἐν ἡ διάρῳν (τι τῶν ὑπάρχων Ced.) τινὶ ἡ εὐεργεσίαν παρίσχε ἡ βασιλεύειν γὰρ ἔστιν (ἔλεγε γὰρ βασιλέως εἶναι γνώμην Ced.) τὸ εὐεργεταῖν καὶ ἀληθεύειν (καὶ ἐν ταῖς αἰτήσεσιν εὐεπίκοον εἶναι Ced. 380, 14-22 omissis reliquis ἔλεγε δὲ ὅτι τὸν βλέποντα βασιλέα οὐ δεῖ εἰδέσθαι λυπούμενον. ἡ Ced., 424, 15-425, 2. — τῷ γ' ἔται τῆς βασιλείας Τίτου Ced. τῷ α' Eua. II, 277 ἡ ἐξεφύσησε πῦρ τ. Ced. ἡ γ. καὶ τὰς πόλεις Ced. ἡ μυχαῖων Ced. ἡ καὶ add. Ced. ἡ 111 C— 120 C. ἡ β. τῆς γῆς; Ced. ἡ ἐκείνω καιρῷ cod. ἡ Περὶ τῶν θερμῶν ὑδάτων Ced. 425, 3-429, 12. ἡ II. καὶ τῆς Πρ. ἐπ. Ced. ἡ λ. καὶ δ. Ced. ἡ ἐξέρχεται Ced. ἡ καὶ auld. Ced. ἡ φῶς καὶ ἡ. καὶ τοὺς λ. ἀστέρας κατασκεύασας λόγῳ πο. Ced. ἡ αὐτοῖς ἡμέραν καὶ νύκτα Ced. ἡ παρ' ἡ. πλασθῆσθαι Ced. ἡ ἰνδίδεσθαι Ced. ἡ πᾶσι cod. ἡ πάλιν? ἡ ἐμπλεῖον Ced. ἡ κολαστηρίου Ced.

αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν τοῦ διχθόλου μὴ κατολισθήσαντες ἀπάτην τὸν τῶν φωσφόρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολαύοντες⁸⁸ τόπον, αἰωνίως⁸⁹ συμβασιλεύσωσιν, οἱ δὲ παροργίσαντες αὐτὸν καὶ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἐξακολουθήσαντες, σὺν αὐτῷ⁹⁰ τὸν σκοτεινοφόρον κολαστηρίου χώρον ἀπειληφότες (αἰωνίως καὶ) ἀτελευτήτως ἀπολαύσωσι⁹¹. Διαχωρίσας δὲ (γε) τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡσπερ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, κατεκερμάτισε ταῦτα κατὰ πάσης αὐτοῦ τῆς κτίσεως· καὶ ἔστιν ὕδωρ (καὶ πῦρ) ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, ὃ ἔστιν αἰθήρ· καὶ ἔστιν ὕδωρ καὶ πῦρ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ τὸ μὲν ἐπάνω τῆς γῆς ὕδωρ συναχθὲν εἰς συνχωρήν μίαν **330** θάλασσαν προσηγορεύθη· τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπομειναν ἄβυσσος ἐκλήθη, ἐξ οὗ καθάπερ σίφωνές τινες ἀναπέμπονται πρὸς ζωὴν ἡμῶν αἱ πηγαι⁹² καὶ παντός ζώου, ἀρ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ (ὑδατα) ἀνάγονται· καὶ τὰ μὲν πορρωτέρω τοῦ κάτω πυρὸς ἀπέχοντα, προδία Θεοῦ ἐκείθεν ἐκपुरοῦμενα, (89b) ζέοντα λίαν ἀναφέρονται· ὅσα δὲ ἐν τισι τόποις ἐξέλλονται.

Καὶ τὸ μὲν ὑποκάτω τῆς γῆς πῦρ κολαστήριόν ἐστι δαιμόνων καὶ ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ κατώτατον⁹³ ὕδωρ, ψυχρότατον⁹⁴ ὄν καὶ εἰς βύλους κρυστάλλου πεπηγός, ὃ καὶ Τάρταρος λέγεται, βασιανιστήριόν ἐστιν ὡσαύτως καὶ τοῦτο τῶν μὴ φυλαζάντων τὰς ἐντολάς Κυρίου. Ὅτι δὲ πῦρ ἔστιν ὑποκάτω τῆς γῆς, περὶ τοῦ ἐν Σικελίᾳ πῦρ, καὶ ἐν Λυκίᾳ προφανῶς ἀναδιδόμενον, καὶ μέντοι καὶ ἄλλοι τόποι διάφοροι⁹⁵ ὁμοίως παραδεικνύμενοι πῦρ, εἰς τὴν φοβερὰν γέενναν προδήλως πάντας κατακαίον ὅσοι τὰ τοῦ πυρὸς ἔργα πεπράχασιν, περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησιν ὅτι, « Πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου καὶ κλυθῆσεται⁹⁶ ἔω; ἄθου κατωτάτου· καταράσσεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς· φλέξει θεμέλια ὀρέων. » Οὕτω δὲ καὶ Ἡσαΐας προφαίνων διαβόηδον⁹⁷ ταῖς ἀμαρτωλοῖς τὴν ἐσομένην καὶ ἤτοιμασμένην αὐταῖς, διὰ τοῦ πυρὸς κόλασιν ἐκδοῖ· « Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται, καὶ τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τόπον⁹⁸ αἰώνιον; » — « Πορεύσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὕμων καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξεκαύσατε. » Καὶ ἐξελεύσονται καὶ ἔσονται τὰ κώλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί, λέγει Κύριος· ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσεται, καὶ τὸ πῦρ⁹⁹ οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί. » Καὶ δὴ καὶ ὁ θεηγόρος Χρυσόστομος φησιν· « Ὅρα παράδοξον ἕτερον αὐθις¹⁰⁰, ἐναντίας φύσεις συνιούσας· οὔτε γὰρ ἀστραπή; τι πυρωδέστερον οὔτε ὕδατος¹⁰¹ ψυχρότερον, ἀλλ' ὁμοῦ ἀναμίγνυται, καὶ οὐ συγγεῖται οὐδὲ κεράννυται¹⁰², **331** ἀλλὰ τοὺς οἰκείους ἕκαστον¹⁰³ διατηρεῖ ὄρους, τὸ πῦρ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὕδωρ ἐν τῷ πυρὶ· καὶ οὔτε¹⁰⁴

regnent; qui vero ipsum irritaverunt, et hostem communem secuti sunt, una cum isto in tenebrosam pœnarum regionem rejecti, in æternum et absque fine lugeant. Ignem et aquam separans, sicut lumen et tenebras; in singulas partes sue creationis minutatim distribuit: et aqua est et ignis supra cœli firmamentum, quod est æther; et aqua est et ignis infra terram deorsum; aqua attem super terram in unum congregata, vocata est mare; quæ vero subtus terram remansit, dicta est abyssus, unde quasi canales ad vitam nostram et animantis enjulsbet scaturiunt fontes, unde etiam calentes aquæ. Quæ longius ab igne qui inf a, providentia Dei aquæ suppeditantur frigidiores; quæ vero proximiores igni, exinde fervent et prosiliunt exæstantes; quæ autem remotiores sunt ab igne in quibusdam locis egrediuntur tepidæ.

ἀναδίδονται ψυχρότερα, τὰ δὲ πλησίον τοῦ πυρὸς, ὅσα δὲ οὐ¹⁰⁵ πλησιάζουσι (τῷ πυρὶ ὕδατα), χλια-

Et qui est infra terram ignis, ad supplicium est dæmonum et peccatorum; quæ quam maxime in imis est aqua, frigidissima quidem et in crystalli formas concret, quod dicitur Tartarus similiter est ad eorum cruciatum qui mandata Domini non servaverunt. Illud te certum facit ignis qui in Sicilia, et in Lycia manifestatur, imo et in multis aliis locis, esse scilicet subtus terram ignem, in tremenda gehenna omnes quotquot opera ignis operati sunt comburentem, de quo magnus Moyses ex persona Dei dicit quia « Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni fundamenta; devorabit terram et germina illius; comburet fundamenta montium. » Sic Isaias præcise manifestans quæ futura sit peccatoribus et præparata per ignem pœna, exclamat: « Quis annuntiabit vobis quia ignis ardet? et quis annuntiabit vobis locum sempiternum? » — « Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis. » — « Et egredientur, et videbunt membra virorum qui prævaricati sunt in me, dicit Dominus. Vermis enim eorum non morietur, et ignis non exstinguetur, et erunt in visionem omni carni. » Et etiam divino eloquio Chrysostomus dicit: « Vide aliud mirabile rursus, uniri nempe naturas sibi invicem pugnantibus; nihil enim fulgure ferventius, nihil aqua frigidius, et tamen copulantur, nec ideo miscentur et confunduntur, sed unaquæque res proprios servat limites, ignis in aqua, et aqua in igne; nec ignis aquam exsiccat, nec aqua ignem exstinxit; et tamen est fulgur igne solari acius, et

Varie lectiones et notæ.

⁸⁸ ἀπολαβ. Ced. ⁸⁹ αὐτῶν add. Ced. ⁹⁰ ἄ. καὶ τὸν τῶν σκοτεινοφόρων, κ. τ. λ. ἀπ. χ. Ced. ⁹¹ ἀπολαύσωσιν eod. ⁹² καὶ π. ζ. αἱ π. Ced. ⁹³ πολὺ add. Ced. ⁹⁴ γ. ἀναδιδόνται Ced. ⁹⁵ κατωτάτω Ced. ⁹⁶ ψυχρότερον Ced. ⁹⁷ ἐν ἄλλοις διαφόροις τόποις ὁμο. παραδεικνύμενον πῦρ Ced. ⁹⁸ μου. καθ. Doul. x' 22; Jer. xv, 14, Ced. ⁹⁹ ὁ. πρ. Ced. ¹⁰⁰ ἀσβεστοῦ add. ¹⁰¹ τὸν τ. τῶν Ced. Isa. xxviii, 14. ¹⁰² I. 11. ¹⁰³ Isa. lxi, 24. ¹⁰⁴ αὐτῶν Ced. Isa. ¹⁰⁵ ἄ. ἐτ. Ced. — V. 586 587 E. ἐτ. πλὴν καὶ ἐν. ¹⁰⁶ ὁ Chr. ¹⁰⁷ ἀναμίγνυται αὐταὶ καὶ συγγεῖται ὁ. κεράννυται Chr. ¹⁰⁸ ἐκάστη Chr. ¹⁰⁹ π. οὐτε Qux.

splendidus et penetrabilis. Et testificantur oculi, assidue radiis solis illuminati, fulguris autem vim n. e. ferre nec sustinere valentes. Sol equidem per diem totam cœlum percurrit, fulgur autem momento universam terram, ut et Christus testificatur, dicens: « Sicut fulgur ab oriente surgit et apparet usque ad occidentem. » Deinde dicit: « Qui producit ventos de thesauris suis, » et hæc est alia natura, quæ nobis non parvæ utilitati est, sed tantæ, ut in multis vitæ nostræ inserviat, deficientia reparat corpora. Ventis enim nobis opus est et ad excitandum aera, ne immotus corruptatur, et ad maturandos fructus, et ad nutrienda corpora. Quis dicat in navigando utilitates eorum et opportunitates, prout ordine exsurgunt et cedunt alii aliis. per mare volantes, et navigatores transferentes? deluxit ille, hic recipit, et contrarias vias currunt, et deserviant, et eorum pugna iterum vitæ valde utilis. Et sexcenta alia dicat quis ventorum opera. Hæc vero omnia pertransiens propheta, relictaque audienti colligendi cura, ipse solam operationis facilitatem exhibuit. Dicere enim « de suis thesauris » non est ostendentis nonnullos esse thesauros ventorum, sed quam facile imperet Deus et quam omnia volenti parata et in promptu sint. Sicut enim qui habet thesaurum, cuncta libere profert, et; ubi vult, lenno recondit, sic universorum Conditor facile cuncta fecit et naturæ tradidit. Vidisti quæ in aere discrimina, sicut et in aqua, et in igne quam multæ commutationes. Et enim pars aquæ aqua fontium, pars aqua marium, pars alia aeris, alia in nubibus, alia super cœlos, alia infra terras, unde et aquæ calentes in quibusdam locis scaturiunt, quas infernus ignis mirabiliter calefacit. Ignis autem pars in sole, pars in luna, alia in fulguribus, alia in aere, alia ex lignis, alia circa nos ex lampadibus, alia e terra, siquidem sæpe sæpius e terris erumpit, sicut et aquarum fontes; alia in lapidibus confricatis, alia in caesarie arborum si forte rami confricantur, alia ex fulminibus, alia ex aere, alia ex aquis et ex vitris pellucidissimis et purissimis emicat. Et de aere rursus, alius crassior est qui circa nos et lethalis et variorum morborum causa; alius subtilior, virtutem corporibus adducens et sanitatem; alius sublimior et calidior. Sunt et ventorum multa discrimina: alius est enim subtilior, alius crassior, alius frigidior, alius fervidior, alius madidior, alius aridior. Unde propheta in abyssum lapsus talium

Α τοῦτο ἔκαστο ἀνεξήγητον¹³, οὕτως ἔκαστο τοῦτο κατέσθεσεν¹⁴, καίτοι ἡ ἀστραπή τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς ἐξῆ-
 ταρὸν καὶ φανότερον¹⁵ (καὶ τομώτερον). Καὶ μαρ-
 τυροῦσιν αἱ ὄψεις αἱ ταῖς ἀκτίσι¹⁶ ἐξηλεκτῶς κατα-
 λαμπόμεναι, ἑκάστη; δὲ τὴν φορὰν οὐδὲ πρὸς βραχὺ
 δυνάμειναι ὑπομένειν ἢ ὑπεννεκίειν¹⁷. Καὶ ὁ μὲν
 ἥλιος δὲ πᾶσης ἡμέρας διατρέχει τὸν οὐρανὸν,
 αὐτὴ δὲ¹⁸ μίᾳ καιροῦ βοῆῃ τὴν οἰκουμένην ἀπασαν,
 ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς μαρτυρεῖ λέγων· « Ὡσπερ ἡ
 ἀστραπή ἐξ οὐρανοῦ πορεύεται¹⁹ καὶ φαίνεται ἕως
 δυσμῶν. » Ἐπὶ φησὶν· « Ὁ ἐξάγων²⁰ ἀνέμους ἐκ
 θησαυρῶν αὐτοῦ²¹. » Αὕτη πάλιν ἑτέρα φύσις, οὐ
 μικρὰν ἡμῶν παρέχουσα χάριν²², ἀλλὰ τοσαύτην
 ὥστε εἰς τὸ πολὺ τῆς ζωῆς ἡμῶν²³ συντελεῖν²⁴ κα-
 κηχότα; ἀνακτασθαι τὰ σώματα²⁵. τοῦτο γὰρ
 ἔργον ἀνέμων, ἀναβρίπτειν τὴν ἀέρα, ὥστε μὴ ἀκί-
 νητον δοτὰ φοβεῖσθαι²⁶, πεπαινεῖν τε τοὺς²⁷ κερ-
 ποὺ; καὶ τρέφειν²⁸ τὰ σώματα. Τί ἂν τις εἴποι τὰς
 ἐν ναυτιλίᾳ χάριτας αὐτῶν καὶ τοὺς²⁹ καιροὺς, κί-
 θῶς³⁰ τεταγμένοι; ἐφίστανται καὶ παραχωροῦσι
 ἀλλήλοις, χορεύοντες ἐν τῷ πελάγει καὶ τοὺς πλω-
 τήρας διαδιδάσκοντες; [καὶ] ὁ μὲν παρίπεμψεν, ὁ δὲ
 διεδέξατο, καὶ ἐναντίας ἰδοῦσιν³¹ ἰδοὺς, καὶ δια-
 κονοῦνται, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν πάλιν τῷ βίῳ³² γίνε-
 ται χρήσιμος. Καὶ μῦθια (ἕτερα) ἂν τις εἴποι τῶν
 (90^α) ἀνέμων ἔργα. Ἄλλ' ὅμως ταῦτα πάντα³³ πα-
 ραδραμών ὁ προφήτης καὶ καταλιπὼν (τὴν ἀεροκ-
 τήν³⁴) ἀνάλτεσθαι, αὐτοὺς³⁵ μόνον τὴν εὐκόλιν
 τῆς δημιουργίας περιστήσειν· τὴ γὰρ εἶπειν, « ἐκ
 θησαυρῶν αὐτοῦ³⁶, » οὐ τοῦτο δηλοῦντες ἔστιν. δεῖ
 θησαυροὶ τινές εἰσιν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸ εὐκόλον³⁷ τοῦ
 ἐπιτάττοντος καὶ 332 ἑτοιμον τῆς βουλῆς καὶ περ-
 τεκυσμένον³⁸. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἔχων θησαυρὸν μετὰ
 ἀδείας ἐξάγει³⁹ πάντα καὶ, ὅτε βούλῃται⁴⁰, πάλιν
 εἰσάγει, οὕτω (καὶ) ὁ τοῦ παντὸς δημιουργὸς πᾶσα
 εὐκόλως ἰποίησι καὶ [τῇ] φύσει παρέδωκε. Εἰδοὺς
 πύση καὶ⁴¹ ἐν ἀέρι διαφορὰ, καθάπερ καὶ ἐν ὕδατι⁴²,
 καὶ ἐν πυρὶ πολλὰ⁴³ (αἱ) ἐναλλαγαί. Καὶ γὰρ τοῦ
 ὕδατος τὸ μὲν ἔστι πηγαιῶν, τὸ δὲ θαλάσσιον, τὸ δὲ
 ἀέριον, τὸ δὲ ἐν νεφέλαις, τὸ δὲ ὑπερουράνιον⁴⁴.
 τὸ δὲ ὑπόγειον, ἀπ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα [ἐν] δια-
 φόροις τόποις ἀνάγονται, διὰ τοῦ ὑπογείου πυρὸς
 θερμοανθέντα παραδίδωσι. Καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἔστιν
 ἐν ἡλίῳ, τὸ δὲ⁴⁵ ἐν σελήνῃ, τὸ δὲ ἐν ἀστρακαῖς, τὸ
 δὲ ἐν ἀέρι⁴⁶, τὸ δὲ ἀπὸ ξύλων, τὸ περὶ ἡμῶν⁴⁷ τὸ
 λυχνιαῖον⁴⁸, τὸ δὲ ἀπὸ γῆς — καὶ γὰρ ἔστι πολλο-
 χοῦ⁴⁹ τοιοῦτο ἀπὸ γῆς ἀναδιδόμενον ὡσπερ αἱ πηγαί
 τῶν ὑδάτων⁵⁰ — καὶ τὸ μὲν ἐν λίθοις παρατριβο-

Variae lectiones et notæ.

¹³ τ. ἐξ. ἐκ. Cœd. ¹⁴ κατ. τ. Cœd. ¹⁵ ἐξ. φ. τ. Chr. ¹⁶ αὐταί; ἀ. Chr. ¹⁷ δ. ἐνεκίειν Chr Cœd. — αὐτῇ Cœd. ¹⁸ ἐν add. Cœd. Chr. ¹⁹ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀν. Matth. xiv. 27. ἐξ. ἐξ. ἀν Cœd. π. ἐξ ἀν. Chr. ²⁰ δ. ὁ ἐξ. Chr. Ps. cxlxxv. 7. ²¹ αὐτῶν Cœd. at cf. ἸΠΠ' Α' Κ' Δ'. ²² χ. οὐ μ. ἢ. π. (br. ²³ ἡμῶν Chr. ²⁴ καὶ add. Chr. ²⁵ καὶ καταψύχειν καὶ τὸν ἀέρα κορυφώτερον ποιεῖν Chr. ²⁶ διαφθ. Cœd. ²⁷ π. δὲ τοῦ; Cœd. ²⁸ κ. τρ. Chr. ²⁹ α. τοῦ; Chr. ³⁰ κ. οὐ; Chr. καθ' οὗς Chr. ³¹ ἰδοῦντο; δ. καὶ διακονοῦντες καὶ ἡ cod. ἰδεύοντων δ. καὶ διακονοῦντων, ἢ Cœd. ³² τῷ β. π. Chr. ³³ π. τ. Cœd. Slav. ? ³⁴ τῷ ἀεροκτῇ Chr. ³⁵ αὐτῶ Cœd. ³⁶ αὐτῶν Cœd. ³⁷ τὴν εὐκόλιν Cœd. ³⁸ ἐπιστα-
 τούντος τὸ ἐκ τῆς κτίσεως, τὸ π. Chr. Slav. ? ³⁹ ἐ. ἐν θησαυρῷ Cœd. ἐν θ. ἐ. Chr. ⁴⁰ β. οὕτω καὶ Chr. ⁴¹ Ἐ. καὶ πύση Cœd. ⁴² π. καὶ ἐν ὕ. Cœd. ⁴³ π. ἐν. Cœd. Chr. ⁴⁴ ὑπερ. τὸ δὲ ὑπεράνω τῶν ἀνθρώ-
 πων ἀφ' Cœd. e conspectu male lecto, οὐρ. τὸ ὕ. τῶν οὐρανῶν, τὸ δὲ ὑπόγειον. Καὶ ἐν τῷ π. π. τὸ μὲν
 Chr. Slav. ? ⁴⁵ ἰδοῦσιν add. Chr. ⁴⁶ ἐν ἀέριον Cœd. ⁴⁷ καὶ add. Cœd. Chr. ⁴⁸ λυχνιαῖον Cœd. ⁴⁹ τό add.
 Cœd. ⁵⁰ ὕ. τὸ ὕ. ἐν Cœd. Chr.

μένοι, τὸ δὲ ἐν κόμῃσι δένδριον καὶ αὐτῶν παρατρι-
 θυμένιον, τὸ δὲ ἐν κερκυνοῖς, (τὸ δὲ) ἐκ τοῦ ἀέρος⁸⁹,
 τὸ δὲ ἐξ ὑδάτων καὶ ὕλων⁹⁰ διαχυεστάτων καὶ
 καθαρωτάτων ἐξάλλεσθαι πέφυκεν⁹¹. Καὶ ἐν ἀέρι
 πάλιν ὁ μὲν ἔστι παχύτερος ὁ περὶ ἡμᾶς⁹² καὶ
 φ' ὀροποιῶς καὶ νοτημάτων ποικίλων γεννητικῶς, [ὁ δὲ λεπτότερος] καὶ σωμάτων εὐκρασίας καὶ εὐρω-
 στίας πρόξενος, ὁ δὲ ἀνώτερος, πυρωδέστερος⁹³. ὡσπερ καὶ τῶν ἀνέμων πολλὰ⁹⁴ διαφοραί. Ὁ μὲν
 γάρ ἔστι λεπτότερος⁹⁵, ὁ δὲ παχύτερος, (καὶ) ὁ μὲν ψυχρότερος⁹⁷, ὁ δὲ θερμότερος, ὁ μὲν ὑγρότερος, ὁ
 δὲ ξηρότερος⁹⁸. — Ὅθεν οὖν ὁ προφήτης ἐμπειῶν εἰς τὴν ἀβυσσον τῶν τοιούτων⁹⁹ εὐεργετημάτων,
 ἐν οἷς ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία δεικνύεται, καὶ ἰδὼν τὸ ἀχανές¹⁰⁰ πλάγος, ἀπεπήδησε μέγα βοήσας¹⁰¹:
 « Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας ἰ καὶ ἐνέπλησας σοφίας τὰ ἀψυχα καὶ
 τὰ ἐψυχα.

ΡΑΑ'. Περὶ τῆς βασιλείας Δομητιανοῦ.

333 Μετὰ δὲ Τίτον ἐδικολούετο Δομητιανὸς ὁ Β
 ὀδελφὸς αὐτοῦ Ἰτη ια'¹⁰², καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ ναῷ Ἰού-
 μης, κατ' ἐπιβουλὴν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς. Οὗτος
 γάρ¹⁰³ διάδοχος τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ γενόμενος, οὐ τὴν
 πατρικὴν¹⁰⁴ καὶ ἀδελφικὴν ἐξήλωσεν ἀρίστην πολι-
 τείαν¹⁰⁵, ἀλλὰ τὴν τοῦ Τιβερίου καὶ Νέρωνος ἀνο-
 σιουργίαν ἐκ διαμέτρου. Καὶ δὴ πᾶν εἶδος κακίας
 ἐπέλθων, μιαιφονίας τε καὶ γυναικομανίας, ἅμα καὶ
 ἀνδρομανίας ἀνάπλευς γενόμενος, ἑαυτὸν ὁ ἄθλιος¹⁰⁷
 τελευταῖον ἀπεθέωσεν· κἀντεῦθεν (οὖν) ἐχθιστον
 ἅπασι καὶ ἀπόβλητον, διὰ τὸ φονικὸν τε καὶ θηριώ-
 δες τῆς μιαιφῶς γνώμης, ἑαυτὸν ὁ τάλας ἀποφύνας,
 εἰκότως μάλα τὰ ἐπίχειρα τῆς οἰκείας δυσμενείας
 κομισόμενος, αἰσχίστην μὲν τὸν μυστῆρον καὶ βέ-
 θλον κατέτρεψε¹⁰⁸ βίον, ὡς εἴρηται¹⁰⁹.

¹¹⁰ (2) Ἐφ' οὗ Τιμόθεος ὁ ἀπόστολος καὶ Ὀνήσι-
 μος ἑμαρτύρησαν, καὶ¹¹¹⁻¹¹² Ἰωάννης ὁ (θεολόγος;
 καὶ) εὐαγγελιστῆς ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ¹¹³ ἐξορί-
 ζεται.

ΡΑΒ'. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως.

¹¹⁴ Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς (ἐγνωρίζετο περι-
 πολῶν (90^b) καὶ πανταχοῦ ποιῶν εἰς τὰς πόλεις
 καὶ χώρας δαιμονικὰ ἀποτελέσματα) ἀπὸ Ῥώμης
 (ὁδὸν) ἐλθὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον¹¹⁵ καὶ παρακληθεὶς
 ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, ἐποίησε ταῦτα, φυγαδεύσας τὸ
 πλῆθος τῶν **334** ὕφρων καὶ σκορπίων ἐκ τῆς πόλεως,
 ὥστε μὴ ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους,
 καὶ τῶν ἵππων τὴν ἀταξίαν χαλινώσας¹¹⁷ ἐν ταῖς
 συναλεύσεσι τῶν ἀρχόντων. ¹¹⁸ (2) Ὡσαύτως; (ὁδὸν) καὶ
 εἰς Ἀντιόχειαν παραγενόμενος¹¹⁹ ἐποίησε· — τυ-
 ραννοῦμενοι γὰρ οἱ Ἀντιοχεῖς¹²⁰ ὑπὸ τῶν σκορπίων

A beneficiorum, quibus et potentia Dei manifestatur
 et sapientia, prospectaque pelagi immensitate, exul-
 tavit exclamans: « Quam magnificata sunt opera tua,
 Domine! omnia in sapientia fecisti, » et omnia sapi-
 entia replesti, sive quae vivunt, sive quae non vivunt.

CXXXI. De Domitiano imperatore.

Post Titum imperavit Domitianus ipsius frater
 quindecim annos, et in templo Romae, uxore insidias
 stitente, necatus est. Hic enim, cum fratri su-
 sessisset, nec patris nec fratris optimam aemulavit vive-
 dicationem, sed Tiberii Neronisque nequitiam ex-
 diametro. Omnem sectatus malitiae speciem, plentis
 homicidiis, ac insana in feminas et masculos quo-
 que libidine, seipsum tandem scelestus iste demum
 proclamavit, et ideo summo omnibus odio misera-
 biliter effectus et contemptui, quia mente fera et
 caedem spirante, merito nimis suae ipsius malitiae
 praemio recepto, turpissima sorte vitam pollutam
 et infamem finivit, ut dictum est.

C Eo tenente imperium, Timotheus apostolus et
 Onesimus martyrium consummarunt, et Joannes
 (Theologus et) evangelista in insulam Patmum rele-
 gatus est.

CXXXII. De Apollonio Tyanensi.

Apollonius Tyanensis celebrabatur circensibus
 et ubique per urbes et regiones diabolicas artes
 exerevens. Qui cum Roma Byzantium venisset, et ab
 incolis sollicitatus esset, eadem operatus est mul-
 titudinem serpentium fugans et scorpionum civi-
 tate, ne ultra nocerent hominibus, et furorem
 equorum frenans in conventu magistratum. Si-
 militer, cum venisset Antiochiam, fecit, cujus in-
 colae scorpionibus et culicibus vexabantur. Scor-
 pione ergo ex aere facto, et terra super eum con-
 gesta, parvoque super columnam posito, mandavit

Variae lectiones et notae.

⁸⁹ ἐκ τοῦ αἰθέρος Ced. κ. οὐτω δὴ καὶ ἐν ἀέρι Chr. ⁹⁰ ὕλων codex, ab ὕελι? ⁹¹ π. Οὐτίω
 δὲ καὶ Ced. ⁹² ἡμ. ὁ δὲ λ. ὁ δὲ ἀν. Chr. ἡμ. καὶ φθ. καὶ ν. π. ἐπιχεινδύων αἴτιος; ὁ δὲ λ.
 καὶ σωμ. ἐ. καὶ ε. πρ. ὁ δὲ αὐτότερος; καὶ Ced. ⁹³ π. καὶ Chr. ⁹⁴ αἱ add. Chr. ⁹⁵ γὰρ λ. Chr. ⁹⁶ π.
 ὁ μὲν ψ. Chr. ⁹⁷ ὁ δὲ ε. ὁ μὲν ὁ. ὁ δὲ θ. Ced. Chr. ⁹⁸ τῶν ἐ. τούτων Ced. ⁹⁹ τὸ π. ἀχ. Ced. ¹⁰⁰ Ps.
 xcii, 5. ¹⁰¹ 81 (5279) Ced. 429, 13-430, 1. ¹⁰² μήνας ια' Ced. ¹⁰³ Διαδ. γὰρ γ. τοῦ ἀδ. οὗ Ced. ¹⁰⁴ τε add.
 Ced. ¹⁰⁵ ἀριστοπολιτείαν Ced. ¹⁰⁶ ἄθεος Ced. ¹⁰⁷ καταστρέφει Ced. ¹⁰⁸ Οὗτος ὁ Δομητιανὸς Νερούσαν
 ἐκέλευσε ζῶντα βληθῆναι εἰς πῦρ, τῶν ἀστρονόμων εἰπόντων ὑπὸ κυνῶν τοῦτον ἀναλωθῆσεσθαι· ὡς τὸ δὲ
 κατενεχθεὶς πολὺς τὴν πυρὰν κατέσβεσε καὶ δεόμενος ἔτι τῷ χεῖρι ἀπε[θ]έ[ν]τες κύνας κατέφαγον. Λόγ-
 γιος δὲ ἀστρονόμος εἶπεν εἰς ἑβὴν τῷ Δομητιανῷ τευθνήξεσθαι ἡμέρᾳ τῇ νῶ' (τῆς δὲ Ced.) Ὁ δὲ κελεύσας
 αὐτὸν φυλάττεσθαι ἐν δεσμοῖς, ὡς ἂν, τῆς ἡμέρας διελευσῆς τῇ ἐπαύριον ἀναίρησεν αὐτόν· ἀλλὰ θανόντο;
 Δομητιανοῦ ἀπελύθη ἀβλαβῆς; (Ced. 430, 16-431, 2). ¹⁰⁹ Ced. 431, 10-15. ¹¹⁰⁻¹¹² Κλήμη; ὑπὲρ Χριστοῦ ἀναίρη-
 ται καὶ Ced. ¹¹¹ ὡς ὑπεύθυνος; add. Ced. ¹¹² Ced. 431, 2. Οὗτος Ἀπολλώνιον τὸν Τυαννα ἀπέκτεινε καὶ
 εἰς δικαστήριον ἤγαγεν. Ὁ δὲ Ἀπ. ἀπὸ Ῥ. Ced. ¹¹³ εἰς τὸ Β. Ced. ἐν τῷ Β. Leo. ¹¹⁴ γαλινώσας ced.
¹¹⁵ Ced. 431, 18-432, 5. ¹¹⁶ δυσωπηθεῖς; add. cod. ¹¹⁷ τυραννοῦμενοι γὰρ τῶν Ἀντιοχέων Ced.

populo, ut calamos portans columnam circumirent, eosdemque agitans clamaret; Ne culices urbi; et sic evanuerunt e civitate scorpiones et culices. Interrogatus quoque de motibus civitati imminenti, invenit et in diptychis scripsit hæc: Vae tibi, civitas infelix, quæ motibus multis et facibus corrues; lugelit super te et qui te alluit Orontes. De quo quidem magnus Anastasius Theopolitanus dicit: Apollonii usque nunc, in quibusdam locis, pollutæ adhibita artes, aliæ ad expulsionem animalium quadripedum atque volantium, quæ lædere possunt homines, aliæ ad coercendos impetus fluminum expatiantium; aliæ autem quasi tutela adversus damna et flagella hominibus inserviens adhibentur. Et non solummodo quidem in vita ejus hæc et similia operati sunt demonones per ipsum, sed ad defuncti monumentum perseverantes, signa quædam in nomine ejus perfecerunt ad decipiendos miseros homines, quippe qui a diabolo in talibus facile falluntur.

σαντο ⁸¹ εὐ δαίμονες δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ γε καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνηματι αὐτοῦ, σημεῖα τινα ἐπιτέλεσαν ἐξ ὀνόματος ⁸² αὐτοῦ πρὸς ὑποκλιπτομένων ⁸³ εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

CXXXIII. De Manethone Mago, et magicis ejus operibus.

Quid quis dicat circa magica Neronis opera? qui hæc usque magici mendacii processerat, ut semper Apolloniam palam irrideret, quasi perfecte ipsorum philosophicam non habuisset peritiam. Oportuit enim, inquit, illum, quemadmodum egomet, verbo solum operari, quæcumque vellet; non autem faciendæ artibus committere. Hæc omnia permitten e Deo et dæmonum virtute sunt, ut per talia probeur nostra orthodoxa fides, si firma in Christo et stabilis permaneat, nec ab inimico subducta per inania signa et Satânica opera quæ a servis et ministris iniquitatis producuntur. Verumtamen nomen Domini prophetaverunt quidam, ut Balaam, Saul et Caïphas, et demonia quidam ejecerunt, ut Judas et filii Scevæ. Ergo et in indignos sæpe viget gratia, ut aliis beneficiat: siquidem Balaam alienus ab utroque, et optima vita et fide; sed nihilominus gratia in ipsum viguit propter aliorum utilitatem. Talis erat quoque Pharao, et ei ventura Deus manifestavit. Nabuchodonosor etiam peior, et rursus ipsi revelavit quæ multo post futura essent et post multas generationes. Unde manifestum est multos, cum mente contraria sicut, specie Christi tamen prodigia facere, sed reipsa arte aliena quadam, ad ineptorum deceptionem. Talis fuit Simon et Meander post ipsum, et alii hujusmodi,

καὶ (τῶν) κωνόπων -- ποιήσας χαλκῶν σκορπίων καὶ χύσας αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μικρὸν ἐπιστήσας ἐπάνω κίονα, προσέταξε καλάμους βασιλάσειν ⁸¹ τὴν λαὸν καὶ περιερχομένου; ⁸² κρᾶζειν τοὺς καλάμους ἐπισείοντας· εὐ Ἀκίωνωπα τῇ πόλει· εὐ καὶ οὐτοὺς ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε σκορπίοι καὶ εὐ κίωνωπες. Αἰτηθεὶς δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν τῶν ἐπιχειμένων ⁸³ τῇ πόλει καὶ στενάζας ἔγραψεν ἐν διπτύχῳ ταῦτα· εὐ Οὐαὶ σοι, τάλαίνα πόλις, ὅτι σεισμοῖς πολλοῖς καὶ πυρσὸς κατενεχθείης ⁸⁴· κλαύσεται δὲ σε καὶ ὁ πρὸς αἰγιάλις Ὀρόντης. εὐ (3) ⁸⁵ Περὶ οὗ μόνου καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοῦ πδελεὺς φησιν· εὐ Ἀπολλωνίου ⁸⁶ μέχρι νῦν ἐν τοῖς τόποις ἐνεργῶσι τὰ ἀποτελέσματα ἰσάμενα, τὰ μὲν εἰς ἀποτροπὴν ζῶων τετραπόδων καὶ πετεινῶν βλάπτειν δυναμένων ἀνθρώπων, τὰ δὲ εἰς ἐποχὴν βεσμαίων ποταμῶν ἀτάκτως φερομένων ⁸⁷, καὶ ἄλλα εἰς ἑτερά (τινα) ἐπὶ φθορᾷ καὶ βλάβῃ ἀνθρώπων ὑπάρχοντα ἀποτρόπαια ἴστανται. Καὶ (γούν) οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια εἰργάσαντο ⁸⁸ εὐ δαίμονες δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ γε καὶ μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνηματι αὐτοῦ, σημεῖα τινα ἐπιτέλεσαν ἐξ ὀνόματος ⁸⁹ αὐτοῦ πρὸς ὑποκλιπτομένων ⁹⁰ εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

ΠΑΓ'. Περὶ τοῦ Μαρήθωνα Μάγου καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων.

⁸¹ Τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν κατὰ Νέρωνα μαγικῶν ἔργων; δ; τοιοῦτος ἄκρος γέγονε τῇ μαγικῇ ἀπάτῃ, ὅτι ἀεὶ ⁸² ἔσκωπτε προδήλως; **335** τὸν Ἀπολλωνιον ὡς μὴ ἀκριβῆ τὴν κατ' αὐτοῦ φιλοσοφικὴν ἐμπειρίαν ἐσχίστα· ἴδει γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ὡς περ ἐγὼ ⁸³, λόγῳ μόνῳ ποιεῖν ἄπερ ἐβούλετο, καὶ μὴ ἀποτελέσασιν ἐπιτρέπειν τὰ παρ' αὐτοῦ πραττόμενα. ⁸⁴ (2) Ταῦτα δὲ πάντα συγχαρῆσει τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεῖ (τῶν) δαιμόνων γίνονται πρὸς τὸ διὰ τῶν τοιούτων πραγμάτων δοκιμάζεσθαι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰ ἴδρατα ἴσται καὶ παγία προσμένουσα τῷ Κυρίῳ ⁸⁵, μὴ ὑποσυρομένη διὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ τῶν ⁸⁶ φαντασιωδῶν τεράτων καὶ σατανικῶν ἔργων τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς κικίας. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα ⁸⁷ Κυρίου προσφῆτευσάν τινες, ὡς Βαλαάμ, Σαουλ ⁸⁸ καὶ Καϊάφας, καὶ δαιμόνια πάλιν ἐξέβηλον ⁸⁹, ὡς ὁ Ἰούδας καὶ οἱ υἱοὶ Σαίου. ⁹⁰ (3) Οὐκ οὖν καὶ εἰς ἀναξίους ἡ χάρις ἐνεργεῖ πολλάκις, ἵνα ἐτέρους εὐεργετήσῃ· καὶ γὰρ Βαλαάμ ἀμφοτέρων ἀλλότριος ἦν, βίου ἀρίστου καὶ πίστεως· ἀλλ' ὅμως ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν ἡ χάρις διὰ τὴν ἐτέρων οἰκονομίαν. Καὶ Φαραὼ τοιοῦτος ἦν· ἀλλὰ χάρις τὴν μάλιστα προέδειξε. Καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ παρανομώτερος· ἀλλὰ γε καὶ τούτῳ (πάλιν) τὰ (μέλλοντά) πολλῶν ὑστερὸν μετὰ πλῆθος γενεᾶς γενήσασθαι,

Variae lectiones et notæ.

⁸¹ κίονα β. πρ. κ. τῷ λαῷ Ced. ⁸² ἐν τῇ πόλει add. Ced. ⁸³ ἐπ. αὐτῇ σεισμῶν, στ. Ced. ⁸⁴ κατενεχθήσῃ Ced.; ἀπὸ Philostratum 275 de his nihil neque apud Anastasium editum. ⁸⁵ Ced. 432, 5-16. ⁸⁶ δὲ add. Ced. ⁸⁷ ποταμοῦ δ. φερομένου Ced. ⁸⁸ τ. καὶ τὰ τοιαῦτα εἰ. οὐ Ced. δ. αὐτοῦ cod. ⁸⁹ ἐξ δ. δ. ἐπ. Ced. ⁹⁰ τῶν βράδιω; ὅ. Ced. ⁹¹ Ced. 452, 16 21 — κατὰ Μαρήθωνα Ced. et ms. synodale Slavonicum; cæteri codices Slavonici nomen omittunt, ut et Nestoris cod. Laur. ⁹² ὡστα ἀεὶ. ⁹³ ὡ. ἔργω cod. ⁹⁴ ἱερί. εὐδ. 21-433, 4. ⁹⁵ καὶ add. Ced. ⁹⁶ ὑπὸ τοῦ δ. διὰ Ced. ⁹⁷ τῷ ὀνόματι Ced. ⁹⁸ Β. Σαυλός Ced. ⁹⁹ ἐξ ἑταλ. λων. cod. ¹⁰⁰ Ced. 333, 4 18. ¹⁰¹ παρανομώτερος Ced. ¹⁰² τούτῳ τὰ μ. π. ὅ. ἰσόμενα γενεᾶς ἀπ. Ced.

ἀπεκάλυψεν ὅθεν δῆλον, ὅτι πολλοὶ ἄ τῶν ἐναντίων Ἀ
ἐχόντων φρόνημα, ἐπὶ τῷ προσήματι τοῦ Χριστοῦ
ταράσσια (91*) ποιούσιν ἐτέρα τέχνη τινὶ πρὸς ἀπά-
την ἀνθρώπων ἀπειροκάλων ὅσος ἐγένετο Σίμων ὁ Μάγος, καὶ Μένανδρος μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι τοιοῦ-
τοι, δι' οὓς εἰκότως ἐφη μὴ θαύμασιν ἀπατάσθαι προσήκειν², μῆτε μὲν ἐπαγγελία ψιλλῇ, δοκιμάζειν
δὲ τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν³.

ΡΑΔ'. Βασιλεία Νερβά.

Ἐπεὶ Δομητιανὸν ἐβασίλευσε Νερβᾶς ἔτος ἕν,
Σώφρων (δὲ) ὢν καὶ ἐπισκοπῆς ἀνακαλεσάμενος
Ἰωάννην τὸν Θεολόγον 336 ἐκ τῆς νήσου ἧς ἦν
ἐξόριστος, ἀπέλευσεν αὐτὸν ἐν Ἐφέσῳ ὁ μόνος πε-
ριών ἐν τῷ βίβῳ ἐκ τῶν ἰβ' μαθητῶν καὶ συγγραφέ-
ματος τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύ-
σατο⁴. (2) Περὶ οὗ⁵, ὁ πολυστῶρ Εὐσέβιος⁶ ἐν τῇ
Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ φησὶ ἑθωμᾶς⁷ μὲν⁸
τὴν Παρθίαν εἰληχεν⁹, Ἰωάννης δὲ τὴν¹⁰ Ἀσίαν,
πρὸς ἣν καὶ διατρίψας ἐτελεύτησεν ἐν Ἐφέσῳ¹¹.
(5)¹² Πάλιν ἑθωμᾶς¹³ καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγ-
γελιστὴς ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας τελευτᾷ καὶ θάπτεται
πρὸς τῶν αὐτόθι πιστῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ Φίλιππος,
ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱεραπόλει τελειοῦται καὶ
θάπτεται μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Περὶ οὗ καὶ
Πολύκαρπος¹⁴, ὁ τῆς ἐν Σμύρνῃ¹⁵ Ἐκκλησίας
ἐπίσκοπος, Οὐίκορι¹⁶, τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, γρά-
φων οὕτως φάσκει¹⁷. Ἐκαὶ γὰρ¹⁸ κατὰ τὴν
Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοιμήνται, ἅτινα ἀναστή-
σονται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ¹⁹ τῆς παρουσίας²⁰ Κυρίου.
— Ἰωάννης ὁ ἐπιστήθιος²¹ Χριστοῦ, ὃς καὶ τὸ
πέταλον πεφορηκώς καὶ²² διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ
γενόμενος κεκοιμήται. — καὶ Φίλιππος²³, ὁ ἐκ
τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱεραπόλει τελειοῦται. οὗτος
ἔστιν ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα
κατηχήσας²⁴. (4) Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἰππό-
λυτος Ῥώμης περὶ τοῦ²⁵ κηρύγματος καὶ τῆς τε-
λειώσεως τῶν ἀποστόλων διεξίω ἐφη. Ἰωάννης²⁶
(δὲ), ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, κηρύσσων ἐν τῇ Ἀσίᾳ
τὸν λόγον (τοῦ Εὐαγγελίου), ἐξωρίσθη ἐν Πάτμῳ τῇ
νῆσῳ ὑπὸ Δομητιανοῦ βασιλέως²⁷. Ῥώμης, κάκει-
θεν πάλιν εἰς Ἐφεσον ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς
ὑπὸ Νερβᾶ, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον συγγρα-
ψάμενος, ἐνθα καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν θεασάμενος,
ἐτελεύτησε²⁸, οὗ τὸ λείψανον ζητηθὲν οὐχ εὐρίσθη²⁹.
(5) Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου ἀδελφὸς 337
Καيسάρειος ἐπὶ σεκρέτου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐρω-
τηθεὶς περὶ τοῦτου³⁰ ἀπεκρίνατο λέγων³¹. Ἀὐτὸς
Ἰωάννης ἐν τῷ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιῳ πρὸς τῷ τέ-

quorum progidiis captari nos non debere jure dixit
nec affirmatione vacua, sed explorare dictorum ve-
ritatem.

CXXXIV. Regnum Nervæ.

Post Domitianum Nerva imperavit annum unum.
Sapiens et æquus, Joannem Theologum ab insula in
qua exsulabat, dimisit Ephesum; qui solus super-
stes ex duodecim discipulis, scripto a suo nomine
Evangelio, in pace quievit. De quo doctissimus
Eusebius in *Ecclesiastica Historia* dicit: « Thomas
B quidem Parthiam sortitus est, Joannes vero Asiam
in qua cum degisset, mortuus est Ephesi. » Ite-
rum: « Interea cum esset Joannes evangelista
Ephesi in Asia, moritur et a fidelibus ibidem se-
pellitur. » Item et Philippus unus e septem diaconis,
Hierapoli e vita decedit, et una cum filibus in-
humatur. De quibus et Polycarpus, Smyrnen-
sis Ecclesiæ episcopus, Victori Romæ episcopo scribens
sic loquitur: Etenim in Asia magna fundamenta
dormierunt, quæ surgent in ultima die adventus
Domini: Joannes, qui et in sinu recubuit Christi,
et laminam auream gestavit et magister Ephesi
factus est, dormivit; et Philippus, unus e septem
diaconis, Hierapoli vita fungitur. Hic eum eum
C baptizavit et Simeonem docuit. Attamen divus Hip-
polytus Romanus, de prædicatione et de fine aposto-
lorum disserens, dicit: « Joannes, frater Jacobi,
prædicans in Asia verbum Evangelii, in exsilium
Patmon a Domitiano imperatore missus est, et
inde rursus Ephesum revocatur a Nerva; scripto
secundum ipsum Evangelio, visa quoque ibi Apo-
calypsi, obiit, cujus reliquiæ quæsitæ, non re-
pertæ. » Magni Gregorii frater Cæsarius in secreto
Constantinopoli interrogatus de illo, respondit di-
cens: « Joannes ipse in suo Evangelio de fine sic
illustrat, dicens: « Et hoc cum dixisset, dicit ei »
id est Petro, « Sequere me. Conversus Petrus vi-
det discipulum quem diligebat Jesus, sequentem —
et dicit: Domine, hic autem quid? Dicit ei Jesus:
D Si eum volo manere, donec veniam, quid ad te? —
exiit ergo sermo iste inter fratres, quia discipulus
ille non moritur... sed, si eum volo manere, do-
nec veniam, quid ad te? » Cum ergo piscantes eos

Varie lectiones et notæ.

* καὶ add. Ced. * προσήκει cod. * ἐκ τῶν καρπῶν γὰρ, φησὶν ὁ Κύριος, αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς Ced. 796 (5297) Ced. 433, 19, 20. N. 16. ἔ. ἐν, μηνᾶς δ', ἡμέρας θ', κ. τ. λ. — 434, 3 οὗτος ὁ Ν. ἀνεκαλέσατο τὸν θ. Ἰω. ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ ἀπ. οἰκίσιν ἐν Ἐ. μόνον τότε περιόντα τῷ β. ἐκ τῶν ἰβ' μ. ὃς σ. κ. τ. λ. * Ced. 434, 6, 9. * καὶ Ced. 10 Eus. III, 1. 11 Θ. δὲ Ced. 12 ὡς ἡ παράδοσις περὶ ἔχει. 13 Ἀνδρέας δὲ τὴν Σκυθίαν Eus. 14 Ἰω. τὴν Ἀ. πρ. οὓς καὶ δὲ ἐν Ἐ. τελευτᾷ. 15 Ced. 434, 9-20. 16 καὶ add. Ced. 17 τ. οὗν Ced. 18 Πολυκράτης Eus. III, 24 Ced. 19 Ἐφέσῳ Ced. 20 Ἰουκτορίῳ cod. 21 φησὶ Ced. 22 καὶ Pol. 23 τῇ ἡμ. Pol. 24 τοῦ add. Pol. Ced. 25 ὁ ἐπὶ τὸ στήθος τοῦ Κυρίου ἀναπεσὼν, ὃς ἐγεννήθη ἱερεὺς τὸ Pol. 26 π. καὶ μάρτυς καὶ ὁ. οὗτος ἐν Ἐ. κ. Pol. τελευτᾷ Ced. 27 Φίλιππον τὸν τῶν ἰβ' ἀποστόλων ὃς κεκοιμήται ἐν Ἰ. Pol. 28 Ced. 434, 21-455, 4. 29 θεῖου add. Ced. 30 Ἰω. δὲ ἐν Ἀ. ὑπὸ Δ. τοῦ β. ἐξορισθεὶς ἐν ἧ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον συνεγράψατο καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν ἐθεάσατο ἐπὶ Τραϊκίου ἐκοιμήθη ἐν Ἐφέσῳ, οὗ. κ. τ. λ. Hipp. apud Combefisium, Auc. p. 831. 31 Δ. τοῦ β. Ῥωμαίων Ced. 32 ἐτῶν ρς' add. Ced. 33 Ced. 435, 4-455, 16, ubi jam Goar conjecit ἐπὶ σεκρέτου pro ἐπὶ σενάτου. 34 οὕτως add. Ced. 35 in fine dialogi III.

invenisset, Petro soli præcepit ut ipsum sequeretur; qui volens ut et Joannes simul sequeretur, dixit: Domine, hic autem quid? quem prædicans Jesus ad piscationem permansurum, dicit: Si volem eum manere ibi et piscari, donec reversus veniam iterum, hoc quid ad te? Unde optime errantem illorum mentem ad rectum reflectens, jure dixit: « Et non dixit ei Jesus, quia non moritur. » In multis enim sæpius errabant circa quasita Christi, et responsa, quasi ad audiendum « stulti, et tardi corde » donec veniens Spiritus sanctus docuit eos, et « introduxit in omnem veritatem, » juxta verbum Domini. Si vero quidam contentiose et temerarie sacras has voces refellentes et testimonia, intempestive sane computantes dicant: Ad annuntiandum posteriorem Christi adventum relictus est vivens in carne cum Enoch et Helia, audiant ipsum ex persona Dei loquentem, duosque solummodo, ex revelatione, duos dicentem testes futuros esse Enoch et Heliam; hæc verba sunt: « Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amici saccis. Hi sunt duæ olivæ, et duo candelabra in conspectu Domini universæ terræ stantes. Et si quis voluerit eos lædere, ignis exit de ore eorum et devorat inimicos eorum... Et cum finierint testimonium suum, faciet ascendens bestia de abyso bellum adversus eos, et vincet et occidet illos. Et corpora eorum in plateis magnæ civitatis erunt insepulta per tres dies, ubi Dominus eorum crucifixus est. » Ergo frustra quidam delirant dicentes illum adhuc in carne vivere « non intelligentes neque quæ loquuntur revera, neque de quibus affirmant, » de semetipsis, non de sacris ullis interpretibus audacius omnino et temere illud hallucinant.

ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ καταβῆναι τὸ θηρίον ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἄταφα γ' ἡμέρας ὅπου ὁ Κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. Μίτην οὖν παραληροῦσι τινες φασκοντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ἐν σαρκί, « μὴ νοοῦντες μῆτις ἀλέγουσι τῷ ὄντι μῆτις περὶ τίνων διαβιβάζονται, » οἰκοθὲν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινῶν ἱερῶν ἐξηγητῶν βίβλων δύνω; τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τερατευόμενοι.

Nerva ille, cum a Trajano ex Pæonia celebratas victorias audisset, ascendit Capitolium, thius adlevit, deinde stans in suggestu, alta voce clamans, senatu populoque Romano astantibus, dixit: Bonæ fortunæ! Marcus ego Nerva Trajanum adopto.

Α λτι διεσάφησε τοῦτο φάσκων· Καὶ τοῦτο εἶπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, τουτέστι τῷ Πέτρῳ³⁰· « Ἀκολουθε μοι. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα — καὶ φησι· Κύριε, οὗτος δὲ τί³¹; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ; — (ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει — ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σε;)³² Ἐπεὶ οὖν ἀλειούσας αὐτοὺς κατέλιπε, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἕπεσθαι αὐτῷ· ὃ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπορεύεσθαι βουλόμενος ἔφη· Κύριε, οὗτος δὲ τί; Ὁν θεσπίσας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ τῆς ἀλείψας φησὶν· Ἐὰν θέλω αὐτὸν³³ μένειν ἐνταῦθα καὶ ἀλειεῖν ἕως ἂν ὑποστρέψας ἔρχωμαι πάλιν ὧδε, τί πρὸς σέ³⁴; (6) Ὅστε οὖν ἄριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη· Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλάκις διεσφάλοντο³⁵ πρὸς τὰς πύσεις Χριστοῦ καὶ ἀποκρίσεις³⁶, ὡς καὶ (91^b) ἀκούειν « ἀτυνέτους καὶ βραδείς τῇ καρδίᾳ, » ἕως ἐλθὼν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐδίδαξεν³⁷ αὐτοὺς καὶ ὠδήγησεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, « κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου³⁸. Εἰ δὲ τινες ἐριστικῶς (τε) καὶ προπετῶς ἀποκρουόμενοι³⁹ τὰς ἱερὰς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως δῆθεν συλλογιζόμενοι εἰπωσι πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευτέραν Χριστοῦ παρουσίαν· Κατελείφθη ζῶν ἐν σαρκὶ μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἥλια, ἀκουέτωσαν, ὅτι περ μόνους (τοὺς δύο) διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῶς οὕτως⁴⁰ φησὶν, ἐκ προσώπου Κυρίου λέγων, τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι Ἐνόχ καὶ Ἥλιαν, τοιάδε φάσκων⁴¹· « Καὶ δώσω τοῖς δύο μάρτυσι μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας αἴματι, περιβεβλημένοι; **338** σάκκου. Οὗτοι εἰσὶν αἱ δύο ἑλαται, καὶ αἱ δύο λυχνίαι (αἱ ἐνώπιον Κυρίου πάσης τῆς γῆς ἐστῶτες. Καὶ εἰ τις θέλει αὐτούς καὶ κατασθῆαι τοῖς ἐχθροῦς αὐτῶν. — Καὶ ὅταν τελώσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον⁴² ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει⁴³, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἄταφα γ' ἡμέρας⁴⁴ ὅπου ὁ Κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. » Μίτην οὖν παραληροῦσι τινες φασκοντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ἐν σαρκί, « μὴ νοοῦντες μῆτις ἀλέγουσι τῷ ὄντι μῆτις περὶ τίνων διαβιβάζονται, » οἰκοθὲν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινῶν ἱερῶν ἐξηγητῶν βίβλων δύνω; τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τερατευόμενοι.

D³⁵ (7) Οὗτος ὁ Νερβᾶς ἐκ Παιονίας³⁵ ἀγγεῖλα; ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραϊανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ λιθωντῶν θύσας³⁶, στάς ἐπὶ βήματος, μέγαρα βοῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου³⁷ Ῥωμαίων παρόντων ἔφη· « Ἀγαθὴ τυχῆ· (Μάρκος) Νερβᾶς Τραϊανὸν υἱοποιῶμαι. »

Variæ lectiones et notæ.

³⁰ Joan. xxi, 49-23. ³¹ καὶ add. Ced. ³² Hæc propter homæoteleuton omisit Ced. ³³ ἄ. Ced. At piscatio jam finita erat cum CLIII pisces maximos cepissent. ³⁴ Ced. 455,16-456,16 — περὶ Ἐνόχ καὶ Ἥλια. ³⁵ ἔσφ. Ced. ³⁶ τὰς add. Ced. ³⁷ ἀπ. καὶ ἤκουον ἀσύνητοι καὶ Ced. Luc. xxiv, 25. ³⁸ ἀγ. ὡ. ἄ. εἰς Ced. ³⁹ Joan. xvi, 13. ⁴⁰ τοῦ Κυρίου λ. Ced. ⁴¹ τις — ἀποκρινόμενος — εἶπη. ⁴² ὅτι; ἐκεῖνους; ἐκ πρ. λέγει Κυρίου. ⁴³ Apoc. xi, 3-5. ⁴⁴ περιβεβλημένοι Ced. ⁴⁵ τὸ θ. τὸ ἂν. ἐκ τῆς ἀβ. ποιήσει π. Ap. 7. ⁴⁶ αὐτοῦ; add. Ap. ⁴⁷ ἢ γ' ἡμισυ ἄτ. Ced. ex Ap. 9. ⁴⁸ π. τῆς ἡ. ἤτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος ὅπου καὶ Ap. 8. ⁴⁹ καὶ add. Ced. Ap. 8. ⁵⁰ ἦν ἐτι Ced. ⁵¹ καὶ add. Ced. — I Tim. i, 7. ⁵² Ced. 433,20-434,2. ⁵³ ἐκ. Π. δὲ ἀγγεῖλα ἐπ. ἐλθοῦσα π. T. Ced. Leo. ⁵⁴ ἐπιθ. Ced. Leo. ⁵⁵ τῶν add. Ced. Leo

⁸⁸ (8) Οὗτος ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν [τινῶν] Α τὰ αἰδοῖα ἐν Ῥώμῃ, καὶ νόσῳ τελευτᾷ ⁸⁹

Prohibuit ille ne pudenda ullius Romani se-
carentur, et morbo interit.

ΡΑΕ'. Βασιλεία Τραϊανῶ

CXXXV. Regnum Trajani.

⁹⁰ Μετὰ δὲ Νερβῶν ἐβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη κ', καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν. (Οὗτος διωγμὸν ἐπὶ πολὺ κατὰ Χριστιανῶν κινήσας μάρτυρας πολλοὺς ἐφόνευσεν, ἀλλ' ὕστερον ἔπαυσε τὸν διωγμὸν. ⁹¹ (2) Ὅστις ἀγαθὸς, καὶ μισοπύθνης, καὶ φιλοδίκαιος τοσοῦτος ὑπῆρχε, ὥστε γυμνώσας ποτὲ ⁹² ῥομφαίαν ἐνώπιον ⁹³ τῶν μεγιστάνων ἐπέδωκε τῷ ἐπάρχῳ **339** λέγων ⁹⁴· Δέξαι τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ εἰ μὲν καλῶς πράττω ⁹⁵, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ καλῶς ⁹⁶, κατ' ἐμοῦ αὐτῷ χρῆσαι.

Post Nervam, imperavit Trajanus annos viginti, et hydropisi mortuus est. Hic, persecutione diu contra Christianos agitata, martyres multos occidit, sed tandem a persequendo destitit. Hic ita bonus fuit, et mali inimicus, et ita justitiæ amans, ut evaginatum gladium coram proceribus olim præfecto traderet, dicens: Accipe gladium hunc, et si bene quidem egero, pro me, si vero male, contra me eo utere.

⁹⁷ (3) Προχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νερβᾶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὡς πολυμικτώτατος, καὶ πολλὰ κατορθώματα ἐν τε Ῥώμῃ καὶ πανταχοῦ ⁹⁸ πεποιηκώς.

Delectus est a Nerva propter virtutem suam, quia bellicosissimus erat, et multa præclara facinora Romæ et ubique fecerat.

⁹⁹ (4) Φίλου δὲ τινος αὐτῷ ¹⁰⁰ ποτε διαβληθέντος ὡς ἐπιβούλου καὶ τοῦς τε ὀφθαλμοὺς (αὐτοῦ) ἐκκεντηθέντος ¹⁰¹ καὶ τὸ γένειον ἀποκειραμένου, ἐπέλ τυφλὸς πρὸς Τραϊανὸν εἰσῆχθη, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ¹⁰² Τραϊανὸς, πόλιν ¹⁰³ κτίσας ¹⁰⁴ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν νῦν Τραϊανούπολιν (ὀνομαζομένην καὶ) τοῦτον ¹⁰⁵ κατοικήσας ἐν αὐτῇ ὡς θεσπέτην ταύτης ¹⁰⁶, ἐκείσε ἀπέστειλεν ¹⁰⁷ ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ¹⁰⁸.

Cum unus ex amicis suis ut insidiator apud ipsum olim falso crimine accusatus esset, et oculis effossis, et detonsa barba, cæcus ad Trajanum adductus esset, valde mœrens super hoc Trajanus, ædificata urbe nomine suo etiam nunc Trajanopoli appellata, illum luc missum usque ad terminum vitæ ejus in hac veluti dominum constituit.

(5) Θνήσκει δὲ ¹⁰⁹ Ἀδριανὸν ¹¹⁰ προχειρισάμενος ¹¹¹ βασιλέα.

Moritur tandem, designato in imperium successore Adriano.

¹¹² (6) Ἐπὶ αὐτοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοπος καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ἐμαρτύρησαν ¹¹³. (7) Καὶ Βασιλείδης, καὶ Μένανδρος, καὶ Κήρινθος, καὶ ¹¹⁴ (92) Νικόλαος ¹¹⁵, εἷς τῶν ζ' διακόνων, οἱ αἰρεσιάρχαι ¹¹⁶, ἐχθροὶ ¹¹⁷ τῆς ἀληθείας ἐγνωρίζοντο. (Ὁ ῥηθεὶς Νικόλαος ὁ εἷς τῶν ζ' διακόνων καὶ Ἐβιωναῖος.)

Illo regente imperium, Simeon Cleophæ, Hierosolymorum episcopus, et sanctus Ignatius fidei confessi sunt. Tunc quoque Basilides, Menander, Cerinthus et Nicolaus, unus ex septem diaconis, hæresiarchæ, adversarii veritatis innotuerunt. Dicitur Nicolaus unus ex septem diaconis et Ebionæus.

ΡΑΖ'. Βασιλεία Ἀδριανῶ.

CXXXVI. Regnum Adriani.

¹¹⁸ Μετὰ δὲ Τραϊανὸν ἐβασίλευσεν Ἀδριανὸς (γαμβρὸς αὐτοῦ) ἔτη κ'· ἦν δὲ [Ἄφρος τῷ γένει] φιλολόγος, ἐπιτήδειος ἐν [τε] **340** τῷ περὶ λόγῳ καὶ τῷ συμμέτρῳ ¹¹⁹, συγγενῆς καὶ υιοπεποιημένος ¹²⁰ Τραϊανῷ (καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν) ¹²¹.

Post Trajanum imperavit Adrianus, gener ejus, annos viginti. Erat autem hic genere Afer, litterarum studiosus, soluto pariter sermoni et versibus idoneus, Trajano consanguineus et ab illo adoptatus; hydropisi mortuus est.

¹²² (2) Οὗτος ἐν Μυσίᾳ, ἐνθα ἐθήρασεν, ὠκοδόμησε πόλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀδριανούπολιν ¹²³, καὶ ἐτέραν ἐν (τῇ) Θράκῃ καὶ ἐπόνομασε καὶ αὐτὴν Ἀδριανούπολιν ¹²⁴.

Hic in Mysia, ubi venabatur, ædificavit urbem quam Adrianopolim appellavit, aliamque in Thracia, quam Adrianopolim pariter appellavit.

D

Varia lectiones et notæ.

⁸⁸ Ced. 434, 2, 3. ⁸⁹ Ἡ νόσῳ δὲ τ. Ced. τελευτᾷν cod paulo post: θ', μῆνας ζ, ἡμέρας ιε' Ced. 436, 17, ιθ', μ. ζ' Leo. ⁹⁰ 98 (5298). ⁹¹ Ced. 436, 18. ⁹² Οὗτος ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ ποτε; δς ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ π. Leo. ⁹³ ἐνώπιον τῶν ἐν τέλει πάντων ἐδ. Cel. τῶν ἐν τ. π. ἐπεδ. Leo. ⁹⁴ εἰπὼν δ. τοῦτο Ced. eo. ⁹⁵ ἄργῳ Ced. Leo. ⁹⁶ καλῶς οἴμ. Ced. Leo. ⁹⁷ Ced. 436, 21-23. ⁹⁸ γῆς add. Ced. ⁹⁹ Ced. 436, 23-437, 6. ¹⁰⁰ αὐτοῦ Ced. ¹⁰¹ ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν add. Ced. ¹⁰² τοῦτο cod. ¹⁰³ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ φιλῳ, π. Ced. ἐπὶ τ. π. τε Leo. ¹⁰⁴ ἐκτίσεν Ced. ¹⁰⁵ τ. κατοικτεῖρας ὡς Ced. Leo. ¹⁰⁶ τῆς πόλεως Ced. Leo. ¹⁰⁷ εἶναι aid. Ced. ¹⁰⁸ ἀ. τ. Leo. ἀ. τ. θεραπεῖαν αὐτοῦ πάσαν ποιησάμενος Ced. — Ced. 437, 12, 13. ¹⁰⁹ Τραϊανός. ¹¹⁰ τὴν γαμβρὸν αὐτοῦ Ced. ¹¹¹ ὡς Leo. ¹¹² Ced. 437, 11, 12. ¹¹³ ἐμαρτύρησεν cod. Ἐπὶ τούτου ε. ὁ ἅγιος Ἰ. θ. καὶ Σ. ὁ τοῦ Κλ. Leo, Cel. ¹¹⁴ Ced. 437, 7-11. ¹¹⁵ Ἐπὶ ἀ. Σίμωνα τὸν μάγον Μ. διεδέξατο, γόνης καὶ ἀπατεῶν. Σαμαρεὺς τὸ γένος ἑαυτὸν Κύριον ὀνομάζων ἦν δὲ καὶ Κ. αἰρεσιάρχης τότε καὶ Ν. Cel. Leo. ¹¹⁶ καὶ αἰρ. cod. ¹¹⁷ ἀ. καὶ ε. Ced. ¹¹⁸ 416 (5316) Ced. 437, 14-16. Ἀδ. Αἴλιος ἐδ. ε. κδ'; κ', μῆνας ια' Leo. ¹¹⁹ ἀμέτρῳ cod. ἐμμ. Ced. ¹²⁰ τῷ add. Ced. ¹²¹ Ἐπὶ Ἀδριανῶ ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος; καὶ Ἄνθιμος καὶ Παυτολύπων καὶ ἅγιος Εὐστάθιος; μετὰ τῆς συμβίου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. ¹²² Ced. 437, 17 Ὁ. ἐν Μ. θηράσας ὡ. π. καὶ μετωνόμασεν ἀ. Ἀδριανῶ θήρας ἐν τοῖς μιτάτοις Leo, Cel. ¹²³ ὡσαύτως Ced. 5. θ. προσαγορεύσας ἀ. Ἀ. Ced. θ. ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Leo. ¹²⁴ καὶ ναὸν ἐν Κυζύκῳ Ced.

Quo regente imperium, rebellati sunt Judæi, et Hierosolymis templum reedificare voluerunt : adversus illo valde irascitur Trajanus. (Hoc mirum signum apparuit ante captivitatem eorum : sepulcrum Salomonis sponte apertum est.) Interea vero bello agitata, una die centum et octoginta millia ex eis occidit, captosque acriter, omnes qui supererant, deduxit ad solemnitatem Hebron celebratam, et vendidit eos quaternos modio hordei. Eversis autem quod antiquæ supererat civitatis et templo, sanctam iterum ædificat civitatem, quam, mutato nomine, Æliam vocavit) ex proprio nomine, quia leprosus erat, ut commiserationem inveniret), et posita imagine sua in templo, Græcos in civitate habitare jussit.

Ædificavitque templum Cyzici, et urbem in Thracia, quam vocavit Adrianopolim.

Eo imperante, Cerdon et Valentinus et Marcion et Montanus, et Saturnilus et Carpocrates, hæresiarchæ, et Aquila innotuerunt.

Sub illo Plutarchus Chæronensis et Phlegon animalium scriptor noti erant.

Moritur Adrianus, designato successore Antonino.

Hic Adrianus virum quemdam habuit nomine Similum, prudentia, fortitudine, æquitate multisque virtutibus ornatum, et hunc plane colebat, et in magna dignitate constituit; at iste non diu potestatem habuit; rogatus ab illa discessit, et in agro septem annos degit; postea defunctus est, hanc ælem cum jussisset tumulo imponi inscriptionem : « Similus hic jacet, qui multos quidem annos egit, septem autem annos vixit. »

Adrianus violento interiit morbo, clamans : « O Jupiter, quantum malum est optare mortem et non invenire! »

CXXXVII. Regnum Antonini.

Post Adrianum, Antoninus Pius imperavit, annos duo et viginti; adoptatus fuerat ab Adriano, primusque imperatorum Pius cognominatus est.

Moritur designato ad imperium Marco Antonino, proprio genero.

Variæ lectiones et notæ.

²⁷ Ced. 437,19-438,3. ²⁸ στασιασάντων τῶν Ἰουδαίων — βουληθέντων Ced. ²⁹ αὐτομάτη cod. ³⁰ διαλυθῆναι: Leo. ³¹ σφ. καὶ π. γ. Ced. ³² νη' Leo, Ced. Glycas; de captivis divenditis cf. eadem apud Glycam 448,13-15. ³³ καὶ τοῦ ναοῦ Ced. ³⁴ καταρτυώσας cod. ³⁵ κτ. νέαν Ἰερουσαλήμ ἦν δὴ καὶ Ἀ. προσηγόρευσε Ced. ³⁶ κέλερον cod., λωθόν Leo. ³⁷ Ced. 437,18,19 Adrianopolim ante templum nominat. ³⁸ Ced. 438,13-15. ³⁹ Σατορνίλιος Leo, Ced. Valentinus, Cerdon et Marcio sub Antonino secundum Scholion Leonis et Cedrenum 428,1,2 et ipsum Georgium. ⁴⁰ De Aquila confer Glycam 448,16. ⁴¹ Adr. a. 3° Pl. Chæronæus Eus. II, 285. De XIV libris Phlegontis libertini Caesaris (Adriani) quibus in compendium reliquit Olympiadas CCXXIX (usque ad a. 140 p. Chr.) cf. Eus. I, 559. ⁴² 438, 17 : Τελευτῶν δὲ προχειρίζεται Ἀντωνίνον. ⁴³ Ced. 438,4-9. ⁴⁴ Σίμηλον δὲ τίνα ἐν τε — κσκ. π. ἐτ. Ced. ⁴⁵ αὐτόν add. Ced. ⁴⁶ κρ. ἀπέστη Ced. ⁴⁷ ἐπιγραφῆναι Ced. Leo. ⁴⁸ μνημείω Ced. ⁴⁹ ἄ. Σ. Leo, ἄ. περιέχουσαν Σ. Ced. ⁵⁰ ἐτὶ τόσα Leo, e Xiphilino, deest in Cedreno, sed jam Xylander conjecit πολλά. ⁵¹ Ced. 438,15-17. ⁵² Θνήσκει δὲ Ἀ. βίᾳ τῆς ν. Ced. ⁵³ τυγχάνει Leo, Ced. ⁵⁴ 158 (5538) Ced. 458,21,22. ⁵⁵ κθ' Leo, Ced. ⁵⁶ αὐτοκράτωρ Ced. ⁵⁷ πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν ἐπεκλήσατο Leo, Ced. ⁵⁸ Ced. 439,10,11. ⁵⁹ Ἀντωνίνος Ced. ⁶⁰ προβαλ. cod. προβαλόμενος Ced., Leo.

²⁷ (3) Ἐφ' οὗ στασιάζαντες ²⁸ Ἰουδαῖοι καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν οἰκοδομησάμενοι βουληθέντες, ὀργίζονται κατ' αὐτῶν σφόδρα (σημεῖον δὲ γέγονε πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος μνημεῖον αὐτόματον ²⁹ διανοιχθῆναι ³⁰)· πολέμου δὲ γενομένου ³¹ μεταξὺ, ἀνείλεν ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας ἡ' ³² (καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ τοὺς ὑπολειφθέντας πάντας, καὶ καταγαγὼν αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει τῇ ἐν Χερθῶν γενομένη, ἐπώλησεν αὐτοὺς ἀνά δ' εἰς μόδιον κριθῆς). Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν ³³ κατερειπώσας ³⁴, κτίζει τὸ δεύτερον τὴν ἀγίαν πόλιν ³⁵, ἣν δὴ καὶ μετωνόμασεν Ἀλίαν (εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ λωθὸν ³⁶, ὅπως εὖρη ἔλαον)· καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ εἰδωλὸν ἐν τῷ ναῷ, εἰκεῖν Ἑλληνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε.

³⁴ (4) Κτίσας δὲ ναὸν ἐν Κυζίκῳ καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ προσηγόρευσε αὐτὴν Ἀδριανούπολιν.

³⁵ (5) Ἐφ' οὗ (Κέρδων, καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Μαρκίων, καὶ Μοντανός, καὶ Σατορνίλιος ³⁶, καὶ Καρποκράτης, οἱ αἰρεσιάρχαι (καὶ Ἀκύλας ³⁷) ἐγνωρίζοντο.

341 ³⁸ (6) Ἐπὶ τούτου Πλούταρχος ὁ Χαίρωνεύς καὶ Φλέγων ὁ χρονογράφος ἐγνωρίζοντο.

³⁹ (7) Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸς Ἀντωνίνον προχειρισάμενος.

⁴⁰ (8) Οὗτος Ἀδριανὸς εἶχεν ἄνδρα τινὰ ὀνόματι Σίμηλον ⁴¹, ἐν τε φρονήσει, καὶ (ἀνδρείᾳ, καὶ) ἐπιεικειᾷ, καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς κεκοσμημένον, καὶ πάνυ αὐτὸν ἐτίμα καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν ⁴². ἄλλ' ἐπ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας ⁴³, δεηθεὶς ἐξέστη αὐτῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἐπὶ τὰ ἔτη διατριψάσας, ἐτελεύτησεν, ἐπιγραφῆν ⁴⁴ προστάξας ἐν τῷ μνήματι ⁴⁵ αὐτοῦ περιέχουσαν οὕτως· « Σίμηλος ⁴⁶ ἐνταῦθα κατέκειται, βιώσας μὲν ἔτη πολλά ⁴⁷, ζήσας δὲ ἔτη ἐπτά.

⁴⁸ (9) Ὁ δὲ Ἀδριανὸς ⁴⁹ βίᾳ ἀπέθανεν (ὑπὸ) τῆς νόσου κρᾶζων· « Ὡ Ζεῦ, πόσον κακὸν ἔστιν ἐπιθυμουμένᾳ τινι ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνοντα ⁵⁰. »

ΡΑΖ'. Βασιλεία Ἀντωνίνου.

⁵¹ Μετὰ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς ἔτη κθ' ⁵², υἱοποιηθεὶς τῷ Ἀδριανῷ, καὶ πρῶτος τῶν αὐτοκρατόρων ⁵³ Εὐσεβῆς ἐπικλήθη ⁵⁴.

⁵⁵ (2) Θνήσκει δὲ ⁵⁶ προβαλῶν ⁵⁷ εἰς βασιλείαν Μάρκον Ἀντωνίνον, τὸν ἴδιον γαμβρόν.

²² (3) Ἐφ' οὗ Πολύκαρπος, ὁ μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ θεολόγου ²³ καὶ Ἰουστίνος ²⁴ ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος [ὁ] ἐπίσκοπος Κορίνθου, ἐμαρτύρησαν.

342 ²⁵ (4) Καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισάνης ²⁶ (οἱ αἰρετικοί), καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίνα ²⁷ αἱ ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρύγας ἐγνωρίζοντο.

²⁸ (5) Ἐπὶ τούτου Γαληνὸς ὁ ἰατρός ἐθαυμάζετο καὶ Βαρδισάνης τις Σύρος διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν ²⁹.

(6) ³⁰ Ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεντίνος, καὶ Κέρδων, καὶ Μαρκίων ἐπὶ τῆς Ῥώμης ³¹ αἰρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο.

³² (7) Πολύκαρπος δὲ, (ὁ) ἐπίσκοπος Σμύρνης, εἰς ἔψιν ἐλθὼν Μαρκίῳ, πρὸς αὐτὸν φησιν ὁ (92^b) Μαρκίων ³³ · « Ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς, ὦ καλὲ Πολύκαρπε; » Ὁ δὲ · « Ἐπιγινώσκω σέ, ἔφη, τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ. »

ΡΑΗ'. Βασιλεία Μάρκου.

³⁴ Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μάρκος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη 18'.

(2) Διωγμοῦ δὲ κινήθέντος πολλοὶ γέγοναι μάρτυρες.

³⁵ (3) Αὐρηλιανὸς ὁ Βῆρος ὁ καὶ Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Λουκίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

³⁶ (4) Ἐφ' ὧν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς φερόμενον ὤφθη.

³⁷ (5) Ἐπὶ τούτου ³⁸ Ὀπιανὸς ³⁹ ὁ τὴν Ἀλιευτικήν συγγραφῶς (καὶ Σέκτος ἠκμαζόν).

343 ⁴⁰ (6) Τοῦτόν φασὶ πεφονευκέναι λέοντας ⁴¹ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

⁴² (7) Οὗτος ὁ Μάρκος σοφὸς ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολέμων διασωσάμενος ⁴³ καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν σφόδρα, ἀπέθανε ⁴⁴ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομόδου τοῦ ἰδίου υἱοῦ ⁴⁵. Τὴν δὲ μνήμην τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλή ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν χρυσοῦ ἀνδριάντι αὐτὸν ἐτίμησεν.

⁴⁶ (8) Πολεμοῦντος (αὐτοῦ ποτε) Γερμανοῦς ἰκαλ Σαυρομάτας, δὴφει τῆς στρατιᾶς πιεζομένης καὶ διὰ τοῦτο κινδυνευούσης, τοὺς ἐπὶ [τῆς] Μελιτινῆς οὐτῶ καλουμένης λεγῶνος Χριστιανοὺς ὄντας, δι' εὐχῆς ἐκτενοῦς πρὸς ⁴⁷ Θεὸν γενομένης ⁴⁸, τοὺς μὲν πολεμιστοὺς κεραυνῷ βαλεῖν ⁴⁹, ἄμβροτον δὲ τοὺς Ῥωμαίους

Sub eo Polycarpus, discipulus Joannis Theologi, et Justinus philosophus, et Dionysius, episcopus Corinthi, fidem confessi sunt.

Tunc Tatianus et Bardisanes hæretici, et Priscilla et Maximina pseudoprophetiissæ inter Phryges innotuerunt.

Sub illo Galenum medicum mirabantur, et Bardisanes Syrus quidam, peritissimus dialecticus et philosophus vigeat.

Sub illo Valentinus et Cerdon et Marcion Romæ hæresiarchæ reputabantur.

Polycarpo autem, Smyrnæ episcopo, cum in Mareionem incidisset, dicit Marcion : « Anne cognoscis nos, optime Polycarpe? » Hic autem : « Agnosco te, inquit, primogenitum filium Satanæ. »

CXXXVIII. Regnum Marci.

Post Antoninum deinde imperavit Marcus, filius ejus, annos undeviginti.

Et persecutione mota, multi fuerunt martyres.

Aurelianus Verus et Antoninus, filius ejus, cum Lucio quoque fratre ejus.

Sub iis ignis ire visus est de cælo ab occidente ad orientem.

Sub eo Opianus, qui *De arte piscatoria* scripsit, et Sextus florebat.

Eum occidisse dicunt leones duodecim uno die.

Marcus iste sapiens erat et virtute præditus; Romam multis bellis liberaverat, et charus civibus valde, a Commodus, proprio filio, per venenum sublatus est. Memoriam autem virtutis ejus conservavit senatus, et post mortem ejus illum statua aurea decoravit.

Is cum adversus Germanos et Sarmatas bellum gereret exercitusque siti pressus periclitaretur, Melitenæ legionis milites, qui Christiani erant, a Deo contentis precibus impetraverunt ut fulmine hostium exercitus feriretur, imberque Romanas copias recrearet. Quod, ut ferunt, valde admiratus

Varie lectiones et notæ.

²² Ced. 459,11-15. ²³ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ced. M. Aurelii a. 7° (168) Eus. II, 289. ²⁴ Justinus † Antonini a. 14 (152) II. 287,389. ²⁵ Ced. 459,3,4. ²⁶ Βαρδισιάνης cod. cf. Eus. v, 16. ²⁷ Μαξιμίλλα Ced. ²⁸ Ced. 459,4-6. Καὶ Γ. ὁ Ι. τότε ἐθ. καὶ Β. δὲ τις. ²⁹ ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τοῦ Ἀντωνίνου τὸν κατὰ εἰμαρμένης λόγον Lec. Ced. ³⁰ ὡς φησὶ δὲ Κλήμης ὅτι Ced. 459,1,2. ³¹ ἐν Ῥώμῃ Ced. ³² Ced. 549,7-10. ³³ M. ἤκουσεν Ced. Antonini a. 15 Anicetus Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscepit, annis 11 (155-165), sub quo Polycarpus Romam veniens, multos ex hæreticis convertit Eus. II, 289. ³⁴ 161 (5360) Ced. 459,14. M. Ἀντωνίνος ἐθ. ἔτη 18' μ. μὲν Σεδῆρου (Οὐδῆρου Leo) τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἔτη 1' καὶ μῆνας 6'. ³⁵ 3 ad. e. 1 pertinet, 2 videtur transponendum inter 4 et 5; nam c. 4 apud Glycam quoque mentionem Marci Antonini cum genero Severo imperantis sequitur. Ἀ. ὁ ἦρωος cod. ³⁶ M. Aurelianus qui et Verus. Lucius Aurelius Commodus an. XIX a. 1 Lucio Cæsare Athenis templum ædificante ignis de cælo ab Occidente in Orientem ferri visus Eus. II, 289. ³⁷ Ced. 440,19,20. ³⁸ καὶ add. Ced. ³⁹ Ὁ τὴν ἄ. συνεγράψατο Ced. M. Aurelii a. 10 Eus. II, 291. ⁴⁰ de Commodus Ced. 441,5, Leo et ipse Georgius CXL, 7. ⁴¹ Ced. 440,20-441,2. — πανσ. Ced. ⁴² δ. ἡγαπήθη σφ. ὑπὸ τῶν π. Ced. ⁴³ δὲ add. Ced. ⁴⁴ M. Aur. 18°. Antoninus cum filiis — triumphum peregit, dona distribuerunt — pecuniam indulserunt — Antoninus febris laborans decessit Eus. II, 291. ⁴⁵ Ced. 459,15-22. II. δὲ Γ. καὶ Σαυρομάτας. M. Aur. 8° Bellum contra Germanos, Dacos, Sarmatas et Quados Eus. II, 291. ⁴⁶ τὸν Ced. ⁴⁷ ἱστορεῖται add. Leo. ⁴⁸ βληθῆναι Ced.

Marcus, edicto Christianis honores detulit legioni- que Fulminatricis cognomentum indidit.

CXXXIX. Regnum Veri.

Post Marcum deinde imperavit Verus, filius ejus, annos octo, et occisus est in processione.

CXL. Regnum Commodi.

Post Verum imperavit Commodus, frater ejus, annos duodecim.

Factusque est podagricus, et aggravatus, et ejectione sanguinis et bilis misere interiit.

Narcissus autem, unus ex domesticis ejus, eum in balneo suffocavit.

Sub eo Theodotus, qui primus principia posuit erroris Pauli Samosatani et Nestorii, et Theodotion, hæresiarchæ, claruerunt.

Et Clemens, *Stromatæων* auctor, Alexandria vivebat.

Clementis discipulus Origenes fuit.

Montanus quoque, hæresiarcha, id temporis erat, qui seipsum Paraclitum esse dicebat.

Erat porro Commodus promptus et alacer; quem dicunt (non vero Marcum, ut jam scriptum est) una die duodecim interemisse leones.

CXLI. Regnum Pertinacis.

Post Commodum imperavit Pertinax Helvidius mensibus sex; non uxorem neque filios adduxit in palatium, sed apud avum vitam degentes reliquit. Et occisus est a militibus.

Sub illo vigeabant Symmachus, Hebræus, unus ex interpretibus, et Porphyrius philosophus qui adversus Christianos scripsit.

CXLII. Regnum Didii.

Post Pertinacem imperavit Didius menses quatuor. Et interfectus est a cubiculariis ad fontem palatii, decreto senatus, dum pisces contemplaretur, et alta voce exclamaret: « Quidnam mali feci? » Iste erat vilissimus operibus et moribus, et scelestus, et divitiarum amator.

Sub illo fidem confessi sunt Eugenius et Maca-

Α παραμυθήσασθαι. Ὅπερ (ὡς φασί) σφοδρῶς καταπλήξαν⁸⁹ τὸν Μάρκον, γράφει τιμᾶσθαι⁹⁰ Χριστιανούς, τὴν δὲ λεγεῶνα Κεραυνοδόλον προσαγγρεῦσαι⁹¹.

ΡΛΘ'. Βασιλεία Βήρον.

⁸⁹ Μετὰ δὲ Μάρκον ἐβασίλευσε Βήρος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη η'⁹², καὶ ἐσφάγη ἐν προκέντρῳ.

ΡΜ'. Βασιλεία Κομόδου.

⁹⁰ Μετὰ Βήρον ἐβασίλευσε Κόμοδος (ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ) ἔτη [ι]β'⁹³.

(2) Γέγονε δὲ⁹⁴ πιδαλγὸς καὶ καταδαρῆς⁹⁵ (καὶ ὑπὸ ἀναγωγῆς αἵματος καὶ χολῆς ἀθρόως⁹⁶ ἀπέθνησκε).

344⁹⁷ (3) Νάρκισσος δὲ τις τῶν οἰκίωων αὐτοῦ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ.

⁹⁸ (4) Ἐφ' οὗ Θεόδοτος, ὁ καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα καὶ Νεστόριον πλάνης ἑρξάμενος, καὶ Θεοδοτίων, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἔγνωρίζοντο⁹⁹.

¹⁰⁰ (5) Καὶ Κλήμης ὁ Στρωματέως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦν.

(6) Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ὀριγένης ἐγένετο.

¹⁰¹ (7) Ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιάρχης τότε ἦν, ὃς ἑαυτὸν Παράκλητον εἶπεν εἶναι.

¹⁰² (8) Ἦν δὲ (Κόμοδος) φιλοκύνητος¹⁰³· τοῦτόν¹⁰⁴ φασιν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τοὺς) ιβ' λέοντας πεφονευκῆναι¹⁰⁵ (καὶ οὐχὶ Μάρκον, ὡς προεγράφη).

ΡΜΑ'. Βασιλεία Περτίνακος.

¹⁰⁶ Μετὰ Κόμοδον ἐβασίλευσε Περτίναξ (Ἐλώτος) μῆνας ς', μήτε τὴν γυναῖκα μήτε τὰ τέκνα εἰσαγαγὼν εἰς τὸ¹⁰⁷ παλάτιον, ἀλλ' ἐάσας παρὰ τῷ πάππῳ διατεῖσθαι.¹⁰⁸ (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

¹⁰⁹ (3) Ἐπὶ αὐτοῦ Σύμμαχος, εἰς τῶν ἐρμηνευτῶν¹¹⁰, ἦν Ἑβραῖος¹¹¹, καὶ Πορφύριος¹¹² φιλόσοφος, ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας.

ΡΜΒ'. Βασιλεία Διδίου.

Μετὰ δὲ Περτίνακα ἐβασίλευσε¹¹³ Δίδιος μῆνας¹¹⁴ δ'. (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ κουβικουλαρίων εἰς τὴν πηγὴν τοῦ παλατίου, **345** θεωρῶν τοὺς ἰχθύας, ψήφῳ τῆς βουλῆς, μεγάλα ἐπιθώμενος· « Τί γὰρ δεῖνόν ἐποίησα; » (3) Οὗτος ἦν φαυλότατος¹¹⁵ τοῖς ἔργοις καὶ τρόποις, καὶ ἀνοσιουργός, καὶ χρημάτων ἐραστής.

¹¹⁶ (4) Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησαν Εὐγένιος καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁸⁹ καταπλήξει cod. ⁹⁰ τιμᾶν Leo, Ced. ⁹¹ Cum vero Pertinax — apud Quados siti laborarent — litteræ exstant Marci — exercitum Christianorum precibus servatum esse Eus. II, 291. ⁹² Leo et Ced. cum M. Aurelio. ⁹³ θ' M. Aur. 40. Eus. ⁹⁴ 180 (5580). ⁹⁵ μῆνας ε' Leo, μῆνας θ' Ced. 441,3. ⁹⁶ καὶ Ced. 441,6. ⁹⁷ κατωθ. Ced. ⁹⁸ ἀθρόως? ⁹⁹ Ced. 441,13. Τούτων Ν. τις τῶν δ. ἀ. ἀπ. ἐν λ. Strangulatus in ædibus Vestiliani Eus. ¹⁰⁰ Ced. 441,8-10. Ἀφρικανὸς δὲ φησιν ὁ χρονολόγος ὅτι ἐπὶ τούτου Κλ. Ced. ἐπὶ Κομόδου Leo. ¹⁰¹ ἔγνωρίζετο Leo, Ced.; Severi 1° et 11° Eus. ¹⁰² Ced. 441,10; a. Severi 12° Origenes mirabilis Alexandria puerili ætate agnoscebatur Eus. ¹⁰³ Ced. 441,11,12. — Severi 11° Musianus (?) noster scriptor agnoscebatur Eus. ¹⁰⁴ Ced. 441,4,5. ¹⁰⁵ καὶ μαχικώτατος πάνυ Ced.; μ. π. καὶ φ. Leo. ¹⁰⁶ ὃν καὶ φ. Ced. ὃν φ. Leo. ¹⁰⁷ φωνεῖσθαι Leo, Ced. cf. Eus. Commodi a. 12°. ¹⁰⁸ 495 (5393) μ. β' Gl. c. Chr. Pasc. ἡμέρας πζ' (Jan. 1—Mart. 28) Leo, Ced. 431,15-17. Capitolinus 15; m. II. d. xxv; Hier. et Cassiodorus: menses vi. ¹⁰⁹ εἰς τὸ π. ἐ. Ced. εἰς τὸ π. ἀγαγὼν Leo. ¹¹⁰ Ced. 441,21 οὗτος Περτίναξ Ced. ὁ Leo. ¹¹¹ Ced. 441,17-20. Ἐπὶ τούτου, ὡς φησιν Εὐσέβιος, ἦν ὁ Σ. Ced. ἐπὶ Περτίνακος Leo. ¹¹² τῆς τῶν Ἑβραίων γραφῆς Ced. ¹¹³ Ἐβιωναῖος τὴν αἰρεσιν (ἦν) ἀλλὰ καὶ Leo Ced. ¹¹⁴ ὁ add. Ced. ¹¹⁵ Ἰουλιανὸς add. Leo, Ced. 442,1 ἡμέρας ες' Leo, Ced. (Mart. 28 — Junii 1). ¹¹⁶ Ced. 442,4,5 ὃς διὰ τὸ αἰσχροῦς ζῶων καὶ ἀπανθρώπως ὑπὸ τῆς βουλῆς θανάτῳ καταψήφισθεις ἐ. Ced. Οὗτος διὰ ταῦτα ἐ. ψ. τῆς β. κ. τ. λ. Leo. ¹¹⁷ φ. δὲ ἦν τ. τρόποις καὶ τ. ἐ. ἀν. κ. τ. λ. Ced. 442,2 — φ. τ. τρ. καὶ τ. ἐ. ἀν. κ. τ. λ. Leo. ¹¹⁸ Ὅμοιοι; δὲ καὶ δύο προσδύτεροι: Ε. καὶ M. Ced. 537,7 sub Juliano passi.

Μακάριος. (5) Καὶ Σαβέλλιος ὁ Λιβυκὸς ⁹⁹ καὶ ἀθεώ- A
τατος αἰρετικὸς ἦν.

rius, Et Sabellius Libyus, et valde impius heretici- us
exstabat.

PMΓ'. Βασιλεία Σεβήρου.

CXLIII. Regnum Severi.

⁹⁸ Μετὰ τούτων ἐβασίλευσε Σευήρος (ὁ Σεπτίμιος)
ἐτη ιζ' ⁹¹. ⁹² (2) Ὁς τὸν ἐν Βρεττανίᾳ νικήσας πό-
λεμον, ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης ⁹³ περιτείχισε
τὴν νήσον σταδίοις α' καὶ τὸ ⁹⁴ Βυζάντιον παραλα-
θὼν, τὰ τεῖχη αὐτοῦ κατέβλεν· εἶχε δὲ ⁹⁵ πύργους ζ',
ἐκ τῶν θορακικῶν πυλῶν ἀρχομένους· καὶ ἐπὶ τὴν
ἀρκτέραν θάλασσαν καθήκοντας, ὧν ⁹⁶ (93') εἴ τις ἐν
ἐνὶ τῶν πύργων ⁹⁷ προσῆλθεν, οὐδέμια ἀσθησις
τοῖς ἄλλοις ἐγένετο· εἰ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ
ἐνεβόησεν ἢ λίθον ἐσάλευσεν, αὐτὸς τε ἤχε· καὶ ⁹⁸
τῆς λοιποῦς ἅπασι μετεδίδου τῆς ἤχης.

Post illum imperavit Severus Septimius annos
septemdecim. Hic cum in Britannia victor fuisset, a
mari usque ad mare circumvallavit insulam ad mille
stadia; capti deinde Byzantii muros delavit. Habe-
nat autem turres septem ex pylis Thraciis inci-
pientes et ad septentrionale mare pertinentes. Qua-
rum turrium si quis in unam intraret, nemo in
aliis sentiebat; si vero in prima turri clamaret,
vel lapidem jaceret, et ipsa sonabat, et reliquis om-
nibus communicabat sonum.

⁹⁹ (3) Οὗτος καὶ τὸ Ζεούξιππον λουτρὸν ἐκτίσεν Βυ- B
ζαντίου, καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἵπποδρόμῳ
παρέδωκε, καὶ κυνήγιον καὶ θέατρον αὐτοῖς κατ-
εσκεύασεν.

Hic et Zeuxippum balneum aedificavit Byzantiis,
et primam structuram hippodromo concessit, et
locum venationi et theatrum eis aedificavit.

¹ (4) Ἐπὶ τούτου Λεωνίδης, ὁ πατὴρ Ὀριγένους,
ἐμκρτύρησεν (ἐπίσκοπος ὢν). ² (5) Καὶ Ὀριγένης
ἐγνωρίζετο, ὅστις 346 (Ὀριγένης) ³ εἰς Ἀλεξάν-
δρειαν ἀκμάζων μεγίστην εἰς τὸν θεῖον λόγον σπου-
δὴν καταβαλλόμενος ⁴, οὐ μόνον ⁵ τοῖς πιστοῖς ⁶
πρόξενος ὠφελείας ἐγένετο μεγάλης ἢ, ἀλλὰ καὶ τῶν
αἰρετικῶν οὐκ ὀλίγοις· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὑγιῆ τῆς
πίστεως παραλαβόντες ⁷ δόγματα, ζηλωταὶ τῆς ἀλη-
θείας ἐγένοντο· ἐξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβροσί-
ως, ἀνήρ ἐπισήμων καὶ φιλόλογος, ὃς εἰς γνώσιν
ταῦ ἀνδρῶν ἀφικέσθαι σπουδύσας, ἀπίστη τῆς Οὐα-
λεντίνου καὶ Μαρκίωνος αἰρέσεως, πείραν τῆς ἐνθέου C
παιδείας αὐτοῦ ⁸ ὀρκούσαν κτησάμενος. Πλεῖστοι
δὲ ⁹ τῶν ἐξωθεν φιλοσόφων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες,
μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκεία μαθήματα τὴν
ὠφέλειαν ἐκαρπύσαντο ¹⁰, — μέγας γὰρ παρ' αὐτοῖς
ἐγνωρίζετο — παραδιδοῦς γεωμετρίαν καὶ ἀριθμη-
τικὴν, καὶ τὰλλα προπαιδεύματα· διόπερ οὐκ ὀλίγοι
τῶν παρ' Ἑλλήσι σοφῶν ¹¹ μαρτυροῦσιν αὐτῷ ¹²,
μνήμην ἐν τοῖς ἰδίῳ ποιούμενοι συγγράμμασιν ὡς
διδασκάλου· καὶ γὰρ εὐφυῆς παιδὸθεν ὑπῆρχε σφό-
δρα καὶ ζητητικὸς ἄγαν, οὗ ἐν ¹³ τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ
τὸ τῆς θείας Γραφῆς βούλημα πυνθανόμενος ¹⁴, ὡς
βαθύτερα ¹⁵ διανοοῦμένου, ἐπέπληττεν ὁ πατὴρ (αὐ-
τοῦ), μηδὲν ὑπερ ¹⁶ ἡλικίαν παρ' ἐτέρων ¹⁷ ζητεῖν·
(νύκτωρ δὲ ἐπιστάς, εὐδοντος ¹⁸ τὰ στέφρα ὡς θείου
Πνεύματος ἔνδον ἐν αὐτοῖς ἱερωμένου, κατεφίλει) ¹⁹ D
καὶ τῆς εὐτεχνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. Ἀγνεῖαν δὲ

Sub eo Leonides, pater Origenis, episcopus,
confessus est fidem. Et Origenes ipse celebraba-
tur, qui Alexandriae vigens, sanctissimum divini
verbi cultum instituens, non solum fidelibus mag-
nam utilitatem praebebat, sed etiam haereticis
non paucis: ab illo enim sanis fidei appre-
hensis dogmatibus zelo veritatis accendebatur.
Inter quos eminenti Ambrosius, vir insignis et
litterarum studiosus, qui cupidus talem virum
agnoscendi profectus est, et desecit ab haeresi
Valentini et Marcionis, experientia divinae institu-
tionis illius parta sufficienter. Plerique etiam ex-
traneorum philosophorum ad illum ventitantes,
maximam et ipsi in propriis scientiis perceperunt
utilitatem; magnus enim apud illos habebatur,
docens geometriam, arithmeticae ceterasque
praevas scientias; idcirco non pauci apud Graecos
sapientes testimonium dant ei, mentionem ejus in
scriptis suis, ut magistri, facientes. Enimvero
valde ingeniosus ab infantia fuit, et nimio ingenio
valens ad inquirendum. Eum, cum in puerili aetate
divinae Scripturae quaereret sensum, veluti ni-
mis profunda mente agitantem, increpavit pater
ejus, moneus ne nihil supra aetatem ab aliis inqui-
reret; at noctu surgens, dormientis pectus, quasi
illud divinus Spiritus intus sacraret, osculabatur,
et sibi ipsi sobolem felix congratulabatur. Castita-
tem et a voluptatibus abstinentiam tantam a puero

Variae lectiones et notae.

⁹⁸ λοιμικός; ? sub Gordiano apud Ced. 451,14 ἐφ' ἑοῦ Σ. ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. ⁹⁹ 493 (3395). ⁹¹
μῆνας η'. Σέβ. δὲ ὁ αἰρετικὸς λέγεται Ced. 442,6,7; μ. η' Leo. ⁹² Ced. 442,7-15. — Οὗτος; Ced. Leo.
⁹³ εἰς θάλασσαν Leo, Ced. ⁹⁴ οὗτος τὸ Β. Leo, Ced. ⁹⁵ τὸ Βυζάντιον add. Ced. ⁹⁶ καὶ τούτων Leo,
Cml. ⁹⁷ ἐν ἐτέρῳ πύργῳ Leo, Ced. ⁹⁸ ἢ. καὶ σιωπήσας; τῷ δευτέρῳ μ. τῆς ἢ. καὶ οὗτος τῷ τρίτῳ καὶ
ἐξῆς, ὁμοίως Ced. ἢ. καὶ τῷ δ. καὶ τ. λ. πᾶσιν ἐφεξῆς μ. τῆς ἢ. Leo. ⁹⁹ Ced. 442,15-17. ¹ Περὶ Ὀριγέν-
ου, CXLIII tabulae codicis Monacensis 2, quae Pertinacem praetermiserat. Sev. a. 7 (200) Ens. n.
205 Ced. 441,20,21 ὁ τοῦ κακώφρονος Ὡ. π. ἐμ. sub Pertinace; ἐμ. δὲ κ. καὶ Α. ὁ π. Ὡ. Leo. ² Cml.
442,21-445,7. ³ Ἐπὶ τούτου ἤμαζεν Ὡ. ὃς τις εἰς Ἀ. ὦν Ced. ἐπὶ τ. ἢ. καὶ Ὡ. ὃς ἐνέπαιρξεν ἐπὶ τῆς
⁴ γῆς πονηρὰ ζιζάνια καὶ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐπεδείξατο Leo. ⁵ κατεβάλλετο Ced. ⁶ γὰρ αὐτῷ, Ced.
⁷ ἐκαρπούντο Ced. — καὶ γὰρ παρ' ἄ. μ. ἐνομιζέτο Ced. ⁸ φιλοσοφῶν Ced. ⁹ αὐτῶν Ced. ¹⁰
ἄγαν ὡς ἐν cod. ¹¹ ὡς cod., ὦν — πυνθανόμενον Ced. ¹² βαθύτερον ἢ δ. Ced. ¹³ τῆν add. Ced.
¹⁴ ἢ. περαιτέρω ζ. Ced. ¹⁵ καθυδόντες Glycas 451,5-8. ¹⁶ ὃς add. Ced.

coluit, ut quatuor tantum obolis ad victum quotidie contentus esset: et licet etiam provecus annis perseveranter ita vivebat, et super pavimento et storeola dormiebat, et cum parumper requievisset, noctis partem maximam semper in meditatione sacrorum oraculorum transigebat. In his contendens, et seipsum inedia et vigiliis et nuditate domans, ita contrivit rigorem corporis, ut omnino osseus videretur. Vino enim et oleo et cæteris talibus abstinens, maxime frangi pectus tolerabat; idcirco valde celebris factus est, utpote eximius opere et verbo, et qui multos Græcos ad insani idolorum cultus odium adduxisset. Magna igitur fama de eo vulgata, multisque ad eum procul convenientibus, non solum Græcos philosophos et hæreticos celebres ad religionem attraxit, sed etiam Christianos confirmavit, strenue eos elementa docens religionis. Quem prædictus Ambrosius cum multum rogasset et ei vim attulisset Cæsareæ, et septem quidem apud eum constituisset qui celeriter, plures vero qui eleganter scriberent, adduxit eum ut divinas interpretaretur Scripturas. Et hic quidem convenienter subministrabat necessitatibus ejus, ille vero, otia ducens, dictabat celeriter scribentibus, et eleganter scribentes cum mulieribus scribebant, ad calligraphiam exercitati, sicque totam divinam Scripturam intra duodeviginti annos interpretatus est. Dicitur autem sex millia librorum composuisse. Tantum enim zelum ad exponenda sacra oracula Ambrosius ostendebat, ut magnam ejus diligentiam testatus Origenes ad aliquem scribat dicens: « Sanctus Ambrosius, vir Deo vere consecratus, multum te salutatur, qui existimans me industriam esse, et divinum sitire verbum, arguit propria industria et sacrarum Litterarum amore; unde tantum me præterit, ut in periculo sim ad ejus quæstiones deficiendi; non enim cœnare licet, nisi simul conferamus, nec postquam cœnaverō, deambulare et corpusculum recreare fas est; sed in his etiam momentis disse- rere et exemplaria inquirere cogimur; nec sane totam noctem ad reficiendum corpus dormire nobis licet, magnam vespere partem in disserendo perdurantes. Mitto dicere quid agamus a prima luce usque ad nonam, aliquando usque ad decimam horam. Quicunque enim studiis incumbere cupiunt, hæc enarrationi divinorum oraculorum et lectionibus tribuunt tempora. » Postquam igitur totam interpretatus esset Scripturam, mortuus est sexaginta novem annos natus.

καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην ἤσκησεν ἐκ νέου ²¹ τοῦ σώματος, ὡς ὄβολοις δ' ἰκόνον ²²⁻²³ πρὸς διατροφήν ²⁴ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκούμενος· καὶ μέντοι καὶ ἐν πολλοῖς ἔτεσι τοῦτο ποιῶν διατέλει· καὶ ἐπὶ ἐδάφους καὶ ψαθίου ²⁵ ἐκάθευδεν, καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς νυκτὸς ἀναπαυόμενος, τὸ πλεῖον ²⁶ αἰεὶ μελέτην τῶν ἱερῶν λογίων διήνυεν· (καὶ) ἐν τούτοις ἐπεκτεινόμενος, ἐπὶ τε ἀσιτία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ γυμνότητι ἑαυτὸν ὑπωπιάζων ²⁷ τοσοῦτον **347** κατεδάμασε τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὡς ὄρασθαι παντελῶς αὐτὸν ἀπεσκληρότα ²⁸. Οἶνου γὰρ καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεχόμενος, ἀνατροπὴν τοῦ θώρακος μεγίστην ὑπέμεινεν· ἔνθεν τοί γε ²⁹ διαδόητος γενόμενος ὡς διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, (καὶ) πολλοὺς Ἑλληνας τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι ³⁰ παρασκευάσας. **B** Πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τρυχούσης καὶ πολλῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συρρέοντων ³¹, οὐ μόνον Ἑλληνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικούς ἐλλογίμους πρὸς (τὴν) εὐσέβειαν εἰλικυσε ³², ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας Χριστιανούς μᾶλλον στοιχειώσας ἐπεθεβαίωσεν. «Ὁν ὁ προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἰκετεύσας πολλὰ καὶ παραδισάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν παραστήσας αὐτῷ ³³ ζ', πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμηνεύσαι τὰς θείας Γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε· καὶ ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρεῖαν ³⁴ παρεῖχεν· ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος, ὑπηγόρευε ³⁵ τοῖς ταχυγράφοις· καὶ οἱ καλλιγράφοι ³⁶ σὺν γυναιξίν ἔγραφον, (οἱ ἐπὶ τῷ) καλλιγραφεῖν ἐξησκημένοι, πᾶσαν τε θείαν (93^b) Γραφὴν ἐρμήνευσεν ἐπὶ ἑτῆ ἡ'. Λέγεται δὲ ὅτι ἐξάκις χιλίας βιβλίου συνέταξεν. Τοσοῦτον γὰρ ζῆλον εἰς τὴν ἐξηγήσιν τῶν θείων Βιβλίων ³⁷ ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ὀριγένης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινα λέγων· «Ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος ὁ τῷ Θεῷ ³⁸ γνησίως ἀνακειμένος πολλὰ προσαγορεύει σε, ὅστις νομίζων ³⁹ με φιλόπονον εἶναι καὶ πᾶν διψᾶν τοῦ θείου λόγου, ἤλεγξεν τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθήματα ἔρωτι, ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτον με παρελήλυθεν, ὥστε κινδυνεύειν ἀπαυδᾶν ⁴⁰ πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις· οὔτε γὰρ δειπνῆσαι ἔστιν εἰ μὴ ἀντιθέλλοντα ⁴¹, οὔτε δειπνήσαντι ⁴² ἐξέστι περιπατῆσαι καὶ διαναπαῦσαι τὸ σωματίον ⁴³· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκεῖνοις φιλολογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα· οὔτε μὴ ὄλην ἐπὶ θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα **D** ἐξέστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἑσπέρας φιλολογίαις ⁴⁴ παρατεινόντες. Ἐὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε **348** καὶ δεκάτης ὥρας· πάντες γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους; τῇ ἐξετάσει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέασιν. » Πᾶσαν τοίνυν ἐρμηνεύσας τὴν θείαν Γραφὴν, ἐτελεύτησεν ἐτῶν 59'.

Varia lectiones et notæ.

²¹ ἐκ ν. τοῦ σ. ἡ. Ced. ²²⁻²³ δ' καὶ μόνοις Ced. scl. ne sexta quidem pars thaleri vel rubli argentei. ²⁴ δ. ἐκάστης ἡμέρας ἀρκεῖσθαι Ced. ²⁵ ψιᾶθω καθεύδων καὶ Ced. ²⁶ τὸν πλεῖονα εἰς τὴν μ. Ced. ²⁷ πιάζων Ced. ²⁸ ἀπεσκληρότα Ced. ²⁹ γέ τοι Ced. ³⁰ βδ. παραπεισας καὶ μαρτυρίου στέφανον, ἀνάδειξε nota marginalis a secunda manu β. πείσας; μ. στ. ἀναδήσασθαι παρεσκευάσεν Ced. ³¹ συρρέοντων Ced. ³² εἰλικύσας cod. ³³ α. π. Ced. ³⁴ αὐτῷ Ced. ³⁵ ὑπηγόρευσε Ced. ³⁶ βιβλιογράφοι Ced. ³⁷ λόγων Ced. ³⁸ ἰ. καὶ Θεῷ γν. ἀν. ἀν. Ἄ. Ced. ³⁹ νομίζοντα cod. ⁴⁰ κινδ. ἄπαν cod. ⁴¹ ε. ἡμῖν ἀντιθέλλοντι Ced. ⁴² δειπνήσασι Ced. ⁴³ τὰ σώματα Ced. ⁴⁴ φιλολόγοις π. cod. φιλολογίαις παρατεινούσης Ced.

⁸⁶ (6) Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς *A* *Παναριοῖς* λέγει· Ἐτοῦ μὲν Ἀμβροσίου τὰ πρὸς τροφῆς ⁸⁷ αὐτῷ τε καὶ τοῖς δευτεροῦσι καὶ τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἐπαρκοῦντος ⁸⁸, χάριτας ⁸⁹ τε καὶ τᾶλλα ἀναλώματα ⁹⁰, τοῦ δὲ Ὀριγένους ἐν τε ἀγρυπνίαις καὶ πολιτείᾳ ὑπερβαλλούσῃ ⁹¹ καὶ σχολῇ μεγίστῃ τὸν περὶ τῆς Γραφῆς διανύοντος ⁹² κάματον, καὶ ἐπίσταν τὴν καλουμένην τῶν Ἐξαπλῶν πραγματεῖαν ⁹³ καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ καμάτου πεφιλοτίμητο. Ὁ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους (8) ἐκδόσεις κατ' αὐτὸν ⁹⁴ συνήγαγεν, ἀλλὰ ε' καὶ ἕξ, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερικῶν περιτυχῶν ⁹⁵ ἐν τινὶ πίθῳ, ταῦτα ⁹⁶ συνέταξεν. Ἐπὶ ταῦτόν οὖν πάσαν ⁹⁷ συναγαγὼν, διεκλῶν δὲ καὶ ἀντιπαραθεὶς ἀλλήλαις ⁹⁸ μετὰ (καὶ) αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων Ἐξαπλῶν ἀντίγραφα ⁹⁹, εὐφυῶς μάλᾳ καὶ ἐπιστημόνως ἐκ πολυπειρίας κατεσκεύασεν.

« Ἄλλ' οὐκ εἰς τέλος ἀσθεστον αὐτοῦ τὸ κλέος; ¹⁰⁰ διέμειναν· συμβέβηκε γὰρ αὐτῷ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον ¹⁰¹ καὶ μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς καὶ ἀπωλείας πρόξενος γέγονεν. Βουλόμενος γὰρ μηδὲν ¹⁰² τῆς θείας Γραφῆς εἶσαι ἀνερμήνευτον ¹⁰³, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας, καὶ θανάσιμα ῥήματα ἐξηγήσατο ¹⁰⁴. — Ἐξ αὐτοῦ γὰρ Ἄρειος τὰς ἀφορμὰς εἰληχεν καὶ οἱ καθ' ἐξῆς ἀνόμοιοι ¹⁰⁵ τε καὶ ἀνόσιοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. Ἐφάσκει γὰρ οὗτος τομῆσας ¹⁰⁶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ¹⁰⁷, ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς ¹⁰⁸ ὁρᾶν τὸν Πατέρα οὐ δύναται ¹⁰⁹, **349** οὔτε τὸ Πνεῦμα ¹¹⁰ τὸ ἅγιον (τὸν Υἱὸν) ¹¹¹, οὔτε οἱ ἄγγελοι τὸ Πνεῦμα, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ¹¹² τοὺς ἀγγέλους. — Καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν Υἱὸν, ἀλλὰ κτίσμα, καὶ κατὰ χάριν λέγεσθαι Υἱὸν ¹¹³, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προὑπάρχειν, ¹¹⁴ καὶ τὰ ἐξῆς τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ.

Πολλὴν γοῦν πεποίηκε σύνταξιν εἰς ἐκάστην Γραφὴν καὶ ὅσα μὲν ἐν προσομιλίαις καὶ διὰ προομιλιῶν εἰς ἤθη τε ¹¹⁵ καὶ φύσεις ζῶων τε καὶ ἀλόγων εἶρηκε μέσος ¹¹⁶ φερόμενος, πολλάκις χαριέντα τὰ (94^a) διηγήματα ¹¹⁷ ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἔδογματίσας, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρίσκειται.

Ἐδοξε δὲ ¹¹⁸ (αὐτῷ) ἀσκητικὸν βίον ἐπανηρῆσθαι (τοιούτου, διὸ ¹¹⁹) τὸν θώρακα αὐτοῦ δι' ὑπερβολῆς ¹²⁰ αἰτίας τε καὶ σκληραγωγίας ἀνατραπη-

De quo etiam magnus Eriphanus in Panario dicit: « Ambrosio quæ ad victum ei et actuarius et famulis necessaria erant subministrante, chartasque et alias impensas, Origene autem in vigiliis et excellenti vivendi norma et vacatione maxima laborem suum circa Scripturas perficiente, et totum quod dicitur Hexaplorum opus et cæterorum vir iste cum defatigatione et sudore absolverat. Non enim quatuor insignes editiones solum uno collegit opere, sed quintam et sextam, quas his temporibus Jericho forte repererat in quodam dolio, simul ordinavit. In unum igitur omnes editiones colligens, dividensque et unam ad aliam conferens cum ipsa Hebræorum notatione, operis quod dicitur Hexapla exemplaria ingeniose et perite cum magna eruditione construxit.

« At non usque ad finem incontaminata laus ejus perseveravit; sed ut summæ doctrinæ viris accidit, promptissimus fuit, et scandalum quidem multis et ruinæ auctor factus est. Nihil enim in sacra Scriptura relinquere volens non interpretatum, seipsum in peccati laqueis involvit et mortifera verba enarravit. Ex illo enim occasiones Arius obtinuit, ei deinceps dissimiles et non sancti et reliqui omnes. Ausus est enim hic dicere de principio Patrem ab unigenito Filio videri non posse, neque Filium a Spiritu Sancto, neque Spiritum sanctum ab angelis, neque angelos ab hominibus. — Ex substantia Patris non vult esse Filium, sed creaturam, et secundum gratiam dici Filium; animam autem humanam ante existere, et reliquas blasphemias ejus.

Multum ergo ordini ad singulas Scripturas consulit, et quæcunque quidem sive in homeliis, sive in præemiis circa mores et naturas animaliumque et irrationabilium, in medium adductus, enarravit, sæpe jucunda sunt; ubi vero de fide aliquod dogma introduxit, omnium absurdissimus inventus est.

« Visum est illi tam exercitatum eligere vitam, ut pectus ejus per excessum inediæ et duræ tractationis frangeretur; — et aliquid amplius contra

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁶ Ced. 445, 7-447, 16; Hæc. II, 1, 64. ⁸⁷ τροφήν cod. ⁸⁸ ἐξαρκ. Ced. ⁸⁹ χάριτην Ep. ⁹⁰ τῶν ἀναλωμάτων καὶ τοῦ Ἰ. Ep. Ced. ⁹¹ καὶ πολιτείας ὑπερβαλλούσας Ced. om., Ep. ⁹² τὸν κ. τὸν π. τῆς γ. δ. Ep. ⁹³ Ταύτην ὁμοῦ π. τὴν πρ. δ. α. μ. κ. π. Ep. πεφιλοτίμητο. cod. πεφιλοτίμηται Ced. ⁹⁴ κατὰ ταῦτόν Ced. — α. καὶ πέμπτην καὶ ἕκτην Ced. ⁹⁵ παρατυχῶν Ced. ⁹⁶ ταῦτα; Ced. — ταυτόν Ced. ⁹⁷ πάσα; Ced. ⁹⁸ ἀλλήλων Ced. ⁹⁹ ἀντίγραφα cod. ἀντιγράφων Ced. ¹⁰⁰ τ. τὸ κλ. ἀσ. διήγουσας Ep. ¹⁰¹ π. δρ. πτώμα ἐξαιτίον καὶ μέντοι κ. τ. λ. Ced. π. εἰς μέγα πτώμα ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ σκοποῦ β. μ. Ep. ¹⁰² μ. ε. Ced. τῶν θείων Γραφῶν Ep. Ced. ¹⁰³ ἀνεξηγήτων Ced. ¹⁰⁴ ἕξ. β. Ep. Ced. ¹⁰⁵ Glyc. 451, 18; ἀνομοσῶσι Xylander. ¹⁰⁶ δῆθεν add. Ep. ¹⁰⁷ λέγειν πρῶτον μὲν add. Ep. ¹⁰⁸ ὁ υἱὸς ὁ μ. Ep. ¹⁰⁹ ἀλλ' Ep. ¹¹⁰ Πνεῦμα τὸν Υἱὸν Ep. ὁ. τὸν Υἱὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγ. Ced. ¹¹¹ δύναται θεάσασθαι Ep. ¹¹² δ. μὴ α. Ep. ¹¹³ πρὸς τοῦτον εἰσπεύεται, κτιστὸν δὲ ἅμα βούλεται δὲ ὡς κ. χ. τὸν υἱὸν αὐτὸν καλεῖσθαι λέγειν Ep. Υἱὸν λ. Ced. ¹¹⁴ καὶ τῶν δαιμόνων τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν καὶ τέλος τῆς κολάσεως Ced., Glyc. ἀγγέλους δὲ ταύτας εἶναι, κ. τ. λ. Ep. ¹¹⁵ εἰς add. Ced. ¹¹⁶ μέσης codex. ¹¹⁷ χαριέντως διηγήσατο Ced. ¹¹⁸ Ἐδ. δ. καὶ α. Ced. Ἐδ. γὰρ καὶ ἀσκητῶν Ep. ¹¹⁹ διὸ α prima manu codicis pro ὡς τε cf. ἐπ. διὸ καὶ τὸν Ep. ¹²⁰ α. φασὶ τινες ἀπὸ ὑπ. πολιτείας, ἀσ. τε καὶ ἀποχῆς ἐμφύχων πεπτωκέναι Ep.

corpuseulum meditatatus est; alii enim dicunt nervum abscidisse, ut non jam voluptate obturbaretur; alii vero veneno virilia infecisse et ea exsiccasse: alii autem alia de eo narrant; sic ferunt medicalem eum herbam reperisse memoriae causa. » Hic « multa dicitur passus fuisse pro Christo: » cum valde facundus esset, et in Ecclesia educatus. « Invidia autem, persecutionis tempore, calumniatus apud eos qui potestatem habebant, mala arte diabolicæ cogitationis in vilissimum hominem, in hunc, inquit, excogitatum esse ab iniquitatis operariis. Æthiopem enim ad illum adduxerunt, qui corpore ejus abuteretur. Ille autem tam impuram non ferens machinationem, clamores edidit, utraque sibi re proposita. » — « Postquam vero adolere annuisset, iniecerunt thus in manus ejus, quod in altaris focum posuit; sicque martyrio privatus dimissus est et ex Ecclesia expulsus. » Relicta autem Alexandria propter dedecus in Judæam abiit. « Cum porro Hierosolimam ascendisset, facundus interpretis sacerdotale munus coram Ecclesia loquendi (nam sacerdos erat) refugiebat, sed valde oppressus est a sacerdotibus. Surgens itaque et aperiens librum, hoc solum invenit: « Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » Plicatum librum e manibus amisit cum gemitu et lacrymis, cunctis pariter cum eo flentibus.

ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου¹²; » πτύξας τὸ βιβλίον¹¹ ἐκάθισε μετὰ κλαυθμοῦ καὶ δακρύων, πάντων ὁμοῦ συγκλαίωντων αὐτῷ¹².

Sunt quoque multa alia de illo dicta et celebrata ob summam ejus scientiam et librorum compositionem. At non audivit, ut videtur, sapientissimum Salomonem dicentem: « Fili, parce a faciendis libris multis. » Et, « Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem a conspectu Dei, quia Deus in cælo sursum, et tu super terram deorsum: idcirco sint sermones tui pauci. » — « Sermones enim multi multiplicant stultitiam; » et « ne fias justus multum. » — « Justus perit in justitia sua. » — « Ne plus sapias quam necesse est, nequando impie agas. » Has ergo rejiciens et repudians sacras admonitiones, ne Christophori quidem cavet intelligentiam et prudentiam

Λ ναί), » — « ἐπινοηθέναι δὲ καὶ κατὰ⁸⁰ τὸ σωματίον, οἱ μὲν⁸¹ ὅτι νεῦρον ἀποτετμηθέναι διὰ τὸ μὴ τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι⁸², οἱ δὲ φάρμακον ἐπιτεθῆναι⁸³ τοῖς μορίοις εἶπον⁸⁴ καὶ ἀποξηρᾶναι· ἄλλοι δὲ ἄλλα⁸⁵ εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ἔτι [καὶ⁸⁶] βοτάνην^{87,88} ἱατρικὴν εὖρε μνήμησιν Ἐνεκα. » Οὗτος « πολλὰ λέγεται πεπονηθέναι ὑπὲρ (τοῦ) Χριστοῦ, » λόγιος ὢν σφόδρα καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένος. « Φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς (ὑπὸ τοῦ δωγμοῦ) πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἀρχοντας, κακομηχανίᾳ διαβολικῆς⁸⁹ ἐπινοίας⁹⁰ εἰς αἰσχροτάτον⁹¹ ἄνδρα, φησὶν, ἐπινοηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργασιῶν⁹². Αἰθίοπα γὰρ αὐτῷ παρεσκεύασαν εἰς παράχρησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ 350 δὲ μὴ φέρων τὴν τοιαύτην⁹³ τολμηρὰν ἐπίνοιαν⁹⁴, ἐβρόχσε φωνὴν⁹⁵, ἀμφοτέρων προτεθέντων⁹⁶ αὐτῷ πραγμάτων. » — « Ἐπεὶ δὲ⁹⁷ τοῦτο καθωμολόγησε⁹⁸ θῦσαι, βαλόντες⁹⁹ ἐπὶ χεῖρας¹ αὐτοῦ λίθωντων², εἰς τὴν τοῦ βωμοῦ πυρὰν καθῆκε³· καὶ οὕτω τοῦ μαρτυρίου ἀποκριθεὶς ἀπελύθη⁴ καὶ⁵ τῆς Ἐκκλησίας ἐξεώσθη⁶. » — Τὴν δὲ Ἀλεξάνδρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ δνειδος, τὴν Ἰουδαίαν κατέλαθεν. « Ἀνελθὼν δὲ⁷ εἰς⁸ Ἱεροσόλυμα, ὡς⁹ ἐξηγητῆς καὶ λόγιος προετρίπετο ἀπὸ τῆς ἱερατείας¹⁰. » — « ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰπέην¹¹ προσβύτερος γὰρ ἦν¹²· καὶ πολλὰ καταναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναστάς (καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον) καὶ μόνον¹³ τοῦτο εὐρών· « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου καὶ πτύξας τὸ βιβλίον¹⁴ ἐκάθισε μετὰ κλαυθμοῦ καὶ δακρύων, πάντων ὁμοῦ συγκλαίωντων αὐτῷ¹⁵.

C¹⁶ (7) Εἰσὶ δὲ¹⁷ πολλὰ καὶ ἕτερα περὶ αὐτοῦ λεγόμενά τε καὶ ἀδόξενα διὰ τὸ πλῆθος τῆς γνώσεως αὐτοῦ καὶ συντάξεως τῶν βιβλίων, ¹⁸ μὴ ἀκούων, ὡς εἶπεν, τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φάσκοντος¹⁹. « Ὑἱὲ, φύλαξον²⁰ τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλὰ, » καὶ, « Μὴ σπεύδῃς ἐπὶ στόματί σου, καὶ (ἡ)²¹ καρδία σου μὴ ταχυνάτω τοῦ²² ἐξενέγκαι²³ λόγον ἀπὸ²⁴ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν (τῷ) οὐρανῷ ἄνω καὶ σὺ ἐπὶ [τῆς] γῆς κάτω· διὰ τοῦτο ἔστρωσαν οἱ λόγοι σου ὄλγοι. » — ²⁵ « Εἰσὶ γὰρ λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα²⁶. » καὶ²⁷· « Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ. » — « Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ²⁸ αὐτοῦ· » καὶ· « Μὴ σοφίζου περισσά, μὴποτε ἀσεβήσης. » Ταύτας 351 τοίνυν παραγρα-

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ ἐπ. ἐπιτῶ κατὰ Ep. καὶ κ. τὸ σ. ἐπ. τι Ced. ⁸¹ λέγουσι add. Ep. ⁸² μὴ ἡ. ὄχλ. Ep. ⁸³ ἐπιθεῖναι Ep. ⁸⁴ παρ' αὐτοῦ add. Ced. ⁸⁵ ἕτεροι δὲ καὶ ἄ. Ep. ἀναφέρουσιν τολμῶσιν Ep. ⁸⁶ καὶ Ep. Ced. ^{87,88} τινὰ εὐρηκεν I. Ep. ⁸⁹ Ἐπὶ πλείστον φθόνον διεβέβητο, καὶ μᾶλλον τοῦτο παρῴξυνε τοὺς κατὰ καιρὸν τότε τὴν ἐξουσιαστικὴν διεπόντας κ. δὲ διαβολικῆ Ep. ⁹⁰ ἐπινοήσαν οἱ τῆς κακίας ἐργάται αἰσχροτάτην τῷ ἄνδρι ἐπινοῆσαι εἰς π. δὴ τοῦ ἄ. σ. Ἄ. ἄ. παρεσκεύασαι Ep. ⁹¹ αἰσχροτέρον ἄνδρα φασὶν Ced. ⁹² τοῦτον ὑπολαβεῖν add. Ced. ⁹³ τος. Ced. ⁹⁴ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἐπ. Ep. ⁹⁵ τῶν add. Ced. ⁹⁶ ἄ. πρ. Ced. ⁹⁷ ἀλλ' ἐπειδὴ βλος. ⁹⁸ τοῦτο πράξει: Ep. ⁹⁹ βαλὼν τε cod. ¹ χεῖρα Ced. Ep. ² λίθωντων Ced. Ep. ³ καθῆκαν Ep. ⁴ μ. ἀπὸ τῶν κρινάντων ἀπεβλήθη Ced. μ. ἀπὸ τ. κρ. ὁμολογητῶν τε καὶ μαρτύρων ἀπεβλήθη τότε Ep. ⁵ ἀπὸ add. Ep. ⁶ ἐξῴθ. cod. — τοιοῦτος ἐξ. Ep. ⁷ Ἄ. ὁ λιπὼν Ced. — Ἄν. γοῦν Ep. ⁸ τὰ add. Ep. ⁹ καὶ ὡς. ¹⁰ τοῦ ἱερατίου Ced. Ep. ¹¹ προῦπήγε Ced.; φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ προσβύτεριον καταξιοθῆναι Ep. sed cf. Eus. H. E. vi, 19. ¹² ἀναστάς ἐπὶ πόδας τὸ β. μ. Ep. ἄν. καὶ τ. μ. τὸ βῆτον εἰπὼν Ced. Ps. l, 16. ¹³ καὶ add. cod. ¹⁴ ἐπέδωκε καὶ add. Ep. ¹⁵ σὺν ἄ. κλ. Ep. ¹⁶ Ced. 447, 16-19. ¹⁷ Ἐ. δὲ καὶ ἐ. τὰ π. Ced. ¹⁸ ὅθεν καὶ συντακτικῆς ὀνομάσθη διὰ τὰ πολλὰ πεποιηθέναι βιβλία Ced. ¹⁹ λέγοντος Ced. Ecclesiastes xii, 12. ²⁰ φύλαξαι cod. — φύλασσε τοῦ μὴ ποιεῖν Ced. ²¹ V. 2 ἡ. om. ut Ced. ²² μὴ add. cod. ²³ ἐξενεγκεῖν Ced. ²⁴ πρὸ πρ. LXX. ²⁵ Eccl. vi, 11. ²⁶ ματαιότης. cod. ματαιότητος Ced. ²⁷ Eccl. vii, 15-17. ²⁸ δικαιοσύνη Ced.

ψάμενος τὰς ἱερὰς παραινέσεις καὶ παραγκωνισά-
μενος οὐδὲ τοῦ χριστοφόρου ²⁹ προσέσχε τῇ ἐννοίᾳ ³⁰
τὲ καὶ συνέζει ἐν τοῖς συντάγμασιν· ὁ γὰρ θεσπέ-
σιος ³¹ Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοίων (δυ-
νατώτατος ὢν, νοήμασί τε ἱκανώτατος γεγονώς, ὅς)
οὐ πλείων τῶν βραχυτάτων ³² ἐπιστολῶν γραφῇ πα-
ραδέδωκεν, καίτοι μυρία ἀπόρρητα λέγειν ἔχων,
ἕως τῶν μέτρων οὐρανοῦ ³³ τρίτου φάσας θεω-
ρήματα, ἐπ' αὐτὸν δὲ τὸν θεωρητῆ παρὰδεισον
ἀρπισθεῖς ³⁴ καὶ τῶν ἐκείσε βημάτων ἀνεκφράττων ³⁵
ἀξιώθει ἀκούσαι ³⁶. Καὶ μίνοι οὐδ' οἱ λοιποὶ τοῦ
Χριστοῦ φοιτηταί, ἰβ' μὲν ἀπόστολοι, ε' δὲ ³⁷ μαθη-
ται, καὶ ἄλλοι πρὸς τούτων ³⁸ μυριοί, οὐκ ἄπειροι (94b)
λόγων ἐτύχωνον· καὶ ὁμοίως οὖν ἐξ ἀπάντων τού-
των ³⁹ τοῦ Κυρίου διατριβῶν ⁴⁰ ὑπομνήματα Ματ-
θαῖος ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνοι καταλειπίσασιν, οὓς
καὶ ἐπαναγέει ἐπὶ τὸ γράφειν ἔλθειν ἔχει ⁴¹ λόγος,
ὡσπερ (δὴ) καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. Διό ⁴²
φησιν ὁ μέγας Μάξιμος· « Ὁ λόγος συγγραφόμενος
ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς
τινῶν, ἢ ⁴³ ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης. »

⁴⁴ (8) Νοσηλευθεὶς δὲ Σευῆρος ἐτελεύτησεν ⁴⁵.

⁴⁶ (9) Ἐπὶ Σευῆρου Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς τὴν
Ἀρτέμιονος αἵρεσιν ἀνευώσατο.

PMI'. Βασιλεία Καρακαλλᾶ.

⁴⁷ Μετὰ ⁴⁸ Σευῆρον (τὸν Σεπτίμιον) ἐδασίλευσε
Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς ⁴⁹ αὐτοῦ, ὁ Καρακαλλᾶς, καὶ Γέ-
τας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ⁵⁰.

⁵¹ (2) Καὶ σφάξας (τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν
μητρικὴν λαβὼν εἰς γυναῖκα, καὶ κρατήσας ἔτη ζ',
ἀνταναιρεῖται ὑπὸ τῶν ἰδίων, **352** αὐτὸς) τὸν ἴδιον
ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς ⁵² κατίσφαξεν.

⁵³ (3) Σαραπίων δὲ τι· μαθηματικὸς ἔλιγεν, ὡς
τεθνήξεντα ⁵⁴ Ἀντωνίνον καὶ Μακρίνον αὐτὸν δια-
δίξασθαι, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν ⁵⁵ δακτύλῳ παρεστῶτα
μετὰ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μάλλον δὲ
ὑπὸ τῆς τύχης, οὐ συνῆκε τῷ προσώπῳ ⁵⁶ Μακρίνου,
ἀλλ' ἔτερον τὸν πλησίον ἐκέλευσεν ἀποκτανθῆναι. Ὁ
δὲ Μακρίνος ἐσπούδαζε ⁵⁷ τὸν Ἀντωνίνον προκατα-
λαβεῖν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ἀπὸ τοῦ ἵππου ⁵⁸ κατελ-
θόντος ἐν κρηγίῳ εἰς ἀπόπατον, ἑκατόνταρχον
ἀποστείλας, τοῦτον τῷ ξίφει ἀνείλεν, εἰπὼν πρὸς
αὐτόν· « Ἦ; σὺ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως
καγὼ σε. »

(4) Ἐπὶ αὐτοῦ Ὀριγένης διάφορα συγγράμματα
καταλείπει μετὰ καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων σημει-
ώσεως, τὰ λεγόμενα Ἑξαπλά.

in libris componendis; divus enim Paulus cum
sermiones omnimodos componere potuisset, valde-
que huic operi intelligentia sua par esset, brevissimas
tantum epistolas litteris mandavit; attamen arcana
sexcenta dicenda habebat, quippe qui ante tempus
usque ad tertium caelum contemplandum ascende-
rat, et in ipsum magnificentum raptus paradisum, ibi
verba ineffabilia audire meruerat. Enimvero nec
caeteri Christi discipuli, duodecim scilicet apostoli,
septuaginta discipuli, et praeter eos sexcenti alii,
imperiti non erant ad dicendum; attamen ex omnibus
his Domini conversationis Matthaeus et Joannes soli
monumenta nobis reliquerunt, quos quidem neces-
sitas cogit ut ad scribendum accingerentur, sicut
etiam Marcum et Lucam deinceps. Idcirco magnus
Maximus ait: « Qui scribit aliquid, vel ad sui
ipsius memoriam scribit, vel ad utilitatem aliorum,
vel ad utrumque, vel etiam ut quibusdam noceat,
vel ad ostentationem, vel ex necessitate. »

ὡφέλειαν ἑτέρων, ἢ καὶ ἑμῶν, ἢ (καὶ) πρὸς βλάβην

Cum autem in morbum incidisset Severus mor-
tuus est.

Sub Severo Paulus Samosatensis Artemonis re-
novavit haeresim.

CXLIV. Regnum Caracallae.

Post Severum Septimium imperavit Antoninus,
filius ejus, dictus Caracalla, et Geta frater ejus.

C Et cum occidisset fratrem suum, et novercam
uxorem duxisset, et imperasset annos septem,
vicissim a suis occisus est. Ipse proprium ipsius
fratrem in sinu matris jugulavit.

Quidam Sarapion mathematicus dicebat mortuo
Antonino Macrinum ipsum illi successurum, et
ostendit illum digito astantem cum senatu. Antoni-
nus vero ob iram, vel potius fortuito in faciem
Macrini non incidit, sed alium qui proximus erat
jussit interfici. At Macrinus sedulo egit ut Antoni-
num praeveteret, et cum in venatione Antoninus
ex equo desiliisset, ad recessum, ventris levandii
causa, petendum, centurionem mittens, illum gla-
dio occidit Macrinus dicens: « Sicut tu fratrem
D jugulasti, ita et ego te. »

Sub eo Origenes varia scripta reliquit sigis
Hebraeorum instructa et dicta Hexapla.

Variae lectiones et notae.

²⁹ θεσπεσίῳ πρ. Παύλου τῇ Ced. ³⁰ τὴν ἐννοίαν τε καὶ σύνεσιν cod. ³¹ τρισμ
³² παντοδαπῶν βραχυτάτας ἐπιστολάς τῇ γ. Ced. ³³ ἰ. ἄτε τὰ μ. ὁ τ. θεωρημάτων ἐπιφθ.
Cod. ³⁴ ἀν. β. Ced. ³⁵ ἀκ. ἀξ. Ced. ³⁶ οἱ δὲ Ced. ³⁷ πρὸς τούτους Ced. ³⁸ ἀπ.
add. Ced. ³⁹ κατέχει Ced. ⁴⁰ δὴ add. Ced. ⁴¹ πρὸς add. Ced. ⁴² Ced. 442, 18-20.
Οὗτος ὁ Σ. ἐν πολέμοις σχολάζων νόσῳ τελευτᾷ καταλιπὼν παῖδας τρεῖς. Ced. ⁴³ f
(5412) Ced. 448, 20. ⁴⁴ δὲ add. Ced. ⁴⁵ Ἀ. υἱὸς Σεβήρου καὶ Ced. ⁴⁶ μῆνας β' Cf
cf. Spart. 9: imperavit a. VI. ⁴⁷ Ced. 448, 21, 22. ⁴⁸ μητρὸς ἐμονάρχησεν ἔτη ζ' Ced.
ἐν τῷ ζ. τῆς μ. ἀπέσφ. Leo. ⁴⁹ Ced. 448, 22-449, 8 Σερ. ⁵⁰ τεθνήξεντα οὐκ εἰς
Μακρίνος ἀ. διαδέξεται Leo, Ced. ⁵¹ αὐτῷ L. o. — τῷ add. Ced. ⁵² τὸ πρόσωπον
Ced. ⁵³ ὃν ἀπὸ τοῦ ἰ. κατελθόντα Ced.

invenisset, Petro soli præcepit ut ipsum sequeretur; qui volens ut et Joannes simul sequeretur, dixit: Domine, hic autem quid? quem prædicans Jesus ad piscationem permansurum, dicit: Si volo cum manere ibi et piscari, donec reversus veniam iterum, hoc quid ad te? Unde optime errantem illorum mentem ad rectum reflectens, jure dixit: « Et non dixit ei Jesus, quia non moritur. » In multis enim sæpius errabant circa quæsitâ Christi, et responsa, quasi ad audiendum « stulti, et tardi corde » donec veniens Spiritus sanctus docuit eos, et « introduxit in omnem veritatem, » juxta verbum Domini. Si vero quidam contentiose et temerarie sacras has voces refellentes et testimonia, intempestive sane computantes dicant: Ad annuntiandum posteriorem Christi adventum relictus est vivens in carne cum Enoch et Heliâ, audiant ipsum ex persona Dei loquentem, duosque solummodo, ex revelatione, duos dicentem testes futuros esse Enoch et Heliâ; hæc verba sunt: « Et dabo duobus testibus meis, et prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis. Ili sunt duæ olivæ, et duo candela-bra in conspectu Domini universæ terræ stantes. Et si quis voluerit eos lædere, ignis exit de ore eorum et devorat inimicos eorum... Et cum finierint testimonium suum, faciet ascendens bestia de abyso bellum adversus eos, et vincet et occidet illos. Et corpora eorum in plateis magnæ civitatis erunt insepulta per tres dies, ubi Dominus eorum crucifixus est. » Ergo frustra quidam delirant dicentes illum adhuc in carne vivere « non intelligentes neque quæ loquuntur revera, neque de quibus affirmant, » de semetipsis, non de sacris ullis interpretibus audacius omnino et temere illud hallucinantur.

ἀδικῆσαι), πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθρούς αὐτῶν. — Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον ³¹ ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει ³², καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἄταφα γ' ³³ ἡμέρας ³⁴ ὅπου ³⁵ ὁ Κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. » Μίτην οὖν παραληροῦσι τινες φασκόντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ³⁶ ἐν σαρκί, « ³⁷ μὴ νοοῦντες μήτις ἂν λέγουσι τῷ ὄντι μήτις περὶ τίνων διαβεβαίουνται, » οἰκοθεν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινῶν ἱερῶν ἐξηγητῶν βίβλικῶν δυνάμει τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τετρατεύμενοι.

Nerva ille, cum a Trajano ex Præonia celebratas D ³⁸ (7) Οὗτος ὁ Νερβάς ἐκ Παιονίας ³⁹ ἀγγελλὰς ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραιανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπατωλίῳ καὶ λιθωντῶν θύσας ⁴⁰, στὰς ἐπὶ βήματος, μεγάλη βοῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ⁴¹ Ῥωμαίων παρόντων ἔφη: « Ἀγαθὴ τύχη (Μάρκος) Νερβάς Τραιανὸν υἱοποιῶμαι. »

Variorum lectiones et notæ.

³⁰ Joan. xxi, 19-23. ³¹ καὶ add. Cæd. ³² Hæc propter homæoteleuton omisit Cæd. ³³ δ. Cæd. At piscatio jam finita erat cum CLIII pisces maximos cepissent. ³⁴ Cæd. 435, 16-436, 16 — περὶ Ἐνώχ καὶ Ἡλία. ³⁵ ἔσφ. Cæd. ³⁶ τὰς add. Cæd. ³⁷ ἀπ. καὶ ἤκουον ἀσύνετοι καὶ Cæd. Luc. xlii, 25. ³⁸ ἀγ. ὡ. ἀ. εἰς Cæd. ³⁹ Joan. xvi, 13. ⁴⁰ τοῦ Κυρίου λ. Cæd. ⁴¹ τις — ἀποκρινόμενος — εἴφη. ⁴² οὗτος ἐκείνους ἐκ πρ. λέγει Κυρίου. ⁴³ Αποκ. xi, 3-5. ⁴⁴ περιβεβλημένοι Cæd. ⁴⁵ τὸ θ. τὸ ἀν. ἐκ τῆς ἀβ. ποιήσει π. Ap. 7, ⁴⁶ αὐτούς add. Ap. ⁴⁷ ἡ γ' ἤμισυ ἄτ. Cæd. ex Ap. 9. ⁴⁸ π. τῆς ἡ. ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος ὅπου καὶ Ap. 8. ⁴⁹ καὶ add. Cæd. Ap. 8. ⁵⁰ ἦν ἔτι Cæd. ⁵¹ καὶ add. Cæd. — I Tim. i, 7. ⁵² Cæd. 433, 20-434, 2. ⁵³ ἐκ. II. δὲ ἀγγελλὰς ἐπ. ἐλθούσα π. T. Cæd. Leo. ⁵⁴ ἐπιθ. Cæd. Leo. ⁵⁵ τῶν add. Cæd. Leo

Α λει διεσέφησε τοῦτο φάσκων· Καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, τοῦτέστι τῷ Πέτρῳ ³⁰: « Ἀκολουθεῖ μοι. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα — καὶ φησι· Κύριε, οὗτος δὲ τί ³¹; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ; — (ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει — ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σε;) ³² Ἐπεὶ οὖν ἀλειψόντας αὐτοὺς κατεῖληψε, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἔπεσθαι αὐτῷ· ὃ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπαροῦεσθαι βουλόμενος ἔφη· Κύριε, οὗτος δὲ τί; Ὁν θεσπίσας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ τῆς ἀλείψης φησὶν· Ἐὰν θέλω αὐτὸν ³³ μένειν ἐνταῦθα καὶ ἀλειψέειν ἕως ἂν ὑποστρέψας ἔρχωμαι πάλιν ὧδε, τί πρὸς σέ ³⁴; (6) Ὡστε οὖν ἄριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη· Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλάκις διεσφάλλοντο ³⁵ πρὸς τὰς πτύσεις Χριστοῦ καὶ ³⁶ ἀποκρίσεις ³⁷, ὡς καὶ (91^b) ἀκούειν « ἀσύνετους καὶ βραδείς τῇ καρδίᾳ, ἕως ἐλθόν τὸ Πνεῦμα· τὸ ἅγιον ἐβίβαξεν ³⁸ αὐτούς καὶ ³⁹ ἐβδῆγησεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, » κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ⁴⁰. Εἰ δὲ τινες ἐριστικῶς (τε) καὶ προπετῶς ἀποκρουόμενοι ⁴¹ τὰς ἱερὰς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως δῆθεν συλλογιζόμενοι εἰπωσι πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευτέραν Χριστοῦ παρουσίαν· Κατελέφθη ζῶν ἐν σαρκὶ μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἡλία, ἀκουέτωσαν, διτιπερ μόνους (τοὺς δύο) διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτῶν οὕτως ⁴² φησὶν, ἐκ προσώπου Κυρίου λέγων, τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι Ἐνώχ καὶ Ἡλίαν, τοιάδε φάσκων ⁴³: « Καὶ δώσω τοῖς δύο μάρτυσί μου, καὶ προφητεῦσουσιν ἡμέρας αἴξ', περιβεβλημένοι; ⁴⁴ 338 σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαφαί, καὶ αἱ δύο λυχναίαι (αἱ ἐνώπιον Κυρίου πάσης τῆς γῆς ἑστῶτες. Καὶ εἰ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι), πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθρούς αὐτῶν. — Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον ⁴⁵ ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει ⁴⁶, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσονται ἄταφα γ' ⁴⁷ ἡμέρας ⁴⁸ ὅπου ⁴⁹ ὁ Κύριος αὐτῶν ἑσταυρώθη. » Μίτην οὖν παραληροῦσι τινες φασκόντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ⁵⁰ ἐν σαρκί, « ⁵¹ μὴ νοοῦντες μήτις ἂν λέγουσι τῷ ὄντι μήτις περὶ τίνων διαβεβαίουνται, » οἰκοθεν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ τινῶν ἱερῶν ἐξηγητῶν βίβλικῶν δυνάμει τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τετρατεύμενοι.

Nerva ille, cum a Trajano ex Præonia celebratas D ³⁸ (7) Οὗτος ὁ Νερβάς ἐκ Παιονίας ³⁹ ἀγγελλὰς ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραιανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπατωλίῳ καὶ λιθωντῶν θύσας ⁴⁰, στὰς ἐπὶ βήματος, μεγάλη βοῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ⁴¹ Ῥωμαίων παρόντων ἔφη: « Ἀγαθὴ τύχη (Μάρκος) Νερβάς Τραιανὸν υἱοποιῶμαι. »

⁶⁸ (8) Οὗτος ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν [τινῶν] Α τὰ αἰδοῖα ἐν Ῥώμῃ, καὶ νόσῳ τελευτᾷ ⁶⁹

Prohibuit ille ne pudenda ullius Romani se-
carentur, et morbo interit.

ΡΛΕ'. Βασιλεία Τραϊανῶ

CXXXV. Regnum Trajani.

⁶⁸ Μετὰ δὲ Νερβᾶν ἐβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη κ', καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν. (Οὗτος διωγμὸν ἐπὶ πολὺ κατὰ Χριστιανῶν κινήσας μάρτυρας πολλοὺς ἐφόνευσε, ἀλλ' ὕστερον ἔπαυσε τὸν διωγμὸν. ⁶⁴ (2) Ὅστις ἀγαθὸς, καὶ μισοπόνηρος, καὶ φιλοδίκαιος τοσοῦτος ὑπῆρχε, ὥστε γυμνώσας ποτὲ ⁶⁵ βομφαίαν ἐνώπιον ⁶⁶ τῶν μεγιστάνων ἐπέδωκε τῷ ἐπάρχῳ 339 λέγων ⁶⁷. Δέξαι τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ εἰ μὲν καλῶς πράττω ⁶⁸, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ καλῶς ⁶⁹, κατ' ἐμοῦ αὐτῷ χρῆσαι.

Post Nervam, imperavit Trajanus annos viginti, et hydropisi mortuus est. Hic, persecutione diu contra Christianos agitata, martyres multos occidit, sed tandem a persequendo destitit. Hic ita bonus fuit, et mali inimicus, et ita justitiæ amans, ut evaginatum gladium coram proceribus olim præfecto traderet, dicens: Accipe gladium hunc, et si bene quidem egero, pro me, si vero male, contra me eo utere.

⁷⁰ (3) Προσχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νερβᾶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὡς πολεμικώτατος, καὶ πολλὰ κατορθώματα Β ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ πανταχοῦ ⁷¹ πεποιηκώς.

Delectus est a Nerva propter virtutem suam, quia bellicosissimus erat, et multa præclara facinora Romæ et ubique fecerat.

⁷² (4) Φίλου δὲ τινος αὐτῷ ⁷³ ποτὲ διαβληθέντος ὡς ἐπιβούλου καὶ τοῦς τε ὀφθαλμοὺς (αὐτοῦ) ἐκκεντηθέντος ⁷⁴ καὶ τὸ γένειον ἀποκείραμένου, ἐπεὶ τυφλὸς πρὸς Τραϊανὸν εἰσῆχθη, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ⁷⁵ Τραϊανὸς, πόλιν ⁷⁶ κτίσας ⁷⁷ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν νῦν Τραϊανούπολιν (ὀνομαζομένην καὶ) τοῦτον ⁷⁸ κατοικήσας ἐν αὐτῇ ὡς δεσπότην ταύτης ⁷⁹, ἐκεῖσε ἀπέστειλεν ⁸⁰ ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ⁸¹.

Cum unus ex amicis suis ut insidiator apud ipsum olim falso crimine accusatus esset, et oculis effossis, et detonsa barba, cæcus ad Trajanum adductus esset, valde mœrens super hoc Trajanus, ædificata urbe nomine suo etiam nunc Trajanopoli appellata, illum huc missum usque ad terminum vitæ ejus in hac veluti dominum constituit.

(5) Θνήσκει δὲ ⁸² Ἀδριανὸν ⁸³ προσχειριστάμενος ⁸⁴ βασιλέα.

Moritur tandem, designato in imperium successore Adriano.

⁸⁵ (6) Ἐπὶ αὐτοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοπος καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ἐμαρτύρησαν ⁸⁶. (7) Καὶ Βασιλίδης, καὶ Μένανδρος, καὶ Κήρινθος, καὶ ⁸⁷ (92^ο) Νικόλαος ⁸⁸, εἷς τῶν ζ' διακόνων, οἱ αἰρεσιάρχοι ⁸⁹, ἐθβολοὶ ⁹⁰ τῆς ἀληθείας ἐγνωρίζοντο. (Ὁ ῥηθεὶς Νικόλαος ὁ εἷς τῶν ζ' διακόνων καὶ Ἐβιωναῖος.)

Illo regente imperium, Simeon Cleophæ, Hierosolymorum episcopus, et sanctus Ignatius fidem confessi sunt. Tunc quoque Basilides, Menander, Cerinthus et Nicolaus, unus ex septem diaconis, hæresiarchæ, adversarii veritatis innotuerunt. Dictus Nicolaus unus ex septem diaconis et Ebionæus.

ΡΛΖ'. Βασιλεία Ἀδριανῶ.

CXXXVI. Regnum Adriani.

⁹¹ Μετὰ δὲ Τραϊανὸν ἐβασίλευσεν Ἀδριανὸς (γαμβρὸς αὐτοῦ) ἔτη κ'· ἦν δὲ [Ἄφρος τῷ γένει] φιλολόγος, ἐπιτήδειος ἐν [τῇ] 340 τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῷ συμμέτρῳ ⁹², συγγενῆς καὶ υἱοπεποιημένος ⁹³ Τραϊανῶ (καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν) ⁹⁴.

Post Trajanum imperavit Adrianus, gener ejus, annos viginti. Erat autem hic genere Afer, litterarum studiosus, soluto pariter sermoni et versibus idoneus, Trajano consanguineus et ab illo adoptatus; hydropisi mortuus est.

⁹⁵ (2) Οὗτος ἐν Μυσίᾳ, ἐνθα ἐθήρασεν, ᾠκοδόμησε πόλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀδριανούπολιν ⁹⁶, καὶ ἐτίθει ἐν (τῇ) Θράκη καὶ ἐπόνομασε καὶ αὐτὴν Ἀδριανούπολιν ⁹⁷.

Hic in Mysia, ubi venabatur, ædificavit urbem quam Adrianopolim appellavit, aliamque in Thracia, quam Adrianopolim pariter appellavit.

D

Varia lectiones et notæ.

⁶⁸ Ced. 454,2,3. ⁶⁹ Ἡ νόσῳ δὲ τ. Ced. τελευτᾶν cod paulo post 10', μῆνας ζ, ἡμέρας ιε' Ced. 436,17, 10', μ. ζ' Leo. ⁷⁰ 98 (5298). ⁷¹ Ced. 436,18. ⁷² Οὗτος ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ ποτε; δες ἦν μ. καὶ φ. γ. γάρ π. Leo. ⁷³ ἐνώπιον τῶν ἐν τέλει πάντων ἐδ. Ced. τῶν ἐν τ. π. ἐπεδ. Leo. ⁷⁴ εἰπόντων δ. τοῦτο Ced. eo. ⁷⁵ ἄργω Ced. Leo. ⁷⁶ καλῶς om. Ced. Leo. ⁷⁷ Ced. 436,21-23. ⁷⁸ γῆς add. Ced. ⁷⁹ Ced. 436,23-437,6. ⁸⁰ αὐτοῦ Ced. ⁸¹ ὑπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν add. Ced. ⁸² τοῦτο cod. ⁸³ ἐπὶ τῷ αὐτοῦ φιλῳ, π. Ced. ἐπὶ τ. π. τε Leo. ⁸⁴ ἐκτίσεν Ced. ⁸⁵ τ. κατοικήσας ὡς Ced. Leo. ⁸⁶ τῆς πόλεως Ced. Leo. ⁸⁷ εἶναι aid. Ced. ⁸⁸ ἄ. τ. Leo. ἄ. τ. θεραπειᾶν αὐτοῦ πᾶσαν ποιησάμενος Ced. — Ced. 437,12,13. ⁸⁹ Τραϊανός. ⁹⁰ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Ced. ⁹¹ ὡς Leo. ⁹² Ced. 437,11,12. ⁹³ ἐμαρτύρησεν cod. Ἐπὶ τούτου ε. ὁ ἅγιος Ἰ. θ. καὶ Σ. ὁ τοῦ Κλ. Leo, Ced. ⁹⁴ Ced. 437,7 11. ⁹⁵ Ἐπὶ ἄ. Σίμωνα τὸν μάγον Μ. διεδέξατο, γῆς καὶ ἀπατεῶν, Σαμαρεῦς τὸ γένος ταυτὸν Κύριοι ὀνομαζῶν ἦν δὲ καὶ Κ. αἰρεσιάρχης τότε καὶ Ν. Ced. Leo. ⁹⁶ καὶ αἰρ. cod. ⁹⁷ ἄ. καὶ ε. Ced. ⁹⁸ 116 (5316) Ced. 437,14 16. Ἄδ. Ἄλιος ἐδ. ε. κδ'; κ', μῆνας ια' Leo. ⁹⁹ ἀμέτρῳ cod. ἐμμ. Ced. ¹⁰⁰ τῷ add. Ced. ¹⁰¹ Ἐπὶ Ἀδριανῶ ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Ἐλευθέριος καὶ Ἀντίοχος καὶ Παυσολύπων καὶ ἅγιος Εὐστάθιος μετὰ τῆς συμβίου καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. ¹⁰² Ced. 437,17 Ὁ. ἐν Μ. θηράσας ὡ. π. καὶ μετωνόμασεν ἄ. Ἀδριανῶ θήρας ἐν τοῖς μιτάτοις Leo, Ced. ¹⁰³ ὡσαύτως Ced. 5. θ. προσαγορεύσας ἄ. Ἀ. Ced. θ. ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Leo. ¹⁰⁴ καὶ ναὸν ἐν Κυζίκῳ Ced

Quo regente imperium, rebellati sunt Judæi, et A Hierosolymis templum reedificare voluerunt : adversus illo valde irascitur Trajanus. (Hoc mirum signum apparuit ante captivitatem eorum : sepulcrum Salomonis sponte apertum est.) Interea vero bello agitato, una die centum et octoginta millia ex eis occidit, captosque acriter, omnes qui supererant, deduxit ad solemnitatem Hebron celebratam, et vendidit eos quaternos modio hordei. Eversis autem quod antiquæ supererat civitatis et templo, sanctam iterum ædificat civitatem, quam, mutato nomine, Æliam vocavit) ex proprio nomine, quia leprosus erat, ut commiserationem inveniret, et posita imagine sua in templo, Græcos in civitate habitare jussit.

Ædificavitque templum Cyzici, et urbem in Thracia, quam vocavit Adrianopolim.

Eo imperante, Cerdon et Valentinus et Marcion et Montanus, et Saturnilus et Carpocrates, hæresiarchæ, et Aquila innotuerunt.

Sub illo Plutarchus Chæronensis et Phlegon ananialium scriptor noti erant.

Moritur Adrianus, designato successore Antonino.

Hic Adrianus virum quemdam habuit nomine Similum, prudentia, fortitudine, æquitate multisque virtutibus ornatum, et hunc plane colebat, et in magna dignitate constituit; at iste non diu potestatem habuit; rogatus ab illa discessit, et in agro septem annos degit; postea defunctus est, hanc ædem cum jussisset tumulo imponi inscriptionem : « Similus hic jacet, qui multos quidem annos egit, septem autem annos vixit. »

Adrianus violento interiit morbo, clamans : « O Jupiter, quantum malum est optare mortem et non invenire! »

CXXXVII. Regnum Antonini.

Post Adrianum, Antoninus Pius imperavit, annos duo et viginti; adoptatus fuerat ab Adriano, primusque imperatorum Pius cognominatus est.

Moritur designato ad imperium Marco Antonino, proprio genero.

³⁷ (3) 'Εφ' οὐ στασιάζαντες ³⁸ 'Ιουδαῖοι καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν οἰκοδομῆσαι βουλευθέντες, ὀργίζεται κατ' αὐτῶν σφόδρα (σημεῖον δὲ γέγονε πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος μνημεῖον αὐτόματον ³⁹ διανοιχθῆναι ')· πολέμου δὲ γενομένου ⁴⁰ μεταξὺ, ἀνείλεν ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ μυριάδας ἑπτά ⁴¹ (καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς μετὰ θυμοῦ τοὺς ὑπολειφθέντας πάντας, καὶ καταγαγὼν αὐτοὺς ἐν τῇ πανηγύρει τῇ ἐν Χερσῶν γενομένῃ, ἐπώλησεν αὐτοὺς ἀνά δ' εἰς μόδιον κριθῆς). Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν ⁴² καταρειπίσας ⁴³, κτίζει τὸ δεύτερον τὴν ἁγίαν πόλιν ⁴⁴, ἣν δὴ καὶ μετωνόμασεν Ἀλίαν (εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ λωβόν ⁴⁵, ὅπως εὖρη ἔλεον)· καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ εἶδωλον ἐν τῷ ναῷ, εἰκεῖν Ἑλληνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε.

⁴⁶ (4) Κτίσας δὲ ναὸν ἐν Κυζίκῳ καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ προσηγόρευσε αὐτὴν Ἀδριανούπολιν.

⁴⁷ (5) 'Εφ' οὐ (Κέρδων, καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Μαρκίων, καὶ Μοντανός, καὶ) Σατορνίλος ⁴⁸, καὶ Καρποκράτης, οἱ αἰρεσιάρχαι (καὶ Ἀκύλας ⁴⁹) ἐγνωρίζοντο.

341 ⁵⁰ (6) Ἐπὶ τούτου Πλούταρχος ὁ Καιρονεὺς καὶ Φλέγων ὁ χρονογράφος ἐγνωρίζοντο.

⁵¹ (7) Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸς Ἀντωνίνον προχειρισάμενος.

⁵² (8) Οὗτος Ἀδριανὸς εἶχεν ἄνδρα τινὰ ὀνόματι Σίμιλον ⁵³, ἐν τε φρονήσει, καὶ (ἀνδρείᾳ, καὶ) ἐπιεικειᾷ, καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς κεκοσμημένον, καὶ πάνυ αὐτὸν ἐτίμα καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν ⁵⁴. ἄλλ' ἐπ' ὀλίγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας ⁵⁵, δεηθεὶς ἐξέστη αὐτῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἑπτὰ ἔτη διατρίψας, ἐτελεύτησεν, ἐπιγραφὴν ⁵⁶ προστάξας ἐν τῷ μνήματι ⁵⁷ αὐτοῦ περιέχουσαν οὕτως : « Σίμιλος ⁵⁸ ἐνταῦθα κατὰκειται, βιώσας μὲν ἔτη πολλὰ ⁵⁹, ζήσας δὲ ἔτη ἑπτὰ.

⁶⁰ (9) Ὁ δὲ Ἀδριανὸς ⁶¹ βίᾳ ἀπέθανεν (ὕπῳ) τῆς νόσου κράζων : « Ὡ Ζεῦ, πόσον κακόν ἐστιν ἐπιθυμοῦντά τινα ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνοντα ⁶². »

PAZ'. Βασιλεία Ἀντωνίνου.

⁶³ Μετὰ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς ἔτη κβ' ⁶⁴, υἱοποιηθεὶς τῷ Ἀδριανῷ, καὶ πρώτος τῶν αὐτοκρατόρων ⁶⁵ Εὐσεβῆς ἐπεκλήθη ⁶⁶.

D ⁶⁷ (2) Θνήσκει δὲ ⁶⁸ προβαλὼν ⁶⁹ εἰς βασιλεῖα Μάρκον Ἀντωνίνον, τὸν ἴδιον γαμβρόν.

Variæ lectiones et notæ.

³⁷ Ced. 437,19-438,3. ³⁸ στασιάζαντων τῶν Ἰουδαίων — βουλευθέντων Ced. ³⁹ αὐτομάτη cod. ⁴⁰ διαλυθῆναι Leo. ⁴¹ σφ. καὶ π. γ. Ced. ⁴² νη' Leo, Ced. Glycas; de captivis divenditis cf. eadem apud Glycam 448,13-15. ⁴³ καὶ τοῦ ναοῦ Ced. ⁴⁴ καταρπιπύσας cod. ⁴⁵ κτ. νέαν Ἱερουσαλήμ ἦν δὴ καὶ Ἀ. προσηγόρευσε Ced. ⁴⁶ κέλερον cod., λωβόν Leo. ⁴⁷ Ced. 437,18,19 Adrianopolim ante templum nominat. ⁴⁸ Ced. 438,13-15. ⁴⁹ Σατορνίλος Leo, Ced. Valentinus, Cerdo et Marcio sub Antonino secundum Scholion Leonis et Cedrenum 428,1,2 et ipsum Georgium. ⁵⁰ De Aquila confer Glycam 448,16. ⁵¹ Adr. a. 3° Pl. Chæronæus Eus. II, 283. De XIV libris Phlegontis libertini Cæsaris (Adriani) quibus in compendium rediit Olympiadas CCXXIX (usque ad a. 140 p. Chr.) cf. Eus. I, 539. ⁵² 438, 17 : Τελευτῶν δὲ προχειρίζεται Ἀντωνίνον. ⁵³ Ced. 438,4-9. ⁵⁴ Σίμιλον δὲ τινα ἐν τε — κσι. π. ἐτ. Ced. ⁵⁵ αὐτόν adid. Ced. ⁵⁶ κρ. ἀπέστη Ced. ⁵⁷ ἐπιγραφῆναι Ced. Leo. ⁵⁸ μνημαίῳ Ced. ⁵⁹ ἄ. Σ. Leo, ἄ. περιέχουσαν Σ. Ced. ⁶⁰ ἔτη τόσα Leo, e Xiphilino, deest in Cedreno, sed jam Xylander conjecit πολλά. ⁶¹ Ced. 438,15-17. ⁶² Θνήσκει δὲ Ἀ. βίᾳ τῆς ν. Ced. ⁶³ τυγχάνει Leo, Ced. ⁶⁴ 138 (5338) Ced. 438,21,22. ⁶⁵ κβ' Leo, Ced. ⁶⁶ αὐτοκράτωρ Ced. ⁶⁷ πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν ἐπεκτήσατο Leo, Ced. ⁶⁸ Ced. 439,10,11. ⁶⁹ Ἀντωνίνος Ced. ⁷⁰ προβαλ. cod. προβαλόμενος Ced., Leo.

³³ (3) Ἐφ' οὗ Πολύκαρπος, ὁ μαθητὴς Ἰωάννου Α τοῦ Θεολόγου ³² καὶ Ἰουστίνος ³³ ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος [ὁ] ἐπίσκοπος Κορίνθου, ἐμαρτύρησαν.

342 ³⁴ (4) Καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισάνης ³⁶ (οἱ αἰρετικοί), καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίνα ³⁷ αἱ ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρύγας ἐγνωρίζοντο.

³⁵ (5) Ἐπὶ τούτου Γαληνὸς ὁ ἰατρός ἐθαυμάζετο καὶ Βαρδισάνης τις Σύρος διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν ³⁵.

(6) ³⁶ Ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεντίνος, καὶ Κέρδων, καὶ Μαρκίων ἐπὶ τῆς Ῥώμης ³¹ αἰρσιάρχει ἐγνωρίζοντο.

³⁸ (7) Πολύκαρπος δὲ, (ὁ) ἐπίσκοπος Σμύρνης, εἰς θῆν ἐλθὼν Μαρκίῳ, πρὸς αὐτὸν φησὶν ὁ (92b) Μαρκίων ³² · εἰ Ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς, ὦ καλὲ Πολύκαρπε; · Ὁ δὲ · εἰ Ἐπιγινώσκω σέ, ἔφη, τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ. »

ΡΑΗ'. Βασιλεῖα Μάρκου.

⁴¹ Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μάρκος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιθ'.

(2) Διωγοῦ δὲ κινήθεντος πολλοὶ γεγονῆσαι μάρτυρες.

⁴² (3) Αὐρηλιανὸς ὁ Βῆρος ὁ καὶ Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Δουκίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

⁴³ (4) Ἐφ' ὧν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς φερόμενον ὤφθη.

⁴⁴ (5) Ἐπὶ τούτου ⁴⁵ Ὀπιανὸς ⁴⁶ ὁ τὴν Ἀλιευτικὴν συγγραφῶς (καὶ Σέκστος ἡκμαζόν).

343 ⁴⁰ (6) Τοῦτόν φασι πεφονευκέναι λέοντας ⁴⁷ ἐβ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ.

⁴⁸ (7) Οὗτος ὁ Μάρκος σοφὸς ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολέμων διασωσάμενος ⁴⁹ καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν σφόδρα, ἀπέθανε ⁵⁰ φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομόδου τοῦ ἰδίου υἱοῦ ⁵¹. Τὴν δὲ μνήμην τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλή ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν χρυσῷ ἀνδριάντι αὐτὸν ἐτίμησεν.

⁵² (8) Πολεμοῦντος (αὐτοῦ ποτε) Γερμανοῦς (καὶ Σαυρομάτας, δῖφει τῆς στρατιᾶς πιεζομένης καὶ διὰ τοῦτο κινδυνουούσης, τοὺς ἐπὶ [τῆς] Μελιτινῆς οὐτῶ καλουμένης λεγεῶνος Χριστιανοὺς ὄντας, δι' εὐχῆς ἐκτενοῦς πρὸς ⁵³ Θεὸν γενομένης ⁵⁴, τοὺς μὲν πολεμικοὺς κεραυνῷ βάλεῖν ⁵⁵, δμῶν δὲ τοὺς Ῥωμαίους

Sub eo Polycarpus, discipulus Joannis Theologi, et Justinus philosophus, et Dionysius, episcopus Corinthi, fidem confessi sunt.

Tunc Tatianus et Bardisanes hæretici, et Priscilla et Maximina pseudoprophetissæ inter Phryges innotuerunt.

Sub illo Galenum medicum mirabantur, et Bardisanes Syrus quidam, peritissimus dialecticus et philosophus vigeat.

Sub illo Valentinus et Cerdon et Marcion Romæ hæresiarobæ reputabantur.

Polycarpo autem, Smyrnæ episcopo, cum in Marcionem incidisset, dicit Marcion : « Anne cognoscis nos, optime Polycarpe? » Hic autem : « Agnosco te, inquit, primogenitum filium Satanæ. »

CXXXVIII. Regnum Marci.

Post Antoninum deinde imperavit Marcus, filius ejus, annos undeviginti.

Et persecutione mota, multi fuerunt martyres.

Aurelianus Verus et Antoninus, filius ejus, cum Lucio quoque fratre ejus.

Sub iis ignis ire visus est de cælo ab occidente ad orientem.

Sub eo Opianus, qui *De arte piscatoria* scripsit, et Sextus florebat.

Eum occidisse dicunt leones duodecim uno die.

Marcus iste sapiens erat et virtute præditus; Romam multis bellis liberaverat, et charus civibus valde, a Commodo, proprio filio, per venenum sublatus est. Memoriam autem virtutis ejus conservavit senatus, et post mortem ejus illum statua aurea decoravit.

Is cum adversus Germanos et Sarmatas bellum gereret exercitusque siti pressus periclitaretur, Melitenæ legionis milites, qui Christiani erant, a Deo contentis precibus impetraverunt ut fulmine hostium exercitus feriretur, imberque Romanas copias recrearet. Quod, ut ferunt, valde admiratus

Varie lectiones et notæ.

³² Ced. 459,11-15. ³³ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ced. M. Aurelii a. 7° (168) Eus. II, 289. ³⁴ Justinus † Antonini a. 14 (152) II. 287,389. ³⁵ Ced. 459,3,4. ³⁶ Βαρδισιάνης cod. cf. Eus. v, 16. ³⁷ Μαξιμίλλα Ced. ³⁸ Ced. 459,4-6. Καὶ Γ. ὁ ἰ. τότε ἐθ. καὶ Β. δὲ τις. ³⁹ ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτοῦ πρὸς τοῦ Ἀντωνίνου τὸν κατὰ εἰμαρμένης λόγον Lec. Ced. ⁴⁰ ὡς φησὶ δὲ Κλήμης οἱ Ced. 459,1,2. ⁴¹ ἐν Ῥώμῃ Ced. ⁴² Ced. 549,7-10. ⁴³ M. ἔχουσεν Ced. Antonini a. 15 Anicetus Romanæ Ecclesiæ episcopatum suscepit, annis 11 (155-163), sub quo Polycarpus Romam veniens, multos ex hæreticis convertit Eus. II, 289. ⁴⁴ 161 (5360) Ced. 459,14. M. Ἀντωνίνος ἐβ. ἔτη ιθ' μ. μὲν Σεθήρου (Οὐήρου Leo) τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ ἔτη ι' καὶ μῆνας θ'. ⁴⁵ 3 ad. e. 1 pertinet, 2 videtur transponendum inter 4 et 5; nam c. 4 apud Glycam quoque mentionem Marci Antonini cum genero Severo imperantis sequitur. Ἀ. ὁ ἤρω; cod. ⁴⁶ M. Aurelianus qui et Verus. Lucius Aurelius Commodus an. XIX a. 1 Lucio Cesare Athenis templum adificante ignis de cælo ab Occidente in Orientem ferri visus Eus. II, 289. ⁴⁷ Ced. 440,19,20. ⁴⁸ καὶ add. Ced. ⁴⁹ Ὁ τὴν ἄ. συνεγράψατο Ced. M. Aurelii a. 10 Eus. II, 291. ⁵⁰ de Commodo Ced. 441,5, Leo et ipse Georgius CXL, 7. ⁵¹ Ced. 440,20-441,2. — πανσ. Ced. ⁵² δ. ἡγαπήθη σφ. ὑπὸ τῶν π. Ced. ⁵³ δὲ add. Ced. ⁵⁴ M. Aur. 18°. Antoninus cum filiis — triumphum peregit, dona distribuerunt — pecuniam indulerunt — Antoninus febri laborans decessit Eus. II, 291. ⁵⁵ Ced. 459,15-22. II. δὲ Γ. καὶ Σαρμάτας. M. Aur. 8° Bellum contra Germanos, Dacos, Sarmatas et Quados Eus. II, 291. ⁵⁶ τὸν Ced. ⁵⁷ ἱστορεῖται add. Leo. ⁵⁸ βληθῆναι Ced.

Marcus, edicto Christianis honores detulit legionique Fulminatrici cognomentum indidit.

CXXXIX. *Regnum Veri.*

Post Marcum deinde imperavit Verus, filius ejus, annos octo, et occisus est in processione.

CXL. *Regnum Commodi.*

Post Verum imperavit Commodus, frater ejus, annos duodecim.

Factusque est podagricus, et aggravatus, et ejectione sanguinis et bilis misere interiiit.

Narcissus autem, unus ex domesticis ejus, eum in balneo suffocavit.

Sub eo Theodotus, qui primus principia posuit erroris Pauli Samosatani et Nestorii, et Theodotion, hæresiarchæ, claruerunt.

Et Clemens, *Stromatæor* auctor, Alexandria vivebat.

Clementis discipulus Origenes fuit.

Montanus quoque, hæresiarcha, id temporis erat, qui seipsum Paraclitum esse dicebat.

Erat porro Commodus promptus et alacer; quem dicunt (non vero Marcum, ut jam scriptum est) una die duodecim interemisse leones.

CXLI. *Regnum Pertinax.*

Post Commodum imperavit Pertinax Helvidius mensibus sex; non uxorem neque filios addaxit in palatium, sed apud avum vitam degentes reliquit. Et occisus est a militibus.

Sub illo vigeabant Symmachus, Hebræus, unus ex interpretibus, et Porphyrius philosophus qui adversus Christianos scripsit.

CXLII. *Regnum Didii.*

Post Pertinacem imperavit Didius menses quatuor. Et interfectus est a cubiculariis ad fontem palatii, decreto senatus, dum pisces contemplaretur, et alta voce exclamaret: « Quidnam mali feci? » Iste erat vilissimus operibus et moribus, et scelestus, et divitiarum amator.

Sub illo fidem confessi sunt Eugenius et Maca-

Α παραμυθήσασθαι. Ὅπερ (ὡς φασι) σφοδρῶς καταπλήξαν⁸⁸ τὸν Μάρκον, γράφει τιμᾶσθαι⁸⁹ Χριστιανούς, τὴν δὲ λεγώνα Κεραυνόδιον προσαγορεύσει⁹⁰.

PLΘ'. *Βασιλεία Βήρου.*

⁸⁸ Μετὰ δὲ Μάρκον ἐβασίλευσε Βῆρος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη η'⁸⁹, καὶ ἐσφάγη ἐν προκίνοσφ.

PM'. *Βασιλεία Κομόδου.*

⁸⁹ Μετὰ Βῆρον ἐβασίλευσε Κόμοδος (ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ) ἔτη [ι]β'⁹⁰.

(2) Γέγονε δὲ⁹¹ πιδαλγὸς καὶ καταβαρῆς⁹² (καὶ ὑπὸ ἀναγωγῆς αἵματος καὶ χολῆς ἀθρόως⁹³ ἀπέθνησκε).

344⁹⁴ (3) Νάρκισσος δὲ τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ.

B ⁹⁵ (4) Ἐφ' οὗ Θεόδοτος, ὁ καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα καὶ Νεστόριον πλάνης ὁρῆ-
μενος, καὶ Θεοδοτίων, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἐγνωρίζοντο⁹⁶.

⁹⁷ (5) Καὶ Κλήμη; ὁ *Στρωματέος* ἐν Ἀλεξανδρεία ἦν.

(6) Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ἀριγένης ἐγένετο.

⁹⁸ (7) Ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιάρχης τότε ἦν, ὃς ἑαυτὸν Παράκλητον εἶπεν εἶναι.

⁹⁹ (8) Ἦν δὲ (Κόμοδος) φιλοκύνητος¹⁰⁰· τοῦτόν¹⁰¹ φασι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τοὺς) ιβ' λέοντας πεφονευκῆναι¹⁰² (καὶ οὐχὶ Μάρκον, ὡς προεγράφη).

PMA'. *Βασιλεία Περτίναξος.*

¹⁰³ Μετὰ Κόμοδον ἐβασίλευσε Περτίναξ (Ἐλώτος) μῆνας ζ', μήτε τὴν γυναῖκα μήτε τὰ τέκνα εἰσαγωγῶν εἰς τὸ¹⁰⁴ παλάτιον, ἀλλ' ἔβασε παρὰ τῷ πάππῳ διατιθεσθαι.¹⁰⁵ (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν.

¹⁰⁶ (3) Ἐπὶ αὐτοῦ Σύμμαχος, εἰς τῶν ἐρμηνευτικῶν¹⁰⁷, ἦν Ἑβραῖος¹⁰⁸, καὶ Πορφύριος¹⁰⁹ φιλόσοφος, ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας.

PMB'. *Βασιλεία Διδίου.*

Μετὰ δὲ Περτίνακα ἐβασίλευσε¹¹⁰ Δίδιος μῆνας δ'. (2) Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ κουδικουλαριῶν εἰς τὴν πηγὴν τοῦ παλατίου, **345** θεωρῶν τοὺς ἰχθύας, ψήφῳ τῆς βουλῆς, μέγала ἐπιθώμενος· « Τί γὰρ θεῖον ἐποίησα; » (3) Οὗτος ἦν φαυλότατος¹¹¹ τοῖς ἔργοις καὶ τρόποις, καὶ ἀνοσιουργός, καὶ χρημάτων ἐραστής.

D ¹¹² (4) Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησαν Εὐγένιος καὶ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ καταπλήξει: cod. ⁸⁹ τιμᾶν Leo, Ced. ⁹⁰ Cum vero Pertinax — apud Quados siti laborarent — litteræ exstant Marci — exercitum Christianorum precibus servatum esse Eus. II, 291. ⁹¹ Leo et Ced. cum M. Aurelio. ⁹² θ' M. Aur. 10°. Eus. ⁹³ 180 (5580). ⁹⁴ μῆνας ε' Leo, μῆνας θ' Ced. 441,3. ⁹⁵ καὶ Ced. 441,6. ⁹⁶ κατοδ. Ced. ⁹⁷ ἀθρόως? ⁹⁸ Ced. 441,13. Τοῦτον N. τις τῶν δ. ἀ. ἀπ. ἐν λ. Strangulatus in ædibus Vestiliani Eus. ⁹⁹ Ced. 441,8-10. Ἀφρικανὸς δὲ φησιν ὁ χρονολογῶν ὅτι: ἐπὶ τούτου Κλ. Ced. ἐπὶ Κομόδου Leo. ¹⁰⁰ ἐγνωρίζετο Leo, Ced.; Severi 1° et 11° Eus. ¹⁰¹ Ced. 441,10; a. Severi 12° Origenes mirabilis Alexandria puerili ætate agnoscebatur Eus. ¹⁰² Ced. 441,11,12. — Severi 11° Musianus (?) noster scriptor gnoscatur Eus. ¹⁰³ Ced. 441,4,5. ¹⁰⁴ καὶ μαγικώτατος πάνυ Ced.; μ. π. καὶ φ. Leo. ¹⁰⁵ ὃν καὶ φ. Ced. ὃν φ. Leo. ¹⁰⁶ φωνεῦσαι Leo, Ced. cf. Eus. Commodi a. 42°. ¹⁰⁷ 195 (5595) μ. β' Gl. c. Chr. Pasc. ἡμέρας πζ' (Jan. I—Mart. 28) Leo, Ced. 431,15-17. Capitolinus 15: m. II. d. xxv; Hier. et Cassiodorus: menses vi. ¹⁰⁸ εἰς τὸ π. ἐ. Ced. εἰς τὸ π. ἀγαθῶν Leo. ¹⁰⁹ Ced. 441,21 οὗτος Περτίναξ Ced. ὁ Leo. ¹¹⁰ Ced. 441,17-20. Ἐπὶ τούτου, ὡς φησιν Εὐσέβιος, ἦν ὁ Σ. Ced. ἐπὶ Περτίναξος Leo. ¹¹¹ τῆς τῶν Ἑβραίων γραφῆς Ced. ¹¹² Ἐβιωναῖος τὴν αἵρεσιν (ἦν) ἀλλὰ καὶ Leo Ced. ¹¹³ ὁ add. Ced. ¹¹⁴ Ἰουλιανὸς add. Leo, Ced. 442,1 ἡμέρας ξς' Leo, Ced. (Mart. 28 — Junii 1). ¹¹⁵ Ced. 442,4,5 ὃς διὰ τὸ ἀσχερῶς βίον καὶ ἀπανθρώπως ὑπὸ τῆς βουλῆς θανάτῳ καταψηφισθεὶς ἐ. Ced. Οὗτος: διὰ ταῦτα ἐ. ψ. τῆς β. κ. τ. λ. Leo. ¹¹⁶ φ. δὲ ἦν τ. τρόποις καὶ τ. ἐ. ἀν. κ. τ. λ. Ced. 442,2 — φ. τ. τρ. καὶ τ. ἐ. ἀν. κ. τ. λ. Leo. ¹¹⁷ Ὁμοίως δὲ καὶ δύο προσδύτεροι Ἐ. καὶ M. Ced. 537,7 sub Juliano passii.

Μακάριος. (5) Καὶ Σαβέλλιος ὁ Λιθυκὸς ⁸⁰ καὶ ἀθεώ- A
τατος αἰρετικὸς ἦν.

PMΓ'. Βασιλεία Σεβήρου.

⁸⁰ Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Σευτήρος (ὁ Σεπτίμιος)
ἐτη ιζ' ⁸¹. ⁸² (2) Ὁς τὸν ἐν Βρεττανίᾳ νικήσας πό-
λεμον, ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης ⁸³ περιτείχισε
τὴν νῆσον σταδίοις α· καὶ τὸ ⁸⁴ Βυζάντιον παραλα-
βὼν, τὰ τεῖχη αὐτοῦ καθεῖλεν· εἶχε δὲ ⁸⁵ πύργους ζ',
ἐκ τῶν Θρακικῶν πυλῶν ἀρχομένου; καὶ ἐπὶ τὴν
ἀρκύραν θάλασσαν καθήκοντας, ὧν ⁸⁶ (93*) εἴ τις ἐν
ἐνὶ τῶν πύργων ⁸⁷ προσῆλθεν, οὐδεμία ἀσθησις
τοῖς ἄλλοις ἐγένετο· αἱ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ
ἐνεβόησεν ἢ λίθον ἐσάλευσεν, αὐτὸς τε ἤχε· καὶ ⁸⁸
τῆ; λοιποῖς ἅπασι μετεδίδου τῆς ἤχης.

⁸⁹ (3) Οὗτος καὶ τὸ Ζευξίππων λουτρόν ἐκτίσσε Βυ- B
ζαντίου, καὶ τὸ πρῶτον κτίσματα τῷ ἵπποδρόμῳ
παρέδωκε, καὶ κυνήγιον καὶ θέατρον αὐτοῖς κατε-
σκεύασεν.

⁹⁰ (4) Ἐπὶ τούτου Λεωνίδης, ὁ πατήρ Ὀριγένους,
ἐμαρτύρησεν (ἐπίσκοπος ὢν). ⁹¹ (5) Καὶ Ὀριγένης
ἐγνωρίζετο, ὅστις 346 (Ὀριγένης) ⁹² εἰς Ἀλεξάν-
δρειαν ἀκμάζων μεγίστην εἰς τὸν θεῖον λόγον σπου-
δὴν καταβαλλόμενος ⁹³, οὐ μόνον ⁹⁴ τοῖς πιστοῖς ⁹⁵
πρόξενος ὠφέλειαν ἐγένετο μεγάλης ⁹⁶, ἀλλὰ καὶ τῶν
αἰρετικῶν οὐκ ὀλίγοις· ὅπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὑγιᾶ τῆς
πίστεως παραλαβόντες ⁹⁷ δόγματα, ζηλωταὶ τῆς ἀλη-
θείας ἐγένοντο· ἐξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβρόσι-
ος, ἀνὴρ ἐπιστήμων καὶ φιλόλογος, ὃς εἰς γνώσιν
αυτοῦ ἀνδρὸς ἀφ' ἑκείνου σπουδάσας, ἀπίστη τῆς Οὐα-
λεντίου καὶ Μαρκιῶνος αἰρέσεως, πείραν τῆς ἐνθόου C
παιδείας· αὐτοῦ ⁹⁸ ἄρκοῦσαν κτησάμενος. Πλείστοι
δὲ ⁹⁹ τῶν ἐξωθεν φιλοσόφων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες,
μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα μαθήματα τὴν
ὠφέλειαν ἐκαρπώσαντο ¹⁰⁰, — μέγας γὰρ παρ' αὐτοῖς
ἐγνωρίζετο — παραδίδους γεωμετρίαν καὶ ἀριθμη-
τικὴν, καὶ τᾶλλα προπαιδεύματα· διόπερ οὐκ ὀλίγοι
τῶν παρ' Ἑλλήσι σοφῶν ¹⁰¹ μαρτυροῦσιν αὐτῷ ¹⁰²,
μνήμην ἐν τοῖς ἰδίοις ποιούμενοι συγγράμμασιν ὡς
διδασκάλου· καὶ γὰρ εὐφυῆς παιδοθεὺς ὑπῆρχε σφό-
δρα καὶ ζητητικὸς ἄγαν, οὗ ἐν ¹⁰³ τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ
τὸ τῆς θείας Γραφῆς βούλημα πυνθανομένου ¹⁰⁴, ὡς
βαθύτερα ¹⁰⁵ διανοομένου, ἐπέπληττεν ὁ πατήρ (αὐ-
τοῦ), μηδὲν ὑπέρ ¹⁰⁶ ἡλικίαν παρ' ἐτέρων ¹⁰⁷ ζητεῖν·
(ὕψιστος δὲ ἐπιστάς, εὐδοντος ¹⁰⁸ τὰ στέρνα ὡς θείου
Πνεύματος ἔνδον ἐν αὐτοῖς ἱερωμένου, κατεφίλει) ¹⁰⁹ D
καὶ τῆς εὐτεχνίας· ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. Ἄγνεταν δὲ

CXLIII. Regnum Severi.

Post illum imperavit Severus Septimius nonus
septemdecim. Hic cum in Britannia victor fuisset, a
mari usque ad mare circumvallavit insulam ad mille
stadia; capti deinde Byzantii muros delevit. Habe-
nat autem turres septem ex pyliis Thraciis inci-
pientes et ad septentrionale mare pertinentes. Qua-
rum turrium si quis in unam intraret, nemo in
aliis sentiebat; si vero in prima turri clamaret,
vel lapidem jaceret, et ipsa sonabat, et reliquis om-
nibus communicabat sonum.

Hic et Zeuxippum balneum ædificavit Byzantiis,
et primam structuram hippodromo concessit, et
locum venationi et theatrum eis ædificavit.

Sub eo Leonides, pater Origenis, episcopus,
confessus est fidem. Et Origenes ipse celebraba-
tur, qui Alexandria vigens, sanctissimum divini
verbi cultum instituens, non solum fidelibus mag-
nam utilitatem prebebat, sed etiam hæreticis
non paucis; ab illo enim sanis fidei apprehen-
sionis dogmatibus zelo veritatis accendebantur.
Inter quos eminenti Ambrosius, vir insignis et
litterarum studiosus, qui cupidus talem virum
cognoscendi profectus est, et defecit ab hæresi
Valentini et Marcionis, experientia divinx institutionis
illius parta sufficienter. Plerique etiam ex-
traneorum philosophorum ad illum ventitantes,
maximam et ipsi in propriis scientiis perceperunt
utilitatem; magis enim apud illos habebatur,
docens geometriam, arithmetica cæterasque
prævias scientias; idcirco non pauci apud Græcos
sapientes testimonium dant ei, mentionem ejus in
scriptis suis, ut magistri, facientes. Enimvero
valde ingeniosus ab infantia fuit, et nimio ingenio
valens ad inquirendum. Eum, cum in puerili ætate
divinx Scripturæ quæreret sensum, veluti ni-
hil profunda mente agitarent, increpavit pa-
er ejus, monens ne nihil supra ætatem ab aliis inqui-
reret; at noctu surgens, dormientis pectus, quasi
illud divinus Spiritus intus sacraret, osculabatur,
et sibi ipsi sobolem felix congratulabatur. Castita-
tem et a voluptatibus abstinenciam tantam a puero

Varia lectiones et notæ.

⁸⁰ λοιμικός; ? sub Gordiano apud Ced. 451, 14 ἐφ' ἑοῦ Σ. ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. ⁸¹ 193 (3595). ⁸² μῆνας γ'. Σέβ. δὲ ὁ αἰρετικὸς λέγεται Ced. 442, 6, 7; μ. γ' Leo. ⁸³ Ced. 442, 7-15. — Οὗτος; Ced. Leo. ⁸⁴ εἰς θάλασσαν Leo, Ced. ⁸⁵ οὗτος τὸ Β. Leo, Ced. ⁸⁶ τὸ Βυζάντιον add. Ced. ⁸⁷ καὶ τούτων Leo, Cncl. ⁸⁸ ἐν ἐτέρῳ πύργῳ Leo, Ced. ⁸⁹ ἢ καὶ σωπήσας; τῷ δευτέρῳ μ. τῆς ἢ. καὶ οὗτος τῷ τρίτῳ καὶ ἐξῆς ὁμοίως Ced. ἢ. καὶ τῷ δ. καὶ τ. λ. πᾶσιν ἐφεξῆς μ. τῆς ἢ. Leo. ⁹⁰ Ced. 442, 15-17. ⁹¹ Περὶ Ὀριγένους, CXLIII tabula codicis Monacensis 2, quæ Pertinacem prætermiserat. Sev. a. 7 (200) Eus. II, 205 Ced. 441, 20, 21 ὁ τοῦ κακόφρονος Ὡ. π. ἐμ. sub Pertinace; ἐμ. δὲ κ. καὶ Α. ὁ π. Ὡ. Leo. ⁹² Ced. 442, 21-445, 7. ⁹³ Ἐπὶ τούτου ἤμαζεν Ὡ. ὃς τις εἰς Ἄ. ὦν Ced. ἐπὶ τ. ἢ. καὶ Ὡ. ὃς ἐνέσπειρον ἐπὶ τῆς ⁹⁴ γῆς πονηρὰ ζιζάνια καὶ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν ἐπέδειξάτο Leo. ⁹⁵ κατεβάλλετο Ced. ⁹⁶ γὰρ add. Ced. ⁹⁷ τῆς πίστεως cod. e seqq. ⁹⁸ μ. ἐγέν. Ced. ⁹⁹ παραλαβάνοντες Ced. ¹⁰⁰ ἀ. π. Ced. ¹⁰¹ καὶ αἰθ. Ced. ¹⁰² ἐκαρπώσαντο Ced. — καὶ γὰρ παρ' ἀ. μ. ἐνομίζετο Ced. ¹⁰³ φιλοσοφῶν Ced. ¹⁰⁴ αὐτὸν Ced. ¹⁰⁵ ἄγαν ὡς ἐν cod. ¹⁰⁶ ὡς cod., ὄν — πυνθανόμενον Ced. ¹⁰⁷ βαθύτερον ἢ δ. Ced. ¹⁰⁸ τὴν add. Ced. ¹⁰⁹ ἢ. περαιτέρω ζ. Ced. ¹¹⁰ καθεύδοντες Glycas 451, 5-8. ¹¹¹ ὃς add. Ced.

coluit, ut quatuor tantum obolis ad victum quoti-
 die contentus esset : et licet etiam provecus an-
 nis perseveranter ita vivebat, et super pavimento
 et storeola dormiebat, et cum parumper requievis-
 set, noctis partem maximam semper in meditatione
 sacrorum oraculorum transigebat. In his conten-
 dens, et seipsum inedia et vigiliis et nuditate do-
 mans, ita contrivit rigorem corporis, ut omnino
 osseus videretur. Vino enim et oleo et cæteris
 talibus abstinens, maxime frangi pectus tole-
 rabat; idcirco valde celebris factus est, utpote eximius
 opere et verbo, et qui multos Græcos ad insani
 idolorum cultus odium adduxisset. Magna igitur
 fama de eo vulgata, multisque ad eum procul
 convenientibus, non solum Græcos philosophos et
 hæreticos celebres ad religionem attraxit, sed
 etiam Christianos confirmavit, strenue eos ele-
 menta docens religionis. Quem prædictus Ambro-
 sius cum multum rogasset et ei vim attulisset
 Cæsareæ, et septem quidem apud eum constituisset
 qui celeriter, plures vero qui eleganter scriberent,
 adduxit eum ut divinas interpretaretur Scripturas.
 Et hic quidem convenienter subministrabat neces-
 sitatibus ejus, ille vero, otia ducens, dictabat cele-
 riter scribentibus, et eleganter scribentes cum
 mulieribus scribebant, ad calligraphiam exercitati,
 sicque totam divinam Scripturam intra duodevigi-
 nti annos interpretatus est. Dicitur autem sex
 millia librorum composuisse. Tantum enim zelum
 ad exponenda sacra oracula Ambrosius ostendebat,
 ut magnam ejus diligentiam testatus Origenes ad
 aliquem scribat dicens : « Sanctus Ambrosius, vir
 Deo vere consecratus, multum te salutatur, qui
 existimans me industrium esse, et divinum silire
 verbum, arguit propria industria et sacrarum
 Litterarum amore; unde tantum me præterit, ut
 in periculo sim ad ejus quæstiones deficiendi; non
 enim cænare licet, nisi simul conferamus, nec
 postquam cænavero, deambulare et corpusculum
 recreare fas est; sed in his etiam momentis disse-
 rere et exemplaria inquirere cogimur; nec sane
 totam noctem ad reficiendum corpus dormire nobis
 licet, magnam vespere partem in disserendo per-
 durantes. Mitto dicere quid agamus a prima luce
 usque ad nonam, aliquando usque ad decimam
 horam. Quicumque enim studiis incumbere cu-
 piunt, hæc enarrationi divinorum oraculorum et
 lectionibus tribuant tempora. » Postquam igitur
 totam interpretatus esset Scripturam, mortuus est
 sexaginta novem annos natus.

καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην ἤσκησεν ἐκ νέου ²¹ τοῦ
 σώματος, ὡς ὄβολοις δ' ἰκάνει ^{22·23} πρὸς διατροφήν ²⁴
 καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκούμενος· καὶ μέντοι καὶ
 ἐν πολλοῖς ἔτεσι τοῦτο ποιῶν διπέλει· καὶ ἐπὶ ἐδά-
 φους καὶ ψαθίου ²⁵ ἐκάθευδεν, καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς
 νυκτὸς ἀναπαυόμενος, τὸ πλεῖον ²⁶ δὲ μελέτην τῶν
 ἱερῶν λογίων διήνυεν· (καὶ) ἐν τούτοις ἐπεσκτείνόμε-
 νος, ἐπὶ τε ἀσιτία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ γυμνότητι
 ἑαυτὸν ὑπωπιάζων ²⁷ τοσοῦτον **347** κατεδάμασε
 τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὡς ὀραῖσθαι παντελῶς αὐτὸν
 ἀπεσκληρότα ²⁸. Οἴνου γὰρ καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοι-
 πῶν ἀπεχόμενος, ἀνατροπὴν τοῦ θώρακος μεγίστην
 ὑπέμεινεν· ἔνθεν τοί γε ²⁹ διαδόχτος γενόμενος ὡς
 διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, (καὶ) πολλοὺς Ἕλληνας
 τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι ³⁰ παρασκευάσας.
 Β Πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τριχούσης καὶ πολ-
 λῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συβρέοντων ³¹, οὐ μόνον
 Ἕλληνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικοὺς ἰλλογίμους πρὸς
 (τὴν) εὐσέβειαν εἴλωσεν ³², ἀλλὰ καὶ τοὺς δυνα-
 τιστῶν Χριστιανούς μάλλον στοιχειώσας ἐπεθεβαίωσεν. Ὅν
 ὁ προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἰκετεύσας πολλὰ καὶ πει-
 ρασάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν
 παραστήσας αὐτῷ ³³ ζ', πλείους δὲ καλλιγράφους,
 ἐρμηνεύσαι τὰς θείας Γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε· καὶ
 ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρεῖαν ³⁴ παρεῖχεν· ὁ δὲ ἐπὶ
 σχολῆς γενόμενος, ὑπηγόρευε ³⁵ τοῖς ταχυγράφοις·
 καὶ οἱ καλλιγράφοι ³⁶ οὖν γυναιξίν ἔγραφον, (οἱ ἐπὶ
 τῷ) καλλιγραφεῖν ἐξησκημένοι, πᾶσαν τε θείαν (93^β)
 Γραφὴν ἐρμήνευσεν ἐπὶ ἑτη ἱη'. Λέγεται δὲ ὅτι ἐξά-
 κισ χιλίας βιβλίου συνέταξεν. Τοσοῦτον γὰρ ζῆλον
 εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν θείων Βιβλίων ³⁷ ὁ Ἀμβρόσιος
 ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ὀρι-
 γένης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινα λέγων· « Ὁ
 ἱερὸς Ἀμβρόσιος ὁ τῷ Θεῷ ³⁸ γνησίως ἀνακείμενος
 πολλὰ προσαγορεύει σε, ὅστις νομίζων ³⁹ με φιλό-
 πονον εἶναι καὶ πάνυ διεψῆν τοῦ θεοῦ λόγου, ἤλεγξε
 τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθήματα ἔρωτι,
 ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτόν με παρελήλυθεν, ὥστε κινδυνεύειν
 ἀπαυθῆν ⁴⁰ πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις· οὔτε γὰρ
 δειπνῆσαι ἔστιν εἰ μὴ ἀντιθέλλοντας ⁴¹, οὔτε δειπνί-
 σαντι ⁴² ἔξεστι περιπατῆσαι καὶ διαναπαύσαι τὸ
 σωματίον ⁴³· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκαίνοις φιλο-
 λογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα·
 οὔτε μὴ ὅλην ἐπὶ θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα
 Δ ἔξεστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἑσπέρας φι-
 λολογίας ⁴⁴ παρατείνοντες. Ἐὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ
 ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε **348** καὶ δεκάτης
 ὥρας· πάντες γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς και-
 ροὺς ἐκαίνοις τῇ ἐξετάσει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς
 ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέασιν. » Πᾶσαν τοίνυν ἐρμηνεύ-
 σας τὴν θείαν Γραφὴν, ἐτελεύτησεν ἐτῶν ξθ'.

Varia lectiones et notæ.

²¹ ἐκ ν. τοῦ σ. ἡ. Ced. ^{22·23} δ' καὶ μόνοις Ced. sel. ne sexta quidem pars thaleri vel rubli argentei.
²⁴ δ. ἐκάστης ἡμέρας ἀρκεῖσθαι Ced. ²⁵ ψαθίου καθεύδων καὶ Ced. ²⁶ τὸν πλεῖον εἰς τὴν μ. Ced. ²⁷ πει-
 ζων Ced. ²⁸ ἀπεσκληρόναι Ced. ²⁹ γέ τοι Ced. ³⁰ βδ. παραπεισας καὶ μαρτυρίου στέφανον, ἀνέδειξε
 nota marginalis a secunda manu β. πείσας μ. στ. ἀναδήσασθαι παρεσκευάσεν Ced. ³¹ συβρέοντων Ced.
³² ἐλκύσας cod. ³³ α. π. Ced. ³⁴ αὐτῷ Ced. ³⁵ ὑπηγόρευσε Ced. ³⁶ βιβλιογράφοι Ced. ³⁷ λόγων
 Ced. ³⁸ ἰ. καὶ Θεῷ γν. ἀν. ἀν. Ἄ. Ced. ³⁹ νομίζουσα cod. ⁴⁰ κινδ. ἅπαν cod. ⁴¹ ἐ. ἡμῖν ἀντιθέ-
 λουσιν Ced. ⁴² δειπνῆσαι Ced. ⁴³ τὰ σώματα Ced. ⁴⁴ φιλολόγοις π. cod. φιλολογίας παρατείνουσης Ced.

⁴⁶ (6) Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς **A** *Paraploris* λέγει· «Τοῦ μὲν Ἀμβροσίου τὰ πρὸς τροφὰς ⁴⁷ αὐτῶ τε καὶ τοῖς δξυγράφοις καὶ τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἐπαρκοῦντος ⁴⁸, χάριτας ⁴⁹ τε καὶ τῶν ἀναλώματα ⁵⁰, τοῦ δὲ Ἄριγένους ἐν τε ἀγρυπνίαις καὶ πολιτείᾳ ὑπερβαλλούσῃ ⁵¹ καὶ σχολῇ μεγίστῃ τὸν περὶ τῆς Γραφῆς διανύοντος ⁵² κάματον, » καὶ « πᾶσαν τὴν καλουμένην τῶν Ἑξαπλῶν πραγματείαν ⁵³ καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ καμάτου πεφιλοτίμητο. » Οὐ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους (δ') ἐκδόσεις κατ' αὐτὸν ⁵⁴ συνήγαγεν, ἀλλὰ ε' καὶ ἕξ, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερικῶν περιτυχῶν ⁵⁵ ἐν τινι πίθῳ, ταῦτα ⁵⁶ συνέταξεν. Ἐπὶ ταῦτ' οὖν πᾶσαν ⁵⁷ συναγαγὼν, διελθὼν δὲ καὶ ἀντιπαραθεὶς ἀλλήλαις ⁵⁸ μετὰ (καὶ) αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων Ἑξαπλῶν ἀντίγραφα ⁵⁹, εὐφυῶς μάλιστα καὶ ἐπιστημόνως ἐκ πολυπειρίας κατασκεύασεν.

« Ἄλλ' οὐκ εἰς τέλος ἄσβεστον αὐτοῦ τὸ κλέος; ⁶⁰ διέμειναν· συμβέβηκε γὰρ αὐτῶ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον ⁶¹· καὶ μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς καὶ ἀπωλείας πρόξενος γέγονεν. Βουλόμενος γὰρ μηδὲν ⁶² τῆς θείας Γραφῆς ἐᾶσαι ἀνερμήνευτον ⁶³, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας, καὶ θανάσιμα ῥήματα ἐξηγήσατο ⁶⁴. — Ἐξ αὐτοῦ γὰρ Ἄρειος τὰς ἀφορμὰς εἴληγεν καὶ οἱ καθ' ἐξῆς ἀνόμοιοι ⁶⁵ τε καὶ ἀνόσιοι, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες. « Φάσκει γὰρ οὗτος τολμήσας ⁶⁶ κατὰ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς ⁶⁷ ὁρᾶν τὸν Πατέρα οὐ δύναται ⁶⁸. **349** οὔτε τὸ Πνεῦμα ⁶⁹ τὸ ἅγιον (τὸν Υἱὸν) ⁷⁰, οὔτε οἱ ἄγγελοι τὸ Πνεῦμα, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ⁷¹ τοὺς ἀγγέλους. » — « Καὶ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν Υἱὸν, ἀλλὰ κτίσμα, καὶ κατὰ χάριν λέγεσθαι Υἱὸν ⁷², τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προὑπάρχειν, » ⁷³ καὶ τὰ ἐξῆς τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ.

Πολλὴν γοῦν πεποίηκε σύνταξιν εἰς ἑκάστην Γραφὴν καὶ ὅσα μὲν ἐν προσομιλίαις καὶ διὰ προοιμιῶν εἰς ἦθη τε ⁷⁴ καὶ φύσεις ζώων τε καὶ ἀλόγων εἴρηκε μέσος ⁷⁵ φερόμενος, πολλαῖς χαρίεντα τὰ (94*) διηγήματα ⁷⁶· ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἔδογματισε, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρίσκειται.

« Ἐδοξε δὲ ⁷⁷ (αὐτῶ) ἀσκητικὸν βίον ἐπανηρῆσθαι (τοιούτου, διὸ ⁷⁸) τὸν θώρακα αὐτοῦ δι' ὑπερφολῆς ⁷⁹ ἀσιτίας τε καὶ σκληραγωγίας ἀνατραπή-

De quo etiam magnus Eriphanus in *Paraploris* dicit: « Ambrosio quæ ad victum ei et actuarius et famulis necessaria erant subministrante, chartasque et alias impensas, Origene autem in vigiliis et excellenti vivendi norma et vacatione maxima laborem suum circa Scripturas perficiente, et totum quod dicitur *Hexaplorum* opus et cæterorum vir iste cum defatigatione et sudore absolverat. Non enim quatuor insignes editiones solum uno collegit opere, sed quintam et sextam, quas his temporibus Jericho forte repererat in quodam dolio, simul ordinavit. In unum igitur omnes editiones colligens, dividensque et unam ad aliam conferens cum ipsa Hebræorum notatione, operis quod dicitur *Hexapla* exemplaria ingeniose et perite cum magna eruditione construxit.

« At non usque ad finem incontaminata laus ejus perseveravit; sed ut summæ doctrinæ viris accidit, promptissimus fuit, et scandalum quidem multis et ruinæ auctor factus est. Nihil enim in sacra Scriptura relinquere volens non interpretatum, seipsum in peccati laqueis involvit et mortifera verba enarravit. » Ex illo enim occasiones Arius obtinuit, et deinceps *dissimiles* et *non sancti* et reliqui omnes. « Ausus est enim hic dicere de principio Patrem ab unigenito Filio videri non posse, neque Filium a Spiritu sancto, neque Spiritum sanctum ab angelis, neque angelos ab hominibus. » — « Et ex substantia Patris non vult esse Filium, sed creaturam, et secundum gratiam dici Filium; animam autem humanam ante existere, » et reliquas blasphemias ejus.

Multum ergo ordini ad singulas Scripturas consuluit, et quæcunque quidem sive in homeliis, sive in proœmiis circa mores et naturas animaliumque et irrationabilium, in medium adductus, enarravit, sæpe jucunda sunt; ubi vero de fide aliquod dogma introduxit, omnium absurdissimus inventus est.

« Visum est illi tam exercitatum eligere vitam, ut pectus ejus per excessum inediae et duræ tractationis frangeretur; » — « et aliquid amplius contra

Varia lectiones et notæ.

⁴⁶ Ced. 445, 7-447, 16; Hæg. II, 1, 64. ⁴⁷ τροφήν cod. ⁴⁸ ἐξαρκ. Ced. ⁴⁹ χάριτην Ep. ⁵⁰ τῶν ἀναλωμάτων καὶ τοῦ ἠ. Ep. Ced. ⁵¹ καὶ πολιτείαις ὑπερβαλλούσαις Ced. om., Ep. ⁵² τὸν κ. τὸν π. τῆς γ. δ. Ep. ⁵³ Ταύτην ὁμοῦ π. τὴν πρ. ὁ α. μ. κ. π. Ep. πεφιλοτίμητο. cod. πεφιλοτίμηται Ced. ⁵⁴ κατὰ ταῦτ' ὅν Ced. — α. καὶ πέμπτην καὶ ἕκτην Ced. ⁵⁵ παρατυχῶν Ced. ⁵⁶ ταῦτα; Ced. — ταῦτόν Ced. ⁵⁷ πάσα; Ced. ⁵⁸ ἀλλήλων Ced. ⁵⁹ ἀντίγραφα cod. ἀντιγράφων Ced. ⁶⁰ τ. τὸ κλ. ἀσ. διήνυσεν Ep. ⁶¹ π. δρ. πτώμα ἐξαίσιον καὶ μέντοι κ. τ. λ. Ced. π. εἰς μέγα πτώμα ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ σκοποῦ β. μ. Ep. ⁶² μ. ε. Ced. τῶν θείων Γραφῶν Ep. Ced. ⁶³ ἀνεξηγήτην Ced. ⁶⁴ ἕξ. β. Ep. Ced. ⁶⁵ Glyc. 454, 18; ἀνομοῦσοι Xylander. ⁶⁶ δῆθεν add. Ep. ⁶⁷ λέγειν πρώτων μὲν add. Ep. ⁶⁸ ὁ υἱὸς ὁ μ. Ep. ⁶⁹ ἀλλ' Ep. ⁷⁰ Πνεῦμα τὸν Υἱὸν Ep. ὁ. τὸν Υἱὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγ. Ced. ⁷¹ δύναται θεάσασθαι Ep. ⁷² ὁ. μὴ α. Ep. ⁷³ πρὸς τοῦτον εἰσηγείται, κτιστὸν δὲ ἅμα βούλεται δὲ ὡς κ. χ. τὸν υἱὸν αὐτὸν καλεῖσθαι λέγειν Ep. Υἱὸν λ. Ced. ⁷⁴ καὶ τῶν δαιμόνων τὴν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν καὶ τέλος τῆς κολάσεως Ced., Glyc. ἀγγέλους δὲ ταύτας εἶναι, κ. τ. λ. Ep. ⁷⁵ εἰς add. Ced. ⁷⁶ μέσης codex. ⁷⁷ χαρίεντως διηγήσατο Ced. ⁷⁸ Ἐδ. δ. καὶ α. Ced. Ἐδ. γὰρ καὶ ἀσκητικῶν Ep. ⁷⁹ διὸ a prima manu codicis pro ὡς τε cf. ἐπ. διὸ καὶ τὸν Ep. ⁸⁰ α. φασί τινες ἀπὸ ὑπ. πολιτείας, ἀσ. τε καὶ ἀποχῆς ἐμφύχων πεπιτωκέναι Ep.

corpuseulum meditatatus est; alii enim dicunt nervum abscidisse, ut non jam voluptate obturbaretur; alii vero veneno virilia infecisse et ea exsiccasse: alii autem alia de eo narrant; sic ferunt medicalem eum herbam reperisse memoriae causa. » Hic « multa dicitur passus fuisse pro Christo: » cum valde facundus esset, et in Ecclesia educatus. « Invidia autem, persecutionis tempore, calumniatus apud eos qui potestatem habebant, mala arte diabolicæ cogitationis in vilissimum hominem, in hunc, inquit, excogitatum est ab iniquitatis operariis. Æthiopem enim ad illum adduxerunt, qui corpore ejus abuteretur. Ille autem tam impuram non ferens machinationem, clamores edidit, utraque sibi re proposita. » — « Postquam vero adolere annuisset, iniecerunt thus in manus ejus, quod in altaris focum posuit; sicque martyrio privatus dimissus est et ex Ecclesia expulsus. » Relicta autem Alexandria propter dedecus in Judæam abiit. « Cum porro Hierosolimam ascendisset, facundus interpret sacerdotale munus coram Ecclesia loquendi (nam sacerdos erat) fugiebat, sed valde oppressus est a sacerdotibus. Surgens itaque et aperiens librum, hoc solum invenit: « Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras justitias meas, et assumis testamentum meum per os tuum? » Plicatum librum e manibus amisit cum gemitu et lacrymis, cunctis pariter cum eo flentibus.

ἀναλκμάνευς τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου¹²; » πτύξας τὸ βιβλίον¹¹ ἐκάθισε μετὰ κλαυθμοῦ καὶ δακρῶν, πάντων ὁμοῦ συγκλαίωντων αὐτῷ¹².

Sunt quoque multa alia de illo dicta et celebrata ob summam ejus scientiam et librorum compositionem. At non audit, ut videtur, sapientissimum Salomonem dicentem: « Fili, parce a faciendis libris multis. » Et, « Ne temere quid loquaris, neque cor tuum sit velox ad proferendum sermonem a conspectu Dei, quia Deus in cælo sursum, et tu super terram deorsum: idcirco sint sermones tui pauci. » — « Sermones enim multi multiplicant stultitiam; » et « ne fias justus multum. » — « Justus perlit in justitia sua. » — « Ne plus sapias quam necesse est, nequando impie agas. » Has ergo rejiciens et repudians sacras admonitiones, ne Christophori quidem cavet intelligentiam et prudentiam

Λ ναί), » — « ἐπινοηκέναι δὲ καὶ κατὰ¹⁰ τὴ σ·μά·τιον, οἱ μὲν¹¹ ὅτι νεῦρον ἀποτετμηκέναι διὰ τὸ μὴ τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι¹², οἱ δὲ φάρμακον ἐπιτεθῆναι¹³ τοῖς μορίοις εἶπον¹⁴ καὶ ἀποξηραῖναι· ἄλλοι δὲ ἄλλα¹⁵ εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ἔτι [καὶ¹⁶] βοτάνην¹⁷·¹⁸ Ιατρικὴν εὖρε μνήμησιν Ἐνεκα. » Οὗτος « πολλὰ λέγεται πεπονηθῆναι ὑπὲρ (τοῦ) Χριστοῦ, » λόγιος ὢν σφόδρα καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀναγεγραμμένος. « Φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς (ὑπὸ τοῦ δεωτηραμένου). « Φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς (ὑπὸ τοῦ δεωτηραμένου) πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας, κακομηχανίᾳ διαβολικῆς¹⁹ ἐπινοίας²⁰ εἰς αἰσχροτάτον²¹ ἄνδρα, φησὶν, ἐπινοηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργατῶν²². Αἰθίοπα γὰρ αὐτῷ παρεκεύασαν εἰς παράχρησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ 350 δὲ μὴ φέρων τὴν τοιαύτην²³ τολμηρὰν ἐπίνοιαν²⁴, ἐρρήξε φωνὴν²⁵, ἀμφοτέρων προτεθέντων²⁶ αὐτῷ πραγμάτων. » — « Ἐπεὶ δὲ²⁷ τοῦτο καθωμολόγησε²⁸ θῆσαι, βαλόντες²⁹ ἐπὶ χεῖρας³⁰ αὐτοῦ λιθάντων³¹, εἰς τὴν τοῦ βωμοῦ πυρὰν καθῆκε³²· καὶ οὕτως τοῦ μαρτυρίου ἀποκριθεὶς ἀπελύθη³³ καὶ³⁴ τῆς Ἐκκλησίας ἐξεώσθη³⁵. » — Τὴν δὲ Ἀλεξάνδρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ δνειδος, τὴν Ἰουδαίαν κατέλαθεν. « Ἀνελθὼν δὲ³⁶ εἰς³⁷ Ἱεροσόλυμα, ὡς³⁸ ἐξηγητῆς καὶ λόγιος προετρίπετο ἀπὸ τῆς ἱερατείας³⁹· — ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἰπαὶν προσβύτερος γὰρ ἦν⁴⁰· καὶ πολλὰ καταναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναστὰς (καὶ ἀναπτύξας τὸ βιβλίον) καὶ μόνον⁴¹ τοῦτο εὐρών· « Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἴνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιοῦματά μου καὶ

C⁴² (7) εἶσθαι δὲ⁴³ πολλὰ καὶ ἕτερα περὶ αὐτοῦ λεγόμενά τε καὶ ἄδόμενα διὰ τὸ πλῆθος τῆς γνώσεως αὐτοῦ καὶ συντάξεως τῶν βιβλίων, ⁴⁴ μὴ ἀκούων, ὡς εἶπεν, τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φάσκοντος⁴⁵· « Ὑἱὲ, φύλαξον⁴⁶ τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλὰ, » καὶ, « Μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου, καὶ (ἡ)⁴⁷ καρδία σου μὴ ταχυνάτω τοῦ⁴⁸ ἐξενέγκαι⁴⁹ λόγον ἀπὸ⁵⁰ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν (τῷ) οὐρανῷ ἄνω καὶ σὺ ἐπὶ (τῆς) γῆς κάτω· διὰ τοῦτο ἔστρωσαν οἱ λόγοι σου ὄλγοι. » — ⁵¹ « εἶσθαι γὰρ λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα⁵²· » καὶ⁵³· « Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ. » — « Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ⁵⁴ αὐτοῦ· » καὶ· « Μὴ σοφίζου περισσά, D μὴ ποτε ἀσεδήσης. » Ταύτας 351 τοίνυν παραγρα-

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ἐπ. ἐπὶ τῷ κατὰ Ἐρ. καὶ κ. τὸ σ. ἐπ. τι Ced. ¹¹ λέγουσι add. Ἐρ. ¹² μὴ ἡ. ὄχλ. Ἐρ. ¹³ ἐπιθεῖναι Ἐρ. ¹⁴ παρ' αὐτοῦ add. Ced. ¹⁵ ἕτεροι δὲ καὶ ἄ. Ἐρ. ἀναφέρουσιν τολμῶσιν Ἐρ. ¹⁶ καὶ Ἐρ. Ced. ¹⁷ τινὰ εὐρηκέναι Ἐρ. ¹⁸ Ἐπὶ πλείστον φθόνον διεβέβητο, καὶ μάλλον τοῦτο παρῴζουσε τοὺς κατὰ καιρὸν τότε τὴν ἐξουσιαστικὴν διέποντας κ. δὲ διαβολικῆ Ἐρ. ¹⁹ ἐπενοήσαν οἱ τῆς κακίας ἐργάται αἰσχροτήτητα τῷ ἄνδρὶ ἐπινοῆσαι εἰς π. δὴ τοῦ ἄ. σ. Ἄ. ἄ. παρεκεύασται Ἐρ. ²⁰ αἰσχροτέρον ἄνδρα φασὶν Ced. ²¹ τοῦτον ὑπολαβεῖν add. Ced. ²² τος Ced. ²³ τῆς διαβολικῆς ἐνεργείας ἔπ. Ἐρ. ²⁴ τῶν add. Ἐρ. ²⁵ ἄ. πρ. Ced. ²⁶ ἀλλ' ἐπιδήσας. ²⁷ τοῦτο πράξει Ἐρ. ²⁸ βαλόντες cod. ²⁹ χεῖρα Ced. Ἐρ. ³⁰ λιθάνων Ced. Ἐρ. ³¹ καθῆκαν Ἐρ. ³² μ. ἀπὸ τῶν κρινάντων ἀπεβλήθη Ced. μ. ἀπὸ τ. κρ. ὁμολογητῶν τε καὶ μαρτύριον ἀπεβλήθη τότε Ἐρ. ³³ ἀπὸ add. Ἐρ. ³⁴ ἐξῴθ. cod. — τοιοῦτος ἐξ. Ἐρ. ³⁵ Ἄ. δὲ λιπὼν Ced. — Ἄν. γούν Ἐρ. ³⁶ τὰ add. Ἐρ. ³⁷ καὶ ὡς. ³⁸ τοῦ ἱερατείου Ced. Ἐρ. ³⁹ προῦπήρχε Ced.; φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ προσβυτερίου καταξυμῶσθαι Ἐρ. sed cf. Eus. H. E. vi, 19. ⁴⁰ ἀναστὰς ἐπὶ πόδας τὸ β. μ. Ἐρ. ἄν. καὶ τ. μ. τὸ βῆτον εἰπὼν Ced. Ps. i, 16. ⁴¹ καὶ add. cod. ⁴² ἐπέδωκε καὶ add. Ἐρ. ⁴³ σὺν ἄ. κλ. Ἐρ. ⁴⁴ Ced. 447, 16-19. ⁴⁵ Ἐ. δὲ καὶ ἔ. τὰ π. Ced. ⁴⁶ ὅθεν καὶ συντακτικῆς ὀνομάσθη διὰ τὰ πολλὰ ἐπιποιηκέναι βιβλία Ced. ⁴⁷ λέγοντος Ced. Ecclesiastes xii, 12. ⁴⁸ φύλαξαι cod. — φύλασσε τοῦ μὴ ποιεῖν Ced. ⁴⁹ V. 2 ἡ. om. ut Ced. ⁵⁰ μὴ add. cod. ⁵¹ ἐξενεγκεῖν Ced. ⁵² πρὸ πρ. LXX. ⁵³ Eccl. vi, 11. ⁵⁴ ματαιότητι. cod. ματαιότητος Ced. ⁵⁵ Eccl. vii, 15-17. ⁵⁶ δικαιοσύνη Ced.

ψάμενος τὰς ἱερὰς παραινέσεις καὶ παραγκωνισά-
μενος οὐδὲ τοῦ χριστοφόρου ²⁹ προσέειπε τῇ ἐννοίᾳ ³⁰
τὲ καὶ συνέσει ἐν τοῖς συντάγμασιν· ὁ γὰρ θεοσπί-
στιος ³¹ Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοίων (δυ-
νατώτατος ὢν, νοήμασί τε ἰκανώτατος γεγονώς, δε)
οὐ πλείον τῶν βραχυτάτων ³² ἐπιστολῶν γραφῇ πα-
ραδέδωκεν, καίτοι μυρία ἀπόρρητα λέγειν ἔχων,
ἕχρις τῶν μέχρι οὐρανοῦ ³³ τρίτου φθάσας θεω-
ρήματα, ἐπ' αὐτὸν δὲ τὸν θεοκρεπῆ παράδεισον
ἀρπασθεὶς ³⁴ καὶ τῶν ἐκεῖσε βημάτων ἀνεκφράτων ³⁵
ἀξιώθει· ἀκοῦσαι ³⁶. Καὶ μίντοι οὐδ' οἱ λοιποὶ τοῦ
Χριστοῦ φοιτηταί, ἰβ' μὲν ἀπόστολοι, ο' δὲ ³⁷ μαθη-
ταί, καὶ ἄλλοι πρὸς τούτων ³⁸ μυριοί, οὐκ ἄπειροι (94^b)
λόγων ἐτύγγανον· καὶ δμως οὖν ἐξ ἀπάντων τού-
των ³⁹ τοῦ Κυρίου διατριβῶν ⁴⁰ ὑπομνήματα Ματ-
θαῖος ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνον καταλειπίσασιν, οὓς
καὶ ἰπὸν ἀναγκῆς ἐπὶ τὸ γράφειν ἔλθειν ἔχει ⁴¹ λόγος,
ὡσπερ (δη) καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. Διὸ ⁴²
φῆσιν ὁμῆγας Μάξιμος· « Ὁ λόγους συγγραφόμενος
ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς
τινῶν, ἢ ⁴³ ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης. »

⁴⁴ (8) Νοσηλευθεὶς δὲ Σευῆρος ἐτελεῦτησεν ⁴⁵.

⁴⁶ (9) Ἐπὶ Σευῆρου Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς τὴν
Ἀρτέμωνος αἵρεσιν ἀνενώσατο.

PMΔ'. Βασιλεία Καρακαλλᾶ.

⁴⁷ Μετὰ ⁴⁸ Σευῆρον (τὸν Σεπτίμιον) ἐβασίλευσεν
Ἀντωνίνος, ὁ υἱὸς ⁴⁹ αὐτοῦ, ὁ Καρακαλλᾶς, καὶ Γέ-
τας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ⁵⁰.

⁵¹ (2) Καὶ σφάξας (τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν
μητρικὴν λαβὼν εἰς γυναῖκα, καὶ κρατήσας ἔτη ζ',
ἀνταναιρεῖται ὑπὸ τῶν ἰδίων, **352** αὐτὸς) τὸν ἴδιον
ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς ⁵² κατέσφαξεν.

⁵³ (3) Σαραπίων δὲ τι· μαθηματικὸς· ἔλεγεν, ὡς
τεθνήξαντα ⁵⁴ Ἀντωνίνον καὶ Μακρίνον αὐτὸν δια-
δέχασθαι, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν ⁵⁵ δακτύλῳ παρεστῶτα
μετὰ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μᾶλλον δὲ
ὑπὸ τῆς τύχης, οὐ συνῆκε τῷ προσώπῳ ⁵⁶ Μακρίνου,
ἀλλ' ἕτερον τὸν πλησίον ἐκέλευσεν ἀποκτανθῆναι. Ὁ
δὲ Μακρίνος ἐσπούδαζε ⁵⁷ τὸν Ἀντωνίνον προκατα-
λαβεῖν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ἀπὸ τοῦ ἵππου ⁵⁸ κατελ-
θόντος ἐν κωνηγίῳ εἰς ἀπόπατον, ἑκατόνταρχον
ἀποστείλας, τοῦτον τῷ ξίφει ἀνεῖλεν, εἰπὼν πρὸς
αὐτόν· « Ὡ· σύ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως
καγὼ σε. »

(4) Ἐπὶ αὐτοῦ Ἰριγένης διάφορα συγγράμματα
καταλείπει μετὰ καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων σημει-
ώσεως, τὰ λεγόμενα Ἑξαπλά.

in libris componendis; divus enim Paulus eum
sermiones omnimodos componere potuisset, valde-
que huic operi intelligentia sua par esset, brevissimas
tantum epistolas litteris mandavit; attamen arcana
sexcenta dicenda habebat, quippe qui ante tempus
usque ad tertium cælum contemplandum ascende-
rat, et in ipsum magnificum raptus paradisum, ibi
verba ineffabilia audire meruerat. Enimvero nec
cæteri Christi discipuli, duodecim scilicet apostoli,
septuaginta discipuli, et præter eos sexcenti alii,
imperiti non erant ad dicendum; attamen ex omnibus
his Domini conversationis Matthæus et Joannes soli
monumenta nobis reliquerunt, quos quidem neces-
sitas cogit ut ad scribendum accingerentur, sicut
etiam Marcum et Lucam deinceps. Idcirco magnus
Maximus ait: « Qui scribit aliquid, vel ad sui
ipsius memoriam scribit, vel ad utilitatem aliorum,
vel ad utrumque, vel etiam ut quibusdam noceat,
vel ad ostentationem, vel ex necessitate. »

Cum autem in morbum incidisset Severus mor-
tuus est.

Sub Severo Paulus Samosatensis Artemonis re-
novavit hæresim.

CXLIV. Regnum Caracallæ.

Post Severum Septimium imperavit Antoninus,
filius ejus, dictus Caracalla, et Geta frater ejus.

C Et cum occidisset fratrem suum, et novercam
uxorem duxisset, et imperasset annos septem,
vicissim a suis occisus est. Ipse proprium ipsius
fratrem in sinu matris jugulavit.

Quidam Sarapion mathematicus dicebat mortuo
Antonino Macrinum ipsum illi successurum, et
ostendit illum digito astantem cum senatu. Antoni-
nus vero ob iram, vel potius fortuito in faciem
Macrini non incidit, sed alium qui proximus erat
jussit interfici. At Macrinus sedulo egit ut Antoni-
num prævorteret, et cum in venatione Antoninus
ex equo desiliisset, ad recessum, ventris levandi
causa, petendum, centurionem mittens, illum gla-
dio occidit Macrinus dicens: « Sicut tu fratrem
jugulasti, ita et ego te. »

Sub eo Origenes varia scripta reliquit siguis
Hebræorum instructa et dicta Hexapla.

Variæ lectiones et notæ.

²⁹ θεοσπίστου πρ. Παύλου τῇ Ced. ³⁰ τὴν ἐννοίαν τε καὶ συνέσειν cod. ³¹ τρισμακάριος Π. Ced.
³² παντοδαπῶν βραχυτάτας ἐπιστολάς τῇ γ. Ced. ³³ ἰ. ἄτε τὰ μ. ὁ τ. θεωρήματα ἐπιφθ. Ced. ³⁴ ἀναρκ.
Ced. ³⁵ ἀν. β. Ced. ³⁶ ἀκ. ἀξ. Ced. ³⁷ οἱ δὲ Ced. ³⁸ πρὸς τούτους Ced. ³⁹ ἀπ. τῶν τοῦ Ced. ⁴⁰ τὰ
add. Ced. ⁴¹ κατέγει Ced. ⁴² δη a. h. Ced. ⁴³ πρὸς add. Ced. ⁴⁴ Ced. 442, 18-20. ⁴⁵ ἐν πολέμῳ Leo.
ὄψιος ὁ Σ. ἐν πολέμοις σχολάζων νότῳ τελευταῖα καταλιπὼν παῖδας τρεῖς, Ced. ⁴⁶ Ced. 442, 17. ⁴⁷ 210
(5412) Ced. 448, 20. ⁴⁸ δὲ add. Ced. ⁴⁹ Ἀ. υἱὸς Σεβήρου καὶ Ced. ⁵⁰ μῆνας β' Ced. ἔτη ζ', μ. β' Leo.
cf. Spart. 9: imperavit a. VI. ⁵¹ Ced. 448, 21, 22. ⁵² μητρὸς ἐμονόρησεν ἔτη ζ' Ced. ὄψιος τῶν ἰδίων ἀδ.
ἐν τῷ κ. τῆς μ. ἀπασφ. Leo. ⁵³ Ced. 448, 22-449, 8 Sir. ⁵⁴ τεθνήσκειται οὐκ εἰς μακρὰν Ἀντωνίνο· καὶ
Μακρίνο· ἀ. διαδέχεται Leo, Ced. ⁵⁵ αὐτῷ L. o. — τῷ add. Ced. ⁵⁶ τὸ πρόσωπον Ced. ⁵⁷ ἐσπούδασε
Ced. ⁵⁸ ὃν ἀπὸ τοῦ ἰ. κατελθόντα Ced.

CXLV. *Regnum Macrini.*

Post Antoninum imperavit Macrinus anno uno, mensibus duobus.

Assumpto Avito, ut Antonini adulterino filio, coronam imposuit et eum imperatorem renuntiavit, datoque militibus auro, cum Macrino bellum iniit; victusque Macrinus fugiit, et cum filio suo jugulatus est.

CXLVI. *Regnum Aviti.*

Post Macrinum imperavit Avitus, dictus Helio-gabalus, annos tres, menses novem.

Hic ita effeminatus erat, ut Hieroclem legitimum sui ipsius virum faceret.

Jugulatus tandem est propter facinora, et regnum suscepit Alexander, consobrinus ejus.

Avitus medicum rogavit ut eum, per anteriorem incisionem, duplicis sexus participem efficeret.

CXLVII. *Regnum Alexandri.*

Post vero Antoninum Avitum, imperavit Alexander Mammæus annos tredecim, menses octo, et occisus est cum Mammæa matre sua per insidias Maximi ducis.

Sub eo fames Romæ facta est, ita ut humanam comederent carnem.

Hic cum adversus Persas movisset exercitum, victus est affatim, et ignominiose jugulatus, et milites Maximinum designaverunt.

Mammæa Alexandri mater, religiosa erat; et cum Antiochiæ versaretur, vocavit ad se Origenem, ut mysterium Christi edoceretur; idcirco pace profunda usæ sunt sanctæ Ecclesiæ per ipsam.

Sub eo Narcissus Hierosolymarum episcopus, cum baptizaret, et oleum chrismatis deficeret, jussit aquam in craterem fundi, quod orans in oleum convertit.

CXLVIII. *Regnum Maximini.*

Post Alexandrum imperavit Maximinus annos sex. Hic cum, primo pastor, postea factus esset miles, a populo et senatu imperator creatus est.

Post hæc dolose necatus est a Pupieno Maximo et Balbino.

Hic crudeliter adversus Alexandri familiam sæviit, D

A

PME'. *Βασιλεία Μακρίνου.*

⁵⁵ Μετὰ Ἀντωνίνου ἐβασίλευσε Μακρίνος ⁵⁶ ἔτος α', μῆνας β'.

⁵⁷ (2) Εὐτυχιανὸς δὲ τις προλαβὼν ⁵⁸ τὸν Ἀδίτον ὡς Ἀντωνίνου υἱὸν ⁵⁹ μοίχειον, περιέθηκε διὰ δῆμα καὶ αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσε· καὶ δοὺς χρυσίον τοῖς στρατιώταις συνέβαλε ⁶⁰ πόλεμον μετὰ Μακρίνου· καὶ ἤττηθεις ⁶¹ Μακρίνος ἔφυγε καὶ ἀπεσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ ⁶² αὐτοῦ.

353 PMΓ'. *Βασιλεία Ἀδίτου.*

⁶³ Μετὰ Μακρίνον ἐβασίλευσεν Ἀδίτος ὁ Ἡλιογάβαλος ⁶⁴ ἔτη γ', μῆνας θ' ⁶⁵.

⁶⁶ (2) Οὗτος γυναικώδης ἦν, ὥστε Ἱεροκλέα ἔννομον αὐτοῦ ἄνδρα ποιῆσαι.

⁶⁷ (3) Ἐσφάγη δὲ διὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἐξάδελφος αὐτοῦ.

⁶⁸ (4) Ἀδίτος τὸν ἱατρὸν παρεκάλει ⁶⁹ διφυῆ αὐτὸν δι' ἀνατομῆς ⁷⁰ ποιεῖν ἐμπροσθίου ⁷¹.

PMZ'. *Βασιλεία Ἀλεξάνδρου.*

⁷² Μετὰ δὲ Ἀντωνίνου τὸν καὶ Ἀδίτον ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαμαίας ⁷³ ἔτη [ι]γ', μῆνας η'· καὶ ἐσφάγη σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ (Μαμαία ἐξ ἐπιβουλῆς Μαξιμίου στρατηγῶ).

⁷⁴ (2) Ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε λιμὸς ἐν Ῥώμῃ, ὥστε ⁷⁵ κρεῶν ἀνθρωπίνων αὐτοῦς ⁷⁶ ἀφασθαι.

⁷⁷ (3) Οὗτος στρατεύσας ⁷⁸ κατὰ Περσῶν ἤττηθη κατὰ κράτος καὶ καταφρονηθεὶς ἐσφάγη ⁷⁹ (καὶ προσέβαλοντο οἱ στρατιῶται Μαξιμίνου).

⁸⁰ (4) Μαμαία, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, θεοσεθῆς ἐτύγχανε, καὶ τὸν Ὀριγένην ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρέβουσα ⁸¹ μετεπέμψατο πρὸς ἑαυτὴν ⁸², τοῦ διδαχθῆναι τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον. (Διὸ καὶ εἰρήνη πολλὴ ὑπῆρχε ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις δι' αὐτῆς.)

⁸³ 354 ⁸⁴ (5) Ἐφ' οὗ Νάρκισσος, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, ἐλαίου τοῦ χρίσματος λείψαντος, ἐκέλευσε ὕδωρ ἐν τῷ κρατῆρι βληθῆναι, καὶ εὐξάμενος ⁸⁵ ἑλαίον πεποίηκεν.

PMH'. *Βασιλεία Μαξιμίμου.*

⁸⁶ Μετὰ Ἀλέξανδρον ἐβασίλευσε Μαξιμίνος ἔτη ς'. Οὗτος ποιμὴν ὢν ⁸⁷ καὶ μετὰ ταῦτα στρατιώτης γεγωνῶς ⁸⁸, ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς (95') προσεβλήθη ⁸⁹ βασιλεὺς.

⁹⁰ (2) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσφάγη δολίως παρὰ (Πουπίνου) Μαξιμίμου καὶ Βαλβίνου.

⁹¹ (3) Οὗτος ⁹² κακῶς τῷ Ἀλεξάνδρου οἰκῷ χρησά-

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁵ 217 (5419) Ced. 449,11. ⁵⁶ ὅς ἦν τὸ γένος Μαῦρος Καππαδόκης ἔτη η' Ced. sed cf. Victorem, Entropium, Lampridium: xiv menses (217 Ap. 11—218 Junii 8). ⁵⁷ Ced. 449,12. ⁵⁸ παραλ. Leo Ced. ⁵⁹ ὡντα add. Ced. ⁶⁰ συνέβαλλε cod. ⁶¹ ἤττηθ. (ἤττηθη) M. καὶ γε καὶ ἀπ. cod. ⁶² υἱὸν Leo. ⁶³ 218 (5420) Ced. 449,17-19. ⁶⁴ Ἀδίτου ὁ Γαλιθαλός cod. ⁶⁵ ἡμέρας δ', sed potius subtrahendi sunt dies iv ab 8 Junii 218 ad quartum Martii 222. ⁶⁶ Ced. 449,20-22 γ. δὲ ὢν τοσοῦτος ἦν πρὸς τὸ τῆς ἀσελγείας πάθος διακείμενος; ὥστε καὶ τὸν Ἱερ. ⁶⁷ Ced. 450,4. ⁶⁸ Ced. 449,22 e Dione 79 XXIV. 16. ⁶⁹ ἠντιδόλι: Leo, Ced. ⁷⁰ ἐντομή; Ced. τομῆς Leo, sed Dio: ἀνατομῆς. ⁷¹ ἐμπροσθίας Ced. om. Dio. ⁷² 223 (5424) Ced. 450,3, 6,7? ⁷³ υἱός add. Ced. ⁷⁴ Leo. ⁷⁵ καὶ add. Ced. ⁷⁶ ἀ. ἀν. Ced. Leo. ⁷⁷ Ced. 450,5-7. ⁷⁸ ἐκστρ. Ced. Leo. ⁷⁹ καὶ σφάττεται μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. ⁸⁰ Ced. 450,7-9 ἦτις καὶ χριστιανὴ ἔτ. Ced. ⁸¹ διατρέβοντα Ced. Leo. ⁸² ἐ. δ. τὸ. κ. γν μ. θέλουσα Ced. ⁸³ Ced. 450,9-12. ⁸⁴ καὶ οὕτως προσεξάμενος εἰς ἐ. μετέβαλε Ced. ⁸⁵ 237 (5437) Ced. 450,15-16. M. ἐβ. ἔτη ς' ut Leo. ⁸⁶ ὢν πρότερον εἶθ' οὕτως στ. Ced. ⁸⁷ καὶ μετὰ ταῦτα στρατηγὸς Ἀλεξάνδρου δι' ἀνδρίαν σώματος καὶ σύνεσιν καὶ φρόνησιν Ced. Leo. ⁸⁸ προεχειρίσθη Ced. ⁸⁹ Ced. 450,18-20 ἐπάξιον δὲ τῆς αὐτοῦ ἀνοσιούργου γνώμης τὸ τέλος εὐρατο σφαγεῖς π. M. καὶ B. ⁹⁰ ὅς ἐχθροὶ τῷ πρὸς Ἀλέξανδρον πολλοὺς Χριστιανούς ἔχοντα καὶ τιμῶντα δ. ἡ. μ. κ. χ. Ced. 450,16-18.

μενος, διὰ τὸ τοὺς Χριστιανούς τιμᾶν ὁ Ἀλέξανδρος, διωγμὸν μέγαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν.

¹⁰ (4) Ἐφ' οὗ Λαυρέντιος καὶ Κυπριανός, Βαλβίνος, Εὐλάμπιος καὶ Εὐλαμπία, καὶ ὁ ἅγιος Σώζων, ἐμαρτύρησαν.

PMΘ'. *Βασιλεία Πουπίου.*

Μετὰ Μαξιμίον ¹¹ ἐβασίλευσε Πουπίος Πουπλιανός μῆνας γ'.

¹² (2) Τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ ἀπεσφάγησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν.

¹³ (3) Ὁμοίως καὶ Γορδιανός, ὁ γεγονώς Καίσαρ παρὰ Μαξιμίου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσας ἀνηρέθη, ὡς κωλύσαντος Φιλίππου τοῦ ἐπάρχου ¹⁴ τὸν οἶτον διακομισθῆναι τῷ στρατῷ. **355** Οὗτος δὲ (ὁ Φίλιππος) ἦν (ὁ) πατήρ τῆς ἁγίας ¹⁵ Εὐγενίας.

¹⁶ (4) Ἐπὶ Μαξιμίου καὶ Γορδιανοῦ Ἀφρικανός ὁ συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο.

PN'. *Βασιλεία Βαλβίνου.*

¹⁷ Μετὰ δὲ Πούπλιον ¹⁸ ἐβασίλευσε Βαλβίνος Ἰουνίωρ ¹⁹ μῆνας γ', ὃς πρῶτος ἐποίησε κανδιδάτους καὶ προτήκτορας· καὶ τὸ τάγμα τῶν σχολαρίων συστησάμενος ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἰουνιώρων ²⁰ εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα.

PNA. *Βασιλεία Γορδιανοῦ.*

²¹ Μετὰ δὲ Βαλβίνον ἐβασίλευσε Γορδιανός ²², υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ζ' ²³, καὶ ἐν (τῷ) πολέμῳ συμπεσὼν τῷ ἵππῳ καὶ μηροκλασθεὶς ²⁴ ἀπέθανεν.

(2) Μετὰ Γορδιανὸν ἐβασίλευσε Ἰουνίωρ ²⁵, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη β', καὶ ὕδριασας ἀπέθανε.

²⁶ (3) Ἐφ' οὗ Ἑβραῖός τις Χριστιανὸς συνοδοιπορῶν ²⁷ ἐν ἐρήμῳ ²⁸ τόπῳ (ἐν Συρίᾳ) καὶ ἀβρωστήσας, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν κινεῖσθαι παντελῶς, συνεβουλεύσαντο οἱ σὺν αὐτῷ Χριστιανοὶ μετὰ πολλῶν θαυρῶν καταλεῖψαι αὐτὸν, ὑφορώμενοι μὴ καὶ αὐτοὶ συνδιαφθαρώσιν ἐκ τῆς ἀνυδρίας τοῦ τόπου καὶ ἐρημίας. Οὗς ἰδὼν ἀπιέναι μέλλοντας ὁ Ἰουδαῖος ἤρξατο μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς αὐτούς λέγειν· « Ὁρχίζω ὑμᾶς τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ καταλθόντα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μέλλοντα κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς, μὴ ἐάσητέ με ἀποθανεῖν Ἑβραῖον, ἀλλὰ βαπτισατέ με, **356** καὶ οὕτως ἀπέλθατε. » Οἱ δὲ φασιν· « Οὐκ ἐξεστὶν ἡμῖν τοῦτο ποιῆσαι κοσμικοῖς οὖσι καὶ χειροτονίαν μὴ ἔχουσιν ²⁹, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ὕδωρ ἔστιν ἐνταῦθα, ³⁰ καθὼς ὄρεξ. » Ὁ δὲ μᾶλλον ἐπέμενε τοῖς αὐτοῖς ὄρεξι· ἐκδιαζόμενος αὐτοὺς καὶ κατακρίνων. Ἐν

eo quod Christianis Alexander favisset, et persecutionem magnam contra Christianos excitavit.

Sub eo Laurentius et Cyprianus, Balbinus, Eulampius et Eulampia et sanctus Sozon fidem confessi sunt.

CXLIX. *Regnum Pupieni.*

Post Maximinum imperavit Pupienus Publianus tribus mensibus.

Eodem autem modo et isti a militibus interfecti sunt.

Similiter et Gordianus, qui a Maximino Cæsar factus est et imperavit ipse, occisus est, quia Philippus præfectus prohibuerat ne frumentum transveheretur ad milites. Philippus vero iste pater erat sanctæ Eugeniæ.

Sub Maximo et Gordiano Africanus scriptor clarus evasit.

CL. *Regnum Balbini.*

Post Publum imperavit Balbinus Junior menses tres, qui primus fecit candidatos et protectores; cum ordinem scholasticorum constituisset, vocavit eum Juniolem a proprio suo nomine.

CLI. *Regnum Gordiani.*

Post Balbinum imperavit Gordianus, filius ejus, annos sex; cum in bello una cum equo corruisset femore fracto, interijt.

Post Gordianum, imperavit Junior, filius ejus, annis duobus, et hydropicus mortuus est.

Sub illo Hebræus quidam cum Christianis unum iter faciens per desertum locum in Syria, infirmatus est, ita ut omnino moveri non posset; Christiani qui cum eo erant simul statuerunt multis cum lacrymis ut illum derelinquerent, reformidantes ne ipsi quoque perirent ob ariditatem loci et solitudinem. Quos videns Judæus mox discessuros, inceptit cum gemitibus illis dicere: « Adjuro vos per illum qui fecit cælum et terram, et qui descendit ad salvandos homines, et judicaturus est vivos et mortuos, ne sinatis me mori Hebræum, sed baptizate me, et postea discedite. » Hi vero dicunt: « Nobis non licet hoc facere, cum simus sæculares et impositionem manuum non habeamus, et insuper non est hic aqua, ut vides. » Ille autem magis perseverabat iisdem juramentis compellens eos et condemnans. Cum ergo valde inopes essent consilii, dixit

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Ced. 451,2,5. sub Gordiano: Βαβύλας, A. K. καὶ Εὐγένιος γέγονεν ἐπίσκοπος Βυζαντίου ἔτη κε'.
¹¹ M. Βαλβίνον ἐβ. Πουπλιανός μ. β' καὶ ἐσφάγη ἐν πολέμῳ Ced. 451,5,6. ¹² De Balbino et Gordiano Leo, Ced. ¹³ Ced. 450,22-451,2 ὁ δὲ Γ. προεγεγόνει K. π. M. Φίλιππος δὲ ὁ ἑπαρχὸς τὸν σ. δ. τῷ στ. ἐκώλυσεν.
¹⁴ ἐπάρχου cod. ¹⁵ μάρτυρος Ced. Leo. ¹⁶ Μάξιμος B. καὶ Γορδιανός μῆνας β' καὶ ἀπεσφάγη ὑπὸ στρατιωτῶν Ced. 450,21-22. ¹⁷ 238. Mart. ¹⁸ Πουπλίου? — M. δὲ τοῦτον (Βαλβίνου) ἐβ. Ced. 451,7-10.
¹⁹ Ἰωνῶρος et Ἰουνιώρων cod. ²⁰ 238 Mart. (5440) Ced. 451,11,12. ²¹ ὁ add. Ced. ²² δ' Ced. sed A. Victor. XXVIII, 1. Gordianus nepos Gordiani annos sex. ²³ θλασθεὶς τὸν μηρόν Ced. ²⁴ βασιλεία Ἰουνιώρος Ced. 451,15,14. — Βαλβίνου cod. — Ἰουνῶρος. cod. Οὐνίωρος Ced. ²⁵ Περὶ τοῦ βαπτισθέντος Ἰουδαίου μετὰ τῆς ψάμμου, rubrica cod. Ced. 459,21-440,19 de Veri tempore, in quod propter distinctionem inter laicos et ordinibus sacris insignitos hæc minus quadrant; accedit, quod ep. Alexandriae Dionysius non nisi in annos 249-265 cadit; Glyc. sub Philippo refert. ²⁶ σ. χρ. Ced. ²⁷ κατὰ τὴν ἐρημον καὶ ἀβρωστήσας συζητεῖς Ced. cætera breviora exhibens. ²⁸ ἐρημον cod.

unus ex eis cæteris : « Excitate illum et exuite, » et cum illum ægre erexissent et exuissent, iste manus suas sabulo implens effundebat super caput Judæi, ter dicens : « Baptizatur Theodorus in nomine Patris et Filii et sancti Spiritus, » respondentibus cunctis ad singulum nomen Amen. Et confestim ita corroboratus est, ut magno cum animo et firmitate cum eis incederet. Cum autem venissent Alexandriam, et hæc enarrassent archiepiscopo Dionysio, et ipsis admirationem movissent, statim omnem clerum congregat et rem eis proponit, an scilicet reputata sit Judæo in baptisma arena infusio an non? Et alii quidem dicebant : « Reputata est, testante repentina ejus sanitate. » Alii vero non admittebant, eo quod Ecclesia istam traditionem non haberet, præsertim cum Dominus Nicodemo dixisset : « Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu, non intrabit in regnum cælorum. » Illis ergo et aliis dictis, visum est sancto Dionysio illum baptizandum esse, et missum eum ad flumen Jordanem baptizavit; illum autem qui ipsum sabulo ante baptizaverat, cum dignus esset, diaconum impositione manuum consecravit. Jure ergo magnus Gregorius enumerans omnia baptismata dicit : « Baptizavit Moyses, sed in aqua, et antea in nebula et in mari. — « Baptizavit et Joannes, non jam quidem Judæice; non enim in aqua sola, sed etiam ad pœnitentiam. » — « Baptizat et Jesus, sed in Spiritu : hæc est perfectio. » — « Scio etiam quantum baptisma, quod fit per martyrismum et sanguinem. » — « Scio quantum etiam, lacrymarum. » Merito igitur et convenientissime hoc baptisma non admittebant. Quis enim tunc baptizavit, ut firmum et divinum baptisma sanciretur? Ubi sunt nunc dicentes sæculares quosdam et mulieres aliquando baptizasse, necessitate cogente, nullo præsentate sacerdote, et de baptismo divino et perfecto cum præbyteris ipsis contententes, aut potius insanientes et blasphemantes ob magnam ignorantiam et pertinaciam, sacram apostolorum disciplinam et præceptum non audientes dicentia : « Non permittimus laico aliquod sacerdotale munus exercere, ut sacrificia, aut baptisma, aut manuum impositionem, aut benedictionem sive parvam, sive magnam; » et, « Nemo assumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo; etenim per impositionem manuum episcopi datur hæc dignitas. Is autem cui ipsa non commissa fuerit, sed qui rapuerit et sibi eam subjecerit, peccatum et pœnam Saulis et Ozie incurret. » Nequaquam sane, « sed ne cæteris quidem clericis baptizare permittimus, diaconis scilicet aut lectoribus, aut cantoribus, aut ministris, sed solis episcopis et presbyteris, ministrantibus eis diaconis.

A πολλῆ οὖν ἀπορία γινόμενοι¹⁴, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιποὺς· « Ἐγείρατε αὐτὸν καὶ ἐκδύσατε. » Καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου τοῦτον ὀρθώσαντες καὶ ἀποδύσαντες, ἐκείνος τὰς χεῖρας αὐτοῦ ψάμμου πλήσας, κατέχευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουδαίου λέγων ἐκ τρίτου¹⁵· « Βαπτίζεται Θεόδωρος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος » (ἀποκρινομένων τῶν ἄλλων καθ' ἕκαστον ὄνομα τὸ Ἀμὴν). Καὶ παραχρῆμα τοσοῦτον ἐνίσχυσεν ὥστε¹⁶ σὺν πολλῇ προθυμίᾳ καὶ εὐβρωστίᾳ βαδίζειν μετ' αὐτῶν. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ταῦτα διηγησάντων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Διονυσίῳ¹⁷ καὶ τοῦτον ἐκθαμβησάντων, εὐθὺς πάντα τὸν κλῆρον συναθροίζει καὶ ἀνατίθεται αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα, εἴτε ἄρα ἐλογίσθη τῷ Ἰουδαίῳ εἰς βάπτισμα ἢ τῆς ψάμμου ἐπίχυσις, εἴτε οὐ. B Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον· « Ἐλογίσθη, μαρτυροῦσης τῆς ἀθρόας αὐτοῦ ὑγιείας. » Οἱ δὲ οὐ παρεδέχοντο διὰ τὸ μὴ τοιαύτην ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν παράδοσιν, καὶ μάλιστα γὰρ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Νικόδημον εἰρηκότος¹⁸· « Ἐάν μὴ τις γεννηθῆ ἔξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, (95^b) οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. » Τούτων τοίνυν καὶ ἑτέρων λαληθέντων, ἔδοξε τῷ ἁγίῳ Διονυσίῳ βαπτισθῆναι αὐτὸν, καὶ ἀποστειλάς αὐτὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐβάπτισεν· τὸν δὲ προβαπτίσαντα αὐτὸν διὰ τῆς ψάμμου, ἄξιον αὐτὸν ὑπάρχοντα, διάκονον ἐχειροτόνησεν. Εἰκότως οὖν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ἀπαριθμήσας τὰ βάπτισματα πάντα φησὶν¹⁹· « Ἐβάπτισε Μωϋσῆς (ἄλλ') ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τούτου ἐν νεφέλῃ καὶ (ἐν)²⁰ θαλάσσῃ. » — « Ἐβάπτισε καὶ Ἰωάννης, οὐκέτι μὲν Ἰουδαϊκῶς· οὐ γὰρ ἐν ὕδατι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μετάνοιαν. » — « Βαπτίζει καὶ Ἰησοῦς, ἀλλ' ἐν Πνεύματι· τοῦτο ἢ τελειότης. » — « Οἶδα δὲ καὶ τέταρτον βάπτισμα, τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος· » — « οἶδα καὶ ε' (ἔτι), τὸ διὰ δαρύων²¹. » — Οὐκοῦν **357** δικαίως οὐ παρεδέξαντο καὶ λίαν ἀρμοδίως ἐκείνοι τὸ βάπτισμα. (Ποῖον γὰρ ἐνταῦθα ἐβάπτισατο, ἵνα ὡς βέβαιον καὶ θεῖον κυρωθῆ; Ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ κοσμικοὺς τινὰς καὶ γυναῖκας λέγοντες βαπτίσει ποτὲ κατὰ περίστασιν, μὴ παρόντος ἱερέως, καὶ εἰς βάπτισμα θεῖον καὶ τέλειον αὐτοῖς φιλονεικοῦντες, μᾶλλον δὲ τερατολογοῦντες καὶ βλασφημοῦντες ἐκ πολλῆς ἀγνωσίας καὶ αὐθαδείας, μηδὲ τῆς ἱερᾶς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας καὶ παραγγελίας ἀκούοντες τῆς λέγουσης²²· « Οὐκ ἐπιτρέπομεν λαϊκὸν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν, ὅν θυσίας, ἢ βάπτισμα, ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην· » καὶ· « Οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ· διὸ γὰρ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδεται ἢ τοιαύτη ἀξία. Ὁ δὲ μὴ ἐγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ' ἀρπάσας καὶ τυραννήσας αὐτὴν ἑαυτῷ,

Varia lectiones et notæ.

¹⁴ γινόμενων? ¹⁵ ἐπέχευεν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τρίτον λέγων Ced. ¹⁶ αὐ? ¹⁷ συζητήσεως· παρὰ τὸ πᾶσα Διονυσίου γενομένης περὶ τούτου Ced. — διηγησάμενοι — ἐκθαμβησάντες eod. ¹⁸ Joan. iii, 5. ¹⁹ Qi. 39, 654 C. ²⁰ τῆ add. eod. ²¹ Ὁ. καὶ Gr. Ὁ. δὲ eod. ε' ἔτι τῶν ὀ. Gr. ε' τὸ τῶν δ. Ced. ²² Τοῦτο εἶρηται ἐν τῷ γ' βιβλίῳ τῶν ἀποστολικῶν Διατάξεων. C. 10 et 11.

την ἀμαρτίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Σαουλ καὶ Ἄ
 'Οζίου²² ὑποστῆται. » Οὐ μὴν δὲ, « ἀλλ' οὐδὲ
 τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν, ὡς
 διακόνους, ἢ ἀναγνώστους²³, ἢ ψάλτας, ἢ ὑπηρέτας,
 ἀλλ' ἢ μόνοι: ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, ἐξηγη-
 ρητομένων²⁴ αὐτοῖς²⁵ τῶν διακόνων.—οἱ δὲ τολμῶντες
 τοῦτο, τῶν Κορητῶν ὑποίσουσι τὴν δίκην.— καὶ
 μέντοι οὐδὲ πρεσβυτέροις χειροτονεῖν διάκονον, ἢ
 διακόνισσαν, ἢ ἀναγνώστου, ἢ ὑπηρέτου,²⁶ ἢ πωλυ-
 ροῦς, ἀλλ' ἢ μόνοις²⁷ τοῖς ἐπισκόποις. Αὕτη γὰρ
 ἐστὶν ἡ τάξις ἢ ἔννομος ἐκκλησιαστικῆ καὶ θεά-
 ριστος ἀρμονία καὶ κατάστασις. » Μάτην οὖν ἐρε-
 σχελοῦσιν ἢ, τότε ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεομαχοῦ-
 σιν²⁸ οἱ τὰ τῆς ἱερουσύνης χάρισμα καὶ ἐνεργήματα κοσμικοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀπονέμοντες ἐπὶ
 καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων καὶ παιθόμενοι τῇ ματαιολογίᾳ καὶ φλυαρίᾳ τῶν μηδὲ δεῖ ποτὲ εἶναι
 ἱερουσύνη καὶ διαφορὰ κοσμικοῦ τε καὶ ἱερέως πάμπαν εἰδότες.)

PNB'. Βασιλεία Ἰουστιλιανῶ.

²² Μετὰ Ἰουλιανῶν ἐβασίλευσε Ἰουστιλιανῶς ἔτη β',
 καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐν τῷ²³
 καθέθειν καὶ λειποθυμήσας ἀπέθανε.

PNΓ'. Βασιλεία Φιλίππου.

358 ²⁴ Μετὰ Ἰουστιλιανῶν ἐβασίλευσε Φίλιππος
 (σὺν υἱῷ αὐτοῦ) ἔτη ε' ²⁵. Οὗτος ²⁶ γνησίως ἐπί-
 στευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, συνέσει καὶ ἐπιεικεῖς
 πακοσημμένος· ὠρμάτο δὲ ἀπὸ Βίστρων ²⁷.

²⁸ (2) Κτίσας δὲ πόλιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐκάλεσεν
 αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι Φιλιππούπολιν.

²⁹ (3) Οὗτος σπουδᾶς εἰρηνικᾶς (96^α) ἐποίησε ³⁰
 μετὰ Σαπώρου, τοῦ Περσῶν βασιλέως ³¹, [δὲ ἐθαυ-
 μάζετο ἐπὶ] μεγέθει σώματος· μέχρι γὰρ ἐκείνου ³²
 οὐκ ἦν ἀνθρώπος τοιοῦτος· ³³ φ[ανερωθεὶς] ³⁴.

³⁵ (4) Ἀγηρέθῃ δὲ ἅμα τῷ υἱῷ ³⁶ (ὁ Φίλιππος)
 ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ Χριστιανῶν ὑπὸ Δεκίου, [δὲ
 καὶ κατέσχε τὴν βασιλείαν ἔτη β'.

(5) Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ μεγάλου [γεγονότος],
 πολλοὶ ἐμαρτύρησαν.

³⁷ (6) Τοῦτον διαδέχεται Γάλλος καὶ Βολουσιανῶς
 ἔτη β'.

PNΔ'. Βασιλεία Οὐαλεριανῶ.

³⁸ Τούτου; Οὐαλεριανῶς καὶ Γαλλιανῶς διαδέχονται
 ἔτη ιε'.

³⁹ Μετὰ δὲ Φίλιππον ἐβασίλευσε ⁴⁰ Οὐαλεριανῶς
 ἔτος α' καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ ⁴¹.

PNE'. Περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου.

⁴² Ἐφ' οὗ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ
 ὄργην μεγάλην ἐπέμψαντος, λοιμώδους νόσου τὸ ἀν-
 θρώπινον γένος διεφθείρεν (εἰς **359** ἐξάλειψιν)·
 ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀτμοὶ τινες

Variae lectiones et notæ.

²² 2 Chr. XXVI. ²³ ὁ. ἀν. ἢ ψ. ἢ πωλυροῖς ἢ ὑπ. C. ²⁴ ἐξηγηρητομ. ἀ. τοῖς διακόνους cod.
²⁵ ἐαυτὴν cod. ²⁶ ἢ ὑποῦς add. C. ²⁷ ἀλλὰ μ. C. ²⁸ αἰρεσιολογοῦσι? ²⁹ Ced. 451,17-19. Marci
 (Philippi) annos III huic Hostiliano præmittens. ³⁰ ἐν τῷ κ. ἐξ. τῷ ἀ. Ced. ³¹ 244 (5445) Ced.
 451,20-22. ³² ζ' Eus. Ced. ³³ ὅς ὑπῆρχε τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως σπουδασιότησιν. Ced. ³⁴ Βίστραν
 cod. — Βίστρας; Leo, Ced. cum seqq. conjungentes, sed Βίστρων Zon. ³⁵ Ced. 451,22,25 τῆς Εὐρώπης
 ἐνθα καὶ π. ὠ. ὀνομάσας ἀ. Φ. ³⁶ Ced. 451,25-452,2. ³⁷ ἐπολετ Ced. ³⁸ Σ. β. II. Ced. ³⁹ τοῦ χρόνου
 add. Ced. Leo. ⁴⁰ τηλικούτος; ἀν. οὐκ ὠφθη Ced., Leo Glyc. ⁴¹ φ. codex mutilus in angulo hujus folii
 superioris. ⁴² 251 (5432) Ced 452,2,5. ⁴³ υἱὸς ὁ γ. κατὰ Δ. ἀγ. Ced. ⁴⁴ 253 (5454). ⁴⁵ 255 (5456).
⁴⁶ Ced. 452,4-12. ⁴⁷ Δέκιος add. cod. ⁴⁸ αὐτοῦ add. Ced. ⁴⁹ Ced. 452,4-12 cum pestis fuerit sub Gallo
 et Volusiano a. 255 (Ced. 452,19-25), sub Decio (Eus. II, 209).

Qui vero id ausi fuerint, Core et sociorum ejus
 pœnam sustinebunt, et sane nec presbyteris qui-
 dem permittimus consecrare diaconum, aut diacono-
 nissam, aut lectores, aut ministros, aut Janitores, sed
 solis episcopis. Hic enim est ordo, hæc est legitima,
 ecclesiastica et Deo placens dispositio et institutio.
 Frustra igitur cavillantur, aut, quod dictu quidem
 verius est, adversus Deum luctantur, qui sacerdotii
 dona et facultates sæcularibus viris et mulieribus
 tribuunt ad subversionem audientium, persuasi va-
 niloquentia et garrulitate eorum qui omnino ne-
 sciunt esse revera sacerdotium et inter sæcularem
 sacerdotemque discrimen.

Frustra igitur cavillantur, aut, quod dictu quidem
 verius est, adversus Deum luctantur, qui sacerdotii
 dona et facultates sæcularibus viris et mulieribus
 tribuunt ad subversionem audientium, persuasi va-
 niloquentia et garrulitate eorum qui omnino ne-
 sciunt esse revera sacerdotium et inter sæcularem
 sacerdotemque discrimen.

B

CLII. Regnum Justiliani.

Post Juniorem imperavit Justilianus annos
 duo, et rupta vena effusus est, dum dormiret,
 sanguis ejus, et exanimatus mortuus est.

CLIII. Regnum Philippi.

Post Justilianum imperavit Philippus cum filio
 suo annos quinque. Hic Bostra oriundus, vere in
 Christum credidit, intelligentia et æquitate ornatus.
 Ædificavit urbem in Europa, quam suo ipsius
 nomine Philippopolim nominavit.

Hic inducias fecit cum Sapore, rege Persarum,
 quem demirabantur ob magnitudinem corporis;
 ante enim hunc nunquam visus erat vir hujus
 stature.

Et occisus est, simul cum filio suo, Philippus,
 certans pro Christianis, a Decio, qui tenuit quoque
 imperium annis duobus.

Sub eo, valida persecutione facta, multi fidem
 confessi sunt.

Succedunt ei Gallus et Volusianus annos duo.

CLIV. Regnum Valeriani.

His succedunt Valerianus et Gallianus annos
 quindecim.

Post Philippum vero imperavit Valerianus anno
 uno, et occisus est a populo.

CLV. De pestilente morbo.

Sub eo super universam terram Deo iram magnam
 immittente, pestilens morbus hominum genus
 ad internecionem delevit; a terra enim et mari
 vapores peculiare ascendebant, et insuper venti et

auræ fluviorum et paludum evaporationes efflabant, ita ut credidisses mortuorum sanicem pro rore stillare. Confestim igitur per hanc pestem graves et insanabiles morbi terram obtinuerunt, ita ut infinita et innumerabilis fieret multitudo intereuntium; lamentationesque et gemitus, propter numerum pereuntium, ubique exaudiebantur, nihilque desolationis in nece primogenitorum Ægypti relictum; nulla enim erat domus in qua male olens non esset cadaver. Equidem crudeles ex gentibus homines, morbi noxam declinantes et mortis communicationem, insepultos et semineces projiciebant homines, nec consanguineis, neque amicis neque aliis quibusdam affiniorebus parentes, nec tamen iram et interitum effugiebant. E contra maxima pars timentium Dominum, sine cautela ægrotos curantes et mali participes facti, vita privabantur; alii vero postquam ægros curavissent et a morbo relevassent, ad se ipsos mortem illorum attrahebant.

CLVI. Regnum Galli.

Post Valerianum autem imperavit Gallus, filius ejus, mensem unum, et dormiens a propria ipsius conjuge jugulatus est.

CLVII. Regnum Decii.

Post Gallum autem imperavit Decius annos duo, et periit in bello cum filiis suis: a Scythis, consiliantibus Gallo et Volusiano, in palude suffocati, justam crudelitatis suæ poenam invenerunt, ita ut ne pars quidem corporum eorum reperta sit.

Sub illo degebant Clemens, *Stromatum* auctor, Africanus, et Gregorius Thaumaturgus, et Novatus, presbyter, qui non recipiebant eos qui postquam idolis sacrificassent ad poenitentiam redibant.

Sub Decio sanctus Cyprianus fidem confessus est, et septem pueri Ephesi, et quatuor in Creta, Babylonias Antiochiæ, et Flavianus Romæ, et Alexander Hierosolymæ, et Dionysius Alexandria, et aliorum prope infinitus numerus martyrio coronati sunt; et Elcesæus hæresiarcha innotuit.

Decius prohibuit ne Romæ Christianæ mulieres caput velarent, putans eas, ut vitarent quod aestimabat infamiam, ad idololatriam essetransituras; at istæ potius alacri animo non velatæ procedebant; unde usque ad id temporis perfectæ quidem Chri-

στήσαν· καὶ πρὸς τοῦτοις άνεμοι καὶ αὔραι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν άνιμήσεις ⁶¹ άνέπνεον ⁶², ὡς νομίζειν νεκρῶν ἰχθῶρας εἶναι τὰς θρόσους. Συνεχῶς ⁶³ οὖν ἐκ τοῦ τοιοῦτου λοιμοῦ ⁶⁴ τὴν γῆν συνείχε ⁶⁵ βαρέα καὶ άνίατα νοσήματα ⁶⁶, ὡς άπειρον καὶ άναρίθμητον γενέσθαι τῶν ανθρώπων τὸν θλεθρον ⁶⁷. θρηνοί τε καὶ οἰμωγαὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀλλυμένων ἐγένετο πανταχοῦ καὶ, οὐδὲν τῶν ἐπὶ θανάτου τῶν πρωτοτόκων Αἰγύπτου ἀπολειπόμενον· οὐ γάρ ἦν ⁶⁸ οἰκία, ἐν ἧ οὐκ ἦν τεθνηκῶς ἀπόζων· καὶ οἱ μὲν ⁶⁹ τῶν ἐθνῶν άπηνεῖς άνθρωποι τὴν τοῦ νοσήματος ἐκτρεπόμενοι βλάβην καὶ τὴν τοῦ θανάτου μετάδοσιν, ἀτάφους καὶ ἡμιθανεῖς ἐξέριπτον τοὺς ανθρώπους, οὐ συγγενῶν, οὐ φίλων, οὐκ ἄλλων τινῶν ἐγγυτέρων φειδόμενοι, εἰ καὶ τὴν ὄργην καὶ τὸν θλεθρον οὐκ ἐξέφυγον. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, ἀπαρφυλάκτως τοὺς νοσοῦντας θεραπεύοντες (καὶ τοῦ πάθους μεταλαμβάνοντες, τοῦ βίου ἀπηλλάττοντο· ἄλλοι δὲ ἐτέρους νοσοκομισαντες καὶ άνεθῆναι τῆς νόσου ποιήσαντες, ἀπιγένοντο) εἰς αὐτοὺς τὸν ἐκείνων θάνατον ἐπισπασάμενοι ⁶⁹.

PNQ'. Βασιλεία Γάλλου.

⁶¹ Μετὰ δὲ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Γάλλος ⁶² υἱὸς αὐτοῦ, μῆνα ἕνα ⁶³. (2) καὶ ἐσφάγη καθεῦδων ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικός.

PNZ'. Βασιλεία Δεκίου.

⁶⁴ Μετὰ δὲ Γάλλον ἐβασίλευσε Δέκιος ἔτη β', καὶ ἐσφάγη ⁶⁵ (ἐν τῷ πολέμῳ σὺν τοῖς αὐτοῦ παισὶν) ὑπὸ Σκυθῶν ὑποθήκαις **360** Γάλλου (καὶ Βολουσιανοῦ) ἐν τέλματι ⁶⁶ ἀποπνιγένας ⁶⁷, ἀξίαν τιμωρίαν τῆς ἑαυτῶν θηριωδίας εὐρόντες, ὡς μηδὲ μέρος τι τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐρεθῆναι.

⁶⁸ (2) Ἐπὶ τούτου ἦν Κλήμης ὁ *Στροματεὺς*, Ἀφρικανὸς, καὶ Γρηγόριος ὁ *Θαυματουργὸς* καὶ *Ναυάτος* πρεσβύτερος, ὅς τοὺς ἐπιθύσαντας ⁶⁹ καὶ μετανοοῦντας οὐκ ἐδέχετο.

⁷⁰ (3) Ἐπὶ Δεκίου ὁ ἅγιος Κυπριανὸς ⁷¹ ἐμαρτύρησε, καὶ οἱ ζ' παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ οἱ δ' ἐν Κρήτῃ, Βαθύλας Ἀντιοχείας, καὶ Φλαυιανὸς, Ρώμης, καὶ Ἀλέξανδρος Ἱεροσολύμων, καὶ Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, ἐμαρτύρησαν (καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι)· καὶ Ἐλκεσαῖος ⁷² ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζετο.

⁷³ (4) Οὗτος (ὁ Δέκιος) ἐθέσπισεν ἐν Ρώμῃ τὰς Χριστιανὰς γυναῖκας μὴ ἐξεῖναι κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, οἰόμενος διὰ τῆς νομιζομένης αἰσχύνης ταύτης εἰς εἰδωλολατρείαν (αὐτάς) ἐλκύσαι ⁷⁴. αἱ δὲ μᾶλλον (προθύμως) ἀκατακάλυπτοι προφη-

Variae lectiones et notæ.

⁶¹ άνιμήσεις cod. ⁶² άνέπνεον Ced. ⁶³ συνεχεῖς Ced. ⁶⁴ ἐκ τούτου λοιμοί Ced. ⁶⁵ συνείχον καὶ Ced. ⁶⁶ v. καὶ άπ. Ced. ⁶⁷ ὄλ, ὡστε τοὺς πλεῖστας τῶν τεθνεώτων ἀτάφους ὑπολιμπάνεσθαι — μεταδίδοτο δὲ ἡ νόσος αὐτὴ ἀπὸ τε εἰμάτων καὶ ψιλῆς θέας· οὐ γάρ Ced. ⁶⁸ τ. οὐκ ἦν Ced. ⁶⁹ καὶ οἱ μὲν φόβῳ τοῦ μὴ μεταλαβῆν τῆς νόσου, ἀτάφους εἶον τοὺς τεθνηκῶτας, οἱ εὐσεβέστεροι δὲ άπ. Ced. ⁷⁰ τὴν νόσον ἐπεσπῶντο καὶ σὺν ἐκείνοις ἢ μετ' ἐκείνοις τὸν βίον μετέλλαττον Ced. ⁷¹ 253 (5454) Ced. 452, 13. ⁷² Γ. καὶ Βουλουσιανὸς ἔτη β', μ. η'. Ced. Eus. ⁷³ Ced. 455, 3. ⁷⁴ 251 (5452) Ced. 453, 6, 20-24, Α Slav. ⁷⁵ ἀνιρέθη δὲ Δ. ὑπὸ Ced. ⁷⁶ ἐν πάλματι cod. ⁷⁷ ἀποπνιγέας μετὰ τοῦ ἰδίου υἱοῦ ὡς μ. τὰ σώματα ἂ. ἐ. ἀξίον τῆς θ. ἂ. θάνατον εὐράμενοι Ced. ⁷⁸ Ced. 453, 17-19. ⁷⁹ ἐπ. ἐν διωγμῷ μ. οὐκ ἐδ. Ced. ⁸⁰ Ced. 453, 7, 15-20. ⁸¹ K. καὶ ἡ ἁγία Ἰουστῖνα ἐμαρτύρησαν καὶ οἱ ἐν Ἐ. ζ' π. καὶ πλῆθος ἁγίων πολὺ. ⁸² Κελ-σῖος; cod. ⁸³ Ced. 453, 9-15. ⁸⁴ ἐλκύσειν cod.

σαν ⁷⁸ (96b) ὄθεν ⁷⁹ ἄχρι τοῦ νῦν αἱ [μὲν ἀκριβεῖς; A stianorum mulieres non operto procedunt capite; Χριστιανῶν γυναῖκες ἀκατάλυτοι προέρχονται, αἱ Judææ vero et infideles velantur. δὲ] Ἰουδαῖαι καὶ ἄπιστοι κατακαλύπτονται.

PNH'. Βασιλεία Αἰμιλιανοῦ.

⁷¹ Μετὰ δὲ Δέκιον ἐβασίλευσεν [Αἰμιλιανὸς ἔτος α' ⁷²], καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁷³.

PNΘ'. Βασιλεία Γαλλιανοῦ καὶ Οὐαλεριανοῦ.

⁸⁰ Μετὰ Αἰμιλιανὸν ἐβασίλευσε [Γαλλιανὸς ἔτη ιε'], καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ ⁸¹.

361 ⁸² (2) Ἐφ' οὗ Ἀρτέμων καὶ Συνέπων οἱ αἰρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς (καὶ μαθητῆς Ὀριγένους) διέπρεπεν ⁸³.

PE'. Βασιλεία Κλαυδίου.

⁸⁴ [Μετὰ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη B β'. Οὗτος πάππος γέγονε Κωνσταντίου, [τοῦ] πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ ⁸⁵ Μεγάλου.

⁸⁶ (2) Ἐπὶ αὐτοῦ οἱ Σκύθαι περάσαντες καὶ τὰς πόλεις πορθήσαντες, [ἀ]πελθόντες εἰς Ἀθήνας παρέλαβον ⁸⁷ αὐτάς, καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ βιβλία ἐβούλοντο καῦσαι· ὡς φρονῶν δὲ τις ἐξ αὐτῶν ἐκώλυσεν αὐτοὺς, εἰπὼν, ὅτι περὶ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι σχολάζοντες τῶν πολέμων ἀμελοῦσιν.

⁸⁸ (3) Οὗτος Αὐρηλιανὸν εἰς τὴν βασιλείαν προαγαγὼν (νόσφ) τελευτᾷ.

(4) Ἐπὶ Κλαυδίου ἐμαρτύρησαν οἱ ἅγιοι ⁸⁹ Μάμας, Ἀειθαλής, καὶ Ἰουλία, καὶ Φίλιππος.

ΣΑ'. Βασιλεία Κυντιλιανοῦ.

⁹⁰ Μετὰ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Κυντιλιανὸς ⁹¹ ἡμέρας ζ'. C

PEB'. Βασιλεία Αὐρηλιανοῦ.

⁹² (Μετὰ τοῦτον) ἐβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη ζ', ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου ἐν τῷ καλουμένῳ Καινῷ Φρουρίῳ, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη. ⁹³ Αὐρηλιανὸς **362** γὰρ ὡτακουστήν ἔσχεν ἀναφέροντα αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα ⁹⁴ καὶ λεγόμενα, ὅς ἀπειληθεὶς ⁹⁵ ποτε παρ' αὐτοῦ διὰ τινος αἰτίαν καὶ φοβηθεὶς, ἐμιμήσατο τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γραφῇ ποιησάμενος ⁹⁶ ὀνομασίας δυναστῶν ὡς ἐπὶ θάνατον ἀχθησομένων ⁹⁷, οἱ φοβηθέντες ⁹⁸ ἀνέλιον αὐτόν.

⁹⁹ (2) Ἐπὶ τοῦτου ὁ ἅγιος Χαρίτων ὠμολόγησε ¹⁰⁰, καὶ Μάνης ὁ μιὰρὸς καὶ τρισκατάρματος ἀνεψύς, Χριστὸν ἑαυτὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον (ὁ δαιμονιώδης) D μορφαζόμενος, (διὸ καὶ μαθητὰς ἰβ' ὡς ὁ Χριστὸς ἐπαγόμενος), καὶ ἐκ πάσης αἰρέσεως εἴ τι κακὸν

Variae lectiones et notæ.

⁷⁸ προκτείν cod. ⁷⁹ ὄθεν η̄γουμένοι τὴν ὑπὲρ Χριστοῦ δοκοῦσαν ἀτιμίαν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις cum verbis ὄθεν ἄχρι τοῦ νῦν αἱ ἱ. καὶ ἄ. solis locus sit in angulo folii decerpto. ⁷¹ 253 (5476) [AB Slav.] Ἄ. ἐβ. Ced. 454, 1. ⁷² Μηνᾶς δ' Leo cum Victore. ⁷³ ἐν τῷ παλατίῳ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν Ced. ⁸⁰ 253 (5476) Ced. 454, 9. Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς Leo, Ced. ⁸¹ ὑπὸ στρατιωτῶν πλησίον Μεδιολάνων Ced. ⁸² Ced. 454, 9, 10. ⁸³ ἠκμαζε Ced. ⁸⁴ 269 (5471) Ced. 454, 11, 12. ⁸⁵ ἁγίου add. Leo. ἁγ. καὶ μ. Ced. ⁸⁶ Ced. 434, 12-17 Ἐ. τοῦτου. ⁸⁷ π. παραλαβόντες καὶ τὰς Ἄ. συνήγαγον π. τὰ β. καὶ ἡβ. κ. εἰ μή τις ἐξ ἄ. κρείττον τῶν ἄλλων κατὰ πολὺ φ. ἐκ Ced. ⁸⁸ Ced. 455, 17, 18. ⁸⁹ ἀχθησομένους cod. ⁹⁰ 27 1 (5472) Ced. 454, 19. ⁹¹ ἀδελφὸς Κλαυδίου add. Ced. AE Slav. ⁹² Ced. 455, 1-8. AL' Slav. — 22. φρ. ὅπερ ἐγγχωρίως κενοφθώριον λέγεται· εἶχε γὰρ ὡ. Ἄ. τινα, ὅς ἀνέφερεν ἄ. Ced. ⁹³ Ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ περὶ δασφρασί κατενεγθῆναι ἀργυρᾶς (Scholion.) ⁹⁴ γιν. Ced. ⁹⁵ λ. ἄπ. οὐν π. Ced. ⁹⁶ ποιησάμενος Ced. ⁹⁷ ἀχθησάμενος cod. ⁹⁸ οὗτοι φ. Ced. ⁹⁹ Περὶ τοῦ Μανέντος. Taciti a° 6°. Eus. Ced. 455, 8-457, 1. ¹⁰⁰ καὶ Πζύλος ὁ Σαμοσατεὺς τοῦ θρόνου Ἀντοχείας καθαρισταί, ἐφ' οὗ Ced. ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ Leo.

hæres quiddam malum erat collectum, ex Perside in Romanorum terram, Deo permittente, introduxit.

Iste igitur insaniens Manes, qui et Scythianus dicitur, ex Brachmanarum genere, magistrum habuit Budan, antehac dictum Terebinthum, qui ipse instructus a Scythiano, Græcorum opiniones celebrante, Empedoclis adhæsit errori, dicentis duo esse principia invicem opposita. Ingressus autem in Persidem, se natum ex virgine aiebat et in montibus nutritum fuisse; et quatuor cum scripsisset libros, unum cognominavit *Mysterium*, alterum, *Evangelium*, tertium *Thesaurum*, quartum vero *Caput*.

Et Budas iste quidem, qui et Terebinthus, ab immundo spiritu contritus periit; at mulier quædam, apud quam diversatus erat et mortuus, cum divitias et profanos scelestissimosque libros illius hereditate obtinisset, puerulum septem annorum emit, nomine Curbicon, quem litteras docens et libertate donans, hæredem omnium bonorum suorum constituit. Iste autem sumptis libris Budæ et divitiis, peragrabat Persidem, Manen seipsum nominans, juxta linguam Persarum, id est dialecticum; et erroris Budæ particeps factus, libros quoque ejus propria sui ipsius dicebat esse opera.

Hunc rex Persarum vivum excoxiavit, veluti auctorem mortis filii sui. Cum enim regius infirmaretur puer, et medicorum cura multa vana esset, nuntiavit Manes se absque medicamentis illum sanaturum esse; itaque, medicos amovens, occidit puerum negligentia et præstigiis, propterque hoc mercedem dignam merito reportavit excoxiationem miserrimi corporis sui.

Illius discipuli tres fuerunt, Thomas et Buddas et Hermas, ex quibus Thomas iste librum edidit dictum *Evangelium secundum Thomam*; nullus ergo legat secundum Thomam *Evangelium*; non enim est alicujus ex duodecim, sed alicujus ex tribus perversis Manis discipulis.

Iste igitur vesanus Manes rejicit *Vetus Testamentum* et omnem creationem et hominis conditionem, impie dicens ab aliquo Deo bono eam non procedere, quippe quæ sit corruptioni et mutationi obnoxia, novam ut a bono videlicet Deo procedentem admittit, et per speciem et visum Christum apparuisse contendit. Insuper his, execrabilibus turpibusque recessibus et nocturnis orgiis et impiis famosus concubitibus, nefanda facinora, et fatum, et ex corporibus aliis in alia corpora animarum migrationes, et plura alia garriens et faciens et docens, impius iste et sceleratus

Α ἑραριστάμενος ², ἐκ Περσίδος; εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν εἰσέφρησεν.

Οὗτος οὖν ὁ μεμνηνός; ³ Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος, Βραχμάνης ὢν τὸ γένος, διδάσκαλος δὲ ἔσχε Βουδᾶν τὸν πρῶτον καλούμενον Τερέβινθον, ὃς (καὶ) παιδευθεὶς ὑπὸ Σκυθιανοῦ τὰ Ἑλλήνων δοξάζοντος, τὴν Ἐμπεδοκλέους ἠγάπησεν αἵρεσιν, δύο ἀρχὰς λέγοντος ἀντικειμένας ἀλλήλοισι. Εἰσελθὼν δὲ ἐν Περσίδι ἐκ παρθένου ἑαυτὸν ἔφασκε γεγεννησθαι καὶ ἐν τοῖς ἔρεσιν ἀνατραφῆναι· καὶ συγγραψάμενος βιβλία δ', τὸ μὲν ἐπιωνόμασε *Μυστήριον* ⁴, τὸ δὲ *Εὐαγγέλιον*, τὸ δὲ *Θησαυρὸν*, ⁵ τὸ δὲ *Κεφάλαιον* ⁶.

Καὶ ὁ μὲν Βουδᾶν οὗτος ὁ ⁷ καὶ Τερέβινθος ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου συντριθεὶς ἀπόλωτο· γυνὴ δέ τις, πρὸ ἧ (καὶ) κατέλυσε καὶ κατέλυθη ⁸, τὰ χρήματα καὶ τὰς βεβήλους βίβλους (αὐτοῦ) ἐξαγίστους) κληρονομήσασα, ὠνεῖται παιδάριον ἐτῶν ζ', τοῦνομα Κούρικον ⁹, ὃν καὶ διδάσασα γράμματα καὶ ἐλευθερώσασα κληρονόμον τῶν ἑαυτῆς πάντων καθίστησιν. Ὁ δὲ λαθὼν τὰ βιβλία τοῦ Βουδᾶ καὶ τὰ χρήματα, διήρξατο τὴν Περσίδα Μάνην ἑαυτὸν ὀνομάζων (κατὰ τὴν τῶν Περσῶν γλῶσσαν, ὀνομαίεται διαλεκτικόν)· καὶ τῆς πλάνης τοῦ Βουδᾶ συνίστατο γενόμενος ¹⁰, καὶ τὰ βιβλία πονήματα ἔδια ἔλεγεν εἶναι.

363 Ὁν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐξέδειρε ζῶντα ὡς θανάτῳ γενόμενον ¹¹ αἴτιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ παιδὸς νοσοῦντος καὶ πολλῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἀπολαύοντος, ἐπηγγέλατο Μάνης χωρὶς ἰα (97^a) τρεῖς ἀναστήσαι τοῦτον ¹²· καὶ οὕτω τοὺς ἰατροὺς ἀποστήσας ἐθανάτωσε τὸ παιδίον ¹³ (τῆ) ἀμελείᾳ καὶ ¹⁴ τερατολογίᾳ· ὑπὲρ δὲ τούτου μισθὸν ἐπάξιον εἰκότως κομίζεται τὴν ἐκδορὰν τοῦ παναθλοῦ αὐτοῦ σώματος.

(Τούτου δὲ μαθηταὶ γεγόνασι τρεῖς· Θωμᾶς, καὶ Βουδᾶς, καὶ Ἑρμᾶς, ἐξ ὧν οὗτος ὁ Θωμᾶς βίβλον ἐξέδωκε λεγομένην *Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν*· μηδεὶς τοίνυν ἀναγινωσκέτω τὸ κατὰ Θωμᾶν *Εὐαγγέλιον*. Οὐ γὰρ ἔστιν ἐνδὸς τῶν ἰβ', ἀλλ' ἐνδὸς τῶν τριῶν κακῶν τοῦ Μάνη μαθητῶν).

Ὁ τοίνυν ἐμβρόντητος ¹⁵ οὗτος Μάνης ἀποβαλλόμενος τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν, οὐκ ἀγαθοῦ τινος γεγενῆσθαι Θεοῦ ¹⁶ βλασφημῶν ὑπὸ φθορᾶν καὶ ἀλλοίωσιν οὖσαν, τὴν νέαν ὡς ἀγαθοῦ δῆθεν προσίεται ¹⁷ Θεοῦ, καὶ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν τὸν Χριστὸν πεφηνέναι ¹⁸ τερατεύεται· καὶ πρὸς τούτοις καταδύσεις τινὰς ἐναγεῖς, καὶ νυκτερινὰς τελευτὰς, καὶ παρανόμους ἐπιτηδεύσας· μίξεις, καὶ ἀβῆθοποιίας, καὶ εἰμαρμένην ¹⁹, καὶ μετενσωματώσεις, καὶ ἄλλα πλείστα ²⁰ φλυαρήσας (καὶ δρᾶσας,) καὶ διδάσας, τὰ τῶν Ἑλλήνων πονηρὰ ²¹ καὶ

Variæ lectiones et notæ.

² ἑραριστάμενος Ced. ³ ματιμηνός cod. ⁴ τῶν μυστηρίων Ced. ⁵ τό add. Ced. ⁶ τῶν θησαυρῶν Ced. ⁷ τῶν κεφαλῶν Ced. ⁸ Βουδᾶς ὁ Ced. ⁹ καὶ κατέλυθη Ced. ¹⁰ Κούρικον Ced. ¹¹ γενόμενον cod. ¹² γ. τῷ υἱῷ ἀ. πρόξενον Ced. ¹³ ἀν. τοῦτο cod. ¹⁴ τὸν παῖδα Ced. ¹⁵ καὶ ὁ. τ. Ced. ¹⁶ ἐμβρόντητος cod. ¹⁷ γ. Θεοῦ Ced. ¹⁸ προσίεται cod. ¹⁹ πεφυκέναι Ced. ²⁰ εἰμαρμένης Ced. ²¹ πλείονα Ced. ²² π. καὶ μάταια δ. Ced.

ἀθεα οὐγκματα κρατύνειν ἐσπούδαζεν³³ ὁ Θεομιστής Ἀ καὶ θεήλατος.

(3) Περὶ οὗ φησι καὶ Θεόδωρος πρεσβύτερος ὁ τῆς 'Ραϊθοῦ· « Μάνης ὁ τοῦ ἀντιθέτου σκότους ἐφευρέτης, μάλλον δὲ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους ἀνάπλασμα, φαντασίᾳ³⁴ ψιλῆ καὶ σχήματι διακένω σώματος ἀνθρωπέου πεφανερῶσθαι τὸν Κύριον ἐφαντάσθη καὶ ἀνεῖρωξεν ὥστε, φησὶ³⁵, πάσχειν μὲν δοκεῖν αὐτὸν καὶ πράττειν ἄπερ ἴδρα καὶ πέπονθε καθ' ἡμᾶς, μὴδὲν³⁶ δὲ τούτων ἀληθείᾳ καὶ πράγματι **364** ὑπάρξει, ἀλλὰ δοκῆσει μόνον καὶ³⁷ ἀπάτη ἀποσκευολεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οἷς καὶ συνανετράφθαι³⁸ νενόμισται. Διὰ τοῦτο καὶ φύσεις δύο παραιτεῖται λέγειν περὶ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ μίαν³⁹ τῆς θεότητος. »

⁴⁰ (4) « Παῦλος δὲ τις τῶ Μάνετι τούτῳ σύγχρονος γεγονώς, τὸ γένος μὲν Σαμοσατεύς, Ἀντιοχείας δὲ τῆς μεγάλης πρόεδρος, ψιλὸν εἶναι ἀνθρωπον τὸν Κύριον⁴¹ ἐδυσφήμησεν ὥσπερ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν προφητῶν, οὕτως καὶ ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν οὐκῆσιν· ἔνθεν⁴² καὶ δύο φύσεις διηρημένως ἐχούσας καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς ἑαυτὰς εἶναι παντάπασιν ἐν Χριστῷ, ὡς ἄλλου ὄντος⁴³ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄλλου τοῦ ἐν αὐτῷ⁴⁴ κατοικοῦντος Θεοῦ Λόγου. Αὗται μὲν οὖν αἱ πρῶται φωναὶ⁴⁵ τοῦ μίαν φύσιν καὶ τὰς δύο κακῶς καὶ δυσφήμως ἐπὶ Χριστοῦ⁴⁶ λέγεσθαι, τὸ μὲν ἐπ' ἀναιρέσει τῆς θεότητος, τὸ δὲ⁴⁷ ἀνθρωπότητος. »

ΡΕΓ'. Περὶ Ἀπολλιναρίου.

⁴⁸ « Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς χρόνοις Ἀπολλινάριός τις ἄνεφύς⁴⁹, πρόεδρος Λαοδικείας τῆς Συρίας, ματαιοφροσύνης ἐτέρας ἠγησάμενος⁵⁰· τῶν γὰρ Ἀρειανῶν ἀψυχον πάντη λεγόντων τὴν τοῦ Κυρίου σάρκα, αὐτὸς ἔφη, ὅτι σάρκα μὲν ἐμψυχωμένην⁵¹ ψυχῆ ζωτικῆ ἀνέλαθεν ὁ Κύριος, νοῦν δὲ τὸν ἡμέτερον οὐ προσήκατο, μὴδὲ γὰρ δεηθῆναι⁵² φησιν⁵³ ἐκεῖνην ἀνθρωπέου νοῦς, ἡγεμονευομένην ὑπὸ τοῦ αὐτῆν ἐνδεδικότος Θεοῦ Λόγου, ἀλλὰ μὴδὲ χωρεῖν αὐτὴν ἄλλην νοεράν δύναμιν παρὰ τὴν θείαν. Ταῦτα ὑποθέμενος διατείνεται μίαν φύσιν⁵⁴ εἶναι τοῦ Λόγου [καὶ] τῆς σαρκὸς⁵⁵, ὡς ἄτε τῆς σαρκὸς ἀτελοῦς οὐσης εἰς τὸν ἀνθρώπον⁵⁶, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀξίαν⁵⁷ φύσιν ὀνομάζεσθαι. »

ΡΕΔ'. Περὶ Θεοδώρου Μόψουεστίας.

365⁵⁸ « Μεθ' ὃν ἀναφαίνεται τις Θεόδωρος, τῆς Μόψου⁵⁹ ἐστίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, τὴν ἡγεμονίαν λαχὼν (97^b) καὶ ἐκ διαμέτρου τῷ Ἀπολλιναρίῳ φερόμενος ὑβρεὶς οὐ τὰς τυχούσας τολμηρᾶ ψυχῆ καὶ ἀφόδῳ καρδίᾳ καταχέει τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ, ἀν-

malas et impias Græcorum doctrinas confirmare satagebat.

De eō loquitur et Theodorus presbyter Rhæti : « Manes, oppositarum tenebrarum inventor, quia imo potestatis tenebrarum plasma, forma tenui et specie inani humani corporis apparuisse Christum finxit et somniavit. Ita dicit pati quidem videri illum et agere quæ fecit et passus est juxta nos, nihil vero horum revera factum esse, sed opinione solum et fallacia seduxisse homines quibuscum conversatus esse credebatur; ideoque duas de Christo naturas dicere renuit, sed solam divinam agnoscit. »

⁴⁰ « Paulus autem quidam, isti contemporaneus Mani, genere quidem Samosatensis, Antiochiæ autem magnæ antistes, Dominum merum esse hominem impie asseruit; sicuti autem in quolibet prophetarum, ita et in illo Verbum Dei habitasse; inde duas naturas distinctas et incommunicabiles inter se esse omnino in Christo, quasi unus esset ipse Christus, aliter in ipso habitans Dei Verbum. Hæc igitur primæ voces vel unicam naturam, vel duas, sed sensu malo et impio, de Christo dixerunt, aliud quidem ad tollendam divinitatem, aliud vero ad tollendam humanitatem. »

CLXIII. De Apollinario.

⁴⁸ « In sequentibus autem temporibus, Apollinarius quidam surrexit, antistes Laodiceæ Syriæ, qui aliam excogitavit insaniam. Arianis enim dicentibus sine anima Christi carnem prorsus esse, dixit iste Dominum assumpsisse quidem animatam vitali carnem anima, mentem vero nostram non recepisse. Huic enim, inquit, animæ Christi humana intelligentia nequaquam opus est, quippe quæ dirigatur Dei Verbo ipsam penetrante, nec aliam intellectualem vim recipit nisi divinam. His positis, affirmat unam esse naturam Verbi et carnis, quippe cum caro imperfecta sit ad constituendum hominem, et ideo non digna reputetur naturæ nomine. »

CLXIV. De Theodoro Mopsuestia.

Post illum apparet quidam Theodorus Mopsuestiam, Ciliciæ civitatem, regendam sortitus. Hic ex diametro cum Apollinario se habens, injurias quæ non congruunt cum confidenti anima et corde impavido, effundit in Christum Dominum, hominem

Varis lectiones et notæ.

³³ ἐσπούδαζεν Ced. 457, 1-10 cf. Bibliothecam Maximam VIII, 335 D, E. ³⁴ φαντασίαν ψιλῆν cod. i adscriptum pro v legens. ³⁵ καὶ add. Ced. ³⁶ μὴδὲν τὸν ἀληθείᾳ π. cod. ³⁷ δὲ μάλλον καὶ Ced. ³⁸ συνανετράφθαι Ced. — λέγων ἐπὶ τοῦ Ced. ³⁹ Τὴν add. Ced. ⁴⁰ 261 (5462) — Περὶ Παύλου τοῦ Σαμοσατεύως Ced. 457, 11-20 e Theodoro 335 F, Valeriani et Gallinei a. 7°. ⁴¹ ἀνθρώπον ἐ. τὸν Χριστόν Ced. ⁴² δὲ a. id. Ced. ⁴³ αὐτοῦ ὁ. Ced. ⁴⁴ x. ἐν ἄ. Ced. ⁴⁵ φωναὶ Ced. cf. infra ἀνεφύη et p. 362, 7. ⁴⁶ Χριστῷ Ced. ⁴⁷ τῆς add. Ced. ⁴⁸ 370 Ced. 457, 21-458, 8 e Theodoro 335 F, G. ⁴⁹ ἐφύη Ced. ⁵⁰ εἰσηγ. Ced. ⁵¹ ἐψυχ. Ced. ⁵² τὴν σάρκα add. Ced. ⁵³ φα. cod. ⁵⁴ ἐ. τὴν φ. Ced. ⁵⁵ σαρκώσεως Ced. ⁵⁶ εἰς τὸ εἶναι ἀνθρώπον Ced. ⁵⁷ ἀξίον φύ. cod. ἀξίον φησὶν Ced. ⁵⁸ 393. — e Theodoro 335 H. Μεθ' ὧν Ced. 458, 9-23. ⁵⁹ Μόψου Ced.

unum ex nobis et communem appellans, qui dum ex profectu gratiam Dei consecutus est, Deus nominatur, qui ex baptismo in Jordani Spiritus sancti dono dignatus est, inter primos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatus, cui Verbum Dei, ob excellentem ipsius virtutem benevolentem in eo habitans, divinam largitus est dignitatem et adorationem in posterum usque ad consummationem. Ista et alia multa similia impie locutus, duas naturas restrictiori sensu de Christo prædicavit, relatione quadam solum inter se conciliatas. Hæc est posterior origo unicam naturam et duas naturas in Christo non secundum rectum sensum confitendi. »

Post hos autem fuit quidam Nestorius nomine, e Germanicia Syriae, qui sedem Constantinopolitanam occupaverat. Iste similiter voce duarum in Christo naturarum perverso sensu usus est, Paulum et Theodorum, majores suos, sectatus; filius enim erat Cilicis, et nepos Samosatensis; ideoque implacabile adversus sanctam Virginem inchoabat bellum, abnegans suum ipsius Dominum et contumelia afficiens suam Dominam, servus malus et impudens. Iste igitur improbus Nestorius tertius auctor fuit Judaicæ istius hæreseos; alium enim esse apud eundem, Christum, alium vero Verbum Deum juxta patrium errorem prædicavit.

CLXV. De Eutyche.

Fati oppositi, juxta Manen et Apollinarium, rursus tertius propugnator visus est Eutyches, Constantinopolitani monasterii præses, qui confiteri nolens consimilem nobis et ejusdem naturæ carnem Domini, negabat, subsistere dicens in Christo duas naturas cum ipsarum unione et conjunctione; quinimo aliam quoque insaniam et monstrum excogitavit, de cælo dicens descendisse corpus Domini, et quasi per canalem Virginis Verbum Deum transcurrisse, in eum de cælo penetrans, ut videretur ex muliere natum esse, quamvis ex ea non natus sit. Manichæus iste sermo et multo magis illo unicam excogitans naturam, et ipse perversa mente Christum honoravit. »

Deinde Severus quidam nomine, sede Antiochensi vi occupata, hæresim Manis, Apollinarii et Eutycheis rursus tueri tentavit, perturbans, quantum in se erat, Ecclesiæ pacem. Expulsus autem Antiochia ut seditiosus et turbulentus, in Alexandrinorum mobilitatem, ut turbo et procella irrui; ibi alia

Α θρωπον ἵνα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν ἀποκαλῶν⁴⁸, ἐκ προκοπῆς λαβόντα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίσματος ἀξιοθῆναι τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεᾶς, ἐν πρώτοις εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθέντα, τὸν δὲ Θεὸν Λόγον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν [ἐαυτοῦ κατοικήσαντα μεταδύναται τῆς θεϊκῆς ἀξίας] αὐτῷ καὶ προσκυνήσεως εἰς ὑστερον μετὰ τὴν τελείωσιν. Ταῦτα καὶ ἑτέρα⁴⁹ πολλὰ τοιαῦτα δυσφημήσας, δύο φύσεις ἰδιοπεριόριστως⁵⁰ ἰδογμάτισεν ἐπὶ Χριστοῦ, σχέσει τιμῆ καὶ μόνον⁵¹ ἀλλήλαις οικειωμένας⁵²· δευτέρα καὶ αὐτὴ βλάστησις τοῦ μίαν φύσιν καὶ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ μὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι. »

Β⁵³ (2) Μετὰ δὲ τούτους γέγονε τις Νεστορίου ὀνόματι⁵⁴, ἀπὸ Γερμαν[ικ]είας τῆς Συρίας, τοῦ θρόνου⁵⁵ Κωνσταντινουπόλεως θραξάμενος· ὁμοίως τῇ φωνῇ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων κακοφρόνως ἀπεχρήσατο, Παύλῳ καὶ Θεοδώρῳ, τοῖς ἐαυτοῦ προγόνοις, ἐπόμενος· υἱὸς μὲν γὰρ ἦν τοῦ Κιλικίου, ἀπόγονος δὲ τοῦ Σαμοσατέως· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον ἄσπονδον ἤρατο πόλεμον, ἐξαρνούμενος τὸν ἐαυτοῦ Κύριον καὶ ἀτιμάζων τὴν ἐαυτοῦ Δέσποιναν, ὃ δειλιαιὸς δοῦλος καὶ ἀναίσχυντος. Οὗτος οὖν ὁ δεινὸς Νεστόριος⁵⁶ (τρίτος) πρωτοστάτης γέγονε τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης αἰρέσεως, ἄλλον εἶναι παρ' ἐαυτῶ τὸν Χριστὸν καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν⁵⁷ Λόγον κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ πλάνην ἰδογμάτισε. »

PEE. Peri Eutychoy.

366⁵⁸ « Τῆς δὲ κατὰ Μάνην⁵⁹ καὶ Ἀπολλινάριον ἀντιθέτου μορφᾶς τρίτος πάλιν ὑπασιπιστῆς Εὐτυχῆς, ἡγούμενος μοναστηρίου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδέχθη, ὅς μὴ ἀνεχόμενος ἑμοῦσιον ἡμῖν καὶ ὁμοφυῆ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου διομολογεῖν, ἀπηνήσατο, σώζεσθαι λέγων⁶⁰ ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις μετὰ τῆς τούτων ἐνώσεως⁶¹ καὶ συμφυΐας· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τερατώδη τινὰ καὶ ἀλλόκοτα παρέπλαττεν, ἐξ οὐρανοῦ λέγων κατιέναι⁶² τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ, ὡς διὰ σωλήνος τῆς Παρθένου, παραδραμεῖν τὸν Θεὸν Λόγον, οὐρανόθεν τοῦτο ἐνδεδυμένον, ἵνα δόξη γεγενῆσθαι ἐκ γυναικὸς, καίπερ μὴ γεγεννημένος. Μανικῆτος οὗτος ὁ λόγος καὶ πειφαντασμένος πολλῶ μᾶλλον ἐκεῖνου μίαν φύσιν καὶ οὗτος διστραμμένη καρδίᾳ τὸν Χριστὸν ἐπρέσβευσεν. »

Δ⁶³ (2) Εἶτα Σευῆρός τις λεγόμενος, ἀρπάσας τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, τὴν κατὰ Μάνην⁶⁴ αὐθις, Ἀπολλινάριόν τε καὶ Εὐτυχέα διεκδικεῖν αἵρεσιν ἐπειράτο, κυκῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ, τὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην. Ἐξελαθεὶς δὲ τῆς Ἀντιοχείας ὡς στασιώδης⁶⁵ καὶ ταραξίας⁶⁶, τὴν Ἀλεξανδρέων κουφοτά-

Variae lectiones et notæ.

⁴⁸ καὶ add. Ced. ⁴⁹ ἄττα add. Ced. ⁵⁰ ἰδιοπεριωριστ. cod. ⁵¹ καὶ add. cod. ⁵² ὡκειωμ. Ced. ⁵³ 428 — Περὶ Νεστορίου e Theodoro 355 H — 356 B, Ced. 459, 1-11. ⁵⁴ ὀνόματι N. Ced. ⁵⁵ τὸν θρόνον cod. ⁵⁶ Νεστόριος πρωτόστατης γεγονώς Ced. ⁵⁷ Θεοῦ Ced. ⁵⁸ 447. — e Theodoro 356 BC, Ced. 459, 12-24. ⁵⁹ Μάνηντα Ced. ⁶⁰ λέγειν codex. ⁶¹ τε add. Ced. ⁶² κατενεχθῆναι Ced. ⁶³ 510-512 — Περὶ Σευῆρου, e Theodoro 358 C? Ced. 460, 1-7. ⁶⁴ Μάνηντα Ced. ⁶⁵ Ἀντιοχείας ὁ στ. Ced. ⁶⁶ ταραξίας; τῇ Ἀλεξανδρέων κουφοτήτι Ced.

την, λαβλαπος· και θυελλης δεικην, ενεσκηψεν· ενθα Α
και ετερας καταγιγδοσ αντιπνευσασης αυτω τε και
τω λαφ, συνεχεσ παντας και εθορυβησε.

^{67*} (3) Διεσκέδασε γάρ αυτούς Ἰουλιανός τις κα-
λούμενος, Ἀλικαρνασσοῦ μὲν τῆς Ἀσίας ἐπίσκοπος,
τῆς δὲ Εὐτυχιανῆς κακοδοξίας προστάτης εὐθυμότα-
τος. Σευήρου γάρ μίαν φύσιν λέγοντος εἶναι τὸν
Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ διαφορὰν δεχομένου,
Ἰουλιανοῦ δὲ μίαν μὲν κατὰ ⁶⁸ Σευήρον φάσκοντος
φύσιν, ἀναιροῦντος δὲ τὴν διαφορὰν, αἴτιοι πάσης
ταραχῆς (38^a) καὶ ζάλης γέγονασιν οἱ ἄνθρωποι, ⁶⁹
« μὴ νοοῦντες, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μήτε & λέ-
γουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, » [οἵτινες πρὸς
ἡμᾶς διαμάχονται] **367** λαμβάνοντας ⁷⁰ εἰς παρά-
δειγμα τῆς θείας ἐνώσεως τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώμα-
τος ἄνθρωπον, καὶ φασιν· « Οὐκοῦν τρεῖς ὁμολογεῖτε
φύσεις; » ⁷¹ (4) Ἄλλ' ἴστωσαν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαί-
δευτοί, ὅτι δύο ⁷² φύσεις ἡμεῖς λέγομεν, οὐ Θεοῦ καὶ
σαρκός, οὔτε μὴν Θεοῦ καὶ ψυχῆς, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ
ἀνθρώπου· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀνθρώπου φύσις
ἢ τοῦ μέρους φύσις· μέρη μὲν γὰρ ἀνθρώπου,
ψυχὴ καὶ σῶμα, μέρη δὲ τῶν μερῶν αἱ περὶ αὐτῶν
⁷³ διαίρεσις τε καὶ ὑποδιαίρεσις· καὶ μέρη μὲν
Χριστοῦ ἀσύγχυτα θεότης καὶ ἀνθρωπότης ⁷⁴, ψυχὴ
δὲ καὶ σῶμα (οὐ μέρη Χριστοῦ), ἀλλὰ μέρη τοῦ
μέρους· μέρη μὲν τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ
μὲν ψυχῆς, οὐσία λογικὴ καὶ ποιότης ἀσώματος, ὧν
τὸ μὲν ἡγεμονικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμη-
τικόν· (καὶ) τούτων τὸ μὲν ἐννοηματικόν (καὶ) δια-
νοητικόν, μνημονευτικόν τε καὶ βουλευτικόν, τὸ δὲ
ὀρεκτικόν καὶ ἐλκτικόν, τὸ δὲ ἀμυντικόν· καὶ πολλὰ
ἕτερα τούτοις ὑποδιαίρουνται. Ἀφείσθω (δὲ) τὰ νῦν
ζητεῖν πότερον ὡς μέρη ταῦτα εἰσὶν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ
ὡς(εἰ) δυνάμεις· ἐπὶ δὲ ⁷⁵ τοῦ σώματος πάλιν διαί-
ρεσις ⁷⁶ γίνονται ἰσομοιρῇ, καὶ τούτων εἰς κε-
φαλὴν καὶ χεῖρα, καὶ πόδας καὶ ταῦτα εἰς ὀστέα
καὶ σάρκα καὶ νεῦρα ⁷⁷, καὶ ταῦτα εἰς ὀστέα,
καὶ ταῦτα εἰς ὕλην καὶ εἶδος. Πολλὰ δὲ [καὶ] ἕτερα
φιλοσοφοῦσιν ⁷⁸ ἰατρῶν παῖδες περὶ δυνάμεων ψυσι-
κῶν, ὧν τὴν μὲν ἐλκτικὴν (τὴν δὲ καθεκτικὴν), τὴν
δὲ ἀλλοιωτικὴν, τὴν δὲ ἀποκριτικὴν ὀνομάζουσιν,
πολλὰ δὲ ⁷⁹ περὶ αἰσθήσεως καὶ φαντασίας καὶ τοῦ
συνέχοντος τὸ ζῶον ζωτικῆς καὶ ὀργανικοῦ πνεύμα-
τος ἑτέρου παρὰ τὸ λογικόν, ὡς φασιν, ὑπάρχοντος.
⁸⁰ Ὡσπερ ⁸⁰ τοίνυν ἀπόχρη πρὸς τὸ παραστήσαι ταῦτα
πάντα διὰ τὸ ⁸¹ σάρκα εἰπεῖν ἢ σῶμα ἀνθρώπου·
καὶ ἀπόχρη πάλιν διὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ, εἰς ἃ
διαίρεται μέρη, δηλῶσαι· (οὕτως ἀπόχρη ἄνθρωπον
ἢ φύσιν ἀνθρώπου εἰρηκότα, πάντα δηλῶσαι) τε καὶ
παραστήσαι τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε (καὶ) ἐν οἷς γνωρί-
ζεται. Οἱ δὲ οὐχ ἵνα τὸν ἀνθρωπον τέλειον ἀποφή-
νωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸν Κύριον συκοφαντήσωσι καὶ τῆς
ἡμετέρας αὐτὸν ἀλλοτριώσωσι φύσεως, καὶ ἡ **368**

quoque adversus illum et populum spirans procella,
omnes miscuit et turbavit.

Dissipavit enim eos Julianus quidam nominatus,
Halicarnassi civitatis Asiae episcopus, et Euty-
chianae impietatis propugnator acerrimus. Severo
enim unicam de Christo asserente naturam, et in
Christo differentiam accipiente, Juliano autem uni-
cam quidem juxta Severum asserente naturam,
differentiam vero tollente, causa omnis tumultus
et procellae fuerunt impii isti « non intelligentes,
sicut dictum est, neque quae loquuntur, neque de
quibus affirmant, » qui contra nos dimicant, su-
mentes in exemplum divinae unionis hominem ex
anima et corpore constantem, et dicunt: « Num-
quid tres constemini naturas? » At sciant indocti
et imperiti nos duas naturas dicere, non Dei et ho-
minis; neque sane Dei et animae, sed Dei et ho-
minis; non enim est proprie hominis natura partis
natura. Enimvero partes hominis anima et cor-
pus, et partes partium sunt circa illas divisio-
nes et subdivisiones; et Christi quidem partes
distinctae divinitas, humanitas; anima autem et
corpus non partes Christi, sed partes partis; partes
quidem partium hominis, quoad animam, essentia
rationalis et qualitas incorporea, quarum alia vis
directiva, alia irascibilis, alia concupiscibilis, et
ex his facultas concipiendi et facultas percipiendi,
memoria et voluntas, facultas appetendi, vis attra-
ctiva, visque repulsiva; et multae aliae facultates
his subjacent. Nec nunc inquiras an istae partes
sint in anima, vel facultates. Quoad corpus autem
rursus divisiones fiunt aequales, et haec in caput,
in manus, in pedes, et ista in ossa et carnem et
nervos, et haec in quatuor elementa, et haec de-
mum in materiam et formam dividuntur. Multa
quoque alia disserunt medicorum filii de facultatibus
physicis, quarum unam attractivam, aliam
continentem, aliam mutandi vim habentem, aliam
vero excretivam nominant, multa quoque de sensu
et phantasia, ac vitali et organico spiritu alio, prae-
ter animam rationalem, ut aiunt, existente, et
animal conservante. Quemadmodum igitur sufficit,
ut omnia haec designentur, nominare carnem aut
corpus hominis, et sufficit iterum per rationalem
animam, in quas partes ipsa dividatur, ostendisse;
ita sufficit ut quis dixerit hominem aut naturam
hominis, ut cuncta ostenderit, et designaverit qui-
bus constat et in quibus cognoscitur. Illi vero non
ut integrum hominem ostenderent, sed ut Dominum
calumnientur et eum nostrae naturae alienum re-
putent, qui vel quod nostrum erat ab initio non
ceperit, vel non integrum servaverit quod habuit

Variæ lectiones et notæ.

^{67*} Περὶ Ἰουλιανοῦ, e Theodoro 338 A? Ced. 460,7. ⁶⁸ τὸν add. Ced. ⁶⁹ I Tim. 1, 7. ⁷⁰ λαμβάνοντας
cod. ⁷¹ Ced. 460,17-562,3. ⁷² ὅταν δύο φ. λ. ἢ Ced. ⁷³ π. αὐτά Ced. ⁷⁴ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος
cod. ⁷⁵ ἢ δὲ Ced. ⁷⁶ διαίρεσις γίνεται εἰς ὁμοιομερῆ cod. ⁷⁷ καὶ ν. καὶ σ. Ced. ⁷⁸ φ. δ. Ced. ⁷⁹ καὶ
add. Ced. ⁸⁰ ὡστε Ced. ⁸¹ τοῦ σάρκα cod.

ex nobis. Iste et alia similia subtilius disserentes, et præter exemplum male agentes, in inevitabiles et inextricabiles lapsi sunt labyrinthos.

Sane quidem et Theodoretus de istis et talibus impiis ita loquitur : « Sunt quidem aliqui Christianorum appellationem habentes, aperte autem veritatis doctrinæ adversantes ; 1° hi enim increatum in tria secant, et hoc quidem vocant bonum, illud vero malum, aliud autem justum ; 2° alii duo principia ingenita sermone depingunt ex diametro invicem opposita ; 3° alii impiis istis se ipsos bellum indicere doctrinæ profitentes, alteram impietatis excogitant viam ; Dei enim unigenitum Verbum confitentes Filium, ut creaturam creationi adscribunt, et 4° Creatorem collocant cum creatione, et 5° Spiritum sanctum blasphemantes ex natura divina exterminant. Alii autem diverso modo viam divinam corruptentes, a veritate sane longe abierunt ; 6° alii nostri gratia factam incarnationem omnino abnegaverunt ; 7° alii concedunt Verbum Deum hominem factum esse, sed solum corpus sumpsisse ; 8° alii animatam quidem vocant assumptam carnem, non vero concedunt rationalem et intellectualem animam in illa fuisse, propriam forte amentiam hujus rei argumentum habentes : at nostram humanam animam non aliam esse scimus ac rationalem et immortalem. 9° Et alii furas in duo Christum unicum dividunt, alium esse contententes ex Virgine partum hominem integrum, aliud vero ex Deo Patre Verbum, et alium quidem ut hominem, privam ponentes et vicissim, alium vero ut Deum natura et veritate Filium nominant. 10° Alii vero dicunt Dei Patris Verbum in osium et nervorum et carnis naturam deflexisse. »

CLXVI. Regnum Taciti.

Post Aurelianium imperavit Tacitus annos duo. Hic Maximinum, cognatum suum, præfecit Assiriis ; quem ob injustitias suas cum occidissent milites, reformidantes ne vindictam de eo sumeret Tacitus, ipsum quoque interemerunt, et duo fuerunt imperatores, Probus et Florianus.

CLXVII. Regnum Floriani.

Post Tacitum imperaverunt Probus et Florianus annis duobus, mensibus duobus.

Hic igitur Probus, demens factus, occidit Florianum.

Α μη ελληφότα ⁸³ τὴν ἀρχὴν τὸ ἡμέτερον ἢ μὴ σῶν φυλάξαντα ⁸⁴ ὅπερ ἔσχε παρ' ἡμῶν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σοφισζόμενοι καὶ παρὰ ⁸⁵ τὸ παράδειγμα κακουργοῦντες, εἰς ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους καταπεπτώκασι λαβυρίθους.

⁸⁶ Ἄμειν γέ τοι καὶ Θεοδώρητος εἶρη περὶ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀνοσιῶν οὕτως · « Εἰσι μὲντοι γέ τινες οἱ καὶ Χριστιανῶν μὲν προσηγορίαν ἔχοντες ⁸⁶, ἀντικρυς δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας, δόγμασι πολεμοῦσιν · (α') οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγέννητον εἰς τρία τέμνουσι, καὶ τὸ μὲν καλοῦσιν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν, τὸ δὲ δίκαιον · (β') οἱ δὲ δύο ἀρχὰς ἀγεννήτους ζωγραφοῦσι τῷ λόγῳ ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου · (γ') ἄλλοι μὲν τοῖς ⁸⁷ ἀσεβέσι τούτοις πολεμεῖν ἐπαγγέλλονται δόγμασιν, ἐτέραν ⁸⁸ (98b) δὲ δυσσεβείας ἐπινοοῦσιν ὁδόν · τὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ Μονογενῆ, Λόγον ὁμολογοῦντες Υἱόν, ὡς ποίημα τῆ κτίσει συναριθμοῦσι, καὶ (δ') τὸν Κτίστην ἰσῶσι μετὰ τῆς κτίσεως, καὶ (ε') τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τῷ δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς θείας ἐξορίζουσι φύσεως. — Ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν θείαν ⁸⁹ ὁδὸν ἀπολέσαντες ⁹⁰, πῶρρω που τῆς ἀληθείας ἐγένοντο · (ς') καὶ οἱ μὲν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν ⁹¹ γεγεννημένην οἰκονομίαν παντελῶς ἀπηρνήσαντο · (ζ') οἱ δὲ ὁμολογοῦσι μὲν ἐνανθρωπήσαι τὸν Θεὸν Λόγον, σῶμα δὲ μόνον ἀνειληφέναι. (η') Οἱ δὲ ἐμψυχον μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν σάρκα, οὐ τὴν λογικὴν τε καὶ ⁹² νοεράν ἐν ταύτῃ γεγενῆσθαι ψυχὴν, ἴσως τὴν οἰκειαν ἀνοίαν τούτου τεκμήριον ἔχοντες · ἡμετέραν ⁹³ δὲ ἀνθρώπου ψυχὴν οὐδεμίαν ἴσμεν ἐτέραν ἢ τὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον. (θ') Καὶ ἄλλοι δὲ ⁹⁴ πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν διατέμνουσιν, ⁹⁵ ἕτερον ⁹⁶ εἶναι διατεινόμενον τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα τέλειον ἀνθρωπον, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον · καὶ τὸν μὲν ὡς ἀνθρωπον, ἰδίᾳ τιθέντες καὶ ἀνὰ μέρος, τὸν δὲ ὡς Θεὸν φύσει τε καὶ ἀληθεῖα Υἱὸν ⁹⁷ ὀνομάζουσιν. (ι') **369** Ἄλλοι δὲ παρατεταστέων καὶ νεύρων καὶ σαρκὸς φύσιν ⁹⁸. »

ΡΞΓ'. Βασιλεία Τακίτου.

⁹⁹ Μετὰ Αὐρηλιανὸν ἐβασίλευσε Τάκιτος ἔτη β' ¹⁰⁰. Οὗτος Μαξιμίον συγγενὴ αὐτοῦ (ὄντα) ἐπίστησε τῇ Ἀσσυρίῳ ¹⁰¹ · (3) ὃν διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας ¹⁰² ἀδικίας ἀνελόντες οἱ στρατιῶται ¹⁰³, φοβηθέντες μὴ ἐκδικήσῃ αὐτὸν ὁ Τάκιτος, ἀπέκτειναν ¹⁰⁴ αὐτόν · καὶ γεγόνασι δύο βασιλεῖς, Πρόβος καὶ Φλωριανός.

ΡΞΖ. Βασιλεία Φλωριανοῦ.

¹⁰⁵ Μετὰ Τάκιτον ἐβασίλευσαν ¹⁰⁶ Πρόβος καὶ Φλωριανός ἔτη β', μῆνας β'.

(2) Οὗτος (οὗν) ὁ Πρόβος παράφρονα ἐαυτὸν ποιήσας ἀνέτελε τὸν Φλωριανόν.

Variæ lectiones et notæ.

⁸³ προσελ. Ced. ⁸⁴ φ. σῶν Ced. ⁸⁵ περί Ced. ⁸⁶ Ced. 462,3-463,6. Nec in tribus libris Eranistæ nec in quinque Epitomes inveniuntur hæc apud Theodoretum. ⁸⁷ ἔχουσιν Ced. ⁸⁸ μὲν Ced. ⁸⁹ ἕτεροι cod. ⁹⁰ εὐθείαν Ced. ⁹¹ καὶ τοῖς τῶν πρωτευούτων ἔχουσιν παρακολουθήσαντες in margine a secunda manu, παρακολουθῆσαι μὴ βουληθέντες Ced. ⁹² ἡμῶν Ced. ⁹³ οὐ μὴν λ. δὲ καὶ Ced. ⁹⁴ ἡμεῖς δὲ Ced. ⁹⁵ Καὶ ἄ. μὲν π. ⁹⁶ καὶ add. Ced. ⁹⁷ μὲν add. Ced. ⁹⁸ Θεόν pro Υἱόν Ced. ⁹⁹ ταῦτα πάντα δυσσεβῶς δογματίζοντες Ced. ¹⁰⁰ 277 (5478) Ced. 463,7-10 (AH Slav.) ¹⁰¹ μῆνας ς' Eus. Eutrop. ¹⁰² Ἀσσυρία Leo. Ced. ¹⁰³ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης Ced. ¹⁰⁴ εἰτα add. Ced. Leo. ¹⁰⁵ καὶ add. Ced. Leo. ¹⁰⁶ 277 (5478) Ced. 463,11,12 (AH Slav.) ¹⁰⁷ ε. β', μ. δ' Leo, Ced., sed dies LX Eus. Vict., LXXX Eutr., Florianus Probus annos scx, menses IV regnavit secundum Eus. Eutr. Hist. misc. ; a. VI, Victor.

ΡΕΗ' Βασιλεία Πρόβου.

Α

CLXVIII. Regnum Probi.

* Ἐπὶ αὐτοῦ βροχῆς γενομένης, οἴτος * κατηνέχθη πολὺς ¹⁰, ὃν (καὶ) συναγαγόντες σωροὺς μεγάλους ἐποίησαν· ὡσαύτως καὶ (ἐπὶ Αὐρηλιανοῦ, ὡς εἴρηται, ἀνωθεν) ψεκάδα· ἀργυρᾶ· ¹¹ κατενεχθῆναι φασί.

¹² (2) Βικτωρίνος δὲ φίλος τοῦ Πρόβου ἤτησε φίλον αὐτοῦ γενέσθαι ἄρχοντα ¹³ εἰς Βρεττανίαν· ὃ δὲ ἀπειθῶν ἀντήρην. **370** Ὀνειδιζόμενος οὖν ¹⁴ ὁ Βικτωρίνος ἀπεστάλη παῦσαι ¹⁵ τὴν ἀνταρσίαν. Προσποιησάμενος οὖν ¹⁶ (ὡς) ἀπὸ προσώπου φεύγειν τοῦ βασιλέως (ὁ Βικτωρίνος), φίλος ὢν ¹⁷ τοῦ ἀντάρτου ¹⁸, ἀπεδέχθη (ὕπ' αὐτοῦ, ὅς) καὶ ἀνέβλεν αὐτόν. Ὑποτρέψας δὲ, ὡς ἐξῆι τοῦ πλοίου, λύσας τὴν ¹⁹ ζώνην ἐβρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰσῆλθε λυσίζωνος πρὸς ²⁰ τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ ὠργίσθη ²¹, νομίζων ²² ὕφ' ἐτέρου αὐτὸν τοῦτο πεπονθέναι. Βικτωρίνος δὲ ἐφη, ὕφ' ἑαυτοῦ τοῦτο γενέσθαι, δεηθείς ²³ μηκέτι ἄρξει πράγματα· ἀρχὴ γὰρ ²⁴ πᾶσα μετὰ κινδύνου καὶ κλιμακῆρων. Ὁ δὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτῷ ἐχαρίσατο καὶ δωρεὰς πολλὰς παρέσχεν.

²⁵ (3) Ἀπέκτεινε δὲ πάντας τοὺς ἀποκτείναντας Τάκιτον καὶ Αὐρηλιανόν, ἐν τῇ Πειρίνθῳ ²⁶ ἐπὶ Ἄριστον ²⁷ αὐτοὺς ²⁸ καλέσας.

²⁹ (4) Ἀνῆρέθη δὲ καὶ αὐτὸς (ὕπὸ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ βασιλεύει Κάρος, Καρίνος καὶ Νουμεριανός).

ΡΕΘ' Βασιλεία Κάρου.

³⁰ Μετὰ δὲ τούτου· ἐβασίλευσαν Κάρος, καὶ Καρίνος, καὶ Νουμεριανός ἔτη β'.

³¹ (2) Οὗτος ὁ Κάρος τὴν Περσίδα ³² Κτησιφῶντα παρέλαβε, τούτων ³³ ἤδη τέταρτον ³⁴ ἀλωθέντων ὑπὸ Τραϊανοῦ (καὶ) ὑπὸ [Θύρου] ³⁵, Σευήρου καὶ Κάρου.

³⁶ (3) Τελευτήσαντος· δὲ Κάρου ὑπὸ λοιμικῆς καὶ Νουμεριανοῦ τυφλωθέντος, ἀνέβλεν αὐτόν Ἄπρος ³⁷· καὶ ἐβασίλευσε ³⁸ Καρίνος.

371 ΡΟ' Βασιλεία Κυρίνου.

³⁹ Ἐπὶ Καρίνου (99^α) ἐμαρτύρησαν Χρύσανθος καὶ Δαρεῖα, Θαλλέλαιος, Ἰουλιανός καὶ οἱ ἐν Ῥώμῃ ἅγιοι ἀνάργυροι.

ΡΟΑ' Βασιλεία Νουμεριανοῦ.

Μετὰ τούτον ἐβασίλευσε Νουμεριανός, ἀδελφὸς Καρίνου, ἔτος α', καὶ πολεμήσας Πέρσας καὶ ἠττηθείς, τούτον χειρωσάμενοι ἐξέδειραν ζῶντα.

ΡΟΒ' Βασιλεία Διοκλητιανοῦ.

Μετὰ δὲ Νουμεριανόν ἐβασίλευσεν (ὁ υἱὸς τοῦ Σαπανᾶ) Διοκλητιανός ἔτη ⁴⁰ x' ⁴¹.

Sub Probo cum vehementes decidissent pluviae, frumentum abundans factum est, quo collecto, ingentes acervos fecerunt. Similiter et sub Aureliano, ut dictum est supra, particulas argentess delapsas esse ferunt.

Victorinus autem, Probi amicus, petiit ut amicus suus dux iret in Britanniam; iste vero profectus rebellavit. Conviciis igitur laceratus Victorinus, missus est ad protinus sedandam seditionem. Porro simulans se a facie imperatoris fugientem, cum rebellis amicus esset, acceptus est ab eo, ita ut occideret eum. Regressus autem, cum exiret de navi, solvit zonam, et projecit in mare, ingressusque est ita absque zona ad imperatorem. Ille vero iratus est, putans ab alio ipsum hoc passum esse. Victorinus autem dixit a seipso hoc factum esse, deprecans ne jam unquam ulli praeficeretur rei; omne enim imperium cum periculo et tentationibus esse. Ille vero quietis ei beneficium contulit, et dona multa praebuit.

Occidit autem omnes qui Tacitum et Aurelianium interemerant, in Perintho ad prandium invitatos.

Occisus est ipse a familiaribus suis, et imperaverunt Carus, Carinus et Numerianus.

CLXIX. Regnum Carini.

Post illos imperaverunt Carus et Carinus et Numerianus annos duo.

Carus hic Persidis Ctesiphonta urbem cepit, jam antea captam quater a Trajano, et a Vero, Severo et Caro.

Defuncto autem peste Caro, Numerianum luminibus orbatum occidit Aper; et imperavit Carinus.

CLXX. Regnum Carini

Sub Carino, Chrysanthus et Daria, Thallelaeus, Julianus, et Romæ sancti Anargyri martyrio coronati sunt.

CLXXI. Regnum Numeriani.

Post illum imperavit Numerianus, frater Carini, anno uno, et dum contra Persas bellum gereret, victus est. Et captum eum vivum excoriaverunt.

CLXXII. Regnum Diocletiani.

Post Numerianum autem imperavit filius Sataxæ Diocletianus annos viginti.

Variæ lectiones et notæ.

* Ced. 463, 15-15. * μεμιγμένος τῷ ὕδατι Leo Ced. ¹⁰ π. x. Ced. ¹¹ ἀργύρου Ced. ¹² Ced. 463, 15-464, 3. ¹³ ἀρχ. γ. Ced. Leo. ¹⁴ Ὀν. δὲ Ced. δι' αὐτόν Ced. Leo. ¹⁵ παύσων Leo, Ced. ¹⁶ πρ. δὲ Ced. πρ. Leo. ¹⁷ ὡς φ. τοῦ Leo, Ced. ¹⁸ ἀντάραντος Ced. ¹⁹ ἑαυτοῦ add. Ced. ²⁰ εἰς Leo, Ced. ²¹ ὀργισθείς codex. ²² δοκῶν Leo, Ced. ²³ γ. αἰτησάμενος μ. Leo, Ced. ²⁴ ἐφη add. Ced. ²⁵ Ced. 264, 3 5. ²⁶ καὶ add. Leo. ²⁷ ἐστίασιν Leo, Ced. ²⁸ αὐτόν Ced. ²⁹ Ced. 464, 5. ³⁰ 234 (5485). — Ced. 464, 6. K. καὶ K. καὶ N. 16. ΛΘ. Slav. ³¹ Ced. 464, 7-9. Περσίδ. cod. ³² Περσίδα καὶ Leo, Ced. ³³ τοῦτο cod. Leo, Ced. ³⁴ τ. τ. πεπονθίας cod. Ced. Leo; ἀναλωθέντων cod. 1. ³⁵ καὶ add. Ced. ³⁶ Ced. 464, 9-11. ³⁷ ὁ αὐτοῦ πενθερός add. Ced. ³⁸ 16. Νουμεριανός; cod. add. Leo, 16. N. δοῦξ τυγχάνων Μυσίας, x. τ. λ. Ced. sed verba > αὶ Νουμ. — Ἄπρος glossema esse videntur capituli CLXXI. ³⁹ 285 (5586) — Ced. 464, 14. M. Slav. ⁴⁰ xβ' Ced. ⁴¹ τῷ γένει Δαλαμάτη; Leo, Ced.

Rebus autem impar, creat imperatorem Maximianum Herculium, generum et amicum suum.

Sub his magna et horridissima persecutio contra Christianos mota est. Jusserunt enim in omni civitate et regione ecclesias Christianorum subverti, et divinas eorum Scripturas comburi, Christianos autem cogi ut dæmonibus sacrificarent.

Hoc edicto in publicum promulgato, Diocletianus quidem ab Italia in Ægyptum profectus est; vocabat enim eum factio quæ tunc vigeat in urbe Alexandriae Ægypti; Maximianum autem ad transalpinos populos mittit, tumultus illic sedaturum.

Majori etiam cura res indigere judicans, Cæsares duo proclamant, Maximianum cognomento Galerium, et Constantium, Magni Constantini patrem, qui a Claudii filia natus erat.

Despondet Constantio quidem Theodoram, Herculis Maximiani uxoris filiam, Maximiano autem, Galerio quoque dicto, Valeriam filiam suam, dimissis propriis ipsorum uxoribus.

Et his compositis, adversus Persas mittit Maximianum Galerium; ipse autem, viribus suis collectis, in Ægyptum pervenit, et Achille rebelli devicto, omnes qui cum eo erant occidit, et abolevit tyrannidem.

Ideo multi quoque certaminis corona redimiti sunt, ex quibus sunt Petrus Alexandrinus, et Anthimus Nicomediensis, Procopius et Georgius celebres martyres.

Et tria millia Nicomediae, Sabianus et Alexander, Dionysius et Artemius, Athénodorus et Diodorus, Rhodanus, Aquilius, Febronia, Onesimus, Athénognotus, Marinus senex, Photius, Anicetus, Diomedes, Philonides, Clemens et Agathangelus, Menas, Callistratus, Gregorius ex Armenia, Rhipsimia, Gaianes sub rege Armeniae Tiridate.

Mulier quædam et genere et divitiis et corporis pulchritudine insignis, cum duabus filiis suis virginibus post multa refugia deprehensæ, metu ne violaretur ipsarum virginitas, in fluentem fluminis

⁴² (2) περιγενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων προβάλλεται (βασιλέα) Μαξιμιανὸν Ἐρκούλιον, γαμβρὸν καὶ φίλον αὐτοῦ ὄντα.

⁴³ (3) Ὅν μέγα· διωγμὸς κατὰ Χριστιανῶν ἐκινήθη (καὶ φρικωδέστατος) ⁴⁴ προσέταξαν γὰρ κατὰ πόλιν καὶ ⁴⁵ χώραν τὰς μὲν ἐκκλησίας ⁴⁶ τῶν Χριστιανῶν καταστρέφειν καὶ τὰς θείας αὐτῶν Γραφὰς κατακαίειν, τοὺς δὲ Χριστιανούς ⁴⁷ ἀναγκάζειν θύειν τοῖς δαίμοσι.

(4) Τὸ ποιοῦτον συνιδόντες διάταγμα Διοκλητιανὸς μὲν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας τὴν ἐπ' Αἴγυπτον πορείαν ἐποίησεν· ἐκάλει γὰρ αὐτὸν ἢ τότε συμβῶσα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον στάσις· Μαξιμιανὸν δὲ εἰς τὰ ἐπίκεινα τῶν Ἄλλειων ἔθνη ἐκπέμπει παύσοντα τοὺς ἐκεῖσε θορύβους.

372 ⁴⁸ (5) Δεῖσθαι ἐπὶ ⁴⁹ μείζονος προνοίας τὰ πράγματα κρίνας, Καίσαρας ἀναδείκνυσσι β', Μαξιμιανὸν τὸν ἐπὶ κλην Γαλέριον ⁵⁰ καὶ Κωνσταντίον, τὸν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατέρα, ὃς ἀπὸ τῆς Κλαυδίου θυγατρὸς ἐτύγχανεν.

⁵¹ (6) Κατεγγυᾶται Κωνσταντίῳ μὲν Θεοδώραν τῆς τοῦ Ἐρκουλίου Μαξιμιανοῦ γαμετῆς θυγατέρα, Μαξιμιανῷ δὲ, τῷ καὶ Γαλερίῳ καλουμένῳ, Βαλεριαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, ἀπωσαμένους τὰς προτέρας αὐτῶν γαμετάς.

⁵² (7) Καὶ ταῦτα διαθεὶς κατὰ Περσῶν μὲν ἐκπέμπει Μαξιμιανὸν τὸν Γαλέριον, αὐτὸς δὲ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἀναλαβὼν πρὸς Αἴγυπτον παραγίνεται καὶ Ἀχιλλέα τροπωσάμενος τὸν ἀντάρτην καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας ἀπέκτεινε καὶ τὴν τυραννίδα διέλυσεν.

373 ⁵³ (8) Διὸ καὶ πολλοὶ τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀνεδήσαντο στέφανον, ἐξ ὧν εἰσι Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀνθιμος Νικομηδείας ⁵⁴, Προκόπιος καὶ Γεώργιος οἱ ἀοίδιμοι μάρτυρες ⁵⁵.

(9) Καὶ οἱ τρεῖς χίλιοι ἐν Νικομηδείᾳ, Σαβιανὸς καὶ Ἀλέξανδρος, Διονύσιος καὶ Ἀρτέμιος, Ἀθηνόδωρος, Διδώρος, Ῥωδιανὸς, Ἀκυλίνος, Φεβρωνία, Ὀνήσιμος, Ἀθηνόγνωτος, Μαρῖνος ὁ γέμων, Φώτιος, Ἀνίκητος, Διομήδης, Φιλονίδης, Κλήμης καὶ Ἀγαθάγγελος, Μηνᾶς, Καλλίστρατος, Γρηγόριος Ἀρμενίας, Ῥιψιμία, Γαϊάνης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Τιριδάτου τοῦ Ἀρμενίας ⁵⁶.

(10) Καὶ γυνὴ τις γένει, καὶ πλοῦτι, καὶ κάλλει σώματος, σὺν δυσὶ θυγατρᾶσι παρθένοις μετὰ πολλὰς καταφυγὰς κατασχεθεῖσαι, φόβῳ τοῦ μὴ διαφθάρῃναι τὴν παρθενίαν αὐτῶν, εἰς βεῖθρον **373** τοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁴² Ced. 454,15. ⁴³ Ced. 464,16-20. ⁴⁴ Ἐπὶ Μαξιμιανῷ ἐμαρτύρησαν ὁ ἅγιος Δημήτριος, Παντελεήμων, Προκόπιος, Ἑρμογένης, Ἀνθιμος, Πλάκιος, Ῥωμανὸς, Κλήμης Ῥωμαῖος (sic) pro Ἀγκύρας (Jan. 23), Θεόδωρος ὁ Τήρων, ἡ ἁγία Βαρβάρα, Εὐτρόπιος, Κλεόνικος, Βασίλειος, Ἀγαπητός, Εἰρήναρχος, Χιωνία, Σολογάνης, Πρίσκος, Μάρκος καὶ Μουκιανός, ⁴⁵ κατὰ Χ. Ced. ⁴⁶ τὰς μὲν Χριστοῦ ἐ. Ced. ⁴⁷ εὐρισχομένους Ced. ⁴⁸ Δ. ἐτι? ⁴⁹ Γάλλον cod. ⁵⁰ Ced. 469,20-470,2 τῷ δὲ θ' καὶ ε' εἶται τῆς βασιλείας αὐτοῦ Κωνσταντίον τὸν λεγόμενον Χλωρὸν — καὶ Μαξιμιανὸν Γαλέριον Καίσαρας ἐποίησε, κ. τ. λ. ⁵¹ 274 (5496-5498) — Ced. 470,3-5 τῷ ε' αὐτοῦ εἶται τῆς Ἀλεξανδρείας — ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀποστατησάσης, τῇ προσβολῇ τῶν Ῥωμαίων πλείστοι ἀνηρέθησαν. ⁵² Ced. 464,20-25. ⁵³ καὶ Ced. ⁵⁴ μ. καὶ Σαββάτιος ὁ τῆν αἵρεσιν τῶν Τεσσαρεσκαίδεκάτων κρατύνας ἐγνωρίζετο Ced. ⁵⁵ Ἐπὶ Διοκλητιανοῦ ἦν ὁ ἅγιος Βαβύλας ἐν Ἀντιοχείᾳ· τοῦτον ἀνέτε Διοκλητιανὸς (δοῦξ τυγχάνων Μυσίας. Ἐπὶ τούτου καὶ ὁ ἅγιος Εὐστράτιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐμαρτύρησαν καὶ Κήρυκος καὶ Ἰουλίττα (?), Ἀυτονόμος, Ἐπίχαρις, Ἀλέξανδρος, Ζώσιμος, Ἀλφίων, Νίκων, Ἡλιόδωρος, [Μάρκος, Πελαγία ἡ μάρτυρ, Τάραχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Στέφανος, Ἀγαπητός, Μάρκος, Εἰρήναρχος, Ἀκάκιος σὺν ζ' γυναιξί), Scholion. cf. Ced. 464,11-13.

ποταμού ταυτας ερριψαν, περι ων ζητητέον ει ἀριθ- A
μοῦνται εις μάρτυρας.

ΡΟΓ'. *Περί τῆς σώζρονος γυναικός.*

87 Καὶ ἑτέρα ἐξ πάλιν ἰσραΐτις γυνή καὶ θαυμασία
τον βιον αὐτῆς παρθένος καὶ ὡραία πάνυ, κατασχε-
θεῖσα 88, καὶ πολλαῖς μηχαναῖς θῦσαι τῶν τυράν-
νων 89 ἀναγκαζόντων, μὴ ἡττηθεῖσα, προσέταξαν
δοθῆναι 90 στρατιώτῃ πρὸς αἰσχρὰν μίξιν, καὶ μετ'
οὕτως πειθομένην ὑποβαλέσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ,
(ῆ) καὶ περιστατηθεῖσα λίαν, εἶδετο τοῦ (ἀγίου) Ἀν-
θίμου Νικομηδείας μήπω τελειωθέντος διὰ μαρτυ-
ρίου, συμβουλεύσαι αὐτῇ τί ἂν αἰρήσοιτο. Ὁ δὲ χρη-
στὸς ὄντως 91 ἀνὴρ καὶ οἰκονόμος πιστὸς ἐν κρίσει
τὰ λόγια Κυρίου ταμειυμένός φησι· « Καλὸν μὲν,
ὦ τέκνον, καὶ θεοπρεπὲς τὸ 92 κατόρθωμα τῆς ἀγ-
νείας, μελίζων δὲ ἡ τῆς (99b) πίστεως ἐντολή, κρηπίς
ὑπάρχουσα 93 τῶν καλῶν τῆς εὐσεβείας. Μὴ οὖν
τρο(99b)κρίνης τῶν κρειτόνων τὰ δεύτερα· ὡσπερ
ἄρ ἐν περιστάσει τινὰ γενόμενον αἰρετώτερόν ἐστιν
ὑπὲρ τοῦ σώματος διαρπαγῆναι τὸ ἱμάτιον, οὕτως
ἐστὶ μᾶλλον ἐν 94 τοῖς πειρασμοῖς ἀσπιλον τηρήσαντα
τὴν ψυχὴν, προδοῦναι τὴν σάρκα τοῖς παντοίοις ἐνυ-
βρίσαι 95 ἐθέλουσιν ἢ ἀπολέσαι τῆς ψυχῆς τὴν εὐγέν-
ειαν. » Ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα ἀπῆει ταλαντευομένη
τὸν νοῦν, ὡς δύο καλῶν ἀντιποιουμένη· ἀλλ' ἡ θεία
χάρις 96 (ἡ ἐν τοῖς ἀμηχάνοις πρόφασιν ἐπικουρίας
παρέχουσα ἐφεῦρεν αὐτῇ σωτηρίαν· καὶ πῶς, ἴκουε
διὰ ποίας ἐπινοίας σοφώτατον ἄστυλον) τὴν σωφρο-
σύνην ἐφύλαξε. Ὡς γὰρ ὕψ' ἐνὸς οἴκου συνεκλεί-
σθη 97, κατασφίγγεται τὸν στρατιώτην λέγουσα·
« Μὴδὲν ἀποπον εἰς ἐμὲ πράξῃ; 98, ἄνθρωπε, καὶ
παρέξω σοι μισθὸν (τῆς εὐεργεσίας ταύτης) ἐπάξιον·
δώσω γὰρ σοι φάρμακον, οὐσα φαρμακίς, ἀθανασίας
374 πρόξενον 99, ὅπερ ὅλον τὸ σῶμα χρισόμενος ἐν
τοῖς πολεμίοις ὑπάρξεις ἄτρωτος. Εἰ δὲ θέλεις ἄρτι
πείραν λαβεῖν, ἐπιτρέψόν με τοῦτο κατασκευάσαι.
Τοῦ δὲ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐπιτρέψαντος, λαβοῦσα 100
ἡ γυνὴ κηρὸν καὶ ἑλαίω συμμίξασα καὶ ἐπὶ πολὺ
ταῖς χερσὶ διαμαλάξασα καὶ τὸν ἑαυτῆς ἀχένα πε-
ριχρίσασα 101· « Πάταξον, ὡς δύνῃ (καὶ ὄφει
τὴν δυνάμειν τῆς ἀλοιφῆς, » φησὶ τῷ στρατιώτῃ, « καὶ
ἔτι οὔτε πλήξεις οὔτε θανατώσεις με. » Ὁ δὲ 102 εἰς
ὑψος ἐπάρας τὸ ξίφος καὶ κατ' αὐτῆς ἐπενεγκῶν
ἀπέτεμεν εὐθέως τὴν τιμίαν αὐτῆς κεφαλὴν· καὶ
οὕτω νικήσασα τῶν δυσμενῶν τὴν κακουργίαν διπλοῦν τὸν στέφανον 103 τοῦ (τε) μαρτυροῦ καὶ τῆς
ἀγνείας ἀνεδήσατο.

ΡΟΔ'. *Περί ἑτέρας παρθένου.*

94 Ἡσαύτως δὲ καὶ ἄλλη τις εὐπρεπεστάτη κόρη 104
παρθενίαν ἀσκοῦσα, διεβλήθη ὡς 105 βλασφημοῦσα
τοὺς βασιλεῖς· καὶ τὰ εἰδῶλα, ἦν (καὶ) συλλαβόμενοι
καὶ (πολλά) μαστιγώσαντες, μὴ ὑπακούσασαν 106 τῇ

CLXXIII. *De casta muliere.*

Rursus alia quædam sacra mulier, moribus castis,
quæ, perquam speciosa, semper virgo perman-
serat, deprehensa, mille modis a tyrannis ut sa-
crificaret cogebatur. Cum vinci non posset, jusse-
runt ut militi traderetur ad turpem concubitum,
et si ne sic quidem corrupta esset, capitali pœna
plecteretur. Quæ circumventa nimis, rogabat sanctum
Anthimum, qui nondum martyrio perierat,
ut suaderet sibi quid eligeret. Hic autem vere bonus
vir et dispensator fidelis, in iudicio oracula Do-
mini conservans, dicit : « Bonum quidem, o filia,
B et Deo gratum officium castitatis, majus autem fidei
præceptum, quod fundamentum est honorum reli-
gionis. Non igitur anteponas melioribus inferiora ;
sicut enim cum quis in vitæ discrimine versatur ma-
gis eligendum est diripi vestimentum quam occidi
corpus, ita melius est in tentationibus, sine macula
servata anima, carnem tradere iis qui eam om-
nino contumelia afflicere volunt, quam animæ per-
dere nobilitatem. » Illa autem, his auditis, abiit
mente dubia, quippe quæ duo bona affectabat ; at
divina gratia, quæ in difficilibus occasionibus
auxilia præbet, invenit ei salutis viam, et quo-
modo ? Audi quibus artibus tutissimum casti-
tatis asylum servavit. Ubi enim in una domo con-
clusa est, militem decipit dicens : « Nihil inso-
lenter in me facias, o vir, et præbebo tibi merce-
dem bono opere dignam ; dabo enim tibi ve-
nenum (nam venefica sum) immortalitatis cau-
sam ; quo si totum corpus unxeris, inter hostes
invulneratus versaberis. Si vero nunc velis expe-
riri, permitte mihi illud præparare ; isto autem cum
magno gaudio permittente, sumens mulier ceram,
et oleo immiscens, et in manibus multum emolliens,
et collum suum circumangens : « Feri, quantum
poteris, et videbis virtutem unguenti, inquit mi-
liti, et quod neque lædies neque occides me. »
Iste vero in altum erectum gladium in ipsam in-
ferens, statim pretiosum caput amputavit ; itaque,
D devicta infestorum inimicorum malitia, duplici
corona martyrii et castitatis redimita est.

CLXXIV. *De alia virgine.*

Similiter et alia, decore eximia, puella, virgi-
nitatem servans, falso crimine accusata est ut
blasphemans imperatores et idola ; quam compre-
hensam et diu flagellatam, nec tamen impletati

Variae lectiones et notæ.

87 Ced. 465, 1-466, 6. Καὶ γ. τις ἰ. καὶ θ. 88 συσχ. Ced. 89 αὐτὴν Ced. 90 ἐκδ. Ced. 91 δ. καὶ
πιστῶς Ced. 92 τὸ κ. τῆς ἀ. καὶ θ. Ced. 93 οὐσα Ced. 94 μ. ἐ. ἐν Ced. 95 ἐνυβρίζειν Ced.
96 γ. ταύτης διεφυλάξατο τὴν παρθενίαν τρόπῳ τοιούτῳ Ced. 97 συν. λέγει τῷ στρατιώτῃ M. Ced. 98 πρ.
ρ. εἰς ἐ. Ced. 99 πρ. ὡσπερ χρ. ἀτρ. μινεῖς ἐν τ. πολ. καὶ εἰ βούλει τούτου λ. π. ἐπ. με σκευάσαι αὐτό
Ced. 100 λ. κ. ἡ μακαρία καὶ Ced. 101 λέγει αὐτῷ add. Ced. 102 Ὁ δὲ μετὰ δυνάμειος κατενέγκας τὸ ξ.
ἀπ. Ced. 103 στ. τὸν τοῦ μ. Ced. 104 Ced. 466, 7-24. Ὡ. δὲ τις καὶ ἀ. γυνὴ ἐ. 105 οὐσα καὶ add. Ced. 106
ὡς τοὺς θεοὺς ἐνυβρίζουσα Ced. 107 ὑπαίκουσαν Ced.

istorum consentientem, protruderunt in lupanar, praeicipientes ei qui illi praesesset, ut reciperet eam, et tres nummos quotidie pro ea referret. Iste autem, quia nummi a se exigebantur ipsam exposuit volentibus; quod scientes viri mulierum amore insani assidui erant ad officinam iniquitatis, in virginem erumpentes et pecuniam retribuentes; quos prorogans dicebat: «Ulcus habeo foetidum in secreto loco, et timeo ne vobis quoque morbum communicem; at exspectate paucos dies donec sana sim et mei copiam integram habetote.» Cum sic igitur eos fecellisset, orans Deum supplicabat ut a tali liberaretur scelere, et immaculatam virginitatem suam servaret. Audita autem a Deo precatione ejus, venit juvenis quidam conspicuus et valde pius ad prostibuli curatorem, cadente jam die, et dat ei nummos quinque dicens: «Concede mihi hanc puellam usque ad mane.» Et ingressus in absconditum locum, dicit virgini: «Exsurge et vade in pace;» et seipsam induens vestimenta ejus, et obvolvens caput suum, egressa est impolluta et intacta mulier, et salva remansit a turpi scelere. Die autem facta, et cognito dramate, judicatus est adolescens, et capite damnatus; et hoc peracto, adimplevit Dominicum sermonem dicentem: «Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.»

CLXXV. De solitario.

Similiter et alius quidam solitariam vitam agens, comprehensus ab impiis istis et scelestis, multas poenas et flagella sustinuit. Tandem improbam excogitaverunt machinationem ut perderent castitatem justii hujus. Cum enim lectum in horto quodam stravissent, et sanctum intra ipsum ligavissent, immiserunt in eum inhonestam mulierculam, ut sive loci jucunditate et solitudine, sive ex impotentia vitandi aggressionem impudice muliercule, undique et invitatus ad nefandam detraheretur actionem. At divinus hic vir, muliercula jam blanditiis et turpibus verbis et gestibus eum circumligante, et sceleratis manibus verenda ejus tractante et voluptates accendente, non habens unde retruderet scelestam et impudentem mulierem istam, lingua sua dentibus praecisa, inspuat in faciem illius, et sibi quidem dolores et cruciatus pro voluptatibus contulit, ipsam vero vehementer percussit, et molestia implevit per cruoris fluxum.

Α τούτων δυσσεβεία, παρέδωκαν εἰς πορνείον, ἐντειλάμενοι τῷ ταύτην νέμοντι (δέξασθαι αὐτὴν καὶ) κομίζειν ὑπὲρ αὐτῆς ⁷⁸ καὶ ἡμέραν νομίσματα γ'. Ὁ δὲ (ὡς μέλλων εἰσπράττεσθαι τὸ χρυσίον) ἐκδοτὸν αὐτὴν ἔστησα τοῖς βουλομένοις ⁷⁹. (ὕπερ γινόντες οἱ γυναικομανεῖς παρῆδρευον τῷ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνομίας) πρὸς αὐτὴν εἰσπηδῶντες (καὶ τὸ ἀργύριον ἀποδιδόντες)· οὗς παρακαλοῦσα ἔλεγεν· «Ἐλκος ἔχω (δυσῶδες) εἰς τὸν κεκρυμμένον τόπον καὶ δέδοικα μὴ καὶ ὑμεῖς τῆς νόσου μεταδώσω· ἀλλὰ ἀναμείνατε ὀλίγας ἡμέρας ἕως ὑγιάνω καὶ ἐξουσίαν μου ἔχετε πάντοτε.» — Οὕτως οὖν τούτους ἀποβουκολήσασα ⁸⁰, δεήσει τὸν Θεὸν ἰκέτευεν (ἀπαλλαγῆναι τοῦ τοιοῦτου μύσου καὶ) ἄσπιλον τὴν παρθενίαν αὐτῆς φυλάξαι ⁸¹. Καὶ **375** δὴ ὑπακούσας ⁸² ὁ Θεὸς τῆς δεήσεως αὐτῆς, ἔρχεται νεανίσκος τις περιφανῆς καὶ λίαν εὐσεβῆς πρὸς τὸν πορνοβοσκὸν ἐσπέρης βαθείας ⁸³ καὶ διδῶσιν αὐτῷ νομίσματα ε' λέγων· «Ἐξόν μοι ταύτην τὴν κόρην (ἕως πρωτ.) καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ἀπόκρυφον τόπον λέγει πρὸς αὐτὴν· «Ἀνάστα καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην.» καὶ ἐνθῶσας αὐτὴν) τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περικαλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐξῆλθεν ἀφθορὸς καὶ ἀνέπαρος ⁸⁴ ἡ γυνὴ καὶ διεσώθη ἐκ τοῦ αἰσχοῦ μύσου. Ἡμέρας δὲ γενομένης (100^α) καὶ τοῦ δράματος γνωσθέντος, ἐκρίθη ὁ νεανίας ἀναιρεθῆναι· καὶ τούτου γενομένου ἐπιλήρωσε τὸ Κυριακὸν λόγιον τὸ φάσκον ⁸⁵· «Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.»

POE'. Περὶ τοῦ μονάζοντος.

⁸⁶ Ὁμοίως ⁸⁷ καὶ ἄλλος τις μονάζων κατασχεθεὶς ὑπὸ τῶν (ἀνοσίων ἐκείνῳ καὶ) ἀσεβῶν, μετὰ πολλῶν ποινῶν ⁸⁸ καὶ μαστιγῶν, τελευταῖον ἐπενόησαν πονηρὰν ⁸⁹ ἐπίνοιαν εἰς φθορὰν τῆς σωφροσύνης τοῦ δικαίου (τοῦ ἀνδρὸς)· Κλίην γὰρ ἔν τι ⁹⁰ κήπευ εὐρώσαντες καὶ τὸν ἅγιον ἐν αὐτῇ δεσμήσαντες ἐπαφῆκαν αὐτῷ γυναῖον ἀσεμνον, ὡς ἂν ⁹¹ (ἐκ τῆς ⁹² τοῦ τόπου ἡδύτητος καὶ μονότητος) ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ἐπιχείρησιν (τοῦ ἀκολάστου γυναικοῦ) διαφυγεῖν (πανταχόθεν) καὶ ἄκων πρὸς ⁹³ τὴν παράνομον καθελκυσθεῖη πρᾶξιν. (Ἄλλ' ὄγε θεὸς ἀνὴρ) τοῦ γυναικοῦ διὰ φιλημάτων (ἔδη καὶ βημάτων αἰσχροῦν καὶ ἐπιτηδευμάτων) περιπλεκομένου ⁹⁴ (καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀγίου μιαραῖς χερσὶν ἀποτιμένου καὶ τὰς ἡδονὰς ἀναφλέγον ⁹⁵, μὴ ἔχων ὁ ἅγιος πῶς ἀμύνηται τὸ κατάρaton καὶ ἀναιδὲς ἐκεῖνο γυναικοῦ), τὴν ἑαυτοῦ γλῶσσαν τοῖς ὀδοῦσιν ⁹⁶ ἀποτεμῶν, προσέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον **376** αὐτῆς, καὶ ⁹⁷ ἑαυτῷ μὲν πίνους καὶ ἀλγηδόνας ἀντὶ ἡδονῶν ἐπεισῆγαγεν, ἐκείνην

Variarum lectiones et notae.

⁷⁸ δ. ἡμερήσιον v. γ', ὅς ἐκδ. Ced. ⁷⁹ βουλ. καὶ πολλῶν πρὸς αὐτὴν εἰσπηδῶντων, πάντας ἀπεκρούετο προφασιζομένη ἔλκος ἔχειν ἐπὶ κρυπτοῦ τόπου καὶ τούτου τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκδέξασθαι οὕτως Ced. ⁸⁰ ἀποβουκολοῦσα Ced. ⁸¹ διαφ. Ced. ⁸² ὑπήκουσεν ἂ. ὁ Θεὸς καὶ ε. τις v. Ced. ⁸³ ε. β. πρὸς τὸν π. Ced. ⁸⁴ ἐξέπεμψεν αὐτὴν ἀφθορὸν καὶ ἀνέπαρον Ced. ⁸⁵ Joan. xv, 13. ⁸⁶ Τοῦτο ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἀγίου Παύλου τοῦ Ἡγηταίου. Ced. 467, 1-14. Ὁμ. καὶ ἐτέρου μονάζοντος κατασχεθέντος. ⁸⁷ Ὁμοίως δὲ Α. ⁸⁸ ποινῶν ομ. Α. — πολλὰς ποινὰς καὶ μαστίγιας Ced. ⁸⁹ πονηρὰν ομ. Α. — π. ἐπ. ἐπίνοιαν Ced. ⁹⁰ ἐν τι γὰρ κ. κλ. στρ. Ced. ⁹¹ ἂν μὴ δυνάμενος τὰς ἐκ ταύτης μηχανὰς δ. καὶ ἂ. εἰς τὴν πονηρὰν καθελκυσθῆναι πρ. Τῆς δὲ τούτῳ περιπλεκομένης καὶ καταφιλοῦσης αὐτὴν, τὴν Ced. ⁹² ἐκ τῆς π. ἡ. καὶ μονίας Α. ⁹³ καὶ ἄκων εἰς τὴν Α. ⁹⁴ π. καὶ τὰς ἡδονὰς ἀνάπτουτος τὴν ἑαυτοῦ γλ. ἀποτεμῶν δῆγματι πρ. Α. ⁹⁵ ἀναφλέγουσα Ced. ⁹⁶ ἂ. τοῖς δ. Ced. ⁹⁷ ἐκ τούτου add. Ced.

δὲ ὁ σφόδρα κατέπληξεν καὶ ἀηδίας ἐνέπλησε τῷ
 βεύματι τοῦ αἵματος. Οἱ δὲ Ἕλληνας ταῦτα με-
 μαθηκότες ἐθαύμασαν τῶν μοναζόντων τὴν σωφρο-
 σύνην¹.

ΡΟΓ'. *Βασιλεία Κωνσταντίου.*

¹ Ἦττηθέντες οὖν οἱ δυσσεβεῖς τύραννοι Διοκλη-
 τισανὸς καὶ Μαξιμιανὸς τῷ πλήθει τῶν ἀναιρουμένων
 (Χριστιανῶν), ἐξέθεντο δόγμα², ὥστε τοὺς εὐρισκο-
 μένους Χριστιανούς ἐξορύττεσθαι τὸν δεξιὸν ὀφθαλ-
 μὸν³, οὐ μόνον διὰ τὸ ὀδυνηρὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ
 ἀτιμὸν (τε) καὶ πρόδηλον καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων
 πολιτείας ἀλλότριον.

² (2) Οὗς ἡ θεία δίκη ἐνδίκως μετελοῦσα δικαίως
 ἐξέκοψε. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ νόσῳ δεινῇ περιπεσὼν καὶ
 ὀγκωθεὶς ἀπέθανεν· ὁ δὲ ἀπήγγετο⁴. Τὸν γὰρ Διο-
 κλητιανὸν, φασίν, ἐν Δαλματίας διάγοντα κατέλαβε
 θεήλατος ὄρη, καὶ ὀγκωθεὶς τὸ σῶμα εἰς πολλὰ
 διαβρήγνυτο· τῆς δὲ βλασφημίου αὐτοῦ γλώσσης
 σπαρτίσης ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ καὶ πλῆθος σκωλή-
 κων ἀναβρασάσης, (οὕτως) ἀπέβρηξε τὸ πνεῦμα. Ὁ
 δὲ Ἐρκοῦλιος Μαξιμιανὸς ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας
 κατέστρεψε τὸν βίον.

³ (3) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίου,
 εἶτι παῖς ὑπάρχων παρὰ τῷ τῆς Ἐφῶς τυράννῳ ἐτρέ-
 φετο τῷ Διοκλητιανῷ (ἀποστρίλαντι⁵ παρὰ τοῦ πα-
 τρὸς αὐτοῦ διάγειν αὐτόθι, διὰ τὸ μὴ δολοφονηθῆναι
 παρὰ τῆς μητρῴδως, παιδευομένου⁶ τὴν Ἑλληνικὴν
 σοφίαν· ὅθεν αὐτῷ ἐν Παλαιστίνῃ οὖντι καὶ ὀρώντι⁷
 ὅσα πάσχουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι, ἐδάκνυτο τὴν
 ψυχὴν· ἦν γὰρ μισοπόνηρος ἐκ παιδότητος. 377
 Βλέπων δὲ τὸν παῖδα Κωνσταντῖνον ὁ Διοκλητια-
 νὸς εἰς μέγεθος ἡλικίας καὶ συνέσει κεκοσμημένον
 καὶ ὑποπεύσας, μᾶλλον δὲ μαντευσάμενος κατα-
 λύτην (μέλλειν) εἶσεσθαι τῆς τυραννίδος⁸ αὐτοῦ,
 δόλω αὐτὸν θανατώσας⁹ διενόειτο· ἀλλὰ θεία προ-
 μηθεῖα (μαθῶν ὁ νέος τὸν δόλον, ὡς ὁ Δαυὶδ) φυγῇ
 τὴν σωτηρίαν ἐπορίσατο, διασωθεὶς πρὸς τὸν ἑαυ-
 τοῦ πατέρα.

⁴ (4) Ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ ἐστάλη πρὸς Πέρσας
 πολεμήσων αὐτούς, οὓς καὶ νικήσας¹⁰ πρὸς Διο-
 κλητιανὸν εἰσήλθε, βαλάντια (100^b) πεπληρωμένα
 φέρων λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν, ἀφ' ὧν πρῶ-
 τος Διοκλητιανὸς ἐσθῆτι καὶ ὑποδήμασι λίθοις τι-
 μίοις καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοις ἐχρήσατο, προσκυ-
 νεῖσθαι τε αὐτὸν παρὰ τὸ¹¹ ἔθος ἐκέλευσε καὶ

Gentiles porro, his auditis, castitatem solitariorum
 mirati sunt.

CLXXVI. *Regnum Constantii.*

Victi igitur impii tyranni Diocletianus et Maxi-
 mianus numero occisorum Christianorum, decre-
 tum emiserunt, ut omnes qui inventi forent Chri-
 stiani effossum dexterum haberent oculum, non
 solum ob cruciatum, sed etiam ut ita dehonestati
 tanquam populo Romano indigni conspicerentur.

Hos divina justitia merito consecrata juste casti-
 gavit. Unus enim cum in morbum dirum incidis-
 set, membrorum tumore interit; alter vero se
 laqueo suspendit. Diocletianum deinde, inquit,
 in Dalmatia versantem cepit furor a Deo iminis-
 sus, et tumefactum corpus ejus multis in partibus
 dirumpebatur; lingua autem ejus sacrilega in gut-
 ture ejus putrefacta multitudinem vermium emi-
 sit et sic vir misere exstinctus est. Herculius
 autem Maximianus Tarsi Ciliciae vitam deposuit.

Constantinus autem, Constantii filius, cum ad-
 huc puer esset, apud Orientis imperatorem Dio-
 cletianum educabatur, qui praeceperat ei nomine
 patris sui ut ibidem degeret, ne pro dolum et insi-
 dias a noverca occideretur; Graecam ibi ediscebat
 sapientiam. Unde ipsi in Palaestina versanti et vi-
 denti quanta Christi servi paterentur, affligebatur
 anima. Injustitiam enim a puero oderat. Consid-
 rans autem juvenem Constantinum Diocletianus
 in vigore aetatis et prudentia ornatum, et reformi-
 dans, imo augurans quod tyrannidis suae futu-
 rus esset eversor, dolo illum interficere medita-
 batur; at divina Providentia adjunctus cum dolum
 adolescens cognovisset, sicut David fuga salutem
 invenit, ad patremque suum pervenit incolumis.

Pater enim illius missus est adversus Persas
 eos debellaturus; quos cum vicisset, ad Diocle-
 tianum reversus est, sacculos ferens plenos pre-
 tiosis lapillis et margaritis; unde Diocletianus
 vestem et calceamenta pretiosis lapillis et auro
 ornata primus induit, adorarique se praeter mo-
 rem jussit, et triumphum celebravit; nominatus

Variæ lectiones et notæ.

¹ ἐκείνων τε Α. ² ἀπερ ἀκούσαντες οἱ Ἕ. ἐθαύμαζον τὴν τῶν μ.σ. καὶ ἀκρίβειαν Ced. ³ τὴν τῆς σωφροσύ-
 νης ἀκρίβειαν Α. ⁴ Ced. 467,14-18. ⁵ δ. ἐξ. Ced. ⁶ τῶν ὀφθαλμῶν Ced. ⁷ 304 (5507)—Ced. 472,1-9. Τῷ κ'
 εἶτι τῆς αὐτοῦ βασιλείας Δ. καὶ Μ. τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο — καὶ ὁ μὲν Δ. ἰδιωτεύσας; εἶτι ιβ' τῆς γλ. δ. σ.
 μετὰ τοῦ φάρυγγος καὶ πλ. σκ. ἀν. τὸ πνεῦμα δ. Ὁ δὲ Ἐ. Μ. τὴν βασιλείαν ἀναλαβέσθαι βουλευθεὶς καὶ μὴ ἐπι-
 φυγῶν ἀπήγγετο· ὁ γὰρ Γαλλέριος σκωληκώδρωτος ἐξέψυξεν cf. § 5. ⁸ ὑπὸ om. Α. ⁹ ἀπήγγετο· ἐκ συμφώνου
 γὰρ παρεθήσαντο τὴν βασιλείαν αὐτῶν ὁ τε Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς πρὸς θεοποιίας mediis omissis Α.
¹⁰ Ced. 741,5-12. — μετὰ τοῦ Γαλερίου Ced. ¹¹ ἀποσταλέντι; ἀποσταλέντος; ¹² παιδευομένου; ¹³ ὀρών
 codex. ¹⁴ ὡς αὐτὸν ὁ Γαλλέριος ἐώρα τῶν χριστιανῶν φρονούντα, δ. τε φυγῆς καὶ βίωμῃ σώματος καὶ τῇ
 περὶ τὴν παιδευσιν εὐφυῆ προκόπτοντα. μ. τ. τοῦτον κ. ε. τῆς τ. Ced. ¹⁵ καὶ τῶν δογμάτων add. Ced.
¹⁶ θ. τοῦτον ἐσκέφατο θ. δὲ πρ. φ. τὴν σ. πορίζεται καὶ πρὸς τὸν ἴδιον π. διασώζεται, πολλὰ οὖν αὐτῷ
 τῷ σώσαντι εὐχαριστῶν τῷ Ced. ¹⁷ de Galerio Leo et Ced. 470,18-471: τῷ ιζ' (εἶτι) ὁ Γαλλέριος Μαξιμια-
 νὸς κατὰ Ναρσέως, τοῦ τῶν Περσῶν βασιλέως, ἐκδραμῶν τοῦτον μὲν ἐδίωξε — ὑπέστρεψε π. Δ. καὶ β. π.
 ἔγων Ced. ¹⁸ νικήσας καὶ παραλαβὼν τὰ βασιλεία καὶ τὴν γυναῖκα Σαπώρου μετὰ μεγάλῃς νίκης cod
¹⁹ ἐξ ἀρχῆς add. Ced.

est autem triumphus ob dictam a poetis θρίασιν, id est *furorem divinum*, vel eo quod sibi folia θρία nominantur.

Vicesimo autem anno regni sui, Diocletianus et Maximianus eadem die deposuerunt imperium, quasi inter deos referendi; ut vero narrat Eusebius, Diocletianus, amens factus, et Hercules cum illo, imperio deposito, privatam resumpserunt vitam, et hic quidem laqueo vitam terminavit, Diocletianus vero, immissum a Deo furorem expertus, et ipse vitam sibi abstulit.

Gelasius Caesariensis dicit eos, poenitentia motos, et rursus imperium capere conatos, decreto senatus interfectos esse.

Theotecnus autem quidam, instigante Maximiano, cuncta quae in Christum videlicet a Pilato facta erant, blasphemias plena simulate comminiscens, per civitates et vicus circumtulit, Maximiano iubente litterarum magistros ista pueros edocere, ut nostrum riderent mysterium.

Post Diocletianum et Maximianum Herculum, imperavit iisdem temporibus Romanis et Graecis Constantius Chlorus, Magni Constantini pater, qui ex Helena ei natus est juxta Daciae civitatem.

Imperaverunt autem cum eo Severus et Maximianus, dictus Galerius, cum Maximino filio, et Maxentius, Herculi filius, frater autem Theodora, uxoris Constantii, patris Constantini Magni, et istius avunculus.

Constantinus et Severus Galliam et Britanniam tenuerunt, Maxentius autem et Maximinus Romam, Maximianus Galerius vero Orientem, qui multa scelerata et improba fecit extra modum. Cum mulierum insano amore captus esset, qui imperio ejus subditi erant certatim quaerebant ubi absconderent proprias ipsorum uxores et filias suas a facie tyranni, non solum ob impietatem ejus, sed etiam eo quod bona ipsorum raperet; et praeterea persecutionem saevam et inhumanam

A θρίαμβον ἀπέτελεσεν· ὠνομάσθη δὲ θρίαμβος διὰ τὴν (παρὰ τῶν ποιητῶν λεγομένην θρίασιν¹⁹, ἤγουν· μανίαν, ἣ ἀπὸ τοῦ θρία²⁰ τὰ φύλλα τῆς συκῆς ὀνομάζεσθαι.

¹⁹ (5) Τῷ δὲ κ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο²¹, προφάσει θεοποιίας· ὡς δὲ ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος²², Διοκλητιανὸς παράφρων γενόμενος καὶ σὺν αὐτῷ Ἐρκοῦλιος τὴν βασιλείαν ἀποθέμενοι, ἰδιωτικὸν ἀνέλαβον βίον· καὶ ὁ μὲν ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέστρεψε, Διοκλητιανὸς δὲ θεηλάτου ὀργῆς πειραθεὶς²³ καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέλυσε.

378 (6) Γελάσιος δὲ ὁ Καισαρίας φησὶ, ὅτι μεταμεληθέντες καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν βασιλείαν βουληθέντες ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται.

B (7) Θεότεκνος δὲ τις ὑποθήκη Μαξιμιανοῦ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ δῆθεν παρὰ Πιλάτου πραχθέντα πλασάμενος ὑπομνήματα πάσης βλασφημίας ἀνάπλασα, κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἐσταλεκεν, Μαξιμιανοῦ προστάξαντος τοῖς γραμματοδιδασκάλοις ταῦτα τοῖς παιδαῖς ἐκδιδάσκειν, ὡς ἂν διαγεῶσι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον.

(8) Μετὰ δὲ Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν τὸν Ἐρκοῦλιον ἐβασίλευσε κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων Κωνσταντῖος ὁ Χλωρὸς ὁ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατήρ, ὃς ἐξ Ἑλένης αὐτῷ ἐγεννήθη περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν.

(9) Συνεβασίλευον δὲ αὐτῷ Σευήρος καὶ Μαξιμιανὸς ὁ λεγόμενος Γαλέριος σὺν τῷ υἱῷ Μαξιμίνῳ καὶ Μαξέντιος, ὁ υἱὸς Ἐρκοῦλιου, ἀδελφὸς δὲ Θεοδώρου γαμετῆς Κωνσταντίου τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, τούτου δὲ θεοῖς.

(10) Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος καὶ Σευήρος τὴν Γαλλίαν καὶ Βρεττανίαν ἐκράτησαν, ὁ δὲ Μαξέντιος καὶ Μαξιμίνος τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος τὴν Ἑψάν, ὃς πολλὰ μισὰ τε καὶ ἄτοπα καθ' ὑπερβολὴν διαπραξάμενος, γυναικομανοῦς γενομένου αὐτοῦ, ἀγῶνα ἔσχον οἱ ὑπ' αὐτὸν τελούντες ποῦ κρύψωσι τὰς ἰδίας γαμετάς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τοῦ τυράννου, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρπάζειν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν· καὶ πρὸς τούτους

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ διὰ τὸ — μαρίαν cod. ²⁰ θρ. ἀπὸ τῶν ἐπῶν τῶν εἰς τὸν Διόνυσον, θρ. γὰρ τὴν τῶν π. μ. λέγουσιν Ced. ²¹ τρία ? — συκῆς ἀνακειμένης τῷ Διονύσῳ Ced. ²² Ced. 742, 1, 2. ²³ αὐτοῦ αὐτῶν cod. ²⁴ ὁ Ἐρκοῦλιος ἐξ ἀπονοίας add. Ced. ²⁵ ἀπ. καταστήσαντες ἀντ' αὐτῶν βασιλεῖς τῆς μὲν Ἑψάν Γαλέριον Μαξιμιανὸν τὸν Διοκλητιανοῦ γαμβρὸν τῶν ἐσπερίων δὲ Κωνσταντῖον τὸν Ἐρκοῦλιου γαμβρὸν Ced. — Reliqua vide § 2. ²⁶ Eus. H. E. VIII, 13. ²⁷ δὲ post Διοκλητιανὸς A. ²⁸ καὶ σὺν τῷ Ἐρ. A. ²⁹ καὶ ἰδ. ἀναλαβόμενοι β — κατέλυσε A. ³⁰ πειραθεὶς ἀπεπνίγη A. ³¹ Galesius 381-394, ejus fragmenta consulas in Theodoretii Opp. ed. Schulz. T. IV, p. 46, 251, Hal. 172, 8. ³² ὁ Καισαρίας καὶ βασιλεύσαι θελήσαντες ψήφῳ, om. 4. ³³ Περὶ τῶν λεγομένων ὑπομνημάτων τοῦ Χριστοῦ. Ced. 471, 14-19. Τῷ ἡ' ἔτει Διοκλητιανοῦ Θεοτέκνῳ γόητι πειθόμενος ὁ Γαλέριος διωγμὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν οὗτος ὁ Θ' ὄπ. Ced. ³⁴ βασιλεῖα Κωνσταντίου καὶ Σευήρου. Ced. 1472, 14. Ὁ δὲ Κωνσταντῖος — τελευτᾷ ἐν Βρεττανίαις βασιλεύσας ἐτη β', Καίσαρ δὲ ἦν ἐτη γ'. ὃς ἐγέννησεν ἐξ Ἑλ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν καὶ ἅγιον περὶ τὴν τῆς Δ. π. Ced. ³⁵ Μετὰ δὲ γε Δ. καὶ Μ. τὸν καλούμενον Ἐρ. A. ³⁶ τ. αὐτοῦ γ. A. ³⁷ ὁ λεγόμενος γλ. A. om. ὃς — πόλιν. ³⁸ Δεικᾶς cod. ³⁹ Ced. 473, 15-21 ? ⁴⁰ Σ. δὲ ἂ. καὶ Σ. Καίσαρ καὶ A. ⁴¹ υἱῷ αὐτοῦ Μ. A. ⁴² Κωνσταντῖος A. ⁴³ τοῦ μεγάλου om. A. ⁴⁴ θεοῖς codex. ⁴⁵ Ced. 473, 15, 16 cf. de Maxentio 474, 6 9. ⁴⁶ Κωνσταντῖος A. ⁴⁷ γυν — αὐτῶν om. Slav. Μαξέντιος — τὰς οὐσίας αὐτῶν καὶ γυναικᾶς καὶ θ. ἤρπαξε καὶ αὐτοὺς πολυτρόπως ἀνήγει καὶ ἄμετρα τοῖς δαίμοσιν ἐξακολουθῶν ἐπετέλει Ced. Μαξιμίνου ἐν τῇ ἀνατολῇ πολλὰ ἐργασαμένου κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὡσαύτως καὶ Μαξεντίου ἐν Ῥώμῃ Sym. ms. 29^b. ⁴⁸ γ. διαγενομένου A. ⁴⁹ αὐτοῦ om. A. οὐ. — αὐτῶν post ἐναρξάμενος Δ.

διωγμὸν ἀπηνῆ⁴⁸ καὶ ἀπάνθρωπον **379** κατὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν εἰς τοὺς Χριστιανούς ἐνδειζάμενος⁴⁹, καθ' ὃν⁵⁰ καὶ πλείστοι τῶν εὐδοκίμων ἐμαρτύρησαν.

⁵¹ (11) Ἄξια δὲ τῆς δυσσεθείας⁵² αὐτοῦ καὶ προίμια τῆς μελλούσης αὐτὸν διαδέχασθαι κολάσεως εἰκότως πέπονθε⁵³. νόσῳ γὰρ δεινοτάτῃ⁵⁴ περιπεσὼν⁵⁵, (καὶ ἔλκος αὐτῷ χαλεπὸν κατὰ τῶν τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ κρυπτῶν μορίων ἀναφυέν, κρείττονα⁵⁶ πάσης τέχνης σῆψιν⁵⁷ ἐπήγαγε· σκωλήκων γὰρ πλήθος ἀναδιδόμενον — ἦν γὰρ καὶ πολύσαρκος ὁ δαίλιος) — ἀλγηδόνας ἰσχυράς⁵⁸ τὴν σάρκα πᾶσαν ἐλυμαίνοντο⁵⁹. Καὶ τὰ μὲν ἔγκατα διεφθείροντο ὑπὸ τῆς (ἐνδομυχούσης) σφοδροτάτης φλογός⁶⁰· ἡ δὲ σὰρξ πᾶσα κηροῦ δίκην ἐξετήκετο· λαθροτέρως δὲ φλογιζόμενος καὶ τηγανιζόμενος, καὶ αὐτὰ συνεφύγη⁶¹ τὰ ὅστα, ὡςτε ἐξάλειφῆναι τὴν χαρακτῆρα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς· κἀντεῦθεν ἐλεεινῶς διαφειρόμενος καὶ δεινῶς κατασηπόμενος⁶² τοσαύτην⁶³ δυσωδίαν ἐξέπεμπεν ὡς οὐδὲν τῶν ἐν (τοῖς) τάφοις διαλυθέντων⁶⁴ νεκρῶν διαφέρειν. (101⁶⁵) Ὁ δὲ⁶⁶ ἐν τούτοις ἐμπνέων⁶⁷, βαθὺ στενάξας⁶⁸ θάνατον ἐπεκαλεῖτο· καὶ πρὸς τῷ τέλει ἐγγίζοντα αὐτὸν ὁ ἀλιτηρίως γνοὺς τοιάδε φησὶ· « Οἱμοὶ τῷ ἐλεεινῷ καὶ θρόνων ἀξίῳ, ὅποιον εἰς τοὺς Χριστιανούς⁶⁹ μοι τετολημμένων ἀσεβειῶν ἀξίαν ὑπέχω⁷⁰ τὴν τιμωρίαν! »

(12) Καὶ ταῦτα⁷¹ μετὰ πολλῆς ὀδύνης εἰπὼν, εὐθείως κατέπεμψε προστάγματα κατὰ πᾶσαν πόλιν ἀπολύεσθαι τοὺς Χριστιανούς, παρακαλεῖν τε αὐτούς εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ εὐθείως⁷² ἡ θεία φιλάνθρωπία ἐδείκνυτο, καὶ ὁ ἐν ἐσχάταις ἀναπνοαῖς γεγωνῶς αὐθις ὕγιής καὶ ῥωμαλέος⁷³ ὑπῆρχε, τοῦ χαλεπωτάτου ἐκείνου ἔλκος⁷⁴ τῇ εὐχῇ τῶν Χριστιανῶν παραδύξας ὑγιασθέντος. Ἄλλὰ μήπω τοῦ τραύματος καλῶς συνουλώσαντος, εἰς μειζότεραν μανίαν **380** κινηθεὶς, προστάγματα ἔγραψεν ἀπάνθρωπα, ἐν οἷς ἐκέλευσε μὴ ζῆν Χριστιανούς μῆτε οἰκεῖν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. Ἄλλ' ὁ ἀγαθός⁷⁵ θεὸς οὐδέπω ἐπελάθετο τῶν δούλων αὐτοῦ· ἦν γὰρ ἰδεῖν ἀγεληδὸν συρομένους Χριστιανούς πάντας πανδημῆ σὺν γυναῖξί καὶ τέκνοις· ἐπὶ τὸν θάνατον· ἀλλ' ἡ θεία δίκη ἐπελθοῦσα τὰς βουλὰς τῶν ἀνόμων διεσκέδασεν⁷⁶.

⁷⁷ (13) Διὰ γὰρ τὴν ἀπειρον κακουργίαν⁷⁸ αὐτοῦ, D Propter enim immensam improbitatem ejus,

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁸ ἀπηνῆ καὶ ἀπεικῆ καὶ ἀπάνθρωπότητος A. ⁴⁹ χρ. ἐναρξάμενος, οὐ — αὐτῶν καθ' ὧν πλείστοι A. ⁵⁰ καθῶς καὶ cod. ⁵¹ Ced. 469, 5-19 de Diocletiano cf. A. τῆς δ. αὐτῶν τὰ ἐπίχειρα ἐκομίσαντο οἰονεὶ ἀρραβῶνα τῶν μελλόντων αὐτοὺς μετὰ θάνατον διαδέξασθαι τιμωριῶν ἐντεῦθεν κομιζόμενοι. ⁵² ἀσεθείας A. ⁵³ πεπονθῶς A. ⁵⁴ ὁ Διοκλητιανὸς μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς βασιλείας Ced. — δεινοτάτος (sic) π. ἔ. γὰρ χ. καὶ αὐτὸ τὸ τῆς A. ⁵⁵ περιπ. — ἰσχυράς om. Bulg. ⁵⁶ κρείττον. A. κρείττον cod. ⁵⁷ σῆψιν εἰργάστατο σκ. δὲ πλήθους ἀναδιδόμενων A. ⁵⁸ ἀλγηδόνες ἰσχυραῖς Ced. — ἀλγηδόνες ἰσχυραῖ A. ⁵⁹ διελυμαίνοντο A. — διελυμαίνετο Ced., λυμαιν. ? ⁶⁰ φλογώσεως Ced. — διειτ. καὶ σὺν τούτοις ἐκτυφλοῦται καὶ πυρὸς ὁ δαίλιος ἀποκαθίσταται κἀντ. Ced. — φλογώσεως — ἐξετήκετο καὶ σὺν τούτοις ἐκτυφλοῦται λαβρ. A. ⁶¹ συνεφύγη πάντα τὰ ὅστα, ὡ. ἀφανισθῆναι τὸν A. ⁶² σκωλήκων πλήθος ἐκ τοῦ φάρμακτος ἀνέφερε σὺν τῇ γλώσσῃ Ced. ⁶³ οὐν add. Ced. ⁶⁴ διαλυθέντων om. A. ⁶⁵ τύραννος add. Ced. ⁶⁶ ἐμπνέων βραχὺ A. ⁶⁷ ἐ. στενάξας θ. Ced. — καὶ τὰ τελευταῖα πνέων ἔφη Ced. ⁶⁸ ἔπ. τῶν εἰς χ. Ced. ⁶⁹ ὑπέστην A. ⁷⁰ Καὶ τ. μὲν ὕστερον συμβέβηκε τῷ ἀλιτηρίῳ Ced. 469, 19. ⁷¹ ῥωμαλέιτης A. ⁷² ἔλκος ἐκείνου—ἀγιασθέντος A. ⁷³ Ὁ δὲ ἀγ. θεὸς οὐδὲ τότε ἐπελάθετο A. ⁷⁴ διεκάλυπεν. ⁷⁵ Ced. 468, 1-469, 4. Διδ. καὶ λ. καὶ λ. καὶ αὐτὸς καὶ πᾶν ὅτι οὐκ οὐκ ἐστὶ κακὸν εἰπεῖν τοὺς ἀνθρώπους μετῴθησεν καὶ τινος — προσηπ. Ced. ⁷⁶ κακουργίαν λ. μὲν αὐτοῦ τὴν χῶραν δ. ἐπισκήπτει A.

A in toto Oriente adversus Christianos excitavit in qua multi illustres fide palmam reportarunt.

Digna autem impietate sua, et præludia illius, quæ ipsum manebat, pœnæ, merito passus est; in morbum enim valde dirum incidit, et ulcus ei grave in secretis incontinentiæ suæ partibus natum, insanabilem omni arte induxit putredinem; nam magnus scatens numerus vermium (erat enim corpulentus perditus iste homo) diros cruciatus in tota carne exacuebant. Et intestina quidem corrumpebantur miseri vehementissimo æstu intus latente; caro autem tota, ceræ instar, liquefacta exprimebatur, ardentiusque exusta ea et fricta ipsa quoque ossa simul torresiebant, ita ut deferretur signum humanæ formæ, et exinde misere consumptus, et atrociter putrefactus, talem emittebat fœtorem, ut nihil a dissolutis in sepulcris cadaveribus differret. Inter hos tamen cruciatus respirans, alte gemens mortem invocabat, atque se finis proximum intelligens, talia scelestus homo loquitur: « Væ mihi misero et lamentationibus digno, quam dignam impiorum adversus Christianos aursorum meorum sustineo pœnam! »

Et cum hæc magno cum dolore dixisset, statim edictum misit in omnes civitates, ut Christiani vinculis solverentur, et invitarentur ad orandum pro imperatore. Et celeriter divina se ostendit misericordia; etenim imperator ultimos jam trahens spiritus, subito sanus et robustus factus est, gravissimo illo ulcere oratione Christianorum, præter opinionem, sanato. Sed nondum omnino conglutinato vulnere, in majorem furorem motus, mandata scripsit inhumana, quibus præcipiebat ut Christiani per universam terram interecioni darentur. At bonus Deus servorum suorum non est oblitus; videre enim erat gregatim tractos Christianos omnes cum omni gentis totius frequentia, cum mulieribus et liberis, ad necem; sed divina superveniens justitia impiorum consilia destruxit.

D Propter enim immensam improbitatem ejus,

fames dira ingruit in regnum ejus, et pestis, et alterius morbi labes; ulcus porro erat nomine feruidi carbonis dictum, per totum corpus serpens et gravia iis qui experti erant pericula suscitabat. Quin imo in oculos præcipue et sæpissime veniens, infinitum numerum virorum et mulierum et puerorum cæcos effecit. Ad hæc excitatur tyranno bellum adversus Armenios; quæ cuncta, confertim in unum et idem tempus confluentia, audaciam impii hujus et adversus Deum jactantiam redarguerunt. Etenim gloriabundus jactabat, propter zelum suum erga idola necnon et adversus nos persecutionem, neque bellum unquam, se vivente imperium afflicta. Ista igitur simul in illum irruerunt, et ruinæ ejus complexa erant præludia; cæteris autem qui civitates et regionis dominationis ejus habitabant, crudelissima fames simul et pestis exhauriebat; et magnus quidem erat numerus per urbes morientium, et major adhuc per agros et vicus, omnibus fere alimentorum indigentia et pestilenti morbo pereuntibus. Etenim alii quidem gramen commendantantes et corporis habitum corrumpentes, peribant; alii vero exsiccati ut simulacra mortua, hic et illic animam agentes, trementesque et circumquaque prolabentes, procumbebant in plateis, unde mortua et nuda corpora per plures dies insepulta passim jacentia spectaculum triste et miserabile præbebant spectantibus, jamque canum aliqui esca fiebant. Non minus autem pestis omnes domos vastabat.

Hæc igitur Maximiani superbiæ merces, et talis ejus finis miserabilis; verbis enim contumeliosis usus, contra nos scripsit, Christianis omnibus interemptis (ut opinabatur), omni successu prospero et felicitate Romanorum rempublicam plenam futuram esse.

Idcirco ista contigerunt, fames et pestis et siccitates; et cætera mala deprehenderunt homines, fulmina enim et terribilia mitabantur, ita ut unusquisque de suis solum sollicitus esset; et ita infecta remanserunt mandata tyranni.

Constantius autem, Chlorus vocatus ob vultus palliditatem (erat autem religiosus et filium suum Constantium religiose educavit, et persecutionis contra nos agitatæ minime particeps fuit,

λιμός αὐτοῦ τῇ χώρᾳ δεινὸς ἐνέσκηπτε καὶ λοιμὸς, καὶ τινος ἐτέρου [νο]σήματος μοῖρα· ἔλκος δὲ ἦν φερωνύμως τοῦ πυρώδους ἀνθρακος λεγόμενον, καθ' ὅλον μὲν ἔρπον ⁷⁹ τὸ σώμα, σφαλεροῦς δὲ τοῖς πεπονθοῦσι ἐπόνει κινδύνους· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξαιρέτως ἐπὶ πλείστον γενόμενον ⁸⁰ μυρίους ὄσους ἀνδρας ἅμα γυναῖξι καὶ παισὶ πηρούς ἀπειργάτατο· καὶ σὺν τούτοις ἐπανίσταται ⁸¹ τῷ τυράννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίους πόλεμος· ⁸² ἀθρόως ὑφ' ἑνα ⁸³ καὶ τὸν αὐτὸν συβρέυσαντα καιρὸν ⁸⁴, τῆς ⁸⁵ τοῦ δυσσεβοῦς θρασύτητος τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ μεγαλαυχίαν (διήλεγξεν), ὅτι δὴ τῆς περὶ τὰ εἰδωλα σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἕνεκα πολιορκίας, μὴ λιμὸν μηδὲ λοιμὸν, μήτε μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν ⁸⁶ αὐτοῦ συμβῆναι καιρῶν ἐναμθρόνετο. Ταῦτα δ' ⁸⁷ οὖν ἅμα ⁸⁸ κατ' αὐτὸν ἐπῆλθε ⁸⁹ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν καταστροφῆς περιειλήφει τὰ προοίμια ⁹⁰· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν τας ὑπ' αὐτὸν πόλεις καὶ χώρας οἰκούντων δεινῶς ὁ λιμός (τε) ἅμα καὶ ὁ λοιμός κατέτρυχε· καὶ μυριοὶ μὲν ὑπῆρχον ⁹¹ οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείστοι ⁹² δὲ οἱ κατὰ ἀγροὺς καὶ κώμας, ἀπάντων σχεδὸν τροφῆς ἐνδεία καὶ λοιμῶδες νόσφ διεφθαρμένων. Καὶ γὰρ οἱ μὲν χόρτον διαμασσόμενοι καὶ τὴν ἕξιν λυμαινόμενοι διώλλυντο· οἱ δὲ ἀπεσκληρότες ὡσπερ εἰδωλα νεκρά, ὧδε κάκεισε ψυχορραγούντες, ἐνσειόμενοι ⁹³ τε καὶ περιελοσθαίνοντες κατέπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις, ὅθεν νεκρὰ καὶ γυμνά ⁹⁴ σώματα ἐφ' ἡμέρας πλείονας ⁹⁵ ἄταφα διεβριμμένα, **381** θέαν οἰκτρὰν (τε) καὶ ἔλσεινῃ τοῖς ὄρωσι παρεῖχεν ⁹⁶· ἤδη δὲ ⁹⁷ τοὶ καὶ κυνῶν τινες ἐγένοντο βρωμα ⁹⁸. Οὐχ ἥκιστα δὲ ⁹⁹ ὁ λοιμός πάντας οἴκου; ἐπενέμετο ¹.

² (14) Τοιαῦτα τοίνυν τῆς Μιξιμιανοῦ μεγαλαυχίας τὰ ἐπιχειρα, καὶ τοιοῦτον αὐτοῦ τὸ δῦσμορον τέλος· ἐν στήλῃ γὰρ καθ' ἡμῶν ἀνέγραψεν, ὡς Χριστιανῶν πάντων ἀναιρεθέντων (ὡς ἔφατο), πάσης εὐθηνίας (τε) καὶ εὐκρασίας ἡ Ῥωμαίων πολιτεία πλησθῆσεται ³.

⁴ (15) Διὸ καὶ (ταῦτα συνέβη, ὃ τε) ⁵ λιμός καὶ λοιμός καὶ αὐχμὸς ⁶· καὶ τὰ λοιπὰ ⁷ κακὰ κατέβληψε τοὺς ἀνθρώπους, (κεραυνοὶ τε καὶ φόβητρα ἐπέμποντο, ὥστε ἕκαστον τὰ ἑαυτοῦ μόνον μεριμνᾶν· (101^b) καὶ οὕτως ἀπρακτα ἔμειναν τὰ προστάγματα τοῦ τυράννου).

⁸ (16) Κωνσταντίος δὲ ⁹ ὁ ἐπικληθεὶς Χλωρός διὰ τὴν ὀχρότητα τοῦ προσώπου — ἦν γὰρ εὐσεβῆς καὶ τὸν υἱὸν Κωνσταντίνον ὁμοίως ἐπαίδευσε καὶ τῷ καθ' ἡμῶν διωγμῷ οὐδαμῶς ἐκοινωνεῖ ¹⁰, ἀλλὰ καὶ τοὺς

Variæ lectiones et notæ

⁷⁹ κατὰ ἔρπον—ἐνεποίει Α. ⁸⁰ γινόμενον μυριοὶς (sic) ὁ. ἄ. καὶ γυναῖξι Α. ⁸¹ προσεπανίσταται Α. ⁸² ἄ? ⁸³ ὑφ' ἑν κατὰ τὸν cod. ⁸⁴ κ. σ. Ced. ⁸⁵ τῆς δὲ δ. cod. τῆς τε τοῦ Α., τῆς δὲ τοῦ cod. κατὰ Θεοῦ Α. ⁸⁶ ἐπὶ τὸν (sic) αὐτοῦ Α.— τὸν ἄ. σ. καιρὸν ἐναμθρόνετο Ced. ⁸⁷ Τ. δὴ Ced. ⁸⁸ ἅμα καὶ κατὰ ταύτῃ Ced. ⁸⁹ ἐπῆλθον Ced. ⁹⁰ αὐτὸς μὲν οὖν τὸν πρὸς Ἀρμενίους πόλεμον ἅμα τῆς αὐτοῦ στρατοπέδους κατεπονείτο Ced. ⁹¹ ἐτύγγανον Ced. ⁹² πλείους Ced. ⁹³ ἐνσημειούμενοι Α. ⁹⁴ ν. σ. καὶ γ. Ced. ⁹⁵ ἐφ' ἡμέραις πλείοσι Ced. ⁹⁶ παρεῖχον τοῖς ὄ. Ced. ⁹⁷ ἤδη γέ τοι Ced. ⁹⁸ ἐγένοντο βρωμά Α. ⁹⁹ καὶ add. Ced. ¹ ἐπενέμετο οἴκου Α. ² Ced. 467,21—468,1 de Diocletiano et Herculio· Τῷ θ' ἔπει ὡς ἐν στ. ἐνέγραψαν οἱ δυσσεβεῖς καθ' ἡ. ὡς π. ἄν. χρ. π. ³ καθὼς ὑπελάμβανον οἱ ἀλάστορες Ced. ⁴ Διὸ καὶ λιμός καὶ αὐχμός Ced. 468,1 cf. § 15. ⁵ τ. σ. ὅτε om. Α. ⁶ αὐχμός Α. ⁷ καὶ πᾶν ὅτι οὖν ἔστι κακὸν εἰπεῖν, τοὺς ἀνθρώπους μετῆλθεν ὡς εἴρηται Α. ⁸ Ced. 469,21; 472,10. ⁹ Κωνσταντίου δὲ τοῦ ἐπικληθέντος Χλωροῦ cod. ¹⁰ ἐκοινωνήσε Ced.

ὅπ' αὐτὸν χριστιανίζειν (βουλομένους) ἀδεῶς καὶ ἀκωλύτως ἐπέτρεπεν. — (Κωνσταντίνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σεβαστὸν καὶ βασιλέα ζῶν ἀνέδειξεν, ὃν ἐκ πορνείας γεγενῆσθαι τινες τοῦτον εἶπον, οἱ καὶ ἐλέγχονται ἡ σαφῶς ὑπὸ διαφόρων ἐξηγητῶν ὡς ψευδολόγοι καὶ ματαιόφρονες;).

¹⁷ (17) Ὡσαύτως οὖν καὶ Σευήρου τεθνηκότος Λικίνιος ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου ἂν τεισάγεται, μήπω λαβὼν αὐτὴν, καὶ στέφεται Καίσαρ ὑπὸ τῆς σηγκλήτου, οἷα δὴ μέλλοντος ἂν γενέσθαι γαμβροῦ, τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ, ὑποκρινόμενος δόλῳ τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσείδιαν.

382 POZ'. Περὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

¹⁸ Τὸν δὲ ἡ Κωνσταντίνον μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν καὶ κατάλυσιν ἡ Μαξεντίου καὶ εἰσέλευσιν τῆς πόλεως ἡ Ρώμης συνέθι νοσήσαι, ὥστε μήτε μάγων πρόγνουςι καὶ μυθολογία μήτε ἰατρῶν ἐπιστήμαι ἢ σκευασίαι βοηθημάτων δύνασθαι τὸ πάθος αὐτοῦ θεραπεύσαι· πρὸς δὲ οἱ τῶν ἐιδύλων ἱερεῖς ἐλθόντες, ὑπέθεντο κολυμβήθραν τινὰ πληθεύσαν αἵματος παιδίων ἀφθόρων καὶ θερμῷ τῷ αἵματι καὶ ἀφρίζοντι βαπτισθέντα αὐτὸν ὑγιᾶναι. Συναχθέντων οὖν τῶν παιδίων ἐκ πάσης ἐπαρχίας διὰ βασιλικῶν προστάγμάτων καὶ τοῦ βασιλέως ἔξω παραπορευομένου, προσυπήνησαν αὐτῷ πᾶσαι τῶν πόλεων ἐκείνων τῶν παιδίων αἱ μητέρες διαλελυμένων τῶν πλοκάμων καὶ τῶν μαζῶν γεγυμνωμένων μετὰ πολλῶν ὀδύρων καὶ δακρύων, περὶ ὧν ὁ βασιλεὺς διερωτήσας καὶ μαθὼν, ὅτι αἱ μητέρες εἰσι τῶν μελλόντων ἀναιρεῖσθαι παιδίων, δακρύσας εἶπε· «Καλὸν μοι μᾶλλον ἔστιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀναιτιῶν ἀποθανεῖν παιδίων ἢ ἐκ τῆς ἐκείνων ὀμοτάτης σφαγῆς ὀμοτάτην καὶ ἀπάνθρωπον ζωὴν ἐπιλέξασθαι, καὶ μάλιστα τῆς ἐκ τούτων ὑγείας ἀμφιβαλλομένης.» Καὶ ταῦτα πρὸς τὴν σύγκλητον εἰρηκῶς εἰσήλθεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ οὐ μόνον τοὺς παῖδας ταῖς οἰκίαις μητρᾷς ἐκέλευσεν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ ὄχηματα καὶ ἀναλώματα προσέταξε δοθῆναι αὐταῖς ἐν τῷ ὑποστρέφειν.

¹⁹ (2) Τοῦτου δὲ γενομένου, ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἐνερθεάσατο ὁ βασιλεὺς, ἐν ᾧ ὤφθησαν αὐτῷ οἱ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολοι λέγοντες· «Ἡμεῖς ἔσμεν Πέτρος καὶ Παῦλος ἀποσταλέντες παρὰ Θεοῦ

sed eos qui sub illo Christiano more vivere volebant, tute et sine obstaculo id agere permisit), Constantinum filium suum Augustum et imperatorem vivens creavit, quem ex meretrice natum esse quidam dixerunt; sed hi manifeste redarguuntur a variis interpretibus ut falsiloqui et temeritati indulgentes.

Severo quoque similiter mortuo, Licinius, sororis Constantini maritus substituitur, nondum ducta ipsa, et coronatur Cæsar a senatu, utpote qui sororem magni Constantini ducturus esset dolo simulans se nostræ religioni addictum.

CLXXVII. De sancto Constantino.

Constantinus ipse post patris interitum, et destructionem Maxentii, et ingressum in urbem Romanam, morbo correptus est, ita ut nec magorum præscientia et formula, nec medicorum artes et medicamentorum apparatus malum ejus plane sanare possent. Ad quem idolorum sacerdotes ingressi, proposuerunt ut piscina quedam cruore puerulorum impubium impleretur, et in calido et spumanti sanguine lotus convalesceret. Collectis igitur per mandata imperialia parvulis ex tota provincia, et imperatore foras transiente, obvenērunt ei omnes urbium istarum parvulorum matres, solutis crinibus, mammisque nudatis, multis cum ejulatibus et lacrymis; de quibus imperator cum sciscitatus diligenter, audisset matres esse parvulorum qui occidendi essent, lacrymans dixit: «Pulchrum mihi magis est pro salute innocentium mori infantium, quam ex tali crudelissima mactatione crudelem et inhumanam vitam elegisse, cum maxime de sanitate ex istis recuperanda dubitetur.» Hisque ad senatum pronuntiat, ingressus est in palatium, et non solum filios suis matribus reddi jussit, sed etiam currus et sumptus dari mandavit ipsis ut regrederentur.

His ista gestis, eadem nocte somnium vidit imperator, in quo apparuerunt ipsi Christi apostoli dicentes: «Nos sumus Petrus et Paulus, missi a Deo ad præbendam tibi sanitatem, et sa-

Variae lectiones et notæ.

¹⁷ εἰπόντες ἔλγχ. A ¹⁸ Ced. 474,5.—6. Τοῦ δὲ Σ. τελευτήσαντος Λικίνιον οἱ Ῥωμαῖοι Καίσαρα ἀνηγόρευσαν, Κωνσταντίνῳ χαρίζομενο· Ced. ¹⁹ Κωνσταντίου Α. ἂν μέλλοντι (?) γεν. τῷ γαμβρῷ Α. — 23. γαμβρῷ cod. propter τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ μέλλον — γαμβρῷ? γαμβρῷ αὐτοῦ ὄντι εἰς ἀδελφὴν Κωνσταντίαν καὶ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν Ced. Λικίνιον δὲ γαμβρὸν ἐπ' ἀδελφῇ ποιησάμενος, βασιλέα κατέστησεν Sym. Ms. 29^a. ²⁰ ὑποκρινόμενον ψευδῶς τὴν Α. ²¹ 512 (5514) ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου cod. Ced. 475,5-17: Εἰς Ῥώμην εἰσελθὼν μετὰ τὴν κατὰ Μ. νίκην ζητεῖ ἰατροῦς θεραπευθῆναι τῆς νόσου, καὶ δὲ Ἰουδαῖοί τινες ἔρχονται· λέγοντες, ὅτι κ. χρή ποιῆσαι ἀφ' αὐτοῦ ὑπομαζίων βρεφῶν καὶ ἐν αὐτῇ λουσάμενον καθαρισθῆναι. Συνάγονται οὖν τὰ βρέφη μετὰ τῶν μητέρων· καὶ τί δεῖ λέγειν τοὺς τῶν μητέρων ὀδυρμούς καὶ τὰς τῶν τριγῶν ἔκκοπας, κτλ. Ced. ²² Τὸν δὲ γε Κ. Α. ²³ καὶ κατ.—Ῥώμης om. Bulg. ²⁴ ἐπιστήμαι καὶ σκευασίαι Α. ²⁵ τῶν om. Α. ²⁶ βασιλικῷ προστάγματι Α. ²⁷ τῶν πολλῶν ἐκείνων Α. ²⁸ αἱ om. Α. ²⁹ ἐγγεγυμνωμ. Α. ³⁰ Ταῦτα ἰδὼν ἐκεῖνος καὶ σύνδακρυς γενόμενος εἶπε. Κ. ἔ. μ. ἐμὲ μόνον κακῶ μόρῳ ἀπ. ἢ ταῦτα τὰ βρέφη, ἀλλὰ καὶ τίς οἶδε τὸ τέλος ὁποῖον; Ταῦτα εἰπὼν καὶ τὰς μητέρας δῶροις φιλοφρονησάμενος ἀπέλυσεν ἐν εἰρήνῃ Ced. ³¹ ὀμοτάτης om. Α. ³² εἰρηκῶς Α. ³³ ταῖς ἰδίαις μ. ³⁴ ἀποδοθῆναι Α. ³⁵ Ced. 475,17-476,2. Ταύτην τοι καὶ κατ' ὁ. ἀρᾶ τοὺς οὗο μεγάλους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον προτριπομένους αὐτὸν Σιλβέστρον ζητῆσαι τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως· καὶ αὐτὸς ὑπ. ³⁶ Καὶ τ. γεν. ἐν αὐτῇ ν. ὄρασιν ἐθ. Α. ³⁷ ἐν ἡ Α. ³⁸ παρὰ τοῦ Θεοῦ Α.

litem ob misericordiam et commiserationem erga parvulos. Mittens ergo, voca Silvestrum ex monte Serapio, et ostendet tibi vere divinum et salutarem fontem in quo lotus non solum corporis habebis sanitatem, sed animæ præsertim: Die autem facta, cum misisset ad divinum Silvestrum, cum multo honore introduxit eum in palatium, et assurgens imperator adoravit eum dicens: « Bene venisti, Silvester. » Et episcopus dixit: « Pax tibi et sanitas præstetur tibi a Deo. » Et dixit imperator: « Rogo te ut dicas an habeatis quosdam deos Petrum et Paulum vocatos. » Et episcopus dixit: « Nos unum Deum habemus conditorem cæli et terræ, cujus Petrus et Paulus servi veri sunt. » Imperator autem dixit: « Potestne, o episcope, ostendere mihi facies eorum per aliquam picturam, ut agnoscam clarius an ipsi sint qui missi sunt a Deo ad me? » Et statim cum jussisset episcopus suo diacono afferre imagines in tabulis, allatæ sunt, et cum contemplatus esset imperator, exclamavit voce magna dicens: « Illi vere sunt per somnium visi mihi et hortati ut te advocarem, o Silvester. Et nunc ostende mihi fontem quem dixerunt, per quem quoad animam et corpus salvus evadam. » Et episcopus statim jubens piscinam aquæ fieri baptizavit imperatorem. Et statim exivit e piscina totus sanus, relictis corporis ulceribus in aqua tanquam squamis piscium.

τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτίκα ⁴⁴ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας· ὅλος ⁴⁵ ὑγιής, καταλιπὼν τὰ τοῦ σώματος ἔλλαχεν ἐν τῷ ὕδατι καθάπερ λεπίδας ἰχθύων.

Quem cum vidissent senatus et omnis populus recuperasse sanitatem, certatim exclamaverunt dicentes: « Unus Deus Christianorum, magnus et terribilis; et omnes jam nunc credimus et baptizamur, quia vidimus hodie magna miracula. » Quibus dixit imperator: « Humana quidem coacta, divina vero eligenda sunt. Deus sane bona voluntate et affectu colitur; ideo non ex necessitate, sed libero judicio volumus Christianos fieri qui petunt, non vero humano timore ad Dei cultum adduci. » Et hæc cum omnes audissent, fidei amplectendæ desiderio accensi sunt, satis jam experti imperatoris moderationem et doctrinæ puritatem. Extemplo ergo cum illo baptizatus est et Crispus, primogenitus ejus filius, quem dicunt, postea falso crimine accusatum a noverca, interfectum esse a patre, D

Α παρασχεῖν **383** σοι ὑγείαν καὶ σωτηρίαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἐλεημοσύνην τε καὶ συμπάθειαν. Πέμφον οὖν ⁴⁴, μετακάλεσαι Σιλβέστρον ἐκ τοῦ Σεραπείου ⁴⁵ ἄρουρας, καὶ ὑποδείξει σοι ⁴⁶ τὴν ὄντως θεῖαν καὶ σωτήριον πηγὴν, ἐν ἣ ἰουσαμένος οὐ μόνον σωματικὴν ἔξεις ὑγείαν, ἀλλὰ ⁴⁷ ψυχικὴν ὅτι μάλιστα. » Ἡμέρας δὲ ⁴⁸ γενομένης ἀποστείλας πρὸς τὸν θεῖον Σιλβέστρον, μετὰ πολλῆς τιμῆς ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ ⁴⁹· καὶ ἀναστὰς ὁ βασιλεὺς προσεκύνησεν αὐτὸν λέγων· « Καλῶς ἦλθες ⁵⁰, Σιλβέστρε. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· « Εἰρήνη σοι καὶ σωτηρία παρασχεθεῖ ὑπὸ Θεοῦ. » Καὶ φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Παρακαλῶ σε εἰπεῖν μοι εἰ ἔχετε τινα, θεοῦ ⁵¹ Πέτρον καὶ Παῦλον καλουμένους. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπεν· « Ἡμεῖς ἕνα θεὸν ἔχομεν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, οὗ Πέτρος καὶ Παῦλος δούλοι γνήσιοι τυγχάνουσιν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν· « Δύνασαι, ὦ ἐπίσκοπε, φανερωσαί μοι τὰς δυνάμεις αὐτῶν διὰ τίνος ζωγραφίας (102^ο), ὅπως ἐπιγνώ σαφέστερον εἰ αὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἀποσταλέντες ἀπὸ Θεοῦ πρὸς με; » Καὶ παραχρῆμα κελεύσας ὁ ἐπίσκοπος τῷ ἰδίῳ διακόνῳ ἐπενεγκεῖν τὰ στηθάρια τῶν ὁμοιωμάτων ἐν σανίσιν ⁵², ἠνέχθη· καὶ θεασάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· « Οὗτοί εἰσιν ἀληθῶς οἱ κατ' ὄναρ ὀφθέντες μοι καὶ παρακελευσάμενοί με ἀνακαλέσασθαι ⁵³ σε, ὦ Σιλβέστρε. Καὶ νῦν δείξόν μοι τὴν πηγὴν, ἣν ἔφησάν, δι' ἧς ψυχῇ καὶ σώματι σωθήσομαι. » Καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτίκα προστάξας κολυμβήθραν ὕδατος γενέσθαι, ἐδάπτισε

C ⁴⁴ (3) Ὅν ἡ σύγκλητος ἰδοῦσα καὶ πᾶς ὁ δῆμος (ἀπολαβόντα τὴν ὑγείαν) ἐξεθόησαν (λέγοντες)· « Εἰς Θεός, ὁ τῶν Χριστιανῶν, μέγας καὶ φοβερός· καὶ πάντες ἀπὸ τοῦ νῦν πιστεύομεν ⁴⁷ καὶ βαπτιζόμεθα, **384** ὅτι εἶδομεν σήμερον μεγάλα θαυμάσια. » Πρὸς οὓς φησὶν ὁ βασιλεὺς· « Τὰ μὲν ἀνθρώπινα ἀναγκαστὰ, τὰ δὲ θεῖα προαιρετικὰ τυγχάνει. Ὅ μόντοι Θεὸς ἀγαθῇ προαιρέσει καὶ διαθέσει θρησκεύεται· ὅθεν οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ κρίσει ἐλευθερίας βουλόμεθα γίνεσθαι Χριστιανούς τοὺς θέλοντας καὶ μὴ φόβῳ ἀνθρωπίνῳ προσάγεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ. » Καὶ ταῦτα πάντες ⁴⁸ ἀκούσαντες πρὸς τὴν πίστιν πόθῳ ⁴⁹ ἐξήφθησαν, μᾶλλον ⁵⁰ ἀποδεξάμενοι τὴν τοῦ βασιλέως ⁵¹ ἐπιείκειαν καὶ τὴν τοῦ δόγματος καθαρότητα. Αὐτίκα γοῦν οὖν αὐτῷ ἐδαπτίσθη καὶ Κρίσπος ὁ (πρῶτος) αὐτοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁴ οὖν καὶ μετακάλεσον Α. ⁴⁵ Σωρακτείου? ⁴⁶ σοι κολυμβήθραν δι' ἧς τῆς τε ψυχῆς τὰς νόσους καὶ τοῦ σώματος θεραπευθήσῃ. Ἔρχεται οὖν ὁ Σιλβέστρος διὰ τοὺς ἐπικειμένους διωγμούς ἐν φυγαθείᾳ τελῶν καὶ βαπτίζει κατηγήσας αὐτόν Ced. ⁴⁷ ἀλλὰ καὶ ψ. Α. ⁴⁸ ἡμ. οὖν γεν. Α. ⁴⁹ παλατίῳ ὅν ἰδὼν ὁ Α. ⁵⁰ εἰσῆλθες Σ. καὶ ὁ ἔ. Ἐ. καὶ ὑγεία ἀπὸ Θεοῦ καὶ σ. παρασχεθῆ Α. ⁵¹ θεοῦ τινος Α. ⁵² ἐκ τούτων? σανίσιν, ἠνέχθησαν Α. ⁵³ διακαλέσασθαι Α. ⁵⁴ Εὐθύς οὖν ἀπὸ τῆς θείας κ. ἀνερχομένου τοῦ Κ. ἐξέπεσον ἀπὸ τοῦ σώματος αὐτοῦ ὡσεὶ λεπίδες καὶ ἐκαθαρίσθη καὶ γέγονεν ὅλον ὑγιής ὡς παιδαρίου μικροῦ Ced. ⁵⁵ ὅλος om. Α. ⁵⁶ Ced. 476,3,4? Georgii verba magis biblica quam Romana omisit, sed et historiam de Crispo Hippolyteam; de donatione apud Græcos altum silentium. Τοῦτο ἰδόντες οἱ λαοὶ ἐδαπτίσθησαν ἀπειροί, καὶ Κρίσπος ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Ced. ⁵⁷ π. εἰς αὐτόν καὶ β. Α. ⁵⁸ πάντα Α. ⁵⁹ τῶν πόθων Α pro τῷ πόθῳ, v pro i subscr. πόθῳ cod. a secunda manu, πόθων a prima? ⁶⁰ μ. δὲ ἀποδ. Α. ⁶¹ βασιλέως καὶ τοῦ θαύματος ἐπιείκειαν. Αὐτίκα δὲ καὶ ἡ μήτηρ Ἑλένη βαπτίζεται καὶ οἱ τούτου συγγενεῖς τε καὶ φίλοι· ἐβ. δὲ ὡσαύτως καὶ Κρίσκητος ὁ πρ. ἀ. υἱὸς ὅς (ὡς?) φ. ὁ. Α.

υιός (ὃν καὶ φασὶ ὕστερον κατηγορηθέντα ψευδῶς ὑπὸ ⁸³ τῆς μητρῴας, ἀποκτανθῆναι ⁸² παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς βουλευσάμενον ⁸⁴ κοιμηθῆναι μετ' αὐτῆς· ὕστερον δὲ μαθὼν ⁸⁵ ὁ βασιλεὺς ψευδῶς ⁸⁶ εἶναι τοῦτο, καὶ αὐτὴν ἀπέκτεινεν ὡς συκοφαντήσασαν τὸν ἀναίτιον. Ἐβαπτίσθη δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ (λοι).

⁸⁷ (4) Ἐν ⁸⁸ τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ⁸⁹ ἐφάνη δράκων παμμεγέθης· εἶτα Σίλβεστρος τοῦτον ἀπέκτεινεν ⁹⁰.

⁹¹ (5) Συνήθροισε δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ Σίλβεστροι περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὓς καὶ εἰς τέλος ἐνίκησεν ὁ ἅγιος, δυνάμει Χριστοῦ ἀπελέγξας αὐτούς, ἔπειτα ⁹² τῶν προφητῶν καὶ λοιπῶν ἀποδείξεων τῆς **B** ἐαυτῶν Γραφῆς.

⁹³ (6) Ὁ δὲ Μαξέντιος, πονηρότατος ⁹⁴ πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ, γεγονῶς τοὺς τὴν Ῥώμην οἰκοῦντας ἐπέτριβε καὶ μάλιστα τοὺς Χριστιανούς· πολλοὺς γοῦν τῶν πρώτων ἐφόνευσε καὶ ἄλλους ⁹⁵ ἐξορίσας τὰς οὐσίας αὐτῶν διήρπαξεν· τῇ δὲ τοῦ Γαλερίου χρώμενος ἀκολασίᾳ πολλὰς τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν ἐμίανεν, ἑτέρας τε μυρίας ἀνοσιουργίας καὶ ἀρρήτοποιίας ἐπιτηδεύων, ἀφόρητος τοῖς ⁹⁶ πᾶσιν ὑπῆρχε γοητικαῖς ⁹⁷ κακομαγαγαίαις χρώμενος.

⁹⁸ (7) Τοῦ δὲ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ μέρη ἕως ⁹⁹ τοῦ Ὀκεανοῦ ὑποτάξαντος ἐν εἰρήνῃ πολλῇ καὶ εὐμενίᾳ ¹⁰⁰ καὶ καταστάσει· ἐν ὅλῃ τῇ κατ' αὐτὸν οἰκουμένῃ, οἱ δὲ ¹⁰¹ Ῥωμαῖοι οἰκήτορες **385** δέησιν πρὸς αὐτὸν ἐστελλαντο μὴ **C** περιβεῖν τὴν μητέρα τῶν βασιλειῶν ὑπὸ ἀπεινοῦς τυράννου, μᾶλλον δὲ σαρκοβόρου θηρίου ἀπολλυμένην. Ταῦτα ἀκούσας ¹⁰² ὁ μέγιστος Κωνσταντίνος ἐφρόντιζε ¹⁰³ τοῦ ἐλευθερῶσαι αὐτούς ἐκ τῆς τούτου δουλείας· ἐθεδίει δὲ τούτο ¹⁰⁴ διὰ τὰς γοητικὰς αὐτοῦ κακογνωμίας· ἦδη γὰρ πολλοὺς ἀνέτεμε παῖδας προφάσει τῆς ἀθεμίτου ¹⁰⁵ γοητείας. Ἐν πολλῇ οὖν σκέψει καὶ φροντίδι ὑπάρχοντι ὤφθη αὐτῷ (102b) ἐν Κάμπῳ διάγοντι μετὰ τῶν στρατιωτῶν περὶ μεσημβρίαν στυλοειδῆς σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος ¹⁰⁶, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο· « Ἐν τούτῳ νίκα ¹⁰⁷. » (Ἐμφοβος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν τοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ καὶ αὐτοὶ τι ἐθεάσαντο. Οἱ δὲ ὡμολόγησαν τὴν αὐτὴν αὐτῷ ¹⁰⁸ ἑωρακεῖναι ὀπτασίαν. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀναρρώσθεϊς τῷ **D** φρονήματι καὶ θάρσους καὶ προθυμίας ἀνάπλωε·

utpote qui voluisset dormire cum illa; deinceps vero cum mendacium illud esse rex comperisset, ipsam quoque interemit ut insontis calumniatricem. Baptizata quoque est mater ejus Helena, et imperatoris cognati et amici.

Ἐλένη καὶ οἱ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς τε καὶ φίλοι).

In Capitolio Romæ visus est draco immanis magnitudine, quem postea Silvester interemit.

Congregavit autem imperator sacerdotes et scribas Judæorum ut dissererent cum sancto Silvestro de Christo, quos tandem vicit sanctus, virtute Christi redarguens illos prophetis ipsis et aliis demonstrationibus ex Scriptura ipsorum.

Maxentius autem, pessimus omnium factus quia ante se fuerant, Romæ incolæ conterebat et præsertim Christianos; quorum multos quidem eosque primarios occidit et aliorum in exilium missorum bona rapiebat; et Galerii sectatus incontinentiam, multas mulieres liberas polluit, sextentasque cum stuprasset alias, et obscenitatibus operam daret, intolerabilis omnibus effectus est, incantatoriis dolis utens.

Magnus autem Constantinus boreales et occidentales partes usque ad Oceanum subjecerat in pace profunda, et benevolentia et quiete, in universis quæ illi parebant mundi partibus. Romæ autem incolæ delegatos ad illum miserunt ne negligeret matrem imperatorum ab immiti tyranno, aut potius a carnivora bellua perditam rogantes. Cum hæc audisset maximus Constantinus, ipsos a servitute istius liberare cogitabat: at istud reformidabat ob incantatorias artes ejus: jam enim multos pueros dissecaverat prætextu nefariæ incantationis. Cum ergo in magna anxietate et sollicitudine esset, visa est ei, in campo cum militibus versanti, circa meridiem, crux, columnæ speciem habens, luce efformata, in qua inscriptum erat: « In hoc vince. » Perterritus autem imperator interrogat illos qui secum sunt num et ipsi aliquid viderent. Qui omnes confessi sunt eandem ac ipsum vidisse visionem. Tunc imperator animo recreatus, fiducia et alacritate plenus erat. Nocte autem sequenti, superveniens Domi-

Variæ lectiones et notæ.

⁸² ὑπὸ I. πρὸς cod., παρὰ A. ⁸³ Nota ἀπεκτανθῆ cod. ⁸⁴ βουλευόμενον A. ⁸⁵ μαθὼν — φίλοι οἱ. A. ⁸⁶ ψευδῶς cod. ⁸⁷ Ced. 476,18-477,2. ⁸⁸ Ἐν δὲ τῷ A. ⁸⁹ βαθμούς ἔχοντι τῆς, κτλ. Ced. ⁹⁰ ἀποκτείνας καὶ συναθροίσας Κωνσταντίνος ἱερεῖς καὶ γρ. πρὸς τὴν τῶν Ἰ. διάλεξιν, καὶ τούτους κατὰ κράτος Σίλβεστρος νικήσας διὰ τε γραφῶν προφητικῶν καὶ διὰ θαύματος ὡς νεκρώσαντος τὸν ταύρον Ἐβραίου μάγου (Ἐβραίου μάγου) καὶ μὴ δυνάμενος (δυναμένου) τοῦτον ἀναστῆναι, ὃς (ὃν) Σίλβεστρος προσευξάμενος ἤγειρε. Καὶ οὕτως τὰ περὶ Μαξιμιανῶν τοῦ γὰρ Σβρίου (?) παρόδου ἐποιήσατο. Ὁ δὲ Μαξέντιος πᾶσι τῶν A. ⁹¹ Ced. 478,15-495,11. Τῷ δ' ἔπειτα τῆς βασιλείας—διάλεξις γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰ., κτλ. Ced. ⁹² ἔπειτα I. ἐκ τε cod. ⁹³ Ced. 475,6-9? ⁹⁴ αὐτοῦ πονηρότατος γεγονῶς A. ⁹⁵ φονεύσας καὶ πολλοὺς ἐξορίσας A. ⁹⁶ τοῖς οἱ. A. ⁹⁷ γοητ. καὶ κακ. A. ⁹⁸ Ced. 474,9-475,2. ⁹⁹ ἕως αὐτοῦ τοῦ A. ¹⁰⁰ καὶ εὐμενία καὶ καταστάσεις ὁ. τῇ ὑπ' αὐτὸν ὁ. A. ¹⁰¹ Ὅθεν καὶ προσέειπεν οἱ Ῥ. π. Κωνσταντίνου ποιησάμενοι κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Μαξεντίου, τοῦτον διήγειραν Ced. 474,9-11. ¹⁰² Ὁ δὲ διδιδῶς τὰς τοῦ Μαξεντίου γοητείας ἐν π. ἀγωνίᾳ ἦν· φαίνεται οὖν αὐτῷ ἐν ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ὁ τίμιος στ. Ced. 474,13,14. ¹⁰³ ἐφρόντιζε A. ¹⁰⁴ τούτου A. ¹⁰⁵ τῆς ἀσιγνίτου? γ. A. ¹⁰⁶ κατ. ἔχων ἐπιγραφὴν ζ. ἀστέρων ἐν Ced. ¹⁰⁷ νίκα. Καὶ ὁ β. A. ¹⁰⁸ τὴν αὐτῶν? ἑωρακεῖναι A.

nus dixit ei : « Utero ostenso tibi signo ad auxilium, et vinces omnes inimicos tuos. » Die autem facta, ineleganter et prope crucem fabricatam quæ usque ad hunc diem in regis aulis asservatur, jussit præferri in bellum. Impius autem tyrannus in diis suis confidens, in præterfluentem fluvium pluribus navibus ponte imposito, egressus est ad instruendam aciem. Congressione autem facta, contriti sunt Christi ab exercitu adversarii, et plerisque concisis, cæteri cum tyranno ad urbem fugiebant. At ponte iniquo pondere disrupto, submersus est in flumen cum toto exercitu, ut Pharao tyrannus. Et videre erat fluvium plenum omnino equis cum ascensoribus. Cives autem urbis, coronis urbe ornata, introduxerunt illum cum lætitia magna et laudibus, et victoriam auctorem crucem et victorem imperatorem salutem suam vocabant.

Tunc imperator mandavit ut colligerentur reliquæ sanctorum martyrum, et sancto committerentur sepulcro, et iis qui injustitias passi erant substantia sua redderetur. Et per septem dies pro victoria festum celebrabant, Christi crucem venerantes. Hic septimus annus erat imperii Constantini ; tumque etiam leprosus factus, baptizatus est a Silvestro Romæ.

Quibus auditis, Galerius Maximianus egressus fuerat (expectabat enim et ipse eandem sortem), et paulum continuit adversus Christianos minas.

Maximus autem Constantinus, confidens in invicto crucis instrumento, prorupit in illum, habebatque Licinium quoque Cæsarem tum secum commilitantem contra tyrannos, qui Christianorum doctrinis se gaudentem simulabat. Tyrannus autem incantationibus et divinationibus et fraudibus nitens, exivit ut adversus religiosum imperium acie dimicaret, infinito copiarum in castris numero sese ostentans. Congressione autem facta, et pretiosa cruce antelata, tyranni satellites impetum non

ἦν.) Τῇ δὲ ἐπιόσῃ νυκτὶ ἡ ἐπιστολὴ ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· « Χρῆσαι τῷ δειχθέντι σοι σημεῖον εἰς βοήθειαν, καὶ ἔσῃ νικῶν πάντας τοὺς ἐχθροὺς σου. » Ἡμέρας δὲ γενομένης, (ἀμελλητί) σχεδιάσας σταυρὸν, ὅστις μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς βασιλείοις φυλάσσεται, ἐκέλευσε προάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ δὲ δούσεβης τύραννος, θαρβύσας τοῖς δαίμοσιν αὐτοῦ καὶ γεφυρώσας τὸν παραρρέοντα ποταμὸν, (πολλαῖς) ναυσὶν ἐξῆλθεν εἰς παράταξιν τοῦ πολέμου. Συμβολῆς δὲ γενομένης, συνετριβήσαν ὑπὸ τῆς τοῦ σταυροῦ δυνάμεως οἱ ὑπεναντιοὶ καὶ κατακοπέντες οἱ πλεῖστοι, οἱ λοιποὶ σὺν τῷ τυράννῳ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφευγον. Τῆς δὲ γεφυρᾶς κρείττονι δυνάμει διαβράχαισιν, κατεποντίσθη ἐν τῷ ποταμῷ (κατὰ τὸν Φαραῶν, πανστρατιᾶ ὁ τύραννος. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν ὅλον πεπληρωμένον ἵππων σὺν ἀναβάταις). Οἱ δὲ πολῖται τῆς πόλεως στεφανώσαντες τὴν πόλιν εἰσεδέξαντο αὐτὸν μετὰ σταυρὸν καὶ τὸν νικηφόρον βασιλέα σωτήρα ἐπεκαλοῦντο.

(8) Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε συναχθῆναι τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὅσῃ ταφῇ παραδοθῆναι, καὶ τὰς οὐσίας τοῖς ἀδικηθεῖσι ἀποδοθῆναι. (Καὶ ἦσαν ἄγοντες ἐπινίκιον ἑορτὴν ἡμέρας, γεραίροντες τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.) Τοῦτο ἦν ἔβδομος ἐνιαυτὸς τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου· τότε δὲ καὶ λεπρωθεὶς ἰθαπίσθη ὁπὸ Σιλδέστρου ἐν Ῥώμῃ.

(9) Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γαλέριος Μαξιμιανὸς ἐξεληλύθει — ἐξεδέχετο γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν αὐτὸν μόρον — καὶ μικρὸν ἀπέστη τῆς κατὰ Χριστιανῶν ἀπειλῆς.

(10) Ὁ δὲ μέγιστος Κωνσταντίνος θαρβύσων τῷ ἀνικητῷ ὄπλῳ τοῦ σταυροῦ ὤρμησεν ἐπ' αὐτὸν, εἶχε δὲ καὶ Λικίνιον Καίσαρα τῆνικαῦτα συμπολεμοῦντα αὐτῷ (κατὰ τῶν τυράννων), προσποιοῦμενον χαιρεσθαι τοῖς Χριστιανῶν δόγμασιν. Ὁ δὲ τύραννος ταῖς γοητείαις καὶ μαυτιαῖς καὶ ἀπάταις ἐπεριδόμενος παρατάξασθαι τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ἐξεληλύθει, τῷ ἀνριθμητῷ πλήθει τῶν στρατοπέδων φανταζόμενος. Γενομένης δὲ συμβολῆς, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ φάνετος, οἱ τοῦ τυράννου

Variae lectiones et notæ.

Ἐν ὁράματι δὲ τῆς νυκτὸς ἐρίσταται ἂ. ὁ Κύριος λέγων· Χρ. Ced. 474, 16. τῷ δειχθέντι σοι σημεῖον διὰ χρυσοῦ ποιῆσαι καὶ ἐπινικίων π. τ. νεκροῦς (sic) σου. ἡμ. δὲ γενομένης Α. σημ. καὶ νίκᾳ. Τότε στ. χρυσοῦν σχ. ὅς ἐστι μ. καὶ νῦν, ἐκ. προάγειν ἐν Ced. 474, 17. Ὁ δὲ Μαξέντιος τὸν παρ. τῆ πόλεως π. ν. γ. κατὰ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀντιπαρετάξατο Ced. 474, 11, 12. τοῖς συνδαίμοσιν Α. Καὶ σ. γ. ἠτήθησαν οἱ περὶ Μαξέντιον καὶ τοῦ πλήθους ἀναιρουμένου, Μαξέντιος σὺν τοῖς λοιποῖς τῇ γεφυρᾷ ἐπέβη φεύγων, ἥτις θεῖα δυνάμει διαβράχαισα ἐν τῷ π. πάντας καταπόντισεν Ced. 474, 19-22. τῆς δ. τοῦ στ. Α. Ἐκ. κν, 1. ἵππων καὶ ἀναβάτην ἐβρίβην εἰς θάλασσαν, κατεπόντισεν. πανστρατιᾶ Α. ὅλον οπι. Α. σὺν ἀναβάτων πεπηγμένων Α. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι λυτρωθέντες τῆς τοῦ πονηροῦ Μαξέντιου τυραννίδος, τὴν πόλιν στ. ἐ. μ. χ. τὸν νικητὴν Κωνσταντίνον σὺν τῷ νικητοῦ σταυρῷ σ. αὐτὸν ἀνευφημοῦντες Ced. τὸν Μαξέντιον πολέμῳ τροπικῶσάμενος ἀναιρεῖ Sym. 50. αὐτὸν οπι. Α. ἀποκαλοῦντες. 312 (5514) Ced. 475, 2-7: Τῷ ζ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος τῆς Ῥώμης κρατήσας πρὸ πάντων τὰ λ. τῶν ἁγ. μ. τῆ δ. τ. παρέδωκε καὶ τοὺς ἐν ἐξορίαις ἀνεκαλέσατο καὶ ὑπὸ Σ. τοῦ ὁσιωτάτου πάπα Ῥώμης βαπτίζεται καὶ τῆς λύθῃς ἐξελευθεροῦται τῷ τρόπῳ τοῦ ὁσ. ὁσιωτάτη τ. δοθῆναι Α. ἐπινίκιον ἑορτάζοντες ζ' Α. τῆς εἰ καὶ οπι. Α. 314 (5516) Ced. 477, 3. Τῷ θ' ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου — τ. τοίνυν ὁ τῆς ἐώας Μ. ὁ Γ. ἁκ. τὸν κ. Χρ. ἀνῆκε πόλεμον. Τοῦτο Α. μικρὸν ὑποχωρήσας τῆς Α. 315 (5517) Ced. 477, 6 — 11 Ἐν τῷ ι' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ὁ Μέγας Κωνσταντίνος σὺν Λικίνῳ Καίσαρι κατὰ τοῦ Γαλερίου ἀβρολίζει πόλεμον. Κωνσταντίνος οπι. Α. ἐξώρμησεν Α. τυράννων καὶ πρ. Α. τύραννος οπι. Α. μαντικαῖς ἀπάταις Α. τῷ εὐσεβεῖ βασιλεῖ Α.

ὕπασπισται τὴν προσβολὴν μὴ ὑπενεγκόντες ἄε
ἐτράπησαν (εἰς φυγὴν· καὶ οἱ μὲν ἐφυγον ἑ κατὰ
τάχος, οἱ δὲ ἀκρατῶς ἐδίωκον)· πολλῶν δὲ χιλιάδων
καταπεσόντων (οἱ λοιποὶ καταλιπόντες τὸν τύραννον
προσεχώρησαν τῷ αὐτοκράτορι). Ὁ δὲ (δυσσεβῆς)
βίβας τὸ βασιλεῖον (ὡς ἂν μὴ ἐπιγνωσθῆ, εἰς τὴν
τοῦ στρατοῦ), περιερχόμενος δὲ ἀπὸ κώμης εἰς χώ-
ραν ἡ (καὶ κρυπταζόμενος) μετὰ δλίγων τῶν εὐνου-
στάτων διεσώθη (γυμνός). (Συναγαγὼν **387** δὲ)
τοὺς ἱερεῖς τῶν λεγομένων θεῶν ¹⁰, καὶ προφήτας,
καὶ τοὺς μάντις (καὶ τοὺς ἐπὶ μαντεῖα βεβοημέ-
νους ¹¹, οὓς πρῶτον ἀγαπῶν ἐτίμα), ὡς ἀπατεῶνας
(καὶ πλάνους καὶ ἐπιβούλους τῆς αὐτοῦ βασιλείας)
κατέσφαξε.

¹⁰ (11) Μέλλων δὲ εἰς τὰς χεῖρας τῶν τοῦ αὐτοκρά-
τορος ἐμπσεῖν (ἐπέκειτο γὰρ αὐτῷ ἔτι ὁ πόλεμος),
προλαβοῦσα θεήλατος ὄργη (οὕτως) αὐτὸν διεθήκεν
(ὡς κείσθαι αὐτὸν πρηνῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δεόμενον
ἐπικουρίας καὶ μὴ τυγχάνοντα)· φλόξ ¹² δὲ ἐκ βάθους
σπλάγχων καὶ μυελῶν αὐτοῦ ἀναφθεῖσα ¹³ (ἀν-
υποίστους αὐτῷ τὰς ὀδύνας ἀσθμαίνοντι, καὶ ὧδε
κάκειαις περιστροφῶν (103) μένω ¹⁴, ὥστε καὶ) ἀμφό-
τερα τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἐκπρήσσει (ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
καταλιπεῖν αὐτὸν τυφλόν· τῆ ¹⁵ δὲ ἔνδον φλογὶ εἰς
ἀπειρον ¹⁶ ἐξαιπτόμεναι) αἱ σάρκες αὐτοῦ συνεσά-
πησαν καὶ τῶν ὀστέων ¹⁷ διεχωρίζοντο (ὥστε αὐτὸν
ἐφ' ἑαυτὸν ἐπικαλεῖσθαι τὸν θάνατον)· οὕτως δὲ
κατασαπίσθη ¹⁸ δι' ὄλου, ἐπέβρῆξε τὴν ψυχὴν.

¹¹ (12) Ταῦτα ἀκούσας καὶ τὰ περὶ Μαξεντίου
γενόμενα ἐν Ῥώμῃ χαλεπά τε καὶ ἄτοπα, περὶ οὗ
καὶ πρεσβείαν διεξάμενος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ ¹⁹
καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν οὐρανῷ φωτισθεῖς· ²⁰
θεατῶμενος ἐπιγράφοντος· « Ἐν τούτῳ νίκα, »
παρεῦθ' χρυσοκολλήτοις ἐκτυπώσας λίθοις καὶ ἐπὶ
ἑόρατος ἀναρτήσας καθηγείσθαι τῆ ἑαυτοῦ στρατιᾶ
προσέταξεν, δι' οὗ καὶ τροπωσάμενος Μαξέντιον ἐν
τῷ ποταμῷ, οὕτως εἰσῆλθε καὶ τῆς Ῥώμης ἐκρά-
τησεν, ἀποπνιγέντος Μαξεντίου ἐν τῷ ποταμῷ, περὶ
οὗ καὶ ὁ πολυστρωρ Εὐσέβιος ²¹ ἔφη ²²· « Εὐθύς
αὐθις καὶ πεπλήρωται σαφῶς τὸ ῥητόν· « Ἄρματα
Φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐβρίψεν εἰς θάλασσαν·
ἐπιλέκτους ἀναβάτας, τριστάτας κατεπόντισεν ἐν
Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, πόντῳ ἐκάλυψεν αὐτούς. » Οὕ-
τως ²³ γὰρ καὶ Μαξέντιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὀπλίται
388 καὶ δορυφόροι κατέδυσαν ²⁴ εἰς βυθὸν ὡσεὶ
λίθος, ὀπηνίκα, δούς νῶτα ²⁵ τῆ ἐκ Θεοῦ μετὰ Κων-
σταντίνου δυνάμει ²⁶ καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν, ὃν

A sustinentes, in fugam versi sunt; et hi quidem
fugiebant celeriter, illi vero persequabantur acriter;
multisque millibus occisis, cæteri, derelicto
tyranno, transierunt ad imperatorem. Impius
autem, projecto diademate, ne agnosceretur, unus
erat militum, et circumiens de vico in regionem
et abscondens se, cum paucis benevolentissimis
nudus evasit. Congregatos autem sacerdotes
laudatorum deorum et prophetas et vates et hos
qui pro arte divinatoria celebrabantur, quos prius
diligens in honore habebat, ut impostores et
seductores et imperii sui insidiatores jugulavit.

B Cum autem in eo esset ut in manus imperatoris
vivens incideret (urgebat enim bellum), furor a
Deo immixtus ita illum vexavit ut pronus super
pavimento orans auxilium non inveniret. Flamma
autem ex intimis visceribus et medullis accensa
intolerabiles illi dolores præbebat anhelanti et huc
atque illuc circumversanti, ita ut ambo oculi ejus
in terram exsiliarent et cæcum illum relinquerent;
interiore autem flamma mirum in modum exustæ
carnes ejus maceratæ ab ossibus disjungebantur,
ita ut ipse mortem invocaret. Cum sic autem tota
caro emarcuisset, animam efflavit.

C His auditis, et iis quæ a Maxentio Romæ
facta erant gravibus et incongruis, de quo etiam
deputationem acceperat, militavit adversus eum,
et cum signum crucis in cælo lucidum vidisset
cum inscriptione: « In hoc vince, » confestim auro
agglutinatis effictum lapillis, et ad lanceam sus-
pensum, protinus agmen suum præcedere jussit, per
quod Maxentio in fugam converso et in flumen
demerso, sic ingressus est et Romam occupavit,
Maxentio in flumine suffocato, de quo etiam
Eusebius, qui multa novit et memorat, dixit:
« Subito iterum quoque egregie adimpletum est
verbum: « Currus Pharaonis et exercitum ejus
projecit in mare, electos ascensores, principes
demersit in Rubrum mare, abysso operuit eos. »
Sic enim et Maxentius et circa ipsum armati et
satellites descenderunt in profundum quasi lapis,
tum cum terga dedit exercitui cui præerat Deus
cum Constantino, et ad flumen, quod solerter

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ ὑπενέγκαντες — κατὰ τὸ τάχος, οἱ δὲ κατὰ κράτος ἰδ. A. ⁷ καὶ τοῦτον τρεψάμενος πάντας
κατασφάττει. Αὐτὸς δὲ ὁ Γαλέριος τὸ διάδημα βίβας καὶ μετ' ὀλ. ἔ. διαδράς ἀπὸ κ. εἰς κώμην
φύγετο καὶ τοὺς Ced. Μαξιμίνος — ἐν τῇ ἀνατολῇ ἠτήθητις φεύγει Sym. 50^a. ⁸ ὡς οὖν μὴ ἐπιγνωσθῆ
φεύγων εἰς A. ⁹ εἰς κώμην καὶ κρ. πόλις μ. ὁ. αὐτῶν (αὐτῶ) εὐν. A. ¹⁰ τῶν ἐιδώλων καὶ μύστας
καὶ πρ. καὶ μ. Ced. ¹¹ μαγεῖα διαβεβοημένους A. ¹² 316 (5518) (Ced. 477, 11-17 · Ἐν δὲ τῷ ἰα'
ἔτει μέλλοντος κρατηθῆναι τοῦ Μαξιμιανῶ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου πρ. θεῖα ὁ. κατέλαβεν ἂ.
¹³ πρηνῆ — δεόμενος — τυγχάνων cod. ? ¹⁴ φλ. γὰρ ἀπὸ τῶν σπλ. ἂ. καὶ μελῶν Ced. ¹⁵ ἂν. ἀμφο-
τέρους τοὺς ὀφθαλμούς· ἂ. ἔ. πεποίηκεν, αἱ δὲ σ. Ced. ¹⁶ περιστροφόμενῃ οὕτως A. om. καί. ¹⁷ τῆς δὲ
ἔνδον φλογὸς εἰς ἂ. ἐξαφθείσης. ¹⁸ εἰς ἂ. σαπίσθαι τῶν ὀ. ἐξέπεσον καὶ ὀ. διατεθείς τὴν θεομάχον αὐτοῦ
ἐπ. ψ. Ced. ¹⁹ ὅστις ἀπεχωρίζοντο ὑπ' ἄλλήλων ἐπικαλεῖσθαι A. ²⁰ κ. τῆς σαρκὸς vel κατασαπίς ?
νόσω τελευταῖ Sym. 50^a. ²¹ Varians § 7. ²² φωτισθεῖς cod. ²³ Εὐσέβιος ἐφ' οἷς αὐθις ἔφη πεπλ. σαφῶς
Ἄρμ. C. ²⁴ Eus. H. E. IX. 9 ὡς περ οὖν ἐπ' αὐτοῦ Μωυσοῦ καὶ τοῦ πάλαι θεοσιβοῦς Ἑβραίων γένους
ἄρμ. Ev. xv. 4. ²⁵ Κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ M. οἱ τε ἀμφ' ἂ. Eus. ²⁶ ἰδ. Eus. ²⁷ ν. δ. Eus. ²⁸ δυν. τὸν πρὸ
τῆς πορείας διήγε· π. Eus.

ponte junxerat, exitalem machinam sibi paravit, et in foveam quam fodit incidit, et « conversus est dolor ejus in caput ejus, et in verticem ipsius iniquitas ejus descendit. » — « Et ita quidem impius et similes ejus submersi sunt quasi plumbum in aquis vehementer. » Divus autem Constantinus, Deo pro factis celebrato, in hymnis triumphalibus Romam ingreditur, omnibus confertim ipsum, cum mulieribus et liberis plurimis, et cum omni populo Romanorum, radiantibus oculis, ut redemptorem et salvatorem et bene meritum, cum laudibus et inexplebili lætitia excipientibus. Ille autem, quasi insitam erga Deum pietatem possidens, nec prorsus clamoribus motus, neque laudibus erectus, affatim auxilii divini conscius, statim mandat ut salutaris passionis *τροπæου* manu sua in columnam erigeretur, et Parasceven et Dominicam honorari præcipit, illam quidem ob crucem, hanc vero ob resurrectionem, et velat ne quis in posterum ad crucem condemnetur homo.

αὐτὸς ²⁹ μηχανικῶς ζεύξας καὶ ³⁰ γεφυρώσας, μηχανὴν ὀλέθριον ³¹ ἑαυτοῦ συνεστήσατο ³², καὶ εἰς λάκκον ³³, ὅν ὤρυξεν εἰσπέπτωκεν, καὶ « Ἐπέστρεψεν ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ κατήλθε ³⁴. » — « Καὶ οὕτως ³⁵ μὲν ὁ δυσσεβὴς καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ ἔδυσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῶς ³⁶. » — ³⁷ Ὁ δὲ θεὸς Κωνσταντῖνος Θεὸν τοῖς ἔργοις ἀνυμνήσας, ἐπὶ Ῥώμην μετ' ἐπινικίων εἰσελαύνει ³⁷, πάντων ἀθρόως αὐτὸν ἅμα ³⁸ γυναῖξι καὶ κομιδῇ νηπίων καὶ σὺν παντὶ δῆμῳ Ῥωμαίων παιδρῶς ὄμμασιν ³⁹ ὅσα λυτρωτὴν καὶ σωτῆρά τε καὶ εὐεργέτην μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑποδεχομένων ⁴⁰. Ὁ δὲ ὡς περ ἔμφυτον τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν κεκτημένος μηδ' ὄλως ⁴¹ ἐπὶ ταῖς βοαῖς ὑποσαλευόμενος μηδὲ τοῖς ἐπαίνοις ἐπαιρόμενος, εὐ μάλα τῆς ἐκ Θεοῦ συναισθόμενος βοήθειας, αὐτίκα τοῦ σωτηρίου ⁴² πάθους τὸ τρόπαιον ὑπὸ χειρὸς ἰδίας ἐπὶ κίονος ἀνατεθῆναι προστάττει, « καὶ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Κυριακὴν τιμᾶσθαι προσέταξεν, τὴν μὲν διὰ τὸν σταυρὸν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ σταυρῷ μηκέτι καταδικάζεσθαι ἄνθρωπον.

BIBΛΟΣ Δ'.

ΑΡΧΗ ΣΥΝ ΘΕῶ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

LIBER QUARTUS.

INITIUM CUM DEO CHRISTIANORUM REGNI
ET DE CONSTANTINO MAGNO.

CLXXVIII: *Regnum Constantini Magni.*

C 389 ΡΟΗ'. *Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου.*

Post Maxentium regnavit Constantinus Magnus unum et triginta annos; qui prompte per univversum orbem edicta misit ut degentes in exsilio Christiani cum honore in propria regrederentur, idolorum templa everterentur, ædificarentur eccle-

⁴³ Μετὰ ⁴⁴ Μαξέντιον ἰδασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἔτη ⁴⁵ λα' ⁴⁶, ὅς εὐθέως διατάγματα ⁴⁷ εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξέπεμψε τοὺς ἐν ἐξορίᾳ ⁴⁸ Χριστιανούς μετὰ τιμῆς ἐπανέρχεσθαι εἰς ⁴⁹ τὰ ἴδια (καὶ) τοὺς μὲν ναοὺς τῶν εἰδώλων καταστρέ-

Variae lectiones et notæ.

²⁹ ὃν ἄ. σκάψαι ζ. Eus. ³⁰ εὐ μάλα add. Eus. ³¹ ὀλέθρου καθ' ἑαυτοῦ Eus. ³² συν. ἐφ' ᾧ ἦν ἂν εἰπεῖν λ. ὦ. καὶ ἀνίσκαψεν ἄ. καὶ ἐμπροσθεῖται Eus. e Ps. vii, 15. ³³ λάκκον εἰς end. cf. Eccl. x, 8, Prov. xxvi, 27: Ὁ ὄρυσσων βόθρον εἰς αὐτὸν ἐμπροσθεῖται. — ἐμπ. εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο ἐπιστρέφει Eus. ut Ps. vii, 15, 16. ³⁴ καταθήσεται Ps. Eus. ³⁵ Ταύτη δὴ — αὐτὸς γε πρῶτος ὁ δυσσεβέστατος, εἶτα δὲ καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν ὑπασιπισταί ³⁶ ἔδ. ὦ. μ. ἐν. ὦ. σφοδρῶς Eus. ³⁷ Ταῦτά γε καὶ ὅσα τούτοις ὀδελφά τε καὶ ἐμπερῆ Κ. τῷ καθηγεμόνι καὶ τῆς νίκης Θεῷ αὐτοῖς ἔ. ἀν. Eus. ³⁸ εἰσῆλθαι Eus. ³⁹ ἄ. ἅμα κ. ν. καὶ γ. τῆς δὲ ἀπὸ τῆς συγχλήτου βουλῆς καὶ τῶν ἄλλων διασημοτάτων σὺν Eus. ⁴⁰ αὐταῖς ψυχαῖς add. Eus. ⁴¹ ὑποδεχομένοι end. ⁴² μηδ' ἐπ. τοῖς ἐπ. Eus. ⁴³ σωτηρίου τρόπαιον π. ὦ. χεῖρα ἰδίας εἰκόνας. Eus. Ὁ δὲ θεὸς οὗτος Κωνσταντῖνος εἰς τὴν τῶν τυράννων τούτων διανέστη κατάλυσιν καὶ τὸν Μαξ. — ἀνατρεῖ, ὥστε καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον Θεοῦ εἰς συμμαχίαν αὐτῷ παρέσχετο. Sym. 30^a. ⁴⁴ 319 (5521) Ced. 478, 5—6. Τῷ ἰδ' ἔπει, κτλ. ⁴⁵ Μετὰ δὲ Μ. Α. ⁴⁶ ἔτη λγ' Leo, sed λα' P, ἔτη λβ' V. 2, M. 1, 2, om. V. 1. ⁴⁷ ζήτας ἔτη ζε' L. P. ⁴⁸ δ. πανταχοῦ ἐξ. V. ⁴⁹ ἐξορίας V. 1. ⁵⁰ πρὸς V. 1.

φρασαι⁸⁸, τὰς δὲ τοῦ⁸¹ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἰκοδομεῖσθαι καὶ⁸⁹ τοὺς ἐπιειδωλοατροῦντας κεφαλικάις ὑποκεῖσθαι τιμωρίαις.

(2) Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐξέθετο [καὶ] νόμους καθολικούς, ὥστε) ἀποδίδοσθαι τοὺς τῶν εἰδώλων ναοὺς καὶ τὰς⁹⁰ τούτων προσόδους τοῖς⁹¹ τῷ Χριστῷ ἱερωμένοις⁹², καὶ Χριστιανούς μόνους ἀρχεῖν καὶ στρατεύεσθαι (καὶ τετράδα καὶ παρασκευὴν πάντας νηστεύειν καὶ τὴν Κυριακὴν⁹³ ἀργεῖν καὶ τιμᾶν, τὰς μὲν διὰ τὸ πάθος, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου) καὶ⁹⁴ ἀπράκτους εἶναι⁹⁵ τὰς δύο (τῆς) πασχάλιας ἑβδομάδας, μίαν πρὸ τῆς ἑορτῆς καὶ ἄλλην μετὰ τὴν ἑορτὴν, (103^b) τὴν μὲν διὰ τοῦ Κυρίου⁹⁶ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν⁹⁷, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν⁹⁸, **390** καὶ Ἰουδαίους οἰκέτας μὴ ὠνεῖσθαι⁹⁹ μήτε θυσιὰς προδῆλους ποιεῖσθαι, καὶ σταυρῷ; μηκέτι καταδικάζεσθαι τινα¹⁰⁰ διὰ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, τοῖς τε νομίμασιν αὐτοῦ συνεκτεποῦσθαι¹⁰¹ πάντοτε.

(3) Γυναίκα δὲ¹⁰² εἶχε Μαξιμίαν θυγατέρα Διοκλητιανοῦ, ἐξ ἧς ἐγέννησεν υἱοὺς γ', Κωνσταντῖνον, καὶ Κῶνσταντα¹⁰³, καὶ Κωνσταντίον [ἀδελφούς δὲ¹⁰⁴ δύο, Δαλμάτιον καὶ Κωνσταντίον¹⁰⁵], καὶ μίαν¹⁰⁶ ἀδελφὴν Κωνσταντίαν, τὴν γυναῖκα Λικινίου, γεννηθέντας¹⁰⁷ ἐκ (τῆς πρώτης γαμετῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίου, τῆς) Θεοδώρας, θυγατρὸς (γεγονυίας Μαξιμιανοῦ¹⁰⁸ τοῦ) Ἐρκουλοῦ.

¹⁰⁹ Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μόνος γεννᾶται ἐξ Ἑλένης, οἱ¹¹⁰ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔσχον υἱοὺς, Δαλμάτιος μὲν ἄλλον Δαλμάτιον, Κῶνστας δὲ Γάλλον καὶ Ἰουλιανόν.

POB'. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου¹¹¹.

¹¹² Ἐν δὲ¹¹³ τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἐν τινι καταδύσει βαθμοὺς ἔχουση τέτταρα δράκων ἦν παμμεγέθης, ὅς ἐξαίφνης πολλάκις (παρακύπτων¹¹⁴ **391** τῆς καταδύσεως) ἔλυμαίνετο¹¹⁵ σφόδρα τοὺς ἐν τῇ πόλει (τῷ φουρήματι καὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, περὶ οὓς τινες τῶν ἐλληνισζόντων ἀξιώσαντες τὸν θεῖον Σιλβέστρου εἶπον· «Κάτελθε, ὡ ἐπίσκοπε, πρὸς τὸν δράκοντα καὶ ποιήσον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ σου

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ ἀποδίδοσθαι, κτλ. *Cod.* ἀπ. τοῖς Χριστιανῶν ἱερεῦσι καὶ μ. χρ. *Len*, *P.* καταστράψεσθαι *V. 1.* καταστρά. *cod.* ⁸⁹ τοῦ *om.* *V. 1, 2* ⁹⁰ καὶ — ὑπ. *om.* *V. 1, 2* *ex homoioteleuto.* ⁹¹ καὶ τὰς τ. *pr. om.* *Cod. V. 1.* ⁹² τοῖς ἐν Χριστῷ *A.* ⁹³ ἱερ. ναοῖς, δεῦτερον *Chr. μ. στρ.* ἐθνῶν τε καὶ στρατοπέδων ἅ. τοὺς δὲ ἐπιμένοντας τῇ εἰδωλοατροίᾳ κεφαλικάις τιμωρεῖσθαι, τρίτον τὰς π. δύο ἑ. ἀπρ. τελεῖν, τὴν τε πρὸ τοῦ Πάσχα καὶ τὴν μετ' αὐτῆν, κτλ. *Cod.* 478, 6-11. ⁹⁴ πάντας *V. 2, M. 1, 2* ⁹⁵ καὶ ἀπρ. κτλ. *om. V. 1.* ⁹⁶ ἐ. τῆς π. δύο ἑ. *V. 2, M. 1, 2?* ⁹⁷ τοῦ Κυρίου *om. A.* ⁹⁸ διὰ τὸν στ. τοῦ χυ *M. 2.* *cf. Sym. 51^a, b.* ⁹⁹ Φασί (δὲ *om. V. 2.*) αὐτὸν πρῶτον πάντων τῶν βασιλέων διαδήματι χρῆσασθαι· καὶ μαργαρίταις καὶ ἄλλοις λίθοις περιεργότερως (περιεργότερω *cod.* περιεργότεροις *V. 2*) κοσμηθῆναι· ἀλλὰ καὶ πύργας Εὐαγγελίων χρυσοῦς διὰ μαργαρίτων καὶ λίθων κατασκευάσας ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ προήγαγε θαύματος ἄξια (ἄξιον *V. 2*) Σχόλιον nigro colore in margine codicis *V. 2*, non in textu ut in *cod. Mosq.* ¹⁰⁰ ὠνεῖσθαι *V. 1.* ¹⁰¹ τινα *om. M. 2.* ¹⁰² ἅ. καὶ εἰκόσι σ. π. *V. 1.* ¹⁰³ τ. ἐγγαράττεσθαι *L. P.* ¹⁰⁴ Καὶ γ. μὲν ἑ. *V. 1, 2, (M. 1, 2?)* — *Γ.* μὲν εἶχε *A.* ¹⁰⁵ Κῶνσταν *cod. et A.* ¹⁰⁶ Ἐσχεν οὖν καὶ ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἄδ. δύο Δ. καὶ Κῶνσταντα *cod.* Ἐ. οὖν ὁ μ. *K.* καὶ ἄδ. δύο Δ. καὶ *K. A.* ¹⁰⁷ οὔτινες ἔσχον υἱοὺς, Δαλμάτιος μὲν ἄλλον Δαλμάτιον, Κωνσταντῖνος δὲ Γάλλον καὶ Ἰουλιανόν *V. 1.* *omissis reliquis hujus capituli,* ¹⁰⁸ Καὶ θ. ἑ. *K.* τὴν *A.* γαμετὴν, ἐκ θ. τῆς θυγατρὸς Ἐ γενν. *Cod.* 472, 19-21. ¹⁰⁹ γεννηθέντας *A.* ¹¹⁰ *M.* καὶ *E. V. 2.* ¹¹¹ Ὁς (Κωνσταντῖνος) ἐγέννησεν ἑξ Ἐ. τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς Κωνσταντῖνον τὸν Μέγαν καὶ ἄγιον περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν — περιόντων τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων, Κωνσταντίου τοῦ πατρὸς Ἰουλιανοῦ καὶ Γάλλου τοῦ καὶ Δαλματίου *Cod.* 472, 14. ¹¹² οὔτινες ἄδ. ἅ. ἔσχον *A.* ¹¹³ α'. Περὶ τοῦ ἐν Καπετωλίῳ οἰκοῦντος δράκοντος *V. 1.* ¹¹⁴ *Cod.* 476, 18-477, 2: Ἐν τῷ *K. P. β.* ἔχοντι τέττα, ἐν τῇ κ. τῶν βαθμῶν καὶ τῶν θεμελίων ἑλ. δ. φρεῖ π. ὧ ἰθυσίαζον καθ' ἡμέρας Ἑλληνας· εἰ δ' οὐ, ἀλλὰ ἐξ ἐπιπίπτων π. ἑλ. Ἐκεῖτε *Σ.* καταθᾶς καὶ ὁ μ. ἑ. πύλας χαλκᾶς ἑ. οὐ ἦν ὁ δρ. κλ. τὰς θύρας τῇ ἐπικλήσει Ἰὺ Χυ τοῦτον ἀπέκτεινε. ¹¹⁵ γε *V. 1. (2?).* ¹¹⁶ προκ. *V. 1, 2.* ¹¹⁷ ἔλυμπ. *V. 1.*

Asia Christi, et idola colentes praena capitali subicerentur.

Insuper idolorum templa eorumque reditus hominibus Christo dicatis tradi sancivit legibus promulgatis; Christianis solis imperia militiamque tenenda; cunctis quartam sextamque jejunio, et Dominicam otio cultu honorifico, illas quidem propter Passionem, hanc autem propter Resurrectionem Christi colendam; duas Paschae hebdomades, unam ante festum, et alteram post festivitatem, idque propter Passionem et crucem, tum propter resurrectionem, pro feriatis esse habendas; Judaeos servos non esse emendos, nec sacrificia manifesta facienda; propter crucem Christi, crucis supplicium nulli amplius

B insigendum, numismatibusque suis imaginem Christi ac crucis tyrum ubique esse imprimenda.

Uxorem autem habuit Maximinam, Diocletiani filiam, ex qua tres suscepit filios, Constantinum Constantem et Constantium, duos vero fratres Dalmatium et Constantium, atque unam sororem Constantiam, Licinii uxorem, ex prima patris sui Constantii genitos uxore, Theodora, Maximiani Heraculis filia.

Constantinus autem solus ex Helena genitus erat, ipsiusque fratres habebant filios, Dalmatius quidem alterum Dalmatium, Constans autem Gallum et Julianum.

CLXXIX. E vita sancti Silvestri.

In Capitolio Romano, in quodam recessu trecentis sexaginta quinque gradibus alto, immanis erat draco, qui saepe subito ex latibulo prospiciens, inhabitantes urbem maximeque pueros flamine multum laedebat; et idcirco quidam ex Graecis veneranter aduentes sanctum Silvestrum, dixerunt: «Egredere, o episcopo, contra draconem, et in nomine Dei tui illum a pernicie hominum cessare

compelle ad unum annum; et credimus omnes et baptizamur. » Silvester autem egressus parvum cum aerea janua habitaculum, ubi erat draco, invenit, et postquam, in nomine Christi clausa janua, rediisset, non amplius draco exivit. Labentibus autem duobus annis, omnes qui pridie sacrificiis draconem colebant et alii multi ad sanctum Silvestrum accedentes baptizabantur.

Cum autem divinus Constantinus convocasset Judæos, sacerdotesque et scribas numero centum et viginti, ut disputarent cum Silvestro, ad perfectam veritatis demonstrationem et Judaicæ impudentiæ ac ineptiarum repulsionem, tota fere civitas ante regem convenit ad audiendam utriusque partis collationem circa Christi fidem. Judæi sic ad Silvestrum dicere cœperunt: « Quænam Scriptura de Filio Mariæ vaticinata est, et quisnam propheta ipsum Deum ex Maria nascendum prænuñtiavit? » Silvester autem respondens: « Plane erratis, ait, nescientes Scripturas, nec mysticam in eis jacentem doctrinam. De quo enim ait magnus Isaias: « Ecce Virgo concipiet et pariet filium, et vocabunt nomen ejus Emmanuel, quod est interpretatum nobiscum Deus; » et: « Antequam sciat puer vocare patrem aut matrem, accipiet Damasci potentiam et Samariæ spolia coram rege Assyriorum? » Et alius: « Orietur stella ex Jacob et surget homo ex Israel, et conteret principes Moab. » Et: « Exsurget homo ex semine ejus et dominabitur gentibus multis. » Quod quidem homo videbitur, ab his prænuñtiatur; quod autem omnium erit Dominus, rursus significant dicentes: « Ecce Dominus ascendet super nubem levem et ingreditur Ægyptum, et commovebuntur simulaera Ægypti. » Et: « Ecce Deus noster veniet et salvabit nos, et tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum audient, et saliet sicut cervus claudus, et soluta erit lingua balborum. » Prophetia ergo Deum ad futurum prædicat; signa autem et tempus adventus significat. Tunc enim hæc impleta sunt quæ nunquam prius evenerant sub aliquo in Israel. Circa autem Passionem ejus rursus ait: « Vir dolorum sciens infirmitatem ferre; despectus est nec reputatus. Ipse iniquitates nostras portat et pro nobis patitur. Et nos reputavimus eum esse in labore,

A σχολάσαι αὐτὸν ἑπὶ χρόνον ἕνα τῆς φορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ πιστεύομεν πάντες καὶ βαπτίζομεθα). » Ὁ δὲ ἑπὶ Σιλβέστρος κατελθὼν καὶ οἰκίσκον μικρὸν εὐρῶν ἔχοντα θύραν χαλκῆν, ἐνθα ὁ δράκων ὑπῆρχε, καὶ ταύτην ἑπὶ τῷ ὄνοματι ἑπὶ Χριστοῦ κλείσας καὶ ἀπελθὼν ἑπὶ, οὐκέτι ἐξῆλθεν ὁ δράκων. Διελθόντων δὲ χρόνων β', πάντες οἱ πρῶην διὰ θυσιῶν τὸν δράκοντα θεραπεύοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ προσελθόντες τῷ ἁγίῳ Σιλβέστρῳ ἐβαπτίζοντο.

(2) Τοῦ δὲ θεοῦ Κωνσταντίνου συναθροίσαντος Ἰουδαίους, ἱερεῖς τε καὶ γραμματεῖς ρκ' πρὸς τὸ διαλεχθῆναι μετὰ Σιλβέστρου εἰς τελείαν φανέρωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνατροπῆν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀναισχυντίας καὶ φλυαρίας, συνῆλθε πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις ἔμπροσθεν τοῦ βασιλείως, ἀκούσαι τῆς διαλέξεως ἀμφοτέρων περὶ τῆς Χριστοῦ πίστεως. Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀπῆρξαντο πρὸς Σιλβέστρον λέγειν οὕτως: « Ποία Γραφή περὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας προεῖπε, καὶ ποῖος αὐτὸν προφήτης ἦν ἐκ Μαρίας γεννησόμενον προανήγγειλε; » Ὁ δὲ Σιλβέστρος ἀποκριθεὶς εἶπε: « Πάνυ πλανᾶσθε μὴ εἰδότες ἀληθῶς τὰς Γραφὰς μήτε τὴν ἐν αὐταῖς ἐγκειμένην μυστικὴν διδασκαλίαν. » περὶ γὰρ τίνος εἶπεν ὁ μέγας Ἠσαΐας: « Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουὴ — ὁ ἔστι μεθερμηνεύομενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός; — καὶ ἑπὶ ἡ γυνὼναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἐναντὶ βασιλείως Ἀσσυρίων; » Καὶ ἄλλος: « Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ συντρίψει τοὺς ἀρχοντας Μωάβ; » καὶ ἄλλος: « Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν. » (104) Ὅτι μὲν οὖν ἄνθρωπος φανήσεται, διὰ τούτων προκαταγγέλλεται, ὅτι δὲ Κύριος πάντων, προσσημαίνουσι: πάλιν φάσκοντες: « Ἰδοὺ Κύριος κἀθήται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἕξει εἰς Αἴγυπτον; [καὶ σεισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου;] καὶ Ἰδοὺ Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἕξει καὶ οὐσας ἡμᾶς, καὶ τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὠτα κωφῶν ἀκούσονται, καὶ ἀλείψεται ὡς ἔλαφος ὁ χυλὸς, καὶ τρανῆ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων. » Ἡ μὲν οὖν προφητεία Θεὸν ἐπιδημῆν (προ)λέγει: τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὸν χρόνον τῆς παρουσίας γνωρίζει. Τότε γὰρ ταῦτα πεπλήρωται, ἅπερ οὐδέποτε γεγέ-

Variae lectiones et notæ.

ἡ κἀν add. V. 1. ἡ γς add. V. 1. ἡ ταῦτα V. 1. ἡ ἐπὶ ὄν. Χριστοῦ V. 1. ἡ ἀνελθὼν V. 1. (2, M. 1,2?). ἡ θυσίαν V. 1. ἡ β' περὶ τῆς διαλέξεως Σιλβέστρου καὶ τῶν Ἰουδαίων V. 1, Ced. 478, 45-488, 10. Τῷ δ' (18) ἔπει τῆς βασιλείας; τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου Κ. διάλεξις γέγονεν ἐν Ῥώμῃ Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων καὶ τῶν μὲν Χρ. ὁ μέγας ἠγάτο Σ. πάπας ὡν τῆς Ῥώμης, κτλ. ἡ τοῦ add. V. 1. ἡ Καὶ ὁ Ἰουδαῖος εἶπεν Ὁ μόνον περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ ὑμετέρου ΧΥ — ἐρωτηθεὶς περὶ μόνως τῆς γεννήσεως εἰδόμενος ἄλλα τινά, κτλ. Ced. — ὁ. λ. V. 1, 2 M. 1,2? ἡ πρ. ἐκ. Μ. γεννηθῆναι V. 1, ἐκ Μ. om. M. 1,2. ἡ Ὁ ἅγιος Σ. εἶπεν π. τ. ὁ μ. ἡ. εἶπεν Ced. ἡ τὴν ἁ. M. 1,2. ἡ π. τ. ὁ μέγας ἡ. ε. Ced. π. τ. γὰρ ὁ μ. ἡ. ε. V. 1. π. γὰρ τ. ἡ. ε. V. 2, M. 1,2. ἡ Isa. vii, 14; Matth. i, 23. ἡ καθερμ. V. 2, om. Ced. V. 1. ἡ Isa viii, 4. ἡ Ὁ δὲ θεόπτης Μωσῆς V. 1, ὁ δὲ Βαλαάμ V. 2, Καὶ ὁ Βαλαάμ Ced. Num. κxiv, 17. ἡ φρεσὶν add. V. 1, post Ἰακώβ M. 2. ἡ Ἰημ V. 1,2. pro Ἰηλ. ἡ καὶ θρῦσαι τοὺς ἀρχηγούς Μ. καὶ προνομῶσαι τοὺς υἱούς Σὴθ καὶ κατακυριεύσει ἁ. π. Ced. ἡ Μωάβ καὶ om. Slav. ἀναστ. om. V. 1,2, M. 1,2?. ἡ οἱ προφηταὶ add. Ced. ἡ Isa. κix, 1. ἡ καθήσεται V. 1. ἡ Isa. κxv, 4 6. ἡ ἀνοίγησ. V. 2, M. 1,2.

νασι πρότερον (ὑπὸ τινος) ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἵ. Περὶ δὲ ἂν τοῦ πάθους αὐτοῦ πάλιν φησὶν *· « Ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν — ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν *· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ· τῷ μάλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ¹⁰ ἰάθημεν· » καὶ ¹¹· « Ὅτι αἵρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· τὴν δὲ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; » Καὶ Μωσῆς ¹²· « Ὁψεσθε ¹³ τὴν ζωὴν ὁμῶν κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὁμῶν, καὶ οὐ μὴ πιστεύσητε. » Καὶ Δαυὶδ λέγει ἐκ προσώπου ¹⁴ τοῦ Χριστοῦ· « Ἄρουσαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου· » καὶ ¹⁵· « Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, » καὶ τὰ ἐξῆς. — **393** Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ἐλπὶς ἦν, ὁ μὲν Ἰακώβ (προ)εῖπεν ¹⁶· « Οὐκ ἐκλείψει ἀρχὼν ἐξ Ἰούδα καὶ ¹⁷ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ ¹⁸ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν· » [ὁ δὲ Ἡσαίας ἔφη ¹⁹· « Καὶ ἔσται ²⁰ ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἀρχεῖν ἐθνῶν.] ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν. » Καὶ ταῦτα μὲν ²¹ ὀλίγα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γενομένων· πᾶσα δὲ Γραφή πέπλησται διελέγχουσα τὴν ὑμετέραν ἀπιστίαν. Τίς γὰρ (πῶ)ποτε τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς ἱστορηθέντων ²² δικαίων καὶ προφητῶν ἁγίων ἐκ παρθένου μόνης ἔσχε τὴν τοῦ σώματος σύστασιν; Τίνος δὲ τῆς γεννήσεως ²³ προῖδραμεν ἀστὴρ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὸν γεννηθέντα διεσήμανε τῇ οἰκουμένῃ; Τίς πάλιν ²⁴ βασιλεὺς πρὶν ἰσχύσαι ²⁵ καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα ²⁶, ἔδρασε καὶ τρόποια κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπληρεῖ; Τίς ²⁷ ἄρα γέγονε βασιλεὺς; ²⁸ Ἰσραὴλ ²⁹, ἐφ' ὃν τὰ ἔθνη πάντα τὴν ἐλπίδα ³⁰ τέθεινται καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτοῖς; ³¹ ἠναντιοῦντο πανταχόθεν; ἕως γὰρ συνίστατο Ἰερουσαλήμ, πόλεμος ἀσπονδος ἦν ³² αὐτοῖς, καὶ διεμάχοντο πρὸς τὸν Ἰσραὴλ ³³, Ἀσσύριοι ³⁴ μὲν θλίβοντες, Αἰγύπτιοι δὲ διώκοντες, (Βαβυλώνιοι ³⁵ κατατρώχοντες, Σύροι δὲ ἀντι)πολεμοῦντες. Ἡ οὐχὶ ὁ μὲν Δαυὶδ τοὺς ³⁶ Μωαβίτας (καὶ τοὺς Σύρους ³⁷) ἐπολέμει καὶ ἐπολεμεῖτο, ὁ δὲ Ἰωσίας τοὺς πλησίον παρεφύλαττετο; Καὶ μέντοι καὶ Ἐζεκίας ἐδειλία ³⁸ τὴν ἀλαζονεῖαν τοῦ Σαναχειρίμ· καὶ τῷ μὲν Ἰησοῦ οἱ Καναθαῖοι ³⁹ ἠναντιοῦντο, τῷ δὲ Μωσῆ ⁴⁰ Ἀμαλήκ κατεστρατεύετο ⁴¹. Καὶ ὅμως ⁴² ἀσπονδὸν ἦν τοῖς ἔθνεσι πρὸς τὸν Ἰσραὴλ τὰ ⁴³ τῆς φιλίας, ὡς μέχρι ⁴⁴ οὖν μαρτυροῦσι τὰ πράγματα ⁴⁵.

in plaga, et in tormentis. Ipse autem vulneratus est propter delicta nostra : disciplina pacis nostræ super eam : livore ejus nos sanati sumus. » Et : « Aufertur e terra vita ejus : generationem autem illius quis enarrabit ? » Et Moyses : « Videbitis vitam vestram suspensam ante oculos vestros et non credetis. » David quoque dicit in persona Christi : « Foderunt manus meas et pedes meos ; » et : « Diviserunt sibi vestimenta mea » et reliqua. Quod autem et gentium spes esset, Jacob quidem prædixit : « Non deficiet dux e Juda, nec princeps femoribus ejus, donec veniat qui expectatur, et ipse erit expectatio gentium. » Isaias autem ait : « Et erit radix Jesse et exurgens regere gentes : in ipso gentes sperabunt. » Hæc quidem pauca sint ad demonstrationem eorum quæ facta sunt : omnis autem Scriptura repletur verbis invidelitate vestram confutantibus. Quis enim unquam ex justis in sacris Scripturis memoratis et sanctis prophetis de Virgine sola corporis substantiam tenuit ? Cujus nativitatem præcedebat stella in cælo, et natum mundo annuntiavit. Quisnam rex antequam posset vocare patrem aut matrem regnavit, et tropæa inimicis eripuit ? Quis autem rex Israel fuit, in quo cunctæ gentes speraverint et non potius occasionem sibi undique colluctandi repererint ? Dum enim staret Jerusalem, ipsis erat implacabile bellum, et pugnantibus contra Israel Assyrii quidem opprimentes, Ægyptii vero persequentes, Babylonii conterentes, Syrii autem reluctantes. Nonne David Moabitas et Syrios oppugnabat et oppugnabatur ab eis, et Josias vicinis observabat ? Ezechias autem jactantiam Sennacherib pertimescebat ; Josue Chanaanæi reluctabantur et Moysi Amalec præliabatur. Prorsus implacabiles erant gentes contra Israel in iis quæ respiciunt amicitiam, ut usque nunc acta testantur. » Tunc respondentes Scribæ dixerunt : « Non negamus hæc esse scripta : expectamus autem qui nondum advenit, Deum Verbum. » Silvester ait : « Quomodo non audistis Daniel aperte prædicentem et tempus et adventum Salvatoris ? Dicit enim angelus conferens cum illo : « Septuaginta hebdomades concisæ sunt super populum tuum et super civitatem sanctam, ut finem accipiat peccatum, et expietur iniquitas, et expungatur delictum, et deleatur injustitia, et adducatur justitia

Varisæ lectiones et notæ.

* Ἰλημ V. 2. * Isa. LIII, 5 5. * καὶ μεμαλάκηται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν Ced. V. 1, ex I-a. Zacharias verba XII, 10 : « Ὁφόνται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν ο ῥοσσεματ in textum codicis M. irreperunt. ¹⁰ πάντας adl. V. 2, M. 1, 2. ¹¹ Isa. LIII, 8. ¹² Deut. XXVIII, 66. ¹³ φησὶ add. V. 1 (2, M. 1, 2?) ¹⁴ ἐκ πρ. τοῦ ΧϚ λ. V. 1. ¹⁵ Ps. XXII, 6, 18. ¹⁶ Gen. XLIX, 10. ¹⁷ οὐτε ἡγ. V. 1, 2. ¹⁸ φ' ἀπ. V. 1, 2, M. 1, 2, τὰ ἀποκειμένα αὐτῷ Gen. ¹⁹ Isa. XI, 10. ²⁰ φησὶν adl. V. 1, 2, M. 1, 2. ²¹ οὖν add. V. 1, 2, M. 1, 2. ²² ἱστορουμένων Ced. ²³ τὴν γέννησιν Ced. ²⁴ τίς δὲ β. Ced. τίς π. βασιλ. cod. τίς π. βασιλέων V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁵ ἰσχυσε M. 1, 2. ²⁶ καὶ add. M. 1, 2. ²⁷ ἐπληρεῖται M. 1, 2. ²⁸ οὖν add. Ced. V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁹ ἐν add. Ced. V. 1. ³⁰ Ἰλημ V. 1, 2. ³¹ τῇ ἐλπίδι τέθνηται cod. ³² ἀσπονδῶ Ced. ³³ ἐν add. M. 2. ³⁴ Ἰλημ V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁵ ὡς Σύροι V. 1. ³⁶ δὲ V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁷ τοῖς, κτλ. Ced. ³⁸ Ἀσσυρίους cod. ³⁹ ἐδειλίασε M. 1, 2. ⁴⁰ Ἀμμορραῖοι Ced. V. 1. ⁴¹ M. ὁ Ἀμ. Ced. V. 1, M. τῷ Ἀ. V. 2, M. 1, 2. ⁴² ἀντεστρ. Ced. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴³ Καὶ ὅπως ἀ. ἦν τῷ Ἰ. πρ. τῆ ἔθνη Ced. Καὶ ὅπως ἀ. ἦν τοῖς ἐ. π. τὸν Ἰλημ V. 1. καὶ ὁ λαὸς ἄσπονδος ἦν ἐν τ. ἐ. π. τὸν Ἰσραὴλ V. 2, M. 1, 2. ⁴⁴ τῶ? ⁴⁵ καὶ add. cod. ⁴⁶ γράμματα Ced.

sempiterna, et compleatur visio, et ungetur Sanctus sanctorum. Scies igitur et intelliges: ab exitu responsi ut ædificetur Jerusalem usque ad Christum duces, hebdomades septem et sexaginta duxerunt. De cæteris forsan vana prætexentes ad futurum tempus scripta removetis. Quid autem adversus ista dicere vel opponere potestis? ubi monstratur ungens et unctus non homo, sed Sanctus sanctorum esse nuntiatur, et usque ad præsentiam ejus Jerusalem stetit, post præsentiam autem ejus eversa est, et aliunde omnis propheta omnisque visio cessavit in Israel? Equidem olim David et Salomon et Ezechias uncti sunt; sed Jerusalem et locus stabant et prophetæ prophetizabant: aliunde vero hi uncti sancti homines, non autem sancti sanctorum vocati sunt. Quando etiam propheta et visio ex Israel cesserunt, nisi nunc cum prophetatus et Sanctus sanctorum Christus advenit? Signum igitur vere magnum et manifestum Dei Verbi et illius adventus est quod Jerusalem jam non amplius existat, nec propheta suscitetur, nec illis visio reveletur. Et quidem merito: postquam enim advenit qui significatus et prophetatus erat, quid opus significantibus atque prophetantibus? Ad hoc enim prophetabant, usquedum veniret prophetatus a quo peccata nostra diluenda erant. Quis ergo dux et Bethleem exivit, et in Israel pavit, et cujus exortus a principio ex diebus æternitatis. Et: Ante solem permanet nomen ejus. Et: Ineffabilis generatio, sicut scriptum est: Omnium enim sanctorum scimus generationem ex historiis, quæ ducunt Israel et originem et mortem ostendunt. »

395 καὶ Ἅγιος τῶν ἁγίων Χριστὸς παρεγένετο; Σημεῖον οὖν ὄντως μέγα πρόδηλον τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλήμ ἐστάναι μήτε προφήτην ἐγερεθῆναι μήτε ὄρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος γὰρ τοῦ σημαινόμενου καὶ προφητευομένου, τίς ἡ χρῆσις τῶν σημαινόντων καὶ προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προεφήτευσεν ἕως οὗ ἐλθῆ ὁ προφητευόμενος καὶ λυτρούμενος τὰς ἁμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος; — ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλεὲμ — καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίησαν, — οὐ ἢ ἐξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος; — καὶ ἔτι· Ἐνεκδιήγητος ἡ γενεὰ, καθὼς γέγραπται; Τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἴσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ παριστῶσαν τὴν γενεσιν καὶ τὸν θάνατον. »

Cum igitur per plures horas collatio facta est et Silvester cum multa sedulitate ex divinis Scripturis

Λ Τότε ἀποκριθέντες οἱ Ἅγιοι Γραμματεῖς εἶπον· Ὁκ ἀρνούμεθα ὡς **394** ταῦτα γέγραπται· προσδοκῶμεν δὲ τὸν μηδέπω παραγενόμενον Θεὸν Λόγον. Ὁ δὲ Σιλβέστρος εἶπε· Καὶ πῶς οὐκ ἠκούσατε τοῦ Δανιὴλ προλέγοντος φανερώς καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν θέλαν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν; φησὶ γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἄγγελος· Ὁ ἐβδομάδες συνετεμήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἁμαρτίαν, — καὶ τοῦ ἐξιλῆσασθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας καὶ ἀπαλεῖψαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ τοῦ χρίσαι ἁγίων. (104^b) Καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομησῆαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ζ' καὶ ἐβδομάδες ξβ'. Καὶ πρὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἴσως προφασίζόμενοι εἰς μέλλοντα χρόνον ἀναβάλλετε τὰ γεγραμμένα. Τί δὲ πρὸς ταῦτα λέγειν ἢ ὄντως ἀντιπῆσαι δύνασθε, ὅπου γε καὶ ὁ χρίων δηλοῦται καὶ ὁ χριόμενος οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλὰ Ἅγιος ἁγίων εἶναι καταγγέλλεται, καὶ ἕως τῆς παρουσίας αὐτοῦ Ἱερουσαλήμ συνίστατο, (ἀπὸ δὲ τῆς παρουσίας Χριστοῦ κατελύθη) καὶ λοιπὸν ἅπας προφήτης πέπαυται καὶ ὄρασις ἐν τῷ Ἰσραὴλ; Ἐχρίσθησαν μέντοι πάσαι Δαυὶδ, καὶ Σολομῶν, καὶ Ἐζεκίας; ἀλλ' Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ τόπος συνεστήκει, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευσον· ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ χρισθέντες ἅγιοι ἄνθρωποι, καὶ οὐκ ἅγιοι ἁγίων ἐκλήθησαν. Πότε δὲ καὶ προφήτης ἐπαύσατο καὶ ὄρασις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ νῦν, ὅτε ὁ προφητευόμενος ἡμεῖον οὖν ὄντως μέγα πρόδηλον τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἱερουσαλήμ ἐστάναι μήτε προφήτην ἐγερεθῆναι μήτε ὄρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος γὰρ τοῦ σημαινόμενου καὶ προφητευομένου, τίς ἡ χρῆσις τῶν σημαινόντων καὶ προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προεφήτευσεν ἕως οὗ ἐλθῆ ὁ προφητευόμενος καὶ λυτρούμενος τὰς ἁμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος; — ἐξῆλθεν ἐκ Βηθλεὲμ — καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίησαν, — οὐ ἢ ἐξοδος ἀπ' ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος; — καὶ ἔτι· Ἐνεκδιήγητος ἡ γενεὰ, καθὼς γέγραπται; Τῶν γὰρ ἁγίων πάντων ἴσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ παριστῶσαν τὴν γενεσιν καὶ τὸν θάνατον. »

(3) Διαλεχθέντες οὖν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ τοῦ Σιλβέστρου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν θελῶν

Variæ lectiones et notæ.

³⁹⁴ Καὶ οἱ Γρ. ἀπ. ἐ. Ced. V. 1,2. M. 1,2. ³⁹⁵ ταῦτα — ταῦτα πάντα παραγενόμενος cod. ³⁹⁶ οὐκ om. V. 1,2. M. 1,2. ³⁹⁷ σταυροῦ V. 1. ³⁹⁸ Dan. ix, 24,25. ³⁹⁹ ἐπὶ—ἀμ. om. V. 2. ⁴⁰⁰ καὶ ἐξ. V. 1. ⁴⁰¹ ἀδικίας Dan. lxx, sed in textu originali deest καὶ τοῦ ἐξ. ἀδ. ⁴⁰² ἁμαρτίαν Ced. sed cf. ΓΥΝΙΚΩΝ ⁴⁰³ τοῦ add. Ced. ⁴⁰⁴ τὰς ἀδ. LXX. V. 2. M. 1,2. ἀδικίαν Ced. γγ. ⁴⁰⁵ λόγου LXX. 777 V. 2. M. 1,2. ⁴⁰⁶ οἰκοδομησῆαι V. 1. ⁴⁰⁷ ὄντως Ced. V. 1,2. ⁴⁰⁸ ἀντιπῆσαι? cod. ἀντιπῆσαι V. 2, M. 1,2. ⁴⁰⁹ χριστός cod. V. 1,2, M. 1,2. ⁴¹⁰ εἶναι om. V. 1,2. ⁴¹¹ ἕως π. M. 1,2. ⁴¹² συνίσταται καὶ V. 1, ἐπίστατο ἢ τῆς π. κατ. καὶ ἅπας M. 2, συνιστ. ⁴¹³ Ἰλημ om. M. 1, ex homoioteleuto. ⁴¹⁴ παύεται V. 1,2, M. 1,2. ⁴¹⁵ Ἰλημ V. 1,2, (M. 2 ὄρ. Ἰλημ ἕχρι μ. π. καὶ Σ.). ⁴¹⁶ καὶ add. cod. ⁴¹⁷ οἱ om. V. 1,2. ⁴¹⁸ χρ. ὅτι ἀνθ. M. 1,2? ⁴¹⁹ Καὶ πότε δὲ πρ. M. 2. ⁴²⁰ Ἰλημ V. 1,2. ⁴²¹ ὅτι ὁ πρ. V. 1,2, ὅτι πρ. M. 1. ⁴²² καὶ ὁ Α. ἀ. ὁ Χς Ced. ἀ. τῶν ἀ. Χριστός V. 1,2, M. 1,2. ⁴²³ πρ. μ. καὶ γνώρισμα τοῦ Ced. μ. καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ V. 1, M. 1, καὶ πρ. καὶ γνώρισμα τῆς τοῦ V. 2, καὶ πρ. καὶ γ. τῆς τοῦ M. 2. ⁴²⁴ ἐνεγ. Ced. ⁴²⁵ ὄρ. ἀποκαλεῖσθαι. Καὶ V. 2, M. 1,2. ⁴²⁶ σημαινόμενον cod. V. 1. ⁴²⁷ προφητευόμενον cod. ⁴²⁸ ἕως ἐ. V. 1. ⁴²⁹ πρ. λ. M. 1. ⁴³⁰ Mich. v, 2,4. ⁴³¹ Ἰλημ V. 1,2. ⁴³² οὐ ἀ. ἐξ M. 2. — οὐ ἀ. ἀφ' V. 1,2. — Ps. lxxii, 17. V. 1,2, M. 1,2, sed. ⁴³³ αὐτοῦ om. V. 1,2, M. 1,2, sed τῶ γγ. ⁴³⁴ Isa. liii, 8. ⁴³⁵ Τῶν γὰρ ἀ π. om. V. 1. γὰρ om. V. 2, M. 1,2, γγ. om. M. 1,2. ⁴³⁶ Ἰλημ V. 1,2. ⁴³⁷ τὴν ἡγεμονίαν καὶ M. 1,2. ⁴³⁸ γ. Περὶ Ζαμβρῆ τοῦ μάγου καὶ τοῦ ταύρου V. 1, II. 1,2. Rubrica in cod. cum margine perit; Ced. 491,6-495,6: Ἐπὶ πολὺ οὖν διαλεχθέντος τοῦ ἁγίου Σ. καὶ οὖν πολλῆ ἀκριβείᾳ ἀποδείκνυτος ἐκ τῶν θ. γρ. τὰ.

Γραφῶν ἀποδείξαντος τὰ περὶ ⁹⁰ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἀ
 Ἰουδαίων μεγάλῳ; ἡττηθέντων, ἔφη τις ἐξ αὐτῶν
 ὀνόματι Ζαμβρῆς ⁹¹ πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἰουδαίους·
 « Εἰ Σιλδέστρου λόγοις προσέχετε ⁹², ἀνάγκη τοὺς
 πατέρας νόμους καταλείπειν καὶ ἀκολουθεῖν ἀν-
 θρώπων ματαίῳ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν κατεδίκασαν.
 Ἄλλ' ἀκουσάτω μου ὁ βασιλεὺς; καὶ ἐνεχθήτω ταῦρος
 ἄγριος, ὥστε με ⁹³ δεῖξαι σήμερον ἐνώπιον αὐτοῦ
 τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· οὐ θέλω
 γὰρ ⁹⁴ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων **396** δεῖ-
 ξαι τὴν ἀλήθειαν. » Ὁ δὲ Σιλδέστρος; παρακαλέσας
 (τὸν βασιλέα) τοιοῦτον ἐνεχθήκει ταῦρον, ἠρώτησε
 μεταξὺ τῶν Ζαμβρῆ· « Τίνος ἕνεκεν ἐπιζητεῖς ⁹⁵ τὸν
 ταῦρον; » Καὶ φησιν· « Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἡμε-
 τέρου Θεοῦ οὐδεμία κτιστὴ φύσις ἀκούσασα ζήσε-
 ται, βούλομαι διὰ τοῦ ταύρου τὴν ἰσχύιν (τοῦτου) **B**
 σαφῶς; ⁹⁶ ἀποδείξαι. » Πρὸς ὃν ὁ Σιλδέστρος ἔφη·
 « Καὶ σὺ ποῖω τρόπῳ τὸ ὄνομα τοῦτο ⁹⁷ μεμάθη-
 κας; ἄρα παρὰ τίνος ἀκούσας ἢ ἀναγνοὺς; » Ὁ δὲ
 εἶπεν· « Οὐτε χάριτος, οὔτε ξύλον ⁹⁸, οὔτε λίθος ὑπο-
 δέξασθαι τὸ ὄνομα ⁹⁹ τοῦτο δύναται· ἐγὼ γὰρ ¹⁰⁰ νη-
 στεύσας καὶ εἰς ¹⁰¹ λεκάνην ¹⁰² ὕδωρ βαλὼν ¹⁰³, ἐκεῖ τοῦτο
 μεμάθηκα. » Καὶ τούτων ¹⁰⁴ λεγομένων, ἰδοὺ καὶ ὁ
 ταῦρος ἦλθεν ¹⁰⁵ ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν ¹⁰⁶ ἐλκόμενος,
 σχοινοῖς πάντοθεν ¹⁰⁷ δεδωμένους καὶ ἀγριώτατος καὶ
 μέγας ὑπάρχων. Καὶ ὁ Ζαμβρῆς ἐπιγαυρῶν ¹⁰⁸ τῷ
 Σιλδέστρω εἶπε ¹⁰⁹· « Νῦν τὰ ῥήματα ¹¹⁰ καὶ αἱ ὑπο-
 θέσεις ¹¹¹ τῶν λόγων σου πέρας ἔξουσιν· εἰ μὲν οὖν
 θαρβείεις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου, εἰπέ τοῦτο κατὰ
 τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου καὶ δειχθήσῃ Παντοκράτορι
 πιστεύων ¹¹²· εἰ δὲ μήγε ¹¹³, λέξω ἐγὼ, καὶ πάντες
 τῆ ἡμῆ πίστει συνδραμοῦσιν ¹¹⁴. » Τῶν δὲ Ἰουδαίων
 (105*) καὶ τῶν ἄλλων παρορμησάντων εἰπεῖν τὸν
 Ζαμβρῆ ¹¹⁵ τὸ ὄνομα ὑπὸ τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου, καὶ
 τούτου εἰπόντος, εὐθὺς ὁ ταῦρος मुखθμὸν ¹¹⁶ ἀπο-
 τελέσας μέγαν ¹¹⁷ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξεθλό-
 των ¹¹⁸ ἀπέθανεν. Ἀνασχιρτώντων οὖν τῶν Ἰουδαίων
 καὶ μεγαλαυχούντων ¹¹⁹ κατὰ Σιλδέστρου, καὶ τῶν
 Χριστιανῶν λυπομένων σφόδρα ¹²⁰, παρακαλεῖ τὸν
 βασιλέα ὁ Σιλδέστρος κελεύσαι· τῷ λαῷ ἡσυχάσαι.
 Καὶ τούτου γενομένου ¹²¹, ἐφ' ὀφηλοῦ τόπου ἀνελ-
 θόντος **397** τοῦ Σιλδέστρου ¹²², εἶπε φωνῇ μεγάλῃ·

quæ Christum spectant demonstravit, et Judæi
 egregie devicti sunt, unus ex illis nomine Zambres
 ad cæteros Judæos : « Si, inquit, Silvestri sermo-
 nibus adhæretis, necesse erit paternas leges derel-
 linquere hominemque vanum sequi, quem patres
 nostri condemnaverunt. Sed audiat me rex : Addu-
 catur silvestris taurus, ut ego coram illo nominis
 Dei nostri potentiam hodie manifestem : non enim
 verbis, sed factis veritatem ostendere volo. » Sil-
 vester autem, regem exhortatus ad taurum addu-
 cendum, inter ea Zambrem interrogavit : « Ad quid
 taurum requiris ? » Et ait : « Cum Dei nostri no-
 men nulla creatura, postquam audiverit, vivet, volo
 per hunc taurum illius virtutem manifeste demon-
 strare. » Ad quem Silvester : « Tu vero, inquit,
 quomodo nomen istud didicisti? Numquid ab aliquo
 audisti vel legisti? » Ille vero dixit : « Neque
 charta, neque lignum, neque lapis nomen istud
 suscipere valet. Ego enim cum jejunassem et in
 pelvim aquam misissem, ibi illud didici. » Dum hæc
 dicerent, ecce taurus venit a multis hominibus ad-
 ductus, funibus undique vinctus, feritate magnitu-
 dineque valde conspicuus. Et Zambres insultans
 Silvestro dixit : « Nunc verba sermonumque tuo-
 rum hypotheses finem habebunt : si ergo confidis
 in nomine Dei tui, dic illud ut audiat taurus, et
 Omnipotenti credere demonstraberis : si non,
 ego dicam, et omnes fidei meæ accedent. » Cum
 autem Judæi cæterique Zambren ut ad aures tauri
 diceret nomen urgerent, ille dixit, et subito taurus,
 edito magno mugitu, oculis ejus egredientibus,
 interiit. Exsultantibus ergo Judæis et contra Silve-
 strum superbientibus, et Christianis valde lugenti-
 bus, hortatur regem Silvester ut populum silere
 jubeat. Et hoc facto, locum in excelsum ascendens
 Silvester, magna voce dixit : « Audite me, magnates,
 et vos omnes, Christiani, qui nunc interitum tauri
 miramini. Ego Dominum meum Christum, quem
 vobis evangelizatus sum, fecisse cæcos videre, surdos
 audire, mutos loqui, mortuos in ipsius nomine
 resurgere, novi : exinde ergo omnibus manifestum
 est diaboli nomen hunc occidisse taurum, quem

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ τοῦ add. Ced. V. 1. Διαλεχθέντας V. 2. Διαλεχθεντ. cod. Διαλεχθέντων? ⁹¹ Ζαμβρῆ V. 1, 2, M. 1, 2.
⁹² προσέχετε cod. ⁹³ μοι M. 1, 2, μή V. 2, ⁹⁴ οὐδὲ γὰρ διὰ β. ἀ. διὰ πρ. βούλομαι δεῖκνυσθαι τὴν ἀλ.
 Ced. ⁹⁵ ἐπιζητεῖ V. 1. ⁹⁶ ἀπ. σ. Ced. ⁹⁷ τούτου V. 1, τὸ M. 1. ⁹⁸ λ. ὁ. ξ. Ced. ⁹⁹ τὸ ὄ. τ. ὁ. δ. V.
 2 M. 1, 2. ¹⁰⁰ ἐγὼ δὲ Ced. V. 1, ἐγὼ V. 2, (M. 1, 2?). ¹⁰¹ ἀργυρᾶν add. Cedd. ¹⁰² καινήν add. Ced.
¹⁰³ ἐμβ. Ced. ¹⁰⁴ Τ. οὖν λ. ἦχθη καὶ ὁ. τ. Ced. ¹⁰⁵ ἠνέχθη V. 1. ¹⁰⁶ ἀνδρῶν om. V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁷ π. σγ.
 ἀργ. Ced. σγ. πανταχόθεν ὁ. ἀργ. V. 1, M. 2. ¹⁰⁸ ἐπιτωβάζων. Ced. ¹⁰⁹ ἔφη Ced. V. 1. ¹¹⁰ τῶν ῥημά-
 των σου Ced, τῶν λ. M. 1, 2. ¹¹¹ ἡ ὑπόθεσις V. 1, 2, M. 1, 2. ¹¹² θρησκείων Ced. V. 1. ¹¹³ εἰ δ' ὄν (?)
 λ. Ced. εἰ δὲ καὶ μή λ. V. 1, εἰ δὲ μή λ. V. 2, M. 1, 2. ¹¹⁴ προσδ. ¹¹⁵ τῷ Ζαμβρῆ cod. ¹¹⁶ मुखθμὸς
 μέγα τῶν ὄ. ἀ. ἐ. ἐξέφυξεν Ced. मुखθμὸν V. 1, मुखθμὸν cod. M. 2. ¹¹⁷ μέγα V. 1, 2. ¹¹⁸ 1, μγ. cod.
¹¹⁹ ἐξεθλότων V. 1. ¹²⁰ μεγαλαυχούντο V. 2. ¹²¹ σφ. κελ. τῷ λ. ἡ. π. ὁ. Σ. τὸν β. Ced. ¹²² κελεύσον
 τὸν λαόν M. 1, 2. ¹²³ γεν. καὶ ἐφ' ὄ. τ. στάς ὁ μακάριος Σιλδέστρος ἔφη. Ἄκ. μου, ἄρχοντες καὶ δυ-
 νάσται καὶ ἐνωτίσασθε λαοὶ ἅπαντες τὰ ῥήματά μου. Ἐγὼ τὸν ὁ. καὶ Κν παντὸς τοῦ κόσμου Ἰν Χν
 κηρύττω, τὸν παρασχόντα τυφλοῖς ἀνάβλεψιν καὶ κωφοῖς ἀκοῦσιν, ἀλάτοις χριστάμενον λαλεῖν, χεῖρας
 ξηρὰς ἰασάμενον, κωλοῖς ἰασιν δωρησάμενον, λεπρούς καθαρίσαντα, παραλύτους σφίγγαντα καὶ ν. ἐγει-
 ραντα, ὅθεν φανερῶς ἀποδείκνυται, ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα, ὃ ἐπεκαλέσατο ὁ Ζ. τοῦ ἀποκτείναι τὸν ταῦρον
 τοῦ διαβόλου ἐστίν· εἰ γὰρ θανόντα ἀ. οὐ δ. ἐστίν ἄρα ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐχθρὸς, κτλ. Τότε ὁ Ζ. δ. τὸν
 αὐτοῦ χιτώνα ἔφη· Δ. ἐπιεικίστατε, βασιλεῦ αἰώνιε, Σιλδέστρον ὃν λέγεις νικήσαι οὐδαὶς ἰδυνήθη, ἐγὼ
 ἔν τῷ παντοκράτορι Θεῷ ἐνίκησα. Ced. ¹²⁴ Σιλδέστρου ἀνεθόντος V. 1, 2, M. 1, 2. μεγάλη τῆ φωνῆ
 M. 1, 2.

ΠΙΓ. Περὶ Κωνσταντινουπόλεως⁹⁹.

A

CLXXX. De Constantinopoli.

⁹⁸ Μετὰ ταῦτα βουλόμενος ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος κτίσαι ¹⁰⁰ εἰς ἴδιον ὄνομα ἐν τῷ πρὸ τοῦ Ἰλίου πεδίου ὑπὲρ τὸν Ἀφαντος 399 τάφον, ἐνθα φασὶ τὸν ναύσταθμον ¹⁰¹ τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας Ἕλληνας, κατ' ὄναρ ὁ Θεὸς [αὐτῶ] ἐπέτρεψεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ ¹⁰² κτίσαι. Καὶ ¹⁰³ τῷ ἰβ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ ποιήσας Κωνσταντῖνον ¹⁰⁴ καὶ Κωνσταντῖνον ¹⁰⁵ τοὺς ¹⁰⁶ υἱοὺς ¹⁰⁷ αὐτοῦ, Καίσαρας ¹⁰⁸, Κωνσταντῖνον μὲν τὸν πρεσβύτατον ¹⁰⁹ ἀρχεῖν ἐθέσπισε ¹¹⁰ πρὸς θυόμενον ἥλιον, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον ἐν Ῥώμῃ, καὶ Δαλμάτιον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, ἐν Βρετανίᾳ, καταλείψας αὐτοῖς τὰ δυτικὰ μέρη, ἀνήλθεν ¹¹¹ εἰς Βυζάντιον σὺν τῇ ¹¹² μητρὶ Ἑλένῃ, καὶ υἱῷ Κωνσταντίῳ, καὶ Λικινίῳ, γαμβρῷ ¹¹³, ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ. (105^b) Καὶ ἀνανεώσας τὸ πρῶτον ὑπὸ ¹¹⁴ Βυζαντίου, ¹¹⁵ τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, τείχος κτισθὲν καὶ προσθεῖς ἄλλο ¹¹⁶ διάστημα, προσηγόρευσε αὐτὴν ¹¹⁷ εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα Κωνσταντινούπολιν ¹¹⁸. ¹¹⁹ Ὀλίγους δὲ τοὺς οἰκητόρας πρὸς τὸ μέγεθος πόλεως ὄρων ¹²⁰, ἀπὸ τε Ῥώμης τοὺς ἀξιολογωτέρους ¹²¹ ἐκλεξάμενος, ἀπὸ τε τόπων ἐτέρων συναθροίσας καὶ οἴκους, μεγίστους οἰκοδομήσας αὐτοῖς καὶ χαρισάμενος οἰκεῖν τὴν πόλιν ἐποίησεν ¹²².

400 ¹²³ (2) Κτίσας δὲ ¹²⁴ παλάτιον καὶ ἵππικὸν ¹²⁵ καὶ τοὺς β' μεγάλους ἐμβόλους καὶ τὸν φόρον ἐν ᾧ τόπων ¹²⁶ τὴν κόρτην αὐτοῦ ἔστησεν ¹²⁷ ἐπανελθὼν ἀπὸ Ῥώμης, ἐν ᾧ καὶ ¹²⁸ κίονα μονόλιθον καὶ ὀλοπόφυρον ¹²⁹ στήσας, ὃν ἀπὸ Ῥώμης ἐκόμιζε ἀξιότατον σφόδρα, Ἰδρυσεν ¹³⁰ ἐπάνω αὐτοῦ ἀνδριάντα, ὃν ἤνεγκεν ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Φρυγίας ἔχοντα ἐπὶ τὴν ¹³¹

Postea cum vellet Magnus Constantinus sui nominis urbem fundare in agro qui respicit Ilium, ad Ajacis tumulum, ubi dicunt esse portum, quem tenuerunt Graeci contra Trojam certantes, in somno Deus ipsi in Byzantio fundare suasit. Anno duodecimo ex quo Romæ regnabat, Constantio et Constanti, filiis suis, creatis Cæsaribus, Constantinum natu maximum statuit imperare ad solis occasum, Constantem vero Romæ, et Dalmatium, consobrinum suum, Britannia, et relinquens illis occidentales partes, Byzantium cum matre Helena, filioque Constantio, et Licinio, suæ sororis conjuge, abiit. Tum renovato, quem ante Byzantium, Thraciæ rex, ædificaverat, muro, adjectoque novo intervallo, eam suo nomine Constantinopolim appellavit. Cum autem videret paucos esse pro magnitudine urbis habitatores, cives Romæ illustriores elegit atque ex aliis locis advocavit; domosque maximas ipsis ædificans nihilominus in urbe habitandi facultatem concessit.

Exstruxit autem palatium et hippodromum et duo magna rostra, et forum, ubi Roma deveniens tabernaculum suum posuit; ibidemque monolitham et omnino porphyreticam columnam, quam valde mirabiliter e Roma deportaverat, statuit, atque super illa imposuit statuam, quam adduxit ex Heliopoli Phrygiæ, septem in capite radios habentem.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁸ Ipsa rubrica in codice evanuit, sed cf. rubricam § 5; δ'. ὅπως ὤκησε τὸ Βυζάντιον ὁ μέγας βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, καὶ ἀνεκοδόμησε, καὶ εἰρηνεύσας ἐκάλεσεν αὐτὸ Κ. Π. ἀξιολόγους ἀνδρας πολλοχρόθεν ἐπιναγαγὼν καὶ κατασκευάσας ἐν αὐτῇ V. 1, ac si hæc quoque Silvestriani ex Actis petita essent, quamvis de hoc papa nihil h. l. referatur. ¹⁰⁰ Ced. 496,7 — 21. Τῷ ἰη, ἔτει, Leo, P. κε', βωλζ', Glyc. 462,4-463,10. Καὶ μ. V. 1,2, M. δ. τ. M. 2. ¹⁰¹ πόλιν add. V. 1,2, M. 1,2. — 20. ὄν. ἐπὶ τὰ ἑσπέρια κατ' V. 1. ¹⁰² ἐσχηκέναι add. V. 2, M. 1,2. ¹⁰³ ἐν B. V. 2. ¹⁰⁴ κτίσαι καὶ om. A. ¹⁰⁵ Κωνσταντῖνον cod. et A. ¹⁰⁶ Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον V. 1. ¹⁰⁷ τοὺς om. V. 1,2, α. om. M. 2, καὶ Κωνσταντῖνον — Ῥώμῃ om. V. 1. ¹⁰⁸ αὐτοῦ υἱοὺς A. ¹⁰⁹ καὶ add. V. 2, M. 1,2. ¹¹⁰ πρεσβύτατον V. 2. ¹¹¹ θεσπίσας V. 2, π. δύο μέρη ἡλίου V. 2, M. 2. ¹¹² ἦλθεν εἰς τὸ B. V. 1,2. ¹¹³ σὺν μ. V. 1. ¹¹⁴ γαμβρῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ αὐτοῦ A. ¹¹⁵ ὄπρ τοῦ B. β. M. 1,2, ὄπρ Βύζου τινὸς β. V. 1, Βυζάντιον θ. V. 2. ¹¹⁶ ἐν add. V. 1. ¹¹⁷ ἀ.Κ.Π. V. 1. ¹¹⁸ Κωνσταντῖνον πρὸς Ῥώμης A. ¹¹⁹ Glyc. 463,11—16; M. 1, om. usque ad Ῥώμης § 2. ¹²⁰ τί ποιεῖ; add. V. 1. ¹²¹ ἐξολίγους V. 2, ἀξιολόγους V. 1, M. 1,2. ¹²² Περὶ τῶν εὐαγῶν οἴκων cod. (cf. ε'· περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ παλατίου καὶ τῶν μεγάλων ἐμβόλων καὶ τοῦ πορφυροκίονος V. 1 ad § 2, et Ced. 496,21-497,1 cum Glyc. 436,16-464,4). Φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τοιοῦτόν τι δρᾶσαι ἀξιοθαύμαστον. Ἀποστείλας γὰρ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ἀρχοντας ἐν Περσίᾳ, οἳ καὶ διὰ μηνῶν ἑξήκοντα ἐπέστρεψαν, ὅσοι δὲ βασιλεὺς πρὸ τοῦ ὑποστρέψαι αὐτοὺς ἀποστείλας εἰς Ῥώμην, ἀνελογίσαστο (ἀνελατ, cod. ἀνελάβετο?) τὰς φαιμῖλας αὐτῶν, ὥρισεν δὲ καὶ κτίστας μηχανικοὺς, ἵνα θεάσωνται τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς τόπους ἐνθὲς ἐκάστον ποῦ καίται καὶ ὅπως ἰδεῖν αὐτάς, ἐτέρας ἐπὶ τοῦς αἰγιαλοὺς τῆς θαλάσσης, ἄλλας δὲ ἐπὶ τὰς ἡπείρους, καὶ τὰ σχήματα τῶν κτισμάτων καὶ τὰς ἀνάδους, οἷαι ἦσαν κοχλιώδεις. Καὶ λαθόντες τὰς φαιμῖλας τῶν συγκλητικῶν ἀνῆλθον ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ ἀνόμοια ἔκτισαν ἅπαντα. Καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ τὰς φαιμῖλας αὐτῶν. Ἐλθόντας οὖν μετὰ νίκης ἐκ τῆς Περσικῆς, ὡς εἴρηται, εἰδὼς αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ ποιήσας εὐχάσαν εἶπεν αὐτοῖς· «θέλετε ἀπαλθεῖν εἰς Ῥώμην;» δοκιμάζων αὐτοὺς. Οἱ δὲ εἶψαν μὴ καταλθεῖν ἄχρι μηνῶν ἰβ'. ε' Ἀπ' ὕψεως (ἀπόψε cod.) ἔχον ὅμιν δούναί τοὺς οἴκους ὅμων. Προστάξας δὲ τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἐν ἐκάστῳ (ἕνα ἐκάστον cod.) ἀποδοῦναι τὸν ἑαυτοῦ οἶκον· οὗτοι δὲ ὡς εἶδον τοὺς πυλεώνας καὶ τὰς ἀλλὰς καὶ τὰς ἀνάδους καὶ πάντα ὅμοια τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ, μέτρα τε καὶ σχήματα καὶ τὰ ὕψη καὶ τὴν ἀπόδριψιν τῶν θυρίδων, εἶδον εἶναι ἐν φαντασίᾳ εἰς τὴν Ῥώμην. Εὐρόντες δὲ καὶ τὰς φαιμῖλας αὐτῶν ἐξεπλάγησαν· ἐρωτήσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ μαθόντες ἀκριβῶς τότε ἐπίστευσαν ὡς οὐκ εἴη φάντασμα, ἀλλὰ φρονήσεις τοῦ βασιλέως, ὅτι ἄκοντας καὶ μὴ βουλομένους αὐτοὺς ἐνέψικαν ἐνταῦθα. Ἐκ δὲ τῶν ὀνομάτων αὐτῶν εἰλήφασιν καὶ οἱ τόποι τὰς προσηγορίας. ¹²³ Glyc. 464,9—13. Ἦν δὲ εἰκοδόμησας Leo et Sym. 31^b. ¹²⁴ καὶ τὸ V. 1, καὶ V. 2, M. 1,2.—τερπνοῦς ε. Sym. ¹²⁵ ἵππικὸν καὶ παλάτιον A. ¹²⁶ ἐν ᾧ τόπων — Ῥώμης om. V. 1,2, Sym. propter homoioteleuton. ¹²⁷ ἔστησε. ¹²⁸ ἐν ᾧ κ. V. 1,2, M. 1,2, Sym. (τερπνὸν καὶ ὄλ. μ. ἔστησαν ἐκ Ῥ. ἀγαγόν, ἀδρίσας ἐπάνω αὐτοῦ ἀδριάντα ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ, κτλ.) ¹²⁹ ὀλοπόφυρον V. 2. ¹³⁰ Ἰδρυσεν codice Ἰδρύσατο Leo. ¹³¹ τὴν om. A.

Columnnam autem ob magnitudinem et pondus per tres annos in mari vexit, et a mari usque ad forum illa per annum venit, licet rex continuo hinc illuc vagaretur et aurum inusitatum multitudini distribueret. Deinde postquam in fundamenta pro fulcimento custodiaque duodecim cophinos, quibus Christus benedixit, lignaque pretiosa, ac sacras reliquias, posuit, vir ille mirabilis prorsus mirabilem hanc ipsam monolithum columnnam cum multa arte industriaque ac intelligentia defixit. Quosdam autem inscios et ignaros vel, ut melius dicam, stolidos, in errorem adduxerunt, ut non esse monolithum crederent, *ἄνεξ ζωνῆς λoricæ* multi ad ornatum convenienter aptati.

Præterea ædificavit templa Sanctorum Apostolorum, Sanctæ Irenes, Sancti Mocii, ac in Anapio archangeli Michaelis. Insuper construit Sanctam Sophiam (prope Sanctam Irenen), ecclesiam perpulchram, sed non juxta formam pulchritudinemque ac magnitudinem, quæ nunc in usu. Hujus dedicationem facit sub Eudoxio patriarcha Eunomii discipulo, mensis Maii die undecima, celebratam a prima synodo, ubi sedebant trecenti decem et octo sancti Patres.

Postea creatis Cæsaribus Constantio, filio suo, Constantinopoli, et Licinio, ejus genero, Nicomediæ Bithyniæ, contra Persas arma tulit, et ab ipsis rogatus, illos tributarios fecit, et reversus est.

Et cum Nicomediæ cognovisset, quod Licinius vindictam exercens Christianos morti tradebat, inærore perfusus ad illum scripsit ut a furore contra Christi ecclesiam abstineret exhortans. Sed ille

A κεφαλὴν ἀκτίνας ζ'· τὸν δὲ κίονα τρισὶν ἔτασι πλωζόμενον ἤγαγε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ βάρους· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ φόρου δι' ἐνιαυτοῦ ἦλθε, καίπερ τοῦ βασιλέως συνεχῶς φοιτῶντος· καὶ χρυσίον ἄπειρον τῷ πλήθει διανέμεντος. Εἶτα θέμενος εἰς τὰ θεμέλια τοῖς ιβ' κοφίνοις, οὗς ὁ Χριστὸς ἠλόγησε, καὶ ξύλα τίμια καὶ ἁγία λείψανα πρὸς στηριγμὸν καὶ φυλακὴν, ἔστησεν αὐτὸν διὰ πολλῆς τέχνης, δυνάμει· τε καὶ σοφίας ὁ θαυμαστός· ἐκεῖνος ἀνὴρ τὸν πανθαύμαστον μονόλιθον κίονα· ἐξεπάτησαν δὲ τινες τῶν ἀφελεστέρων καὶ ἰδιωτῶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῶν ἀλογωτέρων, μὴ εἶναι τοῦτον μονόλιθον αἰ πρὸς διακόσμησιν καὶ εὐπρέπειαν αὐτοῦ χαλκαὶ ζῶναι· καὶ οἱ πλεῖστοι λῶροι.

B¹³ Καὶ πρὸς τοῦτοις ἔκτισε ναοὺς τῶν τε Ἁγίων Ἀποστόλων, 401 καὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης¹⁴, καὶ τοῦ ἁγίου Μωκίου¹⁵, καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου¹⁶ Μιχαὴλ ἐν τῷ Ἀνάπῳ¹⁷. Πρὸς¹⁸ τοῦτοις κτίζει καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν (106*) (πλησίον¹⁹ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἐκκλησίαν περικαλλῆ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ νῦν ἰδωμένον σχῆμα, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος. Καὶ ταύτης τὰ ἐγκαίμια ποιεῖ ἐπὶ Εὐδοξίου πατριάρχου, μαθητοῦ Εὐνομίου, μηνὶ Μαίῳ ια' ἐγκαινισθεῖσα παρὰ τῆς α' συνόδου τῶν τῆ' ἁγίων θεοφόρων²⁰ Πατέρων.

²¹ Εἶτα ποιήσας Καίσαρα Κωνσταντῖον, υἱὸν αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Λικίνιον, [τὸν] γαμβρὸν αὐτοῦ, ἐν Νικομηδείᾳ τῆς Βιθυνίας, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσε²², ὑφ' ὧν παρακληθεὶς²³ ὑπόφορος αὐτοῦ ἐποίησεν²⁴ καὶ ὑπέστρεψε.

C²⁵ Καὶ μαθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, ὅτι Λικίνιος τιμωρῶν ἐφόνευσε τοὺς Χριστιανοὺς, συγχυθεὶς²⁶ τῇ λύπῃ ἔγραψεν αὐτῷ παρακελεύων 402 ἀποστῆναι αὐτὸν τῆς κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ μανίας.

Variae lectiones et notæ.

¹ προσφ. V. 1,2, M. 1,2. ² ἐστ. — πανθ. om. Slav. ³ αὐτὸν μετὰ πολλῆς τ. ἁγίων δ. καὶ ὁ θαυμαστός A. ⁴ μετὰ π. V. 1, M. 1,2. ⁵ θαυμαστός M. 1,2. ⁶ ἐξεπάτηθ. δὲ τινες cod. V. 2, M. 1,2. ⁷ καὶ ἰδ. ἢ μ. ἐ. τῶν ἄλ. om. V. 2, M. 1,2, ex homoioteleuto. ⁸ καὶ πλ. M. 1,2. ⁹ Εὐσεβίῳ τῷ Παιμφίλου βιβλίου ἱερῶς Κωνσταντίνου κατασκευάσαι προσέταξε λόγῳ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως, παρασπόμενος αὐτῷ δημόσια χρήματα, ὡς ἄτερ τῶν λοιπῶν βιβλίων, 5 βιβλίου ἐκ δορκάδων μεμβράνων ἔγραψε (Scholion cod. Leo. 88,22-89,2, Sym. 32*). ¹⁰ Ced. 493,2—6. ναόν Leo, Ced. ¹¹ Ἐ. τοῦ V. 1,2. ¹² καὶ τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίου Leo, Cel. ¹³ ἀρχιστρατήγου Cel. ¹⁴ καὶ Σωσθενίου add. Leo, Ced. ¹⁵ Πρὸς — πρ. om. V. 1, M. 1,2. ¹⁶ πλ. Ἐ. V. 2, μηνί om. M. 1,2. ¹⁷ θεοφ. om. V. 2. ¹⁸ Ced. 497, 1. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν ἐπὶ Πέρσας ἐστρατεύει καὶ τούτους τροπώσάμενος πάλιν ὑπέστρεψε. ¹⁹ μὲν τὸν add. V. 1. ²⁰ K. Π. A. δὲ V. 1. ²¹ ἐπεστρ. V. 1,2, ὑφ. ὧν om. M. 1,2. ²² καὶ add. M. 1,2. ²³ ποιήσας ὑπ. V. 1,2, M. 1,2. ²⁴ Sic V. 1,2. Καὶ μ. δτι A. ἐν N. τ. ἐφ. M. 1,2, sed et: Ταῦτα μ. Κωνσταντίνος ὁ εὐσεβίστατος post CLXXXIII, 6; T. μ. K. ὁ δ. ἐ. ἐν N. A. τιμωρεῖ τοὺς χριστιανοὺς ὀργίζεται κατ' αὐτοῦ μεγάλως cod. — Τῷ δὲ Λικίνιῳ ὡς (A. καὶ M. 1,2) συμμαχῆσαντι αὐτῷ εἰς τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐξέδοτο Κωνσταντῖαν αὐτῷ τὴν ἴδιαν (K. τὴν ἐκ τοῦ M. 1,2) ἀδελφὴν εἰς γυναῖκα. Καὶ ἀφορίσας αὐτῷ μοῖραν ἱκανὴν τῶν (ix. τῆς M. 1,2) Ῥωμαίων γῆς, ἀνέδειξε βασιλεία, ἀπαυτῆσας αὐτῷ συνθήκας μὴδεν παρὰ τῶν Χριστιανῶν δογμάτων (κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ δόγματος M. 1,2) πράττειν. Ὁ δὲ Λικίνιος κρατήσας τὴν ἀρχὴν (οὐκ ἤνεγκε τὴν εὐτυχίαν, ἀλλ' ὡσπερ) λήθην λαθῶν τῶν συμβεβηκότων τοῖς πρὸ αὐτοῦ τυράννοις, εἰς εἰδωλομανίαν ἐξώκειλεν καὶ ὧν τῆς πικρᾶς καταστροφῆς θεατῆς γεγένηται, τούτων τὸν βίον ἐζηλώκει (καὶ M. 2) γυναικομανῶν (καὶ M. 1,2), ἀδικῶν καὶ φονεῶν τοὺς Χριστιανοὺς (cod. in textu M. 1,2 post CLXXXIII, 6). Ced. 477,21-25 τῷ ιβ' ἔτει (= 517; 495,12-15 τῷ ιδ' καὶ ιε' ἔτει ἤρξατο — διωγμὸν κινεῖν. Ἐπὶ Λικινίου ἐμαρτύρησαν ἡ ἁγία Εὐφημία, Γουρίας, Σιμωνᾶς καὶ Ἄδιδος, Μακρόβιος, Γορδιανὸς, Οὐαλεριανὸς, Ζωτικὸς, βασιλεὺς Ἀμασίας, Ἄδιδος διάκονος καὶ οἱ ἐν Νικομηδείᾳ μ', καὶ οἱ ἐν Σιβαστειᾷ μ' ἐπὶ Λυσιῶν ἡγεμονίας καὶ Βλάσιος, καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ στρατηλάτης (Σχόλιον cod.). — In Nota codex legit παρὰ τὰ τῶν — γυναικομανῶν καὶ ἀδικῶν — Γόρδιος εἰ Νικοπόλει. ²⁵ μᾶλλον δὲ συγγ. cod. καὶ συγγ. M. 1,2, ὧν (καὶ V. 2, M. 1,2) μεταξὺ πολέμου γινόμενου, συνεχέθη A. (ζῶν om. M. 2), ἐν Χρυσόπολει καὶ τοῦτον ἐν Θ. περιώρισε V. 1,2, (περιώρισας M. 1,2). Ὁ δὲ A. κατὰ Χριστιανῶν μανίας, πολλὰ θεινὰ εἰργάζετο, κ. τ. λ. Sym. 30*.

¹¹ Ὁ δὲ καταφρονήσας μανικώτερον τῷ διωγμῷ ἔχρησαστο καὶ (λοιπὸν ¹² κρυπῶς) κατὰ τοῦ εὐεργέτου ἐπιβουλὰς ἐπενόει· ὕστερον ¹³ δὲ καὶ δημόσιον πόλεμον ἐπεκράτει· κατὰ τοῦ ὑπὸ θείας δυνάμεως φρουρουμένου ¹⁴. Καὶ συμβολῆς γενομένης κατὰ τὰ μέρη τῆς Βιθυνίας (καὶ τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ προάγοντος), Κωνσταντίνῳ ὑποχείριος γέγονεν ὁ δεῖλαιος ζῶν ¹⁵ συλληφθεὶς. (Φιλανθρωπία δὲ χρῆσάμενος ὁ κατὰ πάντας πρῶτατος ¹⁶ βασιλεὺς τῷ ¹⁷ δυσμενεῖ), ἐκίλευσεν αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ¹⁸ διάγειν ἡσυχάζοντα. Ὁ δὲ μικρὸν ἐψησυχάσας ¹⁹, ἐφωράθη βρῆβάρους τινὰς μισθωσάμενος πρὸς τὸ αὐθις ἀναμαχῆσασθαι. Καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ Κωνσταντίνος ἐκίλευσε κεφαλὴν αὐτὸν ὑποστῆναι ²⁰ τιμωρίαν.

²¹ (3) Ἡ δὲ μακαρία Ἑλένη εἰς ²² Ἱερουσαλὴμ ἀπελθοῦσα πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τοῦτον εὐρούσα, ἔκτισεν ²³ ἐκκλησίας θαυμασίας, καταλύσασα τὸν ἐπὶ τῷ Δεσποτικῷ τάφῳ κτισθέντα ναὸν ²⁴ ὑπὸ ²⁵ τῶν ἀθέων ²⁶ τῇ ²⁷ Ἀφροδίτῃ. Καὶ ²⁸ ὑποστρέψασα καὶ πολλὰ τῷ υἱῷ περὶ ²⁹ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐντεταλαμένη, ἐτελεύτησεν ἐτῶν **403** π., ἣν ἔθαψαν ³⁰ ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ³¹. Πάσαις τοίνυν ἀρεταῖς ³² ἡ μακαρία ³³ κτισμένη εἶχε ³⁴ καὶ τὴν χριστομίμητον ταπεινοφροσύνην πρὸς πάντας μὲν, διαφερόντως δὲ ³⁵ πρὸς τὸ ἱερὸν τῶν μοναχῶν σχῆμα. Τὰς γὰρ τοὶ διὰ βίου ³⁶ τὴν παρθενίαν ἀσκούσας ³⁷ συναγείρουσα πολλὰκις ³⁸ καὶ ἐπὶ σιβάδων κατακλίνουσα, αὐτῇ δι' ἑαυτῆς καθυπόργει, εἴφα παρατιθεῖσα, καὶ κύλικας ὀρέγουσα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐπιχέουσα, θερμαίνης ³⁹ ἔργον ἐπλήρου. Οὕτω δὲ καὶ τὸν ἀείμνηστον υἱὸν ⁴⁰ αὐτῆς ἐξεπαίδευσεν ⁴¹, ἀτυφον ἔχειν ⁴² φρόνημα, ἀρετῆς ⁴³ καὶ ⁴⁴ πολιτείας ἀκριβοῦς ἐπιμελεῖσθαι, δουλεύειν ⁴⁵ τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν Γραφήν, « μετὰ φόβου καὶ τρόμου, » (106^b) ὅς ⁴⁶ (καὶ αὐτὸς) φυλάττων ἀκριβῶς τὰς αὐτῆς ἐντολάς ἐκαρποφόρει ⁴⁷ ἑκατονταπλασίως.

⁴⁸ Ἐπὶ τούτου γὰρ τοῦ μακαρίου ⁴⁹ οἱ ἐνδότεροι

monitum contemnens, majori etiam cum crudelitate in illos saeviebat, et licet occulte, contra benefactorem insidiabatur. Postremo publicum bellum contra quem divina potestas tuebatur, conclamat. Congressuque facto ad partes Bithyniae illustri cruce praelata, vivens ac tremens captus in potestatem Constantini venit. Clementia vero erga inimicum usus rex erga omnes mitissimus, ipsum Thessalonicae pacifice degere jussit. Postquam autem paulisper quieverat, barbaros aliquot mercede conductos ad denuo praeliandum ascivit. Hoc vero audito Constantinus jussit illum capitali poena plecti.

Cum interim beata Helena, Jerusalem ad inveniendam pretiosam crucem profecta, eam reperiisset, egregias ecclesias, templo quod impii Aphroditae super Dominico tumulo construxerant destructo, aedificavit. Deinde postquam reversa est multaque de fide Christi filio suo mandavit, octoginta annos nata mortua est et in Sanctorum Apostolorum templo sepulta. Omnibus exornata virtutibus, ad omnes quidem, praecipue vero ad sacrum monacharum habitum, humilitatem imitatione Christi servabat. Illas enim quae vitae virginitatem colebant, saepe congregans, et super lectulos accumbere jubens, ipsa perse ministrabat, cibos enim apponens, pocula porrigens, et manibus earum aquam infundens, opus familiae praestabat. Sic et suum memorabilem filium edocuit, non alte sapere, virtutem justamque agendi rationem curare, Deo juxta Scripturam cum metu ac tremore servire; qui etiam ipse fideliter ejus mandata servans omnimode fructus faciebat.

Sub hoc namque beato interiores Indi et Iberi ad

Variae lectiones et notae.

¹¹ Ced. 497,1-13. Τῷ ἰδ' εἶπει ὁ Μέγας Κ. θεωρῶν Λιχίνιον μανικώτερον κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῷ δ. χρώμενον καὶ ἐπιβουλὴν κ. τοῦ ε. μελετώντα ὀπλίζεται, κ. τ. λ. ¹² λ. ὁ κρυπτός cod. λ. κρυπτός? ¹³ ἕτερον M. 1,2. ¹⁴ αυτοκράτορος add. M. 1,2-5. ¹⁵ τὰ δὲ καὶ ἡ μῆσι τοῦ πολέμου μεταξὺ Κ. καὶ λ. ἰσταμένου, ὡς πόλεμος κατὰ τὴν Β. ἐκροτήθη Ced. — κ. τοῖς μέρεσι τῆς Β. cod. ἐν τοῖς τῆς Β. μ. M. 1, 2. ¹⁶ ζῶν ὁ ἀλιτήριος συλλαμβάνεται ἐν Χρυσοπόλει καὶ εἰς Θεσσαλονικὴν ἐκπέμπεται φρουρεῖσθαι Ced. ¹⁷ δ. τῷ αυτοκράτορι σ. M. 1,2. ¹⁸ ὁ καταπραότατος M. 1,2. ¹⁹ ὡς δὲ ἐν Θ. ἐπέμφθη καὶ πάλιν ἐκείσε νεωτερίζειν ἔμελλε β. μισθούμενος, τοῦτον διὰ ξίφους ἀπομηθῆναι ὁ βασιλεὺς καλεῖται Ced. Πάλιν δὲ νεωτερίζοντος (νεωτερίσαντος κατ' M. 2) αὐτοῦ καὶ ὀπλων ἀπτομένου (ἀπτόμενος M. 1,2), προστάξαντος (τοῦ M. 1,2) Κωνσταντίνου ἀνηρέθη V. 1,2, M. 1,2 (ὁ δεῖλαιος V. 1). ²⁰ ἐψησυχάσας ἐφ. δὲ β. M. 1,2. ²¹ κ. ὑπ. M. 1,2. ²² 325 (5527) — σ'. Ὅπως ἡ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀνῆλθε καὶ τὸν βίον καλῶς ἀμείψασα μακαρίως τελευτᾷ V. 1. Rubrica in codice evanuit; Ced. 497,23-499,20. Καὶ Ἑ. ἡ μήτηρ τοῦ βασιλέως στεφθεῖσα δι' ὀπτασίας εἰς τὰ Ἱ. ἀπέργεται καὶ τοὺς ἁγίους τόπους φανερώσασα καὶ τὸν τίμιον σταυρὸν εὐρούσα πάντα ἀνέστησε καὶ ναοὺς οἰκοδομήσασα ἐν αὐτοῖς, περιφανῶς· τούτους ἐκαλλώπισε (τῷ κ' εἶπει). ²³ ἐν Ἱ. M. 1,2. ²⁴ ε. θ. ἐκτ. V. 2, ε. θαυμαστάς ἐκτ. M. 1,2. ²⁵ βωμόν M. 1,2. ²⁶ ἀπό V. 2, M. 2. ²⁷ Ἑλλήνων add. cod. ²⁸ τῆς Ἀφροδίτης M. 1. ²⁹ Ἡ δὲ μακαρία Ἑ. ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπανελθοῦσα καὶ π. τῷ υἱῷ αὐτῆς καὶ β. — π'. καὶ ἐτάφη ἐν Ced. ³⁰ ὑπὲρ τῆς M. 1,2. ³¹ καὶ ἔθαψεν ὁ υἱὸς αὐτῆς V. 1. — ἐν Κ. II. ἐν τῷ V. 2, M. 1,2. — Πάσης τ. ἀρετῆς V. 2, M. 1,2, cod. πάση τ. ἀρετῇ V. 1. ³² ἀπ. ἐν Κ. II. cod. ³³ ἡ μ. ἀρ. Ced. ³⁴ αὐτῇ add. V. 1. ³⁵ γὰρ add. V. 1. ³⁶ ἐξαιρέτως δὲ π. τοὺς μονάζοντας· συναγάουσα γὰρ παρθένους καὶ Ced. ³⁷ παντοῦ add. M. 1,2. ³⁸ ἀκούσασα συνειρούσα πολλῶ π. V. 2, M. 1,2. ³⁹ δὲ add. V. 1. ⁴⁰ θεραπεινίδος V. 1. ⁴¹ τὸν υἱὸν M. 1,2. ⁴² ἐξεπαίδευσεν V. 1. ⁴³ τὸ add. cod. ⁴⁴ τε add. V. 1. ⁴⁵ πάσης add. M. 1,2. ⁴⁶ δὲ τῷ Κφ μ. Ced. cf. Philipp. II, 1,2. ⁴⁷ ὡς καὶ V. 2. ⁴⁸ ἐκαρποφόρησεν M. 1,2. ⁴⁹ Ced. 498,9-17. Ἐπὶ τ. τοῦ βασιλέως πολλὰ τῶν ἔθνων τὸν Χριστιανισμὸν προσδέξαντο ἀπὸ τε Κελτῶν καὶ Γαλατῶν τῶν ἐσπερίων ἀλλὰ καὶ Ἱ. οἱ ἐνδοτέρω, Ἱ. τ. καὶ Ἀ. ἀρχὴν ἐκ Τ. λαθόντες· τότε γὰρ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐκ τοῦ φοβεροῦ λάκκου ἐκεῖνον ἐκδέδληται — καὶ Πέρσαι ὁμοίως ἐπὶ Σιμεὼν ἐπισκόπου· ἀλλὰ καὶ Οὐαδαζὰδ εὐνοῦχος παιδαγωγὸς Σαπώρου ἐμαρτύρησεν. ⁵⁰ καὶ add. V. 1,

sacrum baptismum accesserunt; et Armenii cum suo rege Tiridate per beatissimum martyrem et magnum Gregorium, suum archiepiscopum, perfecte crediderunt.

Accidit autem in Campania terræ motus, cecideruntque tredecim urbes: et solis defectus hora diei tertia factus est ut stellæ cælo parerent.

Prope Melitensem regionem fuit omnimodum serpentium genus, internodiis quinque separatorum; certamenque ingressi alii alios occiderunt, ita ut regio corporibus eorum feteret.

Judæi quoque turmatim proficiscebantur ad templum in Jerusalem ædificandum: multos divinus Constantinus punitis dispersit, et quorundam auribus amputatis, et turbamenti signo eorum corpori impresso, quocumque circumduxit, ad instruendum alios omnes, ne iisdem inceptis manum admove-
rent.

CLXXXI. De prima synodo.

Nicæna synodus trecentorum decem et octo sanctorum Patrum, hac de causa acta est. Cum videret magnus ille rex Constantinus Ecclesiam ab Ario conturbatam, synodum œcumenicam indixit.

Episcopus ubique publicis equis et mulis ad synodum proficiscentes uti jussit, ipseque Nicæam adiit, videndi cupidus pontificum multitudinem et unanimitatem eorum promovendi.

Cum igitur omnes advenissent, ædem maximam in regia parari jussit et thronos in ea poni; et sic illos ingredi permisit. Ipse vero postremus omnium cum paucis ingressus et stans in medio, cunctos ut sederent invitavit. Deinde, parvo throno posito, ab ipsis jussus, sedit et ipse postremus omnium: tanta pietas et veneratio virorum illorum regem occupabat! Illi quidem floribus laudum caput ejus coronantes, ipsius zelum erga divina benedictionibus cumulabant. Ipse vero circa concordiam una-

Ἰνδοὶ καὶ Ἰβήρας προσήλθον τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι· καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπίστευσαν τελείως⁶⁷ μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Τηριδάτου διὰ τοῦ πολυάθλου μάρτυρος καὶ μεγάλου Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου⁶⁸ αὐτῶν.

(4) Ἐγένετο δὲ καὶ σεισμός ἐν Καμπανίᾳ, καὶ κατέπεσαν πόλεις ἑπτὰ· καὶ ἐκλειψίς ἡλίου γέγονεν ὥρα⁶⁹ γ' τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέραις ἐν οὐρανῷ φανῆναι.

404 (5) Καὶ περὶ τὴν Μελιτινὴν χώραν⁷⁰ ἔφρων παντοῖον⁷¹ γένος, ἐκτείναντες⁷² ἐπὶ διαστήματα ε'· καὶ μαχησάμενοι⁷³ κατέκτειναν ἀλλήλους ὡς καὶ τὴν χώραν (ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν) ἀπέζεσαι⁷⁴.

(6) Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι στασιάσαντες πρὸς τὸ οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱερουσολύμοις ναὸν⁷⁵, πολλοὺς ὀθείους⁷⁶ Κωνσταντίνος τιμωρησάμενος διεσχόρπισεν (ἐν οἷς καὶ τὰ ὄντα αὐτῶν ἀποτεμῶν καὶ τὸ τῆς προπετείας ἐνθεὶς αὐτοῖς τῷ σώματι⁷⁷ σύμβολον, περιῆγε πανταχοῦ σωφρονίζων καὶ τοὺς ἄλλους πάντας μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν πράγματι).

ΡΡΑ'. Περὶ τῆς α' συνόδου⁷⁸.

Καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ⁷⁹ σύνοδος [τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων] ἐγένετο διὰ προγράφσεως τοιαύτης. Ὁρῶν ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς [Κωνσταντίνος] τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ Ἀρείου ταραττομένην, σύνοδον οἰκουμενικὴν συνεκρότησε⁸⁰.

(2) Καὶ τοὺς μὲν ἐπισκόπους πανταχόθεν δημοσίοις ἵπποις καὶ ἡμιόνιοις εἰς τὴν Ἐλευσίαν⁸¹ τῆς συνόδου χρήσασθαι ἐκέλευσεν, αὐτοὺς δὲ εἰς τὴν Νικαίαν ἀφίκετο, ἰδεῖν⁸² ἐπιέμενος τὴν πληθύν τῶν ἀρχιερέων (καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτοῖς⁸³ πρυτανεῦσαι).

405 (3) Συνεληλυθότων οὖν πάντων, οἶκον μέγιστον⁸⁴ ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκέλευσεν⁸⁵ εὐτρεπισθῆναι, καὶ θρόνους ἐν αὐτῷ τεθῆναι, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν αὐτοῖς; ἐπέτρεψεν⁸⁶ εἰσελθόντος δὲ⁸⁷ αὐτοῦ ἑσχατον σὺν ὀλίγοις καὶ ἐστῶτος ἐν τῷ μέσῳ, προστρέψατο πάντας καθίσει. Εἶτα θρόνου μικροῦ θεθέντος, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐκάθισε (καὶ αὐτοῖς ἑσχατον⁸⁸ πάντων· τοσαύτη⁸⁹ τις⁹⁰ εὐλάβεια καὶ αἰδῶς τῶν ἀνδρῶν κατεῖχε τὸν βασιλεῖα. Καὶ οἱ μὲν⁹¹ τοῖς ἀνθεσι τῶν ἔγκωμιων τὴν κεφαλὴν αὐ-

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁷ ε. ἐπ. V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁸ ἀρχ. τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐφ' οὗ γέγονε σεισμός M. 2. ⁶⁹ 324 Aug. 6. — ζ'. Ὅτι ἐν Καμπανίᾳ κατέπεσαν ἄρην ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ V. 1, in codice evanuit. Ced. 499,2-5. Τότε (τῷ κ' ἔτει) γέγονε σ. τηλικούτος; ἐν Κ. ὡς ἑγ' π. πεσεῖν καὶ ἡ. ἐ. τοιαύτη ὡς ἀ. φ. ἐν ἡμέρᾳ· τότε καὶ δ. π. γ. ἐπὶ τὴν M. φ. οἱ καὶ μ. κ. αὐτοῦς ὡς καὶ τὴν χ. ἐποζ. Ἐγ. δὲ σ. V. 1. ⁷⁰ ὥραν γ. V. 2, περὶ γ' ὥρα; M. 2. ⁷¹ η'. Ὅτι περὶ τὴν Μελιτινῶν χώραν παντοῖον γένος ἔφρων ἀθροισθὲν ἐπὶ διαστήματα ε' καὶ μαχησάμενον κατέκτειναν ἀλλήλους, ὥστε καὶ πᾶσαν χώραν ἐποζέσαι V. 1 evanuit in cod. ⁷² χ. ἐφάνη M. 2, ἐφ. χ. M. ⁷³ παντοῖον V. 2. ⁷⁴ ἐκτ. αὐτοῦς V. 1,2, εἰστέιναντες M. 1,2. ⁷⁵ ἐν οἷς μ. M. 1,2, καὶ μαχησάμενος V. 2. ⁷⁶ ἐποζέσαι V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁷ Videtur esse c. θ' V. 1. Καὶ Ἰ. V. 1,2, Ced. 489,6-7. Καὶ Ἰουδαίους περὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πάλιν στασιάζοντας Κ. ὁ μέγας; τ. δ. ⁷⁸ V. βουλόμενοι M. 2, β. M. 1. ⁷⁹ βασιλεὺς add. V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁰ παρακοῆς καὶ add. V. 1,2. ⁸¹ τό add. cod. ⁸² ι'. Σύνοδος; κατὰ Ἀρείου τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ V. 1, sed M. 1,2, ut cod. deest rubrica in V. 2. ⁸³ Cod. 499,21-500,7. Τῷ κ' ἔτει γέγονεν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ α' συν. ἐν Ν. συνεληθόντων ἁ. τῆς π. τῆς ἡγουνοῦ Σιλδέστρου πάπα τοποτηρηταί, κ. τ. λ. ⁸⁴ δὲ V. 2, M. 1. ⁸⁵ τῶν τιγ' ἀγ. πρὸν cod. ⁸⁶ Μετὰ γούνην τὸ συναθροισθῆναι πάντας τοὺς ῥηθέντας τῆς Π. ἐν Ν. δ. ὀχῆμασιν, ἀφ. καὶ ὁ β. ἐφ. 1. τὴν πλ. τῶν ἀ. Καὶ δὴ ὁ. μ. ἐν τ. β. κατασκευάσας θρ. πολλοῦ; ἐν ἀ. τ. προσέταξεν καὶ ὁ. ἐ. τοὺς ἀρχιερεῖς ἐπ. ἑσχατος; δὲ σὺν ὁ. εἰσελθῶν καὶ αὐτοῖς καὶ στάς ἐν τῷ μ. Ced. 500,8-22. ⁸⁷ εἰσελ. V. 1. ⁸⁸ ἰδ. — πρὸν. om. Slav. ⁸⁹ αὐτῶν M. 1,2. Τῷ κ' ἔ. τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Ν. σ. κατὰ Ἀ. Sym. 31^b. ⁹⁰ μέγαν M. 1,2. ⁹¹ ἐ. καλεῦσαντος V. 1,2 M. 1,2 om. καὶ ante ὁ. ⁹² καὶ add. V. 1. ⁹³ ἑσχατος Ced. ⁹⁴ τοιαύτη V. 1. ⁹⁵ Τοσαύτη τῆς εὐλαβείας καὶ αἰδῶ cod. ⁹⁶ Καὶ οἱ μὲν — ἀπαθῶς deest in V. 2, folio i' retro deperdito.

τοῦ στεφανώσαντες, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν ἠεὶ ἐλόγιας ἠμεῖσαντο⁹⁷. Ὁ δὲ τοὺς περὶ τὴν ἑνομοιοῖαν⁹⁸ καὶ συμφωνίαν προσαγαγὼν λόγους, πολλοὺς μὲν ἐσωφρονήσατο⁹⁹ καὶ λόγοις καὶ δώροις· πολλὰς [δὲ] στιβάδας εὐτρεπισθῆναι¹ προστάξας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντα ἐστίασε²· τοὺς μὲν ἀξιοτέρους³ ἑμοτραπέζους λαβὼν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς ἄλλας τραπέζας διεῖλεν.

(4) Θεασάμενος δὲ τινὰς τοὺς δεξιῶν ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους⁴ καὶ μαθὼν ὡς ὑπὸ⁵ Μαξιμιανοῦ καὶ Διοκλητιανοῦ⁶ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν⁷ πίστιν καὶ ἑνομοιοῖαν τοῦτο πεπόνθασι, τὰ χεῖλη τοῖς τραύμασι προσενήνοχε κατασπαζόμενος, ἐλκύσειν ἐκεῖθεν εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων. Οὕτως⁸ ἦν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ εὐλαβεῖς καὶ πιστεῖ καὶ μετριοφροσύνην λελαμπρυσμένος.

(5) Τῇ δὲ ἐπαύριον οἱ ἐπίσκοποι καὶ ὁ βασιλεὺς εἰς ἓνα τόπον συνελθόντες καλοῦσι τὸν Ἄρειον σὺν τοῖς ἑνομοιοῖοις αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον, ἐπιτρέποντες αὐτῷ συστηῆναι τοῖς οἰκείοις δόγμασιν. Ἦν δὲ τὰ δόγματα τοῦ ἀσεβοῦς¹⁰ καὶ τρισκατάρτου¹¹ τοιαῦτα· Ἰὸν ἀεὶ ὁ Θεὸς Πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν ὅτε ὁ Θεός, Πατὴρ οὐκ ἦν· οὐκ ἀεὶ δὲ¹² ἦν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ἀλλ' ἐξ οὐκ (107^a) ὄντων γέγονεν· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς τὸν μὴ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πεποίηκε· διὸ ἦν ποτὶ, ὅτε οὐκ⁴⁰⁶ ἦν· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποίημα ὁ Υἱός· οὐτε δὲ ὁμοίος ἐστὶν ὁ Υἱὸς κατ' οὐσίαν τῷ¹³ Πατρὶ, οὐτε δὴ¹⁴ [ἀληθινὸς καὶ φύσει τοῦ Πατρὸς Λόγος ἐστὶν, οὐτε]¹⁵ ἀληθινὴ σοφία αὐτοῦ ἐστὶν· ἀλλ' εἰς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γεννητῶν¹⁶ ἐστὶ, καταχρηστικῶς δὲ λέγεται Λόγος καὶ Σοφία [γενόμενος καὶ αὐτὸς τῷ ἰδίῳ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ καὶ ἐν τῷ Θεῷ σοφίᾳ], ἐν ἧ καὶ τὰ πάντα καὶ αὐτὸν πεποίηκεν ὁ Θεός· διὸ καὶ τρεπτὸς ἐστὶ καὶ ἀλλοιωτὸς τὴν φύσιν¹⁷, ὡς καὶ πάντα τὰ λογικά· ξέ- νος τε καὶ ἀλλότριος καὶ ἀπεσοιοισμένος ἐστὶν ὁ Λόγος τῆς (τοῦ) Θεοῦ οὐσίας, καὶ ἀόρατός (ἐστὶν) ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ· οὐτε γὰρ τελείως καὶ ἀκριβῶς γινώσκει ὁ Λόγος τὸν Πατέρα, οὐτε τελείως ἑρᾶν¹⁸ αὐτὸν δύναται· καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν οὐκ εἶδε¹⁹· δι' ἡμᾶς γὰρ πεποιήται, ἵνα²⁰ ἡμᾶς δι' αὐτοῦ ὡς δι' ὄργανου κτίσῃ ὁ Θεός· καὶ οὐκ ἂν ὑπέστη, εἰ μὴ ἡμᾶς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς ποιῆσαι. Ἠρώτησεν οὖν τις αὐτοὺς, εἰ δύναται ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος τραπῆναι ὡς ἐτραπῆ ὁ διάβολος; καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν εἰπεῖν, ὅτι Ναί, δύναται τραπῆναι· τρεπτῆς γὰρ ἐστὶ φύσεως, γεννητῶν²¹ καὶ κτιστῶν²² ὑπάρχων.

(6) Ἄλλὰ τὸ κατὰ τὴν σύνοδον γεγονός θαῦμα οὐ δίκαιον²³ σιωπῇ παραπέμψασθαι²⁴· πρὸς γὰρ

nimitatemque sermonis habens, multos et verbis et donis ad sapientiae normam. Multosque lectulos cum sterni praescripsisset, ibidem omnes epulo recreavit: digniores quidem suae participes mensae sumpsit; ceteros autem ad alias mensas dispersit est.

Videns autem quosdam dexteris oculis orbatos et cognito illos a Maximiano et Diocletiano propter fidem in Christum et confessionem hoc esse passos, ex animo complectens labia cicatricibus adnovit, exinde benedictionem osculo elicere credens. Sic ille mirabilis vir pietate, fide ac modestia mire prae-lucebat.

B

Postridie episcopi cum rege in unum convenientes, Arium cum sequacibus ejus in synodum vocant, ei facultatem tribuentes sua producendi dogmata. Erant autem hujus impii terque execrandi talia dogmata: « Deus haud semper fuit Pater, sed tempus fuit, cum Deus non esset Pater. Verbum autem Dei non semper fuit, sed ex nihilo factum est. Deus enim qui erat, illum qui non erat ex eo quod non erat fecit. Ideo fuit tempus, quo non erat: creatura namque resque facta Filius est. Nec similis in substantia Patri Filius, nec verum Patris natura Verbum, nec vera illius Sapientia est. Est autem rerum creaturarum una resque facta: per catachresin vero dicitur Verbum et Sapientia, siquidem et ipse factus est proprio Dei verbo sapientiaque divina, in qua cuncta illumque ipsum Deus fecit. Ideo variabilis est et mutabilis natura, sicut omnia logica: extraneus alienusque ac differens est Verbum a substantia Dei, et Filio Pater invisibilis est: non enim perfecte nec exacte Verbum cognovit Patrem, neque perfecte eum videre potest: neque enim sui ipsius substantiam cognovit. Propter nos autem est factus; ut nos per ipsum velut per instrumentum crearet Deus; et non subsisteret, nisi nos Deus creare voluisset. » Interrogavit igitur quis eos an perverti possit Dei Verbum, sicut perversus est diabolus; et non dicere haesitarunt illud certe posse perverti; siquidem, ut pote genitum et creatum, est naturae variabilis.

D

Attamen quod in synodo factum est miraculum non æquum est silentio praetermittere: praeter enim ex-

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁷ ἐλόγιας ἐμίμψατο cod. ⁹⁸ τῆς ἑνομοιοῖας καὶ συμφωνίας Ced. V. 1, M. 1,2. ⁹⁹ ἐσωφρονήσατο Ced. V. 1, M. 1,2. ¹ πρ. εὐτρ. Ced. ² ἐστιδασθαι cod. ³ ἀξιολογωτέρους Ced. ⁴ ἐκκεκομμένους cod. — ἐκκοπέντας M. 1,2. ⁵ ἐπὶ M. 1,2. ⁶ Δ. καὶ M. Ced. 500,22-501,5, V. 1, M. 1,2. ⁷ Χν ὄμ. Ced. V. 1. Χν π. καὶ τὴν ὄμ. M. 1,2. ⁸ οὕτως V. 1, (M. 1,2?) ⁹ περὶ τῆς αἰρέσεως Ἀρσίου Ced. 501,5-502,5. Τῇ δὲ ἐπ. πάντες καί; τῇ δὲ ἐπ. οἱ ἐπ. π. καὶ V. 1, M. 1,2. ¹⁰ εὐσο. V. 1. ¹¹ τρ. Ἀρείου ταῦτα Ced. ¹² δὲ om. Ced. V. 1. ¹³ τῷ π. κατ' ὁ Ced. ¹⁴ οὐτε δὲ M. 1,2, οὐτε V. 1. ¹⁵ δὲ add. V. 1. ¹⁶ γεννητῶν M. 2. ¹⁷ φ. καὶ τὰ π. λ. V. 1, φ. ὡς καὶ τὰ π. λ. M. 1,2. ¹⁸ ἀ. ὁ Ced. 1,2. ¹⁹ εἶδε ὡς οὐδὲ ἐστὶν Ced. V. 1. ²⁰ δι' add. M. 1,2. ²¹ τε add. V. 1. ²² ἀκτ. M. 1,2? ²³ Ced. 502,6-503,22. ²⁴ ἐστὶ add. V. 1. ²⁵ παραπέμψαι Ced. V. 1.

spectationem regiae dispositionis aderant in synodo philosophi rhetoresque dialecticae periti, quibuscum erat quidam Graecus et ipse apud omnes venerandus, ita ut ex conventionem concurrente multitudine, magna audientia fieret. Porro sufficientes non erant episcopi ad philosophum rhetoremque semper disputantem prohibendum, quia cunctis controversiis facillime resistebat belle subjecta explicans, et labilis ut anguilla nec capi nec ullo sermone reprimi poterat: in his enim quibus videbatur comprimendus, elabens, cogitationum vigore sermonumque facilitate et garrulitate potentior apparebat. Sed ut Deus ostenderet non in verbis stare regnum caelorum, sed in potentia, homo quidam ex sanctis, genere Cyprius et urbis Trimitontis episcopus, nomine Spyridion, natura simplicissimus, et sermone valde rudis, disputandi cum philosopho sibi veniam dari quaesivit. Patres autem huius viri simplicitatem ac rusticitatem notam habentes, illum retinebant, ne apud perversos derisui essent. Ille vero non contentus hominem alloquitur et dicit: « In nomine Jesu Christi, audi, philosophe, veritatis dogmata. » Hic autem ad eum: « Quidquid dicturus es, inquit, audio. » Et ille ait: « Nosce Deum unum esse qui caelum et terram creavit; hominemque de terra plasmavit, et omnia visibilia atque invisibilia Verbo et Spiritu suo disposuit. Illum igitur nos Dei Filium scientes adoramus, credentes propter nostram salutem novissimis temporibus ex Virgine natum esse, ipsiusque cruce, morte ac resurrectione genus hominum esse liberatum. Hunc etiam speramus venturum ad omnes in justitia iudicandos. Credis hoc, philosophe? » Ille vero tanquam qui nunquam dicendi peritiam ad respondendum habuisset, obstupuit, et velut caecus et mutus silens, hoc solum pronuntiavit: « Haec et mihi sic esse videntur. » Et senior addit: « Igitur surgens in ecclesiam sequere me, et istius fidei signaculum recipies. » Philosophus autem conversus discipulis suis ait: « Audite me, viri: quandiu eloquentiae studui sermones sermonibus opponebam et prolata dicendi arte refutabam; cum autem pro sermonibus potentia quadam ex ore senioris illius exivit, non jam adversus hanc potentiam opponi sermones valebant: non potest enim homo resistere Deo. Propterea, si quis ex vobis comprehendere valet sicut et ego intellexi, in Christum fidem habebit; et tunc mecum comitetur seniore hunc per quem Deus locutus est. » Hoc igitur modo Christianus factus

τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικῆς διατάγματος καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐν τῇ συνόδῳ παρῆσαν διαλεκτικῆς ἐμπειρότατοι, ἐν οἷς ὑπῆρχε ³⁶τις Ἑλληγν ³⁷, καὶ αὐτὸς παρὰ πάντων θαυμαζόμενος ³⁸, ὥστε μεγάλην ἀκρόασιν ἐκ τῆς συμβολῆς ³⁹ γενέσθαι, πλήθους ἐπισυντρέχοντος ⁴⁰. Οὐδὲ γὰρ οἷοί τε ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι τὸν φιλόσοφον τε καὶ ῥήτορα περιτρέψαι ⁴¹ τῶς διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπαγομένοις ῥᾶστα προσεφέρετο ἐπιλύων εὐφυῶς τὰ προτεινόμενα καὶ δίκην ἐγγέλους ἀκατάσχετος εὐρισκόμενος (καὶ μηδενὶ λόγῳ κριτούμενος) ἐν οἷς γὰρ ἔδοκει συνεχέσθαι, διολισθαίνων **407** ἐπικρατέσιρος ⁴² ἀνεφαίνετο τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι καὶ ῥημάτων εὐγλωττίᾳ τε καὶ στωμιλίᾳ. ⁴³ Ἄλλ' ἵνα δείξῃ ὁ Θεὸς, ὅτι οὐκ ἐν λόγοις ⁴⁴ ἡ βασιλεία ⁴⁵ τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν δυνάμει, ἀνθρωπὸς τις ἐκ τῶν ἀγίων (Κύπριος μὲν τῷ γένει καὶ τῆς πόλεως Τριμιθούτων ⁴⁶ ἐπίσκοπος) ὀνόματι Σπυριδίων ⁴⁷, ἀπλούστατος ⁴⁸ δὲ τὴν φύσιν καὶ ἰδιώτην τὸν λόγον ⁴⁹ (σφόδρα), αἰτεῖται χώραν αὐτῷ διαλέξαι ἐπιδοθῆναι ⁵⁰ πρὸς τὸν φιλόσοφον. Οἱ δὲ Πατέρες τὸ ἀπλοῦν τε καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰδότες ἐκώλυον ⁵¹ αὐτὸν (μηποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς καταγελασθῶσι). Τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου, πρόσσεισι τῷ ἀνδρὶ καὶ φησιν· « Ἐν ὀνόματι ⁵² Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀκουσον, ὦ φιλόσοφε, τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα. » (Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· « Ὁ ἐὰν εἴπη ἀκούω. » Κάκεινος εἶπε· « Γίνωσκε ὅτι ⁵³ Θεὸς εἰς ἐστὶν ὁ ⁵⁴ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, δημιουργήσας ὁ ⁵⁵ καὶ (τὸν) ἀνθρώπον ἐκ γῆς διαπλάσας καὶ τὰ ὁρατὰ πάντα καὶ ⁵⁶ ἀόρατα τῷ Λόγῳ αὐτοῦ καὶ τῷ Πνεύματι συστησάμενος. Τοῦτον (οὖν) τὸν Λόγον ἡμεῖς Υἱὸν ⁵⁷ Θεοῦ εἰδότες προσκυνούμεν ⁵⁸, πιστεύοντες διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου τεχθῆναι καὶ διὰ σταυροῦ, καὶ θανάτου, καὶ ἀναστάσεως (αὐτοῦ) ἐλευθερωκένοι τὸ γένος τῶν ⁵⁹ ἀνθρώπων, ὃν καὶ ⁶⁰ ἐλπίζομεν ἐλθόντα ⁶¹ κρίναι πάντας ἐν δικαιοσύνῃ. Πιστεύεις τοῦτο ⁶², φιλόσοφε; » Ὁ δὲ ὡς ἂν τις πείραν ⁶³ λόγων μηδέποτε ἔχων εἰς ἀντίθεσιν ⁶⁴, ἀπηγεώθη καὶ ὡς κωφὸς καὶ ἄλαλος ἀποσιωπήσας, τοῦτο μόνον ἐφθέγγετο, ὅτι Ταῦτα κάμοι ⁶⁵ οὕτως ἔχειν δοκεῖ. Καὶ ὁ γέρων (107^b) φησὶν ⁶⁶· « Οὐκοῦν ἀναστάς ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ λήψῃ τὸ σημεῖον [τῆς πίστεως] ταύτης. » Ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπιστραφείς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· « Ἀκούσατέ μου, ὦ ἄνδρες· ἔως ὅτε λόγων ἐποίησάμην ⁶⁷ σπουδῆν, λόγους **408** λόγοις ἀντιτίθου καὶ τὰ προσφερόμενα ⁶⁸ τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρεπον. Ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δυνάμεις

Variae lectiones et notae.

³⁶ καὶ add. cod. ³⁷ Ἐ. π. π. ἀ. Ced. ³⁸ καὶ τοῖς ἐπισκόποις ὑπὲρ Ἀρείου πάμπολλα διαπληκτικόμενος V. 1, M. 1, 2. ³⁹ συμβουλ. V. 1, (M. 1, 2?) ⁴⁰ ἐπιτρ. V. 1. ⁴¹ φ. διαστρέψαι M. 1, 2. ⁴² ἐπικρατέσιρος ἀντεφέρετο Ced. V. 1, M. 1, 2. ⁴³ ἰα' περὶ τοῦ ἀγίου Σπυριδίου V. 1, (M. 1, 2?) ⁴⁴ λόγῳ Ced. V. 1, M. 1, 2. ⁴⁵ β. τοῦ Θεοῦ M. 1, 2. ⁴⁶ Τριμιθούτων M. 1, 2. Τριμηθούτων V. 1, 2, sed τρίμιθος = τρίμιθος, τερβίνθος. ⁴⁷ Σπυριδίων Ced. V. 1, M. 1, 2. ⁴⁸ ἀπλ. μὲν M. 1, 2. ⁴⁹ τῷ λόγῳ V. 1 M. 1, 2. ⁵⁰ δοθῆναι Ced. ⁵¹ διεκ. V. 1, M. 1, 2. ⁵² τοῦ add. Ced. ⁵³ ὁ add. V. 1, M. 1, 2. ⁵⁴ καὶ V. 1. ⁵⁵ ποιήσας add. Ced. ⁵⁶ τὰ add. V. 1. ⁵⁷ Θεὸν Υἱὸν M. 2. ⁵⁸ προσκυνούμεν M. 1, 2. ⁵⁹ ἐλ. τὸν ἀνθρώπον M. 1, 2. ⁶⁰ ὃν ἐλπ. M. 1, 2. ⁶¹ πάλιν. ⁶² τοῦτοις Ced. V. 1. ⁶³ μ. π. λ. Ced. ⁶⁴ ἀντίθεσιν M. 1, 2. ⁶⁵ κ. τ. ὁ. ἔ. Ced. V. 1, τ. ὁ. κ. M. 1, 2. ⁶⁶ ἔφη V. 1. ⁶⁷ ἐποίησάμην Ced. V. 1, M. 1, 2. ⁶⁸ τὰ πρ. καὶ cod. V. 1, M. 1, 2, καὶ τὰ προτεινόμενα Ced.

τις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦδε τοῦ γέροντος, A iste philosophus, quod ab isto seniore devictus fuis-
 οὐκ ἴσχυσαν οἱ λόγοι ⁵⁸ τὴν δυνάμιν ⁵⁹ ἀντιτάξασθαι. set, letatus est.
 οὐδὲ γὰρ οἶδός τε ἐστὶν ἄνθρωπος ἀντιστῆναι Θεῷ. Διὰ τοι τοῦτο, εἴ τις ὑμῶν δύναται συνίεναι ὡς κατὰ
 νενόηκα, πιστεύσει: ⁶⁰ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀκολουθείτω σὺν ἐμοὶ τῷ γέροντι τούτῳ, [ἐν] ᾧ ἐλάλησεν
 ὁ Θεός. Ἐτούτων σὺν τῷ τρίτῳ γενόμενος ὁ φιλόσοφος, Χριστιανός, ἔχειρεν ἡτηθείς ὑπὸ τοῦ γέρον-
 το:

⁶¹ (7) Παρῆν δὲ τῆνικαῦτα καὶ ὁ θεῖος Παφνούτιος;
 (ἄνθρωπος Αἰγύπτιος) καὶ θαυματουργός ⁶² καὶ ὁμολο-
 γητής, οὗ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν Μαξιμιανὸς ἐξώρυξεν,
 δε ⁶³ (καὶ), τῆς συνόδου κανόνισαι θελούσης, ὥστε
 κληρικὸν μὴ συνέρχεσθαι ⁶⁴ (τῆ) πρὸς γάμον (αὐτοῦ)
 γυναικί, ὡς βαρὺν τὸν λόγον ἀνέτρεψε [καὶ μόνος ⁶⁵
 ἐπισκόπος ἐτύπωσε τοῦτο παραφυλάττεσθαι].

⁶⁶ (8) Μετὰ γοῦν πολλὴν (τὴν) τῆς σκέψεως ἀκρι-
 βειαν, ἔδοξε πᾶσιν ὁμοῦ δεῖν ὀρίσασθαι τὸ ὁμοούσιον
 ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τουτέστι τῆς αὐτῆς
 [οὐσίας καὶ ⁶⁷] φύσεως; τῷ Πατρὶ καὶ τὸν Υἱὸν
 ὁμολογεῖν, ἣν δὴ ⁶⁸ καὶ κατὰ κράτος; καὶ συμφώνως
 ἐθεβαίνωσαν παρεκτός ⁶⁹ Ἀρείου τοῦ ἁσεβοῦς καὶ
 ἄλλων ⁷⁰ ἐξ ὁμοφρόνων αὐτῷ ⁷¹, οὓς ἀναθεματί-
 σαντες ⁷² οἱ θεοὶ ⁷³ Πατέρες οἱ τιῆ', ὁ βασιλεὺς
 ἐξώρισεν.

PNB. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερέα ⁷⁴.

⁷⁵ Μετὰ δὲ ταῦτα φιλαπεχθήμενος ἄνδρες κατὰ
 τινων ⁷⁶ ἐπισκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεὶ
 κατηγορίας. Ὁ δὲ ταύτας **409** δεξάμενος; καὶ
 δεσμήσας; καὶ τῷ δακτυλίῳ σημενόμενος ⁷⁷, ἐκέλευσε
 φυλάττεσθαι. Εἶτα πρὸς; εἰρήνην αὐτοῦς καὶ ὁμό-
 νοιαν συμβιδάσα; ⁷⁸, ταύτας (κομίσας), ἐνώπιον
 πάντων κητέκαυσεν, ὄρκῳ πληροφορήσας αὐτοῦς ⁷⁹
 μὴδὲν ἀναγῶναι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων ἢ οὐδὲ
 γὰρ εἶφῃ χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων
 θῆλα γενέσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρό-
 φασιν ἐντεῦθεν ⁸⁰ λαμβάνοντες, ἀδεῶς ἀμαρτάνωσιν·
 ἐγὼ δὲ ⁸¹, εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον
 ἄλλότριον διορύττο·τος, συνεκάλυψα ⁸² ἂν τῆ πορ-
 φύριδι μου ταύτη ⁸³ τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς ἂν
 μὴ βλάψαι ⁸⁴ τοὺς θεωμένους τῶν δρωμένων ἢ ὄψις.
 Οὕτω τοῖνον τοὺς μὲν εὖ ⁸⁵ λέγοντας; ἀνεκηρύττων,
 τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας; παρακλητικῶς εἰς ὁμόνοιαν
 ἐλαύνων, τοὺς ⁸⁶ πάντας ὁμογνώμονας ⁸⁷ ἐποίησε
 καὶ ὁμοδόξους (ἐπὶ) τοῖς ἀμφισθητούμενοις ἅπασι ⁸⁸. Καὶ οὕτω παραινέσας ἅπαντας καὶ πολλῆς τιμῆς τε
 καὶ δωρεᾶς ⁸⁹ ἀξιώσας, ἕκαστον παρηγγύησε καταλαθεῖν τὴν ἰδίαν ποιήμην ⁹⁰

Tum etiam aderat divinus Paphnutius, Ægyptius,
 thaumaturgus et confessor, cujus dexterum oculum
 Maximianus effuderat : hic, cum synodus canone
 statuere vellet, ut clericus cum uxore sua non
 conveniret, tanquam onerosum propositum avertit,
 et solis episcopis hoc custodiendum representavit.

Post multam igitur et sedulam disquisitionem,
 omnibus simul visum est oportere consubstantiali-
 tatem in recta fide definire, id est, unius substantiæ
 ac naturæ cum Patre Filium confiteri; hanc ortho-
 doxam fidem potenter unanimiterque stabiliverunt
 præter impium Arium et alios sex qui doctrina
 ipsi consentiebant. Hos autem, cum anathematizassent
 trecenti decem et octo divini Patres, rex
 exsulare jussit.

CI.LXXXII. Quod sacerdotem condemnare non oportet.

Postea malevoli homines de quibusdam episcopis
 scriptas regi tradiderunt criminationes. Qui post-
 quam eas accepisset, colligasset et annulo signasset,
 asservari jussit. Deinde cum ad pacem et concor-
 diam ipsos adduxisset, allatas illas coram omnibus
 combussit, illosque jurejurando astrinxit ut nihil
 in eis scriptorum proderent. Non enim oportet, in-
 quit, delicta sacerdotum multis aperta fieri, ne
 scandalii occasionem exinde sumentes liberius pec-
 cent. Ego vero, si testis oculatus flerem episcopi
 ad alienas nuptias pervadentis, illegitime factum
 purpura mea occultarem, ne visus factorum specta-
 tores læderet. Sic bene loquentes laudans, male
 vero dicentes exhortatione ad concordiam adducens,
 omnes unanimis consentientes que de cunctis quæ liti-
 gium movebant, fecit. Et ita cunctos exhortatus multo-
 que honore ac largitate dignatus, unumquemque pro-
 prium gregem repetere jussit.

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁸ μου add. cod. ⁵⁹ τῆ δυνάμει Ced. V. 1, M. 1,2. ⁶⁰ πιστευσάτω M. 1,2. ⁶¹ ἱβ. Περὶ τοῦ ἁγίου
 Παφνούτιου V. 1, M. 1,2, Ced. 503,23-504,3. ⁶² καὶ τερατ. Ced. V. 1, M. 1,2. ⁶³ σ. γ. πρ. γ. Ced.
 V. 1, σ. τῆ πρ. γ. ἀ. γ. M. 2, (in M. 1. lacuna). ⁶⁴ τοῖς add. Ced. ⁶⁵ Ced. 504,4-9. ⁶⁶ οὐσίας
 καὶ foisan etiam legebatur in scholio marginali, sed simul cum toto margine rescissum est. ⁶⁷ δε
 cod. ⁶⁸ πάρες Ced. ⁶⁹ ἐτέρων Ced. ⁷⁰ αὐτοῦ V. 1, αὐτοῦ M. 1,2. ⁷¹ ἀναθεμισθέντας; ὑπὸ τῶν
 θεῶν Πατέρων Ced. ⁷² οὐ τ. τιῆ' π. V. 1, εἰ θεοφόροι π. M. 1,2. ⁷³ Hæc rubrica M. 2 cum
 margine codicis periit, deest in V. 1, M. 1. ⁷⁴ Ced. 504,1005,52 — τινὲς ἀ. V. 1, ἄνθρωποι M.
 1,2. ⁷⁵ τῶν add. V. 1, M. 1,2. ⁷⁶ σημενόμενος M. 1,2. ⁷⁷ καὶ V. 1. ⁷⁸ αὐτοῖς V. 1. ⁷⁹ ἐνταῦθα M.
 1,2. ⁸⁰ φησὶν add. V. 1. ⁸¹ συνεσκέπασα M. 1,2. ⁸² ταῦτα M. 1,2. ⁸³ βλάψαι cod. V. 1, M. 1,2.
⁸⁴ μὲν λ. M. 1,2. ⁸⁵ δε add. V. 1, M. 1,2. ⁸⁶ ὁμογ. καὶ ὁμ. τ. ἀ. ἀ. κατέστησε Ced. ὁμογ. καὶ ὁμ. ἐπὶ τ.
 ἀ. ἀ. κ. V. 1, M. 1,2. ⁸⁷ πᾶσι V. 1. ⁸⁸ τοὺς ἱερεῖς; add. V. 1, M. 1,2. ⁸⁹ Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέ-
 ρους, διακόνους; τε καὶ ὑποδιακόνους ἔδοξεν ὀρίσαι τῆ συνόδῳ (τὴν σύνοδον cod.) μὴ συγκαθεύδειν ταῖς
 ἰδίαις γαμεταῖς, ἅς πρὶν ὑπαρῆσθαι ἠγάγοντο. Στάς δὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν ὁ ἅγιος Παφνούτιος φησὶ· « Τίμιον
 τὸν γάμον » ἀποκαλιῶν (ἀποκαλεῖ ἡ Γραφή Heb. xiii, 4?) σωφροσύνην δὲ τὴν πρὸς τὰς ἰδίας γαμετάς
 συνουσίαν· κατὰ δὲ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τοὺς μὲν ἀγάμους τοῦ ἱεροῦ τάγματος κοινωνήσαντας; μηκέτι
 γαμεῖν, τοὺς δὲ μετὰ γάμον ὧν ἔχουσι γαμετῶν μὴ χωρίζεσθαι (δεῖ vel βουλεύομαι). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ

Postquam igitur synodus Nicææ congregata fuisset, et omnibus sanctis episcopis in unum congressis, res contra Arium definitæ sunt, jussit rex Æliæ episcopum, Macarium, in synodo præsentem et apostolicorum dogmatum propugnatores, salutiferam crucem sepulcrumque Domini et alia sacra loca perquirere. Erat autem nonus et decimus annus ipsius regni, cum Nicææ synodus facta est.

Postea rex misit suam matrem Helenam in Jerusalem cum litteris pecuniisque multis ad legitime vocatum Macarium, Æliæ episcopum, ut quaereret salutiferum illustris crucis lignum et loca sancta ædificaret. Hoc ipsa regina poposcerat, dicens visionem divinam apparuisse sibi jubentem adire Jerusalem et ad lucem producere loca sancta quæ, ab impiis recondita, tamdiu latentia manebant. Cum autem reginam venientem audisset episcopus, episcopis provincie convocatis, ei cum honore debito obviam ivit. Continuo vero jussit episcopos pretiosi ligni perquisitionem facere. De hoc hærentibus omnibus et aliud alio temere narrante, civitatis episcopus omnes otium agere ferentiorumque preces super hoc ad Deum offerre invitavit. Hoc factis, statim episcopo divinitus monstratus est locus, quo ædificatum erat impuræ deitatis Aphrodite templum et statua. Tunc regina regia auctoritate utens, magna multitudine artificum operariorumque convocata, funditus everti immundum ædificium, et terræ congeriem longe quopiam projici mandavit. Hoc autem factis, apparuit divinum monumentum et Calvarie locus, et non procul tres cruces infossæ. Sedulo confodientes et clavos invenierunt. Exinde cæterum molestia multa tristitiaque corripuit reginam quænam tandem esset crux Dominica quaerentem. Episcopus autem cum fide quaestionem solvit. Mulieri namque nobili ægotanti et ab omnibus desperatæ, ac ultima spiranti unamquamque crucem admovens, quaesitam invenit. Vix enim infirmæ Salvatoris crucis umbra propinquavit, cum illa quæ sine flatu sineque motu videbatur, divina potentia confestim exsultavit, magna voce clamans et Deum glorificans. Regina vero Helena cum lætitia multa ac timore crucem assumens, par-

Μετὰ γοῦν ** τὸ συναθροισθῆναι τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐπισκόπων εἰς ἐν δεδραμηκότων ** καὶ τὰ κατὰ Ἄρειον 410 ἐπράχθη, παρεκλεύσατο ὁ βασιλεὺς τῷ ** τῆς Αἰλίας ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ καὶ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητήσαι καὶ τὸν ** ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ τὸ θεοδόχον μνήμα καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους· ἦν δὲ ἔννατος ** καὶ δέκατος ἐνιαυτὸς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος.

** (2) Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα Ἑλένην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ ** γραμμῶν καὶ χρημάτων ἀφθονίας ** πρὸς τὸν φερώνυμον Μακάριον, τὸν τῆς Αἰλίας ἐπίσκοπον, ἐπιαναζητήσαι τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ καὶ οἰκοδομῆ τῶν ἁγίων τόπων αὐτῆς, τοῦτο αἰτησαμένης ἰ τῆς βασιλίδος, φασκούσης ὅτι πτασίαν τινὰ θεῖαν ἐωρακέναι, κελεύουσαν αὐτὴν τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαθεῖν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους· εἰς φῶς ἀγαγεῖν χωσθέντας· ὅπῃ τῶν ἀνόμων καὶ ἀφανεῖς ἁγενομένους ἐπὶ τοσοῦτου χρόνου. Μαθὼν δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀφικομένην τὴν βασιλίδα, συναγαγὼν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοπους, μετὰ τῆς δεούσης τιμῆς ὑπήνησεν αὐτῇ. Εὐθέως δὲ παρεκλεύσατο ἁ τοὺς ἐπίσκοπους τὴν ζήτησιν τοῦ ποθεινοῦ ξύλου ποιήσασθαι. Ἀπορούντων δὲ πάντων περὶ τοῦτου καὶ ἄλλου ἄλλα ἐξ ὑπόψιας διηγουμένου, ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος πάντας παρεκάλει ἡ σιγίαν ἀγειν καὶ σπουδαιοτέραν εὐχὴν ὑπὲρ τοῦτου τῷ θεῷ προσφέρειν. Τοῦτου δὲ γενομένου, εὐθέως ἐδείχθη ὁ τόπος θεῶν τῷ ἐπισκόπῳ, ἐν ᾧ ἱδρυτο τῆς ἀκαθάρτου δαίμονος Ἀφροδίτης ὁ ναὸς καὶ τὸ ἀγαλμα. Τότε ἡ βασίλισσα τῇ βασιλικῇ αὐθεντίᾳ χρωμένη, συναγαγοῦσα πλῆθος πολὺ τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν, ἐκίλευσεν ἐκ ἰο βάρων ἀνατραπῆναι τὸ μυστῆρον οἰκοδόμημα καὶ τὸν γοῦν πύργον που ἀπεβρίβηναι. Τοῦτου δὲ γενομένου, ἀνεφάνη τὸ θεῖον μνήμα καὶ ὁ τόπος τοῦ κρανίου καὶ οὐ μὴδὲν 411 τρεῖς σταυροὶ ἐχυσμένοι. Ἐπιμελῶς δὲ ἰ διερευνήσαντες, εὗρον καὶ τοὺς ἡλούς. Ἐκείθεν λοιπὸν ἀμηχανία πολλή καὶ θλίψις κατέλαθε τὴν βασίλισσαν ἐπιζητοῦσαν πύλο· ἄρα εἶη ὁ δεσποτικὸς σταυρός. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος μετὰ ἰο πίστεως τὴν διάκρισιν ἔλυσεν· γυναικί γὰρ ἀβρωστούσῃ ἰο τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀπειγνωσμένη ὑπὸ πάντων, καὶ τὰ ἰο τελευταία

Variæ lectiones et notæ.

ἁγιος Παφνούτιος· ἐπήνεσε δὲ (108*) ἡ σύνοδος τὴν βουλὴν καὶ περὶ τοῦτου οὐδὲν ἐνομοθέτησε, ἀλλὰ τῇ ἐκάστου γνώμῃ τὸ πρᾶγμα ἔθεντο· τοὺς δὲ ἐπίσκοπους ὤρισαν μόνους τοῦτο παραφυλάττεσθαι. Hæc varians capitis CLXX 7 deest in Cod. V. 1, M. 1, 2. ἰ Et hæc rubrica M. 2, in codice cum margine est abscissa. Totum c. deest in V. 1. ἰ οὖν M. 1, 2. ἰ συνδ. M. 1, 2. ἰ τὸν — ἐπίσκοπον Μακάριον ἐν τῇ συνοδίᾳ καὶ — ὑπερμαχοῦντι M. 1, 2. ἰ καὶ ζ. M. 1. ἰ ἦν δὲ ἐτῶν θ' καὶ δ. ἐν. M. 1, 2. ἰ Varians capitis CLXXX, 2. ἰ καὶ M. 1, 2. ἰ ἀφθονίαν codex, ἀφθόνων? ἰ ἐντεταμένης M. 1, 2. ἰ φασκούσα M. 1, 2. ἰ χωσθέν cod. χωσθέντος οὖν αὐτοῦ ὑπὸ M. 1, 2. ἰ ἀφανούς γενομένου ἐπὶ τοσοῦτου χρόνου; M. 1, 2, ἀφανεῖς γενομέν. ἐπὶ τοσοῦτ. χρό. cod. ἰ παρεκλεύσατο τὴν ζ. τοῦ ποθεινοῦ ξ. M. 1 — δὲ — ξύλου οὐκ. M. 1, 2. ἰ Ἀπ. οὖν π. π. τοῦ τόπου καὶ ἄλλως ἄλλου ἐξ M. 1, 2. ἰ ἐπίσκοπος; παρακαλεῖ M. 1. ἐπ. π. παρεκάλει cod. ἰ Τούτων δὲ γενομένων M. 1. ἰ Ἀπ. v. M. 1, 2. ἰ ἀπὸ β. M. 2, ἀπὸ βαρῶν M. 1. ἰ γενομ. 1, 2, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα ἀπέστειλε Sym. 51a. ἰ ἐ. τ. M. 1, 2. ἰ διὰ π. M. 1, 2. ἰ ἀβρωστοῦσα — ἀπειγνωσμένης M. 1, 2. ἰ τὰ οὐκ. M. 1.

πνεύση ¹⁶ προσαγαλῶν ἑκάτερον ¹⁷ τῶν σταυρῶν, Α τὸ ζητούμενον εὗρε· μόνον γὰρ ¹⁸ ἤγγισεν ἡ σκικὴ τοῦ σωτηρίου σταυροῦ τῇ ἀσθενούσῃ, εὐθύς ἡ ἄπνοος καὶ ἀκίνητος θεῖα δυνάμει παραχρῆμα ἀνεπήδησε μεγάλη φωνῇ βοῶσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν. Ἡ δὲ βασίλισσα Ἐλένη μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ φόβου ἀνιλομένη τὸν ¹⁹ σταυρὸν, μέρος μέντοι σὺν τοῖς ἡλίοις, ἀνεκομίσαστο ²⁰ πρὸς τὴν παιδα· τὸ ²¹ δὲ λοιπὸν, γλωσσόκομον ἀργυροῦν ποιήσασα, παρέδωκε τῷ ²² ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως ²³ εἰς μνημόσυνον πάσαις γενεαῖς καὶ θεοπίστασα ²⁴ ἐκκλησίας γενέσθαι ἐν τῷ ζωοποιῷ μνήματι καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾷ καὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ ²⁵ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν κατὰ σάρκα γέννησεν ὑπέμεινε, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῶν ἔλαιῶν, (103^b) ἔνθα ²⁶ ἐλόγησας τοὺς μαθητὰς ἀνελήφθη. Καὶ ἄλλα κατὰ καὶ ἀξιώματα ποιήσασα ²⁷ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνέστρεψε πρὸς τὸν παιδα.

(3) Ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς αὐτὴν ὑποδεξάμενος τὴν Β ἰλλε vero cum gaudio eam suscipiens, pretiosae crucis portionem in aurea theca deposuit et episcopo custodiendam tradidit; annuaque memoria crucis receptionem statuit celebrandam. Ex clavis autem alios suae galeae ornamentum fecit, aliosque ipsius equi freno destinavit, ut impleretur quod dictum est a Zacharia propheta de Domino dicente: « In die illa erit super freno equi regis omnipotenti Domino sac. u. u. »

412 ²⁸ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τῷ ἐπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καταλαβεῖν τὴν Αἰλίαν καὶ συγκροτῆσαι σύνοδον πλείων ἐπισκόπων καὶ ἐγκαινίσαι τοὺς ἁγίους τόπους. Οὗτος δὲ ἦν ²⁹ Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας ὁ τῶν Ἀρειανικῶν δογματῶν γενόμενος πρόμαχος· οὗτος ἀναθεματισθεὶς ἐν τῇ Νικαίᾳ μετὰ τῶν συμφροῶν αὐτοῦ καὶ ἐξορίσθαι, ³⁰ μετὰ χρόνον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως εἰς ἐφοδὸν εἰς ἀπάτης λαθόντας, χαρτῶν δευτικῶν ³¹ ἀνήνεγκαν τῷ βασιλεῖ δυνύοντες, ὅτι περὶ « Ἵπ. γράφομεν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως καὶ ἐν ἡμῶν ἀκολουθοῦμεν τοῖς ἁγίοις Πατράσι. » Πείσθη; δὲ ³² τοῦτοι; ὁ βασιλεὺς ἀνεκαλέσαστο αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ τιμῆς μάλιστα πλείστας ³³ ἤξιωσε. Σχολάζοντες δὲ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως θρόνου, ταῖς οἰκείαις κακομηχανίαις χρώμενος τυραννικῶς κατέσχε τὸν θρόνον τῆς βασιλευσύνης ³⁴ πόλεως ὁ Εὐσέβιος. Ἐπιλαθόμενος δὲ τῆς μείζονος ἐξουσίας τοῦ συμφροῦ αὐτοῦ κατέστησε ταῖς οἰκείαις παροικίαις, ἐξεώσας τοὺς χειροτονηθέντας ἀντ' αὐτῶν.

³⁵ (5) Τοῦτου δὲ γενομένου ³⁶, κατὰ Ἀθανασίου λοιπὸν τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐσχολάζον πολλὰς κατ' αὐτοῦ σκαιωρίας ἐπινοοῦντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς δικαίον ἠγάσαστο καὶ Ἀθανάσιον καλέσαι εἰς τὰ ἐγκαινία

tem cum clavis ad filium asportantiam reservavit, deinde, facta argentea capsula, episcopo civitatis in memoriam omnibus generationibus tradidit. Praecipit etiam ecclesias fieri in vivifico monumento, in sacro Golgotha, in Bethleem spelunca in qua Dominus noster Jesus Christus secundum carnem nasci dignatus est, et in monte Olivarum, ubi, benedictis discipulis, assumptus est. Alii deinde pulchra laudeque dignissima cum in Jerusalem fecisset, ad filium reversa est.

Ille vero cum gaudio eam suscipiens, pretiosae crucis portionem in aurea theca deposuit et episcopo custodiendam tradidit; annuaque memoria crucis receptionem statuit celebrandam. Ex clavis autem alios suae galeae ornamentum fecit, aliosque ipsius equi freno destinavit, ut impleretur quod dictum est a Zacharia propheta de Domino dicente: « In die illa erit super freno equi regis omnipotenti Domino sac. u. u. »

Rex autem Constantino politico iussit episcopo Aeliam petere ac plurimum episcoporum synodum congregare locaque sancta dedicare. Hic erat Nicomediensis Eusebius, qui dogmatum Arianorum factus erat propugnator. Anathematizatus in Nicæna synodo cum assentientibus sibi ac in exilium missus, ipse sibi que concordans, post tempus, regis clementiam pro ratione callide sumentes, supplicem epistolam ad regem detulerunt juramento spondentes « se fidei expositioni subscribere, et in omnibus sanctis Patribus adhaerere. » Illis persuasus rex illos ex exilio revocavit et honore maximo dignatus est. Vacante vero Constantinopolitana sede, suis machinationibus usus urbis regiae sedem Eusebius tyrannice occupavit. Potius autem majore potestate, sibi consentientes, illis qui eorum loco suffecti erant expulsis, propriis parochiis restituit.

Hoc autem facto, adversus Athanasium Alexandriæ egerunt, multa prava consilia contra illum meditantes. Rex autem justum exis imavit ad sacerdotum locorum dedicationem ipsum Athanasium

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ πνεύσαν cod. ¹⁷ ἑκάτερα τὸν σταυρὸν τὸν ζ. M. 1, 2. ¹⁸ ὡς add. M. 1, 2. ¹⁹ ζωοποιῶν add. M. 1, 2. ²⁰ ἀνεκομίσαστο M. 1, 2. μ. τοῦ τιμίου ξύλου καὶ τοὺς ἡλίους τῶν ὑψῶ ἀπέστειλε Sym. 51^a. ²¹ τὸν M. 1, 2. ²² τοῖς ἐπισκόποις M. 1, 2. ²³ τῆς π. ταῖς γ. M. 2. τῆς π. π. τ. γενναίαις. ²⁴ θ. καλῶς γ. M. 1, 2. ἐκκλησίαν γ. M. 2, θ. ἐκκλή. γ. cod. ²⁵ καὶ add. M. 1, 2. ²⁶ ὁ Κύριος add. M. 1, 2. ²⁷ ποιήσας M. 1, 2. ²⁸ ἐν χρυσοῖ cod. M¹. ²⁹ ἐναυσιαίας μνημ. cod. ἐναυσιαίου μνημοσύνου? ³⁰ κεφαλαίαν cod. ³¹ σαλίθ. cod. ³² σ. ἀ. M. 1, 2. ³³ ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ πρ. λέγοντος M¹. ³⁴ πρ. διὰ M. 1, 2. ³⁵ Zich. xiv, 20. ³⁶ ἔσται τῷ χ. M. 2, ε. τῷ ἐπὶ χ. M. 1. ³⁷ i. ἀγ. M. 1, 2, καὶ τὸν μὲν ἕνα π. σωτηρίου, τὸν δὲ ἕτερον ἐν τῷ ἵππογαλίνῳ κεκόσμηχεν Sym. 51^a. ³⁸ 340-342 (Theodoret. 1, 18), Ced. 523, 1-9 anno Const 9° (544); se l synodus Tyri habita est a. 336. (Epp. Athanasii) et h. l. ut § 6. Eusebius Nicomediæ non C.P. episc. o. us nominatur. ³⁹ ὁ add. M. 2. ⁴⁰ ἀ. εἰς. M. 1, 2. ⁴¹ δεκτ. M. 1, 2. ⁴² H. τοῦτο ὁ M. 1, 2. ⁴³ πλείστας; M. 1. ⁴⁴ τῆς βασιλείας; ὁ M. 1, 2. ⁴⁵ Ced. 523, 9-12. ⁴⁶ γενομ. M. 1, 2.

vocare. Jabet igitur primum in Tyro convenire synodum, ut ea quæ contra Athanasium erant allegata, examini subicerentur, et sic omni controversia remota, cuncti ad festum accurrerent. Misit autem nepotem suum Dalmatium ad inspectandam congregatæ synodi stationem.

Congregatis autem in urbe Tyri episcopis, aderat etiam cum eis episcopus Æliæ Maximus, quæ contra Athanasium struebantur prorsus ignorans. Cum vero Athanasius in cætum ingressus est, obsederunt eum criminatores, graves ac magnas adversus eum accusationes deferentes, quas suggerebant eis astantes iudices, Eusebius Nicomediæ, et qui circumdabant eum; sed nihil potuerunt demonstrare, Athanasio se justificante et delationes eorum sicut araneas dilacerante. In furorem vero conversi accusatores, omnem miserunt cætum, clamantes: « Tollite prestigiatorem: quadam enim incantatione cunctos ad silentium coegit. » Et interfectus esset Athanasius, nisi regis nepos cum militibus ex illorum manibus eum eripuisset.

Constans autem est sermo, quod Athanasius exinde fugiens in sanctam civitatem se contulit, et facta prece, inunctisque sancto oleo ante cæterorum episcoporum adventum, precatoriis locis, adiit regem, quem omnia contra se allegata docuit. Hic autem postquam eum audivit, adversariorum ejus malitiam admirans, ipsum honore maximo dignatus est et cum benevolis litteris in Alexandriam remisit. Erat autem tricesimus annus regni Constantini.

Venerandam igitur diem dedicationis sacrorum locorum et exaltationis pretiosæ crucis, post regiam dispositionem, statuerunt Patres celebrari quotannis decima quarta die mensis Septembris.

Prima vero synodus trecentorum decem et octo sanctorum ac inspiratorum Patrum in metropoli Nicæna congregatorum, anno regni Constantini vicesimo facta est. Huic præfuerunt Silvestri, senioris Romæ episcopi, legati, Biton et Bientius, presbyteri, Metrophanes Byzanticus, Alexander Alexandriensis, Eustathius Antiochensis, Macarius Jeroso-

Α τῶν ἁγίων τόπων. Κελεύει οὖν πρῶτον ἐν Τύρῳ συνελθεῖν τὴν σύνοδον καὶ τὰ κατὰ Ἀθανάσιον διασκέψασθαι⁴⁷ καὶ οὕτως⁴⁸ δίχα πάσης διχονοίας ὀρμήσασθαι πάντας εἰς τὴν ἑορτὴν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ τὸν ἀδελφεοῦν αὐτοῦ⁴⁹ Δαλμάτιον ἐπέπτην γενέσθαι τῆς συναθροισζομένης συνόδου τὴν κατάστασιν.

⁶⁰ (6) Συνελθόντων δὲ⁵¹ τῶν ἐπισκόπων ἐν Τύρῳ, παρῆν σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ⁵² Ἀλίλας ἐπίσκοπος Μαξιμονᾶς⁵³ ἀγνοῶν παντάπασι τὰ κατὰ Ἀθανασίου τυρουόμενα. Ὡς δὲ εἰσῆλθεν⁵⁴ Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον, περιέστησαν αὐτῷ⁵⁵ οἱ κατήγοροι, μὲγίλα καὶ βαρέα ἐγκλήματα **413** φέροντες κατ' αὐτοῦ⁵⁶, ἅπερ⁵⁷ ὑπέθεντο αὐτοῖς οἱ παρόντες δικασταί, Εὐσέβιος⁵⁸ Νικομηδείας, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν ἀποδείξει, Ἀθανασίου ἀπολογουμένου κα. Β ἀράχνης δίχην διασπίντο; τὰς συκοφαντίας αὐτῶν⁵⁹ Εἰς μανίαν δὲ τραπέντες οἱ κατήγοροι, συνέχον⁶⁰ ἅπαν τὸ συνέδριον βοῶντες· « Ἄρατε τὸν γόητα· γοητεία γάρ τιμι χρυσάμενος πάντας ἐφίμωσι. » Καὶ ἐφρονέυθη ἂν Ἀθανάσιος, εἰ μὴ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἐξήγαγεν αὐτὸν διὰ στρατιωτῶν⁶¹ ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

(7) Λόγος δὲ κρατεῖ, ὅτι⁶² Ἀθανάσιος ἐκεῖθεν φυγὼν⁶³ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ποιήσας εὐχὴν καὶ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίσας τοὺς εὐκτηρίου; τόπους⁶⁴ πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν⁶⁵ ἐπισκόπων παρουσίας, οὕτω κατέλαβε⁶⁶ τὸν βασιλεῖα⁶⁷ καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνεδίδαξεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ θαυμάσας τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ τὴν πονηρίαν καὶ μεγίστης⁶⁸ (109*) τιμῆς ἀξιώσας αὐτόν, μετὰ γραμμάτων εὐμενῶν ἀπέστειλεν ἐπὶ⁶⁹ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἦν δὲ τριακοστὸν ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου⁷⁰.

(6) Τὴν γοῦν⁷¹ σεβάσμιον ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων τῶν ἁγίων τόπων καὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου⁷² σταυροῦ ὤρισαντο οἱ Πατέρες μετὰ βασιλικοῦ προστάγματος γίνεσθαι ἀνά ἕκαστον ἔτος; τῇ 14^{τῷ} τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός.

⁷³ (7) Ἡ δὲ α' σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ⁷⁴ τῇ μητροπόλει συνελθόντων⁷⁵ τῆς ἁγίων (θεοφόρων) Πατέρων, ἔτει⁷⁶ τῆς⁷⁷ βασιλείας Κωνσταντίνου **414** κ'. Ταύτης ἡγοῦντο Σιλδέστρου τοῦ τῆς πρεσβυτέρου Ῥώμης τοποτηρηταί Βίτων⁷⁸ καὶ Βικέντιος⁷⁹ πρεσβύτεροι, Μητρόφανης τοῦ Βυζαντίου, Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Μακάριος;

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁷ ἐπισκ. M. 2. ⁴⁸ καὶ ὡς οὐ δ. M. 1,2. ⁴⁹ ἀδ. Δ. M. 2. ⁵⁰ Σ. οὖν M. 1,2. ⁵¹ τῆς adl. M. 1,2. ⁵² Μάξιμος 556-548? ⁵³ ὁ add. M. 1,2. ⁵⁴ αὐτῷ sic cod. cf. Schæfer. app. in Demosth. 1, p. 859. αὐτόν M. 1,2. ⁵⁵ ἐγκλ. κ. ἀ. M. 2. ⁵⁶ ἅπαν ὑπ. M. 1,2. ⁵⁷ ὁ add. M. 1,2. ⁵⁸ αὐτοῖν om. M. 1,2. ⁵⁹ δὲ add. M. 1,2. ⁶⁰ στρατευμάτων ἐκ χειρῶν δ. M. 1,2. ⁶¹ ὁ add. M. 1,2. ⁶² ἐκφ. M. 1,2. ⁶³ ἐ. οἴκου πρὸ M. 1,2. ⁶⁴ λ. π. 1,2. ⁶⁵ κατέλα. cod. κατέλαβον M. 1,2. ⁶⁶ ἀν. τὸν βασιλεῖα M. 1,2. ⁶⁷ μεγίστη τῆς cod. et M. 1,2, h. l. sed paulo supra § 4 genitivo usi sunt. ⁶⁸ ἀπ. εἰς M. 1,2. ⁶⁹ Indicatione IX, coss. Nepotiano et Facundo. Athanasius Tyro C. P. pervenit unde a Constantino expulsus ad Constantem Cæsarem perrexit (Ep. festivalis VIII. ἦν δὲ τοῦτο ἐν τῷ λ' ἔτει τῆς β. Κ. M. 1,2. ⁷⁰ Τὴν δὲ M. 1,2. ⁷¹ προσκονητοῦ στ. M. 1,2; M. 1, h. l. habet lemma π. τῆς ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ καὶ Λικινίου cf. CLXXX, 2. ⁷² 525 — [17'] Σύνοδος; α'. Ἀπὸ γοῦν τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ Κυρίου (M. 1,2) ἔτος τῆς α' συνόδου γίνονται ἔτη τῆς, lemma V. 1, a codd. Mosq. et M. 1,2 in textum receptum, deest in Ced. 499.21-507,7, qui τῆς Patres hujus synodi, non annos post Chr. n. h. l. habet: Τῷ κ' ἔτει γ. ἡ ἁγία καὶ σικουμένη κ' α' σ. ἐν Ν. σ. τῶν ἀ. τῆς π. τῆς ἡγ. Σ. πάπα Ῥ. τ. Β. καὶ Βικεντίου πρεσβύτεροι; Μητρ. Περὶ τῆς α' συνόδου M. 1, Σύνοδος α' M. 2. ⁷³ Ν. μ. εὐθυνα; M. 1,2, τὸ πρῶτον Ν. V. Ced. ⁷⁴ σ. τῆς π. V. ⁷⁵ ἔτος cod. ⁷⁶ τῆς K. τοῦ μεγάλου β. κ' V. ⁷⁷ Βίτος M. 1,2. ⁷⁸ Βικεντίου V.

Ἱεροσολύμων, κατὰ Ἀρείου πρεσβυτέρου γερονό-
 τος⁸⁰ Ἀλεξανδρείας, βλασφημούντος (δὲ) τὸν Θεὸν
 Λόγον κτίσμα καὶ ἑτεροούσιον⁸¹ τοῦ Πατρὸς⁸², [καί]
 ἴτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, δοξάζοντος. Ὅν καθελούσα⁸³
 ἀνεθεμάτισε σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ Υἱὸν
 ἑμοῦσον⁸⁴ καὶ συνάναρχον τῷ Πατρὶ καὶ Θεὸν ἀλη-
 θινὸν καὶ κτίστην πάντων (ὁρθοδόξως) ἐδογματίσε
 (κατὰ τὸν Προφήτην τὸν λέγοντα⁸⁵· Ἐκ γαστρὸς
 πρὸ ἑωσφύρου ἐγέννησά σε »).

⁸⁶ (8) Ἐτίπωσε δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐορτάζειν
 ἡμεῖς κατὰ τὴν⁸⁷ κριτοῦσαν συνήθειαν· τινὲς γάρ
 τῶν πρώην κατὰ τὴν 18⁸⁸ τῆς σελήνης· ἐώρταζον⁸⁹.

⁹⁰ (9) Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον παρακληθεὶς ὁ Κων-
 σταντῖνος· ὑπὸ⁹¹ τῆς ἀδελφῆς Κωνσταντίας, ἀνήκε
 τὸν Ἀρειὸν ἐκ⁹² τῆς ἐξορίας, ὡς δῆθεν μετανοή-
 σαντα⁹³· οὐ παραγενομένου καὶ ἐρωτηθέντος ὑπὸ τοῦ
 βασιλέως εἰ στοιχεῖ τοῖς ὅροις⁹⁴ καὶ τῇ ἐκθέσει τῆς
 ἐν Νικαίᾳ συνόδου, παρευθὺ κατέθετο πιστεύειν οὐ-
 τως. Ὁ δὲ θαυμάσας⁹⁵ καὶ ὄρκον ἀπήτησε⁹⁶. Καὶ ὁ
 Ἀρειὸς τοῦτον⁹⁷ σοφίζόμενος, ὡς ἐνόμιζε, καὶ τὸν
 ὄρκον ἀποκρούμενος⁹⁸ ἔφη· Ὁὕτω φρονῶ ὡς καὶ
 ἐγγράφως⁹⁹· Ἦν γὰρ ὁ ἄθλιος καταγράφας τὴν¹⁰⁰
 ἐπιτοῦ αἴρσειν ἐν χάριτι, καὶ 415 ἐν κλίπῃ φέ-
 ρων¹⁰¹ ὠμνυεν ἀληθῶς οὕτω φρονεῖν ὡς καὶ ἐγγράφως
 εἶη δηλαδὴ πεποιτηκώς. Ὁμύσαντα δὲ μὴ φρονεῖν
 ἐναντία τῇ συνόδῳ ἀπέλευσεν αὐτὸν¹⁰² ὁ βασιλεὺς εἰ-
 ρηκῶς· Ἐἰ μὲν ὀρθή σου ἐστὶν ἡ πίστις, καλῶς
 ὤμοσας, εἰ δὲ ἀσεθῆς καὶ διεστραμμένη, κρινεῖ¹⁰³
 Κύριος ὁ Θεὸς τὰ κατὰ σὲ θάττον.¹⁰⁴

PHΔ'. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν.

¹⁰⁵ (Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος, ὡς εἴρηται, πει-
 σθεὶς τῇ ὑποκρίσει· αὐτοῦ καὶ τῷ ὄρκῳ προσέταξε
 δεχθῆναι αὐτὸν, ἀλλὰ) καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον
 δέξασθαι αὐτὸν εἰς κοινωνίαν ἐκέλευσεν ὡς ἄτε με-
 τανοήσαντα. Τοῦ δὲ μὴ καταδεχομένου, γινώσκον-
 τος ἀκριβῶς τὴν Ἀρείου δυστροπίαν, ἐξορίζει (τοῦ
 θρόνου) τὸν ἅγιον¹⁰⁶, πιστεύσας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ
 γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν λοιδορίας.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ γαι. κτίσμα M. 1,2. ⁸¹ ἑτεροούσιον V. ⁸² λέγοντος add. V. ὁ Θεὸς Λόγος; M. 1,2. ⁸³ ἡ ἀγία σύνοδος
 adf. col. ⁸⁴ ὁμοούσιον V. ⁸⁵ Ps. cix, 4. ⁸⁶ C-d. 505,2-4. ⁸⁷ σὺν add. C-d. ⁸⁸ Ἐκκλήσιαν δὲ καὶ
 ἕτερα πολλὰ καὶ διάφορα καὶ ψυχοφελῆ κεφάλαια· καὶ ὑπέγραψαν ἅπαντες οἱ τε πατριάρχαι, μητροπολίται
 καὶ ἐπίσκοποι καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. Δύο δὲ ἐπισκόπων τελειωθέντων, μήπω φθασάντων ὑπογράψαι καὶ ἐν
 τοῖς τόποις αὐτῶν τὸν τόμον ἀποτεθέντας ἀφ' ἐσπέρας, τῷ πρωτῷ εὔρον τὰς ἐκάστου ἰδιοχείρους ὑπογράφας,
 ὅπερ καὶ πάντα· ἐξέπληξε cod. in textu. Desunt hæc in V. (M. 1,2?) Bulg. et C-d. atque tempora poste-
 riora redolent. ⁸⁹ C-d. 505,5-15. ⁹⁰ ὁ. τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ K. π. C-d. π. τῆς ἀδ. ἡ. K. V. (M. 1,2?).
⁹¹ ἀπὸ τῆς C-d. V. (M. 1,2?) ⁹² τὸν ὄρον M. 1,2. ⁹³ θ. ὁ. ἐπήνεγκε C-d. V. M. 1,2). ⁹⁴ μὴ φρονεῖν
 ἐναντία τῇ συνόδῳ καὶ τοῦτο ποιήσας ἀπέλευσεν αὐτὸν εἰρηκῶς αὐτῷ εἰ μὲν C-d. ⁹⁵ τοῦτο ψηφίς; M. 1,2.
⁹⁶ ἀνακρ. V. ⁹⁷ ὡς καὶ ἐγράψα M. 1,2. ⁹⁸ τὴν ἐ. δόξαν V. (M. 1,2?) ⁹⁹ καὶ a Id. col. ¹⁰⁰ ἀπ. ὁ β. M.
 2. ¹⁰¹ κρίναι C-d. V. (M. 1,2). ¹⁰² Ἡμέρας γὰρ τυπωθείσης ἐν ἣ ἐμελλε δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν ἐν τῇ
 ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τινος ἀγίου, Ἀλεξάνδρου τῷ ὀνόματι τοῦ Νισίθης, δέησιν ὑπὲρ τούτου πρὸς τὸν Θεὸν
 ποιουμένου, εἰ ἀξιός ἐστιν ἀξιωθῆναι τῆς κοινωνίας, κληθέντος· δὲ τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ οἰκίστου ἐν ᾧ ἔμενον
 ἐξελλόντος καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπίοντος, ὁ τῶν ἐκδικήσεων Κύριος καὶ τῶν θαυμασίων Θεὸς θαυμα-
 τουργεῖ τι καὶ περὶ αὐτὸν τοιοῦτον· Ἐν τινι γὰρ τόπῳ ἀποκρύφῳ νυχθεὶς τὴν γαστέρα εἰσελθὼν καὶ τῶν
 ἐγκάτων αὐτοῦ κάτωθεν ἐκκενωθέντων τῇ αἰωνίᾳ κολάσει παρεπέμφθη cf. C-d. 518,15-519,7 anno Const.
 38¹⁰³ (353). Ἐν ᾧ δὲ τόπῳ τοῦτο γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει κθ' παλαιστὰς ἀπέχων τοῦ φόρου, Θεοδόσιος
 ὁ ὁρθόδοξος βασιλεὺς προσέταξεν ἐν μαρμάρῳ γλυφῆναι τὸ ὁμοίωμα Ἀρείου, Μακεδονίου τε καὶ Σαβελλίου,
 καὶ (10¹⁰⁴) Εὐνομίου, καὶ τεθῆναι ἐν τῇ γῇ πρὸς αἰσχύνῃν αὐτῶν, ὡς ἂν οἱ παρερχόμενοι κίπρον καὶ οὔρον
 καὶ πύσματα ἐπιρρίπτωσιν αὐτοῖς. Omnia hæc desunt in V. (et M. 1,2?) ¹⁰⁵ C-d. 505,13-17 (ut M. 1,2).
 Ταῦτη τοι καὶ τὸν μ. Ἀ. εἰς x. ἂ. δ. παρεκλεύσατο ὡς [18]. Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἔτυχε ταῖς διαβολαῖς πι-
 στύειν. Ταῦτό τοι καὶ τὸν μ. Ἀ. Ἀλεξανδρείας εἰς x. ἂ. δ. π. V. M. 1,2. Rubrica in codice deest, in M.
 2 ad Ὅθεν. ¹⁰⁶ ὁ βασιλεὺς εἰς Τριβερῖν add. col. καὶ εἰς Τρ. M. 1,2, ὁ β. Slav. C-d. om., V. Inde n 2 ad
 10 Athyr C.P. fuerat Athanasius et exinde Treveros relegatus est (Summarium epistolarum festivalium
 VIII et IX).

A lymitanus, adversus Arium, qui fuit presbyter
 Alexandriae, sed Deum Verbum blasphemavit, do-
 cens illum esse creaturam, Patri non consubstantia-
 lem, et fuisse tempus quo non erat. Quem reprimens
 sancta synodus anathematizavit eum suis
 concordibus, Filium autem consubstantialem et
 coeternum Patri, Deum verum et omnium creato-
 rem, orthodoxe prædicavit juxta Prophetam dicen-
 tem : « Ex utero ante luciferum genui te. »

Ordinavit etiam sacrum Pascha a nobis juxta
 morem qui prævaluerat celebrandum : quidam enim
 recenter decima quarta lunæ illi celebrabant.

Post aliquod tempus rogatus a sorore sua Con-
 stantia Constantinus ex exsilio tanquam rite con-
 versum Arium revocavit. Cum advenisset et a rege
 fuisset interrogatus an regulis et expositioni Nicænæ
 synodi adhereret, statim se ita credere testatus
 est. Ille vero miratus et jusjurandum requisivit.
 Arius autem illum sicut existimabat deludens et
 jusjurandum declinans, ait : Sic opinor sicut et
 scripsi. Scripserat enim ille miser in charta suam
 hæresim, et in sinu ferens juravit vere sic credere
 sicut et scripto sane fecerat. Cum autem juravisset
 se contraria synodo non tenere, dimisit eum rex
 dicens : Si quidem orthodoxa tua fides est, recte
 jurasti, si vero impia et detorta, brevi judicabit
 Dominus ea quæ sunt in te.

CLXXXIV. De cunctis judicibus.

Magnus autem Constantinus, credens, ut dixit,
 ejus responsioni ac juramento, illum statuit reci-
 piendum, atque etiam magnum Athanasium in
 communionem utpote conversum illum recipere
 jussit. Cum autem, Arianis perversitate bene cognita,
 cum non reciperet, a sede dejecit sanctum, rati-
 tas quoque tenens ab Arianis allatas adversus eum
 calumnias.

Nec mirum : xpe enim divini viri contra quos-
dam pios absque iudicio calumnias admittentes, a
veritate declinaverunt, sanctosque vexaverunt ac
contristaverunt, sicut divinus David a domestico
Siba deceptus adversus dominum Mispiboset, quasi
cum Absalom rebelli consensisset, hunc vexavit,
et bonis propriis eum exspoliatis, ista servo tradi-
dit.

Oportet igitur eum multa diligentia et attentione
accusationes inquirere, neque temerario delato-
ribus, etiamsi multa fide fruatur, credere.
Ideoque Nicodemus injustis Judæis cum magna
vi ad eorum confusionem dixit : « Numquid lex
nostra non iudicat hominem, postquam eum audi-
vit, et quid fecerit, cognovit? »

Certe et ipsi extant philosophi istud manifeste
significantes, aiunt : « Omnis ambiguitas iudicia
suspendat; iudicium argumenta examinet; examen
quod iustum est definiat; definitio scribatur; scri-
pta sanciantur; sancita confirmentur operibus;
omnis contentio extinguatur, et amicitia de novo
reviviscat. »

CLXXXV. *Judex qualis esse debeat.*

Non igitur debet inconsulte et inconsiderate
loqui vel iudicare, nec temerarie contra reos pro-
ferre sententias, sed post plurimam scituationem et
inquisitionem diligentissimam.

Sic in Constitutionibus apostolicis legitur : « Sit
autem iudex non acceptionem personarum faciens,
nec divitem attendens aut blandiens propter id quod
convenit, nec pauperem despiciens. « Non enim,
inquit, accipies potentis vultum, et egenum non
misereris in iudicio; » nam Domini est iudicium;
et : « Juste quod iustum est persequetur, » et :
« Non probabitur iusto quod iniustum est. »
Non igitur oportet accusatoribus absque iudicio et
examine, ut accidit, credere; fieri namque potest
ut quidam odio vel invidia contra quemdam fratrem
calumniam dirigant, sicut duo senes contra Susan-
nam, et Ægyptia contra Joseph. En ergo, sicut ho-
mo Dei, talia non temere admittas, ne condemnas
innocentem occidasque iustum. « Nam innocentem
et iustum non interficies, » neque permittas dona

(100b) ⁶ (2) Καὶ οὐ θαῦμα ⁷, πολλάκις γὰρ καὶ θεοὶ
ἄνδρες κατὰ τινῶν εὐσεβῶν διαβολῆς ἀκρίτως πα-
ραδειξάμενοι παρित्रάπησαν τῆς ἀληθείας καὶ τοῖς
εὐσεβεῖς παρέδραψάν τε καὶ [παρ] εὐόπησαν, ὡσπερ
[οὖν] καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ ⁸ ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ
οἰκέτου Σιβά **416** κατὰ τοῦ δεσπότη Μεμφισοῦθ ⁹
ὡς συμπαρονοῦσαντος; ¹⁰ μετὰ τοῦ Ἀβισαλλῶμα τοῦ
ἀντάρτου, τοῦτον παρέδραψε καὶ τῶν ἰδίων ἀποστε-
ρήσας τῷ οἰκέτῃ ¹¹ προσεκήρωσεν ¹².

¹³ (5) Ὅθεν χρῆ μετὰ πολλῆς ἀκριθείας; ¹⁴ καὶ
σκέψωμαι ἐρευνᾶν τὰς κατηγορίας καὶ μὴ ὡς ἔτυχεν
τοῖς ¹⁵ κατηγοροῦσι πιστεύειν, κἂν ἄγαν ὡσιν ἀξιό-
χρητοι ¹⁶. διὸ δὴ καὶ Νικόδημος πρὸς τοὺς παρα-
νόμους ¹⁷ Ἰουδαίους καταφορικῶς ¹⁸ τε καὶ ἐντρο-
πικῶς ἔφη ¹⁹. « Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄν-
θρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ ²⁰ πρὸ αὐτοῦ ²¹ καὶ γῆψῃ
τί ποιᾷ; »

²² (6) Ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ τῶν ἔξω σοφοὶ τοῦτο ²³
προδήλως ὑπεμφάνοντες οὕτω φασίν. « Ἡ ²⁴ μὲν
ἀμνηστῆταις κρίσεις ²⁵ ἀναρτάσθω. ἡ ²⁶ δὲ κρίσις
τοὺς ἐλίγλους βασανίζετω. ἡ δὲ βάσανος τὸ δένον
ὀριζέτω. ὁ δὲ ἄρος γεγράφθω. τὰ δὲ γεγραμ-
μένα ²⁷ κυρούσθω. τὰ δὲ κυρούμενα βεβαιούσθω
τοῖς ἔργοις, καὶ πᾶσα ἀψιμαχία ²⁸ οἰχέσθω, καὶ
πάντα φιλία χρυζέτω. »

ΡΠΕ'. *Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει εἶναι τὸν κριτὴν* ²⁹.

Οὐκοῦν οὐ δεῖ ἀπειρικέτως καὶ ἀδυσανίστως λέ-
γειν ἢ καταψηφίζεσθαι καὶ ῥιψοκινδύνως ἐκφέρειν
τὰς ἀποφάσεις κατὰ τῶν κατηγορουμένων, ἀλλὰ μετὰ
C πλειίστης ³⁰ ἐρεύνης ³¹ καὶ ζητήσεως; ³² ἀκριβοστάτης.

³³ (2) Ὡς ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησιν
ὁ λόγος. « Ἔστω δὲ ὁ ³⁴ κριτὴς ἀπροσωπόληπτος,
μήτε ³⁵ πλούσιον ἐντροπέμενος ἢ κολακεύων **417**
παρὰ τὸ προσήκον, μήτε πένητος ³⁶ φειδόμενος ³⁷.
« Οὐ λήψῃ γὰρ, φησί, πρόσωπον δυνάτου, » —
³⁸ « καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσει ἐν κρίσει. » — ὅτι
τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις, καὶ ³⁹ « δικαίως τὸ δίκαιον
ἐκώζεταί, » καὶ ⁴⁰. « Οὐκ ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν
ἀδικον. » Ὅθεν οὐ δεῖ πιστεύειν, ὡς ἔτυχεν, τοῖς
κατηγοροῦσιν ἀκρίτως καὶ ἀδυσανίστως. ἔγχωρεῖ ⁴¹
γὰρ τινὰς καὶ διὰ ζῆλον ἢ φθόνον κατὰ τινος ἀδελφοῦ
ἐνστήσασθαι κατηγορίαν ⁴², ὡς οἱ δύο πρεσβύτεροι ⁴³
κατὰ Σωσάννης καὶ ἡ Αἴγυπτια ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Εὐ-
οὖν, ὡς Θεοῦ ἄνθρωπος, τὰ ⁴⁴ τοιαῦτα μὴ προχειρῶς
παραδέχου, ἵνα ⁴⁵ μὴ ἀνέλθῃ τὸν ἀθῶον καὶ ⁴⁶ ἀπο-
κτείνῃ τὸν δίκαιον. (⁴⁷ « Ἀθῶον γὰρ καὶ ⁴⁸ δίκαιον

Variae lectiones et notæ.

⁶ Cod. 505,17-24. ⁷ θαυμαστόν M. 1,2. ⁸ καὶ προφήτης ὢν, cod. ⁹ υἱοῦ Ἰωνάθαν add. cod.
υἱοῦ Σαούλ M. 1,2. ¹⁰ M. ψευδοπρονοῦντος ὡς ὅτι τὰ τοῦ τυράννου Ἄ. φρονεῖν τοῦτον Cod. M. φ. ὅτι
τὰ τοῦ τ. Ἄ. καὶ ἄ. φ. ut M. 1,2 2. τοῦτον V. ¹¹ τὸν οἰκέτην M. 1,2. ¹² προσπαρεκλ. V. ¹³ Cod. 505,
24-506,5. ¹⁴ τε Cod. V. ¹⁵ π. τοῖς κ. Cod. ¹⁶ ἀξιόλογοι V. ἀξιόπιστοι Cod. ¹⁷ παρανομοῦντας M. 1,2.
¹⁸ κατηγορικῶς V. ¹⁹ Joa. vii, 51. ²⁰ τε add. cod. M. 1,2. ²¹ πρώτον add. V. Cod. e Joan. ²² C
e l. 506,5 11. ²³ τοῦτο M. 1,2. ²⁴ Εἰ μὲν Cod. V. M. 1,2. ²⁵ κρίνει cod. Cod. M. 1,2, κρίσει V. ²⁶ εἰ
δὲ Cod. his sed cf. ὁ δὲ, τὰ δὲ. ²⁷ ἔγγεν. V. ²⁸ ἀρρομαχία M. 1,2. ²⁹ Rubrica nonnisi in M. 2 inventur.
³⁰ πολλῆς τῆς ἐ. M. 1,2. ³¹ τε add. V. 1. ³² ἐκς. V. 1. ³³ Cod. 506,11-507,10. καὶ ἐν ταῖς ἀπ. δ. ὁ
θεός; λ. οὕτως φ. — ὁ λ. om. M. 1,2. Τοῦτο εἴρηται ἐν τῷ β' βιβλίῳ τῶν Διατάξεων (cod. M. 2), c. 41.
³⁴ ὁ δὲ V. 1. ³⁵ μήτε κ. M. 1,2. ³⁶ πενήτων M. 1,2. ³⁷ Lxx. xix, 15; Sir. iv, 50. ³⁸ Ex. xxiii, 5.
³⁹ Deut. xxi, 20. δίκαιος cod. ⁴⁰ Prov. xii, 22. ⁴¹ ἐκχ. V. 1. ⁴² ψευδῆγ. Cod. ⁴³ οἱ V. 1, M. 1,2. ⁴⁴ μὴ
τρ. τὰ τ. V. 1. ⁴⁵ κ καὶ μὴ Cod. ⁴⁶ μὴ add. Cod. ⁴⁷ Ex. xxiii, 7,8. Const. II, 42. ⁴⁸ γὰρ φησι 3. V. 1.

οὐκ ἀποκτανεῖς) οὐδὲ λήψῃ δῶρα ψυχὴν πατάξει· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν ὀφθαλμοὺς σοφῶν καὶ λυμαίνονται βήματα δίκαια. » Εἰ οὖν ἀπροσωπολήπτως κρίνετε, ἐπιγνώσεσθε ⁸⁹ τὸν κατηγοροῦντα κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ· καὶ ἀποδείξαντες αὐτὸν συκοφάντην (καὶ ψευδολόγον) ποιήσατε ⁹⁰ αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο ⁹¹ τῷ πλησίον, καὶ ⁹² « Ἐξαρεῖτε τὸν ⁹³ πονηρὸν ἐξ ⁹⁴ ὑμῶν αὐτῶν » (κατὰ (110^a) τὴν θεῖον νόμον Κυρίου)· ὅσον γὰρ ἐπ' αὐτῷ, ἐφόνευσάτο ⁹⁵ τὸν ἀδελφὸν προλαβὼν τὰ ὕδατα τοῦ κριτοῦ· γέγραπται γάρ ⁹⁶ « Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου ἐκχυθήσεται ⁹⁷ τὸ αἷμα αὐτοῦ » (καὶ ⁹⁸ « Ἐξαρεῖς τὸ ἀναίτιον ἀπὸ σοῦ αἷμα. » — « Οὐκοῦν ἐρευνᾶτε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας περὶ τῶν ἐνεχυμένων ⁹⁹, καὶ πρῶτον περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ὅποια τίς ἐστιν ἢ ἀναστροφή αὐτοῦ), καὶ ἐὰν εὐσυνείδητος καὶ ἀξιοπίστιος εὐρεθῇ, μὴ πιστεῦσθω ¹⁰⁰ μόνος· παράνομον γὰρ τὸ τοιοῦτον· ἀλλ' ἐχέτω καὶ ἐτέρους μάρτυρας εὐλαβεῖς καὶ ὁμοτρόπους, ἵνα ¹⁰¹ « ἐπὶ ταυθῆσεται ¹⁰² πᾶν ῥῆμα. »

418 (5) Διὰ τί δὲ εἴπομεν τὸν τρόπον αὐτῶν ζητεῖσθαι ¹⁰³; Διότι πολλάκις ἐγχωρεῖ ¹⁰⁴ καὶ τοὺς δύο καὶ τοὺς πλείονας ἐπὶ κακῷ μαρτυρῆσαι καὶ ¹⁰⁵ συμφῶνως ψευδογηροῦσαι ὡς τοὺς δύο πρεσβυτέρους κατὰ Σωτάννης ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν παρ' αὐτῶν κατὰ Ναβουθὲ ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ κατὰ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος αὐτοῦ. Ἔστωσαν οὖν οἱ μάρτυρες πραεῖς, ἀόργητοι, ἐπιεικεῖς, ἀγαπητικοί, σώφρονες, ἐγκρατεῖς, ἀπερίεργοι, θεοσεβεῖς· ἢ γὰρ τῶν τοιούτων μαρτυρία βεβαία πάντως ὑπάρχει· τῶν δὲ μὴ τοιούτων μὴ παραδέχεσθε τὰς μαρτυρίας ¹⁰⁶, κἂν συμφωνεῖν δοκῶσιν ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ· προστέτακται γὰρ ἐν τοῖς νόμοις ¹⁰⁷· « Οὐκ ἔση μετὰ πολλῶν ¹⁰⁸ ἐν ¹⁰⁹ κακίᾳ· οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαταθήσῃ ¹¹⁰ μετὰ πλῆθους ἐκκλῖναι ¹¹¹ τὸ δίκαιον. » Ἐν μέρει δὲ καὶ τὸν κρινόμενον εἰδέναι ὀφείλετε ὅποῦς ἐστι τῇ τοῦ βίου ¹¹² συνηθείᾳ καὶ ἀναστροφῇ, εἰ μεμαρτυρημένος τὸν βίον, εἰ ἀνέγκλητος καὶ ἀδιάκλητος ¹¹³, εἰ ὀσιος καὶ φιλόθεος καὶ φιλόπτωχος, εἰ σώφρων καὶ ψεύδους καθαρὸς, εἰ ἀπεχόμενος παντὸς πονηροῦ πράγματος. — Μακρόριος γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐν πειρασθῇ, καὶ δόκιμος φανεῖ ¹¹⁴· Ἀνὴρ γὰρ, φησὶν, ἀπειραστος, ἀδόκιμος; περὶ ¹¹⁵ Θεῶν· καὶ οὕτω δοκιμασθεῖς ἐπὶ ¹¹⁶ ψεύσματι λέγει ¹¹⁷ καὶ αὐτὸς εἰκότως ¹¹⁸· « Εἶδες, Κύριε, μὴ παροσιασθήσης, — ¹¹⁹ « ὅτι ἐπ' ἀνάστη- σάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἐαυτῇ ¹²⁰. »

corruptere animam; namque « dona sapientum oculos excæcant, et verba justa lædunt. » Si ergo absque personarum acceptione judicatis, ferentem adversus proximum suum falsum testimonium dignoscetis; et cum demonstraveritis illum mendacem et calumniatorem, facite illi sicut et ipse maligne voluerat facere proximo, et auferetis malum ex vobis ipsis, » juxta divinam legem Domini. Quantum enim erat in illo, interfecit fratrem, aures judicis præcipiens. Scriptum est enim: « Qui sanguinem hominis fuderit, ipsius sanguis pro sanguine illius fundetur; » et: « Avertes a te sanguinem innoxium. » Inquirete ergo cum multa sedulitate de iis qui accusantur, et primo de accusatore qualis sit ejus conditio, et etiamsi bonæ conscientię fideque dignus inveniatur, ipsi soli ne credatur; hoc enim illegitimum est: sed habeat secum alios testes pios et bene moratos, ut « in ore duorum vel trium testium fide dignorum stet omne verbum. »

στόματος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων » ἀξιγερῶν ¹²¹

Cur autem dicimus eorum mores esse requirendos? Quia sæpe fit ut duo vel plures maligne testentur et falsa criminari consentiant, sicut duo senes contra Susannam in Babylone, et filii iniquorum contra Naboth in Samaria, et turba Judæorum contra Dominum in Jerusalem et contra Stephanum ipsius protomartyrem. Sint igitur testes mitis, pacifici, justii, amici, prudentes, modesti, simplices, timentes Deum. Talium enim testimonium omnino firmum est. Eorum autem qui tales non sunt, ne testimonia accipiatis, etiamsi testimonio consentire videantur: hoc enim in legibus præscribitur: « Non eris cum multiis in malitia: non admittes auditionem vanam: non assenties cum multitudine ut a justo declines. » Ex alia parte vero eum qui judicatur noscere debetis, qualis sit vitæ consuetudine et habitu, an victus habeat testimonium, an irreprehensibilis et inculpabilis, an religiosus, hospes et misericors, an prudens et a mendacio purus, an ab omni re mala absteat: Beatus enim est hujusmodi si tentetur et probatus appareat: « Vir enim, inquit, intentatus, inglorius apud Deum: » et a mendacio tentatus ipse merito dicit: « Vidisti, Domine, ne sileas, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, et mentita est iniquitas sibi. »

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁹ ἐπιγνώσεισθα: V. 1. ἐπονηρεύσατε αὐτὸν πονηρὸν M. 1. ⁹⁰ ποιήσα: add. M. 1. ⁹¹ Deut. xvi, 7. ⁹² τὸ π. M. 2. ⁹³ ἐκμέτου ὁ. ὅσον Ged. ⁹⁴ ἐφόνευσας V. 1. M. 1, 2. ⁹⁵ Gen. ix, 6. ⁹⁶ αὐτοῦ ἐκχ. Gen. ⁹⁷ Deut. xvi, 9 ἐξάρη: cod. — Const. II, 49. Ἀλλὰ μὴδὲ εἰς παραδεχέσθω μαρτυρῶν κατὰ τίνος, κἂν λίαν ἢ ἀξ. ἐπὶ Cod. ⁹⁸ ἀνεχ. M. 1, 2. ⁹⁹ πιστεῦσθαι: M. 1, 2. ¹⁰⁰ Deut. xix, 15: στόματος; γὰρ δ. ἢ τρ. Cod. — μ. στήσεται: πᾶν β. Deut. μ. πᾶν β. βεβαιωθήσεται: εἶπαν ὁ Κύριος; Cod. ¹⁰¹ ἐπιγνώσει: add. V. 1. M. 1, 2. ¹⁰² στ. τὸ β. M. 2. ¹⁰³ ἐπιγ. V. 1. ¹⁰⁴ ἐκχ. V. 1. ¹⁰⁵ καὶ σ. ψ. οἰμ. M. 1, 2. ¹⁰⁶ καταμ. V. 1. ¹⁰⁷ ἐν νόμοι cod. ¹⁰⁸ πλείονων Ex. xxiii, 1, 2. ¹⁰⁹ ἐπὶ Ex. et Const. II, 47. ¹¹⁰ συγκαταστήσῃ V. 1. συγκαθίσσῃ M. 1, 2. ¹¹¹ ἐκκλίνοντες M. 1, 2. — ἐκκλίνον cod. ¹¹² ἀν. μ. τῷ βίῳ V. 1. ¹¹³ ἀδιάκλητος V. 1. ¹¹⁴ φανεῖ M. 1, cod. ἀναφανῆ V. 1. ¹¹⁵ τῷ add. M. 2. ¹¹⁶ λέξει V. 1. M. 1, 2. ¹¹⁷ Ps. xxv, 22. ¹¹⁸ Ps. xxvii, 12. ¹¹⁹ ἐαυτῇ cod.

Videte ipsa mundana tribunalia, quorum jurisdictioni videmus subjectos homicidas, adulteros, veneficos, tumulorum violatores, raptores; interrogationesque eorum a ducentibus factas; praesides dicunt malefactori: « An ista se sic habeant? Hoc acquiescente ac confitente, non statim eum ad poenam ducunt, sed examen ejus per plures dies instituunt cum deliberatione et attentione ac multa inquisitione. Et sic finale decretum et mortis sententiam ille qui proferre debet, manibus ad solem elevatis, coram omnibus testatur se parum a sanguine hominis. Isti tamen erant infideles et impii, solamque naturam magistram habebant.

Vos autem cognoscentes Deum qui renes et corda scrutatur et cuncta opera nostra pernoscit, quanto magis cum multa inquisitione justum judicium judicare debetis? Domini enim est judicium, qui redditurus est unicuique secundum opera ejus. Ideoque praecclare monet et contestatur Salomon dicens: « Audite et intelligite, qui multitudinem gubernatis; » — « quoniam a Domino vobis data est potestas, et potentia venit ab Altissimo, qui discutiet opera vestra vestraque consilia perquiret; quoniam cum essetis ministri regni illius, non recte judicastis, nec custodistis legem, neque secundum voluntatem Dei ambulastis, horrende et cito imminabit vobis » examen, « quoniam judicium durissimum his qui praesunt, fiet. Exiguo enim conceditur misericordia; potentes autem poterunt tormenta patientur. » Et Dominus dicit: « Cui parum datum est, parum requiretur ab eo; cui vero multum, multum etiam ab eo requiretur. »

Magnus etiam Isidorus ait: « Oportet negotiorum iudices acutissimos et circumspexitissimos esse ad intelligendum, examinandum et discernendum; Domini enim est judicium, » ut oratorum peritiam et orationum persuasionem praetermittentes, in ipsam consiliorum altitudinem penetrare valeant, exindeque cum multa inquisitione multoque circuitu, non impetu praecipiti, sed et cum multa longanimitate et patientia venantes, D exhaustire veritatem. »

A ¹¹ (4) Ἴδετε καὶ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὧν τῇ ἐξουσίᾳ ὀρώμεν ¹² ἀγομένους; φονεῖς, μοιχοὺς, φαρμακοὺς, τυμβωρύχους, ληστὰς καὶ τὰς ἀνακρίσεις αὐτῶν λαμβάνοντες ¹³ ὅπῃ τῶν προσαγόντων ¹⁴ οἱ ἡγούμενοι λέγουσι τῷ κακούργῳ · « Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει ¹⁵; » Ἐκείνου συγκατατιθεμένου ¹⁶ καὶ δημολογοῦντος, οὐκ εὐθέως ἐπὶ τὴν κόλασιν αὐτῶν ¹⁷ ἐκπέμπουσιν, ἀλλὰ πλείουσιν ἡμέραις τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ **419** ποιοῦνται μετὰ συμβουλίαν· καὶ σκέψεως καὶ ¹⁸ πολλῆς ζητήσεως. Καὶ οὕτω τελευταίον ὄρον καὶ ψῆφον θανάτου ὁ μέλλων ἐκφέρειν κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἥλιον ἐπάρας τὰς χεῖρας ἐπὶ πάντων διαμικρῦρεται, ἀθῶος ὑπάρχειν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου ¹⁹· καίτοι ὄντες ἐθνικοὶ ²⁰ καὶ ἄθιοι, καὶ μόνην ἔχοντες τὴν ²¹ φύσιν διδάτκαλον

B ²² (5) « Ὑμεῖς δὲ γινώσκοντες θεῖον ²³ τὸν ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφροῦς καὶ συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, πόσῃ μᾶλλον ὀφείλετε μετὰ πολλῆς ἐρεύνης τὴν δικαίαν κρίσιν ²⁴ κρίνειν; ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις τοῦ μέλλοντος ἀποδοῦναι ἐκάστην κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. » — Διὰ δὲ τοῦτο (110^b) παραινῆ καὶ προμαρτύρεται διαβρόχηδην Σολομῶν λέγων ²⁵· « Ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσθητε ²⁶, οἱ κρατοῦντες πλῆθους, » — « ὅτι παρὰ τοῦ ²⁷ Κυρίου ἐδόθη ²⁸ ἡ κρᾶτησις ὑμῶν ²⁹, καὶ ἡ δύναμις ³⁰ παρὰ Ὑψίστου ³¹, ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλὰς διεσηνεύσει· ὅτι ὀπηρεῖται ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας, οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθητε, φρικτῶς καὶ ταχίως ἐπιστήσεται ὑμῖν ³² » ἔρευνα, « ὅτι κρίσις ἀπότομος ³³ ἐν τοῖς ὑπάρχουσιν γίνεται. Ὁ γὰρ ἐλάχιστος ³⁴, σύγγνωστός ἐστι ³⁵ ἑλέους· δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. » Καὶ ὁ Κύριός φησιν ³⁶· Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγον δοθήσεται, ὀλίγον ἀπαιτήσους· παρ' αὐτοῦ, ὧ δὲ πολὺ. πολὺ καὶ ἀπαιτήσους παρ' αὐτοῦ. »

³⁷ (6) Καὶ μέντοι ³⁸ ὁ μέγας Ἰσίδωρος ἔφη· « Χρὴ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτὰς ὀξυτάτους εἶναι ³⁹ καὶ περισκεμμένους [ἄγαν περὶ τὸ νοεῖν καὶ ἀνακρίνειν καὶ διακρίνειν ἀπαθῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως ⁴⁰]· — τοῦ γὰρ Κυρίου ⁴¹ ἡ κρίσις· — ἵνα καὶ τὴν ⁴² τῶν λεγόντων δεινότητα καὶ τὴν τῶν λόγων ⁴³ πιθανότητα **420** παρύντες, εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν νοημάτων χωρῆσαι ⁴⁴ δυναθεῖεν κάκειθεν μετὰ πολλῆς ἐξετάσεως καὶ περιόδου καὶ μὴ θάπτον κατὰ συναρπαγὴν, ἀλλὰ μετὰ κλειστοῦ μακροθυμίας καὶ ἀνεξικακίας θηρεύσαντες ⁴⁵ ἀνιμήσασθαι ⁴⁶ τὴν ἀλήθειαν. »

Variae lectiones et notae.

¹¹ Const. II, 52. ¹² ἀγ. ὄρ. M. 1, 2. ¹³ λαμβάνοντας? ¹⁴ προαγ. M. 1, 2. ¹⁵ ἔχοι V. 1. ¹⁶ συγκατατιθεμένου M. 1, 2. ¹⁷ κ. ἐκπ. M. 1, 2. ¹⁸ σκ. π. καὶ ζ. V. 1, M. 1, 2. ¹⁹ ἀν. ἀλλ' οὕτοι δ. V. 1. — ἰ. ἀ. M. 1, ἰ. M. 2. ²⁰ ἐθν. φ. ἰ. V. 1, M. 1, 2. ²¹ Const. II, 53: Ὑμεῖς δὲ γ. εἰς ὁ θεός· ἡμῶν καὶ ὅποια τὰ κρίματα αὐτοῦ πῶς ἂν κατ' ἐπηρεῖαν δουλοσεβίᾳ ἐπίστασιν δοῦναι. ²² τὸν Θεόν V. 1, τὸν M. 1, 2. ²³ κρίνειν κρίσιν M. 1, 2. ²⁴ Sap. VI, 2-6. ²⁵ πάντες αἰδ. V. 1, M. 1, 2. ²⁶ π. Κυρίου V. 1. ²⁷ ἰδ. κρ. M. 1, 2. ²⁸ ὅμιν Sap. V, 1, M. 1, 2. ²⁹ δυναστεία Sap. V, M. 1, 2. ³⁰ π. Ὑψίστου M. 1, 2. ³¹ ὁ ἔλεγχος V. 1, ὁ Sap. — ἡμῖν cod. ³² ἀπ. ἔσται καὶ τοῖς V. 1. ³³ Ὁ γὰρ ἀδύνατος V. 1. ³⁴ καὶ αἰδ. cod. ³⁵ Luc. XII, 48. Ὁ μὲν ὄλ. V. 1. ³⁶ ἀπαιτήσεται M. 1, 2? ³⁷ III, 9. ³⁸ καὶ αἰδ. cod. ³⁹ εἶναι περὶ τὸ νοεῖν ἵνα καὶ ἰσ. ⁴⁰ καὶ διακ. Ille iterum incidit V. 2. ⁴¹ τοῦ γὰρ κρίσις M. 1, 2. ⁴² τῇ τῶν λ. πιθανότητι παρίσσι V. 2. (M. 1?) καὶ — πῶθ. οἰμ. M. 2. ⁴³ λεγομένων ἰσ. ⁴⁴ χωρῆσαι V. 1. ⁴⁵ κ. θηρ. ἀν. τὴν ἀλ. ἰσ. x. μ. πλειστοῦς V. 2, propter simile initium omittens quae Intercedunt, Isidori verbiis Georgii alijuncta. ⁴⁶ ἀνιμήσθη V. 1.

¹⁸ (7) Ο. μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων διὰ βραδύτητα νοῦ τοῦ ¹⁹ δικαίου καλῶς οὐκ ἐφικνοῦνται · οἱ δὲ ²⁰ δι' ὀξύτητα μὲν ἐφικνοῦνται, διὰ δὲ φιλοχρημασίαν κτηλεῦσαι χρυσῷ προπίνοντες ²¹ τὴν ψῆφον καὶ τὴν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν λήματι παρασαλεύουσι. Εἰσὶ δὲ ²² ἕτεροι ²³, οἱ καὶ αἰδοῖ καὶ κολακεία καὶ φόβῳ ²⁴ καὶ φιλίᾳ ἢ ἔχθρᾳ διαφθείροντες τοῦτο ²⁵. Διὰ δὲ ²⁶ ταῦτα χρῆ ²⁷ τὸν κριτὴν συνετὸν εἶναι καὶ ἀδέκαστον καὶ χρημάτων καὶ αἰδοῦς καὶ κολακείας καὶ φόβου καὶ φιλίας καὶ ἔχθρας κρείττονα · εἰ γὰρ ὑποτέρῳ ²⁸ τῶν τοιούτων παθῶν χειρωθεῖη, τὰ πάντα ²⁹ διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν. ³⁰ — Εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὐρεῖν τὸ δίκαιον, ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖρειν ³¹ εὐρόντας ³² ἐργωδέστερον, οὐ δεῖ ³³ ἐπιβρίπτειν τινὰ ἑαυτὸν τῷ κρίνειν ³⁴.

(8) Τότε γοῦν ὁ ³⁵ ὀρθὸς ὁρος τῆς δικαιοσύνης σώζεται, ὅταν τῇ μὲν αἰτία ἡ κρίσις, τῇ δὲ κρίσει ὁ Εἰσεγγος, τῷ δὲ ἐλέγχῳ ἡ ψῆφος ἢ πρὸς (τὴν) ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος [τῆν] τιμωρίαν ὀρίζουσα ³⁶.

ΡΠΓ'. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ³⁷.

³⁸ Ὁ τοίνυν μέγας Ἀθανάσιος οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τὰς τῶν ³⁹ Ἀρειανῶν κακουργίας ἐξωρίσθη, ἀλλὰ γε **421** καὶ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου ⁴⁰ καὶ διαδόχου τῆς βασιλείας αὐτοῦ · φησὶ γὰρ ὁ μέγας ⁴¹ Ἀθανάσιος, γνοὺς πάλιν καὶ τὴν βασιλεία Κωνσταντίνου τὰ τῶν Ἀρειανῶν κρατύνειν βουλόμενον, καὶ τοὺς Ἀρειανούς συσκευαζομένους ἀθέμιτα αὐτοῦ ⁴² κατηγορεῖν ἐπὶ διεφθαρμένου δικαστηρίου, μηδενὶ θαρρήσας, αἰφνίδιον ἐν μεσσημέτῃ ⁴³ [νοκτεῖ] ζητούμενος ⁴⁴, κατέφυγε πρὸς τινὰ παρθένον ἄγλαν, ἣτις ἐπὶ τῷ πράγματι ξενισθεῖσα ὁ πρόροι ἐφιξεν. Ὁ δὲ μακάριος ⁴⁵ λέγει πρὸς αὐτήν · Ἐπιζητοῦμαι ⁴⁶ παρὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ἀθέμιτα λοιδοροῦμαι · ἵνα δὲ μὴ καγῶ δόξαν ⁴⁷ ἀπενεγκόμενος ⁴⁸ εἰς τιμωρίαν ἐμβάλω τοὺς τιμωρήσασθαι με βουλομένους, φυγεῖν ἐνεθυμήθην ⁴⁹· ἀπεκάλυψεν οὖν μοι ὁ Θεὸς ταύτη τῇ νοκτεῖ λέγων · Παρ' οὐδενὶ σωθῆναι μέλλεις εἰ μὴ παρ' ἐκείνη ⁵⁰ τῇ παρθένῳ. » Καὶ γὰρ αἰεὶ τὰς κατ' αὐτοῦ γινώσκων ἐπιβουλάς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ὁ Θεοφόρος οὗτος ἀπεδίδρασκεν, ὅθεν ὡς γόητα καὶ φαρμακὴν αὐτὸν οἱ τῆς ἀληθείας ἔχθροὶ διέβαλλον ⁵¹. Ἦ ⁵² οὖν παρθένος ἀπωσαμένη πάντι (111^α) λογισμὸν ⁵³ ἀπὸ Θεοῦ πεμφθέντα κατέκρυπεν αὐτὸν ἕτη ζ'.

Nam ex hominibus alii propter tarditatem mentis justum non attingunt; alii vero per acumen attingunt, sed per cupiditatem negotiantur auro prodentes et justitiæ libram numerare inflectentes. Sunt alii qui verecundia, blandimento, metu, amicitia vel inimicitia illud corrumpunt. Propterea judicem oportet esse prudentem, integrum, thesaurisque, reverentia, blandimento, timore, amicitia et inimicitia superiorem: si enim illarum passionum alicui submittatur, omnia corrumpit et perdit. Si ergo justum invenire difficile est, non autem corrumpi ab his qui inventum difficilius, non oportet aliquem ad judicandum velocius sese accingere.

Tunc igitur recta justitiæ regula servabitur, cum fiet causa judicium, judicio vero demonstratio, demonstratione autem sententia prænam adversus auctorem delicti determinans.

CLXXXVI. De sancto Athanasio.

Magnus autem Athanasius, non tantum sub rege Constantino, sed et sub ipsius filio et successore in regno, Constantio, propter Arianorum calumnias exsulavit. Sciens enim iterum magnus Athanasius, Constantium regem res Arianorum confirmare velle, et Arianos ad tribunal corruptum inique contra ipsum calumniatores, nemini confidens, subito media nocte conquisitus, ad quamdam virginem sanctam confugit, quæ de re conturbata adventus ipsius causam ignorabat. Beatus autem ait illi: Ab Arianis quaeror, et inique vexor: ne vero gloriam ferens ex supplicio in manus volentium me perdere curram, fugere mente concepi. Revelavit autem mihi Deus hac nocte dicens: A nemine salvandus es nisi ab ista virgine. Et enim continuas adversus semetipsum noscens insidias, ex divina revelatione, sanctus noster fugit, unde tanquam incantatorem et venificum veritatis hostes eum calumniabantur. Hæc igitur virgo, nullius rei ratione habita, tanquam ex Deo missum illum abscondit sex annis quandiu vixit Constantius. Ipsa sola pedes ejus lavare, diligenter ministrare, necessaria procurare, libros commodare ac præstare perseverabat. Et totius

Variae lectiones et notæ.

¹⁸ Is. III, 175: Τῶν ἄ, οἱ μὲν διὰ β. νοῦ οὐκ ἐφικνοῦνται τοῦ δ. οἱ δὲ δι' ὀξύτητα μὲν ἐφ. διὰ. ¹⁹ τοῦ δ. οὐκ M. 2. ²⁰ οἱ δὲ — ἐφ. om. V. 2, M. 1,2 cod. ²¹ προσπ. κοίλ. προπίνοντες; M. 1,2. ²² καὶ add. cod. ²³ ἐτ. om. I. ²⁴ καὶ φ. ἢ ἐ. om. Is. bis, καὶ κολ. καὶ φόβῳ om. V. 1. ²⁵ τοῦτον (τὴν ζυγόν;) ²⁶ τοι cod. ²⁷ Χρῆ τοιγαροῦν τὸν χρ. καὶ Is. Διὰ τοι τ. χρῆ τὸν χρ. καὶ V. 1,2, M. 1,2. ²⁸ ὅπ. τῶν π. τούτων χ. Is. ²⁹ τὸ πᾶν διαφθερεῖ· εἰ Is. ³⁰ Cod. 507, 10-15 qui inde a § 3 priora omiserat. ³¹ διαφθεῖραι; Is. ³² εὐρόντας cod. εὐρόντα Is. V. 1,2, M. 1,2 ἐπιεδὸν εὐρεθῆ Cod. ³³ οὐ χρῆ Is. ³⁴ ἐ. τὸ κτ. V. 1,2, ἐ. κρ. M. 1,2. ³⁵ γοῦν ὁ. M. 1,2. ³⁶ ἔπηται? ³⁷ Lemma M. 2, quod in codice cum margine perit, ³⁸ 356 Gl. c. 466, 4-6 cf. summarium epp. festivalium XXVIII. et historiam acephalam, februarii 8 vel 9. ³⁹ τὰς Ἀρ. M. 1,2. ⁴⁰ Κ. καὶ διαδ. V. 1, Κ. δ. V. 2, Κ. δ. γεγονότος ἄ. M. 1,2. ⁴¹ ὁ δὲ ἅγιος Ἀθ. V. 1,2 (M. 1,2?) ⁴² ἀπὸ τῶ V. 1,2. ⁴³ μεσσημέτ. V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁴ ζητούμενον V. 1. ⁴⁵ πατριάρχης a Id. V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁶ Ἐπεὶ ζ. cod. ⁴⁷ ἀλόγον V. 1, ἀλόγου V. 2, M. 1,2. ⁴⁸ ἀπενέγκωμ. εἰς τιμωρ. ἐμβάλω cod. ἀπενέγκωμαι καὶ εἰς τ. ἐμβάλω V. 2, M. 1,2, ἀπ. καὶ εἰς ἁμαρτίαν ἐμβάλω V. 1. ⁴⁹ ἀν:θ. V. 2. ⁵⁰ παρ' ἐκείνη καὶ V. 2. ⁵¹ διέβαλλον V. 2. ⁵² ἢ om. V. 1.

Alexandria nullus homo per sex annos novit ubi patriarcha degeret.

κατα διακονούσα καὶ πᾶς χρεῖα αὐτῶ πάταξ οἰκονομοῦσα καὶ βιβλία κειρωμένη καὶ περὶ τῶν διατέλει. Καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπων Ἀλεξανδρείας πάταξ ἐν τοῖς ἑξ ἑτασιν ἔγνω ποῦ ἔστιν ὁ πατριάρχης.

Cum autem Julianus potestatem induisset, et ea quae Constantinus egerat, evertere conaretur, cunctos exsules revocavit. Hoc cognito, magnus Athanasius et ipse de domo virginis egrediens, rursus nocte venit ad ecclesiam, ubi Alexandrini mirantes et Deum laudantes, tanquam ex mortuis vivum eum receperunt. Et apud veros amici os sese excusavit dicens: Ideo ad vos non confugi, ut firmiter et jurejurando meum discessum affirmare possitis. Itaque ad illam abii, de qua nemo suspicionis locum haberet, duo recordatus, illius salutem, — ipsi namque fui utilis velle, — et meam famam.

Julianus vero letatus idolis, denovo conturbavit Ecclesiam, idolorum templa reserans, et incensum Fortunae, Constantinopoli, publice offerri praescribens in basilica, ubi ejusdem mala Fortunae simulacrum stabat. Exhinc qui idolorum errore captivabantur, consilium Juliano suggererunt, quasi non aliter possent Christiani superari, nisi liberarentur Athanasio, utpote illorum Ecclesiae fundamento. Hinc ergo rursus judicium agitationes, rursus populi, rursus milites, rursus consilia et multitudines cum furore ac tumultu Athanasium requirentes. Propterea denovo nocte fugiens, ad Nilum venit; jamque navem conscendere paratum astantes veri amici cum lacrymis eum sic alloquebantur: « Quo rursus discedis, o bone pastor, et cui relinquis nos, sicut oves non habentes pastorem? » Quibus ait ille magnus: « Nolite flere, filii, nolite flere: nubes autumnalis est haec turba: paulisper apparet; cito vero dissipabitur. Ne torpeat, filii; breviter, Dea valente, ad vos redibo. » Quod etiam advenit. Post modicum enim tempus, cum Graeci vidissent cornices super templum Serapiidis Alexandriae circumvolitantes crocitantisque velle, dixerunt ironice ad sanctum: « Dic nobis, nequam senex, quid crocitant illae cornices? » Sanctus autem ad eos: « Cornices clamant *cras, cras*; hoc autem verbum (*cras*) in Ausonica lingua diem posterum significat: unde *cras* videbitis Dei providentiam et nostram gloriam. » Et postero nuntiatus est Apostatae Juliani decessus. Rediit

(2) Ἰουλιανοῦ δὲ τὸ κράτος περιθεμένου καὶ σπουδάζοντος τὰ παρὰ Κωνσταντίου διαπραχθέντα ἀνατρέπειν, τοὺς ἐξορισθέντας ἀπαντα; ἀνεκαλέσατο, ὅπερ γνοῦς ὁ μέγας Ἁθανάσιος καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου τῆς παρθένου πάλιν ἐν νυκτὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο, ἢν οἱ Ἀλεξανδρεῖς θεατάμενοι καὶ τὴν Θεὸν δοξάζοντες, ὡς ἐκ νεκρῶν ἐδέξαντο ζῶντα. Κατὰ τὸς γνησίους αὐτοῦ φίλους 422 ἀπελογήσατο λέγων: « Τοῦτου χάριν πρὸς ὑμᾶς οὐ κατέφυγον, ὅπως εὐορκῶ ὑμῶν καὶ ἀτάραχον ποιήσω τὴν ὑποχώρησίν μου· διὰ πρὸς ἐκείνην ἀπήλθον, πρὸς τὴν ὑποψίεζ ἀφορμὴν οὐδεὶς ἐλάμβανε, ὅσο μνηστευσάμενος, τὴν σιωτήριαν ἐκείνης, — ὠφέλησα γὰρ αὐτὴν σφόδρα, — καὶ τὴν ἐμὴν δόξαν. »

(3) Ὁ δὲ γε Ἰουλιανὸς ἐπιτερόμενος τοῖς εἰδώλοις αὐτοῖς τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραττε, τὰ τῶν εἰδῶλων ἀνοίγων ἱερὰ καὶ θυσίας ἐπιτελῶν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τύχη δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ. Ἐνθα τῆς αὐτῆς κκκῆς Τύχης τὸ ἄγαλμα ἵστατο· κἀνεύθειν οἱ τῇ πλάνῃ τῶν εἰδῶλων δεδουλωμένοι βουλήν εἰσηγήσαντο πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ὡς οὐκ ἄλλως περιέσεσθαι τῶν Χριστιανῶν, εἰ μὴ Ἀθανασίου ἀπαλλαγείν, ἅτε δὴ θεμελίου ὄντος τῆς κατ' αὐτῶν Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο γοῦν πάλιν δικαστῶν κινήσεις, πάλιν λαοὶ, πάλιν στρατιῶται, πάλιν βουλαὶ καὶ δῆμοι ἐκμινόμενοι καὶ ταρασσόμενοι Ἀθανάσιον ἀπαιτούμενοι. Διὰ δὲ πάλιν νύκτωρ ἀποδράτας καὶ περὶ τὸν Νεῖλον γενόμενος, μέλλοντα εἰς πλοῖον εἰσέρχεσθαι παραστάντες οἱ γνησιοὶ φίλοι μετὰ θαυρόων πρὸς αὐτὸν ἔλεγον: « Ποῦ πάλιν ἀναχωρεῖς, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ [τίμι] καταλιμπάνεις ἡμᾶς, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα; » Πρὸς οὓς φησιν ὁ μέγας: « Μὴ κλαίετε, τέκνα, μὴ κλαίετε· νεφελῶν ἔστι φθινοπωρινὴν οὗτος ὁ τάραχος, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενος, ὀξείως δὲ διαλυόμενος· μὴ βῆθυμεῖτε, τέκνα· τάχιον ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, Θεοῦ θέλοντος. » Ὅπερ δὴ καὶ γέγονε. Μετὰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τὴν Ἑλλήνων ὁράντων κορώνας περιπτωμένας ἐπὶ τὸν ναῦν τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ κρωζούσας σφοδρῶς, ἔλεγον οἱ Ἕλληνας ἐμπαικτικῶς πρὸς τὸν ἅγιον: « Εἰπέ ἡμῖν, κακόγηρε, τί κρωζοῦσιν αἱ κορώναι; » 423 Ὁ δὲ ἅγιος πρὸς αὐτούς: « Αἱ κρωῶναι φωνοῦσι· κρά, κρά· ἐφ' ὃ κρά τῇ Ἀ-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ τελευτῆ; 7561. ¹⁹ περιενίπτουσα V. 1, περὶ αὐτὸν νίπτουσα? ²⁰ κειρ. V. 1,2, M. 1,2. ²¹ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος V. 1. ²² τῇ add. V. 1,2, M. 1,2. ²³ παραγίνεται M. 1,2. ²⁴ ἀπελογεῖτο V. 1,2, M. 1,2. ²⁵ ἄρκον V. 1,2. ²⁶ ὕμν? ²⁷ ἐξ eod. ²⁸ 362 Ced. 456, 4-8? Glyc. 466.6-12. Expulsus est Athanasius a philosopho Pythodoro octo menses ante Juliani mortem (26 Junii 363) cf. summarium XXXV et historiam aephaliam. ²⁹ τῇ K. π. V. 1, τῇ Κωνσταντινουπόλει V. 2, M. 1,2. ³⁰ καθίδρουται V. 1,2, καθίδρουτο M. 1,2. ³¹ ὡς καλῶς V. 2, M. 1,2. ³² ἀπαλλαγείν V. 2, M. 1,2. ³³ κατ' αὐτόν V. 1, κατ' αὐτῶ V. 2, κατ' αὐτοῦ M. 1,2 sed subjectum sunt οἱ — δεδουλωμένοι. ³⁴ καὶ ad h. V. 1,2. ³⁵ ἀποδράσαντος αὐτοῦ — γενομένου V. 1,2 (γενομένου M. 1,2.) ³⁶ μέλλοντ. eod. μέλλοντας V. 1,2, M. 1,2. ³⁷ περιπτάντες V. 1. ³⁸ ἀνωχεῖ — καταλιμπάνει V. 2. ³⁹ ὁ καλὸς ποιμὴν V. 1, ὁ π. ὁ κ. V. 2, M. 1,2. ⁴⁰ νεφελῶν? cf. νεφελῶν V. 1, νεφελῶν V. 2. ⁴¹ κρωζούσας V. 1,2, M. 1,2. ⁴² π. κ. V. 1,2, M. 1,2. ⁴³ κρά. V. 1,2, M. 1,2 bis. ⁴⁴ ἐλ. π. αὐτὸν ἐμπ. V. 1,2, M. 1,2.

συνίων ⁸⁸ φωνή αὔριον ἐστίν, ὅθεν αὔριον ἔφεσσε ἅ
 τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ τὴν ἡμετέραν ὄψιν. Ἐ
 Καὶ τῆ ἐπαύριον ἠγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ ἀποστάτου
 Ἰουλιανοῦ· ἐπανήλθε γὰρ ἐκ Περσίδος νεκρὸς ἐβδα-
 λυγμένος ⁸¹, μῆτε ἐλευόμενος, μῆτε οἰκτειρόμενος,
 ὡς ἐκ πολλοῖς διαβρήθην ἡ φήμη, μῆτε τῷ τάφῳ
 δοῦ ἐπλήρωσε τοὺς Ἕλληνας.

⁸² (4) Τὸν μέντοι μέγαν Ἀθανάσιον οὐκ ἔλιπε ἐξ-
 ορθε, καὶ φυγὴ ⁸³ καὶ βάσανος· μικρὸν γοῦν ⁸⁴ ἀνα-
 πνύσας ἐκ τοῦτου (IIIb) πάλιν ⁸⁵ ὁ τοῦ Οὐάλεντος
 ἐπέστη αὐτῷ πόλεμος, ὅθεν καὶ τοῦτον τροπωσάμε-
 νος· διὰ τῆς καλῆς φυγῆς, ὡς πληρωθῆναι ⁸⁶ μῆνας
 ὅ τὴν φυγὴν αὐτῷ ⁸⁷, τοῦ βίου ὑπεξέρχεται, διαρ-
 κίτας ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης ἑτη μς ⁸⁸, πολλά πρὸ ⁸⁹ θα-
 νάτου ⁹¹ εἰρηκῶς ⁹², μᾶλλον δὲ προγνωστικῶς προ-
 αγορεύσας Παύλῳ ⁹³, τῷ μετ' αὐτὸν ἐπισκόπῳ, οἷα ⁹⁴
 καὶ ὅσα παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ὑποστήσεται.

(5) Περὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ ποικίλων καὶ διαφόρων
 ἀγώνων ⁹⁵, φυγῶν τε καὶ ἀποκρύψεων ἀναριθμήτων
 ἀπολογοῦμενος, ἄκουσον οἷα γράφει ⁹⁶ ὁ μακάριος ⁹⁷
 « Εἰ γὰρ λοιδοροῦσι τοὺς κρυπτομένους ἀπὸ ⁹⁸ τῶν
 ζητούντων ἀνελεῖν καὶ διαβάλλουσι τοὺς φεύγοντας
 ἀπὸ τῶν διωκόντων, τί ποιήσωσιν ὁρώντες τὸν μὲν
 Ἰακώβ φεύγοντα τὸν ἀδελφόν, τὸν δὲ Μωϋσῆν ἐν
 Μαδία ἀποχωρήσαντα ⁹⁹ διὰ τὸν Φαραῶ; Τί δὲ
 τοιαῦτα φλυαροῦντες ἀπολογήσονται· τῷ Δαυὶδ ἀπο-
 διδράσκοντι τῷ ¹⁰⁰ Σοῦλ καὶ κρυπτομένῳ τοῦτον ἐν
 τῷ ¹⁰¹ σπηλαίῳ, ἀλλοιοῦντι δὲ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ
 ἕως ἂν παρέλθῃ τὸν Ἀγγουρ ¹⁰² καὶ τὴν ¹⁰³ 424 ἐπι-
 βουλήν ἐκκλίνη; Τί δ' ἂν εἰποιεν οἱ πάντα ¹⁰⁴ λέγοντες
 εὐχερῶς καὶ πάντα λίθον, κατὰ τὴ δὴ λεγόμενον,
 κινῶντες, τὸν Ἥλιαν ¹⁰⁵ τὸν μέγαν κρυπτομένον ¹⁰⁶
 τὸν Ἀχαιῖδ καὶ φεύγοντα διὰ τὰς ἀπειλὰς τῆς Ἰεζά-
 βελ; Καὶ μέντοι καὶ οἱ ¹⁰⁷ υἱοὶ τῶν προφητῶν ζητού-
 μνοι τότε ἐκρύπτοντο ¹⁰⁸ λανθάνοντες ἐν τῷ σπη-
 λαίῳ παρὰ τῷ Ἀδοῦ ¹⁰⁹. — Ποῖαν οὖν καὶ πρὸς
 Ἠσαΐαν ἐπινοοῦσιν ¹¹⁰ ἀντίθεσιν παρακελευόμενοι
 ἕκαστον ὑπὲρ εὐσεβείας διωκόμενον κατὰ Θεοῦ συγ-
 χώρησιν λέγοντα ¹¹¹. « Ἀποκρύβηθι· μικρὸν ὅσον
 ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ ¹¹² Κυρίου. » Καὶ γὰρ οἱ
 μὲν εὐσεβῶς ζῶντες ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται, ἀδίκως
 ὀφλουσὶ· οἱ δὲ ἄνομοι, δικαίως ¹¹³ ἐκ προσώπου Κυ-
 ρίου ἐκδιωχθήσονται ¹¹⁴, « ¹¹⁵ καὶ σπέρμα ἀσεβῶν
 ἐξολοθρευθήσεται. » — Οὕτω δὲ καὶ οἱ τῆς χάριτος
 τρόφιμοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ὑπανεχώρουν
 κρυπτομένοι· καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπο-

enim ex Perside mortuus, horrorem, non autem
 miserationem nec questum excitans, et, sicut apud
 multos clara fama est, absque sepulcro manens.
 Hoc magno timore multaque confusione gentiles re-
 plevit.

προσδεχόμενος ⁸², καὶ πολλῆς ⁸³ ταραχῆς καὶ θορύ-
 βου ἐπλήρωσε τοὺς Ἕλληνας.

Magnum tamen Athanasium non defecit exsi-
 lium, nec fuga, nec persecutio. Vix enim ex illo
 respiravit, cum denovo Valentis bellum ipsi exsur-
 rexit. Exinde coactus ad illustrem fugam, que non
 minus quatuor mensibus duravit, e vita migravit,
 postquam in sacerdotio sex et quadraginta vixisset
 annos. Multa dixit ante mortem, aut potius pro-
 phetizans prædixit Paulo, episcopo successori,
 quæ et quanta ab Arianis passurus esset.

De variis autem ipsius et diversis certaminibus,
 de fugis et latitationibus innumeris se justificans,
 audi quæ beatus scripsit : « Si enim infamant eos
 qui se abscondunt a querentibus ipsos ad per-
 dendum, calumnianturque eos qui persecutores
 fugiunt, quid agent videntes Jacob fugientem
 fratrem, et Moysen propter Pharaonem in Madian
 secedentem? Quid talia delirantes excusationis
 invenient David fugienti Saul, et illum in spelunca
 latenti, ac mutanti suum vultum, usque dum Achis
 præterivisset et insidias evasisset? Quid dicent illi
 qui cuncta facile loquuntur et omnem lapidem,
 uti dicitur, movent, cum magnus Elias pro-
 pter Achab latuerit et ob minas Jesabel fugerit?
 Intereaque filii prophetarum conquisiti apud
 Abdiam in spelunca latitabant. Qualem porro
 responsionem excogitabunt adversus Isaiam, quem-
 que propter pietatem afflictum ante Deum recedere
 sic monentem : « Abscondere modicum ad mo-
 mentum donec pertranseat indignatio Domini. »
 Etenim qui pie vivunt in Christo, persecutionem
 et ipsi, sane immerito, patiuntur; iniusti autem
 merito a facie Domini expellentur, et semen im-
 piorum exterminabitur. Similiter et gratiæ discipuli
 propter metum Iudeorum secedebant absconsi.
 Ipse Petrus e custodia fugiens manus Herodis et
 expectationem Iudeorum evasit. Paulus autem ab
 ethnarcha questus, e muro in sporta demissus est
 et aufugit querentis furorem. Cum ergo Scriptura

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ Σύριον Glyc. Ἀσσυρίων V. 1. ⁸¹ ἐκδελ. V. 1, ἐκθελ. V. 2. ⁸² διό add. V. 1. ⁸³ καὶ add. V. 1
⁸⁴ 365 cf. summarium XXXVII et historiam acephalam. Τῷ ἀγίῳ καὶ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ V. 2, M. 1, 2.
⁸⁵ Ὅμως οὖν τὸν μακάριον καὶ ἅγιον Ἀθ. οὕδ' οὕτως V. 1. ⁸⁶ καὶ φήμη V. 1. ⁸⁷ μ. γὰρ V. 1, μ. οὖν
V. 2, M. 1, 2, Θεραπέυσας M. 2? ⁸⁸ π. οἰμ. V. 2, M. 1, 2. ⁸⁹ πληρωθίσης; μῆσι δ' τῆς φυγῆς? a 5.
(Oct. ad 51 Jan. 366 (Historia acephala); defunctus est 2 Maii 375 (summarium XLV). ⁹⁰ φ. αὐτοῦ
V. 1, 2, M. 1, 2. — τὸν βίον M. 2. — ὑπεξέρχεται: V. 1. ⁹¹ μτ' V. 1, M. 1, 2. ⁹² τοῦ add. V. 1, 2,
M. 1, 2. ⁹³ αὐτοῦ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁴ προφητεύσας V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁵ Πέτρος V. 1, 2, M. 1. ⁹⁶ καὶ
ἐπινοῶν add. V. 1. ⁹⁷ φάσκει V. 1, 2, M. 1, 2. ⁹⁸ Apologia ad Const. I. 707 B ed. Col. 1686. ⁹⁹ ὑπὸ
V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁰ μεταχ. V. 2, M. 1, 2. ¹⁰¹ τὸν Σ. V. 1, 2, M. 1, 2. κρυπτομένον V. 1, M. 1, 2. ¹⁰² ἐν σπ.
V. 1. ¹⁰³ τὸν Ἀδιδιμέλεχ Ath. sed cf. 1 Sam. XXVII, 2. ¹⁰⁴ πάντες V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁵ x. H. V. 1. ¹⁰⁶ ἀκούον-
τες διὰ add. V. 1. ¹⁰⁷ Καὶ υἱοὶ V. 2, M. 1, 2. ¹⁰⁸ κατακρ. V. 1. ¹⁰⁹ Ἀδδ'α V. 1, 2, M. 1, 2. ¹¹⁰ ἐπινοήσουσιν
V. 1, 2, M. 1, 2. ¹¹¹ λέγοντ. cod. καὶ λέγοντι M. 1, 2, λέγοντι V. 2, καὶ λέγοντες V. 1. ¹¹² Isa. xlvii, 20.
¹¹³ ἡ δ. Κυρίου παρέλθῃ V. 1, παρέλθοι V. 2, M. 1, 2. ¹¹⁴ ἐκ πρ. Κυρίου δ. V. 1, M. 1, 2. ¹¹⁵ ἐκδιωχθή-
σονται. ¹¹⁶ Ps. XXXVII, 23.

de sanctis talia loquitur, qualem excusationem A suae temeritatis et Scripturarum ignorantiae cavillatores isti reperire poterunt? In lege enim praescriptum fuerat reservari refugii civitates in gratiam eorum qui requirebantur ad mortem, ut ibi salutem invenire valerent. Novissime vero veniens qui olim haec Moysi dictitavit Deus Verbum rursus praescriptum dedit dicens: « Cum persequantur vos in una civitate, fugite in aliam. » Et: « Tunc qui in Judaea, fugiant ad montes, et qui super domum, non descendat tollere aliquid de domo sua; et qui in agro, non revertatur tollere vestimenta sua. » Ideoque Deus Verbum, homo factus, circumspexit quaesitus, ut nos, latebras; et rursus persecutionem passus, fugiendum et insidias evitandum sibi esse inimicorum existimavit, monens nos ne in pericula temere nos conjiciamus. Propterea divini martyres in persecutionibus quaesiti fugiebant, sed reperti martyrium patiebantur.

— « Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ὁ Λόγος ἄνθρωπος γενόμενος κατηξίωσε ζητούμενος, ὡς ἡμεῖς, κρυθῆναι καὶ πάλιν διωκόμενος [φεύγειν] καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκκλίνας ὡς τῶν ἐναντίων, ἡμᾶς διδάσκων μὴ ἐπιβρίπτειν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ οἱ θεοὶ μάρτυρες ἐν τοῖς διωγμοῖς διωκόμενοι μὴ φεύγον, εὖρι(112)σκόμενοι δὲ ἐμαρτύρουσιν. »

Verum aliquis dicat: Magnus et apostolicus Dionysius ait: « Non æquum est sanctos homines auxilio destitutos ab iniquis opprimi. » Ad quem dicendum: Quicumque, ex eis qui sancti dicuntur, diligunt ea quæ super terram a carnalibus quaeruntur, ex amore divino prorsus defecerunt. Nescio quomodo sancti idicerentur qui injuste se habent ad ea quæ vere amabilia et divina sunt, cum hæc ab ipsis non viriliter rebus abjectis et contemptis præponuntur. Si vero quæ substantialia sunt ament, lætandum est ipsis quaerentibus, si res desideratas obtineant: nisi in hoc magis propinquant evangelicis virtutibus, cum, quantum possibile, divinorum desiderio, carnalium amore liberantur, ad hoc valde viriliter in omnibus quæ bonum respiciunt, sese exercentes. Unde verum est dicere, quod illud divinæ justitiæ magis proprium est, nec mulcere nec remittere optimorum virtutem carnalium donis, neque, quis hoc facere

δράσας: ἔξφυγε τὰς χεῖρας: Ἠρώδου καὶ τὰς προσδοκίας τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Παῦλος ἐν Δαμασκῷ παρὰ τοῦ ἐθνάρχου ζητούμενος, ἀπὸ τοῦ τείχους ἐν σαργάνῃ κεχάλασται: καὶ διέφυγε τοῦ ζητοῦντος τὴν μανίαν. Τῆς τοίνυν Γραφῆς τοιαῦτα λεγούσης περὶ τῶν ἁγίων, ποῶν ἄρα πρόφασιν τῆς ἑαυτῶν προπετείας: καὶ περὶ τῆς Γραφῶν ἀγνοίας: ἐξυρεῖν οἱ φιλοσκύπται θυνήσκονται; — « Ἐν μὲν γὰρ τῷ νόμῳ πρόβταξις ἦν ἀφορισθῆναι πόλεις φυγαδευτηρίους ὑπὲρ τοὺς ζητούμενους εἰς θάνατον, ὅπως δύνασθαι διασώζεσθαι ἐπ' ἐσχάτων δὲ παραγενόμενος ὁ πάλαι τῷ Μωσῆι χρηματίσας ἔκεινα: Ἔλεξεν ὁ Λόγος αὐτῷ: ἐντολὴν δίδωσι λέγων: « Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς ἑτέραν: » καὶ — « Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγίτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβῆτω ἄρα τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστραφέτω ἄρα τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. »

425

« (6) Ἄλλ' εἴποι ὁ ἄν τις ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος φησὶν: « Οὐκ ἔστι δίκαιον, ὄσιους ἄνδρας ἔξῃ ἀδοθηθῆναι ὑπὸ τῶν φαύλων ἐκτροχόμενους: » πρὸς δὲ ῥητέον: Ὅσοι μὲν ἀγαπῶσιν, οὓς φησὶν ἁγίους, τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῶν προσύλων ζηλούμενα, τοῦ θεοῦ πάντως ἐκπεπτεώσασιν ἔρωτος: οὐκ οἷδ' ὅπως ὄσιοι κληθήσονται ἀδικοῦντες τὰ ἔντως ἔραστά καὶ θεὰ τοῖς ἀζηλώτοις καὶ ἀνεράστοις ὑπ' αὐτῶν οὐκ εὐαγῶς [παρευδοκούμενα: εἰ δὲ τῶν ἔντως ἔντων ἐρώσιν, εὐφραίνεσθαι χρὴ τοὺς τινῶν] ἐπιμένοντες, ἡνίκα τῶν ἐφετῶν τυγχάνουσιν: ἢ οὐκ ἐν τούτῳ μᾶλλον πλησιάζουσι ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀρεταῖς, ὅταν, ὡς δυνατόν, ἀφέσει τῶν θεῶν ἀναχωροῦσι τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας, ἐγυμνασμένοι πρὸς τοῦτο λίαν ἀνδρικῶς ἐν ταῖς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ περιστάσασιν: ὥστε οὐν ἀληθῶς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἔστι τῆς θεῆς δικαιοσύνης ἴδιον τὸ μὴ θέλειν καὶ ἀπολλύειν τῶν ἀρίστων τὴν ἀριστότητα ταῖς τῶν ὑλικῶν δόταις, ἔξῃ ἀδο-

Variae lectiones et notæ.

ἠ ἀποδράς V. 1,2, M. 1,2. ἠ τῆς cod. ἠ καὶ ὁ Π. Ath. 717 D. ἠ σαργάνῳ V. 1. ἠ κεχάλασθ. cod. ἠ ἐξέφ. τοῦ ζ. τὰς χεῖρας Ath. ἠ γρ. τοῖς πᾶσι καταλ. V. 2, M. 1,2. ἠ προσπ. ἐξ. δυν. Ath. ἠ τῶν add. V. 1,2, M. 1,2. ἠ καὶ add. V. 1. ἠ ἦν ἐκταγῆναι καὶ π. φυγαδευτηρίων Ath. τοῦ ὁ. τ. ζ. Ath. ὁ. τῶν ζητούμενων V. 1, M. 1,2? ὁ. τοῖς ζητούμενοις V. 2. ἠ ἐπὶ δὲ συντελεῖται τῶν αἰώνων παρ. αὐτῆς ὁ τῷ M. λελήσας: λ. τοῦ πρᾶτρός: πάλιν ἔ. ταύτην δ. λ. δ. δὲ δ. Ath. ὁ. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ath. ἠ ἐκεῖνος V. 2, ἐκεῖνα post λ. V. 1, M. 1,2. ἠ Matth. x, 23. ἠ τὴν add. Ath. V. 1. ἠ Matth. xxiv, 18 18. ἠ ἐπὶ Ath. ἠ καὶ om. Ath. ἠ ἐκ cod. V. 1,2, M. 1,2. ἠ καταιδάτω V. 1,2, M. 1,2. ἠ ἀ. τὰ Ath. ἠ ἐπιστραφέτω Ath. V. 1,2, M. 1,2. — ὀπίσω add. Ath. ἠ αὐτὸς add. Ath. V. 1, ὁ θεὸς? cod. ὁ λ. δὲ ἡμᾶς γ. ἀ. κατ. Ath. ἠ ἐκρύβη V. 2, M. 1,2. cod. ἠ ἐκκλίνας Ath. ἐκκλίνων cod. ἠ 716 A: Ταῦτα καὶ οἱ μακάριοι μ. ἐν τ. κατὰ καιροὺς δ. ἐφύλαττον καὶ δ. μὲν ἐφ. κελ. — δὴ om. V. 1. ἠ εἴπη V. 2. ἠ φησὶν add. cod. a prima manu. V. 1,2, M. 1,2, o quibus V. 2, φ. post Διον. repetit. ἠ οὐκ ἔ. δικαιοσύνη M. 1,2. ἠ ἀ. ὁ V. 1,2, M. 1,2. ἠ β. ὡς εἰ μὲν V. 1,2, M. 1,2. ἠ προσήλω V. 2, M. 1,2. ἠ ἐο. καὶ οὐκ οἷδ' V. 1, ἐρ. καὶ οἷδ' V. 2. ἠ ὀσιώτατα M. 1,2, κληθεῖν ἄν V. 1,2, M. 1,2. ἠ εἰ cod., of M. 1,2. ἠ ἀναχωροῦσι τοῖς τῶν ὁ. ὁύτατι V. 2, s. cf. Olyss. XXII, 270. ἠ ἐγυμναζόμενοι V. 2, M. 1,2. ἠ ἀληθῶς V. 1, ἀληθ. cod. ἠ ἀπολλύειν V. 2, M. 1,2. ἠ μὴ τῶν δὲ εἰ τι; M. 1,2. ἠ ποιεῖν ἀναδοθηθῆναι M. 1,2.

υφ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνεδρῶσιν αὐτοὺς ⁵⁷ ἐν τῇ καλῇ καὶ Ἀ
ὀμειλίκῳ στάσει καὶ ἀπονέμειν αὐτοῖς τοιοῦτοις
εὖσι τὰ κατ' ἄξιον.

426 ⁵⁸ (7) Κωνσταντίνου δὲ τοῦ Μεγάλου ὑπὸ
Ἑλλήνων φιλοσόφων ὀνειδισθέντος εἰς τὸ Βυζάντιον,
ὡς οὐ πράττει ⁵⁹ καλῶς παρὰ τὰ ἔθνη ⁶⁰ τῶν παρὰ
Ῥωμαίους βασιλευσάντων διαγενόμενος ⁶¹, ἀλλὰ
νεωτερίζων ⁶² τὴν ὀρθοκλαίαν μεταθέμενος, ἔδοξεν ⁶³
ἕνα τῶν φιλοσόφων διαλεγθῆναι Ἀλεξάνδρῳ τῷ ⁶⁴
Βυζαντίου περὶ τῆς πίστεως ⁶⁵. Λόγων δὲ ἀπειρος
ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ θεῖος ὢν ⁶⁶, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς
διαλέξεως, εἶπε τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ· « Ἐν ὀνό-
ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου ἐπιτάττω σοι
σιωπῆν καὶ μὴ φθέγγεσθαι. » Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ
ἐφιμώθη καὶ διέμεινε ἀλαλος ⁶⁷.

PHZ. *Peri tou ἁγίου Ἀρτωνίου* ⁶⁸.

Ἐν ⁶⁹ τοῖς χρόνοις αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ μέγας ἦν ἐν
πολλαῖς ⁷⁰ ἀρεταῖς καὶ ⁷¹ μεγάλας διαπρέπων ⁷².
καὶ ἀκουσθεὶς ⁷³ ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, καὶ γράφει
αὐτῷ παρακλητικὴν ἐπιστολήν, [τοῦ] σκυλλῆσαι ⁷⁴
427 αὐτὸν ⁷⁵ ἕως Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως τῶν
εὐχῶν αὐτοῦ ἀπολαύσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος ⁷⁶ γενόμενος ἐν
πολλῇ φροντίδι λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Παύλῳ·
« Τί λέγεις, τέκνον, ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλεῖα
κατὰ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς
εἶπεν· « Ἐὰν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος ὑπάρχεις· ἐὰν
δὲ μὴ ἀπέλθῃς, ἀδδᾶς Ἀντώνιος. » Καὶ ὁ ἅγιος
ἔφη· « Οὐκοῦν διὰ τῆς δόξης ταύτης, ἐὰν μὴ λέγω-
μαι ἀδδᾶς ⁷⁷, ὄντως οὐκ ἀπέρχομαι. » Καὶ ⁷⁸ τοῦτο
μαθὼν ὁ διακριτικώτατος βασιλεὺς, ὠφελήθη μᾶλλον
εἰς τὸ μέτριον καὶ ἀφιλόδοξον ⁷⁹.

⁸⁰ (2) *Peri ou* καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφη·
« Ἐφθασε καὶ μέχρι βασιλείων ἡ ἐνάρτος ⁸¹ πολιτεία
Ἀντωνίου· καὶ ⁸² μαθόντες Κωνσταντίνος ὁ μέγας,
καὶ Κωνσταντίνος καὶ Κωνσταντίνος οἱ Ἀδγουστοί, ἔγρα-
ψον αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ ἡξίου ἀντιγραφᾶς ⁸³ (112b)
πρὸς αὐτοῦ δέχεσθαι ⁸⁴. ἀλλ' οὔτε γράμματα δεχόμε-
νος ⁸⁵ λόγων τιδὸς ἢ φροντίδα ἐποιεῖτο· οὔτε μὴν,
ὡς οἱ πολλοί, ἐπὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐγεγῆθει. Ὅτε

Variæ lectiones et notæ.

⁵⁷ αὐτοῦς V. 2, M. 1,2. ⁵⁸ Ceil. 498,18-499,1 : Οὗτος ὁ μέγας βασιλεὺς ὑπὸ φ. Ἐ. ὀνειδισόμενος
ὡς νεωτερίζων (ut cod.) τὴν θ. ἕνα τῶν φ. αὐτῶν παρέστησε δ. Ἀ. τῷ ἐπισκόπῳ. Ὁ δὲ Ἀ. θεῖος
μὲν ἦν ἀνὴρ, λ. δὲ ἀπ. ὡς οὐκ εἶδε τὸν φιλόσοφον γλωσσαλοῦντα ἔφη· ἐπ. σοι ἐν ὀ. Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ ἀληθινοῦ θ. ἡμῶν σ. καὶ μὴ φ. καὶ ἅμα τῷ λ. ἐφ. καὶ γέγονεν ἀλ. ⁵⁹ πράττει cod. et V.
2, M. 1,2. ⁶⁰ ἔθνη V. 1, M. 1. ⁶¹ διαγιν. V. 1,2, διὰ γιν. ⁶² νεωτερίζοι? ⁶³ ἔδοξεν V. 1.
⁶⁴ ἐπισκόπῳ add. V. 1. ⁶⁵ Οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος πατριάρχης ἦν πρὸς τὸ τέλος τοῦ μεγάλου Κων-
σταντίνου Leo : 526-540. cf. Sym. Ms. Ven. 53b. Ἐφ' οὗ ἦν ἐπίσκοπος Ἀ. δ. πειρασθεὶς τινι
τῶν φιλοσόφων εἰπὼν ἐν ὀ. Ἰησοῦ Χριστοῦ φιμώθητι καὶ ἅμα τῷ λόγῳ διεμ. ἀλ. ⁶⁶ τὰ δὲ ἄλλα θ. ἐν
Leo P. V. 1. ⁶⁷ Λέγεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ὅτι μέλλων κτίσαι τὴν πόλιν καὶ
ἀφελῶν (ἀφελ. cod.) πήξαι τὰ θεμέλια καὶ καταμετρησάσαι, περὶς ἐξῆλθε μετὰ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ
καὶ ἔλθων εἰς τὸν φόρον, εἶπον αὐτῷ οἱ ἄρχοντες· « Ποίησον τέλος τοῦ τεύχους. » Ἐκείνους δὲ ἔφη· « Οὐκ,
ἕως οὗ στή ὁ προαγωγός μου ἐκείσε πληρῶσα. » Ἀγγελῶν γὰρ ἔωρα προαγαγόντα. Ἀπελθὼν δὲ μέχρι τοῦ
ἐξακοντίου περὶς μετὰ πάσης τῆς συγκλήτου, ἐκείσε ὄρᾳ τὸν ἀγγεῶν τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ πύξαντα, δη-
λοῦντα (δηλοῦντος cod.) ἕως· ἐκείσε στήσαι αὐτόν. Καὶ δὴ τοῦτο πεποίηκεν. Hæc in textu codicis sunt, sed
cum in nullo alio inveniantur, e margine irrepsisse videntur. ⁶⁸ Rubrica hæc M. 2, in codice
evanuit. ⁶⁹ Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ ὁ ἅγιος· Ἀ. ἐν V. 1. Ἐφ' ὧν χρόνον καὶ Ἀ. ἐν V. 2, M. 1,2. ⁷⁰ π. καὶ
μ. δ. V. 2, M. 1,2, μεγάλ. cod. ⁷¹ καὶ om. V. 1,2, M. 1,2. ⁷² κατορθώμασιν add. cod. ⁷³ ἀκουστόν?
(ἀκουστο. cod.) ⁷⁴ σκυλλῆσαι cod. V. 1. cf. Luc. vii, 6 μὴ σκύλλου. ⁷⁵ αὐτόν V. 2. ⁷⁶ Ὁ δὲ μακάριος
V. 1. ⁷⁷ ἀδδᾶ V. 2, M. 1,2. ⁷⁸ διὰ add. V. 2, M. 1,2. ⁷⁹ τοῦ ἁγίου γέροντος add. V. 1,2, M. 1,2.
⁸⁰ Vita 497, A : Ἐ. δὲ μ. V. 2, Ἐ. δὲ καὶ μ. M. 1,2. ⁸¹ ἡ τ. Ἀ. φήμη Ath. ⁸² γὰρ add. V. 1.
⁸³ ἀντιγραφ. cod. ἀντιγραφᾶ V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁴ δέξασθαι M. 1,2. ⁸⁵ δ. περὶ πολλοῦ τ. λόγου ἐπ. V. 1,2,
M. 1,2, ὡς π. M. 2.

pulchro solidoque statu stabilire, ipsisque sic se habentibus ea quæ justa sunt tribuere.

Cum autem Magnus Constantinus a Græcis philo-
sophis apud Byzantium exprobraretur, quod mores
patrios more Romano vivendo spreverit, et novam
religionem asportaret, expedire credidit unum ex
philosophis cum Alexandro, Byzantii episcopo, di-
sputationem habere de fide. Alexander autem dia-
lecticæ expertus, sed divinus, in die disputationis
dialectico philosopho ait : « In nomine Jesu Chri-
sti, Dei mei, impero tibi ut sileas nullamque vocem
emittas. » Simul autem ac dixit, loquela ille amis-
sa, mutus remansit.

B CLXXXVII. *De sancto Antonio.*

Regnante Constantino Antonius magnus multis
magnisque virtutibus elucebat. Ejus fama pervenit
ad regem, qui scripsit ei litteras, quibus ipsum
exhortaretur ut Constantinopolim veniret ubi pre-
cibus ejus frui cupiebat. Sanctus autem multa
cura sollicitus discipulo suo Paulo ait : « Quid di-
cis, fili, numquid adiba regem cum obsequio? »
Ille vero respondens : « Si abeas, inquit, Antonius
es; si autem non abeas, abbas Antonius. » Dixit-
que sanctus : « Ergo si propter hanc gloriam
non dicerer abbas, vere non egrediar. » Cum hoc
audiisset rex sagacissimus, modestior ac modera-
tior evasit.

De eo quoque magnus Athanasius ait : « Per-
venit ad reges usque præstantissima Antonii con-
versatio. Cum audivissent enim Constantinus Ma-
gnus, et Constantius et Constans Augusti, scripse-
runt ad eum et ab eo responsa expostularunt. Sed
litterarum ita acceptarum minimam rationem aut
curam habebat : neque, sicut multi, de talibus
epistolis gaudebat. Cum igitur litteras acciperet,

vocabat monachos et dicebat : « Ne miremini si rex A ad nos scribit : homo enim et ipse est ; miremini autem quod Deus legem scripsit, et per proprium Filium nobis locutus est. » Cum igitur nollet epistolam recipere, impeditus est a monachis qui dixerunt ei reges esse Christianos et recusat one non esse scandalizandos. Permisit ergo prælegi litteras, et in rescripto laudabat eos quod Christum adorarent ; hortabatur autem ut quæ salutem spectant et non præsentia magni facerent, semperque mortis, futuri iudicii et remunerationis meminissent, atque unum esse Deum verum Regem æternum, bene scirent. Monebat autem illos ut essent clementes et iusti pauperumque curam haberent, quasi de sua gubernatione Deo rationem reddituri. Quæ cum Augusti acciperent, de exhortatione viri iusti valde letabantur.

Postquam igitur divinus Constantinus regnavisset Romæ duodecim annos, et Constantinopoli viginti annos, et in quodam reg'io Nicomediæ suburbio aliquod tempus ægrotavisset, mortuus est, relinquens sui regni heredes tres filios, Constantem, Constantium et Constantinum ; relinquebat etiam unam filiam nomine Helenam, Juliani Apostatae uxorem, quam habuerat ex consobrina Faustâ, Herculii filia.

οὐν ἐκομίζετο αὐτῷ ⁸⁶ γράμματα, ἐκάλει ⁸⁷ τοὺς μοναχοὺς καὶ ἔλεγε : « Μὴ οὐμαζέτε, εἰ βασιλεὺς γράφει πρὸς ἡμᾶς ; ἀνθρώπος γὰρ ἔσσι καὶ αὐτός ; ἀλλὰ θαυμάζετε, ὅτι ὁ Θεὸς ⁸⁸ τὸν νόμον ἔγραψε καὶ διὰ τοῦ υἱοῦ ⁸⁹ Υἱοῦ ἐλάλησεν ἡμῖν. » Βουλομένου οὖν αὐτοῦ μὴ δέχεσθαι : ⁹⁰ τὰς ἐπιστολάς, ἐκωλύθη ⁹¹ πρὸ τῶν μοναχῶν λεγόντων αὐτῷ, ὅτι Χριστιανοὶ εἰσιν οἱ βασιλεῖς, καὶ μὴ ὡς ἀποβρίθεντες ; ⁹² σκανδαλισθῶσιν. Ἐπέτραπεν οὖν ἀναγιώσκασθαι τὰς ἐπιστολάς καὶ ἀντέγραψεν ἀποδεχόμενος αὐτοὺς, ὅτι τὸν Χριστὸν προσκυνούσι, συνεβούλευε δὲ τὰ πρὸς ⁹³ σωτηρίαν καὶ μὴ μεγάλα ⁹⁴ τὰ παρόντα ἡγείσθαι, ἀλλὰ μνημονεύειν αἰεὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ ἀναπαυόσεως καὶ εἰδέναι μόνον ⁹⁵ Θεὸν ἀληθινόν, βασιλέα αἰώνιον· φιλανθρώπους τε εἶναι [αὐτοὺς] ἡξίου καὶ τοῦ δικαίου φροντίζειν καὶ τῶν πτωχῶν ὡς μέλλοντος περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν **428** δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ· ἅπασιν οἱ βασιλεῖς δεχόμενοι λίαν ἔχειρον· ἐπὶ τῇ παραινέσει τοῦ δικαίου.

⁹⁶ (3) Τοῦ οὖν θεοῦ Κωνσταντίνου βασιλεύσαντος ἐν Ῥώμῃ ἔτη ἑβ' καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη α' καὶ ἐν ⁹⁷ προαστείῳ τινὶ βασιλικῷ Νικομηδείας οἴκῳ χρόνον ἀρβωστήσας ⁹⁸ ἐτελεύτησε, καταλιπὼν κληρονόμους τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς γ' παῖδας αὐτοῦ, Κόνσταν ⁹⁹, Κωνσταντῖον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν νεώτερον ¹, καταλείψας καὶ μίαν θυγατέρα ὀνόματι Ἑλένην ², γαμήτην γεναμένην ³ Ἰουλιανῶν τοῦ Ἰσραδάτου, ἣν ἔσχεν ἐκ Φαύστης ἀνεψίφας, θυγατρὸς ⁴ Ἐρκοῦλου ⁵.

Variae lectiones et notæ.

⁸⁶ τὰ Ath. ⁸⁷ ἐκάλ. cod. ἐκάλεσε Ath. ⁸⁸ ὅτι Θεὸς V. 1, 2. ⁸⁹ ἰδ. αὐτοῦ Υἱοῦ M. 1, 3. ⁹⁰ παραδ. V. 1. ⁹¹ ἐκωλύθησαν M. 1, 2? ⁹² ἀποβρίθεντες V. 2. ἀπορηθέντες V. 1. ⁹³ δὲ π. V. 2. ⁹⁴ μεγάλως? μεγάλ. cod. ⁹⁵ μ. τὸν Θεὸν ἄλ. V. 1, μ. ἄλ. Θεὸν V. 2. M. 1, 2. ⁹⁶ Glyc. 466, 13 : Ὁ μοναχὸς Ἀλέξανδρος ἐν τῇ διὰ τὴν τοῦ τιμίου σταυροῦ εὕρεσιν ἱστορίᾳ λέγει μὲν ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσας — τῆνικαὶτα δὲ καὶ βαπτισθῆναι. ⁹⁷ καὶ ἐν Νικομηδείᾳ τελευτήσαντος ἔσσι, οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν Ῥωμαίων V. 1. ⁹⁸ ἀρβωστήσαντος? (ἀρβωστή cod.) ⁹⁹ καὶ add. V. M. 1, 2. Κωνσταντ. καὶ Κωνσταντῖνον cod. ¹ καὶ add. M. 1, 2 ² τὴν καὶ Κωνσταντίαν add. V. 2. ³ γενομ. M. 1, 2. ⁴ ἄν. Ἐ. V. 2, M. 1, 2. ⁵ Ἡρώδης καὶ Ἰππόλυτος χρονογράφου ἱστοροῦσιν, ὅτι αὐτὴ ἡ Φαύστα ἔσκεν υἱὸν ὀνόματι Κρισκέντιον (Κρίστων Glyc. 461, 12-15), ὃν αὐτὴ ἡ μήτηρ διέββαλεν ὡς ἔρασθέντα αὐτῆς, ὃ καὶ μαθὼν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἀπεκεφάλισεν αὐτόν· ὕστερον δὲ μαθὼν συκοφαντίσασαν τὸν πατέρα αὐτῆς, βαλανεῖον ἐκπύρωσας, ἔσπασεν αὐτὴν κατὰ καυσιν. Τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς ἀκριτῶς ἀποκηθέντα διὰ τὴν ὑπόψιν ἦν εἶπαμεν, ἡ μήτηρ τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἑλένη, μὴ φέρουσα τὴν τοῦ νέου ἀναίρεσιν ἤδη τῇ, τοῦ Καίσαρος ἀξιοθέντα (ἀξιομέντος cod.) τιμῆς, ἠδολέσχει ἐπὶ τῇ ἀκριτῷ ἀποφάσει. Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος μεγάλως λυπηθεὶς καὶ μετανοήσας ἔκλαυσεν ἐπὶ αὐτὸν ἡμέρας μ' καὶ νύκτας, μὴ λυσσάμενος τῷ σώματι μὴ ἀνακληθεὶς ἐπὶ κοίτης· ἐποίησε δὲ στήλην αὐτοῦ ἐξ ἀργύρου καθάρου, βαψας αὐτὴν ἐκ χρυσοῦ πλεῖστον, τὴν δὲ κεφαλὴν μόνην ἐκ χρυσοῦ, γράφουσαν ἐν τῷ μετώπῳ· « Ἡδίκημένος υἱὸς μου ταύτην στήλην μετανοήσας λαβὴν (λαβῶν cod.) ἔλιπαρει τ.ν. Θεὸν ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησα. » (Hic. i. o. es et Hippolytus, exempli similibus facinoris, in scriptores mutati? In Parastasisibus p. 3, 4, notantur Herodotus et Hippolytus chronographi in eodem regno; cf. Ced. 497, 22 : Τούτῳ τῷ ἔτει (α') καὶ Κρίσπος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου Χριστιανὸς ἐκομήθη ἐτ 519, 22 : ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑ. πρὸ ἑβ' ἐτῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ἀποθανοῦσα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ψ.) Ἐτελεύτησε δὲ ἐν Νικομηδείᾳ ἐτῶν ἔσ', καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν λάρνακι χρυσοῦ (πορφύρα Len, Ced. 519, 16-520, 4) οἱ στρατιῶται ἐνθέντες ἐποίησαν κοπετόν μέγαν. Καταλαβὼν δὲ Κωνσταντῖνος, ὁ τῆς Ἑφῶς βασιλεὺς καὶ ἀνακομίσας τὸ τιμὴν λείψανον καὶ βασιλικῶς κηδεύσας τὸν πατέρα, ἐφ' ὕψηλῃ ἀπέθετο τῇ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐκκλησίᾳ, ἐνθα ἀπετέθη καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑλένη. Ἐπὶ τοῦτο γὰρ καὶ Κωνσταντῖνος ψυχοδόμησεν ἐκεί τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸ θάψεσθαι τοὺς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, ὅπως μὴ ἔσονται μακρὰν τῶν ἀποστολικῶν λειψάνων. Ἐγένετο δὲ ἡ ἡμέρα τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ Μαΐου κα' (cf. Syn. Ms. Ven. 3. : Οὗτος καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων κατέθηκεν. Εἶτα κατὰ Περσῶν κινήσας ἀπὸ Νικομηδείας, πεδίοις θερμοῖς παραγίνεσθαι καὶ κακωθεὶς ἐκείθεν τε δι' Ἑλενοπόλεως ἐν τῷ λ. ἐλυῶν, πυρετοῦ λαβῶν κατασχόντος αὐτόν, ετ. οὐ τὸ λείψανον ἀπεκομίσθη εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους καὶ ἐτέθη εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κτισθὲν ἱερίον. Λέγουσι δὲ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δολοφονηθῆναι ὑπὸ Δαλματίου ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τοῦ καὶ Ἀναβαλλιανοῦ ἐκ Θεοδώρας γεννηθέντος, φάρμακον αὐτῷ δηλητήριον ἐκχεαμένον, διὰ τὸ κρατεῖν αὐτόν τῆς βασιλείας, ἀλλὰ τῆς ἐλπίδος; [εἰσπερὶθῆ, κτλ. Deest h. l. integra plagula eicisa, cum quaterenio sequens septem tantum plagulas et quidem tres in prima medietate conūneat; in hac plagula inveniebatur disquisitio de Trinitate, que Ced. 507, 16-510, 16 διάφορον legitur. Caput vero 5 abrupitum vix mediam sequentis paginæ partem implebat; cf. Ced. 520, 4 : Δόξα δὲ κατέσχε τελευτήσας μὲν τὴν μέγαν Κ. φαρμάκῳ δηλητηρίῳ ἐπιβουλή τῶν ἀδ. λψῶν, διὸ καὶ αὐτὸν δι' αὐτογράφου ἐπιπατήσας τῷ παιδί ἐνόησεν τε καὶ φυλάσσειν τοὺς ἀνελόντας αὐτόν θεοῦς.

429 * (4) [Οὗτοι οἱ πρῶτοι υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν ἅ τῶν βασιλικῶν σκήπτρων], τῆς μὲν ἀνατολῆς Κωνσταντῖος, τῆς δὲ δύσεως Κωνσταντῖνος καὶ Κωνσταντῖνος, ὅς * καὶ φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον * καὶ βασιλεύσας μόνος * ἔτη κ' ¹⁰ ἐσφάγη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δήμου.

¹¹ (5) Ἐματαιώθησαν τοίνυν οἱ καταβεβημένοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου καὶ ¹² φάσκοντες, ὅτι ἐν τῇ τελευταίᾳ ἔδαπτισθῆ καὶ μέχρι τότε ἀδάπτιστος ὑπῆρχε. Πῶς γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος, ἀνήρ, θεοσεβής, καὶ φιλόχριστος, καὶ περὶ τὴν πίστιν θερμότατος, ἠνέσχετο χρόνους τοσούτους κεχωρισθαι ¹³ τῆς ὁσίας μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, καὶ μάλιστα γε τοιούτοις ¹⁴ Πατράσιν ἁγίοις συνδιατιώμενος καὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ νοουθεσίας ἐπόμειος; ¹⁵ ἀσπασίως καὶ γνησίως; Πῶς δὲ καὶ τοῖς ἀπίστοις ἐφαίνετο Χριστιανὸς, τέλειος μῆτις τελειωθεὶς διὰ τοῦ βαπτίσματος; Πῶς δὲ καὶ ὁ κατεπιείγων καὶ ἀναγκάζων τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀπίστους δηλονότι πιστεῦσαι, καὶ βαπτισθῆναι, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὁμολογῆσαι καθαρότερον τε καὶ τηλαυγέστερον, αὐτὸς ἐν τοσούτῳ σκότῳ ἐτύχχανεν ¹⁶; Ἀληθῶς ψεύδους ¹⁷ τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἀνάπλασμα τῆς Ἀρειανικῆς καὶ ἀθέου αἵρέσεως; καὶ τῆς αὐτῶν ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας κακούργημα βουλομένων 430 τῆς οἰκείας αἵρέσεως; ὑπασπιστὴν ἀποδείξαι ¹⁸ τὸν μέγαν βαπτισθῆναι ἀναπλαττόντων ¹⁹.

(6) Καὶ γὰρ τοὶ ²⁰ καὶ ὁ μέγας Ἰσίδωρος τοιαύτης φησὶ: « Διὶ τοίνυν ἀκολουθεῖν καὶ πειθαρχεῖν τῇ συγκροτηθείσῃ μεγάλῃ καὶ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐν Νίκαιᾳ κατὰ Ἀρείου τοῦ ²¹ δυσσεβοῦς τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων ἱκαίην γὰρ θεοῦ ἐμπνευθεῖσα τάληθες ἐλογμάτιεν. »

²² (7) Ἰστέον τοίνυν ὡς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου ²³ Τριάδος μυστικῶς ἡ διδασκαλία ἐγκατέπερται, ὡς καὶ Φίλων, καί τοι: ²⁴ Ἰουδαῖον ἄνδρα ὑπάρχοντα καὶ ζήτησιν ἦν, δι' ἧν καταλέλοιπε ²⁵ συγγραμμάτων, ἀπομάχασθαι τῇ οἰκείᾳ ὑπερηκειᾷ ²⁶. Βασανίζων γὰρ τὸ εἶρημένον ²⁷: ²⁸ « Ἐν εἰκόني Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον, » ἠναγκάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξείσαθη καὶ τὸ ²⁹ τοῦ Θεοῦ Λόγον θεολογῆσαι. Τί γὰρ; Εἰ καὶ διούτερον τὸν συναῖδιον ³⁰ τῷ Πατρὶ καὶ ἄρ' ἑμοῦ καὶ χρά-

Hi tres ipsius filii regis sceptris potiti sunt: Orientem habuit Constantius; Occidentem vero Constantinus et Constans, qui, cum interfecisset fratrem suum Constantium et solus regnavisset viginti annos, a populo et ipse jugulatus est.

Frustra mentiti sunt adversus Magnum Constantinum, qui dicunt eum prope mortem fuisse baptizatum et lucusque sine baptismate mansisse. Quomodo enim hujusmodi vir, timens Deum, Christum amans, ferventerque credens, sustinisset tamdiu participatione divinarum mysteriorum arceri, præsertim cum hujusmodi sanctis Patribus conviveret et sacris ipsorum doctrinis et monitis prompte sincereque pareret? Quomodo infidelibus videbatur Christianus perfectus, si nondum baptizatum perliceretur? Quomodo qui compellebat urgetbatque cunctos alios infideles ut crederent et baptizarentur, sinceriusque ac manifestius sanctam Trinitatem confiterentur, ipse tantis in tenebris esse potuerit? Hoc vere mendacium est et Arianae impiæque hæresis figmentum: hoc est ipsorum infidelitatis et impietatis flagitium, ut suæ hæresis famulum ostenderent Magnum Constantinum et ab Arianis baptizatum esse sane fingerent.

Κωνσταντῖνον καὶ ὑπὸ Ἀρειανῶν ὄντων αὐτὸν βα-

Porro magnus Isidorus hæc quoque dicit: Oportet ergo parere et obedire magnæ et sanctæ trecentorum decem et octo sanctorum Patrum synodo, adversus impium Arium in Nicæa congregatæ: hæc enim divinitus inspirata verum defini- vit.

Sciendum est quod in Veteri Testamento de sancta et consubstantiali Trinitate mystice doctrina sparsa est, ita ut Philo, licet Judæus et zelator propriæ religioni pugnet. Examinans enim dictum: « Ad imaginem Dei feci hominem, ut Verbum Dei confiteatur Deum veritate, » cogitur et compellitur. Quid enim? si nempe secundum quæ coæternus est Patri, numeroque et temporibus superiorem vocat, etsi veritatem non consecutus, secundum tamen personæ ideam habuit. Non hic au-

Varie lectiones et notæ.

* Περὶ τῶν παίδων τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου (M. 2.) Οὗτοι — σκήπτρων Desunt nec in cod. et V. 1, sed et sequentia in codice perierunt. V. 2 adjungit in margine: « Ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ἦν ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντῖνου κατὰ γέννησιν, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ὁ δεύτερος, ὁ δὲ τρίτος Κωνσταντῖνος ὁ φονεύσας τὸν ἴδιον ἀδελφόν » cf. Sym. Ms. Ven. 52: καταλείψας γ' υἱοῦ, Κωνσταντῖνον, Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον, διορισάμενος δὲ τῆς θρησκείας καὶ ἑξῆς κρατεῖν μέρη, Κωνσταντῖνον μὲν τὰ πρὸς Ἰκκαζὸν ἐσπέριον, Κωνσταντῖνον δὲ Κρήτην, Ἀφρικὴν καὶ τὸ Ἰλλυρικόν. ὡς V. 1. ὁ Κωνσταντῖνον V. 1. ὁ β. ἰ. M. 1. ¹⁰ ἰς V. 1. ¹¹ Cod. 476,5—11. ¹² K. φ. V. 2. ¹³ κεχωρισθαι V. 1, χωρὶς V. 2, M. 1,2. ¹⁴ γέ τοι ὁ τοῖς π. καὶ ἁγίοις V. 2, M. 1,2. ¹⁵ δόγματι add. V. 2, M. 1,2. ¹⁶ τυγχάνων M. 1,2. ¹⁷ τοῦτο φ. V. 2, M. 1,2. ¹⁸ ὑποδ. M. 1,2. ¹⁹ ὅθεν δέδεικται ὑπὸ τοῦ μακαρίου Σιλβέστρου βαπτιστὴν ἦν ἐν Ῥώμῃ λέγεται γὰρ καὶ τοῦτο, ὅτι περ ὅσοι κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην οἰκοῦσι μέχρι τῆς σήμερον τὴν βαπτιστήρα (ὁ βαπτιστήριον;) ἔχουσιν εἰς μαρτυρίαν V. 2. ²⁰ Τοιγαρτοὶ M. 2. ²¹ τοῦτον δ. V. 2? ²² ἰ. Περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος V. 1, quod ad § 6 potius pertinet quam ad § 7, sed locus Isidori laudatus II, 143 inde a § 7 incipit οὐ καὶ ἐν τῇ π. δ. ἐγκ. ἡ. δ. ²³ καὶ ζωοποιῶ add. C. d. ²⁴ γε add. Cod. 1. ὄντα καὶ ἰ. S. ²⁵ καταλέλειπται V. 2, καταλείπεται M. 1,2, ἀπολέλοιπε Is. ²⁶ καὶ add. V. 2, M. 1,2. ²⁷ παρὰ τοῦ Θεοῦ Is. ²⁸ Gen. ix, 6. cf. Kat' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν Gen. 1, 27 cum Is. M. 1,2 ἐποίησε. ²⁹ τῇ τοῦ Θεοῦ θ. M. 1, τῇ τοῦ Θεοῦ θεολογίᾳ θ. M. 2, τὸν Θεοῦ λ. θ. Is. (cod. B.) ³⁰ λόγον add. Cod.

tem solum hoc sensit : sed adhuc Verbum « Deus » et Verbum « Dominus » interpretari tentans, regalissimæ Trinitatis ideam tenuit. Dicens enim unum esse Deum, non ad unitatis numerum recurrit, sed ad sanctæ Trinitatis mysterium, quod omnino discrepantibus singularius est, et vere unicis amplius est. Et ita vi suam animam adducit ad necessario constendum et in scriptis relinquendum istud effatum : « Duæ namque, ait, ipsius qui vere est potentie quarum una, agens et benefica natura, vocatur Deus ; alia vero regalis et honorabilis Dominus ; » fere quasi diceret : Christus Dei potentia et sapientia ; potentia non sine substantia, sed subsistens et omnipotens, et substantiæ creatrix et æqualis illi, cujus est potentia. Rursus idem Philo, de visione quam tuitus est Moyses scribens, ait : « Tremendam visionem aspicit ; (cinde paulo post, mediam inter flammam, formam quædam pulcherrimam, nulli visibilium similem, imaginem Numini parissimam, lumen igne superius emittentem, quam si quis, illius qui est, imaginem putaret, recte opinaretur. » Si quis autem de hac imagine justam cognitionem acquirere velit, audiat Paulum loquentem de Filio, « Qui est imago Dei invisibilis. » Nonne orthodoxam theologiam tangit? Sed non perfectionem querit ab Omnipotente per conscientiam puram ad videndam veritatem et propriæ religioni obsidendum. Hoc tamen significat, quod non, velut ignari Judæorum præceptores quodam præjudicio impediti, dogmatizant, ad unam personam reducat theologiam. Non autem solum ex illis valde conspicuis, in hoc cogitatum ut mihi videtur, adductus est, sed etiam ex illo : « Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram ; » et ex isto : « Pluit Dominus ignem a Domino ; » et ex hoc : « Vocavit Dominus in nomine Domini ; » et ex eo : « Dixit Dominus Domino meo : Sede a dextris meis ; » et ex hoc : « In te Deus, et tu es Deus. » Hos porro dicentes, quod millies est sanctus Deus ; et hoc : Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabaoth, interpretari audentes, clare convincit : Exquisivi vultum tuum, Domine, requiram ; ne avertas faciem a me. Nisi enim sanctam Trinitatem prædicasset, de redundantia verborum suorum me-

Α νιον ³¹ ἀνώτερον ὄντα καλεῖ, τῆς ἀληθείας μὴ ³² ἐφικνούμενος, ὅμως ἔνοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. Οὐκ ³³ ἐνταῦθα δὲ μόνον ἔπαθε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τό· « Θεός » καὶ ³⁴ τό· « Κύριος, » ἐρμηνεύσαι πειρούμενος, τῆς βασιλικωτάτης Τριάδος ἔνοιαν ἔσχε. Φάσκων ³⁵ γάρ, ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Θεός, οὐ πρὸς τὴν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας Τριάδος, τὸ ³⁶ τῶν μὲν πάντη διαιρετῶν ἐνικώτερον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφρονώτερον· καὶ οὕτως κατὰ κράτος· εἶπεν ³⁷ αὐτῷ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκασθῆναι διαβρῆθην τοῦτο (καὶ) φάναι καὶ ἐν γράμμασι **431** καταλεῖψαι. Δύο μὲν γάρ (εἶπεν ³⁸) εἶναι τὰς τοῦ ὄντως ³⁹ ὄντος δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ εὐεργητικὴ φύσει ⁴⁰ καλεῖται Θεός, ἡ δὲ βασιλικὴ καὶ τιμωρητικὴ ⁴¹ Κύριος, οὐ πόρρω βαίνων τοῦ φησαντος ⁴²· « Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ ⁴³ σοφία, δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ' ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσις ⁴⁴ δημιουργός, καὶ ἰσοσθενὴς ἐκείνου, οὗ δύναμις ἐστὶ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ⁴⁵ Φίλων περὶ τοῦ θεάματος ⁴⁶, οὐ εἶδε Μωϋσῆς ⁴⁷, ἐκράζων ⁴⁸ ἔφη· « Θέαμα ἐκπληκτικώτατον ⁴⁹ ὄρᾱ· εἶτα μετ' ὀλίγον ⁵⁰ κατὰ μέσσην ⁵¹ τὴν φλόγα μορφὴν τινα περικαλλιστάτην ἐμπερῆ οἰδέν ⁵² τῶν ὄρατῶν, θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστατον τοῦ πυρὸς ἀπαστρέπτουσαν, ἣν ἰάν τις ὑπετόπισεν ⁵³ εἰκόνα τοῦ ὄντως ⁵⁴ εἶναι, καλῶς ὑπεβλήφην. » Εἰ δέ τις περὶ τῆς εἰκόνης ἀκριβῶς μαθεῖν βούλεται ⁵⁵, ἀκούτω Παύλου φράζοντος ⁵⁶ περὶ τοῦ Υἱοῦ ⁵⁷· « Ὅς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου. » Οὐκ εἶναι κίκαίνος θεολογίας ὀρθοδόξου ἔπιταται ; μὴ γάρ ⁵⁸ τὴν ἀκριβείαν ζητεῖ παρά ⁵⁹ τοῦ δυνηθέντος ὅλων διὰ σύνεσιν εὐκρινῆ ⁶⁰ κατοπεύσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῇ οἰκαίᾳ θρησκείᾳ ἀπομάχεσθαι· ἀλλ' ἐκείνο ἐνόησε ⁶¹, ὅτι εἷς ἐν πρόσωπον οὐ συνέκλεισε τὴν θεολογίαν ὡς οἱ ἀπαίδευτοι ⁶² τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, προλήψει τινα κατεχόμενοι, δογματίζουσιν. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ [μόνον πληκτικωτάτων] ὄντων, εἷς τριασθῆν ⁶³ προήχθη ⁶⁴, ὡς γε ἡγοῦμαι, τὴν ἔνοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ⁶⁵· « Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ' ὁμοίωσιν· » καὶ ἐκ ⁶⁶ τοῦ· « Ἐβρεξε Κύριος ⁶⁷ [πῦρ] παρά Κυρίου ⁶⁸· » καὶ ἐκ τοῦ· « Ἐκάλεισε Κύριος ἐν ὄνοματι Κυρίου· » καὶ **432** ἐκ τοῦ ⁶⁹· « Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ ⁷⁰· » καὶ ἐκ τοῦ ⁷¹· « Ἐν οὐ

Varie lectiones et notæ.

³¹ χρόνον V. 2. γ. ὄντα ἄν. Is. χρόνου Is. B. ³² ἀλ. καὶ ἔφ. V. 1. ³³ Καὶ οὐκ ἐντ. μ. τ. ἐπ. ³⁴ καὶ τὸ Κύριο; om. V. 2. Is. — καὶ Κύριος Is. ³⁵ λέγων γάρ Is. ³⁶ Τρ. τῶν M. 1. — ἀγ. om. Is. ³⁷ εἶδεν ἄ. V. 1. ἔ V. 2. ἄ. ἔ. M. 1,2. δ. καὶ εἰπὶν καὶ ἐν συγγ. Is. (δ. τ. καὶ ἔ. κ. ἐν σ. Is. B.) ³⁸ ἔφη Is. ἔφησε B. om. Ced. ³⁹ τοῦ ὄντως δ. V. 1,2. M. 1,2. Is. τοῦ ὄντος δ. B. Ced. sed cf. l. 11. ⁴⁰ ε. φησὶν V. 1,2. M. 1,2. Is. ⁴¹ καὶ τ. om. V. 2. ⁴² εἰπόντος Is. ⁴³ καὶ Θεοῦ σ. δ. om. V. 1, propter homoioteleuton, sed cf. l. Cor. 1. 24. ⁴⁴ ὑποστάσις V. 2. M. 1,2. ὑποστάσεων Is. ⁴⁵ Καὶ π. ὁ· εἰλων π. V. 1,2. M. 1,2. Is. Ced. ⁴⁶ τοῦ θ. om. V. 2. M. 1,2. Θεοῦ δ. Ced. ⁴⁷ ἐν τῇ βίτῳ add. Ced. ⁴⁸ ἐκφράσει V. 1, φησὶ Is. ⁴⁹ πληκτ. V. 1,2. M. 1,2. Is.; ἔ. δ. Ced., V. 1,2. M. 1,2. ⁵⁰ ὀλίγα V. 1, Is. ⁵¹ δι· add. Is. μορφῆ τις ἦν περικαλλιστάτη τῶν ὁ. ἐμπερῆς ὁ. ἀπαστρέπτουσα Is. ⁵² οὐδέν V. 1,2. M. 1,2. ⁵³ ὑπετόπισεν V. 1,2. M. 1,2. Ced., ὑπετόπισαν Is. B. ⁵⁴ ὄντως κ. ὑπ. om. Is. ⁵⁵ β. μ. ε. φρ. Π. π. τοῦ Χριστοῦ Is., sed Π. φρ. B. ⁵⁶ λέγοντος Ced. ⁵⁷ Colos. 1, 15. ⁵⁸ δὴ add. Is. ⁵⁹ V. 2, ζητεῖ ἢ παρά M. 1,2? ⁶⁰ καὶ ἰκ. καὶ τῇ οἰκαίᾳ Ced. ⁶¹ ἐνοοίω V. 2, M. 1,2. ⁶² καὶ κακόσχολοι V. 1,2. M. 1,2. Ced. — 19. μόνον V. 1,2. M. 1,2, πλειοστάτων M. 1,2. ⁶³ ταύτην V. 1,2. M. 1,2. Ced. ⁶⁴ προήχθη V. 1,2. ⁶⁵ Gen. 1, 26. ⁶⁶ καὶ τοῦ M. 1, 2, Gen. xix, 24. ⁶⁷ ὁἶτον καὶ Gen. πῦρ om. codd. Is. ⁶⁸ καὶ — Κυρίου om. propter homoioteleuton V. 1,2. M. 1,2, Ced. Ex. XXXIV. 5 ἔκ. (Μωϋσῆς), τῷ ὁ. Κυρίου. ⁶⁹ Ps. cx, 1. ⁷⁰ δι· add. V. 1,2. M. 1,2. Ced.

[ὁ] Θεός, καὶ σὺ εἶ ¹⁰ [ὁ] Θεός. Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ Θεός, καὶ τὸ ¹¹ Ἁγίος, Ἁγίος, Ἁγίος, Κύριος Σαβαώθ ¹², παρερμηνεύσαι τολμῶντας λαμπρῶς ἐλέγχει τό· Ἐξέζητσα τὸ πρόσωπόν σου ¹³, Κύριε, ζητήσω· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ¹⁴ ἀπ' ἐμοῦ. Ἐἰ μὴ γὰρ τὴν ἁγίαν Τριάδα ἀνεκέρυττον, ἢ φράσας περιτολικία· δίκαιος ἂν εἴη ἀπαιτηθῆναι δικαίως· οὐ μόνον δὲ ἐν τούτῳ, — χρῆναι γὰρ οἶμαι ἐπὶ σαφέστερον ὁρμηῆσαι ῥητόν· — ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ¹⁵· Ἐθῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλῃσαι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελευσάμε ¹⁶ σε, καὶ δοξάσεις ¹⁷ με. Ἐἰ μὴ γὰρ ἡ Τριάς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκκρύπτετο, ἐκρῆν ῥηθῆναι· Ἐθῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος αὐτῷ ¹⁸ τὰς εὐχὰς σου, καὶ ἐπικάλῃσαι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως σου, [καὶ] ἐξελεῖται ¹⁹ σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν. Ἄλλ' ²⁰ οὕτω μὲν οὐκ ἐρρήθη· εἴρηται δὲ ὡς εἴρηται. Σαφῶς ²¹ διὰ τούτων καὶ δι' ἄλλων ²² πολλῶν (ἄπειρ, ἵνα μὴ μακρὸν ποιῆσω τὸν λόγον, νῦν παραλείψω τοῖς ἀκούουσιν δυναμένοις) κηρύττει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ὅτι οὐχ ἑνὸς προσώπου σημαίνει ²³ δεσποτεῖαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μιᾶς δὲ ²⁴ οὐσίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων ²⁵ στηλιτεύσῃ τὴν ὡς ²⁶ ἐφ' ἑνὸς προσώπου οὐχ ὑγιῆ ἔνοιαν, οἷ; καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν ²⁷, ἴσως ἐκ τῆς ἁγίας τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ἰσότιτος ²⁸, εἰς τὸ μίαν ὑπόστασιν δογματίσαι νευρωθεῖς ²⁹ καὶ Ἑλλήνων ἐξοστρακίσαι τὴν πολυθεῖαν, ὧν ³⁰ Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἐάλωσαν εἶναι φοιτηταί, τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφορὰν εἰς τὴν οὐσίαν παραλόγως ἔλκυσαντες. Εἰ δὲ τίς φασίη· Διὶ τὴν γὰρ ³¹ μὴ σαφῶς καὶ διαρρήθῃν **433** ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκρύφθη; φαίην ³² ὅτι μάλιστα μὲν ³³ τοῖς συνετώς ἀκούουσιν λαμπρὰ ἔστιν αὕτη καὶ ³⁴ ἀπόδειξις καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φίλωνι. Εἰ δὲ καὶ συνεσκιασμένως ἐρρήθη, ἐκεῖνο λογίζεσθαι χρῆ, ὅτι Ἰουδαίους τοῖς εἰς πολυθεῖαν ῥέπουσι νομοθετῶν ³⁵ οὐκ ἔδοκίμασε διαφορὰν προσώπων εισαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον (113') φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλολατρῖαν ἔλκυσθῶσιν ³⁶, ἀλλὰ ³⁷ τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα, κατὰ μικρὸν [τὸ τῶν ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι] ³⁸ δόγμα ³⁹, τὸ πάλιν εἰς ἑνότητα φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς λεγόμενα τῆς ταυτέτητος ⁴⁰ τῆς φύσεως παραστατικά, τὰ δὲ ὑπερβαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν], τῆς ⁴¹ τῶν

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ εἶ om. Ced. ¹¹ Isa. vi, 3. ¹² Sab. om. Ced. ¹³ τὸ πρόσωπόν σου Ps. κxvii, 8, 9, V. 1, 2, M. 1, 2, Ced. ¹⁴ σου add. iidem. ¹⁵ Ps. l, 14, 15. ¹⁶ ἐξελεῖται καὶ σε Is. ἐξελεύσεται σε V. 2. ¹⁷ καὶ δ. αὐτόν V. 2, om. ss. seq. usq. ad. αὐτόν· καὶ δ. σε M. 1, 2. ¹⁸ ἀπ. τῷ Ὑψίστῳ V. 1, M. 1, 2, Ced. ¹⁹ ἐξελευσάμε σε M. 1, 2. σ. τρ. εκ. V. 2, M. 1, 2, ὧν. μυστικῶς τρ. Ced. Paulo ante ἔμνησαι V. 1, ἐρμηνεύσαι τό M. 1, 2. ²⁰ Καὶ οὕτω V. 1, 2, M. 1, 4. ²¹ καὶ add. Is. γὰρ καὶ. ²² ἄλλων om. V. 1, 2, M. 1, 2, Ced. qui adjungit ἐτέρων. — π. ἢ π. κ. V. 1, 2, M. 1, 2, π. ἢ π. δ. κ. Ced. ²³ κηρύττει Is. ²⁴ οὐ add. V. 2, M. 1, 2, ex οὐσία; ²⁵ Ἰουδαῖον V. 2, M. 1, 2. ²⁶ ὡς om. V. 2, M. 1, 2. ²⁷ ἦκ. δ. ἐκ V. 2, M. 1, 2, ἦκ. ἴσως δὲ εκ. V. 1, Ced. ²⁸ ἰσότιτος; V. 2. ²⁹ ν. τὴν π. τῶν Ἐξοστρακίσαν V. 1, 2, ν. τὴν π. Ἐξοστρακίσαν M. 1, 2, Ced. ³⁰ οὐ οἱ φοιτηταί Ἄ. καὶ Ἐ. ἐ. τὴν ὑπόστασιν δ. V. 2, M. 1, 2. ³¹ διὰ τί γὰρ om. Ced. ³² ἂν add. V. 2, M. 1, 2. ³³ μαλ. τ. σ. Ced. μαλ. μὲν τ. συνετώ; V. 2, M. 1, 2, μαλ. μεντοι συνετώ; V. 1. ³⁴ ἂ. ἢ. ἀπ. V. 2, M. 1, 2. ³⁵ νομοθετοῦντες οὐκ ἔδοκίμασαν V. 1, Ced. νομοθετοῦσα ἢ θεία Γραφή οὐκ ἔδοκίμασε M. 1, 2, sed subintelligenda est Deus vel Moses. ³⁶ διαφορῶν Is. sed cf. infra διαφορῶς φύσεις. — φύσιν, κτλ. iterum incipit cod. ³⁷ ἐκκλυθῶσιν Is. ³⁸ τὸ add. Is. V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁹ ἀναδιδαχθῶσι V. 2, M. 1, 2. ⁴⁰ δι. διὰ π. V. 1, δ. π. M. 1, 2. ⁴¹ τῆς ταυτέτητος V. 2. ⁴² τὰς τῶν ὑπ. ἰδίως. codex post omissionem ex simili initio natam; sed genitivus a

ὑποστάσεων ἰδιότητος τῆς εἰς μίαν [οὐσίαν] συναγομένης· τὸ μὲν γὰρ διαφόρους ἴ φύσεις ὑποτιθεσθαι, Ἑλληνικόν· τὸ δὲ ἐν πρόσωπον ἤγουν μίαν ὑπόστασιν, Ἰουδαϊκόν· τὸ δὲ πλατύνοντας ἑῖς εἰς τὴν ἁγίαν ἃ καὶ ὁμοούσιον Τριᾶδα ἴ ὑποστάσεις εἰς μίαν οὐσίαν συνάγειν, ὀρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθινόν ἃ τὸ δόγμα. »

Capitulum super ea quæ dicta sunt, quod naturali demonstratione non in omnibus utendum est ad declarandum ea quæ sunt supra naturam. Si enim vera caro Verbum factum est, at non purus homo factus est Christus homo factus, sed potius Deus in utraque natura unus Filius Dei, Deus substantialis, licet falsi arguantur qui majus et minus de Patre et Filio judicant, Filiumque non consubstantialem Patri nec similem docent: non enim sciunt, ut patet, quod majus et minus de substantiis similigenis queritur et æstimatur, sicut homo dicitur homine major, bos bove, equus equo; denique discretio similigenis convenit. Qui ergo quæ Dei sunt tenere perscrutatur et majorem Filio dicit Patrem, discretionem ut consubstantialem admittit, etsi non velit: quæ enim natura diversa sunt non conferri possunt, nec dicitur homo bove major, aut equus major camelo, aut pisce major asinus. Quæ ergo unitatem arithmetica excedunt in Scriptura divina, distinctionem personarum demonstrant: quæ autem generatim, naturæ identitatem. Hæc porro dicuntur ut Sabellio et Judæis os obstruatur; illa vero ut Arius et Eunomius et Græci stigmatè notentur. Qui enim ad sanctam Trinitatem proprietatum numerum extendunt, sed in unam restringunt substantiam, recta docent, celestiumque oraculorum documenta sequuntur, nec in polytheismum naturæ discretionem cadentes, nec in Judæismum unius personæ coactione labentes. Quomodo vero non erubescunt qui creaturas adorant et propriis sententiis pugnant? Prohibentes enim, ut gentilem actum, creaturæ adorationem, hoc ipsi facientes, sese obliviscuntur. Scire autem etiam oportet eadem nomina non easdem res omnino significare, nec homonymia synonymiam ex omni modo exhiberi; quoad Filium enim generatio proprie dicitur, quoad creaturas autem per catachresim: erga illum quidem, ob veritatem et consubstantialitatem, erga istas autem ob gratiam et adoptionem: « Voluntarie enim genuit nos Verbo veritatis. » Non igitur homonymia similitudinem tunc pariat honoris, nec per catachresim dicta proprie dici reputentur, siquidem et animum et iram et alia cuncta, quæ divinæ nature non competunt, per catachresim dicta, nemo sapiens proprie adhiberi

A (8) Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι οὐκ ἔστι φυσικῇ ἀποδείξει κατὰ πάντα παραστήσαι τῶν ὑπὲρ φύσιν πραγμάτων. Εἰ γὰρ καὶ σὺρξ ἀληθῆς ὁ Λόγος ἐγένετο, ἀλλ' οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος Χριστὸς ὁ ἑνανθρωπήσας, μᾶλλον δὲ Θεὸς ἐξ ἐκατέρων τῶν φύσεων εἶ: ὑπάρχων Υἱὸς Θεοῦ, Θεὸς ὑπερούσιος, εἰ καὶ διαῤῥηγνύνται οἱ τὸ μείζον καὶ ἑλαττον ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ συγκρίνοντες, ἑτερούσιον τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν καὶ ἀνόμοιον δογματίζοντες. 436 οὐ γὰρ ἴσασιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι μείζον καὶ ἑλαττον ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν ζητεῖται καὶ κρίνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοῦς, καὶ ἵππος ἵππου, καὶ ἄπαξ ἄπλῶς ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως: τοὺς ὁμογενέσιν ἀρμόζει. Ὁ τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ τοιμηρῶς περιεργαζόμενος καὶ μείζονα λέγων τοῦ Υἱοῦ τὴν Πατέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοούσιον προσίεται, κἂν μὴ βούληται ἑτερούσια γὰρ ἀλλήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται, ὅτε λέγεται μείζων ἄνθρωπος βοῦς, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ὄνος ἰχθύος. Τὰ μέντοι γε τῶν ἐνικῶν ἀριθμῶν ὑπερβαίνοντα ἐν τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων εἰσι διαφορᾶς παραστατικά· τὰ δὲ γενικῶς ἐξηγηγμένα, τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. Τὰ μὲν γὰρ εἰρηται, ἵνα Σαβίλλιος καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομισθῶσι, τὰ δὲ, ἵνα Ἀρειοὺς καὶ Εὐνόμιοι καὶ Ἕλληνας σπηλιτευθῶσιν. Οἱ γὰρ πλατύνοντες μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Τριᾶδα τὸν τῶν ἰδιοτήτων ἀριθμῶν, συστύλλοντες δὲ εἰς μίαν οὐσίαν, ὀρθότητα δογματίζουσιν καὶ ταῖς τῶν οὐρανίων χρῆσιν ἐπονται διδασκαλίαις, μήτε εἰς πολυθεῖαν διὰ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν ἐκπίπτοντες, μήτε εἰς Ἰουδαϊσμὸν διὰ τὴν τοῦ ἐνὸς προσώπου σύστασιν ὀλισθαίνοντες. Πῶς δὲ οὐκ ἐρυθρῶσιν οἱ κτισμασι προσκυνῶντες καὶ ταῖς ἐαυτῶν μαχόμενοι ψήφοις; Ἀπαγορεύοντες γὰρ τὸ μὴ τῇ κτίσει προσκυνεῖν ὡς Ἑλληνικόν, αὐτοὶ τοῦτο δρώντες ἐαυτοὺς λαμβάνουσι. Χρὴ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς οὐ τὰ αὐτὰ ὀνόματα πάντως καὶ τὰ αὐτὰ μηνύει πράγματα, οὔτε ἡ ὁμωνυμία συνωνυμίαν ἐκ παντὸς τρόπου ἐμφαίνει· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Υἱοῦ κυρίως λέγεται ἡ γέννησις, ἐπὶ δὲ τῶν κτισμάτων καταχρηστικῶς· ἐπ' ἐκείνου μὲν, τῆς ἀληθείας ἕνεκεν καὶ τῆς ὁμοουσιότητος, ἐπὶ δὲ τούτων, τιμῆς χάριν καὶ υλοθεσίας· εὐλαστῆς γὰρ ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας. » Μὴ τοίνυν

Variæ lectiones et notæ.

vocabulo παραστατικά subintelligendo pendet. ἃ δ. ὑπ. V. 2, διαφερούσας ὑπ. M. 1,2. ἃ πλατύνοντα Is., sed πλατύνειν τὰς B. ἃ ἄγ. Γρ. Is. ἃ εἰς add. cod., καὶ Is. B, τὰς V. 2, M. 1,2, Ced. Is. ἃ ἀληθέστατον δ. Is. ἃ K. δι' ἐστὶ V. 1,2, M. 1,2. ἃ ὅτι om. V. 2, Ced. ἃ φυσικῶς ἀποδείξει; Ced. V. 1,2, M. 1,2. ἃ Χριστὸς ἐν. V. 1,2, M. 1,2. ἃ ὁ add. V. 2, M. 2,2. ἃ τῶν φ. εἰς ὑπ. Υἱός; V. 2, M. 1,2 e præcedentibus repetunt. ἃ καὶ Υἱός V. 2. ἃ ἑτερούσιον M. 1,2, Ced. ἃ τὸ, Υἱὸν τοῦ Πατρὸς V. 1,2, M. 1,2, Ced. ἃ τὸ add. V. 1. ἃ ὁμοούσιον V. 1, Ced. ἃ ἄπλως ἄπαξ V. 2, ἄπλω, ἄπερ M. 1,2. ἃ συγκληστικῶς V. 2, M. 1,2. ἃ ὁρούσιον V. 1. ἃ δ. ἐ. V. 1,2, M. 1,2, Ced. ἃ γενικῶς cod. ἐνικῶς; Ced. M. 2. ἃ ἐν. V. 1. ἃ ὡς add. M. 1,2? ἃ συστύλλοντες. cod. συστύλλονται V. 1, M. 1,2. ἃ ὀρθότατα V. 1,2, Ced. ἃ μ. εἰς π. διὰ τὴν τοῦ ἐ. κρ. σ. ὁλ. τῆς φ. δ. ἐκπ. V. 2. repetunt. ἃ Πῶς δὲ καὶ ἐρ. οἱ κτίσ. α. π. V. 2, M. 1,2. ἃ γὰρ τῷ V. 2. ἃ μηνύει cod. et V. 1,2, M. 1,2. ἃ συνωνυμία V. 2, M. 1,2. ἃ χάριτος M. 1,2. ἃ Jac. 1, 18. ἃ Μῆτις ἢ M. 1,2.

[ἡ] ἰμωνυμία τὴν ὁμοτιμίαν ἐνταῦθα τιτῶν, μὴ δὲ τὰ καταχρηστικῶς εἰρημένα κυρίως λελέχθαι 435 γομιζέσθω, ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὄργην καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῆς θείας μὴ πρέπειντα φύσει καταχρηστικῶς λελεχθέντα, οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν κυρίως περιπεφύσθαι 37 φαίη· δῆλον γὰρ ἔστιν, ὅτι ἐκάστη (113^b) χωρίῳ καὶ 38 ἐκάστη λέξις ἢ προσήκουσα καὶ ἀρμόζουσα διασάφῃσι; προσαγομένη τὴν ἀλήθειαν ὠδίνει 39.

30 (9) Εἰπίπτωσαν δὲ γὰρ καὶ οἱ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα βλασφημοῦντες καὶ τῆς θείας οὐσίας αὐτὸ χωρίζοντες, πῶς ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας παρέδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ [ἐν] τῆ ἐπικλήσει τοῦ θείου βαπτίσματος σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς ἐλευθεροῦν 41 τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ἀνθρώπους ἀριθμοῦμενον, καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης τὸ σῶμα ἰδικὸν τῆς τοῦ Υἱοῦ σαρκώσεως ἀποφαίνον 42, πῶς 43 ἂν εἴη ποιητὸν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δουλικῆς φύσεως, ἀλλ' οὐ τῆς Δεσποτικῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ βασιλίδος οὐσίας τυγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Εἰ γὰρ δοῦλον, μὴ συναριθμείσθω (μετὰ τοῦ Δεσπότη 44· εἰ δὲ κτίσμα, μὴ συναριθμείσθω) τῷ Κτίστη· ἦνται γὰρ καὶ συνηριθμῆται, ἐπειδὴ 45 τῷ ἀκριβεῖ τῶν τοιούτων δογματιστῇ Χριστῷ πισθεσθαι προσήκει βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οἰκειᾶς οὐσίας διδάσκοντι 46· εἰ καὶ τοῖς πνευματομάχοις δοκεῖ σοφωτέροις εἶναι, καὶ τὰ οὐράνια πλέον εἰδέναι Θεοῦ, κομπάζοντας ἢ μᾶλλον τολμηρῶς τε καὶ θυσσεδῶς ῥητορεύοντας. Εἰ οὖν ὁ θεὸς Δανιὴλ ἀγγεῖον θεασάμενος καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ὀρθέντος πρηνῆς ἔπεσαν, ἐκπλαγεῖς τὴν παράδοξον τῆς θείας, ποίαν ἔξουσιν ἀπολογία 47 Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι μεσιτεύειν τολμῶντες καὶ τὴν ἀρήτην φύσιν λόγοις ζυγοστατεῖν 48 ἐπιχειροῦντες; καὶ φυσιολογοῦντες; Τὴν τοίνυν ἀχρόνον καὶ αἰδίον καὶ ἀμεσίτευτον καὶ παντὸς λόγου καὶ νοῦ κρείττοντα πρόσθεν τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς γέννησιν καλοῦσιν 49 αἱ Γραφαί, οὐχ ἵνα πάθος ὑπογράφωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὁμοούσιον ὑποδείξωσιν· ὁμοούσια γὰρ 50 τῷ ὄντι τὰ τιτῶντα 436 τοῖς τίττουσιν. Ἴνα δὲ μὴ φαντασίαν πάθους ἐπικομίση, Λόγον προσαγορεύουσιν, καὶ ἵνα μὴ νεώτερος ἐπινοηθῇ· « Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος » φησί· εἶτα καὶ τὴν πρὸς τὸν Πατέρα σχέσιν κηρύττουσαι 51· « Καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν »· εἶτα καὶ τὴν ἄξιαν· « [Καὶ] Θεὸς ἦν ὁ Λόγος »· ἐκ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ ὁμοούσιον, ἐκ δὲ τοῦ Λόγου τὸ ἀπαθὲς, καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐν ἀρχῇ εἶναι τὸ συναϊδίον, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα εἶναι τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα, διὰ δὲ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὴν ἄξιαν αὐτοῦ καταμαθόντες, καὶ ἐξ ἐκάστου ὀνόματος τὴ μὴ ἐφορμῶν καὶ ἀπρεπὲς ἀποπεμφάμενοι 52, πῶς ἀπὸ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ 53 νεώτερον, ἀπὸ δὲ τοῦ Λόγου τὸ 54 ἀνιπόστατον 55 Θεὸν 56 αἰδίον, ὁμοούσιον ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς προελθόντα, εἰδείημέν 57 τε καὶ προσκυνήσαιμεν 57.

Variae lectiones et notæ.

37 πεφύσθαι Ced. περιφ. cod. M. 1, 2. 38 χ. ἐκάστη λέξις cod. 39 ὀδηγεῖ cod. 40 Ced. 513, 3-514, 16, Ἐ. δὲ τε M. 1, 2. 41 ἐλευθεροῦντων V. 2, M. 1, 2. 42 ἀποφαίνων V. 2, M. 1, 2. 43 δ' add. V. 1. 44 δ. καὶ εἰ V. 2, δ. εἰ δὲ V. 2, M. 1, 2. 45 ἐπεὶ δὲ V. 1, ἐπὶ M. 1. 46 διδάσκων M. 1, 2. 47 ζευγ. V. 1, 2. 48 καλοῦσαι V. 2, M. 1, 2. 49 ὁμ. καὶ τῷ M. 1, 2. 50 κηρύττοντες Ced. V. 1. κηρύττουσα V. 2. 51 ἀποπεμφόμενοι M. 1, 2. 52 τὸν V. 2. 53 τὸ ἐνυπ. M. 1, καὶ τὸ ἐν. M. 2. 54 ἀπὸ δὲ τοῦ add. cod. 55 Θεὸν τὸ δ. τὸ ὁμ. cod. ὁμ. αἰδίον ἀπ. V. 1. Θεὸν αἰδ. ὁμ. καὶ ἀγαθὸν ἀπ. Ced. 56 ἰσοίη μὲν M. 1, 2. 57 ἔλεο; τὰ περὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Scholion codicis.

A pronuntiaret; manifestum est enim quod unicuique loco et unicuique dictioni conveniens et accommodata expositio veritatem edit.

Dicant autem etiam qui contra Spiritum sanctum blasphemant et illum a divina substantia distrahunt, quomodo Deus et Salvator noster homo factus tradidit Spiritum sanctum sanctæ Trinitatis esse complementum, et in invocatione divini baptismatis cum Patre et Filio ut a peccatis homines liberantem, connumerari, et in mystica mensa corpus speciale Incarnationis Filii producere; quomodo ergo factus B aut creatus aut naturæ servilis, et non Dominicæ, creatricis, ac regalis substantiæ comparticeps et consubstantialis esset Spiritus sanctus? Si enim servus, cum Domino non connumeretur; si creatura, non connumeretur Creatori; unitur enim et annumeratur, quia perfecto talium præceptori, Christo, quæ propriam naturam spectant docenti, firme tuteque credendum est; et si contra Spiritum pugnantem sibi videntur esse sapientiores meliusque Deo cœlestia scire, vaniloqui sunt, seu potius temerarii impiique rhetores. Si ergo divinus Daniel postquam angelum vidit et visi pulchritudinem magnitudinemque miratus est, pronus cecidit miraculo visionis percussus, qualem excusationem habebunt qui medios inter Patrem et Filium et Spiritum sanctum se projiciunt, ineffabilemque naturam verbis ponderare temere tentant ac principiis naturalibus subjiciunt? Attamen æternum ac sempiternum et inenarrabilem, ac omni verbo et cogitatione præstantiorem processum Filii a Patre generationem vocant Scripturæ, non ut passibilitatem conscribant, sed ut consubstantialitatem demonstrent: nam generata generantibus reipsa consubstantialia sunt. Ne vero passibilitatis ideam afferant, Verbum præfantur, et ne recentior excogitetur: « In principio erat Verbum, » inquit; deinde statum ejus apud Patrem prædicantes: « Et Verbum erat apud Deum; » postea ejus dignitatem: « Et Deus erat Verbum. » Ex Filio consubstantialitatem, ex Verbo impassibilitatem, ex existentia principio coæternitatem, ex statu apud Patrem ad ipsum propinquitatem, et ex eo quod Deus sit, ipsius dignitatem edocti, atque ex quoque nomine, quod incongruum et incompetens est, eliminare moniti, quale a Filio quod sit junior et a Verbo quod substantia carcat, Deum æternum, consubstantialem, impassibilem et ante ævum ex Patre procedentem scire et adorare docemur.

CLXXXVIII. — De regno Constantii Magni
Constantini filii.

Post Constantinum Magnum, Constantius, ejus filius Constantinopoli, unum et viginti annos regnavit: qui, mortuo patre, cum ab Eusebio Pamphili doctus, ad Arianam doctrinam illectus esset, divinum Alexandrum, Constantinopolitanum episcopum, ut Arium in communionem reciperet, adiebat. Cum autem minime reciperet hic diceretque: « Ego, rex, cum quem trecenti decem et octo Patres condemnaverunt et anathemate perculerunt recipere non possum: » rex ait: « Vide, episcope, ne etiam invitus recipias eum: ecce enim synodum fieri præcepi, ut uniuscujusque vestrum vita et doctrina ad amissum examinentur. » Sanctus autem Alexander episcopus cito surrexit et a facie regis exiit dicens: « Voluntas Domini fiat. » Et cum in ecclesiam venisset et ante sacrum altare procubisset, tota nocte clamavit ad Dominum cum multis lacrymis dicens: « Domine Deus, ne permittas impudentem rapacemque lupum in Ecclesiam tuam ingredi, sed illico injustum juste judica. » Postera autem die, synodo in ecclesiam congregata, Arius cum mediis inter omnes sibi consentientes venisset, quasi propter ventris necessitatem in domum cujusdam post forum egressus est, ubi cum juxta famam sese incurvavisset, rupto corpore diffusa sunt omnia viscera ejus, et ab utraque, communione et vita præsentis, frustratus est. Et quidem Arius sic vitam finivit: consocii autem ejus valde erubuerunt et dispersi sunt. Bonus vero pastor, beatus Alexander, Ecclesia letante, sacram synaxim celebravit. **ΟΙ ΔΕ ΔΥΟΦΡΟΝΕΣ** αὐτοῦ μεγάλως ἠσχύνθησαν καὶ τῆς Ἀλέξανδρος, τῆς Ἐκκλησίας χαιρούσης, τὴν ἁγίαν σύναξιν ἐπετέλεσεν.

Magni Constantini nepotes, Gallus et Julianus facti sunt Antiochiæ lectores. Cum autem ecclesiam sancto martyri Mamæ cupiebant ædificare, in ea parte qua Juliano contigerat ædificatio, hoc terra non ferebat: nam diurna constructio, postera die violenter eversa reperiebatur, et miseri sententiæ ruinam inanimum elementum præmonstrabat.

Idem cum abscisæ fuissent comæ, ubi monasticam vitam fluxisset, Athenas venit regni cupiens et Græciam pererrans, vates et astrologos an voti potiturus esset consulabat. Incidit autem in hominem impium hæc ipsi prædicere pollicentem; qui, cum in

Λ Ρ Π Η. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ⁶⁶.

⁶⁶ Μετὰ δὲ ⁶⁶ Κωνσταντίνου ⁶⁶ τὸν Μίγαν ἰδασίλευσε Κωνσταντίνος ⁶⁶, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη κα', ὅς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν εἰς τὸ Ἀρειανικὸν φρόνημα παρασυρθεὶς ⁶⁶, ὑπὸ Εὐσεβίου ⁶⁶ τοῦ Παμφίλου διδαχθεὶς, καταθιάζετο τὸν θεῖον Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως δέξασθαι τὸν Ἀρειον εἰς κοινωνίαν. Τοῦ δὲ μηδὲ ὄλωσ' ἀνεχομένου, ἀλλὰ φάσκοντος· « Ἐγὼ, βασιλεῦ, τὸν ὑπὸ τῶν τιῶν Πατέρων κατακριθέντα καὶ ἀναθεματισθέντα δέξασθαι οὐ δύναμαι, » ἔφη ὁ βασιλεὺς· « Ὅρα, ὦ ἐπίσκοπε, μὴ [καὶ] ἀκῶν δέξῃ αὐτόν· (114) ἰδοὺ γὰρ καὶ σύνοδον ἐκέλευσα γενέσθαι πρὸς τὸ γυμνασθῆναι τὰ παρ' ἑκατέρων ὑμῶν ἀκριδέστερον ⁶⁶. » Ὁ δὲ ἅγιος ⁶⁶ 437 Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίσκοπος ἀνέστη εὐθὺς καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, λέγων· « Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω. » Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπιπιστῶν ⁶⁶ τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ δι' ὅλης τῆς ⁶⁶ νυκτὸς ἰδὼς πρὸς τὸν θεὸν μετὰ δακρύων ⁶⁶ λέγων· « Κύριε ὁ Θεὸς, μὴ συγχωρήσῃς τῷ ἀναιδέϊ λύκῳ καὶ ἄρπαγι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν σου, ἀλλὰ δίκασσον ἐνδίκως τὸν ἀδικῶν ἐν τάχει. » Τῇ δὲ ἐπαύριον τῆς συνόδου συγκροτηθεὶς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ Ἀρειος ἐρχόμενος μετὰ πάντων τῶν ⁶⁶ ὁμοφρόνων αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ὡς διὰ χρεῖαν τῶν γαστρῶν εἰς οἶκόν τινος δπισθῆν τοῦ φέρου, ἐν ᾧ δὴ ⁶⁶ τόπις, κατὰ τὸ φέρομενον ⁶⁶, πρηγῆς γενόμενος ⁶⁶, ἐξελάκησε καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ ἀμφοτέρων διήμαρτεν ὁ δειλίαιος, τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς παρουσίας ζωῆς. Καὶ ὁ μὲν Ἀρειος οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον· διεσκηρπίσθησαν. Ὁ δὲ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ μακαρίτης ἁγίαν σύναξιν ἐπετέλεσεν.

⁶⁶ (2) Οἱ δὲ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀνιψιοί, Γάλλος καὶ Ἰουλιανός, ἀναγνώσται γέγονασιν ἐν Ἀντιοχείᾳ· ἐκκλησίαν δὲ τῷ μάρτυρι Μάμαντι κτίσαι προθυμηθέντων, ἐν ᾧ μέρει κτίξιν Ἰουλιανός· ἔλαχεν ⁶⁶, ἡ γῆ τοῦτο ⁶⁶ οὐκ ἰδέχεται· πανημέριος ⁶⁶ γὰρ οἰκοδομὴ ἰδαφισμένη ⁶⁶ τῇ ἐπιούσῃ τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν διαστροφήν τῆς γνώμης τοῦ ταλαιπώρου ἢ ἀψυχοῦ ὅλη προσέδηλον.

⁶⁶ (3) Ὁς καὶ τὴν κόμην ἀποκτεράμενος καὶ μοναδικὴν ἄσκησιν ὑποκρινάμενος εἰς Ἀθήνας κατήλυε, τῆς βασιλείας ἐπιέμενος καὶ τὴν Ἑλλάδα περιερχόμενος, μάντις ἐπιζητεῖ καὶ χρησμολόγους εἰ τεύξεται ⁶⁶ τοῦ ποθομένου ⁶⁶. Καὶ δὴ περιτυγχάνει ἀν-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁶ ΜΓ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου V. 4, βασιλεία K. V. 2, π. τῆς β. K. M. 1, Ἀρχὴ τῆς — Κωνσταντίνου M. 1. ⁶⁶ 538. Glyc. 468, 16—20. ⁶⁶ γε add. V. 1. ⁶⁶ K. 16. K. V. 1, 2, 8. cod. ⁶⁶ δὲ μὴ ἀν. παντελῶς V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ παρ. κατεβ. V. 1, Slav. ⁶⁶ [ὑπὸ E. τοῦ Π. δ.] I. ὑπὸ E. τοῦ II, 8. cod. ⁶⁶ δὲ μὴ ἀν. παντελῶς V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ ὑπὸ τῆς V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ ἀκρ. δέξασθαι M. 2. ⁶⁶ ἀγ. ἐπ. Ἀλ. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ προσπιστῶν V. 1. ⁶⁶ ὄλ. v. V. 1. ⁶⁶ λ. μ. δ. V. 1. ⁶⁶ τῶν—γαστρῶν οἰκ. V. 2, M. 1, 2. ⁶⁶ ᾧ τ. V. 1. ⁶⁶ x. τὸ λεγόμενον V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ γ. ἐξαίφνης ἐλ. μέσος καὶ εἰ. V. 1, 2. ⁶⁶ 559. Cod. 521, 12—522, 2 τῷ β' ἐστὶ, Glyc. 469, 1—4, Greg. III 48 D. ⁶⁶ ἔλεγγεν M. 2, ἔλαγγεν M. 1. ⁶⁶ τοῦτον M. 1, 2. ⁶⁶ πανημέριος γὰρ οἰκοδομ. cod. πανημέριον γὰρ οἰκοδομῶν V. 1, 2, M. 1, 2. ⁶⁶ ἰδαφισμένον V. 2, M. 1, 2, ἰδαφισμένων V. 1, ἰδαφισ. cod. ⁶⁶ Cod. 524, 19—525, 10: Τὸν δὲ τοῦτον ἀδελφὸν Ἰουλιανὸν ἐν φρουρᾷ κατέσχευεν (τῆς ἡμέρας) ἔπει. Εὐσεβία δὲ ἡ γαματῆ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἐξαιτήσαμένη ἐν Ἀθήναις πέμπτει· τὴν Ἑλ. δ. π.; cf. Greg. III, 71, C. ⁶⁶ εἰ τεύξασθαι M. 2 (ἐντεῦξ.), ἐντεύξεται M. 1. ⁶⁶ ἐπιπ. V. 2, M. 1, 2.

θρόπῳ δυσσεβεῖ **438** ταῦτα προλέγειν ὑπισχνου-
 μένω, ὃς τοῦτον ⁸¹ εἰς τινα τῶν εἰδωλικῶν καταδύ-
 σεων καταγαγῶν, τοὺς ἀπατεῶνας ἐκάλεσε δαίμονας·
 ἐκείνων δὲ μετὰ τῆς συνήθους φαντασίας ἐπιφανέν-
 των, ἠνάγκασε τοῦτον ὁ φόβος ἐπιθεῖναι τῷ μετώπῳ ⁸²
 τὸ τοῦ σταυροῦ ⁸³ σημεῖον, ὅπερ ἰδόντες ⁸⁴ ἀφανεῖς ⁸⁵
 ἰγίνοντο. Συνεῖς οὖν ὁ γῆς ⁸⁶ ἐκεῖνος τῆς φυγῆς
 αὐτῶν τὴν αἰτίαν ἐπεμέμψατο ⁸⁷ τούτῳ ⁸⁸ λέγων·
 « Οὐ φοβηθέντες, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ βδελυξάμε-
 νοι τὸ παρὰ σοῦ γινόμενον ἀνεχώρησαν. » Οὕτω
 βουκολήσας τὸν αἰχμάλωτον ἐμύσῃ τε καὶ τοῦ μύ-
 σους ἐνέπλησε, ⁸⁹ « αἴματι γὰρ μυταροῖς ἀπολουσάμενον ⁹⁰ τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ ⁹¹ ἡ τῆς βασιλείας
 ἐπιθυμία τῆς εὐσεβείας ἐγύμνωσε τὸν ἄθλιον.

⁹² (4) Εἶτα Κωνσταντίος τοῦτον μεταστειλόμενος
 καὶ ἀνιγορεύσας τοῦτον ⁹³ Καίσαρα σὺν αὐτῷ κατὰ
 Περσῶν ἐξώρμησε· ὑποστρέφων ⁹⁴ τοῦτον αὐτοκρά-
 τορα καταλείψας, ἀπέθανεν ἐν Κιλικίᾳ.

(5) Ἐφ' οὗ Εὐνόμιος καὶ Φωτεινὸς καὶ Μακεδό-
 νιος καὶ Ἀπολλινάριος, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἰγνωρίζοντο.

⁹⁵ (6) Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἀν-
 δρέου, καὶ Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου ἀνεκομίσθησαν ⁹⁶
 ἐν Κωνσταντινουπόλει.

⁹⁷ (7) Καὶ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας διχῆ τὸς τῶν
 ψαλλόντων χοροὺς διεύλων, ἐκ διαδοχῆς τὴν Δαυιδικὴν
 ἐδίδοξε πρώτος ἕδειν μελωδίαν (ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ
 πρώτον ἀρξάμενον ⁹⁸ παντοῦ ⁹⁹ διέδραμε τῆς οἰκου-
 μένης τὰ πέρατα ¹⁰⁰).

¹⁰¹ (8) Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἡ ἐν Γάγγραις ἐγέ-
 νοντο σύνοδοι ¹⁰², ἡ μὲν κατὰ Μαρκελλοῦ καὶ Φωτει-
 νοῦ, φίλον ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν βλασφημοῦντος, **C**
 ἡ δὲ κατὰ τῶν μαθητῶν Εὐσταθίου τοῦ Σεβαστείας,
 οἱ καὶ Μ^α (114b) σαλιανοὶ ¹⁰³ λεγόμενοι.

439 (9) Καὶ ὁ μέγας Ἐφραίμ Ἐργῶ καὶ λόγῳ
 διέπρεπε ¹⁰⁴, ὃς καὶ πολλὰ συγγράμματα καταλέλοιπε,
 ἴνοις, φασί, καὶ τριακοσίαις μυριάδεις ἐκδέδωκε σί-
 χιον ¹⁰⁵ εἰς τὸ φάλλειν Συριστὶ ¹⁰⁶ καὶ τοὺς ἐκ τῆς
 πλάνης τοῦ Βαρδησιανοῦ προσηπισάσασθαι ἐκ τοῦ
 μέλους καὶ τῆς ἡδυτάτης συμφωνίας· ἐκδίασθαι δὲ
 [καὶ] πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου
 Βασιλείου, ὃς καὶ ἐποίησεν αὐτὸν δι' αἰτήσεως λαλή-
 σαι τὴν Ἑλληνίδα γλῶτταν ἀκωλύτως.

¹⁰⁷ (10) Καὶ τὸ σημεῖον τοῦ ¹⁰⁸ σταυροῦ ἐφάνη ἐν
 τῷ οὐρανῷ, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου Κρανίου μέχρι
 τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν διήκον, περὶ οὗ καὶ γέρεται
 πρὸς Κωνσταντίον ὑπὸ Κυριλλοῦ Ἱεροσολύμων ἀνα-
 φορᾶ.

ΡΠΘ. Περὶ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν αἰρέσεως ¹⁰⁹.

¹¹⁰ Οἱ τοίνυν Μασσαλιανοὶ, τουτέστιν Εὐχῆται καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁸¹ τοῦτον V. 1. ⁸² τόπω a prima, μετώπω a secunda manu codicis. ⁸³ τοῦ στ. τὸ σ. V. 1,2. M. 1,2. Ced. ⁸⁴ οἱ δαίμονες add. cod. ⁸⁵ ἀφ. αὐτίκα γεγονῶσι V. 1,2. Ced. M. 1, ἀφ. γ. ἀ. M. 2. ⁸⁶ γ. τῆς V. 2, M. 1,2. ⁸⁷ ἐπέμψατο V. 2, ἐμέμψ. M. 2, ἐμέμψω ὁ M. 1. ⁸⁸ τοῦτον V. 1,2. M. 1,2, cod. ⁸⁹ ἀνεπλ. V. 2, M. 1,2. ⁹⁰ ἀπολουσάμεν. cod. ἀπολουσάμενον V. 1,2, M. 1,2. ⁹¹ β. ἡ τῆς Ced. β. τῆ τῆς V. 1, β. καὶ τῆς V. 2, M. 1,2. ⁹² 356. ⁹³ ἀν. K. V. 1,2, M. 1,2, cf. CXC. 1. quatuor annos et sex menses ante Constantii mortem. ⁹⁴ δὲ adil. V. 1,2, M. 1,2. ⁹⁵ Ced. 518,8—10 in Constantino. ⁹⁶ εἰσηλθὼν V. 1,2, M. 1,2; εἰσηγάγε Ced. ⁹⁷ Cod. 550,20—22, Glyc. 469,4—7. ⁹⁸ ἀρξάμ. cod. ἀρξάμενοι M. 1,2. ⁹⁹ πανταχῶς V. 1, παντῶ; V. 1,2. ¹⁰⁰ τέρματα 1,2 ¹⁰¹ 345. Ced. 514,19 ἔ47,28? ¹⁰² σύνοδοι V. 2 ¹⁰³ Μασ. cod. V. 1,2, M. 1,2, h. l. sed c. seq. Μασ. ¹⁰⁴ περὶ τοῦ ἁγίου Ἐφραῖμ. Ced. 550,18,19. ¹⁰⁵ διέτρεψεν V. 1, ἐπρ. M. 1,2. ¹⁰⁶ στοίγων V. 2, M. 1, στοιγίων M. 2. ¹⁰⁷ Σύροι cod. Σύρους V. 1,2, M. 1,2. ¹⁰⁸ Ced. 528,4—10; Glyc. 469,14—22. ¹⁰⁹ ἀπὸ τοῦ ἁγ. κρ. τ. ὕ. 1. ¹¹⁰ Lemma V. 1; αὕτη ἐστὶν ἡ τῶν Πογομιλίων αἰρέσις cod. in margine; Π. τῶν Μασ. αἰρέσις V. 2; Π. Μασ. (M. 1,2?) ¹¹¹ Cel. 514,18 516,4.

unum ex idolicis antris eum duxisset, fallaces in-
 vocavit dæmones. Illis autem sub assueta figura
 comparentibus, compulit eum metus imprimera
 fronti crucis signum, quod videntes invisibiles facti
 sunt. Ille ergo vates, intellecta fugæ illorum causa
 exprobravit illi dicens : « Non perterriti, sicut tu
 putas, sed quod a te factum est detestantes, loco
 cesserunt. » Sic illusionem captivatum initiavit et
 abominatione replevit : sanguinibus enim abomi-
 nandis expurgatum divinum baptisma, regni que de-
 siderium religione miserum denudaverunt.

Postea Constantius eum accersitum proclamavit
 Cæsarem, et cum ipso contra Persas irrupit : regre-
 diens, illo rerum omnium domino relicto, in Cilicia
 mortuus est.

Sub illo Eunomius, Photius, Macedonius, et
 Apollinarius hæresiarchæ nomen habuerunt.

Et reliquiæ sanctorum apostolorum Andræe et
 Lucæ ac Timothei Constantinopolim translatae sunt.

Ei Flavianus Antiochensis, duobus psallentium
 choris seorsum distinctis, Davidicam melodiam pri-
 mus canere docuit ; quod Antiochiæ primum in-
 ceptum usquequaque terrarum fines attigit.

Sardicæ et Gangris habitæ sunt synodi, qua-
 rum una contra Marcellum et Photinum, merum
 hominem Christum blasphemando prædicantem, et
 altera contra Eustathii Sebastensis discipulos, qui
 et Massaliani dicuntur.

Magnus etiam Ephraim verbo et opere floruit,
 qui multa scripta reliquit, ubi dicitur trecentis
 decem millia versuum ad Syriacæ canendum ded-
 disse, ut symphonix melodixque suavitate ex errore
 Bardesiani Syri revocarentur. Coactus autem pre-
 sbyter ordinatus est a magno Basilio, qui etiam ex
 rogatu linguæ Græcæ cognitionem ei suppeditavit.

Apparuitque in cælo crucis signum a loco sacri
 Calvarii usque ad montem Olivarum decurrens :
 de quo relatio ad Constantium a Cyrillo Jerosoly-
 mitano fertur.

CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi.

Porro Massaliani, id est, Euchytæ et Enthusiastæ

(Orantes et Enthet) ab Adelphio, Dadoe, Saba, Sy A meonee et Herma hæresiarcho peruersam mortiferam- que suam acceperunt hæresim. Ex quibus magnus Flavianus, Antiochensis episcopus, multos monachos suam negantes hæresim, in unum congregatos, sic conuicit. Conspicuum enim apud illos seniore, nomine Adelphium, seorsum assumens, illi cum sagacitate dixit : « Nos quidem, senior, qui longius uiximus, melius etiam humanam didicimus naturam, et inimicorum dæmonum stratagemata perfecte novimus; sed et experientia gratiæ dispensationem edocti sumus. Isti uero iuuenes, qui nec illis rebus exacte sunt initiati, spiritualiorem audire sermonem non patiuntur. Dic ergo mihi, quomodo dicitis per uestram præcationem et uivendi genus, aduersarium spiritum discedere sanctique Spiritus gratiam communicari? » Ille uero talibus dictis demulsus, absconditum mortiferamque uenenum prorsus eructavit et dixit : « Nullam quidem ex baptisate scimus utilitatem baptizatis conferri, sed solam orationem assiduam domesticum familiaremque dæmonem eicere. Trahit enim inuisquisque natorum ex protoparente, ait, sicut naturam, sic et dæmonum seruitutem, quibus oratione sedula pulsus, tandem Spiritus sanctus uisibiliter et sensibiliter superuenit ac suam præsentiam clarissimis signis manifestat. Corpus quidem a passionum motu statim liberatur; anima uero ab omni inclinatione ad malum fit immunis, ita ut jam non opus sit nec jejuniis corpus affligente, nec doctrina animam et mentem refrenante caute- que fugere omnem operationem pravam malamque cogitationem erudiente. Non solum autem ille qui hujuscemodi est, corporis et animæ passionibus probrosisque motibus liberatur, sed etiam futura clare prævidet et sanctam Trinitatem nitidis oculis tuetur, theologiaque ac diuinis mysteriis imbuitur. » Cum diuinus Flavianus sic turpissimam ac diabolicam hæresim detexisset ac denudasset, ad impiissimum seniore ait : « Inveterate dierum malorum, conuicit te tuum os impurissimum, et non ego; tuaque corrupta ac immunda labia aduersum te testificauerunt. » Manifestata autem illa diabolica et abominabili fallacia et hæresi, ex Syria expulsi, in Pamphyliam cesserunt eamque hac labe impleverunt. D

« Περαιτωμένε (115) κακῶν ἡμερῶν, ἤλεγξέ σε τὸ σῖν¹¹ μιαινώτατον στόμα, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τὰ σὰ διεφθαρμένα καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη καταμαρτυροῦσί σου. » Φανερωθεῖσης δὲ τῆς σατανικῆς καὶ βδελυρᾶς ἀπάτης καὶ αἰρέσεως¹² ταύτης, τῆς μὲν Συρίας¹³ ἐξηλάθησαν¹⁴, εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν ἐχώρησαν, καὶ ταύτην¹⁵ τῆς λώθης ἐπλήρωσαν¹⁶

Varia lectioes et notæ.

¹⁰ Δαδὴ V. 1, Δαδῶν V. 2. ¹¹ Σάββα V. 1. ¹² καὶ Συμεῶν τῶν V. 1, Ced. ¹³ ὄθεν add. V. 1. ¹⁴ καὶ αἰδ. V. 1. ἐξαρνούμενος V. 1, ἐξαρνούμενοι V. 2, M. 1.2. ¹⁵ ἐξαιρουμ. cod. in m, ὅρα πῶς σοφώτατα ὁ μέγας Φλαβιανὸς τὸν αἰρετικὸν ἐμηχανήσατο ἐξεῖπειν τὴν αἴρεσιν αὐτοῦ ὅρα αἰρετικόν. ¹⁶ γερ. περ. V. 1 Ced. Slav. ¹⁷ προσβύτ. cod. προσβύτατε M. 1.2. ¹⁸ τὸν om. V. 1. ¹⁹ ἀ ρεβίστατον V. 2, M. 1.2. ²⁰ ὁ ἀκρ. V. 1. ²¹ ἀκ. V. 1. ²² ὅπως V. 2, M. 1.2. ²³ ἡμετ. V. 1,2, M. 1. ²⁴ ἔλκειν V. 2, M. 1.2. ²⁵ ἕκαστον V. 1,2, M. 1,2, cod. Ced. ²⁶ ἔλεγον om. V. 1 Ced. ²⁷ ἐλκυνόμενον M. 1.2. ²⁸ τὰ V. 1,2, M. 1,2, Ced. ²⁹ καὶ β. ἐ. π. om. V. 1, Ced. ³⁰ μόνος M. 1,2. ³¹ ὁ τῶν τ. τ. om. T. 1, Ced. ὁ τούτων tet. V. 2, M. 1,2. ³² ἀ. π. καὶ σκ. Ced. π. ἀ. καὶ σκ. V. 1,2, M. 1,2. ³³ καὶ τὴν om. V. 2. ³⁴ ἀξιοῦνται. οὗτος V. 2. ³⁵ σὸν om. V. 2, M. 1,2. ³⁶ καὶ νόσου τ. cod. et V. 1,2, M. 1,2. ³⁷ Συρίας om. V. 2, M. 1,2. ³⁸ ἐξηλάθη — ἐχώρη ἐπλήρω cod. ³⁹ ταύτης V. 2, M. 1,2. ⁴⁰ νῦν δὲ σχεδὸν εἰπεῖν καὶ τὴν πλείονα ζῶσιν cod.

441 (2) Ἐν δὲ αὖ ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίου ἦν ἄταραχος οὐκ ὀλίγος ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένη διὰ τὸ βουληθῆναι περιαιρεῖν⁴⁷ τὸ Ὁμοούσιον ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως. Κατ' ἐκείνων δὲ⁴⁸ τὸν καίρον θαύμα γέγονεν ἐν Ἱεροσολύμοις πάντα λόγον ὑπερβαῖνον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν δογμάτων διαφωνίᾳ ἐκκοπή γέγονε τῶν προσερχομένων τῇ πίστει: σκανδαλιζομένων ἐπὶ τῇ τῶν ἱερέων⁴⁹ διαφωνίᾳ καὶ φιλονεικίᾳ, οὐρανὸθεν ἔδειξεν ὁ τῶν θαυμασίων Θεός, ὅτι οὐχ ὁ λόγος τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως αἴτιος τῶν σκανδάλων, ἀλλὰ τῶν ἀδοκίμων ἱερέων ἢ σκαιότης καὶ⁵¹ τῆς κακίας τῆς αὐτῶν γνώμης ἢ ἀδιακρίσια· τοιγαροῦν φαίνεται⁵² ἐπάνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, ἡμέρα:⁵³ μὲν ὄψεως [καὶ τῆς Πεντηκοστῆς περὶ τρίτην ὥραν], παμμεγέστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος, καλύπτων τὴν τοῦ ἡλίου λαμπρότητα τῇ ὑπερβολῇ τοῦ φωτὸς, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, πιστῶν τε καὶ ἀπίστων. Κύριλλος δὲ ἦν ὁ σοφώτατος τρηκαῦτα τῆς Αἰτίας ἐπίσκοπος, τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον διαδεξάμενος⁵⁴. Τοῦτου σὺζονται κατηγήσεις ἐν εὐδοκίμως συγγεγραμμένοι, ἐν αἷς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων Πατέρων κατὰ λέξιν συνειρμένως ἐρμηνεύσας, μνήμην⁵⁵ τῆς τοῦ ὁμοουσίου λέξεως οὐκ ἐποιήσατο, τῶν παραδουραστευόντων τότε τὰς ἀφορμὰς⁵⁶ ὑφορώμενος· ἔμεινε δὲ ὁμοῦ: ἐκ τῶν ἀγράφων συνηγορῶν τῇ ὀρθοδοσίᾳ. Οὗτος ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίῳ περὶ τοῦ γενομένου σημείου. Ἄμεινον δὲ τὰ περὶ τοῦτου διδάξει αὐτὰ τοῦ ἐπισκόπου τὰ γράμματα ἔχοντα τὰδε⁵⁷: «Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ θεοφιλοτάτου — Κωνσταντίου, τοῦ σοῦ πατρὸς, τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξύλλον ἐν Ἱεροσολύμοις ἤρρηται⁵⁸ — ἐπὶ δὲ σοῦ, διάποτα πανευσεβίστατε, — οὐκ ἐκ⁵⁹ γῆς λοιπὸν, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ τὰ θαυματουργήματα καὶ τοῦ Κυρίου⁶⁰ ἡμῶν Ἰησοῦ⁶¹ Χριστοῦ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ⁶², τὸ⁶³ **442** κατὰ τοῦ θανάτου⁶⁴ τρόπαιον, ὁ μακάριος, λέγω, σταυρὸς, φωτὸς μαρμαρυγαί:⁶⁵ ἀπαστράπτων ἐν Ἱεροσολύμοις ὤφθη⁶⁶. Ἐν γὰρ ταῖς ἁγίαις ἡμέραις ταύταις⁶⁷ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς⁶⁸, νόμιαις Μαΐαις, περὶ τρίτην ὥραν παμμεγέστατος⁶⁹ σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος ἐν οὐρανῷ ὑπεράνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ⁷⁰ μέχρι τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν⁷¹ ἐλατῶν ἐκτεινόμενος ἐφαίνετο, οὐχ ἐνὶ καὶ δευτέρῳ μόνῳ⁷² φανερός, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῆς πόλεως πλήθει φανερώτατος⁷³ δειχθεὶς, οὐδ' ὡς ἂν τις νομίσειεν⁷⁴, ὁξέως, κατὰ φαντασίαν παραδραμῶν, ἀλλ' ἐπὶ πλείοσιν ὥραις ὑπὲρ γῆν ὀρθαλμοφανῶς θεωρούμενος καὶ ταῖς ἀπαστραπτούσαις μαρμα-

In diebus autem Constantii tumultus magnus fuit in universa terra eo quod ex symbolo fidei vocem Consubstantialiē auferri volebant. In eodem tempore prodigium omnem sermonem superans in Hierosolymis evenit. Postquam enim in hac dogmatum discrepantia, abscisio facta est, accedentibus ad fidem de sacerdotum dissonantia ac emulatione scandalizatis, de caelo miraculorum Deus ostendit non sermonem de fide in ipsum scandalorum esse causam, sed falsorum sacerdotum imperi iam et pravæ eorum doctrinæ confusionem. Apparet ergo super sacrum Golgotham, in die Pentecostes, ad tertiam horam, grandissimā crux lumine formata, solis claritate luminis visu recondens, in oculis omnium civitatem habitantium, parvorum ac magnorum, fidelium atque infidelium. Cyrillus autem erat tunc sapientissimus Æliæ episcopus, qui confessori Maximo successerat. Illius servantur catecheses decem egregie scriptæ, quibus sanctorum Patrum symbolum ad verbum interpretatus, consubstantialis Verbi non meminit, tunc temporis regnantium devotans repugnantiam. Remansit tamen præter scripta orthodoxiæ defensor. Hic regi Constantio de viso prodigio scripsit. Melius autem quæ de illo sunt, docebunt ipsæ episcopi litteræ quæ sic habent: « Sub religiosissimo Constantino, patri tuo, salutiferum crucis lignum in Hierosolymis inventum est: sub te autem, piissime domine, non jam de terra, sed de caelo prodigia videntur; et Domini nostri Jesu Christi, unigeniti Filii Dei de morte victa tropæum, id est, beata crux, lucis splendoribus irradians apparuit. In his enim sacris diebus sanctæ Pentecostes, nonis Maiis, ad tertiam horam, amplissima crux, ex lumine efformata, in caelo desuper monte Golgotha usque ad sacrum montem Olivarum extensa apparuit, non uni, nec duobus tantum visa, sed omni civitatis multitudini clarissima monstrata, nec, ut quis opinari posset, cito per imaginationem transiens, sed pluribus horis super terram aspecta, cum micantibus radiis radios solis vincentibus. Non enim ab illa vinceretur sol, nisi valentiores sole spectantibus præberet fulgores, ita ut omnes urbem inhabitantes, visionis metu, confestim in sacram ecclesiam concurrerent, juvenes cum senioribus, viri ac mulieres omnis ætatis, usque ad puellas remotissimas, indigenæ ac extranei, Christiani et Græci, et undique congregati gentiles, cuncti unanimiter quasi ex uno ore Jesum Chri-

Varia lectiones et notæ

⁴⁷ Ἐν ταῖς V. 2, qui hanc variantem relationem c. LXXXVIII, 10 eidem subjungit f° 88, M. 1,2? ⁴⁸ Κωνσταντίου περιελίειν V. 2, M. 1,2. ⁴⁹ ἐκ τῶν V. 2. ⁵⁰ ἱερέων φ. V. 2, M. 1,2. ⁵¹ καὶ ἐκ τῆς κακίας τῆς γνώμης αὐτῶν ἢ V. 2, M. 1,2. ⁵² φαίνεται V. 2, M. 1,2. ⁵³ ἢ μεσοῦσης cod. ἡ. δ. V. 2, M. 1,2. ⁵⁴ ἀναδέξ. M. 1,2. ⁵⁵ μνήμης V. 2. ⁵⁶ συσκευίας cod. et V. 2, M. 1,2. ⁵⁷ Epistola ad C. 3, 4. Ἐπὶ μὲν τοῦ V. 2. ⁵⁸ ἠώρηται V. 2. ⁵⁹ ἀπὸ τῆς Cyr. ⁶⁰ καὶ σωτήρος Cyr. ⁶¹ Ἰησοῦ τοῦ V. 2. ⁶² τοῦ Θεοῦ om. V. 2, M. 1,2. ⁶³ τῆς Cyr. ⁶⁴ νίκης add. Cyr. ⁶⁵ μαρμαρυγῶν cod. μαρμαρυγῶν V. 2, M. 1,2. ⁶⁶ ὡ. ἐν T. V. 2, M. 1,2. ⁶⁷ τ. ἢ. Cyr. ἢ. ταύτης V. 2, M. 1,2. ⁶⁸ 7° Maii, in quem festum Pentecostes nunquam cadere potuit, cum inter X Maii et XIII Junii tantum locum habeat. Anno vero 351 vel sub initium episcopatus Cyrilli, quo hæc epistola scripta est, Pentecoste fuit 10° Maii; notatur igitur quinquaginta dierum inter Pascha et Pentecosten unus. ⁶⁹ παμμεγέθης Cyr. ⁷⁰ καὶ V. 2, M. 1,2 Cyr. ⁷¹ δ. ἐλ. M. 1,2. ⁷² μόνον Cyr. ⁷³ φανερώτατα Cyr. ⁷⁴ νομίσειεν Cyr.

stum Dominum confitentes, Filium Dei unigenitum, miraculorum auctorem, opere et experientia comprehendentes, quod Christianorum dogma, non est in persuasibilibus sapientiae verbis, sed in ostensione virtutis et potentiae, non ab hominibus solis praedicatum, sed caelo divinitus attestatum confirmatum. » Haec dicit episcopus. Ex illo autem prodigio plura millia hominum verbo fidei adjuuncti sunt.

χρόθεν επιδημούντων ἐθνικῶν, δημομαδόν τε⁸⁸ πάντων ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος Ἰησοῦν Χριστὸν⁸⁷ τὸν Κύριον⁸⁶ ἀνομιούντων⁸⁵, τὴν ὕψιν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν θαυματοποιὸν, ἔργῳ τε καὶ πείρᾳ παραλαβόντες⁸⁰, ὅτι τὸ Χριστιανῶν δόγμα⁸¹ εὐχὴ ἐν πειθοῖς σοφίας ἐστὶ λόγος, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει⁸² Πνεύματος καὶ δυνάμεως, εὐχὴ ὑπ' ἀνθρώπων⁴⁴³ μόνον καταγγελλόμενον, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ⁸³ θεόθεν μαρτυρούμενον. — Καὶ⁸⁴ ταῦτα μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐκ δὲ ταύτης τῆς παραδοξοποιΐας, πολλαὶ χιλιάδες προσετέθησαν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως.

CXC. Regnum Juliani Apostatae.

Post Constantium autem Julianus regnavit annos duo, Caesar vero fuit annos quatuor et menses sex; consobrinus Constantii, ab episcopo Nicomediensi Eusebio educatus erat. Statura brevis, somno, alimentis et voluptatibus erat quam maxime continens; ceteris autem moribus ambiguis et plane impiis. Etenim Christianorum mysteriis initiatus, mox ea despexit, gentiliumque ritus praetulit, et sacrum baptismum victimarum sanguine diluit. Ex permissione Dei regnum adeptus, quaecumque faciebat ad demonum cultum spectabat. Unde idolorum satellites, recepta fiducia, aperuerunt idolorum templa, ritus abominandos celebraverunt, divina diruerunt templa, et Christianos terribiliter flagellaverunt.

Sub his temporibus Porphyrius, Tyri gubernator, multum contra fidem nostram furens debacchatus est. Christianus enim factus et a quodam Christiano in Palestina pugno caesus, vindicandus ad gentilitatem rediit, et contra fidem dogmatizavit.

Qualia quantaque tunc temporis ausi sint et fecerint hujus impii satellites et doctrinae socii,

Α ρυγαῖς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νικήσας⁸⁸· οὐ γὰρ⁸⁸ ἂν ὑπ' αὐτοῦ⁸⁷ νικώμενος ἐκαλύπτετο, εἰ μὴ δυνατωτέρα⁸⁹ ἡλίου⁸⁹ τοῖς ὁρώσιν παρεῖχε τὰς λαμπρότητας, ὡς ἅπαντας⁸⁹ μὲν⁹⁰ ἐξαυτῆς εἰς τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν συνδραμεῖν τὴν πόλιν τῆς θεοπτείας⁸¹· ὡς⁸¹ ὡδῶν⁸², νέων τε ἅμα καὶ πρεσβυτέρων, ἀνδρῶν (115^b) τε καὶ γυναικῶν ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ μέχρις αὐτῶν⁸³ ἤδη τῶν θαλαμμευμένων νεανίδων⁸⁴, ἐντοπίων τε καὶ ξένων, Χριστιανῶν τε⁸⁵ καὶ Ἑλλήνων καὶ ἀλλοχρόθεν ἐπιδημούντων ἐθνικῶν, δημομαδόν τε⁸⁸ πάντων ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος Ἰησοῦν Χριστὸν⁸⁷ τὸν Κύριον⁸⁶ ἀνομιούντων⁸⁵, τὴν ὕψιν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν θαυματοποιὸν, ἔργῳ τε καὶ πείρᾳ παραλαβόντες⁸⁰, ὅτι τὸ Χριστιανῶν δόγμα⁸¹ εὐχὴ ἐν πειθοῖς σοφίας ἐστὶ λόγος, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει⁸² Πνεύματος καὶ δυνάμεως, εὐχὴ ὑπ' ἀνθρώπων⁴⁴³ μόνον καταγγελλόμενον, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ⁸³ θεόθεν μαρτυρούμενον. — Καὶ⁸⁴ ταῦτα μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐκ δὲ ταύτης τῆς παραδοξοποιΐας, πολλαὶ χιλιάδες προσετέθησαν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως.

B Pl'. Basileia Ioulianoῦ τοῦ Παραβάτου⁸⁸.

⁸⁸ Μετὰ δὲ Κωνσταντίνου ἐβασίλευσεν Ἰουλιανὸς⁸⁸ ἔτη β' ⁸⁹ Καίσαρ⁸⁹ δὲ γέγονεν ἔτη δ' καὶ μῆνας ε', ἐξ ἀδελφοῦ ὧν Κωνσταντίνου, δεξίτερος ὅπῃ εὖσε βίου τοῦ Νικομηδείας ἐπισκόπου. Ἦν⁸² δὲ ἄβραχῆς⁸² τὸ σῶμα⁸², καὶ ὑπνου μὲν, καὶ τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων ὅτι μάλιστα ἐγκρατῆς⁸², τῷ δὲ ἄλλῳ τρόπῳ [σκαίδς] καὶ πρὸς εὐσέθειαν πονηρὸς⁸²· (τοῖς γὰρ Χριστιανῶν⁸² μυθεῖς μυστηρίους, ὑστερον αὐτὰ⁸² παριδὼν) τὸ τῶν Ἑλλήνων προεβίβητο καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα αἵματι θυσίων ἀπέπλυνετο (δὲ κατὰ συγκώρησιν⁸² Θεοῦ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν) ἵποισι καὶ⁸² τὰ λοιπὰ ὅσα οἱ (τοῦτον⁸² κινούντες) θαίμοις ἐθεραπεύοντο⁸² (ὅθεν οἱ τῶν εἰδώλων ὑπάσπιστοι ἀναθαρσύναντες⁸², ἀνέφξαν μὲν τοὺς εἰδώλων νεοὺς⁸² καὶ τὰς μυστράς ἐπετέλεσαν⁸² τελετὰς, τοὺς δὲ θεῖους ναοὺς κατέστρεψαν⁸² καὶ τοὺς Χριστιανούς θειῶν ἐμάστιζον⁸²).

(2) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Πορφύριος ὁ Τύριος ὑπάρχων πολλὰ κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν ἐμμανεῖς⁸², ἐλύττησε⁸²· Χριστιανὸς γὰρ γενόμενος⁸² 444 καὶ τυφθεὶς⁸² ὑπὸ τινος Χριστιανοῦ ἐν Παλαιστίνῃ⁸², θυμωθεὶς ἀπῆλθε⁸² πάλιν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν, ὁ τάλας⁸², καὶ κατὰ τῆς⁸² πίστεως ἰδογματίσεν.

(3) Ὅποια τοίνυν καὶ ὅσα κατ' ἐκείνον ἐτολμήθη⁸² τὸν καιρὸν καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τῶν τοῦ ἀσεβοῦς ὑπὲρ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ κινήσας V. 2. ⁸⁹ ἢ πῶς γὰρ V. 2, M. 1,2. ⁹⁰ αὐτῶν Cyr. ⁸¹ δ. τοῖς V. 2, M. 1,2. ⁸² ἅπαν cod. Cyr. qui vero habet ἐπιδραμεῖν τὴν πόλιν πλῆθος; ἅπαντας ὁμοῦ M. 1,2; ἅπαντας? nisi τὴν π. ἢ τὴν πόλιν; cum V. 2, M. 1,2. mutare vis. ⁸³ ἀθρόως add. Cyr. ⁸⁴ θεοπιστίας V. 2, M. 1,2. ⁸⁵ μετ' εὐφροσύνης; κατασχεθὲν νέων ἅμα γ. καὶ π. Cyr. ⁸⁶ αὐτῆς M. 1. ⁸⁷ ο. κορῶν V. 2, M. 1,2. κατ' οἴκους θ. κ. Cyr. ⁸⁸ γ. τε ἅμα καὶ ἀλ. V. 2, M. 1,2. γ. τε ἅμα καὶ τῶν ἀλ. Cyr. ⁸⁹ ὁμ. δὲ V. 2, M. 1,2. Cyr. ⁹⁰ Χριστὸν ο.π. M. 1,2, ante Ἰησοῦν Cyr. ⁹¹ ἡμῶν add. Cyr. ⁹² ὄμν. M. 1,2, ἀνομι. post θαυμ. ⁹³ παραλαβόντων δ: γ. τὸ δ. τὸ πανευσεβές Cyr. ⁹⁴ I Cor. II. 13. ⁹⁵ ἀπ. λόγων καὶ V. 2, M. 1,2. ⁹⁶ οὐρανῶν Cyr. ⁹⁷ καὶ διὰ τ. V. 2, M. 1,2. ⁹⁸ Sic lemma V. 2, M. 1,2. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας; Ἰ. τοῦ π. V. 1, M. 2, περὶ τῆς β. Ἰ. M. 1, evanuit in codic. ⁹⁹ 361. ¹⁰⁰ ο παραβάτης add. V. 1. ¹⁰¹ ἡμισυ, sed a 3 Nov. ad 26 Junii a. 363 sunt anni duo dempto dimidio, non addito. ¹⁰² Καῖς. — ἀνεπλ. om. V. 1, Slav. ¹⁰³ ἐγγύοντι V. 2, M. 1,2. ¹⁰⁴ ἐξ. δὲ K. δὲ V. 2. ¹⁰⁵ ἦν γὰρ V. 2, M. 1,2. ¹⁰⁶ Ἰουλιανὸς add. Ced. 531, 22. ¹⁰⁷ τὸ σ. βρ. Ced. ¹⁰⁸ εὐπώγων, τετανόθριξ I. eo. ἢ μελανόθριξ Ced. ¹⁰⁹ ἐγ. φιλοδοξοτάτος τε καὶ τῷ κατ' ἐ. π. Ced. ¹¹⁰ Χριστιανός V. 2, M. 1,2. ¹¹¹ αὐτὸν col. ¹¹² τοῦ add. V. 2. ¹¹³ καὶ πάντα ποιῶν οἷς οἱ δ. Ced. ¹¹⁴ τοιοῦτον M. 1,2. ¹¹⁵ ἐθ. δ. V. 1,2, M. 1,2. ¹¹⁶ ἀναθάρσι col. ¹¹⁷ σηκούς V. 1,2, M. 1,2. ¹¹⁸ ἐπετέλε cod. ἐπετέλεον V. 1,2, M. 1,2. ¹¹⁹ κατέστρε. col. κατέστρεφον V. 1,2, M. 1,2. ¹²⁰ ἐμάστιζαν? Ἐπὶ τοῦτου ἐμαρτύρησεν ὁ ἅγιος Εὐσέβιος καὶ Ἰω. ὁ στρατιώτης, Ἀντίγονος καὶ Μελάσιππος; ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ Κλαυσίνα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ Ἀρτέμιος ὁ μέγας, καὶ ἄλλοι πολλοί. Σχόλιον. ¹²¹ ἐκμ. V. 1,2, M. 1,2. ¹²² ἐξωλόθησε V. 2, M. 1,2. ¹²³ τυπτηθεὶς codices. ¹²⁴ καὶ add. V. 2. ¹²⁵ ἐπανήλθε V. 1. ¹²⁶ ταλαίπωρος, V. 1,2, M. 1,2. ¹²⁷ καὶ τὰ τῆς V. 2. ¹²⁸ ἐτόλμησαν τὸν κ. οἱ τοῦ δυσσεβοῦς ὁμόφρονες, κριμ. V. 1,2, M. 1,2.

ρετών και ὁμοφρόνων, πάμπολλά μὲν ἔστι ²⁰ καὶ συγγραφῆς ²¹ ἰδίας ἐπιθεόμενα · ἡμεῖς δὲ ἐκ πολλῶν ὀλίγα διηγησόμεθα. ²² Ἐν Ἀσκαλῶνι μὲν καὶ Γαζῆ ἀνδρῶν ἱερῶν καὶ γυναικῶν ἀγίων ²³ διὰ βίου τὴν παρθενίαν ²⁴ ἐπιλημμένους ²⁵ ἀναβρέξαντες· τὰς γαστέρας καὶ κριθῶν ἐμπλήσαντες προῦθησαν χοίροις βράν (ὡς ²⁶ καὶ τῶν ἡπάτων καὶ τῶν αἱμάτων ἀπεγεύσαντο ²⁷ παράνομοι).

²⁸ (4) Ἐν δὲ τῇ Σεβαστείᾳ ²⁹ πόλει τοῦ Προδρόμου τὴν ³⁰ θήκην ἀνοίξαντες πυρὶ ³¹ παρέδωκαν ³² τὰ ³³ λείψανα, καὶ τὴν κόνιν ³⁴ εἰς ἀέρα ἐλίκμησαν.

Ρι. Α'. Περὶ τῆς αἱμοβροούσης ³⁵.

³⁶ Ἐν δὲ Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανεάδι ἀνδριάς ἦν τοῦ Κυρίου, ὃν ἡ αἱμόβρους εὐχαριστήριον πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἔστησεν · βοτάνη δὲ τὴν ἐφύετο ἐν ³⁷ τῇ βασίει, ἐν ἣ πρότερον ὁ χαλκοῦς ἀνδριάς ἴστατο τοῦ Χριστοῦ, πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἀγνωστος πέλουσα, παντὸς δὲ πάθους ἀλεξητήριος τυγχάνουσα, ὃνπερ ἀνδριάντα Ἰουλιανὸς ὁ ἀσεβὴς ³⁸ καταγαγεῖν ³⁹ πρὸς ἐμπαιγμὸν δῆθεν καὶ συρῆσαι προστάξας, ἴδιον ἀντ' ἐκείνου ξόανον Ἰδρυσ· πῦρ δὲ ⁴⁰ κατελθὼν οὐρανὸθεν τοῦτο κατέκαυσε. (Τὴν δὲ ⁴¹ τοῦ Κυρίου ἀνδριάντα ὕψ' Ἑλλήνων τότε συντριβέντα οἱ Χριστιανοὶ συλλέξαντες ἐπιμελῶς εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο.)

⁴² (2) Ὁ δὲ ἐμδρόνητος ⁴³ Ἰουλιανὸς προφανῶς λοιπὸν καὶ ἀναιδῶς κατὰ (116') τῆς εὐσεβείας ὠπλίζετο· καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐν ⁴⁴ τῇ πόλει καὶ τὰς ἐν Δίφνῃ ⁴⁵ πηγὰς ταῖς μουσαραῖς θυσίαις ἐμίλωνεν, ὅπως ἕκαστος μεταλαμβάνων τοῦ νάματος, μεταλαγγάνῃ ⁴⁶ καὶ τοῦ μύσους· ἔπειτα δὲ ⁴⁷ τὰ ⁴⁸ κατὰ τὴν ἀγορὰν προκείμενα τοῦ μιάσματος ἐμπλήρησι ⁴⁹ περιβραίνοντο γὰρ ἄρτοι, καὶ κρέα, καὶ ὀπώραι, καὶ λάχανα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐδώδιμα. Ταῦτ' οὖν ὁρῶντες οἱ Χριστιανοὶ ἔστηνον μὲν καὶ ὠλόουζον ἐπὶ τοῖς γενομένοις ⁵⁰, μετελάμβανον δ' ὁμοῦς, ἀποστολικῷ νόμῳ πειθόμενοι τῷ φάσκοντι ⁵¹· εἰ Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. ⁵²

⁵³ (3) Ἐτι μὴν καὶ ἕτερον ἐξεῦρε ⁵⁴ κατὰ τῆς εὐσεβείας μηχανήμα ⁵⁵· τοῖς γὰρ στρατιωτικαῖς καταλόγους χρυσίον διανέμων κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καθιστάμενος ⁵⁶ αὐτὸς ἐπὶ θρόνου βασιλικοῦ, προὔθηκε δὲ ⁵⁷ παρ' ⁵⁸ τὸ ἔθος βωμῶν ἀνθράκων πλήρη ⁵⁹ καὶ λιθανωτῶν ἐπὶ τῆς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τρα-

A multa quidem sunt et peculiarem librum requirerent : nos vero ex multis pauca narrabimus. Ascalone et Gazæ, sacrorum hominum sanctarumque mulierum virginitatem amplexatorum ventres dissectos et herode repletos prædam offerrebant porcis, postquam de sanguinibus et hepatibus gustaverant infideles.

In urbe vero Sebasteia Præcursoris sepulcrum aperientes igni tradiderunt reliquias, et cineres in aera ventilaverunt.

CXCI. De hæmorrhœissa.

Cæsareæ Philippi, quæ nunc Paneas est, Domini erat statua, quam hæmorrhœissa eucharisticon ante domum suam posuit. Herba autem creverat in basi, quæ primum ænea Christi statua consistebat, cunctis hominibus ignota, et cujuslibet passionis antidotum. Sed Julianus impius, cum statuam per irrisionem demoliri dejicereque præcepisset, ejus loco proprium ex ligno simulacrum substituit. Ignis autem de cælo prolapsus illud combussit; statuam vero Domini quam tunc Græci contriverant, Christiani sedulo colligentes in ecclesia reposuerunt.

Interea insanians Julianus, jam aperte et impudenter contra religionem arma aciebat : et primum urbis et Daphnæ fontes abominandis fœdavit victimis, ut unusquisque fluente communicans abominationem quoque participaret; postea vero quæcumque macello exponebantur, inquinamento replevit. Circumspergebantur enim panes, et carnes, et fructus, et legumina, et alia quæcumque comedenda. Hæc ergo videntes Christiani genuerunt et ululaverunt super his quæ fiebant; sed tamen participaverunt res illas, apostolicæ legi parentes quæ dicit : « Omne quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes propter conscientiam. »

Aliud etiam contra religionem adinvenit stratagemata : militaribus enim censibus aurum distribuens juxta veterem consuetudinem, ipse sedens in regio solio, proposuit præter consuetudinem in mensa coram se posita incensum et aram prunis cooperatam, et præscripsit unumquemque aurum acceptu-

Varie lectiones et notæ.

²⁰ εἰσι V. 2, M. 1, 2. ²¹ καὶ γραφῆς M. 1, 2. ²² Ced. 553, 6-16 Καὶ γὰρ ἐν Γ. καὶ Ἀ. πρὸς δούτερος, κ. τ. λ. ²³ γ. διὰ V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁴ ἀειπαρθ. Ced. ²⁵ ἐπιλημ. cod. V. 2, ἐπηγγελμένων V. 1. ²⁶ ὦν V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁷ ἀπ. οἱ δυσόνομοι V. 1, 2, M. 1, 2. ²⁸ Ced. 553, 1, 2. ὅστις ὁ μικρὸς τὴν τοῦ πρ. θ. ἀνοίξας π. τὰ λ. παραδίδοκε· καὶ τὴν κ. διελίκετο. ²⁹ Σεβαστείῃ V. 1, 2. ³⁰ πρ. θ. V. 1, 2, Ced. ³¹ τῆ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ³² παρέδωσαν V. V. 1, 2, M. 1, 2. ³³ δὲ add. V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁴ διεσκέδασαν V. 1, 2, M. 1, 2. ³⁵ Lemnia M. 2, in codice evanuit. ³⁶ Ced. 551, 8-15. ³⁷ ἐπ. τῇ V. 1, ἐπ. ὑπὸ τὴν βίβιν τοῦ ἀνδριάντος Ced. ³⁸ δυσσ. V. 1, δεύλιο; Ced. ³⁹ καταγαγεῖν Leo, καταγῆν M. 2, καταγῆν ὦν M. 1, καταγῆ Ced. ⁴⁰ γε add. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴¹ Ced. 525, 11-21. ⁴² ἐμδρόνητος cod. ⁴³ ἐκ τῆς πόλεως V. 1. ⁴⁴ καὶ τὰς ἐξῶθεν π. Ced. ⁴⁵ μεταλαγγάνει cod. μεταλαμβάνη V. 1. ⁴⁶ καὶ ad l. V. 1. Ced. ⁴⁷ τὰ om. V. 1, 2, M. 1, 2. ⁴⁸ ἐνεπλήρησι V. 1, 2, M. 1, 2, ἐνεπλήρη Ced. ⁴⁹ γενο. V. 2, M. 1, 2. ⁵⁰ I Cor. x, 25. ⁵¹ Ced. 531, 6. Greg. III, 75 A. ⁵² ἐξευρίων V. 1, M. 1, 2, ἀνεξευρίων V. 2. ⁵³ μ. καὶ τοῖς V. 1. ⁵⁴ καθῆστο μὲν & V. 1, ἐκάθητο μὲν & V. 2, M. 1, 2. ⁵⁵ καὶ ad l. M. 2. ⁵⁶ πρὸς om. V. 2, M. 1, 2. ⁵⁷ πλήρης λ. cod. — τῇ — τραπεζῆ cod.

rum, prius in aram incensum projicere, deinde accedere et aurum de manu sua suscipere.

Posthæc quoque mandavit ut abominandis ejus simulacris adjicerentur Jovis et Martis effigies, et sic ille scelestus cunctos contemnere conabatur.

Prohibuit etiam ne Christiani obirent militiam, aut poeticas aut rhetoricas sive philosophicas ediscere scientias permitterentur : « Nam, inquit, nostris litteris instructi, bellum adversum nos suscipiunt. »

Quem Gregorius cognomento Theologus pulcherrime notans ait : « Numquid tua græcitas? die mihi. Nonne Phœnicum sunt litteræ? aut ut tenent quidam Ægyptiorum aut sapientiorum ipsis Hebræorum, qui tabulis digito Dei scriptis inscriptam a Deo fuisse legem credunt. Numquid tuum est atticissare, numerare vel digitis supputare mensuras ac pondera? Nonne Eubæorum est, siquidem Eubæus Palamedes, multorum inventor, propterea quoque invidiam sensit? Numquid tua poemata? Annon potius illius anus, quæ contente humerum a quodam excussa, ut sermo est, deinde valde convicians, impetu verbum pronuntiabat, et hoc multum juveni placens, et laboriose mensum, admirabilem hanc tuam effecit poesim? Item unde tibi initiari et initiare et more Thracum religiose agere (thracissare)? Nomen ipsum te persuasum habeat. Sacrificare vero nonne a Chalibeis et Cypriis? Geometria nonne ab Ægyptiis? Magia nonne Persica? Somniorum autem divinationem a quibus nisi Telmecibus audis? Augurium vero a quibus? Non ab aliis ac Phrygibus, qui primum avium volatum ac mutus observaverunt. Et ne sermonem longius producam, unde tibi singula? Nonne ex quoque unum, quibus omnibus in unum coalescentibus, unum superstitionis mysterium efformatur? Quid ergo? obtinebimus, cunctis ad primos inventores abeuntibus, nihil aliud habere quam malitiam et circa divina novitatem? Nam verbi potentia bonis seutum est, perversis autem malitiæ munimentum.

Attamen Judæos adversus Christianos armis instruens interrogabat eos : « Quare, cum lex sacrificare jubet, non sacrificatis? » Illis autem in He-

πέξης⁶⁴, προσέταξε δὲ τὸν τὸ χρυσίον κομιζόμενον⁶⁵ ἕκαστον πρότερον ἐπιβάλλειν⁶⁶ τῷ βωμῷ τὸν⁶⁷ λιθανωτὸν, εἶτα προστέρχεσθαι καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ δεχεσθαι.

⁶⁸ (4) Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐκέλευσε καὶ ταῖς μουσαραῖς εἰκόσιν αὐτοῦ συγγράφασθαι Δία καὶ Ἄρεια (καὶ οὕτως ὁ ἀνόσιος ἔσπευδε καταμαίνειν πάντας).

⁶⁹ (5) Ἐξέθετο δὲ⁷⁰ κανόνας ὥστε Χριστιανούς μὴ στρατεύεσθαι μήτε ποιητικῶν, ἢ ρητορικῶν, ἢ φιλοσοφικῶν⁷¹ ἀπασθαι μαθημάτων. **446** « Ἐκ γὰρ τῶν ἡμετέρων, φησὶν, ὀπιλιζόμενοι γραμμάτων, τὸν καθ' ἡμῶν ἀναδίδονται πόλεμον⁷². »

(6) Ὁν Γρηγόριος ὁ τῆς Θεολογίας ἐπίπυμος εἰ μάλα στηλιτεύων φάσκει⁷³ : « Σὺν τῷ ἑλληνίζεσθαι; εἰπέ μοι⁷⁴ τί δέ⁷⁵; οὐ Φοινίκων τὰ γράμματα; ὡς δέ τινες⁷⁶, Αἰγυπτίων ἢ τῶν ἐπὶ τούτων σοφωτέρων Ἑβραίων, οἱ καὶ πλαστὶ θεοχαράκτοις ἐγγραφήναι τὸν νόμον παρὰ Θεοῦ πιστεύουσιν. Σὺν τῷ ἀττικίζεσθαι, τὸ⁷⁷ ἀριθμεῖν ἢ⁷⁸ καὶ λογίζεσθαι δακτύλοις, μέτρα τε καὶ στάθμα⁷⁹; οὐκ Εὐβοίειον, εἴπερ Εὐβοίους ὁ Παλαμήδης ὁ πολλῶν εὐρετῆς [καὶ] διὰ τοῦτο ἐπίφθορος; » — « Σὺ τὰ ποιήματα; τί δέ; οὐ τῆς γράδος μᾶλλον ἐκείνης, ἢ τὸν ὕμνον σεισθεῖσα παρὰ τινος συντόμως, ὡς⁸⁰ λόγος, εἶτα ἐνουθείζουσα τῷ⁸¹ σφοδρῷ τῆς ὀρμῆς ἔπος ἐφθέγγαστο, καὶ τοῦτο ἀρέσων τῷ νεανίᾳ λίαν⁸² καὶ φιλοπονώτερον μετρηθῆν τὴν θαυμασίαν σου ταύτην ἐδρημιούργησε ποιήσιν; » — « Αὐτὸ δὲ πόθεν σοι⁸³ τὸ μυεῖσθαι, καὶ μυεῖν, καὶ⁸⁴ θρησκεύειν; οὐ παρὰ Θρακῶν⁸⁵; [καὶ] ἢ κλήσας πιθέτω σε. Τὸ δὲ θύειν⁸⁶ οὐ παρὰ Καλδαιῶν ἢ τῶν⁸⁷ Κυπρίων⁸⁸; τὸ δὲ γεωμετρεῖν οὐκ Αἰγυπτίων; τὸ δὲ μαγεύειν οὐκ Περσικόν⁸⁹; Τὴν δὲ ονειρίων⁹⁰ μαντικῆν τίνων ἢ Τελεμυστίων ἀκούεις; τὴν οἰωνιστικὴν δὲ ποίων; οὐκ ἄλλων ἢ Φρυγίων τῶν πρώτων⁹¹ περιεργασαμένων ὀρνίθων πιθήσιν τε καὶ κινήματα. Καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶ, πόθεν σοι τὸ καθ' ἕκαστον; οὐχ⁹² ἐν ἑξ ἑκάστου, ὡς ἀπάντων εἰς; αὐτὸ⁹³ συνελθόντων ἐν λεισιναιμονίας μυστηρίου συνέστη; Τί οὖν; δεξιόμεθα, πάντων ἀποχωρησάντων εἰς τοὺς πρώτους εὐραμένους, μηδὲν ἕτερον⁹⁴ ἔχειν πλὴν **447** τῆς κακίας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον ταύτης καινοτομίας; » ἢ γὰρ τοῦ λόγου δύναμις τοῖς μὲν ἐπικεικίσειν ὄπλον, τοῖς δὲ μοχθηροῖς πέπυτρον⁹⁵ κακίας γίνεται. »

(7) Καὶ μέντοι καὶ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξοπλίζων ἤρατο τοῦτους : « Διὰ τί, θύειν τοῦ νόμου κελεύοντος, οὐ θύετε; » Τῶν δὲ τὸν

Varia lectiones et notæ.

⁶⁴ τρ. καὶ πρ. V. 1. ⁶⁵ πρὸ τῶν — κομιζόμενον V. 1,2. ⁶⁶ ἐπιβάλλειν cod. ⁶⁷ γ. λ. γ. 1. ⁶⁸ Cod. 534,3-6. ⁶⁹ Cod. 533,20,21. τῷ β' ἔπει. ⁷⁰ δὲ καὶ νόμον ὡ. V. 1,2, M. 1,2. ⁷¹ ἢ φιλοσοφῶν μ. ἐκπαίδευσθαι V. 1,2, M. 1,2. ⁷² Ἀπολιναρίου δὲ τῆ μὲν οὐκ ἴσα Γραφῇ ὄνῃ χρησάμενος, πάντων δὲ ποιητῶν τοὺς γαρυκτεῖρας μνησάμενος, ἔγραψε [τοῦ δ'] αὐτῶν παιδεύεσθαι Χριστιανούς. Οὗτος δὲ ὁ Ἀπολιναρίου ὀρθόδοξος καὶ ἐλλόγιμος ἦν (Scholion codicis). ⁷³ Κατὰ Ἰουλιανῶν στηλιτευτικῶς. ⁷⁴ ed. Paris. 1551, 4° p. 62. ⁷⁵ δαί cod. ⁷⁶ φασὶ τῶν add. cod. τῶν V, 1,2, M. 1,2. ⁷⁷ πεττενεῖν δὲ καὶ add. Gr. ⁷⁸ ἢ om. Gr. — τὸ ἄ, δὲ καὶ V. 1,2, M. 1,2. ⁷⁹ καὶ ἔτι πρὸ τούτων τὰ τακτικὰ καὶ πολιτικὰ τί. ος; Gr. ⁸⁰ ἀντιπαρόντος ὡ; Gr. ⁸¹ τὰ σφοδρῶ V. 2. ⁸² ἴαν om. Gr. ⁸³ σοι om. V. 2. ⁸⁴ τὸ add. Gr. ⁸⁵ οὐ π. Θρ. om. V. 2. ⁸⁶ τὸ θ. δὲ V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁷ εἰτ' οὖν K. Gr. V. 1,2, M. 1,2. ⁸⁸ τὸ ἀστρονομεῖν οὐκ Πισθολωνίων Gr. ⁸⁹ Περσῶν V. 2, M. 1,2. ⁹⁰ ονειρομαντικῆν οὐ T. M. 2. ⁹¹ τὴν δὲ ὁ. π. E. 5. M. 1,2. — τίνων Gr. ⁹² πρώτων col. πρώτου V. 1. ⁹³ ἐξ ἑκάστου; cod. ἐνὸς ἐξ V. 2. ⁹⁴ εἰς ταῦτόν Gr. ⁹⁵ ἡμέτερον Gr. ὅμῃς ἐτ. vel ὅματ. ? ⁹⁶ μέντρον? V. 2. ⁹⁷ Cod. 525,21-526,11,357,9-11 τῷ γ' ἔπει.

ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν καὶ τὴν ἐκεῖσε περιγεγραμ-
μένην αὐτῶν λατρείαν προβαλλομένων, αὐτίκα
προσ(116b)έταξεν ὁ θεομάχος ἀνεγείραι τὸν κατ'
ὄργην καὶ γνώμην θεοῦ ναὸν καταλυθέντα· καὶ τοῦτο
μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀκούσαντες ἅπανι ⁹⁷ τὰ προστε-
ταγμένα τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοφύλοις ἐδή-
λωσαν. Καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον καὶ
χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ
ναοῦ προεισφέροντες ⁹⁸· ὁ δὲ Παραβάτης ⁹⁹ συν-
ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ ἄρχοντα· ¹ καὶ πολλὴν παρ-
θύσιαν ² καὶ συνδρομὴν· σκαπάνας γὰρ καὶ ἀμ-
μας ἀργυρᾶς κατασκευάσας συνέπεμψε τοῖς ἀθέ-
οις ³ Ἰουδαίοις ⁴. Καὶ ἐπεὶ ὄρυττειν κατήρξαντο ⁵
(καὶ τὸν χεῖρον ἐκφορεῖν ⁶ πολλὰι μυριάδες), ἐξαπλήνης
ἄνεμοι (βαγδαῖνοι) βίαιοι (τε καὶ στρόβιλοι) πνεύσαν-
τες ἀθρόως ἅπαντας διεσκέδασαν ⁷. (Ἐκεῖων δὲ με-
μνησμένων ἐστὶ ⁸ καὶ τῆ θεῖα μακροθυμῆ μὴ σωφρονί-
ζομένων, ἀλλὰ τοῦ ἔργου πάλιν ἀπτομένων, πρῶτον
μὲν σεισμός γέγονε ⁹ μέγιστος καὶ φοβερώτατος;
ἔπειτα δὲ) πῦρ ἐκ τῶν ὄρυττομένων θεμελίων ἀνα-
δραμὸν κατέκαυσε ¹⁰ πλείστους.

¹¹ Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα (καὶ τὴν μετ' αὐτὴν)
ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ σταυροῦ ¹² τὸ σχῆμα πᾶσαν
φωτοειδῶς καταυγάζον τὴν γῆν ἐκεῖνην· (ὅπερ ¹³ οἱ
ματαιόφρονες θεασάμενοι καὶ τὴν κατ' αὐτῶν θεο-
μηνίαν ἐναργέστερον ἐπαισθόμενοι, πρὸς τὰ ἴδια
μετ' ἀσχύνης ἀπέδρασαν.)

448 ¹⁴ (8) Ὁ δὲ βαρυκάρδιος Ἰουλιανὸς ταῦτα
μεμαθηκώς παραπλησίως καὶ αὐτὸς τῷ Φαραῶ τὴν
καρδίαν ἐσκήρυξε ¹⁵. Μετὰ δὲ ταῦτα Πέρσαι ¹⁶
κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἐξεληθόντες γῆν, ἔδοξεν αὐτῷ
τούτοις παρατάξασθαι· καὶ ¹⁷ τοὺς μάντις ἐπερω-
τήσας ¹⁸, ἐκέλευον ¹⁹ αὐτῷ καὶ ὑπισχνούντο τὴν
νίκην, ὡς παρὰ τῶν δαιμόνων εἰληφόρες, ὅθεν καὶ
χρηστέον τῷ δυσσεβεῖ ἐπανηγύσκον ἔχοντα ²⁰ τάδε·
« Νῦν ²¹ πάντες ὀρμώμεθα ²² θεοὶ νίκης τρόπαια
κομίσασθαι παρὰ ²³ θηρὶ ποταμῶ. Τῶν δ' ἐγὼ ἡγε-
μονεύς ²⁴ θεοῦρος ²⁵ πολεμόκλονος Ἄρης. »

Τούτοις πεισθεὶς ὁ πεφνακισμένος, καὶ πολλὰ, καὶ
μεγάλα, καὶ δυσδιήγητα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας,
καὶ ἄλλα πλείονα ποιεῖν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν
νίκην ἐπαγγεῖλάμενος, κατὰ Περσῶν ἐκίνησε, καὶ
θεῶδες τὸν ὀρίζοντα ποταμὸν ἀπὸ τῆς Περσῶν τὴν ²⁷
Ῥωμαίων χώραν, καὶ ὑπὸ τινος ἀπατηθεὶς Περσι-
κοῦ λέγοντος ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις παραδώσειν αὐτῷ ²⁸
τὴν Βαβυλῶνα καὶ μὴ χρῆζειν πολλῶν ἀναλωμάτων,
εὐθὺς τὰς μὲν τὴν τροφὴν ²⁹ κομιζούσας ναῦς ἐνέ-
πρησεν ³⁰, αὐτὸς δὲ διὰ γῆς ἀπήει δυσβάτου ποδη-

A rosolyms templum et! ibi praescriptam ipsis ado-
rationem, allegantibus, statim praecipit impius ut
resuscitarent templum, secundum iram et volun-
tatem Dei destructum; quod hi cum multa laetitia
audientes, omnibus contribulibus per universam
terram praescripta denuntiarunt. Illi quidem undique
concurrerunt opes et zelum ad aedificationem
templi asportantes; apostata vero misit ad eos duces
cum magna libertate multoque auxilio: fossoria
enim et instrumenta, argentumque simul ad atheos
Iudaeos misit. Ubi vero fodere terramque deferre
coepissent illi sexcenti, extemplo venti vehemen-
tes ac violenti necnon turbines fortiter flantes
cunctos disperserunt. Illis autem adhuc conanti-
bus et divina longanimitate non resipiscentibus,
et opus denuo repetentibus, primum terrae motus
factus est magnus et horrificus, deinde ignis ex
fundaminibus effossis exurgens, plurimos com-
bussit.

Per noctem autem hujus diei diemque sequentem
apparuit in caelo crucis signum totum refulgens et
regionem illuminans; quod cum stulti vidissent;
iramque Dei contra se manifestam intellexissent, in
propria cum rubore refugerunt.

Sed propositi tenax Julianus, his auditis, non secus
ac Pharaeo cor suum induravit. Postea vero, cum
Persae in terram Romanorum essent egressi, sibi
dimicandum adversus eos existimavit. Vates ab eo
consulti, exhortati sunt eum, et, quasi a daemoni-
bus hoc tenentes, polliciti sunt ei victoriam; unde
quoque responsum impio denuntiaverunt haec ha-
bens: « Nunc omnes dii properamus victoriae tro-
phae mereri prope ferum fluvium. Ego autem duc-
tor eorum ad bella movens terribilis Mars. »

His dictis illusos, multa magnaque ac narratu
difficilia contra Christianos postquam egisset, et alia
majora se post bellum ac victoriam reservare nun-
tiasset, adversus Persas profectus est. Cum transi-
sisset fluvium, Romanorum terram a terra Persarum
separantem, a quodam Persa dicente se post
tres dies traditurum esse regi Babylonem, nec
magnis sumptibus opus esse, deceptus, cito naves
quae alimenta detulerant, exussit, et ipse per semitas
accessu difficiles a deceptore Persa pedibus

Variae lectiones et notae.

⁹⁷ ἅπαντα τὰ π. V. 2, M. 1,2. ⁹⁸ συνεισφέροντες Ced. ⁹⁹ ὁ δὲ συν. N. 1,2, M. 1,2. Ced. ¹ ἄρχοντα V. 1,2, M. 1,2. ² π. ὑπερσταν Ced. V. 1,2, M. 1,2. ³ ἀντιθέοι Ced. V. 1,2, M. 1,2. ⁴ Ἰουδ. ομι. V. 2. ⁵ ἤρξ. V. 1, Ced. ⁶ ἐκφορεῖν V. 1,2, M. 1,2. ⁷ ἅπαντα διεσκέδασαν Ced. ⁸ μ. καὶ σ. V. 1. ⁹ ἐγέ-
νιστο σ. V. 1, σ. ἐγ. V. 2, M. 1,2. ¹⁰ τοὺς ἀλλ. V. 1. ¹¹ Ced. 537,20-538,5? ¹² τοῦ Χριστοῦ τὸ σγ. V. 2,
M. 1,2. ¹³ ἄπερ V. 1,2, M. 1,2. ¹⁴ Ced. 538,6-23 ὡς φησὶν Ἀγαθίας, qui de hac re nihil habet. ¹⁵ ἐσκή-
ρυξεντο cod. ¹⁶ Περσῶν ἐξεληθόντων? τῆς Ῥ. ἐξήλασαν γῆς· διὰ καὶ ἐδ. V. 1. ¹⁷ ἀντιπαρ. V. 1,2. ¹⁸ δὴ
ἀλλ. V. 1. ¹⁹ ἐπερωτήσαντι? ²⁰ ἐκ. καὶ ὑπ. V. 1, sed αὐτῷ post νίκην V. 1,2. ²¹ ἐχ. οὕτως V. 1,2,
M. 1,2. ²² δὲ ἀλλ. V. 1. ²³ ὀρμήθημεν, Leo, P. Th. Ced. V. 1,2, M. 1,2. ²⁴ περὶ Leo. ²⁵ ἡγεμονεύσω
cod., Leo, P. Th. Ced. V. 1,2, M. 1,2, cod.; ἡγεμονεύς conj.ectura nostra metro requiritur. ²⁶ θεοουρός
cod. κουθούρος M. 1,2, κουθούρος V. 2. ²⁷ τῆ Ῥ. χώρα V. 1, : subscr. pro γ. ²⁸ τοῦ ναοῦ V. 1. ²⁹ ἐνέ-
πρησ. cod. ἐνεπύρισεν V. 1,2, M. 1,2, cf. Greg. IV. 115 D.

ductus, abiit. Hic autem subito fugiens inconstantem levissimumque regem dereliquit cum populo errantem, atque solitudine victusque penuria viribus exhaustum. Talem enim egestatem persenserunt ut equos et mulos edere coacti sint. Cum igitur populus erravisset et valde consumptus esset, invenerunt subito mortuum flagellum a Deo missum: nam ex improvise jaculum fertur in ipsum, et per brachium ad latus decurrens intus penetrat. Ex hoc vulnere vitam finivit manu incogniti ipsius occiso. Hunc qui eum qui justam illam intulerat plagam nemo usque ad hodiernam diem scivit: verumtamen, sive homo, sive angelus hoc fecit, divini nominis minister fuit. Illum autem ferunt, cum plagam accepisset, crurore manu implevisse, et ad cœlum proiecisse, dicentem: « Vicisti, Galilæe; contentus esto, Nazarenæ. »

Ablatum ipsius impurum corpus et Tarsi sepultum rejecit et evomuit terra, sicut ait denuo Gregorius cognomine Theologus: « Parum est quod in medio. Sed cum Persis justitia scelestum dederit, adhuc ibi jus urget, et mortuum absque misericordia prosequitur: a quodam enim aulivi non illum tumulo recipi, sed terra propter illum agitata proici, et eructari, præludium, puto, supplicii quod illic manet. » Post hæc autem deprehensæ sunt illius magiæ, fraudes et artes.

Cum enim esset in Perside, miserat ad occasum C dæmonia, qui exinde sibi responsum citissime referret: hic autem a quodam monacho prohibitus a progressu, per dies decem iter prosequi non valuit. Regressus ad Apostatam et interrogatus de mora respondit: « Moratus sum et absque opere redivi: expectabam enim Puplium monachum, an forte cessaret a precatione; sed cum per dies decem non cessavit, ne jussum tuum exsequer impedivit. » Cum autem istud Julianus audisset, violenterque iratus esset, minatus est sese post reditum monachorum genus exterminaturum esse. Quod cum audisset et demiratus esset unus ex magnatibus ejus, post reditum, distribuit omnem substantiam suam pauperibus, et ad seniore se contulit. Illustris monachus factus, monachorum virtutem, quam adversus tenebrosos spiritus acceperunt, omnibus enarrabat.

A γούμενος; ³⁰ ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος Πέρσου, ὃς ἐξάφνης ἀποδράσας κατέλιπε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουφότατον, πλανώμενον μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τραυχόμενον ὑπὸ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς τῶν τροφῶν ἀπορίας· τοσαύτη γὰρ ἔνδεια περιέσχεν αὐτοὺς ὡς καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων ἀπογεύσασθαι. Πλανώμενος οὖν ὁ λαὸς καὶ σφόδρα διαφθειρόμενος εὐρὸν ἐξέπλινε κείμενον τὸν θεήλατον ³¹· ἐξ ἀφανοῦς γὰρ ἀκόντιον φέρεται κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ ³² τοῦ βραχίονος εἰς τὴν πλευρὰν διαδραμὴν εἰσέδου, ἐξ ἧς πληγῆς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀδήλου τοῦ ἀνελότου αὐτὸν γενομένου. Καὶ τὸν μὲν τὴν δικαίαν ἐκείνην ἐπινεγκόντα πληγὴν οὐδεὶς **449** ἔγνω μέχρι καὶ τῆμερον· ὁμοίω δὲ, εἴτε ἀνθρωπος, εἴτε ἄγγελος ³³ τοῦτο δέδρακε, τοῦ νεύματος ὑπηρετῆ; γέγονεν· ἐκείνον ³⁴ δὲ φασὶ δεξάμενον τὴν πληγὴν. εὐθὺς πλησθε τὴν χεῖρα τοῦ αἵματος καὶ ρίψαι εἰς τὴν ἀ(117*)έρα καὶ φάσαι· « Ἐνίκησας ³⁵, Γαλιλαῖε· ἀρκέσθητι, Ναζαρηνέ. »

³⁰ (9) ³¹ Καὶ ἀνακομισθὲν ³² τὸ μιὰρὸν αὐτοῦ σῶμα ἐν Ταρσῶ καὶ ταφὴν ἀνεθρόσθη ἀπὸ ³³ τῆς γῆς καὶ ἀπεβρίβη, καθὼς ³⁴ ἔφη πάλιν Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος; ³⁵· « Μικρὸν ³⁶ τὸ ἐν μέσῳ· καὶ Πέρσας μὲν ἡ δίκη δοῦσα ³⁷ τὸν ἀλιτήριον, ἐκεῖ δὲ κάζει καὶ — νεκρὸν ἐπανάγει μὴ ἐλευθέρωτον, ὡς δὲ ἐγὼ τινος ³⁸ ἤκουσα, μηδὲ ³⁹ τῷ τάφῳ προσδεχόμενον ⁴⁰, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σειοθεσίας δι' αὐτὸν γῆς ἀποσειόμενον ⁴¹ καὶ ἀναθρασυόμενον, προοίμιον οἶμαι τῆς ἐκείσε κολάσεως. » Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφωρβήθησαν σὶ τῆς ἐκείνου γοητείας ⁴² μαγγανεῖαι.

⁴⁰ (10) Ἐν μὲν γὰρ τῇ Περσίδι τυγχάνων, πέμψας δαίμονα πρὸς τὴν δύσιν πρὸς τὸ ἐνεγκεῖν ⁴¹ ἐκείθεν ἀπόκρισιν διὰ τάχους, ἐκωλύθη τῆς πρόσω πορείας ὑπὸ τινος μονάζοντος, ἐπὶ ἡμέρας ⁴² μὴ δυνάμενος προβῆναι· ὑποστρέψας δὲ ⁴³ πρὸς τὸν ἀποστάτην καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίνατο· « Καὶ ἐβράδυνα καὶ ἀπρακτος ἐπηνῆλθον· ἐκδοχόμενος ⁴⁴ γὰρ Πούπλιον μονάζοντα, εἴπως παύσεται τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ παυσαμένου αὐτοῦ ⁴⁵ ἡμέρας ⁴⁶, διεκώλυσε με ποιῆσαι τὸ θέλημα σου. » Καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἰουλιανὸς **450** καὶ ἀγανακτήσας σφόδρα, προσηπέλιψε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ⁴⁷ ἐξολοθρευταὶ τὸ τῶν μοναχῶν ⁴⁸ γένος, ὅπερ μαθὼν τις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ θαυμάσας, ἐπανελθὼν, δίδειμι τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ ⁴⁹ πένητι καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα, καὶ γενόμενος δίκιμος μοναχῆς πᾶσιν ἔλεγε τὴν ἰσχὺν τῶν μοναζόντων, ἣν ἔλαβον κατὰ τῶν σκοτεινομόρφων δαιμόνων.

Variæ lectiones et notæ.

³⁰ διηγ. M. 2. ³¹ νεκρὸν add. cod. ³² καὶ τοῦ βρ. V. 1.2. ³³ εἴτε ἀνος V. 2. ³⁴ ἐκεῖ δὲ V. 2. M. 1.2. ³⁵ Ἐν. Γ. ἐν. V. 1.2, M. 1.2, νενίκησας Χριστῶ, κορέσθητι, Ναζωραῖς Leo, Cœd. x. N. ³⁶ Glyc. 472.6-9. ³⁷ εἴτε add. V. 1.2. ³⁸ φασὶ V. 1. ³⁹ ὑπὸ M. 2. ⁴⁰ καὶ ad l. V. 2, M. 1.2. ⁴¹ Greg. XXV. 393 D. ⁴² μὲν γὰρ add. V. 1.2, γὰρ M. 1.2. cod. ⁴³ Ἐπὶ τοῦτου ἐν Ἀθήναις Βασίλειος καὶ Γρηγόριος ἡγιασμένοι παιδευόμενοι παρὰ Ἰερείου καὶ Προαιρεσίῳ εὐδοκίμοις σοφισταῖς· ἐμυθήτευον δὲ καὶ παρὰ Λιβανίου τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ σοφιστῇ (Scholion; Leo in Valentiniano). ⁴⁴ δικάσας M. 2. ⁴⁵ μετ' Gr. ὡς ⁴⁶ προσ. om. V. 2, M. 1.2. — προσλαμβανόμενον V. 1, Gr. ⁴⁷ ἀποσειμ. καὶ ἀναθρασυμ. cod. ἀποσειόμενος καὶ ἀναθρασυόμενος V. 2, M. 1.2. ⁴⁸ κακίας γοητείας καὶ μαγγανείαι V. 2, κ. αὶ γ. καὶ μ. M. 1.2. ⁴⁹ Cœd. 526.12-527.2 Glyc. 472.9-15. ⁵⁰ αὐτῷ add. V. 1, Cœd. ⁵¹ ἴ, καὶ μὴ δ. ὁ δ. πρ. πάλιν πρ. τὸν Ἰουλιανὸν ὑπέστρεψε V. 1.2 (M. 1.2 ἐπεστρ.) ⁵² Ὁ δὲ τὴν ἀ. τῆς β. ἐρωτήσας ἀπεκρίθη αὐτῷ δαίμων V. 1.2, (M. 1.2 om. αὐτῷ). ⁵³ ἐκδ. Π. V. 2, M. 1.2. ⁵⁴ ἐπὶ add. V. 1.2, M. 1.2. ⁵⁵ ὑποστρ. V. 1.2. ⁵⁶ τὸν μ. τὸ γ. V. 1.2, M. 1.2. ⁵⁷ πάντα add. V. 1, π. τοῖς V. 2, M. 1.2.

⁴⁴ (11) Ἐν δὲ Κάραις, τῇ παρὰ ⁴⁵ Κάρου ⁴⁶ βασι- A
λέως κτισθείσῃ πόλει, τὴν πρὸς Πέρσας ποιούμενος
πορείαν, ἐξελθὼν ⁴⁷ καὶ ἐν τινι καταδύσει θυσίας
ἀκαθάρτους ποιῶν ⁴⁸, κλεῖθρα καὶ σήμαντρα ταῖς
θύραις ἐπέθηκε καὶ φύλακας ἐπέστησε, μηδὲνα ⁴⁹
ἴσω τῶν θυρῶν κλεῦσα; γενέσθαι μέχρι τῆς αὐτοῦ ⁵⁰
ἐπανόδου, ἤνπερ ἀνοίξαντες μετὰ τὴν ἐκείνου πτώ-
σιν, εἴβρον γύναιον ἐκ τῶν τριχῶν κρεμάμενον καὶ
ἐκτεταμένως ἔχον τὰς χεῖρας; ἧς ἀνασχίσας ὁ
ἀσπλαγχνος τὴν γαστέρα τὴν κατὰ Περσῶν δῆπου-
θεν ⁵¹ ἔγνω διὰ τοῦ ἥπατος; νίκη.

⁵² (12) Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ πολλὰς μὲν κισσοτούς ἐν
τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένας,
πολλὰ δὲ φρέατα νεκρῶν σωμάτων εἴβρον πεπληρω-
μένα ⁵³· καὶ γὰρ ⁵⁴ μυρίας [μὲν] γυναῖκας; ἐν γαστρὶ
ἔχούσας ἀνατεμένων καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις ἠπατοσκο-
πῶν ⁵⁵ καὶ πολλοὺς παῖδας ⁵⁶ κατασφάζει; ὑπὸ τὰ
εἰδωλα καταώρυξεν ὁ φιλεῖδωλος ⁵⁷ εἰδωλιανός; Πολ-
λὴν γὰρ καὶ ἄλλην λογικὴν ἀγέλην ἐκ ποικίλων ἡλι-
κιων διαφόροις ὑπέβαλε θανάτοις ἐπ' ὀνόματι Πο-
σειδῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ὁ δαιμονιώδης
καὶ θεομίσητος ⁵⁸· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Ἰππου; λευ-
κού; τε καὶ πυρρόου; ἔθους, τοὺς μὲν τῷ ἡλίῳ, τοὺς
δὲ τῷ πυρὶ κα; τοῖς ἀνέμοις· καὶ πρὸς τούτοις κύ-
νας, καὶ πιθήκους, καὶ κόρακας; καὶ πᾶν σχεδὸν
ἔρπετων ⁵⁹ εἶδος καὶ τετραπόδων, θηρίων τε καὶ
τῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ νηκτῶν οὐ διελείπε κατα-
σφάτων καὶ τελετὰς παντοίας ἐπινοῶν, πλείους καὶ
χεῖρους τῶν **451** πρὸ Ἑλλήσι ⁶⁰ νενομισμένων,
πρὸς τὸ πάντα; τοὺς πρὸ αὐτοῦ (117^b) Ἑλληνας C
ὑπερσχοτίσαι, διὰ τῶν τοιούτων οἰόμενος ὁ αἰθεὶς
ἀποθεωθῆναι καὶ θεὸς νομιζῆναι.

(13) Τοιαῦτα τῶν δυσωνύμων θεῶν καὶ ἀκαθάρτων
δαιμόνων ⁶¹ τὰ ἐπιτάγματα καὶ μαντιύματα, καὶ
τοιαῦτα τοῦ ματαιόφρονος καὶ ἀπιστάτου καὶ θεηλά-
του ⁶² τὰ ἀποτελέσματα. Καὶ τούτων μὲν ἡ ψευδο-
μαντεία τε καὶ ἀπάτη πεφόρται· ἐκαίνο; δὲ τῇ
τούτων πλάνῃ δεδουλωμένος ἀπόλωτο ⁶³ ψυχῇ καὶ
σώματι, ἐτῶν ὑπάρχων ἰ', καὶ ἐξέλιπον ἐν ματαύ-
τητι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ μετὰ σπου-
δῆ; καὶ ἀπόλωτο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ· πολλὴν
γὰρ ⁶⁴ ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ⁶⁵ ἐλάλησεν καὶ ἔθετο
εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ
διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς; ὡς γέ; ραπται. Καὶ πάνδεινα
καὶ δυσεξήγητα πρᾶξας, καὶ μεγάλα ⁶⁶ μεγαλαυχῆ-
σας, τὴν ἑαυτοῦ προτέραν πίστιν ⁶⁷ καὶ τάξιν μὴ
τηρήσας, πέπτωκε πτώμα ἐξαισίον καὶ δυσεξήγη-
τον, ⁶⁸ ὥσπερ καὶ ὁ τούτον ἀπατήσας καὶ ἀπολέσας
παγκράτιστος διάβολος.

Caris, in urbe a Caro rege ædificata, iter adver-
sus Persas faciens, cum egressus esset et in quo-
dam antro sacrificaciones impuras egisset, seris
ac sigilla januis apposuit et custodes constituit,
ne quisquam intus fores ante suum reditum in-
grederetur prohibens. Hanc autem domum, post-
quam, illo mortuo, reclusissent, mulierculam in-
venerunt crinibus suspensam resectisque manibus;
illi ventrem immitis aliquis aperuerat, et sane illius
hepate victoriam de Persis cognoverat.

Antiochiæ vero multas capsas, in regis ælibus,
capitibus hominum plenas, multosque puteos ca-
daveribus refertos invenerunt. Mille enim mulieres
uterum gestantes dissecans, et in fœtibus earum
aruspicia quærens, multosque infantes sub idola
jugulatos infodit idolorum amans idolocola. Pluri-
mum autem et alium gregem rationabilem ex diver-
sis ætatibus in nomine Neptuni cæterorumque dæ-
monum dæmoniacus et Deo odiosus variis lethi
generibus subiecit. Quinimo equos albos et rufos
immolabat, illos quidem soli, hos autem igni et
ventis. Insuper canes et simios et corvos et omne
fere genus reptilium, quadrupedum, ferarum, vo-
lucrum et natantium, non cessabat immolans et
omnimoda excogitans sacrificia, plura pejoraque
sacrificiis apud Græcos usitatis, ad omnes Græcos
ante se degentes superandos, talibus atheus spe-
rans se apotheosi donandum et deum esse repu-
tandum.

Qualis sunt male nominatorum deorum impu-
rorumque dæmonum præcepta et oracula, talia quo-
que fuerunt miseri Apostatae flagellique divinitus
missi opera. Illorum vana oracula fallaciaque de-
teguntur: hic vero postquam illorum errori deditus
fuisset, anima et corpore periit, annos triginta
natus, atque in vanitate dies ejus et cum festina-
tione anni ejus evanuerunt, consumptusque est
perversitate ejus; multam enim in injustitiam locu-
tus est in auram, et posuit cælum contra os suum, et
lingua ejus transiit in terra; sicut scriptum est.
Et postquam horrenda narratuque difficilia fecit,
multumque superbivit, priore fide et ordine non
servatis, cecidit infanda mirandaque ruina, sicut
ille qui deceperat eum ac perdiderat pessimus
diabolus.

Variorum lectiones et notæ.

⁴⁴ Ced. 527,3-10; Glyc. 472,15,16. ⁴⁵ τοῦ V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁶ τοῦ add. Ced. ⁴⁷ ἐξελθὼν V. 1, Ced. ⁴⁸ ἐπιπέθετα; V. 1,2, M. 1,2. ⁴⁹ μηδ. — ἐπανόδου om. Slav. ⁵⁰ αὐτοῦ om. V. 2. ⁵¹ ἐ. δ. M. 1,2. ⁵² Ced. 527,10 528 2,540,4-15. ⁵³ πεπλησμένα V. 1. ⁵⁴ καὶ μυρίας V. 1,2. ⁵⁵ ἠπατοσκοπού-
μενος V. 1,2, M. 1,2, Ced. ⁵⁶ πολλὰ παῖδια V. 1,2, M. 1,2, Ced. ⁵⁷ φιλεῖδωλος V. 2, M. 1,2. ⁵⁸ Ἰου-
λιανός, rixi-rimisso lusu verborum Ced. V. 1. ⁵⁹ ἐ. γένος καὶ V. 1. ⁶⁰ ἐλληνίσαντας V. 1,2, M. 1,2, Ced.
⁶¹ δ. ἀκ. V. 2, M. 1,2. ⁶² θ. καὶ ἀπ. M. 1,2, θ. ἀπ. V. 2. ⁶³ τέθνηκε ψ. V. 1,2. ⁶⁴ Ps. LXXIII, 8,9.
⁶⁵ ἀδ. καὶ ἀνομίαν eod. καὶ ἀδ. V. 1,2, M. 1,2. ⁶⁶ δντως add. V. 1, ⁶⁷ καὶ πάνν μεγαλαυχ. V. 1. ⁶⁸ τ.
καὶ π. τ. V. 1, π. καὶ τ. μυκτηρίτης V. 2. ⁶⁹ δυσδιήγητον V. 1,2, M. 1,2.

CXII. *Regnum Joviani.*

A

P. B'. *Βασιλεία Ἰουλιανοῦ* ²².

Post illum regnavit Jovianus mensibus octo. Post Juliani trucidationem vix tunc facile nobis regnum Joviani iustauratum est. Hic enim uno eodemque tempore rex et confessor et erroris perverse propagati propulsator apparuit. Cum miles in armis esset et Barbarus instaret, duces nostri, de rebus summi concilio facto, suffragium Joviano dederunt: sed ille impeditus ne regni insignia acciperet, ad exercitum sacrilegi Juliani spoliationibus foedatum dixisse fertur se non posse super illos regnare, quia Christianus esset. Tunc omnes unanimi voce responderunt: «Nos quoque Christiani sumus.» Prius autem quam hanc vocem audivisset, læsa conscientia regnum accipere non sustinebat.

Idcirco adfuit illi quædam divina benignitas: nam, præter omnem spem, nostrorum phalange undique ab hostibus circumventa, nulla expectatione aufugiendi remanente, subito legati a Barbaris missi superveniunt, et pacem rogant, et exercitui jam fame exhausto victus necessariaque ac cætera se vicissim ministraturos promittunt, et omni benignitate nostram præcipitationem relevant.

Inita autem novem et viginti annorum pace, in Romanorum terram rediit cum exercitibus: sed coactus est Nisibem, urbem maximam, Persis cedere.

Hic multam curam multumque studium Ecclesiarum exercens, cunctos episcopos in exsilio degentes revocavit. Ad magnum autem Athanasium misit, ipsi scribens, ut irreprehensibilis fidei excellentiam significaret. Quod fecit Athanasius in litteris orthodoxia plenis, quas Joviano scripsit.

Sed iste tam pius et mirabilis post octo menses a quo regnare cœpisset, in Cilicia cum venenosum agaricum comedisset, in loco Galatiæ nomine Dastane interiit, multum relinquens mororem Ecclesiæ necnon omnibus populis.

Hic enim Juliano cum motus esset, in exercitu se Christianum confitebatur: quadam autem die, cum post Julianum ingrederetur, ipsius chlamydem

²³ Μετὰ δὲ τοῦτον ²⁴ ἐβασίλευσεν Ἰουλιανὸς μήνας ἡ' ²⁵. (Μετὰ τὴν Ἰουλιανοῦ σφαγὴν μόλις ποτὲ πρῶτον ἤμιν τὸ βασίλειον τὸ Ἰουλιανοῦ ἀνελεύθη· οὗτος γὰρ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ βασιλεὺς καὶ ὁμολογητὴς καὶ τῆς κακῶς ἐπιπεχθείσης· πλάνης ὠθητῆς ἀπεφάνθη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ὅπλοις ὁ στρατὸς ἐτύγχανε καὶ ὁ βάρβαρος ἐπέκειτο, οἱ ἡμέτεροι στρατιῶται περὶ τῶν ἄκρων βουλευόμενοι πραγμάτων, Ἰουλιανῷ τὴν ψῆφον δεδώκασιν)· ἐκεῖνος δὲ (κατασχεθεὶς εἰς τὸ ὑποδέξασθαι τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ μολυνθὲν ταῖς Ἰουλιανοῦ ἱεροσυλίαις) λέγεται εἰρηκέναι, μὴ δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν τούτων, ἐπειδὴ Χριστιανὸς αὐτὸς ἦν: **452** τότε πάντας ²⁶ ὁμοῦ τῇ αὐτῇ φωνῇ ἀποκριθῆναι λέγοντας (ὅτι «Καὶ ἡμεῖς») Χριστιανοὶ ἐσμεν ²⁷; (πρὶν δὲ ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ταύτην, οὐκ ἠνέσχετο ἐφησυχάσαι· τοῦ δέξασθαι τὴν βασιλείαν).

(2) Τριγυροῦν αὐτῷ θεῖά τις φιλανθρωπία παρεγένετο, καὶ, παρ' ἐλπίδα πᾶσαν, συγκειμένης ²⁸ τῶν ἡμετέρων πανταχόθεν παρὰ τῶν πολεμίων τῆς φάλαγγος, καὶ μηδεμιᾶς προσδοκίας οὕτης τοῦ διαφυγεῖν, ἄφνω προσβυτά πεμφθέντες· παρὰ τῶν βαρβάρων παραγίνονται καὶ ἑξαιτούσιν εἰρήνην, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἤδη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καταναλωθέντι τροφῆς ²⁹ καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ λοιπὰ συναλλάττειν ἐπαγγέλλονται, καὶ πάση φιλανθρωπίᾳ τὴν ἡμετέραν διορθοῦσι προπέτειαν.

(3) Κθ' δὲ ἐτη συνθέμενος εἰρήνην εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐπανῆλθε γῆν σὺν τοῖς στρατεύμασιν· ἠναγκάσθη δὲ καὶ τὴν Νίσιβιν πόλιν μεγίστην οὖσαν Πέρσαις παραχωρήσαι.

³⁰ (4) Οὗτος πολλὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἐκκλησιῶν ποιούμενος τοῖς ἐν ἐξορίαις ἐπισκόπους πάντας ἀνεκαλέσατο· τῷ δὲ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἀπέστειλε τῆς ἀμοιβῆς ³¹ πίστει αὐτῷ ἐγγράφως σημεῖναι τὴν ἀκριβείαν, ὅπερ καὶ πέπραχεν Ἀθανάσιος — καὶ γέγραπεν Ἰουλιανῷ ἐπιστολὴν πλήρη ³² ὀρθοδοξίας.

³³ (5) Ἄλλ' ὁ οὕτως εὐσεβὴς καὶ θαυμάσιος μετὰ ἡ' μήνας τῆς αὐτοῦ βασιλείας (ἐν τῇ Κιλικίᾳ) μύκητα πεφραμαγμένον φαγῶν, ἐτελεύτησεν ἐν χωρίῳ Δαστα[νᾶ] τῆς Γαλατίας, μέγα πένθος καταλείψας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ λαοῖς πᾶσιν.

³⁴ (6) Οὗτος γὰρ γνωστὸς ὦν τῷ Ἰουλιανῷ καὶ ἐν τῷ στρατῷ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὁμολογεῖ· ποτὲ δὲ ὄπισθεν Ἰουλιανοῦ **453** περιπατῶν, τὴν χλαμύδα

Variæ lectiones et notæ.

²² Ἰουβ. a prima manu colicis propter Ioul. — Rubrica codicis et V. 2. ²³ 563. ²⁴ Μετὰ δὲ Ἰουλιανὸν A. ²⁵ ἔτος ἐν Leo, μ. θ', ἡμέρας 12. Ced. 559, 15-24, cum sint 7 menses, 22 dies usque ad 17 Febr. 564. ²⁶ πάντες ἕμοιά τῇ — λέγοντι. cod. ²⁷ αὐτοκράτωρ τρισάγουστε Ced. ²⁸ συγγυμ. τὴν φάλαγγα cod. ²⁹ παρέχουσι? 12. λ' Ced. 559, 21. ³⁰ Ced. 559, 24-540, 4: "Ὅθεν νόμους ἐξέπεμψεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων γῆν εἰς περιποίησιν τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τοῖς ἐν ἐξορίᾳ Χριστιανούς ἀν. γράφας καὶ τῷ ἱερῷ Ἄθ. ³¹ σ. ἀ. ε. τῆς ἀμ. π. τὴν ἀ. οὐ γενομένου, βεβαίωτος εἰς ὀρθοδοξίαν γέγονε Ced. ³² πλήρη, cod. ³³ Ced. 540, 10 21. Ἐπὶ Κ. II. ὀρμώμενος ἐλθὼν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς γ. ὕπατος προήλθε: φθάσας δὲ ἐν προαστείῳ Δ. ἐκοιμήθη ἐν οἰκίᾳ κερνισσῶν κικονιζμένῳ· τῆς δὲ ἀσβέστου βαρῶν ἀτμῶν ἀναδιδούσης, ἀφνίδιον ἐτ. ἀποπνιγείς ἀπὸ τῆς καύσεως, ὡς δὲ τινας γράφουσι, μ. π. φ. ἀπέθανεν. ³⁴ Ced. 559, 10-14: Τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντος Ἰουλιανοῦ τὴν ἀλουργίδα ἢ περιπατοῦντος ἀκ. πατησαντοῖ ἐν τῷ ἐπικλιθῆ τινὰ κατιέναι· τόπον, ἐπ. ἱ. καὶ τὸ συμβᾶν κρίνας αὐτὸν μετ' ἐκεῖνον τῆς βασιλείας κρητήσιν, ἐφη· εἶθε κἂν γ. ἀ.

αὐτοῦ πεπλάτηκε, πρὸς ὅπερ ἐπιστραφεὶς Ἰουλιανὸς καὶ ἰδὼν οὐκ ἄλλον, ἀλλὰ αὐτὸν, εἶπε τὴν βασιλείαν διαδέξασθαι, « εἶθε γοῦν ἀνθρῶπος » ἦν δὲ (118^ο) εὐσεβὴς, καὶ πραῦς, καὶ ἐπιεικής.

ΡιΓΓ. Βασιλεία Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντορ.

⁶⁶ Μετὰ δὲ Ἰοβιανὸν ἐβασιλευσαν Οὐαλεντινιανὸς ἔτη ις', ἀναγορευθεὶς ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως παρὰ Ἰουλιανὸν ἐτύγχανε τῆς στρατιᾶς ἐκβληθεὶς· (ἀλλ' ἐπλήρωσεν ἐν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ὅπερ ὑπέσχετο, ὑπὲρ τὰ « ἑκατονταπλασίονα ἐν τῷ παρίντι αἰῶνι » ἀποδοθῶν αὐτῷ· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ τῆς πίστεως τὴν στρατιάν καταλέλοιπε, καὶ τὴν βασιλείαν ἐδέξατο).

⁶⁷ (2) Οὗτος εἰς τὴν βασιλείαν κοινῶν προεδάλετο μετὰ ἧμέρας ⁶⁸ τῆς ἑαυτοῦ ἀναγορεύσεως τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Οὐάλεντα· εἰσελθὼν γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεταπεμφάμενος αὐτὸν ἐκ Παιωνίας ⁶⁹ πύλου Κιθαλῆς — ἐκείθεν γὰρ ὤρμητο — κοινῶν αὐτὸν τῆς βασιλείας προσελάθετο, καὶ ἑαυτῷ ἢ μὲν τὰ τῆς δύσεως ἐπελέξατο μέρη, ἐκείνῳ δὲ τὰ τῆς ἀνατολῆς κατέλιπε.

⁷⁰ Οὐάλης δὲ συγκροτῶν τοὺς αἱρετικούς εἰς τὴν δὴν τῶν ἰδίων πατέρων ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἐπισκόπου, εἰς ἐξορίαν ἐπεμφεν, καὶ πρεσβυτέρου, καὶ μοναχοῦ, Τατιανοῦ τότε ἀρχόντος τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τινὰ εἰς βράχους ἀγαγεῖν καὶ τῷ πυρὶ παραδοῦναι καὶ πλείστα ἀθέματα καὶ ὠμότατα κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας μηχανήσασθαι. Ταῦτα πάντα μετὰ τελευτῆν Ἀθανασίου ἐπεπράτετο· ὡσπερ γὰρ θεῖα τῇ αὐτοῦ 454 C κηλυθεὶς ἀρετῇ, καίτοι κατὰ τῶν ἄλλων βακχεύων, οὐδὲν κατ' ἐκείνου λυπηρὸν ἐτόλμησεν.

⁷¹ (4) Οἱ δὲ (ἐν Κωνσταντινουπόλει) ὀρθόδοξοι (ἐλθῆσαι νομίσαντες ὑπὸ Οὐάλεντος) πρεσβείαν ἐστειλαν πρὸς αὐτὸν (ἐν Νικομηδείᾳ πέμφαντες) ὀγδοήκοντα ἱερατικούς ἀνδράς (ὧν ἤγουντο Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Βενέδημος), οὓς ἅπαντας σὺν αὐτῷ τῷ πλοίῳ ὑφαφθῆναι προστάξας, πάντες σὺν τῇ νηϊ κατεπλεῖχθησαν, μέχρι Δακιούρων ἢ πλοίου διαρκέσαντος· κάκιζε δὲ διελυθέντος.)

⁷² (5) Οὐάλης δὲ πᾶσαν Ἐκκλησίαν πορθήσας καὶ εἰς Καισάρειαν ἀπὸ ἀνατολῆς κατὰ Βασιλείου τοῦ μεγάλου κινούμενος ⁷³, τότε καὶ τὰ κατὰ τὸν οὐδὲν αὐτοῦ ἐγένετο, καθὼς φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

⁷⁴ (8) Δημοσθένης, ἐγὼς τῶν ὀφθοποιῶν τοῦ Οὐάλεντος, ἐν τῇ πρὸς ⁷⁵ Οὐάλεντα συντυχίᾳ καταδρα-

vide tetigit : ad quem conversus Julianus et nullum alium nisi illum videns, ait sibi in regnum hunc successurum : « Utinam igitur homo ! » Erat autem pius ac mitis et clemens.

CXCIII. Regnum Valentiniani Valentisque.

Post Jovianum regnavit Valentinianus sex et decem annos ; qui pronuntiatus est Nicææ Bithyniæ. Illic pro fide nostra a Juliano de exercitu ejectus erat : sed Deus adimplevit in eo quod promiserat, ultra «centuplum in hoc sæculo» reddens ei. Postquam enim pro fide militiam dereliquisset, regnum etiam accepit.

Hic in participationem regni triginta dies post suam electionem, fratrem suum Valentem designavit. Et vero cum Constantinopolim venisset, accersitum eum ex urbe Pæoniæ, Cibale (exinse enim ortus erat), in regni participationem admisit. Sibi quidem reservavit Orientis partes, illi vero partes Occidentis reliquit.

Valens autem hæreticorum fautor in via patrum suorum ambulabat. Etenim in exilium misit episcopos, presbyteros, diaconos et monachos, Tatiano tunc Alexandriam gubernante, unde sebat ut aliquot in supplicia conjiceret et igni traderet, pluraque alia nefanda et crudelissima adversus Dei Ecclesias moliretur. Hæc omnia post mortem Athanasii fecit : quasi enim ipsius divina virtute retentus, licet adversus alios debaccharetur, nihil tamen iniqum contra illum ausus est.

Qui autem Constantinopoli erant orthodoxi sperantes a Valente misericordiam obtinere, miserunt ad illum Nicomediam octoginta clericorum legationem, cui præerant Theodorus, Urbanus et Benedemus ; hos omnes cum ipsorum navi jussit incendi ; reipsaque cum sua navi consumpti sunt, navigio usque Dacibisum perdurante.

Valens autem omnem Ecclesiam deprædabatur, et Casaream ab Oriente contra Basilium Magnum ferebatur, cum ex qua spectant ejus filium eveniunt, sicut ait Gregorius Theologus.

Demosthenes quidam, unus ex coquis Valentis in comitatu regis ad eum Basilium criminans, bar-

Varie lectiones et notæ.

⁶⁶ 362 Cod. 540,25-541,3 : O. ἀνηγορεύθη ἐν Ν. τῆς Β. παρὰ τοῦ στρατοῦ δς ἐβ. ἔτη ιγ' ut Leo P. Th. sed 547,1, ε2; nam. a 24 febr. 364 ad 17 Nov. 375 sunt anni XI, menses VIII et dies XXIV. — 9. M. X. 30. ⁶⁷ Cod. 541,11-17. ⁶⁸ Kal. Martiis. ⁶⁹ Παιώνες: εἶνος, τινέ, φασὶ τοὺς νῦν καλούμενους Παιωνίους, ἕτεροι δὲ Μακεδονίους (Scholion). ⁷⁰ ἑαυτὸν cod. ⁷¹ 375, Maii 2 (summarium epistolarum Athanasii festinatum). ⁷² Cod. 544,16-19 : Καὶ τ. γ' ἔπει πρ. ἀπ. οἱ ὄρθ. π. Ὁ. α. ι. π', οὓς π. σὺν τῷ π. Ὁ. ἐκίλευσε κ. πάντες. ⁷³ Δακίτων cod. ⁷⁴ Cod. 547,22-448,5. ⁷⁵ πᾶτας τὰς ἐκκλησίας πορθῶν ἤκειν εἰς Κ. κ. τοῦ μ. Β. μαυρίσμενος Cod. ⁷⁶ ἔπραξε δὲ οἷα καὶ ὁ μέγας Γρ. εἰς τὸν ἐπιστάφρον τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἔλεξε ὅτι καὶ ἰαλάτης υἱὸς Οὐάλεντος καὶ ἡ σύμβιος Δομνίκη νόσω χαλεπῇ ἔχει μάσθη Cod. ⁷⁷ Oratio 20,352 A — D. ⁷⁸ Πρὸς τούτου; Δ. τινὸς τῶν ὀφθ. Ὁ. ἐν τῇ ὀμηλίᾳ τῇ π. ⁷⁹ μεμφομένου Βασιλείου καὶ β. εἰπεῖν τὸν διδάσκαλον ἰ. ἐ9. καὶ Δ. ἀγ. Cod. 548,3 ὁ 17. Cod. 546, 20-25 τῷ ε' ἔπει.

hailismum fecit; subridens sanctus : «Vidimus A
inquit, et Demosthenem ignarum.»

Tunc temporis Gothi male Valentem habebant. Hic divinum Valentinianum, fratrem suum rogat, ut mittat sibi exercitum in auxilium : ipse vero non dedit ei, sed exprobravit illi tanquam haeretico et malevolo, dicens, Auxilium homini contra Deum pugnanti, non esse praestandum.

In hoc autem tempore, post sex et quadraginta sacerdotii annos, post multos agones multasque patientiae coronas, magnus Athanasius obdormivit, praedicti quod Petrus ille, qui suas persecutiones participaverat, sibi succederet. Lucius autem Arianae sectae episcopus extemplo sicut lupus in oves proruit. Petrus confestim Romam fugit; sed Lucius in B
cruorem hominum sic ferebatur, ut nullam religionis formam servasse videretur.

CX(IV. De monachis deserti.

In principio dominatus ejus, tot et talia fecit ille probrosa contra virgines Ecclesiae continentiamque servantes, qualia non in paganorum persecutionibus facta memorantur.

Quinimo praedatus eremum illis qui tranquille vivebant, intulit bellum. Tria namque milia simul in eremum contra monachos pugnatura misit. Qui autem venerant, novum belli genus videbant : ubi enim inimici procederent, sancti colla ferro praebant, et nihil aliud audiebant illi praeter id : «Amice, ad quid venisti.»

In eodem tempore monachorum Patres vivendi genere et antiquitatis dignitate, Macarius, Isidorus, alter Macarius, Heraclides, et Panmos, Antonii discipuli, in Aegypto florebant. Praesertim autem in desertis Nitriae locis vivebant homines, qui vitae et laborum communionem tenebant, et in caeterorum hominum more non confusi, cum caelestibus angelis conversabantur. Haec ego jam praesens vidi; has actiones memoro; illorum etiam passionum esse particeps promerui.

Illi privatis aedibus jacentes et orantes, suos occisores excipiebant. Allatus est autem eis homo jam a multo tempore totius corporis aetus et praesertim pedes habens aridos. Ungentes autem eum oleo dixerunt : « In nomine Jesu Christi, quem Lucius persequitur, surge, pedibusque ambula.»

μόντος Βασιλείου και βαρβαρίσαντος, μικρὸν μειδιάσας ὁ ἅγιος ἔφη· « Ἰδοὺ, ἐθιασάμεθα και Δημωσθένην ἀγράμματον. »

(7) Οἱ δὲ Γότθοι τότε κακῶς ἐχρῶντο Οὐάλαντι· ὁ δὲ αἰτεῖ τὸν θεῖον Οὐάλαντιανὸν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πέμψαι αὐτῷ στρατὸν εἰς βοήθειαν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ και ἐπωνείδειεν ¹⁰ ὡς αἰρετικὸν και κακόχρονα, εἰπὼν, ὅτι οὐ χρὴ ἐκαμύνειν ἀνδρὶ πολεμοῦντι θεῷ.

¹¹ (8) Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ χρόνῳ μετὰ μς' ἔτη τῆς ἱερωσύνης Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας και πολλοὺς τῆς ἰγκρατείας σταφάνους Ἀθανάσιος ἐκοιμήθη, Πέτρον αὐτὸν διαδέξασθαι προσιπῶν τὸν κοινωνήσαντα αὐτῷ τῶν θλίψεων. (Δούκιος· δὲ ἐπίσκοπος ὢν τῆς τῶν Ἀρειανῶν αἰρέσεως παραχρῆμα ὡς λύκος **455** ἐπὶ πρόβατα ὤρμησε. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος· εὐθέως· εἰς τὴν Ῥώμην ἐπέφυγε, Λούκιος· δὲ οὕτως· εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων ἐπορεύετο, ὡς μηδὲ σχῆμα τῆς θρησκείας δοκεῖν φυλάττειν.)

PLΔ'. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ¹².

¹³ Ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῆς ἐπιθάσεως αὐτοῦ, τοσαῦτα και οὕτω· αἰσχρα κατὰ τῶν παρθένων τῆς Ἐκκλησίας και τῶν ἰγκρατευομένων ἐποίησεν, ὅσα οὐδὲ ἐν τοῖς διωγμοῖς τῶν Ἑλλήνων γενέσθαι μνημονεύεται ¹⁴.

(2) Οὐ μόνον δὲ (118^b), ἀλλὰ και τὴν ἔρημον ἐπόρθηθαι και πόλεμον τοῖς ἡσυχάζουσιν ἐπήγαγεν· τρεῖς γὰρ χιλιάδας ὁμοῦ κατὰ τὴν ἔρημον ἀπέστειλε τοὺς μοναχοὺς πολεμεῖν. Οἱ δὲ ¹⁵ ἐρχόμενοι καινὴν εἶδος πολέμου ἐώρων· οἱ γὰρ ἀντίπαλοι καθὼς ἐπέβαινον, οἱ ἅγιοι τοὺς αὐχίνας αὐτῶν τοῖς ξίφεσι προέτεινον και οὐδὲν ἄλλο ἤκουον εἰ μὴ τοῦτο ¹⁶· « Ὁ φίλε, δι' ὃ παριγένου; »

(3) Κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν καιρὸν οἱ τῶν μοναχῶν Πατέρες· τῷ βίῳ και τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀρχαιότητος Μακάριος, και Ἰσίδωρος, και Μακάριος ἕτερος, και Ἡρακλείδης, και Παμμῶ, Ἀντωνίου μαθηταί, κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἤμαζον· και μάλιστα ἐν τοῖς ἐρήμοις τόποις τῆς Νιτρίας ὑπῆρχον ἄνδρες, οἵτινες τὴν κοινωνίαν εἶχον ¹⁷ τῆς ζωῆς και τῆς πράξεως ¹⁸, οὐδ' εἰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων [τὸν τρόπον], ἀλλὰ μετὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων πιστεύοντες. ἄπειρ πρῶν ἡώρακα ἤδη ἐγὼ, και ταύτας τὰς πράξεις ἀπὸ φέρω, ὧν και τοῖς πάθεσι κοινωνῶς εἶναι κατηξέωθην.

(4) Οὗτοι ἐν τοῖς ἰδιοῖς οἰκήμασι κείμενοι και εὐχόμενοι ἐξεδέχοντο τοὺς αὐτῶν φονευτάς. Ἐπηνέχθη δὲ αὐτοῖς ἄνθρωπος· ἐκ πολλοῦ τὰ μέλη παντὸς τοῦ σώματος και μάλιστα τοὺς πόδας ξηρῶς ἔχων· ἐλαίῳ δὲ χρίσαντες αὐτὸν εἶπον· « Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ **456** Χριστοῦ, ἐν δύναι Λούκιος.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ οὐ θέμεις ἐπ. ἀ. Θεοράχῳ Ced. ἄνδρα πολεμοῦντ. ἐνή. ¹¹ Κοίμησις Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου. Ced. 365, 14-17 τῷ 0' ἔται. ¹² Rubrica in codice deest ut in Par. 1706. ¹³ Ced. 541, 13-15 de Valente τῷ ε' ἔται. ¹⁴ Πολλοὺς Οὐάλης ἀνεῖλεν ὑπονοηθέντας βασιλεύειν ἀπὸ τοῦ θῆτα γράμματος (Scholion) cf. Ced. 548, 13-23 τῷ γ' ἔται Valentis = 378. ¹⁵ οἱ δὲ ἐπέθ. om. Slav. ¹⁶ Math. xxvi, 50. Ἐταίρε, ἐφ' ὃ πάρεσι; ¹⁷ ἔχει cod. ¹⁸ τῶν πράξεων cod.

ἀνάστα καὶ περιπάτει τοῖς ποσίν, ἵδὲ παραχρῆμα ἀναστὰς, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἀπ᾽ ἧλθς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

(5) Πρὸ ὀλίγου δὲ χρόνου τυφλὸς ἤξίωσεν ἀπενεχθῆναι εἰς τὸ οἰκίδιον Μακαρίου, ὅπερ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν. Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε ὁ τυφλὸς πολλῶν καμάτων τῶν ἀγόντων αὐτὸν, καὶ τὸν Μακάριον μὴ εὐρύν ἐν τῇ οἰκίᾳ, πάνυ ἀθυμήσας ἐλυπεῖτο· τῆς πίστεως δὲ τῇ ὑπερβολῇ ἐκθερμανθεὶς ἔφη τοῖς ἀγούσιν· « Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγάγετέ με ἐν τῷ μέρει τῆς κίλλης τοῦ τοίχου ἐν ᾧ εἰώθει καθεῦδεν ὁ γέρον· » Ὅτε δὲ προσηνέχθη, μικρὸν ἐκ τοῦ ξηροῦ πηλοῦ λαβὼν, ὅταν ὁ τοίχος ἐκέχριστο, ταῖς ἰδίαις ἐπέθηκε χερσὶ, καὶ παρεκάλεσε ὥστε καὶ ὕδωρ ἀνελθῆναι ἐκ τοῦ φρεάτος, ἀφ' οὗπερ ἔπιεν ὁ πρεσβύτερος. Ἐκείνῳ δὲ τῷ ὕδατι τὸν πηλὸν ἀναλύσας καὶ τῷ ἐπιχρίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀποπλύνων ἐκ τοῦ ἀνελθέντος ὕδατος, ἐξείφθη τὴν θέαν ἀπέλαθεν οὕτως, ὥστε μηδενὸς χρῆζειν ὑπηρέτου, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανῆλθε χαίρων, ὃς μετὰ ταῦτα σὺν πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο ἀπεμνημόνευσεν.

(6) Ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος Μακάριος σπήλαιον εἶχε πλησίον ὑαίνης. Ἐν τινὶ δὲ ἡμέρᾳ τοὺς σκύλακας αὐτῆς τυφλοὺς ὑπάρχοντας ἀπήνεγκε τὸ θηρίον καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔθηκε. Νοήσας δὲ ἐκεῖνος, ὅτι περὶ τῆς τυφλώσεως τῶν σκυλάκων τὸ θηρίον παρεκάλεσε, ἤξίωσε τὸν Δεσπότην Θεὸν, ἵνα τὸ βλέπειν αὐτοῖς ἀποδοῖ· ἀποδοθείσης δὲ αὐτοῖς²⁹, ἐπανῆλθεν ἀκολουθοῦντες ἐπὶ τὸ σπήλαιον τῇ μητρὶ· καὶ μετ' ὀλίγον αὕτη μετὰ τῶν ἰδίων σκυλάκων ὑποστρέψουσα δορὰς προβάτων τὸ ἔριον ἐχούσας ὡσανεὶ θώρα ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς χάριτος ἀπήγαγε τῷ γέροντι, τοῖς ὁδοῦσι τὰς δορὰς βαστάζουσα καὶ ταῦτα· πρὸ τῶν θυρῶν θεμένη ἀνεχώρησεν.

(7) Τοῦτους τοὺς θεῖους Πατέρας Λούκιος εἰς νῆσον τῶν τῆς Αἰγύπτου λιμνῶν ἐξώρισεν, ἔθα οὐδεὶς Χριστιανῶν κατοικεῖ. Τοῦ δὲ πλοίου τῇ νήσῳ μετὰ τῶν μοναχῶν (119³) προσεγγίσαντος, ἡ θυγάτηρ τοῦ ἱερέως τῶν εἰδώλων τῆς χώρας ἐκείνης ὑπὸ δαίμονος 457 ἐλαυνομένη, δι' ἀνέμων ἀρπαζομένη ἔρχεται ἕως τοῦ πλοίου κράζουσα βοᾷς ἀτάκτους οἶα λαιμονῶσα. Ἐπιτιμήσαντες δὲ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ τὴν μὲν παῖδα ὑγιῆ τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκαν, τοὺς δὲ τὴν τόπον οἰκοῦντας Χριστιανούς πάντας θερμούς καὶ διαπύρους ἐποίησαν. Τοῦτο μαθὼν Λούκιος καὶ φοβηθεὶς μὴ πάντα ἰρθοδόξους ποιήσωσιν, λάθρα αὐτοὺς ἐπανελθεῖν πρὸς τὰ οἰκία ἐν ταῖς ἰδίαις σκηναῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποίησεν.

PL'E. *Περὶ τοῦ Μαβία καὶ τῶν ὀρθοδόξων*³¹.

(1) Μετὰ ταῦτα Μαβίας³², ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς, Χριστιανὸς ἦν ἐκ γένους Γρωμαίων, καὶ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἤρρεσε διὰ κάλλος· τῷ βασιλεῖ τῶν

Qui statim consurgens et gratias agens Deo, rediit in domum suam.

Paulo ante cæcus expostulavit ut duceretur in Macarii domunculam, quæ trium dierum itinere in eremo sita erat. Cum huc cæcus multo duciorum labore venisset, et Macarium in domo non invenisset, plane desolatus iugebat : sed fidei magnitudine fervens, ait ductoribus : « Ducite me, precor, ad partem cellæ muri, ubi dormire solet senior. » Quo cum adductus esset, parum ex arido luto, quo murus linebatur, assumens, manibus suis tenuit rogavitque aquam afferri ex puteo, unde biberet senior. Hac igitur aqua lutum dissolvens, et suos oculos liniens, et ex hausta aqua lavans, subito sic visum recepit, ut nullo egeret ductore, et in propria rediret exultans. Qui postea cum omni familia rediens ad senem, Deo gratias agebat et rein, ut evenerat, memorabat.

πρὸς τὸν γέροντα καὶ τῷ Θεῷ χάριν ὡμολόγει καὶ

Idem hic Macarius speluncam hyænxæ proximam habebat. Quadam vero die catulos suos cæcos attulit fera, et ante pedes ejus posuit. Reputans autem ille, quod propter cæcitate[m] catulorum fera deprecaretur, Dominum Deum rogavit ut visum iis donaret. Qui cum eis fuisset redditus, in speluncam subsequentes matrem redierunt. Paulo post, cum suis catulis rediens, ovium pelles lanam habentes veluti dona propter beneficiuin in ipsos collatum, ad senem asportavit; dentibus autem pelles sustentans et ante januas deponens, regressa est.

Illos divinos Patres Lucius exsules misit in insulam paludosam Ægypti, ubi nullus Christianus habitabat. Cum autem navis cum monachis insulæ propinquasset, sacerdotis idolorum hujus regionis filia, a demone impulsæ, ventis attracta usque ad navim venit, inordinatos edens clamores, sicut dæmoniacæ. Illi pœnas impuro spiritu infligentes, puellam sanam parentibus reddiderunt, omnesque insulam inhabitantes ferventes ardentisque Christianos fecerunt. Hoc cum audisset Lucius, veritus ne cunctus orthodoxos faceret, clam eos in propria redire suasque domunculas in eremo repetere suasit.

CXCV. *De Mavia et orthodoxis.*

Postea Mavias, Saracenorum rex, ex genere Romanorum Christianus erat. Captivus relictus, propter formam Saracenorum regi placuerat,

Varie lectiones et notæ.

²⁹ Glyc. 473, 16-19. ³⁰ τῆς θίας? ³¹ Π. τῆς Μαυίας καὶ ἀποστόλου Θωμᾶ Μ. 2, quæ rubrica in codice non legitur, nec in Par. 4706. ³² Moavia filius Thaur filii Morti Cenditæ ejus abnepos Hareth Al Mæsur regnavit a. 488-531; ipse igitur Moavia c. a. 560. (Hamza IX de Cenditis Hære principibus.)

et decursu temporis rex factus est. Tunc multa mala Romanis fecit, exercitum ferventissimo bello contrivit et multas urbes Palestinæ et Arabiæ expugnavit. Rogatus igitur ut iniret pacem, « Non aliter, inquit, hoc fiet, nisi quidam nomine Moyses, ex familia monachorum, gentis suæ ordinetur episcopus. » Ille Romæ, vicinis in partibus, degeus, virtutibus et miraculis innotuerat. Illius petitio enuntiata est Romanorum regi, qui ducibus id cum multa celeritate facere præcepit. Cum autem illum Alexandriam duxisset, ut ei manus a Lucio imponerentur, ipse non assensus est, dicens : « Lucius manus suas in me non imponet : sunt enim sanctorum cruore sordidatæ. » Licet pudore suffunderetur impius Lucius, urgente voto publico, coactus est invite consentire ut ab episcopis, quos in exilium miserat, Moyses impositionem manuum acciperet : quod etiam factum est. Sic ille, manuum impositione recepta, Maviæ datus est, et multos in ejus tribu Christianos fecit. Multa de gente narrat, unde originem haberet, unde nomen accepisset, et quomodo tres et decem annos circumcidantur Edessæ in Mesopotamia, ubi Thomas apostolus dicitur.

Postquam autem venisset Valens imperator et vidisset turbas orthodoxorum proscriptas in agro synaxim agere, in tantam iram effervuit, ut propriis manibus præfectum in vultum percussisset, eo quod non exinde depulsæ sint multitudines, sicut ipse jussisset. Ille vero, licet gentilis et ab imperatore probro coopertus, humanitate tamen motus, cum postera die deberet ad perniciem Christianorum incumbere, hoc ipso manifestum fecit civibus per occulta indicia, ut non in synaxim abirent. Ex auroa, maximum metum incussit super gentem ex illius jussione astantem, et omnia sic faciebat ut nullus ex populo periretaretur. Videbat tamen populi turba « quam ex more numerosiore ad locum illum incidere ac concurrere et multos festinare quasi timentes ne quis ex mortis metu dereliqueretur. In medio autem concursu, quamdam conspicit mulierem tanta celeritate e domo excurrentem, ut omitteret januas obserare, imo vestimento, quod honestam mulierem decet, neglecto in publicum prodiret. Portabat autem secum illa mulier infantem et cursu citatissimo consulis orationem rumpens contendebat. Ille tandem non ferens : « Retinete mulierem hanc, inquit, et huc adducite. » Quæ cum comprehensa ad præfectum ducta esset, « Quo, mulier infelix, inquit, festinamer contendis? Illa vero : « Ad agrum, inquit, quo catuochorum cætus congregatur. » — « Nonne audis, inquit, quod legatus huc venit, ut omnes quotquot invenerit perdat? » Illa respondit : « Audivi, et

Σαρακηνών· καὶ τῷ χρόνῳ εἰς βασιλεία προκοφῆα; πολλὰ κακὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἔδρασε, ὥστε καὶ τὴν στρατὸν ἐκτρίψαι σφοδρῶτατῳ πολέμῳ, καὶ πόλεις πολλὰς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ἀραβίᾳ πορθῆσαι. Παρακληθεὶς οὖν εἰρήνην ποιήσασθαι· « Οὐκ ἄλλως, ἔφη, τοῦτο γενήσεται εἰ μὴ Μωυσῆς τις τῷ ὀνόματι μοναχὸς τῷ ἔθνει αὐτοῦ χειροτονηθῆ ἐπίσκοπος, » ὃς ἐν τῇ Ῥώμῃ ³³ τοῖς ³⁴ γεινιάζουσιν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς διάγων, ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θαύμασιν ἐξ-ἤττασεν. Τοῦτου ἡ αἴτησις ἐμνηύθη τῷ βασιλεὶ τῶν Ῥωμαίων, ὃς κελεύει τοῖς στρατηγοῖς μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους τοῦτο ποιῆσαι. Ἀγαθόντις δὲ αὐτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χειροτονῆσαι· ³⁵ ὑπὸ Λουκίου, αὐτὸς οὐ κατεδέξατο εἰπὼν, ὅτι « Λούκιος τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐκ ἐπιβαλεῖ μοι· πεφυρμέναι γάρ εἰσι τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι. » Κατασχυνθέντος δὲ τοῦ ἀεβουῦ Λουκίου, τῆς δημοσίας χρεῖας ἐπικειμένης, ἠναγκάσθη ἡσυχάσαι, ἵνα παρὰ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐξορισθέντων Μωυσῆς τὴν χειροτονίαν δέξηται, ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ οὕτως χειροτονηθεὶς ἐδόθη Μαυρίᾳ καὶ πολλοῖς τοῦ φύλου Χριστιανοῦς πεποιθεῖ· ἱστορεῖ δὲ πολλὰ περὶ τοῦ **458** ἔθνους ὅθεν τε ἤρξατο καὶ ὅθεν ἐπονομάζεται καὶ ὅτι ἰγ' ἐτῶν περιτέμνονται ἐν Ἐδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας, ἐνθα Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος ἐδίδαξεν.

(2) Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης καὶ ἰδὼν τοὺς ὄχλους τῶν ὀρθοδόξων τοὺς ἐκκληθέντας καὶ ἐν τῷ πεδίῳ ποιουμένους τὴν σύναξιν, εἰς τοσαύτην ὄργην ἀνήφθη, ὥστε οἰκτεῖαι χεῖρας τυπῆσαι τὸν ἐπαρχὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ἐπειδὴ οὐκ ἐδιώχθησαν κάκειθεν οἱ ὄχλοι, καθάπερ αὐτὸς προσέταξεν. Ἐκείνος δὲ, καίπερ Ἕλληνας ὦν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὄβριθεὶς, ὅμως σκοπῆ φιλανθρωπίας τῇ ἐξῆς μέλλων ἐπὶ πύρρῃσιν τῶν Χριστιανῶν ἐξίναται, τοῦτο αὐτὸς δῆλον τοῖς πολίταις πεποίηκε διὰ λαθραίων μνηυμάτων, ὥστε μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν σύναξιν. Ἐωθεν δὲ προῖων μεγίστῳ φόβῳ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ³⁶ διὰ τῆς αὐτοῦ τάξεως ἐστῶτος ³⁷, καὶ πάντα ἐποίει ὥστε μηδένα κινδυνεῦσαι τοῦ λαοῦ· ἔωρα δὲ ὅμως τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ πλείον ³⁸ τῆς συνηθείας ἐπὶ τὸν τόπον ἐκείνον πορεύεσθαι καὶ συντρέχειν καὶ πολλοὺς ἐπιταχύνειν ὥσαντι φοβουμένους μήτις ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου ἀπολειφθεῖν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τὴ γύναιον ὄρᾳ οὕτως ἐπιταχύνον καὶ σπεύδον ὡς μηδὲ, ἐξὶν τῆς οἰκίας, προσκλείσαι τὰς θύρας μήτε περιμείναι εὐπρεπῶς τὸ σχῆμα τῶν γυναικῶν περιβαλέσθαι, καθάπερ ἐγγὴν (116^h) ἐπιμελῶς. Ἐφῆρι ³⁹ καὶ μεθ' αὐτῆς ἡ γυνὴ καὶ παιδίον νῆπιον ⁴⁰ σφοδρῶτατῳ δρόμῳ τὴν τάξιν τοῦ ὑπάτου διαβρήξασα ἐσπευδεν. Ἐκείνος δὲ λοιπὸν οὐ φέρων· « Κατάσχετε, ἔφη, τὸ γύναιον καὶ ἐνταῦθα ἀγάγετε. » Ὡς δὲ κατασχεθεῖσα ἠνέχθη πρὸς τὸν ἐπαρχόν· « Ποῦ, φησὶν, ὦ δυστυχὲς γύναιον, ἐπιταχύνουσα σπεύδεις; » Ἡ δὲ· « Εἰς τὸ πεδίον, ἔφη, ἐνθα ὁ τῶν καθολικῶν ὄχλος συνίγεται. » — « Οὐκ ἀκού-

Variæ lectiones et notæ.

³³ καί? ³⁴ αὐτοῖς cod. ³⁵ χειροτονηθῆναι? ³⁶ τὸ ἔθνος — ἐστῶτος cod. ³⁷ συνίγεται? ³⁸ πλείονα cod. ³⁹ καί? ⁴⁰ καί?

εις, ἔφη, οὐκ ὁ ὑπαρχος; ἔκεινος παρεύεται, ἵνα πάντας ἀνέλκῃ, οὗς ἐν εὐρή; » Ἡ δὲ εἶπεν· « Ἀκήκκα καὶ διὰ τοῦτο σπεύδω, ἵνα ἐκεῖ εὐρεθῶ. » — « Τοῦτ' ἔστι τὸ παιδίον ποῦ ἔλκει; » ἔκεινος ἔφη· Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο· « Ἴνα καὶ αὐτὸ μαρτυρίου ἀξιωθῇ. » Ταῦτα δὲ οὕτως ἀκούσας ἐπανέθειν ἐκέλευσε τὴν τῆξιν καὶ τὸ ὄχημα εἰς τὸ παλάτιον ἵπποστρέφαι·

459 εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὴν βασιλέα εἶπεν· « Ὁ βασιλεῦ, ἀποθανεῖν μὲν, εἰ προστάτευσαι, ἔτοιμός πληρῶσαι. » Διδάξα; δὲ πάντα καὶ τὰ περὶ τῆς

33 (3) Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν οἱ πόλεμοι τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως Οὐάλεντος, οὗς κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπήγαγε, κατὰ τῶν πολεμίων ἐστράφησαν. Τῶν γὰρ Γόθων ἐκ τῶν ἰδίων τόπων ἐξεληθόντων, διὰ πάσης ὁμοῦ τῆς Θράκης ἐξέχεαν ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ὅπλοις τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς πορθεῖν ἀγρώως ἤρξαντο.

34 (4) Τότε κατὰ τοῦ Οὐάλεντος; ῥήμασιν αἰσχροῖς οἱ πολῖται ἐχρῶντο καὶ ὕβρσαι χαλσιπαῖς μὴ ἐξέόντος 35 εἰς πόλεμον.

36 (5) Ἐξερχομένου δὲ αὐτοῦ 36, Ἰσαάκιος 37 ὁ ἱερὸς κρατήσας τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου 38 αὐτοῦ ἔφη πρὸς αὐτόν· « Ποῦ 39 βαδίσεις, ὦ βασιλεῦ, κατὰ Θεοῦ στρατεύμενος καὶ Θεὸν ἔχων ἀντίπαλον; » Πρὸς δὲ ὀργισθεὶς Οὐάλης 40 φρουρεῖσθαι προσέταξεν ἀπειλήσας (αὐτῷ) θάνατον, εἰ ἐπανέλθοι (καθ' ἅπερ Ἀγαθὸς τῷ Μεγαίρ. Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς προφητικῆς χάριτος πληροῦς ὁμοίως ἐκείνῳ τὴν ἀντίφρασιν ἐπὶ παντὶ τοῦ λαοῦ δέδωκεν εἰπὼν· « Ὅτι ἐπιστρέψων 41 ἐπιστρέψεις, οὐ λελάληκιν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός »).

42 (6) Εἶτα συμβολῆς γενομένης ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἡττηθεὶς κατὰ κράτος φεύγει 43 σὺν οἰήγοις εἰς οἰκημα, ὅπερ αἰσθόμενοι οἱ πολέμοι κατεκαυσαν αὐτὸν σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ σὺν αὐτῷ τῷ οἰκηματι (βασιλεύσαντος ἀνοσίως ἐτη 15).

44 (7) Οὐαλεντιανὸς δὲ ὁ μέγας τῆ πίστει καὶ τῆ εὐσεβείᾳ τέλειος καὶ ἀκέραιος τῆ παλαιᾷ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας αὐθεντία τὴν πολιτείαν ἐκυβέρνησεν καλῶς· σύνοδον γὰρ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ 460 ἐκέλευσε γανίσθαι, ἥτις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἰδοθεῖσιν Ἰνδικτον δὲ γράψας 45 τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Καρίᾳ ἐπισκόποις ἐμμένειν τοῖς δόξασιν παρεγγύησε, κοινωνῶν ἐν τῷ Ἰνδικτῷ 46 προσλαβόμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

47 (8) Ἐγραψε δὲ καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ. Συνελθόντων οὖν ἐπισκόπων ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπο-

licirco propero, ut ibi inveniatur. » — « Istum au em puerulum quo trahis? » ait. Illa vero retulit : « Ut et ipse martyrii gloriam adipiscatur » His auditis, cohortem jussit et plaustrum ad palatium reverti Adiens autem regem ait : « O rex, si me moti jubes, sum paratus : opus autem quod jussisti a l implere non valeo. » Et sic loquendo impera toris contra mulierem odium compecent.

εἶμι· τὸ δὲ ἔργον ὑπερ ἐκέλευσας, οὐ δύναμαι ἐκ γυναικὸς κοτίσχει τὴν τοῦ βασιλέως ὁρμήν.

Isto tempore bella quae impius rex Valens ad versus Dei Ecclesias direxerat, adversus inimicos conversa sunt. Tunc enim Gothi finibus suis egressi per totam Thraciam diffundebantur et arvis urbes agrosque deprædari crudeliter cœperant.

Tum Valentem probrosis verbis malevolisque conviciis lacescebant cives, eo quod ad bellum non proficisceretur.

Cum autem egrederetur, Isaacius venerabilis ap prehensens ejus equi frenum, ait : « Quo vadis, rex, qui contra Deum pugnavisti et Deum habes ad ver sarium? » Tum valde iratus Valens eum custo diri jussit, minitans ei mortem, si reverteretur, velut Achab Michææ. Hic autem eadem prophe tica gratia repletus similiter illi coram omni po pulo dedit hanc responsonem : « Quod revertens reverteris, in me Deus non locutus est. »

Deinde Adrianopoli congressione facta, victus, cum paucis in urbem pedes cito refert. Hoc au'em cognito, inimici eum et omnes qui cum ipso erant in domo concrenaverunt, postquam quatuor et decem annos impie regnaverat.

Valentinianus autem magnus fide pietateque excel lens pravis Romanorum in regnando exemplis vale dicens, rerum summæ cum laude præfuit. Synodum in Illyrico jussit haberi, quæ Nicænam fidem confir mavit : edictum autem mittens Asiæ et Cariciæ epi scopis, definitis dogmatibus stare hortabatur, sibi adjungens in eodem edicto fratrem suum Valen tem et filium ejus Gratianum.

Similia quoque scripsit in Illyricum. Cum igitur in Italianam convenissent episcopi, merito Mediolani

Variae lectiones et notæ.

33 ἵππαρχος? 34 ἐκέλευσε col. repetit. 35 Cod. 547,12-548,9? ἐπὶ αὐτοῦ. 36 10. Cod. 548,1-549,3 τῷ γ' εἰπει. Μαθῶν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ Οὐάλης περὶ τῶν Γόθων ἦλθεν εἰς ΚΠ. Ὑβρίζον δὲ αὐτόν οἱ Νυζάσιοι ὡς ἀνανδρὸν καὶ φυγοπόλεμον. 37 ἐξέοντος cod. 38 Cod. 549,5-7. 39 πρὸς τὸν τῶν Γόθων πόλεμον Cod. 40 ἱ. τις μοναχὸς τῶν μεγάλων κρ. Cod. 41 ἱ. Οὐάλεντος Cod. 42 Ποῦ ἐξέρχῃ β. Cod. 43 Τοῦτον ὁ Ὁ. φρουρᾷ παρέδωκεν ἀπ. θ. Cod. 44 Ἐν ἱπ. ἐν εἰρήνῃ οὐ λ. ἐν ἱ. I Reg. xvi, 26. om. Slav. 45 Cod. 549,17 — 22. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς καὶ ἦτ. 46 φ. ἐν τινι χωρίῳ καὶ εἰσελθὼν ἐν ἀγυρῶνι μετὰ τῶν συνόντων ἐκρύπτετο, κ. τ. λ. Cod. 47 Cod. 546,6 13. (τῷ γ' εἰπει) τῆς δὲ δόξως πάσης; τριαχά ὁμοούσιον προσθεούσης ἠτήσαντο Οὐαλεντιανὸν καὶ ἐποίησε σ. ἐν τῷ ἱ. καὶ τὴν ἐν Ν. π. ἐκύρωσε. 48 ἔγραψεν Οὐαλεντιανὸς Cod. — καὶ Φρυγίᾳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἀνατολῇ ἱπ. Cod. — τ. ὁρισμένοι; πρὸς τῆς συνόδου παρεγγυόμενος, κοινωνῶς αὐτοῦ καὶ Ὁ. τὸν ἀδ. καὶ Γρ. τὸν υἱὸν πρ. ἐν τῷ ἱ. Cod. 49 Ἰν δικτον cod. epaso v. 50 Cod. 545,21-546,2 : Τῷ γ' εἰπει Ἀμβρόσιο; μετὰ Εὐδόξῳ τῆς ἐκκλησίας Μεδιολανίου ἠγγήσατο, Οὐαλεντιανῶν τοῦ βασιλέως ἐκείτῃ διεχόντο; καὶ γὰρ τὸν Ἀμβ. ἐπὶ τῷ διαλύσει τῶν ἀμφιθεη τισμένων αἰρετικῶν τὰς ἐριδὰς ἀποστρέφοντα, ἐπὶ κ. ὁ. ἐπιστησάμενος, ὁ λαὸς ἐδάπτισε καὶ ἐπίτακτον ἔειπεν.

Auxentio, hæreticorum episcopo, utriusque partis turbæ dissensu studium agebant. Erat autem eis maxima dissensio periculosusque status: utraque pars aliquid funesti suæ parabat urbi, nisi prævaleret ejus opinio et ad opus duceretur consilium, in diversis eorum sententiis. Tunc autem hujus præfecturæ regimen tenebat quidam Ambrosius, vir laudabilis qui plurimis virtutibus in senatu Romano fulserat cuique concedita fuerat totius Italiæ moderatio, non solum ab impiis imperatoribus Constantio et Constante, magni Constantini filius, sed et ab imperatore pio Valentiniano: qui statim in ecclesiam ad comprimendam seditionem intravit. Populum autem, deposita mutua contentione, Ambrosium una voce postulaverunt, licet adhuc catechumenus esset: alta voce se dicebant uniuersos esse unamque fidem utrique parti futuram, si Ambrosius ipsis daretur episcopus.

λως λέγοντες: ἐνωθήσεσθαι καὶ μίαν ἀποστόλους τοῖς αὐτοῖς δ. 617

Hoc cognito, pius Valentinianus, multa de ejus virtute attestans, Ambrosium initiari consecrarique manuum impositione jussit. Cum autem manuum impositionem accepisset, hunc hymnum imperator Deo protulit: «Gratias tibi, Dominator omnipotens et Salvator noster, quod illi viro, cui corpora ego credideram, tu animas tradidisti, meaque suffragia justa manifestasti.»

Ferunt etiam Ambrosium, cum magistratus injustitiam agerent, eos ante regem fortiter redarguisse.

Interea vero, cum ad bella Sarmatica Valentinianus magnus ex Gallia: finibus in Illyricum venire et belli ductum assumere vellet, subito morbo correptus mortuus est. Legatos enim miserant Sauro-matæ pacem rogantes: quos cum Valentinianus vidisset, interrogavit an omnes Sauro-matæ corpore tales essent. His respondentibus optimos ex illis esse missos, magna voce clamavit terribilia Romanorum regnum manere, si tales Sauro-matæ optimi bellum adversus Romanos gerere tentarent. Verum ex animi contentione disrupta vena et sanguine multum defluente, in quodam castro Gallie vitam inivit.

CXCVI. *Regnum Gratiani et Valentiniani, Magni Valentiniani filiorum.*

Hic princeps orthodoxissimus et Dei servus, sui regni reliquit hæredes Gratianum, filium suum, cui Augustus erat, et Valentinianum, qui valde ju-

Α θανόντος ἐν Μεδιολάνῳ Αὐξεντίου, τοῦ τῶν αἱρετικῶν ἐπισκόπου, οἱ ἑκατέρου μέρους ὄχλοι ὑπὸ⁸⁸ διαφόρου σπουδῆν ἐποιούοντο· καὶ ἦν τις αὐτοῖς μεγίστη διχόνοια καὶ ἐπικίνδυνος στάσις· καὶ ἑκάτερον μέρος δλεθρον τῇ ἰδίᾳ παρεσκευάζε πολεῖν, εἰ μὴ γε ἡ αὐτοῦ κρατήσσει γνώμη καὶ εἰς ἔργον ἀγάγοι τὸ βούλημα, καίτοι ἐναντίων τῶν προθέσεων αὐτοῖς οὐσῶν. Τότε δὲ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἀμβρόσιός τις τὴν ἀρχὴν διέθυεν, ἀνὴρ ἀξιώτατος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων (120*) συγχλήτῳ ἐν πλείστοις ἀξιώματι διαπρέψας, ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπεπίστευτο πάσης τῆς Ἰταλίας παρὰ τῶν ἀσεδῶν βασιλέων Κωνσταντίου καὶ Κωνσταντος, υἱῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίου, οὐ μὴν ὀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Οὐαλεντιανοῦ, ὃς καὶ παραγγήμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε κωλύων τὴν στάσιν. Ὁ δὲ δῆμος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀφόμενος ἔριδος μὲν φωνῇ τὴν Ἀμβρόσιον ἐπεζήτησαν, κατηγούμενον ὄντα, μεγάλως ἐπέσειπεν τὴν πίστιν ἔσεσθαι, εἰ Ἀμβρόσιος ἐπίσκο-

⁸⁸ (9) Ὅπερ γνοῦς ὁ θεοσεβὴς Οὐαλεντιανὸς ἐκέλευσε μυηθῆναι καὶ χειροτονηθῆναι Ἀμβρόσιον, πολλὰ περὶ ἀρετῆς μαρτυρήσας αὐτόν. Χειροτονηθέντος⁸⁹ δὲ αὐτοῦ, τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ ἀναπέμφαι· «Χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτορ καὶ Σῦτερ ἡμέτερε, 461 ὅτι τῆδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν σώματα, σὺ δὲ ψυχὰς⁹¹ ἐνεχείρισας καὶ⁹⁰ τὴς ἐμὰς ψυχῆς δικαίας ἀπίφηνας.»

Γ (10) Φασὶ δὲ, ὅτι τοὺς ἀρχοντας ἀδικούντας γενναίως Ἀμβρόσιος ἐπὶ τοῦ βασιλέως διήλεγεν.

⁹¹ (11) Ἐν δὲ τῷ μεταξῦ, ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Σαυρομάτων, Οὐαλεντιανὸς ὁ μέγας ἐκ τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐλθεῖν βουλόμενος καὶ τοῦ πολέμου ἀρχὴν λαθόντος, ἀβρώστια αἰφνιδίως συσχεθεὶς ἐτελεύτησε. Πρέσβεις γὰρ Σαυρομάται ἐξασπέσειαν ἐξαιτούμενοι εἰρήνην· οὗς Οὐαλεντιανὸς θεασάμενος ἤρατο εἰ πάντες⁹² Σαυρομάται τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ὄντες⁹³ τὰ σώματα· τῶν δὲ εἰπόντων, ὅτι τοὺς παρ' αὐτοῖς ἀρίστους ἀπέστειλαν, ἀνακράξας μέγα, δεῖνὰ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ὑπομένειν, εἰ Σαυρομάτων οἱ ἀριστοὶ τοιοῦτοι Ῥωμαίους τολμᾶσθαι πολεμεῖν. Ἐκ δὲ τῆς διατάσεως⁹⁴ τοῦ θυμοῦ φλεθὸς βαγείσης καὶ αἵματος πολλοῦ ἐκχυθέντος, τελευτήσας αὐτὸν ἐν τινὶ φρουρίῳ Γαλλίας.

ΡηΓ. *Βασιλεία Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντιανοῦ τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Οὐαλεντιανοῦ*⁹⁵.

⁹⁵ (1) Ὁρθοδοξότατος ὄν καὶ δοῦλος Κυρίου κληρονόμους καταλείπει⁹⁶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Γρατιανὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Αὐγουστον ὄντα, καὶ Οὐαλεντιανὸν,

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ ἐπὶ δ. vel δ. ? ⁸⁹ Ced. 456, 3-6. Ὁ ἀκούσας Ο. ὁ βασιλεὺς χ. σοι, ἔφη, ὦ δ. ⁹⁰ χειροτονηθῆναι — ἀναπέμφαι σοι. ⁹¹ ἀνθρώπων add. Ced. ⁹² ταύτη add. Ced. ⁹³ 374-375. — Ced. 517, 1-10. Τῷ τὰ ἔπει Ο. ὁ μ. ἐτ. βασιλεύσας ἔτη τὰ τρίτην τοιῶδες· οἱ Σ. ὑπ' αὐτοῦ ἠττηθέντες πρ. πρὸς αὐτὸν ἐ. εἰ μὴσαν αἰτούντες ἐ. αὐτοῦ δὲ τούτους ἐρωτῶντος, εἰ. ⁹⁴ οἱ add. Ced. ⁹⁵ τ. εἰσὶν ἀκρότατοι καὶ αὐτῶν ἐ. ὅτι τ. κρείττονας πάντων ὡς ἔχεις καὶ ὄρξας, ἀν. βιαιῶς ἔφη δ. Γ. ἡ βασιλεία ὑπομένει εἰς Οὐαλεντιανὸν λήξασα, εἰ Σαυρομάται τ. ὄντες οἰκτρότατοι Ῥωμαίους κατεξανίστανται Ced. ⁹⁶ τάσσεως καὶ τοῦ κρείττου των χειρῶν φ. β. καὶ πλείστου ἀναδοθέντος ἀ. ἐν τ. φ. Γ. θνήσκει Ced. ⁹⁷ Deest rubrica in M. 2 et Par. 1705. ⁹⁸ 375. ⁹⁹ κατέλιπε ?

ναον κομιδῇ τυγχάνοντα καὶ μήπω τῶν βασιλικῶν ἄ
 συμβόλων καταξιοθέντα, ὃν ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπιχει-
 ρούντων τὴν τόπον τῆς βασιλείας ἀφραπάξουσιν, ὡς
 σχολάζοντα, παρεσκευάσεν αὐτὸν καὶ, ἀπόντος τοῦ
 ἀδελφοῦ, τὴν πορφύραν ἐνδύσασθαι, Πρόβου τῆ τη-
 νικαῦτα πιστῶς τὸ πρᾶγμα μεταχειρισαμένου⁶⁰.

462 ⁶¹ (2) Ὅστις ἐβασίλευσεν ἔτη γ' καὶ μετὰ
 Θεοδοσίου ἔτη γ'· οὗτος γὰρ τὸν μέγαν Θεοδοσίον
 προσχειρίσαστο βασιλεῖα ἐν Βυζαντίῳ, ἀγαγὼν ἐξ Ἰσπα-
 νίας πρὸς τὸ πολεμεῖν τοὺς Σκύθας· αὐτὸς δὲ ἐν
 Ῥώμῃ διέτριβεν.

⁶² (3) Μάξιμος δὲ τις Βρετανῶν, δυστανασχέτων,
 ἔτι Θεοδοσίος ὑπὸ Γρατιανοῦ βασιλείας ἤξισται,
 ὡς⁶³ μηδεμιᾶς τυχὼν⁶⁴ τιμῆς, διήγειρε τοὺς ἐν
 Βρετανίᾳ ἀντάραι Γρατιανῶ, ὄντινα καὶ ἀνεῖλε.
 Μετετέθη δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου Γρατιανὸς εἰς τοὺς βασι-
 λικoὺς τάφους, ὅστις⁶⁵ τοσοῦτον εὐστόχως ἐπὶ πολὺ
 ἐτόξευεν, ὡς λέγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας
 ἔχειν.

⁶⁶ (4) Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς σεισμὸς (μέ-
 γας καὶ φοβερώτατος) γέγονεν, ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
 ὀπωρησάσιν (μὲν) τὴν θάλατταν ἐπὶ πολὺ, τὰ δὲ
 πλοῖα ὡς ἐπὶ ξηρᾶς εὐρεθῆναι κείμενα. Πλήθους⁶⁷
 δὲ λαοῦ συνδραμόντος εἰς Θέαν τοῦ παραδόξου θαύ-
 ματος καὶ τοῦ ὕδατος πάλιν ὑποστρέψαντος (120^b)
 καὶ ἐκθεδληκῆτος μακρότερον τοῦ συνήθους τόπου,
 κατεποντίσθησαν ἀνθρώπων μυριάδες ε'· (καὶ τὰς
 μὲν ἐκεῖθεν προσορμιζούσας ναῦς τὸ ὕδωρ κοσεκάλ-
 λυψεν, τὰς δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Νεῖλῳ εὐρεθείσας
 ἀπέβριψεν ὁ ποταμὸς εἰς ξηρὰν μετὰ πολλῆς τῆς
 βύτης μέχρι σταδίων ρί'· ἀλλὰ μὴν) καὶ τῆς
 Κρήτης⁶⁸ καὶ τῆς Ἀχαιῆς καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ
 τῆς Ἠπείρου καὶ Σικελίας τὰ πλεῖστα μέρη (συνίθη
 τότε) ἀπολεσθῆναι, τῆς θαλάσσης ἀνελευθέρου· καὶ
 πολλὰ πλοῖα⁶⁹, ὑψωθέντος τοῦ ὕδατος, ἐπὶ ὄρειον
 ἐβρίβη ἄχρι σταδίων ρ' (τὰς τε Βρετανικὰς νήτους
 καὶ τῆς Ἀφρικῆς τὰ αὐτὰ καὶ χείρονα ὀποτιῆναι·
 καὶ σχεδὸν πάσης **463** τῆς οἰκουμένης τὰ πρὸς τῆ
 θαλάττη τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῆς
 θαλάσσης κατεποντίσθη· καὶ μέντοι ἐν τοῖς βυθοῖς
 καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πελάγεσι τὰ ἀμφὶ τὸ Ἀδρίαν⁷⁰
 καὶ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ ἄλλα πλεῖστα ὑπεχώρησε
 καὶ διέστη ὡσεὶ τεῖχος· ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ὕδατα,
 καὶ ἐφάνη ἡ ξηρὰ· καὶ πολλὰ τότε πλοῖα εὐρέθησαν
 πλέοντα καὶ εἰς τὸν τυθμῆνα καθίσαντα καὶ πάλιν
 ἀνῆχθησαν τῆ τοῦ ὕδατος καταστάσει. Συνεχῶν δὲ
 καὶ ἐκπλήλων τῶν σεισμῶν γενομένων, ἡ μὲν
 Νίκαια τῆς Βιθυνίας πόλις πάντα συνέπεσε καὶ τὰ
 κόκλιω⁷¹ τῶν προαστείων ἀγβῶλ καὶ ἔργα πλεῖστα.
 Ἡ δὲ Γέρμη καλουμένη πόλις τοῦ Ἐλλησπόντου πάσα ἐκ θεμελίων κατεποντίσθη· καὶ πρὸς τοῦτοι;

venis nondum regis insignibus condecoratus erat,
 et necessitate eorum qui regni locum, ut vacantem,
 occupare tentabant, adductus est, ut ipse, absente
 fratre suo, purpura indueretur, Probo tunc strenue
 rem administrante.

Qui regnavit tres annos et cum Theodosio tres
 annos. Hic enim magnum Theodosium, ex Hispania
 accersitum ut contra Scythas pugnaret, in regem
 advocavit, et Byzantii constituit: ipse vero Romae
 degebat.

Maximus autem quidam Britannus ægre ferens
 Theodosium, utpote nulla dignitate donatum, a Gra-
 tiano regnum obtinuisse, Britones excitavit ad re-
 bellandum contra Gratianum, et eum occidit. Gra-
 tianus in regia sepulera translatus est a Theodosio,
 qui tam dextere diu sagittavit, ut quidam dicerent,
 Gratiani tela mentem habere.

Iisdem temporibus terræ motus factus est ma-
 gnis et terribilis, adeo ut Alexandriae longo recesserit
 mare et navigia reapse in sicco reperta sint
 jacentia. Cum autem multus populus ad hoc in-
 auditum prodigium concurrisset videndum, et aqua
 regrediens consueto loco longius projiceretur,
 quinquaginta millia hominum submersi sunt. Naves
 autem hic appulsas aqua contexit, et quæ super
 Nilum inveniebantur, fluvius in siccum cum mul-
 ta vi ad centum octoginta stadia eas projecit. Imo
 Cretes, et Achaïæ, et Bæotiæ, et Epiri et Siciliae
 pleræque partes accidit ut, aqua redeunte, perda-
 rentur. Multa navigia, superantibus aquis, in mon-
 tes ad centum stadia ejecta sunt; insulae Britanni-
 cæ et Africae plagæ magna ex parte substratæ sunt.
 Totius fere terræ partes, quæ ad mare erant, aliæ
 terræ motu, aliæ maris excessu submersæ sunt. In
 profundis et altis, quæ circumdant Adriacum et
 Ægeum mare et alia plurima superaverunt squæ
 steteruntque velut murus, et apparuit arida. Tum
 etiam plures inventæ sunt naves quæ per æquora
 late ad immum abissi devenerunt et iterum aquæ
 furore relevatæ sunt. Continuo sibi succedentibus
 istis motibus, Nicæa Bithyniæ tota subversa est
 cum suburbis in circuitu, agrisque et ædificiis
 multis. Urbs Hellesponti, nomine Germe, tota ex
 fundamentis submersa est. Insuper in diversis locis
 hiatus multi facti sunt, ita ut metu super montes
 remanerent homines. Ex inopia vero multa anima-
 lia multique homines perierunt.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ Ἐπὶ Γρατιανοῦ Μελέτιος Ἀντιοχείας ἐν Κωνσταντινουπόλει γενόμενος καὶ Δημόφιλον εὐρῶν
 τὰς ἐκκλησίας κατέχοντα, Γρηγόριον τὸν Θεολ. ἐκ Ναζιανζοῦ ἤγαγε πρὸς τὴν τῆς Ἀρειανικῆς
 πλάνης καθάρσειν καὶ κατάλυσιν (Schelion). ⁶¹ 519 Jan. 19 — Ced. 550, 12, 17? de Gratiano
 ut Leo. ⁶² 393, Jul. 25 — Ced. 551, 1-13: Μαξιμιανὸς δὲ τις Βρ. ὄντι τὸν Θεοδοσίον ὁ Γρ. βασιλεὺς
 ἐκώλησεν. ⁶³ ὡσεὶ σοῖ. αὐτοῦ. ⁶⁴ τυχόντος Leo, Ced. ⁶⁵ δ; ἐπὶ τ. εὐστ. ἐτ. Ced. ⁶⁶ Περὶ τῶν σεισμῶν
 Ghye. 475, 21-474, 10; Ced. 550, 17-551, 10: Ἐπὶ Γρατιανοῦ σ. ἐν Ἀλ. γ. ἐπὶ τοσοῦτον ὡς ἐπὶ π. ὑπ. τὴν Θ.
 καὶ τὰ πλ. ἐπὶ ξ. ἐστάναι. ⁶⁷ Π. δὲ πολλοὺ ἐπὶ τῷ παραδόξῳ θαύματι συνδραμηκῆτος, τῶν ὕδατων ἀθρόω
 ἐνδραμόντων ε' μ. ἀνθρ. x Ced. ⁶⁸ Κρ. δὲ καὶ Ἀχ. καὶ Β. Ἡ. τ. καὶ Σ. πλ. Ced. ⁶⁹ καὶ ἐκτελευσῆται
 αὐτὰ ὡ. καὶ ἐπὶ ὁ. ἀπόρρηψαι πλοῖα α. σ. ρ' Ced. ⁷⁰ τὸν Ἀδρίαν σοῖ. ⁷¹ κόκλιω eod, κυκλόθεν προαστείου

γαμματα παλλὰ κατὰ διαφόρους τόπους ἰγίνοντο, ὡς ἐκ τοῦ φθόου ἴ ἐν τοῖς; ὄρει μὲν τὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἐκ δὲ τῆς ἀθρησίας πολλὰ ζῶα τε καὶ ἀνθρώποι διεγθάρησαν).

Præfatus autem Gratianus sex annos regnavit : A (5) Ὁ δὲ προσηρημένος Γρατιανὸς ἔδασίλευεν ἔτη 5· ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς ἔδασίλευσεν ἔτη 7 καὶ ἀπέθανε.

CXCVII. Regnum Theodosii Magni.

Post hunc regnavit Theodosius Magnus sex et decem annos. Tunc Theodosii pater, et ipse Theodosius dictus, magnorum tropæa circumducens, expulsione barbararum gentium, fines Romanorum aditu faciliores fecit. Videns autem filium suum spe magnum, ætate autem parvum — viz enim limina adolescentiæ erat ingressus — senatori cuidam curuli, doctrinæ laborumque suorum socio, eum tradidit educandum : qui curulis adolescentem sibi creditum dulcissima disciplina severioreque blanditiæ ad illustrem vitæ exercitationem firmavit. Porro dum hic moraretur Theodosius, scripsim regia cblamyde purpuraque exornatum in somno vidisse dicitur. Valentiniano autem veteri mortuo, plebeius Maximus Galliarum præfecturam ad insaniam in mente volvit, et, quadam conjuratione facta, Theodosium veterem tropæis onustum juczulari præcepit ; qui, priusquam moreretur, divino baptismate suscepto, ad immortalitatem renatus decessit. In eodem tempore junior Theodosius ad ducis favorem pervenerat : sed inde eodem invidiæ telo, quo pater, per Maximum similiter injuste decidit. Attamen Deus servavit eum et remanente dignitate redditaque substantia, in patriam Hispaniarum terram, in qua natus erat, iter dispositione regia fecit, ibi tranquillam et facilem vitam agens. Placillam autem, Augustam factam, tunc uxorem duxit, et reges ex ea procreavit : hæc vero naturam ratione famamque laudibus vincebat.

Interea Valens ad regem Gratianum scripsit litteras, præscribens Theodosium a se mitti. Theodosius autem, itinere incepto, cognitaque Valentis morte, ad urbem Sirmium dictam venit. Gothis autem cunctiam urbem et regionem crudeliter vastantibus, et Romanis exercitibus ab illius facie fugientibus, tum Theodosium Sirmii degentem consilio senatus Romanorum ei invidentis advocat Gratianus. Suadebant regi Theodosium, ducis munere decoratum ad hanc periculosam expeditionem, cum pucis militibus in hoc inmane bellum mittere : rex paruit. Ille quidem consilium et invidiam

P.L.Z'. Βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου.

(1) Μετὰ δὲ τοῦτον ἔδασίλευσε Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἔτη 5'. Τότε ὁ πατὴρ Θεοδοσίου, καὶ αὐτὸς Θεοδόσιος καλούμενος, τοῖς τῶν μεγάλων ἱερουργίαις τῶν περὶ πνέων, τῇ ἐκκοπῇ τῶν βαρβαρικῶν ἐθνῶν, τοῖς Ῥωμαίων ὄρους εὐπορωτέρους ἐποίησεν. Ὁρῶν δὲ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν τῇ μὲν ἐλπίδι μέγαν, τῷ δὲ χρόνῳ μικρὸν, — μόλις γάρ ἦν τοῦ βῆθμοῦ τῆς νεότητος ἐπιθετικῶς, — συγκλητικῷ τινι ἀμαξοδῶν ἱερέϊ, καὶ νεωτῆ αὐτοῦ τυγχάνοντι τῆς γνώμης καὶ τῶν πόρων, παρέδωκεν ἐκπαιδεύειν, ὅστις ἀμαξοδῶν ἱερέϊ βρισθέντα αὐτῷ τὸν νέον πραδτάτῃ διδασκαλίᾳ καὶ ἀσκησιμῶν κολακίᾳ εἰς λαμπρὴν ἀσκησιν τῆς ζωῆς ἐστερέωσεν. Ἐκείσε τοίνυν ὄντος Θεοδοσίου, καθ' ὕπνου ἑαυτὸν εἰδέναι λέγεται βασιλικῇ χλαμῦδι καὶ πορφύρᾳ κεκοσμημένον. 464 Οὐαλεντινιανῷ δὲ τοῦ γέροντος τελευτήσαντος, Μάξιμος ὁ δῆμιος, τὴν ὑπαρχότητα τῶν Γαλλίων εἰς μανίαν ἐτραπέει καὶ τινα εὐσκαυὴν παποικῶς Θεοδόσιον τὸν πρῆσῦταρον τροπαίους κεκορεσμένον σφαγιῆναι προσέταξε, δὲ πρὶν τελευτῆσαι τὸ θεῖον βάπτισμα δεξιμῶνος καὶ εἰς τὴν ἀθανασίαν ἀναγεννηθεὶς ἐτελεύτησε. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὸν κατὰ τὸν εὐνῆτερος Θεοδόσιος ἐν τῇ τοῦ δουκὸς ἀξίᾳ ἐτύγχανε τῷ δὲ αὐτῷ βέλει τοῦ φθόου, ὅπερ καὶ ὁ πατὴρ, διὰ Μάξιμον ὁμοίως ἀδικῶς ὑπέπεπτεν (121^a) ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν διεσώσατο, μαινάτης παρ' αὐτῷ τῆς ἀξίας καὶ τῆς οὐσίας ἀνεδοθείσης, εἰς τὴν πατρῶαν γῆν τῶν Σπανίων, ἐν ἧ ἐγεννηθῆ, ἐφοίτησε προστάγματι βασιλικῷ, ἐκείσε ἡσύχως καὶ πράως τὸν βίον διέγων. Πλακίλλαν δὲ τὴν γονομένην Αὐγουστῶν ἡγάγετο τότε, καὶ βασιλείας ἐξ αὐτῆς ποιήσας, ἥτις τὴν φύσιν τῷ λογισμῷ καὶ τῇ φήμῃ τῆς ἐγκωμίας ἐνίκα.

(2) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐάλης γράμματα ἐπέμπει πρὸς τὸν βασιλεῖα Γρατιανὸν προστάξας Θεοδόσιον ἀποσταλῆναι πρὸς αὐτόν. Ἀρξάμενος εἰ τῆς ἰδέου πρὸς Θεοδόσιον, καὶ γνοὺς τὴν Οὐάλην, τελευτῆν ἐρχεται εἰς πόλιν καλουμένην Σίρμιον. Τῶν δὲ Γόθων πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀφειδῶς λυμαίνοντων καὶ τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων φευγόντων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, τότε Θεοδόσιον ἐν τῷ Σερμῖῳ διέγοντα Γρατιανὸς προσκαλεῖται βουλή τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων φθονούσης αὐτῷ, ἧ ὁὖν ὀλίγοις στρατεύεται; εἰς τοσοῦτον ὠμὸν πόλεμον ἀποσταλῆναι Θεοδόσιον πείθει, ἐκπικινδῶν ἀξίωματι

Variae lectiones et notæ.

¹ τὸν φθόου? ² Ῥωμαίων? ³ τρεῖς? ⁴ ἅμαξ. ? ⁵ καὶ οὐ? sed cf. Historiam miscellam : Theodosius — in Hispania morabatur, ubi et ortus fuerat et nutritus. ⁶ Hist. misc. Inter hæc (victoriam de Alanis, Hunnis, Gothis repulsum) divinam visionem vidit — Gratianus Theodosium purpura ornatum — consulam Ansonii et Olybrii (379). ⁷ ὁ δὲ λαός? tyrannus (Marcellinus Hist. misc.)? ⁸ ἡ παρ? ⁹ Μάξιμου? cf. Hist. misc. — Ea tempestate Theodosius tam propter parentum nobilitatem quam pro sortitu sine propria nominatisimum habebatur, et ob hanc causam invidia similitum iudicium sollicitus. ¹⁰ Glv. 474.28—21 cf. Historiam miscellam. Cumque imperator quid faceret hæsitaret, quippe cum barbari ei in victoria inespugnabiles esse viderentur — nascitur ex Hispania Theodosium et — magistrum militum esse demum viis, cum exercitu ad barbaros destinavit. ¹¹ καὶ οὖν? ¹² καὶ οὖν? ¹³ καὶ οὖν?

τιμηρόντα στρατηλάτου ἀξίᾳ, τὴν βασιλεία παρέπεισε. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν ἐπιβουλῶν⁸⁸ καὶ τοῦ φθόνου οὐδὲν ἔγνω· κατὰ κράτος δὲ τοὺς νομιζομένους ἀρετῆτους εἶναι Γότθους νικήσας Θεοδοσίος σὺν τάχει πολλῶ, τῷ βασιλεὶ τροπαιοφόρος παρατεῖς θεία ψήφῳ 465 τὸ βασιλικὸν διάδημα περιβάλλεται. Γρατιανοῦ χειροτονουῦτος αὐτὸν, καινῆ τιμῆ καὶ τιμηματῆ περιεβλήθη πορφύρα ὡς ἀρχαῖος βασιλεὺς· καὶ ἰπειδὴ τοὺς ὄμους αὐτοῦ ὑπερῖνθρωπον ὕψους ὄντας διαφόρους⁸⁹ βασιλικούς χλαμύσιν ἐνδύειν οὐκ ἴδύνατο. — πάντας γὰρ ὑπερείχε τῷ μεγέθει· πᾶσαν ἰσότηα διὰ τὸ ὕψος μικρὰν⁹⁰ ἀπέφηνεν. — τέλος Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως τῆ πορφύρα κοσμηθεὶς ἐξέλκυσεν, ἐκ τετραγώνου ἀρμοσάσης αὐτῷ.

⁸⁸ (3) Οὗτος Γρατιανὸς τῆ Δύσεως μέρος ἐπ' αὐτῷ καὶ τῷ ἀελοφῶ διεφύλαξεν, Θεοδοσίῳ δὲ τὴν τῆς Ἀνατολῆς φροντίδα ἐπέτερεψεν. Πολλὰ δὲ εὐσεβῶς καὶ γενναίως κατορθώσας ὁ Γρατιανὸς παρὰ Μαξιμίμου τοῦ τυράννου [ἐν] ταῖς Βρετανίαις ἐπαναστάντος, δι' Ἀνδραγαθίου τοῦ δουκὸς ἐν Λουγδούνη παρὰ τῶν ἰδίων προδοθεὶς, μᾶλλον δὲ βίβ τῶν πολεμίων συσχεθεὶς, ἀνῆρέθη.

⁸⁹ (4) Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ νεώτερος⁹¹ τοῦτου ἀδελφὸς ἐν Ἰταλίᾳ διάγων ὑπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ φόβου πολέμου πτοηθεὶς, εἰρήνης αὐτῷ καθ' ὑπόκρισιν προταθείσας παρὰ Μαξιμίμου, καὶ αὐτὸς ὑποκρινάμενος ἠδέως ἐδέξατο.

(5) Ἰουστίνα δὲ τότε ἡ μήτηρ αὐτοῦ τῆς Ἀρειανῶν αἰρέσεως τὰ φάρμακα τῆς ἀσεθείας, ἃ περιόντος τοῦ ἀνδρὸς ἔκρυπτεν, εὐμαρῶς ἀπατηθέντι τῷ υἱῷ μετὰ θάρρους ἀπικάλυψε καὶ τεῖθει αὐτὸν διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς τὸν μὲν Ἀμβρόσιον ἀνθιστάμενον αὐτῷ τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς ἐκκλησίας Μεδιολάνων ἐξώσας καὶ εἰς ἐξορίαν πέμψας, τὴν ἐκκλησίαν δὲ διαβρῆξαι καὶ πολεμεῖν τὰ ἅγια. Βενέθολος δὲ τότε ἐν ἀξιώματι ταῖς ὑποσχέσεσι τῆς βασιλείας μὴ εἰσας, τῆς στρατιωτικῆς ζώνης καὶ τῶν ἀξιωματῶν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν προκρίνας τοῖς ποσὶ τῶν βασιλέων τὴν (121b) ἑαυτοῦ ζώνην ἀπέβριψεν.

(6) Μαξιμὸς δὲ ὁ τυράννος θέλων τὸ τοῦ τυράννου βίτηρον ὄνομα ἐκδόσασθαι καὶ νόμιμον ἐπιδείξασθαι ἑαυτὸν βασιλεῖα, γράμματα 466 ἐκπέμψας τὴ ἀσεβῆς ἐπὶ τῆς Ἰουστίνης ἀπαφύλιξε καὶ τὸ πολεμεῖσθαι τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνατρέψασθαι ἀπηγόρευσεν· καὶ οὕτω πλησιάζειν τῆς Ἰταλίας ἤρξαντο.

(7) Τοῦτο δὲ Ἰουστίνα μαθοῦσα, τοῦ τε πολεμίου καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀσεβοῦς ἐπιχειμένων αὐτῆ, εἰς φυγὴν τραπίσασα, πρώτη τὴν ἐξορίαν κληρώσατο, ἣν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῆ ἠτοίμασεν. Τοῖ-

ignorabat. Sed cum Theodosius brevi vicisset Gothos qui armis credebantur invincibiles, t operis onustus, regem adiens, divino suffragio, regium diadema circum tempora induit. A Gratiano electus, nova quadam et mirabili purpura, sicut rex antiquus, indutus est. Cum autem, qua erat plus quam virili statura, humeri ipsius plurimum purpurarum proportionibus haud se accommodarent, omnes enim magnitudine superabat, et propter altitudinem quilibet habitus brevis apparebat, tandem Constantini, piissimi imperatoris purpura exornatus refulsit, ex qua lato ipsi adaptata.

Hic Gratianus Occidentis partes sibi fratrique suo reservavit, Theodosio autem Orientis curam credidit. Multis autem pie nobiliterque gestis adversus Maximum tyrannum apud Britannos insurgentem, Gratianus per Andragathium Lugduni ducem a suis prolitus, vel potius inimicorum vi oppressus, occisus est.

Valentinianus autem Junior, illius frater, in Italia degebat. Fratris occisione bellique metu stupefactus, pacem sibi simulante a Maximo oblitam et ipse simulate libenter accepit.

Tum autem Justina, mater ejus, haeresis Arianorum imple venena, quae vivente viro absconderat, filio facile deluso blenter revelavit, et ei persuasit, ut per militarem manum Ambrosium, ipsi orthodoxo sermone resistentem, ex Mediolani Ecclesia pelleret mitteretque in exilium, ac Ecclesia posthabita in sancta pugnaret. Benevolus autem qui tunc in dignitate erat, reginae promissis non annuens, militari balteo dignitatibusque orthodoxam fidem praepnens, ante pedes regum propria balteum projecit.

Maximus vero tyrannus odiosum tyranni nomen exuere volens, legitimumque se praestare regem, literas misit, quibus Justinæ impietatem despiciebat, et quod Dei fidem persequeretur constitutionemque catholicam Ecclesiae everteret, redarguebat. et sic Italiae appropinquare coepit.

Hoc audito, Justina, inimico simul et impia conscientia vexata, in fugam conversas, prima exilium sorte obtinuit, quod sacerdotibus ipsa paraverat. Igitur cum impia matre fugiens rex

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ τὸν τῶν ἐπιβουλῶν, καὶ τοῦ φ. τοῦ κατὰ φύ. ἐπιπότ. cod. sed Hist. misc. Gratianus — cunctis faventibus etc. ⁸⁹ παφορ. βδ. χλαμύδ. cod. ⁹⁰ μικροῦ codex. ⁹¹ Cod. 551,5 — 10: Καὶ ἀποστῆλαι Ἀνδραγαθίον, ὃν παραυτὰ διὰ στρατιωτῶν προσκευασμένων ὄντων ἐπὶ τοῦτου, Γρατιανὸν διεχειρίσατο. Marc-Elphinus: Ind. XI, Merobaudes II et Saturnino coss. Gratianus imp. Maximi tyranni dolo apud Lugdunum occisus VIII K. Sept. ⁹² Cod. 551, 14—17: Ἀδ. δὲ Γρατιανοῦ, ἐρώνυμος τῷ πατρὶ Οὐαλεντιανῷ, ἐπεὶ περιόντος ἐν ἐξορίᾳ ἐπισκόπου ἀνεκλήσατο καὶ τὰς ἰδίας ἐκκλησίας ἀπέδωκεν αὐτοῖς, ἐκδιώξας τοὺς Ἀρειανούς Διμάσου τοῦ πάπα Ρώμης αὐτῷ συμπράττοντος. ⁹³ νεώτερος om. cod.

Valentinianus junior Italia et proprio regno de-
jectus est.

Cum igitur in Orientem venisset, sic a pio rege Theodosio receptus est, ut in his regionibus regnare potius quam in exilio degere videretur. Confestim autem per Theodosium a vitis mundatus, impurae sectae venenum evomuit, quod imprudens mater ipsi infuderat, et fidelissimo Theodosii hortatu Christum recepit. Sape enim a Theodosio in spem fidei educatus, regius exercitus non armis sed justis causis stare didicit. Sermo autem Theodosii ad Valentinianum talis erat: « Scio, inquit, Valentiniane, saepe piissimos reges, exercitu quiescente, victoriam obtinuisse, subjectosque inimicos, periculi metu, factos esse tributarios: sic divinus Constantinus, caelestibus auxiliis fretus, Licinium, Dei inimicum, in navali pugna perdidit; sic illustris Valentinianus, pater tuus, facilius regnum ab hostibus integrum gubernans mortuus est, postquam, Deo vindicante, multa praelia multasque victorias, innumeris diversisque barbaris devictis, reportaverat. Tuus autem avunculus Valens, cum Deo pugnans, Ecclesiam occisione sanctorum et exilio sacerdotum polluit profanus, qui Dei voluntate a Gothis expugnatus et devotius crematus est. Tunc ergo ad bellum exiens haeretici nomen sumere sustinebis? Re vera Christum veneratur qui te injuste expulit. Infidelitas tua opportunitatem Maximo contulit. Ille tantummodo regnando tyrannus est; tu vero Dei inimicus esse primo coepisti. Tibi dabo exercitum, et auxilium tibi praebeto: sed, si Christum laedimus, quem pugnantes invocabimus? » Haec et his plura monendo Theodosius Valentinianum ad orthodoxam fidem conduxit.

τοῦ Θεοῦ καθεστάναι· δώσω σοι στρατὸν καὶ παρέξω σοὶ βοήθειαν· ἀλλ' εἰ τὸν Χριστὸν βλάπτωμεν, τίνα παρακαλέσωμεν μαχόμενοι; » Ταῦτα καὶ τὰ τούτων πλείονα νοουμένησας Θεοδότης Οὐαλεντινιανῶν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετήγαγεν.

Interea vero, mortua illius matre, propter fidem bonitatemque regis Gratiani, cujus benefacta meminerat, Theodosius, in auxilium cunctas Orientis vires educens, vindicavit sanguinem justum, et, ejecto tyranno, Valentinianum in regnum restituit.

Ipsa vero postea Romam veniens de victoria triumphavit et ad reginam urbium reversus est.

CXCVIII. De sancto Arsenio.

In his diebus, quibus optimus Deus suscitavit Theodosium regem magnam thronumque Romanorum regni ipsi concedidit, praedecessoris sui

A γαρ οὖν μετὰ τῆς ἀθαιμίτου μητρὸς πεφουγῶς ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς ὁ νέος τῆς Ἰταλίας ἐστερηθῆθαι καὶ τῆς οικίας· ἐξεβλήθη βασιλείας.

(8) Ἐλθὼν οὖν ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὕτως ἐπεδέχθη παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσίου, ὥστε δοκεῖν αὐτὸν μᾶλλον τῶν μερῶν ἐκείνων βασιλεύειν ἢ ἐν ἐξορίᾳ διαγείναι. Παραχρῆμα δὲ διὰ Θεοδοσίου καθαρθεὶς ἀπὸ τῆς φαυλότητος τῆς αἰρέσεως· τῆς ἀκαθάρτου τὸν ἴον ἐξέχεεν, ἐν ᾧπερ αὐτὸν ἡ ἀνόητος ἐβλαψε μήτηρ, καὶ τὸν Χριστὸν ἀνεδέξαστο πιστοτάτη προτροπῇ Θεοδοσίου. Πολλάκις γὰρ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς πίστεως διὰ Θεοδοσίου ἐκπαιδευθεὶς, ἔμαθε τὴν βασιλικὴν παράταξιν οὐ δι' ὀπλῶν ἐστάναι, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῶν προφάσεων. Τοιοῦτος δὲ ἦν ὁ λόγος ὁ παρὰ Θεοδοσίου πρὸς τὸν Οὐαλεντινιανόν· « Οἶδα, φησὶ, πολλάκις, Οὐαλεντινιανέ, παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, ἡσυχάζοντος τοῦ στρατοπέδου, τὴν νίκην κατορθωθείσαν καὶ τοὺς πολεμίους ὑποταγέντας ὑποτελεῖς γενέσθαι τοῦ προλαβόντος κινδύνου· οὕτως ὁ ἔνθεος Κωνσταντῖνος ταῖς βοηθείαις τοῦ Θεοῦ ἀνορθωθείς καὶ Λικίνιον τὸν τοῦ Θεοῦ τύραννον ἐν ναυαγίῳ διέφθειρεν· οὕτως ὁ ἔνδοξος Οὐαλεντινιανὸς ὁ σὸς πατήρ εὐτυχέστερον τὴν βασιλείαν ἀβλαβῆ παρὰ τῶν πολεμίων ἰθύνων ἐτελεύτησε, τοῦ Θεοῦ ἐκδικουόντος· αὐτὸν καὶ μάχα· ἀναριθμήτους καὶ νίκας ἀνεδέξαστο, πολλοὺς βαρβάρους καὶ διαφόρους ἀνελών. Οὐάλης δὲ ὁ θεὸς ὁ σὸς τῷ Θεῷ ἀντιπαρτάτων ἐμίανε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ βέβηλος διὰ τῆς σφαγῆς τῶν ἁγίων καὶ τῆς ἐξορίας τῶν ἱερῶν, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει ὑπὸ τῶν Γότθων πολιορκηθεὶς καὶ ἡττηθεὶς ἐκαύθη. Σὺ οὖν αἰρετικῶς ὄνομα λαβεῖν ἀνέξη ἁπῶν εἰς πόλεμον; ὀρθῶς τὸν Χριστὸν εἰθεταὶ ὁ ἀδίκως σε ἐκβαλὼν· ἡ σὴ ἀπιστία εὐκαιρίαν Μαξιμῶ συνεισήνεγκεν· ἐκείνος μόνον τοῦ βασιλεύειν ἔστι τύραννος, σὺ δὲ πολέμιος ἤρξω

σοὶ βοήθειαν· ἀλλ' εἰ τὸν Χριστὸν βλάπτωμεν, τίνα

(9) Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τελευτήσασθαι, Θεοδότης διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ βασιλέως Γρατιανοῦ, καὶ τῶν εὐσεργεσῶν αὐτοῦ μεμνημένος εἰς ἄμυναν πάσης τῆς τῆς Ἀνατολικῆς δυνάμεις ἐξάξας, ἐξεδίκησε τὸ δίκιον αἷμα καὶ τὸν Οὐαλεντινιανὸν κατέστησεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν, ἐκβαλὼν τὴν τυραννίδα (132^a).

(10) Αὐτὸς δὲ μετὰ ταῦτα εἰσελθὼν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ θριαμβεύσας τὴν νίκην εἰς τὴν βασιλίδα ἐπανῆλθε τῶν πόλεων.

P. H. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου ⁹³.

(1) Ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν, ἐν αἷς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐξήγγειρε Θεοδόσιον βασιλέα τὸν Μέγαν καὶ ἐνεπίστευσεν αὐτῷ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας Ῥωμαίων.

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁰ ἐν ᾧπερ ἐοῖ. ⁹¹ β. παλ. cod. ⁹² Ind. I. Theodosio A. II. et Cynegio coss. Valentinianus — et Theodosius Maximus — apud Aquilejam rebellantem vicerunt (Marcellinus). ⁹³ Ind. II Timasio et Proximo coss. Theodosius Imp — Romam mense Junio introiit! — urbeque egressus est K. Sept. (Marc.) ⁹⁴ καὶ μετὰ τοῦ M. 2. ⁹⁵ Glyc. 475, A 476, 9, Ced. 573, 11 — 17.

ἡγάγετο εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ²⁶ A regis Illiam duxit uxorem, et ex ea duos filios βασιλέως, Πλακίλιαν ὀνόματι, καὶ ἔτακεν ἐξ αὐτῆς Arcadium et Honorium suscepit. δύο υἱούς Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον.

(2) Αὐξησάντων δὲ τῶν παίδων, ἦλθον εἰς ἡλικίαν τοῦ ἐκμανθάνειν γράμματα· καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν βασιλείαν ζητῆσαι ἄνδρα ἐλλόγιμον καὶ ἀσκητὴν, κεκοσμημένον ἐν ἀληθείᾳ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔχοντα θεογνωσίαν εἰς ἄκρον, ὡς ὀφείλων παραβῦναι αὐτῷ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. Οὐκ ἠδούλετο γὰρ εἰς σχολασίον αὐτοὺς ἐμβαλεῖν ἢ ὑπὸ ἀτάκτων διδασκάλων παιδευθῆναι, ἵνα μὴ μάθωσιν ὑπὸ ἄλλων παιδίων, ἃ ὀφείδους οὐ θέλει, καὶ τυπώωσιν ἐν λόγοις ἀνωφελέσιν. Ταῦτα ὁ βασιλεὺς λογιζόμενος σπουδῆν πᾶσαν **468** ἐποιεῖτο τοῦ εὑρεῖν ἄνδρα τοιοῦτον· καὶ τῶν διαταγμάτων ἐκπεποθέντων κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν βασιλείαν οὐκ ἔδυνθησαν εὑρεῖν τινα τοιοῦτον κατὰ τὸν ἐπιστάμενον αὐτῷ λογιζόμενον, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἄνδρα φιλόσοφον, ἀλλ' οὐ φιλόθεον, ποτὲ δὲ πάλιν φιλόθεον, ἀλλ' οὐ φιλόσοφον· ἠύξησαν δὲ οἱ παῖδες· καὶ οὐκ ἤνεσχετο εἰς σχολασίον ἐκδοῦναι αὐτοὺς δι' ἃν εἴρηται τρόπον.

(3) Καὶ μὴ εὐρών καθὼς ἐζήτει, ἀπέστειλεν ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ βασιλείᾳ τοῦ εὑρεῖν παρ' αὐτοῦ τοιοῦτον ἄνδρα, γράψας αὐτῷ, ὅτι ἡ Μεγάλω μοι χάριζεν τοῦτο ποιῶν, ἡ Ὁ οὖν βασιλεὺς προσκλιθεὶς τὸν πάπαν δεῖκνυσθαι αὐτῷ τὰ γράμματα Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως· εἰπὼν, ὅτι ἡ Ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ποιῆσαι τῷ συμβασιλεύοντι ἡμῶν τὴν αἴτησιν ταύτην· ἀσχύνη γὰρ ἐστὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους· μὴ εὐρεθῆναι ἐν τῇ μεγίστῃ Ῥώμῃ ἀνθρώπων τοιοῦτον, ἡ Καὶ ἐρευνήσαντες καὶ ἐπιζητήσαντες οὐκ εὐρον. Ἐπὶ πολλῶν οὖν διερευνώντων αὐτῶν, καὶ διαλογιζομένων, καὶ ἀπολογούντων περὶ τούτου, εἶπεν ὁ πάπας τῷ βασιλεῖ ἡ Ἔσσι, παρ' ἡμῶν διάκονός τις παρθένος μετὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς ὀνόματι Ἀρσένιος· ὁμοίος γὰρ αὐτῷ ἄλλος οὐκ ἔστιν ὁ ὀφείλων ²⁶, καθὼς ἐπιθυμεῖ ὁ βασιλεὺς· Θεοδοσίος, παρθενοῦσαί τε τὰ τέκνα αὐτοῦ πίστην γινώσκει θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων· ἀλλ' οὐκ οἶδεν εἰ καταδέξεται, διότι ἔχει κερδὸν ἀποταξάμενος τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως· ἀλλ' ἴσως, ἐὰν κλειύσῃ τὸ ὑμέτερον κράτος, καλέσομεν αὐτὸν καὶ πληροφοροῦμεν αὐτὸν περὶ τούτου. ἡ Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐχάρη λίαν· καὶ πέμφαντες μετεστειλάντο τὴν Ἀρσένιον. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἡ Οὐ λέληθε τὸ ἡμέτερον κράτος ἢ κατὰ Θεὸν σου πολιτεία· καὶ ὁ ἐνάρετός σου βίος· ἀλλὰ διηγουμένως ἀκούοντες τὴν καλὴν σου ἀναστροφὴν, πάνυ εὐφραίνομεθα ἐπὶ τοῖς ²⁷. ἔπει δὲ ὁ συμβασιλεὺς ἡμῶν Θεοδοσίος ἀπέστειλεν ἡμῶν προσβίαν αἰτούμενος στείλαι αὐτῷ ἀνθρώπον τοιοῦτον δυνάμενον παιδεύσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πάσῃ θεοσεβείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, τούτου χάριν μετεστειλόμενά σε ὡς κατὰ Θεὸν ὄντα, ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν χάριν τὴν ἐπιβιβάσανταί ἐκ Θεοῦ παιδείσεως αὐτοῦ· (122^β) οὐ

Crecentes autem pueri, ad aetatem ediscendi litteras venerunt. Tunc misit in omne sub ditione sua regnum ad querendum hominem doctum et religiosum, timore Dei vera exornatum, divinam scientiam subactam habentem, ut ipsi filios suos traderet. Non enim volebat eos in scholam mittere vel ab indisciplinatis magistris educari, ne ab aliis pueris discerent quae Deus non vult, et nocivis sermonibus informarentur. Haec reputans imperator, omnem diligentiam ad talem virum inveniendum adhibuit. Missis autem in omnia sub ipsius ditione imperium mandatis, hominem cum characteribus requisitis invenire non poterant: sed modo virum inveniebant philosophum at non philotheum, modo philotheum, at non philosophum. Creverunt autem pueri; et eos in scholam, propter praedictam rationem tradere haesitabat.

Non inveniens id quod quaerebat, Romam ad regem misit, ut ab ipso talem acciperet virum, illi scribens: « Hoc agens mihi valde gratus eris. » Rex ergo papam advocans ostendit ei Theodosii litteras, dicens: « Impossibile est hanc petitionem illi qui conregnat nobiscum non adimplere: opprobrium enim nostrae potestatis est in maxima Roma talem hominem non inveniri. » Et querentes et perscrutantes non invenerunt. Cum igitur diu perquisisissent, consulati sunt et garriverunt, papa regi dixit: « Est apud nos quidam diaconus celebs cum sua sorore, nomine Arsenius. Similis illi non est alius qui sit juxta Theodosii regis placitum et qui filios ejus omni scientia divina et humana instruat. Sed nescio an assensurus sit, quia tempus educationis normalis sibi praefinit. Nihilominus si jusserit vestra potestas, cum advocabimus et de re ista disseremus. » Illis auditis, rex valde letatus est. Et mittentes Arsenium accesserunt. Cum advenisset, rex ei dixit: « Haud potestatem nostram latet tua ad Deum conversatio inaque virtute dives vita. Imo saepe pulchram tuam agendi rationem audientes, valde letati sumus. Cum autem qui nobiscum regnat Theodosius, nobis legationem miserit rogans talem sibi hominem mitti qui possit filios ipsius in omni pietate et philosophia educare, propterea te qui secundum Deum exaccessivimus, ut et filios illius secundum gratiam, quae tibi a Deo data est, edoceas. Non enim hanc rem cuiquam incaute et temere credendam, nisi tuae religioni decrevimus. » Arsenius autem regi dixit: « Non ignorat, religiosissime rex, sanctissimus pater noster Papa vilitatem meam, siquidem non adhuc inveni tempus exteriori philosophiae studendi, praesertim cum ab ista sacra manuum impo-

Varia lectiones et notae.

²⁶ αὐτοῦ codex, sed infra αὐτόν. ²⁶ ὁμοίος cod. ²⁷ τοῖς cod.

sitione quam incognus accipi, non in larum scientiarum librum oculos demisi. » Interpellans autem Papa dixit ad eum : « Vera quidem sunt ea quae a te dicuntur ; scimus res ita se habere : multum etenim in hoc tuam honestam vitam laudavimus. Sed quia divina regiaque jussio est, et placitum Dei in eo quod factum est relacet, obsecramus te ut in huiusmodi bonum inceptum te ipsum impendas. Potes enim per gratiam Dei qua tibi data est pie Deoque gratiose illos edocere, quinimo de philosophia multum eis prodicere, ostendens eis turpes impiorum idolorum apparatus, quae deos infandi Graeci vocant, non credendum eis qui apud ipsos initiati sunt, sed vocandum eos demones, non eorum abominaciones et monstra colendum. »

καὶ θεαρέτως αὐτοὺς παιδεύσαι· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ μεγάλως αὐτοὺς ὠφελῆσαι δεκνύων αὐτοῖς τὰς πομπὰς καὶ αἰσχρότητα· τῶν δυσσεβῶν εἰδώλων, οὓς θεοὺς ἀποκαλοῦσιν οἱ ἀλιτήριοι Ἑλληνες, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν, τοῖς παρ' αὐτῶν μυθευομένοις, ἀλλὰ δαίμονας αὐτοὺς ἀποκαλεῖν, καὶ ὀργασκεῖν τὰ μιάσματα αὐτῶν καὶ φαντάσματα. »

His talibusque verbis monentes Arsenium, illum ad regem cum omni laude et honore miserunt ; cum rex, tum Papa scribebant ei : « Juxta placitum vestrum misimus vobis hominem, qui cum gratia Dei valebit charissimos serenitatis vestre filios in omni sapientia et virtute educare. » Arsenius igitur, sorore in virginum aedem immissa, Constantinopolim adiit. Theodosius autem rex, litteris acceptis et lectis, Arsenium ad se vocavit. Mi atus eum habitu moribusque spectabilem, venerabilem habitu, colore flavum, aspectu facilem, sensu humilem, sermone moderatum, in divinis et humanis sapientissimum, uno verbo, omni secundum Deum virtute exornatum, gavisus est gaudio magno, dixitque ad eum rex : « Ostendis quidem habitu, moribus et loquela, te virtute praeditum esse Deumque timere ; et sicut scripserunt nobis rex collega noster et sanctissimus Romanorum Papi, sic vidimus : vera enim scripserunt. Nunc non omnino causam ignoras, propter quam ad nos te miserunt. Sed et ipsa nostra potestas tibi declarabit hoc esse factum propter filios nostros, ut omni pietate timoreque Dei illos instruas, et omnem philosophiam ad amussim eos doceas. Ne timeas neque dubites apud eos conficiens eos nostros esse filios ; neque iterum ipsis tanquam regibus attendas aut reverearis, sed tanquam filios et discipulos eos habeto, et cum deliquerint, corrige eos. » Postquam imperator Theodosius haec dixisset, adductos Arcadium et Honorium in manus ejus commendavit, dicens : « Ecce, ab hac die iste est meus ac vester pater et magister. Aurem illi sicut patri docilem praebete, nec leves sitis auditores nec inobsequentes : illi enim denunciavi quod si quis ex vobis non audiat eum aut delinquit, hunc velut discipulum habeat corrigendum. »

γὰρ ἐκρίναμεν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐγχειρίσαι· τοῦτο τὸ πρῶμά τιμι εἰ 469 μὴ τῇ σῆ εὐλαθείᾳ. » Ὁ δὲ Ἀρσένιος εἶπε τῷ βασιλεῖ· « Οὐκ ἄγνοεῖ, θεοσεβέστατε βασιλεῦ, ὁ ἀγιώτατος Πατὴρ ἡμῶν πάπας τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν, ὅτι ἔχω καιρὸν μὴ παρελθόν διὰ τῆς ἔξω φιλοσοφίας, ἐξαιρέτως δὲ ἀφ' οὗ τὴν χειροτονίαν ταύτην ὁ ἀνάξιος ἐδεξάμην, οὕτως εἰς βιβλίον ἐνέκυψα τῶν τοιούτων ἐπιστημῶν. » Ὑπολαβὼν δὲ ὁ πάπας εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὅτι μὲν « Ἀληθῆ εἰσι τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἐπιστάμεθα ταῦτα οὕτως ἔχειν· πᾶν γὰρ ἐπηνέσαμεν τὴν ἐνάρετόν σου πολιτείαν ἐν τούτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ θεῖα καὶ βασιλικὴ κέλευσις ἐστὶ, καὶ θεαρέτόν ἐστι τὸ πραγματευόμενον, ἐκλιπαροῦμέν σε ἐπιδοῦναι ἐαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐπιχείρημα. Δύνη γὰρ

διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης σοὶ εὐσεβῶς

(4) Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις λόγοις πείσαντες Ἀρσένιον ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς, γράψαντες αὐτῷ, ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πάπας, ὅτι « Κατὰ τὴν κέλευσιν ὑμῶν ἀπεστείλαμεν ὑμῖν ἄνθρωπον, ὃς δυνήσεται μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἀνάξει τὰ φίλτατα τέκνα τῆς ὑμῶν γαληνότητος ; ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ. » Ὁ οὖν Ἀρσένιος, παραδούς τὴν ἀδελφὴν εἰς παρθενώνα, ἀπῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος τὰ γράμματα καὶ ἀναγνοὺς, προσκαλεσάμενος τε τὸν Ἀρσένιον, σχῆμά τε καὶ ἦθος εὐλαβῶς θεασάμενος ἐν αὐτῷ, σεμνὸν μὲν ἔχοντα τὸ σχῆμα, ὠχρὸν τὸ χροῖμα, εὐτακτὸν τὸ βλέμμα, ταπεινὸν τὸ φρόνημα, τὴν λαλιὰν σύμμετρον καὶ περὶ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα σοφώτατον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάση τῇ κατὰ Θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον, ἔχαρῃ χαρὰν μεγάλην καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· « Δηλοῖς μὲν διὰ τοῦ σχήματος, ἦθος τε καὶ ἀπολογίας, ἐνάρετόν σε καὶ θεοσεβῆ εἶναι, καὶ, καθὼς γεγραφήκωσιν ἡμῖν ὃ τε 470 συμβασιλεὺς ἡμῶν καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἀγιώτατος πάπας, οὕτω καὶ εἴδομαι· ἀληθῆ γὰρ ἔγραψαν. Νῦν οὖν πάντως οὐκ ἄγνοεῖς δὴ τὴν αἰτίαν ἐστειλάν σε πρὸς ἡμᾶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον κράτος αὐτοφει διαλεχθήσεται σοὶ, ὅτι χάριτι τῶν ἡμετέρων τέκνων, ἵνα πάσῃ θεοσεβείᾳ καὶ φόβῳ Θεοῦ τοῦτους ἐκπαιδεύσῃ, εἴ τι μὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν εἰς ἄκρον αὐτοῦ διδάξῃς. Ἀλλὰ μὴ ὑποσταλῆς μηδὲ διακριθῆς πρὸς αὐτοὺς ὑπονοῶν, ὅτι τέκνα ἡμῶν ὑπάρχουσιν, μήτε πάλιν ὡς βασιλεῦσιν αὐτοῖς προσχῆς ἢ τιμῆσεις, ἀλλ' ὡς τέκνα καὶ μαθητὰς ἔχει αὐτοὺς καὶ ὅτε παραπέσωσιν, ἐπέξελεθε αὐτοῖς. » Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος καὶ ἐνέγκας τὸν τε Ἀρχιδίον καὶ Ὀνώριον παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, (125) λέγων· « Ἴδού, ἀπὸ τῆς σήμερον, οὗτός ἐστιν ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν πατὴρ καὶ διδάσκαλος. Ὑπακούσατε

Variae lectiones et notae.

20 οὐδέι? 21 μή? 1 εἶπε? 2 Δι' ἡμῶν cod.

plagam, ita ut vulnere stigma fere usque ad mortem in corpore ferret. Ab hac ergo de Arcadius, maximopere laesus, adversus Arsenium tantam malignitatem nutritiv, et advocato scutario suo confidens secreto dixit : « *Quomodo modo poteris, occide mihi Arsenium, nemine conscio.* » Scutarius autem, cum hanc lugendam audisset propositionem et in corde timorem Dei haberet, homicidam Arcadii sententiam Arsenio aperuit. Arsenius autem mœrore metuque correptus Deum invocabat dicens : « *Domine, viam salutis indica mihi.* » Et illum pœnituit plagæ quam intulerat Arcadio. Deinde cum aliquot dies præterissent, et Arsenius urgeret scutarium quocumque modo ipsum servare, et ipse indesinenter oraret, venit vox ei dicens : « *Arseni, homines fuge, et salvus eris.* »

Hac igitur audita voce, nihil cuiquam dixit, sed vilem induens vestem ad portum se contulit : ibi per divinam providentiam navigium invenit, et in illud ascendens Alexandriam venit : statimque currens advenit in desertum Scetis, et ibi multis virtutibus refulsit. Rursum autem audivit vocem dicentem ipsi : « *Arseni, fuge, sile, pacifice vive : illæ enim sunt innocentie radices.* »

Rex autem Theodosius valde contristatus de Arsenii absentia, omnibus et undiquaque scripsit ut illum quærerent; nec potuerunt illum invenire usque ad obitum ejus. Regnantibus autem Arcadio et Honorio notum factum est Arsenium in Ægypto monasticam ducere vitam mireque conversari; tunc illi plurimas scripserunt epistolas, eum adhortantes ut pro suis discipulis et filiis deprecaretur. Scripsit autem ei rursus Arcadius, suppliciter rogans ut ignosceret ipsi delictum quod in Arsenium admiserat, eum occidere volens, et, ad persuadendum eum, in rescripto mandavit ei ut ab Alexandria præfecto redditus Ægypti acciperet et juxta placitum distribuere, in modo ipsi ignosceret, oraretque pro regno ipsius et Honorii fratris, et ipsis semel saltem scriberet. Sanctus autem Pater noster Arsenius ipsis scribere recusavit et hanc ipsis declarationem fecit : « *Deus, Illi, omnibus vobis ignoscat et sua divina placita perficere dignabitur. De quibus autem numeribus mihi scripsistis, ego jam mundo mortuus sum : nolite prorsus inter vivos me reputare.* »

In his autem diebus Theodosius Magnus imperator Demophilo significavit vel ut ab Ariano errore recederet, vel ab ecclesiis exiret. Exiit igitur postquam Ariani quadraginta annos ecclesias tenuissent. Synodus igitur et imperator Gregorio

τίθησιν αὐτῷ θείαν πληγὴν, ὥστε σχεδὸν ἕως θανάτου τοὺς τύπους τῶν πληγῶν φέρειν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ. Ὁ οὖν Ἀρκάδιος ἀφ' ἧς ἡμέρας ἰδὲρ, ἔμεινεν ἔχων κατὰ Ἀρσενίου κακίαν πολλὴν καὶ προσκαλεσάμενος τὸν σπαθάριον αὐτοῦ ἐπιτρέπει αὐτῷ κατ' ἰδίαν λέγων· « Ὅποιόν τρέπω θνητῆς ἀπόκτεινόν μοι τὸν Ἀρσένιον, μηθένος γενώσκοντος. » Ὁ δὲ σπαθάριος ἀκούσας τὴν ἐλευθερὴν ἀπόφασιν ταύτην καὶ φόβου τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ ἔχων, θορβρεῖ τῷ Ἀρσένιῳ τὴν μισοφόνου τοῦ Ἀρκადίου ἐπιτροπήν. Ὁ δὲ Ἀρσένιος λύπη τε καὶ φόβῳ συσχεθεὶς παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· « Κύριε, ἐδήγησόν με πῶς σωθῶ » καὶ μετεμελήσατο ἐπὶ τῇ πληγῇ ἧ ἦν τύφας τὸν Ἀρκάδιον. Εἶτα δλίγων ἡμερῶν διαλουσῶν καὶ τοῦ Ἀρσενίου κατεπειγόντως τὸν σπαθάριον τοῦ δι' οἴου δήποτε τρόπου σῶσαι αὐτὸν καὶ ταύτου ἀδιαλείπτως εὐχόμενος, ἦλθιν αὐτῷ φωνὴ λέγουσα· « Ἀρσένιε, φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σώζη. »

(9) Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς ἀκούσας μηδὲν μηδὲν εἰσερχόμενος, ἀλλ' ἐσθῆτα εὐτελεῖ ἐνδυσάμενος* κατήλθιν εἰς τὴν λιμένα καὶ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ, εὐρῶν ἐκείσε πλοῖον, ἐμβὰς ἐν αὐτῷ ἦλθιν ἐν Ἀλεξανδρίᾳ καὶ ἀποθρηξάμενος ἠώρησεν εἰς τὴν ἐρημον τῆς σκήτης καὶ ἐκεῖ θιέπρεπεν ἐν διαφόροις κατορθώμασιν· ἤκουσε δὲ πάλιν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· « Ἀρσένιε, φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε, αὐταὶ γὰρ εἰσιν αἱ βίβαι· τῆς ἀνμαρτυρίας. »

(10) Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πάνυ λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει Ἀρσενίου ἔγραψε παντὶ καὶ πανταχοῦ ἀναζητησῆσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν εὑρεῖν ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Βασιλευσάντων δὲ Ἀρκადίου καὶ Ὀνωρίου, ἐγνώσθη αὐτοῖς, ὅτι Ἀρσένιος ἐν Αἰγύπτῳ διαίγει τὸν μονήρη βίον καλῶς πολιτευόμενος· καὶ ἔγραψαν αὐτῷ πλείστας ἐπιστολάς παρακαλοῦντες αὐτὸν ὥστε εὐχεσθῆαι ὑπὲρ τῶν ἰδίων μαθητῶν καὶ τέκνων. Ἐγράψε δὲ αὐτῷ πάλιν Ἀρκάδιος· δυσωπῶν αὐτὸν ὥστε συγχωρησῆσαι αὐτῷ τὸ πταίσμα, ὃ ἤμαρτεν εἰς Ἀρσένιον ἀνελεῖν αὐτὸν βουληθεὶς, ὡς τε θέλων αὐτὸν πληροφορησῆαι γράφει αὐτῷ ἐν ὁμότητι· « λαβεῖν παρὰ τοῦ ὑπάρχου Ἀλεξανδρείας αὐγουσταλίου τὰ δημόσια τῆς Αἰγύπτου καὶ ταῦτα διανεῖμαι ὅπου ἀν' κελειῷ, καὶ μόνον συγχωρήσῃ αὐτῷ καὶ εὐξητῆι ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τε καὶ Ὀνωρίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀντιγράψαι αὐτοῖς κἂν ἅπασι. Ὁ δὲ ἐν ἀγίᾳ Πατὴρ ἡμῶν Ἀρσένιος γράφει αὐτοῖς οὐκ ἠνέσχετο, δηλοῖ δὲ αὐτοῖς οὕτως· « Ὁ Θεός, τέκνα, πᾶν ὑμῖν συγχωρήσει καὶ ἀξιῶσει ποιεῖν τὰ θεῖα αὐτοῦ. »

473 θελήματα· περὶ δὲ ὧν γεγραφήκατε χρηρῶται εἶναι εἰς τοὺς ζῶντας. »

(11) Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Θεοδοσίος μέγας βασιλεὺς ἐδήλωσε Δημοφίλῳ ἢ τῆς Ἀρείου πλάνης ἀποστῆναι ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκστῆναι· ἐξήλθιν οὖν, μ' ἔτη τῶν Ἀρειανῶν κατασχόντων τῆς ἐκκλησίας. Ἡ σύνοδος οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς Γρηγορίου

Variae lectiones et notæ.

* μετεμελήτ. codex. ἢ ἐκθ. ? ἢ ἀποθρηξ. ? ἢ ἐν ὁμότη. codex, ἔννομα ? * Cod. 552, 18-553, 5. Ἐλθὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἐν ΚΠ Δ, ἐδ. ἢ ἀπ. τῆς Ἀ. πλ. ἢ τῆς ἐκκλησίας ἐξῆλθιν, κτλ.

τῷ Θεολόγῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐκύρωσαν Κωνσταντινουπόλεις καὶ μὴ θέλοντα τοῦτον τῷ θρόνῳ ἐνιδρῶσαν βιασάμενοι ὡς πολλὰ καμόντα καὶ τῆς πλάνης τῶν αἱρέσεων τὴν πόλιν ἐλευθερώσαντα.

¹² (12) Εὐρών γὰρ μόνην τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν σμικροτάτην οὖσαν καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κρατούμενην, (124*) ἐκείσε τὰς συναξεῖς ποιῶν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διδάσκων, πάντας μετέστρεψεν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως ὑστερον δὲ ὑπὸ Μαρκιανοῦ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ὃ νῦν ὄραται μέγεθος ἀνεδομήθη καὶ Ἁγία Ἀναστασία μετωνομάσθη ἢ διὰ τὸ γυναικί (ἔγγονον) ¹¹ ἐκ τῶν ἀνωθεν καταπεσοῦσαν καὶ ἀποθανεῖν, κοινῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων εὐχῆς (καὶ) ταύτην ἀναστήναι, μήτε τοῦ ἐμδρόνου θανέντος — ἢ καὶ διὰ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀνάστασιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι.

¹³ (13) Μετὰ δὲ τὸ ἐνιδρυθῆναι τὸν Θεολόγον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὡς εἴρηται, Κωνσταντινουπόλεις, μαθῶν παρ' Αἰγυπτίων ¹² τῷ λόγῳ φθονηθῆναι, τὸν συντακτήριον ¹³ λόγον σχεδιάσας καὶ ἀναγνούς, ἐκουσίως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ θρόνου ἀποταξάμενος, ὑπεχώρησε.

574 (14) Νεκτάριον δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος προχειρίζεται πατριάρχην, Ταρσεία μὲν τῷ γίνεαι, τὴν τοῦ πραιτόρος ἀρχὴν τότε διέποντα ¹⁴, ἀδάπτιστον δὲ μέχρι τότε ὑπάρχοντα, σεμνὸς ¹⁵ δὲ καὶ εὐλαβῆς καὶ περὶ τὸν βίον θαυμάσιος.

(15) Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος πρὸς Ναζιανζὸν ¹⁷ τὸ χωρίον Καππαδοκίας ἐπανελθὼν, ὅπερ ἐκέκτητο ἐκ πατρικοῦ κλήρου, ἤραμήσας ἐν αὐτῷ καὶ ἡσυχάσας τινὰ χρόνον καὶ ἐν θεωρίᾳ μειζόνων γενόμενος τὸν βίον μεταλλάττει πρὸς ἄλλο καὶ πλήρης ἡμερῶν καὶ πάσης ἀρετῆς ἐμπλεῖς γενόμενος.

Ριθ'. Περὶ τῆς β' συνόδου ¹⁸.

¹⁹ (1) Ἡ δὲ δευτέρα σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ α' τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων (ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου), ἐπὶ Δαμάσου πάπα Ῥώμης, τῆς ἡγουμένης Τιμόθιου, Ἰλαρίου, Μελέτιου, Ἀντοχέας, Κύριλλου, Ἱεροσολύμων ¹⁹, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, κατὰ Μακεδονίου γεγονότος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἐτι περιῶν ὡσαύτως ²⁰ τῷ Ἀρείῳ ἐβλασφήμει, ὁμοίως δὲ ²¹ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ εἶναι Θεὸν ἀληθινόν, ἀλλὰ κτίσμα καὶ αὐτὸ ὑπελάμβανεν.

²² (2) Αὕτη συναλθούσα χειροτονεῖ μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν συγκλητικὸν Νεκτάριον, Μακεδόνιον δὲ ἀναθεματίζει καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιον τὸν Αἰδον, ἐν πρόσωπον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δοξάζοντα,

Variae lectiones et notæ.

¹² Ced. 551, 17-558, 6. Τότε καὶ ὁ Θεολόγος Γρ. παρήρησιαστικώτερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ἐδίδασκεν ἐν ΚΠ. εἰς τὸ εὐκτέριον τῆς ἁγίας Ἀναστασίας; ἐτι μικρὸν τυγχάνον, α' χρόνους καὶ μικρὸν τι πρὸς ἐκείσε πεποιθῶς — ὅ. ἐπὶ τοῦ ὅσιου Μ. ἀνοικοδομηθῆναι καθὼς ὁρ. ¹¹ ἐγκύμωνα Leo. cf. Ced. ἀνάστασις μὲν δὲ τὸ τὸν τῆς ὁ. λόγον ἐν ταύτῃ ἀναστήναι, Ἀν. δὲ διὰ τὸ συμβῆν ἐν αὐτῇ θαυματουργημάτων λέγεται γὰρ γ. τινὰ ἀν. περ. ἀπ. γ. δὲ κ. ε. ὅ. τ. ὁ. τ. ἀν. ¹² Ced. 555, 1 — 7 τῷ σ' ἐπει — μ. ὁ θεὸς Γρ. τινὰς τῶν ἐξ Αἰγύπτου τῷ λόγῳ αὐτοῦ φθονήσαντας. ¹³ Ἀ. τοῦτο φθονήσαντας cod. τοῦς Αἰγυπτίους μ. ὁ Γρ. τῷ λ. τῆς οὐτο φθ. Leo. ¹⁴ τὸν σ. ἐπιδικάζμενος λ. τῆς ἐπισκοπικῆς διοικήσεως ὑπανεχ. Ced. τὸν σ. λ. ἐπ. ἐκ. τῆς ἐπ. ὄπεχ. Leo. ¹⁵ διέποντος cod. ¹⁶ σεμνὸν — εὐλαβῆ — θαυμάσιον? ¹⁷ Ἀριστόν cod. ¹⁸ Rubrica M. 2, in codice cum margine est abscissa. ¹⁹ Ced. 554, 16-23 : Τῷ σ' ἐπει τῆς βασιλείας τοῦ μ. Θ. γ. ἢ ἐν ΚΠ. ἁγία καὶ οἰκουμένη β' σ. τῶν ρν' ἁγ. π. κτλ. ²⁰ καὶ add. Ced. ²¹ ὡς αὐτῷ τῷ cod. ²² καὶ add. Ced. ²³ Ced. 555, 7-14 : Ἡ δὲ ἁγία σύνοδος Μ. ἀν. σὺν ἀ. καὶ Σ.

Theologo Constantinopolis episcopatum decreverunt, et cum in throno sedere recusaret ipsum coegerunt, utpote qui multum laboraverat et urbem haereticis erroribus liberaverat.

Enimvero cum solam sanctam Anastasiam, quae valde parvula erat, ab orthodoxis occupatam invenisset, ibi synaxes faciens et orthodoxam fidem docens, omnes ab haeresi revocavi. Postmodum autem a Marciano Magnae ecclesiae aëconomio ad magnitudinem quam nunc habet exstructa est et sanctae Anastasiae cognomen accepit, vel quia mulier gravis, ex alto lapsa, mortua erat et facta communi orthodoxorum oratione, salvo factu, surrexerat, vel quia in ea orthodoxiae resurrectione facta fuerat.

Postquam autem in Constantinopolitanam sedem, ut dictum est, Theologus evectus esset, auditum quod Aegyptii verbo inviderent, valedictorium sermonem festinanter compositum pronuntiavit, et voluntario ecclesiae et sedi renuntians, secessit.

Nectarium autem rex et synodus elegerunt patriarcham. Tarsensis genere, praetoris officium tunc exercebat et hucusque non erat baptizatus. Erat autem venerabilis et pius et integer vite.

Magnus autem Gregorius in vicum Cappadociae Nazianzum rediens, de substantia quam haereditate paterna obtinuerat, aliquandiu tranquillus et quietus vixit. Spe melioris vitae fretus vitam finivit senior, plenus dierum, omnique virtute cumulatus.

CXCIX. De secunda synodo.

Secunda synodus centum quinquaginta Patrum Constantinopoli, anno trecentesimo septuagesimo primo, sub Theodosio Magno, et Damaso Romae Papa facta est : cui praesuerunt Timotheus Alexandriae, Meletius Antiochiae, Cyrillus Hierosolymae, Gregorius Theologus. Habita est adversus Macedonium, Constantinopolis episcopum, qui adhuc vivens non secus ac Arius blasphemabat, similiterque Spiritum sanctum non esse Deum verum, sed meram creaturam affirmabat.

Hae synodus Constantinopoli senatorium consecrat Nectarium, Macedonium autem anathematizat eum Sabellio Libyco, unam in sancta Trinitate personam docente, et Apollinario Laudiceno, di-

cente Verbum incarnatum absque mente esse, Verbum autem in anima pro mente stare, Spiritum sanctum esse Deum vivificantem et Filio consubstantiali proclama- v. t, addens Symbolo a Nicænis Patribus declarato verba Dominum, et vivificantem, et sequentia.

Tunc magnus Amphilocheius regem hortatur ut ex omnibus urbibus arceantur Arianii. Hic vero severiorem æstimans petitionem, non exaudivit eum: et tunc quidem Amphilocheius prudenter tacuit; sed postea propositionem memorabilem adinvenit. Cum enim in palatium ingressus esset et prope regem filium ejus Arcadium sedentem conspexisset, patrem studiose salutavit et filium præterit insolutatam. Imperator putans oblivisci Amphilocheium de salutando filio monuit. Sed ille dixit honorem ipsi exhibitum sufficere, nec alium pro filio separatim requirendum. Contra quem rex iratur propriam vocabat injuriam filii depectum. Tunc Amphilocheius clamavit ad regem dicens: « Vides, imperator, quomodo filii injuriam non feras: crede ergo Deum ipsum eos qui Filium ipsius blasphemant respuere et detestari. » Id cum audisset rex et valde miratus esset, statim legem hæreticorum cœtus prohibentem decrevit.

ἀκούσας (124^b) ὁ βασιλεὺς καὶ σφόδρα θαυμάσας νόμον εὐθὺς ἐγράψε τοὺς τῶν αἰρετικῶν συλλόγους κωλύοντα.

Huic homo inimicus boni invidens diabolus sævum quid et inhumanum fieri parabat. Egressus enim Constantinopoli rex iter Romam faciebat. Cum autem Thessalonicam per transgrederetur, et milites ejus civitatem lascivia turbassent, moti sunt Thessalonicenses, et regem contumelia affecerunt, et quosdam duces lapidibus trucidarunt. Ille vero nuntiatis exasperatus et iræ motum non continens, ejus urbis præfecto sententiam ultionis sumendæ protulit: qui tali utens facultate, sicut dominator et tyrannus, iniquos enses adversus omnes nudavit et innocentes cum reis septem millia trucidavit.

Hanc calamitatem cum audivisset Ambrosius

ἄπει δὲ καὶ Ἀπολιναρίου τὸν Λαοδικεῖος, λέγοντα τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον θένου εἶναι, ἀντὶ δὲ νοῦ τὸν λόγον ἐν τῇ ψυχῇ γεγενῆσθαι. Τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεὸν εἶναι ζωοποιὸν καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἐκῆρυξε προσεθηκυία [εις] τὸ 475 ἐκτεθὲν παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων Πατέρων Σύμβολον τὸ Κύριον καὶ τὸ ζωοποιὸν καὶ τὰ ἐξῆς.

(3) Τότε (δὲ) ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος παρακαλεῖ τὸν βασιλέα τοὺς Ἀρειανούς ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἐξελεῖν ὁ δὲ ἀπηγεστέραν ὑπολαθῶν τὴν αἰτησίαν οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ καὶ ὁ σοφώτατος Ἀμφιλόχιος τότε μὲν εἰσήγησε, ἐξεῦρε δὲ ὕστερον ὑπόθεσιν ἀξιωματικῶν. Ἐντὺς γὰρ πάλιν τῶν βασιλευσίων γενομένων (καὶ τῷ βασιλεῖ συγκαθήμενον τὸν υἱὸν Ἀρκάδιον θεασάμενος) τὸν μὲν πατέρα ἠπέσαστο, τὸν δὲ υἱὸν κατέλιπεν ἀπροσκήνητον καὶ ὁ βασιλεὺς νομίσας ἐπιλησθῆναι τὸν Ἀμφιλόχιον ἀσπασσάσθαι τὸν υἱὸν προσέταξεν. Ὁ δὲ ἀποχρῆν ἐφη τὴν αὐτῷ προσεγεχθεῖσαν τιμὴν (καὶ μὴ ἐπιζητεῖν καὶ τοῦ υἱοῦ ὡς ἐν διαιρέσει· πρὸς) ὃν ὁ βασιλεὺς χαλεπήνας οικεῖαν ἐκάλεε παροινίαν τὴν τοῦ υἱοῦ ἀτιμίαν. Καὶ ὁ Ἀμφιλόχιος ἐξεβόησε (πρὸς τὸν βασιλέα λέγων)· « Ὁρᾶς, ὦ βασιλεῦ, πῶς οὐ φέρεις τὴν τοῦ παιδὸς ἀτιμίαν· πιστεύσον (δὴ) οὖν καὶ τὸν Θεὸν τοὺς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ βλασφημοῦντας βδελύττεσθαι καὶ ἀποστρέφεσθαι. » Τοῦτο

νόμον εὐθὺς ἐγράψε τοὺς τῶν αἰρετικῶν συλλόγους κωλύοντα.

(4) Τοῦτῳ τῷ ἀγαθῷ φρονήσας ὁ μισόκαλος δαίμων ὡμὸν τι καὶ ἀπάνθρωπον παρεσκευάσεν γενέσθαι· ἀπὸ γὰρ Κωνσταντινουπόλεως ἐξελεθῶν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Ῥώμην τὴν ὁδοπορίαν ἐποιεῖτο· ἐν δὲ τῇ Θεσσαλονίκῃ γενόμενος κατὰ πάροδον καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ παραταξάντων τῇ πόλει διὰ μιτάτα ἐστασίασαν οἱ Θεσσαλονικεῖς καὶ τὸν βασιλέα μὲν ὕβρισαν, τινὰς δὲ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἐλιθοβόλησαν. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀγγελοθέντων ἐξαφθίς καὶ μὴ ἐνεγκῶν τοῦ θυμοῦ τὴν Ῥώμην, τῷ ἀπάρχῳ τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν ψῆφον τῆς τιμωρίας (ἐξενεγκεῖν) ἐπέτρεψεν, ὃς τοιαύτην ἐξουσίαν λαθῶν, οἷα δὴ αὐτόνομος (καὶ) τύραννος, ἀδικὰ ξίφη κατὰ πάντων ἐγύμνωσε καὶ τοὺς ἀθώους μετὰ τῶν ὑπευθύνων κατέκτεινε χιλιάδας ζ'.

(5) Ταύτην (οὖν) τὴν συμφορὰν μαθῶν ὁ Ἀμ-

Variae lectiones et notæ.

ἔτι δὴ Ced. Λαοδικεῖα Ced. ἄνθρωπον Ced. λ. ἀρκεῖν τῇ ψυχῇ ἐκ. δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅ. ἔ. ζ. καὶ ὁμ. τῷ π. καὶ τῷ Υἱῷ, πρ. εἰς τὸ ἅ. σ. περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ζ. καὶ τὰ ἔ. Ced. 555,15-556,6. — ἔδυσώπει Ced. ἐξελεθῆναι τοὺς Ἀ. ἐκ π. τῶν π. Ced. ὅπ. καὶ τότε μὲν ὁ σ. Ἀ. 16. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐντὸς τῶν β. Ced. βασιλέα Ced. ὡς εἰκόσ ad i. Ced. υἱὸν αὐτοῦ σὺν αὐτῷ ἐστῶτα βασιλικῶς ἀγέραςτον x. Ced. καὶ add. Ced. βασιλικῶς add. Ced. τὴν παρ' αὐτοῦ πρ. ἅ. ἰδιωτικῶς τ. ὃν Ced. ὁ. ἔλεγεν εἶναι τὴν Ced. ἐγ. ἔ. τὰς τῶν ἅ. συνάξεις x. Ced. Ced. 556,6-17,571,2 — 7: τῷ ιε' καὶ ις' εἶσι. Thessalonica: fuit Theodosius XV K. Julii 379, XVIII — IV Nou. Febr. XVI K. Apr. — XVI K. Dec. 380 et III Idus Mart. 388 — pridie K. Maii 388; sed Mediolani natalam diem non transegit nisi a. 386, 387, 388, 389 et 390, lex vero est a. 380 Dat. III K. Jan. (Cod. Theod. IX. T. II. 3). Τοῦτο τὸ ἀγαθὸν φρονήσας cod. et A. ἀπάνθρωπον αὐτῷ παρεσκευάσεν A. KII. ἐπὶ Ῥ. ὁ β. τὴν ὁδ. ποιούμενος ἐν Θ. κατὰ π. γέγονε, τῶν δὲ στ. ἅ. παραξάντων τὴν πόλιν Ced. τῇ om. A. παραξάντων τὴν πόλιν A. μιτάτ. cod.—δι' αἰτίας τινός Ζωναρας. μὲν β. Ced. αὐτοῦ om. A. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα μαθῶν καὶ τὴν β. τοῦ θ. μὴ ἐν τῷ ἐπ. Ced. ἀπάρχῳ A. τὴν add. Ced. τοῦ θυμοῦ ε. linea superiori repetit cod. Ced. 556,17 557,14. ὁ μέγας Ἀ. ἀκηκοῦς M. ἐπ. π. δὲ ἰ. ἅ. Ced.

Ἐρβόσιος ὁ ἐπίσκοπος Μεδιολάνων· — πόλις δὲ αὕτη Ἰταλίας· — εἰς ἣν ἀρικομένου τοῦ βασιλέως καὶ συνήθως εἰς τὸν ναὸν βουλευθέντος· εἰσελθεῖν, ὑπαντήσας ἔξω⁸¹ τῶν θυρῶν διεκώλυεν αὐτὸν μετὰ παρρησίας βοῶν· « οὐκ οἶσθα, ὡς ἔοικεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς γενομένης μαιφονίας τὸ μέγεθος· οὐκ ἔα γὰρ σε τῆς βασιλείας; ⁸² ἡ δυναστεία τὴν ἀμαρτίαν ἐπιγινώσκειν ⁸³· ὑπὸ τῆς ἀλουργίδος ἀπατώμενος ἀγνοεῖς τοῦ καλυπτομένου σώματος τὴν ἀσθένειαν· ἀλλ' ἴσθι, ὡς φθαρτὸς ὢν καὶ βευστὸς ⁸⁴, φθαρτὸν σου καὶ βευστὸν ὑπάρχει τὸ κράτος καὶ ἡ δυναστεία, περὶ ἧς μικρὸν ὑστερον λόγον ἀποδώσεις τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων. Ποίους ⁸⁵ τοίνυν ὀφθαλμοῖς ὄψῃ τὸν τοῦ κοινοῦ Δεσπότης ναόν; ποίους δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἐκεῖνο πατήσεις; τὸ ἅγιον; πῶς δὲ τὰς χεῖρας ἐκτενεῖς ἀποσταζούσας ἔτι τοῦ ἀδίκου ⁸⁶ φόνου τὸ αἷμα; [πῶς δὲ καὶ τοιαύταις ὑποδέξῃ χερσὶ τὸ ἄχραντον ⁸⁷ τοῦ Δεσπότης σῶμα; πῶς δὲ καὶ τῷ στόματι παροῖσεις ⁸⁸ τὸ τίμιον αἷμα] τοσοῦτον διὰ ⁸⁹ τοῦ θυμοῦ ⁹⁰ ἐκχέαντι παράνομον αἷμα; λοιπὸν ἀπιθὶ καὶ μὴ ⁹¹ πειρώτοισι δευτέροις τὴν προτέραν ⁹² αὖθις παρανομίαν ⁹³, καὶ δέχου τὸν δεσμὸν ⁹⁴, οὗ ὁ **477** βασιλεὺς ⁹⁵ τοῖς λόγοις ὑπέστρεψεν ⁹⁶ εἰς ⁹⁷ τὸν ⁹⁸ Διελθόντον δὲ μηνῶν ἧ' καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐξιθόντος, ἀλλὰ σφοδρῶς μετανοοῦντος, κατέλαθεν ἡ τοῦ Κυρίου ⁹⁹ γενέθλιος ἑορτή· καὶ θεασάμενος Ῥουφίνος ὁ μάγιστρος, ὅτι οὐδὲ τὴν συνήθη προέλευσιν ποιῆσαι βούλεται ¹⁰⁰ ὁ βασιλεὺς, λέγει πρὸς ¹⁰¹ αὐτόν· « Δραμοῦμαι, δέσποτα, καὶ τὸν ἀρχιεπίσκοπον ¹⁰² πείσω λύσαι σε τοῦ δεσμοῦ, εἰ κτελεύεις. » Ὁ δὲ φησιν ¹⁰³· « Οἶδα ἐγὼ τὴν Ἀμβροσίου ἀκρίθειαν (ὅτι οὐ πειρῆσθεται). » Ἐπαὶ δὲ πλείοσι λόγοις χρησάμενος ὁ Ῥουφίνος πείθειν ὑπέσχετο (τὸν Ἀμβρόσιον), ἀπελθεῖν (αὐτὸν) ἐκλείουσιν ὑπὸ δὲ τῆς ἐλπίδος ¹⁰⁴ θαρσύνσας ἠκολούθησεν αὐτὸς μετ' ὀλίγον. Αὐτίκα δὲ ¹⁰⁵ τὸν Ῥουφίνον ἰδὼν ὁ Ἀμβρόσιος· « Τὴν κυνῶν, εἶπεν, ἀναίδειαν, ὦ Ῥουφίνε, ζηλοῖς, τοσαύτης μαιφονίας γενομένου μέτοχος τε καὶ σύμβουλος ¹⁰⁶· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐάσω αὐτὸν τῶν ἱερῶν ἐπιθεῖναι προθύρων. » Ταῦτα ἀκούσας; (ὁ) Ῥουφίνος ἐμήνυσεν ¹⁰⁷ διὰ ταχυδρομοῦ τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ μέσσην ¹⁰⁸ μαθὼν τὴν ὁδόν· « Ἀπέλω, » φησὶ, « καὶ τὰς δικαίας ¹⁰⁹ δέξομαι προνοίας. » Εἶτα παραγενόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἰδουσάπει τὸν ἀρχιερέα τοῦ δεσμοῦ ¹¹⁰ λυθῆναι. Καὶ ὁ μὲν τυραννικὴν ἀπικάλει τὴν πρηνεσίαν (ἐκείνην) καὶ κατὰ Θεοῦ ¹¹¹ μεμνηναί ¹¹².

Mediolani episcopus, que urbs est Italia, regem pro more templum intrare parantem, a limine repulit, exclamans, Non sentis, ut videtur, rex, factæ cædis enormitatem : non te sinit regalis superbia culpam agnoscere. Sub purpura deceptus, ignoras latentis corporis infirmitatem : verumtamen scito, tu fragilis cum sis et corruptibilis, labilis et corruptibilis est potestas et ditio tua, de qua brevi dominantium Dominatorum rationem reddes. Quibus igitur oculis communis Domini templum aspicias? quibus autem pedibus solum id sacrum calcabis? quomodo manus extendens iniquæ cædis adhuc ergore stillantes? quomodo quoque manibus istis immaculatum Domini corpus accipies? quomodo similiter hoc ore venerandum sanguinem trajicies, qui iratus tantum sanguinis insontis sudisti? Tandem abi: ne tentes alteris priorem culpam aggravare; recipe vinculum, quod Deus ex alto ratum habet. Talibus ergo rex parens sermonibus in regiam flens et gemens reversus est.

Ἐξὸς ἄνωθεν γίνεται σύμφηφος· « Τούτοις οὖν ἔξας τὰ βασιλεία σακρῶν ¹¹³ καὶ στένων.

Elapsis autem octo mensibus, quibus rex non egrediebatur, sed valde de culpa dolebat, Natalis Domini festivitas advenit. Videns igitur Rufinus, palatii magister, regem assuetum egressum facere non parare, dicit ad eum : « Properabo, domine, si jusseris, et archiepiscopum permovocho ut vinculo te solvat. » Ille vero : « Ego scio, inquit, Ambrosii justitiam : precibus tuis non obtemperabit. » Cum autem multis sermonibus usus Ambrosium ad suasionem adducere polliceretur Rufinus, eum egredi jussit. In spem autem adductus, paulo post ipse secutus est. Statim vero ac Rufinum vidisset Ambrosius, « Canum, inquit, impudentiam imitatoris, Rufine, tu tantæ cædis particeps et consiliarius : ast ego non sinam eum in atria sacra pedem ferre. » His auditis, festinavit Rufinus regi nuntiare ; rex autem media discens via : « Ibo, inquit, et justas accipiam contumelias. » Deinde, cum ad ecclesiam venisset, pontificem rogabat ut vinculo solveretur. Ille vero tyrannicam esse præsentiam hanc et contra Deum insaniam pronuntiabat. Hic autem cum tristitia et contritione multa : « Nihil ausurus, inquit, contra sacros canones, sed a vinculo me solvi rogaturus veni. » — « Et quoniam, inquit, pœni-

Variæ lectio: es et notæ.

⁸¹ ἔξωθεν τῶν προθύρων διεκώλυεν A. — ἔξωθεν τῶν προθύρων σου, ὁ ἅγιος ἐκωλ. τὴν εἰσοδὸν λέγων αὐτῷ μ. π. Οὐκ οἶδας, ὡς ἔ. β. τῆς εἰργασμένης παρανομίας τὸ μ. οὐδὲ γὰρ ἔα σε Ced. ⁸² τῆς εἰργασμένης μαιφονίας A. ⁸³ ἔως add. Ced. ⁸⁴ ἐπιγινώσκει Ced. — ἐπιγινώσκει καὶ ὑπὸ A. ⁸⁵ βευστὸς τοιοῦτόν σοι ὡπ. καὶ τὸ τῆς δυναστείας κρ. δέ. ὁ. Ced. ⁸⁶ Π. οὖν Ced. ⁸⁷ τῶν ἀδίκων Ced. ⁸⁸ τοῦ δεσπότης ἄχραντον A. ⁸⁹ περιούσιος? προσοῖσι; A. ⁹⁰ τὸν αἷμα Ced. ⁹¹ λόγον add. Ced. ⁹² πρώτην Ced. ⁹³ μὴ οὐ. A? ⁹⁴ παρανομίαν οὐ. A. ⁹⁵ δεσμὸν ὡς (ὡ?) ὁ A. ⁹⁶ ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἐκείσε β. A. ⁹⁷ ἐπανῆλθεν εἰς Ced. ⁹⁸ ἐκείσε add. Ced. ⁹⁹ σ. καὶ δ. Ced. ¹⁰⁰ Ced. 557, 14-559, 11, M. δὲ δ. γ'. ¹⁰¹ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ C. κ. ἡ. Hist. m. ¹⁰² β. π. Ced. ¹⁰³ λ. αὐτῷ εἰ κτελεύεις ὁ δρ. Rufinus, curro, inquit ei, nisi placet Hist. m. ¹⁰⁴ ἀρχιερέα A. ¹⁰⁵ Ὁ δὲ Ὁ. ἔ. φ. Ced. ¹⁰⁶ τῇ ἐλπίδι δὲ βουκοληθεῖ; ἡ. καὶ ἄ. Ced. ¹⁰⁷ Ἄ. τοίνυν ἔ. τὸν Ῥ. A. ἔφη· Τὴν κ. ἄν. ¹⁰⁸ συνόμιλος, ἀλλ' ἐγὼ προλέγω ὡς καὶ πάλιν αὐτὸν κωλύσω τῶν A. ¹⁰⁹ ἐδήλωσε τῷ β. ταχέως Ced. ¹¹⁰ κ. μ. τοῦτο μ. ἄπ. Ced. ¹¹¹ δικαίου; A. ¹¹² λ. τοῦ δ. Ced. ¹¹³ Θεῶν A. ¹¹⁴ μεμνημαίε cod.

tentiam post tantum delictum ostendisti? vel quibus remediis digne lethalia vulnera curasti? Et rex respondit: Tuum est quidem ostendere praestareque remedia: meum autem oblata recipere. Tunc Ambrosius ait: Si quidem justum irae remedium recipis, subscribere legem, qua irae suffragia nulla sint et per dies triginta expiatis sententiae scriptio maneat, sanae rationis iudicium exspectantes. Ille legem statim rex scribi iussit et propria manu obfirmavit; et tum Ambrosius vinculum solvit, ut ipsi in ecclesiam ingressum permisit. Ingressus autem nondum stans neque genua flectens Deum orabat, sed pronus in limine jacens, cum gemitu clamabat: Adhaesit pavimento anima mea; vivifica me, Domine, secundum verbum tuum. Et manibus vellens comae barbæque erianēs vultuque preceutens, ac lacrymis terram irrigans ita ut spectantes nihil edificarentur et ipsi compertentur, non cessavit ita suppliciter deprecari Deum usque ad communionis horam. Et tunc surgens et ad claustra propinquans, cum intrare vellet, ab Ambrosio prohibitus est monente: Scito, rex, solis sacerdotibus intus intrandi jus competere, penetralisque aliis omnibus esse invia atque inaccessa. Egredere igitur et sita velut caeteri: purpura namque reges, non sacerdotes facere consuevit. Ille autem et istud lubenter accipiens, retulit: Non hoc presumptione feci, sed id Constantinopoli moris esse didici: gratias et de hoc remedio debeo. Talis ergo tantaque virtute et rex et pontifex refulserunt.

ἄλλοις ἄπασιν ἠδικῆτά τε καὶ ἄφαστα· ἔξιθι τοίνυν γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἴωθεν. Ὁ δὲ ἔως ἔτι οὐκ ἀθαδεῖχ χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμάθηκα· χάριν δὲ ὀφείλω καὶ τῆσδε τῆς ἰατρείας. Τοσαύτη γοῦν καὶ τηλικαύτη διέλαμπον ἀρετῆ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.

Cum autem rex Constantinopolim fuisset reversus et festivitas celebraretur, ipse autem in sanctuarium non intraret, Nectarius patriarcha causam ediscere rogavit. Modo, dixit rex, regis et sacerdotis differentiam edoctus sum: Ambrosium enim solum scio vocari episcopum. Mos sic ab eo Constantinopolim regresso venit, ut, cum antea reges in sanctuario halerent sedem, jam non huc ingrederentur.

(125^ο) Ὁ δὲ μετὰ σκυθρωπότητος καὶ πολλῆς κατανύξεως· Ὁ θρασυνόμος, ἔφη, ἐ κατὰ τῶν ἁγίων κανόνων, ἀλλὰ λῦσαι με τῶν δεσμῶν δειθῆναι ἐβόησα. — Καὶ ποίαν, ἔφη, ἐ μετάνοιαν ἀνέδειξας μετὰ παρανομίαν τοσαύτην; ἢ ποιοῖς ἀξίως φαρμάκοις ἰεραπείας τὰ δυσίατα τραύματα; Καὶ ὁ βασιλεὺς (ἀπεκρίνατο)· Σὺν ἔργον τὸ δεῖξαι μὲν καὶ κεράσαι τὰ φάρμακα· ἐμὸν δὲ τὸ δέξασθαι (προσφερόμενα). Ἔτε Ἀμβρόσιος λέγει· Ἐπειδὴ τῷ θυμῷ δικάζειν ἐπιτρέπεις, 478 γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ τὰς ψήφους ἀρχῆς εἶναι, καὶ ἐν ἡμέραις ἅσι φονικαὶ τε καὶ θημευτικαὶ μινέτωσαν γνώσεις ἐν γράμματι, τὴν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ προσδεχόμενα κρίσιν. Ὁ δὲ εὐθύς ὁ βασιλεὺς γραφήνας κελεύσας καὶ διὰ τῆς οικείας χειρὸς βεβαιώσας, διέλυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέτρεψεν. Ὁ δὲ εἰσελθὼν (οὐκ αἶετος ἔδειξτο τοῦ Θεοῦ οὐδὲ τὰ γόνατα κλίνας, ἀλλὰ) πρηνὴς ἐπ' ἰδάφους κείμενος ἔδρα μετὰ κρυγῆς· Ἐκολλήθη τῷ ἰδάφει ἡ ψυχὴ μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, Κύριε· καὶ ταῖς χερσὶ ἐλλών τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς (καὶ τοῦ πώγωνος), καὶ τὸ μέτωπον τύπτων, καὶ δάκρυσι τὴν γῆν βρέχων (ὡς τοὺς ὀρῶντας μεγάλως ὠφελείσθαι καὶ συμπνεθῆναι αὐτῷ), καὶ οὐ διελίπεν οὕτως δυσωπεῖν τὸν Θεὸν μέχρις ὥρας τῆς κοινωνίας. Καὶ τότε διαναστάς καὶ πλησίον τῶν κιγκλίδων ἐλθὼν, βουλόμενος εἰσελθεῖν ἐκωλύθη παρὰ Ἀμβρόσιου δηλώσαντος αὐτῷ· Ἰσθι, βασιλεῦ, ὡς μόνος τοῖς ἱερεῦσιν ὑπάρχουσι τὰ ἔνδον [εἰσιτητὰ], τοῖς δὲ

καὶ τοῖς ἄλλοις κοινώνει τῆς στάσιως· ἀλουργίς καὶ τοῦτο δεξιόμενος ἀσμέως ἀντεδήλωσεν· Οὐκ ἀθαδεῖχ χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμάθηκα· χάριν δὲ ὀφείλω καὶ τῆσδε τῆς ἰατρείας. Τοσαύτη γοῦν καὶ τηλικαύτη διέλαμπον ἀρετῆ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς.

(7) Ἀπελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἑορτῆς γενομένης καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον μὴ εἰσελθόντος αὐτοῦ, Νεκταρίου 479 τοῦ πατριάρχου δεδηλωκότος μαθεῖν τὴν αἰτίαν· Μόγις ἔφη, βασιλέως καὶ ἱερέως διαφορὰν ἐιδάχθη· Ἀμβρόσιον γὰρ μόνον οἶδα ἐπίσκοπον καλούμενον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν ἐτύπωσε τοῦτο, πρὸ τούτου τῶν βασιλέων ἐνέοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἵσταμένων, μὴ ἵστασθαι.)

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ ὁ ἀξιώσων ἐλ. Ced. ⁷⁸ μ. ἰδ. Ced. ⁷⁹ φ. ἀξ. Ced. ⁸⁰ Καὶ ὁ β. εἶπε A. ⁸¹ ἐστὶ add. Ced. ⁸² λοιπόν Ced. ⁸³ τὸ Ced. — τοῦ A. ⁸⁴ ἀ. ποιούντα καὶ ἡμ. Ced. ⁸⁵ γράμμασι Ced. ⁸⁶ ἐκδ. Ced. ⁸⁷ ὃν ἐ. τοῦ βασιλέως κελεύσαντος γ. καὶ διὰ τῆς ὁ. γ. βεβαιώσαντος Ced. In pp. Gratianus, Valentinianus et Theodosius A. A. A. Eutropio Pr. P. Nullus in carcerem prius quam convincatur — gratiam coram loci iudice — dierum XXX tribuatur, etc. — infra ἰδ. πασὼν ἔδρα Ced. ⁸⁸ ἐκέλευσεν. ⁸⁹ ἐστὼς ἰκέτευε τὸν Θεόν A. ⁹⁰ δακρύων καὶ κρυγῆς; A. ⁹¹ Ps. cxix. 25. ⁹² γ. τὰς τρ. τῆς κ. ἐτελλε, τὰς ὄφει; ἔτυπτε καὶ τὴν γῆν τοῖς; ὁ. ἔβρεχε καὶ τὸν θ. ἐδυσώπει ὄχρῳ τῆς ὠ. τῆς μεταλήψεως. τ. δὲ ὁ. Ced. ⁹³ συμπνεθῆναι A. ⁹⁴ δυσωπεῖν A. ⁹⁵ ἐκώλυσε αὐτὸν Ἀμβρόσιος; δηλώσας A. ⁹⁶ τοῦ add. Ced. ⁹⁷ ὦ add. Ced. ⁹⁸ πᾶσιν ἄδρατὰ τε Ced. — ἄπασιν ἄδρατὰ τε A. ⁹⁹ Ὁ ἐλ. ὡ. A. ¹⁰⁰ ὡς add. Ced. ¹⁰¹ σοι add. Ced. ¹⁰² T. δὴ καὶ τ. Ced. ¹⁰³ ἀ. καὶ ὁ β. Ced. ¹⁰⁴ Ced. 559, 11-17: Ἐπανελθὼν—καὶ ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ τὰ δῶρα προσενεγκὼν εὐθύς ἐξελήλυθε. N. δὲ τοῦ τηλικαύτου π.—ὁ. μ. ἀξίως; ἐπ. κ. τοσοῦτον ὀνίνησιν ἐλεγχος παρὰ ἀνδρὸς ἀρετῆ λάμποντος προσφερόμενος. ¹⁰⁵ αὐτοῦ καὶ Νεκταρίου A. ¹⁰⁶ οἶδα μόνον ἐπ. ἀξίως κ. ὅς ἐν A. ¹⁰⁷ ὅς ἐν K.H. ¹⁰⁸ τοῦτο, τῶν βασιλέων πρὸ τ. ἐνδ. A. 4.

Σ. *Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστρεφέντων ἐν Ἀ
Ἀντιοχείᾳ* ²⁰.

CC. *De statu Antiochiæ destructis.*

²¹ Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἐν Ἀντιοχείᾳ κα-
τασύρη ἢ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Πλα-
κίλλης εἰκῶν φόρων ἕνεκα πλείστων· οἱ ἦν ὀργι-
σθεὶς ὁ βασιλεὺς ὄλεθρον ἄρδην ἠπειλήσῃ τῇ πόλει·
ἐκεκώλυτο δὲ διὰ τὸν τοῦ θυμοῦ νόμον, ὃν Ἀμβρό-
σιος γράψαι πεποίηκε τοῦτον.

²² (2) Τότε καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πρεσβύ-
τερος ²³ ἐν Ἀντιοχείᾳ ὢν τοὺς ἀνδριάντας ἔγραψε.

²⁴ (3) Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις παράνομοι
τινες ἄνδρες ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς βασιλικούς ἀνδριάν-
τας καταστρεφόμενοι εἰς μεγάλην ὀργὴν ἐκίνησαν
τὸν βασιλέα· καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἄρχοντας
πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὡς τὴν
ἐφοδον οἱ ²⁵ τῆς πόλεως αἰσθόμενοι καὶ φυγῇ χρη-
σάμενοι, κατήλθον ἐκ τῶν (125^b) ὄρεων οἱ μοναχοὶ
καὶ τὸν θυμὸν εἰς οἶκτον μετέβαλον.

²⁶ (4) Περὶ ὧν καὶ ὁ Χρυσόστομος ταῦτα φάσκει·
« Ἐπειδὴ τινες μιαιοὶ καὶ παμμίαροι τοὺς νόμους
κατεπατήσαντο, τὸ ἔσχατον καθέλιον τοὺς ἀνδριάντας
καὶ πᾶσαν πόλιν ἐπεκρότησαν κινδύνου. » — « Ὅτε
(καὶ) οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντες ἐπὶ τῇ ²⁷
τῶν γεγενημένων ἐξετάσει τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο συν-
εκρίτησαν δικαστήριον καὶ πάντας ἐπὶ τὰς εὐθύνas
τῶν τετολημένων ἐκάθου, καὶ θανάτων διαφόρων
προσδοκία πᾶσιν ἦν, τότε οἱ τὰς ἀκρωρείας τῶν
ὄρεων κατοικοῦντες 480 μοναχοὶ τὴν οἰκίαν (ἐαυ-
τῶν) ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν. Τοσοῦτοις γὰρ ἔτεσιν
ἐν ταῖς ἐαυτῶν συγκεκλεισμένοι καλύθαις, οὐδενὸς
παρακελεύσαντος ἢ συμβουλευέσαντος, ἐπειδὴ τοσοῦ-
τον νέφος εἶδον τὴν πόλιν περιστάμενον, καὶ λοιπὸν
λιπόντες ²⁸ αὐτῶν τὰ σπήλαια καὶ τὰς σκηνάς,
πάντοθεν συνέβησαν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ τινες ἀγγελοὶ
παραγενόμενοι· καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν πόλιν ἐοικυῖαν
οὐρανῷ, τότε πανταγῶ τῶν ἁγίων φαινομένων
ἐκεῖνων καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως μόνον ²⁹ παρακαλοῦντας ³⁰
τοὺς ὀδυνημένους, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπεροψίαν συμ-
φορᾶς ἀγόντων. Τίς γὰρ ἰδὼν ἐκεῖνους οὐκ ἂν εὐθύς
κατεφρόνησε θανάτου καὶ τῆς ζωῆς ὑπερεῖδεν; » —
« Οἱ καὶ τοῖς ἀρχοῦσι μετὰ παρόρησιν διελέχθησαν
ὑπὲρ τῶν ὑπευθύνων τὸ ἐαυτῶν αἴμα παρασκευα-
σθέντες ἐκχέειν, ὥστε τοὺς ἀλόγους ἐξαρπάσαι τῶν
προσδοκωμένων δεινῶν, » ὅπερ καὶ γέγονε. « Ποῦ
(τοί) νυν εἰσὶν οἱ τοὺς τρίβωνας ἀναβεβλημένοι καὶ
(τὸ) βιβθὺ γένειον δεικνύντες καὶ ῥόπαλον τῇ δεξιᾷ
φέροντες ψευδῶν μοι φιλόσοφοι ³¹, τὰ κυνικά καθ-
άρματα, οἱ τῶν ἐπιτραπέζιων κυνῶν ἀθλιώτερον
διακείμενοι καὶ γαστρὸς ἕνεκα πάντα ποιοῦντες; »
« Οἱ ³² γὰρ τῆς πόλεως ἄπαντες εἰς τὰς ἐρήμους
ἀποφυγόντες καὶ κατακρυβέντες, » οὗτοι μόνον διὰ

In his diebus uxoris Theodosii regis imago,
propter nimia tributa, Antiochiæ eversa est: con-
tra quam iratus imperator integram urbi minatus
est ruinam. Sed impeditus est hac de ira lege,
quam Ambrosius ipsum scribere jusserat.

Tunc et Joannes Chrysostomus qui presbyter erat
Antiochiæ de statu homilias habuit.

In his diebus quidam homines iniqui, regalibus
statuis Antiochiæ eversis, in maximam iram pro-
vocaverunt imperatorem. Iratus, magistratus misit
ad puniendos urbis habitatores. Istorum adventum
urbem inhabitantes cum timescerent et fugæ se
darent, ex montibus monachi descenderunt et
iram in misericordiam mutaverunt.

De his autem Chrysostomus hæc habet: « Cum
quidam homines scelesti nefarique leges conculca-
vissent, postremo statuas everterunt et urbem imple-
verunt periculo. » — « Cum autem venissent a rege
judices ad ea quæ facta fuerant inquirenda, et
hoc tremendum tribunal instituissent, omnes ut
de ausis rationem redderent vocantes, et variarum
mortium esset omnibus expectatio, tunc qui mon-
tium cacumina inhabitabant monachi suam osten-
derunt philosophiam. A tot enim annis in suis in-
clusi casulis, nemine hortante nec consulente, post-
quam tanta nube viderunt urbem circumdatam, duas
speluncas suaque tabernacula relinquentes, hinc il-
linc accurrerunt, velut cælo quidam supervenientes
angeli. Et videndum erat urbem cælo similem dum li
sancti passim apparerent, et aspectu solo lugentes
adhortarentur et juxta calamitatis spectum fortiter
agerent. Quis enim illos videns non brevi contempse-
rit mortem et vitam despexerit? » — « Qui et magis-
tratus quoque cum magna libertate pro reis alloque-
bantur, proprium sanguinem fundere parati, ut cap-
tos abexpectatis suppliciis eriperent; » quod etiam
factum est. « Ubi nunc sunt illi pallio circumamicti,
gravem barbam ostentantes, et baculum dextera fe-
rentes, mentiti philosophi, cynica peripsemata, para-
sitis canibus miserabiliores, cuncta propter ventrem
facientes? » Cum enim urbis habitatores in deserta
fugerent et absconderentur, « isti soli vero philo-
sophiam operibus ostenderunt, et cunctis paventi-
bus et perterritis, in medio stantes non multis
diebus periculum solverunt; » — « sed uno die de-
scendentes et defendentes et periculum solventes,
rursus in propriis ascenderunt secessus. Ecco

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Rubrica M. 2, in codice cum margine perit. ²¹ 393-394. Ced. 570,18 571,1 : τῶν ἐ' καὶ τς' ἔτει.
²² Ced 570,22. ²³ πρ. ὃν Ἀντιοχείας λόγους περὶ τούτου θαυμαστοῦ ἐξέθετο οὗς ἂ. ἐπεγ. Ced. ²⁴ Va-
rianus § 1, C. d. 539,18-562,15 : Εἶχε δὲ καὶ ἄλλην ἀφορμὴν ὁ βασιλεὺς ὀφειλίας, κτλ. ²⁵ τῶν τῆς —
σισθεμένων καὶ φ. χρησαμένων? ²⁶ Varians ex homilia ad populum Ant. XVII T. II. 172 A, C, et 175
B, D, E. ²⁷ ἐπὶ τῆν—ἐξέτασιν Chr. ²⁸ καταλιπόντες Chr. ²⁹ μόνως cod. ³⁰ παρακαλοῦντων? παρα-
καλύοντα cod. ³¹ φ. οἱ τῶν ἐξωθεν Chr. ³² Τῶν γὰρ τῆς π. ἀπάντων — ἀποφυγόντων καὶ κατακρυβέν-
των? Πάντες κατέλιπον, κτλ. μόνον δὲ οἱ διὰ — ἐπιδεδειγμένοι Chr.

quantum est a Christo philosophiæ hominibus Λ τῶν ἔργων ἀληθῶς τὴν φιλοσοφίαν ἀπεδείξαντο καὶ concessum. »

στάντες τὸ δεῖνόν ἔλυσαν οὐκ ἐν πολλαῖς ἡμέραις : » — « ἀλλ' ἐν μιᾷ καταβάντες καὶ διαλεχθέντες καὶ τὴν συμφορὰν λύσαντες πρὸς τὰ ἴδια (πάλιν) ἀνέβησαν καταγάγια. Τοσοῦτόν ἐστιν ἡ παρά του Χριστοῦ τοῖς ἀνθρώποις δειχθεῖσα ²² φιλοσοφία. »

Sub Theodosio Pauli confessoris corpus in orbem allatum est et in ecclesia Pauli nomine designata repositum : hanc infestus Paulo Macedonius ædificaverat.

Sub illo Heliodorus, qui res Æthiopicæ scripsit, Iricces erat epi-copus : scripsit etiam versibus iambicis aureum poema de eodem Theodosio.

Reliquiæ quoque sanctorum martyrum Terentii et Africani translate et in Sanctam Euphemiam delata, in petra repositæ sunt.

Venerabile Joannis Baptistæ caput Constantino-poli depositum est. Hoc prius invenerant quidam Macedonii sectæ monachi, qui de Jerusalem in Ciliciam impulsæ vixerunt. Cum autem Mardonius canuchus hoc scripsisset et Valenti nuntiasset, ex ipsius jussu Constantinopolim hoc transferebat. Qui vero ad hoc missi fuerant, cum curru delati venissent ad diversorium, et nondum transiissent locum quæ currum trahebant mulæ, hæ, licet multum flagellatæ, steterunt. Tunc sacrum caput in Kosilai vico, Deo non judicante Arianum Valen-tium tanto munere dignum, repositum est. Theodosii vero pietatem Deus remunerans illud regi per-misit transferrè; et hoc in Hebdomo, perpulchrum et maximum Præcursori cum ædificasset templum, repositit.

Quod autem Alexandriæ surgebat gentilium tem-pulum Theophilus archiepiscopus Theodosium de-precatum expiavit et in ecclesiam transmavit. Gentilium etiam orgia, phallos, et si quid istis impurius et immundius, divulgavit : quo stupentes Græcorum multitudines mille cædes fecerunt. Hoc audito, Theodosius beatos declaravit Christianos qui occisi fuerant, utpote pro religione mortui; Græcis autem ignoscere promisit, si Christiani starent. Sacra tamen gentilia destrui præcepit, deosque fundi et in elemosynam pauperibus dari.

Templo Serapidis soluto, hieroglyphicæ figuræ formam crucis habentes inventæ sunt; quas mirati

²¹ (5) Ἐπὶ Θεοδοσίου τὸ σῶμα Παύλου τοῦ ὁμοιω-γητοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσῆχθη καὶ ἐν τῇ Παύλου ὀνομαζομένῃ ἐκκλησίᾳ ἀπετέθη, ἣν ψυχοδόμησε Μακεδόνιος Παῦλον ἐπιβουλεύων.

(6) Ἐπὶ τούτου Ἠλιόδωρος ὁ γράψας τὰ Αἰθιο-πικὰ **481** ἐπίσκοπος ἦν Τρίκκης· γράφει δὲ καὶ διὰ στίχων ἰάμβων τὴν τοῦ χρυσοῦ ποιήσιν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδόσιον.

(7) Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεν-τίου [καὶ] Ἀφρικανοῦ διακομίσθησαν καὶ ἀπετέθη-σαν εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐν τῇ πέτρᾳ.

²² (8) Καὶ ἡ τιμία κεφαλὴ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάν-νου ἐν Κωνσταντινουπόλει διακομίσθη, εὐρεθεῖσα μὲν πρότερον παρά τισι μοναχοῖς τῆς Μακεδονίου αἰρέσεως, οἵτινες ἐξ Ἱερουσόλυμων ἐλθόντες εἰς Κιλικίαν ²³ δέτριψαν. Μαρδονίου δὲ τοῦ εὐνοῦχου τούτου μαθόντος, καὶ μηνύσαντος Οὐάλεντι, μετακο-μίζετο ἐκ προστάξεως αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς δὲ ²⁴ οἱ εἰς τοῦτο σταλέντες ἐπιθέντες ὄχηματι ἦλθον εἰς πανδοχεῖον, καὶ οὐκ ἔτι μετέβησαν τὸν τόπον αἱ τὸ ὄχημα ἔλκουσαι ἡμίονοι, καίπερ πολλὰ μαστιγούμεναι (126^ο). Καὶ τότε μὲν οὖν ἀπετέθη ἡ ἁγία κεφαλὴ ἐν Κοσιλαῦ κώμῃ, μὴ κρίναντος ²⁵ τοῦ Θεοῦ τοιοῦτου δώρου ἀξιοῦσθαι τὸν Ἀρειανὸν Οὐάλεντα· Θεοδόσιον δὲ τῆς εὐσεβείας ὁ Θεὸς ²⁶ ἀμειψόμενος μεταγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ συνεχώ-ρησεν ²⁷ καὶ ἐν τῷ Ἑβδόμῳ αὐτὴν ἀπέθετο, καθὼς περικαλλῆ καὶ μέγιστον τῷ Προδρόμῳ οἰκοδομήσας.

²⁸ (9) Τὸ δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος αἰτήσας Θεοδόσιον ἐξεκί-θηρε (καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετασκεύασε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἔδημοσιευσεν ἔργια, φαλλοὺς καὶ εἴ τι τούτων ἀσελεγέστερόν τι καὶ βέδηλον, ὅπῃ καταπλα-γέντες τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων μυρίουσ φόνους εἰργάσαντο. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Θεοδόσιος τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας Χριστιανούς ἐμακάρισεν ὡς ὑπὲρ εὐ-σεβείας ἀναιρεθέντας, τοῖς δὲ Ἕλλησι ²⁹ παραχω-ρεῖν ἐπηγγελάτο, εἰ Χριστιανοὶ γίνωνται)· τὰ μέντοι ἱερὰ τὰ Ἑλληνικὰ καθαιρεθῆναι **482** προ-έταξε καὶ τοὺς θεοὺς χωνευθῆναι καὶ εἰς δαπάνην δοθῆναι πέντησιν.

³⁰ (10) Καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος ³¹ λυομένου, γράμματα ἱερογλυφικὰ ³² εὐρέθη σταυροῦ ³³ ἔχοντα

Variae lectiones et notæ.

²² εἰσενενοχθεῖσα Chr. ²³ 384. Ced. 554,3,4 : Τότε (τῷ ζ' ἔτει) ἤχθη καὶ τὸ σ. τοῦ ἁγίου Π. ποῦ. ἐκ. ²⁴ Ced. 554,2 : Τότε καὶ ἡ κ. τοῦ Προδρόμου ἐν ΚΠ. ἤχθη. 562,16-563,4. Ἐπὶ τούτου τοῦ μεγάλου Θεο-δοσίου καὶ ἡ τ. κ. τοῦ τιμίου πρ. καὶ β. Ἰω. ἡ ἐν ΚΠ. ²⁵ εἰς Κ. ἔ. διέτριβον Ced. ²⁶ ὡς δὲ κατέλαβον ἐν κώμῃ Κοσιλαοῦ οὐκέτι μ. τὸν τ. κ. πολλὰς μαστιγουμένων· τότε Ced. ²⁷ ἐν τῇ προρρήθεισῃ κ. κρί-νοντος τοῦ θ. μὴ τ. δ. Ced. ²⁸ ἀμ. ὁ Θεός Ced. ²⁹ συν. ἦν καὶ ἐν τῷ τοῦ πρ. ἀ. ναῷ Ced. ³⁰ 591. Ced. 689,2-4 : Τῷ ια' ἔτει sed cf. legem XV. K. Jul. 391 de paganis Romano com. Ægypti, Th. 15. ³¹ Καὶ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου αἰτησάμενου τὰ ἱ. πάντα τῶν Ἑλλήνων καθηρεθῆσαν καὶ τὰ εἰδωλα ἰχθυοῦ-θησαν καὶ εἰς χρεῖας πενήτων ἐδόθη Ced. ³² Τοῦ δὲ ν. Ced. 569,6-10. ³³ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ add. Ced. ³⁴ ἰ. γρ. Ced. ³⁵ στ. τύπον ἐπεχ. Ced. οἱ ἐξ Ἐ. θ. ἐπίστευσαν λέγοντες σ. τ. στ. κατὰ τὴν τῶν ἱερογλυφικῶν γραμμάτων ἔννοιαν, ζ. ἔπ. Ced.

τύπους, ἀπ' ὁ θεοσάμινοι οἱ ἐξ Ἑλλήνων χριστιανήσαντες ἴφρασαν σημαίνει τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἰερογλυφικὰ γινώσκουσιν γράμματα ζωὴν ἐπερχομένην.

¹¹ (11) Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ Σεράπιδος (οὗ καθέλιε Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος σὺν τῷ ξιάνῳ αὐτοῦ) τοῦτο εἰ μὲν ¹² Δία ἔφασκον εἶναι ¹³, οἱ δὲ τὸν Νεῖλον δὲ τὸ ¹⁴ μέδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ¹⁵ πῆχυν ¹⁶ (ἐν τῇ χειρὶ ἦτοι τὸ τοῦ ὕδατος μέτρον, ἄλλοι δὲ τὸν ἡμέτερον Ἰωσήφ), ἕτεροι δὲ Ἄπιν τινα γενομένης ἀνθρώπων ἔμπορον ¹⁷ ἦγον βασιλέα ἐν Μεμφίτιδι πόλει τῆς Αἰγύπτου. Αἰμοῦ γὰρ γενομένου τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πολλταῖς ἐκ τῶν ἰδίων τροφῆν παρήχε· τελευταχότι δὲ αὐτῷ ναὸν ἀνέστησαν, ἐν ᾧ ναῦ βοῦ· ἐτέρετο σύμβολον φέρων τοῦ γεωργοῦ ¹⁸ (καὶ τινα ἔχων ἐν τῇ χροῖδι ἐπίσημα)· ὅστις ἐκ τῆς προσσηρίας αὐτοῦ καὶ αὐτὸς Ἄπιδος ἰκαλεῖτο. (Τὴν δὲ σωρὸν τοῦτου τοῦ Ἄπιδος, ἐν ᾗ τὸ σῶμα ἔκειτο αὐτοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετήνεγκαν καὶ ἀπὸ τῆς σωροῦ καὶ τοῦ Ἄπιδος σύνθετον ὄνομα πεποιηκότας) ἐκάλουον αὐτὸν (Σάραπιν, οἱ δὲ μετὰ ταῦτα) Σέραπιν.

¹⁹ (12) (Τοῦτου ναοῦ, τὴν ὑπὸ Ἀλεξανδρέων κτισθεῖς πεμμεγέθης καὶ ὑπὸ κίωνων πολυτεμήτων καὶ μαρμάρου ²⁰ ἔσθθεν καὶ ἐξώθεν πᾶν λαμπρῶς κεκαλλωπισμένος). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὸ **583** ἄγαλμα αὐτοῦ ὑπῆρχε μέγα καὶ φοβερόν, ὥστε τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ τὸν ἕνα τοῖχον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἕτερον συνέχειν, ὅπερ τέρας ἀπὸ παντὸς γένους καὶ ὕλης, ἀπὸ χρυσῶν πετάλων καὶ ἀργυρῶν ὑπῆρχεν ²¹ ἐνδοξομένον, ἐν ᾧ ²² (πλάνης ἕτερον εἶδος ἐτύγγανεν κακουργηθὲν ²³ τοιοῦτον· λίθος τὶς ἐστὶ μαγνήτης λεγόμενος, ὃς ἔχει φυσικὴν ἐνεργεῖαν ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν τὸν σιδηρὸν)· ξόανον (δὲ) κατασκευάσαντες ἐκ χαλκοῦ [οὔ] μέγα καὶ ἐν τῇ ²⁴ κεφαλῇ σιδηρὸν ἐνδοθεν καθηλώσαντες τὸν λίθον τοῦτον ἐν τοῖς φατνώμασιν ἀνωθεν τῆς στέγης ἐπέκειαν ἀπὸ διαμέτρου· τὸ δὲ ὑπὸ τῆς φυσικῆς βίας ἀνεκλόμενον τοῦ λίθου — μετέωρον γὰρ ἐκρέματο διὰ πολλὴν τέχνην — καὶ ἐκρατεῖτο μέσῳ ἰσθμοῦ καὶ ὀρόφου θαυμαζόμενον καὶ μὴ παντελῶς κατασπόμενον.

²⁵ (13) Τοῦτου καταλυθέντος (126b) καὶ ἰδαφισθέντος· καὶ τοῦ Νεῖλου κατὰ τὸ εἰωθὸς μὴ ἀνελθόντος, ἔγισρον Ἕλληνας λέγοντες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν μὴ ἀναβαίνειν τὸν ποταμόν. Ὅπερ μαθὼν ὁ βα-

A qui de gentilibus erant, Christiani dixerunt crucem apud eos qui hieroglyphica signa cognoscunt vitam futuram significare.

De templo Serapidis, quod Theophilus archiepiscopus evertit cum illius idolo, hoc alii dicunt esse Jovem, alii vero Nilum, ob modium quem in capite et cubitum quem in manu, velut aquæ mensuram, gerebat; alii nostrum Joseph; alii tandem Apim quemdam qui mercator sive rex Memphi, in Ægypto, fuerat. Fame enim grassante civibus Alexandriae de suis alimenta præbuit: huic autem mortuo templum extruxerunt, in quo bos agricolæ symbolum ferens et in pelle certa habens indicia, nutriebatur: qui ex illius nomine et ipse Apis vocabatur. sepulcrum autem Apidis, in quo jacebat illius corpus, Alexandriae vocabulo metaphorico designaverunt, et ex urna et Apide compositum efformaverunt nomen, appellaveruntque illum Sorapim, et qui postea venerunt, Serapim.

Hujus templum ab Alexandrinis exstructum amplissimum erat, et pretiosissimis columnis et marmore intus et extrinsecus magnificèntissime exornatum. In medio templi statua illius exurgebat magna ac tremenda, quippe quæ dextera unum parietem et sinistra alium simul tangeret: quod signum omni elementorum genere, aureis et argenteis laminis, erat indutum; in quo etiam aliud fraudis genus sic maligne constructebatur: est quidam lapis magnes dictus, qui naturalem attrahendi ferrum virtutem habet. Cum ergo statuum ex ære non magnam paravissent et intus in capite ferrum infixissent, istum lapidem ad tugurii laquearia ex diametro applicuerunt. Hæc autem naturali lapidis virtute attracta, visibilis namque multa arte suspendebatur, inter solum et fastigium retinebatur miranda et semper incolumis.

Postquam autem hoc templum solutum et eversum fuisset, Nilo contra morem non assurgente, Isatabantur Græci dicentes illa de causa fluvium non ascendere. Quod cum audisset rex religiose

Varia lectiones et notæ.

¹¹ Ced. 569,10 — 18: Τοῦτου τὸν Σάραπιν οἱ. ¹² τὸν add. Ced. ¹³ ε. λέγουσιν Ced. ¹⁴ τὸν add. Ced. ¹⁵ τὸν add. Ced. ¹⁶ π. οἱ δὲ Ἄπιν Ced. ¹⁷ ἀ. εὔπορον ἐν Αἰγύπτῳ γ. ὃς ἐν κατῶ λ. ἐκ τῶν ἰ. ἐπήρκασαν Ἄλ. ᾧ καὶ τελευταῖοντι ν. καὶ στήλην ἀν: καὶ β. αὐτοῦ ἐτ. ὃν καὶ Ἄπιν ἐκάλουον ὀμω- νόμως τῷ δεσπότῃ· σ. οὗτος ἦν τοῦ γ. Ced. ¹⁸ γεωργ. cod. γεωργεῖν? — Μετωνόμασαν δὲ τὸν ἀνθρώπον ἐκάλουον καὶ Γόρασιν καὶ Σαρ. τὴν στήλην Ced. ¹⁹ Περὶ τοῦ μαγνήτου. Ced. 569,18-570,2: ἐν τῷ ναῷ τοῦν τοῦτου ἀγ. μ. καὶ φ. οἶον ἐκ διαφόρου κατασκευασμένον ὕλης ἴσαστο ὡς ἑκατέραις χερσὶν ἑκατέρων ἔχασθαι τῶν τοίχων Ced. ²⁰ μαρμάρων? μαρμαρ. cod. Cedrenus imaginem minorem magnete tractam intra majorem perhibet fuisse, ut a magnete tecti in laquearibus fixo illa tum trahi non potuisset, ἐν ᾧ igitur ad templum referendum est. ²¹ ὑπῆρχον ἐνδοξομένοι cod. ²² ἐνδοξὸν δὲ τοῦτου τοῦ μεγίστου ἀγάλ- ματος ἄλλος ναὸς καὶ εἰδωλον καὶ ξόανον ἀπηρωρήρητο γ. οὐ μ. δὲ Ced. ²³ κακουργ. cod. ²⁴ τοῦτου τῆ κ. σ. ἐνεῖραντες, τ. φ. δὲ τῆς στ. ἀν. μαγνήτιν λ. κατὰ κάθετον ἐνθέμενοι μετ. τοῦτον τοῦ ἀέρος ἀπῆκαν ἐρᾶσθαι χρημέμενον καὶ οὐτε γῆς οὐτε αὐτῆς τῆς στέγης ἐφαπτόμενον Ced. ²⁵ 393-394. Ced 571,8-15: Τῷ δὲ αὐτῷ ἔπει (ε' καὶ ις') τοῦ ποταμοῦ Ν. κ. τὸ ἔθρο; μὴ ἀναβάντος ἐγ. οἱ Ἕλ. αἴτιον εἶναι τοῦτου τὸ κωλυθῆ- ναι θεῖν τῶς θεοῖς αὐτῶν.

ait : « Absit ut fluvius demonum templis et sacrificiis gaudeat et in terram tum aquam infundat ! » Deus autem illius fidei testimonium redditurus, supra quod erat necesse jussit illum inundare ; quod in metum conjecit haud levem Ægyptium, ne ipsam Alexandriam aqua submergeret.

Quod et de Artemide ad quosdam ait magnus Isidorus : « Quoniam hoc ediscere voluisti : « Quis nescit Ephesiorum urbem cultricem esse Artemidis ac Jovis prolis ? » Scito, hoc non esse Scripturæ verbum, sed Ephesiorum dictorum relationem. Superfluum igitur existimo fabulas inanes interpretari : de quibus etiam puto psalmistam Davidem esse locutum : « Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua, Domine. »

« Quoniam igitur, studiosus cum sis, eruditus esse vis, hoc tibi dicam : qui apud Græcos simulacrorum inventores erant, timorem videntibus incutere volentes aiebant, statuam cœlitus a Jove fuisse dimissam atque delapsam esse, superiorem omni humanæ manu ac intactam ; unde idolum a Jove missum et cœleste vocarent ; et simulacrum propter mortalis simulamen. Quod vere non ita erat, sicut de simulacris ferebat inanis fama, delusorum fama. Sed, simulacrorum factoribus occisis vel in exilium jactis, ne quis diceret opus manuum esse simulacrum, hanc fugientes famam ad aures delusorum hominum dicebant, et sic erravit Ephesiorum civitas. » — « Quod verum sit occisos esse simulacrorum fabricatores ; testatur quod heri et nudius tertius Alexandriæ in Ægypto factum est. Ptolemæus, artificibus ad Artemidis statuam efficiendam congregatis, postquam opus perfectum est magna effossa fovea et occultato dolo, jussit ibi artifices cœnare ; qui cum cœnarent, ibi tumultati, mortui sunt, digna nefandi operis mercede accepta : cæterum, si voluit evanescere artifices, non nisi ut non manufactus crederetur qui vocabatur Deus, quemque non manu tactum appellabat, hoc fecit. Sed Dominus ac Deus noster sceleratissimum ejus homicidium brevi declaravit : fulmine enim ac magno terræ motu facto, templum simul eversum est ac fossa resecta ; et sic apparuerunt fraudis adinventiones.

Canopi vero magis quam tota Ægyptus repleti

σικλῆς ⁶⁸ θεοδόσιος εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο · « Μὴ γένοιτο ποταμὸν (ναοὺς δαιμόνιον καὶ) θυσίαις χαίροντα καὶ ἐπὶ τὴν γῆν ποτὲ ὕδωρ ἀνάγειν. » Θεὸς δὲ τοῦτου τῆς πίστεως ἀποδείξάμενος ὑπὲρ τὸ θεῶν ἐκείλευσε πλημμυρῆσαι, ὅπερ εἰς φόβον ἤγαγε οὐ τὸν τοῦχό. τ. τ. τὴν Αἴγυπτον, μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν κατακλύσῃ τὸ ὕδωρ.

⁶⁹ (14) Ὅπερ δὴ καὶ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς τινὰς φησὶν ὁ μέγας Ἰσίδωρος · « Ἐπειδὴ περὶ ἠθελήσας μαθεῖν τί ⁶⁸ · « Τίς οὐκ οἶδε τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὔσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς ; » ἴσθι, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς Γραφῆς ἡ λόγος, ἀλλὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἐφεσίων · περιττὸν οὖν ἡγοῦμαι λογοποιίας ἀγυρτικῆς **484** ἐρμηνεύειν · περὶ ὧν οἶμαι καὶ τὸν ἱεροφάτην ⁶⁹ Δαυὶδ εἰρηκέναι ⁶⁹ · « Διηγήσαντό μοι παράνομοι ἀδολοσχίαι, ἀλλ' οὐκ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε. »

⁷⁰ (15) « Ἐπεὶ οὖν φιλομαθῆς ὢν, πολυμαθῆς ἰδέλεις εἶναι, καὶ τοῦτο ⁶⁹ φράσω σοι · οἱ παρ' Ἑλλήσι τὰ εἶδνα κατασκευάσαντες (καὶ) φόβον βουδόμενοι ποιῆσαι τοῖς ἐρώσιν ἔφασκον, ὅτι (τὸ ἀγαλμα) ἐξ οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπέμψθη καὶ ⁷⁰ κατέπητη κρεῖττον ⁷⁰ ὑπάρχον πάσης ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἀνάλωτον, ὅθεν καὶ Διοπετὲ· καὶ οὐράνιον βρέτας ἐκάλουν · βρέτας δὲ παρὰ τὸ ⁷¹ βροτῶ ἐοικέναι · ὅπερ οὐκ οὕτως ἦν [ὡς] ἢ ⁷² περὶ τῶν ἀγαλμάτων ματαίως δόξα πεπλανημένων δόξα · ἀλλὰ τοὺς ἀγαλματοποιούς ἢ ἀποκτείνοντας ἢ φυγαδεύοντας, ἵνα μηδεὶ εἰπάιν ἔχοι ⁷³, ὅτι χειροποίητόν ἐστι τὸ εἶδνον ⁷⁴ ἢ δὴ φήμην πλάσαντες ἐν ταῖς ἀκοαῖς τῶν (πεφανακισμένων) ἀνθρώπων ἤφισαν, ἤτις καὶ τὴν Ἐφεσίων ἐπλάνα πόλιν. » — « Ὅτι ἀληθές ἐστιν, ὅτι ἀπέκτεινον τοὺς ἀγαλματοποιούς, μαρτυρεῖ τὸ χθὲς καὶ πρῶτον ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον γεγεννημένον. Πτολεμαῖος γὰρ συναγαγὼν τεχνίτας ὡς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀνδριάντα ποιῆσαι, μετὰ τὸ ἔργον βόθρον μέγαν οὐρύξας καὶ τὸν δόλον κρούσας ἐκέλευσε τοὺς τεχνίτας ἐν αὐτῷ δειπνῆσαι, οἵτινες δειπνοῦντες ἐκείσε κατεχώσθησαν καὶ ἀπέθανον, ἄξιον μισθὸν τῆς κακουργίας κομισάμενοι · πλὴν οὗ, ἐκείνος βουλόμενος ἀφανίσαι τεχνίτας, ἵνα δόξῃ ἀχειροποίητος [ὀνομαζόμενος θεός, ὃν καὶ ἀχειρομάντων] κέκληκε, τοῦτο εἶδρακεν. Ἀλλ' ὁ ⁷⁵ ἡμέτερος Δεσπότης καὶ Θεὸς ἐν τάξει ἐφάνερωσε τὴν παμδεδήλον αὐτοῦ μαιφονίαν · σκηπτῶ γὰρ καὶ σεϊσμοῦ γεγονότος μεγάλου, καὶ τοῦ ναοῦ καταπεσόντος ἅμα καὶ τοῦ βόθρου ἀναδοθρευθέντος, ἐφοράθη τὰ τῆς ἀπάτης κατασκευάσματα.

485 ⁷⁶ (16) Ἐν δὲ τῷ Κανώπιῳ μᾶλλον τῆς ὄλης

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁸ ὁ εὐσεβῆς β. θ. εἶπει· Μὴ γ. ποτὲ π. θ. χ. ἐπὶ τὴν γῆν πλημμυρῆσαι. Ὁ δὲ θεὸς τοῦτο ἀπ. εὐλόγησε τὴν ἀνάβασιν τοῦ ποταμοῦ, ὥστε ἅπαν τὰς τοὺς κατ' Ἀ. φοβηθῆναι μὴ καὶ αὐτὴν Ἀ. κ. ἢ πλημμύρα τοῦ ὕδατος Ced. ⁶⁹ Isidorus Pelusiota, ep. IV, 205. ⁷⁰ ἐν ταῖς ἱερῶν τῶν Ἀποστόλων καίμενον Act. XIX, 35 τί· οὐ γινώσκει, κτλ. ⁷¹ μελωδὸν εἶρ. Is. ⁷² Ps. CXXIX, 85. ⁷³ Isidorus IV, 207. ⁷⁴ τ. φράσας ἵνα μὴ δόξαιμι σε λυπεῖν · οἱ Is. ⁷⁵ ἐπ. ἢ κ. Is. ⁷⁶ κρ. π. ἀ. χ. ὅθεν Is. ⁷⁷ π. τῷ cod. ⁷⁸ τὸ δὲ οὐ τοιοῦτον ἦν ed. omissis ἢ — δόξα, quæ a chronographo adjuncta sunt, et conjuncta one aliqua, ὡς vel καθῶς, junxenda. ⁷⁹ ἔχοισιν cod. ⁸⁰ ἐ. ταύτην τὴν φ. πλανᾶσαι Is. ⁸¹ ἄλλ' οὐκ εἶλαθι προῦπτου γὰρ γεγονότος τοῦ δράματος κατ' ἐνιαυτὸν ἠρῆναι τοὺς οὕτω τεινεῶτας ἡμῶν Is. ⁸² Ced. 570, 9—16 : Ἰστέον ὅτι Χ. τὸ πῦρ ὡς π. ἀναιρετικὸν εἰδόνται καὶ πάντας τοὺς Ἑλλήνων θεοὺς κατεῖδραμον· προσῆλθον δὲ καὶ τῷ Κ. Ἰσραὴλ καὶ αὐτὸς μηχανᾶται τ. τ.

Αιγύπτου κατειδώλω θνησι φασί τεράστειόν τι εἶναι τοιοῦτον. Ποτὲ Χαλδαῖοι τὸν Ἰθιον θεόν, ὅπερ ἐστὶ τὸ πῦρ ἀποσεμνόνοντες, πανταχοῦ περιέφερον, ὥστε τοῖς θεοῖς πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν συμβεβηκέναι καὶ τὸν νικῶντα ἐκείνον παρὰ πάντων νομίζεσθαι θεόν. Τῶν οὖν ἄλλων ἐπαρχιῶν οἱ θεοί, ἢ ἀπὸ χαλκοῦ, ἢ ἀπὸ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ἢ ξύλου, ἢ λίθου, ἢ ἄλλης τοιαύτης ὕλης [ἀν]αμφισβόλως εὐχερῶς διὰ τοῦ πυρὸς ἐφθείρετο, ὥστε πανταχοῦ τὸ πῦρ ἀναγκαίως νικᾷν. Τοῦτο ἀκηκόως ὁ τοῦ Κανώπου ἱερεὺς (127^a) πανουργόν⁷⁷ τι τοιοῦτον ἐνεθυμήθη. Ὑδρία ἐν τοῖς μέρεσιν Αἰγύπτου εἰώθασι γίνεσθαι ὀστράκιναι, τρήσεις ἔχουσαι λεπτάς καὶ συνεχεῖς, ὥστε διὰ τῶν τρήσεων ἐκείνων τὸ τεθολωμένον ὕδωρ διυλιζόμενον ὀποδίδεσθαι καθαρότερον. Ἐκ τούτων τῶν ὕδριων μίαν λαβῶν ὁ ἱερεὺς τοῦ Κάνωπος καὶ τὰς τρήσεις ἐκείνας ἀναφράξας κηρῶ καὶ διαφόροις ζωγραφήσας χρώματι, πληρώσας τε ὕδατος, ἔστησεν ὡς θεόν· καὶ ἀποτεμῶν παλαιῶ ἀγάλματος τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἔλέγετο Ἐλάου τινὸς κυβερνήτου γεγενῆσθαι, ἐπιμελῶς ἐπιθείς εἰρμωσεν αὐτὴν τῷ ἀγάλματι. Παρηγένοντο δὲ μετὰ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, καὶ ἀνήφθη παρὰ τὴν ὕδριαν τὸ πῦρ, καὶ ὁ κηρὸς, δι' οὗ αἱ τρήσεις ἐτύγχανον πεφραγμέναι, διελύετο· τῆς δὲ ὕδριας ἰδρούσης καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τῶν τρήσεων ἐκβαλλούσης, ἐσθένυτο τὸ πῦρ· οὕτω τε τῇ πανουργίᾳ τοῦ ἱερέως ὁ Κάνωπος τῶν Χαλδαίων νικητῆς ἀνεδείχθη καὶ ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐτιμᾶτο ὡς θεὸς πάντων νικητῆς ὁ Κάνωπος.

(17) Nūn δὲ παραγενομένου Θεοφιλου τοῦ ἀρχιερέως τοῦ πάντων θεοῦ, οὐδὲ εἰς ὠφέλησεν ἰδρῶς, οὐδὲ ἢ ἀπὸ κηροῦ κατασκευασθεῖσα πανουργία συνεβάλετό τι αὐτῷ· ἀλλὰ πάντα τὰ αὐτῶν ἐπορθήθη καὶ εἰς ἔδαφος κατηνέχθη. Ὅτε δὲ ταῦτα οὕτως γενέσθαι ἀπηγγέλη τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ὅτι τὰ εἰδωλα τῆς Αἰγύπτου κατηνέχθη 486 καὶ ἐκκλησίαι ἀντ' αὐτῶν φικοδομήθησαν, ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· « Εὐχαριστῶ, Δέσποτα Χριστέ, ὁ Θεός μου, ὅτι, χωρὶς ἀπωλείας τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς μεγάλης, ἢ οὕτως παλαιὰ κατεσβέσθη πλάνη. »

⁷⁸ (18) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τοῖς τῆς Δύσεως μέρεσι τὴν πολιτείαν διοικῶν, βρόχῳ⁷⁹ χρησάμενος τὸ τέλος ἐπλήρωσε τοῦ βίου, δι' ἣν αἰτίαν, μέχρι τοῦ παρόντος οὐκ ἴσμεν. Τινὲς μὲν γὰρ ἔλεγον ἐπιβουλή τοῦ στρατηγοῦ Ἀρβογάστου γεγενῆσθαι τοῦτο· καὶ τοιαύτη παρὰ πᾶσιν ἐκράτει ὑπόληψις· ἄλλοι μὲν [τοῖ] ἀθῶον εἶναι τὸν στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου μύσου· ἔλεγον, αἰτίαν δὲ παρεσχέκηναι τούτου νεανίαν ἀγανακτήσαντα εἰς τοῦτο πραχθῆναι, ἐπειπερ, φασίν, οὐ συνεχωρεῖτο παρ' αὐτοῦ ὡς νεώτερος, εἰ μηδέπω βεβηκῶς κατ' ἐξουσίαν διὰ πάντων τῆν βασιλείαν διοικεῖν.

Variae lectiones et notæ.

⁷⁷ Εἰς τύπον ἀγάλματος ὕδριαν ὀστράκινην κατασκευάσας. τρ. ὑπέθηκε λ. ἄ; κ. φραξάμενος καὶ χρώματι καλλύνας π. ἀγ. ἀπ. κ. καὶ ἐφαρμόσας; τῷ σκεύει εὐφυῶς καὶ τῷ πυρὶ προσεγγαγῶν ἤλεγξεν αὐτῷ τὴν ἰσχύν, κατὰ μικρὸν διὰ τοῦ ὕδατος ἀποσθεσθέντος. ⁷⁸ 292. Ced. 568, 8—11. ⁷⁹ ἀγγόνη Ced. (laqueo (Prosper.) Arcadio II et Rufino coss. Th. 14, conf. Orosium VII. 35 : dolo A. comitis sui, ut servat strangulatus, atque ut voluntariam sibi conscivisse mortem putaretur, laqueo suspensus, cf. Theophanens et Miscell.

idolis, aliquid prodigiosum sic esse ferunt : Olim Chaldaei proprium deum, qui ignis est, celebrantes, passim circumtulērunt, ut cum cæterarum provinciarum diis concertaret, et qui victor evaderet, illi ab omnibus haberetur deus. Aliarum igitur provinciarum dii ex ære, vel auro, vel argento, vel ligno, vel lapide, vel alia tali materia facti, facile sane igne consumebantur. Hoc cum audivisset Canopi sacerdos, artificiosum quid tale mente concepit : In partibus Ægypti selet hydris haberi testaceas, tenuissima continuaque habentes foramina, ita ut aqua turbida, per hæc foramina stillans, limpidior reddatur. Unam ex his hydris accipiens Canopi sacerdos et foramina illa cera obstruens, hanc variis coloribus depictam, replevit aqua et sicut deum constituit : et abcidens veteris ioli caput, quod cuiusdam Elai rectoris esse dicebatur, sedulo apposuit et adaptavit illud novo simulacro. Postea vero supervenerunt Chaldaei, et ad aquam ignis accensus est, et cera, qua foramina obstruebantur, soluta est. Hydris autem desudante, et aqua per foramina diffluente, ignis extinctus est. Sic astutia sacerdotis Canopæus deus, Chaldaicorum victor habitus est, et amodo tanquam omnium victor deus Canopæus æstimatus est.

Nunc autem cum Theophilus esset summus Dei sacerdos, nec ullus sudor auxiliabatur, nec astutia cera præparata ei proderat : immo ipsorum simulacra cuncta peribant et in terram dejiciebantur. Cum vero sic fieri nuntiatum est piissimo regi, nempe Ægypti idola destructa esse atque ecclesias illorum loco ædificatas, manus ad cælum extendens ait : « Gratias tibi, Domine Christe, Deus meus, quod absque illius magnæ urbis destructione, tam inveteratus error extinctus est. »

Interea vero Valentinianus, in Occidentis partibus gubernaculum tenens, laqueo vitæ finem fecit, quam ob causam usque ad hanc diem nescimus. Quidam etenim dicebant hoc ducis Arbogasti dolo esse factum; et apud omnes ista conjectura invaluit. Alii tamen a tanto scelere ducem esse purum dicebant, et causam hujus fuisse juvenis indignationem; eiquidem, aiunt, non sui regimen habere permittebatur velut junior, utpote qui nondum obtinuerat libertatem in omnibus regnum administrandi.

Theodosius nihilominus indignatione succensus adversus Eugenium in illius locum constitutum in vindictam arma corripuit, hac sententia a Joanne monacho Aegypti solitario accepta. Iste enim divinus vir nonagenarius ad tantam pervenerat aetatem solus permanens, neque de cellula egrediens, neque alium intus recipiens; per fenestrellam enim tantum benedicebat et accipiebat eos qui apud ipsum deveniebant; non autem omni die, sed his in hebdomada, Sabbato et Dominica: cæteris autem diebus non se videri sinebat ulli homini, sed jejuniis, vigiliis ac orationibus vacabat. Et videre erat beatum totum corpore propter severam disciplinam extenuatum: nihil enim aliud quam legumina paucosque fructus post solis occasum manducabat: nam de pane, vino, oleo, et cæteris quæ in foco ardente coquantur loqui supersedemus. His et talibus divinis exercitiis noctem diemque consumens sanctus celesiter evadere et prophetiæ dono replebatur, prænuntians tum futura, tum unicuique abscondite facta vel cogitata. De Nilo vero et de fertilitatis ejus aut sterilitatis tempore minas aut aliam a Deo superventuram punitionem prædicebat et peccatores libere redarguebat. Sed quid multa? impossibile enim est os aut mentem hominum numerare mirabilium ejus ac virtutum oceanum. Ad hunc igitur misit rex Theodosius ad adducendum eum, deprecans et obsecrans, ut orationibus ejus munitus pugnam cum adversariis reciperet. Ille vero præsentiam ob religionem recusavit, sed prece facta, super baculo quo nitebatur et amictu quo collum circumdabat, hæc ad ipsum misit, denuntians, ut amictum pro galea super caput indueret, et baculo pro lancea dextera manu uteretur et primus ante exercitum procederet. Rex autem Theodosius, his a sancto missis pie fideliterque acceptis, ad bellum se parabat, non tam armorum, jaculorum et militum multitudine, quam sancti jejuniis ac orationibus confusus. Iste enim novam ipsi prænuntiabat victoriam, non cruentum pro ipso fore certamen, sed ex utraque parte multum crudorem esse fundendum. Circuibat autem cum episcopis et populis omnes orationis locos, prosternebatque se in cilicio ante januas martyrum et sanctorum apostolorum, sese aperte demonstrans sanctorum intercessione fidelissimum sibi a Deo auxilium quærebat. Græci vero Romæ sacrificare studebant et victimarum viscera scrutari, victoriam imprudenti promittentes Eugenio, Flaviano tum præfecto ardentius aliis hæc agente; hic, multum prudentiæ suæ fidens, omnibus suadebat Eugenium victorem fore fulgendum. Cum autem Theodosius pietatis

⁸⁰ (19) Θεοδοσίος δὲ οὐδὲν ἦτιον ἀναφθεῖς ὄπλα κατὰ Εὐγενίου τοῦ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταστάντος εἰς ἐκδίκησιν ἤρπασε, τὴν τούτου γνώμην διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ ἡσυχαστοῦ Αἰγυπτίου μεμαθηκώς. Ὁ γὰρ τοῖ θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἐνενηκονταετῆς πέλων τὴν ἡλικίαν ἐν σπηλαίῳ κατέμενε μόνος, μήτε αὐτὸς ἐξερχόμενος τῆς κέλλης, μήτε ἄλλον εἰσδεχόμενος; ἐνδον ἠύλογει γὰρ μόνον διὰ θυρίδος καὶ ἠσπάζετο τοὺς πρὸς αὐτὸν παραβάλλοντας· καὶ τούτους οὐ διαπαντός, ἀλλὰ ὄχι ⁸¹ τῆς ἐβδομάδος, Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἀπρόσιτος ὑπῆρχε παντὶ ἀνθρώπῳ, νηστιαίῳ καὶ ἀγρυπνιαίῳ καὶ προσευχαίῳ σχολάζων. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν μακάριον ὄλον εἶναι ἐκτετηγμένον τῷ σώματι δι' ἄκραν σκληραγωγίαν· καὶ γὰρ ἦσθιεν οὐδὲν ἕτερον ἢ λάχανα καὶ ὀλίγας ὀπώρας (127^b) μετὰ δύσιν ἡλίου· περὶ γὰρ ἄστρου οἴνου τε καὶ ἑλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ὅσα διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν, περιττόν ἐστι καὶ λέγειν. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις θεῖοις κατορθώμασι ἐπινοκτερεύων καὶ διημερεύων **487** ὁ οὖτος ἐκδηλοῦς ἐγένετο καὶ προφητικῶν χαρισμάτων ἐμπλεωτός, προσημαίνων ἔσθ' ὅτε τὰ μέλλοντα καὶ τὰ κρυφίως ἐκαστῶ πεπραγμένα καὶ διανοούμενα. Καὶ μέντοι καὶ περὶ τοῦ Νεῖλου καὶ τῆς εὐφορίας αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀφορίας τοῦ χρόνου, ἢ ἀπειλήν, ἢ ἕτεραν ἐπέρχεσθαι μέλλουσαν παρὰ Θεοῦ ⁸² προηγόρευε καὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας παρῆρησα διήλεγχεν. Καὶ τί δὴ ⁸³ πολλὰ λέγειν; ἀδυνατεῖ γὰρ στόμα καὶ νοῦς ἀνθρώπων ἀριθμεῖν τῶν θαυμάτων αὐτοῦ ἢ τῶν ἀρετῶν τὸ πέλαγος. Πρὸς τοῦτον οὖν τὸν Θεοφόρον ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος σκυλῆναι αὐτὸν παρακαλῶν καὶ ἐκδυσωπῶν ἔω; αὐτοῦ, ὅπως ταῖς ἐκείνου προσευχαίς ἐφοδιαζόμενος τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους καταρξείε μάχης. Ὁ δὲ τὴν παρουσίαν μὲν ὑπὲρ εὐλαθείας ἀνεβάλετο, εὐχὴν δὲ ἐπὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐφ' ἣ ἐπεστήρικτο καὶ τῷ περιβολαίῳ, ὃ περιουχένιον ἔφερε, ποιησάμενος, ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει, παραγγείλας, ἵνα τὸ μὲν περιθόλαιον ἀντὶ κόρυθος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν περιβαλεῖται, τῇ δὲ βακτηρίᾳ ἀντὶ δόρατος; τῇ δεξιᾷ χειρὶ χρήσεται ⁸⁴ καὶ πρῶτος τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ προπορεύσεται. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδοσίος πιστῶς καὶ εὐλαθῶς τὰ παρὰ τοῦ ἁγίου σταλέντα δεξάμενος εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάζεται, οὐχ οὕτως; τῇ τῶν ὄπλων καὶ τῶν βελῶν καὶ τοῦ

⁸⁵ λαοῦ τῷ πλήθει ὅσον τῇ τῶν νηστειῶν καὶ τῇ τῶν εὐχῶν τοῦ ἁγίου πεποιθώς; ⁸⁶ οὗτος γὰρ καινὴν ἐπηγγείλατο αὐτῷ τὴν νίκην, ἀναίμακτον προδησιεσθαι εἰς τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ἐκατέρου μέρους πλείστον ἐκχίσθαι μέλλειν ⁸⁷ αἷμα. Περιήρχετο δὲ μετὰ ἐπισκόπων ⁸⁸ καὶ μετὰ πλήθους; πάντα; τοὺς τῶν εὐχῶν τόπους; καὶ ἔβριπτεν ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ κιλικίου, ἐξαπλῶν ἑαυτὸν, καὶ τῇ προσειῆ τῶν

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ Περὶ Ἰωάννου μοναχοῦ. Cod. 568, 11—20: "Ἐσπευσεν δὲ ὁ μέγας Θ. εἰς ἐκδ. αὐτοῦ· ἐξῆν δὲ κατὰ τοῦ τυράννου Εὐγενίου οὐκ ἰδίᾳ ἰσχυρῶς ἐθάρρησεν Ἰ. δὲ τ. Ἀ. μ. μεγάλου τὴν βλάβον ἀ. δ. τὴν ἐπινομήν δὲ ἀντὶ χρόνου ὀπλισάμενος. ⁸¹ δι' ἑτέρου codex e compendio β' male soluto. ⁸² τιμίαν? ⁸³ δεῖ? ⁸⁴ χρήσασθαι cod. ⁸⁵ βοηθεία? cf. infra. ⁸⁶ ἐμμελλεν cod. ⁸⁷ ἐπιτόκον cod.

ἀγίων πιστοτάτην αὐτῷ παρὰ Θεοῦ βοηθεῖαν ἐζη-
ται. Οἱ δὲ Ἕλληνας κατὰ τὴν Ῥώμην θύειν ἤρ-
ξαντο καὶ σπλαγχνοκοπίας ἀπὸ θρεμμάτων ποιεί-
σθαι, νίκην ἀφροντὶ ἀπαγγέλλοντες Εὐγενίῳ, Φλα-
βιανοῦ τότε τοῦ ὑπάρχου σπουδαιότερον τῶν ἄλλων
ταῦτα πράττοντος, καὶ πάντας ἐπειθεν Εὐγένιον νι-
κητὴν ἀποφανεῖσθαι, πολλὴν ἔχων φρονήσεως **488**
οἴησιν. Ὅτε δὲ Θεοδοσίος ὁ ἀληθῶς τῇ ἀληθείᾳ τῆς
εὐσεβείας πεποιθὼς τὰ στόμια τῶν Ἄλπειων κατ-
έλαθεν, πρῶτος ἐκεῖνος οἱ δαίμονες εἰς φυγὴν ἐτρέ-
πησαν ὑπὸ φαύλου συνειδήτος πτοηθέντες· στάς
γὰρ ἐφ' ὑψηλῆς ^α πέτρας Θεοδοσίος, ὅθεν καὶ ὄρᾶν
καὶ ὄρᾶσθαι παρ' ἑκατέρου στρατοπέδου ἠδύνατο,
ἐπὶ τὴν ἐξ ἔθου· ἐπέτρεψεν ἑαυτὸν ^β βοηθεῖαν καὶ
ἀπλώσας ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· « Θεὲ παντο-
κράτωρ, ἔφη, σὺ οἶδας, ὅτι ἐν τῷ ὄνοματι τοῦ Χρι-
στοῦ καὶ Υἱοῦ σου ἐκδικήσεώ· ^γ μου ἕνεκα δι-
καίας ^δ τὸν πόλεμον τοῦτον ἀνεδεξάμην· καὶ εἰ μὲν
ψεύδομαι, τιμώρησόν με· εἰ δὲ μετὰ δικαίαν· αἰτία·
καὶ σὺ πεποιθὼς ἦλθον ἐνταῦθα, ἔκτεινον τὴν
δεξιάν σου τοῖς σοῖς, μήποτε (128^α) εἴπωσι τὰ ἔθνη·
Ποῦ ἔστιν ὁ Θεὸς αὐτῶν; » Ἦντινα εὐχὴν τοῦ πιστο-
τάτου βασιλέως πιστευθέντες ^ε οἱ στρατηγοὶ παρὰ

Θεοῦ προσεδέχθη· ^{στ} εἰς τὸν πόλεμον ἀνεψυχώθησαν, ἐξαιρέτως δὲ Βακούριος, ἀνὴρ τῇ πίστει, καὶ
τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ ἀρετῇ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔνδοξος· παρὰ πάντας τοὺς πλησίον τυγχάνοντας,
τούτῳ μὲν τῷ κόντω, τούτῳ δὲ τοῖς βέλεσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῷ ξίφει ἐστρώννυε ^ζ καὶ τὰ τάγματα τῶν
πολεμίων συνεζευγμένα καὶ συγκεκορημένα διέρρηξε καὶ διὰ μέσου τοῦ πλήθους τῶν πεπτωκότων τὰς
τάξεις διασχίσας καὶ τοὺς σωροὺς τῶν νεκρῶν παρὶν πρὸς αὐτὸν ἔκορευετο τὸν τύραννον· καὶ τοῦ
πολέμου ^η σφοδροῦ γενομένου, Εὐγένιος πρὸς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ὀπίσω δεδεμένων αὐτοῦ τῶν
χειρῶν ἤχθη· κάκεισε τῆς αὐτοῦ ζωῆς καὶ τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἐγένετο.

^θ (20) Τότε τοίνυν ὡς τὰ μέλλοντα προειδὼς ὁ
βασιλεὺς καὶ φρονιτίζων, ὥστε τὴν πολιτείαν διατυ-
πῶσι, εἰ τὰ τῆς Ἐφῆς μέρη παραχρῆμα ἀπέστει-
λεν, ὅπου τὰ ἑαυτοῦ παρέθετο τέκνα φυλακῆ ἀσφα-
λεστάτη μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξίεναί· καὶ ἐν
μὲν τῇ Ἀνατολῇ τὸν βασιλέα Ἀρκάδιον προσέταξε
τὴν πάλαι παραδοθεῖσαν αὐτῷ βασιλείαν φυλάττειν·
Ἐνώριον δὲ τῇ αὐτῇ τιμήσας ἀξίᾳ ἐπὶ τὴν τῆς Δύ-
σεως βασιλείαν κατελθεῖν ταχέως προσέταξε. Ἐλ-
θόντα δὲ αὐτὸν περιπτυσάμενος καὶ φιλήσας, παρ-
έδωκεν αὐτῷ τὰ σκήπτρα **489** τῆς βασιλείας τῆς
Δύσεως, αὐτὸς ἐπὶ δέκα καὶ ζ' καιροῦς διθύνας τὴν
βασιλείαν εὐτυχῶς εἰς τὸν βελτίονα μετήλθε βίον
μετὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἀποληφόμενος τὰ γέρα
τῶν ἀθλῶν, ἐν Μεδιολάνῳ τελευτήσαντος καὶ τοῦ
πόλειο ἀποκομισθέντος.

ΣΑ'. Βασιλεία Ἀρκαδίου.

^α Μετὰ δὲ Θεοδοσίον ἰδασίλευσεν Ἀρκάδιος, ὁ
εἶδος αὐτοῦ, ἔτη ιγ', βασιλεύσας ^β ἐν τῇ Ῥώμῃ
Ἐνώριος.

^γ (2) Ὅς τὸν κίονα τοῦ Ξηρολόφου στήσας, αὐτὸς
ἑαυτοῦ ^δ καθίδρυσεν ἀνδριάντα.

(3) Καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν
Ἀρκαδιούπολιν.

Variarum lectiones et notæ.

^α ὑψηλ. Cod. ^β ἑαυτοῦ? ^γ ἐκδικήσ. μ. cod. ^δ δικαί cod. ^ε πιωθέντες cod. ^{στ} προσεδέχθη
cod. Barbarius Misc. ^ζ ἐστρώννυσε cod. ^η ἀνέμου cod. ^θ Cod. 563,5 — 13. ^ι τὸ σῶμα cod.
^κ 395. :δ Cod. 574,5. ^λ ἕνεκα Ἀνώριον Mon. βασιλεύσαντος — Ὀνωρίου? ^μ 103. ^ν ἑαυτῷ τὸν ἑαυτοῦ
Μνη.

veritati vere confidens, Alpium ora occupasset, primi illi beati, mole conscientia perterriti, in fugam se dederunt. Stans enim super excelsa rupe Theodosius, unde videre viderique ab utroque exercitu posset, in consuetum auxilium oculos vertit, et sese pandens in conspectu Dei : « Deus omnipotens, inquit, tu scis quia in nomine Christi Filii tui, ad juste me vindicandum hoc suscepi bellum; quod si mentior, pœnas a me reposece; si vero justa de causa et in te confidens huc veni, dexteram tuam super tuos extende, nequando dicant gentes : Ubi est Deus eorum ? » Quam orationem fidelissimi regis fidentes duces a Deo accipiendam, ad pugnam inflammati sunt; præsertim Bacurius, vir fide ac pietate, animæque et corporis fortitudine illustris apud omnes qui ipsi propinquabant, tum lancea, tum jaculis, tum ense multam exercebat cædem, hostiumque ordines stipatas ac densissimas pertrunpebat, et per mediam occisorum multitudinem scies disrumpens et mortuorum ægges pertransiens, ad ipsum tyrannum ierebatur : et cum pugna acrior devenerat, Eugenius, manibus post tergum devinctis ad pedes regis adductus est. Hic illius vitæ bellique finis fuit.

^α Tum quasi futura prævidens et de gubernatione stabilienda meditans imperator, in Orientis partes continuo misit, ubi suos filios, ad bellum exiturus, sub fidissima custodia collocarat. Arcadium in Oriente regiam olim sibi concreditam servare disposuit; Honorium autem eadem honorans dignitate ad Occidentis regiam potestatem statim venire jussit. Cum autem advenisset, eum amplexatus et osculatus, ei tradidit Occidentalis regni sceptrum. Ipse postquam septem et decem annos regnum prospere direxisset, ad meliorem vitam, cum piis regibus fortium mercedem accepturus, transivit. Mediolani vita decessit, et corpus ejus ab Arcadio filio in urbe honorifice sepultum est.

CCI. Regnum Arcadii.

^α Post Theodosium, Arcadius, ejus filius, tres et decem annos regnavit Honorio Romæ regnante.

^β ite cum Xystici columnam erectisset, ipse suam statuam superimposuit.

^γ Urbem in Thracia condidit et vocavit eam Arcadiopolim.

Sub ipso terra vehementer dies septem est concussa motusque magnus et universalis fuit.

CCH. De magno Joanne Chrysostomo.

Nectario Constantinopolis archiepiscopo defuncto, Arcadius, communi suffragio, Joannem Chrysostomum ex urbe Antiochia accersitum episcopum ordinari curavit.

Occurrit autem etiam ut Theophilus Alexandria sedem occuparet. Hic valde sapiens et doctus erat et ex visibili conspectu invisibile hominis cogitatum et indolem perspicere quam maxime noverat.

Joannis quidem ordinationem impedire conatus est: Isidorum quemdam suum presbyterum et Alexandria hospitem anteponi volebat. Isidorus autem hic, non est ille monachus et Pelusianus, qui fuit Chrysostomi discipulus, ut quidam opinantur, sed antea dictus hospes.

Joannes ex Antiochia oriundus erat, Secundi ducis et Anthusæ filius. Doctissimus et in arte dicendi peritissimus erat, ut testatur ipse Libanius, ejus magister. Interrogatus enim a propinquis quem in sui locum eligendum sibi proponeret magistrum: « Joannem, inquit, nisi eum Christiani nobis subripiissent. »

Decimum octavum ætatis suæ annum agens, jugum istius fregit, et a Meletio, Antiochiæ patriarcha, baptizatus est: a quo etiam lector ordinatus, huic ecclesiæ tres annos præfuit, et egressus inde venit ad quemdam monachum et magistrum nomine Carterium, cui quatuor annos adhiæsit, et a quo factus est monachus.

Divinas Scripturas et monasticæ disciplinæ perfectionem ab eo doctus, aliquandiu, secessit, et in antro, tranquillitatis desiderio, duos annos solus mansit. Cum autem quietis tempore neque die, neque nocte recubaret, frigore læsus, viscera torpescere nervosque hebescere sensit.

Non valens sibi providere, ecclesiam divina Providentia ad multorum salutem repetiit. Exinde diaconus, postquam ad altare annos quinque inferiora officia implevisset, a Meletio ordinatus est.

Jamque sua docendi virtute clarus, a Flaviano episcopo presbyter ordinatus fuit; et per quatuor annos, quibus in Antiochena ecclesia commoratus

(4) Ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐμυκῆσατο σφόδρα ἐπὶ ἡμέρας ζ', καὶ σεισμός ἐγένετο ἄσπετος ἰσχυρὸς καὶ παγκόσμιος.

ΣΒ'. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἑ.

Ἐκταρίου δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ΚΠ. τεταλευτηκός, κοινῇ ψήφῳ Ἀρκάδιος ἐκ τῆς Ἀντιοχείου πόλεως; Ἰωάννην τὸν Χρυσοστόμον μεταστελλόμενος χειροτονηθῆναι παρεσκευάσεν ἐπίσκοπον ΚΠ.

(2) Συνέθη δὲ καὶ Θεόφιλον Ἀλεξανδρείας ἐνθήμεϊν, ὃς ἦν βαθυνοήμων καὶ δεινὸς πάνυ, καὶ δυνάμενος ἐκ τῆς φανερᾶς ὄψεως τὸ ἀφανὲς ἀνθρώπου βούλημά τε καὶ ἰδίωμα συνιδεῖν ὅτι μάλιστα.

(3) Καὶ τὴν μὲν Ἰωάννου χειροτονίαν κωλύσαι ἐσπούδαζεν, Ἰσιδώρον τινα πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ ξενοδόχον Ἀλεξανδρείας θέλων προβαλέσθαι, Ἰσιδώρον δὲ, οὐ τὸν ἀσκητὴν καὶ Πηλουσιώτην, 490 μαθητὴν γεγονότα ποτὲ τοῦ Χρυσοστόμου, καθὼς οἴονται τινες, ἀλλὰ τὸν προειρημένον ξενοδόχον.

(4) Ὁ οὖν Ἰωάννης τῶν εὐγενῶν Ἀντιοχείων ὑπῆρχεν, υἱὸς Σεκούνδου στρατηλάτου καὶ μητρὸς Ἀνθούσης, ἐλλόγιμός τε ἦν ἄγαν καὶ πολὺς περὶ τὸ λέγειν, ᾧ καὶ Λιβάνιος, ὁ σοφιστὴς καὶ διδάσκαλος αὐτοῦ προσεμαρτύρησε· ἐρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τῶν προσηκόντων, τίνα ἀνθ' ἑαυτοῦ προβάλλεται διδάσκαλον· ἡ Ἰωάννην, ἔλεγεν, εἰ μὴ τοῦτον εἰ Χριστιανοὶ ἡμῶν ἀπεσύλησαν.

(5) Ὀκτωκαιδέκατον ἔτος ἄγων τὴν ἡλικίαν, ἀφηνίασεν ἀπ' αὐτοῦ (128^b) καὶ ὑπὸ Μελετίου, πατριάρχου Ἀντιοχείας, βαπτισθεὶς, χειροτονηθεὶς (δὲ) ἀναγνώστης καὶ παραμείνας τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτη γ' καὶ ἀναχωρήσας ἀπῆλθε πρὸς τινα μοναχὸν καὶ ἡγούμενον τοῦνομα Καρτέριον, καὶ προσμείνας αὐτῷ ἔτη δ', γίνεται ὑπ' αὐτοῦ μοναχός.

(6) Καὶ τὰς θείας Γραφὰς ὑπ' αὐτοῦ παιδευθεὶς καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας τὴν ἀκρίθειαν, χρόνον τινα ἀνεχώρησεν ἐν σπηλαίῳ μόνος ἔτη δύο, πόθῳ τῆς ἡσυχίας· μὴ ἀναπεῶν δὲ τὸν τῆς ἡσυχίας χρόνον, μήτε νύκτωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν, νεκροῦται τὰ ὑπογάστρια, πληγεὶς ὑπὸ τοῦ κρύους, καὶ τὰς περὶ τοὺς νεφροὺς δυνάμεις.

(7) Οὐκ ἐπαρκῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν, πάλιν καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ θείας προμηθείας· εἰς πολλῶν σωτηρίαν· ἐντεῦθεν χειροτονεῖται διάκονος διὰ Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη ε'.

(8) Ἦδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διαλαμπύσης, πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου· καὶ διατρίψας 491 δ'

Variae lectiones et notæ.

¹ Ced. 586,5: Τῷ ἰδ' ἔτει ἐμυκῆθη ἡ γῆ ἐπὶ ἡ. ζ. ἡ καὶ add. Mon. ἡ γέγονε Mon. ἡ τε add. Man. ἡ Ἀρχὴ τοῦ Χρυσοστόμου cod. ἡ 598, Feb. 26. Ced. 574,14: Τῷ ζ' τοῦτου ἐνιαυτῷ χειροτονεῖται ὁ Χρ. ἐν Κ. Π. ἡ Ἀντιόχ. cod. Ἀντιοχείας? ἡ Ced. 577,15—17: ᾧ καὶ Δ. ἐμ. πυθομένων γὰρ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν τίνα ἀντ' αὐτοῦ προσέστη: τῷ διδασκαλίῳ, ἡ ἔφη, εἰ μὴ ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν (Γαλιλαίων Leo.) ἡ φη add. cod. ἡ Ced. 577,4—9—ἀγ. τῆς ἡλικίας ἔτος καταλείπων τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Λιβάνιον, ὑπὸ τοῦ ἀγιοτάτου ἐ. Α. Μ. Ced. ἡ γ' ἀνεχώρησε καὶ ἀπ. Ced. ἡ Κ. τ. Ced. ἡ ἀ. πρ. Ced. ἡ Ced. 577,10—14. ἡ πόθ. cod. πόθων Ced. ἡ τὸν διετή χ. μὴ ν. μὴ καθ' ἡμ. Ced. ἡ μεθ' ἡμερ. cod. μεθ' ἡμέρην? ἡ ἀπέ Ced. ἡ Ced. 577,14—18: Μὴ ἐπ. ἡ 0. ὑπὸ τοῦ θείου Μ. Ced. ἡ τρία ἐ. Ced. ἡ Ced. 577,18—21. ἡ δ' ἐ. δ. ἐν τῇ ἐ. Ἀντιοχείας Ced.

ἔτη ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποτεμνόμενος τὸ ἄκρον καὶ φιλήσυχο· λίαν, καὶ διὰ ζῆλ. ν σωφροσύνης εὐπρόβησις αὐτός καὶ ἀκρόλογος καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχρηζέτο ³⁸· καὶ ἐλευθεροστομία πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρον ³⁹ ἐκέχρητο. Καὶ ἐν μὲν τῷ ⁴⁰ διδάσκειν πολλὸς ἦν πρὸς ὠφέλειαν, ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικὸς τις καὶ ὑπερόπτης ἐνομιζέτο τοῖς (αὐτὸν) ἀγνοοῦσιν.

⁴¹ (10) Διὸ [καὶ ἐπὶ] τὴν ἐπισκοπὴν προβληθείς, μείζον· ὄφρ' οὐ κατὰ τῶν ὑπερκάτων ἐκέχρητο πρὸς διδρασκῆσιν ἐκάστου καὶ σωτηρίαν· καὶ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους μεταλλάττων, οὐ τοίνυν, εἰ μὴ τις [εἴη κόλαξι, τοῦτον ἀλαζονία εἶναι νομίζει, οὐδ' αὖ πάλιν εἰ] κόλαξι ⁴² ἢ ⁴³ ἀγεννῆς, τοῦτον μετριόφρονα λεκτέον ⁴⁴, ἀλλὰ τὸν ἐν (τῇ) προσήκουσῃ τάξει τῇ ⁴⁵ ἐλευθέρῳις προεπούση ἑαυτὸν φυλάττοντα· μεγαλόψυχον γὰρ εἶναι προσήκει τὸν διδασκαλον, οὐχ ὑπερήφανον, ἀνδρείον, οὐ θρασὺν, ἐπεικῆ, οὐ δουλοπρεπῆ, μετριόφρονα, οὐ ταπεινοφροσύνην ὑποκρινόμενον, ἐλευθέρων ⁴⁶, οὐκ ἀνδράποδον, ὡσπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ χρυσοῦς ⁴⁷ τὴν γλώτταν λέγει οὕτως.

⁴⁸ (11) Ἐξαιτίας τοῦτο ποικίλον εἶναι δεῖ τὸν διδασκαλον καὶ ποιμένα· [ποικίλον δὲ] λέγω, οὐχ ὑποκρινόμενον ⁴⁹ οὐδὲ κόλακα καὶ ὑβριστήν, ἀλλὰ πολλῆς ⁵⁰ ἐλευθερίας καὶ πρόβησις ἀνάμεστον, εἰδὸτα ⁵¹ καὶ συγκατιέναι χρῆσιν, ὅταν ἡ τῶν πραγμάτων ὑπόθεσις ἀπαιτῇ τοῦτο, καὶ χρηστὸν εἶναι ⁵² ὁμοῦ καὶ αὐστηρὸν· οὐ γὰρ ⁵³ ἐνὶ τρόπῳ χρῆσασθαι τοῖς ἀρχομένοις ἀπασιν δέον· ἐπεὶ ⁵⁴ μὴδὲ ἰατρῶν καισιν ἐνὶ μόνῳ φαρμάκῳ πᾶσι τοῖς ⁵⁵ κάμνουσι προσφέρεσθαι καλὸν μὴδὲ κυβερνήτῃ μίαν ὁδὸν εἰδέναι ⁵⁶ τῆς πρὸς τὰ πνεύματα μάχης· Ἐννόησον τοίνυν ὅποῦν τινα εἶναι χρῆ τῶν μέλλοντα χειμῶνα τοσοῦτον ἀνθέξειν καὶ τοιαύτην ζάλην καὶ τοσαῦτα κύματα **492** πρὸς τὸ γενέσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντα; ⁵⁷ κερδῆσθαι. Καὶ γὰρ σεμνὸν δεῖ εἶναι τὸν τοιοῦτον καὶ αὐτοφρον καὶ φοβερὸν καὶ προσήκον καὶ ἀρχικὸν [καὶ κοινωνικὸν καὶ ἀδέκαστον καὶ θεραπευτικὸν] καὶ ταπεινὸν καὶ ἀδούλωτον καὶ φαιδρὸν καὶ ἡμερῶν, ἵνα [πρὸς] ταῦτα εὐκόλως [μάχεσθαι] δύνῃται; ⁵⁸ Οὐκοῦν δεῖ τὸν ἐγάρστον καὶ ἐκείφρονα φεῦγειν τὸ κολακεῦσιν καὶ κολακεῦεσθαι, καὶ μῆτε ἀλαζονικὸν (129^ο) εἶναι μῆτε κόλακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακῶν τούτων κολάζειν τὴν ἀμετρίαν καὶ ἐλευθέρων εἶναι, μῆτε εἰς δουλοπρέπτιαν καταπίπτοντα. Πρὸς μὲν γὰρ χρηστοὺς ταπεινὸν ὑπάρχειν χρῆ, πρὸς δὲ θρασεῖς ὑψηλόν· ἐπεὶ περ οἱ μὲν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἐπεικῆσαν ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἀνδοεῖαν

A est, sacerdotium hujus loci vitæ perfectione decoravit.

Erat autem religiosus perfectus, vigiliis multis vitæque tranquillitate valde gaudens, et propter sapientiae studium liber et ardens, animo potius quam modestiae indulgebat, magnæque dicendi libertate erga quoscunque amplissime utebatur. In docendo audientium utilitatem observabat, sed in conversatione jactator et superbus ignorantibus eum videbatur.

Itaque etiam ad episcopatum proventus majori auctoritate ad uniuscujusque correctionem et salutem contra subditos utebatur; et modos verbaque componendo, ita tamen ut non adulator ne cum B jactatore, ignobilis ne cum modesto confundatur, atque ita ut modus liberalis semper conservetur: convenit enim eum qui docet magnanimum esse, non superbum, fortem, non audacem, moderatum, non servilem, modestum, non humilitatis simulatorem, liberum, non servum, sicut ille ipse cujus nomen auream linguam sonat.

Ἐξαιτίας τοῦτο οὐκοῦν δεῖ τὸν διδασκαλον καὶ ποιμένα: varium autem dico, non dissimulatorem, nec adulatorem, nec contumeliosum, sed valde liberum et apertum, scientem utiliter condescendere, cum rerum adjuncta id requirant, ac bonum esse simul et austerum. Non enim uno tantum modo cuncti subjecti tractandi sunt; siquidem et medici non omnibus ægrotantibus uno tantum medicamine opitulari debent, nec gubernator unam scire tantum viam contra ventos luctandi. Meditare igitur qualem esse oportet eum qui contra talem tempestatem, aalemque procellam ac tales fluctus stare debet, ut sit omnibus omnia et omnes lucrifaciat. Hujusmodi virum enim oportet esse gravem et modestum, terribilem et mitem, imperiosumque ac sociabilem, integrum et officiosum, humilem et non servilem, jucundum et dulcem, ut adversus ista facilius colluctari queat. Debet igitur virtute præditus et prudens adulationem in utramque partem vitare; neque jactator neque blanditor esse, sed utriusque mali reprimere excessum, agere libere, nec in servorum vilitatem delabi. Etenim erga bonos esse modestum oportet, sed erga audaces excelsum; quandoquidem alii mansuetudinem existimant esse virtutem, et alii audaciam virilitatem, illis quidem oportet humilitatem præbere, his vero virilitatem quæ dissipet ipsorum de audacia opinionem, ut illos

Variae lectiones et notæ.

³⁸ ἐκείσε I. τῇ τοῦ βίου ἀρετῇ Ced. ³⁹ Ced. 577,21-578,4: ἦν γὰρ ἄ. ἄκρω; ⁴⁰ ἐχ. ἐλ. τς Ced. ⁴¹ ἀμέτρον; Ced. ⁴² τὸ δ. cod. ⁴³ Ced. 578,4-13. ⁴⁴ εἴη add. Ced. ⁴⁵ καὶ ἀγεννῆς Ced. ⁴⁶ λεκτέον cod. καλέσει Ced. ⁴⁷ τ. τὰς ἐλ. Ced. ⁴⁸ ἐλευθέρων, οὐκ ἀνδραπόδη Ced. ⁴⁹ ὁ Χρυσόστομος λ. Ced. 578,13-579,15. ⁵⁰ De sacerdotio VI, 4,425 B. ⁵¹ οὐχ ὑποκριτὴν Chr. ⁵² μὲν add. Chr. ⁵³ δὲ add. Chr. ⁵⁴ εἰ. καὶ Chr. ⁵⁵ ἐστὶν add. Chr. ⁵⁶ δὴ add. Chr. ⁵⁷ νόμῳ τοῖς Chr. ⁵⁸ τὴν cod. ? ⁵⁹ πάντως; τινὰς σώσω I Cor. ix, 22, sed πάντως DEFE, κερδῆσω Æth. Erp. Clem. Or. Mac. Naz. Tert. ⁶⁰ δύνανται cod.

quidem adjuvet, horum autem humiliet cogitationum. »

Quod etiam magnus Basilius aperte dixit : « Dicit enim sapientissimus Salomon : Omni rei tempus ; sciendum est humilitatis et potestatis et exprobrationis et exhortationis et parcitatis et libertatis, et bonitatis et severitatis, unoque verbo cujuslibet rei tempus esse proprium, ut tum ea quæ sunt humilitatis ostendenda sint et juxta Dominicum verbum puerorum humilitas imitanda ; tum vero potestate utendum, quam dedit Deus in ædificationem et non in destructionem, cum necessitas agendi libertatem requirit. Similiter exhortationis tempore bonitas est ostendenda, sicut exprobrationis tempore zelus manifestandus ; et in aliorum unoquoque pariter rationalis et justus adhibendus est modus : nam rationes justorum judicia. »

Divus quoque Isidorus beati discipulus, sua voce dicit : « Eum qui præest oportet esse bonum ac tremendum, ut qui bene vivunt fiduciam habeant, et qui peccatores sunt metu contineantur : unum enim absque altero absentia potius quam usus auctoritatis est. Etenim si cuncti dociles et virtutis amantes essent, sola bonitate esset opus ; si vero cuncti ad peccatum prompti, metu : cum autem bonos et malos in subjectis esse oportet, utrumque manu ponderandum est ei qui præest et dominatur, ut bonitas confirmet bonos et sapientes, et metus pravorum delicta præveniat. »

Hæc igitur, ut mihi videtur, et simil' a nescientes aut male discernentes divi Joannis inimici, eum irrationabiliter et insulse veluti quemdam asperum et iracundum, oderant et calumniabantur. Ideo quoque sermonem quem beatus Joannes in ecclesia contra mulieres habuerat, malevoli garrientes adversus Eudoxiam esse dictum, illi sermonem detulerunt. Quæ quidem se valde læsam apud Arcadium querens, illum contra Joannem exasperavit. Curavit autem mandari Theophilum ut manifestum Joannis inimicum. Qui cum advenisset ad Quercum in ædibus Rufinianis concilium adversus Joannem congregavit et illum in exsilium judicavit ejiciendum : quo cognito populus illum ex urbe depelli non ferens magnam seditionem fecit.

Inflexa populi conquestibus Eudoxia Arcadium pro Joanne deprecata est, et Brissonem eunuchum mittens a Preneto Joannem reduxit, ita ut Theophilus et sui cum ipso perterriti fugæ se dederint.

Α τὴν θρασύτητα, ἐκείνοις μὲν τὴν ταπεινοροσύνην δέον προσφέρειν, τοῖσι δὲ τὴν ἀνδρείαν σθενύουσιν αὐτῶν τὴν ἀπὸ θρασύτητος δόξαν, ἵνα τοὺς μὲν ὠφελήσῃ, τῶν δὲ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα. »

« (12) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος δηλῶν ἔλεγε : « Τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φήσαντος » : « Καίρις τῷ παντὶ πράγματι, » εἰδέναι χρῆ, ὅτι καὶ ταπεινότητος, καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρακλήσεως, καὶ φειδοῦς, καὶ παύρησις, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀποτομίας, καὶ ἀπαξ ἀπλῶς παντὸς πράγματος καιρὸς ἐστὶν ἴδιος, ὥστε ποτε μὲν τὰ τῆς ταπεινότητος δεικνύειν καὶ μιμεῖσθαι τῇ ταπεινώσει τὰ παιδία κατὰ τὴν Κυριακὴν φωνὴν²¹, ποτε δὲ τῇ ἐξουσίᾳ κεχρησθαι²² : « ἢ ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρειν, » ὅταν ἡ χρεία ἐπιτετῇ τὴν παύρησιαν : καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρηστὸν ἐνδεικνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ ἀποτομίας τὸν ζῆλον ἐμφαίνειν καὶ ἐφ' ἀκάστου τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸν ἔγκριστον²³ καὶ δίκαιον λογισμὸν ἀποφέρεισθαι : λογισμοὶ γὰρ δικαίων κρίματα. »

« (13) Καὶ δὴ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰσιδώρος καὶ τοῦ μακρῆς φοιτητῆς ποτε λέγει : « Τὸν ἄρχοντα εὖ καὶ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερόν, ἵν' οἱ μὲν εὖ βιοῦντες θαρρόσιν, οἱ δ' ἀμαρτάνοντες ὀκνοῦσιν : θάτερον γὰρ θατέρου χωρὶς, ἀναρχίας μᾶλλον ἐστὶν ἢ ἀρχῆς. Εἰ 493 μὲν γὰρ πάντες ἦσαν εὐπειθεῖς καὶ φιλάρετοι, ἀγαθότητος ἔδει μόνης, εἰ δὲ φιλαμαρτήμονες, φόβου : ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς : ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, ἀμφοτέρας μεταχειριστέον τῷ ἄρχοντι καὶ προϊσταμένῳ, ἵνα ἡ μὲν ἀγαθότης στηρίζῃ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σώφρονες, ὁ δὲ φόβος προαναπέλλῃ τῶν κακίστων τὰ πταίσματα. »

« (14) Ταῦτα τοίνυν, ὡς εἰσικεν, ἀγνοοῦντες καὶ τὰ τούτων ὁμοία μὴ καλῶς ἐπιστάμενοι διακρίνειν καὶ συγκρίνειν οἱ ἔχθροὶ τοῦ θεσπείου Ἰωάννου ἀλόγως καὶ ἀνοήτως ἐμίσουν αὐτὸν καὶ διέβαλλον ὡς τραχύν τινα καὶ ὀργίλον. Διὸ δὴ καὶ κατὰ γυναικῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐπ' ἐκκλησίας λόγον ἐπέδειξατο, ὃν οἱ δυσμενεῖς κατ' Εὐδοξίας εἰρήσασαι θουλήσαντες, ταύτην τὸν λόγον εἰσήγαγον. Ἡ δὲ πρὸς Ἀρχάδιον δεινῶς πεπονηθεὶς λέγουσα κατὰ Ἰωάννου τοῦτον παρώτρυνεν : παρασκευάζει δὲ μετασταλῆναι Θεόφιλον ὡς πρόδηλον ἐχθρόν τῷ Ἰωάννου ὑπάρχοντα. Ὅς παραγενόμενος ἐν τῇ Δρυὶ τῇ²⁴ ἐν Ρουφινιαναῖς τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλήν κατεργάσατο (καὶ τοῦτον κατέκρινεν ἐν ἐξορίᾳ στελεῖται), ὅπερ γνοῦς ὁ λαὸς στάσιν μεγάλην ἐποίησε μὴ συγκωρῶν αὐτῷ ἐκκληθῆναι τῆς πόλεως. »

« (15) Ἐπικαμφθεῖσα²⁵ Εὐδοξία τοῖς ὀδυρμοῖς τοῦ λαοῦ (παρεκάλεσεν ὑπὲρ Ἰωάννου τὸν Ἀρχάδιον, καὶ) πέμψασα Βρίσσωνα²⁶ τὸν εὐνοῦχον ἀπὸ Πραίνιτου τὸν Ἰωάννην εἰσήγαγεν, ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς

Variæ lectiones et notæ.

²¹ Cod. 579, 14-580, 2, Serb. 261-263. ²² Eccl. iii, 1. ²³ Matth. xviii, 3. ²⁴ II Cor. xii, 10. ²⁵ Ἐκχριστον Cod. ²⁶ Cod. 580, 2-12? ²⁷ 403 — Cod. 580, 12-581, 1. ²⁸ τὴν ἐν cod. τῇ γῶν Cod. ²⁹ Cod. 531, 1-6. ³⁰ δὲ add. Cod. ³¹ Βρίσσων Cod. Βρυτζ. cod. sed § 16 Βριστ. — 21. ὦ; Cod. — 22. φ. τὴν σωτηρίαν πορίσασθαι Cod.

σόν αὐτῷ φοβηθέντες φυγῆ χρήσασθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι εὐρεθέντες συνήλθον καὶ ἄκυρα (129^b) τὰ ἐν τῇ Ἀρσὶ πραχθέντα ἅπαντα ψηφισάμενοι, Ἰωάννην τὴν ἐπισκοπὴν δικαίως ἐκύρωσαν.

¹⁶ (16) Ἐπισυνέθη δὲ αὐτοῖς τὰ κατὰ τὴν ἀργυρᾶν στήλην τῆς Εὐδοξίας ⁶¹ τὸν τε ἀμπελῶνα τῆς χήρας· πάλιν μῖσος καὶ πάλιν ὀργή, πάλιν ἐχθρα καὶ λόγου ⁶² ἐπίδειξις, οὗ ἡ ἀρχή· « Πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται. » Κάντεῦθεν οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐπίσκοποι τὴν ἐξορίαν **494** αὐτοῦ μέλλειν ἔσεσθαι βλέποντες, συναθροίζονται ⁶³ πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν θαυμάσιων λέγοντες· « Ἐπάναγκις ἡμῖν, ὡ δέσποτα ⁶⁴, τὰς ἐκκλησίας κατέχοντας ⁶⁵ ἀναγκασθῆναι, καὶ κοινωνῆσαι, καὶ ὑπογράψαι. » Ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτοῦ· « Κοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ σχίσῃτε τὴν Ἐκκλησίαν· μὴ ὑπογράψῃτε δὲ· οὐδὲν γὰρ ἑμαυτῷ σὺνοιδα ἄξιον καθαιρέσεως. »

¹⁷ (17) Εἶχε δὲ μαθητὰς ἐπισκόπους μὲν Πρόκλον, καὶ Παλλάδιον, καὶ Βρίσσωνα, καὶ Θεοδώρητον, ἀσκητὰς δὲ Μάρκον, καὶ Νεῖλον, καὶ Ἰσιδώρον τὸν Πηλουσιώτην.

¹⁸ (18) Ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ ἡλθὼν, χειροτονίας καὶ συνάξεις παρὰ τὴν Ἰωάννου ἐποίησε γνώμην ⁶⁶. Καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦτο ⁶⁷ συγχωρῆσαι θελήσαντος καὶ προτρεψαμένου αὐτὸν συμβῆναι ⁶⁸ αὐτῷ ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ ⁶⁹ καταγωγῆναι, οὐχ εἴλατο ⁷⁰ τοῦτο ποιῆσαι Ἐπιφάνιος· ταῖς [γὰρ] τοῦ Θεοφίλου διαβολαῖς προκατελιήπτο.

¹⁹ (19) Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπισκοποῦντος, ἀνὴρ τις [ἦν] Μακεδονιανὸς γυναῖκα ἔχων ἡμόφρονα αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πεισθεὶς τῇ διδασκαλίᾳ Ἰωάννου, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσελθὼν ἐκοινωνήσεν· ὁμοίως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι παρήκει ⁷¹· ἡ δὲ ὑποκριθεῖσα πείθεσθαι τῷ ἀνδρὶ, ἦλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· παιδίσκη δὲ αὐτῆς γυνῆς κοινωνίαν ἐκ τῆς Μακεδονίου φέρουσα ⁷² αἵρέσεως δέδωκεν αὐτῇ· δεξικμένη δὲ ⁷³ ὑπὸ Ἰωάννου τὴν κοινωνίαν, ὑποκριθεῖσα (συγκύπτειν καὶ) ταύτης μεταλαμβάνειν, (ἦν μὲν εἶχε) δέδωκε τῇ παιδίσκῃ (αὐτῆς), ἔλαβε δὲ ἐξ αὐτῆς ἦν ἔφερεν ἡ παιδίσκη τῆς τῶν Μακεδονιανῶν, ἦν καὶ προσαγαγούσα τῷ στόματι ⁷⁴, εὗρεν αὐτὴν λίθον γεγεννημένην· (καὶ τοῦτου φανερωθέντος) ὑπότρομος ⁷⁵ προσελθούσα **495** τοῖς Ἰωάννου ποσί, τὸ γεγονός· ἐξήγγειλε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσῆλθε κατὰ ἀλήθειαν· (ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἐτέθη φυλάττεσθαι).

¹⁹ (19) Ὁ οὖν ἀοίδιμος Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας

Sexaginta dein episcopi qui inventi sunt, convenientes, omnia quae in Quercu facta fuerant irrita declaraverunt et Joannem in episcopatu iuste confirmaverunt.

Supervenerunt autem denuo sermones contra statuam Eudoxiae argenteam et viduae vineam : rursus odium et rursus ira, rursus inimicitiae sermonisque prolatio, cujus initium : « Rursum furit Herodias. » Exinde ipsius partem sequentes episcopi futurum ejus exsilium praevidentes, ad eum cum multis lacrymis convenerunt dicentes : « Necesse nobis est, praecipior, eos qui praesunt Ecclesiis urgere, communionem tenere et subscribere. » Quibus beatus dixit : « Communione quidem advenimur, ne dividatis Ecclesiam ; sed nolite subscribere ; nihil enim mihi conscius sum propter quod exitium merear. »

Habuit autem discipulos in episcopatu Proclum, Palladium, Brissonem et Theodoretum, et in ascetica vita Marcum, Nilum et Isidorum Pelusiotam.

Magnus vero Epiphanius Cypri episcopus, in Hebdomonem cum venisset, ordinationes et synaxes praeter Joannis cognitionem faciebat. Cum autem Joannes huic assentire vellet et illum inducere conaretur ut secum in episcopali munere concordaret, renuit Epiphanius : nam Theophili criminatationibus praecipus erat.

Dum Joannes Chrysostomus munus episcopale perageret, vir quidam Macedonianus uxorem habebat non aliter ac ipse credentem. Illic quidem homo Joannes instructione persuasus, in communionem cum Ecclesia catholica rediit. Hortabatur autem et ipsam mulierem ad communionem redire : quae cum respondisset se viro persuasione cessurum, in ecclesiam venit. Ipsius autem ancilla communionem ex Macedonii haeresi delatam ferens, ipsi dedit. Cum igitur a Joanne communionem accepisset, simulans inclinare se atque illam participare, quam quidem habebat, ancillae suae dedit, hanc autem quam ex haeresi Macedoniana ferebat ancilla, ex ipsius manibus accepit, et cum ad os admove-ret eam in lapidem conversam invenit. Hoc perterrita miraculo venit ad pedes Joannis, et renuntiato quod erat factum Ecclesiae juxta veritatem adhaesit. Lapis autem in utensilium arario repositus est.

Illustris igitur Joannes cum in episcopatu quin-

Variae lectiones et notae.

⁶¹ 404 — Ced. 581,6-16 : Ἐπεὶ δε ἀ. συνέθη τά. ⁶² Ἐ. καὶ τὸν τῆς χ. ἀ. Ced. ⁶³ λόγων cod. ⁶⁴ συναθροισθέντες — εἶπεν Ced. ⁶⁵ ἐστὶ add. Ced. ⁶⁶ κατέχουσιν? ⁶⁷ Ced. 581,16-18. ⁶⁸ Ced. 581,18-24. ⁶⁹ γν. ἐπ. Ced. ⁷⁰ τούτω Ced. ⁷¹ συμμείναι: cod. ⁷² εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν καταγωγὴν Ced. ⁷³ εἴλατο Ced. ⁷⁴ Ced. 575,5-15 : Τοῦ δὲ Χ. τὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἰθύνοντος, προσῆλθεν αὐτῷ τις τῆς τῶν Μακεδονιανῶν αἵρέσεως μετανοήσας. ⁷⁵ παραινέσας δὲ καὶ τῇ ἰδίᾳ γαμτῇ ἐπιστρέψαι καὶ μετανοῆσαι καὶ κ. μέλις ὡς δὴθεν ἔπεισεν· ἡ δὲ δοῦσα τῇ παιδίσκῃ κ. τῶν Μακεδονιανῶν ἐκέλευσεν ἔχειν μεθ' αὐτῆς: Ced. ⁷⁶ φέρων cod. ⁷⁷ καὶ δὴ προσελθούσα τῷ Χρυσοστόμῳ καὶ ὁ. τὴν ἀγίαν κ. ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ Ced. ⁷⁸ καὶ τὴν τῶν Μ. λαβούσα προσάγει τῷ στ. καὶ εὐρίσκει ἀ. λ. γενοῦσαν Ced. ⁷⁹ φρίζουσα οὖν προσηπίπει τῷ ἁγίῳ ὑπ. ἐξαγορεύουσα τὸ τόλμημα καὶ εἰλικρινῶς προσερχομένη τῇ ἐ. Ced. ⁸⁰ Ced. 581,21-582,4 : Ὁ γοῦν cf. 576,21-24.

que transeisset annos, Cucusam in exsilium missus est, et inde post annos tres et menses duos Pityontem translatus. Cum in transitu Comanis erat, mortuus est præ afflictione et tribulatione multa, annos natus quinquaginta duos.

CCIII. De epistola papæ Romæ ad Arcadium imperatorem.

Papa vero Romæ Innocentius, auditis Joannis exsilio et ipsius morte, ad Arcadium hæc scripsit : « Vox sanguinis fratris mei Joannis ad Deum adversum te clamat, rex, ut olim Abelis justî contra fratricidam Cain. Et certe omnimodo a te requiretur quod injustam persecutionem adversus Ecclesiam Dei ipsiusque sacerdotes suscitaveris, et magnum Ecclesiæ lumen et magistrum ex episcopali throno ejus expuleris, et cum ipso iniique et injuste Christum persecutus fueris. »

Mortuo Joanne, Arsacius ordinatur patriarcha.

Nova autem Dalila Eudoxia paulatim novacula fraudis usa maledictionem in se justam et indelebilem adduxit, cum onus peccatorum difficile portatu colligasset, et veteribus peccatis, immanibus et multis addidisset.

Magnus autem Isidorus ad quemdam scribens, sic ait : « Circa venerabilem Joannem tragœdiam cognoscere cupis : sed eam referre dubito : vincit enim mentem rei atrocitas. Pauca vero discite, quæ ignoravit Ægyptus, Moysen rejiciens, et Pharaonem sibi concilians, humiles castigans et obrutos laboribus affligens, urbes ædificans et mercedem subtrahens, et usque adhuc his operibus intenta ; idololatram et amantem auri Theophilum sibi proponens adiutorem et quatuor auxiliariis et apostasiæ sociis circummunitum, virum Dei amantem et theologum oppugnavit, cui odium et inimicitia propter meum homonymum incentivum fuit propriæ severitatis : sed et domus quidem David erat proficiens et semper florentissima, domus autem Saul decrescens et erubescens et impedita, sicut vides, siquidem e tempestate coronatus et triumphans homo Dei exivit, et ad cœlestem serenitatem migravit. »

Cum autem Euphianus in Cyprum regressus esset, finem suum esse proximum a Deo edoctus,

A ἔτη ε' ⁸⁰, ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, κάκειθεν μετὰ ἑτη γ' καὶ μῆνας β' μετηνέχθη ⁸¹ εἰς Πιτυόντα. ⁸² Καὶ γενόμενος κατὰ πάροδον ἐν Κομάνοις ἐτελεύτησεν ἐν πολλῇ θλίψει ⁸³ καὶ κκκίσει ὑπάρχων, ἐτῶν νβ'.

ΣΓ'. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάπα Ῥώμης πρὸς τὸν Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα ⁸⁴.

⁸⁵ Ὁ τοίνυν πάπας Ῥώμης Ἰννοκέντιος, ἀκούσας τὴν ἐν ἐξορίᾳ τελευτήν αὐτοῦ, γράφει πρὸς Ἀρκάδιον τοιαύδε : « Φωνὴ αἵματος τοῦ ἐδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποιεῖ Ἄβελ τοῦ δικαίου κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Καὶν. Καὶ πάντως ⁸⁶ ἐκδικηθήσεται παντοιοτρόπως, ὅτι διωγμὸν ἀδικῶν κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ συνεστήσω ἐξέωσας τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας ⁸⁷ φωστῆρὰ τε καὶ διδάσκαλον ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ παρανόμως τε καὶ ἀκρίτως συνεκδιώξας ⁸⁸ αὐτῶ καὶ τὸν Χριστόν. »

(2) Τελευτήσαντος δὲ Ἰωάννου ⁸⁹, χειροτονεῖται πατριάρχης Ἀρσάκιος.

⁹⁰ (3) Ἡ δὲ νέα Δαλιλὰς ⁹¹ Εὐδοξία κατὰ μικρὸν τῷ ξυρῶ τῆς ἀπάτης (150^a) ξυρῆσσοι ⁹², κατάραν ἐπήγαγεν ἑαυτῇ ⁹³ ἔνδικόν τε καὶ ἀνεξάλειπτον, δεσμεύσασα φορτίον ἀμαρτημάτων δυσβάστακτον, **496** καὶ προσθεῖσα τοῖς πρώην αὐτῆς δευνοῖς καὶ πολλοῖς ἀμαρτήμασιν.

⁹⁴ (4) Ὁ δὲ (γε) μέγας Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ γράφων, οὕτως φησὶν : « Ἐρωτᾷς τὴν περὶ τὸν θεοπίσιον Ἰωάννην τραγωδίαν ἄλλα φράσαι ταύτην ἀπορῶ· νικᾷ γὰρ ⁹⁵ τὸν νοῦν ἡ μέθη τοῦ ⁹⁶ πράγματος. Μικρὰ δὲ μάνθανε, ἅπερ ⁹⁷ ἡ Αἴγυπτος ἠγνόησε, Μωσῆα μὲν παραιτουμένη, τὸν δὲ Φαραὼ οἰκειομένη, τοὺς ταπεινοὺς μαστίζουσα καὶ τοὺς κοπυμένους θλίβουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα καὶ τοὺς μισθοὺς ἀποστεροῦσα καὶ μέχρι (τοῦ) νῦν τούτοις ἐμμελετῶσα, τὸν λιθομανῆ καὶ χρυσολάτρη ⁹⁸ προσβαλλομένη Θεόφιλον, τέσσαρσι συνεργοῖς ⁹⁹ καὶ συναποσταταῖς ὄχυρωθέντα, τὸν ¹ Θεοφιλῆ καὶ θεολόγον κατεπολέμησεν ἀνθρώπον, τὴν περὶ τὸν ἔμοι ² δμῶνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν ὀρμητήριον τῆς οικείας· εὐρηκότα σκληρότητος· ἄλλ' ³· Ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ κραταιοῦται ⁴ καὶ πορεύεται· ὁ δὲ οἶκος Σαούλ ἀσθενεῖ, καὶ καταισχύνεται, καὶ συμποδίζεται, ⁵ καθὼς ὄρξ, εἰ καὶ τῆς ζάλης ὑπεξῆλθεν ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ στεφανίτης καὶ νικηφόρος, καὶ πρὸς ⁶ τὴν ἄνω γαλήνην μετεχώρησεν ⁷. »

⁸ (5) Ὑποστρέφοντι δὲ Ἐπιφάνιῳ ἐν Κύπρῳ τὴν ἑαυτοῦ τελευτήν παρὰ Θεοῦ μεμαθηκῶς πλησιάζου-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ καὶ ἤμισυ, Ced. sed sunt VI anni et IV m. usque ad 26 Junii 404 quo nominatus est Arsacius Chrysostomi in locum (Chr. pasch.). ⁸¹ μετενεχθεὶς Ced. ⁸² 407, Sept. 1. ⁸³ τς (add. Ced. et Coisl. 505. ⁸⁴ Deest hoc lemma M. 2, in cod. et Par. 1706. ⁸⁵ Ced. 582,4-16. Ὁ δὲ γ. π. Ῥ. Ἰνν. ἀκ. τὴν ἐν ἐξορίᾳ τ. γ. cf. Palladii vitam Chr. 31 et responsum Arcadii in cod. Vatic. 1485. ⁸⁶ παντοίῳ τρόπῳ Ced. ⁸⁷ τῆς οἰκουμένης Ced. ⁸⁸ συνδ. Ced. ⁸⁹ ἐν τῇ ἐξορίᾳ add. Leo ἐν ἐξ. M. 2? ⁹⁰ Ced. 582,12-16. ⁹¹ Δαλιλῆς cod. ⁹² σε add. Ced. qui omisso § 21 (forsitan e margine codicis in textum illato) hæc tanquam Innocentii verba exhibet. ⁹³ καὶ μίσος add. Ced. ⁹⁴ Ced. 582,16-583,9 — Ep. 152. ⁹⁵ γάρ. om. Is. ⁹⁶ ν. τὸ τοῦ Is. ⁹⁷ μ. ἅττα· ἡ γείτων Ἄ. συνήθως ἠγνόησε M. π. Is. τὸν Φ. ἄ. Is. ⁹⁸ Χρυσομανῆ Ced. X. γάρ Is. ⁹⁹ σ. ἡ μάλλον σ. Is. ¹ ὅπως add. Ced., οὕτω cod. ² ἐμόν Ced. ³ II Sam. III, 1; ὁ om. Is. ⁴ χρ. ἄ. δὲ ὁ τοῦ Σ. κ. ὁ Is. ⁵ βίου καὶ πρ. Is. ⁶ μετετέθη Is. ⁷ Ced. 583,9-584,5 : Ὑποστρέφοντος δὲ Ἐπιφανίου ἐν Κ. καὶ τὴν ἐ. τ. π. Θεοῦ μεμαθηκῶς.

σαν, λέγεται εἰρηκέναι τοῖς αὐτῶν παραπέμπουσιν· Ἐπεὶ δὲ ἐγὼ ἀφίημι δὲ ὑμῖν τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ὑπόκρισιν. Ὁ γὰρ καὶ Ἰωάννου τὴν ἐν ἔξορίᾳ τελευτὴν καὶ νίκην ἐδήλωσε, καὶ Ἰωάννης ὁμοίως Ἐπιφάνῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ κοίμησιν· ἐκ Θείας ἐπινοίας ταῦτα προμυήθησαν· οἱ μακάριοι, ἵνα μὴ τις ἐχθραν [ἔχειν] αὐτοὺς ὑποπιεύσειε κατ' ἀλλήλων¹⁰· οὐ γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι θεηγόροι καὶ θεοφιλεῖς¹¹ διδάσκαλοι, καὶ τοῦ εἰρηνοποιῦ Χριστοῦ μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ φάσκοντος¹²· « Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ¹³ 497 μαθηταὶ ἔστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν¹⁴ ἀλλήλοις, » ἐχθραν¹⁵ ἔχοντες ἐτελεύτησαν· ἀπαγε! Εἰ γὰρ καὶ μικρὸν σκάνδαλον τὸ προβῆθ' ἐν γέγονε μεταξὺ, τὴν ἀνθρωπίνην¹⁶ ἀσθένειαν ἐλέγχον πρὸς ὀλίγον, ἀλλ' οὐν γε θῆκεν εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀρετῶν (αὐθις) ἀνήχθησαν¹⁷, τὴν ἀγάπην, περὶ ἧς λέγει Παῦλος ὁ ἀπόστολος¹⁸· « Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, » καὶ ὅτι¹⁹ ἐν τῷ Θεῷ μένει. »

¹⁰ (6) Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάννου τελευτὴν ἐπίσκοπός τις ἄγιος, Ἀδελφίδος τοῦ ὀνόμα²¹, ἔλεγεν, ὅτι· « Λύπην εἶχον²² ἀφόρητον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις εὐφράνας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξω τοῦ θρόνου ἐκοιμήθη. Ἐδεόμην οὖν τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῶν δακρύων, ἵνα δείξῃ μοι αὐτὸν ἐν ποίᾳ καταστάσει ἔστι καὶ εἰ μετὰ τῶν πατριαρχῶν ἐτάγη. Ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον τοῦτο εὐχόμενος, ἐν μὲν γίνομαι ἐν ἐκστάσει, καὶ θεωρῶ ἄνδρα²³ πάνυ εὐεῖδῃ κρατήσαντά με τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὃς ἀπαγαγὼν με εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ ὑπερένδοξον, εἰδείκνυέ μοι τοὺς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους. Ἐγὼ δὲ, φησί, περιεσκόπων ἰδεῖν ὄν καταθυμῶς εἶχον, τὸν μέγαν Ἰωάννην, τὸν ἐμὸν ἀγαπητόν· ὡς οὖν εἶδεξέ μοι πάντας καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα ἐγνώρισε²⁴, κρατήσας με πάλιν τῆς χειρὸς, ἐξήγαγέ με ἐξω. Ἐγὼ δὲ λελυπημένος ἠκολούθουν αὐτῷ (150^b) μὴ ἐωρακῶς μετὰ τῶν Πατέρων τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην (τὸν Χρυσόστομον). Ὡς οὖν ἐξηρχόμην, ὃ ἐφεστώ; τῇ θύρᾳ κατασχών²⁵ με λέγει μοι· (« Τί ἔχεις²⁶; τί λελύπησαι; » Ἐμοῦ δὲ μὴ ἀποκριθέντος, πάλιν λέγει μοι·) « Οὐδεὶς [εἰς] ἐρχόμενος ὧδε, λυπούμενος ἔθεν ἐξέρχεται. » Τότε λέγω αὐτῷ· « Αὐτῇ²⁷ μοὶ ἔστιν (ἢ) λύπη, ὅτι τὸν ἐμὸν²⁸ προσφιλέστατον Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον ΚΗ. οὐχ ἑώρακα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων. » Ὁ δὲ πάλιν λέγει μοι²⁹· « Ἀνθρώπος 498 ἐκείνους ἐν σαρκὶ ὧν ἰδεῖν οὐ δύναται· ἐκεῖ γὰρ παρίσταται ὅπου ὁ θρόνος ὁ Δεσποτικός³⁰. »

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ ἐπεὶ δὲ add. Ced. ¹¹ προμυήθη. cod. προμυηθέντες Ced. ¹² κατ' ἀ. ὑποπλάσειεν Ced. ¹³ ἀνθρώποι καὶ add. Ced. ¹⁴ Joan. xiii, 35. ¹⁵ μ. μου Ced. ¹⁶ μετ' ἀλλήλων Ced. ¹⁷ καὶ κακίαν add. Ced. ¹⁸ τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας cod. ¹⁹ ἤχθησαν Ced. ἀνήχθη. cod. ²⁰ I Cor. xiii, 4. ²¹ I Joan. iv, 16. ²² Ced. 544, 4 — 585, 2. π. τοῦ ἐπισκόπου δεηθέντος τοῦ Θεοῦ ἐν ποίᾳ καταστάσει ἔστιν ὁ Χρ. Par. 1706. ²³ Ἄ. ὄνομα αὐτῷ Ced. ²⁴ ἔχων cod. ²⁵ τινὰ add. Ced. ²⁶ ὁ. εἶπες Ced. ²⁷ ἐπισχών Ced. ²⁸ ἔχης τί λυπησάι cod. ²⁹ ταύτῃ cod. ³⁰ τὸν πρ. μοι Ced. ³¹ « Ἰωάννην τὸν τῆς μετανοίας λέγεις; » λέγω αὐτῷ· « Να; » ὃ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει μοι Ced. in codice forsitan ex homoioteleuto omissum. ³² ἔστιν add. Ced. Γαῖνᾶς Ἀρκαδίῳ ἀντάρας πολλὰ δεῖνὰ τῇ πόλει εἰργάσατο· πολέμου δὲ [πολλοῦ] ἀυρᾶγέντος κατὰ τὴν γῆν καὶ θάλατταν, αὐτὸς καὶ οἱ αὐτῷ ἀπώλοντο cod. in textu cf. Ced. 574, 21-575, 4 : Τῷ ἡ' ἔτει Γ. τυραννεῖ κατὰ Ἀρκαδίῳ· καὶ π. κακὰ τῷ Βυζαντίῳ ἐπεδείξατο ἀπ. σὺν τοῖς ἐκτουτο στρατεύμασιν.

A dixisse fertur ipsum comitantibus : « Festino ego ; dimitto vobis regiam et urbem et hypocrisim. » Idem et Joannis exitum in exsilio victoriamque manifestavit, sicut Joannes Epiphanio dormitionem in navigatione significavit. Ex divina inspiratione præcognoverunt ista beati, ne quis inimicitiam inter eos existere suspicaretur. Tales enim magistri Deum amantes et prædicantes et Dei pacis Christi veri discipuli dicentis : « In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem, » nunquam odium habentes decessissent, absit ! Si enim parvum scandalum fuit inter illos a longinquo, humanam fragilitatem paulisper probaverunt, sed brevi tamen ad cacumen virtutum rursus exsurrexerunt, charitatem, de qua Paulus apostolus ait : « Charitas patiens est, benigna est, non irritatur, non cogitat malum. » Et : « Deus charitas est, et qui manet in charitate, in Deo manet. » Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ

Post mortem autem Joannis quidam episcopus sanctus, nomine Adelphius, dicebat : « Mæstitiam habebam intolerabilem, quod talis vir, universæ terræ magister, qui sermonibus Ecclesiam Dei lætificavit, extra sedem decessisset. Rogabam ergo Deum cum multis lacrymis, ut mihi ostenderet in quo statu esset et an ordinem inter patriarchas haberet. A multo igitur tempore cum hoc rogarem, quadam die in exstasi fui, vidique hominem forma valde decorum, qui me dextera manu tenuit et duxit in locum splendidum et illustrissimum, ubi doctores Ecclesiæ mihi ostendit. Ego, inquit, circumspiciebam ut viderem quem desiderabam, magnum Joannem, dilectum meum. Postquam igitur omnes ostendisset mihi nomenque cujusque aperuisset, me rursus manu corripiens foras eduxit. Ego vero tristis subsequebar illum non viso cum Patribus qui sanctis connumeratur Joanne Chrysostomo. Cum igitur egrediebar, qui stabat in limine me retinens dixit mihi : « Quid habes ? cur mœres ? » « Mihi non respondenti iterum dixit : Nemo huc ingressus, exinde mœrens egreditur. » Tum illi dico : « Hic est meus mœror quod meum dilectissimum Joannem Constantinopolis episcopum cum aliis Ecclesiæ doctoribus non viderim. » Ille vero rursus dixit mihi : « Homo in carne subsistens eum videre nequit : ibi enim sedet, ubi thronus Dominicus est. »

Adversus Arcadium insurrexerunt Isauri depredantes usque ad Cappadociam.

Sub ipso advenerunt reliquiae sancti prophetae Samuelis, et depositae sunt in ejus templo prope Heblomur.

Aegrotavit autem imperator et decessit.

CCIV. Regnum Theodosii Minoris.

Post Arcadium regnavit Theodosius, filius ejus, annos quadraginta duos; et egressus ad equitandum in Campo, decidens cum equo mortuus est.

Hic Chalcoopratis Deiparæ Virginis templum ædificavit, quod antea synagoga Judæorum fuerat.

Murum e parte solidæ terræ destruxit et adjectis duobus aliis intervallis alium murum sexaginta diebus ædificavit.

Sub illo septem pueri qui Ephesi martyrium, Decio regnante, subierant, post annos trecentos septuaginta duos surrexerunt.

Magnus etiam terræmotus et tremendissimus Constantinopoli accidit, ita ut muri civitatis caderent et pleraque pars ejus diversis in locis destrueretur: quo tempore vicus et plateas Thraciæ, Ponti, Bithyniæ, Phrygiæ ac Galatiæ terræmotus per tres menses agitavit. Ideoque imperator cum patriarcha Proclo totaque civitatis multitudine, nudis pedibus, per dies multos litanias ibant canentes.

In his diebus supplicationum, accidit ut puer ex populo in aerem sustolleretur et quadam angelica doctus institutione Trisagion sacrum intonaret. Statim autem ac puer absolvisset et quod fuerat edoctus annuntiavisset, et cum eo turbæ eandem melodiam edidissent, cessavit terræmotus calamitas (et puer mortuus est).

Sub Theodosio Aspar et Ardaburius Orientis et Occidentis domestici electi sunt.

Atticus autem patriarcha, cum quemdam Judæum paralyticum catechizasset, et deinde baptizavisset, sanum præter expectationem ex Laptisterio reduxit.

CCV. De tertia synodo.

Halita fuit Ephesi ducentorum Patrum tertia synodus, anno decimo tertio regni Theodosii Minoris, Arcadii filii.

Variae lectiones et notæ.

²¹ 408 Maii 2. — Ced. 602, 8-10: Μετὰ δὲ τινα χρόνον ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἐπ. καὶ συμπροσόντος αὐτῷ τοῦ ἱπποῦ, κ. τ. λ. ²² μήνας β', Ced. 586, 21, ἔτη γ' Leon I ²³ 450 Junii 20. ²⁴ 450 — Ced. 602, 5, 6: Τότε (τῷ μβ' ἔτει) καὶ τὴν τῶν Χαλκοπρατίων ἐκκλησίαν τῇ Θεοτόκῳ ἀνήγειρε, σ. l. πρ. οὖσαν. ²⁵ 446? — Ced. 598, 19-599, 1: Τῷ κς' ἔτει — Κύρος — καταλύσας τ. χ. τ. ΚΠ. καὶ πρ. ἀ. δ. β', οἰκοδομαί ἐ. τ. δ' ἡ. ζ'. ²⁶ 412. ²⁷ ρμ'? inde a Decio 251-253, ρσ' Ced. ρπα' Anastasius, ρσδ' Theophanes. ²⁸ 458 Ced. 599, 19-21: Ἐπὶ τούτου (τῷ κη' ἔτει) σεισμοὶ μεγάλοι γεγόνασιν ἐν ΚΠ. ἐν μηνὶ δ', ὡς τε φοβηθέντας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ λεγομένῳ Κάμπῳ διατρίβειν. ²⁹ Ced. 599, 21-600, 8: Τοῦ γού εἰρημένου πατριάρχου μετὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ταί; λιταίς ἐκαίσε προσηγορευόντος, περι ὦραν γ', ἄνω πάντων ὀρώντων ἠρπάγη νεανίας εἰς τὸν ἀ. καὶ ἤκουσε θείας φωνῆς παρ' ὀφθαλμοῦ αὐτῷ ἀναγγεῖλαι τῷ ἱπποκόμῳ καὶ τῷ λαῷ λιτανεύειν οὕτω, κ. τ. λ. ³⁰ 423? — Ced. 589, 6-14: Τῷ κς' ἔτει. ³¹ Ced. 587, 16-18: Τῷ β' ἔτει Ἀττικὸς ἐπ. ΚΠ. 'Ι. ³² v. πείσας τε καὶ β. Ced. ³³ ἐξήγαγε Ced. ³⁴ Σύνοδος γ' ἐν Ἐφέσῳ εἰσὶν ἀπὸ τῆς β' εἰς τὴν γ' ἔτη μβ' (μα' cod.)? Scholion a secunda manu. ³⁵ 431 — Ced. 594, 9-14: Τῷ κς' τοίνυν ἐνιαυτῷ τῆς θ. β. ἡ ἐν Ἐ. ἀγία καὶ οἰκουμένη κ' σ. τῶν σ. π. συνθηροῦσθι χρόνον ἄγουσα ἀπὸ μὲν τῆς β' μα', ἀπὸ δὲ κτίσεως κόσμου εἴητε.

(7) Ἐπὶ Ἀρκαδίου ἀντήραν οἱ Ἰσαυροὶ περιδεύοντες ἔω; Καππαδοκίας.

(8) Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθες καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἀπετίθη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἐδδίου.

(9) Ἀβρωστήσας δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τελευτᾷ.

ΣΔ'. Βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ.

²¹ Μετὰ δὲ Ἀρκαδίον ἐβασίλευσε Θεοδόσιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μβ' ²². Καὶ ἐξελθὼν ἱππασθῆναι (ἐν τῷ Κάμπῳ), συμπροσόν τῷ ἱππῷ ἐτελεύτησεν ²³.

²⁴ (2) Οὗτος ἐν τοῖς Χαλκοπρατίσι ναὸν ἔκτισε τῆς Θεοτόκου, πρότερον ὄντα συναγωγὴν Ἰουδαίων.

²⁵ (3) Καὶ τὸ χειροῦν τείχος τῆς πόλεως; καταλύει καὶ προσθεῖς ἄλλα δύο διαστήματα, ἠκοδόμησεν ἕτερον τείχος δι' ἡμερῶν ζ'.

²⁶ (4) Ἐπὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ μαρτυρησάντες παῖδες ζ' ἐπὶ Δακίου, ἀνέστησαν μετὰ ἔτη τοῦ ²⁷.

²⁸ (5) Καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν ΚΠ. καὶ φοβερώτατος, ὥστε πρῶτον τὰ τείχη τῆς πόλεως; καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς ²⁹ ἐν διαφόροις τόποις; καὶ μέντοι καὶ κόμας; καὶ χώρας τῆς τε Θράκης καὶ Πόντου, Βυθυνίας, καὶ Φρυγίας, καὶ Γαλατίας, καὶ ἐπικύπησεν ὁ σεισμὸς; ἐπὶ μῆνα; γ'· διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῳ Πρόκλῳ καὶ πνεύτῳ τῷ κλήτῃ τῆς πόλεως; ἀνυπόδητος; ἐλιτάνευεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

³⁰ (6) Ἐν αἷς; λιτανεύοντων αὐτῶν, συνέθη παιδίων ἀρκαγῆναι ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀέρα καὶ μυηθῆναι ὑπ' ἀγγελικῆς τινος διδασκαλίας; τὸν τρισάγιον ὕμνον. Τοῦ δὲ παιδὸς ἀπολυθέντος; καὶ τὸ μυηθῆναι ἀπαγγεῖλαντος; καὶ τοῦτο μετ' αὐτοῦ μελεωδῆσάντων τῶν ὄχλων, παραυτίκα ἐκόπασιν ἡ τοῦ σεισμῶ ἀπόλειψι (καὶ τὸ παιδίον ἀπέθανεν).

³¹ (7) Ἐπὶ Θεοδοσίου Ἀσπάρ καὶ Ἀρδαβούριος προχειρίζοντι δομέστικοι Ἀνατολῆς; τε καὶ Δύσεως.

³² (8) Ἀττικῶ δὲ πατριάρχοντος Ἰουδαίου; τινα παράλυτον νοουθετήσας ³³, εἶτα βαπτίσας, ὑγιή (παρὰ δόξω;) ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγε ³⁴.

ΣΕ'. Περὶ τῆς γ' Συνόδου ³⁵.

³⁶ Καὶ ἡ γ' γέγονε σύνοδος; τῶν ἐν Ἐφέσῳ ὁ Πατέρων, συνελθούσα τὸ πρότερον ἐν ἔτει ιγ' τῆς Β Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ βασιλείας, υἱοῦ Ἀρκαδίου.

⁴⁶ (2) Ἦ; ἔγουντο Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, Ἀ δειπών καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ Ῥώμης, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων (Ἰωάννης Ἀντιοχείας, κατὰ Νεστορίου ἐπισκόπου ΚΠ. παρόντος καὶ αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῳ), λέγοντος ⁴⁷ μὴ λέγειν ⁴⁸ Θεοτόκον τὴν (ἁγίαν) **500** Θεοτόκον (Μαρίαν), ἀλλὰ Χριστοτόκον (καὶ Κυριοτόκον), καὶ δύο υἱοὺς ἐπὶ ⁴⁹ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μυθολογούντος καὶ δύο ὑποστάσεις, καὶ ἄλλον μὲν εἶναι τὸν Λόγον τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα, ὕστερον δὲ τὸν ἐκ Μαρίας τεχθέντα ἄνθρωπον, κατὰ σχέσιν δὲ ἐνωθέντα τῷ Θεοῦ Λόγῳ ⁵⁰, καὶ ὁμωνύμως ⁵¹ αὐτῷ Ἰὴν λεγόμενον.

⁵² (3) Τοῦτον προσκληθέντα παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ ἀπαντήσαντα ἐκκλησιαστικῶς καθελούσα ὡς μὴ θελήσαντα τοῖς ὀρθοῖς δόγμασι συνθέσθαι, ἀνεθεμάτισα ⁵³, μίαν δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ⁵⁴ (151*) Β ἔνωσιν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσει, σαφῶς ἐδογματίσα, τὸν αὐτὸν εἶναι (καὶ) Θεὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον.

⁵⁵ (4) Ἰωάννης δὲ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος μετὰ τὴν Νεστορίου καθάρσιν καταλαμπάνει· καὶ λυπηθεὶς ὅτι χωρὶς αὐτοῦ καθρέθη Νεστόριος, παραλαβὼν τοὺς συνειθόντας αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐν οἷς ἦν καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου ⁵⁶ ἐπίσκοπος καὶ Ἰβας Ἐδέσσης, καθάρισεν ὑπαγορεύει τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίου καὶ Μέλμονος τοῦ Ἐφεσίων ἐπισκόπου ὡς παρὰ τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ποιησάντων τὴν σύνοδον. Οἱ δὲ περὶ Κύριλλον μέμφονται ὡς ἄθεσμα καὶ ἄτοπα τὰ παρ' αὐτῶν γενόμενα. Καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς Ἐφεσίων διαφερόμενοι ἀλλήλοις διέστησαν, οἱ τε ⁵⁷ Ἀνατολικοὶ καὶ [οἱ] Αἰγύπτιοι. C

⁵⁸ (5) Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῆ τοῦ βασιλέως ἠνώθησαν, συμφρονήσαντες καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ τῇ ἐκτεθείσῃ ἐν Ἐφέσῳ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ κατὰ Νεστορίου καθάρσει ἐγγράφων ἐπιστολὴν τοῖς Ἀλεξανδρέσι διὰ Παύλου τοῦ ἐπισκόπου Ἐμίσης· ⁵⁹ ἀποστειλάντες.

⁶⁰ (6) Νεστόριος δὲ ἐξωρίσθη εἰς Ὀασιν ⁶¹.

⁶² (7) Ἀττικῷ δὲ τελευτήσαντος, Σισίνιος πατριάρχης προχειρίζεται· τούτου δὲ τελευτήσαντος ⁶³, ὁ Νεστόριος ⁶⁴· τούτου δὲ καθαρθέντος, Πρόκλος ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται, **501** ὅτε καὶ τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ πόλει μετεκομίσθη. Ὡσαύτως καὶ τὰ λείψανα Στεφάνου καὶ Λαυρεντίου.

⁶⁵ (8) Ὁ δὲ τῶν Περσῶν φύλαρχος ἦλθε πολεμῆσαι Θεοδοσίῳ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπίστευε κατ' αὐτοῦ πατρίκιον καὶ στρατὸν ἔνοπλον. Τοῦ δὲ παραταξαμένου εἰς πόλεμον, δηλοῖ αὐτῷ ὁ φύλαρχος λέγων ⁶⁶· « Εἰ ἔτι ἔχεις ἕνα δυνάτην ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἰσχύοντα μονομαχεῖσαι καὶ νικῆσαι ἕνα Πέρσῃν μονομάχον, εὐ-

Synodo praeferant Cyrillus Alexandriae, locum Caesertini papae Romae tenens, Juvenalis Hierosolymae, Joannes Antiochiae, contra Nestorium, Constantinopolis episcopum, qui et ipse Ephesi aderat : hic docebat non dicendam Deiparam sacram Deiparam Mariam, sed Christiparam et Dominiparam. Fabulabatur etiam in Christo Dei duos filios et duas personas, alium quidem esse Verbum ex Patre genitum, postremum autem hominem ex Maria natum, accidenti statu Verbo Dei unitum et cum ipso per homonymiam Filium appellatum.

Hunc, cum advocatus a synodo, non paruisset, synodus canonice deposuit ut orthodoxis dogmatibus subscribere recusantem, et anathematizavit. Unam autem Christi et Dei nostri per unionem personam duasque naturas aperte docuit, necnon illum esse Deum et hominem, sanctamque Mariam vere et proprie Deiparam.

Joannes autem Antiochiae episcopus post Nestorii depositionem advenit; moleste ferens quod, ipso absente, depositus esset Nestorius, igitur episcopi qui cum ipso venerant et inter quos erant Theodoretus, Cyri episcopus, et Ibas Edessae, suavit depositionem sancti Cyrilli et Memnonis Ephesiorum episcopi, utpote qui contra canonem Ecclesiae synodum tenuerint. Erga Cyrillum autem criminantur quod iniqua et injusta sunt ea quae ab ipso facta sunt. Et sic ab Ephesiorum urbe discedentes alii alio, Orientales et Aegyptii, dispersi sunt.

Postea vero studio imperatoris adunati sunt, et Orientales orthodoxae fidei Ephesi definitae Nestoriorumque depositioni consentientes, epistolam scripserunt, quam ad Alexandrinos per Paulum Emesae episcopum miserunt.

Nestorius autem exsulatum in Oasim missus est.

Attico vero defuncto, Sisinius eligitur patriarcha; hoc autem mortuo, Nestorius; quo deposito, Proclus in ipsius locum ordinatur, et tunc Chrysostomi reliquiae in urbem transferuntur. Similiter autem reliquiae Stephani et Laurentii.

Princeps autem Persarum cum Theodosio pugnaturus venit; sed imperator adversus illum misit Patricium et validum exercitum. Cui in praelium procedenti, dux Persarum dixit : « Si quaquam habes ex populo tuo qui possit singulari certamine pugnare vincere,que singularitim pugnans unum Persarum, libens cou-

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁶ Ced. 594,12-19. Ἦ ἦρχον Κ. Ἀ. ὁς Κ. πάπα Ρ. τὸν τόπον διεῖπε καὶ Ἰ. ⁴⁷ τοῦ καταράτου Νεστορίου adl. Ced. ⁴⁸ μὴ εἶναι Ced. ⁴⁹ τοῦ ἐνός adl. Ced. ⁵⁰ τὸν Θεὸν Λόγον Ced. ⁵¹ ὁμ. καὶ αὐτὸν λ. Ἰὴν Ced. ⁵² Ced. 594,19-595,2. ⁵³ καὶ ἐχειροτονήθη Μαξιμιανὸς πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς Μεγάλης ἐκκλησίας; Ced. ⁵⁴ Ced. 505,3-12. ⁵⁵ Θ. Τύρου Ced. ⁵⁶ Ced. 595,12-15. ⁵⁷ Ἐδέσσης; cod. ⁵⁸ Ced. 595,16. ⁵⁹ Ἄλλοι δὲ γράφουσιν ἐν τῇ Θάσσει, κ. τ. λ. Ced. ⁶⁰ 426, Oct. 10 — Ced. 595,1-4. Τῷ ἰθ' ἔτει τοῦ προφήτου Ζαχαρίου κ. λ. καὶ τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στ. καὶ Ἀ. ἀπετέθησαν· τότε πρώτως καὶ ἡ νῆμη του μεγάλου. ⁶¹ 428. ⁶² ἀπετελείσθη. ⁶³ 422 434 — Ced. 599,5-14. Κατὰ Περσῶν στρατηγούντος Προκοπίου (ἔτει κζ') δηλοῦται αὐτῷ παρὰ τοῦ Πέρσου. ⁶⁴ ὅτι δώσωμεν μονομάχους, καὶ ὅσος αὐτῷ ἐπιθῆ, διδοῦν τὸ μέρος αὐτοῦ π. ἐπὶ χ. ν. Ced.

ventionem pacis ad annos quinquaginta faciam; si autem victus fuerit, accipiam quinquaginta centenaria. » Et ita alius Persam lorica tum, et alter Gothum comatum et instructum inter duos exercitus produxerunt. Persa vero prior lanceam vibrans irruit; sed Gothus ictum dextere declinans vulneravit illum juxta Gothicum morem, et ex equo dejiciens statim occidit. Hoc autem facto, dux Persarum conventionem pacis juxta promissionem suam fecit.

Rex aliquando ad venandum egressus, omnibus qui cum ipso erant ignorantibus, itinere longo venit ad quandam monachum in cella sedentem prope Constantinopolitana suburbia.

Quem quidem cognovit senior, sed illum tanquam gregarium militem recepit. Cum autem rex a via et arduo esset defatigatus, miscuit panes senior et infundens acetum et oleum, manducavit rex et bibit aquam.

Et dixit ad monachum: « Scis quis ego sim, Pater? » Monachus autem dixit: « Deus te cognoscit. » Et rex ait: « Ego sum Theodosius imperator. » Et surgens monachus profunde salutavit eum. Dixit igitur rex: « Beati certe vos estis, monachi, quibus non est cura de mundo. Vere enim dico tibi, Pater: in palatio natus sum et nunquam tanta cum voluptate cibum ac potum sumpsi. »

Adveniente autem populo, coram omnibus seniorum digne honoravit rex, et cum jussisset eum pro cunctis orare, cum pace suum iter repetiit. Ab hac die multum honorabat eum rex: sed exurgens senior fugit et in Ægyptum reversus est.

CCVI. De translatione Chrysostomi.

Idem rex mittens Chrysostomi reliquias transtulit ex Comanis, ubi decesserat in exilio pulsus ab Eudoxia, ipsius matre. Multum enim rogaverat regem Proclus qui tunc erat in Constantinopolitana sede, ut hanc translationem faceret; et tum facta est. Honorifice deposuit illum in templo Sanctorum Apostolorum.

Uxori autem Theodosii imperatoris Eudoxia hoc accidit. Philosophus ex Athenis in Græcia, tres habens filios et filiam unam, moriens filiis reliquit hereditatem et omnem ipsius substantiam; filie

Α θείως ποιῶ τὰ πάκτα τῆς εἰρήνης; ἐπὶ χρόνους ἅ· εἰ δὲ ἤττηθείη, λαμβάνειν με κεντηνάρια ἅ⁶⁵. » Καὶ οὕτως ὁ μὲν Πέρσης· κατάφρακτον, ὁ δὲ Γόθος κόμητα ἔνοπλον μεταξύ τοῦ πλήθους παραστήσαντες εἰς μονομαχίαν, πρῶτος ὁ Πέρσης ὀρμήσας δορυφόρος· ὁ δὲ Γόθος δεξιὸν πλαγιάσας ἐσώκισεν αὐτὸν κατὰ τὸ Γοθικὸν ἔθος, καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἵππου καταγαγὼν, αὐτίκα ἀνεῖλεν⁶⁶. Καὶ τούτου γεγονότος, ἐποίησεν ὁ Περσῶν φύλαρχος· εἰρήνης πάκτα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ.

⁶⁷ (9) Τοῦ δὲ βασιλέως κλητήρι· ἐξεληθόντος, τοῦ· σὺν αὐτῷ πάντας διαλαθῶν, ἦλθε διὰ μακρᾶς ὁδοῦ πρὸς τινα μοναχὸν ἐν κελίῳ καθεζόμενον πλησίον τῶν προστείλων ΚΠ.

⁶⁸ (10) Ὃν ὁ γέρον ἐπέγνω μὲν, ἐδέξατο δὲ ὡς ἕνα τῶν στρατιωτῶν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ καύσωνος ὀλιγορήσαντος, ἔβραξεν ἄρτους ὁ γέρον καὶ βάλων ὄξος καὶ ἔλαιον, ἐφαγεν ὁ βασιλεὺς· καὶ ἔπιεν ὕδωρ.

⁶⁹ (11) Καὶ φησι πρὸς τὸν μοναχόν· « Οἶδας τίς εἰμι, Πάτερ; » Ὁ δὲ μοναχὸς εἶπεν· « Ὁ Θεὸς οἶδέ σε. » Καὶ ὁ βασιλεὺς εἶπεν· « Ἐγὼ εἰμι Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς. » Καὶ ἀναστάς⁷⁰ ὁ γέρον προσκύνησεν αὐτόν⁷¹. Εἶπεν οὖν ὁ βασιλεὺς· « Μακάριοι⁷² ἔστε ὄντως ὕμεις οἱ 502 μοναχοὶ καὶ ὁμῆριμοι τοῦ κόσμου· ἐπ' ἀληθείας γὰρ λέγω σοι, Πάτερ⁷³, ἐν τῷ παλατίῳ ἐγεννήθην καὶ οὐδέποτε μεθ' ἡδονῆς⁷⁴ ἀπῆλυστα βρώσεως (τοιαύτης) καὶ πόσεως, καθὼς σήμερον. »

⁷⁵ (12) Τοῦ δὲ λαοῦ φθάσαντος, καὶ ἐνώπιον πάντων ἀξιοπραπέως τιμήσαντος τὸν γέροντα καὶ πάντας ἀξιοθῆναι τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τοῦ βασιλέως προστάξαντος⁷⁶, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης⁷⁷. Καὶ ἀπὸ τότε (451^b) ἐτίμα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς (μεγάλως). Ὁ δὲ γέρον ἀναστάς ἐφυγε καὶ πάλιν ἦλθεν⁷⁸ εἰς Αἴγυπτον.

ΣΤ'. Περὶ τῆς Ἀνακλιμῆς τοῦ Χρυσοστόμου.

⁷⁹ Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἀποστείλιας ἀνεκόμεσε τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Κομάνης ὅπου ἦν τελευτήσας ἐξορισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξία· τῆς μητρὸς αὐτοῦ, πολλὰ δεηθεὶς τοῦ βασιλέως ὁ Πρόκλος ὁ τότε τὸν τῆς ΚΠ. ἰθάνων θρόνον, τοῦ ἀνακομίσαι αὐτὸ, ὁ δὲ καὶ γέγονε· καὶ ἀπέθιτο αὐτὸν ἐντίμως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

⁸⁰ (2) Περὶ δὲ τῆς γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως Εὐδοκίας οὕτω συμβέβηκε· Φιλόσοφος ἐν ταῖς ἐν Ἑλλάδι Ἀθήναις, ἔχων υἱοὺς γ' καὶ θυγατέρας μίαν τελευτῶν, τοῖς μὲν υἱοῖς· κατέλειπε κληρονο-

Varie l. ctiones et notæ.

⁶⁵ Δίδωσιν οὖν ὁ στρατηγὸς Προκόπιος· Ἀρσένιδον κ. τῶν φοιδεράτων, ὃς σώκιστρον κατέχων τὸν Πέρσην ἐσ. καὶ κατενεγχὼν ἐκ τοῦ ἰ. ἀπέκτεινε Ced. ⁶⁶ Καὶ γέγονε π. ἐ. μεταξύ Ῥωμαίων καὶ Π. εἰσελθόντων ἐξ Ἀρ. ἐν τῇ πόλει — προήχθη ἕπατος Ced. (451.) ⁶⁷ Ced. 595, 22-24. Ὁ βασιλεὺς δὲ κ. ἐξεληθὼν τοῦς, κ. τ. λ. ⁶⁸ Ced. 595, 24-596, 4. ⁶⁹ Ced. 496, 4-11. Καὶ φ. ὁ βασιλεὺς· οἶδας. ⁷⁰ εὐθὺς add. Ced. ⁷¹ αὐτῷ Ced. ⁷² καὶ τρισμακάριοι Ced. ⁷³ ὅτι add. Ced. ⁷⁴ ἡδονῶν Ced. ⁷⁵ Ced. 596, 12-16. ⁷⁶ κληύσαντος τοῦ β. Ced. ⁷⁷ Καὶ ἤρξατο ἀπὸ τ. τιμῶν ἂ. ὁ β. Ced. ⁷⁸ ἀπῆλθεν Ced. ⁷⁹ 458 Jan. 27. — Ced. 599, 11. Ἐν κη' ἔτει — Πρόκλος; — ἐπ. ΚΠ. προχειρίζεται, ὃς τὸ τοῦ Χ. λ. ἀνακομίζει τῷ λ. ἔτει καὶ εἰς τὸν τῶν ἀππ. ἀποτίθησι ναόν. ⁸⁰ Ced. 590, 8-12. Ἐπὶ ἰδ' ἔτει ἐτελεύτησεν ἐν Ἀ. Λεόντιος· ὁ φιλόσοφος, ὃς ἐγραφε ἐν τῇ δ. αὐτοῦ· « Τὴν μὲν οὐσίαν μου π. κατέλειπᾶν τ. ὕ. μου, Ἀ. δὲ τῇ ἐμῇ θ. ἀφίω δ. χρυσίου ἡ. ρ'. ἂ γὰρ ἂ. ἡ τ. αὐτῆς. »

μίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν· τῇ δὲ θυγα-
τρὶ νομίματα ρ', οὕτως εἰρηκῶς ἐν τῇ διαθήκῃ·
« Ἀθηναῖδι τῇ ποθεινοτάτῃ θυγατρὶ θέλω δοθῆναι
νομίματα ρ', καὶ μόνον. Ἄρκει γὰρ αὐτῇ ἡ αὐτῆς
τύχη. »

⁸¹ (3) Ἦτις μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν μηδὲν
λαβοῦσα παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ἦλθε πρὸς τὴν Πουλ-
χερίαν τὴν ἀδελφὴν Θεοδοσίου, **503** κατεγκαλοῦσα
τοὺς ἀδελφούς. Ἦ δὲ θεασαμένη τὸ εὐπρεπὲς καὶ
ἐλλόγιμον αὐτῆς, καὶ μαθοῦσα παρὰ τῆς θείας αὐ-
τῆς, ὅτι παρθένο· ἐστὶν, βαπτίζει αὐτήν· ἦν γὰρ
Ἑλληνίς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασε.

⁸² (4) Καὶ συνῆψεν αὐτὴν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ πρὸς
γάμιν (συνευδοκούντος καὶ τοῦ προσφιλεστάτου
Παυλίνου, ὃς γενόμενος μάγιστρος ἐτιμήθη μεζόνως
ὡς συνεργός καὶ παράνυμφος. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς
ἀδελφούς αὐτῆς μεταστειλάμενος, ἀξίωματικούς
ἐποίησε).

⁸³ (5) Μετὰ ταῦτα συνέβη προσελθῆναι τὸν βασιλεῖα
κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανίων καὶ Παυλῖνον ἀη-
δισθέντα μὴ εὐρεθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως· καὶ ἐπέ-
δωκε τις πένης τῷ βασιλεῖ μῆλον φρυγιατικὸν μέγα
σφόδρα, ὅπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θαυμάσας
καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος, ἔδωκε τῷ πένητι νομίματα
ρ', τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλε τῇ βασιλίσῃ, ἡ δὲ τῷ
Παυλίῳ, ὃ δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ παλα-
τίῳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς λαθὼν τοῦτο καὶ ἐπιγινούς ἐζή-
τει αὐτὸ παρὰ τῆς βασιλίσης· ἡ δὲ εἶπεν ὅτι
« Ἐφαγον αὐτό; » καὶ ὄρκισας αὐτὴν κατὰ τῆς ἑαυ-
τοῦ σωτηρίας, ἠρνήσατο ἐμμενώτερον. Τότε ὑπέδειξεν
αὐτῇ τὸ μῆλον. Ἦ δὲ ἰδοῦσα αὐτὸ κατησχύνθη καὶ
ἔμεινεν ἄφωνος· Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς κατ' αὐτῆς
καὶ ὅτι ἐρώσα τοῦ Παυλίνου τὸ μῆλον ἔπεμφεν αὐτῷ
καὶ διὰ τοῦτο ἠρνήσατο. Καὶ παραυτίκα τὸν Παυλί-
νον ἀνετίε.

⁸⁴ (6) Ἦ δὲ βασιλίσα Εὐδοκία ἐπὶ τοῦτο λυπη-
θεῖσα, τὸν βασιλεῖα παρεκάλει εἰς Ἱερουσόλυμα αὐτὴν
ἀποσταλῆναι εὐχῆς χάριν. Ὁ δὲ εἶξας τῇ αὐτῆς
αἰτήσῃ, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐξεπλήρωσεν.

504 ⁸⁵ (7) Τῆς δὲ παραγενομένης, πολλὰ καὶ
μεγάλα κατορθώματα πεποίηκεν, ἀνανεώσασα τὰ
τείχη Ἱερουσαλήμ.

(8) Εἰς λόγους δὲ τινὰς ἐρχομένης αὐτῆς πρὸς
τινας, τοῦτο εἶπεν, ὅτι· « Περὶ ἐμοῦ Δαυὶδ εἶρηκεν ⁸⁶
Ἀγάθουον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών· καὶ
οἰκοδομηθήτω τὰ τεῖχη Ἱερουσαλήμ. »

autem nummos centum, in testamento declarans :
« Athenaidi charissimæ filie volo dari centum
nummos nec amplius : sufficit enim illi fortuna
ipsius. »

Hæc post mortem patris cum nihil a fratribus
accepisset, venit ad Pulcheriam, Theodosii sororem,
de fratribus conquestura. Ipsa vero, mirans illius
decorem ac nobilitatem, a matertera ejus discens
illam esse virginem, baptizavit eam, erat enim gen-
tilis, et cognominavit eam Eudoxiam.

Et proprio fratri dedit eam uxorem, consentiente
dilectissimo Paulino, qui, magister effectus, valde
honoratus est, ut auxiliator et paranymphus. Fra-
tres autem illius accessitos ad honores eiecit.

Accidit postea ut rex in publicum prodiret in die
Epiphaniæ, et Paulinus vexatus non inveniretur cum
rege; deditque quidam pauper regi malum phrygium
miræ magnitudinis, quod rex accepit et miratus
est cum omni cœu. Tunc pauperi datis centum
nomismatibus, malum imperatrici misit; hæc autem
Paulino; qui item imperatori in palatium regresso.
Rex autem, isto accepto et recognito, postea repetiit
illud a regina. Quæ dixit : « Illud manducavi; » et
cum urgeret eam ut per salutem suam juraret, con-
stanter recusavit. Tunc ostendit ei malum. Hæc
autem, illo viso, erubuit et absque voce remansit.
Rex iratus est adversus eam, eo quod amore Pau-
lini malum ad eum misisset, et denegavisset. Et
Paulinum extemplo interfecit.

Imperatrix Eudoxia de hoc contristata regem ro-
gavit ut ipsam Jerusalem, orandi gratia, dimitte-
ret. Qui petitioni ejus acquiescens, ipsius deside-
rium implevit.

Quæ cum illuc advenisset, multa magnaque vir-
tutis opera, muros Jerusalem renovans, fecit.

Sermonibus quondam habitis cum quibusdam,
dixit : « De me David locutus est : Benigne fac,
Domine, in bona voluntate tua Sion; et ædificentur
muri Jerusalem. »

Variæ lectiones et notæ.

⁸¹ Ced. 590,12-17. Ταύτην τὴν Ἀθηναῖδα ἐξ Ἀθηναίων εἰσαχθεῖσαν θ. ἡ Πουλχερία κάλλι σώματος διαπρέ-
πουσαν καὶ συνέσει ψυχῆς καλλυνομένην καὶ λόγῳ κεκοσμημένην πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ΚΠ. Ἀττικόν (405,
526) ἀποστείλασα ἐβάπτισεν Ε. μετωνόμασασα. ⁸² Ced. 590,17,18 : Ἦντινα καὶ τῷ αὐτῆς ἀδ. καὶ βασιλεῖ
συνέζευξεν εἰς γυναῖκα. ⁸³ 440—Ced. 591,2-15 : Τῇ οὖν ἡμέρᾳ τῶν ἁγίων θ. ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπόντος
τοῦ βασιλέως, προσήγαγέ τις αὐτῷ ἐξ Ἀσίας π. μ. μ. καὶ ὑπερφύς, ὃ. ἀπ. τῇ Αὐγούστῃ διδωκῶς τῷ π.
ν. ρ', αὐτῇ δὲ νοσοῦντι τότε Π. ἀπ. ἀρραβῶνα τῆς αὐτοῦ τελευτῆς· ὃ δὲ Παυλῖνος ἄγνωστος μετὰ β' ἡμέρας
ἀπ. αὐτῷ τῷ β. ὃ δὲ β. τ. γνωρίσας ἔκρυψε καὶ λέγει τῇ Αὐγούστῃ· « Ποῦ ἐστὶ τὸ μῆλον, ὅπερ σοὶ ἀπέστειλα; »
ἡ δὲ εἶπε· « Ἐφ. ἀ. Καὶ πάλιν ὤρκωσεν ἀ. τὴν σ. αὐτοῦ λ. μὴ τι τοῦτο πέποιμας. » — « Ἦ δὲ πάλιν
εἶπε φαγεῖν αὐτὸ, προσθεῖσα τὴν σωτηρίαν τοῦ βασιλέως. Τ. εἰς ὀργὴν κινήσει ὁ βασιλεὺς κελεύει τὸ μ.
εἰσενεχθῆναι, τὸν δὲ Π. ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ἐκεῖνη ἀπεκεφάλισεν. ⁸⁴ 444 — Ced. 591,15-17 cf. 601,15-
602,2 : Ἐκτοτε δὲ γέγονε μεταξὺ αὐτῶν λύπη καὶ ἀπομερισμός· γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Αὐγούστα, καὶ
αἰσχυνθεῖσα ὡς ὕβρισθη, ἐξώρμησεν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους. τούτ. col. ⁸⁵ Ced. 591,20-24. ⁸⁶ Ps. 11, 18.

Cum jam moritura esset, nihil sibi consciam esse A
de Paulini crimine confessa est.

Proclo defuncto, Flavianus, vir sanctissimus,
Ecclesiae praepositus est.

Ex Gothis provenerunt gentes quatuor, quae sunt
Hypogothi, Gepides et Vandali, ex quibus Arabes; et
cœperunt incursare Romanorum terram.

CCVII. Regnum Marciani.

Post Theodosium Marcianus, gener ejus, regnavit
sex annos. Cum enim Theodosius defunctus esset et
hoc ulli nondum innotuisset, Pulcheria imperatoris
soror postquam accessisset illum et senem et milita-
rem, prudentia honestateque vitae commendabilem,
dixit ad eum: « Quoniam imperator defunctus est B
et ex omni cœtu elegi te virum virtute præclarum, da
mihî fidem, quod virginitatem meam, quam novi
Domino, custodies integram, et te imperatorem
proclamo. Cum igitur istud jurejurando promi-
sisset, advocavit illa patriarcham Anatolium et
senatum, et imperatorem eum proclamavit.

Quae postquam egregia fecisset opera, multas-
que domos oratorias erexisset cum pauperum
asylis, et hospitibus et monasteriis, inter quae Sancti
Laurentii templum, virgo decessit, Marcianum re-
gni successorem relinquens.

Erat autem cunctis exornata virtutibus. Ipsa nam-
que fratrem Theodosium in omnibus instruxerat, C
qualia sunt mores et sermones, et incessus, et ris-
sus et vestium indumentum, sessio, et statio In
primis autem erga Deum pietatem sedulo docuerat
eum.

Ipsæ vero natura piger et incautus erat ad omnia,
praesertim ad eos qui praesentabant illi chartas:
quibus non lectis subscribat. Quod cum prudenti-
sissima soror advertisset, solenter venit ad eum, pe-
titionem praesentans ut inter servas secederet ipsius
uxor Eudoxia: huic, quin legisset, subscripsit, et
ideo postea graves exprobrationes a sorore sua
Pulcheria passus est.

Variae lectiones et notæ.

⁹⁷ 455 — Ced. 591,18-20. ⁹⁸ 'Ετ δὲ τῷ τ. ἀ. ἐπωμόσατο μὴ σ. τῆ κ. αὐτῆς κατηγορίᾳ ἕνεκα Π. ⁹⁹ αὐ-
τῶν cod. ¹⁰⁰ 447 — Ced. 601,4: Τῷ λθ' ἔπει — τὸν μὲν Πρόκλον Φλ. πρεσβύτερος σκευοφύλαξ τῆς Μεγά-
λης ἐκκλησίας διεδέξατο. ¹⁰¹ Ced. 601,4-5. 'Επὶ τούτου τοῦ βασιλέως ἐν τῶν Γ. γ. ε. δ. Γότθοι, 'Υ. Γ.
καὶ Οὐάνδηλοι, ἐξ ὧν 'Α. η. δ. ἐν τῇ 'Ρ. γῆ. ¹⁰² 450 — Ced. 602,18-603, 3. 'Η δὲ σοφὴ καὶ ἀγαθὴ Π. μ.
τῆς τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆς γνωσθεῖσης μ. τὸν Μαρκιανόν, ἀνδρὰ ἐν σ. καὶ σ. διαπρέποντα, γ. δ. καὶ ἰκανο-
τατον, λέγει π. ἀ., κ. τ. λ. ¹⁰³ σε ἐξ. ἐξ ὅλης τῆς Ced. ¹⁰⁴ Αὐτοῦ δὲ σ. τ. μεταστέλλεται Ced. ¹⁰⁵ 450 —
Ced. 605,13-15. Τῷ γ' ἔπει ἡ μακαρία καὶ εὐσεβὴς Π. ἐκοιμήθη ἐν Χριστῷ π. καὶ μὴ διαφθορεῖσα, πάντα
τὰ ἑαυτῆς πτωχοῖς διανεμάσα. ¹⁰⁶ Ced. 586,22-24. Π. ἡ τούτου ἀδελφὴ παρθένος ἰδ' ἐτῶν οὐσα, τὴν βασι-
λείαν ἀκλῶς θυρεῖ, ἥτις Θ. τὴν ἀδ. εἰ: τὴν κατὰ Θεὸν εὐσεβείαν ἐξ. καὶ εἰς τὰλλα ἅπαντα — ἀρετῆς
cod. ¹⁰⁷ π. ἀρετῆς cod. ¹⁰⁸ Ced. 400,15-101,1: Οὗτος ὁ Θ. εὐμετάγωγος ἦν σφόδρα, παιθόμενος τοῖς
ὑποβάλλουσιν α. οἰκείοις, ὡς πολλάκι: καὶ χάριτος μὴ ἀναγινώσκων ὑπ. δ. μαθούτα Π. ἡ αὐτοῦ ἀδελφὴ
καὶ πολλάκι: νοουθετήσασα, ἐπεὶ οὐκ ἐπειθε σ. ὁ ἀ. καὶ δ. δ. αἰτεῖ ἡ δὲ ἦν π. δ. ἐκχωροῦσα 'Ε. τὴν
ἀ. γ. προσήνεκτο τοῖνον ὁ τούτο διατρεπόμενος χάριτος καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑπεστημαίνετο· μετὰ δὲ
τούτο ἀναγνωσθέντος αὐτοῦ, θεινῶς ὑπὸ τῆς Π. ὠνειδίθη καὶ ἔκτοτε ἀκρίβειαν τῶν τοιούτων· ποιεῖ.
¹⁰⁹ ἀς? ¹¹⁰ Deest in Slav. sed habet Ced. 605,11-604,6: Στ. τοῖνον λιτῶς ὦν πρὸ τούτου Μ. μετὰ τοῦ
'Ἰσίου νομῆρου ἀπὸ τῆς 'Ελλάδος κατὰ Περσῶν ἀπῆαι καὶ γενόμενος ἐν Λυκίᾳ, ἀρρώστια περιέπεσε: καὶ
καταλειφθεὶς ἐν πόλει Συδήμων κάκεισε χρονοτριβήσας προσκολλάτα: δύο τισὶν ἀδ. 'Ιουλίῳ καὶ Τατιανῷ,
οἵτινες εἰς τὸν ἴδιον οἶκον λαμβάνοντες αὐτὸν διανεπάσαν. »

¹⁰¹ (9) Ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτὴν⁹⁸ τελευτᾶν, ἐξου-
μολογήσατο μὴ συνειδέναι τι κατὰ τῆς Παυλίνου
κατηγορίας.

¹⁰² (10) Πρόκλου δὲ τελευτήσαντος, Φλαυιανὸς
ἀνὴρ ἰερώτατος τῆς Ἐκκλησίας, προέστη.

¹⁰³ (11) Καὶ ἐκ τῶν Γότθων ἔθνη γεγῶνασι δ', εἰς:
'Υπόγοθοι, Γήπεδες καὶ Οὐάνδαλοι, ἐξ ὧν Ἀραβες,
καὶ ἤρξαντο διαπερᾶν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῆ.

ΣΖ'. Βασιλεία Μαρκιανοῦ.

¹⁰⁴ Μετὰ δὲ Θεοδοσίῳ ἐβασίλευσε Μαρκιανὸς, ὁ
γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔτη ζ'. (132⁹) Τοῦ γὰρ Θεοδοσίου
τελευτήσαντος καὶ μήπω τοῦτο γνωσθέντος πνί,
μεταστειλαμένη τοῦτον Πουλχερία ἡ τοῦ βασιλέως
ἀδελφὴ στρατιώτην ὄντα καὶ γέροντα καὶ ἐν σωφρο-
σύνη καὶ σεμνότητι βίου διαπρέποντα, φησὶ πρὸς
αὐτόν: « Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἐγὼ δὲ
ἐξελεξάμην¹⁰⁵ σε ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου ὡς ἐνάρι-
τον, ὅς μοι λόγον, ὅτι φυλάσῃ (μου) τὴν παρθενίαν
(ἄσυλον) ἦν τῷ Θεῷ ἀνεθέμην, καὶ ἀναγορεύω σε
βασιλέα. » Τοῦ¹⁰⁶ δὲ συνθεμένου τούτου μεθ' ὅρκου,
προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἀνατόλιον καὶ τὴν
σύγκλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλέα.

¹⁰⁷ (2) Πολλὰ οὖν ποιήσασα κατορθώματα καὶ
πολλοὺς εὐκτηρίους 505 οἴκους ἀνεγείρασα, καὶ
πτωχοτροφεία, καὶ ξενώνας, καὶ ξηνοτάφια, καὶ
μοναστήρια, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου
ναὸν ὠκοδόμησεν, καὶ ἐτελεύτησε παρθένος καταλεί-
πουσα Μαρκιανὸν βασιλεύειν.

¹⁰⁸ (3) Καὶ γὰρ ἦν αὕτη πάση¹⁰⁹ ἀρετῇ κεκοσμη-
μένη· αὕτη γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοδοσίον ἐξεπαί-
δευσεν εἰς πάντα, οἷον ἡθὸς τε καὶ λόγον, βιβλιόμα-
τε καὶ γέλωτα καὶ ἐνδυμάτων περιβολὴν καὶ σχῆμα
καθέδρας καὶ στάσιν· προηγουμένως δὲ τὴν εἰς τὸ
Θεῖον εὐσεβείαν ἐπιμελῶς αὐτὸν ἐδίδαξεν.

¹¹⁰ (4) Ὁ δὲ φύσει νωθρὸς τις καὶ ἀπερίσκεπος,
ὑπῆρχεν εἰς πάντα, μάλιστα εἰς τοὺς ὑποβάλλοντας
αὐτῷ χάρτας¹¹¹, ἀπραναγνώστως ὑπέγραφεν, ὅπερ
ἡ σοφωτάτη ποτὲ γνοῦσα, σοφῶς ἐπῆλθεν αὐτῷ, θει-
ρεὰν ὑποβάλλουσα δῆθεν πρὸς δουλείαν ὑποχωροῦσαν
τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν τὴν Εὐδοκίαν, ἣν καὶ καθυπο-
γράψας¹¹² μὴ πρότερον ἀναγνοῦς, ὕστερον πικρῶς
ὄνειδίζεται παρὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς Πουλχερίας.

⁹⁹ (5) Ὁ δὲ γὰρ Μαρκιανὸς εὐσεβὴς ἦεν καὶ δικαιο-
κροτῆς ὑπάρχων, ταῦτα περὶ αὐτοῦ γέγραπται, ὅτι
ἔτι στρατιώτης ὢν, στυφθεὶς τοὺς πόδας καὶ νοσή-
σας καταλείφθη ἐν πόλει Σιδίμα. Ἀναβρωσθεὶς
οὖν φκειώθη δυσὸν εὐπόροις ἀδελφοῖς. **506** Ἄμα
δὲ αὐτοῖς ἐπὶ θῆραν ἐξῶν μεσημβρίαν ἀναπαυσά-
μενος ὑπνωσεν· ἐξυπνοὶ δὲ γενόμενοι¹ οἱ αὐτάδελ-
φοὶ ὄρωσιν ὑπνοῦντα αὐτὸν ἐν ἡλίῳ, ὑπὸ αἰτοῦ ῥῆ
περισκεπόμενον. Ἐκπλαγέντες οὖν, διυπνισθέντι
λέγουσιν αὐτῷ· ²· Ἐἰ³ βασιλεύσεις⁴, τί ἡμῖν χα-
ριεῖς⁵;· Ὁ δὲ διαπιπτῶν ὄμω· ἔφη, « ἀντὶ πατρὸς
ἔχειν ὑμᾶς. » Δόντες οὖν αὐτῷ νομίσματα σ' ἀπίστει-
λαν ἐν τῇ πόλει, φήσαντες⁶· « Μήμνησο ἡμῶν ἐν τῇ
βασίλειᾳ σου. »

¹ (10) Ὁ δὲ εἰσελθὼν προσεκολλήθη Ἄσπαρ· καὶ
Ἀρδαβουρίῳ· εἶθ' οὕτως (μετὰ Ἄσπαρος) εἰς
Ἀφρικὴν εἰλθὼν ἐζωγράφη. Ὑπνοῦντος δὲ ἐν τῇ
αὐτῇ Γιζερύχ, ἀετὸς αὖθις καταλθὼν ἐπεσκέπ[ασ]εν
αὐτόν. Ὅραθεὶς δὲ παρὰ Γιζερύχ, τοῦτον ἀνελεῖν
φῆθη ὡς βασιλεύειν μέλλοντα⁷. Λογισάμενος δὲ ὡς
τῆν τοῦ Θεοῦ βουλὴν κωλύειν οὐ δύναται, σπονδὰς
εἰρηνικὰς μετ' αὐτοῦ ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτόν.

⁸ (11) Φλαβιανοῦ τελευτήσαντος, Ἀνατόλιος χει-
ροτονεῖται πατριάρχης.

⁹ (12) Ὁ οὖν Μαρκιανὸς τῆς βασιλείας αὐτοκρά-
τωρ καὶ μόνος καταλειφθεὶς ἐκέλευσεν ἄρχοντα ἐπὶ
δύσει χρημάτων μὴ γίνεσθαι· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ
πολλῆς ἐλεημοσύνης ἀνάπλεος ἦν.

(13) Ἐν δὲ ταῖς γινόμεναις ἐν τῷ Κάμπῳ λιταῖς
πιζῆς ἐξήρχετο οὖν τῷ πατριάρχῃ Ἀνατολίῳ, πολλὰς
δωρεὰς τοῖς πένησι παρεχόμενος.

¹⁰ (14) Ἐφ' οὗ ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λίθοι τρεῖς
ἐν τῇ Θράκῃ παμμεγέθεις.

ΣΗ'. Περὶ τῆς δ' Συνόδου.

¹¹ Καὶ ἡ δ' γέγονε σύνοδος τῶν χλ' Πατέρων ἐν
Καλχηδόνι Ἰταί τῆς Μαρκιανοῦ (152^b) βασιλείας
πρώτῳ, ἧς ἤγοντο Λέοντος **507** μὲν τοῦ ἀγιο-
τάτου πάπα Ῥώμης, [τοποτηρηταὶ] Πασχάσιος καὶ
Λουκίνσιος ἐπίσκοποι, καὶ Βονεφάτιος πρεσβύτερος,
Ἀνατόλιος ΚΠ., Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, (Μάξι-
μος¹² Ἀντιοχείας, ἔχοντες συναθροῦσαν καὶ Εὐφη-
μιαν τὴν μάρτυρα, τὴν μέχρι τῆς σήμερον ὑπερμα-
χοῦσαν τῇ πίστει, οἱ καὶ συνήχθησαν) κατὰ Εὐτυ-
χοῦς (τοῦ¹³ εὐτυχοῦς, πρεσβυτέρου γεγονότος καὶ
ἀρχιμανδρίτου) καὶ Διοσκόρου (γεγονότος¹⁴ ἐπισκό-
που Ἀλεξανδρείας, τότε ὑπ' αὐτῆς· καθαιρεθέντων
ὡς ἀντινεχθέντων τοῖς ὀρθῶ· παρ' αὐτῶν ἐκφωνου-
μένοις) καὶ λεγόντων, μὴ εἶναι τὴν¹⁵ σάρκα τοῦ

Marcianus autem erat valde pius et justus iudex :
de quo scriptum est quod adhuc miles, contractus
pedes et aegrotans in urbe Sidymi derelictus est.
Dum igitur aegrotaret, in domum duorum fratrum
divitum exceptus est. Una cum ipsis ad venationem
egressus, post meridiem quieturus obdormivit.
Expergefatti autem illi fratres vident illum in sole
dormientem, et sub alis aquilæ obumbratum. Ob-
stupefacti, dicunt expergefatto : « Si regnaturus es,
quid nobis gratiæ concedes ? » Qui nullam adhibens
fidem, tamen dixit : « Habebo vos patris loco. » Datis
igitur illi ducentis nomismatibus, in urbem dimiserunt
illum, dicentes : « Memento nostri in tuo regno. »

Qui cum ingressus esset, adhæsit Aspari et Ar-
daburio. Postea cum Aspare venit in Africam et
vividus captus est. Cum autem dormiret in aula Gen-
serici, aquila rursus deveniens obtexit eum. Visus
est a Genserico, cui visum est istud præsagire quod
regnare deberet. Reputans autem Dei voluntatem
impediri non posse, sponsiones pacis cum ipso fecit
et liberavit eum.

Defuncto Flaviano, Anatolius ordinatur patriar-
cha.

Marcianus ergo, regni dominus et solus relictus,
ne dignitates pretio acquirere tur edicto cavuit.
Cæterum plenus misericordia erat.

Dum litanix fierent in Campo, cum Anatolio pa-
triarcha pedester anteibat, largitiones multas pau-
peribus distribuens.

Sub ipso ceciderunt e caelo in Thracia tres miræ
magnitudinis lapides.

CCVIII. De quarta synodo.

Habita est Chalcedone, anno regni Marciani pri-
mo, sexcentorum triginta Patrum synodus quarta,
cui præfuerunt Leonis sanctissimi papæ Romæ le-
gati Paschasius et Lucentius episcopi, et Bonifacius
presbyter, Anatolius Constantinopolit., Juvenalis
Hierosol., Maximus Antiocheusis, propugnantes
habentes Euphemiam martyrem, quæ usque ad ho-
diernam diem pro fide certat. Convenerunt adversus
infelicem Eutychetem, presbyterum et archiman-
dritam, et Dioscorum episcopum Alexandria; sed
tunc ab ea divulsos utpote contrarios iis quæ or-
thodoxe docuerant, et dicentes Domini carnem non
esse nobis consubstantialem, sed ex duabus natu-
ris unionem fieri, postque unionem unam verfici

Varix lectiones et notæ.

⁹⁹· Εἰς θ. δὲ ἐξελθόντες ἔλαβον αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν· κοπιῶντες δὲ περὶ μ. ἐκοιμήθησαν· προεξυπνι-
σθεὶς δὲ ὁ Τατιανὸς θεωρεῖ τὸν Μαρκιανὸν εἰς τὸν ἥλιον κοιμώμενον καὶ αὐτὸν παμμεγέστατον ἐπ' αὐτὸν
εἰλθόντα καὶ τὰ· ἑαυτοῦ πτέρυγας διαπετάσαντα σκιάδ' ἐπ' αὐτὸν περιποιησάμενον· ἑαυτὸν
εὐφραδίζοντα· καὶ τοῦτο θεασάμενος ἐγείρει τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν καὶ τὸ θεαθὲν ὑποδεικνύει· καὶ ἐπὶ πολὺ θαυ-
μάζοντες ἐξυπνίζουσι τὸν Μαρκιανὸν καὶ λ. ἁ. Ced. ¹· Ἐάν Ced. ²· βασιλεύσεις· εὐ· ἁ. Ced. ³· ἁ. Ced. ⁴· χαριεῖς· ἁ. Ced. ⁵· ἁ. Ced. ⁶· ἁ. Ced. ⁷· ἁ. Ced. ⁸· ἁ. Ced. ⁹· ἁ. Ced. ¹⁰· ἁ. Ced. ¹¹· ἁ. Ced. ¹²· ἁ. Ced. ¹³· ἁ. Ced. ¹⁴· ἁ. Ced. ¹⁵· ἁ. Ced.

naturam. Idem nugantes de carne Domini, divinitati passionem tribuunt.

Hos deponentes ut blasphemus anathematizaverunt, atque professi sunt perfectum Deum et perfectum hominem eundem in duabus naturis absque confusione et mistura, Dominum nostrum ac Deum Jesum Christum; duasque dixerunt naturas distinctionis, non separationis Verbo, et epistolam papæ Romæ Leonis ad Flavianum scriptam, ut columnam orthodoxiæ receperunt.

Approbaverunt etiam Nestorii excommunicationem et receperunt Theodoretum et Iban, quia Nestorium anathematizaverant.

Eodem tempore mirabilis Simeon super columna stans vivebat. Vituperans eum synodus (siquidem primus hoc vivendi genus excogitaverat) communicare cum ipso noluit. Deinde cum didicissent Patres hujus viri vitam ac simplicitatem, rursus cum eo communicaverunt. Ad eum postquam habitu privato rex Marcianus venisset, ejus precibus sacris et conspectu dignus habitus est.

De Simeone Theodoretus ait: «Cum qui veniebant ad eum numerum justum excederent, et omnes tangere eum cupiebant, et ex vestimentis ejus pelliceis aliquam benedictionem attingere conarentur, primo quidem hujus honoris excessum inconvenientem esse reputans, deinde rei molestiam ægre ferens, mansionem excogitavit super columna, quam primum fieri jussit ad sex cubitos, deinde ad duodecim, postea ad viginti duos, nunc autem ad triginta sex. Ego vero non absque divina dispositione hanc accipio mansionem; et ideo impios id moneo, linguas ut compescant a protervitate, memores, quod Deus incredulorum utilitati sæpius ita prospexerit. Sic enim jussit Isaiam nudum discalceatisque pedibus ambulare; Jeremiam zona renes cingi et ita incredulis proferre prophetiam, posteaque collaria lignea et ferrea circa collum gestare; Osee mulierem fornicariam accipere rursumque mulierem adulteram adamare; Ezechielem super dexterum latus cubare diebus quadraginta et super sinistrum reclinare diebus centum quinquaginta, rursus fodere murum, ac fugientem exire, servitutemque sibi ascribere, et alibi, gladium acuere, eoque radere caput, et in quatuor

Κυρίου ἠμοῦσιον ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἑνωσιν γενέσθαι, μίαν δὲ ἡ ἀποτελεσθῆναι μετὰ τὴν ἑνωσιν, καὶ ὡς ἐν φαντασίᾳ τὴν σάρκα φορέσαι τὸν Κύριον μυθολογούντων καὶ τῆ θεότητι πάθος προσνεμόντων¹⁸.

¹⁹ (2) Οὗς καθελόντες ὡς βίασφῆμου; ἀνεθεμάτισαν, ἐξεφώνησάν τε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως (καὶ) ἀδιαιρέτως τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν· δύο δὲ εἰρήκασι φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς²⁰ οὐ τῷ λόγῳ τῆς διαιρέσεως, τὴν τε τοῦ Ῥώμης ἐπιστολὴν πάπα Λέοντος²¹ πρὸς Φλαβιανὸν γραφείσαν ὡς στήλην ὀρθοδοξίας ἐδέξαντο.

²² (3) Ἐπικυροῦσι δὲ καὶ [τὴν Νεστορίου καθαίρεισιν, ἐδέξαντο δὲ] Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν ὡς ἀναθεματίσαντας Νεστόριον.

²³ (4) Ἐπὶ τούτου Συμεὼν ὁ θαυμασίος ἐπιβὰς τῷ στύλῳ (ἡ σύνοδος ἐπιμεμφαμένη, — πρῶτος γὰρ τοῦτο ἐπενόησεν, — ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἐπεμφεν. Ἔπειτα μαθόντες οἱ θεοὶ Πατέρες τὸν βίον καὶ τὸ ἄτυπον τοῦ ἀνδρός, πάλιν αὐτῷ ἐκοινωνήσαν. Πρὸς δὲ ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι παραγενόμενος, τῆς ἱερᾶς εὐχῆς αὐτοῦ καὶ θέας κατηξίωται).

508²⁴ (5) Περὶ οὐ καὶ Θεοδώρητος φησὶν· «Ἐπειδὴ τοίνυν ἀριθμῶ κρείττονες²⁵ οἱ ἀφικνούμενοι, προτψάειν δὲ πάντες ἐπεθύμουν καὶ τινα ἐλόγια ἐπεχείρουν τρυγᾶν ἀπὸ τῶν δερματικῶν ἐκείνων ἱματίων· (πρῶτον μὲν τῆς τιμῆς τῷ ὑπερβάλλον ἄτοπον εἶναι νομίζων, ἔπειτα καὶ τοῦ πρᾶγματος τὸ ἐπίπονον δυσχεραίνων, τὴν ἐπὶ τοῦ κίονος ἐμηχανήσατο στάσιν, δὲ) πρῶτον²⁶ μὲν ἐκέλευσε γενέσθαι πῆχυν ς', εἶτα β' (καὶ) μετὰ ταῦτα κβ'²⁷, νῦν δὲ λς'. — Ἐγὼ δὲ οὐδὲ²⁸ τῆς θείας οἰκονομίας ἄνευ ταύτης λαμβάνω²⁹ τὴν στάσιν (οὐπερ ἔνεκα τοῦς μεμψιμοίρους παρακαλῶ χαλινῶσαι τὴν γλῶσσαν καὶ ῥιψοκινδύνως μὴ φέρεσθαι³⁰ καὶ σκοπεῖν ὡς πολλὰκις τὰ τοιαῦτα ὁ Θεὸς) τῶν βραθυμοτέρων ἔνεκα ὠφελείας³¹ (ἐμηχανήσατο)· καὶ γὰρ τὸν³² Ἰσαΐαν γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον βαδίσει προσέταξε καὶ τὸν Ἰερεμίαν περιζῶμα τῆ ὀσφύς³³ περιβαλεῖν καὶ³⁴ οὕτω τοῖς ἀπειθοῦσι προσφέρειν τὴν προφητείαν, καὶ ἄλλοτε (δὲ) κλοιοὺς ξυλίνους καὶ σιδηροῦς μετὰ ταῦτα³⁵ περιβαλεῖν τῷ τραχήλῳ, καὶ τῷ Ὠσῆ ἑταίρα πόρνην λαθεῖν καὶ πάλιν ἀγαπήσαι³⁶ γυναῖκα μοιχαλίδα, καὶ τῷ³⁷ Ἰεζεκιὴλ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ πλευροῦ (κεῖσθαι) ἡμέρας μ' καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ (ἡμέρας) ρν' κατακλιθῆναι καὶ αὐθις διορῶσαι

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ φύσιν a. d. Ced. ¹⁹ ἀπονεμ. ἡγ. δὲ τῆς σ. Λ. π. Ῥ. — Ῥεροτολύμων Ced. ²⁰ Ced. 605, 3-10: Καθαίρουνται τοίνυν οἱ ἀρετικοὶ καὶ ἐξορίζονται ἐν. Γάγγρα· χειροτονεῖται δὲ Προτέρια; ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ἀντὶ Διοσκόρου· ἡ δὲ ἅγια σ. ἐξεφώνησε τ. Θεόν. ²¹ τὰς διαφορὰς cod. ²² π. Λ. ἐπ. Ced. ²³ Ced. 605, 10-12. ²⁴ Ced. 596, 17-598, 18: ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις (τῷ κα' ἔτει Θεοδοσίου) καὶ ὁ μέγας Σ. ὁ στυλιτῆς ἐπέβη τῷ κίονι, κ. τ. λ. Συμεὼν· τοῦ θαυμασίου ἐπιβάντος? ²⁵ Ced. 596, 18-596, 21. ²⁶ κρείττον cod. innumerabiles Th. ed. Col. 1575 II, p. 465. Πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὸν ἀρ. ἡ. π. ψαύειν τῶν δ. ἐκείνου ἐνδομάτων Ced. ²⁷ Καὶ πρ. μὲν ἔξ π. ἐκ. γ. τὸν κίονα Ced. ²⁸ κδ'? sed XXII Th. ²⁹ ἦν οὐκ ἄ. τῆ; 0. ὁ. Ced. ³⁰ ὑπολαμβάνω γενέσθαι Ced. existimo hanc factam fuisse Th. ³¹ ἐπὶ permittant Th. — sed potius, ἀλλὰ μᾶλλον? Th. ³² ὡ. ἐ. τῶν β. Ced. ³³ ὡσπερ καὶ τὸν Ced. ³⁴ τὴν ὀσφύς cod. ³⁵ καὶ ὁ. προφητεύειν Ced. ³⁶ μ. τ. om. Th. et Ced. ³⁷ ἀγ. πονηρὰν γ. καὶ Ced. ³⁸ τὸν ἔξ. Ced.

τὸν τοῖχον καὶ φυγόντα³⁸ ἐξελεῖν καὶ αἰχμαλωσίαν ἑαυτῷ διαγράψαι, καὶ ἄλλοτε³⁹ ἕξιφος εἰς ἀκμὴν παραθῆξαι καὶ ξυρᾶσθαι τοῦτω τὴν κεφαλὴν καὶ τετραθῆ τὰς τρίχας διελεῖν καὶ (ἀπονεύμαι (153⁴⁰), τὰ μὲν εἰς τόδε, τὰ δὲ εἰς τόδε), ὡς⁴¹ ἂν μὴ πάντα λέγω· — γίνεσθαι τούτων ἕκαστον προσέταξεν⁴² ὁ τῶν ὄλων Πρύτανις, τοὺς λόγῳ⁴³ μὴ πειθομένους (μὴδὲ προφητείας ἐπατεῖν ἀνεχομένους), τῷ τῆς θεωρίας παραδόξῳ συλλέγων (καὶ τῶν θεοπισμάτων ἀκούειν παρασκευάζων. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐξεπλάγη θεῖον ἄνθρωπον γυμνὸν βαδίζοντα ὁρών; τίς δὲ οὐκ ἂν ἤρετο· τί **509** δὴ ποτε συνοικεῖν ὁ προφήτης πόρνη γυναικὶ ἀνάχεται; Ὡσπερ οὖν ἐκείνων ἕκαστον ὁ θεὸς γενέσθαι προέταξεν τῆς τῶν ἀμελῶς συζώντων διορθούμενος ὠφέλειαν, οὕτω δὴ καὶ τὸν καινὸν τοῦτον καὶ παράδοξον τρόπον ἐπρωτάνευσε θέαμα τῷ παραδόξῳ καὶ ξένῳ πάντας ἔλκων εἰς θεωρίαν καὶ πειθανάγκην⁴⁴ τοῖς ἀφικνουμένοις παρασκευάζων τὴν προσφερομένην παραίνεσιν.) Τὸ γὰρ καινὸν τοῦ θεάματος ἐνέχυρον ἀξιόχρεω γίνεται τοῦ διδάγματος (καὶ ὁ εἰς θεωρίαν ἀφικνούμενος τὰ θεῖα παιδευθεὶς ἐπανέρχεται). — « Καθάπερ γὰρ ἐπὶ⁴⁵ (τινος λυχνίας τεθείς ὁ φανότατος οὗτος λύχνος⁴⁶, ἡλίου δίκην πάντοθεν τὰς ἀκτῖνας ἐξέπεμψεν, καὶ ἔστιν⁴⁷ ἰδεῖν (καὶ) Ἰδηρας, καὶ Ἀρμενίους, καὶ Πέρσας⁴⁸ ἀφικνουμένους καὶ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἀπολαύοντας (Ἰσραηλίται δὲ κατὰ συμμορίαν παραγινόμενοι διακόσιοι κατ' αὐτὸ καὶ τριακόσιοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ χίλιοι)· καὶ ἀρνούντες⁴⁹ μὲν τὴν πατρῴαν ἐξαπάτην μετὰ φωνῆς καὶ τὰ ὄν' ἐκείνων σκευασθέντα **510** εἰβῶλα, πρὸ τοῦ θεοῦ κίονος ἐκείνου συντριβούσιν (καὶ τοῖς ὄργιοις Ἀφροδίτης ἀποταττόμενοι· — τοῦτου γὰρ ἀνέκαθεν τοῦ δαίμονος κατεδέξαντο τὴν λατρείαν)· — τῶν θεῶν ἀπολαύουσι μυστηρίων, νόμους δὲ⁵⁰ παρὰ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης γλώττης, (τοῖς πατρῴοις ἤθεσι χαίρειν φράζουσι καὶ τῶν ἀγρίων τούτων αὐτόπτης ἐγενόμην ἐγὼ καὶ ἀκήκοα αὐτῶν τὴν πάτριον ἀσέβειαν ἀρνούμενοι καὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίᾳ συντεθεμένων.) — « Τοσαύτην⁵¹ οὖν ὄντο τῶν φιλοσόφων ὁ κίων ψεγόμενος ὠφέλειαν ἀνέβλυσε καὶ τοσαύτην ἀκτίνα θεογονίας· εἰς τὰς Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

³⁸ (6) Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ Κύριος· « Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κακείνος ποιήσει. » ³⁹ (ἧς ἐπαγγελίας τὸ τέλος ἐναργῶς **510** ἐθεασάμεθα. Τῆς γὰρ τοῦ Κυρίου σκιᾶς οὐδαμοῦ θαῦμα ἐργασασμένης, ἡ τοῦ μεγάλου Πέτρου σκιᾶ θάνατον ἔλυσε, καὶ νόσους ἐξήλασε, καὶ δαίμονας ἐφυγάδευσεν· ἀλλ' ὁ ἐκεῖνα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ δράσας τέρατα τότε), καὶ νῦν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ θεράποντος Συμεῶν ἐνεργεῖ θαύματα τῆ τοῦ ⁴⁰ ἁγίου Πνεύματος αἴγλη καταλαμπόμενος καὶ πανταχοῦ τὰς τῆς χάριτος ἀκτῖνας ἐκπέμπων, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον

Variae lectiones et notæ

³⁸ φυγεῖν καὶ Ced. ³⁹ δὲ add. Ced. ⁴⁰ ἴνα Ced. ne Th. ⁴¹ προσέταττεν Ced. ⁴² λόγων Ced. ⁴³ πειθανάγκην. ⁴⁴ εἰς λυχνίαν Ced. *Super candelabrum aliquod* Th. ⁴⁵ ὁ μέγας δηλαδὴ Συμεῶν Ced. ⁴⁶ ἦν Ced. *est, ut dixi, Ib. venientes et P. et A. Th.* ⁴⁷ καὶ Ἰσραηλίτας δσημέραι Ced. *turmatim* Th. ⁴⁸ Τοσαύτην οὖν τὴν χάριν ὁ θαυμάσιος εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐξέπεμψεν, ὥστε τὰ τῶν πατρῴων θεῶν ἐ. πρὸ τοῦ κ. ἐ. τοῦ θ. ἄγοντος συντριβεῖν, τὴν δὲ καθαρὰν καὶ ἀμώμητον ἡμῶν Χριστιανῶν πίστιν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Σ. ἐκπαιδεύσασθαι, διὰ πολλῶν θαυμάτων καὶ μεγίστων τεραστίων τούτους ἐνάγων εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ πολιτείαν Ced. ⁴⁹ *leges accipientes* Th. v. δεχόμενοι? ⁵⁰ *Eosque* Th. Καὶ τοῦτ'; ⁵¹ Ced. 597, 22-508 2. ⁵² καὶ μετίζονα τούτων ποιήσει Jo. xiv, 12, Ced. ⁵³ δ; τῆ τοῦ Ced.

partes dividere crines et dispergere, hæc ad illud, ista vero ad istud, ne cuncta dicam. Horum autem unumquodque mandavit cunctorum moderator, eos qui verbo non obediunt nec prophetiis instrui patiuntur, extraordinario spectaculo congregans et oraculis aurem dare exhortans. Quis enim non moveatur divinum hominem nudum ambulantes videns? Quis non quærat cur propheta mulieri fornicariæ cohabitare audeat? Quemadmodum igitur horum unumquodque Deus fieri præcepit ad utilitatem eorum qui incuriose vivunt, ita novum illum et extraordinarium vivendi modum providit spectaculum, novitate miraculoque cunctos alliciens ad videndum, et ineluctabilem persuasionem propinquantibus præparans adhibitam exhortationem. Novitas enim spectaculi pignus sit utilis documenti, et qui venit ad videndum divina doctus revertitur. Sicut enim ardentissima lucerna super candelabrum posita, solis instar undique radios emisit, ita videre poteras Iberos et Armenios, et Persas advenientes et divino baptismate gaudentes: Ismaelite vero turmatim veniebant ducenti simul vel trecenti, vel etiam mille, et repudiantes paternum errorem verbatim, simul idola a patribus fabricata, ante divinam hanc columnam confringunt, et orgiis Aphroditæ valedicentes. Hujus enim dæmonis a longe receperant cultum, divinis mysteriis fruuntur, legesque ab hac sacra lingua accipientes, paternis moribus valedicunt, ferorum asinorum et camelorum alimenta abjicientes. Et istorum testis oculatus ego fui, et audi vi eos paternam impietatem repudiantes, et evangelicæ doctrinæ obediētes. — « Tantam a detractoribus columna detrectata protulit utilitatem, tantumque divinæ notitiæ radium in Barbarorum mentes injecit! »

δυν καὶ καμῆλων τὴν βρωσὴν ἀποτασσόμενοι. Καὶ τοῦτων αὐτόπτης ἐγενόμην ἐγὼ καὶ ἀκήκοα αὐτῶν τὴν πάτριον ἀσέβειαν ἀρνούμενοι καὶ τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίᾳ συντεθεμένων. — « Τοσαύτην οὖν ὄντο τῶν φιλοσόφων ὁ κίων ψεγόμενος ὠφέλειαν ἀνέβλυσε καὶ τοσαύτην ἀκτίνα θεογονίας· εἰς τὰς Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν). »

Rectissime igitur dixit Dominus: « Qui credit in me, opera quæ ego facio, et ipse faciet; » cujus promissi exitum clare vidimus. Cum enim umbra Christi nullibi miraculum operata sit, wagni Petri umbra mortem dissolvit, morbos expulit, et dæmones fugavit. Qui vero illa taliaque per suos apostolos olim operatus est, ipse quoque nunc per suum servum Simeonem, Spiritus sancti splendore illuminans et juxta magnum Basilium, ubique gratiæ radios emittens, operatur miracula.

Dicit enim Basilius : « Quemadmodum lucida nitidaque corpora, radio super illa cadente, et ipsa sunt pellucida, aliamque lucem a se demittunt, ita Spiritu replete mentes, a Spiritu illuminatæ, et ipsæ sunt spirituales et in alios gratiam immittunt. Hinc futurorum prævisiones, mysteriorum intelligentia, absconditorum revelatio, charismatum distributio, cælestis agendi norma, cum angelis exultatio, perennis latitudo, in Deo permansio, similitudo ad Deum, et rerum optatarum præstantissima, fieri Deum. »

Sub Marciano reliquæ Isaiæ a Pancade allate advenerunt, et in Sancto Laurentio sunt depositæ.

Tertio autem anno regni illius Pulcheria pia virgo decessit. Extruxerat templum sanctissimæ Deiparæ, Chalcopræciani ecclesiam, et templum Blachernicum.

Marcianus rex, pedibus contractis, quinque mensibus ægrotavit, et mortuus est.

C'IX. Leonis regnum.

Post Marcianum Leo Magnus vel Macellus regnavit annos decem et octo, et mortuus est dysenteria. Hunc senatus propter ejus orthodoxiam regem designaverat, Asparæ Ardaburioque regia potiri volentibus; quos ut Arianos senatus non recepit. Illos etiam cum rex vidisset non recte secum agere, occidit, et ex eo tempore dictus est Macellus, quod Latine est occisor.

Sub ipso apparuit signum in cælo: per dies quadraginta visa est nubes formam tubæ gerens, et Constantinopoli pluit pulverem pugilli volumine: nubibus enim velut ignis apparentibus, ignis cadere visus est. Propterea, cunctis orantibus, Dei benignitate extinctus est et in pulverem mutatus.

Quodam olim picture Christum sub forma Javis pingere auso, extemplo manus ejus exaruit. Sanavit autem illum Gennadius patriarcha. Dicunt quidam historici pro Christo crispam parumque erinitam comam, propriam esse formam.

Divus Gennadius Eleutherio martyri propter

A ²⁵ (7) Φησὶ γὰρ · « Ὅσπερ τὰ λαμπρὰ καὶ διαφρονῆ τῶν σωμάτων, ἀκτίνος αὐτοῖς ἐμπροσώπου, αὐτὰ τε γίνεται περιλαμπρῆ καὶ ἐτέραν αὐγὴν (ἀπ' ἑαυτῶν ²⁵) ἀποστρέφει, οὕτως οἱ πνευματοφόροι ψυχὰ ἐλλαμπροῦνται παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐτὰ ²⁶ ἀποτελοῦνται πνευματικὰ καὶ εἰς ἐτέρουσ τὴν χάριν ἐξαποστρέφουσιν. Ἐντεῦθεν μελλόντων προγνώσεις, μυστηρίων σύνεσις, κεκρυμμένων ἀποκάλυψις ²⁷, (153^b) χρισμάτων διανομή, τὸ οὐράνιον πολιτεύμα, ἡ μετ' ἀγγέλων χορεία, ἡ ἀτελεῦτος εὐφροσύνη, ἡ [ἐν Θεῷ διαμονή, ἡ] πρὸς Θεὸν ὁμοίωσις, τὸ ἀκρίτατον τῶν ὀρεκτῶν, Θεὸν γενέσθαι ²⁸. »

²⁸ (8) Ἐπὶ ²⁹ Μαρκιανοῦ εἰσήλθε τὰ λείψανα Ἰσαίου ἐνεχθέντα ἀπὸ Πανεάδος καὶ κατετέθη εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον.

B ³⁰ (9) Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Πουλχερία ἡ εὐσεβὴς ἐτελεύτησε παρθένος, ἥτις ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὰ Καλκοπράτεια, καὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις.

³¹ (10) Στυφθεὶς δὲ τοῦς πόδας αὐτοῦ καὶ ἀβρωσθήσας ἐπὶ μῆνας ε' ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐτελεύτησεν.

ΣΘ'. Βασιλεία Λέοντος.

³² Μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσε Λέων ὁ Μίγας ὁ Μακελλῆς ἔτη ιη'· καὶ ἀπέθανε δυσεντερίας, ὃν ἡ σύγκλητος προσβάλετο ³³ 511 διὰ τὸ αὐτοῦ ἁρεσιόδοξον, Ἀσπαρος ³⁴ καὶ Ἀρδαβουρίου βουλευθέντων κρατῆσαι τῆς βασιλείας, Ἀρειανούς δυνεῖς ἡ σύγκλητος οὐκ ἐδέξατο· οὐσπερ ³⁵ καὶ ὁ βασιλεὺς ὄρων μὴ ἁρθῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀνεῖλεν αὐτούς· καὶ ἐκ τότε ³⁶ ἐκλήθη Μάκελ, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖσι ὁ σφαγεύς.

C ³⁷ (2) Ἐφ' οὗ ³⁸ (σημεῖον) ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ νεφέλη σαλπικγοειδὴς ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ σποδὸν ἔβρεξε ἐν ΚΠ. σπιθαμῆς τὸ πάχος· τῶν γὰρ νεφῶν ὡς πῦρ ὀρωμένων, ἐδόκει πῦρ ῥεῖν. Διὰ τοῦτο πάντων λιτανευόντων, τῇ φιλοanthρωπῆ τῷ Θεῷ ἐσβέσθη καὶ εἰς κόνιν μετεβλήθη.

³⁹ (3) Ζωγράφου δὲ τινος γράψαι τὸν Χριστὸν καθ' ὁμοίτητα τοῦ Διδὸς τομῆσαντος, παρατυπία ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐξηράνθη. Ἰάσατο δὲ αὐτὸν Γεννάδιος ὁ πατριάρχης. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ σῶλον καὶ ὀλιγότριχον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ σχῆμα ⁴⁰ οἰκειότερόν ἐστιν.

D ⁴¹ (4) Ὁ δὲ ⁴² γε θεῖος Γεννάδιος Ἐλευθερίου τῷ

Varia lectiones et notæ.

²⁵ Ced. 598,2-11. cf. ἐπιστολῆν XLVI. 2? et de Sp. S. XVI. 58. ²⁶ ἐφ' ἑαυτὰ codex. ²⁷ τε add. Ced. ²⁸ κατάληψις Ced. ²⁹ κατὰ χάριν add. Ced. ³⁰ 448. ³¹ Τῷ λε' (Θεοδοσίου) ἠνέχθη ἀπὸ Π. τὸ λείψανον τοῦ προφήτου Ἰσ. καὶ ἐτέθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Α. Ced. 600,9,10. ³² 453. Ced. 605,13?—26. Δ. ὁ. μ. ὁρθόδοξος ε. ιζ. — μ. δὲ ἐλέγετο διὰ τὸ ἀποκτεῖναι Ἀσπαρὰ καὶ Ἀδαβουρίου ὡς Ἀρειανούς δυνεῖς· μάκελ γὰρ Ῥωμαῖσι ὁ σφαγεύς λέγεται: Ced. 607,11—15. ³³ 456-457. ³⁴ 457. ³⁵ προσβαλλ. cod. ³⁶ Ἀσπαρ δὲ ἠτήσατο τὸν βασιλεῖα ἐγκαταστήται τῇ πόλει Ἐπαρχον ὁμόδοξον, κτλ. Ced. 607,16-608,2. ³⁷ ὄπερ cod. οὗς Leo. ³⁸ ἔκτοτε cod. ³⁹ Ced. 612,18—20: Τῷ θ' ἔτει ἐφ. ἐν τῷ ὁ. ν. ὡσπερ σάλπιγγος ἐκτυπώμα ἔχουσι ἐπὶ ἡ. μ' καθ' ἐσπέραν. ⁴⁰ ἀπ' οὗ νεὶ ὑφ' (τοῦ ἐμπρησμοῦ) καὶ κόνις ἐξ αὐτοῦ κατηνέχθη ὥστε καίεσθαι εἰς τοὺς κεράμους ἕως σπ. σπ. Leo. σπιθαμῆ πρὸς π. Μ. σπηθμ. cod. ⁴¹ 452. Ced. 611,5—8: Τῷ ζ' ἔτει. ⁴² τὸν Σωτήρα γ. τ. κ. ὁ τοῦ Δ. ἐξ. ἡ χ. ὃν ἐξαγορεύσαντα δι' αὐγῆς ἰ. Γ. Ced. ⁴³ σχ. ἐπὶ τοῦ Σωτήρος Ced. ⁴⁴ Οὗτος ὁ Γ. κληρικῶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου θάνατον ὄντι πόλλικις ἐνουθέτει· ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πῆμψαι οὐκ ἴσχυσεν, δηλοῖ τῷ ἀρίστῳ Ἐ. ἰ. τῷ ναῷ εἰπῶν διὰ τινος τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ Α μάρτυρ Ἐ. ἡ ἁ. ὀρθοῦται· ἐν κληρικῶν σου ἡ ε' αὐτῶν· καὶ ε. ἐ. ὁ κληρικῶς Ced. 611,12—17.

μάρτυρι δι' ἕνα κληρικόν τοῦ ναοῦ μὴ καλῶς δια-
γοντα ἐδήλωσε τάδε · « Ἄγιο τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε ·
ὁ στρατιώτης σου ἀτακτεῖ · καὶ ἡ διδρῶσον τοῦτον
ἤ ἔκκαψον. » Ὁ δὲ εὐθὺς ἐτελεύτησεν.

(5) Ὁ αὐτὸς ἱερεὺς Γεννάδιος νυκτὸς ἐλθὼν εἰς τὸ
ἅγιον θυσιαστήριον εὐξασθαι, εἶδε τι φάσμα δαιμό-
νιον, ᾧ ἔπιτιμῆσας ἔκρουσε ἡ κρόζοντος · « Ἐν-
δίδουμί σοι, ὕστερον δὲ κρατήσας πάντως τῆς
Ἐκκλησίας » (ὅπερ δέσας Γεννάδιος, πολλὰ τὸν
Θεὸν ἱκετεύσας μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν).

512 (6) Ἐπὶ Λέοντος, Ἀνατολίου τελευτήσαντος,
Γεννάδιος προεχειρίσθη πατριάρχης · προσβάλετο ἑπὶ
δὲ Μαρκιανὸν οἰκονόμον, τῆς τῶν Καθαρῶν ὄντα
θρησκείας, εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετελθόντα, δι-
έκτισε τὴν Ἁγίαν Ἀναστασίαν, ἣν καὶ ἀπὸ τοῦ
ἔμπρησμοῦ ἐρύσαστο δι' εὐχῆς · γέγονε γὰρ τότε
μύγας ἐμπρησμοῦ ἀπὸ τοῦ Νεωρίου λιμένας ἕως
τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ κατελθῶν. Εἰς τοὺς κεράμους
οὖν ἀνελθὼν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἔχων τὸ Εὐαγ-
γέλιον ἐπὶ χεῖρας, ἀβλαβῆ τὸν ναὸν διεσώσατο.

(7) Ἐπὶ τοῦτου Στουδῆς ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ
ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ μοναχοῦ·
ἐκ τῶν Ἀκοιμητῶν ἐγκατέστησε.

(8) Καὶ τὸ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου σῶμα
μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ μονῇ Παύλου τοῦ
λεπροῦ · λεπρὸν γὰρ ἴασατο, λεπρὸν ἐποίησε
καὶ εἰς τὸ τοῦ λεπροῦ ἐτέθη.

(9) Καὶ τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας
κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.

(10) Καὶ Δανιὴλ ὁ θαυμάσιος, ἐκ τῆς μάνδρας
ἐλθὼν τοῦ Ἁγίου Συμεῶν ἐν τῷ Ἀνάπλω ἐπέθη
τῷ στύλῳ.

(11) Καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐσθὴς
εὐρεθεῖσα ἐν Ἱερουσόλοις παρά τινι εὐλαβεστάτῃ
γυναικὶ Ἰουδαίᾳ καὶ παρθένῳ (ἱερῶς διαφυλαττο-
μένη · καὶ ἐν ΚΠ. ἀποκομιθεῖσα ἐν Βλαχέρναις
(154) ἀπετέθη, ἔθνα ὁ βασιλεὺς ναὸν ψυχοδόμησε
τῇ Θεομήτορι καὶ σωρὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου
κατασκευάσας κατέθετο **513** ταύτην, ἣτις ἐξ ἐρίων
ἀφθάρτως ἐξυφασμένη, καὶ ὁ στήμων, καὶ ἡ κρόκη,
καὶ ὁμοιοῦς, καὶ ὁλόχρους, ἀδιάφθορός ἐστι καὶ
ἀλώφθοτος, μέχρι νῦν τὸ θαῦμα τῆς Ἀειπαρθένου
κηρύττουσα).

(12) Ἐπὶ αὐτοῦ Ἰσοκᾶσιος κομιστῶν Ἑλλήν

unum Ecclesie clericum non recte agentem ista
significavit : « Sancte Dei Eleutheri, tuus miles
disciplinam hedit : vel illum corrige, vel abscide. »
Ille vero statim mortuus est.

Idem Gennadius cum nocte venisset ad sacrum
altare deprecaturus, quoddam aspexit phantasma
diabolicum, cui cum exprobravisset, audivit illud
vociferans : « Cessi tibi, sed ultimo prorsus Eccle-
sia potitus es : » quod ipsum timens Gennadius,
multis ad Deum adhibitis precibus, brevi mortuus
est.

Sub Leone, Anatolio defuncto, Gennadius or-
dinatus est patriarcha. Oeconomum autem elegit
Marcianum, qui de secta Purorum fuerat, sed ad
ecclesiam erat reversus. Hic ædificavit Sanctam
Anastasiam, quam postea precibus suis flammis eri-
puit. Accidit enim magnum incendium a portu quo
naves servantur usque ad Sanctum Thomam. Cum
igitur in tugurium Sanctæ Anastasiæ, sacrum Evan-
gelium habens in manibus, ascendisset, integrum
servavit templum.

Sub idem tempus Studes Sancti Joannis præ-
cursoris templum extruxit, et monachos ex Acce-
metis ibi constituit.

Tunc et Elisæi prophetæ corpus Alexandriam
in monasterium Pauli leprosi translatum est : le-
prosum enim sanaverat, leprosum fecerat : in
templum quoque leprosi depositum est.

Reliquiæ sanctæ Anastasiæ etiam in ejus templo
depositæ sunt.

Mirabilis Daniel, ex mandra Sancti Symonis ve-
niens, in Anaplo super columnam ascendit.

Sanctissimæ Deiparæ indumentum Jerosolymis
inventum et a quadam piissima muliere Judaica
et virgine sancte custoditum, Constantinopolim
translatum est et in Blachernis depositum, ubi rex
templum Matri Dei ædificaverat : capsæque ex auro
et argento præparatæ illud inclusum est vestimen-
tum, quod ex incorruptibilibus lanis contextum
est. Catena texturaque forma coloreque similes
sunt : et totum purum et integrum, semper Virgi-
nis miraculum ad hunc diem prædicat.

Sub eodem Isocasius questor velut Græcus

Variae lectiones et notæ.

Ὁὗτος ὁ Γ. τῆ νυκτὶ ἐν τῷ θυσιαστήριῳ ἐ φάντασμα δαιμονίου Cod. 611,9,10. ἴ καὶ add. Cod. ἴ αὐ-
τοῦ add Cod. ἴ ὡς αὐτοῦ μὲν ζῶντος ἐνδίδωσι μετὰ δὲ θάνατον αὐτοῦ κρατήσῃ π. τῆς ἐκ. Cod. ἐνδίδω σοι
δὲ κρατήσῃ cod. ἴ προσβαλλ. cod. ἴ Μαρκιανὸς δὲ ὁ οἰκονόμος τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας τὸν ναὸν κτίσας
τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας, ἐτι νέον ὄντα τοῦτον τοῦ ἐ. διεσώσατο Cod. 610,2,3. ἴ Τῷ ε' ἔτει γ. ἐ. ἐν
ΚΠ. ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ ν. φθάσας ἕως τοῦ ἀ. Θ. τῶν Ἀμάντων Cod. 609,21-610,2. — 7. ἀν. εἰς τὸν κερά-
μιον μετὰ εὐαγγελίου καὶ θυμιατοῦ καὶ τὸν θεὸν δάκρυον ἐξελιγσάμενος, κτλ. Cod. 610,4-611,4. ἴ τὸν
ἅγιον Θωμᾶν cod. ἴ 465. Cod. 611,17—19. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (ς') Στουδῆς τὸν ν. ἐ. ἴ τοῦ βαπτιστοῦ
Cod. ἴ τῆς μονῆς add. Cod. ἴ ἐν αὐτῷ κατ. Cod. ἴ 464. ἴ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (ς') μ. ὁ προφήτης
Ἐλισσαῖος ἐν Ἀ. Cod. 612,12. ἴ καὶ add. Cod. ἴ 458. ἴ Τούτῳ τῷ ἔτει (α') ἠνέχθη τὸ λείψανον
τῆς ἀ. μάρτυρος Ἀ. ἀπὸ τοῦ Σιρμίου καὶ κ. ἐν τῷ ν. ἀ. ἐν τοῖς Δομνίου ἐμβόλοις Cod. 698,21—23. ἴ 465.
ἴ Τῷ η' ἔτει Δ. ὁ στυλῆς ἐν τῷ Ἀ. τῷ στ. ἐπ. Cod. 612,15,16. ἴ 469. ἴ Τότε (τῷ ις' ἔτει) καὶ
ἡ ἐ. τῆς ὁ. θ. ἐξ Ἱερουσόλων ἤχθη. ἐ. π. τ. ἐ. γ. ἴ Ἑβραίων π. Cod. 614,5—7. ἴ ὁμόχρους cod. ἴ 467.
Περὶ Ἰσοκασίου. rubrica colicis. Τῷ ε' ἔτει ἴ. ὁ κ. ἴ Ἀντιοχείας ὁ καὶ φιλόσοφος διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὡς
ἴ. καὶ ἐκείσεως ἐξετασθῆναι αὐτὸν παρὰ τῷ ἐπάρχῳ ΚΠ. Ἀρχόντος δὲ αὐτοῦ δεδωμένου ὁ. ἐφῆ πρὸς αὐτὸν
Π. ὁ ἐπ. Cod. 612,21-613,3.

accusatus est, et, manibus post tergum ligatis, ad praefectum urbis adductus. Dixit igitur ad eum Posæus praefectus : « Videsne, Isocasi, in quo statu te constituisti? Qui ait : « Video, nec miror : homo enim cum sim, humanis implicatus sum calamitatibus. Attamen judica de me sicut judicabas mecum. » Haec cum didicisset imperator, motus misericordia liberum eum dimisit.

CCX. *Regnum Leonis Minoris.*

Leo Minor, ejus nepos, regnavit annum unum.

CCXI. *Zenonis regnum.*

Post hunc regnavit Zenon, Leonis Magni gener, et Leonis Minoris pater, septem ac decem annos, et dysenteria mortuus est.

Cum brevi, postquam ad regnum pervenisset, insidiæ ipsi paratæ fuissent a Verine, ipsius uxoris matre, Leonis Magni uxore, tanquam absque illius placito regnasset, in propriam patriam cum sua uxore Ariadne fugit. Verine vero Basiliscum, suum fratrem, coronavit, et ipse regnavit duos annos, qui temporibus Zenonis additi sunt. Creavit Constantinopoli palatium, cui nomen suum Basiliscum imposuit.

Postea Zenon reversus Constantinopolim ingressus est et illis in ecclesiam confugientibus potitus, in exilium eos misit cum mulieribus et filiis in Cappadociae castellum, ubi Basiliscus in turri reclusus, porta obserata, interiit.

Sub eodem accidit terræ motus horribilis Constantinopoli, cecideruntque ecclesiae multæ, domus et rostra usque ad fundamentum. Idem quoque Nicomedia passa est.

Idem Verinam, uxoris suæ matrem, illi magistri consilio, in exilium misit. Uxor autem Zenonis, Verinæ filia, Ariadne Urbicio illum occidere jussit. Hujus, cum in circum venisset, Urbicius ense dexteram auriculam amputavit. Ex hoc in acephalum Zenonem conspirare studuit.

CCXII. *De Petro Fullone.*

Sub Zenone Martyrius Antiochiæ, propter Zenonis erga fidem orthodoxam depravationem, episcopatu cedens, in ecclesia dixit : « Indisciplinato

διαβληθείς, εισήχθη πρὸς τὸν ὑπαρχον⁹⁶ τῆς πόλεως δεδεμένος ὀπισθάγκωνα. Ἐφη οὖν αὐτῷ Ποσαῖος ὁ ὑπαρχος· « Ὅρα; (αὐτὸν), Ἰσοκάσιε, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας; » Ὁ δὲ εἶπεν· « Ὅρῳ καὶ οὐ ξενίζομαι· [ἄνθρωπος γὰρ ὢν] ἀνθρωπίναις περιέπεσον συμφοραῖς· ἀλλὰ δίκασον ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐδίκαζες σὺν ἐμοί. Ταῦτα⁹⁷ μαθὼν ὁ βασιλεὺς⁹⁸, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ἐλεύθερον εἴασεν⁹⁹.

ΣΓ'. *Βασιλεία Λέοντος τοῦ Μικροῦ¹.*

¹ Λέων² ὁ Μικρὸς, ὁ ἑγγονος αὐτοῦ ἑβασίλευσεν ἔτος α'.

ΣΙΑ'. *Βασιλεία Ζήνωνος.*

⁴ Μετὰ τούτου ἐβασίλευσε Ζήνων, ὁ γαμβρὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, πατὴρ δὲ Λέοντος τοῦ Μικροῦ, ἔτη ιζ'⁵ καὶ ἀπέθανε δυσεντερικῶς.

⁶ (2) Ὁς εὐθὺς⁷ μετὰ τὸ βασιλεῦσαι ὑποβουλεύθει· ὑπὸ Βηρίνης⁸, πενθερᾶς αὐτοῦ, γυναικὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, ὡς παρὰ γνώμην αὐτῆς βασιλεύσας⁹, ἔφυγε πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριάδνης¹⁰. Ἡ δὲ Βηρίνα στέφασα Βασιλίσκον¹¹ τὸν ἀδελφὸν 514 αὐτῆς, ἑβασίλευσεν ἔτη β', ἅπερ ἐτάγησαν εἰς τοὺς χρόνους Ζήνωνος. Καὶ κτίσας παλάτιον ἐν ΚΠ., καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ¹² ἴδιον ὄνομα τὰ Βασιλίσκου.

¹³ (3) Μετὰ ταῦτα¹⁴ Ζήνων ὑποστρέψας καὶ ἐσελθὼν ἐν ΚΠ., καὶ τούτων χειρωσάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντων ἐξώρισεν ἅμα γυναῖκα καὶ τέκνους εἰς τὸ φρούριον Καππαδοκίας, ἐν ᾧ βληθὲν ἐν πύργῳ καὶ τῆς θύρας ἀναφραγείσης ἐτελείετο.

(4) Ἐπὶ τούτου¹⁵ γέγονε σεισμὸς φοβερὸς ἐν ΚΠ. καὶ ἔπεσον ἐκκλησίαι πολλαί, καὶ οικίαι καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους· (τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Νικομηδεία.)

(5) Ὁ αὐτὸς Βηρίνην τὴν ἰδίαν πενθερὰν ἐξώρισε βουλῇ Ἰλλου μαγίστρου· ἡ δὲ γυνὴ Ζήνωνος, θυγάτηρ Βηρίνης, Ἀριάδνη παρεγγύησεν Οὐρβικίῳ τοῦ ἀνελεῖν τὸν Ἰλλον. Καὶ ἀνερχομένου ἐν τῷ Ἰπικῷ, μετὰ τοῦ ξίφους λαθῶν ἀπετμήθη τὸ δεξιὸν οὖν. Ἐκ τούτου ἀνταρσίαν ἐμελέτησε κατὰ Ζήνωνος τοῦ ἀκεφάλου.

ΣΙΒ'. *Περὶ Πέτρου τοῦ Κραφῆως¹⁶.*

¹⁷ Ἐπὶ Ζήνωνος Μαρτύριος¹⁸ Ἀντιοχείας, διὰ τὴν τοῦ Ζήνωνος περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διαστρεφῆν, ἀποταξάμενος τῆς ἐπισκοπίας, ἐπ' ἐκκλησίᾳ

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁶ Ὑπατον εἰ σ. Ὑπατος? ⁹⁷ ἀκούσας ὁ δῆμος εὐφῆμησε τὸν βασιλέα καὶ Ced. ⁹⁸ καὶ αὐδ. Leo. ⁹⁹ ἐχάρη καὶ ἀπέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν Ced. ¹ Rubrica, quæ in cod., ut videtur, evanuit, nec in M. nec in P. 470b invenitur. ² 474. ³ Λ. ὁ Ζήνωνος υἱὸς καὶ Ἀριάδνης, κτλ. Ced. 615,4-7. ⁴ 474. ⁵ ἔτη ιζ', μῆνας δ' Ced. 615,18. ⁶ 476. ⁷ Βασιλίσκος; Βηρίνης ἀδελφὸς ἐν Ἡρακλεῖα διατριβῶν, ἐστασίασε κατὰ Ζήνωνος, ὃν φοβηθεὶς ὁ Ζήνων σὺν Ἀριάδνῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ καὶ χρημάτων ἰκασίᾳ φεύγει εἰς Ἰσαυρίαν Ced. 615,17-20. ⁸ Βερίνης cod. sed mox Βηρίνα, et infra Βερήνα. ⁹ βασιλεύσαντος cod. ¹⁰ Ἀριάδνης et p. 514 et 521. Ἀριάδνη cod. sed eodem pag. Ἀριάδνης. ¹¹ Βασιλίσκος δὲ ἐν τῷ Κάμπῳ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς, Μάρκον τε τὸν υἱὸν Καίσαρα ἐποίησε καὶ Ζηνωδῖαν — ἔστρεψε, κτλ. Ced. 615,21-616,20. ¹² κτλ? ¹³ 477. ¹⁴ Γράφει τοίνυν ἡ σύγκλητος πρὸς Ζήωνα, καὶ προσλαθῶν ἐκεῖνος Ἰλλον τε καὶ Ἰσαύρους — ἐπάνειν πρὸς τὸ Βυζάντιον — καὶ τὸν Βασιλίσκον ἐξαγαγὼν τῆς ἐκκλησίας ἢ πρὸς τούτου προπέφυγε ἐξορίζει ἐν Κουκουσῷ τῆς Κ. ἀποκλείσας δὲ εἰς ἓνα πύργον σὺν γυναικὶ καὶ τῷ λιμῷ διαφθείρει Ced. 616,20-617,4. ¹⁵ Τῷ δ' ἔτει ἐγένετο σ. φ. ἐν ΚΠ. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ κ', κτλ. Ced. 618,16-22. ¹⁶ Rubrica M. 2, in cod. evanuit. ¹⁷ 471. ¹⁸ Τῷ ε' ἔτει Λέων — Μαρτύριος δὲ τοῦ Ἀντιοχείας τῷ θρόνῳ ἀποταξάμενος καὶ λέγοντος· Κλ. Ced. 612,5-6.

ἔφη· «Κλήρω ἀνοποτάκτω καὶ λαῷ ἀπειθεῖ καὶ Ἀ ἐκκλησίᾳ βερωπωμένη ἀποτάσσομαι, φυλάττων ἐμαυτῷ τὸ τῆς ἱερουσύνης ἀξίωμα.»

(2) Ὁ· πρῶτος ἐπενόησε τὸ μύρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀγιάζεσθαι καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὕδατων ἐν τοῖς Θεοφανίοις ἐπίκλησιν ἐσπέρας γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκάστῃ εὐχῇ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐν πάτῃ συναξεῖ τὸ σύμβολον τῆς **515** πίστεως λέγεσθαι, πρὸ τούτου ¹⁹ μὴ λεγόμενον εἰ μὴ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.

²⁰ (3) Τούτου, ὡς εἴρηται, τοῦ θρόνου ἀναχωρήσαντος, Πέτρος ὁ Κναφεὺς τῷ θρόνῳ τυραννικῶς ἐπεδήμησε, ὡς τὰ Εὐτυχίου φρονῶν.

(4) Καὶ τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐκ δευτέρου τυραννικῶν τρόπων κρατήσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἐκκληθέντος καὶ πάλιν ἐκ τρίτου μετὰ **B** τὴν ἐν Ἰσαυρίᾳ γεγενημένην ²¹ τοῦ Βασιλικου τυραννίδα, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βασιλικου αὐθεντία τοῦ αὐτοῦ θρόνου κρατήσαντος ἀθέσμως, μὴ λυθέντων τῶν κατ' αὐτοῦ γεγονότων ἀναθεμάτων καὶ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἐκταράξαντος, ὑπὸ τοῦ πάπα Ῥώμης (154b) Φηλικος ἀναθεματίζεται διὰ τε τὴν ἑτεροδοξίαν καὶ τὴν ἐν τῷ Τρισάγιῳ προσθήκην.

²² (5) Ἐπὶ τῆς ²³ αὐτῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βαρνάβα τοῦ ἀποστόλου τὸ λείψανον εὐρεθὲν ἐξ ἀποκαλύψεως ἐν Κύπρῳ (ἐν πόλει Κωνσταντίᾳ) ὑπὸ δένδρον κερατέαν ²⁴, ἔχον ἐπὶ ²⁵ στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἰδιόγραφον ²⁶ τοῦ Βαρνάβα.

²⁷ (6) Ἐξ ἧς προφάσεως τῇ ἀποκλύψει καὶ εἰσα- **C** ηγήσει τοῦ ἀποστόλου περιγεγνασι Κύπριοι τῷ Κναφεῖ Πέτρῳ φιλονεικοῦντι, ὑπὸ Ἀντιόχειαν τελεῖν τὰς κατὰ τὴν Κύπρον ἐκκλησίας, καὶ αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κατὰ Κύπρον μητρόπολιν.

²⁸ (7) Ὅπερ Εὐαγγέλιον τὸ εὐρεθὲν ἀποθέμενος Ζήνων ἐν τῷ πλάτῳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, (κατ' ἐνιαυτὸν ἀναγινώσκειται τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ε').

²⁹ (8) Μαρριανὸς δὲ τις ³⁰ προεῖπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκά σου διαδέχεται ἀπὸ σιλεντιαρίων ³¹. **516** Πελάγιον δὲ τίνα ὑπὸ σιλεντιαρίων, ὄντα πατρίκιον, ἄνδρα σοφώτατον, ἐκέλευσε φυλάττεσθαι ἐν εἰρηκτῇ, ὃν οἱ φυλάσσοντες νυκτὶ ἀπέπνιξαν κατὰ κέλυσιν Ζήνωνος.

(9) Ἐπὶ αὐτοῦ ³² Περδῶζης ὁ Πέρσης ἤττηθεῖς ἐν πολέμῳ ὑπὸ Οὐνιον τὸν, μάργαρον ³³, ὃν ἐφόρει λευκώτατον καὶ κέανον καθ' ὑπεροβλήν, ἐξ ὧτος τοῦ **D**

clero inobedientique populo ac ecclesie: cœdatur valedico, mihi conservans sacerdotii dignitatem.»

Hic primus excoGITavit sacrum oleum in ecclesia coram omni populo sanctificari, invocatio-nemque super aquas in Theophaniis vespere fieri, et in omni synaxi legi fidei symbolum, quod antea non dicebatur nisi semel in anno in magna Parasceve.

Hic eum, sicut dictum est, a sede discessisset, Petrus Fullo, qui Eutychetis doctrinæ favebat, sedem vi recuperavit.

Postquam autem Antiochena sede pravis artibus modo rursus potitus esset, et a cœtu ecclesiastico pulsus tertio post Basilisci factam in Isauria contra Zenonis regnum rebellionem, Basilisci auctoritate eandem sedem illegitime occupasset, non ruptis adversus illum lati anathematis vinculis, postquam totum Orientem conturbasset, a Felice papa Romæ, tum propter heterodoxiam cum propter additionem in Trisagio, anathematizatur.

Eodem Zenone regnante, Barnabæ apostoli reliquie in Cypro in urbe Constantia, sub arbore ceratia, ex revelatione inventæ sunt: in pectore sancti jacebat Evangelium secundum Matthæum, ipsius Barnabæ autographum.

Ex hac occasione, per revelationem et documentum apostoli, Cyprii superaverunt Fulloneum Petrum qui Cypri Ecclesias Antiochiæ subiacere volebat, et Cypriam ecclesiam ipsam esse metropolim ostenderunt.

Evangelium quod fuerat inventum a Zenone et depositum in palatio, in templo Sancti Stephani, quotannis in sacra magna-que festivitate palam legebatur.

Marianus quidam regi prælixit ipsius regnum et uxorem a quodam ex silentiariis obtentum iri. Pelagium vero quemdam ex silentiariis, patricium, virum sapientissimum, in ergastulo custodiri jussit et custodes, ex jussu Zenonis, eum nocte suffocaverunt.

Eodem tempore Perozes Persa, ab Hunnis bello devictus, margaritam quam ferebat candidissimam et ultra modum magnam, ex aure dextera de-

Variae lectiones et notæ.

¹⁹ πρότερον cod. — ὅς cod. ²⁰ Π. ὁ κν. τῷ θρ. ἐπιπηδῆ Ced. 612,6. ²¹ τοῦ Ἰλου add. cod. ²² 485. ²³ Τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ δ' ἔπει) τὸ τοῦ ἁγίου ἁπ. B. λ. εὐρεθὲν ἐν K. Cod. 618,22. ²⁴ κεραταῖον Leo, cod. κερατέαν ἰσάμενον Cod. ²⁵ τοῦ add. Cod. ²⁶ αὐτοῦ τοῦ Cod. — ἐξ ἧς πρ. ἔκτιστε γέγονε μητρόπολις ἡ K. καὶ τοῦ μὴ τ. ν. Ἀ. ἀλλ' ὑπὸ KΠ. ²⁷ Ced. 619,2—4, Leo. ²⁸ Τὸ δὲ τοιοῦτον ἐ. Z. ἀπέθετο ἐν τῷ π. ἐν τῷ ν. τοῦ ἁ. Στ. ἐν τῇ Δάφνῃ Ced. 619,4—6. Τὸ δὲ τ. ἐ. Z. ἁπ. εἰ; τὸ παλάτιον ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ Leo. ²⁹ 490. ³⁰ Τῷ ἰς ἔπει Ζήνων ἤρετο Μαρριανὸν τὸν σοφώτατον κόμητα ἦν γὰρ μυστικά τίνα εἶδος, ὃ καὶ προελεγεν αὐτῷ φησὶ γάρ· «Τίς μετ' ἐμὲ βασιλεύσει;» Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν γ. σου διαδέχεται τις ἀπὸ σ. ἐμὲ δὲ ἀδίκως ἀποκτενεῖς· καὶ ἀμφοτέρω ἐν καιροῖς τοῖς γεγόνασι Ced. 620,20—621,2 cf. 621,8—22. ³¹ σιλεντ. cod. ut et p. 521. ³² Ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς χρόνοις Π. ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς— τὸν μ. ἐν εἰχε λ. καὶ μ. εἰς ὃ. ὑπέριτον Ced. 625,1—12. ³³ τὸν σχολάριον ἐν cod. in margine a prima mōn.

trahens projecit, ne quis in posterum ea orna-
retur.

In terra motu qui tunc temporis accidit cecidit
caput stamæ Fori et columnen magni Theodosii in
columnam Tauri.

Zenon autem dysenteria captus in Acephalorum
hæresi decessit.

CCXIII. Regnum Anastasii Dyrrhachini.

Post Zenonem Anastasius Dicorus aut Dyrra-
chinus, regnavit annos viginti septem. Fertur autem
de eo quod cum Dyrrachenus esset, presbyteri
filius, et hic centum libras auri commodo acce-
pisset propter naufragia facta, dux militum,
qui Dyrrachii erat, propter nomismata volens
accipere presbyteri uxorem, sed ne eum illa com-
mercium haberet, divina visione impeditus est.
Prehendit autem presbyteri filium, et in palatium
rudiit.

Post mortem Zenonis, ipsius uxor Ariadne
Anastasium imperatorem creavit.

Dicitur autem ecclesiam Dyrrachii sanctis Egen-
tibus edificasse et animalia que sunt in tñ
πύργη.

Primum orthodoxus, ultimo declinavit ad mo-
narchiam, et fulmine mortuus est, postquam
Hierosolymitanam patriarcham, orthodoxum et
sanctum, in exsiliū misisset.

Sub eodem Vitalianus Thrac cum insurrexisset
Thraciamque cepisset, cum Seythis et Mysis venit
usque ad Anaplum depravando: sed cum illo
navali certamine congressus Marinus legatus igne
medico nativoque sulfure quod præparaverat
Proclus philosophus, naves Barbarorum consum-
psit. Submersis autem fere cunctis in flumine,
Hannis, Gothis, Bulgaris et reliquo exercitu,
cum paucis qui supererant fugit Vitalianus.

Ignis etiam in cælo apparuit, et pro ortho-
doxo dogmate popularis seditio Constantinopoli facta
est quasi imperator voluerit Trisagio addi: « Qui
crucifixus es pro nobis, miserere nobis. » Cum
enim cancellarius et legatus in ambonem Magnæ
ecclesiæ ascendissent et minister ex rege profici-
scentem hæresim prædicasset, populus et omnis
urbis multitudo surrexit adversus illos; et vix
effugerunt. Talis enim facta est seditio turba-
que vocitantium: Alium regem volumus; ut rex
et magistratus ingerent vitæque populi tu-
multum. Convenientes autem seditiosi, in do-
num cancellarii et legati irruerunt et omnia
diripuerunt; domosque flammis tradentes, quos

Λ δεξιού ἀφελόμενος ἔρριψεν ὅπως μή τις αὐτὸν
ὀπίσω φορέσει.

²⁶ (10) Ἐπὶ δὲ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ, ἔπεσε καὶ
ἡ σφίρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Φόρου καὶ ἡ στήλη
τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ²⁶ εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταῦ-
ρου.

²⁷ (11) Ζήνων δὲ δυσεντεριάσας ἐτελεύτησε ἐν τῶν
Ἀκεφάλων αἰρέσει.

ΣΙΓ'. Βασιλεῖα Ἀναστασίου τοῦ Δυρράχιου.

²⁸ Μετὰ δὲ Ζήνωνος ἐθασκλευσεν Ἀναστάσιος ὁ
δίκωρος ὁ Δυρράχιτης ἔτη κζ' ²⁹. Λέγεται ³⁰ δὲ περὶ
αὐτοῦ, ὅτι Δυρράχιτης ὢν, υἱὸς πρεσβυτέρου, καὶ
χρωάτας λίτρας χρυσοῦ ρ' διὰ τὸ ναυαγῆσαι αὐτὸν
γ', ὁ δὲ στρατηγὸς ὁ ὢν ἐν τῷ Δυρράχῳ διὰ τὰ νο-
μίσματα βουλόμενος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ πρεσ-
βυτέρου, τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς, διεκωλύθη
παρὰ θείας ὀψατίας· ἔλαθε δὲ τὸ παιδίον τοῦ
πρεσβυτέρου, καὶ ἀνήλθιν ἐν τῷ παλατίῳ.

(2) Καὶ μετὰ τελευτὴν Ζήνωνος Ἀριάνη ἡ γυνὴ
αὐτοῦ προχειρίζεται Ἀνάστασιον βασιλεῖα.

(3) Λέγεται δὲ ἐκκλησίαν κτίσαι ἐν τῷ Δυρράχῳ
τοῖς ἁγίοις Ἀναργύροις καὶ τὰ ζώδια, ἅπερ εἶσιν
ἐν τῇ πύργη.

(4) Τὸ πρῶτον μὲν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον ἐξέκλι-
νεν εἰς μοναρχίαν, καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ ἀστραπῆς, ἐξο-
ριάσας καὶ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ὄντα
ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον.

³¹ 517 (5) Ἐπὶ αὐτοῦ ³² Βιταλιανὸς ὁ Θρόξ ἀ-
τάρας καὶ παραλαβὼν τὴν Θράκην ἄμα Σκῦθαις καὶ
Μυσίοις ἦλθεν ἕως τοῦ Ἀνάπλου πραιδεῶν· ἀλλὲ
ναυμαχῆσαντος αὐτῷ Μαρίνου τοῦ ἐπάρχου μετὰ
τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς καὶ θείου ἀπύρου, ὃ κατεσκεύασε
Πρόκλος ὁ φιλόσοφος, κατέφλεξε τὰς ναῦς τῶν βαρ-
θάρων. Βυθισθέντων δὲ πάντων σχεδόν, Οὐννων, καὶ
Γόθων, καὶ Βουλγάρων, καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ἐν
τῷ βέσματι, Βιταλιανὸς ἐφυγε μετὰ τῶν ὑπολει-
φθέντων ὀλίγων.

(6) Καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐφάνη, καὶ γέγονε δη-
μοτικὴ ἐπανάστασις περὶ τοῦ ὀρθόδοξου δόγματος ἐν
ΚΠ. ὡς βουλευθέντος τοῦ βασιλέως προσθεῖναι εἰς
Τρισάγιον τὸ· « Ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, ἐλέησον
ἡμᾶς. » Τοῦ γὰρ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου ἀνι-
θόντων ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας καὶ
τὴν αἵρεσιν ἀρξαμένων ἐκ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς
κηρύττειν, ἐπῆλθεν ὁ ὄμιλος καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῆς
πόλεως κατ' (155^a) αὐτῶν· καὶ μόλις ἐξέφυγον. Καὶ
γένετο τοιαύτη στάσις καὶ ταραχὴ κραζόντων·
« Ἄλλῳ βασιλεῖα θέλομεν, » ὡς καὶ τὸν βασιλεῖα
καὶ τοὺς ἄρχοντας φεύγειν καὶ ἀποκρύπτεσθαι τὴν
ὁρμὴν τοῦ λαοῦ. Συναθροισθέντες δὲ εἰ στασιασταὶ
εἰς τὸν οἶκον τοῦ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου κατα-

Variae lectiones et notæ.

²⁶ ἵνα ὁ αὐτοῦ τοῦτον φοροῖται t. ep. ²⁸ Ced. 618, 19—20. ²⁹ ἡ α. l. d. Ced. ³⁰ Ced. 622, 6—25? ³¹ 491.
³² μῆνας δ' add. Ced. 626, 9. ³³ Λέγεται — ἅγιον § 4 om. Slav. ³⁴ 515—515. ³⁵ τῷ κδ' ἔται ὁ B. ἀγα-
σκήσας κατὰ Ἀναστασίου διὰ τὴν ἐπισκοπίαν πολλὰ κακὰ τοῖς στρατοπέδοις Ἀναστασίου καὶ τῆ
λοιπῆ πολιτεῖα ἐπεδύκνωτο ἀρπάξων καὶ ἀφοπλίζων καὶ τέλος πρὸς ὕδριν ἕκαστον στρατιώτην μίαν φῶ-
λευσ πινράσκων Ced. 622, 22 623, 2.

δραμόντες καὶ πάντα διαρπάσαντες, ἐνέπρησαν ⁴³ α τούς οἴκους αὐτῶν καὶ τούς εὐρεθέντας; ἐκεῖ κατέσφαξαν. Ἔπειτα γενομένης ταραχῆς καὶ στάσεως μεγάλης ἐμπρησμοῦς οἰκῶν πολλῶν ἐποίησαντο καὶ φόνους μυρίους εἰργάσαντο καὶ ἄλλα τοιαῦτα φοβερά τε καὶ ἐξαισία κατετόλμησαν, ὑβρίζοντες Ἀναστάσιον μετὰ κραυγῆς μεγάλης καὶ Βιταλιανὸν εὐφημοῦντες. Καὶ οὕτως ἐλθόντες πλησίον τῆς ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσης κινστέρας τοῦ Ἁγίου Μωκίου, εὐρον τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενον ἡγουμένον μονατηρίου τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, ^δ καὶ φονεύσαντες καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ δόρατος ἀναρτήσαντες ἔκραζον· « Οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀγίας **518** Τριάδος. » Ἐκβαλόντες δὲ καὶ γυναῖκα ἐγκλειστήν οὖσαν πλησίον τῆς ξηροκέρκου πόρτης, εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς εἶχε πίστιν καὶ ταύτην ἀνεῖλον, χλῆντο; ἡγουμένου καὶ εὐραντες, ἔκαυσαν εἰς τὰ

(7) Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ Μοίνδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Συρίᾳ, Σευῆρος ἐπισκόπου ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα θέλων αὐτῷ μεταδοῦναι τῆς οἰκείας αἰρέσεως, ὧν τοῦ δόγματος αισθόμενος, ἔφη μετὰ πανουργίας· « Ἐδεξάμην γράμματα σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐτελειύτησε. » Τῶν δὲ εἰπόντων ἀδύνατον εἶναι τοῦτο, ἀπεκρίθη· « Καὶ πῶς, φησὶν, Θεὸς γυμνὸς ἐσταυρώθη καθ' ὑμᾶς, εἰ μὴ ἐκ δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἴγε μὴδὲ ἄγγελος ἀποθνήσκει; » Ὅπερ ἀκούσαντες καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἀνεχώρησαν μετ' αἰσχύνης.

⁴⁴ (8) Ἀναστάσιος δὲ εἶδε καθ' ὕπνου φοβερόν τινα τῆ χειρὶ κατέχοντα κώδικα (γεγραμμένον καὶ ἀναγινώσκοντα). Καὶ ἀναπτύξας ⁴⁵ (ε' φύλλα τοῦ κώδικος) ἀναγνοὺς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως εἶπεν αὐτῷ· « Ἰδοὺ, διὰ τὴν ἀπίστιάν σου ἀπαλείψω ἰδ' ἔτη (τῆς ζωῆς σου). » Καὶ (τῷ ἰδίῳ δακτύλῳ) ἀπῆλειψε ⁴⁶.

(9) Καὶ μετὰ ⁴⁷ δύο ἡμέρας βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἐν τῷ παλατίῳ γενομένων καὶ τοῦ βασιλέως μονωτάτου καταλειφθέντος καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον [φεύγοντος], ἐν ἐνὶ τῶν κοιτωνίσκων τῷ λεγόμενῳ Πάτον ἀπελάθετο τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥίψασα αὐτὸν κατέρρηξεν, ὥστε αἰφνίδιον εὐρεθῆναι νεκρόν.

⁴⁸ (10) Φασὶ δὲ αὐτὸν μετὰ τὸ ταφῆναι, μεθ' ἡμέρας τινὰς βοᾶν· « Ἐσῆσατέ με, καὶ ἀνοίξατε. » Τῶν (μνημοραλίων) δὲ εἰπόντων, ὅτι ἄλλο βασιλεὺς, ἔφη (ἐκεῖνος)· « Οὐδὲν μοι μέλει ⁴⁹ · **519** εἰς μοναστήριον ἀπαγάγετέ με. » Οἱ ⁵⁰ δὲ εἶσαν αὐτόν. Λέγεται δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ μνημα ἀνοιγῆναι καὶ εὐρεθῆναι αὐτόν [ὑπὸ πείνης] φαγόντα τὰς σάρκας τῶν βραχιόνων ⁵¹ αὐτοῦ καὶ τὰ καλίγια ἃ ἐφόρει.

invenerunt ibi jugulaverunt. Deinde crescente turba et seditione multas domos incenderunt, multasque caedes perpetraverunt, aliaque non minus tremenda et iniqua ausi sunt, Anastasio magnis clamoribus maledicentes Vitalianoque fausta apprecantes. Et sic venientes usque ad adem Sancti Mocii ab ipso edificatam, invenerunt quem rex diligebat rectorem monasterii Sancti Philippi, et illo occiso, caput ejus in ferro lanceae ferentes clamabant : « Hic est charus inimici sanctae Trinitatis. » Extrahentes quoque uxorem latitantem prope portam τῆς ξηροκέρκου, in quam rex fiduciam habebat, illum occiderunt. Corpus autem illius cum corpore praedicti rectoris colligantes et extrahentes ad Studium cremaverunt.

Τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς συνδήσαντες μετὰ τοῦ προλε-
Στουδίου.

B Iisdem temporibus postquam Mundarus, Saracenum dux, ab orthodoxis in Syria baptizatus esset, Severus episcopus misit ad regem, volens ipsi communicare suam haeresim. Quorum cum dogma persensisset, solerter ait : « Hodie ex litteris didici Michaelen archangelum interiisse. » Illis autem dicentibus hoc esse impossibile, respondit : « Quomodo, inquit, cum purus Deus juxta vos crucifixus est, nisi ex duabus naturis constet Christus, angelus quoque non moriatur? » Quod audientes multumque stupentes, cum pulcore recesserunt.

Anastasius autem in somnis vidit quemdam aspectu tremendum, codicem scriptum manu tenentem et legentem. Postquam quinque folia codicis explicasset, legens nomen regis, ait ei : « Ecce, propter incredulitatem tuam, quatuordecim annos vitae tuae deleo. » Et proprio digito delevit.

Et post duos dies tonitribus et fulguribus in palatio factis, et rege prorsus solo relicto, et de loco ad locum fugiente, in uno cubiculo dicto Πάτον, iram Dei sensit, quae cadens illum disruptit, ita ut statim mortuus inventus fuerit.

Ferunt illum, postquam sepultus est, aliquot diebus elapsis, clamasse : « Miseremini mei, et aperite. » Memorialibus autem alium regnare dicentibus, ille ait : « Nihil ad me pertinet, in monasterium abducite me. » Illi vero cum reliquerunt. Dicitur autem non multo post monumentum apertum esse ipsumque inventum prae fame manducantem brachiorum suorum carnes, et caligas quas portabat.

Variæ lectiones et notæ.

⁴³ ἐνεπύρησαν cod. ⁴⁴ Ced. 635, 21-656, 1 : Τῷ κ' ἔπειτα Ἁ. ε. ἐν ὀρέματι ἀνδρα φ. βασιλεύοντα κ. ὃν ἀν. καὶ εὐρών τὸ δ. αὐτοῦ τοῦ β. ⁴⁵ κακοπ. Ced. ⁴⁶ αὐτὰ add. Ced. ⁴⁷ Θεῶν σκηπτῶν κερτυνοθεῖς ἐμβρόντης γέγονε Ced. 636, 12. ⁴⁸ Ced. 622, 12-20 de Zenone : M. δὲ τὸ κατατεθῆναι ἄ. ἐν τῷ τάφῳ ἔβρασαν οἱ σωματοφύλακες οἱ ἐν τῷ τάφῳ τεταγμένοι γοεράν φωνὴν ἐπὶ δύο νύκτας ἀποδίδεσθαι ἐκ τοῦ μνηματος. Ἐλ. ἐλ. καὶ ἀν. μοι. ⁴⁹ μέλλει cod. ⁵⁰ Τῶν εἰ μὴ ἀνοίξαντων, λ. μ. τινὰ χρόνον τὴ μνημεῖον ἀν. Ced. ⁵¹ τοὺς βραχίονας ἄ. Ced. Leo.

Alexandriae, multi viri et mulieres et pueri, a a daemionibus vexati, simul ululabant.

Athue In vita superstes, vidit in somnis tremendum ipsi dicentem : « Propter anathemata synodi hae justii patiuntur. »

Hunni et qui dicuntur Iberi, Caspias pylvas transientes, totam Armeniam, Cappadociam, Galatiam et Pontum pervagati sunt.

Neocæsareæ, cum terræmotus jamjam futurus esset, homo quidam iter ad urbem faciens, vidit milites antecedentes et alium retro clamantem : « Gregoril thaunaturgi domum custodite. » Et terræ motu facto maxima pars urbis cecidit, sed sancti templum servatum est.

Antiochiæ quidam apparuit aurifex fraudulentus qui nummulariis ex auro manus pedesque statuarum aliaque vasa ostendebat, dicens se thesaurum talibus plenum invenisse. Et postquam multos decepisset et magnas pecunias cepisset, Constantinopolim venit fugiens. Ibi cum multos pariter delusisset, venit ad regem, frenum ex auro puro gemmisque exornatum afferens, quo accepto rex a' t' ad illum : « Me quidem non fallis. » Et cum multum flagellavisset eum, vinculis devinctum in Petram, quod est Asiæ castrum misit in exsilium, quo mortuus est.

CCXIV. De regno Coadæ.

Coades, Persarum rex, in uno castrorum hujus regionis multos lapides pretiosos abscondi cum didicisset, illos occupare cupiens, a daemionibus ibi residentibus impediabatur. Omnem ergo magiam cum explicassent ejus servi nihilque profecissent, ad Judæos recurrit, sed frustra. Tunc consilium accepit ut per Christianos vim daemionum reprimeret. Qui vero Christianorum in Perside erat episcopus, cum synaxi ad hoc facta, divina mysteria participasset et Christianis secum coadunatis distribuisset, crucis signo daemones persecutus, Coadæ castrum tradidit.

Qui stupefactus et perterritus honorifica sede D Variæ lectiones et notæ.

516. 53 τούτω τῷ ἔτει (κε) Ἀλεξανδρεῖς πλ. ἀ. καὶ γ. καὶ παιδία δεινῶς πλ. Ced. 633,17. 54 Καθ' ὁ. δέ τις ε. φ. φ. λ. ὅτι διὰ τ. ἀ. τῆς σ. ταύτης π. δ. Ced. 615,18-20. 55 515. 56 Τῷ κε' ἔτει ὀνόνοιο οἱ λεγ. Σαθῆρ τὰς Κ. π. παρ. τὴν Ἀ. ἐξέδραμον, Κ. τε καὶ Γ. καὶ Π. ληϊζόμενοι, κ. τ. λ. Ced. 633,3-16. 57 ἐξείληψαν cod. 58 505. 59 Τῷ ιβ' ἔτει — ἐν Ν. δὲ μ. γίνεσθαι σ. στρατιώτης ὁ Ced. 628,16-21. 60 ὄνο στ. ἐπ. αὐτὸν ἴοντα καὶ ὄπ. ἄλλον πράξαντα. Φ. τὸν ὁ. ἐν ᾧ ἡ θίχη τοῦ Γρ. ἔστι. Γ. δὲ τοῦ σ. τῆ πλ. μ. τῆς π. ἐπιτόθη, πλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ ἀ. Γρ. Ced. 51 506 — Ced. 629,8-17 : Τότε (τῷ ιδ' ἔτει) καὶ ἀ. τις χειμευθὴς ἐκ τῶν τῆς χειμῆς τεχνῶν εὐφυῆς ὦν ταί; ἀπάταις ὀφθαλμοπλαγήσει, ὑπεδείκνυν ἀ. καὶ ἑτέροις χ. καὶ π. ἀ. καὶ ἕτερο εἶδη χρυσῶ λ. θ. εὐρηκίνας' καὶ π. ἀπ. εἰς πενίαν ἤνεγκε. Φήμησ οὖν περὶ τούτου γενομένης, κατηβη, ἤχθη τῷ Ἀναστασίῳ. Ὁ δὲ προσήνεγκεν αὐτῷ χ. ἵππου ὁ δὲ μαργαριτῶν ὄν λ. ὁ β. ε. Ὁ. σὺ, εἰ καὶ πάντες ἠπάτησας, ε. ὁ. ἀπατήσεις. Καὶ ἐξ. ἡ. εἰς τ. φ. ἐνθα καὶ τελευτή. 61 Rubrica M. 2, deest. in cod. et Pag. 1706. 62 517 — Ced. 634,17 635,4 : Μεταξὺ Ἰνδῶν καὶ Περσῶν κάτερον ἐστὶν ὀνομαζόμενον Τζουδῶδες, ἐν ᾧ πολλὰ χρῆματα καὶ μαργαρίται καὶ λίθοι τίμιοι ἀποκείμενοι ἦσαν καὶ ὑπὸ δαιμόνων ἐφυλάττοντο· τούτο Κ. μ. ἐξήτει λαθεῖν καὶ ὑπὸ τῶν δ. κωλυόμενος, κινεῖ τὴν τῶν περ' αὐτοῦ μ. πᾶσαν ἐπινοίαν, ἐπειτα καὶ τῶν Ἱ. καὶ τοῦ σκοποῦ ἀποτυγχάνει· πεσθεὶς δὲ διὰ τῆς πρὸς τὸν Θν εὐχῆς τῶν χ. τούτου κυριεύσει, ἐπίσκοπόν τινα Χριστιανὸν ἀπὸ τῶν ἐν Περσίδι περὶ τούτου παρεκάλεσεν, ὁ; σ. ἐπ. καὶ τῶν θ. μ. μ. προσελθὼν τῷ τότε τ. ἐκείσε δ. ἐξέθωξε καὶ τῷ Κ. τὸ κ. ἀπόνως παρέδωκε. 63 Ἐν τούτῳ Καβάης κ. πρ. Ced. 655,4.

(11) Ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ πλείστοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες πληγέντες ὑπὸ δαιμόνων, ἀθρόως ὀλάκουν.

(12) Ἐτε περὶ τῶν βίῳ, εἶδε καθ' ὄπνοους φοβερὸν λέγοντα (αὐτῷ)· « Διὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχουσι δίκαιοι. »

(13) Καὶ ὀνόνοιο καὶ οἱ λεγόμενοι Ἰβήρας περᾶσαντες τὰς Κασπίας πύλας, πᾶσαν (135^b) τὴν Ἀρμενίαν καὶ Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ἐξήλειψαν.

(14) Ἐν Νεοκαισαρείᾳ δὲ σεισμοῦ γένεσθαι μέλλοντος ἀνθρωπὸς τις ὀδεύων (ἐπὶ τὴν πόλιν) εἶθε στρατιώτας προάγοντας καὶ ἕτερον ὀπισθεν κρίζοντα· « Τὸν οἶκον τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου φυλάξατε. » Καὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένου, τὸ μὲν πλείστον τῆς πόλεως ἔπεσεν, ὁ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου ἐσώθη.

(15) Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ χρυσοκόος ἐφάνη τις πλάνος ὀποδεικνύων τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας χρυσοῦς ἀνδριάντων καὶ πόδας καὶ ἄλλα τινὰ σκευὴ λέγων, ὅτι· ὀθησαυρὸν εὗρον μεστὸν τοιούτων. Καὶ πολλοὺς ἀπατήσας καὶ χρῆματα πλείστα λαβὼν, ἤλθεν ἐν ΚΠ. φεύγων, ἐν ᾗ πολλοὺς ὀσαύτως δειλιάσας, 520 προσῆλθε καὶ τῷ βασιλεῖ δόλοχρυσον καὶ διάλιθον χαλινὸν προσκομίσας, ὃν ὁ βασιλεὺς λαβὼν ἔφη πρὸς αὐτόν· « Ὀντως ἐμεὺ οὐκ ἀπάτης. » Καὶ (μαστιγώσας αὐτὸν πολλὰ, δέσιμιον) εἰς τὴν Πέτρην εἰς τὸ τῆς Ἀσίας φρούριον ἐξώρισεν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐτελεύτησε.

ΣΙΔ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωάδου.

Καὶ Κωάδης ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐν τινι φρουρίῳ τῶν ἐκείσε μαθὼν ὡς λίθους τίμιοις ἀποκείσθαι ἐν αὐτῷ, βουλόμενος αὐτοὺς ἀνελεσθαι, ἐκωλύετο παρὰ τῶν αὐτόθι οἰκούντων δαιμόνων. Πᾶσαν τοίνυν μαγίαν ἐπιδειξαμένον τῶν θεραπευτῶν αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἰσχυσάντων, ἤλθε διὰ τῶν Ἰουδαίων ἀποτυχῶν κάκειθεν συνεβουλεύθη διὰ τῶν χριστιανῶν κκαταργῆται τοὺς δαίμονας; ὁ δὲ τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναξίν ἐπετελέσας καὶ τῶν θεῶν μυστηρίων μεταλαθῶν (καὶ τοῖς συνοῦσι χριστιανοῖς; μεταδοὺς καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ διώξας τοὺς δαίμονας) τῷ Κωάδῳ τὸ φρούριον ἀπέδωκεν.

(2) Ὁς καταπλαγείς (πάνυ καὶ φοβηθεὶς) προ-

καθεδρῖν τὴν ἐπίσκοπον ἀτίμησεν, ἕως τότε Ἰουδαίων ἂ καὶ Μανιχαίων ⁶⁸ προτιμωμένον, καὶ ἄδειαν δέδωκε τοῖς χριστιανοῖς καὶ τοῖς χριστιανίζουσιν ἐθέλουσι (καὶ μέντοι καὶ τοὺς χριστιανούς ἀγαπήσας ἔκτοτε μεγάλως.

521 ΣΙΕ'. Περὶ τοῦ Εὐφημίου τοῦ πρεσβυτέρου ⁶⁹.

⁶⁷ Εὐφήμιος δὲ τις πρεσβύτερος καὶ πτωχοτρόφος Νεαπόλεως τῆς καιμένης ἐν τῷ Ἀνάπλῳ προχειρίζεται ἐπίσκοπος· ΚΠ δὲ ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, πρὶν ἢ ἀνελεῖν εἰς τὴν σύνθρονον, ἐκ τῶν ἱερῶν διπτύχων ἀπῆλειψε Πέτρου τοῦ Μογγοῦ τὸ ὄνομα ταῖς ἰδίαις χερσίν· καὶ οὕτως εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν θρόνον ἐκάθισαν. Οὗτος δὲ ὁ Μογγὸς Ἀλεξανδρείας μὲν ἦν ἐπίσκοπος, αἰρετικὸς δὲ ὢν διάπυρος.

(3) Εὐφήμιος δὲ ζηλωτὴς ἦν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοὺς ἐναντίους ἐδίωκεν, ὧν πρῶτος ἦν Ἀναστάσιος ὁ τότε σιλεντιάριος, ὕστερον δὲ βασιλεὺς γενόμενος, ὃν τὰ Εὐτυχοῦς μαθὼν φρονούντα καὶ ὀλοποιούντα, ἰδὼν τὴν καθέδραν αὐτοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνέτρεψεν ⁷⁰ καὶ αὐτῷ χαλεπῶς ἀπειλῶν ἐδήλωσε, εἰ μὴ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγοι ⁷¹, τὴν κεφαλὴν ἀποκείρειν καὶ τοὺς δῆμοις θριαμβεύειν· καὶ βασιλεὺς δὲ τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνώρισεν καὶ ἐξουσίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἔλαθεν.

⁷⁰ (3) Ὁ δὲ Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀναγορεύεται εἰς βασιλέα ὑπὸ Ἀριάδνης τῆς Αὐγούστης Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος, περὶ οὗ ἀντίστη Εὐφήμιος ὁ ἐπίσκοπος, αἰρετικὸν καλῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον. Ἀριάδνης (136*) δὲ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου σύναιτιν ἀναγκάζόντων Εὐφήμιον, οὐκ ἄλλως τοῦτο ποιῆσαι ἠνέσχετο εἰ μὴ ὁμολογίαν ἔγραφο παρ' αὐτοῦ ἱκομισατο ⁷², ὡς εἰς ὄρον πίστεως δέχεται· τὰ ἐν Καλχηδόνι δογματισθέντα.

(4) Τῇ δὲ ⁷³ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ βεβαίως τὸν Εὐφήμιον ἠπάτησε βασιλεὺς. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον Ἀναστασίῳ, Μανιχαῖοι **522** μὲν ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζηλωτρίδος οὐσίας αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον πρὸς μητρὸς Ἀναστασίου ὁμόδοξον ἔχοντες.

⁷² (5) Πολλὰ δὲ τῶν Ἰσαύρων ἀτοπία καὶ ἀπανθρώπινα τοῖ μόντων ἐν ΚΠ., Ἀναστάσιος ἅπαντας τῆς βασιλείας ἐξέβαλε· οἱ δὲ ἐξεληθόντες πρὸς τυραννίδα ὤρμησαν καὶ ἕως τοῦ Κοτυαίου ἐξέδραμον, καθ' ὧν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψε καὶ Ἰωάννην ⁷⁴ κυρτὴν ⁷⁵ ἀνέλεν.

⁷³ (6) Τοῦ δὲ πολέμου ⁷⁶ ἐπὶ ε' ἔτη κρατήσαντος, Ἀναστάσιος ἀποκαμῶν ἐθάβησεν Εὐφημίῳ τῷ

Variae lectiones et notae.

⁶⁸ τότε Μ. καὶ Ἰ. προκαθεζομένων καὶ ἀδ. παρέσχε τ. βουλομένοις βαπτίζεσθαι Ced. ⁶⁹ Rubrica M. 2, dnest in cod. et Par. 1706. ⁷⁰ 489. ⁷¹ ἀνέστρεψεν? ⁷² ἀρεῖν cod. ⁷³ Ced. 625, 20-626, 8 : Μετὰ δὲ τὴν Ζήνωνος τελευτήν ἡ βασίλισσα καὶ ἡ σύγκλητος καὶ τὸ στρατεύμα Ἀναστάσιον τὸν σιλεντιάριον ἀναγορεύουσι βασιλέα τῆς τῶν ἀκεφάλων ἢ τοῖ συγκλητικῶν ὄντα αἰρέσεως — ἀπαιτεῖται ὁμολογίαν παρὰ Εὐφημίου τοῦ πατριάρχου πρὸς τὸ μὴ σαλευσάι τι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς πίστεως, ἀν. αὐτὸν ἀποκ. τῆς τῶν γ. βασιλείας, βιαζομένης δὲ αὐτὸν Ἀρ. καὶ τῆς σ. διδωσιν αὐτοῦ τὸ ἰδίχειρον τῷ πατριάρχῳ κυρτὸν τὰ τῆς ἐν Κ. συνόδου ὑπὲρ τῆς πίστεως ὄγμωσι. ⁷⁴ ἱκομισατο? ⁷⁵ Τὴν δὲ ὁμολογίαν? cod. v. pro i sub. κτ. Ced. 626, 9-13 : Ἐπὶ τούτου Μ. καὶ Ἀρ. ἐχ. Μ. μὲν ὡς μ. τοῦ βασιλέως ζ. ὁ καὶ προσφιλοῦς αὐτοῖς, Ἀρ. δὲ ὡς Κλ. τὸ θ. αὐτοῦ, ἀδελφὸν τῆς κακίφρονος μ. ἀ. ὁ. ἔχ. ⁷⁶ 492. ⁷⁷ Σκύθην καὶ Ἰω. τὸν Τη. I. II. 41. ⁷⁸ καὶ Ἰω. τὸν πατρίκιον? ex huiusmodi teleuto om. ⁷⁹ 494. ⁸⁰ Ἀπ. δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἐν τὸν πόλεμον, ἐθ. Ἐ. ὡς ἔ. ἐρ. καὶ σ. τ. ἐ. ἐπισκόπου πρ. (καὶ δόξει cod. Ge. Mosq.) παρακαλεσάντα, ὄθηεν περὶ τῶν Ἰ. Ἐ. δὲ τὸ μυστήριον ἐξ. π. Ἰω. τὸν π. πνευθέρην Ἀθ. τοῦ ἐξάρχου τῆς τυραννίδος Τη. An. 4.

CCXV. De Euphemia presbytero.

Euphemiū autem quidam presbyter et pauperum nutritor Neapoli in Anaplo sita, Constantinopolitanus consecratur episcopus. Qui in ipsamet ordinatione, priusquam in eode consideret, et sacris diptychis Petri Mongi nomen propriis manibus deleuit et sic sedem episcopalem occupavit. Hic autem Mongus Alexandriae quidem erat episcopus, sed haeresis fautor acerrimus.

Euphemiū fidem orthodoxam sectabatur, persequabaturque adversarios, quorum primus erat Anastasius tum silentiarius, et postea imperator factus. Hunc cum Eutyretis doctrinae favere et seditiones movere sciret, ac vidisset ipsius sedem in ecclesia, eam evertit, et ei cum minis declaravit, nisi quae pacis sunt ageret, caput ei amputandum et populis triumphandum tradi. Imperatori autem ea quae spectabant eum denunciavit, et inde plurimum apud eum valuit.

Sed cum Zeno imperator interiisset, proclamatus est ab Ariadne Augusta Anastasius silentiarius: contra quem insurrexit Euphemiū episcopus, haereticum eum vocans Christianisque indignum. Ariadne vero senatusque compellebant Euphemiū ut assentiretur: id facere autem recusavit, nisi confessionem ab ipso scriptam praestaret, ut fidei definitiones in concilio Chalcedonensi stabilitas reciperet.

Haec autem confessione recepit Euphemiū et regnavit. Manichaei vero et Ariani gavisī sunt de Anastasio; Manichaei quidem, quia mater ejus ipsorum studiosa erat, Ariani vero quia Clearchum, avunculum Anastasii, suis opinionibus deditum habebant.

Isauris autem multa nefanda crudeliaque Constantinopoli audentibus, Anastasius omnes ex urbe regia defecit. Hi vero egressi ad tyrannidem irrucurrunt et usque Cotyaeum excurrerunt; contra eos imperator misit exercitum, et Joannem gibbosum interfecit.

Bello vero per annos quinque durante, Anastasius lassatus Euphemiū episcopo confudit ad

pacem restituendam, cunctosque regionis episcopos ad deprecandum super Isauris convocare jussit. Euphemius autem dictum ad Joannem patricium, Athenodori fratrem, unum ex ducibus Isaurorum, transmisit.

Qui currens omnia regi denuntiavit : hoc autem in inimicitiam regem adversus Euphemium magis excitavit.

Anastasius autem magis regaliter motus adversus Isauros, vi eos devicit, mittensque ad Euphemium Eusebium, suum magistrum, illi mandavit : *« Tuas preces, summe domine, amicos tuos insuscaverunt.*

Anastasius autem Isaurorum consilia Euphemio adscribens, utpote qui rebellibus litteras misisset, regionis convocavit episcopos, qui regi obedientis, excommunicatione et execratione virum oneraverunt.

Elegitque episcopum rex Macedonium ecclesiae presbyterum et gazae custodem.

Interea populi propter Euphemium agitabantur, multique in hippodromum currentes litanias canebant : sed nihil profecerunt : regis enim factio prevaluit.

Euphemium autem rex ad Euchaitas deportari jussit. Ille vero rogavit a Macedonio fidem ut secure et absque insidiis in hunc locum abducendus foret. Illud dare consentiens Macedonius, laudabili consilio motus, Euphemio in baptisterio stanti, pallium episcopale detraxi jussit ; et sic ingressus ad Euphemium, nummos, quos senore habuerat, Euphemio et illis qui cum ipso erant praestitit.

Macedonius autem asceticae vitae sancte deditus erat, educatus a Gennadio, cujus etiam nepos erat.

Attamen cum regis haeresi non obtemperaret, multa terribilia monstravit. Dicunt enim, Macedonio in exsilio defuncto, terrificum quid accidisse : illum scilicet mortuum et in grabbato depositum, cernentibus cunctis, cruce fuisse signatum.

Sub hoc magnus Sabbas prima vice Constantinopolim venit, et secunda sub Justiniano.

Sub eodem rege Anastasio, Deuterius Byzantii episcopus Arianus, Barbarum quemdam baptizans, dicere ausus est : *« Baptizatur talis in nomine Patris per Filium in Spiritu sancto. »* Et statim exsiccatum est baptisterium. Barbarus autem perterritus

Α επισκόπων, ως ειρήνης ἐφέστηκε, και συναγαγεῖν τοὺς ἐνδημοῦντας τῶν ἐπισκόπων προσέταξεν ὑπὲρ τῶν Ἰσαύρων παρακαλεῖν. Εὐφήμιος δὲ ἐξήγαγε τὸ λεχθὲν πρὸς Ἰωάννην πατρικίον ἀδελφὸν Ἀθηνωδῶρου, ἐνὸς τῶν ἐξάρχων τῶν Ἰσαύρων.

⁷⁸ (7) Ὁ δὲ δραμῶν πάντα ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ, ὅπερ εἰς ἐχθρὰν τὸν βασιλεῖα κατὰ Εὐφημίου ἐξώπλισε μελίζονα.

(8) Ἀναστάσιος δὲ βασιλικώτερον κινήθεισ κατὰ τῶν Ἰσαύρων, τοὺτους κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ πέμφας πρὸς Εὐφήμιον Εὐσέβιον τὸν μέγιστον αὐτοῦ δηλοῖ αὐτῷ · « Αἱ εὐχαὶ σου, κύριε ⁷⁹ ὁ μέγας, τοὺς φίλους σου ἡσθίλωσαν. »

⁸⁰ (9) Ἀναστάσιος δὲ ⁸¹ ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλῆς τῶν Ἰσαύρων ἐπιγράψας Εὐφημίῳ καὶ ὡς εἴη γράμματα πεπομφῶς τοῖς τυράννοις, συνήγαγε τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐπισκόπους, οἵτινες βασιλεῖ χαρίζομενοι, ἀκοινωνήσις καὶ καθαιρέσει τὸν ἀνδρὰ ἡμέψαντο.

(10) Καὶ προχειρίζεται εἰς ἐπίσκοπον ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκουφύλακα ⁸².

(11) Οἱ μέντοι λαοὶ ⁸³ δι' Εὐφήμιον ἰστασάζον, ἐν οἷς εἰς τὸν ἵπποδρόμον ἱδραμον λιτανεύοντες · ἀλλ' οὐδὲν ὤνησαν · τοῦ γὰρ βασιλέως ἐνέκα ἡ ἰστασις.

523 (12) Εὐφήμιον δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαιτὰς περιορισθῆναι προσέταξεν. Ὁ δὲ λόγων ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαβεῖν ἀπαθείας, ὡς ⁸⁴ ἐπιβουλῆς χωρὶς κατὰ τὸν τόπον ἀπάγεται. Ἐπιτραπίς δὲ τὸν λόγον δοῦναι, ὁ Μακεδόνιος ἐπαινετὸν ⁸⁵ τι σκεψάμενος, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τοῦ Εὐφημίου ὄντος, τὸ ὠμογόριον τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι προσέταξε. Καὶ οὕτως εἰσελθὼν πρὸς τὸν Εὐφήμιον, δεινιστάμενος δὲ χρήματα, παρέσχε τῷ Εὐφημίῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

(13) Μακεδόνιος δὲ ἀσκητῆς ἦν ἱερὸς, ὡς ὑπὸ Γενναδίου τραφεῖς, οὗ καὶ ἀδελφιδοῦς ἐτύγχανε.

(14) Διὰ ⁸⁶ γοῦν τὸ μὴ ὑπακούειν τῇ αἵρεσει τοῦ βασιλέως, πολλὰ δεῖνὰ ἐνεδείξατο · φασὶ γὰρ τελευτήσαντος ⁸⁷ Μακεδονίου ἐν ἐξορίᾳ φοβερὸν τι συμβῆναι · νεκρὸν γὰρ ὄντα [καὶ ἐν κραδίᾳ τεθειμένον, βλέπόντων πάντων] σφραγισσθαι τῷ σταυρῷ.

(15) Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθεν ὁ μέγας Σάββας ἐν ΚΗ. τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ Ἰουστινιανῷ.

(16) Ἐπὶ τοῦ ⁸⁸ αὐτοῦ βασιλέως Ἀναστασίου ἀνυτέρτου ἐπίσκοπος Βυζαντίου Ἀρειανὸς, Βάρβαρον τινα βαπτίζων, ἐτόλμησεν εἰπεῖν · « Βαπτίζεται ⁸⁹ ὁ δεῖνα εἰς ὄνομα Πατρὸς δι' Υἱοῦ ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. » Καὶ ἐξηράνθη εὐθέως ⁹⁰ ἡ κολυμβήθρα. Ὁ δὲ Βάρ-

Variae lectiones et notae.

⁷⁸ Theod. L. Εὐφ. δὲ πρὸς αὐτόν ; Ὁ δὲ δ. τῷ βασιλεῖ ἀπήγγειλε δ. εἰς ἀδιάλακτον ἐχθρὰν κ. Ἐ. τὸν β. Ἀναστάσιον ἠγείρειν Theoph. ⁷⁹ κύριε cod. om. Theoph. αἱ μεγάλαί Leo. ⁸⁰ 495. ⁸¹ ὄντων τὰς τῶν α. ἐπ. ἐπέγραψεν Theoph. ⁸² Οὗτος ὁ Μακεδόνιος οὐκ ἔστιν ὁ πνευματομάχος, ἀλλ' ἕτερος ὁρθόδοξος Glossa cod. ⁸³ Ὁ μ. λόγος cod. ⁸⁴ ὅς cod. ὡς ἀνεπιβούλευτον μέναι ἐν τῷ ἀπαγίῳ Theoph. ⁸⁵ ἐπιτινετόν? cod. ⁸⁶ Διὰ — ἐφυλάττετο om. Bulg. sed Leo : εἰς ὃν διὰ τὸ μὴ ὑπέκτειν. ⁸⁷ τελευτήσαντι. Μακεδόνιον cod. ⁸⁸ Τῷ κ' ἔπει Δ. ὁ ἐπ. τῶν Ἀρειανῶν, β. τ. Β. λεγόμενον, παρὰ τὴν Δεσποτικὴν παράδοσιν ἐπ. Ced. ⁸⁹ β. Βάρβαρος Ced. ⁹⁰ εὐθέως ἐξ. Ced.

δαρος ἔμφροδος γινόμενος (γυμνὸς) ἔφυγεν ¹¹, ὡς ἐξ αὐτοῦ πᾶσι γνωσθῆναι τὸ θαῦμα.

(17) Καὶ δύο πάλιν ἐπισκόπων (156^b) ἀμφισβητούντων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὀρθοδόξου καὶ Ἀρειανοῦ, καὶ τοῦ Ἀρειανοῦ διαλεκτικοῦ ἔντος, τοῦ δὲ ὀρθοδόξου θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ, ὁ ὀρθόδοξος προὔτεινεν ὥστε, ἀφειμένους τῶν λόγων, εἰς πυρὰν εἰσελθεῖν, καὶ οὕτως δειχθῆναι τὸν εὐσεδέστερον. Τοῦ δὲ Ἀρειανοῦ παραιτησαμένου, αὐτὸς εἰσελθὼν ἀπὸ τοῦ πυρὸς ¹² διελέγετο καὶ ἀπαθὴς ἐφυλάττετο.

524 ΣΙΓ'. Βασιλεία Ἰουστίνου τοῦ Θρακῆος ¹³.

¹⁴ Μετὰ Ἀναστάσιον ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος ὁ Θρακῆς ἔτη θ', ἄριστος ¹⁵ ἐν πολέμῳ καὶ ζηλωτῆς θερμῶς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως.

(2) Οὗτος ¹⁶ καὶ Βιταλιανὸν ¹⁷ τὸν προβήθηεντα ὤκειώσατο καὶ στρατηλάτην ἐτίμησεν καὶ παρβήθειαν ἔχειν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν.

¹⁸ (3) Ἐβλοφονήθη δὲ Βιταλιανὸς παρὰ τῶν Βυζαντιῶν μηνιῶντων διὰ προειρημένης ἐπαναστάσεως.

¹⁹ (4) Ἀμάντιον δὲ τὸν πραιπόσιτον (ὅς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ὤκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, λέγεται χρήματα δεδωκέναι αὐτῷ τῷ Ἰουστίνῳ, ἔντι κόμητι ἐξκουβιτόρων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὅπως Θεόκριτον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἀναγορεύσῃ εἰς βασιλείαν. Τοῦτον) ἀνεῖλεν Ἰουστίνος καὶ τοὺς τὴν ἀνταρσίαν σὺν αὐτῷ μελετήσαντας καὶ τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατέσχεν.

²⁰ (5) Ἐπὶ αὐτοῦ ²¹ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρίθαν (καὶ τοὺς) ἐν Νέγρα ²² τῇ πόλει ἐπράχθη ²³ καὶ τὰ κατὰ τῶν Ὀμηριῶν δι' Ἐλεσβαὸν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιοπῶν.

²⁴ (6) Ἐτυπώθη δὲ ²⁵ ἐπὶ αὐτοῦ τὸ εορτάζειν ἡμᾶς τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς εορτήν.

²⁶ (7) Καὶ ἀστήρ ²⁷ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς χαλκῆς πύλης φαίνων ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κζ'.

²⁸ (8) Γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερώτατος ²⁹ καὶ ἡ μὲν ΚΠ. ἐν διαφόροις τόποις ἀπέλαθεν, ἡ δὲ μεγάλη Ἀντιόχεια **525** πάθος ἔπαθεν ἀνεκδιήγητον ὡς ³⁰ καταποθῆναι πᾶσαν σχεδὸν τὴν πόλιν καὶ τὰ φρον γενέσθαι τῶν οἰκητόρων. Τινὲς δὲ καταχωσθέντες καὶ ἐτι ζῶντες ὑπὸ τὴν γῆν ἔκραζον. Καὶ ἐξεληθὸν πῦρ ἀπὸ τῆς γῆς τούτους κατέφλεξε. (Ὁμοίως) καὶ ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήρχετο καθάπερ σπινθήρες ³¹, καὶ κατέκαιεν ὡσπερ ἀστραπὴ τὸν εὐρισκόμενον ³².

(9) Ἡ δὲ ³³ Πομπηιοῦπολις τῆς Μυσίας διαβροχίσσα μέσων, καὶ τὸ ἡμισυ καταποθὲν ³⁴ μετὰ τῶν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ ἐφ. καὶ π. ἐγνωρίσει τὸ θ. Ced. ¹² τῆς πυρᾶς Leo. ¹³ ἀνθρακος cod., om. Par. 4706. ¹⁴ 518. ¹⁵ ἄριστος; — εορτήν om. Bulg. et Serb. πᾶσαν ἀρ. ζ. τῆς δ. π. Ced. 686, 17 — 23. ¹⁶ Βιταλιανὸς δὲ ὁ προβήθηεις τῷ δὲ ὤκειώθη τῷ βασιλεῖ Ced. 637, 10. ¹⁷ Βιτάλιον cod. ¹⁸ 520. ¹⁹ 518. — Ced. 557, 23 — 658, 1. ²⁰ μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν τυρζιννίδα μ. ἀν. Ced. ²¹ 524. ²² Τοῦτον τῷ ἔτει (ε') καὶ τὰ Ced. 659, 8. — 10. ²³ ἐν ἐρ. α. cod. ²⁴ ἐπ. ὑπὸ τῶν Π.μ. καὶ ὁ πόλιμος Ἐλ. β. τ. Ἀ. πρὸς τοὺς Ὀμηρίτας καὶ ἡ νίκη αὐτοῦ Ced. ²⁵ 521. ²⁶ ἐπὶ αὐτοῦ δὲ (τῷ θ' ἔτει) ἐτ. ε. ἡ. καὶ τὴν ε. τῆς ὑπ. κτλ. Ced. 647, 19 — 21. ²⁷ 519. ²⁸ Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει (β') ἐτ. δ. ἐν τῇ Ἀνατολῇ κομήτης ὅς εἶχεν ἀκτίνας ἐκπεμπούσας; ἐπὶ τὰ κάτω αὐγὰς, ὃν ἔλεγον πωγωνίαν; εἶχε δὲ ἀκτίνα ὁρώσαν ἐπὶ δύοσιν Ced. 658. — 5. ²⁹ 526. Ced. 740, 10 — 22. (τῷ η' ἔτει) Ced. 641, 31 — 25. ³⁰ φ. ὕψ' οὐ τῇ μὲν ΚΠ. ἐν δ. τ. τῇ δὲ Ἀντιόχεια συμφορὰ ἀνεκδιήγητο; προσμηνύθη. ³¹ ὥστε πτωθῆναι σχ. π. τὴν π. καὶ τ. τῶν δ. γ. τινὰς δὲ ἀναχωσθέντας; καὶ ἐτι ζῶντας ὑπὸ τὴν γῆν πῦρ ἐξ. ἐκ τῆς γῆς x. Ced. 648, 10 — 0. ³² ἀέρος; ὡς σπ. κ. Ced. — σπινθήρ ἐπὶ cod. ³³ τοὺς εὐρισκόμενους Ced. ³⁴ Τῷ θ' ἔτει — ἀλλὰ καὶ ἡ Π. Ced. 641, 21 — 25. ³⁵ μ. καταπόθη μετὰ τῶν δ. καὶ ε. Ced. τοῦ ἡμίσεος καταποθέντος?

nudus effugit et sic omnibus prodigium notum factum est.

Rursum adhuc sub Anastasio, cum duo episcopi, orthodoxus et Arianus, socum disputarent, et Arianus, dialecticus, orthodoxus autem pius et fidelis esset, orthodoxus proposuit ut, sermones relinquendo, in pyram ascenderent et sic quisnam magis pius esset ostenderetur. Ariano vero aliter sentiente, ipse rogam ingressus inter flammam disputavit et integer evasit.

CCXVI. Regnum Justinii Thracis.

Post Anastasium Justinus Thrax regnavit annos novem, fortis in bello, fideique orthodoxa; fervens propugnator.

Ipse Vitalianum antea dictum sibi familiarem conciliavit et ducis exercitus munere honoravit, magnamque libertatem apud se dedit.

Vitalianus autem a Byzantiis ob praedictam reintegrationem furentibus dolo occisus est.

Amantium vero praepositum, qui templum Sancti Thomae aedificavit et exornavit, pecunias dedisse fertur ipsi Justino, qui princeps excubitorum erat sub Anastasio, ut Theocritum, ipsius consobrinum, regem proclamaret. Hunc occidit Justinus unaque eos qui cum ipso rebelles erant, et regiam in se occupavit.

Sub ipso locum habuerunt quae contra sanctum Arctium et alios in urbe Negra et contra Homeritas ab Etesbaan Aethiopum rege facta sunt.

Statutum est autem sub ipso, nos festivitatem Occursus celebrare.

Et stella apparuit in caelo super aeneam portam dies et noctes viginti septem praefulgens.

Factus est etiam terrae motus tremendissimus. Urbs quidem Constantinopolis illum diversis locis persensit; sed Antiochia magna inenarrabile pertulit damnum, ita ut tota fere civitas absorberetur et habitatorum sepulcrum fieret. Quidam autem scultorum adhuc sub terra viventes clamabant. Et ignis e terra proveniens eos consumpsit, dum alius ignis e caelo descendit velut scintilla, et tanquam fulmen, quemcumque inveniret exurebat.

Pompeopolis in Mysia idem passa est et media pars eam habitatoribus absorpta. Sub terra

clamantes misericordiam efflagitabant. Et per totum annum moveri terra non cessavit.

Mulier quædam apparuit gigantea, quæ, ex Cilicia orta, omnem hominem in statura uno cubito superabat; et ampla erat valde, ita ut mirarentur qui videbant eam. In officinis et domibus dabat ei obolum.

Idem rex multum benevolentia sensum erga Antiochiam ostendit novis ædificiis et in eos qui viuentes in ea superfuerant. Tantum super eam doluit, ut, diademate purpuraque depositis, sacco et cinere indutus, per aliquot dies luctus signa ediderit.

Interiit autem Justiniano consobrino regnum relinquens.

Justinus revocaverat omnes sacerdotes virosque pios et orthodoxos quos Anastasius injuste miserat in exsilium.

Sub eodem Scirtus fluvius, qui per mediam urbem Edessam fluit et illi divitias cum lætitia præstat, inundans eam cum civibus submersit. Postquam vero recesserunt aquæ, tabula lapidea in fluvii alveo iuventa est hieroglyphicis characteribus cælata, qui sic habebant: « Scirtus fluvius movebitur (σκιρτήσει) malis motibus urbi et civibus. »

Quidam Eulalius ex divite factus pauper moriens in testamento Justinum hæredem instituit eique commendavit ut tres ipsius filias parvas relictas nutritret et dotaret, omniaque ipsius debita quibus obaratus esset solveret, et ipsius scripta redimeret. Quæ cuncta Justinus, quod omnes mirabantur, liberaliter explevit.

CCXVII. Regnum Justiniani.

Post Justinum regnavit Justinianus, ejus consobrinus, annos triginta novem; qui Magnam ecclesiam Sanctam Sophiam, prius a Constantio Constantini Magni filio ædificatam, novo decore novaque magnitudine instaurasset, hymnum (τροπάριον) quoque dedit in ecclesia decantandum, cujus principium: « Unigenitus Filius et Dei Verbum. »

Α οικήτόρων, εκρανον ὑπὸ τὴν γῆν ἐλεθθῆναι¹⁷ ζητούντες· καὶ διέμεινεν ἡ γῆ σειομένη ἑνιαυτὸν ὅλον.

(10) Καὶ γυνὴ τις ἀνεφάνη γιγαντιαία ἐκ Κιλικίας; οὔσα, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ ἅπαντα ἄνθρωπον μακρὸν πῆχυν¹⁸ ἕνα καὶ πλατεία (ἦν) σφόδρα¹⁹, ὥστε θαυμάζειν τοὺς ὀρώντας αὐτὴν· καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἴκοις ἐδίδουεν αὐτῇ ἀνὰ ὄβολου²⁰.

(11) Ὁ αὐτὸς²¹ βασιλεὺς πολλὰ ἐφιλοφρονήσας τὴν πόλιν Ἀντιόχειαν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ζῶντας ὑπολειφθέντας. Τοσοῦτον δὲ ἐπ' αὐτῇ ἤλγησεν, ὥς καὶ τὸ διάδημα ἀποθεῖναι καὶ τὴν πορφύραν καὶ σάκκον καὶ σποδὸν περιβαλέσθαι καὶ πενθήσαι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

²² (44) Ἐτελεύτησε δὲ καταλιπὼν τὴν βασιλείαν Β' Ἰουστινιανῷ τῷ ἀνεψιῷ.

²³ (13) Ἰουστίνος²³ ἀνεκαλείσατο πάντας (ιερεῖς καὶ ἄνδρας 526 εὐσεβεῖς καὶ ὁρθοδόξους) οὓς Ἀναστάσιος ἀδίκως ἐξώρισεν.

²⁴ (14) Ἐπὶ αὐτοῦ²⁴ Ἔδετα πόλις, Σκιρτοῦ ποταμοῦ²⁵ μέσον αὐτῆς διερχομένου καὶ πλοῦτον καὶ τέρψιν αὐτῇ παρεχομένου, πλημμυρήσας ταύτην σὺν τοῖς συνοίκοις ἐπόντισεν. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι²⁶ τὰ ὕδατα (137^ο) πλῆξ²⁷ λίθινη εὐρέθη ἐν τῇ τοῦ ποταμοῦ ὄχθῃ ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐγκακολαμμένη περιέχουσιν οὕτως· « Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσει κακὰ σκιρτήματα (πόλις καὶ) πολίταις. »

(15) Εὐλαλίου τινὸς²⁸ ἀπὸ πλουσίων πένητος κλυτῆσαντο; καὶ γράψαντος ἐν διαθήκῃ Ἰουστινίου κληρονόμον καὶ παρακελευσαμένου ὥστε τὰς γ' θυγατέρας αὐτοῦ μικρὰς καταλειφθεῖσας ἀναθρέψαι καὶ ἐκπροικίσει τὸν βασιλεῖα καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ χρεὰ δοῦναι·²⁹ τοῖς χρεωφιλῆταις³⁰ καὶ τὰ γραμματεῖα (αὐτοῦ) ἀναβρῦσθαι, ἄπερ³¹ πάντα βασιλικῶς Ἰουστίνος ἐξέστειλε³², καταπλήξας ἐν τούτῳ ἅπαντα ἀκούσαντα ἄνθρωπον³³.

ΣΙΖ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ³⁴.

³⁵ Μετὰ Ἰουστίνου³⁵ ἐδρασίλευσεν Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἐτη 18^ο δὲ ἀνακαινίσας τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν Ἁγίαν Σοφίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίου, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, παρέδωκε καὶ τροπάριον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλεσθαι, οὗ ἡ ἀρχὴ· « Ὁ μονογενὴς Δ' Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. »

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ ὄντες οἱ ἄνθρωποι τὸ ἐλεθῆσατε· Ced. cf. 640,22: ἐσεῖετο δὲ ἡ γῆ ἐπὶ ἑν. ἕνα. ¹⁸ π. τῆς γιγαντιαίας γυναικὸς rubrica codicis. Ced. 640,5 — 8: Ἐπὶ δ' αὐτῷ ἔτει (ε') ἐφ. γ. τις ἐκ τῆς Κ. γιγαντιγενῆς, ὅπ., om. Serb. Bulg. ὥστε—ἡμέρας. ¹⁹ σφ. γυρεούσα δὲ τὰς πόλεις ἐλάμβανε κατὰ ἐργαστηρίον φάλλιν μίαν Ced. ²⁰ ὄβολόν cod. ²¹ Ἀγγελθέντος δὲ τοῦ πάθους ὁ μὲν β. μεγάλως ἡ. τὴν ψυχὴν καὶ ῥίψας τὸ δ. καὶ τὴν π. ἐπέθει ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἡ π., κτλ. Ced. 641,9—19, om. Serb. Bulg. ὥ Ced. 642,1—3. ²² 518. ²³ Ἀν. δὲ καὶ π. τοὺς ἀ. ὑπὸ Ἀναστασίου ἐξορισθέντας; Ced. 638,1 (ἔτει α'). ²⁴ 525. ²⁵ Ἐπὶ δ' ἔτει — κατεποντίαση Ἐ. 3 ²⁶ διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ μ. ἀ. (αὐτοῦ cod.) δ. Σ. π. δὲ πλ. δίκην θαλάσσης τοὺς οἴκους σὺν τοῖς οἰκοῦσι σύρων ἐπ., κτλ. Ced. 639,20-640,5. ²⁷ παύσαι Ced. ²⁸ ε. π. λ. ἐν τῇ ὁ. τοῦ π. γεγραμμένη ἰ. γ. ὁ. Ced. ²⁹ Ἰούτῳ τῷ Ἰουστίνῳ Εὐλάλιος τις. ἀ. π. γενόμενος πένης ἐν τῷ μέλλειν αὐτὸν ἀποθίωσαι ἐγράψεν ἐνδιαθῆκως πλ. Ἰ. παρακελευσάμενος ὡ. τ. γ' ἀ. θ. Ced. 637,2 — θ. ³⁰ ἀπὸ δ. Ced. ³¹ χρεωστουμένοις Ced. δανισταῖς Leo. ³² ἀ. β. π. Ced. π. β. Leo. ³³ ἐπλήρωσε Ced. Leo. — ἐξετέλεσε cod. ³⁴ π. ἄνθρωπον τὸν ἀκ. Ced. ³⁵ π. τῆς βασιλείας Ἰ. τοῦ μεγάλου M. 2, π. τῆς β. Ἰουστίνου τοῦ μ. Par. 1076. ³⁶ 527. ³⁷ Τοῦτου τῷ β' ἔτει ἀνεκαινίσεν ἐκ θεμελίωι Ἰ. τὴν τοῦ Θεοῦ μ. ε. εἰς κ. καὶ μ. ὑπὲρ τὸ πρ. παραδοῦς τρ. αὐτῇ ὑπ' ἀ. μελισθὲν ψ. Ὁ μ. ἰς καὶ Α. τοῦ Θεοῦ Ced. 650,12—15.

527 ²⁹ Οὗτος ἐποίησε ³⁰ καὶ τὰς νεαράς διατάξεις, ἐκφωνήσας καὶ τύπον περὶ τε ἐπισκόπων καὶ ξενοδόχων καὶ οἰκονόμων καὶ ὄρφανοτρόφων, ὥστε μὴ κληρονομεῖσθαι πλὴν ἂ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐκέκτηντο.

(3) **Π** δὲ ³¹ Ἀντιόχεια σειομένη οὐκ ἐπαύετο μέχρις οὗ ἐφάνη θεοσεβεῖ ἀνθρώπῳ γράψαι εἰς τὰ πρόθυρα τῶν φιλῶν· « Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε. » Ἔστι δὲ ³² ἡ ὄρη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκτοτε ἐκλήθη ἡ πόλις Θεοῦπολις ³³.

³⁴ (4) Καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ μετρίνεθη καὶ ἔλαθεν ἀρχὴν ἑορτάζεσθαι Φεβρουαρίου μηνί· εἰς τὴν β', γενομένην πρότερον τῇ 18' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐναριθμουμένη ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς. Ὁ γὰρ θεὸς Χρυσόστομος ³⁵ οὕτω λέγει· « ³⁶ Ἐποίησιν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ πάντα, καθὼς γέγραπται, τῇ δὲ ζ' κατέπαυσεν· » διὸ καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐζητήσας καὶ σώσας τὸ ἀποκωλύθαι· εὐδόκησεν καὶ ἐνανθρωπήσας τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς κοσμοποιίας· τὰς ἑορτάς παρέδωκεν ἡμῖν τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας· καὶ πρώτη μὲν ἐστὶ καὶ ρίζα τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστοῦ ἡ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας μετὰ τὴν σύλληψιν Γέννησις· δευτέρα δὲ ἡ Ἐπιφάνεια, τρίτη δὲ ἡ τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρα, τετάρτη ἡ ὑπερένδοξος Ἀνάστασις, καθ' ἣν ἐν τοῖς καταχθονίοις γενόμενος ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς πάντων συνανέστησεν ἑαυτῷ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς πιστεύσαντας· εἰ δὲ ἡ πρὸς οὐρανούς Ἀνάληψις αὐτοῦ καὶ ἐν ε' τῆς ἑβδομάδος ἐγένετο ἡμέρη· ε' ἡ τῆς ἐπιφοιτήσεως ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ζ' δὲ ἡ προσδοκωμένη τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν μεγάλη καὶ ἀδιάδοχος ἡμέρα. Τότε γὰρ ἑορτάσουσιν ὄντως μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης οἱ μέλλοντες **528** κληρονομεῖν ³⁷· « ἂ ὀφθαλμοὶ οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἂ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. » Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος.

³⁸ (5) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἐξεληθούσα ἡ θάλασσα ἐκ τῶν ὀρίων αὐτῆς ἐπὶ μιλία γ' πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης· χωρία ποῖλά καὶ προάστεια ἐξαφανίσασα, ἀνθρώπους δὲ ἀνριθμήτου· ἀποκνίξασα, πάλιν ὑπέστρεψε.

³⁹ (6) Καὶ ὁ δῆμος ⁴⁰ ἀντάρας τὸ λεγόμενον πρασινοβένετον καὶ πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ σφαγὴν καὶ ἐμπρησμόν ἐν τῇ πόλει ποιήσαντες, (138^b) ἀναγορεύουσι βασιλέα Ὑπάτιον ἐν τῷ ἰππικῷ. Πολλοὺ δὲ λαοῦ συνδραμόντος καὶ τοῦ ἰππικοῦ πληρωθέντος, προσέταξεν Ἰουστινιανὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ

A *Hic novas constitutiones fecit, legem promulgans de episcopis, hospitibus, æconomis et orphanotrophis, quæ exceptis iis quæ ante munus susceptum possederant, nullius rei hæreditatem possent adire.*

Antiochia vero moveri non cessabat usque dum visum est homini pio scribere super januarum antes : « Christus nobiscum : state. » Stetit autem ira Dei et ex tunc urbs appellata est Theopolis.

B *Et festum Occursus translatum est, cœpitque celebrari mensis Februarii secunda die cum fieret antea decima quarta die ejusdem mensis. Hæc autem festivitas cum festis Dominicis non computata est. Divus enim Chrysostomus sic ait : « Fecit Deus omnia opera sua, sicut scriptum est, et die septima requievit. Ideoque novissimo dierum Dei Verbum « querere et salvum facere quod perierat » dignatum est et caro factum, eundem sequens modum, juxta numerum dierum creationis, dedit nobis festivitates ipsius æconomiz. Et prima quidem et radix Christi festorum est secundum carnem ex Virgine Maria post conceptionem Nativitas; secunda vero Epiphania; tertia salutaris Passionis dies; quarta gloriosissima Resurrectio, per quam cum ad inferos descendisset Salvator et Redemptor omnium, suscitavit secum justos et fideles; quinta vero ipsius in cœlos Ascensio, sicut et quinta hebdomadis die facta est; sexta Spiritus sancti illuminationis dies; septima autem expectata catholica resurrectionis mortuorum magna et perennis dies. Tum enim revera festiviter agent cum multa lætitia et exultatione qui hæreditaturi sunt « quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt quæ præparavit Deus diligentibus se. » Hæc quidem Chrysostomus.*

Postea sub regno Justiniani egrediens e terminis suis mare ad tria millia in Thraciæ finibus, cum multa loca suburbique everisset et innumeros homines suffocasset, subsedit.

Et factio quæ dicitur Prasino-Veneta tumultum fecit, multisque sceleribus, rapinis, cædibus et incendiis perpetratis proclamavit regem Hypatium in circo. Cum vero magna multitudo convenisset et circus impleretur, Justinianus populum suum et exercitum ordinavit. Et alii quidem supra, alii infra sedem (imperatoriam) col-

Variæ lectiones et notæ.

²⁹ 528-529. ³⁰ Τὸς δὲ παλαιούς νόμους πάντας ἀνεπίσως, ποιήσας μονόβιβλιον ὁ καὶ γ. δ. ἐκάλεσε Ced. 646,3,4. ³¹ Ἐφ. δὲ τινι θ. ἀ. ἐν ὄραματι εἰπεῖν πᾶσιν ἵνα ἐπιγράφωσιν εἰς τὰ ὑπέρθ. αὐτῶν Ced. 646,16-21. ³² Καὶ τούτου γενομένου ε. ἡ δ. τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Αὐγούστα πολλὰ ἐδώρησαντο χρήματα εἰς ἀνακατασκευὴν τῆς Ἀντιόχου πόλεως καὶ μετωνόμασαν αὐτὴν Θεοῦπολιν Ced. ³³ ἐφ' οὗ ἡ Ἀντιόχεια Θεοῦπολις ἤρξατο προσαγορεύεσθαι cod. in textu e margine, ut videtur. ³⁴ 542. ³⁵ Spuria III. 785 G — 784 A. Ex. XX. 41, Luc. xix, 40. ³⁶ Ἐν ἑξ ἡμέραις cod. ³⁷ I Cor. ii, 9. ³⁸ 545. Ced. 657,15 — 19: Τῷ ιη' ἔτει ἐπανέστη ἡ θ. τῇ Θράκῃ ἐπὶ μ. δ' καὶ ἐκάλυψεν αὐτὴν ἐπὶ τὰ μ. Ὀδησοῦ καὶ Διονυσίουπολιν καὶ τὸ Ἀφροδισιον καὶ πολλοὶ ἐπνίγησαν, κτλ. ³⁹ 532. ⁴⁰ Τῷ ε' ἔτει γέγονεν ἡ ἀνταρσία τοῦ λεγομένου Νίκα καὶ ἔτρεψαν οἱ τῶν δῆμων β. Ὑ. τὸν συγγενὴ Ἀναστασίου τοῦ βασιλέως, κτλ. Ced. 647,11 ὁ 48,21.

locati sagittis occiderunt triginta millia, in quibus Hypatium, quem rex comprehensum, quod regium diadema gestasset, interfecit.

CCXVIII. De quinta Synodo.

Sub regno Justiniani Magni, anno regni vicésimo sexto, Vigilio sanctissimo patriarcha Romæ per rescriptum orthodoxam fidem confirmante, facta est centum sexaginta quinque Patrum quinta synodus, cui præfuerunt Eutychius Constantinopolis, Apollinarius Alexandriæ, Dominus Antiochiæ, Stephanus episcopus Raphiæ, Georgius urbis Tiberiotarum episcopus, vicarii que Eutychii Hierosolymorum, adversus Origenem et eos qui impia ejus dogmata receperant, Didymum et Evagrium, quondam celebres, et capitula ab ipsis exposita, quibus nugabantur ante corpora animas subsistere, gentilibus suffulti dogmatibus, metempsychosim dogmatizantes et pœnarum esse finem, et corpora non eadem in resurrectione suscitanda, et dæmonum in primum statum redintegrationem, paradisum allegorice explicantes dicentesque non fuisse nec esse a Deo sensibilem paradisum, neque in carne Adamum esse formatum. Quæ dogmata plerumque ad tempus abscondebantur, sed quia ad multitudinem grassantia vastabant Ecclesiam, tunc publice ana hemate percussa sunt.

Anathema quoque dixerunt contra Theodorum Mopsuestenum, qui Nestorii Judaizantis magister fuerat, necnon contra epistolam Ibas dictam, et quædam scripta Theodoret, Cyri episcopi, adversus duodecim capita beati Cyrilli conscripta.

Scriptum autem imperatoris ad synodum sic habebat: « Circa Origenem ergo et eos qui cum ipso consentiunt, vigilantia nobis fuit et est ut, absque turba, sancta Dei Ecclesia catholica et apostolica custodiatur, et omnia ex quocunque fonte orta fidei orthodoxæ contraria condemnentur. Quoniam igitur notum est nobis quosdam esse Hierosolymis monachos Pythagoræ, Platoni, et Origeni, qui dicitur etiam Adamantius, et eorum impietati ac errori obtemperantes et ita docentes, necessarium duximus studium et inquisitionem de his fieri ne tandem errore suo Græco atque Manichæo multos disperdant. Dicunt enim, ut ex multis pauca memoremus, mentes fuisse usque quolibet numero et nomine, ut unitatem constituerent omnium rationabilium identitate

Α και τὸν στρατὸν ⁸¹. Καὶ οἱ μὲν ἀνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν τοῦ καθίσματος τοξοῦντες, ἀπέκτειναν χιλιάδας λ', ἐν οἷς καὶ τὸν Ὑπάτιον χειρωσάμενος ἀνέλεν ὡς βασιλικὴν διάδημα φορέσαντα.

ΣΗΡ. Περὶ τῆς ε' συνόδου ⁸².

⁸³ Καὶ ἡ ε' γέγονε ⁸⁴ σύνοδος τῶν ρξε' Πατέρων ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Ἰουστινιανοῦ φημὶ τοῦ Μεγάλου κς' ἐπὶ Βιγίλιου τοῦ ἀγιωτάτου πάπα Ῥώμης διὰ λιβέλλου τὴν ὁρθὴν πίστιν κυρούντος, ἧς ἠγοῦντο Εὐτύχιος ΚΠ, Ἀπολλινάριος Ἀλεξανδρείας ⁸⁵, Δήμος Ἀντιοχείας ⁸⁶, (Στέφανος ἐπίσκοπος Ῥαφίας, Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Τιβεριωτῶν πόλεως), τοποτηρητήσαντες ⁸⁷ δὲ Εὐτυχίου Ἱεροσολύμων, κατ' Ὀριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου ⁸⁸ καὶ Εὐαγρίου τῶν πάλαι ἀχμασάντων **529** καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ' αὐτοῖς κεφαλαίων, ἐν οἷς ἐληρώδουν προὑπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἐξ Ἑλληνικῶν ὁρμώμενοι δογμάτων, τὴν μετεμψύχωσιν δοξάζοντες ⁸⁹ καὶ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως καὶ τὰ σώματα ἡμῶν μὴ ἀνίστασθαι τὰ αὐτὰ ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, τὸν ⁹⁰ παράδεισον ἀλληγοροῦντες ⁹¹ καὶ μὴ (τε) γεγενῆσθαι μήτε εἶναι ἀπὸ ⁹² Θεοῦ αἰσθητὸν παράδεισον, μήτε (δὲ) ἐν σαρκὶ πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ ἅτινα δόγματ' εἰς χρόνον τὸ πλεόν ἐκρύπτετο, εἰς πλῆθος δὲ ἐπιδιδόντα καὶ πολλὰ ⁹³ τὴν Ἐκκλησίαν λυμαινόμενα, τηλικαῦτα στηλιτευθέντα ἀνεθεματίσθησαν ⁹⁴.

⁹⁵ (2) Ἐτι δὲ κατὰ Θεοδοῦρου τοῦ Μόζου ἑστίαις, διδασκάλου γεγονότος ⁹⁶ Νεστορίου τοῦ ἰουδαϊόφρονος ἀνεθεματίσταν μετὰ τῆς λεγομένης Ἰβας ἐπιστολῆς, καὶ τινων συγγραμμάτων Θεοδορητοῦ τοῦ ἐπισκόπου Κύρου συγγραφέντων κατὰ τῶν εβ' κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου.

⁹⁷ (3) Τὸ δὲ γράμμα τοῦ βασιλέως ⁹⁸ πρὸς τὴν ⁹⁹ σύνοδον περιεῖχεν οὕτως: « Περὶ μὲν οὖν Ὀριγένους καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ σπουδῆ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν ἀτάραχον τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ (καθολικὴν) καὶ ἀποτολικὴν Ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι ¹⁰⁰ καὶ τὸ ὅπως οὖν ἀναφυόμενα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατακρίνεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν διέγνωσται ἡμῖν ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δῆπουθεν Πυθαγόρα, καὶ Πλάτωνι, καὶ Ὀριγένει τῷ (καὶ) Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσσεβεῖα καὶ πλάνῃ κατακολουθοῦντες καὶ διδάσκοντες, δεῖν φήθημεν φροντίδα καὶ ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλειον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι· λέγουσι γάρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν, ὅτι νόδες ἦσαν δέξα παντός ἀριθμοῦ τε καὶ ὀνόματος, ὡς ἐνάδα πάντων εἶναι τῶν

Varia lectiones et notæ.

⁸¹ εἰς τὸ ἱπτικόν? ⁸² Rubrica M. 2. Par. 4706, deest in codice. — Ἀπὸ τῆς δ' συνόδου μέχρι τῆς ε' ἔτη ρθ' codicis glossa, Ced. 660, 1. ⁸³ 533. ⁸⁴ Τῷ κς' τῆς μ. Ἰ. γ. ἡ ἀγία καὶ οἰκουμένη ε' σ. τῶν ρξε' ἄγιον π. ἐν ΚΠ. ἐπὶ Ced. 660, 18-666, 12. ⁸⁵ καὶ add. Ced. — ἔτει — Ἱεροσολύμων om. Slav. ⁸⁶ Ἀντ. τοποτηρητῆς δὲ Εὐτύχιος; Ἱερ. κατὰ Σευήρου τοῦ ἀκεφάλου καὶ δυσσεβοῦς — ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ παρ' ἄφρονος Ἰβ. Ced. ⁸⁷ τοποτηρηταί cod. ⁸⁸ τοῦ ἀπὸ ὀμμάτων Ced. ⁸⁹ δοξαζόντων τέλος τε τῆς Ced. ⁹⁰ δε add. Ced. ⁹¹ ἀλληγοροῦντων Ced. ⁹² ἀπὸ τοῦ Θεοῦ Ced. ⁹³ πολλοὺς τῆς Ἐκκλησίας Ced. ⁹⁴ ἀνεθεματίσαντες cod. ⁹⁵ Ced. 660, 13-18. ⁹⁶ τοῦ add. Ced. ⁹⁷ Ced. 660, 19 665 21. ⁹⁸ Ἰουστινιανοῦ add. Ced. ⁹⁹ ἀγίαν add. Ced. ¹⁰⁰ δίκαιον add. Ced.

ὡν τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ
 ἄμφω τῇ πρὸς Θεὸν Λόγον ἐνώσει τε καὶ γνώ-
 και ὡς κόρον αὐτῶν λαβόντων ⁷¹ τῆς θείας
 ἡς καὶ θεωρίας, **530** κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐπι-
 ἴρον ⁷² ἐκάστου τροπῆς λεπτομερῆ ⁷³ τε ἢ πα-
 σώματα ἀμφιάσασθαι καὶ ὀνόματα κληρούσα-
 κάντεσθον τὰς οὐρανίους καὶ λειτουργικάς
 ἴναι δυνάμεις· ἀλλὰ μὴν καὶ ἥλιον καὶ σελή-
 αὶ τοὺς ἀστέρας καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν (138^ο)
 ὦν ἐνάδο; ὄντα, [ἐκ τῆς] ἐπὶ τὸ χεῖρον ⁷⁴ τρο-
 οῦτο γεγονέναι ὅπερ εἰσὶ· τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖον τῆς
 (ἀγάπης) ἀποφυγέντα λογικὰ ψυχὰς ὀνομα-
 ι· ⁷⁵ καὶ σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς
 ῖθῆναι· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἐληλα-
 ψυχροῖ; καὶ ζοφεροῖς ἐνδοθῆναι σώμασι, καὶ
 νας ⁷⁶ γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι· καὶ ὅτι
 γελικῆς μὲν καταστάσεως ψυχικῆ γίνεται κα-
 ισις, ἐκ ⁷⁷ τῆς ψυχικῆς δαιμονιούδης τε καὶ
 πίνῃ· ἕνα δὲ ⁷⁸ νοῦν ἐκ πάσης τῆς ἐνάδος τῶν
 ὦν ἀκλόνητον μεῖναι καὶ ἀκίνητον τῆς θείας
 ἡς καὶ θεωρίας, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς βασιλεὺς
 ἄνθρωπος· γεγονέναι· καὶ ὅτι παντελής ἔσται ⁷⁹
 τωμάτων ἀναίρεσις, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρώτου
 θεμένου τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάν-
 καὶ ὅτι ἀνακομίζονται πάλιν ἅπαντες εἰς τὴν
 ὦν ⁸⁰ ἐνάδα καὶ γίνονται· νέες, καθὰ καὶ ἐν
 προῦπάρξει ἐτύγχανον, ἀποκαθισταμένων δη-
 ι καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν λοιπῶν δαι-
 ν εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάδα καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ
 ἄνθρώπων μετὰ τῶν θείων καὶ θεοφόρων
 ὦν καὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ τὴν αὐτῆν
 ὦν ἔωσιν πρὸς τὸν Θεὸν ὅποιαν ἔχει καὶ ὁ
 τῆς, καθὼς καὶ προῦπῆρχον, ὡς μηδεμίαν εἰ-
 ιαφορὰν τῷ Χριστῷ πρὸς, τὰ λοιπὰ λογικὰ παν-
 ι, οὔτε τῇ οὐσίᾳ, οὔτε τῇ γνώσει, οὔτε τῇ δυ-
 ι, οὔτε τῇ ἐνεργείᾳ. Ὁ γὰρ ⁸¹ Πυθαγόρας ἀρ-
 τῶν πάντων ἐφησεν εἶναι τὴν μονάδα, καὶ
 Πυθαγόρας καὶ Πλάτων ἔζῳν τῶν ψυχῶν
 ἄτων εἰπόντες καὶ τὰς ἀμαρτίας ⁸² ἐνὶ περι-
 ῖσας τιμωρίας χάριν εἰς σώματα καταπέμπε-
 λέγουσιν, ὅθεν ὁ Πλάτων ⁸³ δέμας τὸ σῶμα καὶ
⁸⁴ ἐκάλεσεν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς ψυχῆς δεδεμένης
 τεθαμμένης· (σῆμα γὰρ τὸ μνημῆς). Εἶτα
 περὶ τῆς ἐσομένης κρίσεως καὶ ὄνταποδύσεως
 μυχῶν αὐθῆς φησιν· « Ἦ μὲν ⁸⁵ πειθεραστή-
 ος καὶ κακῶς βιώσαντος μετὰ φιλοσοφίας
 «—εἰς τρίτην περιόδον τῆ χλιετεί· ἐᾶται κολα-
 α ⁸⁶ καὶ « οὕτω περρωθεῖσα τῷ χλιεστῷ ⁸⁷ ἔτσι
 ἄλεται καὶ ἀπέρχεται· αἱ δὲ ἄλλαι ὁπόταν ⁸⁸
 τὸν βίον τελείωσιν, » — « αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ
 τῆς ⁸⁹ δικαιοσύνης ἐλθοῦσαι δίκην ἄμα καὶ λόγον

A substantiar et energie, potentiaque, ad Deum Ver-
 lum unione et cognitione; et satietate divini amo-
 ris et contemplationis concepta, ad modum conver-
 sionis uniuscujusque in pejus, tenuia vel crassa
 corpora induisse, et nomina obtinuisse, exinde-
 que potentias caelestes et ministrantes enatas esse;
 similiter solem et lunam et stellas, ipsa quoque
 ad rationabilium unitatem pertinentia, ex conver-
 sione in pejus esse facta quod sunt; rationabilia au-
 tem a divina charitate magis alienata vocari ani-
 mas et corporibus nostris crassioribus circumdari;
 quæ vero ad extremum malitiæ devenerunt, fri-
 gidis tenebrosisque circumvestiri corporibus, et
 dæmones fieri et vocari, et ex angelico statu fieri
 statum animarum; et ex animarum statu damo-
 niacum et humanum; unam autem mentem ex
 tota rationabilium unitate mansisse immutabilem ac
 immotam in divina charitate et contemplatione, et ita
 Christum regem et hominem factum esse; et omnium
 integram esse futuram corporum destructionem cum
 Dominus ipse primus proprium corpus deposuerit et
 cæterorum cunctorum; et omnes redituros ad suam
 unitatem rursusque mentes fore, juxta quod in
 prima existentiâ erant, redeuntibus quoque procul
 dubio ipso diabolo et cæteris demonibus in eam-
 dem unitatem, necnon impiis et atheis hominibus
 cum divinis et deiferis viris cælestibusque virtutibus,
 eandemque habituris unionem ad Deum qualem ha-
 bet Christus, ut præxistiterunt, ita ut nulla prorsus
 intersit differentia inter Christum et cætera rationa-
 bilia, neque substantia, neque scientia, neque potentia,
 neque virtute. Namque Pythagoras ait principium
 omnium esse monadem, eandemque Pythagoras
 et Plato genus quoddam animarum absque corpo-
 ribus affirmantes, eas quadam culpa lapsas puni-
 tionis causa dicunt in corpora demitti; unde Plato
 corpus vinculum sepulcrumque vocavit, tanquam in
 illo devinciretur et tumularetur anima (Sepulcrum
 enim monumentum est). Deinde circa futurum judi-
 cium et remunerationem animarum rursus ait:
 « Anima ejus qui pæderasta vixit et male cum
 philosophia se gessit » — « tertio mille annorum
 circulo » relinquatur puniendi, et « ita alis prædita
 millesimo anno dimittitur et egreditur. Alia vero cum
 hanc vitam finierint, istæ quidem ad tribunalia
 subterranea venientes penam simul et rationem
 reddent: ille autem ad cælum aliquo modo
 evolabunt et sub justitia agent sicut viverunt, »
 Cujus temeritatem sermonis facile concipies. Quis
 enim eum docuit annorum periodos et eluiba-
 des? et quod mille annis elapsis omnis anima

Varia lectiones et notæ.

λαβόντων Ced. ⁷¹ ἐπὶ τὸ χ. τῆς cod. ⁷² λεπτομερῆ: ρα ἢ καὶ π. Ced. ⁷³ τὰ χεῖρον Ced. ⁷⁴ δ. τὸ
 τὸ ἄκρον χύτροις cod. ex seqq. ⁷⁵ δ. ὁ. γινόμενα Ced. ⁷⁶ δὲ add. Ced. ⁷⁷ μόνον add. Ced. ⁷⁸ ἔστι
 αὐτῆν Ced. ⁷⁹ ἢ codex. Ced. ⁸⁰ τοι add. Ced. ⁸¹ [ἀρχὴν—Πυθαγόρας;] a cod. ex homœoteleuto
 sum. ⁸² ἀμαρτίαι cod. ⁸³ Phædon. 53 p. p. 82 E? ὡς οἰονεὶ τῆς ψ. ἐν τ. Ced. ⁸⁴ σχῆμα cod. ⁸⁵ Ἦ
 κλοροφῆσαντος ἀδύλω; ἢ π. μετὰ φ. Phæd us 219 A. ⁸⁶ κολασθῆναι Ced. ⁸⁷ τρίς χ. Pl. ⁸⁸ ὅταν
 πρώτον β. τελευτήσωσι Pl. ⁸⁹ ὑπὸ γῆς Pl. ὑπὸ γῆν Ced.

in proprium abilit locum? Quæ autem inter ista sunt nec libidinosissimis dicere conveniebat, nedum tali philosopho. Eis enim quæ vitam puram recte duxerunt obscenos ac præderastas adjunxit, et utrosque iisdem mercedibus fruituros dixit. Pythagoras igitur et Plato et Plotinus et ejusdem generis alii immortales esse animas confidentes, eas corporibus præexistere dixerunt, animarumque esse plebem, et illas quæ peccaverunt in corpora decidere, sicut dixi, acerbisque ac malas in lupos, dolosas autem in vulpes, et mulierosas in equos. Sancta autem Ecclesia, divinis obsequiosa verbis, animam una cum corpore creati dicit, non autem aliud prius et aliud posterius, juxta Origenis de mentiam. Ob hæc igitur prava perniciosaque dogmata, vel potius deliria hortamur vos, sanctissimi Patres, ut in unum congregati sedulo subjectam examinetis materiam, et unumquodque illorum capitum condemnentis et anathematizetis cum impio Origene et omnibus qui talia sentiunt aut in posterum sentient. »

τερρον, τὸ δὲ ὑστερον κατὰ τὴν Ἄριγένους φρονοβλάθειαν. Διὰ ταῦτα οὖν ἡ τὰ πονηρὰ καὶ ἀλέθρια δόγματα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρέπομεν τοὺς δσιωτάτους ὑμᾶς εἰς ἐν συνηγμένους ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν τῇ ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει καὶ ἕκαστον τῶν αὐτῶν κεφαλαίων κατακρίναι 532 τε καὶ ἀναθεματίσαι μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἄριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων ἢ φρονησάντων εἰς τέλος. »

Quæ postquam synodus audivit et omnia subjecti examini, divi Patres exclamaverunt : « Anathematizamus hæc omnia et omnes qui talia opinantur aut opinaturi sunt in posterum. »

Similiter autem de Theodori Mopsuesteni scriptis et cæterorum sic rursus habet regium exemplar : « Cura fuit eis qui ante nos orthodoxe pieque regnaverunt majoribus nostris, hæreses in tempore natas per synodos sanctissimorum Patrum excidere, et orthodoxa fide pure prædicata, sanctam Dei Ecclesiam in pace custodire. Itaque Constantinus Magnus, Ario blasphemante dicenteque Filium non esse Deo et Patri consubstantial'em, sed creaturam et ex non existentibus factum, Nicææ congregans trecentos viginti octo Patres et hic ipse præsens, Ario condemnato, fidem orthodoxam confirmare studuit. Hac fide confessi sunt divini Patres consubstantial'em esse Deo et Patri Filium (et Spiritum sanctum) et usque nunc sic canitur et creditur. Theodosius autem Senior, Macedonio negante sancti Spiritus divinitatem, et Apollinario ejus discipulo contra Verbi Dei æconomiam blasphemante atque dicente mentem humanam non accepisse Dei Verbum, sed unitum fuisse carni

Α τίσουσιν **· αὶ δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν ** τινὰ τρόπον κουφισθήσονται καὶ ὑπὲρ ** τῆς δίκης διάξουσιν καθὼς ἐβίωσαν. » — Οὗ τὴν ἀποτίαν ** τοῦ λόγου καταμαθεῖν βῆδον· τίς γὰρ αὐτὸν εἰδίδαξε τὰς τῶν ἐτῶν περιόδους καὶ χιλιάδας; καὶ ὅτι χιλίων διετηλυθότων ἐτῶν, τότε τῶν ψυχῶν ἕκαστη εἰς ἴδιον ἀπέρχεται χώρον; τὰ δὲ μεταξὺ τούτων οὐδὲ τοῖς ἁγῶν ἀσελγαστάτοις ἤρμωτε λέγειν, μήτοιγε ** φιλοσόφῳ τοιοῦτῳ. Τοῖς γὰρ ** τὴν ἀκραίφνη πολιτείαν κατορθώκοσι τοὺς ἀκολάστους [καὶ] παιδεράτας συνέστειλε, καὶ τούτους κάκεινους τῶν αὐτῶν (ἀθλῶν) ἔφησεν ἀπολαύσεσθαι. Πυθαγόρας τοίνυν, καὶ Πλάτων, καὶ Πλωτῖνος, καὶ οἱ τῆς ἐκείνων συμμορίας ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς συνομολογήσαντες, πρῶτάρχειν ἔφησαν τῶν σωμάτων, καὶ δῆμον εἶναι ψυχῶν καὶ τὰς ** πλημμελοῦσας εἰς σώματα καταπίπτειν, ὡς ἔφη, καὶ τοὺς μὲν πικροὺς καὶ πονηροὺς [εἰς λύκους], τοὺς δὲ δολεροὺς εἰς ** ἀλώπεκας, τοὺς δὲ θηλυμανεῖς εἰς ἵππους. (138^b) Ἡ δὲ ἁγία Ἐκκλησία τοῖς θεοῖς ἐπομένη λόγους φάσκει τὴν ψυχὴν συνδημιουργηθῆναι τῷ σώματι· καὶ οὐ τὸ μὲν πρῶ-

532 τε καὶ ἀναθεματίσαι μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ἄριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων ἢ φρονησάντων εἰς τέλος. »

(4) Ἐπερ δὴ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἀκούσασα, καὶ πάντα βασάνισαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ἐξεβόησαν. « Ἀναθεματίζομεν ὅλα ταῦτα καὶ πάντα τοὺς τὰ τοιαῦτα φρονούντας ἢ φρονησάντας μέχρι τέλους. »

(5) Ἰσαύτως δὲ καὶ [περὶ] Θεοδώρου [τοῦ Μόμφου] ἐστίας καὶ τῶν λοιπῶν οὕτω πάλιν φησὶν ὁ βασιλικὸς τύπος· « Σπουδῆ γέγονε τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ εὐσεβῶς προβεβασίλευκοσι τοῖς ἡμετέροις Πατράσι τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφρομένης αἵρέσεις; ἀλλὰ συνόδων δσιωτάτων ἱερέων ἐκκόπτειν καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς κηρυττομένης, ἐν εἰρήνῃ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν διαφυλάττειν· διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, Ἄρειου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τῆς Πατέρας καὶ αὐτοῦ ἐκεῖ παραγενόμενος καὶ τοῦ Ἄρειου καταδικασθέντος, καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐσπούδασε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κρατῦναι· δι' ἧς ὁμολογήσαντες οἱ θεοὶ Πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὸν Υἱὸν (καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα) καὶ μέχρι νῦν ἔσεται (καὶ πιστεύεται). Καὶ Θεοδόσιος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνούμενου τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ Ἀπολλινάριου τοῦ κωθητοῦ αὐτοῦ βλασφη-

Variæ lectiones et notæ.

** δ. ἐκτίνοσι Plato. ** τ' οὐρανοῦ Plato, οὐράνιον Ced. ** ὁ. τῆς δ. κουφισθεῖσαι διάγουσιν ἐξίως οὐ ἐν ἀνθρώπῳ εἶδει ἐβίωσαν βίου Plato, κουφισθεῖσαι ὁ. τῆς δ. δ. ἀξίως κ. ἐβ. Ced. ** ἀποτομίαν cod. ** Nota μὴ ὅτι γε cod. — ὡς ἵππους cod. ** τίς γὰρ — κατορθώκοσι τοῖς, κ. τ. λ. cod. ** ψ. κατὰ πλ. cod. ** εἰς π. τοὺς δὲ ἀρπακτικούς Ced. cf. Phaedonem 82 A : τοὺς δὲ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδος καὶ ἀρπαγῆς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτινῶν γένη. ἰ γούν Ced. ἰ αὐτοῦ Ced. ἰ φρονησ. cod. bis. ἰ Ced. 864,1-4. ἰ ὅλοις τούτοις μετὰ πάντων τῶν τὰ τ. φρονούντων ἢ φρονησάντων Ced. ἰ Ced. 664,5-670,11. σιθ' π. τοῦ ἀπρετικῶ Εὐτυχῶς M. 1, π. ἀπρεσιάρχου E. Par. 1106, hæc si hæc quintæ synodi non fuissent; in codice n argu. abscissus est. ἰ α. του Θεου Ced. ἰ χρ. π. Ced. ἰ τὸν Υἱὸν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ μὴ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, μ. νῦν ἂ. Ced.

μούντος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ ἄ
 φάσκοντος νοῦν ἀνθρώπινον μὴ εἰληφέναι τὸν ¹⁰ Θεοῦ
 Λόγον, ἀλλὰ σαρκὶ ἐνωθῆναι ψυχῇν ἄλογον ἐχούσῃ,
 συναγαγῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ρν' Πατέρας
 καὶ μετασχῶν καὶ αὐτὸς τῆς συνόδου, καὶ τῶν εἰρη-
 μένων καθαιρεθέντων καὶ ἀναθεματισθέντων αἰρε-
 τικῶν μετὰ καὶ τῶν δυσσεβῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ
 ὁμοφρόνων, παρεσκεύασε ¹¹ κηρύττεσθαι (τὸ ὁμοού-
 σιον καὶ) τὴν ὁρθόδοξον ¹² πίστιν (ἐτράνωσε). Θεο-
 δόσιος **533** δὲ ὁ Νέος, τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου λέ-
 γοντος· ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν
 Χριστὸν, καὶ τὸν μὲν φύσει Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πα-
 τρός, τὸν δὲ χάριτι [Υἱὸν] ἀσιθῶς [εἰσάγοντος καὶ
 τὴν ἁγίαν Μαρίαν εἶναι Θεοτόκον ἀρνούμενου], συν-
 αγαγῶν τὴν προτέραν ἐν Ἐφέσῳ τῶν ἁγίων σ' Πα-
 τέρων σύνοδον καὶ ἀποστείλας ἄρχοντας· **π**ρεῖναι
 ὀφείλοντα· ¹³ τῇ συνόδῳ προσέταξε καὶ τὸν Νεστό-
 ριον παραγενέσθαι καὶ κρίσιν ἐπ' αὐτὸν γενέσθαι·
 καὶ δὴ) γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, κατεδίκασαν
 Νεστόριον καὶ ἀναθεμάτισαν σὺν τοῖς ὁμοφροσιν
 αὐτοῦ. Τούτων δὲ οὕτω προσελθόντων, ἐπαναστάντες
 Κυρίλλῳ τῷ ἰστωιάτῳ ¹⁴ οἱ τῆς ἐξαγίστου Νεστο-
 ρίου μερίδας, ἐσπούδασαν τότε ἐπ' αὐτοῖς ¹⁵ ἀνα-
 τρέψαι τὴν κατὰ Νεστορίου γενομένην ¹⁶ κρίσιν.
 Ἀλλ' οὖν γε Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς ἀντιλαμβανόμενος
 τῶν ¹⁷ ὀρθῶς κατὰ Νεστορίου (139^a) καὶ τῶν πονη-
 ρῶν αὐτοῦ δογμάτων κριθέντων, παρεσκεύασε κρα-
 τεῖν δικαίως καὶ βεβαίως τὴν ¹⁸ ἐπ' αὐτῷ γενομένην
 κρίσιν. Καὶ γὰρ πρὸς τοῦτοις καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ
 τοῦ θεοῦ Κυρίλλου πρὸς τὸν βασιλέα καταφλυαρή-
 σαντο· ¹⁹ γράφει πρὸς αὐτὸν Κύριλλος τοιαῦτα·
 « Ἐπειδὴ περ ἐπιθύμη, ὡ εὐσεβέστατε βασιλεῦ,
 τῶν φιλοσοφῶν ²⁰ εἰωθῶν τινὰς ἀγρίων σφηκῶν
 δίκην περιβομβεῖν καὶ μοχθηροῦς ἐρεύγεσθαι κατ'
 ἐμοῦ λόγου, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατακομισθὲν καὶ οὕτι
 ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου λέγοντος τὸ θεῖον σῶμα
 Χριστοῦ, καὶ μέντοι ²¹ δύο υἱοὺς κατὰ Νεστόριον
 ὁμολογεῖν ἡμᾶς· καταφλυάρησαν, δεῖν φῆθημεν ὀλίγα
 περὶ τούτου πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως· Ὁ ἀνόητοι
 καὶ μόνον εἰδότες συκοφαντεῖν, πῶς εἰς τοῦτο παρ-
 ῆχθητε γνώμης καὶ τσσαύτην νενοτήκατε μω-
 ρίαν ²²; Ἐδεῖ γὰρ, (ἔδει) σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν
 ἅπας ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἁγίων συγκεκρότητο
 διαβιβδιουμένοις, ὅτι Θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία Μαρία·
 ἀλλ' ἐπεὶ περ ἐξ οὐρανοῦ καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς τὸ θεῖον
 γεγενῆσθαι ²³ σῶμα ²⁴ λέγομεν, ὡς φατε ²⁵, πῶς ἂν
 νοῦτο Θεοτόκος; Τίνα γὰρ ὄλω; τί τοκεν εἰ μὴ ἐστὶν
 ἀληθές, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα **534** τὸν Ἐμ-
 μανουὴλ; Γελάσθησαν τοίνυν οἱ κατ' ἐμοῦ τοιαῦτα ²⁶
 πεφλυαρηκότες. Οὐ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ θεοπέ-
 σιος· ²⁷ Ἦσαίς ²⁸· « Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ
 ἔξει καὶ τέξεται υἱόν· » — « καὶ καλέσουσι τὸ

animam irrationalem habenti, Constantinopolim
 congregans centum quinquaginta Patres, et ipse
 cum synodo participans, prædictis hæreticis cum
 ipsorum impiis dogmatibus et omnibus pariter opi-
 nantibus excommunicatis et anathematizatis, con-
 substantiale prædicari curavit et orthodoxam fidem
 promulgavit. Theodosius vero Junior, impio Nesto-
 rio dicente alium esse Deum Verbum et alium Chri-
 stum, illum quidem natura esse Dei et Patris Filium,
 hunc autem gratia Filium impie inducente, sancti-
 que Mariam esse Deiparam negante, Ephesinam
 congregans primam ducentorum sanctorum Patrum
 synodum, mittensque legatos assistere synodo de-
 bentes, jussit Nestorium ibidem adesse ejusque
 judicium fieri. Et facta diligenti inquisitione, con-
 demnaverunt et anathematizaverunt Nestorium cum
 omnibus ei consentientibus. His autem ita agen-
 tibus, insurgentes contra Cyrillum sanctissimum
 qui impuram Nestorii partem tenebant, hoc conati
 sunt ut in ipsos judicium contra Nestorium latum
 retorquerent. Verum Theodosius rex approbans
 quæ recte contra Nestorium et perversa ejus dog-
 mata definita erant, judicium de eo latum juste
 firmiterque valere curavit. Cum enim præterea
 quedam alia contra divum Cyrillum ad regem debla-
 terassent, hæc ad illum Cyrillus scripsit: « Siqui-
 dem audivimus, piissime rex, eorum qui calum-
 niari consueverunt aliquot, agrestium vesperum
 instar, bombilare, malevolosque eructare adversum
 me sermones, quasi dicerem e caelo demissum et
 non ex sancta Virgine sumptum divinum Christi
 corpus, et ita duos filios juxta Nestorium con-
 fiteri nos ementiri, oportere censuimus pauca
 super hoc ad illos hoc modo loqui: « O in-
 sensati, unum solum scientes, calumniari, quomo-
 do ad id opinionis adducti estis talique argrotav-
 istis dementia? Decibat enim, decibat manifesto
 reputare quod totum fere certamen a nobis pro
 fide sustentum ad stabiliendum vergit Deiparam
 esse sanctam Mariam. Jam vero si, juxta vos,
 e caelo, non autem ex ea natum dicimus, quomodo
 Deipara reputabitur? Quem enim tandem genuit, si
 verum non est genuisse secundum carnem Em-
 manuelem? Irrideantur ergo qui contra me talia gar-
 riant. Non enim fallaciter ait divinus Isaias:
 « Ecce virgo in utero habebit et pariet filium; et
 vocabunt nomen ejus Emmanuel; quod est Nobis-
 cum Deus.» Veracissimus etiam est archangelus
 Gabriel ad Virginem dicens: «Ne timeas, Maria;
 invenisti enim gratiam apud Deum, et ecce concip-
 ies in utero et paries filium, et vocabis nomen
 ejus Jesum; ipse enim salvum faciet populum suum

Varia lectiones et notæ.

¹⁰ τοῦ add. Ced. ¹¹ ἀπ. Ced. ¹² π. τὴν ὁ. π. κηρ. καὶ θ. Ced. ¹³ ὄφ. π. Ced. — πανοτ. Ced.
¹⁴ πάπα cod. a prima manu. ¹⁵ ἢ. αὐτοῦ cod. ¹⁶ γεγενημ. Ced. ¹⁷ ὄντως add. Ced. ¹⁸ γενναίως
 τὴν ἐπ' ἁ. γεγενημένην Ced. βεβ. in n. P. ¹⁹ καταφλυαρησάντων. γ. π. τὸν βασιλέα Κ. ταῦτα Ced.
²⁰ φιλοσοφῶν Ced. ²¹ καὶ add. Ced. ²² μινίαν Ced. τιμωρίαν cod. ²³ γεγενῆσθαι τὸ θ. Ced. ²⁴ τοῦ
 Χριστοῦ Ced. ²⁵ φατί Ced. ²⁶ οἱ ταῦτα καὶ τὰ τ. τὰ κατ' ἐ. Ced. ²⁷ μακάριος Ced. ²⁸ Isa. III, 14.

« peccatis eorum. » Cum igitur dicimus e caelo descendisse Dominum nostrum Jesum Christum, non, quasi desuper e caelo delata sit sancta ipsius caro, haec dicimus, sed quasi sequentes sanctum Paulum dicentem : « Primus homo de terra terrenus ; secundus homo Dominus e caelo. » Recordamur etiam Domini verbum : « Nemo ascendit ad caelum, nisi qui de caelo descendit, Filius hominis licet, ut dictum est, carne ex sacra Virgine sumpta, natus sit. Cum autem qui desuper e caelo descendit Deus Verbum « exinanivit semetipsum formam servi accipiens, » et appellari voluit Filius hominis, quin cessaret esse quod erat, videlicet Deus, — immutabilis enim et inconvertibilis est per naturam, — quasi unus jam reputatus cum propria carne e caelo descendisse dicitur. Nominatur homo de caelo, cum sit in divinitate perfectus, et idem perfectus in humanitate, et tanquam in una persona reputatus, (unus enim Christus Dominus) etsi naturarum differentia non ignoretur, ex quibus ineffabilem unionem dicimus efformari. Itaque confitemur unigenitum Dei Filium et Verbum, Deum perfectum et hominem perfectum, ex anima rationabili et corpore, ante saecula quidem ex Patre genitum secundum divinitatem, novissimis autem diebus eundem propter nos et propter nostram salutem ex Maria Virgine natum secundum humanitatem, consubstantiali Patri secundum divinitatem, et consubstantiali nobis secundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta est, unde unum Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur. Secundum igitur istam inconfusae unionis ideam sanctam Virginem vere Deiparam constituimus, siquidem Deus Verbum incarnatus et homo factus est, atque ex ipsa conceptione templum ex illa sumptum sibi univit. Et si placet, sumemus in exemplum nostram ipsam compositionem juxta quam homines sumus. Componimur enim ex anima et corpore, duasque videmus naturas, unam corporis, et aliam animae; sed unus ex duabus per unionem homo fit, neque eo quod ex duabus naturis componitur, duos homines eum qui unus est accipere licet, sed unum hominem, secundum compositionem, ut dixi, ex anima et corpore. Si enim auferamus illud quod ex duabus et diversis naturis unus et solus est Christus, post unionem indivisibilis, qui ex adverso sunt, dicent : « Si omnino una natura, quomodo homo factus est, et quamnam carnem suam fecit? Illos autem qui dicunt factam fuisse Dei Verbi ad carnem mixturem aut confusionem aut conglutinationem, dignetur pietas tua palam ad silentium redigere. » Postea, defuncto Cyrillo, oritur quidam monachus archimandrita Eutyches nomine, qui ex populo non paucos ad partes

Α ὄνομα αὐτοῦ [Ἐμμανουήλ ὁ ἐστὶ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. » Ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ πρὸς τὴν Παρθένον εἰπὼν ²⁹. « Μὴ φοβῶ, Μαριάμ· εὖρε· γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἡὸ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Ἰησοῦν · ³⁰ αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαόν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. » Ὅταν ἡ λέγωμεν ἀνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν ³¹ οὐχ, ὡς ἀνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκός, ταῦτά φαμεν, ἀλλ' ὡς ἐπόμενοι τῷ ἀγίῳ ³² Παύλῳ φάσκοντι ³³. « Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοίτης, ὁ δεύτερος (ἄνθρωπος) ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ. » Μεμνήμεθα ³⁴ καὶ ³⁵ τοῦ Κυρίου λέγοντος ³⁶. « Θύδεις ἀναβίβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβῆς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἐνθρώπου, » καίτοι γεγέννηται (ὡς εἴρηται) σάρκα ³⁷ ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου λαβίων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς Λόγος « κακένωκεν ³⁸ ἐαυτὸν μορφήν δούλου λαβών » καὶ κεχηρημάτωεν ἄνθρώπου Υἱὸς μετὰ τοῦ μείναι ὁ ἦν, τούτῳ Θεός, — ἀτρικτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν, — ὡς εἰς ἡδὴ νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐξ οὐρανοῦ λέγεται καταβῆν. Ὀνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὢν ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἐνὶ προσωπῷ νοούμενος, — εἰς γὰρ Κύριος Χριστός, — καὶ τῶν φύσεων ἡ διαφορὰ μὴ ἀγνοῖται, ὡς ἐξ ὧν τὴν ἀπόφρητον ἔνωσιν φαμεν πεπεραχθαι· τοιγαροῦν ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (καὶ) Λόγον Θεὸν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα] **535** δύο γὰρ φύσεων (ἴ) ἔνωσις γέγονεν, ὅθεν ἐν Χριστῷ, ἓνα Υἱὸν, ἓνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Καί τοι γοῦν ³⁹ τὴν τῆς ἀσυγγύτου ἔνώσεως ἔνοιαν ὁμολογοῦμεν ⁴⁰ τὴν ἀγίαν Παρθένον ἀληθῶς Θεοτόκον, διὰ τὴν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι· καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἔνωσαι αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν· καὶ εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοῦ σύνθεσιν καθ' ἣν ἔσμεν ἄνθρωποι· συντεθείμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ὁρώμεν φύσεις δύο, ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος, ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ' εἰς ἐξ ἀμφοῖν (159^b) καθ' ἔνωσιν ἄνθρωπος, καὶ οὐχὶ τῷ ἐκ δύο φύσεων συνεθεῖσθαι δύο ἀνθρώπους, τὸν ἓνα νοεῖσθαι παρασκευάζει, ἀλλ' ἓνα τὸν ἄνθρωπον κατὰ (τὴν) σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἐάν γὰρ ἀνέλωμεν τὸ ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἰς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστός, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἐροῦσιν οἱ δι' ἑναντίας· « Εἰ μία φύσις ἐ

Varia lectiones et notae.

²⁹ Luc. 1, 31. ³⁰ Matth. 1, 21. ³¹ καὶ add. Cod. ³² τῷ ἁγίῳ Cod. ³³ I Cor. XV, 47. ³⁴ ὡς add. Cod. ³⁵ αὐτῷ add. Cod. ³⁶ Jo. 11, 15. ³⁷ κατὰ σ. ὡς ἐ. ἐκ. τῆς ε. π. ἐκ. Cod. ³⁸ ἐ. κένωσας μ. δ. λ. Phil. 11, 7. ³⁹ καὶ τῶν ὄντων Cod. ⁴⁰ καὶ add. Cod.

ἔλον, πῶς ἐνηθρώπησεν ἢ ποίαν ἰδίαν ἐποίηστο σάρκα ; ἢ Τούς δὲ λέγοντας, ὅτι κρῆσις ἢ σύγχυσις ἢ φουρμὸς ἐγένετο τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα, καταξιώσατόω σου ἢ θεοσέβεια τούτους προδήλως ἐπιστομίζειν. » — Μετὰ ⁴¹ ταῦτα, Κυρίλλου τελευταίαντος, ἐπιφύεται μοναχὸς τις ⁴² ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχῆς ὀνομαζόμενος καὶ ἀποσπᾶ κατ' ἑπιν ⁴³ μέρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ κυρῶν ⁴⁴ κατὰ Νεστορίου καὶ τὸ ἑαυτοῦ πονηρὸν δόγμα, φάσκων μὴ εἶναι τὸ σῶμα ⁴⁵ τοῦ Κυρίου ἡμῖν ὁμοούσιον ⁴⁶. Καὶ δὴ πάλιν μετ' ὀλίγον ⁴⁷ διὰ βασιλικῆς χειρὸς ἑτέρα σύνοδος ληστρική ⁴⁸ ἐν Ἐφέσῳ καὶ οὐχ ὅσια γίνεται, παραπεμφθέντος ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας ἔχοντος ⁴⁹ καὶ φωνεῖται μὲν Φλαβιανὸς ὁ θεῖος, ὑπερμαχῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπεται δὲ ἢ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, ὑπογραφάντων φονικῆ βίβ τινῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασιλείος ὁ Σιλευκείας. Κάντεῦθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχῆς δημοσιευομένων πονηρῶν **536** δογμάτων καὶ πολλῆς ταραχῆς γενομένης ⁵⁰ καὶ ζάλης μεγίστης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, φωνεῖται Προτέριος ὁ μέγας ἱερεὺς καὶ ἕτεροι πλείστοι. Τούτων οὐδ' οὕτως ἐχόντων, ἀνίσταται θεῖον Μαρκιανὸς ὁ Βασιλεὺς ⁵¹ συναγαγὼν ἐν Χαλκηδόνι ⁵² τὴν τῶν χλ' Πατέρων σύνοδον, παρόντος ⁵³ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχῆς, μεθ' ὧν καὶ αὐτὸς πορευθεὶς, καταδικάζονται μὲν Διοσκορος, καὶ Εὐτυχῆς, καὶ Νεστορίος, καὶ πάλιν ἀναθεματίζονται, Θεοδώρητον δὲ καὶ Ἰβαν καὶ Βασιλείον Σιλευκείας ἐδέξαντο καθυπογράφοντας ⁵⁴ καὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου ἀνατραπέσης καὶ ἀναθεματισθείσης, εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάντας οἱ θεῖοι Πατέρες. — Τούτων δὲ τῶν δ' συνόδων αὐτῶ γενομένων καὶ ἐπιβεβαιωθεισῶν ⁵⁵ καὶ κρατουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου φρονούντες ἐσπούδασαν αὐθις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κρατῦναι (διὰ) τῆς Θεοδώρου τοῦ Μόμφου ἐστίας ἀφορμῆς, πολλῶ χειρόνα τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ ⁵⁶ Νεστορίου βλασφημήσαντος. Ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις Πατέρεσι καὶ βουλόμενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώθητον διαφυλάττεσθαι, προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξετάσαντες ⁵⁷, κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ ἀποφήσασθαι ⁵⁸ πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις ⁵⁹ (ταῖς) εἰς τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν γινόμεναις, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον (ἔφθ) καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον, πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐλλυθῆναι ⁶⁰, τῇ ἀρίστη πολιτείᾳ γενόμενον ἀμωμον, καὶ ὡς ψιλὸν ἀνθρώπων ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθῆναι, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος

A suos trahit, confirmans contra Nestorium suum dogma perversum, dicens Domini corpus non esse nobis consubstantiale. Et rursus paulo post auctore rege alia synodus Ephesi latrocinialis et non sancta fit, huc misso Flaviano Constantinopolis, omnem-Dioscero Alexandriae potestatem habente. Et interficitur divinus Flavianus, pro fide orthodoxa decertans, et evertitur prima Ephesina synodus, subseribentibus mortis metu quibusdam episcopis, inter quos fuit Basilius Seleucia. Exinde Nestorii, Dioscori et Eutycheis perversis dogmatibus divulgatis, multa que turba maxima que tempestate in Oriente facta, occiditur Proterius magnus sacerdos et alii multi. Res igitur cum ita se haberent, surgit divinitus Marcianus rex qui Chalcedone congregat sexcentorum triginta Patrum synodum, presentibus Dioscero et Eutyche, quibuscum et ipse venerat. Ibi judicantur quidem Dioscorus, Eutyches et Nestorius, rursusque anathematizantur; Theodoretum autem et Ibam et Basilium Seleucia qui subscripserant, receperunt; et eversa et anathematizata latrociniali synodo, cunctos ad unam concordiam divi Patres reducerunt. His autem quatuor conciliis ita factis et confirmatis, et in Ecclesia Dei vim habentibus, qui Nestorii opinionem tenebant, suam haeresim per Theodorum Mopsuestenum, qui blasphemias ipsius discipulum Nestorium longissime post se reliquit, iterum conati sunt stabilire. Unde nos etiam nostrorum patrum vestigia sequentes volentesque rectam fidem illibatam custodiri, illius quoque blasphemias examinari, et adversus illum et eos qui ipsi consentiunt sententiam ferri jubemus. Præter enim alias innumeratas ipsius in Christum et in Deum blasphemias, ait alium esse Deum Verbum et alium Christum, animæ passionibus et carnis desideriis conturbatum, a peioribus paulatim aversum, ad meliora operum progressu elevatum, optima vita factum irreprehensibilem, et ut purum hominem in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatum, per baptismum Spiritus sancti gratiam accepisse filiationeque fuisse dignatum, et per similitudinem regie imaginis ad prototypum Dei Verbi adorari, et post resurrectionem factum esse in cogitationibus immutabilem atque impeccabilem. Dixit præterea talem fuisse Dei Verbi cum Christo unionem, qualem Apostolus dicit inter virum et mulierem: «Erunt duo in carne una.» Vos autem adhuc horior ut examinatis illa quæ perverse scripta sunt a Theodoro et Iba contra primam Ephesi synodum, et similiter contra eos sententiam feratis.

Variae lectiones et notæ.

⁴¹ δὲ add. Ced. ⁴² καὶ add. Ced. ⁴³ αὐτοῦ. ⁴⁴ κυρ. τὰ Ν. cod. Ced. ⁴⁵ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου Ced. ⁴⁶ Περὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου τῶν Ἀρμενίων, ἐργάτης Διοσκόρου πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ Εὐτυχῆ ἀρχιμανδρίτην αἰρετικῶς (Scholion). ⁴⁷ ὁ διαβόλικός: Ἐπυστάσης γ. Ced. ⁴⁸ σ. ἐν. E. λ. Ced. ⁴⁹ μάλιστα ἐν Ced. γιν. cod. ⁵⁰ καὶ add. Ced. ⁵¹ Χαλκηδόνι cod. ut p. 557 et 565, Καλχίδος 565. ⁵² παρόντων Ced. ⁵³ ἐπιβεβαιωθέντων καὶ κρατουσῶν cod. ⁵⁴ μ. ἄ. Ced. ⁵⁵ διεξετάσαντα: Ced. ⁵⁶ εὐφρ. εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν γιν. Ced. ⁵⁷ καὶ add. Ced.

τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος; εὐληθέειν καὶ υἰοθεσίας ἡξιώσθαι [καὶ] καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς ἐκδόσεως; εἰς πρωτότυπον ὁ Θεοῦ Λόγου ὁ προσκυνεῖσθαι (140^a) καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀτρεπῶν ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι· [καὶ πρὸς τοῦτοις εἶπεν τοιαύτην γεγενῆσθαι] τὴν ἕνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅποιον ὁ Ἀπόστολος; ἔφη περὶ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικός ὡς ἔστιν ἡ ἕνωσις: οἱ 537 δύο εἰς σάρκα μίαν. » Ἐτι δὲ προτρέπομεν ὑμᾶς ἐξετάσαι [καὶ] τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδώρητον καὶ Ἰβᾶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου πρώτης ὡς καὶ ὁμοίως τὰ κατ' αὐτῶν ἀπαφῆσθαι.

Hæc rursus eodem modo sedulo divi Patres perquisiverunt et responderunt: «Divina quidem Chalcedonensis synodus Theodoretum et Iban qui multa ex adverso clamitaverant non aliter recepit, nisi postquam sua perversa scripta necnon Theodorum et Nestorium anathematizavissent. Nos autem condemnamus et anathematizamus præter alios omnes hæreticos condemnatos et anathematizatos a quatuor prædictis synodis, Theodorum qui fuit episcopus Mopsuesti, impiaque scripta ejus, necnon a Theodoro prave scripta contra orthodoxam fidem et contra duodecim sancti Cyrilli capita, et contra primam Ephesi synodum; et quæcumque ad justificationem Theodori et Nestorii ab illo scripta fuerunt. Insuper anathematizamus impiam epistolam, quæ dicitur ab Iba ad Marin Persam fuisse scripta, quæque negat Deum Verbum ex sancta Maria Deipara incarnatum hominem fuisse factum, et divinum Cyrillum tanquam hæreticum calumniatur, accusatque sanctam Ephesi synodum tanquam sine judicio et examine Nestorium deposuisset, ac duodecim sancti Cyrilli capita conspuunt, vindicat autem Nestorium et Theodorum et impiorum scripta et dogmata. Itaque cunctorum illorum hæreticorum effrenas linguas impiissimaque illorum scripta, et ipsos hæreticos, qui usque in finem perseverant in sua mala fide ac pravitare, cum patre mendacii diabolo connumerantes, dicemus: «Ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis, quas succendistis.»

σέλους ἐμμείναντας τῇ οὐκ εὐχάρῃ καὶ πονηρίᾳ μετὰ (τοῦ) πατρὸς τοῦ ψεύδους ὡς τοῦ διαβόλου συναριθμοῦντες, ἐροῦμεν ἡμεῖς ὡς ἔστιν ἡ ἐκκαίνουσα. »

CCXIX. De pestilentia, terræmotibus, aëstris et cadibus.

Sub ejusdem regno talis facta est Constantino- poli hominum mortalitas, ut mortui per tres dies manerent insepulti, quia non sufficiebant ecclesiarum domorumque grabati ad efferendos defunctos; unde rex Justinianus, factis ex ipsius Juseu mille grabatis et his non sufficientibus, plures currus parari mandavit cum jumentis, et deponentes in eis mortuos efferbant. Ingravescente vero morte, plerosque in litus projeciebant, et usque ad sex

(6) Καὶ ταῦτα πάλιν ὡσαύτως οἱ θεοὶ πειραγμονήσαντες Πατέρες ἀπεκρίθησαν· Ἡ μὲν ἐν Καλκηδόνι θεία σύνοδος Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν πολλὰ καταδοήσαντας οὐκ ἄλλως αὐτοὺς ἐδέξατο εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεμάτισαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον. Ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντες αἰρετικοὺς τοὺς κατακρίθειν καὶ ἀναθεματίζομεν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων ὅσων ἡ Θεόδωρον (τὸν) γενόμενον ἐπίσκοπον Μόμφου ἐστίν· καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδώρητον συγγραφέντα κατὰ τὴν ὁρθῆς πίστεως καὶ τῶν ἐν κεφαλαίῳ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱερᾶς συνόδου καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῶ γέγραπται. Πρὸς τοῦτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἰβᾶ γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὴν Πέρσην, τὴν ἀρνούμενην τὸν Θεὸν Λόγον (καὶ) ἐκ τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Θεοτόκου σαρκωθέντα ἀνθρώπων γεγενῆσθαι καὶ τὸν θεσπέσιον Κύριλλον ὡς αἰρετικὸν διαβάλλουσαν καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον τὴν ἁγίαν καὶ πρώτην ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως Νεστόριον καθελούσαν καὶ τὰ ἐκ κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐδικούσαν δὲ Νεστόριον καὶ Θεόδωρον καὶ τὰ θεοστύγη αὐτῶν συγγράμματα καὶ δόγματα. Αὐτὸ δὲ τοῖνον τὰς μὲν τῶν αἰρετικῶν τούτων πάντων ἀθυροστομοὺς γλώσσας καὶ τὰς τούτων ἀσεβείστας συγγραφάς, αὐτοὺς τε τοὺς αἰρετικοὺς τοὺς μὲν πατρὸς τοῦ ψεύδους τοῦ διαβόλου τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῆ φλογὶ ἢ ἐξεκαύσατε. »

538 ΣΙΘ. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φθῶν.

Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας θανατικὸν ἀνθρώπων γέγονεν ἐν ΚΠ. ὥστε μένειν ἀτάφους τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐπὶ ἡμέρας γ' διὰ τὸ μὴ εἶναι τοὺς κραβάτους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἰκῶν πρὸς τὸ ἐκφέρειν τοὺς τελευτῶντας· ὅθεν παύσα; ὁ βασιλεὺς (Ἰουστινιανὸς) κραβάτους χιλίους, καὶ μὴ οὕτως ἐξαρκούντων, ἀμάξας προσέταξε πλείστας εὐτραπέσθηναι καὶ ἀλογα καὶ ἰππευδάζοντες ἐν αὐταῖς τοὺς νεκροὺς ἐξωδίζον. Ἐπιτεινομένης δὲ τῆς

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ πρόσωπον Ced. ¹¹ τὸν Χριστὸν Ced. ¹² 51. Eph. V. 51. ¹³ πρ. ἁγίας σ. Ced. ¹⁴ αὐτοῦ Ced. εἰς compendio male soluto. ¹⁵ Ced. 670, 12-674-14. ¹⁶ πρ. π. Ced. Θεοδώρητον καὶ Ἰβᾶ π. καταδοήσαντες Ced. ¹⁷ καὶ add. Ced. ¹⁸ ἁ. Παρθένου τῆς Θ. M. Ced. ¹⁹ Ἐ. πρ. ἁγίαν σ. ὡς Ced. ²⁰ τὸν aiki. Ced. ²¹ καὶ add. Ced. ²² ψ. εὐχάρις δ. Ced. ²³ Isa. L. 11. ²⁴ Rubrica hujus generis in codice evanuisse videtur, sed deest et in M. 2 et Par. 1706. ²⁵ 558. ²⁶ Τὸ λα' ἔστι — τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ γ. θνήσκ; ἁ. καὶ μάλιστα τῶν νέων ἐν ΚΠ. ὡ. Ced. 675, 20-676, 7. ²⁷ εὐαγῶν aiki. Ced. ²⁸ ἕτερα χρισθῆτας γλῶσσα Ced. ²⁹ ἀλ. δέδωκε μυρία πρὸς τὴ ἐκφέρειν τ. v. Ced. ³⁰ ἐξοδίζ. col.

ὄνησεως, ἐβρίπτον τοὺς πλεῖονας εἰς τὸν αἰγιαλὸν· Ἄ
καὶ ἔμενον ἄταφοι ἕως ἡμερῶν ⁷⁹ ζ' διὰ τὸ μηδὲ ⁸⁰
τὰ πλοῖα ἐξαρκεῖν διαπερᾶν καὶ θάπτειν (οὐ μὴν δὲ
ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οἴκοις καὶ ἐμβόλοις καὶ ἐκκλησίαις,
καὶ οὐκ ἦν τόπος, ἐν ᾧ οὐ κατέκειντο νεκροί. Πο-
λλοὶ ἀπόζοντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀδιάθετοι τελευτῶντες,
εἰς πρόσωπα ξένα τὰ ἑαυτῶν ἤρχοντο, διὰ τὸ πάν-
τα; ἄρδην τελευτᾶν τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰ-
κίους).

(2) Ἐκράτησεν ⁸¹ οὖν ἡ θνήσις αὕτη μῆνας β',
Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον. Ἐγένοντο δὲ βρονταὶ με-
γάλαι· σφόδρα καὶ ⁸² ἀστραπαὶ φοβεραὶ λίαν, ὡς καὶ
ἀνθρώπους (140^b) καθυδόντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν
καυθῆναι.

⁸³ (3) Καὶ μέντοι ⁸⁴ καὶ σεισμός γέγονε μέγιστος
καὶ παγκόσμιος, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην σχεδὸν
ποτηθῆναι καὶ τὴν θάλασσαν ἀναβρίχάναι μέλια β'
καὶ ἀποῖεσθαι πλοῖα ἐν τῇ τοῦ ὕδατος ἀναχαιτίσει
(διαπλέοντα πάμππλα καὶ ἀναρίθμητα) καὶ ἐν μὲν
τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ Μεσοποταμίᾳ,
539 καὶ Ἀντιοχείᾳ κατεπόθησαν πόλεις πολλὰ
καὶ κώμαι. Καὶ συνελήφθησαν ἀνθρώπων πλήθη
καὶ ἀλόγων, ἐν δὲ ΚΠ. ἐκκλησίαι· καὶ οἴκοι πολλοὶ
πεπτώκασι ⁸⁵ καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τείχους τῆς
πόλεως. Καὶ ἀπέθανεν ἐν τοῖς συμπτώμασι πλῆθος
ἄπειρον. Καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμός ἡμέρας (καὶ
νύκτας) μ'.

⁸⁶ (4) Καὶ πῦρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ⁸⁷ εἶδος
λόγχης ἀπὸ ἀρκτου ἐπὶ δυσμᾶς ἔλκων.

(5) Καὶ γέγονε ⁸⁸ σεισμός πάλιν, ὥστε πεσεῖν τὰ β'
τείχη τῆς πόλεως· Κωνσταντίνου τὸ ἀνατολικὸν καὶ
[τὸ] δυτικὸν, καὶ πολλὰ ἐκκλησίαι καὶ οἴκοι ἕως
ἐδάφους κατέπεσον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ προάστεια
καὶ τὸ βῆγιον (ἠφανίσθησαν καὶ πολλοὶ ἀπόλοντο ⁸⁹
καὶ διεφάρησαν τόποι) ὡς ⁹⁰ μηδὲ γνωρίζεσθαι
(αὐτοὺς εὐχερῶς). Καὶ ἐπεκράτησεν ἡ γῆ σεισμένη
διηνεκῶς ἡμέρας καὶ νύκτας ι'. Διὰ καὶ λυπούμενος
ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ Γενέθλια καὶ (τὰ) Θεοφάνια χωρὶς
(τοῦ) στέμματος προῆλθε καὶ τὰ ἐξ ἔθους ἀριστί-
δειπνα τῆς ⁹¹ δωδεκαήμερου οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ ⁹²
πάντα πτωχοῖς δίδειμι.

⁹³ (6) Ἐτι μὴν αὐτῆς ἐπεγένετο θανατικὸν ⁹⁴ ἐκ
νοσήματος τοῦ λεγομένου βουθῶνος ⁹⁵ μῆνας δ' καὶ
οὐκ ἤτεον διέφθειρε τοῦ προτέρου θανατικοῦ πᾶσαν
τὴν πόλιν καὶ τὰ πόρῳ ταύτης.

⁹⁶ (7) Ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ, γενομένου ⁹⁷ σεισμοῦ

dies manebant insepoliti, quia naves non sufficie-
bant ad traducendum et sepeliendum, et in domi-
bus et in foris et in ecclesiis, sed et in omnibus
locis, mortui jacebant, multi male olentes multique
intestati finientes vitam: et personis extraneis bona
sua relinquebant, quia cuncti penitus familiares et
propinqui interierant.

Saxiit igitur ista mortalitas per duos menses,
Julium et Augustum. Facta sunt autem tonitrua
magna valde fulguraque terribilia nimis, ita ut
etiam homines dormientes fulguribus consumerentur.

Sed et terræ motus factus est maximus et univer-
salis, ita ut tota fere inhabitata terra contremisceret
et mare ad duo millia ascenderet, destruerenturque
in aquarum impetu permulta innume-
rataque navigia, et in Arabia, et Palæstina et
Mesopotamia, et Antiochia multæ urbes vicique
absorberentur. Et multitudo hominum et animalium
simul correpta est, et Constantinopoli multæ ecclesie
ac domus cum majori parte mœnium urbis cor-
ruerunt. Et mortua est in hac calamitate innume-
rata multitudo. Et duravit terræ motus dies noc-
tesque quadraginta.

Et ignis apparuit in cœlo tanquam lanceæ forma
ab arcto usque ad occasum decurrens.

Et denuo factus est terræmotus, ita ut eccide-
rint duo muri Constantinopolis, orientalis et occi-
dentalis, multæque ecclesie ac domus a funda-
mento eversæ sint, sed etiam suburbia et regiuni
evanuerint, ac multi destructi delictique sint loci,
usque adeo ut difficile agnoscerentur. Et inva-
luit terræmotus indesinenter dies noctesque
decem. Propterea rex mœstus ad Natalia et Epipha-
niam absque corona processit, consuetaque splen-
dida duodecim dierum convivia non fecit, sed
euncta pauperibus distribuit.

Et præterea supervenit mortalitas ex morbo hu-
bone dicto per quatuor menses, nec minus quam
prior calamitas totam urbem et loca procul dissita
evellit.

Antiochiæ facto per unam horam magno terræ-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁹ ἡμερ. cod. ἡμέρας Ced. ⁸⁰ τὴ μὴ ἐπαρκεῖν τοῖς ζῴσι θάπτειν τοὺς τεθνεῶτας μῆτις δὲ τὰ π. ἐξ. εἰς τὸ
δ. ἅ. Ced. cæteris omissis. ⁸¹ Ἐκράτει Ced. 676, 7-9. ⁸² καὶ ἅ. μ. σφόδρα ὥστε πολλοὺς ὑπ' αὐτῶν
κατακαῆναι Ced. ⁸³ 535. ⁸⁴ Τῷ κ' ἔπει, μηνὶ Αὐγούστῳ ε' γ. σ. μέγαν ὡς πολλοὺς ἀπέθανε καὶ
ἐκκλησίας καὶ λουτρὰ καὶ τὰ τεῖχη μάλιστα τῆς Χρυσῆς πόρτης, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον. Οὗτος ὁ σ. π. γ.
— πολλὰ πλ. ἅ. — κατεπτώθησαν — ἀλόγων, πέπτωκε δὲ καὶ τῆς Νικομηδείας μέρος πολὺ καὶ ἐπ. ὁ σ. ἡ. μ'
Ced. 674, 12-21. ⁸⁵ κατεπεπι. cod. ⁸⁶ 536. — Ced. 675, 9: Τῷ λ' ἔπει ἐρ. ⁸⁷ ὡς λόγχη ἀπὸ ἁ. ἕως
δυσμῶν Ced. ⁸⁸ Καὶ τῷ λα' ἔπει ἐγένοντο π. σεισμοὶ διάφοροι ὡ. παθῆν Ced. 675, 11-20. ⁸⁹ ἀπόλλωντ.
cod. ⁹⁰ ὥστε μὴ γ. καὶ ἐν ἄλλαις δὲ πόλεσιν ἐγένετο ὁ σεισμός οὗτος ὅσον οὐκ ἐμνημόνευσεν ἀνθρωπῶς·
ἐν ταῖς γενεαῖς ἐκείναις· καὶ ἐσίετο ἡ γῆ μετὰ φιλανίας· ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπὶ ἡ. ι' Ced. ⁹¹ κλητήρια
τοῦ δ. Ced. ⁹² ἅ. τὰς ἐξέθους αὐτῶν δίδωκε τοῖς π. Ced. ⁹³ Ced. 676, 10-15: Τῷ λα' ἐπ. ⁹⁴ καὶ μάλιστα
τοῖς παιδίοις Ced. ⁹⁵ ἀπὸ βουθῶνικου πάθους Ced. ⁹⁶ Ced. 676, 17-19. ⁹⁷ μετὰ τὸ γενέσθαι τὸν σεισμὸν
γένετο βρ. Ced.

in omni, auditus est e caelo fremitus horribilis, et in ruina perierunt quinque millia.

Cunctis autem orantibus ac tremantibus, accepit homo quidam in visione monitum dicendi urbem habitantibus ut in superliminaria sua scriberent: «Christus nobiscum: state.» Et hoc factio continuo terrae concussio stetit et ira Dei cessavit. Et ab hoc tempore vocata est Antiochia Theopolis.

Ei stella magna apparuit ad occidentalem partem, cunctes, sursum radios suos emittens, quem dicebant Lampadian, et mansit dies et noctes viginti lucens.

Sic evenerunt in mundo populares motus caedescque multae, et paulo post factus est stellarum cursus a vespere usque mane, ut omnes extimescerent, dicerentque: «Stellae cadunt.» Et post aliquod tempus sol sine radiis apparuit, sicut et luna. Bella vero et morbi et varia mortis genera homines non dereliquerunt.

CCXX. De vagabundo ejusque cane.

Venit autem ex Occidente Constantinopolim homo vagabundus canem habens flavum et caecum, qui illius jussu extraordinaria signa faciebat. Astante magna multitudine, cum vagus annulos aereos, ferreos, argenteos et aureos accepisset, omniaque commisisset et tumultu confexisset, ac cani commisisset, hic ore surripit et dedit unicuique quod ipsi proprium erat.

Similiter et numismata juxta nomen reddidit.

Et insuper interrogatus indicavit mulieres in ventre legitime habentes aut illegitime, et adulteras et fornicarias; probos et misericordes, viles et immisericordes cum veritate cunctos indicabat; unde dicebant eum spiritum Pythonis habere.

Facta est autem de Paschate conturbatio; et quidem plerique tempus abstinentiae ceperunt ante regem, rex autem carnes alia hebdomade vendi praecipit, et omnes carnis venditores qui maculaverant nullum emptorem invenerunt: nemo enim

μαγάλου ἐπὶ ὄραν μίαν ἤκούσθη βρυγμῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερώτατος, καὶ ἑκὼς ἀπέθανον ἐν τῇ συμπτώσει χιλιάδες ε'.

(8) Λιτανεύοντων δὲ πάντων καὶ τραμόντων, ἐφάνη ἐν ὄραματι ἀνθρώπων τινῶν, ὥστε εἶπαι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἵνα γράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν: «Χριστὸς μεθ' ἡμῶν· στήτε.» Καὶ τοῦτου γενόμενου ἔστη παρευθὺς ὁ κλόνος τῆς γῆς καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ κατέπαυσε. Καὶ ἐκτοτε ἐκλήθη ἡ Ἀντιόχεια Θεοῦπολις.

540 (9) Καὶ ἀστὴρ ἑφάνη μέγας εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης ἐπὶ τὰ ἄνω πέμπτων τῶν ἀκτίνας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδίαν, καὶ διέμενεν ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κ' φαίνων.

(10) Οὕτως ἐγένοντο κοσμικαὶ δημοκρατίαι καὶ ἐνόμοι πολλοὶ, καὶ μετὰ χρόνον τινὰ γέγονεν ἀστέρων δρόμος: ἀφ' ἑσπέρας ἕως πρωῆς ὥστε πάντα ὑπερηπλήττεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀστέρες. Καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὁ ἥλιος χωρὶς ἀκτίνων ἐφαίνετο ὡσπερ καὶ ἡ σελήνη· πόλεμοι δὲ, καὶ νόσοι, καὶ θάνατοι τοῦς ἀνθρώπους· οὐ διέλειπον.

ΣΚ'. Περὶ τοῦ κωμοδρόμου καὶ τοῦ κινῆτος'.

Ἦλθε δὲ καὶ ἐκ τῆς Δύσεως ἄνθρωπος κωμοδρόμος ἐν ΚΠ. ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις (κελευόμενος ὑπὸ τοῦ κωμοδρόμου) ἐποίησε τέρατα (παράδοξα). Παριστώτος δ' ἄλλου παμπύλλου καὶ τοῦ κωμοδρόμου λαμβάνοντος δακτυλίδια χρυσοῦ, καὶ ἀργυροῦ, καὶ σιδηροῦ, καὶ χαλκοῦ, καὶ πάντα σμίγων καὶ περισκέπων χώματι καὶ τῷ κυνὶ ἐπιτρέπων, ἐλάμβανε διὰ τοῦ στόματος καὶ ἰδίῳ ἐκάστῳ τὸ ἴδιον.

(2) Ὡσαύτως καὶ νομίσματα παρείχε κατ' ὄνομα.

(3) Καὶ πρὸς τοῦτοις ἐπεριτωμένος ὑπαδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἔχουσας νομίμως καὶ τὰς παρανόμως· καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ τὰς πόρναις, τοὺς εὐπροαιρέτους καὶ ἐλεήμονας, τοὺς ἀδιακρίτους 541 καὶ ἀνελεήμονας μετὰ ἀληθείας πάντας καταμήνυσεν [30] ἐλεγον ὅτι πνεῦμα Πύθωνος ἔχει.

(4) Γέγονε δὲ καὶ διὰ (286b) στρωφῆ πρὸς τοῦ Νάσσα· καὶ ὁ μὲν πλείστος λαὸς ἐποίησε τὴν ἀπόκριων πρὸς τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ βασιλεὺς προέταξεν ἑτέραν ἐβδομάδα προθῆναι κρέα, καὶ πάντες οἱ κραιπνοὶ σφάζαντες οὐδεὶς ἠγόραζεν.

Variae lectiones et notae.

καὶ πολλοὶ ἐκ τοῦ φέβου ἀπ. Cod. Varians. CXVII, 3. 530. Τῷ δ' ἔπει ἐφ. κομήτης μ. καὶ φοβερὸς· εἰς τὴν δ. μ. π. ἐπ. τὴν ἄνω τῶν ἐαυτοῦ ἀ. ὃν ἐλ. Α. καὶ ἐμ. λάμπων ἐπὶ ἡ. Cod. 647,8-10 — M. δὲ γ. — ἀστέρας γεγόνασιν δὲ κ. δ. καὶ φ. π. καὶ π. καὶ ν. καὶ θ. τοῖς ἀνθρώποις· οὐκ ἐπαλ. Cod. 676,13-17: ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ (τῷ α' ἔπει) ὁ ἡ. ὦ. ἡ σ. χ. ἀ. τὴν ἀγγλὴν ἐστύγναζεν 650,7-11. π. κυνὸς M. 2 Par. 1703. 530. Τῷ γ' ἔπει ἀνεφάνη τις γαλιεὺς Ἀνδρίας ὀνόματι ἰ. μεθ' ἑαυτοῦ κ. ξ. καὶ τ. ζ. ἐπ. τ. π. γὰρ αὐτῷ ὁ λαὸς τοῦ κ. ἐκομίζετο τὰ τῶν ἐστῶτων δ. γ. καὶ ἀ. κα. σ. καὶ ἐτίθη εἰς τὸ ὄμαρον π. ἀπὸ τῶν γ. καὶ ἐπίτρεπε τὸν κύνα καὶ ἐλ. καὶ ἰδ. ἐ. τὸ ἰ. Cod. 657,4-9. τῇ δούτῳ cod. ὁμοίως καὶ διαφόρων β. ν. μιγνύμενα ἀπεδίδου κατ' ὁ. Cod. 657,9. Ἀλλὰ καὶ τὰ παραστῶτων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἀπέδ. τὰς ἐν γ. ἐ. καὶ πόρνους καὶ μ. καὶ ἐλ. καὶ κνιποὺς πάντας μ. ἀλ. ἰδόντων Cod. 657,10-13. πάντ. cod. πάντα Coisl. 505, folio 286 a. post καταμήνυσεν enim deest codicis folium ante 144 integrum. quod colicis illius antiquissimi ab amicissimo Em. Millero hujus editionis in usum transcripti ore suppletum est. τὸν κύνα π. II. ἔχειν Cod. Luc. — Πύθωνος cod. 536. Τῷ δ' ἔπει γ. — δ. τοῦ ἀγίου π. καὶ ἐποίησαν οἱ δῆμοι τὴν ἀπ. μηνὶ Φεβρουαρίῳ δ' ὁ δ. Cod. 657,20-658,2. ἀπόκριων πρὸς τοῦ cod. παραθῆναι κρέας καὶ πάντων τῶν κραιπνῶν πρὸς ἀλόντων. ὁ ἠγόραζεν οὐδὲ ἡ. Cod. ἠγόραζεν cod.

οὐ γὰρ ἤσθιον· τὸ δὲ Πάτχα γέγονεν ὡς ὁ βασιλεὺς Α
ἐκέλευσαν ¹⁵, καὶ ἡῤῥέθη νηστεύων ὁ λαὸς ἑβδομάδα
περισσότεραν.

¹⁶ (5) Τινὲς δὲ ¹⁶ διαβλήθεντες ὡς ἀββνοφθόροι,
διάταξιν ἐξεφώνησε ¹⁷ τοὺς εὐρισχομένους οὕτω·
τοὺς μὲν καυλοτομεῖσθαι, τοὺς δὲ ¹⁸ καλάμους ὀ-
ξεῖς εἰς τοὺς πόρους ἐμβάλλεσθαι τῶν αἰδοίων αὐ-
τῶν· διὸ πολλοὶ καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ οὕτω
τιμωρηθέντες περιεργόμενοι δεινῶς ἐτελεύτησαν·
καὶ γενόμενος ¹⁹ φόβος μέγας ἐσωφρόνησε τοὺς
λοιποὺς καὶ μάλα εἰκότως.

(6) « Ὀλολυξάτω ²⁰ γὰρ, φησὶ, πίτυς, ὅτι ²¹ πέ-
πιωκε κέδρος, » τοῦτέστι τῶν ἰσχυρῶν καὶ μεγάλων
πιπτόντων τὰ ἀσθενέστερα παιδεύεσθωσαν· οὕτω
γε μὴν καὶ ὁ σφόδρ λέγει ²²· « Τῶν ἀσεβῶν πιπτόν-
των δίκαιοι κατάφοβοι γίνονται » καὶ ²³· « Λοιμοῦ
μαστιγουμένου, ἀφρων πανουργότερος γίνεται· »
— ²⁴· « πανοῦργος· δὲ ἰδῶν πονηρὸν τιμωρούμενον
κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται. » Ἡ τοίνυν μυσαρω-
πάτη καὶ λυσσώδης αὕτη καὶ παρὰ φύσιν ἀμαρτία
πρώτη ὑπὸ τῶν Σοδόμων **542** διαπραχτομένη καὶ
ὡσπερ τις φωνὴ ἀνερχομένη καὶ βοῶσα τὸ μέγεθος
τῆς ἀσεβείας· εἰς τὰ ὕδα Κυρίου Σαβαώθ, ἐφασκεν
ὁ ποῖλά πρῶτον μακροθυμήσας καὶ ὕστερον διὰ τὸ
ἀμετανόητον αὐτῶν καὶ ἀνεπίστροφον τῆς ἀδικί-
του καὶ ἀκολάστου γνώμης ἐπέξας μάλα δικαίως
τὴν τιμωρίαν· ²⁵· « Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόρρας
πεπλήθυνται πρὸς με, καὶ ²⁶ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγά-
λαι σφόδρα » καὶ ἐπάγει· λέγουσα ἡ Γραφή· « Καὶ
ἔδρεξε ²⁷ Κύριος πῦρ καὶ θεῖον παρὰ Κυρίου ἐπὶ
Σόδομα καὶ Γομόρρα — καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις
ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον ²⁸ καὶ πάντας τοὺς
κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν. » Ἄξιον οὖν ὄντως
θευμάσαι (287*), καὶ λίαν ἐκπλαγῆναι, καὶ φρέζει
τὴν φοβεράν, καὶ θεῖαν, καὶ πυρφόρον ἀπειλήν,
ὅπως ἐπελοῦσα προσηκόντως οὐ μόνον ἔπιν τὸ
γένος τῶν ἐλλεινῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀναλίσκεν
καὶ ἔπιν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ γε καὶ τῆς
προκειμένης θαλάσσης νεκροῦνται τὰ ὕδατα φλογι-
σθέντα καὶ ὑπερκαυθέντα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν
ἐκκασιν καὶ πύρρσιν τε καὶ ἀκρασίαν τῆς μιαιφ-
συχίας τῶν ἀθλίων ἐκείνων καὶ εἰς τὸν αἰῶνα στη-
λιτευομένων· ὅθεν εἰκότως πυρὶ τὰς δίκας εἰσπράτ-
τονται ²⁹ καὶ μέχρι νῦν πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρ-
ρας τεφρωθεῖσαι· πάλαι μὲν γὰρ διὰ τῆς λαγνείας
καὶ παρὰ φύσιν ἀκολασίας καὶ αὐτὸν μαινοντες τὸν
ἀέρα καὶ τὴν γῆν· νῦν δὲ τῆς δυσπραγίας ἐκείνης,
καὶ περανομίας, καὶ τῆς δικαίας τοῦ Θεοῦ κρίσεως
μέγας ἡ γῆ καὶ ὁ ἀήρ ἕως ἄρτι παχυνόμενος ἐκεί-
θεν ἐλέγχει καὶ τὴν ἐκείνων ἀισχυρογίαν καὶ τὴν

cedebat. Pascha autem factum est sicut rex praece-
perat. « et populus hebdomadam supernumerariam
jejunavit.

Quidam autem ut maseniorum concubitores ac-
cusati cum fuissent, contra sic inventos rex edictum
protulit : « alios quidem virgis amputandos, aliis
autem in pudendorum meatus immittendos esse
calamos acutos. » Ideo multi etiam ex pontificibus
cum tali punitione circumducti misere interie-
runt ; et factus timor magnus ceteros sapientes
reddidit et quidem jure meritoque.

« Ululet enim, ait Scriptura, pinus, quoniam ce-
cidit cedrus, » id est, cadentibus fortibus et magnis,
quae infirmiora sunt prudantur. Sic quoque sapiens
ait : « Labentibus impiis, justi timorati fiunt ; » et :
« Lue castigante, imprudens sensatus efficitur ; » —
« sensatus autem malum videns potenter castiga-
tum, ipse eruditur. » Hæc porro fadissima rabiosa-
que ac contra naturam culpa, prius a Sodomitis
commissa, tanquam vox quædam cum ascendisset
et clamasset ad aures Domini Sabaoth impietatis
magnitudinem, qui primum longanimitas valde fuerat,
postea propter ipsorum impenitentiam et duritiam
insensati libidinosique cordis, justissime pœnas
immittens, ait : « Clamor Sodomorum et Gomo-
rrhæ impletus est coram me et peccata eorum mag-
na valde. » Et addit Scriptura : « Et pluit Dominus
ignem et sulphur a Domino super Sodomam et
Gomorrhæ ; et evertit urbes istas et omnem vicin-
nam regionem et cunctosin urbibus inhabitantes. »
Illud autem vere mirandum valdeque stupendum
ac tremendum est in hac terribili, divinaque ac
ignifera vindicta, quomodo legitime superveniens
non solummodo totum miserorum illorum homi-
num genus et omnem terræ creaturam destruxe-
rit, sed etiam subjacentis maris mortificaverit aquas
succensas et combustas per immissum incendium
et combustionem, et incontinentiam sædæ carnis
miserorum illorum in finem usque infamiae devoto-
rum : unde justissime ignis pœnas usque nunc
subeunt urbes Sodomorum et Gomorrhæ in cineres
conversæ. Olim namque per infamem et contrariam
naturæ culpam, ipsum æera terramque sædave-
rant ; nunc autem illius calamitatis et sceleris et
justi Dei iudicii testis terra et aer usque hodie
crassior factus redarguit et istorum infame sæ-
clis et eorum qui vestigia illorum premunt nefan-
dam actionem : præterea eorum qui futurum
iudicium negant dementia ac duritiam, ut per
eos qui olim pœnas dederunt nos a-pæctum

Variæ lectiones et notæ.

¹⁵ κατὰ τὸ βασιλικὸν πρόσταγμα καὶ ἑ. ὁ λ. νηστεύσας ἑ. περισσῶν Cod. ¹⁶ 528. ¹⁷ τῶ β' ἔχει Ἰσοίας
ὁ Ρόδου ἐπίσκοπος καὶ Ἀλέξανδρος Διοσπόλειος τῆς Θράκης καὶ ἕτεροι πολλοὶ κατασχέθησαν ἀρ. καὶ
τοὺς μὲν ἐκαυλοκόπησε, τοὺς δὲ κ. ὁ. ἑ. εἰς τ. π. τῶν ἀ. προσέταξε καὶ γυμνοὺς κατὰ τὴν ἀγορὴν ὑριαμ-
θευθῆναι· ὑπήρχεν δὲ καὶ τῶν πολιτῶν καὶ συγκλητικῶν καὶ τῶν ἀ. οὐκ ὀλίγοι οἱ ἐκτιμῆθεντες καὶ
δημιουῆντες κατὰ τὴν ἀγορὴν γυμνοὶ οἰκτρῶς ἔτ. καὶ γινόμενου φόβου μεγάλου, οἱ λοιποὶ ἐσωφρονίσθησαν,
νόμους τε σφοδρῶς κατὰ τῶν ἀσελγαυνόντων ἐξέθετο Cod. 645, 17-646, 2 ¹⁷ εἰς? ¹⁸ τοὺς δὲ Leo. ¹⁹ γε-
νομένου φόβου μεγάλου Leo. ²⁰ Ὀλολυξάτω Zach. xi, 2. ²¹ διότι Zach. ²² Προν. xxix, 16. ²³ κχι. 26
²⁴ κχι. 5. ²⁵ Gen. xviii, 20. ²⁶ αὐτὸ Gen. ²⁷ καὶ Κύριος ἑ. Gen. xix, 24. ²⁸ περίοικον Gen. ²⁹ εἰσαπράτ-
τονται cod.

experimentumque divinarum ultionum effugiamus. Si quis autem ex iis qui terram istam non viderunt res ita se habere non credat, auaiat divinam Scripturam de sapientia loquentem et dicentem : « Hæc justum, pereuntibus impiis, liberavit fugientem ignem qui 'descenderat in Pentapolim : cujus adhuc in testimonium nequitiæ fumigabunda existit deserta terra et incerto tempore fructus producentes arbores. » Similiter autem Judas, frater Jacobi, ait : « Sicut Sodoma et Gomorrha et finitimæ civitates, simili modo exfornicatæ, et abeuntes post carnem alteram, factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. » Et : « Quibus obscuritas tenebrarum servata est in æternum. »

τοῦτοι; τρέπον ἐκπορευῆσαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω δίκην ὑπέχουσαι. » καὶ : « Οἱ; ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνας τετήρηται. »

Dicit autem etiam divus Chrysostomus : « Si quis de gehenna dubitat, Sodomam reputet, Gomorrhavam cogitet, inflictam pœnam et adhuc manentem, et in æternum durandæ punitionis validum præbentem argumentum. Non enim terra tantum, sed et ipse aer et aquæ calamitatem participaverunt, et quemadmodum, corpore succenso, forma quidem et typus et tumor et analogia in ignis aspectu, sed non vis manet : sic et illic videre est terram, quæ nihil habet terræ, sed omnia sunt cinis; arbores et fructus, sed nihil arborum fructuumque habentes; aerem et aquam, sed nihil aquæ nec aeris; siquidem omnia conversa sunt in cineres. Nihil enim aliud est quam caminus aer, caminus aqua, cuncta sterilia, cuncta infructuosa, cuncta præteritæ iræ ultionem ostendentia et futuræ punitionis imagines. Reputa ergo quantum sit peccatum ut ante tempus gehennam apparere quis cogat. Extraordinaria namque fuit hæc pluvia, siquidem et contra naturam et legem erat ista commistio; et submersit terram, siquidem et animas eorum, funesta et execrabilis voluptas. Ast, o dementia eorum qui hoc agunt! o miseriam et stoliditatem infelicium qui, prohi dolor! sponte hæc patiuntur, corrumpi consentientes a corruptis et pollutis et impuris anima et corpore, porcisque pejores sese monstrantes, sive corruptores sive corrupti absque metu ac pudore! Hi certe brutis irrationabiliores et canibus impudentiores sunt! Nunquam enim apud istos talis sit commistio, sed proprios terminos natura cognoscit. Hos ego pejores homicidis esse dico; quocumque nomine peccatum appelles, nullum huic pravitati par invenies. Homicida enim animam a corpore segregat; hic autem animam cum corpore disperdit. Unde igitur enatum est tale malum? A deliciis, a mollitie, a derelictione Dei, ab eo quod ipse non timeatur nec futurum

αὐτῶν ἐκείνων ἰχνηλατούντων καὶ ἐργαζομένων ἐπιστηγῇ πρᾶξιν· καὶ μέντοι καὶ τῶν μέλλουσιν ἀπιστούντων κρῖνι προδήλως τὴν παράνοιάν τε καὶ πόρωσιν ²⁰, ἵνα διὰ τῶν πάλαι τὰς δίκας εἰσπρατομένων ἡμεῖς τὴν βίβιν καὶ τὴν πείραν τῶν θεῶν κολαστηρίων ἐκφύγωμεν. Εἰ δέ τις τῶν μὴ τὴν γῆν ἐκείνην ἐωρακότων ἀπιστοῖ μὴ οὕτως· ἔχειν ἀκούετω τῆς θείας Γραφῆς διηγουμένης περὶ τῆς σοφίας καὶ λεγούσης· « Αὕτη δίκαιον, ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν, ἐρρύσατο φυγόντα καταδάσαιον πῦρ Πενταπόλεως· ἥς ἐστὶ ²¹ μαρτύριον τῆς ποτηρίας καπιζομένη καθέστηκε 543 χέρσο; καὶ ἀτελέτη ὤραις καρποφοροῦντα φυτὰ· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰούδα Ἰακώβου ²² φάσκοντος· « Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ [αἱ] περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ἕμισον σαρκῶς ἐτέρας πρόκεινται δειγµα πύρ; ἀληθῶς

(7) λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· « Ἀπιστοῖ τις ²³ τῇ γέννη, τὰ Σόδομα διαλογιζέσθω, τὰ Γόμορρα ἐννοεῖτω, τὴν γεγεννημένην ²⁴ τιμωρίαν καὶ ἐστὶ μένουσαν » καὶ τοῦ διαωνίζεσθαι τὴν κώλειν ἐναργῆ; τεκμήριον παριστῶσαν· καὶ γὰρ (257) ὡ μόνον ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἄηρ καὶ τὰ ὕδατα μετέσχε τῆς συμφορᾶς, καὶ καθάπερ σώματα ἱερροσθέντος τὸ μὲν σχῆμα μένει καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ τοῦ πύρ; βίβιν καὶ ὁ ἄηρ καὶ ἡ ἀναλογία, ἡ δὲ δύναμις οὐκέτι· οὕτω δὲ καὶ ἐστὶν ἰδεῖν, ἀλλ' οὐδὲν ἔχουσιν γῆς, ἀλλὰ πάντα τέφρα· δένδρα καὶ καρποῦς, ἀλλ' οὐδὲν δένδρων οὐδὲ καρπῶν· ἀέρα καὶ ὕδωρ, ἀλλ' οὐδὲν ὕδατος οὐδὲ ἀέρος· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ταῦτα τετέφρωνται· τοιγαροῦν οὐδὲν ἔαρον ἢ κάμινός; ἐστὶν ὁ ἄηρ, κάμινος· τὸ ὕδωρ, πάντα ἀκαρπα, πάντα ἀγωνα, πάντα πρὸς τιμωρίαν τῆς προλαβοῦσης ὀργῆς καὶ εἰκόνας τῆς μελλούσης κολάσεως· ἐννοήσον τοίνυν ἡλίκοι ἐστὶ τὸ ἀμάρτημα ὡς βιάσασθαι πρὸ καιροῦ τὴν γέννηαν φανεῖν· καὶ γὰρ παράδοξος ἦν ὁ θεὸς ἐκεῖνος· ἐπειδὴ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παράνομος ἡ μίξις· καὶ κατέλιπε τὴν γῆν, ἐπειδὴ καὶ τὰ; ἐκείνων ψυχὰς ἢ χαλεπὴ καὶ ἐπάρατος ἐπιθυμία· ἀλλ', ὡ τῆς παρακλησίας τῶν τοῦτο κατεργαζομένων καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ κακονοίας τῶν ἐλεινῶν καὶ ἀθλίω; ²⁵ τοῦτο πασχόντων ἐκουσίω; μάλιστα καὶ φθειρομένων ὅτι τῶν διεφθαρμένων καὶ βεβήλων τε καὶ ἀκαθάρτων ψυχῇ καὶ σώματι καὶ χοίρων χεῖρους ἑαυτοῦς ἀποφαίνοντες ²⁶, οἷτε φθειρόντες καὶ οἱ φθειρόμενοι ἀφρόδω; καὶ ἀναισχύντως· οἱ γε καὶ ἀλόγων ἀνητότεροι καὶ κυνῶν ἀναιδέστεροι· οὐδαμοῦ γὰρ τοιαύτη μίξις παρ' ἐκεῖνοι; ἀλλ' ἐπιγινώσκει τοῖ; ἰδίους ὄρους ἢ φύσις. Τοῦτους ἐγὼ καὶ ἀνδροφόνου χεῖρους εἶναι λέγω καὶ ὅπερ ἂν εἴπης ἀμάρτημα· οὐδὲν ἴσον ἐρεῖ; 544 τῆς παρανομίας ταύτης· ὁ μὲν γὰρ ἀνδροφόνος τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐχώρησεν· οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ σώματος

Varie lectiones et notæ.

²⁰ ἐποίησεν? Sap. x, 6. πῦρ κατ. ²¹ οἱ; ἐπὶ; μ Sap. 7, sed plerique codices ut Coisl. ²² Jud. 7, 15, ubi ἐπὶ 67, 105, 106 αἰῶνας habent. ²³ εἰ; τῆ; ἀπ. Chr. VI 297 C. ²⁴ τ. τὴν ἡδὴ γ. καὶ μέλλει νῦν μ. Chr. ²⁵ ἀθλίω;? ²⁶ ἀποκαίνωντων?

ἀπάλεσεν. Πόθεν οὖν ἐτέθη τὸ μέγα τοῦτο κακόν; Ἀπὸ τρωπῆς καὶ σπατάλης καὶ ἐγκαταλείψεως Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν· ὅταν γὰρ ἐκβάλωσι τινες τὸν τοιοῦτον φόβον ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐγκαταλιμπά (288^a) νονται εἰς τέλος καὶ οὕτως ἔρχονται εἰς ἐπιθυμίας ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς καὶ ³⁷ « εἰς πάθη ἀτιμίας· » ὡςπερ γὰρ πολλοὶ πολλὰκις τὴν τῶν σιτιῶν ἐπιθυμίαν ἀφέντες γῆν σιτοῦνται καὶ λίθους μικράς· καὶ ἕτεροι δὲ ὑπὸ δίσκου καταχόμενοι σφοδροῦ καὶ βροχόρου πολλὰκις ἐπιθυμοῦσιν· οὕτω κάκεινοι καταλειφθέντες διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας πρὸς τὴν ἀθεσμον τούτων ἐξεκαύθησαν ἔρωτα καὶ πρὸς τὴν μιανὴν ὄρεξιν μανίαν τε καὶ λύσσαν· εἰ δὲ οὐκ αἰσθάνονται, ἀλλ' ἤδονται, μὴ θαυμάσης· καὶ γὰρ οἱ ματαιόμενοι καὶ φρενίτιδι καταχόμενοι νόσφ' πολλὰ ἑαυτοῦς ἀδικούντες καὶ ἔλεεινὰ πράσσοντες ἐφ' οἷς αὐτοῦς ἕτεροι διακρύουσι, γελῶσι καὶ τοῖς λεγομένοις αὐτοῖς ἐντροφῶσι. Πόσαι λοιπὸν γέενναι τοῦς τοιοῦτους ὀρκέσωσι καὶ πόσα κολαστήρια; Εἰ δὲ κταγέλας γέεννης ἀκούων καὶ ἀπιστεῖς ἐκείνῳ τῷ πυρὶ, ἀναμνήσθητι πάλιν τὸν ἐν Σοδόμοις θεῖον ἐμπυροσμὸν καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φλόγωσιν. Εἰ οὖν τοιαῦτα πράττων καὶ οὐ δίκην οὐ δίδως, μὴ θαυμάσης· ἐκείνοι μὲν γὰρ ὡς μὴ τὴν γέενναν εἰδότες ἐκολάσθησαν παρὰ νόδας· οὐ δὲ ὅσα ἀν' ἀμαρτηῆς, κἂν μηδεμίαν εἰκὴν ὄψ' ἐνταῦθα, ἐκεῖ πάντα χαλεπωτέρας ἀποτίσῃ καὶ κολασθήσει· διατί; Ὅτι πλείονα ἀπηλαύσταμεν χάριτος· ὅταν δὲ καὶ πλείονα καὶ μείζονα πταίωμεν ἐκείνων, ποίας συγκνώμης τύχωμεν ἐκ προγόνων τὰ σωτηριώδη παραλαβόντες διδάγματα, ἅπερ ἐκείνοι παντελῶς οὐτε ἤκουσαν οὐτε ἔμαθον, ὥστε διὰ τοῦτο μείζονως κολασθησόμεθα, κἂν τε μικρὰν δίκην ἐνταῦθα δώμεν κἂν τε μὴ δώμεν. Οὐκοῦν μηδεὶς ὄρων πονηροῦς εὐπραγοῦντας θορυβεῖσθω· οὐ γὰρ ἔστιν ἐνταῦθα ἡ ἀναπόδοσις οὐτε τῆς ἀρετῆς οὐτε τῆς πονηρίας· εἰ δὲ σοῦ καὶ γίνεται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν ἀλλ' ἀπλῶς ὡσανεὶ γεῦμα τῆς κρίσεως, **545** ἵνα οἱ τῇ ἀναστάσει διαπιστοῦντες, τοῖς γούν ἐνταῦθα σωφρονίζωνται· ὅταν οὖν εὐπραγῇ ὁ πονηρὸς, ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς· (288^b) ἵνα γὰρ ὧν ἔπραξεν [σως] (141^a) ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν ³⁸ ἐνταῦθα λαβὼν [σως] ἐκεῖ πλεῖον κολασθήσεται ³⁹ ὅταν δὲ πάσχη ὁ ἀγαθός, μακάριος ὅντως ἐστίν, ἵνα γὰρ ἀποθέμενος πάντα καὶ τὸ μικρὰ ἀμαρτήματα, εὐδόκιμος καὶ καθαρὸς ἀπὴν ⁴⁰ καὶ ἀνεύθυνος. Ἐκεῖ γὰρ εἰσιν οἱ τέλειοι στέφανοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐκεῖ αἱ σφοδρότεροι καὶ ἀπέραντοι κολάσεις τῶν πονηρῶν· ὡςπερ καὶ ὁ σηπεδόνα ἔχων, κἂν μὴ τέμνηται, ἀρρώσκει καὶ τότε μᾶλλον ἐν κακοῖς, ὅταν μὴ τέμνηται· οὕτως καὶ ὁ ἀμαρτάνων, κἂν μὴ κολάζηται, πάντων ἐστὶν ἀβλιώτερος. Καὶ καθάπερ οἱ σπλήνα καὶ ὕδερὸν ἔχοντες, ὅταν ἀπολαύσωσι τραπέζης δοσιλῆς καὶ ψυχροποσίας καὶ

judicium. Ubi enim aliqui talem metum a corde suo eiecerunt, in finem delinquantur et ita deveniunt ad cupiditates irrationabiles et obscenas et « in passiones ignominiae. » Sicut enim multi, saepe alimentorum desiderio elongato, terram lapillosque comedunt; alii autem, siti vehementi agitati, vel sentinam desiderant: sic et illi propter dictas causas delicti, in illicitum eorum amorem et in appetitum foedum dementiaeque ac rabiem exardescunt. Si autem non erubescant, sed oblectentur, non mireris: amentes enim et phrenetico morbo laborantes, multa mala sibi inferunt et deflenda faciunt, ita ut alii super illos lacrymas fundant; ipsi tamen rident et delicias in dictis rebus inveniunt. Quales tandem gehennae tales arcebunt? Quot supplicia? Si vero gehennam audiens irrides et isti non credas igni, recordare divinum in Sodomis incendium, illanique terribilem consumptionem. Si ergo talia operans et tu poenam non solvis, ne mireris. Illi enim tanquam, qui gehennam non noscerent, continuo puniuntur; tu vero, quaecunque deliqueris, etiamsi nullam poenam hic dederis, illic severius lues et punieris. Quare? Quia majore gratia fructi sumus. Cum autem plura majoraque quam illi delinquimus, qualem veniam obtinebimus, nos qui ex Patribus salutifera recepimus praecipua, quae illi plane non audiverant nec didicerant. Propterea, si parvam poenam hic dederimus, si nullam, magis puniemur. Nullus igitur malos videns prospere agentes conturbetur: non enim est hic remuneratio nec virtutis nec nequitiae; quod si tu virtutis et nequitiae mercedem obtines, non est juxta dignitatem; sed tanquam degustatio judicii, ut qui resurrectionem non credunt, ab iis quae hic fiunt, prudentes efficiantur. Cum igitur prosperatur improbus, ad perniciem est capitis ipsius: quia enim eorum quae hic bene gessit remunerationem accepit, illic magis punietur. Cum autem patitur bonus, vere beatus est; nam, depositis omnibus peccatis magnis et parvis, probatus est purus et irreprehensibilis abibit. Illic enim sunt perfectae bonorum coronae; illic etiam acres et inflatæ malorum poenae. Sicut enim qui tabum habet, etsi non amputetur, aegrotat et tunc magis cruciatur, cum non amputatur: sic peccator, etsi non puniatur, omnibus miserior est. Quemadmodum porro illi qui splene et hydrope laborant, cum mensa splendida, frigidoque potu, et lautis dapibus, et opimis esculentis fruuntur, tum praesertim cunctis miserabiles sunt, quia deliciis morbum adaugent, dum e contra si juxta medicinae leges fame siti que coarctantur, quamdam spem salutis habent: sic qui in malitia vivunt, si puniuntur, spem optimam habent; si vero cum malitia, deliciis

Variae lectiones et notæ

³⁷ Rom. 1, 26. ³⁸ ἀντιμισθίαν cod. ἀναπόδοσιν γρ. — γρ. ἀντίδοσιν cod. in margine hucusque cod. Coisl. ³⁹ Hucusque apographum codicis Coisluniani 505. ⁴⁰ ἀπίαι cod.

et impudentia sese dedunt, iis quorum hydropisi tumet venter, longe miserabiliores erunt, et eo magis, quæ anima corpore præstat. Porro si illi, qui nec legem ab iniquo opere prohibentem ipsos, habebant, nec prophetas cognoscebant, nullam obtinuerunt veniam, nos qui legem et prophetas, et evangelistas et doctores cognoscimus et peiora facimus, quanto magis pœna digni sumus et severiori vindictæ obnoxii? Quare vero nobis talia facientibus non imponit Deus similem exterminationem? Quoniam alia pœna gravior et interminabilis, nimirum inextinguibilis ignis, acrior et terribilior nos manet. « Vermis enim eorum, inquit Scriptura, non morietur, et ignis non exstinguetur. » Propterea quoque vetus et divina lex abominandam hanc mortiferamque infamiam reprimens ait : « Non dormies cum masculo concubitu femineo, quia abominatio est. » Et : « Si quis concubitu femineo dormierit cum masculo, morte ambo moriantur. Talis enim abominabilis est : lapidibus obruite eos. »

σίν, αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. » Διὰ τὴν ταῦτο καὶ ὁ παλαιὸς καὶ θεῖος νόμος ἀναστέλλων τὴν ἐξάγιστον αἰσχροουργίαν ταύτην καὶ ὀλεθρίαν ἐφασκεν ⁴² : « Οὐ κοιμηθήσῃ μετὰ ἀρβένος κοίτην γυναικείαν· βδέλυγμα γάρ ἐστιν. » ⁴³ « Καὶ ὡς [ἐν] κοιμηθῇ μετὰ ἀρβένου κοίτην γυναικίαν, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· ἐπικατάρατος γάρ ὁ τοιοῦτος· λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς. »

Hanc igitur fœclam et inopram sententiam et iniquam actionem eorum qui voluntarie præbebant occasionem illud valde impudenter fieri, acriter reprobans magnus Cyrillus sic ait : « Libidinis causa miserabiles hoc agunt, muliebria pati, cum sint viri, consentientes : nullius enim commodi gratia, naturam commutantes, propter luxuriam formam a Deo creatam et viro convenientem voluntarie sæpe corrumpunt aut ab aliis id subire coguntur ; tanquam naturæ lues, et generis inimici societatisque macule ac vitæ perniciosa sunt. Maximaque more prostituerum prostituti in fœdissimis passionibus choros agunt, fœdæ corruptæque conversationi miseram vitam commiscentes ; ambiguos detestabilesque vultus ac signum spurium circumgestant : procul a sacris ædibus repellantur, et a sanctis cœtibus velut infamia ac nefanda piacula avertantur. Cum enim turpissima pravæque opinionione pulchrum divinumque opus in pravum perversumque dogma transvertant, et spirituales eunuchismum infandæ actioni inservire cogentes, non solummodo dignum est eos legalis suffragii pœnam accipere, sed ex evangelica et apostolica declaratione in dietas tenebras exteriores projici. » De talibus enim Moyses ait : « Eunuchus et spado non intrabit in domum Domini. » Istitis adhuc monstruosis personis magnatum domos adimplentibus, cum aurea ad collum corona, naturam maris quidem habent isti, sed feminae visum, effeminate ambulantes

πολυτελῶν ἐλεσμάτων καὶ χαρυκευμάτων, τὸ λοιπὸν μάλιστα εἰσι πάντων ἐλεεινότεροι, τῇ τροφῇ τὸ νόσημα προσάξοντες· ἂν δὲ ἀγχωνται λιμῆ καὶ δίψει κατὰ τοὺς ἰατρικὸς νόμους, ἐλπίζω τινὰ σωτηρίας ἔχουσι· οὕτω καὶ οἱ ζῶντες ἐν πονηρίᾳ, εἰ μὲν κολάζονται, χρηστὰς ἔχουσι τὰς ἐλπίδας· εἰ δὲ μετὰ τῆς πονηρίας ἀπυλαύουσι τροφῆς ⁴⁴ καὶ ἀδείας, τῶν ἐν ὑδέρῳ γαστριζομένων ἐλεεινότεροι σφόδρα ἂν εἶεν, καὶ τοσούτῳ πλείον, ὅσον ψυχῇ σώματος βελτίων. Εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι μῆτε νόμον ἔχοντες τὸν κωλύοντα αὐτοὺς τῆς ἀθεμίτου πράξεως μῆτε προφήτας εἰδότες, οὐδεμίαν ἔτυχον συγγνώμην, ἀλλὰ πυρὸς καὶ θεοῦ παραναλώματα γεγόνασιν, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς ἄξιοι ἐσμεν τιμωρίας καὶ χαλεπωτέρας ὑπεύθυνοι καταδίκης, οἱ νόμον, καὶ προφήτας, καὶ εὐαγγελιστὰς, καὶ διδασκάλους ἀναγινώσκοντες, καὶ χεῖρονα ποιοῦντες ; Τίνος δὲ ἕνεκα τοιαῦτα δρώντων ἡμῶν, οὐκ ἐπάγει καὶ ἡμῖν ὁ Θεὸς τοιαύτην πανολεθρίαν, ἐπειδὴ ἄλλη κόλασις ἀργαλειωτέρα καὶ ἀτελεύτητος, καὶ ἕτερον πῦρ ἀσβεστον ἡμᾶς ἐκδέχεται δεινότερον καὶ σφοδρότερον ; ⁴⁵ « Ὁ σκώληξ γὰρ, φη-

σιν, αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται. » Διὰ τὴν ταῦτο καὶ ὁ παλαιὸς καὶ θεῖος νόμος ἀναστέλλων τὴν ἐξάγιστον αἰσχροουργίαν ταύτην καὶ ὀλεθρίαν ἐφασκεν ⁴² : « Οὐ κοιμηθήσῃ μετὰ ἀρβένου κοίτην γυναικείαν· βδέλυγμα γάρ ἐστιν. » ⁴³ « Καὶ ὡς [ἐν] κοιμηθῇ μετὰ ἀρβένου κοίτην γυναικίαν, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· ἐπικατάρατος γάρ ὁ τοιοῦτος· λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς. »

(8) Ταύτην τοίνυν τὴν ἀκόλαστον καὶ ἀκάθαρτον γνώμην καὶ παράνομον πράξιν τῶν ἀσθαιρέτως πασχόντων θριαμβεύειν εὐ μάλα καὶ στηλιτεύων ὁ μέγας Κύριλλος οὕτως φάσκει : « Ἀκολασίας γὰρ ἕνεκεν οἱ τάλανες τοῦτο δρῶσι, τὰ τῶν γυναικῶν πάσχειν, ἄνδρες ὄντες βουλόμενοι· οὐδενὸς γὰρ χρησίμου χάριν τὴν φύσιν μετατιθέντες ⁴⁶, ἀσελγείας ἕνεκα τὴν θεόπλαστον ἀνδροπρεπῆ μορφήν διαφθείρουσιν ἔκουσίως πολλὰκις ἢ ὑπὸ ἄλλων ὑπομένειν ἀναγκάζονται τοῦτο, ὡς λοιμοὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ γένους πολέμοιοι καὶ σπιλοὶ πολιτείας καὶ ζωῆς ἐφύδριστοι γίνονται· δίκην Μαινάδων πορνευομένων πορνευθέντες ἀμέτρως ἐν τοῖς αἰσχίστοις ὄρχουσι πάθει, μιᾶς πολιτείας καὶ πεφθαρμένη τὴν ἀθλίαν ζωὴν συγκεράσαντες· ἀμφίβολα καὶ μεμισημένα πρόσωπα περιφέρουσι καὶ γράμμα νεοθυμένον· ἱερῶν περιθῶλων μακρὰν ἀποχέσθωσαν καὶ ἀγίων συνόδων ὡς βδελυγμένον ἄγιος καὶ θεοσταγῆς ἐλαυνέσθωσαν· ἐπειδὴ γὰρ αἰσχίστη καὶ κακίστη γνώμη τὸ καλὸν καὶ θεῖον ἔργον εἰς τὸ κακὸν καὶ διαβόλημνον δόγμα παραλλάξαντες καὶ μεταποιήσαντες τὴν πνευματικὴν εὐνουχίαν ἀπγορευμένην πράξιν λειτουργεῖν (141^b) ἀναγκάσαντες, οὐ μόνον ἄξιον ⁴⁷ νομικῆς ψήφου τιμωρίαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ ἐξ εὐαγγελικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸ λεγόμενον ἰσκότος τὸ ἐξώτερον ἀπελαύνεσθαι. » Ἐπεὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἔφη Μιῦσης ⁴⁸ : « Ἐλαδίας καὶ ἀπόκοπος οὐκ εἰτελεύεται εἰς τὸν οἶκον Κυρίου. » Ἔτι γοῦν πεπληρωμένων οἴκων

Variae lectiones et notæ.

⁴² τροφῆς? ⁴³ Isa. lxxvi, 24. ⁴⁴ Lev. xviii, 29. ⁴⁵ Lev. xx, 12, 27. ⁴⁶ μετατιθενται: eo l. ⁴⁷ ἄξιον: Deut. xxiii, 1.

τῶν μεγιστάνων τοιούτων τερατομόρφων προσώπων, χρυσούς μηνίσκους ἐπὶ τραχήλων, φύσιν μὲν ἀρρέ-
 νος, θηλείας δὲ ὄψιν ἔχοντες καὶ κεκλασμένως βαδί-
 ζοντες καὶ τεθρυμμένως φθειγόμενοι ὡσπερ ἐται-
 ρίδες ἀπρεπεῖς ὡδὲ κάκιστε τὴν κεφαλὴν περισειού-
 σαι· καὶ γελῶσιν ἀκρατῶς τε καὶ ἀναιδῶς, οἰστρηλασίαν πρόδηλον ὑπεμφαίνοντες, ἔθεν μετ'
 ἀνδρῶν μὲν ὡς γυναῖκες μαλακῶς εὐναζόμενοι ⁴⁸
 καὶ μαλακίζόμενοι φθείρονται· μετὰ **547** γυ-
 ναικῶν ὡς φύλακες ἅμα καὶ σωφροσύνης ὄθηεν
 ἰνδάλματα καθεύδοντες ἀναισχύντως ⁴⁹ ἀπηρυ-
 θριασμένως αἰσχροπραγοῦσιν. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως
 ὑπ' ἀνδρῶν ἀνοσίων καὶ βεβήλων φθειρόμενοι μαλα-
 κίζονται καὶ καταμαίνονται διὰ τῆς παρὰ φύσιν
 ἀνοσιουργίας καὶ βδελυρίας· αὐτοὶ δὲ γυναικάρια
 τελαίπικρα καὶ ⁵⁰ «σεσωρευμένα, κατὰ τὸ εἰρη-
 μένον, (ἐφ') ἁμαρτίας» καταμολύνουσι καὶ κατα-
 βλέπτουσιν οἷα λυσσώδεις κύνας. Καὶ τὸ δὴ χλεπώ-
 τερον καὶ ἔλεινότερον, αἱτοὶ ἐντεῦθεν γίνονται καὶ
 πρόξενοί τε καὶ μέτοχοι τῆς ἀπεράντου κολάσεως,
 οἳ τε φθείροντες καὶ οἱ φθειρόμενοι. Ἄλλ', ὦ τῆς
 ἀφροσύνης, ὦ τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας! τού-
 τος γὰρ ἄνθρωποι μάλιστα προὔχοντες, ⁵¹
 ὡς σάφρονας παραδεχόμενοι πιστεύουσιν καὶ
 εἰσοικίζουσιν, οἳ γε εἰσοικιζόμενοι καὶ παρρη-
 σίας τυγχάνοντες τοὺς ὄντως δικαίως ἀρετῆς ἐπιμε-
 λουμένους σάφρονας ἀνδρας κατὰ μικρὸν δελεάζαντες
 εἰς τὸ τῶν Σοδόμων βάρβαρον κατηκόντισαν ἔλεινῶ·
 διὸ δὴ λοιπὸν καὶ ἀκρατώτερον ⁵², πᾶν γε καὶ νόμος
 εὐαγγελικὸς καὶ ἀριστος βίος καὶ εὐσεβῆς πολιτεία
 βδελύττεται τούτους ὡς θεομισεῖς καὶ ἀκαθάρτους. **C**
 Οὗτοι γὰρ τοιαύτην ἐξάγιστον ζωὴν προτιμήσαντες
 καὶ πωθήσαντες ὅσον ἦκεν ἐπ' αὐτοὺς, πόλεις μὲν
 ἠφάνισαν, τοὺς σπερματικούς τῆς φύσεως λόγους
 παραφθείροντες καὶ φθειρόμενοι· εὐανδρούσαν ⁵³ δὲ
 ῥώμην ἀνδρῶν ⁵⁴, καὶ ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρρένοπρεπῆ
 γενναίως ἰσχὺν δεϊνῶς ἐξανήλωσαν καὶ ἀπλῶς τὴν
 σύντονον καὶ σφριγγῶσαν ἀκμὴν τῆς νεότητος λυμη-
 νάμενοι φανερώς ἀθλίους καὶ καταγελάστους ἐποίη-
 σαν τοὺς ἀλόντας, οὓς φευκτέον προτροπάδην καὶ
 βδελυκτέον ἐνδίκως τοὺς ψυχοκτόνους καὶ σωματο-
 φθόρους καὶ ἐναγεῖς ὄντας καὶ τῆς φύσεως παραχά-
 ρακτας· οὐδὲν γὰρ ἀληθῶς μυσαρῶτερον ἢ ἀκαθα-
 ρώτερον τῶν οὕτω πορνευομένων τε καὶ πορνεύοντων·
 εἰδῶσαι γὰρ, ὡς ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς μεμαθῆκαμεν, **D**
 οὐ μόνον οἱ σπάδονες καὶ τὰ μόρια τῆς αἰσχρομυ-
 ρίας ποσῶς ἔχοντες ἀσελγῶναι ἀμέτρως καὶ ἀκο-
 λασταίνειν ἀκορέστως, ἀλλὰ καὶ οἱ τέλειν ἀπόκοποι
 καὶ ἐκτετμημένοι· καθάπερ οὖν καὶ οἱ ἐκ γενετῆς
 ἐστερημένοι ταῦτα, φεῦ τῆς ἐσχάτης ἀτοπίας καὶ
 φρενοδολαβείας! διὰ χειρὸς καὶ δακτύλων φθείρειν
548 τὰς ἀθλίας γυναῖκας κατὰ τὴν ἀνοσιουργίαν
 αὐτῶν, οὕτως ἐμμανῶς οἱ ἀνόσιοι κατεργάζεσθαι ⁵⁵,
 (142^b) καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ σοφὸς ἀριδῆως ἔφη ⁵⁶.
 «Μακάριος ὁ εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, καὶ παρθένος ἤ τις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν

tes molliterque loquentes velut indecentes caputque
 luc illuc agitantes meretriculæ. Immoderate im-
 pudenterque iident, manifestam subindicantes li-
 bidinem; exinde cum viris velut mulieres molliter
 cubantes et mollii polluantur; cum mulieribus
 tanquam custodes et sapientiæ sane imagines, im-
 puenter dormientes, inverecunde turpia agunt. Et
 sic isti a viris scelestis et spurcis corrupti mol-
 liuntur et per infamiam spurcitiamque contra na-
 turam polluantur; ipsi vero miseræ et «peccatis,
 juxta dictum, onustas, » seducunt mulierculas, et
 sicut furibundi canes sædant. Et quod durius et
 miserabilius est, inde rei et socii ac participes
 fiunt damnationis æternæ, et corruptores (et corru-
 pti. Ast, o dementia! o error et vecordia! hos
 præsertim ut sapientes cum habeant homines,
 apud se recipientes, fiduciam tribuunt eis et in
 domibus suis collocant eos, qui cum in domos in-
 troducti sunt et libertatem obtinuerunt, eos qui
 reipsa juste virtutem colebant homines prudentes
 paulatim lenocinantes in Sodomorum barathrum
 demergunt. Ideo cæterum et justissime lex evan-
 gelicæ, optimumque vivendi genus et pia conversa-
 tio tales ut Dei inimicos et impuros detestatur. Isti
 enim hujusmodi abominandam vitam præferen-
 tes et pro viribus adamantes, urbes aboleve-
 runt, seminales naturæ rationes corrumpentes
 et ipsi corrupti; Romam autem viris abun-
 dantem, ipsiusque juventutem, et robur virile
 misere consumpserunt; unoque verbo fortem
 prosperumque juventutis florem polluentes mani-
 feste miseræ et contemptibiles effecerunt quos
 ceperunt, quibus vertendum in fugam merito-
 que detestandum erat animarum occisores ac sæ-
 datorum corporum, velut maledictos et naturæ adul-
 teratores. Nihil enim infamius impuriusque vere est
 quam sic prostituti ac prostituteutes; solent enim,
 ut vere exacteque didicimus, non solum spadones
 et turpitudinis particulas utunque habentes, lasci-
 vire sine modo ac libidinari absque mensura, sed
 et qui omnino castrati et excisi sunt. Quemadmo-
 dum igitur et qui a nativitate istis oriantur, eheu
 delirium et ultima dementia! manu digiti-que
 polluere miseræ mulierculas secundum improbita-
 tem suam, sic hi scelesti furiose facere consue-
 verunt. Et hoc significans sapiens manifeste, ait :
 «Beatus eunuchus qui non manu fecit illicita, et
 beata virgo quæ nescivit torum in delicto. » Merito
 igitur effeminati, evirati, androgyni, ferro devoti,
 mulierosi appellantur. Audiant ergo puri, et pru-
 dentes illos suspectent, nec credant mendacio,
 sed castæ puritati ac prudentiæ: quid enim ab
 impuro purificabitur, et a mendacio quid verum de-
 monstrabitur?

Varia lectioes et notæ.

⁴⁸ κοιταζόμενοι καὶ μ. Glossa. ⁴⁹ καὶ? ⁵⁰ II Tim. iii, 6. ⁵¹ προὔχοντες cod. ⁵² ἀρροζόντως Glossa.
⁵³ εὐανδρούσι cod. ἐξανδρ. ? ⁵⁴ ἀνδρός cod. ⁵⁵ εἰδῶσαι vel κατεργάζονται. ⁵⁶ Sap. iii, 14, 15.

παραπτώματι. » Εικότως; οὖν ἄθλοιοι, ἀνανόροι, ἀνδρόγυνοι, σιδηροκατάδικοι καὶ γυναικομανεῖς προ-
αγορεύεισθωσαν. Ἀκουέτωσαν τοίνυν οἱ καθαροί, καὶ σώφρονες τοῦτους ὑποτοπιζέτωσαν⁵⁷, καὶ μὴ πι-
σευέτωσαν τῷ ψεύδει⁵⁸ ἀλλὰ τῇ κατισχυμμένη καθαρότητι καὶ σωφροσύνη· ἀπὸ γὰρ ἀκαθάρτου τί
καθαρισθῆσεται καὶ ἀπὸ ψεύδους τί ἀληθεύσει;

Rex autem Justinianus ædificationes multas et A
mirabiles, atque Sagari pentapontem fecit: hæc in
octo libris historicus scripsit Procopius.

Ad finem, agitato de corruptibili et incorruptibili
dogmate, alienus a divina pietate, in regem de-
signato Justino, ipsius consobrino, qui tunc cura-
palates erat, vitam finivit

Gelimer, Belisarium fugiens in collem munitum
gentis Maurusiorum aufugit. Hic enim Belisarius
dux exercitus erat quem, cum magna multitudo
navibusque et auro multo, Justinianus ad debelland-
os Vandalos et Africam diripiendam miserat: qui
magna prudentia et sagacitate, cum cuncta dir-
ipuisse et vicisset Gelimerum, in urbem cum
multis divitiis rediit et more consulari per urbem
vectus in circo triumphavit; ideoque Justinianus
in una numismatis parte sese insculpi, Belisarium
autem armatum in alia parte cum hac inscriptione
fecit: « Belisarius Romanorum decus. »

Sed quæ invidia solet in magna felicitate operari,
fecit quoque adversus Belisarium. Et enim calum-
niam passus a dignitate et honore pulsus est, et ipsius
loco Salomon dux exercitus missus est: qui, cum
non valeret servare quæcunque Belisarius acqui-
sierat, omnia Vandalis cessit.

Ille enim Gelimer Belisarium fugiens in collem
munitum, ut dictum est, secesserat apud gentem
Maurusiorum, quibus nec panem nec vinum nec
oleum terra producit, sed qui cocio hordeo et
olyra, sicut irrationalia animalia, vescuntur. Scribit
igitur Gelimer ad Pharan, quem Belisarius reli-
querat ad obsidendum illum, ut sibi mittatur
panis, et spongus et cithara. Pharas autem super
his hæretur, usque dum qui litteras attulerat,
diceret illum desiderare panem ad gustandum ac
videndum, spongium autem ad recreandos oculos
ob lacrymas et sordes, et citharam ut ipsius casus
lugeret. Cum hæc audiisset Pharas dolens ac hu-
manam naturam deridens, omnia quæ desiderabat
misit.

Variae lectiones et notæ.

⁵⁷ ὑποτοπίζοντας μάτην cod. ⁵⁸ ψ. καὶ τῇ cod. ⁵⁹ 560 — Ἄλλου βιβλίου (Procopii?) Cod. 678, 15-17: Τῷ γὰρ ἔπει κτίσει τὴν γ. τοῦ Σαγγάρεως ποταμοῦ. ⁶⁰ ἐκκλησιῶν τε καὶ πόλε (μικῶν) cod. glossa marginalis et sub pagina: σχολίων: Ἰουστινιανὸς ἴσθησε τὸν κίονα τὸν λεγόμενον Αὐγουστίνου, ἐπιβὰς ἐπάνω ἐφιππων τὴν αὐτοῦ στήλην, κρατοῦσαν τῇ μὲν ἀριστερᾷ χειρὶ μῆλον σφαιροειδὲς ὡς τῆς γῆς ἀπόψης κυριεύσαντος, τὴν δὲ δεξιάν ἀνατεταμένην ἔχουσαν καὶ οἰνοὶ πρὸς Πέρσας ἐμφαίνουσαν καὶ διεκλεινομένην: « Στήθε καὶ τῇ Ῥωμαίων γῆ μὴ ἐπεμθαίνετε » (Cod. 656, 18-23: Τῷ ἰς ἔπει = 545; Len. post jud cism in pælerastis). ⁶¹ Ed. V. 5. ⁶² ἀνε γρ. ⁶³ 563 — Cod. 680, 6-8 τῷ λή. ⁶⁴ Ἰουστινιανὸς Cod. ⁶⁵ καὶ βίβλιον πανταχοῦ καταπέμφας. Cod. ⁶⁶ ἀλλότριον cod. ⁶⁷ κοροπαλόντην cod. ⁶⁸ 534, 535. — Περὶ Βι-
σαρπλου Cod. 649, 15-24: πάλιν δὲ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Βελισάριον στρατηγὸν μ. — πολλοῦ καταπλ.
⁶⁹ ἐκφυγῶν cod. ut 556. ⁷⁰ καὶ ἀνδρεία adl. Cod. ⁷¹ ἐγκρατῆ ποιησάμενος Cod. ⁷² ἀποδεξάμενος Cod.
⁷³ μὲν ἐν cod. ⁷⁴ Cod. 649, 24-650, 4: ἀλλ' οἷα φθόνος ἐν. ⁷⁵ κτ. Βελισάριω φυλάξει Cod. ⁷⁶ πάντων
Cod. πάντ. cod. ⁷⁷ Ὁ δὲ Γ. ἐλεεινὸς χειμαζόμενος, γ. τῷ Φ. ἀξίων π. οἱ ἀ. καὶ σκ. καὶ κ. π. ἐπινοῶν
γὰρ τοῖς Μαυρουσίοις ὁ δ. ὁ. ἔ. ὁ. σίτος γ. — σιτίζονται, κ. τ. λ. Cod. 649, 6-10. ⁷⁸ Β. π. Φ. Γ. ὁν κα-
cod. (Φθαρτάς ter.) ⁷⁹ τὸν adl. Cod. ⁸⁰ διὰ τὸ τὰ δ. ἀπομάττεσθαι Cod. ⁸¹ τὴν δὲ κ. Cod. ⁸² ἀνθρωπίνῃ
τ. χην ἔ. π. ἐξέπεμψε Cod.

⁹ (9) Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς κάμπαλλε κτί-
σματα ποιήσας θαυμαστά⁶⁰ καὶ τὴν πενταπέφυρον
τοῦ Σαγγάρου, ἄπερ Προκόπιος⁶¹ ὁ ἱστορικὸς ἐν
ὀκτώ λόγοις συνεγράψατο⁶².

¹⁰ (10) Εἰ; δὲ τὰ τέλη αὐτοῦ⁶³ τὸ περὶ φθαρτῶ
καὶ ἀφάρτου κινήσας δόγμα⁶⁴, ἀλλότριον⁶⁵ τῆς
εἰσεβείας θεοῦ ἐτελεύτησε (προβαλλόμενος; Ἰουστινιανὸν
ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἰς βασιλεία, κοροπαλάτην⁶⁷ τότε δ. κα).

¹¹ (11) Γελίμερ Βελισάριον ἐκφυγῶν⁶⁸ [εἰς ἕρας
ὄχυρον κατέφυγεν ἔθνους τῶν Μαυρουσίων]. Οὗτος
γὰρ ὁ Βελισάριος στρατηγὸς ἦν, ὅστις καὶ μετὰ κλη-
θους ἀναριθμήτου καὶ πλοίων καὶ χρυσοῦ πολλοῦ
(σταλεῖς παρὰ Ἰουστινιανοῦ) πολεμήσας Ὀυανθάσι;
καὶ Ἀφρικὴν ἐκπορθῆσαι, ὅς ἀγγινοῖα καὶ φρονή-
σαι⁷⁰ πάντα ληϊσάμενος; καὶ Γελίμερον κρατήσας⁷¹

⁷² ἀνήγαγεν ἐν τῇ πόλει μετὰ κλοῦτου πολλοῦ καὶ
ἐθριάμβευσεν 549 ἐν τῷ Ἰππικῷ ὑπατεῖαν ποιή-
σας ἐν τῇ πόλει, ὥστε Ἰουστινιανὸν⁷³ ἐν μὲν⁷⁴ τῷ
ἐνὶ μέρει τοῦ νομισματος ἑαυτὸν ἐγχαράξει, ἐν δὲ
τῷ ἑτέρῳ Βελισάριος ἐνοκλον καὶ ἐπιγράψαι « Βελι-
σάριος; ἡ δόξα τῶν Ῥωμαίων. »

⁷⁵ (12) Ἄλλ' οἷα τὰ τοῦ φθόνου ἐν μεγάλῃ εἰδει-
μονίᾳ εἰώθει ποιεῖν, ὡδινε καὶ εἰς Βελισάριον. Δι-
εβλήθεις γὰρ μετέστη τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐδῆς καὶ
Σολομών ἀντ' αὐτοῦ στρατηγὸς ἐπέμφθη, ὅς τὰ
κτιθέντα⁷⁶ παρὰ Βελισαρίου φυλάξασθαι μὴ θνη-
θεις, τοῖς Ὀυανθάσις πάντα⁷⁷ παρεχώρησεν.

(13) Οὗτος⁷⁸ γὰρ ὁ [Γελίμερ] Βελισάριον εἰς ἕρας ἐκ-
φεύγων, ὡς εἴρηται, ὄχυρον ἔθνους τῶν Μαυρουσίων
παρ' αὐτοῖς δὲ οὔτε ἄρτος, οὔτε οἶνος, οὔτε ἕλαιον
γεωργεῖται, ἀλλὰ κριθᾶς καὶ ἐλύρας ὡς ἄλογα ζῷα
ἐφθὰ σιτίζονται. Γράφει οὖν πρὸς Φαράν Γελίμερ⁷⁹,
ὅν Βελισάριος κατέλιπε φυλάσσοντα αὐτὸν, πεμφθῆναι
αὐτῷ ἄρτον, καὶ σπόγγον, καὶ κιθάραν. Ὁ δὲ Φα-
ρὰς διηπόρει περὶ τούτων, ἕως (ἔν) ὁ τὴν ἐπιτε-
λὴν κομίσας ἔφη, ὅτι ἄρτον μὲν ἐπιθυμεῖ γαστράσθαι
καὶ ἰδεῖν⁸⁰, σπόγγον δὲ διὰ⁸¹ τὰ δάκρυα καὶ τὴν
ἀλυσίαν, παραμυθίσασθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, κιθά-
ραν δὲ⁸² ὅπως τὰς συμφορὰς αὐτοῦ ἐκτραγηθῶσι.
Ταῦτα Φαρὰς ἀκούσας, περιελθῆσας τε καὶ τὴν
ἀνθρωπεῖαν⁸³ φύσιν ἐκμυκτηρίσας πάντα ἐπαμφάν
(ὅσα ἔχρηζεν.)

Cum autem mater hæc audivisset et planxisset, A
puero secum assumpto, ad Menam patriarcham festinavit, et omnibus ei renuntiatis, ut Christiana cum puero suo fieret, rogavit. Ille confestim utrumque regi adduxit. Rex autem et patrem pueri accersiri jussit, et cum, examine facto, multum hortatus et deprecatus esset eum ut Christianus fieret, illum non acquiescentem ad palmam affigi, velut ipsius nati occisorem, mandavit. Mulierem vero patriarcha baptizatam fecit monacham et lilium lectorem.

ὁν γενέσθαι, οὐκ ἔπεισε, ὅθεν προζέταξεν ἀνασκοπισθῆναι αὐτὸν ὡς φονέα τοῦ ἰδίου παιδὸς γενόμενον, τὴν δὲ γυναῖκα βαπτίσας ἐποίησεν ἀσκήτριαν, τὸν δὲ παῖδα ἀναγνώστην²⁶.

CCXXIII. Regnum Tiberii.

Tiberius post Justinum regnavit annos quatuor. B
Cum hic in circum venisset, exclamaverunt ordines: « Videamus, videamus Romanorum Augustam. » Ille vero respondit: « Est ecclesia homonyma Augustæ contra publicum Diogistei balneum. » Fauste igitur exclamaverunt ordines: « Anastasiæ Augustæ anni multi. »

Sophia vero, Justini vidua, anima vulnerata est: non enim sciebat Tiberium uxorem habere, ideoque

καὶ πῶς οὐκ ἐφλέχθη; ἡ φησὶν ὁ παῖς· ὁ μὲν πατήρ μου ἐνέβαλέ με, γυνὴ δὲ πορφυροῦσα ἤβη καὶ τὴν φλόγα κατέσβεσε λέγουσα²⁴. ἢ Μὴ φοβοῦ, παιδίον. ἢ Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ταῦτα ἀκούσασα, καὶ καταπλαγεῖσα²⁵ καὶ τὸν υἱὸν παραλαβοῦσα, πρὸς τὴν πατριάρχην Μηνᾶν ἐφθασε καὶ πάντα ἀναγγεῖλασα (αὐτῇ) παρεκάλει Χριστιανῆ γενέσθαι (μετὰ τοῦ παιδίου αὐτῆς). Ὅς αὐτίκα²⁶ τῷ βασιλεῖ ἀγαγὼν ἀμφοτέρους, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς παραστῆναι καὶ τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ (τοῦτον) μετὰ τὴν ἐξίτασιν²⁷ πολλὰ παραινέσας καὶ παρακαλέσας Χριστιανῶν γενέσθαι, οὐκ ἔπεισε, ὅθεν προζέταξεν ἀνασκοπισθῆναι αὐτὸν ὡς φονέα τοῦ ἰδίου παιδὸς γενόμενον, τὴν δὲ γυναῖκα βαπτίσας ἐποίησεν ἀσκήτριαν, τὸν δὲ παῖδα ἀναγνώστην²⁸.

ΕΚΓ'. Βασιλεία Τιβερίου.

Τιβέριος μετὰ Ἰουστινὸν ἐβασίλευσεν ἑτη δ. Τούτου ἀνελθόντος ἐπὶ ἰπποδρόμιον¹, ἐκραξάν τὴ μέρη· ἢ Ἰδωμεν, 552 ἰδωμεν τὴν Αὐγουστὴν Ρωμαίων. ἢ Ὁ δὲ ἐδήλωσεν· ἢ Ἡ ἀντικρὺ τοῦ δημοσίου λουτροῦ Διηγηστέως² ἐκκλησία (οὕτα) 553 ὁμώνυμος³ τῇ Ἀυγουστῇ. ἢ Εὐφήμησαν οὖν τὴ μέρη· ἢ Ἀναστασίας Αὐγουστής πολλὰ τὰ ἑτη. ἢ

⁴ (2) Ἡ δὲ Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ, ἐπλήθη τὴν ψυχὴν· οὐ γὰρ ἤδει ἔχειν αὐτὴν γυναῖκα καὶ

Variæ lectiones ei notæ.

²⁴ μοι add. Ced. ²⁵ κατ. ἀπῆλθε σὺν τῷ υἱῷ πρ. τὸν π. Μ. καὶ Ced. ²⁶ Ὁ δὲ πρὸς τὴν βασιλεία ἀπῆγαγε καὶ Ced. ²⁷ ἐξ. παρεκάλει ὁ βασιλεὺς γ. χ. καὶ π. π. αὐτὸν οὐκ ἐπ. ὁ καὶ πρ. ἂ. ἀν. ὡς φ. γ. τοῦ ἰ. παιδίου, τὴν δὲ γ. καὶ τὸ παιδίον β. ὁ πατριάρχης τὴν μὲν ἐπ. ἂ. τὸ δὲ παιδίον ἀν. ὡς φ. ²⁸ ἐξ ἄλλου· (2) Οὗτος ὁ βασιλεὺς μεγαλόδωρος ἦν καὶ φιλόκτητος, ἔσχε δὲ γυναῖκα Σοφίαν ὀνόματι· (Ced. 680, 13-15. (3) Εὐσεβῆς δὲ ὡν (καὶ ὀρθόδοξος) ἐπεκόσμησε τὰς ἐκκλησίας τὰς κτισθείσας ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ, τὴν τε Μεγάλην ἐκκλησίαν (καὶ) τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἀπὸ τε κειμηλίων καὶ ἀμφίων καὶ πάσης προσόδου (Ced. 680, 15-17). (4) Ὁ αὐτὸς ἀνελθὼν ἐν τῷ ἰπποδρομίῳ, τῶν δῆμων στασιαζόντων, ἐδήλωσε τοῖς Βενετοῖς, ὅτι οὗτοι Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησε, τοῖς δὲ Πρασίνοις (τοὺς — Πρασίνοις cod.) ὅτι οὗτοι Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἐστίν. Καὶ ἀκούσαντα τὰ μέρη ἠσύχασαν. (5) Ὁ αὐτὸς κτίζει καὶ τὰ παλάτια Σοφριανῶν ἐξαισία καὶ λαμπρὰ καὶ ὑπερβαύμαστα — καὶ τὴν νῆσον τὴν Πρίγκυπον, ἣ ἦν προσέτιον αὐτοῦ, κατασκευάσας καὶ ἐκεῖ παλάτιον (Ced. 684, 5-6). (6) Ὁ αὐτὸς ἐκτίσσει καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου ἐν τῷ ὄρσαντροφίῳ, ἀλλὰ καὶ τὰς β' ἀμίδας τῶν Βλαχερνῶν ὁ αὐτὸς προσέθηκε ὡς εἶναι τὴν ἐκκλησίαν σταυρωτὴν (Ced. 684, 12-15). (7) Ναρσῆς δὲ ὁ κωνδουκουλάριος (115^a) ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ βασιλέως· διὸ καὶ ἐλιθορρεῖτο εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν εἰσβολῶν Ἰσως πάντα ὑπονοσῶν, ὃν ἀπέστειλεν Ἀλέξανδρον (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Leo) κατ' ἐχθρῶν, καὶ διεπράξατο πράξεις ἀρίστας (a. 567). (8) Οὗτος ὁ Ναρσῆς ἐκτίσσει τὴν ὑπερλίαν Θεοτόκον, ἐν ᾗ καὶ λείψανα τῶν ἁγίων μερτύριων Πρόβου, Τάρχου καὶ Ἀνδρονίκου ἀπέθετο (Ced. 684, 7). (9) Τιβερίον δὲ τὸν κόμητα τῶν ἐξκουσίων ἂ ἐστειλε κατὰ τῶν ὄρων ἐξελεθόντων καὶ λεηλατούντων τὰ θρακικὰ μέρη (Ced. 685, 5 a. 570). (10) Εἰσα νόσφ ληφθεὶς Ἰουστίνος Τιβερίον ἰδιοποιησάμενος, Καίσαρα ἀνγγόρευσεν (Ced. 685, 6, 7 a. 574). (11) Κτίζει ἐξ καὶ τὰ παλάτια τὰ ἐν τῷ Ἰουλιανῷ λιμένι ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σοφίας, ἀποκαθάρας τὸν λιμένα καὶ μέσον ἰδρύσας στήλας β' αὐτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, μετονομάσας τὸν λιμένα Σοφίας (Ced. 685, 11-14 a. 577). (12) Νόσφ δὲ βαρῆθεις προσεκαλέσατο τὸν τε ἀρχιερέα καὶ τὴν σύγκλητον πᾶσαν καὶ ἀγαγὼν Τιβερίον παρούσα πάντων, προσέβαλετο αὐτὸν βασιλέα εἰπὼν τάδε· ἢ Ὁ θεὸς ἀγαθὸν σε ποιήσας, αὐτὸς οὐκ ἐγὼ, τὸ ἀξίωμα (σχῆμα Leo, Ced.) τῆς βασιλείας σοὶ δίδωσι. Τίμησον (οὖν) αὐτὸν (αὐτὸ Ced.) ἵνα τιμηθῇ· ὑπ' αὐτοῦ· μὴ ἐπιχαίρης (ἐπίχαιρε cod.) αἵμασι· μὴ κοινῶνι (κοινωνῆς Leo) φόνους· μὴ κακὸν ἀντι· κακοῦ ἀποδῶς (ἀποδώσης Ced.) μὴ μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνηστῆς Ced. Leo.) τινὲ ὡς καγῶ· καγῶ (γὰρ Leo, Ced.) μνηστῆς (μνηστῆς cod. μνηστῆς Leo) ἑπταίσα καὶ σφαλεῖς ἀπέλαθον κατὰ τὰς ἀνομίας μου, ἀλλὰ δικάζου· αἰ ἐν τῷ θεῷ τοῖς ὑποβάλλουσι μοι ταῦτα· μὴ ἐπαρθῆς ἐπὶ (τῇ) τιμῇ τῆς βασιλείας σου· οὕτως ἔχε τοὺς πάντας ὡς σεαυτὸν· γυνῆτι τίς ἦς καὶ τίς εἰ νῦν· μὴ ὑπερηφανῆς (ὑπερηφανῆς cod. ὑπερηφανῆς ἦς Ced. Leo) τοῖς ὁμοφύλοις καὶ οὐχ ἀμάρτης. Οἶδας τίς ἦμην καὶ τίς· εἰμι νῦν, τὸν θάνατον ἐν ὀφθαλμοῖς ὄρων. Πάντες οὗτοι οἱ παριστάμενοι δούλοι εἰσι καὶ τέκνα σου. Τῷ στρατῷ πρόσεχε· ἀνδρόους καὶ ἀσυνέτους μὴ προχειρίζου. Μὴ σε πεισάτωσαν, ὅτι καὶ οἱ πρὸ σου οὕτως διεγένοντο. Ταῦτα παρεγγῶ σοι καὶ παραίνω ἀφ' ὧν ἐπαθον. Περαιοσίαι· οἱ ἔχου· τε, ἀπολαύετωσαν αὐτῶν (αὐτοῖς cod.) χρησίμων· τοῖς μὴ ἔχουσιν (οἱ ἔχοντες χορηγήτωσαν [εἰ ἀγαθοὶ δώρησαι Leo]). Οἶδας ὅτι τῶν σπλάγγνων μου σε προετίμησάμην (προετίμησα Leo, εἰ Ced.) τὴν μητέρα σου, τὴν ποτὲ σου δέσποιναν γενομένην σέβου καὶ τίμα· δούλος γὰρ ἦσα πρότερον, νῦν δὲ γενοῦ υἱὸς σῆς. ἢ Ταῦτα εἰπόντος τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Καίσαρος ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ πεσόντος, ἐφθό βασιλεὺς· ἢ Εἰ θ. λεις, [εἰμι, εἰ οὐ θέλεις], οὐ ζῶ (οὐκ ὦ Leo.) Ὁ θεὸς ὁ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ποιήσας, ἐμβάλοι (ἐμβάλη Ced.) εἰς τὴν σὴν καρδίαν (τὴν κ. σου Ced.) καὶ ἄλλα, ἃ ἐπελαθόμεν εἰπεῖν σοι. ἢ Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, Τιβερίος τὴν βασιλείαν ἐκράτησεν (Ὅρα παραγγεῖλαιαν Ἰουστίνου πρὸς τὸν Τιβερίον Gloss; Ced. 685, 10-686, 20, a. 678). (13) Ἐπὶ Ἰουστίνου χριστονομείται Ἰωάννης ὁ νηστευτῆς πατριάρχης (a. 582? Hæc omnia desunt in Serb. et Bulg.). ²⁹ 565 — Ced. 683, 8-12. ε' Leo. ἢ ἐν τῷ ἰπποδρῷ ἀνεκ. Ced. ³⁰ Διηγητέως· cod. ³¹ εἰσι add. Ced. Leo. ³² Ced. 688, 12-16.

διὰ τοῦτο προσεφιλώθη αὐτῷ ἐπὶ Ἰουστίνου, πεί-
σασα αὐτὸν προβαλέσθαι εἰς βασιλεία Τιβέριον,
βουλομένη γῆμαι αὐτὸν καὶ μείναι Αὐγούσταν ⁶.

⁷ (3) Ταύτην δὲ κατήγαγε Τιβέριος εἰς τὸ παλά-
τιον ⁸ τὸ ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, καλεύσας κουβι-
κουλάριους ⁹ καὶ ἐτέρας ¹⁰ τινὰς εἶναι εἰς ὑπηρεσίαν
αὐτῆς καὶ διατηρεῖν αὐτήν· ἐτίμα δὲ αὐτὴν ὡς ¹¹
μητέρα, ποιῶν πάσαν θεραπείαν αὐτῆς.

¹² (4) Οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ δημόσιον Βλαχερνῶν λου-
τρὸν καὶ πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενώνας ἀνεπέσαστο.

¹³ (5) Οὗτος Μαυρικίον καὶ Ναρσῆν κατὰ Περσῶν
ἀπέστειλε· Μαυρικίου δὲ ὑποστρέψαντος μετὰ νί-
κης ¹⁴ μεγάλης, ἐδέξατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ τι-
μῆς πολλῆς καὶ γαμβρὸν αὐτὸν εἰσεποίησαστο, ὡσαύ-
τως καὶ Γερμανὸν ἐν τῇ ἐτέρᾳ θυγατρὶ, ἀμφοτέρους
ποίησας Καίσαρας.

554 ¹⁵ (6) Φαγῶν δὲ κώμωρα ¹⁶ πρῶτιστα ἀξιο-
θέατα πεφαρμακωμένα ¹⁷ καὶ μέλλων τελευτῆν ¹⁸
Μαυρικίον ¹⁹ βασιλεία ἀνηγόρευσε ²⁰.

ΣΚΔ'. Βασιλεία Μαυρικίου ²¹.

²² Μετὰ Τιβέριον ἐβασίλευσε Μαυρίκιος, ὁ γαμ-
βρὸς αὐτοῦ ὁ Ἀρμένιος, ἔτη κ', ὅς ἔσχε γαμβρὸν
ὄνόματι Φιλιππικὸν, ὃς ἔκτισε μὴν ²³ ἐν Χρυσοπό-
λει ἐπ' ὄνόματι αὐτοῦ.

(2) Στρατηλάτης δὲ ²⁴ πρὸς Μαυρικίου προχειρι-
σθεὶς καὶ ἀναλαβὸν τὰ στρατεύματα, κατὰ Περσῶν
ἐχώρει, (143^b) πολλὰς ἀνδραγαθίας κατ' αὐτῶν
ἐνδεικνύμενος ἅμα Ἡρακλεῖν στρατηγῷ.

²⁵ (3) Κτίζει δὲ ὁ Μαυρίκιος τὰ Καριανῶν καὶ τὸν
ἐν αὐτῷ ἐμβολόν, ὑπογράφας ἐν αὐτῷ τὰς αὐτοῦ
πράξεις (καὶ τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων μ' ὄντα πλῆσιον
τοῦ Σωτηρίου).

²⁶ (4) Καὶ τὴν λιτὴν δὲ τὴν ἐν Βλαχέρναις τελει-
σθεῖσαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διετύπωσε, καὶ τὴν
προέλευσιν ἀπαρτίσας, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς δημόσιον
λουτρὸν.

²⁷ (5) Ἐπὶ τούτου Χαγάνος ὁ τῶν Ἀδάρων ἀρχη-
γὸς τὰς σπονδὰς διαλύσας, ἐπὶ τὴν Θράκην χωρεῖ καὶ
πολλὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἀναίρει.

²⁸ (6) Τοῦ δὲ βασιλέως κατ' αὐτοῦ ἐξιώντος καὶ ἐν
τῷ Δαονίῳ γενομένου ²⁹, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ γύναιον
ἔτικτε καὶ οἰκτρὰς φωνὰς ἤφισε. Ὁ δὲ βασιλεὺς
ἀπέστειλε μαθεῖν τὸ συμβάν, καὶ εἶδον παιδίον γεν-
νηθὲν ἀνευ ὀφθαλμῶν καὶ βλεφάρων, μῆτε χεῖρας
μῆτε βραχίονας ἔχον ³⁰· **555** πρὸς δὲ τὸ ἴσχιον ³¹
(καὶ) ἰχθύος οὐρὰ προσπιφυκῖα ³² ὑπῆρχεν αὐτῷ ³³.

(7) Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔξωθεν τοῦ Βυζαντίου χωρὶς
ἐτέθησαν δύο παιδιά, ἐν μὲν τετράπουν, καὶ ἑτε-

forerat eum, Justino persuadens ut cum imperio
præficeret sperans se ei nupturam atque Augu-
tam remansuram.

Hanc autem Tiberius duxit in palatium quod est
in portu Juliani, jubens cubicularias et quasdam
alias illi servire et eam custodire: honorabat au-
tem illam ut matrem omnemque de illa curam ha-
bebat.

Iste ædificavit publicum Blachernarum balneum,
multasque ecclesias et hospitia restauravit.

Iste Mauricium et Narsen adversus Persas misit.
Mauricium autem post magnam victoriam reversum
multo cum honore rex excepit et in generum as-
sumpsit, sicut et Germanum, cui dedit alteram
filiam; ambos etiam creavit Cæsares.

Cum autem præcoces fucus, specie quidem dele-
ctabiles, sed veneno infectas comedisset et jamjam
esset moriturus, Mauricium regem proclamavit.

CCXXIV. Regnum Mauricii.

Post Tiberium regnavit Mauricius, ejus gener,
Armenius, annos viginti: generum habuit nomine
Philippicum, qui Chrysopoli monasterium sub ip-
sius nomine construxit.

Dux autem exercitus a Mauricio designatus, cum
exercitu contra Persas processit, multaque præclara
facta adversus illos una cum Heraclio stratego
gessit.

Ædificavit autem Mauricius Cariana rostra,
quibus suos actus inscripsit, et templum Qua-
draginta Sanctorum prope Salvatoris ædem.

Publicam autem deprecationem quæ in Blachernis
est, sanctissimæ Deiparæ dicavit, nec non exitum et
quod in iis est publicum balneum.

Sub eo Chaganus, Avarorum dux, fœderibus
ruptis, in Thraciam progressus est multaque Ro-
manorum acies disperdidit.

Ipse vero rex adversus illum processit. Cum au-
tem Daonium attigisset, nocte mulier paribata
lamentabilesque voces edebat. Rex misit ut quod
e venerat ediscretet, et qui fuerant missi natum vide-
runt puerum absque palpebris et oculis, nec ma-
nus, nec brachia habentem. Post renes autem
cauda piscis naturaliter inhaerebat ei.

Sed et extra Byzantii loca editi sunt duo pueri,
unus cum pedibus quatuor et alter cum duobus ca-

Variae lectiones et notæ.

⁶ ὀπό Ced. ⁷ Αὐγούστα Ced. ⁸ Ced. 638,16-19. ⁹ π. τῶν Σοφῶν κελ. Ced. ¹⁰ κουβικουλάριον
Ced. ¹¹ ἐτέρους. Leo, Ced. ¹² ἴσα μῆτροί Leo, Ced. ¹³ 532 — Ced. 690,6-8: Τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει
κτίζει Τιβέριος τὸ δ. τῶν Β. — ἀναρσεῖ δὲ καὶ ε. π. καὶ ξ. κ. τ. λ. Ced. ¹⁴ Ced. 690,14-691,1.
¹⁵ ἀνάγκης cod. ¹⁶ Ced. 691,1-5: Τῇ δὲ ἰθ' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς φ. ¹⁷ συκόμωρα pr. Leo, συκά-
μινα ὄψιμα Ced. ¹⁸ νενοθευμένα Ced. ¹⁹ τεθνάναι, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἰωάννην καὶ τὴν
σύγκλητον ἅμα τοῖς στρατεύμασι καὶ M.C ed. ²⁰ τὸν ἴδιον γαμβρὸν Ced. ²¹ ἀναγορεύει Ced. ²² τοῦ
Ἀρμενίου M. 2. ²³ 583. ²⁴ τῆς Θεοτόκου, ἐν ΚΠ. δὲ οἶκον τὸν λεγόμενον τοῦ Φ. Leo, Ced. 697,7-12.
²⁵ τῆς ἑώας Ced. 602,10. ²⁶ Ced. 694,18: Ὁ δὲ Μ. ἔκτισε τὸν Καριανὸν ἐ. ἐν Βλ. γρ. ἐν ἀ. διὰ ζωγρα-
φίας τὰς ἐ. pr. Ced. ²⁷ Ced. 684,20-23. ²⁸ 590, 591 — Περὶ τοῦ παιδὸς τοῦ γεννηθέντος ἀνευ χειρῶν.
²⁹ Ced. 695,21-696,2. ³⁰ γενομένῳ cod. ³¹ ἔχων cod. ³² τῷ ἴσχιῳ Ced. ³³ προσφυῶς Ced. ³⁴ ὀστρα-
κίπερμος. Τῇ α. π. ε. ἡμέρᾳ καὶ κῶν ἐξίπου; κίραλὸν ἔχων λιοντωδὴ γεννηθεὶς ἐγένετο μέγας ψροῶρα Ced.

pitibus. Qui vero historias scripserunt dicunt non A
fausta significari urbibus in quibus huiusmodi mon-
stra nascuntur.

Eadem vero die regis equus cadens diruptus
est.

Ipsa vero non in bonum de talibus auguria su-
mens, in urbem regressus est.

Verum etiam canis cum sex pedibus et capite
leonis capitis formam habente mira que magnitudinis
editus est.

CCXXV. De Sirenibus, crocodilis et hydris.

In Nilo flumine apparuerunt etiam, oriente
sole, duo animalia humanam referentia formam, B
homo et mulier, quæ vocantur Sirenes, voco ju-
cundissima valdeque pernicioza. A capite us-
que ad umbilicum hominis habent formam, reli-
quum autem volucris. Homo quidem erat pectore
validior ac robustior; mulier autem facie comaque
flava relucebat, dum vir sinus et faciem sine pilis
et spissam comam haberet. Populus autem cum
præfecto mirabundus par istud androgynorum obse-
crabat ne recederet priusquam omnes hoc stupendo
spectaculo satiarentur. Et usque ad nonam horam
omnis populus animalia ista contemplans mirabatur.
Et postea rursus in flumen immersa sunt.

Postquam autem immersa fuerunt, crocodili
a paruerunt qui ruentes multos homines necave-
runt. Crocodilus enim est simul immanis fera et C
piscis a capite usque ad caudam; dorsum ejus ni-
gro lapidi simile est; venter autem albus. Quatuor
ipsi sunt pedes et cauda maxima et aspera; ossis
enim spinæ est unico osse constantis. Dissecatur-
que velut acanthus, quasi serræ dentes et acumina,
et cum illa ferit monstrum quos lacessit, multaque
facit vulnera. Caput autem ipsius humeris conti-
guum est iisque æquatur quandiu non hiat; ubi hiat
totum caput oris loco est et usque ad humeros pan-
ditur.

Hunc autem impugnat animalculum hydra di-
ctum, in eodem flumine vivens, formam habens
canis, hoc modo. Cum scilicet dormitando croco-
dilus os aperit, hydra, prius in cæno volutata, D
per os illius in ventrem sese insinuat, et, hoc dila-
cerato, bestia necata, per anum egreditur. Et

Varia lectioes et notæ.

²⁵ ὁ τῆς χρυσοῦν περιχειμενός κόσμος, ἀθρόος Cael. 696, f. ²⁶ T. πᾶσιν ὁ ὁ βασιλεὺς περὶλυπος ἦν Cael. 696, f. ²⁷ περὶ τοῦ ἐξάποδος κυνός. ²⁸ π. κρ. Par. 1706, π. κροκοδείλου M. 2-14. Cael. 700, 19-701, 6: Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον (τῷ ἡ' ἔτει). ²⁹ μετὰ τοῦ λαοῦ πορευομένου ἐν τόπῳ τῷ ἐπιλεγόμενῳ Δ. Cael. ³⁰ ἡ ἀνίσχοντος ζ. ἀ. ἐν τῷ ποταμῷ ἐφ. Cael. ³¹ τῶ αὐτῷ Cael. ³² ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ Cael. ³³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁶⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁷⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁸⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁰⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹¹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹²⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹³⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁴⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁵⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁶⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁷⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁸⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹² τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ¹⁹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁰⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹² τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²¹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²² τῶ αὐτοῦ Cael. ²²³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²²⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³² τῶ αὐτοῦ Cael. ²³³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²³⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁴⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁵⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁶⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁷⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁸⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹² τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ²⁹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁰⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹² τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³¹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²² τῶ αὐτοῦ Cael. ³²³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³²⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³² τῶ αὐτοῦ Cael. ³³³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³³⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁴⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁵⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁶⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁷⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁸⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹² τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ³⁹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁰⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴¹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴²⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴³⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁴⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁵⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁶⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁷⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁸⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁸ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁴⁹⁹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁰ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰¹ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰² τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰³ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁴ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁵ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁶ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁷ τῶ αὐτοῦ Cael. ⁵⁰⁸

τον) ἐξέρχεται: διὰ τῆς ἔδρας, νεκρὸν αὐτὸν καταλιμπάνουσα. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε· πρὸς τὰ ἐξῆς ὁ λόγος βαδισάτω.

(4) Πρίσκον ὁ βασιλεὺς, τὸν ἴδιον γαμβρὸν, ἀποστείλας κατὰ Σκυθῶν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, οἷ τους Σκύθας νικήσαντες ἀντήρην κατὰ τοῦ βασιλέως. Μηνιῶν δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, πολέμου συγκροτηθέντος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων, ὑπέθετο Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς τῷ στρατηγῷ καταπιστευθέντι τὸ στράτευμα προδοῦναι τοὺς τοῖς πολεμίοις, δι' ἣν ἂν ἀνταρσίαν κατ' αὐτοῦ ἐμελέτησαν, ὅπερ καὶ γέγονε.

557 (5) Συνελήφθη οὖν πλῆθος πολὺ, καὶ ἤγαγεν ἂν αὐτοὺς ὁ Σκύθης ἐξωνθηῆναι παρὰ Ῥωμαίων. Ἐδήλωσε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Χαγάνῳ δωρεάν αὐτῷ πάντα; ἀπολυθῆναι. Ὁ δὲ ἀντεδήλωσεν· Ἐ ἀποδίδωμι πάντας, κατὰ ψυχὴν νόμισμα κομιζόμενος. Ἐ τοῦ δὲ βασιλέως μὴ ἀνασχομένου δοῦναι, ἀνά ἡμισυ νομισματοῦ ἤξιωσε λαθεῖν ὁ βάρβαρος. Καὶ μὴδὲ τοῦτο καταδεξάμενος ἂν ὁ βασιλεὺς, θυμωθείς ὁ βάρβαρος ἀπέκτεινε χιλιάδας ἰβ' ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουνάλου.

(6) Ὅθεν ἐκ τούτου ἐμισήθη Μαυρίκιος ὑπὸ πάντων, καὶ ἐλοιδοροῦν αὐτὸν καὶ κατηρῶντο. Ὁ δὲ μεταμεληθεὶς καὶ τὸ μέλλον κριτήριον ἐννοήσας, εἴλετο ἂν μᾶλλον τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολαθεῖν καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. Καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους ἐπέστειλεν εἰς τε τοὺς πατριαρχικούς θρόνους καὶ εἰς ἀσκητήρια καὶ μοναστήρια μετὰ δώρων πολλῶν, ὅπως εὐξωνται περὶ αὐτοῦ, ἵνα τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολάβῃ.

(7) Προσκανθαλίζετο δὲ καὶ εἰς Φιλιππικόν, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, διὰ τὸ Φί γράμμα. Οὕτω γὰρ εἶπον τῷ Μαυρίκιῳ, ὅτι Φί αὐτὸν διαδέξεται. Ὅς δι' ὄρκων πολλῶν ἐπληροφόρει Μαυρίκιον καθαρὸς εἶναι τῆς τοιαύτης ὑποψίας. Τοῦ δὲ Μαυρίκιου τὴν Θεὸν ἰκετεύοντος ῥυσθῆναι τῆς ἀμαρτίας ταύτης, εἶδεν ἐνύπνιον τοιοῦτο, ὡς ὅτι λαοὺ πλείστου παρεστῶτος τῆ εἰκότι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου, φωνὴ ἐκ τῆς εἰκότος ἐγένετο λέγουσα· Ἐ Ἀγάγετέ μοι Μαυρίκιον. Ἐ Ὅν ἀγαγόντες παρέστησαν. Καὶ φησιν ἂν ἡ θεία φωνή· Ἐ Ποῦ θέλεις (ὦ Μαυρίκιε) ἀποδώσω σοι, ἐνταῦθα 558 [ῆ] ἂν ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Ἐ Ὁ δὲ γενόμενος ἐντρομος ἀποκριθεὶς· Ἐ εἶπεν· Ἐ Ἦδες καὶ μὴ ἐκείθεν. Ἐ Καὶ εὐθέως ἐκέλευσεν ἐκδοθῆναι αὐτὸν ἂν, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα ἂν, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν (αὐτοῦ) Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν ἀπέστειλεν εὐθύς τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἀγαγεῖν Φιλιππικόν, ὅς ἂν ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἴδων τὸν παρα-

Λ hæc quidem huc usque : exinde sermo continuabitur.

Mauricius Priscum, generum suum, miserat adversus Scythas cum omni exercitu; qui, postquam Scythas vicissent, contra imperatorem rebellaverunt. Furere accensus adversus illos, bello inter Romanos et Barbaros ingravescente, suavit Mauricius rex duci cui concreditus erat exercitus ut eum traderet inimicis, ob rebellionem quam adversus ipsum erant moliti: quod et factum est.

Fuit igitur magna multitudo capta, et Scythas abduxerunt eos a Romanis redimendos. Proposuit autem rex Chagano ut pretio accepto cunctos in libertatem vindicaret. Hic autem respondit: « Omnes reddo si pro unaquaque anima numisma accipio. » Imperatore vero non assentiente, dimidium numisma recipere consentit Barbarus. Sed cum imperator acquiescere necdum voluisset, iratus Barbarus duodecim millia in campo Tribunalis interfecit.

Exinde Mauricius omnibus odio habitus est, contemptus et maledictus. Ipse vero poenitens futurumque iudicium reputans, potius in hac vita quam in futuro iudicio peccatum luere elegit. Et formulas scripto exaratas misit ad patriarchales sedes, ad asceteria et monasteria, cum muneribus multis, ut orarent pro ipso et peccata hic lucret.

Jam vero de Philippico, genero suo, propter syllabam Phi scandalum passus erat. Dixerant enim Mauricio Phi ipsi successorum. Hic autem juramentis multis Mauricio suavit se purum a tali suspitione esse. Cum vero Mauricius deprecaretur Deum ut a tali peccato absolveretur, somnium habuit, quo videbatur illi multus populus ad imaginem Christi stare prope januam palatii æream, et vox ex imagine dicebat: « Adducite mihi Mauricium. » Quem adducentes obtulerunt. Et ait divina vox: « Ubi vis, Maurici, reddam tibi, hic vel in futuro iudicio? » Respondens ait: « Hic et non illic. » Et statim jussit ipsum et uxorem et filios et omnem cognationem tradi Phocæ militi. Experrectus ergo statim cancellarium suum misit ad arcessendum Philippicum, qui in hac ipsa hora cancellarium videns et de vita sua desperans, communionem sacram poposcit, et sic abiit ad imperatorem, uxorem relinquens in sacco et cinere gementem. Ingressus autem

Variæ lectiones et notæ.

ἂν δι' ὅ? ἂν ἤγαγον ἂν. οἱ Σκύθαι Leo. ἂν καταδεξάμενου τοῦ βασιλέως Leo, cf. Ced. 700,6-13. ἂν ἐξελέξατο μ. ἂν. ἡ ἐκείσε M. cf. Ced. 704,1-6. ἂν Ced. 701,7-705,12: Ἐσχ. ὡς τὸ Φί ἔχειν εἰς χρηματισμὸν τὸν τοῦτον ἀναρῆσοντα, καίτοι διαφόρως αὐτῷ Φιλιππικῷ ὀνομαζόμενου μὴ ἔχειν ἐξ αὐτοῦ φῶδον τινα. Πάντων οὖν περὶ τούτου εὐχομένων, ἂν ὁ Μαυρίκιος ἐν μιᾷ νυκτὶ ὡς εἰς τὴν χαλκῆν πύλῃν τοῦ π. ἱστάμενον ἑαυτὸν ἐμπροσθεν τῆς ἂν. τοῦ σωτήρος καὶ λαὸν πολλὴν σὺν αὐτῷ τῶν αἰχμαλώτων ἐγκαλοῦντων καὶ φ. γέγονεν ἐκ τοῦ ἁγίου χαρακτήρος λέγουσα· Ἐ Δότε M. ἂν Καὶ οἱ δῆθεν ὑπηρέται κρατήσαντες αὐτὸν π. ἐν τῷ πορφυρῷ ὀμφαλίῳ τῷ ἐκείσε. ἂν πρὸς αὐτὸν add. Ced. ἂν ὧδε ἡ Ced. ἂν Ὁ δὲ ἐφη· Ἐ Φιλάνθρωπε δέσποτα, δικαιοκρίτα· ὦ. μ. καὶ μὴ ἐν τῷ μέλλοντι· Ced. ἂν τε add. Ced. ἂν αὐτοῦ add. Ced. ἂν ὅς ἂν. τῆ ὦ. Ced.

ad imperatorem proclivit ad pedes ejus. Sed imperator accubitore exire foras jussu, et ipse cecidit ad pedes Philippici, dicens: « Ignosce mihi, frater, quia peccavi tibi nimis. Te enim suspicabar vitæ meæ insidiari: sed nunc te innocentem esse agnosco. Hortor ergo te ut mihi dicas, an in ordinibus militiæ quemdam Phocam cognoscas. » Philippicus autem ait: « Unum cognosco, qui pridem ab exercitu missus tuæ contradixit potestati. » Et dixit imperator: « Cujus est indolis? » — « Timidus et ferox. » Imperator autem ait: « Si pusillanimis, et occisor. » Et ei somnium enarravit. Ille vero ait: « Vide quomodo non desit littera Deo, cum alieni vult dare regnum. »

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· « Ποίας ἐστὶ γνώμης; » ⁶⁸ « Δεῖλδς καὶ θρασύς. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· « Εἰ δεῖλδς, καὶ φρονεύς. » Καὶ διηγῆσατο ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον. Ὁ δὲ εἶπεν· « Ἴδε ⁶⁹ πῶς γράμμα τῷ Θεῷ οὐ λείπει, δέσποτα (ἴσ ⁷⁰ θέλει δοῦναι τὴν βασιλείαν). »

In hac ipsa nocte apparuit stella cometes.

Postridie venit missus magistrianus a sanctis hoc responsum ferens: « Deus quidem animam tuam salvabit, accepta prænitentia tua, sed e præsentī vita cum multa tribulatione multisque periculis excides. » Quæ cum audivisset Mauricius, ex animo multas Deo gratias reddidit.

Sophia vero, Justini uxor, mirandam pretiosissimamque coronam Mauricio regi paraverat: ille vero, cum hanc vidisset et miratus esset, in die sacro Paschæ deposuit eam in ecclesia Deoque consecravit.

Autumno vero delabente, cum rex Petro duci scripsisset ut in Selavorum regione hiemaret, rebellavit multitudo: unde duces, turbis in unum congregatis, Phocam militem in regem provehunt.

Postquam vero Petrus caterique duces in urbem ingressi hoc regi renuntiaverunt, Mauricius, odium in se plebis conspiciens, vestibus depositis, media nocte in dromonem ascendit cum uxore ac liberis, populi rebellionem fugiens.

Et cum in sanetum Autonomum ægre confugisset, volens in munitum castrum asilum querere, non valuit; nam subito violentissimis articolorum doloribus et podagra correptus immobilis jacere cœpitus est.

Α κοιμώμενον καὶ τῆς αὐτοῦ ζωῆς ἀπογνοῦς, ἤτησατο κοινωνῆσαι, καὶ οὕτως ἀπήει πρὸς τὸν βασιλέα, καταλιπὼν τὴν γυναῖκα ἐπὶ σάκκου καὶ σποδοῦ (144b) θρηνοῦσαν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπεσεν ἐν ⁶⁸ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε ⁶⁹ τὸν παρακοιμώμενον ἐξελθεῖν, καὶ αὐτὸς ἔπεσε πρὸς ⁷⁰ τοὺς πόδας Φιλιππικοῦ λέγων· « Συγχώρησόν μοι, ἀδελφε, ὅτι ἤμαρτόν σοι πολλά. Ἐγὼ γὰρ ὑπενόουν τῇ ζωῇ μου ἐπιβουλεύσαι· ἀλλὰ νῦν ἔγνω· ἀθῶον εἶναι (σε). Παρακλῶ οὖν σε εἰπεῖν μοι, εἰ γινώσκεις ἐν τοῖς τάγμασι Φωκᾶν τινα στρατιώτην. » Ὁ δὲ Φιλιππικός ἔφη· « Ἐνα γινώσκω, ὃς πρὸ καιροῦ πμφθεις ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀντέλεγε τῷ κράτει σου. »

B ⁷¹ (8) Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ⁷².

⁷³ (9) Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐφθασεν ὁ ἀποσταλεις μαγιστριανὸς φέρων ἀπόκρισιν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι Ὁ Θεὸς ⁷⁴ τὴν μὲν ψυχὴν σου σώζει, δεξάμενος τὴν μετάνοιάν σου, τῆς δὲ παρουσίας ζωῆς **559** μετὰ πολλῆς θλίψεως καὶ κινδύνων ἐκτίπτεις. Ἄπερ ἀκούσας Μαυρίκιος ἐκ ψυχῆς ἠγάραστήσας τῷ Κυρίῳ μεγάλως.

⁷⁵ (10) Κατεσκευάσας δὲ ⁷⁶ στέμμα Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνή, Μαυρίκιῳ τῷ βασιλεῖ ὑπερφυῖς καὶ υπερτίμιον. Ὁ δὲ τοῦτο θεασάμενος καὶ θαυμάσας τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀπέθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτο ἀνέθηκε τῷ Θεῷ.

C ⁷⁷ (11) Τοῦ μετοπώρου δὲ ⁷⁸ καταλαδόντος καὶ τοῦ βασιλέως γράψαντος Πέτρῳ τῷ στρατηγῷ παραχειμάσαι ἐν τῇ τῶν Σκλάβων χώρα, ἀντεῖπεν ὁ λαός· ὅθεν οἱ ἄρχοντες εἰς ἐν τὰ πλήθη συναθροίσαντες, προβάλλονται εἰς βασιλέα Φωκᾶν τὸν στρατιώτην.

(12) Τοῦ δὲ Πέτρου ⁷⁹ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων ἐν τῇ πόλει παραγενομένων καὶ τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰπόντων, Μαυρίκιος τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος τοῦ λαοῦ εἰδὼς, μεσοῦσης νυκτὸς ἀποδυσάμενος εἰσῆλθεν εἰς δρόμωνα σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, φεύγων τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ.

(13) Καὶ μετὰ ⁸⁰ κινδύνου εἰς τὸν ἅγιον Αὐτομόμον διασωθεὶς, βουλόμενος εἰς τι φρούριον ὄχυρον καταφυγεῖν, οὐκ ἔσχυσεν· αἰφνης γὰρ ἐπιτίθενται αὐτῷ σφοδρώτατοι πόνοι καὶ ἀρθρίτιδες, ὥστε κείσθαι αὐτὸν ἀμετακίνητον.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁸ ἐπὶ τοῖς Ced. ⁶⁹ ἐξ. ἐκ. τὸν π. Ced. ⁷⁰ εἰς Ced. ⁷¹ ὁ δὲ ἔφη add. Ced. ⁷² ἰ. δ. πῶς οὐ λ. τὸν θεὸν γ. Ced. ⁷³ ὁ cod. ὅταν τινί Leo. ⁷⁴ Ced. 705,12: Τῇ δὲ ν. ἐκείνη ἔφη. ⁷⁵ ἐν σὺ οὐρανῷ ὁ λεγόμενος ξηρίας Ced. ⁷⁶ Ced. 705,16-18: Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἔφη. ⁷⁷ Θεὸς δ. τὴν μ. σου σ. τὴν ψ. σου καὶ μετὰ τῶν ἁγίων κατατάττει σε πανοικί, τῆς δὲ βασιλείας μ. ἀτιμίας καὶ κ. ἐ. Ταῦτα ἁ. Μ. μ. τὸν Θεὸν ἐδόξαζε Ced. ⁷⁸ 601. ⁷⁹ Τῷ ἰθ' ἔπει. τοῦ ἁγίου Πάσχα, Σ. Αὐγουστα ἡ γ. ἰ. ἅμα Κωνσταντία τῇ γυναικὶ Μαυρίκιου σι. κατασκευάσασαι ὑπερτ. τῷ β. προσήγαγον. Ὁ βασιλεὺς δὲ τ. θ. ἀπελθὼν ἐν τῇ μ. ἐ. τῷ Θεῷ τ. προσήγαγε, κρεμάσας ἐπάνω τῆς ἁγίας τραπέζης Ced. 701,20-24. ⁸⁰ 682. ⁸¹ Τῷ δὲ Π. στρ. ὅτι γράφει Μ. τὸν Ἰστρον διαπερᾶσαι καὶ ἐν ξινήν γ. τὸν λαὸν π. ὅπερ ἀκούσαν τὸ πλήθος ἐστασίσαν καὶ πρ. ἄρχοντα Φ τὸν κένταρχον, κ. τ. λ. Ced. 715,18-22. ⁸² Τοῦτο ὁ Πέτρος ἀκηχῶς εἰς τὸ Εὐζάντιον φεύγει καὶ πάντα ἀναγγέλλει τῷ β. Ὁ δὲ Μ. μ. ν. ἰδιωτικὴν περιβαλόμενος ἐσθῆτα εἰς δρ. εἰσελθὼν μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἀποδιδράσκει Ced. 705,22706,5. ⁸³ Λαίλαπος ἢ γαγονίφας μῆλις διασώζεται εἰς τὸν ἁ. Ἄ. ἐν ταυτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἀρθρίτις καὶ ποδάγρα ἐπιτίπτει αὐτῷ Ced. 706,3-5.

(14) Ὁ δὲ Φωκάς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δεχθεὶς εἰσῆλ-
θεν ἐν τῇ πόλει καὶ εἰς τὰ βασίλεια.

560 (15) Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεοδοσίον ἄπε-
στείλε πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν ἀναμνησαί-
αυτὸν τὰ εἰς αὐτὸν εὐεργεσίας καὶ ὡς δι' αὐτοῦ τὴν
βασίλειαν Περσῶν ἐκράτησε. Χοσρόης τὴν τῶν Περ-
σῶν ἀθροῖσα: ἡ χώραν κατὰ Ῥωμαίων ἐχώρησεν
ἐπὶ Φωκά καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας τῶν Ῥω-
μαίων ἐπόρθησεν.

ΣΚΖ'. Βασίλεια Φωκά τοῦ τυράννου.

Μετὰ Μαυρίκιον ἐβασίλευσε Φωκάς ὁ Καππα-
δόκης τύραννος ἔτη ἡ', στέψας καὶ Λεοντῶ τὴν γυ-
ναῖκα αὐτοῦ εἰς Αὐγουσταν.

(2) Εἰς δὲ τὸ Ἰππικὸν ἀνελθόντος καὶ στάσεως
γενομένης περὶ προσημίσεως τόπου τοῖς μέρεσιν,
ἐκραζον οἱ δῆμοι: Ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν,
ἀλλὰ ζῆν ἔρωτηθήτω. Ὁ δὲ ἀλάστωρ κινεῖται
πρὸς [τὸν] φόνον Μαυρικίου. Καὶ εἰσῆλθε Μαυρί-
κιος δέσμιος εἰς τὸν Εὐτροπίου λιμένα· προκολά-
ζων δὲ αὐτὸν ὁ μαιφόνος τῇ θεωρίᾳ, τοὺς πέντε
ἄρβενας υἱοὺς αὐτοῦ ἐμπροσθεν αὐτοῦ σφαγῆναι
προστάττει. Ὁ δὲ Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τῷ δυσ-
τυχήματι, συνεχῶς ἀπεφθέγγετο: Δίκαιος
εἶ, Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου. Τῆς δὲ τιθῆνης
ὑποκλεψάσης ἐν (ἐκ) τῶν (εἰ) βασιλικῶν παι-
δίων καὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς πρὸς ἀναφρῆσιν ἀντιδοῦσα,
ὁ Μαυρίκιος (145) οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἴδιον
ἐπεζητήσεν. **561** ἔλθειν καὶ αὐτὸ ἀναρεθῆναι.
Οὕτως τὸν καὶ νόμων φύσεως (καὶ τρόπων
κρίτων καὶ ἀκροτάτη μεταβολῆ) ὑψηλότερος γεγο-
νὼς (Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς) ἀπαλλάττει καὶ αὐτὸς
ὁμοίως τὸν βίον (μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ εὐχα-
ριστίας, ὅθεν καὶ κληρονόμος γέγονε τῶν αἰωνίων
ἀγαθῶν).

(3) Τοῦ δὲ ἀθλίου Φωκά προστάξαντος τεθῆναι
τὰς τούτων κεφαλὰς ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλλίου,
ἐξήρχοντο οἱ τῆς πόλεως καὶ θεώρουσαν αὐτὰς ἕως
ἐπώρσεσεν. Καὶ τότε συνεχώρησεν αὐτὰς ὁ ἀλιτήριος
τοῖς ποδοῦσιν ἀποδοθῆναι. Οἱ δὲ δεξάμενοι κατέθεντο
αὐτὰς ἐν τοῖς πρέπουσι τόποις.

(4) Τὴν δὲ Μαυρικίου γυναῖκα σὺν ταῖς τρισὶν
θυγατράσιν αὐτῆς ἐν μοναστηρίῳ καθείρξεν.

Phocas autem a populo exceptus in urbem et
regiam intravit.

Filiū autem suū Theodosiū ad Chosroen,
Persarū regem, misit, ut in ejus memoriā re-
vocaret beneficia ipsi præstita, quomodo, se
auxiliante, Persarū regnū obtinuisset. Chosroes,
congregata Persarū gente, contra Romanos movit,
et multas urbes locosque Romanorū evertit.

CCXXVI. Regnū Phocæ tyranni.

Post Mauriciū regnavit Phocas Cappadox ty-
rannus annos octo, Leontina ejus-uxore Augusta
coronata.

Cum autem in circo versaretur et seditio circa
loci prerogativam inter partes ferretur, exclama-
verunt populi: Mauricius non est mortuus,
sed vivit: interrogetur. Scelustus autem ad Mau-
riciū eadem excitatus, Mauriciū vinculis onustum
ad portum Eutropii adduci jubet. Prævio autem illum
supplicio per visum afficiens scelustus, quin-
que filios ejus coram ipso jugulari præcepit. Mau-
ricius vero philosophice sustinens infortunium,
constanter exclamabat: Justus es, Domine, justum
est judicium tuum. Cum autem nutrix unum e
quinque regis pueris subripuisset et propriū fi-
lium pro illo ad necem offerret, Mauricius non per-
misit, sed suū adduci filium et ipsum occidi qua-
sivit. Sic ergo præpotenti maximeque penitentia
naturæ legibus et moribus excelsior factus Mau-
ricius et ipse mortem cum multa patientia gratiis-
subiit, exindeque honorum æternorum hæres fa-
ctus est.

Cum miserabilis Phocas statuisset ipsorum ca-
pita in campo Tribunalis deponi, egrediebantur ur-
bis incolæ eaque contuebantur usquedum fœterent.
Tunc scelustus tolli permisit si quis eam rem cu-
raret. Qui vero acceperunt ea locis decentibus
reposerunt.

Uxorem vero Mauricii cum tribus filiabus ejus
inclusit in monasterio.

Variae lectiones et notæ.

Οἱ δὲ Πράσινοι ἐξεληθόντες εἰς τὸ Ῥήγιον μεγάλας εὐφημίας ἐτίμων τὸν τύραννον Φωκά καὶ
πεῖθουσιν αὐτὸν ἐν τῷ Ἑβδόμῳ παραγενέσθαι Ced. 706,5-7. Ὁ δὲ τὸν τοῦ Μαυρικίου ὡς
λόγος κρατεῖ π. X. ἀποσταλέντα, ἀποστείλας ὁ Φ. κατέλαθε, κ. τ. λ. Ced. 709,8-25. ἄθ. δύν-
αμιν Leo. ἄ. μᾶλλον δὲ δύναμιν cod. e glossemate in textum recepto. 602 — Κόσμου ἔτος 712, τῆς
θσίας σαρκώσεως φκε'. Φ. ὁ τ. ἐδ. ε. η' — τούτου γυνὴ Λ. ὁμότροπος αὐτῷ Ced. 708,14,21.
Ced. 706 16-707,8. ἄ. καλῶς ἔγει Mon. ἡχθη Leo. ἀποστείλας ἤγαγε τὸν τοιοῦτον εἰς Ced.
καὶ προαναφρονταὶ οἱ τούτου εἰ ἀρβενες παῖδες ἐπ' ὄψεσιν ἄ. Ced. ἐπιτρέπει Mon. τὸ δυστύ-
χημα Mon. ἐπιφθ. Leo, Ced. — Ps. cxxvii, 136. — εὐθείς αἱ κρίσεις Ps. δίκαιαι αἱ γρ.
Ced. γίνεται τὸν τῶν παιδῶν ὁ θάνατος τοῦ πατρὸς ἐπιτάφιον, ἐπιδειχάμενον τὴν ἀρετὴν ἐν
τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς Ced. τῆς γὰρ τ. αὐτοῦ κλ. ἐν τῶν β. παιδῶν Ced. ἰ. ἄ. πρ. ἄν Leo,
ἰ. ἐπιδοῦσης π. σφαγῆν Ced. ἐπ. φασὶ δὲ τινες ὅτι τούτου σφαγέντος, γάλα σὺν τῷ αἵματι ἐρβου-
σαν, ὡς πάντας τοὺς ὄρωντας θρηγῆσαι δεινῶς Ced. Καὶ οὕτως καὶ ἄ. ἀνηρέθη Leo. Ὁ μὲν οὖν
ὁ βασιλεὺς ν. φ. ὑφ. γ. καὶ ἄ. ἀπ. τῶν β. Ced. Τούτων δὲ τὰς κ. ἐν τ. κ. τοῦ τρ. (τῶν τριβουναλίου
cod.) ἐβρίβαν. Μετὰ δὲ τὸ ἐπορῆσαι αὐτὰς, ὤρισε τοῖς θέλουσι λαβεῖν αὐτὰς, ἄς καὶ τὰς σώμασιν αὐτῶν
προσημίξαι οἱ φιλόχριστοι, θάψαντες ἐν τῷ ναβ' τοῦ ἁγίου Μάμαντος, κ. τ. λ. Ced. 707,8-708,2 cf. Th.
Τῷ δ' εἶπει ἡ Αὐγουστα Κωνσταντῖνα σὺν τ. τ. θ. ἰ. εἰς τὴν ἐκκλησίαν προσφύγει. Ὁ δὲ πατριάρχης
Κυριακὸς τοῦτο οὐκ ἐπένευτε: ὄρκους δὲ βεβαιωθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκά ἐν μοναστηρίῳ ἐγγράζει Ced. 711,5-7.

Porro Alexandriae calligraphus quidam, vir pius, a domum ex vigilia repetens media nocte, in qua die Mauricius interfectus est, statuas ex altariibus detractas et clamantes conspexit: « Interfectus est Mauricius et filii ejus; » quod cum notasset, post dies decem homo venit Mauricii finem annuntians.

Scelestus autem Phocas post aliquod tempus ipsam Mauricii uxorem cum tribus filiis ejus in Eutropii mole interemit; imo vero impius omnem Mauricii propinquitatem ad majorem Christianorum ruinam delevit. Non enim ex tunc a Romanorum imperio variae successivaeque calamitates recesserunt.

Tunc enim Chosroes, rex Persarum, solvit pacem, Avarique Thraciam succenderunt, et ambo Romanoium exercitus, eo quod impius et impurus legitimo pioque imperatori praelatus esset, destruxerunt atque deleverunt.

Antea vero hominum bestiarumque mortalitas sterilitasque terrae multa et hiems gravissima incubuere, ita ut mare glacie rigeret et multi pisces morerentur.

Porro perfidus Phocas his omnibus excedentibus malis hoc extremum adjecit. Cum enim equestrem exercitationem fecisset et populi non eum acciperent, injuriose clamaverunt ad eum: « Surge, Phoca, iterum ad Cancum bibisti, iterum mentem perdidisti. » Contra quos furiosus ille impius, multos quidem mutilavit eorumque membra ad testitudinem suspendit; multos autem decollavit aliosque cremavit. Plurimum vero populum praefecto commisit ut intercluderet eos et post aliquot dies morti traderet. Turbae vero convenientes ignem in praetorium iniecerunt et captivi omnesegressi fugerunt.

Postea vero venit ira Dei super caput impii Phocae propter innumera quae fecerat mala. Gener enim ejus Crispus, patricius, non sustinens injustas videre caedes et crudelitates ejus jussu patratas, ad Heraclium, Africae ducem, scripsit, ut, multis

(5) Καλλιγράφος δὲ τις εὐλαβὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ παννυχίδος οἴκαδε πορευόμενος μέσης νυκτός, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνηρέθη Μαυρίκιος, ὄρᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυσθέντας καὶ βρῶντας· « Ἀνηρέθη Μαυρίκιος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, » ὅπερ σημειωσάμενος ὁ καλλιγράφος, ἦλθεν ἀνθρώπος μεθ' ἡμέρας δέκα μηνύων τὴν Μαυρικίου τελευτήν.

(6) Ὁ δὲ γε ἀλάστωρ Φωκᾶς μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ τὴν γυναῖκα Μαυρικίου ἅμα ταῖς τρισὶ θυγατράσιν αὐτῆς ἀνεῖλεν ἐν τῷ μὲν (τοῦ *) Εὐτροπίου (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ) καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου διώλεσεν ὁ παράνομος εἰς πλείονα τῶν Χριστιανῶν ὄλεθρον· οὐ γὰρ * διέλιπε τὴν τῶν Ῥωμαίων ἔκτοτε βασιλείαν δυστοχῆματα ποικίλα τε καὶ ἐπάλληλα.

562 (7) Ὁ τε γὰρ Χοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην διέλυσε, καὶ Ἄβαροι τὴν Θράκην ἐδήλωσαν, καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διέφθειραν καὶ ἐξήλειψαν διὰ τὸ τὸν ἀνόσιον καὶ βέβηλον προτιμῆσαι τοῦ ἐννόμου καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως.

(8) Πρὸ δὲ τούτων καὶ θνήσκει ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ ἀφορία τῆς γῆς πολλὴ γέγονε καὶ χειμῶν βαρύτερος ὥστε παγῆναι τὴν θάλασσαν καὶ πολλοὺς ἰχθύας τεθνᾶναι.

(9) Ὁ οὖν δόλιος Φωκᾶς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ἀμέτρων κακῶν προσέθηκε καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο· ποιήσας * γὰρ ἱππικὴν ἡ τάκτησιν, τῶν δὲ δήμων τοῦτον μὴ καταδεξαμένων, ἐκραζαν ὀδρίζοντες αὐτόν· « Ἀνάτειλον, Φωκᾶ *, πάλιν * (εἰς) τὸν καῦκον ἔπιε, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας· » ἐφ' οἷς μανεῖς (ὁ θεομάχος) πολλοὺς (μὲν) ἠκρωτηρίασε **, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόῃ ἐκρέμασε, πολλοὺς δὲ ἀπεκεφάλισε καὶ ἄλλους ἐσάκησε. Τὸν δὲ πλείονα λαὸν τῷ ὑπάρχει ἐπέτρεψεν ἀποκλεῖσαι αὐτοὺς, ὅπως μεθ' ἡμέρας τινὰς παραδώσῃ αὐτοὺς τῷ θανάτῳ. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπισυναχθέντες καὶ πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον βάλλοντες **, ἐξῆλθον οἱ δέσμοι πάντες; καὶ ἔφυγον.

(10) (Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβρασαν ἡ ὄργη ** τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσεβοῦς Φωκᾶ ἀνθ' ὧν ἔβρασαν ἀναριθμητῶν κακῶν **· Ὁ γὰρ γαμβρὸς αὐτοῦ) Κρίσπος ὁ πατρικίος, μὴ ὑποφέρων ὄρᾳ τούτους ἀδικούς φόνους καὶ τὰ δεινὰ τὰ ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ γενέ-

Variæ lectiones et notæ.

* Ced. 710, 1-7: Ἐν Ἀλ. κ. ε. * μεσοῦσης ν. ἀκούει ἐκ τῶν β. τῶν ἀνδριάντων λεγόντων ἀναρεθῆναι Μαυρίκιον καὶ τὰ τ. ἀ. καὶ πάντα τὰ ἐν Βυζαντίῳ πραχθέντα συμπτώματα. Πρωτὶς δὲ ἐπανελθὼν τῷ Λυγουσταλίῳ διηγήσατο. Ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτῷ σιωπῆσαι σ. δὲ τὴν ἡμέραν ἀπεκαρᾶδοι τὴν ἔκβασην, ἥτις μετὰ θ' ἡ. ἤκούσθη Ced. * 605 — Ced. 712, 18-15: Τῷ ε' ἔπει τὴν Κ. σὺν τ. τρ. θ. ἀ. * τῶν cod. * ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ πάντα ἐπερίσσευσε τοῖς ἀνθρώποις τὰ κακὰ Ced. 708, 22. * 608 — Ὁν. ἀ. καὶ κτ. π. καὶ ἀναριθμητός, ἀφορία τῆς γ. καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ γαλεπώτατοι καὶ χειμῶνες τληκίῳτοι ὡ; π. τὴν θ. καὶ τερ. τοὺς Ι. Ced. 708, 23-709, 3. * Ποιήσαντος δὲ αὐτοῦ Ι. καὶ τῇ ἑσπέρα πολλῶ τῷ ὄνῳ χρησαμένου καὶ βραδεύσαντος ἀνελεῖν, ἐκραζεν ὁ δῆμος Leo, Ced. 709, 3-9. * μὴ ἐξεργασμένου δὲ αὐτοῦ τάχιον πρὸς τὴν θέαν, ἔφη ὁ δῆμος Leo, Ced. * π. τὸν οἶνον Ced. ** ἦκρ. καὶ π. ἐφόνευσε· τοῦ ὄχλου δὲ πῦρ Ced. ἦκρ. καὶ πολλῶν κεφαλὰς ἀπέτεμε. Τῷ δὲ ὁ πῦρ Leo. ** βαλόντος Ced. βάλλοντος Leo, τῶν δὲ ὄχλων ἐπισυναχθέντων—βαλόντων? ** ὄργη ἐπὶ Vind. ** κακῶν· Ἡράκλειος γὰρ ὁ στρατηγὸς Ἀφρικῆς; πλ. ἐξοπίσως Vind. sed habent Leo, P. et Th. quæ in hoc cod. ommissa sunt. ὁ γὰρ Φωκᾶ om. et Slav. * Ced. 711, 19-712, 1: Τῷ ε' ἔπει Κ. ὁ π. μὴ φέρων.

μενα ¹⁸, Ἐγραψε ¹⁹ πρὸς Ἡράκλειον ¹⁷ στρατηγὸν Ἀφρικῆς ¹⁹, **563** πλοῖα πολλὰ ἀναλίσταντα ἀναλθεῖν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκά.

¹⁸ (11) Ὁ δὲ αὐτὸς Ἡράκλειος πλοῖα πολλὰ ²⁰ ἐξοπίστας καὶ στρατὸν ἀπειρον ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας ²¹ ἐπισυνάξας, τὴν ΚΠ. κατέλαθεν, ἐπιφερρόμενος καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ Κυρίου ²² (ὡς φησι Γεώργιος ὁ Πισίδης ²³).

²⁴ (12) Καὶ πολέμου συγχροτηθέντος ²⁵ μεταξύ ²⁶ Φωκά καὶ Ἡρακλείου εἰς τὸν Σοφίας λιμένα, ἐνίκησεν ὁ Ἡράκλειος (145b) τῇ ²⁷ τοῦ Χριστοῦ βοηθείᾳ Φωκά τὸν ἀλιτήριον· οὐτινος ἤτηθέντος, Φωτεινός ²⁸ τις (ἐκ τῶν μεγιστάνων) ἀδικηθεὶς (καὶ προεπιβουλεύθει) ὑπὸ Φωκά ²⁹ εἰς τὴν σύζυγον, εἰσήλθεν (ἀθρόως) μετὰ (πλήθους) στρατιωτῶν εἰς τὸ παλάτιον (καὶ τὸν θθλιον Φωκά) ἀτίμως (ἐκ) τοῦ ³⁰ θρόνου ἀναστήσας, τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ἀπεγύμνωσας καὶ ἐνδύσας (αὐτὸν) μέλανα ³¹ (χιτωνίσκον) καὶ κλοῖα (τῆς τραχήλου αὐτοῦ) περιθεὶς, ἄτιμον ³² (καὶ ἐλεεινὸν) πρὸς Ἡράκλειον ἀπήγαγεν. Ὅν (ὁ Ἡράκλειος) θεασάμενος εἶπε (πρὸς αὐτόν)· «Ὀὐτως, θθλιε, τὴν πολιτείαν διήκησας;» Ὁ δὲ ἀπεγνωσμένος ³³ ὦν ἀντέφη· «Σὺ κάλλιον ἔχεις διοικῆσαι;» Καὶ ³⁴ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν Ἡράκλειος αὐτοῦ τὰς χεῖρας ³⁵ καὶ τοὺς πόδας ἐκκοπῆναι καὶ μετὰ τοῦτο **564** ἐκ τῶν ὤμων ἀκρωτηριάζεσθαι ³⁶, καὶ τὰ ³⁷ αἰδοῖα (ἐκτμηθῆναι, καὶ κοντοῖς ³⁸ ἀναρτασθῆναι διὰ τὰς ἀμέτρους ὕβρεις, ἃς ἔπραξεν), ἔπειτα (δὲ) ³⁹ τὴν κεφαλὴν (μαχαίρᾳ) τμηθῆναι ⁴⁰, τὸ δὲ κατεσκευατωμένον ⁴¹ σῶμα ⁴² τοῦ δυσωνύμου ⁴³ κατὰ τὴν [τοῦ] Βοῦ; λεγομένην ἀγορὰν ⁴⁴ πυρὶ παραδοθῆναι ⁴⁵.

ΣΚΖ'. Βασιλεία Ἡρακλείου.

⁴⁶ Μετὰ ⁴⁷ Φωκᾶν ἐβασίλευσεν Ἡράκλειος ⁴⁸ ἔτη λ', ὃν Σέργιος ὁ πατριάρχης ⁴⁹ στέψας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ — ἐστέρθη δὲ ἄμα αὐτῷ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αὐγουστα, — τοῖς στεφάνοις τοῦ γάμου ὁμοῦ αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος ἀναδειχθεὶς, ἀναγορευθεὶς καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ βασιλεὺς.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ γεν. cod. ¹⁹ γράφει Ced. ¹⁷ τὸν πατριχίον καὶ Ced. ²⁰ ἐν Ἀφρικῇ μετὰ δυνάμειος ὅπως ἀπέλθωσι κ. τ. φ. Leo, Ἀ. δ. ἐλθ. κ. τ. φ. ἤκουε γὰρ κατ' αὐτοῦ μελετωμένην παρ' αὐτῶν ἀνταρσίαν Ced. ²¹ 610, Ced. 712, 16-18 τῷ ἡ' ἔπει. ²² ἐξ Ἀφρικῆς add. Ced. ²³ M. αὐτῆς συν. Vind. M. αὐτῆς συν. Mon. ²⁴ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ add. cod. καὶ Θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ I. P. Th. Ced. ²⁵ Πισίδ. cod. Πισίδης? ²⁶ Ced. 712, 19-713, 7, αὐτὸς συνάξας Mon. 43 Ced. 713, 14-19. ²⁷ xpot. Vind. L. P. Th. συρβραγέντος Ced. ²⁸ μετ. — λιμ. om. Vind. εἰς τὸν λ. τῆς Σ. μ. φ. καὶ Ἡρ. ἤτηθη; ὁ ἀλιτήριος ἐφυγεν εἰς τὰ βασίλεια Ced. ²⁹ τῇ χάριτι Χριστοῦ Vind. ³⁰ δὲ add. Ced. ³¹ ὁ φ. εἰς τὴν σ. ἀδ. εἰσελθὼν μ. στρ. εἰς τὰ βασίλεια ἀτ. τοῦ θ. τοῦτον ἀν. καὶ τῆς β. ἐ. ἀπογυμνώσας; Ced. ἀδ. καὶ om. Vind. sed habent L. P. Th. loco alterius participii καὶ πρ. ³² μ. δὲ γ. ἐνδ. α. Vind. καὶ μ. ἐνδ. Ced. ³³ τινα Vind. languet (Tafel). ὃν θ. ἐ. ὁ. Ced. L. P. Th. ὃν Ἡρ. θ. Vind. ³⁴ ἀπ. ἐκείνος ἀνθρώπος ἔφη Vind. e compendio male lecio, ἀπ. ὦν ἔφη L. P. Th. ³⁵ καὶ παρθεῦθι κελεῦσι Ἡ. πρ. μὲν Ced. ³⁶ τὰς χ. καὶ τ. π. ἀ. ἀφαιρεθῆναι Vind. τὰς χ. καὶ τ. π. ἀ. ἐκκ. Ced. et Leonis cod. 854 — εἰθ' οὕτως καὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ ἀκρωτηρησιασθῆναι L. P. Th. ἐ. ὁ. τ. ὦ. Ced. ³⁷ λώρους add. Vind. ³⁸ τὰ δὲ αἰδ. ἐκτέμνεσθαι Vind. ³⁹ κοντῶ ἀναρτηθῆναι Leonis cod. 854. ⁴⁰ καὶ add. Vind. L. P. Th. ⁴¹ μ. τέμνεσθαι Vind. ἀποτμηθῆναι L. P. Th. ⁴² κατεσκευατωμ. cod. κατεσκ. L. P. Th. Vind. καταλειφθέν Ced. — κατεσκευατωμ. cod. ⁴³ σ. αὐτοῦ οἱ στρατιῶται λαθόντες ἐν τῇ τοῦ β. ἀγορᾷ κατέκαυσαν Ced. ⁴⁴ συρβόμενον add. Vind. συρέν L. P. Th. ⁴⁵ τῷ add. Vind. L. P. Th. ⁴⁶ παραδιδόσθαι Vind. — Μοναχὸς δὲ τις ἅγιος ὡς φασιν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Φωκά πρὸς τὸν Θεὸν διαμαχόμενος (δικάζ. L. διαδικ. P. Th.) ἔλεγε πωλάκις· «Κύριε, διὰ τί τοιοῦτον παράνομον βασιλεῖα δέδωκας (ὁ. om. P. Th.) τοῖς Χριστιανοῖς;» Ἡλθε δὲ αὐτῷ φωνὴ ἀοράτως· (ἀόρατος; L.) «ὅτι χεῖρον (χείριον L.) τούτου οὐχ εὖρον πρὸς τὴν κακίαν τῶν ὄντων (ἢν κατοικούντων L.) ἐν τῇ πόλει. In textu codicis; omiserunt Vind. et Ced. hanc glossam marginalem in textum receptam. ⁴⁷ Ced. 713, 20-714, 1. ⁴⁸ δὲ add. Vind. Mon. ⁴⁹ ὁ μέγας add. Vind. Leo. ⁵⁰ πατρ. καὶ ἡ σύγκλητος μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀνηγόρευσε βασιλεῖα ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἀπὸ Vind.

navibus instructis, adversus tyrannum Phocam procederet.

Heraclius autem, multis navibus instructis, ingentique exercitu ex Africa et Mauritania coadunato, Constantinopolim, imaginem Domini non manufactam ante se ferens, ut ait Georgius Pisida, aggressus est.

Prælio mox Phocam inter et Heraclium in Sophiæ portu commisso, auxiliante Christo, flagitiosus Phocas superatus est. Tum [Pho-tius quidam ex magnatibus, qui injuriam et insidias a Phoca propter uxorem passus fuerat, continuo cum multitudine militum in palatium irumpit et miserum Phocam trahit e throno deturbatum regio nudat habitu nigraque tunica indutum, et collario ad collum ejus circumdato, inhoneste ac miserande habitum ad Heraclium adduxit. Quem ubi vidit Heraclius dixit: «Sicine, miser, rempublicam rexisti?» Hic autem, spe omni deposita, respondit: «Num tu melius rectorus es?» Et primum quidem jussit Heraclius manus ejus et pedes amputari, posteaque humeris mutilari, pudendaque excidi et ad spiculi apicem suspendi propter innumeras quas fecerat injurias; deinde vero caput gladio abscindi, et sic minutum infausti corpus in foro Bovis flauicis tradi.

C

CCXXVII. Regnum Heraclii.

Post Phocam regnavit Heraclius annos triginta: eum patriarcha Sergius in oratorio Sancti Stephani in palatio coronavit. Una vero cum ipso coronata est sponsa ejus Eudoxia Augusta; et ita simul conjugii coronis imperator et sponsus inauguratus, rex quoque ab omni populo in Magna ecclesia acclamatus est. Ex Magna autem ecclesia eum exci-

rientes, benedicentes, plaudentes, et glorificantes A
in regiam duxerunt.

Horum autem quæ gesta fuerant consentiundo
particeps fuit Crispus præfectus et Phocæ gener.
Post aliquod vero tempus eum Cappadociæ ducem
Heraclius creavit. Cumhuc igitur pervenisset, Hera-
clium conviciabatur et rebellionem adversus eum
sevebat. Non multo post, cum Constantinopolim ve-
nisset, imperator quæ contra se scripta fuerant
habens in charta exindeque caput ipsius pulsans,
eī coram senatu dixit: « Generum non te præ-
bultī, miser; quomodo amicum te præbuis-
ses? » Deinde clericum illum faciens in monaste-
rium Choræ relegavit, ubi non multo post vitam
finivit.

Postea vero Saites dux a Chosroe cum magna
potentia contra Romanos missus, totum Orientem
subvertit. Constantinopolim veniens aliquo tem-
pore Chalcedone sedit: huc sub prætextu pacis
Heraclium hypocrita vocans ea quæ amicitia sunt
loquebatur. Ejus fallacibus et perfidis sermonibus
deceptus et fesus imperator ad eum misit nuntios pacis
septuaginta magnates, quos secum assumens Saites,
e Chalcedone per Romanum imperium transiens,
dehonestatos simul et captivos duxit. Chosroes
autem Saiten, quasi qui vidisset Heraclium et non
cepisset, excoriari jussit, et legatos in custodiis
maximisque vexationibus inique habuit: unde
multa desolatio multaque afflictio regem totamque
civitatem tenuit.

Facta est autem aspera fames et mortalitas ma-
gna: sol quoque obscuratus est cineremque pluit.

Et Avari venerunt ad regem velut pacem postu-
lantes: eus rex excepit et protectione ad Hera-
cleam facta, apocrisiarios quiescere sivit. Hi vero
malum in corde consilium habentes, contribulibus
signum dederunt ut citissime venirent: « Ecce
enim rex et thesaurus ejus apud nos est. » Illi
autem nihil morantes, locum occupaverunt.
Tum providentia benefici Dei qui salvos facit
humiles corde, rex latenter, etsi difficile ad
Byzantium fugit et servatus est. Illi vero multo
itinere eum persequentes et non attingentes, cap-

Α Ἀπὸ δὲ τῆς Μεγάλης ἄῃ ἐκκλησία; αὐτὸν παραλα-
βόντες ἄῃ, εὐφημοῦντες, κροτοῦντες, δοξάζοντες εἰς
τὰ βασιλεῖα εἰσήγαγον.

⁸¹ (2) Συνέπραττε δὲ τούτοις καὶ συντηροῦσαι πλῆθον
Κρίσπος ὁ ἐπαρχὸς καὶ γαμβρὸς τοῦ Φωκῆ. Μετὰ
δὲ τινα χρόνον στρατηγὸν αὐτὸν ποιήσας Καππα-
δοκίας, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ἄῃ. Ἐκεῖ τοίνυν ἀπει-
θῶν, ἐλοιδορεῖ Ἡράκλειον καὶ ἄῃ ἀνταρσίαν ἐμελέτα
κατ' αὐτοῦ. Μετ' οὗ πολὺ δὲ ἐν ΚΠ. 565 γενόμε-
νον ἄῃ, τὰ ἄῃ κατ' αὐτοῦ γεγραμμένα κρατῶν ἐπὶ
χάρτου καὶ κρούσας ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἔφη (πρὸς
αὐτὸν) ἐπὶ τῆς συγκλήτου ὁ βασιλεὺς: « Γαμβρὸν
οὐκ ἐποίησας, ταλαίπωρε: καὶ πῶς ἂν φίλον ποιή-
σαις; » Εἶτα κληρικὸν αὐτὸν καταστήσας ἐν τῇ
μονῇ ἄῃ τῆς Χώρας περιώρισεν, ἐν ἣ ἄῃ μετ' ὀλίγον
τὸ πέρασ τοῦ βίου ἐδέξατο.

⁸² (3) Μετὰ δὲ ταῦτα ἄῃ Χοσρόης, ἀποστείλας κατὰ
ῤωμαίων ἡγεμόνα Σαίτην ἄῃ καλούμενον μετὰ
πολλῆς δυνάμεως, πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἠφάνισεν.
Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ., ἰκανὸν χρόνον ἐν Χαλκηδόνι ἄῃ
ἐκάθισεν, ὃς τὸν Ἡράκλειον μεθ' ὑποκρίσεως εἰρη-
νικῶς προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς ἀγάπην ὠμίλησι.
Τοῖς δὲ ἀπατηλοῖς αὐτοῦ καὶ δολίοις λόγοις πιστεύ-
σας ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει ἄῃ πρὸς αὐτὸν πρέσβεις εἰ-
ρήνης μεγιστάνας ὁ, οὓς παραλαβὼν Σάιτος ἐκ
Χαλκηδόνος ἄῃ καὶ τὴν ῤωμαϊκὴν ἀρχὴν διελθὼν,
ἀτίμως (ἄμα) ἄῃ καὶ δεσμῶς ἀπήγαγε. Ὁ δὲ Χοσ-
ρόης τὸν μὲν Σάιτον, ὡς τὸν Ἡράκλειον ἰδόντα καὶ
μὴ συλλαβόντα, ἀποδαρῆσαι ἄῃ ἐκέλευσε, τοὺς δὲ
πρεσβευτὰς ἐν φρουραῖς καὶ μεγίσταις κκουχίαις
κατεδίκασε, περὶ ὧν ἀθυμία πολλὴ καὶ θλίψις (146^α)
εἶχε τὸν βασιλεῖα καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν.

⁸³ (4) Ἐγένετο δὲ καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ θανα-
τικὸν μέγα, καὶ ὁ ἥλιος ἡμαυρώθη ἄῃ καὶ ἐβρεξε
κόριν.

⁸⁴ (5) Καὶ οἱ Ἄβαρες πρὸς τὸν βασιλεῖα ἔλθον,
εἰρήνην δῆθεν αἰτούμενοι ἄῃ, οὓς δεξάμενος ἄῃ πρό-
κενσον πρὸς τὴν Ἡράκλειαν ποιησάμενος. 566
τοὺς ἀποκρισιαρίους ἀνέπαυσεν ἄῃ. Οἱ δὲ τὰ κικὸν ἐν
ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἔχοντες ἄῃ, τοῖς δημοφύλοις
ἐδήλωσαν τάχιστα φθάσαι ἄῃ: « Ἰδοὺ γὰρ ὁ βασιλεὺς
καὶ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ παρ' ἡμῖν ἐστὶ. » Τῶν δὲ ἄῃ
μηδ' ὄλω; ἀμελησάντων, τὸν τόπον κατέλαβον. Τότε
τῇ προμηθείᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ σώζοντος
τοὺς εὐθεῖς ἄῃ τῇ καρδίᾳ, μόλις εἰς τὸ Βυζάντιον
διελαθῶν ἄῃ ἔφυγεν καὶ αὐτοῦ; ἀποκαθίστατο. Οἱ δὲ

Varia lectiones et notæ.

⁸⁰ μεγ. om. Vind. Mon. ⁸¹ π. ἀ. Vind. ⁸² 611. — Ced. 713,7-14. ⁸³ ἔσαπ. Vind. ⁸⁴ καὶ
ἀντ. ἐμ. κρε' ἀ. om. Vind. ⁸⁵ γενόμεν. cod. γενομένου? sed Leo: Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ. ⁸⁶ τὰ —
αὐτοῦ om. Vind. Slav. sed cf. Ced. ἤγαγεν ἐπὶ σ. καὶ τὰ πρὸς Ἡράκλειον γενόμενα ἐγγράφα αὐτοῦ
κατέχων ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ χειρὶ κρ. Κρίσπον τὴν κεφαλὴν μετὰ τοῦ χ. ἔφη τ. γ. ὁ. ἐπ. φ. ὁ. πῶς π.
⁸⁷ ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας Ced. ⁸⁸ καὶ add. Vind. Leo: ἐν ἣ καὶ ἐτελεύτησεν; Ced. κάκει τελευτῆ.
⁸⁹ 617 — Ced. 718,6-15: Τῶ ἰβ' ἔται. ⁹⁰ ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς; add. Vind. — Σάιτον Vind. Leo.
⁹¹ ὁ Χ. δὲ Σάτην τὸν ἦ. μ. π. δ. κ. Ρ. ἀπ. π. τὴν ἀ. ἦρ. ⁹² ἐν Χαλκηδόνι ἰ. χ. ταύτην παρεκ. Leo, ἐν
X. ἰ. κ. π. Ced. ἰ. γ. ἐν X. ἐκ. cod. ⁹³ ἐ. σὺν αὐτῷ πρ. μ. πρὸς Χοσρόην ὁ Leo, αὐτοῦ ἐ. σὺν ἀ. πρ.
μ. πρ. X. ὁ Ced. ὁ β. ἐκπέμφας σὺν ἀ. τῷ ἀσεβεῖ π. X. πρ. ἐ. μ. ὁ Vind. ⁹⁴ Καλχ. col. ⁹⁵ ἀτίμως ἀ.
καὶ δεσμῶς cod. ⁹⁶ ἀποδαρῆσαι Vind. Leo, ἐκδαρῆσαι Ced. ⁹⁷ 618. ⁹⁸ ἐμαυρώθη Vind. ⁹⁹ 619 — Ced.
716,6-16: Τῶ ὁ' ἔται ἐπιδράσαντες οἱ Ἄβαρες κατὰ τῆς Θράκης: ἀποστείλας δὲ Ἡράκλειον ἦρτετο ἐ. κ. τ. λ.
Τότε καὶ οἱ Ἄβαροι π. Vind. ¹⁰⁰ αἰτησόμενοι δ. Vind. ¹⁰¹ καὶ add. Vind. ¹⁰² ἀνέπαυσεν Vind. ¹⁰³ κ. ἰγ.
Vind. ¹⁰⁴ φθάσασε Vind. ¹⁰⁵ ἀγρόπων δαιμόνων add. Vind. ¹⁰⁶ ἀληθείς τῇ Vind. ¹⁰⁷ διαλ. αὐτοῦ; ἀποκα-
θίσταται ὁ βασιλεὺς Vind.

τούτων ἐπιδιώξαντες ἕως τόπου πολλοῦ καὶ μὴ φθά· A tivos fecerunt homines et mulieres a l septuaginta
σαντες, πῆσαν τὴν ὑπερσίαν αὐτοῦ εἰληφότες; 77, millia, et in loca sua reversi sunt.
τὰ δὲ θορὰ καὶ μέρη διώξαντες, ἤχμαλῶτευσαν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας χιλιάδας; ὁ καὶ 78 ὑπέστρεψαν
εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν.

76 (6) Ὁ δὲ 76 δυσσεβῆς Χοσρόης 81, ἀποστείλας 82
ἕτερον ἀρχοντα κατὰ τῶν 83 Ῥωμαίων, ὀνόματι
Σάρβαρον 84, μετὰ πλείστης δυνάμεως 85, καὶ παρί-
λαβε τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Δαμασκὸν, τὴν Πα-
λαιστίνην σὺν τῇ ἁγίᾳ πόλει, καὶ πολλὰς μυριάδας
Χριστιανῶν διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀνεΐλεν.

(7) Ἐχμαλῶτευσε καὶ Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην
Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ τίμια ξύλα ἐν Περσίδι ἀπήγα-
γον.

86 (8) Ὡσαύτως 87 παρέλαβον Αἴγυπτον καὶ Λι-
βύην καὶ ἕως Αἰθιοπίας ἤλθον δὲ καὶ ἕως Καλχη-
δόνος καὶ ταύτην παρέλαβον.

88 (9) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς 89 Ἡράκλειος τὴν ἁγίαν
ἑορτὴν 567 τοῦ Πάσχα τελείσας (κατὰ 90 Περσίδου;
ἠθούλετο χωρῆσαι 91.

(10) Χρήματα δὲ 92 τῶν ἑναγῶν 93 οἰκῶν καὶ σκευῆ
τῶν ἐκκλησιῶν λαβῶν 94, ἐχάραξε νομίσματα. Καὶ
μικρὸν ὅτε βουλόμενος ἀποκινήσῃ τὰδε πρὸς τὸν
πατριάρχην ἔφη· « Εἰς χεῖρας τῆς Θεομητοροῦ
ἀφήμι τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν ἰόν μου. »

95 (11) Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν
μέλινα 96 ὑποδήματα περιβαλόμενος [καὶ πρηνῆς
πεσῶν] ἠύξατο 97· ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισίδης μετὰ
τοσούτης ταπεινώσεως, ἔφη· « Ὁ βασιλεῦ,

*Μελαμβαρὲς πέδιλον εἰλιξας πόδας 98,
Βάψεις ἱρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων. »*

(12) Λαβῶν οὖν 99 τὴν θεανδρικήν μετὰ χεῖρας
ἄχειροποίητον μορφὴν, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν.
Καὶ δὴ 100 πλῆθος Τούρκων ἄρας, ἐξώρμησε κατὰ
Περσῶν ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα διὰ τοῦ Εὐξείνου
πόντου.

101 (13) Προαπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος
πρίστεις πρὸς Χοσρόην, αἰτούμενος εἰρηνήν· ὁ δὲ 102

Impius autem Chosroes misit contra Romanos
cum magna potentia ducem alterum, nomine Sar-
barum, qui cepit Cappadociam, et Damascum, et
Palestinam cum urbe sancta, multaque Christiano-
rum millia per manum Judæorum interfecit.

Captivum quoque fecit Zachariam Hierosoly-
morum patriarcham, et pretiosa ligna in Persidem
abduxit.

Similiter occupaverunt Ægyptum et Libyam
et usque Æthiopiā; venerunt autem usque Chal-
cedonem et eam ceperunt.

Rex autem Heraclius sanctam festivitatem Pas-
chæ celebravit et adversus Persas exire cogitavit.

Thesauris autem sacrarum domuum et eccle-
siarum suppellectili sumptis, monetam cudit. Et
paulo antequam proficisceretur, hæc patriarchæ
ait: « In manus Matris Dei hanc urbem et filium
meum dimitto. »

Et in Magnam ecclesiam veniens, calceamentis
nigris indutus, pronus cecidit in terram et depre-
cabatur; quem cum in tanta humilitate vidisset
Georgius Pisida, ait: « O rex,

*Regales plantas circumdat calcens ater:
Tinges Persarum sanguine purpureum. »*

Sacram igitur ferens Dei Hominis imaginem
non manu factam, agmina contra Persas movit.
Et quidem multitudine Turcarum delecta, per
Euxinum Pontum cum magna potentia præpe-
ravit adversus Persas.

Antemisit autem rex Heraclius ad Chosroem le-
gatos ad pacem potendam. Hos autem Persa dimisit

Variæ lectiones et notæ.

77 ἔ. καὶ τὰ Vind. — δρώσαντες Tafelii conjectura. 78 οὕτως add. Vind. 79 614. 80 ἔστα
πάλιν Vind. Ced. 718,16-18 Leo. 81 ὁ δεσπότης add. Vind. 82 ἀπέστειλεν Leo, Ced. 83 κ. Ῥ.
Vind. Leo, Ced. 84 ὅς add. Leo, Ced. 85 ὁ. ἤλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν τὴν (γῆν τῶν Λεο) Ῥω-
μαίων ληξίζόμενος Ced. Leo, δ. καὶ πᾶσαν ἐρημώσας Ἀνατολήν καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ δορυάλιον λαβῶν, ἐλα-
φυραγώγησεν αὐτὴν πᾶσαν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἀπανθρωπίαν καὶ ἀναίρεσιν ποιησάμενος, καὶ τὸν
τίμιον καὶ ἅγιον σταυρὸν σὺν τῷ π. z. λαβῶν, καὶ λαὸν ἄπειρον ἐξ Ἱερουσαλήμ αἰχμαλωτεύσας καὶ εἰς
Περσίδα πέμφας, ἤλθε πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων Vind. sed Z. δὲ τὸν π. Γ. καὶ τὰ τ. ξ.
λαβόντες σὺν αἰχμαλωσίᾳ πολλῇ ἐν Π. ἀπ. Ced. 716,11-13. cf. 714,10-715,15: Τῷ β' ἔτει παρέλαβον οἱ
Πέρσαι Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, κ. τ. λ. Τῷ ε' ἔτει — τὸν Ἰορδάνην καὶ τὴν Παλαιστίνην, κ. τ. λ.
86 616. 87 Τῷ ζ' ἔτει π. οἱ Πέρσαι πᾶσαν τὴν Ἀ. καὶ Ἀλεξάνδρειαν καὶ Λ. καὶ ἕως Ἀ. καὶ λαβόντες
αἰχμαλωσίαν πολλὴν — ὑπέστρεψαν, τὴν δὲ Καρχήδονα μὴ δυνηθέντες παραλαβεῖν Ced. 715,16-20 om.
Vind. 88 621 — Ced. 717,18-22. 89 Ὁ δὲ β. βουλόμενος πρὸς Περσίδα χωρεῖν. — γε εἰ ἁγ. om. Leo,
Ced. 160,6. Ὁ δὲ γε β. Ἡ. ὡς εἴρηται π. Π. β. ἐχωρησῃ, τὰς, κ. τ. λ. 90 κατὰ—ἀποκινήσῃ om. Vind.
Slav. Ced. 91 χωρήσειν cod. 92 δὲ om. Leo. 93 εὐαγ. cod. 94 λ. καὶ χαράξας ν. καὶ μιλιάρησια Leo,
ceteris omisiss. 95 Ced. 718,21-719,5 om. Vind. 96 μέλινα — περιβαλλόμενος cod. 97 οὕτως· « Δί-
σποτα, Θεὲ καὶ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ παραδῶς ἡμᾶς εἰς ὄνειδος τοῖς ἐχθροῖς σου διὰ τὰς ἀμαρτίας
ἡμῶν, ἀλλ' ἐπιβλέψας ἐλέησον καὶ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου νίκην δὲς ἡμῖν· ὅπως μὴ καυχώμεθα εἰ
ἀλάστορες κατὰ τῆς σῆς κληρονομίας ἐπαυρόμενοι Leo, Ced. 98 πόδα Ced. — πόδας σου cod. 99 Καὶ
ταῦτα εἰπὼν, λ. τὴν Vind. Λ. δὲ μ. χ. τὴν θ. ἀγ. μ. τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν κ. Π. ἔ. Ced. 719 5 9.
100 μετὰ πλοίων διὰ τοῦ Ἐ. π. προσλαβόμενος εἰς συμμαχίαν πλήθη Γ. καὶ ἄλλων ἐθνῶν· ἀπάρας τοίνυν,
κ. τ. λ. Ced. 101 προσκαλεσάμενος τὸν Τούρκον εἰς συμμαχίαν κατὰ πάροδον ἐξ οὗ καὶ φύλαρχον καὶ
Vind. 618.— Ced. 716,1 5: Τῷ η' ἔτει πάλιν Ἡ. ἀπ. ἐν Περσίδ: πρ., κ. τ. λ. om. Vind. 102 Ὁ δὲ X.
καὶ πάλιν αὐτὸν ἀπ. εἰπὼν διτ. Ced.

dicens : « Si rex vester Crucifixum abnuerit et solem adoraverit, pacem ecce admitto. »

Avari interea, fœderibus ruptis, quæ Heraclius donis ad ipsos missis firmaverat (postquam enim occupavissent Thraciam et septuaginta millia cepissent, exprobravit eis quod fœdera non custodirent, et tunc erubescens, custodire promiserunt), audito regis profectu, Thraciam expugnaverunt, et pejora prioribus operati sunt.

Unde cives desolati et ad desperationem adducti, bellum cum Barbaris susceperunt, et pluribus millibus ex eis trucidatis, ipsos propria repetere coegerunt.

Chosroes autem, audito maximo Heraclii apparatu, satrapem unum cum triginta peditum millibus adversus illum misit, sed congressione facta cuncti interempti sunt.

Superstitis autem Persæ in Chosroen furentes, in una regalium ædium concluderunt eum, et coram eo aurum, argentum lapidesque pretiosos posuerunt, dicentes : « His frui propter quæ Romanos contra nos adduxisti. » Et ita fame et siti punientes eum turpiter interemerunt.

Heraclius autem rex Persidem ingressus urbes destruxit et igni dicata altaria evertit : in his inventa est infamis effigies Chosroæ in ædis culmine tanquam in cœlo sedentis. Sese enim apotheosi dignatus, hanc statuam extruxerat, in qua stellæ, sol et luna repræsentabantur, et angeli circa ipsum stantes sceptrum tenebant ; insuper machinæ cujusdam ope, tonitru pluviamque fieri cum vellet excogitaverat : ridiculam imaginem imperator eversam in pulverem redegit.

Cum hæc audivisset Sarbarus, apologeticas epistolas ad Heraclium scripsit, tanquam non sponte, sed Chosroæ voluntate coactus quæ adversus Romanos fecerat operatus esset. Quem rex pacifico rescripto ad se vocavit qui mox imperatorem adiit in Perside.

Porro Heraclius de legatis certior factus quod crudeliter a Chosroæ interfecit essent, ira motus non cessavit per sex annos igne ferroque totam Persidem evertere.

Α τούτους ἀπεπέμψατο εἰρηκῶς· « Εἰ ἀρνήσεται ὁ βασιλεὺς ὑμῶν τὸν ἐσταυρωμένον καὶ προσκυνήσει τῷ ἡλίῳ, ποιῶ εἰρήνην. »

⁶ (14) Οἱ δὲ Ἕλληες τὰς σπονδὰς διαλύσαντες, ὡς περ 568 Ἡράκλειος ἐφόροις πρὸς αὐτοὺς ἐβεβαίωσε — μετὰ γὰρ τὸ αἰχμαλωτῆσαι αὐτοὺς τὴν Θράκην καὶ λαβεῖν ὅχι χιλιάδας κατωνείδισαν αὐτοὺς ὡς μὴ φυλάξαντας τὰς συνθήκας· οἱ δὲ αἰσχυρθέντες συνέθεντο φυλάττειν — μαθόντες δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκστρατεῖαν, κατέλαβον τὴν Θράκην καὶ χεῖρονα τῶν πρώην εἰργάσαντο.

¹¹ (15) Ὅθεν διαπονηθέντες οἱ πολῖται καὶ ἀπίπισαντες, πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον συνῆσαν καὶ πολλὰς χιλιάδας ἐξ αὐτῶν κατασφάζαντες, πρὸς τὴν ἰδίαν γῆν αὐτοὺς ἐξήλασαν.

¹² (16) Ὁ δὲ Χοσρόης μαθὼν τὴν Ἡρακλείου μεγίστην ἐφοδὸν καὶ σατραπὴν ἓνα ἐν χειρῶν ὀπλιτῶν ἄκατ' αὐτοῦ ἐκπέμψας, καὶ συμβολῆς γεναμένης ἀνηρέθησαν πάντες.

¹³ (17) Τῶν ὑπολειφθέντων δὲ Περσῶν (146) κατὰ Χοσρόου μανέντων, ἐφ' ἐνὶ τῶν βασιλικῶν οἰκῶν τοῦτον κατέκλεισαν (προβηκάν τε αὐτῷ χρυσοῖον καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους, εἰπόντες πρὸς αὐτόν· « Ἀπόλαυε τούτων δι' ὧν τοὺς Ῥωμαίους καθ' ἡμῶν ἤγαγες »). Καὶ οὕτω λιμῶ καὶ δίψῃ τιμωρήσαντες αὐτὸν, αἰσχυρῶς ἀνεῖλον.

¹⁴ (18) Ἡράκλειος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Περσίδα εἰσβαλὼν, τὰς τε πόλεις καθῆρει καὶ τὰ πυρεῖα διέστρεψεν, ἐφ' ὧν εὐρέθη Χοσρόου (τὸ) μυστήριον ἐκτύπωμα, ἐν τῇ τοῦ οἴκου στεγγῇ ὡς περ ἐν οὐρανῷ καθήμενον· ἑαυτὸν γὰρ ὁ ἄθεος ἀποθεώσας, 569 οὕτως ἀνεστήλωσεν, ἐν ᾧ ἄστρα καὶ ἥλιον καὶ σελήνην κατασκευάσας, ἀγγέλους περιεστῶτας αὐτῷ σκηπτούχους καὶ βρονθὴν διὰ μηχανῆς γίνεσθαι· καὶ βρέχειν ὅποτε θελήσειεν ἐτεχνάσαστο, ὅπερ βδέλυγμα θεασάμενος ὁ [βασιλεὺς] Ἡράκλειος εἰς γῆν κατέστρεψε καὶ εἰς κόνιν διέλυσε.

(19) Ταῦτα δὲ Σάρδαρος ἀκούσας γράφει πρὸς Ἡράκλειον ἀπολογίαν ὡς· ὅτι οὐχ ἐκὼν, ἀλλὰ γνώμῃ Χοσρόου διέπραττεν ἅπερ εἰς τοὺς Ῥωμαίους πεποίηκεν. « Ὁν ὁ βασιλεὺς διὰ γραμμάτων εἰρηκῶν προσκαλεσάμενος, ἦκε πρὸς αὐτὸν ἐν Περσίδι.

(20) Ἀναζητήσας οὖν Ἡράκλειος τοὺς πρεσβυτέρους καὶ μαθὼν, ὡς ὑπὸ Χοσρόου δεινῶς ἀνηρέθησαν θυμοῦ πλησθεῖς οὐκ ἐφείσατο πυρπολῶν καὶ καταστρέφων πᾶσαν τὴν Περσίδα ἐν ἔτεσιν ε'.

Variae lectiones et notæ.

⁶ οὐ φείσομαι, ὁ. ἔως ἂν ἀρνήσησθε τὸν ἐστ. Ἐν λέγετε θεὸν εἶναι καὶ προσκυνήσητε τῷ ἡ. Ced. 626. ⁷ τῷ ἡ ἔπει Ἡρ. πρὸς Χαγάνον πρέσβεις ἀπέστειλε — τῷ ἡ ἔπει Ἡρ., κ. τ. λ. Ced. 716, 17-717, 5. ⁸ Ἄβαροι Vind. ⁹ ὁ βασιλεὺς add. Vind. ¹⁰ βεβαίως ἐκίνησε (ικαίνισε Tafel.) τῷ τελεῖται τοῦ Βυζαντινῶν προσπελάζουσιν, εὐθύς τε πάντα ἐνεκῦριζον τὰ πρῶτα εἰς· καὶ ὡς περ ἀναμετρίσομενοι Πέρσαι μὲν τὰ τῆς Ἀσιάτιδος γῆς κατεδῆρουν, Ἄβαροι δὲ τὸν ἐπὶ Θράκης διέφθειρον τόπον Vind. ¹¹ Ced. 728, 15-729, 18? — πολ. καὶ πρ. τ. Ἀβάρους π. συνάψαντες Vind. ¹² συνεργίζονται δὲ τῷ βασιλεῖ τῇ αὐτοῦ πόλει Leo. ¹³ γενομ. Vind. Leo, Ced. ¹⁴ οἱ Πέρσαι cod. glossema. ¹⁵ Ced. 734, 12-18. ¹⁶ ὑποληφθ. Vind. ¹⁷ οἰκῶν om. Vind. sed Leo: οἰκῶν τ. κ. — πρ. δὲ Vind. καὶ πρ. Leo. ¹⁸ χρυσοῖον καὶ ἀργύριον Vind. Leo. ¹⁹ δίψῃ Vind. ²⁰ Ced. 732, 18-21? ²¹ ὁ om. Vind. ²² τὰ π. δὲ Vind. ²³ τε add. Vind. καὶ ἄγ. Leo. ²⁴ ὅποτε ἐθ. Vind. ὅταν θελήσειαν Leo. ²⁵ αὐτό add. Vind. ²⁶ καὶ ὡς κοινωτόν δ. Vind. κ. ἀπέτελεσε Leo. ²⁷ ἐφ. κατασφάζων καὶ καταστ. π. τ. Vind. καταστ. τὴν π. Leo,

(21) Τῷ δὲ ζ' ἔτει τὰ ζωοποιτὰ ξύλα τοῦ πανσέπτου Ἀσταυροῦ ἀναλαθῶν καὶ εἰς Ἱερουσαλήμ παραγενόμενος καὶ ταῦτα ὀψύσας ³³ μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ εἰρήνης ὑπέστρεψεν ἐν ³⁴ ΚΠ.

(22) ³⁵ Εἰς τὸ χρονικὸν βιβλίον τοῦ Ἀλεξανδρέως ἐξηγητοῦ ³⁶ πῶς οἱ ἐνοικοῦντες Ἑβραῖοι ἐν Ἱερουσαλήμ ζήλων φερόμενοι τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ Χριστιανούς πάντας ἀπέκτειναν, καθὰ καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅτε ἡ ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐγένετο καὶ τὰ τίμια ξύλα σὺν τῷ πατριάρχῃ εἰς Περσίδα ἤχθησαν. Μετὰ γοῦν τὸ ποιῆσαι Ἡράκλειον τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ τὸ μέγα καὶ ἀξιόθαύμαστον νίκης, καὶ τὸν μὲν πατριάρχην εὗρε τελευτήσαντα, τὰ δὲ τίμια ξύλα ἀναλαθῶν, ὡς εἴρηται, εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπανῆκεν. Οἱ δὲ προελθόντες ἄθεοι Ἰουδαῖοι, οἱ τοὺς Χριστιανούς **570** ἀνελόντες, φοβηθέντες καὶ δῶρα λαβόντες πρὸς ὑπαντήν ἐξῆλθον τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ δόλου τοῦτον εἰς ὄρκον κρατήσαντες ἠρώτησα τοῦτους ὁ βασιλεὺς πόθεν καὶ τίνας εἰσὶ εἰ δέ· « Δούλοι τῆς βασιλείας σου, πένητες Ἑβραῖοι οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ, » ἀπεκρίναντο. Ὁ δὲ ὤμωσεν μὴ ἀδικῆσαι αὐτούς, μὴ γνοῦς τὰ γενόμενα ³⁷. Ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα μάλις εὗρεν ὀλίγους Χριστιανούς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις κρυπτομένους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρωτώμενος αὐτοῦς εἰ ἄλλοι οὐκ εἰσὶ Χριστιανοί, ἔμαθε τὰ παρὰ τῶν Ἑβραίων πραχθέντα εἰς τοὺς Χριστιανούς. Γνοὺς οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων τὸν δόλον, λέγει τοῖς Χριστιανοῖς· « Τί ἀρεστόν ἐστιν ὑμῖν; ποιήσω. » Οἱ δὲ ἠτήσαντο παθεῖν αὐτούς ὡς αὐτοὶ ἔπραξαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν ὄρκον φοβηθεὶς, οὐκ ἤθελε τοῦτο πράξει. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ θέλοντες τοῦτου τυχεῖν, ἐτύπωσαν τὴν ἐβδομάδα νηστεύειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ὄρκου παραβάσεως· ἕως ὧδε περὶ τούτου ³⁸.

³⁹ (23) Ὁ δὲ βασιλεὺς πλησιάσας τῇ ΚΠ. μυστικὴν τινα θεωρίαν ἐκ πληρώσεως Θεοῦ συνειργάσατο. Ὅσπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν ἡμέραις ζ' τὴν πᾶσαν κτίσιν δημιουργήσας, τὴν ζ' ἀναπαύσεως ἡμέραν ἐκάλεσε, οὕτω δὴ καὶ οὗτος ⁴⁰ ἐν τοῖς ζ' χρόνοις πολλοὺς διανύσας πολέμους καὶ κοπιάσας, ἐν τῷ ζ' ἔτει μετ' εἰρήνης ἀνεπαύσατο.

(24) Οἱ γοῦν ⁴¹ τῆς πόλεως τὴν Ἐλευσιν (147^a) αὐτοῦ γνόντες, ἀκατασχέτω πόθῳ ⁴² πάντες ⁴³ ἐν τοῖς παλατίοις τῆς ⁴⁴ Ἱερσίας ⁴⁵ ἐξῆλθον σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ ⁴⁶ υἱῷ Ἡρακλείου, **D** βαστάζοντες κλάδους ἐλαίων καὶ λαμπάδας, εὐφημοῦντες αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ προσελθὼν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ.

Septimo autem anno imperator Hieroso'yman adiit ubi ubi pretiosa vivifica crucis ligna Persis erepta cum magna festivitate restituit, et in pace Constantinopolim rediit.

Narratur in chronico Alexandrino quomodo Judæi, qui Jerusalem habitabant, invidia pulsī, Christianos Jerusalem incolentes cunctos occiderunt, cum urbs Jerusalem a Persis capta est, sicut antea fuit dictum, et pretiosa igna cum patriarcha in Persidem abducta sunt. Postquam igitur Heraclius, auxiliante Deo, hanc magnam mirabilemque victoriam obtinisset, patriarcham quidem mortuum invenit, sed pretiosa ligna suscipiens, ut dictum est, in Jerusalem rediit. Prædicti vero impii Judæi, qui Christianos occiderant, tremebundi, cum donis in occursum imperatoris venerunt (et illum astuto juramento astrinxerunt. Interrogavit eos unde et quinam essent. Hi vero : « Servi regni tui, pauperes Hebræi, Jerusalem habitantes, » responderunt. Ipse vero juravit se non eos lesurum, quæ facta fuerant, ignorans. Cum autem Hierosolyma advenisset, vix quosdam Christianos in montibus et speluncis absconditos invenit. Imperator interrogavit eos an alii non essent Christiani, et quæ contra Christianos ab Hebræis facta fuissent, ita didicit. Cognita igitur Judæorum perfidia, dixit Christianis : « Quid vobis placet ut faciam? » Illi vero petierunt ut isti paterentur, juxta quod ipsi fecerant. Imperator autem juramento turbatus, hoc efficere volebat. Christiani vero rem obtinere cupientes, statuerunt pro juramenti transgressione per unam hebdomadam esse jejunandum. Sed hæc hæc hactenus.

Imperator autem Constantinopolim adveniens mysticam quamdam theoriam ex eo quod Deus fecerat efformavit. Sicut enim Deus in sex diebus omnem operatus est creationem et septimum quietis diem vocavit : ita quoque rex, cum sex temporibus multa bella fecisset et cessasset, in anno septimo cum pace quievit.

Urbis autem incolæ, cognito ipsius adventu, indomito desiderio ducti, cuncti ad Hiericæ palatium exierunt una cum patriarcha et Constantino Heraclii filio, gestantes ramos olivarum et faces, et cum multa exultatione illum celebrantes. Et filius ejus procedens cecidit ad pedes ejus. Ipse vero completens eum, una cum filio terram lacrymis irrigabat;

Variæ lectiones et notæ.

scilicet Ced. 750, 9 : Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς τε πόλεις καὶ κώμας Περσίδος ἐπυρπόλει καὶ τοὺς κρατούμενους Περσῶν ἀνέλεεν ἐν Ῥομφαίᾳ. ³³ καθυψώσας Vind. ³⁴ εἰς τὴν ΚΠ. ὑπ. Leo, ommissis seqq. usque ad c. 26. ³⁵ 629 — Περὶ τῆς ἐβδομάδος τῆς Τυροφάγου ἀπὸ ἄλλου χρονικοῦ. Rubrica marginalis cod. a prima manu cf. Ced. 755, 11-19. ³⁶ ἐξηγητ. cod. ³⁷ γιν. cod. ³⁸ τοῦτ. eo l. ³⁹ Ced. 755, 6-10 : Τῷ τῇ ἔτει μυστικὸν δὲ τι ἐνταῦθα θεωρεῖται. Τὴν γὰρ κτ. ὁ Θεὸς ἐν ζ' ἡ. ἐποίησε καὶ τῇ ζ' ἀνεπαύσατο, μ. τ. θ. ἐν τούτῳ πληρώσας : ὡσπερ γὰρ ἐν ἡ ζ' ὁ Θεὸς π. τὴν Vind. ⁴⁰ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν ζ' ἔτει τὴν Περσίδα καταπολεμήσας τῷ ζ' εἰρήνευσε καὶ μετὰ χαρᾶς τὴν ΚΠ. καταλαμβάνει Ced. ⁴¹ Ὁ δὲ λαὸς τῆς πόλεως μετὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡ. καὶ τοῦ πατριάρχου Σεργίου μετὰ κλάδων ἐ. καὶ λαμπάδων τοῦτον ὑποδεξάμενοι εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ εἰς Βασιλεία εἰσῆγαγον Ced. 755, 10-13. οἱ δὲ Vind. Leo. ⁴² περὶ αὐτῶν add. Leo. ⁴³ οἱ Leo. ⁴⁴ π. εἰς τὴν Ἱερσίαν ἐξ. Vind. ⁴⁵ Ἱερίας Leo. ⁴⁶ Κ. τῷ βασιλεὶ καὶ υἱῷ αὐτοῦ Vind. K. β. τῷ υ. ἁ. Leo.

quod videns populus gratificos hymnos Deo cum lacrymis emittabat. Et sic imperatorem suscipientes cum gaudio, plausu ac benedictione, in palatium advenerunt.

Heraclius autem ab Athanasio, Jacobitarum duce, et a Sergio Syro Constantinopolis patriarcha deceptus, in haeresim Monothelitarum impiegit. Postea vero laborans hydropisi, ex qua mortuus est, violenter puniebatur: in tantum enim processerat dolor, ut, cum mectere deberet, tabulam ad alvum applicaret, quia veretrum ejus torquebatur et in faciem emittebat urinam. Argumentum autem erat istud ejus iniquitatis ob illicitum cum propria consobrina conjugium.

Sub eodem regno Mahometus, Saracenorum princeps, ex Aethiopia egressus, in occursum regis cum multitudine venit, locum petens ad habitandum, et illum obtinuit.

CCXXVIII. *Regnum Constantini Heraclii filii.*

Post Heraclium Constantinus ejus filius, Heraclionas dictus, et ipse Monothelita, regnavit annum unum, et veneno a domesticis propinato sublatu est.

CCXXIX. *De divite qui fecerat eleemosynam.*

Sub ipso quidam dives Constantinopoli aegrotans et mortem timens triginta libras auri pauperibus erogavit. Praeter expectationem sanatus, fraude diaboli poenituit, et hoc aperuit amico qui erat ipse dives et omnino verus amicus. Hic monuit dicens: « Noli, frater, huic assentiri cogitationi; nam a diabolo est. Constrictabis Deum qui propter hanc tuam misericordiam tui miseratus est et te a morte liberavit: cave ne subito rursus in te mortem immittat; et absque poenitentia decedas. » Illi autem non ad persuasionem adducto sed magis indignanti, dixit amicus: « Quoniam, consentiente me, quae ad salutem tuam attinent non recipis, aliud tibi dabo consilium. » Hic autem: « Quale? » inquit. Qui autem vere misericors erat, respondit: « Veni in ecclesiam et dic: Non ego, Domine, hanc feci ele-

Α ο δὲ ⁴⁴ 571 περιπλακίς αὐτῷ, κατέβραζαν ἀμφότεροι τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν, ὅπερ θεασάμενος ὁ λαός, εὐχαριστηρίους ὕμνους τῷ Θεῷ σὺν δάκρυσιν ἀνέπεμπον· καὶ οὕτω λαβόντες, τὸν βασιλέα χαίροντας ⁴⁵, κροτοῦντες, εὐφημοῦντες, εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον.

⁴⁶ (25) Τοῦ δὲ Ἡρακλείου ὑπὸ Ἀθανασίου ἀρχηγοῦ ⁴⁷ τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Σεργίου τοῦ Σύρου ΚΠ. ἀπατηθέντος εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν ἐξεκυλίσθη. Καὶ δὴ μετὰ ταῦτα ⁴⁸ νόσῳ περιπατῶν ὕδρικῆ, δι' ἧς καὶ τέθηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸ πάθος ἐπεκράτη ὥς, ἤνίκα οὐρεῖν ⁴⁹ ἔμελλε, σάνδιζα ⁵⁰ κατὰ τοῦ Ἰτροῦ ἐτίθει· δεκτὴ στρέφεισθαι τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τὰ οὖρα ⁵¹ ἐκπέμπειν ⁵². Ἐλεγχος δὲ ἦν τοῦτο τῆς Β εαυτοῦ παρανομίας ἕνεκα τοῦ εἰς τὴν ἰδίαν ἀνεψίαν ⁵³ παρνημωτάτου γάμου ⁵⁴.

⁵⁵ (26) Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγός ἐκ τῆς Αἰθιοπίου ἐξεληθὼν καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπαντήσας μετὰ πλήθους, καὶ τόπον αἰτησάμενος εἰς κατοικησιν, εὐτοῦ καὶ ἔτυχεν.

ΣΚΗ'. *Βασιλεία Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου.*

Μετὰ ⁵⁶ Ἡράκλειον ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ λεγόμενος Ἡρακλιανός, Μονοθελητῆς καὶ αὐτός, ἔτος α', καὶ φαρμάκῳ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνηρέθη.

ΣΚΘ'. *Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δόσαντος τὴν ἐλεημοσύνην.*

572 ⁵⁷ Ἐφ' οὗ πλούσιός τις ἐν ΚΠ. νοσήσας καὶ τὸν θάνατον δευλιάσας, ἔδωκε τοῖς πένησι χρυσίας λίτρας· λ'· καὶ παρὰ προσδοκίαν ὑγιάνας ⁵⁸, μεταμεληθεὶς ἐκ διαβολικῆς ἀπάτης, θάρρει ⁵⁹ φίλῳ αὐτοῦ τοῦτο (ἔντι καὶ αὐτῷ) πλουσίῳ καὶ (πάνῳ) γνησίῳ (φίλῳ). Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· « Μηδαμῶς, ἀδελφε ⁶⁰, πκραδέξῃ τὸν λογισμὸν τούτου, δαιμονιώδης γὰρ ἔστιν· καὶ λυπήσεις τὸν Θεὸν τὸν ἐλεήσαντά σε διὰ τῆς τοιαύτης σου ἐλεημοσύνης καὶ ἀναστήσαντά σε (ἐκ θανάτου, μὴ καὶ αἰφνιδίως πάλιν ἐπάξει σοὶ τὸν θάνατον, καὶ ἀπέλθῃς ἀμετανόητος. Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ μάλλον· καὶ ⁶¹ ἀποδυσπτοῦντος ⁶², ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ φίλος· « Ἐπει, συμβουλευσόντός μου, τὰ πρὸς σωτηρίαν σου οὐ καταδέξῃ, εἶπω σοὶ ἕτερον βουλήν. » Ὁ δὲ φησὶ· « Ποίαν ταύτην; » Ὁ δὲ ⁶³ ἀληθῶς ἐλεήμων ἀπεκρίνεται· « Δεῦρο εἰς τὴν Δ ἐκκλησίαν καὶ εἰπέ· Ὅχι εἰμὶ ἐγώ, Κύριε, ὁ ποιήσας;

Variae lectiones et notae.

⁴⁴ ὁ δὲ πατήρ π. τῷ υἱῷ κατ' Vind. ⁴⁷ χ. καὶ κρ. καὶ εὐφ. Vind. ⁴⁸ Τί πέπονθεν ὁ ἐλεεινός Ἡράκλειος αἰρετικὸς ἀπελθὼν. Rubrica eod. ⁴⁹ Ἀθ. πατριάρχου τῶν Vind. Ced. 752, 15-24 Leo. ⁵⁰ ἐφρίετο καταφύζων τὴν πᾶσαν Περσίδα ἐν ἔτεσιν ἑξ, τῷ δὲ Vind. e. c. 20. ⁵¹ ἀπουρεῖν Vind. ⁵² σ. τίθεσθαι κ. τοῦ ἦ. διὰ Ced. σ. κ. τοῦ ἦ. ἐπέτιθει Leo. Ἰτροῦ eod. et Vind. ⁵³ τὸ οὖρον Ced. Leo. ⁵⁴ ἀναπ. Vind. Leo, Ced. — 15 ἄν. γ. Vind. ⁵⁵ Μαρτίαν add. Ced. Leo. ⁵⁶ τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρακλείου κατετίθη ἐν λάρνακι καὶ ἔμενεν ἀσκεπῆς ἡμέρας δ' καὶ μετὰ ταῦτα ἐσκεπάσθη καὶ συνετάφη αὐτῷ στέμμα χρυσοῦν διὰ λίθων τιμῆς λίτρων σ' Leo, Ced. ⁵⁷ 650.— Deest in Vind. sed Leo: Ἐπὶ αὐτοῦ ἀνεφάνη Μ. ὁ τῶν Σ. ἀ. ἐκ τῆς Ἀ. ἀν. — κατ. τιτόχηκε τῆς ἐφέσεως. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι, κ. τ. λ. c. CCXXXIV. ⁵⁸ Ζε Μ' Lips. Vind. K. υἱὸς ἀ. ἔτος ἐν, κ. τ. λ. Vind. ⁵⁹ Rubrica Mon. π. τοῦ τῆν ἐλ. δ. καὶ μεταμεληθέντος; Par. 1706, deest in eod. ⁶⁰ Ced. 671, 15-672-17, Justiniani a. 25*: Ἐν τούτοις τοῖς ἔτεσι πλ. ⁶¹ καὶ add. Ced. ⁶² ο. τ. γν. καὶ πλ. φ. ἀ. Ced. ⁶³ Ὡ ἀνθρώπε π. τὸν πονηρὸν τ. λ. καὶ λ. Θεὸν τὸν ἐλ. σε καὶ ἀν. διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου καὶ ἐπ. σοὶ θ. αἰφνιδίον καὶ ἀπ. ἀμ. Ced. ⁶⁴ καὶ μ. Ced. ⁶⁵ ἀποδυσπτοῦντος? ⁶⁶ Καὶ ὁ ἀληθῆς Ced. Ὁ δ.: ἀληθ. eod.

τὴν ἐλεημοσύνην ἐκείνην, ἀλλ' οὗτός ἐστι· καὶ παρέξω σοι τὰς ἄ' λίτρας. Ὁ δὲ ταλαίπωρος ἐκεῖνος ἀνθρώπος συνθέμενος τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθὼν, τὸ χρυσὸν ἐν χερσὶ λαβὼν καὶ τὸ⁶⁷ συμφωνηθὲν λαλήσας, ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι αὐτὸν τὴν⁶⁸ πύλην τῆς ἐκκλησίας πεσὼν ἀπέθανεν. Πάντων οὖν τῶν εὐρεθέντων τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ ἀπαραλόγιστον Θεὸν ὑμολογησάντων, τῶν δὲ κληρικῶν προτροπομένων⁶⁹ τὸν κύριον τῶν νομισμάτων λαβεῖν τὰ ἴδια, οὗ⁷⁰ κατεδέξατο εἰπὼν· (Μὴ μοι γένοιτο τοῦτο κἂν εἰς ἐννοίαν ἔλθειν· ἐξότε γάρ⁷¹ δέδωκα αὐτὰ κατ' ὄνομα⁷² δῶρα τῷ Κυρίῳ, αὐτοῦ εἰσι καὶ εἰς τὰ ἄνω βραβεῖα ἐγράφη⁷³, καὶ οὐκ ἔχω αὐτῶν ἐξουσίαν· ὅπερ Ἀνανίας⁵⁷³ καὶ Σαμφήρα ἀγνοήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἀφειρωθέντων τῷ⁷⁴ Κυρίῳ πάλιν ὡς ἐξ οἰκείων λαβόντες, αἰφνιδίῳ⁷⁵ θανάτῳ ὡσπερ καὶ Β οὗτος ὑπέστησαν)⁷⁶· « Θεὸς γὰρ οὐ μυκτηρίζεται· » — (Οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα μεγάλως ὠφελήθησαν, κατανοήσαντες τοῦ ἀνδρός τὸ⁷⁷ σταθερὸν καὶ βέβαιον καὶ τὸ πρὸς τὴν πίστιν ἀσάλευτον. Ἐκρίθησαν οὖν αἱ ἄ' λίτραι δισθῆναι πτωχοῖς. Εἰκότως οὖν ἔλεγεν⁷⁸ ὁ μέγας Ἀθανάσιος⁷⁹ (147^b) ὅτι⁸⁰ περ πάντων ὅπερ ἐπαγγελλόμεθα τῷ Θεῷ, οὐκέτι λοιπὸν ἡμῶν ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· διὸ τοίνυν⁸¹ ἐκ τούτων ὑποσυρόμενοι, οὐχ ὡς τὰ ἑαυτῶν ἐσμὲν λαμβάνοντες⁸², ἀλλ' ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἱεροσουλῶνες κριθησόμεθα· ἐπὶ μικρῷ γάρ καὶ μείζονι πταισμάτι ἢ καράθασι κρίνεται· καὶ γοῦν οἱ προπάτορες ζύλου γεύσει θανάτῳ καὶ φοβῶν κατεδικάθησαν καὶ ὁ ἐν Σαββάτῳ ζύλα συλλέξας λιθοβολήθησεται⁸³. Ἡ δὲ ἐπαγγελία οὐ μέχρι μόνον χρημάτων, ἀλλὰ C μέχρι⁸⁴ καὶ λόγου φθάνει καὶ προαιρέσεως (ἀμέλει τὸ μέγα καὶ θεῖον ὄντως μυστήριον ἡμῶν οὐκ ἐπὶ χρήμασιν ἔχει τὴν κατὰ Θεὸν πίστιν καὶ ὑπόσχεται, ἀλλ' ἐπὶ προαιρέσει τελείῃ καὶ τῇ κατὰ Θεὸν πίστει. Πάντες γάρ ἐπηγγελάμεθα καὶ πάντες ἐπαγγελίας ἐσμὲν ὑπεύθυνοι). Ἀνάγκη τοίνυν ἀποδιδόναι⁸⁵ τὴν μὲν παρθένον τὴν παρθένικον ὁποῖαν ἐπηγγεῖλατο, τὸν δὲ ἐγκρατῆ τὴν ἐγκράτειαν, τοὺς δὲ ἐν γάμῳ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμὴν τε καὶ ἀγάπην· καὶ τέλος πάντας τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν.

ΣΑ'. Περὶ⁸⁶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ φιλοσόφου⁸⁷.

⁸⁸ Ἐγένετο δὲ καὶ⁸⁹ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τι τοιοῦτον. Ἐπίσκοπός τις εὐλαβὴς πάνυ, πλησίον⁹⁰ ἔχων τινὰ D φιλόσοφον Εὐάγριον καλούμενον, ἑταῖρον⁹¹ αὐτοῦ γενόμενον ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, Ἑλλήνα δὲ τὴν

mosynam, sed ille; et tibi triginta libras praestabo. » Ille vero miserabilis homo, hoc convento in ecclesiam abiit, aurum in manibus sumpsit, et juxta quod dictum fuerat, locutus est; sed inde egrediens ad ipsam templi portam mortuus concidit. Omnibus qui aderant justum Judicem et infallibilem Deum laudantibus, clericisque numismatum dominum invitantibus ut quod suum erat assumeret, ille non acquievit dicens: « Absit ut hoc etiam in mentem meam veniat. Ubi enim dedi hæc, in nomine meo, dona Domino, ipsius sunt et in supernos thesauros inscripta; et ego non jam illorum habeo facultatem; quod Ananias et Sapphira ignorantes et ex consecratis Deo rursum tanquam ex suis accipientes, subitæ morti sicut et iste traditi sunt. » Deus enim non irridetur. » Qui vero talia audierunt, magnam exinde perceperunt utilitatem, reputantes viri justitiam constantiamque ac in fide firmitatem. Judicatum est ergo triginta libras dari pauperibus. Merito igitur dixit magnus Athanasius omne quodcumque promissimus Deo non jam esse nostrum, sed Dei bonum. Ideoque ex talibus subtrahentes non qua i nostra capientes sumus, sed quasi quæ Dei sunt sacrilege subripientes judicamur: de minore enim sicut de majore transgressio judicatur; ideoque protoplasti ob lignum gustatum morte ac perditione damnati sunt, et qui Sabbato ligna collegerat lapidatus est. Promissio vero non tantum divitias, sed et sermonem et intentionem attingit. Sane magnum et vere divinum mysterium nostrum non habet super divitiis divinam fidem et promissionem, sed super voluntate perfecta et divina fide. Omnes enim polliciti sumus et omnes pollicitationi sumus obnoxii. Necesse igitur est virginem reddere virginitatem quam vovit, continentem autem continentiam, conjugatos vero moderantiam et reverentiam ad invicem ac dilectionem, denique omnes ad Deum fidem ac pietatem, justitiamque et fortitudinem.

CCXXX. De episcopo et philosopho.

Alexandriæ porro hujusmodi res accidit. Episcopus quidam valde sapiens vicinum habebat quemdam philosophum, Evagrium nomine, quem a pueritia socium habuerat, quique religione gen-

Varia lectiones et notæ.

⁶⁷ καὶ τὸν λόγον εἰπὼν ἐν cod. ⁶⁸ ἂ. π. παρὰ τὴν π. τῆς ε. ἀπ. Τῶν κλ. δὲ ἐκπλαγύντων καὶ π. τῶν ε. προστρέποντο τὸν Κύριον τῶν ν. λ. ἀ. Ὁ δὲ οὐκ ἐπίσθη, ἀλλὰ τοῖς πτωχοῖς πάντα διένειμεν εἰπὼν ὁ Θεὸς οὐ μ. ἢ γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαγγελία οὐ μόνον ἀλλοι χρημάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι λόγου φθάνει. κ. τ. λ. ⁶⁹ προτροπομένων om. M. I. et Lips. ⁷⁰ ἴδια οὐδὲ παρητήσατο καὶ εἶπε· Μὴ μοι γ. τ. κἂν εἰς ε. λαβεῖν M. I. et Lips. ⁷¹ γὰρ ὀνόμασα ταῦτα δ. Κυρίῳ τῷ Θεῷ αὐτοῦ M. I. et Lips. ⁷² καὶ ὄνομα cod. ⁷³ ἐγράφησαν et om. αὐτῶν M. I. et Lips. ⁷⁴ τῷ om. iidem. ⁷⁵ αἰφνιδίον θάνατον iidem. ⁷⁶ ὡς αἰ. ν. 7. ⁷⁷ το? om. iidem. ⁷⁸ ἔλεγε καὶ ὁ iidem. ⁷⁹ Locus, ut videtur, ineditus. ⁸⁰ ὅτι πάντων ὅπερ iidem. ⁸¹ διὸ τοίνυν ἐάν ἐκ τούτων ὑποσυρωμεν οὐχ iidem. ⁸² λαβόντες ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ Θεοῦ iidem. ⁸³ λιθοβολεῖται iidem. ⁸⁴ καὶ μέχρι τοῦ λόγου φ. καὶ πρ. iidem. — οὐδὲ γὰρ εἴ τίς ἐστι πένης, οὗτος καὶ προαιρέσεως ἐστέρηται. Ἀ. μέλει iidem. ⁸⁵ ἀποδιδόναι καὶ ἀνδρείαν? iidem. ⁸⁶ Εὐαγρίου τοῦ φ. M. 2. π. ἐλεημοσύνης P. 1706. ⁸⁷ τοῦ τὰς τ' λίτρας δόντος ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ χάριτος cod. ⁸⁸ Cod. 672, 18-674, 11: Καὶ ἐν ἄλ. δὲ ἐγ. τι τ. ⁸⁹ καὶ om. M. I. et Lips. ⁹⁰ πλη. τινδ. ⁹¹ μὲν add. Cod.

tilis erat. Hunc cum episcopus ex idololatria ad fidem Christi convertere vellet, constanter hortabatur eum et cum illo disputabat. Ille vero, cum non acquiesceret, sed potius ægre valde ferret, ad episcopum quadam die dixisse fertur : « Certe, domine episcope, super omnibus, hoc quod vos Christiani dicitis, mihi displicet, scilicet futuram esse mundi consummationem corporumque resurrectionem, et pro acta vita cuique mercedem redditum iri; et qui miseretur pauperis Deo sœnerari, et centuplum cum æterna vita recepturum, quæ omnia irrisiones et fabulæ mihi videntur. » Et postquam episcopus affirmasset nullum mendacium nullamque irrisionem in Christianorum dogmatibus esse, discessit Evagrius, multam cum semetipso disceptationem habens. Aliquanto autem post tempore, Deo episcopi doctrinæ cooperante, philosophus credidit ac baptizatus est, statimque oblatis episcopo trecentis auri libris, erat enim dives valde, dixit : « Accipe hæc, episcope, ac pauperibus distribuens, fac mihi scriptum autographum, quod hæc a Deo recepturus sim. » Episcopus autem, his libenter acceptis et scripto facto, cuncta pauperibus distribuit. Postquam igitur aliquandiu supervixisset in pietate virtuteque magna philosophus, uatis suis moriens præcipit ut in manu sua charta poneretur et sic sepeliretur. Hoc facta, tertia post die philosophus in summis apparuit episcopo dicens : « Veni ad tumulum meum, episcope, sumeque tuam syngrapham. Redditum est enim mihi debiti centuplum neque habeo quod a te exigam: attamen ad plenam securitatem tuam scriptum manu mea subscripsi. » Cum episcopus ignoraret syngrapham cum ipso philosopho tumulatam fuisse, prius philosophi filios arcescit, et postquam hæc cognovit, ad tumulum cum clericis urbis egreditur. Illo autem aperto, inveniunt philosophum sedentem manumque cum scripto protendentem. Clericis vero chartam sumere volentibus, nemo potuit eam ex illius manu detrahere, dum episcopus manum admovisset. Et statim reddito scripto, rursus recubuit. Aperto autem scripto, episcopus invenit recens manu philosophi scriptum : « Ego Evagrius philosophus tibi, sanctissimo episcopo in Domino, salutem. Scito, Pater, me centuplum debiti recepisse neque eo nomine habere quod abs te exigam. » Hoc audito cum omnes vehementer attoniti aliquandiu clamassent : Miserere Domine, et : « Gloria Deo nostro, Domino Jesu Christo, » et postea episcopus

θηρησκειαν, ὃν ὁ ἐπίσκοπος μεταβῆναι βουλόμενος [ἐκ τῆς εἰδωλομανίας] πρὸς τὴν πόλιν¹² τοῦ Χριστοῦ, συνεχῶς προσεκαλεῖτο καὶ διελέγετο. **574** Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ καὶ σφόδρα¹³ δυσχεραίνοντος, εἰπεῖν λέγεται ἐν μιᾷ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον· « Ὅντως, κύριε¹⁴ ἐπίσκοπε, μετὰ πάντων, καὶ¹⁵ τοῦτό μοι ἀπαρέσκει, ὃ λέγετε οἱ Χριστιανοί, ὅτι συντέλεια τοῦ κόσμου γίνεται, καὶ τῶν σωμάτων ἀνάστασις, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων, καὶ¹⁶ ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανείζει Θεῷ¹⁷ καὶ¹⁸ ἑκατονταπλάσιον μετὰ¹⁹ ζωῆς αἰωνίου ἀπολήφεται » (ἵκερ ἅπαντά μοι χλεύη καὶ μῦθος τὰ λεγόμενα φαίνεται). Καὶ τοῦ ἐπισκόπου διαβεβαιουμένου μηδὲν ψεῦδος ἢ χλεύην ἐν τοῖς²⁰ Χριστιανῶν δόγμασιν εἶναι, ἀνεχώρει Εὐάγριος, πολλὴν συζήτησιν ἐν ἑαυτῷ ἔχων. **B** Μετὰ δὲ τινα χρόνον, Θεοῦ συνεργούντος τῇ τοῦ ἐπισκόπου διδασκαλίᾳ, πιστεύσας ὁ φιλόσοφος· ἔδρακίσθη, ὃς αὐτίκα παρασχὼν τῷ ἐπισκόπῳ χρυσία λίτρας τ' — ἦν γὰρ πλούσιος· σφόδρα — λέγει· « Δέξαι ταῦτα, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ διαδοῦς πτωχοῖς τοιῶσόν μοι (ἔγγραφον) ἰδιόχειρον, ὅτι λήψομαι αὐτά παρὰ τοῦ Θεοῦ. » Τοῦ δὲ ἐπισκόπου δεξιμένου προθύμως καὶ τὸ γράμμα ποιήσαντος, δίδειμε²¹ πάντα τοῖς πένησιν. Ἐπιζήσας οὖν χρόνον²² τινὰ ὁ φιλόσοφος ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ μεγάλῃ²³, παρήγγειλε τοῖς τέκνοις αὐτοῦ²⁴ τελευτῶν ἐπιθεῖναι τὴν χάρτην²⁵ τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ οὕτως ταφῆναι. Καὶ τούτου γινόμενου²⁶, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπιφαίνεται κατ' ὄψιν ὁ φιλόσοφος τῷ ἐπισκόπῳ λέγων· « Ἐλθέτε τὸν τάφον μου, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ λάβετε τὸ ἰδιόχειρόν σου· ἀπέλαβον γὰρ τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα λόγον ἔχω²⁷ πρὸς σέ· ἀλλὰ πρὸς τελείαν σου πληροφορίαν²⁸ καὶ ἰδιόχειρον ἐν αὐτῇ καθυπέγραψα. » Τοῦ δὲ ἐπισκόπου (ἀγνοοῦντος, ὅτι συνετάφη αὐτῷ φιλόσοφος τὸ ἰδιόχειρον), πρῶτ' μεταστέλλεται²⁹ τοὺς υἱοὺς τοῦ φιλοσόφου. Καὶ τοῦτο³⁰ μαθὼν ἀπέρχεται εἰς τὸν τάφον μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς πόλεως. Καὶ τοῦτον ἀνοίξαντες εὐρίσκουσι (148³¹) τὸν φιλόσοφον καθήμενον καὶ τὴν **575** χεῖρα μετὰ τοῦ γράμματος προσκλινόντα. Τῶν δὲ κληρικῶν βουλομένων³² τὸν χάρτην λαβεῖν, οὐδεὶς ἴσχυσεν ἀποσπᾶσαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἕως ἂν ἦλθεν ἡ χεῖρ τοῦ ἐπισκόπου. Καὶ παραχρῆμα τὸν χάρτην ἐπιδοῦς ἀπέπεσε³³ πάλιν· ὄντινα (χάρτην) ἀνοίξας ὁ ἐπίσκοπος, εὗρε νεωστὶ ἐπιγεγραμμένον τῇ χειρὶ τοῦ φιλοσόφου οὕτως· « Ἐγώ, Εὐάγριος· φιλόσοφος, σοὶ, τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ· ἢ Κυρίῳ χαίρειν. Ἴσθι, Πάτερ, ὡς ἔλαβον τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα πρὸς σέ λόγον ἔχω³⁴. » Τούτων ἀναγνωσθέντων καὶ πάντων ἀκουσάντων τῶν γραμμάτων³⁵ καταπλαγέντων³⁶, σφόδρα καὶ

Variae lectiones et notæ.

¹² τὴν τοῦ Χριστοῦ π. Ced. ¹³ σφόδρως Ced. ¹⁴ κύριε ὁ ἐπίσκοπε. cod. ¹⁵ καὶ τ. μ. π. ἀπ. μοι Ced. ¹⁶ ὅτι· add. Ced. ¹⁷ Θεῷ δ. Ced. ¹⁸ Matth. xix, 29, M. X, 50. ¹⁹ μετὰ ζ. ἀ. ζωῆς cod. ²⁰ τ. τῶν χ. ἐ. ἀνεχώρησεν Ἐ. π. ἐ. σ. ἐν ἔ. Ced. ²¹ Τοῦ δ. ταῦτα δ. Ced. ²² δι' ἑσθ' παρ' αὐτοῦ τοῖς π. π. ²³ χρόνος τινάς Ced. ²⁴ ἀρεταῖς μεγάλας Ced. ²⁵ ἑαυτοῦ τ. Ced. ²⁶ ἐν add. Ced. ²⁷ γιν. cod. ²⁸ ἐ. λ. Ced. ²⁹ κλ. σου ἰδιόχειρος Ced. ³⁰ μεταστειλαμένου. ³¹ καὶ μαθόντος παρ' αὐτῶν ὡς σ. ἀ. τ. ἰ. ἀπ. μ. τῶν κλ. τῆς π. καὶ ἀν. τὸν τ. ἐ. Ced. ³² πειρωμένων λ. τὸν χ. οὐδενὶ τούτων ἔδωκεν τοῦ δὲ ἐπ. τὴν χεῖρα ἀπλώσαντος, π. τὸν χ. ἐπ. ἀν. π. ὄπισθ' ἀν. ἐπὶ πάντων ἐ. ν. ὄπισθ. Ced. ³³ ἀπέπεσε cod. ³⁴ ἐ. περὶ τούτου. Πάντων οὖν τῶν ἀκ. ³⁵ γεγραμμένων cod. ³⁶ καταπλαγέντες; — κράξαντες; cod.

ἐπὶ ὄραν ἱκανὴν κραζάντων ¹⁸ τὸ· «Κύριε, ἐλέησον» Α autographum in gazophylacio reponi mandavit. (καὶ τὸ· «Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ»), ἐκέλευσεν δὲ ἐπίσκοπος τὸ ¹⁹ ἰδιόχειρον ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τηρεῖσθαι.

ΣΑΑ'. *Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπεσόντος εἰς γεωργοῦ γυναῖκα* ²⁰.

CCXXXI. *De milite qui in agricolæ uxorem incidit.*

²¹ Καὶ ἐν Καρθαγένῃ ²² τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρχέ τις στρατιώτης ἄσωτος λῆαν, ὃς ἐκ λοιμικῆς νόσου τῆς πόλεως διαφθειρόμενος ²³, ἐλθὼν εἰς κατάνυξιν, καταλείψας τὴν ²⁴ πόλιν, ἴβιασε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐν προαστείῳ, ἐν ᾧ πάλιν ἐκ δαιμονικῆς ²⁵ ἐνεργείας, ἔπεσεν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ γεωργοῦ ²⁶. Οὗτος ἄφνω τελευτήσας θάπτεται πλησίον τοῦ προαστείου ἐν μοναστηρίῳ. Τῇ ²⁷ δὲ ἐπαύριον, τῶν μοναχῶν ψαλλόντων τὴν γ' ὄραν, φωνὴ γέγονεν ἐκ βάρους τοῦ τάφου· «Ἐλεήσατε,» λέγουσα, «δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, ἐλεήσατε.» Οἱ δὲ τὸν τάφον εὐθέως ²⁸ ἀνοίξαντες εἶρον τὸν στρατιώτην καθεζόμενον καὶ κράζοντα, καὶ θάπτον ἐξαγαγόντες· ²⁹ αὐτὸν καὶ τὰ δεσμὰ διαλύσαντες, ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου θαύματος. Ὁ δὲ παρακαλέσας ³⁰ αὐτοὺς **576** ἀπενεγκεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Θαλάσιον τὸν ³¹ ἐπίσκοπον ³². Παρακαλέσας αὐτὸν λέγει· «Διήγησον ἡμῖν τί τὸ συμβῆν εἰς σέ, ἀδελφε, ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Θεόν.» Ὁ δὲ διηγήσατο αὐτῷ πάντα μετὰ πολλῶν δακρῶν, λέγων ³³· «Ἐγὼ ὁ ταπεινός, καὶ ἄθλιος ³⁴ καὶ ταλαίπωρος, ὧδε ³⁵, Πάτερ, ἐν ἁμαρτίᾳ ³⁶ τελευτῶν ἐθεώρουν τινὰς Αἰθίοπας ἐστῶτας πλησίον μου, ὧν καὶ αὐτὴ ³⁷ ἡ θεωρία μόνη χλεπωτέρα πάσης ³⁸ ὑπάρχει κολάσεως, οὐστὶνας ὀρώων ³⁹, ἢ ἁμαρτωλός μου ψυχὴ ταρατταται πρὸς ἑαυτὴν καὶ συστελλεται. Παρισταμένων ⁴⁰ δὲ μοι τῶν τοιούτων φοβερῶν Αἰθίοπων, θεωρῶ ⁴¹ νεανίσκους δύο λευγεμονοῦντας εὐεϊδεῖς ἄγαν, οἷτινες τὴν ψυχὴν μου παραλαβόντες καὶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτίκα πρὸς οὐρανὸν ἀνυψοῦμενοι, εὐρίσκομεν ⁴² τελῶνια φυλάττοντα μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὴν ἄνοδον καὶ κωλύοντα τὰς ἀνερχομένας ψυχὰς, καὶ λογοθετοῦντα καθ' ἕκαστον τελώνιον ⁴³ τὴν οἰκίαν ἁμαρτίαν, τὸ μὲν γὰρ τοῦ ψεύδους, τὸ δὲ τοῦ φθόνου, τὸ δὲ τῆς λοιδορίας· καὶ ἀπλῶς οὕτως ⁴⁴ καθ' ἕξῃς ἕκαστον πάθος ἰδίους ἔχει τελωνάρχας καὶ δικολόγους ⁴⁵, ὑφ' ὧν κρατούμενος ἐθεώρουν τοὺς ὀδηγοῦντάς με ⁴⁶ νεανίσκους βασιτάζοντας ὡς ἐν βαλαντίῳ τινὶ τὰς καλάς μου πράξεις, ἀφ' οὗ λαμβάνοντες καὶ ἀντισταθμίζοντες ⁴⁷ τοῖς πονηροῖς ἔργοις μου, οἷς προσέφερον ἀκριβολογοῦντες οἱ πονη-

Erat Carthagine in Africa quidam miles dissolutus valde, qui ex pestifero urbis morbo correptus, ad resipiscentiam rediens, urbe relicta, separatim in suburbio cum uxore sua vixit; sed ibi iursum, ex diabolico impulsu, in agricolæ uxorem incidit. Hic subito defunctus prope suburbium in monasterio sepelitur. Postridie vero, monachis tertiam horam psallentibus, vox ex imo sepulcro facta est, dicens: «Miseremini, servi Dei, miseremini.» Qui statim aperto sepulcro, invenerunt militem sedentem et clamantem; et cito educentes cum et vincula solventes, huius prodigii causam interrogaverunt. Hic autem rogavit eos ut ipsum ducerent ad servum Dei Thassium episcopum. Qui exhortans cum ait: «Narra nobis quid evenit tibi, frater, ut nos quoque Deum glorificemus.» Iste vero cum multis lacrymis narravit ei omnia dicens: «Ego vilis et miser et infelix, hic, pater, in peccato defunctus, quosdam videbam stantes juxta me Æthiopes, quorum ipse visus omni pœna molestior erat: hos videns peccatrix anima mea turbatur apud semetipsam et constringitur. Astantibus autem mihi his tremendis Æthiopibus, duos conspicio juvenes vestibis albis indutos et aspectu valde decoros, qui animam meam suscipiunt et a terra statim ad cœlum elevant. Invenimus autem telonia multa cum omni cura viam custodientia prohibentiaque ascendentes animas, et rationem ad unumquodque telonium de speciali culpa requirentem, nunc quidem de mendacio, nunc de cæde, nunc vero de injuria, et, uno verbo, sic ex ordine, quæque passio proprios habet exactores et iudices, a quibus detentus videbam ducentes me juvenes tanquam in crumena ferentes bonos meos actus, unde sumentes eos opponebant malis operibus meis, quæ afferebant multa cum sedulitate perversi ponderatores et aeris viæ custodes, et ita vix absolvebamur. Consumptis autem omnibus bonis operibus meis, ad cœli januam pervenimus, ubi fornicationis est telonium. Hic a nigris illis

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ ἐπὶ πολὺ κρ. Ced. ¹⁹ τοῦ φιλοσόφου add. Ced.—τ. ἐν τῷ σκ. Ced. ²⁰ Rubrica M. 2, π. πορνεύσαντος τὴν γυν. γ. Par. 1706; hujus rubricæ loco cod. in margine a prima manu habet: Ἀνάγνωθι ἐπιμελῶς καὶ ὠφελήθησθαι μεγάλης εἴπερ χρήσεις ψυχικῆς ὠφελείας. ²¹ Glyc. 515, 11-20. ²² Καὶ ἐν Κ. δὲ τῆ πόλει τῆς Μ. 1 et Lips. ²³ διαφθειρόμενης iidem. ²⁴ καὶ τὴν π. κατ l. iidem. ²⁵ ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας παραπεσὼν εἰς iidem. ²⁶ γ. τινός? ²⁷ Τῇ end. Τῇ οὖν ἐπαύριον M. 1 et Lips. ²⁸ τάφον τοῦτον εὐθέως ἀν. L. ²⁹ καὶ θάπτον ἀναγκάσαντες καὶ τὰ L. ³⁰ παρεκάλεσεν? ³¹ ἐπίσκοπον, τοῦτον ἐκεῖνοι προσέφερον κατὰ τὸν ἐκεῖνον λόγον εἰς τὸν ἐπίσκοπον. ³² καὶ τὴν π. κατ l. iidem. ³³ ἐκ διαβολικῆς ἐνεργείας παραπεσὼν εἰς iidem. ³⁴ ὁ δὲ? ³⁵ λέγων οὕτως· ἐγὼ L. ³⁶ καὶ ἄθλιος om. L. ³⁷ ὦ πάτερ codd., ὦπερ. ³⁸ ἁμαρτίαις L. ³⁹ αὐτὴ μόνη, ἢ θ. L. ⁴⁰ πάσης ἀνάγκης καὶ κακῆς ὑπάρχει L. ⁴¹ ὀρώσα ἢ ἁμαρτωλῆ L. ⁴² παρισταμένων L. ⁴³ θεωρῶν L. δύο λευσχημ. cod. καὶ ἑ. ἄγαν L. ⁴⁴ ἀνιπτάμενοι καὶ ἀναπερόμενοι εὐρισκόν τ. φ. L. ⁴⁵ τελῶνι cod. ⁴⁶ οὕτω — ἰδίους τελωνᾶς ἔχει L. ⁴⁷ δικολόγους L. ⁴⁸ με om. L. ⁴⁹ ἀντιπ.

Æthiopicibus retineor et illi cunctam asserunt fornicationem meam, et omnem carnalem culpam, quam a decimo ætatis meæ anno miser operatus sum. Excusationem vero pro me juvenibus illis allegantibus et dicentibus me pœnitentia cunctorum peccatorum in urbe commissorum veniam obtinuisse, « Verum, inquit funesti erimatores, post pœnitentiam rursus in adulterium extra urbem lapsus est, et ita interiiit. » Quod cum audiissent angeli, discesserunt, inexcusabilem me relinquentes, quasi jam nullum opus bonum habentem. Et rapientes me Æthiopes illi, cum verberibus me in terram reduxerunt. Et descendi per vias arctas ac tenebrosas, foetidissimas atque horrendissimas usque ad speluncas subterraneas et carceres inferni, ubi peccatorum animæ concluduntur in terram tenebrosam et horribilem, in terram caliginis æternæ, ubi jam non lumen nec vitam mortalium videre est, sicut scriptum est, sed adest lamentatio et afflictio æterna et inconsolabilis et gemitus inextinguibilis. Unusquisque enim eorum qui illic sunt suos pravos actus recordans et reputans quamnam justificationem justo judici afferat, et quomodo pœnam sempiternam sustinere possit, terribiliter conscientia prætorquetur, et insuper, considerans a Deo separationem necnon a gloria sanctorum ejus, et cum diabolo punitionem demonum interminabilem et insolabilem, tristatur et gemiscit. Cum quibus ego conclusus et lacrymabundus video duos juvenes illos venientes ibi rursus et illos rogo ut ex illa tremenda custodia supplicioque educant me, ut pœnitentiam agam: qui dicunt ad me: « Frustra rogas: nemo egreditur illinc usque ad communem resurrectionem. » Orationi tamen insto clamans: « Miseremini mihi; non enim sciebam ista mihi fore ventura; ideoque vere jam ex tunc me pœnitet, et si ad vitam in terram rursus redeam, utilitati multorum ero. » Et ad miserationem adducti angeli me reducunt ad corpus: videoque naturam animæ meæ propriam tanquam margaritam fulgentem, corpus autem turpe tetrumque, unde cum ægre ferrem ac dicerem me non posse intrare in illud propter foeditatem ejus et caliginem, minati sunt mihi dicentes: « Nisi intraveris, reducenus te in illam punitionem: intra igitur, ut et ipse salvus fias et aliorum utilitati inservias, sicut Domino placuit. » Tunc visus sum tanquam per os ingrediens et corpus, suscitans clamare coepi: « Miseremini mihi. » Omnibus autem magnam percipientibus utilitatem, magisque de hac terribili narratione perterritis, unusquisque sua lugebat

Α ρολ ζυγοστάται καὶ τῆς ἀεροπορίας ὁδοστάται, μόλις ἀπελυόμεθα· ἐκθαπανηθέντων δὲ ⁵⁶ πάντων τῶν ἀγαθῶν μου ἔργων καὶ πρὸς τὴν πλὴν τοῦ οὐρανοῦ φθάσαντες ἐν ἧ τὸ τελώνιον τῆς πορείας ἦν, συσχεθεῖς ὑπὸ τῶν ζοφερῶν ἐκείνων Διθίσκων, προσέφερον πᾶσάν μου πορνείαν (148 b) καὶ σωματικὴν ἀμαρτίαν, ἣν ἀπὸ δεκαετοῦς χρόνου τῆς ἡλικίας μου ⁵⁷ διεπραξάμην ὁ ἄθλιος. Ἀπολογουμένων δὲ τῶν νεανίσκων ἐκείνων ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ λεγόντων, ὅτι τὰ ἐν τῇ πόλει ἀμαρτήματα συγκεχώρημαι ⁵⁸ μετανοήσας· « Ἄλλὰ, » φασιν ⁵⁹ οἱ δεινοὶ κατήγοροι, « μετανοήσας ἔπεσε πάλιν ⁶⁰ εἰς μοιχείαν ἐξω τῆς πόλεως καὶ οὕτως ἀπέθανεν, » ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀνεχώρησαν ἐάσαντές με ⁶¹ ἀναπόλητον ὡς μηδὲν ἔργον ἀγαθὸν ἔχοντα. Καὶ ἀρπάσαντές με οἱ Διθίσκις ἐκείνοι, τύπτοντές ⁶² με κατήγαγον με εἰς τὴν γῆν αὐθις. **577** Καὶ ⁶³ κατήλθον διὰ τινῶν στενωπῶν καὶ σκοτεινῶν ⁶⁴, δυσώδεστών κάλυ καὶ φρικωδιστάτων καταδύσεων μέχρι τῶν καταχθονίων ἐν τοῖς δεσμητηρίοις τοῦ ἄδου, ἐνθα εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀποκεκλεισμένοι εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ φοβερὰν ⁶⁵, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὗ οὐκέτι ⁶⁶ φέγγος οὐδὲ ὄρᾶν βροτῶν ζωὴν, ὡς γέγραπται, ἀλλ' ὀδύνη καὶ θλίψις αἰώνιος καὶ ἀπαρμύθητος καὶ στεναγμὸς ἀσίγητος· ἕκαστος γὰρ τῶν ἐκεῖσε μνημονεύων τὰς πονηρὰς αὐτοῦ πράξεις καὶ ἐννοοῖν πῶς ἀπολογήσεται τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ, καὶ πῶς τὴν ἀπέραντον κόλασιν ὑποστήσεται ⁶⁷, δεινῶς τῷ συνειδῶτι προθασανίζεται καὶ πρὸς τοῦτο ἀναλογιζόμενος τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸν καὶ τῆς δόξης τῶν ἁγίων αὐτοῦ καὶ τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου ⁶⁸ καταδίκην καὶ τῶν δαιμόνων ἀπαυστον καὶ ἀπαρηγόρητον, λυπεῖται καὶ στενάξει. Μεθ' ὧν γέ τοι κάθω συγκατακλιθεὶς καὶ πενθῶν ὀρῶ τοὺς δύο νεανίσκους ἐκείνους ἐλθόντας ἐκείσε πάλιν, οὓς ⁶⁹ παρακάλεσας ἐξαγαγεῖν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φυλακῆς τε καὶ ἀνάγκης ὅπως μετανοήσω, οἳ ⁷⁰ καὶ φασιν πρὸς με· « Μάτην παρακαλεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἐξέρχεται τῶν ἐνταῦθα μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως. » Ἐπιμένοντος δὲ μου ⁷¹ τῇ δεήσει καὶ βοῶντος· « Ἐλεῆσατέ με· οὐ γὰρ ᾔδειν, ὅτι ταῦτά μοι συμβήσεται καὶ διὰ τοῦτο γνησίως ⁷² ἀπὸ τοῦ νῦν μετανοῶ καὶ γενήσομαι πρὸς ὠφέλειαν πολλῶν, εἰ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν αὐθις ἐπανήξω ⁷³. » Καὶ δυσωπηθέντες οἱ ἄγγελοι ἄγουσί με πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν μὲν ⁷⁴ ἴδιαν φύσιν τῆς ψυχῆς ἐβλεπον ὡσπερ μαργαρίτην ἀστράπτουσαν, τὸ δὲ σῶμα δυσῶδες καὶ ἡμαυρωμένον, ὅθεν δυσχεραίνοντός μου καὶ λέγοντός μὴ δύνασθαι ⁷⁵ εἰσελθεῖν ἐν αὐτῇ διὰ τὴν ζόφωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν δυσωδίαν ⁷⁶, οἱ δὲ προσηπειλησάν μοι λέγοντες· « Εἰ μὴ εἰσελθῆς, πάλιν ⁷⁷ ἀπάγομέν σε εἰς ἐκείνην τὴν καταδίκην·

Variae lectiones et notæ.

⁵⁶ δὲ μου πάντων, sed om. μου inter ἀγαθῶν et ἔργων L. ⁵⁷ μου om. L. ⁵⁸ συγκεχώρητ. coi. ⁵⁹ φῆ coi. ⁶⁰ πάλιν om. L. ⁶¹ ἀφέντες με ἀναπόλητον καὶ μὴ L. ⁶² καὶ τύπτοντές με κατήγαγον εἰς L. ⁶³ Καὶ ταύτης διασκεδασθείσης, κατήλθον L. ⁶⁴ καὶ σκοτεινῶν καὶ δυσωδεστών L. ⁶⁵ σκ. καὶ γνοφερὰν L. ⁶⁶ οὐ οὐκ ἔστι φέγγος L. ⁶⁷ ὑποστήσεται L. ⁶⁸ διαβόλου καὶ τῶν δαιμόνων καταδίκην ἀπαυστα καὶ ἀπαρηγόρητα L. ⁶⁹ οὓς δυσωπήσας ἐξ. με τῆς φυλ. φοβ. ἐκείνης τε καὶ L. ⁷⁰ οἳ om. L. ⁷¹ Ἐπ. δὲ τῇ παρακλήσει καὶ λέγοντος· ἐλ. L. ⁷² γνησίως μετανόησω L. ⁷³ ἐπανήξω L. ⁷⁴ μὲν om. L. ⁷⁵ δύνασθαι om. L. ⁷⁶ καὶ τὴν δυσωδίαν om. L. ⁷⁷ πάλιν ὑποστρέφωμέν σε εἰς τὴν κ. οὐκὼν ἐσελθεῖ L.

οἰκοῦν εἰσελθῆς, ἵνα καὶ αὐτὸς σωθῆς καὶ ἄλλους ἁμαρτωλοῦς, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν. » Τότε ⁷⁰ εἶδον ὡς διὰ τοῦ στόματος εἰσελθὼν καὶ τὸ σῶμα διαναστήσας ἠρξάμην ⁷¹ κρᾶζειν· « Ἐλεήσατέ με. » Πάντων δὲ ὠφελθέντων λίαν καὶ μᾶλλον φοθηθέντων ἐπὶ τῇ φοβερᾷ ταύτῃ διηγήσει, ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ ἐθρήνει πλημμελήματα· τὸν δὲ ἄνθρωπον βλέποντες καταπεποιημένον καὶ πελιδάκρυν παρεκάλουν γέυσασθαι τροφῆς. Ὁ δὲ παντελῶς οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, διήρχετο τὰς ἐκκλησίας **578** καὶ βίπτων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ ἑδάφους ἑβόα μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς καὶ θαυμάσιων πολλῶν· « Οὐαί, οὐαί τοῖς ἁμαρτάνουσιν ⁷² ἀμετανοήτως! ποία φοβερὰ κόλασις καὶ (149^a) οὕτως ⁷³ ἡμέρας μ' νηστεύων, καὶ ἀγρυπνῶν, καὶ κηρύσσων, καὶ πολλοὺς ἐπιστρέφων πρὸς μετάνοιαν, ἐτελειώθη ⁷⁴ ἐν Κυρίῳ προγνοὺς τὸν ἑαυτοῦ θάνατον πρὸ 15⁷⁵ ἡμερῶν ⁷⁶.

ΣΔΒ'. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφόρων ἀγίων ⁷⁷.

⁷⁷ Συμφωνεῖ δὲ τῷ θαύματι τούτῳ, λέγω δὴ τὸ περὶ τῆς τῶν ψυχῶν πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν ἄνοδον μετὰ τὴν ἐνθάνου μετὰχώρησιν, καὶ ὁ Θεομύστης Χρυσόστομος διεικνύει περὶ τῶν κεκοιμημένων οὕτως· « Ταῦτα καὶ τὰ τούτων ἀπορρήτοτερα προθεωροῦντες οἱ τελευτῶντες, οἱ μὲν ἐν τῇ κλίνῃ ταράσσονται φυγεῖν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δὲ, οἱ δὲ τοὺς ὀδόντας βρῦχοισι καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας κόπτουσι καὶ ἕτεροι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐλεεινῶς περιστρέφουσι καὶ τὰς χεῖρας συστέλλουσι, κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος ληγοῦσης καὶ τῆς γλώττης ⁷⁸ δεινῶς φλαγομένης· ὀρώσι γὰρ τότε τοὺς μὲν θεοὺς ἀγγέλους φοβερῶς τε καὶ ὀξέως τὴν ψυχὴν ἀπαιτοῦντας, τοὺς δὲ πονηροὺς θαλίμονας παρισταμένους, καὶ λογοθετοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας εὐτόνως, καὶ ἀρπάσαι πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιχειροῦντας· εἶτα καὶ τὸν κλέπτῃν ⁷⁹ αἰφνιδίως ⁸⁰ εἰσελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπορρήξαντος ⁸¹, πορευέται μετὰ σκυθρωπότητος πολλῆς εἰς τόπους ξένους καὶ πάμπαν ἀγνωστομένους. Πολλῶν οὖν ἡμῶν ⁸², ἀδελφοί, τότε δεῖ τῶν εὐχῶν ⁸³, πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πολλῆς ἡμῖν τότε χρείας τῆς τῶν ἀγγέλων βοηθείας, πολλῆς ἡμῖν τότε τῆς ἐν τῇ τοῦ ἀέρος ἀναβάσει χειραγωγίας καὶ συμμαχίας. Εἰ γὰρ εἰς μακρὰν χώραν καὶ ξένην πόλιν ἐνταῦθα πορευόμενοι δεσόμεθα τοῦ χειραγωγοῦντος καὶ ὀδηγοῦντος ⁸⁴, πάσων ἡμῖν δεῖ τῶν βοηθῶν μᾶλλον καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασῶσαι καὶ διαπεράσαι ⁸⁵ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς ἄδυστάτους τοῦ ἀέρος καὶ δικαιολόγους ⁸⁶, οὓς τελώνας καὶ φορολόγους ἢ θεία ⁸⁷ προσαγορεύει Γραφή; Διὸ δὴ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον ⁸⁸ τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξομολογήσει, προφθάσωμεν **579** πρὸ τοῦ φθασθῆναι ⁸⁹, δράμωμεν πρὸ τοῦ καταληφθῆναι· ὁ γὰρ βίος βραχύς, ἢ δὲ κρίσις μακρά· τὸ δὲ τέλος ἐγγύς καὶ ὁ φόβος

peccata. Videntes vero hominem fatigatum lacrymisque perfusum, cibum gustare hortabantur: sed ille non omnino voluit acquiescere eisque valedicens visitabat ecclesias, ubi, super limina se prosternens, cum magna voce multisque lacrymis clamabat: « Vx, vx peccatoribus impœnitentibus! Quam terribilis pœna severumque iudicium eos manent! » Sic igitur peregit quadraginta dies, jejunans, vigilans, clamans, multosque convertens ad pœnitentiam, et morte sua præcognita duodecim diebus ante eventum, vitam finivit in Domino.

ἐξέτασις ἀκριθῆς αὐτοὺς περιμένει! » Ποιήσας οὖν θάνατον πρὸ 15⁷⁵ ἡμερῶν ⁷⁶.

CCXXXII. De variis qui obdormierunt sanctis.

Consonat huic prodigio, istud dico quod attinet ad animas, post suum hinc discessum, ad cœlos ascendentes, et divinus Chrysostomus sic de illis qui obdormierunt disserit: « Hæc et his ineffabiliora prævidentes moribundi, alii agitantur in lecto fugere volentes et non valentes, alii dentibus fremunt, alii maxillas cœdunt, alii oculos miserabiliter circumvertunt et manus contrahunt, paulatim viribus corporis cedentibus et lingua terribiliter usta. Tum enim vident divinos angelos trepide seduloque animam deposcentes, malos autem dæmones astantes, rationem repetentes, criminari conantes et illam ad se rapere tentantes; deinde furem subito advententem, corpusque eructans animam, quæ cum mœrore multo ad loca extranea prorsusque ignota progreditur. Multis igitur nobis, fratres, tunc opus est precibus, multis operibus bonis, multo angelorum auxilio, multo in hac aeris ascensione ductu ac defensione. Si enim in longinquam regionem et extraneam urbem hic proficiscentes, ductore rectoreque egemus, quanto magis nobis opus est defensoribus atque ductoribus, ut salvi pertranseamus aeris principatus ac potestates ac viæ custodes, quos telonarios et exactores vocat divina Scriptura? Ideo præoccupemus faciem Dei in confessione; præoccupemus, ne prævertamur; curramus antequam corripiamur. Vita enim brevis, longum autem iudicium; finis vero prope est, metusque multus, ac miserator nullus. Cogita enim quomodo sint animæ eo quod timorem ac mandata Dei contempserint, paululum expostulantes requiem et non obtinentes; sed in terræ subterraneis ignaviam, delicias, fornicationes cæteraque prava opera deflentes, frustra pœnitentiam de malis quæ fecerunt.

Varie lectiones et notæ.

⁷⁰ Καὶ τ. ε. ὡς διὰ τοῦ στ. ἑμαυτὸν εἰσελθόντα L. ⁷¹ ἢ λέγειν ἐλ. Π. ἢ λ. ὡφ. L. ⁷² ἁμαρτάνουσιν ἀνόητα L. ⁷³ οὕτως οἰμ. L. ⁷⁴ ἐτελεύτησεν L. ⁷⁵ ἡμ. 15⁷⁵ L. ⁷⁶ Rubrica M. 2. om. cod. et Pat. 1706. ⁷⁷ Τοῦ Χρυσοστόμου? cf. Raderi Syntagma p. 18. ⁷⁸ Συμφωνεῖται L. ⁷⁹ γλώττης δ. φ. ὀρώ μὲν γὰρ. τ. τοὺς θ. ἀγ. φ. τε καὶ ὀξέως L. ⁸⁰ τοῦ πλέκτου ἀ. εἰσελθόντος? ⁸¹ καίτοι καὶ αἰφνιδίως L. ⁸² ἀπορρήξαντα L. ⁸³ ἡμῖν, ἀδελφοί L. ⁸⁴ εὐχῶν, πολλῶν τῶν βοηθῶν cod. et L. π. οὖν ἢ χρ. χρ. τ. L. ⁸⁵ χειρ. καὶ βοηθοῦντος, ποίων ἢ. τότε τῶν β. μ. ἐξ καὶ χ. L. ⁸⁶ καὶ περάσαι cod. et L. τὰς ἀ. καὶ ε. L. ⁸⁷ δικολόγους L. ⁸⁸ ἢ θ. γρ. προαναγορεύει L. ⁸⁹ τὸ πρ. τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξ. om. 1. ⁹⁰ τοῦ φθασθῆναι καὶ δρ. L.

runt habent et lugent inconsolabiles. Ideo maxime felices dicimus justos et infantes qui moriuntur, quia calix mortis periculosus, illis salutaris est, et quod omnibus est formidandum, ipsis desiderabile est, et quod nos hic habemus timoris principium, ipsis est principium salutis; sic fere dicentes: « Nos angeli pacis e corpore deduxerunt; nos absque mœrore et absque obice, bonos habentes viæ ductores, aeris principatus et potestates transivimus: non enim invenerunt in nobis quod quærebant aut sperabant, viderunt purum et immaculatum corpus et confusi sunt; viderunt illibatam ac lucidam animam, et erubuerunt; viderunt linguam non corruptam neque dolosam et siluerunt; transivimus et parviduximus eos; præterivimus et cecinimus eis dicentes: « Benedictus Dominus, qui non dedit nos in prædam dentibus illorum. » — « Laqueus contritus est et nos liberati sumus. » Unde obviantes angeli exsultant, justi concurrunt, sancti gaudent et aiunt: « Bene venerunt amici Christi æternorumque bonorum hæredes. »

ἐφιμώθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠὺτελίσαμεν⁹⁹ αὐτούς· ἐπέβημεν δι' αὐτῶν καὶ κατεφέλομεν αὐτῶν φάσκοντες¹· « Εὐλόγητος Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήρην τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν. » — « ἡ παγὶς συνετρέθη, καὶ ἡμεῖς ἐβρόύσθημεν². » ἔθεν καὶ οἱ προσαπατῶντες³ ἄγγελοι ἔχαιρον⁴ (149b), δίκαιοι καταστίζοντο, ὅσιοι⁵ συνετέροντο λέγοντες· « Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν κληρονόμοι. »

Similiter autem et Gregorius, Theologus dictus, in epitaphio Cæsarii fratris ait: « Fidem sapientum sermonibus habeo, quod omnis anima bona Deique amica, postquam corporis vinculis liberata, rebus terrenis eximitur, statim in conscientia visioneque ipsam manentis boni devenit, quasi quod obscurat clarificato vel deposito, nescio quid sit dicendum, mirabilem quamdam jucunditatem sentit et exsultat, libenterque vadit ad suum Dominum, præsentem vitam ut quemdam carcerem durum relinquens, et circumdatas executiens catenas, quibus cogitationis, atque præpediebantur, et in imaginatione quodammodo jam reservata felicitate fruitur. »

Non secus autem magnus Athanasius in Vita sancti Antonii dicit: « Cum ad horam nonam ut oraret ascendisset, seipsum mente sensit elevatum; et mirabiliter astans sese tanquam extra se positum vidit et tanquam in aera a quibusdam abductum; deinde severos quosdam ac terribiles in aere stantes ipsaque, ne præteriret, impedire volentes. Ductoribus autem propugnans, illi

Ἀ πολλὸς καὶ ὁ ἐλεῶν⁹¹ οὐδεὶς· ἐννόησον γὰρ ὅπως εἶσιν αἱ ψυχαὶ διότι κατεφρόνησαν τοῦ φόβου⁹² τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, μικρὰς ἀνέσεις παρακαλοῦσαι τυχεῖν καὶ μὴ τυγχάνουσαι, ἀλλ' εἰς τὰ καταχθόνια τῆς γῆς θρηνοῦσαι τὰς βλάβεις καὶ τὰς τρυφὰς καὶ τὰς πορνείας αὐτῶν καὶ τὰς λοιπὰς κακουργίας, ἀνόνητὰ μετανοοῦσιν ἐφ' οἷς κακοί⁹³ διεπράξαντο καὶ πενθοῦσιν ἀπαρηγόρητοι. Διὰ τοῦτο μάλιστα μακαρίζομεν τοὺς δικαίους καὶ τοὺς νηπίους⁹⁴ ἀποθνήσκοντας, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῶν ποτήριον τοῦ θανάτου ἐπικίνδυνον, παρ' ἐκείνους⁹⁵ ἐστὶ σωτήριον καὶ τὸ παρὰ πᾶσι φρικτὸν, παρ' ἐκείνους ἐπιθυμητὸν· καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἔχομεν ἐκείθεν ἀρχὴν τιμωρίας, παρ' ἐκείνους ἐστὶν⁹⁶ ἀρχὴ σωτηρίας· μόνον οὐχὶ λέγοντες⁹⁷. » « Ἡμεῖς ἄγγελοι εἰρηνικοὶ διεχώρισαν ἐκ τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀλύπτοι καὶ ἀνεμποδίστως παρήλθομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, ἀγαθοὺς ὁδηγοὺς ἔχοντες· ὡ γὰρ εὖρον ἐν ἡμῖν ὅπερ⁹⁸ ἐζήτουν ἡ ἡλιπίζον· εἶδον ἀμίαντον καὶ καθαρὸν τὸ σῶμα καὶ ἠσυχύθησαν· εἶδον ἀφθονοῦν καὶ λαμπρὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἀνετρέπησαν· εἶδον τὴν γλῶσσαν ἀσπίλον καὶ ἄβωλον καὶ

ἐφίμωθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠὺτελίσαμεν⁹⁹ αὐτούς· ἐπέβημεν δι' αὐτῶν καὶ κατεφέλομεν αὐτῶν φάσκοντες¹· « Εὐλόγητος Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήρην τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν. » — « ἡ παγὶς συνετρέθη, καὶ ἡμεῖς ἐβρόύσθημεν². » ἔθεν καὶ οἱ προσαπατῶντες³ ἄγγελοι ἔχαιρον⁴ (149b), δίκαιοι καταστίζοντο, ὅσιοι⁵ συνετέροντο λέγοντες· « Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν κληρονόμοι. »

(2) Καὶ μέντοι καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπιπόνητος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρείου φάσκει· « Πείθομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι πᾶσα ψυχὴ καλὴ τε καὶ θεοφιλὴς, ἐπειδὴν τοῦ συνδέσμου λυθεῖσα σώματος, (τῶν) ἐνθὲν ἀπαλλαγῆ, εὐθὺς ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν κελοῦ γίνεται⁷, ὅτε τοῦ ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρθέντος ἢ ἀποτεθέντος⁸ — οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ λέγειν χρὴ — θαυμαστὰν τινὰ ἡδονὴν ἡδεται καὶ ἀγάλλεται καὶ Πλεως⁵⁸⁰ χωρεῖ πρὸς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην, ὡπερ τι δεσμοτήριον χαλεπὸν τὸν ἐνταῦθα βίον ἀπολιπούσα καὶ τὰς περικειμένας ἀποσεισασμένη πίδαξ, ὅφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερὸν καθέλκετο, καὶ οἷον ἦδη τῇ φαντασίᾳ καρπούται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα⁹. »

(3) Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου λέγει· « Ἀναστάς¹¹ εἰς προσευχὴν περὶ ὧραν ὅ' ἦσθετο ἑαυτὸν ἀρπαγέντα τῇ διανοίᾳ· καὶ παραδόξως¹² ἐστὼς ἐβλεπεν ἑαυτὸν ὡπερ ἐξωθεν ἑαυτοῦ γενόμενον καὶ ὡς εἰς τὸν ἀέρα ἀφοδηγούμενον¹³ ὑπὸ τινῶν, εἶτα πικροὺς καὶ δεινοὺς ἐστῶτας ἐν τῷ ἀέρι καὶ θέλοντας¹⁴ αὐτὸν κωλύσαι¹⁵ ὥστε μὴ διαθῆναι. Τῶν δὲ ὁδηγούντων

Varia lectiones et notæ.

⁹¹ Ὁ λύων οὐδεὶς· ἐνν. γὰρ πῶς ἐ. ἐν ᾄδου ψ. L. ⁹² φ. καὶ τῆς ἐντ. τοῦ Θεοῦ L. ⁹³ κακῶς L. ⁹⁴ νηπίως cod. ⁹⁵ παρ' ἐκείνους ἐπαινετὸν καὶ ὁ. ἡ. ἐ. εἰς εἰς ἐκ L. ⁹⁶ ἐστὶν ἀνάπαυσις L. ⁹⁷ λέγοντ. cod. λέγουσι. ⁹⁸ ἄπερ ἐξ. καὶ ἡλπ. L. ⁹⁹ καὶ εὐτρη[πί]σαμεν L. ¹ Ps. εκκιν, 7. ² ἐβρόύσθημεν ἐντεῦθεν L. ³ προσαπατῶντες cod. et L. ⁴ ἐχ. ἄγγελοι L. ⁵ ὁ. συν. ἀγγέλοις λεγ. L. ⁶ Τοῦ Θεολόγου ed. Coloniensis 1690, I. p. 173 C. ⁷ γενομένη Gr. ⁸ ἡ Gr. ⁹ μακαριότητα ου. L. ¹⁰ Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου ed. Col. 1686. II 488 D. ¹¹ Ἀ. λ. Μέλλων γὰρ ποτε ἐσθίειν ὁ θεοφόρος Ἀντωνίου ἀνέστη εἰς πρ. π. ὡ. θέρ[ους] L. omittens ἦσθετο. ¹² παράδοξον Ath. ¹³ ὁδηγ. Ath. ἀποδηγ. cod. ¹⁴ θέλοντων τοίνυν Ath. ¹⁵ κωλύειν cod.

διαμαχομένων, ἀπήθουν ἐκεῖνοι λόγον, εἰ μὴ ὑπεύ-
 θυνος αὐτοῖς εἶη· βουλομένων οὖν αὐτῶν συνάρα
 λόγον ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, οὐ συνεχώρουν οἱ
 τὸν Ἀντώνιον ὀδηγοῦντες· «Τὰ μὲν¹⁶ ἀπὸ τῆς γεν-
 νήσεως αὐτοῦ, λέγοντες, ὁ Κύριος ἀπήλειψεν· ἀφ'¹⁷
 οὗ δὲ γέγονε μοναχὸς καὶ τῷ Θεῷ συνέθετο¹⁸, ἐξέστω
 ποιῆσαι λόγον.» (Καὶ δὴ) τότε κατηγορούντων (αὐ-
 τοῦ) καὶ μὴ ἐλεγχόντων, ἐλευθέρα γέγονεν ἡ ὁδὸς
 αὐτῷ καὶ ἀκώλυτος. Καὶ εὐθὺς εἶδεν ἑαυτὸν¹⁹ ὡς-
 περ ἐρχόμενον εἰς ἑαυτὸν καὶ τοῦ μὲν φαγεῖν ἐπε-
 λάθετο, ἔμεινε (δὲ) τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ²⁰
 ὅλης τῆς νυκτὸς εὐχόμενος καὶ στεναζών. Ἐθαύ-
 μαζε²¹ δὲ λογιζόμενος πρὸς ποίους ἐστὶν ἡ πάλῃ καὶ
 διὰ πόσων πόνων ἔχει τις διαβῆναι τὸν ἄερα καὶ
 ἐμνημόνευσεν ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὃ ἔλεγεν ἀπόστολος²²
 «κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος»· ἐν
 τούτῳ γὰρ ὁ ἔχθρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ μά-
 χεσθαι καὶ πειρᾶσθαι διακωλύειν τοὺς διερχομένους.
 ὅθεν²³ μάλιστα παρήγει λέγων²⁴· «Ἀναλάβετε τὴν
 πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα (δυνηθῆτε ἀντιστῆναι τῇ
 ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ), ὅπως μὴδὲν ἔχων ὁ ἔχθρὸς²⁵
 λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον κατασχυνθῇ²⁶· — Διὸ
 τοίνυν ἀνευδότης ἐπιμένωμεν²⁷ τῇ ἀσκήσει²⁸ γι-
 νώσκοντες ὅτι, ἐὰν μίαν ἡμέραν ἀμελήσωμεν, οὐ
 διὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἡμῖν συγχωρήσει, ἀλλὰ
 διὰ τὴν ἀμέλειαν **581** καθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀγανακ-
 τήσει μάλλον. Οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ²⁹ ἠκούσα-
 μεν· οὕτω καὶ Ἰούδας³⁰ ἀπώλεσε διὰ νύκτα μίαν
 ὅλου τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸν κάματον· οὐδὲ γὰρ
 ὁ ἔχθρὸς ἡμῶν ἀμελεῖ τῆς καθ' ἡμέραν³¹ φροντί-
 ζων ἀπωλείας πάντοτε, καὶ ἐὰν³² ἀμελοῦντας ἡμᾶς
 εὐρήσει, σφοδρότερος ἐπιτίθεται· εἰς δὲ τὸ μὴ ὀλι-
 γωρεῖν ἡμᾶς, καλὸν τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν αἰεὶ³³ με-
 λετεῖν³⁴· «Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω». Ἄν γὰρ
 ἡμεῖς ὡς ἀποθνήσκοντες καθ' ἡμέραν οὕτως ζῶμεν,
 οὐχ ἄμαρτήσομεν. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον·
 Ἴνα καθ' ἡμέραν ἐγειρόμενοι μὴ νομιζώμεν³⁵ φθάν-
 σαι τὴν ἑσπέραν καὶ πάλιν μέλλοντες³⁶ ἀνακλίνε-
 σθαι (150*) μὴ ἐγειρεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα³⁷ δια-
 λέξας αὐτῷ ποτε γενομένης πρὸς τινὰς περὶ τῆς
 διαγωγῆς τῆς ψυχῆς καὶ ποῖος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν
 ἔσται αὐτῇ τόπος, τῇ ἑξῆς νυκτὶ καλεῖ τις αὐτὸν
 ἄνωθεν λέγων· «Ἐξέλθε³⁸, Ἀντώνιε, καὶ βλέπε.»
 Καὶ δὴ ἐξελθὼν καὶ ἀναβλέψας εἶδε τινα μακρὸν³⁹
 ἐφ' εἶδει καὶ φοβερὸν ἐστῶτα, ἀναβαίνοντας δὲ τινὰς
 ὡς περ ἐπιτερωμένους, κάκεινον ἐκτείνοντα τὰς χει-
 ρας καὶ τοὺς μὲν κωλυομένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ
 ὑπεριπτωμένους καὶ ἀμερίμνως λοιπὸν ἀναγομέ-
 νους· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς τοιοῦτοις ἔτριξε τοὺς ὀδόντας
 ὁ μακρὸς ἐκεῖνος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπίπτουσιν ἐχαι-

rationem requirebant, annon ipsis tributarius esset.
 Volebant igitur ab ipsius nativitate rationem quaere-
 re; sed qui ducebant Antonium non permiserunt,
 dicentes: «Ea quidem quæ ab ipsius nativitate
 sunt, Dominus delevit. Ex quo vero factus est mo-
 nachus et Deo dicatus, liceat reddere rationem.»
 Et tunc illis criminantibus ipsum et non convincen-
 tibus, ipsi libera et aperta via facta est. Et statim
 semetipsum tanquam ad se revertentem vidit, et
 cibos sumere non recordabatur, sed reliquo die
 totaque nocte remansit orans et gemens. Mirabatur
 autem reputans adversus quales inimicos sit collu-
 ciatio, necnon per quos labores habeat quis aera
 trajiciendum, et recordatus est hoc esse quod dixit
 Apostolus, «secundum principem potestatis aeris.»
 In hoc enim potestatem habet inimicus ut pugnet
 et conetur impedire transeuntes; unde maxime hor-
 tatur dicens Apostolus: «Accipite armaturam Dei
 ut possitis resistere in die malo,» ita ut nihil om-
 nino habens adversum vos inimicus erubescat.
 Itaque sine remissione perseveremus in bonis exer-
 citiis, scientes, quoniam, si unum diem negligentes
 sumus, non ob præteritum tempus ignoscet, sed
 propter negligentiam adversum nos Deus magis
 irascetur. Sic enim in Ezechiel audivimus; sic et
 Judas in una nocte totius præteriti temporis labo-
 rem perdidit. Non enim prætermittit inimicus noster
 quin quotidie perditionem nostram meditetur, et,
 si negligentes nos invenerit, tunc violentius impet-
 tit. Ut autem non incuriose agamus, bonum est
 dictum apostolicum semper meditari: «Quotidie
 morior.» Si enim nos quasi quotidie morientes
 sic vivimus, non peccabimus; et tale est illud di-
 ctum, ut quotidie vigilantes non putemus vesperam
 attingere, nec rursus recubitori surgere cogite-
 mus. Posthæc autem, habito ab ipso cum aliqui-
 bus colloquio de transitu animæ et de loco qui
 post exitum ei futurus est, nocte sequenti vocat
 quis eum desuper dicens: «Egredere, Antoni, et
 vide.» Et cum egressus aspexisset, vidit quemdam
 aspectu longum et terribilem stantem, et quosdam
 ascendentes quasi subievatos alis, et illum manus
 extendentem, et alios quidem ab illo impeditos,
 alios autem supervolantes et tandem secure su-
 productos. Et super his quidem procerus ille den-
 tibus fremebat, sed super delabentibus lætabatur;
 et facta est vox dicens: «Reputa visum, Antoni.»
 Et, aperta ipsi intelligentia, cognovit animarum
 esse transitum, procerumque stantem inimicum
 generis nostri diabolum, qui sibi subjectos prchen-

Varia lectiones et notæ.

¹⁶ λ. ἐκεῖνος ante τὰ μὲν Ath. ¹⁷ ἐξ Ath. ¹⁸ ἐπηγγελάτο τῷ Θεῷ Ath. ¹⁹ καὶ πρὸς ἐ. ἐστῶτα· καὶ πάλιν ἦν ὅπως Ἀντώνιος τότε τῷ μὲν φ. αὐτὸς ἐπιλαθόμενος Ath. ²⁰ καὶ δι' ὁ ν. Ath. ²¹ Ἐ. γὰρ βλέπων π. πόσους Ath. ²² Eph. ii, 2. ²³ δι' ὁ καὶ Ath. ²⁴ Eph. vi, 13. ²⁵ ἔχ. π. ἡ. φ. ὁ ἐ. Ath. ²⁶ κατασχυνθῇ L. ²⁷ ἐπιμένωμεν cod. ²⁸ ἀ. γ. ὁ τι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀμ. L. ²⁹ Ez. iii, 20. ³⁰ Gen. xxviii. ³¹ τῆς καθ' ἡμῶν φρ. L. ³² καὶ ἀμ. ἡμᾶς εὐρήσομεν L. ³³ ἀεὶ μ. ρ. L. ³⁴ I Cor. xv, 51. ³⁵ νομιζόντες ὅθ' ἕως ἑσπέρας καὶ ὅτε μ. κοιμηθῆναι, μὴ L. ³⁶ συν-
 ελθόντας πρὸς αὐτὸν Ath. ³⁷ ταῦτα Ath. ³⁸ Ἐξ τοίνυν (ἦδει γὰρ τῶν ὑπακούειν ὀφείλει) καὶ ἐθεώρησε
 Ath. ³⁹ μ. ἀειδῆ καὶ φ. ἐ. καὶ φθάνοντα μέχρι τῶν νεφελῶν καὶ ἀν. Ath. — 16 καὶ διελθόντας λ. ἀ. ἀνά-
 γεσθαι· ἐπὶ οὖν Ath.

dens transire impediebat, et sibi non tributarios retinere nequibat. *

διανοίας, ἔγνω ψυχῶν εἶναι τὴν ⁴² πάροδον. Καὶ τὸν ⁴³ ἐστῶτα μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν διάβολον καὶ τοὺς μὲν ὑπευθύνους αὐτῷ κρατοῦντα ⁴⁴ καὶ κωλύοντα διελεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθύνους ⁴⁵ μὴ δυνάμενον κατέχειν ⁴⁶.

Ideo quoque magnus et longanimis Eustratius jamjam, etsi martyrio moriturus, precabatur dicens: « Magnificans magnifico te, Domine, quod humilitatem meam respexisti, et non conclusisti me in manus inimicorum, et ex necessitatibus vasti animam meam. Et nunc sustineat me manus tua, et veniat super me misericordia tua, quoniam conturbata est anima mea et tristis est in exitu de corpore isto; nequaquam mala voluntas adversarii praevaleat adversus illam, et involvat in tenebris propter factas mihi in agonia huius vitae culpas. Miserere mihi, Domine, et ne videat anima mea terram malorum dæmonum faciem, sed eam suscipiant angeli tui lucentes et fulgidī. Da gloriam nomini sancto tuo, et potentia tua deduc me in divinum tuum tribunal. Dum judicabor, non me comprehendat manus principis hujus mundi, ad detrahendum me peccatorem in profundum inferni. »

Non aliter etiam magnus apostolus Judas in sua catholica epistola hæc manifestat, dicens: « Archangelus autem Michael cum diabolo disputans et altercans de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiae; sed dixit: « Increpabit tibi Dominus, diabole. » Volens enim significare tenebrosam diaboli super humanas animas tyrannidem, et opponere quam habebat ille in tumultum corporis Moysi, hoc fecit, ut discamus diabolum cum suis perversis et rebellibus potentiis in quietis loca, via superna animas prohibere, ne perveniant, ideoque angelos eas e corpore egredientes suscipere. »

Sic quoque Martyrius Antiochensis in eamdem epistolam ait: « Postquam enim anima dehinc erepta e corpore egreditur, statim occurrunt ei angelicæ potestates pravorumque dæmonum caterva, ut juxta qualitatem operum quæ facta sunt, malorum vel bonorum, ad loca digna vel hi vel illi deducant eam custodiendam usque ad ultimum judicium,

Α ρεν ⁴² καὶ ἐγένετο φωνὴ λέγουσα. « Νόει ⁴³ τὸ βλεπόμενον (Ἄντωνις). » Καὶ διανοιχθεῖσης αὐτῷ τῆς

διανοίας, ἔγνω ψυχῶν εἶναι τὴν ⁴² πάροδον. Καὶ τὸν ⁴³ ἐστῶτα μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν διάβολον καὶ τοὺς μὲν ὑπευθύνους αὐτῷ κρατοῦντα ⁴⁴ καὶ κωλύοντα διελεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθύνους ⁴⁵ μὴ δυνάμενον κατέχειν ⁴⁶.

⁴⁷ (4) Διὰ δὲ τοῦτο καὶ ὁ μέγας καὶ πολυάθλος Εὐστράτιος μέλλον, καίπερ διὰ ⁴⁸ μαρτυρίου, τελειοῦσθαι, προσηύξατο λέγων· « Μεγαλύνειν μεγαλυνῶ σε, Κύριε, ὅτι ἐπέιδες ἐπὶ τὴν ταπεινώσειν μου **582** καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν καὶ ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχὴν μου· καὶ νῦν σκεπασάτω με ἡ χεὶρ σου, καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, ὅτι τετάρακται ἡ ψυχὴ μου καὶ κατώθιός ἐστιν ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος τούτου, μήποτε ἡ πονηρὰ τοῦ ἀντικειμένου βουλήσιν συναντήσῃ αὐτῇ καὶ παρεμποδίσῃ ἐν σκοτίῃ διὰ τὰς ἐν ἀγνοίᾳ ἐν τῷ βίῳ τοῦτω γενομένας μοι ἁμαρτίας· Πιθός μοι γένου ⁴⁹, Δέσποτα, καὶ μὴ φοιῇ ἡ ψυχὴ μου τὴν ζεσφωμένην ⁵⁰ ὅψιν τῶν πονηρῶν δαιμόνων, ἀλλὰ παραλαβέτωσαν αὐτὴν ἄγγελοι σου φαιδροὶ καὶ φωτεινοί. Δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, καὶ τῇ σῆ δυνάμει ἀνάγαγέ με εἰς τὸ θεῖόν σου βῆμα· ἐν τῷ κρίνεσθαι με μὴ καταλάβῃ με ἡ χεὶρ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου ⁵¹ τούτου εἰς τὴν κατασπᾶσαι με τὸν ἁμαρτωλὸν εἰς βύθος ⁵² ἄβου. »

(5) Τοιγάρ τοι καὶ ὁ μέγας ⁵³ ἀπόστολος Ἰούδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ ⁵⁴ ταῦτα παραδηλοῖ λέγων ⁵⁵· « Ὁ δὲ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ, ὅτε τῷ διαβόλῳ, φησὶν ⁵⁶, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπιενγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν ⁵⁷· « Ἐπιτιμήσει σοι Κύριος, » διάβολος ⁵⁸· βουλόμενος γὰρ παραστῆσαι τὴν ἐν τῷ ἀφανεῖ ⁵⁹ τοῦ διαβόλου περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν τυραννίδα, ἣν ἔσχεν εἰς ⁶⁰ τὴν ταφὴν τοῦ σώματος Μωυσέως ἀντιστῆναι, ἵνα μάθωμεν, ὅτι πρὸς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως ὁ διάβολος μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ πονηρῶν καὶ ἀποστατικῶν δυνάμεων, εἴργει πορεύεσθαι τὰς ψυχὰς τῆς ⁶¹ ἄνω πορείας, διὸ καὶ ἄγγελοι παραλαμβάνουσιν αὐτὰς ἐξιούσας ἀπὸ τοῦ σώματος. »

⁶² (6) Οὕτω ⁶³ δὲ καὶ ὁ Μαρτύριος Ἀντιοχείας ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησὶν· « Ἐπειδὴ γὰρ, τῆς ψυχῆς ἀπὸ σώματος χωριζομένης μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν, εὐθὺς προσεπαντῶσιν αὐτῇ ἀγγελικαὶ ⁶⁴ δυνάμεις ἀγαθαὶ καὶ δαιμόνων στίφος πονηροτάτων ⁶⁵, ἵνα πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἔργων ὧν ἔπραξαν ⁶⁶ πονηρῶν καὶ ἀγαθῶν, ἐπὶ τοὺς ἀξίους τόπους ἡ οὐ-

Variae lectiones et notæ.

⁴² πρὸς Ἄντωνιον add. Ath. om. Ἄντωνις. ⁴³ ἐνενοεῖ τῶν ψ. Ath. ⁴⁴ τὴν — ἐχθρὸν non habet Ath. ⁴⁵ τὸν φθονοῦντα τοῖς πιστοῖς καὶ Ath. ⁴⁶ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα Ath. l. κρατοῦμένους καὶ κωλυμένους; cod. ⁴⁷ μὴ πεισθέντας αὐτῷ μ. δ. κρατεῖ Ath. — ἀνευθύνους om. L. ⁴⁸ μὴ δ. κατασχεῖν L. ⁴⁹ Τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου, non presbyteri illius C. P. cujus « refutatio eorum qui dicunt mortuos a viventibus haud juvari » in Bibl. M. XXVII, 362 legitur, sed martyrismi ejus nominis oratio, quæ exstat Latina apud Surium Ced. 15, c. 52. ⁵⁰ διὰ τοῦ μαρτυρίου L. ⁵¹ γένου L. ⁵² ἔσοφ. L. ⁵³ κόσμου om. L. ⁵⁴ βυθόν L. ⁵⁵ μέγας Κύριλλος ἐν τῇ καθ. L. ⁵⁶ ἀ. ἐπ. om. L. τ. παραδηλῶν ἔφη L. ⁵⁷ Judæ, non Cyrilli, ut in cod. Monacensibus Raderus legebat, ep. 9. Ὁ δὲ M. ὁ ἀ. ⁵⁸ φησὶν om. L. Ἐπιτιμήσα; L. ⁵⁹ ἀλλ' εἶπεν om. L. Ἐπιτιμήσαι L. ⁶⁰ διάβολος? (διαβολ. cod.) om. L. γὰρ om. L. ⁶¹ κατὰ add. cod. ⁶² ἔσχεν ἐκ τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, συνεχώρησεν αὐτῷ καὶ περὶ τὴν L. ⁶³ ταῖς — πορείαις cod. ⁶⁴ Martyrius in Judæ Ep. a. 459-471. ⁶⁵ Ὁ om. cod. et L. ⁶⁶ αὐτῇ ἄγγελοι καὶ δυνάμεις L. ⁶⁷ πονηροτάτων l. ⁶⁸ ἔπραξε π. τε καὶ L.

τοι ἢ ἐκεῖνος, ταύτην ἀποκομίτωσιν φυλαχθησομένην ἕως τῆς τελευταίας κρίσεως⁶⁶, καθ' ἣν εἰς κρίσιν παραστησόμεθα **583** πάντες, εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τε καὶ ἀνάπαυσιν ἢ εἰς τὴν ἀπέραντον φλόγα (150b) τοῦ πυρὸς ἀπαχθησόμεθα, ὅπερ ὁ θεὸς βουλόμενος ὑποδείξαι διὰ τινος τύπου σωματικοῦ, παρεσκευάσεν ἐν τῇ τοῦ Μωϋσέως τελευταίῃ φανῆναι τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ διακρινόμενον περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τὸν πονηρὸν ἀντιπράττοντα δαίμονα καὶ τούτῳ τὸν Μιχαὴλ ἀγαθὸν ἄγγελον ἔντα προσυπαντήσας καὶ ἀποσοθήσας, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ τῶν ὄλων παραχωρήσας τῆς κατ' ἐκεῖνου κρίσεως ὅπως διὰ τούτου ⁷⁰ μάθωμεν, ὡς ἔστι τις ἀγωνία τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἐξοδὸν καὶ ὅτι χρὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐτοιμαζέσθαι πρὸς τὸ τῆς εὐαγγελικῆς⁷¹ ἡμῶν ἐπιτριζόντων φθονερῶς καὶ πικρῶς εἰς ἄπαν.

⁷² (7) Λέγει οὖν καὶ ὁ μέγας ὁμολογητὴς Μάξιμος Β πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον · « Τίς, ἀγαπητέ⁷³, τῶν κατ' ἐμὲ βύποις ⁷⁴ ἀμαρτημάτων κατεστιγμένους οὐ φοβεῖται τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπίστασιν ⁷⁵, ὅφ' ὧν κατὰ θεῖαν ψῆφον τῆς ⁷⁶ ζωῆς τὸ πέρασ δεχόμενος, βίβ' τοῦ σώματος μετ' ὀργῆς ἐξωθεῖται καὶ μὴ βουλόμενος; τίς κεκηλιδωμένην ⁷⁷ ἑαυτῷ συνεπιστάμενος ⁷⁸ τὴν συνείδησιν, οὐ δέδοικε τὴν ὀμωτάτην ⁷⁹ τῶν πονηρῶν δαιμόνων ⁸⁰ βαρβαρώδη ὑπάντησιν, ἐκάστου ⁸¹ τούτων κατὰ τὸν ἀέρα μετὰ τὴν ἐξοδὸν πρὸς ἑαυτὸν ⁸² ἀφειδῶς τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἔλκοντος καὶ τῷ ἐλέγχῳ τῶν αὐτῆ ⁸³ πεπραγμένων καταισχύνοντος καὶ πάσης ἐμποιοῦντος αὐτῇ τοῖς ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἐλπίδος ἐλεεινὴν ⁸⁴ ἀπόγνωσιν; » — « Μετὰ δὲ τὴν γινόμενην κατὰ τὸν ἀέρα πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας διάγνωσιν ⁸⁵ τε καὶ λογοθέτησιν ἢ πρὸς τὸν ἄδην κατάπτωσις διαδέχεται καὶ παροίκησις, ἐν ᾧ σκότῳ βαθεῖ ⁸⁶ [διάγουσι] ⁸⁷ καὶ βαρυτάτη σιγῇ, τροφὴν ἔχουσαι αἱ ἐκαίσε ⁸⁸ καταδεδικασμένοι ψυχαὶ τοὺς δριμυτάτους στεναγμοὺς καὶ τὰ πικρότατα δάκρυα καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ⁸⁹ δεινοῖς κατήφειαν, ἐκδεχόμενοι διὰ παντὸς οὐδὲν ἄλλο ⁹⁰ ἤ μόνον τὴν ⁹¹ ἐπὶ **584** τῇ δικαίᾳ ⁹² ψήφῳ δικαίαν ἀνταπόδοσιν ⁹³. Ταύτην ⁹⁴ οὖν συνίστησιν αὐτοῖς τὴν ἀπαυστον ⁹⁵ λύπην καὶ ὀδύνην ἢ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς, ἢ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας Χριστοῦ παρουσίας ἡμέρα, ἢ φρικωδέστατη ⁹⁶ παράστασις καὶ περὶ τῶν βεθιωμένων πάντων ἀπολογία, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ κριτοῦ σταθῆσονται ⁹⁷ καὶ λήφονται τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, οἱ δὲ τὴν ἀριστερὰν στάσιν λαχόντες, τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἐξώτερον σκότος [καὶ τὸν ἀκοίμητον σκώληκα] ⁹⁸

A in quo iudicandi adstabimus omnes, et inde ad æternam vitam et requiem vel ad perennem ignis flammam abducemur : quod Deus aliquo typo corporali significare volens, paravit in Moysi morte videri, Michaelen archangelum de corpore ejus disputantem, et pravam dæmonem contradicentem, et isti bonum angelum Michaelen occurrentem, eumque in fugam pellentem, sed omnium Domino iudicium adversus illum permittentem. Per hoc nos ediscere volebat quamdã animæ luctationem esse post exitum nosque debere bonis operibus parari ad obtinendam evangelicam defensionem adversus dæmones qui prorsus invidiose amareque contra nos fremunt. »

B Dicit etiam magnus confessor Maximus ad Joannem cubicularium : « Quis, dilecte, peccatorum meorum sordibus maculatus non timeret sanctorum accessum angelorum, a quibus, ex divina sententia vitæ finem accipiens, coactus et invitus e corpore cum ira expellitur? Quis maculatam sibi persentiens conscientiam, non metueret malorum dæmonum crudelissimum ac barbarum occursum, unoquoque eorum per aera post exitum ad se miseram animam crudeliter trahente, et convicio factorum ejus eam confundente, atque omnis spei in futura bona demissionem ei suggerente? » — « Post autem factam in aere spirituum nequitia disquisitionem ac rationem succedit ad inferos lapsus et inhabitatio, ubi spissis tenebris et altissimo degunt silentio, cibum habentes animæ hic damnatæ acerbissimos gemitus amarissimasque lacrymas et extraneum opprobrium; nihil unquam aliud accipientes nisi justam ex justa sententia remunerationem. Hanc igitur incessabilem tristitiam ac dolorem exacuit resurrectionis spes, terribilis diei adventus Christi expectatio, formidandum iudicium, et omnium qui vixerunt apologia, juxta quam alii a dextris Iudicis stabunt et ineffabilia bona promissa obtinebunt; alii vero a sinistris stabunt et habebunt ignem æternum, tenebras exteriores, vermem qui nunquam dormit, stridorem dentium, continuos fletus, sempiternum opprobrium ac punitionem. Hæc itaque præmeditantes et reputantes, merito dolent ac lacrymantur velut damnatæ atque inexcusabiles, non audita Sapientis disciplina, dicentis : « Quodcumque facere potes facere manus tua, pro viribus

Variae lectiones et notæ.

φυλαχθησάμεθα) cod. φυλαχθησομένην? custodiendam Mon. ⁶⁶ ἡμέρας cod. et L. ⁶⁷ εἰς τὴν ἀ. ζωὴν τε — ἀνάπαυσιν om. L. ⁶⁸ τούτων L. ⁶⁹ ἀγγελικῆς ἢ σ. ἐπ. L. ⁷⁰ Τοῦ ἀγίου Μάξιμου ad Jo. 7. II. p. 252 ed. Parisinæ 1675. ⁷¹ ἡγαπημένε M. ⁷² ἐμὲ ἔργους ἀμ. L. ⁷³ ἐπιστάσιν M. ⁷⁴ παρουσίας M. ⁷⁵ κεκηλιδ. cod. κεψηλιδ. L. ⁷⁶ συνεπαγ. M. ⁷⁷ τὴν ὀμωτάτην τῶν π. δαιμονίων καὶ βορβαρώδη ὑπ. ἐκ. τούτου L. ⁷⁸ δ. καὶ βάρβαρον ἐμπῶσιν M. ⁷⁹ ἐ. κατὰ τὸν ἀ. τοῦτον μ. M. ⁸⁰ ἐ. διασπώντος τὴν ἀ. ψ. M. ⁸¹ αὐτῆς L. ⁸² ἐλ. om. M. ⁸³ δ. τῆς τῶν ἐν ἄδῃ ψυχῶν καταστάσεως ἀκριθῆς ἀνατύπωσις ὅπως ἐν σκ. M. ⁸⁴ βαθύ cod. ⁸⁵ διάγουσι om. L. διάγωσιν M. ⁸⁶ αἱ ἐ. κ. φ. ἐπ. πικ. om. M. ⁸⁷ ἐπὶ τούτοις κ. M. ⁸⁸ ἀ. μὲν δ. μ. δὲ M. ⁸⁹ τὴν om. L. ⁹⁰ οὐσί M. ⁹¹ κατέχρισιν M. ⁹² T. σ. τὴν λ. ἢ M. ⁹³ τὴν ἀνάπαυστον L. ⁹⁴ φ. καὶ πανενδόξου π. τοῦ Χριστοῦ μεγαλειότης ἢ φρ. τῆς κρίσεως ἡμέρα — τῆς ἐκπτῶν συνειδήσεως καθ' M. ⁹⁵ σταθῆντες λ. M. ⁹⁶ κατ' τὸν ἀκ. σκ. om. L.

operare, quia nec opus, nec ratio, nec scientia, nec sapientia, erunt in inferno, quo tu properas. » Siquidem, « Non est in morte qui memor sit tui : in inferno autem quis confitebitur tibi ? » Etenim non est illie qui memor sit Dei dicatque cum lætitia : « Memor fui Dei et delectatus sum ; » neque qui confiteatur et salvus sit, quoniam reclusit Dominus illis omnem confessionem et correctionem.

περ « Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου » · ἐν δὲ τῷ ᾄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι ; » Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὁ μνημονεύων τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων μετ' εὐφροσύνης · « Ἐμνήσθην τοῦ Θεοῦ καὶ ἠεφράνθη, » εὐτε ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν ἅσασιν ἐξομολόγησιν καὶ διόρθωσιν.

Unde quoque beatus Nilus pronuntiat, dicens : « Memento stationis in inferno, et reputa quomodo sint illie animæ, in quali silentii acerbitate, in qua gemituum acrimonia, quanto metu vel agonia vel expectatione incessabilem fletum excipiunt, et frigus habent ac perennes illas lacrymas. »

Non aliter autem Gregorius illustris Romæ papa in dialogo ad Petrum ait : « Si enim sanctorum animas in cælo credimus esse, prorsus quoque peccatorum animas in inferno degere confitemur. » — « Et quemadmodum sanctos beatitudo lætificat et perpetua implet jucunditate, ita credendum est peccatores in inferno sentire mororem ac gemitum et dolorem perpetuum, velut camini flammam ipsorum animas comburentem, qualia sunt quæ divitem ac Lazarum respiciunt. »

Quod autem unusquisque moriens aliquem sensum ac firmamentum jam ex hinc percipiat futurorum ex illis quæ fecit, affirmat aristolicus Dionysius de his qui sancte dormierunt loquendo : « Cum ad præsentis vitæ finem pervenerunt, ipsorum iter ad immortalitatem, tanquam propinquius jam factum, manifestius vident, donaque divinæ gratiæ ac potentiæ celebrant hymnis, et divina replentur voluptate, non jam vicissitudinem in deteriora timentes, sed bene scientes sese bona quæ ædificaverunt firmiter æternumque habituros. Qui vero maculæ sordiumque profanarum pleni sunt, etsi quamdam initiationem sacram obtinuerint, quam de sua mente funeste abjicientes ad lethifera proruerunt desideria, cum ad hujus vitæ finem advenerunt, non pariter ipsis contemptibilis apparet divinorum oraculorum

τὸν τε βρυγμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὸ διηνεκὲς δάκρυον, καὶ τὴν ἀπέραντον αἰσχυνὴν τε καὶ κόλασιν. Ταῦτα δὴ ταῦτα προειρηνοῦσαι καὶ διαλογιζόμεναι, εἰκότως πενθοῦσι καὶ ἀποδύρονται ὡς κατακεκριμένοι καὶ ἀναπολόγητοι καὶ μηδὲ τοῦ σοφοῦ τὴν διδασκαλίαν ἀκούσαντες λέγοντος · « Πάντα ἃ ἔσα ἐν εὐρῇ ἢ χεῖρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὄση σοι ἡ δύναμις, ποιήσον, οὐκ οὐκ ἔστι ποίημα, καὶ λογισμὸς, καὶ γνώσις, καὶ σοφία ἐν ᾄδῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ » ἐπει-

(8) Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Νεῖλος παρεγγυᾷ φάσκων · « Μνήσθητι δὲ καὶ τῆς ἐν ᾄδῃ καταστάσεως καὶ λογίζου πῶς ἄρα εἰσὶν ἐκεῖ αἱ ψυχαί, ἐν ποίᾳ πικρότητι σιωπῆς, ἐν ποίᾳ δεινότητι στεναγμοῦ, ἡλικῶ φόβῳ ἢ ἀγωνίᾳ, ἢ τίνι προσδοκίᾳ τὴν ἀπαυστον ὀδύνην ἐκδεχόμεναι, καὶ τὸ ψύχος ἔχουσαι, καὶ ἀπέραντον ἐκεῖνο δάκρυον. »

(9) Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ Γρηγόριος ὁ κλεινὸς πάπας Ῥώμης ἐν τῷ πρὸς Πέτρον διαλόγῳ φησὶν · « Εἰ γὰρ τὰς τῶν ἁγίων ψυχὰς ἐν οὐρανῷ πιστεύομεν εἶναι, πάντως καὶ (151^a) τὰς τῶν ἁμαρτωλῶν ἐν 585 τῷ ᾄδῃ τυγχάνειν ὁμολογήσομεν. — « Καὶ καθάπερ τοὺς ἁγίους ἡ μακαριότης εὐφραίνει καὶ θυμηθίας ἀποπληροῖ διηνεκοῦς, οὕτω πιστεύειν χρὴ, ὅτι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐν ᾄδῃ λύπη καὶ στενοχωρία τε καὶ ὀδύνη συνέχει διαπαντὸς ὥσπερ καμίνου φλόξ τὰς ψυχὰς αὐτῶν φλογίζουσα, οἷα δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον. »

(10) Ὅτι δὲ τελευτῶν ἕκαστος αἰσθησὶν τινα καὶ πληροφορίαν ἀπ' ἐντεῦθεν ἦδη λαμβάνει τῶν μελλόντων ὑφ' ὧν ἔπραξε, φησὶν ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱερῶν κεκοιμημένων · « Ὅταν ἐπὶ τὸ πέρας ἔλθωσι τοῦ τῆδε βίου, τὴν [εἰς] ἀφθαρσίαν αὐτῶν ὀδὸν ὡς ἔγγυτεραν ἦδη γεγεννημένην ἔμφανεστερον ὁρῶσι καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θείας χάριτος, καὶ θεαρχίας ὕμνουσι, καὶ θείας ἠδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρα τροπὴν οὐκ ἔτι δεδιόκτες, ἀλλ' εὐ εἰδότες, ὅτι τὰ κτισθέντα κατὰ βεβαίως καὶ αἰωνίως ἔξουσιν · οἱ δὲ μολυσμοῦ ἀνάπλειοι καὶ ἀνείρων κηλίδων, εἴπερ ἱερὰς τινος τετυχῆκασιν μυήσεως, αὐτοὶ δὲ ταύτην ἐκ τοῦ οικείου νοδὸς ἐλευθρίως ἀπορῥαπίσαντες ἐπὶ τὰς φθοροποιούς ἠτομώλησαν ἐπιθυμίας, ἔσαν ἐπὶ τὸ τέλος ἔρχονται τῆς ἐνθάδε ζωῆς, οὐκέτι ὁμοίως

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁹ δάκρυον om. L. ¹ ἀπαυστον M. ² τε καὶ x. om. L. ³ Ecclesiast. ix, 10. ⁴ πάντα ἂν ὄσα εὐρῇ L. ⁵ ὡς ἢ δ. σου Ecc. ὄση δύναμις σου L. ⁶ Ps. vi, 5. ⁷ ἐν δὲ τῷ — Θεοῦ om. L. ⁸ Ps. lxxvi, 5. ⁹ κατ' αὐτοῦ ὁ Κύριος L. ¹⁰ Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ¹¹ ἐν τῷ ᾄδῃ L. ¹² ἐκεῖ νῦν αἱ ψ. ἢ ἐν π. π. σιωπῇ ἢ ἐν ποίᾳ πικροτάτῳ στεναγμῷ L. ¹³ καὶ τὸ ψυχικὸν ἔχουσι L. ¹⁴ Τοῦ Διαλόγου. IV, 28. ¹⁵ καὶ Γρηγόριος L. ¹⁶ φησὶν om. L. ¹⁷ Ἐν τὰς Gr. ¹⁸ ἐν τῷ ὁ. εἰ. ἐπιστεύουσα; τῇ τῆς ἱερᾶς συντυχίας πληροφορία, δέον ἐστὶν ἵνα, oportet ut per omnia esse credas Gr. ¹⁹ ἀδίκων ψυχὰς Gr. ²⁰ Ἄδῃ εἶναι ἐκ παντὸς πιστεύουσα Gr. ²¹ ἀδιαστάτως ahd. Mon. ²² Καθ. γὰρ τοὺς ἐκλεκτοὺς ἡ μ. ε. ὁ. Gr. ²³ ἐν οὐρανοῖς. ²⁴ διηνεκῶς L. ²⁵ ἀδίκους; ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου αὐτῶν τὸ πῦρ καταφλέγει Gr. ²⁶ λύπη τε καὶ L. ²⁷ φλοξ Mon. ²⁸ δὴ καὶ τὴν x. A. καὶ πλ. Mon. ²⁹ κατὰ τὸν A. πλ. L. ³⁰ Τοῦ Ἀρεοπαγίτου, de eccl. hier. 7. p. 407. ³¹ Ὅτι δὲ γε καὶ L. ³² ἀπ. ἐντεῦθεν ἦδει τ. μ. ὑφ' ὧν ἔπ. καθὼς φησὶν L. ³³ τοῦ δὲ β. cod. bis. ³⁴ τὴν εἰς ἀβθ. L. ³⁵ γεγυμνασμένην cod. ³⁶ θ. χ. καὶ om. I. ³⁷ μολυσμῶν L. ³⁸ ἀπορῥαπίσ. cod. quam — referunt Rader.

αὐτοῖς³⁹ εὐκαταφρόνητος φανεῖται τῶν θεῶν λογίων ἢ θεσμοθεσία, τὰς δὲ ἄλλυμένας δὲ τῶν οἰκειῶν παθῶν ἠδονὰς ἐτέροις ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσαντες καὶ τὴν ἱερὰν ζωὴν ἥς ἀνοήτως ἐκπεπτώκασι⁴⁰, μακαρίσαντες, ἐλεεινῶς καὶ ἀβουλήτως⁴¹ ἀποχωρίζονται⁴² τοῦ τῆδε βίου, πρὸς οὐδεμίαν⁴³ ἱερὰν ἐλπίδα χειρ- γωγούμενοι διὰ τὴν χειρίστην ζωὴν. Τούτων δὲ οὐδενὸς γινομένου κατὰ τὰς κοιμήσεις τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν⁴⁴, ἀφ' ὧν ὁ πρὸς τὸ πέρας ἐρχόμενος⁴⁵, τῶν οἰκειῶν ἀγώνων εὐφροσύνης ἱερᾶς ἀποπληροῦται καὶ σὺν ἠδονῇ πολλῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπιβαίνει τῆς ἱερᾶς παλιγγενεσίας. »

³⁹ (11) Ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεῖος Διάδοχος δηλῶν φάσκει : « Ἐάν οὖν μὴ προπύτως μετανοήσωμεν καὶ περὶ τῶν ἀμαρτιῶν⁴⁶ ἡμῶν πάντων **586** ἐξομολογησώμεθα, δεξιαν τινὰ ἀδελφῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου ἐν ἑαυτοῖς⁴⁷ εὐρήσομεν. Χρὴ δὲ ἡμᾶς εὐχεσθαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον καὶ⁴⁸ ἐκτὸς παντὸς εὐρίσκεισθαι φόδου· ὁ γὰρ ἐν φόδῳ εὐρισκόμενος, εὐδηλος⁴⁹ ὅτι πρὸς ταρταρίους ἄρχοντας ἀπελεύσεται· ἡ δὲ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἀγαλλιωμένη⁵⁰ ψυχὴ⁵¹ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀναλύσεως, ἐπάνω τῶν σκοτεινῶν⁵² πράξεων πάντων εὐρισκομένη, πρὸς τοὺς ἀγγέλους τῆς εἰρήνης ἔσπευδε⁵³ μετὰ χαρᾶς καὶ φέρεται. »

⁴⁰ (12) Καὶ γὰρ Νεῖλος αὐθις⁵⁴ ἱερὸς φησιν : « Ὅντως φοβερώτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, ὅτε τῶν ἀπαιτούντων τὴν ψυχὴν⁵⁵ ἐπιστάσια φοβερὰ συνέχει⁵⁶ φρίττουσαν αὐτὴν πρὸς τὴν ἐξοδὸν, καὶ ζεῖματα καὶ σχήματα φοβερώτατα, ὅτε δαίμονες ὄνειδιζόντες τὴν ἀμαρτίαν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκουσιν ἀπειλοῦντες⁵⁷ εἰς ἀνήδη καὶ σκυθρωπὰ χωρία⁵⁸, ὡς πρὸ τῆς βασάνου τὴν κατάπληξιν ἱκανὴν εἶναι πρὸς κόλασιν, ὅτε ἡ⁵⁹ συνειδήσις ἐπιτρέφουσα (151b) πρὸς τὰ πλημμελήματα⁶⁰ τρέμει τὴν πρὸς ἄξιν τῶν ἡμαρτημένων παραμένουσαν κόλασιν. Ἐνθεν γὰρ ἰδρῶτι κεῖται τὸ σῶμα διάδροχον, σημεῖα δεικνύον⁶¹ τοῦ ἔνδον καμάτου, καὶ τῆς ἀδῆλου⁶² ταραχῆς τὰ ὀρώμενα παρέχεται πρόδηλα τεκμήρια. Ἐντεῦθεν, καθάπερ οἱ τῶν πικρῶν ἀπογευόμενοι φαρμάκων ἀποστύφουσι τῇ ἀειδίᾳ τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς, πρὸς ἣν ἔσχον ἐκ τῶν ὀφθέντων⁶³ ἐκεί χυλεπὴν διάθεσιν, τυπωσάσης τὸν χαρακτῆρα τῆς ὄψεως⁶⁴ τῷ σχήματι τοῦ φαινομένου τὴν ἑαυτῆς φανερώσασαν⁶⁵ κεκρυμμένην ἀνάην. »

⁴¹ (13) Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐφη παλιν : « Οὐκ ἔστε πῶς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ συστρέφει ψυχὴν⁶⁶ ἀμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν⁶⁷ ἀνακινεῖ; Ὅθεν ζεῖματα πολλὰ ἔστιν ἀκοῦσιν τότε διεγυμένῃ⁶⁸ καὶ βίφεις φοβεράς, ὧν οὐδὲ τὴν θεωρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπίοντες, καὶ τὴν κλίνην

A legislatio, sed perditas suarum passionum voluptates aliis oculis intuentes et sanctam vitam e qua insulse deciderunt, beatam proclamantes, miserabiliter et invite ex hac vita eripiuntur, ad nullam sacram spem ob pessimam vitam adducti. Nihil autem eorum ad sanctorum hominum dormitiones respicit : ex illis, qui pervenit ad finem, de propriis certaminibus sancta repletur exultatione et cum jucunditate multa ad sacrae regenerationis viam progreditur. »

Quod etiam divinus Diadochus ostendens, ait : « Si igitur non convenienter egerimus poenitentiam et de cunctis peccatis nostris non fecerimus confessionem, quemdam absconditum metum in exitu tempore in nobis inveniemus. Oportet autem nos orare diligentes Dominum et extra omnem inveniri timorem ; qui enim in metu reperitur, evidens est eum ad tartareos principes abiturum. Anima vero quæ in dissolutionis hora in amicitia Dei exultat, supra cuncta tenebrarum opera inventa ad angelos pacis cum gaudio festinat et fertur. »

C Et Nilus sanctus iterum dicit : « Vere tremendissimum mortis mysterium, cum animam poscentium tremenda presentia circumdat eam ad exitum trepidantem ; horrendissimaque spectacula, cum demones, exprobrantes peccatum et minantes, ad se trahunt illam in tristitia desolataque loca, ita ut ante iudicium stupor ad punitionem sufficiat, cum conscientia ad peccata respiciens dignam culparum futuram poenam reformidat. Hinc enim corpus jacet sudore conspersum laboris interioris signa demonstrans, et invisibilis perturbationis quæ videntur manifesta sunt indicia. Hinc quemadmodum qui amarum gustaverunt poculum, invisibilitati animæ vultum componunt, et ibi quæ apparent, tristement illius dispositionem tradunt, ex forma enim apparentis, exprimentis characterem aspectu, suam absconditam tristitiam manifestat. »

D Sic etiam Chrysostomus rursus ait : « An nescitis quomodo in ultimo die peccata constringant animam ? quomodo cor deorsum trahant ? Unde multa refert horrenda, necnon tunc vultus aspicere cogit tremendos, quorum aspectum ferre nequeunt abeuntes : lectum ipsum multo cum fremitu exagi-

Varia lectiones et notæ.

³⁹ αὐτοῖς om. L. ⁴⁰ ἀποπεπτώκασι cod. et L. ⁴¹ ἀποβουλήτως L. ⁴² ἀποσχίζ. D. ⁴³ μηδεμίαν L. ⁴⁴ ἀν. αὐτῶν μὲν ὁ D. ⁴⁵ ἀρχόμενος cod. ⁴⁶ Τοῦ Διαδόχου, ἐπισκοπῆς τοῦ φησὶ ἐν τῇ βίβλ. Max. V. 834? ⁴⁷ ἀμαρτημάτων L. ⁴⁸ αὐτοῖς cod. ⁴⁹ καὶ om. L. ⁵⁰ εὐδηλος ὅτι πρὸς τοὺς ταρτ. L. ⁵¹ ἀγαλλωμένη L. ⁵² ἡ ψυχὴ L. ⁵³ πασῶν πράξεων L. ⁵⁴ τῆς εἰρήνης ἐπιτίθεται μετὰ χ. φ. L. ⁵⁵ Τοῦ ἁγίου Νεῖλου? ⁵⁶ ὁ ἱερὸς ἐφη. Ὁ φόδρον ἐστὶ L. ⁵⁷ ἡ ψυχὴ L. ⁵⁸ συνεχῆ L. τὴν om. L. ⁵⁹ ἀπειλοῦντες ὡς ἀμειδῆ L. ⁶⁰ σκυθρωπῶν φώρων L. — χώρα cod. χωρία? ⁶¹ ἡ om. L. ⁶² πεπλημμελημένα — περιμένουσα κόλασιν L. ⁶³ δεικνύον L. ⁶⁴ ὄψου cod. ⁶⁵ ἐκ τῶν ἐκεί χυλεπῶν L. (χυλεπ. cod.) ἔσχε cod. — χυλεπῶν? ⁶⁶ ὄψεως καὶ τῷ σχ. L. ⁶⁷ φανερωσάσης κ. ἀνοίαν L. ⁶⁸ Τοῦ Χρυσόστομου? ⁶⁹ ψυχὴ L. ⁷⁰ τῆς καρδίας ἀν. ὁ. καὶ ὁ. πολλῶν L. ⁷¹ διεγυμένων L.

tant, et truci vultu astantes intuentur, anima interius conturbata neque de corpore exire volente. Si enim truces cum videmus homines pertinescimus, minaces angelos severasque astantium potentias cernentes, quid non timebimus dum a corpore separabimur et anima detrahetur, multa sed frustra ingemiscens? »

Necnon magnus Basilius hortatur dicens : « Ne igitur differas de die in diem, ne incidas in eum quem non exspectas diem ; tunc, cum deserent te vitæ fontes et angustiae undique erunt et inconsolabilis afflictio, desperantibus medicis, propinquisque desperantibus ; cum gravi halitu paralytisque captus, feбри intus urente, ex imo corde gemes, et non qui consoletur invenies ; clamabis voce lassa tenuique, et non erit qui audiat : omne quod a te fuerit dictum tanquam delirium contemnetur. Nemo igitur te decipiat inanibus vanisque verbis ; superveniet enim tibi subita mors, et finis velut tempestas parebit. Veniet enim tristis angelus, violenter abducens detrahensque animam tuam peccatis devinctam, sæpe respicientem ad præsentia, multumque dolentem absque voce, gemituum organo jamjam impedito. O quantum te lacerabis ! quantum gemes frustra, de male deliberatis et actis pœnitens ! Tunc dices in mœnore cordis tui : « Væ, væ mihi, eo quod istud grave peccati onus non abjecerim ! Væ mihi quod maculas non laverim ! o prava consilia ac fœdera ! nam ob momentaneam peccati delectationem, in æternum puniar. Ob carnis voluptatem et æstum aeterno subijciar igni. Justum est Dei judicium : vocabar, et non audiebam ; contestabantur mihi, et ego ridebam. » Hæc et similia dices tuam plorando sortem, ante pœnitentiam præreptus. Itaque miserere tui habetoque in mente diem ultimum, ac tremendam vero miseramque exitus luctationem et suffocationem, et agonizæ horam, promptamque Dei sententiam, et angelos festinantes, et animam tunc misere conturbatam ac exagitatam, et valde trementem ac desolatam, et inaniter pœnitentem, cum jam nulla est utilitas. »

Θεοῦ κατεπαύουσαν, καὶ ἀγγέλους ἐπισπεύδοντας, καὶ ψυχὴν ἐν τούτοις δεινῶς θορυβουμένην, καὶ ἰλαγγῶσαν καὶ τρέμουσαν σφόδρα καὶ ἀπορούσαν, καὶ ἀνόνητον ⁸¹ μετανοοῦσαν ὅτε ὄρατος οὐδέν. »

CCXXXIII. Regnum Heraclonæ.

Post Constantinum, Heraclii filium, regnavit Heraclonas cum Martina matre mensibus quatuor

Senatus autem dejecit Heraclonam, et, amputatis

αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης τινάσσουσι καὶ φοβερὸν ἐνωρῶσι τοῖς παροῦσιν, τῆς ψυχῆς ἔνδον ⁷⁹ ἑαυτῆς ὠθοῦσης καὶ μὴ θελοῦσης ἀπορῥαγῆναι τοῦ σώματος· εἰ γὰρ ἀνθρώπους φοβερούς ἐνωρῶντες· ⁸⁰ δεδιττόμεθα, ἀγγέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν παραπεμπομένων βλέποντες, **587** τί οὐ πεισόμεθα, ἔλκομένων ⁷⁶ ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ χωριζομένης τῆς ψυχῆς, πολλὰ ἀποδουρομένης ⁷⁸ ἐκεῖ καὶ μάτην ; »

⁷⁶ (14) Καὶ μέντοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος παραινεῖ λέγων· « Μὴ ⁷⁷ τοίνυν ἀνάβαλλε ⁷⁸ ἡμέραν εἰς ἡμέρας, ἵνα μὴ ἐμπέσης εἰς ἣν οὐ προσδοκᾷς ἡμέραν, ἤνικα μὲν ἀπολείπῃς σε αἱ ⁷⁹ τοῦ ζῆν ἀφορμαὶ, ἀπορία δὲ πάντοθεν καὶ ὀλιψίς ἀπαραμύθητος, ἀπειρηκότων μὲν ἰατρῶν, ἀπειρηκότων δὲ τῶν οἰκείων, ὅτε πυκνῶ ⁸⁰ ἄσθματι καὶ ξηρῶ συνεχόμενος, πυρετοῦ ⁸¹ τὰ ἔνδον μυκῶντος, στενάξεῖς μὲν ἐπὶ μέσης καρδίας, τὸν δὲ συλλυπούμενον οὐχ εὐρήσης καὶ φθέγγῃ μέντοι γε ⁸² λεπτὸν καὶ ἀδρανές, ὃ δὲ ἀκούων οὐκ ἔστιν· πᾶν δὲ τὸ λαλούμενον παρὰ σου ὡς παραφροσύνη καταφρονεῖται. Μηδεὶς οὖν ἐξπατάτω σε κενοῖς λόγοις ⁸³ καὶ ματαίοις· ἐπιστήσεται γὰρ σοι ἀφνίδιος ἐλεθρος καὶ ἡ καταστροφή ὁμοίως καταιγίδι παρεῖ· ἤξει γὰρ ἀγγελος κατηφῆς ἀπάγων βιαίως καὶ σύρων σου τὴν ψυχὴν ἐδεμένην ταῖς ἁμαρτίαις, πυκνὰ ⁸⁴ μεταστρεφομένην πρὸς τὰ ὠδε καὶ ὀδυρομένην ἀνευ φωνῆς, τοῦ ὄργανου λοιπῶν τῶν θρήνων ἀποκλεισθέντος· ὧ πόσα σπαράξεις σεαυτὸν, ὧ πόσα στενάξεις ἀπρακτα, μετανοῶν ἐπὶ τοῖς κακῶς βουλευθείσι καὶπραχθείσιν. Οὐκ ἔρεις ἐν τῇ ὀδύῃ τῆς καρδίας σου ⁸⁵· « Αἶ, αἶ με, μὴ ἀπορῥίψαι τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον τῆς ἁμαρτίας αἶ ⁸⁶ με τὰς κηλίδας μὴ ἀποπλύνασθαι, ὧ τῶν πονηρῶν βουλευμάτων καὶ συναλλαγμάτων ! διὰ γὰρ πρόσκαιρον ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, αἰώνιον βασανίζομαι· διὰ σαρκὸς ἔδονην καὶ πύρωσιν τῶν αἰώνιων πυρὶ παραβίδομαι· δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ἰκαλοῦμαι καὶ οὐχ ὑπήκουον· διεμαρτύραντό μοι, ἐγὼ δὲ κατεγγέλων. » Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔρεις ἀποκλειόμενος σεαυτὸν ἂν, προαναρπαχθεὶς τῆς μετανοίας. — Ὑποκοῦν ἐλέησον σεαυτὸν καὶ λάβε δὴ εἰς ἔννοιαν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὴν ἐν τῷ φρικωδεστάτῃ ⁸⁷ καὶ ἑλασσιωτέρῃ ⁸⁸ τῆς ἐξόδου, (152^α) καὶ συνοχῆν, καὶ πνιγμὴν, καὶ ψυχωρραγίαν ⁸⁹ ὧραν καὶ ἀπόρασιν

D ΣΛΓ'. Βασιλεῖα Ἡρακλωνῶ ⁸⁹. **588** ⁹⁰ Μετὰ Κωνσταντίνου, υἱὸν Ἡρακλείου, ἔδρασιλευσεν Ἡρακλωνᾶς ἅμα Μαρτίῃ μητρὶ αὐτοῦ μήνας δ'.

(2) Ἡ δὲ σύγκλητος ἀπόσαστο Ἡρακλωνᾶν, ⁹¹ βι-

Variae lectiones et notæ.

⁷⁹ ἐν ἑαυτῇ L. ⁷⁸ ἀνθρώποι? ἀνευρόντες? L. ⁷⁶ ἔλκομένης L. ⁷⁵ ὀδυρομένης εἰκῆ L. ἀποδουρομένης cod. ⁷⁹ Τοῦ ἀγίου Βασιλείου? ⁷⁷ Μὴ, μὴ L. ⁷⁸ ἀναβάλλου L. ⁷⁹ αἱ om. L. ⁸⁰ πυκνῶς L. ⁸¹ πυρετοῦ ὀμόχουτος L. ⁸² μοιχ. cod.? ⁸³ γε om. L. ⁸⁴ κενοῖς καὶ μ. λ. ἐπ. δὲ αἴφν. δλ. L. ⁸⁵ π. μὲν? μετεστρεφ.? L. ⁸⁶ σου τότε· οὐαὶ μοι, μὴ ἀπορῥίψῃς L. ⁸⁷ αἶ — ἀποπλύνεσθαι om. L. ⁸⁸ φρικ. ἡμέραν καὶ L. ⁸⁹ ἑλασσιωτάτην cod. ἑλασσιωτάτη L. ex ἑλασσιωτ. compendio male lecto. ⁹⁰ ψυχωρραγίαν καὶ ἀπόρασιν L. ⁹¹ ἀνόνητα μ. ὅταν ὀφ. ἰ. δ. L. ⁹² Rubrica hæc deest in cod. et in Mon. et Par. 1706. ⁹³ 911. Cod. 753, 16 : Βασιλεύει δὲ Ἡ. οὖν μ. M. p. c. ⁹⁴ Cod. 753, 22, 25

νοκοπήσαντες αὐτὸν καὶ Μαρτίναν γλωσσοτομήσαν-
τες, καὶ ἐξώρισαν αὐτούς.

(3) Ἀνεβίβασαν δὲ⁹⁹ (ἐπὶ τὴν βασιλείαν) Κών-
σταν, υἱὸν Κωνσταντίνου, ἑγγονοῦ Ἡρακλείου.

ΣΛΔ'. Βασιλεία Κώνστα ἐγγόνου Ἡρακλείου.

Μετὰ⁹⁸ δὲ Ἡρακλωνῶν ἐβασίλευσε Κώνστας ἔτη
κζ', ὅς ἔφη ἐπὶ σιλεντίου πρὸς τὴν σύγκλητον· «Τοῦ
ἐμοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πα-
τρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου Ἡρακλείου, ἱκανὸν σὺν τῷ
πατρὶ βασιλεύσαντος, μετὰ δὲ τοῦτον λίαν βραχὺ —
ὁ γὰρ Μαρτίνης φθόνος τῆς αὐτοῦ μητρικῆς τοῦ
ζῆν αὐτὸν ἀπήλλαξε διὰ Ἡρακλωνῶν τὸν ἐξ αὐτῆς
ἰσθμῶς γεγεννημένον — ταύτην μετὰ τέκνου ἢ
ὁμιετέρα σὺν Θεῷ ψῆφος ἐξήγαγε πρὸς τὸ μὴ τὸν
ἀθέσμως⁹⁷ καὶ ἐκνόμως γεννηθέντα βασιλεύσθαι
τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων. Ἐγὼ δὲ παρακαλῶ συμ-
βούλους ἔχειν ὑμᾶς καὶ φίλους καὶ γνώμονας τῆς
ἐμῆς βασιλείας. » Καὶ φιλοτιμησάμενος αὐτοὺς δώ-
ροις ἀπέλυσεν.

⁹⁸ (2) Ἐφ' οὗ γέγονε⁹⁸ βίαιος ἄνεμος καὶ πολλὰ
δένδρα ἀνέσπασε, καὶ κίονας μοναχῶν κατέβαλε,
καὶ πλοῖα συνέτριψε.

589' (3) Ἀλλὰ καὶ Μαυρίας (ὁ τῶν Ἀρράβων
ἀρχηγός) τὴν Ῥόδον καταλαβὼν (καὶ παραλαβὼν)
τὸν κολοσσὸν (Ῥόδου) μετὰ, ατζ' ἔτη τῆς⁹ ἰδρύσεως
καθεῖλεν (ὄν Ἰουδαϊός τις) ἔμπορος⁹ ὠνησάμενος
ἑπτακοσίους καμήλους ἐφόρτωσε τῷ⁹ χαλκῷ⁹ (κο-
λοσσῷ)⁹.

⁹ (4) Μαυρίας δὲ⁹ μετὰ πλοίων ἦλθεν ἐν Φοινίκῃ,
ἐνθα ἦν ὁ βασιλεὺς (Κώνστας) μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
στόλου ναυμαχεῖν⁹ μέλλων μετ' αὐτοῦ. Τῆ δὲ νυκτὶ
εἶδε κατ' ὄναρ ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ὑπάρχοντα¹⁰ ἐν
Θεσσαλονίκῃ. Καὶ τοῦτο παραυτίκα γνωστικῶ τινι
διηγησάμενος, ἔφη· «Ὡ βασιλεῦ, εἶθε μὴ ὑπνωσας
τῆ νυκτὶ ταύτῃ μῆτε ὄνειρον θεάσῃ! τὸ γὰρ εἶναι
σε ἐν Θεσσαλονίκῃ ὅς ἄλλω τὴν νίκην¹¹ παραση-
μαίνει· τουτέστι, σοῦ ἠττηθέντος, ἢ νίκῃ πρὸς τὸν
ἐχθρὸν τεθήσεται. Ἡμέρας οὖν γενομένης καὶ ἀλλή-
λοις συμβαλόντων, ἠττᾶται ὁ βασιλεὺς καὶ συγκι-
νᾶται ἢ θάλασσα τῷ αἵματι τῶν Ῥωμαίων.

(5) Ἐπιβουλῆς δὲ¹² μηνυθείσης τῷ βασιλεῖ, ἀνα-
κοινοῦνται ταύτην γνησίῳ τινὶ τῶν ὑπηκόων φίλῳ
αὐτοῦ, ᾧ καὶ τὴν ἰδίαν ἐσθῆτα κατὰ τὴν ἐκείνου
συμβουλὴν ἐνδύσας καὶ εἰς πενιχρὸν πλοῖον
εἰσελθὼν σὺν ὀλίγοις ἀπέπλευσε διὰ τῆς νυκτὸς

A ipsi nariibus et Martinæ lingua, eos in exsilium pro-
pulerunt.

Elevaverunt autem ad regnum Constantem, Con-
stantini filium, Heraclii nepotem

CCXXXIV. Regnum Constantis, Heraclii nepotis.

Post Heraclonam autem regnavit Constans annos
viginti septem. Sic dixit ad senatum : « Postquam
Constantinus pater meus, vivente ipsius patre avo-
que meo Heraclio, satis diu cum patre regnavisset,
et paucissimo tempore post illum, siquidem Marti-
næ invidia, ipsius materteræ, ipsum e vita eri-
puit in gratiam Heraclonæ ex illa illegitime natī,
hanc cum filio vestra cum Deo sententia expulit, ut
illegitime illiciteque genitus Romanorum imperium
non teneret. Ego vero rogo vos ut sitis mihi consi-
liarii, et amici ac regni mei inspectores. » Et cum
donis honorasset eos dimisit.

Sub eo ortus est ventus vehemens, qui multas
extirpavit arbores, et columnas monachorum ever-
tit et navigia contrivit.

Interea Moavias, Arabum dux, Rhodo occupata,
simul cum ejus colosso, anno ejus constructionis
millesimo trecentesimo sexagesimo, hunc evertit ;
et Judæus quidam mercator emit illum et septingea-
tos camelos colossi iere oneravit.

Moavias cum navibus venit ad Phœnices, ubi
erat rex Constans cum Romana classe, ad pugnan-
dum adversus eum. Nocte vero rex in somnis se
vidit Thessaloniciæ degentem. Et cum statim hoc
alicui narravisset vati, ille ait : « Utinam, o rex,
non hac nocte dormivisses nec somnium habuisses !
Quod enim tu fueris Thessaloniciæ, te victoriam
alteri cessurum significat istud et, te victo, victo-
riam apud hostem mansuram. Die igitur facto, cum
congressi fuissent, victus est rex, et commiscuit se
mare cum sanguine Romanorum.

Insidias autem regi strui communicaverunt
alicui ex subditis regis, qui ipsius verus amicus
erat ; et rex, ex illius consilio, postquam proprio
indumento vestivisset eum, miseram cymbam
D conscendens, cum paucis navigavit usque Con-

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁸ Καὶ ἄν. Κώνσταντα τὸν υἱὸν Κ. ἐ. Ἡ. Ced. 754,2. ⁹⁹ Μ. δὲ Κωνστ. eod. Κόσμου ἔτος, ςρλδ' (ιμο, ςρμθ')
τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος χμ' (χμα') Ῥωμαίων βασιλεὺς Κ. ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου, υἱοῦ Ἡρακλείου αἰρε-
τικὸς ἐ. κζ', ὅς παρακλητικῶς λόγους πρὸς τὴν σύγκλητον ἐχρήσατο ἐπαινέσας αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ μίσους
Ἡρακλωνῶν καὶ Μαρτίνης ὡς φονέων γεγονότων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θωρακίς φ. ἀπ. Ced. 754,9—14.
⁹⁷ ἔξαθ. Leo. ⁹⁸ 647. ⁹⁹ Τῷ ς' ἔτει γ. ἄν. β. καὶ π. δ. πμμεγέθη ἔπεσον καὶ στύλους ἐβρίβη Ced.
754,22. ⁶⁵³. Περὶ τοῦ κολοσσῷ τοῦ ἐν Ῥόδῳ ; Ced. 755,8—10 : Τῷ ιβ' Μ. κ. τὴν Ῥ. καὶ τὸν κ.
μετὰ, ατζ' ἔτη. ⁹ αὐτοῦ add. Ced. ⁹ ὄν ὠν. ἐμπ. ἐνναχόσια καμήλια ἐφ. Ced. ⁹ τὸν χαλκῶν Leo, Ced.
⁹ τοῦ? ⁹ καὶ γὰρ οἱ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσοντες ἀνέστησαν ἀνδριάντα χαλκοῦν τῷ ἡλίῳ, κτλ. Ced.
⁹ 654. ⁹ ὅς παραγενόμενος εἰς τὸν Φοινίκῃ τῆς Λυκίας ἐνθα Ced. 756,2 (τῷ ιγ'). ⁹ ναυμαχεῖ μετ' α.
τῆ οὖν πρὸ τοῦ πολέμου ἐσπέρα θωρακί κ. δ. ὁ β. ὅτι ἦν ἐν Θ. Διυπνισθείς δὲ διηγήσατο τῷ ὄνειροκρίτῃ
ὁ δὲ ἐ. Ced. ¹⁰ ὑπάρχ. eod. ὑπάρχειν. ¹¹ ν. κρίνεται π. τὸν ἐ. σου ἢ νίκῃ τρέπεται καὶ δὴ τοῦτο
ἀπέβη. Συμβαλόντες γὰρ πόλεμον (καὶ Ced.) ἠττῶνται Ῥωμαῖοι Ced. Leo. ¹² ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις διασω-
θείς ὑπεστράφη μετ' αἰσχύνῃς ἐν ΚΠ. Leo, ἐνδύει δὲ ὁ βασιλεὺς ἄλλον τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ — ὁ δὲ β., κτλ.
Ced. 756,10—16.

stantinopolim extraordinarie salvatus. Postridie vero regium indutus habitum regis amicus, in regia navis certamen iniit. Hunc circumdantes inimici, regem esse existimantes, acriter præliabantur. Ille vero, multis ex eis viriliter occisis, Moavia ipso lethaliter vulnerato, interiit, impleto hoc verbo : « Majorem hac charitatem nemo habet, ut quis animam suam ponat pro amico suo. »

Constans autem in urbe proprium fratrem Theodosium occidit. Et in Siciliam abiit Romam volens regnum transferre.

Valde enim oderant eum cives, non solum propter fratris cædem, sed et quia Martium, papam Romæ, inhoneste Constantinopolim adductum, Chersonem in exilium miserat. Maximi quoque sapientissimi et duorum ipsius discipulorum sacras linguas et dexteram manus absciderat. Insuper multos orthodoxos vexationibus et vinculis punierat eo quod Monothelitarum hæresi acquiescere volebant.

Deinde cum qui uxorem et tres filios Constantinum, Heraclium et Tiberium adducerent misisset, Byzantini eos non dimiserunt.

Postquam igitur sex annos in Sicilia transegisset Syracusis in balneo occisus est e lethali vulnere quod quidam astantium in caput ipsi cado inflixit.

Populus autem videns regem defunctum, processione facta proclamavit regem quemdam Nizizum nomine, gente Armenium, hominem forma præstantem ac speciosissimum.

Quod cum audisset Constantinus, illius filius, Siciliam cum magna classe occupavit et captum Nizizum, patris occisorem, una cum seditiosis, interfecit. Et ita Constantinopolim reversus plaudentibus omnibus receptus est. Sed hic de illo sermo consistat : iis quæ in diebus patris ejus, in Sicilia interfecti, advenerunt, adhuc immorabor.

CCXXXV. De Saracenorum duce Moameth, qui et Mahomet.

Enimvero sub illo dux Saracenorum et pseudo-propheta Mahometus ex una tribu de familia Ismael, filii Abraham, descendens, apparuit. Necessarium autem duxi de ipsius turpi fœdaque hæresi enarrare.

Variae lectiones et notæ.

¹² συνάπτει? (συνάπτ. cod.) ¹³ Μαυίας και αὐτὸς κ. πληγείς cod. ¹⁴ Jo. xv, 15. ¹⁵ 659 661. ¹⁶ Τῷ ἰη' ἔτει ἀν. Κ. ὁ βασιλεὺς τὸν Ι. ἀ. Θ. θέν ἐκκακήσας ὁ ἄθυμος ταῦτα ὄραν ἐκπίφατο καταλθεῖν ἐν Σ. — βουλόμενος ἐν 'Ρ. τὴν β. μ. Ced. 762,8—20. ¹⁷ διὰ τὸ μισηθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν Βυζαντιῶν ὡς μονοθελητὴν και κακόδοξον Ced. 762,21. ¹⁸ κατεδίχα. cod. κατεδίχασε? ¹⁹ Πέμπει οὖν ἀγ. Ced. 763,21-763,3. ²⁰ οἱ δὲ Β. οὐκ ἀπέλυσαν αὐτούς Ced. ²¹ 668. ²² Τῷ κ' ἔτει ἐδολοφονήθη ὁ βασιλεὺς Κωνσταντὸς ἐν Σ. τῆς Σικελίας ἐν τῷ βαλανεῖῳ, ὃ λέγεται Δάφνη· συνεισηθὲς γὰρ τις αὐτῷ Ἀνδρέας, και ὡς ἤρξατο σμῆχθεσθαι ὁ βασιλεὺς, δέδωκεν αὐτὸν μ. τοῦ κ. κατὰ τῆς κορυφῆς και ἀπέκτεινε Ced. 763,11—16. ²³ καιρὶ cod. καιρίαν? ²⁴ Τὸν δὲ θάνατον αὐθήμερον ἤκουσαν ἐν τῇ πόλει, φωνῆς ἐκ τοῦ ἀέρος ἐνεχθείσης· και προβάλλονται οἱ Συρακούσιοι Μιζιζιον Ἀρμένιον β. βιασάμενοι αὐτὸν ὁ. λίαν ἐ. και ὦ. Ced. 762,17—19. ²⁵ Ἀκ. δὲ Κ. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποθίωσιν μ. π. ναυστολίας καταλαμβάνει τὴν Σ. και Μ. ἀναιρεῖ σὺν τῷ φονεῖ τοῦ ἰδίου πατρὸς Ced. 763,19—21. ²⁶ Νιζιζιον και τὸν φονέα? cf. p. 604, et Leonem : Νιζιζιον και τοὺς τοῦ πατρὸς ἀναιρέτας. ²⁷ Καὶ καταστήσας τὰ ἐσπίρια ἐπὶ ΚΠ. ἐρχεται κτλ. Ced. 763,22 764,5. ²⁸ Ced. 758,11, Her. 21 ut et Leo.

ἐν ΚΠ., σωθεὶς παραδόξως. Τῇ δὲ ἐπαύριον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένος ὁ φίλος τοῦ βασιλέως, ἐπιστάς τῇ βασιλικῇ νηὶ συνάπτεται ¹² πόλεμον, ὃν οἱ πολέμιοι περικυκλώσαντες, δοκοῦντες αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ἰσχυρῶς ἐπολέμουν. Ὁ δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνδρείως ἀνελών, Μαυία και αὐτοῦ ¹³ καιρίως πληγέντος, ἐτελεύτησε, πληρώσας τὸ γεγραμμένον ¹⁴· « Μείζονα ταύτης ἀγάπην εὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ. »

590 ¹⁵ (6) Ὁ δὲ ¹⁶ γὰρ Κωνσταντὸς ἐν τῇ πόλει τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεοδοσίον ἀνείλε. Καὶ ἀπῆλθεν ἐν Σικελία, βουλόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστήσει.

(7) Σφόδρα γὰρ ἐμισήθη παρὰ τῶν πολιτῶν οὐ μόνον διὰ τὴν ¹⁷ ἀναίρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι και Μαρτίνον τὸν πάπαν Ῥώμης ἀγαγὼν ἀτίμως ἐν ΚΠ. ἐξώρισεν εἰς Χερσῶνα. Καὶ Μαξιμου τοῦ σοφωτάτου και τῶν β' μαθητῶν αὐτοῦ τὰς ἱερὰς γλώσσας και τὰς δεξιὰς ἀπέτεμε χεῖρας, και μέντοι και πολλοὺς ὀρθοδόξους αἰκίας και θημεύσεσι ¹⁸ και ἐξορίας κατεδίκαζε ¹⁹ διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτοὺς τῇ τῶν Μονοθελητῶν αἵρέσει συνθέσθαι.

(8) Εἶτα πέμψας ²⁰ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα και τοὺς (γ') υἱοὺς αὐτοῦ (Κωνσταντίνον, και Ἡράκλειον, και Τιθέριον), οἱ ²¹ Βυζαντινοὶ τούτους οὐκ ἀπέστειλαν.

²² (9) Ποίησας οὖν ²³ ἐν Σικελίᾳ ἐτη σ', ἀναιρεῖται ἐν Συρακούσῃ λουόμενος, (152b) κατὰ κεφαλῆς λαθῶν μετὰ κάδου καιρίως ²⁴ πληγὴν ὑπὸ τινος τῶν παρισταμένων.

(10) Ὁ δὲ ²⁵ λαὸς ἰδὼν τὸν βασιλέα τελευτήσαντα, πορευθεὶς ἀναγορεύουσι βασιλέα Νιζιζιον τινὰ οὕτω λεγόμενον, Ἀρμενογενῆ εὐπρεπῆ ὄντα και ὠραϊότατον.

(11) Ὅπερ ἀκούσας ²⁶ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κατέλαβε τὴν Σικελίαν μετὰ πλείστης ναυμαχίας και χειρωσάμενος Νιζιζιον, τὸν ²⁷ φονέα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνείλε σὺν τοῖς στασιάζουσι. Καὶ ²⁸ οὕτως ἀνελθὼν ἐν ΚΠ. ἐδέχθη παρὰ πάντων εὐφημούμενος. Ἄλλ' **591** ὁ περὶ τούτου λόγος ἀναμεινάτω· ἐπὶ δὲ περὶ τῶν γεγενημένων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ ἐνδιατρίψομαι. ΣΛΕ'. Περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακηνῶν Μωάμεθ τοῦ και Μουχούμετ.

²⁹ Καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτοῦ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς και ψευδοπροφήτης Μουχοῦμετ ἐκ μιᾶς φυλῆς γενικωτάτης Ἰσμαήλ, υἱοῦ Ἀβραάμ, καταγόμενος ἀνεφάνη. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι τῆς περὶ τούτου μυσσαρὰς και παμμιαρὰς αἱρέσεως διηγήσασθαι.

²² (2) Νίζαρος· γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαὴλ ἀπόγονος, πατήρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. Οὗτος οὖν γεννᾷ υἱούς δύο, Μούνδαρον ²³ καὶ Ἀραβίαν· ὁ δὲ Μούνδαρος τίττει Κούσαρον, καὶ Κάϊτον, καὶ Θεμίμην ²⁴, καὶ Ἀσαδὸν ²⁵ καὶ ἄλλους· τινὰς ἀνωμότους, οἱ τὴν Μαδιανίτην ²⁶ ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνοτρόφου ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ ²⁷ ἐνδότεροι τούτων, οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ὀμηρίται· τουτέστιν Ἀμμανίται.

²⁷ (3) Ἀπόρου δὲ ὄντος τοῦ (προλαθόντος· Μουχοῦμετ ἦτοι) Μωάμεθ, εἰσῆλθε πρὸς τινὰ γυναῖκα πλουσίαν (μισθωτεῦσαι αὐτῇ), συγγενίδα αὐτοῦ οὔσαν, καλουμένην ²⁸ Χαδιγᾶ, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι (μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ. Εἶτα) κατὰ μικρὸν παρβησιασάμενος καὶ ἐπιελθὼν τῇ γυναίκα· χήρα οὖσα, λαμβάνει ²⁹ αὐτὴν (εἰς) γυναῖκα καὶ ἔσχε τὰς καμηλούς αὐτῆς καὶ τὴν ὑπαρξιν ταύτης· καὶ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ συνανεστρέφεται Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς καὶ ³⁰ 592 ἐθηράτω λόγους καὶ γραφικά· τινὰς ῥήσεις. Ἐσχε δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. Ἡ οὖν γυνὴ αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐλυπεῖτο σφόδρα ὡς περιφανῆς καὶ πλουσία, καὶ τοιοῦτῃ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρου, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῷ. Ἦν τροπωσάμενος ἔφασκε· « Ὅτι (φοβερὰν) ὄπτασιαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριὴλ ὄνοματι, (καὶ μὴ υποφέρων αὐτοῦ τὴν θεωρίαν ὀλιγωρῶ) καὶ πίπτω. »

(4) Ἐπισταθεὶς δὲ ³¹ ἀπὸ ψευδομαρτυροῦντος ³² αὐτῷ μοναχοῦ τινὸς Ἀρειανοῦ ψευδωνύμου, διὰ τὴν κακοπιστίαν αὐτοῦ ἐξορισθέντος ἀπὸ Κ.Π. ἐκ τῆς μονῆς τῶν Καλλιστράτου, οὗτος ὁ μιὰρὸς ἀπεπλάνησεν αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς γυναῖκας οὕτω λέγων, ὅτι ὄπτασις τινὰ ἀγγέλου ³³ λεγόμενον Γαβριὴλ θεωρεῖ καὶ μὴ φέρων τὴν θέαν καταπίπτει. Οὗτος γὰρ ὁ ἀγγελὸς εἰς πάντα τοὺς προφήτας ἀποπέμπεται. Αὕτη οὖν ἡ γυνὴ καὶ αἱ λοιπαὶ τοῖς λόγοις τοῦ ψευδαδῶδᾶ πεισθεῖσαι προφήτην αὐτὸν εἶναι, ἐκήρυξαν πανταχοῦ προφήτην αὐτὸν ὑπάρχειν.

(5) Καὶ ³⁴ ἐκράτησεν ἡ αἵρεσις αὕτη τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίου. Προήλθεν δὲ ὁ λόγος τῆς πλάνης ταύτης καὶ εἰς ἄνδρα φύλαρχον τοῦνομα Βουβάχαρ. Ἡ οὖν γυνὴ (155^a) θανοῦσα τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονόμον κατέλιπεν. Ἐκ τούτου οὖν ἐγένετο περιφανῆς ἄγαν ὡς περιούσιος ³⁵.

³⁶ (6) Οὗτος ὁ θεομισθὸς καὶ ἄθεος ³⁷ περιτυχὼν Ἰουδαίοις καὶ (Χριστιανοῖς δὴσεν) Ἀρειανοῖς (τε)

Porro Nizarus Ismaelis pronepos, omnium illorum dicitur pater. Hic duos genuit filios, Mundarum et Arabian. Mundarus autem genuit Cusarum, Caitum, Themimen, Asadum et alios quosdam anonyms, qui, Madianitarum solitudine obtenta, habitantes in tentoriis, pecudes educabant. Sunt alii interiores, non ex tribu illorum, sed ex Jectan oriundi, qui dicuntur Homeritæ, id est, Ammanitæ.

Inops autem cum esset prædictus Mahometus seu Moamethus, venit ad quamdam mulierem divitem ut pro mercede serviret ei; hæc ei propinqua erat et vocabatur Chadiga; ipse camelos ducere ac negotiari cum contribulibus suis debebat. Deinde paulatim adeptus fiduciam, ad mulierem quæ vidua erat, reversus, illam accepit uxorem et habuit illius camelos et substantiam. Et commoratus in Palæstina cum Judæis et Christianis conversatus est et litteras et quosdam Scripturæ locos investigavit. Laborabat autem epilepsiæ morbo. Illius igitur uxor ideo valde lugebat quod illustris et dives tali viro, non solum inopi, sed etiam epileptico, conjungeretur. Quam convertens ait: « Tremendam visionem angeli Gabrielis dicti conspicio, et non ipsius visum sufferens, deficio et cado. »

Usus est autem falso testimonio ejusdam monachi pseudonymi Ariani, qui ob pravam opinionem a Constantinopoli ex monasterio Callistrati expulsus fuerat; hic nefarius decepit illam et cæteras mulieres ita dicens: « Visione quemdam angelum Gabrielem dictum conspicio et visum non ferens prolabitur. Iste enim angelus ad omnes prophetas mittitur. » Ipsa ergo mulier et cæteræ mulieres falsi abbatis sermonibus deceptæ, credentesque illum esse prophetam, ubique prædicaverunt illum prophetam esse.

Et prævaluit hæresis illa in finibus Æthiopiæ. Pervenit autem hujus erroris doctrina usque ad tribus principem nomine Bubachar. Mulier ergo mortua illum successorem et hæredem reliquit. Ex hoc itaque veluti dives celebris valde factus est.

Iste impius et atheus conversatus cum Hebræis et Christianis, Arianis scilicet et Nestorianis, et undique

Variæ lectiones et notæ.

²² Ced. 738,15 — 20. — ἀπ. παρὰ πάντων ἀ. Ced. ²³ Μούνδαρον καὶ Ἀραβίαν Ced. ²⁴ Θεμίμην Ced. ²⁵ Ἀσαδὸν Ced. ²⁶ Μαδιάνη καὶ τὴν ἐρ. Ced. ²⁷ καὶ οἱ ἐνδ. αὐτῶν ἐκ τῆς φ. τοῦ Ἰ. οἱ λ. Ἀμμανίται τ. Ὀμ. οἱ καὶ ἔμποροι Ced. ²⁸ Ced. 738,20—739,8. ²⁹ ἀ. ὄνοματι Χαδιγᾶ μισθωτὸς ἐπὶ τῷ κ. καὶ πρ. Κατ' ὀλίγον δὲ π. ὑπειστήλα τῇ Ced. ³⁰ ὁ. καὶ ἔλαβεν ἀ. γ. ἐργόμενος δὲ ἐν Π. Ced. ³¹ ἐθήρα ἐξ αὐτῶν τινὰ γραφικά· ἐπεὶ δὲ δαιμονίων ἦν, ἐνόησε δὲ καὶ ἐπιληψίαν, ἐθεράπευσε δὲ τὴν γυναῖκα λυπούμενην σφ. ὅτι ἦν εὐγενῆς καὶ ὅτι συνήφθη τ. ἀπ. καὶ δαιμονιῶντι, λέγων· Ἄ. ὁ. λεγόμενον Γ. Ὁ. καὶ π. Ced. ³² Αὕτη δὲ ἔχουσα μοναχὸν διὰ κ. ἐξόριστον ἐκείσε ὄντα φίλον αὐτῆς, ἀνήγγειλεν αὐτῷ πάντα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου· κακείνος ἄβλων πληροφορησάμενος αὐτὴν εἶπεν ὅτι ἀληθῶς λέγει· οὗτος γὰρ ἀγγέλος πέμπεται πρὸς πάντα προφήτην· καὶ αὕτη πιστεύουσα τῷ λόγῳ τοῦ ψ. ἐκήρυξε καὶ ἄλλαις γυναῖξιν ὁμοφύλοις αὐτῆς· καὶ οὕτως ἐκ γυναικῶν ἦλθεν εἰς ἄνδρας Ced. 739,8—14. cf. narrationem de vita Moh. in cod. Rehdigerano. ³³ ἐπιψευδομ. cod. ³⁴ ἀγγέλου λεγομένου cod. ³⁵ Καὶ πρώτον Ἀβουβ. διάδοχον κ. καὶ ἐκρ. — τοῦ Αἰθιοπίου, κτλ. Ced. 739,14—17. ³⁶ καὶ κατέσχεν ἡ πονηρὰ πλάνη καὶ ἡ αἵρεσις αὐτοῦ τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίου add. cod. ³⁷ Ced. 739,18—740,11. ³⁸ καὶ ἐμβρόντητος π. Ced.

colligens, a Judeis quidem monarchiam, ab Arianis Verbum et Spiritum creatos, a Nestorianis anthropolatriciam, sibi religionem finxit, et theologiae praetextu gentem associans, eos, viros ac mulieres, circumcidi docuit, unum solum adorare Deum, Christum honorare, sicut Dei Verbum, non autem Filium, et Spiritum concipere. prolatum et in aere diffusum, non in substantia contentos nec Patri consubstantiales, sanctam autem Virginem Mariam non dicere Deiparam, sed eam Aaron et Moysi sororem supponere; nec baptizari nec Sabbatum custodire docuit, nec legalibus aut evangelicis moribus operam dare, sed crucem abhorrere et umbram Salvatoris fuisse crucifixam confiteri. Caeterum injunxit eis ut omnibus omnino a lege prohibitis participarent praeter porcinas carnes, et vino prorsus abstinerent.

Postquam aliquid hujusmodi invenisset, sese dixit factum paradisi clavicularium, quapropter in die judicii, postquam Moyses cum Israelitis adfuisset, sicut legis transgressores poenae ignis traditi fuerint; iterumque, Jesus steterit in conspectu Dei, et Christiani, quoniam essent ausi tale Chris tonomen attribueret, dogmatizantes eum Deum et Filium Dei, et Verbum incarnatum, et crucifixum, gehennae ignis traditi sint; deinde sese dicit a Deo fuisse vocatum, et valde pium, utpote totius ipsorum gentis auctorem pietatis, fuisse laudatum, et ideo paradisi clavicularium fuisse factum; et postquam paradisi ab ipso fuisset apertus, intrasse cum ipso ait revera septuaginta millia qui poterant ad hoc proficere, caeteros autem dijudicandos ait, et quidem justos ambigue deliciis frui, peccatores autem repertos, pannis ad colla alligatis, in paradysum ipsos intrare, et hos cognominari libertos Dei et Mahometi; tres porro esse fluvios in paradiso, dicit, unum mellis, aliud lactis et alterum vini, ut unusquisque ad libitum possit unde velit haurire et expleri; mulieres autem esse cum ipsis, et exornare eorum comas, et omnino curare voluptuosa corpora; haec iste carni deditus, libidinosus, et peccati servus: Judaeos autem et Christianos ligna ignis factos reservari; Samaritanos excrementa eorumque sterces et paradiso expellere, ne foetescat paradysus, unumquemque vero, prout hic vixerit, sive in divitiis, sive in penuria et ingloria conditione, eodem modo illic vivere.

καὶ δούλος τῆς ἀμαρτίας· τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανοὺς ξύλα τοῦ πυρὸς γενομένους, ὑπολειφθῆναι· τοὺς Ἐσμαρείτας· ἔφη πρὸς τὰ ἐκφόρια καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκβάλλειν,

Variae lectiones et notae.

⁵⁸ ὡς add. Ced. ⁵⁹ ἀλλ' ὡς ἐκ Πνεύματος ἁγίου γεγεννημένον· λόγον δὲ Ced. ⁶⁰ ἐνυπόστατα. cod. ⁶¹ Γεννήτορι Ced. ⁶² μήτε δὲ Ced. ⁶³ τοῦ Χριστοῦ ὄμ. Ced. cf. Evangelii quod dicitur Barnabae fragmenta a nobis edita. ⁶⁴ καὶ κ. τῶν cod. ⁶⁵ ἀπ. τῶν μετέχειν πλ. χρ. γοιρῶν Ced. ⁶⁶ χρῶσθαι cod. ⁶⁷ Ced. 740, 11—741, 14. ⁶⁸ ἐ. φ. κλ. Ced. ⁶⁹ π. καὶ κ. Ced. ⁷⁰ καὶ ἀρνησάμενον add. Ced. ⁷¹ οὐκ εἶπεν αὐτὸν εἶναι Υἱὸν τοῦ Θεοῦ Ced. ⁷² θ. καὶ τοῦ cod. ⁷³ αὐτὸν Ced. ⁷⁴ αἰτίῳ θ. ὑπάρξαντι cod. ⁷⁵ γ' παραδείσους ἐν τῷ π. φλυαρεῖ ἐ. μ. καὶ ἕτερον γ. καὶ ἕτερον δ. π. τὸ μετ' ἐξουσίας ἐμπ. αὐτῶν Ced. ⁷⁶ τὰς κ. ἀ. Ced. ⁷⁷ τοῖς Σαμαρείταις cod. λέγων π. τὸ ἐκφέρειν τὴν κ. ἀ. ἐκ τοῦ π. δ. μὴ ἐπο-
ξέση δ. Ced.

καὶ Νεστοριανοῖς, καὶ πανταχόθεν ἐρανιστάμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ Ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστά, ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν ἀνθρωπολατρείαν, αὐτῷ θρησκείαν περιποιεῖται, καὶ προφάσει θεογνωσίας εἰσποιησάμενος τὸ ἔθνος ἐδίδαξεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἓνα μόνον προσκυνεῖν θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς **593** Λόγον (τοῦ) Θεοῦ (μὲν), οὐχ ⁵⁸ Υἱὸν δὲ ⁵⁹, καὶ Πνεῦμα προφορικῶν καὶ εἰς ἀέρα χέομενον ὑπονοεῖν, οὐκ ἐνυπόστατα ⁶⁰, οὐδὲ τῷ Πατρὶ ⁶¹ ὁμοούσια, τὴν δὲ ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἀαρῶν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν (ὑπολαμβάνειν εἶναι), μὴδὲ βαπτίζεσθαι, μὴδὲ σαββατίζειν (αὐτοὺς ἐδίδαξεν), μὴδὲ ⁶² τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν οὐκίαν ἐσταυρωθῆναι τοῦ Σωτῆρος ⁶³ ὁμολογεῖν. Παρηγγύησατο δὲ αὐτοῖς καὶ

⁶⁷ (7) Τοιοῦτόν τι μυθευσάμενος ἑαυτὸν ⁶⁸ κλειδοῦχον φησὶ γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου ⁶⁹, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μετὰ τὸ παραστήναι τὸν Μωϋσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι, αὐθίς (τε) Ἰησοῦν παραστήναι ⁷⁰ ἔμπροσθεν (τοῦ) Θεοῦ ⁷¹, τοὺς δὲ Χριστιανοὺς ὡς τοιοῦτον τοιμήσαντας προστρέψαι τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ θεὸν αὐτὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Λόγον σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα δογματίσαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γέννησι παραδοθῆναι· εἶτα ἑαυτὸν φησὶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκληθῆσθαι μάλα θεοσεβῆ ⁷² ὡς τοῦ παντὸς αὐτῶν ⁷³ ἔθνους αἰτίον ⁷⁴ θεοσεβείας· ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου γεγενῆσθαι· καὶ γὰρ μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεψυχθῆναι, συν[ε]ισθῆναι αὐτῷ (πάντως καὶ ἀναντιρρήτως) ὁ χιλιάδας (φησὶν) τοὺς δυναμένους ἐφορμῆσαι πρὸς τοῦτο, τοὺς δὲ λοιποὺς κρηθῆσθαι φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀμφιβόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὐρίσκομένους ἀμαρτωλοῦς, πιττάκια ἐν τοῖς τραχήλοις περιέχοντας δεδεμένα, εἰς τὸν παράδεισον αὐτοὺς εἰσελθεῖν καὶ τούτους ἐπονομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μουχοῦμετ, εἶναι δὲ γ' ποταμοῦ; ⁷⁵ ἐν **594** τῷ παραδείσῳ φησὶν, ἓνα μέλιτος, καὶ ἄλλον γάλακτος, καὶ ἕτερον οἴνου, πρὸς τὸ ἐπ' ἐξουσίαν (ἔχειν ἕκαστον ὅθεν βούλεται μετέχειν καὶ) ἐμπιμπλάσθαι, τὰς δὲ ⁷⁶ γυναῖκας αὐτοῖς συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν αὐτῶν τὰς κόμας καὶ (παντοίως) θεραπεύειν (αὐτῶν) τὰ φιλήδονα σώματα (ὁ σαρκόφρον καὶ ἐμπαθὴς

μη ἐποθέσειεν ὁ παράδειτος, ἕκαστον δὲ ὡς ἂν ἐντιῦθα βιώσειεν ⁶⁸, εἴτε ἐν πλούτῳ, εἴτε ἐν πε-

ἀδοξίᾳ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκείσε ⁶⁹ διάγειν.

Οὗτος οὖν ὁ θεοστουγῆς καὶ ἐμβρόντητος ⁷¹ οὗτοις πᾶσιν ⁷² παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ ὄν (153^b) αἴτιον ὑπάρχειν ἑτερολογησεῖς ληστῆς καὶ φαρμακοῦς καὶ ὄσους ⁷³ ἂν ευμέναις ⁷⁴ ἀλόντας πράξειςιν ἀναιρουμένους, «Οὕτω, φησί, ἔγραψεν ὁ Θεὸς καὶ προ-
ενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἡθου-

A Hic igitur impius et fanaticus, præter ista omnia, cuiuslibet boni et mali Deum esse auctorem fabulatus est et si quos latrones et veneficos et alios infandorum actuum reos videret capite plecti, « Sic, aiebat, scripsit Deus et prævidit fieri, et ita mori eos voluit.

ἐγάσασαυτο ⁷⁵ δ' ἂν τις μάλα (δὴ οὖν εἰκότως) αὐτήν καὶ τηλικαύτην (ισχύν τε καὶ) διαρκῆ αἰτίας ⁷⁶ τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, καὶ ⁷⁷ δὲ ἐσχάτην παράνοιάν (τε) καὶ κτηνω-
ν μέχρι νῦν τῇ τούτου πλάνῃ δεδουλωμένων ἰσχυράν (θηρησκείαν) καὶ θείαν ταύτην ⁷⁸ ἡγομένων. Πρὸς γὰρ τὴν ὄντως τρια-
τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοδράβευτον πίστιν ἐναρ-
στουφλώττουσιν οἱ ἰσχοτισμένοι καὶ ἀσύνο-
δὸς δὲ τὴν ψευδώνυμον λατρείαν καὶ πλαστο-
τοῦ φένακος προσέχουσιν οἱ δειλαῖοι καὶ βαιο-
ιοι, (πρὸς μὲν τοὺς ὕθλους ⁷⁹ καὶ λήρους ἰήλους κενοφωνίας οἱ χαιρεπίκτικοι καταθέλ-
πρὸς τοὺς θεοπαράδοχους καὶ σωτηριώδεις οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ὑποθεῖναι τοπαράπαν ἀνέχον-
δὴ γὰρ ὄντως ὄντα θεὸν, τὸν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενόν τε καὶ ἴμενον, ἀπωθούμενοι καὶ καταψηφίζόμενοι, ἴθεον καὶ μεμηνότα [καὶ] φανερώς ὑπὸ τῶν
ον ⁸¹ ἐνεργούμενον καὶ φηγεγόμενον οἱ κακόφρονες καὶ λυσσώδεις ἐρασίμως γεγηθότες ⁸² προσ-

Miraretur quis meritissimo talem ac tantam durabilemque potentiam erroris inimici Dei et vaniloqui, maxime vero supremam dementiam ac stupiditatem eorum qui usque nunc illius errori deserviunt, cumque tanquam validam ac divinam religionem stulte existimant. Etenim ad fidem verissimam et sacram divinitusque traditam manifeste claudant oculos homines excæcati et insipientes, ad mendacem autem cultum et ad inventionem impostoris adherent homines viles et excoordes, ad nugas et ineptias profanasque fabulas misere plaudentes, ad sermones divinitus inspiratos et salutiferos nec aurem omnino submittere ferentes. Eum enim qui vere Deus est, qui per legem et prophetas manifeste prædicatur et creditur, rejiciunt et aspernantur; eum vero qui contra Deum est, qui furit et evidenter a furijs agitatur et loquitur, imprudentes ac furiosi cum gaudia et studio admittunt.

δ) Ποία γὰρ θεόπνευστος Γραφή περὶ τοῦ ⁸³ οὗς καὶ παραπαίοντος Μουχοῦμετ προδισ-
ῆ ἢ ποῖος θεοπέσιος αὐτὸν προφήτης ὡς ἴλον εὐσεβείας προσηγγείλεν; Οὐκοῦν εἰπά-
οι ἀμέτοχοι πάσης ἱερᾶς ἐπιπνοίας καὶ ἰς πῶς τοὺς ἀπὸ Ἀδὰμ καὶ μέχρι τῆς Χριστοῦ ἰας προφήτας ἀσμένως δῆθεν ἀποδεδόχοντες, ἢ ὑπ' αὐτῶν διαβρόβῃον προαναφωνούμενον
καὶ ⁸⁴ θεὸν ἐξαρνοῦνται, τὸν δὲ κάκιστον ἠθρὸν καὶ μηδὲ τὸ σύνολον πρὸς ⁸⁵ αὐτῶν ὄμενον καὶ προσημαινόμενον ὡς θεομούστην ⁸⁶ ατον καὶ ἀληθέστατον πίστεως διδάσκαλον ονται καὶ ὡς εὐεργέτην ἐκθειάζουσιν οἱ ἀνό-
δυσώνυμοι (ἢ μᾶλλον ἐπῳμεν ἀνώνυμοι).

C Quænam enim inspirata Scriptura de impio et delirante Mahometo prolucata est? Quis divinus propheta eum ut pietatis magistrum prænuñtiavit? Dicant igitur illi sacre omnis inspirationis et mysterii expertes quomodo prophetas ab Adam usque ad Christi adventum libenter accipientes, illum ab ipsis aperte prædictum Christum ac Deum renegent, et pessimum ac perversum, ab illis nec nominatum nec significatum, sicut inspiratum et præcellentem fidei magistrum accipiant, et velut benefactorem, celebrant hi impii quorum nomen sinistrum vel potius nullum est.

ε) Ἀνακρινέτωσαν δὲ οἱ ἀδιάκριτοι καὶ μα-
καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δυσσεβῶς
α ληρήματα καὶ λεγέτωσαν ποίαν συμφωνίαν (πρὸς) τὰ θεοπαράδοτα λόγια. Ὁ μὲν γὰρ ὄγος ἀναφανδὸν (ἐκ) διδάσκει (καὶ διαπρυσίως ἴδοτεῖ σφέστατα) τὸν θεὸν ὑπάρχειν ἀναίτιον κακοῦ καὶ τὸν ἀνθρώπον αὐτεξούσιον εἶναι

D Judicent autem homines illi stolidi furentesque ea quæ furiose et impie ab ipso sunt dicta, pronuntientque qualem consonantiam hæc habeant cum eloquiis a Deo traditis. Divinus enim sermo manifeste docet et clarissime prædicat Deum esse nullius mali causam, et hominem propriam suæ salutis aut perditionis habere facultatem. Ille vero

Variæ lectiones et notæ.

ἔβίω [Ced. ⁶⁸ κάκεισε δ. τρ. Ced. ⁷⁰ Ced. 741,14 — 18. ⁷¹ ἐμβρόντητος cod. καὶ ερος. ⁷² καὶ ἐκ? cod. ⁷³ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπ. πρ. ἀ. οὕτω φηλαρεῖ ὁ θεός; ἐγ. αὐτὸς ὁ θεός; καὶ τ. ἀ. Ced. ⁷⁴ ἀπηγορευμένας ἀλόντας cod. 19 Ced. 741,19—742,6. ⁷⁵ θεομάχου δ' ἂν Ced. 1—742,6. ⁷⁶ τ. δ. ἀπάσιν τοῦ Ced. ⁷⁷ μᾶλλον Ced. ⁷⁸ ἀφ' τ. Ced. ⁷⁹ ἀληθῆ Ced. ⁸⁰ φηλαρίας π. ⁸¹ μαινομένων Scholion. ⁸² γεγηθῶτ. cod. καὶ γεγηθῶτως Ced. ⁸³ Ced. 742,6—16. ⁸⁴ Χρι-
τόν Ced. ⁸⁵ σ. ὑπ' ἀ. μνημονεύομενον ὡς Ced. ⁸⁶ καὶ add. Ced. ⁸⁷ Ced. 742,16—745,9.

miserrimus et impurissimus ac Dei hominumque implacabilis inimicus a nefando mendacique dæmone edoctus et agitated, et ex dissoluta lingua scientiaque inscienti locutus, cujuslibet boni et mali Deum auctorem audacter mentitur, et quodcunque eveniat homini, licet ex propria ignavia et incuria, hoc ex prævidenti Dei scientia provenire miser contendit. Et hic quidem despiciere divitias humiliterque sentire ac voluptuosam rejicere vitam, nec malum pro malo reddere jubet. Ille vero ditescere et superbire et omnem voluptatem ex substantia diligere, et adversariis acriter repugnare, velut spirituale et salutare ac paradisi cautionale tradit.

καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας ἀσπάζεσθαι καὶ (καὶ) σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον.

Ast, o furor et amentia irrisioque impostoris et vafri hominis! o stupiditas et pernicies eorum quos misere submitit et usque modo seduxit ac deceptit! Non enim omnino intelligunt isti miseri ac stolidi nimisque imprudentes in quod arduum et teubrosum chaos et in quam Satanicam Charybdim immersi sint et omnino vorati, nec in quos inexpedibiles ac inextricabiles labyrinthos difficilesque ac lethiferos tramites, allecti, misere voluti, et constricti et ad ultimum perditii sint? Ideo valde miror tantam eorum insipientiam et vecordiam, etsi se credant esse solertissimos et prudentissimos, quomodo non advertant hujus vacui erroris præcipitium. Decebat enim vere insipientes et brutos manifestum et fœdum de resurrectione eorum laqueum agnoscere, quod nempe cibi potusque participatione sensualem et corruptibilem vitam essent habituri, et necessario corruptioni subjacere et ratione consequenti mori deberent: impossibile enim est corruptibilem qui cibo ac potui communicat omnino incorruptibilem et immortalem permanere. Et tunc ubi tandem vitam æternam tam desideratam et juxta divinas Scripturas immortalem, promissam fidelibus, mortales anima et corpore consequentur?

ἀποκαταδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκέραστον⁴ ψυχῇ καὶ σώματι τεύξονται.

Et insuper scient hi fide imbecilles et miseri qui nondum usque ad hodiernam diem suo antiquo et impio errore liberati sunt, sed sub pietatis specie latenter idolis serviunt, suæ se religionis dolum a pessimo dæmone absconditum imprudentes et stolidos non agnoscere. Olim enim idololatræ ei quæ apud Græcos Aphrodita dicitur, id est, voluptati, servantis, cujus astrum esse luciferum fabulantur, quam etiam in sua horrida

τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἢ⁸⁸ ἀπωλείας. Ὁ δὲ τρισάθλιος καὶ τρισκατάρατος καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀσπονδος ἐχθρὸς ἐκ σκαιότερου⁸⁹ πλάνου δαίμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος (καὶ μέντοι καὶ ἐξ ἀκολάστου γλώσσης καὶ γνώμης ἀγνώμων φθειγόμενος) παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν θεῖον αἴτιον τολμηρῶς τερατεύεται⁹⁰ καὶ πᾶν ὄπερ [δὲ] ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν (τε) ἐξ ἐπιρρείας τοῦ πονηροῦ, κἂν τε ἐξ οἰκείας βραθυμίας καὶ ἀδικησίας, τῆς θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὁ ἀληθῆρως ἀποφαίνεται. Καὶ ὁ μὲν περιφρονεῖν πλοῦτου καὶ ταπεινοφρονεῖν (154^a) καὶ τὸν ἐν ἡδονῶν βίον ἀποσεῖσθαι καὶ μὴ (ἀντ)αποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακελεύεται. 596 Ὁ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν

ἀντεπεξίεναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχικὸν

B⁹¹ (12) Ἄλλ', ὦ τῆς ἀπονοίας, καὶ παραπληξίας, καὶ χλεύης τοῦ γόητος, καὶ παλαμναίου, καὶ τῆς παραφροσύνης, καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξανδραποδισθέντων, [καὶ⁹² μέχρι δεῦρο⁹³ παρασυρομένων καὶ ἀπατωμένων]! — οὐδὲ γὰρ συνοῦσι (πάμπαν) οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις; καὶ λίαν ἀσύνητοι εἰς ποῖον⁹⁴ χαλεπὸν (καὶ ζοφερὸν) χάος καὶ σατανικὴν Χάρυβδιν⁹⁵ κατεποντίσθησαν⁹⁶ καὶ τέλειον κατεπόθησαν⁹⁷ καὶ εἰς οἶους ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους λαβυρίνθους καὶ δυσβάτους ἀτραπούς καὶ ψυχοφθόρους φενακισθέντες ἐλαεινῶς ἐξεκλήσθησαν καὶ συνεσχέθησαν ὑποφθορέντες εἰς τέλος· διδ τοίνυν⁹⁸ θαυμάζειν λίαν ἔπεισέ μοι τὴν τοσαύτην ἀλογίαν καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, καίπερ οἰομένων ἐντρεχεστάτους ἑαυτοὺς εἶναι καὶ λογιωτάτους, πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν τὸν ὄλισθον; Ἔδει γὰρ, ἔδει τοὺς ὄντως ἀφρονὰς καὶ βροχηματώδεις ἐπιγνώναι τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῶν πρόδηλον καὶ μυσαρὸν βρόχον, ὅτι περ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως (αἰσθητήν τε καὶ φθαρτὴν ἔξουσι: τηλικαυτὴ τὴν ζωὴν καὶ ἀνάγκη πάλιν αὐτοὺς τῇ φθορᾷ δουλεύειν καὶ θνήσκειν κατὰ τὸν τοῦτοιο ἀκόλουθον λόγον· ἀμήχανον γὰρ τὸν φθαρτὸν, βρώσεως καὶ πόσεως) ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντα⁹⁹, ἀφθαρτον καθόλου καὶ ἀθάνατον διαμεῖναι· καὶ τότε καὶ τοῦ λοιπῶν τὴν τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας Γραφὰς οἱ θνητοῖ¹⁰⁰

⁹¹ (13) Καὶ πρὸς τοῦτω ἴστωσαν οἱ ὀλιγόπιστοι καὶ τάλανες ὡς εὐδέπω μέχρι τῆς¹⁰¹ σήμερον τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καὶ ἀθίου πλάνης ἀπηλλάγησαν, ἀλλ' ἐν προσχήματι θεοσεβείας εἰδωλολατροῦσι λεληθότως καὶ τὸν ἐγκεκρυμμένον τῆς θρησκείας¹⁰² αὐτῶν ὄλον τοῦ 597 ἀρχεκάκου δαίμονος οὐδ' ὄλωσ' οἱ ἀνούστατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώσκουσιν· πάλαι μὲν¹⁰³ εἰδωλολατροῦντες καὶ τῇ παρ' Ἑλλησιν Ἀφροδίτῃ¹⁰⁴ λεγομένην τουτέστι τῇ ἡδονῇ προσκυ-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ σ. καὶ ἀπ. Ced. ⁸⁹ ἀγνωτέρου Scholion, καὶ λαοπλ. Ced. ⁹⁰ τ. ἀποφθέγγεται καὶ Ced. ⁹¹ Ced. 743,9—744,1. ⁹² in margine a secunda manu. ⁹³ νῦν Ced. ⁹⁴ οἶον Ced. ⁹⁵ καὶ χάος ὀλίβριον Scholion. ⁹⁶ κατηγροντ. cod. ⁹⁷ κατεπόθητ. cod. ⁹⁸ διδ καὶ θ. Ced. ἔπεισέ με cod. ⁹⁹ τυγχάν. cod. τυγχάνοντες ἀφθαρτοι: κκ. ἀθάνατοι καὶ διαμένουσι Ced. ¹⁰⁰ ἀκούρατον cod. ¹⁰¹ καὶ add. Ced. ¹⁰² Ced. 744,4—14. ¹⁰³ μ. καὶ τῆμερον Ced. ¹⁰⁴ τῇ θρησκείᾳ Ced. ¹⁰⁵ γάρ add. Ced. ¹⁰⁶ Ἀφροδίτιδι λεγ. cod.

νοῦντες καὶ τὸν ἀστέρα ταύτης; * (γὰρ) εἶναι τὸν ἑωσφόρον μυθολογοῦσιν, ἦν δὴ καὶ Κούβαρον * τῆ ἑαυτῶν κακεμφάτω ἐπονομάσαντες ** γλώσση, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, θεόμεναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες.

11 (14) Καὶ ἴνα μὴ δόξωμέν τισι ψευδολογεῖν, σαφηνίσωμεν αὐτῶν τὸ μέγα 12 μυστήριον· ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μουσαρᾶς αὐτῶν καὶ καμβεθήλου προσευχῆς οὕτως· ἰ Ἀλλᾶ, Ἀλλᾶ, Οὐά 13, Κουβάρ, Ἀλλᾶ. ἰ Καὶ τὸ μὲν Ἀλλᾶ [Ἀλλᾶ], ἐρμηνεύεται ὁ Θεός, ὁ Θεός· τὸ δὲ Οὐά, μείζων· τὸ δὲ Κουβάρ, μεγάλη, ἦτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη, ὅπερ ἐστὶν οὕτως· ἰ Ὁ Θεός, ὁ Θεός μείζων καὶ ἡ μεγάλη — εἶτ' οὖν (σελήνη καὶ) Ἀφροδίτη — θεός· ἰ καὶ τοῦτο σαφηνίζει ἡ ἐπαγωγὴ τοῦ τελευταίου Ἀλλᾶ· ἄπερ πάντα ἀποκεκρυμμένως 14 τῆ ἰδιότητι τῆς ἑαυτῶν γλώσσης λαλοῦσιν (οὕτω φύσεως ἐχούσης, ἃ καὶ φανερώς δημοσιεύειν οὐ θέλουσιν εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐχέφρονας διὰ τὸ τῆς γνώσεως πρόδηλον)· ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις (τούτους) καὶ τεσματώδεις 15, μὴδὲν περαιτέρω τῆς ἔδονης καὶ βλαστῶν ἐιδότας ἀφίεμενος ὁ λόγος ὡς ἀνεπαισθήτως (καὶ ἀνακίστως) νοσοῦντας πρὸς τὰ ἐξῆς· τῆς ἱστορίας χωρήσωμεν 16.

17 (15) Μετὰ δὲ γε τὸν (154^b) θάνατον τοῦ θεηλάτου Μαχούμετ 18 ἐφάνη κατὰ μεσημβρίαν ἀστήρ 19 λεγόμενος· Δοκίτης προμηγύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπικράτειαν 20 καὶ ἔμεινεν ἡμέρας λ', διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως Ἀρκτου 21 ξιφοειδῶς.

598 22 (2) Ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες (οὗτοι παῖτι μὲν λεγόμενοι Ἀραβες, νῦν δὲ) Σαρακηνοὶ (καὶ τὴν Ἀραβίαν καταλιπόντες, ἦλθον ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Δαμασκῆ πλῆθος ἀπειρον, ὅπερ μαθόντες Βάνης καὶ Βασιλίσκος, οἱ στρατηγὸι τῆς Ἀνατολῆς, κατ' αὐτῶν ἐξώρησαν)· εἶτα συμβολῆς γενομένης, ἤττωνται λίαν οἱ Χριστιανοί· ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων βίαιου 23 νότου, καὶ μὴ δυνάμενοι τοῖς ἐχθροῖς ἀντωπῆσαι διὰ τὸν πολὺν κοιωροτῶν, δεινῶς τρέπονται 24· (καὶ οὕτως νικήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ κράτος· καὶ λαμπρῶς ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἦλθον 25), ἦν καὶ δορυάλων λαβόντες, ὡσαύτως καὶ τὰς χώρας πάσας τῆς Φοινίκης, οἰκίζονται ἐν αὐταῖς (οἱ ἐναγεῖς καὶ βέδηλοι τοῖς ἀδύλοισι τοῦ Θεοῦ κρῖμασιν).

ΣΛΓ'. | Περὶ τῆς Ἀγίας Γῆς 26.

27 Περὶ τῆς ἀγίας γῆς ὁ θεσπίσιος εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραὴλ· ἰ Ἰδοὺ Κύριος· 28 ὁ Θεός σου

A lingua Cubarum, hoc est magnam, cognominant. huc usque Aphroditem deam vocantes permanseunt.

Et ne quibusdam falsa loqui videamur, magnum explicemus eorum mysterium : eorum profanae foedissimaeque precatōnis lectio sic habet : « Allah, Allah, Ouah, Cubar, Allah ! » Et quidem Allah, Allah, interpretatur, *deus, deus* ; Ouah autem, *major* ; Cubar vero, *magna* : sive Iana et Aphrodite ; quod est ita : « Deus, deus major et magna, seu Iana et Aphrodite, deus. » Et hoc ostendit additamentum ultimi Allah : quae omnia abscondite in idiomate suae linguae, natura sic se habente, loquuntur, et ea manifeste publicare nolunt rationalibus et sapientibus hominibus ne doctrina prodatur. Verum hos porcos ac caenosos, qui nihil ultra voluptatem et ignaviam sciunt, tanquam aegros insensiles et insanabiles sermo deserat, et ad historiae contextum redeamus.

Post mortem impii Mahometi apparuit ad meridiem astrum Docites dictum, Arabum dominationem praesagens, et remansit dies triginta, extensum in ensis forma a meridie usque ad Ursam.

Eodem tempore illi olim Arabes dicti, nunc autem Sarraceni, ad bellandum profecti, Arabia relicta, cum innumerabili turba venerunt in Damasci partes. Quod cum audissent Banes et Basiliscus, Orientis duces, adversus illos properaverunt. Deinde, congressione facta, magna clade caeduntur Christiani : Noto enim adversus Romanos violenter flante, hi propter pulveris turbinem hostes aspicere non valentes, in fugam misere conversi sunt. Sarraceni sic victores cum potestate et gloria Damascum venerunt, et ista cum omnibus Phoeniciae regionis locis gladio capta, hic illi maledicti et profani, abscondito Dei iudicio, sedem fixerunt.

CUXXXVI. De Terra Sancta.

D De terra sancta divinus Moyses ad Israel aielat : « Ecce Dominus Deus introducet te in

Variae lectiones et notae.

* ταύτης τὸν ἑωσφόρον εἶναι Ced. * Κουβάρ Ced. 12 γλώσση ἐπονομάσαν Ced. cf. בבר diu et הבר magnitudo necnon מבר magnus et מבר magnus esse. 13 Εὐχὴ τῶν Σαρακηνῶν. 14 ἴνα δὲ μὴ Ced. 744,14 — 24. 15 τὸ μ. ἄ. Ced. 16 οὐά = Vav. Hebr. et? 17 ἐπικεκρυμμένως Ced. 18 τελεμ. καὶ μ. πλέον τῆς Ced. 19 χωρίζω Ced. 20 — 632. περὶ Ἀράβων στρατείας M. 2, om. Par. 1706. — Ced. 745,1—4. 21 Μουχ. cod. 22 ὁ add. Ced. 23 ἐπ. ἐμ. δὲ ἐπὶ ἡ. Ced. 24 ἄ. ἦν δὲ ξιφοειδῆς Ced. 25 — 635. Ced. 745,19 — 746,5 : τῶ κα' ἔπει ἐπιστρατεύουσιν οἱ Σ. μετὰ πλῆθος Ἀράβων καὶ σ. γ. ἡ. Ῥωμαῖοι. Στάσασαντες δὲ οἱ περὶ Βάνην Ἡράκλειον ἀποκηρύττουσι καὶ Βαάνην ἀναγορεύουσι βασιλεῖα· ἐν τούτοις ὑποχωροῦσιν οἱ περὶ τὸν σακελλάριον καὶ οἱ Σαρακηνοὶ εὐρόντες ἀδειαν συμβάλλουσι μετὰ Βαάνους πόλεμον καὶ ἠετίωσιν αὐτῶν. ἀν. γάρ. 26 β. v. x. Ῥ. καὶ μὴ δυναμένων τοὺς ἐχθροῦς Ced. 27 τρ. καὶ βίπτοντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς στενωποὺς τοῦ ποταμοῦ Ἱερμοχθᾶ διεφθάρσαν αἱ μ' χιλιάδες παρελαβον δὲ καὶ ἡν Δ. καὶ τὰς γ. τῆς Φ. καὶ ὁ. ἐκεῖ Ced. 28 ἐλθόντες cod. 29 Περὶ τῆς Ἀραβίτιδος M. 2, om. Par. 1706. 30 Ced. 747,1—10 : περὶ δὲ γε τῆς ἀγ. 31 ὁ γὰρ Κύριος Deut. VIII. 7.

terram bonam et magnam, terram rivorum aquarumque et fontium, in cujus campis et montibus erumpunt fluviorum abyssi, terram frumenti et hordei, in qua vineæ, et ficus, et malogranata et oliveta nascuntur, terram olei ac mellis, terram in qua absque ulla penuria comedes panem tuum, et rerum omnium abundantia perfrueris, terram cujus lapides ferrum sunt, et de cujus montibus aurum extrahes, » terram lacte melleque fluentem, in qua per omnes partes alvearia sunt, quæque paradiso Dei consimilis est.

« Elevatis enim, inquit, Loth oculis suis, vidit omnem allinem Jordani regionem, totam irrigatam esse, sicut Dei paradisos et sicut Ægypti terra, et sibi elegit eam. »

Attestatur autem hæc et ipse sapientissimus Aristoteles, dicens : « Etenim hominibus abundot promissionis terra ; arboribus consita omnia generis fructibus exuberat, vinearum, nucem et palmarum est ingens multitudo, innumeraque sunt pecora ; et ob fertilitatem terræ atque pinguedinem, varia et abundantia sunt omni tempore illorum pascua. Magna vero copia est aromatum, lapidumque pretiosorum atque auri ab Arabibus in hunc locum asportati.

Similiter et Josephus ait : « Fertilissima namque terra propter aeris temperiem et multam pinguedinem, hicmis tempore producit nuces, æstuque palmas, et multas fert olivas ; uvas autem et ficus mensibus decem comedunt hic habitantes, cæterosque fructus bis in anno colligunt. »

Magnitudinem vero racemorum vineæ ostendit Scriptura, de exploratoribus quos miserat Moyses dicens : « Venerunt ad vallem uvæ, et abscindentes palmitem cum uva sua, in vectibus portaverunt eum. » In ligno enim ad id præparato oblique suspensus et a duobus viris portatus terræ sanctæ fertilitatem omnibus ostendit, per quam etiam Alexander Magnus transgrediens et ligna fructifera, inter quæ ruta, contuens, necnon altitudinem et crassitudinem fici, terræ fertilitatem et pinguedinem valde miratus est.

Porro in Palæstina est quoque fons omnium morborum hominum atque brutorum continens remedium, in quo dicitur Dominus ex itinere lavasse pedes.

Α εισάξει σε εις γην αγαθην και πολλην, ης ²⁹ χειμαρροι οδατων και πηγαι ³⁰ αδυσσων εκπορευουσαι δια των πεδίων ³¹ και ³² των ορεων, γη πυρου και κριθης, αμπελοι ³³ και συκαί ³⁴. ροσαι ³⁵ και φοινικες, γη (ελαίας), ελαιου και μελιτος, γη εν η ³⁶ μετα πτωχειας φαγη τον αρτον [σου] (και ου ³⁷ ερηθηση επ' αυτης ουδεν, γη ης οι λιθοι σιδηρος, εκ των ορεων αυτης μεταλλευσεις χρυσον ³⁸, η γη βλουσα γαλα και μελι, και κηριον εστι παρα πηδον την γην και τω παραδεισω του θεου παρεικισμενη.

599 (2) « Επάρκας γάρ, φησι, Λότ τούς ὄφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶδε ²⁹ πᾶσαν τὴν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη — ὡς ³⁰ παράδειξ Κυρίου καὶ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, καὶ ἐξελέξατο ³¹ αὐτήν. »

³² (3) Προσμαρτυρεῖ ἐκ τούτοις καὶ ὁ σοφώτατος Ἀριστοτέλης λέγων· « Καὶ γὰρ πολυάνθρωπος ἐστὶν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (καὶ σύνδεστρος) καὶ παντοίοις καρποῖς εὐθηνούσα, ἀμπέλων τε καὶ ἀκροδρύων, καὶ φοινίκων πλῆθος ἀπλετος, καὶ κτήνη πάμπολλα καὶ διάφορα, καὶ θαυμαστὴ ἡ τοῦτον νομὴ δι' ὅλου τοῦ χρόνου γίνεται διὰ τὴν πολλὴν εὐκρασίαν τῆς γῆς καὶ πίστητά· πολὺ δὲ πλῆθος καὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ λίθων πολυτελέων καὶ χρυσοῦ παρακομιζομένου διὰ τῶν Ἀράβων (εἰς τὸν τόπον).

(4) Ὁσαύτως ³³ καὶ Ἰώσηπος ἔφη· « Πάμπανος γὰρ οὖσα ἡ γῆ δι' εὐκρατον ἀέρα καὶ πολλὴν πίετιτά ³⁴, χειμῶνος ὡρῆ ἐκφέρει κάρυα καὶ ἐν καίματι φοινίκας, καὶ πλείστον (μὲν) γεωργεῖ Παιον σταφυλᾶς ³⁵ δὲ καὶ σύκα διὰ μηνῶν ε' ἐσθίουσιν οἱ κείσας, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τρυγῶσιν. »

³⁶ (5) Τὸ δὲ μέγεθος τῆς σταφυλῆς τῶν βοτρυῶν ³⁷ ἐκαίνης ἐδήλωσεν ἡ Γραφή λέγουσα περὶ τῶν κτεσκοπῶν ὧν ἀπέστειλε Μωϋσῆς, ὅτι « Ἦλθον ³⁸ ἐν; φάραγγος βότρυος, καὶ — κόψαντες ³⁹ ἐκίβητο κλήμα καὶ βότρυν σταφυλῆς ἕνα ⁴⁰, ἦσαν αὐτὸν ε' ἀναφορεῦσιν· » ἐν ξύλῳ γὰρ ἐοχηματισμένῳ πιαγίως μέσον κρεμασθεὶς καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν β' βασταζόμενος πᾶσιν ἐδήλωσε τῆς ἀγίας γῆς ἐκαίνης τῆς εὐκαρπίαν, δι' ἧς Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διαπορνούμενος καὶ ξύλα καρποφόρα, ἐν οἷς καὶ πήγανον, **D** θεασάμενος (καὶ) τὸ ὕψος καὶ πᾶχος ⁴¹ ἐφάμιλλον σουχῆς, ἐθαύμασε σφόδρα τῆς γῆς τὴν εὐκαρπίαν τε καὶ πίστητά.

(6) Καὶ γοῦν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ πηγὴ ἐστὶ πηλοῶν παθῶν (155°) ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰσὺν παρέχουσα, ἐν ἣ ἰσὺν τὸν Κύριον ἐξ ὀδοπορίας τοὺς πόδας νίψασθαι.

Variae lectiones et notæ.

²⁹ ου Deut. ³⁰ πηγὴ ἀ. ἐκπορευομένη cod. ἀδύσσου Cod. ³¹ πεδιάδων Ced. ³² δὲ adl. Deut. ³³ ε. σ. φ. γῆ Deut. ³⁴ καὶ adl. Ced. ³⁵ ροσαι cod. ³⁶ ἐφ' ἧς Deut. ἐφ' ἦν Ced. ³⁷ οὐκ ἐνθ. Deut. ³⁸ μεταλεῦται χρυσου cod. γαλκόν Deut. Ced. ³⁹ ἐπίδα Gen. xiii, 10. ⁴⁰ ὁ add. Gen. ⁴¹ ἐξ. ἐκ τῶν ἁγίων πᾶσαν τὴν περιχώρον τοῦ Ἰορδάνου Gen. ⁴² Cod. 747,10 — 17. ⁴³ οὐν add. Ced. 747,17 — 22. ⁴⁴ ποίηται cod. hic et infra. ⁴⁵ καὶ σταφυλὴν μὲν καὶ Ced. ⁴⁶ Cod. 717,22—718,7. ⁴⁷ τῶν β. τῆς στ. Ced. ⁴⁸ ἐλθοσαν Num. xiii, 23. ⁴⁹ ἐκοψαν Num. ⁵⁰ ἐπ' αὐτοῦ καὶ adl. Num. ⁵¹ καὶ πλάτος Ced.

600 (7) Καὶ δένδρον ἵσταται πάσης ἀβρωστίας ἅλας ἀλεξικάκων, ἐν ᾧ τόπων φασὶν Ἰωσήφ τὸν Χριστὸν λαβόντα μετὰ τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας πρὸς τὴν Αἴγυπτον ποιούμενον τὴν πορείαν, εἰς γῆν ἐκλίθη τὸ δένδρον καὶ προσεκύνησεν.

(8) Πρὸς δὲ τὴν ἀρκύραν τῆς φάραγγος ⁶⁰ ῥίζα γίνεται φλεγμοειδῆς ὀνόματι βατταρίτης ⁶¹, ἀφ' ἧσπερ τὴν ἐσπέραν ἐστράπτει φῶς, οὐδεὶς ἀνθρώπων θίγειν αὐτὴν δύναται διὰ τὸ παραχρῆμα θανατοῦν αὐτὴν, εἰ τις ῥίζης ἐκείνης περιάψῃται τὴν χεῖρα· κυκλόθεν οὖν περιουρέξαντες καὶ κύνα δεσμεύσαντες ⁶², ἀναπαῖ τὴν ῥίζαν ὁ κύων ἐπακολουθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ βουλούμενος, καὶ παραυτίκα ἀποθνήσκει, τὴν δὲ ῥίζαν περιάπτουσι δαιμονιζομένῳ καὶ ἀπολύουσι τοῦ δαίμονος ἐξ αὐτοῦ φυγαδευομένου.

(9) Καὶ ἄλλη δὲ τις πόλις ἐστὶ τῆς Γαλιλαίας παράλιος ἀπὸ σταδίων β' ποταμὸν ἔχουσα ⁶³ καὶ νησοειδῆ τόπον ἐν αὐτῷ, πηγῶν ἔχοντα τὸ περιμετρὸν ρ', ἐν ᾧ γίνεται φυσικὸν πρᾶγμα θαύματος ἄξιον· οἱ γὰρ ἀνεμοὶ τὴν ἐξωθεν ἀργὴν ψάμμον εἰς αὐτὴν κατασφύραντες, εὐθέως ὁ τόπος ταύτην εἰς ὕalon μεταβάλλει, ἐπειδὴν ἱκανὰ πλοῖα περιστάντα καὶ τὴν ὕαλτην ἐκείνην ψάμμον ἐκφορήσωσιν, πάλιν εἰ ἀνεμοὶ καταπνεύσαντες γεμίζουσι τὸν τόπον.

⁶⁴ (10) Ἄλλὰ μὴν καὶ ὀποβάλαμον γεωργεῖται πλείστον καὶ ἑτέρα (τινὰ πᾶμ)πολλὰ (καὶ) δυσπρόριστα καὶ ἀνθρώποις ἐπέραστα. Κάτωθεν τοίνυν, ὡς ἐξείρετον καὶ διαφέρουσαν ἀσυγκρίτως πάσης τῆς γῆς, εἰκότως ἔδωκεν αὐτὴν ὁ Θεὸς τῷ ἡγαπημένῳ καὶ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ (Ἰσραὴλ) εἰς κληρονομίαν τε καὶ ἀπόλειψιν. « Εἰσήγαγε ⁶⁵ γὰρ, » φησὶν, « αὐτοὺς εἰς ὄρος ἀγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο, ὃ ἐκτίσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ. »

⁶⁶ (11) Τοιγαροῦν ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ καὶ μακαρίᾳ καὶ ἀγαθῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ⁶⁷, « Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς » Ἀλόγος τοῖς προφήταις ὄραθεῖς (ἐπὶ χειρῶν καὶ ἐπὶ πηρῶν ὀνόματι) χερῶν καὶ μέντοι καὶ διαφόρως τε καὶ θεοπροπῶς ⁶⁸ τὰς θεοφανείας ποιησάμενος, ἔλεγεν· « Ἐγὼ φράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ **601** προφητῶν ⁶⁹ ὠμοιώθη ⁷⁰ » — « ἐπ' ἐσχάτου » αὐθις (ἐπὶ τῆς αὐτῆς Ἰερᾶς γῆς) ὤφθη σαρκούμενος καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρέφόμενος ⁷¹ (κατὰ τὴν θείαν πρόβησιν) πληρώσας τὸ ⁷²· « Μήτηρ Σιών, ἔρει ἀνθρώποι, καὶ ἀνθρώπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψίστος· » ἐν ἧ καὶ τὸ σωτήριον πάθος ὑπομείνας ⁷³ τὴν παγκόσμιον εἰργάσατο σωτηρίαν (ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς καὶ τινες τῶν ἐξηγητῶν ὀμφαλὸν τῆς γῆς αὐτὴν προσηγορεύουσιν). Καὶ μὴν γε ⁷⁴ καὶ Χριστὸς αὐτὸς καρδίαν ἐφῆσεν λέγων ⁷⁵· « Ὅσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους γ' ἡμέρας καὶ γ' νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς· »

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ τοῦ φάραγγος cod. ⁶¹ δι' τῆς? ⁶² δεσμήσαντες cod. ⁶³ ἔχων cod. ⁶⁴ Cod. 748.7 — 1. ⁶⁵ Καὶ ἰ. ἀ. ἰ. s. lxxviii, 58. ἰ. γ. ἀ. φ. Cod. ⁶⁶ Cod. 748, 13—749, 5. ⁶⁷ Hebr. 1, 1. ⁶⁸ τε add. Cod. ⁶⁹ ὄσπερ. π. 10. ⁷⁰ ἐμνήθη Cod. scil. π. 10. ⁷¹ Heb. 1, 1, ἐπ' ἐσχάτων δὲ σαρκωφόρος ὤφθη καὶ ἰ. s. ⁷² συναναστρέφει, κλ. καὶ τὸ Cod. ⁷³ Ps. xlii, 5. ⁷⁴ ὅπ. π. Cod. ⁷⁵ αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος κ. τῆς γῆς ἰκέλει τὴν Ἱερουσαλήμ ὡ. Cod. ⁷⁶ Maith. xii, 39.

Arborque surgit, omnis languoris antidotum, in quo loco dicunt, Joseph Christum tenente et cum sanctissima Maria iter in Ægyptum faciente, inclinatum ad terram fuisse arborem et adoravisse.

Ad septentrionalem torrentis partem est radix flammæ figuram gestans nomine Battarites, e qua vespere lumen emittitur: nullus homo eam tangere potest, quia, si quis manu radicem atrectat, hac subito eum mortificat. Circulatim ergo fodientes canem ibi alligaverunt, canis autem hominem comitari volens attraxit radicem et statim mortuus est; hanc vero radicem adapiant homini possesso et eum a dæmone fugato liberant.

Et est alia quædam urbs Galilææ maritima, duobus stadiis fluvium habens distantem et in eo locum insulæ formam gerentem, ejus circuitus centum cubitos habet, ubi physica res miratione digna conspicitur: Cum enim venti ex regione exteriore albam arenam in eum congesserunt, statim lo us eam in vitrum mutat, et dum sufficientes naviculæ circumstantes vitream arenam exportant, denuo venti flantes locum replent.

Purissimum quoque balsamum et alia plura inventu difficilia et hominibus desiderabilia copiose producit. Ideoque eam, tanquam electam et omni terra longe præstantem, dedit Deus dilecto et primogenito suo Israel in hæreditatem et possessionem. **C** « Et induxit eos, inquit, in montem sanctificationis suæ; montem quem acquisivit ipsius dextera. »

In hac ergo sancta, beata optimaque promissionis terra, multifariam multisque modis olim Deus Verbum prophetis visus in Cherubico excelsaque sedens solio, et varie magnificeque functus suis apparitionibus, aiebat: « Ego visiones multiplicavi et in manu prophetarum assimilatus sum; » — « novissime vero » rursum in hac ipsa sacra terra visus est, incarnatus et cum hominibus conversatus, hoc juxta divinam prædictionem impleto: « Mater Sion, dicit homo; et homo natus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus. » In hac etiam salutarem passionem pertulit et universam mundi salutem operatus est in medio ejus, unde quidam interpretes eam umbilicum terræ vocaverunt. Et vero Christus ipse cor eam appellavit dicens: « Sicut fuit Jonas in corde cetæ tribus diebus et tribus noctibus, ita erit et Filius hominis in corde terræ. »

Unde divus Chrysostomus ad dictum verbum : A « Ex Sion species decoris ejus, » inquit : « Etenim antiquitas exinde Dei facta est species, velut altare, Sancta sanctorum, sacerdotum multitudo, tota religio totumque regimen antiquæ legis, incensationes et holocausta, hymni sacri et psalmodiæ, universaque dehinc et futura prædescripta sunt. Postquam autem veritas advenit, exinde sumpsit initium, exinde crux illuxit, exinde mille virtutes ruituerunt. Propterea quoque de secunda Christi legislatione magnus Isaias dixit : « Ex Sion exhibit lex, et verbum Domini de Jerusalem, et judicabit in medio gentium. » Sion enim ibi vocat omnem regionem et adjacentem ei Judæorum metropolim. Exinde namque, sicut ex quodam claustrum veloces et alacres equi, apostoli in omnem terram emissi sunt ; hinc miracula facere cœperunt, hic facta est salutifera Passio, Resurrectio, Ascensio ; hic exordia salutis nostræ, hic mysteriosa dogmata primo prædicata sunt, hic primum revelatus est Pater et agnitus unigenitus Filius, et data est tanta Spiritus gratia, et ibi sermonem de spiritualibus nudaverunt, necnon donorum et potestatum et futurorum honorum repromissiones, quæ omnia decus ejus dicit : namque Dei pulchritudo et decor, bonitas et humanitas et ad omnes beneficentia. Hic igitur culpam lapsumque Adami sanans, et velocissimam quasi alatum sanctorum congregationem et occursum in suo secundo adventu præsignificans, ait :

« Ubi corpus, illic congregabuntur et aquilæ. » (ἡ) φιλανθρωπία, καὶ ἡ εἰς πάντας εὐεργεσία· ἐκεῖ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα⁶⁰ τοῦ Ἀδὰμ θεραπεύσας καὶ τὴν ταχίστην ὡς περ⁶¹ ὑπόπτερον συνέλευσιν τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προὑποφαίνων⁶² ἔλεγεν⁶³· « Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται (καὶ) οἱ ἀετοί. »

Illic quoque sciendum est (Adami), cunctorum ducis hominum, esse tumulum, sicut post diluvium ab ea tradita est fama : ideoque Christus, inquisitis humanæ mortis principiis, in dicto Calvarii loco, passionem suscepit, ut ubi hominum corruptio cœperat initium, illinc quoque vita divinaque regni cœlorum prædicatio oriretur.

Sic etiam divus Athanasius de Christi passione ait : « Eo quod non alibi patitur Christus nec in alio crucifigitur loco quam in loco Calvarii, quo Hebræorum magistri Adami dicunt esse tumulum, ibi enim eum post maledictionem esse tumulatum affirmaverunt ; propterea miror loci proprietatem : decebat enim Christum primum hominem renovare volentem in eo pati loco. » Et cum Adamus hoc

⁶⁰ (12) ὄθεν καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος εἰς τὸ φάσκον βητόν⁷¹· « Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ, » φησὶν· « Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν τοῦ Θεοῦ⁷² γέγονεν ἐμπρέπεια, ὅσον ὁ βωμὸς, τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἡ λατρεία πάντα καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας⁷³, ἱερῶν πλήθος⁷⁴, θυσίαι⁷⁵ καὶ ἑλοκαύτωσις, καὶ ὕμνοι ἱεροί, καὶ ψαλμοὶ, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖθεν καὶ τῶν μελλόντων⁷⁶ προδιεγράπτο. Ἐπειδὴ δὲ⁷⁷ ἡ ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαθεν, ἐκεῖθεν ἡ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μυρία κατορθώματα. Διὰ δὲ τοῦτο καὶ περὶ τῆς Χριστοῦ δευτέρας νομοθεσίας ὁ μέγας Ἡσαίας φησὶν⁷⁸· « Ἐκ (155) Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν. » Σὺν

B γὰρ ἐνταῦθα ὀλόκληρον λέγει τὸ χωρίον καὶ τὴν παρακειμένην αὐτῷ μητροπόλιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖθεν γὰρ⁷⁹, ὡς περὶ ἐκ βαλιδιᾶς εἰνος εὐδρομαὶ ἵπποι εὐσταλεῖς⁸⁰, οἱ ἀπόστολοι εἰς τὴν⁸¹ οἰκουμένην ἅπασαν ἐξεπέμφθησαν· ἐκεῖθεν τὰ σημεῖα ποιεῖν ἤρξαντο· ἐκεῖ γέγονε τὸ σωτήριον πάθος⁸², ἡ ἀνάστασις⁸³, ἡ ἀνάληψις· ἐκεῖ τὰ προοίμια τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· ἐκεῖ τὰ ἀπόρρητα⁸⁴ 602 δόγματα κηρύττεσθαι τὴν ἀρχὴν ἔλαθεν⁸⁵· ἐκεῖ πρῶτον ἀπεκαλύφθη Πατὴρ καὶ ἐγνωρίσθη Μονογενὴς, καὶ ἐδόθη τσαούτη Πνεύματος χάρις καὶ τὴν περὶ τῶν ἀσωμάτων ἐκεῖ λόγον⁸⁶ ἐγύμνασον, καὶ δωρεῶν, καὶ δυνάμεων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὰς ἐπιπυγέλλας, ἅπερ ἅπαντα αὐτῆς ὠραιότητος⁸⁷ λέγει· κάλλος⁸⁸ γὰρ Θεοῦ καὶ ὠραιότης ἡ ἀγαθότης, καὶ τοίνυν τὸ πταίσμα καὶ τὸ πτώμα⁸⁹ τοῦ Ἀδὰμ θεραπεύσας καὶ τὴν ταχίστην ὡς περ⁹⁰ ὑπόπτερον συνέλευσιν τῶν ἁγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β' παρουσίᾳ αὐτοῦ προὑποφαίνων⁹¹ ἔλεγεν⁹²· « Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται (καὶ) οἱ ἀετοί. »

C (15) Ἐκεῖ δὲ μηδὲ τοῦ Νῶε⁹³, τοῦ πάντων ἀρχηγοῦ ἀνθρώπων, τὸν τάφον ἀγνοῆσαι, ὡς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπ' αὐτῆς διαδοθῆναι τὴν φήμην· διόπερ ὁ Κύριος τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου θανάτου ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον τὸ πάθος ἐδέξατο, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ ἡ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαθε, ἐκεῖθεν καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ θεοκῆρυκτον κήρυγμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἔρρηξται⁹⁴.

⁹⁵ (14) Ὡσαύτως καὶ ὁ θεορῆμῶν Ἀθανάσιος εἰς τὸ πάθος⁹⁶ Χριστοῦ λέγει· « Διόπερ⁹⁷ οὐκ ἀλλοτρίως πάσχει Χριστὸς, οὔτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον ἢ εἰς τὸν⁹⁸ Κρανίου τόπον, ἐν ᾧ⁹⁹ ἢ Ἑβραίων οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἀδὰμ φασιν εἶναι τὸν τάφον· — ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν μετὰ τὴν κατάραν τετά-

D φθαι διαβεβαιούνται· — διὰ τοῦτο¹⁰⁰ θαυμάζω τοῦ τόπου τὴν οικειότητα· ἔδει γὰρ τὸν Κύριον ἀνανεῶ-

Varie lectiones et notæ.

⁶⁰ Ced. 749,5—750,7. ⁷⁰ ὄθεν δὲ cod. ⁷¹ Ps. l, 2. ⁷² γ. ἡ τοῦ Θεοῦ Ced. ⁷³ καὶ add. Ced. ⁷⁴ καὶ add. Ced. ⁷⁵ θυσία Ced. ⁷⁶ καὶ τὰ μέλλοντα Ced. ⁷⁷ καὶ add. Ced. ⁷⁸ λέγει Ced. Isa. II, 3. ⁷⁹ Ἐκ τοίνυν Ced. ⁸⁰ εἰ. καὶ εὐστ. i. Ced. ⁸¹ εἰς τὴν ὁ. ἄ. οἱ ἄπ. Ced. ⁸² καὶ add. Ced. ⁸³ καὶ add. Ced. ⁸⁴ ἔλαθεν Ced. ⁸⁵ λ. ἔ. Ced. ⁸⁶ ὡ. τοῦ Θεοῦ Ced. ⁸⁷ κάλλη Ced. ⁸⁸ πτώμα καὶ πτ. Ced. ⁸⁹ ὡ. καὶ ὅπ. τῶν ἄ. σ. Ced. ⁹⁰ ἄ. προὑπεμφ. Ced. ⁹¹ Mat. xxiv, 28. ⁹² Ἀδὰμ? ⁹³ lucusque signa loci e Chrysostomo laudati. ⁹⁴ Ced. 750,8—17. Ὡ. δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθ. ⁹⁵ τοῦ Ced. ⁹⁶ ed. Par. 1698 III, 90 ὁ ὄθεν οὐδὲ ἄ. π. οὐδὲ εἰς τ. στ. ⁹⁷ εἰς τοῦ χρ. Ced. ⁹⁸ ὄν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἔ. τ. Ath. ἐν ᾧ δὲ τῶν Ἐ. οἱ δ. φ. τοῦ Ἀ. ἔ. τὸν τ. Ced. ⁹⁹ ὅπ.ρ εἰ οὕτως ἔχει θ. Ath.

σαι θέλοντα τὸν ἀνθρώπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ τόπῳ¹· — « Καὶ ἐπειδὴ (περ) ἤκουσεν Ἀδάμ, (ὅτι) Ἦν εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση, ταύτη (τοί) πάλιν ἐκείθεν τίθεται, ἵνα ἐν τῷ τόπῳ τὴν κατάραν ἔλαβεν, ἐκεῖ καὶ τὴν λύσιν ταύτης δέξεται. »

603 (15) Καὶ μέντοι γε ὁ μέγας Ἐφραΐμ ἐν τοῖς κατὰ Κάιν φησί· « Καὶ ὁ Κάιν στένειν καὶ τρέμειν ἐκρίθη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως περιεχόμενος· ὑποστήσεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως· τὸ γὰρ στένων² καὶ τρέμων ἔτη ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὁ τόπος τῆς κρίσεως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, κατὰ τὰς ἱερὰς Γραφάς, οὐχ ἡ γῆ διὰ τὴν κρίσιν, οὐδὲ ἡ κρίσις διὰ τὴν γῆν· οὐ γὰρ ἡ γῆ ἤμαρτεν, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος· ἡ γὰρ γῆ τῆς τοῦ Θεοῦ δίκης γίνε-ται ἀμυντήριος ὡς τῶν κριτῶν τὸ βῆμα καὶ τῶν δημιῶν ὁ σίδηρος, καὶ δύναται, φησί, ἐν προσκαί-ροις αἰώνιος γενέσθαι κρίσις· καὶ ἡ σὰρξ τῶν ἀνθρώπων νῦν θνητὴ ἐστίν, ἀλλὰ τότε γενήσεται ἀθάνατος, καὶ ὁ παράδεισος δι' αἰσθητῶν συνεστῶς αἰώνιον ἔχει τὴν ἀπλάουσιν. Οὐκ ἐν παραβολῇ εἶρη-ται περὶ τοῦ παραδείσου, οὐκ ἐν σχήματι ἐφυτεύθη τῷ πράγματι ἀνυπαρκτος ὢν. Παῦλος δὲ αὐτὸν μετὰ εφ' ἔτη ἐθεάσατο· ἐκεῖ ἀπεδήμησεν καὶ ἤκουσε τὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια³· « Ἀνέβη εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἤκουσε (156⁴) τὰ τοῦ μέλλοντος ἀδία βήματα⁵. » Οὐρανὸν καὶ γῆν τὴν αὐτὴν χάριν ὁ Θεὸς ἐνέδυσεν καὶ τὸν παράδεισον ἐν ἀδίοις ἐπιγ-γελίαις συστησάμενος· σοὶ μὲν τῷ ἀπίστῳ δοκεῖ τὸ αἰσθητὸν πρόσκαιρον, ἐμοὶ δὲ τῷ πιστῷ καὶ τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον. Οὐ νοεῖς τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ οὐ πιστεύεις τῇ χάριτι· οὐχ εὐρεῖς τὴν κατάληψιν, ὅτι οὐ γινώσκεις βουλὴν Θεότητος. Ἀπαιτεῖς με λόγον πῶς τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον· ἀπατήσον καὶ Παῦλον διὰ τί εἶπεν εἶναι διήγησιν, ἣν οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ καλῆσαι. Εἰ δὲ λόγος ἀνεπίκτος, πολλῷ μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἀνεκδιήγητος, καὶ ὁ πα-ράδεισος τοίνυν αἰσθητὸς, ἀλλ' οὐ πρόσκαιρος, καὶ ἡ ἐν αὐτῷ ἐπαγγελία ἐν ξύλοις, ἀλλ' οὐ προσκαί-ροις· καὶ ὅθι ἡ μητρόπολις Ἱερουσαλήμ πρόσκαιρος νῦν καὶ φθαρτὴ, ἀλλ' εἰς κατοικητήριον ἐξελέχθη τοῦ ἀφθάρτου φύσει καὶ αἰωνίου Θεοῦ, ἥτις γε πάν-τως μικρὸν ὑστερον ἀφθαρτος καὶ θεοφώτιστος ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γενήσεται καὶ δικαίων ἐνδιαίτημα κατὰ τὴν βροντόφωνον φωνὴν τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει⁶· « Ἱερουσαλήμ, ἡ ἐν τῷ θεόδομητος, καὶ **604** θεοπροϋρητος, καὶ θεοκόσμητος, καὶ θεοπόθητος⁷· « Ἀγαπᾷ γὰρ Κύ-ριος τὰς πύλας σου⁸ ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ, ἡ ἣν δὴ καὶ ὡς ἐνδοξον καὶ θεοῦπολιν σεμ-νῶνων φάσκει⁹· « Διδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ, καὶ καθάπερ ἤκούσαμεν, οὕτως καὶ ἴδομεν, ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πό-λει τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς ἐθεμελίωσεν¹⁰ αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα. »

audivit : « Terra es et in terram revertetur, » in hac rursum ibi ponitur, ut in quo loco maledictio nem sumpsit, ibi quoque liberationem ab easus- cipiat. »

Et quidem magnus Ephraim in his quæ respi- ciunt Cain, ait : « Et Cain gemere tremereque, conscientia afflictus, ex condemnatione debuit Hoc autem ab æterna pœna subibit. Gemere enim ac tremere est hac in terra, locus dam- nationis in valle gemituum, juxta sacras Scri- pturas ; terra non est ob judicium, neque judicium propter terram : non enim terra peccavit, sed homo, et terra justitiæ Dei auxiliatrix est sicut judicium verbum et licitorum ferrum, et potest, inquit, in momento æternum fieri judicium. Et hominum caro nunc mortalis est, sed tunc fiet immortalis, et per ea quæ sentiuntur paradisi æternam habet jucunditatem. Non in parabola dictum est de paradiso, non in figura plantatus est qui re non existeret. Paulus autem post quinquies mille et quingentos annos eum vidit : hic illic commoratus est et Ecclesiæ audivit mysteria : « Ascendit in tertium cœlum et audivit æterna futurorum verba. » Cœlum et ipsam terram gratia Deus induit, et paradisi in æternis reppromis- sionibus constituit. Tibi quidem infideli sensibile videtur momentaneum, mihi vero fideli momenta- neum videtur æternum. Non reputas potentiam, quoniam gratiæ non credis, non invenis compre- hensionem, quia Dei consilium non agnoscis. A me rationem quæris quomodo momentaneum sit æter- num : interroga quoque Paulum cur dixerit esse narrationem quam non licet homini loqui. Si autem verbum est inenarrabile, multo magis ineffabilis est Dei potentia, et ideo paradisi est sensibilis, sed non temporaneus, et est in eo arborum reppromis- sio, sed non temporalium. Et sane metropolis Je- rusalem nunc temporalis et corruptibilis est, sed tamen electa est in habitationem ejus qui natura incorruptibilis et æternus est Deus, et post breve tempus incorruptibilis et a Deo illuminata in rege- neratione fiet et justorum inhabitatio juxta tonitral- e verbum filii tonitruī Joannis in Apocalypsi : « Je- rusalem, Jerusalem a Deo vere ædificata et custo- dita et exornata et dilecta » — « diligit enim Dominus portas tuas super omnia tabernacula Jacob, » quam etiam velut illustrem et civitatem Dei signi- ficans, ait : « Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei, » et sicut audivimus, sic vidimus, in civitate Do- mini virtutum, in civitate Dei Jacob, « Deus fun- davit eam in æternum. »

Variae lectiones et notæ.

¹ τῷ τ. π. ἵνα ἐκείνου λύση τὴν ἀμαρτίαν, ἀπὸ παντὸς αὐτὴν ἀρῆ τοῦ γένους καὶ ἐπειδὴ ἡ.δ. Ἄ. ὅτι γῆ Gen. III, 19, διὰ τοῦτο π. ἐκεῖ τ. ἵνα τὸν Ἄ. εὐρέν, ἐκεῖ λύση μὲν τὴν κατάραν Ath. ἢ ἐκεῖ τέθειται Cœl. ἢ στένειν καὶ τρέμειν ἔτι? ἢ II Cor. XII, 2-4. ἢ δῆματα cod. ἢ ὄρεῖς cod. ἢ XXI 10. ἢ Ps. LXXXVII, 2. ἢ Σιών cod. ἢ Ps. III. ἢ καὶ αὐτὸς ἐθ. ἢ ὁ. ἢ Ἰψιστος Ps. v.

Hanc porro sanctam et desiderabilem et amabilem et dilectissimam terram ex qua primus homo ortus est, et omnes prophetae et apostoli prodierunt, et ipsa cunctis caelestibus et terrestribus creaturis excelsior sanctissima Deipara germinavit et omnium Dominum et Dominatorem genuit et salutis mundi procuratrix facta est, et divinum montem Sion perpetuo celebratum, sacram metropolim regis magni Dei et Salvatoris nostri, Jerusalem occupaverunt pravissimi et impurissimi Sarraceni! Ubi ergo illa sancta potiti sunt, insolentia valde praevaluerunt, permittente Deo propter peccata habitantium in ea, et omnia loca et urbes ditioi suae subjecerunt. Hoc factum est cum rex Constans, Heraclii nepos, cum illis iniisset bellum et victus fugae salutem, ut dictum est, commisisset.

λεὺς Κώνστας, ὁ ἔγγονος Ἡρακλείου, συνῆψε μετ' ἐπραγματεύσατο καθὼς προλέλεκται.

CCXXXVII. Regnum Constantini Pogonati.

Post dictum Constantem in Sicilia occisum regnavit Constantinus, ejus filius, qui, audita patris morte, cum magna vi navali Siciliam occupavit et captum Nizizum regnantem et patris interfectores omnes occidit, sicut et Justinianum patricium, sancti Germani patriarchae patrem; Germanum autem rudissimum eunuuchum fecit.

Hic vocatus est Pogonatus, eo quod imberbis egressus ad vindicandum patrem, in urbem cum barba regressus erat.

Regnavit una cum fratribus, sed ab eis insidias passus et victor factus, omnes naribus amputavit, et in exsilium misit Heraclium et Tiberium. Ipse regnavit decem et septem annos.

CCXXXVIII. De Paulicianorum haeresi.

Oportet autem et de Paulicianorum haeresi particulariter dicere. Temporibus Constantis, Constantini patris, in Sicilia interfecti, apparuit Constantinus, qui se Silvanum quoque nominabat. Haec autem haeresis ita se habet: Pauliciani, qui et Manichaei, nomen Manichaeorum commutaverunt cum nomine Paulicianorum, ex quodam Paulo Samosatensi, filio mulieris Manichaei nomine Callinices, quae duos habebat filios, hunc Paulum et Joannem. Hos ergo cum Manichaeum errorem edocuisset, ex Samosata ad Armenios hujus haeresis praecones misit; qui cum venissent in quem-

A (16) Ταύτην δὴ τὴν ἀγίαν καὶ ἐπιθυμητὴν γῆν καὶ πάγγεραστον καὶ πανεπίραστον, ἐξ ἧς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γέγονεν καὶ οἱ προφῆται πάντες καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀνεψύησαν, καὶ μέντοι καὶ αὐτὴ ἡ πάντων οὐρανίων καὶ ἐπιγείων κτισμάτων ὑπερέβη ἢ ὑπεραγία Θεοτόκος ἐβλάστησε καὶ τὸν τοῦτου ¹⁶ παντὸς Κύριον καὶ Δεσπότην ἀπέτεκε, καὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας γέγονε πρόξενος, καὶ τὸ θεῖον ὄρος Σιών ἀεὶ ¹⁷ περιβόητον, τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τοῦ βασιλείως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν Ἱερουσαλὴμ κατέσχον οἱ ἄγαν πονηροὶ καὶ ἀκάθαρτοι Σαρακηνοί. Ἐπεὶ οὖν περικραταίς ἐγένοντο τῆς ἀγίας ἐκείνης, σφόδρα πλεονάσαντες ὑπερίσχυσαν, συγχωρήσαντος Θεοῦ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, καὶ πάσας τὰς χώρας

B καὶ τὰς πόλεις κατεκράτησαν. Ὅτε δὴ καὶ ὁ βασι- αὐτῶν πόλεμον καὶ ἠτηθείς φυγῇ τὴν σωτηρίαν

ΣΑΖ. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πρωγονάτου.

¹⁶ Μετὰ τὸν βῆθίντα Κώνσταντα ¹⁷ ἀνααιρεθέντα ἐν Σικελίᾳ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς μαθὼν τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, μετὰ πλείστων ναυστολῶν τὴν Σικελίαν κατέλαβε, καὶ χειρωσάμενος Νιζίζον ¹⁸ τὸν βασιλεύσαντα καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονέας, πάντας ἀπέκτεινεν, ὡσαύτως καὶ Ἰουστινιανὸν **605** πετρίκιον, τὸν πατέρα τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου, τὸν δὲ Γερμανὸν, τραχύτατον ¹⁹ ὄντα, εὐνούχισεν.

(2) Οὗτος ἐκλήθη Πρωγονάτος, ὡς ἀγένητος; ἀπελθὼν ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἐκδικήσει, ἐπανήλθε μετὰ πώγωνος ἐν τῇ πόλει.

¹⁸ (3) Ἐβασίλευσεν ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπιβουλευθεὶς δὲ παρ' αὐτῶν καὶ κατισχύσας, πάντας ῥινοτητούς ἐποίησεν, καὶ ἐξώρισεν Ἡρακλίον καὶ Τιθέριον, ὃς καὶ ἐβασίλευσεν ἐτη ιζ'.

ΣΔΗ' Περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν ²⁰.

Δεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν μερικῶν διαλαθεῖν. Ἐπὶ τῶν ²¹ χρόνων (156^b) Κώνσταντος, τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, τοῦ ἀνααιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ, ἀνεφάνη Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανὸν ἐαυτὸν ὀνομάσας. Ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη αἵρεσις ²² οὕτως. Παυλικιανοί, οἱ καὶ Μανιχαῖοι, μετωνομάσθησαν ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιανοί, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως ²³, υἱοῦ γυναίκος Μανιχαίας Καλλινίκης τοῦνομα, ἧτις δύο υἱοὺς ἔσχε, τοῦτον τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. Τοῦτους οὖν τῆς Μανιχαϊκῆς αἵρεσις διδάξασα ἐκ τοῦ Σαμοσατοῦ εἰς Ἀρμενιakoὺς κήρυκας τῆς αἵρέσεως αὐτῆς ²⁴ ἀπέ-

Variae lectiones et notae.

¹⁶ τοῦ cod. ¹⁷ καὶ cod. ¹⁸ — 668. Ced. 763,19 — 764,4: ἀκούσας δὲ Κ. τὴν τοῦ πατρὸς ἀποθίωσιν μ. π. ν. καταλαβάνει τὴν. ¹⁹ Κώνσταν? τὸν cod. ²⁰ καὶ Νιζίζιον ἀναίρει σὺν τῷ φονεῖ τοῦ ἰδίου π. καὶ καταστήσας τὰ ἑσπέρα ἐπὶ ΚΠ. ἔρχεται, κτλ. ἀπέτεκε δὲ καὶ ἰ. π. τὸν π. Ced. ²¹ βράχ. cod. ²² — 668. Ced. 765,8—14. ²³ π. Π. Μ. 2 e Par. 1706 ante regnum Pogonati. ²⁴ Ced. 756,17 — 757,5 sub Constante confer Petrum Siculum p. 56: Γυνὴ γάρ τις ἐκ τοῦ Σαμοσατοῦ Καλλινίκη τοῦνομα δύο υἱοὺς ἔσχε Π. καὶ Ἰω. Τοῦτους οὖν — τὴν παμματρῶν διδάξασα αἵρεσιν κήρυκας τῆς πλάνης; ἀπ. ἐκ τοῦ Σ. οἱ δὲ καταλαβόντες τὴν ἐνορίαν Φαναροῦς ἤλθον εἰς τινὰ κώμην — ἐκείσε τὸν ἰδὸν — ἐνίσπειραν, διὰ — ἡ κώμη Ἐπ. μετωνομάσθη — ἐκ Μανιχαίων ἐπεκλήθησαν Π. ²⁵ ἡ αἰ. ἀ. ὁ. Cell. ²⁶ Σαμωσατ. cod. ut Petrus Siculus. ²⁷ αὐτ. cod. αὐτοῦς Ced. compendio male soluto.

οἱ τινες ἀλθόντες εἰς κώμην τινὰ τῆς Φα-
 ρα³⁴, ἐκείσε τὴν αἵρεσιν αὐτῶν³⁵ ἐγκατέ-
 ν. Ἐκτοσε οὖν ἡ³⁶ κώμη μὲν ὀνομάσθη
 τὰρις, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν Παυλικιανοὶ
 σταν.

Adam vicum Phanarrææ, ibi suam hæresim disse-
 minaverunt. Ex hoc igitur vicus cognominatus est
 Episparris et eorum discipulī Pauliciani vocati
 sunt.

§³⁷ (2) Οὗτοι μετὰ χρόνους τινὰς τῆς διδαχῆς³⁸
 οὐλοῦ³⁹ πολλοὺς ἑτέρους εἶχον διδασκάλους,
 ἀντίον καλούμενον, ὅστις ἑαυτὸν Σιλουανὸν
 ἵκασι. Τοῦτον (οὖν) ἔχουσι ἀρχηγὸν τῶν
 ἄλων⁴⁰ αὐτῶν καὶ οὐχὶ τὸν Παῦλον· οὗτος
 ἐρέθειεν αὐτοῦ τὰς⁴¹ αἵρέσεις αὐτοῖς, (οὐκ
 ἴσως, ἀλλ') ἀγράφως κατὰ παράδοσιν⁴², τὸ
 εἶον δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον ἐγγράφως,
 ἄλλα καὶ μὲν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις ὡς καὶ
 ἡμῖν ὄντα παραδοῦς, διαστρέψας δὲ ἕκαστον
 μὲν πρὸς τὰς ἑαυτοῦ αἵρέσεις, νομοθετήσας⁴³
 καὶ τοῦτο, μὴ δεῖν ἑτέραν βίβλον (τὴν) οἴανου
 ὄντα εἰ μὴ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἀπόστο-

Hi postea doctrinæ Pauli multos alios ha-
 buere magistros, inter quos Constantinum dic-
 tum, qui seipsum cognominavit Silvanum. Hunc
 igitur habent suorum magistrorum principem
 et non Paulum. Hic enim suas hæreses illis tra-
 didit (non scripto sed) absque scripto per tra-
 ditionem, Evangelium autem et Apostolum scri-
 pto tradidit integra verbis et scriptura sicut
 apud nos sunt, sed unumquodque caput in suas
 hæreses detorsit, et addidit eis hanc legem, nul-
 lum aliqm quemcumque librum esse legendum
 præter Evangelium et Apostolum.

δ) Μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον (τὸν) καὶ Σιλουανὸν
 ὄντα ἔχον διδάσκαλον Συμεῶνα καλούμενον
 τινὸς ὀνόματι⁴⁴ Τίτον, γ' Γενέσιον μετονομά-
 ζει αὐτὸν Τιμόθεον, δ' δὲ Ἰωσήφ μετονομάσαντα
 αὐτὸν Ἐπαφρόδιτον⁴⁵. μετὰ τοῦτον Ζαχαρίαν,
 τοῦτον ὡς μεθυστὸν καὶ οὐκ ἀληθῆ ποιμένα
 ἰσχυροῦται⁴⁶ (αὐτὸν) εἶναι ἐξ αὐτῶν ε' τὸν Βαάνην
 παρὸν, καὶ ἔβδομον (ἔχον) τὸν Σέργιον, τὸν
 ἰσχυρὸν ἑαυτὸν μετονομάσαντα. Μάνετα τοῖνον,
 Πύλον, καὶ Ἰωάννην, καὶ ἄλλους (πολλοὺς),
 ὡς εἶπη⁴⁷ αὐτοῖς, προθύμως ἀναθεματί-
 ζοντες. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν καὶ Σιλουανὸν ἐπικλη-
 τὰ Συμεῶν τὸν καὶ Τίτον, καὶ Γενέσιον τὸν
 Τιμόθεον, 607 καὶ Ἰωσήφ τὸν καὶ Ἐπαφρό-
 διτον καὶ Βαάνην τὸν ἰσχυρὸν, καὶ Σέργιον (τὸν)
 ἰσχυρὸν, ὡς διδασκάλους αὐτῶν οὐδαμῶς ἀνα-
 τίθουσι, ἀλλ' ἔχουσι αὐτοὺς ὡς [περὶ] ἀποστό-
 λου.

Post Constantinum autem, qui et Silvanus,
 secundum habere magistrum vocatum Symeonem,
 qui se cognominavit Titum; tertium Genesisium,
 qui suum in Timothei nomen mutavit; quartum
 Joseph, qui se cognominavit Eaphroditum; post
 quem Zachariam, sed hunc sicut mercenarium
 et non verum pastorem eiecerunt aliquot ex illis;
 sextum Baanen, sordidum, et septimum habue-
 runt Sergium qui se Tychicum cognominavit.
 Porro Manetem et Paulum et Joannem, et alios
 multos, quos si quis diceret eis, fortiter anathema-
 tizant, Constantinum autem, qui et Silvanus ec-
 cognominatur, et Symeonem, qui et Titus, et Genesisium,
 qui et Timotheus, et Joseph, qui et Eaphroditus,
 et Baanen sordidum, et Sergium, qui et Tychicus,
 velut suos magistros nequaquam abiciunt, sed
 eos habent ut apostolos Christi.

ε) Ἐχουσι δὲ καὶ ε' ἐκκλησίας ἐν τῇ ὁμοιογίᾳ
 α) τὴν Μακεδονίαν, ἣτις ἐστὶν Κάστρον
 ἴσως, β) ἡ Κίβωσσα⁴⁸, ἣν ἐμαθήτευσεν Κων-
 σταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανὸς, καὶ Συμεῶν ὁ καὶ Τίτος,
 γ) Ἀχαιοί, ἣτις ἐστὶ κώμη Σαμοσάτου, δ)
 Μανάλιον⁴⁹ ἣν ἐμαθήτευσεν Γενέσιος ὁ καὶ Τιμό-
 θεος, ε) τὴν τῶν Φιλιππησίων, τοὺς μαθητὰς

Habent autem in sua confessione sex ecclesias,
 primam Macedonicam, quæ est Castrum Coloniae;
 secundam Cibossam, quam edocuit Constantinus,
 qui et Silvanus, et Symeon, qui et Titus; tertiam
 Achaïoi, quæ est vicus Samosati; quartam Ma-
 naalium, quam edocuit Genesisius, qui et Timotheus;
 D quintam Philippensium, qui discipuli dicuntur Jo-

Varia lectioes et notæ.

Φαναρ. eod. ut Petrus. ³⁴ αὐτ. αἰ. ἐνεστ. Ced. ³⁵ μὲν add. Ced. ³⁶ Ced. 757,5 — 15 cf.
 m S. Μάνετα καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μαρτύρους αἵρετικούς, ἔτι δὲ καὶ Παῦλον τὸν Σαμοσατῆ
 ματιζουσι προθύμως p. 40. Ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντῖνου — τοῦ ἐγγόνου Ἡρακλείου γέγονε τις
 ἰσχυρὸς ὀνόματι Κ. ἐν τῷ Σαμοσάτῳ — Κ. δὲ τοῦτον τὸν καὶ Σ. ἑαυτὸν ὀνομάσαντα — Συμεῶν — Τίτον
 ὀνομάζει — Ὁ δὲ ἐπίσκοπος — ἀνήγαγε περὶ τούτων βασιλεὶ Ἰουστινιανῷ — ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε
 ἐπὶ παραδοθῆναι — Παῦλος — ἔχων δύο υἱοὺς ὡς τὰ ὀνόματα Γενέσιος καὶ Θεόδωρος — ἀποδι-
 κται — προβάλλεται — Γενέσιον — ὃν καὶ Τ. μετονομάζει. Ἄλων ὁ Ἰσαυρος — τὸν Γενέσιον παρα-
 κει — πρὸς τὸν πατριάρχον ΚΠ. — Ἀδῶν παρὰ τοῦ βασιλέως σιγγίλιον, ἧλθς πάλιν εἰς Ἐπίσπριν
 ἢ βίον κατέστρεψε — Ἄ ἔτσι — γενόμενος προστάτης· Ζαχαρίας — μόνος ἐξέφυγεν — ὡς μισθωτός.
 Ἰωσήφ δὲ κατήχησε εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας ἐν ἔτεσι λ' — Δεγε — εἶναι ὁ Ἐπαφρόδιτος. —
 ἰσχυρὸς Βαάνης — Σέργιος — μετὰ δὲ θάνατον Σεργίου — ἰδὼν Μιχαὴλ — βασιλεὺς ὁ ἄββας καὶ Ἄλων
 εἰκτανον — ἔτσι εἰγ — μηκέτι εἶνε διδάσκαλον ἀνακηρύξαντες. — γ. πολλοὺς Ced. ⁴⁰ τοὺς add.
⁴¹ Π. ἑτερον ἔχον διδάσκαλον Κ. τὸν πορθηθέντα Σ. Ced. ⁴² διδασκάλ. cod. διδασκαλιῶν Ced. ⁴³
 ε π. τὰς εἰ. ὁ. Ced. ⁴⁴ τὸ ε. μὲν κατὰ παράδοσιν, τὸν δὲ Ἀπ. ἐγ. Ced. ⁴⁵ Ced. 757,15—758,5.
 μετονομάσαντα δὲ ἑαυτὸν Τιμ. Ced. ⁴⁶ καὶ add. Ced. ⁴⁷ ἀποβαλλόντ. cod. ἀποβαλλόντες? ⁴⁸ εἰ-
 od. et pag. 607. ⁴⁹ Ced. 758,5—17 λέγουσι εἰ. ⁵⁰ τὴν Κίβωσαν Ced. ⁵¹ τὴν Μανάλιον Ced.

seph Epaphrodit et Zachariæ, mercenarii pastoris ab ipsis dicti ; sextam Laodicensium ; dicunt autem Argaitas, et Ephesiorum ecclesiam, eos qui sunt Mopsuestiæ, et Colassensium aliam, Cœnochoritas ; quas tres ecclesias, inquit, Sergius, qui et Tycheus, anathematizavit. Illos igitur septem magistros et sex eorum ecclesias in honore habent et illos venerantur, cunctos autem alios, quos dixerit quis eis, anathematizant et abjiciunt.

Primam autem hæresim habent Manichæorum, duo principia sicut et isti confitentis. Dicunt autem isti : « Unam est solum, quod nos a Romanis sejungit, nempe nos alium Deum esse dicimus Patrem cœlestem, qui in hoc mundo non habet potestatem, sed in futuro, et alium Deum mundi creatorem, qui hujus mundi præsentis potestatem habet. » — « Romani autem, inquit, unum et eundem Deum confitentur, Patrem cœlestem et totius mundi creatorem ; » vocant autem se Christianos, et nos Romanos. Ad eos qui ipsos ignorant constanter dicunt : « Credimus in Patrem et Filium et Spiritum sanctum, Patrem cœlestem, » et « Anathema, inquit, ita non credenti, » sedulissime suam pravitatem cum methodo tractantes : non enim addunt, cum dicunt Patrem cœlestem, cum esse solum verum, qui fecit cœlum et terram et omnia quæ in eis sunt. Oportet autem in colloquio orthodoxum a Manichæo querere ut dicat primum fidei nostræ symbolum, quod est : « Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem cœli et terræ, visibilium omnium et invisibilium ; » et cætera.

Deinde in sanctam Deiparam immodice blasphemant : si vero cogantur a nobis eam confiteri, allegorice dicunt : « Credo in sanctissimam Deiparam in quam ingressus et ex qua egressus est Dominus ; » dicunt autem eam Jerusalem supernam, « in quam præcursor noster introivit Christus, » ut dicit Apostolus. Et non dicunt secundum veritatem

λέγοντας Ἰωσήφ τοῦ Ἐπαφροδίτου καὶ Ζαχαρίου τοῦ μισθοῦ ποιμένος παρ' αὐτῶν λεγομένου, (ς') τὴν τῶν Λαοδικέων, λέγουσι δὲ τοὺς Ἀργαίτας, καὶ τὴν τῶν Ἐφεσίων, τοὺς ἐν Μόψου ἐστίν, καὶ τὴν τῶν Κολασσαέων λέγουσι (τοὺς Κοινοχωρίτας, ἅπερ γ' ἐκκλησίας, φησὶν) Σέργιος ὁ καὶ Τυχηκὸς ἀναθεματίσεν. Τούτους σὺν τοῖς ζ' αὐτῶν διδασκάλους καὶ τὰς ς' αὐτῶν ἐκκλησίας ἔχουσιν ἐντίμους, οὓς καὶ σέβονται· πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς, οὓς ἐὰν εἴη τις αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ ἀποβάλλονται.

(5) Ἔχουσι δὲ πρώτην αἴρεσιν τὴν τῶν Μανιχαίων, δύο ἀρχὰς ὁμολογοῦντες ὡς κάκεινοι· λέγουσι δὲ οὗτοι, ὅτι ἐν ἐστὶ μόνον τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἕτερον Θεὸν λέγομεν ὑπάρχειν τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὅς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι⁴¹, καὶ ἕτερον Θεὸν τὸν κοσμοποιητὴν, ὅτι⁴² ἔχει τοῦδε τοῦ παρόντος (κόσμου) τὴν ἐξουσίαν. Οἱ 608 δὲ Ῥωμαῖοι, φασὶν, ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ὁμολογοῦσιν (157^a) εἶναι⁴³, Πατέρα τὸν αὐτὸν ἐπουράνιον καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ποιητὴν, καλοῦσι δὲ ἑαυτοὺς μὲν Χριστιανοὺς, ἡμᾶς δὲ Ῥωμαίους. Λέγουσι⁴⁴ πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς προθύμως· « Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, » καὶ « ἀνάθεμά φασὶ τῷ οὕτως μὴ πιστεύοντι, » μεμελετημένως λίσαν τὴν ἑαυτῶν κακίαν μεθοδεύοντες· [οὗ γὰρ προστιθέασιν, ὅτε λέγουσι τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον], ὅτι τὸν μόνον ἀληθινὸν⁴⁵, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐναυτοῖς⁴⁶· χρῆ δὲ τὸν προσδιαλεγόμενον ὀρθόδοξον αἰτεῖν τὸν Μανιχαῖον τοῦ εἰπεῖν τὸ (α') σύμβολον τῆς ἡμῶν πίστεως, ὃ ἐστὶ· « Πιστεύω⁴⁷ (εἰς) ἵνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε (καὶ) πάντων καὶ ἀορατῶν, » καὶ τὰ ἑξῆς.

(6) Ἐπειτα δὲ βλασφημοῦσι μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἀμετρα· ἐὰν δὲ βιασθῶσι παρ' ἡμῶν ὁμολογῆσαι αὐτὴν, ἀλληγορικῶς λέγουσι· « Πιστεύω εἰς τὴν παναγίαν⁴⁸ Θεοτόκον, ἐν ᾗ εἰσηλθε καὶ ἐξηλθεν ὁ Κύριος, » λέγουσι δὲ (αὐτὴν) τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, « ἐν ᾗ⁴⁹ πρὸδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθε Χριστὸς, » καθά φησιν (ὁ) Ἀπόστολος. Καὶ οὗ

Variæ lectiones et notæ.

⁴¹ καὶ add. Ced.—11. λ. δὲ Κυνοχωρίτας· τὴν μέντοι τῶν Ἐφ. Ced.—λ. ὡς Σ. Ced.—13. δ. ἄ. Ced. ⁴² Ced. 758, 18—759, 12. cf. Petrum Siculum p. 6 : Τὴν ἁγίαν Τριάδα Θεὸν ὁμολογεῖν λέγουσι καὶ ἀναθεματίζουσι τοὺς μὴ οὕτως ὁμολογοῦντας. — Πρῶτον μὲν γὰρ ἐστὶν τὸ κατ' αὐτοὺς γνώρισμα τὸ δύο ἀρχὰς ὁμολογεῖν — εἰπέ ἡμῖν τί ἐστὶ τὸ χωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥ., — ἄλλον Θεὸν λέγουσιν εἶναι τὸν τοῦ κόσμου ποιητὴν καὶ ἕτερον Θεὸν, ὃν καὶ Πατέρα ἐπουράνιον λέγουσιν, μὴ ἔχοντα δὲ ἐξουσίαν ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτὸν ἵνα Θεὸν ὁμολογοῦμεν καὶ πανουργὸν, κτλ. p. 38 τῆς κακίας — θριαμβουθεύσης ἐν ταῖς ἡμέραις Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος, τῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων βασιλέων ἡμῶν — τοὺς κατὰ τόπους εὐρισκομένους — ἀποκτείνουσι cf. 40 τῶν βασιλέων ἡμῶν Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος (869 cf. p. 73) ; p. 66. τὴν ἐν Κορίνθῳ φηκοδόμησε Παῦλος, τὴν δὲ Μ. Σ. καὶ Τ. λέγει δὲ Μ. τὸ συνέδριον τὸ εἰς Κίβουσαν καὶ Κ. δὲ καὶ Σ. Σ. καὶ Τ. καὶ Ἀγ. τὸν Γ. τὴν Φ. Ἴ. τὴν Κ. τοὺς Ἀργαίτας, Ἐφ. δὲ τοὺς ἐν Μ. Α. κυνὸς χώραν. ⁴³ μ. ἐτ. δὲ Ced. ⁴⁴ ὅστις Ced. ⁴⁵ καὶ add. Ced. ⁴⁶ δὲ add. Ced. ⁴⁷ Θεὸν add. Ced. ⁴⁸ h. l. codex lacunam habet illorum IX vocabulorum loco respondentem. ⁴⁹ π. τὸ πιστεύω Ced. ⁵⁰ Ced. 759, 12—18—Ἐπ. δὲ β. cf. Petrum Siculum 2. Δεύτερον, τὸ τὴν — Θεοτόκον μὴδὲ κἄν ἐν φιλή τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων τάττειν — ἀπαριθμῆσαι, μὴδὲ ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι τὸν Κύριον, ἀλλ' οὐρανῶθεν τὸ σῶμα κατενεγκεῖν — Γεγένεσις ἀνάθεμα τὸν μὴ προσκυνοῦντα τὴν π. Θ. ἐν ᾗ, εἰσηλθεν ὁ Κύριος — ἔλαξε δὲ ταύτην εἶναι τὴν ἄνω Ἴ. ἐν ᾗ πρ. ὁ. ἡ. ἐ. ὁ. χ. ⁵¹ παναγίαν Ced. sed infra ἄγ. ⁵² ἐπου πρ. Hebr. vi, 20.

λέγουσι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν Μαρίαν (τὴν) Ἀ
Θεοτόκον, οὐδὲ ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι τὸν Κύριον.

⁸⁵ (7) Βλασφημοῦσι δὲ καὶ εἰς τὰ θεῖα μυστήρια
τῆς ἁγίας κοινωνίας τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵμα-
τος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντες ὅτι
τὰ ῥήματα αὐτοῦ ὁ Κύριος διδοὺς τοῖς ἀποστόλοις
ἔλεγεν· « Λάβετε, φάγετε ⁸⁶, πίετε οὐκ ἄρτον καὶ
οἶνον, » καὶ οὐχί ⁸⁷ φασὶ προσάγεσθαι ἄρτον καὶ
οἶνον.

609 ⁸⁸ (8) Βλασφημοῦσιν ⁸⁹ εἰς τὸν τίμιον
σταυρὸν, λέγοντες, ὅτι σταυρὸς ὁ Χριστὸς ἐστίν, οὐ
χρὴ δὲ προσκυνεῖσθαι· τὸ ξύλον ὡς κεκατηραμένον ⁹⁰
ὄργανον.

⁹¹ (9) Τοὺς ⁹² προφήτας καὶ (τοὺς) λοιποὺς ἁγίους
ἀποβάλλονται, ἔτι δὲ (καὶ) τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν
μέγαν πρωταπόστολον, πλέον πάντων καὶ δυσφη-
μοῦσι καὶ ἀποβάλλονται ⁹³, ἐξ αὐτῶν μηδένα τινὰ
ἐν μέρει τῶν σωζομένων εἶναι, λέγοντες, καθολικὴν
ἐκκλησίαν τὰ ἑαυτῶν συνέδρια πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ
ἀλληγορίᾳ αὐτῶν λέγοντες· πρὸς ἑαυτοὺς γὰρ
ἐκεῖνοι προσευχά· ⁹⁴ αὐτῶν λέγουσι, βάπτισμα δὲ τὰ
ῥήματα τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος· ⁹⁵
« Ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν. »

⁹⁶ (10) Ταῦτα πάντα καὶ πλεῖον ⁹⁷ τούτων, ὅτε
φωραθῶσιν, ἀλληγοροῦσιν· ἀλλὰ χρὴ νουνεῶς καὶ
θεωρητικῶς αὐτοῖς (137^b) εἶ· πάντα διαλέγεσθαι. Καὶ
γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος προχειρῶς ἔχουσιν ὡς νόμον οἰκτεῖον
πάντοτε ⁹⁸, μάλισθ' ⁹⁹, ὅτε βισθῶσι, διαψευδόμε-
νοι ¹⁰⁰ λέγοντες, καθὼς ἐὰν προσταθῶσιν ἢ προ-
τραπῶσι ¹⁰¹, ἀνέγκλητοι ὄντες παρ' ἑαυτοῖς. Οὕτως
γὰρ αὐτοῖς ὁ Μάνης ¹⁰² παρέδωκεν, ὅτι· Οὐκ εἰμι
ἐγὼ ἄσπλαχνος, φησὶν, ὡς Χριστὸς ὁ εἰπὼν ¹⁰³·
« Ὅστις ἀν με ἀρνήσεται ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων,
ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ ἐγὼ » ἀλλ' ἐγὼ ¹⁰⁴ τοῦ ἀρνού-
μένου με ἐμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν οἰκείαν
σωτηρίαν ποριζομένου, ὡς μὴ ἀρνούμενον με, μετὰ
χαρᾶς προσδέξομαι ¹⁰⁵ καὶ τὴν ἀνάκλησιν καὶ τὸ
ψεῦδος ὡς τὴν πρὸς ἐμὲ ὁμολογίαν ἀνεύθυνον ¹⁰⁶.

¹⁰⁷ (11) Ὅμοιως μέντοι καὶ ¹⁰⁸ πρεσβυτέρους καὶ
λοιποὺς ἱερεῖς τοὺς ¹⁰⁹ παρ' ἡμῖν ἀποβάλλονται·
ἐκεῖνοι δὲ ¹¹⁰ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν ¹¹¹ συνεχῆ μους· λέ-
γουσι καὶ νοταρίους, ἀδιαφόρους ¹¹² πᾶσιν αὐτοῖς
ὄντας **610** καὶ τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς διαίταις καὶ
πάσῃ τῇ τοῦ λοιποῦ βίου κατασκευῇ.

¹¹³ (12) Ἐχουσι δὲ πάντα τὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ
τοῦ Ἀποστόλου ῥητὰ διάστροφα, [πρὸς] τὰ παρ'
ἡμῖν ¹¹⁴ ὄντα ἐναντία, παρ' αὐτῶν δὲ συντεθέντα ὡς
δῆθεν ἀρμόζοντα ταῖς οἰκείαις αὐτῶν αἰρέσεσιν· ὡς
γὰρ εἴρηται τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις, οὕτως εἰσὶν
[ὡς] καὶ [τὰ] παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτα, τὰ δὲ νοήματα

sanctam Mariam Deiparam, nec ex ea Christum
fuisse incarnatum.

Blasphemant etiam in divina mysteria sacræ
communions pretiosi corporis et sanguinis Do-
mini nostri Jesu Christi, dicentes Dominum apo-
stolis præbentem sua verba dixisse : « Accipite,
comedite, bibite, non panem et vinum ; » et dicunt
non addi panem et vinum.

Blasphemant in pretiosam crucem, dicentes cru-
cem esse Christum, et non adorandum esse lignum
quasi maledictum instrumentum.

Prophetas et cæteros sanctos abjiciunt, præterea
etiam sanctum Petrum, magnum apostolorum princi-
pem, magis quam omnes calumniantur et abjiciunt.
Ex illis neminem in parte salvatorum esse dicunt.
Ad nos allegorice dicunt catholicam Ecclesiam
ipsorum synedria ; ad se enim illi suas orationes
dicunt, baptismaque verba Evangelii, sicut ait Do-
minus : « Ego sum aqua vivificans. »

Hæc omnia aliaque plura, cum explicantur
allegorice, exponunt. Oportet autem sapienter et
distincte cum ipsis in omnibus disputare. Semper
enim in promptu mendacium habent veluti legem
sibi propriam, maxime cum urgentur, dicentes,
se mentientes quando necessarium vel utile ducunt,
se innocentis quando necessarium vel utile ducunt,
apud semetipsos esse innocentes. Sic enim ipsis
Manes tradidit : « Non sum ego, inquit, immiserico-
ris sicut Christus, qui dixit : « Qui me negaverit
coram hominibus et ego negabo eum. » Ego vero
negantis me coram hominibus et propriam salutem
querentis, quasi non abnegantis me, cum gaudii
suscipiam et invocationem et mendacium, tanquam
innocuam ad me confessionem. »

Item presbyteros cæterosque sacerdotes apud
nos receptos rejiciunt. Isti vero sacerdotes suos
dicunt contribules et notarios, consimiles om-
nibus ipsis et habitu et regimine et omni vitæ
commercio.

Habent autem omnia Evangelii et Apostoli
verba distorta et eis quæ sunt apud nos contra-
ria, ab ipsis autem disposita velut sane suis hæ-
resibus concordantia. Sicut enim dictum est, scri-
ptura verbisque hæc ita velut apud nos integræ
sunt, sed sententiæ distorquentur, quemadmodum

Varie lectiones et notæ.

⁸⁵ Ced. 759,18 — 25 : φασὶ δὲ, Petrus Siculus : Τέταρτον. ⁸⁶ καὶ add. Ced. ⁸⁷ οὐ χρὴ
φησὶ Ced. οὐχί φη. cod. ⁸⁸ Ced. 759,24 — 760,2. Petrus Siculus. ⁸⁹ δὲ καὶ add. Ced. ⁹⁰ κατηρ.
cod. ⁹¹ Ced. 760,2—9. Petrus Siculus : Πέμπτον cf. p. 50. ⁹² δὲ add. Ced. ⁹³ ἀποστρέφονται ἐξ Ced.
⁹⁴ πρ. αὐτὰ λ. Ced. ⁹⁵ Jo. iv, 14,27, vii, 38 cf. vi, 51. ⁹⁶ Ced. 760,9—20. ⁹⁷ πλείω Ced. ⁹⁸ μέν
add. Ced. ⁹⁹ δὲ add. Ced. ¹⁰⁰ καὶ add. Ced. ¹⁰¹ καὶ add. Ced. ¹⁰² ὁ Μ. ἁ. π. Ced. ¹⁰³ Math. x, 33. ¹⁰⁴
λέγω add. Ced. ¹⁰⁵ δέχομαι Ced. ¹⁰⁶ ἀνευθύνως Ced. ἀνευθύνω. ¹⁰⁷ Ced. 760,20—761,1. ¹⁰⁸ τοῖς add.
Ced. ¹⁰⁹ τῶν παρ' Ced. ¹¹⁰ καὶ add. Ced. ¹¹¹ αὐτούς Ced. αὐτ. cod. ¹¹² ἀδιαφόροις cod. Petrus Sici-
lus : Ἐκτον conf. p. 72. ¹¹³ Ced. 761,1—7. ¹¹⁴ ὑμῖν Ced.

de illis manifestius in explicationibus a me dictum est

Adorant autem in occasione Evangelium quod est apud nos dicentes: «Non in cruce sed in libro, Christi sermones sunt, ideoque ipsos adoro.» In infirmitate vero et in labore quidam ex ipsis incidunt cum cruce sibi imponunt; et incolumitate recuperata, rursus illam frangunt et in ignem jaciunt comburendam.

Quidam ex illis infantes suos baptizari curant a presbyteris quos apud se captivos habent: alii vero in nostram orthodoxorum ecclesiam ingressi, clam divinis mysteriis ad majorem simplicium deceptionem communicant.

His igitur modis et tali hypoerisi utentes, omni libidine et impuritate utriusque hominum naturæ indistincte et libere utuntur, quosdam autem ex ipsis ad parentes solum sibi discretionem admittere dicunt.

Hucusque de tali hæresi quæ orta est sub rege Constantino Pogonato, Heraclii nepote, qui cum regnasset, ut dictum est, decem et septem annos dysentericus mortuus est.

CCXXXIX. Sextum concilium.

Eo tempore convocata est sexta synodus, Constantinopolitana tertia, in quam convenerunt ducenti viginti septem Patres, anno decimo scripto regni Constantini, filii Constantis et patris Justiniani. Illi præerant Theodorus et Georgius presbyteri et Joannes diaconus, legati Agathonis pape Romani; Georgius Constantinopolitanus; Theophanes Antiochenus patriarcha, ab ipsa synodo subrogatus prædecessori Macario quem tunc deposuerat tanquam suis oppositum orthodoxis definitionibus; et pro diocesi Alexandrina Petrus monachus, pro Hierosolymitana autem nemo, quippe quæ sedes suis patriarchis a Saracenorum gente orbata erant; contra Theodorum Pharensem episcopum, Honorium Romæ, Cyrum Alexandriæ, Sergium, Pyrrhum, Petrum et Paulum Constantinopolis olim episcopos, necnon contra eos qui horum hæreticorum errores in illa sacra synodo renovaverant, scilicet Macarium dictum Antiochiæ antistitem, Stephanum ejus discipulum, et Polychronium puerilem senem, dicentes unicam voluntatem unicamque operationem esse in Salvatore

A διατρέφουσιν, καθὼς περὶ ἑξήκοντα ἑξήκοντα ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λέλεκται.

¹³ Προσκυνῶσι δὲ τὸ περὶ ἡμῶν Εὐαγγέλιον ὅτε τύχη, οὐκ ἐν τῷ σταυρῷ, ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγοντες, ὅτι Λόγοι τοῦ Χριστοῦ εἰσι καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς προσκυνῶ. Ἐν ἀσθενείᾳ δὲ καὶ πόσῳ τινὲς ἐξ αὐτῶν ὅτε περιπέσωσι, τὴν σταυρὸν ἐπιτιθέασιν ἑαυτοῖς· καὶ ὑγιείας τυγχάνοντες, πάλιν αὐτὸν συγκλῶσι καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι ἕως τὸ κατακαῦσαι.

¹⁴ Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ παῖδια αὐτῶν βαπτίζουσιν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων (αἰχμαλιωτῶν ἦντων παρ' αὐτοῖς)· ἕτεροι δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τῶν ὀρθοδόξων, λεληθότως (τῶν θεῶν μυστηρίων) μεταλαμβάνουσι πρὸς πλείονα ἔξαρπτήν τῶν ἀπλουστέρων.

¹⁵ Ταῖς τοιαύταις μεθοδεῖαις καὶ ὑποκρίσει χρώμενοι πάσῃ (τῇ) ἀκολασίᾳ καὶ μισαμῶ ἑκατέρως ἀνθρώπων φύσει ἀδιαφόρως καὶ ἀδεῶς χρῶνται, τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μόνον ἑαυτῶν διαφέρεσθαι λέγουσιν.

¹⁶ Ἔως ὅδε τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἵρέσεως. Ἐπανέτειλε δὲ πρὸς τὴν βασιλείᾳ Κωνσταντίνου τὸν Πωγωνάτου, τὸν ἔγγονον Ἡρακλείου, ὁ βασιλεὺς ἔτη ιζ', ὡς εἴρηται, ἀπίθανοις δυσεντερικός.

ΣΛΘ'. Σύνοδος ζ'.

611 Ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ζ' σύνοδος ἐν ΚΠ. τὸ ὕμνησον τῶν ἁγίων Πατέρων ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κωνσταντος, τοῦ πατρὸς Ἰουστινιανοῦ, ἑπτὰ καὶ δεκάτῳ, ἧς ἠγοῦντο Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης διάκονος τοποτηρηταὶ Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης, Γεώργιος ΚΠ., Θεοφάνης Ἀντιοχείας, ὑπ' αὐτῆς χειροτονηθεὶς τῆς συνόδου, διὰ τὸ τὸν προηγησάμενον Μακάριον καθαιρεθῆναι τότε ὡς ἀνανεχθέντα τοῖς ὑπ' αὐτῆς ὀρθοδόξως δογματισθεῖσιν. Τῆς δὲ διοικήσεως Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχός, τῆς δὲ [τῶν] Ἱεροσολύμων οὐδὲς διὰ τὸ τοὺς θρόνους χηρεῦσιν τῶν πατριαρχῶν κατασχεθέντας τῆν κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, Ὁνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου καὶ Πύρρου καὶ Πέτρου καὶ Παύλου, ΚΠ. γεγονότων ἐπισκόπων, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνακαινισάντων τὴν αἵρεσιν τούτων (ἐν τούτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ αἵρετικῶν, τουτίστιν) Μακαρίου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας προέδρου, (καὶ) Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, (ἔτι δὲ) καὶ Πολυχρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, λεγόντων ἐν

Varie lectiones et notæ.

¹³ καὶ ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λ. π. τ. σ. Ced. ¹⁴ Ced. 761,7—19: Τινὲς cod. cf. Petrum Siculum 48: Πάυλος Ἀρμένιος ἔρχεται εἰς Ἐπίσπαριν τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῶν ἐν τοῖς κατὰ πλάτους. ¹⁵ αὐτοὺς προσκυνῶμεν Ced. ¹⁶ β. καὶ καλοῦσιν ἢ καταπατοῦσιν αὐτὸν Ced. ¹⁷ Ced. 761,15—16. ¹⁸ ἡμετέρων add. Ced. ¹⁹ ἐν τῇ ἡμ. ἐκ. Ced. ²⁰ ἔξαρπτήσιν Ced. ²¹ Ced. 761,16—19. ²² τινὲς Ced. ²³ εἰσὶν ἀπὸ τῆς πέμπτῃς συνόδου ἕως τῆς ζ' ἔτη ρκθ'. Glossa marginalis. ²⁴ Ced. 766,14—767,14: ἡ δὲ ἀγία καὶ οἰκουμένης ζ' σ. γ. ἐν ΚΠ. συνεληθόντων σπθ' ἀ. π. ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς β. Κ. τοῦ π. Ἰ. ²⁵ Κώνστα cod. ²⁶ δωδεκάτῳ γ' Ced. ²⁷ ἧς ἡ τ. Ἀ. γ. π. Ῥ. Θ. καὶ Γ. πρ. καὶ Ἰω. δ. ἀρχιεπίσκοπος ΚΠ. Γ. Ced. ²⁸ δογματισθέντες Ced. ²⁹ οὐδὲς? cod. οὐδὲ ut Zen. ³⁰ κατασχεθέντ. cod. ³¹ ὑπὸ Σ. συνηθοῦσθησαν δὲ κ. Θ. Ced. ³² Σ δὲ Ced. ³³ Παύλου καὶ Πέτρου ἐκ. ΚΠ. γ. Ced. ³⁴ Στ. μ. ἀ. Ced.

καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος * ἡμῶν A Χριστοῦ (καὶ Θεοῦ), οὗ; ἀναθεματίασα ἡσα δύο θελήματα φυσικά ἤγουν θελήσεις ἢ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἐνδ; * Χριστοῦ καὶ ἡμῶν*.

Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ** βασιλείας ἦλθον οἱ Σαρα- ν στήλη μεγάλη κατὰ τῆς ΚΠ. προσορμή- κατὰ τὴν παράλιον τοῦ 612 Ἐβδόμου. Ἀν- τάσσεται αὐτοῖς Κωνσταντῖνος, ὅφ' ὧν πλεῖ- τυμαχίαι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο ἀπὸ * καιροῦ μέχρι τοῦ φθινοπωρινοῦ.

τοῦ δὲ * χειμῶνος ἐτι γινόμενου **, διαπερῶν Ἐσρακηνῶν στόλος ἐχειμαζεν ἐν Κυζίκῳ.

) Καὶ πάλιν ** ἔαρος ἀρχομένου ἐκαίθεν ἰς, ὁμοίως τοῦ διὰ θάλασσαν ** εἶχετο πολέ- ἑπτὰ οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρχέσαντος, B πλέον ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἦνυσ στόλος, ἀλλά ς καὶ ἀναριθμήτους μαχίμους ἀνδρας ἀπο- εἰ; ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια.

) Ἐν δὲ τοῖς ** μέρεσι τοῦ Συλαίου γενόμε- καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ βαγδαίων ἀνέμων καὶ ἰου κλύδωνος κατασχεθέντες, ἀρδην ἀπώλοντο. Ὅτε καὶ (158*) ἡ ἀκάθιστος ἐτυπώθη καὶ τὸ ἰον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου * Ἐτῆ ὑπερμα- στρατηγῶ * καὶ τό * Ἐπρόσταγμα ** Χρι- ν, * καὶ τό * Πρεσβεία θερμῆ. *

) Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατο- ἠλθόντες ἐν Χρυσοπόλει (Ἐκραζον) λέγοντες ** Γριάδα πιστεύομεν * τοὺς γ' (ἀναγορεύσωμεν C τελέσωμεν * ἐφ' οἷς θυμωθεὶς Κωνσταντι- διότι μόνος ἦν ἐστεμμένος, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ ἢ οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον, ἀποστέλλει (πρὸς αὐ- πατρικίον ὡς δῆθεν ἀποδεχόμενον τοῦτο καὶ κλούμενον αὐτοὺς τὰ πρωτεία βουλευσασθαι τῆς συγκλήτου). Καὶ δὴ εἰσελθόντων ** ἐν τῇ τούτους ἀνεσκόλοπιζε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τήρησεν.

§ ** (8) Καθ' ὃν χρόνον ** τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος τοῖς ἀρχαῖοις καὶ περσικοῖς μέρεσι τοῦ Εὐξεί- νου ἐκ τῆς λεγομένης Μαυώτιδος λίμνης) ἐπῆλ-) θρήκη (μετὰ πολλῆς πτωχείας καὶ ἀπορία; ἰαθῶν Κωνσταντῖνος καὶ σφόδρα λυπηθεὶς) ἐξώρ- κατ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς ναυμαχίας καὶ πεζο-

nostro Jesu Christo Deo, quibus anathemate per- cussis, synodus declaravit duas voluntates natu- rales duasque operationes inesse in uno Chri- sto et Deo nostro.

Eodem regnante, Sarraceni cum magna classis adversus Constantinopolim a parte maris irruerant die Dominica. Constantinus aciem contra eos instruit; qui quotidie navalia committebant praelia, a veruo tempore ad autumnum.

Redeunte autem hieme, transfretavit classis in Cyzicum, ibique hiemavit.

Vere iterum incipiente, sese exinde movens, pariter navale continuavit bellum. Septem igitur annis belli elapsis, nihil amplius assecuta est Saracenorū classis: qui, innumeris bellatoribus amissis, ad sua reversi sunt.

Cum vero in partes Sylæi devenerunt, ab asperis et vehementibus ventis marisque fluctibus correpti penitus perierunt.

Tunc representata est invicta et vexillo sanctissimæ Deiparæ verba inscripta hæc: « Protectrici exercituum duci »; et « Auxilium Christianorum; » et « Fervide intercessio. »

Postea Anatolicæ regionis incolæ venerunt Chry- sopolim, clamaveruntque: « In Trinitatem credimus: tres proclamemus et coronemus imperatores. » Iratus illis Constantinus, quia solus esset corona- tus, fratres autem ejus nulla gaudebant auctori- tate, ad eos patricium mittit, quasi hoc approbans. Ipsosque advocans ad hoc deliberandum cum senatu. Ubi vero urbem sunt ingressi, eos palo affixit. fratribusque suis nasum abscidit.

Circa id tempus, Bulgarorum gens a palude Ma- otide in septentrionales et ultiores Pontini Euxini oras irruentes, Thraciam invaserunt ita ut multa paupertas ac penuria oriretur. Quo audito, Constan- tinus, acri dolore affectus, in illos erupit cum magno D navali pedestrique exercitu, et in medio luminis

Varia lectiones et notæ.

ἢ Κυρίου ἢ. Ced. * δείκνυσθαι add. Ced. ** ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἱερῶν τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας συμβόλων ἐξέθετο οὕτως ἐν τισὶ τῶν σεπτῶν εἰκόγων γοιφαῖς, κτλ. Ced. 767,13 — 0. * Ced. 664,21 — 765,3 τῷ δὲ ἰ. ἔτσι. ** αὐτ. cod. αὐτῆς? * ἀπὸ μηνὸς Ἀπριλίου εἰς Σε- ἰριον Ced. * Καὶ ὑποστρέψαντες ἐν Κυζίκῳ ταύτην παραλαμβάνουσι καὶ χειμαζουσιν ἐκεῖ 765,3,4. ** ἐπιγιν. cod. ** — 674. ** Καὶ κατὰ ἔαρ ὁμοίως ἐπολέμου κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἔτη τῆ βοήθεια δὲ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου πλήθος; πολλοὶ ἀποβαλόντες μετ' αἰσχύνης μεγάλης cod. 765,4—7. ** θαλάσσης cod. ** 678. ** Ἐκπορίζων δὲ ὁ τοιοῦτος στόλος; ἐπὶ τὰ μέρη του πὸ χειμερίου ζάλης καὶ καταγίθου συντριβεὶ ἰλοκλήρως ὤλετο Ced. 765,7 — 9. ** γενόμενος ἀσχεθίντες — ἀπώλοντο I, γινόμενος — κατασχεθίς — ἀπώλετο cod. ** προστάγματι? τῶν cod.) Ced. 764,8—14. τῷ α' ἔτσι οἱ τοῦ θ. τῶν Ἀ. ἦλθον. ** ὅτι add. Ced. ** στ. ἐταράχθη δὲ Κ. μ. γὰρ ἦν ἔστ. οἱ δὲ ἀδ. ἄ. ὁ. ἰ. ἄ. καὶ ἀποστείλας ἐκράτησε τοὺς πρώτους αὐτῶν καὶ ἐφούλκισεν ἐν Συ- οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τ. ἄ. ἰ. Ced. ** εἰσελθόντ. cod. εἰσελθόντας? ** 677-679.) ἰ' ἔτσι οἱ Βούλγαροι ἐπ. τῆ θ. καὶ τοῦ βασιλέως κατ' αὐτῶν στρατεύσαντος, ἠττώνται ῥωμαῖοι πολλοὶ πῖπτουσι Ced. 766,11—13; τῷ ια' ἔτσι τὸ τῶν Β. ἰ. διαπεράσαν τὴν Δάνουβιν καὶ ἀποχωρι- τῶν ὁμοφυλῶν αὐτοῦ, ἐσκήνωσεν ἐν Βάρναις; ἐν τισὶν ὄχμαῖς καὶ ὄρσαι? τοῦ δὲ βασιλέως; ἐξελθόντος; καὶ καὶ στρατῶ, κτλ. 770,3—11. ** ἀπὸ τοῖς cod.

Danubii continente explicuit peditum aciem, na-
ves autem vicino littori applicuit. Quo facto Bul-
gari, magno terrore perciti, in propugnacula expu-
gnatu difficilia perflugerunt.

Cum autem imperator gravi laboraret podagra,
et cogereetur balnei causa in meridiem divertere
cum quinque cursoribus, exercitum ac duces reli-
quit, jubens milites in castris stare et pugnare.
Exercitus vero, regem fugere arbitratus, in fugam
se convertit, nemine persequente.

Quo viso, Bulgari, e propugnaculis egressi, eos
persecuti sunt, et multis occisis ac spoliatis, bonis
eorum potiti et exinde Christianorum terram
dominati sunt.

Unde invitus imperator pacem cum eis iniit,
foedera, in Romanorum dedecus, cum illis pangens
qui totam depopulabantur Thraciam ulterioremque
regionem.

Interea, ut supra dictum est, Sarracenorum
exercitus recedens divina voluntate in mari peri-
lit: alii in Sylaxo submersi sunt; alii a Cibyrraeo-
torum duce iterum debellati victique fuerunt. Præ-
terea combustæ sunt eorum naves ab igne
submarino. Callinicus enim quidam architectus, ab
Heliopoli Syriae profugus ad Romanos, eis primus
lucem ignem paravit, et ita naves Arabum succen-
sas una cum hominibus demersit. Et sic Romani
victores reversi sunt, inventione ignis maritimi
facta.

Maritima autem Libanum (Syriae) ingressi, eum
occupaverunt.*

Timens Mavias legatos mittit ad Constantinum
pacem petens et tributum annuum offerens. Im-
perator, legatos admittens, misit cum eis patricium
Joannem Pitzigaudam, ut virum magna experien-
tia et sapientia ornatum, cum Arabibus pa-
cisceretur. Arabes sapientiam et solertiam ejus
admirati, promiserunt se quotannis Romanis
pensuros auri tria millia, servorum quinquaginta
millia, equos generosos centum, et hoc per annos
30; ita ut per id temporis pax ubique esset
Romanos inter et Arabes.

Α μαχίας, καὶ διὰ μέσης ³³ τῆς ἡπείρου τοῦ ποταμοῦ
Δανούθῃ τὰς περὶ τὰς ³⁴ παρατάξεις, διὰ δὲ τῆς
πλησιαζούσης ἀκτῆς τὰς νυκτὸς προσορμίνας, οἱ
Βούλγαροι λίαν φοβηθέντες εἰς ὄχυράματα θυσάλωτα
ἐαυτοὺς ἐσφαλίσαντο.

(9) Τοῦ δὲ βασιλέως ³⁷ ὄξυπαθήσαντος ἐν πο-
δαλγίᾳ καὶ ἐπὶ μεσημβρίαν ἐκδιασθέντος ἐπιστρέφει
χάριν βαλανείου μετὰ δρομόνων ε', κατέλειπε τὸν
λαὸν καὶ τοὺς στρατηγούς κελεύσας περικαθίστασθαι
καὶ πολεμεῖν τὸ ἔθνος. Ὁ δὲ λαὸς τὸν βασιλέα φεύγειν
νομίσαντες, εἰς τροπὴν ἔδωκαν, μηδενὸς διώκοντος.

(10) Οἱ δὲ Βούλγαροι θασασμένοι ³⁸ (καὶ τοῦ ὄχυ-
ρώματος ὑπεξελοθέντες), ἐπεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν
καὶ πολλοὺς ἀνελόντες καὶ λαφυραγωγῆσαντες τὰ
ἐαυτῶν ἐκράτησαν ἕκτοτε καὶ κατεκυρίευσαν τὴν
τῶν Χριστιανῶν χώραν.

³⁹ (11) Ὅθεν ⁴⁰ ἀναγκασθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰρήνευσε
μετ' αὐτῶν ⁴¹, πάντα δούς ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν Ῥω-
μαίων, (ὡς ληϊζομένων πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὰ
ἐπέκεινα ταύτης).

⁴² (12) Ἐπὶ αὐτοῦ, καθὼς προέλεκται, ὁ τῶν Σα-
ρακηνῶν θεοθύθιστος στόλος ὑποστρέψας, καὶ οἱ
μὲν ἐν τῷ Συλαίῳ κατεποντίσθησαν ⁴³, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ
στρατηγοῦ τῶν Κιθυρβαιωτῶν αὐθις πολεμηθέντες
ἠττήθησαν ἐμπρησθέντων καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν ⁶¹⁴
ὑπὸ τοῦ ὑδατώδους πυρός· Καλλίνικος ⁴⁴ γὰρ τις
ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἠλιουπόλεως Συρίας προσφυγὼν
τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ ὑγρὸν ⁴⁵ ἀρχήθεν αὐτὸς κατε-
σκευάσεν, καὶ τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη καταπρήσας
σύμφυχα ἀπόλεσεν. (Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ
νίκης μεγάλης ὑπέστρεψαν) ἕκτοτε τὸ ὑγρὸν πῦρ
ἐφευρόντες.

⁴⁶ (13) Εἰσῆλθον δὲ οἱ Μαρδαῖται εἰς τὸν Ἀ.δανου
(Συρία) καὶ ἐκράτησαν ⁴⁷ αὐτόν.

⁴⁸ (14) Καὶ Μαυίας φοβηθεὶς ⁴⁹ ἀποστέλλει πρί-
σθεις πρὸς τὸν βασιλέα ζητῶν εἰρήνην (ὑποσχόμενος
καὶ ἐτήσια πάντα). Ὁ δὲ (βασιλεὺς τοὺς πρέσβεις
διεξάμενος) ἀποστέλλει (σὺν αὐτοῖς Ἰωάννην πατρι-
κιον) τὸν Πιτζιγαύδην ⁵⁰ (ὡς πολυπειρίᾳ καὶ φρονή-
σει κεκοσμημένον, διαλεγθῆναι τοῖς Ἀραβί. Τῶν δὲ
Ἀράβων θαυμασάντων τὴν φρόνησιν καὶ ἀγγίχοντα
αὐτοῦ), συνεφώνησαν παρέχειν Ῥωμαίοις κατ' ἴσα
χρυσῶν χιλιάδας γ', καὶ αἰχμαλώτων χιλιάδας ν' ⁵¹,
καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. (Ταῦτα ἐστοιχίσθη διδοῦσθαι)

⁵² ἐπὶ χρόνους λ' (ὥστε εἶναι πλατεῖαν εἰρήνην ἀναμ-
ταξὺ Ἀράβων καὶ Ῥωμαίων).

Variae lectiones et notæ.

³³ διὰ μ. cod. ³⁴ τὰ περὶ τὰς παρατάξεις cod. ³⁷ Συνέθη δὲ καὶ τὸν βασιλέα φεύγειν διαφημίσαντες φυγῇ
ἐχρήσαντο μ. δ. Ced. 770, 11, 12. ³⁸ Ὅπερ θ. οἱ B. εἰδ. ὅπισθεν ἀ. καὶ π. ἀντίστοιχον καὶ ἐκτ. διαπερῶσαντες
πάντας καὶ ἐμπλατυνθέντες τὴν Ῥωμαϊκὴν χ. ἡγμαλώτων Ced. 770, 12—15. ³⁹ Ced. 770, 15, 1. ⁴⁰ καὶ
a. l. d. Ced. ⁴¹ μ. ἀ. ὡς λέλεκται: 766, 15 — 15. Βουλόμενος δὲ ὁ β. ἔχειν εἰρήνην μετὰ πάντων στοιχεῖ π.
καὶ ὑποχωρεῖ εἰς αἰσχύνῃ τὰ τῶν Χριστιανῶν τῆ τούτου ἀβελτηρία. ⁴² 678. — Περὶ τοῦ ὑγροῦ πυρός.
⁴³ κατεποντίσθησαν cod. ⁴⁴ Τότε K. ἀ. ἀ. Ἡ. τῆς Αἰγύπτου πρ. Ced. 765, 12—15. ⁴⁵ πῦρ θαλάσσιον κα-
τασκευάσας τὰ τῶν Α. σ. κατέπρησεν ἐν Κυζίκῳ σ. καταποντίσας αὐτὰ· αὐτὸς οὖν ἐστὶν ὁ τὸ θαλάσσιον
πῦρ ἐφευρόν. ⁴⁶ 677. — Ced. 765, 19—24: τῷ η' καὶ θ' ἔτει. ⁴⁷ ἐκρ. ἀπὸ τοῦ Μαύρου ὄρους, κτλ. Ced.
⁴⁸ 678. — Περὶ τοῦ Πιτζιγαύδῃ. Ced. 765, 24—766, 7: ταῦτα μαθὼν ὁ M. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐφοβήθησαν
καὶ συλλογισάμενοι ὡς τὸ τῶν Ῥωμαίων βασίλειον ὑπὸ θεοῦ φρουρεῖται πέμπουσι πρ. τὸν αὐτοκράτορα
Κωνσταντῖνον ὑπὲρ εἰρήνης. ⁴⁹ σφόδρα φοβηθεὶς τοὺς Ῥωμαίους Ced. ⁵⁰ Πιτζιγαύδην καὶ ποιεῖ ἐγγράφως εἰρή-
νην μετὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐτησίως πρ. αὐτοὺς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους Ced. ⁵¹ χ. ι' καὶ ἀνδρας αἰχμαλώτους
ν' Ced.

(15) Ὡσαύτως ⁴³ καὶ οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκοῦντες Ἀ (Σκύθαι ὁ τε χαγάνος· καὶ οἱ ἐπίκεινα ῥήγας καὶ κάσταλδοι δῶρα τῷ βασιλεῖ στελλάντες· εἰρήνην ἤτησαντο. Εἶξεν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκύρωσεν εἰρήνην, καὶ ἐγένετο γαλήνη ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει.

615 ⁴⁴ (16) Ἡρεμήσας δὲ ἐκ πάντων, ἤνωσε τὰς ἐκκλησίας· καὶ ⁴⁵ σύνοδον οἰκουμένην (158^b) ποιήσας ⁴⁶ ἐν ΚΠ. ἐθεδαίωσε τὰ δόγματα τῶν προλαβουσῶν ἁγίων ἐ' συνόδων, καθὰ καὶ προέλεκται.

⁴⁷ (17) Ἐστρεψε δὲ ⁴⁸ Ἰουστινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ συμβασιλεύειν αὐτῷ.

⁴⁹ (18) Μαυτοῦ δὲ τοῦ Ἀραβος τελευτήσαντος, Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε, καὶ ἀποστειλάς πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα ἤτησατο εἰρήνην, τοῦ παρέχειν τρεῖς χιλιάδας χρυσοῦ νομίσματα, καὶ τρεῖς δούλους, καὶ εὐγενεῖς ἵππους τρεῖς καθ' ἕναστος χρόνον, ὅπως παυθῇ τῶν Μαρδαϊτῶν τὸ τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου.

⁵⁰ (19) Ἀπεβίω δὲ ὁ αὐτὸς εὐσεβῆς βασιλεὺς Κωνσταντῖνος βασιλεύσας ἔτη ιζ' ⁵¹.

ΣΜ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τοῦ Πρωτοσηθέντος.

⁵² Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη ις'. Οὗτος ἀπέστειλε ⁵³ πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλισσάσθαι τὰ στοιχηθέντα ἐγγράφως ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πέμψας παρέστειλε τοὺς Μαρδαίτας, χιλιάδας ἑβ' (ὡ τῆς ἀνοίας) τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας ⁵⁴ πάνδεινα γὰρ ⁵⁵ κακὰ ἔκτοτε **616** πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ἕως τοῦ νυνί, τούτων παρασταλέντων.

⁵⁶ (2) Ἐλυσε δὲ καὶ τὴν ⁵⁷ τῶν Βουλγάρων εἰρήνην ⁵⁸.

⁵⁹ (3) Ἐπιστρατεύσας δὲ ⁶⁰ ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, πολλὰ τῶν Σκλάβων πληθῆ, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ λόγῳ παραλαβὼν, ὑπέστρεψε, ἀφ' ὧν ἐπιλεξάμενος καὶ στρατεύσας χιλιάδας ἅ' ⁶¹ λαὸν περιούσιον τούτους ἐπωνόμασεν.

⁶² (4) Οὗς δὲ καθοπλίσας καὶ ἰδιοποιήσάμενος, καὶ

Variae lectiones et notæ.

⁴³ Ταῦτα μαθόντες οἱ τὰ ε. ὁ. δ. στ. τῷ β. ε. ἤτησαν οἷς εἶξας ὁ β. ἐκ ταύτην· καὶ γέγονεν ἀμεριμνία μεγάλη ἐν τῇ τε α. καὶ τῇ δ. Ced. 766,7 — 10. ⁴⁴ Ced. 710,16 — 19. ⁴⁵ τὴν προλεχθεῖσαν ἁγίαν ἔκτην Ced. ⁴⁶ σ. συναθροίσας ἐν ΚΠ. τὴν τῶν Μονοθελητῶν αἵρεσιν ἀνεθεμάτισε Ced. ⁴⁷ 681. ⁴⁸ Τῷ δὲ γ' εἶπε ἀπόστολο τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τῆς βασιλείας καὶ μόνος ἐβασίλευσε σὺν Ἰουστινιανῷ υἱῷ αὐτοῦ Ced. 770,20,21. ⁴⁹ 684 Ced. 771,4 — 8 : Τούτῳ τῷ ἔτει (Ἰουστ. α') ἀποπέλλει Ἀβ. πρὸς αὐτὸν βεβαιῶσαι εἰρ· Καὶ ἐτοιχίθη ἵνα παύσῃ ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν Μ. τ. ἐκ τοῦ Α. καὶ κολύσῃ τὰς ἐπιδρομὰς αὐτοῦ καὶ παρέχῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ν. α καὶ ἵππον καὶ δούλον. ⁵⁰ 685. Ced. 770,22,23 : Τῷ ζ' ἐτελεύτησεν ὁ ε. Κ. κρατήσας εἰς. ⁵¹ ἰδ' cod. ⁵² 686. ⁵³ καὶ ἔπεμψεν ὁ βασιλεὺς τὸν μαγιστριάτην Παῦλον π. Α. α. τὰ στ. καὶ γέγονεν ἐγγράφω ἐμμάρτυρα π. οὖν ὁ βασιλεὺς ἀνελάβετο τ. Μ. χ. ιβ' Ced. 771,8 — 17. ⁵⁴ πᾶσαι γὰρ αἱ νῦν οἰκούμεναι παρὰ τῶν Ἀράβων ἀπὸ Μόφου ἐστία ἕως τετάρτης Ἀρμενίας ἀνίσχυρι καὶ ἀνοίκητοι ἐτύγχανον διὰ τὴν ἐφοδὸν τῶν Μαρδαϊτῶν Ced. ⁵⁵ ὦν π. π. κ. π. Ρ. ὑπὸ τῶν Α. μέχρι τοῖνον νεώτερος γὰρ ὧν Ἰ. ὡς ἐτῶν ιε' ἀβούλους τὰ κατ' αὐτὸν διώκει. τῷ β' εἶπε ἔλθῃν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐδίεξαστο τοὺς ἐν τῷ Α. Μ. χάλκειον τείχος διαλύνας. ⁵⁶ Ced. 771,19 — 22 Παρ. ⁵⁷ μετὰ add. Ced. ⁵⁸ διαταράξας τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τύπους καὶ διαδιβάσκει ἐπὶ τὴν Θράκην τὰ καθ' ἑαυτὸν θέματα Ced. ⁵⁹ 688. ⁶⁰ Τῷ γ' εἶπε ἐπιστράτευσε Ἰ. κατὰ Σθλαβίων καὶ Βουλγάρων καὶ τοὺς μὲν Βουλγάρους προσηπανθηκότας ὤθησε, μέχρι δὲ Θεσσαλονίκης ἐκδραμῶν π. π. τῶν Σθλαβίων τὰ μὲν προσυμένα, τὰ δὲ π. παρέλαβε καὶ εἰς τὰ τοῦ Ὀψικίου κατώκισε μέρη Ced. 771,25 — 772,4 ⁶¹ τῷ ζ' εἶπε Ἰ. ἐπελέξατο ἐκ τῶν μετοικισθέντων ὑπ' αὐτοῦ Σθλαβίων καὶ ἐστράτευσε χ. λ'. οὗς ἐπ. λ. π. Ced. 772,15 — 15 ⁶² 691. Ced. 772,15 — 773,7 : Τούτοις θαρρήσας λύει τὴν Ἀράβων συμφωνίαν παραλ. γὰρ τὸν π. λ. καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν θέ. ἐπορεύθη ἐν Σεβαστοπόλει τῷ παρὰ Θάλασσαν.

Hæc ubi perceperunt ii qui Occasum incolebant, Scythæ et qui per hunc tractum reges et castaldi, missis ad imperatorem donis, pacem petiverunt, quam is, eorum concedens petitioni, sanxit; et ita in Oriente et in Occidente magna fuit quies.

Pacatis rebus omnibus, imperator Ecclesiarum concordiam constituit, et synodum œcumenicam celebravit CP., in qua sanctarum quinque præcedentium synodorum decreta confirmavit, ut dictum est.

Justinianum, ejus filium in imperii consortium admisit.

Mortuo Mavia Arabe, substitutus est Abimelech, qui legatos ad imperatorem misit ad pacem confirmandam ea conditione : Arabes nummorum aureorum ter centum sexaginta quinque millia, servos et equos generosos trecentos sexaginta quinque quoliannis persoluturo ut Mardaitarum agmen in Libano coerceretur.

Mortuus est ipse pius imperator postquam annos 17 regnaverat.

CCXL. Regnum Justiniani cui a naso præcisio Rhinotmeti cognomen.

Justinianus, filius ejus, imperavit annos 16. Ipse ad Abimelech mittit pacti a patre subscripti confirmandi gratia, et cum legato duodecim millia Mardaitarum (o insipientiam!), quod Romano imperio magnum detrimentum attulit. Ex eo enim tempore omnis generis damna ab Arabibus Romania passa est, quorum impressio usque nunc perseverat.

Pacem etiam cum Bulgaris factam solvit.

Movens deinceps in occidentales partes, magnam Sclavinorum multitudinem partim bello, partim persuasione subegit, ex quibus ad triginta millia adlectos in exercitum instruxit, quos aciem superabundantem nuncupavit.

Quibus armis instructis et sibi devinctis, eorum

auxilio fretus pacem quæ Romanos inter et Agarenos huc usque perseverabat, fregit præ insipientia, et exercitum superabundantem (περιούσιον), potius dicas scelestum (άνόσιον) et alia agmina educens, Sebastopolin contendit, ad quam ipsi Agareni accedentes imperatorem obtestantur, ne pacta quæ inter se invicem interposito iurejurando firmaverant, solveret, Deum alioquin ultorem atque iudicem injuriarum futurum. Imperatore autem verba pacis non admittente, imo ad prælium festinante, Agareni instrumentum pacis expandentes et hastæ suspendentes, in Romanos irruunt. Commisso prælio, Sclabinorum viginti millia ad partes Agarenorum transierunt, et mox Romani, innumeris ex suis cæsis, turpiter in fugam vertuntur, et victoria ad hostes transit justo Dei iudicio, docentis semper iurisjurandi fidei standum quamvis inimicis et infidelibus datæ. Fugiens imperator cum magna confusione et virium immixtione, et ad Leucaten perveniens locum maritimum, Sclabinorum reliquias ad decem millia interfecit.

Ex eo tempore Agareni ζαυθενιότες effecti Romaniam diripuerunt Sclabinorum transfugarum auxilio freti.

Imperatore autem in urbem reduce factus est solis defectus, adeo ut astra manifeste appaerent.

Porro Justinianus erigendis palatii ædificiis studium adhibuit. Triclinium ipsius nomine dictum et palatii mœnia condidit, operi præsciens Stephanum sacellarium suum et protoeunuchum, hominem sanguinarium et crudelem, qui operas verberibus æstificabat, imo imperatoris matrem flagellare ausus est. Item cum multa mala in rempublicam admisisset, propter exactiones etiam quas erga urbis incolas exercebat, eorum odia in imperatorem suscitavit.

Imperator autem a Callinico patriarcha postulabat ut preces diceret ad destruendam ecclesiam sanctæ Dei Genitricis quæ palatio adjacet, in animo habens ejus loco cisternam et Venetæ factioni sedilia exstruere ad id quod dicitur saximodeximum. Respondit patriarcha : «Preces ad templi D

τῆς τούτων συμμαχία πεποιθώς, λύσει τὴν (μεταβῶν) Ῥωμαίων καὶ Ἀγαρηνῶν εἰρήνην (ἔξ ἀνόσιος), καὶ λαθῶν τὸν περιούσιον (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνόσιον) λαὸν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα, πρὸς τὴν Σεβαστόπολιν ἠπήραν, ἐν ἧ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ παρεπινομένοι καὶ προμαρτυρόμενοι ἑαυτὸν τὰ μεθ' ἑρῶν συμφωνηθέντα μὴ διαστρέφειν, ἐπεὶ τοιοῦτο κριτῆς ὁ Θεὸς καὶ ἐκδικος γενήσεται, οὐ κατεδέξατο τὰ τῆς εἰρήνης ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον παρετάσσετο· καὶ δὴ παραυτίκα ἀπλώσαντες οἱ Ἀγαρηνοὶ τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάριτος καὶ ἐπὶ ἄριστος ἀναρτήσαντες, ὤρμησαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠτόμοδῆσαν ἐκ τῶν Σκλάβων πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς χιλιάδας κ', καὶ οὕτως ἑστῶν Ῥωμαίων δεινῶς τραπέντων (καὶ ἀναριθμητῶν) 617 σφαγέντων, ἡ δεκατοκροῖα καὶ νίκη πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐχώρησεν, διδάσκουσα μὴ παραβαίνειν θεῖον ὄρκον πώποτε, καὶ πρὸς ἐναντίου καὶ ἀπίστου γίνεσθαι. Περφευγῶτος ἔξ τῆς βασιλείας καὶ φθάσαντος ἐν τῷ παρὰ θάλασσαν τόπῳ τοῦ Λευκάτου (μετ' αἰσχύνῃς πολλῆς καὶ ἡττικῆς), ἀνεῖλε τὰς περιλειφθέντας ἑ' χιλιάδας τῶν Σκλάβων.

(5) Καὶ ἔκτοτε ἑστῶν πλείον θρασυνθέντες οἱ Ἀγαρηνοὶ, σφοδρότερον ἐληίζοντο τὴν Ῥωμανίαν, ἔχοντες εἰς βοήθειαν καὶ τοὺς πρόσφυγας Σκλάβους·

(6) Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει, γέγονεν ἡλιακὴ ἔκλειψις ὥστε (καὶ τοὺς) ἀστὴρας φανῆναι.

(7) Ἰουστινιανὸς δὲ τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα ἐπεμελεῖτο, τὸν Ἰουστινιανοῦ λεγόμενον τρικλίνιον κτίσας καὶ τὰ περίξ τοῦ παλατίου, ἔχων Στέφανον σακελλάριον αὐτοῦ καὶ πρωτενουχον, αἰμυρόβρονον δυντα καὶ ἀπηνῆ, αἰκίζοντα ἀνηλεῶς τοὺς ἐργολάβους ὡς καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως τυπτήσας, ὅς εἰς τὸ πολιτικὸν κακῶς ἐνδεικνύμενος καὶ ἐκ τῶν οὐκ ἐπιτόρων τῆς πόλεως ἀπαιτήσας καὶ ἔκτακτος ἀποφασίστως ποιούμενος, ἐκ τούτου μισητῶν τὸν βασιλῆα πεποίηκεν.

(8) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπῆτει Καλλίνικον τὸν πατριάρχην εὐχὴν ποιῆσαι τοῦ καταλυθῆναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου (159*), βουλόμενος στήσαι φιάλην καὶ βάθρα κτίσας τῷ δήμῳ τῶν Βενέτων πρὸς τὸ ἐκεῖσε γενέσθαι τὸ λεγόμενον Σαξι-

618

Variæ lectiones et notæ.

* τῶν δὲ Ἀράβων μὴ βουλομένων λύσει τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τῇ βασιλικῇ αἰτίᾳ καὶ προπετεῖα τοῦτο πράξει ἀνεγκαζομένων, ὀκλισθέντες καὶ αὐτοὶ πάλιν παρεγένοντο τῷ βασιλεῖ Ced. — ** μαρτ. καὶ τὸν Θεὸν ἐκδικητὴν τούτων παρακαλοῦμενοι, τοῦ δὲ βασιλέως μὴδὲ ἀκοῆ δεξασθαι ταῦτα ἀνεσχομένους, ἀλλὰ π. μάτην μέλλον καταπειθόντος, τὸν τῆς ἐ. ἐ. γ. ἐπὶ φλαμουλλίου κρεμάσαντες· καὶ προάγοντες κ τ. Ῥ. ὁ Ced. ** καὶ ὁ Ῥωμαίους τὴν τροπὴν περιποίησαντο ὅθεν Ἰ. τὸ τούτων ἐγκτάλειμμα ἄ. σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις ἐν τῷ πρὸς Νικομήδειαν Λευκάτῃ Ced. ** Τῷ αὐτῷ (6) ἔπει ἐπεστράτευσεν Μωάμεθ τῇ Ῥωμανίᾳ τῇ ἔργῳ μεθ' ἑαυτοῦ τ. π. Σθ. ἐμπείρους τῆς χώρας καὶ πολλοὺς ἠχμαλώτους Ced. 773, 11—14. — ** 695. Ced. 763, 11 = Τῷ ὁ ἔπει γ. ἐ. ἡ. ὡς ἄ. φ. ** Ἰ. δὲ τῶν κτισμάτων ἐπιμελούμενος κτίσει τὸ Ἰ. λ. τρ. καὶ τὰ τοῦ π. περιτελείσματα, ἐπίστασις δὲ τούτοις Στ. τὸν Πέρσην σ. δυντα καὶ πρ. κύριον καὶ ἐξουσιαστὴν, ἴσιν ὁ ἄ. καὶ ἀν. ἔτυπτε τοὺς ἑρ. καὶ ἐλιθοβόλει τοῦ δὲ βασιλέως ἀποδημήσαντος καὶ τὴν π. αὐτοῦ Ἀναστασίαν τῆν Ἀγίουσταν δι' ἀθηνῶν ἐμαστίγωσε, κτλ. Ced. 773, 14—774, 5. — ** τρικλίνιον cod. Καταλύσας τὴν ἐκκλησίαν ἐποίησε τὴν φ. ἐ. — Μητροπολιτῶν cod. in margine, quæ intra §§ 8 et 9 existant. ** Ced. 774, 5. — ** π. ἐ. ἐν καταλύσει τῆς τριπύλης ἐ. Ὁ δὲ π. Cod.

Εξέμην. Ὁ δὲ ¹¹ πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι «Εὐχὴν ἐπὶ
 συστάσει Ἐκκλησίας ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει οὐ
 παρελάδομεν. » Βιασθεὶς δὲ καὶ ἀπαιτούμενος τὴν
 εὐχὴν ἔρη' « Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ πάν-
 τοτε ¹² νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. »
 Ὅππρ' ἀκούσας ¹³ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἀγρυπώδης δ'χλος
 καὶ τὸ Ἄμην ἐπιβοήσαντες ¹⁴, κατέλυσαν παραρρή-
 μα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐποίησαν τὴν φιλίην.

(9) Ἐκτίσει δὲ ¹⁵ ἑτέραν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ Πατρίν,
 καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν τὰ Μητροπολιτῶν.

¹⁶ (10) Λεόντιος δὲ (ὁ) πατρικίος ἐν ὑπολήψει ὦν
 τῆς βασιλείας καὶ διὰ τοῦτο ἐναπόκλειστος γεγονώς ¹⁷
 ἐπὶ Ἐτῆ β', τότε ἐκπεμφθεὶς παρὰ Ἰουστινιανοῦ στρα-
 τηγὸς ἐν Ἑλλάδι, καὶ φίλῳ αὐτοῦ ἀστρονόμῳ Παύλῳ
 μοναχῷ ἐντυχῶν προσπίπτει ¹⁸ αὐτῷ τῆς βασιλείας
 κρατήσας, πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ἰδίᾳ ἀντέφη ¹⁹.
 « Ἰδοὺ ἐπιθεὴν μου ἀποστέλλει ὁ βασιλεὺς καὶ ἀφρε-
 τὴν κεφαλὴν μου καὶ ψευδῆ εἰσὶν ἅ μοι λέγετε περὶ
 βασιλείας. » Οἱ δὲ εἶπον· « Αὐτὸς μὴ ὀκνήσῃ· καὶ
 τοῦτο εὐθὺς πληροῦται. »

²⁰ (11) Καὶ λαθῶν αὐτοὺς ἤλθε καὶ ἐκάλεσε τὰς
 φυλακὰς καὶ συλλαβόμενος δ'χλον πολὺν, μετ' αὐτοῦ
 ἐξῆλθεν εἰς τὸν 619 Φόρον ²¹. Ἐκήρυξαν παντὶ τῷ
 λαῷ βοῶντες· « Ὅσοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἁγίαν
 Σοφίαν. » Καὶ συναχθέντο· ²² πλήθους ἔκραζον·
 « Ἀνασκαφαίη τὰ ὀστέα Ἰουστινιανοῦ. » Καὶ ²³
 ἰλλῶν ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ νυκτὸς ἀναγορεύεται βασι-
 λεὺς, καὶ ἡμέρας· γενομένης ἐξαγαγῶν Ἰουστινιανὸν
 εἰς τὸ Ἰππικὸν καὶ ρινότμητον ποιήσας ἐν τῇ σφεν-
 δόνῃ, ἐξώρισαν ἐν Χερσῶνι.

(12) Ὁ δὲ δ'χλος· ²⁴ συλλαβόμενοι Στέφανον σακελ-
 λάριον τὸν καὶ εὐνούχον καὶ Θεόδοτον γενικὸν,
 σχοινοί· τε δῆσαντες ἐκ ποδῶν, ἔσυραν διὰ τῆς
 μέσης καὶ εἰς τὸν Βοῦν ἔκαυσαν.

ΣΜΑ'. Βασιλεία Λεοντίου.

²⁵ Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν ἰδ'βασιλευσε Λεόντιος·
 Ἐτῆ γ'.

²⁶ (3) Ἐφ' οὗ ²⁷ οἱ Ἄραβες κατέλαβον τὴν Ἀφρι-

A constructionem habemus, ad subversionem nullas a
 majoribus accepimus. Imperatore vero instante et
 preces efflagitante, dixit patriarcha: «Gloria Deo
 qui etiam hæc patitur, ubique, nunc et semper et in
 sæcula sæculorum.» Quo audito imperator et ple-
 becula Amen respondentes, statim ecclesiam sub-
 vertunt et cisternam struunt.

Aliam vero ecclesiam fundavit ad Petrin, et ei
 nomen fecit ecclesiam Metropolitanam.

Leontius patricius, qui in suspicionem venerat
 affectati imperii et ob id duobus abhinc annis in
 carcere detinebatur, a Justiniano per Græciam
 militiæ dux institutus, et Paulo occurrens, amico
 suo et astrologiæ perito, qui ei purpuram prædix-
 rat, ad eum et alios astantes dixit: «Ecce post me
 mittit imperator et caput meam tollet. Falsa sunt
 quæ de imperio prædixistis.» Cui illi: «Ne desper-
 res, aiunt, mox promissa implebuntur.»

Eos igitur secum ducens, carceres recludit et
 magna plebis multitudine stipatus, procedit ad
 Forum. Hic per præconem universo populo ac-
 clamant: «Cuncti Christiani ad Sanctam Sophiam!»
 cum populus clamore sublato vociferatur: «Effo-
 diantur Justiniani ossa!» Per noctem in Hippo-
 dromo imperator renuntiat. Adventante die
 Justinianum in Circum adductum et naso trun-
 catum in Funda, Chersonem relegavit.

Post hæc plebs Stephanum sacellarium et eunu-
 chum, et Theodotum arario præfectum, funibus
 ad pedes alligatis, per viam publicam pertractos
 ad Bovem combussit.

CXXLI. Regnum Leontii.

Post Justinianum imperavit Leontius annis 5.

Eo regnante Africa Arabes potiti sunt. Quo

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ B. δὲ εἶπεν ὁ πατριάρχης μετὰ θαυρῶν Ced. ¹² πάντα Ced. Leo. — ¹³ Τοῦτο ἀκούσαντες
 κατ. τὴν ε' καὶ ἐπ. τὴν φ. Ced. ¹⁴ καὶ ἐπ. τὴν φ., κτλ. in codice a prima manu super paginam in-
 serita. ¹⁵ Ἐποίησε δὲ εἰς τὸ Π. ε. ἦν ἔλεγεν τῶν μ. Ced. 774,12,13 ¹⁶ 695. Ced. 774,19 — 775,6.
¹⁷ καὶ στρατηγὸς τῶν ἀνατολικῶν γενόμενος ἐν πολέμῳ εὐδοκίμησας καὶ κατηγορηθεὶς ἐν φρουρᾷ κατε-
 κλείσθη ἐπὶ τριετῆ χρόνον· ἐξάπινα δὲ ἀνακληθεὶς στ. Ἑλλάδος προσβλήθη, ἐκλειύσθη δὲ ἐμολιθῆναι
 ὀρθίμωνας καὶ αὐθημερὸν ἀποκινήσας τῆς πόλεως. Ταύτη δὲ τῇ νυκτὶ ἐν τῷ τῶν Σοφῶν ἱεμένῳ πρὸς τὸ
 ἐκπλωῖσαι προσορμία· συνετάσαστο τοῖς φίλοι· αὐτοῦ, ἐν οἷς καὶ γνησίως αὐτὸν φιλοῦντες χρησιμῶδιαν αὐτῷ
 Καππαδόχῃς ὁ κλειτουριάρχης, ἰδίδουν ὅτε Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀστρονομὸς τῶν Καλλιστράτων καὶ
 Γρηγόριος· μοναχὸς καὶ ἡγούμενος τῶν Φλώρου· λέγει εὐν ὁ Α. πρὸς αὐτοὺς· « Ὑμεῖς διαβεβαιούσθε
 με ἐν τῇ φυλακῇ περὶ βασιλείας, καὶ νῦν ἡ ζωὴ μου ἐν κακοῖς τελειοῦται· καθ' ὧραν γὰρ τὸν θάνατον μὲ
 ἐκδέχομαι. » Οἱ δὲ εἶπον· « Σὺ μὴ ὀκνήσῃ, καὶ τοῦτο ἰδοὺ πληροῦται· » Ced. ¹⁸ προεἰπ. c. d. ¹⁹ 16. τοῖς
 λοιποῖς ἰδία ἔρη, ὁ δὲ Λέων ἀντέφη cod. ²⁰ 20 Ced. 775,6 — 776,6. — τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ μετὰ ἀρμα-
 τῶν ἀνήλθον εἰς τὸ πραιτώριον μετὰ σιγῆς καὶ κρούσαντες τὴν πύλην προσφασίσαντο τὸν βασιλεὺς παρ-
 νέσθαι· ἐπὶ τῷ διοικῆσαι τινὰς τῶν ἐκείσε ὄντων. Μηνυθέντος· δὲ τοῦ ἐπάργου καὶ συντόμως ἐλύθοντος· καὶ
 ἀνοίξαντος, εὐθὺς ὀσμειρίζεται ὑπὸ Λεοντίου. Ἀποφίξας δὲ ὁ Λεόντιος τὰ· φυλακὰς, τοὺς ἀποκεκλιμένους
 χρόνοις πολλοὺς στρατιώτας· ἔλυσε, καὶ ὤπλισε, καὶ σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν φόρον κρᾶζων ἐξῆλθε Ced. ²¹ καὶ ?
²² Καὶ πέμψας καθ' ἕκαστον ριγεῖα τὴν αὐτὴν φωνὴν ἀνέκραζον· τὸ δὲ πλῆθος τῆς πόλεως ὀρυθηθῆν
 ἐποῦδῃ εἰς τὸν λουτήρα τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας συνήθροισθη, καὶ ὁ πατριάρχης τοῖσι συνὺν ἐφώνει
 ἃ· Ἄδῃ· ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησαν ὁ κῆρυξ· τὸ δὲ πλῆθος ἤραν φωνὴν· ἄν. Ced. ²³ Καὶ οὕτως ἐν τῷ ἱπ. ἐξί-
 θραμε πᾶς ὁ λαός· ἡμ. δὲ γ. ἐξάγουσι τὸν Ἰ. εἰς τὸ Ἰπποδρόμιον διὰ τῆς σφενδόνης καὶ βίνοκοπήσαντες
 αὐτὸν ἐξώρισαν ἐν Χ. Ced. ²⁴ Θεόδοτον δὲ τὸν μοναχὸν καὶ Στ. τὸν σ. σχοινοί· ἐκ π. δ. σύρουσι διὰ τῆς
 λεωφόρου καὶ εἰς τὸν βουνὸν καταγαγόντες κατακίουσι Ced. 776,1—3 ²⁵ 695. Ced. 776, 6 : Κόσμου ἔτος
 7ρη', τῆς Χριστοῦ παρουσίας ε. χ. λ. δ'. ²⁶ 697. ²⁷ Τῷ γ' ἔτει ἐπεστράτευσαν οἱ Ἀρ. καὶ ταύτην παρ-
 λαβόν· ὁ δὲ Α. Ced. 776, 12—17.

comperito Leontius patricium Joannem, virum idoneum, cum Romana classe mittit. Is, fugatis hostibus, Africam liberavit; et cum de rebus gestis imperatorem certiore fecisset ibi hiemavit.

Protosymbulus vero, ubi hæc gesta rescivit, magnam Agarenorum potentiam misit contra Joannem. Is, cedere coactus, Romaniam versus puppes convertit, vires suas augendi et reparandi causa.

Cum autem Cretam appulisset, ad imperatorem dirigens iter, exercitus, propriorum ducum consilio, in scelestum propositum deflexit; occiso enim Joanne patricio et imperatorem devoentes, Apsimarum, drungarium Cibyræotarum, imperatorem salutant, Tiberii nomine ei imposito.

Leontio vero Neorii portuum Cpoleos expurgante, bubonum lues in urbe grassata magnam hominum numerum sustulit.

Porro Apsimarus cum classe ad Sycas appulit. Urbe vero Leontium tradere recusante, proditione occupata est porta Blachernarum. Apsimarus vero Leontium naribus et manibus mutilatum in Dalmatæ monasterium relegavit; ejus amicos verberibus et proscriptionibus multatos in exsilium agi mandavit.

CCXLII. Regnum Apsimari.

Post Leontium imperavit Apsimarus, qui et Tiberius, annis 5. Binonymus enim erat, ut Jacob et Israel, Iothor et Raguel, Moysis socer, ut Simon et Petrus, Thomas et Didymus, Thaddæus et Lebæus.

Et imperante lues maxima exstitit. Romani in Syriam impressione facta, ad ducenta millia occidunt.

Apsimarus autem Philippicum Nicephori patricii filium in Cephaloniam relegavit, quod imperio se quandoque potiturum somniasset. Caput enim suum aquilæ pennis obumbratum per somnum se vidisse asserbat. His auditis, imperator eum in exsilium egit.

Interim Justinianus palam se jactabat imperium denuo recepturum. Timentes autem incolæ eum

α κήν ἐπιστρατεύσαντες κατ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Λεόντιος (ταῦτα μαθὼν) ἀποπέμπει [τὸν] πατρικίον Ἰωάννην⁹⁰, ἀνδρα ἰκανὸν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὃς τοὺς ἐχθροὺς κατατροπώσάμενος⁹¹ ἠλευθέρωσε τὴν Ἀφρικὴν καὶ ταῦτα ἀναγαγὼν τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖσε παρεχίμασε.

620⁹² (3) Ὁ θὲ πρωτοσύμβουλος⁹³ ταῦτα⁹⁴ μαθὼν, δύναμιν πολλὴν⁹⁵ Ἀγαρηνῶν ἀπέστειλε κατὰ Ἰωάννου καὶ τοῦτον ἐξεδίωξεν. (Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀνέκαμψε δύναμιν πλείονα βουλόμενος ἀναλαβεῖν.

⁹⁴ (4) Ἐλθόντος δὲ ἕως Κρήτης, ἐπὶ τὸν βασιλεῖα πορευομένου), ὁ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ἀνατραπεῖς (εἰς βουλὴν πονηρὰν ἐξετράπη καὶ φονεύσαντες Ἰωάννην τὸν πατρικίον καὶ τὸν βασιλεῖα ἀναθεματίσαντες) Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κιβύρραιων⁹⁶ βασιλεῖα ἀνηγόρευσαν, Τιβέριον ὀνομάσαντες⁹⁷.

⁹⁵ (5) Τοῦ δὲ⁹⁸ Λεοντίου τὸν τοῦ νεοφίλου λιμένα ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουδῶνος νόσος ἐνέσκηψε (τῇ πόλει) καὶ πλῆθος λαοῦ διέφθειρε.

(6) Κατέλαθε⁹⁹ δὲ Ἀψίμαρος ὅμα τῷ¹ στόλῳ καὶ προσώρμησεν ἐν Συκαῖς. (Τῆς δὲ πόλεως Λεόντιον προδοῦναι μὴ βουλομένης), προδοσία² γέγονε (διὰ τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης)· καὶ τὸν Λεόντιον (χειρωσάμενος Ἀψίμαρος, καὶ) ῥινοκοπήσας, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαλμάτου περιώρισεν, καὶ (πάντας) τοὺς φίλους αὐτοῦ (τύφας καὶ) δημεύσας ἐξώρισεν.

ΣΜΒ'. Βασιλεῖα Ἀψίμαρου³

(Μετὰ Λεόντιον ἐβασίλευσεν) Ἀψίμαρος ὁ καὶ Τιβέριος ἔτη γ'⁴, (διώνυμος γὰρ ἦν ὡς Ἰακώβ καὶ Ἰσραὴλ, ὡς Ἰωθὼρ καὶ Ῥαγουήλ, ὁ πενθερὸς Μωϋσέως, ὡς Σίμων καὶ Πέτρος, ὡς Θωμᾶς καὶ Αἰδύμος, ὡς Θαδδαῖος καὶ Λεβθαῖος).

621⁵ (159b) (2) Ἐφ' οὗ γέγονε θανατικὸν μέγα. Καὶ Συρίαν οἱ (159b) Ῥωμαῖοι ληϊσάμενοι κατέσφαξαν ἄχρι χιλιάδων σ'.

⁶ (3) Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικὸν⁷, υἱὸν Νικηφόρου πατρικίου⁸, (εἰς Κεφαλήναιον) ἐξώρισεν, ὡς ὄνειροπολούμενον βασιλεῦσαι· κατ' ὄναρ γὰρ⁹ ἔλεγεν ἐρωσκέσαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ αἵτου σκιάζεσθαι. (Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἐξώρισεν.)

¹⁰ (4) Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς¹¹ ἐν Χερσῶνι ἐφήμιζεν ὡς πάλιν τὴν βασιλείαν ἀπολήψεσθαι. Οἱ δὲ οἰκίη-

Variae lectiones et notæ

⁹⁰ Ἰω. ἰκ. ὄντα μ. πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν πλοῖμων Ced. — ⁹¹ τρέψας ἐδίωξε καὶ ἄπανετ τῆς Ἀφρικῆς τὰ κάστρα ἤλ. καὶ καταλιπὼν ταξάτωνα ἴδιον τῷ βασιλεῖ ταῦτα ἐδήλωσε καὶ ἐκεῖ ἐχ. Ced. ⁹² 693. Ced. 776,17 — 19. ⁹³ τῶν Ἀράβων ἀδὴ. Ced. ⁹⁴ τοῦτο Ced. ⁹⁵ πολλῶν πλείονα καὶ δυνατότερον τοῦ πρώτου στόλου ἀποστείλας τὸν Ἰω. ἐκδιώκει καὶ ἐκεῖ φασσατικῶς ἀπληκτεῖ Ced. ⁹⁶ Ced. 776,20 — 22 : Ὁ δὲ στρ. εἰς σύστασιν ἐλθὼν Ἀψ. ἀναγορεύουσ. β. δ. τῶν Κ. ⁹⁷ ὄντα καὶ ἐκεῖσε ὑπάρχοντα Ced. ⁹⁸ 40. αὐτὸν μετονομάσας Ced. ⁹⁹ Ced. 776,22—24. ¹⁰⁰ καὶ ἐν ὄνειρῳ ἀπόλετο πλ. πολὺ. Ced. — ¹⁰¹ Καταλαμβάνει Ced. 777,1—5 ἰ συνόντι αὐτῷ ad. Ced. ¹⁰² Καὶ προδοσία· γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τὸν μὲν Α. ῥ. ἐν τῇ τοῦ Δ. μ. φυλάσσεσθαι προσέταξε, τοὺς δὲ φ. ἀ. δ. ἐξ. Ced. ¹⁰³ Rubrica M. 2 et Pag. 4706, in codice n secunda manu. ¹⁰⁴ ζ' cod. ¹⁰⁵ Ced. 777,13—21 : τῷ β. ἔτη γ. — καὶ ἐπιστρατεύσας Μωάμεδ — κατὰ τοῦ Ἀβδραχμάν — οἱ δὲ Ῥ. κατέδραμον Συρίαν — ἀπέκτειναν — χ. σ' Ἀράβων, κτλ. — ¹⁰⁶ Ced. 778,2—5 τῷ δ' ἔτει. ¹⁰⁷ τὸν ad. Ced. ¹⁰⁸ πατρικίον Ἰω. ¹⁰⁹ Ἐρωσκέ γὰρ ἐ. κατ' ὄ. ὅτι ἡ κεφαλὴ ἀ. ἐσκιάζετο ὑπὸ ἀ. Ced. ¹¹⁰ 704. ¹¹¹ Τοῦ Ἰουστινιανοῦ δὲ ἐν Χ. διάγοντος καὶ λέγοντος π. ἑαυτὴν βασιλεύειν, οἱ τῶν ἐκεῖσε ὁ. τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως κίνδυνον φ. ἐβ. τοῦτον ἀελεῖν ἢ νῆ β. π. Ced. 778,19—22 (τῷ ζ' ἔτει).

ρες φοβηθέντες έβουλεύσαντο η φονεύσαι αυτον η Α τω βασιλει παραπέμψαι.

(5) Τουτο δε γινου: 13 Ιουστινιανου εν Χαζαριζ φεύγει. Καλ εξέδοτο αυτω εις γυναίκα (δ Χαζαρο.) την έαυτου αδελφην 14 Θεοδώραν 15. Ταυτα μαθών 16 Αψίμαρος πέμπει προς 16 χαγάνον, πολλά δωρα ύπισχνούμενος 17 αυτω η τον Ιουστινιανον ζώντα η κιν την κεφαλήν αυτου άποστείλει αυτω. Ο δε Ιουστινιανου, ταυτα μαθών, κατελθών εν Χερσώνι λάθρα και τινας αναλαβόμενος, απέπλευσεν επί το στόμιον του Ιστρου.

18 (6) Καλ κλύδωνο: γενομένου και πάντων απογνότων 19 622 δια τον κλύδωνα, οικειο: αυτω τι: έφη: « Ει περισθείσης, ω δέσποτα, και σοι την βασιλείαν ο θεο: άποδω, δε: λόγον μηδένα των έχθρών άμύνασαι. » Ο δε εν θυμω και όργη έφη: B « Ένταυθά με 20 καταποντίσαι Κύριο:; ει φείσομαι τινο: εξ αυτών. » Διασθείς δε εκ του κλύδωνο: απέστειλε προς Τέρβελιν τον Βούλγαρον 21 δοῦναι αυτω συμμαχίαν 22 του κρατήσαι την προγονικήν βασιλείαν και δωρα πλείστα παρασχειν αυτω.

23 (7) Ο δε ου μόνον συμμαχίαν, αλλά και έαυτον επιδίδωκεν. Αμα γάρ αυτω μετα πλείστη: δυνάμει: επί την 24 βασιλεύουσαν παρεγένετο: εισήλθε δε 25 Ιουστινιανου: συν όλίγοι: όμοφύλοι: δια του άγωγου (κατ: προδοσίαν τινών των εν τη πόλει. Καλ εξήλθεν εν τη Αγία Άννη, το 26 λεγόμενον εκτο:ε δε: αυτον το δευτερον) και κατεσκήνωσεν εν τω παλατίω Βλαχερνών (άπολαθών την αυτου βασιλείαν), όπερ μαθών Αψίμαρο: ει: Απολλωνιάδα φεύγει 27.

ΣΜΓ'. Βασιλεία Ιουστινιανου το β' 28.

29 Ιουστινιανου: την βασιλείαν το δευτερον άπολαθών, δωρα πολλά τω Τέρβελι δοῦ: και 30 χώραν των Ρωμαίων 31 εκχώρη:; δίδωσιν αυτω, τα λεγόμενα νῦν Ζαγόρια.

623 (2) Αψίμαρον 32 δε άποστείλα: και χειρω-

Variae lectiones et notae.

11 Αὐτός 11. δε τ. διεγνωκώς ηδυνήθη εκφυγειν και εις το Δαρὰ; ελθών ητήσατο τον των Χαζάρων χαγάνον Ιδειν και δε: έδέξατο αυτον μετα τιμης και εξ. Ced 778,2c-779,17.— 13 Θ. την δε. α. Ced. 14 και μετ' όλίγον χρόνον προτροπή του χαγάνου κατηλθεν εις Φαναγουριαν, κίκα: ιδιτριβε μετ: Θεοδώρα: Ced. 15 Τ. άκούσας Ced. — 16 τον εδδ. Ced. 17 ύπ. α. δ. π. ει τον Ι. ζ. α. παραπέμψει η καν την α. Εξαντος δε του χαγάνου, παραφυλακήν αυτω δηθεν έπεμψε δεκ: το μη ύπ: των όμοφύλων επιδουλεσθηναι, εντειλάμενο: τοι: αυτου: ίνα όταν δηλωθή αυτοι:, ανέλωσι Ιουστινιανον Ced. — 16. Τούτων δε δι' οικειτου του χαγάνου τη Θεοδώρα μηνυθέντων και τω Ιουστινιανω γνωσθέντων, προσκαλεσάμενο: του: εκ χαγάνου φύλακα:; τούτου: έφόνευσε, εύθίω: δε άποστέλλει Θεοδώραν ει: Χαζαριαν: από δε Φαναγουριά: αυτ: δραπετεύσας ει: το στ. κατηλθε, και πλοίω έμβά: έρχεται μέχρι Συμβόλου, κτλ. Ced. 18 Ced. 779,17-780,5 19 απέγνωσαν πάντε: την έαυτων σωτηριαν, Μινακίη: δε, ο οικειακ: αυτου: άνθρωπο: ε. α. Ιδου απονήσικωμεν δ. τάχα: τω θεω περι τη: σωτηρια: σου, ίνα, εάν ο θεο: άποδώσει σοι την β. σου, μηδεν άμύνη τω έχθρω σου. » Ο δε καταποντίσει: άποκριθεί: αυτω λέγει εν θ. « Έάν φ. τ. εξ α, ο θεο: εν: αυθά με καταποντίσει Κύριο:; Καλ εισήλθών ει: τον Δάνουβιν ποταμόν άποστέλλει Στέφανον πρ. Τ. Ced. 20 μο: cod 21 άρχοντα Βουλγαρία:; επί τω δ. Ced. 22 συναριν όπω: κρατήση τη: προγονική:; α. βασιλεία: ύποσχόμενο: δ. πολλά Ced 23 Ced. 780,3 —14. Αὐτο: δε πάντα ποιείν μεθ' όρκου ύποσχομένου, συγκινεί πάντα τον λαον των Βουλγάρων και Σιλάβων και όπισθέντε:; 24 επί την βασιλίδα έρχονται άμα τω Ιουστινιανω, ηπλήκυσαν δε ει: την Χαρσίου πόρταν και έω: των Βλαχερνών και επί γ' ημέρα:; προσλαθών τοι: εν τη πόλει: μάλλον ύβρίζετο Ced. 25 Ο δε Ι. μετ' όλίγων Ρωμαίων δια του α. ε. ει: την πόλιν και θόρυβον άνασκαφή:; βαλίων προς βραχύ: εκήνωσεν εν τω π. βλ. Ced. 26 τη λεγομένη? 27 άφίκετο άγων μεθ' έαυτου χρηματα πάμπολλα. Ι δε άπ. την β. τον δε τη: άρχιερωσύνη:; θρόνον κατείχε Καλλίνικο: Ced. 28 π. τη: βασιλεία: Ι πάλιν του ριν. Μ. 2, οπ. Παρ. 1706 et cod. — 29 Ced. 7:0,14 — 17 Ι. αθ β' β' έτη ζ' παραλαθών την β. δ' τω Τ. 30 και βασιλικά: σκείη Ced. 31 τη: Ρ. γης κόψα:; τα νυν λ. Ζ. απέλυσιν αυτον εν ειρήνη Ced. 32 Αψίμαρο: δε φυγών ει: Απολλωνιάδα ελλαυθά ετσι, κα: προς Ιουστινιανον άγεται: ψαυτω: δε και

vel occidere vel ad imperatorem mittere deliberabant.

Hoc subodoratus Justinianus, fugit in Chazariam ubi Chazarus propriam filiam ei in matrimonium dedit. De hoc certior factus Apsimarus, mittit ad Chazarum, maxima munera ei promittens si Justinianum vivum vel saltem ejus caput transmitteret. Quod ut cognovit Justinianus, quibusdam secum abductis, fuga in Chersonem clanculum arrepta, ad Istri ostia pervenit.

Procolla derepente exorta, cum omnes de salute desperarent, unus ex familiaribus dixit ei : « Si salvus evadas, o imperator, et Deus imperium tibi reddiderit, da fidem te in nullum hostium tuorum desaviturum. » Ille, etiamnum ira percitus, « Hic jam Deus, inquit, me mittat in maris profundum si veniam ulli concessero. » Tempestatis periculo ereptus, mittit ad Terbelem Bulgarum auxiliarem nianum ab eo postulans ut avitum recuperet imperium, plurimis muneribus beneficium, aiebat, compensaturus.

Bulgarus non auxiliares tantum copias, sed seipsum dedit; cum Justiniano enim in magna potentia ad urbem imperatoriam profectus est. Porro Justinianus cum paucis gentilibus suis, traditione quorundam ex civibus, per cuneum in urbem subit, et ad aedem Sanctae Annae processit, extunc ab eo dictam Secundam, et castra posuit ad Blachernarum palatium, imperium jam iterum adeptus. Quo audito, Apsimarus Apolloniadem fuga se recipit.

CCXLIIII. Regnum Justiniani iterum regnantis.

Justinianus, imperium iterum adeptus, Terbeli p aelara munera dedit, cum regione a Cilione Romanorum avulsa quae nunc dicitur Zagoria.

Apsimarum comprehensum per totam urbem

circumegit et Hæ. acilium, ejus fratrem, cum omnibus qui sub eo merebantur proceribus, laqueo ad murum suspendit; Apsimarum autem et Leontium catenis vincios adduci jussit ante sedem imperatoriam in Hippodromo, et eorum cervices pedibus calcabat donec circi munus primum exhiberetur; populo clamante: «Super aspidem et basiliscum ambulasti et conculcasti leonem et draconem.» Demum in cynegium missos capite plectit.

Callnicum patriarcham oculis orbatum in exilium egit, et multos inter cives morte multavit. Cyriacum autem in insula Amastride reclusum, qui prædixerat regnum ipsi denuo restituendum, in patriarcham elegit.

Tum contra omnes furore percitus, ingentem civium militumque multitudinem interfecit: alios enim publice jugulavit, alios excoriavit, alios ad convivium invitatos veneno crudeliter sustulit, alios in exilium egit; unde terror tantus urbem invasisit ut nonnulli ad barbaros fugerent.

ἔξοριαν³⁰ δὴθεν ἐφυλάκισεν), θῆεν³⁰ τοσοῦτον δέος τοὺς βαρβάρους).

Mittens autem, Theodoram ex Chazaria et Tiberiorum, filium ejus, reducendos curavit, qui una cum eo imperiali dignitate potiti sunt.

Pacem cum Bulgariis compositam fregit et contra eos movens clade affectus est; fugiens in quoddam castellum se recepit, unde, nervis equorum incisus, in scaphiam conscendens, Cpolium cum dedecore reversus est.

Justinianus, acceptarum quondam a Chersonitis in exilio iniuriarum memor, Maurum patricium mittens cum classe, omnes occidi et pueros ad terram allidi jussit.

Sed qui conviciis Justinianum affecerant, Philipricum, Nicephori patricii filium, dictum etiam Bardanem, qui in visione aquilam viderat seipsum protegentem, qui quosdam seduxerat milites ad suamque amicitiam propter Justiniani immanitatem allegerat, acclamaverunt et cum magna classe miserunt ad urbem.

Ἀ σάμενος καὶ κατὰ τὴν πόλιν θριαμβεύσας, καὶ Ἡράκλειον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν πᾶσι³⁰ τοῖς συνασπιστομένοις αὐτῷ ἀρχουσιν ἐν τῷ τάχει ἀνεσκολόπισεν, Ἀψίμαρον δὲ καὶ Λεόντιον³¹ (τοὺς βασιλεῖς) ἀλύσει δεσμεύσας, ἤγαγεν ἐν τῷ καθίσματι τοῦ Ἱπποδρομίου, καὶ τοὺς αὐχένας αὐτῶν πατοῦτος ἀχρις ἀπολύσεως τοῦ α' βατοῦ, ὁ δῆμος ἐδόξα· Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέβη³² καὶ κατεπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα· καὶ (οὕτως) ἀποστείλας αὐτούς ἐν τῷ κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν.

³⁰ (3) Καλλίνικον δὲ τὸν πατριάρχην τυφλώσας ἐξώρισεν³⁷ (καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπώλεσε θανάτῳ). Κυριακὸν³⁸ δὲ τὸν ἐν τῇ νήσῳ Ἀμάστριδος ἔγκλειστον (ὄντα) ὡς προαγορευόμενα αὐτῷ τὴν τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν, προσέβαλετο πατριάρχην.

(4) Καὶ κατὰ πάντων οὖν μανεῖς καὶ λυττήσας, ἀναριθμητὸν πλῆθος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ συλλόγου διέφθειρεν (τοὺς μὲν γὰρ προφανῶς ἐσφαζε, τοὺς δὲ νυκτὸς ἐσάρκιζε· καὶ τοὺς μὲν πρὸς ἀριστόδειπνα κλητορεύων, φαρμάκῳ (100⁰) δεινῶς τῆς παρουσίας ζωῆς ἀπεστέρει, τοὺς δὲ πρὸς κατεῖχε τὴν πόλιν (ὡς καὶ τινὰς αὐτομολῆσαι πρὸς

(5) Ἀποστείλας⁴¹ δὲ ἤγαγε Θεοδώραν τὴν ἐκ Χαζαρίας καὶ Τιθέριον υἱὸν αὐτῆς, καὶ συνεδούλευσεν αὐτῷ.

624⁴² Ἀλύσας δὲ⁴³ τὴν εἰρήνην τῶν Βουλγάρων, ἐπεστράτευσε κατ' αὐτῶν, καὶ ἤττηθείς, καὶ ἐν φρουρίῳ καταφυγὼν, καὶ τοὺς ἵππους νευροκοπήσας, εἰς τὰ σκάφη ἐπιθὰς, μετ' αἰσχύνῃς ἤλθεν ἐν ΚΠ.

⁴⁴ (7) Χερσωνίταις δὲ μνησικακῶν ἀπὸ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ἀποστείλας Μαῦρον πατρικίον μετὰ στόλου, πάντας ἀπέκτεινε, καὶ τὰ νῆπια αὐτῶν κατηδάφισεν.

⁴⁵ (8) Οἱ δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν καθυδρίσαντες καὶ τὸν ἐκεῖσε ἐξόριστον ὑπὸ Ἀψιμάρου Φιλιππικῶν, υἱὸν Νικηφόρου τοῦ πατρικίου, τοῦτον ἀετὸν ὀρῶντα ἐν ὁράματι σκέπτοντα αὐτὸν, τὸν καὶ Βαρδάνην λεγόμενον, τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὑπονοθεύσαντα⁴⁶ καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν ἐλύσαντα διὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀπῆνειαν καὶ ὁμότητα, τοῦτον βασιλεῖα εὐφῆμῃσαν καὶ μετὰ στόλου ἐξέπεμψαν πρὸς τὴν πόλιν.

Variæ lectiones et notæ.

Ἡράκλειος ἀπὸ Θράκης μετὰ τινῶν ἐτέρων ἀρχάντων καὶ ἐν τῷ τείλει (χειμῶνι Leon) πάντας ἐφούλισεν· ἀποστείλας δὲ καὶ εἰς τὰ μεσόγαια πάντα πλείους ἐξ αὐτῶν εὐρών ἕως ψ' πάντας ἀπέκτεινε, τὸν δὲ Ἀψ. καὶ τοὺς Α. Ced. 780,17 781,3. ³⁰ καὶ πᾶσι cod. ³¹ πομπεύσας δεδεδεμένους ἐν τῇ πόλει, ἐπιπικῶ γινόμενος, ἤγαγον δεδεδεμένους καὶ ἐρρίψαν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, πατήσαντος δὲ εἰς τοὺς τραχήλους α. ἀχ. ἀπ. τοῦ α' β. ἐπέδοξα ὁ δ. Cui. ³² ἐπιβήση καὶ τὰ ἐξῆς Ced. ut Ps. κςι, 15 καταπατήσεις. ³³ Ced. 781,3-6. ³⁴ ἐκε. Ced. ³⁵ ἐν ΚΠ. δὲ Κύρον τὸν ἐν τῇ ν. Ἀμάστριδι ἐ. ὡς πρ. Ced. 14 π. πρ. ἀν. δὲ πλ. ἐκ τε τοῦ π. καὶ τοῦ στ. κσταλ. ἀπώλεσεν Ced. 781,5-5. ³⁶ πρὸ ἐξωρί. δ. ἐφούλιζεις cod. ³⁷ ἐντεῦθεν φόδος μέγας· συνεῖχε πάντας Ced. ³⁸ Ἀπίστειλε δὲ στόλον μέγαν πρὸς τὸ ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπὸ Χ. κ. τ. λ. καὶ ἀπ. ἡγ. τὴν Θ. καὶ Τ. τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐστεψεν αὐτούς Ced. 781,8-15. ³⁹ 707. ⁴⁰ Τῷ γ' αὐτοῦ ἔτει Ἰ. τὴν μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Β. ἐ. διέστρεψε — κατὰ τοῦ Τέρβελι ἐχώρησε, καταλαβὼν τὴν Ἀγγιλίαν· καὶ ἀφυλάκτως τοῦ στρατοῦ ἀπληκεύσαντος, ὡς εἶδον αὐτὸν οἱ Βούλγαροι· ἀσυντάκτως διασκορπισθέντες ἐπὶ ῥίψαντες πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ φόνον ἐποίησαν· ὁ δὲ Ἰ. σὺν ὀλίγοις τισὶ ἐν τῷ κάστρῳ κατ. — τ. λ. αὐτοῦ ν. διὰ τῆς νυκτὸς τοῖς πλοίοις ἐπ. λαθραίως ἐφυγε καὶ μετ' α. ἐν τῇ πόλει παρεγένετο Ced. 781,16-782,3. ⁴¹ 710 — Ced. 782,3-19 variat et plura habet. ⁴² 711 — Ced. 782,19-783,3 ampliora. ⁴³ ὑπονοθεύσας — ἐλύσας cod.

⁸⁷ (9) Ὅπερ γνοῦς Ἰουστινιανὸς καὶ πλεον φο- A
θηθεὶς ἄμα καὶ θυμωθεὶς, ἀνήλθε μέχρι Σινώπης,
ἀκριβέστερον περὶ τούτου μαθησόμενος. Τοῦ δὲ
Φιλιππικοῦ τὴν πόλιν σὺν τῷ στόλῳ καταλαβόντος,
Ἰουστινιανὸς πρὸς τὸν Δαματρὸν ἀπέδρα, καταλει-
φθεὶς ὑπὸ πάντων. Ὅν αὐτίκα Φιλιππικὸς χειρω-
σάμενος, τὴν ⁸⁸ κεφαλὴν ἀφείλετο καὶ τοὺς Σκύθαις
ἐξέπεμψε.

ΣΜΔ'. Βασιλεία Φιλιππικοῦ.

⁸⁸ Μετὰ δὲ ⁸⁹ Ἰουστινιανὸν τὸ β' ἐβασίλευσε Φιλιπ-
πικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ἔτη β', δ; ἐν ταῖς διαλαλαῖς
αὐτοῦ λόγιος καὶ **625** ἐχέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ
ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ ⁹⁰ αἰσχυρῶς τὸν βίον διατελῶν,
πάντη ἀδόκιμος εἰδείκνυτο ⁹¹.

(2) Ἦν δὲ ⁹² καὶ κακόδοξος, μὴ αἰσχυνοθεὶς κινή- B
θῆναι κατὰ τῆς ἀγίας [ς'] συνόδου, ταύτην ἀνατρέ-
ψαι σπεύδων.

⁹³ (3) Ἐφ' οὗ καὶ οἱ Βούλγαροι ⁹⁴ μέχρι ⁹⁵ τῆς
Χρυσῆς πόρτης ⁹⁶ αἰχμαλωσίαν ποιήσαντες ὑπέ-
στρεψαν.

⁹⁷ (4) Ὁ δὲ ⁹⁸ Ἰππικὸς τελομένου καὶ τῶν Πρασί-
ων νικησάντων, ἔδοξεν αὐτῷ μετὰ δοχῆς καὶ ὀργά-
νων εἰσελθεῖν, καὶ λούσασθαι εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ
Ζευξίππου καὶ μετὰ πολιτῶν αἰσχυρῶν ἐστιασθῆναι.

(5) Ἐν δὲ τῷ ⁹⁹ μερηντίξειν αὐτὸν, ἤγουν μεσημ-
βρίζειν, αἰφνης Γεώργιος πατρικίος, ὃ καὶ ἐπίκλην
Βόραφος, ἐξ ἐπιτροπῆς Θεοδώρου πατρικίου τοῦ
Μιδάκη, μετὰ ταξιωτῶν ἐκ τῆς Θράκης εἰσδραμόν-
τες, καὶ ἀρπάσαντες τὸν Φιλιππικόν, καὶ ἀνεγκόν- C
τες εἰς τὸ ὄρνατόριον τῶν Πρασίων, ἐτύφλωσαν.

(6) Καὶ ¹⁰⁰ ἐπισυναχθέντος τοῦ λαοῦ τῇ ἐπισύριον
εἰς τὴν ¹⁰¹ Μεγάλῃν ἐκκλησίαν, ἔστησαν Ἀρτέμιον
πρωτασεκρήτην.

626 ΣΜΕ'. Βασιλεία Ἀρτεμίου.

Μετὰ δὲ Φιλιππικὸν ἐβασίλευσεν Ἀρτέμιος ¹⁰² ὁ καὶ
Ἀναστάσιος ἔτη β', λογιώτατος ¹⁰³ ὢν, δ; προεδά-
λετο στρατηγούς εἰς τὰ καθάλλαρχα θέματα καὶ
εἰς τὰ πολιτικὰ λογιωτάτους καὶ ἰκανωτάτους,
ὥστε ¹⁰⁴ ἐν ἀδείᾳ διατελεῖν.

(2) Οὗτος ¹⁰⁵, Γεώργιον καὶ Θεόδωρον τοὺς πατρι-
κίους ἐκτυφλώσας, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίᾳ ¹⁰⁶.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ Ced. 783,3-784,10. ⁸⁸ τὴν — ἐξ. om. Slav. Ἦλας τῷ παραμῆρῳ τὴν κ. αὐτοῦ ἐξέτεμε καὶ
πρὸς Φιλιππικὸν ἀπέστειλε· αὐτὸς δὲ ἄχρι Ῥώμης ταύτην ἐξ. Ced. ⁸⁹ 712. ⁹⁰ Οὗτος ὁ Φ. ὁ καὶ Β.
ἐν μὲν ταῖς Ced. 785,21-785,1. ⁹¹ ἀσέμνωσ καὶ ἀνικάνωσ καὶ Ced. Leo. ⁹² εὖρε γὰρ ὁμόφρονος
αὐτοῦ αὐτὸν τε τὸν Ἰω. ὃν ἐποίησε πατριάρχην καὶ ἄλλους ὁμ. αὐτοῦ, καὶ ἐγγράφως ἀνεθεμάτισεν
αὐτὴν Ced. 785,3-5 Leo. ⁹³ Ἐμμανῶ; γὰρ κινήθεὶς κ. τῆς ἀ. σ. ἀνατρέπειν ἐσπευθεὶς τὰ ὑπ. αὐτῆς
δογματισθέντα Ced. 785,1-3. ⁹⁴ Ced. 785,3-9: Τῷ δ' αὐτῷ χρόνῳ οἱ Β. ⁹⁵ διὰ τοῦ Φιλέα λάθρα τῷ
στενῷ ἐπὶ ῥίψαντες Ced. ⁹⁶ ἕως Ced. ⁹⁷ π. διέδραμον τὸν ἀριθμὸν τῶν σφαγέντων καὶ αἰχμαλωτισθέν-
των ὑπερῷον ὄντα, λέγειν οὐκ ἔχομεν· αὐτοὶ δὲ ἀβλαβεῖς εἰς τὴν χώραν αὐτῶν ὑπ. Ced. ⁹⁸ 713.
⁹⁹ Τῷ β' εἶτε ἰδ. τῷ Φιλιππικῷ μ. τινῶν π. ἀριστήσαι Ced. 785,10. ¹⁰⁰ Ἐν δὲ τῷ Σαββάτῳ τῆς Πεντη-
κοστῆς μεσημβριάζων ἐξάπινα διὰ τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν Ῥούρος πρωτοστράτηγος τοῦ Ὀψικίου
μαθ' ὢν εἶχεν ἐν τῇ Θράκῃ, καὶ εἰσδραμόν εἰς τὸ παλάτιον ἤρπασε τὸν Φ., καὶ ἤγαγεν εἰς τὸ ἀρματώριον
τῶν Πρ. καὶ ἐτ. αὐτὸν μηδεὶς γνότος Ced. 785,11-15. ¹⁰¹ Τῇ δὲ ἐπ. ἤγουν τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς
συν. Ced. 783,15-19. ¹⁰² ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἐστέρθη Ἀρτέμιος ὁ πρωτασεκρήτης μετονομασθεὶς
Ἀναστάσιος ὑπὸ Ἰω. πατριάρχου αἰρετικοῦ Ced. ¹⁰³ Ἀρ. ὁ καὶ Ἀν. ἐ. β'. οὗτος λ. ὢν πρ. στρατηγὸν
ἰκανωτάτου εἰς τὰ κ. Λέοντα τὸν Ἰσαυρὸν καὶ ἕτερον λογιώτανον εἰς τὰ π. Ced. 785,20-21. ¹⁰⁴ λογ. —
ἔπει. om. Slav. ¹⁰⁵ καὶ τούτῳ ἐν ἀδ. διατέλει Ced. ¹⁰⁶ Ὁ. Θ. καὶ Γ. Ced. 785,24-786,1. ¹⁰⁷ εἰ; Θεσσα-
λονίκην ἐξ. Ced.

CCXLIV. Regnum Philippici.

Post Justinianum iterum solio potitum imperavit
Philippus, qui et Bardanes, annis 2. Hic in collo-
quiis facundus et prudens habebatur, at rebus
agendis inhonestam ac tantæ dignitatî imparem
vitam vivens, ab omnibus reprobus est.

Prava etiam dogmata amplexus, adversus san-
ctam synodum sextam invehî non erubuit, et eam
subvertere conatus est.

Eo imperante, Bulgari usque ad Auream portam
processerunt, ingenti strage edita.

In celebratione ludorum Circensium cum ex
Prasinorum parte victoria stetisset, imperatori
placuit cum musicis instrumentis et vario apparatu
ad balneum Zeuxippi lavaturus procedere et cum
quibusdam ignobilibus prandere.

Cum vero quieti sub meridie indulgeret, Georgi-
us patricius, cognomine Boraphus, consilio
Theodori patricii Myacii, cum prasidiariis Thraci-
ulis repente irrumpens et Philippicum comprehen-
dens, in Prasinorum ornatorium abduxit ei que
oculos effodit.

Postera die populo in Magna ecclesia congregato
Artemius protasecretis coronatus est.

CCXLV. Regnum Artemii.

Post Philippicum imperavit Artemius, qui et
Anastasius, annis 2. Eloquentissimus erat. Duces
autem probatissimos, qui equestres regerent ordi-
nes, aliosque eruditissimos qui res politicas admi-
nistrarent, instituit, ita ut ipse a tumultu immunis
vivere posset.

Patricios Georgium et Theodorum oculis orbatos
Thessalonicam relegavit.

Attabibus porro in Romanum imperium terra A
marique arma parantibus, nuntiatum est imperatori
eos ad urbem accedere. Tum vero celoces naves
et dromones coepit condere et maritima et terrestria
urbis moenia restaurare; arcubalistas et alias
machinas ad urbis propugnationem disposuit, et
horrea frumento implevit.

Interea Germanus e Cyzico Cpolim transfertur,
et decretum super ea translatione promulgatum
fuit suffragio atque consensu religiosorum presby-
terorum et diaconorum et sacri senatus: «Divina
gratia quæ infirma semper curat et quæ desunt
adimplet, Germanum sanctissimum præsidem Cy-
zicenorum urbis in episcopum hujus a Deo custo-
dite urbis et reginæ urbium transfert, imperante
Artemio.»

Porro Artemius, intelligens Agarenorum classem
in Phœniciam ligna secandi causa solvisse, Joan-
nem clericum, qui et Joannaces dicebatur, cum na-
vibus in Phœniciam misit ad incendenda ligna
reliquumque Agarenorum apparatus.

Seditione autem in classe excitata, imperatorem
contemperunt et Joannem gladiis peremerunt; quo
facto seditiosi ad urbem reginam puppes con-
verterunt.

Cum vero ad Adramytiū applicuissent, invene-
runt Theodosium quemdam, publicorum vectiga-
lium exactorem, pium ac a rebus agendis alienum,
quem imperatorem, quod sine duce erant, renun-
tiaverunt. Ille fuga lapsus in monte delituit, quem
invenientes vimque multam inferentes imperatorem
salutaverunt.

Quo comperto Artemius, urbe munita, in urbem
Nicaeam recessit. Porro inter utramque classem,
urbis nempe et Theodosii, per menses sex continuos
pugnatum est.

Theodosius autem, freto trajecto, cum manu
valida urbem occupat, per murum portæ Blacher-
narum ingressus; marini, per civitatem effusi,
magnam stragem edunt, nulli parcentes; Germa-
num vero patriarcham et Artemii optimates com-
prehensos Nicaeam deportant. Artemius, iis con-
spectis, fide immunitalis accepta, monasticum
habitu induit. Eum Theodosius Thessalonicam in
exsilium egit.

(3) Τῶν δὲ Ἀράβων ὀπλιζομένων κατὰ Ῥωμα-
νίας διὰ τῆς γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ
κατὰ τῆς πόλεως τούτους παραγίνεσθαι. Ὁ δὲ ἤρ-
ξατο κτίζειν δρόμωνάς τε ⁶⁹ διήρεις καὶ τὰ παράλια
τείχη ἀνακαίνιζεν (ὡσαύτως) καὶ τὰ χερσαία (160^b)
(τοξοβολίστραις τε καὶ λοιπαῖς ὀπλίσεισι τὴν πόλιν
κατωχύρωσε) καὶ γεννημάτων τὰ ὄρεϊα ⁷⁰ ἐπέλ-
ρωσεν.

⁷¹ (4) Ἐπὶ τούτου (καὶ) Γερμανὸς ἐκ ⁷² Κυζίκου
μετατίθεται εἰς ΚΠ. καὶ κιταύριον ⁷³ (δὲ) μεταθε-
σίμου ἐκπεφώνηται ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφι-
λεστάτων ⁷⁴ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς
ἱερᾶς συγκλήτου ἐκφωνηθῆν· «Ἡ θεία χάρις ἡ
πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ [ἐλ]λείποντα
ἀναπληροῦσα μετατίθεται Γερμανὸν τὸν ὁσιώτατον
πρόεδρον τῆς Κυζικηνῶν ⁷⁵ πόλεως εἰς ἐπίσκοπον ⁷⁶
ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος ⁷⁷ τῶν
πόλεων ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλέως.»

⁷⁸ (5) Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι στόλος ἐξῆλθε ⁷⁹
τῶν Ἀγαρηνῶν 627 πρὸς τὸ κόψαι ξύλα ἐπὶ ⁸⁰ τὸν
Φοίνικα, ἀπέστειλε ⁸¹ στόλον (μετὰ κληρικῶν
Ἰωάννου ὀνόματι, ὃν καὶ Ἰωαννάκιν ἐπέκλησαν)
πρὸς τὸ καῦσαι τὴν ⁸² ξυλὴν εἰς τὸν Φοίνικα καὶ τὴν
ἐξάρτησιν τῶν Ἀγαρηνῶν.

(6) Ὁ δὲ στόλος ⁸³, στασιάσας, τὸν μὲν βασιλεῖα
ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ Ἰωαννάκιν βομφαίᾳ ἀνεῖλαν. Οἱ
δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀντάραντες ἀνῆρχοντο κατὰ
τῆς βασιλίδος πόλεως.

⁸⁴ (7) Ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ Ἀδραμυτίῳ ⁸⁵ εὔρον
ἐκεῖ ⁸⁶ Θεοδοσίον ⁸⁷ ἐκλήπτορα τῶν δημοσίων φόρων,
εὐσεβῆ καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀνηγέρευσαν αὐτὸν βα-
σιλέα (ὡς μὴ τινα ἔχοντες αὐτοῖς ἄρχοντα. Ὁ δὲ
φυγῆ χρησάμενος εἰς τὸ ὄρος ἐκρύβη. Εὐρόντες δὲ
αὐτὸν εὐφήμεσαν βασιλέα πολλὰ τοῦτον βιασάμε-
νοι).

⁸⁸ (8) Ὅπερ μαθὼν Ἀρτέμιος, τὴν πόλιν ὀχυρώ-
σας, ἐν Νικαίᾳ τῇ πόλει κατέφυγεν· ὁ δὲ τῆς πό-
λεως στόλος καὶ ὁ τοῦ Θεοδοσίου μέχρι μηνῶν ἔξ
ἀλλήλους ⁸⁹ κατεπολέμουν.

⁹⁰ (9) Περάσας δὲ Θεοδοσίος ἐπὶ τὰ Θρακῶνα μέρη
ἐν ἤλφῳ βαρεῖ τὴν πόλιν καταλαμβάνει, καὶ διὰ τῆς
τῶν Βλαχερνῶν ⁹¹ πόρτης τοῦ μονοτείχους εἰσθε,
τὴν τε πόλιν (καὶ [τούς] ἄρχοντας) οἱ πλώϊμοι πραι-
δεύσαντες, μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδὲν
D φεισάμενοι· τὸν δὲ πατριάρχη Γερμανὸν καὶ τοὺς
ἄρχοντας Ἀρτεμίου συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπή-
γαγον. Ὁ δὲ ⁹² Ἀρτέμιος τούτους θεασάμενος, λό-
γον τε ἀπαθείας λαθὼν τὴν μοναδικὴν περιεβάλετο
σχῆμα, ὃν Θεοδοσίος ἐν ⁹³ Θεσσαλονίκῃ ἐξώρισεν.

Variae lectiones et notæ.

⁶⁸ Ced. 786,1-5. ⁶⁹ ὄρ. καὶ δ. Ced. ⁷⁰ ὄρεϊα cod. ⁷¹ 715 — Ced. 786,5-12. ⁷² μητροπόλις;
add. Ced. Leo. ⁷³ κυρτατόρη cod. ⁷⁴ τῶν τε ἐπισκόπων ἢ Ced. τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυ-
τέρου καὶ διακόνου καὶ τῆς ἰ. σ. ἐ. ἢ Leo. ⁷⁵ Κ. μητροπ. Ced. Leo. ⁷⁶ ἀρχιεπ. Ced. ⁷⁷ β. πόλεως; Ced.
Leo. ⁷⁸ Ced. 786,12-14. ⁷⁹ ἐξ. Σαρακηνικός πρ. Ced. ⁸⁰ εἰς τὸν Ced. ⁸¹ ἐξαρθύσας στόλον ἐξαπέστειλε
Ced. ⁸² τὴν τοιαύτην ξ. Ced. ⁸³ Ἐλθόντος δὲ τοῦ στόλου ἐν τῇ Ῥόδῳ ἐστασίασε καὶ τὸν μὲν β. ἄν.
τὸν δὲ στρατηγὸν αὐτὸν Ἰω. ρ. ἄν. καὶ εὐθείως κ. τῆς β. ἀνέπλευσαν Ced. 786,15-17. ⁸⁴ Ced. 786,17-19:
Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ced. ἐ. δὲ ἐν Leo. ⁸⁵ Ἀδραμυτίῳ cod. ⁸⁶ ἐκεῖσε Ced. ⁸⁷ Θ. διοικητὴν ἐν Ced.
⁸⁸ Ced. 786,19-22. ⁸⁹ ἀλλήλοις; Ced. ⁹⁰ 716 — Ced. 786,22-787,6: Ὁ δὲ Θ. διαβ. σ' ἐπί. ⁹¹ καὶ τοῖς
ἐν τῷ τείχει τῶν Βλ. φύλακας ὄμοις διαφύρα; τὴν εἰσοδὸν ἔσχε, τὴν δὲ π. Ced. ⁹² οὗς Θ. Ἀρ. Ced.
⁹³ καὶ εἰς Θεσσαλονίκην ἐξορίζεται; Ced.

ΣΜΓ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου⁸⁶.

A

CCXLVI. De Leone Isaurō.

628⁸⁶ Λέων δὲ ὁ Ἰσαυρος, τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶν, Ἀρτεμίου⁸⁶ ὑπερμαχῶν, οὐχ ὑπετάγη Θεοδοσίῳ, ἔχων συναγωνιζόμενον Ἀρτάβασδον Ἀρμένιον στρατηγὸν⁸⁷ Ἀρμενιακῶν, ᾧ δοῦναι⁸⁸ συνέθετο καὶ ἰδίαν θυγατέρα.

ΧΜΖ' Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ⁸⁹.

¹ Θεοδόσιος ἐβασίλευσεν ἔτη β' (Ἀδραμυτινὸς τῷ γένει)· ἐφ' ὧν² χρόνον ἐπιστρατεύσας Μασαλμάς³ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμορίου γενόμενος, γράφει πρὸς Λέοντα⁴ τὸν Ἀρμένιον, στρατηγὸν ὄντα τῶν Ἀνατολικῶν· « Ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων σὴ ἔστιν⁵, ἐλθὲ σὺν καὶ λαλήσωμεν τὰ πρὸς εἰρήνην (καὶ ποιῶ πάντα ὅσα θέλεις) ».

⁶ (2) Ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν ἀποστείλας ὑπάτους καὶ λόγον εἰρήνης ποιησάμενος, ὑπὸ πάντων⁷ ὡς βασιλεὺς εὐφημίσθη, καὶ ἐπὶ τὴν Νικομηθεῖαν ἔρχεται μετὰ πολυοχλίας⁸, ἐν ἧ τῷ⁹ τοῦ Θεοδοσίου υἱῷ περικτυχὸν [ἐν πολέμῳ], καὶ¹⁰ χειρωσάμενος μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας; [πάσης] καὶ τῶν ἐν τέλει (ἐπιστήμων ἀνδρῶν) τοῦ παλατίου, καταλαμβάνει¹¹ τὴν Χρυσόπολιν.

¹² (3) Ὁ δὲ Θεοδόσιος, λόγον¹³ ἀπαθείας παρ' αὐτοῦ λαβὼν, **629** πρεχώρησεν αὐτῷ τὴν βασιλείαν¹⁴, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικῶς¹⁵ γενόμενος. (161*) ΣΜΗ'. Βασιλεία Λέοντος τοῦ καὶ Κόνωνος.

¹⁶ Μετὰ Θεοδόσιον ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἰσαυρος ὁ καὶ Κόνων ἔτη κα'. Θεοδοσίῳ γὰρ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύοντος, Ἰαζήθ τοῦ τῆς Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἐξουσίας, δύο τινὲς θεομάχοι Ἑβραίων παῖδες (οἱ αἱ καὶ πάντοτε τραχηλιῶντες κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ φρουραττόμενοι τερατείαις καὶ βωμολοχίαις¹⁷ καὶ δαιμονιώδεσιν οἰωνίσμασι σχολάζοντες, ὡς δῆθεν ἀπτρολογικὴν τινα μεταδιώκοντες ἐπιστήμην, καταλαμβάνουσι¹⁸ τὴν τῶν Ἀράβων βασιλικὴν αὐλήν καὶ δὴ καταμηνύοντες τῷ πρὸρηθέντι Ἰαζήθ), καὶ τούτῳ χρησιμῶς πολυζῶσας καὶ πολυχρονίως διαμονῆς μουῦνται, εἶγε ἄρα τὴν θεανδρικὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ἐκ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑπ' αὐτῷ οὐσῶν ἀποκλείσειεν. Καὶ δὴ¹⁹ ὁ φιλόζωος ἐκεῖνος, καὶ χοιρόδιος, ὑπακούσας τῇ συμβουλή²⁰

Leo vero, orientalium copiarum dux, Artemii partibus propugnatis, Theodosio minime paruit. Auxiliatorem habuit Artabasdam, Armenum, et Armenicarum cohortium ducem, cui filium in matrimonium dare pollicitus fuerat.

CCXLVII. De regno Theodosii Adramytiini.

Theodosius, Adramytius genere, imperavit annos 2. Eo tempore Masalmas, Saracenorum dux, contra Romanos movit, et usque ad Amorium progressus, scripsit ad Leonem Armenum, ducem Orientalium partium, his verbis : « Imperium Romanorum tuum est ; veni ergo ut de pace agamus B et quidquid vis facio. »

Leo, viris consularibus ad eum missis, cum fidem pacis dedisset, ab omnibus salutatur imperator. Tum Nicomediam multis stipatus se contulit, ubi Theodosii filium cum omni imperatorio apparatu et palatii optimatibus obviam factum comprehendens, ad Chrysopolin accedit.

Theodosius, a Leone fidem immunitatis accipiens, imperium abdicat et cum filio clericorum albo ascribitur.

CCXLVIII. Regnum Leonis, qui et Conon

Post Theodosium Leo Isaurus, qui et Conon, imperavit annos 25. Regnante Theodosio, ejus prædecessore, et apud Arabes Vezir supremam exercente potestatem, duo Hebræorum filii, Dei inimici semper et ubique rebellantes adversus Dominum et adversus Christum ejus prodigiis superbientes, et impietatibus diabolicisque sortilegiis vacantes, ut qui astrologiæ scientiæ operam dant, Arabum regiam et eorum ducem Iesid adeuntes, ei stabile et multorum annorum imperium vaticinantur, modo Christi Dei et hominis et Deiparentis effigies in omnibus ecclesiis per suam ditionem destruat. Impostorum consilio morem gessit imbecillus et suilleus homo, et omnes ecclesias quæ sub ejus ditione erant conturbavit. Sed D pœnas dedit miser ; eum enim novum anno

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁶ Rubrica quæ in codice fuerat evanuit M. 2, π. τῆς βασιλείας Ἀρτεμίου repetitum Par. 1706 om. ⁸⁷ Ced. 787,6-10. ⁸⁸ Ἀρτεμίου cod. ⁸⁹ τῶν add. Ced. ⁹⁰ καὶ δ. σ. Ced. ⁹¹ Rubrica M. 2, Par. 1708, in codice evanuit. ⁹² Ced. 787,11-15. Θ. βασιλεὺς Ῥωμαίων ἔτη β'. ⁹³ ἐφ' οὗ M. ὁ τῶν Σ. ἀ. ἐπιστρατεύσας x. Ced. ⁹⁴ Μάσαλμας. ⁹⁵ Λ. τῶν ἀν. στρ. Ced. ⁹⁶ οἱ ἀρμόζει Ced. ⁹⁷ Ced. 787,15-20. ⁹⁸ π. καὶ ὡς β. φημισθεῖς ἐπὶ Ced. π. καὶ ὡς β. εὐφ. ἐπὶ Leo. ⁹⁹ πλείστου στρατοῦ Ced. Leo. ¹⁰⁰ τὸν υἱὸν eod. ¹⁰¹ τούτου add. Leo. ¹⁰² καταλαμβάνει Leo. ¹⁰³ Ced. 787,20-22. ¹⁰⁴ λογ. eod. λόγον Leo, λόγους Ced. sed supra λόγον. ¹⁰⁵ τῆς βασιλείας Ced. ¹⁰⁶ κλ. σὺν τῷ υἱῷ γ. Ced. ¹⁰⁷ Ced. 788,10-22 : Κόσμου ἔτος 538, τῆς θείας σαρκώσεως ψγ' Λ. ὁ καὶ Κ. ὁ ἰ. καὶ εἰκονομάχος ἐβ. λ. κδ'. πρὸ δλίγων τινῶν χρόνων τῆς βασιλείας Λέοντος Ἑβραῖοί τινες ἐκ Λαοδικείας τῆς Φοινικῆς ἤλθον πρὸς Ἰζήθ τὸν ἀρχηγὸν Ἀράβων. ¹⁰⁸ Βωμολόχος ἐστὶν ὁ πανούργος καὶ ἀπατεὼν ἀσεβὴς καὶ ἱερόσυλος· τινὲς γὰρ ἐν τοῖς βωμοῖς λογιῶντες, τούτῳ ἐνεδρεύοντες τὰ τοῖς εἰδώλοις προσαγόμενα ἐσύλου (Σχόλιον). ¹⁰⁹ ἐπαγγελόμενοι αὐτῷ ἔτη μ' κρατήσκει τῆς τῶν Ἀράβων ἀρχῆς εἰ τὰ; ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν Χριστιανῶν τιμωμένας σεπτὰς εἰκόνας; ἐν πάσῃ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καταλύσει Ced. ¹¹⁰ Τούτοις πισθεῖς ὁ ἀνόητος Ἰζήθ δόγμα καθολικὸν ἐψηφίσαστο κατὰ τῶν ἀγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων· ἀλλὰ χάριτι Χριστοῦ καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς πανάγνου Θεοτόκου καὶ πάντων τῶν ἀγίων συντόμως τεθνηκώς οὐ διαπέμψαι αὐτὸ ἠδυνήθη εἰ; τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ ὁ. γὰρ διήλθεν ἑναιαυτῷ; καὶ ἡ θ. δ. π. ἀ. Ced.

elapso vindicta divina sustulit. Filius ejus regno potitus Hebræos ut impostores necare voluit, quod illi sentientes profugi in partes Isauriæ deflexerunt.

ἡγεμονίαν, ὡς ψευδομάντις 630 αὐτοὺς ἠβουλήθη, ἀποκτείναι, ὃ καὶ 631 μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν τοῖς Ἰσλαυρικοῖς μέρεσιν.

Ibi cum se ad fontem quamdam refrigerarent, supervenit Leo, adolescentulus etiamnum, formosus ac procerus corpore, qui se sordida arte alebat, et prandendi gratia fonti ipse quoque assidens, jumentum onere levat. Huic illi, genio vaticinium suggerente, prædicant fore ut Romanorum imperio potiatur. Dissentiente et status sui vilitatem prætentente Leone, juramento fidem faciunt impii rem sic futuram. Interim postulant, si hunc eventum res ejus habuerint, facturum quod ab eo ipsi postulaturi essent. Erat in proximo templum Sancti Theodori; surgens statim miser Leo templum subit e sacros altaris cancellos tangens, fidei jusorem dat magnum Christi martyrem Theodorum, stantibus Judæis in introitu templi et juramentum ejus accipientibus. Quo facto ad sua quisque rediit.

ρον, ἐστῶτων τῶν Ἰουδαίων ἐν τοῖς πυλῶσι τοῦ φηγετο ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Erat eo tempore orientalium partium dux Sisinus patricius. Ab eo militiæ ascriptus Leo, mox ad summam dignitatem evehitur, a Justiniano Rhinometo spatharius factus.

Deinde in occidentales partes missus et redux magna potitus victoria, a Theodosio dux Orientis creatur.

Barbaris Campaniam, Amalhim et Neapolim vastantibus, Leo eo missus cum dromonibus centum et viginti, victor, gloriosa pace inita, imperii insignia induit.

Ac statim ab exercitu imperator salutatur. Et quidem imperator Theodosius obviam ei occurrens, depositam de suo capite coronam imponit capiti Leonis.

Cum autem bonam famam sibi comparasset Leo, ecce nequam veneficique Judæi palatium invadunt; deinde, a juveni principe fidei acceptæ debitum inexorabiliter exigunt. Eo autem promittente se libenter eam soluturum, dixerunt impii: «Hoc a te postulamus, potentissime imperator, ut nomen Nazareni Jesu et ejus Matris ab omni historia ec-

Λ τῶν ἀπατεῶνων, πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας 630 αὐτοῦ οὕτως διεσάλευσεν. Ἄλλ' ἠπατήθη ὁ δεῖλαιος; μετῆλθε γὰρ αὐτὸν ἡ θεία δίκη, οὐπω διελθόντος ἐνιαυτοῦ· οὗ ὁ υἱός, διαβεβήμενος τὴν 631 ἀποκτείναι, ὃ καὶ 631 μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν

²⁰ (2) Εἰς πηγὴν δὲ τινα ἀποφυχόντων αὐτῶν, ἰδοὺ, οὗτος ὁ Λέων, νεανίσκος ἐτι ὢν, καλῶς τῷ εἶδει καὶ εὐμήκης τῷ σώματι, βάνασος τὴν τέχνην καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ζωὴν πορίζομενος καὶ (δὴ) ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρτον περιελάμβανε, ἐκάθισε καὶ αὐτός ἐπὶ τῇ πηγῇ ὡς ἀριστήσων· εἶτα οἱ τῶν ἑργαστριμύθων μύσται 630 μοῦνται αὐτῷ τοῦ καταρῆσαι τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τῶν σκήπτρων. Καὶ ἐπὶ τοῦ Λέοντος ἀναβαλλομένου, (ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ αὐτοῦ ἀφορῶντος, ὄρκοις) πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ἀθέων (ὅτι ταῦτα οὕτως εἶχε γενέσθαι). Καὶ δὴ αἰτοῦντων 631 αὐτῶν ἁπόσαι αὐτοῖς, εἰ (ἄρα) εἰς πέρας ἔλθοι τοῦτο, εἴ τι ἂν αἰτηθῆ παρ' αὐτῶν, ἀνυπερθέτως δοθῆναι αὐτοῖς. Ἦν δὲ πλησίον ναὸς τοῦ ἁγίου Θεοδοῦρου (καὶ εὐθύς εἰσελθὼν ὁ βάνασος Λέων καὶ τῶν ἱερῶν καγκέλων 631 τοῦ θυσιαστηρίου ἀψάμενος) δίδωκεν ἑγγυητὴν τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεοδοῦ ναοῦ καὶ δεχομένου τὸν ὄρκον παρ' αὐτοῦ. Καὶ αὐθις

²¹ (3) Ἦν δὲ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγῶς τῷ τότε Σισίνιος πατρικίος, ἐφ' οὗ καὶ Λέων στρατολογηθεὶς ἐν ὀλίγῳ 631 (χρόνῳ εἰς προκοπὴν μεγίστην ἀναβιβάσκειται) σπαθάριος προχειρισθεὶς ὑπὸ Ἰουστινιανῶ τοῦ Ῥινόμητου.

²² (4) Καὶ εἰς τὰ ἑσπέρια (μέρη) ἐκπεμφθεὶς καὶ μετὰ μεγάλης νίκης ἀνελθὼν, προχειρίσθη παρὰ Θεοδοσίου στρατηγὸς Ἀνατολῆς.

(5) Καὶ δὴ Καμπανίας, καὶ Ἀμάφης, καὶ Νεαπόλεως τῆνικαῦτα βαρβαρησάντων, καταλαβὼν ἐκεῖσε ἐν πλωτῆραι δρόμοσι τὸν 631 ἀριθμὸν ρκ', καὶ τροπαιοφόρος νικητῆς εἰρήνην βραβεύσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια.

²³ (6) Καὶ αὐθις 631 ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ δὴθεν δὴ Θεοδοσίου ὁ βασιλεὺς προσυπαντᾷ αὐτῷ, καὶ ἄρας τὸν στέφανον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς, περιτίθει τῷ Λέοντι.

²⁴ (7) Περιδοῆτου δὲ 631 ἐπ' εὐφημίᾳ γενομένου τοῦ Λέοντος, ἰδοὺ οἱ φαρμακοὶ Ἰουδαῖοι δεῖλαιοὶ εἰσελαύνουσιν εἰς τὰ βασίλεια· εἶτα ὑπὸ τοῦ (161b) νέου ἐνακτος δεξιολαβηθέντες τὴν ὀφειλὴν ἀποτινύουσιν ἀσυγχώρητον. Τοῦ δὲ ἐτοίμως ἐπαγγελαμένου ἀποδιδόναι αὐτοῖς, εἶπον οἱ θεομάχοι· «Τοῦτο αἰτούμεθα παρὰ σοῦ, κράτιστε βασιλεῦ, ἵνα τὸν χαρακτήρα

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ Ἐξουσί. cod. — τὴν ἐξουσίαν cf. αὐτῷ l. 15. ²¹ τὴν ἡγ. δεξ. Ced. ²² ὄπερ μ. Ced. ²³ Ced. 788, 22-789, 9. ²⁴ μύσται τοῦ — σκήπτρων τούτῳ προλέγουσι δὲ Δ. πλ. ὑπ' αὐτῶν, οἱ καὶ αἰτοῦσιν ὄρκον εἰ εἰς π. ἐλθῶς τ. ὄπερ ἂν αἰτήσωνται ποιήσιν. Πλησιάζοντος δὲ ἐκεῖσε ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδοῦρου οὐκ ἀποχωρήσαντων οὖν ἀφορῶντος Ced. ²⁵ αἰτοῦντ. (αἰτοῦντι) αὐτῷ cod. ²⁶ καγκέλων cod. ²⁷ Ced. 789, 9-11 ὑπὸ Σισινίου πατρικίου στρατολογεῖται ὁ Λ. καὶ ἐν. ²⁸ ὄλ. ὑπὸ Ἰουστινίου τοῦ β. σπ. γενομένου Ced. ²⁹ 713 — Ced. 789, 11-13 εἰς τὰ ε. πέμπεται, καὶ νικήσας ὑπὸ Θεοδοσίου (Ἀρτεμίου) στ. ἀν. γίνεται. ³⁰ 716. ³¹ καὶ τῆς βασιλείας κρατεῖ τῷ προειρημένῳ τρόπῳ Ced. 789, 12, 13, præcedentia cum Leone gram. omittens. ³² 723. ³³ Τῷ ζ' ἔπει ἦλθον, καθὼς προείρηται, οἱ μάντις οἱ χρησιμοδοτήσαντες τῷ Λέοντι τὴν βασιλείαν καὶ ἀπαιτοῦσι παρ' αὐτοῦ τὴν ὑπόσχεσιν, ἡγουν τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων καθαίρεσιν, ὑποσχόμενοι τῷ ἀσθελεῖ ποιήσαντι οὕτως βιώσειν χρόνους ρ', κ. τ. λ. Ced. 793, 18-794, 1.

τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ καὶ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ ἐκ Α
πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπαλείψης. Καὶ
τοῦτο ποιῶν μέλλεις βασιλεύειν ἄχρι χρόνων ρ' ἐν
τῇ γενεᾷ σου. Ὁ δὲ, εὐήθης καὶ ἀστειρικός τῇ
πίστει, ἐτοιμότητα τὸ αἰτηθῆν ἐπαγγέλλεται. Ὡς τῆς
ἀνοίας! ὦ τῆς φρενοβλαθείας! ὁ Χριστιανώτατος
βασιλεὺς Ἑβραίοι: ὑπόσπονδος ὤφθη, ὁ τὰ σκήπτρα
τῆς βασιλικῆς δυναστείας ὑπὸ Θεοῦ ἐγχεχειρισμένος
ὁπὸ θεομάχων ἀνδρῶν τερατεύεται.

³⁶ (8) Ἐτέθη δὲ τῷ (δυσσεβεῖ) βασιλεῖ ³⁷ υἱὸς ³⁸
ὀνόματι Κωνσταντῖνος (ὃν ἐν τῇ ἀγία κολυμβήθρα
φασὶν ἀφοδεῦσαι ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, δεινὸν καὶ δυσ-
ῶδες προσημαίνοντα ³⁷ τεκμήριον).

³⁹ (9) Ἐκμανεῖς οὖν κατὰ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀρχαιο-
τάτης πίστεως, μεταστειλάμενος τὸν ἀοιδιμον Γερ-
μανὸν τὸν πατριάρχην, ἤρξατο λόγους ⁴⁰ κινεῖν μεθ' ⁴¹
ὀπουλίας, καὶ καταγινώσκειν πάντων ⁴² τῶν πρὸ
αὐτοῦ βασιλέων καὶ πατριαρχῶν ⁴³ καὶ πάντας **632**
εἰδωλοάτρας ἀποκαλῶν ἐν τῇ προσκυνήσει τῶν
ἀγίων εἰκόνων. ⁴⁴ (10) Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς (ταῦτα
ἀκούσας) ἔφη (πρὸς αὐτόν)· « Ἄκουσον, (ὦ) βασι-
λεῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σαρκὸς
ἐπιφανέντος, πᾶσα εἰδωλοατραεὶα ἐκποδῶν γέγονε
καὶ πᾶν ἄγαλμα εἰδωλικὸν ἐξηφάνισται ⁴⁵, ὡς φησὶν
ὁ προφήτης Ζαχαρίας ⁴⁶· « Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ, λέγει Κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνό-
ματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν
ἔσται μνεία. »

(11) Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀναστροφῆς
καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων αὐτοῦ διδασκαλίας ἕως **C**
τοῦ νῦν παρῆλθεν ἔτη ψλς', καὶ οἱ ἐν τοσοῦτοις
ἔτεσι διατρίψαντες Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς
Ἐκκλησίας ὀρθόδοξοι οὐδὲν τοιοῦτον περὶ τῶν
ἀγίων εἰκόνων ἐνενόησαν ἢ ἐλάλησαν· ἐξ ἀρχῆθεν
γὰρ μετὰ τὴν Χριστοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἡ εἰ-
κονικὴ προσκύνησις ἀνετυπώθη. Παρὰ τε γὰρ τῆς
αἰμορροούσης εἰς τὴν ἐπ' αὐτῇ γαγονύαν θαυμα-
τουργίαν ἡ τοῦ Χριστοῦ εἰκὼν ἐστηλογραφῆθη ⁴⁷,
περὶ ἧς εἰκόνας Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστο-
ρίᾳ ἐν βιβλίῳ ζ' οὕτως ἔφη· « Ἐπειδὴ τῆσδε τῆς
πόλεως Φιλίππου ⁴⁸ Καισαρείας, ἣν Πανιάδα Φοίνικες
προσαγορεύουσιν, εἰς μῆμα ἤλθον ⁴⁹, οὐκ ἄξιον
ἠγησάμενη ⁵⁰ παρελθεῖν τὴν ⁵¹ διήγησιν καὶ τοῖς
μεθ' ἡμᾶς μνημονεύεσθαι ἄξιον ⁵²· τὴν γὰρ αἰμορ-
ροούσαν, ἣν ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων πρὸς τοῦ **D**
Σωτῆρος ἡμῶν τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν εὑρασθαι
μεμαθήκαμεν, ἐνθένδε ἔλεγον ὀρμᾶσθαι, τὸν τε
οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δεικνύσθαι [καὶ] τῆς
ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς αὐτὴν θαυματουργίας· ⁵³ θαυ-
μαστά τρόπαια παραμένειν· ἑστάναι γὰρ ἐφ' ὀψη-
λοῦ λίθου πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τοῦ ἑαυτῆς οἴκου

clesiastica tollas. Hoc faciens regnabis usque ad
centum annos in tua progenie. » Quod stultus et
in fide parum stabilis homo libenter et sine mora
promisit. O insipientia! Christianissimus imperator
cum Hebræis pactum inire cernitur; qui sceptrum
imperatoriae potestatis a Deo accepit, ab hominibus
Deo infensis fascinator.

Impio imperatori natus est filius nomine Con-
stantinus, quem aiunt oletum in sacro lavacro
emisisse, dirum ac fœdum futuræ vitæ indicium.

Imperator adversus rectam et antiquissimam
fidem lusaniens, accersito venerabili Germano pa-
triarcha, cœpit sermōnes proferre subdolos et in-
simulare cunctos prædecessores suos imperatores
et patriarchas, eosque idololatriæ accusare eo quod
sacras adorassent imagines.

Ad hæc magnus ille Germanus: « Audi, inquit,
imperator, Christo in carne exhibitō, omnis idololatria
abolita est omnibus impia imago sublata. Quomodo
ait Zacharias propheta: « Et erit in die illa, dicit
Dominus exercituum, excindam e terra nomina si-
mulacrorum, neque ulla in posterum erit eorum
memoria. »

« Porro ab ejus ad nos conversione sanctorumque
ejus apostolorum prædicatione usque nunc elapsi
sunt septingenti sexaginta sex anni, et qui intra
tot annos exstiterunt Patres ac doctores Ecclesiæ
orthodoxi, nihil hujusmodi de sacris imaginibus
cogitaverunt vel locuti sunt. Nam statim post
Christi in caelos ascensionem depictæ adoratæque
sunt imagines. Sic hæmorrhœissa in memoriam
miraculi in se peracti effigiem Christi exsculpendam
curavit; de qua status Eusebius in *Historia eccle-
siastica* libro v sic loquitur: « Quoniam hujusce
urbis Philippi Cæsareæ, quam Phœnices Paniadem
vocant, mentionem feci, non prætereundam duxi
narrationem dignam quæ posteris nostris me-
moretur. Dicitur enim hæmorrhœissam, quam a
sacris Evangelii a Salvatore nostro infirmitatis sana-
tionem impetrasse cognoscimus, illinc ortam esse,
ejusque domum in hac civitate ostendi, et ad miranda
miraculi a Salvatore in eam facti remanere monu-
menta. Siquidem, ut fertur, posita est in excelso
lapide prope domus illius januam statua ænea mu-
lierem genuflexam manibusque ante pectus extensis
precantem representans: contra illam vero alia

Variæ lectiones et notæ.

³⁶ 718 — Ced. 792.2-14 τῷ γ' ἔτι ἐπ. τῷ. ³⁷ Ἄνοι: adl. Ced. ³⁸ υἱὸς δυσσεβίστατος καὶ τοῦ Ἀντι-
χρίστου πρόδρομος K. ὁ καθάλλινος Ced. ³⁹ προσημαίνοντος cod. ⁴⁰ 729 — Ced. 797.9-12: ἀναιδῶς
τῷ μακαρίῳ Γερμανῷ προσερίθειτο, ὃν καὶ μ. ἤρ. ⁴¹ τινὰς adl. Ced. ⁴² πάντας τοῦ. ⁴³ βασιλ. καὶ
πατριάρχ. cod. — β. καὶ ἱερῶν ὡς εἰδωλοατρασιάντων ἐν Ced. Leo. ⁴⁴ Ced. 797.12-17 μ. ἰ. Γ. Ced.
Leo. ⁴⁵ ἤφαν. καὶ ἐξωστράχισται Leo. Ced. ⁴⁶ Ζ. ἐπὶ λ. Ced. Leo. — xiii. 2. Reliqua usque ad §
12 om. Ced. Leo. ⁴⁷ ἰστοιλογραφῆθη. cod. ⁴⁸ Eus. vii. 18 om. Φ. K. ἣν Π. Φ. πρ., etc., 17 potita.
⁴⁹ ἐλήλυθα Eus. ⁵⁰ ἠγοῦμαι Eus. ⁵¹ τὴν om. Eus. ⁵² ἄξιον cod. ⁵³ εὐσεβείας Eus.

ejusdem materiæ statua exhibens virum stantem, diploide eleganter indutum, manumque mulieri porrigentem : ubi ad pedes istius statuæ singulare quoddam crescit plantæ genus, quod usque ad fimbriam æræe diploidis ascendens, virtutem habet omnimodos sanandi morbos. Hæc statua Jesum exprimere dicitur, et remansit usque ad nostra tempora, ita ut eam oculis viderint ipsimet peregrini urbem illam invisentes. Atque nil mirum quod hoc fecerint ethnici, beneficiorum a Salvatore nostro acceptorum memores, cum apostolorum ejus Pauli et Petri et ipsiusmet Christi imagines coloribus in picturis servatos retulerimus. » Est etiam in Edessa urbe non manufacta imago Christi incredibilia operans miracula, quam ipse Dominus, sua effigie in sudario impressa, ut fidelem suæ formæ humane repræsentationem, per Thaddæum apostolum Abgaro Edessæ principi misit, ejusque morbum sanavit. Est insuper ab apostolo evangelistaque Luca expressa castissimæ Dei Genitricis tunc adhuc viventis sancta imago, et missa Romam ad Theophilum, ad quem et Evangelium scripsit et Actus Apostolorum misit : quæ quidem usque nunc miracula operatur. Itaque illas imagines sex concilia œcumenica adoratas et honoratas reperientia, admiserunt et nihil eis contrarium dixerunt. »

Εἰκὼν καὶ πεμφθεῖσα ἐν Ῥώμῃ πρὸς Θεόφιλον, πρὸς δὲ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἔγραψε καὶ τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἀπέστειλε, ἥτις καὶ ἕως τοῦ νῦν θαυματουργεῖ· διὸ δὴ καὶ ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων, ταύτας εὐροῦσαι προσκυνουμένας καὶ τιμωμένας, ἀπεδέξαντο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐλάλησαν ἐναντίον. »

« *Autamen sacras imagines audimus aliquando eventidas, sed non sub imperio tuo.* » Tunc a principe coactus dicere sub quo regno, ait sanctus : « *Sub Conone.* » respondit ille : « *Vere ego sum ; sic enim a puero sum vocatus.* » Subinfert magnus Germanus : « *Absit, domine, ut te imperante malum istud perpetratur : hoc enim faciens Antiehristi præcursor est et Verbi divini incarnationis subversor et adversarius.* » Tunc infensus Deo tyrannus, his auditis, ut leo rugiit, subitaque ac vehementi succensus ira, probrose justum expulit, eum idololatram vocans, et propria manu cæsum e regia ejecit.

πήνας, (ἀτίμως τὸν δίκαιον ἐξήλασεν) εἰδωλολάτρην ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ βαπτίσας τῶν βασιλείων ἐξελαύνει.

Ut perhibent nonnulli fide dignissimi homines, juxta cisternam dictam imperialem, ad Chalcoportia sitam, palatium erat venerabile, in quo juxta antiquam formam œcumenicus magister sedebat duodecim habens discipulos eruditione et vita graves, omni scientia imbutos, Ecclesiæ dogmatum propugnatores, imperiales sententias et libros

γυναικὸς ἐκτύπωμα χαλκοῦν ἐπὶ γόναυ κεκλιμένον καὶ τεταμέναις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶ δεξιῇ ἑοικός· τοῦτου δὲ ἀντικρυς ἄλλο τῆς αὐτῆς ὕλης ἀνδρὸς ὄρθιον σχῆμα, διπλοῖδα κοσμίως περιβεβλημένον καὶ τὴν χεῖρα τῇ γυναικὶ προστείνον, οὗ παρὰ τοῖς ποσὶν [ἐπὶ] τῆς στήλης αὐτῆς (162') ξένον τι βοτάνης εἶδος 633 [φύειν, ὃ μέχρι τοῦ κρασπίδου καὶ τοῦ χαλκοῦ διπλοῖδος] ἀνίδν, ἀλεξιφάρμακόν τι παντοίων νοσημάτων τυγχάνει. Τοῦτον δὲ τὸν ἀνδριάντα εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ φέρειν ἔλεγον, ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄψει παραλαβεῖν ἐπισημῶστας αὐτοῦ· τῇ πόλει· καὶ θαυμάστον οὐδὲν τοῖς πάλαι ἐξ ἐθνῶν εὐεργετηθέντας πρὸς τοῦ Χωιτήρος ἡμῶν ταῦτα πεποιθέναι, ὅτε καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου 63 καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας 64 ἱστορήσαμεν. » Ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ παράδοξα ἐργαζομένη θαύματα, ἣν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν σουθερίῳ τῆς οἰκείας μορφῆς τὸ εἶδος ἐναπομαζάμενος διὰ Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου σώζουσαν τὸν χαρῆς τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς αὐτοῦ Ἀδγάρω τῷ πάρχῳ τῆς Ἐδεσηνῶν πόλεως ἀπέστειλε, καὶ τὴν νόσον αὐτοῦ ἴασατο. Καὶ μέντοι καὶ ἡ παρὰ τῷ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾷ ἱστορηθεῖσα τῆς πανάγνου καὶ Θεομήτορος ἐτι ζώσης αὐτῆς ἁγία

12) « Πλὴν (οὖν) τὴν (μὲν) καθαιρεσὶν τῶν ἁγίων 65 εἰκόνων ἀκούομεν μέλλειν ἐσσεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς 67 βασιλείας σου. » Τοῦ δὲ καταναγκάσαντος 68 ἐπὶ ποίας βασιλείας εἰπεῖν, εἶπεν ὁ ἅγιος· « Ἐπὶ Κόνωνος. » Ἀποκριθεὶς 69 εἶπεν· « Ὅτι ἐγὼ εἶμι· οὕτως γὰρ 66 παιδιόθεν ἐκλήθην. » Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς ὑπολαθὼν ἔφη· « Μὴ γένοιτο, ἔσποτα, ὑπὸ 61 τῆς σῆς βασιλείας πραχθῆναι τὸ 62 κακὸν τοῦτο (καὶ) θεοστυγῆς (Ἄντιχριστοῦ γὰρ ἐστὶ πρόδρομος ὁ τοῦτο πληρῶν καὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιδημήσεως ἀνατροπεύς καὶ ἀντιδικός). Ὁ δὲ θεομάχος τύραννος, ταῦτα 63 ἀκούσας, καὶ ὡς λέων βρύξας, (αὐτίκα 634 καὶ) σφρόδρα 64 χεῖρ. ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ βαπτίσας τῶν βασιλείων ἐξελαύνει. »

13) Φατὶ δὲ τινες πιστότατοι ἄνδρες, ὅτι πρὸς τῇ βασιλικῇ (καλομένῃ) κινιστέρῃ (τῇ οὐσῃ πλησίον τῶν Χαλκοπρατείων) παλάτιον ἦν σεμνὸν, ἐν ᾧ 66 ὄπῃρχε κατὰ τύπον ἀρχαῖον οἰκουμηνικὸς διδάσκαλος ἔχων (μεθ' ἑαυτοῦ ἑτέρους) μαθητὰς 67 αὐτοῦ καὶ συλλήπτορας ἱβ', πᾶσαν ἐπιστήμην μετερχομένους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κρατύνοντας δόγματι,

Variæ lectiones et notæ.

63 Ἰκατεουσή Eus. δεομένης σοῦ. 64 Παύλου καὶ Πέτρου Eus. 65 σωζομένους σοῦ. 66 Col. 797, 18-798, 5. 67 ἱερῶν Ced. 68 σῆς β. Ced. 69 βιασαμένου ἐ. ἐπὶ π. ἔφη ὁ Ced. 70 ὁ δὲ ἀπ. ἔφη Ced. 71 τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ βαπτιστικὸν μου· καὶ ὁ μ. Ced. 72 ἐπὶ Ced. 73 τ. θ. τ. x. Ced. 74 τοῦτο ἀκ. 75 σφ. γ. καὶ λέοντειον βρ. ἐ. τε ἀπ. Ced. 76 Ced. 795, 19-796, 6. πρὸς γὰρ τῇ β. x. π. ἦν. 77 ὡ x. τ. δ. ὁ. ἐκάθητο δ. Ced. 78 μ. λόγῳ καὶ βίῳ σεμνοῦς τὸν ἀριθμὸν ἱβ'. οὗτοι π. λογικῆν ἐπ. τάχει τε καὶ μεγέθει φύσει μετερχόμενοι, οὗ ἥμισυ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μετέσσαν θεολογίαν, ἢν τῆς γ. χωρὶς οὐ βλαπτόν τι ποιεῖν ἔδωκεν οὐδὲ τοῖς βασιλεύσιν αὐτοῖς Ced.

βασιλικὰς διατάξας καὶ βίβλους ὡσαύτως ἔχοντας, ὧν ἅνευ οἱ βασιλεῖς γνώμης καὶ βουλῆς οὐκ ἐθέσπιζον. Τούτους ⁶⁸ ὁ ἀγριώτατος θῆρ καὶ δυσώνυμος βάνυσοσ προσκαλεσάμενος ἐπειράτο πείθειν αὐτοῦ τῇ ἄθειᾳ. Τῶν δὲ τοῦτο μὴ καταδεξαμένων, ἀλλὰ μῆλλον ἐλεγχάντων αὐτοῦ τὴν ἀσέθειαν, προσέταξε συρομένους αὐτοὺς ἀτίμως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ διδασκαλεῖου αὐτῶν ἐγκλεισθῆναι· τούτου δὲ γενομένου, τῇ νυκτὶ πάλιν ἀποστείλας ὁ ἀνήμερος λέων ἢ δράκων νυκτεπάρχους τινὰς καὶ ἀπηνεῖς ἄνδρας προσέταξε συναχθῆναι πλῆθος ξύλων, καὶ τούτων ὑπαναφθέντων κατακαῆναι τοὺς ἄνδρας μετὰ ⁶⁹ τῶν οἰκημάτων, καὶ τῶν βιβλίων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· οὗ γενομένου, ἄρδην πάντες κατεφλέχθησαν. Ἐκτοτε οὖν ἡ τῶν ἐπιστημόνων (162^b) γνώσις ἐν Ῥωμανίᾳ ἐπαυσε τῇ τῶν βασιλευόντων γνωσιμάχων ἀπονοίᾳ μειουμένη, ἕως τῶν ἡμερῶν Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστοτάτων βασιλέων.

⁷⁰ (14) (Ἐξουσιαστικῶς οὖν ἅμα καὶ δυσσεβῶς ἔκτοτε ὁ θῆρ τῆς αἰρέσεως ἀρχεται, καὶ) τὴν ἐπὶ τῆς ⁷¹ γαλικῆς πύλης **635** (τοῦ παλατίου) εἰκόνα τοῦ Κυρίου ⁷² (ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) κατεάξα· καὶ σιλέντιον ⁷³ (ἀσεβείας) κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ποιήσας, προσκαλεῖται πάλιν τὸν ἅγιον Γερμανόν, οἰόμενος πείσαι αὐτὸν ὑπογράψαι (κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων). Ὁ δὲ μὴδ' ὄλωσ ⁷⁴ εἶξας τῇ θωπεΐᾳ (αὐτοῦ) ἢ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ἀλαστῆρου, θεὸς τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἀπετάξατο τὴν ἱερωσύνην καὶ ὑπεχώρησεν.

(15) Ὅτε καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἣν ἔσχε παρ' ἑαυτῷ, ἀναλαβόμενος καὶ γράψας χαρτίον ἔχον ⁷⁵ οὕτως ⁷⁶· « Ὁ Σῶτερ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς, » εἰς τὴν θάλασσαν ἔθηκεν· ἡ δὲ θεία δύναμις ὀδηγουμένη ἀβρόχως καὶ ὄρθιος διαπλεύσασα κατήλθεν εἰς Ῥώμην. Ἀποκαλυφθεὶς οὖν ὁ ἐκεῖ πατριάρχης ἐξῆλθε μετὰ παντὸς τοῦ κλήρου μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων, καὶ ὄρων αὐτὴν ἐρχομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἥτις καὶ ἐξεληθοῦσα ἀφ' ἑαυτῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ πλοίῳ, μὴδὲ πλησίον ἄλλου πλοίου πλησιάσασα· ἦν καὶ κατασπασόμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἀπήγαγεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἀβροχὸς ὅλη διαμείνας, εἰ μὴ μόνον ἄχρι τριῶν δακτύλων διανοτισθεῖσα. Καὶ τοῦτο πρὸς μείζονα δόξαν Θεοῦ.

⁷⁷ (16) Ὁ δὲ θεομάχος χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ Ἀναστάσιον πρεσβύτερον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, συνθέμενον κατὰ τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ βουλὴν πάντα ποιεῖν.

etiam habentis : absque eorum consilio imperatores nihil auspicabantur. His accersitis crudelissima bellua et infansto vilis nomine artifex suam persuadere impietatem tentavit. Illis vero non annuentibus, sed potius suam ei impietatem exprobrantibus, jussit eos in ipsam wagisterii sui locum ignominiose tractos ibi includi : quo facto, noctu iterum missos immanis leo vel draco nonnullos excubiarum praefectos immitesque homines jussit lignorum congerere acervum hisque accensis comburere illos viros cum eorum domo librisque et reliqua suppellectile : quo facto, cuncti flammis penitus consumpti sunt. Ex eo tempore doctorum scientia in Romania obscurata est, imperatorum scientiae inimicorum stultitia imminuta, usque ad dies Michaelis ac Theodora, insignium fide pictateque imperatorum.

Impensius igitur extunc et cum majori impietate bellua haeresin fovet. Imaginem Domini nostri Jesu Christi quae ad portam Aream palatii posita erat, dejecit; facto deinde contra sanctas imagines impio edicto, rursus beatum Germanum accersit, persuasurum ei se sperans ut subscriberet. At Germanus nequaquam adulationi vel fraudi execrandi tyranni cessit, humerale vero in sacra mensa Magni templi deponens, resignavit munus suum atque discessit.

Tunc sacram Salvatoris imaginem, quam apud se habebat, assumptam, inscriptis in charta his verbis : « O Salvator, salva te et nos, » mari imposuit. Haec autem, divina potentia siccam ducente, recto trajectu petiit Romam. Romanus vero patriarcha, id per revelationem cognoscens, exiit cum omni clero cereis ac thuribus, videtque eam aquis supervectam : quae sponte sua egressa, venit in manus praesulis in ejus cymba, nulli alii cymbae appropinquans. Eam amplexus summus pontifex cum psalmis et hymnis duxit in Magnam ecclesiam; et omnino sicca remanserat, nisi quod ad trium altitudinem digitorum maderet. Atque hoc ad majorem Dei gloriam.

Impius vero Germano substituit Anastasium, Magnae Ecclesiae presbyterum, qui promiserat se ad impiam imperatoris voluntatem omnia facturum.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁸ T. ὁ Κόνων συγνῶς προσκαλούμενος ἐπειράζε πείσαι τῇ ἄ. αἰρέσει. Καταθέσθαι δὲ μὴ καταδεχομένου; ἀλλ' ἀντιπίπτοντας ἀτίμως κατακλεισθῆναι διεκελεύσατο ἐκεῖσε· διὰ δὲ τῆς νυκτὸς πῦρ κυκλόθεν ὑφάψας, αὐταῖς ἐτίει καὶ βίβλους πολλὰς καὶ καλάς καὶ σκεύεσι ἱεροῖς ὁ μιὰρὸς κατέκαυσεν Ced. ⁶⁹ αὐτὸν ἐπὶ Ced. 795, 15, 798, 3-799, 20. ⁷¹ μεγάλῃς add. Ced. ⁷² τοῦ Κυρίου ἔ. (τοὺς καθελόντας ἀνεῖλον οἱ ὄχλοι) Ced. ⁷³ σ. τε π. κ. τῶν ἄ. ἔ. πρ. Ced. ⁷⁴ οὐδ' ὁ. εἶξε τῇ θ. ἢ τῇ ἀπειλῇ τοῦ τυράννου, μᾶλλον μὲν οὐκ ἀνέμνησεν αὐτὸν ὁ μακάριος τῶν πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας· συνθηκῶν — τὸ ὦ. ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ τῆς μ. ἔ. θεὸς ἀπ. τῇ ἱερωσύνῃ καὶ ὕπ. Ced. qui historiae sequentis de Christi imagine Romam transvecta loco relationem habet de Gregorio Dialogo vel potius Gregorio II Francorum auxilio tributa Leonis denegante, quae apud Georgium § 18 rectius legitur. ⁷⁵ ἔχων cod. ⁷⁶ Luc. xxiv, 57. ⁷⁷ 730 — Ced. 799, 20-21 : Ὁ δὲ θ. ἀντ. ἄ. γ. Ἀ. τὸν προλεχθέντα σύγκειλλον σ. τῇ ἀσεβείᾳ. βουλῇ καὶ αἰρέσει.

Omniem igitur imaginem Domini nostri Jesu Christi Dei et Deiparæ et omnium sanctorum deiecit et incendit, et persecutionem magnam suscitans, sacerdotes multos, monachos et laicos variis suppliciis sustulit.

Propterea magnæ Romæ pontifex Gregorius, imperatoris istius ditioni se subducentis, turpe hæretici jugum excussit, et fœdere pacis cum tota Italia inito de Francorum dominatione admittenda, statim imperatoria tributa denegat, et Anastasium ejusque socios anathemate percutit.

His temporibus accidit ingens horrendissimusque terræ motus; corruerunt multe ecclesie ac domus, terreni urbis muri, plurimæque Thraciæ mœnia et oppida; innumerus mortuus est populus, cecidit columna Arcadii quæ in Xerolopio, et Nicomedia et Nicæa; terra per biennium mota est, ita ut mare a propriis limitibus in quibusdam locis recesserit.

Imperator, murorum ruinam cernens, sic populum allocutus est: « Muros urbis reparare non valeatis, quare nostris administratoribus rem commisimus ea lege ut pro singulo numismate miliariesium unum exigant. Quo imperator accepto ædificavit muros. Inde mos invaluit ut ceratia duo administratoribus conferantur.

CCXLIX. De Masalma.

Cæterum Masalmas exspectabat Leonis promissorum solutionem, qui cum nihil accepisset, illisum æsentiens, in imperatoriam urbem irrupit, et Abydo capta infinitaque multitudine trajecta, in urbem irruens, scribit ad Suliman, consilii sui primicerium, ut velociter cum classe instructa adveniat.

Mense Augusto urbem obsidione cinxit, et murum terrenum vallo circummuniens, agrum Thracensem vehementer afflixit.

Prima autem Septembris advenit Suliman cum insolitæ magnitudinis navibus, triremibus, dromonibus ad mille octingentos.

Imperator vero, incendiariis navibus cum maritimo igne adversus illos missis, combussit plerasque Saracenorum naves: nempe confestim aliae

(17) Πᾶσαν ὄν εἰκονικὴν ἀνατόπωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων κατέστρεψε καὶ κατέκαιε, καὶ διωγμὸν μέγαν 636 ἐγείρας, πολλοὺς ἱερεῖς καὶ μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς διαφόροις τιμωρίαις καὶ θανάτοις ὑπέβαλεν.

⁷⁰ (17) Διὰ ταῦτα ⁷¹ ὄν ο τῆς μεγάλης Ῥώμης πρόεδρος Γρηγόριος τὴν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὑποταγὴν ἀπώσάμενος, τὸ αἰρετικὸν αἶσχος ἀποδιδράσκει, σπονδὰς εἰρηνικὰς εἰς τὴν τῶν Φράγγων ὑποταγὴν εἰσδεξάμενος σὺν πάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ τοὺς φόρους εὐθὺς κωλύει, τὸν Ἀναστάσιον δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναθέματι καθυποβαλῶν.

⁷² (19) Ἐφ' ὧν χρόνων ⁷³ καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας καὶ φοβερώτατος, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι ⁷⁴ πολλαί, καὶ οἶκοι, καὶ τὰ χερσαία τεῖχη τῆς πόλεως, καὶ φρούρια πολλὰ, καὶ χωρία τῆς Θράκης, καὶ ἐβήθη καὶ λαὸς ἀναριθμητὸς. Ἐπεσε ⁷⁵ δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου (ἡ) ἐν τῷ ξηρολόφῳ ⁷⁶, καὶ Νικομήθεια, καὶ Νίκαια, καὶ ἡ γῆ ἐσειετο ἐπὶ χρόνους δύο, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν τῶν ἰδίων ὄρων ἐν τισὶ τόποις ὑποχωρῆσαι.

⁷⁷ (20) Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τεῖχη ⁷⁸ καταπτωθίντα, διελάλησε λέγων· « Ὅτι ὑμεῖς, οἱ τῆς πόλεως, ἀδυνατεῖτε τὰ τεῖχη κτίσαι ⁷⁹· ἀλλὰ προστέξαμεν τοῖς διοικηταῖς ⁸⁰ εἰς τὸν ⁸¹ κανόνα ἀπαιτήσαι κατὰ νόμισμα μιλιαρσίον ἐν. » Καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεῖα, καὶ κτίζει ⁸² τὰ τεῖχη. Ἐκτοτε ἐκράτησεν ἡ συνθήθεια παρέχειν τὰ δικέρατα τοῖς διοικηταῖς.

C ΣΜΘ'. Περὶ τοῦ Μασάλμα ⁸³.

637 Ὁ δὲ Μασάλμας ἐξεδέχτο τὰς τοῦ Λέοντος ὑποσχέσεις· μηδὲν δὲ δεξάμενος, ἀλλὰ γνοὺς, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν ⁸⁴ ἐκίνησε, καὶ (163^ο) τὴν Ἀβυδὸν καταλαβὼν ⁸⁵ καὶ ἀντιπεράσας λαὸν ἄπειρον καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐφορμήσας, γράφει πρὸς Σουλειμᾶν, τὸν πρωτοσύμβουλον, ἔλθειν ἐν τάχει μετὰ στόλου.

(2) Καὶ τῷ ⁸⁶ Αὐγούστῳ μηνὶ παρακαθίσας τῇ πόλει καὶ τὸ χερσαῖον τεῖχος περιχαρακώσας, ἐλυμαίνετο σφόδρα τὰ Θρακικὰ μέρη.

(3) Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀνέλαβεν ὁ Σουλειμᾶς, ἔχων εὐμεγέθεις ναῦς τριήρεις καὶ δρομωναγὰς μεγάλους πάνυ χιλιῶν ὀκτακοσίων.

D ⁸⁷ (4) Ὁ δὲ βασιλεὺς ⁸⁸, τὰς ἐμπυρίους ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμψας μετὰ τοῦ ὑγροῦ πυρός, πυρρῶν αὐτῶν ἐποίησε τὰς πλείστας ναῦς ἐκείνας· αὐτίκα γοῶν

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁰ 795-799. ⁷¹ Ἐν δὲ τῇ πρεσβυτέρῃ Γρ. ἀποστολικὸς ἀνὴρ καὶ Πέτρου τοῦ κορυφαίου σύνθρονος, δὲ διὰ τὰ ὑπ. αὐτοῦ γενόμενα θεῖα ποιήματα Διάλογος ἐκλήθη, οὗτος ὁ ἅγιος διὰ τὰς ἀνοσιουργίας Λέοντος ἀφηνίασε καὶ πρὸς τὸν Φράγγων σπουδὴν εἰρηνικὴν ποιησάμενος, τοὺς τε φ. ἐκώλυσε καὶ τὸν Ἀ. καὶ τ. σὺν ἀνεθεμάτισε Ced. 799, 2-9. ⁷² 740. ⁷³ Τῷ κδ' ἔτει—τῇ κς' τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός, τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἡμέρας δ'. ὡρᾶ τῆ γέγονε καὶ φοβερός ἐν ΚΠ. καὶ ἐπτ. Ced. 801, 9-17. ⁷⁴ ἐκκλ. καὶ μοναστήρια καὶ ὁ. καὶ λ. πολὺς ἀπέθανεν Ced. ⁷⁵ ἐπ.—Νίκαια om. Slav. sed habent Ced. et Leo. ⁷⁶ ξ. καὶ ἄλλαι πολλαὶ καὶ τὰ γ. τῆς π. τ. καὶ πόλεις καὶ γ. ἐν τῇ Θράκῃ ἢ τε Νίκαια, καὶ Νικομ., καὶ Πραίνετος· ἀπέφυγε δὲ καὶ ἡ θάλασσα τῶν Ι. ὁ. ἐν τ. τ. ἐκράτει δὲ καὶ ὁ σεισμὸς μῆνας ια' Ced. ⁷⁷ Ced. 801, 17-22 Ἰδὼν δὲ, κ. τ. λ., om. Slav. ⁷⁸ τ. τῆς πόλεως πτ. Ced. ⁷⁹ κτίζειν Ced. ⁸⁰ τῶν θεμάτων Ced. ⁸¹ ἀπ. εἰς τὸν κ. Ced. ⁸² κτ. αὐτὰ κἀντεῦθεν ἀπεκρ. Ced. ⁸³ Rubrica M. 2 et Par. 1706, in codice evanuit. ⁸⁴ πάλ. cod. ⁸⁵ καταλαμβάνει cod. ⁸⁶ Τῷ β' ἔτει κατέλαβε Σ. μ. στ. καὶ ἀμηνράδων καὶ διεπέρασεν ἐξ Ἀβύδου ἐν τῇ Θράκῃ Ced. 789, 14, 15. ⁸⁷ 718. ⁸⁸ Ταῦτα πάντα, διὰ τῆς βοήθειας τοῦ εὐσπλαγγνοῦ Θεοῦ καὶ τῶν προσευτῶν τῆς Θεοτόκου

αἱ μὲν εἰς τὰ παράλια τειχὴ πυρπολούμεναι προσ-
απεβρίψαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδρὰ συνοθυ-
μεναι⁹⁷ κατεποντίσθησαν, αἱ δὲ μέχρι τῆς Ὀξείας
νῆσου καὶ τῆς Πλάτης ἀπηνέχθησαν καταφλεγόμε-
ναι. Κάντευθεν τοίνυν οἱ μὲν τῆς πλεως, θάρσος
λαβόντες⁹⁸, τῶν πολεμίων μεγάλως καταπορθέν-
των.

EN. *Περὶ τῆς νόσου ἐαρινῆς*⁹⁹.

Παραχειμάσαντες δὲ ἡ πῆ πύλει, τῷ ἐαρινῷ καιρῷ
λοιμικὴ νόσος αὐτοῖς ἐνσκήψασα μετὰ καὶ λιμοῦ,
πλήθος ἀναρίθμητον ἐξ αὐτῶν διέφθειρεν.

638 (2) Ἐξ ὧν¹⁰⁰ οἱ περιλειφθέντες, πόλεμον μετὰ
Βουλγάρων ἐν τῇ Θράκῃ συνάψαντες, ἀνιρέθησαν
χιλιάδες κβ'.

(3) Τῇ δὲ ἰε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐκ τῆς πόλεως
ἀπάραντες, καὶ ἀνέμου σφοδρῶτατος πνεύσαντες, οἱ
μὲν ἐν Προικονήσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς ἀπό-
λοντο, οἱ δὲ ἐκδυθίσαντες ἀθρόως, ἐπελθὼν¹⁰¹ νέ-
φος χαλάζης πλήρες¹⁰² τετριγῶς¹⁰³ ὀλέθριον μετὰ βί-
αιου ἀνέμου, ὑποβρύχιοι πάντες ἐγένοντο· διεσώ-
θησαν δὲ παραδίξως ἐκ τῶν αὐτῶν μόνα πλοῖα, ἃ
καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὰ Ἰβία τὴν τῶν Ῥωμαίων νί-
κην καὶ τὴν ἑαυτῶν πανολέθριον¹⁰⁴ κατὰπτωσιν.

(4) Σέργιος δὲ στρατηγὸς Σικελίας, ἀκούσας ὅτι
οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐκπορθοῦσι τὴν πόλιν, ἔστειψε¹⁰⁵ βασι-
λέα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, (ὀνόματι) Βασίλειον¹⁰⁶,
ᾧ ἐπώνυμον Ὀμαγούλου, ποιήσας καὶ προβολὰς
ἀρχόντων. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ταῦτα ἀκηκῶς¹⁰⁷, ἀπέ-
στείλεν (ἐκίρισε) Παῦλον μετὰ κελεύσεων καὶ στόλου.
Μαθόντες οὖν οἱ Σικελιώται, ὅτι κατετροπώθησαν
οἱ Σαρακηνοί, καὶ Λέων βασιλεύει, τὸν τε Βασίλειον
καὶ¹⁰⁸ τοὺς λοιποὺς ἀρχοντας παραδεδώκασι τῷ
Παύλῳ, καὶ πάντας ὁμοῦ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ἀπεκεφάλισεν
ὡς ἀνάρτας.

639¹⁰⁹ (5) Νικήτας δὲ (ὁ πατρικίος) ὁ¹¹⁰ Σουλ-
νήτης¹¹¹ μετὰ καὶ ἑτέρων πατρικίων τὸν Τέρβελιν
διὰ γραμμάτων καὶ πολλῶν χρημάτων καὶ δώρων
δεξιωσάμενοι, παύρθησαν ἰλθεῖν κατὰ Λέοντα,
οὓς τινες τῶν Βουλγάρων παραδεδώκασι καταμη-
νύσαντες τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντας ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀνείλεν.

Variæ lectiones et notæ.

κατὰ τὴν τέκνον, τὰ μὲν ἐδυσθίσθησαν ὑπὸ ἀνέμων, τὰ δὲ ἐνεπρήσθησαν, καὶ πάντες μετὰ τῶν πλοίων
αὐτῶν ἄρδην ἀπόλοντο, πολεμοῦντες τὴν πόλιν ἐπὶ ἑτῆ β' *Ced.* 780, 4 8. ⁹⁷ συνοθυόμενοι *cod.* ⁹⁸ ἔλαβον?
⁹⁹ Rubrica M. 2 et Pat. 1706? in codice evanuit. ¹⁰⁰ Ἐνέσκηψε δὲ ἄ. καὶ λ. ν. καὶ ἀναρίθμητα πλήθη
ἐξ ἄ. ὡλεσε *Ced.* 790, 15, 16. Παραχειμασάντων? ¹⁰¹ Συνῆψαν δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ οἱ Βούλγαροι π. καὶ
κατέσφαξαν χιλιάδας κβ' Ἀράβων *Ced.* 790, 17, 18. ¹⁰² Τὰ δὲ ἐναπομείναντα πλοῖα τῶν Ἀράβων καὶ
Θυμάρου τῆ ἰε' τοῦ Ἄ. μ. μετ' αἰσχύνης πολλῆς ἀνακάμψαι βουλγθέντα λαίλαψ ἐκ Θεοῦ ἐνσκήψας τὰ μὲν
ἐν τοῖς ἀποστρόφοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἄ. κατεποντίσθη· τοῖς δὲ περιλειφθεῖσιν ἐν τῷ Αἰγαίῳ πλάγῃ γάλαξα
πυρίνη ἐνσκήψασα ἀναδράσαι τὴν θάλασσαν πεποίηκε, καὶ τῆς πίτσης· λυθίσσης, αὐτανδρὰ ἀπόλοντο,
μύλων ε' εἰς Συρίαν διασωθέντων, τὴν τοῦ Θεοῦ δυναστείαν ἀπαγγέλλοντα *Ced.* 791, 13-19. ¹⁰³ ἐπελθόντος
νέφους χ. ὀλέθρου *Leo.* ¹⁰⁴ πλήρης. ¹⁰⁵ τετριγῶς *cod.* ¹⁰⁶ πανώλεθρον *Leo.* ¹⁰⁷ *Ced.* 790, 25-791, 12: Τούτων
τῷ ἔτει Σ. πρωτοσπαθάρτος· καὶ στ. ¹⁰⁸ ἴδιον *aid.* *Ced.* — Σαρακηνοὶ παρακαθίζουσι τὴν π. *Ced.* ¹⁰⁹ Β.
πολίτην, τὸν υἱὸν Ὀν. μετονομάσας αὐτὸν Τιθέριον, ἐποίησε δὲ πρ. καὶ ἰδίους ἀρχοντας μετὰ βουλαῖς
Σεργίου *Ced.* ¹¹⁰ ἀκούσας *Ced.* *Leo.* ἀποστέλλει Π. τὸν οἰκεῖον αὐτοῦ μ. δυνάμει, ὃς καταλαβὼν τὴν
Σικελίαν καὶ τὰς βασιλικὰς προστάξεις ὑπαναγνοῦς τῷ λαῷ, εὐθὺς τὸν μὲν Λέοντα βασιλέα εὐφρόνησεν
Ced. ¹¹¹ Β. δὲ τὸν Ὀνομάγουλον καὶ τ. σὺν αὐτῷ δεσμίου τῷ Π. π. οὓς κατατομήσας τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν τῷ βασιλεῖ ἐξαπέστειλεν. Ὁ δὲ Σέργιος λόγους ἀπαθείας λαβὼν ἐξῆλθε πρὸς τὸν Παῦλον, καὶ οὕτως
εἰρήνευσεν τὰ ἑσπέρια *Ced.* ¹¹² 719 — *Ced.* 792, 14-22: Τῷ δ' αὐτῷ (γ') ἔτει Ν. ¹¹³ Σ. γράφει πρὸς
Ἀρτέμιον ἐν Θεσσαλονικῇ ἀπελθεῖν πρὸς Σ. τοῦ ἀναλαβεῖσθαι συμμαχίαν Βουλγαρικὴν καὶ ε. κ. Δ. Τούτῳ οὐ
ἀπελθόντος, δίδωσιν αὐτῷ στρατὸν ὁ Γ. καὶ ὁ Δ' κεντηγάρια χρυσίου — μὴ δεξαμένης δὲ αὐτὴν τῆς πόλεως,
οἱ Βούλγαροι τούτον τῷ Λέοντι π. — ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἀρτέμιον σὺν τῷ Σουλνῆ α. — καὶ τὸν ἀρχιεπίσκο-
πον Θεσσαλονικῆς καὶ ἄλλους πλείστους, κ. τ. λ. ¹¹⁴ Σουλνῆ *cod.*

A quidem ad muros maritimos incensæ delatæ sunt,
aliæ in gurgite cum vectoribus submersæ, aliæ
usque ad insulam Oxiam et Platen inter cremandum
delatæ sunt. Inde civitatis incolæ animum recepe-
runt, hostes vero magno terrore fuerunt percussî.

CCL. *De morbo veno.*

Post hibernationem in urbe morbus pestilens
grassatur quæ fame etiam comitata innumerabilem
multitudinem sustulit.

Ex eis superstites in bello cum Bulgaris per
Thraciam suscepto ad duodecim millia perierunt.

Quinta decima vero Augusti mensis, ab urbe sol-
ventes [naves Arabum], flante vento vehementissimo,
partim ad Proconnesum, partim ad alia littora alli-
duntur; alias, quæ velociter altum petierant, nubes
ingens exitialem grandinem immitens cum turbine
vehementi, omnes pessumdedit. Ex mille et octin-
gentis quinque tantum evaserunt quæ ad suos re-
meantes Romanorum victoriæ et propriæ cladis
nuntium tulerunt.

Sergius, Sicilia dux, urbem a Saracenis obses-
sam audiens, quemdam ex suis familiaribus, Basi-
lium nomine, qui et Omagulus, imperatorem re-
nuntiat et promotiones magistratuum instituit. Im-
perator his cognitis Paulum huc misit cum classe
et litteris. Discentes Siculi Saracenos recessisse et
Lionem ut imperatorem perseverare, Basilium et
aulicos ab eo constitutos Paulo tradiderunt, qui
omnes ut perduelles capite plectit.

Nicetas patricius Xylonites cum aliis patriciis
Terbelium per litteras, magnis donis promissis,
hortatur ut contra Leonem militaturus procedat.
Quidam ex Bulgaris, re imperatori patefacta, illi
eos tradunt, quos omnes interfecit.

Leo filium suum Constantinum in tribunali novemdecim accubitorum coronavit.

Hebraeos et Montanistas ad baptismum suscipiendum coegit, ita ut Hebraei inde dicerentur et Montanistae.

Et Joannem Damascenum, quem etiam Chrysorroam dicebant ob innatam ei sapientiam, in exilium actum Mansur appellavit, id est blasphemum.

Constantino vero filio suo nuptui dedit filiam Chagani Scytharum principis, cum Christianam eam fecisset Irenicamque nominasset. Ea sacris literis studiose docta, illustris pietate fuit refutavitque a Deo alienorum impietatem.

Romam propter papam male habuit et redditus annuos ecclesiarum suppressit.

Agareni per omnem Romaniam incursione facta, multos captivos abduxerunt, et recesserunt.

Interea moritur scelestus Leo ex intestinorum morbo animam efflans.

CCLI. De homine misericordii et impudico.

His temporibus fuit Constantinopoli homo quidam illustris ac divitibus pollens, pauperum amans et summopere misericors; laborabat vero, instigante malo spiritu, vitio impudicitiae. In senium is proventus, neque multas superabundantesque eleemosynas omittens, nec etiam a fornicatione propter diuturnam pravissimamque consuetudinem retractus, subita morte correptus est. Cum autem fieret de illo discussio patriarcham inter et insignes episcopos, alii quidem de eo bene sentiebant, quia scriptum est: «Redemptio animae viri, divitiarum suarum» (ex propriis enim et justis laboribus, non ex alienis et injustis faciebat eleemosynam); alii vero id non admittebant, sed contra dicebant irreprehensibilem et perfectum esse debere Dei famulum, quia scriptum est: «Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus;» et alibi: «In quo invenerim te, iudicabo te, ait Deus». Patriarcha vero, indicto jejuniis et oratione, manavit ut in omnibus monasteriis et asceteriis Deo preces fierent, ut aliqua revelatione defuncti statum manifestare dignaretur. Adimpleto patriarchae mandato, pio et deifero cuidam monacho revelavit quomodo se haberet homo. Monachus, accessit confestim patriarcha, coram omni populo

¹⁶ (6) Ἐστράτευσεν δὲ Λέων Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ τριβουνάλῳ τῶν εἴθ' ἀκουσιστῶν ¹⁷.

¹⁸ (7) Ἐδάπτισε δὲ ¹⁹ καὶ τοὺς Ἑβραίους [καὶ τοὺς Μοντανούς] ἀναγκαστῶς, ὥστε λέγεσθαι ἐκτετε τοὺς Ἑβραίους καὶ Μοντανούς.

(8) Ἰωάννην τε ²⁰ τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν καὶ Χρυσόροσόν ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνούσαν αὐτῷ σοφίαν, ἐξορίσας Μανσοῦρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἴσπερ βλάσφημος.

²¹ (9) Ἐνυμφεύσατο δὲ ²² εἰς τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον τὴν θυγατέρα τοῦ χαγάνου τῶν Σκυθῶν δυνάστου, Χριστιανὴν ποιήσας καὶ Εἰρήνην ἐπωνόμασας, ἥτις, μαθούσα τὰ ἱερὰ γράμματα, διέπρεπεν ἐν εὐσεβείᾳ, τὴν τῶν ἀθῶν δυσέθειαν ἐλέγχουσα.

²³ (10) Πολλὰ δὲ τῇ Ῥώμῃ κακὰ ἐνεδείξατο διὰ τὸν πάπαν, καὶ πάντα ἐτήσια ταῖς ἐκκλησίαις διατάξαι τελεῖν.

640 (11) Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ κατὰ πάσης Ῥωμανίας (163b), καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν λαβόντες ὑπέστρεψαν.

²⁴ (12) Ἐν τούτοις ὁ πατριάρχης Λέων τελευταίως δυσεντερίαν τὴν ψυχὴν ἀποβόηξας.

ΣΝΑ. Περὶ τοῦ ἐλεήμονος ἀνδρός καὶ πόρνου ²⁵.

²⁶ Ἐφ' ὧν χρόνων ὑπῆρχεν ἐν ΚΠ. ἀνθρώπος τις διαδόχτος καὶ περιφανῆς ἄγαν καὶ πλούσιος σφόδρα, φιλόπτωχος καὶ ἐλεήμων ἄκριτος· εἶχε δὲ ἐξ ἐκτογείας τοῦ πονηροῦ τὸ πάθος τῆς πορνείας. Εἰς γῆρας οὖν ἐλθὼν καὶ μῆτε τῆς πολλῆς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐλεημοσύνης σχολιάσας, μῆτε μὴν ἐκ τῆς πορνείας διὰ τὴν χρόνιον καὶ κακίστην συνήθειαν ἐκκόψας, ἐτελευτήσεν αἰφνιδίον. Ζητήσεως δὲ γενομένης περὶ αὐτοῦ παρά τε τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τῶν ἐπισήμων ἐπισκόπων, καὶ τῶν μὲν λεγόντων εὐθέως διὰ τὸ ²⁷ γεγράφθαι ²⁸· «Λύτρου ψυχῆς ἀνδρός ὁ ἔθιος πλοῦτος»· — ἐξ ἰδίων γὰρ καὶ δικαίων πόνων, καὶ οὐκ ἐξ ἄλλοτριῶν καὶ ἀδίκων ἐποίησε τὴν ἐλεημοσύνην· — τῶν δὲ μὴ παραδεχόμενων, ἀλλ' ἀντιλεγόντων ὡς ἄμωμον εἶναι· ἡρῆ τὴν δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειον· γέγραπται γάρ ²⁹· «Ἐάν τις ὄλον τὸν νόμον πληρώσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος»· καὶ ³⁰· «Ἐν ᾧ εὐρώσε, κρινῶ σε, φησὶν ὁ Θεός».· Καὶ ἐκηρύχθη νηστεία καὶ προσευχὴ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐδῆλωσεν εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ τοῦ γνωρίσαι αὐτοῖς διὰ τίνος ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· οὐδὲρ γενομένου ἀπεκάλυψεν ἐγκλείστω τινὶ μεγάλῳ καὶ θεοφόρῳ πῶς καὶ τυγχάνει ὁ ἀνθρώπος. Καὶ δὴ μεταστασιδ-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁶ 720 — Ced. 795,5-5 : Τῷ δ' ἔπει τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα ἐστράφη Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ τρ. ὑπὸ τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ. ¹⁷ ἀκουσίτ. cod. ¹⁸ 722. ¹⁹ Τῷ γ' ἔπει ἠνάγκασεν ὁ βασιλεὺς τοὺς Ἑ. καὶ τοὺς Μ. βαπτίζεσθαι, κ. τ. λ. Ced. 795,12 17. ²⁰ Ἐν δὲ τῇ κατὰ Συρίαν Δαμασκῶ Ἰω. μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος ὁ Χρ. ὁ τοῦ Λεντράβου (α 732) servare) ὄνπερ ὁ δυσσεβὴς Μανζήρ (770) ἐκ πόρνου Deuteron. xxiii, 2, ἀλλογενῆς Zisch. ix, 6) μετων. Ced. 799,9 12. ²¹ 732. ²² Τῷ ις' ἔπει Λέων ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα χαγάνου τοῦ τῶν Σ. δ. τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνῳ ἐν π. ἀ. χ. καὶ ὄν. Ἑ. ἥτις ἐκμ. διέπρεπεν ἐν ἐ. τὴν τῶν ἀθῶν δὲ ἐ. Ced. 800,7-11. ²³ Ced. 800,11 20? ²⁴ 741 — Ced. 802,11. v. δ. βληθεῖς. ²⁵ π. τοῦ Φιλεντόλου Ὀλύμπου τοῦ πορνούντος καὶ ποιούντος ἐλεημοσύνην M. 2. ²⁶ Glyc. 522,19-523,11. ²⁷ διὰ δὲ τοῦ cod. ²⁸ Prov. xiii, 8. ²⁹ Jac. ii, 10. ³⁰ Justinus M. Dial. 47 cf. Matth. xxiv, 46, 50 et Job xxiv, 11?

μεινος αὐτίκα τὸν πατριάρχην διηγῆσατο μετὰ πολλῶν δακρύων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων οὕτως·
 « Θεωρήσαί μοι ²¹ τῇ νυκτὶ ταύτῃ προσευχομένῳ κατὰ θείαν ἑκστασιν τόπον τινὰ, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχοντα παράδεισον ἀνεξήγητον κάλλος περικαίμενον, ἐξ εὐωνύμων **641** δὲ κάμινον, ἧς ἡ φλόξ μέχρι τῶν νεφελῶν ἀνήρχετο, καὶ τὸν τελευτήσαντα πλούσιον τοῦτον μέσον τοῦ παραδείσου καὶ τῆς φουερᾶς ἰστάμενον καμίνου, καὶ πολλὰ στενάζοντα καὶ πυκνὰ πρὸς τὸν παράδεισον ἀποβλέποντα· ἐν τῷ οὖν στενάζειν αὐτὸν καὶ οὐδύρεσθαι, ὄρω τινα λαμπροφθόρον ἐπιστάνα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· « Τί μάτην στενάξεις, ἄνθρωπε; ἰδοὺ γὰρ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου ἐλυτρώθης τῇ; γένηντι, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀποστήναί σε τῆς ἀκαθάρτου καὶ βδελυρᾶς πορνείας, ἐστερήθης τοῦ παραδείσου. » — Καὶ ταῦτα ὁ τε πατριάρχης· καὶ οἱ οὖν αὐτῇ ἀκούσαντες, φόβῳ μεγάλῳ συσχεθέντες, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· « Δίκαιος ²² εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖ; αἱ κρίσεις σου. » Δικαίως οὖν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε ²³· « Θεύγατε τὴν πορνείαν· πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐάν ποιῆσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν· ὃ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδον σῶμα ἀμαρτάνει. » Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ νόμῳ παρεγγυᾷ φάσκων ²⁴· « Γίνεσθε ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι· » καὶ ²⁵· « Οὐ πορνεύσης, οὐ μοιχεύσης; » καὶ ²⁶· « Οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ. » — Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ λέγοντες, ὅτι ἕαν πορνεύσω, ποιῶ ἐλεημοσύνην, καὶ σώζομαι; Ὁ γὰρ ὄντως ἐλεῆμων ἑαυτὸν ὀφείλει πρῶτον ἐλεῆσαι· γέγραπται ²⁷ γάρ· « Διώκετε τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὸν ἁγιασμόν, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον. » Οὐκοῦν οὐδὲν ὠφελῆται τὸ ἀργύριον διδόμενον ἐκ χειρῶν βυπαρῶν καὶ ψυχῆς ἀμετανοήτου (164^a) καὶ μεμολυσμένης καὶ διεφθαρμένης ὑπὸ τῶν ἀκαθάρτων ἔργων.

ΣΝΒ. Περὶ δεσμοῦ ²⁸.

* Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας· τι τοιοῦτον· Μοναχὸς τις ἀφορισμένος ²⁹ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ πάπα **642** ὡς παράγκωμῳ τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ καὶ παρά τὸν θεσμόν τοῦ μοναστηρίου τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου ποιήσας ³⁰. Μῆτε· ὀλίγας οὖν ἡμέρας ἐτελεύτησεν ὁ ἀφορισθεὶς μοναχός· ὅπερ ἀκούσας ὁ πάπας μεγάλως ἐλυπήθη, ὅτι ἀπῆλθε δεδεμένος· καὶ γράψας ἐν χάρτῃ εὐχὴν λύουσαν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ, ἔδωκε τινα τῶν διακόνων εἰπών· « Ἀπελθε, καὶ ἀνάγνωθι αὐτὴν ³¹ ἐν τῷ **643** τάφῳ τοῦ θενωτῶτος ἀδελφοῦ. » Καὶ τούτου γενομένου θεωρεῖ ὁ ἡγούμενος κατ' ὄναρ τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῷ· « Λύπην ἔχομεν περὶ σοῦ, ἀδελφε, ὅτι διεδεμένος ἐτελεύτησας· εἶπε οὖν ἡμῖν πῶς ὑπάρχεις. » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· « Ὅντως, πάτερ, εἶ· ³² φυλακὴν ἤμην ἕως τῆς χάριτος· σήμερον δὲ διὰ

cum multis lacrymis nunc narrat : « Mibi hac nocte precanti per divinam exstasim videre contigit locum quemdam cujus ad partem dextram erat paradisos inenarrabili ornatus pulchritudine ; ad sinistram vero fornax cujus flamma usque ad nubes ascendebat. Defunctus dives, medius stans paradisum inter ac tremendam fornacem, multum gemitabat et crebro paradisum respiciebat. Dum sic lamentatur et ejulat, video quemdam splendide vestitum ei astantem ac dicentem : « Quid incassum ploras, homo ? Ecce enim propter elemosynam tuam redemptus es a gehenna ; quia vero non destitisti ab impura et sordida fornicatione, paradiso privatus es. » His auditis, patriarcha et qui cum eo aderant, magno terrore percussi, ad se invicem dicebant : « Justus es, Domine, et rectum judicium tuum. » Merito igitur dicebat Apostolus : « Fugite fornicationem : omne peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpus est ; qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. » Etenim Deus in lege præcipit dicens : « Sancti estote, quia ego sanctus sum ; » et : « Non fornicaberis ; non mæchaberis ; » et : « Non aberit fornicatio a filiabus Israel, nec fornicatio a filiis Israel. » Ubi nunc dicentes : Quamvis fornicator sim, facio elemosynam, proinde salvus ero ? Qui enim vere misericors est, sui ipsius primum debet misereri ; scriptum est enim : « Sequimini elemosynam et sanctimoniam, sine quibus nemo videbit Deum. » Nihil igitur proderit pecunia data ab immundis manibus et anima non penitente impuriisque operibus inquinata et corrupta.

CCLII. De vinculo.

n otebus illis in magna Roma hoc evenit. Erat quidam monachus a Gregorio papa excommunicatus, quia hegumeni jussis et regulæ monasterii ejusdem Gregorii non obtemperaverat. Post paucos dies obiit excommunicatus monachus ; quod audiens papa graviter doluit quod abiisset vincus : ideo scribens chartam illum a vinculo solventem, eam dedit cuidam diacono dicens : « I, et lege eam in sepulero defuncti fratris. » Quo facto, hegumenus videt in somnis fratrem, eique dicit : « Mæsti sumus de te, frater, eo quod vincus obieris ; dic igitur nobis quomodo te habeas. » Ille respondens ait : « Vere, Pater, in carcere fui usque heri ; hodie vero a Christo solutus sum. » Id hegumenus papæ narravit, innotuitque omnibus, qua hora diaconus orationem legerat in tumulo, tunc vinculo solutum

Varie lectiones et notæ.

²¹ ἔτυχε? ²² δίκαιος — σου εκκλιν, 157 om. Slav. ²³ I Cor. vi, 18. ²⁴ Lev. xi, 44; xii, 7, 26, ἀ. ἔσσεθε νεὶ ἰ. ἀ. vel ἰ. μοι ἀ. ²⁵ Ex. xx, 13; Deut. v, 18. ²⁶ Deut. xxviii, 17 πόρνην πωρη. ²⁷ πορνεύων ὡρη. ²⁸ γέγρα. — ἁγιασμένον om. Slav. εἰρήνην δ. μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀ. οὐ χ. Heb. vii, 14. ²⁹ π. τοῦ ἀφορισμοῦ τοῦ πάπα M. 2, π. τ. μοναχοῦ τοῦ ἀφορισθέντος ὑπὸ Γρηγορίου πάπα Ῥώμης Pag. 170b. ³⁰ Glyc. 523, 19 524, 15. ³¹ ἦν? ³² ποιήσαντος cod. ³³ ἀότ. cod. ecl. αὐτόν, τὸν χάρτην, sed cl. 1 d. ³⁴ ἕως τὴν cod.

fuisse fratrem, et omnes audientes « glorificaverunt Deum, qui dedit talem potestatem » famulis suis.

τοῦ δεσμοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη* καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ** « ἔδωκαν δίδξαν τῷ Θεῷ τῷ δίδόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ἐαυτοῦ οὐλοῖς. »

Ideo magnus Chrysostomus dicit : « Nos juxta legem ecclesiasticam vinculis ligamus : si quis vero hæc despiciat, istam mortis et Judicii dies planius docebit infallibile esse Domini verbum Ecclesieque ejus decretum. Unde posthac equidem irreprehensibilis sum, quod enim meum erat feci ; ille vero qui divinum Jugum excussit et sacra disruptit vincula, rationem reddet ei a quo jussus sum ligare. Si quis enim astantium armigerorum a rege throno insidente jussus sit ligare et catenis obstringere aliquem subditorum, hic vero non modo illum repellat, sed etiam vincula rumpat, non armiger injuriam patitur, sed rex ipse qui jussit : ita et justissime omnia erga suos discipulos facta ad se trahens Rex regum Dominus, se ipsum honore vel contumelia affectum reputabit. »

CCLIII. Regnum Constantini Copronymi.

Post Leonem Isaurum, qui regnavit annos quatuor et viginti, imperavit quatuor et triginta annos Constantinus Cabalinus, ejus filius, quasi ex dirissimo leone pardalis versutissima : « de radice enim colubri egredietur » aspis horrenda et serpens alatus, ait propheta, qualis fuit ipse satus ex Van Antichristus. Ille enim, paternæ potestatis et impietatis hæres factus, magis quam pater longiusque a Deo Deique Genitrice et omnibus sanctis descivit. Semper extunc sortilegiis dæmonumque evocationibus et aliis maleficis artibus gaudens atque operam dans, electum et idoneum ipsius patris et magistri diaboli factus est instrumentum. In tantam enim insaniam devenit ac dementia, ut universali edicto vetuerit ne quis Domini servorum sancti titulo colonestaretur, quin imo conspui eorum intercessionem postulari, quod eos nihil posse diceret, atque addidit scelestus ac profanus : « Mariæ quoque Virginis intercessionem nullus impleret, nihil enim præstare potest ; » quin et Deiparam hanc noluit appellari. Sumptis enim in manus auro plenis oculis, sciscitatus est quanti eos putarent esse

Α τοῦ Χριστοῦ ἐλύθη. » Ὁπερ ἐξηγησάμενος ὁ ἡγου-
μενος τῷ πάπῃ, ἐγνώσθη πᾶσιν, ὅτι καθ' ἣν ὥραν ὁ
διάκονος ἀνέγνω τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, τότε καὶ

τῷ δεσμοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη* καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ** « ἔδωκαν δίδξαν τῷ Θεῷ τῷ δίδόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ἐαυτοῦ οὐλοῖς. »

(2) Διὰ δὴ τοῦτο ὁ μέγας Χρυσόστομος φησιν·
« Ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν τὰ
δεσμὰ περιβάλλομεν· εἰ δὲ τις καταφρονεῖ τούτων,
ἐπιστήσεται ὁ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως κριτὴς,
διδάσκων αὐτὸν ὡς ἀψευδῆς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου καὶ
ὁ νόμος τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας· ὅθεν λοιπὸν ἐγὼ
μὲν ἀνεύθυνός εἰμι, τὸ γὰρ ἑμαυτοῦ πεποίηκα·
ἐκεῖνος δὲ τὸν θεὸν ζυγὸν ἀπορρίψας καὶ τὰ ἱερὰ
δεσμὰ διαρρήξας, ὁ λόγος αὐτῷ πρὸς τὸν ἑμὸν κε-
λεύσαντα δῆσαι· οὐδὲ γὰρ, βασιλῆως προκαθημέ-
νου, [εἰ] τῶν παρεστῶτων δορυφόρων τις ἐπιτρέπη
δῆσαι ** τῶν ὑπὸ κτῶν καὶ τὰ δεσμὰ περιβαλεῖν,
ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον ἀπέσωτο τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὰ
δεσμὰ διαρρήξαιεν, οὐχ ὁ δορυφόρος ἐστὶν ὁ τὴν
ὑβρίν ὑπέσας, ἀλλ' ὁ κελεύσας βασιλεὺς· καὶ μάλα
εἰκίτως τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς διδασκάλους γινόμενα
προσοικειούμενος ὁ παμβασιλεὺς Κύριος, αὐτὸς ὡς
τετιμημένος ἢ ὑβρισμένος διακρίσεται. »

643 ΣΝΓ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ ** Κοπρωνύμου.

Μετὰ δὲ Λέοντα τὸν Ἰσαυρον, ὅστις ἑβασίλευ-
σεν ἔτη κδ', ἑβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλινός,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη λδ', ἐκ δεινοτάτου λέοντος φανεῖς
κοικιλίτροπος πάρδαλις **· ἐκ ** σπέρματος
δρυων ἀσπίς (δενὴ ἐξελεύσεται **) καὶ ὄφεις ** πι-
τάμενοι (φησὶν ** ὁ προφήτης, ὅς οὗτος γέγονεν ὁ
ἐκ Δὲν Ἀντίχριστος). Οὗτος, τὴν πατρῶν βασιλείαν
τε καὶ δυσσέθειαν ἐκδεξάμενος **, πλείον (καὶ **
μᾶλλον) ἐκ (τῆς) τοῦ Θεοῦ (καὶ τῆς Θεομητορῆς,
καὶ πάντων τῶν ἁγίων) οὐίστατο **· κἀντεῦθεν
λοιπὸν ** μαγείαις ** καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεσι **
καὶ ἄλλοις πονηροῖς ἐπιτηδεύμασι ** χείρων καὶ
σχολάζων, (ἐξαιρετον) ὄργανον (καὶ λαν) ἐπιτήθειον
τ. ὁ πατὴρ ** αὐτοῦ καὶ διδασκάλου γέγονε διαβόλου·
(καὶ γὰρ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν καὶ παραπληξίαν
ἐξώκειλεν) ὡς καὶ θεσμὸν καθολικὸν (ἐπὶ λαοῦ) ἐκ-
θέσθαι, μὴ λέγεσθαι τινα (τῶν θεραπεύοντων τοῦ
Κυρίου) τοπαράπαν ἅγιον, ἀλλὰ καὶ τὰ λείψανα
D τούτων εὐρισκόμενα διαπίυεσθαι, καὶ μηδὲ πρε-
σβείαν αὐτῶν ἐξαιτεῖν· οὐδὲν γὰρ ** ἰσχύουσιν*
(εἶτα) προσθεῖς ** ὁ ἀνόσιος (164*) (καὶ παμδέθιος
λέγει)· « Μηδὲ τὴν ** τῆς Μαρίας ἐπικαλεῖσθαι τις
πρεσβείαν· οὐ γὰρ δύναται ** τι· ** μηδὲ ** Θεοτόκον

Variæ lectiones et notæ.

** Matth. ix, 8. Ἐδίδξαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐ. τ. τοῖς ἀνθρώποις. ** 116 sacrosanct. III, 5. Similis, sed non plane eadem inveniuntur in Jo. xi, 3; Matth. xviii, 18. ** τινὰ? ** Καβαλίνου καὶ M. 3. ** 741 — Ced. H. 3, 1-4, 5. Κόσμου ἔτος ρσλς', τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ψλδ' K. ὁ K. εἰκονομάχος ἰδ. — ὅστις ἰδ. ἔτη κδ' om. Mon. ** καὶ add. Ced. ** γὰρ add. cod. I-a. ** ἐξελεύσεται om. Mon. ** ὄφεις πετιόμενος Mon. ** φησὶν — γέγονεν om. Mon. cf. Isa. xiv, 29 ἔκ γὰρ σπ. ὄφεις (ita Ced. et Leo) ἰδ. ἔχονα ἀσπίων ρΕΥ καὶ — ὄφ. π. ** διαδξ. Mon. Ced. Leo. — πλείον Mon. — μ. κατὰ τοῦ Θεοῦ Mon. ** πλείον δὲ μᾶλλον cod. ** δίσταται. cod. οὐίσταται Leo. ** λοιπὸν om. Mon. ** ἀσκλητίας καὶ Mon. Leo. Ced. ** καὶ σπλάγγων ἀνατομαί. Ced. ** ἐπ. κωνηγεσίας τὰ καὶ ἱπποδρομίας σχ. Οὐκ. Leo. ** τοῦ Ἀντιχρίστου γ. Ced. τοῦ ἀντικειμένου γ. Leo. ** ἔλεγεν add. Ced. ** πρὸς ὁ παμδέθιος μ. Ced. πρ. ὁ ἀν. μ. Leo. ** τὴν om. Mon. ** δύναται βοθεῖν τινι Mon. ** ἀλλὰ Ced. ** εὐ — ἐν Κον.

νομάζεσθαι· και δὴ⁶⁴ λαδῶν ἐν χειρὶ βαλάν-
 ῃρας⁶⁵ χρυσοῦ, και ὑποδείξας αὐτὸ⁶⁶
 ἤρετο· « Τίνος ἐστὶν⁶⁷ ἄξιον; Τῶν δὲ « πολ-
 ῖπτόντων, κενώσας τὸ χρυσοῦν⁶⁸ πάλιν ἤρετο·
 « ἐστὶν⁶⁹ ἄξιον; » Καὶ λέγουσιν· « Οὐδένος. ἰ-
 ὕτως, » ἔφη, « και ἡ⁷⁰ Μαρία » — (οὐ γὰρ
 ὁ ἀθλιος ἡξίου λέγειν⁷¹· — « ἔως μὲν
 ἐν Χριστῶν ἐν ἑαυτῇ, τιμημένη ἦν· ἀφ' οὗ
 τον ἀπέτεκεν, οὐδὲν τῶν λοιπῶν γυναικῶν

A pretii. Cum responsum esset, « Magni, » evacuato
 auro rursus interrogavit quanti loculos aestima-
 rent. Cumque responsum esset, « Nihili, » — « Ita,
 inquit, Maria quoque (non enim Driparentem dic-
 cere impius dignatus est), dum Christum gestavit
 utero, in honore fuit; postquam eum peperit, nihilo
 reliquis mulieribus præstantior est. » O blasphem-
 ia! Parce nobis, Domine.
 διενήνοχεν· « (ὡ⁷² τῆς βλασφημίας!) φεῖσαι ἡμῶν,

) Φεῦ τῆς τολμηρᾶς δυσφημίας τοῦ σαρακη-
 νου και Ιουδαίουφρονος· οὐ γὰρ Χριστιανός, —
 οἶτο! — ἀλλὰ Παυλικιανός ἦ — τό γε ἀληθεί-
 εἰπεῖν⁷³ — εἰδωλολάτρης και δαιμόνων ὑπη-
 και ἄνθρωποθύτης· τὴν μὲν γὰρ πανάχραντον
 ὀν και τοὺς ἁγίους⁷⁴ ὁ ἐναγῆς⁷⁵ και ἄθεος
 ὄμενος, τὴν παρ' Ἑλληνισι τιμωμένην Ἀφρο-
 δια τὸν Διόνυσον ἐθρήσκευεν ὁ νέος Ἰουλιανός
 ἄθροποθυσίας αὐτοῖς ἀνέφερε⁷⁶· πέραν τῆς
 Ἰ, ἔνθα τῆς ἁγίας Μαύρας τῆς⁷⁷ μάρτυρος
 αὐδ, ὄνπερ ὁ⁷⁸ μισάγιος⁷⁹ ἐκδαφίσας και
 ἤριον ποιήσας, Μαύραν ὠνόμασε τὴν τόπον,
 αι τὰς πρὸς τοὺς δαιμονας τελετὰς νύκτωρ
 ενος, παιδᾶς⁸⁰ καστέσφαττε· και μαρτυρεῖ
 κς θυσίαν σφαγισθὲν τοῦ Σουφλαμίου παιδά-
 περ ὁ δαιμονιώδης ἐν παραδύστῃ⁸¹ ποιήσας,
 ν ὁ θεὸς τοῖς πολλοῖς τοῦτο⁸² πεποίηκε.

Facessat insolens blasphemia hominis quoad
 fidem Saraceni et Judaice sentientis. Neque enim
 Christianus, absit! sed Paulicianus revera erat,
 idololatra dæmonumque servus et hominum immo-
 lator. Purissimam enim Dei Genitricem et sanctos
 aversans impius ille et a Deo alienus, Venerem et
 Bacchum quos in honore habuerant gentiles, novus
 Julianus colebat, et hominum sacrificia eis extra
 urbem offerebat, ubi erat Sanctæ Mauræ martyris
 templum, quo everso et in carnificinam converso,
 sanctorum adversarius hunc locum Mauram vocavit,
 ibique nocturna sacrificia dæmonibus offerens, pue-
 ros trucidabat, ut testatur pueruli Sulfamii caedes,
 quam ab homine diabolico celatam, Deus multis
 manifestam fecit.

) Ἐκ τούτων οὐ μικρὰ τις ἀθυμία τοὺς Χρι-
 στας κατέλαθεν, ὥστε⁸³ πάντας μισῆσαι αὐτὸν,
 C ρταβάσδῃ⁸⁴ κουροπάλᾳτῃ και γαμβρῶ ἐπὶ
 αὐτοῦ προστεθῆναι (τῷ μίσει αὐτοῦ). Ἐξε-
 γὰρ Κωνσταντῖνος ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ὀφι-
 κτὰ⁸⁵ Ἀράδων, Ἀρταβάσδου μετ' αὐτοῦ ἐν-
 πεδλέποντο⁸⁶ ἀλλήλους.

Hæc Christianos in gravem coniecerunt mæro-
 rem, omnesque eum exosi Artabasio europolatæ
 (sororem is Copronymi in matrimonio habebat) sese
 adjunxerunt. Interea Constantino adversus Arabes
 cum Artabasio in regionem Opsicianam profecto,
 mutuo sese observabant.

§ (4) Καὶ συμβολῆς⁸⁷ γενομένης μετ' ἀλλή-
 αι τοῦ Βισῆρ και τοῦ συμμύστου Κωνσταν-
 τραγέντος παρὰ Ἀρταβάσδου, Κωνσταντῖνος
 ἐς ἔφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον⁸⁸.

Et auxilium aliis ferentibus ei: Bisero, socio sa-
 crorum Constantini, ab Artabasio interfecto, Con-
 stantinus perterritus Amorium aufugit.

Ἐντεῦθεν μάχαι μεταξὺ αὐτῶν δεινότεται
 σι· Ἀρτάβασδος δὲ, Θεοφάνην μάγιστρον,
 αὐτοῦ ὄντα και τότε ἐκπροσωποῦντα ἐν τῇ
 ἔγραψε δέξασθαι αὐτόν. Καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν
 ὀν ἀνηγορευθῆ βασιλεύς· εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ
 πᾶς ὁ λαὸς σὺν τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχη
 D τσίφ, ἀνεθεμάτισαν Κωνσταντῖνον, Ἀρτά-
 δὲ ἐρθόδοξον βασιλέα ἀνεκήρυξαν.

Hinc calamitosissima inter utrumque bella. Ar-
 tabasus vero Theophani magistro, uni ex familia-
 ribus suis et tunc in urbe degenti mandavit ut eum
 susciperet. Et admissus ab ordinibus imperator
 renuntiatus est. Universus deinde populus urbem
 circuiens, cum pseudopatriarcha Anastasio anathe-
 matizavit Constantinum, Artabas dum vero impera-
 torem orthodoxum salutavit.

) Καταλαδῶν και Κωνσταντῖνος ἐν Χρυσο-

Fugiens Constantinus Chrysopolin cum captis

Varie lectiones et notæ.

1. λ. γὰρ ἐν. Ced. Leo. ⁶⁴ πλ. χ. β. Ced. ⁷⁰ αὐτῶ Ced. ⁷¹ ἄξιόν ἐστι Mon. Ced. Leo. ⁷² π. τὸ.
⁷³ οἰμ. ἐστιν Mon. ⁷⁴ ἡ ἢ οἰμ. Mon. ⁷⁵ λ. ἡ. ὁ ἄθεος Mon. ⁷⁶ ὦ — κα οἰμ. Mon. ⁷⁷ Glyc.
⁷⁸ κί οἰκειότερον add. Mon. ⁷⁹ πάντα add. Mon. ⁸⁰ ἐν. και εὐστροπος Mon. ⁸¹ ἀντέρρε
⁸² μ. M. ἦν ὁ ναός Mon. ⁸³ ὄστηνο, και Mon. ⁸⁴ μισάγιος Mon. ⁸⁵ παιδα Mon. ⁸⁶ πασα-
 θύσας Mon. ⁸⁷ τότε πεπ. Mon. unmissis seq. usque ad § 19. ⁸⁸ 742 — Ced. 4,5-10. ⁸⁹ ὦ. πα-
 ντων μισθῆναι και Ced. ⁹⁰ και Ἀρτάβασδο; δὲ ὁ κουροπάλᾳτῃς και γαμβρός cod. ⁹¹ Ἐξ. δὲ
 ed. ⁹² τῶν Ced. ⁹³ ὑπεδλέπετο κακῶσαι Ἀρτάβασδον ὄντα ἐν τῷ Δορυλαίῳ Ced. ⁹⁴ Ὁ δὲ τοῦτο
 κινεῖ κατ' αὐτοῦ, και τὸν μὲν πατρίκιον Βιστρον τὸν συμμύστην Κ. ῥομφαίᾳ ἀνεῖλεν· ὁ δὲ Κο-
 μος φ. ἐπιθάς παρικοπίου φεύγει εἰς τὸ Ἀ., κ. τ. λ. Ced. 4,11-15. ⁹⁵ Ἀμώριον cod. ⁹⁶ Ced.
 Θ. Ἐ. μ. δ. τοῖς ὑπηκόοις, ἐκατέρων βασιλέων ἀναγορευομένων· εἰσῆλθε δὲ Ἀ. ἐν τῇ πόλει και πα-
 κατα πάσαν αὐτῆν τὰς ἱεράς ἀνεστήλωσαν εἰκόνας, ἀν. δὲ παρὰ τῶν θ. β. Ἀναστάσιος; δὲ ὁ ψευδῶ-
 πατριάρχης, κρατήσας τὰ τίμια και ζωοποιὰ ξύλα, ὤμοσε τῷ λαῷ ὅτι, κ. τ. λ. § 7.

piis venit, et nihil proficiens, Amorium rursus A petit.

Artabasdu ubique sacras reposuit imagines, et Ecclesia pristinum splendorem recuperavit. Anastasius vero patriarcha, manu tenens veneranda crucis ligna, in ambone stans, per eum qui iis affixus fuerat juravit, Constantinum imperatorem hæc sibi verba dixisse: « Quem Maria peperit Christum, hunc tu Filium Dei ne censueris, neque quidquam præter hominem; ita enim eum Maria peperit ut et me mater mea Maria. » Hoc audito, populus anathematizavit eum.

Artabasdu, urbe egressus, milites conscribebat. Quo comperto Constantinus contra eum movit et pugna commissa in fugam convertit, et Cyzico positus, ibi tutus manet.

Constantinus usque ad Chalcedonem procedens, ad partes Thracicas et terrestrem murum castra ponit, excurrans etiam usque ad Auream portam ut se multitudini ostenderet.

Artabasdu autem, apertis portis, iterum prælio commisso victus fususque est.

Cumque Constantinus navium esset positus, famas ingens in urbe exstitit, ita ut modius hordei ad duodecim numismata venderetur, et sic de reliquis annuils. Moriente ergo et pereunte populo, coactus est Artabasdu Constantinopoli excedere.

Nicetas vero, Artabasdii filius, collecto non contemnendo exercitu, ad Chrysopolin pervenit. At imperator, copiis suis trajectis, eum profligavit et cepit, ac compedibus vinctum, ad murum aggressus, patri ostendit.

Subito a terrestri muro adortus urbem cepit; et Artabasdu cum Bactagio patricio comprehendens, Artabasdu quidem et duos ejus filios oculis privavit; Bactagium vero, manibus et pedibus prius amputatis, in Cynegio capite truncavit. Multos quoque proceres e vita sustulit et eorum bona publicavit.

Inde equestres ludos eans, Artabasdu ac filios et amicos ejus produxit cum patriarcha Anastasio qui asino præpostere impositus pompatice ducebatur.

πόλει μετά ¹⁷ λαοῦ καὶ μηδὲν ἀνύσας, ἀνέστρεψε ¹⁸ πάλιν εἰς τὸ Ἀμώριον.

¹⁹ (7) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος τὰς ἱερὰς εἰκόνας πανταχοῦ ἀνεστήλωσε, καὶ τὸν πρὶν αὐτῆς κόσμον ἡ Ἐκκλησία ἀπέλαθεν. Ἀναστάσιος δὲ ὁ πατριάρχης κρατήσας τὰ τίμια ξύλα ὤμοσεν ἐν τῷ ἄμβωνι ἐστῶς, ὅτι: « Μὴ τὸν προσηλωθέντα ἐν τούτοις, οὕτως μοι εἶπε Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι μὴ λογίσῃ Υἱὸν Θεοῦ εἶναι (τὸν Χριστὸν), ὃν ἔτεκεν (ἡ) Μαρία ², εἰ μὴ ³ ψιλὸν ἀνθρώπων ⁴, ὡς ⁵ ἔτεκε μὲ ἡ μήτηρ μου Μαρία. » Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτόν.

⁶ (8) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἐξεληθὼν ἐστρατολόγησε Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησε κατ' αὐτόν, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ πόλεμον τρέπει αὐτόν ⁷ καὶ καταλαβὼν τὴν Κύζικον ἐν τῇ πόλει διασώζεται.

646 (9) Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ἐν Χαλκηδόνι ἐλθὼν, ἀντιπέρασεν ἐν τοῖς Θρακικοῖς μέρεσι, καὶ τῷ χερσαίῳ τείχει παρακαθίσας, διέδραμεν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης (165*) ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις.

(10) Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος, ἀνοίξας τὰς πόρτας καὶ συμβαλὼν πάλιν πόλεμον, ἠττήθη κατὰ κράτος.

(11) Τοῦ δὲ Κωνσταντῖνου τὰ πλεῖστα κρατήσαντος, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε προῆλθε τὸν μόδιον τῆς κριθῆς ⁸ νομισμάτων εἶς ⁹ καὶ τὰ λοιπὰ (εἰδῆ) ὁμοίως. Τοῦ δὲ λαοῦ θνήσκοντος καὶ ἀπολλυμένου, ἠναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν καὶ ἐξέρχεται (αὐτοῦ) ἐκ ¹⁰ τῆς πόλεως.

¹¹ (12) Νικήτας δὲ, ὁ υἱὸς Ἀρταβάσδου, ἐπισημώσας λαὸν ἱκανὸν ἦλθεν ἕως Χρυσοπόλεως. Καὶ (ἔως) περάσας ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτόν, καὶ καταλαβὼν ἔχειρώσατο. Καὶ τοῦτον πεδήσας ἦλθε ¹² διὰ τείχους, καὶ τῷ πατρὶ ὑπεδείκνυσεν ¹³.

¹⁴ (13) Ἄφνω δὲ παραταξάμενος διὰ τοῦ χερσαίου τείχους τὴν πόλιν παρέλαβε καὶ Ἀρτάβασδον ¹⁵ χειρωσάμενος ¹⁶ καὶ τὸν ¹⁷ πατρικίον Βακτάγιον ¹⁸, τὸν ¹⁹ μὲν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς ὄμοις υἱοῖς ²⁰ αὐτοῦ ἐτύφλωσε, τοῦ δὲ ²¹ Βακταγίου χεῖρας καὶ πόδας ἐκκόψας ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν προύχόντων ἀνελε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσεν.

²² (14) Ἰππικὸν δὲ ποιήσας, εἰσήγαγε τὸν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἅμα τῷ πατριάρχῃ ²³ Ἀναστασίῳ καὶ τοῖς φίλοις ²⁴ αὐτοῦ ²⁵ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ θνοῦ ἀντιστρόφως καθεζομένου (καὶ ²⁶ πομπευομένου).

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ πρὸς? ¹⁸ ὑπεστρ. Leo. Ced. 4,17-5,2. ¹⁹ ἐν αὐτοῖς Ced. ²⁰ τὸν λεγόμενον γιν Ced. ²¹ ἀλλὰ ψ. Ced. ²² ἡ γὰρ Μαρία οὕτως αὐτὸν ἔτεκεν Ced. ²³ ὡς καὶ ἐμὲ ἡ. μ. Ced. 745. ²⁴ Ὁ δὲ Ἀ. εἰ τῆς πόλεως καὶ σ. π. ἠττήθη κατὰ κράτος Ced. 6,6 cf. § 10. ²⁵ Κωνσταντῖνος? Misc. C. 2: Constantinus vertit eum. ²⁶ εἰ; νομίσματα Ced. ²⁷ ἀπό Ced. ²⁸ Ced. 6,11-15 Νικήτ. συνέ; νικήσας Leo e compendio male lecto, cf. Misc. Niceta Monstrategus. ²⁹ ἐλθὼν διὰ τοῦ τείχους τῷ Ced. L. 0 Misc. cf. vinctum per murum. ³⁰ ὑπεδείκνυσεν. Ced. ³¹ Ced. 6,15-20. ³² χ. Ἀ. ed. Leo. ³³ σὺν τοῖς ὄμοις υἱοῖς Leo. ³⁴ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ced. ³⁵ Βακταγίον Leo. Bagranus Misc. ³⁶ τοῦτον μὲν σὺν Ced. ³⁷ ε. υἱοῖς Ced. ³⁸ τοῦ δὲ B. χ. καὶ π. κόψας ἐν Leo. ³⁹ Ced. 6,20-23. ⁴⁰ πατριάρχῃ Ced. ⁴¹ αὐτοῦ καὶ τ. φ. δεδεμένοις ἅμα Ἀ. τῷ ψευδωνύμῳ π. τυφθέντι; δημοσίως καὶ ἐπὶ ὁ. ἀ. καθεζομένου. κ. τ. λ. Ced. ⁴² αὐτοῦ l. αὐτῶν (αὐτ. cod.) ⁴³ καὶ π. τε εἰσερχομένου πρὸς τὰ βασίλεια ἐπὶ ὁ Ἀ. ⁴⁴ ἐπίσθια τῆς στολῆς τοῦ ἀγίου, πρὸς ὃν ὁ ὄσιος. ἔφη σ. Μὴ σ. τὸ οὐκ ἔστιν ἐ. σε Ced. 1,708,14-17.

5) Οὗτος γὰρ, περιπατῶν ἐπισθε Γερμανοῦ τοῦ Α
 πατριάρχου σύγγελλος ὢν, ἐπάτησε τὸ ὠμόφρον
 ὦ. Ὁ 647 δὲ ἐπιστραφεὶς ἔφη αὐτῷ· « Μὴ
 ἴδεις, τὸ δειπνῶν ²⁷ ἐκδέχεται σε. »

6) Πάλιν δὲ ²⁸ Κωνσταντινός, ὡς δὲ ὁμοφρονα αὐ-
 ἐν τούτοις ἐκφροήσας, ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἱερω-
 ς ἐκάθισεν.

(17) Ἐφ' οὗ ἤρξαντο ἀθρόως καὶ ἀοράτως
 εἶα ἐν τε τοῖς ἀνθρώπων ἱματίοις γίνεσθαι καὶ
 τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἐνδύματα, σταυροὶ
 ὕδεις πλείστοι. Καὶ οὕτω κατέλαβεν ἡ θεομηνία
 βουθῶντος λοιμικῆ νόσου, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ
 ε, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ περιχώρῳ δεινῶς ὀλο-
 ούσα. Καὶ πρὸς τούτοις ἐγένοντο φαντασίαι ²⁹
 εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ δειμάτα τινα ³⁰ Β
 αἰ ἐνδύμενοι ξένοι· τισὶ καὶ βριαροῖς ³¹ προσ-
 ς [συν]θεύειν, (ἦ) καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ³² ὡς
 υς δῆθεν ³³ προσαγορευόντες διελέγοντο. (Καὶ
 α μὲν ἐν τῷ χειμῶνι γέγονε.)

(18) Ἐν δὲ ³⁴ τῷ ἔαρινῳ καιρῷ τοσούτον ἐπέ-
 ῆ νόσος, ὥστε καὶ ὀλοκλήρους οἴκους τέλειον
 εθῆναι, (ἔθεν ἐκ πολλῆς περιστάσεως εἰς ἄλογα
 ἐμάζας ἐπιστοιβάζοντες αὐτοὺς ἐξεκόμενον. Ἐν
 ῶ πληρωθῆναι τὰ ἐν τῇ πόλει ἅπαντα καὶ ἀμ-
 ὶνας κατακαφῆναι, συνέθη καὶ τοὺς ἐνδον τῶν
 εἰῶν τειχῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην προσχω-
 ῆ ταφῆν τῶν ἀνθρώπων) καὶ μὴ εἶναι τοὺς
 λοντας θάπτειν τοὺς νεκροὺς. Παντὸς δὲ οἴκου
 θερέντος διὰ τὴν ἀσέβειαν τοῦ τυράννου, πάντα
 πλοῦτον τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως εἰληκόμενος
 ῶ παλατίῳ 648 ἀπέθετο. (Ἐφ' ἤσσε δὲ ³⁵ καὶ
 γῆ ³⁶ εἰς Ἀναστάσιον τὸν ἀνίερον· καὶ οἰκτι-
 πάθει, τῷ λεγομένῳ χορῶψῳ, καταλύει τὸν
).

(19) Ὁ δὲ γε, ³⁷ τύραννος τὴν πόλιν ἐάσας,
 Νικομήδειαν καταλαμβάνει, καὶ ἐκεῖσε διέτριβε
 ρι πολλοῦ· καὶ ἀκούσας τῶν Σαρακηνῶν κατ'
 ἴλων μαχομένων, ἀκστρατεύει πρὸς τὰ μέρη τῆς
 ἰας καὶ Γερμανικίαν παρέλαθε, καὶ Θεοδοσιού-
 ν, καὶ Μελιτηνὴν, αἰχμαλωτίσας ³⁸ πάντας τοὺς
 τε.

10) Καὶ διὰ ³⁹ τὴν τοιαύτην πρόφασιν τοῦ θα(1υδ)
 κοῦ προσλαθόμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Ἀρ- D
 οὺς καὶ Σύρους αἰρετικούς, εἰς τὴ Βυζάντιον

Hic enim, cum syncellus esset, pone Germanum
 patriarcham incedens, viri sancti stolam calcavit.
 Qui conversus : « Noli festinare, inquit, Diippus te
 manet. »

Constantinus autem Nicolaum, sui erroris secta-
 torem, cum sic tenuisset, rursus in pristino solio
 collocavit.

Eodem regnante apparuerunt subito, et visu non
 observante, signa in hominum vestibus et in Eccle-
 siae suppellectili, id est cruces plurimæ quasi ex
 oleo factæ. Et Dei ira excitatus est bubonis morbus
 pestilens qui non urbis modo, sed universæ vicin-
 iæ incolæ absumpsit. Phantasia etiam multos in-
 vaserunt et terrores turpes, quos qui passi sunt
 mortui sunt; in exstasi enim acti putabant se cum
 peregrinis quibusdam et horridis hominibus iter
 facere, qui et occurrentes sibi tanquam amicos
 compellarent et cum iis colloquerentur. Et hæc
 quidem in hieme acciderunt.

Verno autem tempore morbus adeo exarsit ut
 totæ domus omnino concluderentur : unde propter
 multitudinem morientium jumentis et curribus
 passim congesti efferebantur; repletis vero omni-
 bus urbis locis, vineis effossis, horti intra veteres
 muros positi etiam in mortuorum sepulchra ces-
 serunt. Et defuerunt qui cadavera humarent. Ty-
 rannus autem, omnibus propter ipsius impietatem
 familiis vastatis, omnes oppidanorum facultates
 corrasit inque palatium congestit. Anastasium
 etiam illum impium tetigit divina vindicta, qui
 miserrimo morbo quem chordapsum dicunt vitam
 finit.

Tyrannus vero, urbe relicta, Nicomediam con-
 cessit, ibique diu moratus, cum certior factus
 esset bellum civile inter Saracenos agitari, versus
 partes Syriæ movit et Germaniciam recepit, Theo-
 dosiopoli et Melitenen, omnibus incolis in capti-
 vitanem abductis.

Et sub pestis prætextu, populares suos Armenos
 et Syros ad se receptos Byzantii et in Thracia col-
 locavit, qui ad hunc usque diem in hæresi tyranni

Variæ lectiones et notæ.

δειπνῶν cod. ²⁷ Τὸν δὲ ψευδονομον πατριάρχην ὡς δ. ἀ. ἐκφ. καὶ δουλώσας, ρ. ἐν τῷ β. τῆς Ι. ἀποκαθί-
 Ced. 7,2-4. ²⁸ 747—Ced. 8,1-14 : τῇ ιε' (ἐνδικτιῶνι) ἡ. ἐν τῇ βασιλίδι πόλει ἀφνης ἀ. γ. ἐν τε τ. τῶν
 καὶ ἐν τοῖς τῶν ε. ἐπιπέλοις σταυρία ἐλαιώδη πλείστα, κ. τ. λ. ἐγένετο δὲ καὶ θ. ποικίλων παθῶν
 ὄως τοὺς λαοὺς ὄλ. οὐ μ. τ. ἐν τῇ π. ἀ. καὶ πάση τῇ π. Ἐγεν. δὲ καὶ φ. ὡς. π. τῶν ἀ. ἐν ἰκ. γινόμε-
 νομίζειν ε. ²⁹ φαντασίαι τινὰ cod. e seq. ³⁰ βρυεροῖς cod. — κρυβεροῖς cod. ³¹ αὐτοῖς Ced.
 φ. προσαγορευόντας καὶ διαλεγόμενους, κ. τ. λ. Ced. ³² 748. ³³ Τῷ δὲ ε. καιρῷ τῆς α' ἰν-
 ῶνος ἐπ. μειζόνως, τῷ δὲ θερινῷ ἐξεκαύθη εἰσάπαξ ὦ. καὶ δ. δ. κ. παντελῶς καὶ μὴ ε. τ. θ. θ. τ. ν.
 ε μὴ ἐφαρκεῖν τοὺς κρηβάτους — τοὺς κήπους διέσκαπτον καὶ μόλις τούτους ἴσχυσαν ἐπικαλύψαι·
 ῆς δὲ δ. δ. διὰ τὴν ἀ. τοῦ Κοπρώνυμου — ἀπέθετο Ced. 8,14-9,1. ³⁴ cf. § 27. ³⁵ καὶ εἰς cod.
 16. ³⁶ Τῷ ε' εἶτι ἀδειν εὐρών ὁ Κοπρώνυμος ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὡς τῶν Ἀράβων πρὸς ἀλλήλους Μ.
 ἀραλαμβάνει καὶ ἐπιστρατεύειν Δουλιχία καὶ Ἀσσυρία Ced. 7,11-15. ³⁷ αἰχμαλωτῆ cod. ³⁸ Προσ-
 ετο δὲ καὶ τοὺς πρὸς μητρὸς σ. καὶ ἐν Βυζαντίῳ μ. σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πολλοὺς Σ. μονοφυσίτας Ced.
 -15.

persistunt. Theopaschite Petrum (Fullonem) auctorem agnoscunt.

Interea filius tyranno natus est ex Chazaria filia hazari; huic Leonis nomen iudidit.

Ob partam victoriam sensu excedens Deo insensus imperator, in urbem redux, synodum coegit adversus sacras imagines in Blachernarum palatio, in qua, post multa incassum contra Dominum prolata, sacerdotes ignominiae impuras manus in exultatione levantes, hanc miserrimam vocem ediderunt: « Hodie salus mundo evenit, quia tu, o imperator, nos ab idolis liberasti. »

O extremam et insolentem arrogantiam, stultitiam et blasphemiam hominum Christo obloquentium et sacra vendentium! o intemperantiam cordis et linguae! Si enim iste impietatis reus ac defensor causa fuit idolorum eversionis, ergo irrita fuit Christi incarnatio, et inanis apostolorum praedicationis.

Elatus igitur ille improbus stultissimis vocibus istis addidit aliud nequitiae genus, nam illicite impieque ascendit in ambonem manu tenens Constantinum, qui fuerat Sylae episcopus, et voce magna exclamavit: « Constantino patriarchae aecumenico multos annos! » Hunc enim patriarcham creaverat erroneus fatuusque imperator instigantibus impiis Christi venditoribus.

De quibus recte dixisset Ezechiel: Haec dicit Dominus: « Sacerdotes contempserunt legem meam, et polluerunt, sanctuaria mea » non distinxerunt, « et inter pollutum et mundum non intellexerunt. » Et Daniel gravius illis notam ignominiae inurit dicens: « Egressa est (iniquitas) a senioribus iudicibus qui videbantur regere populum. » Vere enim isti « conceperunt dolorem, et pepere-runt iniquitatem »: siquidem res sacerdotales divinique canonibus statutas laicis tribuentes, his sacra mysteria commiserunt. Atque nihil mirum: qui enim Filium Dei calcare imaginem ejus contumeliis afficiendo et evertendo non horruerant, quomodo ejus sacerdotio pepercissent? Quis non horreat ac stupeat, audiens et videns sacra peragen-

Λ μετόπισε (καὶ ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἐν τῇ Θύσει, ἡ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ τυράννου διακροτοῖσι, Θεοπασχίται ⁴⁵ κατὰ Πέτρον εἰσίν).

⁴⁵ (21) Ἐτέθη δὲ ⁴⁶ τότε τῷ τυράννῳ υἱὸς ἐκ τῆς τοῦ χαγάνου Χαζαρίας θυγατρὸς, ὃν ἐπωνόμασι Λέοντα.

⁴⁶ (22) Ἐπαρθεῖς δὲ ⁴⁷ τῷ φρονήματι ὁ ἄβας διὰ τὴν κατ' αὐτοῦ γενομένην νίκην, ἐπανελθὼν ἐν τῇ πόλει, σύνοδον συναθροίζει κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνας ἐν Βλαχέρναις, ἐν ἧ πολλὰ ⁴⁸ κατὰ τοῦ Κυρίου κενολογήσαντες οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνῃς καὶ τὰς μισαί· αὐτῶν χειρὰς εἰς ὕψος ἄρναντες καὶ ἀλαλάξαντες, ἔρρηξαν τὴν ἐλευσίνην ἐκεῖνην φωνὴν λέγοντες: « Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν, ὅτι σὺ, βασιλεῦ, ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων. »

B ⁴⁸ 649 (23) Ὁ τῆς ἐσχάτης καὶ τολμηρῆς ἀθεθείας, καὶ ἀπονοίας, καὶ βλασφημίας τῶν χριστομαχῶν ἱεροκαπήλιον καὶ τῆς σκολάστου γνώμῃς αὐτῶν καὶ γλώσσης! Εἰ γὰρ ὁ τῆς ἀσεθείας αἴτιος καὶ πρόμαχος οὗτος αἴτιος τῆς τῶν εἰδώλων καθαιρέσεως, μάτην ἔρα γέγονεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησις, κενὴ δὲ καὶ ἡ τῶν ἀποστόλων διδασκαλία.

(24-25) Φυσηθεῖς οὖν ὁ δεῖλαιος ἐπὶ τῇ ἀπρηστάτη φωνῇ ταύτῃ, προσέθετο καὶ ἕτερον παράνομον εἶδος· ἀνελθὼν (γὰρ ἀθέσμως καὶ ἀνιέρως) ἐν τῷ ἄμβωνι χειροκρατῶν Κωνσταντῖνον, ἐπίσκοπον Συλαίου γενόμενον, ἐξεφώνησε μετὰ κραυγῆς μεγάλης: « Κωνσταντίνου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. » (Ποίησας αὐτὸν δὴθεν πατριάρχῃ ὁ πεφρακισμένος καὶ ματαιόφρων ἐξ ὑποβολῆς τῶν ἀνιέρων χριστομάρων).

(26) Περί ὧν ὁ καιὸς λέξειεν ὁ μὲν Ἰεζεκιήλ τάδε· Λέγει Κύριος: « Οἱ ἱερεῖς ⁴⁹ ἠθέτησαν νόμοι μου καὶ ἐθεθήλωσαν ⁵⁰ τὰ ἅγια μου ⁵¹ οὐ δέστεσαν ⁵² καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ ⁵³ καθαροῦ οὐ διεκρίναν. » ὁ δὲ γε Δανιὴλ ἐμβριθέστερον στίλιτεύει αὐτοὺς φάσκων: « Ἐξῆλθεν ⁵⁴ ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν ἀνόμων· οἱ ἐδόκουν τὸν λαὸν κυβερνᾶν· ὅντως γὰρ ἄληθῶς οὗτοι ⁵⁵ συνέλαβον πόνον καὶ ἕτεκον ἀνομίαν. » ἐπειδὴ τὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῖς θεοῖς κανόνισιν ἀνακαίμενα λαϊκοῖς χειρίζομενοι, ἐπέτρεπον ἐπὶ τέλος. Καὶ θαυμαστὸν γε οὐδέν· οἱ γὰρ, τὸν Ἰῆν τοῦ Θεοῦ καταπατήσαντες διὰ τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ εἰκόνα ὕβριν καὶ καθαιρέσειν, οὐ πεφρίκασι, πῶς ἂν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐφείσαντο; Τίς οὖν οὐκ ἐκπλαγεῖται ἐν τούτῳ καὶ φρι-

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁵ Misc. C. 5 juxta Petrum Cnapea. ⁴⁶ 750. ⁴⁷ Τῇ δὲ κα' τοῦ Ἰανουαρίου (τῷ θ' εἴτι) γεννᾶται τῷ ἀσθεὶ Κωνσταντίνῳ υἱὸς ἐκ τῆς χ. Εἰρήνης ὃν ἐπ. Δ. Ced. 9,8-10 χαζάραι ἐπὶ τῆς χ. Λεο. καὶ Misc. Casaria. ⁴⁸ 754. ⁴⁹ Τῷ γ' εἴτι Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεθὴς κ. τῶν ἁ. καὶ σεπτῶν ἐ. παράνομον συνέδριον πλῆ' ἐπισκόπων συνέλεξεν ἐν τῷ τῆς Συρίας πικαλίῳ, ὃν ἐξῆρχε Θεοδόσιος, ὁ υἱὸς Ἀψιμάρου ὁ Ἐφέσου, καὶ Παστηλάς ὁ Πέργης — μηδενὸς παρόντος ἐκ τῶν καθολικῶν θρόνων, Ῥώμης φημί, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ ε' τοῦ Φεβρ. — ἕως ἡ' Αὐγούστου — καθ' ἣν Βλ. ἐλθόντος οἱ τῆς Θεοτόκου πολέμοι Ced. 10,15-1. ⁵⁰ πολλῶν κενολογησάντων Ced. ⁵¹ Ced. 10,21-11, 1: ἀνῆλθε καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ἐν τῷ ἁ. κρ. Κ. μοναχῶν, ἐπ. γ. τοῦ Σ. καὶ ἐπευξάμενος ἔφη μεγάλη τῇ φωνῇ Κ. ὁ. π. π. τὰ ἐ. — ⁵² αὐτῆς (τῆς γῆς Ez xii,26. ⁵³ Ἰδεθήλου Ez. ⁵⁴ ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου Ez. ⁵⁵ δέστελλον Ez. ⁵⁶ τοῦ add. Ez. — δέστελλον Ez. ⁵⁷ Susanna 5: Ἐξῆλθεν ἄνομια ἐκ Βαβυλώνης; ἐκ πρ. κρ. οἱ ἐ. τὸν λ. κ. ⁵⁸ Ps. vii, 14. —

ἀκούων καὶ βλέπων τὸν ἀσπίδοφόρον ἱεροθέ- **A** *tem mi clypeum tulit, et sacerdotio fungentem qui*
καὶ τὸν πολέμοις ἐσχαλακόντα καὶ φόνου; *prælis et cedibus vacavit.*
λετήν;

27) Ἄλλ' οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ἄξιον (τῆς
τονίης) εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὑπ' αὐτοῦ διε-
τε ἔργον. Μαθῶν **650** γὰρ ἀκριδῶς ⁶⁷ ὁ
ὅτι (κρατήσας) ὁ πατριάρχης (τὰ τίμια
πολλοὺς ἐπληροφόρησεν ⁶⁸ λέγων· « Μὰ τὸν
λαθόντα εἰς ταῦτα Κύριον, οὕτως μοι εἶπεν
λαεὺς, ὅτι οὐκ ἔστι θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ
οὐδὲ Μαρίαν ἔγω θεοτόκον, » ἐξεμάνη (σφό-
κατ' αὐτοῦ ὡς τὸ μυστήριον (τῆς βσιλείας)
Θριαμβεύσαντος. Καὶ ἐπιθείς αὐτῷ πολλὰς
ἐς, ἐθριάμβευσεν (αὐτὸν) ἐπὶ λαοῦ καὶ ⁶⁹ ἵπποδρομίου (ἐμπαιζόμενον), ἐμπτυόμενον ⁷⁰, συρβ-

Neque multo post dignam a se constituto pa-
triarchæ mercedem Constantinus rependit. Nam cer-
tior factus, patriarcham, pretiosa crucis ligna mani-
bus tenentem, coram multis hæc declaravisse : « Per
eum qui his affixus est, sic mihi dixit imperator :
Christus non est Deus et ideo, nec Mariam habeo
Dei Matrem »; furore adversus eum, ut qui secre-
tum ipsius publicatum traduxisset, incensus est.
Itaque multis verberibus multatum in triumpho per
circum duci curavit consputum et raptatum.

28) Εἶτα ἀσφαλισάμενος (166*) αὐτὸν (ἐν τινι **B**
, ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πατρικίους, καὶ φησι-
λέγεις ἄρτι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς
ου, ἦν ἐποίησαμεν; » Ὁ δὲ, ματαιωθεὶς ταῖς
(καὶ) αἰθόμενος αὐτὴν πάλιν ἐξευμενίσασθαι,
ριθεὶς εἶπε· Καλῶς ⁷¹ πιστεύετε καὶ καλῶς
σύνουθον ἐποίησατε. » Οἱ δὲ ἐπιγελάσαντες (τῆ
ἀνοίξ) εἶπον ⁷²· Ἡμεῖς τοῦτο (καὶ) μόνον
μεν (πρὸ σου ⁷³) ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μισθοῦ σου
ιτος· (ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν ἄπειθε εἰς τὸ ἀνάθεμα
ἐς τὸ σκότος). » Παραχρῆμα δὲ ἐξαγαγόντες
ἀπεκεφάλισαν, καὶ (τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ
ἐκρέμασαν), τὸ (δὲ) σῶμα ⁷⁴ ἔβριψαν εἰς τὰ
γίου ⁷⁵ (σύροντες αὐτὸ), ἐνθα πρῶην μὲν
χεν ὁ τῆς ἁγίας (μάρτυρος) Πελαγίας ναός, ὃν
μισθὴς καταλύσας ⁷⁶ καὶ τάφον καταδικών
τας, τὰ Πελαγίου ⁷⁷ ἐκάλισεν). (οὕτως οὖν τὸν
αὐτοῦ χειροτονηθέντα καὶ δοξασθέντα πατριάρ-
χησας· φασὶ ⁷⁸ ὅτι καὶ ἀνέτεμον αὐτὸν οἱ ἱατροὶ πρὸ; τὸ γνῶναι τὴν διάθεσιν καὶ κατασκευὴν
ἀνθρώπων).

Inde cum eum in custodiam dedisset, mittit ad
eum patricios et dixit : « Quid adhuc sentis de fide
nostra et synodo quam celebravimus ? » At vanus
animi ille, sperans hoc pacto imperatorem placaturum,
respondit : « Recte sentis et recte synodum
instituendo egisti. » Qui missi erant stultitiam
hominis irridentes dixerunt : « Hoc unum ex im-
puro ore tuo volumus audire, nunc in maledictionem
abi, et in tenebras. » Eum statim eductum
capite truncaverunt; caput in foro combusserunt,
corpus autem trahentes in Pelagium projecerunt.
Fatum fuerat sanctæ Pelagiæ martyris, quod Dei
osor demolitus sepulturæ capitis damnatorum de-
stinaverat, Pelagioque nomen fecerat. Hoc fuit sup-
plicium quo a se institutum et sublimatum patriar-
cham multavit. Dicunt etiam ejus corpus a medi-
cis dissectum fuisse ut eorum de constitutione et
structura hominum disquisitionibus inserviret.

29) Ὁ δὲ τύραννος; χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ Νι-
ν εὐνοῦχον Σκλάβον.

Tyrannus autem in ejus locum patriarcham de-
signat Nicetam eunuchum, genere Sclavum.

30) Οὕτως δὲ Πέτρον τὸν ἱερὸν Στυλι-
μὴ πεισθίντα τοῖς αὐτοῦ πονηροῖς δόγμασι
ἐ βασινίσας εἰς τὰ Πελαγίου συρβόμενον ζῶντα
καὶ προσέταξε.

Pariter sanctum Petrum Stylitem, perversis dog-
matibus suis non assentientem, multis vexatum
cruciatibus vivumque tractum in Pelagium projici
jussit.

31) Ἰωάννην δὲ τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν Χρυσορρόδαν
ων διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν, Μαν-
ἐπωνόμασεν, ὃ ἐστὶ βλάσφημος, καὶ τὴν τῆς
ς αὐτοῦ ἔκκοπὴν αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἦν ἡ **D**
θεοτόκος ἀοράτως ἴδασατο.

Joannem vero Damascenum, quem Chysorrhoom
vocabant propter insitam ei sapientiam, Mansour
cognominavit, id est blasphemus, eique manum
jussit abscidi, quam sancta Dei Parens invisibiliter
restituit.

32) Καὶ ⁷⁹ τὸν θεῖον Στέφανον, τὸν νέον, τὸν
ἀκρωρεῖα τοῦ ὄρους Ἀζεντίου τοῦ θεοφόρου

Divum quoque Stephanum juniorem, qui in
summo Sancti Auxentii monte quadraginta annos

Variae lectiones et notæ.

767. Ced. 13,5—7 : Οὐ π. τὸ ἐν μ. καὶ ἄξια (ἀνάξια Leo.) εἰς τὸν γ. ὑπ' ἁ. πατριάρχην δ. ἄτινα μετ'
ν ἐροῦμεν. ⁷⁷ ἀκριβεῖς cod. om. Ced. 14,4—9. ⁷⁸ ἐπὶ εἶπεν τὸν βασιλέα πρὸς αὐτὸν ὅτι; Ced. —
μητέρα αὐτοῦ ἔ. θ. Ced. ⁷⁹ ἐν τῷ ἵπποδρομῳ Ced. ⁸⁰ καὶ add. Ced. ⁸¹ Ced. 14,9—18. ⁸² κ. ἐπ.
ς. καὶ κ. π. Ced. ⁸³ πρὸς αὐτὸν add. Ced. ⁸⁴ παρὰ τοῦ Ced. ⁸⁵ αὐτοῦ add. Ced. ⁸⁶ τὸ πέλαγος; ἔ.
τὸν ὑπ. Ced. ⁸⁷ καταλύσας Ced. ⁸⁸ ἐκ. τὸ Πελαγίου Ced. — ⁸⁹ φασὶ — ἀνθρώπων om. Slav. —
ed. 14,18 Ἄντιχ. δὲ πατριάρχην Ν. ἔ. καὶ Σ. ⁹⁰ Ced. 14,19. Ὡσαύτως δὲ καὶ Π. τὸν Ι. καὶ τὸν
βρον Στέφανον τὸν τοῦ Ἀζεντίου μετὰ πολλὰ; αἰκίας φονεύσας εἰς τὸ πέλαγος συρέντας ρ. πρ. cf. § 53
ς cod. — ⁹¹ 765. Ced. 13,13—19 : Τῷ κε' ἔται—στ. τὸν θ. ἔ' γὰρ χρόνου; ἐποίησεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ
ἁ' Ἀ. ἔγκλειστος, ποικίλοις τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε π. δὲ ἁ. καὶ στρ. δ. πρ. τὰς ἔ. δ. τ. τοῦτο; ς
ωσεν. ⁹² Ὡσαύτως; οὖν καὶ Vat. Bulg.

in angusta cellula egerat, crudeliter vexatum jussit vivum et ipsum trahi et in Pelagium conjici, quippe qui non solum resisteret et oblectaretur pravæ illius doctrinæ, et multos impelleret ad amplectendam vitam monasticam et hortaretur ad despiciendas imperatorias dignitates ac divitias. Et videre erat per totam urbem et regionem lamenta super lamentis et questus super questibus ex piorum parte, ex parte vero impiorum, sacra calcata et vasa disturbata, ecclesias eversas divinasque imagines conculcatas. Multos etiam duces et milites, ob eorum in sacras imagines studium delatos, variis cruciatibus acerbissimisque vexatos tormentis diræ neci tradidit.

Expeditionem quoque in Bulgaros fecit terra marique, et armata ex thematibus mille et sexcenta navigia ad Auchiabum misit: quæ ad littus appellentes, Aquilone vehementer flante, fere omnia confRACTA sunt, et mersa est innumera multitudo. Quo comperto, Bulgari cum imperatore pugnam committunt, sed fusa profligataque eorum multitudine, recesserunt cum magno dedecore et ingenti clade. Devictis igitur Bulgaris, in urbem reversus est, militaribus ordinibus stipatus, Bulgarosque victos in triumphum agens.

Eo regnante sævissimum fuit et intolerabile frigus. Id mare septentrionale a terra ad centum usque milliaria in lapidem redegit, crassitie cubitorum triginta. Et nive glaciei superfusa aucta est crassities viginti aliis cubitis. Itaque mare protinus terræ æquale fuit, pedestrique itineri hominum, ferarum ac domesticorum animalium glacies locum dedit.

Mense Februario, Dei jussu glacies ista in plurima montium similia frusta disrupta est quæ ventorum vi ad Daphnysium et Hieium delata, inde per fretum ad urbem devenerunt, et hinc usque ad insulas et Abydum totum littus maritimum repleverunt. Erant iis immista congelata ferarum et jecurum (animalium cadavera. Licebat veluti in terra pedibus iter facere a Sophianis usque ad urbem et a Chrysopoli usque ad divi Mamantis. Ex his ingentibus frustis duo allisa sunt, unum scalæ Chrysopolis, alterum urbis muro, quem a funda-

Α ποιήσαντα ⁷⁴ μ' ἔτη ⁷⁵ ἐν οἰκίσκῳ σμικρῷ, πολλὰ τιμωρήσας, ἐπέστρεψε καὶ ⁷⁶ αὐτὸν ζῶντα συρέντα βίβηναι ⁷⁷ εἰς τὰ Πελαγίου (ὡς οὐ μόνον ἀντιπίπτοντα καὶ ἀντιμυχόμενον ⁷⁸ αὐτοῦ τῆ κατοικήσει, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς μεταφέροντα πρὸς τὴν μονήρη βίον καὶ καταφρονεῖν πειθόντα ⁷⁹ τῶν βασιλικῶν ἀξιομάτων καὶ χρημάτων. Καὶ τὴν ἰδεῖν κατὰ τὰς πόλιν καὶ χώραν θρήνον ἐπὶ θρήνον καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ παρὰ τῶν εὐσεβοῦντων παρὰ δὲ τῶν ἀσεβοῦντων ἱερὰ πατούμενα καὶ σκευὴ μεταποιούμενα, ἐκκλησίας τε ἀνορυττομένας καὶ θείας εἰκόνας πατούμενας). Πολλῶν τοίνυν ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν διαβληθέντων εἰκόνας προσκυνεῖν, διαφόροις τιμωρίαις καὶ πικροτάταις αἰκίαις δεινῶ θανάτῳ παρέδωκεν.

B ⁸⁰ (53) Ἐστράτευσεν δὲ κατὰ Βουλγάρων περὶ τὰ καὶ πλοῦ ⁸¹, (ἐξοπλίσας ἐκ τῶν θεμάτων) χελεύοντα χίλια ἐξακόσια, ἐπὶ ⁸² Ἀγγελῶν ἀπέστειλεν ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντα ⁸³ καὶ τοῦ βορβᾶ (Βορβᾶ) πνεύσαντος, ἅπαντα μικροῦ δεῖν συνεπίβη· καὶ ἐπιβίη λαὸς ἀναριθμητος. Ὅπερ μαθόντες οἱ Βούλγαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι· καὶ τὰ πλήθη αὐτῶν δεινῶς συγκαπέντα ⁸⁴ ὑπέστρεψαν μετ' αἰσχύνης μεγάλης καὶ ἡττης. Τροπώσαμενος δὲ τοὺς Βουλγάρους, εἰσήλθεν ἐν τῇ πόλει **652** καθοπλισμένος τοῖς πολεμικοῖς ὅπλοις, ὀρειανθεῶν δεδεμένους τοὺς Βουλγάρους.

⁸⁵ (54) Ἐφ' οὗ ⁸⁶ χρόνου γέγονε (χειμῶν μέγας καὶ) ψύχος πικρὸν καὶ ἀνοϊπύστον, ὥστε (καὶ) τὴν ἀρκυῶν ⁸⁷ τοῦ Πόντου θάλασσαν ἐπὶ μίλια ρ' ἐπιλιθθῆναι καὶ πήχεις λ' τὸ βάθος, οὐπερ χιονισθέντος· ἠύξθη ἐπὶ ἄλλα· κ' πήχεις τὸ ὕψος, ὥστε συναρμωσθῆναι ⁸⁸ τὴν θάλασσαν τῇ ξηρᾷ καὶ πεσοπορευθῆναι ὑπερθεῖν τοῦ κρύους ὑπὸ ⁸⁹ ἀγρίων τε καὶ ἡμερῶν ζῶων.

⁹⁰ (55) (166b) Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ κατὰ Θεοῦ κέλευσιν τοῦ ⁹¹ τοιοῦτου πάγου εἰς πλείστα ὄρεσφονη ⁹² τμήματα διαιρεθέντος καὶ τῆ τῶν ἀνέμων βίη ἐπὶ ⁹³ (ἀφρονουσίου καὶ) τοῦ Ἰεροῦ κατενεχθέντος· (οὕτω) διὰ τοῦ στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔρθεσαν, κατέβηθεν μέχρι ⁹⁴ τῶν νήσων καὶ Ἀβύδου πᾶσαν τὴν παράλιον ⁹⁵ γῆν ἐπλήρωσαν, ἔχοντα καὶ ⁹⁶ ζῶα διάφορα προσπεπηγμένα ⁹⁷, ἡμερὰ τε καὶ ἡμέρα. (Δεῖ) πᾶς ὁ βουλόμενος ἀπὸ Σοφριανῶν ⁹⁸ εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς Χρυσόπολιν ὡς διὰ ξηρᾶς ἐβάδιζεν. Ἐκ τῶν ⁹⁹ μεγάλων τμημάτων ἐκείνων

Variae lectiones et notæ.

⁷⁴ ποιήσαντος Val. Bulg. ⁷⁵ ἔτη μ' Val. Bulg. ⁷⁶ καὶ ἄ. ζ. om. Val. Bulg. ⁷⁷ βίβηναι Val. ⁷⁸ μαχ. Val. Bulg. — 14 ⁷⁹ πειθόν cod. — ⁸⁰ 763. Ced. 15.3—7. — ⁸¹ πλοῦτι Ced. ⁸² καὶ ἀπ. ἐπὶ Ἀγγιλίον χελ. βχ'. β. δὲ πν. ἀπώλοντο π. πλὴν ὀλίγων. ὑπέστρεψε δὲ ἐν τῇ πόλει ἀδόξως Ced. — ⁸³ προσορμισθέντων? (προσορμισθ. cod.) ⁸⁴ συγκαπέντων cod. ⁸⁵ — 763. ⁸⁶ Τῷ κα' εἴτι γ. ψ. μ. καὶ πικροτάτον κατὰ τὴν βασιλίδαν καὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἄστον καὶ δύσιν, ὥστε τὴν ἄ. τοῦ π. παραλίαν ἐπὶ ρ' μ. τὸ πέλαιος ἄ. καὶ ἐπὶ λ' π. τὸ β. παγγῆναι Ced. 11.18—12.5. ⁸⁷ ἀρκυῶν cod. ⁸⁸ συναρμωσθ. Ced. Leo. ⁸⁹ κρ. παρὰ τε ἀνθρώπων καὶ ζ. ἡ. τε καὶ ἄ. τὸ πέλαιος ἀπὸ τε Ζικχίας μέχρι Δανουβείως καὶ τοῦ Κούφου ποταμοῦ, τοῦ Δανάστρεως τε καὶ Δανάστρεως καὶ τῶν Νεκροπόλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδείας Ced. — ⁹⁰ Ced. 12.5—17. ⁹¹ τοῦ τ. π. α. κ. Θεοῦ τὰ τοιαῦτα πέλαιη Leo. — ⁹² ὄρεσφονη cod. ⁹³ ἐπὶ τὸ Ἰερὸν Ced. Leo. ⁹⁴ κατενεχθέντων? κατενεχθέντα? κατενεχθέντι cod. ⁹⁵ παραλίαν ξ. Ceu. παράλιον ἔ. Leo. — ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ζ. ἄ. τε καὶ ἡ. τεθνεῶτα Ced. — ⁹⁶ προσπεπηγμ. cod. ⁹⁷ Σ. ἕως τῆς πόλεως καὶ ἀπὸ Χρυσούπολεως ἕως τοῦ ἁγίου Μάμαντος καὶ τῶν Γαλατῶν ἀκωλύτως ὡς ἐπὶ ξ. ἐβάδιζον Ced. ⁹⁸ ἐν δὲ ἐξ αὐτῶν προσφάξαν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως σκάλα συνέτριψεν αὐτὴν, ἔτερον δὲ Ced.

δύο προτραγέντα, τὸ μὲν τῆ σκάλῃ τῆς Χρυσοπόλεως, τὸ δὲ τῷ τελεχεῖ (τῆς πόλεως) προτραγένη, ἐκ τῶν θεμελίων συνίσσεται καὶ συνελδύθη μετὰ τῶν ἔνδοθεν πλησίον οἰκημάτων ἄπερ οὖν τμήματα διαιρεθέντα εἰς τρία, ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοῦς φόρου τὴν πόλιν διαζώσαντα. **653** ὑπερέϊχε πολὺ τῷ τελεχεῖ τὸ ὕψος. (Καὶ ταῦτα θεωροῦντες οἱ τῆς πόλεως καὶ διαποροῦντες ἐθρήνον ἀπαρηγόρητα.)

^a (36) Ἐν οἷς καὶ πλάνη γέγονε περὶ τοῦ παρθλαγαμῆως τῆς ἀκριθείας τῶν ὀρθοδόξων οἱ παράφρονες ἠασχάσαντες ὕστερον δὲ ἐπιγνόντες τὴν λαυτῶν ἀπάτην καὶ πλάνην, ἠσχύνοντο.

(37) Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ ὁρόμος ἀστέρων γέγονεν ἐν τῷ αἴθρι, καὶ κατέπιπτον πρὸς τὴν γῆν, ὥστε τοὺς ὀρώντας νομίζεσθαι εἶναι συντέλειαν.

(38) Αὐτίκα καὶ αὐχμὸς ἔγένετο πολὺς (καὶ λιμὸς μέγας), ὡς ξηρανθῆναι πηγὰς καὶ ποταμούς, (καὶ λιμὸν μέγαν γενέσθαι ὥστε τὸν μόδιον τῆς κριθῆς ἐν τῇ πόλει πιπράσκεισθαι, εἰς νομίσματα ἰβ').

^b (39) Ἐν δὲ γὰρ τῇ Συρίᾳ γέγονε σεισμὸς μέγιστος καὶ πύλεων πτώσεις, ὥστε αἱ μὲν τῶν πύλεων ὀλόκληροι ῥαφίσθησαν, αἱ δὲ ἐξ ἡμισείας, ἕτεροι δὲ ἀπὸ τῶν ἀερίων εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία μετὰ τῶν τοίχων καὶ τῶν οἰκημάτων ὄρθην μετέστησαν ἀβλαβεῖς ὡς ἀπὸ μιλίων β' ἢ δὲ γῆ τῆς Μεσοποταμίας, ἐπὶ μίλια γ' σχισθεῖσα καὶ ἐτίσαν ἀναθράσασαν λευκὴν καὶ ἀμώδη γῆν, ἀνῆλθε παραδόξως ἐκ μέσου ταύτης ἡμίονος ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθεγγόμενη καὶ προμηνύουσα ἐπιδρομὴν ἔθνους, ὅ(περ) καὶ γέγονε (μετ' ὀλίγων).

^c (40) Ὁ δὲ τύραννος καὶ ἀλάττωρ, ἐξελεθὼν μετὰ ταῦτα πάλιν κατὰ Βουλγάρων πλωτῆς καὶ πεζῆς, ἐπὶ Ἀχελῶν ἀπέστειλεν. Ἀνέμου δὲ βιαίου πνεύσαντος, τὰ πλοῖα συνετρίβη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Βούλγαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι. Δεινῶς οὖν ἤττηθαι ὁ τύραννος ἐπίστρεψε μετ' αἰσχύνης· μέχρι μὲν γὰρ καὶ τήμερον τὰ τῶν Ἀχελῶν κοίλα καὶ **654** πεδιάσιμα χωρία τὰ τῶν ἀνηρημένων κῶλα σαφῶς ὑποδεικνύουσι καὶ τὴν ἤτταν μαρτυροῦσιν.

(41) Οὗτος ὁ θεομισθὴς πολλῶν ἁγίων λείψανα κατέκαυσεν, ἄλλα δὲ τῇ θαλάσῃ παρέδωκεν, ἐν ᾧ καὶ τῆς ἁγίας Εὐφημίας τὸ λείψανον, μὴ φέρων ὄρθην ὁ ἀλιτήριος μύρον ἀναδύζων, σὺν τῇ λάρνακι ἐτῷ βυθῷ παρέπεμψεν, ὅπερ ἐν τῇ Ἀθήνῃ νήσῳ εἰς ὁσον διασωθῆν, (παρὰ τῶν οἰκητῶρων ἐδέχθη ἐκ θείας ἀποκαλύψεως, τὸν δὲ ναὸν τῆς ἁγίας πανευφήμου ἀρμάμενον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν.) Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου

mentis concussit et quassavit cum domibus juxta murum positis. Hæc igitur frustra in tres partes rupta, inde a Manganis ad forum usque Bovis cingentia urbem, murum altitudine multo superabant. Hæc videntes urbis incolæ animo anxii et consternati lamentabantur.

In quibus etiam hoc mali evenit, ut stulti de singulari orthodoxorum scrupulositate cavillarentur. Denique vero errorem suum agnoscentes ac deceptionem, pudore suffusi sunt.

Mense Aprili stellæ per aerem vagantes in terram ceciderunt, ita ut vulgo diceretur finis mundi appetiisse.

Statim supervenit siccitas magna quam dira fames secuta est, ita ut siccati sunt fontes et fluvii, ac tanta fames sæviret ut modius hordei nummos duodecim venderetur.

In Syria vero maximus terræ motus urbes subvertit, quarum aliæ omnino, aliæ ex parte tantum destructæ sunt, aliæ ab editis in subjacentes campos, seu a duobus circiter milliariis integræ illæsæque cum muris ac domibus fuerunt translatae. In Mesopotamia autem terra spatio trium milliariorum fissa, aliam ebullit alliam arenosamque terram, de cujus medio (res incredibilis!) exortum est hemionium humana voce loquens et prædicens populi incursum, quod paulo post contigit.

Post hæc pestifer tyrannus iterum Bulgaros terramarique aggrediens, ad Achelos exercitium misit. Vento autem vehementissimo flante, naves alliduntur. Quo comperto Bulgari prælium conserant. Quo igitur devictus tyrannus cum dedecore reversus est: et etiamnunc Achelorum concava campestria loca interfectorum ossa manifeste ostendunt atque cladem testantur.

Ipse Dei osor multorum sanctorum sacra pignora combussit vel in mare mersit. Quin et reliquias sanctæ Euphemie, ex eis stillantem balsamum videre non sustinens, cum cista in fluctus projecit; quæ incolumis Lemnum appulit et ab incolis per divinam revelationem erepta est. Sanctæ martyris ædem in armamentarium et locum fimo deponendo mutavit. Deinde vero, Constantino et Irene re-

Variæ lectiones et notæ.

^a πρ. τοῦτο μεγάλως ἐδ. ὡς καὶ τοὺς ε. οἰκοῦντα, συµµεταγχεῖν τοῦ σάλου· εἰς τ. δὲ βραχὴν ἔξωσε τὴν πόλιν ἀ. τῶν Μ. ἐ. τοῦ Βοσπορίου οὐτινος τὸ ὑπ. τῆς πόλεως Ced. ^b 760. ^c τοὺς παράφρονας πασχάσαι — ^d τῷ δὲ Μαρτίῳ μ. ἀστέρες ἀθρόως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπ. ὡς λέγειν πάντας σ. ἐ. Ced. 12,18,19. ^e Αὐχμὸς τ. π. γέγονεν ὡς Ced. 12,19,20, cætera e § 14 repetita non habet. ^f 750. ^g Τῷ ὄ' ἔτει γ. σ. ἐν Σ. καὶ μεγάλη καὶ φοβερά πτώσις, ὅθεν αἱ μὲν τ. π. ὀλοκλήρως ἤφανίσθη. αἱ δὲ μέσως, ἐτ. ἀπὸ τῶν ὄρεινῶν Ced. ^h σὺν τοῖς τελεχεῖσι καὶ τοῖς οἰκήμασιν ὀλόκληροι σύσι μ. σὺν τῶν κτλ. Ced. ⁱ ἐξ. ἐν Μεσοποταμίᾳ δὲ εἰς μήκος μ. δύο ἐβράγη ἡ γῆ, καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀνῆλθη γῆ λευκοτάτη καὶ ἀμώδης, ἧς ἐκ μέσου ἀν. ζῶν μυλικὴν ἀσπίλον λαλοῦν ἀ. φ. προμηνύον ἐ. ἐπ. Ced. ^j ἀναθράσασα? ^k ἐκ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Ἀράβων Ced. ^l cf. Ced. ad § 33. ^m μὲν om. cod. ⁿ Ἀλλὰ καὶ τὸ τίμιον λ. τῆς ἁ. καὶ πανευφήμου Ἐ. ἐδύθεισιν σὺν τῇ λ. ὅπερ Θεοῦ χάριτι ἐν τῇ ν. τῇ Α. εὐπλοῆσαν ἐγένετο καὶ πάλιν ἐπὶ Κ. καὶ Ἐ. τῶν εὐσεβῶν βασιλέων μ. τῆς πρεπούσης τ. ἐπανήλθεν ἐν τῷ ταμένει αὐτῆς, ὅπερ ὁ τῶν ἐκκλησιῶν ἐγθρὸς, μᾶλλον δὲ τῆς ἐαυτοῦ ψυχῆς, ἀρμάμενον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν, αὐτοὶ δὲ ἀνακαθάραντες πάλιν καθιέρωσαν Ced. 15,1—11.

gnantibus, egregiæ martyris reliquiæ cum veneratione magna in urbem sunt translatae.

Idem filios suos Nicephorum et Christophorum Cæsares, Nicetam vero nobilissimum fecit.

Athenis in urbem venit Irenes cum dromonibus; eam imperator filio suo Leoni junxit, in templo sancti Stephani coronans eos duplici corona, regni et matrimonii.

Amicos in Bulgaria Constantinus secreto sibi conciliaverat qui consilia regis sibi aperirent. Hi imperatori nuntiant regem Bulgarorum copias misisse ad invadendam Berzetiam. Imperator, contra Arabas movere simulans, apocrisiaros mittit in Bulgariam ad pacem conciliendam; interim collecto exercitu cum tagmatibus Bulgaros, silentio buccinatoribus indicto, aggreditur conterique et magna victoria potitur. Deinde in urbem reversus, loricatorum triumphum egit. Hoc bellum nobile appellavit quod in ea nullus hostis obtulisset et ex Romanis nullus cecidisset.

Rex vero Bulgarorum, intelligens imperatorem de suis consiliis proditione suorum familiarium certiore fieri, ad eum dolose scribit: « Constitui profugere et me ad te conferre, ut per me totam Bulgariam obtineas. Itaque mitte promissionem immunitatis et significa quos hic habeas amicos ut eorum fidei me credens una cum ipsis ad te perveniam. » Hac fraude Bulgari vanus ac stolidus iste circumventus, nomina suorum amicorum scribit; quod rex cognoscens, omnes crudeli morte sustulit. Ea re nuntiata Constantinus barbam sibi met evellit.

Iterum contra Bulgarios movens, carbunculi pedes ejus invaserunt, ac febris præterea vehemens eum et ardentissima corripuit non longe ab Arcadiopoli, lectica reportatus est.

Et reportatus Selymbriam indeque navigio vectus usque ad castellum Stronguli, ibi et animæ et corporis mortem obiit, clamans et dicens quia, « Vivus igni inextinguibili traditus sum propter Mariam Deiparam; sed extunc honoretur et celebretur ut vere Deipara. »

Hæc eo vociferante et Mariam Deiparam procla-

καὶ Ειρήνης τὸ αὐτὸ λείψανον τῆς πανευφήμου πάλιν μετὰ τιμῆς πολλῆς ἐν τῇ πόλει ἀνεκομίσθη.

⁴² (42) Οὗτος τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοὺς μὲν δύο προβάλλεται Καίσαρα; Νικηφόρον καὶ Χριστοφόρον, τὸν δὲ Νικήταν νοβελίσσιμον.

⁴³ (43) Εἰσελθούσης δὲ ¹⁸ τῆς Εἰρήνης τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐν τῇ πόλει μετὰ δρομώνων (167*), ἐξευξεν αὐτὴν Λέοντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, στέψας αὐτοὺς ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῷ τῆς βασιλείας; στέφει καὶ τοῦ γάμου.

⁴⁴ (44) Δεξιωσάμενος δὲ ²⁰ φίλους κρυπτοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ, οἱ κατεμήνουσιν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῶν ἄρχοντι αὐτῶν βουλευόμενα, οἱ καὶ δηλοῦσι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύριος Βουλγάρων λαὸν πρὸς τὸ αἰχμαλωτίσαι τὴν Βερζητίαν **655**. Ὁ δὲ βασιλεὺς, μετασχηματισάμενος κατὰ Ἀράβων κινεῖν, ἀποστέλλει τοὺς ἀποκρισιαρίους τοὺς διὰ εἰρήνην παραγενομένους ἐπὶ Βουλγαρίαν, καὶ ἐπισυνάξας πάντα τὸν στρατὸν, ἅμα τῶν ταγμάτων ἐπέπεσε τοῖς Βουλγάροις ἀσαλπικτῆ, καὶ τρέψας αὐτοὺς ἐποίησε νίκος μέγα. Καὶ ὑποστρέψας ἐν τῇ πόλει καθύριμαθεύσας θεωρακισμένος, τὸν πόλεμον τοῦτον ἐπωνύμασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάντος μηδὲ σφαγῆς Ῥωμαίων γενομένης.

⁴⁵ (45) Ὁ δὲ ἄρχων Βουλγάρων Τελέρχος, γνοὺς, ὅτι ἐκ τῶν οικείων αὐτοῦ τὰς βουλὰς ὁ βασιλεὺς μανθάνει, γράφει ²² αὐτῷ (ἐν δολιότητι, ὅτι « Βουλόμενος) φυγεῖν καὶ ἔλθειν πρὸς σὲ (ἵνα δι' ἐμοῦ ὑπὸ τάξεως πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν) ἄλλὰ ²³ πέμψον λόγον ἀπαθείας καὶ τίνας ἔχεις φίλους ²⁴ ἐνταῦθα, ἵνα θαρρήσω αὐτοῖς; ἔλθειν σὺν ἐμοί ²⁵. » Ὁ δὲ, ²⁶ κορυφότητι γνώμης καὶ ἀνοίας κρατηθεὶς, ἔγραψε τοὺς καταμηνύοντας αὐτῷ ὅπερ κάκεινος, μαθὼν, πάντας δεινῷ θανάτῳ παρέδωκεν ὁ καὶ μαθὼν, ὁ ἀλάστορ τὴν γενειάδα αὐτοῦ ἀπέτιλεν.

⁴⁶ (46) Ἐκστρατεύσας δὲ πάλιν κατὰ Βουλγάρων καὶ δεινῶς κατὰ τῶν σκελῶν ἀνθρακωθεὶς καὶ πυρετῷ λάβρῳ καὶ διακαεῖ συσχεθεὶς κατὰ τὴν Ἀρκαδιοπόλιν, ἀνέστρεψεν ²⁷ ἐγκλίσιος.

⁴⁷ (47) Καὶ ἐλθὼν ἐν Σηλυμβρίᾳ καὶ ἐκπλωίσας ²⁸ μέχρι τοῦ Στρογγύλου καστέλλου, θνήσκει ψυχῇ καὶ σώματι, βῶν καὶ λέγων: « Ὅτι ζῶν πυρὶ ἀσέεσθω παρεδόθην διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάσθω καὶ ἀνυμνεῖσθω ὡς Θεοτόκος· ἀληθὲς οὔσα. »

656 (48) Ταῦτα αὐτοῦ ἐπιδομένου καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹⁶ Ced. 16,21—23: Τῷ κη' ἔτει ἔστρεψε τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Εὐδοκίαν, τρίτην οὖσαν, Λύγουσταν καὶ τοὺς δύο ἀ. ὑ. Χρ. καὶ Ν. ἐποίησε Κ. τοῦ πατριάρχου ποιήσαντος εὐχὴν. ¹⁷ 769. ¹⁸ Τὸ κθ' ἔτει — ἔλθεν Εἰρήνη ἐξ Ἀ. καὶ ἐστέφθη ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ πρὸς γάμον Λ. βασιλεῖ τῷ ὀ. τοῦ Κοπρωνύμου Ced. 18,1—4. ¹⁹ 775. ²⁰ Τῷ λγ' ἔτει ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον κατὰ Βουλγάρων καὶ ποιήσας εἰρήνην ὑπέστρεψε καὶ τῶν Βουλγάρων ἰβ' χιλιάδας πεμπόντων εἰς Β. ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξελθὼν εἰς τὴν λεγομένην Λιθοσφραϊαν ἐπ. αὐτοῖς καὶ πάντας ἀνελὼν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν τ. τὸν π. ὦν. ἔ. ὡς μ. σφαγέντος Χριστιανοῦ Ced. 17,8—15. ²¹ Ced. 17,15—20: Ὁ δὲ τῆς Βουλγαρίας κύριος Ἐλέριχος. ²² ἀ. προῖδομαι γρ. αὐτῷ. Βουλὴν ἔχω τοῦ φ. Ced. ²³ π. οὖν μοι λ. Ced. ²⁴ φ. ὡς Ced. — ²⁵ ἀ καὶ συνδράμωσί μοι Ced. ²⁶ Ὁ δὲ κόρυθος, ὦν καὶ ἀνόητος, συνουκῆθη τῇ ἀπάτῃ τοῦ Βουλγάρου, καὶ γράφει δ. κ. μ. π. ἀπώλεσεν, ὅπερ ὁ Κοπρωνύμος ἀκούσας τὴν γ. ἀ. ἐξέτιλε Ced. ²⁷ 775. Ced. 17,21—18,2: Τῷ λε' ἔτει ἐκστρατεύει Κωνσταντῖνος. — καὶ θεηλάτῳ ὄργη κ. Ced. ²⁸ ὑπεστρ. Ced. — ²⁹ Ἐξομολογησὶς τοῦ κοπρωνίου καὶ κοπρωνύμου. Ced. 18,2—11. ³⁰ δια-πλωίσάμενος Ced.

τόκον Μαρίαν επικαλουμένου καὶ πᾶσι παρακα-
 λούμενου καὶ δογματίζοντος ὡς χρὴ τιμᾶσθαι καὶ
 σκυνεῖσθαι ὡς κυρίως θεοτόκον τὴν Ἄειπαρθένον,
 ὡς καὶ χαλεπῶς τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπέβ-
 η.

(19) Περὶ οὗ καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος πατριάρχης
 νικηφόρος ἀποστόλων τοιαύτα φησὶν (α)· « Ἐπειδὴ δὲ
 ἐκ τῶν Χριστομάχων περιθρυλλεῖται ἄπερ-
 οῖς ὁ τοῦ ψεύδους πατὴρ ἐμπνεύσει, φέρε καὶ
 τα διασκευώμεθα. Καταψεύδονται γὰρ διὰ τὴν
 Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὑβρίν χρό-
 νη μάλιστα καὶ παρατεταμένην ζωὴν καὶ βίον
 αὐτῆς μεμετρησθαι τῷ Μάμωνᾳ, καὶ εὐημερίας ἂν
 ἀκρον ἔλασαι, νίκας τε κατὰ θαρδάρων αὐτῶ καὶ
 ραγαθήματα ὡς πλείστα ἐπιγράφονται, ἃ τοῖς
 ἰεροσιν οὐδὲ εἰς ἀκρόασιν ἔρχεσθαι δίκαιον. Ὡς
 τῶν ἀπλουστέρων ἢ ἀμαθεστέρων τινὰς τοῖς
 τῆς ἀπάτης ἀναπλασμοῖς μὴ, βλάπτειν, τούτους
 ὑθύνοντες ἕκαστον δεινοῖς λόγοις ἑαυτοὺς φενα-
 ντικῶς ἀποφαίνωμεν τοῖς ματαιόφροσιν. Ὅτι μὲν
 οὖν ἐκείνου πᾶν αἰσχρὸν γέγονε, βδελυκτὸς τε
 καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις τοῖς εὐσεβέσιν
 ὄφθαι, οὐκ ἀσυμφανές. Καὶ γὰρ εἰς τὰ τῆς σαρκὸς
 ἡ καταστροφόμενος, καὶ τοῖς ἀπηγορευμένοις θαρ-
 ραῖς καὶ Ἑλλῆσι σῶμα καὶ ψυχὴν ὁ δειλαῖος ἐμ-
 ἀνόμομος, τὴν τῶν ἀλόγων ζώων παρήλασε
 κωδίαν. Καὶ ταῦτα οὐκ ὀλίγοι τῶν παρατηρησαμέ-
 νων αὐτῶ μέχρι δεῦρο περιόντες ἐπαγγελλέτωσαν.
 Ὡς καὶ τὰλλα δι' ἃ περὶ τὸ σῶμα αὐτῶ κατήν-
 αν. Πόνους γὰρ καὶ ἀληθῶς ἀρρήτοις, οἷα εἰκὸς
 ἢ ἢ κλωμένους πάσχειν, βαλλόμενος πονήρως
 καὶ ἀνηκέστως διέκειτο, καὶ τινα (167b) τῶν
 ὧν ὑπὸ τῆς ἐλικύσεως καὶ διαβρώσεως ἀπεβρύθη-
 ὶν αὐτῶ ἐλεεινῶς κατετρώχετο ἢ συναχέστατα δὲ
 τῶν Ἐρινύων ἐκδειματούμενος πικρῶς τε καὶ
 ὠδυνῶς πολλάκις τὸν νυκτερινὸν καιρὸν διήνυσε.
 κείσθαι τὰ νῦν λέγειν τὸ τῆς διαίτης ἀηδὲς τε καὶ
 ἰστον· ὅπερ γὰρ ἂν πρὸς ἀριστον βρώσεως ἂν,
 τελῶς καταποθὲν παρὰ τοὺς ἐμετοὺς ἐφθανε
 ἰόμενον. 657 Τὸ δὲ περὶ τοὺς ὑπηρετουμένους
 ἂν καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὑπηρεσίας
 ὑσαχθέστατον πῶς ἂν τις εἴποι (τὰ φέροντα σώ-
 α); Μάστιγι γὰρ ἐκάστης ἡμέρας πολλαῖς πολ-
 κτεξάνοντο σώματα· καὶ τὰς βῆεις παίων
 μαῖς καὶ λᾶξ ἐναλλόμενος οὐδὲν τῶν σαρκοβόρων
 ἰων φιλανθρωπότερον ἐπραττεν. Ἐκ στόματος δὲ
 ὧν καὶ ὀφθαλμῶν πηρώσεις, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
 ἢ κολαστήρια, καὶ σφαγὰς ἀδίκους ἀνδρῶν ἀθῶων,
 τοὺς διὰ πυρὸς πικροτάτους θανάτους, μάλιστα
 κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπιδεικνυμένους, τί χρὴ
 λέγειν; Οἱ γὰρ τῆς μανίας αὐτοῦ δυσμενεῖς
 σπισαὶ καὶ δορυφόροι βίνας μὲν ὡς πλείστας
 ῥώπων ὄσων ἀποτεμόντες, ὡς περὶ τὴν τοῦ Προ-
 μου πάλαι κεφαλὴν Ἡρώδη, οὕτω καὶ τῶ ἐφ'

A mante, et astantes, quod oporteat cam proprie et
 Delparam et semper Virginem honorare, monente
 turpiter et ægre miseram animam reddidit.

De quo et divinus Nicephorus patriarcha Cpolititanus ita loquitur : « Quoniam vero ab inimicis Christi nonnulla jactantur ex mendacii parentis afflatu, age vero jam cujusmodi sint ea consideremus. Nam ad Christi Domini Ecclesieque contumeliam mentiri ista solent, diuturnæ vitæ spatia cum maximis voluptatibus pessimo huic Mammonæ esse concessa, eundemque felicitatis summa contigisse. Sed et insignes de Barbaris victorias, et egregia multa facinora tribuunt, quæ ne auditu quidem par est admittere. Sed ne imperitioribus minimeque malis hominibus ea mendacia fraudi sint, redarguendi illi nobis erunt, ut quantopere se ipsi inanibus his sermonibus ludificentur intelligant. Igitur omnia illius quam turpissima fuisse, eumque Deo, angelis ac religiosis hominibus execrabilem exstirrisse, nequaquam est obscurum. Nam cum omni se in libidinum genere volutarct, iisque corpus suum et animum conspurcaret quæ tam Barbaris quam gentilibus sunt vitia, longe pecudes ipsas scditate superavit. Atque hæc non pauci qui cum eo vixerunt et hodieque supersunt testificari poterunt; nec non et varia corporis incommoda quidem idem fuit obnoxius. Doloribus enim ac cruciatibus, qui explicari dicendo nequeunt, excarnificatus, cujusmodi ulcerosa corpora perpeti consentaneum est, pessime ac sine ullo remedio erat affectus. Quare nonnulla membra ulceribus adesa ac consumpta cum intolerabili dolore diffuebant, sed et perpetuo intemperis agitata plerumque noctes insomnes ac molestissimas ducebat. Omitto victus acerbiter ac turpitudinem : quidquid enim in prandio cibi per fauces trajecerat, id subinde vomitibus excernebat. Nam illam in famulos arrogantiam ac feritatem atque in exigendis obsequiis morositatem quis assequi dicendo possit? Cædebantur quotidie virgis pluribus plurimorum corpora. In quos ille pugnis et calcibus insiliens nihilo se carnivoris bestis mitiore præstabat. Jam membrorum oculorumque mutilationes ac reliqua id genus acerba supplicia, tum innocentes homines ferro flammis interemptos, præsertim orthodoxos, quid attinet dicere? Etenim furoris illius satellites ac ministri nasos quamplurimos sanctis viris abscissos in disco, ut olim Herodi Præcursoris caput, sic novo Herodi suavissimi loco numeris offerebant. Ad hæc effossa plerisque lumina ambustasque genas, et exhaustum sanguinem testantur ii qui in hodiernum diem earum cladum vestigia circumferunt. Inusitata poro. et horrenda

Variæ lectiones et notæ.

1 εὐμερίων vulgo. 22 συνδιακτισαμένων Petavius. 23 προσάροτο βρ. ?
 1) In Antirrhæico in adv. Constantinum Copronymum, *Patrologia* t. C, col. 503, et plenius col. 989. Edit. Pata.

mortis genera ab eo lem excogitata non modo profunda norunt maria, sed et ipsa propemodum saxa personare videntur. Quod vero ad eas victorias spectat quas illius fautores rabidi ac furiosi homines falso huic affingunt, ut de ea loquar quæ inter omnes præcipua censetur, ejusmodi sunt. Cum ad propulsandos occidentales Scythiæ populos expeditionem parasset, collectis omnibus copiis commissoque cum hoste prælio, qualem inde victoriam retulerit, quæ ad hoc tempus supersunt vestigia declarant. Itque etiam hodie cava illa ad Acheloum urbem ac depressa planities indicat, cæsorū membrīs eo tempore constrata : nam universus pene Romanorum exercitus Seytharum gladiis confossus est. Quod si forte exiguum quiddam et contemnendum ab eo gestum est, ejusmodi istud fuit. Posteaquam Orientales barbaros a ducibus suis dissidere comperit et civili bello distineri, latronis more potius quam imperatoris in Armeniam et Syriam furibundus irrupit, ibique incolarum deditione occupatis aliquot castellis eosdem illos in Thraciam transportat. Hæc sunt istius hominis egregia facta, hæc commentitia de hostibus tropæa : ejusmodi, inquam, sunt quæ insolenter ille contra veritatem et pietatem molitus est. Etenim citra ullam verocundiam contra Deum bacchatus est sacrasque res ei tanquam donaria consecratis. Quin etiam angelicum illud et apostolicum monasticæ vitæ genus homo a Deo execeratus ac profanus et a Christiana religione falso cognominatus illaudati appellatione notavit : abominatio enim peccatori est pietas, et sanctus impurus est apud sceleratos. Jam vero qualem in eos tyrannidem exercuerit, quis pro merito, ut ante dixi, commemorare possit? Quippe conventiones illas pactaque quibus divino se numini obstrinxerant rescindere coactos, ac sacris vestibus exutos laicorum ad cultum lata lege nefarius ille transtulit. Quæ vero ad honorem Dei constituta erant monasteria, ea in militum diversoria et equorum stabula et latrinas stercoreas et a stercore cognominatus convertit. Tandem cum scelerum suorum et execrabilis vitæ terminum attingisset, acutarum febrium ardoribus exæstuans, gehennæ flammās, quæ se post vitam excepturæ erant, oculis usurpabat, ac pervigilis illius vermis morsus quodammodo sentiebat, in horrendos assidue clamores ac velientes erumpens, quæ erant gehennæ quædam initia. Tot igitur tantisque deliciis acquiescens, quibus Diocletianum et Maximianum olim immortuos accepimus, atque hoc modo male periens malus ille turpissimæque sceleratissimæque vitæ finem consecutus est, homo Christi sanctorumque ejus omnium inimicus atque hostis infensissimus. »

ταῖς οὖν καὶ τοσαύταις εὐπαθείαις ἐπαναπαυσάμενος, ὑφ' ὧν δὴ καὶ Διοκλητιανὸν τε καὶ Μαξιμιανὸν συντελεσθέντας ἀκούομεν, οὕτω κακῶς καὶ ἀθλίως

Variæ lectiones et notæ.

²⁶ ὀφθαλμῶν δ' ἐξορύξεις, omisso καὶ post ἐκχύσεις. ²⁷ ἐμβρόντιστοι vulgo. ²⁸ αὐτῶ? ²⁹ τῶν ἀνηρημένων?

ἡμῶν Ἡρώδη οἷον ὄρων ἰδοῦ καὶ ἐπίραστον ἐκδύμιζον ἐπὶ πίνακος. Ὀφθαλμῶν ἐξορύξεις, ²⁶ καὶ γενειάδος ἐμπορισμοὺς, καὶ αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ μέχρι καὶ νῦν τὰ σύμβολα περιφέροντες. Θανάτους δὲ βιαίους τῶν τοιούτων καὶ ἐξαισίοις ὁ τῆς θαλάσσης βυθὸς ἐπίσταται. οἱ λίθοι κρᾶζουσιν. Ἄς δὲ περιπλάττουσιν αὐτῶ νίκας οἱ ἐμβρόντιστοι ²⁷ καὶ λυσσῶδεις ὁμόφρονες αὐτοῦ, ἵνα μίᾳ τῆς κρατίστης αὐτῶν ἐπιμνησθῶμεν, τοιαῦτα εἰσιν. Ἐπειδὴ παρεσκευάστο πρὸς τὸ ἐν δυσμαίᾳ εἰσφικισμένον Σκυθικὸν ἔθνος ἀμύνασθαι, ὑπαβαρίζει πᾶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ ²⁸ στράτευμα, καὶ εἰς χεῖρας τε τοῖς πολεμοῖς ἰὼν, ὅποῖον αὐτῶ τοῦ πολέμου κράτος κατῶρθωται, μαρτυρεῖ τὰ φαινόμενα. ἄχρι γὰρ καὶ τῆμερον τὰ κατὰ τὴν Ἀγγελῶν καλουμένην πῶλιν κοῖλα καὶ πεδιάσιμα χωρία, ἃ τῶν εἰρημένων ²⁹ ἐδέξατο τὰ κῶλα, σαφῶς ὑποδεικνύουσιν. Ἔργον γὰρ τῆς Σκυθικῆς μαχαίρας ἅπαν σχεδὸν τὸ στράτευμα τῶν Ῥωμαίων γέγονεν. Εἰ δὲ τι μικρὸν καὶ οὐ πᾶν ἀξιόλογον ἔδρασεν, τοῦτό ἐστι. τοὺς γὰρ πρὸς ἀνατολὰς οἰκοῦντας θαρβάρους ἀκηκῶς περὶ τοὺς οἰκείους ἡγεμόνας διαστασιάζοντας καὶ πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀσχολουμένους, ληστρικώτερον πῶς μᾶλλον ἢ στρατηγικώτερον ὡς λυσσῶν ἐπιὼν τοῖς Ἀρμενίας καὶ Συρίας χωρίοις, τῶν ἐκείνους φρουρῶν αἰρεῖ ὁμοιογίᾳ τῶν προσοικούντων καὶ ἐπὶ τὴν θράκην αὐτοὺς μετήγαγε. Τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκείνου ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ κατ' ἐχθρῶν σχεδιαζόμενα τρόπαια. **658** Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας νεανειύματα. Ἀπηναιοχίτησι γὰρ κατὰ τὸ τοῦ Θεοῦ μανίᾳς καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τῶν ὡσπερ αὐτῶ ἀναθημάτων προσηκόντων. Καὶ τὸ ἀγγελικὸν δὴ τοῦτο καὶ ἀποστολικὸν τοῦ μοναχικοῦ βίου σχῆμα βδελυτόμενος ὁ θεομισθῆς τε καὶ βέβηλος, ἐπώνυμον τῆς θεοσεβείας, τὸ ἀμνημόνευτον αὐτοῖς ἐπέγραψεν ὄνομα. Βδελυγμὴ γὰρ ἀμαρτωλῶν θεοσεβεία, καὶ ὁ ὄσιος ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις. Οἱ δὲ πρὸς αὐτοὺς τυραννίδα ἐπιὼν ὁ τύραννος ἔδρασε, τίς ἂν, ὡς εἶπεν, ἀθίως διηγῆσται; Τὰς τε γὰρ παρὰ Θεῶ ἐπηγγελμένους αὐτοῖς ὁμοιογίας (168*) καὶ συνθήκας ἀθετεῖν ἐκδεικνόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀποβρίψαντας τὸ τῶν λαϊκῶν ἢ παράνομος ἐνομοθέτης μεταμφειένυσθαι. Τὰ δὲ εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἱδρυμένα μοναστήρια στρατιωτῶν οἰκητήρια καὶ ἵπποστάσια καὶ κοπρώνας ὁ κοπρόνους καὶ κοπρόνυμος πεποίηκεν. Εἶτα πρὸς τῶ τέλει τῶν κακῶν καὶ τοῦ θεοσυτοῦς αὐτοῦ βίου γενόμενος, καὶ πυρετῶν ἐξύττη καὶ φλογώσεσι καταπιμπράμενος, τῆς ἐκδεξομένης αὐτὸν γεέννης προδήλως τὴν φλόγα προθεώμενος καταπύριζετο καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος τὰ δῆγματα, σύντονόν τε καὶ γεγνῶτερον ἐκδοῶν ἐνδελχεστάτα τῆς γεέννης ταῦτα τὰ προαύλια καὶ προοίμια. Ταῦτα ἀπολλύμενος καταστρέφει τὸν ἀσχηστόν τε καὶ

Niceta e Slavis patriarcha mortuo, subrogatur ei venerabilis Paulus, doctrina et virtute praestans, genere Cyprius.

Imperatori delati sunt Theophanes, papias palatii, et cum eo cubicularii tres quasi sanctas et venerabiles imagines coluissent. Quod audiens, nudata in ipso delitescente impietate, eos inclementer caesos et cum ignominia traductos confessorum corona donavit.

Demum Aaron, Arabum rex, impressione facta in themata, et multis castris potitus, cum praeda magna recessit.

Leo vero, cum insana in gemmas arderet libidine, coronam quoque Heraclii in magna aede dedicatam concupivit, ablatamque gestavit in publicum progressus. Inde domum reverso caput ejus carbunculis graviter est affectum, vehementissimaque febris correptus et prostratus, animam efflavit praemium sacrilegii justum consecutus.

CCLV. De cane et ejus domino.

Sub imperio Leonis, cum quidam solus, cane comitante, iter faceret, est a latrone, quales itinera solent insidere, interfectus. Latrone fuga se subducente, canis eo in loco permansit domini cadaver custodiens. Forto alius quidam ea via pergens supervenit cadaverque videns, motus misericordia, tellure effossa sepelivit. Canis id officium pergratum habuit seque ultro homini qui heri sui corpori justa reddiderat comitem ac servum adiunxit. Erat autem is conditione caupo, et solebat canis iis qui couponam intrarent exirentque adulari. Post aliquantum temporis accidit ut latro in couponam intraret; quem canis agnoscens allatravit inque ejus faciem insiliit. Hoc saepius factum Dei instinctu apud multos suspicionem excitavit; ideo comprehensus et coram iudice constitutus, cum facinus uti erat ab eo perpetratum confessus fuisset, morte multatus est.

CCLVI. Regnum Constantini et Irenes Atheniensis, ejus matris.

Post Leonem imperavit Constantinus, ejus filius, cum matre sua Irene annos septem et decem. Sub eo pia doctrina coepit libere doceri Deique verbum propagari et monasteria cum omni securitate et

(6) Τοῦ δὲ Νικήτα πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Σαλαβῶν τεθνηκότος, προ(168^b)χειρίζεται (πατριάρχης Παῦλος ὁ τίμιος ⁴⁸, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τετιμημένος, Κύπριος τῷ γένει.

(7) Κατεμνηύθη δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ὅτι Θεοφάνης ὁ παπίας τοῦ παλατίου, καὶ κουβικουλάριοι τρεῖς σὺν αὐτῷ σέδονται καὶ προσκυνοῦσι τὰς ἁγίας εἰκόνας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκεκρυμμένην κακίαν ἀπογυμνώσας, τοῦτους ἀνηλεῶς ἐτυψε καὶ λαθραίως φονεύσας ὁμολογητὰς ἐποίησεν.

(8) Ὁ δὲ Ἀαρὼν, ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς ἐξελθὼν ἐν τοῖς θέμασι καὶ κάστρα πολλὰ παραλαβὼν καὶ αἰχμαλωσίαν ⁴⁷ ποιήσας, ὑπέστρεψε.

(9) Ὁ δὲ Λέων λιθομανῆς ὑπάρχων λίαν, ἡράσθη τοῦ στέμματος Μαυρικίου καὶ λαθῶν ἐφόρειεν αὐτὸ καὶ προῆλθεν. Ὑποστρέψαντος ⁴⁹ δὲ ἀπηνθρακώθη δεινῶς ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ οὕτω σφοδρῶτα πυρετῶ συνχόμενος ⁵⁰ καὶ φθειρόμενος ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τῆς ἱεροσυλίας τὰ ἐπιχειρεῖα κομισάμενος.

ΣΝΕ'. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ ⁵¹.

⁴⁸ Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνθρώπων τινὲς ἰδὼν ὀδεύοντι ⁴⁹ κύων ἠκολούθει· ληστής δὲ ἐνόδιος τινὲς ἀνθρώπων ἀποκτείνας ἀπέδρασε. **661** Τοῦ (δὲ) κυνὸς (ἀπο)μείναντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, ἑτερός ⁵⁰ τις ἀνθρώπος κατὰ ⁵¹ τὴν ὁδὸν ἐλθὼν καὶ τὸ σῶμα ἰδὼν καὶ σπλαγχνισθεὶς, ὀρύξας ἐθαψεν αὐτὸ ἐν τῇ γῆ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ κύων καὶ ἀποδεξάμενος ἠκολούθησε ⁵² τῷ θάψαντι (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου αὐτοῦ) εὐνοϊκὴν δουλείαν (αὐτῷ) ἀποπληρῶν· — ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος· — πάντας δὲ τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας (εἰς τὸ ἐργαστήριον) ἔσαιεν ὁ κύων. Χρόνῳ ⁵³ ἔιποτε συνέθη τὴν φονέα εἰς τὸ καπηλίον εἰσελθεῖν, ὃν ἐπιγνοὺς ὁ κύων, ὑλάττει καὶ ἐπεπῆδα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ (καὶ εἰσελθεῖν οὐκ εἶα τὸν ἀνθρώπων). Τοῦτο δὲ πολλάκις γενόμενον ⁵⁴ εἰς ὑπόψιν πολλοὺς θείου ⁵⁵ τινὸς κινήματος ἤγαγε· (διὸ) καὶ συσχεθεὶς, εἰς κρίσιν παρεδόθη καὶ τὸ πρᾶχθὲν ὁμολογήσας μετὰ πάσης ἀληθείας, ἀνηρέθη ⁵⁶.

ΣΝΖ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν.

⁵¹ Μετὰ δὲ Λεόντα ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἔτη ιζ', ἐπ' οὗ τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα ἔλαχεν ἀρχὴν παρρησιαζεσθαι καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι καὶ τὰ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁸ 780. Ced. 19,15 : τῷ ε' ἔτει τέθνηκε Νικήτας Κ. π. ὁ ἀπὸ Σ. εὐνοῦχος καὶ πρ. ⁴⁹ τ. ἀναγνώστης Κ. cod. ⁵⁰ Ced. 19,17—21 : τῇ δὲ μέσῃ ἡμέρᾳ τῶν νηστειῶν. ⁵¹ αἰχμαλώτου; (αἰμαλιῶ, cod.) — ⁵² Ced. 20,5—8 λ. δὲ λ. ὑπ. ἡρ. τοῦ στ. τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας ὅπερ ἦν Ἡρακλείου καὶ ⁵³ ὑποστρέψαντος δὲ Ced. ⁵⁴ συν. κακὴν κακῶς τὴν ψ. ἀπέβηξε, τῆς λ. κ. τὰ ε. Ced. ⁵⁵ Θαυμαστὴν περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ φονέως rubrica cod., π. τοῦ κ. ἐπιγνόντος τὸν φονέα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ Par. 1798. ⁵⁶ Ced. I. 769,11—772,2 : ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις (τῷ ε' ἔτει Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου) ἄ ⁵⁷ ὁδ. μ. Ced ⁵⁸ δὲ Ced. ⁵⁹ ἄ κατὰ συγκυρίαν ἀνὰ ὃ ἐκείνην διαρχόμενος, τὸ σ. ἰ νεκρὸν ἐρρίμμενον καὶ σπ. Ced. ⁶⁰ ἠκολούθη cod. ἠκολούθει Ced. ⁶¹ χρόνῳ δὲ παρωχηκότος κ. καὶ τὸν φ. ε. τοῦ κατὰ τὸ κ. Ced. ⁶² γιν. Ced. ⁶³ θείῳ κινήματι Ced. ⁶⁴ τῆς θείας δίκης ἀμυναμένης αὐτὸν Ced. — ⁶⁵ 780. Ced. 20, 8—12 : Κόσμου ἔτος εσού', τῆς θείας σαρκώσεως φού' Κ. σὺν. τῇ μ. ἄ. Ἐ. ἀρόδοξοι ἐβασίλευσαν ἐ. ε'. Τούτῳ τῷ ἔτει ἡ εὐσεβεστάτη Εἰρήνη ἄ.κ.α τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ θεῶν παραδόξως τὴν βασιλείαν ἐγχειρίζεται.

ρια μετά πάσης ἀδείας καὶ σπουδῆς ἀνοικο-
ι, ἐπ' αὐτοῦ ἀναλαμφάσας πάσης ἐκκλη-
ς καταστάσεως.

Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας (τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν τῆς
ς μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς) συμβούλιον ποι-
τινὲς ⁶³ τῶν ἐν τέλει, εὐφῆμισαν εἰς βασιλέα
ον τὸν Καίσαρα, ἀνδράδελφον αὐτῆς.

⁶⁴ (3) Οὗς δείρασα καὶ δημεύτασα ἐξώρισεν
ιροῖς τόποις). Τοὺς δὲ ἀνδράδελφους αὐτῆς
ς (τε) καὶ νομβελήσιμους ὕντας ἀποκείρασα
αι καὶ μεταδύναμι τῷ λαῷ πεποίηκεν (ἐν)
| τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· ἐν ἧ καὶ προελ-
ασικικῶς δημοσίᾳ) σὺν τῷ υἱῷ ⁶⁵ προσ-
ῆ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθέν
ἐπικαλλώτισθον ⁶⁶ διὰ μαργαριτῶν.

Ἐν δὲ τῷ Μακροῦ τείχεϊ ⁶⁷ ἀνθρωπὸς τις
εὔρε λάρνακα, καὶ ταύτην ⁶⁸ ἀποσκεπᾶσας
ινδρα κείμενον μέγαν ⁶⁹ καὶ γράμματα κε-
να ⁷⁰ ἐν τῇ λάρνακι ⁷¹ γράφοντα τάδε·
ς μέλλει γενᾶσθαι ἐκ Παρθένου (Μαρίας),
εἰς αὐτόν. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ
(τῶν βασιλέων) πάλιν, ὦ ἦλιε, ὦ φεῖ με. ⁷²
Καὶ τῆς πανευφήμου Εὐφημίας τὸ λείψα-
ροθυθισθὲν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῇ λάρνακι
⁷³ Κοπρωνύμου) εὐρέθη ἐν Ἀττικῷ ⁷⁴ τῇ
νυκτερινῆς ἔψεως, καὶ (169^α) ἀνακομισθὲν
: προσευχούσης τιμῆς ἀπετέθη πάλιν ἐν τῷ
ινει, ἔπει αὐτὸς μὲν ⁷⁵ ὁ Κοπρωνύμος καὶ
ς ἀρμαμεντάριον ⁷⁶ καὶ κοπροθέσιον ἐποίη-
δὲ Κωνσταντίνος ἅμα ⁷⁷ τῇ μητρὶ αὐτοῦ C
ἀνακαθάρας αὐτοῦ· τοῦτον καθιέρωσεν.

Ἀπέστειλε δὲ Εἰρήνη πρὸς Κάρολον τὸν
τῶν Φράγγων ⁷⁸, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα
ηται εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς.

Ἄλλὰ ⁷⁹ διασκευασθέντος φθόνῳ, ἤγαγε κθ-
63 τῶν Παφλαγόνων ὀνόματι Μαρίαν (τὴν
υ Φιλαρέτου ἐγγόνην), καὶ συνέζευξεν αὐτὴν
τίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς ⁸⁰, ἀκοντος καὶ μὴ βου-
διὰ τὴν σχέσιν, ἣν εἶχε πρὸς τὴν τοῦ Κα-
υγατέρα.

Ἀαρὼν δὲ ⁸¹, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, κατὰ
ως ἦλθεν ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ περιεκά-
Χρυσόπολει.

Ὁ δὲ βασιλεὺς πέμψας λαὸν καὶ τὴν λίμνην D

A cura restaurari, et eo imperante refulsit omne ec-
clesiasticum institutum.

Quadraginta autem diebus postquam regno cum
sua matre potitus est, nonnulli procerum cogita-
verunt de Nicephoro Caesare, mariti imperatricis
fratre, in imperium evehendo.

Iis detectis imperatrix, publicatis eorum bonis,
varios in locos relegavit; mariti sui fratres Cæsa-
res et nobilissimos raso capite in ordinem sacer-
dotum redegit qui Natalitio Christi festo sacris
populum impertirent. Quo die ipsa quoque publice
regioque apparatu progressa, ecclesie obtulit a
marito suo sublatam coronam, margaritis a se or-
natam.

B Apud longum murum quidam fodiens in cistam
incidit, qua purgato et reclusa, invenit intus re-
cumbentem virum magnum, litterasque cistæ in-
sculptas quæ hanc sententiam reddebant: « Christus
ex Virgine Maria nascitur inque eum credo. Con-
stantino et Irene imperantibus, sol, me rursus vi-
debis. »

Tunc et Euphemie laudatissimæ martyris reli-
quie, olim a Copronymo in mare cum cista pro-
jectæ, per nocturnam visionem in insula Lemno re-
pertæ sunt, et cum debita reverentia relatæ, iterum
depositæ sunt in proprio sacello, quod in arma-
mentarium et stercorarium stercoreus ipse animo
et nomine converterat, quod vero Constantinus cum
matre sua purificatum rursus consecravit.

Irene ad Carolum, Francorum regem, misit qui
filiam ejus filio suo Constantino in conjugem pete-
rent.

Sed rupto invidia fœdere, puellam accersivit ex
Paphlagonia, nomine Mariam, sancti Philareti con-
sanguineam, quam Constantino suo filio, conjugem
locavit licet invito et repugnantem propter affectum
quem erga Caroli filiam conceperat.

Aaron vero, Arabum dux, contra urbem venit
cum manu valida et in Chrysopoli circumsedii.

Imperator autem, missis copiis et Banes palule

Variæ lectiones et notæ.

. 20,12—14. ⁶³ τ. τῆς συγκλήτου ἠθέλησαν βαλέσθαι N. τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς β. Ced. 28,14—19. Οὗς κρατήσασα ἡ βασίλις ἔτυψε καὶ ἐξ. — ⁶⁴ δεκαετὶ ὑπάρχοντι Ced. λωπίστα διὰ μαργάρων Ced. ⁶⁵ Ced. Ced. 21,6—11 : τούτῳ τῷ ἔτει (α' ἐν τοῖς μακροῖς ⁶⁶ τῆς Θράκης add. Ced. — ⁶⁷ ἀποκαθάρας καὶ add. Ced. ⁶⁸ εὔρεν Ced. ⁶⁹ Οὗτος Διοσκουρί-
φιλόσοφος καὶ τοῦτα περὶ τῆς (Scholion). ⁷⁰ ἔγχεα. Ced. ⁷¹ λ. περιέχοντα Χριστός
Ced. 20,22—21,3. τοῦτο καὶ τῆς π. μάρτυρος Ἐ. τὸ λ. Ced. — Καὶ μέντοι καὶ τῆς Par. (Du-
Bulg — Ced. ⁷² ἔπει ἀέννητον μύρον βιόζον διπέλει Ced. ⁷³ ὑπὸ τοῦ τυράννου καὶ τοῦ μισο-
Bulg. ⁷⁴ ἐν τῇ Λέσθῳ v. Par. Bulg. — ἀπὸ τῆς Ἀθήνων ἢ Θεοφιλῆς Εἰρήνην ἐκόμισε καὶ τὸν
τοῦ Ἰπποδρόμου ναὸν αὐτῆς περικαθάρασα ἐκεῖ αὐτὸ κατέθετε Ced. ⁷⁵ μὲν om. Par. So Bulg.
μεντοντο col. ⁷⁶ σὺν τῇ μ. τῇ Ἐ ἀνακαθάραντες ἄ. τοῦτο καθιέρωσαν Par, Bulg. ⁷⁷ 781.
12—17 : τῷ β' ἔτει ἀπ. Ἐ. πρ. ⁷⁸ ὄγαν cod. ⁷⁹ Φραγγίας καὶ ἐνυμφεύτατο τὴν θυγατέρα αὐτοῦ
λιγομένην Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς Ced. ⁸⁰ Ced. 783. Ced. 23,20—22 : τῷ θ' ἔτει λύσσα ἡ
τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν ἤγ. κ. ἐκ τῶν Ἀρμενιακῶν ἀπὸ Ἀρμενίας; ἔ. Μαρίαν
Ced. ⁸¹ τοῦτου add. Leo. ⁸² αὐτῆς μὴ θέλοντι καὶ ἐποίησε τοὺς γάμους Ced. ⁸³ 786. ⁸⁴
us Aaron Hist. misc. sci. Harum. ⁸⁵ Imperatrix misso Antonio domestico suo cum ordinibus ob-
im Hist. misc.

occupata, Aaron rogat pacem inter se fieri. Electi igitur ad hoc negotium Stauracius logothetes, Petrus magister, Antonius domesticus, et primatum liberi, et ad Arabem non interposita fide publica egressi, ab eo in vincula coniecti sunt; itaque coacti Romani ingenii pretio eos redemerunt pacemque fecerunt, et recesserunt Arabes.

Misso autem Irene Stauracio logothete cum magnis viribus contra Slavorum gentem, omnes subiecit et vectigales imperii Romani fecit.

Deinde processit imperator cum matre in partes Thraciae, cum musicis instrumentis et multis copiis, et usque ad Beroen contendit; et hanc urbem reparatam Irenopolin vocavit, Auchialum etiam exstruxit et reversus est cum magna letitia et exultatione.

Patriarcha vero Paulus Cyprius, morbo affectus et suam inde migrationem per divinam revelationem noscens, solio relicto, in monasterium Flori se contulit. Eum confestim convenit imperator cum matre, causam recessus sciscitans. Ille lacrymis perfusus respondit: « Utinam solio pontificali nunquam insedissem, Ecclesia Dei per tyrannidem oppressa etque ab aliis catholicis solis avulsa anathemateque notata! » Hoc audientes imperatores cum tristitia et vultus demissione recesserunt. Et mittunt ad eum patricos quæ ipse narraret ore proprio audirent, ad quos cum magna fiducia locutus est et in fine ait: « Nisi synodus universalis fiat, et obtinentem apud vos correxeritis errorem, nulla vobis superest salus. » Responderunt ipsi: « Cur ergo in ordinatione tua imagines nunquam adoraturum subscripsisti? » Tum ille: « Hæc, ait, lacrymarum mearum causa est, illud me ad poenitentiam amplectendam impulit, Deum deprecantem ne me veluti pontificem huc usque mutum, nec veritatem solo insanie vestrae metu detentum, palam enubiantem corripiat. » Hæc audientes abierunt multa inter se disputantes. In his verbis, scelestam hæresim respuens et verbum veritatis proclamans, obdormivit in pace et recta fide, magnum imperatoribus relinquens et omnibus piis civibus de se desiderium. Erat enim veneratione dignus et omni virtute ornatus, unde omnes fiduciam magnam in eo reponabant.

Ἐβάνης κρατήσας, εἰρήνην Ἀαρὼν ἐξαιτείται μεταξὺ αὐτῶν γενέσθαι⁹⁰. Συναρπασθέντες οὖν ἐπὶ τοῦτου⁹¹ Σταυράκιος ὁ λογοθέτης, καὶ Πέτρος ὁ μάγιστρος, καὶ Ἀντώνιος ὁ δομέστικος, καὶ τέκνα τῶν πρωτεούτων, καὶ ἄνευ λόγου πρὸς αὐτὸν ἐξελθόντες, δέσμοι ἐκρατήθησαν παρ' αὐτοῦ· διόπερ ἀναγκασθέντες οἱ τῆς πόλεως καὶ δῶρα πλείστα δόντες ἐββύσαντο τοῦτους καὶ εἰρήνην ἐποίησαν, καὶ ἀνεχώρησαν οἱ Ἄραβες.

⁹⁰ (10) Σταυράκιον δὲ τὸν λογοθέτην ἀποστειλάσαι Εἰρήνην μετὰ δυνάμειος πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαβηρῶν ἔθνων, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποφόρους ἐποίησε τῆ βασιλείᾳ⁹² τῶν Ῥωμαίων.

⁹¹ (11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης μετ' ὀργάνων μουσικῶν καὶ λαοῦ πλείστου, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βεροίας⁹³· καὶ ταύτην κτίσας Εἰρηνόπολιν ἐκάλεσεν, ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγχιάλον, καὶ ὑπέστρεψε μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης.

⁹² (12) Ὁ δὲ πατριάρχης Παῦλος ὁ Κύπριος, ὀφθελήσας (καὶ τὴν ἐνθύνει μετὰ στασιν αὐτοῦ γεγονότος ἐκ θείας ἀποκαλύψεως), τὸν θρόνον καταλιπὼν (ἀπῆλθον) ἀπεκείρατο ἐν 664 τῇ μονῇ τῶν Φλώρου. Ἀπέρχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, βουλόμενος μαθεῖν τῆς ὑποχωρήσεως τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ μετὰ πολλῶν δακρύων ἔφη· « Ἐθε μὴδ' (ὄλω) ἐκάθισα ἐν τῷ θρόνῳ⁹⁴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσχισμένης ὑπαρχούσης ἐκ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ ἀνοθεματιζομένης. » (Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ βασιλεῖς μετὰ σκυθρωπότητος καὶ κατηφέας ἀνεχώρησαν. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὸν πατρικίους ἀκούσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, πρὸς αὐτὸν μετὰ παρρησίας ἐν τῷ τέλει τῆς διδασκαλίας εἰπὼν) « Ἐάν⁹⁵ οὖν μὴ σύνοδος οἰκουμένη γένηται καὶ τὸ σφάλμα διορθωθῇ τῆς πίστεως ἡμῶν, οὐκ ἔχει σωτηρίαν. » Οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· « Καὶ ἵνα τί (καθ) υπάγραφας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαί σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν (τὰς ἀγίας) εἰκόνας; » Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο⁹⁶· « Καὶ διὰ τοῦτο (κάγω) θρηγῶ καὶ πρὸς (τὴν) μετένοισαν καταφεύγω, δεόμενος ἵνα μὴ ὡς ἄρχιερέα κολάσῃ με (ὁ Θεὸς καὶ ποιμένα) σιγήσαντα μέχρι νῦν καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ φόβῳ τῆς μανίας ὑμῶν (καὶ μαιτρονίας). » Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες ἀπῆλθον, ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πολλὴν ἀπέκρισην καὶ συζητήσιν.) Ἐν τούτοις (οὖν ἅπαντες τὴν μυστηρῶν διαπτύων αἵρεσιν καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας κηρύττων), ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ⁹⁷ (τε καὶ ὀρθοδοξίᾳ, μέγα πένθος καταλιπὼν τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ τῷ γ' ἔτι εἰρηνεύσσα Εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀράβων Cod. 21,18. ⁹¹ ἐπὶ τοῦτ. cod. ὑπὸ τ. ? ⁹² 783. Cod. 21,18 — 22: Ἀποστέλλει Στ. πατρικίον καὶ λ. κ. τῶν Σόλαβίων δ; καὶ καταλιπὼν ὑπ. ⁹³ ἐπ. τῆς βασιλείας. ἔλθον δὲ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα λαθίων ἤγαγε τῇ βασιλείᾳ Cod. ⁹⁴ 784. ⁹⁵ Βεροίας Λου. ⁹⁶ Παρὶ τοῦ ἁγιωτάτου Παύλου τοῦ πατριάρχου Cod. 22,1—15; τῆ δ' ἔτι Π. ὁ θεῖος καὶ ἀγιώτατος π. ἀσθενήσας κατέλιπε τὸν θ. καὶ ἐν τῇ μ. τῶν Φ. ἀπεκέρθη. Ἐρχ. οὖν, π. ἡ βασιλίτσα λυπούμενη καὶ φησί· Τί τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ μ. θρηγῶν ἔφη. ⁹⁷ ἐν τῷ τῆς Ιερουσαλῆς θ. τῆς ε. τοῦ Θεοῦ τυραννουμένης καὶ ἐσχ. ἐκ τῶν λ. καθολικῶν θρ. Cod. ⁹⁸ καὶ ἐάν μὴ σχ. οἰκ. καὶ τὰ ἐν μεσοφ. σφάλματα δ. οὐκ ε. σ. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ Cod. ⁹⁹ ἔφη Cod. ¹⁰⁰ τοῦ Θεοῦ add. Cod. ¹⁰¹ ὡς Ι. μ. κ. σ. ἕως τοῦ νῦν Cod. ¹⁰² εἰρ. Ἐκτοτε οὖν ἤρξατο λαλεῖσθαι ὁ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων λόγος παρρησίᾳ ὑπὸ πλῶτων Cod.

σι πᾶσι τῆς πόλεως· ἦν γὰρ σεβάσιμος ἀνὴρ καὶ πάσῃ ἀρετῇ κοκοσμημένος, εὐθὺν καὶ πολλὴν εἰς αὐτὸν ἐκέκτηντο πάντες).

β) Ἄντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ταράσιος ὁ ἀση-

A *Ejus loco ordinatur Tarasius qui tunc a secretis erat.*

ι) Διὰ [οὖν] βασιλικῆς παρακλήσεως (ἀπὸ τοῦ 665 καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ τῶν βασιλεύουσαν πόλιν πάντων τῶν ἐπισκόπων) κατὰ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπισυναχθέντων ἁπλῆ καὶ παραινέσει (169b) Ταρασίου πατριάρχου γενέσθαι σύνοδον προσκυνεῖσθαι τὰς ἁγίας· τὰς περὶ συνόδου δὲ θείας Γραφάς εἰς τὴν πάντων τῶν βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ πανεξαμένων ὑπαναγίνωσκαι καὶ ἀντιβάλλειν), Κοπρωνούμου σχολάριοι γυμνώσαντες τὰ ξίφη τὸν σύλλογον διεύλισαν.

Præcepto igitur imperatoris ex Roma cæterisque sacris thronis et omnibus qui urbium reginae subsunt episcopis in templo Sauctorum Apostolorum convenientibus in synodum, ex consilio et exhortatione Tarasii patriarchæ, ut honor sanctis imaginibus restitueretur, vix imperatorum sacræ in approbationem synodi datæ legi cœperant, cum Copronymi scholarii gladios evaginantes, cœtum solverunt.

Οὗς οἱ βασιλεῖς αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξαγαδάσπλους προφάσει εὐωχίας εἰς τὰ Μαλαγίνα ἀξίως χώρας ἀτίμως ἐξήλασαν.

B *Quos imperatores confestim urbe pellentes, occasione ex convivio capta armis spoliatos in Malaguina ad proprias sedes cum opprobrio remiserunt.*

Τὸν δὲ ἴθειον Ταράσιον σὺν τοῖς προβήθει-σκόποις ἐν Νικαίᾳ ἀποστέλλουσι.

Tarasium vero cum antedictis episcopis Nicæam convocant.

γ) Καὶ γενομένης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς, ἀπίλαθε πάλιν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀρχαῖον κόσμον*. Ἡ οὖν ζ' αὕτη σύνοδος τῶν ἐν Νικαίᾳ β' συνελθόντων 10 τιν' Πατέρων ἐν ἔτει τῆς Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς ἡγούσῃ.

C *Et celebrata sancta et œcumenica synodo Ecclesia pristinum suum ornatum recepit. Septimum hoc est consilium, eorum quæ in Nicæa secundum. Convenerunt eo trecenti quinquaginta septem Patres, anno regni Constantini et Irenes, matris ejus, octavo.*

Ταύτης ἡγούοντο 11 Πέτρος πρεσβύτερος καὶ τοῦ ἁγίου Σάβα, τὴν τόπον ἐπέχων Ἀδριαπα Ῥώμης, Ταράσιος ΚΠ. Ἰωάννης, Γεώργιος, Θεομᾶς μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποθετητῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς ἡμερῆς, τοῦ τε Πολιτιανοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ ἡμερῆς Ἀντιοχείας, Ἠλία Ἱεροσολύμων, κατὰ τὴν ἀθέσμως συναθροισθεῖσθαι παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ τμηκαῦτα βασιλεύοντος, τῆς ἀνόμως ἡμερῆς συναθροισθεῖσθαι καὶ ὀνομασθεῖσθαι ζ' ἡμερῆς ὑβρίαι καὶ καταστροφῆ 666 τῶν σεβάστων καὶ ἁγίων εἰκόνων, κενολογησάσης ὅτι ὡς οἱ Χριστιανοὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσκύνουσι καὶ ἀναθεματίσασα ἡ ἁγία σύνοδος καὶ ἀρχοὺς αὐτῶν, Θεοδόσιον τὸν Ἐπίσκοπον, Σισίνιον Πέργης, οὗ τὸ ἐπίκλην Πιστιλλᾶς, Βασίλειον Ἀντιοχείας Πισιδίας τὸν λεγόμενον Τρικλάχθον, τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀρχῆθεν παραδεδωμένην κληρίκα προσκύνησιν ἀνανεώσασα, ὥρισε παύσας ταύτας τῷ σταυρῷ προσκυνεῖσθαι.

D *Huc præerant Petrus presbyter et abbas Sancti Sabæ, legatus Adriani papæ Romani; Tarasius patriarcha Cpolititanus; Joannes, Georgius et Thomas, monachi et presbyteri, legati sedium apostolicarum Orientalis diœcesis, et vicarii politiani patriarchæ Alexandriini, Theodoretî Antiocheni et Eliæ Hierosolymitani. Abrogata est synodus antea illicite convocata a Constantino tunc regnante, illegitime et illicite congregata, et sextum concilium vocatum, quæ, in contumeliam et ruinam venerandarum sacrarumque imaginum, effutiverat sanctas imagines a Christianis deorum instar coli. Hæc conventiculum sacra synodus anathemate percussit, atque simul Iconoclastarum duces, Theodosium Ephesinum, Sisinnium Pergensem, cui cognomen Pistillas, Basilium Antiochiæ Pisisidæ dictum Tricacabum, Augustarum vero imaginum antiquitus traditum Ecclesiæ restituit cultum, ac definiit eas crucis instar esse venerandas.*

Ζ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου μόνου 10.

CCLVI. Regnum Constantini solius.
Interim quidam de amicis Irenes, invidia ducti,

Varis lectiones et notæ.

1. 22,16—24 τῷ ε' ἔτει. * 786. Ced. 23,1—3: τῷ ε' ἔτει συνόδου κηρυχθεῖσθαι ἐν τῷ ν. τῶν ἀνυποβόησαν καὶ ὑπερέται τοῦ διαβόλου. Σύνοδος ζ' cod. περὶ τῆς ζ' συνόδου Mon. 170b. * καὶ μετὰ εἰρηθῶν εἰσελθόντων σὺν αὐτῷ ἐταράχθησαν καὶ ὑπεστρέψαν Ced. — ' τῷ ε' νοίχθη ἐν Νικαίᾳ ἡ καθολικὴ Ced. 23,4. τῷ δὲ η' ἔτει — γέγονεν ἐν Ν. οἰκουμένη ζ' σύνοδος ἡ καθολικὴ ἔ. διὰ Ταρασίου — τὸν α. κ. ἀ. 6—9. * Γερμανὸς δὲ μητροπολίτης Κυζίκου καὶ Ἀντιόχειας Κρήτης ὑπέγραψαν ἀπατηθέντες, ὕστερον συνεφώνησαν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει cod., om. ed. et Leo. 10 συνελθ. π. ἐν Ν. τὸ β' τῷ Ced. 23,9. 11 εἰ τὰς εἰκόνας σὺν τῷ σὲ διορίσαντες πρ. γ' ψευδωνύμου πατριάρχου ἀνεθεματίσαν, Ἀναστάσιον φησὶ καὶ Κωνσταντίνον καὶ τὸν Νικητῆν Ced. 23,10—15. 12 ὅτι ὡς? 13 Rubrica hæc in codice evanuit, nec in Mon. nec in Par. 1703 ada. — 14 790 Ced. 23,23—24,15; Τῷ ε' ἔτει. — τῶν προσφιλῶν. Ἐ καὶ β. οἷον τὰ πρ. ε.

et ut sibi rerum administrationem vindicarent, matrem cum filio committunt, persuadentes Irene imperium ipsius proprium esse, neque filio a Deo destinatum. Quo dolo illa, utpote mulier, decepta, cupiditate etiam imperandi alloquin urgente, ita rem habere apud animum suum pro certo statuit. At imperator annum jam agens vicesimum viribusque valentissimus et ad bella idoneus, nullius se rei potestatem habere indigne ferebat et contra matrem suam jam quaedam machinabatur. Quod cum e Stauracio intellexisset Irene, domesticos filii omnes verberibus multatos relegavit; magistrum Petrum et Theodorum patricium Camulianum aliosque proceres in castris deportavit. Filium quoque conviciis acriter insectata, complures dies in publicum prodire vetuit. Juramento quoque exercitum et senatum obstrinxit, eos, ipsa vivente, filio imperium non delaturos.

Soli Armeniaci milites id recusarunt, Constantinum et Irenem sicut ab initio imperatores salutantes.

Hæc Alexium drungarium vigiliarum, cognomento Moseleni, ad eos demulcendos misit. Armeniaci cum secum retentum sibi profecerunt, proprium ducem in custodiam conficientes et Constantinum solum imperatorem proclamantes.

Nuntio hujusmodi accepto reliquorum thematum turmæ similiter Constantinum solum acclamarunt, diabolo hanc infidelitatem et perjurium suggerente.

Irene, exercitus impetum timens, filium suum ad eos misit; milites, Constantino in imperii sede confirmato, matrem omni potestate abdicarunt.

Alexium autem in ducem Armeniacorum imperator confirmavit. Deinde, in urbem reversus, Stauracium et Aetium protospatharios et matris suæ familiares crudeliter verberatos in exsilium egit, ut et reliquos omnes ejus domesticos et eunuchos; ipsam vero in palatio Eleutherii, quem ipsa exstruxerat, et in quo magnam opum vim reposuerat, quietam vitam agere jussit.

Contigit incendium quod patriarchii triclinium, Thomaites dictum, et ei subjectas cameras consumpsit ubi erant repositæ schedæ universæ Scripturæ quibus eam magnus Chrysostomus fuerat interpretatus, grassatumque est usque ad milliarium et quæstorium, omnibus quæ in medio erant exustis.

Imperator, expeditione in Bulgaros facta, victor rediit.

Α αὐτὸς τὴν Εἰρήνην, βουλόμενος τὰ πράγματα οὕτω διοικεῖν, συνέβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, πείσαντες αὐτὴν ὡς οὐκ ἔστιν ὄρισμένον παρὰ Θεοῦ (τὸ) κρατῆσαι τὸν υἱὸν σου, ἀλλὰ σὴ ¹² ἴστιν ἡ βασιλεία. Ἀὕτη δὲ, ὡς ἄτε γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ¹³ καὶ στέργουσα τὸ φιλαρχόν, ἐβεβαιώθη τῷ νοτὶ οὕτως εἶπει. Ὁ οὖν βασιλεὺς, εἰκοσαετῆς ὢν καὶ βρωμαλιώτατος πάνου καὶ ἱκανὸς ἐν τοῖς πολέμοις, ἐλυπητο μὴδὲν ¹⁴ ἐξουσιάζων καὶ ἐμελέτησε ¹⁵ κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἦ δὲ, τοῦτο γνοῦσα ¹⁶ παρὰ Σταυρακίου, τοῖς μὲν εἰκείους ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας τύψασε ἐξώρισαι, τὸν δὲ μάλιστα (Πέτρον) καὶ Θεόδωρον πατρικίον τὸν Καρουλιανὸν καὶ ἑτέρους τῶν ἐν τιλαῖ ¹⁷ ἐν κάστροις ἐξώρισαι, τὴν δὲ υἱὸν αὐτῆς πολλὰ λοιδορήσασα ἀπρότερον ἐποίησε ¹⁸, πάντα δὲ τὸν στρατὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει ὁμοῦσαι πεποίηκεν, ὅτι « Ἔως οὗ ζῆς, οὐ καταδιζόμεθα τὸν υἱὸν σου κρατῆσαι. »

¹² (2) Ἀρμενιακοὶ δὲ μόνοι τοῦτο οὐ κατέβησαντο, Ἀλλὰ Κωνσταντινὸν καὶ Εἰρήνην ὡς ἐξ ἀρχῆς εὐφήμεον.

667 (3) Ἦ δὲ ἀπέστειλεν Ἀλέξιον δρουγγάριον τῆς βίβλη, ἧ ἐπίκλην Μωσηλῆ, πρὸς τὸ πείσαι αὐτούς. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἀρχεῖν αὐτῶν προβάλλοντο, τὸν ἴδιον στρατηγὸν φρουρήσαντες καὶ Κωνσταντινὸν μόνον εὐφήμεον.

(170^a) (4) Τοῦτο ¹⁹ μαθόντες οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοὶ ὁμοῦς εὐφήμεον, τοῦ διακόλου τῆς τοιαύτης ἀρνητικῆς καὶ ἐπιπορτικῆς τῶν ἀνθρώπων ὑπαβάλλοντος. Φοβηθεῖσα δὲ ἡ Εἰρήνη τὸ τοῦ πατρὸς ὄρημα, ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτῆς πρὸς τὸ στέργουμα· αὐτοὶ δὲ τοῦτον αὐτοκράτορα εὐφήμεσαν ²⁰, τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀπεκίρυσαν

(5) Τὸν δὲ ²¹ Ἀλέξιον ἐκύρωσε ²² στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιακῶν. Ὑποστρέψας δὲ ἐν τῇ πόλει Σταυρακίον καὶ Ἀίτιον πρωτοσπαθαρῖους καὶ οἰκειούς αὐτῆς ἀνθρώπους ἀνηλεῶς τύψασε ἐξώρισιν, ὡσαύτως καὶ τοὺς λοιπούς καὶ οἰκειούς αὐτῆς εὐνοούχους· αὐτὴν δὲ μετὰ ἀπαθειῶν ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἐλευθερίου, ἐν αὐτῇ ψυχοδόμησεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ πλεῖστα χρήματα κατέκρουσεν.

²³ (6) Ἐγένετο δὲ (καὶ) ἐμπρησμὸς, καὶ ἐκάη ²⁴ ἡ τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαῖτης, καὶ αἱ καμάραι αἱ ὑποκάτω ²⁵, ἐνθα ἀπέκειντο ²⁶ καὶ τὰ σχέδη πάσης Γραφῆς, ἃ ἤρμηνευσεν ὁ μέγας ²⁷ Χρυσόστομος· καὶ διετλθεν ἡ φλόξ ἕως τοῦ μίλου καὶ τοῦ κωστωραίου πανταχόσε ἐπινευμένη, ἕως οὗ πάντα κατέκαυσεν.

²⁸ (7) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆλθε κατὰ Βουλγάρων, καὶ τούτους ληϊσάμενος ὑπέστρεψε ²⁹ μετὰ νίκης.

Variæ lectiones et notæ.

¹² σὴ γὰρ ἔ. C. d. ¹³ ἐξ. σι. δὲ καὶ τὸ φ. Ced. ¹⁴ μὴδὲν Ced. ¹⁵ ἐμελέτα Ced. ¹⁶ μαθοῦσα π. τῷ Στ. Ced. 20. Ced. 24, 19—16. ¹⁷ ἐξ. ἐν Καιστορία Ced. ¹⁸ ἐφ' ἡμέρας ἱκανά; Ced. ¹⁹ 24, 13—16. ²⁰ τοῦ δ. τὴν τ. ἐπ. καὶ ἀρ. ὑπ. τ. ἀ. Συναχθέντες δὲ οἱ θεματικοὶ ἐν τῷ Ἀτρώα, πάντες κοινή γνώμη ἐζήτησαν Κωνσταντινὸν βασιλεῖα, φ. δὲ ἡ Ἐ. τὸ ὄρ. τοῦ λ. ἀπέλυσεν αὐτόν· καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν μ. ἀ. ἀπ. τὸν Κωνσταντινὸν ἀ. ἔ. Ced. 24, 13—20. ²¹ εὐφήμεν cod. εὐφήμεσαντες? ²² Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ π. πάντας τοὺς οἰκεινοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν Στ. δέρας καὶ κουριόσας ἐξ. τὴν δ. μητέρα αὐτοῦ μ. τῆς ἀπειθείας αὐτῆς ἐκ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἐ. δ. ἀ. ὡ. ἐν ᾧ τὰ π. χ. κ. Ced. 24, 20 25, 2. ²³ Ced. 25, 2—7. ²⁴ ἐκαύθη Ced. ἐκάε: cod. ²⁵ ὑπ. ἀ. κ. Ced. ²⁶ ἀπέκειτο τὰ Ced. ²⁷ ὁ ἅγιος· ἰω. ἔ Χρ. Ced. ²⁸ 791. ²⁹ τ. νικήσας; ὑπ. Ced. 25, 7, 8, τ. λ. καὶ γ. ὑπ. Lev.

⁸⁸ (8) Ἐταύτω καὶ ἐν Ταρσῶ μετὰ στρατοῦ πολ- **A**
λοῦ **668** ἀπειθῶν⁸⁹ κατὰ Ἀράβων, καὶ πολλοὺς ⁹⁰
αἰχμαλωτίσας ὑπέστρεψεν.

⁹¹ (9) Παρακληθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας
μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, αὐτὸς ἀναγορεύει
αὐτὴν, καὶ εὐφημείσθαι ὡς ἐξ ἀρχῆς (Κωνσταντίνον
καὶ Εἰρήνην τῆς πάσι) διεκελεύσατο. Καὶ πάντες ⁹²
μὲν πειθαρχοῦσιν, Ἀρμενιοὶ δὲ μόνον στασιά-
ζουσι· καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν Μωσηλῆ (ὃν
ἐτίμησε πατριῆκιον καὶ μεθ' αὐτοῦ εἶχεν ὁ βασι-
λεὺς). Τοῦτον οὖν ⁹³ διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν
καὶ διὰ τινὰ λόγους, οὓς ἤκουσεν, ὡς μέλλειν αὐτὸν
βασιλεύειν, δείρας καὶ κουρεύσας ⁹⁴, ἐν εἰρηκτῇ ὀπέ-
κλεισεν.

(10) Τῶν δὲ ⁹⁵ ταγμάτων καὶ θεμάτων ἐν τῇ πό-
λει ἐπισυναχθέντων, ἐβούλοντο ποιῆσαι Νικηφόρον, **B**
τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς βασιλέα. Τοῦτο γνοὺς, ἀπο-
στείλας ἐξήγαγεν ἀμφοτέρους υἱοὺς Κωνσταντίνου
τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι· καὶ τὸν
μὲν Νικηφόρον δεινῶς ἐτύφλωσε, Χριστοφόρον δὲ
καὶ Νικήταν, Ἄνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσο-
κόπησε, (σὺν αὐτοῖς δὲ) καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσηλῆ
ἐτύφλωσε, πεισθεὶς ταῖς μητρικαῖς εἰσηγήσεσιν.

⁹⁶ (11) Τοὺς δὲ ⁹⁷ Ἀρμενιοὺς χειρωσάμενος καὶ
πολέμῳ τροπωσάμενος, τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐποι-
νήσεν, ἐπιγράφας εἰς τὰ πρόσωπα ⁹⁸ αὐτῶν μέ-
λανι κεντητῶν· « Ἀρμενιοὶ· ἐπίβουλος, » ἐξορί-
σας ⁹⁹ αὐτοὺς ἐν ¹⁰⁰ Σικελίᾳ καὶ (ἐν) ταῖς λοιπαῖς
νήσοις.

¹⁰¹ (12) Μισήσας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ γυ- **C**
ναῖκα Μαρίαν ¹⁰² ὑποβλήσας τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἐφι-
μνήσας τῆς ἀρχῆς **669** πρὸς τὴν μισηθῆναι αὐτὸν ¹⁰³,
ἐξεθείασατο ¹⁰⁴ τοῦ αὐτὴν ἀποκτεῖραι.

¹⁰⁵ (13) Ἐμνηστεύθη δὲ παρανόμως ¹⁰⁶ Θεοδότη
κουδικουλαρίᾳ καὶ ἔστρεψεν αὐτήν.

¹⁰⁷ (14) Ἀπέσχισε δὲ τῆς κοινωνίας Ταρσίου
Πλάτων, ὁ τοῦ Σακουδίωνος ἠγουόμενος, καὶ λοιποὶ
δὲ ¹⁰⁸ τὸ ἐπιτρέψαι τὸν πατριάρχῃ ἀποκαρεῖν Μα-
ρίαν καὶ λαβεῖν Θεοδότην (ἧτις Θεοδότη συγγενῆς
ἐτύγχανε τοῦ ὁσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἠγουμέ-
νου τῶν Στουδίου), εἰς οὓς καὶ ¹⁰⁹ πολλὰς θλίψεις
(καὶ μάστιγας) ἐνεδείξατο ¹¹⁰ ὁ βασιλεὺς.

(15) Καὶ τὸν πρεσβύτερον ¹¹¹ Ἰωσήφ τὸν Καθαρὸν **D**
προτρέψαντά φασιν τὸν πατριάρχῃ ¹¹² στεφανώσαι
τοῦτον μετὰ Θεοδότῃς, καὶ τὴν αὐτὴν Κωνσταντίνον
εἰς κοινωνίαν δεξάμενον. Κάντευθεν ὁ βασιλεὺς τὸν
μὲν Πλάτωνα ἐν τῷ παλατίῳ καθείρξε, τοὺς δὲ
λοιποὺς μοναχοὺς ¹¹³ μαστιγώσας σὺν ¹¹⁴ τοῖς ἀνε-

Tarsum quoque magno cum exercitu adversus
Arabas profectus, multis captis reversus est.

Matri vero, ejus desperatione et multorum sum-
morum virorum intercessionibus motus, imperatoriam
dignitatem reddidit eamque ut ab initio imperatri-
cem salutari jussit (Constantinus et Irene multos
annos!) Omnibus mandato imperatoris morem ge-
rentibus, soli Armeniaci refragantur et Alexium
Moselem poscunt, quem patricii dignitate auverat
et penes se retinuerat imperator. Illum hac de
causa, ac quia ferebant imperio potiturum, Con-
stantinus verberatum ac rasum in custodiam de-
dit.

Ceterum militares ordines in urbem inverti Ni-
cephorum excaesarem renuntiare consilium cep-
erunt. Quo audito imperator misit qui Constantini
avi sui filium utrumque ad S. Mamantis locum
educerent, et Nicephorum ipsum oculis privavit,
Christophoro vero, Nicetae, Authimo et Eudocimo
linguam praescindi jussit; cum eis quoque Alexium
Moselem excaecavit, maternis consiliis inductus.

Armeniacis bello subactis, de eorum ducibus per-
nas sumpsit, nigris notis faciei cujusque impressis
quae erant: « Armeniacus insidiator; » eosdemque
in Siciliam et alias insulas relegavit.

Deinde cum in Mariam conjugem suam concep-
isset odium, matris instinctu, quae ab initio filium
subditis invisum reddere volebat, eam in mona-
stium detonderi jussit.

Theodotam vero cubiculariam illicitis sibi nu-
ptiis copulans coronavit.

Plato, Sacudionis hegumenus et alii a commu-
nitione patriarchae sese segregaverunt quod is de-
tentioni Mariae et coronationi Theodosiae consensisset
(quae Theodota consanguinea erat J. P. N. Theodori, hegumeni monasterii Studii), hos impe-
rator varie vexavit.

Interea presbyter Joseph, Catharorum praepositis,
rennente patriarcha, dicitur illum coronasse cum
Theodate, eundemque Constantinum ad commu-
nionem admisisse. Tunc imperator Platonem in pa-
latio inclusit, ceteros vero monachos verberatos una
cum Platonis nepotibus Thessalonicam relegavit.

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ Ced. 25,8-10. ⁸⁹ ἀπῆλθε Ced. Leo. ⁹⁰ ἀ. π. Ced. ⁹¹ 702 — Ced. 25,10-12. ⁹² Πάντων δὲ
πειθαρχούντων μόνον οἱ Ἀ. σ. Ced. ⁹³ οὖν καὶ διὰ ταύτην τὴν ζητ. καὶ διὰ τὸ λέγειν τ. ὡς μέλλει
αὐτὸς Ced. ⁹⁴ κουρ. ἐφυλάκισε. ⁹⁵ Τῷ δὲ αὐτῷ μηνί (τῷ β' εἴπει) ἐκ συκοφαντίας τινῶν ἐξελεθῶν
ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀ. Μ. ἐκτυφλοῖ Ν. καὶ Χρ. τοὺς θεοὺς αὐτοῦ. ὁ Κ. τ. π. ἀ. Χρ. δὲ δ' ἄλλον καὶ Ν.
Ἀ. καὶ Ἐ. ἐγ. καὶ Ἀ. τὸν Μ. ἐτ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἢ τοῦ Θεοῦ οἴκη ἀνεκδικήτους αὐτοῖς εἴασε
Ced. 25,19-26,3. ⁹⁶ 795. ⁹⁷ Ὑποτάξας δὲ καὶ τ. Ἀ. πολέμῳ, τοὺς ἀ. Ced. 26, 3-6. ⁹⁸ τὴ
πρόσωπον Ced. ⁹⁹ οὓς καὶ ἐξώρισεν Ced. ¹⁰⁰ τε add. Ced. ¹⁰¹ 795 — Ced. 26,6-10. ¹⁰² Μα-
ρίαν Ced. ¹⁰³ ἔσχε γὰρ ὁ βασιλεὺς πονηρὰς ὑπολήψεις κατὰ τῆς Μαρίας Ced. ¹⁰⁴ πείθει αὐτὴν γενέσθαι
μοναχὴν Ced. ¹⁰⁵ 796 — Ced. 26,10,11: Ἐ. δὲ Θεοδότην κουδικουλαρίαν ἦ καὶ ἔ. π. ¹⁰⁶ παρ. εἰ κουσ.
καὶ ἔ. ἀ. om. Bulg. ¹⁰⁷ Ced. 26,17-20: Ἀπέσχισαν δὲ τοῦ πατριάρχου τῆς κ. ὁ τοῦ Στουδίου. ¹⁰⁸ διὰ τὸν
παράνομον γάμον τοῦ βασιλέως Ced. ¹⁰⁹ καὶ λοιποὶ — ὁ βασιλεὺς om. Bulg. ¹¹⁰ εἰργάζετο Ced. ¹¹¹ πρ.
om. Bulg. ¹¹² διὰ τὸν πατριάρχῃ ced. ¹¹³ αὐτοῦ μοναχοὺς Bulg. ¹¹⁴ σὺν τ. ἀν. om. Bulg.

quos Irene defendendos suscepit tanquam filii nequitiam arguentes, ejus simul in eos odium excitans.

Comperiens autem imperator se in odium et offensionem populi venisse, profectus est Pylas, Orientis exercitum adire cupiens. Sed qui cum eo erant proceres, insurrectionem populi et urbis confusionem timentes, ei adhortationibus suis persuaserunt ut in urbem reverteretur.

Interea Cardamus, Bulgarorum princeps, Constantino ita scripsit: « Aut persolve mihi quod pactum est, aut usque ad Auream portam veniam. » At imperator involuta sulario equina stercora ad eum remisit cum ejusmodi responso: « Tributum quæ te deceant nisi. Senex autem cum sis, huc usque venientem te fatigari nolo, ego vero ad te ibo [Deus decernet.] » Contractoque exercitu, in eum movit profligatumque in suam usque ditionem est persecutus.

Ejus vero mater blanditiis et munerum promissione cunctos ad se trahens, diem opportunum expectabat ut summam imperii caperet. Imperatore ergo contra Arabes profecto, populo male in eum se habente propter sparsos ab ejus matre rumores de ejus in conjugio transgressione, quæ in eum odium concitaverat, ejus optimates, matris consilio, ei persuadent ut in urbem redeat. Ingressum in palatium optimates, matris ejus consiliarii in porphyra includunt oculosque ei ita effodiunt ut nullus medicinae locus superfuerit ac pene in eorum manibus expiravit. Sol tunc per dies septemdecim obscuratus est ita ut naves a cursu suo aberraverint, et vulgo id ob excæcationem imperatoris evenisse ferebant. Sed hic imperscrutabilia Dei judicia considera, nam post annos quinque, eodem mense, eadem die in qua patris suis et Alexio Mosello oculos eruit, ipse quoque excæcatur Constantinus.

CCLVIII. Regnum Irenes solius.

Imperavit Irene sola annos quinque.

Cumque fratres mariti ejus seditionem moverent, eos Athenas relegavit.

Α ψιοίς, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὗς ἡ ⁶⁰ μήτηρ αὐτοῦ ὑπερασπιζομένη ὡς τὴν παρα(170^b)νομίαν αὐτοῦ ἐλέγχοντας, ἐκίνησεν αὐτὸν κατ' αὐτούς εἰς μέτρος.

(16) Μαθὼν δὲ, ὅτι ⁶¹ λαὸς ἀχθεταὶ κατ' αὐτοῦ καὶ δυσχεραίνεται, ἐξέπλευσεν εἰς ⁶² Πύλας, βουλόμενος πρὸς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν γενέσθαι. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ μεγιστάνες, ὑφορώμενοι τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τῆς πόλεως σύγχυσιν, πείθουσιν αὐτὸν διὰ παρακλήσεως ὑποστρέφειν πάλιν εἰς τὴν πόλιν.

⁶³ (17) Ὁ δὲ ⁶⁴ Κάρδαμος, ὁ κύριος Βουλγάρων, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ (ὅτι, « Ἡ τέλειόν μοι πάντα, ἢ ἔρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης. » Ὁ δὲ βασιλεὺς ⁶⁵ (βαλῶν καθαλίνας ἐν μινδελίῳ) ἐπεμψεν αὐτῷ δηλώσας αὐτῷ, ὅτι « Οἶα δὴ σοὶ πρέπει ⁶⁶ πάντα ἀπέστειλα ἄγερον δὲ εἰ, καὶ οὐ θέλω κοπωθῆναι σε ἕως τῶν ὠδῶν, ἀλλ' ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σέ. » ⁶⁷ Καὶ λαὸν συναθροίσας **670** καὶ ἐξεληθὼν ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτὸν ἕως ⁶⁸ τὰ ἴδια.

⁶⁹ (18) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ὠπεύσασα πάντας καὶ δωροῶν ὑποσχέσασιν ἐλκύσασα πρὸς ἑαυτήν, ἐτήρει ἡμέραν ἐπιτηδεῖαν πρὸς τὸ μοναρχῆσαι. Τοῦ οὖν βασιλείως ⁷⁰ ἐξεληθόντος κατὰ Ἀράβων, τοῦ λαοῦ παρηγομασμένου ὄντος τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν ἐπὶ ταῖς ὑποθήκαις τῆς μητρὸς διὰ τὴν παρανομίαν δῆθεν τῆς γυναίκος, δι' ἣν καὶ μισητὴς πᾶσι γέγονε, πείθουσιν αὐτὸν οἱ μεγιστάνες αὐτοῦ ὑποστρέφειν ἐν τῇ πόλει εἰσηγήσασιν τῆς μητρὸς ⁷¹ καὶ δὴ ⁷² παραγενόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, τῆς ⁷³ μητρὸς αὐτοῦ μὴ παρουσίας, ἀπέκλεισαν αὐτὸν οἱ μεγιστάνες, οἱ σύμβουλοι ⁷⁴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐνθα ἐγεννήθη, ἐν τῇ ⁷⁵ πορφύρᾳ, ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν δεινῶς καὶ ἀπίτως πρὸς τὸ τεθνάναι ⁷⁶ αὐτόν. Ἐσκοτίσθη δὲ τὸ αὐτὸ ἡλιος ⁷⁷ ἐπὶ ἡμέρας ἰς', ⁷⁸ ὥστε καὶ τὰ ⁷⁹ πλοῖα πλανᾶσθαι καὶ λέγειν πάντας, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλείως ἐκτύφλωσιν ἐσκοτίσθη ὁ ἡλιος. Ἀλλ' ὄρα ⁸⁰ τοῦ Θεοῦ (τὰ) ἀνεξερεύνητα κρίματα· μετὰ γὰρ ἑτὴ τῷ αὐτῷ μηνὶ ⁸¹ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ἧ ἀπετύφλωσε τοὺς ἰδίους θεῖους; ⁸² (καὶ Ἀλέξ. οὖν τὸν Νικητὴν), τυφλοῦται καὶ (ὁ) αὐτὸς (Κωνσταντῖνος).
ΣΝΗ'. Βασιλεῖα Εἰρήνης ⁸³ μόνης.

Ἐκράτησε δὲ Εἰρήνη ⁸⁴ μόνη ἑτὴ ε'.

671 (2) Ἐστασίασαν δὲ οἱ αὐτῆς ⁸⁵ ἀνδράδελφοί, Δ καὶ ἐξώρισεν αὐτούς ἐν Ἀθήναις.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁰ ἡ δὲ μ. β. ὑπερησιζέτο αὐτῶν Ced. 26, 19. ⁶¹ ὅτι καὶ Bulg. ⁶² εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς Bulg. ⁶³ 796. ⁶⁴ τῷ ζ' εἶται Κορδαμῆς ὁ Κύριος Ced. 26, 21-27, 1. ⁶⁵ β. ἀπέστειλεν α. εἰπὼν ὅτι Ced. ⁶⁶ πρ. σοι Ced. ⁶⁷ καὶ εἰ τι κρίνει ὁ Θεός Ced. ⁶⁸ εἰς add. Ced. ⁶⁹ 797 — Περὶ τῆς τυφλώσεως Κωνσταντίνου. Εὐροῦσα δὲ ἄδειαν ἢ τούτου μ. π. ὑποτύπει τοὺς τῶν ταγματῶν ἀρχοντας πρ. τὸ καθελεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ μονοκρατῆσαι Ced. 27, 9-11. ⁷⁰ τῷ ζ' εἶται ἐξήλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προούσῃ Θερινῆς, καὶ μετ' ἡμέρας ὀλίγας ἐτέθη τῷ βασιλεῖ υἱός, ὃν ἐπωνόμασε Λήντα, ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς καταλιμπάνει τὴν μητέρα αὐτοῦ σὺν τῇ βασιλικῇ πάσῃ τάξει καὶ τοῖς ἀρχαῖσι, καὶ ὑποστρέφει ὁμοίως ἐπὶ τὴν πόλιν Ced. 27, 9-9. ⁷¹ Ced. 27, 11-21. ⁷² Καὶ παραγενόμενον Par. Bulg. ⁷³ καὶ τῆς — παρουσίας μήτε γενωσκούσης; τὴν βουλήν αὐτῶν ἐκπ. α. καὶ μετὰ χρόνον τινὰ τέθηκε Par. Bulg. ⁷⁴ ἐκ συμβουλῆς Ced. ⁷⁵ ἐν τῇ π. ἐν ἧ ἐγ. καὶ ἐκπ. Ced. ⁷⁶ π. τὸ τεθ. τῇ γνώμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ced. τῆς μ. α. τούτου βουλευσαμένης Leo. ⁷⁷ ὁ ἡ. τ. Ced. ⁷⁸ καὶ οὐκ ἔδωκε τὰ ἀκτίνας αὐτοῦ Ced. ⁷⁹ ὡ; π. λ. ὅτι διὰ τὴν τοῦ β. τ. τοῦτο ἐγένετο τοιοῦτον γὰρ σκότις ἐγένετο ὥστε καὶ τὰ πλ. ἀλλ' Ced. ⁸⁰ καὶ τὰ add. Ced. ⁸¹ καὶ add. Ced. ⁸² θ. αὐτοῦ Ced. ⁸³ π. τῆς βασιλείας Ἐ. μητρὸς Κωνσταντίνου. M. Par. 1706, in codice evanuit rubrica vel ejus locum præcedens tenet. ⁸⁴ ἡ μήτηρ αὐτοῦ add. Ced. 27, 21. ⁸⁵ οἱ. ἀν. α. ὄς καὶ ἐξ. ἐν Ced. 27, 22.

⁸⁰ (3) Οἱ κάκει ⁸¹ βουλευσάμενοι περὶ βασιλείας, Ἀ
ὕπὸ τῶν ἐντοπίων ἀνηρέθησαν, καὶ ἠφανίσθη τοῦ
μιαροῦ Κοπρωνύμου τὸ ⁸² γένος ⁸³.

⁸⁴ (4) Τῇ δὲ β' τοῦ ἀγίου Πάσχα ἀπαλοῦσα ἡ
βασίλισσα ἐν τῇ κατὰ τύπον γενομένη (14)ν προσελεύ-
σει εἰς ⁸⁵ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, δεῖλης προῆλ-
θον ἐπὶ ⁸⁶ ἔχηματος χρυσοῦ, ἐποχουμένη τέσσαρσιν
ἵπποις λευκοῖς, κρατούμενοις ὑπὸ πατρικίων, βί-
ψασα ὑπατίαν ἐν τῇ μέσῃ πολλήν.

⁸⁷ (5) Νοσησάσης δὲ ⁸⁸ τῆς βασιλείσσης, ἐδελιώθη
αὐτῇ, ὅτι Σταυράκιος, στάσις κατὰ σοῦ μελετᾷ. Ἡ
δὲ, ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ τρικλίῳ σελέντιον ποιήσασα,
ἐξεφώνησε μὴ προέρχασθαι ⁸⁹ τινι τῶν ἀρχόντων.

(6) Ἀέτιος δὲ ὁ σὺν αὐτῷ παραδυναστεύων, φθο-
νῶν Σταυράκιον, εἰς ἑαυτὸν τὸ κράτος μετεχειρί-
ζετο.

⁹⁰ (7) Τούτων δὲ ⁹¹ οὕτως ἔντων, Νικηφόρος πα-
τρικίος καὶ γενικὸς ἐτυράνησε κατ' αὐτῆς μετὰ
βουλῆς Νικήτα πατρικίου καὶ Σισίνιου, τῶν αὐτα-
δέλφων τῶν ἐπιόρκων καὶ δολερῶν Τριφυλίων ⁹²,
καὶ Λέοντος πατρικίου (171*) τοῦ Τεσσαρακονταπέ-
χρος, καὶ Γρηγορίου πατρικίου τοῦ Μουσουλαικίου
καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐν τέλει.

(8) Καὶ ἐλθόντες ⁹³ ἐν τῇ Χαλκῇ ὥρα τετάρτῃ
τῆς νυκτός, **672** ἀπατήσαντες τοὺς ἰφύλασσοντας
ὡς παρ' αὐτῆς ἀπεστειλμένοι, εἰσῆλθον ἐν τῷ παλα-
τίῳ καὶ διὰ τῆς νυκτός κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν
ἀναγόμευσιν αὐτοῦ ἐποίησαντο, φύλακας ⁹⁴ περιστή-
σαντες ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου φυλάττειν **C**
Εἰρήνην. Ὁρθροῦ δὲ μεταστειλάμενοι ἀπέκλεισαν
αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ.

(9) Καὶ οὕτως προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ⁹⁵ καὶ
ἐστέφθη ὑπὸ Ταρασίου.

ΣΝΘ. Βασιλεία Νικηφόρου.

⁹⁶ Οὗτος ὁ Νικηφόρος ⁹⁷ ἐβασίλευσεν ἔτη ζ' ⁹⁸.

⁹⁹ (2) Οἱ δὲ ἔχλοι ἐπηρῶντο ¹⁰⁰ καὶ τὸν στέφοντα
καὶ τὸν στεφόμενον ¹⁰¹.

(3) Χρηστότητα δὲ ¹⁰² ὑποκρινόμενος παρηγόρει
τὴν βασιλείαν ὡς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνάπαυσιν
ποιήσειεν, εἰ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καταμνήσειεν

Ubi cum de occupando regno consilia agerent,
ab incolis sunt interfecti; et sic extinctum est
scelesti Copronymi genus.

Postrid e sancti Paschatis Irene in processione
quæ ex statutis ecclesiasticis fit, in aedem SS.
Apostolorum ivit; atque sub vesperam in publicum
aureo curru a quatuor equis albis provecta est,
tendentibus currum patriciis, multumque pecunie
in populum sparsit.

Cum infirmaretur imperatrix, nuntiatum est ei
seditionem adversus ipsam a Stauracio commoveri.
Silentio igitur ad Justiniani triclinium indicto,
jussit ut ex ducibus nullus ad Stauracium acce-
deret.

Aetius vero, ejusdem cum Stauracio dignitatis
particeps, in eum invidiose se gerebat et ad se po-
tentiam trahebat.

Quæ cum ita se haberent, Nicephorus patricius
et generalis logotheta contra Augustam tyrannidem
affectavit assentientibus Niceta patricio et Sisinnio
fratribus, perjurusque et dolosis Triphyliis, et
Leone patricio, qui et Tessaracontapechis, et Gre-
gorio patricio, qui et Musulaces, et aliis quibus-
dam proceribus.

Ili quarta noctis hora ad Chalcem venientes,
custodibus persuadent missos se ab Augusta et
palatium occupant; nocte autem, ad Eleutherii pa-
latium custodibus constitutis, per totam urbem im-
peratoris designationem fecerunt, Augustamque
sub diluculo translata in palatio incluserunt.

Et ita in ecclesiam Nicephorus processit, ubi a
Tarasio coronatus est.

CCLIX. Regnum Nicephori.

Nicephorus imperavit annos septem.

Turba autem et coronanti et coronato male dice-
bat.

Bonitatem simulans Nicephorus, Augustam bono
animo esse jussit, promittens, si de thesauris suis
certiorem ipsum redderet, de summa se ei quiete

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁰ 799. ⁸¹ Οἱ κάκειος Ced. 27,23 28,2. — παρὰ Ced. ⁸² τὸ τοῦ μ. Κ. γ. Ced. ⁸³ Φρουρου-
μένων γὰρ αὐτῶν πρότερον ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Θεραπίου Κωνσταντίνος καὶ Νικηφόρος οἱ αὐτά-
δελφοί, ἐπεισαν αὐτοῦ; τινες προσφυγεῖν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ λόγον ἀπαθείας αἰτήσαι. Τῇ οὖν
προφάσει ταύτῃ ὡς βασιλεῖς αὐτοὺς, εὐφημίσαντες καὶ λαὸν πολὺν συγκινήσαντες, ἐξάγει τούτους; ἡ Εἰρήνη
ἐκ τῆς ἐκκλησίας καὶ μηδενὸς αὐτοῖς προσχόντος, ἐξώρισεν εἰς Ἀθήνας. Καὶ ἠφανίσθη τὸ μίαρὸν τοῦ Κο-
πρωνύμου γένος, ὡς εἴρηται. In textu codicis, sed nec apud Cedrenium nec apud Leonem le-
gitur. ⁸⁴ Ced. 28,1-5. ⁸⁵ ἐπὶ Ced. ⁸⁶ ἐν σ. ὀχμήματι χρυσοῦ Ced. ⁸⁷ 800. ⁸⁸ Τῷ γ' ἔτει Στ. τυραν-
νίδα ἐμελέτησαν, ὅπερ μαθοῦσα ἡ βασίλισ ἐθέσπισε μὴ προσπελάσειν τ. Σταυρακίῳ. Ὁ δὲ, τῇ λύπῃ κατα-
πονηθεὶς, αἶμα ἐκ τοῦ πνεύματος ἀναγαγὼν, τέθνηκε Ced. 28,6-9. ⁸⁹ προσέρχασθαι? προσπελάσειν Ced.
⁹⁰ 802. ⁹¹ Ἐκβάλλει τοίνυν Εἰρήνην ὁ Ν. σπουδῇ Δ. τοῦ Κλόχα καὶ Ν. π. καὶ Σ. τῶν ἁ. καὶ τῶν ἐπ.
καὶ δ. Τρ. καὶ Δ. π. τοῦ τ. καὶ Γρ. π. τοῦ Μουσουλαικῆ Ced. 29,11-15. ⁹² Τρυφίλλιων cod. ⁹³ Οὕτως
ἐ. Ced. 29,15-30,1. ⁹⁴ καὶ τοὺς φύλακας ἐξαι. ἐπεισαν ὅτι παρὰ τῆς Αὐγούστης ἀπεστάλησαν ἀναγο-
ρεῦσαι βασιλέα τὸν Νικηφόρον; οἱ δὲ, πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ φέσματι, συνηγόρευσαν καὶ αὐτοῖς βασιλεῖς
τὸν τύραννον, κ. τ. λ. Ced. ⁹⁵ τοίνυν ἐν τῷ π. τοῦ Ε. περιστήσα; ἐκείσε γὰρ ἔτυχε τυγγάνουσα ἡ
βασίλισ, ὄρθρον ἀγαγὼν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπέκλεισε Ced. ⁹⁶ ἐκ. ἐπὶ τὸ στεφθῆναι. Τ. ἐπὶ τὸν ὄρθρον
κατέγοντο; κ. τ. λ. Ced. 30,2-5. ⁹⁷ Ced. 30,6. ⁹⁸ πατρικίος καὶ γενικὸς λογοθέτης Ced. ⁹⁹ ἡμέρας ὅ' Ced.
¹⁰⁰ Ced. 30,2-7. ¹⁰¹ κατηρ. Ced. ¹⁰² τύραννον καὶ ἀπεκάλον ἀλιτήριον Ced. ¹⁰³ Τῇ ἐπαύριον δὲ παραλοῦν
εἶνας τῶν πατρικίων ἀνήλυε πρὸς τὴν β. φρουρουμένην καὶ χρ. ὑποκρίσεις π. αὐτὴν λέγων, π. σου ἁ.
ποιήσω εἰ τ. ὁ. σου καταμνήσει; μὲ Ced. 30,7-31,4.

ΠΑΤΡΙΟΙ. GR. CX.

31

prospecturum. Illa autem prudenti animo eum qui heri perjurus servus fuerat, hodie tyrannidem gererat, sic affata est: « Heus tu, Deum agnosco qui me ad imperium hoc evexit, me vero meis delictis meruisse ut eo exciderem; in his omnibus laus sit divino nomini. Neque vero tu nescis delata ad me fuisse de tuis insidiis indicia, quibus si credidissem nemine vetante interficere te poteram; sed partim juramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens per quem reges regnant et principes dominantur. Nunc etiam tibi ut pio et a Deo ad imperium evecto imperatori supplico, petens ut meæ imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam, a me conditam, quo incomparabilem consoler calamitatem. » Ad hæc Nicephorus respondit: « Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissime gratificaturum; juraret modo nullum se thesaurum celaturam. » Juravit Irene et magnas opes ei detexit. Sed Nicephorus, optatis potitus, statim eam relegavit in monasterium quod in Principis insula ipsa condiderat.

Sentiens deinde proceres omnes, propter suam ipsius avaritiam, Augustæ desiderio teneri, timuit, et eam absque commiseratione Mitylenem relegavit, cum hiems asperissima sæviret.

Constantinum etiam, ejus filium, comprehendit, qui ipsi demonstravit thesaurum in arcu ædificii semicirculo abditum qui nunc in Sigmate invenitur.

Nicetam vero Triphylium Nicephorus veneno sustulit.

Bardanes interea, patricius et Orientalium dux, cognomento Turcus, a thematibus trans fretum positus imperator salutatus est, ipso tamen relictante.

A militibus autem aufugere non valens, coactus ad Chrysopolim usque processit. Tum vero Dei timore ductus, ne forte ejus causa cædes Christianorum patraretur fidem incolumitatis a Nicephoro accipiens, nocte, militibus insciis, ad monasterium Heraclii in Catabolo se recepit, ubi monachus factus est.

Varix lectiones et notæ.

¹¹ εὐεργέτην Leo. ¹² ἑμαυτῆς Ced. ¹³ οὐ μὴν δὲ ἀγνοεῖς Ced. ¹⁴ συναπήχθη cod. ¹⁵ με εἰς τὸν Ced. ¹⁶ εἰς δὲ αὐτῆς ψ. μοναστήριον Ced. ¹⁷ Ced. 31,4-9. ¹⁸ αὐτῷ σοφ. Cf. Zon. ἀχθόμενος αὐτῷ. ¹⁹ Μήποτε οἱ λαοὶ μεμνημένοι τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῆς μέλλωσι πάλιν αὐτὴν ἀναγορεύειν. Ced. ²⁰ ἡ ἐπιχειρούμενος β. οὐκ ἔφκειται αὐτὴν ἀλλ' ἐξ. εἰς Μιτυλήνην φ. ἀ. προστάξας Ced. ²¹ Κ. δὲ τὸν υἱὸν ἀ. φιλαργυρία μάλλον ἀγόμενος ἢ οἰκτῶ πρ. συνέστιον αὐτῷ, οἰόμενος πλοῦτον ἐγκυκρυμμένον φανερώσαι αὐτῷ. ²² Ὁ δὲ φιλοφρονούμενος ὑπὸ αὐτοῦ κουφότητι γνώμης ὑπ. Ced. 31,14-20. ²³ Ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ δὲ νῦν λέγεται Σ. Ced. ²⁴ θησαυρὸν ἀν. δι' ὃ. καὶ τοῦτον ἀπειδέμενος καὶ αὐτὸν ὁμοίως τῇ μητρὶ αὐτοῦ παρεῖδε Ced. ²⁵ 803 — Ced. 31,20-24. ²⁶ ἀξίως τῆς ἐαυτοῦ γνώμης ἀμειψόμενος; ὡς συναγωνισθέντα αὐτῷ εἰς τὸ κατασχεῖν τὴν βασιλείαν Ced. ²⁷ φ. ἀ. εὐγε τῆς ἀξίας ἀναποδιδούσης Ced. ²⁸ Ced. 32,1-33,1: Βαρδάνιος δὲ τῆς Ἀνατολῆς στρ. ὢν ἐν ἐαυτῷ ἐφρόντισε τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι — ἀνηγόρευσαν βασιλεῖα Βαρδάνιον φ. ἐπ. Τ. * ²⁹ Μὴ δυν. δὲ διαδράναι βιαζόμενος ὑπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν Χρ. εὐφημούμενος, κ. τ. λ. Ced. 33,1-11. ³⁰ ε. τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν καρδίᾳ κεκτημένος ὁ Βαρδάνιος καὶ δεδιώς μήπως δι' αὐτὸν ἐμφύλιος γ. πόλεμος; λ. πρὸς τὸν βασιλεῖα ἐκπέμπει λόγους ἀπ. ζητῶν καὶ λ. ναυσιπόρος διέδρα ν. καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ Κ. εἰς τὴν τοῦ Ἡ. μ. γ. μ. Ced. 33,6-10. ³¹ ὁ δὲ μετ' αὐτοῦ λαὸς οὐκ ἔλαβε φ. μετ' ὁ σχηματιστικῆς δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Βαρδάνιον ἐν τῇ πόλει ἐρίμωνα ἐξαπέστειλε Ced.

Α αὐτῷ. Ἡ δὲ συνετῶ (μὲν) τῷ φρονήματι πρὸς τὸν χθῆ; μὲν δούλον ἐπίτορρον, σήμερον δὲ τύρσονον ἐφη· « Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνθρωπε, Θεὸν ἠγούμαι τὸν ὑψίσταντά με εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν, ταῖς δὲ ἐμαῖς ἀμαρτίαις τὴν καθάρισιν ἑμαυτῆ ¹² προσάπτω· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Οὐ μὴ ¹³ δὲ ἀγνοῆς τὰς κατὰ σοῦ μεθυθείας μοι ἐπεβουλάς, αἷς εἰ συναπήχθην ¹⁴, ἀκωλύτως εἶπον τοῦ ἀνελεῖν σε. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πισθωμένη, τὸ δὲ φειδομένη σου, πάντα **673** παρεῖχισάμην, τῷ Θεῷ ἀποδοῦσά σε, δι' οὐ βασιλεῖς; βασιλεύουσι καὶ δυνάσται καταξουσιάζουσι. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβῆ καὶ ἐκ Θεοῦ προβληθέντα (εἰς) βασιλεῖα προσκυνῶ (καὶ τιμῶ) καὶ αἰτούμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας; καὶ συγχωρῆσαι μοι ¹⁵ τὸν ὑπ' ἐμοῦ κτισθέντα τὸν Ἐλευθερίου οἶκον εἰς ψυχαγωγίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς. » Ὁ δὲ ἔφη· « καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοι γενέσθαι, ὁμοσόν μοι μὴ ἐπακρύψαι τι τῶν θησαυρῶν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν ποιῶ. » Ἡ δὲ ὡμοσεν αὐτῷ, ὑποδείξασα καὶ πλοῦτον πολύν. Ὁ δὲ τοῦ ποθουμένου τυχῶν, παρευθὺ ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ Πριγκήπῳ, ἣν αὐτὴ φκοδόμησεν εἰς μονήν ¹⁶.

¹⁷ (4) Ἰδὼν δὲ πάντας τοὺς ἐν τέλει λυκουμένους; ἐπ' αὐτῆ ¹⁸ διὰ τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ (καὶ) φοβηθείς, ¹⁹ καίπερ βαρυτάτου χειμῶνος ²⁰ ὄντος, ἐξώρισε τὴν αὐτὴν Εἰρήνην ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ φρουρεῖσθαι.

(5) Προσελάβετο δὲ ²¹ καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν αὐτῆς, ὅς καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸν ²² ἀνακτισθέντα πλοῦτον ²³ ὑπὸ Ὁρθομαρμαρῶσεως τὸν νῦν ἐν τῷ Σίγματι ὄντα.

²⁴ (6) Νικήταν δὲ τὸν Τριφύλιον ²⁵ ὁ αὐτὸς Νικηφόρος φαρμάκῳ ²⁶ ἀνέλε.

²⁷ (7) Βαρδάνης δὲ ὁ πατρικῆος καὶ στρατηγῆος τῶν Ἀνατολικῶν (τὸ ἐπίκλην Τοῦρκος) ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ὑπὸ τῶν περατικῶν θεμάτων, ὅς γε πολλὰ τοῦτο παρητήσατο.

674 (8) Διαδράσαι δὲ ²⁸ μὴ δυνηθείς, βίβ. κατελθὼν ἐν Χρυσόπολει, εἶτα φοβηθείς ²⁹ τὸν Θεόν, μήπως δι' αὐτοῦ γένηται σφαγὴ Χριστιανῶν, λαθὼν παρὰ Νικηφόρου λόγον ἀπαθείας, νυκτὸς λάθρα τοῦ λαοῦ ἦλθε πρὸς τὴν μονὴν Ἡρακλείου ἐν τῷ Καταβόλῳ, καὶ εὐθὺς γέγονε μοναχός ³⁰.

D

Ἐρχομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τοῦ σταλέντος βασι-
 οῦ χελανδίου ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ εἰς τὸ μοναστή-
 αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτῆς κατεσκευάσας, Λυκαόνες
 ἄνδρες ἢ μάλλον εἰπεῖν λυκάνθρωποι ἐκτυ-
 τιν αὐτὸν παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως· διὸ καὶ
 πολλῇ συσχεθεὶς (ὁ Νικηφόρος), πάντας μεθ’
 ἐμπληροφόρει ἀνάιτιον εἶναι αὐτὸν τοιοῦτου
 ατος· τεκμήριον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι
 οτιε τινὰ Χριστιανὸν φαίνεται φονεύσας ἢ μέλος
 παντάπασιν ἀκρωτηριάσας, εὐσεβῆς ὑπάρ-
 ἴξαν καὶ χριστιανόφιλος πάνυ.

(10) Ἐφ’ οὗ ἐν τῷ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας
 Σαρακηνῶν φύλαρχος παρεγένετο ἐν τῷ
 ῥίῳ μετὰ δυνάμει πολλῆς.

(11) Ἐξῆλθε δὲ καὶ Νικηφόρος (πρὸς τὸ
 λαιον) δηλώσας τῷ πρωτοσυμβούλῳ ταῦτα·
 α τί ἐπιχαίρεις ταῖς ἀδικίαις καὶ ταῖς αἰματεκ-
 μαις, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ παραβί-
 ῖρου; (171b) ὄργαλους καὶ πατρύους; Ποῖος
 σε προφήτης θεῖος ταῦτα ποιεῖν ἐδίδαξε; Οὐχὶ
 οὔμετ’ ὁ προφήτης [σου] παρήγγειλε 675 Χρι-
 ὸν ὡς ἀδελφὸν ἔχειν καὶ λέγειν; Μὴ γὰρ ὁ
 κων δημιουργὸς θεός; καὶ προνοητὴς ἀμφοτέρων
 τιν ἀνθρώπων ἀδικῶ; ἐκχυνομένοις χαίρεις; Μὴ
 τοῖς ἄργυρίου καὶ χρυσοῦ καὶ τῶν λοιπῶν
 οὔμενος; ἐξῆλθε; ἀδικῆσαι τοὺς μηδὲν ἀδικῆ-
 ῖς σε; Καίτοιγε τὰ κάλλιστα καὶ δυσπόριστα
 μὴν ἐπέραστα κατακόρω; ἔχεις. Εἰ δὲ τινοσ
 ἡμετέρων ἐνδοῦ; ἔχεις, αὐτίκα σοὶ παρί-
 φιλοξενίας τρόπων. Μὴ τοίνυν ὡς ἀθάνα-
 αὶ θεοὶ κατ’ ἀλλήλων (ἀντι) στρατευώμεθα,
 ὃν ἐκ δαιμόνων πόλεμον ἐκ φθόνου μιμώ-
 γινώσκω; ὅτι μικρὸν ὕστερον τελευτήσομεν
 ῥος; Κριτὴν ἀδέκαστον ἀπειλευσόμεθα, ὃ; ἀπο-
 ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ταῦτα τοῦ
 ἔως Νικηφόρου ἀποστελιαντος μετὰ δώρων
 ὁ Ἀραψ, ἀγαθυνθεὶς καὶ ἀνταποστειλάς δώρα
 τὰ τε καὶ θαυμαστὰ, μετ’ εἰρήνης ὑπέστρεψε,
 Νικηφόρου σύνεσιν ὑπερθαυμάζων.

(12) Τῆς δὲ Εἰρήνης τῇ ἐξορίᾳ ἐκ λύπης
 θυμίας τελευτησάσης ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ, ὅπου
 κουρουμένη, μετεκόμισε τὸ σῶμα αὐτῆς ὁ βα-
 ῖς ἐν τῇ μονῇ τῆς Πριγκήπου, ἣν αὐτὴ ψυχόδ-
 Σφόδρα γὰρ εὐσεβῆς καὶ φιλάρετος οὖσα,
 ἔξανοχηθεῖσα καὶ γηροκομείσα καὶ μοναστήρια
 κεύσασε καὶ φώρων κουφισμὸν καὶ ἄλλα
 τα κατορθώματα.

Cum autem navigio vectus ab imperatore misso
 in Proten insulam appulisset, et ad monasterium
 quod olim condiderat pervenisset, Lycæones qui-
 dam homines vel potius lycanthropi, oculos illi
 eruant, inscio imperatore. Ideo magno affectus
 dolore Nicephorus jurejurando omnibus affirmavit
 se hujus facinoris innocentem esse. Hujus autem
 assertionis veritas ex eo innotescit quod nullum
 unquam occidisse Christianum dictus sit, nec ex-
 tremam præcidiase, utpote maximopere pius et
 Christianorum amicus.

Anno ejus regni tertio Saracenorum dux in manu
 valida contra Amorium venit.

Movit et ipse Nicephorus contra Dorylæum et
 protosymbolo in hunc modum scripsit: «Quorsum
 injustitia et cædibus gaudes, non contentus tuis,
 finesque veteres et paternos transis. Quisnam
 divinus vates hæc te agere jussit? Nonne Much-
 met tuus vates omnem Christianum te pro fratre
 habere atque agnoscere jubet? An omnium opifex
 Deus et utrorumque curam gerens, sanguine ho-
 minum injuste fuso delectatur? Absit! An ideo
 existi domo injuria affecturus eos a quibus læsus
 non es, quia auro, argento aliisque rebus indigeas?
 Atqui pretiosissima quæque et nobis magui æsti-
 mata paratuque difficilia abende possides. Quod
 si qua re nostra opus habes, statim nos eam tibi
 amanter præbebimus. Non ergo perinde ac si
 immortales essemus nullique Deo subditi inter nos
 depugnemus, malorum dæmonum bella adversus
 homines imitati; memento nos paulo post mori-
 turos et coram judice incorruptibili sistendos qui
 reddet unicuique secundum opera sua.» His litteris,
 quibus et dono quædam erant adjecta, placatus
 Arabs plurima et mirabilia munera vicissim Nice-
 phoro misit, admiratus ejus acumen, et pace
 facta discessit.

Irene interea exsule in insula Lesbo, in qua
 custodiebatur, mortua, corpus ejus imperator in
 monasterium Principis retulit ab ipsa ædificatum.
 Nam pro insigni pietate ac virtute sua multa pro
 recipiendis peregrinis et fovendis senibus ædificia,
 annonam quoque levioerem redegerat aliaque multa
 præclare facta ediderat.

Varia lectiones et notæ.

τοῦ δὲ παραγενομένου ἐν τῇ Π. ν. πρὸς τὴν μονὴν ἣν αὐτῆς κατεσκεύασε προάστειον
 αὐτοῦ, ἐκτυφλοῦται ὑπὸ Λυκαόνων τινῶν γνώμῃ τοῦ β. διὸ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποκρίσει δῆθεν
 εἰς π. μ. ὁ ἐμπληροφόρησεν ἀν. ὁ. ἔ. νου τ. ὁρ. ὁ μηδέποτε εὐορχήσας Ced. 53,12-17. 806.
 ἴτω τῷ ἔτει (δ') Λαριῶν ὁ τῶν Ἀρσῶν ἀρχηγὸς ἐπεστράτευσεν κατὰ Ῥωμανίαν μ. χιλιάδων τ'.
 Ced. 34,15-19. 806. Ced. 34,19 35,16. 806. Ced. 34. N. ἐν ἀπογνώσει τὰ γενναῖα τῆς ταλαιπωρίας
 κινούμενος; καὶ δὴ σκεψάμενος πέμπει πρὸς αὐτὸν εἰρήνην γενέσθαι, δ. οὕτως Ced. 37,22 ὄρκους Ced.
 — εἰρήκεν Ced. 37,22 ὡς ἀδ. ἔ. χ. πάντα καὶ Ced. 37. π. Θεός, ὁ δ. καὶ Ced. 37. Εἰ ἄργυρίου
 καὶ ἡ. δ. καὶ ἐπ. Ced. εὐπόριστα cod. 37 ἐνδοῦ; εἰ Ced. 37 σοὶ οἴμ. Ced. Leo. 37 παρῆξωμ. cod.
 ἱστορίας; Ced. Leo. 37 κατ' ἀνθρώπων Ced. Leo. 37 γινώσκοντες; Ced. Leo. 37 ἐπιστ. Ced.
 μάλιστα Ced. 37 ὑπερθαυμάσας (ὑπερθαυμά cod.) 37 805. 37 Τῇ δὲ θ' τοῦ Αὐγούστου μηνός (του
 ρς) ἐκ λ. καὶ ἀ. ἐτελεύτησεν ἐν τῇ αὐτῇ Λ. μ. δὲ τῷ τ. Ced. 31,9-11. 37 τὴν ἐξορίαν Leo ἐν τῇ ἐξ τ'
 φισμούς; Ced. 37 κατορθώματα Ced.

Imperator filium suum Stauracium imperatorem coronavit, hominem et vultus specie et mentis captu tanto muneri imparem.

Mortuus est sanctissimus episcopus Tarasius, et in ejus locum ordinatur Nicephorus sanctissimus patriarcha, qui tunc a secretis erat. Post ejus ordinationem Theodorus hegumenus Studii, et Joseph, frater ejus, Thessalonicensis episcopus, cum Platone incluso et aliis monachis segregaverunt se a communione Nicephori propter Josephum, qui Nicephorum coronaverat et ab ipso patriarcha in sacerdotem assumptus fuerat. Imperator vero, synodo contra eos congregata, omnes in exilium egit.

Porro imperator adversus Bulgaros movens, eos in fugam vertit et aulam Crumi, eorum ducis, incendit. Hic autem verba pacis transmisit dicens: «Satis sit tibi, o imperator, quod huc usque habuisti.» Sed his non acquievit Nicephorus et verba pacis respuit propter insatiabilem avaritiam.

Iratius Barbarus aditus exitusque suarum ditionis ligneis munitionibus occlusit. Biduo post, collectis copiis, tentorium Nicephori aggressus, eum et omnes qui cum eo erant percussit. Imperatoris caput præcisum conto præfixit; cranium deinde nudatum argento inclusit jussitque principes Bulgarorum in eo bibere, Nicephoro ut insatiabili et pacem detrectanti insultans.

Ferunt quidam eum Christianos plurimos propter inexplebilem avaritiam occidisse. Tributa enim in subditos exaggeravit et dignitatibus eos qui emere volebant ornavit; imperio et ipse dignus ut qui plus auri congererat. Χαρτιατικά quæ vocant excogitavit et Christianis omnimode infensus et gravis fuit. Unde Scriptura præfigurans hujusmodi hominem dicebat: «Noli avidus esse in omni epulatione; propter crapulam multi abierunt; qui autem abstiniens est, adjiciet vitam;» et alibi: «Multos perdidit aurum et argentum, et usque ad cor regum extendit et convertit.» Quot enim ampliora cupiunt qui omnia perdunt; quot superflua congeserunt, qui merito amittunt etiam pauca et necessaria; quot super nummorum montibus incesserunt, qui etiam modicis exspoliantur. Oportet igitur prudenter præcidere superflua, ut necessariis opportune

(15) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἔστρεψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον δυσσεβῆ καὶ ἀρετῆ ὄντα.

(14) Ἀπεβίω δὲ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ταράσιος, 676 καὶ χειρονοῦνται ἀντ' αὐτοῦ Νικηφόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης (ὁ) ἀπὸ σηκρητίου. Τοῦτου δὲ χειροτονηθέντος, Θεόδωρος ὁ ἡγουμένος τῶν Στουδίου καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος, ἅμα Πλάτωνι τῷ ἐγκλειστῷ καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς, τῆς κοινωνίας ἀπέστησαν Νικηφόρου διὰ Ἰωσήφ τὸν στεφανώσαντα Κωνσταντῖνον καὶ ὑπ' αὐτοῦ δεχθέντα εἰς Ἱερωσὺνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς, σύνοδον κατ' αὐτῶν συγκροτήσας, εἰς ἐξορίαν αὐτοὺς ἔπεμψεν.

(15) Ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ Βουλγάρων ἐκστρατεύσας, ἤττησεν αὐτοῦ κατὰ κράτος, ὥστε τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ ἀρχηγῶ αὐτῶν Κρούμου περιπολῆσαι· ἐκείνου δὲ δηλώσαντος παρακληθῆναι λόγους· «Ἰκανούσθω σοι, ὦ βασιλεῦ, ἕως τούτου, οὐ προσήκατο παντελῶς τῆς εἰρήνης τὰ βήματα διὰ πολλὴν ἀπληστίαν.

(16) Ἐφ' οἷς χαλεπήνας ὁ Βάρβαρος τὰς τῆς χώρας εἰσόδους (τε) καὶ ἐξόδους περιέφραξεν ὀχυρώμασι ξυλίνοις. Καὶ μεθ' ἡμέρας β' συναθροίσας λαὸν καὶ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σκηπῆς ἐπελθὼν, ἀναίρει τοῦτον καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τὴν δὲ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας καὶ ἐπὶ ξύλου ἀναρτήσας, εἰθ' οὕτως γυμνώσας τὸ ὄστρον καὶ περιαργυρώσας ἔξωθεν, ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοὺς Βουλγάρων ἀρχοντας, ἐγκαυχώμενος κατ' αὐτοῦ ὡς ἀπληστοῦ καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσαντος.

(17) Ὡς δὲ τινες ἔφασαν, τινὰς Χριστιανοὺς αὐτὸν πεφρονεῦναι διὰ τὴν ἀπληστίαν καὶ φιλαργυρίαν αὐτοῦ· ἐπέτεινε γὰρ τοῦς τε φόρους τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ τὰς δημοσίας ἀρχὴς ὠνητὰς χρυσοῦ τοῖς βουλομένοις προῦθηκιν, 677 κἀκεῖνος ἀξίως ἦν εἰς ἀρχὴν, ὅς πλείονα τῶν χρυσῶν καταβάλλετο· καὶ ἃ δὲ φασὶ χαρτιατικά οὗτος ἔξευρε καὶ πῖνονηρὸν καὶ βαρὺ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτὸς τοῖς Χριστιανοῖς ἐπενόησεν, Ὅθεν ἡ Γραφὴ προασφαλιζομένη τὸν τοιοῦτον ἔλεγεν· «Μὴ ἀποπληστῆσαι, οὐδὲ ἀπληστίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν· ὁ δὲ προσέχων ζωὴν προσθήσει» καὶ· «Πολλοὺς ἀπώλεσε τὸ χρυσὸν καὶ καρδίαν βασιλέως ἐξέκλιεν·» πόσοι γὰρ τοῦ πλείον ἐπιθυ(172)μούντες, τοῦ παντὸς ἐξέπεσαν, καὶ τὰ περιττὰ συναγαγόντες, προσαπώλεσαν εἰκότως· καὶ τὰ ὀλίγα καὶ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τοὺς νενομισμένους ὄρους ὑπερβάντες· καὶ τῶν μετρίων ἐγυμνώθησαν;

Variarum lectiones et notæ.

¹⁴ Τῷ β' ἔτσι ε. τὸν υἱὸν ἀ. Στ. ἀποίητον ὄντα τῆ τε ἰδέα καὶ γνώμη καὶ ῥώμη Ced. 33, 18, 19. ¹⁵ 806. ¹⁶ Τῷ δ' ἔτσι τ. ὁ ἀγ. πατριάρχης ΚΗ. ἀπ. ἐνδύξωσ — τῆ δ' τῆς α' ἐβδομάδος τῶν νηστειῶν καὶ τῆ μεγάλης Κυριακῆ ἐχειροτονήθη Ν. ὁ ἀγ. π. ἀπὸ ασ. Πλάτων δὲ καὶ Θ. τῶν τῶν Στ. οὐ συνηθόκησαν τῆ χειροτονία Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ στήμα ἐποίησαν αἰτίαν δῆθεν εὐλόγον ἔχοντες τὸ μὴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν ἀθρόως εἰ: ἐπίσκοπον ἀνατρέχειν, οὗς ὁ β. τῆς πόλεως ἀπελάττει βουληθεῖ; ἀνεπράπη παρὰ πάντων, κ. τ. λ. Ced. 34, 3-14. ¹⁷ 811 — Ced. 41, 9-42, 4 variat. ¹⁸ Ced. 42, 4-20. ἐφ' οἷς χ. ὁ Κρούμος. ¹⁹ ὁ δὲ Νικηφόρος τοῦτο γνοὺς τοῖς συνοῦσι τὰ τῆς ἀπωλείας πρόλεγε οὐκ ἔχων περρωτοὶ γενόμεθα, οὐδεὶς ἐκφύγη τὸν βίητρον Ced. ²⁰ λ. ὁ Βάρβαρος ἐπῆλθε κ. τῆς τοῦ Νικηφόρου σκ. καὶ τοῦτον ἀνεירוῦσιν οἰκτρῶς καὶ π. σὺν ἀ. ἀρχοντας καὶ τοῦ λαοῦ πλῆθη ἀπειρα καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἀνελάβοντο Ced. ²¹ τὴν δὲ — ἐπενόησεν οὐμ. Bulg. τὴν δὲ κ. τοῦ Ν. ὁ Κρούμος εἰ. ἐπὶ ἔ. ἀνήρτησεν εἰς ἐπίδειξιν πάντων εἰς Ced. ²² π. πέριξ π. εἰς αὐ. ὁ τ. Β. ἀ. ἐκ. Ced. ²³ Ced. 40, 3-11! ²⁴ ἐκεῖνος in textu; γρ. οὗτος in m. cod. 5. ἀπλ. Sir. xxxvii, 29, 31. ²⁵ πρ. ζ. Sir. viii, 2.

Χρή οὖν περικόπτειν ἐμφρόνως τὰ περιττά, ἵνα κα-
λῶς ἐν τοῖς ἀναγκαίοις πλουτῶμεν. Οὐ γὰρ τὸ πλούτον
ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πλούτου πλούτος ἐστὶ μέ-
γιστος. Τὸν δὲ γε πρόπον τῆς τοῦ βασιλέως σφαγῆς
οὐδεὶς τῶν περιτωθέντων σαφῶς διηγήσατο.

ΣΞ'. Βασιλεία Σταυρακίου ¹¹.

Σταυράκιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν ἔτος α',
μῆνας β'.

(2) Οὗτος ¹² ἐν τῷ πολέμῳ ἐπλήγη κατὰ τοῦ
δεξιῦ μῆρου, καὶ φορεῖψ τὴν πόλιν κατέλαθεν.

¹³ (3) Ὅς διὰ τὴν πληγὴν ἐν τῷ παλατίῳ κείμε-
νος ἀπρόσιτος ἦν (καὶ ἀφανής, διὰ τὴν πληγὴν τοῦ
μῆρου ὀρθωθῆναι μὴ δυνάμενος).

(4) Ἐβούλετο δὲ ¹⁴ Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ
καὶ κουροπαλάτην τυφλῶσαι, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ
τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν ¹⁵.

678 (5) Ἐντεῦθεν Μιχαὴλ (ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ)
ἐξαίφνης ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἐν τῷ Ἰππικῷ ¹⁶
παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγματῶν, ὡς ἦδη
ἀπεγνωσμένου τοῦ Σταυρακίου ¹⁷.

¹⁸ (6) Ὅπερ μαθὼν ¹⁹ Σταυράκιος ²⁰, τὸ μοναχι-
κὸν αὐτίκα (σχῆμα) ²¹ σὺν τῇ γυναικὶ ²² Θεοφανοῖ
περιθέμενος ²³, εἰς τὰ ²⁴ Σταυρακά ²⁵ (λεγόμενον)
μοναστήριον ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ
Σατύρου.

ΣΞΑ'. Βασιλεία Μιχαήλ.

²⁶ Μιχαὴλ ὁ εὐσεβέστατος ἐβασίλευσεν ἔτη β',
σταφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, δούς τῷ πα-
τριάρχῳ χρυσοῦ λίτρας ν' καὶ τῷ κλήρῳ λίτρας κε'.
ἀφιλάργυρος γὰρ ἦν καὶ μεγαλόψυχος, παραμυθη-
σάμενος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Νικηφόρου πλεονεξίας
ἀδικημένους.

(2) Ἔστειψε δὲ καὶ Προκοπίαν, τὴν γυναῖκα αὐ-
τοῦ, πολλὰς δωρεαῖς τὴν σύγκλητον φιλοτιμη-
σάμενος.

(3) Καὶ Οσιφύλακτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐμοίως
ἔστειψεν ἐν τῷ ἀμθωνί τῆς ἐκκλησίας πάμπολλα
προσενέγκας ἱερά ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

(4) Κροῦμος δὲ, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ἔγρα-
ψε περὶ εἰρήνης ἐπιζητηῶν καὶ πάμπολλα πάντα. Ἡ
δὲ, κακοσυμβουλίας πεισθεὶς, οὐ προσήκατο τὴν
εἰρήνην.

(5) Οὗτος ²⁷ εἰς πάντας μὲν χρηστὸς ἦν καὶ ἐπιει-
κής, εἰς δὲ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν ἀκυβέρ-
νητος παντελῶς ὑπῆρχε ²⁸ καὶ δεδουλωμένος μα-
ταίων ἀνθρώπων ²⁹ βουλαῖς καὶ **679** ἀπειροπόλε-
μος ³⁰. Ὅθεν ἐκστρατεύσαντος αὐτοῦ ³¹ κατὰ
Βουλγάρων καὶ μετὰ μεγάλης ἡττης ὑποστρέψαντος ³²

A Jitemur. Neque enim in habendo divitias, sed in
non indigendo divitiis, divitiæ sunt maximæ. Modum
autem cædis imperatoris nemo eorum qui servati
sunt dilucide narravit.

CCLX. Regnum Stauracii.

Stauracius, Nicephori filius, regnavit annum
unum eum mensibus duobus.

Hic in bello vulneratus est ad dexterum femur,
et lectica delatus est in urbem.

Qui quidem ob vulnus in palatio jacens in publi-
cum non prodibat, sed obscurus delitescebat,
propter femoris plagam stare rectus non valens.

B Statuerat autem Michaeli sororis suæ marito et
curpalate oculos eruere, imperiumque uxori suæ
relinquere.

Sed Michael, subito proclamatur imperator in
Hippodromo a senatu et exercitu, tanquam desper-
rato jam Stauracio.

Quo comperto, Stauracius monasticam vestem
cum uxore Theophano induit. Obiit in monasterio
dicto Staurace, ac sepultus est in æde Satyri.

CCLXI. Regnum Michaelis.

Michael, vir piissimus, regnavit duos annos. Coro-
nam accepit e manibus Nicephori patriarchæ, cui auri
libras quinquaginta dedit, clero autem quinque et
viginti; magnificus enim erat et magnanimus; qui
etiam in sua restituit quos Nicephorus avaritia
motus injuste spoliaverat.

Procopiam uxorem suam coronavit donis quam-
plurimis senatui collatis.

Theophylactum etiam filium suum corona eluxit
in ambone Magne ecclesiæ, sacris cum magna
celebritate peractis.

Interea Crumus, Bulgarorum princeps, scripsit
pacem petens sub variis conditionibus. Imperator
autem, improborum consiliis ductus, pacem admit-
tere detrectavit.

Ingenii humani et inlenitatem erga omnes
propensi Michael exstitit, sed rebus admini-
strandis parum idoneus et perditorum homi-
nium consiliis morem gerens. Porro cum
adversus Bulgaros movisset et magna clade
affectus rediisset, Leo patricius et Orientalium dux

Varie lectiones et notæ.

¹¹ Rubricæ loco in margine codicis legitur (γνωμ. (γνωμικόν?)) ¹² Τιτρώσκειται δὲ καὶ Στ. ὁ υἱὸς ἀ. καὶ ῥίως
κ. τοῦ σπονδύλου καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθε ζῶν καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν ἀναγορεύεται
καὶ μὴ δυνάμενος ἐπογεῖσθαι, φ. τὴν π. κ. Ced. 42,21-24, om. Mon. (Munchner G. A.) Dec. 1854
et Serb. ¹³ Ced. 42,24 43,1: Ὅς ἐν τῷ π. κ. ἐν τῇ πληγῇ τοῦ μῆρου καὶ ἀνορθοῦσθαι μὴ δυνάμενος
ἀπ. ἦν τοῖς ἔξω τοῦ παλατίου. Mon. ¹⁴ Ἐβ. δὲ τὸν γ. α. ἐκτ. τῇ δὲ γαμετῇ Θεοφανοῖ τὴν β.
κ. Ced. 43,1-5 om. Mon. et Slav. ¹⁵ Γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Μ. ἐξ. Ced. 43,3-6. Κάντ. Mon. ¹⁶ Ἰπποδρομῶ
Ced. ¹⁷ διὰ τὴν χρόνιον ἀρρώστιαν add. Mon. ¹⁸ Ced. 43,6-8. ¹⁹ ὁ add. Mon. ²⁰ καὶ add. Mon.
²¹ σχ. ἀ. Mon. ²² αὐτοῦ add. Ced. ²³ περιθέμενος cod. ²⁴ εἰς τὰ Mon. ²⁵ Σταυρακινὰ τὸ Mon. εἰς
Σταυρακά Leo., εἰς τὰ Βρακά Ced. ²⁶ Ced. 43,10-48,22 variat. Μετὰ δὲ Σταυράκιον ἐβ. Μ. ὁ γαμβρὸς
αὐτοῦ ἔτος ἐν καὶ μῆνας ζ'. Mon. cæteris 1-1 cum Slav om. ²⁷ Ὅς Mon. ²⁸ ὑπῆρχε δὲ Mon. ²⁹ ἀ. μ.
Mon. ³⁰ ἀπειροπόλεμον Mon. ³¹ αὐτοῦ om. Mon. ³² ὑποστρέψας Mon.

affectus rediisset, Leo patricius et Orientalium dux ab exercitu et magnatibus imperator rennatiatur in campo Tribunalii.

Quod audiens Michael monachalem habitum cum uxore et liberis induit et in insulam urbi vicinam accessit, ubi mortuus est.

CCLXII. Regnum Leonis Armenii pravvaricatoris.

Post Michaellem per septem annos et menses quinque regnavit Leo Armenius, patricius, orthodoxia inimicus postea factus. Coronam accepit e manibus Nicephori patriarchæ. Duobus porro annis elapsis in apostasiæ crimen delapsus, chirographo quod de sua orthodoxia dederat abolito, peccata Saulis imitatus est. Sicut enim hic, postquam duobus annis juxta Dei legem regnaverat, deinde a recto deflectens divinaque destitutus gratia et spiritui malo traditus, adversus beneficum Davidem manus suas armavit et sacerdotum cæde inquinavit: sic infelix ille impiusque imperator post biennium, adversus pietatem insaniens et rabidus, ditum Nicephorum, a quo fuerat coronatus, in exsilium egit.

Theodotum scilicet ejus loco patriarcham instituit, hominem stultum potius et servum, piscibus mutiorem et nihil præter impietatem scientem. Ex eo tempore persecutionem induciis non interrompendam adversus Ecclesiam suscitavit. Si igitur mirari oporteat perversionem in malum, magis mirandi sunt iste et ipsius assectæ, quam Galatæ, quod sic tam cito translati sint ab eo qui eos vocaverat in gratiam Christi, in aliud Evangelium, quod non est aliud, nisi Deum irritavisse divinamque iram excitasse.

Porro Crumus, novus Senacherim, victoriis in superbiam elatus, proprio fratre ad obsidendam Adrianopolim relicto, post dies sex imperii a Leone assumpti ad urbem accedens, muros a Blachernis ad Auream usque portam circumibat, exercitus sequentis se virtutem ostentans, profanisque sacrificiis in prato Aureæ portæ adjacenti peractis. Mox pacem componi ab imperatore petiit, aut ad Auream portam hastam suam figere. Imperatore petita respuente, civitatis muros et instructissimum imperatoris exercitum miratus, in tentorium regressus, ad pacis propositionem verbis fallacibus deflectit.

Α ἀναγορεύεται Λέων ὁ πατρικίος καὶ στρατηγός, τῶν Ἀνατολικῶν ὡς ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ Τριβουναλίου ὡς.

(6) Καὶ δὴ τοῦτο Μιχαὴλ, ἀκούσας καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀμφιεσάμενος εἰς τὸ πλῆσιον τῆς πόλεως, νησίον περιορίζεται, ἐν ᾧ καὶ ἐτελεύτησεν.

ΣΣΒ'. Βασιλεῖα Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου τοῦ παραβάτου.

Ἔπειτα ὡς Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένιος, ὁ πατρικίος ὡς καὶ παραβάτης ὑπερῶν ἀναφανείς, ἔτη ζ' ὡς, μῆνας ε', σταθμείς ὡς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου — μετὰ γὰρ ὡς δύο χρόνους ἀποστατήσας πρὸς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὸ ὡς Ἐγγραφον, ὡς περ ὡς ἐποίησε περὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀθετήσας, ὡς περ ὡς Σπουδὴν ἐξέκευκε, — καὶ γὰρ κακίονος δύο ἔτη βασιλεύσας ἐνόμως, εἶτα παρατραπείς καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθείς καὶ πονηρῷ πνεύματι παραδοθείς, κατὰ τοῦ εὐσεβέτου Δαυὶδ ἐξωπλίσθη, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν εἰργάσατο μαιφρονίας. Ὁσούτως καὶ ὁ δούτηνος ὡς οὗτος καὶ ἀντιθεός, μετὰ δύο ἔτη κατὰ τῆς εὐσεβείας μανείς καὶ λυτήσας, ὡς τὸν στέψαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξώρισεν ὡς.

(2) Θεόδοτον δὴθεν ὡς πατριάρχην ἀντιχειροτονίᾳ ὡς (172 b) λογον ἄνδρα μᾶλλον ὡς καὶ ἀνδράποδον καὶ ἰχθύων ἀφωλέστερον ὡς, καὶ μὴδὲν πλέον τῆς ἀσεβείας ἐπιστάμενον. Καὶ ἔκτοτε ὡς διωγμῶν ἀσπονδῶν 680 κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεβρίπισεν. Εἰ οὖν χρὴ θαυμάζειν φαῦλον ἐπὶ φαῦλῳ μεταθῆσιν ὡς, τοῦτον δεῖ ὡς μᾶλλον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἢ Γαλάτας θαυμάσαι ὡς τὸ ὡς οὕτω ταχέως μετατιθεμένους ἀπὸ τοῦ καλέσαντος αὐτοὺς ἐν χάριτι ὡς Χριστοῦ εἰς ἕτερον Εὐαγγέλιον, οὗ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἰ μὴ ἢ τὸ ὡς παραργίσαι τὸν θεὸν καὶ τὴν θεῖαν ὀργὴν ἐπισπάσασθαι.

(3) Ὁ γὰρ ὡς νέος Σεναχεριμ Κρούμος, ἐπαρθὴς τῇ πρώην ὡς νίκη, καταλιπὼν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ ἕξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος ἐπελθὼν τῇ πόλει, περιήει τὰ τεῖχη ἀπὸ Βλαχερνῶν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἐπιδεικνύων τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἐπιτελέσας καὶ μιανὰς θυσίας ἐν τῷ λιθαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης: ἠτήσατο δὲ ὡς τὸν βασιλέα ποιῆσαι εἰρήνην ἢ τὸ δόρυ αὐτοῦ πῆξεν ὡς ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ. Τοῦ ὡς βασιλέως μὴ καταβεζαμένου, ὡς ἐπίστεψεν εἰς τὴν ἴδιαν σκηνὴν, ὡς περ θαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τεῖχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται κτηραστικοὺς λόγους ποιούμενος.

Variae lectiones et notæ.

ὡς βασιλεύς add. Mon. ὡς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ Mon. ὡς 811 — Τῷ ὡς εἶται τοῦ κόσμου, τῆς ὡς θείας σαρκώσεως ὡς ἐδ. Δ. ὡς ed. ὡς δὲ Coisl. 310 et 134. ὡς ὁ πατρ. om. Coisl. 310. ὡς καὶ add. Mon. ed. ὡς στ. ὑπὸ Ν. π. om. Mon. Coisl. 310. ὡς μετὰ δὲ Mon. ὡς καὶ τὸ ἐγ. — ἀθ. om. Coisl. 131, 310. ὡς καὶ add. Mon. Coisl. 234. ὡς εἰς ὄψος add. Mon. ὡς καὶ add. Mon. Coisl. ὡς ἐξορίσας Coisl. ὡς Καὶ θ. π. δ. Coisl. 310. ὡς ἀντιχειροτονήσας Mon. ὡς ἀ. ἀλ. μ. δὲ Mon. ἀλ. ἀ. μ. δὲ ed. ὡς ἀφ. τῶν l. Mon. Coisl. ὡς Καὶ ἔκτοτε om. Mon. Coisl. ὡς μεταθέ. cod. μεταθέμενον? ὡς δὲ cod. ὡς θαυμάσεται ἴδιον ὡς Coisl. 310. — Gal. 1, 6, 7. ὡς Ἰησοῦ add. Coisl. 310. ὡς τῷ cod., πρὸς τὸ Coisl. ὡς Ὁ γὰρ — πάλαι em. Coisl. 310. ὡς πρῶειν — καταλιπ. cod. ὡς ἴτ. καὶ ed. ὡς ἰ. π. ed. πείσαι: ἰ. Leo. — εἰ — πῆξαι: cod. ἢ — πῆξαι Leo, ut *hæret* Misc.

(4) Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἀφορμῆ; δρασάμενος, ἐπειράθη τοῦτον λογγεῦσαι ³¹, ἀλλ' εἰς πύρας ἀγαγεῖν τοῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀρτίᾳ, πληξάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγαγόντων πύργῳ. Ἐπὶ τοῦτῳ ³² μανεῖς ὁ ἀλάστωρ, ἀποστειλάς Ἰππεῖ; ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι τὸ ³³ ἐκίσε ὄν πλάσιον ἐνέπρησε· καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ Ἰππικοῦ σὺν τῇ ἀρκτῷ καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὕδρῆου ³⁴ καὶ μαρμάρῳι καλλίστῳ ³⁵ ἐν ἀμάξαις φορτώσας ὑπέστρεψε, παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ταύτην ἑλών· καὶ μετὰ λαοῦ πλείστου διαπεράσας τῶν τε εὐγενῶν Μακεδόνων, **681** κατεσκήνωσεν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ. Ὁ δὲ Λέων τὰ τῆς ἀσθείας ἔργα διεπράττετο ἐν τῇ πόλει ³⁶.

³⁷ (5) Ἐφ' οὗ ³⁸ ἐφάνη ἀστήρ κερμητῆς ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σεληνῶν ἐνουμένων ³⁹ καὶ πάλιν διαστροφῶν εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ ⁴⁰ εἰς ἀκεφάλου ἀνδρὸς διάπλασιν ⁴¹ τυπωθῆναι, ὑπερ τὴν ἀκέφαλον κεφαλὴν τῶν μετὰ ταῦτα στασιασάντων κατὰ ⁴² Χριστιανῶν καὶ τὸν μάταιον Θωμᾶν, κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν διαιρέσεως ἰσχυρότων, προεμήνυσεν ⁴³. Καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ τε καὶ ἐπάλληλοι, καὶ λιμοὶ καὶ αὐχμοὶ, καὶ αἴεροι, φλογώσεις γεγόνασι, καὶ στάσεις ἐμφύλιοι ⁴⁴ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ⁴⁵, ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀρξίμεναι ⁴⁶ τοῦ θεοστογού; καὶ ἀλάστορος· καὶ μέχρι πολλοῦ τὸ δεῖνόν τῆς ἐμφυλίας συμφορᾶ; ἐπικρατήσαι συμβέδθηεν ⁴⁷.

⁴⁸ (6) Ἐκμιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μουσαρᾶς ταύτης αἰρέσεως ἀρχηγὸν ὁμόνομον αὐτοῦ καὶ ὁμότροπον, ἤρξατο τῆς ⁴⁹ αἰρέσεως· εἶτα συμμάχους καὶ συμμύστας ⁵⁰ ἐκζητήσας, εὗρεν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Γραμματικόν, μέλλον δὲ ⁵¹ Ἰαννῆν ἄλλον ἢ Σίμωνα, ἐπὶ τε λεκανομαντείας καὶ φαρμακείαις, καὶ αἰσχροουργίαις βεδοημένον ⁵², καὶ ἑτέρους τινὲς ὁμόφρονας ⁵³ αὐτοῦ Ἰαννίτας ⁵⁴, Ἰαμβρίτας καὶ Σιμωνίτας, οὓ; δὴ καὶ παρ' ἑαυτῷ κατέχων ἐν τῷ παλατίῳ προσκλιεῖται Νικηφόρον τὸν ἀοιδίμον πατριάρχην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ προβχοντας ἐπισκόπους τε ⁵⁵ καὶ ἱερεῖ; ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ⁵⁶ φησίν· « Ἴστε ⁵⁷ σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι **682** τὰς εἰκόνας· οὓ; εἰ βοῦλεσθε παραστῆναι καὶ διαλεχθῆναι περὶ τοῦτου, καὶ ἐκδηλότερον τὸ ἀληθὲς φανήσεται. »

(7) Πρὸς ὃν ὁ θεὸς Νικηφόρος· οὐδὲν (175*) ἀπεκρίνατο· ἔφη δὲ πρὸς τοὺς παρισταμένους μεγιστάνους ⁵⁸· « Εἰπατέ μοι, τὸ μὴ ὄν δύναται πεσεῖν; »

A Imperator, occasione captata, lancea cum perfodere moliebatur; verum in hoc perficiendo ministrorum ignavia delusus est; qui Bulgaro vulnera quidem intulerunt, sed nullum letale. Ex quo in rabiem versus homo perditissimus, equitibus ad Sanctum Momantem missis, palatium ibidem erectum combussit; tum vero leone aereo Circi, urso et dracone Hydrii cum insignioribus marmoribus in curru conjectis, recessit, et obsidione ad Adrianopolim posita, eam demum armorum vi subjugavit. Ea capta, Macedonum nobilium quamplurimos cum magna multitudine trans Danubium deportatos ad ejus regiones collocavit. Leo interea impietatis operibus in urbe vacabat.

B Eo regnante cometes visus est lunarum duarum ad invicem junctarum formam referens, quæ rursus sejunctæ et in varias formas figuratæ, in hominis capite truncati speciem deserunt. Quo portendebatur carens capite caput eorum qui postea insurrexerunt adversus Christianos, et stultissimum Thomam qui ab aliis Christianis scissioni primus ansam dedit. Exinde terræ motus alterni horribiles, famas, siccitates, ardores acris et dissensiones intestinæ per totam urbem et regionem circumjacentem a diebus Deo infensi imperatoris exortæ sunt, atque diu perseveravit dira calamitatum civilium pestis.

C Imitatus præterea detestandæ hujus hæreseos ducem, ejusdem nominis morumque exemplar, hæresim ipsam prosteri cœpit. Deinde, quæsitis sociis et ministris, Joannem dictum Grammaticum, magis autem Jannem alium vel Simonem, divinationibus ex pelvi, veneficiis et spurcitiis celeberrimum, aliosque sensus ejusdem consortes Jannitas, Jambritas et Simonitas, quos apud se in palatio retinuit. Nicephoro postea laude digno patriarcha et qui cum ipso erant episcopis et sacerdotibus coram senatu vocatis, ait: « Non vos latet emersisse quosdam imagines non adorandas asserentes; quos si vultis ante vos sisti et de his disserere, manifestius veritas patebit. »

D Ei nihil respondit divus Nicephorus; sed ad astutios magnates conversus: « Dicite mihi, inquit, quod non est potestine cadere? Astantibus

Variae lectiones et notæ.

³¹ λογγῆσαι cod. sed cf. Michael. c. 8 λογγυθεις, λογγῆσαι Leo. ³² τοῦτο Leo cod. ³³ τόδεest in cæteris cod. ³⁴ ὕδρῆου cod., lateribus Misc. ³⁵ μαρμάρ. καλλίστοι cod. — καὶ μαρμάρων καλλίστων cæteri cod. sed σὺν dativum requirit, vel accs. a φορτώσας pendentem, et marmoribus electis Misc. ³⁶ Sequuntur in Leone quæ Georgius 1 et 2 præmisit: Ὁ δὲ Λ. μετὰ δύο χρόνους τῆς αὐτοῦ βασιλείας μανεῖς ἐν τῷ π. ἀ. θ. Ν. ἔξορσας, θ. π. ἀ. ἀλ. ἀ. καὶ ἰ. ἀ. ³⁷ 814. ³⁸ καὶ γοῦν ὠφθη τῆνικαῦτα κ. Coisl. ³⁹ ἐνωθέντων — διαπεράσαντων Coisl. ⁴⁰ καὶ — Χριστιανῶν om. Coisl. 310. ⁴¹ δ. ἀ. cæteri et Leo. ⁴² τῶν cæteri. ⁴³ προσημύσας Coisl. ⁴⁴ στ. ἐμφυλίου Coisl. 310. στάσεις ἐμφύλιο; Coisl. 134. ⁴⁵ χ. καὶ π. Coisl. 310. ⁴⁶ ἀρξάμενοι Coisl. 134, ἀρξάμενοι P. ⁴⁷ νόστιμα? Coisl. 310. ⁴⁸ Varians. cæpp. 1 et 2. Τοίνυν ἐ. τὸν πάλαι τῆς Coisl. 310. ⁴⁹ ἢ. τῆ; αὐτῆ; ἔχασθαι δυστροπίας· εἶτα Coisl. 310. ⁵⁰ τῆ; ἀσθείας (εὐσ.) Coisl. 310. ⁵¹ Ἰω. Leo, sed Ἰαννῆν Theodosius Melit. ⁵² διαθεῖ. Coisl. 310. ⁵³ ὁμ. ἀ. om. Coisl. 310 sed post Σιμ. adjuncti ὁμ. πάτης κακίας πεπληρωμένους. ⁵⁴ καὶ ed. ⁵⁵ ἐπ. τε καὶ διασκέλους Coisl. 310. ⁵⁶ καὶ ed. Leo ⁵⁷ Ἰστίον ὡς Coisl. 310. ⁵⁸ μεγισταν. cod. μεγιστάνους ed.

ob questionis ambiguitatem hærentibus et tacentibus, patriarcha iterum : « Cecideruntne sub Leone et Constantino sacræ imagines? » His autem annuentibus et ita esse dicentibus, « Ergo, inquit, stabant et antiqua est eorum erectio; quod enim non est neque stat quomodo cadere potest? »

Postquam alii episcopi similia allegarunt ad refutationem hæresis, sacer Euthymius, Sardium episcopus, cum fiducia dixit : « Audi, imperator, quæ summam dicam. Ex quo Christus venit in terram usque nunc octingenti elapsi sunt anni, et ubique Christus depingitur et in imagine adoratur. Quis igitur arrogans tam diuturni temporis apostolicam et patristicam traditionem audeat abolere ac subvertere? præsertim cum Apostolus dicat : « Itaque, fratres, state, et tenete traditiones quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram. » — « Licet angelus de cælo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. »

Post hunc Theodorus, fervens orthodoxæ fidei defensor, Studii hegumenus, ait : « Ne, imperator, Ecclesiæ statum immutes; dixit enim Apostolus : « Et quos quidem posuit Deus in Ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio pastores et doctores; » non dicit imperatores. Tibi rerum politicarum status et exercitus incumbit cura; horum satage; Ecclesiam relinque pastoribus et doctoribus, juxta divinum oraculum. Quod si nobis ad hæc attendere, nec esse nobiscum fide unitus, etiamsi angelus de cælo descendens vellet nos pervertere, non audiemus eum, nedum imperatorem. »

Tyrannus, his auditis, furore accensus, leonum more, cum simius esset, infremens, cunctis injuriose expulsis, magnum Nicephorum ex urbe ejecit et Theodorum Studitam in exilium egit. Tum Nicephori loco Theodotum Cassiteram ex spathariis et a theatro nomen trahentem ordinat. Sic pestis illa et bellua moribus magis quam nomine, pietati bellum indicens, Ecclesiam Dei magis ac magis persequatur et vastabat, donec justitia divina istum merito plecteret, cujus pessimam originem,

Τῶν δὲ τῆ ἀσαφείᾳ ⁶⁸ τῆς πύσεως ἀπορούτων καὶ μηδὲν ἀποκριθέντων ⁶⁹, εἶρετο πάλιν ὁ πατριάρχης· « Ἐπέσον ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἰσάυρων αἱ ἄγλαι εἰκόνες; » ⁷⁰ Τῶν δὲ κατανευσάντων καὶ τὸ, ναί, προσειπόντων· « Οὐκοῦν ἔσαντο πάντως; » καὶ ⁷¹ ἀρχαῖκόν αὐτῶν τὸ ἀνάστημα ⁷²; τὸ γὰρ μὴ ὄν μηδ' ἰσάμενον πῶς δύναται ⁷³ πεσεῖν; »

(8) Ἐἶτα ⁷⁴ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τοιαῦτα ⁷⁵ προτεινάντων εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἰρέσεως, ὁ ἱερός ⁷⁶ Εὐθύμιος ⁷⁷ Σάρδης παρῴρησάμενος λέγει· « Πρόερχε, ὦ ⁷⁸ βασιλεῦ, τοῖς ἐν ἐπιτομῇ ⁷⁹ βῆθησομένοις· ἀφ' οὗ ἤλθε Χριστὸς ⁸⁰ ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι νῦν ἑκατόκτιστα ἔτη ⁸¹ παρήλθον, καὶ παντχοῦ στηλογραφεῖται ⁸² Χριστὸς καὶ ἐν εἰκόνι προσκυνεῖται ⁸³. Ποῖος οὖν ἀθέλας τολμήσεις τὴν τοσοῦτου χρόνου ⁸⁴ ἀποστολικὴν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν ἀθέτησαι ἢ μετασάλευσαι; μάλιστα τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος ⁸⁵· « Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ⁸⁶. » ⁸⁷ « Κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. »

(9) Μεθ' ὃν ⁸⁸ ἀπεκρίθη καὶ Θεόδωρος ὁ ζηλωτής καὶ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ τῶν ⁸⁹ Στουδίου ἡγούμενος, λέγων· « Μὴ παρασάλευε, βασιλεῦ, κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν· εἴρηκε γὰρ ὁ Ἀπόστολος; ⁹⁰ » « Καὶ οὐ; μὲν εἶθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ⁹¹ σίγα, πρῶτον ἀποστόλους, δεῦτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καὶ διδασκάλους, » οὐκ εἶπε βασιλεῖς· σοὶ ⁹² μὲν γὰρ ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐπιστεύθη καὶ τὸ στρατόπεδον· τούτων ⁹³ φροντίζει καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἕατον ποιμέσι καὶ διδασκάλοις κατὰ τὸν θεῖον λόγον. Εἰ δὲ μὴ βούλει προσέχειν τούτοις; ⁹⁴ καὶ εἶναι μετὰ τῆς πίστεως ἡμῶν, κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ⁹⁵ καταλθὼν βουλευθῆ παρατρέψαι ἡμᾶς, οὐκ ἀκούσόμεθα αὐτοῦ, μήτι γε ⁹⁶ βασιλέως; ⁹⁷ »

(10) Ὁ οὖν τύραννος, τὰτα ἀκούσας καὶ ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντειον ὁ πιθηκός· βρούξαι, καὶ πάντας μεθ' ὕβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν ⁹⁸ μέγαν Νικηφόρον ⁹⁹ τῆς πόλεως ἀπελάσας, ὡσαύτως καὶ ¹⁰⁰ Θεόδωρον τὸν Στουδίου ¹⁰¹ ἐξορίσας ¹⁰², ἀντιχειροτονεῖ τὸν ἀπὸ σπαθαρίων Θεόδοτον τὸν Κασσιτηρῶν καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπιλημμένον. Καὶ οὕτως ὁ ἀλιτήριος καὶ θηριότροπος μᾶλλον ἢ θηριώδης, ἐπαρθείς κατὰ τῆς εὐσεβείας, μειζήτως ἐδίωκε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθη

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁸ ἀσαφείᾳ. τῆς π. cod. ed. ⁶⁹ ἀποκριθέντων καὶ μ. ἀπ. Coisl. 310, ἀποκρ. cod. ed. ⁷⁰ ἢ οὐ adl. Coisl. 310. ⁷¹ ἔφη add. Coisl. 310. ⁷² ἦσαν add. cod. et ed. quæ ἔχουσιν ante τό inserit. ⁷³ ἀνάστημ. cod. ἀναστήλωμα Coisl. 310. ⁷⁴ πῶς εἶναι δυνήσεται ἢ π. Coisl. 310. ⁷⁵ καὶ Coisl. 310. ⁷⁶ τινά add. Coisl. 310. ⁷⁷ ἐπίσκοπος; add. ed. ⁷⁸ Ἐπιθ. Σ. Coisl. 310, EBC. Σ. ed. Εὐθ'. Σάρδεων Leo. ⁷⁹ ὦ om. Coisl. 310. ⁸⁰ δι' ἐπιτομῆς Coisl. 310. ⁸¹ Χριστὸς ἢ Coisl. 310. ⁸² π. ἔτη Coisl. 310. ⁸³ σκ. αργ. Coisl. 310. ⁸⁴ Χριστὸς add. Coisl. 310. ⁸⁵ τοσοῦτων χρόνων Coisl. 310. ⁸⁶ II Thess. II, 15 et Coisl. 310 15 ἐδιδάχθητε. ⁸⁷ ἡμῶν iidem. ⁸⁸ Gal. I, 8. ἐκ τῆς θείας Γραφῆς ἐπιτίμησε τὸν ἀλιτήριον Leo. ⁸⁹ Μεθ' οὗ Bulg. — ὁ Χριστὸς Vat. Bulg. ⁹⁰ πρ. καὶ τῶν Coisl. 310, πρ. τῶν Leo. ⁹¹ Eph. IV, 10; Καὶ αὐτὸς Χριστὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀπ. τοὺς δὲ πρ. τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ π. καὶ δ. τῆ om. ed. ⁹² σὺ μὲν γὰρ cod. ⁹³ λοιπὸν τούτων Vat. ⁹⁴ τ. πρ. ἔνεκα τῆς Coisl. 310. ⁹⁵ οὐρανοῦ ed. ⁹⁶ σου add. Coisl. 310. ⁹⁷ βασιλεῦς cod. βασιλεῦ Coisl. 310. ⁹⁸ καὶ τὸν — ὡσαύτως om. Coisl. 310. ⁹⁹ N. τὸν μ. ed. ¹⁰⁰ τὸν add. Coisl. 310. ¹⁰¹ Στουδ. cod. Στουδίτην? — τῶν Στ. ed. om. Coisl. 310. — ¹⁰² εἶθ' οὕτως καὶ τὸν μ. N. τῆς π. ἐξέωπα; καὶ περιορίσας Coisl. 310-12. Θ. τὸ ἐπίκλην K. Coisl. 310.

σφόδρα, μέχρι⁸³ τοῦτον ἐνδίκως ἢ θεία⁸⁴ δίκη με-
 τήλθεν, οὐ τὴν κακίστην γένεσιν καὶ μοχθηρίαν καὶ
 ὀλοστυγῆ προαίρεσιν καὶ δυσσέβειαν καὶ μέντοι⁸⁵
 καὶ γαλεπὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ὁ θεσπέσιος Νι-
 κηφόρος διαβρήδην στηλιτεύων φάσκει *

(11) « Παρορᾶ θεός καὶ ἤρξε⁸⁶ καθ' ἡμῶν ἀνθρω-
 πο; οὐκ οἶδα εἰ ἀνθρωπον λέγειν χρῆ⁸⁷, ἀλλὰ μὴ
 θηρίον καὶ θηρίων ἀγριώτερόν τε καὶ πικρότερον.
 Τί γὰρ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐλκεινότερον καὶ τῆς
 δυστυχίας ἀθλιώτερον; Ἥλικον κακὸν εἰς τὴν βασι-
 λείαν εἰσεκώμασεν⁸⁸, διφυῆς μὲν τὸ γένος καὶ μι-
 ξευδάρβαρος, πολυειδῆς τε⁸⁹ τὸν τρόπον καὶ ἀνελεύ-
 θερος καὶ τὴν γνώμην ἀστάθερος⁹⁰. Τὸ μὲν οὖν
 προσεχῶς αὐτῷ ὑπηργμένον καὶ πολυγνώριμον —
 ἐκ γὰρ τῆς Ἀρμενίων⁹¹ ὠρμάτω γῆς, ὅθεν εἰπεῖν
 τὸ δύστροπον καὶ κακότηδες * — τὸ **684** δὲ ὦ;⁹²
 πορρόωτάτω καὶ παλαιὸν τυγχάνον,⁹³ καθὰ τῶν
 πρεσβυτέρων ἐξιστοροῦσι τινες οἳ τὰ ἐκείνου καὶ
 τῶν ἐκείνου πατέρων ἐκ πολλοῦ παραδοθέντα ἴσασιν,
 οὐδ' ἐντεῦθεν καθαρός⁹⁴ ποθεν ἐκπέφυκεν εἴπερ⁹⁵
 ἐκ τῆς Ἀσσυρίων φυλῆς κακίστην⁹⁶ παραφυάδα
 ἐκφῶναι, ἐξ ὧν τὸ πατρῶον ἐπεφήμιζεν⁹⁷ αἶμα.
 Κατήχθη γὰρ ἐκ τῶν Συναχερίμ [παίδων], (175^b)
 ὅς δὴ τῶν Ἀσσυρίων ἤρξέ ποτε, καὶ ὑπὸ τῶν φύν-
 των καιρίαν τὴν⁹⁸ πληγὴν ἐδέδεκτο * καὶ γὰρ οἴγε
 φρονίας δεξιᾶς τῷ γεννήτορι ἐπανετείνοντο τῷ πα-
 τραφῶ⁹⁹ λύθρῳ ἐμμολυνόμενοι, αὐτόχειρές τε [τῆς
 σφαγῆς] τοῦ τεκόντος γενόμενοι, αὐτίκα πρὸς τοῖς
 χωρίοις τῶν Ἀρμενίων φυγάδες οἰχόμενοι ἠ ἀνασώ-
 ζονται¹⁰⁰. Τοῦτου δὲ τοῦ πατροφόνου σπόρου κατὰ
 τὴν ἡμετέραν γενεάν πικρῶς¹⁰¹ τρηθέντος παρα-
 βλαστήσας ἀνδροφόνος καρπός, οὐκ οἶδ' ὅθεν, Ῥω-
 μαίων¹⁰² τοῦτο κατακριθέντων¹⁰³, τὸ δεινὸν ἐκεκλή-
 ρωτο * ὅς εἰς τόδε τὸ¹⁰⁴ φῶς, οἷς οἶδεν ὁ ἀνασχόμε-
 νος κρίμασι, προαχθεὶς¹⁰⁵ πονηροῖς καὶ ὀλεθροῖς ἐν-
 τρέφεται καὶ συναύζεται¹⁰⁶ ἢθεοί τε καὶ πράγμα-
 οιν¹⁰⁷. Ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γοῦν λεαίνης καὶ τῆς
 Ἀρμενίων παρδάλεως ἑτεροθαλής¹⁰⁸, σύνθετόν τε
 καὶ ἀλλόκοτον τίγριδος εἶδος ἐκ νόθου καὶ κιθόηλου¹⁰⁹
 ἐξέφυεν¹¹⁰ υἱὸς Ἀρμένιος ἢ Ἀσσύριος εἰδεχθεστέ-
 ρος, καὶ λέων μὲν τὴν προσηγορίαν, λέοντος δὲ τὸ
 [μὲν] ἀρπακτικὸν εἰς τὸ ἀσφαλὲς κεκτημένος, τὸ
 δὲ ἐλευθέριον οὐδαμῶς προϊέμενος, χαμαιλέων δὲ
 ὡσπερ οὖν τὸ εἶδος, οὕτως καὶ τῆς ψυχῆς τὸ πολύ-
 μορφον διὰ τὸ τοῦ γένους ὑπουλόν τε καὶ ὑφαλον,
 ἐξ ὧν ἐμεγαλαύχει τῆς δυστροπίας καὶ τοῦ ὀλοῦ το
 κικρυμμένον καὶ ἀνεξαγόρευτον. Καὶ γὰρ ἐμχα-
 λῆτο λανθάνειν τὸ ἐνδομυχοῦν τῆς γνώμης σκοτεινὸν

A perversitatem, agendi rationem Deo infensissimam,
 impietatem, ac denique funestum vitæ exitum di-
 vus Nicephorus aperte infamia notans ait :

B « Oculos avertit Deus et nobis incubuit homo ; sed
 quid hominem dico, imo bellua, et belluarum fer-
 rissima crudelissimaque. Quid enim hac calamitate
 miserabilius, quid hoc infortunio infelicius ? Quan-
 tum malum in imperium intulit iste natura duplex
 et genere semibarbarus, moribus multiformis, illi-
 beralis et sententia inconstans ! Sive spectetur
 quatenus propior nobis est ac multis notus (ex
 Armenia enim terra oriundus est, unde eloquii du-
 rities et morum pravitas), sive consideretur in
 longinquo et in antiquitate, prout narrant senum
 quidam scientes ea quæ de ipso deque ejus pa-
 tribus longa traditione perhibentur, impura est
 ejus origo, siquidem ex Assyriorum gente pessim-
 um genus duxit, ex iisque patrum hausit san-
 guinem. Originem enim ducebat e filis Sennacherib,
 qui regnavit olim in Assyrios, et a suismet liberis
 cæsus est : namque isti, ut parricidas manus ge-
 nitori suo injecerunt, et paterno cruore inquinati,
 auctori suæ vitæ mortem ipsi intulerunt, statim in
 Armeniæ tractus fugitivi salutem quæsierunt. Ex
 hac parricida semente ad nostram generationem
 infeliciter servata germinavit homicida fructus, qui,
 nescio unde, Romanis ad hanc pœnam damnatis,
 diras sortitus est partes ; atque, ut probe sciunt
 qui hanc subeunt damnationem in lucem editus in
 pravis perniciosisque educatus est et crevit mori-
 bus et actionibus. Ex Assyriorum igitur leona et
 Armeniorum pardo hybrida, mistum quoddam ac
 monstrosium ex adultera spuriaque copula natus est
 tigris quidem qui Armeniæ magis quam Assyriæ si-
 lius videtur. Etenim Leo quidem erat nomine, et
 sicut leo idoneus erat prædæ in latebram rapiendæ ;
 sed leonis generositate omnino expers, chameleonta
 multo magis referebat ut vultu, ita et anima versi-
 formi, quia originem habebat ignotam et occultam,
 et quia immanitatem perfidiamque suam celare ac
 nemini manifestare affectabat. Siquidem nitebatur
 ut lateret ipsius animus tenebris obvolutus, va-
 riusque consilio, et ad nocendum proclivis ; et
 quasi omnem impendebat operam atque curam, ut
 nunquam consonaret cor labiis, sed aliud mens
 sentiret, aliud lingua proferret : in tantam impie-

Variæ lectiones et notæ.

⁸³ οὐ add. Coisl. — καὶ περιωρισίας cod. ⁸⁴ θεῖη ed. ⁸⁵ καὶ μὲν γε καὶ Coisl. 310 καὶ μὲν γε τὴν 154. ⁸⁶ εἰξ cod. ⁸⁷ χρῆ λ. ἀ. θ. καὶ τῶν θ. π. τε καὶ ἀ. om. τί — ἀθλ. Coisl. 310. ⁸⁸ εἰσεκώμισεν Coisl. ⁸⁹ π. δέ ed. ⁹⁰ ἀστάθερος P. ⁹¹ Ἀρμενίου Coisl. 310. ⁹² ὡς deest in ed. ⁹³ τυγχάνων cod. ⁹⁴ καθαρῶς ed. et Coisl. ἐκ-
 πέφυκεν P. ⁹⁵ ὡς δὴ τῆς Ἀ. Coisl. 310. ⁹⁶ κακίστης παραφυάδος ἐκφῆναι P. κακίστην παραφυάδα ἐκφῶναι
 ed. κακιστ. παραφυάδ. ἐκφῶναι cod. ⁹⁷ ἐπευφ. cod. ⁹⁸ τὴν om. Coisl. 310. ⁹⁹ πατρῶον Coisl. ¹⁰⁰ ὠγόμενοι
 cod. ¹⁰¹ ἀνεσώζοντο Coisl. 310. ¹⁰² πικρῶς τηρ. καὶ cod. ¹⁰³ π. P. τ. καὶ cod. τηρηθεὶς καὶ ed. ¹⁰⁴ κατα-
 κριθ. cod. κατακριθείς P. ¹⁰⁵ ἐκ. sel. ἢ ἡμετέρα γενεά. ¹⁰⁶ ὅς — οἴ; cod. ed. ¹⁰⁷ τό om. Coisl. 310.
¹⁰⁸ προαχ. Coisl. 310. ¹⁰⁹ ἀξ. Coisl. 310. ¹¹⁰ πρ. P. πράξσειν ed. ¹¹¹ ἐνεροθαλής ed. ¹¹² ἀκιθόηλος
 P. ¹¹³ ἐξέφυ γονῆς Ἀρμένιον ἢ Ἀσσύριον εἰδεχθεστέρας ed. ἐ. γ. εἰς Ἀρμενίαν ἢ Ἀ. ἐ. Coisl. 310 —
 προσεμ. ed. — δι Coisl. 310. — ἐνδομυχοῦν Coisl. 310.

tat. m et malitiam incidit vita ipsius, ut intolerabilis inintelligibilisque et diabolica ejus pravitas ac iniquitas omnibus manifesta fieret. »

χέλαιον, ὡς ἕτερα μὲν μελετᾶν κατὰ νοῦν, ἄλλα δὲ προσφέρειν ἐν τῷ στόματι. ἐπὶ τοσούτοι γὰρ ἀφιλοβέτας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφορώτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ τὴν διτιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον. »

Cum igitur imperatoria potestate vel potius tyrannide, Deo permittente, potitus est, adversus veram fidem omnem profundit animi furorem ac dolorem, et amulatur in omnibus prædecessorem suum impium Copronymum, ejusque instar totam sui ipsius committit vitam perditis quibusdam ac nequissimis hominibus, impuris et vitæ turpitudine infamatis, corruptis anima et corpore, incantamenta, philtrea, fascinationem omnemque flagitii speciem perpetrantibus, qui Christianam religionem omnino abnegarunt.

Istos ultro sibi familiares facit et assecelas, et obtemperat perniciosius eorum consiliis et suggestionibus, seque velut peccati servum mancipat, et hamo fallaciæ et iniquitatis captus peccator ille dire transigitur. Tria enim olim ipsi promissa suggererunt: orthodoxæ fidei nostræ abnegationem, sacrarum imaginum depositionem et piorum persecutionem. Et sic, inquam, ad summam pervenies felicitatem, ita ut multo longius post tempus præsentem vitam finias quam quivis alius.

His igitur et hujusmodi perniciosis fallaciis deceptus vecors et miser, et sicut erat, manifestatus, aditu difficilis et forma turpior (si enim leonis nomen, simii vultus ipsi erat), sit nequior agendi ratione, insolentior moribus, effertior animo, impetu infrenior, impurior, impotentior, immitior et tyrannide sævior.

Elatum enim ignavum et infelix imperator mendaciis insidiosisque pestium istarum, sic bellum aggreditur. Primo quidem adversus divina nostra dogmata impiam movet linguam; deinde, æmulatus et in hoc impiissimum Copronymum Cononem, convocat, istius instar perversum ac tumultuosum conciliabulum, vel potius Judaicum synedrion, cui acelestissimus ipse interest et præest; et videtur iterum in templo Domini abominatio desolationis,

Varia lectiones et notæ.

¹⁸ συμφωνήσῃ x. cod. et P. συμφωνήσῃν καρδίᾳ ed. ¹⁹ τῷ om. Coisl. 310. ²⁰ ἀλλ' ἐδί-
cod. ed. ex ἄλλῃ? ²¹ αὐτοῖς cod. et Coisl. 134. ²² κατ. om. Coisl. 310. Hucusque in collic
obelis notantur verba Nicephori a Georgio laudata. ²³ συγχώρησιν Coisl. 310. ²⁴ ἀσκήσαντι
et ἡρνημένοι cod. ἀσκήσαντας. ²⁵ ἡρνημένοις Coisl. 310. ²⁶ τούτ. cod. τούτους ed. ²⁷ ματαίαι
ἀ. καὶ ψ. δ. ed. Coisl. ²⁸ cod. ut οἶον P. οἶα ed. Coisl. ²⁹ παράπιστος cod. et ed. παράπτυστος margo P. ?
³⁰ ὑπεσχῆμένα cod. ὑποσχ. Leo. ³¹ ἀπρ. καὶ δ. π. η. τὴν Coisl. 310, δ. π. η. τὴν Leo. ³² sic P. μείζον
cod. μήκιστον C. ³³ διανοίσης ei καὶ τις ἀ. cod. ei καὶ τις ἀδιανύσαι ed. — ἄλλος διανύσαι ed.
³⁴ τοιαύταις οὖν καὶ τ. τ. cod. ³⁵ ἐλευθέραις Coisl. 310. ³⁶ καὶ τὴν θεῶν αἰσχίστερος Coisl. ³⁷ γ. καὶ
cod. et P. καὶ post γὰρ ed. ³⁸ φαυλότερον Coisl. φαυλοτέρ. cod. ³⁹ σεβαρότερ. cod. ⁴⁰ τῆ γνώμῃ, ἀντι-
θασσοῦ cod. ⁴¹ sic cod. et P. ἀκάθικτος ed. ⁴² ἐμβριθέστατος cod. ⁴³ καὶ βουλῆ Coisl. 310. ⁴⁴ κατὰ
Χριστοῦ Coisl. 310 ⁴⁵ πρῶτον ed., πρῶτα Leo. ⁴⁶ θεῶν cod. et P. ἱερῶν ed. ⁴⁷ om. Coisl. 310. ⁴⁸ δὲ
καὶ ζ. τὸν Coisl. 310? ⁴⁹ δ. Κωνσταντίνον καὶ ὁμ. ἄρθ. Coisl. ⁵⁰ ἐργαστήριον Coisl. ⁵¹ δ; cod. et P.
cδ Coisl. 310. δ Coisl. 154.

Δ καὶ παλίμβουλον καὶ πρὸς τὸ βλέπειν ἐπιβραβεῖ· καὶ πως ἦν ἐκπεπονημένον αὐτῷ καὶ ἐπιτακτικου- μένον μήποτε συμφωνήσῃ ¹⁸ καρδία **685** τοῖς προσφέρειν ἐν τῷ ¹⁹ στόματι ²⁰. ἐπὶ τοσούτοι γὰρ ²¹ ὥστε δυσφορώτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ ²² τὴν διτιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον ²³. »

(12) Ἐπεὶ οὖν τῆς βασιλείου ἀρχῆς, μᾶλλον ἢ τυρηννίδος Θεοῦ συγχώρησιν ²⁴ λαβόμενος, κατὰ τῆς ἀμωμῆτου πίστειω· ὅλον ἐκχέει τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον, καὶ ἀμιλλᾶται κατὰ πάντα τὸν πρὸ αὐτοῦ δυσσεβῆ Κοπρώνυμον, καὶ ὡσαύτως μισοῖς τισὶ καὶ παμπονήροις ἀνθρώποις τὸ πᾶν τῆς ζωῆς καταπιστεύει, ἀσελγέσι τε καὶ ἐπὶ βίου αἰσχρότητι βε- βοημένοις καὶ κατεφθαρμένοις τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, γόησι καὶ φαρμακοῖς καὶ λαοπλάνοις καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἀσκήσασι ²⁵ καὶ ἀπαξ ἀπλῶς τὴν Χρι- στιανῶν ἡρνημένοις ²⁶ θεοσεβείαν.

(13) Καὶ δὴ τούτους ²⁷ ἀπεισιώως εἰσοικίζεται καὶ περιπτύσσεται, καὶ ὑποκύπτει ταῖς ψυχοφθόροις αὐ- τῶν ²⁸ διδαχαῖς καὶ μύησιν· καὶ οἶον ²⁹ τῆς ἀμαρ- τίας ἀνδράποδον ἐξανδραποδίζεται καὶ τῷ ἀγκίστρῳ τῆς ἀπάτης καὶ παρανομίας δελεασθεὶς ὁ παράπτυσ- τος ³⁰ δεινῶς περιπειρείττει. Τρία γὰρ αὐτῷ προ- βηκαν τὰ ὑπεσχῆμένα ³¹, τῆς ἀκριβοῦς ³² πίστειω· ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου τὴν ἄρνησιν, τῶν θεῶν εἰκόνων τὴν καθάρσειν, τῶν εὐσεβοῦντων τὴν δίωξιν. « Καὶ οὕτως εἰς ἄχρον εὐήμερίας ἐλάσει, φησὶν, ὡς καὶ ἐπὶ πλείστον καὶ μείζονα ³³ χρόνον τὴν παρούσαν ζωὴν διανύσῃ ³⁴ εἰ καὶ τις ἄλλος. »

(14) Ταύταις ³⁵ οὖν καὶ ταῖς τοιαύταις ἐλευθέραις ³⁶ ἀπάταις φανακισθεὶς ὁ ματαιόφρων καὶ κτηνώδης, καὶ καθάπερ ἦν εἰδηχθὴς καὶ δυσέντευκτος καὶ τῆ ἰδέᾳ ³⁷ αἰσχρότερος· — εἰ γὰρ λεόντιον **986** τοῦ- νομα, πηδύκειον τὸ βλεπόμενον· — γίνεται καὶ ³⁸ φαυλότερος ³⁹ τὸν τρόπον, σεβαρώτερος ⁴⁰ τὸ ἦθος, θηριωδέστερος τὴν γνώμην ⁴¹, ἀτίθασσος τὴν ὀρμήν, (174*) ἀκάθαρτος ⁴², καὶ ἀνυπόστατος, καὶ ἀλογι- στότερος, καὶ ἐμβριθέστερος, ⁴³ καὶ τυραννικώτερος.

(15) Ἀναπτρωθεὶς γὰρ ὁ δεῖλαιος καὶ τολαίφω- ρος τῆ ψευδομαντείᾳ καὶ ἐπιβουλή ⁴⁴ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων, οὕτως ἐπανατείνεται ταχὺ τὸν πόλεμον ⁴⁵· καὶ πρότερον ⁴⁶ μὲν κινεῖ κατὰ τῶν θεῶν ⁴⁷ δογ- μάτων ἡμῶν τὴν θεομάχον αὐτοῦ ⁴⁸ γλώσσαν· ἐπιπτα δὲ ⁴⁹ ζῆλοι κάτανυθα τὸν δυσσεβέστατον ⁵⁰ Κοπρώνυμον Κόνωνα, καὶ συναθροίσας ὁμοίως ἐκείνων πονηρόν τε καὶ ἀγυρτώδες συνακτῆριον ⁵¹, μᾶλλον δὲ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, ᾧ ⁵² καὶ σύνοδος καὶ πρὸ-

εθρος ὁ ἐξήγηστο· γινόμενος, ἰσθραὶ πάλιν ἐν ναῶ A
Κυρίου τὸ βδελύγμα τῆς ἐρημώσεως καὶ ἀνοίγεται ⁴⁹
τόμα λαλοῦν μεγάλα κατὰ τῆς δόξης Κυρίου καὶ
κατὰ τῆς θείας οἰκονομίας μεγαλοβήμονου καὶ
ἀλαζονεύμενον ⁵⁰. Καὶ οὕτως ὁ δεύτερος Κατάφας
μετὰ τῆς χριστομάχου σπείρας ⁵¹ ἐκείνης πολλὰ
καὶ μάτεια κατὰ τῆς ἀληθείας κενολογήσας καθαι-
ρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας ⁵² ἀναστήλωσιν,
μισεῖ τε ⁵³ Χριστὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας,
ἐπειδὴ βαρὺς ἦν αὐτῷ Χριστὸς [καὶ] ἐν εἰκόνι ⁵⁴
τούτου φίλοι τε καὶ δοῦλοι.

(16) Διὸ δὴ καὶ ἀνοηταίνων κατεφυλόρει πᾶσαν
εἰκονικὴν ἀναστήλωσιν ἀπόβλητον εἶναι τῇ θεῖᾳ
Γραφῇ καὶ λίαν ἀγνώριστον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα
φῆσιν τις ⁵⁵; "Ὅτι σοφίας ⁵⁷ Θεοῦ ⁵⁶ ἐ ἀδιεξέταστοι
λόγοι, » καὶ ⁵⁸ « ὁ μωρὸς μωραλαλήσει· ἁμαθὴς
γὰρ σφόδρα ⁵⁹ καὶ ληρώδης ὑπάρχων οὐκ ἴδει πάν-
τως τὰ χρυσότευκτα ἐκείνα Χερουθιμ, ἅπερ ὁ ἱερο-
φάντης Μωϋσῆς Θεοῦ προστεταχότος ἐτεκτῆνατο καὶ
ἡ **687** παλαιὰ καὶ ἔννομος σκηνὴ καθύπερθε τῆς
κιβωτοῦ ἔφερεν, ἃ δὴ οὐ παρὰ Ἰουδαίους μόνον δε-
δύξασται ⁶¹, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ὁ κήρυξ Χερουθιμ
δόξης ἀποκαλεῖ σαφῶς ἦτοι τὰ δεδοξασμένα ⁶². Ἔτι
γε ⁶³ μὴν καὶ ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία
καὶ ⁶⁴ τῷ θεοσπεσίῳ Ἰεζεκιὴλ ὤπται καὶ εἰ τι τοιοῦ-
τον κατὰ τὰς ἱερὰς Βίβλους ⁶⁵ ἱστόρηται καὶ τετί-
μηται, ἅπερ οὐκ ἔφριξεν ὁ ⁶⁶ βέβηλος ἐν εἰδώλων
μοίρᾳ θεῖναι, ὡς ἀθετεῖν ⁶⁷ μᾶλλον ἢ προσέειπαι ⁶⁸
τὰς θείας ⁶⁹ Γραφὰς προσελάμβανον, ἐξ ὧν λοιπὸν καὶ
Ἰουδαίων ἀπιστότερος καὶ ἀγνωμονέστερος εἰκότως C
νομισθεῖται σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ· ἄξια γὰρ ⁷⁰
τῆς αὐτῶν βδελυρίας, ἀπιστίας τε ⁷¹ καὶ ἀλογίας ⁷²
φρονήσαντες καὶ ἐκφωνήσαντες ⁷³.

(17) Καὶ γὰρ τῷ Χριστῷ κἀνταῦθα προφανῶς
ἀπομάχονται, ὅς λαβῶν ὀθόνην λαμπρὰν [καὶ] τὴν ⁷⁴
ὑπέριλαμπρον καὶ ὑπέρικλον ἐναπομαζάμενος θεῖον
εἶδος ἐκπέμπει τῷ ⁷⁵ πιστῶς αἰτήσαντι τῷ ⁷⁶ τῶν
Ἐδессηνῶν ἡγεμόνι· ⁷⁷ Ἀυγάρφ· ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρι
καὶ τήμερον ⁷⁸ ἀποστολικῇ παραδόσει καὶ εἰσηγήσει,
γνώσεως τε καὶ μνήμης ἕνεκα ὧν ⁷⁹ ὑπὲρ [ἡμῶν]
ἔδρασε τε καὶ πέποιθε Χριστὸς, καθὼς δὴ καὶ ἐν τοῖς
ἱεροῖς ⁸⁰ Εὐαγγελίοις ἀνιστορεῖται σεβασμίως ἐκτυ-
ποῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν, κἀν οἱ χριστομάχοι διαβ-
ρήγυνται.

(18) Καὶ μέντοι ⁸¹ καὶ πρὸς τούτοις παράδοσις
καὶ λόγος ἐχόμενος πειθοῦς καὶ ⁸² μέχρις ἡμῶν κατ-
αντήσας ⁸³ τὸν θεῖον εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐν εἰ-
κόνι διαγράψαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν ⁸⁴ Χριστόν,

et aperitur os magna loquens adversus divinam
gloriam Domini, et adversus divinam providentiam
gloriosè garruens et jactitans. Et sic alter Calphas
cum caterva illa Christo infensa, adversus verita-
tem multa et inania locutus, sacram omnem ex ec-
clesiis deponit figuram, atque odit Christum ejusque
famulos, quia ei displicet Christus in imagine re-
presentatus et in monumento asservatus, necnon
hujus amici et famuli.

βλεπόμενος καὶ ἐπὶ μνήμης ἐπιφερόμενος, ⁵⁵ καὶ οἱ

Itaque demens dicitabat omnem imaginem esse
Scriptura sacra rejectam et omnino prohibitam.
Quid ergo ad hæc dicendum? Illud nempe: Sa-
pientia divinae et inscrutabiles sunt sermones, et at
et stultus fatua loquetur. Ignorantissimus enim
iste et insanus penitus nesciebat aurea illa Cheru-
bim quæ propheta Moyses, Deo jubente, fabricavit,
veterisque legis tabernaculum supra arcam ferebat,
quæ quidem non soli Judæi glorificaverunt, sed et
gratis Apostolus vocat Cherubim gloriae seu glo-
riosa. Illa etiam quæ consecit sapiens Salomon, et
quæ divo Ezechieli visa sunt, et alia hujusmodi in
Libris sacris referuntur et honorantur: quæ non
erubuit ille profanus in idolorum numero ascri-
bere, utpote abolere magis quam admittere divinas
Scripturas volens, ac proinde ipsismet Judæis ma-
gis incredulus et ignorantior merito haberetur si-
mul cum suis consciis: quippe qui verba suæ tur-
pitudinis, incredulitati et amentia consonantia dixe-
runt et locuti sunt.

Tunc vero adversus Christum impie insurgunt,
qui, sumpto linteo mundo, fulgidissimam pulcher-
rimamque suam Deiformem faciem in eo impres-
sam misit Augaro, Edessæ regi, qui eam cum fide
rogaverat. Ex illo autem tempore usque nunc apo-
stolica traditione et exhortatione, ad cognitioni ac
memoriae commendandum ea quæ pro nobis fecit
et passus est Christus, ut referunt venerandæ sa-
crorum Evangeliorum paginae, illum in imagine re-
presentamus et adoramus, quamvis Christi adver-
sarii dolore disrumpantur.

Præterea juxta oralem traditionem quæ ut fide
digna habetur et usque ad nos pervenit, divus evan-
gelista Lucas in imagine depinxit Dominum nostrum
Jesum Christum et inviolatam ejus Matrem; et hæc

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁹ πάλιν add. Coisl. 310. ⁵⁰ ἀλαζευόμ. cod. ἀλαζευόμενος Coisl. 310. ⁵¹ πείρας Coisl. 310.
⁵² ἐκκλησιαστικῆς Coisl. 310. ⁵³ μ. τε cod. et P. μίσει τῷ εἰς ed. ⁵⁴ εἰκόνι Coisl. 310. ⁵⁵ ἐπιφ.
cod. et P. φερ. ed. ἐρχ. Coisl. 310. ⁵⁶ ἡ add. Coisl. 310. ⁵⁷ σοφία cod. — σοφία μωροῦ
Coisl. 310. ⁵⁸ Eccli. xxi, 20. ⁵⁹ Isa. xxvii, 6. ⁶⁰ καὶ σφ. Coisl. 310. ⁶¹ δεδόξασθαι cod. et P.
δεδόξαστο ed. ⁶² τῷ δεδοξασμένῳ P. cod. ⁶³ γε om. Coisl. 310. ⁶⁴ σοφία τῷ Coisl. 310. ⁶⁵ Hebr. ix,
5. ⁶⁶ ἀθλιος καὶ ed. ⁶⁷ ἀθετών P. cod. ⁶⁸ πρότεσθαι C. P. cod. ⁶⁹ θείας cod. P. θεοσπεύστους ed.
⁷⁰ ἀληθῶς add. Coisl. 310. ὡς ἀλ. ed. ⁷¹ ἀπ. γὰρ καὶ Coisl. 310. ⁷² ἀναλογίας cod. ⁷³ ἐκφρονησ.
Coisl. 310. ⁷⁴ τό om. Coisl. 310. ⁷⁵ ἐκπ. π. ed. ⁷⁶ τὸ τῶν cod. τῷ Coisl. 310. ⁷⁷ ἡγ. om. Coisl.
310. ⁷⁸ καὶ μ. τ. Coisl. 310. ⁷⁹ ὧνπερ ἔ. Coisl. 310. ⁸⁰ ἐν τ. i. ἔ. ἀν. cod. P. ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν
Εὐαγγελίων δέλοις ἀνιστόρηται ed. τὰ ἐν ταῖς, κ. τ. λ. Coisl. 310. ⁸¹ καὶ μ. π. ed. ⁸² π. μ. Coisl. 310.
⁸³ ἡ. καταντήσας cod. P. κάτεισι τὸν ed. ⁸⁴ Κύριον ἡ. Ἰησοῦν om. Coisl. 310.

sacræ imagines asservantur in urbe Roma. Quid A
dixerim de aliis quæ Hierosolymæ magna cum vener-
atione adorantur, testantibus nonnullis qui hanc
ipsam urbem adierunt, cum nempe plurimas hac-
tenus imagines sacræ ab archetypo fideliter, reli-
giose et accuratim expressæ fuerunt. Item adhuc
perhibetur Petrum et Paulum, principes apostolorum,
magnalia Dei et quæ operatus est Christus
miracula Romæ prædicantes, primum repræsen-
tasse ac Romanis exhibuisse divinam transfigurationem,
quomodo apparuerit Moysi et Eliæ medius
inter hos sanctos prophetas : quæ quidem imago
usque nunc servatur.

Quomodo igitur respicient increduli et ignari B
prodigium quod hactenus celebratur et videtur in
urbe Lydda, in templo Deiparæ consecrato : quod
templum apostoli exstruxerunt illa præsentem adhuc
degente vitam. Multi enim viderunt adorandam hon-
orandamque et venerandam illam non manufa-
ctam imaginem in tabulis cælatam nitidis et fulgidis
et tamque crassitudinem permeantem. Hanc maligni
quidam ethnici ac Judæi abraderere tentaverunt, sed
irritus periit absurdus eorum conatus : quo magis
enim ipsi cælaturam radebant, eo magis enitebat :
nihil enim minuebatur habitus forma, vultum, ves-
titum et omnia divæ Virginis lineamenta indele-
biliter servans et intacta. Siquidem narratur sanctos
apostolos, a sanctissima Deipara moniti, templum
in ejus nomine erexisse, et ipsa rogantibus illis
templum ingressa et uni columnarum innixa, rep-
ertam in columna fuisse ejus imaginem, quam
multis conatibus, ut dictum est, ethnici et Judæi
non potuerunt abraderere.

en τῷ κλίον τὸ ἐκτύπωμα αὐτῆς, ὃ καὶ πολλὰ βιασάμενοι, ὡς εἴρηται, Ἕλληνας καὶ Ἰουδαίους οὐκ ἔγχα-
σαν ἀποξέσαι.

Antiquissimam vero esse imaginum confectionem
ac traditionem testatur insuper divina statua quam
mulier hemorrhissa prope suam domum Servatori
suo Christo erexit, per manifestissimum monimen-
tum indelebilemque præconem, miraculi erga se
facti futuris generationibus divulgans vix credibile
quo sanata fuerat prodigium. De illa statua per-
itus iconographiæ magister Eusebius in Historia
ecclesiastica loquens, memoratis miraculis quæ
operata fuerat sacra herba ex illa divinitus nata
cunctosque morbos depellens, addit : « Imagines
apostolorum Petri et Pauli ipsiusque Christi colo-

πρὸς δὲ καὶ τὴν ἄχραντον αὐτοῦ μητέρα καὶ τὰ
ιεροτυπίας ταύτας φυλάσσειν⁸⁸ τὴν⁸⁹ Ῥωμαίων πό-
λιν. Τί δὲ δεῖ⁹⁰ λέγειν περὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν Ἱερο-
σολύμοις, ὡς ἱστορήσαντινες οἱ αὐτόθι γενόμενοι⁹¹,
688 ὡς πλείστας⁹² μέχρι τῆς⁹³ δεῦρο πιστῶς καὶ
εὐλαβῶς ἱερογραφίας ἐκ παλαιοῦ δι' ἀκριβείας ἀν-
εστηλωμένας,⁹⁴ σεμνῶς περιέποντες προσκυνοῦσαι;
(174b) Ἐσαύτως δὲ πάλιν ἀναγέγραπται, ὅτι Πέτρος
καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, τὰ μεγα-
λεῖα τοῦ Θεοῦ κηρύττοντες ἐν τῇ Ῥώμῃ⁹⁵ καὶ ἂ
πεποιήκεν ὁ Χριστὸς θαύματα, πρῶτον⁹⁶ τὴν θείαν
μεταμόρφωσιν ἐξεικονίσαντες Ῥωμαίους παραδει-
κασί, καθὼς ὤφθη⁹⁷ Μωϋσεῖ καὶ Ἠλίᾳ ἐν μέτρῳ⁹⁸,
τοῖς ἁγίοις προφήταις ἂ καὶ μέχρι τοῦ⁹⁹ νῦν σώζεται.

(19) Πῶς οὖν ἀντιθέλουσιν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἀγνώ-
μονες πρὸς τὸ μέχρι τοῦ παρόντος φθόμενον καὶ
ὀρώμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος θαῦμα τὸ ἐν
τῇ πόλει [τῇ] καλουμένη Λύδδῃ¹⁰⁰; ἔνπερ ναὸν, ἐπι-
περιούσης¹⁰¹ κατὰ τόνδε τὸν¹⁰² βίον, οἱ ἀπόστολοι
ἔδομησαντο ἂ πολλοὶ γὰρ τεθέανται προσκυνοῦμενοι¹⁰³
καὶ τιμώμενοι τὸ ἀχειρότευκτον ἐκείνο καὶ σεβά-
σμιον ἀπεικόνισμα πλαξὶ τετυπωμένον λαμπραῖς
καὶ διαυγέσι καὶ διὰ βάθους κεχωρηκὸς ὄλων¹⁰⁴, ὃ
δὴ καὶ ἂ τινες τῶν δυσμενῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ἰου-
δαίων ἀποξέσαι σπουδάσαντες¹⁰⁵, ἐματαιώθησαν ἀπο-
τυχόντες τῆς ἀτόπου αὐτῶν ἐπιχειρήσεως ἂ ὅσοι γὰρ
αὐτοὶ τὸ ἐκτύπωμα ἔξενον, πλειοτέρως ἐξέλαμπιν¹⁰⁶
οὐδὲ ἂ γὰρ ἦτον ἐπὶ σχήματος ἔστηκεν ἂ ἡ μορφή,
εἶδος τε καὶ στολὴν, καὶ τὰλλα τῆς θείας ἀνεξάλειπτα
καὶ ἀλώθητα διασώζουσα. Ἱστορεῖται γὰρ ὅτι οἱ
ἅγιοι ἂ ἀπόστολοι ὑποσχέσει τῆς πανάγου Θεοτό-
κου¹⁰⁷ ναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἀνήγειραν¹⁰⁸ καὶ
αὐτῆς εἰς θέαν τοῦ ναοῦ τῇ αἰτήσει αὐτῶν εἰσελθού-
σης καὶ εἰς ἓνα¹⁰⁹ τῶν κίωνων σταθείση, εὐρεθῆναι

689¹³ (20) [Ἵτι δὲ ἀρχαιοτάτη τούτων ἡ ποιήσις
καὶ παράδοσις], μάρτυς μὲν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ
θεῖος ἀνδριάς, ὃν ἔστησεν ἡ αἰμόβροτος γυνὴ τῷ θερα-
πευτῇ Χριστῷ παρὰ τῷ αὐτῆς οἴκῳ, στήλην ἐναρ-
γιστάτην καὶ ἀπαράγραπτον κήρυκα τοῦ εἰς αὐτὴν¹¹⁰
γεγονότος θαύματος ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τὸ καὶ
αὐτὴν θαυματουργηθὲν παράδοξον δημοσιεύουσα ἂ
περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας παρὰ τοῖς εἰκονοτύποις¹¹¹ δι-
δάσκαλος Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ
μνημονεύσας τὰ τελούμενα θαύματα παρὰ τῆς ἐκεί-
θεν φουμένης ἱερᾶς καὶ θεοδλάστου πόας καὶ ὡς ἐν
ἄσασιν ἀλεξίκακον ἐπικούρημα, ἐπάγει¹¹² φάσκων

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ φυλ. cod. P. διαφ. ed. ⁸⁹ τί δὲ δὴ cod. — Τί δὲ λ. π. γε τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ὡς ἱστορήσαντες Coisl. 310.
⁹⁰ τῶν? ⁹¹ περιαιγγέλλουσι; add. Coisl. 310. ⁹² πλείστα cod. ed. sed πλείστας margo P. ⁹³ τοῦ ὁ.
Coisl. 310. ⁹⁴ ἀναστειλόμ. Coisl. 310. ⁹⁵ ἐν τῇ πόλει Coisl. 310. ⁹⁶ πρῶτα τῆς θείας μεταμορφώσεως
Coisl. 310. ⁹⁷ καὶ add. ed. ⁹⁸ ἐν μ. om. Coisl. 310. ⁹⁹ τοῦ om. Coisl. 310. ¹⁰⁰ Λυδδῆ Coisl. 310.
¹⁰¹ αὐτῆς. ¹⁰² τόνδε τόν cod. P. τὸν τῆδε ed. ¹⁰³ εὐλαβῶς add. ed. ¹⁰⁴ κεχωρηκὸς cod. ¹⁰⁵ ὄλων C. ὄλου
e. l. ¹⁰⁶ ὃ δὴ τ. Coisl. 310. ¹⁰⁷ ἀπαχρεοῦν πειραθέντες διέξεσαν μανικῶς, ἀλλὰ διήμαρτον μάλα τῆς ἀνοσίτου
ἐγγ. οὐδὲν γὰρ Coisl. 310. ¹⁰⁸ ἐξέλαμπον ed. ¹⁰⁹ οὐδὲν cod. ut ed. et Coisl. ¹¹⁰ ἔσχηκεν Coisl. 310. ¹¹¹ ὅτι
οἱ ἅγ. ἀπ. om. Coisl. 310. ¹¹² π. Παρθένου τῇ πρὸς τοὺς ἀποστόλους αὐτόματον ἀναδοθῆναι τὸ σεβάσμιον
τουτοῦ χρῆμα ἂ ὅτι δὲ Coisl. 310. ¹¹³ ἀνεγείρει end. ¹¹⁴ ἐν P. cod. ¹¹⁵ deest in cod. nostro ut in codd.
Paris. præter Coisl. ¹¹⁶ εἰς ἂ. γ. om. Coisl. 310. ¹¹⁷ εἰκονομάχος Coisl. 310. ¹¹⁸ ἐπήγαγε l. d.

« ὅτι ¹⁷ τῶν ἀποστόλων ¹⁸ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου καὶ αὐτοῦ δὴ ¹⁹ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν. »

(21) Μάρτυς δὲ καὶ ἡ ὄψις, διδάσκαλος ἀψευδής, τό τε μήκος ²⁰ τοῦ χρόνου σαφῶς δείκνυσι καὶ τῶν σεπτῶν ναῶν ἡ κτίσις, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνάκλιτον ²¹ ἱερῶν κτευνῶν παρὰ τῶν εὐσεβούντων [ἢ] ποιήσις καὶ ἀφίερσις ἀπειρος τῷ πλήθει τυγχάνουσα. Οὐ μὴν [δὲ] ²² ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ πτυχαὶ τῶν ἁγίων ²³ Εὐαγγελίων τοὺς ἱεροὺς τύπους ἐξωθεν φέρουσι ²⁴ ὑπὸ πάντων πιστῶν σεπτῶς προσκυνούμεναι, οἱ τε θεοὶ κίονες καὶ αἱ σιλαίαι καλούμεναι, αἱ ²⁵ τὸ σεβάσιμον τοῦ ἱεροῦ διατελιχίζουσι θυσιαστηρίου καὶ γὰρ οὐδενὶ ἐτέρῳ λόγῳ ἢ τοῦ ²⁶ προσκυνεῖσθαι πάντως ἕνεκα, [ἅμα] ²⁷ τῷ συμπρακτικῶν τοῦ σταυροῦ τύπῳ εὐσεβῶς ἀρχῆθεν ἐνταῦθα καθιστῶνται ²⁸.

(22) Ἄλλ' ὁ γε θηριώνυμος καὶ λεοντότροπος Β ταῦτα παραγραφάμενος πάντα ²⁹ ἔσπευδεν ὅτι μάλιστα πᾶσαν θεῖαν εἰκόνα ἀποστρέψειν ³⁰ καὶ λήθη βαθεῖα παραπέμπειν ταύτην τοι θεομαχῶν ἐπὶ δῆμοις τοιαῦτα κατατολήσας ὁ ἐμβρόντιστος παρβήσιάζεται λέγων · « Ὡσπερ ³¹ ἐκ τῶν ὄψεων ὑμῶν ³², ὁ δολοφλ, τὴς εἰκόνας ἐξωλοθρεύσαμεν, 690 οὕτω δὴ καὶ ἐκ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ³³ ὡς θεοῦ ³⁴ δοῦλοι καὶ φίλοι ³⁵ σπουδάσατε. » Καὶ γὰρ (175^ο) ³⁶ ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς Κύριον πλάνησιν. » Κάντεῦθεν τοίνυν τοὺς εὐρισκομένους ἔχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἢ τινος ἁγίου ³⁷ δεῖναῖς τιμωρίαις ³⁸ καὶ κολάσεσι κατεδίκαζεν ὁ ἀλάστορ καὶ αἰμοδόρος. Καὶ οὕτω κρωκοπούμενοι ³⁹ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ καταθύομενοι διεφθείροντο πανταχοῦ οἱ θεοσεβεῖς ⁴⁰, καὶ πολλοὺς ἐνδύξους ⁴¹ καὶ περιφανεῖς πεφόνευκεν, μοναχοὺς τε ὁμοίως τῷ θανάτῳ παρέδωκεν.

(23) Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἀπειδῶς καὶ ἀπανθρώπως ⁴² διεπράτετο κατὰ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ [τῶν] εὐπορωτέρων ἄλλην πονηρὰν ἐπίνοιαν ⁴³ ὁ πονηρὸς καὶ παμμήχανος ἐξευρίσκει · βουλόμενος ⁴⁴ γὰρ αὐτοὺς ἐλεεινοὺς καὶ πένητας ἀπεργάσασθαι, τί ποιεῖ; Αἰτίας ⁴⁵ αὐτοὺς ἀφύκτους καὶ ἐγκλήμασι περιβάλλει ⁴⁶, προφασίζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, ἵνα τῷ δέει τῶν ἐγκλημάτων πᾶσαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ἀναλογήσασιν ὑπὲρ τῆς ⁴⁷ ἐκίθην σωτηρίας. Ἔστιν ὅτε ⁴⁸ [δὲ] καὶ συνεβίαζε ⁴⁹ καθ' ὧν τινων ἀνδρικωτέρων ἢ [εὐφροστέρων] ⁵⁰, βασκαίνων τῆς εὐανδρίας ἢ] εὐφύτας αὐτῶν ⁵¹ τινῶν μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρρυτεν, ἄλλων δὲ τὰ μέλη ἠκρωτηρίαζεν ⁵², ἐτέρους δεσμοῖς κατέχων, μεθ' ἡμέ-

ribus in picturis servatas esse compertum habuimus. »

Idem testantur oculi, magistri fallere nescii, cla-
reque ostendit longum temporis spatium, necnon
sacra vasa numero infinita a piis viris primitus
facta et consecrata. Item etiam ipsæ naves angus-
tas sanctorum Evangeliorum imagines deforis præ-
ferentes ploque cunctorum fidelium cultu honorate,
sicut et venerabiles columnæ solæ dictæ, et re-
verendum et sacrosanctum altare sustinentes : nullam
enim aliam ob causam quam ut adorentur, simul
cum crucis imagine illie ab origine pie collocantur.

Verum his omnibus allegatis, bellua nomine
moribusque Leo totis viribus nisus est omnem sa-
cram imaginem evertere et in profundam demer-
gere oblivionem, istiusmodi blasphemias coram
populo dicens ille audeat aperte proferre, dicens :
« Sicut ab oculis vestris, fratres, imagines sustuli-
mus, ita eas a cordibus vestris, tanquam Dei fa-
mulum et amici, auferre festinate. » — (« Stultus
enim fatua loquetur, et cor ejus inania meditabitur,
ut perficiat iniquitatem et loquatur ad Dominum
fraudulenter. ») Exinde Christi vel sancti alienius
imagines habere repertos duris suppliciis et morte
damnabat arrogans et sanguinem sitiens tyrannus.
Et sic crudeliter quotidie trucidabantur viri pii,
nobiles illustresque ; monachos etiam morti tra-
didit.

perifanais πεφόνευκεν, μοναχοὺς τε ὁμοίως τῷ θανάτῳ παρέδωκεν.

Ita quidem erga orthodoxos immitem imma-
nemque se prebebat, adversus magnates vero ac
ditiores aliam pessimam inventionem callidus ne-
quitie machinator excogitavit. Hos nempe ad ino-
piam et mendicitatem redigere in animo habens,
quid machinatus est? Hos litibus et criminationi-
bus implicat inextricabilibus falsorumque insimulat
delictorum, ut accusationum timore perciti
totam substantiam ad sese exinde expediendum
absumerent. Generosioribus et nobilioribus quibus-
cunque vim inferebat, generositatibus eorum et nobilitatis
invidia : aliis oculos eruebat, aliorum extremas
corporis partes abscidebat, alios in vinculis detinebat,
quorum aliquos singulis diebus ad mortem mitte-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ καὶ ed. ὅτε καὶ Eus. H. E. vii, 18. ¹⁸ αὐτοῦ add. Eus. ¹⁹ ἡ δὲ τοῦ Coisl. 310. ²⁰ μήκιστον τοῦ Id. ²¹ ἔτι καὶ τῶν I. Id. ²² οὐ μὴν δὲ Vat. Bulg. ²³ τῶν ἁγ. ἐ. om. Coisl. 310. ²⁴ φέρουσι παρὰ Χριστιανοῖς τῷ Εὐαγγελίῳ προσκυνουμένους (ut ed. pro προσκυνουμένοις) Coisl. 310. ²⁵ ἃ Coisl. 310. ²⁶ ἢ τούτῳ pr. P. cod. ²⁷ ἅμα Vat. Bulg. ²⁸ καθιστόρητο Vat. Bulg. — sic P. καθιστῶντες cod., καθιστόρηται ed. ²⁹ π. τ. παρ. Coisl. 310. ³⁰ καταστ. Id. ³¹ οὐν add. Coisl. 310. ³² ἡμῶν cod. bis, secundo loco Coisl. 310. ³³ περιτριχίζουσι om. ed. et Coisl. 310. ³⁴ καὶ τοῦ βασιλέως add. ed. et Coisl. ³⁵ φ. καὶ δ. Coisl. 310. ³⁶ Isa. xxvii, 6. ³⁷ καὶ προσκυνούντας add. C. ³⁸ τ. καὶ θανάτῳ κ. Coisl. 310. ³⁹ κρονομούμενοι Id. ⁴⁰ θεοσ. ἀνθρώποι. Καὶ ταῦτα Id. ⁴¹ ἐνδ. καὶ περιθλιπέτους ed. ⁴² ἀπαύστως ed. pro ἀπανθρώπως. ⁴³ ἐπ. τινὰ π. Coisl. 310. εὐρίσκει ed., ἐμνησθήσατο Coisl. 310. ⁴⁴ γὰρ post τὴν Id. ⁴⁵ αἰτίους P. ⁴⁶ περιθ. cod. et P. ⁴⁷ οικείας Coisl. 310. ⁴⁸ Ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ Id. ⁴⁹ συνεβίαζε cod. et C. συνεσκεύαζε κατὰ τινων? ⁵⁰ καὶ εὐφ. Coisl. 310, 19 εὐφ. — ἢ om. P. et cod. ex homo uteleuto. ⁵¹ αὐτῶν cod. et P., αὐτοῖς ed. ⁵² καὶ add. Coisl. 310.

bat; inter quos fuit ipse Michael, excubitorum cohortis gereus principatum: apud imperatorem enim calumniam passus fuerat quasi adversus eum conspirasset, quem idcirco compedibus vincitum in carcere asservatum tenebat.

Instante autem Salvatoris nostri Natalitii festo noctu, voluit e medio tollere; verum a propria uxore prohibitus, et festi reverentia motus, vivere permisit. Michael carcere detentus, hoc cognito, omnibus consilii participibus secreto indicavit: Nisi custodia eximere me studeatis, omnes vos apud imperatorem deferam. Erat cum ipsis et palatii papias, Michaeli allinis. Ipsi igitur noctu armati sub vestibus gladios ferentes, papia portas aperiente, ac si sacerdotes essent casulis vestiti, ingressi sunt. Imperatore in ecclesiam adveniente, exsiliunt, eumque comprehensum membratim et in frusta secant projicientem sacrilegam animam in palatio in quo prædecessorum imperatorum nullus occisus fuerat prius.

Cæterum eadem hora in carcerem irruentes Michaeliem educunt et ad celebritatem inducunt, et pro compedibus devincto tenia imperiali cinctum declarant, adeo ut in eo illud psalmi dictum impleatur: « Ad vesperam commorabitur fletus et ad matutinum lætitia. » Post hæc scelesti cadaver visibus pannis involutum lincris impositum exsecrandaque illius membra ad insulam Proten dictam efferunt, ubi filios ejus tondentes, monasticum habitum suscipere coegerunt, ad hanc, nescio unde, calamitatem pro tantis malis subeundam damnatos.

Considerandum autem est quomodo aliquam vim habuerint impiorum infamiamque istorum verba, quomodo eorum doctrina aliquam habuerit veritatis speciem, et in cæteris imperii ordinibus omnino servata et agnita fuerit; nunc vero illud nullo modo cognosci potest: simul enim Oriens et Occidens evangelicam apostolicamque sequitur et exsequitur doctrinam, nec unquam in alio imperio ubi sunt Christiani, illegitima, injusta, Deoque infensa, et a Christiana pietate aliena surrexisse reperitur ista hæresis, imo nec apud ipsos,

Α ρας τινάς τῶ θανάτῳ ἡ παρέπεμψε, ἐξ ὧν ὑπῆρχε καὶ ἡ Μιχαὴλ ὁ τῆν τοῦ ἐξκουσίτου τάγματος ἀρχὴν διέπων· διεβλήθη ἡ γὰρ τῶ βασιλεῖ ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ὃν εἰρκιτῆ καὶ πέδαις εἶχε τηρούμενον.

691 (24) Τῆς δὲ ἡμετέρας ἐνοστάσης τοῦτον ἠδουλήθη νυκτὸς ἀνελεῖν Κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς διὰ τὴν ἑορτήν, εἶασεν αὐτόν· ὃ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκιτῇ ἦν, τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις ἐμήνυσεν, ὡς εἰ μὴ σπουδάσῃτε ἐξελεῖν με τῆς φορορᾶς, πάντας ὑμᾶς κατατηνύσω τῶ βασιλεῖ. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου παπίας, συγγενὴς ὧν τοῦ Μιχαὴλ. Οὗτοι, τῇ νυκτὶ ὀπλισθέντες ἐνόθησαν τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντος, ὡς ἱερεῖς μετὰ φελονίων εἰσηλθόντες. Τοῦ δὲ βασιλεῦς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθόντος, εἰσπηδήσαντες (καὶ τοῦτον χειρωσάμενοι μεληδὼν κατέκοψαν, ἀποβρῆξαντα) τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῶ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἀνήρητο.

(25) Αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκιτῇ ἀπελθόντες, ἐξάγουσι τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου στεφηφόρον, ὡς πληρωθῆναι ἐκ' αὐτὸν τὸ τοῦ ψαλμοῦ λόγιον τό· « Ἐσπερας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς καὶ εἰς τὸ πρωὶ ἀγαλλίσις. » Μετὰ δὲ ταῦτα ῥηκτοὶς εὐτελεῖσι περιβαλόντες τὰ τοῦ ἀλιτηρίου μέλη καὶ εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὸ παμμίαιρον αὐτοῦ σῶμα κατὰ τὴν καλουμένην Πρώτην νῆσον ἐκφέρουσιν καὶ κατορύττουσι· ἐθα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀποκείραντες μονάσαις πεποιήκασιν, οὐκ οἶδα ἀνθ' οὗτου ταύτην κριθεῖσαν τὴν συμφορὰν ἀντὶ τοσούτων κακῶν εἰσδέξασθαι.

(26) Προσεκτίον δὲ ὡς εἶγε τινὰ ἰσχὺν εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυσσεδῶν τούτων καὶ δυσωνύμων καὶ ἀληθείας ἐμφασιν τὰ παρ' αὐτῶν δογματιζόμενα, κἂν ταῖς ἄλλαις ἱεραρχίαις ὑπῆρξεν που πάντως πεφυλαγμένα καὶ γνωσκόμενα· νῦν δὲ οὐδαμῶς ἐπιγνώνας τοῦτο πάρεστιν· ὁμοῦ τε γὰρ ἐπὶ καὶ ἐσπερία λῆξις τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἀποστολικὸν τοῦτο περιέπονται (175b) καὶ διατελοῦσι κήρυγμα· καὶ οὐποτε ἐν ἄλλῃ ἐξουσίᾳ, ἐνθα Χριστιανοὶ τὸ ἄθεσμον ἐκείνο, καὶ πσράνομον, καὶ τῆς Χριστιανῶν θεοσεβείας ἀλλότριον παρφυεὲν κα-

Variæ lectiones et notæ.

²³ τ. δεινῶς ἀναίρει Coisl. 310. ²⁴ καὶ om. ed. ²⁵ διεβλ.—ἐν om. Id. simile propter initium. ²⁶ Καὶ τῆς γενέθλιον τοῦ Σωτῆρος ἐνοστάσαν ἐκδεχόμενος διελεῖν, καὶ οὕτως αὐτὸν διαχειρίσασθαι, ἀλλὰ γε θεῖα φήφη καὶ δορυφόρων ξίφει κρουρηθεὶς αὐτὸς ἐνδίκως, μέσον τοῦ θεοῦ ναοῦ τὴν πολλοῦς ναοὺς καὶ ψυχὰς καὶ σώματα ἴσαν ἀτιμάσαν ψ. ἀποβρῆξας, εὐθὺς ἐπικοσμεῖται τῶ τῆς βασιλείας διαδήματι ὁ δεσμῶτης ὡς ἐν ἱλπίσιν ὧν τῆς ζωῆς τὴν στέρησιν ὑπομένει, στεφηφόρος ἀντὶ δεσμοφόρου καθίσταται. Οὕτως οὖν καταστρέφει τὴν βίβηλον αὐτοῦ καὶ βαρβαρώδη βίον, καὶ τὴν ἀνόσιον καὶ παμμόνηρον ψ. ἀποβρῆγγυσιν ἐν Coisl. 310 et 134. ²⁷ ἡμῶν αἰδ. ed. sed om. etiam C; loco ἡμέρας Leo.—σ. τοῖς μετ' αὐτοῦ ed. sed Leo ut cod. ²⁸ νυκτὶ cod. et ed. ²⁹ καὶ — ἀποβρῆξαντα om. ed. ³⁰ ἀνήρηται, γενόμενος πολυστόμου μαχαίρας ἔργον πικρὸν καὶ ὀλέθριον, τῆς ἀσιχίτης καὶ βδελυρᾶς ζωῆς δέχεται τὴν περῆσιν καὶ δίκην τῶν τεταμμένων εἰσπράττεται παραδοξὸν καὶ ἐξάσιον ἐν τόποις οὗς καὶ ζῶν ὁ ἐξάγιος καὶ τρισάθλιος κακῶς ἐθεβήλωσεν· καὶ σφραγιζόμενος ἀσιχρῶς τῶ λουτρῷ (λύθριω) τῶν ἐναγῶν αἱμάτων ὁ πολλῶν αἱμάτων Χριστιανῶν ἐμφορηθεὶς ἔχρανεν Coisl. ³¹ Ps. xlix, 6. ³² περιβλήθην καὶ ἀκατίῳ μικρῷ εἰς τοῦτο εὐτρεπισθῆναι ἐμβάλλεται τὸ π. καὶ ἀκάθαρτον ἄ. σ. καὶ κ. τὴν (α') ἔ. ν. καὶ κατορύττεται, οὐκ Coisl. ³³ τὸ — σῶμα—τὰ μέλη Leo. ³⁴ κριθ. cod. et P. κατακρ. ed., κατακρίθεισα Coisl. 310 sc. τὴν Πρώτην. ³⁵ σ. ἄ. τ. κ. ἔ. P. et cod. σ. τοῦ. κ. ὑποδ. ed. ³⁶ τ. ἰ. cod. et P. ἰ. τ. ed. ³⁷ δυσμενῶν Coisl. 310. ³⁸ καὶ ἄλ. ἐναύγασμά τι ἐν τοῖς παρ' ἄ. δογματιζόμενοι; ἀμυδρῶς πω; ἐφέρετο Coisl.—κτιζ. ed. ³⁹ ἔ. δὴ τ. καὶ ἄπ. ed. ⁴⁰ sic cod. et P. περιέποντες δ. ed. ⁴¹ καὶ ὅπου τε ἐν P. cod. ⁴² sic cod. et P. ἔχ θ. ed.

quod irrationabile ac ridiculum foret. Nos igitur non circumscribimus, sed describimus.

παραιτείται. Ὁ γοῦν ὁμολογῶν σῶμα τὸν Χριστὸν ἀνειληφέναι ὅποιον τὸ ἡμέτερον, τοῦτο δὲ ἔστι γραπτὸν καὶ περιγραφτὸν, [ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα γραπτὸν καὶ περιγραφτὸν] (176^α) εἶναι συνομολογήσειεν· εἰ δὲ ἄλλο δεύτερον οὐ διδῶσιν⁸⁵, οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄρα, δ 694 πάντῃ ἄλογον καὶ καταγέλαστον. Οὐ περιγράφωμεν⁸⁶ οὐν ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφωμεν.

Effutiant miseri aliud adhuc absurdius : quem enim circumscribi posse negant, nescio quomodo imagine circumscribi simpliciores mentiuntur. Si vero Christum imagine non esse representandum rursus effutiant, circum illos patulo ore hiat gorges magistrorum eorum, Manetis, Valentini et Marcionis : nam specie et phantasia incarnatum esse Verbum Dei arbitrautes, haud minus blasphema diaboli ore transigentur, qui adversus omnia Dei decreta insurgere non erubescunt, et quidem quinam? Accusatores eorum qui laudantur, tenebrosi contra lucem, contra sapientiam ignari, ingratae creaturae contra vocem divinam.

CCLXIII. Regnum Michaelis Amoræi.

Post hunc perfidum Leonem imperavit Michael Balbus Amoræus annos 8, menses 9, et mortuus est ex dysuria cum vehementissimo renum dolore. Hic nonnihil de malitia quæ animam ejus pridem occuparat remittens, quantum videlicet in ergastulis pœnis et exsilio constitutis libertatem relaxationemque fictam somnare licuit, impii prædecessoris sui infestam Deo fovebat mentem ; pari namque gravis hæreseos detinebatur unco, ex animi stupiditate et ignorantia. Unde silentio habito : « Qui ante nos, inquit, ecclesiasticorum dogmatum leges et statuta perscrutati sunt, de iis examinabuntur, sive in bonum, sive in malum statuerunt ; nos in quo Ecclesiam procedentem invenimus, in hoc et perseverandum decernimus.

Erat porro illi filius ex Euphrosyna, nomine Theophilus, quem in Magna ecclesia coronavit. Decrevit autem ut nullum habere liceret sermonem de imaginibus, sed procul abiret ac recederet synodus Constantini atque Tarasii necnon synodus convocata sub Leone de hujusmodi quæstionibus, et profundum de imaginibus servaretur silentium.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁵ ψυχὴ cod. ⁸⁶ κάκεινο γρ. ⁸⁷ καὶ add. Coisl. 510. ⁸⁸ sic cod. et P. δώσει ed. ⁸⁹ παντὶ ἀλ. κατ. Coisl. 510. ⁹⁰ περιγράφωμεν—γράφωμεν καὶ κ. οἱ ΙΙ. ⁹¹ αὐτοῖς μέγα περικαχημένα ΙΙ. ⁹² sic cod. et C. σεσαρκῶσθαι ed. ⁹³ τῆς προτέρας ψευδοῦς βλασφημίας Coisl. 510. ⁹⁴ οἰκουμένην ΙΙ. ⁹⁵ οὐ ἀλλ. ὁ. ⁹⁶ θεολόγον γλωτταν Coisl. 510. ⁹⁷ 829. ⁹⁸ M. δ. A. C. τῷ «στis» ἀπὸ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἐνεργου οἰκονομίας ως' ed. ⁹⁹ ὁ Τρ. om. Coisl. 510. ¹⁰⁰ καὶ add. ΙΙ. ¹⁰¹ τῶν ν. ἀρρώστιας τε καὶ ἀ. ΙΙ. τῶν ν. δ. ἀ. τῶν ν. ed. Leo. ¹⁰² προκατεχ. Leo. C. ¹⁰³ ποινὰς; Leo. ¹⁰⁴ ἀ. ἀμφιβλήστῳ περιπαρεῖς τῆ; δ. ἀ. ἰχθῦς δίκην τοῖς τῶν δ. σαθροῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀπέθανεν ἐξ ἀκροτάτης ἀδελτερίας τε καὶ ἀλογίας· ἀμύητος γὰρ σφόδρα καὶ ἀπαίδευτος ἐτύγγανεν· ἀμαθίαν γὰρ ἐκ πατρὸς ἀλογίας καὶ ἀπειροκακίας ἴωσπερ ἰκανὴν οὐσίαν κληρωσάμενος ἔθεν ἐπὶ λαοῦ δημηγορήσας φησὶν Coisl. 510. ¹⁰⁵ σελέντιον Leo. ¹⁰⁶ οὐν ΙΙ. ¹⁰⁷ sic cod. C. et Leo, τὸν ἐκκλ. θεσμόν; θ. τε καὶ κ. καὶ om. Coisl. 510. ἔ. θ. τε καὶ κ. καὶ om. ed. ¹⁰⁸ δ. αὐτοῖ π. Coisl. 510. ¹⁰⁹ ἢ καλῶς ΙΙ. ¹¹⁰ ἡμεῖς—βαδίζουσιν om. ΙΙ. ¹¹¹ διαφυλάττειν C. Leo. ¹¹² Τοῦτο δὲ ἀκροβούνητος διαθεβαλιούμενος ὡς μὴ θαρβείν τινα κατ' εἰκόνας ἢ ὑπὲρ εἰκόνας παρῶσιν κινεῖν τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' ἐκ πρῶτον ἔστω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ C. ¹¹³ κροτῶμετα ΙΙ.

ὁ τι ἐστὶ σῶμα οὐκ ἔγω, ἐξ οὗ μὴδὲ δόξαν ἐόθην κέκτηται, ἢ γνοῦς σῶμα καὶ ψυχὴν⁸⁵ σώζεσθαι. Ἐἰ δὲ δὴ μὴ χρῆναι τὸν Χριστὸν εἰκονίζεσθαι πάλιν κενολογήσουσιν, ἢ τῶν διδασκάλων αὐτῶν χάροθς; αὐτοῦς μεγάλως περικέχηνε⁸⁶. Μάνεντος, Θθαλν- τίνου τε καὶ Μαρκίωνος· δοκῆσει γὰρ [καὶ] φαντα- σία τὸν θεῖον Λόγον σεσωματώσθαι⁸⁷· δοξάζονται, οὐδὲν ἦττον τῇ προτέρῃ τοῦ ψεύδους βλασφημίῃ⁸⁸ περιπαρήσονται, οἷος πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν⁸⁹ παραταττόμενοι δυσσεβῶς⁹⁰ κατερυθριῶσι· καὶ ταῦτα τίνες; Οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων, οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευ- τοι, τὰ ἀχάριστα κτίσματα κατὰ τὴν θεολόγον φωνὴν⁹¹.

B ΣΞΓ'. Βασιλεῖα Μιχαὴλ τοῦ Ἀμοραίου.

Μετὰ δὲ τούτον δόλιον Λέοντα ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Τραυλός⁹² ὁ Ἀμοραῖος ἔτη ἦ⁹³, μῆνας δ', καὶ ἀπέθανεν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς σφοδρωτάτης ἀλγηθῆνος τῶν νεφρῶν⁹⁴, ὅς μικρόν τι τῆς προκα- τασχούσης⁹⁵ κακίας ὑπενοῦς ὅσον τοὺς ἐν εἰρηταίῃ, καὶ πόνοις⁹⁶ καὶ ἐξορίαις ἐλευθερίαν τε καὶ ἀντικεινὸν δνειρώδη φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δου- λωνύμου καὶ δυσσεβοῦς ὑπέθαλπε θεοστυγῆς φρόνημα, καὶ ὁμοίως τῷ αὐτῷ περιεπάρη⁹⁷ τῆς δεσινῆς αἰρή- σεως· ἀγκίστρω ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαίδευ- σίας. Ὅθεν ἐπὶ σελέντιον⁹⁸ ἔφη· «Οἱ 695 μὲν⁹⁹ πρὸ ἡμῶν ἐρευνησάμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν¹⁰⁰ θεσμῶν τε καὶ κανόνων καὶ δογμάτων¹⁰¹ τὴν ἀκρί- βειαν, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, εἰ¹⁰² καλῶς ἢ κακῶς ἐθέσπισαν· ἡμεῖς¹⁰³ δὲ ἐν ᾧ εὐρυ- μεν τὴν Ἐκκλησίαν βαδίζουσιν, ἐν τούτῳ καὶ διαμί- νειν¹⁰⁴ προκρίνομεν.»

(2) Ἦν δὲ¹⁰⁵ αὐτῷ παῖς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι Θεόφιλος, ὃν καὶ ἔσπεψεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· ἐθέσπισε δὲ ὡς μὴ ἔχειν τινα ἐπ' ἀδείας κινεῖν λό- γον περὶ εἰκόνας, ἀλλ' ἐκποδῶν γενέσθω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ Κωνσταντινίου σύνοδος καὶ ἡ Ταρασίου καὶ ἡ νῦν ἐπὶ Λέοντος γενομένη¹⁰⁶ περὶ τῶν τοιοῦτων ἱε- τημάτων καὶ σιγῇ βαθεῖα τῆς τῶν εἰκόνας μνήμας γενέσθω.

³² (3) Ἐφ' οὗ Θωμᾶς ὁ ἀντίρροτος, ³³ τῶν ἀνατολι-
κῶν μερῶν ἀπάρας ἤδη καὶ λαὸν ἀγυρτώδη καὶ
ἐπίμικτον συλλεξάμενος ³⁴ καὶ ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τὸ
Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας ³⁵ παρ' ἄξιαν
ἐφιέμενος· ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὀρμώμενος,
δυσγενῆς τε καὶ ἀφανῆς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς
Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν μετονομάσας
καὶ υἱὸν Εἰρήνης τῆς βασιλείας· κἀντεῦθεν ³⁷
πολλοὺς τῶν Βαρβάρων ³⁸ καὶ Χριστιανῶν ἀπατήσας
καὶ λαὸν ἄπειρον ἐκ διαφόρων ἔθνῶν συναθροίσας
ἐπὶ τὴν ³⁹ Κωνσταντῖνου πόλιν ἐπήει ⁴⁰ ἐν ὄλιγῳ
βραεὶ καὶ στόλῳ μεγάλῳ, καθάπερ τι θηρίον ἀλλό-
κοτον καὶ πολύμορφον, ποικίλον τε καὶ πολυκέφαλον,
τὰ πολυειδῆ γένη τῶν ἔθνῶν ⁴¹ συναθροίσας ⁴², καὶ
οἷά τις ἄλλος Σενναχερίμ κατὰ τῆς νέας Ἱερουσαλήμ
καθοπλισάμενος ⁴³ ἔμεγαλαύχει τῶν ⁴⁴ ἐπομένων
τῷ πλήθει καὶ κατηλαζονεύετο, μὴ πάμπαν, ὡς
ἔοικε, νοήσας ⁴⁵, ὅτι ⁴⁶ « οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ
πολλὴν δύναμιν, καὶ **696** γίγα; οὐ σωθήσεται ἐν
πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ψευδῆς ⁴⁷ ἵππος εἰς
σωτηρίαν· » καὶ ⁴⁸ « Κύριος διασκεδάξει βουλὰς
ἔθνῶν ⁴⁹ » καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἡ
πόλις (176^b) οὐκ εἶχεν Ἐζεκιάν, εὐσεβῆ φημὶ ⁵⁰
καὶ ἐνάρετον βασιλέα, ἀλλ' οὐ ⁵¹ παρείδεν ⁵² ὁ τοῦ
παντὸς πρύτανις καὶ φιλόανθρωπος Κύριος πολιορ-
κουμένην ⁵³ τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ·
ἀλλ' ἔνεκε ⁵⁴ « τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ
τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, » ἔφη καὶ τότε ⁵⁵. ⁵⁶
« Νῦν ἀναστήσομαι καὶ ὑπερασπιῶ ⁵⁷ τῆς πόλειός ⁵⁸
μου καὶ τοῦ λαοῦ ⁵⁹ μου, » οὐ « Δι' ἐμὲ καὶ διὰ
Δαυὶδ, τὸν δοῦλόν μου, » ὡς ⁶⁰ τότε καὶ ⁶¹ νῦν φησι,
ἀλλὰ « Δι' ἐμὲ καὶ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυὶδ φόντα ⁶² γί-
ξάμην.

(4) Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀχαάβ, τοῦ Σύ-
ρου πολλὰς μυριάδας κατ' αὐτοῦ συνεληχότος καὶ
βρενθομένου καὶ λέγοντος ⁶³· « Εἰ ἐκποιήσῃ Σα-
μάρια ⁶⁴ παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς πεζοῖς μου, » διέλυσε
βράδιος εὐθύς τοῦ τρισαθλοῦ βασιλέως ὁ φιλοκτερι-
μων Θεὸς τὸ δέος, ⁶⁵ « Ἰδοὺ, λέγων, ἐγὼ δίδωμι αὐ-
τὸν ⁶⁶ εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγὼ Κύ-
ριος· » ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ δὴ παραυτίκα δέδειχε ⁶⁷
τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ⁶⁸ ἀλλοτρίοις τὴν ἰδίαν ἰσχύν
καὶ τὸν Δαυὶδ ἀληθεύοντα ⁶⁹· « Κύριος κραταῖδς
καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. » Τῆς γὰρ
συμπλοκῆς γενομένης ⁷⁰, δύο καὶ δέκα τῶν ἀντιπά-

A Adversus eum Thomas quidam rebellis ex Ori-
entis partibus arma suscepit, et permista humilique
plebe collecta et secum ducta, contra Byzantium
movit imperium affectans quamvis tantæ dignitati
impar. Ditionem Romanam deserens, ipse obscuro
et ignobili loco natus, ad partes Syriæ se contule-
rat, Constantinum se ipsum nominans et impera-
tricius Irenes filium: ex quo, multis tam Barbaris
quam Christianis seductis, magnamque multitudi-
nem ex variis gentibus collectam secum trahens,
Cpolim petiit cum exercitu valido et magna classe.
quasi bellua monstrosa et multiformi, variaque et
multicipiti, diversis gentium generibus adunatis, et
ipse quasi alter Sennacherib adversus novam Hier-
rosolyam armatus, sequentium multitudine glo-
riabatur et superbiebat, minime, ut decet, reputans
quia, « Non salvatur rex per multam virtutem, et
gigas non salvabitur in multitudine virtutis suæ,
et fallax equus ad salutem; » et: « Dominus dissi-
pat consilia gentium; » et reliqua. Quanquam enim
plerumque civitas non habebat Ezechiam, impera-
torem scilicet pium et virtute præditum, non ta-
men Rex omnium et misericors Dominus civitatem
suam populumque suum deserebat obsessum, sed
« propter miseriam inopum et gemitum pauperum »
dixit etiam tunc: « Exsurgam et protegam urbem
meam populumque meum; » non addit nunc sicut
et tunc: « Propter me et propter David servum
meum, » sed: « Propter me, et propter natum ex
semine David Filium meum, et propter novam Jer-
usalem quam elegi. »

Υἱὸν μου καὶ διὰ τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, ἣν ἐξελε-
Etenim sub impio Achab, cum Syrus multis
myriadibus adversus eum congregatis gloriabundus
diceret: « Si suffecerit Samaria toti multitudini pe-
ditibusque meis; » facile brevique miserimi regis
formidinem misericors Dominus solvit dicens:
« Ecce ego tradam eum in manu tua hodie, ut scias
quia ego sum Dominus. » Quod factum est, et con-
festim tum indigenis, tum extraneis, ostendit suam
virtutem et veritatem Davidici hujus effati: « Do-
minus fortis et potens, Dominus potens in prælio. »
Commisa enim pugna, centum et viginti hostium
millia Israel prostravit. Ut autem hi et illi scirent

Variæ lectiones et notæ.

³² 822. ³³ ἐκ add. C. Leo. ³⁴ προσυλλ. ed. ³⁵ πανούργως add. Coisl. 310. ³⁶ γέτοι ed. γε τοὺς Coisl. 310. ³⁷ β. κατὰ Leo. ³⁸ ἐπὶ τῇ K. C. Leo. ³⁹ ἐπήει om. Coisl. 310. ⁴⁰ ἀθροίσας ed. ⁴¹ καὶ ἀνείλημ-
μένον; add. Coisl. 310. ⁴² ἐξοπλ. Id. ⁴³ τῷ πλ. τῶν ἐπ. Id. ⁴⁴ ἐν. κατὰ πολλὴν ἀβελτερίαν δε οὐ Id.
⁴⁵ Ps. xxxii, 16. ⁴⁶ ἀ. ψ. Coisl. 310. ⁴⁷ Ps. xxxiii, 10. σωτ. « ἐν δὲ πλήθει δυνάμει αὐτοῦ οὐ σωθή-
σεται » καὶ Κύριος Coisl. 310. ⁴⁸ ἔθνῶν ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων· ἡ δὲ
βουλή τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει, εἰ Id. ⁴⁹ φησὶ om. Coisl. 310. ⁵⁰ τί ποῦ δὴ τῆς τοῦ κρατοῦντος
πολλῆς ἀγνωσίας καὶ ἀπροσεξίας πεφανακισμένην τε καὶ διεφθαρμένην γνώμην τε καὶ πίστιν Id. ⁵¹ περι-
εἶδεν Id. ⁵² πολιορκουμένον τὸν λ. ⁵³ Ps. vii, 5. ⁵⁴ IV Reg. xx, 6. ⁵⁵ που πάντως Coisl. 310. ⁵⁶ ὑπὲρ
add. Coisl. 310. ⁵⁷ π. ταύτης Id. ⁵⁸ λαοῦ, οὐ ed. διὰ om. P. ⁵⁹ ὡς περ τ. καὶ νῦν φ. ed. καθὼς εἶρηκε
τινὶ ταῦτα πρὸ τῆς ἐνσάρκου οικονομίας Coisl. 310. ⁶⁰ κ. ἔ. τηλικαῦτα πρὸ τῆς ε. δ. 154. ⁶¹ φωνέντα Δ.
Coisl. 310. ⁶² III Reg. xx, 10. Εἰ ἔ. (ρῶσῃ = ἀρκείσει, πληροφωρήσει) ὁ χοῦ; Σαμαρείας. ⁶³ ταῖς δραξί
C. et cod. LXX ὀνήσῃ alii τ. ἀλώπεξι ὀνήσῃ. ⁶⁴ φάσκων add. C. om. λέγων. ⁶⁵ σήμερον III Reg.
xx, 13, om. τὰς. ⁶⁶ δ. καὶ τοῖς ed. γέγηθεν καὶ τοῖς Coisl. 310. ⁶⁷ δ. τοῦς, κ. τ. λ. P. cod. τὸν ἱερ-
φάτην ἀλ. C. ⁶⁸ Ps. xxiv, 8. ⁶⁹ γεγενημένος C.

ταχίστην κηλίπτωσιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν, ἀπεκρί-
νατο ²² μόνον οὐχὶ λέγων ²³. « Τέκνα ²⁴, μακρο-
θυμήσατε τὴν παρά τοῦ Θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν
ὄργην· κατεδίωξε γὰρ σε ὁ ²⁵ ἐχθρὸς σου· καὶ ὄψει
αὐτοῦ τὴν ἀπόλειαν ἐν τήξει καὶ ἐπὶ τρυχίλους ²⁷
αὐτῶν ἐπιβήση. » — « Θρασεῖτε ²⁸, τέκνα, καὶ βοή-
σατε πρὸς τὸν Θεόν ²⁹. » — « Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν ³⁰
τὰ ³¹ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην
μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν. »

² (8) Ἐπεὶ οὖν ἀποκαμῶν ὁ τάλας καὶ πεπλανη-
μένος ἀνόνητα ³ πολεμῶν καὶ ματαιοπονῶν καὶ
μάλα δὴ ἀπογούος, ὡς τοῦ σκοποῦ διαμαρτήσας ἐκ
διαμέτρου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ⁴ αὐτῷ κα-
τόπιν προδήλως φερομένων ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ, καὶ
πρὸς τούτοις μαθὼν ὡς ⁵ ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ τοὺς
Βουλγάρους εἰς συμμαχίαν κατ' αὐτοῦ προσκα-
λέσται, παρχρηῖμα τὴν πόλιν ἐάσας, κατ' αὐτῶν
θάπτον ὤψατο, οὐδ' ἔτι καὶ μαχισάμενος καὶ πολλοὺς
αὐτῶν διαφθείρας, εἰς Ἀρχαδίου πόλιν ἐκυτὸν ἀσφα-
λίζεται, ὅθεν τὴν κατὰ ⁶ πρόσθεσιν αὐτοῦ ἀσθί-
ναιαν καὶ ἐλάττωσιν ὑφορώμενος· ὅθεν οἱ περὶ **639**
αὐτὸν, αἰσθόμενοι σαφέστερον τὴν τι δεινὴν οἰκείαν
ἀπάτην καὶ τῆς κενῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν καὶ τὴν
ἐκείνου πλησιάζουσαν πανωλεθρίαν, ἤρξαντο κατὰ
μικρὸν ὑποχωρεῖν καὶ ὑποβρέειν καὶ ⁷ καταλιμπά-
νειν αὐτὸν ὡς μάταιον καὶ λαοπλάνον.

(9) Ὁ δὲ γε ⁸ Μιχαὴλ ταῦτα μεμαθηκώς ⁹, αὐ-
τίκα τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως
πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε· καὶ δὴ περικαθίστας βραχύν
εἶνα καιρὸν καὶ τοῦτον ἀμογητὶ χειρωσάμενος· καὶ
τὸν τράχηλον ¹¹ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ¹² συνή-
θειαν πεπατηκώς· καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ ¹³ χι-
τῶνας καὶ πόδας καὶ οὕτως ἀνασκολοπίσας, κατέπαυσε
τὸν ἐν τρισὶν ἡμέραις δι' αὐτοῦ κατάρξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύσοιστον ¹⁴ ἐμφύλιον πόλε-
μον.

¹⁵ (10) Ἀσχολομένου ¹⁶ δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀν-
τάρτην Θωμᾶν καὶ τῆ πρὸς τοῦτον φροντίδι παντὸς
ἄλλου καταφρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία καὶ αἱ
καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρ-
χῆς περιηρέθησαν ἐξ Ἀρρῶν τε καὶ Ἀράβων λα-
δόντων ἀρχὴν ἀρτι πρῶτον διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμαρ-
τίας· καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσσέθειαν καὶ
ταπεινὸν καὶ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν τὰ τῶν Χρι-
στιανῶν πράγματα.

¹⁷ (11) Ἐν τούτοις οὖν ὄντων καὶ οὕτω τῶν
πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ μὲν ἐκ δυσουρίας
καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλιγηδόνος κακῶς ἀπηλλάγη τοῦ
ζῆν, διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος,
ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

Variae lectiones et notæ.

²² ἀπεφάνηται Coisl. 310. ²³ λέγω Coisl. 310. ²⁴ τέκνα—ἐπιθήρη Baruch. iv, 25, om. ed. ²⁵ ὁ om. Coisl.
310, γὰρ et σου om. Bar. ²⁷ τὸν τράχηλον Deut. xxxiii, 29. ²⁸ θρασεῖσατε Bar. 27. ²⁹ ἔσται γὰρ ὑμῖν ὄψις τοῦ
ἐπαγαγόντος μείλα (Scholion a secunda manu codicis, textui in P. e Barucho insertum ubi ἐπάγοντος ut
in cod.) ἡμῖν ed. sed ὑμῖν Bar. 29. ³⁰ τὰ om. Coisl. 310. ³¹ 825. ³ ἀνόνητα C. ἀνονήτως ed. ⁴ αὐτῶν
om. ed. propter sequens αὐτῷ. ⁵ μ. ὡς om. Coisl. 310. ⁶ τὴν κ. πρ. ἀσθ. ἀ. C. κατὰ τὴν πρόσθεσιν ἀ.
ἀσθ. ed. ⁷ ὑποφορεῖται καταλιμπάνοντες Coisl. 310. ⁸ Ὁ δὲ M. καὶ τ. Id. ⁹ ὑπὸ τῶν ἰσίων φέω καὶ
συγγενῶν προδοθέντα Scholion ab ed. in textum receptum, in C. ut codicis in textu et in Leone d'est.
¹⁰ οὐ καὶ τὸν τρ. κ. Coisl. 310. ¹¹ ἀρχῆθεν Id. ¹² αὐτ. cod. αὐτῶν ed. ¹³ δύσοιστον cod. δύστηνον
ed. ¹⁴ 824. ¹⁵ 829. ¹⁶ Ἀρχ.—Εὐφροσύνης om. C. 310 et 150 cum in § 1 et c. CCLXIV, 3 in-
veniantur, sed cf. præter Leonem etiam Cod. 91,5 99,16.

dicens et prænuntians, quasi respondebat dicens :
« Filii, patienter sustinete iram quæ supervenit
vobis : persecutus est enim te inimicus tuus, sed
cito videbis perditionem ipsius, et super cervicem
ipsius ascendes. » — « Animæquiores estote, filii, et
proclamate ad Dominum ; » — « qui enim induxit vobis
mala, ipse rursus adducet vobis sempiternam
jucunditatem cum salute vestra. »

Defatigatus igitur ille infelix, animo eberrans,
frustra debellans, incassum laborans, omni spe
fractus, utpote a proposito sibi sine ex diametro
deflexus, rebusque suis sese manifeste retro feren-
tibus de die in diem, et insuper compertam habens
Bulgaros a Michaelle adversus ipsum fuisse in auxi-
lium vocatos ; confestim urbe relicta contra eos
processit : quibus pugnatis multisque eorum cæsis,
in Arcadii urbem refugit, se videlicet infirmiorum
suspiciens et inferiorum ad congregiendum. Unde
illius viri clarius videntes se terribiliter esse de-
ceptos et irrita spe frustratos, et imminere istius
interitum, cæperunt paulatim recedere ac reduere,
ipsumque deserere tanquam fallacem et impostore-
rem.

His auditis Michael, urbe egressus, cum exer-
tus valida manu adversus eum processit ; quæna
modico tempore obsessum sine labore cepit ; tum
juxta receptum morem cervicem ejus pedibus cal-
cavit, et pedibus manibusque truncatum palo affixit.
intestinum difficile et crudele bellum, annis tribus
continuatum, hominis perduellis morte consopiens.

Occupato in hunc modum adversus rebellem
Thomam Michaelle, et aliam omnem curam huic
unice postponente, Creta, Sicilia et insule vocatæ
Cyclades a Romano imperio distractæ sunt ab Afris
et Arabibus penes quos inde primum, propter pec-
cata populi et impietatem principum, cæpit esse
potestas resque Christianorum eorum manui sub-
esse.

Relius in hoc statu positus, Michael ex dysuria
renumque dolore in cruciatibus vitam finivit. Theo-
philus, filius ejus, post eum cum matre Euphrosyna
suscepit imperium.

CCLXIV. Regnum Theophili.

A

ΣΕΔ'. Βασιλεία Θεοφίλου ¹⁷.

Theophilus regnavit annos 12. Hic novus Baltasar fuit apostata, Deo infensus; sanctarum imaginum οφεικτωρ, violator et eversor.

Euphrosyna vero, mater ejus, mittens in omnes regiones, formosas puellas collegit ut earum aliquam Theophilo filio suo desponsaret. Coactis itaque cunctis in palatium, ad triclinium cui nomen Margaritæ, malum aureum Theophilo tradidit dicens: « Dona illud ei quæ tibi placuerit magis. » Erat porro inter illas nobilis puella, nomine Icasia, formosissima, qua visa Theophilus, ejus delectatus pulchritudine, dixit: « Per mulierem quam multa manarunt damna! » Illa, pudore perfusa, respondit: « Verum per mulierem scaturiunt meliora. » Ob responsum corde percussus Theophilus, eam quidem dimisit; Theodora vero e Paphlagonia ortæ malum dedit. Coronat autem Theodoram in Sancti Stephani oratorio, ipse simul nuptialem et imperialem coronam accipiens e manu Antonii patriarchæ sancto Pentecostes die, inde ad Magnam ecclesiam processit, muneribus plurimis patriarcham una cum clero et senatu tumulaturus. Præfata porro Icasia, imperii spe frustrata, monasterium ædificavit in quo deponens vitam contemplativam et philosophicam exercens, Deoque soli vivens, ad vitæ suæ finem perseveravit, relictis scripto ingenii monumentis pluribus, ut, « Domine, quæ in multis peccatis, » et Magni Sabbati tridinum: « Stulte senex, » et alia quædam. Cæterum Euphrosyna, imperatoris mater, palatio sponte deserto, in monasterio cui nomen Gasteria vitam egit quietam. Circensibus vero ludis celebratis Leoni Chamædraconi, protovestiario suo, præcepit Theophilus multifidum proferre candelabrum quod in cæde Leonis Armeni gladio comminutum fuerat. Ludis peractis, in locum nomine Κάθισμα senatum omnem convocavit, et productum candelabrum eis ostendens dixit: « Qui templum Domini ingressus christum Domini interficit, cujus criminis reus est? » Respondens senatus dixit: « Reus est mortis, domine. » Statimque jus ait præfectum eos qui una cum patre suo Michaele Leonem occiderant, apprehendere, et ad Fundam capita eorum amputari, multa licet objicerent, iniquam causantes sententiam: « Etenim nisi patri tuo opem tulissemus, o imperator, modo non regnares. » In hunc modum sub omnium conspectu capita sunt illis præcisa, prætextu quidem quod in templo Domini cædem perpetrare ausi fuerant, at

Θεοφίλος ¹⁸ ἐβασίλευσεν ἔτη ιβ', ὁ νέος Βασιτάσαρ ¹⁹, καὶ παραβάτης, **700** καὶ θεομισῆς, καὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων ²⁰ ὑβριστῆς, καὶ καθαιρέτης, καὶ βέβηλος ²¹.

²² (2) Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη, ἀποστειλοῦσα ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι ηἴγαγε κόρας εὐπροσώπους πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεοφίλον, τὸν υἱὸν αὐτῆς· ἀγαγοῦσα δὲ ²³ ταύτας ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαργαρίτου ²⁴ τρίκλινον, δέδωκε τῷ Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰπούσα· « Εἰς ἦν ἂν ²⁵ ἀρεθῆς, ἐπίδος τοῦτο αὐτῇ. » Ἦν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Εἰκασία ὠραιοτάτη πάντων, ἣν ἰδὼν Θεοφίλος καὶ ὑπεραγασθεὶς αὐτήν τοῦ κάλλους ἔφη· « Ὡς ἄρα δίκ' ἡγασθῆς; ἐρβύθη τὰ φάυλα! » Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πῶς ἀντέφησεν· « Ἄλλα καὶ δὲ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. » Ὅ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγείσας, ταύτην μὲν εἶπασε, Θεοδώρῳ δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν (177^b) οὕση ἐκ Παφλαγόνων. Στέφει ²⁶ Θεοδώραν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῇ ὑπὸ Ἀντωνίου πατριάρχου καὶ τῷ ²⁷ τοῦ γάμου καὶ τῆς βασιλείας στέφει τῇ ἁγίᾳ Πεντηκοστῇ· κάκειθεν προῆλθεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι ²⁸ πολλοῖς τὸν πατριάρχην ἅμα τῷ κλήρῳ καὶ τῇ ²⁹ συγκλήτῳ. Ἡ δὲ εἰρημίνῃ Εἰκασία, τῆς βασιλείας ἀποτοχοῦσα, μὴν κατεσκεύασεν, εἰς ἣν καὶ ἀποκειραμένη, ἀσκούσα καὶ φιλοσοφοῦσα ³⁰, τῷ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διετέλεσε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς· ἣ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλείστα καταλέλοιπε, τὸ « Κύριε, ἣ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις, ³¹ καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ τετραψῆδιον· » Ἄφρων γηραλέα, » καὶ ἄλλα τινά. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη, ἐκουσίως καταλθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἣ ἐπώνυμον τὰ Γαστρία, ἡσύχαζεν. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεοφίλος καὶ προσέταξε τῷ χαμαιδράκοντι **701** Λέοντι τῷ πρωτοβεστιάριῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος; ξίφει διακοπέν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ τελεισθέντος, προσεκαλέσατο πᾶσαν τὴν συγκλήτην ἐν τῷ λεγομένῳ καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν καὶ ὑποδείξας· αὐτοῖς ἔφη· « Ὅ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος καὶ χριστὸν Κυρίου φονεύων τίνοσ; ἐστὶν ἄξιος; » Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα ἔφη· « Ἄξιος θανάτου ἐστίν, ὡς δέσποτα. » Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσε τοὺς σὶν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας τὸν ὑπαρχον κατασχεῖν καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνη ἀποτεμῆν, πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας ἄδικον εἶναι τὴν κρίσιν· « Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ σου συνηγώ-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁷ περὶ τῆς βασιλείας θ. τοῦ εἰκονομάχου Mon. et Paris. 1706. ¹⁸ Μετὰ δὲ M. εἰς θ. υἱὸς αὐτοῦ C. τῷ εἰκονομῷ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἴστας' τῆς δὲ θέας σαρκώσεως ὡς' εἰς θ. ἔτη ιβ' ed. ¹⁹ B. καὶ π. et εἰκόνων om. C. 510 et 450? ²⁰ εἰκόνων om. cod. et C. 510. ²¹ ἔτη ιβ' καὶ μῆνας γ' καὶ ἀπέθανε δυσεντερικῶς; C. om. § 2. ²² περὶ Εἰκασίας cod. ²³ πάσας add. ed. ²⁴ μαργαρίτην. cod., μαργαρίτην Leo et compendium male lecto, χρυσομικαίου Serb. ²⁵ ἂν om. ed. ²⁶ δέ add. Leo. ²⁷ καὶ τὸ τοῦ γ. καὶ τὸ τῆς cod. ²⁸ χρ. om. ed. ²⁹ τῆς συγκλήτου ed. ³⁰ φ. καὶ θεῷ Leo. ³¹ στίχους τῆς μεγάλης δ', Glossa cod.

νισάμεθα, ὡ βασιλεῦ ³², οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ³³ ἤρξας. Καὶ ³⁴ οὕτως ἐπ' ἐβίβησι πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπε-
 τμήθησαν, προσχήμεται μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου
 τετολημηκότας ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν, τῇ ἀληθείᾳ
 δὲ ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς
 ἀσέβειαν ἀποκτείναντες· εἶχετο γὰρ ὁ ἀλιτήριος τῆς
 ἐκείνου θεοστοχυοῦς αἰρέσεως καὶ τῆς εὐσεβείας ἀ-
 σπῶν, τὰς δὲ ἀνορούτων καὶ ³⁵ τοὺς ἐπ' εὐλαθείᾳ

³⁷ (3) Ἐφ' οὗ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πόλιν
 αὐτοῦ ³⁸ τοῦ ἀλιτηρίου καὶ τυράννου μετὰ πολλῆς
 δυνάμει· ³⁹ Σαρακηνοὶ, παραγενόμενοι καρτερι-
 κῶς ⁴⁰ ὠχυρωμένην εὐρόντες ⁴¹ καὶ κατησφαλιτμέ-
 νην πάνυ καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ⁴² ὀφρουρουμένην
 μετὰ τῶν ⁴³ λογάδων καὶ τῶν στρατευμάτων αὐ-
 τῶν καὶ ταύτην δι' ἡμερῶν ἰε' Ἀγούστου μηνός ⁴⁴
 ἐκπορθήσαντες καὶ δορυάλιτον εἰληφότας, ἤχημα-
 λώτευσαν ⁴⁵ καὶ ἀπέκτειναν Χριστιανῶν πλῆθος
 ἄπειρον, καὶ ⁴⁶ ἡ πόλις ἐκαύθη καὶ κατηρειπώθη.
 Ἄλλὰ ⁴⁷ μὴν καὶ πλῆθη πλοίων αὐτῶν ἐξεθόνοντα,
 τὰς **702** Κυκλάδας νήσους ἠρήμωσαν καὶ τὴν
 Κρήτην καὶ τὴν Σικελίαν ⁴⁸ παρέλαβον. Καὶ ⁴⁹ ψῦ-
 χος πολὺ γέγονε καὶ χειμῶν ἀγριώτατος καὶ δρι-
 μύτατος, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς, καὶ ἀέρος αὐχμοὶ, καὶ
 δυσκρασίαι, καὶ ἀνωμαλίαι, καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ
 ἐπάλληλοι, τὴν ἄμτρον ἀπελέγχουσαι τοῦ κρατοῦν-
 το· μοχθηρίαν καὶ κακουργίαν· εἰς τοσαύτην γὰρ
 ἀφίλοθεϊαν καὶ ἀπόνοιαν ἐξώκειλεν ὁ ἄθεος, ὡς ⁵⁰
 καὶ τὴν τοῦ Κοπρωνύμου καὶ ⁵¹ θηριωνύμου χαλε-
 πὴν καὶ ⁵² μυσσηρωτάτην αἵρεσιν διαδεξάμενος καὶ
 ἀναθεξάμενος καὶ ἀνακαινίσας, ὡς μὴδὲν ἦτον
 ὀφθῆναι τῆς ἐκείνου δυσσεβείας καὶ παροιρίας ⁵³,
 τυραννίδος τε καὶ ἐμθρονιστοῦ· ὁ περναρισμένος
 (178) καὶ ματαιόφρων· Ἐπεὶ οὖν τῇ αὐτῇ συσχισθεὶς τῶν ἀσεβῶν ἐκείνων καὶ παλαμναίων ἀπάτη
 καὶ παραπληξίᾳ τε καὶ οἰστηλασίᾳ, τῶν ἐκ Μανιχαϊκῆς μανίας καὶ Ἀρειανικῆς λύσσης ὀρμημέ-
 νων ⁵⁴, πάλιν ⁵⁵ διωγμὸν καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡσαύτως ἐπανετελεῖτο.

(4) Τοῦτω ⁵⁶ τῷ μισοθεῖῳ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Θεο-
 φίλῳ προσέφυγε Θεόφοβος ὁ Πέρσης ἄμα τῷ πατρὶ
 αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδων ἰδ', οὗς διένειμεν ἐν
 τοῖς θέμασι, κατασκηνώσας· καὶ εἰς τούρμας ἀπο-
 καταστήσας, αἱ μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τούρμαί
 Περσῶν· αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφοβον εἰς ἀδελφὴν Θεο-
 δώρας Ἀγούστης γαμβρὸν ἐποίησατο.

(5) Φιλόκοσμος δὲ ὢν ὁ αὐτὸς Θεόφιλος κατεσκευάσθη
 διὰ τοῦ ἄρχοντος· τοῦ χρυσοχοεῖου ⁵⁷, λογιωτάτου
 πάνυ ὄντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου πατριάρχου,
 τό τε πενταπύργιον καὶ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα
 ὀλόγρυτα διαφόροις λίθοις καὶ ὀείλοις ⁵⁸ καλλύνας
 αὐτὰ, δένδρον δὲ ⁵⁹ χρυσοῦν, ἐν ᾧ στρουθοὶ ⁶⁰ ἐφε-

A revera quod ejusdem secum opinionis et pari ha-
 resi infectum sustulissent; ejusdem quippe Deo
 infensae haereseos labe scelestus ille tenebatur,
 sanctas imagines detrahens vel dirumpens, et
 pios monachos in exsiliium agens et suppliciis exa-
 minans.

ἀπείχετο, τῶν δὲ ἀγίων ⁵⁵ εἰκόνων τὰς μὲν κατα-
 μοναχοῦς ἐξορίζων καὶ αἰκίζόμενος.

Sub hoc imperatore, in patriam et civitatem
 pestiferi istius tyranni cum multis viribus Saraceni
 irruentes, eam fortiter munitam defensamque ad-
 modum et a quinquaginta ducibus cum delectis
 copiis custoditam; eoque per quindecim mensis
 Augusti dies vastata expugnata, ceperunt, et occi-
 derunt infinitam Christianorum multitudinem, et
 urbs combusta et evera fuit. Imo multae ipsorum
 naves egressae insulas Cycladas depopulate sunt;
 Cretamque et Siciliam ceperunt. Acciderunt etiam
 frigus acerrimum, et hiems asperrima et feris-
 sima, et dira fames, et aeris aestus intemperiesque
 et perturbatio, et motus terribiles atque continui;
 quae omnia imperantis corruptionem indicabant ac
 nequitiam: in tantam enim impietatem decidit ille
 atheus, quippe qui Copronymi et Leonis pravam
 abominabilemque haeresim excepisset suscepisset
 que et renovasset, ut minime illis inferior videretur
 impietate et flagitiis, tyrannide et insolentia prin-
 ceps iste deceptus et amens. Eadem igitur illusione
 erroreque et insaniam devinctus ac impii illi scele-
 stissimique homines qui Manichæo furore et Ariana
 rabie agebantur, rursus et ipse persecutionem ad-
 versus Ecclesiam pariter suscitavit.

Ad hunc misotheon potius quam Theophilum
 profugus venit Theophobus Persa una cum patro
 suo et Persarum millibus quatuordecim, quibus
 per turmas divisus, in diversis regionibus assigna-
 vit habitationes, qui usque hodie Persarum turmae
 appellantur; ipsum Theophobum ex Theodorae
 Augustae sororis nuptiis levirum ipsi fecit.

Theophilus autem, cum artefactorum ornatu
 delectaretur, per aurifabrorum principem valde ce-
 lebrem et Antonii patriarchae affinem, jussit con-
 flari pentapyrgium et instrumenta maxima duo
 ex auro solido, lapidibus diversis et crystallis in-
 signita, arboremque auream cui insidentes passer-

Variae lectiones et notæ.

³² sic Th. Melitenus, ed. et cod. βασιλεῦ Leo. ³³ νῦν om. ed. ³⁴ δὴ add. ed. ³⁵ ἀγ. om. ed. ³⁶ καὶ
 — αἰκίζόμενος om. Serb. ³⁷ 838. ³⁸ αὐτοῦ om. C. ³⁹ et add. ed. ⁴⁰ sic P. et cod., καρτερῶς ed.
⁴¹ εὐρόν C. 310. ⁴² στρ. η' C. ⁴³ u. τῶν λ. αὐ. καὶ στρ. φ. C. 310. ⁴⁴ Ἀγούστ. μη. cod. του Α. μηνός
 C. Ἀγούστου μηνί ed. ⁴⁵ ἤχημαλωτίσθη καὶ ἀνησέθη γ. π. ἀ. C. ⁴⁶ καὶ — κατ. post παράλαβον Cod.
 310, om. ed. ⁴⁷ Ἄλλὰ μὴν καὶ om. C. 310. ⁴⁸ καὶ Σ. C. 310. ⁴⁹ Theophili a. 9. Caeterarum calamita-
 tum cum nihil exhibent reliqui scriptores, videntur haec phantasmata monachi Theophilo infensi fuisse.
⁵⁰ ὁ ἄ. ὡς om. C. ⁵¹ καὶ τῶν θηριωνύμων ed. ⁵² καὶ ἀναδ. om. ed. ⁵³ τῆς add. C. 310. ⁵⁴ sic C. et cod.
 ὀρμημένων ed. ⁵⁵ πόλ. cod. πάλαι C. ⁵⁶ Τοῦτω usque ad 708, 11, Συμμύστην καὶ, etc. om. C., sed ad-
 s. ni in Symeone, Leone, Glyca, Theodosio Melitenio. ⁵⁷ χρυσοχοεῖου col. L., Leo. χρυσοχόου ed. ⁵⁸ sic L. et
 et cod. ἐλίτοις ed. ⁵⁹ ὁ. τε Leo. ⁶⁰ sic Melit. Sym. Glyc. στρουθίων ἐσαξέζομενον Leo.

ἴθεο ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ δημεύσας αὐτοῦ⁷⁸ πᾶσαν τὴν περιουσίαν. Ὅ δὲ⁷⁹ ἄρχιεπίσκοπος ταῦτα θεασάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἀνέθηκεν Ἀλεξίῳ εἰπὼν· «Ὅτι δι' ἐμοῦ πάντα πέπονθας τὰ δεινά. » Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ εἶδος εἶ; Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβόντος τὴν ἐνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος; ἱερατικὴν στολὴν ἤμωσιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῇ σωλῆ⁸⁰ πλησιάσαντος ἅμα τῇ συγκλήτῳ, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος·⁸¹ «Ἐνταῦθα, καὶ κατεσοδοῦ, καὶ βασιλεύς, ἔνεκεν⁸² τίνος, ὦ βασιλεῦ; » Αἰδεσθεῖς οὖν ὁ βασιλεὺς τῇ⁸³ συγκλήτῳ ἔφη· «Ἐνεκεν ὀλθθείας, καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. » Ὅ δέ· «Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοί, ὅτι δοὺς ἐνυπόγραφον λόγον Ἀλεξίῳ, δι' ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον; » Ὅ δὲ βασιλεὺς, ὡ; ἐλεγχεῖς, θυμῷ τε⁸⁴ καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ κινήσεις, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε καὶ πηγὰς αὐτῷ οὐ μετρίως ἐπιθείς ἐξόρισεν, οὐ δὲ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ' **705** αὐτοῦ μόνοι, ἀλλὰ⁸⁵ δὲ τὴν καὶ μαθεῖν αὐτὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας τεμῶν καὶ σέβειν, καὶ τὴν αὐτοῦ δεσπόδειαν κρυφαίως διαβάλλειν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγινομένου⁸⁶ καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν ὀνειδίσαντο; διὰ τὸν⁸⁷ ἀρχιεπίσκοπον, ἤγαγεν αὐτὸς αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως. Τοῦ δὲ ἀνάξιον ἐαυτὸν τῆς ἱεροσύνης κρίναντος δι' ἃ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς Μεγάλῃς πεποίηκεν⁸⁸ ἐκκλησίας καὶ Ἀλέξιον τοῦ δεσμοτηρίου ἐξέβαλεν, ἀποδοὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ.

(9) Ἦν δὲ καὶ Μανουὴλ ὀνομαστότατος στρατηλάτης πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμώμενος παρὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος, Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς, λογοθέτῃ τε ὄντι τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Πητρωνᾶ, διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὑποβολῇ Μύρωνος, ὡς τῆς βασιλείας ὀρέγεται καὶ ἐμελεῖτο δεινὰ κατ' αὐτοῦ. Αἰών δὲ ὁ πρωτοβεσιτάριος ὑπὲρ τοῦ Μανουὴλ προϊστάμενος καὶ φροντίζων διεδοχαιοῦτο τῷ βασιλεῖ ὡς ψευδῆ εἶπαι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα· ἃ μαθὼν Μανουὴλ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς διαβολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχθήμασι ἐπιβὰς, ἀπῆλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισούρων Συρίας, τὰς τῶν Ἰππιῶν ἰγνύας ἐκκλόπτων ἐδήλωσέ τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ταῦτα, ὡς ἔβασιλέως ὀργὴν ἐκφεύγω, καὶ εἶγε μὴ καταναγκάσθη⁸⁹ με τὴν ἑαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθέ με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. » Οἱ δὲ, τοῦτο μεγάλην χάριν⁹⁰ δεξάμενοι, λόγον ἀπαθείας ἀποστειλαντες, προσεδίξαντο ὡς βασιλέα Ῥωμαίων.

(10) Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἰθυμῳ γέγονε, καὶ βουλὴν ἐποίητο μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὅ δὲ εἶπεν· «Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ **706** πρὸς σὲ ἐλθεῖν⁹¹, ὦ βα-

exceptum misit in ergastulum, et omnes ejus facultates publicavit. Quod videns patriarcha, in carcerem se contulit et omnes facultates suas Alexio obtulit dicens : « Quia hæc omnia propter me patris. » Imperatorem deinde secundum consuetudinem ad Blachernas profectum præveniens archiepiscopus, sacerdotali veste indutus, stetit coram altari; et imperatori ad soleam jam accedenti cum senatorio ordine, elata voce archiepiscopus exclamavit : « Intende, feliciter procede et regna. Cujus gratia, o imperator? » Verecundia suffusus imperator senatui dixit : « Veritatis, mansuetudinis et justitiæ gratia. » Tum ille. « Et quamnam justitia tua est, qui verbum subscriptione tua firmatum Alexio per me misisti, nec tamen observasti? » Imperator, ira modum nesciente commotus, violenter hunc ab altari abripuit, verberibusque multis vapulantem in exilium egit, non solum quia correptus esset ab illo, sed quia didicisset eum sacras imagines venerari et colere, et propriam impietatem ab eo clam condemnari. Non multo post ad Magnam ecclesiam accedenti intentatum facinus in episcopum patriarcha exprobrante, ille precum instantiam reveritus exsilio revocavit : eo vero sacerdotio indignum se judicante, propter ea quæ passus est, imperator œconomum Magnæ ecclesiæ instituit, et Alexium ergastulo liberari jussum rursus excepit, facultatibusque restitutis omnibus, in honore habuit.

Erat autem Manuel miles omnium, qui in Oriente ab imperatore in pretio habebantur nominatissimus. Ipse aliquando cum Myrone, cursus publici logotheta et Petronæ socero, collocutus, ipsius Myronis suggestione apud imperatorem calumniam passus est, velut affectaret imperium, et adversus eum aliquid meditaretur. In adversum Manuelis defensor aderat Leo protovestiarius, deque ejus salute sollicitus imperatori affirmabat falsa quæ ipsi objicerentur. Quibus perceptis, Manuel imperatoris iram et intentatas declinans calumnias, clam urbis portis excessit, et curribus publicis conscensis, ad Cinsuras usque Syriæ fugitivus abiit; ubi excisis equorum poplitis, hæc Agarenis manifestavit : « Iram imperatoris declino : et si non coegeritis meam medererere fidem, in partes vestras transeo; si sic excipitis, securitatis indicia mittite mihi. » Illi, nuntio recreati, immunitatis misso libello, velut Romanorum imperatorem admisere.

Quod audiens imperator, multo mærore et animi angustia correptus est, et cum Joanne syncello de hoc consiliabatur. Ille vero dixit : « Si ex animo Manuelem ad te regredi cupis, acceptis pecuniis,

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁸ αὐτοῦ om. ed. ⁷⁹ ὁ δὲ — περιούσιον om. ed. Mon. et Leo ex homoioteleuto, sed est in Mosq. et Melit. ⁸⁰ Ps. xlv. 4 ἔνταῦθα. ⁸¹ ἐν ἀλθθείας καὶ πραΰτητος, καὶ δικαιοσύνης. ⁸² τὴν συγκλήτῳ Melit. ⁸³ ὁ. τι καὶ ὁ. α. x. om. ed. ⁸⁴ καὶ διὰ τὸ ed. διὰ τὸ καὶ τὰ Leo. ⁸⁵ παραγεν. Leo. ⁸⁶ διὰ τὸν ἐπ. Leo, om. ed. καὶ αὐτὸν τὸν ἀρχ. ἡγ. αὐθις ed. ἤγαγον αὐθις ἁ. Leo. ⁸⁷ ἐκκλ. π. ed. Leo. ⁸⁸ καταναγκάσατε Leo. ⁸⁹ μ. χάριν Leo, μεγάλην χάριν ed. sed Melit. ut Mosq. cf. § 12 ⁹⁰ προσέβη. ed.

ad Amerumnem missus, quasi in carcere detentos visitaturus, negotium hoc conficere paratus sum, et ab imperio tuo securitatis fide subscripta, Manuelem coram conveniens redire sua lebo. Subscriptis autem litteris, vocisque suadela totum hoc me peracturum confido, ejus præterea pietatem considerans, et quod hominem deceat amare patriam. Imperator commissa pecuniarum multitudine, et datis ad Amerumnem litteris, virum destinavit.

Ille cum pecuniis et vario apparatu ingressus, adeo ut obstupescerent Agareni, sparsis per ergastula pecuniis, et viso Agarenorum supremo consiliario, cum Manuele etiam clam convenire valuit, et tabulas ab eo subscriptas, et salvum conductum exhibere. His ab eo gestis, quæ fuisset exsecutus imperatori nuntians, regressus est. Manuel autem adversus nationem cum Amerumne inimicitiam agentem proficiscendi facultate petita, postulatis potitus est; ducto namque Amerumnis filio et copioso exercitu, protectionem suscepit, et insignem reportavit victoriam. Quæ res, sicque parva victoria fecit ut in majori quam prius honore traberetur; cunctaque quæ vellet, apud Amerumnem poterat.

Ex quo ad Romaniam regredi valde sollicitus, post temporis spatium aliquod, Amerumnis satrapis dixit: « Si Amerumnis filium et exercitum præbueritis, profectus Romaniam omnem subjugabo. » Quo summa cum lætitia accepto, in prioris gratiæ augmentum et hoc jam sperantes, armis confestim instruxit, et adversus Romaniam misit. Ad orientale itaque thema profectus, domesticis et Amerumnis filio secum adlectis, quasi recreaturus se et venaturus abiit: hostibus deinde remotior factus, Amerumnis filium complexus et deosculatus dixit: « Ad imperatorem patriamque propriam remeo: tu, cum tuis nihil injuriæ pati suspicantibus, redi, ad tuos abi. » Hic quidem eo pacto cum lacrymis et verecundia reversus est. Manuel vero, præmisso ad imperatorem nuntio, rediit. πείσσειν⁹⁰ ὑποπεύοντες παρ' ἡμῶν, ἀπιθὶ πρὸς τοὺς σους. » Καὶ οὗτος μὲν οὕτω μετὰ δακρύων καὶ αἰσχύνῃς ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν βασιλέα, προσηκροστεύλας αὐτῷ τὸν μηνύοντα.

Imperator, felicitis rei successus nuntium excipiens, et muneribus dignitateque illum donans, Manuelem, prout æquum erat, suscepit, et magistrum confestim scholarumque domesticum instituens, etiam filios ejus ex sancto baptisinate suscepit.

His elatus imperator, abiit cum Manuele et senatu adversus Agarenos, et Zapetro Samosatoque potitus, civitatibus tunc ditissimis et univertissimis, quia ibi Amerumnis regiam habebat, mox victor evasit spoliaque multa abstulit. Porro reversus ad

σὺλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἑτοιμὸς τοῦτο ποιῆν, χρήματα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀμερουμνῆν σταλεῖς ὡς εἶπεν τοὺς ἐν εἰρατῇ καὶ δεσμοῖς ἐπισκεψόμενος, ἔχων καὶ ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς βασιλείας, ᾧ πάλω τὸν Μανουὴλ εἰς ὄψιν ἐλθῶν⁸⁹. δοκῶ δὲ τοῦτο πράξαι⁹⁰ τῷ ἐνυπογράφῳ (179^a) λόγῳ τῆς βασιλείας σου καὶ τῇ ἐμῇ πειθοῖ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἐκείνου καὶ τῷ εἰκὸς εἶναι τῆς πατρίδος ἔρῃν. » Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερουμνῆν δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλεν.

(11) Ὁ δὲ, εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων καὶ κόσμου παντοίου, ὥστε καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, δεξιάς τε δεσμοσθηρία βεγγύσεως καὶ τὸν πρωτοσύμβουλον θεσπόμενος, ἠδυνήθη καὶ λάθρα συνομιλῆσαι τῷ Μανουὴλ καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα⁹⁰ πράξας ὑπέστρεψεν, ἀναγγεῖλας τῷ βασιλεῖ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ, ἐξαιτησάμενος τὸν ἀμερουμνῆν τοῦ ἐξελεῖν κατὰ ἔθνος τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως· καὶ λαβὼν τὸν τοῦ ἀμερουμνῆ υἱὸν καὶ λαὸν κλειστόν ἀπῆλθε, καὶ νίκην μεγάλην εἰργάσατο· καὶ τοῦτῳ ἐν μείζονι τιμῇ ὑπὲρ τὸ πρῶτον καθίσταται· καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερουμνῆ· δυνάμενος.

(12) Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερουμνῆ, ὅτι « Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ καὶ λαὸν παρέξτε, ἐξελεῖν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν. » Οἱ δὲ, ⁹¹ μαγίστην τοῦτο χαρὰν ἤγησάμενοι καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτῆματι καὶ τοῦτο ἤγη ἔλπισαντες, εὐθύς ἐξώκλισαν⁹² αὐτὸν καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ, ἐλθὼν κλησίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς, προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίους αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ, ὡς εἶπεν διακινήσων καὶ κυνηγήσων, **707** πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, περιπλακεὶς τῷ υἱῷ τοῦ ἀμερουμνῆ καὶ καταφιλήσας· αὐτὸν εἶπεν, ὅτι « Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα μου καὶ τὰ ἔθνη, μηδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας⁹³ πίστεως καὶ συμφυλετῶν· σὺ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δευτὸν συμφολετῶν· οὗ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δευτὸν συμφολετῶν. » Καὶ οὗτος μὲν οὕτω μετὰ δακρύων καὶ αἰσχύνῃς ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν βασιλέα, προσηκροστεύλας αὐτῷ τὸν μηνύοντα.

(13) Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν ὡς μεγάλων ἀγαθῶν ἄγγελον ἀποδεξάμενος, χρήμασι τε καὶ ἀξιώμασιν ἐφιλοτιμήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ, ὡς ἀξίον ἦν, ὑπεδέξατο μάγιστρον εὐθύς καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν ποιησάμενος καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος.

(14) Τούτοις ἐπαρῆεις ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν· καὶ αὐπατῶς τὴν τε Ζάπτρον καὶ τὸ Σαμόσατον, πλούτῳ κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τὸ τὸν ἀμερουμνῆν ἐκείθεν εἶναι, παραλαβὼν ἐπὶ

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁹ ἐλθεῖν ed. ⁹⁰ πράξεν Leo. ⁹¹ τοῦτο ed. ⁹² οἱ δὲ τῷ ἀμερουμνῆ αἰπύοντες αὐτὸν ἀπ. ed. ⁹³ ἐξώκλισε: -- ἀπίστεως L. v, sed Theodosius Melit. ut Mosq. ⁹⁴ πρ. πατρίδος καὶ σ. ed. ⁹⁵ πείσσειν. cod. πείσσειν ed.?

ἀνεσι τῆ νίκη καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος. Καὶ ἐλθὼν μέχρι τοῦ Βρυάντος προσέταξεν οἰκοδομησάσαι παλάτιον καὶ παραδείσου· φυτεῦσαι καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν, ἃ καὶ γέγονεν. Ἐκείθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν, ἵππικὸν ποιήσας καὶ τὸ πρῶτον βίβιον παίζας, ἄρματι λευκῶ μὲν ἐποχρῶσάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βενέτῳ ἀμφιασάμενος, καὶ νικήσας ἐστεφανώθη, τῶν δῆμων ἐπιθούωντων. « Καλῶς ἦλθεσ ⁸⁵, ἀσύγκριτε φακτονάρη. »

(15) Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευταίου, ἀντ' αὐτοῦ ⁸⁶ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ἐν εἰπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρόης ⁸⁶, βεδοημένος ἐπὶ τε μαγείαις ⁸⁷ καὶ λεκανομαντείας καὶ πάσης ἀσεβείας ⁸⁸ ἢ ὄργανον ἐπιτήδειον εὐρεθείς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσεβείας τε καὶ βροπῆς αὐτῷ **708** πάντα τὰ ⁸⁹ πρὸς ἀπώλειαν εἰργάζετο καὶ ὃν ὠδινε μὲν, κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσεβείας ὁ βασιλεὺς, ἐξέρρηξε καὶ ἀπέτεκε, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναχρίσθαι προσταξάς ἢ ἀπαλείφειν.

(16) Οὗτος ὁ Ἰαννῆς, πρὸ τοῦ ἀστεος οἰκημα ἐκ λίθων (179^b) λαξευτῶν κατασκευάσας, ὃ Τρούλλος μέχρι νῦν ὀνομάζεται, διὰ τινων θυσῶν ὠμίλει τοὺς δαίμοσι καὶ τῷ βασιλεὶ τὰ μέλλοντα διεσήμαινεν, ὃ ⁹⁰ καὶ ἀοίκητον ἔμεινε διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις.

(17) Διὰ ταῦτα ⁹¹ σύμμαχον τοῦτον καὶ συνίστορα ἔχων Θεόφιλος τῆς αὐτοῦ αἰρέσεως, ὁ δεύτερος Νεκτανεβῶ, τὸν ῥηθέντα ⁹² Ἰωάννην, μᾶλλον ⁹³ δὲ Ἰαννῆν τὸν πατριάρχην ⁹⁴ ἢ μανδριάρχην, τὸν νέον ὄντως **709** Ἀπολλώνιον ἢ Βαλαάμ, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κακῶς ἀναφανέντα λεκανομαντίν καὶ πάσης θεοστογούς ⁹⁵ πράξεως καὶ τερατείας δευτὸν ὑποφήτην ὄψ' οὗ καὶ τὰ γράμματα παιδευθείς ⁹⁶ ὁ εὐρίπιστος καὶ δόλιος ⁹⁷, ὑπηρέτης δόκιμος [ἐχθίστων ⁹⁸ πραγμάτων] καὶ τοῦ διαβόλου ἐπιτήδειον ὄργανον γέγονεν, εὖς ἂν ἐνόηως ὁ θεὸς λόγος ἐπαράσσεται σχετλιαστικῶς φάσκων ⁹⁹ « Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῆ ὀδῷ τοῦ Κἀν ἐπορεύθησαν καὶ τῆ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μισθοῦ χάριν ¹⁰⁰ ἐξεχύθησαν καὶ τῆ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κωρὲ ἀπώλοντο. » « Οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ καὶ ¹⁰¹ μεμφίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν ¹⁰². » Ἐφαρμόσειεν αὐτοῖς μάλα εἰκότως καὶ τὰ ¹⁰³ τοῦ ὁμοτρόπου Ἰουλιανοῦ παρὰ τῆ θεολογῆς σηλητευόμενα γλώσση· σφόδρα γὰρ ἐμπερῆς ἐναπέφυγεν καὶ εἰς μηδὲν ἀπεικὼς τῆς ἐκείνου κακουργείας καὶ δυστροπίας· ἔφη γοῦν ¹⁰⁴ « Πῶς μὴ δακρύσω τὸν ἄθλιον; [πῶς] μὴ πλέον ¹⁰⁵ μὲν τῶν ¹⁰⁶ δεδιωγμένων τοὺς προσδραμόντας, πλέον δὲ τῶν αὐτομολησάντων εἰς τὴν **709** κακίαν θρηνησῶ τὸν συναρπάσαντα; μᾶλλον

A Bryan locum, palatium extruxit, plantavit hortos, aquas deduci jussit : quod et factum est. Inde in urbem reversus, onustus spoliis circensibus ludis exhibitis triumphum egit, et curru equis candidis vecto, Venetoque colore insigni primo munere lussit, victorque coronatus est, factionibus acclamantibus : « Feliciter adveneris, o incomparande factionarie ! »

Ceterum patriarcha Antonio vita functo, in ejus locum ordinatus est Joannes syncellus, vere dicam novus Jannes, et Jambres, praestigii et per pelves divinationibus omnique impietate nominatissimus. Hic velut instrumentum aptissimum imperatoris impietatis et propensionis repertus, ipsi per omnia in perniciem cooperabatur : et quem conceperat animo, occultabat vero, venenatum impietatis basiliscum imperator, emisit et peperit, cum sacras imagines uno colore infici, verius dicam, deleri praecipit.

Joannes ipse politis et sculptis lapidibus ante urbem exstructa domo (Trullus nunc usque appellatur), sacrificiis quibusdam familiares asciscerat demones, et futura imperatori renuntiabat. Domus autem propter demonum ad eam frequentiam sine habitatore mansit.

Propterea hunc socium consciumque suae haereseos habebat Theophilus, alter Nectanebo, dictum Joannem, potius vero Jannem patriarcham vel mandriarcham, qui vere novus Apollonius aut Balaam in nostris temporibus visus est, qui que pelvium ope divinabat, et omnis impiae operationis ac praestigii peritus fuit hariolus. A quo litteras edoctus ille levissimus perfidusque princeps, illustris odiosorum operum minister et aptissimum diaboli instrumentum factus est. Istitis merito divinus sermo maledicit miserabiliter dicens : « Vae illis, quia in via Cain abierunt, et errore Balaam mercede effusi sunt, et in contradictione Core perierunt. » — « Illi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. » Ipsi etiam aptissime convenirent haec verba e Gregorii Theologi ore adversus Julianum ejusdem modi hominem prolata : hujus enim erat ille simillimus, et minime ab eo dispar nequitia et morum asperitate. Dicit igitur Gregorius : « Qui potero miserum illum non lacrymis prosequi ? qui potero non et eos amplius lugere qui sua sponte accurrerunt quam quos ille persecutus est, et rursus eum amplius delere qui alios secum in

Variae lectiones et notæ.

⁸⁵ ἦλ? cod. ⁸⁶ 857. ⁸⁷ Ἰαμαρῆς Leo, Ζαμβρόης ed. sed Ἰαμβρόης Mosq. Melit. ⁸⁸ μαντείας Leo, ⁸⁹ ἀσ. ὡς ὄργ. cod. ⁹⁰ τὰ om. ed. ⁹¹ δὴ add. ed. ⁹² δ. τοῦτο ed. om. C. Συμβούστην καὶ συμβαχούνητά τε καὶ σ. ἐ. τῆς ἀ. C. 154. τῆς ἀ. ἐ. 310. ⁹³ προρηθ. C. ⁹⁴ μ. δὲ Ἰ. τόν om. C. ⁹⁵ πατριάρχην ed. φ. μᾶλλον δὲ ματριάρχην καὶ δαιμονάρχην C. 154, φ. μ. δὲ μαντιάρχην καὶ δ. 310. ⁹⁶ θεοστογῆ C. 154. ⁹⁷ καὶ ὀπνοθευθείς C. ⁹⁸ δειλεός C. 310, δειλαιός 154. ⁹⁹ ἀγθ. πρ. C. 154 om. cod. et ed. ¹⁰⁰ Judæ Ep. xi, 16. ¹⁰¹ γ. om. C. ¹⁰² γ. μ. C. ¹⁰³ αὐτῷ ed. δ' ἂν αὐτῷ C. 154. ¹⁰⁴ κατὰ C. 154. ¹⁰⁵ Orat. 3 (nunc 4) in Jul. i, p. 69 C. ¹⁰⁶ μὴ πλ. C. πῶς μὴ πλ. ed. ¹⁰⁷ μὲν τῶν δ. C. 310.

exitium traxit, quam eos qui sua sponte ad malum cucurrerunt? Quin potius Christianis quidem haudquaquam triste et calamitosum est quod pro nomine Christi passi sint, imo omnium beatissimum, non propter futura tantum praemia, sed propter hujus etiam vitae gloriam et libertatem quam ipsi per pericula sibi pepererunt. His contra impendentium suppliciorum quasi praeludium quoddam sunt ea quae jam perpassi sunt; satiusque ipsis fuisset diuturnioribus in hac vita doloribus cruciari, quam ad alterius vitae tribunalia reservari. — «Quemadmodum enim chameleonem aiunt in quidvis facile mutari atque omnes subinde colores, candore uno excepto, suscipere; sic etiam ille Christianis, praeter clementiam, in quidvis se vertebat, ac perquam crudelis erat ipsius lenitas et violenta persuasio, atque per hujusmodi benignitatem acerbitati crudelitatisque suae excusationem quaerebat. » Unde ad eum dicendum est: «Stultissime et in magnis rebus imperitissime! tunc adversus tantam sortem et universam terram insurrexisti? tunc adversus Christi Ecclesiam et sacrificium cum tuis piaculis? tunc adversus eum sanguinem quo purgatus est mundus, cum tuis sanguinibus? post Herodem persecutor, et post Judam proditor, nisi quod laqueo, ut ille, et Judae iustar poenitentis animi significationem non dedisti; post Pilatum Christicida, post Judas Dei hostis?» — «Qui sacra conviciis afficis, Jeroboam te apposite dixerimus aut Israelitam Achab, homines iniquissimos, aut Aegyptium illum Pharaonem aut Assyrium Nabuchodonosor, vel haec omnia contrahentes unum atque eundem nominabimus: quandoquidem cum omnia vitia in sese collegisse constat, defectionem nempe Jeroboam, crudelitatem Achab, duritiam Pharaonis, sacrilegium Nabuchodonosoris, sacrilegia omnium denique in unum collecto-

rum impietatem. »
 «Ubi sacrificia, caeremoniae et mysteria? ubi victimae, tam apertae quam occultae? ubi praescientiae vanitas et ventriloquorum signa? ubi illa adversus Christianos oracula et minae? Evanuerunt omnia, irrita fuerunt, diffluerunt; somnio similes exstiterunt impiorum jactationes. » — «Cecidit Bel, contritus est Dagon; jam non decet stulto: «Nunc quidem haec forsitan parva sunt istis miseris. Sed erit tempus cum videbo meos conviciatores et magnum hunc principem suam nequitiam ac perversitatem deplorantes.

Δ δὲ τοῖς μὲν μηδὲν ¹⁸ δεινὸν τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν, ἀλλὰ καὶ πάντων μακαριστότατον οὐκ ¹⁹ ἐκείθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν εὐδοξίαν καὶ παύρσιαν, ἣν διὰ τῶν κινδύνων ἑαυτοῖς ²⁰ ἐχαρίσαντο· τοῖς δὲ προοίμιον ²¹ τῶν ²² ἀπειλουμένων ἄνω τῆς πεπίνθασιν· καὶ βέλτιον ἦν αὐτοῖς, εἰ ²³ ἐνταῦθα ²⁴ μακρότερον ἐκολάσθησαν ἢ τοῖς ἐκεῖ δικαιοκριτηρίοις ²⁵ ἐταμιεύθησαν. — Καὶ γὰρ ²⁶ ὡσεὶ τὸν χαμαιλέοντα λόγος, παντοῖον γίνεσθαι βλάβος καὶ πάσας μεταβάλλειν ²⁷ χροίας πλὴν μιᾶς τῆς λευκότητος· — οὕτω καὶ ἐκεῖνος πάντα ἦν καὶ ἐγένετο Χριστιανοῖς πλὴν ἡμερότητας· καὶ ἦν λίαν ἀπίθροτον αὐτῷ τὸ φιλόθροπον, καὶ τὸ πιθανόν βίαιον, καὶ ἀπολογία τῆς ἀγριότητος ἢ χρηστότης· ὅθεν λεκτέον πρὸς αὐτόν ²⁸· Ἐὐχέσθετα καὶ ²⁹ ἀπαιδευτότατα τὰ μεγάλα, σὺ κατὰ τοσοῦτου κλήρου καὶ τῆς οἰκουμένης ³⁰ ἀνέστης — σὺ κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ (Ἐκκλησίας καὶ) ³¹ θυσίας τοῖς σοῖς ³² μιάσμασι, σὺ κατὰ τοῦ τὸν κόσμον καθαιρόντος ³³ αἵματος τοῖς (σοῖς) (μιαροῖς) ³⁴ αἵμασι — εὐ μετὰ Ἡρώδην διώκτης καὶ μετὰ Ἰούδα προδότης, πλὴν ὅσον οὐκ ἀγγέλη τὴν μετάνοιαν ἐδειξας ὡσεὶ κακείνος ³⁵, καὶ χριστοκτόνος μετὰ Ἡλιᾶτον ³⁶ καὶ μετὰ Ἰουδαίου μισόθεος ³⁷. — Ὁ τῶν ἁγίων ὄβριστής, Ἰεροβοὰμ (σε) ³⁸ εἶπεν οἰκειότερον ἢ Ἀγαάθ τὸν Ἰσραηλίτην, τοὺς παρανοματώτους, [4] Φαραὼ τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἀσσύριον, ἢ πάντα ταῦτα συνελόντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὀνομάσωμεν ³⁹, ἔπει καὶ τὰς πάντων κακίας φαίνεσθαι ⁴⁰ εἰς σεαυτὸν συλλεξάμενος, Ἰεροβοὰμ τὴν ἀποστασίαν, Ἀγαάθ τὴν μαιφονίαν, Φαραὼ τὴν σκληρότητα, Ναβουχοδονόσορ τὴν ἱεροσυλίαν, πάντων ὁμοῦ ⁴¹ τὴν ἀσέβειαν. »

⁴¹ (18) «Ποῦ (εἰσιν) αἱ θυσίαι καὶ τελεταὶ ⁴² καὶ (τὰ) ⁴³ μυστήρια; ποῦ σφάγια φανερά τε καὶ ἀφανῆ; — (180^ο) ποῦ τριῖστις ⁴⁴, προγνώσει; 710 καὶ σημεῖα ἐγγαστριμύθων; — ποῦ αἱ κατὰ Χριστιανῶν μανταλαὶ καὶ ἀπειλαὶ; — οὕχεται πάντα, διέφυσται, διεβήθη ⁴⁵, ὄνυσ ἐφάνη τῶν ασεδῶν τὰ κομπάσματα. » ⁴⁶ «Ἐπεσε Βῆλ ⁴⁷, συνετριβήθη ἀγῶν ⁴⁸. — οὐκέτι (οὐ) ⁴⁹ μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἀρχεῖν. ⁵⁰ «Καὶ νῦν ταῦτα μικρὰ τοῖς ἀθλοῖς Ἰωκ. ⁵¹ Ἔσται δὲ ⁵² καιρὸς ἡνίκα ὑφίμαί τοὺς ἐμούς ὄβριστὰς καὶ τὸν μέγαν τοῦτον ⁵³ καθηγητὴν ἀποκλεισμένους τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ πονηρίαν ⁵⁴.

Variae lectiones et notae.

¹⁸ μηδὲν P. et cod. οὐδὲν ed. Gr. ¹⁹ οὐ διὰ τὰ ἐκ. Gr. ²⁰ ἑαυτοῖς ἐχρήσαντο cod. ²¹ προοίμιον Gr. ²² ἀπεικνιμένων καὶ Gr. ²³ ἐντεῦθεν Gr. ²⁴ δικαιοκριτοῖς Gr. C. 310 ²⁵ Ἀλλ' ὦ. Gr. 74 B. ²⁶ μεταβάλλει χρ. C. 310. μὲν ἀναλαμβάνειν χροίας Gr. ²⁷ Greg. p. 76 A. ²⁸ τῆς ἐκκλησίας ἀνέστης C. 310. τῆς οἰκουμένης καρποφορίας καὶ Gr. ²⁹ τῆς Χριστοῦ θ. Gr. ³⁰ ε. καὶ om. C. ³¹ σοῖς om. ed. — ³² καθήραντος Gr. C. ³³ μιαροῖς om. Gr. ³⁴ ἐκεῖνος Gr. C. 310. ³⁵ Πιλᾶτ. cod. Πιλᾶτου P sed Ἰουδαίου; ut Gr. ³⁶ Gr. 4. 110 D. ³⁷ σε om. Gr. C. 310. — ³⁸ ὀνομάσωμεν Gr. ³⁹ εἰς ἑαυτὸν φ. (φαίνεται C. 310) C. εἰς ε. σ. φαίνεται Gr. — ⁴⁰ ἄμα C. 150. ⁴¹ Gr. 125 A. B. om. εἰσὶ εἰ τὰ. ⁴² τελευταὶ ed. ⁴³ καὶ μυστήριον C. 310. ⁴⁴ τερατεῖα προγνώσεως Gr. ⁴⁵ διεβήθη Gr. C. 310 ⁴⁶ Gr. Orat. 4. 125 D. ⁴⁷ καὶ add. C. 310. ⁴⁸ Δαγῶ cod. ⁴⁹ οὐ om. Id. — ⁵⁰ Gr. 151 D. Νόν τ. καὶ ἰ. μ. τ. δ. ε. κ. τὸς ἀθλοῖς cod. ⁵¹ τὸν ἑαυτῶν. ἀπ. κ. ἡνίκα ἂν πάσα κρίνηται; καὶ βασανίζηται πονηρία Gr. ⁵² τούτων Gr. ed. ⁵³ καὶ π. P. cod., ὅτι πάντα κρίνηται καὶ βασανίζηται; κακία καὶ πονηρία ed. ὅτι — κακία C.

⁸⁴ (19) Τούτων ⁸⁵ δὲ οὕτως πραττομένων παρὰ Α τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ συμμύστου αὐτοῦ πατριάρχου, Ἀραβες μετὰ δυνάμειος πολλῆς κατὰ Ῥωμαίας ἐξήρσαν· ⁸⁶ ὁ δὲ βασιλεὺς ἄμα τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι καὶ Μανουὴλ δομestikῶ κατ' αὐτῶν ἐχώρει. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἤτηθη ὁ βασιλεὺς καὶ μέσον εἰσήλθε τῶν Περσῶν, ὑπ' αὐτῶν περισωθῆναι ὑπολαβὼν. Μανουὴλ δὲ, ὡς ἔγνω περισκοπῶν μέσον τῶν Περσῶν τὸν βασιλέα ὄντα, αὐτοῦς ⁸⁷ δὲ βουλευομένους τοῖς Ἀραβσι τοῦτον προδύναι καὶ δι' αὐτοῦ καταλαγῆναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξέλικυσεν ⁸⁸ ἄκοντα τοῦτον ἐξάγων, αἰσχύνην ἠγούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἀραβες αἰχμάλωτον λάθωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστῆκτος ἐκστὰς, προσρυῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠθούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν ὡς πατάξων αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς καὶ ἄκων συνέειπετο, μάλισ διασωθεὶς· κἀκείθεν ὑπεστράφη ⁸⁹ ἐν τῷ Δορυλαίῳ μετ' αἰσχύνης καὶ ἡττης πολλῆς. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τρωθεὶς καὶ νοσήσας ἐτελεύτησε, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν ἐνοσησάμενος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν ἐτίθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ ⁹⁰, τῇ τοῦ παρος.

711 (20) Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ κατὰ Περσῶν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφύδου ὡς ἀντάρτου καὶ προδότη καὶ δυσμενοῦς· ἃ μαθὼν (ὁ) ⁹¹ Θεόφωτος τοῦς Πέρσαις ἀναλαβὼν κατήλθεν ἐς Σινώπης καὶ ταύτην παραλαβὼν κατεῖχε τυραννικῶς· ὅπερ γνοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν μεγάλῃ λύπῃ γενόμενος (ἐδεδείε γὰρ μήπως προσρυῶσι ⁹² τοῖς Ἀραβσι), καὶ μέχρι Παιφλαγονίας αὐτὸς ἀπῆει, καὶ λόγον αὐτοῖς ὡς οὐδὲν δεινὸν πείσονται δεδωκῶς καὶ τὸν Θεόφωτον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, τῶν ἄλλων Περσῶν παραγενομένων οὐπερ κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς· ἠγαπᾶτο δὲ Θεόφωτος παρὰ τῶν πολιτῶν οὐχ ἥτιον ἢ τῶν Περσῶν ὡς ὀρθόδοξος.

(21) Τότε δὴ (γίνεται ⁹³ τῷ βασιλεὶ παῖς, ἐκ Θεοφύδου, ὃν ἱπωνόμασε Μιχαήλ.)

ΣΣΕ. Παρὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως ⁹⁴.

Ἀκίοντι (δὲ) τῷ βασιλεὶ πρὸς Βλαχέρνας, καθὼς εἶθιστο, ὑπῆντησεν αὐτῷ τις προσελθὼν καὶ λέγων, ὅτι· Ὁ ἵππος, ὃ ἐποχεῖται ἢ βασιλείᾳ σου, ἐμός ἐστι· Τοῦ δὲ ἵππου σκιρτῶντος· διὰ τὸ αἰφνιδίως προσιέναι καὶ τοῦ βασιλέως τοῦτον κατασχόντος, τὸν κόμητα τοῦ σταύλου ἐπρωτότησεν ὁ βασιλεὺς· ἔτινος· ἔστιν ὁ ἵππος; ἢ ὅτι ἐφη· Ὁ κόμητα τοῦ Ὀψικίου ἀπίστευαν αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ σου.

Cum hæc ita ab imperatore agerentur et patriarcha ejus ministro, cum potestate multa adversus Romaniam insurrexerunt Arabes, in quos imperator cum Persis profugis et tagmatibus et Manuele domestico profectus est. Consortis manibus victus imperator, medium Persarum agmen subiit ab ipsis servandus. Manuel vero ut circumspiciens cognovit imperatorem medio Persarum agmine constitutum, eosque jam Arabibus ipsum prodere meditantem, et ejus occasione Arabibus reconciliari, diviso eorum cuneo, medium imperatorem reperit, frenoque apprehenso eduxit: ingentem verecundiam ratus injuri Romanis, si Romanorum imperatorem captivum Arabes abducerent. Imperator rei gestæ pavore consternatus, Persis iterum se tradere consiliabatur; Manuel in adversum intentato gladio percutere minabatur. Territus ille et invitus ei adjunctus est, et vix inde ereptus, Dorylaeum cum pudore et detrimento se recepit. Manuel vero in acie vulneratus, et ægritudine correptus, præclaris facinoribus in Agarenos editis mortuus est. Corpus ejus asportatum in monasterio ab eo constructo, cui Manuelis factum nomen, Asparis cisternæ vicino, depositum est.

Μανουὴλ, ἀναγγυς [τῆς] ⁹⁵ κινστέρνης τοῦ Ἀσ-

Et rursus Persæ auxiliarii apud imperatorem accusati, et contra Theophobum verba minarum profata, ut perduellem proditoremque. Ille audiens Theophobus, assumptis Persis ad Sinopen usque recessit, qua potitus, eam in potestate sua retinuit. Quo completo imperator magno affectus est mœnore (timebat enim ne ad Arabas transirent) et ad Paphlagoniam usque ipse processit, et fide data eos nihil mali passuros, assumpto Theophobo, urbem cum eo repetit dum Persæ eo redirent ubi primum tentoria fixerant; Theophobum autem cives non minus quam Persæ diligebant.

En tempore filius imperatori ex Theodora susceptus, quem vocavit Michaelem.

CCLXV. De imperatoris equo.

Imperatori vero ad Blachernas, ut ei mos erat, profecto occurrit non nemo, qui ait: «Equus tui majestati tua insidet meus est.» Equo tunc exsiliente quia hic subito astiterat, et imperatoris manu detento, stabuli comitem interrogavit imperator: «Cujus est equus?» Respondit: «Opsicii comes tuæ eum majestati misit.» Cumque Opsicii comes in urbe tunc ageret, eo in crastinum adducto, una

Variae lectiones et notæ.

⁸⁴ 838. ⁸⁵ Τούτων — 810, 16 κατέθρασαν om. C. et Vat. sed habent P. Leo, Theodosius Melitenus, ut videtur. Symeonis logotheta: e brevuario petita, eum verbotenus plerumque huic respondeant, interdum vero hoc a pliora sint. ⁸⁶ ἐξήρσαν ed. et Melit. ἐξήρσαν eod. ἐδίωξαν Leo. ⁸⁷ αὐτοῖς δὲ β. cod. ⁸⁸ ἐξήλασεν ed. ἐξήλασε Leo. ⁸⁹ ὑποστρέφει ed. ⁹⁰ μ. τοῦ ed. ⁹¹ τῆς x. ed. τῆ x. τοῦ Leo. ⁹² ὁ om. ed. ⁹³ παρὰ ββύωπι ed. ⁹⁴ γενομένων 1η β. π. Βλαχέρνας om. γίνεται — Μιχαήλ ed. x. περιχόμενος ἐξ ὁ β. ἐν Bl. Leo. ⁹⁵ Rubrica Mon. drest in Par. 1706 et in margine codicis abscisso.

eum eo qui procedentem eum interpellaverat, ait A
 imperator : « Verum eloquere, cujus est equus? »
 Ille respondens dixit : « Meus erat : mittensque
 dux, vi eum, neque dato pretio, neque aestimatione
 facta, mihi eripuit. » Interrogavit comitem impo-
 rator : « Num res ita se habet edissere, et quare
 non soluto pretii equo, eum ad me misisti? »
 Re examinata et probe percepta ut per vim nimi-
 rum equus ablati fuisset, imperator dignis ver-
 beribus ducem emendavit : homini vero ad se
 accedenti equum restituit. Ille recipere detro-
 ctans, in ejus pretium libras duas accepit. Dux
 vero indolem ejus probare jussus, et si generosus
 foret scholarium crearet. Ille in bellum profectus,
 in conflictu velut imbellis et timidus inter fugien-
 tes repertus, occisus est.

Β μὲν στρατηλάτην τοῖς προσήκουσι μαγγλαβίοις ἰου-
 φρόνησε, τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠβουλήθη λαβεῖν, ἔλαβε ἢ
 ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας β', ἔρισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν καὶ εἰ ἀνδρείος ἔστι, ποιῆσαι
 αὐτὸν σχολάριον· τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δεῖδῃ· ἐν τοῖς φάουγουσιν εὐρεθεῖς
 κατιστάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων.

CLXVI. De Leone Sapiente.

Imperatori vero ad Bryzæ palatium cum comitatu
 procedenti nuntiatum est ab Orientalium duce Sa-
 racenorum protosymbulum cum exercitu præda-
 bundum venire ut Amorim caperet. Ille consueta
 exercitui proceribusque largitione facta, brevi
 tempore versus Cappadociam contendit. Amerum-
 nnes selectis militum octo millibus, Sudem inter
 Agarenos virtute prudentiaque nominatissimum C
 ducem instituens, adversus imperatorem submitit.
 Manibus consertis, profligatus imperator fugit, et
 cum dedecore rediit : vixque salutem nactus est.
 Amerumnnes vero virtute multa stipatus, abiit, et
 Amorim obviavit, variisq. certaminibus editis
 obtinere non potuit, fortiter et generose civibus in
 adversum præstantibus. Philosophi vero Leonis
 discipulus quidam in castro habitans Amerummi
 recedere volenti, cujusdam ope, ceu astrologie pe-
 ritus significavit : « Si dies tantum duos ad castrum
 stationem habueris, obtinebis nos ; » quod et contig-
 it. A Boiditæ quippe vocato, et Manicophago
 proditum est. Capti sunt etiam virorum nomina-
 torum et non ignobilium plurimi, et in Syriam
 abducti captivi, Theophilus patricius et duces isti,
 Melissenus, Aetius, Theodorus protospatharius,
 qui et Craterus Callistus turmarcha, Cyrillus
 drungarius, et Bassoes cursor, et quidam agminum
 proceres qui a protosymbulo tormentis adacti, ut
 fidem negarent, ipsi morem non gerentes, gladio
 capitibus præcisi sunt, vitæ temporalis vice æter-
 nam consecuti.

ΣΕΨ. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.

(22) Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκεινον ἐν
 τῷ Βρύαντι, ἦλθεν αὐτῷ μήνυμα παρὰ τοῦ στρατη-
 γοῦ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς ὅτι ὁ πρωτοσύμβουλος
 ἐξελθὼν μετὰ πλήθους ἐκπορθήτων ἀπέρχεται εἰς
 Ἀμόριον. Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ τε στρατῷ καὶ
 τοῖς ἀρχοῦσι ποιήσας ⁶⁶ συντόμως μέχρι Καππαδο-
 κίας ἐξῆλθεν ⁶⁷. Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς ἀποχωρήσας
 C ⁶⁸ ἠλιθάδας λαοῦ καὶ τὸν Σουδεῖν ⁶⁹, ὀνομαστῶταται
 ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς ὄντα ἐπὶ τῶν ἀνδρείων καὶ φρονη-
 σαι, δούς αὐτοῖς κεφαλὴν, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασι-
 λέως. Συμβαλόντων δὲ πόλεμον, ἠτηθείς ὁ βασι-
 λέως ἔφυγε καὶ μετ' ἀσχύνης ὑπέστρεψε, μάλα
 διασωθείς. Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς, ἀπελθὼν μετὰ θυμέ-
 μως πολλῆς, περιχαράκωσας ⁷⁰ τὸ Ἀμόριον, ⁷¹ καὶ
 πολέμους πολλοὺς ποιήσας, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸ ἐκ-
 πορθῆσαι, γενναίως καὶ σταθερῶς ἀγωνιζομένην
 τῶν ἑνδοθεν. Μαθητὴς δὲ τις Λέοντος τοῦ φιλοσό-
 φου ἦν ἐν τῷ κάτρω ⁷¹³ καὶ, βουληθέντος ⁷²
 ὑποχωρῆσαι τοῦ ἀμερουμνῆ, διὰ τινος ἐμήνυσεν
 αὐτῷ ὁ ⁷³ ἀιτρονόμος, ὅτι « εἰ προσκατερῆσαι;
 δύο ἡμέρας τῷ κάτρω, ἐκπορήσεις ἡμᾶς· ὁ καὶ
 γέγονε· προεδόθη γὰρ ὑπὸ τῶν τοῦ λεγομένου Βο-
 D δίτζη καὶ τοῦ Μανικοφάγου. Κατισχέθησαν δὲ τῶν
 ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγενεῖς ἀπειλθόντες ἐν Συρίᾳ
 αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατριχίος, καὶ στρατηγοὶ ὁ
 τε Μελισσηνὸς καὶ Ἀέτιος· καὶ Θεόδωρος, πρωτο-
 σπαθᾶριος εὐνοῦχος, ὁ Κρατερὸς, καὶ Κάλλιστος τουρ-
 μάρχης, καὶ Κωνσταντῖνος δρουγγάριος, καὶ Βασ-
 σόης ὁ δρομεὺς· ⁷⁴ καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἀρχοντες
 τῶν ταγμάτων, οἱ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγ-

Varim lectiones et notæ.

⁶⁶ ἀν. ἀ. β. ἀπ. ἐμοῦ ed. ἀνάλωτο ἀ. ἐξ ἰ. β. Leo. ἀνελωτ. ἀ. ἀπ' ἰ. β. cod. ⁶⁷ ποιήσας add. Leo.
⁶⁸ ἀπέκοψας P. cod. Sym. cf. infra ἀποκοπήν τελείων, persoluto vel. pretio ⁶⁹ ποιή· cod. ποιῆσαι ed.
⁷⁰ ἐξῆλθεν Sym., ἐξῆλτο Leo. ⁷¹ ἢ' pro v' Leo. ⁷² Σουδεῖν ed. Σουδεῖν Leo. Σουδεῖν Sym. In conti-
 nuatore de hac expeditione nihil, quæ varians tantum videtur esse ejus quæ § 10 relata est. sed cf.
 Genesium 63, 19—66, 12. ⁷³ περιχαράκωσας Leo. ⁷⁴ Ἀμμώριον C. d. ⁷⁵ β. εὐ προσκ. ed. ⁷⁶ αὐτό;
 add. Leo. ⁷⁷ ὁρ. καὶ τινος Leo.

κασθίντες ἀρνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν καὶ τοῦτο ⁷⁸ μὴ πεισθέντας, ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀπατμήθησαν, ἀντι τῆς παρουσίας ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀνταλλαζόμενοι.

(23) Ὁ δὲ, τὴν αἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης **A** ἀνταλλαζόμενος, ὁ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος μαθητῆς, προτρύεις τῷ ἀμερουμνῆ ἠρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπε μαθητῆς εἶναι τοῦ φιλοσόφου Λέοντος. Οὗτός τε ὅστις ὁ Λέων ἐστὶν καὶ οἷος μαθῶν, αὐτὸν ἐπεθύμει ἐκείνον ἰδεῖν, καὶ ὅτι τινι τῶν αἰχμαλώτων δοῦς γράμματα, πρὸς Λέοντα τὴν φιλοσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, εἰ ἐξέλθοι ⁷⁹ ὁ αὐτὸς Λέων, ἀπ' ἐκείνου αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ Λέων δὲ τὰ γράμματα ἀπολαθὼν καὶ φοβηθεὶς μήπως διαγνωσθῆ, ἀνήγαγε ταῦτα Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ, γνοὺς τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ἔχει, προσλαβόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαγναύρας ⁸⁰, παραδοῦς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητὰς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὀπηρεσίαν ἅπαντα, ὅς καὶ μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονικίᾳ γέγονεν.

(24) Ὁ δ' αὐτὸς κτίζει τὸ (181^a) Τρίκογχον ἐν τῷ **B** παλατίῳ καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα καὶ τὰς ἀναβάθρας, ἐνθα οἱ 714 δῆμοι ἴστανται, στήσας καὶ φιάλην, ἐν ἣ γίνεται τὸ Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἵππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸ Τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησε τὸ λεγόμενον Μυστήριον, ἐν ᾧ τῇ μιᾷ γωνίᾳ ὁ ἐὼν εἶπη ⁸¹ τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

ΣΕΖ. *Περὶ Θεοδώρου καὶ Θεοφάνους τῶν αὐταδέλφων ⁸².*

⁸³ (35) Μαθὼν δὲ ὁ αὐτὸς ⁸⁴ Θεόφιλος, ὅτι Θεοφάνης ⁸⁵ ὁ ποιητῆς καὶ Θεόδωρος ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ, καθ' ἐπιτοῦς ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κωμωδοῦσι καὶ διελέγουσιν, ἀποστείλας μετ' ἑργῆς **C** ἤγαγεν αὐτούς πρὸς ἐαυτὸν εἰπὼν τάδε· Ἐδόθεν ἐστέ· Ὁὶ δὲ εἶπον· Ἐκ Παλαιστίνης. Ὁ δὲ ἀλιτήριος· Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὁμῶν ἀφέντες καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες οὐ πειθαρχεῖτε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκρινάμενων, ἐπέτρεψε παύσασθαι τὰς ἕψεις αὐτῶν σφοδρῶς· εἶτα μετὰ τοῦτο βουνευρήσας αὐτούς μέχρι ⁸⁶ θανάτου, μετὰ θυμοῦ καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον εἶπε· Ἄρον αὐτούς εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ γράψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐγκολάφας τοῦσδε τοὺς στίλους·

Ἰ πάντων ⁸⁷ ποθοῦντων προστρέχειν πρὸς τὴν [πόλιν].

Ὅπου ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ λόγου πόδες
Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ἐφθῆσαν οἱ τοὶ τῷ σεβασμῷ τόπῳ
Σκευὴ ποτηρὰ δεισιδαίμονος πλάτης.
Ἐκίσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀτοπίας
Πράξατες ἕως ἄρτι δεινὰ δυσσεβοφρόνως,
715 Ἐκίθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.

D Discipulus autem Leonis Philosophi salutem honestissimæ turpem præferens, cum ad Amerumnum transisset, ab eo de scientia sua interrogatus, Leonis discipulum esse professus est. Amerumnes quis et qualis esset iste Leo probare cupiens, captivorum non nemini datis litteris, ad Leonem Philosophum Constantinopolim misit, pollicitus, si veniret, in honore futurum. Acceptis litteris, veritus Leo ne dignosceretur, Theophilo imperatori cuncta detulit. Theophilus de ejus scientia certior factus et quod vir adeo sapiens in civitate regia degeret, vocatum detinuit in Magnauræ palatio, docendi facultate discipulisque et cunctis necessariis ad ministerium exhibitis, qui deinceps metropolita Thessalonicensis exstitit.

B Idem imperator triconchum in palatio, et quod dicitur Sigma, gradusque, quibus factiones consistunt, et fontem ædificavit, quo peragitur Saximodexium dictum, utriusque partis equis aureis stragulis instructis, et pertranseuntibus. Sub triconcho vero ex machina secretum (ita vocant) posuit, in cuius angulo quovis quidquid dixerit aliquis, in altero exauditur.

CCLVI. *De Theodoro et Theophane fratribus.*

Theophilus autem cum didicisset Theophanem poetam et Theodorum ejus fratrem ipsius impietatem suggillare et arguere, mittens cum furore eos ad se accessit dicens : « Undenam estis ? » Dixerunt illi : « Ex Palestina. » Scelestus autem : « Quam ob causam patria vestra deserta, in ditionem nostram venientes non obeditis imperio nostro ? » Illis nihil respondentibus, jussit eorum facies dure percuti. Deinceps vero eisdem ad mortem ferme nervis bubulis per corpus cæsis, cum furore et aspera voce dixit ad præfectum : « Tolle istos in prætorium, et versus hosce vultus eorum inscribe :

Cunctis ad urbem accurrere affectantibus,

*Castissimos in qua Deus Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret,
Apparere et isti venerando in loco,
Supersitiosi erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora perpetrassent turpia impie,
Ut desertiores vertere jussi sunt solum.*

Varia lectiones et notæ.

⁷⁸ ταύτου μὴ πεισθέντος (πεισαντος) ? Leo. ⁷⁹ ἐξέλθ. cod. ἐξέλθη ed. ⁸⁰ τῆς Μαγναύρας cod. Leo, τῷ Μαγ. ed. ⁸¹ εἶποι ed. ⁸² Π. Θεοφ. καὶ Θεοδ. τῶν ἀ. cod. et Mon. om. Par. 4706. — ⁸³ 831. ⁸⁴ αὐτὸς ὁ ed. αὐτὸς Leo, quæ indicia sunt narrationis insertæ. ⁸⁵ Θ. τε καὶ Θ. ed., Θ. π. καὶ Θ. Leo. ⁸⁶ αὐτοῦ τοῦ αὐτ. Leo. ⁸⁷ πάντων — πάλιν, Theophili versus om. codex Mosq., versio Serbica, Leo, Genesisius ; videntur inserta vel e Symeone vel e Continuatore.

*Fugaque in urbem hanc delati, imperii caput, A
Non destitere ab impura recordia.
Compuncti igitur facinorosi velut notis,
Ex urbe damnati pelluntur hac quoque.*

hoc addens, «Tametsi inegantes sint, nulla sit tibi cura.» (Hoc autem dixit, sciens eos litteris peritissimos et exercitiis poeticis versatissimos), «nec digni sunt ut elegantes sint iambi.» Responderunt illi: «Scribe, scribe, imperator, quod placuerit, ceu coram justo et tremendo Iudice illud idem lecturus.» Praefectus viros in praetorium abductos post dies duos, corpore extento, manibus et pedibus ligatis, acubus sufflxit, et versibus in eorum frontibus insculptis, in exsilium misit.

Ei in exsilio quidem moritur S. Theodorus; illustris vero Theophanes poeta ad Michaelis et Theodora tempora superfuit, pro fide orthodoxa instituenda plurimum contendens: qui postmodum metropoli Nicæna exstitit, rebus jam in meliorem statum et majorem pietatem compositis.

Ejus tempore ad Augusteum statuæ Justiniani aureus globus in terram decidit: cunctisque anxii, et quomodo ad culmen illud conscenderent discipientibus, artifex quidam scandularius inventus est, qui Magnæ ecclesiæ conscensis tegulis, cum tunc telum immisit in Justiniani equum: infixoque ibidem telo ipse per funem excurrans, stuporem cunctis spectantibus incussit: et globo reposito, imperatoris animum sibi conciliavit, solertia sua et ingenio magnum noiam sibi comparans, numismatibus etiam centum ab Augusto donatus.

Theophilus autem filium suum Michaelem in Magna ecclesia coronavit et coronationis die omnibus munera largitus est. Extruxit etiam hospitium quod ejus de nomine Theophili dicitur. Hic fuerat domus Isidori patricii qui Roma venerat cum Olybrio sub Constantino Magno, postea locus in prostibulum mutatus ad recipiendas meretrices sub Leone Isauro ex fornice hospitium factus est. Hic deinde sedem habuit Constantinus, Irenæ filius, postquam matris jussu excæcatus fuit: hujus autem jam demortui uxor, monasticam vestem induta, ibi monasterium condidit quod vocavit Pœnitentiæ. Hæc eadem domus, amplitudine et magnificentia mirabilis, cum, trabibus cœnaculi inclinatis, jamjam ruitura videretur, moniales ab imperatore, cum ad Blachernas venisset, ut repararetur postularunt. Renuit ille; sed visa domo delectatus, eadem moniales in aliud monasterium transtulit,

*Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους περφευγότες
Ὅσα ἐξαφῆκαν τὰς ἀθεμίτους μωρίας.
Ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θεῶν
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν.]*

προσθεὶς ὅτι «Κἂν μὴ ὦσι καλοὶ, μὴ σοὶ μελέτω. Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους καὶ ἀριστα ἡσχημένους τῶν ποιητικῶν σχημάτων τὴν ἀκρίβειαν, ἐπειπόντος ⁸⁸ τινός· «Ὁὐδὲ ἀξιοὶ εἶσιν, ἵνα καλοὶ ὦσιν οἱ λαμβοί. Ἰ Οἱ δὲ εἶπον· «Γράφε, γράφε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλον ⁸⁹ τοῦ ἀναγνωσθῆναι ἐνώπιον τοῦ δικαίου καὶ φοβεροῦ Κριτοῦ. Ἰ Ὁ δὲ ὑπαρχος, τούτους ἀγαγὼν εἰς τὸ πραιτώριον, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπλώσας ἐν σκάμῳ καὶ δῆσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας κατακεντήσας· τε καὶ ἐγκολάψας τοὺς στίχους εἰς τὰς ἕψεις αὐτῶν, ἐξώρισεν.

(26) Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ τελευτᾷ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος· ὁ δὲ αἰδίδιμος Θεοφάνης· ὁ ποιητὴς διήρκεισι μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγωνισάμενος πλειοστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρθοδοξίᾳ· ὅς καὶ μητροπολίτης εἰς Νίκαιαν γέγονε, τῶν πράγματων ἀποκαταστάτων ⁹⁰ ἦδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον ⁹¹.

(27) Ἐπὶ αὐτοῦ ἔπεσεν ἡ χρυσὴ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ τοῦ λεγομένου Αὐγουστέως· ἀμηχανοῦντων δὲ πάντων καὶ πῶς ἀνέλθοιεν διαλογιζομένων, εὐρέθη τις σκαλωτὴς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τῇ κεράμῳ ⁹² τῆς Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, βέλος ἀπῆκε μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἵππότην Ἰουστινιανὸν ⁹³ τὸς ἐκ χαλκοῦ συνιστάμενον· καὶ τοῦ βέλους παγέντως ἐκίσε, αὐτὸς διὰ τοῦ σχοινίου διαθρακῶν, θάμβος μὲν τοῖς ὁρῶσι παρείχετο, καὶ τὴν τοῦφαν προσήρμωσε, καὶ τὴν τοῦ **716** βασιλέως ἐπεσπάσατο εὐνοίαν, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φύσει μέγα προσέθηκεν ὄνομα, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως νομίσματα ρ'.

(28) Στέφης δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· φιλοτιμησάμενος ⁹⁴ ἦν πάντας ἐν τοῖς στεφίμοις. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ξενῶνα τὸν νῦν μὲν τὰ Θεοφίλου λεγόμενον, οἶκον μὲν γενοῦσα Ἰσιδώρου πατρικίου ἀνελθόντος ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ὀλυβρίου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, μετὰ δὲ χρόνον ἐκδοθέντα ⁹⁵ κουρατώρια ὥστε κατοικεῖν ἐκείσε γυναῖκας τῶν εὐγενῶν μὴ εἰδυίας σωφρονεῖν· ἐπὶ δὲ Λέοντος Ἰσαύρου ἐκ πορνείου ξενοδοχείου ἐχρημάτισεν ἐπὶ αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Εἰρήνης μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γενοῦσαν τύφλωσιν ⁹⁶ εἰς αὐτὸν· τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὸ μοναδικὸν σχῆμα περιβαλλομένη μοναστήριον κατεσκεύασε καὶ ἐκάλεσε τὰ Μετανοίας. Τοῦ δὲ αὐτοῦ οἴκου μεγίστου τε ὄντος καὶ θαυμαστοῦ, ξύλου ἐν τῷ τρικλίνῳ ἀποκλασθέντος ⁹⁷, ἠψίλησε πτωσιν· αἱ δὲ μονάζουσαι, ἀπερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχίρ-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ εἰπόντος ed. Leo. ⁸⁹ μέλλων cod. et Leo, qui ἀναγνώσαι habet. ⁹⁰ ἀπ. om. ed. ⁹¹ Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ Θεοφίλου ἦν καὶ Ἰωσήφ ὁ ὕμνογράφος, ὅς ἐξωρίσθη ὑπὸ Θεοδώρας τῆς βασιλείᾳ· παρέτανα δὲ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἕως τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. Hæc quæ in ed. sequitur notitia de J. sepho hymnographo qui usque ad Leonem Sapientem vixerit, non Georgii, sed Continuatoris est glossema ad Theophanis hymnographi historiam, in Leone hand inveniendum. ⁹² κεράμῳ ed. — ⁹³ Ἰουστινιανὸν ed. Leo. ⁹⁴ φ. ὦν π. ed. φ. π. ⁹⁵ ἐκδοθέντ. κουρατρ. cod. ⁹⁶ ἐκτυρ. ed.

ναις (181^b), ἐδεξθῆσαν αὐτοῦ ¹⁸ περὶ τούτου. Ὁ δὲ, A ipsam vero ædem variis decoratam ornamentis in
ἐκνεύσας καὶ θεασάμενος τὸν οἶκον καὶ ἀρραβείας
εἰς αὐτὴν, μετακίττει τὰς αὐτὰς μοναζούσας ἐν ἑτέρῳ
μονῇ, αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον, κίττην πιντοῖω καλλώπισας,
ἐκνώνα πεποίηκεν, ἐπιδοῦς αὐτῷ χρήματα πάμπολλα καὶ ἀργύριον καὶ προάστεια, ἐπονόμεσας αὐτὸν τῷ
Θεοφίλου.

¹⁹ (29) Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεομισθῆς
οὗτος βασιλεὺς, βουλὴν ¹ μυστικὴν ποιησάμενος
μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφώδου τοῦ Πέρ-
σου, ὡς ὅτι ἰ Πόλιν ἀγάπην καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς
σὺν ὅτι τε ὑπ' αὐτὸν Πέρσαι καὶ τῶν ἐν τέλει οὐκ
ὀλίγοι, καὶ μήπως, ἐμοῦ τελευτήσαντος, μελετή-
σωσι τυραννίδα κατὰ τὸ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου
δντος καὶ τῆς γυναίκος ², ἀνήγαγε Θεοφώδον εἰς τὸ
πολύτιον καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ. Βαρηθεὶς δὲ ἐκ ³ τῆς
νόσου, καθέβριξε Θεοφώδον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ
Βουκολόντος. Τῶν δὲ Περσῶν **717** ἐπιζητούντων
αὐτὸν τὴν ἀρχὴν γέγονεν, ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ὁ βασι-
λεὺς Πετρωνᾶν, τὸν τῆς Δύγουστης ἀδελφόν, σὺν τῷ
λογοθέτῃ, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφώδου.
Ἐπεισαν δὲ οὗτοι τοὺς Πέρσας ὡς [ὅτι] μετὰ τοῦ
βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως
δυσεντερίας ⁴ νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀποβήξαντος,
ἀπεκομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἄγλους
Ἀποστόλους· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφώδου διὰ τοῦ
Βουκολόντος ἐξαγαγόντες λαθραίως διέτωσαν πλη-
σίον τὰ Ναρσοῦ ἐν τῇ νῦν ⁵ λεγομένῃ μονῇ ⁶ τῆς
Θεοφώδου, καὶ τοῦτον ἐκεῖσε κατέστησαν.

ΕΞΗ'. Βασιλεία Μιχαήλ υἱοῦ Θεοφίλου ⁷.

⁸ Μετὰ τοῦτον ⁹ ἐβασίλευσε Μιχαήλ ¹⁰ σὺν τῇ
μητρὶ ¹¹ αὐτοῦ Θεοδώρα ἔτη [ε] ¹², μόνος δὲ ἔτη ¹³,
καὶ σὺν ¹⁴ Βασιλείῳ ἔτος ¹⁵ α' [μήνας δ'], ὅστις ¹⁶ τὴν
πατρῴαν βασιλείαν διαδεξάμενος ¹⁷, τὴν ¹⁸ θεοστυγῆ
παραιοφρήσασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δεινῶς ἐπικω-
μάσασαν νέαν θρησκείαν εὐ μάλα γνησίως ἀποσει-
σάμενος, τὴν ἐκκαλεῖ ¹⁹ θεοβράδευτον, ἱερὰν τε καὶ
ὀρθοτάτην πίστιν ἀνεκήρυξεν. Ἡ ²⁰ δὲ Θεοδώρα οὗ-
τως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐ-
τῆς ἐπιπεριόντος λάθρα ²¹ τὰς ἁγίας εἰκόνας τι-
μᾶν ²² καὶ προσκυνεῖν· ἧτις ²³ γνώμη μὲν ἑαυτῆς,
ὑποθήκη δὲ **718** καὶ παραινέσει Θεοκτιστοῦ κανι-
κλείου καὶ λογοθέτου ἐξελάουσι τε τῆς ἐκκλησίας
καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην ²⁴ σὺν
τοῖς περὶ αὐτὸν ὄντιν, ²⁵ περιορίσασθαι τοῦτον ἐν τῷ

Ante mortem porro imperator ille Deo exosus,
maximo cum hominibus ejusdem sententiæ habito
consilio de Persa Theophobo, ut nimirum ab ipsis
diligetur, et eamque fidem, aiebat, ipsi præstant
Persæ subditi, ne forte me defuncto adversus
filium pueriles annos nondum excedentem, et in
uxorem meditentur tyrannidem: eam ob rem
Theophobum in palatium adduxit et secum habuit;
morbo autem ingravescente, eum carcere inclusit
in Bucoleonis fornicibus, Persis autem inquirenti-
bus, quid de illo actum foret, imperator Petro-
nam Augustæ fratrem noctu cum logotheta misit,
et Theophili caput amputari jussit. Isti vero cum
imperatore in palatio versari Persis denuntiave-
runt. Imperatore vero dysentericæ morbo animam
misere præiiciente, execrandum ejus corpus ad
Sanctos Apostolos delatum est. Corpus autem
Theophobi per Bucoleonem clam subductum in
monasterium, Theophobiz nunc dictum, Narsensis
ædi viciniam deportaverunt: et illud ibidem de-
posuerunt.

CCLXVIII. Regnum Michaelis Theophili filii.

Post eum Michael una cum matre sua Theodora
annos quindecim regnavit, solus decem, cum Ba-
silio vero annum unum et menses quatuor. Hic,
paterno potitus imperio, impiæ doctrinæ quæ in
Ecclesia subrepens novum induxerat cultum, ge-
nerose valedicens, a Deo primitus ordinatam
sacram et orthodoxam fidem restituit. Theodora
vero adeo fide rectisque in Ecclesiam sensibus
præstabat, ut ejus viro adhuc superstitie, sanctas
imagines coleret et veneraretur. Hæc tum proprii
animi motu, tum etiam suggestionem et sententiam
Theocisti Canicæ præpositi et logothetæ, ex Ec-
clesia et urbe Joannem patriarcham in Chidii,
monasterium ita dictum, ad Stenum exulem
D eiecit, qui etiam Augustæ compater fuisse dicitur.

Varie lectiones et notæ.

¹⁸ ἀποκλεισθ. cod. ¹⁹ αὐτοῦ om. ed. ²⁰ 842. ²¹ β. μεγίστην π. Leo. — ²² ἀποστείλας add. Leo. ²³ Βιρυ-
θείσης δὲ τῆς Leo. ²⁴ δυσεντερία Leo, iota subscr. pro ς. ²⁵ λ. νῦν Leo. ²⁶ μονῇ om. ed. ²⁷ Μιχαήλ καὶ
θεοδώρα Val. 152 f. 198. ²⁸ 812. ²⁹ Μετὰ δὲ Θεοφίλου ἐβ. M. C. M. δὲ Θ. M. Val. Τῷ στλθ ἔπει τοῦ κόσμου,
ἀπὸ δὲ τῆς θέας σαρκώσεως ὠλό' ed. — ³⁰ ὁ υἱὸς Θεοφίλου ed. υἱὸς αὐτοῦ C. 154, ὁ. ἀ. ἔτη κε' 310. ὁ υἱὸς
ἀ. δι' ὀνόμων καταλιμπνέται Val. ³¹ τῇ ἀ. μ. C. μ. Val. ³² κατέβριξε ἐτη ε' καὶ μ. αυτοκρατόρησεν ἀ.
ε' (ἔτη ιβ' 154) καὶ μ. γ' C. τὰ τῆς βασιλείας σκήπτρα καὶ ἐβ. σὺν τῇ μ. ἀ. ἔτη δ [ε] καὶ μ. ἔτη ε' καὶ μ.
δ' Val. ³³ καὶ σὺν — δ' om. C., μ. δ' om. cod. et ed. — ³⁴ ὡς γε τὴν μὲν π. β. σὺν τῇ μ. Θ. δ. C.
510, ὡς γε τὴν π. β. δ. 154, οὗ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς ὅτε πατριῆκος Θεοκτιστος καὶ Μανουὴλ ὁ πρῶτος μαγίστωρ
τξίωονται καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ, διχθυραίτης γὰρ αὐτῶν τῆς ἁμονομίας, κάτεισι μὲν M. ἐκ τοῦ παλατίου ἐν
τοῖς κατὰ τὴν κεντέριαν χώρῳ τοῦ Ἀσπάρου τὴν οἰκίαν ἔχων, ἀποκαταστήσας τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, μονα-
στὰς καταγώγηται, πλὴν ὡς συγκλητὸς προήρχετο. Ἡ δὲ Val. ³⁵ δεξάμενος A. ³⁶ δὲ C. 154. ³⁷ θεοφιλή
καὶ ἀδ. C. θεοφίλου καὶ A. ³⁸ Ἡ — νηστειῶν om. C. ³⁹ ταύτην ἀδ. Leo. ⁴⁰ τ. τε καὶ σέβασθαι Leo.,
τ. τε καὶ σέβασθαι Val. — ⁴¹ ἧτις τὸ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ (ἑαυτῆς) τὸ τε ὑπ. Θ. ἐπὶ τοῦ κ. καὶ λ. τῆς τε
ε. καὶ τῆς π. τὸν π. Ἰω. ἐ. Val. ⁴² Ἰω. καίπερ σύντεκνον αὐτῆς ὄντα Leo, Ἰω. σύντεκνα ἀ. ὁ. Val. ⁴³
ὄντας om. et ed.

In ejus locum Methodium monachum inducit et a patriarcham instituit. Monachis vero et episcopis a Theophilo in exsilium missis postliminio revocatis, fidem orthodoxam firmavit, et Ecclesiae pacem restituit. Et quidem adhuc infans erat imperator; sed qui ex ore infantium et lactentium perfecit laudem suam, ille faciebat ut hic veritatem divini dogmatis conlisteretur ac declararet, ad gloriam Dei Verbi qui per maximam misericordiam caro factus est, hominibus in terris visus est, et habitavit in nobis, juxta sacrum oraculum.

ἄκραν ²¹ εὐσπλαγγχίαν ²² σαρκοθέτος θείου Λόγου καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς ὀρθέντος καὶ συνανταστραφέντος κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν.

Convocavit enim Constantinopolim in synodum sanctos divosque Patres. Ab his improborum insinuatione Iconoclastarum pessima hæresis sedulo coarguta est, ac turpia ejus deliramenta pentas eversa; et clare orthodoxa doctrina refulsit velut e quibusdā abditissimis et inextricabilibus labyrinthis tenebrosisque abyssis impiæ ac depravatae hæreseos. Itaque istius quidem dux et magister, necnon assentatores ejus persecutores et conviciatores, tanquam veritatis adversarii et mendacii defensores, et tanquam lupi rabie acti impuræ diabolicæque superstitionis Manichæorum, a quibus et furorem adversus Dei Incarnati œconomiam, et initium ac principium sumpserunt, ejiuntur. Eis autem communi consensu Dei que instinctu et gratia subrogatur celeberrimus rectæ orthodoxæque fidei propugnator: qui omnes, ut ita dicam, calumnias, funestasque insidias sacris imaginibus structas, et profana deliramenta ab hæresiarchis eorumque nugarum et ineptiarum præconibus prolata tam invicte ac dilucide confutavit et diluit quam qui maxime; et propterea multas subiit persecutiones,

Στενὴν ²³ εἰς τὸ Κλειδίον οὕτω κλωζόμενον ²⁴ λέγεται δὲ καὶ σύντεκνος ²⁵ αὐτῆς εἶναι. Εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἀγίοις Μεθόδιον, μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθιστᾷ· καὶ πάντα τοὺς ἀπὸ Θεοφίλου ἐξοριστούς ²⁷ μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐθεβαίωσε πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰρήνευσεν. — Εἰ γὰρ καὶ νῆπιος ἐτύγγανεν ὁ βασιλεὺς ²⁸, ἀλλ' ὁ ²⁹ ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτισάμενος αἶνον, αὐτὸς καὶ τοῦτον παρεσκεύασε ³⁰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ δόγματος ἀνυμῆσαι καὶ φανερῶσαι πρὸς δόξαν τοῦ ἐκ

(2) Σύνοδον γὰρ ἀγίων ³³ καὶ θεηγόρων Πατέρων ἐν ΚΠ. συναθροίσας, ὅψ' ὦν ἡ τῶν κακῶν καὶ ἁνωμένων εἰκονομάων κακίστη ³⁴ 719 αἵρεσις ³⁵ ἀκριβῶς ἐλεγχθεῖσα καὶ τὰ βδελυρὰ ταύτης ληρήματα διαβρήδην ἀνατραπέντα ³⁶, φαειρῶς ὁ τῆς ὀρθοδοξίας λόγος ἀνέτειλεν ὡσπερ ἐκ τινῶν (182) μυχαϊτάτων καὶ δυσδιεξοδεύτων λαθυρίθων καὶ σκοτεινῶν βαράθρων ³⁷ τῆς ἐξαγίστου καὶ παφουλισμένης ³⁸ αἵρέσεως. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ταύτης ³⁹ ἐξαρχος ⁴⁰ καὶ διδάσκαλος ⁴¹ σὺν τοῖς ὁμάρροισιν αὐτοῦ διώκται καὶ ὄβρισταίς ὡς ⁴² τῆς ἀληθείας ⁴³ ἀντίθετοι καὶ (τοῦ) ⁴⁴ ψεύδους προστάται. ὡς λυσσώδεις λύκοι καὶ τῆς μουσαρᾶς καὶ δαιμονιούδου τῶν Μανιχαίων θρησκείας, ἀφ' ὧν ⁴⁵ (καὶ τὴν μανίαν ⁴⁶ κατὰ τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας) καὶ ⁴⁷ τὴν ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν εἰλήφασιν, ἐκδιώκεται· ἀντιεάγεται δὲ κοινῇ ψήφῳ καὶ θεῖζ προσβολῇ ⁴⁸ ἐκ καὶ χάριτι Μεθόδιος ὁ ἀοίδιμος καὶ (τῆς ὀρθοδοξίας καὶ) ⁴⁹ τῆς ὀρθοδοξίας ⁵⁰ πρόμαχος, ὃς γε πάσας, ὡς ἔπος ⁵¹ εἶπειν, τὰς διαβολὰς καὶ τὴν ὀλέθριον κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων μεθοδείαν καὶ τὴν βέβηλον κανοφανίαν τῶν αἰρεσιάρχων καὶ φοιτητῶν τῆς ἐκείνων κνο-

Varim lectiones et notæ.

²³ καὶ ἐν τῷ Σ. περιορίζεται εἰς τὸ Κ. λεγόμενον ἐν τινι μοναστηρίῳ· κάκιστος τὸν τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χαρακτήρα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς Θεομητορίας καὶ τῶν στρατηαρχῶν κατεῖδον δεικνύσσο το τῷ ἔκαστου ὑπερήρη τὰ τοῦτου (τοῦτων) ἅμματα διορύξαι· οὐ γεγονότος μεθούσα Θεοδόωρα (ἡ) ἡμ ἡμ κινήσεια τοῦς αὐτοῦ ὀφθαλμοῦς ἐκτυφλώσαι κακίητο. Τοῦτου δὲ κωλυθέντος, τινὰς τῶν ὀμορφῶρων ἐκπέψασα πρὸς αὐτὸν, διακοσμοῖς λώροις ἐμάστιζεν. Εἰσάγει Val. in Sym. 1. ²⁴ αὐτὸν περιορίζασα nihil. cod. — ἀποκαθίστασι Val. καθίστασι l. no. — π. δὲ τοὺς Val. ²⁵ σύντεκνον cod. ²⁶ ἐν ἐξορία παραπεμφθέντα; ἐπ. εἰσήγαγε καὶ πάντας ἐν. τὴν τε ὁ. π. ἐκράτυνε καὶ τὴν τῶν ἀγίων εἰκόνων προσκύνησιν ἀνεκῆρξε τῆ α' κ. τῶν ἀ. ν. Αἰρετικοὶ δὲ τινες διαπληκτικίζόμενοι πρὸς τὸν πατριάρχην Μηθόδειον διὰ τὸν Ἰαννῆν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωσθῆναι, γυναικὰ τινα φρεναπατήσαντες ὄμοροις σὺν Μητροφάνῃ, τῷ ταύτης υἱῷ προέδρω τῆ Συμυνοσίων πόλει χρηματίσαντι, κρυψιγαμίας ἐγκλημα θριαμβεύουσιν. Ὁ δὲ πατριάρχης μὴ θέλων πέτρα σκανδάλου λογιζέσθαι, τὰ κούφια ἀίσχη ἀπογυμνοῖ· καὶ εὐρητο παρὰ τὸ εἶδος μαρισμῶ· καὶ τὸ αἴτιον καὶ ἀνδινέστατο (ἀντ. ἐρωτηθεὶς Sym. ἀ. ἐπιῖν διενέστατο Gen. 81,3.) Καὶ ὁ; ἔφη, ὅτι ἐν Πώμῃ διάγοντός μου, πλεῖστα τοῖς γαργαλισμοῖς κινούμενο; καὶ τοῦ ἀποστειλοῦ Νέτρον τῆς τυραννίδος ταύτης ἀλλοτριωθῆναι δεηθεὶς τὴν κορυφαίω (τὸν κορυφαίον Gen. 84 9) δεξιᾷ τῆ χειρὶ καταπρίεσαι τὰ αἰδοῖα (τὰ ἀ. καταπρίεσαι Gen.) καὶ ἐπιφθέξασθαι· ἐ μὴ τοῦ λοιποῦ πτοεῖσθαι τὴν φιληθονίαν. Ὁ ἔγω δὲ διυπνισθεὶς μετὰ σφοδρᾶς ἀλγῆσεως περιήλαθον ἐν σαρκικῇ τοιαύτῃ, καθῶ; ὄρθε, νεπρόττη Val. — Gen. et Sym. 1, om. §§ 2 — 4. ²⁷ ὁ β. om. C. 310. ²⁸ l' s. viii, 2. ²⁹ παρεσκευάζει C. 310. — ³⁰ εὐσπλαγγχίας A. — ³¹ καὶ φιλανθρωπίαν C. 310. ³² ὁσίων C. 310. ³³ κάκιστος cod. et ed. cf. participia nominativo posita, cum genitivus absolutus requiratur: τῆς ἐλεγχθείσης καὶ τῶν ἀνατραπέντων. ³⁴ τῶν εἰκονομάων add. C. 310 ³⁵ ἔξαν. Id. ³⁶ καὶ add. A. et ed. vitiose, cum gra. τῆς αἵρέσεως ab altero λ. καὶ β. pendeat, non vero eidein parallelus sit. — ³⁷ παφανακισμένης C. 310. ³⁸ προλεχθεὶς add. ed. ³⁹ τε add. C. ⁴⁰ καὶ συνδικαίω; καὶ θεοκρίτως πάνου C. 154, καὶ συνίσταω Ἰαννῆς ἐκβάλλονται καὶ ἀναθεματίζετα; δικαίως καὶ θ. 310 ⁴¹ ἀνήκεστοι πάνπαν καὶ λυσσώδεις ἅμα l. — ⁴² ἀ. λιαν ὡσπερ δὴ καὶ οἱ τῆς μ. καὶ δ. θρ. τῶν μ. C. ⁴³ τοῦ om. ed. ⁴⁴ καὶ τὴν μάχην add. C. ⁴⁵ καὶ τὴν μ. — οἰκονομίας om. ed. καὶ μ C. 310. ⁴⁶ οἰκ. τὴν C. sed om. ed. ἐκδ. ⁴⁷ προδ. ed. ⁴⁸ τῆς δ. καὶ om. ed. ⁴⁹ ὀρθοδοξίας καὶ ὀρθοδοξίας A. ⁵⁰ ὡ; γε καὶ C. 310. — πάντων ὡς ἔ. l. τοῦ τε διαβολοῦ τὴν ὀλέθριον C.

φωνίας ⁵² και φρενοδιαθείας ἄριστα και σφρόττατα A magna pericula, graves tribulationes, praesertim a
 διελέγξας ⁵³ και ἀνατρέψας, εἰ και τις ἄλλος· και flagello Dei Theophilo.
 διὰ τοῦτο πολλούς (μὲν) ⁵⁴ προϋπέστη ⁵⁵ διωγμούς και κινδύνους και θλίψεις πολλὰς και κακὰς, ἐξ
 ἐπιμέτρου δὲ σφόδρα ὑπὸ τοῦ θεηλάτου Θεοφίλου.

(3) Τίς γὰρ ἀριθμήσει τοὺς ποικίλους και ἄλλε-
 παλλήλους ⁵⁶ διωγμούς και πειρασμούς ⁵⁷ και τὰς
 ἀφειγείς κατακλείσεις και τοὺς ζοφώδεις βόθρους
 και τὰς τῶν ἀναγκαίων περιστάσεις ⁵⁸, φιλων τε και
 ὁμοδόξων ⁵⁹ στερήσεις και τὰς ἄλλας συμφορὰς, ἃς
 ἔτιλη γενναίως **720** και προθύμως ⁶⁰ παρὰ τῶν
 ἀνοσίων, ἀεὶ περιφέρων ἔναργως εἰς τύπον και ὑπο-
 γραμμὴν ὑπομονῆς, τοῖς φερεπόντοις (και ⁶¹ φθεγγο-
 μένη) και σωπῶσα παραίνεις πρόδηλος γενόμε-
 νος ⁶². Και οὕτως ὁ θεσπέσιος; τὴν Ἐκκλησίαν εὐ-
 δοκίᾳ ⁶³ Θεοῦ παραλαβὼν και συνεργείᾳ ⁶⁴ τῶν
 Θεοφόρων Πατέρων ⁶⁵, « ὁ μὲν οἶκος τοῦ Θεοῦ, » τὸ
 σύστημα τῶν ἑρθοδόξων, « ἐπορεύετο και » θείᾳ
 βώμῃ σαφῶς « ἐκραταιοῦτο » και διέπρεπεν ἔργῳ
 και λόγῳ, ὁ δὲ τῶν αἰρετιζόντων σύλλογος και ἡ ⁶⁶
 Ἰουδαϊκὴ τῆ ὄντι σπειρα ⁶⁷ και συμμορία κατασχύ-
 νετο κομιδῇ « και ἡσθάνει, » προφανῶς ἐπιστομιζο-
 μένη και ἀνατρεπομένη καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Και
 ὅη λοιπὸν αὐτίκα διὰ ⁶⁸ βασιλικῆς ⁶⁹ κελεύσεως
 ἀνεκλήθησαν τε και ἀνέθησαν οἱ ἐν ἔξορίαις τε ⁷⁰
 αἱ πικραῖς φυλακαῖς Πατέρες, ἅμα και τὰ πλήθη
 τῶν μοναζόντων και μέντοι και τῶν εὐσεβῶν κο-
 σμικῶν οὐκ ὀλίγοι ⁷¹, ὧν ὁ τάλας και ἀλιτήριος ⁷² τὰς
 ὑπάρξεις ἀφελόμενος και τοὺς μὲν δυσθανατώσας,
 τοὺς δὲ μάλιστα πολυειδέσι ⁷³ παραδούς ἐξώρισεν
 θωπειαῖς (αὐτοῦ) ⁷⁴ μήτε ταῖς ⁷⁵ ἀπειλαῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου ⁷⁶.

(4) Ἐν γοῦν ⁷⁷ τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ και C Imperantibus, Michaele et Theodora ejus matre,
 Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἀποδείναρ ὁ Σαρακη-
 νῶν ⁷⁸ φύλαρχος, ἐκ πολλῶν χρόνων ἐτοιμαζόμενος,
 ἐν δυνάμει βαρεῖα δρομώνων τετρακοσίων φοβε-
 ρῶν ⁷⁹ και καταπλήκτων ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρου-
 ρήτου ΚΠ. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεία δίκη ⁸⁰ διώλεσε,
 πάντων τῶν πλοίων ⁸¹ αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν
 τῷ ἀκρωτηρίῳ ⁸² τῶν Κιβυρῶνιων ⁸³ τῷ λεγο-
 μένῳ **721** Χελιδονία, διασωθέντων ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ
 και μόνων ⁸⁴ ἐξ αὐτῶν.

⁸⁵ Ἔω; ⁸⁶ ὧδε τὰ χρονικά ⁸⁷ Γεωργίου· ⁸⁸ ἀπὸ ⁸⁹
 τῶν ὧδε μόνον τοῦ Λογοθέτου.

Hactenus Chronica Georgii. Quæ sequuntur so-
 lius sunt Logothetæ.

Varia lectiones et notæ.

⁵² Κακονοίας και φρ. ed. ⁵³ προδιελέγξας C. ⁵⁴ μὲν om. ed. ⁵⁵ ὑπέστη? A. ⁵⁶ ἐπαλλήλους C.
⁵⁷ π. και β. ἀ. και ζ. κ. και τῶν ἀναγκαίων C. ⁵⁸ ἀν. στερήσεις C. 310, omissis seqq. ⁵⁹ ὁμοφρόνων
 ed. ὁμοδόξων αἰρετικῶν γενν. C. 134. ⁶⁰ και τὰ σύμβολα τῆς κακουργίας ἧς ὑπέμεινε C. 134. ⁶¹ και
 φθ. om. id. — ⁶² γινόμενη A. ⁶³ εὐδ. τοῦ κρείττονος και σ. τῶν θεοσόφων π. π. C. ⁶⁴ συνεργούντων
 ed. ⁶⁵ II. Reg. iii, 1 ⁶⁶ ἡ om. C. ⁶⁷ πείρα C. 310 ⁶⁸ διὰ τῆς β. κ. ἐπιτροπῆς τε και συνεργείας A.
⁶⁹ β. ἐπιτροπῆς και συνεργείας; ἀν. ed. ⁷⁰ τε om. A. ⁷¹ ὀλίγιστοι C. ⁷² τυραννικῶς add. C. 134.
⁷³ και πολυτρόποις και δειναῖς τιμωρίαις C. 134. ⁷⁴ ὧς om. C. 310. ⁷⁵ πειθόμενων Id. ⁷⁶ αὐ-
 τοῦ om. ed. ⁷⁷ μ. τῇ θωπειᾳ μ. μὴν τῇ ἀπειλῇ και κακοδοξίᾳ τοῦ φένακος και δυσμενοῦς ἀλά-
 στορος C. 310. — ⁷⁸ μήτε μὴν τῇ πολῇ (sic) και κακ. τοῦ φ. και ἀλ. C. 134, qui, sicut 310 § quartum
 primo § inseruerat, ubi cæteri codices narrationem de festo orthodoxiæ instituto exhibent. Hoc loco vero
 C. 134 recapitulationem affert chronologicam sequentem: Γίνεται οὖν ἀπὸ μὲν τοῦ Ἀδάμ μέχρι τοῦ κα-
 τακλυσμοῦ ἑτῆ βσμβ', κτλ. libri clausulam indicans, nonnullis in codicibus a continuatoribus sublatam.
⁷⁹ Ἐν τῇ οὖν ἀ. αὐτοῦ Ἀπ. C. 310 post μῆνα; γ' § 1, 134 post ἀνεκλήρυσεν. ⁸⁰ ὁ Σαρακηνὸς ἐκ C. 310.
⁸¹ φ. κατ. Id. ⁸² προφθάσασα add. C. ⁸³ αὐτοῦ add. C. 134 ⁸⁴ τῷ om. Id. τὸ λεγόμενον cod. τῶν λ.
 C. 310. ⁸⁵ τῶν Κιβυρνιτῶν A. ⁸⁶ μόνῃ cod. post διασωθέντ. — διασωθέντα, μόνον ὅς γε μὴν Vat. § 2
 glossematis variis in locis inserti vestigium ⁸⁷ Τέλος ἐνταῦθα τοῦ χρονικοῦ βιβλίου C. 310. ⁸⁸ τὸ χρο-
 νικόν P. ⁸⁹ και add. P. ⁹⁰ ἀπὸ — τοῦ om. Par. 1706, μόνον om. P. —

BIBΛΟΣ Ε΄.

LIBER QUINTUS.

1. De regno Michaelis et Theodoræ matris ejus. Α Λ'. Περὶ τῆς Βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς ¹¹.

Cæterum prima sanctorum Jejuniorum Dominica Theoctistum logothetam in Cretam misit. Hic cum valido exercitu et ingenti classe profectus magnum Agarenis terrorem incussit cum ad tam validam impressionem sustinendam nondum parati essent. Vehementius autem ipse territus est, Augustam urbe fugisse audiens, alio in imperatorem substituto, quod dolis et arte Saracenorum paratum fuit: muneribus videlicet ab eis qui in comitatu erant acceptis, qui vano hoc terrore incusso in urbem regredi et exercitum Agarenis Cretes incolis, cen gladii pabulum objicere persuaserunt. Ita ner Cretam infelix visus, miserior visus est et infelicior postquam inde reversus est. Ameras autem profectioe suscepta adversus Romaniam, obvium quemque locum depopulabatur et vastabat. Eundem porro Theoctistum seu fidelissimum et dilectum cum valida exercitus manu adversus Ameram Theodora et Michael miserunt. Profectus ille et manibus cum Amera consertis in loco Mauro-potamon dicto, victus est et rediit multis e suis occisis et quibusdam ad Ameram confugientibus, propter iufensum in logothetam animum et inimicitias: quorum unus fuit Theophanes Phargæensis virtute et robore plurimis præstans, qui postmodum securitatis fide accepta, in Christianorum partes remeavit. Theoctistus autem inde reversus ad urbem, eandem servavit indolem, et Bardæ imperatricis fratri rationem reddens, cladem ei tribuit et imputavit, quasi ex ipsius exhortatione et consilio terga vertisset exercitus Ro-

¹² (5) Τῇ δὲ ¹³ α' Κυριακῇ τῶν ἁγίων Νηστειῶν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ὀρθοδοξίαν ¹⁴, ἀπέστειλε ¹⁵ Θεόκτιστον τὸν λογοθέτην ἐν Κρήτῃ, ὃς ¹⁶, ἀπειθῶν μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ στόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπτόησε τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀδυνατοῦντας εἶτι πρὸς τὴν στρατιάν ἐκείνου ἀνταγωνίζεσθαι (182b), σφόδρότερον δὲ καὶ αὐτὸς ἐπτόηθη καὶ τὴν φυγαδεύειαν ¹⁷ ἠσκάσατο ¹⁸, τὴν Αὐγούστην μαθὼν ὡς ἄλλον βασιλέα προχειρίσατο, ὅπερ μεθόδω ¹⁹ Σαρακηνῶν καὶ δωροληψία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικε πρὸς τὴν πόλιν ἑπανελεθεῖν καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ. [Ὁὕτω δὴ ²⁰ κακῶς ²¹ ἐν Κρήτῃ] φανεί, χείρων ἐφάνη καὶ δυστυχέστερος ἐκεῖθεν ὑποστραφεῖς. Ὡς γὰρ ²² ἐξεληθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἄμερ 722 ἐληζέτο πᾶν ²³ τὸ ἐν ποσὶ καὶ κατέστρεψε, τὸν αὐτὸν πάλιν Θεόκτιστον ὡς πιστότατον ²⁴ καὶ οἰκειότατον μετὰ δυνάμειος πολλῆς ²⁵ κατὰ τοῦ Ἄμερ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστῆλκεσιν· ὃς, καὶ παραγεγονῶς καὶ πόλεμον συνάψας ²⁶ τῷ Ἄμερ εἰς ²⁷ τὸ λεγόμενον Μαυροπόταμον, ἠτήθη τε καὶ ὑπέστρεψε, πολλῶν μὲν ἀνααιρεθέντων, τινῶν δὲ καὶ προσφυγόντων τῷ Ἄμερ διὰ τὴν ²⁸ τοῦ λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἐπάθειαν ²⁹, ὧν ³⁰ εἰς τὴν καὶ Θεοφάνης ὁ ἐκ Φαργάνων, ἀνδρεία τε καὶ βῶμῃ διαφέρων πολλῶν, ὃς ὕστερον χρόνοις κισὶ λόγον ἀπαθείας λαθῶν προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Θεόκτιστος δὲ ³¹ ἐκίθη ὑποστραφεῖς πρὸς τὴν πόλιν, εἶχετο τῆς αὐτῆς οἰκειότητος καὶ τῷ τῆς Αὐγούστης ἀδελφῷ Βάρδα εἰς ³² τινὰς λόγους ἐλθὼν, τὴν ἤτταν τούτῳ προσήπιε ³³ καὶ ἀνετίθετο, ὡς τῇ παραινέσει τούτου

Variæ lectiones et notæ.

¹¹ Rubricam hanc in cod. Par. 1706 inveniendam, cum cætera capitularia h. l. deficient, reponendam diximus ¹² 843. ¹³ τῷ β' ἴτι: Syn. 7 neque numerum dominicæ, quem ed. quoque omittit, neque ipsam Dominicam nominans. ¹⁴ τῇ — ὀρθοδοξίαν om. Vat. — ¹⁵ ἀποστέλλει δὲ Θεοδώρα κατὰ Κρήτης τὸν λ. Θ. Vat., ἀπεστ. Θ. λ. κατὰ τῆς Κ. Leo. ¹⁶ ὃ; στόλῳ πολλῷ καὶ στρατῷ βαρεῖ ἐκαὶ κατελθὼν τὰ πρώτα μὲν τοὺς Ἀγαρηνοὺς τῇ τούτου στρατιᾷ μὴ δυναμένους ἀντ. ἔπειτα δὲ φεύγει αὐτὸς, μηδενὸς τοῦ διώκοντος Vat. ¹⁷ φυγάδα προχειρίσατο Leo. c seq. lineæ. ¹⁸ ἠσπ. φήμης μὲν γὰρ ἀνὰ τὸν στρατὸν γεγονούας ὡς Θεοδώρα α. β. εἰ; τὰ βασιλεία ἀνεθίδασαν. Ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τούτῳ γενομένου, (ἐκπλαγῆς γενομένης cod.) πρῶμναν ἔστρεψε καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἔστρεψε τὸν στρ. ἐν Κ. κ. ε. μ. γενομένου Vat. ¹⁹ μέθοδος cod. et ed. βασιλεὺς est. ²⁰ γενομένου; add. Leo. γενομένου Vat. ὁ δὲ στρατὸς μ. ε. τοῖς ἐν Κ. γέγονε Syn. cæteris omissis. ²¹ Ἐν τῷ δὲ Vat. τοῖς τε ed. τοῖς cod. ²² κακῶς Leo. κακῶς Vat. Th. φαῦλος est. om. cod. ²³ Ὡς γὰρ; κ. Ῥωμαίων ἐξεληθὼν ὁ Ἄ. ἐκείνος καὶ πάντα κατελήζετο Vat. ²⁴ τὸ πᾶν ἐν Leo. ²⁵ τε Vat. ²⁶ πλειστοῦς δ. κ. τούτου M. καὶ Θ. ἐξπ. Vat. ²⁷ καὶ συμβαλὼν οὗτος εἰς τὸ M. λ. Vat. καὶ π. οὗτο; καὶ π. προσβαλὼν τῷ Ἄ Leo. ²⁸ εἰ; — Ἄμερ propter homioteleuton a Leone omissum, invenitur in Syn. 8. a 3, qui τινῶν — Χριστιανοῖς omittit, Theodosio et codice. ²⁹ διὰ τὸ τοῦ τ. λ. βαρῦ τε καὶ ἀπεχθῆ; Vat. ³⁰ ἀτάχεται Leo. ³¹ ὧν — Χριστιανοῖ; om. Vat. ³² Θ. δὲ ἐν τῇ πόλει ὑποστρέψας. ³³ καὶ εἰς λ. i. B. τῷ τῆς Ἄ. ἀδ. τ. τὴν ἡ. πρ. καὶ παραινῶν ἔλεγε τῆς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ ἀπωλείας Vat. ³⁴ τε τὴν τὸ cod.

καὶ τῆ βουλῆ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐστράτη στρατόπεδον Ἀ
καὶ ἵ τούτων τῆς πόλεως ἐξώθει ἵ βουλῆ ἵ Θεοδώρα;
Λύγουστης.

(6) Ὁ δὲ αὐτὸς Θεοκτίστος ²⁰, παραδυναστεύων ²¹
τῆ Λύγουστη, οἰκήματα ²² καὶ λουτρὰ καὶ παρά-
δεισον ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ ²³ Ἀψίδι πεποίηκεν
πρὸς τὸ πλησίον αὐτὸν εἶναι ²⁴ τοῦ παλατίου· πρὸς
δὲ φυλακὴν ²⁵ καὶ σωτηρίαν ἰδίαν καὶ πόρταν Σι-
δηρὰν ἐν τῇ Δάφνῃ κατεσκεύασε καὶ παπίαν
φυλάττειν ἐκτίσε ²⁶ διωρίσατο.— Ἦδη δὲ ὁ βασιλεὺς
ἀνθρώπους ἐσχόλαζε τοὺς τε ²⁷ κλητήρας καὶ ταῖς ²⁸
τῶν ἵππων ἀμίλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ Ἴππικου ²⁹
καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλὴν ³⁰ οὖν ποιή-
σασα Θεοδώρα Λύγουστα μετὰ τοῦ λογοθέτου Θεο-
κτίστου δοῦναι γυναῖκα **723** Μιχαῆλ τῷ υἱῷ αὐτῆς
(ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῇ ³¹ τοῦ Ἰγγε-
ρο; μισουμένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῇ δεσποίνῃ σφοδρῶς
δι' ἀνείδειαν)· διὸ συζευγνύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν
τοῦ Δακαπολίτου ³², μεθ' ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἁγίῳ
Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γεγονότος ³³ τοῦ
παστοῦ μὲν εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου
ἀνακλιθείσης ἐν τοῖς ἰθ' ἀκουσίτοις ³⁴.

³⁵ (7) ³⁶ Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων
στρατηγὸς ἤγαγεν ἵππον τῷ βασιλεὶ θυμοειδῆ καὶ
γενναῖον ³⁷. Ὁ δὲ, τοῦτον τῷ Ἴππικῷ βουλόμενος
ὀποξεῦσαι, ἠβούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε ὁδόντας,
ἐξ ὧν ἡ τῶν ἐτῶν ποσότης διαγινώσκεται, τό τε
ἦθος ὁποῖόν ἐστιν· τοῦ δὲ ἵππου θρασυνομένου καὶ
σκιρτῶντος; ³⁸, ἦν ἀχθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο,
ὡς μηδενὸς ὄντος μηδὲ εὐποροῦντος ³⁹ γενναϊότητι
καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἵππον ἐξημερώσοντος ἢ μόνον
κατακρατήσοντος. Ὡς οὖν ἤχθετο, παρῶν ⁴⁰ ὁ Θεο-
φιλιτζῆ; ⁴¹ εἶπεν ⁴², ὅτι, « Διάσποτα, ἔχω νεώτερον
ἐμπειρότατον καὶ ἀνδρείοτατον ⁴³ εἰς τοὺς ἵππους,
οἷον ἐπιποθεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῖνομα Βασίλειον. »
Τοῦ δὲ βασιλέως ⁴⁴ παρευθὺ ⁴⁵ ἔλθειν κελεύσαντος,
ἀπεστάλη ⁴⁶ κοιτωνίτης ἐν τῇ Σιδηρᾷ πύλῃ καὶ τὸν
Βασίλειον ἐδρών μετὰ σπουδῆς ἤγαγε πρὸς τὸν
Βασίλειον. Καὶ κελευσθεὶς τὸν ἵππον **724** κρατῆσαι ⁴⁷,
τῆ μὲν μιᾷ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατήσας, τῆ δὲ ἑτέρῃ
τοῦ ὠτός θραξάμενος ⁴⁸ τοῦ ἵππου, εἰς ἡμερότητα

Ipsa vero Theoctistus, potens apud imperatricem,
domus, balnea et hortum in loco nunc dicto Abside
confecit, quo propior esset palatio; propriae autem
custodiae et saluti consulens, portam Ferream
construxit in Daphne, et janitores custodes ibi
constituit. Imperator porro virilem ingressus aeta-
tem venationibus et equorum certaminibus in circi
stadio aliisque impuris studiis vacabat. Caeterum
Theodora Augusta uxoris filio suo providendae
cum Theoctisto logotheta consilium habuit (nove-
rat quippe cum Eudocia Ingeris filia, logothetae,
et imperatrici propter impudicitiam vehementer
exosae, familiaritatem contraxisse); eam ob rem
Eudociam Decapolitae filiam eidem matrimonio
conjungit, cum qua in aede Sancti Stephani, quae ad
Daphnem, corollas nuptiales subijt, convivio ad
Magnauram celebrato et senatu ad novemdecim
accubita recumbente.

Modico post Bucellariorum dux equum animosum
et nobilem obtulit imperatori. Ille equi ad circen-
ses ludos mittendi cupidus, dentes quibus equorum
aetas dignoscitur et annorum numerum equorare
moliebatur. Equo vero ferociente et calcitrante
angebatur imperator generosi sessoris expertus, qui
equum redderet mansuetum. Anxio itaque impera-
tori adest proximus Theophilites: « Est mihi, inquit,
peritissimus juvenis et generosus, equis subigendis
qualem imperium tuum expetit, idoneus, cui
nomen Basiliius. » Imperatore advocari jubente, ex
cubiculariis unus ad Ferream portam missus est,
qui Basilium inventum cum festinatione ad impe-
ratorem adduxit. Ille equum tenere jussus, manu
quidem frenum apprehendit, altera vero aurem ca-
piens, ad ovium mansuetudinem adegit: quo delecta-
tus et gavisus imperator Basilium Andreae heta-
riarchae, ut comitatu aligeretur et equis subser-
viret, commendavit.

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ καὶ — Λύγ. om. Sym. ²¹ ἐξώθει ed. ἐξώθησε Vat. ²² τῆ τῆ; Θ. Ἰ. β. V. l. ²³ Θ. οὗτος π. Vat.
²⁴ ἐν cod. ὦν ed., om. Vat. ²⁵ οἶκον Vat. ²⁶ κ. Ἀψίδ. cod. κ. Ἀψίδα ed. κ. Ἀψίδι Vat. ²⁷ ὡς ἐγγύ-
τατα τοῦ π. ὑπεριχέη sic Vat. 199 ²⁸ φ. ἰδίαν καὶ πύλην Vat. ²⁹ ἐκ. φ. ἐπέταξε; τοῦ δὲ βασιλέως ἀν-
δρωθέντος Vat. ἀνδρυνθ. Sym. 9. a 7. ³⁰ τε om. ed. ³¹ ταῖς — λοιπαῖς om. Sym. ³² τοῦ ἰ. δ. σχο-
λάζοντος καὶ ταῖς ἄλλαις ἀπάσαι; ἀκ. β. ποιεῖται; Θ. μ. Θ. γυναῖκα συζευξάει M. Vat. ³³ Βουλὴν — αὐτῆ; om.
Sym. ³⁴ φιλιούται τῆ τοῦ Ἰ. Ἐ. ἦν καὶ αὐτῆ καὶ ὁ λογοθέτης διὰ τὸ ταύτης ἀναίδες ἐμισάττοντο, σ. οὖν ἀ.
Vat. ³⁵ Δ. ἐν τῷ τῆ; νυμφεύσεω; στεφάνῳ ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ναυ τῷ ἐν τῇ Δάφνῃ ἐστρέφθησαν·
ἡ δὲ νυμφικὴ παστάς ἐν τῇ Μαγναύρᾳ κατεσκευάσθη· ἡ δὲ σύγκλητος ἐν τ. ἰθ' ἀκ. ἀνεκλήθη Vat. ³⁶ γεγ.
— ἀκουσίτοις om. Sym. ³⁷ ἀκουσίτ. cod. ἀκουσίτου P. κουσίτοις Leo. ³⁸ 851. ³⁹ Τῷ ἰ' αὐτοῦ ἔτει ὁ
τῶν Sym. 10, ὁ δὲ τῶν Vat. ⁴⁰ θαυμαστόν Sym. caetera coarctans. — ἰ. μ. ταῦτα τῷ β. προσεκόμισε γ.
τε καὶ θ. ὄν τοῖς ἀμίλλαις τῶν ἵππων παραξ. β. ὁ βασιλεὺς τό τε ἡ διαγινώσαι ἦθ. ὁποῖός; ἰ. τ. τε
ὁ. διασκοπῆσαι, ἀρ' ὦν ἡ τῶν ἰ. π. δ. Vat. ⁴¹ καὶ ἀναθρώσκοντος, ἤχθετο ὁ. β. οὐκ ἔχων ἄνδρα ῥώμῃ τοῦ
ἵππου παρισώμενον Vat. — ὡς — ἤχθετο om. Sym. ⁴² εὐπορῶν (vel potius εὐπόρων) γενναϊότητος τὸν
ἰ. ἐξημερώσαντος; Leo. ⁴³ δὲ ἐκεῖνος Vat. ⁴⁴ ἐκείνο; ὁ τῶν νομῆρων καὶ τοῦ τεύχους κόμης ὦν Sym. ἐκ.
κ. ὦν τοῦ τ. καὶ τῶν ν. Vat. ⁴⁵ ἔφη πρὸς τὸν Βασίλειον ὡς ἐμοί, βασιλεῦ, ἀνὴρ τις γενναῖος καὶ ῥωμαλέος
ὕπαρχει καὶ περιόδεος ἵπποκόμο; τ. τούτῳ B. Vat. ⁴⁶ ἀνδρείον Sym. Leo. ⁴⁷ ἰ. πρὸς; αὐτόν; Leo; sed
Sym. τοῦ δὲ β. κ. παρευθὺ ἤχθη. ⁴⁸ τούτων Vat. ⁴⁹ ἀπ. — κρατῆσαι om. Sym. — εἰς τῶν κοιτωνιτῶν
ἐξελθῶν ἐν τῇ σ. π. τούτων εἰσηγαγεν· ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἵππον κρατῆσαι· ὁ δὲ τῆ Vat.
⁵⁰ κρ. ὁ δὲ μιᾷ ed. — τοῦ χαλινῷ λαβόμενος Vat. ⁵¹ ὄρ. τοῦ ἰ. πρ. πρώτου (πρώτου) τὸν ἵππον
ἀπεδείξεν Vat.

τροβάτου μετάβαλεν ὡς ἄρραθεῖς¹⁵ καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτὸν Ἀνδρέᾳ ἔντι: ἑταιρὶ ἀρχῇ¹⁶ τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ δουλεύειν ἐν τοῖς ἵπποις¹⁷.

II. De Basilii Macedonis educatione.

A (183^a) B'. ⁸¹ Περὶ τῆς Μακεδόνος Βασιλείου ἀνατροφῆς.

De Basilio vero quæ fuerit ejus educatio, et unde fuerit ortus, enarrare necessarium duxi. Is Macedoniam habuit patriam in Adrianopoleos pagis sub imperio Michaelis Rangabe, Iguatii patriarchæ parentis, Procopiæ vero, Nicephori imperatoris filia, marito. Ejus tempore Crumus Bulgariae princeps adversus Christianos arma movit, et Michaele in fugam verso, Leonique Armenio subinde tyrannidem arripiente, et imperante, profectus Crumus urbem obsedit. A Leone autem Armenio telo petitus, et in Bulgariam reversurus, misit qui ad Sancti Mamantis loca prædas agerent et animalia aerea ibidem posita raperent. Inde Adrianopolim declinans armorum vi cepit, et virorum millia duodecim absque mulieribus transtulit: eos ad Danubium jussit habitare. Tempore deinde Theophili imperatoris, erat magister militiæ Cordyles nominatus in Macedonia. Is habebat filium Bardam nomine et virili ætate pro-
 vectum, quem vice sua Macedonibus trans Danubii fluminis ripas habitantibus dominari reliquit. Ipse quodam invento et arte ad Theophilum accessit, ut jam diximus, quem gaudens excepit et eo quod expetebat cognito, ut navigia consequerentur, et in urbem redirent, mandavit. Erat porro Baldimer Bulgariae princeps, Crumi nepos, et pater Simeonis illius qui postea Bulgariae imperavit.
 λει. Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βαλδίμερ, ἕγγονος Κροῦμου, πατῆρ Συμεῶν τοῦ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος.

Captivorum vero turmae de reditu in Romaniam cum uxoribus et filiis inferunt consilium, et Michaele Bulgaro versus Thessalonicam profecto, cum facultatibus suis trajicere cœperunt. Quod cum rescisset Comes, in adversam fluminis ripam transit, bellum illaturus. Macedones re desperata Tzantem et Cordylem sibi duces præficiunt, et conserto prælio, quosdam occiderunt, quosdam etiam captivos abduxerunt. Bulgari qui trajicere non poterunt, res a Macedonibus gestas annuntiatori ad Hungaros deflexerunt: interim navigia ab imperatore missa captivosque susceptura ut in urbem de-
 herent, appulerunt, et una pariter Hunni numero infiniti adventare visi sunt. Macedones iis conspectis, cum lacrymis vociferabantur dicentes: « Deus sancti Adriani, succurre nobis » et ad belli pugnam

(8) Ἀναγκασίον δὲ ἠγγασάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου τὴν τε ἀνατροφὴν καὶ ἕθεν ἴσθαι μέχρι τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. Ὁ αὐτὸς Βασίλειος⁸¹ γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριάνου πόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Παγγαβῆ, πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, γαμβροῦ δὲ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως· εἰς Προκοπίαν τὴν ἑαυτοῦ⁸² θυγατέρα. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθε Κροῦμμος, ἄρχων Βουλγαρίας⁸³, κατὰ Χριστιανῶν. Καὶ τραπέης Μιχαὴλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν ἐπισθεν αὐτοῦ ὁ Κροῦμμος, περικύκλωσε τὴν πόλιν. Λογχευθεὶς δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου καὶ ὑποστρέφων ἐν Βουλγαρίᾳ, ἐπεμψεν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ἀφελεῖν τὰ ἐκεῖσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, παρέλα-
 βεν αὐτὴν καὶ μετέστησε χιλιᾶδας ἀνδρῶν δέκα⁸⁴ χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτους κατόκησε μέχρι⁸⁵ τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ [ὁ] Κορδύλης προσαγορευόμενος· εἶχε δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ὀνόματι, ἠνδρωμένον πάνυ, ὃν κατέλιπεν ἀντ' αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ἐν τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ Δανουβίου· αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινος εἰσῆλθεν εἰς⁸⁶ 725 Θεοφίλον, καθὼς ἐκεῖσε προεγράφη, ἐν ὑποδεξάμενος χαίρων καὶ γνοῦς ὃ θέλει, ἀπέστειλε πλοῖα ἀναλαβέσθαι αὐτοὺς καὶ ἀγαγεῖν⁸⁷ ἐν τῇ πόλει Κροῦμου, πατῆρ Συμεῶν τοῦ μετὰ ταῦτα κρατή-

(9) Ἐποίησεν οὖν βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελεθεῖν⁸⁸ ἐν Ῥωμανίᾳ· ἐξελεθόντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπιρᾶν σὺν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθίων δὲ ὁ κόμης τοῦτο ἀντεπέρασε πολεμήσων αὐτοὺς· ἀπογνόντες οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν αὐτῶν τὸν τε Τζάντζην, καὶ τὸν Κορδύλην, καὶ συμβαλόντες πόλεμον, ἀπέκτειναν πολλοὺς, τινὲς δὲ ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βούλγαροι⁸⁹, προσεβόησαν τοῖς Οὐγγροῖς,⁹⁰ [καὶ] ἀνήγγειλαν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων· ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβέσθαι αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν. Παρευθὺ οὖν ἀνεφάνησαν Οὐννοὶ⁹¹ πλῆθος ἀπειροσ⁹² οἱ δὲ ἰδόντες αὐτοὺς μετὰ δακρῶν ἐδόκον λέγοντες· « Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδριανοῦ, βόηθει ἡμῖν, » καὶ παρετάσσοντο πρὸς συμβολὴν πολέμου.

Variæ lectiones et notæ.

¹⁵ Ἄρ. καὶ om. Sym., καὶ θ. om. Vat. ¹⁶ ἐν τῇ ἑταιρίᾳ αὐτοῦ τούτου κατέταξεν Ἀ. ἐ. παραδοῦς ἁ. καὶ τῶν ἵππων αὐτοῦ ἐπιμελεῖσθαι διακελευσάμενος Vat. — τῷ Λεῷ αὐτὸν τῷ Ἀ. ἐτ. Sym. ¹⁷ αὐτοῦ τοῦ Λεῷ. τ. βασιλέως Sym. ⁸¹ Π. τῆς Μ. Β. ἀν. Par. 1706 Περὶ Β. τοῦ Μ. cod. et Sym. 11. ⁸² Γέγονε δὲ οὗτος ὁ Β. ἐκ Μακεδονίας· ἐκ χωρίων τῆς Ἀ. π. καὶ πρ. τῷ στρ. Μ. τῷ Τζ. ἐκδουλεύειν ἦν δὲ ἐπὶ τὸν κε' καὶ μηδὲν, κ. τ. λ. § 9 Sym. Ἦν δὲ ὁ αὐτὸς Β. γένος μὲν Μ. πόλιν δὲ Ἀ. κα' ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων Vat. ⁸³ αὐτοῦ? τοῦ Νικηφόρου? ⁸⁴ Βουλγαρ. cod. Βουλγάρων? ⁸⁵ δῶδε: κα Leo. nam Sym. μυριάδα scripsisset. ⁸⁶ μέχρι: Leo I. πέραν cod. ⁸⁷ πρὸς θ. ed. sed cf. c. 12 εἰς τὴν Αὐγούστου. — de hac re nihil in ed. Symeonis quæ inde breviarium tantum Symeonis videtur esse. ⁸⁸ ἀναγ. ed. ⁸⁹ ἐξελεθόντες ed. ⁹⁰ Βουλγαρίαν ed. Βουλγάρ. cod. — περιεβόη. Leo. ⁹¹ Οὐννοί: ? — καὶ om. P. sed. et Leo. ἀναγγελλάντες Leo. ⁹² Nota Οὐννοί cod.

Οἱ δὲ Τούρκοι ⁸⁹ εἶπον πρὸς αὐτούς· « Δότε ἡμῖν τὴν Ἀ
 ὑπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε ⁹⁰ ὅπου καὶ
 βούλεσθε. » Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, ἀλλὰ πα-
 ρατισταγμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· τῇ δὲ
 τετάρτῃ ἤρξαντο εἰσέρχασθαι εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν.
 Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τούρκοι συνέβαλον πόλεμον
 ἀπὸ ὥρας ε' μέχρι ἑσπέρας ⁹¹. Καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος,
 κατεδίωκον αὐτούς οἱ Μακεδόνες. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ
 ἡμέρᾳ, βουλομένων αὐτῶν ὑποχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν
 πάλιν Ὀύνοι· πρὸς τὸ πολέμησαι αὐτούς. Ἀναστάς
 δὲ Μακεδῶν ⁹² νεώτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους
 τῶν Γομοστῶν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἑταιρειάρ-
 χης, καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἔτρεψαν
 αὐτούς καὶ ἐξήλασαν. **726** Καὶ ὑποστρέψαντες
 εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὸν
 βασιλέα, καὶ φιλοτιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν **B**
 εἰς Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ⁹³. Ἦν ⁹⁴ δὲ
 τότε Βασίλειος νεανίας ⁹⁵ ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλ-
 θῶν ⁹⁶ ἐπὶ Λέοντος καὶ Μιχαῆλ τοῦ Ἀμορβάλου, καὶ
 εἰσῆλθεν ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, ὡς εἶναι τὰ ἔτη
 αὐτοῦ κε'. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ
 προσεκολλήθη ⁹⁷ δουλεύειν στρατηγῷ Μακεδονίας
 τῷ λεγομένῳ Τζάντζῃ· καὶ μηδὲν παρ' αὐτοῦ
 ὠφελήθει, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει ⁹⁸· μέχρι τῆς Χρυσῆς
 πόρτης ⁹⁹ εἰσελθῶν. Κεκοπωμένος ἐκ τῆς ὀδοπορίας
 (Κυριακῆ (183^b) γὰρ ἦν καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὸν)
 ἀνεκλήθη ἐν τοῖς πεζουλοῖς ¹⁰⁰ τοῦ ἁγίου Διομήδους ¹⁰¹.
 καθολικῆ γὰρ ἦν (τὸ τότε) ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα
 προσμονάριον ὄνοματι Νικόλαον. Τῇ ¹⁰² δὲ νυκτὶ
 ἐκεῖνη ἐκάλεσε θεῖα φωνὴ τὸν προσμονάριον λέ- **C**
 γουσα· « Ἐγερθεὶς ¹⁰³ εἰσάγαγε ¹⁰⁴ εἰς τὸ εὐκτήριον
 τὸν βασιλέα. » Ὁ δὲ ἐγερθεὶς ¹⁰⁵ οὐδένα εὔρε πλὴν
 αὐτὸν τὸν Βασίλειον κείμενον ὡς πένητα. Καὶ ἐπι-
 στραφεὶς ἔπεσον ¹⁰⁶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ κοίτην. Πάλιν ¹⁰⁷
 οὖν ἐκ δευτέρου ἦλθεν αὐτῷ ἡ τριαυτὴ φωνή· ὁ δὲ
 ἐξελθὼν καὶ κατασκοπήσας καὶ μηδένα εὐρῶν
 ἐπιστραφεὶς ἔκλεισε τὸν πυλῶνα καὶ ἀνέπεσον.
 Καὶ ¹⁰⁸ εὐθέως μετὰ ῥομφαίας τις δέδωκεν αὐτῷ εἰς
 τὴν πλευρὰν λέγων· « Ἐξελθὼν εἰσάγαγε ὄν ¹⁰⁹
 βλέπεις ἐξῴθεν τοῦ πυλῶνος **727** κείμενον· οὗτός ¹¹⁰
 ἐστὶν ὁ βασιλεὺς. » Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς
 σύντρομος, καὶ εὐρῶν Βασίλειον μετὰ πήρας καὶ
 βάρβου, εἰσήγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ

una se prepararunt. Turci vero dicebant : « Super-
 lectilem omnem vestram tradite, et quo desideratis
 abite. » Non consenserunt illi ; verum diebus conti-
 nuis tribus ad prælium parati consistebant : quarta
 vero navigia conscenderunt. Eo cognito Turci ab
 hora diei quinta ad vesperam usque prælium inie-
 runt, eorumque gens fugantibus Macedonibus terga
 dedit. Insequenti die discessum illis aggredientibus
 Hunni rursus ad prælium dispositi apparuerunt.
 Macedonum vero quidam nomine Leo ex Gemestor-
 um genere, qui deinde heteriarches fuit, sumptis
 animis se opposuit : adjunctique alii Macedonum
 præcipui adversarios in fugam verterunt, et impe-
 tum in eos fecerunt, ac tandem reversi, naves
 imperatorem adituri repetierunt incolumes, et hu-
 mane ab eo recepti in Macedoniam patriam sibi
 propriam regressi sunt. Erat autem Basilius ætate
 juvenili florens, e captivitate redux, in qua Leonis
 imperatoris et Michaelis Amorii toto tempore per-
 mansit, et Theophilo imperante rediit : adeoque
 anni ejus numerabantur viginti quinque. Patriæ
 propriæ restitutus Macedoniæ duci cognominato
 Tzantzi obsequium redditurus adhæsit, a quo ni-
 hil emolumentum accepto, urbis regie experiri et-
 piens ubertatem, ad eam profectus est, et ad Chry-
 sen usque portam pervenit. Ex itinere porro fati-
 gatus (erat autem Dominica dies, et jam sol ad
 occidentem vergebat) recubuit in exedra ad Sancti
 Diomedis. Erat templum illud ædes sacra publica
 viris et mulieribus communis, quæ mansionarium
 nomine Nicolaum habebat. Nocte illa mansionarium
 appellavit divina vox dicens : « Exurgens induc im-
 peratorem in oratorium. » Ille strato relicto præter
 Basilium pauperum more jacentem nullum reperit,
 regressusque recubuit. Eadem voce rursus audita
 processit circumspiciens, sed neminem videns val-
 vas oculos et stratum repetiit. Protinus ictum
 gladio impexit quidam ad latus ejus, dicens :
 « Egressus introduc quem vides extra januam ja-
 centem : hic est imperator. » Egressus ille festinus
 ac tremens Basilium cum pera et baculo repertum
 intra ecclesiam admisit. Postero vero die ad bal-
 nea deducto, vestes mutandas obtulit, et palani

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁹ Τούρκοι cod. ⁹⁰ ἀπ. ἐνθα καὶ ed. ⁹¹ μέχρι ἑσπέραν ed. ut ὥραν πέμπτην Leo. ⁹² Μακεδόνων ἕτερος? Leo. — Γημοστῶν Leo, Γωμ. ed. ⁹³ αὐτῶν ed. ⁹⁴ Μετὰ τὴν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν Μ. ἀποκατάστασιν ὑπὸ τοῦ ὕι γεγονήσας? Vat. ⁹⁵ νεανίας — βασιλέως ex homoioteleuto om. ed. ⁹⁶ ἐπιότης δὲ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ Leo. ⁹⁷ πρ. τῷ στρ. ᾧ Τζάντζῆς ἐπώνυμον τοῦ δουλεύειν αὐτῷ Vat. — 8 ἐπιλ. Leo. — καὶ μηδεμίαν ὠφέλειαν παρ' αὐτοῦ ἐσχικώς, τὴν πόλιν κατέλαβε καὶ μέχρι Vat. ⁹⁸ καὶ εἰσελθὼν ἔνδον χ. π. ἐπὶ κ. ἦν Sym. ⁹⁹ π. γενόμενος ἑσπέρας ἤδη καταλαβούσης αὐτόν Vat. — ἀπὸ Sym. Leo. ¹⁰⁰ ἐν τῷ προπυλαίῳ τῆς τοῦ ἁ. Δ. ἐκκλησίας ἀν. Vat. — ἀν. ἐν τῷ πεζουλίῳ τοῦ ἁ. Δ. Sym. Leo. ¹⁰¹ ὃς τὸ πρὶν Ἰλλίου [ναὸς] ἐχρημάτισε Sym — οὕτω γὰρ εἰς μοναστηρίου τύπον αὐτὴ μετεσχημάτιστο, ἀλλὰ ἢ κ. ἔ. ἐτύγγανε Vat. — τό om. Leo et ed., τὸ τότε om. Sym. ¹⁰² Ταύτη οὖν τῇ ν. θ. τις φ. τὸν νεωκόρον περιήχησε· Νικόλαος; ἦν ὄνομα τοῦτω Vat. ¹⁰³ φησὶ Vat. ¹⁰⁴ τὸν β. ἐν τῷ εὐκτήριῳ ἔ. Vat. ¹⁰⁵ Ὡς δὲ διάνεστη τοῦ ὕπνου ὁ νεωκόρος καὶ ὁ. ἔ. π. τὸν β. κ. ὡς π. ἐπιστρέψας πάλιν πρὸς ὕπνον ἔτρέπετο. Καὶ δὲ δευτέρα φ. τὰ ἴσα τοῖς πρώτοις παρεκκελεύετο. Ὡς δὲ πάλιν διανασταὶς οὐδένα εὐρεν, εἰς τὴν ἰδίαν κλίνην ὑπέστρεψεν Vat. ¹⁰⁶ ἔπεσε — ἐπιστραφεὶς om. Leo. ex homoioteleuto. ¹⁰⁷ Ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐκ ὁ. ἐγένετο, εἰς δὲ τὸ τρίτον μ. β. ἐπίληξε τὴν πλ. αὐτοῦ. εἰπὼν· οὐ β. ἐ. τοῦ π. κ. Sym. ¹⁰⁸ Ἐπειτα δὲ τις ἁ. ἀνήρ φοβερὸς ῥομφαίαν ἑσταμένος καὶ ταύτην νόξας αὐτὸν κατὰ τῆς πλευρᾶς φησὶν Vat. ¹⁰⁹ Ὁν β. ἔξω τοῦ π. κατὰ κ. ὁ. ἔ. ὁ β. ἐ. αὐτόν Vat. ¹¹⁰ αὐτός Vat. — Ὁ δὲ σ. δικαιοτάτος τὸν β. ἔνδον τῆς ἔ. ἔ. πήραν ἐνεγμένον καὶ βάρβου κατέχοντα Vat.

In ecclesia fraternam societatem cum eo iniiit. Itaque invicem collatati sunt.

Cæterum Nicolaus ille habebat fratrem medicum Theophilitzis obsequio mancipatum. Medicus fratrem inuisurus forte veniens conspexit Basilium, et corporis proceritatem roburque miratus, fratri dixit: « Unde est ille? » Ipse cunctis de illo expositis, secretum observare præcepit. Sedente deinceps cum Theophilitze ad mensam medico, profunda cogitatione abductus Theophilitzes dixit: « Hominem equis curandis idoneum quaero. » Medicus, occasione data, de Basillii robore domino enarravit: « Quia ejusmodi est qualem expetis et quaeris. » Mittens igitur, festinanter abduxit illum, juvenemque agrestem, et magnum ejus caput demiratus Cephalæ nomen imposuit, equosque tradidit curandos. Ut igitur supra dictum est, hanc ob causam obtulit illum Michaeli imperatori.

λεύειν τοὺς ἵππους αὐτοῦ. Ὡς οὖν προεῖρηται, διὰ τῆ βασιλεῖ.

Imperator vero Basilium in regiam inducens, matri suæ velut lætabundus dixit: « Ades dum, vide, mater, qualem masculum in præsentī nactus sum. » Egressa, et eum conspiciatā, retro versa est, filio suo dicens: « Ille est, filii mi, qui genus nostrum deleturus est. » Ille prædictione non suasus, propriæ matri vaticinanti aurem non præbuit, nec morem gessit.

Mortuus est autem sanctus patriarcha Methodius, et Ignatius Michaelis europalætæ filius in ejus locum successit.

III. De Bulgaria et eorum America.

Bulgari autem, factis per Thraciam et Macedoniam excursionibus, provincias illas devastabant. Theodora in adversum præsidia disposuit. Milites porro ad Bulgariae castra positi Bulgaros per globos et cohortes aggressi, per eorum regionem depræda-

τῆ ᾧ ἡμέρα ἀπελθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ λουτρόν, ἔλουσεν αὐτὸν καὶ ἤλλαξε, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποιήσιν, καὶ συνυμφραίνοντες ἐν ἀλλήλοις.

(10) Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος εἶχεν ἀδελφὸν ἱατρὸν, ὃς ἐδούλευε τῷ Θεοφιλίτζῃ. Ἐλθὼν δὲ κατὰ τύχην ὁ ἱατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ: « Πόθεν ἐστίν οὗτος; » Ὁ δὲ ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, καὶ παρήγγειλε φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἱατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτζῃ, καὶ τούτου καθ' ἑαυτὸν ἀναλογιζαμένου καὶ εἰπόντος, ὅτι « Ἦθελον εὖρεῖν ἄνθρωπον ἐπιτήδειον εἰς τοὺς ἐμοὺς ἵππους, (ἀναστὰς;) ὁ ἱατρὸς εἶπεν αὐτῷ

περὶ (τῆς ἀνδρείας) τοῦ Βασίλειου, καὶ ὅτι: « Τοιοῦτός ἐστιν ὅσον ἐπιποθεῖς καὶ ζητεῖς. » Ἀποστειλάς οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος δὲ αὐτὸν ἐπιάγουρον καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν αὐτὸν Κεφαλᾶν, καὶ δέδωκε τούτον δου-

λεῦειν τοὺς ἵππους αὐτοῦ. Ὡς οὖν προεῖρηται, διὰ τῆ βασιλεῖ.

728 (11) Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν αὐτὸν Βασίλειον εἰσαγαγὼν, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ (ὡς χαϊρόμενος): « Δεῦρο, ἴδε, μήτηρ, ὅσον ἀγούρον νῦν ἐπελαβόμητι. » Ἡ δὲ ἐξελοῦσα καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἀπεστεράθη εἰπούσα (τῷ υἱῷ αὐτῆς): « Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὃ μέλλων ἀφανίσαι τὸ γένος ἡμῶν. » Ὁ δὲ οὐδὲ μῶς ἐπέσθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἢ ἤκουσεν αὐτῆ.

(11) Ἐτελεύτησε δὲ ὁ ἐν ἀγίοις πατριάρχῃ; Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ κουροπαλάτου.

Γ' Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἄμπερ.

Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ληϊζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα, ἢ Θεοδώρα ταξείωτας ἐποίησεν, εἰ [καὶ] ἐν τῶν κάστρων ἐπιτιθέμενοι Βουλγάρους ἀποράδην κατ' ὀλίγους κουρσεύοντες, ἐφόνευσαν τούτους καὶ

Variæ lectiones et notæ.

Ἡ τῆ δὲ ἐπαύριον λούσας ἄ. καὶ ἱμάτιον περιβαλὼν, πνευματικὸν ἀδελφὸν ἐποίηστο καὶ δμῶροφον εἶχε καὶ δουλοῖαιτον Vat. ἄλλήλους ed. καὶ ἀδελφοποιήτων ποιήσας συνυμφραίνετο αὐτῷ Sym. Ἦν δὲ τῷ νεωκρόν ἀδελφὸς ἱατρὸς ὃς τῷ Θ. ὑπηρετεῖτο· οὗτος κ. τ. πρὸς αὐτὸν παραγεγόνως καὶ τὸν Β. θεασάμενος καὶ τὸ μ. καὶ τὸ τοῦ ἀνδρός εὐεῖδῃ; ἐκπλαγείς τὸν ἔ. ἄ. ἀνηρώτα τίς ἂν εἶη ὁ τοιοῦτος Vat. καὶ ed. Ὡς δὲ τὸ ἀπόρρητον αὐτῷ ἐξεκάλυψε καὶ τὸ πρᾶγμα ἀνήγγειλεν, ἀπέσκηπτε φ. παρ' ἑαυτῷ τὸ μ. Vat. ἀναγγέλλει cod. πάντα πλὴν τῆς δράσεως Sym. — Ἐπὶ δὲ ἐπὶ τῆς τρ. τοῦ Θ. καθήμενος, ὁ ἱατρὸς ἔσχε συγκαθήμενος, ἔ. αὐτοῦ ὡς ἦθ. Vat. ὅτι οὐ δύναμαι Leo. εἰς τὸ τῶν ἵππων μου ἐπιμελεῖσθαι Vat. ἂν. εἰ τῆς ἄ. οἰμ. Vat. ὡς εἶη αὐτὸς ἀνὴρ περιδέξιος καὶ ὁ ἔ. ἂν εὐθύς ἀπ. μετεκαλέσατο καὶ θ. ἔ. κομῶντα τὴν κ. καὶ ἐπιάγουρον, αὐτὴν δὲ τὴν κ. μ. ἔ. Κ. ἐπινόμεσε καὶ τῶν ἵππων ἄ. τὴν ἐπιμῆλειαν κτεπέστειυσεν· οὕτως τε τῷ βασιλεῖ μ. κατέστη γνώριμος, ὡς προεῖρηται Vat. ἐπιστ. cod. sed § 11 ἄγ. δεδ. αὐτῷ δ. Sym. ἕως ὧδε τὰ π. ἂν. τοῦ B. cod. Ὁ δὲ β. ἐπὶ τούτῳ γαυροῦμένος καὶ καθ' ὑπερβολὴν γαννόμενος, πρὸς τὴν μητέρα τούτον εἰσήγαγε λέγων [μ. μ. ὁ. ἄνδρα εὐκόρησα Vat. πρὸς τὴν μητέρα ἄ. ἔ. ἔ. I. M. ἀνον ὄν νῦν Sym. 11. Ἡ δὲ τούτων i. (ἰδὼν. cod. ed.) εὐθύς ἀπ. πρὸς τὸν βασιλεῖα ἔ. Vat. τῷ ὁ. ἄ. οἰμ. Sym. ἔμὸν Vat. — τὴν γενεάν Sym. Leo. τὴν γ. ἡμ. ἀφανίσειν Vat. — Ὁ δὲ, λῆρον τοὺς λόγους τῆς μητρὸς ἠγγασάμενος, οὐκ ἀπέμψατο τὸν Βασίλειον Vat. αὐτῆς Leo Sym. Τῷ ἰα' ἔτει Sym. 12. 848. ἰ. ἀντ. ἄ. ὁ M. κ. ὡς Vat. π. τῶν B. καὶ τοῦ A. Pat. 1706. 852. ποιούμενον Vat. τε Vat. τοὺς τοιοῦτους τόπους λ. Vat. ταξείωτας Vat. ταξείωτα cod. προ ταξάτιωτα ed. Leo Sym. (praesidium) vel ταξείδιον (expeditio) cf. § 26, 29 — καταστήσασα ἐν τοῖς κάστροις τὰς τοιαύτας ἐπιδρομὰς ἀνεχαίτισε· σπ. γὰρ τούτους καταλαμβάνοντες ἀνήρου καὶ κατεψ. ὡ. φορηθέντας; τ. B. μηδμοῦ τοῖμῃν τῆς οἰκείας χιόρης ἐξέρχονται Vat.

ἡχμαλώτιζον, ὥστε ὑποσταλῆναι * τοὺς Βουλγάρους * ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρῃ.

* (12) Βάρδας ἴδὲ ὁ Καῖσαρ ἐφιλιώθη Δαμιανῷ πατρικίῳ καὶ παρακοιμωμένῳ. Ὁ δὲ τὸν βασιλέα κρατήσας ἐπεισε τοῦ εἰσαγαγεῖν * τὸν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει, ὃς διὰ δώρων τοὺς 729 [τοῦ] * βασιλέως οἰκίους διαδεξάμενος (ἅμα τῷ παρακοιμωμένῳ) ὤρισθη πρόβριχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ * Θεοφάνην πρωτοσπαθάριον (ὡς ἠνδρειωμένον ¹¹) τὸν (ἐπιλεγόμενον) Φάργανον ¹², βουλῆν ¹³ ποιοῦσι μετὰ Δαμιανοῦ τοῦ ἀνελεῖν ¹⁴ Θεόκτιστον τὸν οὕτω συνήθως ἐπὶ τοῦ κανικλείου λεγόμενον. Πεισθεὶς ¹⁵ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ [τοῦ] Δαμιανῷ ἐπὶ τούτῳ, συνήνεσε καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο· ἔλεγε γὰρ ὁ Βάρδας ¹⁶ Δαμιανῷ, ὅτι « Ἔως ἐστὶ (184*) Θεόκτιστος μετὰ τῆς Αὐγουστής, οὐκ ἄρξει ¹⁷ οὐδὲ ἐξουσιάζει κατὰ ὁ βασιλεὺς. » Ὁ δὲ Θεόκτιστος ¹⁸ ἀπαλθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀρσοβίνδου, ὡς ἴθως ἦν αὐτῷ, εἶτα ἐλθὼν εἰς τὰ ἀσηκρητεῖα κρατεῖν τὰς ἀναφορὰς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν. Καὶ περιβλεψάμενος εἶδε Βάρδαν καθεζόμενον ἐμπρακτον, καὶ παραχθὲς σφοδρῶς ἔφη, ὅτι « Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Αὐγουσταν, πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. » Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὠρολόγιον, προὔπηνησεν αὐτῷ Μιχαὴλ ἅμα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ εἴσταν ¹⁹ εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ' ἐκελεύσθη ²⁰ μετ' ὀργῆς ἀνοῖξαι τὰς ἀναφορὰς καὶ ἀναγνῶναι (ἐμπροσθεν αὐτοῦ ²¹)· ἄκοντα δὲ τοῦτο ποιήσαντα ἀντίστρεψαν ²² αὐτὸν εἰς τοῦπίσω ἐξελεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρῦσεν καὶ ²³ ἄλοφύρομενος ἐξῆλθε· συνήνησε δὲ αὐτῷ Βάρδας εἰς τὸ ²⁴ Λαυσιακόν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρησιν κατεῖν αὐτόν καὶ τὴν τριῆρας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ 730 ὄρουγγάριος τῆς βίγλης ²⁵ ὁ Μανιάκης ²⁶, ἀναστάς ἀνέλεγε τῷ ²⁷ Βάρδᾳ μὴ τύπτειν τὸν λογοθέτην. Οἱ ²⁸ δὲ σφάζουσιν αὐτόν καὶ μεληθὼν κατακόπτουσιν εἰς τὰ ²⁹ Σκύθη, θηρῶν ὠμότητι καὶ ἀγριότητι ἐνδειξάμενοι ³⁰.

** (13) Τοῦτο μαθοῦσα (παρὰ τοῦ Παπιοῦ) Θεοδώρα (ἐξελεῖσθαι), κατὰ τοῦ Μιχαὴλ (ὡς εἰκός) ἤγανά·

A bantur : et his occisis, aliis in captivitatem abductis, Bulgaros et eorum regionem reddidere subiectam.

Bardas autem Cæsar Damiano patricio et accubitori amicitia junctus est. Ille imperatoris compos factus, ut Bardas in urbem induceretur suasit : qui muneribus imperatoris domesticos sibi concilians una cum accubitore in palatium ingredi jussus est. Theophane porro protospathario velut generoso (dicebatur is Phalganus) sibi ascito , Damiano quoque vocato, consilium ineunt de Theoctisto Caniciei præposito interficiendo. Imperator a Damiano suusus consensum dedit, et ut hoc fieret approbavit. Dicebat enim Bardas Damiano : « *Quandiu cum Augusta stat Theoctistus, nec imperium nec potestatem obtinebit unquam imperator.* » Theoctistus autem in Arabindî balneis lotus, prout solebat, deinde in secretum se recipiens, relationum libellos manibus tenens Lauziacum ingressus est, et hinc inde circumspiciens, Bardam sedentem et sumptuose vestitum vidit ; vehementerque turbatus dixit : « *Ingressus ad Augustam rursus hominem ejiciam et deturbabo.* » Ei vero ad horologium progresso, Michael enim Damiano venit obviam, nec ad Theodoram ingredi permisit : sed libellos aperire et coram legere cum furore imperavit. Id vero exsequentem domum regredi, et retro abire præcepit. Ille amare flens et ejulans discessit ad Lauziacum. Porro Bardas occurrit, colaphisque ad genas incessere, et capillos ejus vellere. Eo conspecto drungarius excubiarius Maniaces Bardæ assistebat, et ne logothetam percuteret in adversum monebat. Il autem Theoctistum, ad Scythas occisum membratim minutimque dividunt, ferarum crudelitatem et immanitatem æmulati.

Quod cum a Papia didicisset Theodora, progressa adversus Michaellem et alios cædis participes, prout

Varie lectiones et notæ.

* Βουλγαρίας ἐκ. Leo. * ὑποταγῆναι Leo. * 854. ἴδὲ ὁ καῖσαρ Βάρδας τὸν λογοθέτην Θεόκτιστον μεληθὼν κατέκοψεν Vat. — συνεφ. Leo Sym. 13 τῷ γ' ἔπει, τὸν πατρικίον Δαμιανὸν καὶ παρακοιμωμένον διεξωσάμενος φίλος αὐτῷ ἐγεγόνει. Ὁ δὲ τὸν β. δυσωπηθεὶς ἐκ. τὸν B. ἐν τῇ π. ε. εἰσελθὼν δὲ τ. ὁ τοῦ τῷ βασιλεῖ δούροις ὑποπονησάμενος Vat. * εἰσελθεῖν Leo., Sym. qui adjungit καὶ εἰς τὸ παλάτιον ἐρχεσθαι pro δ: — πάλ. * τοῦ om. cod. ed. ἀ. τῷ π. om. Vat. ¹¹ τὸν θ. πρωτοστράτιον ed. τὸν πρωτοστ. θ. Sym. Vat. — ὡς ἡ. et ἐκ. om. Vat. sed ¹² ἀνδρείωτατον ὄντα Vat. ¹³ Φάργανον Vat. et Leo, Φαλγάνην Sym. καὶ ἄλλους τινὰς ἀποκτείνειν, κ. τ. λ. ¹⁴ αὐτῶν Leo om. Vat. — β. βουλευσεται (βουλευσεται) Vat. — Δαμιανόν Leo (sic). ¹⁵ τὸν λογοθέτην, om. τὸν — λεγόμενον Vat. vel τὸν κανικλῆν L.ο, qui canistri (nostrati-lis portiofolii) claves gerit. ¹⁶ Πείθουσι δὲ καὶ τὴν βασιλέα ἐπὶ τ. συναινέσαι· ὑπέκρινον γὰρ αὐτόν, ὅτι Vat. — τοῦ om. cod. ¹⁷ τῷ Leo. ¹⁸ ἄρξει π. ὁ κατεξουσιάζει τῆς βασιλείας Vat. ¹⁹ Τοῦ δὲ Θεοκτίστο, κατὰ τὸ εἰωθὸς· ἐν τῷ λ. τὸν Ἀ. λουσαμένου καὶ ὑποστρέψαντος· καὶ εἰς τὸ Α. διὰ τῶν ἀσηκρητεῖων μετὰ τῶν ἀναφορῶν εἰσεληλυθὸς καὶ τὸν B. θεασσάμενον ἐν τῇ προελθεῖν καθήμενον καὶ διαταραχθέντος σφ. καὶ εἰπόντος, ὅτι « Ἐγὼ τοῦτον ἐνθεν ἐκβάλω ὡς τὴν Ἀ. εἰσεληλυθὸς. » Ἐπει δὲ ἐν τῷ ὠρολόγιῳ ἐγένετο, ὅπ. ἀ. Vat. ²⁰ εἴσταν Vat. Leo. — π. τὴν θ. ε. Vat. ²¹ ἐκέλευσε Vat. — τὰς ἀν. ἀναπτύξαι Vat. ²² ε. αὐτῶν Leo, om. Vat. — καὶ τ. καὶ ἀ. πεποιηκῆτα εἰς τ. ἀ. ὁ δὲ Vat. ²³ ἀντίστρεψ. cod. ἀντίστρεψεν Leo, Vat. ²⁴ B. κατὰ τὸ Leo. ²⁵ κόρης cod. ²⁶ καὶ λογοθέτης Vat. ²⁷ τῷ B. ἀ. ὡς μὴ τὸν λ. τ. Vat. ²⁸ Ὁ δὲ Βάρδας ἀπακρίθη ὡς τῆς κελύσει (ἀποκριθεὶς κ. Leo.) τοῦ βασιλέως τοῦτο ποιεῖν· ἀνεφάνη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ βουλῇ (τοῦ Leo.) Δαμιανῷ· καὶ τοῦτον ὁ Βάρδας ἰδὼν (l. B. Leo.) ἔμα (τῷ Leo.) Θεοφάνη τῷ Φαλγάνῳ, ἄραντες τὸν λογοθέτην σφ. Vat. et Leo. ²⁹ τὰ Σκύθη cod. τὰ Σκύθη Leo, τὸ Σκύθη ed. τὸ Σκυθῶν Scytharum more? τὰ Σκύθη Vat. Cont. et Ces. 157, 17. ³⁰ Ἐνετύθεν (ἡσπίν) εἰπεῖν τῷ Βάρδᾳ τὴν Μανουὴλ συλλαβίνοντα· « Ἐπάθη γυμνώσας, Βάρδα, [ἐν] τοῖς ἀνακτορ [ί]οις, αὐτῶν γυμνώσας εἰς τομήν τῷ σαρκίῳ, » Vat. et Cod. 158, 2-6. ³¹ T. μ. θ. ἡγ. κ. τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄ. Σκυθ.

animum erat, indignata est: et imperatore modis omnibus placare moliente, nullum ipsa solamen admisit, neque iram relaxavit, aut leniit dolorem: ex quo imperator in alium mutatus, ut priorem animum et consilium ita corporis habitum, factaque nova induit: ut tot modis eam contristare contenderet, quot rationibus eam colere prius simularat: ac sorores quidem suas Theclam, Anastasiam et Annam ad Cariani aedes deductas, palatio eiecit, Pulcheriam velut matri dilectam in Gastriorum monasterium delegavit, paulo post vero eunctas in unum collectas, in eodem Gastriorum monasterio in monachas detondit.

δὲ ὡς ἡγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ³⁹ πάσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν ἀπέκρινε, (περιβαλὼν αὐτάς τὸ μοναδικὸν⁴⁰ σχῆμα).

A senatu deinde faustis acclamationibus exceptus, imperium nullo consorte solus gessit, et Bardam magistrum scholarumque domesticum instituit. Cum matre vero nondum reconciliata ob ea quibus ipsam contristaverat post injustam caedem Theocisti, inimicitiae intercesserunt perpetuae. Ipse aula ejectam in monasterium cui Gastria nomen, demisit. Ipsa animi moerore extra se facta et dementata, propositum matre indignum induit: et adversus Bardam cum pluribus consilium iniiit, cujus participes alios fecit, ac imperatoris prostratorem: ut nimirum Bardam e pomario Cosmedii redcutem interimerent. Consilium, antequam perficeretur opere in lucem detectum, in caput eorum qui facinus fuerant meditati, periculum transtulit. In suspicionem siquidem venientes et comprehensi, ad circi metam capitibus truncati sunt. Imperator vero demortui vice Basilium prostratorem instituit, Bardamque pariter avunculum europalatem.

Tunc temporis pulvis e caelo decidit, et in tecto-

Α κτησε καὶ ³⁹ τῶν λοιπῶν, οἱ τὸν φόνον κατεργάσαντο ⁴¹· καὶ τοῦ ⁴² βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανωμένου τὴν μητέρα ἐξελειώσασθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, (μήτε ⁴³ τὴν ὀργὴν ὑφιεμένη μήτε παραμυθουμένη τισὶν, ἀλλ' ὡσπερ ⁴⁴ κλύδων θαλάσσιος, νοουθετουμένη, ⁴⁵ πρηγορεῖτό τε ⁴⁶ καὶ κατεπίθετο ⁴⁷)· ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὡσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσοῦτοις τρόποις ⁴⁸ λυπεῖν αὐτὴν κατεπίγετο ὅσοις πρὸ τούτου ⁴⁹ θεραπεύειν ἐσηματίζετο· καὶ (δὴ ⁵⁰) τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ, Θέκλαν ⁵¹, Ἀναστασίαν, καὶ Ἄναν ἐξώθει ⁵² τοῦ παλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καριανοῦ ⁵³, Πουλχερίαν τῶν Γαστριῶν· εἰθ' οὕτως μετ' ⁵⁴ ὀλίγον ἐνώσας αὐτάς τὸ μοναδικὸν ⁵⁵ σχῆμα).

731 (14) Ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου (πάσης ⁵⁶) ἐψημισθεὶς μόνος αὐτοκράτορ, καὶ προβάλλεται Βάρδαν μάλιστα καὶ δομῆστικον τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλαττομένης ⁵⁷ δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δι' ἃ ἐλύπει αὐτὴν καὶ τὴν ἀδικον σφαγὴν Θεοκτίστου ⁵⁸, ἔχθρα ὑπῆρχεν ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἁπονοδος. Ὁ δὲ, καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταγαγὼν, εἰς τὸ μοναστήριον τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν ἀποστέλλει ⁵⁹. Ἦτις, ἀθυμία μετεωρισθεῖσα τὸν νοῦν καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἀφαιρεθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀναξίαν ἑαυτῆς ⁶⁰ συσκευάζει· βουλὴν κατὰ Βάρδα βουλευομένη σὺν πολλοῖς ⁶¹ καὶ ἄλλοις, σχοῦσα κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν πρωτοστράτορα ⁶², ὅπως, ὑποστρέφοντος Βάρδα ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμιδίου, ἀναίρησιν αὐτόν· ὧν ἡ μελέτη πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα ⁶³ κατ' ⁶⁴ ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξενηνοχεν ⁶⁵. (φωραθέντες γὰρ καὶ) κατπεσθέντες, ἐν τῇ Σφενδόνη τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν. Καὶ προβάλλεται ⁶⁶ τὸν Βασίλειον Μιχαὴλ ἀντὶ τοῦ τελευτήσαντος πρωτοστράτορα ⁶⁷, ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ κουροπαλάτην.

732 ⁶⁸ (15) ⁶⁹ Ἐπεσε ⁷⁰ τότε κόνις ἐκ τοῦ οὐρα-

Variae lectiones et notae.

³⁹ M. καὶ τῶν ἄλλων, οἱ τὸν φόνον κατεπράξαντο, ἡγαπάνκτητε Vat. ⁴¹ καὶ κατεβῆτο (καταβωμένη αὐτῶν Sym) ἀλλὰ (καὶ Sym.) φωνῇ βριαρᾷ καταπτοηθεῖσα θρηνωδῶς θαλαμύεται· τῶν ἀπὸ στρατηγῶν γὰρ τις ἐκ Μελλισιωνῶν κατάγων τὸ γένος, καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτῇ (γ. ἀ. ἀπ. Sym.) παλινδρομεῖν οἴκαδε, τὴν τοιαύτην ἡμέραν κοουόντων ὀποκαλῶν Vat. Sym. ⁴² τοῦ δὲ β. πᾶσι τρόποις μ. τὴν παρηγορίαν, ἀ. τῆς ὀργῆς οὐκ ἐνεδίδου Vat. ⁴³ μήτε — κατεπίθετο om. Sym. ⁴⁴ ὡσπερ — κατεπίθετο. Hæc omnino absona sunt et ideo in versione Latina omitimus. Ed. Vat. — ὡσπερ — ἐνέργειαν om. Vat. ⁴⁵ προσώποις Sym. ⁴⁶ πρὸ τοῦ cod. ed. ⁴⁷ δὴ om. Sym. ⁴⁸ τε καὶ Vat. ⁴⁹ μεδίτῃ Sym. τοῦ π. καταβιάζει καὶ εἰς τὰ K. ἀποκαθιστᾷ Vat. ⁵⁰ Καριν. cod. cum nota emendationis. ⁵¹ ἐν τῇ μ. τῶν Γ. ἀπ. Vat. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ⁵² μετ' ὁ. δὲ π. ἐν τῇ τοιαύτῃ ἔ. μ. Vat. εἶτα μετ' ὁ. καὶ π. ἐ. ἐν τῇ μ. τῶν Γ. Sym. ⁵³ τὸ μ. σ. τ. π. Vat. om. Sym. ⁵⁴ π. om. Vat. et ed. sed est in Leone et Sym. ὑπὸ τῆς σ. π. ἀναγορεύεται καὶ αὐτ. — μονοκράτωρ. ἔ. πρ. Vat. ⁵⁵ καταλλ. δὲ αὐτῷ τῆς μ. διὰ τὴν ἀδ. Vat. ⁵⁶ Θ. καὶ δι' ἃ ἐλ. ἀ. τοῦ π. τ. κατήγαγε καὶ εἰς τὸ μ. τὰ Γ. ἀπέστειλε. Μέλλουσα δὲ τοῦ παλατίου ἐξίεναι, προσκαλεσαμένη τὴν συγκλήτον καὶ τὴν ἐν τῷ ταμίῳ χρῆμα κατεμπίνασα, τὸ τοῦτο ποσὸν διωρίζετο χιλίων κεντηναρίων πρὸς τοῖς ἐνεθήκοντα διὰ χαράγματος χρυσοῦ, ὡσαύτως καὶ ἀργυρίου ὡσαύτως κεντηναρίων τριῶν, ὧν τὸ μὲν κατὰ διαθήκας παρήκεν ὁ ταύτης ἀνὴρ, τὸ δὲ κατὰ προσθήκην αὐτῆ συνέλεξε Vat. cf. Sym. 14. ⁵⁷ Περὶ τῆς βασιλείου Θεοδώρου καὶ τῆς γενομένης ἐπιβουλῆς τῷ Βάρδῃ καὶ ὅπως οἱ ταῦτα μελετήσαντες τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν. Περιορισθεῖσα δὲ ἐν τῇ μονῇ καὶ ἀθ. συσχεθεῖσα ὡς ὑπὸ ἔ. καὶ τὸ φ. Vat. ⁵⁸ ἀναξίαν ἑαυτὴν Leo, ἀναξίαν ἑαυτῆς Sym. ἀνάξιον ἑαυτῆ Vat. — κατὰ B. σ. β. Vat. κατασχ. β. x. B. ed. — βουλομένη Leo, ἐλομ. x. Sym. x. ἔ. ⁵⁹ πολλῶν καὶ ἃ. Leo. π. ἃ. Vat. καὶ τὸν τοῦ β. πρ. Vat. ⁶⁰ δὲ ἢ ἢν προλογίσει τούτον ἐκ τοῦ πρ. ἃ. τοῦ K. ὑποστρέφοντα Vat. — ὑποστρέφοντα ed. Leo, sed ὑποστρέφοντος τοῦ Sym. ⁶¹ φωραθ. Vat. ⁶² αὐτῶν Vat. ⁶³ ἐξήνεγκε Vat. — Φ. γὰρ καὶ om. Vat. ⁶⁴ Πρ. δὲ τὸν B. ὁ M. Vat. ⁶⁵ πρωτοστράτορ cod. πρωτοστράτορος Vat. Sym. — τὸν δὲ θ. ἀ. B. x. Vat. ⁶⁶ 857. ⁶⁷ Περὶ τῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦσης κόνιως αἵματι προσοικουίας Vat. τῷ β' αὐτοῦ ἔπει Sym. ⁶⁸ δι' Vat. — κατ. om. Vat. x. ἐπὶ τ. x. om. Sym.

νοῦ (κατενεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους) αἱματώδης⁴¹ ἅρμα
πλήρης (184^b) καὶ πολλοὶ εὗρισκον λίθους⁴² (ἐν
ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις) ἐρυθροὺς ὡς αἷμα.

⁴³ Προβάλλεται ⁴⁴ δὲ Μιχαὴλ Ἀντίγονον, τὸν υἱὸν
Βάρδα, δομέστικον τῶν σχολῶν, τὸν ⁴⁵ δὲ ἕτερον υἱὸν
αὐτοῦ, δοῦς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ ἐλοιδορεῖτο ⁴⁶, προ-
βάλλεται μονοστράτηγον ⁴⁷ εἰς τὰ δυτικὰ θέματα ⁴⁸.
Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἐκείσε, μετ' ὀλίγον ⁴⁹ τῇ
δ' τῆς Διακαινησίμου προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδα τὸν
θεῖον αὐτοῦ Καίσαρα (δ; ἐπὶ ἄρματος πορευθεὶς
ἔδωκεν ὑπατίαν τῇ μέσῃ).

(16) Ἐξῆλθε δὲ ⁵⁰ ὁ Ἄμερ καὶ κατέβη μετ' αὐτὸν Σι-
νώπης, ληϊσάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ
ὕπεστρεψε μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ
στρατοῦ ⁵¹. Ἐκστρατεύσας δὲ ⁵² Μιχαὴλ ἄμα Βάρδα
Καίσαρι, κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ ἄρχοντος
Βουλγαρίας διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ ⁵³
τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῷ τήκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγα-
ροι ⁵⁴ τοῦτο μαθόντες ὡς ἤχῳ βροντῆς ὑπεκλίθησαν,
καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης περὶ **733** τῆς
νίκης ἀπέγνωσαν (καὶ Χριστιανοὶ ⁵⁵ γενέσθαι καὶ
ὀποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ ⁵⁶ καὶ Ῥωμαίοις ἡτή-
σαντο) ⁵⁷. Ὁ δὲ ⁵⁸ βασιλεὺς τὸν μὲν ἄρχοντα αὐτῶν
βαπτίσας ⁵⁹ καὶ δεξάμενος ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ
ὄνομα· τοὺς ⁶⁰ δὲ μεγιστᾶνας αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει
ἀγαγὼν ⁶¹ ἐβάπτισεν αὐτοὺς, ἕκτοτε γενομένης εἰρή-
νης βαθείας ⁶².

rum tegulas sanguineo colore infectus dilapsus
est. Plures in viis et hortis lapides sanguinis instar
tubros repererunt.

Michael autem Antigonom Bardæ filium creat
scholarum domesticum : alteri vero filio locata
conjugem, in quam convicia nonnunquam mittebat,
supremi ducis in occidentalia themata dignitatem
confert : qui etiam ibi vitam finit. Modico post,
feria Paschatis quarta, Michael Bardam avunculium
promovet Cæsarem : qui curru per mediam urbem
vectus, munera sparsit in populum.

Egressus autem Saracenorum ameras Sinopem
usque descendit, Romanaque omni regione vastata
reversus est. Romano exercitu enim frustra perse-
quente. Michael vero una cum Barda Cæsare ad-
versus Michaelem Bulgariae principem instructum
exercitum terra marique movet, quod Bulgaro-
rum gentem fame deficere didicisset. Bulgari quasi
tonitruī sonitu percussi soluti sunt animis, et ante
certamen conflictumque omnem de victoria despe-
rantes, Christianos se futuros, et Imperatori Ro-
manisque obsequentes promiserunt. Imperator
principem eorum aqua tinctum sacra suscipiens,
propriū ei nomen indidit, et proceres ejus om-
nes in urbem inductos baptismate lustrari curavit,
exinde pace profunda composita.

Variae lectiones et notæ.

⁴¹ Αἷματι προσοικουῖα Vat. — π. δὲ Vat. ⁴² λίθων — ἐρυθροῖς Leo. — ἐν τ. ὁ καὶ τοῖς κ. Vat.
om. Sym. ὡς ἄ. ἔ. Vat. ⁴³ 858. ⁴⁴ Τῷ γ' αὐτοῦ ἔτι Sym. 25. — τὸν ὁ. B. Ἄ. Vat. ⁴⁵ τῷ δὲ ἐτέρῳ
υἱῷ ἄ. γ. δ. Vat. ⁴⁶ Βάρδας Vat. sed nec Sym. nec Leo. ⁴⁷ τοῦτον Vat. — τῶν δυτικῶν Sym. eil.
ἐν τοῖς δυτικοῖς Vat. — Καὶ om. Leo. — ἐλοιδορεῖτ. cod. ⁴⁸ προβάλλεται Vat. — δ; καὶ τελευτήσας
ἔ... τῆς δ. τὸν θ. ἄ. B. ὁ M. πρ. K. Vat. Συντόμως δὲ ἄ. τ. τῇ δ' τῶν διακαινησίμων πρ. M. l.
τὸν ἄ. θ. K. Sym. E. δὲ ἄ. τ. τῇ δὲ (δ') τοῦ διακαινησίμου πρ. M. B. π. τὸν ἄ. K. ed. Tel. ἄ. ἔ.
μετ' ὁ. δὲ τῇ τετάρτῃ, κ. τ. λ. Leo ut cod. ⁴⁹ δὲ cod. e iō repetitum — δ; — μέση om. Sym. — ἐπο-
χθεῖς Vat. Leo. — Ὁ δὲ Ἄ. ἐξελθὼν μ. Σ. κ. ἅπαντα τὰ ἐν ποσὶ λ. καὶ ὑπ. πρὶν τὸ Ῥωμαϊκὸν καταλάβῃ
στράτευμα Vat. Τοῦτ' αὐτὸν ἔπει (γ') ἔ. Ἄ. μ. Σ. καὶ λ. π. τὰ Ῥ. ὑπ. ἀβλαβῆς Sym. 24. ⁵⁰ καὶ Leo.
⁵¹ 859. ⁵² Ὁ δὲ M. ἄμα τῷ K. B. μετὰ (κατὰ) τοῦ ἄ. Βουλγάρων M. ἐξστρατεύσε διὰ τε γῆς καὶ θ.
Vat. τῷ δ' αὐτοῦ ἔπει ἐκστρατεύει M. ἄμα K. διὰ τε γῆς θ. κ. Γόβορι ἄρχοντι (ἄρχοντος?) Βουλγάρων
Sym. 25. ⁵³ λ. τ. τῶν B. ἔ. ἀναμ. Vat. τ. μ. οἱ B. ἄμα καὶ λ. τῆκόμενοι Sym. ⁵⁴ τὴν τοιαύτην ἔφοδον
ἐκμ φόβῳ πολλῷ συνεσχέθησαν Vat. sed ὡς ἤχῳ βρ. ὑπ. Sym. Leo. ὡς ἤχῳ βρ. ὑπ. cod. ed. ⁵⁵ καὶ χρ.
— ἡτήσαντο om. Sym. ⁵⁶ τῷ β. καὶ om. Vat. ⁵⁷ ὅδε βαπτίζονται Βούλγαροι cod. in margine cum
rubrica. ⁵⁸ Ὁ δὲ Μιχαὴλ ed. ⁵⁹ ἐκ τοῦ ἁγίου αὐτὸν ἀναβεξ. βαπτίσματος τὸ ἐστούτ' αὐτῷ ἐπιτίθειαι δ.
Vat. δ. ἐπ. αὐτὸν τὸ ἄ. δ. ed. ὁ. δὲ β. τοῦτους ἐν τῇ πόλει ἀγ. ἐβ. πάντα; καὶ τὸν ἄ. ἄ. M. ἐπωνόμασε
Sym. ⁶⁰ οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τ. μ. Vat. ⁶¹ εἰσαγαγὼν Leo Vat. — ἐβ. πάντα; Leo. Sym. ἐβ. Vat. — καὶ
εἰρήνην βαθείαν πεποίηκε Vat. om. Sym. ⁶² τῶν δὲ δυσσεσθῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπηρεαζόντων Ῥωμαίους,
ἐξηγουμένου αὐτῶν κατὰ Μελιτηνῆν τοῦ Ἄμερ εἰς τὰ Σαμόσατα τὴν πόλιν Ἰσραηλιτικὰ πολεμικῶς
προβιδάξεται ὁ βασιλεὺς, καθ' ἣν προσέδρευσε ἐπὶ ἡμέραις γ'· ἐξαίφνης τὰς πύλας οἱ Ἄγαρνοὶ τῆς
πόλεως ἀνοίξαντες εἰς τροπὴν τὸν ἀνακτὰ διεικρούσαντο καὶ τοσοῦτον ἀπήλασαν ὡς καὶ τὰς σκηνὰς αὐτοῦ
καὶ πᾶν ἄλλο τε (ἄλλο τι) τῶν πρὸς χρεῖαν ἰσπετερίσασθαι (a. 858 cf. Cont. 25, Ced. 161, 19-18. Εἶτα
χρόνου (χρόνους) δύο παριπέυσαντες Ἄμερ καὶ ὁ βασιλεὺς κατ' ἀλλήλων ἐκστρατεύουσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς
καταλαβὼν χώρον, ὑπέπυνον Δάξυμον (Δαξυμῶν Gen. 92, 1) ἐκείσε σκηνοῦται. Ὁ δὲ Ἄμερ παρεκβατικώ-
τους (παρεκβατικώτερον Gen.) διελθὼν — πρὸς τὴν Ζέλισσαν, ἀπῆει πρὸς τὸ Χωνάριον· ἐν ᾧ πολέμου
συγκροτηθέντος, τροποῦται ὁ βασιλεὺς καὶ (πρὸς φυγαῖν ἀναγκάζεται ἀπίδειν Cel. 163, 2)· καὶ εἰς παν-
τελῆ ἀπορίαν ἐλθὼν, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ Μανουὴλ· Ἐγὼ μὲν φοινικίζοντα πέδιλα καὶ τὴν βασιλικὴν πανο-
πλίαν ἀπαμφίσησθαι, ὡ δὲσποτα· ἐγὼ δὲ λογάδας ἀνδρῶν φ'· συλλέξας (ἐν Gen.) μέρος· ῥαδίως διελυσσό-
μεθα· οὐ γαγονότος καὶ τό· ἔσταυρος (Σωτήρος Gen.) νενίκηκε· τοῦ Μανουὴλ κεκραγός, ἀνδρείως
διέκοψε καὶ ἐξέθερσεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς διελθὼν κατασχεθεὶς ὑπεστράφη. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸν βασιλέα μὴ
ἐκθεσθῆκότα πυθόμενος εἰς ἕτερον μέρος καὶ αὐτὸς αὐθὶς διασχίσας εἰσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα, ἔτι δὲ διὰ τὸ
τὸν τόπον ὑδάτων καὶ νομῆς σπανίζειν ὑπεχώρησεν ὁ Ἄμερ εἰς λιβάδιον, ὅπερ Δώρα κατονομάζεται.
Ἐντεῦθεν ἀείων ἐχόμενος ὁ βασιλεὺς τὰς τῶν ἐχθρῶν μειφόνους χεῖρας διέδρασε Vat. Cont. 24 Ced.
102, 19-163, 5, Gen. 91, 7 95, 22; sed in Sym. ed nihil; videntur huc esse translata Theophili e vita — 7. Τοῦ
δὲ Ἄμερ πάλιν κατὰ Ῥ. ἐξελθόντος Vat. τῷ ε' ἔπει τοῦ Ἄ. π. ἐπὶ Ῥωμανίαν ἔ. Sym. τὸν Ἄ. π. ἔ. κ. Ῥ.
P. Leo. — συν. Π. καὶ Ν. εἰ; τὸν Ἄ. Sym. — 8. Π. παρὰ τοῦ βασιλέως προχειρίζεται ἡγεῖσθαι τοῦ
τάγματος τῶν σχολῶν, δς εὐθύςδρομῆσας πρὸς τὸν πολέμιον Ἄμερ ὀλίγοις ἐπιλέκτοις· καὶ οὐ πύθεται
τοσοῦτ' ἡμετωμένους (μεστούμενος Gen.) φυγὰς τις τῶν Ῥωμαίων ἄπειαι πρὸς τὸν Ἄμερ καὶ φησι·
Ἐγνωστὸν ἔστω σοι, ὦ Ἄμερ, ὅτι Πατρωνᾶ; ἐκείνος ὁ πρὸς γένους τοῦ βασιλέως τὸ ἀιδέσιμον ἔχων,

Ameras in Romaniam movit : eidemque orientalis militiae magister Petronas et Nazarus Buccariorum dux, structis per viam insidiis ad Lalacaonem redeunti occurrunt : consertisque manibus ameram in fugam vertunt, et salutem pedibus quaerere cogunt. Comitum nonnullus fugientem insequitur, et caput ejus amputatum tollens, ad Petronam militiae magistrum detulit. Regressi igitur duces cum victoriae titulis de ipsis in circo triumpharunt : et ex tunc magna tranquillitas facta est per Orientem, propter ameræ interitum.

Et aliorum quidem labores et adversus bostes egregia facinora . . . imperator pro sua in Basilium impensiori benevolentia parvi faciebat, et eum solum, a quo commoda reciperet obsequia, reputabat.

IV. De Magistro Paupere.

Michael equorum stabulum marmoribus adornatum et aquarum copia irriguum instruxit, effecitque visu jucundissimum. Eo perfecto, Petrus quidam, quem Magistrum Pauperem vocabant, vir sagax et diceriis assuetus, in urbe morabatur. Michael eidem ad se advocato instructæ domus ineptum ornatum demonstrabat, ab eo laudem recipere cupiens, ac perpetuam nominis memoriam ex hujusmodi operis structura reportaturum se jactans. Ille imperatori ait : « Justinianus Magnus ecclesiam auro, argento marmoribusque pretiosissimis decoratam condidit, ejusque memoria castincta est : tu vero, imperator, stercorei loco destinato equorumque domicilio constructo, celebrem posteritati te futurum asseris ? » Ille laudibus quas ex ejus ore venabatur frustratus, accensus ira, verberatum et per vim tractum Pauperem Magistrum conspectu expulit.

Rumore vero per urbem sparsa Bardam Cæsarem cum nuru propria corruptam tenere consuetudinem, eodemque ad patriarcham delato, Ignatius,

Variae lectiones et notæ.

ἐπιήχησε περιθέσθαι σοι πόλεμον, παρ' ἧ συνήροισται πᾶς ὁ τῶν θεμάτων στρατὸς κατὰ σοῦ μάχη πραγματευόμενος. Ὡς ὁ Ἄμερ σὺν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς βουλὴν κινεῖται τὸ τί ὄραν αὐτοῦς. Οἱ δὲ ἔπρασαν ὑποστρέφειν αὐτοῦς εἰς τὰ ἴδια, ὡς τῆς προτέρας νίκης ἱκανῆς ὄψεως αὐτοῦς. Ὡς μὴ πεισθεῖς... Πετρῶνᾶ καὶ... ὁ Ἄμερ μαχαίρᾳ πεποινη[λάττη], τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μόνου σὺν ἑκατοντάδι ἀνδρῶν διαπραγμασμένων [τὸν Ἄλυν ποταμὸν... καὶ φεύγοντες (φεύγοντος)], ὃν κατὰ συνάντησιν ἐν τῷ τῶν Χαρσιανῶν θέματι ὁ Μαχαίρᾳ οὕτω καλούμενος [καθεστῶς] κατέσχε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ Vat. diversa a Coni. 25 et Ced. 165,6-165,7, sed = Gen. 95,6-97,5. Ὡς ἐρέπεται ὁ Sym. — χρησάμενος Leo. Ὡς δὲ σι. ἐν τῇ πόλει εἰτεληλυθὸς [μετὰ] ἐπιπικίου ἐ. ἐν τῷ ἰ. Vat. Ὡς γ. ἔχεται τῆς ἀνατολῆς Vat. ἔγ. εἰρήνη ἐν τῇ ἀ. ed. — διὰ — σφαγῆν om. Sym. Ὡς δὲ τινες [λέγουσι] ὅτι καὶ Βάρδας σὺν τῷ θιασμίῳ τοὺς ἐχθροὺς [τραπωσάμενος] τὴν τοῦ Καίσαρος κληροῦται ἀνάρρησιν ἐν ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα (858?), ᾧ τιν ἡ φιλοσοφία περιλοτίζητο· συναθροῖζει γὰρ σοφοὺς κατὰ τὴν Μαγναύραν, ὧν τοὺς μὲν φιλοσοφίας καὶ γεωμετρίας, τοὺς δὲ ἀστρονομίας, ἄλλους γραμματικῆς· ἀντιποιοῦμένους ἐγκαταστήσας προῖκα διδάσκειν παρεκλεύσατο, ὥστε κατὰ τὴν φιλοσοφίαν λέοντα τὸν φιλόσοπον ἐκτάξαι καὶ τὸν αὐτοποιήτην ἐν γεωμετρίᾳ Θεόδωρον καὶ ἐν ἀστρονομίᾳ Θεοδογήσιον καὶ γραμματικῆς Κομητῶν Coni. 26 29, Ced. 165,11-171, 14 sub Theophilo cf. Sym. Th. 10, sed G. n. 98,1. Ὡς sub Michaelē III. Ὡς θεραπεύοντα αὐτὸν Leo Sym. 24. Ὡς Π. τοῦ π. conl. et Par. 1706. Ὡς Sym. 27 τῷ ζ' ἔτε — στάβλον τῶν ἱππῶν Sym. — μ. τοῦτον καλλωπίσας καὶ ὄδ. ἰ. π. τ. οὖν τ. ὁ βασιλεὺς τὸν π. πτωχομάχην Sym.) λιγόμενον Πέτρον, ὃς λ. τι καὶ σκ. ἦν, εἰς θίαν τοῦ ἔργου προσεκαλέσατο τὸν ἐξ αὐτοῦ θηρώμενος ἔπαινον· φησὶ δὲ πρὸς αὐτὸν ὡς Vat. Ὡς μέλλων Leo, ὄφελω Sym. — τ. τοῦ ἰ. Vat. — τῷ β. ἀπεκρίνατο· Ἰ. βασιλεὺς τοιοῦτον ἔργον κατασκευάσας τὴν μ. τοῦ θῦ ἐ καὶ χ. καὶ ἀ. καὶ π. κατακ. οὐδὲ μνήμης ἀξιοῦται· σὺ Vat. Ὡς κοπρίσῃ Sym. — κατασκευάσας Vat. Ὡς καὶ ed. Ὡς διὰ τ. μν. φῆς Vat. — Τοῦ δὲ — ἀποτυχόντος — καὶ ὀργισθέντος, κ. τ. λ. ? Ὡς τυπτόμενον καὶ συρόμενον ἠξήγαγε τὸν π. Leo, Sym. Ὡς Ὅποια ὀδία ἔδρασε Βάρδας ὁ Καίσαρ εἰς τὸν πατριάρχην Ἰγνάτιον. Ὡς δὲ π. Ἰγ. φ. π. Β. τοῦ Κ. δ. ὡς τῇ ἀ. ν. σ. π. τούτῳ π. Vat. Ἰγ. ζ' ἔτε φ. θ. ὡς Β. ὁ Κ. τῇ ν. ἀ. Ἐξοκία σ. φ. π. Ἰγ. π. τ. παραινέει Sym.

(17) Τὸν δὲ Ἄμερ ἐξελέθηνα κατὰ Ῥωμανίαν· στρατηλάτης ὢν τῆς ἀνατολῆς Πετρῶνᾶ· καὶ Νάζαρ τῶν Βουκελλαρῶν, 734 λοχῆσαντες τὴν ὄδον τῆς ὑποτροπῆς αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα· καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν ὄμορ· καὶ φυγῇ χρησάμενον καταδιώκει αὐτὸν τις τῶν κομήτων, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἄρας ἤγαγε Πετρῶνᾶ στρατηλάτη. Εἰσελθόντες ὡς οἱ στρατηγὸι μετὰ ἐπιπικίων, ἐθριάμβευσαν ταῦτα ἐν τῷ Ἰππικῷ· καὶ ἔκτοτε ἐγένετο γαλήνη ὡς μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ (διὰ τὴν τοῦ Ἄμερ σφαγῆν).

(18) Ὡς καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ [κατὰ] τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα ὡς, ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξέχυτο, καὶ τούτον μόνον [ἐνόμιζεν] εἶναι τὸν θεραπευτήν ὡς αὐτοῦ.

Δ'. Ὡς Παρὶ τοῦ πτωχομαγίστρου.

(19) Ὡς Ἐκτίσε δὲ Μιχαὴλ σταῦλον τοῖς ἱππίσιν αὐτοῦ, κοσμήσας μαρμάρους καὶ ὀδάτων ἐπιβροσίς, κατασκευάσας ὠραιότατον πάνυ· καὶ τούτου τιλοσθέντος ἦν τις ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος, λόγιος καὶ σκωπτικὸς, ὃν καὶ 735 πτωχομάγιστρον ἐκάλουν. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὴν ἀλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς βουλόμενος ἐπαίνεσθαι παρ' αὐτοῦ, εἰπὼν καὶ ταῦτα· ὡς εἰ μνημονεύεσθαι μέλλω ὡς διὰ τὴν τοῦ ἔργου τούτου κατασκευῆν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ βασιλεῖ· ὦ Ἰουστινιανῶς ἔκτισε τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ μαρμάρους πολυτίμοις, καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστιν. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, κοπροβίσιον ὡς ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν ὡς λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τούτου ὡς· Ὁ δὲ ἀποτυχόν τῶν (ἐξ αὐτοῦ) ἐπαίνων καὶ ὀργισθεὶς τυπτόμενος ὡς καὶ συρόμενος ἐξεβλήθη ὁ πτωχομάγιστρος.

(20) Φήμης δὲ διαθεούσης παρὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ αὐτοῦ συμφερίζεται, τούτου ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, κολλάκις παρήνευσεν αὐ-

τ. ν. ἀποσχίσθαι τοῦ τοιοῦτου μύσου⁹¹ καὶ μὴ πρόσ-
κομμα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα εἶναι
ὀφειλόντα (καὶ σώφρονος βίου). Ὁ⁹² δὲ [μὴ^{93,94} πει-
θόμενος⁹⁵ ἐνεῖχε τῷ πατριάρχῃ συνεχῶς ἐγκαλοῦντι
καὶ] σωφρονεῖν κατεπέιγοντι⁹⁶. Καὶ δὴ ποτε μέλλοντα
κοινωνεῖν τὸν Βάρδα ὁ πατριάρχης ἀπόσαστο (ὡς
μὴ πειθόμενον (183^a) κανόνει τῆ παραινέσεσιν). Ὁ⁹⁷
ἄργῃ πληγείς τὴν ψυχὴν τὸν παραινέτην ὡς ἀνομόν
(τινα⁹⁸) καὶ φθορὰ τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσε, καὶ βασά-
νοισ⁹⁹ ἀπειροῖς καὶ ἀνημέροις 736 ὑπέβαλεν ὡς
ποιήσαι¹⁰⁰ παραίτησιν¹⁰¹. Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, Φώ-
τιον πατριάρχῃν ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασκηρή-
τιν ὄντα (τῷ¹⁰² κατ' ἐκείνον καιρῷ) καὶ λογιώτατον
πάνυ.

⁹¹ (21) Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξεστράτευσεν¹⁰³ κατὰ τῶν
Ἀγαρηῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει (ταύτην¹⁰⁴ φυ-
λάττειν) Μορούφαν ὑπαρχον¹⁰⁵ (ὄντα), ὅστις, οὕτω
τοῦ βασιλέως μὴδὲν ἐξ ὧν ἐμελέτα καὶ κατὰ νοῦν
εἶχεν ἐργασαμένου¹⁰⁶, τὴν τῶν ἀθέων ῥῶς ἐμῆνυ-
σεν ἀφιξίην, γεγενημένου¹⁰⁷ ἤδη κατὰ τὸν Μαυροπό-
ταμον. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς¹⁰⁸ καὶ τῆς ἐχομένης με-
τεσχέθη ὁδοῦ καὶ δι' ἦν ταύτην ἀφήκεν, οὐδὲν
βασιλικὸν καὶ γενναῖον ἐργάσατο. — Οἱ δὲ¹⁰⁹ ῥῶς
φθάσαντες ἔνθεν τοῦ Ἱεροῦ γενέσθαι, πολλὴν¹¹⁰ εἰρ-
γάσαντο φόνον Χριστιανῶν καὶ ἀθῶον αἷμα ἐξέχεον¹¹¹
ἀπὸ τῆς πόλεως, ἃ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν
(καὶ¹¹² πολλὴν φόβον τοῖς ἐνδοθεν ἐνεποίησαν). Ὁ δὲ
βασιλεὺς¹¹³ καταλαβὼν μόλις ἰσχυρεῖ διαπερᾶσαι,
καὶ 737 ἤδη σὺν¹¹⁴ τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν
Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγένοντο,
κάκει τὸ θεῖον ἐξιλοῦντο καὶ εὐμενίζοντο¹¹⁵. εἶτα
μετ' ὀμνυδίας τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες
ὠμοφρόνως, τῇ θαλάσῃ ἄκρω¹¹⁶ προσέβαψαν,¹¹⁷ καὶ
νηνεμίας οὐσῆς εὐθύς ἀνέμων¹¹⁸ ἐπιφορὰ, καὶ τῆς

ut hoc scelere abstineret, frequentius admonuit,
ne plurimis offendiculum præberet, qui virtutis et
omnis temperantiæ exemplo esse debuerat. Ille
autem patriarchæ crebris monitis morem non
gessit. Ad communionem igitur Bardam certo tem-
pore accedentem, repulit patriarcha, ceu qui can-
onibus et monitis non obtemperaret. Hic iræ
plaga percussus animum, monitorem velut scele-
ratum et morum corruptorem Ecclesia eiecit, infi-
nitisque vexationibus et tormentis crudelibus sub-
iecit, adeo ut dignitate se abdicaret. Ignatio resi-
stente, loco ipsius Photium secretariorum ducem,
virum ejus temporis eruditissimum, patriarcham
ordinari curat.

Porro imperator Ooripha præfecto, ut eam custo-
diret, in urbe relicto, adversus Agarenos expedi-
tionem suscepit. Ooriphas imperatori nondum
longe posito, neque eorum quæ meditabatur et in
mente habebat, quidquam exsecuto, impiorum
Russorum ad Nigrum fluvium profectorum adven-
tum nuntiat. Imperator, arreptæ viæ pœnitens,
expeditionem remittit, nihil regium vel generosum
exsecutus. Russi Illicrum usque penetrantes plu-
rimam Christianorum cædem ediderunt et innox-
ium effuderunt sanguinem. Erant illis navigia du-
centa, quibus urbem circumdederunt, et civibus
terrorem incusserunt ingentem. Urbem versus ap-
pellens imperator, vix potuit pertransire et ingredi,
et exinde cum patriarcha Photio ad sanctæ Dei
Genitricis templum Blachernense accessit, ubi di-
vinum Numen placare contendunt. Deinde cum
hymnorum cantibus sacram Deiparæ vestem effe-
rentes, extremo maris littori eam admoverunt:
magnaque prius data acris tranquillitate, confestim

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ μιάσματος; Leo, κακοῦ Sym.—καί—βίου om. Sym.—ἀρ. καὶ σωφροσύνης; ὑπ. ἐ. ὀφ. Vat. ⁹² Ὁ δὲ τοῖς
λόγοις ὡς κέντροις πληττόμενος ἐνεκότες αὐτῶν ἐπέλ δε μ. Vat. ^{93,94} μὴ—καὶ om. ed. ⁹⁵ μάλλον Sym. om.
σ. ἐ. καὶ. ⁹⁶ κατεπέιγετο ed. αὐτὸν κατεπέιγοντος Sym.—μέλλοντος κ. τὸν B. Leo? Sym. τοῦ Βάρδα μέλ-
λοντ. cod. ⁹⁷ ὡς — ὅς om. Vat. ex homoioteleuto? ὡς — παραινέσεσιν om. Sym. ⁹⁸ τινά om. ed. Sym.
⁹⁹ β. ἀνημέροις Vat. β. ἀπ. Sym. ¹⁰⁰ παραίτησασθαι τὴν πατριάρχῃν ἐκβιαζόμενος Vat. ὡστε π. π. Leo.
¹⁰¹ Πιραδίδωσι γὰρ αὐτὸν Θεοδώρῳ τῷ μαρῷ κατὰ κλήσιν (κτῆσιν τῶν ὀμοτάτων Gen.), πρὸς δὲ καὶ
Γοργονίτῃ Ἰωάννῃ καὶ Νικολάῳ τῷ Σκουτέλωπι καὶ ἐν τῷ τῶν Ἀποστόλων ναῶ, ἐν — λάρνακι τοῦ Κο-
προνύμου Κωνσταντίνου περισκελίσαντες χειμῶνος ὄρα γυμνὸν εἶσαν. Ἐνθένδε [ὁ Gen.] ἀθλητῆς ἐκ τῶν
(ἀ. τῶν Gen.) κρυφίως σαρκῶν ἀποβολὴν ἐποιεῖτο σαπρίας καὶ αἵματος. — Οὕτως ἐγκαρτερῶν τοῖς δεῖ-
νοῖς ὁ πανόλβιος — οὐκ ἐφθέγγετο πρὸς τὸν Κύριον πονηρόν. — Τοιγαροῦν διανίστησιν αὐτῷ ὁ Κύριος
Κωνσταντίνον Ἀρμένιον παραμυθούμενον αὐτόν· οὕτος γὰρ ἀγγελίδιον ὕλου ἐμπλεον πληρῶν οἴνου, πρὸς
δὲ καὶ ἄρτον, ἔστιν ὅτε καὶ μῆλα, τὴν τῶν κακοποιῶν ὑποχώρησιν λαμβάνων, τῷ ὀσίῳ εἰσήγε καὶ τοῦ λάρ-
νακος αὐτὸν κατεδίδαξεν — ἀποκουφίζων μετ' (ἐπ' Gen.) ὀλίγον τῆς συμφορᾶς μέχρι τῆς ἐκείνων ἐλεύ-
σεως Vat. = Gen. 100,12-102,9. — Ὁ δὲ τε Καῖσαρ Φ. π. χ. ἀντ' ἀ. Vat. ¹⁰² τῷ κατ' ἐκείνον καιροῦ ed.
τῷ om. Leo, τῷ κατ' ἐ. κ. om. Vat. Sym. ¹⁰³ 884. ¹⁰⁴ ἐπιστρ. Leo, sed Sym. 37. τῷ ὅ αὐτοῦ ἔπει ἐκστρα-
τεύσει; Ὁ δὲ β. κ. τῶν Σαρακηνῶν ἐστράτευσεν. Ὁ, ὑπ. ἐν τῇ π. κ. Vat. ¹⁰⁵ ταύτη Leo, i subser. pro v;
τ. φ. εἰ ὄντα om. Vat. ¹⁰⁶ Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ M. ἐγεγόνει, μήνυμα τούτῳ ὁ ὑπαρχὸς ἐκπέμπει ὡς οἱ ῥῶς
τὴν πόλιν καταλαμβάνουσι Vat. sym. δ; καὶ τὸν βασιλέα ἤδη τὸ M. καταλαβόντα δηλοῖ τὴν τῶν ῥῶς ἀφιξίην,
πλοίων οὖσαν διακοσίων Sym. — οὐδὲν Leo. ¹⁰⁷ κατεργ. Leo. ¹⁰⁸ γεγενημένου ed. Leo τῶν ῥῶς?
¹⁰⁹ καὶ οὕτω μὲν οὖν ὁ β. τῆς εἰς τὸ πρόσθεν ἐπισχ. ὀρμῆς Vat. Ὁ δὲ β. εὐθύς ὑποστρέφει μὴδὲν ὄκω;
ἐργασάμενος; Sym. — ἐπισχ. Leo. ¹¹⁰ τῷ ἑ αὐτοῦ ἔπει οἱ ῥῶς ἐνδοθεν τοῦ Ἱ. φθ. Sym. 38, οἱ δὲ ῥῶς
ἐνδοθε τοῦ Ἱ. γεγονότας Vat. ¹¹¹ π. φ. κατὰ χ. κατεργ. καὶ διακοσίους πλοίοις τὴν π. ἐκύκλωσαν Vat.
π. ἐ. φ. περικυκλοῦσιν οὖν τὴν π. Sym. ¹¹² καὶ — ἐνεποίησαν om. Vat. Sym. ¹¹³ τοῦ βασιλέως μ. δ.
ἰσχύσαντος Sym. — δ. ἐξέωσε Vat. ¹¹⁴ εὐθύς σὺν Sym. καὶ σὺν Vat. — εἰς τὸν ἐν B. τῆς Θεοτόκου
καταλαβόντες v. πάννυχον ἱκετηρίαν ἐτέλεσαν. Τὴν δὲ προσευχίαν ταύτην προσέλεψεν ἀπό τινος ἀρχηγοῦ
Σκυθῶν Βλαχέρνου καλουμένου, ἀναιρεθέντος ἐκείσε Vat. τὸν ἐν B. τῆς θ. v. καταλαμβάνουσι Sym.
¹¹⁵ ἐξευμ ed. — Ἐ. τὸ θεῖον τῆς θ. ὡ. μ. δ. ἐξενηγόντες Vat. καὶ μ. ὀμνυδίων τὸ ἀ. τῆς θ. ἐξαγα-
μαφ. Sym. ¹¹⁶ ἄκρω cod. scl. ἄκρωι pro ἄκρω; ¹¹⁷ προσέβαλον Leo. ¹¹⁸ ἐ. ἀ. ἐπιφορὰ, κ. τ. λ. Sym.
καὶ τῆς θ. καταστρωμένης ὑπαρχούσης ἐ. λ. ἀνέμων ἡγεῖρετο καὶ κ. θιαίων ἐ. ἀλλεπάλληλος, τὲ Vat.

ventorum impetus vehemens excitatus, et in mari prius pacatissimo fluctuum insultus ad invicem facti sunt ingentes, adeo ut impiorum Russorum navigia confringerentur, paucis eorum periculo ereptis.

Bardæ vero Cæsari celebri processu delato, et violacei coloris scaramangio induto, Damianus patricius et accubitor ad horologium sedens honorem exhibiturus non surrexit. Eo viso Cæsar ira excaudit, deauratumque triclinium ingressus, et ad imperatorem considens, ex mœrore et furore lacrymis perfusus est. Causam imperatori roganti dixit ille: «Mihi imperii tui jussu dignitate magna provento Damianus, in tui ac imperii tui contemptum, senatu comitatuque præsentem non surrexit.» Iratus imperator Maximianum quondam cubicularium Damianum tollere, et ad Sancti Mamantis emporium abductum detondere, et in custodiam mittere confestim jubet: eodemque die Basilium protostratorem in accubitorem evehit. Hoc audito Cæsar invidit, et ab eo momento Basilium occidere meditabatur.

Βασιλειος ὁ πρωτοστράτωρ, παρακοιμώμενος. Ἐζηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἄκουσας, καὶ ἔκτοτι ἐζήτει ἀποκτείνειν Βασιλείου.

Michael autem Basilium cum uxore Maria divorcium inire coegit, data ei Eudocia Ingerina, et dominam germanamque conjugem habere jussit. Erat quippe imperatoris peller, et ab eo ceu venustate præstans dilecta. Priori vero ejus uxori Mariæ certo auri pondere et aliis quibusdam collatis, in Macedoniam ad parentes remisit. Theclam vero sororem suam Basilio despondit ut eam privatum haberet.

Ab eo tempore ab invicem dissidentes, et sintstrum aliquid de se invicem suspicantes, Cæsar et Basilium, quomodo alter alterum perderet, quærebant: privatim vero Basilium Cæsarem quasi adversum se machinantem conviciabatur. Ille autem hæc ut deliria habebat, Basilium imperatorem sibi conciliare meditatus, cum Symbatio patricio et cursus publici logotheta Cæsarisque genero amici

Α θαλάσσης ἠρεμούσης, κυμάτων ἐπαναπαύσει· ἄλλοι πάλῃλοι ἐγένοντο ³¹, καὶ τὰ τῶν ἀθῆων ῥῶς πλοῖα κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφευγῶτων ³² τὸν κίνδυνον.

³² (22) ³² Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προελείπει διερχομένου ³³ (μετὰ σακαραμαγγίου ὁξέος εἰς τὸ ὄρολόγιον), καθεζόμενος Δαμιανὸς ἐκείσε, ὁ ³⁴ πατρικίαι· καὶ παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτο ³⁵ ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη λίαν· καὶ ³⁶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν χρυσοτρίκλινον καὶ συγκυβερσθέντος τῷ βασιλεῖ καὶ δακρύνοντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ ³⁷ ἔφη, ὅτι ³⁸ «τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἠξιώθη τιμῆς μεγάλης, Δαμιανὸς δὲ ὁ παρακοιμώμενος εἰς ³⁹ θνεῖδος ἐμοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπηγέρθη μοι ἐνώπιον τῆς συγκλήτου.» Ὁμοιωθεὶς ⁴⁰ ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανὸν εἶνα κοιτωνίτην **738** ⁴¹ παρευθὺ προστάττει ἄραι Δαμιανὸν καὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον ἀποκτείνειν ⁴² ἐκείσε καὶ ποιῆσαι μοναχὸν, καὶ προστάξει φρουρεῖσθαι. Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται ⁴³

(23) ⁴⁴ Ἐχώρισε Βασιλείου ὁ Μιχαὴλ τῆς ἰδίας γυναικὸς Μαρίας, δεδωκὼς αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγηρίναν ⁴⁵, διορισάμενος αὐτῷ κυρίως ⁴⁶ αὐτὴν ἔχειν. Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ βασιλέως παλλακὴ, καὶ πάνυ ἡγάπα αὐτὴν ὡς εὐπρεπῆ· τῇ ⁴⁷ δὲ πρετέραν αὐτοῦ γυναικὶ Μαρίᾳ δοὺς χρυσίον ⁴⁸ καὶ ἄλλα τινὰ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ ⁴⁹ εἰς τὰ ἴδια. Θέλειεν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμωσε Βασιλείῳ, τοῦ ἔχειν [αὐτὴν] ἰδίως.

(24) Ἐκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους ὁ τε Καῖσαρ καὶ ὁ Βασιλεὺς, ζητοῦντες ⁵⁰ πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνελεῖ· ἰδίως ⁵¹ δὲ ἐλοιδορεῖ Βασιλεὺς ⁵² τὸν Καίσαρα ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα· ὁ δὲ ταῦτα ὡς λῆρον ἤκουεν. ⁵³ Ὁ δὲ Βασιλεὺς σπεύδων πληροφρῆσαι τὸν βασιλέα (185 b) συμφιλιοῦνται Συμβατίῳ, πατρικίῳ καὶ λογοθέτῳ τοῦ δρόμου, γαμβρῶ ⁵⁴ Καίσαρος, καὶ δι' ὄρκων ἐβεβαιώσαντο ἀλλήλους ἐν

Variae lectiones et notæ.

³¹ Ἐγεγόνεισαν Leo et Sym. om. Vat. — πλ. διαταράσσουσα ὡς ὀλίγα ἐξ αὐτῶν τὸν τοιοῦτον κ. διέφυγον, καὶ ἐπὶ τὰ ἴδια μεθ' ἡττης ὑπέστρεψαν Vat. ³² ἐκπεφυγ. Leo. ³³ 865. ³⁴ Τοῦ δὲ K. B. ἐν τῇ πρ. μ. σκ. εἰσερ. ὁ παρακ. Δ. ἐν τῷ ὄρολόγιῳ καθήμενος οὐκ ὑπανεστή τούτῳ οὐδὲ τ. ὅπως ἠξίωσεν Vat. μετὰ — ὄρ. om. Sym. 59. ³⁵ σακαραμαγγίου cod. ³⁶ ὁ om. ed. et Leo. ³⁷ Τοῦτον Leo, τοῦτ. cod. ὅπερ Vat. ὁ δὲ θυμωθεὶς τῷ β. κλαίων τ. ἀπήγγειλεν Sym. ³⁸ καὶ θυμῷ πληγῆς τὴν ψυχὴν σὺν δάκρυσιν εἰς τὸν γ. εἰσελήλυθε Vat. ³⁹ Ὁ δὲ β. περιδακρυν θεασάμενος τὴν ἁ. ἠρώτα Βάρδαν Vat. ⁴⁰ ὅτι Δαμ. ἤξ. π. εἰς ὁ. ε. καὶ ed. ὅτι εἰς ὁ. Sym., ὅτι σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, τιμῆς με ἠξίωσας· ὁ δὲ π. ἀτιμία ὑπέβαιε Vat. ⁴¹ εἰς σὺν ὄν. καὶ τῆς σῆς β. οὐκ ἐπ. μοι ἐπὶ τῆς σ. Leo, διερχομένου μου γὰρ ἐν τῆς σ. οὐκ ὑπανεστή μοι, ὅπερ εἰς ὄν. μὲν ἐμὸν, ἐξουθνήμα δὲ τυγχάνει τῆς β. σου Vat. ⁴² θυμοῦ δὲ πλησθεῖς Vat. ⁴³ Μιξ. μ. ἀπὸ τινι κοιτωνίτη κελεύει π. τὸν Δ. ἀνυλαθόντα ἐν τῷ ε. τοῦ ἁ. M. ἁγ. καὶ μ. ἀπ. τῇ δὲ ε. ἢ τὸν πρ. B. π. πρ. Vat. ⁴⁴ ἀπ. καὶ εἶναι ἐν φρουρᾷ Leo. ⁴⁵ Τὸν πρ. B. π. Leo. ut vat. ⁴⁶ Τοῦτο δὲ K. ἰδὼν ἐλυπήθη λίαν καὶ ἐξ. Sym. K. δὲ τ. ἁκ. ζηλοτυπία ἐπλήγη τὴν ψ. καὶ ἐξ. Vat. — τὸν B. ἀνελεῖν Vat. ⁴⁷ Τῷ γὰρ αὐτοῦ εἶται ἐχ. Sym. 40. Ὁ δὲ βασιλεὺς διέξευξε τὸν B. M. τῆς I. γ. Vat. ⁴⁸ Ἰγγηρίνα cod. I. Ἰγγηρίνα Leo, Ἰγγηρίναν Vat. ⁴⁹ κυρί. cod. κυρίων ed. Leo, Vat. e compendio male lecto. ⁵⁰ τῇ δὲ πρώτῃ αὐτοῦ γυναικί Μαρίαν Leo, et Sym. scj. Basilium. ⁵¹ καὶ πλοῦτον πλοῦν Sym. ⁵² ἐν M. ἀπ. Vat. ἀπ. Sym. — B. ἡμέροσσο τοῦ ἰδία ε. αὐτὴν Vat. πρ. B. τοῦ ε. ἁ. ἰδίως Sym. πρ. τοῦ ε. ἁ. I. μετ. ⁵³ ἐνεδρεούοντες ἀλλήλους ἀνελεῖν Vat. ζ. πῶς ε. τὸν ε. ἀνέλη Leo, Sym. ⁵⁴ διὸ καὶ Sym. B. δὲ διελαιδορεῖτο τὸν K. πρὸς Μιχαὴλ ἐν κρυφῇ Vat. ⁵⁵ βασιλεῖ ed. πρὸς τὸν βασιλέα Sym. ⁵⁶ ἐλογίζετο. Σπεύδων δὲ ὁ B. πλ. Σ. π. καὶ λ. τοῦ δ. τ. Vat. ⁵⁷ γ. δὲ I. cod. I. Leo, γ. δὲ τοῦ ed. γ. τοῦ Sym. γ. ὅτι τοῦ Vat.

ἡ λουσία καὶ διηνεκεῖ ἀγάπῃ ⁸⁰ εἶναι· ἐπληροφόρησε ⁸¹ αὐτὴν καὶ Συμβάτιον ὁ Βασιλεὺς δι' ὄρκων φρικτῶν, ὡς « τοῦ βασιλέως ἀγάπῃν ⁸² 739 πολλὴν ἔχοντος πρὸς σε κάμου σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σου, μελετᾷ μὲν ⁸³ προβαλέσθαι ⁸⁴ σε Καίσαρα· ἀλλὰ διὰ τὴν πεινθερόν σου τοῦτο ἀδυνατεῖ ποιῆσαι. » Ὁ δὲ ⁸⁵ ἀπατηθεὶς τοῖς ὄρκοις τοῦ Βασιλείου γέγονε κατὰ ⁸⁶ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πεινθεροῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς ⁸⁷ τὸν βασιλέα ἐξωμόσατο πληροφορήσας αὐτὸν, ὅτι ⁸⁸ « ὁ Καίσαρ βούλεται σε ⁸⁹ ἀνελεῖν, » ἐξειπὼν ⁹⁰ καὶ τὰ τῆς βουλῆς.

(25) Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς ⁹¹ ὄρκοις (τοῦ) ⁹² Συμβατίου πεισθεὶς καὶ τοῖς ⁹³ λόγοις ⁹⁴ Βασιλείου βεβαιωθεὶς ἐνδομύχει κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ (ὁ) Βασιλεὺς, ὅτι πάντα καλῶς ⁹⁵ κατὰ τοῦ Καίσαρος συνεσχεύασται ⁹⁶, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος ⁹⁷ τοῦτο ποιῆσαι, πείθει τὸν βασιλέα κινήσας στόλον καὶ στρατὸν ⁹⁸ κατὰ τῆς Κρήτης. Τοῦτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ ⁹⁹ φιλόσοφος Βάρδα (τὸν) Καίσαρα παρήγει ὑποστέλλεσθαι καὶ συντηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. Ὁ δὲ Καίσαρ τὸν βασιλέα πάλιν ἐπεφωνεῖτο φείδεσθαι ¹⁰⁰ τοῦ Βασιλείου ¹⁰¹.

740 (26) ¹⁰² Γενομένης δὲ τῆς Προελεύσεως εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα ¹⁰³ τῷ εὐαγγελισμῷ (καὶ ¹⁰⁴ τῆς εἰσόδου γενομένης καὶ τοῦ) εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνήλθην ¹⁰⁵ ὁ ¹⁰⁶ πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ ¹⁰⁷ Βασιλείῳ τῷ παρακοιμωμένῳ ἐν τοῖς κατηγουμένοις, τοῦ ¹⁰⁸ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ τίμιον ¹⁰⁹ αἶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ βάναντες ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ Βασιλεὺς τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροῦς, ὄρκω βεβαιουήσαντες τὸν Καίσαρα ἀπόδωκεν ¹¹⁰ συνεξελθεῖν ¹¹¹ μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ· φανερώς γὰρ Λέων ὁ φιλόσοφος ¹¹² παρηγγυᾶτο τῷ Βάρδα μὴ ἐξελεῖν σὺν αὐτοῖς· ἐξερχόμενον ¹¹³ γὰρ ἔλεγε μὴ ὑποστραφῆναι.

(27) ¹¹⁴ Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα

tiam iniit : et datis juramentis consensum perceptum et fœdus inviolabile ad invicem habituros promiserunt. Certiorem autem reddidit Basilius Symbatium, horrendis juramentis asserens : « Te plurimum diligit imperator, neque pro te semper sollicito Cæsarem te creare cogitat, sed soceri tui ratione, nequit hoc exsequi. » Ille, Basilii juramentis deceptus, Bardæ Cæsari socero proprio adversarius factus est : et ad imperatorem accedens juramentis adhibitis suasit : « Cæsar interficere te consiliatur : » et conjurationis ordinem aperuit.

Imperator ergo, Symbatii juramentis ductus, Basiliique testimonio confirmatus, secretas in Cæsarem moliebatur insidias. Basilius cuncta contra Cæsarem probe instructa cognoscens, seque quod paraverat in urbe non posse exsequi, adversus Cretam classem et exercitum movere suadet imperatori. Dum hæc agerentur, Leo philosophus Bardam Cæsarem monet, ut se subduceret, et a Basilio caveret. Cæsar in adversum imperatori attestabatur ut parce Basilio uteretur.

Annuntiationis autem festo ad ecclesiam quæ est in Chalcopratiis processu facto, peracto ingressu, et evangelio lecto, Photius patriarcha et imperator cum Cæsare et Basilio accubitore ad catechumena conscenderunt, et patriarcha pretiosum corpus et sanguinem Domini nostri Jesu Christi manibus tenente, calamum intingentes imperator et Basilius venerandis crucibus appositis, subscriperunt juramento, Cæsari affirmantes eum cum ipsis protectionem sine periculo posse capessere : Leo quippe philosophus Bardam manifeste obtestabatur, ne expeditionis comes abiret : egressum enim semel non rediturum prædicebat.

Sacro vero Paschatis festo, cum exercitu copioso

Varia lectiones et notæ.

⁸⁰ Τὴν ἄ. ἀ. ἀγάπῃν ἐβ. Ὁ δὲ Β. τὸν Σ. διομύσας ἐπληροφόρησε ὡς Vat. ἀλλήλοισ cod. ⁸¹ ἐπληροφόρησε δὲ Σ. Β. δι' ὁ. φ. ὅτι Sym. ⁸² ἀγ. π. σε ὑπερβάλλουσαν ἐ. κ. τὰ ὁ. σου σπ. Vat. π. σε ἀγ. Sym. ⁸³ μ. μὲν πρ. K. Vat. βούλεται K. προβάλλεσθαι Sym. μ. μὲν πρ. K. ed. — πλὴν διὰ Βάρδα τὸν π. σου τ. ἀ. καταπράξασθαι Vat. ἀ. διὰ τὸν π. σου τ. π. ἀδ. Vat. ⁸⁴ προβάλλεσθαι cod. ⁸⁵ Ὁ δὲ τ. τοῦ Β. ἰ. ἀπ. Vat. ⁸⁶ κ. τοῦ ἰ. γ. π. Vat. ⁸⁷ καὶ τὸν β. ἐ. ἐν ὄρκῳ τούτῳ ἐπληροφόρησε Vat. ⁸⁸ ὡς Leo, Vat. πῶς Sym. ⁸⁹ φησὶν Vat. ⁹⁰ αὐτῷ Vat. ⁹¹ τοῦ om. Vat. ⁹² τ. τε λ. Vat. ⁹³ τοῦ ed. Leo. — ἐνεκῶτα τῷ Καίσαρι Vat. — ὁ om. ed. ⁹⁴ αὐτῷ τὰ Vat. ⁹⁵ συνεσχεύαστο Leo, Vat. ὁ δὲ Β. πάντα σκευασάμενος Sym. ⁹⁶ Ἐπὶ μὴ ἐδύνατο ἐν τῇ π. τὸν τούτου θάνατον ἀδεῶς κατεργάσασθαι Vat. — μὴδὲν ὁ. Sym. ⁹⁷ στ. κ. τῆς Κρ. κ. Vat. κ. στ. κ. τῆς Κρ. Sym. ⁹⁸ ὁ φ. Α. τὸν Κ. Β. ὑπ. π. Vat. Α. φ. Β. Κ. π. ὑπ. Sym. ⁹⁹ καὶ φείδεσθαι τῆς τοῦ Β. ἐπιβουλῆς Vat. cæteris ex homoioteleuto omissis? — ἐπεφώνει τοῦ ed. ἐπεφώνει τῷ cod. ¹⁰⁰ Πολλὰ δὲ καὶ σημεῖα τῷ τούτου θανάτῳ παρεκουλῶθησαν· οἰσμοῦ ἰσμοῦ γὰρ γενομένου φρικτωδέστατου, ἐπεπτώκει τὸ ἀγάλμα, ὃ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἄνναν τὸ β' κατὰ κίονα ἵστατο, ὅπερ διαγγελθὲν παρὰ Καίσαρος Λέοντι τῷ φιλοσόφῳ σαφῶς διηρημηνευτο, τὸν ἐκ πρώτου ἀνακτοῦ β' ἐκπεσίσθαι διὰ θανάτου· ἀλλὰ καὶ ἐσθῆς αὐτῷ ἐξαπεστάλη παρὰ Θεοδώρα, τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς, τοῦ προσήκοντος μήκου ἐλλείπουσα, ἣτινι πέροδες γρυσοῦπαστο: καθιστόρητο, ἣν προσδεχόμενος ἐπυθάνετο αὐτῇ (αὐτῆς) τί κεκοιλῶνται; ὡς οἶμαι ἀμφοτέροις τὴν λύσιν προσεγγράφαι, διὰ μὲν τοῦ πέροδος τὸ πρὸς αὐτὸν δουρὸν, διὰ δὲ τοῦ ἐλλίπους τὸ ἐλλίπερ τῶν ἑαυτοῦ ἡμερῶν αἰνιγτόμενος (Sym. 41, Gen. 104, 20-105, 18) Ἐνθεν μὲν ὁ οὖν (γούν) ὁ Βασιλεὺς τῷ βασιλεῖ ὑπέτιθετο φυλάττεσθαι Καίσαρα, ἔνθεν δὲ Καίσαρ ὑπεβάλλετο φυλάττεσθαι τὸν Βασιλεῖον Vat. ¹⁰¹ Τῆς δὲ συνήθους πρ. τοῦ τῆς Θεοτόκου εὐαγγελισμοῦ ἐν τῷ τῶν Χαλκοπρατεῶν γ. ναφ, ἀν. Vat. — γ. τοῦ εὐαγγελισμοῦ Leo et Sym. 40. ¹⁰² χαλκοπρατεῖα cod. ¹⁰³ καὶ — τοῦ om. Sym. ¹⁰⁴ ἀνήθ. cod. ¹⁰⁵ τε Leo, Sym. ¹⁰⁶ Βασ. παρ. Vat. Sym. Leo, τῷ π. ed. ¹⁰⁷ τοῦ δὲ τμήτου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυ ἡ. Ἰὺ Χὺ προτεθεῖτο, β. τὸν κάλαμον ὅτε β. καὶ ὁ Β. τὸν τύπον τοῦ σεβασμίου σταυροῦ ἐκάτερος ἐχειρογράφησεν, ὄρκῳ Vat. ¹⁰⁸ σῶμα καὶ Leo, Sym. Vat. ¹⁰⁹ τούτοις συνελθεῖν (Sym. ἐξελθ. Leo). ἐν τῇ κατὰ τῆς Κρήτης ἐκοπρατεῖα Vat. ¹¹⁰ ὁ φ. Α. τῷ Β. π. (παρηγγυᾶ Sym.) μὴ συνεξ. ἀ. Vat. ¹¹¹ ἐξερχόμενον Sym. — κ. μὴ ὑποστρέφειν Sym. μὴ ὁ. ἐ. Vat. ¹¹² μετὰ γούν τὸ Πάσχα Sym. 42. Περὶ τῆς οὐκ ἀρέσεως Βάρδα τοῦ Καίσαρος Vat. — τοῦ ἀ. π. ἐ. Vat., ἐ. τοῦ π. ed.

soltrens imperator, ad Thracensium thema se contulit : classe autem ad locum cui Horti nomen appellente, Basilius accubitor Caesarem occidere meditabatur : aderant consilio Marianus et Sumbatius et Asyleon, nepos ejus, Petrus Bulgarus, Joannes Chaldius et Constantinus Toxaras : Joanni vero Neatocomiti consilium innotuit. Is veniens ad Caesaris tentorium, occidente sole, et Procopio Caesaris protovestiario factus obviam affirmabat : « Dominus vester Caesar postero mane membratim concidendus est. » Caesar, his auditis, Procopio dixit : « Abi, dic Neatocomiti : Deliras ; scis te juniorem esse et patricia dignitate nondum dignum ; eapropter haec zizania tu ipse disseminas. » insomnem noctem Caesar egit ; summo vero diluculo, suos omnes congregans, quae nuntiata fuerant, manifestavit : et de illis consilium expetiit. Philotheus protospatharius et generalis fidelis ejus amicus dixit Caesari : « Crastina die, o domine, aurei et Persici coloris vestimento induere, et inimicis tuis coram appare : a facie tua illi fugient. » τῷ Καίσαρι : « Ἀύριον, ὡ δέσποτα, περιβαλοῦ τὸν σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύζονται. »

Sole itaque exoriente conscenso equo, ad imperatoris comitatum veste splendida fulgens accessit, multis comitantibus, inter quos Eustathius protostrator, qui et Argurus, vir strenuus. Moxque Constantinus Toxaras Basilii consilio morem exhibiturus venerabundus procubuit, et ejus adventum Caesarem veneratus est, et manu apprehensus ad imperatorem deduxit. Caesar imperatori assidens dixit : « Exercitu euncto jam collecto jube, domine, in Cretam transfretari. » Basilii vero retro stans dextra minabatur Casari, subito conversus Caesar minantem se vidit ; at statim Basilii gladio ictum impexit, et post eum reliqui Caesarem, imperatore spectante et tacente, membratim conciderunt.

Ἀ ἀπάρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ κατέλαβεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. (Ἀπλικευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους) Βασιλεὺς ὁ παρακοιμώμενος βουλὴν ἵποιαίτο ἀνελεῖν τὸν Καίσαρα ὑπῆρχε δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαρριανὸς καὶ Συμβάτιος καὶ Ἀσυλαίων ὁ ἐξαδελφός αὐτοῦ καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος καὶ Ἰωάννης ὁ Χάλδος καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς. Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκομῆτης διέγνω ταῦτα, καὶ κατελθὼν 741 εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος τένταν, τοῦ ἡλίου δύνοντος, καὶ συντυχῶν Προκοπίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος, διεβεβαίωτο αὐτῷ, ὅτι αὐριον μεληθὼν κατακόπτεται ὁ δεσπότης ὑμῶν (ὁ) Καίσαρ. Ὁ δὲ Καίσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπε Προκοπίῳ : « Ἀπελθὼν εἰπέ τῷ Νεατοκομῆτῃ ὅτι Ληρεῖς, οἶδας ὅτι νῆς εἰ καὶ οὐ πρέπει σοι ἢ τοῦ πατρικίου ἀξία· σὺ γάρ διὰ τοῦτο τὰ ζιζάνια ταῦτα ἐγείρεις. » Ἀὐθιγὸς δὲ διατελέσας, ὁ ὄρθρου βαθεῶς τοῦ αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ πρωτοσπαθᾶριος καὶ γενικὸς προσφιλιῆς αὐτοῦ ὢν, εἶπε χρυσοπρικτὸν σου χιτῶνα, καὶ ὄρθητι τοῖς ἐχθροῖς

(28) Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατείναντος, ἵπκω ἐπιβὰς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ βασιλέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν (186) περικυκλούμενων αὐτὸν (ἔχων Εὐστάθιον πρωτοστράτορα γενναῖον τὸν Ἀργυρόν. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαρᾶς τῇ βουλῇ Βασιλείου προὔπηνησε προσκυνήσας αὐτὸν, καὶ ὑποστραφεὶς ἐμήνησε Βασιλεῖ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀφίξιν). Βασιλεὺς δὲ ἐξελθὼν, προσκυνήσας αὐτὸν καὶ τῇ 742 χειρὶ κρατήσας, προσήγαγε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ Καίσαρ συγκαθεσθεὶς τῷ βασιλεὶ ἔφη : « Τοῦ λαοῦ παντὸς, δέσποτα, συνηγμένου, πρόσταξον διαπερᾶσαι ἐν τῇ Κρήτῃ. Ὅπισθεν δὲ ἐστὼς ὁ Βασιλεὺς τῇ χειρὶ διηπεῖλε τὸν Καίσαρα. Ἀφῆνης δὲ ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἀπειλούμενον, παρευθῶ

Variae lectiones et notae.

τὰ θέματα τῶν Θρ. κ. Vat. ἦλθιν ἐν τῷ Θ. τῶν Θ. Sym. ἀπληκ. cod. ed. Leo, στρατοπεδουσαμένων Vat. — απλ. — Κάμπους om. Sym. τόνον Vat. λεγόμενον Vat. — β. ιε. Βασιλεὺς τὸν Κ. ἀν. Vat. Β. κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐμελέτα Sym. Συνην ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇ τοιαύτῃ β. Vat. ἦσαν δὲ ἐν τῇ β. Sym. ὑπῆρχον δὲ ἐν τῇ β. Leo. — Μαυριανὸς ed. et Vat. Μακρ. ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Sym. Leo. καὶ Βάρδας οἱ αὐτοῦ ἀδελφοί, Vat. ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος καὶ Β. ἀδελφός Συμβατίου Sym. καὶ Π. ὁ Β. Leo. καὶ Π. ὁ Β. καὶ Λέων ὁ Ἀσσύριος (ἢ ὁ Ἀσυλαίων) Sym. καὶ Π. ὁ Β. Leo. Καλδίας καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς Leo. ὁ δὲ Νεατοκομῆτης Ἰω. Vat. Ἰω. δὲ ὁ Νεατοκομῆτης ; Leo, δ. δὲ τ. Ἰω. ὁ Νεατοκομῆτης Sym. — ταῦτα διεγνοῦς τὴν σκηνὴν κατέλαβε τοῦ Κ. ἢ δ. Vat. καὶ ὄηλοι διὰ Προκοπίου τῷ Καίσαρι Sym. τὴν om. ed. — δύναμις Leo, Vat. τῷ Vat. αὐτὸν ὡς Vat. ὁ Κ. Vat. — Ὁ δὲ ἐισελθὼν ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Καίσαρι Leo, ὁ δὲ ἐ. Κ. τ. ἀν. Vat. — δς ἀκ. ἔφη τῷ Π. Vat. Ὁ δὲ ἀντιδηλοῖ αὐτῷ Sym. Ἀπελθὼ Leo. — τῷ Ἰω. ὅτι Vat. τῷ Ν. τὰ ζ. τ. σὺ διεγ. Leo. οὐκ Vat. — καὶ ἀπερπῆς σοι Vat. καὶ διὰ τ. τὰ ζ. ἐμφυτεύει, ἵνα τοῦ ποθομένου ἐπιτύχης Vat. — αὐτὰ ἐγ. ed. v. εἰ καὶ ληροῖς ἐγείρων ζ. Sym. καὶ Vat. τὰ μηνυθέντα ἀ. ἐκοινώσατο, γνώμην ζητῶν λαβεῖν παρ' α. Vat. ὢν αὐτῷ ἔφη Ἀύριον Vat. — ὡ om. Sym. τὸν χρυσοφ. σου χ. περιβαλόμενος ὡ. Vat. — χιτωνίσκον Leo. Του om. Vat. — τὸν ἵπκον ἀναβάς μ. λομπροτάτης στ. π. π. ἀ. τὴν σκηνὴν τοῦ β. κατέλαβε Vat. Συνην δὲ αὐτῷ καὶ ὁ αὐτοῦ πρωτοστράτωρ Εὐστάθιος ἢ ἐπίκληρον Ἀργυρὸς, ἀνήρ γενναϊότατος Vat. — ἔχων — ἀφίξιν om. Sym. — Εὐστ. om. ed. Κ. ὁ Τ. τῇ Β. πρ. ed. 10 πρ. ἀ καὶ ἐμ. Β. τὴν αὐτοῦ ἔλευσιν Leo, τοῦτο καὶ προσεκύνησε καὶ ὑποστρέφας τὴν τοῦ Κ. ἐλ. ἐν τῷ Β. ἐμ. Vat. προσεκύνησεν ἀ. καὶ τῆς χειρὸς κρατήσας π. τὸν β. εἰσγ. Vat. ἐλθὼν δὲ Β. καὶ τῇ χ. κ. εἰσγ. τ. β. Sym. Ὁ δὲ Κ. τ. β. σ. ἐ. Vat. ὁ δὲ τῷ β. ἐ. Sym. Ὁ δὲ λαὸς δ. ἦδη ἀπας ἐπισυνῆκται· κέλευσον οὖν τάξιον ἐν τῇ Κ. δ. Vat. ἐπίο. πρ. ὁ. ἐν. τῇ Κρ. Leo, συνειλεγμένου προστάττει δ. ἐν τῇ Κ. Sym. Β. δὲ ὁ. ἐ. τῇ Vat. ἐπιστάτης ed. glossa. καὶ εὐθύς ὁ Β. δ. ἐστὼς τῆ διδ. Sym. — Βασιλεὺς om. ex homoioteleuto. — τούτῳ Καίσαρι Τοῦ δὲ ἀφῆνθῶν ἐπ. καὶ προσὰπ θεασσάμενον εὐθύς ὁ Β. ξίφει τούτον παῖσι. οἱ δὲ μετ' ἀ. Vat., δίδωμι α. μ. ξ. οἱ δὲ λ. Sym.

Βασίλειος δέδωκεν αὐτῷ μετὰ τοῦ ξίφους καὶ εἰ λοιποὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ¹⁵ μετ' ἑβδὴν κατέκοψαν αὐτὸν, τοῦ βασιλέως βλέποντος ¹⁶ καὶ σιωπῶντος.

(29) ¹⁷ Ὡρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας· εὐθὺς δὲ Α (ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος) ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπίστρεψαν. Ἐρχομένων ¹⁸ δὲ (κατὰ τὴν ὁδὸν) κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα ¹⁹, ²⁰ λαοῦ πολλοῦ συνηγμένου ἰδεῖν τὸν βασιλέα ²¹, εἰς τις μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος; ²² ἐφ' ὑψηλῆς στάς πέτρας ἐπεφώνηαι μεγάλως τῷ βασιλεῖ· «Καλὸν ταξιδίον ἐποίησας, ὦ βασιλεῦ, τὸν ἴδιον συγγενῆ ²³ καὶ τὸ πατρῷον αἷμα ξίφει ἀνελών· οὐαί σοι, οὐαί σοι ²⁴, ὅτι ταῦτα ἐποίησας.» Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστέλλουσι μαγγλαδίτην τὸν ²⁵ Μιροθεόδωρον, τὸν μοναχὸν ξίφει ἀνελεῖν. Οἱ δὲ λαοί, ἐπιδραμόντες πρὸς τὸν ἀποσταλέντα ²⁷, προσφάτισαντο ἄνουν καὶ δαιμονῶντα ²⁸ αὐτὸν εἶναι· καὶ οὕτως μόλις παρῆλθε τὴν τιμωρίαν ὁ μοναχός ²⁹.

743 (30) ³⁰ Ὁψὲ δὲ σαββάτω τῆς ἦ ἐδήλωσε Φωτίῳ τῷ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς διὰ Ῥεντακίου ³¹, πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγόμεναι τῆς βασιλείας ποιῆσαι ³² Βασιλείου. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ³³ δύο σελλία. Οἱ δὲ λαοὶ διαταράχθησαν, πῶς, ἐνὸς βασιλέως ὄντος, δύο σελλία ἐξῆλθον. Τοῦ ³⁴ (δὲ) βασιλέως διερχομένου ἐν τῇ προελύσει, ὅπισθεν Βασίλειος περιπάτει φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος τοῖς παρακοιμωμένοις; μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πυλῶν εισελθὼν. ³⁵ ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ (τοῖς) ³⁶ βασιλευσίν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθε μέχρι τῶν ἁγίων θυρῶν ³⁷, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη ³⁸ τρεῖς βῆθμους τοῦ ἀμβωνος ³⁹ ἵσταμένου; καὶ ὑποκάτω τοῦ βασιλέως Βασίλειος (ὁ παρακοιμώμενος ⁴⁰), κάτῳθεν δὲ Βασιλείου Λέων ὁ Κόστωρ ⁴¹ καὶ ἀσηκρήτις, ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ πραιπόσιτος; ὁ ⁴² Ἀγγούρης καὶ οἱ δῆμαρχοι ἅμα τοῖς δῆμοις. Ἦρξατο οὖν Λέων ὁ ἀσηκρήτις ἀναγινώσκειν ⁴³ λέγων, ὅτι «Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐβουλεύσατο ⁴⁴ κατ' ἐμοῦ, ἀνελεῖν με ⁴⁵, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου, ⁴⁶ καὶ Βασιλείου ⁴⁷ ἐμηνύθη μοι, οὐκ (ἂν) ἐν τοῖς ζῶσιν ἦμην· ἐτελεύτησε ⁴⁸ δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας· θέλω δὲ Βασιλείου παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν ⁴⁹ βασιλείαν

Erat hora diei tertia. Statim autem imperator et Basilius in urbem regressi sunt. Et ad portum Acritæ appellentibus, effusus ex urbe civibus imperatoris videndi cupidus, nonnullus monastico habitu indutus e sublimi petra ad imperatorem vociferabatur: «Præclaram certe expeditionem suscepisti, o imperator, qui asinem tibi conjunctum et paternum sanguinem gladio effudisti: vae tibi, vae tibi, qui hoc patraisti!» Iratus imperator et Basilius, carnificem principem mittunt Maurotheodorum, qui monachum gladio interimeret. Confertus vero populus dementem et agitatam dæmone conclamabat: atque ita vix pœnam eflugit.

B Cæterum Sabbato Pentecostes circa vesperam Photio patriarchæ per Rendacium protovestiarium, imperii consortium Basilio factum, ut coram enuntiaret, significavit. Postero die sellæ duæ delatæ sunt: populus vero sub uno imperatore, ut duæ sellæ deferrentur, obstupebat. Imperatore solemti processu progrediente, Basilius, ut moris accubitori, breviori tunica ornatus, spatham gerens incedebat. Ad regias autem usque portas progressus imperator, diadema, prout imperatores solent, non deposuit, sed ad sanctas usque fores cum e penetravit, et retro versus, ac redimitus ambonis gradus tres ascendit. Infra ambonem stabat Basilius accubitor, infra Basiliium vero quæstor, et a secretis Leo Castor renuntiationis libellum manibus tenens, et Michael præpositus Angaræ, et cum tribus populi earum duces. Leo itaque a secretis incepit legere, dicens: «Bardas Cæsar mihi necem machinatus est, ideoque urbe me subduxit: et nisi mihi per Symbatium et Basiliium innotuisset, vivos inter non amplius agerem; propter scelera vero sua pœnas mortemque pertulit: Basiliium vero accubitorem, ceu fidellem et imperii servatorem, qui hoste me liberavit, imperii custodem esse volo, et ab omnibus velut impe-

Varie lectiones et notæ.

¹⁵ M. a. Syni. ¹⁷ ὁρῶντος. Vat. ¹⁸ Τρ. δὲ ἄρα τὸς ὦ. τῆς ἡ ἐτύγγανε. Vat. ἦν δὲ ὡσεὶ ὦ. τρ. Sym.—ὁ β. καὶ ὁ B. om. Sym. ¹⁹ Γενομένων δὲ αὐτῶν κ. τὸ ἐ. Vat. Ἐλθόντων δὲ ἄ. κ. τὸ ἐ. Sym. ²⁰ Ἀκρίτ. cod. Ἀκρίτου ed. Sym. ²¹ καὶ Vat. — λ. π. σ. τὸν β. l. om. Sym. ²² τὸν β. i. Vat. — μοναχός τις. Sym. ²³ περιλαμβένος ἐπὶ π. ὁ. ἀναβάς μέγα τῷ β. π. ἐπεφώνησε. Vat. — τῆς pro στάς. Sym. om. Leo. ²⁴ σ. ἄν. καὶ αἵματι ὁμογνίφω φονίφας τὴν διεξίαν. Vat. i. σου καὶ σ. ἄν. Sym. ²⁵ ὁ. σοι secundum om. Sym. ²⁶ τὸν μ. M. ξ. τὸν μ. ἄ. Vat. κέρπουσιν ἄ. τὸν μ. Sym. ²⁷ τῷ ἀποσταλέντι. ἐπ. Vat. ἐπιδραμόντες ἄνουν Leo, οἱ δὲ παρατυγόντες ἐπίσαν τὸν Sym. ²⁸ δαιμονῶντα Leo. ²⁹ ἐ. τὸν μοναχόν. Vat. — ὁμ. τῆς τ. Vat. τὴν τ. Leo. ³⁰ Ὅπως; ὑπὸ Μιχαὴλ ἐστέφθη Βασίλειος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἦ. Vat. — σαββάτ. cod. — ἐμηνύσε Leo, Vat. ³¹ Ῥεντακίου Leo. — αὐτοῦ om. Sym. ³² ἄν. B. ποιῆσασθαι καὶ τὸ βασιλικὸν αὐτῷ περιθεῖναι διάδημα. Vat. ³³ ἐξῆλθ. cod. δύο σ. ἐν τῇ προελύσει ἐξῆλθον βασιλικά. Vat. ἐξῆλθε δύο σ. ed. — Ὁ δὲ λαὸς διαταράχθη. Vat. ³⁴ Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐλθὼν οὐκ ἀπ. τὸ στ. πρὸ τῶν β. π. Vat. — δὲ om. ed. ³⁵ ἐλθὼν Leo. ³⁶ τοῖς om. Vat. — ἀλλ' ἵσταμένου. ἐ. Vat. ³⁷ ὅπ. δὲ ὁ B. σκ. μ. σπ. φ. ὡς; ἐ. τ. π. ἐστὶ. Vat. — ἄ. δὲ ὁ βασιλεὺς μέχρι τρίτου βῆθμου ἀνῆλθε τοῦ ἄ. καὶ Vat. ³⁸ ἄ. πρὸς β. ed. ³⁹ τοῦ ἄ. om. ed. — ὁμ. τοῦ ἀμβωνο; B. Leo. ⁴⁰ ὁ. π. om. Vat. ⁴¹ ὁ Κόστωρ co. l. ed. Vat. Leo, Syni. κοναίστωρ margo P. — ἄσ. ὁ K. Vat. — τ. ἐπὶ χ. κρατῶν. Vat. ⁴² ὁ ἄ. ἐπώνυμον. Vat. ⁴³ ἄν. οὕτως ὡς. Vat. τ. ἀναγνούς; δ. ἄ. Κόστωρ ἄσ. ἔχοντα. Sym. — Κόστωρ cod. et hinc et infra. ⁴⁴ ἐδ. ἄν. Syni. ἐδ. κατ' ἐ. τοῦ ἄν. Vat. ⁴⁵ φη(σίν) Vat. ⁴⁶ Σαββ. Vat. ⁴⁷ τοῦτο. Vat. — ἂν om. Sym. ⁴⁸ Πλὴν ὁ μὲν ὑπὸ τῆς l. ἄ. ἐτ. ἡμεῖς; δὲ προνοία Θεοῦ τὰ τῆδε κατελέθμεν; διὸ καὶ βούλομαι; B. Vat. ⁴⁹ τὴν ἐ. β. φ. καὶ τῆς τοῦ ἐ. ἐπιβουλῆς ἀπαλλάξαντα, φ. ἐ. Vat.

ratores excipi. Interim Basilius lacrymis opplebatur : et imperatore Photio patriarchæ stemma capite ablatum tradente, ut in sanctam mensam inferret, ipse Photius super eo preces fudit : tum vero præpositi insignioribus vestimentis, quæ divitibus, et ocreis imperialibus Basilium induerunt : qui ubi chlamyde indutus est, ad imperatoris pedes procidit. Demum egressus patriarcha stemma ex imperatoris capite sublatum ipsi imperatori tradidit, sceptrisque pro more inclinatis, Basilium Michael coronavit : cunctique faustis acclamationibus persecuti sunt : « Michaeli et Basilio multos annos ! » Porro Castor a secretis, qui tomum legerat, Nicomediam pergens in monasterium quoddam virile profectus, medio in pratello mansit. Erat autem ibi puteus, et in eum decidens, sub-

mersus et sepultus est ibidem. **B** μονήν ἀνδρείαν ⁶⁰, ἔμεινε μέσον τοῦ λιθαδίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ· καὶ ⁶¹ ἔμπεσόν ἐν αὐτῷ, ἀπεπνήθη (καὶ ἐτάφη ἐκεῖ).

Symbatius vero, Cæsaris gener, Cæsaris dignitate frustratus, a Basilio se delusum persentiens, adversus Basilium exarsit odio, et consilio cum Georgio Pegane, militiæ magistro, accepto, in ejus locum dux institui postulavit. Gumer deinde, Opsicii comes, cursus publici logotheta effectus est : erumpentesque simul Symbatius et Peganes, regionem omnem subvertere, et agros viresque igne devastare cœperunt : erat enim messis tempus, faustaque precabantur soli Michaeli, Basilium vero diris devovebant. De quo certiores facti imperatores, reliquos duces in eos arma movere jusserunt. Porro Nicephorus Maleinus commentus est schedulas per exercitum dispergere, ut iis dolo et arte deprehensis, in apertum civile bellum haud deflecterent. Comprehensus est itaque Peganes, et sublatus in urbem imperatoris jussu induxerunt. Constantinusque Myiars oculis cum privavit : tum ad Milium considere jussu vasculum manibus tenendum tradiderunt, in quod viatores, quod placitum, projeciebant : et post dies triginta Symbatius Armenius a Maleino in Cheltsines hos-

Λ καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά **744** με καὶ πόθον πολλὸν πρὸς με ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας (καὶ προνοητὴν) ⁶⁰ καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημισθαί ὡς βασιλέα. » (Βασίλειος ⁶¹ δὲ ⁶² ἐπιηροῦτο δακρῶν· καὶ δέδωκεν ⁶³ ὁ βασιλεὺς Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ἄρα; ἐκ τῆς ἑαυτοῦ ⁶⁴ κεφαλῆς· ὁ, εἰσαγαγὼν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, ἐποίησεν ⁶⁵ ἐπ' αὐτῷ (186^b) εὐχὴν. Καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες διδότησιον ⁶⁶ καὶ τσαγγία ἐνέδυσαν τὸν Βασίλειον· οἱ ε βαλὼν τὴν χλαμύδα ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης ⁶⁷ καὶ ἤρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τὸ στέμμα καὶ ἐπίθηκεν ⁶⁸ αὐτὸ τῷ Βασίλειῳ· καὶ τῶν σκῆπτρων πισόντων, ὡς ἔθος, ἔστεφεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον· καὶ εὐφήμησαν πάντες· « Μιχαὴλ καὶ Βασίλειον ⁶⁹ πολλὰ ἔτη ». Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Κάστωρ ὁ ἀσηκρῆτις, ἐξεληθὼν ἐν Νικομηδείᾳ καὶ ἐλθὼν εἰς ⁷⁰ φρέαρ· καὶ ⁷¹ ἔμπεσόν ἐν αὐτῷ, ἀπεπνήθη

(51) ⁶² Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, (ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας) ἰδὼν ὅτι ἐνπαίχθη ὑπὸ τοῦ Βασίλειου, εἰς ⁶³ μῖτος κατὰ ⁶⁴ Βασίλειον κινεῖται καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου (στρατηλάτου) ⁶⁵ τοῦ Πηγάνη (τῆ ἐπαύριον) αἰτεῖται στρατηγὸς προβληθῆναι· ἀντ' αὐτοῦ ⁶⁶ δὲ προσεβλήθη λογοθέτης τοῦ δρόμου ὁ Γούμερ, (κακείνο; ⁶⁷ **745** κόμης τοῦ Ὀψικίου). Καὶ ⁶⁸ ἐξεληθόντες ἄμα ὁ τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης ἤρξαντο καταστρέφειν ⁶⁹ καὶ πυρπολεῖν τὰς τε χώρας καὶ (τὰς ⁷⁰) ἀμπέλους — ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους — εὐφημοῦντες Μιχαὴλ μόνον ⁷¹, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποκηρύττοντες. Ταῦτα ⁷² μαθόντες οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας ⁷³ τούτους καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεΐνος ⁷⁴ ἔβριψεν ἔγγραφον ⁷⁵ μέσον ⁷⁶ τοῦ ⁷⁷ λαοῦ ⁷⁸, ἵνα δόλῳ τούτους κρατήσωσι καὶ μὴ (τῷ φανερώς ⁷⁹ πολέμειν) ⁸⁰ εἰς ἐμφύλιον ἐμπέσωσι πόλεμον (καὶ πάντες εἴσαν αὐτούς). Ἐκρατήθη ⁸¹ δὲ ὁ Πηγάνης· καὶ ἀραντες αὐτὸν ⁸² εἰσῆγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως τυφλοὶ αὐτὸν Κωνσταντῖνος ἑπαρχος ὁ Μυάρης ⁸³ καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν τῷ Μίλιῳ ἐπέ-

Variae lectiones et notæ.

⁶⁰ Καὶ πρ. om. Vat. et Leo, sed habet Sym. ⁶¹ Βασίλειος. ⁶² Βασίλειον om. Sym. — δ. ἐπλ. τούτων ὑποφωνομένων· ὁ δὲ β. ἐκ τῆς ε. κ. τὸ στ. ἀράμενος ὁ Φ. τῷ π. καὶ ε. αὐτὸν ἐν Vat. ⁶³ δέδωκεν κώς Leo. ⁶⁴ κ. αὐτοῦ ed. — ὡς εἰσαγαγεῖν Leo. ⁶⁵ ἐπ. ε. ἐπ' α. οἱ δὲ πρ. ε. δ. Vat. ⁶⁶ διαιτήσιον ed. διδότησιον Leo, Vat. — περιέβαλον τῷ Βασίλειῳ, ὁ; ταῦτα περιβαλόμενος τοῖς ποσὶ τοῦ β. προσέπ. Vat. ⁶⁷ Ὁ δὲ π. τὸ στ. ἐξενεγκῶν τῷ Β. ἐπιδέδωκε καὶ Vat. ⁶⁸ ἐπέδωκεν α. τῷ βασιλεῖ Leo. ⁶⁹ Καὶ ε. π. Βασίλειον Vat. ⁷⁰ ἀνδρῶν Sym. ⁷¹ καὶ ἐτ. ε. om. Sym. ⁷² Τὰ κατὰ Συμβάτιον τὸν γαμβρὸν τοῦ Καίσαρος Vat. — τοῦ Κ. γ. Vat. — τῆς τοῦ Κ. α. ἀπ. Vat. om. Sym. 44. ⁷³ εἰς τὸ κ. αὐτοῦ μ. κ. Vat. εἰς μ. α. κ. Sym. ⁷⁴ τοῦ Leo. — μεταβ. cod. propter sequens μεθ', sed σύμβουλον λαθὼν τὸν στρατηλάτην Γεωργίον τὸν Πηγάνην Vat. ⁷⁵ στρ. εἰ τῇ ἐπ. om. Sym. ⁷⁶ ἀντ' αὐτοῦ· καὶ Leo, προβάλλεται Sym. ⁷⁷ ἐκ δὲ κ. τῆς τοῦ ὁ. Vat. om. Sym. ⁷⁸ Ὁ δὲ Σ. ἄρα Γεωργίῳ ε. τὰς τε χ. ἐμπυρόλου καὶ ἐλίζοντο καὶ τοὺς ἀμπέλωνας ἤρῃμουν Vat. ⁷⁹ τὸν λαὸν ed. εἰ Sym. (καταστρέφουσι τὸν λ. καὶ πυρπολοῦσι τὰς χ.) ⁸⁰ τὰ; om. ed. ⁸¹ μ. M, ε. ἀποκρ. δὲ B. Vat. — ἀποβελύττοντες Leo. ⁸² Τούτο Sym. — γράφουσι Sym. τοῖς λοιποῖς διεκελεύσαντο στρατηγοῖ; Vat. ⁸³ στρατηγός Sym. — κ. αὐτούς Vat. — N. δὲ ὁ M. Sym. N. δὲ ὁ M. δεῖνὸν εἶναι λογισάμενος Vat. ⁸⁴ Ἐμφύλιον πολέμῳ τὰς χώρας μολόνεσθαι, ἐτέρῳ τρόπῳ τούτους διανοεῖται χειρῶσασθαι καὶ ε. βίψας Vat. ⁸⁵ ἔγγραφ. cod. ἔγγραφα Leo, Sym. Vat. ⁸⁶ παντός Leo, Sym. ⁸⁷ αὐτῶν Vat. ⁸⁸ λαοῦ πάντας ἀποστατήσας καὶ διαφῆνας τούτους παρεσκεύασα Vat. — τῷ φ. π. om. Sym. τῷ om. Leo. ⁸⁹ μὴ τὸ φανερώς cod. ⁹⁰ καὶ π. ε. α. om. Sym. εἰ Leo. ⁹¹ Κρατεῖται οὖν Sym. Κατασχεθέντος δὲ Γεωργίου καὶ ἐν τῇ π. εἰσαχθέντος, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐκτυφλωθῆναι αὐτὸν Vat. ⁹² καὶ εἰσαχθεὶς ἐν τῇ π. Sym. ἀποστ. Leo, Sym. ἀποτυφλοῦται καὶ καθίζουσι α. ἐν τῷ M. προσαιτεῖν. Κρατεῖται; οἱ καὶ ὁ Σ. πρὸ τοῦ Μαλεΐνου εἰς Κελτζίην. ⁹³ Μυάρης

δωκαν αὐτῷ σκεῦος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ ἐπέβριπτον αὐτῷ πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ εἶτι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρατήθη Συμβατίος ⁸² ὁ Ἀρμένιος ὑπὸ Μαλείνου ἐν Κελσινῆ ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσήγαγεν ⁸³ αὐτὸν εἰς τὸν βασιλεῖα ὁ Μαλείως ὄντα ⁸⁴ εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαντα. Καὶ προστάζει τοῦ βασιλέως ἄγουσι τὸν Πηγάνην εἰς ὑπάντησιν ⁸⁵ 746 Συμβατίου δόντες εἰς χεῖρας τοῦ ⁸⁶ Πηγάνη θυμιατήριον ὀστράκινον ⁸⁷ μετὰ θαυρίου θυμιᾶν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσι Συμβατίου τὸν ἕνα ⁸⁸ ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι (καὶ) τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἐκάθισαν ⁸⁹ αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου, καὶ δεδώκασι σκεῦος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα δεξιῇ προαίρεισιν, ἐπιβρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας γ' ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ⁹⁰ οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ.

(32) ⁹¹ Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ (μηχανικὸν) ἀποστείλας (τὸν λεγόμενον Λάμαριν ⁹²) ἐξάγει Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλῖνον ⁹³ ἐκ τοῦ τάφου (ὃν εὔρεν ⁹⁴ ὀγιῇ καὶ θέλων εἰσχαγεῖν ἐν σάκκῳ καὶ μὴ χωρούμενον, ἐνετύλιξεν αὐτόν.) Ὡσαύτως ⁹⁵ καὶ Ἰωάννην ⁹⁶ πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ ὁμοφορίῳ (αὐτοῦ). Καὶ τούτους ⁹⁷ προστάζει τοῦ βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ ὑπαρχος ἐν τῷ πραιτωρίῳ, καὶ ἐν ⁹⁸ ἡμέρᾳ ἵππικῶν ἀγαγῶν ⁹⁹ (αὐτοὺς) καὶ ἀπογυμνώσας ἔτυψε μαγκλάδια ¹⁰⁰ καὶ τὰ ὀστέα αὐτῶν (ἀποστείλας) κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ· τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου ¹, πράσινον οὖσαν καὶ θαυμαστήν, διαπρίσας ἐποίησε στήθεα ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι ναφ' ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ Φόρῳ ².

747 (33) ³ Ἐγεννήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς ἐκ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας (187) τῆς Ἰγγιρίνης, ἐτι περιόντος αὐτοῦ Μιχαὴλ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ ⁴ ἠ' Ἰνδικτιῶνος ἰε'. Ἐποίησε δὲ καὶ ἵππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ἵππεύσας βένετος. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὁ πατήρ ⁵ θωμᾶ πατρικίου, δρουγγάριος ὢν τῆς βίγλης, ἵππευσε ⁶ λευκός· πράσινος (δὲ ἵππευσεν) Ἀγαλλιανός, ρούσιος δὲ ὁ ⁷ Κρασός. ⁸ Νικήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ δεῖπνον ⁹

pitio detentus est, quem ad imperatorem ad sanctum Mamantem tunc profectum Maleinus induxit : et imperatore iubente in Symbatii occursum Peganem advocant testaceo thuribulo, ut ei thus adoleret. Peganis manibus posito. Postmodum Symbatio oculum unum effodiunt, et dextera ejus manu amputata, ad Lausi ædem statuunt, in ejus sinu vase locato, in quod quisque, quod suggereret animus, mittebat : tribusque diebus peractis in proprias domos custodiendos adduxerunt.

αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἐκάθισαν ⁸⁹ αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου, προαίρεισιν, ἐπιβρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας γ' ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις ⁹⁰ οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ.

Porro Michael imperator misso artifice nomine Labari Constantinum Caballinum e sepulcro eduxit, cujus cadaver sanum et incolume reperit, volensque sacco circumponere, cum capi non posset, circumvolvitur illud. Janem patriarcham pariter una cum pallio monumento eruit : mox imperatoris sententia præfectus in prætorii carceribus inclusit, et equestri certamine celebrato denudatos verberibus affixit, et ad Amastriani locum ossa eorum missa combussit. E loculo vero Copronymi viridi marmore arte mira composito, et serra per columnas scisso repagula in monasterio ab eo ad Phori palatium condito confecit.

Cæterum imperator Leo ex Michaele et Eudocia Ingerina natus est, superstitie adhuc Michaele, mensis Septembris die, indictione decima quinta. Equestres porro ludos, ipse Venetæ factioni annumeratus, ad Sanctum Mamantem imperator edidit. Constantinus autem, ex Armenis oriundus, Thomæ patricii et generalis Logothetæ pater, excubiæ drungarius inter illos albus equitavit, Agalianus equitavit prasinus, Crasas tandem russus. Impera-

Varia lectiones et notæ.

Leo. — Ἐπεὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν ἐστερηθῆ, ἐκάθισαν ἄ. ἐν τῷ Μ. σκ. τ. χ. ἄ. ἐπιδόντες, ἐν φ. π. οἱ παριόντες ἐπ. ὀβολοῦς Vat. ⁸² Σ. ὁ Ἀρμένιος Leo, ὁ Ἀ. Σ. Vat. Σ. Sym. — κατεσχέθη ἐν Κ. ἐπὶ τιμῇ π. ἐπεὶ δὲ εἰσήγαγον ἄ. ἐν τῇ πόλει ὡς τὸν β. ὁ. Vat. ⁸³ πρὸς ed. ⁸⁴ ὄντος αὐτοῦ Leo. — ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι Vat. — Μ. φέρουσι τὸν Π. Sym. ἁγ. τὸν Π. Γεώργιον π. τοῦ β. εἰς ὑπ. Σ. Vat. ⁸⁵ ἀπάντησιν ed. — Πηγ. μετὰ θαυμαμάτος ὀστράκινου καπνίζοντα θάφαρον Sym. ⁸⁶ χ. αὐτοῦ Vat. ⁸⁷ ὀστράκινον Leo. — ἀντὶ θυμιάματος θεῖον ἐμβαλόντες Vat. — θαυρίου cod. ⁸⁸ τὸν ἑ. ὁ. Σ. καὶ τὴν δ. χ. ἐκ. καὶ εἰς τὰ Λ. τούτων ἐκ. Vat. — καὶ om. et Sym. — αὐτὸν Συμβατίου Leo, ἀποτυφλοῦται δὲ καὶ αὐτός Sym. ⁸⁹ καθίζουσι καὶ ἄ. εἰς τὰ Τζαύσου προσαιτεῖν Sym. — σκ. ἐν τῷ κ. ἄ. δεδωκότες ὡς τοὺς παριόντας ἐν αὐτῷ τι προσεπιβρίπτειν Vat. ⁹⁰ εἰς τ. ἰ. ὁ. τούτους ἀπ. ἐχ. ἐν τῇ ῥήσει Vat. ἄγουσι ἄ. ἐν τῇ πόλει εἰς τ. ἰ. ὁ. Sym. ⁹¹ Περὶ τῶν ἀθῶν σωμάτων τοῦ τε Καβαλῖνου καὶ τοῦ Ἰανῆ καὶ ὅπως τυψάσαντα (τυφθέντα?) Μιχαὴλ ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ ἐπυρπόλησεν Vat. — ἀπ. μ. Leo, ἀπ. Vat. ⁹² Λάμαριν Sym. 45, Λάδαριν Leo, Λαμάριον ed. om. τὸν λ. Α. Vat. — ἐκβάλλει Sym. ἐξήγαγε Vat. ⁹³ Καβαλῖνον cod. ⁹⁴ ὀλόκληρον εὐρεθέντα ὁ δὲ τούτων ἐξενεγκῶν βουλόμενος σ. τούτων ἐμβαλεῖν, ἐπεὶ μὴ ἔχωρεῖτο ἐνετύλαξεν (ul. ed.) Vat. om. Sym. ⁹⁵ Καὶ Ἰω. Sym. ὦ. καὶ Ἰανῆν Vat. ⁹⁶ τὸν ἀσέδη Sym. — τοῦ τ. ἐξήνεγκεν Vat. καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ τ. Sym. ἄ. τοῦ ὁμοφορίου cod. ed. μ. τοῦ ὦ. Sym. om. αὐτοῦ. ⁹⁷ Τ. ὁ ἐπ. πρ. τοῦ β. ἐν τῷ πρ. ἀπ. Vat. — καὶ κατακτείνει διὰ τοῦ ὑπάρχον ἐν Sym. ⁹⁸ τῇ Leo. ⁹⁹ ἐξενεγκῶν ἄ. Vat. ἁγ. Sym. ¹⁰⁰ μαγγλ. ed. Sym. μαγγλ. cod. Leo. μαγγλαβίας Vat. — καὶ ἀπ. ἔκαψεν (εσκ?) αὐτοὺς ἐν τ. Ἀ. Vat. καὶ τὰ ὁ. ἄ. ἐκ. ἐν τ. Μαυριανοῦ Sym. ¹ τοῦ Κ. ἱερακίτου λῆθου ὑπάρχουσαν πρίσας σκ. ἐπ. καὶ τῷ ὑπ' ἄ. κ. ν. ἐν τῷ τοῦ παλατίου φάρῳ ἐπέστησε Vat. ² τοῦ φάρου Sym. ἐν τῷ φόρῳ cod. ³ Περὶ τῶν πραγθέντων ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι ὑπὸ τε Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ πρώτῃ τοῦ μηνός, ἰε' ἰνδ. γεννᾶται τῷ Μ. υἱὸς Α. ὁ β. ἐκ τῆς Ἰ. Ἐ. Vat. — Κωνσταντῖνος Sym. 46 et cod. a prima manu. ⁴ μηνός Δεκεμβρίου Leo, τῷ Σ. μηνὶ τῆς ἰε' ἐπινεμήσεως Sym. — οὗ τοῖς γενεθλοῖς ἰ. ὁ β. ἐν τῷ ἄ. Μ. ἐπετέλεσε, β. ἰ. Vat. καὶ ἵππικῶν γενομένου ἐν τῷ ἄ. Μ. ἵππιουσὸν ὁ β. β. Sym. ⁵ π. καὶ Γενεσίου δρουγγαρίου ὁ. τῆς β. Sym. π. καὶ Γ. δρουγγάριος ὢν τῆς β. Leo. π. καὶ Γενεσίου δρ. ὢν τῆς β. Vat. ⁶ δὲ ἵππευσε Leo, δὲ Sym. om. Vat. ⁷ Κρασός ed. Κρασός Sym. Vat. ⁸ Ὡς οὖν εἴρηται Sym. 47. — τοῦ δὲ Βασιλείου (sic) ν. Vat. sed νικᾷ δὲ ὁ βασιλεὺς Sym. om. Νικήσ. δὲ τοῦ βασιλ. cod. ⁹ δεῖπνου cod. — ἀνελκισθέντος Vat.

toro declarato victore, et ad cœnam una cum Basilio et Eudocia sedente, Basiliscianus patricius, ob currum ab eo solerter rectum, imperatorem laudabat. Eum imperator surgere, et imperiales ocreas detrahere, et induere jussit. Illo renuente, et in Basilium oculos conjiciente, imperator cum furore ita fieri mandavit. Annuente Basilio, ocreas imposuit : ait vero Basilio, Deum obtestatus imperator : « Melius illi quam tibi congruunt : numquid enim, ut te constitui, alium pariter imperatorem; creandi mihi potestas est? » Hæc dicens ira sensim in Basilium exardescibat. Eudocia vero lacrymans imperatori dicit : « Imperii dignitas, domine mi, præstans est, et ea nos indigni honorati sumus : neque illam contemnere justum est. » Respondit imperator : « Ne super hoc tristeris, Basiliscianum ad imperium promovere animus est. » Porro Basillus ira et mœrore magno tenebatur.

Egresso autem imperatori ad venandum monachus quidam chartam, qua insidiæ a Basilio paratæ descriptæ erant, tradidit. Ea lecta, et in furorem versus, in Basilium machinatur. Matre autem Theodora imperatorem ad Anthemii ædes advocante, Rentacium protovestiarium cum domesticis aliis, ut venarentur, et ipse matri offerret, misit. Basilius autem adversus Michaelem facinus struebat, et profundo mœrore deprimebatur. Ad cœnam vero sedente imperatore, Eudocia Basilium invitavit ut convivaretur : tum imperatore vino sese ingurgitante, Basilius quasi necessitate ductus in cubiculum interius penetrans, seram, cum validus esset, turbavit, adeo ut porta minime claudi posset : et digressus cum imperatore ad cœnam recumbebat. Imperator jam temulentus, et Ingerina pro more ei collæptante exsurgens, a Basilio manu ducebatur, et in penetrabile secedebat, cujus manum cum deosculatus esset Basilius, discessit. Intra cubiculum imperatoris jussu stabat Basiliscianus et Rentacius somno gravatus in lecto ad ejus custodiam. Ignatius

A καθοσθέντος ἄμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ, Βασιλι-
κιανὸς ὁ πατρικίος ¹⁰ ἐπὶ τὸν βασιλεῖα ὡς εὐφροῦς
ἐλάσαντα (εἰς τὸ ἄρμα ¹¹). Τοῦτον ἀναστῆναι κειού-
σας ὁ βασιλεὺς, τὰ τζάγγια αὐτοῦ (προσέταξε) οὖραι
καὶ ὑποδήσασθαι ¹². Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς
Βασιλεῖον ἀποβλέποντος ¹³, ἐν θυμῷ προσέταται ὁ
βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ¹⁴ ἐπινεύ-
σαντος ¹⁵ αὐτῷ, ὑπέδησατο ¹⁶ τὰ τζάγγια ¹⁷. Ἐφη
δὲ ὁ βασιλεὺς μεθ' ἔρκου πρὸς Βασιλεῖον ¹⁸ (ὡς
εἰ ὑπὲρ σε) κάλλιον αὐτῷ ¹⁹ πρέπουσιν· μὴ γὰρ
οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σὲ βασιλεῖα ἐποίησα ²⁰, καὶ
ἄλλον ποιῆσαι ; » καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασιλεῖον
θυμούμενος. Δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία ²¹ ἔφη τῷ βα-
σιλεῖ· « Τὸ τῆς **748** βασιλείας ²², ἀξίωμα, δέσποτα
(μου ²³), μέγα ἐστὶ, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμή-
B θημεν ²⁴, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτῆ·
Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε ²⁵· « Μὴ λυκοῦ ἐπὶ τούτῳ ²⁶·
καὶ (γὰρ) καὶ τὸν Βασιλισκιανὸν βασιλεῖα θέλω ποιῆ-
σαι. » Βασιλεῖος δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπη μεγάλῃ γέγονε.
(54) ²⁷ Ἐξεληθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ; ²⁸ ἐν τῷ κωνητήρῳ,
μοναχὸς τις (ὕπαντήσας ²⁹) δέδωκεν αὐτῷ χάριτην
ἔχοντα τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ὑπὸ
Βασιλείου ³⁰· ὁ ³¹ δὲ ἀναγνοὺς καὶ θυμωθεὶς ἐμελέτα
³² κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρης
καλεσάσης τὸν βασιλεῖα εἰς τὰ Ἄνθεμιου, (ἀπέπεισε
³³ ῥενιάκιον τὸν πρωτοβεσιλιάριον αὐτοῦ μετὰ ³⁴
ἐτέρων ἀνθρώπων οἰκίῳ αὐτοῦ ³⁵ πρὸς τὸ θρησκῆσαι
εἰ καὶ ἀποτιτῆται τῇ μητρὶ αὐτοῦ.) Ὁ δὲ Βασιλεὺς
εὐνεσκευάζετο κατὰ ³⁶ Μιχαὴλ (καὶ ἦν σκυθρωπὸς ;
C πάννυ). Ἐπὶ δείπνον ³⁷ δὲ τοῦ βασιλέως καθοσθέντος,
προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασιλεῖον συνδειπνήσει
αὐτῷ. Τοῦ δὲ βασιλέως οἶνω πολλῷ χρησαμένου,
ἀναστὰς Βασιλεῖος ὡς διὰ τινα χρεῖαν ³⁸, ἀπειθῶν
ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ βασιλέως διαστρέφει ³⁹ τὰ κλει-
θρα ⁴⁰, δυνατὸς ὢν, ὡς μηκέτι κλειεσθαι τὴν
θύραν ⁴¹ καὶ ἀπειθῶν συνεδίει· νει ⁴² μετὰ **749**
τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως ⁴³ πάλιν οἰνωθέντος,
τῆς Ἰγγιρίνης ὡς ἔθος αὐτῷ συγχαίρουσας, ἀναστὰς
Μιχαὴλ χειροκρατούμενος παρὰ ⁴⁴ Βασιλείου ⁴⁵,
ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὗ τὴν χεῖρα φιλήσας Βασι-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ ὁ π. Β. τὸν β. ὑπηρεισθεῖαζεν ὡς ἔ. ἠνοχήσαντα ὁ δὲ β. διεκελεύσατο ἀναστάντα τ. ὑπολύσαι· αὐτὸν τὶ βασιλικὰ ὑποδήματα καὶ ἑαυτὸν ὑποδήσαι Vat. ¹¹ ἐν τῷ ἄρματι Sym., om. Leo, Vat.—Εὐθὺς οὖν κειλεῖται τ. β. ἀν. Sym. ¹² ὑποδύσ. cod. ἑαυτῷ ὑποδήσαι Sym. om. pr. ¹³ βλ. Sym.—μετὰ θυμοῦ Vat.—προσέ-
ταξε καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπίνευσεν Sym. unde μη in Ge. delendum est. ¹⁴ μὴ cod. ed. ¹⁵ ἐπινεύοντος Leo. ἐ-
νεύσαντος Vat. ἀνανεύοντος Sym. ¹⁶ κοκκοβαρῆ ὑποδήματα Vat. ¹⁷ τζάγγια cod. ¹⁸ τῷ Βασιλείῳ Sym.
om. ὡς ὁ. σ. ¹⁹ ταῦτα Vat. ²⁰ πεποίηκα Vat. ²¹ Ἡ δὲ Ἐ. περιδακρυς γενομένη ἔφη Vat. ²² σου Sym. ²³
μου om. Vat. ᾧ ἄν Sym. ²⁴ τοῦτο περιχειμέθα Vat. ²⁵ καὶ τῷ Βασιλείῳ εἶπε Sym.—ἐπὶ τούτῳ Vat. περὶ τού-
του Leo.—καὶ τὸν Sym. καὶ γὰρ τὸν ed.—B. ἐν θ. Sym. 47. B. δὲ θ. καὶ λ. ἀκατασθέντῳ τὴν ψυχὴν ἐπέληθη
Vat. ²⁶ τοῦτο cod. ²⁷ 867. ²⁸ Ἐν κ. δὲ τοῦ β. ἔ. Vat. Ἐ. δὲ τοῦ β. εἰς κωνητήριον Sym. 48 (premissis c.
47 de versibus Michaelis petulantia). ²⁹ ὁ π. om. Vat. Sym.—χαρτίον ed. Sym. χαρτ. cod.—τὴν ὑπὲρ
B. μ. ἔ. διαγράφοντι (sic) Vat. ἔχον τὴν κ. ἀ. μ. ὁ βασιλεὺς; (sic) ἔ. Sym. ³⁰ ὡς τινε τῶν ὑπαπιστευτῶν προσ-
έταξεν ὁ βασιλεὺς τὴν λόγην κατὰ τοῦ B. ῥήψα Sym. cum aliis multis de Michaelis temulentia. ³¹ ἐν
ἀν. κ. B. ἔθῃγε τὸν θυμὸν Vat. om. Sym. ³² μελετᾷ Leo.—Τῆς δὲ μ. τοῦ Μιχαὴλ θ. κ. τὸν β. εἰς τὰ
Ἄ. Sym. om. ἀπ.—αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα ἐν τοῖς Ἄ. τούτων ἐκάλεσε τὸν πρ. ἀ. P.
ἔφατ, Vat. ³³ τὸν Leo. ³⁴ καὶ Leo, Vat. ³⁵ ἀνω om. Vat.—αὐτῷ Vat.—θ. καὶ τῇ μ. ἀ. ἀ. Vat.
³⁶ κ. τοῦ β. M. σ. Vat. σ. κ. M. Sym.—καὶ ἦν σ. π. om. Vat. Sym. ³⁷ δείπνον Leo.—κατακλιθέν-
τος καὶ συνδειπνον τὸν B. καὶ τὴν Ἐ. πεποικητότος καὶ οἰνωθέντος διαφίλην, ἀν. Vat. ³⁸ προφάσει χρεῖας
σωματικῆς τὰ κλ. διέστρεψε τὸν θ. τοῦ βασιλικοῦ κ. ὡς μὴ κ. τὰς θύρας Vat. ³⁹ διαστρεψ. cod. ⁴⁰ τὸν
θυμὸν Sym.—μὴ Sym. Leo. ⁴¹ τὰς θύρας Sym.—ὑποστρέφας Vat. ⁴² πάλιν Leo, Sym. τῷ βασιλεῖ
Sym. Vat. ⁴³ Ἐπεὶ δὲ ἀπλήστως ἐνεφορήθη του οἴνου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐξηνέστη του δείπνου χ. ὑπὸ B. Vat.
—β. πάννυ Leo. ⁴⁴ ὑπὸ τοῦ Sym.—ἐν τῷ ἰδίῳ κ. εἰσήλθε Vat. ἀπ. ἐν τῷ κ. αὐτοῦ Sym. ⁴⁵ B. δὲ τὴν
(αὐτοῦ) χ. φ. ἔ. Vat. οὗ τὴν χ. φ. ἔ. B. Sym. Leo.—ἐντὸς δὲ τοῦ κ. ὁ B. ἐκοιμήθη κατὰ κέλαιον του
β. ἐν τῇ κ. ῥεντακίου φύλαξ τούτῳ ἐσόμενος Vat.

λαίος ἐξήλθεν· ἐνδοθεν δὲ τοῦ κοιτώνος ἦν Βασιλεῖς κλαίοντες ἔτι κλειύσαι τοῦ βασιλέως καὶ Πεντάκιος ὑπνώσας ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνάτιος δὲ κοιτώνι τρεῖς ἀπελθὼν τοῦ κλειύσαι τὴν θύραν τοῦ κοιτώνος, εὔρε διεστραμμένην καὶ ἀπογνοῦς ἐκαθίσθη ἐπὶ τῆς κλίνης ἐπὶ τὴν τρίχα αὐτοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπὸ (τοῦ) εἴνου ὑπνῶν θανάτου παραπλησίω κοιμωμένου, ἀθρόως ἐλθὼν Βασιλεῖς μετὰ καὶ ἐτέρων τὰς θύρας ἀνέωξεν· καὶ ἐμφοβός· ἐξελθὼν Ἰγνάτιος ἀντίπιπτε Βασιλείῳ τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. (Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος, διὰ τῆς τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως, ἐκρατεῖτο παρὰ Ἰγνατίου ἀντιπίπτοντος αὐτῷ)· ἐξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεύς. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος παρεῖθι μετὰ τοῦ ξίφους δοῦς τῷ βασιλεῖ ἀπέκοψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἰακωβίτζης ὁ ἀπειλάτης (ὁ Πέρσης) τὸν Βασιλεῖον ἐξέτριψε τρώσας ἐρρίψαν αὐτὸν ἀ(187^b)νωθεν 750 κάτω. Μαρτιανὸς δὲ καὶ Βάρδας, ὁ πατήρ Βασιλείου τοῦ βασιλέως, καὶ Συμβάτιος, ὁ ἀδελφὸς Βασιλείου, καὶ Ἀσυλαίων ἐξάδελφος Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρχὸς ἴσταντο πρὸς φυλακὴν ἐξωθεν. Καὶ οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαὴλ ἔγνω τὰ γινόμενα. Συναθροισθέντες (δὲ) οἱ μετὰ [Βασιλείου] συνεβουλεύοντο. Ἀσυλαίων δὲ ἔφη πρὸς Βασιλείον, (ὅτι) « εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ἀλλὰ ζῶντα αὐτὸν εἰσάσμεν, καὶ (ἐὰν) ζῆ, τί ἀπολογισόμεθα; » Καὶ χαριζόμενος Βασιλείῳ ὑποστρέψας (εὔρε) Μιχαὴλ χεῖρας μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλεῶς ἐπηξε κατὰ τῆς καρδίας φεῖς ἐνικαυχάτο πρὸς Βασιλείον ὡς ἀνδραγάθημα (35) Κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσῃ, συναθροισθέντες κατήλθον μέχρι καὶ τοῦ περάματος (καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον Εὐλογίου τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον ἀραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρτιανῆ;) καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους ἦλθον μέχρι

A autem cubicularius ad januam cubiculi obserandam progressus, confusam reperit. Quare in desperationem ductus, capillos sibi vellens, in lecto se debat. Imperatore vero somnum moti quam proximum obdormiente, derepente Basilius cum aliis adveniens januas aperuit: tremefactus Ignatius in adversum obstitit, ne Basilius intraret. Petrus autem Bulgarus sub Basilii axilla irrepens, et ad imperatoris lectum penetrans, ab Ignatio vires adversas opponente detentus est, ex quo somnus imperatoris solutus. Joannes vero Chaldius plaga gladio inflicta manus ejus abscidit, Jacobitzes vero et Persa Basiliscianum ense vulneratum e lecto in pavementum deturbarunt. Marianus autem, et Bardas pater Basilii rectoris, et Symbatius, Basilii frater, et Asulaeon, ejus gener, et Constantinus Toxaras stabant foris in excubiis: ita ut domesticorum nullus, quæ cum Michaelē gerebantur, resciret. At conjurati cum Basilio collecti consiliabantur; Asulaeon Basilio dixit: « Licet manus ejus præsciderimus, vivum tamen reliquimus; si superfuerit, quam defensionem habebimus? » Mox Basilius promeriturus intro regressus, Michaelē præcisit manibus de Basilio misere conquerentem et in lecto jacentem reperit, et districtum gladium in imperatoris cor crudeliter adegit, et intestina ejus discidit: reversusque ad Basilius gloriabatur, quasi facinus egregium patrasset.

B ejus gener, et Constantinus Toxaras stabant foris in excubiis: ita ut domesticorum nullus, quæ cum Michaelē gerebantur, resciret. At conjurati cum Basilio collecti consiliabantur; Asulaeon Basilio dixit: « Licet manus ejus præsciderimus, vivum tamen reliquimus; si superfuerit, quam defensionem habebimus? » Mox Basilius promeriturus intro regressus, Michaelē præcisit manibus de Basilio misere conquerentem et in lecto jacentem reperit, et districtum gladium in imperatoris cor crudeliter adegit, et intestina ejus discidit: reversusque ad Basilius gloriabatur, quasi facinus egregium patrasset.

C Tempestate autem in mari exorta, una convenientes ad fretum, illudque trajicientes, ad Eulogii Persæ ædes descenderunt, eoque assumpto, ad Marinæ deflexerunt: muroque conscenso, ad palatium usque venerunt. Erat porro tabula obturans

Varia lectiones et notæ.

⁴⁴ Βασιλεῖον ἐν τῇ κλ. Πεντακίου ὑπ. ed. ⁴⁵ ὑπνώσας ἐν τῇ κ. Πεντακίου Sym. Leo. — τοῦ παρακοιμωμένου πρὸς παραφ. ἀ. Sym. ⁴⁶ τοῦ κλ. τὰς θύρας ἐλ. Vat. ἀπ. κλ. αὐτοῦ τὴν θ. τοῦ κ. Sym. ⁴⁷ αὐτὴν Sym. ⁴⁸ τὴν κλειῖν Vat. ⁴⁹ ἐπὶ τῆς κλ. ἐ. Vat. — τὰς αὐτοῦ χεῖρας (sic) ἐκπύλων Vat. ⁵⁰ β. εἰς ὑπνον βαθύνει (ὡς ed. ἐξ Sym.) τῆς μέθης κατενεχθέντος Vat. — παραπλή. cod. παραπλήσιον ed. ὑπνον θανάτῳ παραπλήσιον Leo, Sym. ⁵¹ θανάτ. cod. ⁵² B. ἀθρόον ταῖς θύραις ἐπίστη καὶ ἄλλους ἐπαγόμενος ταύτας ἀν. Vat. ἀθρόον Sym. ἀθρῶος cod. — ἐταίρων Sym. ⁵³ καὶ ἐ. ἐξήλθεν ἀνθιστάμενος τῷ B. μὴ ἐ. Sym. ⁵⁴ ὁ δὲ Ἰ. περίτρομος; ἐ. τὸν B. τοῦ ἐ. δικαίωκεν Vat. ⁵⁵ ὁ δὲ B. Π. ὑπὸ τὴν μασχάλην B. Vat. Πέτρος — αὐτῷ om. Sym. ⁵⁶ ὤρμησε Vat. ⁵⁷ ἐκρατήθη Leo, ὃν ὁ Ἰγνάτιος κατασχών καὶ ἀντιμαχόμενος πρὸς αὐτὸν, τὸν βασιλεῖα ἀφύπνισεν Vat. ⁵⁸ καὶ Leo. ⁵⁹ Ὁ δὲ χ. Ἰω. παρατυχῶς ξίφει πλῆξας τὸν βασιλεῖα ἀμφὼ τῶ χεῖρε ἀπ. Vat. καὶ παρεῖθι Ἰ. ὁ χ. κόπτει τὰς χ. ἀ. Sym. ⁶⁰ αὐτῷ Leo. — Ἰ. δὲ καὶ ὁ Π. Leo, ὁ Π. om. Vat. Sym. ⁶¹ Πέρσης Vat. — τρώσαντες ἐρρίψαν Leo cf. Basilii c. 2 ubi ipse Georgii continuator Jacobitzes ab Apelate filio Persis distinguit. — ξ. τὸν B. ἀνελών κ. ἀπερ. Vat. — αὐτὸν om. Sym. ⁶² Τῶν δὲ λοιπῶν ἰσταμένων ἐξω πρὸς παραφυλακὴν, ἐπὶ ἀμφοτέρω ἠνώθησαν, Ἀσυλαίων ἔφη Sym. Πρὸ τῶν θυρῶν δὲ φυλάττοντας Ἰ. M. καὶ B. ὁ τοῦ B. π. καὶ Σ. ὁ τοῦ B. ἀδελφὸς καὶ Ἀ. ἐ. αὐτοῦ καὶ ὁ T. Vat. — οἱ ἀδελφοὶ cod. — Ἀσυλαίων cod. et Vat. ⁶³ οὔτοι Leo. ⁶⁴ ὁ. οὖν Vat. — τὸ γεγονός; ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ οὔτοι συναθροισθέντες ἐδ. τὸ πρακτικὸν Vat. — δὲ om. ed. ⁶⁵ Βασιλείου — πρὸς; ex homioioteleuto om. cod. et Leo. — π. B. ἔφη Vat. ⁶⁶ Ἀσυλαίων cod. hic et infra. ⁶⁷ ὅτι om. Sym. — τοῦ M. ἐξεκ. Vat. — ὅμως ζ. Sym. ἀλλ' οὖν ζ. Vat. ἀλλὰ om. Leo — τοῦτον Vat. ⁶⁸ ἐὰν — Βασιλείῳ om. Vat. χ. P. om. Sym. ⁶⁹ ὁ Χάλδος Leo. ⁷⁰ εὔρε — ὁ δὲ om. Sym. — τὸν M. ἐπὶ τῆς κ. ἐρριμμένον, ἐκκεκομμένον τὰς χ. καὶ οἰκτρῶς ἀπολοφυρόμενον καὶ τὴν ἀνηλεῆ καὶ ἀπιστον γνώμην B. αἰάζοντα Vat. ⁷¹ δὲ ἀμελικτον ἔχων ψυχὴν γ. τὸ ξ. κ. τοῦ στήθους ὄθησε τοῦ Μιχαὴλ καὶ διέσχισε τὴν γαστέρα ἀ. καὶ τὰ ἐ. Vat. πῆσσει τὸ ξ. κ. τῆς κ. τοῦ κ. τοῦ β. καὶ διαγεί τὰ ἐ. ἀ. Sym. ⁷² καὶ ἐπιστ. ἐγαυρία π. B. ἐγκαυχόμενος οἷά τι μ. καὶ γενναίον καταπραξάμενος ἀ. Vat. om. Sym. ⁷³ Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς διὰ τάχους εἰ; τὸ βασιλεῖον εἰσελθεῖν Vat. — Ἐπεὶ δὲ βιαίῳ ἀνέμῳ τὴ θάλασσα ἐκυμαίνετο μ. τοῦ π. κ. περὶ Vat. ⁷⁴ ἦλθον κ. τοῦ π. Sym. om. καὶ διαπ. — Μαρτιανῆ;. ⁷⁵ ἀκρίβειαν δ. τὸν ὁ. B. τοῦ Π. κατέλαθον καὶ τ. προσλαβόμενοι μέχρι τῶν M. παρεγένοντο Vat. ⁷⁶ καὶ διὰ τοῦ τ. ἀ. τὸ παλάτιον κατέλαθον Vat. ⁷⁷ ἔως Sym. — Ἐπεὶ δὲ π. ἔτυχε τὸν τοῦ τ. περιβρομον

murum, quam Basilius manutentis comitibus duobus intacta calce confregit, et ad portam palatii penetravit. Tum Eulogius Persa patria lingua Artabado hetæriarchæ locutus est, ut « Michael gladio interiit, atque : Aperi, inquit, imperatori. » Artabadius ad papiam contendens, sublatis vi ab eo clavibus, Basilio aperuit. Intro receptus Basilius palatii claves tulit, et Gregorium Philemonis dictum papiam mane insiuit. Confestim vero ad Sanctum Mamantem misit, et Eudociam cum multo apparatu in palatium intulit : misso etiam Joanne præposito Decapolitissam ad proprios parentes retulit ; Paulo quoque cubiculario, ut Michael sepeliret, mandavit. Ille ipse profectus dextri equi quo vehebatur stragulo involutum comperit, et viscera foris pendentia : feminisque lamentatricibus et luctus pompam super eo celebraturis, matreque, et sororibus advocatis, in naviculam impositum ad Chrysopolis monasterium trajici præcipit, ibidemque tumulo conditum sepeliri.

μένα· εὖρε δὲ ἐκεῖ θρηνοῦσας **752** (καὶ ἔλεονολογουμένους ⁹⁰) ἐπ' αὐτῶ τὴν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφάς ⁹¹ αὐτοῦ ⁹²· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιαρίον διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσοπόλεως (καὶ αὐτὸν ἐνταφιάσας ⁹³ ἔθαψε ⁹⁴·

V. Regnum Basilii Macedonis.

Basilius una cum Michael annuum unum et menses quatuor imperavit, et undeviginti solus ; præfecto vero, et Mariano Petronæ filio, ad forum convenire, et imperatorem solum coram omni populo renuntiare jussit.

Exercitum porro in Michaelis parricidas a Deo vindictam, et quæ singuli temporibus diversis passi fuerint, referre operæ pretium duxi. Jacobitzes quidem inter venandum una cum imperatore ad

Α τοῦ παλατίου· πλὴξ δὲ ἦν περιφράσσουσα **751** τὸ τεῖχος· καὶ κρατήσα· Βασίλειος δὲ ἐφ' αὐτοῦ (ὠντων) ⁷⁶ καὶ λακτίσας κατέαξε τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ 'Αρταβάσδω' ⁷⁷ ἑταιριάρχῃ ὡς « ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐτελεύτησε, καὶ· Ἰ' Ανοῖξον τῷ βασιλεῖ ⁷⁸. » Καὶ ὁ 'Αρτάδασδος, εἰσδραμὼν πρὸς τὸν πατίαν ⁷⁹ καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, διήνοιξε· (τῷ βασιλεῖ ⁸⁰). Καὶ γενόμενος ἔνδοθεν Βασίλειος ἤρε τὰς κλεῖς τοῦ παλατίου ἐπὶ χεῖρας ⁸¹ καὶ τῇ ἔωθεν Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ ⁸² Φιλήμονος ἐποίησε πατίαν· παρευθὺ δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσῆγαγεν ⁸³ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγερος μετὰ δόξης· πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. 'Απέστειλε ⁸⁴ δὲ καὶ Ἰωάννην πραιπόσιτον τοῦ ἄραι ⁸⁵

Β τὴν Δεκαπολίτισσαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀπαγαγεῖν. ('Απέστειλε δὲ) ⁸⁶ καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι ⁸⁷ Μιχαὴλ· καὶ ἀπελθὼν εὗρεν αὐτὸν ἐντετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι ⁸⁸ τοῦ δεξιῦ ἵππου οὗ ἤλαυνεν (καὶ τὰ ⁸⁹ ἔγκατα αὐτοῦ ἔξω ἔκκρεμά-

Ε'. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα.

⁹⁵ Βασίλειος ἔθασίλευσε μετὰ Μαχαὴλ ἔτος α' ⁹⁶ (καὶ) μῆνας θ' καὶ μόνος ἔτη ιθ'· προσέταξε ⁹⁷ δὲ τῷ ὑπάρχῳ (καὶ) Μαριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ (ἀνελεῖν ἐν τῷ φόρῳ) καὶ ἀναγορεύσαι ⁹⁸ αὐτὸν (μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον) βασιλέα ⁹⁹.

Γ (2) ⁹⁹ 'Αναγκάιον δὲ ἠγησάμην γράψαι· (τὴν) παρὰ (τοῦ) Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τὸν Μιχαὴλ διαχειρισμένους (καὶ ἃ πέπονθεν ἕκαστος αὐτῶν (ἐν) διαφόροις καιροῖς). 'Ο μὲν οὖν· Ἰακωβίτης κλη-

Variae lectiones et notæ.

διαφ. δυοὶ ὁ Β. τῶν μετ' ἄ. ἐκτέρῃ χειρὶ προσεβασθεῖς (sic) λᾶξ ἐναλλόμενος τὴν π. κ. καὶ μ. τῆς τοῦ π. πύλης εἰσῆλθσαν Vat. π. δὲ ἦν φ. τὸ τ. Sym. ⁷⁶ ὄντων om. Sym. ⁷⁷ τῷ ε. 'Α. τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἐλ. ὡς ξ. μὲν ἀνήρηται Μ. Βασίλειος δὲ ἐλῆλ. τῆς βασιλείας κρατήσων Vat. ⁷⁸ τὸν βασιλέα Leo, τὸν Βασίλειον Sym. — 'Ο δὲ 'Α. δραμὼν Sym. 'Ο δὲ εἰσδρ. Vat. ⁷⁹ καὶ τοῦ πατίου βία ἀποσπάσας τὰς κ. ἀνῴξε Vat. ⁸⁰ τὸν Βασίλειον Leo, om. Sym. — ὅς εἰσέλθων κατέαξε τὰς κ. καὶ ἐ. προβάλλεται π. τὸν τοῦ Φ. Γρ. καὶ ἐν τῷ ἁγ. Μ. ἀπ. τὴν τοῦ 'Ι. 'Ε. μ. δ. π. ἐν τῷ π. ἐ. Vat. ⁸¹ Ταῦτα δὲ γέγονε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ 'στξβ' ἔτει· καὶ νυκτὸς τρίτης ὥρας, ἐπινεμήσεως α' καθ' ἣν ἐπιφώσκουσιν εἶχεν ἡμέραν Θέκλας τῆς πρωτομάρτυρος Sym. ⁸² ἐπ. τοῦ om. Vat. ⁸³ εἰσάγει 'Ε. τὴν τοῦ Ἰγγηρος Sym. ⁸⁴ 'Ιω. δὲ πρ. ἔξαπ. ἀραντα τὴν Δεκαπολίτισσαν τοῖς ἰδίοις ἀποκαταστήσαι γονεῦσι Vat. ⁸⁵ ἀπαγάγοι Sym. om. ἀπαγ. ⁸⁶ ἀπ. δὲ om. Sym. ⁸⁷ κηδεύσαι τὸν Vat. — ὅς παραγενόμενος ἐ. Vat. ⁸⁸ ἐν τῷ σ. τοῦ δ. i. ἐν τῷ τετρώρῳ αὐτὸς ἤλαυνεν ἄρματι ἐντ. Vat. ⁸⁹ καὶ τὰ — ἐκεῖ om. Sym. — οἰκτρῶς· τὰ δὲ ἐ. Vat. — ἔξωθεν Leo. — ἔκκεχυμένα χαμαὶ Vat. — εὖρες Leo. — κατέλαθε εἰς θ. V. i. ⁹⁰ καὶ ἐλ. om. Vat. — καὶ τὴν Leo. ⁹¹ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἄ. Sym. — καὶ τὰς ἄ. δ. Vat. ⁹² καὶ ἐπολοφυρομένας ἔλεονίνως Vat. — καὶ ἔλεονολογουμένας αὐτὸν Sym. — πλοιαρίῳ οὖν τὸ σῶμα ἐμβάλων ἐν Vat. ⁹³ κ. ἄ. ἐ. om. Vat. Sym. — ἐνταφιάσας ed. ⁹⁴ Ταῦτα δὲ γέγονασι κατὰ τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ [στξβ' ἔτει] καὶ νυκτὸς τρίτην ὥραν ἐπινεμήσιν πρώτην προδιδασθέντι, καθ' ἣν ἐπιφώσκουσιν εἶχεν ἡμέραν θ. τῆς πρ. Vat. e Symeone. ⁹⁵ 'Ο δὲ alijungit de Basilii origine. — καὶ om. Sym. Vat. ⁹⁶ Μονοκράτωρ δὲ γενόμενος τῷ ἐπ. διεκλεύσατο ἐν τῷ φ. ἀνελθόντι τὴν ἀναγόρευσιν τοῦτοῦ ποιήσασθαι· καὶ οὕτως ἀνηγόρευτο Vat. — ἐπάρχῳ Leo Sym. 3. — καὶ om. ed. Vat. Sym. ⁹⁷ ἄν. ἐν τῷ φ. et μ. π. τοῦ λαοῦ om. Sym. ⁹⁸ Ἰωρὺφας δὲ, τοῦ πλωῖμου στρατοῦ (στρατηγός Sym. 2) ὑπάρχων τότε (χρηματίζων καὶ Sym.) καθηγεμῶν, συνείς τὸ πραχθὲν παρὰ Βασιλείου, φιλοδέσποτων τε ἅμα (καὶ φιλοδέσποτος ὢν Sym.) πρὸς ἐκδίκησιν Μιχαὴλ βασιλέως ἐκκίνητο (εκκίνηται Sym.) οὗ τῷ αυτοκράτορι ἐνσημανθέντος, τοῦτον μετακαλεῖται (τ. μ. ὁ αυτοκράτωρ Sym.). — Καὶ τὰ μὲν πρῶτα λόγους αὐτὸν (αὐτῷ Sym.) ἐφυθρίστοις ἐπαπειλεῖ, ἔπειτα ἀποδοχῆς ἀξιοῖ ἀνθ' ὧν ὑπερδεσπότη τοιαῦτα τετολημῆκναι προήρητο (προήρηται). Ἀλλὰ δὴ καὶ χρόνου προδεδηκός, ἐπ' αὐτῷ τοσοῦτον πεπληροφόρητο (πεπληροφόρηται Sym.) ὥστε καταλιμπάνειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐξῶν κατ' ἐχθρῶν Vat. ⁹⁹ Ὅπου· τὸν βίον κακῶς κατέλυσαν οἱ συναράμενοι Βασιλεῖφ πρὸς τὴν σφαγὴν. Τοῦ δὲ συναραμμένου τῷ βασιλεῖ πρὸς τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν οἷα μετήλθε δικη καὶ οἷος ἕκαστος κακοῖς συνεκέρρησεν (ἀναγκ. ἤγ. ?) Vat. 'Α. δὲ ἐστὶ καὶ π. ὕψ. γ. ἐ. ε. τ. τὸν Μ. δ. γρ. Sym. 3. ¹ καὶ Leo et Sym. τῆς τοῦ εἰ καὶ — κηροῖς om. Sym. ² 'Ο μὲν γὰρ 'Ι. Vat. 'Ο μὲν 'Ι. Leo. — τῷ βασιλεῖ ἐν τῷ Φ. συγκ. Vat.

γῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ Φιλοπατίῳ, τοῦ Ἀ
ξίφους αὐτῷ ἐκπεσόντος, κατελθὼν⁹ τοῦ ἵππου, ἄραι⁸
αὐτό, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος τῇ **753** γῆ ἐπι-
θῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐτέρου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλῃ,
θρονηθεὶς ὁ ἵππος διέστυρεν αὐτὸν, καὶ εἰς φάραγγας⁸
καὶ βοθύνους διελθὼν τοῦτον μεληδὼν διέσπασεν.
Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος, στρατηλάτης γεγωνῶς ἐν Καλ-
δίᾳ⁸ καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως μελετῶν (188^a),
προστάζει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀν-
δρέου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξάδελφος⁸ τοῦ βασιλέως
Ἀσυλαίων ἐξωσθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐν
τῷ προσατείῳ αὐτοῦ (ᾧ⁹ ἐπώνυμον τοῦ Χαρτοφύλα-
κος¹⁰, ὡς) ἀπηγή: καὶ ὠμὸς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ
ὦν, μαχαίραις παρ'¹¹ αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνηρέθη· οὗς
ὁ βασιλεὺς κρατήσας καὶ μεληδὼν κατακόφας κατέ-
κασεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ¹²⁻¹³ Ἀπελάτης δὲ Β
τοῦ Πέρσου σκοληκώδρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν
ἀπὸ ἀπλάγη¹⁴. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαρὸς εἰς Κιβυρ-
βαίωτας¹⁵ σπαθοκοπηθεὶς τελευτᾷ [καὶ Μαρριανός, ὁ
καὶ ὑπὸ σκωλήκων¹⁶ καταθρωθεὶς τελευτᾷ].

(5) Ὁ δὲ βασιλεὺς, προσελθὼν ἐν τῇ¹⁷ ἡμέρᾳ τῶν
Χριστοῦ γενεθλίων, ἐν τῇ προελύσει εἰς τὴν Μεγά-
λῃν ἐκκλησίαν ἐβάπτισε Στίφانون τὸν υἱὸν αὐτοῦ·
ἀγαθὸν¹⁸ δὲ ἵππου **754** λευκοῦ μετὰ ἄρματος,
ἐκάθισεν¹⁹ ἅμα τῇ Αὐγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος
Βαάνης σὺν αὐτοῖς βασιλεύων²⁰ τὸ παιδίον μέχρι τοῦ
παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατεῖαν ἐν τῇ
ὁδοῦ²¹.

²² (4) ²³ Ἐγένετο δὲ σεισμὸς [τῇ ἑορτῇ] τοῦ ἁγίου
Πολυεὐκτου (μέγιστος ὥστε τὴν γῆν σειεσθαι) ἐπὶ²⁴ C
μ' ἡμέρας (καὶ μ' νύκτας). Ἐπεσε²⁵ δὲ τότε καὶ ἡ
σφαῖρα τοῦ ζώου τοῦ φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας
Θεοτόκου ἢ ἐκκλησίας ἢ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε
πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκείσε τελευτήσασιν. Λέων δὲ
ὁ φιλόσοφος, τυχὼν ἐκεῖ²⁶, ἔλεγε τοῖς ψάλλουσι καὶ
πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκείσε ἐξελεῖν τῆς ἐκκλησίας· οἱ
δὲ μὴ²⁷ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες.

Variæ lectiones et notæ.

κ. μ. τοῦ β. καὶ τοῦ ξ. αὐτοῦ Sym. ⁸ ἐπεὶ ὤρμησε κατελθεῖν καὶ ἀ. ἀ. πρὶν τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν
προσερεισθῆναι τῇ γῆ, ὁ Ι. διαθ. συνήρπασεν ἀ. καὶ κατεσ. φάραγγι καὶ πέτραις καὶ λόχμαϊς καὶ κατὰ μ.
δ. Vat. καὶ αὐτοῦ μέλλοντος κατελθεῖν εἰς τὸ ἀ. αὐτὸν, ὁ ποὺς ἀ ἐν τῇ σκ. ἐκρατήθη, καὶ θ. ὁ Ι. ἐσ. ἀ. κατὰ
φάραγγων καὶ κρημνῶν καὶ μ. κατέκοψεν Sym. ⁹ ἄρας ed. Sym. ⁸ φάραγγα Leo. ⁸ Χαλδίξ; γενό-
μενος; ἐπεὶ κ. τοῦ β. ἐμελέτης, φωραθεὶς ἀν. Vat. X. γεν. ἐπεὶ κ. β. μελετᾶν ἐφωράθη, ἀνασκολοπίσθη·
π. Ἀ. σι. Sym. ⁷ Ἀσυλεῖων δὲ ὁ τοῦ β. ἐ. βασιλικὴν ὑποστάς ἀγανάκτησιν καὶ ἐν πρ. ἀ. ἐ. ὑπὸ ἰδίων
δ. μ. ἐν ν. ἀν. ὦ. πρὸς αὐτοὺς διατιθέμενος Vat. ⁸ ἀδελφός Sym. — παρὰ τοῦ βασιλέως Leo, Sym.
⁹ ᾧ — ὡς om. Sym. ¹⁰ Χαρτοφύλαν Leo. — ἀπ. ὦν καὶ ὦ. Sym. — πρὸς Leo, Sym. — ἀ. δ. Sym.
¹¹ ὕπ' Sym. — οἱ καὶ ἐν. τ. Ἀ. πρὶν παρεδόθησαν Vat. οὗς χρ. ὁ β. καὶ μ. κ. ἐν τ. Ἀ. ἐκ. Symi.
¹²⁻¹³ Ὁ δὲ τοῦ Π. Ἀ. Vat. — Πέρσης Leo. ¹⁴ τὴν ψυχὴν ἀπέβηξεν Sym. κακῶς ἐτελευτήσας Vat.
¹⁵ ἐν Κιβυρβαίωταις γενόμενος Vat. — M. δὲ ὁ τοῦ β. ἀ. Vat. ¹⁶ τοῦ ποδὸς Vat. τῶν ποδῶν Leo —
συντριβέντος; Vat. ¹⁷ ἐκ τοῦ ἵππου πρῶν καὶ τοῦ ποδὸς σκπέντος Leo, ὡς ἐκ τοῦ Ι. κατέπεσε Vat.
¹⁸ σκώληξι τ. Leo, καὶ σκώληκος ἐκ τῆς σήψως ἀναζέσαντος ἐν οὐδύνῃ τὸν βίον τελευτᾷ. Καὶ οὕτως
μὲν ἡ εἰκη τοὺς τὸ μῖσος καταπραξαμένους μετήλθεν, ἵνα γνῶσιν ἄνθρωποι ὡς ἐφορᾷ τις πρόνοια τὰ
ἀνθρώπινα καὶ οὐκ ἀνεπίσκοπα πάντῃ καὶ ἀπρονόητα τὰ θντα ὑ. καταλιμπάνεται Vat. ¹⁹ τῇ τῶν χυ
γενεθ. ἢ ἐν τῇ μ. π. ἐκκλησίᾳ, τὸν ἀ. ἐδ. Στ. καὶ (ἐκ) τῆς ἐκκλησίας ὑποστρέψων ἄρματος ἐπέβη λ. Ι.
ὑπαεργυμένους ἔγοντες Vat. De Photio patriarcha h. I. nihil ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν χυ γένωνων προελύσεως
γενομένης βαπτίζει ὁ β. διὰ Φωτίου Στ. τὸν υἱὸν ἀ. ἐν τῇ μ. ἐ. Sym. 4. ²⁰ γένωνων Leo. ²¹ σὺν αὐτῷ δὲ
καὶ ἡ Αὐγούστα καὶ πρ. Β. τὸ π. β. Vat. ²² ἦν Leo. ²³ Ὁ δὲ βασιλεὺς μ. τοῦ π. ὑπατείας ἐρρίκτε τῷ
λαῷ Vat. ²⁴ 869. ²⁵ Περὶ τοῦ γενομένου σεισμοῦ ἐπὶ Βασιλείου καὶ ἡ τοῦ Σίγματος ἐκκλησία πεσοῦσα
πάντας κατέκωσεν. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τοῦ ἀ. Π. σ. γέγονε μ. καὶ ἐξέτεινε μέχρι μ' ἡμερῶν· ἐν τε νυκτὶ ὁμοίως
καὶ ἡμέρᾳ ἢ γῆ διέσπειτο, ὅτε καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος σφ. τοῦ ἐν τῷ κίονι τοῦ φ. ἱσταμένου κατεπ. καὶ ἡ τῆς
ὕπ. θ. ἐ. τοῦ Σ. ἐν τῇ πάντες οἱ ψάλλοντες συνεχώθησαν Vat. — Τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει τῇ ἑορτῇ τοῦ ἀ. Π. γέγονε
σ. Sym. om. μ. ὦ. τὴν γῆν σ. ²⁶ καὶ μ' ν. om. ed. ²⁷ καὶ ἐπτύθησαν πολλαὶ ἐκκλησίαι, μεθ' ὧν καὶ
ἡ ὑπ. Θεοτόκου ἢ λεγομένη τὸ Sym. ²⁸ τ. ἐκείσε εἰλ. ἐκείσε παρατ. Vat. — τ. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δ. ἐ. συν-
εβούλευσεν Vat. πρῆναι πάντας ἐ. Sym. ²⁹ ᾧ μὴ κ. ἐναπεπνίγησαν πάντες Vat. οἱ δὲ μὴ π. σ. π. Sym.

Philopatium gladium in terram lapsum levaturus ex
equo desiliit: cumque pes ejus terram nondum
attigisset, altero in pensili scandula retento, perter-
ritus equus, arrepto cursu per valles et præcipitia
traxit, et membratim discerpsit. Joannes Chaldus
pariter exercitus dux in Chaldia constitutus, quasi
contra imperatorem machinaretur delatus, impera-
toris jussu ab Andrea militiae magistro palo affixus
est. Imperatoris patruelis Assyleo ab ipso in pro-
prium suburbanum nomine Chartophilam rele-
gatus, ut crudelis et inhumanus in domesticis,
nocte al ipsis gladiis confossus interiit: eos ap-
prehensos et membratim concisos ad Amastriani
imperator combussit. Apelates Persa a vermibus
corrosus vitam amisit. Constantinus Toxaras apud
Cibyræotas gladiis comminutus periit. Marianus,
imperatoris frater, uno e pedibus contito, vermium
esca effectus, moritur.

ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, τὸν πόδα¹⁶ συντριβεί: ¹⁷

Porro imperator Natalitiorum Christi die celebri
processus apparatu ad Magnam Ecclesiam profes-
ctus, Stephanum filium suum baptizavit, et equis
candidis ad currum junctis, cum Augusta in eo
sedit. Baanes autem præpositus una cum eis a l
palatium usque puerum gerebat, imperatore per
viam nummiorum munus spargente.

Ingens autem sancti Polyucti festo terræmotus
exortus est: adeo ut diebus quadraginta et noctibus
totidem terra concuteretur. Decidit tunc equi ad
forum positi sphaera, et sanctissimæ Dei Genitricis
ecclesia quæ dicitur Sigma adeo ut cuncti ad psal-
lendum coacti opprimerentur. Leo vero Philosophus
Ibidem forte repertus cantoribus et reliquis hic stan-
tibus ut ab ecclesia discederent monebat. Illi vero mi-
nime acquiescentes, eodem simul sine perierunt. Ipsa

Philosophus ad columnam sub aliis structuris stans cum duobus aliis servatus est, necnon alii quinque sub ambone forte sedentes.

Ceterum imperatorem ad ecclesiam accedentem et jamjam sacrorum participem futurum, praedonem et homicidam, sacræque communionis indignum Photius patriarcha vocabat. Ille furore percitus Romanam misit, et Romanis episcopis deferentibus, scriptam in eum sententiam obtinuit, eundemque throno deturbavit, et Ignatium sanctissimum patriarcham secundo instituit.

Ex Eudocia vero Ingeris filia Alexander imperator natus est. Hic puer Basilii fuit legitimus. Imperator vero adversus Agarenos circa Tebricem habitantes armavit, et commissa pugna superatus est, renovatisque praeliis Romanos plures Agarenorum armis amisit. In illa autem imperatoris fuga Theophylactus Abastactus, Romani qui deinde imperavit pater, imperatorem ab Agarenis ferme captum liberavit. Quem conquisitum imperator postmodum agnovit: plures enim imperatori dicebant: « Ego sum qui liberavi. » Ille vero, honore contempto, fundum imperatorium expetiit, quem et impetravit. Reversus in urbem imperator Christophorum generum in Tebricem misit, et maxima victo-

Α αὐτὸς δὲ (ὁ 20 φιλόσοφος εἰς κίονα) ὑπὸ συστημάτων 22 σταθεῖς μετὰ 23 ἑτέρων δύο ἐσώθη, καὶ ἴτεροι ε' 24 μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἀμβωνος.

25 (5) 26 Φῶτιος δὲ ὁ πατριάρχης, ἐλθόντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μέλλοντος αὐτοῦ 27 κοινωνεῖν, τοῦτον ληστὴν καὶ φονέα εἶπε καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας 28. Ὁ δὲ θυμωθεὶς ἀπίστευεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ 755 Ῥωμαίων 29 ἀπισχόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου 30 ἐξέωσε, καὶ προσετίρησατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην τὸ δευτέρου.

31 (6) 32 Ἐγενήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγγηρος Εὐδοκίας, οὗτος παῖς 33 γνήσιος ὢν Βασιλείου. 34 Ἐστράτευσεν 35 δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν τῶν εἰς Τιβερικὴν, 36 καὶ πόλεμον 37 συνάψας ἠτήθη καὶ πολλὰς συμβαλῶν Ἀγαρηνοῖς πολλοῦ; τῶν Ῥωμαίων ἀπεβάλλου. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ 38 τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀδιστακτος 39, ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, δίδωσεν τὸν βασιλεῖα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηῶν κρατούμενον· ὃν ἐπιζητήσα; ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα, καὶ εὐρὼν, καὶ γνωρίσας (πολλοὶ 40 γὰρ εἶπον τῷ βασιλεῖ ὅτι « Ἐγὼ »)· ὁ δὲ, τὴν τιμὴν ἀφείρας, τόπον βασιλικὸν ἠτήσατο, οὗ καὶ τετύχηκεν 41. — 42 Ἰπποστρέφας; δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ

Variae lectiones et notae.

20 ὁ φ. εἰς κ. om. Vat. 21 τι συστήματι Vat. συστημάτ. cod. συστημάτων Leo, συστηματοῦ Sym.— σταῖ τὸν θάνατον ὑπεξέφυγε μ. καὶ ἐ. δύο καὶ ἄλλοι δὲ ε' ὁ. τοῦ ἀ. διεσώθησαν Vat. 22 καὶ Sym. Vat.— ἑτέρου δύο διεσ. Leo. 23 Ὁ Sym. 24 867. 25 Τοῦ δὲ β. ἐν τῇ ἐ. ἐ. καὶ τῆς ἀγράφτου θυσίας μεταλαβὴν βουληθέντος ὁ π. φ. τῆς θ. αὐτὸν ἀπειργα μεταλήψας, ἀνδροφόνου ἀποκαλὸν καὶ λ. καὶ τῶν ἀγράφτων μυστηρίων ἄν. Vat. 26 αὐτ. cod. αὐτὸν Leo? om. Sym. 6. 27 Ἐφ' οἷς θ. ὁ Βασιλείου ἐκ Ῥώμης ἐπισκόπου ἐλθεῖν παρεσκεύασε τόμον ἐπιπερομένους τοῦ πάπα καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θ. τ. ἐξώθησεν Vat. 28 Ῥωμαί. ἐπισκόπου. Ῥωμαίου ἐπισκόπου? 29 αὐτοῦ Leo, bis. — καὶ ἀναδιβάσει πάλιν Ἰ. Sym. 871. 30 Τῷ ε' αὐτοῦ ἔπει τῆς κγ' τοῦ Ν. μηνὸς ἐγ. Ἀ. β. ἀπὸ τῆς Ἰ. Ἐ. γ. π. τοῦ Β. Sym. 8. 31 π. γενόμενος καὶ γν. Β. Leo. 32 872. 33 Περὶ τῆς ἐκστρατείας Βασιλείου κατὰ τῶν ἐν Τεβρική καὶ τῆς τοῦ Ἰγγηρος Εὐδοκίας. — Ἐκστρατείας Sym. 8. 34 ἐν τῇ Τιβερική— Ἀ. Vat.— εἰς τὴν βρικήν cod. Τιβερικός Leo, Ἀφρικήν Sym. 35 καὶ πολέμους ed. Sym. πολλοὺς εἰς πάντας ἦτ. καὶ π. τῶν Ρ. ἀ. Sym. καὶ διαφοροῖς πολέμοις τούτοις συμβ. ἦτ. καὶ π. τῶν Ρ. ἀπέβαλε Vat. 36 φεύγοντα δὲ αὐτὸν ἐν τῷ πολέμῳ θ. δίδωσεν ὁ. Ἀβ. ὁ π. τοῦ μ. τ. β. Ρ. μικροῦ γὰρ ἐδέησε τοῦτον ὑπὸ τῶν Ἀ. σχεθῆναι Vat. μέλλοντα δὲ κρατηθῆναι καὶ αὐτὸν τὸν β. θ. ὁ Ἀβ. ὁ δ. ὁ π. Ρ. τοῦ μ. τ. β. Sym. om. ὃν— τετύχηκε. 37 Ἀδιστακτος. 38 Πολλῶν δὲ λεγόντων τῷ β. ὡς αὐτὸς εἶπεν ἕκαστος ὁ τοῦτον διασωσάμενος, ἐκείνος ἐξήτει (sequentia legi non possunt) ἐν τῷ τῆς διώξεως ἀναφανέντα καιρῷ, καὶ δὴ γνωρίσας τὸν Θεοφύλακτον ἐπέλεξε τοῦτον τιμῆς ἀξίον· ὁ δὲ ταύτην ἀποσεισάμενος, τ. αὐτῷ ἀποχωρισθῆναι ἠτήσατο οὗ καὶ ἐπίτυχεν Sym. 39 ἐπίτυχεν Leo. 40 Περὶ τοῦ Ἀνδρέου τοῦ Σκυθίου, ὃς κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν ἐξελθὼν εἰς αὐτοὺς ἤρπασεν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τῶν Ἀγαρηῶν ὄφρυς ἐκαρύσσεται, ὡς μέχρι τῶν Μελαγίνων ἐλάται στρατὸν, Ἀνδρέαν τὸν στοχασάμενον (στοχασάμενος) ὁ βασιλεὺς, ἀνδρα πολύφρονα καὶ πολυπειρίας μετέγοντα, οὗχ ἦττον δὲ καὶ ἀνδρείας, κἄν ἐπεκίκρυπτο, καθὼς ἡ τῶν πραγμάτων ἀλήθεια παρεγύμνωσεν. Οὗτος Σκυθίων ἐσπερίων ἐξώρητον, ὑποστράτηγον δὲ τοῦτον τοῦ κατὰ (τὸ Gen. 115,5) Ὀφίκιον προτίθησι θέματος, ὃς τοῖς πολεμίοις παρεμβάλων μεγίστην εἰργάσατο νίκην. Διὰ τοῦτο μετὰ γε πατρικιότητος (πατρικιότητα Gen.) τῆς τῶν σκολῶν (εὐμορεῖ κυριότητος Gen. Coni. 50, Cod. 216,17)· καὶ μετὰ τοῦτο ἐπέλεξε μάγιστρος. — Ὁ δὲ Χρυσόχειρ σὺν Καρβία καὶ Καλλίστῳ πλείστα (πλείστα cod.) κατὰ (κακὰ Gen.) Χριστιανῶν (Χριστιανοῖς Gen.) τεκνηνάμενος ὡς καὶ ὁ τοῦτου πατὴρ καὶ μέχρι Νικομηδείας καὶ Νικαίας διελθὼν, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς τὸ τῶν Θρακησίων θέμα μέχρις Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου κατήνησεν, οὗτινος τῷ ναφ [οἱ] σὺν αὐτῷ ἐντυχόντες εἰσῆγαγον τὰ ἄλογα αὐτῶν, ἰθ. (ἴθην?) γράμμασιν εἰρηνικοῖς χρῆσάμενος πρὸς αὐτὸν ἐπὶ (ὃς ὁ βασιλεὺς οὐ πείθει συνθέσθαι τῇ εἰρήνῃ). « Ὁ δὲ αὐτὸς Χρυσόχειρ ἐν τῷ τοῦ Χαρσιανοῦ θέματι εἰς Ἀγράνας εἰσκήνωται, εἰς τὴν Σίθωρον [δὲ ὅ] δομέστικος· καὶ τοῖς στρατηγέταις τῶν τε Ἀρμενικῶν καὶ Χαρσιανοῦ προσέταξε διεπιπῶν· « Ἀρατε τοὺς ὑπὸ χεῖρα ὑμῶν ἄρχοντας καλλίππους ὄντας καὶ θαπένος ὡσεὶ ἡμερῶν δύο καὶ δέκα, καὶ παρατρέχετε τὴν Χρυσόχειρα. » Ὁ δὲ Χρυσόχειρ ἀπελθὼν νυκτὸς πρὸς τὸν Βαθυρρύακα ἐσκήνωσε κατῶν· οἱ δὲ στρατηλάται εἰς τὴν ζυγὸν προσανέβησαν καὶ ἠλίθισθησαν εἰς τινὰ τόπον ὀνομαζόμενον Ζωγολήνον· αὐτὸς γὰρ ἔστιν ἐκ πετρῶδους συμπήξεως [δυσανέβητος; ἐν τῷ ὄντι πολὺ] δένδρος πέφυκεν Gen. 121,16-125,9 cf. Coni. 41.]

Τῶν οὖν στρατηλατῶν ἐκείσε σχηωσάντων, φιλονεικία τις ἀνέκυψεν ἀνδρική, τῶν ἀρχόντων ἀλλήλους ἀντιριζόντων, τίνες ἂν εἶναι (εἶεν) κρείττους, ποτέρους (πότερον) οἱ ἀπὸ τοῦ τῶν Ἀρμενικῶν θέματος ἢ τοῦ Χριστιανοῦ (Χαρσιανοῦ) ὠρμημένοι. Τῶν οὖν Χαρσιανικῶν φιλονεικούντων τὰ πρῶτα αὐτοῖς ἐπι-

22 Ἰπποστρέφαντος δὲ τοῦ βασιλέως Sym.

πόλει, ἀπέστειλε 756 Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ *Aria potitus, locum vastavit, et ad solum usque in Τήβρι κῆ* 22, καὶ νίκην μεγίστην ἐποίησε 21 καὶ ἐπόρθησε ταύτην καταστρέψας ἕως ἰθάφους 23.

757 (7) 24 Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης φκοδόμησεν ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐμπόριον Σατύρου 27 περικαλλῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατέλλοντος, 28 καὶ μονὴν 29 πεποίηκεν ἀνδρείαν, ἐνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκειται.

758 (8) Θεέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως 30 ἀποστειλάσης πρὸς τὸν βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινα μ' ἔριον δυνά αὐτῆς 31 ἀνθρωπίν, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, οἷ 32 « Τίς ἔχει 33 τὴν κυρίαν σου ; » Ὁ δὲ εἶπεν 34, « Ὁ Νεατοκομίτης. » Παρευθὺ 35 δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν καὶ τύψας ἀπέκαιρε 36 καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν. Ἐπειὶ δὲ καὶ Προκόπιον (188b) τὸν πρωτοβεστιαρίον αὐτοῦ ἀποστείλας ἔτυψε τὴν Θεέκλαν, δ;

Ignatius autem patriarcha ecclesiam insignem ad Satoris Emporium sub Orientis archistrategi nomine constructam virorum effecit monasterium, ubi corpus ejus depositum est.

Thecla vero imperatoris sorore ad imperatorem hominem quemdam animo simplicem cum suppliri libello mittente interrogavit eum imperator : « Quis dominam tuam habet ! » Respondit ille : « Neatocomites. » Quem cum subito adduci jussisset imperator, verberibus affectum totondit, et monastico habitu induit. Procopio pariter protovestiaro ad Theclam misso, plagis impositis divitias omnes, quæ deinde liseo additæ sunt, sustulit : Neatoco-

Variae lectiones et notæ.

Ἐῶναι ἢ τοῖς ἑτέροις, οἱ Ἀρμενιοὶ ἀντίποινα· « Τί φιλονεικεῖτε; πρακτικῆς (πρακτικῶς Gen.) τοῖς πολεμίοις παρεμβάλλωμεν ἄμφω· καὶ τότε φανερωθεῖη ἕκαστος, ὁποῖος ἀνδρείτερος τυγχάνει. » Καὶ δὴ πολέμου συγκροτηθέντος, κατεδίωξαν τοὺς ὑπεναντίους οἱ Ἀρμενιοὶ ἀπὸ τοῦ Βαθυβρύχου ἕως τοῦ κατωνομαζιμένου Κωνσταντίνου βουνοῦ γαλεπῶς συγκρόπτοντος (συγκρόπτοντας Gen. cf. Cont. 42.)

Φθάνει τοίνυν τοῦ (τὸν) Χρυσόχειρα ὁ Πουλάδης πῖλον ἐνδεδυμένος — προσεκεκράτητο δὲ κατὰ Τεφρικὴν καὶ τῷ Χρυσόχειρι προσεκίετο — καὶ ἐκεκράγει διαπρωσίως· « Ὀδὲ ὁ στρατηλάτης, ὡδὲ ὁ δομῆστικός τῶν σχολῶν· » καὶ ὁ Χρυσόχειρ ἔφη πρὸς τὸν Πουλάδην· « Τί σοι κακὸν ἐνεδειξάμην; » Ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· « Πλείστα καλὰ μοι πεποίηκας. » Ὁ δὲ Χρυσόχειρ τῆς πρόσω φυγῆς ἰέμενος, εἰς τινα τάφρον ὀπίσσω αὐτοῦ διώκλας διελθεῖν· ὃν ἕκαστος διελθεῖν ἀσχολούμενος ὁ Πουλάδης διὰ τῆς μασχάλης (κατὰ τὴν μασχάλην Gen.) τιτρώσκει κοντῶ καὶ αὐτὸν κατεκρήμνισε. Καταθὰς οὖν ὁ θεράπων αὐτοῦ ᾧ Διακονίτζης τὴν φημιζόμενον, ὃν Λέων ὁ βασιλεὺς ἀλλοιωθέντα τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἀλλοίωσιν ἐκ τῆς μουσαρᾶς θρησκείας τῶν Παυλικιανῶν προχειρίσατο μηνσουράτορα — τούτου τὴν κεφαλὴν βαστάσας (βαστάσας Gen.) ἤξιώσε κομιδῆς ἐνθεὶς τοῖς αὐτοῦ γόνασιν· ὃν εὐρηκότες οἱ στρατηλάται κατέσχον καὶ ὀκνηρότερον τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν τῷ βασιλεῖ προσήγαγον (Cont. 43).—Συναποτέλλει δὲ τῷ δομῆστικῷ Ἀνδρέῳ ὁ βασιλεὺς Χριστοφόρον τὸν αὐτοῦ γαμβρὸν ἐν τῇ Τιβρικῇ, οἱ κατὰ κράτος τρεψάμενοι τοὺς Ἀγαρηνοὺς τὴν πόλιν ἐπόρθησαν καὶ ἔ. ἐδ. κατέστρεψαν Vat. 22 τῇ Ἀφρικῇ Leo, Sym. τῇ βρικῇ cod. 23 ποιήσας ἐκπορθῆσεν Leo. 24 Ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις καὶ Φωκάς ἦν ἐν Καππαδοκίᾳ, δὲ πρόπαππος τοῦ μετὰ ταῦτα βεβασιλευκότος Νικηφόρου ἐτύγγανεν ὢν, βωμαλέστητι σώματος καὶ ψυχῆς γενναιότητι τῶν κατ' αὐτὸν διαφέρων ἀπάντων, ὄντος κατῆσθαι τῷ βασιλεῖ, ὃν καὶ τουρμάρχην πεποίηκε, Νικηφόρον τε τὸν αὐτοῦ υἱόν, ἔνα τῶν οἰκείων πεποιθῶς· εἶχε παρ' ἑαυτῷ, τὸ τε ἀστέιον τοῦ νεανικοῦ (νεανίου) καὶ τὸ ἐκ πρώτης τριχῆς διατεκνυόμενον παράστημα προορώμενος, οὗς ἀμφοτέρους εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐστρατείᾳ, ἣδη δὲ τὸν Νικηφόρον ἀνδρωθέντα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἐλάσαντα τῷ τοῦ μαγλαβίτου τετιμῆκεν ἀξιώματι.

Ἐπεὶ δὲ τὸ τε τῆς ἡλικίας ἀνάστημα καὶ τὸ τῆς ψυχῆς παράστημα καὶ τὸ τῆς δόξης αἰδὴς (εὐεῖδης?) καὶ τὸ τῶν ἠθῶν εὐπρεπὲς ἀγαπητὸν τὸν ἄνδρα τῷ βασιλεῖ κατεστήσαντο, πρωτοστράτορα τούτου προβάλλεται, οἶκον δωρεῖται μέγιστον, ἔγγιστα τῆς πρωτομάρτυρος Θεέκλας τυγχάνοντα, ὃν αὐτὸς τῷ υἱῷ Πάροδῳ τῷ μετὰ ταῦτα τῇ τοῦ Καίσαρος τιμηθέντι ἀξία ὑπὸ Νικηφόρου βασιλείᾳ, υἱοῦ μὲν αὐτοῦ, ἐγγόνου δὲ Νικηφόρου, ἀπεχαρίσατο.

Οὗτος τοίνυν καὶ στρατηγὸς ἐν τῷ τοῦ Χαρσιανοῦ προβάλλεται θέματι, καὶ πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνδειξάμενος καὶ διαφανῆς κατατάξας ἐκ τῶν πράξεων, καὶ μονοστράτηγος τῶν δυτικῶν Θεμάτων προβάλλεται, Θράκης φημι καὶ Μακεδονίας καὶ Κεφαλληνίας, Λογγιβαρδίας καὶ Καλαβρίας. Οὗτος γὰρ ἰκανωτάτος τε καὶ ἀξιομάχος ἔδοξε πρὸς τὴν τῶν Ἀφρικῶν ἐπὶ Ῥώμην ληζισμῶν τε καὶ πορβοῦντων καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς περικοπτόντων ἀρχῆς, αὐτὴν τε τὴν Σικελίαν καὶ Καλαβρίαν καὶ Λογγιβαρδίαν· πόλεις γὰρ ὅλαι ὑπ' αὐτῶν ἐάλωσαν, ἢ τε Σόρβεντος καὶ ἡ Βάρις καὶ ἡ ἀγία Σεβήρινα καὶ Τοριγία καὶ τὸ Ταυρομένιον, αἱ Τροπαί τε καὶ ἡ Ἀμάντεια.

Οὗτος οὖν ὁ γενναιότατος, ἐκεῖ κατελιθῶν, ὡσπερ τι καρτερώτατον ἔρυμα τὴν τοσαύτην ἐπιφορὰν τῶν Ἀγαρηνῶν ἀνεγείρισεν· ἔπειτα περινοίας τούτους στρατηγικαῖς διαλύσας καὶ πολεμικαῖς παρατάξεις τροπωσάμενος, τὰς τε πόλεις Ῥωμαίους ἀνέτωσε καὶ ὑπὸ τὴν αὐτῶν ἤγαγε χεῖρα, ὅσα τε κατεβλήθησαν τῶν τειχῶν ἀνεκαίνισσε, καὶ Ῥωμαϊκῇ δυνάμει ταῦτα κατοχυρώσας καὶ πληθῶν Ἀρμενίων ἐνοικίας αὐτοῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δούλους χιλιούς ἐν τούτοις κατασκηνώσας καὶ οὗς ἡ περιφανεστάτη καὶ εὐγενής Δαμνηλίαν ἐκείνη τῷ βασιλεῖ ἐδωρήσατο... τὴν ἔτι περιλειφθεῖσαν πόλιν ἐπολιόρκει Ἀμάντειαν. Καὶ οὗτος μὲν οὕτως ἐν τοῖς δυτικοῖς διέπρεπε θέματι (Cont. 71, Ced. 256,8—18).

22 Τῷ ζ' ἔπει αὐτοῦ Ἰ. ὁ π. τῆν τοῦ Σ. ἔ. εἰς ὄνομα τοῦ α. τοῦ ἀ. ἐποίησε Sym.—οἰκοδομίας Leo.—ἔ. ἐδομήσατο περ. καὶ ἀξιοθέατον εἰς τὸ τοῦ Σ. ἔ. ναὸν αὐτὴν κατονομάσας τοῦ Vat. 27 Σάτωρος Leo. 28 ἐπ' αὐτῷ δὲ καὶ Vat. 29 μ. ἀνδρῶν κατεσκευάσαν ἀσκητῶν ἐνθα καὶ τὸ λείψανον ἀ. κατετίθη Vat.—ἀνδρείον Leo, ἀνδρῶν ἐργάσατο, ἐνθα καὶ ἐτάφη κτλ. Sym. loco historiae de Thecla Michaelis sorore. 30 τοῦ β. ἀδ. διὰ τ. χρῆσιν π. τ. β. ἀ. ἀπ. οἰκίον δὲ περὶ τὸ λέγειν ἀστέιος ἦν Vat. 31 τὸν ed. et cod. 32 ὅτι om. Vat. 33 φησὶ Vat. 34 ὅτι Leo. 35 Εὐθύς Vat. 36 σφόδρα τὸ μ. σ. ἐν. ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἡρ. τὸν ἀ. πρ. πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, δ; ταύτην ἔτυψε σφοδρῶς καὶ τὰ προσόντα αὐτῆ ἀφελόμενος τῷ β. ἔ. M. τα τ. δὲ ὁ β. τὸν N. ὁ ἐν τῇ μ. ἔ. πεποίηκεν Vat.

mitem vero œconomum in Magna ecclesia postmodum instituit.

Idem imperator Hebræos omnes, qui tunc temporis sub ejus potestate reperiebantur, baptismum subire coegit, suscipientibus eos viris in dignitate constitutis, ipsoque imperatore eos benigne et liberaliter habente.

Nicolaum autem, de quo superius sermo habuit, Androsalites nomen, Sancti Diomedis mansionarium, cui martyr, ut dictum est de Basilio, apparuit, œconomu et syncelli dignitate decoravit. Joannem vero alterum ejus fratrem, Biglæ drungarium, fratremque tertium Paulum sacelli præpositum, quartum denique generalem Logothetam creavit. Nicolao syncello postmodum mortuo, corpus ejus ad Arcadianos sepelierunt in propria domo, qua prædium est Sancti Constantini.

Cœpit autem imperator terram fodere non longe a palatio; ad ædificandam enim novam ecclesiam plurimas domus emerat. Porro Syracusas ab Agarenis vastari imperatori nuntiatum est. Navalibus vero copiis circa novæ ecclesiæ structuram et aggerum effossionem occupatis, id exercitui populorum moram attulit et priusquam deinde imparatoria classis adventaret, Syracusana civitas deditiōnem fecit, de quo imperator plurimum indoluit.

Nicetas autem, Xylinitæ filius, mensæ præpositus, cum secreti ad Augustam amoris delatus fuisset, hunc imperator detonsum monachum effecit: qui sub Leone imperatore œconomus in Magna ecclesia creatus est, et vita functus in monasterio ab eo constructo depositus est. Ejus quoque sorores capillis tonsas moniales reddidit.

Cæterum æraimenta plurima cum marmoribus et ex opere tessellato figuras varias et columnas ex ecclesiis et ædibus plurimis novæ alterius exstruendæ gratia sustulit imperator. Inter hæc ornamenta fuit

A και ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεατοκομίτην ⁶⁷ μετὰ ταῦτα ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

⁶⁸ (9) ⁶⁹ Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἐβάπτισε (καὶ) τοὺς Ἑβραίου; ⁷⁰ πάντας ὅσοι τῷ τότε ⁷¹ χρόνῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀναδεξαμένων αὐτοῦ; ⁷² πάντων τῶν ἐν ⁷³ ἀξίαις, φιλοφρονησαμένου τοῦ βασιλέως πάντας Ἑβραίους καὶ ἀντιλήψεις καὶ δῶρα πολλὰ παρασχόντος αὐτοῦ; ⁷⁴.

(10) ⁷⁵ Τὸν δὲ προσηρμημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδροσαλίτην τὸν (καὶ) προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους, ᾧ ⁷⁶ τινι ὁ μάρτυς ἐπεφάνη, ὡς προείρηται περὶ τοῦ Βασιλείου, ἐτίμησεν αὐτὸν σύγκελλον καὶ οἰκονόμον, τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην, δρουγγάριον τῆς βίγλης ⁷⁷, τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Παῦλον, τοῦ σακελλίου ⁷⁸, τὸν δὲ ἕτερον Κωνσταντῖνον, **759** γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντο; ⁷⁹ δὲ Νικόλαου τοῦ συγκελλου, θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρκαδιανὰς ⁸⁰, τὸν ἐαυτοῦ οἶκον, ἐνθα ἐστὶ ⁸¹ νῦν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τὸ μετόχιον.

⁸² (11) ⁸³ Ἡρξάτο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκχοῖζειν πλησίον τοῦ παλατίου πρὸς τὸ κτίσαι τὴν νέαν (ἐκκλησίαν ⁸⁴) οἰκήματα πάμπόλλα ἐξωνησάμενος. Ἐμηνύθη δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηῶν ἐκπορθεῖται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλωτῶν ἐν τοῖς κτίσμασι (καὶ ἐκχοῖσμασι) τῆς νέας ἐκκλησίας, ἐγένετο βραδύτης τοῦ στόλου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ παρεδόθη ἡ αὐτῇ Συράκουσα πρὸ ὀλίγου πρὶν ἢ φθάσαι τὸν στόλον, τοῦ βασιλέως πολλὰ (ἐν τούτῳ ⁸⁵) θρηνησάντος καὶ ἀποδυραμένου.

⁸⁶ (12) ⁸⁷ Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Ξυλινίτου κατηγορηθέντος ὡς ⁸⁸ φιλομένου παρὰ τῆς Αὐγούστης, τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας μοναχὸν ἐποίησεν (ὅς ἐπὶ βασιλείῳ Λέοντος γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ ⁸⁹ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασε· καὶ ἀπέχειρε τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς).

(13) ⁹⁰ Πολλὰ γὰρ χαλκουρήματα κατέβηεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς νέας ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ μάρμαρα ^{90*} καὶ ψηφίδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν ⁹¹ καὶ οἰκῶν ἀνέλαβεν εἰς κατασκευὴν αὐτῆς.

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁷ Νεατοκομίτην Leo. ⁶⁸ 874-875. ⁶⁹ Τῷ ζ' καὶ τῷ η' εἶται βαπτίζει ὁ Β. π. τοὺς ὑπὸ τὴν χ. ἀ. Ἑ. δοὺς αὐτοῖς ἀξίας καὶ δῶρα π. Sym. ⁷⁰ Ἐβ. δὲ καὶ τ. Ἑ. ὁ β. τῶν ἀρχόντων ἀν. ἀ. ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ [ἀξίας] καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονήσατο Vat. — καὶ om. ed. Leo. ⁷¹ τότε τῷ ed. — γέγρα Leo, Sym. ⁷² αὐτοῦ; om. ed. ⁷³ ταῖς ed. — φιλοφρονησάμενος Leo. ⁷⁴ αὐτοῦ; Leo. ⁷⁵ Ν. δὲ τὸν τοῦ ἀ. Δ. νεωκόρον Vat. τότε δὲ καὶ τὸν πρ. Ν. τὸν πρ. τοῦ ἀ. Δ. Sym. — Ἀνδροσαλίτ. cod. Ἀνδροσαλίτης Leo. ⁷⁶ ᾧ τινι — Βασιλείου om. Sym. — ἐπ. τὴν βασιλείαν Β. προαγγέλλων Vat. — βα. cod. βασιλέως ed. — τετίμηκεν ὁ. καὶ σ. Vat. ἐποίησεν ὁ. καὶ τ. Sym. ἐτ. ὁ. καὶ σ. Leo. ἐτ. om. Vat. Sym. — ἰδ. ἀ. Ἱ. ed. Sym. Vat. ἀ. Ἱ. ἀδ. Leo. ⁷⁷ τῆς β. δρ. Vat. — καὶ τὸν ed. τῶν δὲ ἐτέρων ἀ. ἀδελφῶν τὸν μὲν Η. τοῦ σ. τὴν δὲ Κ. γ. λ. τετίμηκε Vat. ⁷⁸ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς σακελλῆς Sym. — τέταρτον Leo. ⁷⁹ Τελ. — μετόχιον om. Vat. Sym. ⁸⁰ Ἀρκαδιανούς εἰς Leo. ⁸¹ τὸ μ. τοῦ ἀ. Κ. Leo. ⁸² 876. ⁸³ Τῷ θ' αὐτοῦ εἶται ἡ κτίσειν ὁ β. τὴν ν. ἐ. καὶ ἡ Σ. π. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. 11. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐ. ἀρξαμένου ἐγγιστα τοῦ π. π. τὸ τὴν ν. ἐ. δομήσασθαι, τοῦ στόλου παντὸς ἐνταῦθα ἀσχολουμένου, ἡ Σ. ἐπορθήθη Vat. ⁸⁴ ἐκκλ. om. ed. — καὶ ἐκχ. om. ed. ⁸⁵ ἐν τ. om. ed. ⁸⁶ 877. ⁸⁷ Τῷ ι' αὐτοῦ εἶται Νικήτας ὁ Σ. καὶ ἐπὶ τῆς τρακουρήθῳς ὡς φιλομένου Sym. 12. Τὸν δὲ ἐπὶ τῆς τρ. Νικήταν ὁ Σ. ἐπάνωμον διελθθέντα ὡς τῇ Αὐγούστη φιλοῖτο, ὁ βασιλεὺς ἀπέχειρε μ. ὄν μετὰ ταῦτα Λέων ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς μ. ἐ. πεποίηκε Vat. ⁸⁸ ὅς — ἀδελφάς om. Sym. — βασιλ. cod. βασιλεῖς ed. ⁸⁹ τῆς μ. ἐ. ed. Vat. — καὶ τελ. — ἀδ. om. Vat. ⁹⁰ Η. δὲ ed. Vat. Sym. 13 et Leo, cum γὰρ post c. 12 minus, commodum videretur. — λόγου Leo, εἰς χρεῖαν τῆς εἰρημένης ἐ. καὶ πλείστα μ. Ἱ Vat. ^{90*} μάρμαρος? (μάρμαρ. cod.) ⁹¹ τε Vat. — λόγῳ ταύτης ἀνελάβετο Sym. — εἰς τὴν ταύτης x. Vat.

ἐν οἷς ⁹³ στήλη Ἰστατο χαλκῆ ⁹⁴ σχῆμα ἐπισκόπου A etiam statua ærea episcopi formam referens, quæ
 760 φέρουσα· ἐκράτει δὲ (ἢ αὐτὴ στήλη ⁹⁵) ἐν τῇ
 χειρὶ βῆβδον ἔχουσαν ὄφιν ἐντετυλιγμένον· ταύτην ⁹⁶
 καταγαγόντες ἀπέθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατε-
 θόντο· δὲ τοῦ βασιλέως ⁹⁷ καὶ ἀπειθόντος ἐνθα
 Ἰστατο ἢ στήλη ὀρθή, ἐνέβαλε τοὺς δακτύλους ⁹⁸
 αὐτοῦ ἐπὶ ⁹⁹ τὸ στόμα τοῦ ὄφιος· ὦν δὲ ἐνδον ζῶν
 ὄφιν ἔδακε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον ¹⁰⁰, ὃς μόλις
 δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, θαυμασάντων ¹⁰¹ πάντων ἐπὶ
 τούτῳ.

(14) (189^a) Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομῶντος ἐν τῇ
 βασιλικῇ οὖσαν ¹⁰² μεγίστην κατεάξας προσέταξεν
 ἐκ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι καὶ ¹⁰³ τεθῆναι κά-
 τωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας ἐκκλησίας,
 ὡς περ ¹⁰⁴ θυσίαν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κτισματι· ¹⁰⁵ Θεῷ
 προσάγων ¹⁰⁶.

(15) ¹⁰⁷ Ἐπστράτευσε δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ
 Μελιτηνῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν ¹⁰⁸ ποιησάμενος· (καὶ
 πολλοὺς πολέμους) ¹⁰⁹ ὑπέστρεψε.

(16) ¹¹⁰ Τελευτῆ δὲ ¹¹¹ Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης·
 καὶ (ἐντ' αὐτοῦ πάλιν) ἀναθιβάξει Φώτιον (πατριάρ-
 χην) τὸ δευτέρον (αὐτοῦ) ὁ βασιλεὺς. Μετὰ ¹¹² δὲ
 ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου,
 ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένην
 τοῦ Ἰερμερίου ¹¹³ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὕσης πρό-
 τερον **761** καθολικῆς ἐκκλησίας· αὐτὸς δὲ Φώτιος
 ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικείαν ¹¹⁴.

¹¹⁵ (17) Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ ¹¹⁶ βασιλεὺς ¹¹⁷ εἰς
 Γερμανικίαν, καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλω-
 τίσας ¹¹⁸ ὑπέστρεψε.

(18) ¹¹⁹ Τελευτῆ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ
 βασιλέως ἐξ Εὐδοκίας, ὡς δὲ λόγος, υἱὸς ¹²⁰ Βασιλείου·
 ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασιλείος, πολλὰ στέργων αὐτὸν,
 καὶ ἀπέθετο τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τοῖς τάφοις τῶν βα-
 σιλέων.

(19) ¹²¹ Μαῖω (δὲ) α ἐγκαινίζεται καὶ ἐνθρονίζεται·
 ἢ νέα ἐκκλησία (ἦν ¹²² ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκαλ-
 ώπισσε κόσμῳ πολλῷ) παρὰ Φωτίου πατριάρχου,
 τοῦ βασιλέως ¹²³ (ἐν τῷ ἐγκαινισμῷ) λῶρον φορέ-
 σαντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν
 ἐπονομάσαντος.

Variæ lectiones et notæ.

⁹³ Μεθ' ὧν καὶ στήλην χαλκῆν ἦτις ἐν τῷ Σ. Ἰστατο Vat. — Ἰσταται Sym. ⁹⁴ ἐν τῷ Σενάτω Leo, ἐν
 τῷ Σενάτῳ Sym. Vat. — ἔχουσα ἐπ. ed. φ. ἐπ. Vat. ⁹⁵ ἢ ἀ. στ. om. Vat. Sym. — β. ἐν τῇ γ. ὁ. ἐγ. ἐντ.
 Vat. — ἔχουσα cod. Leo, β. ἐντ. ἔχουσαν T. ἦγαγον ἐν τῷ β. καὶ ἐλλῶν ὁ β. ἔβαλε Sym. ⁹⁶ T. οὖν κα-
 τενεγκόντες· ἐν τῷ βασιλικῷ β. ἀπέθαντο Vat. ⁹⁷ Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐκείσε κατελθὼν καὶ πλησίον τῆς στή-
 λης γενόμενος τὸν δάκτυλον ἀ. ἐν τῷ τοῦ γαλκοῦ ὁ. ἐν. στόματι. ὦν δὲ ἐκεῖ ὁ. ζῶν ἐδ. αὐτὸν μ. δὲ ἰ.
 πλείστοις ἀντιφαρμάκοις χρησόμενος Vat. ⁹⁸ τὸν δάκτυλον Leo, Sym. Vat. ⁹⁹ εἰς Sym. — ἐκεῖ Leo, Vat.
 καὶ ἦν ἐσοθεν ἄλλος ὁ. ζῶν δς καὶ Sym. ¹⁰⁰ τὸν δ. τοῦ β. καὶ μ. Sym. ¹⁰¹ ὁ. ἐπὶ τ. π. ed. om. Sym.
¹⁰² Καὶ στήλη δὲ Σ. τῇ β. φεραστῆκει, ἦν κ. οἰκειαν ἀ. στήλην ἐξείτυπωσε Vat. ¹⁰³ οὕση μεγίστη Leo? — ἐν δ.
 ed. εἰς ὄνομα ἐκτυπώσας τοῖς θ. τῆς νέας ἐ. ὡς θ. ἐ. τῷ Θεῷ προσῆξεν Sym. ¹⁰⁴ καὶ τ. τῆς ν. ἐ. θ. ὑπέ-
 στεισεν αἰε θ. ἐ. τῷ Θεῷ λόγῳ προσνεγκῶν Vat. ¹⁰⁵ ὡς ed. Sym. αἰε Vat. ὡστε cod. ¹⁰⁶ καὶ cod. Leo.
¹⁰⁷ προσάγειν? ¹⁰⁸ Τῷ ἰα' αὐτοῦ ἔπει ἐκστρατεύει Sym. 15. ¹⁰⁹ πολλῶν Leo, Sym. λαβῶν ὑπ. Sym. ¹¹⁰ κατορ-
 θιώσας ed. Sym. ¹¹¹ Τῷ ἰβ' ἔπει τ. ὁ π. ἰ. καὶ π. φ. ἀναθιβάξεται Sym. 14. ¹¹² ὁ ἐν ἀγίοις Leo, ὁ μακίριος
 Vat. — ἀ. ἀ. π. πατρ. et ἀ om. Vat. ¹¹³ Ἀπ. δὲ τὸ σ. ἐν τῇ μ. ἦν ἰ. μὲν κατεσκευάσας καθολικὴν ἐκκλησίαν
 Vat. ¹¹⁴ τῆς ἐρημίας Leo. — Μαρθ. ed. — οὕση — ἐκκλησία? ¹¹⁵ εἰς γυναικείαν μ. μετεποίησεν Vat. ¹¹⁶ 880.
¹¹⁷ Ὁ δὲ β. κατὰ Γ. ἐστράτευσεν καὶ τ. ἐ. ὑπ. Vat. Τῷ ἰγ' αὐτοῦ ἔπει ἐκ. ὁ. β. κατὰ Γ. Sym. 15. ¹¹⁸ κατὰ
 Συρίας Sym. ¹¹⁹ αἰχμαλωτίσας Sym. ¹²⁰ K. δὲ ὁ ἐξ Ἐ. ὡς δὲ λ. ὁ. B. Sym. 15. ¹²¹ ὃν B. ἀμειρα ἐθ. π. στ. ἀ. Vat.
 ὃν π. ἠρνήσας ἀπ. ἐν. τ. τ. β. Sym. ¹²² Πρώτη δὲ τοῦ Μαῖου μηνὸς ἦ ν. ἐ. π. Φ. ἐγκαινίζεται τε καὶ
 ἐθ. Vat. Τῷ ἰδ' αὐτοῦ ἔπει μὴν Μ. α' ἐγκ. καὶ ἐνθ. ἦ ν. ἐ. π. φ. π. Sym. 16 δὲ om. ed. — ἐνθρονιάξ-
 cod. ἐνθ. καὶ ἐγκ. Leo. ¹²³ ἦν — πολλῶν om. Sym. ¹²⁴ τοῦ β. μετὰ λῶρον προσελθέντος καὶ χ. π. διαδ-
 καὶ νέαν ταύτην κατ. Vat. — ἐν τῷ ἐ. om. ed. ἐν τῇ αὐτῆς καινισμῷ Leo.

etiam statua ærea episcopi formam referens, quæ
 virgam serpente circumvolutam manu gerebat,
 eaque loco depositam in vestiario locaverunt Pro-
 fectus illic imperator, et ad locum quo statua fuerat
 erecta descendens, in serpentis os digitum im-
 misit. Serpens autem ibidem vivus repertus digi-
 tum imperatoris momordit, adeo ut, quod mirum
 omnibus deinde visum est, adhibitis remediis vix
 sanari potuerit.

Statua quoque Salomonis ad basilicam stante
 contracta, ex ejus metallo propriam efformari, et
 in excavatis novæ ejusdem ecclesiæ fundamentis
 locari jussit: quasi Deo se in hujusmodi opere vi-
 ctimam offerret.

Rursum autem adversus Melitinem arma movit
 imperator, ex qua plurimis in captivitatē ductis,
 et certaminibus plerisque confectis, reversus est.

Porro sanctus patriarcha Ignatius vita functus
 est: et in ejus locum Photius iterum ab imperatore
 successit. Photio patriarcha postmodum in exilio
 mortem obeunte, corpus ejus in monasterio ad
 Merdosagarem, nomine Jeremia, quæ prius commu-
 nis et publica existit ecclesia, depositum est:
 Photius autem muliebri reddiderat monasterium.

Rursum imperator Syriam versus in Germaniciam
 expeditionem suscipit, eaque vastata, et captivis
 abductis domum regreditur.

Constantinus, Michaelis imperatoris ex Eudocia
 sed, ut ferebatur, Basilii filius, moritur: ob ejus
 mortem Basilius luctum egit plurimum utpote
 sibi dilectissimum, ejusque corpus in sepulcris
 imperatorum reposuit.

Maii vero mensis die primo throno decoratur, et a
 Photio patriarcha dedicatur ecclesia quam struxer-
 rat, et ornatu vario imperator reddiderat insignem.
 Ea in celebritate lorum gestavit ille, pecuniarum
 ingentem vim distribuit, et Novam appellavit.

Ceterum Procopius protovestiarius cum thema-
 tibus occidentalibus ab imperatore missus est, Eu-
 praxia per Silliam magistro militiæ instituto.
 Mosulicis filio Cephalonie, Rabducho Dyrhachii,
 OEniate et Apostuppe Peloponesi magistris pariter.
 Procopius iste post egregia facinora plurima et
 duce præclaro dignas actiones, bello tandem con-
 serto, ab Apostuppe proditus occisus est.

Leo Salbaras Theodorum monachum Euchaita-
 rum archiepiscopum, ceu virum pietate insignem
 miraculisque clarum, et futurorum notitia celebrem,
 ad Photium patriarcham adducit. Hunc Photius ad
 imperatorem Basilium defert, et ad ejus conspec-
 tum sistit. Quo delectatus imperator (ejus quippe
 desideris sese episcopus componebat) virum in
 pretio habuit. Moxore etenim perpetuo, ob filii
 Constantini mortem cui summopere afficiebatur,
 vexabatur imperatoris animus, et continuo amoris
 p' illo tabescebat: eum idcirco deludebat episco-
 pus, et vivum se ostensurum pollicebatur: quod
 et præstitit. Ad saltum quippe obambulantem impe-
 ratori, spectrum quoddam Constantini specie equo
 insidens, et auro vestibus intertextis vestitum oc-
 currit: quod ubi perspexit oculis, in amplexus ir-
 ruens deosculatus est, ac ubi disparuit, vidisse se
 eum arbitrabatur nec fuisse delusum. Eam ob rem
 monasterium ibidem constructum sancti Constan-
 tini nomine insignivit.

His et generis hujusmodi plurimis ex Apollonii
 disciplina probe inspectis, præfatus Santabareus
 multam sibi fiduciam apud imperatorem compa-
 ravit.

Leoni porro imperii consorti Martinacii filiam lo-
 caverat imperator, quam celebratis ab Magnauram
 et in novemdecim accubitis nuptiis coronaverat Au-
 gustam

Exinde imperator Leo ad patrem a Santabareno
 reus defertur: «Gladium defert, et eo te confodere

(20) ²¹ Ἀποστάλη δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Προκό-
 πιος πρωτοβυστιάριος μετὰ πάντων τῶν δουτικῶν
 θεμάτων ²², ὄντο· Εὐπραξίου ²³ στρατηλάτου ἐπὶ ²⁴
 Σικελίαν, καὶ εἰς Κεφαλληνίαν τοῦ Μουσουλίου, εἰς
 δὲ τὸ Δυβράχιον τοῦ Ῥαδούχου καὶ ἐν τῇ Πελο-
 ποννήτῳ τοῦ Ὀνιάτου ²⁵ καὶ τοῦ Ἀποστόπου.
 Ὅστις Προκόπιος, πολλὰς πράξεις καταργασάμενος
 καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γενομένου καὶ
 προσδοθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόπου, ἐσφάγη.

762 ²⁶ (21) ²⁷ Λέων δὲ ὁ Σαλιβαρᾶ· συνοφίξει
 Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον ²⁸ μοναχὸν ἀρχιεπίσκοπον
 Εὐχαΐτων, ὡς εὐλαθεῖ καὶ ποιοῦντα τεράτεια καὶ
 προσορτικῶν. Φώτιος ²⁹ δὲ τοῦτον τῷ βασιλεῖ μαι-
 τεύει καὶ συνοφίξει, εἰς ὃν ³⁰ ὁ βασιλεὺς ἀρεσθεῖς —
 πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας· ³¹ αὐτοῦ δὲκρίτεται — εἶχεν
 (οὖν ³² αὐτὸν) ἐν τιμῇ πολλῇ· ³³ δὲ ἀθυμοῦντα τὸν
 βασιλεῖα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κων-
 σταντίνου διὰ τὸ φίλετον, ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν,
 ἐπλάνα καὶ ἐπηγγέλλετο δεῖξαι ζῶντα (τῷ ³⁴ βασι-
 λεῖ), ὃ καὶ ἐποίησε. Ἐν γὰρ λόγμῳ τινὶ διερχομένῳ
 τῷ βασιλεῖ ³⁵ φάντασμα συνήνητησεν Ἐριππον χρυ-
 σοσφάντον ἐνδεδυμένον, ἐν ³⁶ εἶδει τοῦ Κωνσταντί-
 νου, ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδε ³⁷ καὶ περιπλακεῖς κατα-
 φίλησε· καὶ γενομένου ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπὸ
 λάμβανε καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται ³⁸· δὲ καὶ μόνῃ
 ἐκείσε κτίσας, ἐπωνόμασεν αὐτὴν τοῦ ³⁹ ἀγίου Κων-
 σταντίνου.

(22) ⁴⁰ Τούτοις καὶ ἑτέροις πλείστοις ⁴¹ ὡς ⁴² ἐκ
 τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένος ὁ λεγόμενος
 Σανταβαρηνὸς ἐποίησε τὸν βασιλεῖα ⁴³ πίστιν πολλὴν
 κεκτησθαι πρὸς αὐτόν.

⁴⁴ (23) ⁴⁵ Ἦγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς γυναῖκα Λέωντι
 τῷ βασιλεῖ ⁴⁶, **763** θυγατέρα Μαρτινακίου ⁴⁷, ἣν
 καὶ ἐπέψε ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μανναύρᾳ ⁴⁸
 καὶ ἐν τοῖς ἰθ' ἀκουσίτοις.

⁴⁹ (24) ⁵⁰ Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ
 Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς δεῖ «Νι-

variae lectiones et notæ.

²¹ Πρὸ δὲ τοῦ τὸν εἰρημένον Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκᾶ ἐν τοῖς Δουτικοῖς θέμασι μονοστράτηγον προβληθῆναι
 καὶ τὰ γενναῖα ἐκείνου ἀνδραγαθήματα καταπραξασθαι Πρ. ὁ τοῦ β. πρ. ἐν Σ. ἀποστέλλεται, πάντα τοὺς τῶν
 δ. θ. στρατηγῶν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ Vat. ²² Καὶ πολλὰ ἔργα δῖα λόγου καταπραξομένου, τελευταῖον παρε-
 δόθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Πελοποννήσου Ἀπ. αὐτὸς τε καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ ἐσφάγη Vat. Totum δ. om. Sym.
²³ τοῦ Leo. ²⁴ εἰς Leo. ²⁵ Oiv. Leo. — Ἀποστόπη Leo bis. Vat. Ἀποστύπη. cod. ²⁶ 885. ²⁷ Τῷ ἰ' αὐτοῦ
 εἶται Α. ὁ Σ. Sym. 17 — Περὶ Θεοδώρου ἐπ. Σανταβαρηνοῦ ὅπως τὰ κατ' αὐτὸν συνέθη Vat. — γινώσκον κα-
 θιστεῖ (καθιστᾶ) τῷ π. Φ. Vat. ²⁸ Θ. ἀβδᾶν Leo, Θ. αχ. (μοναχὸν) cod. Θ. μ. τὸν Σανταβαρηνόν, ὃς ὑπὸ
 τοῦ Φωτίου μετὰ τοῦτο γέγονεν ἀρχ. Ἐ. Sym. τὸν μ. Θ. καὶ ἄ. Ἐ. ὡ ἐπώνυμον Σανταβαρηνός Vat. ²⁹ Τ.
 Βασιλεῖω β. μ. εἰς Sym. τ. γινώσκει τῷ β. ὡς ἰ. δῆθεν καὶ σημειοφόρον καὶ πρ. Vat. ³⁰ ἐφ' ᾧ δ Vat.
³¹ Τὰ γὰρ θυμῆρη τοῦτο πράττειν διέτελει Vat. — διὰ τιμῆς ἐ. μεγίστης Vat. ³² εὖν ἄ. om. Leo.
 Sym. — Ἐπεὶ δὲ οὕτως ἀθ. δεινὸν τὸν β. εὐρα π. τοῦ τετελευτηκότος ἄ. υἱοῦ Κ. ἀμετρον γὰρ ἐ. φ. περὶ
 ἄ. δεῖξεν ἐπαγγέλλεται ζ. ὃ καὶ πεποίηκε Vat. ³³ τῷ β. om. Leo, Sym. — Δ. γὰρ ἐν τ. λ. τῷ β. Vat.
³⁴ ἐρ. τῷ Κωνσταντίνῳ προσεοικώς χρυσοῦρη ἐνδ. στολήν Vat. ³⁵ τῷ Sym. ³⁶ ἰδὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ
 καὶ καταφίλησας, πέπεικεν αὐτὸν ὡς αὐτὸς εἶη ὁ τοῦτο τελευτήσας υἱός Vat. ³⁷ πεπλάνητό Sym. πε-
 πλάνητ. cod. ³⁸ τοῦ ἄ. K. ἄ. ἐπ. Vat. ³⁹ Τὰ Vat. ⁴⁰ τερατοῦργήμασιν Vat. 16. ἀπρ Vat. ⁴¹ ἄ. με-
 μνημένον Leo, Ἀπ. βιβλίῳν μεμάθηκιν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεόδωρος καταπλήξας τὸν βασιλεῖα π. εἰς ἄ. κ.
 ἀμετρον παρεσκεύασε Vat. ⁴² κ. εἰς αὐτὸν π. Sym. ⁴³ 885. ⁴⁴ Ἰυν. δὲ τῷ υἱῷ ἡγ. Α. τὴν θ. M. Vat.
 — γυν. om. ed. ante ὁ β. Leo, τῷ ἰς' αὐτοῦ εἶται ἡγ. ὁ β. γ. Sym. 19. ⁴⁵ Θεοφανὸς τὴν Sym. ⁴⁶ Μαρτι-
 νακίου Leo. — τ. γ. ἐν τῇ Μανναύρᾳ ἐν τοῖς ἰθ' ἀκκ. π. Vat. ⁴⁷ Μανναύρα ed. Sym. om. coll. ⁴⁸ 885.
⁴⁹ Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς Θεόδωρος τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν Στανᾶ μισοῦμενος βαθὺν τινα ὄδον κατὰ τοῦ
 βασιλέως Λέοντος συσχευάζει· συνεβόλευσε γὰρ αὐτῷ μ. κατασκευάζαντι ἐπιφέρεισθαι παρὰ τὸν μηρόν,
 ὡς ἂν, φησὶ, σοῦ π. Vat. Τῷ ἰη' αὐτοῦ εἶται Α. ἄ β. κατηγορεῖτο π. τοῦ Σ. πρὸς τὸν ἴδιον π. Sym. 21, cetera
 tarians usque ad ἐποίησε. — Ἐκατ. ed.

χαίριον ἐπιφέρειται βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ' αὐ- A
 τοῦ, ὅπερ αὐτὸς ²⁴ μαχαίριον διὰ δολίας συμβου-
 λῆς ἐποίησε τὸν Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φορεῖν ²⁵
 ἐν τῷ τουβίῳ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι· « Πολλάκις τοῦ πα-
 τρός σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον ²⁶ διὰ χρίαιν τινά,
 ἵνα τί μὴ δίδω; ²⁷ αὐτῷ; » Καὶ τοῦτο κατασκευάσας
 Λέων ὁ βασιλεὺς καὶ διαβλήθεις ²⁸, ὡς εἴρηται, καὶ
 φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων, πολλὰ περὶ
 τούτου ἀπολογούμενος, οὐκ ἤκούετο. Ἐτύφθη ²⁹ οὖν
 Νικήτας; ³⁰ ὁ Ἑλλαδικὸς ὁ πρωτοβεστιάριος αὐτοῦ,
 ὃς γέγονε παπίας ἐπὶ ³¹ Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ
 ἄλλοι ³² μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες ἐξωρί-
 σθησαν ³³. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθιέρξας ἐν τῷ
 τρικλίνῳ ³⁴ τῷ Μαργαρίτου ἐδοῦλετο ἐκτυφλῶσαι
 αὐτὸν, εἰ μὴ Φώτιος; ³⁵ πατριάρχης διὰ πολλῶν ³⁶
 παρακλήσεων ³⁷ τοῦτο διεσκέδασεν ἅμα Ζαυτίζα B
 Στυλιανῶ μικρῷ ἐπιτριάρχῃ τότε ὄντι· ἐποίησε δὲ
 ἀπὸ ³⁸ ὕψεως μῆνας γ' Ἰερηνῶν καὶ ὀδυρόμενος;
 καὶ ³⁹ δι' ἐπιστολῶν πολλὰ δυσωπῶν τὸν βασιλέα.
 Μεγάλην ⁷⁶⁴ δὲ πίστιν τοῦ βασιλέως ἔχοντος εἰς
 τὸν ἄγιον Ἥλιον ἀποσυνοψίζε· Λέων ὁ βασιλεὺς; ⁴⁰
 εἰς τὸν ἄγιον Ἥλιον ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Τῆς ⁴¹ δὲ
 προσεύσεως γενομένης, ἰδόντες (189^b) αὐτὸν οἱ
 λαοὶ ⁴² ἐφώνησαν τό· « Δόξα σοι, ὁ Θεός. » Ὁ δὲ
 βασιλεὺς ἀντιστραφεὶς ⁴³ ἀπελογήσατο αὐτοῖς· « Δο-
 ξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν; πολλὰς θλίψεις
 ὑπ' αὐτοῦ ἔχετε ὑπομείναι καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας;
 διελοεῖν. »

(25) ⁴⁴ Κατηγορήθη δὲ Ἀνδρέας δομέστικος τῶν
 σχολῶν παρὰ ⁴⁵ Σανταβαρηνοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς C
 τὰ Λέοντος φρονῶν, καὶ διεδέχθη ⁴⁶ παρὰ τοῦ βασι-
 λέως· ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεβλήθη δομέστικος ὁ Στυ-
 πιώτης ⁴⁷· καὶ ἀπαλωθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταρσῷ ἡτ-
 τήθη καὶ πάντας ἀπόλωσεν ⁴⁸· καὶ πάλιν ⁴⁹ προχει-
 ρίζεται Ἀνδρέας παρὰ τοῦ βασιλέως δομέστικος.

⁵⁰ (26) ⁵¹ Ἐγένετο δὲ συσκιυή κατὰ τοῦ βασιλέως
 παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κροκόα ⁵², δομestικού ὄντος τῶν
 ἱκανάτων, χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλα-
 χήρναϊς ἐγκλειστού. Εὐρέθησαν δὲ πολλοὶ ⁵³ τῶν

meditatur. « Gladiolum illum dolosis suasionibus
 sibi comparare Leonem fecerat, et in tibiali ge-
 stare, dicens ei : « Patre tuo gladium sæpe scripius
 ex necessitate aliqua requirente, cur tu paratum
 non exhibes ? » Imperator itaque Leo gestare dispo-
 suit : et eam ob rem a Santabareno calumniam
 passus est : illumque tibiali tenere deprehensus,
 defensione quavis instituta, nullatenus audiebatur.
 Eapropter Nicetas Helladicus, protovestiarius ejus,
 qui Romano imperatore papie munus consecutus
 est, verberibus plurimis cæsus est, aliique cum eo
 plures, gravissima perpassi exilio relegati sunt.
 Imperator autem Leonem in custodiam ad Mar-
 garitæ triclinium conjectum exæcere meditabatur,
 nisi precibus plurimis una cum Zautza Styliano
 heteriarcha minore Photius consilium dissipasset.
 Imperatoris itaque conspectu privatus, menses tres
 sortem deflens ac plorans, et frequentibus scriptis
 imperatorem interpellans egit. Devotione vero
 summa et in sanctum Eliam fiducia ferebatur im-
 perator Basilius : Leo quoque ad sancti Eliæ me-
 moriam in vigiliis noctem egit. Imperatore mox so-
 lemni processu incedente, videntes cum populi
 turmæ exclamaverunt : « Gloria tibi, Deus. » Impe-
 rator conversus respondit eis : « Filii mei causa,
 laudatis Deum, calamitates ab eo patiimini plurimas
 et lugubres ab eo dies sustinebitis. »

Accusatus est pariter Andreas scholarum dome-
 sticus a Santabareno apud imperatorem, quasi
 Leonis consiliorum particeps, et ea propter ab
 imperatore dignitate motus est, et in ejus locum
 Stupiotæ domesticus suffectus. In Tarsum vero
 profectione suscepta superatus est cum magna
 suorum cæde. Rursum etiam Andreas domesticus
 restitutus.

Facta est porro adversus imperatorem a Joanne
 Curcua, Incarnatorum domestico, conjuratio, quæ
 vaticinio de imperatoria dignitate assequenda a
 quopiam in Blachernis incluso delusus est. Ex se-

Variæ lectiones et notæ.

²⁴ Αὐτό Λεο. ²⁵ φέρειν Λεο. ²⁶ μ. διὰ τ. χ. ἐπ. αὐτὸς σὺ ἐπιθ. ἀ. Ἐπιστραφεὶς δὲ διεβλέων
 αὐτὸν τῷ ἰδίῳ πατρὶ λέγων ὡς ὁ υἱός σου Λ. μ. παρὰ τὴν μ. ἐπ. σε β. ἀν. Vat. ²⁷ ἐπίθιος αὐτό
 Λεο. — Ὁ δὲ βασιλεὺς φοροῦντα τοῦτο τὸν Λέοντα πεφωρακίως ἀληθῆς εἶναι τὸ πρῶγμα ὑπ-
 ὤπτεισεν Vat. ²⁸ δ. παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ καὶ Λεο. ²⁹ Ἐτυπτήθη cod. ed. ἐτύφ. δὲ — ἐξωρίσθησαν
 αὐτοῖς ἐποίησε Vat. ³⁰ τε Vat. ³¹ ἐπὶ Ῥ. π. ἐγένετο Vat. ³² πολλοὶ οὖν αὐτῷ Vat. ³³ Καὶ δὴ κ.
 αὐτὸν ἐν τῷ τρ. ὃς Μαργαρίτης κατονομάζεται Vat. ³⁴ τρικλίνῳ τὸν Μαργαρίτην Λεο? Μαργαρίτ.
 cod. ἐν τῷ Μαργαρίτῃ Sym. — ἐκτ. ἀ. ἰβ. V. I. — ἀλλὰ Φ. Vat. ³⁵ ὁ Λεο, Vat. ³⁶ καὶ Στυλιανῶς ὁ
 Ζαούπας πολλαὶ χρητάμενοι παρακλήσει τὴν τοιαύτην βουλήν δ. Vat. ³⁷ πολλ. παραπλησ. cod. ³⁸ ὑπὸ
 ed. — Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέων γ' μ. ἐπ. ἀπὸ δ. Vat. ³⁹ π. δι' ἐπιστολῆς ἀπολογούμενος καὶ δ. συμπαθείας;
 τυχὲν π. δὲ πολλὴν ὁ βασιλεὺς Βασίλειος εἰς τὴν προφήτην ἔχων Ἥ (Hegum?) συγγνώμης τὸν βασιλέα
 Λέοντα ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ ἀξιοῖ Vat. ⁴⁰ β. ἐν τῇ τοῦ ἀ. Ἡ μ. Λεο, β. τρόπο τοιοῦδε κτλ. Sym. ⁴¹ Τῆς
 δὲ ἐλεύσεως; ed. Τῆς δὲ κατὰ τὸ ἰ. προσελ. ⁴² ὁ λαὸς ἐπιβόησαν Vat. οἱ λ. ἐπιφωνοῦντο· Δόξα Sym. ⁴³ ἐπιστ.
 Vat. — πρὸς τὸν λαὸν εἶπε· Ἡ. τοῦ ὁ. μου δ. τὸν Θεόν· πολλαὶ θλίψεις ὑπ' ἀ. περιβλήθησθεσθαι καὶ ἰπ.
 ἢ διανύσετε Vat. ⁴⁴ Κατηγορήθη cod. Κατηγορηθείς; ed. sei om. καί; totum § om. Sym. Διεβλήθη δὲ Ἄ.
 ὁ δ. Vat. ⁴⁵ π. τὸν β. ὑπὸ Σ. Vat. ⁴⁶ δ. τῆς ἀρχῆς· προεβλήθη δὲ ὁ Στ. δ. καὶ ἐν Τ. κατεβλήθη καὶ αλ-
 γωρῶς ἡττηθείς πάντας ἀπέβαλε Vat. ⁴⁷ Στυπιον. Λεο. ⁴⁸ Ταρσὸς δὲ ἐκλήθη τῇ πτώσει Βελλεροφόντου
 ἐκείσε φοιτήσαντος καὶ κατὰ τὸν Ταρσὸν πεπονθῶς ἢ τερτῆς ἀπὸ τοῦ ταύρου τὸ Ὑρησπερσίαν κεκλήσθαι
 τὸ πρὶν διὰ τὸ πρῶτον ἀνικμητῆσθαι αὐτὸ κατακλισμῷ ἐξ ὀδατωθείσης τῆς γῆς Vat. ⁴⁹ εἰτα π. πρ. Ἄ.
 δ. Vat. ⁵⁰ 886. ⁵¹ Τῷ ἰθ' αὐτοῦ ἐταί μελετήσθαι ἀναρσία παρὰ Ἰω. Sym. 22. Συσκιυῆς δὲ κ. τοῦ β. π.
 τοῦ δ. τὸν ἰκ. ἰεσ φ' ἐπὶ ὄνομα Κροκόας μελετήθεισος καὶ μ. τῶν ἰ. ἀρχόντων συνόντων αὐτῷ ἐν τῇ
 ταυτῇ συσκιυῇ Vat. ⁵² Κορκουα Λεο, Sym. — Ἐν δὲ τῇ Vat. — χρηματισθέντα Sym. ? ⁵³ μετ' αὐτοῦ
 Λεο.

natoris vero reliquisque proceribus ad sexaginta sex usque illi adhæserunt, inter quos Michael hierarches, et Catudares, et Myxares, et Babutzicius, et alii numerabantur. Hæc autem conjuratione a protovestiario Carcua imperatori detecta, cum forte in Circo ludi celebrarentur, et illuc omnes convenirent, adfuit pariter imperator, et ibidem sedens de iis examen habuit: eisdemque verberibus cæsis et coma detonsis, reliquos ad cutem pilos adussit. Celebrari postmodum comitatu festo Annuntiationis celebrato, quo conjurationem ad exitum erant perducturi, illi retro sequebatur nudus, et vinculis ligatus, sicut præceperat imperator, ad forum usque: eorum bonis demum publicatis cunctos in exsilium egit.

Cæterum ad venandum aliquando progressus imperator, cervum prægrandem obviam habuit: eoque feram cursibus insequente, conversus cervus, cornu in imperatoris zonam impacto, ipsum ex equo sustulit. Accurrens autem e comitibus quispiam nudato ense zonam præscindens, imperatorem liberavit. Ille ad se reversus zonam præscindentis, quasi adversum se gladium exserentis, factum licet defensione plurima excusantis, et: Liberandi tui gratia hoc admisi, dicentis, adeoque nihil proficientis, caput amputari jussit: verum ex cervi concussione et laceratione morbo correptus Basilius, Leone relicto imperatore et Alexandro, mortuus est.

VI. Regnum Leonis Basili filii.

Leo Basili filius annos quinque supra viginti, menses octo imperavit. Stephanus autem, ejus frater, synecellus erat cum Photio patriarcha ab eo educatus et eruditus. Leo idem post assumptum

συχλητικῶν καὶ (λοιπῶν ⁸⁰) ἀρχόντων μέχρι τῶν ξ΄ ἦν γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἐταιριάρχης ⁸¹, ὁ Κατουδάριος. ⁸² καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαδουτζίκιος, (καὶ οἱ λοιποὶ. Τῆς γοῦν ⁸³ τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ 765 βασιλεὶ παρὰ τοῦ πρωτοβεστιαρίου τοῦ Κροκία ⁸⁴) κρατηθέντων τε πάντων, ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ καὶ καθεσθῆς ⁸⁵ ἐκάθισε, καὶ ἀνακρίνας τὰ κατ' αὐτοῦς, πάντας τύψας καὶ κουρευούσας, τὰς ἔτι περιλειφθείσας τρίχας κατέκαυτεν. (Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προελεύσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ⁸⁶, ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ⁸⁷ ἐμεῖλλον ποιῆσαι, περιπέτου δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δεδεμένοι, καθὼς διωρίσατο, εἴθ' οὕτως πάντας δεμεύσας ἐξώρισεν).

B (27) ⁸⁸ Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κυνηγῆσαι, ἐλάφου ποθὲν ἀναφανέντος παμμεγέθους, ὡς ⁸⁹ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς ὁ ἔλαφος ἤρε τὸν βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου ⁹⁰. φθάσας ⁹¹ δὲ τις καὶ τὴν γασπάθην γυμνώσας, τὴν ζώνην ἐκκόψας τὸν βασιλέα ἐβρύσατο. Μετὰ ⁹² δὲ τὸ ὑποστραφῆναι ⁹³ ἐκίλευσε τὸν τὴν ζώνην αὐτοῦ ἀποτεμόντα ἀποτμηθῆναι τὴν κεφαλὴν ὡς γυμνώσαντα ⁹⁴ τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογουμένους ὡς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦτο πεποιθῆναι ⁹⁵, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν· ἐκ δὲ τοῦ ⁹⁶ στασιγμοῦ τοῦ ἐλάφου νοσηλευθεὶς Βασίλειος τελευτᾷ καταλιπὼν (Λέοντα ⁹⁷) αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξανδρον ⁹⁸.

C 766 Γ'. ⁹⁹ Βασιλεὶα Λέοντος υἱοῦ Βασιλείου. Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου ἐβασίλευσεν ἔτη κς', μῆνας η'. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, κληρικὸς ὢν καὶ σύγκελλος, ἦν ¹⁰⁰ μετὰ Φωτίου ¹⁰¹ τοῦ πατριάρχου ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδεύόμενος ¹⁰². ¹⁰³

Variae lectiones et notæ.

⁸⁰ λοιπῶν om. ed. ⁸¹ καὶ Leo, Sym. ⁸² Κατουδάριος Sym. — καὶ — Κροκία om. Sym. ⁸³ Τῆς γὰρ Leo. Ἐπειτα τῆς ἐπιβουλῆς καταμνησθῆναι τῷ βασιλεὶ διὰ τοῦ πρ. τοῦ Ἰω. ἀποστειλάς πάντας Vat. ⁸⁴ Κροκία ed. Κουρκούα Leo. — κατελθόντων δὲ Leo. ⁸⁵ κατέσχε καὶ ἐν τῷ Ι. κ. καὶ ἂν. ἀ. π. ἐτυφε καὶ ἐκούρευσε καὶ τὰς ἔτι π. τρ. κατ. Vat. Μετὰ — ἐξώρισεν om. Sym. ⁸⁶ τῆς Θεοδοῦκα προελθὼν Vat. ⁸⁷ Ἐκεῖνοι συνεβουλεύσαντο καταργάσασθαι, ἐκείνος μὲν ἐμπροσθεν περιπέταται, οἱ δὲ ὄπισθεν ἀ. γ. καὶ δ. μ. τοῦ φ. συνελθόντο (sic) Vat. ⁸⁸ Ὅποια συνέθη τῷ βασιλεὶ ἐν τῷ κυνηγίῳ καὶ τινι στρατιωτῇ. Τοῦ δὲ β. κυνηγούντος ἐλάφου ποθὲν παμμεγέθους ἀναφανέως Vat. Τοῦ δὲ β. ἐν κυνηγίῳ ἐξ ἑ. π. ἀ. Sym. 27. ⁸⁹ Ὑπὸ τοῦ βασιλέως καταδιώκοντος.... ζώνη τοῦ βασιλέως τὸ κέρασ ἐμβαλὼν ἐνάσπασεν ἐκ τοῦ Ι. Vat. ἦρε τὸν β. ἐκ τῆς ζ'. ἀπὸ τοῦ Ι. Sym. ⁹⁰ μετὰ τοῦ κέρατος αὐτοῦ Leo, μ. τοῦ κ. Sym. καὶ ἴστο τοῖς κέρασι τοῦτον ἐπιπερόμενος Vat. ⁹¹ Ἐπεὶ δὲ τις ἐφθῆ τῶν μετ' αὐτοῦ τὴν σπ. γ. καὶ τὴν ζ. διατεμὼν, τὸν β. διέσωσεν Vat. ⁹² Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑποστρέψας τοῦ τὸν ζ. ἀ. διατεμόμενος ἑ. ἀ. τὴν κ. ὡς τολμήσαντος ἐναντίον ἀ. τὸ ξ. γυμνώσει Vat. ⁹³ ἀποστ. ed. Leo. — ἑ. τὴν ζ. ἀποτεμόντος Leo. ⁹⁴ γυμνώσαντος Leo. ⁹⁵ Ὁ δὲ π. ἀπολογούμενος ὁ σου τ. πεποιθῆκε ὁ ὤνησεν Vat. — σου πεποιθῆκα Leo. ⁹⁶ Ἐκ τοῦ τοιούτου οὖν σπ. τοῦ ἑ. νόσῳ περιπεσὼν ὁ βασιλεὺς Β. τελευτήσῃ Vat. ⁹⁷ Λ. om. Vat. ⁹⁸ τὸν ἀδελφόν. ἦν δὲ βασιλεὺς (Βασιλείος Sym.) τῇ μὲν μορφῇ (τὴν μὲν μορφῇ Sym.) τοῦ σώματος ἀνθρωπότητος, εὐεκτηκὸς, συνόργρος, εὐόμματος, σκυθρωπὸς, μελανόχρους, τὴν ἡλικίαν μέσος τοῦ εὐμήχους, τὰ στέρνα πλατῆς, κατηφῆς, καὶ ὡς ἂν τις εἰκάσῃ τὸν ἐν αὐτῷ συλλογιζόμενον (τὸν ἑαυτοῦ συλλογιζόμενος Sym.), — Ὁ δὲ εἰρημῆνος Νικηφόρος ὁ τοῦ Φωκά, τὴν Ἀρμένιαν καταπολεμὼν καὶ μέλλων ἤδη ἐκπορθεῖν, κέλευσεν τὸν βασιλέα· ἐδέξαστο Λέοντος τὸν θάνατον Βασιλείου καταγέλλουσαν καὶ τὴν ἀναδρομὴν ἐγκλιεούσιν. Τὸν θάνατον οὖν τοῦ βασιλέως ἀναμαθῶν, καθ' ἑαυτὸν περιέκρυθεν ὥστε μὴ ἀνάπτυστον τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐγγενέσθαι. Ὁρῶν οὖν τοῦτους βεβαλωσάμενος ὡς εἰ παραδοῖεν αὐτῷ τὴν πόλιν, ἐλευθέρους ἀφήσιν αὐτοὺς ὅπου ἂν βούλοιντο πορευθῆναι, καὶ σταυρὸν ἐμπροσθεν τῆς πόλεως πηξάμενος, πρὸς πλείονα τούτων κληροφορίαν, ἐπέσειεν αὐτοῖς τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπῆλθον ἐν Ἀφρικῇ, οἱ δὲ ἐν Λαγγοθροῖα καὶ Καλαβρία. Ἀνελθόντα δὲ τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ πόλει ὁ βασιλεὺς ἀσμενέστατα ὑπεδέξατο καὶ διὰ πάσης ἤγε τιμῆς. ⁹⁹ ζ' περὶ τῆς βασιλείας Λ. τοῦ σοφοῦ Pat. 1706. ¹⁰⁰ Κόσμιο ἔτος 766, τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη ωπη', Ῥωμαίων βασιλεὺς Λέων ἔτη Sym. Τῷ 766 ἔτει τοῦ κ. τῆς δὲ θ. 3. ὡς ἐβ. Λ. ὁ ὡς B. ed. ¹⁰¹ Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Βασιλείου τελευτήν τῷ τῆς αυτοκρατορίας σκήπτρῳ Λέων καθίσταται καὶ ἐβ. Vat. ¹⁰² Συνῆν τῷ πατριάρχῳ Φωτίῳ ὑπ' ἀ. ἀναγόμενος καὶ π. Vat. — Φ. π. Sym. Leo. ¹⁰³ Ἀπ. οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν στρ. Ἀ. ἐν Χρ. καὶ ἄλλους συγχλητικὸς σὺν αὐτῷ μετὰ κληροῦ καὶ κ. καὶ ἀρμωμάτων· καὶ ἐξαγαγόντες τοῦ τ. τὴν Μ. ἐν γ. κ. κατέθιντο Vat. — αὐτὸς om. Sym.

Santabarenum, ex Photii patriarchæ consanguineis aliquem constituere imperatorem consiliatos. Imperator Photium patriarcham et Theodorum Santabarenum ad Pegarum palatia deduci et utrumque seorsim custodiri iussit. Stephano autem magistro et Andreæ Cratero domestico et Guberi patricio et Joanni Hagiopolite ab imperatore mandatum, ut eorum causam diligenter inquirerent. Adducto itaque patriarcha, eoque cum honore in throno sedere jusso, ipsisque pariter sedentibus, Andreas domesticus patriarchæ dixit: « Agnoscis, domine, abbatem Theodorum? » Ad hæc ille: « Abbatem Theodorum non novi. » Tum Andreas: « Abbatem Theodorum Santabarenum ignoras? » Respondit patriarcha: « Theodorum monachum novi Euchaitarum archiepiscopum. »

Tunc Santabarenum in medium adduxerunt, et dicit ad eum Andreas domesticus: « Hoc mandat imperator: Ubinam sunt pecuniæ et imperii mei supellex? » Dixit ille: « Ubi, qui hac die regnat imperator, ea deposuit. Nunc vero si jubet isthæc inquire, eadem recipere potestatem habet. » Tum ad illum Andreas: « Responde: Quem meditaris imperatorem constituere quando fraudulenta molitione suggestisti patri meo obcæcare me: ex patriarchæ amicis aut ex tuis aliquem? » Qui respondens, ait: « De quibus me accusatis nihil penitus novi. » Magister Stephanus dixit: « Quomodo significasti imperatori, te de ea re patriarcham convicturum? » Statim autem Santabarenus ad pedes patriarchæ provolutus: « Adjuro te per Deum, domine mi, ut me ecclesiastica dignitate exauctores et deponas, atque ita me sacerdotio privatum velut maleficum illi me puniant: non hæc ullo modo imperatori suggesti. » Patriarcha mox in omnium conspectu dixit: « Per salutem animæ meæ, domne Theodore, archiepiscopus es inque eo quod nunc est et in futuro ævo. » His exacerbatus Andreas dixit: « Non indicasti, abba, imperatori per me, ut de his patriarcham accusarem? » Ille se quidquam scire negavit. Igitur reversi nuntiaverunt imperatori quæ dicta erant. Imperator ira et effreni

τιος· ὁ πατριάρχης· καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλὴν εἶχον ποιῆσαι βασιλεῖα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου³¹ πατριάρχου. Προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς³² ἀγαγεῖν Φώτιον πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτοὺς³³ φρουρεῖσθαι διωρίσαστο. Ἀπεστάλησαν³⁴ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Στέφανος μαγίστρος· καὶ Ἀνδρέας δομέστικος ὁ καὶ Κρατερὸς³⁵ καὶ ὁ πατρίκιος Γούδερ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης (ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὰ κατ' αὐτῶν)³⁶. Καὶ³⁷ ἀγαγόντες τὸν πατριάρχην καὶ καθίσαντες, ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ καὶ αὐτοὶ κα- εσθέντες³⁸, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· « Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον; » Ὁ δὲ³⁹ ἀπεκρίθη· « Ἀββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας· « Τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις; » Καὶ ὁ πατριάρχης· « Γινώσκω τὸν μοναχὸν Θεόδωρον, ἀρχιεπίσκοπον⁴⁰ ὄντα Εὐχαιτῶν.

(ἦ)⁴¹ Ἦγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· « Ὁ βασιλεὺς σοι δηλοῖ· Πού εἶσι τὰ χρήματα καὶ⁴² πράγματα τῆς⁴³ ἐμῆς βασιλείας; » Ὁ δὲ ἔφη· « Ὅπου δίδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, 769 ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσὶν· νῦν⁴⁴ δὲ, ἐπεὶ κελεύει ὁ βασιλεὺς ἀναζητεῖν αὐτά⁴⁵, ἐξουσίαν ἔχει⁴⁶ ἀναλαβεῖσθαι αὐτά. » Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν⁴⁷· « Εἰπέ, τίνα ἐβούλου ποιῆσαι βασιλεῖα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλωσαί με, τοῦ πατριάρχου ἴδιον ἢ σὸν; » Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς⁴⁸ εἶπεν· « Οὐ γινώσκω⁴⁹ τὸ σύνολον περὶ ὧν λέγετε κατηγοροῦντίς με ». Λέγει οὖν Στέφανος ὁ μαγίστρος⁵⁰ πρὸς αὐτόν· « Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐλέγξω⁵¹ τὸν πατριάρχην περὶ τούτου; » Ὁ δὲ⁵² Σανταβαρηνὸς παρευθὺ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ πατριάρχου, εἶπεν· « Ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, δέσποτα⁵³, ἵνα πρῶτον⁵⁴ ποιήσης τὴν ἐμὴν καθάραισιν, καὶ τότε γυμνὸν ὄντα⁵⁵ τῆς ἱερωσύνης, κολαζέτωσιν ὡς⁵⁶ κακοῦργον· οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ. » Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη· « Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ⁵⁷ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι⁵⁸ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. » θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη· « Οὐκ ἐμήνυσας, ἀββᾶ, τῷ βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλέγξω⁵⁹ τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ⁶⁰; » Ὁ δὲ

Varia lectiones et notæ.

³¹ τοῦ Leo. ³² β. καὶ ἄμφω αὐτοὺς ἐν τῷ παλατίῳ ἴγ. τῶν Π. καὶ ἰδίᾳ φρ. διεκελεύσαστο V. ³³ αὐτόν. ³⁴ δὲ διαγνώμονες τῶν αὐτῶν κινουμένων αὐτῶς δὲ ὁ μ. Στ. καὶ ὁ δ. Ἀ. καὶ ὁ Κρ. Vat. om. ἐπι- αὐτῶν. ³⁵ ὁ Κρ. ed. Leo, Vat.—καὶ ὁ Γ. πατρίκιος Leo, καὶ Γ. π. Vat. ³⁶ αὐτ. cod. αὐτόν Leo? ³⁷ Ἀγ. οὖν τὸν π. Φ. καὶ ἔ. θ. ἐν τ. κ. Vat. ³⁸ κ. τὴν ἐξέτασιν περισούντο (ἐπιποιούντο). Ὁ δὲ δ. Ἀ. ἔφη πρὸ π. Vat.—³⁹ Ὁ δὲ ἔφη οὐ γ. Θ. Ὁ δὲ Ἀ. τὸν ἀγ. οὐ γ. Θ. τὸν Σ. Vat. ⁴⁰ α. cod. ἀββᾶν Leo, e compendio male lecto eius Photius hunc titulum vitare voluerit, ut servaret titulum archiepiscopalem ante illi collatum cf. § 6 ubi Photius eum hoc modo sibi devincit atque ab accusando retinet. ⁴¹ Ἐνεχθέντος δὲ καὶ τοῦ Σανταβαρηνοῦ, λ. π. ἀ. ὁ Ἀ. Vat. ⁴² τὰ Leo, Vat. ⁴³ β. μου Vat.—Ποῦ Leo.—ὁ κατὰ τὴν ἡ. ἔ. om. ed. ⁴⁴ νῦν δὲ ἔ. ἀναζητεῖ ed.—ἡμέραν βασιλεὺς, νῦν δὲ ἔ. ταῦτα ὁ β. ἀναζητεῖ, ἐξ. Vat. ⁴⁵ ταῦτα Leo. ⁴⁶ τοῦ Vat. ⁴⁷ ἔ. π. ἀ. om. Vat.—ἐπιβουλεύου β. π. τῷ π. τοῦ βασιλέως ὑποθεῖς τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἴδιον ἀποστερήσαι ἰδὼν, σὸν συγγενῆ ἢ τοῦ π. Vat. ⁴⁸ ἀπ. om. Vat. ⁴⁹ Οὐκ οἶδα ταῦτα π. ὧν μοι κατηγορεῖς Vat.—π. τούτων Leo. ⁵⁰ ὁ μ. Στ. Καὶ Leo, Vat. om. π. ἀ. ⁵¹ ἐλέγξιν π. τ. τὸν π. Leo, Vat. ⁵² Ὁ δὲ π. τοῖς ποσὶ τοῦ π. προσιπ. Vat. ⁵³ μου Leo, δ. μου post se Vat. ⁵⁴ πρότερόν με καθάραισής Vat. ⁵⁵ μς Leo, ante ἔντα Vat. ⁵⁶ ὡς κα. κ. Θ. γὰρ τοιαῦτα τῷ βασιλεῖ ἐδήλωσα· ὁ δὲ π. φησί· Μὰ τὴν τῆς ἔ. ψ. σ. Vat. ⁵⁷ ἦς cod. εἰς ed. Vat. ⁵⁸ ἔ. τ. Ἀ. ἔφη· καὶ οὐκ Vat. ⁵⁹ ἔ. ἵνα τὸν π. ἐν τ. ἐλέγξῃς Vat. ⁶⁰ ἐν τούτῳ cod. εἰς τ. ed. - ἀπηνήσαστο μὲν εἰδέναι Leo, Vat.

ἀπηνειτο μὴ εἰδέναι τι. Ὑποστρέφοντας ὅν A ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντα τὰ λαληθέντα παρ' αὐτῶν ὅ. Ὁ δὲ βασιλεὺς, θυμῷ τε ὅ. καὶ ὀργῇ ἀκατασθέντ' ληφθεὶς ὡς μὴ εὐρὸν αἰτίαν κατὰ τοῦ πατοιάργου ὅ., ἀποστείλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν ὅ. Ἀθήνας, ἔπισθε δὲ αὐτοῦ ἀποστείλας, ἐτύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολίην ὅ.ὀ.

(7) ὅ. Μετὰ δὲ ἐτη πολλὰ παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς τούτου εἰσήγαγεν ὅ. ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε λαμβάνειν αὐτὸν ἀνόνως ἐκ τῆς Νίας ἐκκλησίας. Ἐτελεύτησε δὲ ὅ. ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρὸς.

(8) ὅ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Ἀγοντος, Ἀγίων ὅ., ἔ Λογιθαρόβια; Ἐξαρχος καὶ δοῦξ, γαμβρὸς δὲ γαγονῶς τοῦ βῆγος Φραγγίας ὅ., ἀντιῆρε τῷ βασιλεῖ ὅ., πᾶσαν τὴν χώραν εἰς ἑαυτὸν δουλωσάμενος. Τοῦτο B γινούσ ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε ὅ. Κωνσταντίνον [τὸν] τῆς τριπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσεως πρὸς ὅ. τὸ καταπολεμῆσαι ὅ. Ἀγίωνα καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠετήθησαν οἱ μετὰ Κωνσταντίνου καὶ κατεσφάγησαν, μάλιστα αὐτοῦ ὅ. διασωθέντος.

(9) Γέγονε δὲ ὅ. ἔκλειψις ὅ. ἡλιακή, ὥστε νύκτα γενέσθαι ὥρα ὅ. ς' καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι ὅ. ἀλλὰ καὶ βρονταὶ καὶ συνοχὴ ἀνέμων καὶ ἀτραπαὶ γεγένασιν, ὥστε καὶ ἔναι ἐν τοῖς ἀναδαθμοῖ; τοῦ φόρου ἀνθρώπους ἐπτά.

(10) Καὶ ἐπιλορχήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος τὸ κάτρον, αἰχμαλωτισθέντος ὅ. καὶ τοῦ στρατηγού αὐτοῦ τοῦ 771 Πασπαλά. Προχειρίσαστο δὲ Ἀέων ὅ. ὁ βασιλεὺς ὅ. Ζαύζαν εἰς ὅ. βασιλεοπάτορα ὅ., συμφιλιωθεὶς ἤδη Ζωῆ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμάκῳ ὅ. τιλὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Γουζουνιάτου.

(11) Στεφάνου δὲ ὅ. πατριάρχου ὅ. τῶν τῆδε μεταστάντος, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ λεγόμενος; Καυλίας ὅ. ἱ. Ἥλθε δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ

A furere percitus, eeu causa adversus patriarcham non inventa, Santabarennum multis verberibus tonsam Athenas exulare jussit. Pone vero mittens oculis orbavit, et in Asiam relegavit.

770 σφοδρῶς, καὶ τούτον ὅ. ἐξώρισεν (190^b) ἐν

Post annos aliquot placatus imperator hominem reduxit in urbem, et ex Nova ecclesia annonam percipere ordinavit. Item Santabarenus sub Constantino et Zoe ejus matre defunctus est.

Leone imperante, Agion, Longobardiae exarchus et dux, regis Franciae gener, rebellione in imperatorem mota, regionem omnem suo subiecit imperio. Eo cognito, imperator Constantinum mensae suae praefectum una cum occidentalibus cunctis legionibus ad debellandum Agionem misit, et facto congressu victi sunt qui cum Constantino erant, ipsoque vix superstite exteri perierunt.

Facta est autem solaris eclipsis, ita ut per horas sex profunda nox et astra apparerent; sed et tonitrua ventorumque impetus et fulgura facta sunt tam horrida, ut in fori gradibus septem homines igne consumpti sint.

Capta urbs Samos ab Agarenis, abducto etiam praetore Paspalas captivo. Leo autem Zoutzam imperatoris patris titulo exornavit, cujus filiam Zoen jam adamabat, marito ejus Theodoro Guzumata veneno quodam sublato.

Mortuo autem Stephano patriarcha, in ejus locum Antonius cognomento Caules ordinatur. A duce vero Macedoniae venit nuntius Simconem

Variæ lectiones et notæ.

ὅ. Ὑποστρέφοντας Leo.— τῷ β. τὰ λ. ἀν ὅ. Vat. ὅ. ἀπ. ed. om. Leo, Vat. ὅ. τε om. Vat. — μὲδ' εὐλόγον ὅ. κ. τοῦ π. εὐρηκῶς Vat. ὅ. καὶ τῆς συγκλήτου καταψηφισαμένη; αὐτῶν, τὸν μὲν Φ. εἴασεν εἰς τοῦ Γόρδωνος, τὸν δὲ Σ. τύψαντες ἐξώρισαν ἐν Α. εἶτα ὅ. π. ἐξοπ. ὁ βασιλεὺς ἐτ. ὅ. καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐξ. κτλ. Sym. 7. ὅ. τούτου om. Vat. — κάτοπιν δὲ ἀπ. ἐξοπ. Vat. ὅ. ἀνατολ. eud. ὅ. M. πολλοὺς ἐξ ἐτῶν Sym. π. π. δὲ ἐτῆ Leo.— Χρόνον δὲ παρηχηκῶτος πολλοῦ ἐκ τῆς ἐξορίας τούτου ἀνεκαλέσαστο καὶ ἐν τῇ π. ἔ. προστάξας σιτηρέσια τούτου ἐκ τῆς ν. ἔ. λ. δ; ἐτ. ἐπὶ K. Vat. ὅ. ἀνήγαγεν jed. — ὅ. λ. Leo. λ. Sym. ὅ. αὐτὸς Leo. ὅ. Περὶ τῆς ἀνταρσίας τῶν Λογιθαρόβων καὶ τῆς ἡλιακῆς ἐκλείψεως. Ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ Α. ὅ. ὁ Λ. δοῦξ Vat. τῷ β' αὐτοῦ ἔπει τῆς Λαγουθαρόβιας διαστασιάσης Sym. 2. ὅ. Ἀγίων ed. Ἐγίλων margo P. — Λογιθαρόβος Leo. ὅ. τοῦ β. Φ. γ. Vat. ὅ. καταστασιάσας καὶ π. τὴν χ. ἐφ' ἔ. ποιησάμενος Vat. — πρὸς Leo. — 12. δουλώσαντος ed. — K. τὸν τῆς τρ. σὺν π. τ. δουτικοῖς ἐξοπ. θ. Vat. τῆς; — Ἀγίωνα om. Sym. ὅ. τὸν Leo. ὅ. ὡς τε Vat. ὅ. τὸν Leo. — Σ. δὲ γ. οἱ κατὰ K. ἡ. Vat. ὅ. ἐκείνου περισ. Vat. ὅ. καὶ Sym. 2, τῆνικαῦτα καὶ Vat. ὅ. ἡ. ἔ. Vat. ἔ. ἡλίου ed. ὅ. τῆς ἡμέρας ς', ὥστε καὶ Vat. ὅ. καὶ Sym. ὅ. ὥρα; Leo ex i subscr. ? ἐπὶ ὥρας γ' Sym. — τοὺς om. Sym. — Γεγ. ἐξ καὶ ὄνεμοι σφοδροὶ καὶ α. καὶ β. ἐξ ὧν ἐκάψαν ἐν τῷ φόρῳ α. ἔ. Sym. α. β. ed. — ἀν. τε βιαία φορὰ καὶ α. καὶ β. ὅ. καὶ ἐν τ. τοῦ φ. ἀν. α. χαυνωθῆναι (sic) ζ'. Vat. — 21. Καὶ om. Vat. τῷ γ' αὐτοῦ ἔπει ἐπ. Sym. 5. ὑπὸ τῶν Α. post κ. Sym. — ἡ om. Ven. ὅ. συμπαραληφθέντος; καὶ τοῦ στρατηγούτος ἐν αὐτῇ Πασπαλοῦ Vat. καὶ ἡχμαλωτισθὲν ὁ στρατηγός αὐτοῦ ὁ Πασπαλά; Sym. α. καὶ τοῦ στρατοῦ α. παμπόλιου Ven. αὐτ. eud. αὐτῶ. ed. om. Leo. ὅ. Λ. δὲ ὁ β. βασιλεὺς. τὸν ζ. τιμᾶ, αὐτὸς καινουργήσας τὸ ὄνομα ὅ. ἡ. γὰρ Ζ. τῇ α. θ. συνεφιλιώθη. τοῦ ταύτης α. θ. ὅ. Γουζουνιάτης ἐπώνυμον ἀναιραθέντος; Vat. ὅ. τὸν Ven. Vat. ὅ. εἰς om. Leo, Sym. ὅ. αὐτὸς καινουργήσας τὸ ὄνομα Vat. Sym. ὅ. φ. δὲ τ. Ven. — Γουζουανίτου ed. Γουζουανίτου Ven. ὅ. τοῦ Ven. — Στ. τελευτήσαντος π. Sym. 5^b. sed iam VI. a. V. m. patriarcha non fuit inde ab initiis Leonis, nisi legero malis III a. Post Symeonis expeditionem, quæ propter Basileopatris mentionem h. l. adjuncta est, sed ad a. sextum referenda esse videtur, a Logotheta posita est hæc notitia, non vero ad a. tertium Leonis; nam usque ad 7^{am} lacuna est in edd. ὅ. τὸν βίον ἀπολιπόντος Ἀ. ὁ τῆν ἐπωνυμίαν K. πατριάρχης ἀντ. ὅ. προχειρίζεται Vat. ὅ. Καύλα; δὲ λέγεται διὰ τὸ ὅτι ἔμελλε μετὰ τὸ συνοδεῦσαι κτλ. 210^a—211^a (vide præfationem) Ven. — Σ. ὁ α. Β. ἐκστρατεύει κ. P. Sym. 3^e. Περὶ τῶν πραγμάτων μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ῥωμαίων καὶ τῆς τῶν ἀμφοτέρων κατασφάγῆς. Ἀ. δὲ κατέλαβεν ὡς ἔ. α. Σ. Β. β. κ. Ῥωμαίων στρατεύσασθαι Vat.

Bulgariæ principem adversus Romanam expeditionem meditari. Causa vero quæ Simeonem movit, hæc erat : Zautzas imperatoris pater servum habuit eunuchum nomine Musicum. Hic Stauracio et Cosmæ prædicitibus mercatoribus Græcis amicitia junctus erat : qui quidem turpi lucro intenti auctoritate Musici, quod erat in urbe Bulgarorum commercium, Thessalonicam transtulerunt, et vetigalibus impositis pessime Bulgaros exercuerunt. Illis Simeoni a Bulgaris significatis, eadem hæc Simeon Leoni imperatori fecit manifesta. Imperator, a patre imperatorio Musico nimis affecto præpeditus, cuncta nihilo magis æstimavit.

Furens igitur Bulgarus adversus Romanos exercitum instruit. Quibus auditis, mittit imperator Crinitem militis magistrum cum armis ac multis urbis proceribus adversus Bulgaros : consertaque pugna in Macedonia, vertuntur in fugam Romani, ipso Crinite, et Cortice Armenio, cæterisque omnibus occisis. Ex Chazaris qui auxiliares Leoni advenerant, comprehensi, naribusque præcisi, in contemptum Romanorum ad urbem a Simeone remissi sunt. Quos imperator conspicatus et accensus ira, misit Nicetam, cognomento Sclerum ad Danubii fluminis ripas cum velocibus munera Turcis oblaturum, et ad arma contra Simeonem excitaturum. Profectus ille et collocutus etiam cum Turcarum ducibus Arpade et Cusane, in belli societatem consentientibus illis, acceptis obsidibus, ad imperatorem rediit. Ille rursus Eustathium patricium et classis drungarium mari, terra vero Nicephorum patricium et Phocam, et legionum domesticum delegat, qui Bulgariam usque penetraverunt. Pacis postmodum cupidus imperator, Constantinacem quæstorem de pace cum Simeone consulturum misit. Simeon arma bellumque terra et mari in se mota conspiciens, quæstorem quasi dolore agentem sub custodia inclusit.

A τοῦ στρατηγῶ Μακεδονίας ὡς ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεύσαι κατὰ Ῥωμανίας⁹⁹. Ἡ¹⁰⁰ δὲ αἰτία¹⁰¹ ἦν ὠργίζετο Συμεὼν τὴν αὐτῆ Ζαυτζας ὁ βασιλεὺς εἶχε δοῦλον¹⁰² εὐνοῦχον ὀνόματι Μουσικόν. ¹⁰³ Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμῶ, Ἑλλαδικοῖς φιλοχρῆστοις καὶ πραγματευταῖς, οἵτινες, πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀγορῶντες, μεσιτεῖα καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει (γενομένην) πραγματείαν¹⁰⁴ τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονικῇ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικοῦντες ἐν τῷ κομμερκεύειν¹⁰⁵. Οἱ δὲ Βούλγαροι¹⁰⁶ τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν¹⁰⁷ ὁ δὲ ἐβίβη πεποίηκε ταῦτα τῷ βασιλεὶ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς,¹⁰⁸ ὑπὸ τοῦ βασιλεὺς ἀποστόλου κωλυόμενος **772** προσπαθοῦντος τῷ Μουσικῷ, πάντα ὡς λῆρον ἤκουε¹⁰⁹.

B (12) Μανεις¹¹⁰ οὖν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεύει κατὰ¹¹¹ Ῥωμαίων καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς¹¹² ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην¹¹³ στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὅπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεὼν¹¹⁴. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ¹¹⁵, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαιγίντες τοῦ τε Κρινίτου καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κουρτίκη¹¹⁶ καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ¹¹⁷ δὲ τῶν Χαζάρων, οἵ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν Λέοντος, κρατηθέντες καὶ τὰς ρίνας αὐτῶν κοπέντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν¹¹⁸ οὐκ ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς¹¹⁹ ἀπέστειλε Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον¹²⁰ Σκληρὸν μετὰ ὁρμώνων ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ¹²¹ δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις καὶ πᾶσι¹²² κλημον¹²³ κινήσαι κατὰ¹²⁴ Συμεὼν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ συντυχῶν¹²⁵ ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν Ἀρπάδην καὶ Κουσανῆ¹²⁶, καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, λαθὼν¹²⁷ ὄψιδας, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς¹²⁸ πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατρικίον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωίμου¹²⁹, Νικήφρον δὲ πατρικίον τὸν Φωκῆν καὶ δομείσιμον μετὰ τῶν δομάτων¹³⁰ ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσηλθε μέχρι¹³¹ Βουλγαρίας. **773** Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην ἀσπάζόμενος, (191^a) μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε¹³² Κωνσταντῖνῳ κουαίτωρα¹³³ πρὸς Συμεὼν τὰ περὶ εἰρήνης

Variae lectiones et notæ.

⁹⁹ Ῥωμαίων ed. Vat. ¹⁰⁰ πρόφασιν ἔχων τῆς μάχης ταύτην Vat. om. Sym. ¹⁰¹ δι' Leo. — Ἐόν. ἔ. ὁ β. Ζ. Μουσικὸς ἦν ὄνομα τούτῳ Vat. om. Sym. ¹⁰² ἔ. δ. Leo. πραγματεῖς Leo? ¹⁰³ Ὁ. συνεφ. ἀνδρῶν ἐμπορικῶν καὶ φιλοκερδέων καὶ φ. ἐξ Ἑλλάδος οὔτι Στ. τε καὶ Κ. οἵτινες μαντεῖα (μυστ.) τοῦ Μ. κερδαίνειν βουλόμενοι, τὴν μετὰ τῶν Β. πρ. ἐν τῇ π. ἐν θ. μετστ. κ. κομμερκεύοντες τ. Η. Vat. om. Sym. ¹⁰⁴ π. πρ. ed. Leo. ¹⁰⁵ κομμ. Leo. ¹⁰⁶ τῶν δὲ Βουλγάρων τ. τῷ Σ. ἀναγγειλάντων, αὐτῶν δ. τ. τῷ β. κατέστησε Λ. Vat. om. Sym. ¹⁰⁷ ἀνηγ. Leo. ¹⁰⁸ Ὁ δὲ π. ὡς λ. ἐλυγίζετο τῇ πρὸς τὸν Ζαυτζαν προσπάθειαν νικώμενος Vat. om. Sym. ¹⁰⁹ ἤκού. cod. ἤκουσε Leo. ¹¹⁰ ὁ Συμεὼν ἦρε κ. Ῥ. τὰ ὅπλα Vat. ¹¹¹ τῶν Leo bis. ¹¹² ὁ δὲ β. τὸν Κρ. ἔξαπ. κατ' αὐτοῦ στρατηλάτην ὄντα λαφ. πολλῶν καὶ ἀρχουσιν καθοπλίσας αὐτὸν Vat. om. Sym. ¹¹³ Κρητῆ. cod. sed. — Κρινίτη. Ἡ. δὲ γ. Vat. om. Sym. ¹¹⁴ ἐν Ῥωμανίᾳ Leo. — ἠτιώνται Ῥ. Vat. om. Sym. — καὶ κατασφάζεται αὐτὸς τε ὁ Κρινίτης καὶ Ἀρμένιος Κουρτίκης καὶ ἄλλοι πολλοὶ Vat. om. Sym. ¹¹⁵ Κουρτ. cod. Κουρτικίου ed. Κουρτίκη. Leo. ¹¹⁶ Ἐπεὶ δὲ καὶ Χαζάρους κατέτχεν ὁ Συμεὼν τῶν ἐκ τῆς ἑταιρίας τοῦ βασιλέως Λ. τὰς ἄ φ. ἀποτεμῶν εἰς ἄ. Ῥ. ἐν τῇ π. ἀπέστειλεν (sic) Vat. om. Sym. ¹¹⁷ θυμοῦ πληθεὺς Vat. ¹¹⁸ λεγ. Leo. — ἐν τῷ Δ. π. μ. ὄρ. ἐξέπεμψε Vat. μ. ὄρ. ἐν τῷ π. τοῦ Δανουβίου Leo. ¹¹⁹ τοῦ Leo. ¹²⁰ ὡς τε τὸν Σ. καταπολεμῆσαι Vat. ¹²¹ μετὰ Leo? — Ὁ δὲ τούτοις σ. καὶ πείσας κατὰ τὸν (τοῦ?) Συμεὼν ὅπλα ἀραῖσαι Vat. ¹²² καὶ Leo. ¹²³ Κουρτ. ed. ¹²⁴ ὁμήρου. Λ. Leo, Vat. — παρ' αὐτῶν ὡς β. ὑπέστρεψε Vat. om. Sym. ¹²⁵ Ὁ δὲ β. διὰ τε γῆς καὶ θ. διέγνω Βουλγάρους πολεμεῖν καὶ διὰ μὲν θ. Ἐ. ὄρ. ἀποστέλλει, διὰ γῆς δὲ τὸν π. Ν. τὸν Φ. δ. τῶν σ. μετὰ τὴν τελευταίην Ἀνδρέου γενομένην (γενόμενον) Vat. om. Sym. ¹²⁶ τῶν πλωίμων Leo. ¹²⁷ ὦν μ. Β. καταλαθόντων ὁ β. τὸν κ. Κ. π. Σ. ἔξαπ. ἐτι τὴν ε. στήριγων καὶ βουλόμενος οἰκίσσας πρὸς αὐτὸς Vat. om. Sym. — ἦλθε Leo. — Βουλγάρων ed. ¹²⁸ εἰσηλθ. cod. ¹²⁹ καὶ Leo. ¹³⁰ κωαίτωρα cod.

συμβουλευόντα. ¹⁸ Συμεὼν δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν ἄ
διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης μαθὼν ¹⁹, ἐν φρουρᾷ κατα-
κλιεῖται τὸν κουαίστωρα ὡς ἐπὶ δόλῳ ἐλθόντα. ²⁰ Περ-
σαντες οὖν ²¹ οἱ Τούρκοι, τοῦ Συμεὼν ἐπὶ τὸ στρα-
τευμα Φωκᾶ ἀσχολουμένου, ἤχμαλώτευσάν πᾶσαν τὴν
Βουλγαρίαν. ²² Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ ²³
Τούρκων· οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον
μετὰ Βουλγάρων ²⁴, καὶ τρέπεται Συμεὼν μόλις
διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρα. ²⁵ Οἱ δὲ Τούρκοι ἤτήσαντο
τὸν βασιλεῖα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμα-
λωσάν των Βουλγάρων· ὃ δὴ καὶ πεποίηκεν ὁ βασι-
λεὺς, τοὺς ²⁶ πολίτας ἀποστείλας ἐπαγοράσαι αὐτούς.

(13) Ὁ δὲ Συμεὼν ²⁷ δι' Εὐσταθίου δρουγγαρίου
ἐδεήθη ²⁸ περὶ ²⁹ (τῆς) εἰρήνης, πρὸς τὴν ὑπέβλεπε ὁ
βασιλεὺς καὶ ἀπέστειλε Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην
πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην· ἐδέξατο δὲ Νικηφόρος· ³⁰
ὑποστρέψαι μετὰ ³¹ λαοῦ καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς
βίγλης Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα ³² οὐδὲ λόγου ³³
ἤξιωσε Συμεὼν, ἀλλ' ἠσφαλίσατο ³⁴ εἰρκτηῖ· ἐκ-
στρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκείνων ὑχύρωμα
βοηθείας μὴ ἐχόντων ³⁵ παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρο-
νοήτων ³⁶ ἐαθέντων, πάντας κατέσφαξεν αὐξήσας
τὴν μεγαλυχείαν ³⁷ αὐτοῦ. **774** Καὶ ὑποστρέψας
εὔρε Λέοντα ἐν τῇ Μουνδάγρα, ³⁸ καὶ εἶπε πρὸς αὐ-
τόν· «Ὁὐ ποιω εἰρήνην, ἐκὼν μὴ ³⁹ πᾶσαν τὴν αἰχ-
μαλωσίαν λάθω.» Διωρίσατο ⁴⁰ οὖν ὁ βασιλεὺς
ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἦλθε μετὰ Λέοντος Βούλ-
γαρος οἰκεῖος τοῦ Συμεὼν, καὶ παρέλαθεν αὐτούς.

⁴¹ (14) ⁴² Νικηφόρου δὲ τοῦ Φωκᾶ τελευτήσαντος,
ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεὼν τὴν ⁴³ εἰρήνην διαλυσαι·
ἐπιζητῶν γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους ἐξέρχεται ⁴⁴
κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομέστικον
τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα ⁴⁵ τὸν Κατακαλὼν,
ἐν τῇ Ῥάβδῳ τὴν οἰκίαν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ
ἀποστέλλει Θεοδοσίον πατρίκιον καὶ πρωτοβεστιά-
ριον, καὶ περῶσιν ὅλα τὰ θέματα ⁴⁶ καὶ τὰ τάγματα.
Καὶ γενομένης συμβουλῆς μετὰ Συμεὼν εἰς τὸ

A Simeone vero cum Phocæ copiis occupato, Turcæ,
trajecto Danubio, totam Bulgariam captivam fecere.
His auditis Simeon movet adversus Turcas. Illi
in contrariam ripam transeuntes cum Bulgaris
certamen ineunt, ipseque Simeon in fugam verti-
tur, vix Distræ receptus incolumis. Turcæ autem
petierunt ab imperatore, ut captivos Bulgaros
emeret: quod et fecit, missis ex urbe civibus qui
pretium rependerent.

B Simeon Eustathii drungarii ope de pace sermo-
nem proposuit, cui se facilem præbuit imperator:
eidemque componendæ Leonem Chærosphactum
destinavit. Nicephorus cum exercitu redire in ani-
mum induxit, et Eustathius drungarius pariter.
Leonem vero neque ad colloquium admittere di-
gnatus est Simeon, imo sub custodia tenuit. Expe-
ditione deinde adversus Turcas parata, illisque a
Romanis auxilium et pæsidium non habentibus,
imo belli apparatu et armorum provisione destitutis,
cunctos inflatis animis jugulavit Simeon, et reversus,
cum Leonem in Mundagra reperisset, dixit ad eum:
«Nusquam pacem componam, nisi captivos omnes
receptero.» Imperator restituere proposuit: venit-
que cum Leone Theodorus Bulgarus, Simeonis
domesticus, qui eos recepit.

C Exinde Nicephoro Phoca morte sublato, Simeon
abrumpendæ pacis quærebat occasiones, et aliis
captivis expeditis, adversus Romanos movit. Leo
vero imperator Leonem Catacalum ad Rabdum
ædes suas habentem scholarum domesticum creat,
et una cum eo Theodosium patricium et proto-
vestiarium mittit, qui simul juncti omnes legiones
et copias jubent trajicere: pugnaque cum Simeone
ad Bulgarogephyrum inita, fuga omnium facta est

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ ὃν Σ. κατασχὼν ἐν φ. κ. δ. πρὸς αὐτὸν ὑποπέυσας παραγενέσθαι Vat. om. Sym. ¹⁹ Ἰδὼν
Leo. ²⁰ Τοῦ Σ. οὖν ἐπὶ τὸν στρ. Νικηφόρου ἀ. π. τὴν Βουλγαρικὴν ἐληίσαντο γῆν Vat. om.
Sym. ²¹ δὲ Leo. ²² Ὁ Σ. ἐκμ. κ. τῶν Τ. ἐτράπετο· οἱ δὲ Vat. Πολεμηθεὶς παρὰ τῶν Τ. ἠττήθη, καὶ
πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἠγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. 3. ²³ τῶν Leo, Vat. ²⁴ π. πρὸς Β. σ. καὶ νικῶσι
τούτους κατὰ κράτος ὡς μ. τὸν Σ. ἐν τῇ Δ. περισηθῆναι Vat. — κατὰ Leo. ²⁵ Ἦτ. οὖν οἱ Τ. τὸν β. τοὺς
αἰχμαλώτους Β. ὤνῃσασθαι Vat. καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἠγοράσθη παρὰ τοῦ βασιλέως Sym. ²⁶ π. τοὺς
π. ἐξαπ. εἰς τὴν τούτων ἐξώνησιν Vat. ²⁷ ἀπ. τοῦ ἀγ. ἀ. Leo. ²⁸ τὸν βασιλεῖα π. τῆς ἐ. ἰκέτευσεν Vat.
²⁹ τὰ Leo. ³⁰ π. ἐ. ed. — τὸν χ. Α. π. τὸ ταύτην ποιήσασθαι ἐξαπ. ὁ δὲ δ. Ν. καὶ ὁ δ. Ἐ. ὑ. μ. τοῦ λ.
ἐπελεύσθησαν Vat. ³¹ Νικηφόρ. cod. ³² τοῦ ed. Vat. ³³ δὲ Leo, Vat. ³⁴ ἐν ἐ. ἡ. Vat. ³⁵ ἐν Leo, Vat.
³⁶ π. κ. μὴ δυναθέντων δέξασθαι π. Ῥ. βοήθειαν Vat. ³⁷ ἀπρονοήτως ed. ³⁸ μεγαλοφυχίαν Leo,
Ἰ. δὲ καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ γαυριῶν π. τὸν Α. ἔφη Vat. ³⁹ Μουνδάγρα ed. Μουνδάγρα Leo. Καὶ μετὰ αἰτήσεως
ἀναλαμβάνεται τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ποιεῖ εἰρήνην Sym. ⁴⁰ Εἰ μὴ πρῶτον π. τὴν ἀ. Βουλγάρων λ. ἐ. οὐ
π. Vat. ⁴¹ Ἐπένευσεν οὖν ὁ β. τ. ἀπ. ἡ. οὖν μ. Α. ὁ Β. Θεόδωρος ὁ ὢν τῷ Σ. Vat. et Cont. ⁴² 892.
⁴³ Καὶ μετ' ὀλίγο· ἀνατραπέυσης πάλιν τῆς εἰρήνης, γίνεται πόλεμος εἰς τὸ Β. Sym. 3. Τοῦ δὲ δομέστικου
Ν. πρὸς τοῦ βασιλέως ἐξόχως ἀγαπωμένου, ὁ βασιλοπάτωρ Ζαυτζας τούτον ὡς δυνάστην προσελάθετο,
γαμικὴν μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι βουλόμενος συνάλλαγμα. Τοῦ δὲ πρὸς τούτῳ ἀπαναινομένου, μήποτε ὑπόνοιαν
δῶ τῷ βασιλεῖ Λέοντι, μανεὶς ἐπὶ τούτῳ Ζαυτζας αἰτίας ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τούτον μετέ-
στησεν· προσεβλήθη (προεβ. δὲ Cont.) ἀντ. αὐτοῦ τῶν σχολῶν δομέστικος ὁ μάγιστρος Κατακαλὼν. Ἐπι-
πολὺ δὲ σχολάσας ὁ Νικηφόρος, αὐθις στρατηγὸς ἐν τῶν τῶν Θρακησιῶν θέματι προχειρίζεται· π. ἄλλας δὲ
ἐκὼν γενναίας ἀνδραγαθίας διὰ πάσης αὐτοῦ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις καταπραξιμένος βιοτῆς καὶ πολλὰ κατὰ
τῶν Ἀγαρηῶν στησάμενος τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γῆρα κληρῶν υἱῶν καταλιπὼν Βάρδαν καὶ Λέοντα,
ὃν ὁ Βάρδας οἰκειότατος ὢν τῷ βασιλεῖ Λέοντι, ἐστέργητό τε καὶ ἠγαπάτο καὶ δουλείαις ἐξυπηρετεῖτο ταί;
ἀνηκούσας τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ βασιλεὺς, καθὼς εἰρηται, τὸν Κατακαλὼν προχειρισάμενος εἰς δομέστικον
κατὰ τοῦ Συμεὼν, τούτον ἐξαποστέλλει· συνεξαποστείλας αὐτῷ καὶ Θ. Vat. = Cont. ⁴⁴ τοῦ ἐ. Leo. ⁴⁵ εἰσργ.
ed. ⁴⁶ Α. Κ. ed. ⁴⁷ διαπερασάντων δὲ πάντων τῶν τῆς Ἀνατολῆς θεμάτων τε καὶ ταγμάτων καὶ πολέμου
μ. Βουλγάρων συγχροτηθέντος περὶ τὸ Β. Vat.

horrendi, omnesque deleti sunt : inter quos patricius Theodosius cuius causa non modice doluit imperator.

Ejus tempore castrī Chersonis incolæ duce[m] proprium Simeonem Jonæ filium interemerunt : castrum etiam Corum in Cappadocia ab Agarenis captum est.

Porro celebrem processum ad Damiani ædes habuit imperator, Zautza comitante, et supremam post eum potestatem exercente, et Zoe pariter ejus filia solemnitatis exera. Theophano vero ejus legitima conjux non aderat, sed in Blachernis ad sanctum sepulcrum assiduis orationibus vacabat. Imperatore igitur moram ibi agere meditato, consilium iniere Zautzæ consanguinei et filius ejus Tzantzēs, necnon alii, ut imperatorem nocte occiderent. Zoe vero cum imperatore dormiens, audito murmure per fenestram prospiciens, silentium imponebat. Certior autem periculi et insidiarum facta, imperatorem excitavit, qui confestim navigium ingressus, Zautza et reliquis omnibus ibi relictis, ad Pegas trajecit. Sub diluculum festinus palatium ingressus est, et Joanne excubiarum drungario ejecto, Pardum Nicolai hetzeriarchæ filium suffecit. Ipse quippe Nicolaus imperatoris amicitiaē consors, quæ contra eum Zautzas machinabatur, patefecit. Et ex eo tempore non ingressus est imperator in Zautzæ cubiculum, donec Leo magister et Theodotaces criminis eos convicissent.

Moritur autem Theophano Augusta post imperii annos duodecim, quam brevi spatio temporis interjecto, operatricem miraculorum, quod zelotypiæ et injuriarum memoriæ vitio fuisset immunis, Deus ostendit : et quia eleemosynis et orationibus per sacras ecclesias assidue Deo vacasset.

Coronat autem Leo imperator Zoen Zautzæ

Β Βουλγαρογένετον ⁴⁷, ἐγένετο τροπή δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ πρωτεύων Θεοδοσίος ⁴⁸ (δὲ ὄν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠνιάθη).

(15) ⁴⁹ Ἐπὶ τούτου ἐσφαξαν καὶ ἐν Χερσωνῇ ὁ τοῦ κάστρου 775 τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ ⁵⁰ Συμεὼν τὸν υἱὸν Ἰωνᾶ. Καὶ παρελήφθη τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

(16) ⁵¹ Ὁ δὲ [βασιλεὺς] πρόκενσον ἐπολεῖ εἰς τὰ Δαμιανῶν, συνόντος καὶ Ζαυτζᾶ ⁵² τοῦ παρανομιστεύοντος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ βασιλεῖ—Θεοφανῶ ⁵³ δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἔκει ⁵⁴, ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ προσκαρτέρει εὐχομένη. Δόξαντος ⁵⁵ οὖν τοῦ βασιλέως μείναι ἔκει, συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαυτζᾶ συγγενεῖς, ὁ τε (υἱὸς ⁵⁶ αὐτοῦ ὁ) Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἠθούλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλέα. ⁵⁷ ἡ Ζωὴ δὲ, μετὰ τοῦ βασιλέως καθεύσασα καὶ τὴν ταραχὴν ⁵⁸ ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρῆδος προσβλέψαμένη ⁵⁹ αὐτοὺς κατεσίγασεν· ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω (τῆς ἐπιβουλῆς ⁶⁰ ἧς ἐμελήτησαν), ἐξόπνισεν τὸν βασιλέα, ὃς ⁶¹ παρευθὺν εἰσελθὼν εἰς πλοῖον, διεπέρασεν εἰς Πηγᾶς, ἐάσας Ζαυτζᾶν καὶ πάντας ⁶² ἐκεῖσε. Καὶ πρῶτ' ἀπέβη εἰς τὸ παλάτιον ⁶³ ἐξείσεως Ἰωάννην δρουγγάριον τῆς βίβλης καὶ προβαλίμηνος ⁶⁴ Πάρδον ⁶⁵, υἱὸν Νικολάου ἱεραριάρχου, ἀνὴρ αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος ⁶⁶ συμφιλίωθεῖς ⁶⁷ τῷ βασιλεῖ καταδάματα ἐποίησεν αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαυτζᾶ. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσῆρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κίλιον τοῦ Ζαυτζᾶ, ἕως Ἀσουλῶν ὁ μάλιστα ὁ Θεοδοτάκιος ⁶⁸ διήλλαξεν αὐτούς.

776 (17) ⁶⁹ Τελευτᾷ ⁷⁰ δὲ Θεοφανῶ Ἀδούσια βασιλεύσασα ἔτη ιβ', ἦν ⁷¹ οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνείδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότητον αὐτῆς καὶ ἀμνησικακον καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ (191^b) προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ (καὶ ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις ⁷²).

(18) Στέφει ⁷³ δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυ

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁷ Βουλγαρογένετον ed. Leo, Sym. Vat. = τρέπονται Ῥωμαῖοι κακῶς καὶ π. ἀπ. οἷς συναπώλετο καὶ πρ. Θ. Vat. ⁴⁸ Θεοδοσίος Sym. — δὲ — ἠνιάθη om. Vat. Sym. Cont. ⁴⁹ Ἐπὶ τ. καὶ οἱ τῆς Χερσωνῆς οἰκήτορες τὸν αὐτῶν ἀπέκτειναν στρ. Vat. Τῷ ζ' αὐτοῦ ἔτει ἐσφ. οἱ Χερσωνῆται τὸν στ. Sym. δ. ⁵⁰ αὐτὸν cod. αὐτῶν Leo, ed. Sym. — Σ. τὸν υἱὸν Ἰωνᾶν ed. Σ. τὸν τοῦ Ἰωνᾶ Vat. om. Sym. — Καὶ π. καὶ Leo Π. καὶ Sym. δ. Π. δὲ καὶ τὸ Κ. ἐν Κ. ὁ. Ἀγ. Vat. ⁵¹ Ὁ δὲ β. εἰς τὰ Δ. ἐξελθὼν εἶπε μὴ αὐτοῦ καὶ Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαυτζᾶ θυγατέρα καὶ αὐτὸν Ζαυτζᾶν Vat. — β. om. cod. et Leo, Ὁ β. Λέων Sym. δ cf. c. θ. τῷ θ' αὐτοῦ ἔτει. — ἐποίησαν Leo, ποιήσας Sym. ⁵² ζ. τοῦ βασιλοπάτορος καὶ π. ed. π. Z. Sym. ⁵³ ἡ γὰρ πρώτη γ. ἀ. Θ. Sym. Θ. δὲ ἡ τοῦ βασιλέως γ. Vat. ⁵⁴ ἔκεισε Leo bis, Vat. — τῇ ἀ. σ. τῇ ἐν Βλ. Vat. ἔκει ἰ. ἀλλ' cod. Leo, ed. ⁵⁵ Δόξαν δὲ τῷ βασιλεῖ μ. ἐν τοῖς Δαμιανοῦ, σ. οἱ τοῦ Z. π. ὅτε υἱὸς ἀ. Z. Vat. ⁵⁶ υἱὸς ἀ. ὁ om. Sym. — τῇ ν. τὸν β. διαχειρίσασθαι ἐβουλεύσαντο Vat. ⁵⁷ Ἡ δὲ Z. ed. Leo, Vat. ἡ Z. τὴ cod. — τῷ βασιλεῖ συγκαθ. Vat. ⁵⁸ καὶ τὸν θροῦν ἐνωτισθεῖσα εἰς τῆς θ. προκίφουσα κατεσίγαζεν Vat. om. Sym. ⁵⁹ προσβ. P. et cod. προσ. ed. Leo. — ὡς δὲ τοῦ δεινοῦ τῆς ἀπ. ἦθετε ἀκριδῶς, τὸν β. συκνίσασα τὸ πρατόμενον κατεσημανε Vat. ⁶⁰ τῆς ἀπ. ἡς ἐμ. om. Sym. — τὴν Leo. ⁶¹ δ; ἐν πλοῖον εὐθὺς ἔ. εἰς π. δ. Vat. — καὶ π. εἰς π. διεπέρασαν εἰς Π. καὶ τὸ πρ. τ. ἔ. εἰς τὸ π. Sym. ⁶² π. ἔ. καὶ αὐτὸν τὸν Z. καταλιπὼν Vat. Καὶ πρ. ταχίον ed. Ταχὺ δὲ πρ. εἰς τὸ π. ἔ. Ἰω. μὲν τὸν β. δρ. διεδέξατο Vat. ⁶³ Θεοδοτάκις cod. ⁶⁴ Π. δὲ υἱὸν Νικολάου ἔ. ἀντ. ἀ. προσβᾶλετο Vat. — προβαλίμ. Leo. ⁶⁵ 891. ⁶⁶ οὗτος Leo, et Vat. ⁶⁷ φιλῶς ὡν τῷ β. καὶ πιστῶς περὶ τὰ ἀπόρρητα π. τοῦ Z. ὅτις τούτω καθόστη (sic) καὶ ἔκπευσε Vat. — ⁶⁸ ἕως ἂν Λέων ed. Leo. — Θεοδοτάκις ed. Leo. — διήλλαξεν cod. ⁶⁹ Θεοδοτάκις, col. 1. ⁷⁰ 874. ⁷¹ Τούτω τῷ ἔτει (12° anno post 883, Martio mense = Leonis 9). τ. θ. Sym. 5, τ. δὲ ἡ Ἀ. Θ. ἔτη β. δωδ. Vat. ⁷² ἥτις καὶ θαυματουργῆς ἀνεδείχθη, ἀνωτέρα τοῦ τῆς ζηλοτυπίας πάθους φανεῖσα καὶ πρῶτος τὴν παρενοχλήσασιν ὑπενηκούσα Ζωῆς καὶ ἐν ἐλ. καὶ πρ. τὸν ἀπαντα βίω δ' ἀνίστασα Vat. — ⁷³ καὶ τ. ἀ. δ. om. Sym. 5. ⁷⁴ Στ. δὲ Ἀ. ὁ β. τὴν δευτέραν αὐτοῦ γυναῖκα Z. τὴν θ. τοῦ Z. Sym. Στ. δὲ Ἀ. ὁ β. τὴν θ. Z. Ζωὴν Vat.

γατέρα Ζαυτζα, ⁷⁵ και εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς ⁷⁶ A παρὰ ⁷⁷ κληρικῶν τοῦ παλατίου, ᾧ ἐπίκλην Συνάπης. (Και ⁷⁸) ὁ μὲν εὐλογήσας καθηρέθη ἡ δὲ ἐβασίλευσεν ἔτος ⁷⁹ α', μῆνας η'. ⁸⁰ Τελευτησάσης ⁸¹ δὲ τῆς (αὐτῆς ⁸²) Ζωῆς, λάρνακα ἐφεύρον εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσαν ⁸³ ἐνδοθεν γράμματα κεκολλημένα γράφοντα ⁸⁴ οὕτως: «Θυγάτηρ Βαβυλωνῶνος ἡ ταλαίπωρος.»

(19) ⁸⁵ Διεβλήθησάν δὲ τῷ βασιλεῖ ⁸⁶ Λέοντι ὁ τε Μουσικὸς καὶ ὁ Σταυρακίος ὡς (ὅτι ⁸⁷) παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὀφφικιαλίων λαμβάνοντες δῶρα καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν βασιλεὸςπάτορα καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου ⁸⁸ μετὰ γραμμῶν τινῶς τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸν Ζαυτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἦλθεν ⁸⁹ ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας ⁹⁰ ἐκ τοῦ τένοντος, ⁹¹ ἐξήγαγεν ἔξω ὡς δὴθεν **777** ἐρωτήσων περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν καὶ τὰ γράμματα δρας καὶ ἀποσφενδονήσας παραδίδωκε ⁹² τοῖς ἐπιτυχούσιν ⁹³ ἔξαγαγεῖν τοῦ παλατίου διορισάμενος ἀποκτεῖραι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε· εἰσελθὼν ⁹⁴ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐνθα ἴετατο ὁ Μουσικὸς παρστώς τῷ Ζαυτζα, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγε, παραδοὺς ⁹⁵ Χριστοφορῷ κοιτωνίῃ ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. ⁹⁶ Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτᾷ Ζαυτζας ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλέα, ἐκεῖσε αὐτὸν θάψαντες.

(20) ⁹⁷ Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαυτζα Βασίλειος ἐπίεικτος ⁹⁸ υἱὸς Νικολάου ἐταιριάρχου συνεφιλιώθη Σαμωνᾷ κουβικουλαρίῳ τῷ ⁹⁹ ἐξ Ἀγαρηνῶν, ὀργόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρησε δὲ τῷ Σαμωνᾷ, ὅτι, «Τῆς θείας ἡμῶν ¹⁰⁰ Ζωῆς τελευτησάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμεῖς πάντας ἔχει· ἀφανίσει· ἀλλὰ δός μοι λόγον, ἵνα σοι θαρρήσω πάντα τὰ βουλευόμενα.» ¹⁰¹ καὶ ὁ δόντος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασιλεῖ, ἐθάρρησεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνᾷ εἰσελθὼν εἰς ¹⁰² τὸν βασιλεῖα εἶπεν αὐτῷ, ὅτι «Δίσποτά μου, θέλω σοὶ εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ ἐάν μὲν ¹⁰³ εἴπω, ἀποθνήσκω,

filiari, et cum ea nuptialem benedictionem subiit, clerici cujusdam e palatio cognomento Synapes ministerio. Benedictionis minister officio depositus est. Illa vero regnavit annum unum et menses octo. Zoe isti demortuæ inventus est locus ad corpus ejus deponendum, sculptas intus scriptasque gerens litteras istiusmodi: «Filia Babylonis misera.»

Accusati sunt autem apud imperatorem Leo Musicus et Stauracius, quasi munera a dūce aliquo et officialibus accepissent, ut intercessionem apud imperatoris patrem eos juvarent. Stauracius itaque cum ducum alicujus libello ad Zautzam ingresso, ut eum imperator ad horologium solare stans conspexit, hominem pone secutus est, et cervico ^B apprehensum foras eduxit. Ut de ducis negotio interrogavit hominem, ad Monothyrum traxit, et sublatis e manu tabulis, et in aerem projectis et excussis, obviis quibusdam e palatio extrudendum tradidit, et præcepit detondendum. Eo cognito, Musicus desperationis motu angebatur. Tum imperator ingressus locum, quo Musicus Zautzæ astans consistebat, eum collo apprehensum trudens expulit, et Christophoro cubiculario inter Studitas abducendum, et monastica pœnitentia subigendum tradidit. Modico post Zautzas moritur in palatio, corpusque per Bucolcontem elatum in Caulæ monasterium ibidem sepeliendum detulerunt.

Post Zautzæ mortem, Basilius operarum regiarum præfectus, Nicolai hetæriarchæ filius, Samonæ cubiculario ex Agarenorum genere orto amicis junctus est, et imperii cupiditate exarsit. Samonæ vero mentem confidenter exposuit: «*Δαψονεῖται* nunc Zoe matertera nostra, uxorem aliam imperator sibi copulaturus est, nosque omnes deleturus: sed pollicere secretum, ut quæ modo deliberantur fidenter aperiam.» Eo Basilio secreti fidem promittente, animatus ille mentem exposuit. Samonæ ad imperatorem ingressus dixit ei: «*Cuperem, domine mi, aliquid secreto enuntiare; quod si*

Variae lectiones et notæ.

⁷⁵ ὅτι διὰ τὸ κατηγορηθῆναι τὴν Ζωὴν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ζωῇ τῆς Θεοφανῶ οὐκ εὐλογεῖται παρὰ τοῦ πατριάρχου ὡς παράνομος ὁ γάμος, καὶ ὁ ἱερεὺς ὁ εὐλογήσας αὐτόν, εἰ καὶ βασιλεὺς ὀνήρηεν, ἀλλὰ γε ἐκαθηρέθη ὑπὸ συνόδου ed. e glossemate marginali. ⁷⁶ μετ' αὐτὰ Vat. — π. τινοῦ κλ. τοῦ ἐπ. Σινεῦπης Sym. ⁷⁷ τοῦ Vat. ⁷⁸ καὶ om. Vat. ⁷⁹ ἔτος α' καὶ μ. η' βασιλεύσασα ἐτελεύτησε Vat. ⁸⁰ 896. ⁸¹ καὶ ἐτελεύτησε Sym. (Leonis 10° anno, sub finem, incl. Augusto m. ⁸² αὐτῆς om. ed. — ἐφεύρον Leo. ἐφ. δὲ λ. Sym. λ. δὴ ἐφ. — ἐφ' ᾧ ἀπ. τὸ σ. ἀ. αὐτῆ ἐν ἥτις τοιάνδε ἐντὸς εἶχεν ἐγκεκολλημένην θ. Β. ἡ τ. Vat. ⁸³ ἔχουσα Leo, — ἔσωθε / Sym. ⁸⁴ γραφέντα Leo. ⁸⁵ 895. ⁸⁶ τῷ β. Μ. καὶ Στ. Vat. τοῦ βασιλέως Λέων τε ὁ Μ. καὶ ὁ Στ. Leo. ⁸⁷ ὅτι om. Vat. — στ. καὶ ἀρχόντων δ. λ. μεσιτεύουσι τούτοις τῷ βασιλεὸςπάτορι Vat. ⁸⁸ τοῦ Στ. μ. γ. τ. σ. στ. ὡς τὸν βασιλεὸςπάτορα εἰσεληλυθὸς ὡς ἐ. ἀ. ὁ β. ἐν τῷ ἡ. ἐστηκώς κατόπιεν ἀ. εἰσήλθε καὶ τοῦ τ. ἀ. λαμβόμενος, ἔξω ἐξ. δ. π. τῶν στ. ἐρ. Vat. ⁸⁹ εἰσήλθεν Leo, Vat. ⁹⁰ αὐτόν Leo, Vat. ⁹¹ ἐξήγαγε αὐτοῦ ἀποσφενδονήσας τοῦτον καὶ τοῖς προτι. π. τοῦ π. ἔξαγαγεῖν μοναχὸν ἀπ. Vat. — παρέδωκε Leo, Vat. ⁹² παρατυχούσι Leo. ⁹³ ἐ. ὁ Μ. τῷ Ζ. παρίστατο Vat. — ⁹⁴ διορισάμενος Χρ. κ. ἐν τοῖς τοῦ Στ. ἀποκτεῖραι αὐτόν Vat. ⁹⁵ Μετ' ὁ. Ζ. τ. καὶ διὰ τοῦ Β. κατενεγκόντες αὐτόν ἐν τῇ μ. τοῦ Κυαλιῶος κατέθαψον Vat. ⁹⁶ Συμφελοῦται δὲ ὁ ἐπ. Β. τῷ κ. Σ. τῷ ἐξ Ἀ. τοῦ τῆς β. ὁ. ἀξ. Vat. Τῷ θ' αὐτοῦ ἔπει ἐπιβουλῆς γενόμενης Ἀ. τῷ β. παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Ζ. καὶ διαγνωσθείσης Sym. ⁹⁷ ὁ Leo. ⁹⁸ τῷ—ἀξιώματι Leo? ⁹⁹ τ. Ζ. ἑτέρα γυναικὶ πάντως ὁ β. συζευχθήσεται καὶ ἡ. ἐκποδῶν καταστήσει· ὅς οὖν μοι πίστις ὡς φυλάξει; τὸ ἀπόρητον, κάγω σοι π. θ. τὰ ὑφ' ἡμῶν β. Vat. ¹⁰⁰ θέλει ἀφ. ed. Leo? ¹⁰¹ καὶ Leo? ¹⁰² Ὁ δὲ τοῦτο πεποιθῶς πᾶσαν παρ' αὐτοῦ τὴν συσκευὴν ἐδιδάσκατο Vat. ¹⁰³ ὡ; β. ἐ. ἐφ. θ. σοὶ τι δ. ἰδίως ἐ. ὅπερ Vat. ¹⁰⁴ εἰ μὲν Leo, ἐμοὶ μὲν λεγόμενον θάνατον προξενεῖ, σοὶ δὲ τιμωρόμενον Vat.

τον ἐπήνεσαν ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοούμενον (καὶ εἰρήκασιν ἄξιον εἶναι τιμῆς μεγάλης· ²⁶. Ὁ δὲ παρευθὺ τοῦτον τῆ τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξίᾳ τατίμηκε καὶ προσωκειώσατο ἑαυτῷ ²⁷.

²² (22) Ἐτελεύτησε ²⁸ δὲ Ἀντώνιος ὁ πατριάρχης, καὶ (ἀντ' αὐτοῦ) χειροτονεῖται ²⁹ Νικόλαος, ³⁰ μυστικὸς ὢν τοῦ βασιλέως. Παρελήφθη ³¹ δὲ τὸ κάστρον ἢ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ.

(23) ³² Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς **780** τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαυτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου ³³ κλητόρια, μὴ οὔσης ³⁴ Αὐγουστής.

³⁵ (24) Ἠγάγετο ³⁶ δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀψικίου, ὠραιότατην ³⁷ πάνυ, ὀνόματι Εὐδοκίαν, πτέψας καὶ ἀναγορεύσας καὶ γήμας αὐτήν· ἐξ ἧς ³⁸ παιδοποιήσας ἄρβρανα παῖδα, ἐφ' ᾧ τετελεύτηκε καὶ αὐτὴ καὶ τὸ γεννηθέν.

(25) ³⁹ Ἐξωνήσατο δὲ οἰκήματα Λέων ὁ βασιλεὺς πλῆσιον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν περιφανῆ ⁴⁰ ἐπ' ὀνόματι ⁴¹ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς Ἁγίας ⁴² Θεοφανοῦς.

⁴³ (26) Ὡσαύτως ἔκτισεν ἐκκλησίαν ⁴⁴ εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτὴν μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων, ἐνθα ⁴⁵ καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα (ἐκ Κύπρου ⁴⁶) καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας) ἀπέθετο (ποιήσας ⁴⁷ καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας)· ⁴⁸ Ἀσχολουμένοι δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σικελίᾳ τὸ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρων (τῆ ⁴⁹ ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν καὶ Καραμάλου ⁵⁰ ἐκεῖσε ὄντος καὶ Μιχαῆλ τοῦ Χαράκτου) γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνεθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει **81** παρατάξει ⁵¹ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντες παρὰ Μιχαῆλ τοῦ Χαράκτου ὡς προδόται ⁵², κατακρίθησαν θανάτῳ· παρακληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν, (τυφθέντες ⁵³ δὲ μόνον καὶ δημευ-

peratoris vitæ providentem maximisque honoribus dignum pronuntiarunt; quare protospatharii dignitate confestim honoratur.

Mortuus est autem Antonius patriarcha, et in ejus locum Nicolaus imperatoris mysticus pro-
vectus. Demetrias autem oppidum ad Græciæ thema spectans, a Damiano Agareno captum est.

Imperator Leo Annam, Zoes, quæ Zautzæ fuit, filiam imperii corona redimivit, quod deficiente Augusta, instituta ex more convivia celebrare non posset.

Imperator idem ducta e themate Opsicii venustissima puella, nomine Eudocia, Augustam coronavit, et imperatricem uxoremque renuntiavit: ex ea puero masculino suscepto, mater et qui genitus fuit puer pariter obierunt.

Emit autem imperator Sanctorum Apostolorum templo vicinas aedes, in quibus prioris suæ conjugis sanctæ Theophanus sumptuosam ecclesiam construxit.

Ad Topos pariter sancto Lazaro dicatam ædificavit, et virile eunuchorum monasterium esse disposuit: ad quod sancti Lazari ex Cypro, et Mariæ Magdalena: ex Epheso translatum corpus deposuit, ejusdem ecclesiæ celebrata dedicatione. Classe vero in ecclesiarum hujusmodi ædificiis occupata, Tauromenium Siciliæ civitas ab Afris capta est, so-
cordia, verius dicam proditiōne Eustathii, classis drungarii, et Caramali, necnon Michaelis Characti ibidem repertorum, quamplurimis Romanorum ea in clade cæsis. Reversi in urbem, proditiōnis convicti a Michaelis Characto, ab imperatore et patriarcha morte condemnati sunt; patriarcha vero Nicolao apud imperatorem interpellante, mors con-
donata: verberibusque solummodo subjecti, bonis eorum publicatis, inter monachos detrusi sunt; Caramalus in Picridii, Eustathius autem in Studii monasterio. Lemnus etiam insula ab Agarenis,

Variorum lectiones et notæ.

²⁶ μεγίστης Leo, Vat. — Ὁ δὲ τ. π. Vat. ²⁷ καὶ οἰκεῖον ἐ. κατεστήσατο Vat. — ἑαυτοῦ ed. ²⁸ 896. ²⁹ Τῷ ἰ' αὐτοῦ ἔτει τελευτᾷ Ἀ. π. Sym. 7. Ἐτ. δὲ Ἐτέφανος Leo et cod. a prima manu ut videtur, cum Ἀντ. in loco ergo scriptus sit, ἐτ. δὲ ὁ π. Στ. Vat. — ἀντ' ἀ. om Sym. ³⁰ χειροτονήθη Leo, Vat. πατ. ὁ μ. ἐχ. Ν. ᾧ πολλὰ μὲν ἦν τὰ τῆς σοφίας προτερήματα σὺν εὐσχήμονι καταστάσει Vat. ³¹ ὁ πατριάρχης Leo, π. Sym. Vat. ³² Τότε καὶ ἡ Δ. παραλαμβάνεται ὁ Δ. τοῦ Ἀ. Sym. — ἡ πόλις Δ. ἢ ἐν τῷ θ. Ἐ. ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν Vat. ³³ Στ. δὲ ἐδ. Sym. 7. — τὴν ἀπὸ Vat. τῆς Sym. ³⁴ κατὰ τύπον Vat. ³⁵ Ἀ. μὴ ὁ. Vat. ³⁶ 897. ³⁷ Τῷ ἰα' αὐτοῦ ἔτει ἡγ. ὁ β. τρίτην ἑαυτοῦ γυναῖκα τὴν ἀπὸ τοῦ Ὁ. Ἐ. στ. ἀ. καὶ ἀν. ἦτις ἐξ αὐτοῦ ἀ. γεννήσασα π. ἐτελεύτησε. ἀπέθανε δὲ καὶ τὸ γ. παιδίον Sym. 8. — Ὁψ. θ. Vat. ³⁸ ὠραιάν τε καὶ περικαλλῆ, ὄνομα δὲ αὐτῇ Ἐ. ἐγγμέ τε ταύτην καὶ ἔστειψε Vat. ³⁹ ἐξ ἧς π. ποιήσας ἀ. ed. ξ ἦς ἀπ. ἐποίησεν ἀ. ἐφ' ᾧ καὶ ἀ. καὶ τὸ γ. ἐτελεύτησεν Vat. ⁴⁰ Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Θεοφανοῦς καὶ τῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Λαζάρου καὶ ὡς τότε τὸ Ταυρομένιον ἐλήφθη. Ἐκτίσας δὲ π. τοῦ τῶν ἁγ. ἀπ. ναοῦ ἐ. ὁ β. ἐπ. ὁ. τῆς π. ἀ. γ. θ. Vat. Τούτῳ τῷ ἔτει (ζ'?) — πλ. τῶν ἁγ. ἀπ. ἐξωνησάμενος ὁ Α. ὁ β. κτιζέει ἐκ. Sym. 5. — ὁ. ὁ β. Λέων ed. ὁ β. οἰκ. Leo. ⁴¹ περικαλλῆ Leo, Sym. — ⁴² εἰς ὄνομα Θεοφανῶ τῆς πρώτης ἀ. γ. καὶ κατατίθησι καὶ ταύτην ἐκεῖ Sym. ⁴³ Θεοφανοῦς Leo, Vat. ⁴⁴ 899. ⁴⁵ Ἐ. δὲ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐ. ἐγγιστα τῶν λεγομένων Τόπων, καὶ μ. ἀνδρῶν ἐ. ἐν αὐτῇ κατασκευάζει Vat. Τῷ ἰγ' αὐτοῦ ἔτει κτιζέει ὁ βασιλεὺς εἰς τ. λ. Τ. ναὸν ἀ. Α. καὶ κατασκευάζει μ. ἀ. ἐ. Sym. ⁴⁶ ἐν ᾧ καὶ Sym. ⁴⁷ ἐκ Κ. et ὑπὸ Ἐ. om. Leo, Sym. Vat. — ἀνακ. om. Sym. ⁴⁸ ποιήσας — ἐκκλησίας om. Vat. Sym. ⁴⁹ Τούτῳ τῷ καιρῷ παραδίδεται Τ. τοῖς Ἀγαρηνοῖς Sym. Τοῦ δὲ στ. ἐν τοῖς τ. τ. ἐ. ἐργοῖς ἀ. τὸ ἐν Σ. Τ. π. καὶ πολὺς τῶν Ῥωμαίων φόνος ἐγένετο Vat. ⁵⁰ τῇ Στουδίου om. Vat. Sym. ⁵¹ Καραμάλλου cod. ⁵² παρὰ τ. cod. παρὰ τε τοῦ β. ed. Leo. — ἐλεγχθέντ. cod. ἐλεγχθέντων ed. Leo. — ⁵³ προδότ. cod. προδοτῶν ed. Leo. ⁵⁴ τυφθ. — ἀπ. om. ed. — καὶ ἀποκαρῆντες Leo.

pluribus ex ea captivis asportatis, occupata est. θέντες ἀπεκάρησαν) μοναχοί, ὁ μὲν Καρέμαλος, εἰς τὰ Πικριδίου, ὁ δὲ Εὐστάθιος· εἰς τὰ ⁶⁰ Στουδίου. ⁶¹ Παρελήφθη δὲ καὶ ⁶² Ἀἴμωνος ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν (192b) Ἀγαρηῶν αἰχμαλωσίαν πολλήν ⁶³ πεποιηκότων.

Mesopentecostes vero solemnibus imperatore A Leone ad Sanctum Mocium, aula comitante, progresso, et ad altare ingressum celebrante, jamque soleæ proximo, egressus quidam ex ambone fustem robustum et pinguem in ejus caput impexit, ac nisi fustis impetus obvius multifido candelabro retardatus et impeditus fuisset, eum statim de medio tulisset. Sanguine autem ex imperatoris capite largiter fluente, tumultus et procerum fuga exorta est, plurimique in ea perierunt. Alexander autem ejus frater ingressum celebraturus non advenit, morbum prætexens : ex quo insidiarum hujusmodi auctorem eum exstitisse suspicio nata est. Samonas pariter aberat : imo Zoem in palatium conducturus discesserat ut imperatori conjungeretur. Apprehensus igitur qui percusserat imperatorem, et examinatus, pœnas plurimas et tormenta in dies aliquot prolata sustinuit, et ut nullum conjurationis participem confessus est, manibus et pedibus demum præcisus, ad Circi metam combustus est : et ex tunc processus istiusmodi abrogata est solemnitas.

Aliquo deinde tempore interjecto Marcus, ejusdem ecclesiæ sapientissimus œconomus, qui magni Sabbati tetradium hymnum a domino Cosma inceptum perfecit, mensæ cum imperatore accumbens, ne solemnitatem immineret, rogabat. Imperatore renuente, ait Marcus : « A propheta Davide hoc te, domine, passurum prædictum erat; prænuntiavit etenim : « Quanta malignatus est ini-micus in sancto tuo : » et : « Gloriatī sunt qui oderunt te in medio solemnitatis. » Ex hoc vero temporis momento annos adhuc decem te, domine, imperium tenere necesse est : » quod ita contigit :

(27) ⁶⁴ Ἐν τῇ προελεύσει δὲ τῆς μεσοπεντηκοστῆς τοῦ βασιλέως Λέοντος ἀπελθόντος ⁶⁵ εἰς τὴν Ἁγιον Μώκιον ⁶⁶ καὶ εἰσοδεύοντος, ὅτε ⁶⁷ ἦλθε πησιόν τῆς σωλείας, ἐξελθὼν τις ἐκ τοῦ ἀμβωνος δέξωθεν αὐτῷ κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου ⁶⁸ ἰσχυρᾶς καὶ παχείας· καὶ ⁶⁹ εἰ μὴ (ἡ) φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκάνδηλον ἐμποδισθεῖσα διεχουάνθη, παρευθὺ ἐν τούτῳ ἀπῆλλαξε τοῦ ζῆν ⁷⁰. Τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς ⁷¹ καταβρέοντος ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως κεφαλῆς, ταραχὴ (τε) ⁷² καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονε, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπόλοντο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προφασίσασατο ⁷³ νοσηλεύεσθαι, καὶ οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ· ὡς ἐκ τούτου ὑποπτον ⁷⁴ αὐτὸν γενέσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλήν κατασκευάσει (οὔτε ⁷⁵ ὁ Σαμμωνᾶς παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἦν ἀπαλθὼν ἀγαγεῖν Ζωὴν ἐν τῷ παλατίῳ πρὸς τὸ συνεῖναι τῷ βασιλεῖ.) Κρατηθέντος δὲ τοῦ ὄντος τὸν βασιλεῖα ⁷⁶ (καὶ ἐξετασθέντος) καὶ πολλὰς βασάνους ⁷⁷ καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μηδένα ⁷⁸ καθωμολόγει, ⁷⁹ τέλος ἐκκοπτεῖς αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκάη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνης· καὶ ἔκτοτε ἐξεκόπη ἡ τοιαύτη προελευσις.

(28) ⁸⁰ Μετὰ δὲ τινὰ καιρὸν ἀνῆλθε Μάρκος ὁ σφώτατος οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς ἦν ἀναπληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου (τὸ) τετραψῆδιον ⁸¹ τοῦ κυροῦ ⁸² Κοσμᾶ, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ ⁸³ συνεσιώμενος, ἐξελιπάρει τὸν βασιλεῖα μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν. ⁸⁴ Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαναινομένου, ἔφη ὁ Μάρκος ⁸⁵ ὅτι προγεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ τὸ ⁸⁶ παθεῖν σε (τούτο, δέσποτα) προσεφῆτευσεν ⁸⁷ γὰρ εἰπὼν· « Ὅσα ἐπονηρέυσαντο ὁ ἔχθρος ἐν τῷ ἁγίῳ σου » καὶ, « Ἐνεκαυχῆσαντο ⁸⁸ οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. » Καὶ οἶσε ⁸⁹, ὡς δέσποτα, ἀπὸ τοῦ νῦν κρατῆσαι τὴν βασι-

Varia lectiones et notæ.

⁶⁰ τὴν μὴν τοῦ Leo. — |Κατεστέθη δὲ καὶ Α. ὑπὸ τῶν Ἀγ. καὶ πλείστον ἡχμαλωτίσθη ναὸς Vat. ⁶¹ 900. ⁶² ἡ Leo. Τῷ ἰσ' ἔτει π. ἡ ν. Α. Sym. 10. ⁶³ πεποιηκότος ed. ⁶⁴ 902. ⁶⁵ Περὶ τοῦ γενομένου ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ εἰς Λέοντα τὸν βασιλεῖα cod. Περὶ Μάρκου μοναχοῦ Par. 1706. Περὶ τοῦ ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ πραχθέντος τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς. Προέλευσιν δὲ τοῦ β. ποιηκότος τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς εἰς Vat. Τῷ ἰσ' ἔτει ἐν τῇ πρ. τῆς ν' τοῦ β. ἔ. εἰς τὸν ἀ. M. Sym. 11. ⁶⁶ ἀνελθ. ed. ⁶⁷ ἐν πρώην φασίν Ἡρακλέους εἶναι ναὸν Sym. — ἐν τῷ εἰσοδεῖν αὐτὸν Vat. ⁶⁸ ἐπεὶ πλ. τῆς σ. ἦλθε Sym. καὶ πλ. τῶν ἁγίων γενέσθαι θυρῶν Vat. — ἐκπεπτηγῶς τις τοῦ ἀ. Vat. ⁶⁹ ῥάβδῳ παχείᾳ καὶ ἰσχυρᾷ τούτου (τούτου) ἔπαισε κ. κ. Vat. — ἔδ. Sym. ⁷⁰ καὶ δὴ ἂν ἐθανάτωσε π. εἰ μὴ προνοία τινὶ τὸ τῆς ρ. ἄκρον τῷ πολυκάνδηλῳ προσκακροῦκῶς τῆς βίας μικρὸν ἀνεσχέθη φορᾶς Vat. — ἡ om. P. — εἰς π. ἡ ῥάβδος ἐνεποδίσθη Sym. ⁷¹ τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπ. Sym. ⁷² σφ. ἐκ τῆς τοῦ β. κ. κεφ. τ. τε καὶ φ. τῶν ἀ. ἐγένετο Vat. — 16. τε om. Sym. ⁷³ καὶ π. ἐν τ. ἀ. om. Vat. Sym. — Διὸ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἄλ. νόσον προφασισάμενος καὶ ἐν τῇ ἔ. μὴ καταλθόντος, ὑπόληψις γέγονε τὴν τ. ἔ. αὐτὸν κατεργάσασθαι Sym. ⁷⁴ νόσον προφασισάμενος οὐ Vat. ⁷⁵ ὑποπτευθῆναι ἄ. τὴν τ. ἔ. κατεργάσασθαι Vat. ⁷⁶ οὔτε — βασιλεῖ om. Sym. Vat. — Κρ. τοῦ Sym. Ὁ δὲ τὸν β. πλῆξας κατασχεθεῖς καὶ π. Vat. ⁷⁷ τῷ βασιλεῖ Sym. — καὶ ἔξ. om. Sym. ⁷⁸ β. ὑπομεμενηκότος ἐπεὶ Vat. — ⁷⁹ συνεσιώμενος Vat. ⁸⁰ καθωμολόγησεν, ἐκκοπτεῖται χ. καὶ π. καὶ ἐν τῷ σφενδόνη τοῦ ἱ. καίεται· ἐκ τ. οὖν Sym. χ. καὶ π. ἔ. ἐν τῇ τοῦ ἱ. σφ. ἐκ. ἐκτ. δὲ ἡ τ. ἔ. πρ. Vat. ⁸¹ Περὶ Μάρκου τοῦ ἀποπληρώσαντος τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ τετραψῆδιον cod. (sic) Καὶ μ. τ. Sym. 11. — M. ὁ σ. μοναχός, ὁ ὢν τῆς ἀ. ἔ. δ. καὶ ἐν μεγάλῳ Σαββάτῳ τ. τοῦ μεγάλου Κ. ἀνεπλήρωσεν, ἐν Vat. — φιλοσοφ. Leo. ⁸² τὸ τετραψῆδιον τοῦ κ. Κ. τῆς με- ⁸³ κυρίου ed. Leo. ⁸⁴ ἐν τῇ τρ. τῷ β. σ. ἐλ. τούτῳ μὴ τὴν τοιαύτην ἐ. προέλευσιν Vat. ⁸⁵ Καὶ τοῦ Leo. Sym. ⁸⁶ ὁ M. ἔφη ⁸⁷ ἐν τῇ τρ. τῷ β. σ. ἐλ. τούτῳ μὴ τὴν τοιαύτην ἐ. προέλευσιν Vat. — τ. om. ed. ⁸⁸ προσέφη γὰρ ἱ. Vat. — φησὶ γὰρ Sym. — ἐπονηρέθη Leo. — ἐπὶ Sym. Ps. LXXIV. 34 τοῖς ἁγίοις. ⁸⁹ ἐκαυχ. Vat. ⁹⁰ δεῖ οὖν σε, δ. ἀπὸ τοῦ νῦν ἔ. ἰ. τὴν β. κατατρεῖν Vat. — ἀπὸ τοῦ νῦν, ὡ δ. Leo.

λειάν ⁹⁰ ἔτη ε' ε, ὃ δὴ καὶ γέγονε· τῇ γὰρ αὐτῇ **A** εο namque die, quo plagam accepit, eodem pariter obiit.

⁹¹ (29) ⁹² Ἦν δὲ Ζωή, (ἡ) τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως ⁹³, ἄστεπτος ⁹⁴. ⁹⁵ Τοῦ δὲ βασιλέως ⁹⁶ πρόκενον ποιησαμένου εἰς τὸ **783** ἐμπόριον τοῦ Βουτίου ⁹⁷ πρὸς τὸ ἐγκαινίσει τὴν μονὴν Χριστοφόρου ⁹⁸ πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ, ἦλθεν ἀγγελία, ὡς ὅτι (ὁ) ⁹⁹ στόλος τῶν Σαρακηνῶν ἅμα τῷ Τριπολίτῃ ἀνέρχεται κατὰ ¹ Κωνσταντινουπόλεως ². Ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐστάθιον δρουγγάριον ³ τοῦ πλωτμοῦ μετὰ παντός τοῦ στόλου (καὶ ⁴ τῶν στρατηγῶν) κατὰ τοῦ Τριπολίτου, οἷ ⁵ μὴ δυνηθέντες ἀντιπαρατάξασθαι, ⁶ ἀπεστράφησαν κενοί.

(30) ⁷ Ἦλθε δὲ ὀπισθεν αὐτῶν ὁ Τριπολίτης καὶ εἰσῆλθεν ἔνδοθεν τῆς Ἀδύδου μέχρι ⁸ Παρίου. Τοῦτο ⁹ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ ἀθυμίᾳ καὶ περιστάσει **B** imperator magno mœrore affectus Himerium a secretis præcipuam classis exercitum adversus Tripolitam delegat: sed neque ipse ad Agarenorum classem accedere ausus est. Secretio vero Dei iudicio Leo Tripolita faciem vertit, et Thessalonicam versus abiit, obsessamque una cum civitatis duce Leone Chatzilicio, plurima strage edita, captivisque adductis in potestatem accepit. Rodophylles

Variae lectiones et notæ.

⁹⁰ τ. β. α. conl. τῆς βασιλείας Sym. — ⁹¹ ἐν ταύτῃ τ. Leo, τῇ α. καὶ τ. Sym. ⁹² 905. ⁹³ Τῷ ιζ' ἔτει ἠγάγετο ὁ βασιλεὺς καὶ τετάρτην γυναῖκα Ζωὴν ὀνομαζομένην Καρθουσιάνην Sym. 12. — ἡ om. Ven. — τοῦ β. γ. ἐν τῷ π. μετὰ τοῦ β. ἀστεφῆς Val. ⁹⁴ ἡ Καρθουσιάνη Ven. ⁹⁵ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ βασιλέως Ven. ⁹⁶ 904. ⁹⁷ Περὶ τοῦ Τριπολίτου Ἀγαρηνοῦ καὶ τοῦ στόλου αὐτοῦ καὶ ὅπως τὴν Θεσσαλονικὴν κατέσχευε. Τῶν δὲ Βουλγαρικῶν ἐφόδων Ῥωμαίους ἐπιτριβόντων, οἱ ἐξ Ἀγαρ μαθηθέντες τοῦτο, στόλον ἐξήρσαν ναύμαχον, ἐπιστήσαντες στρατηγὸν Τριπολίτην Λέοντα, Ἀττάλου μὲν ἐξωρημένον τῆς πόλεως, τῆς δὲ Χριστιανῶν εὐσεδειας ἀποστήσαντα. Καὶ Τρίπολις μὲν κατονομάσται ἡ κατὰ Φοινίκην τριπλῆ διαιρεθεῖσα ταί: γενεταί: ἐξ Ἀραβίων καὶ Τυρῶν καὶ Σιδωνίων ἀποίκων. Τοῦ δὲ β. ἐξεληθότος ἐν τῷ τῶν Β. ἐμπορίῳ Val. Pr. δὲ τοῦ β. π. Ven. Τῷ ιη' ἔτει ἀνερχ. ix. τῆς πόλεως ὁ β. τῶν Ἀγ. ἅμα τῷ Τρ. Τριπολίται δὲ ἐκλ. et cætera etymologica, ex. gr. de Russorum nomine, quæ nec a Vaticano cod. nec a cæteris Georgii continuatoribus repetita sunt, in solo Sym. edito c. 15 inveniendæ. ⁹⁸ τῶν Βουτίου Leo. — ἀνακαινίσαι Ven. — τὴν μ. ἐγκ. τοῦ πρ. α. Χρ. ἡ ἀγ. αὐτὴ κατέλαβεν ὡς ὁ Τριπολίτης ἅμα τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Κ. Π. ἀν. Val. — τοῦ πρ. α. Χρ. Ven. Val. ⁹⁹ τοῦ ed. ¹ ὁ om. Ven. — Ἀγαρ. ed. Sym. Leo, Ven. — ἀνέρχονται Leo. ² τῆς Ven. ³ Κωνσταντινουπόλιν Leo. ⁴ τὸν τοῦ π. τηλικαῦτα δ. Val. — τῶν πλωτμοῦ Ven. Leo, Sym. 14. — παρόντος τοῦ στ. Sym. τοῦ στ. παντός Val. τοῦ om. ed. ⁵ καὶ τῶν στρατιωτῶν Sym. om. Val. — κατ' αὐτοῦ Sym. — δς μὴ δυνηθείς ἀντιτ. τοῦτῳ, ἀπεστράφη κανός Val. ⁶ καὶ Sym. ⁷ ἀντεστρ. Ven. — κινῶς Leo. ⁸ Κάτοπιν δὲ α. ὁ Τρ. ἐλθὼν ἐνδὸς Ἀ. εἰσελήλυθε καὶ μ. Π. Val. Ἡ. οὖν ὁ Τρ. ed. Ἡ. ὀπ. α. ὁ Τρ. Ven. Ἡ. δὲ ἐμπροσθεν α. καὶ ἐ. μ. Παρίου Leo. Ἐλθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύδῳ — φοβηθέντες τὸ στενὸν, οἷα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ — τὴν Θεσσαλονικὴν — πορθοῦσι Sym. 14. ⁹ καὶ Ven. ¹⁰ τ. τῷ βασιλεὶ ἀγγελλέν ἐἰς μεγάλῃν αὐτὸν ἀθυμίαν καὶ ἀμχανίαν περιέστησεν Val. ¹¹ Ἡμερῶν οὖν πρωτοασηκρήτης τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἔγχειρίσας κ. τοῦ Τ. ἀπέστειλεν, δς Ἀδύδον διελθὼν, τὴν καθ' Ἐλλήσποντον, ἣν Μιλησίων κατέφικαν ἀποικοί, Ἐλλήσποντον τὸν ἀπὸ Ἑλλῆς τῆς Φριζίου ἀδελφῆς τῷ ἐκείσε πελάγει διαρρήψεως οὕτως ἀγορευόμενον, καὶ Αἰγαίον πέλαγος, ὃ τὴν κλῆσιν ἀπέληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων φορᾶς ἐσομένην (αἰσσοῦσης Sym.) κατὰ τρόπον αἰγός, ἐξῆς δὲ προσωρμηκῶς στροβίλω τῇ κατὰ Κιβύρραν — καὶ Στροβίλος μὲν ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως, Κιβύρρα δὲ ἀπὸ (ὀπὸ Sym.) Κιβύρρου ἀδελφοῦ καὶ Λαμφάκου (Λαμφακός Sym.) ἀπὸ φωτός λάμφεως ὀνομασμένη, ὅπερ (ἐν Sym.) νυκτὶ Φωκαίων (Φωκίων Sym.) θεμελιούντων ταύτην (καὶ Sym.) εὐξαμένων θεοῖν ἐπέλαμψεν, καὶ ἡ τῶν θεμελίων βάσις καὶ (om. καὶ Sym.) καλῶς κεκραταίωτο (κεκραταίωται Sym.). Μετὰ ταῦτα τῇ Ἰμβρῳ διεληλυθὼς, ἦεις ἀπὸ Ἰμβροῦ κέκληται υἱοῦ Ἀνθοῦ (Ἀνθίος Sym.).

Ὁ γένετης Στάφυλος Διονύσου φίλιτατος ἐγγονος (υἱός Sym.). Σαμοθράκην δὲ διαβὰς καὶ τῇ Θράκῃ πρωτοπελάσας, ἣν Χρυστὴν οἱ πρὶν διεφημίζοντο (quod Sym. ad Thasum refert), Σαμοθράκην δὲ ἐν (τῇ Sym.) Θράκῃ Χερβρόνησον, τὴν πρωτέραν Θηριούσαν, διὰ τὸ θηρίων πεπληρωθῆαι (καὶ Sym.) ἱερὰν Νυμφωνούσαν, μετέπειτα (δὲ Sym.) τοῦ βουδὸν συβραγέντος εἰς νῆσον συστήναι (συνέστη Sym.) καὶ ὑπὸ Σαμίων μετοίκων ἐν κατασχίσει γενέσθαι καὶ (γενόμενῃ Sym.) Σαμοθράκην κληθῆναι (Σαμοθράκη μετωνομάσθη Sym.), τοὺς πολεμίους κατέλαβε, πλὴν οὐδὲ πλ. τούτων τῷ στ. τετόλμηκεν Val. — τολμῶντ. cod. τολμῶντες Ven. τολμώντων Leo, ed. — μηδ' ὅλως Leo, om. Ven. — τοῦ στόλου Ven. ¹² Δυθόρμητος δὲ ὁ Τρ. Θεοῦ τοῦτον ἀπτελαῖονοντος, ἀντ. καὶ ἐν Θ. καταλαβὼν ταύτην ἐπ. κατασχὼν καὶ Λέοντα τὸν ταύτης στρατηγὸν, ᾧ Χατζιλιάκιος ἐπώνυμον, σφ. δὲ π. καὶ χύσιν αἱμάτων εἰργάσατο Val. Ἐλθόντων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν Ἀδύδῳ ἠρώτησαν τοὺς ἀπάγοντας αὐτοὺς ὅτι Πάλιν ταύτην τὴν ὁδὸν θέλομεν ὀπιστρεψαί ἢ ἔχομεν εἰλην δι' ἧς ἀπέλωμεν εἰς τὰ οἰκεία; Τῶν δὲ εἰπόντων ὅτι διὰ ταύτην βουλόμεθα ὀπιστρεψῆναι, φοβηθέντες τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ, οἷα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, εὐθύ: ὀπιστρέφουσι, καὶ τὴν Θεσσαλονικὴν καταλαβόντες πορθοῦσιν αὐτὴν καὶ π. σφ. καὶ α. ποιοῦσι: Sym. — Cont. 20. ¹³ Λέων ὁ om. Ven. ¹⁴ αὐτοῦ Ven. om. — Χατζιλα-

autem quidam cubicularius ob necessitatem quam-
 piam delatis secum auri libris centum Siciliam
 missus fuerat : per viam vero fortuita agritudine
 correptus balnearum commoditate usurus, et vires
 recepturus, Thessalonicam diverterat : qui etiam
 a Leone captus multisque excruciatu tormentis
 mortuus est. Porro Simeon, secretariorum prin-
 ceptus, qui deinde patricius, et una a secretis primus
 exstitit, iter agens praedictum aurum et munera
 per viam a Rodophylle relicta, penes se receperat.
 Tripolitæ vero Thessalonicensem urbem evertere
 cogitanti significat Simeon, ut aurum accipiat, et
 urbem liberet. Eo persuaso, et fide data de auro
 Tripolitæ dando, deque urbe salvanda convenit :
 quod ita praestitum est.

Samonas autem, monasterii cui nomen Spira ad
 Damatrym exstructi visitandi praetextu, divitiis
 et equis propriis secum abductis, fuga usus est,
 et equis publicis omnibus poplitum nervos suc-
 cidit. Eo cognito, imperator Basilium Camaterum
 hetæriarcham et Georgium Crinitem fugientem in-
 secuturos et apprehensuros misit. Samonam vero
 Alym fluvium trajicere paratum Nicephorus drun-
 garius nomine Caminas deprehendit, nec trans-
 meare permisit. Samonas multa licet pollicitus,
 cum virum movere non posset, ad pretiosam Siri-
 ehorum crucem confugit, fidei, quam ad ipsam
 habebat, gratia se venisse simulans. His ita gestis,
 Constantinus ducis filius prospere advenit, et eo
 secum assumpto, in urbem reduxit : quem impe-
 rator in Bardæ Cæsaris æde custodiri jussit. Porro
 Constantinum ducis filium de eo interrogavit :
 agnitoque ejus vero in Syriam recessu, ne hoc co-

A (καί) ποιήσας πολλὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. ¹⁴
 'Ροδοφύλλης δὲ τις κουβικουλάριος ἦν ¹⁵ ἀπο-
 σταλεὶς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρεῖαν τινὰ, ἔχων μεθ'
 ἑαυτοῦ χρυσοῦ λίτρας ρ'. ¹⁶ Νοσήσας δὲ κατὰ
 τύχην ἐν τῇ ὁδῷ, εἰσῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς
 τὸ λούσασθαι καὶ ἀνακτῆσθαι ¹⁷ ἑαυτὸν, (καί)
 ἐκρατήθη παρὰ Λέοντος. Διερχόμενος δὲ Συμείων ¹⁸
 ἀσκηρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα γεγονώς **785** πατρικίος
 καὶ πρωτασκηρῆτις, ἀνελάβετο ¹⁹ τὸ τε χρυσοῦν καὶ
 τὰ δῶρα, ἅπερ εἶασεν ὁ ²⁰ 'Ροδοφύλλης (193^ο) ἐν
 τῇ ὁδῷ, καὶ πολλὰ βασανισθεὶς ἐτελετύησε. Τοῦ δὲ
 Τριπολίτου βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέφαι ²¹,
 μαθὼν Σιμεῶν δηλοῖ αὐτῷ λαβεῖν χρυσοῦν καὶ ταύ-
 την ἔδσαι. ²² ὁ δὲ καὶ γέγονε ²³.

B ²⁴ (31) ²⁵ Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν
 μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπειρά ²⁶ ἐξελεῖν ²⁷, τὴν ἐν τῷ
 Δαματρῷ οὖσαν, φυγῇ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ
 ἵπποις αὐτοῦ ²⁸, τοὺς ἵππους τοὺς δημοσίους κατὰ
 ἀλλαγὴν ἀγκυλοκοπῶν. ²⁹ Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς
 ἀποστέλλει δπισθεν αὐτοῦ Βασίλειον ἐταιριάρχην τὸν
 Καματηρὸν καὶ Γεώργιον τὸν Κρινίτην, τοῦ κατα-
 λαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν ἄλυν βουλομένου
 διαπερᾶσαι, κατέλαβεν ³⁰ αὐτὸν Νικηφόρος δρουγ-
 γάριος ³¹ ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ ἔων αὐτὸν
 διαπερᾶσαι. Ἐπεὶ ³² δὲ πολλὰ ὁ Σαμωνᾶς ὑπισχνεῖτο
 καὶ οὐκ ἐπίθετο, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχὰ εἰς τὸν
 τιμίον σταυρὸν προφασισάμενος ὡς ³³ **786** διὰ
 πίστιν τοῦ σταυροῦ ἐλήλυθεν ³⁴. Καταλαβὼν οὖν
 C Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκῆς, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμε-
 νος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξε ³⁵ δὲ ὁ
 βασιλεὺς αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρβα
 τοῦ Καίσαρος, ἠρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον ³⁶ τοῦ

Variae lectiones et notæ.

κίω Leo. Χατζαζηλάκη Ven. — καὶ om. Ven. 'Ροδόφυλλης Leo, 'Ροδόφυλλος Ven. 'Ροδοφύλλης Vat. 'Ροδο-
 φύλλιος Sym. ¹⁴ Βουλομένων δὲ αὐτῶν καὶ τὴν π. κ. Σ. ὁ πρωτασ. εὐρεθεὶς λαβὼν 'Ροδοφυλλίου τοῦ
 ἀποσταλέντος πρὸς τοὺς Φράγγους μετὰ κανισκίου χρυσοῦ λίτρας ρ'. Sym. ¹⁵ ἦν ἀπ. διὰ τ. χ. Ven.
 ἔτυχεν ἐν Σ. διὰ τ. χ. ἀπ. Vat. — χ. λ. ἐπιφερόμενος ρ' Vat. ¹⁶ Νόση δὲ περιπῶσεν ἐν Θ. ε. ὡστε λ.
 καὶ ἀπολαύσαι ἀνάεως. Τοῦτον ὁ Τριπολίτης κατασχὼν καὶ μαθὼν ὡς χρυσοῦν ἐπιφέρεται, π. βασανιστῶν
 ἀπέκτεινε μὴ δὲ ἔχειν διατεινόμενον. Ἐτυχε γὰρ τοῦτο ἐν τῇ ὁδῷ ἀπολιπῶν, ἕπερ Σ. ἀσ. δ. ἀνείλετο, δ. μ.
 τ. π. καὶ πρ. ἐγ. Vat. ¹⁷ ε. ἐκρ. ed. — διερχόμενος δὲ ed. ¹⁸ Σ. πρωτασ. Leo, Σ. ἀσκηρῆτις Ven.
¹⁹ ἀνελάβε τε τό Ven. ²⁰ ὁ om. Ven. — ὁδῷ διὰ πολλῆς β. Ven. ²¹ κατ. τὴν π. βουλθέντος, δ. ἀ. Σ.
 χρ. λ. καὶ τ. ἀφείναι δ καὶ γ. Vat. — αὐτὸν λ. χ. μ. ὁ Σ. δ. Leo, μ. δὲ Σ. δ. αὐτὸν λ. χ. Ven. ²² Συμείων
 cod. ²³ ὃν καὶ πείσας καὶ λαβὼν λόγον συνεφώνησε δοῦναι χρυσοῦν τῷ Τριπολίτῃ τοῦ τὴν πόλιν ἔδσαι
 Leo, ex homoioteleuto om. Sym. ²⁴ Ὅς καὶ δέδωκε τό τε χ. καὶ τὸ κανισκίον τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ εἶασε τὴν
 πόλιν καὶ τὰ τελεῖν Sym. Ὅπισθόρμητος οὖν πάλιν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀπῆε. Ὁ δὲ Ἡμέριος ταῦτα
 διεγνωκῶς πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν διανίσταται δίωξιν. οἱ δὲ τῇ Κρήτῃ προσβάλλουσι καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ
 ἀπόμοιραν τῆς λείας ἀπένειμαν, οἳ κάκειθεν τῇ πατρίδι παλιννοστήσαντες ἀπρακτεῖν κατὰ ἄλῃμον ἔωσαν
 τὸν Ἡμέριον Vat. adjungens e Cont. 22 : Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔσχε — (om. πατρικίον — ἐκπαφώνηται εἰ καὶ
 ἔτρεπεν) — πολλάκις ζῶμαλεοῦμενος, ἔχων καὶ Ἄ. τὸν ἐκ Δ. καὶ αὐτὸς καὶ αὐτῆς μετὰ τούτου (sic) τε
 τῆς στρατηγεσίας ἐπιληγμένους καὶ πατρικίους ἐνσεμνονόμενος, ὃν τοσοῦτον οἱ Ἄγ. ἔδ. — ὄνομα πρὸς
 ἐκδειμάτωσιν ἐν τούτοις ἄσαι λ. ²⁵ 905. ²⁶ Περὶ τῆς εἰς Συρίαν φυγῆς Σαμωνᾶ καὶ τῆς κατασχέσεως
 αὐτοῦ Vat. — Τῷ 19' ἔπει αὐτοῦ τοῦ Σ. φυγῇ πρὸς Συρίαν χρησαμένου, ἐπεὶ κατεδύοντο αὐτὸν δπισθεν
 Sym. 15. — ἐν τῇ μονῇ ἀ. ἢ ἐπάνυμον Vat. = Cont. 20. ²⁷ Σπειρα cod. ut Leo. ²⁸ διαλεῖν Ven. —
 τὴν om. Vat. — Δαματρὶ ed. ²⁹ δ. ε. τοὺς ἐν ἐκαστῷ σταθμῷ ἀγ. Vat. ³⁰ Ἄπ. οὖν ὁ β. ὅπ. ἀ. τοῦ
 καταδύωσαι ἀ. Β. ἐτ. τὸν Κ. καὶ τὸν Κρ. τὸν Γ. Vat. ³¹ ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἄ. συνανατᾶ αὐτῷ Ν. ὄρ. ὁ
 Καμυτζῆς μὴ ἔων ἀ. δ. Sym. Ἐπεὶ δὲ τὸν Ἄ. ὁ Σαμωνᾶς ἐμελλε διαπερᾶν Vat. ³² ὄρ. ὁ Κ. καὶ κατέσχε
 Vat. ³³ ἐπεὶ δὲ ὁ Σ. π. ὕπ. ed. ὁ δὲ π. τοῦτον ἰκέτευε καὶ ὕπ. δοῦναι Vat. Προσφύγει ὢν τῷ τιμίῳ
 σταυρῷ τοῦ Σηριχᾶ Sym. ³⁴ ὡς δὲ οὐκ ἐπίθετο, εἰς τὸν ἐν τῷ Σ. καταφεύγει στ. Vat. ³⁵ εὐχῆς δῆθεν
 χάριν ἐλήλυθεναι πρ. Vat. οὖν ὁ Κ. ὁ τοῦ Ἀνδρωνίκου τοῦ Δ. υἱὸς καὶ τ. ἀναλαβὼν ἐν τῇ π. ὕπ. Vat. πρ.
 εὐχῆς χάριν ἐκείσε ἐλήλυθεναι Ἄναλ. οὖν τ. ὁ τοῦ Δ. Κ. Sym. ³⁶ Προστάσσει οὖν ὁ β. φ. ἀ. ἐν τῇ οἰ.
 Β. τοῦ Κ. ἐπεὶ δὲ ἡ. ὁ β. ἀποσυνοψισθῆναι τὸν Σ. παρήγγειλε τῷ Δουκί — συγκλήτου ὅτι ἐπὶ Συρίαν ἐφυ-
 γεν ὁ Σ. ἀλλ' Sym. — ἐν τῇ τοῦ Κ. Β. ὁ φ. Vat. ³⁷ Κ. εἰ ἀληθῶς ἐν Σ. φεύγων ἐτύγγανε καὶ μ. τοῦτο
 ἀληθῆς εἶναι, παρήγγειλε Κωνσταντῖνῳ μὴ τ. ε. Vat. — πῶς Leo.

Δουκὸς περὶ αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἄφυγε, παρεγγύησε τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῆ ³⁷, ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σιριχᾷ ³⁸· ἤθελε γὰρ ὁ βασιλεὺς συναφισθῆναι ³⁹ αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς ἐμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη ⁴⁰ οὕτως· « Ἐχεις Θεὸν καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφευγεν ὁ Σαμωνᾶς ἢ οὐχί ⁴¹; » Ὁ δὲ, ὡς εἰπὼν πρότερον τῷ βασιλεὶ μὴ ὀρκισθῆναι καὶ τὸ κελεύμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὄρκους, ἐξεῖπεν ἐνώπιον πάντων ⁴² ὅτι εἰς Συρίαν ἔφευγεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποπεμφθέντος, ⁴³ ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας δ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα· ἀποσυνώψισε ⁴⁴ δὲ ἐν τῇ ⁴⁵ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως.

⁴⁶ (32) ⁴⁷ Ἐφάνη δὲ τότε καὶ ⁴⁸ κομήτης ⁴⁹ ἀστήρ τῆς ἀκτῖνας· ἐπὶ ἀνατολᾶς ⁵⁰ πέμπων ⁵¹, φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυκτὶ μ'. **787** Γέγονε δὲ Σαμωνᾶς πατριχίος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς ⁵². — ⁵³ Ἐγέννησε δὲ υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς δ' αὐτοῦ γυναικὸς ⁵⁴· ἔδαπτισθη δὲ τὰ Ἅγια φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ ⁵⁵ πατριχίου καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων.

(33) Γέγονε δὲ καὶ ἡ Κύφη τότε ⁵⁶ γηροκομεῖον, διωχθεισῶν τῶν ἑταιριδίων.

⁵⁷ (34) ⁵⁸ Εὐλογήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ ⁵⁹ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, ὃς καὶ καθηρέθη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν ⁶⁰ Λύγουσταν· καὶ διὰ ⁶¹ τοῦτο τὴν βασιλέα ὁ πατριάρχης ἐκώλυσε εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσερχεσθαι, ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιῶν μέρους μέχρι τοῦ Μητατορικίου ⁶², μὴδ' ὄλωσεν εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος.

⁶³ (35) ⁶⁴ Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεὶ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν· καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξατο ⁶⁵ μελετᾶν· προσκαλεσάμενοι γὰρ Νικόλαον

A ram senatu enuntiare, si quandoque interrogaretur, commendavit : et tantum orationis ergo ad Siricha faciendæ discessisse affirmaret. Cupiebat enim imperator hominem sibi reconciliare. Constantinum itaque coram proceribus advocans, ait : « Ita Deum capitisque mei salutem diligis : fugit Samonas annon ? » Ille vero, ut prius, imperatorem, ne adjuraretur, rogaverat, et quæ jubebatur promiserat exsequi, juramenti vi compulsus, coram omnibus enuntiavit : In Syriam vere fugiebat : eoque tunc cum furore ab imperatore retro amandato, Samonas in Bardæ domo menses quatuor peregit, et annuo die quo imperator potestatem accepit redeunte, reconciliatus est.

B Tunc apparuit cometes radios versus orientem ejaculans, et dies noctesque quadraginta conspicuus permansit.

Post fugam Samonas patricius creatus est. E Zoe vero quarta conjuge Constantinum filiam Leo suscepit, qui Luminum festo a Nicolao patriarcha in Magna Ecclesia, suscipientibus puerum e fonte Alexandro imperatore, Samona patricio, et proceribus cunctis, baptizatus est.

Tunc Cyphe ædes, meretricibus expulsis, senibus fovendis hospitium facta est.

Post festi celebrationem imperator benedictionem nuptialem una cum Zoe suscepit a Thoma presbytero qui eam ob rem officio depositus est. Eadem vero Zoem Augustam declaravit imperator, quem eapropter ecclesiæ liminibus patriarcha prohibuit : ut exinde pariter dextera ecclesiæ parte, via consueta penitus relicta, ad Mitatoricium usque pertransiret.

Samonas deinde acubitor provectus est, quod ad omne facinus et pravitatem imperatori manum præberet auxiliarem : et adversus Ecclesiam cœperunt meditari. Vocatum quippe ad se Nicolaum

Varie lectiones et notæ.

³⁷ ἠρωτημένῳ ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σ. χάριν εὐχῆς παραγένετο Vat. ³⁸ Σιριχῶ Leo. ³⁹ ἀποσυν. Leo, συγγνώμης τυχεῖν τὴν Σαμωνᾶν Vat. — ἠρώτησαν οὖν ὁ β. τὸν Κ. ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ὁ. ὡς ἔχει τὸν Θεὸν Sym. — Πρ. δὲ τὴν σύγκλητον καὶ τὸν Κ. εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν ὁ. ἐρώτησε· πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς. ἔφ. ἐν Συρίᾳ ὁ Σ. ἢ ο. Vat. ⁴⁰ ἔφη. Οὕτως cod. ⁴¹ οὐ ed. Cont. — τοὺς ὄρκους εὐλασθηθεὶς· εἶπε γὰρ πρ. μὴ ὀρκισθόμενος ἀλλ' οὕτως ἀπλῶς ἐρωτώμενος· μὴ τὸ δὲ ἐξεῖπεν, ὡμολόγησε π. ἐν Vat. — εἶπε Cont. Leo, εἰπόντος Sym. ⁴² πάντων et εἰς Σ. om. Sym. — Μετ' ὁ. οὖν τ. τοῦ β. ἀπ. Vat. — Μετ' ὁ. τ. ἀπεπέμψατο Sym. ⁴³ ὁ δὲ Σ. ἐπ. ἐν τῷ ὁ. τοῦ Β. μ. δ' Sym. ἐπ. Σ. ἀπὸ ὄψεως μ. δ' ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος ὁ. καθήμενος Vat. ⁴⁴ καὶ μετὰ ταῦτα τῆς βασιλικῆς ὄψεως καὶ ὁμιλίας κατηξιώθη Vat. om. Sym. ⁴⁵ ἐν τῇ γέννᾳ τοῦ υἱοῦ τούτου P. ⁴⁶ Maii 16. ⁴⁷ Περὶ τῆς γεννήσεως Κωνσταντῖνου τοῦ Πορφυρογενήτου καὶ τοῦ κομήτου ἀστέρος. Ἐγ. δὲ Λέων Κωνσταντῖνον ὁ. ἀπὸ Ζ. τῆς δ' ἁ. γαμετῆς οὐ ἐν τῇ γεννήσει ἐφ. κ. ἁ. τὰς ἀκ. ἐπ' ἀν. ἀφίεις καὶ ἐν ἡμ. καὶ ν. φ. μ. δ; ἐβ. ἐν τῇ μ. ἐ. ὁ. Ν. π. ἐν τῇ ἀγία τῶν φώτων ἡμέρᾳ, ἀναδ. ἀ. ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος Ἄ. β. καὶ Σ. π. καὶ τῶν ἐν τ. ἀπ. Vat. ⁴⁸ ὁ Leo. ⁴⁹ κομήτ. cod. ⁵⁰ ἐπὶ ἀνατολ. cod. καὶ ἀνατολᾶς Sym. 16, ἐπὶ ἀνατολῆς ed. ⁵¹ καὶ Leo, Sym. ⁵² Sept. 1 906. ⁵³ Τῷ κ' τούτου ἔπει ἀποσυνώψισε Σαμωνᾶς ἐν τῇ γέννᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ β. Κ. τοῦ ἀπὸ Ζ. Sym. 17. — Ἐγ. Λέων ὁ Κωνσταντῖνον Leo. ⁵⁴ γαμετῆς Leo, Vat. γαμετῆς ὄψεως καὶ ἐβ. Sym. — ἁγ. Θεοφάνειος Sym. ⁵⁵ Σαμωνᾶς πατριχίος Leo, πατρ. καὶ γέγονε καὶ πατριχίος Sym. ⁵⁶ τότε καὶ ἡ Κ. γ. τῶν ἐκείσε ἐκδ. Vat. om. Sym. — Cont. 25. ⁵⁷ 907. ⁵⁸ Τῷ κα' αὐτοῦ ἔπει ἐ. Ἄ. καὶ Ζωῆ Sym. 18. ὁ Ἄ. β. ed. γέγονε δὲ τὸν βασιλέα εὐλογηθῆναι Leo. ⁵⁹ ὑπὸ Θ. Vat. — ὅστις καὶ κ. καὶ βασιλίσσαν ἁ. ἀν. Vat. τοῦ καὶ καθαιρειθέντος· καὶ ἁν. τὴν ἑαυτοῦ γ. Sym. ⁶⁰ εἰς Leo. ⁶¹ διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ὁ π. τὴν β. εἰς τὴν ἐ. ἐ. διεκ. ὅθεν διεκ τοῦ δ. μ. δ. εἰς τὸ μητατόριον Vat. — ὅθεν ὁ π. ἐκ. τὸν β. εἰς τὴν ἐ. ἐ. διὸ καὶ ἤθετο Sym. ⁶² μητατορίου ed. μητατορικίου Leo, Sym. ⁶³ 908. ⁶⁴ Σπειρα cod. ⁶⁵ Τῷ κβ' τούτου ἔπει προβάλλεται τὸν Σ. ὁ β. π. διὰ τὸ συνεργὸν αὐτοῦ Sym. 19. — τὸ σ. καθεστάναι τῷ β. π. πρ. καὶ κ. ἄπασαν Vat. ⁶⁶ ἀρχονται Sym. — προσκαλεσάμενος γὰρ τὸν π. Ν. πρώτη ἦν τοῦ φ. μ. Vat. — προσκαλεσάμενοι γὰρ Ν. τὸν π. καὶ π. λιπαροῦσι. Ἐπει δὲ οὐκ ἔπεισε διὰ τοῦ Β. εἰς μικρὸν πλοῦδιον ἐ. εἰς τὴν Ἰ. πρῶτον Sym.

patriarcham Februarii die primo precibus instabant ut in ecclesiam reciperentur : ut vero flectere non potuerunt, a convivio publico, ad quod vocatus fuerat eiectionem, et per Bucoleonem ductum, lincricum impositum, in Hieriam trajecerunt, e qua pedes ad Galacrenas usque nive multa delibutus pervenit. In ejus locum Euthymius syncellus vir gravis, temperantia et pietate insignis, suffectus est : quem dicunt divina revelatione id muneris suscepisse. Volebat enim imperator hæresim et legem ponere, qua virum tres quatuorve uxores ducere liceret, pluribus doctissimis viris ad id opem conferentibus.

Junio autem mense imperator Leo a Constantino Libe in monasterium ad Merdosagarem positum, ut ejus dedicationem celebraret, et adesset convivio, vocatus est. Post hæc ventus nomine Africus per dies tres invaluit vehementissime spirans, concutiens, et evertens domos : adeo ut omnes ad loca subdivalia fugerent, et mundi finem adventasse cogitarent, nisi Dei in homines benignitate confusio hujusmodi quievisset.

Imperator autem Himerium, cursus publici logothetam, classis totius caput instituit. Agarenorum vero navali exercitu adversus Romanos moto, Andronicus dux, ut se in navibus Himerio logothetæ adjungeret, et Agarenos oppugnaret, jussus est. Quo tempore Samonas in Andronicum implacatus perseverabat, multaque adversus eum comminabatur, et omnibus modis omnique studio Andronico molestiam inferre, ex quo fugam ipse arripuerat, meditabatur. Suggestit autem cuidam qui scriberet Andronico secreto : « Ne naves ingrediaris, ne forte capiaris ab Himerio. Samonas enim suggestit imperatori, ut ab eo comprehensus, oculos amitteres. » Himerio exinde Andronicum pluribus adhortante, ut classis adesset comes, et cum Agarenis jam imminentibus decertaret, non admisit. Himerius igitur solus die sancti Thomæ, inito cum Agarenis praelio, magnam reportavit victoriam. Quo audito, in desperationem adductus

πατριάρχην Φεβρουαρίου μηνὸς α' καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι ⁶², ἐπεὶ πείσαι ⁶³ οὐκ ἐδυνήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητορίου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ⁶⁴ ἐν πλοίῳ **788** μικρῷ τούτῳ ἐμβιδάσαντες διαπέρασσαν ⁶⁵ ἐν τῇ Ἠρίᾳ, ἀφ' ⁶⁶ ἧς περὶ μίχρη Γαλακρηῶν μόλις ἀπήει, χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀπ' αὐτοῦ Εὐθύμιος ⁶⁷ σύγκελλος· εἰς πατριάρχην ⁶⁸, ἀνὴρ ἱεροπρεπῆς, ἰγκρατῆς τε καὶ εὐλαθεῖς πάνυ, ὃν φασὶ ⁶⁹ καταδέξασθαι τούτο ἐξ ἀποκαλύψεως θείας, ὡς ⁷⁰ τοῦ βασιλέως βουλευομένου αἵρεσιν ⁷¹ καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα γυναικας γ' ⁷² ἢ καὶ δ', πολλῶν ⁷³ εἰς τούτο λογικωτάτων (198b) ἀνδρῶν συνεργούτων αὐτῷ.

(36) ⁷⁴ Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκληθῆθαι Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβῆς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὐτῇ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῳ, τοῦ ⁷⁵ ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια καὶ ἀριστήσαι· καὶ γέγονεν ἄνεμος ὁ ⁷⁶ λεγόμενος Λίψ, ἔως τρίτης σφοδρῶς φυσήσας, συσσεισας τε καὶ δονήσας οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας· ὥστε πάντας φεύγειν ἐν ὑπαίθροις ⁷⁷ τόποις λέγοντας συντελειαν κοσμικῆν ⁷⁸ εἶναι, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δι' ἁμῶν ἔπαυσε τὴν ⁷⁹ τοιαύτην θραύσιν.

(37) ⁸⁰ Προεβάλλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Ἰμέριον, λογοθέτην τοῦ ὁρόμου, κεφαλὴν πάντων τῶν πλοίων, ἐξελεθόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηῶν κατὰ Ῥωμαίων· ⁸¹ ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δουξ ⁸² διὰ καλεύσεως συνελθεῖν Ἰμερίῳ λογοθέτῃ **789** ἐν τοῖς πλοίοις καὶ καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιάλλακτος ⁸³ ἐχθρὸς ⁸⁴ Ἀνδρονίκου καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηνεκῶς συνεσκεύαζε ⁸⁵ καὶ ἐμηχανᾶτο, κικῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμηχανώμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς· ὑπέβαλε ⁸⁶ δὲ τινι γράφει τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα· « Μὴ εἰσέλθῃς ⁸⁷ εἰς τὰ καρδιά καὶ κρατηθῆς παρὰ Ἰμερίου· ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέθηκε τῷ ⁸⁸ βασιλεῖ τὸ κρατηθῆναι σε καὶ τυφλωθῆναι παρ' αὐτοῦ. » Πολλὰ ⁸⁹ δὲ προτρεπομένου Ἰμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν ⁹⁰ τοῖς πλοίοις ⁹¹ κατὰ τῶν Ἀγαρηῶν, ἀπεσκίρτησε, τῶν Ἀγαρηῶν ἐπικειμένων. Ἰμέριος δὲ μόνος, ⁹² ἐν ⁹³ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηῶν,

Variae lectiones et notæ.

⁶² τὴν πολυγαμίαν Sym. ⁶³ πείσαι om. Vat. ⁶⁴ B. πλ. μ. ἐμβ. Vat. ⁶⁵ δ. ἐν τῇ Ἠρείᾳ Leo, ἐν τοῖς Ἠρίους δ. Vat. ⁶⁶ ἐφ' P. cod. ⁶⁷ δ. Vat. ⁶⁸ σ. πατριάρχης Vat. — πατριάρχ. cod. πατριαρχίαν Sym. ⁶⁹ καὶ ὅσοι, ὃν Vat. — ἐκ θ. ἀπ. τὴν ἀρχιερωσύνην κ. Vat. κ. τὴν τετραγαμίαν Sym. ⁷⁰ καὶ γὰρ διεννοεῖτο ὁ βασιλεὺς νόμον πονηρὸν ἐ. τοῦ ἐ. ἀ. γ. γ' καὶ δ' Vat. — βουλομένου Sym. ⁷¹ ποιῆσαι Sym. ⁷² γ', γυν. ἢ δ. Leo, Sym. ⁷³ π. τ. λογικωτάτων Sym. π. λ. ἀ. εἰς τ. αὐτῷ σ. Vat. ⁷⁴ τῷ Ἰ. μ. γ. ἀ. λίψ Sym. 20. ⁷⁵ μ. τῇ ed. — τῇ πλησίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων τοῦ τὰ ἐ. ἐπιτελεῖται καὶ ἀ. Vat. — Μερδοσαγάρῳ ed. ⁷⁶ τοῦ π. ed. τούτο π. P. ⁷⁷ δ. om. Vat. — τριτ. cod. τρίτου ed. Vat. Leo. Τριτωναίος σφοδρῶς ὡς συσσεισας δ. καὶ ἐ. καὶ π. φ. ἐν ὑφ. καὶ λέγειν σ. ἐ. ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φ. δι' ὁ. ἐπαύθη Sym. φυσ. om. Vat. — Προεβάλλετο Leo, ed. τῷ κγ' εἶται στόλος Σαρακηνῶν κ. P. ἐξῆλθε, π. δὲ ὁ β. Ἰ. τὸν λ. κ. π. τῶν πλ. Sym. 21. ⁷⁸ ὅπ. τ. Vat. ὅπ. Sym. ⁷⁹ κοσμ. om. Sym. ⁸⁰ τὴν τ. ἔτιησε καταιγίδα Vat. ⁸¹ Περὶ Ἰμερίου δρουγαρίου καὶ τῶν αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων. Στόλου δὲ τῶν Ἀγ. κ. P. κινήθεντος, ὁ β. Ἰ. λ. τοῦ δ. τοῦ στόλου παντὸς ἀρχηγὸν πρ. Vat. ⁸² Γράφει δὲ καὶ Ἀνδρονίκῳ τῷ Δουκὶ σ. τῷ Ἰ. δ. δὲ Σ. ἀδ. ὢν τῷ Ἀ. καὶ π. τρ. κ. ἀ. σπουδάζων, πείθει τινὰ γρ. αὐτῷ κρ. Sym. ⁸³ Δ. σνεῖσελθεῖν ἐν τῷ στόλῳ τῷ Ἰ. καὶ τ. Ἀγ. κ. Vat. ⁸⁴ ἀδ. ὢν ἐ. Vat. ⁸⁵ τοῦ Leo, Ἀνδρονίκ. cod. — Ἀ. βόθρον αὐτῷ ὑπόρριπτε καὶ τοῖς πρὸς παγίδας ὑπαίθει δυσμεναίνων αὐτῷ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς φυγῆς Vat. ⁸⁶ συνεσκεύαζε ed. ⁸⁷ γ. λαθραίως τῷ Ἀ. μὴ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν ὅτι φησὶ, παρρηγῆλας εἰλησαν Ἰμέριος παρὰ βασιλέως ὑποβληθέντος παρὰ Σαμωνᾶ κατασχέειν καὶ τυφλωθῆναι καὶ εἰσελθεῖν ed. ⁸⁸ τοῦ Leo, ed. τῷ cod. ⁸⁹ Π. δὲ τὸν Ἀ. ἀναγκάσαντος ἐ. σὺν αὐτῷ τῶν Ἀγ. ἐπ. οὐκ ἐπαύθη Sym. Π. δὲ τοῦ Ἰμ. πρ. τὸν Vat. ⁹⁰ ἐν τ. πλ. ἐ. τῶν Ἀγ. ἐπ. ἀπ. τούτο ποιεῖν καταδεξάμενον. ⁹¹ πλ. μετὰ τῶν Ἀγ. κ. π. Ἰ. δὲ μ. Leo. — τῶν Ἀγ. δὲ ἐπ. Ἰμ. μ. ed. ⁹² μ. τῇ τοῦ ἀ. ἀπ. Θ. μνήμη σ. Vat. ⁹³ τῇ Sym.

μεγάλην νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος⁹⁷, ἀπογόνους⁹⁸, ἅμα συγγενέσιν⁹⁹ αὐτοῦ (καὶ τέκνοις αὐτοῦ) καὶ ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀπελθὼν ἐκράτησε κάστρον τὴν Κάβαλλαν, εἰς¹⁰⁰ τελείαν ἀποστασίαν ἐλθὼν, ὡς εἰπεῖν, (καὶ) Σαμωνᾶν πρὸς τὸν βασιλέα¹⁰¹· « Οὐκ ἔλεγόν (σοι), ὦ δέσποτα, ἀντάρτην εἶναι (σου) τὸν Δοῦκα ; »

(38) Παρευθὺ δὲ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορῶν δομῆστικον τῶν σχολῶν τὸν¹⁰² Ἱερῆριτζην¹⁰³, συμπεθερὸν ὄντα τοῦ¹⁰⁴ Ἀνδρονίκου¹⁰⁵, καταπολεμῆσαι αὐτόν. Μαθὼν¹⁰⁶ δὲ τοῦτο 790 Ἀνδρόνικος καὶ ὡς¹⁰⁷ ἡ περιάρχη Νικόλαος ἐξεώσθη, προσέφυγε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἅμα¹⁰⁸ τοῖς συγγενέσι καὶ τέκνοις καὶ φίλοις ἐξεληλυθόσι¹⁰⁹ τότε κατὰ Ῥωμαίων, καὶ ἀπεδέχθη παρὰ τῷ Ἀμερουμνῷ μεγάλως¹¹⁰.

(39) Ἐλυπητο¹¹¹ δὲ (Λέων) ὁ βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ πολλάκις ἐβούλετο¹¹² ἀποστελεῖν αὐτῷ λόγον ἐνυπόγραφον (ὃ¹¹³ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησε). Συνεβουλεύσαντο δὲ τινες τῷ¹¹⁴ βασιλεῖ φιλοφρονηθῆναι τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου. Τοῦτο δὴ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς γράψας διὰ κιναθάρως καὶ ἀποστείλας¹¹⁵, μετὰ χρυσοβούλλης¹¹⁶ ἐνδοθὲν φατίλου βραχέως τράκτου. Ἐξελθόντος¹¹⁷ δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ¹¹⁸ ἀπὸ¹¹⁹ τοῦ βασιλέως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν Σαμωνᾶς εἶπεν αὐτῷ· « Οἶδας τί κρατεῖς ; » — τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν¹²⁰· « Τὴν ἀπόλειαν τῆς Συρίας βαστάξ. » Καὶ δοὺς αὐτῷ¹²¹ παρήγγειλε τοῦτο βαλεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Οὐζήρ¹²². Ὁ δὲ (ἀπελθὼν) τοῦτο πεποίηκεν¹²³ ἐκράτηθ¹²⁴ δὲ Ἀνδρόνικος καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ¹²⁵ καὶ μισθὸν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ ταῦτα (αὐτῷ¹²⁶) γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (αὐτὸς τε καὶ 791 οἱ σὺν αὐτῷ).¹²⁷ Ἐκτοτε δὲ¹²⁸ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ

Andronicus, in extremam defectionem precipitatus, consanguineis fugam comitantibus, castrum Cabballam occupavit : ex quo Samonas imperatori improperabat : « Nonne praedixeram, domine, ducem adversum te rebellionem meditari ? »

Statim ergo misit imperator Gregorain scholarem domesticum, cognomento Iiberitzen, Andronici consocerum, ut eum debellaret. Quod cum didicisset Andronicus, et Nicolaum patriarcham ab ecclesia pulsum esse, una cum affinibus et natis et amicis fortunæ comitibus ad Agarenos, qui tunc adversus Romanos moverant, transiit : qui etiamnum ab Amerumne magnifice susceptus est.

Andronici vero causa tristabatur imperator, et libello subscriptione propria munito ut hominem revocaret, frequenter meditatus fuerat. Quod et Theophilus Manuelis gratia effecit. Consulebant autem quidam imperatori, ut Sarracenorum praetorio detentorum aliquem sibi conciliaret, quem postmodum mitteret in Syriam cum subscripto venia concessæ libello. Hunc ergo paravit imperator, rubrisque inscriptis litteris, et aurea munitum bulla intra brevem fusum circum inclusit. Sarracenum vero ab imperatore discedentem vocavit Samonas, et dixit ei : « Nosti quid geras » (illud propter cereum insinuavit) ? (Syriae perniciem tecum defers.) Et pecuniis muneribusque eidem collatis Uzeris manibus reponere suasit. Digressus ille, quod commendatum fuerat, praestitit. Detentus est itaque Andronicus, et cum consanguineis omnibus in vincula coniectus. Cumque haec Samonae dolo in se gesta comperisset, necessitate adactus, ipse sociique fidem negavere. Ex illo tempore Constanti-

Variae lectiones et notæ.

⁹⁷ καὶ Vat. ⁹⁸ ἄ. καὶ ἄ. ἀπ. ἀπ. σὺν τοῖς σ. ἐποίησε καὶ ἀπ. ἐκ. τὴν Κάβαλλαν πόλιν Sym. ⁹⁹ σ. καὶ δοῦλοις ἄ. πόλιν κατέσχε τὴν λεγομένην Κάβαλλαν Vat. Κάββαλλαν Leo. ¹⁰⁰ εἰς ἀπ. χωρῆσας Vat. ¹⁰¹ Ὁ δὲ Σαμωνᾶς· πάλαι ποτὶ τοιοῦτου ἐπιλαθῆσθαι καιροῦ ἐπιθυμῶν π. β. ἔλεγεν, οὐκ αἶτι, ὡ δ. ἔ. ὅτι ἀντάρτης ἐστὶ καὶ ἀποστάτης ὁ δοῦξ καὶ τῆς βασιλείας σου πολέμιος ; Vat. ¹⁰² Τῷ κδ' ἔπει ἀπ. ὁ β. Γρ. τὸν δ. Sym. 22. Παραυτίκα γοῦν ἀπ. Vat. — ἀποστέλλει ed. Γρ. Ἱβ. λεγ. δ. ὄντα τῶν σχ. καὶ σ. Ἀ. Vat. ¹⁰³ λεγομένου Leo. ¹⁰⁴ τοῦ om. Leo, Sym. ¹⁰⁵ εἰς τὸ Sym. ¹⁰⁶ ἀκούσας τε ὅτι καὶ ὁ π. τ. ἐκκλησίας ἐξ. Sym. ¹⁰⁷ πῶς Vat. — N. τῆς ἐκκλησίας ἐξεδιώχθη Vat. N. τῆς ἐ. ἐξεώσθη Leo. — πρ. πανοικί τηνικαῦτα κ. Ῥ. ἐξελθούσι, ὃν ὁ Ἀμερουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέξατο Vat. ¹⁰⁸ ἄ. τ. σ. καὶ φ. ἄ. καὶ τ. ed. ἄ. σ. καὶ φ. Sym. ¹⁰⁹ τοῖς Leo. ¹¹⁰ ἐξ — μεγαλ. om. Sym. — ὑπεδ. Leo. ¹¹¹ μεγαλοπρεπῶς Leo. ¹¹² μεγάλ. cod. ¹¹³ 909. ¹¹⁴ Ἐλυπήθη δὲ Α. εἰς τοῦτο καὶ δὴ Σαρακηνὸν ἀπὸ τοῦ πρ. φιλοφρονησάμενος ἀπέστειλε Sym. — Λέων om. Vat. ¹¹⁵ ἐβούλευσε Leo. — ἐν λ. τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὑποστρέψαι Vat. ¹¹⁶ ὁ — ἐποίησε om. Vat. — συνεβουλεύσαν Vat. ¹¹⁷ τοῦ om. Vat. ¹¹⁸ Ὁ δὲ π. διὰ κ. γρ. καὶ β. ὕλλη σφραγίσας χρυσ. Vat. ¹¹⁹ πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μετὰ χρυσοβούλλων διὰ κ. βαλὼν αὐτὸ ἐ. φ. τρ. βρ. Sym. ¹²⁰ χρυσοβουλ. cod. χρυσοβούλλου ed. χρυσοβούλλου Leo. ¹²¹ καὶ ἐ. φ. βρ. τρ. κατακλείσας αὐτό. Τοῦ δὲ Σ. ἀπὸ β. ἐ. πρ. τοῦτον ὁ Σ. ἐ. δ. δ. κατέχεις Vat. ¹²² Ἄγαρ. ed. ¹²³ προσώπου Sym. — προσκαλεῖται ἄ. δ. Σ. καὶ φησὶν ὁ β. Sym. ¹²⁴ δι' ὃν ἐκράτε· κ. ὡς τῆς Σ. εἰη ἀπόλειαν Vat. — 26 βαστάξεις ed. Leo, Sym. — Δ. σὺν ἄ. Vat. ¹²⁵ χρήματα Sym. Vat. χρ. καὶ δῶρα Leo. — αὐτὰ εἰς τὰς χ. τοῦ Ὁ. ἐμβ. Vat. — τ. βάλλεν Leo, εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Ὁ β. αὐτὸ Sym. ¹²⁶ Ἀζήρ ed. — ἀπ. om. Sym. ¹²⁷ Κρατεῖται σὺν καὶ δεσμεῖται Ἀ. καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καὶ μ. ὡς τοῦτο γ. ἄ. διὰ δ. τοῦ Σ. Sym. Ὁ δὲ Κ. καὶ οἱ λ. Sym. — ἐδεσμεύθη Vat. — ἄ. σ. Vat. ¹²⁸ αὐτῷ om. Vat. — ἀν. τὴν ἰδίαν πίστιν ἄ. καὶ οἱ σὺν ἄ. ἐξωμόσαντο Vat. ἀν. ἐμαγάρισεν Sym. om. αὐτὸς — αὐτῷ μαγαρίζειν vel α κτῆ inquinare, Hoph. κτῆ inquinatus, lavacro baptisimatis renuntians vel α κτῆ, κτῆ, κτῆ tradere, vendere, traditor, fieri vel apostata. ¹²⁹ 910. ¹³⁰ Κ. δὲ ὁ υἱὸς ἄ. εἰδὼς ὡς ἄδ. ἐ. Ἀνδρόνικῳ ἐκείθεν ἐξ. β. ἄ. φ. χρησάμενος ἀπὸ Σ. ἐξῆλθε, πρὸς βασιλέα ἐπάνεισι σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὧ δῶροις ὅτι (ὃν δ. Conti. 26) πλείστοις ὁ βασιλεὺς διαψεύσάμενος, τὰδε φησὶ πρὸς αὐτόν, τὴς (στὰς Conti.) ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ χρυσοτρικλίνου τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰκόνη· « Μὴ πεπλάνησο καθ' ἑαυτὸν τὸν (τῷ Conti.) παρὰ πολλοῖς εἶναι ἀδόμητον Κωνσταντινῶν βασιλεύσαντα Ῥωμαίων. Ὁμνυμὶ σοι εἰς τὴν παντέφορον δίκην καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου καὶ ἡμῶν εἰκόνα, ὅτι οὐκ ἔστι· σὸν διὰ τὸ κατονομασθῆναι (κατονομασθῆναι Conti.) τὸ Κωνσταντινῶν, ἀλλὰ τῇ γ. τῆς μ. σὺν ἡμῶν

nus ejus filius et amicorum reliqui Andronicum regredi posse nullatenus licitum scientes, soli fuga usi (quod mirum fuit) ex Syria in Romaniam reversi sunt: et per varia loca diversis calamitatibus agitati, vix pauci cum Constantino ejus filio incolumes evaserunt.

E Tarso denique venit in urbem Abalbases senior, et Samonæ pater, de mutandis captivis tractatum habituri. Hos imperator in conspectum admisit, et cum humanitate summa, honore et gloria in Magnaura excepit. Magnam autem Ecclesiam sumptuoso decoravit ornatu, omniaque pretiosa vasa Agarenis ostendit, quod indignum imperatoriae et christianæ institutionis exstitit, sacra Dei vasa a gentilibus conspici. Samonæ vero pater cum filio in Romaniam manere expetebat. Samonas autem exhortabatur, dicens: «Tene quam habes fidem: si enim potuero, in partes tuas deficiam.»

Die porro Pentecostes Leo filium suum Constantinum Euthymii patriarchæ ope imperii corona ornavit. Cæterum Samonas dedit in ministerium Zoe Augustæ Constantinum hominem suum, qui prius Basilio magistro et Canicléi præfecto ministraverat. Qui deinde Leoni imperatori et Augustæ charissimus exstitit. Qua de causa in hominem Samonas ferebatur invidia, et consuetudinis accusabat eum Augustæ. Quod quidem imperator suspicatus ejusdem Samonæ ope in Sancti Tarasii monasterio monachum tonderi jussit. Paulo post autem Samonæ mandavit in monasterium proprium, Spira dictum, eundem recipi, quo rursus facilius ad se vocaret. Processu igitur ad Damatrim habito, et in Samonæ monasterio pransurus vidit Constantinum, confestimque Samonam jussit ut consuetis sæculo vestibus eum indueret. Tum inter epulas imperatori

καὶ οἱ λοιποὶ ἰδόντες ³⁸, ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ³¹ Ἄνδρονίκον (194^ο) ἐξελεῖν, βουλή αὐτοῦ μετ' οὐ ³² πολλὴ φυγῆ μόνου χρησάμενοι θαυμαστὸν ³³ ὄντως ἐκ μέσης Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξήλθον· καὶ καταπολεμούμενοι κατὰ χώρας ³⁴ (μόλις ἔλθοι διεσώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ).

(40) ³⁵ Ἐκ δὲ Ταρσοῦ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ ἀλλαγίου ὁ τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρον καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ· καὶ τούτους ἐδίξαστο ³⁶ ὁ βασιλεὺς μετὰ κοσμήσεως καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ Μαгнаύρᾳ ³⁷· ἐκαλλώπισε ³⁸ δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ ³⁹ καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα τὰ τίμια σκεύη τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ὅπερ ⁴⁰ ἀνάξιον ἦν (βασιλείας ⁴¹ καὶ) Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεαθῆναι **792** παρὰ τῶν ἐθνῶν τὰ ἱερὰ ⁴² σκεύη τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἤθελε συνείνειν: ⁴³ τῷ υἱῷ (αὐτοῦ ⁴⁴ καὶ μείναι εἰς Ῥωμανίαν). ⁴⁵ Ὁ δὲ Σαμωνᾶς παρήνευσεν αὐτῷ λέγων· «Κράτει τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις· κἀγὼ, εἰ δυνήθῃ ⁴⁶, ἐλευσόμεαι πρὸς σὲ ⁴⁷ μᾶλλον.»

(41) ⁴⁸ Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ὧστέφει ⁴⁹ Λέων ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντίνον δεῖ Εὐθυμίου πατριάρχου. ⁵⁰ Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντίνον ἄνθρωπον ⁵¹ αὐτοῦ τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασιλεῖω μαγίστρω ⁵² καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου ⁵³, δουλεύειν Ζωῆ Ἀγούστη, ὅς ⁵⁴ ἠγαπήθη ⁵⁵ παρὰ ⁵⁶ τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς Ἀγούστης· διὰ ⁵⁷ τούτου πολλὰ ἐφθόνη Σαμωνᾶς αὐτῷ καὶ λοιδόρει· ὡς συνόντα τῇ Ἀγούστη· ὅπερ ὁ βασιλεὺς, νόσηας ἀληθῆς ⁵⁸ εἶναι, ἀπέστειλε καὶ ἀπέκειρεν αὐτὸν μοναχὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου, διὰ ⁵⁹ τοῦ Σαμωνᾶ. ⁶⁰ Μετ' ὀλίγον δὲ ὤρισε Σαμωνᾶν ἀναλαθεῖσθαι αὐτὸν ⁶¹ ἐν τῇ (αὐτοῦ) μονῇ (τὰ) Σπειρᾷ ⁶², βουλόμενος πάλιν ἀναλαθεῖσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν [εἰς] ⁶³ πρόκεινσον ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε ⁶⁴ Κωνσταντίνον καὶ παρευθῖ ⁶⁵ ὤρισε Σαμωνᾶν· καὶ **793** ἐνέδυσεν

varie lectiones et notæ

θεθῆν διὰ προγόνων δωδῶρηται, καθὼς παρα πολλῶν ἁγίων ἀνδρῶν πεπληροφόρηται. Εἰ γὰρ πειραθείης τοῦτο διαχειρίσασθαι, τῇ πύλῃ ταύτῃ ἢ κεφαλῇ σου ἐκτός σώματος εἰσελεύσεται. «Ὁ καὶ γέγονε» μετὰ γὰρ τὸ ἄραι αὐτὸν τυραννικὰς χεῖρας, ἢ κεφαλὴ αὐτοῦ αἵματι, λύθρω τε καὶ κόνει ἀμαυρωθεῖσα διὰ τῶν αὐτῶν πυλῶν προσεκπυθῆναι συμβέβηκεν Vat. (π. εἰσελήλυθεν Vat.) ³⁰ εἰδότες Leo, Sym. ³¹ τὸν Sym. ³² μετ' οὐ π. τῇ β. ἀ. Sym. — φ. χ. ed. μ. φ. χ. Leo, Sym. ³³ ὅπερ θαύματος ἄξιον Sym. — ὄντα Leo, cod. — ἐκ μὲν Σ. Leo. — αἰς Sym. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθε P. ³⁴ κατὰ χώραν πολ. Sym. om. μόλις — αὐτοῦ. ³⁵ Τότε ἀπὸ Τ. ἐλθὼν ἐν τῇ π. π. τοῦ διαλλαγῆναι — πατὴρ οὗς καὶ δεξάμενος ὁ β. ὁ τὸν τῆς ἐκκλησίας κόσμον Sym. 25. ³⁶ ἐθεάσατο cod. ed. Sym. ³⁷ ὑπεδέξατο Leo, ed. Combefis et margo P. et Leo. — ὁ β. ἐθ. (ἐδέξατο Cont. 28) κόσμῳ πολλῶ καὶ δόξῃ τὴν Μαгнаύραν κατακοσμήσας Vat. ³⁸ ἐκαλλώπισε. et ὑπέδειξε. cod. ἐκαλλώπισαν — ὑπέδειξαν ed. ³⁹ ἐ. παντελῶς καὶ ὑπέδειξαν Vat. (sed ἐκαλλώπισε ut Cont. ὑπέδειξε). ⁴⁰ ὁ. ἀν. ἐστιν χ. κ. τοῦ θεάσασθαι π. τῶν ἀθίων Sym. ⁴¹ β. καὶ om. Sym. Vat. — ἀθεμίτοις καὶ ἄλλοθενεῖν ἀνθρώποις τὰ τῆς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας σκ. καταθεῖσθαι Vat. (καταθεῖσθαι Sym. ⁴² ἅγια Leo. ⁴³ τῷ βασιλεῖ καὶ Leo. ⁴⁴ ἀ. καὶ μὴ εἶναι εἰς Συρίαν Sym. om. Vat. ⁴⁵ Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον παρήγει εἰς τὰ οικεῖα ὑποστρέφειν καὶ τῆς ἰδίας ἀντέχεσθαι πίστεως· κἀγὼ δὲ, φησὶν, εἴπερ δ. τάχιον π. σε ἐπανελ. Vat. ⁴⁶ δυνήθῃ ed. ⁴⁷ μ. π. σε Sym. ⁴⁸ 911. ⁴⁹ Τῷ κεῖ ἔπει αὐτοῦ τῇ ημ. Sym. 24, Τῇ δὲ τῆς ν. ἡμ. Vat. ⁵⁰ ὁ Vat. — β. τὸν ὕν ἀ. τὸν πορφυρογέννητον Sym. ⁵¹ Ὁ δὲ Σ. K. ἀν. ἀ. τὸν πρ. B. μ. τῷ κανικλείῳ δ. τῇ Ἀ. Z. δ. πρὸς τὸ τούτῃ ὑπηρετεῖσθαι Vat. ⁵² ἀ. καὶ δ. Leo. ⁵³ καὶ κανικλείῳ Leo. ⁵⁴ τοῦ Sym. ⁵⁵ καὶ Sym. τοσοῦτον Vat. ⁵⁶ πολλὰ Sym. ⁵⁷ π. τε τοῦ Α. καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς Vat. π. τ. τοῦ Α. τοῦ β. καὶ τῆς Ἀ. Sym. ⁵⁸ ὅθεν καὶ π. ἐ. Σ. αὐτὸν καὶ ἐλ. ὡς συνόντι Sym. — ὡς καὶ τὸν Σαμωνᾶν διαφθονεῖσθαι αὐτόν καὶ λοιδορεῖσθαι τοῦτον ὡς τῇ Ἀ. σ. Vat. ⁵⁹ ἀλ. ἐ. ὕπον. ἀποστειλάς ἀπέκ. ἀ. ἐν Vat. et Cont. ὕπον. ἀπέκ. ἀ. μ. ἐν Leo, ὕπ. ἀ. ἐ. ἀπέκ. ἀ. ἐν Sym. ⁶⁰ διὰ Σαμ. ἐν τῇ μ. τοῦ ἀ. T. Sym. τοῦ ἀ. T. μ. τῷ αὐτοῦ Σ. ἐπιτρέψας τοῦτο ποιῆσαι Vat. ⁶¹ Μετ' ὁ δὲ β. τοῦτο ἀν. ἐκέλευσε τῷ Σ. ἐν τῇ τῶν Σπειρῶν μονῇ τοῦτον ἀπαγαγεῖν ἐν τῷ Δ. οὖν ὁ βασιλεὺς ἐξελθὼν καὶ ἐν τῇ τοῦ Σ. ἀρ. μ. Vat. — Σαμωνᾶ Leo, i subscr. pro v. — τὸν Σ. Sym. ⁶² αὐτοῦ om. Sym. — τὰ om. ed. ⁶³ ὁ βασιλεὺς v. Sym. ⁶⁴ τὸν Sym. ⁶⁵ π. διεκτελεύσατο καὶ ἐνέδυσεν ὁ. ἱματίου

αὐτὸν κοσμικά· καὶ ἐκέρασε τὸν βασιλέα ⁶⁶ εἰς τὸ Ἀκλιγέρσιον, καὶ ὑπέστρεψε μετ' ⁶⁷ αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ.

(42) ⁶⁸ Ὁρῶν δὲ Σαμωνᾶς αὐξανομένην τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως ἐπ' αὐτὸν, βουλευέται μετὰ μεγίστου κοιτωνίτου καὶ Μιχαὴλ Τζηρίθωνος ⁶⁹· καὶ ποιοῦσι χάρτην πολυλοιδόρον κατὰ τοῦ βασιλέως, γράφαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ῥοδίου νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. ⁷⁰ Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εὖρεν ⁷¹ αὐτὸν ἐν ᾧ ἠδύχετο τόπῳ εἰς τὸ μηγατέρσιον ⁷² καὶ ἤρεν αὐτὸν· καὶ ἀναγνοὺς ἐν μεγάλῃ θλίψει ἦν ζητῶν τὸν τοῦτο ποιήσαντα. ⁷³ Γέγονε δὲ καὶ ἐκλειψίς σελήνης, καὶ διωρίσατο ὁ βασιλεὺς ⁷⁴ τοῖς οὐσίς τότε ἀστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. ⁷⁵ Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Πανταλέοντος μητροπολίτου, φίλου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς· « Εἰς τίνα ἐστίν ⁷⁶ ἡ κάκωσις; » Ἐφη αὐτῷ ὁ μητροπολίτης· « Εἰς σέ· » καὶ ⁷⁷ ἐὰν διέλθῃς Ἰουνοῦ τὰς ἰγ', ἔκτοτε οὐδὲν πείσῃ κακόν. ⁷⁸ Τῷ δὲ βασιλεὶ εἶπεν ⁷⁹ εἰς τὸν δευτέρου ἔχειν κάκωσιν τὴν σελήνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέλαβε ⁸⁰ τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον **794** τὸν ἀδελφὸν ⁸¹ αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ⁸² ἰδίως Τζηρίθων τῷ βασιλεὶ ἐξείπεν ⁸³· « Ὁ Σαμωνᾶς τὸ πιττάκιον ἐποίησε· » καὶ παρευθὺ ⁸⁴ καταβιάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρει μοναχὸν καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν ⁸⁵ Εὐθυμίου πατριάρχου· καὶ ⁸⁶ μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντα ἀπήγαγον ⁸⁷ εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάκη μονήν. ⁸⁸ Ἐποίησε δὲ Κωνσταντῖνον πρακκοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονήν ἐν Νοσιαῖς; ⁸⁹ καὶ ἀπῆλθεν ἅμα Εὐθυμίου πατριάρχῃ καὶ **C** ἐνεκαίνισε ταύτην.

(43) ⁹⁰ Ὁκτωβρίῳ δὲ μηνὶ γέγονε πόλεμος ναυμαχικὸς Ἱμερίου λογοθέτου ⁹¹ μετὰ Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηῶν, στρατηγοῦ (191b) ὄντος ⁹² ἐν Σάμφῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος· ἠττήθη δὲ ⁹³ Ἱμέριος καὶ μόλις δισώθη, σχεδὸν πάντων ⁹⁴ ἐκεῖ χινδυνευσάντων.

Videns autem Samonas auctum imperatoris in eum affectum, cum cubiculario præcipuo et Michaele Tzerithone consilium iulit : et una libellum conviciis refertum adversus imperatorem parant, scribente illum et componente Rhodio, Samonæ notario. Imperator in Magnam Ecclesiam profectus, et eo qua Deum precari consueverat sede ad Militorium reperto, eundem acceptum magna cum animi angustia perlegit, libri requirens auctorem. Contigit autem lunæ eclipsis; jussitque astronomos qui tunc aderant effectus ejus edicere. Pantaleonem vero metropolitam Samonæ amicum ad imperatorem enarrare progressum interrogabat Samonas; « In quem recideret ejus influxus malignitas. » Ait ille : « In te. Præteritis tamen Idibus Junii, si evaseris, nihil subinde mali patieris. » Imperatori vero renuntiaverunt illi in secundam ab eo personam lunam pravitate sua mineri, quod imperator de fratre suo Alexandro suspicabatur. Post hæc vero Tzerithon imperatori privatim enuntiavit : « Samonas libellum fecit. » Et confestim Samonam in suam se recipere domum coegit : ibique prius tonderi, et in Euthymii patriarchæ monasterium abduci jussit : ibique postmodum aliis convictus criminibus in Martinacis monasterium deportatus est. Constantinum autem accubitorem creavit, et in Nosiis monasterium de ejus nomine condidit : abiitque una cum Euthymio patriarcha, et solemnii officio dedicavit.

Mense porro Octobri, Himerio logothetæ una cum Damiano et Leone Agarenis, Sami duce Romano, qui postea regnavit, existente, prælium commissum est, quo victus Himerius, cunctisque in summum periculum adductis, vix incolumis evasit.

Variae lectiones et notæ.

κ. καὶ ἔδωκεν εἰς χεῖρας τοῦ βασιλέως τὸ ποτήριον ἐν τῷ ἀρίστῳ καὶ ὑπ. μ. ἀ. ἐν τῷ π. Vat. — Σαμωνᾶ Leo. — ἔνδυσεν ed. ἐνέδυσ. cod. ⁶⁶ τῷ βασιλεὶ Sym. ⁶⁷ μετὰ ταῦτα Sym. ⁶⁸ Βλέπων οὖν ὁ Σ. Leo, καὶ πάλιν φθονεῖται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Σαμωνᾶ διὰ τὴν πρὸς ἀ. ἀγ. τοῦ β. καὶ β. μετὰ τοῦ Τζηρίθωνος καὶ ἄλλων τιῶν Sym. — τὴν τοῦ β. πρὸς Κωνσταντῖνον ἀγ. αὐξ. πιττάκιον συντίθει μ. μεγ. κ. καὶ μ. Τζηρ. λοιδορίας κ. ἔχον ἀπαίρους τοῦ Ρ. Κωνσταντῖνου τοῦ αὐτοῦ ὑπογραφῆς σ. ὅπερ ἐν τῷ μιτατορίῳ ἐβ' ἴσαν Vat. — τοῦ β. ἀγ. Leo. ⁶⁹ Σηρηθῶνος Leo. — χαρτ. fecod. χαρτίον ed. ⁷⁰ Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσεληλυθὸς ἐν. Vat. — Ἐλθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ μ. ἐ. ἐβρίψεν ἀ. ἐν τῷ μιτατορίῳ. Εὐρῶν οὖν ἀ. ὁ β. καὶ ἀν. Sym. ⁷¹ εὖρας Leo, εὖρ. cod. ⁷² μηγατέρσιον cod. ⁷³ Περὶ τῆς σεληνιακῆς ἐκλειψέως καὶ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς Γ. δὲ ἐ. σεληνιακῆ Vat. Γ. δὲ τότε ἐκλ. σ. Sym. ⁷⁴ Ὁ δὲ β. τὸν μητροπολίτην Πανταλέοντα προσεκαλέσατο μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τῆς σεληνιακῆς ἐκλειψέως ἀπ. Vat. ⁷⁵ Εἰσερχόμενος δὲ ὁ Πανταλέον μ. πρὸς τὸν β. ἦρ. Sym. ὃν εἰσερχόμενον π. τὸν β. ὁ Σ. ἦρ. Vat. ⁷⁶ ἔσται Vat. — Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ· καὶ ἐὰν τὴν ἰγ' τοῦ Ἰ. διέλθῃς Vat. Ὁ δὲ ἔφη εἰς σέ· καὶ ἐὰν διέλθῃ Ἰ. ἰγ' Sym. ⁷⁷ ὁ. ἐ. Vat. ⁷⁸ Τὸν δὲ βασιλέα cod. et Leo. Πρὸς δὲ τὸν β. Vat. ⁷⁹ ὡς Vat. — εἶπον Leo. — τὴν κ. τῆς σελήνης Sym. ⁸⁰ ὀρώπτευσεν εἰς Ἀ. τὸν ἀ. ἀδ. ἀποθήσεσθαι. Ὁ δὲ Τζ. ἰδίᾳ τῷ β. μ. ταῦτα καθωμολόγησεν ὡς ὁ Σ. εἶη ὁ τὸ π. πεποίηκε π. οὖν κατ. Vat. ⁸¹ ἀ. ἀδ. Leo, Sym. ⁸² ὁ δὲ Leo, Sym. — Τζηρίθων Leo, Τζηρίθων Sym. Vat. Τζηρίθων Coni. ⁸³ εἶπεν ὅτι Sym. ⁸⁴ Καὶ εὐθὺ Sym. — καὶ ποιεῖ μ. εἰς ἀπ. Sym. ⁸⁵ ἐν τῇ μονῇ τοῦ π. Ἐ. μ. δὲ τ. π. λ. Vat. ⁸⁶ κ. π. λ. ἀπανάγουσιν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάχου μ. Sym. ⁸⁷ ἀπάγει αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάχου μ. Vat. ⁸⁸ παραβιάζει οὖν τὸν Σ. ποιῶν Κ. π. καὶ κτίζει ἀ. Sym. ⁸⁹ Νωσιαῖς ed. ὄσιας Leo. — καὶ ἀπελθὼν μετὰ Sym. — καὶ παραγενόμενος ἀ. Ἐ. π. ἐν. ἀ. Vat. — ἐγκαινίσατε ed. ἐνεγκαινίσατε cod. ἐγκαινίσει αὐτὴν Sym. ⁹⁰ Τῷ αὐτῷ ἔπει ἐπὶ ἡ' μηνῶς τοῦ ναυμαχικοῦ πολέμου τῶν Σαρακηῶν γενομένου μετὰ Ἰ. τοῦ λ. στ. ὁ. ἐν Σ. Sym. 26 post c. 25 de patre Constantini accubitoris, anno 25°; sed quæ initio quadragesimæ et Maio mense facta sunt, jam anno 26° adnumerari debent — ναυμαχικός Leo. — ναυμαχία γ. Ἱμερίου λ. Vat. ⁹¹ Ἱμερίῳ λογοθέτῃ Leo. Α. καὶ Α. om. Sym. — τοῦ Ἀγαρηνοῦ ed. ⁹² στρατηγούτος Vat. — ὁ. Σ. Leo. ⁹³ δὲ omi. Vat. ⁹⁴ ἀπ. τῶν μετ' αὐτοῦ κενδυνευσάντων Vat.

Imperator autem Leo cetero morbo jactari coepit, adeo ut in Magnauram orationem Juniorum principio habere nequiret. Contigit autem incendium in Magnæ Ecclesiæ cerulariis, quo chartarum thesauri armaria et sacella combusta sunt. Maii tandem die undecimo Leo imperator, cum antea successorem fratrem suum Alexandrum designasset, diem extremum obiit : quem ille, ut aiunt, ad se venientem conspicatus, dixit : « Cave. Post menses tredecim pessimum tempus instat : » et impensissime rogavit et obtestatus est, ut Constantium filium suum protegeret.

VIII. Regnum Alexandri.

Leonis frater, Alexander, Basili filius una cum Constantino Leonis filio imperavit annum unum, dies viginti novem. Missoque ad Nicolaum ad Galarenas nuntio Euthymium patriarcham deposuit, et Nicolaum secundo restituit. Habuit autem Alexander ad Magnauram silentium, et concilium celebravit, atque Euthymium ab Agathe in Stenoædiibus advocavit. Sedenteque Alexandro cum Nicolao patriarcha, assessores Euthymii depositioni vacabant attentius, cum dedecore venerandi et per omnia mirandi viri volendam barbam vellicantes, aliaque opprobria et injurias inferentes, quas quiete et mansuete honorabilis et sacer vir tolerabat. Qui ad Agathi ades iterum relegatus est, ubi mox vita functus in proprio monasterio intra urbem juxta Psamathii depositus est.

Alexander, suspicionibus liber quas frater Leo adversus ipsum, dum in vivis esset, fovebat, venatibus continuis et per varia palatia discursibus vacabat usquequaque, nihil imperatore dignum meditatus aut exsecutus, sed semper deliciis, luxuriæ et ebrietatibus indulgens, totum se hujusmodi tra-

A⁹¹ (44) ⁹⁰ Ἦρξατο δὲ νοσηλεύσασθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιακῶ νοσήματι, ὥστε ⁹⁰ μὴ δύνηθ' ἔχειν ἐν τῇ Μαναύρᾳ τὴν δημηγορίαν διαλαλῆσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νηστειῶν. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς εἰς τὰ κηρουάρια τῆς ⁹¹ Μεγάλης Ἐκκλησίας, καίντων ⁹² τῶν χαρτοθεσίων πάντων 795 καὶ τὴν σακέλλην. ⁹³ Μαίω δὲ μηνὶ ἰα' ¹ τελευτᾷ Λέων ¹, προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον ², τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βασιλέα, ὃν ἰδὼν, ὡς φασιν, εἰσερχόμενον ³ πρὸς αὐτὸν ἔφη : « Ἴδε ⁴ ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ ⁴ τοῦ ἰγ' μηνῆς, » πολλὰ ⁵ (ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς) αὐτοῦ φυλάττειν τὸν ⁶ υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον. ⁷

H. Βασιλεία ¹⁰ Ἀλεξάνδρου.

¹¹ Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου, ἀδελφὸς δὲ Λέοντος, ἐβασίλευσεν ἔτος α', ἡμέρας κθ' σὺν Κωνσταντῖνῳ ¹² υἱῷ Λέοντος. ¹³ Ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακηνῶν (καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην), καὶ ἐνεθρόνισε τὸ δεύτερον αὐτοῦ Νικόλαον ¹⁴ πατριάρχην. ¹⁵ Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μαναύρᾳ, ἀγαγὼν Εὐθύμιον (ἐκ ¹⁶ τοῦ Στενοῦ) ἀπὸ ¹⁷ τῶν Ἀγαθῶν. Καὶ συγκαθίστας ἑμα Νικόλαῳ πατριάρχῃ ἐποίησαντο τὴν (κατ' ¹⁸) αὐτοῦ καθάρισιν, ἀτίμως ἀποτιλλόντες τοῦ ἱεροπρατοῦ καὶ ἀξιαγαστοῦ 796 ἀνδρῶν τὴν τιμίαν ¹⁹ γενιάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ὡς ἡσύχως καὶ ²⁰ πρᾶως ὑπέμεινε ὁ τίμιος καὶ ἱερὸς ἀνὴρ ²¹ (καὶ ὑπερωρ. ἦθ πάλιν εἰς τὰ Ἀγαθῶν) ἔνθα καὶ τελευτήσας κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ ἐν ²² τῇ πόλει, εἰς τὰ Ψαμαθίου. ²³

C (2) ²⁴ Οὗτος Ἀλέξανδρος διὰ τὰ ὑπονοίας, ὡς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἐτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀί τοις κυνηγεσίαις καὶ τοῖς ἐξω παλατιοῖς ἐσχολάζεν ²⁵, μηδὲν βασιλεύς ²⁶ ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διέγων ἐν τρυφαῖς καὶ ἀσελγείαις ²⁷ καὶ μέθαις καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακείμενος, ὅθεν ἔρξας αὐτοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁹¹ 912. ⁹⁰ Μετὰ τοῦτο Α. ὁ β. νοσεῖ κ. ν. Sym. 26. Κ. δὲ ν. περιπεπωκῶς Α. ὁ β. εἰς ἀδυναμίαν ἦλθεν ἰσχάτην Vat. ⁹⁰ ὦ. μόλις δ. αὐτὸν κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον ἐν τῷ τῆς ἐγχευταίας καιρῷ δημηγορήσαντα, ἔπειπε οὕτως : « Ὅρατε κατεσκληκῶτα με καὶ νόσῳ τρυχόμενον, οὐκέτι τάχα μεθ' ὑμῶν μεταλήψομαι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν » Vat. = Cont. 32. ⁹¹ τῆς μ. ε. κ. Vat. ⁹² καὶ ἐκάησαν τὰ χαρτοθεσία πάντα καὶ ἡ σακέλλη Sym. ⁹³ αὐτῆς Vat. — Τῇ δὲ ἰα' τοῦ Μαίου μηνός Sym. — μ. om. Vat. — ἰα' om. ed. ¹ ἡμέρᾳ πρώτῃ, Ἰνδικτιῶνος ἰε' Vat. Cont. ² ὁ βασιλεὺς Leo, Sym. Vat. ³ Ἀλεξάνδρου τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς Vat. — ἀ. ἀδ. Leo, ἀ. εἰ β. Sym. ⁴ π. ἀ. ἐρχ. Vat. ⁵ καὶ Sym. ⁶ μ. ἰγ' μηνῶν Sym. ⁷ δὲ τούτῳ ἐνέσκηψεν Vat. — ε. καὶ ε. om. Sym. ⁸ τὸν ἀ. ὡ. Κ. φ. Vat. ⁹ Καὶ ὁ λόγος τοῦ βασιλέως ἐγένετο : ἀληθῶς γὰρ μετὰ ἰγ' μηνῆς ἐτελεύτησε ed. e glossemate. ¹⁰ Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου ἢ περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου υἱοῦ β. Par. 1706. Περὶ Νικόλαου καὶ Εὐθυμίου πατριάρχου Ὁ δὲ Ἀλ. εἰ6. Vat. ¹¹ Τῷ ἰγ' ἔτι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ ὁσίας σαρκώσεως λιβ' εἰ6. Ἀ. ὡ; B. ed. ¹² τῷ Α. ὡ. Vat. ¹³ Γ. καὶ ἐν αὐτὸν κατ. Ἐ. ὃν καὶ εἰς τοῦ Ἀγ. ἐξουσίας μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰ; Μαγναύραν ἤνεγκε καὶ σελ. καὶ συν. ἐκαὶ ποιήσας, τὴν κ. ἀ. ποιούσας, ἀτ. τίλλοντας τοῦ ἰ. καὶ ἀξ. ἐκείνου α. τὴν γ. Sym. κ. Ἐ. π. om. Sym. ¹⁴ τοῦ πατριάρχου Vat. Cont. om. ed. — ἐνεθρ. — πατριάρχην om. Slav. — τὸ δ. τὸν αὐτὸν N. ed. τὸν ἀ. N. τὸ δ. Vat. ¹⁵ Ποιήσας δὲ σελ. ἐν τῇ Μαγναύρᾳ Ἀλ. κατήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἀ. τὸν Ἐ. καὶ ἑμα Νικόλαῳ καθεστῆς (sic) Vat. ¹⁶ ἐκ τοῦ Στ. om. Leo, Vat. Sym. Cont. ¹⁷ ἀπὸ τοῦ Ἀγ. cod. I'. ¹⁸ κατ' om. Sym. Vat. — τὴν ἀ. κ. ἐπ. εὐθὺς δὲ ὡς περ ἀνήμεροι θῆρες ἐμπετηδρότερος τοῦ ἰ. ἀ. ἐκείνου τὴν σιδασμίαν γ. ἀπέτιλλεν καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθῶν καὶ ἀ. ἀνοποιήτους π. τούτῳ ἐπέφερον, ἐπιβάτην αὐτὸν ἀπικαλοῦντες καὶ μοιχὴν καὶ ἀλλοτριᾶ ἐπιπεδησαντα γυναικί' ὁ δὲ ἱερὸς ἐκείνος καὶ αἰδέτιμος; πρ. πάντα καὶ ἡ. ὑπέφερον. Ἰπρωόρος; οὐν ἐν τοῖς Ἀγ. στασίς καὶ τέλει τοῦ βίου χρησάμενος ἐν τῇ π. θ. εἰς τὴν ἀ. μονὴν τὴν ἐν τῷ Ψαμαθίᾳ ὑπάρχουσαν Vat. ¹⁹ αὐτοῦ ed. ²⁰ πρ. ὁ ἰ. ποιμὴν οὗτος ὑπ. καὶ πάλιν ἐπέμφθη εἰς τοῦ Ἀγ. Sym. ²¹ ἀνὴρ ἔνθα καὶ εἰς τὰ τοῦ Ἀ. τ. Leo. ²² ἐν π. Sym. — π. τῶν Φ. Leo. ²³ τῷ δὲ κληρικῷ τῷ τίλαντι, κ. τ. λ. Sym. ²⁴ Ὅπως Ἀλέξανδρος τὸν τρυφήλῶν καὶ ἀνεμῆμον βίον δίδων (βίω) καὶ ἀσπασίας σχολάζων οὐδὲν ἀξίον βασιλείας διεπραξέτο Vat. — Ὁ οὖν Ἀλ. Leo. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλ. μ. βασιλικὸν ἰ. δυνάμενος ποιῆσαι τ. κ. καὶ τοῖς πονηροῖς ἔργοις ἀεὶ ἐσχ. τὸν δὲ τοῦ Α. παῖδα πολλάκι; ε. β. Sym. I. ²⁵ ε. κρ. ed. ²⁶ βασιλ. cod. (βραβυλικὸν Sym.). ²⁷ τρ. ασελίτις καὶ μ. Leo.

οὐδέν ³⁸ γενναίον εἰργάσατα, ἀλλὰ παρευθὺ ³⁹ Ἰαν-
 νῆν παπᾶν τὸ ἐπίκλην Λαζάρην βρακίτωρα πεποι-
 κεν, ὃς καὶ κακῶς ⁴⁰ τὸ ζῆν ἀπέβρηξε μετὰ θάνατον
 Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ Ἑβδομῇ σφαιρίδιον ὡσαύτως ⁴¹
 καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ ⁴² Βασιλίτζην ⁴³ (ἀπὸ ⁴⁴
⁴⁵ Σκλαβίνων ἔθνους;) σφοδρῶς κατεπλούτισεν ἐκ
 τῶν τοῦ παλατίου χρημάτων ὡς ⁴⁶ φασὶ δὲ, τὸν
 αὐτὸν Βασιλίτζην καὶ βασιλέα ἠθούλετο ποιῆσαι, ὡς
 ἄπαις αὐτὸς ὢν, καὶ Κωνσταντίνον υἱὸν Λέοντος ⁴⁷
 εὐνοῦχίσαι (194^b, 196^a) ὃ καὶ πολλάκις βουλευθεὶς
 διεσκεδάσθη παρὰ (196^a) τῶν ὑπὸ τοῦ **797** Λέοντος
 εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νήπιον ⁴⁸ ὑποβαλλόν-
 των, ποτὲ δὲ ὡς ἄσθενούντα.

(3) Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστήρ ⁴⁹ κομήτης ἐκ
 δύσεως ἐπὶ ἡμέρας ιε', ὃν ἔλεγον Ξιφίαν ⁵⁰ κα-
 λῆσθαι, καὶ αἱματεκχυσίαν (196^b) ⁵¹ ἐν τῇ πόλει
 ἐργάσασθαι.

(4) ⁵² Οὗτος ⁵³ πλάνοις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐξίδουτο,
 οἱ καὶ πεπίεκασιν ⁵⁴ αὐτὸν, ὡς ἔ Τὸ τοῦ σῶγρον
 στοιχείον ⁵⁵ σοὶ καὶ τῇ σῆ ζωῇ προσανάκειται, ὡ
 χοιρόδιον τὸν ἀνόητον ὑποφαίνοντες ⁵⁶. Ὁ δὲ, τού-
 τοις ἀπατηθεὶς, αἰδοῖα καὶ ἔδόντας τῷ γόηρι προ-
 ανενώσεν ⁵⁷ ὡς λειπομένους αὐτῷ καὶ τῇ αὐτῇ ⁵⁸
 πλάνῃ πεποιθῶς ⁵⁹ ἱππικὸν (ποιήσας τὰς τῶν ἐκ-
 κλησιῶν ἐνδοτὰς καὶ πολυκανδήλα ⁶⁰ ἄρας, τὸ ἱππι-
 κὸν) ἐστόλισε καὶ τοῖς ζῴοις ⁶¹ φωταψίαν ἐποίησε.
 Διὰ τοῦτο ἦρθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν
 τοῦ Θεοῦ τιμὴν τεῖς εἰδώλοις προσάφαντος.

(5) ⁶² Ἰμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρη-
 νῶν ἡττης ὑποστρέψαντος ⁶³, ἀποστειλάς Ἀλέξαν-
 δρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου ⁶⁴ τῇ λε-
 γομένῃ Καλυπᾶ, ἀπειλήσας **798** ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ ⁶⁵
 (ἴντα) ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος. ⁶⁶ Ὁ δὲ, ἐκ
 ὀλίφως πολλῆς ἀβρώσθητα; (περιωρισμένος ὢν
 ἐπὶ μῆνας ε'), ἐτελεύτησεν.

(6) ⁶⁷ Ἀπέστειλε δὲ Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγάρων
 μετῴων ⁶⁸ Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, ⁶⁹ καὶ τοῦ

diderat, regnum non bene auspicatus. Unde pro-
 tinus Jannem clericum, cognomine Lazarem, re-
 ctorem instituit, qui post Alexandri mortem misere
 vitam abruptit in Hebdomo cum pila luderet. Ga-
 brielopulum pariter et Basilitem, Selavinorum
 genere ortos, palatii divitiis vehementer auxit;
 ipsum etiam Basilitzen, imperatorem, ut aiunt,
 creare volebat, cum ipse prole careret, et Constan-
 tinum, Leonis filium evirare; et frequenter id aggres-
 sus, ab iis, quos Leo beneficiis affecerat, modo
 infantilem ætatem, modo infirmitatem prætentan-
 bus, præpeditus fuit.

Ejus tempore apparuit cometes per dies quindecim
 ad occidentem, quem Xiphiam vocari dicebant,
 et sanguinis effusionem in urbe effecturum porten-
 dere.

Hic erronibus et præstigiatoribus se totum dedit,
 qui etiam suaserunt: « Apri simulacrum tibi vitæ
 que tuæ repositum est: » porci vitam amentem
 illum agere subindicantes. His ille seductus pudenda
 dentesque porco quasi sibi deficientia renovari
 jussit. Eodem etiam persuasus errore, equestri cele-
 brato certamine, prolatis ecclesiæ vestibis produ-
 ctisque candelabris multifidis ludos exornavit, et
 luminum splendore animalia decoravit. Eam ob
 rem Dei manus ab eo remota est, qui Dei honorem
 idolis adolere non est veritus.

Himerium vero logothetam a clade quam ab Aga-
 renis pertulerat, redeuntem, misso nuntio, Alexan-
 der in palatii monasterium, Calupa dictum, velut
 hostem a fratris sui Leonis tempore sibi infensum
 adjectis minis exsulem egit. Ille, societate hominum
 interdictus per menses sex, ex nimio mærore
 morbo correptus interiit.

Simeon autem Bulgariae princeps, ad Alexan-
 drum legatos de pace servanda misit, ipsi se ami-

Variae lectiones et notæ.

³⁸ οὐδέν cod. ³⁹ ἄμα γὰρ τῷ μονοκράτωρ γενέσθαι Ἰω. π. Λαζάρης τούτῳ ἐπώνυμον, β. Vat.—Ἰ. τὸν π.
 τὴν ἐπ. Α. ed. Ἰ. π. τὴν ἐπ. Α. Leo. ⁴⁰ κακῶς Leo. ⁴¹ οὐν φασὶ Leo, οὐν Vat. ⁴² Βασιλ. cod. Βασιλίτζην P.
 Βασιλίτιον et ed. Leo. ⁴³ τὸν Vat. ⁴⁴ ἀπὸ Σκλ. ἐ. om. Slav. ⁴⁵ τοῦ Leo.—Σκλαβήνων ed. Σκλαβίνων Vat.—
 κατ. καὶ τοῖς τοῦ παλατίου περιήντησε χρήμασι Vat. ⁴⁶ φ. δὲ καὶ βεβουλεύσθαι ἄ. πολλάκις τὸν ἄ. εἰς β.
 προεγείρασθαι, τὴν δὲ K. τὸν τοῦ Α. υ. ἐ. Vat. ⁴⁷ εὐνοῦχον ποιῆσαι Leo. — ὃ καὶ π. βουλευθεὶς Leo,
 καὶ βουληθ. codex ex exemplar. in quo folium transpositum erat, descriptus, nam p. 879,14 καὶ Κωνστ.
 post εὐνοῦχίσαι legitur καὶ ὁ π. β. ed. ⁴⁸ ὡπ. post. ἀσθ. Sym. ὑποβαλλόντ. cod. ὑποβάλλοντα ed. ὑπο-
 βαλόντων Leo. — νηπί. — ἄσθενούντι cod. νηπίου — ἄσθενούντος ed. ⁴⁹ ἄ. ἐφ. Vat.—ἐ. ἡμ. μ'. Sym. I
 omi. Vat. ⁵⁰ ξ. καὶ αὐτὸν ἐκάλουν οἱ περὶ ταῦτα δεῖνοι, οἱ αἱμάτων χύσιν προσημαίνεν ἐν τῇ π. γενέσθαι
 ἔφασαν Vat. ⁵¹ σημαίνειν Sym. ⁵² Οὕτως οὐν Ἀλέξανδρος πλ. ἑαυτὸν καὶ γ. ἐκδεδικώς ἐπέστη ὑπ'
 αὐτῶν ὡ; ἐν τῷ ἱππικῷ σύαγρον; χαλκοῦς ἐστηκώς αὐτοῦ εἰη στοιχείον. Λέοντι γὰρ τῷ αὐτοῦ, φασίν,
 ἀδελφῷ ἀντιμάχεται χοῖρ. Vat. ⁵³ ὁ Ἀλέξανδρος; Sym. I. — ἐκδούς τοῦ σ. τῷ στοιχείῳ καθὼς αὐτῷ
 καίνοι ἐδίδαξαν Sym. ⁵⁴ πεποιήκασιν αὐτοῦ σ. ed. ⁵⁵ τὸ ἐν τῷ ἱππικῷ Leo, τοῦ ἐν τῷ ἰ. τὴν ζωὴν αὐτοῦ
 προσανακείσθαι ἔφασαν τὸν χοιρώδη βίον ἐκείνου καὶ ἀνόητον Sym. ⁵⁶ ὑπεμφ. Leo, Sym. Vat. — Ἰ.
 πεισθεὶς αἰδοῖον καὶ ὁ. τῷ χ. περιέθετο Sym. ⁵⁷ προσανανεώσας (sic) Vat. — λειπομένου Vat. — τῇ
 τοιαύτῃ οὐν πλ. Vat. ⁵⁸ αὐτοῦ Leo, τούτων Sym. ⁵⁹ ὢν Leo. — ποιήσας — ἱππικὸν ex homoioteleuto
 omi. Sym. — ἰ. πεποίηκε καὶ τοὺς ἱεροὺς τῶν ἐ. πέπλους καὶ τοῦ, λαμπτήρας ἀναλαθὼν τὸ ἰ. κατεκόσμησε
 τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις ὁ δειλαίος παρασχών· διὸ καὶ παρὰ Θεοῦ τὴν τ. ἀγῆρέθῳ ὡς τάχιστα Vat.
⁶⁰ πολυκανδήλ. cod. πολυκανδήλιος? ⁶¹ τῷ ζῴοις Sym. — φωταψίαν γὰρ ed. φωταυγίαν Sym. —
 ἐποίη. cod. — Ὅθεν καὶ ἀπ' ἄ. ἡ Χριστοῦ χ. Sym. ⁶² Τοῦ μέντοι Ἰ. ἐκ Sym. — ἡ. τῶν Ἀγ. Vat.
⁶³ ὡπ. π. αὐτὸν Ἀ. Sym. ἀπ. ἀπ. π. ἄ. Vat. ⁶⁴ μ. Παλατίου ἢ ἐπώνυμον K. Vat.—Καλυπᾶ Leo, Καλυπ.
 cod. Καλυπτᾶ ed. — ἐπειπ. ed. διαπειλήσασμεν αὐτὸν ὡς ἐ. φανέντα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς βασιλείας τοῦ
 Vat. ⁶⁵ αὐτοῦ ἐπὶ ed. ⁶⁶ Ὁ δὲ ἐπὶ μ. ε' π. ἐτ. δεῖνός ὑπὸ τῆς θ. κατεργασθεὶς Vat. — περιορισάμενος
 Sym. π. ὢν ἐπὶ μ. ε' om. Sym. ⁶⁷ Δηλοῖ Σ. ὁ ἄ. Sym. 3. Ὁ δὲ ἄ. Βουλγαρίας Σ. πείσθαι πρὸς Ἀλέ-
 ξάνδρον ἔξαπ. Vat. — Βουλγάρ. cod. Βουλγαρίας; ed. Leo. ⁶⁸ τῷ S. m. ⁶⁹ περὶ τῆ; ἐ. Vat. περὶ εἰρήνης

citiam et honorem, exhibiturum, ut antea Leoni, A promittens. Alexander autem, imprudentia et stultitia obcaecatus, legatos inhonoratos dimisit, minas in Simeonem jactans. Dissoluta jam tunc pace, Simeon adversus Christianos arma movere parabat.

Alexander autem bene pastus, et vino temulentus, sub caniculæ ardore pila lusurus processit, gladioque divinitus immissio, vulneratus rediit, sanguinem multum e naribus et pudendis effundens, et post dies duos mortuus est, Nicolao patriarcha, et Stephano magistro, et Joanne Elada, et Joanne rectore, et Euthymio, et Basilitze, et Gabrielopulo procuratoribus institutis, Constantino consobrino suo Leonis filio, relinquens imperium. Alexander ille cum patre Basilio eodem sepulcro repositus est.

IX. Regnum Constantini, Leonis filii.

Constantinus, patre Leone mortuo adhuc puer, (septimum enim tantum ætatis annum agebat sub patris tutela imperator relictus est. Habuit etiam imperii procuratores, et sub eorum cura, matre pariter illis adjuncta imperavit annos septem, una vero cum Romano, socero suo, cui subjectus fuit, annos alios viginti sex : solus imperium rexit annos quindecim : adeo ut imperii ejus tempus omne annis quinquaginta quinque concludatur. Palatii itaque potestatem adeptus Nicolaus patriarcha, quatenus et ipse procurator simul cum magistro Stephano et Elada Joanne etiam magistro, rebus communibus providebat, curamque gerebat quotidianorum regni negotiorum.

Cum igitur sic se haberent imperii res, Constantino scholarum duci a quibusdam urbis proceribus ejus amicis suggeritur, eum ceu virum fortem et prudentem, quique posset rempublicam administrare, ut seipsam promoveret, nulloque labore capessendum imperium aggredere. Ille igitur, utpote qui prius illud in votorum somniis ha-

A φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι καθὼς περ ⁶⁶ ἐπὶ τοῦ Λέοντος. Ὅ δὲ, ἀνοίᾳ καὶ ἀφροσύνῃ κρατυνηθεὶς, ⁶⁷ τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς τὸν Σομεῶν καταπλήξας. ⁶⁸ Αὐθείσης οὖν ἑκτοστῆς εἰρήνης, Συμεῶν παρεσκευάζετο κινήσῃ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὄπλα.

(7) ⁶⁹ Ἀλέξανδρος δὲ, ⁷⁰ ἀριστήσας καὶ οἰκωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασι, ⁷¹ κατῆλθε σφαιρίσαι καὶ ῥομφαίᾳ θεηλάτῳ πληγείσ ⁷² (ἀνελθὼν ⁷³), αἵματος ⁷⁴ πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν αἰδοίων ⁷⁵ ἐκπερομένον, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησε ⁷⁶ καταλιπὼν ἐπιτρόπους ⁷⁷ Νικόλαον πατριάρχην ⁷⁸, Στέφανον μάγιστρον, καὶ ⁷⁹ Ἰωάννην ⁸⁰ τὸν Ἐλαδῆν, καὶ Ἰωάννην ῥαίκτηρα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ ⁸¹ (τὸν) Βασιλίτζην, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, ἑάσας τὴν ⁸² βασιλείαν ⁸³ Κωνσταντίνῳ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, υἱῷ Λέοντος τοῦ βασιλέως. ⁸⁴ Ἀπέθαντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις ⁸⁵ μετὰ ⁸⁶ Βασιλείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

799 θ'. ⁸⁷ Βασιλεῖα Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος.

⁸⁸ Κωνσταντίνος ⁸⁹ δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος τελευτήσαντος, παῖς ἐτι τυγχάνων — ἔδδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος — ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ ⁹⁰ θεοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλείπετο ὑπὸ ἐπιτρόποις ⁹¹ τελῶν · ἐβασίλευσεν οὖν ἐπὶ ⁹² τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων καὶ σὺν τῇ μητρὶ ^{93,94} ἔτη ζ', ἅμα ⁹⁵ δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὧν ἕτερα ἔτη κς', μονοκράτωρ ⁹⁶ δὲ ἔτη ιε', ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτη νε'. ⁹⁷ Λαθόμεναι οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἅτε καὶ αὐτὸς ⁹⁸ ἐπίτροπος ὧν σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ καὶ ⁹⁹ τῷ Ἐλαδᾷ Ἰωάννῃ καὶ ¹⁰⁰ αὐτῷ μαγίστρῳ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτε καὶ τὴν φροντίδα ¹⁰¹ εἶχε τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσημέραι.

(2) ¹⁰² Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὐσης, ἐηλοῦται Κωνσταντίνῳ ¹⁰³ τῷ Δουκί, δομestικῶν ὑπάρχοντι τῶν σχολῶν, παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν ὡς ἀνδρείον καὶ νουεχῆ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν ¹⁰⁴ διακυβερεῖν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατῆς ¹⁰⁵ γενέσθαι ἀπονητὶ ¹⁰⁶. Ὅ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὀνειρο-

Variae lectiones et notæ.

Sym. Leo. — τοῦ — εἰρήνης; ex homoioteleuto omittit Leo, μ. τῷ Ἀ. καὶ τοῦ φ. Sym. μ. ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο Vat. ⁶⁶ καθάπερ καὶ ἐπὶ Ἀ. τοῦ β. Sym. ὡς περ δὴ καὶ ἐπὶ τοῦ β. Ἀ. Vat. ⁶⁷ κρατυνηθεὶς; Vat. ed. συγκρατούμενος Sym. — ἀ. τ. π. Sym. — ἐξ. ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Σ. καὶ καταπλήττειν τοῦτον οἰόμενος. Τῆς οὖν ἑ. διαλ. ὁ κ. χρ. κ. Σ. ἐβουλεύετο Vat. = Coni. ⁶⁸ καταπλήξων. Διὸ καὶ κ. χ. ὁ Σ. κινεῖται; Sym. ⁶⁹ Ἀλ. ἀρ. ἐν Sym. 4. ⁷⁰ ὁ βασιλεὺς Leo. — καὶ οἶν. κ. σφ. Sym. — οἰκωθεὶς — καὶ om. ed. ex homoioteleuto Vat. ⁷¹ κ. τῇ τῆς σφαιρίδος χρῆσασθαι παιδιᾷ, β. δέτ. Vat. ⁷² καὶ Leo. ⁷³ ἀν. om. Sym. ⁷⁴ αὐτοῦ Vat. ⁷⁵ καὶ αἰδ. αὐτῷ φερ. Sym. καὶ ἀ. καταφ. Vat. ⁷⁶ μηνὶ Ἰουνίῳ ζ'. ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ Ἰνδικτιῶνος; α' Vat. ⁷⁷ κ. ἐπιτρόπ. cod. κ. ἐπιτρόπον Leo, κατ. Sym. ἐπιτρόπους κ. Vat. ⁷⁸ καὶ Leo, Vat. ⁷⁹ Ἰω. Ἐ. ed. ⁸⁰ μάγιστρον Leo, Vat. ῥαίκτηρα τὸν Ἐλλαδᾷ ἐπιτρόπους Sym. omittis cæteris. ⁸¹ καὶ B. Vat. ⁸² τὴν δὲ β. K. τῷ υἱῷ Ἀ. — τὴν β. K. τῷ υἱῷ Ἀ. παραδούς ἐν ἔτει (numerus decies) Vat. ⁸³ τελευτήσας δὲ τίθεται μ. B. τοῦ π. ἀ. Sym. Ἀπέθιτο δὲ Ἀλέξανδρος; Leo. ⁸⁴ τῶν βασιλέων Leo, Vat. ⁸⁵ μ. τοῦ ed. Leo, Vat. — π. ἀ. B. Vat. π. ἀ. Leo. ⁸⁶ Περὶ Κωνσταντίνου βασιλέως υἱοῦ Λέοντος Pat. 4706, Κωνσταντίνος υἱὸς Λέοντος ὁ Πορφυρογέννητος; Vat. ⁸⁷ 913. ⁸⁸ Κόσμου ἔτος ζση', τῆς θείας σκρῶσεως θη', Ῥωμαίων βασιλεὺς Κ. ὁ Πορφ. ἔτη μη', Leo. — Ἀ. Leo, Vat. τ. γὰρ τοῦ π. ἀ. Ἀ. ἐπταετῆς ὧν Sym. ⁸⁹ τοῦ om. Vat. Leo. ⁹⁰ ἐπιτροπ. cod. ἐπιτρόποις; Leo, Vat. καταλιμπάνεται ὑπὸ Ἀ. θ. ἀ. ὁ. ἐπιτρόπους τ. Sym. ⁹¹ ὑπὸ Vat. — αὐτῶν Sym. — ἐπ. σὺν ed. Sym. ^{92,93} ἕτερα cod. ed. ⁹⁴ καὶ ἅμα Ῥ. Sym. — ὧν ἐν ὕπ. Vat. ⁹⁵ μονοκράτορι δὲ Sym. — π. τὸν Sym. — τοῖς μαγίστροις Sym. ⁹⁶ ἔπ. καὶ ἀ. ed. ⁹⁷ καὶ Ἰω. τῷ Ἐλλ. Sym. ⁹⁸ μ. καὶ ἀ. Vat. ⁹⁹ πᾶσαν Sym. ¹⁰⁰ Τὰ περὶ Κωνσταντίνου Δουκὸς καὶ τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ Vat. ¹⁰¹ K. Δ. Sym. 2. — τυγχόντι Sym., τυγχάνοντι Sym. Vat. ¹⁰² Ἐκκλησίαν Leo, scil. ecclesiasticus vel monachus! ¹⁰³ ἐγκρατῆ ed. ¹⁰⁴ ὡς δὲ τινὲς φασί, καὶ Νικητῆ;

πολῶν **800** καὶ τοῦ στέφους ἰαεὶ ἐπιέμενος, ὡς εἶχε τάχους, τὴν βασιλεύουσαν κατέλαθε ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐγκρίτοις ἱκανοῖς οὔσι, καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβουστιαρίου Μιχαήλ, οὔσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγοῦ, ἀϋπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νικήτας δὲ ἀσηκρήτης ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγονώς, τὴν Κωνσταντίνου ἀφίξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ⁹ μοναχῷ τῷ Ἑλαδικῷ κατεμήνυσε, καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο, (197^b) καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὐπω¹⁰ τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' εἰς σκοτίας οὔσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄπλων τὴν τοῦ Ἱπποδρόμου¹¹ πύλιν καταλαμβάνουσι, Κωνσταντίνον εὐφημοῦντες ὡς βασιλέα· ἐνθα δὲ ὁ τοῦτο Ἱπποκόμης¹² λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τοῦ Ἱπποδρόμου πυλῶν ἀνῆρέθη.

(3) Μὴ δεχθεὶς οὖν¹³ ὁ Κωνσταντίνος (ἀλλὰ ἀποσοθηθεὶς¹⁴ ὡπερ¹⁵ ὑπό τινος ἐκθαχεύμενος δαίμονος) καὶ¹⁶ ἐφροσθηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν¹⁷ τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ ὑπεχώρησε στυγνός τε καὶ κατηφής, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ Ἱπποκόμου κρίνας¹⁸ σφαγῆν. Ἐκείθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς (αὐτῆς¹⁹) Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς μέχρι τῶν ἐξκουσίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἑλαδᾶς ἐκλογὴν τῶν²⁰ (τε) τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, **801** μεθ' ὄπλων τοῦτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ δουκὸς· ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς (καὶ²¹ πολέμου συστάτος), πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν²² μερῶν (ἔργον ἐκεῖ μαχαίρας γενόμενοι καὶ) τοσοῦτον²³ ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι (ποταμηδὸν²⁴ καταρρέοντι)· ἀνῆρέθη δὲ καὶ Γρηγοῦς (ὁ)²⁵ υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ Μιχαήλ²⁶ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ²⁷ ὁ Κουρτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων.

(4) Ταῦτα ὁ δοῦξ Κωνσταντίνος μαθὼν, ταραχῆς²⁸ ὄτι πλείστης γενομένης, τὸν Ἱππον ἐξήλαυεν· ὁ δὲ, ταῖς ἐκείσε ὑπεστρωμέναις ἐνολισθῆσας²⁹ πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν· ἐπεὶ δὲ τις³⁰ αὐτὸν κατὰ γῆς ἐβρίμμενον³¹ κατέλαθε—οἱ³² γὰρ ἄλλοι διεσχεδασθσαν ἅπαντες—ξίφει τὴν τοῦτο ἀπέτεμε κεφαλὴν³³.

A buerat, et coronarum libidine semper aestuabat, quanta potuit velocitate, in reginam urbem una cum selectis copiis et ad quodvis audendum idoneis profectus est; noctuque per portulam protuvestiarii Michaelis urbis arcis vicini ingressus, in domo Gregoræ socieri insomnis una cum sociis mansit. Nicetas autem a secretis, qui postea fuit protonotarius, Constantini adventum Constantino Eladico patricio significavit, amboque pariter ipsa nocte ad ducem Constantinum accedunt: habitoque consilio nondum illucescente die, sed profundis adhuc tenebris, cum lampadibus magnaque populi et armorum multitudinis Circi portam, Constantinum imperatorem acclamantes, occupant. Ibi primum ab illis qui Circi tenebant penetralia, ejus equis lanceæ ictu peremptus est.

Illus igitur non admissus, ad portam Chalces nomine appulit, et per ferream portam ejusdem Chalces ingressus ad excubitorum usque locum penetravit. Ex adverso magister Jeannes Eladas, confœderatorum et remigum delectu habito, armis instructos contra ducem misit. Illis itaque ad Chalcem appellentibus, inito certamine, multi ex utraque parte gladiis confossi ceciderunt, imo ad eum numerum, ut fluente sanguine locus fluminis in morem stagnaret. Corruit ibidem Gregoras ducis filius, et Michael ejus consobrinus, et Cortices ille ex Armenia oriundus.

His cognitis, tumultu plurimo per civitatem excitato, Constantinus equum calcari vehementius impulit: qui super lapideis tabulatis infra stratis lapsus equitem in terram dejecit, sociis omnibus hinc inde fuga palantibus et dissipatis. Eum in terram projectum solumque derelictum cum quidam conspexisset, ejus caput gladio amputavit.

Variæ lectiones et notæ.

πατριάρχης ἠγνοηκώς ὡς κατ' ἐπιτροπὴν Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐγκεχειριστο τὰ τῆς ἐξουσίας, ἐπιστολὴν Ἀρταδάσῳ ἐχειρίσας ᾧ τὸ ἱερατεῖον ἐνεῖργητο, ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν τοῦ δουκὸς Κωνσταντίνου παρακελευόμενος εἰσεληλυθῆναι τῇ βασιλίδι ὡς τῆς βασιλείας ἐπιλάβηται. Ὅς διὰ τὴν τοῦ γράμματος διαπόρθμευσιν τῆς περιωνύμου Σοφίας πρώτος τῶν ἱερωμένων κεκλήρωτο. Οὗτος γεννήτωρ Ἀνδρέου τοῦ ἐν χρόνοις τοῖς καθ' ἡμᾶς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην εἰς ἄκρον ἐλάσαντος ἠπερ Ἀπελλῆς καὶ Ἀγάθαρχος, Ἡρακλειδῆς τε καὶ Φίλοινος οἱ Βυζάντιοι καθεστήκει Vat. = Conti. 2. — αὐτῆς ἐπιέμενος Leo. ἰ τοὺς στεφάνους Leo. — τάχος Leo, Vat. — καταλαβὼν Leo — ἅμα τῶν ἐγκρίτων τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος καταλαμβάνων τὴν β. ἱκανῶν ὄντων Sym. — τῶν στρ. om. ed. ἰ καὶ ed. Sym. Vat. — δοῦκα ed. Leo. ἰ καὶ ἅμα πρωτ., οὐπω Sym. ἰ Ἱπποδρόμου Leo. — καταλαβόντες εὐφήμουν β. ἐν τῷ ἱππικῷ ἔσωθεν Sym. ἰ οὖν ed. οὖν ἐκείσε ὁ K. Leo, Sym. Vat. — ἀλλὰ — τινος om. Vat. ἰ ὡπερ ἐκ Leo, ὡ. ἐκθαχευθεὶς ὑπὸ τ. δ. Sym. ἰ μή ed. Leo, Sym. Vat. ἰ λ. ἐν τῆς Vat. — Ἱπποδρόμῳ Leo. ἰ τὴν τοῦ ἰ. κρ. Leo, Sym. — Ἐ. ἦκε μ. γ. Sym. ἰ αὐτῆς om. Vat. — μ. τῶν σκοουαρίων Sym. ἰ τῶν τῆς Sym. — καὶ τῶν ἄλλων ποιούμενος Sym. ἰ καὶ π. σ. om. Sym. ἰ τῶν μ. ἐπ. Sym. — ἐ. ἐ. μ. γ. καὶ om. ed. et Sym. ἐκείσε Leo, Vat. ἰ τοσοῦτοι Leo, Sym. — ὡς Sym. — ἐλλ. Vat. ἰ π. x. om. Sym. ἰ δ om. Vat. ἰ ὁ Leo. ἰ καὶ K. ed. Vat. καὶ ὁ Κορτίκης Leo. ἰ νολισθῆσας Vat. ἰ καὶ τις Sym. ἰ καὶ μεμονωμένον Vat. ἰ οἱ — ἅπαντες post κατέβαλε propter homoioteleuton Leo, om. Sym. ἰ ἦτις τῷ βασιλεὶ προσενηνεκτο καταφανῆς ἅπασιν τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτροπὴν Sym. Vat. Τὸ δὲ τοιοῦτον ἐπιχείρημα κατὰ τινα καὶ ἄλλον τρόπον ἐδεδήλωτο. Νικόλαος γὰρ τις τάς ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπράξεις ἐμπειπιστευμένους εἰς Συρίαν ἀφίκετο τῆς καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας ἔξαρτος γεγονώς, ὃς ἐκείσε διατρίδων ἀστρολογίας ἢ ἀστρονομίας τινας· μάλλον

His ita peractis, Gregoras magister, ejus socer, D una cum Leone cognomento Chærosphacte ad Magnam ecclesiam profugit, quos vi inde extractos cæsarie multarunt in Studii monasterio; Constantinum autem Hælladicum taureis cæsum vilibusque vestibus indutum et asino impositum per mediam urbem in triumphum egerunt et ad Dalmatæ monasterium abductum supplicii ac condemnationis nomine loco celebri fecerunt inclusum: Leonem vero Catacalitæm et Abessalom Arotæ filium excæcatos in exsilium miserunt. Constantinum autem Eulampii filium et ejus comites Theophilus præfectus ad Ciriæ metam gladio obruncavit. Non modica vero de Niceta a secretis et Constantino Libe perquisitione facta, ipsi, ceu fuga usi, nullatenus reperti sunt. Ipsum autem Ægidem dico multosque, qui cum ipso erant, fortes viros a Damali, quæ est Chrysopoleos locus, ad Lacatem usque geminis lignis sive furcis cunctos suspenderunt: plurimosque crudeliter et sine causa isti procuratores appellati neci tradidissent, nisi judicum quidam iniquum eorum impetum cohibuissent, dicentes illis: « Cum adhuc imperator inter pueros agat, quomodo sine ejus jussu talia patrare aggredimini? »

σαν, εἰπόντες ⁴⁰ αὐτοῖς ὡς « Πατὴρ δυνος τοῦ βασιλείως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ καλεῦσεως τοιαῦτα τέμματα διαπράττεσθαι; »

Deinde ducis uxorem, cæsarie deposita, in ejus domum, quam in Paphlagonia possidebat, filio ejus Stephano virilibus prius exsecto, miserunt.

Mense porro Augusto, Simeon Bulgariae princeps adversus Romanos, profectus, cum multitudine gravi Constantinopolim appulit, et vallo a Blachernis ad portam Chrysen vocatam circumducto, urbem obsedit: alisque spei in sublime elatus subacturum nullo omnino labore promittebat. Probatissimum autem in adversum moenium munimentis, urbisque ex populi copia et machinis securitate ac præsidio conspecto, spe deceptus, in locum Hebdomum dictum pacis oblaturus fœdera, reversus est. Procuratoribus pacem oblatam libenter

(5) Τούτων οὕτω τελεσθέντων, Γρηγορά; (μάγιστρος ³⁹ ὁ) τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος ⁴⁰ ἐν Χοιροσφάκτῃ ὠνόμαζον, τῇ ἀγίᾳ τοῦ Θεοῦ ⁴¹ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν, οὗς καὶ βίβη ἐκείθεν ἀποσπᾶσαντες ἀπέκειραν (μοναχοὺς ⁴²) ἐν τῇ ⁴³ τῶν Στουδίων (μονῇ) · Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἑλαδικὸν βουνεύροι; τύψαντες, ⁴⁴ ῥάκη τε περιβαλόντες καὶ ὄνη ἐπικαθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθροιάμθυσαν, καὶ ἐν **802** τοῦ Δαλμάτου ⁴⁵ (ἀπαγαγόντες) μονῇ ἐγκατάκλειστον (τῇ λεγομένῃ) καταδίκη παποιήκασιν ⁴⁶ · (Λέοντα δὲ τῶν Κατακαλιτζῆν καὶ Ἀβεσσαλώμ ⁴⁷ τὸν τοῦ Ἀρωτρᾶ ἐκτυφλώσαντες ⁴⁸ ἐξορία παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Ἐδλαμπίου υἱὸν καὶ ἐτέρους σὺν αὐτῷ Θεόφιλος ⁴⁹ ἐὺπαρχος ὁ τοῦ Λαμπώδου ἐν τῇ τοῦ Ἱππικίου σπενδόνῃ ξίφει ἀπέτεμεν. Οὗ ⁵⁰ μικρῶς δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα ἀσηκρήτι; καὶ Κωνσταντῖνου τοῦ Λιθός, οὐχ εὖρον αὐτοὺς ὡς χρησαμένους φυγῇ) Τὸν δὲ [Ἀλιθὸν ἐκεῖνον] ⁵¹ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνδρείους ὄντας καὶ πολλοὺς ἀπὸ ⁵² τῆς ἐν Χρυσόπολει δαμάλεως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου ⁵³ (διδύμοι; ξύλοι;) πάντας ἀνεσκόλοπισαν ⁵⁴ · καὶ πολλοὺς ἂν τῶν ἐν τέλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναίτιως οἱ λεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπίκτειναν, εἰ μὴ τινα, τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδικίης ὀρμηῆς ἀνεχαίψαν.

(6) ⁵⁵ Τὴν τοῦ δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείρουντες εἰς τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἶκον ἐαυτῆς ⁵⁶ ἐξαιπίστευαν, εὐνουχίζαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς ⁵⁷ Ἐτέφανον.

(7) ⁵⁸ Ἀυγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας (ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων) σὺν δχιῶν (πολλῶν ⁵⁹ καὶ) βάρει κατέλαθε τὴν Κωνσταντινούπολιν · ⁶⁰ καὶ (δὴ περικαθίσας αὐτὴν) χάρακα ⁶¹ περιέβαλεν ἀπὸ (τῆς) Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης **803** Χρυσῆς πόρτης ⁶², ἐλπῖσι μετέωρος (197⁶³) ὢν (ἀπονητὶ ταύτην πάντως ελεῖν). ⁶⁴ Ἐπεί δὲ τῆν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τῆν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ⁶⁵ πετροβόλων ⁶⁶ ἀσφάλαιαν, τῶν ἐλπιδῶν σφαλῆς ἐν τῷ (λεγομένῳ ⁶⁷) Ἐδδόμῳ ὀπίστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰ; αἰτησάμενος. Τῶν δὲ

Variæ lectiones et notæ.

μεταποιεῖτο. Οὗτος ἐν μελαμβαστῇ γράφας ὑφάσματι, ἀπεστάλη τοῦτο πρὸς λογοθέτην Θωμᾶν, οὗ δὲ θυφθέντος παρὰ Μανουὴλ τοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐρμηνέως ἐν ὕδατι, τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα οὕτω διαγορεύοντα: « Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τοῦ πυρρῶν πετεινοῦ τοῦ δουκὸς· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται » Vat. = Cont. 3. ³⁹ μ. ὁ om. Sym. Cont. ⁴⁰ Λέοντα Vat. Λέοντ. cod. — ὠνόμαζε P, ὀνομάζουσι Vat. ⁴¹ Θεοῦ Σοφίᾳ Leo, Σ. ἔ. Sym. — προσέφυγ. cod. προσέφυγε Sym. Cont. ⁴² μον. om. Sym. ⁴³ τοῦ Sym. — μονῇ om. Sym. — Ἑλλ. Leo, Sym. Vat. ⁴⁴ τ. μετὰ ῥάσου καὶ ὄνου ἐθ. Sym. ⁴⁵ τῶν Δαλμάτων Sym. om. ἀπ. μ. — ἐγκατάκλειστ. cod. ἐγκατακλειστους Leo. — τῇ λ. om. Sym. ⁴⁶ Καὶ ἄλλους μὲν τυφλώσαντες ἐξώρισαν καὶ ἐτέρους ἀπεκεφάλισαν Vat. Sym. om. Λέοντα — φυγῇ 3. ⁴⁷ τὸν om. ed. Ἀρωτρᾶ Cont. Leo. ⁴⁸ ἐν Leo, Vat. ⁴⁹ Φιλόθεος; Leo, Vat. Cont. — ὁ αὐτε ὕπ. om. Vat. Cont. — Λαμπώδου ed. Λαμπώδ. cod. Λαμπουδῆ Cont. ⁵⁰ μικρ. cod. μικρὸν Vat. Cont. ⁵¹ τοὺς δὲ τοῦ φροσάτου Sym. — π. καὶ ἄ. ὁ. Vat. Cont. π. καὶ ἄ. ὄντας Leo, ἄ. καὶ καλοὺς ὄντας καὶ π. Sym. ⁵² ἀπὸ τοῦ Δαμαλίου Sym. ⁵³ Λευκάτου Sym. — δ. ξ. om. Sym. ⁵⁴ ἐνεσκ. ed. ἀνεσκόλοπη cod. ἀνεσκόλοπισαν Vat. — π. δὲ κα: ἄ. of λ. ἐπ. ἀπ. ἂν Sym. ⁵⁵ πρὸς αὐτοὺς Leo, om. Sym. ⁵⁶ τὴν τοῦ Δ. οὖν γ. Vat. τὴν οὖν γ. τοῦ Δ. Sym. — ἀποκείρουντες; ed. ⁵⁷ αὐτοῖς ἐξ. Vat. ⁵⁸ αὐτοῦ Leo, Sym. (ἐν Π. αὐτοὺς εἰς τὸν ὁ. ἄ. ἀπέστειλαν). ⁵⁹ περὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεὼν Βουλγάρου καὶ Νικολάου πατριάρχου Vat. — Τῷ δὲ Ἀ. Sym. — Βουλγαρο; ed. Sym. Βουλγ. cod. — ἄ. ἔ. x. P. om. Sym. ⁶⁰ πολυ. cod. ⁶¹ π. καὶ om. Vat. Sym. ⁶² δὴ π. ἄ. om. Sym. ⁶³ π. χ. Vat. π. X. καὶ Leo. — ἀπ. τ. π. ἔ. om. Sym. ⁶⁴ Ἀπειρότητι δὲ τῇ ἐκ τοῦ πλήθους; καὶ τῶν ὀπλων καὶ τῶν περιθόλων ἀσφαλεῖα τῶν ἐ. ἀποσφαλῆς Sym. — τειχῶν ed. ⁶⁵ ὀπιτιῶν καὶ τῶν Vat. Cont. ⁶⁶ καὶ τοξοβόλων ὀργάνων Cont. ⁶⁷ λεγ. om. Sym.

ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, (ἀποστέλλει ⁸⁸ Συμεὼν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης· ἀναλαβόμενοι ⁸⁹ δὲ ὁ τε πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης ⁹⁰ οἱ μάγιστροι τὸν βασιλέα ἤλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσῆγαγον τοὺς δύο υἱοὺς· Συμεὼν, καὶ συνεσιτάθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἐξῆλθε ⁹¹ πρὸς Συμεὼν, φωνήσας τὴν κεφαλὴν ⁹² ὑπέκλινε Συμεὼν· εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στόματός, ὡς φασί, τὸ ἴδιον ἐπιβόητον τῆ αὐτοῦ ⁹³ ἐπέθηκε κεφαλῇ). Δύοις οὖν ἀμέτροις τε καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεὼν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν (⁹⁴ ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημένη εἰρήνῃ διαλυθέντες).

(8) ⁹⁵ Τοῦ βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου αἱτε παιδὸς ἔντος καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος — ἤδη γὰρ ταύτην ⁹⁶ κατήγαγε τοῦ παλατίου (ὡς ⁹⁷ εἴρηται, Ἄλεξάνδρος ὁ βασιλεὺς) — ἦν καὶ ἀνεβίβασε ⁹⁸ πάλιν. Αὐτὴ οὖν περικρατῆς γενομένη τῆς βασιλείας ἀναβιβάσει εἰς (τὸ ⁹⁹) παλάτιον Κωνσταντίνου ¹⁰⁰ παρακοιμώμενον ¹⁰¹ (194^b) καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἀναστάσιον (αὐταδέλφους ¹⁰²) τοὺς Γογγυλλοὺς λεγομένους· **804** καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου ¹⁰³ τοῦ Ἑλλάδα καταβιβάσσει τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου (τοῦ ¹⁰⁴) βασιλέως ¹⁰⁵, Ἰωάννην τὸν ραίκτωρα καὶ τὸν (λεγόμενον ¹⁰⁶) Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλιτζην καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ ¹⁰⁷ Αὐγούστα ¹⁰⁸ Θεοφύλακτον Δομηνικὸν ἑταιρειάρχην. Ἰωάννης δὲ μάγιστρος ὁ Ἑλλάδας, νόσῳ ¹⁰⁹ περιπεσὼν καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἱατρῶν (κατελθὼν ἐκ ¹¹⁰ τοῦ παλατίου) καὶ ἐν Βλαχερνῶν παραγενόμενος καὶ (ὑπὲρ) τῆς νόσου βαρθεὶς ¹¹¹, τελευτᾷ. Συμβουλή δὲ κόλαον πατριάρχην) ἅμα ¹¹² τοῖς· οὖν αὐτῷ μετ' (καὶ) φροντίζειν εἰπούσα.

(9) ¹¹³ Μετ' ¹¹⁴ οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντίνος παρακοιμώμενος διαβάλλει ¹¹⁵ τῇ Αὐγούστῃ Δομηνικὸν ἑταιρειάρχην ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν ¹¹⁶, καὶ τούτον ¹¹⁷ προφάσει πατρικίον ¹¹⁸ ποιήσαντες, κατελθόντο· ¹¹⁹ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἔθος ¹²⁰, εὐχὴν λαθεῖν, οἶκοι ¹²¹ μένειν παρεκελεύσαντο (195^a)· προεβάλλετο ¹²² δὲ Ζωὴ Ἰωάννην Γαριδᾶν ἑταιρειάρχην ¹²³ καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίγλης δρουγγάριον. Δομηνικός ¹²⁴ δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος.

exipientibus, Simeon Theodorum magistrum de illa tractaturum misit. Nicolaus autem patriarcha, Stephanus, et Joannes magister, imperatore secum ducto, Blachernas usque profecti, filios Simeonis geminos induxerunt in urbem, qui in palatiis una cum imperatore convivati sunt. Nicolao vero patriarchæ ad Simeonem accedenti, ipse Simeon caput inflexit. Patriarcha igitur super eum orationem fusurus, stemmatis vice, ut aiunt, proprium capitis tegumentum ejus imposuit capiti. Donis itaque immensis et quam maximis exceptis, Simeon et ejus filii in patriam reversi sunt, ad invicem discordes ob præfatæ pacis condiciones.

B Constantino igitur imperatore, cœu puero propriam matrem requirente (eam enim longe prius, ut fertur, Alexander imperator amoverat) rursus in palatium induxerunt. In hunc modum illa imperii compos, Constantinum accubitorem, et alium Constantinum, et Anastasium fratres cognomento Gongylios in palatium accersit, ejectis, Joannis Eladæ consilio, Alexandri imperatoris domesticis et familiaribus, Joanne rectore, et Gabrielopulo, et Basilitze, et cæteris. Zoe autem Augusta Theophylactum Dominicum hetæriarcham instituit. Joannes autem Eladas morbo correptus et a medicis desperatus palatioque digressus, cum ad Blachernas appulisset, morbo ingravescente moritur. Dominici porro hetæriarchæ consilio, Augusta Nicolaum patriarcham dejicit cum indignatione, dicens ut res Ecclesiæ suæ curaret.

δὲ Δομηνίκοι (ἑταιρειάρχου ¹²⁵ καταβιβάσει ¹²⁶ Νικόλαον, τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας (περιποιούμενον ¹²⁷

Haud ita multo post Constantinus accubitor Dominicum hetæriarcham apud Augustam defert ut de proprio fratre ad imperium evehendo cogitantem. Eo itaque in specie patricio creato, cum ecclesiam. ut mos est, ad preces audiendas adisset, domi remanere jussus est. Joannes vero Garida in hetæriarcham, et Damianus eunuchus in vigiliæ drungarium ab Augusta sunt assumpti; Dominicus in domum suam frustra ejulans abiit.

Varie lectiones et notæ.

⁸⁸ ἀπ.—κεφαλῇ om. Sym. ⁸⁹ ἀναλαβόμενος Leo. ⁹⁰ Ἰω. μάγιστρος Leo, Ἰω. μάγιστροι Vat. ⁹¹ ἤλθε Leo. ⁹² αὐτοῦ Leo. ⁹³ αὐτοῦ Leo.—ἐπέθηκε Vat. Cont.—Δ. οὖν ἄ. καὶ Leo, δ. τε ἄ. καὶ Sym. ⁹⁴ ἀσ. ἐπὶ τῇ ἔ. ἰ. δ. om. Sym. ⁹⁵ Τοῦ οὖν β. K. Sym. ὅ. ⁹⁶ αὐτὴν ed.—τοῦ π. κ. Leo. ⁹⁷ ὡς—βασ. om. Leo, Vat. nec est de hac re aliquid in Alexandri vita ὡς ἔ. et ὁ β. om. Sym. ⁹⁸ ἀναβιβάσσει π. αὐτὴν Leo, Sym. Vat.—καὶ π. Sym. ⁹⁹ τό om. Vat. ¹⁰⁰ τὸν ed. Sym. ¹⁰¹ Codex media in pagina ea continuat quæ inde a p. 796, § 2 regni Alexandri, (f. 196^b)—196^b transtulerat, duobus foliis ejus codicis e quo descriptus est transpositis. ¹⁰² αὐτ. om. Sym.—λ. Γ. Leo, Γ. Sym. ¹⁰³ Ἰω. Ἑ. καταβιβάσει Sym. ¹⁰⁴ τοῦ om. Vat. ¹⁰⁵ ἤγουν Sym. ¹⁰⁶ λεγ. om. Sym.—καὶ B. om. Sym. ¹⁰⁷ ἡ Sym. ¹⁰⁸ θ. τὸν Δομηνίκοι Sym. ¹⁰⁹ ἑταιρειάρχην cod. ¹¹⁰ νοσήσας Sym. ¹¹¹ κ. ἐκ τοῦ π. om. Vat.—π. ὑπὲρ Vat. ¹¹² βεβρυθησῆς Leo.—Σ. A. ed. ¹¹³ ἐτ.—πατρ. om. Leo. ¹¹⁴ Ζωὴ ed. Vat. ante κατ. Sym. ¹¹⁵ μετ' ὁ. ἀπὸ τοῦ παλατίου N. π. Sym.—τά om. Sym. ¹¹⁶ περιτριεῖσθαι P. Sym. π. καὶ om. Vat. ¹¹⁷ Οὐ ed. et cod. ¹¹⁸ Οὐ μ. κ. δὲ Vat. ¹¹⁹ πρὸς Ζωὴν τὸν Δ. Sym. ¹²⁰ ἀδ. ἄ. Sym.—τ. π. ed. προφαστικῶς οὖν Sym. ¹²¹ ἐν. ¹²² αὐτὸν Sym. ¹²³ ἐπὶ κατῆλθεν Sym. κατελθόντα Vat. ¹²⁴ ἐστὶ Sym. ¹²⁵ τούτον Sym. ¹²⁶ προβάλλετο Vat. ¹²⁷ ἐτ. Ἰω. τὸν Γ. Sym. Ἰω. τὸν ἐτ. Vat.—καὶ δ. τῆς β. A. ἰ. Sym. ¹²⁸ Δομ.—ὀλοφυρόμενος om. Sym.

ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπρά-
 ξασθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς
 στρατὸν πρὸς τὸ πολεμῆσαι⁸⁷ καὶ ἀφανίσαι τὸν
 Συμεῶν. Ἀπεστάλησαν⁸⁸ οὖν ἐν⁸⁹ Συρίᾳ ἐπὶ τὸ
 ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατρικίος ὁ Ῥαδινός⁹⁰
 καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαράς⁹¹· οὗ γεγονότος, τὴν συνθήκην
 τῆς βόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασιν,
 ταῦτά τε ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι,⁹² πρὸς τὰ
 Θρακῶνα μέρη διεπέρασαν,⁹³ Λέοντος μαγίστρου
 τοῦ Φωκᾶ δομestίκου⁹⁴ τυγχάνοντος⁹⁵. Ἐξαγαγόν-
 των δὲ⁹⁶ τὰ σεβάσματα ξύλα καὶ⁹⁷ ζωποικὰ Κων-
 σταντίνου⁹⁸ πρωτοπαπᾶ⁹⁹ τοῦ παλατίου¹⁰⁰, τοῦ
 Κεφαλαῖ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μαλελῆ
 ἐν τῇ Θράκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἐπομο-
 σάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατεῖ¹⁰¹
 κατὰ **807** Βουλγάρων) ἐξώρμησαν· ἤρχον δὲ τοῦ
 μὲν τάγματος τοῦ¹⁰² Ἐξκουθίτου Ἰωάννης ὁ Γρά-
 ψων, τοῦ δὲ Ἰκανάτου ὁ τοῦ Μαρούλλου¹⁰³ υἱός·
 Ῥωμανός δὲ ὁ Ἀργυρός ἐστρατήγει καὶ Λέων ὁ
 Ἰδελφός αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν¹⁰⁴ καὶ
 ὁ Μελλίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων (καὶ¹⁰⁵ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες στρατηγοὶ τῶν θεμάτων)· συνῆν¹⁰⁶ δὲ πρὸς τοὺς
 δομestίκω, σύμβουλος ὢν¹⁰⁷ αὐτῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν.

(16) Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ κ', Ἰνδικτιῶνος ε', ὁ πόλε-
 μος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῷ
 Ἀχελῷ¹⁰⁸ συγκεκρότητο ποταμῷ¹⁰⁹, καὶ οἶα τὰ τοῦ
 Θεοῦ κρίματα (ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα,
 τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι¹¹⁰ (195^b) πανστρατεῖ, καὶ
 γέγονε¹¹¹ φυγὴ παντελῆς καὶ φρικώδης ὀλοολυγῆ,
 τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατούμενων, τῶν δὲ ὑπὸ
 τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἱματός τε χύσις οἶα
 ἐξ αἰῶνος οὐκ ἐγένετο¹¹². Λέων¹¹³ ὁ δομestικός ἐν
 Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ πρὸς τοῖς
 ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντίν-
 ος ὁ Ἀΐψ καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων καὶ ἄλλοι τῶν
 ἐρχόντων Ἰκανοί.

(17) Ἀπεστάλη δὲ (τότε καὶ¹¹⁴) Ῥωμανός πατρ-
 κίος καὶ δρουγγάριος¹¹⁵ ὢν τῶν πλωίμων μετὰ παν-
 τὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθήσων
 Λέοντι τῷ Φωκᾶ, ἀλλὰ¹¹⁶ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογᾶς¹¹⁷
 καταγαγεῖν Πατζινάκους, ὡς προείρηται· κελου-
 σθέντος¹¹⁸ τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ διαπερᾶσαι
 (τούτους¹¹⁹ κατὰ Βουλγάρων ὥστε συμμαχῆσαι
 Λέοντι¹²⁰ Φωκᾶ. Ῥωμανοῦ δὲ καὶ **808** Ἰωάννου

A componendam statuit, totumque Orientis exerci-
 tum ad debellandum et delendum Simeonem tra-
 ducendum. Missi sunt autem in Syriam ad foedus
 ineundum Joannes patricius Radenus et Michael
 Toxaras, et inita cum Sarracenis pace, solitisque
 muneribus in milites erogatis, assumptis cohortibus,
 una cum illis in Thraciam trajecerunt, magistro
 Leone Phoca domestici munus obeunte. Eductis
 autem venerabilibus et vivificis lignis a Con-
 stantino palatii sacerdote primore, Cephalo dic-
 to, et a Constantino e Malelia Thracica cuncti
 in terram prostrati, data juramenti fide se pro
 invicem commorituros, cum universis copiis in
 Bulgaros irruerunt. Præerant autem Execubiti
 turmæ Joannes Grapson, Icanati, Marulis filius:
 Romanus autem Argyrus, et Leo ejus frater, et
 Bardas Phocas, quibus aderat Melias cum Armeniis,
 et aliorum thematum prefecti, totum exercitum
 ducebant. Una cum aliis Constantinus etiam patri-
 cius Libs Leoni domestico junctus erat, et datus
 negotiorum omnium consiliarius.

ἄλλοις καὶ Κωνσταντίνος (πατρικίος¹²¹) ὁ Ἀΐψ Λέοντι

Mensis itaque Augusti die vicesimo, indictione
 quinta, ad Acheloum fluvium Bulgaros inter et
 Romanos bellum commissum est, et ut se habent
 Dei judicia, quæ omnino inscrutabilia sunt et imper-
 vestigata, Romanorum copiarum omnes in fugam ver-
 tuntur: facta est, inquam, fuga et ulnatus horrore
 plenus, aliis alios conculcantibus, plurimis etiam
 ab hostibus interfectis, eaque strages hominum
 edita, qualis a sæculo nusquam audita est. Leo do-
 mesticus in Mesembriam fugiens salutem nactus
 est. Constantinus autem Libs, et Joannes Grapson,
 et procerum alii quamplurimi, interfecti sunt.

Eodem tempore Romanus patricius et navalis
 drungarius cum omni classe ad Danubium fluvium,
 Leoni Phocæ suppetias laturus, missus est; sed et
 Joannes quoque Bagas qui Patzinaces adduceret,
 jussu Romano drungario eos trajicere ut adversus
 Bulgaros eidem Leoni se adjungerent. Romano
 vero et Joanne Bardæ filio in contentiones et ver-
 borum pugnas lapsis, Patzinaces ab invicem di-

Variae lectiones et notæ.

⁸⁷ καταπολεμῆσαι Leo, Sym. ⁸⁸ Ἀπεστάλλ. cod. ἀπεστάλη ed. Leo, Sym. Vat. ⁸⁹ α' παπᾶ cod. πανστρατεῖ cod. ut mox paucis interjectis. ⁹⁰ τῆ Sym. — πρὸς ed. Sym. ⁹¹ Ῥαδινός Leo, Sym. Ῥαδινός Vat. — Ῥαδινός cod. et Leo. ⁹² Τὰ θέματα δὲ πάντα φιλοτιμησάμενη Sym. ⁹³ π. τὴν Θράκην διεπέρασαν Leo, Sym. π. τὴν Θρακῶνα γῆν διεπέρασαν Vat. ⁹⁴ μ. Α. Leo. ⁹⁵ τῶν σχολῶν Leo. ⁹⁶ ὃ ἀνδρία μᾶλλον ἢ ἐπιστατικῆ φρόνησις προσανέκειτο ed. Vat. Sym. ⁹⁷ δὴ Leo, οὖν ed. ⁹⁸ τὰ ζ. καὶ σ. ξ. Vat. τὰ σ. καὶ ζ. ξ. ed. Leo. ⁹⁹ τοῦ Leo. ¹⁰⁰ Μαλελίας Leo. — Οἱ οὖν στρατηγοὶ καὶ ἐρχόντες πάντες τὴν εἰς ἀλλήλους ὁμόνοιαν ἐπισφίγγοντες ἐν τοῖς τιμίσις ξύλοις ὤμοσαν καὶ τοῦ ἔρκου γενομένου Sym. ¹⁰¹ x. B. om. Sym. ¹⁰² τῶν Ἐξκουθίτων ed. Sym. ¹⁰³ Μαρούλλ. cod. Μαρούλη ed. Leo, Μαρούλλ. Vat. ¹⁰⁴ μέν Vat. ¹⁰⁵ καὶ — θεμάτων om. Sym. ¹⁰⁶ σ. καὶ π. τ. α. ὁ K. Vat. ¹⁰⁷ πατρ om. Sym. — Λέοντος Sym. — σ. αὐτοῦ Leo, Vat. σ. αὐτῷ Sym. ὢν post ἄν. ¹⁰⁸ ἐπινημῆσεως Sym. ¹⁰⁹ 10. Ἀγγιάλου vel Ἀγγιάλω? — Ἀχελῷω ed. Leo, Sym. Vat. Cont. — π. συγκεκρότηται Sym. — ὡς. ¹¹⁰ πανστρατεῖ καὶ om. Sym. ¹¹¹ P. oi Vat. ¹¹² γίνεται σφαγὴ οἶα Sym. ¹¹³ οὗ γέγονε Leo, Sym. Vat. ¹¹⁴ δὲ Leo, Sym. — ὁ δὲ δούξ Sym. ¹¹⁵ τ. καὶ om. Sym. — π. ἔρ. Vat. ¹¹⁶ δ. τοῦ πλωίμου Leo, δ. τῶν πλ. Sym. ¹¹⁷ 10. ¹¹⁸ ἀλλὰ — Φωκᾶ om. Leo, propter homoioteleuton. ¹¹⁹ Βογᾶς ed. bis Sym. et Vat. Bag. Leo. — Πατζινάκας cod. ed. Vat. — ὡς εἴρηται Sym. ¹²⁰ δὲ Vat. Cont. ¹²¹ τούτους — Βωγᾶ om. Sym. ¹²² τῷ Vat.

τὸς ¹⁴ προσφασίζετο ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ ¹⁵ ἀπο-
πλεῖν μὴ τοῦ στόλου (τὴν) νενομισμένην βόγαν λα-
θόντος ¹⁶. Ἐν τῇ ἐξαρτήσει δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ
καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξήλθε Κωνσταντῖνος
παρακοιμώμενος (ὡς ¹⁷) ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ
ἐκπλεῦσαι. Ὁ δὲ ¹⁸ δουλικῶ τῷ σχήματι προσυπὴν-
τησε ¹⁹ καὶ προθύμως ποιήσεν τὸ κελευόμενον ἐπηγ-
γέλλετο ὕποστρέφαι (196^a) δὲ βουλομένου τοῦ
παρακοιμώμενου, καὶ εἰ ἔχοι ἄνδρας εὐειδέεις καὶ
γενναίους ἢ τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν ἢ τριήρη εἰπόντος
πρὸς Ῥωμανὸν, οὗτος εὐθύς ἐνευσεν αὐτοῖς ἢ τῇ
χειρὶ ἐτοίμοις οὖσι πλησίον ἔλθειν. Οἱ δὲ τὰ τῆς
βουλῆς ἢ εἰδότες, **810** ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος
Ῥωμανοῦ γαγονότος ἢ, ἐπειδὴ οὗτος ὀπίσω τοῦ πα-
ρακοιμώμενου Κωνσταντῖνου περιπατῶν, ἢ Ἀναρ-
πάσατε αὐτὸν ἢ (ταῖς χερσὶ) καὶ ἄρατε αὐτὸν, ἢ ἐπε-
φώνησε, παραχρῆμα οὗτοι τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς
τὴν τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριήρη ἢ εἰσήγαγον
καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεῖχον ὁ οὐδεὶς ἢ οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν ἢ κατοικτεῖρων τὸν ἀνθρώπων ²⁰, πάντων
τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένον φυγῇ.

(22) Ταῦτα Ζωὴ Αὐγοῦστα μαθοῦσα προσκαλεῖται
τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστά-
νας ²¹, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμανὸν, τὸ γεγονός
βουλομένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὁ
λαβὸς ²² ἐξήλασαν ²³ βαλόντες ²⁴. Ἐωθεν οὖν ἐξελ-
θοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ ²⁵ Βουκολέοντος ἡλιακῶ ἐπε-
φώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι ἢ Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρ-
σία αὐτῆ; ἢ Ἐφῆσε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς
τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου Θεόδωρος, ὅτι ἢ Διὰ τὸ
ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ
Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα
γεγόνασι. ἢ

(23) Προσελάβετο δὲ ὁ βασιλεὺς Νικόλαον ²⁶
πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνείναι αὐτῷ
ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς
μητρὸς ²⁷ ἐπισπώμενος. Τῇ ²⁸ δὲ ἐπαύριον ἀπέ-
στείλει Ἰωάννην τὸν Τουδάκην, ²⁹ Ζωὴν Αὐγοῦσταν
τοῦ παλατίου καταδιδοῦσαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ
δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακείσα υἱῷ (πρὸς ³⁰)
συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἰκτον ἐκίνησε ³¹, ὡς τὸν
βασιλέα εἰπεῖν ἢ Ἐάσατε εἶναι μετ' ³² ἐμοῦ τὴν
μητέρα (μου). ἢ Οἱ δὲ ταύτην ἄμα ³³ τῷ λόγῳ
ἀφῆκαν.

(24) ³⁴ Προσελασάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ
πατριάρχης **811** Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν, προσ-
δάλοντο ³⁵ δομέστικον τῶν σχολῶν, διδιότες ³⁶ μὴ

A classis expeditionem, statuto militibus stipendio non-
dum exhibito, prætexuit : Romano vero expeditio-
nem instruite et classem præparante, processit
Constantinus accubitor, ut classem solveret, ani-
mum suggesturus. Ipse autem servili habitu occurrit,
et mandata promptius se exsecuturum pollicitus est.
Accubitore deinde regredi parato, et num vultu
speciosos animisque fortes viros haberet, qui regiam
triremem remis impellerent, Romanum interro-
gante : confestim ille annuit his qui essent manu
expediti ut ad se propius accederent. Illi rei ge-
rendæ conscii, cum jam Romanus celoci proximus
esset, isque pone Constantinum accubitorem am-
bularet : « Apprehendite et tollite eum, » vociferati
sunt. Derepente igitur sublato in drungarii
B Romani triremem imposuerunt, et tenuerunt sub
custodia, nullo comitum ejus propugnare vel defen-
dere auso, quinimo cunctis fuga turpiter lapsis.

Istis ad Zoem Augustam delatis, illa Nicolaum
patriarcham et optimates sibi bene affectos advocat,
et ad Romanum mittit de rerum omnium
gestarum ordine certior fieri sollicita. Illos vero
ad eam proficiscentes lapidibus missis populus
insectabatur. Postridie itaque egressa Zoe ad
solare Bucoleonis horologium, filio et universis in-
clamabat : « Quomodo rebellio hæc contigit? »
Ait ad illam Theodorus, Constantini imperatoris
pædagogus : « Quod Leo Phocas Romanos per-
diderit, et Constantinus accubitor subverterit
palatium, contigerunt hæc. »

Imperator autem revocatam a matre, et ad se
translatam imperii potestatem omnem declaravit,
et Nicolaum patriarcham Stephanumque magistrum
in palatio sibi adesse mandavit. Sequenti luce
Joannem Tubacem, qui Zoem Augustam e palatio
detruderet, misit. Illa cum ejulatu et lacrymis
filium complexa ad maternam compassionem et
dolorem movit, adeo ut Imperator diceret :
« Matrem meam mecum esse sinite. » Illi solo verbo
petitam dimiserunt.

Imperator autem et patriarcha Joannem Gari-
dam ad se vocatum scholarum domesticum esse
jusserunt, veriti ne Phocas Leo in rebellionem de-

Variæ lectiones et notæ.

¹⁴ αὐτῆς — ἀποπλεῖν om. Cont. ex homoioteleuto. — ἀδ. ἔχειν ed. Sym. 12, ὡς ἀδ. ἔχει Vat.
¹⁵ τῆς πόλεως ἀπ. Vat. — μετὰ τοῦ Vat. Cont. — τὴν om. Vat. ¹⁶ Ὁ. π. Κ. καταναγκάζων ἄ. ἐν
τῇ ἐξ ἔξεσι Sym. — ἐξαρτή cod. ἐξαρτῶσαι Cont. Vat. Sym. ed. ¹⁷ ὡς om. ed. ¹⁸ τοῦτω ed. τοῦτον
Sym. ¹⁹ προυπ. Vat. (Sym. omisiss seqq. usque ad καὶ πλησίον αὐτοῦ γενόμενος ἀνήρπασεν αὐτὸν) —
προθυμοποιήσεν Leo. ²⁰ ἔχει Leo, Vat. ²¹ ἐπιτηδεύς Leo, Vat. ²² αἰψα cod. ²³ τοῦτοις Leo, Vat.
²⁴ ἰδόντες Leo. ²⁵ γαγονότος Vat. Cont. — γεγ. ἤρπασεν Leo, ἀνήρπασεν Sym. Vat. Cont. ²⁶ τ. χ.
om. Sym. — ἀνεφ. Vat. Cont. ἐφώνησαν Leo, ἐφώνησε καὶ οἱ σύν αὐτῷ τ. Sym. ²⁷ τριήρην ed. —
εἶχον Sym. omisiss seqq. et c. 22. ²⁸ οὐδεὶς — παλατίῳ om. Sym. ²⁹ αὐτὸν sic Leo. ³⁰ μεγιστά-
νους Leo, Vat. Cont. ³¹ αὐτοῦς Leo, Cont. — 11. ἐξήλασε Leo, ἐξήλασ. cod. ³² αὐτοῦς Vat. — βάλ-
λοντες Vat. Cont. om. Leo. ³³ τοῦ Vat. ³⁴ τὸν Leo. ³⁵ ἐπισπώμενον Leo, Κωνσταντῖνος δὲ ὁ β.
τὴν ἐξ. ἀπὸ τῆς μ. εἰς ἔ. ἐπ. Sym. 12. ³⁶ τῇ ἐπ. Sym. — ἀπέστειλαν Vat. ³⁷ τὴν Ἀ. Ζ. ἀπὸ Sym.
³⁸ πρὸς om. Vat. ³⁹ ἄκ καὶ Ἐ. εἶπε Sym. ⁴⁰ μετ' ἔ. ἔ. Leo, — μου om. Sym. ⁴¹ ἄμα τῷ λ. τ.
Sym. ⁴² Προβάλλεται δὲ ὁ β. μετὰ τῆς συμβουλῆς τοῦ πατριάρχου Ἰω. τὸν Γ. Sym. ⁴³ προιδάλλοντο
cod. ⁴⁴ ἐδεῖται γὰρ Sym.

ficeret. Reuult ille manus subire, nisi Theodorum A
levirum Zuphinezoris filium et Simeonem ejus
filium hetæriarchas crearet. Juramentis igitur
certior factus, in domum suam profectus est. Illi
confestim consanguineos ejus e palatio deturbat,
quos ad se confluentes ut Caridas conspexit,
inuitato timore, mentisque stupore insolito cor-
reptus est. Confestim itaque Romanum adit, et
quæ passus fuerat, exponit. Inita mox cum eo
amicitia, et juramentis hinc inde datis et acceptis,
et ut mentem unam haberent ad invicem polliciti,
Romani propositum sequebatur, et consilium obi-
bat : et ut eum strictiori amoris nexu devinciret,
mutuo nuptiarum fœdere contracto, virum sibi
promeruit.

Mensis igitur Martii quarto supra vicesimum, B
Romanus Joannem presbyterum, domesticum suum
sibi fidissimum, et Theodorum cognomento Ma-
tzucem in palatium legatos mittit, qui pro defen-
sione loquerentur : « Non hæc rebellio, quod a me
gestum est, sed Phocæ molimina veritus, et ne
circa imperatorem aliquid innovetur timens, idcirco
palatium ingredi consillor, et custodiam imperatoris
gerere. » His Nicolao patriarcha non acquiescente a
Theodoro, pædagogo dicto, significatum est Ro-
mano, ut cum omni classe ad Bucoleontem appel-
leret, et ejus sociis ipse consilium haberet (in
magnam quippe animi anxietatem venerat). Annu-
tiationis sanctissimæ Deiparæ die, hebdomadis
porro quintus erat, Romanus una cum classe armis
instructus ad Bucoleontem appulit, et confestim
Stephanus magister e palatio egressus est. Nicetas
autem patricius Romani consocer in palatium pro-
fectus, Nicolaum patriarcham inde dejecit. Auli-
corum animis Romani jurejurando firmatis, et
veneranda cruce ad eum missa, ipse eam adorans,
et interposito sacramento, mentis propositum
obvelans, ipse cum eisdem paucisque suis impe-
ratori reverentiam exhibiturus in palatium con-
scendit, et cum eo templum quod in Pharo est,
ingressus, data et accepta securitatis fide, magister
et magnus hetæriarcha ab imperatore confestim
creatur.

εις άνταρσίαν χωρήση ό Φωκᾶς Λέων. Ό δὲ οὐ κατ-
ένευσε τούτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον γυναικί-
δελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν
αὐτοῦ προσβάλλοντο ²⁴ ἑταιρειάρχας. Ὅρκους (τὴν)
βεβαιωθείς ὑπ' αὐτῶν κατήλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου
καταβιβάζουσι. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγο-
νότων, ὡς ἐθεάσατο αὐτοὺς, τρόμος αὐτὸν ἔλαβε ²⁵
(καὶ φοβικῆ) καὶ φρενῶν ἑκστασις ²⁶· εὐθύς οὖν ἐξῆλθε
πρὸς Ῥωμανὸν (καὶ διηγήσατο αὐτῷ ὅσα πέπονθε·
συμφιλιωθεὶς οὖν αὐτῷ) καὶ ὄρκους δούς καὶ λαβὼν
(ὥστε ²⁷ μίαν ἔχειν ἀμφοτέρους ψυχὴν), σύμφων
αὐτοῦ καὶ σύμπνους ἐγένετο (ὥστε ²⁸ καὶ γαμικὴν
συνάλλαγμα ποιήσασθαι συνεφώνησαν, πλὴν ἐκ
τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες).

(25) ²⁹ Τῇ κδ' οὖν τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει
Ῥωμανὸς ³⁰ πρεσβύτερον ³¹, αὐτοῦ οἰκίον καὶ πι-
στότατον δοῦτα καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκη ³² λεγόμε-
νον εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογησαμένους ὡς ³³
« (Ὅκ άνταρσίμ γέγονε τὸ παρ' ἐμοὶ διαπραχθῆν,
ἀλλὰ) τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν ³⁴ ὑφορώμενος ³⁵ (197^β)
δεδιώξ ³⁶ μὴ τι νεωτερισθῆι ³⁷ (παρ' αὐτοῦ) εἰς
τὴν βασιλέα· τούτου ³⁸ ἔνεκεν ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλα-
τίῳ βεβούλευται καὶ τὴν φυλακὴν ποιῆσθαι τοῦ βα-
σιλέως ³⁹. » Μὴ συνευδοκοῦντος οὖν Νικολάου τοῦ
πατριάρχου (τούτοις ⁴⁰), ἐμνήθη **812** Ῥωμανῷ
παρὰ (τοῦ ⁴¹) ῥηθέντος Θεοδώρου παιδαγωγοῦ αὐτοῦ
ἐλθεῖν μετὰ τοῦ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέ-
όντος, (ὃς ⁴² μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος —
τὸ γὰρ ἄγον ἤγεν αὐτὸν) — τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελι-
σμοῦ τῆς ⁴³ ὑπεραγίου Θεοτόκου — ε' δὲ ἦν —
ἦλθεν ἐνοπλος ἄμα ⁴⁴ τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βου-
κολέοντι). Καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν ⁴⁵ μάγιστρος
ἐξῆλθε τοῦ παλατίου, Νικήτας ⁴⁶ δὲ πατρικίος, ὁ
συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ,
ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν ⁴⁷ Νικόλαον τὸν πατριάρχην ⁴⁸.
Ὅρκους οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ
Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν ⁴⁹ αὐτῷ τὸν τίμιον καὶ ζωο-
ποῖον σταυρὸν· καὶ προσκυνήσας (αὐτὸν ⁵⁰) καὶ
ὄρκους βεβαιώσας αὐτοὺς ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ
παλατίῳ ⁵¹ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσων ⁵² τὴν
βασιλέα· καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῶ τῷ ἐν
τῷ Φάρῳ ⁵³ καὶ πίστει αὐτῷ δούς παρευθὺ προχι-
D ρίζεται (παρ' αὐτοῦ ⁵⁴) μάγιστρος· καὶ μέγας ἑται-
ρειάρχης.

Variae lectiones et notæ.

²⁴ προσβάλλοντο Vat. προσβάλλοντο bis ed. Sym. προσβάλετο Leo, Cont. — ἑταιριάρχην Leo. — οὖν om. ed. ὄρκους. ²⁵ ἔλ. ἄ. ed. — καὶ φ. om. Cont. Vat. Leo. ²⁶ ἑκστασις om. Sym. — καὶ διηγ. αὐτῷ om. Sym. ²⁷ ὥστε — ψυχὴν om. Sym. ²⁸ ὥστε καὶ — ἐπισφ. om. Sym. ²⁹ Ὅπως δροῦγ- γάριος ὁ Ῥωμανὸς ἀνῆλθεν ἐν τῷ παλατίῳ· τῇ ἐκάδῃ σὺν τετάρτῃ Vat. — Τῇ οὖν κδ' Sym. 43. ³⁰ Ἰωάν- νην ed. Leo, Vat. Cont. ³¹ πρεσβ. — λεγόμενον om. Sym. — πρεσβύτην Leo, e compendio. — ἄ. αὐτῷ ed. Vat. Cont. ³² Μαστζούσιν ed. — ἀπολ. Sym. ³³ ὅτι Sym. — οὐκ — ἀλλὰ om. Sym. — ἐπ' άνταρσίαν Vat. — ἐμοῦ Leo, Vat. Cont. ³⁴ ἐπ. φοβούμενος· μῆτι Sym. ³⁵ καὶ ed. Leo, Vat. Cont. ³⁶ δε- διώσα cod. — παρ' ἄ. om. Sym. ³⁷ νεωτερισθ. cod. ³⁸ τούτο πεποίηκα πρὸς τὸ τὴν φ. π. τοῦ β. Sym. — βεβούλευμαι ed. Len, Cont. Vat. ³⁹ Μὴ σ. δ. N. Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ τούτῳ Leo, ἐν τούτῳ Vat. Cont. om. Sym. μνήσεται οὖν μ. τοῦ στ. π. ἔ. μ. τοῦ B. Sym. τούτ. cod. ⁴¹ τοῦ om. Vat. Cont. ed. — τοῦ β. π. τοῦ ἔ. ed. Θ. τοῦ β. π. ἔ. Leo, Vat. Cont. ⁴² ὃς — Βουκολέοντι om. Sym. — ἄγων cod. — εἶγεν Leo. ⁴³ τῆς ὑπεραμώμου Παρθένου καὶ ὁ. Θ. Vat. ⁴⁴ ἄμα τῷ στ. ἐν τῷ B. Καὶ Leo, ἐν. ἄ. τῷ στ. π. καὶ τῷ B. Καὶ Vat. ⁴⁵ μὲν Στ. Leo, Στ. μὲν πατρικίος Sym. ⁴⁶ N. δὲ ὁ σ. Sym. ⁴⁷ τὸν π. N. Leo, Sym. ⁴⁸ Καὶ ὄρκῳ β. Sym. ⁴⁹ ἀπ. πρὸς αὐτόν Sym. — τὸν τ. στ. ed. Leo, τὸν ζ. καὶ τ. τοῦ Κυ- ρίου στ. Vat. ⁵⁰ αὐτόν om. Sym. — ὄρκῳ Leo, Sym. ⁵¹ καὶ ὀλ. τ. ἐν τῷ π. Sym. ⁵² Προσκυνήσας οὖν τὸν β. Sym. προσκυνήσων οὖν τὸν β. Vat. ⁵³ φάρῳ ed. ⁵⁴ παρ' ἄ. om. Sym.

(26) ⁸¹ Αὐτίκα οὖν γέγονε θεία κέλευσις πρὸς Ἀλέοντα τὸν Φωκᾶν παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐνοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὄλιγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύεσθαι ⁸²· ὡσαύτως καὶ γράμματα ⁸³ ἐκελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακκοιμωμένῳ γράψαι τὰ ὅμοια αὐτῷ ⁸⁴ παραγγέλλοντα, τοῦ μηδὲν ἐναντίον βουλευσασθαι ⁸⁵, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος ⁸⁶ οὖν ταῦτα Ἀνδρέας, πριμικήριος τοῦ βασιλικῆς βεστιαρίου, ἀπεκρίμisen αὐτῷ ταῦτα **813** ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ ἀναδιεξάμενος ⁸⁷ ταῦτα (καὶ ἀναγνοῦς) ἀπελοῶν ⁸⁸ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἤσυχασεν ⁸⁹.

(27) ⁹⁰ Τῇ ε' ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν ⁹¹ διδοται ἀρραβῶν γαμικῶν ⁹² συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἐλένη τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ ⁹³· καὶ τῇ γ' (τοῦ Πάσχα τῇ λεγομένῃ) τῆς Γαλιλαίας (εὐλογεῖται καὶ) στεφανοῦται (ἄμα αὐτῇ) παρὰ ⁹⁴ Νικολάου πατριάρχου, Ῥωμανὸν βασιλοπάτορα προβαλλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ ⁹⁵ Χριστοφόρον ⁹⁶ υἱὸν αὐτοῦ ἑταιριάρχην κατέστησε.

⁹⁷ (28) Μετ' ⁹⁸ οὐ πολὺ δὲ Λέων (198^a) ὁ Φωκᾶς ⁹⁹, ἀπατηθεὶς παρὰ (τε) ¹⁰⁰ τινῶν ἀρχόντων (καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων), πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστελεσθεὶς ἀνελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμώμενον Κωνσταντίνον (καὶ ¹⁰¹ Κωνσταντίνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς ¹⁰² αὐταδέλφους) καὶ Κωνσταντίνον πρωτασηκρήτην ¹⁰³ τὸν Μαλελίαν, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιῆ ¹⁰⁴ συγκλήσιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλοπάτωρ χρυσοβούλλια ¹⁰⁵ ποιήσας ἐνυπόγραφα (ὡς) ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν ¹⁰⁶ περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἶσι, δοῦς ¹⁰⁷ Ἄννη (τινὶ ¹⁰⁸) γυναικὶ ἀναιδέϊ καὶ θρασεῖ ¹⁰⁹ καὶ **814** κληρικῷ τινι Μιχαῆλ, ἐν ¹¹⁰ τῷ (αὐτοῦ) στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα (ἀναλαβόμενοι ¹¹¹) διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ· καὶ ὁ μὲν Μιχαῆλ, φωραθεὶς ¹¹² παρὰ τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τὴν ¹¹³ τε ρίνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη, ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς, ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνὴ ¹¹⁴.

Eodemque momento sacrum mandatum ad Leonem Phocam missum, quo relicto seditionis commovendæ proposito, ad modicum tempus domi se contineret, injungebatur. Eum in sensum aliæ litteræ ad Constantinum accubitorem scribi jussæ sunt, rem eandem, et ne quid in adversum molliatur, sed imperatori Constantino obsequens perseveret, commendantes. Sacras acceptas Andreas, imperatoris vestiarii primicerius, ad eum in Capadocia tunc forte degentem, detulit; quibus lectis, domum propriam se recipiens, quiete egit.

Sacrorum autem jejuniarum quinta hebdomade, mense Aprili, Helenæ Romani filix contractus nuptialis arrha a Constantino imperatore traditur, et tertia Paschatis feria, Galilææ dicta, benedicitur: et cum ea nuptialibus corollis redimitur a Nicolao patriarcha, tuncque Romanus imperatoris Pater declaratur: et Romani vice Christophorus ejus filius heteriarches instituitur.

Haud multo post, Leo Phocas, a nonnullis procerum et legionum ei commendatarum militibus seductus, tumultum excitavit, missoque nuntio Constantinum accubitorem, Constantinumque alterum et Anastasium fratres germanos, et Constantinum protasecretis, Maleliæ filium, sibi ascivit, hoc cunctis insinuans et persuadens, motum omnem pro imperatoris Constantini obsequio excitari. Romanus autem imperatoris Pater bullas aureas propria subscriptione firmatas, velut imperatoris nomine facinus hujusmodi attentatum repressuras edidit: quibus jubebatur, ut, Phoca deserto, qui ad imperatoris partes transirent, pro imperatore stare censerentur: easdem vero Annæ cuidam impudentis oris et profligatæ castitatis mulieri clericoque cuiam Michaeli, ut per adversarium exercitum spargerent, commendavit. Illi receptas litteras per omnem exercitum distribui curarunt: et Michael quidem in rei gestæ suspicionem veniens, crudeliter exceptus a Phoca, naribus et auribus præclisis multatus est, qui postmodum congruam a Romano consecutus est compensationem, et pariter ea, quæ cum eo missa fuerat, nulli.

Variæ lectiones et notæ.

⁸¹ Ἀνάσασις Ῥωμανοῦ cod. γοῦν Leo. — γ. κ. βασιλικὴ Vat. θ. κ. Cont. γ. κ. Sym. 13. ⁸² ἀναπαύεσθαι Sym. ⁸³ γραφὴν Sym. — γρ. K. π. Sym. ⁸⁴ αὐτῶν Vat. Cont. — π. καὶ μ. Leo. Vat. Cont. — τοῦ — βουλ. om. Sym. ⁸⁵ καὶ ἐν ὑπ. Sym. — ε. β. Vat. Cont. ⁸⁶ Ἄν. τ. Leo. Ἄπερ δεξάμενος παρὰ Ἀνδρέου πριμικήριου τοῦ β. πρωτοβ. ἐν K. ἐν Sym. ⁸⁷ δέξ. Vat. Cont. — καὶ ἀναγνοῦς om. Leo. ⁸⁸ οὖν cod. ⁸⁹ ὡς ἐντεῦθεν πεπληρωσθαι τὸ κατὰ ποίησιν λόγιον· εἰ δὴ τότε τὸν μὲν αἰοῦν — ὄνδε δομῶνδε Sym. ⁹⁰ Τῇ εἰς. ε' ed. τῇ δὲ ε' εἰς. Leo. Vat. Cont. Τῷ Ἀπριλίῳ μηνί Sym. 14. ⁹¹ Ἀπριλίῳ μηνί Leo. Vat. Cont. ⁹² γαμικῶν συναλλάγματος Sym. Vat. Cont. ⁹³ ἢ πρὸς κάλλος σωματικῶν ἐπήκμας καὶ σύνεσις Vat. ἢ π. κ. σ. προσηκ. καὶ σ. Cont. — τοῦ π. τῇ λ. et εὐλ. καὶ et ἄ. ἄ. om. Sym. ⁹⁴ παρὰ om. Vat. — β. γὰρ Ῥ. Sym. ⁹⁵ δέ Leo. Sym. ⁹⁶ ἐτ. X. τὸν υἱὸν ἄ. κ. Sym. ⁹⁷ 920. ⁹⁸ Περὶ τῆς ἀνταρσίας Λέοντος τοῦ Φωκᾶ Vat. — Μετ' οὐ π. Λέων Leo. ⁹⁹ μετὰ λαοῦ πλείστου Leo. ¹⁰⁰ π. τ. ἄ. πρὸς Sym. 14. — τῶν ἀνταυτοῦ (sic) Vat. ¹⁰¹ καὶ K. καὶ Ἀ. τ. ἄ. om. Sym. 14. ¹⁰² Γογγυλίους τοὺς ἄ. ed. τοὺς Γ. καὶ ἄ. Leo. ¹⁰³ ἀσηκρήτης τὸν Μαλελίαν Sym. πρ. τὸν M. Vat. Cont. ¹⁰⁴ ποιεῖται ed. Leo. Sym. ¹⁰⁵ χρυσοβούλλον — ἐνυπόγραφον περιέχον, ὅσοι τὸν Φ. τῷ βασιλοπάτωρι δὲ π. Sym. — ὡς om. Vat. χρυσοβούλλ. — ἐνυπόγρα. — περιέχοντ. cod. = χρυσοβούλλιον — ἐνυπόγραφον? περιέχοντα? ¹⁰⁶ τὴν Leo. ¹⁰⁷ αὐτὰ Leo. ¹⁰⁸ τ. om. Vat. ¹⁰⁹ ἦν καὶ Βασιλικὴν προσηγέρουσαν Vat. Cont. ¹¹⁰ ἐν τῷ στ. ἐξ. Sym. ¹¹¹ ἀν. om. Sym. ¹¹² ἔστειλαν Leo. ¹¹³ φ. ἀν. Vat. φ. π. τοῦ Φ. ἀν. Cont. Leo. — ἀν. ἐτύφθη Sym. ¹¹⁴ τὴν τε β. om. Vat. ὑπερι. ἀλλὰ μετὰ τ. Sym. ¹¹⁵ Ἄννα Sym.

²² (52) Ἦγαγον δὲ ²³ Λέοντα μάγιστρον καὶ δο-
μέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθεν ἐν
μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμίονον ἐφεζόμενος.

(33) (198^b) Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ ²⁴ Αὐγουστα
ἐπιβουλεύουσα **816** Ῥωμανῶ διὰ πικραμαγμένων
βρωμάτων (ὅπως ²⁵ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας
σκειασθέντων) · ²⁶ καὶ ταύτην τοῦ παλατίου
καταβιάζουσι καὶ εἰς τὸ Πιτρίον ἀπάγουσι τῇ ²⁷
τῆς Ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες.

(34) ²⁸ Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρι-
κίου ²⁹ καὶ κόμητος τοῦ στάβλου εἰς ἄριστον ὁ παι-
δαγωγὸς Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συ-
μεῶν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐσθίωντων δὲ αὐτῶν, εἰσ-
ῆλθεν Ἰωάννης δρουγγάριος τῆς βίγλης ³⁰ ὁ Κρι-
κόας (λεγόμενος) μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους
ἀναρπάσας ³¹ εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς αὐτῶν
προσστείοις ὡς κατὰ ³² Ῥωμανοῦ μελετώντας.

(35) ³³ Κθ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς (τιμᾶται ³⁴
Ῥωμανῶ) τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ· καὶ Δεκεμβρίου
μηνὶ ιζ' ³⁵, τῇ τῶν προπατόρων ³⁶ Κυριακῇ ³⁷, τῷ
τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταν-
τίνου βασιλέως (τοῦ ³⁸ γαμβροῦ αὐτοῦ) καὶ Νικο-
λάου πατριάρχου ³⁹.

IA'. ⁴⁰ Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ.

⁴¹ Καὶ Ἰανουαρίου ζ', τῇ τῶν ἁγίων Φώτων
ἡμέρᾳ, στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· Μαῖω
δὲ μηνὶ ιζ' ⁴², Ἰνδικτιῶνος ε', Χριστοφόρος ὁ υἱὸς
Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς· **817** στέφεται
δὲ τῇ ⁴³ κθ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου
βασιλέως τῇ τῆς Ἁγίας Ὑ' ἡμέρᾳ· καὶ μόνοι οὗτοι οἱ
δύο ⁴⁴ ἐν ταύτῃ τῇ προελεύσει προῆλθον.

(2) ⁴⁵ Ἰουλίω δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος η' (ἡμέρᾳ Κυ-
ριακῇ) ἡ τῆς Ἐκκλησίας γέγονεν ἔνωσις παρὰ Ῥω-
μανοῦ (ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ
κληρικῶν τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυ-
μίου διεσχισμένων).

⁴⁶ (3) ⁴⁷ Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου ⁴⁸ μηνὸς, Ἰνδι-
κτιῶνος θ' ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει τὸν
μάγιστρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν
Ἀντιγόνου νῆσον ὡς τῆς βασιλείας ἐπίσθαι κατη-
γορηθέντα, ⁴⁹ μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο-

Leonem insuper magistrum et scholarum do-
mesticum in urbem induxerunt, qui mulo insidens
per medium forum pertransiit.

Delata est etiam Zoe Augusta, ut quæ Romano
per cibos veneno infectos a Theocleto ministerii
notario insidiaretur : quare banc e palatio recedere
coactam, in Sanctæ Euphemie monasterio ad
Petrium sito tonsis capillis monialem fecerunt.

Theodorus autem Constantini imperatoris pæda-
gogus et Simeon ejus frater, a Theophylacto pa-
tricio et stabuli comite ad convivium vocatus est.
Recumbentibus illis, Joannes drungarius vigi-
liarum, Curcuas dictus, cum populi turba ingres-
sus, raptos eosdem ad Opsicium eliminatos propriis
in suburbanis, velut adversus Romanum machina-
tos, exsulare coegit.

Quarto vero supra vicesimum Septembris men-
sis, Cæsaris dignitate, Decembris autem mensis
decimo septimo, Christi Domini proparentum festo,
imperii diademate a Constantino imperatore, ejus
genero, et Nicolao patriarcha Romanus ornatur.

XI. De imperio Romani.

Januarii vero die 6, sanctorum Luminum die,
Theodoram uxorem coronat; mox Maii mensis
decimo septimo, indictione quinta, Christophorus
Romani filius imperator renuntiat: et ejusdem
mensis vicesimo, sanctæ Pentecostes die festo, a
Constantino redimitur : istique duo soli in ejusdem
diei processu solenni per urbem progressi sunt.

Porro Julio mense, indictione octava, die Do-
minico, totius Ecclesiæ a Romano inita est con-
cordia, cunctis metropolitibus et clericis, qui a Ni-
colai et Euthymii partibus recesserant, in con-
sensionem redeuntibus.

Mensis autem Februarii die octavo, indictione
nona; mittens Romanus magistrum Stephanum
Calomariæ filium in Antigoniam insulam exsulem
ejecit, imperii affectati delatum; cum prius una
cum Theobane Tichio et Paulo orphanotropho

Variæ lectiones et notæ.

²² § 52 om. Sym. ²³ καὶ ed. Vat. Cont. ²⁴ ἡ Sym. 16. ²⁵ ὑπὸ — σκ. om. Sym. ²⁶ καὶ
τ. τοῦ π. καταβιάσαντες ἐν τῇ τῆς ἀ. Ἐ. μ. ἀπέκειραν Sym. ²⁷ ἐν τῆς Vat. ἐν τῇ τῆς Cont. Sym.
τῆς Leo. ²⁸ Ἐ. οὖν ed. Καὶ ἔ. Sym. 16. ²⁹ καὶ νοταρίου Vat. ³⁰ τῆς βίγλης Vat. om. Leo. —
Κουρκούας ed. Leo, Sym. — om. λεγ. Leo, Sym. ³¹ ἀν. ὡς κ. Ῥ. μ. εἰς Ὀψ. ἐξ. Sym. ³² τοῦ ed.
³³ Περὶ Ῥωμανοῦ Καίσαρος Par. 1706 Ῥωμανὸς ὁ Ἀδάστακτος. Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ τοῦ Σ. μ.
Vat. Ἐ. δὲ τ. Σ. μ. Leo. Cont. Τῇ κθ' τοῦ Σ. μ. Sym. 17. Ἐ. δὲ καὶ τ. Σ. μ. Ven ³⁴ τ. Ῥ. om. Leo.
ΠΕΡΙ ΡΩΜΑΝΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ et linea 13 XI. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΝΟΥ. Exinde lege α' pro τ.
³⁵ τοῦ μηνὸς Cont. Vat. ³⁶ πρώην. ed. ³⁷ κθ' Leo, cod. ³⁸ τοῦ γ. ἀ. om. Leo, Sym. Vat. Cont. ³⁹ ἐν
ἔτει τῷ „συνη“, Ἰνδικτιῶνος η' Sym. ἐν ἔ. ἐξάκις χιλιοστῶ τετρακοσιοστῶ εἰκοστῷ. Ἰνδ. η' Vat. ⁴⁰ Par.
1706, in codice deest rubrica. 18. Καὶ Ἰανουαρ. ζ' cod. Καὶ Ἰανουαρίω ἕκτη Vat. Ἐν ἔτει „συνη“, Ἰνδ.
η' καὶ Ἰανουαρίω ζ' Cont. — Καὶ τῶν ἁγίων Θεοφανίων στέφεται θ. ἡ γυνὴ θ. καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τοῦ αὐτοῦ
μηνὸς τῆς ε' Ἰνδ. X. ὁ ὕς Ῥ. διαγ. β. Sym. 17. ⁴¹ 921. ⁴² Ἰνδ'. η' margo P. in Sym. ε' Ἰνδ. κτιῶν. Vat.
sed est nona, θ'; nam dies S. Ignatii in dominicam a. 920 cadit; a. 919 vero, ind. 8^a, Veneris in diem;
Pentecoste autem in 17ma Maii annis tantum cadit 935 et 940, 5^a indictione 932 in 20ma ut a. 921.
⁴³ Τῇ εἰκάδι τοῦ Leo. ⁴⁴ ἐν τῇ αὐτῇ πρ. Leo. ⁴⁵ Περὶ τῆς ἐνώσεως τῆς ἐκκλησίας Vat. Ἰουλίω ed. τῷ
δὲ Ἰουλ. μ. Sym. 18. — ὀγδόῃ Ἰνδ. Leo, η' Ἰνδ. Vat. τῆς αὐτῆς Ἰνδ. Sym. — ἡμ. κθ' cod. Leo, om. Sym.
— π. Ῥ. γ. ἐν. Leo, Vat. Cont. γίνεται ἔνωσις τῶν ἀσχιζτῶν Sym. om. ἀπ. — Εὐθυμίου. ⁴⁶ 924.
⁴⁷ Ὀγδόῃ δὲ φε. μ. Ἰνδ. θ' cod. θ' δὲ φ. μ. Ἰνδ. θ'. Vat. Τῷ δὲ η' μηνὶ τῆς θ' ἐπινεμήσεως Sym.
⁴⁸ Ὀ. δὲ Φεβρουαρίω μηνὶ, Ἰνδ. θ. ed. — ὀπτευθεὶς Σ. ἐφανὸς ὁ μάγιστρος ὡς τῆς β.
ἐρέμενος ἀποκείρεται ἐν τῇ τοῦ Α. νήσῳ Sym. ⁴⁹ πρώτον Leo, sel. a. (μοναχόν.)

propriis domesticis in monachum detonsus fuisset. Α φάνει Τετιχώτη και Παύλω ὀρφανοτρόφῳ ⁸⁰ ἀνθρώποις αὐτοῦ.

Cæterum Romanus imperator ad Tribunalium solemnem habens processum, cunctis armorum omni genere instructis, factique militum recensione, repente Romanus præfatus, et Constantinus, inusitata celeritate usi, in palatium revertuntur : a Leone quippe Arsenii domestico, Arsenii ipsius et Pauli Manglanitæ conspiratio delata fuerat : ex quo verberibus acceptis, et bonis fisco addictis in exilium translati sunt. Erat porro tunc ab imperatore proximus potestate Joannes presbyter et rector, qui Leonem Armenii filium hebdomadarii curavit fieri imperatori prius commendatum.

Erat tunc in Hellade Rentacius quidam, Nicetæ B patricii cognatus, homo illiberalis et parricidii reus, ut proprio patri insidiatus ; qui filii impetum fugiens, navi conscensa, apud Cretenses se receperat ; Rentacius interim, data potestate usus, omnes paternæ facultates deprædatus, urbem petiit ubi in magna Dei ecclesia refugium quæsiit. Romanus autem, de ejus facinoribus et atrocibus certior factus, eum ex asylo trahi et plecti jubet. Rentacius vero mendacibus epistolis ad Bulgaros missis, ad eos transfugere decreverat ; deprehensus autem et convictus oculis privatus est. πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο ⁸⁰. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ⁸¹ ἀποστρέφεται.

Bulgaris vero ad Catasyrtas usque post Adraletæ C domesticis mortem excurrentibus, Pothus, Argyri filius, scholarum domesticus creatus est. Hic ad Thermopolim copiis eductis, Michaelē Moroleontis filium vices suas obeuntem, Bulgarorum motum exploraturum misit. Ille de improvise agmini eorum factus obviam, plurimos quidem occidit, vulneribus autem acceptis, in urbe postmodum vitam finivit.

Eo tempore insidiæ adversus Romanum imperatorem structæ ab Anastasio sacellario et aurificinæ principe, et Theodoro cubiculario, et Demetrio regii fisci notario, et Nicolao Cubatzæ, qui Constantino imperatori favebant, a Theocleto officii notario delatæ sunt : eisdemque convicti verberibus

Varis lectiones et notæ.

⁸⁰ τοῖς Sym. ⁸¹ Πάλιν μνησεται ἐπιβουλή μελετῆσθαι παρὰ Ἀ. καὶ Π. τῶν μ. Sym. 19. ⁸² ὁ Vat. ⁸³ μεθ' ὁ. ἔκ. I. ed. ⁸⁴ ἡ δ. Ἀ. Cont. om. Vat. ex homoioteleuto. ⁸⁵ Μαγλαβιτ. cod. μαγγλαβίτου Cont. om. ⁸⁶ καὶ ed. Sym. ⁸⁷ ἦν — προσοικειώσας om. Sym. — ἰω. ὁ πρ. καὶ Leo. ⁸⁸ Ἀρμενίου Leo. — ἐποίησε Vat. ⁸⁹ Περὶ Πεντακίου τοῦ Ἑλλαδικοῦ Vat. Πεντακίης ὁ Ἑλλαδικὸς π. γινόμενος ἐπαι πάντα Sym. 20. — δὲ om. Vat. Cont. — Ἑλλαδικὸς Vat. Cont. — Νικήτ. cod. Νικήτα τοῦ Vat. Cont. ⁹⁰ ἄπ. δὲ Vat. Cont. — π. ἔλ. Vat. Sym. Cont. ⁹¹ καὶ τῆ π. πρ. ψ. γρ. συσκευάσας πρ. Βουλγαρίαν ἀποφυγεῖν ἐμῆλι Sym. — τῆ — καταμαθῶν om. cod. ex homoioteleuto. ⁹² ἐβούλετο Vat. Cont. — Κρ. οὖν τ. ὁ. ἐξορυσσάτι Sym. ⁹³ τῶν ὀφθαλμῶν Vat. Cont. τῆς τε οὐσῆς καὶ τῶν ὁ. στ.) ⁹⁴ Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι μ. τῶν Κ. ἐξελεύονται μ. τὴν τοῦ θουκός Sym. 21. ⁹⁵ δὲ ed. cod. ⁹⁶ Ἀδραλέτου Leo. — προβάλλεται Π. δ. τῶν σχ. ὁ τοῦ Ἀ. Sym. ⁹⁷ τὴν Μ. ed. τὴν τοῦ Μωρολέ. Sym. — τ. ὁ. om. Sym. ⁹⁸ ἐισελθῶν ἰσὺ π. ed. ἐισελθεῶν cod. ἐισελθῶν ο. lineæ sup. ἰντερπ. ⁹⁹ καὶ ἄ. δὲ πλ. ἐν τῆ π. ἔ. ἐτ. Sym. καὶ ἄ. ἐν τῆ π. ἔ. ἐτ. Vat. Cont. ¹⁰⁰ Περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ Ῥωμανοῦ δι' ἧς προβάσεις ὑποβιάζει τὸν Πορφυρογέννητον παῖτα αὐτὸν β' βασιλέα Vat. — Πάλιν δὲ μνησεται ἐπ. κ. ἰ' ὑπὸ Ἀ. γεννησομένη σ. καὶ Θ. Sym. 22. — κατὰ Θ. Leo. ¹⁰¹ τοῦ om. Vat. Cont. ¹⁰² χρυσοχείου cod. Vat. χρυσοχέστου Cont. χρυσοχέου Leo. ¹⁰³ ν. β. Leo, πρωτονοταρίου τοῦ εἰδικοῦ καὶ ἄλλων τινῶν ὡς δὴθεν ὁ. Κ. β. ἀγωνιζόμενοι ἔλ. ἐτ. καὶ τὴν μέσην ἐισελθόντες ; ἐξωρίσθησαν Sym. ¹⁰⁴ ἰδ. cod.

(4) ⁸¹ Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς ⁸² βασιλεὺς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ πρόκενον, συνηγμένων ἀπάντων ἐκείσε ⁸³ μεθ' ὅπλων · τοῦ ἀδουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν · ἐμνηύθη γὰρ παρὰ Λέοντος, ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, (ἡ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου) ἐπιβουλή καὶ Παύλου ⁸⁴ Μαγγλαβίτου, οἱ ⁸⁵ τυφθέντες καὶ δημηθέντες ἐξωρίσθησαν · (ἦν ⁸⁶ δὲ τότε παραδυναστεύων ὁ πρσιδύτερος Ἰωάννης, ὁ βαίκτηρ, ὃς Λέοντα τὴν τοῦ Ἀρσενίου ⁸⁷ ἐποίησε ἐβδομαδάριον τῷ βασιλεὶ τοῦτον προσοικειώσας).

§18 (5) ⁸⁸ Ἐγένετο (δὲ) τις Πεντάκιος ἐν Ἐλλάδι, συγγενῆς ὄν Νικήτα πατρικίου, ἀπαίδευτός ⁸⁹ τε καὶ πατραλώπας · ὃς τὸν αὐτοῦ πατέρα καταδύων φονεῦσαι, ἐπειδήπερ ἐκαίνοσ φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπίθεσιν, ἐν πλοίῳ εἰσελθῶν, ἐξέπλει καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν κατεσχέθη, οὗτος ὁ Πεντάκιος, ἀδειαν εὐρῶν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐληύσατο καὶ ⁹⁰ ἐν τῇ πόλει ἀνελθῶν [τῇ Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας καταμαθῶν] τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεύσαι. Ὁ δὲ, ψευδεὶς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους κλασάμενος, πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο ⁹¹. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ⁹² ἀποστρέφεται.

(6) ⁹³ Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασρυτῶν, μετὰ ⁹⁴ τὴν τοῦ δομαστικῶ Ἀδραλέστου ⁹⁵ τελευτῆν, προεδλήθη Πόθος, ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δομαστικὸς τῶν σχολῶν · καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθῶν, ἀπίστεια Μιχαὴλ τὸν ⁹⁶ τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν (τοποτηρητὴν ὄντα) τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσαντα. Ὁ ⁹⁷ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόγῳ αὐτῶν ἐμπεισῶν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνέλεν, πληγεὶς δὲ καὶ ⁹⁸ αὐτῆς εἰσελθῶν ἐν τῇ πόλει ἐτελεύτησεν.

(7) ⁹⁹ Ἐμνηύθη δὲ τότε διὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὀπουργίας ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ (τοῦ) ¹⁰⁰ βασιλέως ἐπιβουλή Ἀναστασίου **§19** σακελλαρίου καὶ ἀρχοντὸς τοῦ χρυσοχείου ¹⁰¹ καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνέντου καὶ Δημητρίου, ¹⁰² βασιλικοῦ νοταρίου τοῦ εἰδικοῦ ¹⁰³, καὶ Νικολάου τοῦ Κουδάτζη καὶ Θεοδότου πρωτο-

κιστάδου, οὗ καὶ ὑπὲρ Κωνσταντίνου βασιλείως δῆθεν Ἀ
ἐπιπέδον (199*). Καὶ ⁷⁵ δὲ ἐλεγχθέντες ἐτύφθη-
σαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διήλθον καὶ ὑπερῖοροι κατέστη-
σαν. Ὁ δὲ Θεοδώρητος ⁷⁶ ἰδίᾳ ⁷⁶ ἐν τῷ λεγομένῳ
Τρικόνυχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξωρί-
σθη· τὸν δὲ σακελλάριον Ἀναστάσιον ἀπέκτειραν
ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγγῶν ⁷⁷, ἐνθα καὶ τελευτᾷ.

(8) Τῆς τοιαύτης ⁷⁸ δὲ προφάτως λαβόμενος
Ῥωμανὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντίνον ὑποβιάζει, καὶ
δεύτερον καθίστησιν· ἑαυτὸν δὲ προάγει ⁷⁹ εἰς τὸ
ἔμπροσθεν ⁸⁰.

(9) ⁸¹ Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥω-
μαίων, καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας ἄμα ⁸²
Καυκάνῳ καὶ Μηρικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ
τῆς πόλεως οὗ τάχιστα ἐξελαύνειν. ⁸³ Διελθόντες
οὖν οὗτοι διὰ τῶν ὄρων, ἤλθον μέχρι τῶν Μαγ-
γλαβᾶ ⁸⁴. Τῆν αὐτῶν δὲ ἐφοδὸν μαθὼν ὁ βασιλεὺς
Ῥωμανὸς (λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια
καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήσασιν), Ἰωάννην
βαίκτηρα ἀποστέλλει ἄμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς
Ἀργυροῖς λεγομένοις ⁸⁵, ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆ-
θος ἱκανὸν ἐκ ⁸⁶ τε τῶν βασιλικῶν καὶ ⁸⁷ τῆς ἐται-
ρίας καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος
(ὁ) ⁸⁸ πατρικίος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωίμων ὁ
Μουσηλὲς μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ — ἦν δὲ ε' τῶν Νη-
στειῶν ἑβδομάς. **820** — ⁸⁹ Διατάξαντες οὖν οὗτοι
τὸν λαὸν ⁹⁰ ἐν τοῖς πεδίοις καὶ χαμαλωτέροις ⁹¹
τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφα-
νέντων ἐνόπλων καὶ ⁹² βοῆ χρησαμένων ἀσπίσιν καὶ
φοβεραῖ καὶ σφοδρωτάτως ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν ⁹³,
παρεῦθ' ἐφύγει μὲν Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ, σφάττεται
[δὲ ⁹⁴] ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ
Πλατυπόδῃ (υἱὸς καὶ πολλοὶ ἕτεροι· μόλις οὖν ⁹⁵
διασωθεὶς ἤλθε ⁹⁶ φεύγων ἔνοπλος μετὰ δρόμωνος
καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσηλὲς ⁹⁷, καὶ μὴ
ἰσχύσας ⁹⁸ τέλειον ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμωνος
ἀποβάθραν, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ
πρωτομαχάτωρι ἀπεπνίγη). ⁹⁹ Οἱ ¹⁰⁰ Ἀργυροὶ δὲ
ἐν τῷ καστελλίῳ φυγόντες διεσώθησαν. Πλωῖμοι δὲ
καὶ τὸ (λοιπὸν) ¹⁰¹ ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πο-
λεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπεπνίγη-
σαν· οἱ δὲ σιδήρου γαγόνασι παρανάλωμα· οἱ δὲ
χερσὶ Βουλγαρικαῖς (αἰχμάλωτοι) συνελήφθησαν.
Οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα ¹⁰² τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τὰ
τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπυρπόλησαν καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. (Οὕτως ¹⁰³ ἄρι δεινὸν ἀβουλία
καὶ ἀπειρία θρασυτήτα σύμμιχρον ἔχουσα.)

Variae lectiones et notæ.

⁷⁵ Καὶ διελ. Vat. Cont. ⁷⁶ ἰδίως Leo. ⁷⁷ Ἐλεγγῶν Leo. ⁷⁸ τοιαύτης — § 16 πολεμικῶν
κατὰ excidit in Vat. toto folio deliciente. — ἑαυτοῦ x. Sym. 23 om. seqq. ⁷⁹ προάγειν cod.
⁸⁰ τῷ τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι, x. τ. λ. Cont. 7. ⁸¹ Π. οὖν ἐκστρατεύουσι
Βούλγαροι μ. τῶν M. Sym. 23. ⁸² ἄμα καὶ χαγάνῳ Cont. 8. ⁸³ Δ. οὖν διὰ Cont. Διελθόντων οὖν διὰ
Leo. ⁸⁴ Μαγλ. cod. — Ὀπερ μ. Sym. om. λογ. — ἐμπρ. — αὐτ. cod. αὐτῆν Leo. ⁸⁵ λεγ. om. Cont.
Sym. ⁸⁶ ἐκ τε τῶν ταγματικῶν καὶ τῶν τῆς ἐτ. Sym. ⁸⁷ τῶν Leo, Sym. ⁸⁸ ὁ om. Cont. Sym. Leo. —
Μουσηλὲς ed. — τῶν ν. ἐδδ. ε' Leo. ⁸⁹ Δ. οὖν τόν ed. Δ. οὐτ. τόν Cont. ⁹⁰ αὐτῶν Sym. ⁹¹ ἐν βοῆ Cont.
⁹² παρελ. Cont. — ἄ. εὐθύς φ. ὄρ. Sym. ἄ. π. ed. π. μὲν φ. Cont. ἄ. φαν. π. μὲν φ. Leo. ⁹³ ὁ τοῦ Πλατύ-
ποδος· ὅς φ. ed. — Πλατυπόδ. cod. — υἱὸς — ἀπεπνίγη om. Sym. ⁹⁴ ὁ βαίκτηρ Cont. ⁹⁵ εἰσῆλθεν εἰς
τὸν δρόμον· ἤλθε δὲ φ. ἐν καὶ Ἀλ. ed. Leo, Cont. ⁹⁶ ὁ M. ὄρ. Leo. ὄρ. ὁ Μουσηλὲς cod. — Μουσηλὲς cod.
sed modu Mous. legerat. ⁹⁷ ἰσχ. ἄν. ed. — ἐν τῇ τοῦ δ. ἀποβάθρα Leo, Cont. — ἀναβ. ed. ⁹⁸ Οἱ
om. Cont. ⁹⁹ ὅτι Πόθος καὶ Λέων πατρικίος; Cont. — δ. φεύγοντες Leo. ¹⁰⁰ καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὲν
ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ἐν τῇ θ. ἀπώλοντο, ἄλλοι ἄ. γαγόνασι οἱ Α. δὲ ἐν τῷ x. φ. δ. Sym. — λοιπὸν et
ἀόχμ. om. Cont. ¹⁰¹ μ. ἐχ. x. Leo. ¹⁰² τῶν π. π. Cont. ¹⁰³ οὕτως — ἐχ. om. Leo, Sym.

raenas dederunt, et per mediam urbem deduci
sunt et in exsilium relegati. Theodoretus autem
seorsim ad Triconchum palatii plagis acceptis, in
exsilium eiectus est: Anastasium autem sacella-
rium in Elinorum monasterio cæsarie multave-
runt; in quo et defunctus est.

Romanus, eo prætextu accepto, imperatorem
Constantinum primatu deturbat, et secundum con-
stituit; seipsam vero priorem præponit.

Simeon porro adversus Romanos exercitum
rursus educit, militesque emissos, ducibus Cau-
cano, Menico et aliis, contra urbem quantocius
tendere imperavit. Illi per montes progressi Man-
glaba pervenerunt. Eorum adventu ab imperatore
Romano cognito, ne Pegarum palatia et Stenum
aggressi incenderent, Joannem rectorem una cum
Leone et Potho, dictis Argyris, ex regis confæ-
deratis et gregariis militibus copias secum haben-
tibus misit, quibus insuper adjunctus est Alexius
patricius, Muzelis filius, classis drungarius, cum
navali acie. Erat porro tunc jejuniorum hebdo-
mas quinta.—Instructo ab eis exercitu in campestri-
bus ac depressioribus Pegarum locis, Bulgarisque
e superiore editiorique parte armata manu ap-
parentibus, et incomposita tremendaque vocifera-
tione usis et impetu magno in eos irruentibus,
dереnt Joannes rector fugam arripit; Fausti-
nusque Platypodis filius pro eo decertans cum aliis
plurimis interfectus est. Vix itaque periculo erep-
tus celocem ingressus est. Fuga quoque subduxit
se Alexius armis omnibus munitus, et Alexius
Muzelis, drungarius. Qui cum ad celocis scalam
commode conscendere nequiret, in mare cum pro-
tomandatore præcipitatus, profundo submersus
est. Argyri vero ad castellum fuga sibi consulue-
runt. Classiariorum vero cum reliqua multitudine
alii manus hostium fugientes in mari submersi
sunt, alii ferro absumpti, alii in captivitate
reducti. Bulgari, nullum reperientes obvium, Pe-
garum palatia Stenique spatium omne succen-
derunt. Adeo periculosa est imprudentia cum teme-
ritate et imperitia conjuncta!

Februarii porro mensis die vicesimo, indictione decima, Theodora Romani consors moritur, corpusque illius depositam est in ipsa imperatoris Romani domo quæ ab eo in monasterium fuit conversa.

Eodem mense Sophia, imperatoris Christophori conjux, coronatur. Eo tempore Curopalates Iber in urbem advenit, et per medium forum magnifice ornatum cum multo honore et gloria deductus est, et ad Sanctam Dei Sophiam progressus, templi immanitatem et cultum contemplatus (intus enim decoratum et auleis auro variegatis ornatum fuerat priusquam introduceretur), variamque ejus supellectilem demiratus, vere Dei domum esse hunc locum dixit, ac deinde in patriam reversus est.

Junio postmodum mense Bulgaris iterato bellum inferentibus, et ad Sanctæ Theodoræ palatia penetrantibus, et eadem igne depopulatis, Romanus imperator, copiarum ducibus convocatis, Sactico dicto ei adhærente, sumptis animis milites hortabatur in hostes irrumperere, et pro patria præliari commonebat. Illi pro Christianis se mori paratos polliciti sunt. Postera igitur luce, præfatus Sactices, ab imperatore armatus, fidem a se datam veram et constantem demonstravit. Bulgaros quippe retro aggressus, et in eorum castra insiliens, cunctos ibi repertos trucidavit. Bulgari, quod gestum erat percipientes, in castra revertuntur, et consertis manibus Sacticem paucis comitatum terga dare cogunt. Ille fortiter præliatus multis hostium occisis, totque aliis oppugnatus ut resistere non valeret amplius, equum laxatis habentis ad fugam impulit, fluviumque ibidem præterfluentem trajiciens, equo profundi limo infixo ad pedicem et coxendicem vulneratur. Equo itaque limo vix extracto, opem ferentibus suis, ad Blachernas defertur, et sacro loculo inpositus, plaga mortifera accepta, nocte mortuus est.

Ἰβὶ ἐμπαγέντος, τιτρώσεται κατὰ τῆς ἔδρας καὶ τοῦ μηροῦ· μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλῆος ἀνασπασθέντος συνεργεία τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ θεθεῖ· ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ, καίριας τῆς πληγῆς οὐσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησε.

Eodem tempore reverendissimus Petronas, imperatoris Romani jussu, ex sede monachorum Sancti Mamantis, prope portam Xylocercus dietam

(10) * Κ' δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς ἰ' ἰνδικτιῶνος Θεοδώρα * σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ· καὶ * κατιτέθη τὸ σῶμα αὐτῆς· ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ (εἰς *) μοναστήριον ἀμειφθέντι.

(11) * Τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ βασιλέως 821 Χριστοφόρου γυνή¹⁰. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Κουροπαλάτης Ἰβηρ ἐν τῇ πόλει παρεγίνετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένης λαμπρῶς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη (ὄν καὶ ἐν τῇ Ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ¹¹ εἰσήγαγον¹², τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασάμενον¹³ καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον — καλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν¹⁴ καὶ περιστελλάντες· πέπλοις χρυσοῦφάσι καὶ κόσμῳ παντοίῳ οὕτως εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ¹⁵). Ὁ¹⁶ δὲ, τὸ εἰπὼν, αὐθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεία¹⁷.

(12) ¹⁸ Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατεύσαντων καὶ μέχρι τῶν τῆς Ἁγίας Θεοδώρας¹⁹ παλατιῶν ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδόντων²⁰, εἰς ἄριστον δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός (τοὺς)²¹ τῶν ταγμάτων ἔρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς²² καὶ τοῦ λεγομένου Σακτικῆ, καὶ παρήκει τούτοις καὶ προὔτρεπετο²³ κατὰ τῶν ἐναντιῶν ἐξελθεῖν καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. Οἱ δὲ συνέθεντο ἐτοίμως τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. Τῇ οὖν ἐπαύριον κισθοπλασθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ εἰρημνός Σακτικῆς ἀληθῆ οὖσαν τὴν ἑαυτοῦ πίστιν (τε²⁴) καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν· ὀπισθεὶς γὰρ τῶν Βουλγάρων (199b) γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐμπεσὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγκροτηθῆντος, τρέπουσι τὴν Σακτικῆν σὺν ὀλίγοις²⁵ ὑπάρχοντα. 822 Ὁ δὲ, ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος²⁶, πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίησι τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυε· ποταμὸν δὲ τινα (ἐκείσε)²⁷ παραβρέοντα διαπερὼν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ²⁸ ἰλῆϊ ἐμπαγέντος, τιτρώσεται κατὰ τῆς ἔδρας καὶ τοῦ μηροῦ· μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλῆος ἀνασπασθέντος συνεργεία τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ θεθεῖ· ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῶ, καίριας τῆς πληγῆς οὐσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησε.

(13) Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξει Ῥωμανοῦ βασιλέως ἤγαγε λάρνακα²⁹ ἐνζῶδον καὶ ἑτέρα δύο γλυφῆ· ἀμοιροῦντα³⁰ ἐκ τῆς

Variæ lectiones et notæ.

* Εἰκόδι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Cont. ed. Leo, τῷ δὲ φ. μ. Sym. 24. Κ. δὲ φε. μῆ. cod. — ἰνδ. ἰ' ed Cont. τῆς ἰ' ἰνδ. τῆ κ. τοῦ μηνὸς Sym. τὰ ἰνδ. ? * ἡ Sym. * καὶ κατατίθεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ β. Ρ. τὸν ὑπ' α. εἰς μ. γενόμενον Sym. * εἰς om. Cont. * Καὶ στ. Sym. 24. ¹⁰ Τότε καὶ Ἰ. κ. ἐν τῇ π. π. καὶ πρόδος αὐτῆς λαμπρᾶ γέγονε καὶ μ. τ. ὑπ. καὶ ἡ ἀγ. Σ. τοῦτω κεκοσμημένη ὑπεδέχθη Sym. om. ὄν — αὐτῆ. ¹¹ ἀπηγ. Cont. ¹² καὶ Leo. ¹³ θεασάμ. cod. θεασάμενος Leo. ¹⁴ ταύτην Cont. ¹⁵ αὐτῷ ed. ¹⁶ εἰς ὄν ναὸν εἰσελθὼν καὶ θαυμάσας πάλιν εἰς τὰ ἴδια ὑπ. Sym. ¹⁷ ἱερὸν Cont. ¹⁸ ἴδια Leo, Cont. Sym. ¹⁹ τῶν δὲ β. π. ἑκαστ. καὶ μ. τῆς Cont. Καὶ π. οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ Ἰ. μ. μέχρι τῶν τῆς ἀ. Θ. π. ἦλθον καὶ τ. π. δόντες τὰ ἐξῆς· ἐληίζοντο, καὶ πάλιν πολέμου γενομένου, τρέπονται Ῥωμαῖοι Sym. 25 om. seqq. ²⁰ ἐ. π. Cont. ²¹ παραδόντες cod. παραδόντων Cont. — ἐξανιστάμενος δ β. Ρ. Leo. ²² τοὺς om. Cont. ²³ αὐτῷ Leo. ²⁴ προστρ. cod. ²⁵ τε om. Cont. ²⁶ ὀλίγων Cont. ²⁷ καὶ Leo, Cont. ²⁸ ἐκείσε om. Cont. ²⁹ τούτου Cont. ³⁰ ἐκτὸς ἰ. Leo. Ὁ δὲ λεγόμενος Σ. πολλὰ ἀνδραγαθήσας, πολλοὺς τε ἀνελὼν καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀντιτεῖναι μὴ δυνάμενος, καιρίαν πληγὴν φεύγει καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλ. τ. εὐθὺς ἀποθνήσκει Sym. ³¹ τίθεται ed. ³² λαρνακίδιον ἐνδοξον ἐν καὶ Cont. ³³ ἀ. μ. Cont.

τοῦ Ἁγίου Μάμαντος μονῆς ἀνδρείας, τῆς πλησίον Ἀ ούσης ³⁴ τῶν Ξυλοκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷς φασὶν ἐναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν, ἃ καὶ ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ βασιλέως ³⁵ μονῇ ³⁶.

(14) ³⁷ Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς δὲ καὶ Τατζάτης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ ³⁸ Βάρδα τοῦ Βοήλα ³⁹ στρατηγούντος ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως τυσκευάζουσι ⁴⁰, τὸ Πάνπερ ⁴¹ τε λεγόμενον ὀχύρωμα κατασχόντες· οὗς ὁ ⁴² τῶν σχολῶν δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κροκόας ⁴³ καταπολεμήσας τοὺς μὲν κατέσχευεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας ⁴⁴ αὐτῶν δημεύσας ⁴⁵. Τατζάτης ⁴⁶ δὲ, ἐν ἐτέρῳ ὀχυρωτάτῳ **823** καστελλίῳ διαφυγὼν ⁴⁷ καὶ λόγον τοῦ μήτι κακὸν παθεῖν δεξιόμενος, ἐν ⁴⁸ τῇ πόλει εἰσαηλύθει, καὶ τῇ τοῦ Β μαγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάνων διητᾶτο ⁴⁹ τηρούμενος. Δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων ⁵⁰ στερεσκοῦται ⁵¹. Βάρδαν τὸν Βοήλαν ἀπέκειραν μοναχὸν, τοῦ βασιλέως ⁵² οἰκτεῖραντος φίλον τυγχάνοντα.

(15) ⁵³ Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ ⁵⁴ ἱκονομαζομένου Μωρολέοντος ⁵⁵ Ἀδριανουπόλεως στρατηγούντος, κρατίστου ⁵⁶ τὰ πολλὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὃς κλειστάς κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ἐπεδείξατο, (καὶ ⁵⁷ πάλιν) ἔ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ τὴν εἰρημένην πόλιν ⁵⁸ περιεκύκλωσε, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἱπολιόρκει ⁵⁹. ἐπεὶ δὲ ὁ τε σίτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπελελοιπὲι καὶ λιμὸς ἐπίεζε χαλεπὸς ⁶⁰ — οὐδαμῶθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτισσασθαι — τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι C προδεδώκασιν ἑαυτοὺς (τε) ⁶¹ καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγαροῖς, ὃν ⁶² χειρωσάμενος ⁶³ Συμεὼν ⁶⁴ καὶ δεσμὰ καθ' ἑαυτοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρταῖς αἰχλαῖς τοῦτον τιμωρησάμενος τελευταῖον ἀπέκτεινε (θανάτῳ ⁶⁵ πικρῷ, ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπνευστάτης καὶ ὀμοπάτης ψυχῆς). ⁶⁶ Βουλγαροῖς οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς ὑπεχώρησεν· οἱ, τὴν κατ' αὐτῶν ⁶⁷ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἐφοδὸν ἀκρηστές, ταύτην καταλελοιπότες ⁶⁸ ἀπῆλθον· καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους (αὐτῇ) ⁶⁹ ἐγένετο.

(16) ⁷⁰ Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμεως πολλῆς **824** (καὶ ⁷¹ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξεληθόντος καὶ ἐν) ⁷² τῇ νήσῳ Δήμῳ κατα-

sita, eduxit gloriosam thecam duasque alias caelatura earentes capsas in quibus Mauricius cum filiis suis depositus fuisse dicebatur, easque in imperatoris monasterio reposuit.

Adrianus autem quidam [Chaldus, nec non Tatzates Armenus, vir opulentus, consiliis et hortatu Bardæ Boelæ, qui Chaldiensi militiæ præerat, tyrannidem et rebellionem adversus Romanum imperatorem excitant, et Panper locum munitissimum occupant: quos Joannes Curcuas, scholarum domesticus, cum detellasset, quosdam quidem tenuit, quorum illustriores, facultatibus eorum publicatis, excæcavit. Tatzates autem uno validissimo loco fuga occupato, et securitatis fide accepta, in urbem reversus est, et manglabitæ dignitate honoratus in manganorum palatio sub custodia servatus morabatur. Fugam autem machinatus oculorum lumine privatur, Bardam Boelam in monachum detondent, in eum, utpote amicum, imperatore misericordia mota.

Patricio vero quodam cognomine Moroleone, Adrianopoleos urbis duce, in rebus bellicis fortissimo, et solertia præstanti, ut qui adversus Bulgariam facinora forti viro digna ostendisset plurima, rursus Simeon Bulgarus cum omni exercitu dictam urbem obsedit, valloque circumducto validis armis pressit: frumento autem per urbem deficiente dura fames invasit, ex nulla quippe parte egestatis calamitate vexati annonam procurare valebant: quare seipsos et exercitus duces Bulgari tradiderunt; quem apprehensum Simeon, vinculisque per totum corpus circumdatum et innumeris vexatum cruciatibus, tandem amara morte, quod immanissima crudelissimaque ejus anima dignum erat, interfecit. Bulgari igitur commissa urbis custodia, recessit. Illi autem, Romanum exercitum in se movere audientes, urbe relicta abierunt, eaque iterum Romani potiti sunt.

Leone Tripolita cum copioso exercitu bellicisque navibus in Romanos erumpente, et Lemnum insulam occupante, Joannes Radinus patricius et

Variæ lectiones et notæ.

³⁴ ούσης τῆς Σ. ed. Cont. Ξυλοκέρκου cod.—συναπ. Cont. om. αὐτοῦ. ³⁵ Ῥωμανοῦ Cont. ³⁶ ἦτοι εἰς τὸ Μυριέλιον ed. Cont. ³⁷ Ἀνταρσίας δὲ γενομένης ἐν Χ. ὑπὸ Ἀδριανοῦ Χαλδέως καὶ Τατζάτου Ἁ. τῇ ὑποθ. τοῦ Β. στ. ἐν Χ. καὶ τῇ Η. ὁ. ἐκράτηθη Sym. 26.—δὲ Τατζάκης Cont.—Τζάντζης ed. cod. ³⁸ συνθήκη Leo. ³⁹ Βοῖλα ed. Sym. ⁴⁰ σκευάζουσι Cont.—τὸ Πάνπερ τὸ λ. Ρ. ⁴¹ Πάλπερ cod. ⁴² δ. τῶν σχ. Leo τῶν σχ. δ. ἰω. ὁ Κ. Sym. om. οὐ. ⁴³ Κουρκούας Leo, Sym. Cont.—καταπ. καὶ κατασχόν τοὺς μὲν Sym. Cont. ⁴⁴ τὴν οὐσίαν δ. Leo, καὶ τὰς οὐ. δημεύει Sym. ⁴⁵ τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσήμους ἀθώους κελεύσας ὅποι βούλοιντο ἀπίεσαι Sym. ed. Cont. ⁴⁶ Ὁ δὲ Τ. ἐν. ἔ. ὀχυρωτάτῳ δ. καὶ λ. αἰτήσας ἐν τῇ π. Sym. ⁴⁷ φυγῶν Cont.—λ. ἀπαθείας δ. ed. ⁴⁸ ἔ. καὶ μάγιστρος γενόμενος ἐν τοῖς Μαγγάνοις τ. δ. δρᾶσαι δὲ β. Sym. ⁴⁹ διητᾶτο cod. ⁵⁰ ὀφθαλμῶν ed. ⁵¹ στερεῖται Cont. ⁵² δὲ Leo, Sym. Cont.—ἀπ. τοῦ β. αὐτὸν κατοικτ. Sym. ⁵³ Συμεὼν δὲ σὺν π. τῷ λαῷ ἁ. τῆν Ἁ. παρακαθίσαντος καὶ ἰ. πολιορκούντος, ἐπεὶ καὶ λ. αὐτοὺς ἐπ. κραταίης καὶ ὁ. ἔ. ἐπ. πρ. Sym. 29. ⁵⁴ ἄντος Leo, οὕτως Cont. ⁵⁵ ἢ μάλλον εἰπεῖν οἰκτιότερον Θυμολέοντος Cont. ⁵⁶ κρ. π. καὶ δεξιού ed. κρ. τὰ πολεμικὰ καὶ π. Cont. ⁵⁷ καὶ π. om. Cont. Leo. ⁵⁸ τὴν ἔ. π. σὺν π. τῷ στ. π. Cont. ⁵⁹ περιεκύκλωσεν ἐπί ed. ⁶⁰ κρηταίῳ; Cont. ⁶¹ τὲ om. Cont. ⁶² καὶ Sym. ⁶³ ὁ Sym. ⁶⁴ Σ. μ. τε ἁ. Sym. ⁶⁵ θαν.—ψυχῆς om. Sym. ⁶⁶ Καὶ Β. τὴν Sym.—παρ. φ. Leo. ⁶⁷ ἁ. τῶν Ῥ. ἐφ. ἀκ. τὴν πόλιν κατ. Sym. ⁶⁸ καταλιπόντες Sym. Cont. ⁶⁹ αὐτῇ om. Sym. ⁷⁰ Τοῦ δὲ Τρ. Α. Sym. 28. ⁷¹ καὶ πλ.—καὶ ἐν om. Sym. ⁷² ἐν Sym.

classis drungarius eum ex improvise aggressus est, et insulam recepit; in quoque certamine divinis auxiliis, qui comitabantur Agareni fusi sunt, solo Tripolita fuga servato.

Septembri vero mense, indictione secunda, Simeon Bulgariae princeps, copiis omnibus eductis adversus Constantinopolim expeditionem parat. Inde Thraciam et Macedoniam depopulatur, incendia ubique spargit, evertit cuncta, et ad arbores usque excindit. Ad Blachernas praeterea proventus Nicolaum patriarcham et procerum quosdam, ut de pace conferrent, ad se mitti postulavit. Datis igitur ex parte utraque obsidibus convenerunt, priusquidem Nicolaus patriarcha, deinde Michael patricius B Stypiotes, et Joannes mysticus, qui ab imperatore secundas tenebat: jam quippe Joannes rector apud imperatorem calumniam passus, causatus aegritudinem, palatium deseruerat; postmodum autem in monasterio Galacrenis proximo detonsus est.

Et hi quidem cum Simeone de pace tractatum habebant; Simeon autem retro eos amandavit, ipsum vero imperatorem videre expetiit, a multis de ejus prudentia, fortitudine et solertia certior factus. Valde laetatus est imperator, pacis quippe cupiditate ducebatur, et effusus quotidie sanguinem deplorabat. Ad littus itaque Cosmidii machinam in mari validissimam excitari jussit: ad quam viresnem regiam remis rectam facile esset deducere, C septioque munitissimo eam circumvallans, spatium ejus medium ita disponi praecipit, ut in ea ad invicem de pace colloquerentur. Simeon autem missis militibus, sanctissimae Deiparae ad Pegem templum combussit, et loca circumposita devastavit, a pace alienum se, sed vana tantum spe imperatorem deludere, inde significans.

Imperator una cum patriarcha Nicolao ad Bla-

λαβόντος, Ἰωάννης ⁷¹ πατριχίος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωτῆμου ⁷² ὁ Ῥαβινὸς κατονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ ⁷³ (καὶ τὴν νῆσον κατέλαβε) · καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργείᾳ οἱ ὅπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοὶ, μόνοι; ⁷⁴ δὲ ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

(17) ⁷⁵ Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος β', Συμεῶν ⁷⁶ ὁ ἄρχων Βουλγαρίας (200^a) πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληξεται μὴν Θράκην (τε) ⁷⁷ καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρρίζει δὲ πάντα ⁷⁸ (καὶ) καταστρέφει καὶ δεινροτομεῖ · μέχρι ⁷⁹ Βλαχερνῶν παραγενόμενος ἐπιζήτησεν αὐτῷ ἀποσταλῆναι τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινὰς τῶν μεγιστάνων ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν · ἔλαβον ⁸⁰ ἰμήρους ⁸¹ παρ' ἀλλήλων ἀμφοτέροι, καὶ ἐξῆλθε ⁸² πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης ⁸³, ἔπειτα ⁸⁴ Μιχαὴλ πατριχίος ὁ προσαγορευόμενος Στυπιώτης ⁸⁵ καὶ Ἰωάννης ⁸⁶ ὁ μυστικός τε καὶ παραδυνασταίων· ἦδη γάρ ⁸⁷ Ἰωάννης ὁ βαίκτηρ ⁸⁸, διαβληθείς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος, τοῦ παλατίου κατεληλύθει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τῇ κλησίῳ ⁸⁹ Γαλακρυῶν ἀπεκάρη.

(18) ⁹⁰ Οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεῶν περὶ εἰρήνης διέλιγοντο· ὁ δὲ αὐτοῦς ⁹¹ (μὲν) ἀπεπέμφετο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν §25 ἐζήτηι ⁹² θεάσασθαι · παρὰ πολλῶν γὰρ πεπληροφόρητο περὶ τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ⁹³ ἀνδρείας καὶ (τῆς συνέσεως). ⁹⁴ Ὁ τοίνυν βασιλεὺς σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπέθει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ ⁹⁵ τὸ στῆναι τὰς καθ' ἐκάστην ἐγγυνομένας τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις. ⁹⁶ Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ ⁹⁷ Κοσμιδίῳ αἰγιαλῷ κατεσκευάσεν ἐν τῇ θαλάσῃ ὄχυρωτάτην ⁹⁸ ἀπόδασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρην ⁹⁹ διεκπλεύσασιν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. ¹⁰⁰ περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατείχευμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ¹⁰¹ ἀλλήλοις ἐμείλων ὀμιλεῖν. ¹⁰² Ἀποστείλας οὖν ¹⁰³ Συμεῶν τὸν τῆ; ὑπεραγίας Θεοτόκου ¹⁰⁴ ναὸν τὸν ἐν τῇ Πιργῇ ¹⁰⁵ ἐνέπρησε καὶ τὰ περίεξ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὢν ἐνταῦθεν ¹⁰⁶ μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίζον μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν ¹⁰⁷.

(19) ¹⁰⁸ Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ βασιλεὺς;

Variae lectiones et notae.

⁷¹ ὁ Sym. ⁷² τῶν πλωτῆμων Leo, Sym. Cont. — Ῥ. αἰφνίδιος Leo, Ῥ. αἰφνίδιον Sym. ⁷³ ἐπιπεσὼν αὐτοῖς πάντας ἀπόλεσε Sym. — καὶ τὴν ν. κ. om. Vat. et Cont. ⁷⁴ μόλις δὲ μ. δ. Tr. Vat. μόλις δὲ μ. δ. Tr. Cont. μ. δὲ αὐτὸς Tr. Leo. — μόνοι αὐτοῦ τοῦ Τριπολίτου διαφυγόντος Sym. — διασωθείς Leo. ⁷⁵ Τῷ δὲ Σ. μ. τῆς β' ἰνδ. πάλιν Σ. ὁ Βούλγαρος Sym. 29. ⁷⁶ δὲ ed. — ὁ om. Vat. Cont. ⁷⁷ τε om. Sym. Vat. Cont. ⁷⁸ πάντα κατ. Leo. ⁷⁹ μ. δὲ B. γεν. ἐπ. ἐπισταλῆναι ἄ. Leo μ. τῶν B. παρ. καὶ δὴ ἐπιζητῶν ἄπ. ἄ. Sym. Περὶ τῆς ἐκστρατείας Συμεῶν καὶ συντυχίας τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ Νικολάου πατριάρχου μ. δὲ B. π. ἐπ. ἄπ. Vat. ⁸⁰ οὖν Leo, Sym. Vat. Cont. ⁸¹ ὄμ. ἀμφ. Leo, Sym. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθον ed. Sym. Leo. ἐξ. δὲ τε π. καὶ M. Sym. ⁸² ἐξῆλθ. cod. ⁸³ Νικόλαος Leo, Vat. Cont. ⁸⁴ εἶτα ed. ⁸⁵ ὁ Vat. Cont. — ὁ Στουπ. Leo, ὁ Στουπ. Sym. ⁸⁶ Ἰω. μ. ed. Ἰω. μ. ὁ π. Sym. Ἰω. ὁ μ. π. Leo Ἰω. ὁ μ. καὶ π. Vat. Cont. ⁸⁷ ὁ Vat. ⁸⁸ διαβ. τῷ βασιλεῖ ἄπ. Sym. ⁸⁹ τῶν Leo. ⁹⁰ οἱ μὲν οὖν τῷ Σ. π. ἔ. δ. αὐτὸς δὲ τὸν β. Ῥ. θ. ἦθαλε Sym. 29. ⁹¹ ὁ δὲ ἄ. ἄπ. ed. ⁹² ἐπιζ. Leo, Vat. Cont. — π. π. ἐπ. κατ. ed. Vat. Cont. om. — συνέσεως Sym. ⁹³ καὶ συν. Vat. Cont. Leo. ⁹⁴ Ὁ δὲ β. Leo, διὰρ ἀκούσας ὁ β. Sym. — σφ. ἐπὶ τούτου Vat. ἐπὶ τούτου σφ. ed. Cont. σφ. ἐπὶ τούτῳ Leo. ⁹⁵ καὶ τὰς γενόμενας τῶν ἄ. ἔ. Leo, καὶ τὸ στ. τὴν τῶν ἄ. χύσιν Sym. καὶ τὸ στ. τὰ; γ. τῶν ἄ. χ. Vat. Cont. ⁹⁶ ἐσημίρηται Leo, Vat. Cont. ⁹⁷ τοῦ Sym. Vat. Cont. Leo. ⁹⁸ ὄχ. ἐν τῇ θ. Vat. ἐν τῇ θ. Sym. ⁹⁹ τριήρην cod. ¹⁰⁰ αὐτῷ Sym. — καὶ π. ἄ. π. πρ. δ. μ. γ. Sym. ¹⁰¹ ἔθα ἄλλ' Sym. Vat. Cont. ¹⁰² Ἐπὶ τούτοις ἄπ. Σ. τὸν ἐν τῇ Π. τῆς ὕπ. Θ. ναὸν ὃν Ἰουστινιανὸς ὁ βασιλεὺς ἔδομησατο ἐν Sym. ¹⁰³ ὁ Vat. ¹⁰⁴ ἐν τῶν ἐν τῇ Π. Leo, Vat. Cont. ¹⁰⁵ ὃν Ἰ. ο β. ἐδ. Vat. Cont. ¹⁰⁶ ἔ. ἐλὼν ἄλλ' Leo, ἔ. ἐθέλειν ἄλλ' Vat. ¹⁰⁷ τ. ἐξαπατῶν Vat. τὸν βασιλέα ἐξ. Sym. — ἐξαπατ. cod. ἐξαπατῶν? ¹⁰⁸ Καὶ π. ὁ β. ἕμα τῷ π. ἐν Βλ. εἰς τὴν ἄγίαν ἔ. σορὸν Sym. 29.

ἄμα Νικολάφ (τῷ) ⁹ πατριάρχῃ ἐν τῇ ἀγίᾳ εἰσῆλθε σορῶν
καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν ¹⁰ εἰς εὐχὴν· εἶτα ¹¹ πρηνῆς
πεσὼν τὸ ἅγιον ἔδαφος ἐκεῖνο τοῖς δάκρυσι κατέβρεχε
¹² τὴν πανάχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπῆ
καὶ ἀμελικτον ¹³ τοῦ τυράννου καὶ ὑπερηφανοῦς
Συμεῶν καρδίαν μαλάξαι ¹⁴ (καὶ πείσαι) ¹⁵ τὰ πρὸς
εἰρήνην συνθέσθαι· ¹⁶ τὸ ἅγιον οὖν κιβώτιον διανοί-
ξαντες, ἔνθα τὸ σεπτὸν τῆς ¹⁷ ὑπεραγίας Θεοτόκου
τεθησαύριστο ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ἐκείθεν ὁ βασι-
λεὺς ἀνελόμενος καὶ ὡσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον
περιβαλλόμενος καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ἁμωμον
¹⁸ Θεοτόκον οἶα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος,
ἔξεισι ¹⁹ τοῦ ναοῦ, ὅπλοισι ἀσφαλῆσι φραζάμενος· τὸν
σὺν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὅπλοισι (ἀσφαλῆσι)

²⁰ κατακοσμήσας τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαβε
(20) ²¹ Πέμπτη οὖν ἡμέρα (ἦν) ὅτε ταῦτα ἐγένετο,
θ' τοῦ Σεπτεμβρίου ²² μηνός· τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας
ὥρα παρεγένετο ²³ Συμεῶν πλῆθος ἀπειρον ἐπαγόμε-
νος εἰς πολλὰς διηρημένον ²⁴ παρατάξεις, τῶν ²⁵ μὲν
χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων τῶν ²⁶ δὲ ἀργυρα-
σπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὅπλων χροιά
²⁷ κεκοσμημένων, πάντων καταπεφραγμένων σι-
δήρεσσι, οἱ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεῶν ὡς
βασιλέα εὐφήμενος ²⁸ τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ· πάν-
τες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τεύχεσιν ἐφε-
στῶτες ἐθεώρουν ²⁹ τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ³⁰ ἰδεῖν τότε
ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα καὶ θαυ-
μάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς
ἀνδρίας παράστημα, ὅπερ ³¹ τοσαύτην πολεμίων
βλέπων ³² ἐπιφορὰν οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ
ὕπεχώρησεν, ἀλλ' ὡσπερ εἰς φίλιον ³³ χωρῶν πλῆ-
θος οὕτως ἀτρέμας ἀπῆει, μόνον οὐχὶ τὴν
ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοῦς ἀντίλυ-
τρον.

(21) Πρῶτος οὖν ἐν τῇ βῆθεισῃ ἀποβάθρᾳ κατα-
λαβὼν ³⁴ τὸν Συμεῶν ἐξεδέχετο· ἐπει δὲ ὄμηροι
(209b) ³⁵ ἐξ ἀμφοτέρων **827** ἐλήφθησαν τῶν μερῶν
καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνησαντο ³⁶
ἀκριθῶς, μήπω ³⁷ τις δόλος ἢ ἐνέδρα τυγχάνη, κατ-
ῆλθε Συμεῶν τοῦ ἵππου καὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰσ-
ῆλθεν. Ἀσπασάμενοι ³⁸ δὲ ἀλλήλους εἰρήνης λόγους
ἐκίνησαν· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλέα πρὸς Συμεῶν·
« Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον ὄντα ³⁹ καὶ Χρι-
στιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν, βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδα-
μῶς τοῖς ⁴⁰ λόγοις συμβαίνοντα· ἴδιον μὲν γὰρ ⁴¹
θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην

A chernas et sanctum loculum progressus, ad preces
manus extendit, deinde pronus in terram cadens
sacrum lacrymis pavementum irrigavit, Deiparam
a labe immunem obtestatus, ut inflexum et rigidum
superbi tyranni Simeonis emolliret cor, et quæ
sunt pacis inspiraret : sacroque scrinio, quo
veneranda sanctæ Deiparæ vestis reposita est,
aperto, illam inde sublatam ut lorica impetra-
bilem sibi circumdans, et fidem qua in immacu-
latam Dei Genitricem pollebat velut galeam capiti
circumponens imperator firmissimis armis muni-
tus, classi viæ comite clypeis et armis instructa,
ad præfixum locum cum Simeone tractaturus ac-
cessit.

συνομιλῆσαι τῷ Συμεῶν.

B Quinto igitur die quo hæc facta sunt, Septembris
mensis die nono, hora diei quarta, Simeon im-
mensa multitudine, in multa ægmina divisa, stipatus
processit. Militum alii aureis clypeis et deauratis
hæstis, alii argenteis clypeis pariter et hæstis ar-
gento rutilantibus, alii quoque omni armorum
genere ornati, cuncti autem ferro circumcincti,
medium admiserunt Simeonem, quem Græcis pro-
nuntiat, ceu imperatorem faustis prosequebantur
acclamationibus. Senatorii porro ordinis viri murie
innixi quæ siebant contemplabantur. Spectatu vero
dignissima res fuit animus ille imperatoris dignus
et excelsus, mira res illa mentis nullo pacto motæ
constantia, quæ tantum percipiens hostium appul-
sum, nullo modo consternata aut repressa est :
sed nec retrocessit, quinimo velut in amicorum
cœtum se conferret, sic intrepidus processit, ani-
mam suam quasi salutis subditorum pretium hosti-
bus offerens.

Prior itaque ad dictam machinam perveniens
Simeonem præstolabatur. Ut obsides ex utraque
parte dati sunt : Bulgari vero ne quis dolus aut
insidiæ laterent, machinam diligenter perscrutati
sunt : Simeon equo desiliens ad imperatorem ac-
cessit, dataque invicem salute, pacis tractatum
moverunt. Imperator dixisse fertur ad Simeonem :
« Virum Dei cultorem et vere Christianum audi-
te : verum opera verbis nullatenus consonantia
in te perspicio. Proprium enim viri Dei cultoris et
Christiani est pacem et charitatem amplecti, si-
quidem Deus charitas est et dicitur, impii vero et

Variæ lectiones et notæ.

⁹ τῷ om. Vat. Cont. — εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον Leo, σ. ε. ed. ¹⁰ ἐκτείνας Sym. ¹¹ καὶ Sym. — δ.
τὸ ἀ. κ. ἐδ. Leo, Sym. Vat. δ. κ. τὸ ἀ. ἐδ. Cont. ¹² καὶ Vat. ¹³ τοῦ ὄπ. Σ. Leo, Sym. Vat. Cont.
¹⁴ μ. κ. Leo. ¹⁵ καὶ π. om. ed. ¹⁶ καὶ τὸ ἀ. κ. Leo. — τὸ ἀ. οὖν μαφόριον τῆς παναγίας Θ. ἐκ τῆς
κιβωτοῦ ἀν. ἐξῆσι Sym. ¹⁷ τῆς ἀγίας Leo, Vat. Cont. ¹⁸ ὑπεράμωμον Leo, Vat. Cont. ¹⁹ ἐξῆσι Leo,
Sym. Vat. Cont. — ναοῦ καὶ καταλαμβάνει τὸ ὠ. τ. Sym. — περιφ. ed. ²⁰ ἀσφ. om. Vat. Cont. Leo.
— κοσμήσας Leo. ²¹ π. δὲ ἦν ἡ. ὁ. τ. ἐγ. ἐνάτη τοῦ Ν. μ. τετ. δὲ τῆς ἡ. ὠ. Vat. Cont. θ' δὲ ἦν τοῦ Σ.
μ. ε' δὲ τῆς ἐβδομάδος ἡμέρα· καὶ τῇ δ' ὥρᾳ παραγίνεται Σ. Sym. — ἦν om. Leo. — ιθ' ed. ²² Νοεμβ. cod.
ed. Vat. Cont. Leo. — ἐέ om. Leo. ²³ δὲ Vat. δὲ καὶ ὁ Cont. ²⁴ τὰς Sym. ²⁵ τῶν δὲ χ. ed. ²⁶ τῶν δὲ ἀ.
καὶ ἀ. ex homoioteleuto om. Vat. ²⁷ χρεῖξ ed. Leo. — πεφ. ed. ²⁸ ἐτιμῶν (sic) Vat. ²⁹ κατεθεῶντο
Leo, Sym. Vat. Cont. ³⁰ i. τὴν ψ. ed. τότε i. ψ. Leo. ³¹ ὅτι Sym. ³² ὄρων ed. — οὐ κατ. καὶ ὄπ. ed.
³³ φίλων Vat. φίλων Leo, Sym. π. φ. χ. Sym. Vat. Cont. Leo. ³⁴ ἀναθ. ed. Leo. ³⁵ ὄμηροι ed. ³⁶ διε-
ρευνησαντες cod. P. ³⁷ μήπου τις Vat. Cont. — τυγχάνει ed. cod. Vat. Cont. Sym. ³⁸ ἀ. οὖν Leo,
Sym. Vat. Cont. ³⁹ ἀνον καὶ χ. ὑπάρχοντα Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ τ. λ. μὴ σ. Vat. Cont. ⁴¹ ἀ. θ. Vat.
Cont.

inidélis est cædibus et cruore injuste fuso gaudere. Igitur si vere te Christianum profiteris, sicut certo tenemus, compesce tandem cædes injustas, et scelestâ sanguinis effusione abstine, et nobiscum Christianis, cum ipse Christianus sis et nomineris, pacis fœdus percute; et Christianorum dexterâs unius fidei Christianorum sanguinibus ne permittas pollui. Homo quippe es, et mortem ipse et resurrectionem et operum retributionem præstolaris: hodieque cum existas, crastinus dies in pulverem te resolvat: febris vel unica omnem exstinguet jactantiam. Quam igitur ad Dei tribunal constitutus pro cædibus injustis Deo reddes rationem? quo vultu in tremendum et justum judicem oculos intendes? Si divitiarum cupiditate ductus hoc agis, ego ad satiètatem usque, eo quod desideras, implebo. Solum contine dexteram, a nuptectere pacem, dilige concordiam, ut et tu vitam agas tranquillam et sollicitudinis expertem, et non nihil Christiani subleventur et cessent in Christianos manus inferre. Nefas enim est adversus ejusdem fidei homines te arma movere. « His dictis imperator tacuit. Simeon, ejus moderationem et sermones cum verecundia miratus, pacem componi annuit. Cum igitur sibi invicem vale dixissent, a se mutuo disjuncti sunt, imperatore magnificis muneribus Simeonem cumulante.

Quod vero tunc accidit narrabo prodigium eorum etiam, qui hæc dijudicant fidem exsuperans. Principibus quippe ad invicem colloquentibus, aquilas duas desuper ipsos volasse præstoque advenisse, et ad invicem commistas dicunt: et confestim ab invicem disjunctas, hanc quidem ad urbem advolasse, aliam vero in Thraciam alarum opere delatam. Qui hæc curiosius indagant, omen judicavere non faustum; discordes quippe, et pace infecta recessuros divinabant. Simeon collecto exercitu, coram optimatibus imperatoris solertiam et moderationem exposuit, ejusque formæ præstantiam fortitudinemque et animum inturbatum laudavit.

Decembris autem mensis die vicesimo quinto filios suos Stephanum et Constantinum Romanus imperii corona cinxit: sed et Theophylactum eunuchum, filium suum, filium clericum totodit Nicolaus patriarcha, et subdiaconum ordinavit, tan-

καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάξασθαι, εἴπερ « ἰ Θεὸς ἀγάπῃ » ἐστὶ: καὶ λέγεται, ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ « χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχοιμένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς « π-πληροφορήμεθα, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων « αἱμάτων ἐκχύσεις καὶ σπείρει μεθ' ἡμῶν « τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν « καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλει μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιῶν « αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. « Ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν καὶ « ἀνταπόδοσιν: « σήμερον ὑπάρχεις καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ: εἰς πυρετὸς ἅπαν κατασέσει: « τὸ φρύαγμα « τίνα ἔνυ λόγον δώσεις; τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθῶν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; « ποῖω προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσεις κριτῆ; Εἰ πλοῦτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρωσ τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσιω: « μόνον ἐπίτρες τὴν δεξιάν (σου) «, ἀσπασαί τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ 828 παύσωνται « ποτε τῶν συμ-ρῶν καὶ στήσωνται τοῦ Χριστιανοῦ ἀναίρειν: οὐ « θέμις γὰρ αὐτοῖς αἶρειν ὄπλα καθ' ὁμοπίστων. « Τσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰδεσθεῖς οὖν ὁ Συμεὼν τὴν τοῦτου ταπεινώσιν καὶ τοὺς λόγους (αὐτοῦ) « κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. « Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους « διεχωρίσθησαν, δῶρος μεγαλοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τῶν Συμεῶν.

(22) « Ὁ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγῆσομαι τεράστιόν τι « καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἶδῶσι « παράδοξον. Δύο φασὶν αὐτοῦς, τῶν βασιλέων ὁμιλοῦντων, ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπηῆναι «, κλάξαι « τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθειν « τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην διαπηῆναι. Τοῦτο οἱ ἀκριδῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν: ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην « ἀμφοτέρους διαλυθήσασθαι ἔφασαν. « Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαθὼν τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπεινώσιν (ἐξεθείλαξέ « τε αὐτοῦ τὸ « εἶδος, τὴν τε βώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.)

(23) « Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κα' ἔστειψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ « Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ « Στιφάνον τε καὶ Κωνσταντῖνον: ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον « εὐνοῦχον, υἱὸν αὐτοῦ, ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκειρε κληρικόν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον σύγ-

Variæ lectiones et notæ.

« ἀγαπῆν. « τε Vat. post ἐστὶ Cont. cf. 1 Io. iv, 8. « τοῦ Sym. — ἐκχοιμένων Leo. « καθ. cod. « τῶν ἀναίτιων vel ἀνοσίων; « ἡμῶν χ. εἰρ. ed. ἡ. τῶν χ. ἐ. Vat. Cont. « ὢν καὶ ἄ. Leo, Sym. « δεξιᾶς Leo, Sym. Vat. Cont. « κρίσιν καὶ Vat. Cont. « καὶ σ. μὲν ὑκάργων ἄ. δὲ εἰς κ. διαλυόμενος Sym. « σβέσει Vat. « ἐρῶς, ἐγὼ σε κ. τοῦτου ἐ. Sym. « σου om. Leo, Sym. Vat. Cont. « παύσονται τοὺς ed. π. π. τῶν Vat. — στ. τὸ χ. Sym. στήσονται τοῦ χ. Vat. « οὐ γὰρ θ. Sym. — αὐτοῦ Leo, Vat. Cont. « Τ. ὁ β. εἰπὼν ἐσ. Sym. 30. — Ὁ δὲ Σ. ἄ. Sym. « αὐτοῦ om. Sym. — ἔπεν. Leo. « καὶ διαχωρισθέντες Sym. « τ. τε ὄν καὶ Sym. 30. « ἐ. σ. Vat. Cont. « ἤξαι Leo. « κλάξαι cod. « διελθεῖν ed. — Τ. ἄκ. οἱ τὰ Sym. Τ. οἱ ἄκ. Vat. Cont. « τῇ εἰρήνῃ Vat. Cont. Sym. « ἔφασαν Sym. Vat. Cont. « ἔξ.—φρον. om. Leo. « τε Vat. Cont. « M. Δ. Sym. 31. « τοῦ Θεοῦ Leo. « Στ. καὶ K. τὸν δι Sym. « θ. τὸν υἱὸν Leo, Sym. ἄ. εὐνοῦχον ὄντα ἐποίησε κληρικόν ὁ Ν καὶ π χειροτονῆσθε δὲ ὑποδιάκονον Sym.

κιλλόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ ἅγια.

⁷² (24) Ἀπριλίῳ δὲ μηνὶ ⁷³ 10⁷⁴ ἐτίμησε Ῥωμανὸς Ἰωάννην **829** μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα, πατρικίον καὶ ἀνούπατον. ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον κινήθηναὶ αὐτῷ καὶ κατηγορηθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τινων.

(25) ⁷⁵ Μαίῳ δὲ μηνὶ ⁷⁶ 15⁷⁷, Ἰνδικτιῶνος 17⁷⁸, τελευταίον βίον ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ β' αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ πατριαρχείου 18⁷⁹ καὶ ἀπετέθη ⁸⁰ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηῶν. ⁸¹ Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ πατριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασίας μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων.

(26) Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατηγορήθη (201⁸²) ὁ μυστικὸς Ἰωάννης καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐπιέμενος ὑποθήκη τοῦ πατρικίου Κοσμά καὶ ⁸³ λογοθέτου τοῦ δρόμου διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτῷ. Τοῦτου ἐνεκεν καταδιβάσκειται μὲν τοῦ παλατίου, συγχωρεῖται δὲ προίχεσθαι ⁸⁴ καὶ τῷ βασιλεὶ ἐξυπηρετεῖν καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα ⁸⁵ διοικεῖν· σπογγὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκέκτητο πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεωραπεύειν δυνάμενον, καὶ τελείως τοῦτον ἀπόσασθαι οὐκ ἐβούλετο ⁸⁶. Τῶν κατηγορῶν οὖν καταπειγόντων τὴν βασιλέα καὶ σαφῆ ἀποδεικνύντων τὰ κατηγορημένα ⁸⁷, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι μαθὼν, ἐμελλε τοῦτον κατασχῶν ⁸⁸ ἀνετάξειν. Ὅ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρεῖται φυγῆ, καὶ τὴν ⁸⁹ Μονοκάστανον λεγομένην καταλαβὼν ἀποκείρεται μοναχός. Πέφρυγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ⁹⁰ ὁ τοῦ Βοήλα ὁ τῆς τραπέζης, οἰκείος καὶ φίλος ὢν αὐτῷ, καὶ τὸν Ὀλύμπου καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν (καὶ ⁹¹ αὐτὸς) σχῆμα ἐνδύεται· ἰδεδοίκει **830** γὰρ καὶ αὐτὸς, ἅτε συμμύστης ὑπάρχων ⁹² τοῦ μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπρόβητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. (Τὸν δὲ πατρικίον Κοσμάν ἐν τῷ ὠρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ βασιλεὺς διεδέξατο ⁹³), προβάλλεται ⁹⁴ δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνη ⁹⁵ παραδυναστεύοντα. Joannis vero mystici vices obiturus emendavit : Joannis vero mystici vices obiturus administrator promovetur.

(27) ⁹⁶ Ἐγένετο δὲ τὸ τρικυαῦτα καὶ σεισμός φοβερός ἐν τῷ τῶν Θρακησίων ⁹⁷ θέματι καὶ χάσμα μέγα καὶ καταπληκτικόν, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ⁹⁸ ἐκκλησίας ⁹⁹ καταποθῆναι.

¹⁰⁰ (28) ¹⁰¹ Μαίῳ δὲ μηνὶ ¹⁰² 7¹⁰³, Ἰνδικτιῶνος 15¹⁰⁴,

demque syncellum promovit, cum prius ad sanctum ingressum cum subdiaconis affectu processisset.

Aprilis vero mensis die vicesimo nono Joannem mysticum administratorem et patricium et proconsulem Romanus designavit; et propter hoc Joannes a nonnullis invidiose habitus est et accusatus.

Mensis vero Maii die decimo quinto, indictione tertia, mortem obiit Nicolaus patriarcha, post secundam renuntiationem throno potitus annos tredecim, ejusque corpus in Galacrenarum monasterio ab eo condito depositum est. Augusto deinde mense Stephanus, Amasæe metropolita, eunuchus, initiatus est patriarcha.

Post hæc mense Octobri Joannes mysticus; et post imperatorem administrator, velut imperii affectati, suggestu patricii et logothetæ publici cursus Cosmæ, qui filiam uxorem ei locaverat, accusatus est. Hujus gratia palatio quidem extruditur, ad eum tamen liber illi servatur accessus, et obsequendi imperatoris jussis, et cum eo quæ opus foret administrandi potestas permittitur. Ingens quippe imperatoris erat in eum affectus utpote omnimoda sibi officia præstare valentem, nec omnino eum expellere volebat.

Accusationem porro coram imperatore urgentibus adversariis et aperte objecta demonstrantibus, examine habito, ut vera esse quæ objicerentur eum imperator agnovit, detentum interrogare proposuerat. Qua re prævisa, fugam prior arripit, et in monasterium nomine Monocastanum secedens, monasticam suscipit tonsuram, Fugit pariter Constantinus, Boelæ filius, mensæ præfectus, familiaris et ei bene affectus: et in Olympum montem digressus, monastico et ipse induit habitum; timebat enim ceu consiliorum Mystici conscius, et secretorum ejus omnium particeps. Patricium autem Cosmam magistratu exauctioratum ad horologium palatii verberibus imperator Theophanes protovestiarius et imperii administrator promovetur.

Tunc in provincia Thraciæ terræmotus horrendus factus est, hiatusque stuporem afferens, ita ut plura prædia et ecclesiæ cum hominibus absorpta sint

Maii porro mensis die vicesimo septimo, indi-

Varia lectiones et notæ.

⁷² 825. ⁷³ καὶ Leo. ⁷⁴ τοῦ μηνός Vat. Cont. ⁷⁵ Τῇ δὲ 15⁷⁶ τοῦ Μαΐου μηνός, Ἰνδ. γ' τ. ὁ π. N. Sym. 32. ⁷⁷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ μ. ἀ. τῶν Γ. τῷ δὲ Ἀ. μ. Στ. ὁ Ἀ. ε. ὢν γίνεται π. Sym. ⁷⁸ Αὐγ. — ὑπάρχων οἰν. Vat. — Ἰω. δὲ ὁ μ. καὶ π. ἐπέλ κατά τοῦ βασιλέως φρονεῖν ἠλέγχθη φυγῇ χρησάμενος ἐν τῇ τῆς Μ. ἀπ. μ. Sym. 32. — κατηγορηθ. cod. κατηγορηθεῖς ed. ⁷⁹ κ. λ. τ. δ. K. Leo. ⁸⁰ προσερχ. Leo, Vat. Cont. — ὕπηρ. Leo. ⁸¹ τὸ ἀνήκον ed. — ἰ. ὁ β. π. ἀ. Leo. ⁸² ἐβούλετο cod. ⁸³ κατηγορούμενα Vat. Cont. ⁸⁴ ἀναμ. Vat. Cont. ⁸⁵ λ. M. Leo. ⁸⁶ K. δὲ ὁ τοῦ B. ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀποκείρεται Sym. — K. τοῦ B. Vat. Cont. — Βοῦλα ed. Vat. Cont. Sym. ⁸⁷ καὶ ἀ. om. Vat. Cont. Leo. ⁸⁸ τυγχάνων Leo, Vat. ⁸⁹ Τὸν — διεδέξατο om. Sym. ⁹⁰ πρ. δὲ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός Θεοφ. Sym. ⁹¹ πρωτοβεστιάριον καὶ Leo. πρ. Sym. Vat. Cont. ⁹² Γίνεται δὲ τότε σ. Sym. 32. Ἐ. δὲ τὴν. καὶ σ. ed. ⁹³ Θρακῶν Leo. — χάσματι Vat. ὁ. ante τῶν Θρ. Cont. — χ. γῆς μ. κατ. ed. χ. γῆς μ. καὶ κατ. Leo, Sym. ⁹⁴ αὐτάνδρους Leo, Sym. Vat. Cont. ⁹⁵ καταποθῆναι Sym. ⁹⁶ 927. ⁹⁷ Περὶ Συμείων Βουλγάρου καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Χρωβάτων ἤττης αὐτοῦ καὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. M. δὲ μ. εἰκάδι ἐβδόμη, πεντεκαίδεκάτῃ Ἰνδικτιῶν Vat. ⁹⁸ Ἰω. ὁ ἀστρονόμος εἶπε Ῥωμανῶ κτλ. — εἰς Βουλγαρίαν τ. Sym. 35. — ὁ om. Vat. Cont.

ctione quinta, Simeon Bulgariae princepsdiem obiit, Petro filio, quem ex secunda conjugē suscepit, sorore videlicet Georgii Surzubulis, quem filii procuratorem dedit, principe relicto. Michaelē vero, quem ex prima uxore susceperat, totondit monachum; Joannes autem et Benjamin, Petri fratres, adhuc stola Bulgarica induebantur.

Exinde circumpositae regiones, Chrobathi et alii populi, audita Simeonis morte, adversus Bulgaros arma suscipere meditabantur. Fame autem una cum locustis Bulgarorum terras depascente, timuerunt quidem aliarum gentium invasionem, sed praecipue Romanorum incursus. Habito itaque consilio adversus Romanos ipsi armantur, et per Macedoniam effundunt exercitum, terrorem, ut fieri solebat, Romanis incutientes. Cum audissent vero Romanum imperatorem copias in eos parentem, Petrum, et Georgium quemdam monachum, cognomine Calocycim, genere Armenum, auream bullam ferentem latenter delegant. Bullae series erat: Bulgaros non ad pacem modo cum Romanis amplectendam paratos esse, sed et ad connubiorum foedera prosequenda.

Monachum hujusmodi cum imperator lubentissime suscepisset, locum expedit confestim, et monachum Theodorum Abuceum, et Basilium Rhodium, ut de pace cum Bulgaris tractarent, Mesembriam destinavit. Illi profecti, et negotiis accommoda collocuti, una cum Stephano Bulgaro per continentem iter egerunt. Retro eos Georgius Surzubules appulit, et Constantinopolim cuncti convenientes, pace sancita, cum imperatore foedus inire voluerunt. Mariam vero, Christophori imperatoris filiam, contemplant, et ejus summopectore delectati aspectu, Petro scripserunt, ut quantocius accederet, statutis prius pacis conditionibus.

πραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περί τῆς γενομένης ειρήνης.

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ ἐτελεύτα Leo. κατὰ Χρωδάτων κελίγηκε (ἐκίνησε Cont.) στράτευμα καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν πόλεμον, ἠτήθητις τοὺς ὑπ' αὐτὸν (αὐτῶν Vat.) ἅπαντας ἀρῆν ἀπώλεσιν. (Cont. 20). Ἐντεῦθεν ἀνοία συσχεθίς καὶ νόσφ κατακαρδίᾳ ἀλοὺς διέφθαρτο ἀνομήσας διὰ κενῆς Vat. ἵ τὸν Sym. — 11. γ. ἔ. Vat. γ. εἶχε, M. δὲ τὸν Sym. ἵ προβαλλόμενος cod. ἵ τοῦ om. Vat. Cont. — Σουρσοῦβουλ. cod. ἵ ἀδ. ἐπιστολὴν ἐκομίσαντο Βουλγαρικὴν Sym? ἵ μαθόντες ed. Sym. 32. ἵ Χωροδάτοι cod. Χρωδάτοι Sym. ἵ Τούρκοι Vat. οἱ T. Cont. — κατὰ B. κινεῖν ἐβούλοντο Sym. ἵ λ. δὲ μεγίστου σὺν ἀκρίθι Vat. Cont. λ. δὲ μεγίστου μετὰ καὶ ἀκρίθων τὴν Βουλγαρίαν ἐκπ. ἐδ. καὶ μάλλον τὴν Sym. ἵ καὶ τὴν τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Vat. καὶ τῶν ἀ. ἔ. ἐφ. Cont. ἵ καὶ ed. Vat. Cont. ἵ ἐπ. εἶθεν καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἔ. καὶ τῆ M. καταλυμαίνονται. Οἱ δὲ Βούλγαροι τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐξέλευσιν τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες Sym. ἵ ἐμποιήσαντες Vat. ἵ ἐκστρ. ὁ β. ed. ὁ β. Ῥωμανὸς ἐκστρ. Leo, Vat. Cont. — περὶ ειρήνης φροντίζουσι καὶ ἀπ. μ. τινὰ Sym. cæteris omissis. ἵ τε e. l. Leo, Vat. om. (Πέτρον τε καὶ Γεώργιον?) ἵ ἡμῖν cod. ἵ βούλονται Vat. Cont. ἵ ὅς παρὰ τοῦ βασιλέως ἀ. δεχθείς τὴν εἰρήνην ἰδιόδαίσε καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι αἰτεῖται Sym. 34. ἵ οὖν ed. Leo. — ἀσ. ἀπ. Vat. Cont. ἵ ἐν M. om. Vat. Cont. καὶ βασιλ. τὸν Ῥόδιον cod. ἵ Θεόδωρον Leo. — καὶ Κωνσταντῖνον βασιλικὸν κληρικὸν τὸν P. Cont. ed. καὶ β. κλ. τὸν P. Vat. Leo. ἵ πένητοι cod. ἵ P. τὴν εἰρήνην Leo. ἵ ἐν Μισημβρία, τὸ πρὶν μὲν Μισνεβρία καλουμένη ἀπὸ Μίνου, Θρακῆς τοῦ ταύτην, οἰκίσαντος καὶ Βρία, τὸ παρὰ τισὶ Θρακῶν πόλισμα λεγόμενον πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον Μισημβρία νῦν ὀνομάζεται Vat.—Cont. ἵ τῆς Leo, Vat. Cont. ἵ κατέλαβ. cod. κατέλαβον Vat. Cont. ἵ ὁ ed. Leo, Vat. Cont. — Σουρσοῦβουλῆς καὶ Συμεὼν ὁ Καλουτερκάνος καὶ Οὐσάμφης καὶ Συμεὼν τοῦ ἀρχηγῶ Βουλγαρίας ἀδελφῆς πρὸς γυναῖκα, πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἀγχιστεὺς αὐτοῦ Στέφανος καὶ μὲν καὶ Μαγοτίνος, Κρόνος τε καὶ Μηνικὸς διεκρατύναντο πρὸς τὸν ἀνακτα Ῥωμανόν· θεασ. Vat. Cont. ἵ ἐποίησαντο ed.—Σύμφωνά τε ποιήσαντες εἰς τὸ δοῦναι αὐτῶ Πέτρῳ τὴν θυγατέρα X. τοῦ β. M. γράφουσι τῶ Π. ἔλθειν Sym. Περὶ τῆς γενομένης πρὸς Βουλγάρους εἰρήνης καὶ τῆς γαμηλίου συναλλαγῆς Vat. — 19. X. M. ed. β. X. Vat. β. M. Sym. ἵ ἰγ. τῶ Π. om. Vat.

A Συμεὼν (ὁ) ἀρχὼν Βουλγαρίας ἐτελεύτησε ²⁰, Πέτρον ⁴ υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ² ἀρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχε γυναικὸς, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου (τοῦ) Σουρσοῦβούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς αὐτοῦ πασιὼν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναικὸς ἀπέκειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμῖν, οἱ τοῦ Πέτρο ἀδελφοὶ ⁴, ἐτι στολῆ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῆ.

(29) Τὰ κύκλω οὖν ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντα ⁴ τελευτήν, οἱ τε ⁶ Χρωδάτοι ⁷ καὶ οἱ λο:ποὶ ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο· λιμοῦ ⁸ δὲ σὺν ἀκρίσι τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἰσχυρῶς ἐκπιέζοντος, ἐδεδίεσαν μὲν καὶ ⁹ τῶν ἄλλων ἔθνῶν τὴν ἔρπον, ἐδεδίεσαν δὲ πλείον ¹⁰ τὴν ¹¹ τῶν Ῥωμαίων **831** ἐπέλευσιν· βουλὴν οὖν ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι, φρόδον, ὡς εἶδος, τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποιήσαντες ¹⁴. ἔπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεύειν ¹², ἀποστέλλουσι Πέτρος ¹⁵ καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύριν ὀνομαζόμενον τῶ γένει Ἀρμενικῶν, χρυσοβούλλιον ἐπιφερόμενον· διεγύρρει [δὲ] τὰ ἐν αὐτῶ ὡς τὴν μετὶ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται καὶ πρόθυμοι ταύτη συνθέσθαι εἰσίν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ', εἴγε βούλονται ¹⁸, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα.

(30) ¹⁶ Τὸν τοιοῦτον ¹⁷ μοναχὸν ὁ βασιλεὺς ἀποδείξάμενος ἀσμενέστατα, παρευθὺ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος (ἐν ¹⁸ Μισημβρίᾳ) τὸν μοναχὸν Θεοδόσιον ¹⁹ τὸν Ἀδούκην καὶ Βασίλειον τὸν Ῥόδιον ²⁰, τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάρους ²¹. Οἱ δὲ παραγενόμενοι καὶ τὰ εἰκότα συλλαλῆσαντες ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ ²² ξηρᾶς. Ὅπισθε δὲ αὐτῶν κατέλαθε ²³ καὶ Γεώργιος ²⁴ Σουρσοῦβουλος. Καὶ παραγενόμενοι ἐν ΚΠ. τὴν εἰρήνην ἐσπέισαντο ²⁵ καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι ἠτήσαντο· θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρίαν καὶ μεγάλως **832** ἐπ' αὐτῆ ἀρεσθέντες (ἔγραψαν ²⁶ τῶ Πέτρῳ) διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γενομένης ειρήνης.

(31) ²⁷ Ἀπεστάλη δὲ Νικήτας μάγιστρος, ὁ συμ-
πενθερὸς Ῥωμανοῦ ²⁸ βασιλέως, ὑπαντῆσαι ²⁹ καὶ
ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου
οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρους ³⁰ ὁ βασιλεὺς
Ῥωμανός (201b) ἐπιβὰς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο
καὶ τὸν Πέτρον ὡς ἑαυτὸν ἀφικόμενον ἐθεάσατό τε
καὶ κατησπάσατο. ³¹ Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα
συνωμίλησαν, ὑπογράφονται τὰ τε σύμφωνα τῆς εἰ-
ρήνης καὶ τὰ γαμικὰ ³² συναλλάγματα, μεσολα-
θοῦντο; ἐν τούτοις (καὶ συνεχῶς διευθετοῦντος ³³ τὰ
μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων) τοῦ πρωτο-
βεστιαρίου Θεοφάνους ³⁴.

(32) ³⁵ Ἡ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ πα-
τριάρχης Στέφανος ἄμα Θεοφάνει ³⁶ πρωτοβεστιαρίῳ
καὶ Μαρίας τῆ τοῦ ³⁷ Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ
τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ³⁸
τὸν τῆς Πηγῆς, καὶ ³⁹ εὐλόγησαν Πέτρον ⁴⁰ καὶ Μα-
ριαν καὶ τοὺς νυμφικούς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέ-
θησαν κεφαλαῖς, παρανυμφεύοντων ⁴¹ Θεοφάνους
πρωτοβεστιαρίου καὶ Γεωργίου Σουρσουβούλου ⁴²,
λαμπρᾶς ⁴³ καὶ πολυτελοῦς γεγυμνασίας ⁴⁴ τραπέζης
καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς
ἐπιτελεσθέντων, εἰσήλθε Θεοφάνης **833** πρωτο-
βεστιάριος ἄμα Μαρίας τῆ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως
Χριστοφόρου ἐν τῇ πόλει.

(33) ⁴⁵ Τῇ γ' δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βα-
σιλεὺς Ῥωμανὸς εὐχαίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πη-
γῶν ἀποβάθρᾳ τοῦ βασιλικοῦ ⁴⁶ δρόμωνος, περικο-
σμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σηρικῶς, ἐνθα συνει-
στιάθη ⁴⁷ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, Πέτρος Βούλγαρος ⁴⁸
ἄμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῷ καὶ Χριστοφόρῳ υἱῷ. ⁴⁹
Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐνστάσιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων
πρότερον ⁵⁰ εὐφημισθῆναι Χριστοφόρον, εἶθ' ⁵¹ οὐ-
τως ⁵² Κωνσταντίνον, ὑπειξε τῇ ἐνστάσει τούτων ὁ
βασιλεὺς Ῥωμανός ⁵³, καὶ γέγονε ὅπερ ἠτήσαντο.

(34) ⁵⁴ Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐπὶ τοῖς γάμοις συν-
τελέσθησαν, ⁵⁵ ἐμελλε δὲ ⁵⁶ Μαρία ἤδη τὴν πρὸς
Βουλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ (αὐτῆς ⁵⁷) Πέτρῳ (ὄδῳ)
ὀδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἐβδόμου συν-
εξῆλθον αὐτῇ ἄμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ καὶ
συνεττιαθέντες ἐκίσει Πέτρῳ, ἐπειδὴ ⁵⁸ ἀπαίρειν
ἐμελλεν, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πολλὰ κατα-
χέαντες δάκρυα καὶ ὄσα εἰκός ἐπὶ στερήσει σπλάγγνου
περιποθῆτου ⁵⁹, τὸν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενοι

A Missus est autem Nicetas magister, Romani im-
peratoris consocer, qui Petro obviam iret eumque
ad urbem adduceret. Petro Bulgaro adveniente,
consensus triremibus ad Blachernas imperator
Romanus se contulit: viditque Petrum ad se ve-
nientem et salutavit. Ut vero de negotiorum di-
cultatibus convenerunt, conscriptis pacis conditio-
nibus, nuptiales contractus peregerunt officio
mediatoris fungente et res continuo Romanos
inter et Bulgaros componente protovestiaro Theo-
phane.

Octobris deinde mensis die octavo progressus
patriarcha Stephanus una cum Theophane proto-
vestiario et Maria Christophori imperatoris filia,
et universo senatu ad sanctissimæ Deiparæ tem-
plum ad Pegas, Petrum et Mariam conjugali bene-
dictione sociaverunt et corollas nuptiales eorum
capitibus imposuerunt, paranymphorum munero
Theophane protovestiaro et Georgio Surzubulo
fungentibus; mensaque sumptuosa et magnificen-
tissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solem-
nia spectantibus rite splendideque peractis, Theo-
phanes protovestiarus una cum Maria imperatoris
filia in urbem reversus est.

Die autem nuptias sequente tertio Romanus
imperator ad Pegas magnificum paravit convivium,
in tabulato celocis imperatoris quod serica cir-
cumornabant tentoria. Convivio aderant Romanus
imperator, Petrus Bulgarus cum Constantino ge-
nero et Christophoro filio. Non minima porro
contentione a Bulgaris excitata, ut prius Christo-
phorus, deinde Constantinus acclamationum pre-
cibus exciperetur, votis eorum imperatore obsecuto,
quod petebant præstitum est.

Nuptiarum autem celebritate peracta, Mariaque
in Bulgariam iter capessere cum conjugate Petro
jamjam parata, Hebdomum usque parentes eam
comitati sunt cum Theophane protovestiaro, ibique
cum Petro pransi, cum jam proficiscendum esset,
in eam circumfusis, et largo lacrymarum imbri ma-
didi, ut decet amantes amico dilectissimo orbatos,
tristabantur: tandemque generum, filia ejus pote-
stati tradita, deosculati, in regiam reversi sunt.

Variae lectiones et notæ.

²⁷ Ἀποστέλλεται οὖν N. Sym. 34. ²⁸ τοῦ Sym. ²⁹ ὑπ. αὐτῶ καὶ ἀγ. μ. τῆς π. Καὶ ἐλθόντες ἐν Βλ.
ὁ β. κατελθὼν κατ. αὐτὸν Sym. ³⁰ τριήρει Leo, Cont. ³¹ Καὶ τὰ εἰκότα συνωμίλησαντες ὑπέγραψαν
τὰ τε σ. Sym. Ἐπὶ δὲ ἀλλήλων Vat. γράφοντες τὰ συμφ. Leo. ³² γ. ἀλλ. Leo, reliquis omissis.
— καὶ σ. — Βουλγάρων om. Sym. ³³ διευθετοῦντος Vat. διευθύνοντος Cont. ³⁴ Θεοδώρου P.
et cod. Θεοφάνους ed. Sym. ³⁵ Τῇ δὲ ἡ' Sym. 34. — ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθον? στέφεται Πέτρος καὶ M.
ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπ. Θ. τῶν Π. παρὰ Στ. π. Sym. ³⁶ Θεοφάν. cod. ³⁷ βασιλέως Leo, Vat. Cont. ³⁸ εὐλό-
γησαν — ἐπέθησαν Vat. Cont. Leo. ³⁹ τε ed. Leo, Vat. Cont. ⁴⁰ παρανυμφεύοντ. cod. ⁴¹ Σουρσουβούλου.
cod. Σουρσουβελ. Vat. Σουρσουβούλη Cont. ⁴² δὲ ed. Leo, Vat. Cont. ⁴³ γενομένης Leo. — Πάντων ὅτε τῶν
ἐ. φ. τελ. Sym. omissis reliquis usque ad § 35. ⁴⁴ τῇ δ' δὲ ed. τῇ δὲ γ' Leo, om. Sym. ⁴⁵ τοῦ β. ἔρ.
ἐστῆκότος ἐνθα Vat. π. ἄ. ὑφ. σ. παρ' αὐτῇ τῇ ἀποβάθρᾳ τοῦ β. δ. ἐστ. ἐνθα Cont. ⁴⁶ συνειστιάθ. cod.
συνέστη Cont. — P. Πέτρῳ Βουλγάρῳ Vat. Cont. ⁴⁷ Οἱ Βούλγαροι ἐ. οὐ μ. ἐ. — ποιήσαντο τοῦ πρ.
Sym. ⁴⁸ εὐφημισθῆναι Leo, Sym. ⁴⁹ εἶτα K. δ καὶ ἐπένευσεν ὁ β. Sym. ⁵⁰ τὸν Vat. Cont. ⁵¹ P. ὁ β.
Vat. Cont. ⁵² Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας λαμβάνει τὴν ἰδίαν γυναῖκα M. ὁ Π. καὶ ἐπὶ B. πορεύεται Sym.
34. — π. ἐν τοῖς γ. Leo, τὰ ἐν γ. Vat. Cont. ⁵³ καὶ ἐμ. Leo. ⁵⁴ ἡ Vat. Cont. — ⁵⁵ αὐτῆς et ὄδῳ
om. Vat. Cont. ⁵⁶ ἐμ. ἀπ. ed. ἀπ. ἐμελλ. cod. — περιχυθέντων τῇ θ. καὶ π. κατέχευαν τὰ Leo. ⁵⁷ πε-
ποθῆμένου Leo.

Sic Maria Bulgarorum manibus tradita in Bulgariam profecta est, gaudens simul ac doleus : dolens quidem quod a dulcibus parentibus disjungeretur, aulæque imperialis et æqualium societatis desiderio ; gaudens vero quod viro corona regia ornato conjuncta esset et regina Bulgarorum salutata ; abiit igitur divitiis omnimodis et innumera suppellectili instructa.

Eo tempore legati pacis fœdera composituri e Melitine ad imperatorem Romanum accesserunt. Non diu post Apocaps, Amer nepos, Melitines ameras, et Apolasath, dux nobilissimus et ditissimus, e Melitina advenerunt. Isti congruis honoribus a Romano excepti, pacis conditionibus firmatis, in patriam reversi sunt. Ex tunc vero cum Romanis militaverint adversus contribules suos Agarenos, et post victoriam per urbem cum Romanis iriunphum egerunt, captivos ducentes Agarenos ; quod mirabile et incredibile videbatur, et impiorum Sarracenorum miseriam exemplum fuit. Apocaps autem viro prudente et sagaci vivis erepto, pacem continuo dissolverunt. In eos autem irrumpunt scholarum domesticus Joannes Crocoas, una cum legionibus, et Melias cum adjunctis sibi Armenis, multaque præda quotidie potiti et continuis incursibus illos vexantes et spoliantes, ad eas angustias Melitinem adigunt, ut eam e vestigio vastent, et funditus ad solum evertant, nec eam tantum, sed et vicinas urbes et regiones quæ pinguis soli feracitate opimorum fructuum spem faciebant. Melitinem igitur in curatoriam instituit imperator, plurimis auri et argenti millibus annuatim colligendis eidem impositis.

καταστρέψαι, οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς οὐσας καὶ πιωτάτας καὶ οἷους πολλὰς παρέχειν ἀποκαταστήσας ὁ βασιλεὺς πολλὰς χιλιάδας ἐτησίως παροίκα.

Nicetas autem magister et Christophori imperatoris socer quasi in patrem insurgendi consilium dedisset, et cum imperio dejicere consulisset, accusatus est. Eum propterea urbe pulsus detonderunt monachum eumque in ipsius suburbium relegaverunt.

Α καὶ ταύτην ταῖς αὐτοῦ χεῖρας παραθέμενοι, ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικῆς παραδοθεῖσα χεῖρας τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπέβη, χαίρουσα τε ἅμα καὶ λυπούμενη· λυπούμενη μὲν ἐφ' οἷς γονέων φιλιάτων ἐστέρηται καὶ βασιλείων οἰκίων καὶ συνηθείας τῶν γένει προσηκόντων, χαίρουσα δὲ ὡς βασιλεὶ προσηρμόσθη ἀνδρὶ 834 καὶ δίσποινα Βουλγάρων προσηγορεύθη· ἀπέβη τοίνυν πλοῦτον ἐπικομιζομένη λαμπρὸν καὶ παντοδαπὴ καὶ ἀποσκευὴν ἀναριθμητον.

(35) Τότε δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλεὺς Ῥωμανὸν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο, εἰρηνικὰς σπονδὰς ἐπὶ τὸ ποιῆσαι πάντα παρέχοντας· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀπόγαφ ὁ τοῦ Ἄμερ ἔγγονος, ἀμνηρᾶς ὢν Μελιτινῆς καὶ Ἀπολασῶ, στρατηγὸς εὐγενέστατός τε καὶ πλούσιος ὢν, ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο. Ἀποδεχθέντες οὖν μεγάλως μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια· ἔκτοτε δὲ συνεξεστράτευσον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὀμοφύλων Ἀγαρηῶν, ἐν τε τοῖς ἐπινικίοις συνεισήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει, αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνοὺς, ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον καὶ δείγμα τῆς τῶν ἀθέλων Ἀγαρηῶν δυστυχίας. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόγαφ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ (καὶ δυνατοῦ), ἐέβλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτινὴν κατοικοῦντες· ἐκστρατεύουσιν (202^a) οὖν κατ' αὐτῶν ὁ τε δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κροκόας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ τῶν τυχμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ πολλὰς προνομίας καθ' ἑκάστην ποιούμενοι καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλωτίζοντες τούτους καὶ ληίζοντες, εἰς τοσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆσαι καὶ 835 ἕως ἐδάφους ἡμέρους αὐτῆ πόλεις καὶ χώρας, πολυφόρους τε προσόδους. Ταύτην οὖν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατωχρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκείθεν δασμοφορεῖσθαι

(36) Κατηγορήθη δὲ Νικήτας μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου βασιλέως ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξώσσει. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκτειραν μοναχὸν, ὑπερορίσαντες (ἐν) τῇ αὐτοῦ προαστείῃ.

Variæ lectiones et notæ.

⁸³ τούτου Leo, Vat. Cont. — περιθ. Vat. Leo. ⁸⁴ ὑπέστρεψαν. cod. ὑπέστρεψε Vat. ⁸⁵ ἐν Vat. Cont. sed infra ἐφ'. ⁸⁶ τῷ γ. cod. i subscr. pro v. — ⁸⁷ προσηκόντων ed. ⁸⁸ προσηρμόστο Vat. Cont. ⁸⁹ βουλγρ. προσηγορεύθ cod. — κομ. παντοδαπὴ καὶ ἀπ' Vat. Cont. — ⁹⁰ σκευὴν ed. ⁹¹ 928. ⁹² ἔρχονται π. ἀπὸ Μ. καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ. σερ. αὐτῶν Ἀπ. Sym. 25. ⁹³ τῆς Leo, Vat. ⁹⁴ εἰρήνης Vat. — ποιῆσαι Leo, π. ἐπὶ τῷ π. π. Vat. ⁹⁵ παρέχειν cod. Vat. ⁹⁶ ἔγγονος ed. Vat. — ἄμ. τῆς Leo. ⁹⁷ ὁ Leo. — 8. ἐ καὶ πλ. ὢν ed. Leo, Vat. ἐ. ὢν καὶ πλ. Cont. ⁹⁸ Καὶ ὑποδ. παρὰ Ῥ. μ. τῆς πρ. τ. σ. τε ἔ. Sym. ⁹⁹ πρὸς Leo. — Καὶ ἔκτοτε συνεστράτευσοντο Ῥ. Sym. — ¹⁰⁰ Σαρακηνίων καὶ ἐν τοῖς Sym. ¹⁰¹ συνεἰσήρχοντο cod. συνηρχ. Sym. ¹⁰² καὶ π. δ. ed. ¹⁰³ Ὅπως κατέστη τὴν Μελιτινὴν Κουρκούας ὁ τῶν σχολῶν δομέστικος Vat. T. δὲ Ἀπολασῶ. Sym. ¹⁰⁴ καὶ δ. om. Leo, Sym. — ¹⁰⁵ ἐκ. δὲ κατ' Leo ἐκστρατεύσαντες οὖν κατ' Sym. ¹⁰⁶ πάλιν ed. Vat. Cont. — ¹⁰⁷ ἰω post K. Cont. ¹⁰⁸ Κουρκούας Vat. Cont. Sym. Leo. ¹⁰⁹ καὶ Leo. — καὶ τ. Sym. Vat. Cont. om. Leo. ¹¹⁰ Μηλίας ed. καὶ Μελίας Sym. — Ἀρμ. οἱ καὶ εἰς Sym. ¹¹¹ ληίζόμενοι Vat. Cont. ¹¹² παρέστησαν Leo, κατέστ. καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ὡς καὶ κουρ. ποιῆσαι ταύτην τὴν βασιλέα Sym. ¹¹³ ἐπ' ἐδ. Leo. ¹¹⁴ τε καὶ ὁ π. Vat. τε καὶ π. ὁ. Cont. ¹¹⁵ καὶ ἕλλας π. ed. καὶ οἴας π. Vat. Cont. ¹¹⁶ ἐκ. λαμβάνειν ἐτησίως Sym. ¹¹⁷ αἴτη cod. ¹¹⁸ μ. ὁ π. Sym. 36. ¹¹⁹ ὁ Leo Vat. Cont. ¹²⁰ T. ἐξώρσαν τῆς π. καὶ μ. ἐποίησαν Sym. ¹²¹ ἐν om. Vat. Cont.

(37) ⁸⁶ Μηνί δὲ Ἰουλίῳ ιη', ἰνδικτιῶνος ς', τελευταίῃ A
Στέφανος πατριάρχης ποιήσας ⁸⁷ ἔτη β' (καὶ) μηνῶς
ια'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί ⁸⁸ ἰδ' ἀγοῦσι ⁸⁹ Τρύφωνα
μοναχὸν ἐν τῷ Ὀφικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ
ἀγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονῶσι πατριάρ-
χην ¹ ἐπὶ χρόνῳ βητῶ μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας
φθάσῃ Θεοφύλακτος, ὁ τοῦ βασιλέως ² Ῥωμανοῦ ³
υἱός, ὃν ἐμελλόν πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντι-
νουπόλεως.

(38) ⁴ Κε' δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν ἀφόρητος
γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας
ρξ', ὅθεν καὶ γέγονε ⁵ μέγας λιμὸς (τοὺς ⁶ πώποτε
γενομένους ὑπερβαλλόμενος) καὶ θάνατος ἐκ τοῦδε ⁷
πολύς, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν
τοὺς τεθνεώτας ⁸. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανός, **836**
τὴν ἀφόρητον ⁹ ἐκείνην βίαν ¹⁰ κατανοήσας, ἀξίαν B
τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς ¹¹ καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρό-
νοιαν ἐποίησας, πολλὰς ἐλεημοσύνας τὴν ἐκ τοῦ
λιμοῦ παραμυθησάμενος ἐνδειαν, ἀνέφραξέ τε θυρίσι
καὶ στανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοὰς, ὡς ¹² μὴ
τὴν χιόνα καὶ τὸ ψῦχος ἐκείθεν ἐπεισιεῖναι τοὺς πέν-
ησι ¹³. Τότε ¹⁴ καὶ τὰς λεγομένας ἀρκλας ἐν πᾶσι
κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρὸν ¹⁵ τε κατὰ
μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι διδο-
σθαι διατάξατο καὶ τὰ μηνιαία ¹⁶ τριμίσιζ ¹⁷ ἐν
ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανεμέσθαι· ὡς εἶναι
τὰ διδόμενα ¹⁸ τοῖς τε ἐν ταῖς ἀρκλαῖς πτωχοῖς καὶ
τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀργύρου ἐγκεχωραγμένου
χιλιάδας ἰβ' ¹⁹. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἡ συμπαθῆς
ἐκείνη ψυχὴ διετύπωσας τῶν πενήτων προνοουμένη, C
ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν ἢ αὐτῶν συνεσθίειν πένητας
διατάξατο, οἱ ²⁰ καὶ ἀνά ἐν ἐλάμβανον νόμισμα,
τετράδι ²¹ δὲ καὶ παρασκευῇ ἢ πένητες ²² μονα-
χοὶ ²³ συνήσθιον, τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες ἕκα-
στος ²⁴ νόμισμα· ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις
εἰώθει ²⁵ γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπιτάξεως
ἀνάγνωσιν ²⁶ γίνεσθαι, τοῦτο ²⁷ καὶ αὐτὸς ἐποίησε, δι-
πλὴν ἑαυτῶ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν
παρατιθεῖς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνή-
θει τροφῇ, τὴν δὲ ψυχὴν ²⁸ τῇ καταλήλῳ τῶν λό-
γων ἐπεντροφῆν ἔδονθ', οἷς ἐκεῖνος ²⁹ προσέχων τὸν
ἦψίε ³⁰ πηγάζ.

(39) ³¹ Τὴν δὲ πίστιν, ἣν ἐκέκτητο πρὸς πάντας

Variae lectiones et notæ.

⁸⁶ Τῇ ιη' τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς ς' ἰνδ. Sym. 37. μ. θε' Ἰουλίῳ ιε' ἰνδ. ς' Vat. Cont. Ced. M. δὲ
Ἰουλίῳ ὄγδοῃ καὶ δεκάτῃ, ἰνδ. ἕκτης Leo. Legendum ἰνδ. α'. — Στ. ὁ π. τ. Leo. ⁸⁷ κρατήσας
Sym. πατριαρχεύσας Vat. Cont. — καὶ om. Vat. Cont. — Τῇ δὲ ἰδ' τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἀγ. Τ.
ἀπὸ τοῦ Ὀφικίου ἐπ' Sym. ⁸⁸ τῇ Vat. Cont. ⁸⁹ ἀγοῦσης ed. (Ven.) ¹ β. χ. ἔθεν αὐτοῦ μὴ ἀνε-
χομένου ἐπὶ β. χ. γενέσθαι δόλω πείθουσι κτλ. Sym. ² ὁ Ρ. τοῦ β. Leo. — Περὶ τοῦ μεγίστου
χειμῶνος καὶ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν λιμοῦ. Εἰκάδι δὲ πέμπτη Vat. Τῇ δὲ κε' Sym. 38. — χ. μέ-
γας γ. Leo. ⁴ ὁ Vat. Cont. ⁵ τοὺς — ὅπ. om. Leo, Sym. ⁶ τούτου Sym. ὥστε Leo. ⁷ ὅθεν
β. Sym. ⁸ ἀφόρητον ed. ⁹ τοῦ φύγους Sym. — κατ. καὶ τὴν τοῦ λιμοῦ παραμ. Sym. ¹⁰ σ. ἐλεη-
μοσύνης pr. ed. ¹¹ ὥστε Leo. — στήθος ἐκ. Vat. ¹² Καὶ ἄ. ἐν π. τ. ε. κατ. ἀργύρια Sym. ¹³ δὲ
Leo. ¹⁴ ἀργυρ. cod. ἀργύρια Vat. Cont. ἀργύριον Leo. ¹⁵ τριμήσια Sym. τριμήτια Leo. — τοῖς ἐν
τ. ε. π. δ. Leo. — τοῖς πέν. — ἐκκλ. ex homoioteleuto om. ed. ¹⁶ διδ. καθ' ἕκαστον μῆνα ἀργύριον
Sym. ¹⁷ ἰβ', γ' δὲ ἄ. πένητες καθ' ἕκαστην συνήσθιον λαμβάνοντες ἀνά ν. ἐνός Sym. — Καὶ ταῦτα
Leo. — ἐκείνου ψ. διετύπωσεν Leo, αὐτοῦ ψ. διετύπωσεν Vat. Cont. ¹⁸ οἱ ἀνά Vat. Cont. Leo. ¹⁹ 838,
16 om. Ven. Τῇ δὲ δ' καὶ τῇ π. μοναχοὶ ὁμοίως λαμβάνοντες ἀνὰ νομίσματος ἐνός· ἦν δὲ καὶ τις τῶν
παιδῶν ἀναγινώσκων ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτοῦ Sym. ²⁰ τούτω Leo, Vat. Cont. ²¹ λ. ἕκαστον cod. ἕκαστοι λ.
v. Vat. Cont. λ. v. ἕκαστος ed. λ. v. Leo. ²² εἰώθη cod. εἰώθεν Vat. Cont. Leo. — γ. ἐν τῷ κ. ἀνά
(γινώσκειν) τῆς ε. Vat. Cont. ²³ ἀναγινώσκων τῆς ε. Leo. ²⁴ τ. ἄ. Vat. Cont. ²⁵ τῇ δὲ ψυχῇ κατ. Vat.
Cont. τὴν δὲ ψ. κατενύσσετο Leo. ²⁶ ἐπιμελῶς ed. Vat. Cont. ²⁷ κατενύσσε Vat. Cont. ²⁸ ὕψίε Vat.
Cont. ²⁹ Φιλομόναχος δὲ εἰ καὶ τις ἄλλος ὧν πᾶσι τοῖς ἄ. ἀντεχομένοις μοναχοῖς τὰς ε. pr. μετὰ δε-

Mensis autem Julii die decimo octavo, indictiona
sexta. Stephanus patriarcha moritur: tum Decem-
bri mense Tryphonem monachum in Opsicio vitam
solitariam agentem, pietatis et sanctitatis testimo-
nio insignem, ad tempus determinatum ordinant pa-
triarcham, donec ætatis metam imperator Romani
filius Theophylactus, quem Constantinopolis patriar-
cham creare statuerant, attingisset.

Vicesimo porro et quinto die mensis ejusdem
adeo aspera invaluit hiems, ut terra per dies cen-
tum et viginti gelu concrederet. Ex quo fames in-
gens, quæ unquam exorsæ fuerunt omnes superans,
et mortalitas immensa pervagata est, adeo ut vivi
mortuis efferendis non sufficerent. Romanus autem
imperator intolerandam illam calamitatem contem-
platus, affectus ad misericordiam proclivis digna ex-
hibuit argumenta, elemosynarum liberalitate plu-
rima famis indigentiam consolatus. Exinde porti-
cum spatia tabulatis distinxit, et fenestras apposuit,
ita ut nix et frigus in pauperes per ea non ingru-
rent. Eo tempore cunctis in porticiibus arclas, ita
dictas, disposuit, et egenis ibidem jacentibus ar-
genteos nummos per menses singulos præcepit
distribui, et menstrua trimisia per ecclesias in alios
pauperes dividi: adeo ut quæ per arclas et ecclesias
erogarentur argenti cusi numismata ad millia
duodecim numerarentur. Hæc in misericordiam et
pietatem propensus ejus animus liberalis pauperum
provisor donari sœxit. Egenos insuper tres diebus
singulis secum comedere voluit, singulisque num-
mum unum distribuebat. FERIA vero quarta et Pa-
rasceve, monachi tres egentes illi convivabantur,
qui definitum accipiebant numisma. Quod in mo-
nasteriis observari solet, ut sibi tempore habeatur
lectio, hoc ipse exsequabatur, sibi convivisque
geminam apponens mensam: dumque usitato cor-
pus enutritetur cibo, anima vero simili afflueret
sermionum voluptate, quam copioso lacrymarum
fonte effuso cum contritione pascebat.

νοῦν κατενύσσετο. ³⁰ τὴν ψυχὴν καὶ πολὰς δακρῶν

Illam vero fidem, quam omnibus monachis, ac

ς. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς ⁸³ μέγας καὶ φοβερός A εἰς τὸν τοῦ φόρου ἔμβολον πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν ⁸⁴ Ψυχῶν.

⁸⁵ (42) ⁸⁶ Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος ⁸⁷ βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ Ἰνδικτιῶνος δ', πολλὰ κοψαμένου αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὡς ἤδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐλληλακότος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐτι νηπίων ὄντων· καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῆ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ⁸⁸.

839 (43) ⁸⁹ Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος γ', τὸν ῥηθέντα χρόνον τελείαντα, καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῆ τελευτήσας, ⁹⁰ χρευσάσης τῆς ἐκκλησίας χρόνον α' καὶ μηνάς ε' διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ βασιλέως· αὐτὸν ⁹¹ γὰρ, ὡς εἴρηται, ἔμελλε πατριάρχην ἀποκαθιστᾶν.

(44) ⁹² Βασίλειος δὲ τις Μακεδὼν πλάνος Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπευφημήσας ⁹³, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. Οὗτος, κρατηθεὶς ⁹⁴ ὑπὸ Ἐλεφαντίνου, τουρμαρχοῦ ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ Πέτρου ⁹⁵ ἐπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριούται χειρὸς· εἶτα καιροῦ λαθόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψικιον καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπέλης προσαρμοσάμενος καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος ⁹⁶ διήρχετο πλανῶν (αὐθις ⁹⁷ τῶν ἀγρυπνευόντων) πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἶη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκῆς, (οὗς ⁹⁸ καὶ συνεφελομένους μεγάλην κατὰ Ῥωμανίας ἀνταρσίαν κινεῖ) καὶ ⁹⁹ φρούριον κατασχών ὁ Πλατεῖα Πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐδωδῆμιον ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐλεηλάτει καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας προενόμειν. Ἀποστελίας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸν τε συνέλαβε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὅν καὶ ἀγαγόντες (205^α) ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινόν ¹⁰⁰ τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπέτιθεσαν ¹⁰¹, τοὺς στασιώτας, ¹⁰² εἰ τινες εἴεν, εἰπεῖν· Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάνται ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μηδὲν δὲ **840** ἀληθῆς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς πανάλωμα ¹⁰³ γίνεται.

¹⁰⁴ (45) ¹⁰⁵ Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ πολλαῖς ῥηθείς τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφυλάκτος Φεβρουαρίου ¹⁰⁶ β', Ἰνδικτιῶνος ς' ¹⁰⁷, τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης

et horrendum in fori porticu templo sanctissimæ Deiparæ vicino, adeo ut cereorum artificum et pellitiariorum fori ad Psechas usque consumerentur officinæ.

Mense Augusto, indictione quarta, Christophorum imperator diem supremum obiit, quem pater multum plaxit, utpote jam senior factus filiosquo habens adhuc juniores, et in præfato patris sui monasterio corpus ejus reconditum est.

Tryphonem porro patriarcham Augusto mense, indictione tertia, deposuerunt, eoque in proprium monasterium se recipiente et defuncto, annum unum et menses quinque, nondum matura Theophylacti imperatoris filii Romani ætate, Ecclesia pastore viduata permansit: hunc enim Romanus, ut fertur, patriarcham instituere in animo habebat.

Basilium autem quidam Macedo pravus impostor Constantinum Ducem seipsum mentitus, plurimos post se abducebat. Hic ab Elephantino, Opsiciorum turmarum præfecto, Constantinopolim abductus, et manuum altera a Petro præfecto truncatur. Occasione deinde captata in Opsicium rursum digreditur, et truncatæ vice manum æream sibi adaptans, ingentemque spatham sibi accommodans vagabatur plurimos seducens, quasi ipse Constantinus Ducæ filius foret. Hic multis sibi allectis, stupendam in Romanum rebellionem movet; et propugnaculo potius quod Lata Petra vocatur, omne cibariorum genus ibi recondebat, indeque erumpens latrocinebatur et occurrentes exspoliabat. Imperator exercitu in eum immisso, ipsum cointesque insequeretur, quem deinde captum et in urbem abductum, per tribunalia examinatum multis verberibus subjecerunt ut si quos haberet rebellionis conscios revelaret. Ille sibi consulens, insignes dignitate viros quasi secum sentientes, mendaciis confictis et a veritate alienis calumniabatur. Convictus tandem, ad Armastriani plateam ignis pabulum factus est.

Præfatus autem imperatoris filius Theophylactus D Februarii die secundo, indictione sexta, patriarcha consecratus est, astantibus romani Pontificis lega-

Varia lectiones et notæ.

⁸³ ἐμπρ, εἰς τὸν τῆς ὑπ. Θ. τοῦ φ. ἐ. καὶ ἐκάησαν τὰ κ. καὶ τὰ γ. μ. τῶν ψ. Sym. ⁸⁴ ψυχῶν Lec. ⁸⁵ 931. ⁸⁶ τῷ δὲ Ἄ. μ. τῆς δ' Ἰνδ. τελευτήσας X. ὁ β. καὶ ἐτάφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ π. ἀ. Sym. 41. ⁸⁷ ὁ ed. ⁸⁸ μετὶ τῆς Αἰγυπτίου Vat. μ. ἢ κατ' Ἄ. Cont. ⁸⁹ τὸ σῶμα ἀ. Leo. ⁹⁰ K. δὲ καὶ τὸν π. T. τὸν β. χ. τ. καὶ ἐν τῇ i. μ. τ. Sym. 41 cf. § 57. — τὸν β. χ. τ. i. γ', triginta menses inde a 14 Dec. 928. — καὶ ἀπελθόντος Leo, χ. ἐ. χρόνου (χρόνον) Cont. ἕνα καὶ μ. ε' Vat. Cont. χρεύει δὲ ἡ ἐκκλησία χ. α' μ. ε', κ. τ. λ. Sym. ⁹¹ αὐτὸν — ἀπ. Sym. ⁹² Περὶ Βασιλείου Μακεδόνος καὶ λαοπλάνου Vat. om. Ven. ⁹³ ἐπισημίας ed. Sym. Vat. Cont. ἐπισημίας cod. — συνεπήγετο cod. ⁹⁴ συσχεθεὶς Leo, Sym. σ. τῆς μ. χ. ἀ. ⁹⁵ Π. ὑπ. Cont. Leo. τοῦ ἐπ. ed. ⁹⁶ κατασκευάσας Leo, Vat. Cont. — φχετο πλ. ed. ⁹⁷ ἀ. τῶν ἀγ. om. Leo, Sym. ⁹⁸ οὗς — κινεῖ om. Sym. — Ῥωμανοῦ Leo, Vat. Cont. ⁹⁹ καὶ φ. κ. ὁ πλ. π. κατ. καὶ τροφὴν πολλὴν ἀποθέμενος μ. κ. Ῥωμανίαν ἀ. κ. προνομήων καὶ λεηλατῶν τ. π. Τούτων κρατήσαντες ἀνήγαγον ἐν τῇ π. καὶ ἐν τοῖς Ἄ. ἕκασταν Sym. ¹⁰⁰ ἀνέκριναν ed. ¹⁰¹ τοῦ ed. ¹⁰² στρατιώτας cod. συστασιώσας Vat. Cont. ¹⁰³ καταλ. Leo. ¹⁰⁴ 953. ¹⁰⁵ Τῷ δὲ φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς ς' Ἰνδ. τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς χ. π. ὁ β. Sym. 43. — ὁ παρβ. Leo, ὁ β. Vat. Cont. ¹⁰⁶ Fe. cod. Φεβρουαρίῳ Leo, Vat. φ. μηνὶ Cont. ¹⁰⁷ τοῦ πατρὸς φρονήματος ἐφ' ἅπασιν ἐξερχόμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρόσω παρεκτινόμενος κατορθώμασι μετὰ καὶ τῆς προσοῦσης ἐλλογιμότητος Vat. Cont.

tis, et totum synodalem de ejus ordinatione tractantem proferentibus, eundemque collocantibus in throno patriarchali.

Præfata autem imperatoris Romani neptis Maria, Petri Bulgari uxor, ad urbem non semel remeabat patrem avumque invisura; denique tribus liberis comitata venit, defuncto jam ejus patre Christophoro, magnisque ab avo divitiis acceptis, cum honore reversa est.

Cæterum Romanus imperator Stephano filio locavit uxorem Gabalæ filiam, Catacyle neptim Annam nomine, unaque cum nuptiali corolla imperii diademate redimitus est.

Turcarum autem adversus Romanos irruptio prima indictionis septimæ Aprilis mense contigit: qui ad urbem usque excurrentes, loca cuncta per Thraciam depopulati sunt. Adversus eos igitur patricius Theophanes protovestiarius et imperii administrator missus est ad res cum eis componendas; qui quidem eos prudenter eos allocutus quidquid voluit obtinuit, laudem ab eis plurimam prudentiæ et consiliorum gratiam reportans. Tunc munificentiam et humanitatem plurimam Romanus imperator declaravit, nullis parcens pecuniarum expensis ad captivorum liberationem.

Elegit etiam imperator Constantino filio postremo uxorem de Armeniacorum genere, Helenam nomine, Adriani patricii filiam; eaque defuncta in mense Febuario, indictione secunda, alteri nomine Theophano, ex Mamantis genere oriundæ, eundem copulavit.

Junii porro mensis die undecimo, Russi ad millia decem adversus Constantinopolim navigarunt. Contra eos cum triremibus et celocibus, quæcunque in urbe erant, missus est patricius Theophanes, imperii administrator et protovestiarius; qui navibus dispositis seque ipso jejuniis, lacrymisque parato, Russos opperiebatur, eos adoriendi occasionem expectans. Ut appulerunt illi, et Pharo vicini ap-

ελθόντων, ⁷⁷ και τόμον συνοδικόν ἐπιφερομένων περί τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορευόντα, οἱ καὶ τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνέδρυσαν.

⁷⁸ (46) ⁷⁹ Ἡ δὲ εἰρημένη τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐκγόνη Μαρία, ἡ γυνὴ Πέτρου Βουλγάρου, πολλάκις ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι· τελευταῖον δὲ μετὰ παίδων εἰσῆλθε γ', ἤδη τοῦ Πατρὸς αὐτῆς Χριστοφόρου ⁸⁰ τελευτήσαντος· πλοῦτον ⁸¹ οὖν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα (πολὸν καὶ ἐντιμον) ἐντίμως ὑπέστρεψεν.

(47) Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο, θυγατέρα οὖσαν ⁸² τοῦ Γαβαλά, ἐγγόνην δὲ Κατακύλα, Ἄνναν ὀνόματι ⁸³. ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῷ στέφανος ἐπετέθη ⁸⁴.

(48) Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιῶνος ⁸⁵ ζ' Ἀπριλίῳ μηνί οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐληθσαντο πᾶσαν Θρακίαν ψυχῆν ⁸⁶. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρικίος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ παραδυναστεύων, μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγον, ὅς καὶ θαυμασίως καὶ συνετῶς αὐτοὺς ⁸⁷ μετελθὼν ὁσαπρ **841** ἠδούλετο καταπράξατο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ⁸⁸ ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεῖς τε καὶ θαυμασθεὶς, ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλόφθωρον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδεὶς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάβρυσιν.

⁸⁹ (49) ⁹⁰ ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους ⁹¹ τῶν Ἀρμενιῶν, τοῦνομα Ἑλένην, τοῦ πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ ⁹² μηνί Ἰνδικτιῶνος β' (ἑτέρα τοῦτον συνέζησε γυναικὶ ὀνόματι Θεοφανῶ ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος ⁹³ καταγομένη).

(50) ⁹⁴ Ἰουλίῳ δὲ μηνί ια' ⁹⁵ κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς ⁹⁶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδες ι' ι' ⁹⁷. Ἀπεστάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παραδυναστεύων καὶ ⁹⁸ πρωτοβεστιάριος; καὶ τὸν τε στόλον προετρέψας τε καὶ ἐτοιμασάμενος καὶ νηστείᾳ καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς Ῥῶς προσεδέξατο ⁹⁹,

Varia lectiones et notæ.

⁷⁷ ἀνελθ. Leo, Sym. Vat. Cont. ⁷⁸ 934. ⁷⁹ om. Ven. Οἱ δὲ εἰρημένοι τοῦ β. ἔγγονοι Vat. Ἡ ἐ. τοῦ β. P. ἐγγ. ed. ⁸⁰ Χριστοφόρου τ. π. ἀ. Vat. ⁸¹ π. καὶ ἐ. om. Vat. Cont. ⁸² τὴν τοῦ Γαβαλά θ. Ἀ. ἧτις ἅμα τῷ ν. σ. καὶ τὸν β. τῆς ἐπέθετο Sym. 45.—οὖσαν Γαβριηλίου ed. ⁸³ ὄνομα Vat. Cont. ⁸⁴ ἐπετέθητο Leo, Vat. ἐπετίθετο Cont. ⁸⁵ 946,9 om. Ven. ⁸⁶ M. A. Ἰνδ. ζ' γέγονε πρ. ἐ. τῶν T. x. Ῥωμανὸς καὶ κατατρέγουσι Sym. 44. ⁸⁷ Ἰνδικτιῶνι ἐβδόμῃ Leo, καὶ κατατρέγουσι μ. τῆς π. καὶ λεηλατοῦσι Sym. ⁸⁸ μ. τῆς π. cod. in margine ⁸⁹ χόραν Vat. — Ἀποστέλλεται Sym. — πρ.τ. καὶ ποιεῖ καταλλαγὴν μετ' αὐτῶν Sym. ⁹⁰ αὐτοῖ; Vat. Cont. ⁹¹ ἐν τῇ Vat. Cont. ⁹² 941. ⁹³ Τῷ δὲ ἰδ' τοῦ I. μ. ἡγ. P. γ. τῷ τ. ὁ. αὐτοῦ K. ἐκ τοῦ γ. Sym. 45. — γυναῖκα ante τ. E. Leo. ⁹⁴ ἐκ γένους — Θεοφανῶ om. Vat. ex homoioteleuto. ⁹⁵ φ. μ. δευτέρᾳ ἑτέρων Sym. ut Cont. — ἑτέραν τούτῳ α. γυναῖκα ἐκ τοῦ γ. τοῦ Μάμου ἐκείνου Θ. λεγομένην Sym., om. ed. ⁹⁶ ἐκείνου Vat. Cont. Sym. ⁹⁷ Ἰουλίῳ δὲ μηνός Leo, Ἰουν. δὲ μη. cod. Τῷ ἐναυτῷ ἐκείνῳ κατ. Sym. 46. Δεκάτης καὶ τετάρτης Ἰνδικτιῶνος, Ἰουλίῳ δὲ μηνί ἐνδεκάτῃ Cont. 39. ⁹⁸ Ἰνδικτιῶνι ιε' ed. ἰδ' Ἰνδικτιῶνι Leo, τοῦ μηνός, ὅ ἰνδ. Vat. ⁹⁹ οἱ καὶ δρομίται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων ὄντες Sym. ¹ χιλιάδ. cod., χιλιάδων ed. Vat. Cont. ² οἱ καὶ Δ. λ. οἱ ἐκ γ. τῶν Φ. ὁ. Cont. καθίστανται Vat. — Πέμπεται οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ πρ. Θ. μετὰ πλοίων καὶ τὸν σ. εὐτρ. αὐτοὺς ἐξεδ. Sym. Ἀπ. οὖν Cont. ³ πρ. τὸν Vat. ⁴ ἰξεδ. Leo, Symi.

καταναυμαχῆσαι μέλλων αὐτούς. Ἐπει * δὲ ἐκείνοι A
κατέλαβον καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο * (οὗτος *
πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόματι παρεδρεύων) **,
ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ * ἀθρόον τούτοις; 842 ἐπέ-
θετο * καὶ δὴ πρῶτος ** τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπεύ-
σας τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσιῶν ** πλοίων διέλυσε
καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλείστα κατέφλεξε· τὰ **
δὲ λοιπὰ ἐτρέψατο εἰς φυγὴν, ὧ ** ἀκολουθῶν καὶ
οἱ λοιποὶ δρόμωνες καὶ αἱ τριήρεις ἐπεδραμοῦσαι **
τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα
κατέδυσαν αὐτανδρα **, πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν **,
πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. Οἱ περιλειφθέντες
οὖν εἰς τὸ τῆς Ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγῶρα **
λεγόμενα καταπλεύουσιν. ** Ἀπιστάλη δὲ τότε καὶ
Βάρδας ὁ Φωκάς διὰ γῆς μετὰ ἱκπέων ἰγκρίτων ** B
παρατρέχειν αὐτούς· καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἰκα-
νὸν ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη,
ὥστε τὰ πρὸς τροπὴν καὶ τὴν ἄλλην χρεῖαν αὐτοῖς
πορίσασθαι **, περιτυχῶν τῷ τοιοῦτῳ συντάγματι ὁ
εἰρήμιος Βάρδας ὁ Φωκάς κακῶς ** τούτους διέ-
θηκε, τρεφάμενος καὶ κατασφάζας αὐτούς **. Κατ-
ῆλθε δὲ τῆνικαῦτα καὶ Ἰωάννης ** μάγιστρος καὶ
δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κροκάς μετὰ παντὸς τοῦ
τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος ** καὶ ** πολλοὺς τού-
των διέφθειρεν ἀποσπάσας τῆδε κάκεισε καταλαμβάνων **, ὥστε συσταλέντας αὐτοὺς δεῖσι τῆς αὐτοῦ
ἐπιθέσεως μένειν ** ἀθρόως ἐπὶ τὰ οἰκεία πλοῖα καὶ μεθασμῷ διεκτρέχειν ** (203^b) κατατολμῶν.

843 (51) Πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὗτοι διε-
πράξαντο πρὸ τοῦ τῶ Ῥωμαϊκῶν στρατεύμα καταλ-
θεῖν· τὸ τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἅπαν ἐνέπρησαν
καὶ οὐς συνελάμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἀνε-
σταύρουσαν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπατάλευσαν ** τοὺς
δὲ ὡσπερ σκοποὺς ἰστώντες ** βέλεσι κατετόξευον·
οὓς δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνελάμβανον, ὀπι-
σθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἤλους σιδηροῦς κατὰ
μέσην τῆς κεφαλῆς αὐτῶν καταπήγνυον, πολλοὺς τε
ἀγίους νεοὺς τῷ πυρὶ παραδεδώκασι **. Χειμῶνος **
δὲ ἦδη ἐνισταμένου καὶ τροφῶν ἀποροῦντες, τὸ τε
ἐπιπλῶν στρατεύμα δεδιότες, τὰς τε ** ναυμαχίας
πλέον τριήρεις, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεία καταλαβεῖν·
καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες (Σεπτεμβρίου

Multa vero et maxima mala exercuerant ante-
quam advenissent Romanorum copiæ. Stonum
enim ita dictum igne vastaverunt, et quos cepere
captivos, partim crucibus, partim palis affixerunt:
alios etiam in metam constitutos sagittis confode-
runt. Quotquot autem sacerdotalis ordinis depre-
hendere, manibus retro vinctis ferreos clavos per
medium caput immiserunt, sanctasque ædes pluri-
mas igne consumendas tradiderunt. Ingruente porro
hieme et annona deficiente, copiasque nuper accer-
sitas, imprimis vero triemes ad pugnam paratas
veriti, domos repetere consiliabantur: regiæ ta-
men classi discessum occultare studebant. Sep-
tembri autem mense indictionis decimæ quintæ in

Variae lectiones et notæ.

* Ἐπει δὲ πλ. τοῦ ἐν τῷ Π. φ. ἐγ. Sym. * Φάρος δὲ καλεῖται ἀφ' ἑδρυμά τι ὧ πυρὰ ἐπιτίθεται εἰς
ἀθρίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις; Vat. Cont. Sym. * οὗτος — παρεδρεύων om. Sym. Leo. * ὅς κατὰ
ἐντίφρασιν κέκληται· κακοῦς γὰρ διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκείσε ληστειῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους κα-
ταδρομὰς οὓς, (ὡς, om. Cont.) φασίν, ἀνελὼν Ἡρακλῆς (καὶ om. Cont.) ἀδελφὸς τυχόντες οἱ παροδίται,
τούτων Εὐξείνου ἐκωνόμασαν Vat. Cont. Sym. * ὁ τὴν ἐκωνομίαν εἰληψε διὰ τῶν (τὸ Vat. Cont.) τῆς
Ἀργοῦς πλωτήρων ἐκείσε διερχομένων αὐτόθεν ἀνέβρυσαν ἱερὰν Sym. post ἐπίθετο Vat. Cont.—αὐτὸς ἀθ. T.
ἐπ. καὶ τὰ μὲν πλ. πλοῖα κατ. Sym. ** ἐν Leo. ** Ῥωσιῶν ed. ** τὰ λ. δὲ Vat. τὰ δὲ λ. τούτων
Cont. τὰ δὲ λ. εἰς φυγὴν ἐτρέψαν ὄθεν καὶ τελείας τροπῆς γενομένης τὰ μὲν τῶν πλοίων αὐτῶν αὐτ.
κατ. Sym. τὰ λ. δὲ Leo. ** ὡς ed. ** ἐπεδραμοῦντες Leo. ** αὐτ. πλείστους Sym. ἀντανδρα Leo.
** κατέτρωσαν Leo. — Οἱ δὲ π. εἰς Sym. ** τὰς Ῥωγὰς λεγομένας x. Sym. τὰ Σγῶρα λ. κ. Vat.
Cont. ** Καὶ ἐπει σ. π. τὰ τῆς B. μ. ἀπέστειλαν χρεῖων ἕνεκα, ἐντυγχάνει τούτους B. ὁ Φ. καὶ γὰρ ἀπο-
σταλείς ἦν ἐπὶ τούτῳ μ. i. ἰκρίτων παρατρέχων α. καὶ κατέσφαξεν ἅπαντας Sym. ** ἰκρ. τοῦ π. Vat.
ἰκρ. ἀνδρῶν τοῦ π. Cont. ** συμπ. Vat. ** αὐτοὺς δ. Vat. ** Ἀλλὰ καὶ ὁ Κουρκούας; Sym. ** Ἰω.
μ. καὶ δ. τῶν σχ. ὁ Κουρκούας Vat. Ἰω. ὁ δ. τῶν σχ. ὁ K. Cont. Ἰω. ὁ δομέστικος ὁ Κουρκούας
Leo. ** στρ. κατεπλῶν τοὺς ὑπολειφθέντας εὐρίστων ἀπέκτεινεν Sym. ** τ. π. ed. ** καταλαμβάνων
Vat. ** μ. ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὰ Vat. Cont. — πλ. μ. δὲ Vat. ** διατρέχειν ed. ἔκτρ. Vat. παρετρ.
Cont. ** Π. γὰρ x. Leo. πολλοὺς δὲ τόπους καὶ v. ἐνέπρησαν καὶ τοὺς συλλαβανόμενους Ῥωμαίους
τούς μὲν ἀν. Sym. 46. ** προσεπατάλευσαν Leo, προσεπήγνυον Sym. ** ἰστώντες Leo, Vat. Cont. —
Τοὺς δὲ τοῦ κλ. ὁ. τὰς χ. δ. — αὐτῶν ἐπήγνυσαν Sym. ** πρέβωκαν Leo. ** X. εἰ ἡ. καταλαμβά-
νοντος καὶ εἰς τὰ δ. βουλόμενοι ἀπέλθειν τὸν στ. λ. ἐσπούδαζον Sym. ** ναυμαχοῦντας τρ. ed.

Thraciæ partes transfretari aggressi, præfatum Theophanem patricium habuerunt obvium : vigilantissimum enim ejus et generosum animum latere non poterant. Confestim igitur conflictus in mari secundus habitus, quo navigia plurima submersa sunt, et multos eorum occidit præfatus vir : pauci vero cum navibus ad Cœles littora servati incolumes, nocte ingruente fugerunt. Theophanes autem patricius, insigni victoria potitus et multis tropæis onustus revertens, cum honore susceptus et accubitoris dignitate decoratus est.

Præfatus Joannes magister bellicis rebus præstans et multis tropæis insignis habebatur, imperii dilatabat fines, urbesque Agarenorum plurimas devastabat. Propter tanti viri gloriam voluit Romanus imperator nepotem suum Romanum, e filio suo Constantino natum, Joannis filia conjungere. At aliis Augustis illum ob tantum collatum honorem invidiose habentibus substitutus est domesticus patricius Pantherius Romani imperatoris affinis. τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήθεις, ἐκπίπτει τῆς Πανθήριου, συγγενῆς τοῦ βασιλέως ὧν Ῥωμανοῦ.

Indictione prima Aprili mense rursus irruerunt Turcæ cum magnis viribus. Patricius autem Theophanes accubitor egressus pacis foedera in annos quinque servanda cum eis composuit, obsidibus ex nobilibus acceptis, quo effectum est ut pax per annos quinque observaretur.

Indictione secunda Paschaliu protospatharium et Longobardiæ ducem ad Franciæ regem Hugonem filiam ejus Romano Constantini ejus generis filio uxorem petiturum Romanus imperator misit, quam multis una cum opibus secum assumptam præfatus Paschalius in urbem adduxit. Septembri deinde mense indictionis tertiæ nuptiæ celebratæ sunt. Hæc, cum viro annis quinque socialis vitæ decursis, mortua est imperante Constantino ejus socio.

Α μηνι ιε' Ινδικτιῶνος) ³⁸ ἀντιπλεῦσαι ὠρμηκότες ³⁹ (ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη), παρὰ τοῦ βῆθεις Θεοφάνους ³⁷ πατρικίου ὑπηντήθησαν (οὐ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχὴν). ³⁸ Εὐθὺς οὖν δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλείστα πλοῖα ³⁹ ἐδύθησα (καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν ὁ εἰρημένος ἀνὴρ) ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες ⁴⁰ καὶ ἐν τῇ τῆς Κολλῆς περιπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης, διέφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ πατρικίος μετὰ νίκης λαμπρᾶς ⁴¹ καὶ τῶν μεγίστων ὑπέστρεψε τροπαίων, καὶ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

(52) ⁴² Ἐπει δὲ ὁ βῆθεις Ἰωάννης ὁ μάγιστρος ὁ Κροκόας ἀριστὸς τις ἐγένετο τὰ πολεμικὰ, ⁴³ καὶ πολλὰ ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ 844 Ῥωμαϊκὰ ἐπλάτυνεν ὄρια πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν, διὰ ⁴⁴ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἠβουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἔγγονον ⁴⁵ Ῥωμανόν, τὸν ἐκ (τοῦ) ⁴⁶ Κωνσταντίνου ⁴⁷ υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν τούτου θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἔνεκεν ὑποθέσεως παρὰ ἀρχῆς, δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρικίος

⁴⁸ (53) ⁴⁹ Ἰνδικτιῶνι δὲ α', Ἀπριλλίῳ μηνί ἐπέληθον πάλιν οἱ Τούρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησε μετ' αὐτῶν, ὁμῆρους τῶν ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος, ἐξ οὗ καὶ συνέβη ἐπὶ χρίνοισι ⁵⁰ ε' τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι ⁵¹.

51 (54) ⁵² Δευτέρᾳ δὲ Ἰνδικτιῶνι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Λογγιβαρδίας ⁵³ πρὸς τὸν βῆγαν ⁵⁴ Φραγγίας Οὐγγου ἐξαπέστειλε τὴν ⁵⁵ αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νόμφην Ῥωμανῶν ⁵⁶ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ, ἦν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλοῦτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγε. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνί Ἰνδικτιῶνος τρίτης ⁵⁷ 845 · ζήσασα ⁵⁸ ἔτη πέντε ἐτελεύτησεν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

Variæ lectiones et notæ.

³⁸ νυκτὸς Leo, Cont. Vat. ³⁹ N. οὐν ἐκκλύσαντας ὁ πατρικίος Θ. τούτους ὑπῆντησε Sym. om. Σεπτ. μ. ι' Ἰνδ. ³⁷ π. Θ. π. ed. ὑπὸ τοῦ β. Θ. Leo. π. τοῦ β. π. Θ. Cont.—Οὐδὲ γὰρ Leo, Vat. Cont. οὐ—ψυχὴν om. Sym. ³⁸ καὶ εὐθὺς Sym.—ν. ἐγένετο Leo. ³⁹ πλ. ἐπόντως ed. πλ. ἐδύθησ. cod. πλ. βυθίζονται Sym. om. καὶ π.—ἀνὴρ. ⁴⁰ παραπ. Vat. Cont. περισωθέντες Leo.—ἐφ. ed. ⁴¹ λ. καὶ μ. ὑποστρέψας π. ἐπ. Vat. Cont. ὑποστρέψας λ. ἐντ. Leo. ⁴² Ἰω. μ. ed. Vat. Cont. ὁ Κουρκούας Vat. Cont. ⁴³ πολ. π. τ. καὶ μεγάλα ἀν. ed. ⁴⁴ δὲ ed. ⁴⁵ ἐκγ. Vat. Cont.—ἐκ K. Vat. Cont. ⁴⁶ Κων. υἱοῦ cod. ⁴⁷ τοῦ ed. Vat. Cont.—ὧν τοῦ β. P. ed. ⁴⁸ 943. ⁴⁹ Ἰνδ. cod. Ἰνδικτιῶνος ed. ⁵⁰ χρόν. cod. χρόνους Leo.—χρο. ε' cod. ⁵¹ Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς πλείστας πόλεις κατὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ Θρακίαν τὰς μὲν ἐκ βάθρων ἀνωκοδόμησας, τισὶ δὲ καινισμῶν ἐνεποίησεν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν βασιλείαν πόλιν περιφανῆ παλάτια ἐκκινούργησεν, ἐτι καὶ κατ' ἀγροῦς τὸ ἐμπρεπὲς ἐμπαρέσχετο, πρὸς δὲ (ἐτι Cont.) καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς καὶ εὐκάρπους, ἐξ ὧν οὐ τυχούσα τέρψις ἐγγίνεται, ναὶ δὴ καὶ γερόντων τροφίλα ξενουμένων τε καταγωγή, ἀρρωστούντων ἐνδιατήματα, τῶν κατὰ ψυχὴν ἔνεκεν ἀντιδόσεων Vat. et Cont. cf. Ced. 318, 18 : Ἰασκόμενος δὲ τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς διὰ τὴν τῶν ὄρκων παράδειαν καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς κακῶς παρεσπόνθησεν, ἐποίησε μὲν καὶ ἄλλας εὐποίας, ἅς καταλέγειν ἔργον, ἀπέτισε δὲ καὶ τὰ χρέα τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν πλουσίων καὶ πενήτων, δεδωκώς, ὡς φασί, κεντηνάρια ἰθ', τὰ δὲ γραμματεῖα κατακαύσας ἐν τῷ κατὰ τὴν Χαλκῆν πορφυρῷ ὀμφαλίῳ· δέδωκε δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ὀφηλοτάτου καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου· ἃ δὲ διευτυπώσατο γίνεσθαι ψυχικὰ ἐπετείως ἐν τῇ νεουργηθείσῃ παρ' αὐτοῦ μνητῷ τοῦ Μυριλαίου, ἴσασι πάντες μέχρι τοῦ νῦν τελοῦμενα. ⁵¹ 944. ⁵² B' δὲ Ἰνδ. cod. Δευτέρᾳ δὲ Ἰνδικτιῶνος ed. Cont. Τῇ δὲ β' Ἰνδικτιῶνι Sym. 48. ⁵³ Λογγοβαρδῶν Leo. ⁵⁴ βῆγαν Φ. O. cod. βῆγα Φ. Οὐγγου Leo, Vat. Cont. βῆγα τῶν Φράγγων Sym. 48. βῆγα Φ. Οὐγγου ed. ⁵⁵ τοῦ Leo. ⁵⁶ τῷ υ. τοῦ γ. ἃ. K. ed. ⁵⁷ ἦτις καὶ Vat. Cont. ⁵⁸ μετὰ τοῦ ἀνδρὸς Cont. μ. τοῦ ἃ. αὐτῆς post ἔτη Val. ἐκζ. ἐ. μ. τοῦ ἃ. ε. Leo.—ἐτ. ταῖς Cont.

(55) Ἀνέμου δὲ⁶⁰ βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Ἀ Δεκεμβρίῳ μηνί, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ δῆμοι κατέπεσον, οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ τε ὑποκάτωθεν⁶¹ αὐτῶν βάθρα καὶ τὰ στήθεα λεγόμενα. Χρόνου δὲ περικυκλεύσαντος⁶², τῷ αὐτῷ μηνί τὸν βασιλέα Ῥωμανόν⁶³ τοῦ παλατίου κατήγαγον.

⁶⁰ (56) Ἐδῆς δὲ πόλει· Ἐδέσης, ἐν ἣ τὸ τοῦ Χριστοῦ τίμιον ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος [καὶ] εἰς ἀνάγκην μεγίστην περισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκῆτορες πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανόν διαπρεσθευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ⁶⁴ τοῦ Χριστοῦ ἄγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν⁶⁵ ἐπαγγελιά μιν (204^b). Ὑπὲρ⁶⁶ τῆς τοιαύτης· δὲ χάριτος δεσμούς ἡτήσαντο τῶν ἐπιφανῶν⁶⁷ ἀντιλαθεῖν, χρυσοβούλλον τε λαθεῖν β ὅστε μὴ κέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίου στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὃ ἐῖ καὶ γέγονε. Τοῦ δὲ ἁγίου ἐκμαγεῖου ἀποσταλέντος καὶ ἤδη τῇ Κ. Π. πλησιάζοντος⁶⁸, Θεοφάνης ὁ πατριχίος καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξεληθὼν, ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ⁶⁹ λαμπρᾶς φωταγωγίας, τιμῆς τε καὶ ὕμνων⁷⁰. Καὶ⁷¹ τῇ 1^α τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε⁷², τοῦ⁷³ βασιλέως, [ἐν Βλαχέρναις] 846 ὄντος κάκει αὐτὸ προσκυνήσαντος⁷⁴. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθον⁷⁵ ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ οἱ τε τοῦ βασιλέως· δύο υἱοὶ Στέφανός⁷⁶ τε καὶ Κωνσταντίνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνος σὺν τῷ πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ⁷⁷ καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ⁷⁸ ναοῦ τῆς Ἀγίας τοῦ Θεοῦ⁷⁹ Σοφίας πεζοὶ⁸⁰ δεκόμεσαν καὶ προσκυνηθῆν ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ⁸¹ ἀνήγαγον.

(57) Ἐν ταύταις δὴ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιόν τι C Τέρας τῇ πόλει ἐπεσῆμῃσεν⁸², παῖδες συμφουεῖς, ἄρρῆνεις, ἐκ μιᾶς προελθόντες⁸³ γαστρὸς, σῶμι μὲν καὶ ἄρριοι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ⁸⁴ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστρὸς καὶ μέχρι τῶν ὑπογαστριῶν⁸⁵ συμπεφυκότες καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον⁸⁷ τῇ πόλει⁸⁶ ἐνδιατρίψαντες καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαισίον τι τέρας ὀρῶμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς⁸⁸ μονοκρατορίας⁸⁹ Κωνσταν-

Mense Decembri vento validissimo perflante, demi in circo, opposita regii throni regione erecti, deriderunt, subjectaque marmora columnasque pectoralia dictas, contriverunt. Anni autem vertente circulo, hoc ipso mense, Romanum imperatorem e palatio eduxerunt.

Urbe autem Edessa, in qua venerandum Christi sudarium repositum, a Romano exercitu obsessa, et in ultimam angustiam deducta, ad Romanum imperatorem obsidionem solvi missis legatis ejus incolæ precati sunt, sacrum Christi sudarium simul exhibituros polliciti. Huic gratiæ compensande nobiles ex suis captivos recipere, fœdusque aurea bulla firmatum, ne regionem eorum Romanus exercitus devastaret, petierunt : quod et præstitum est. Sacro vero sudario ita misso, jamque Constantiopolim vicino, ad fluvium Sagarum cum magnifico apparatu et cantibus, Theophanes patricius et accubitor obviam processit, et Augusti mensis die decimo quinto imperatore ad Blachernas veniente, et ibidem adorante, in urbem intulit. Sequenti luce progressus est ad portam Auream : Stephanus autem et Constantinus, duo imperatoris filii, unaque Constantinus ejus gener cum Theophylacto patriarcha, universo præcedente senatu, debito honore susceptum sacrum pignus, prævia cereorum multitudinem, ad sanctæ Dei Sapientiæ templum pedes detulerunt : exhibitoque cultu adoratum in palatium induxerunt.

Temporibus istis portentum quoddam ex Armenia in urbem invectum : pueri duo masculi uno ventre progressi, et ad invicem complantati, a ventriculi ore ad pubem usque sibi invicem adherentes, versisque ad invicem vultibus visebantur, qui cum diutino temporis spatio in urbe morati fuissent, velut infaustum portentum et infestum omen habiti, urbe ejecti sunt. Constantino vero solo imperante rursus ingressi sunt. Ut autem eorum alter mortuus est, medici quidam peritissimi cohærescentem

Varia lectiones et notæ.

⁶⁰ β. καὶ σφοδρῶν Vat. Cont. ⁶¹ ὄπ. μάρμαρα καὶ στ. Leo. — σιθῆα cod. σθηθεῖα Vat. Cont. ⁶² περικυκλωμένον Leo, περικυκλωσ. Vat. Cont. ⁶³ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ed. Cont. ⁶⁴ 944. ⁶⁵ Ὅπως τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἀφομοίωμα εἰσῆλθεν ἐν τῇ ΚΠ. Vat. — τὸ τ. τοῦ Χριστοῦ Leo. — τὸ τοῦ Χριστοῦ ἄγιον Sym. 50. στρ. οἱ ὄ. τ. π. τὸν β. δ. Ῥ. τοῦτο παρέχειν εἰ τὴν π. λύσειεν ὅπερ καὶ γ. καὶ χρυσοβούλλον ἐδόθη μῆθ' ἔτι ὑπὸ Ῥ. τὴν γ. αὐτῶν λ. Sym. — προϊστ. Leo. ⁶⁶ δὲ Leo. ⁶⁷ ἐπαγγελλομ. Leo, Vat. Cont. ⁶⁸ ὄ. τ. δὲ γ. Leo, ὄ. δὲ τῆς τ. γ. Vat. Cont. ⁶⁹ ἐπιφ. Vat. Cont. — ἀπολ. ed. — χρυσοβούλλ. cod. χρυσοβούλλα ed. — λ. ὡστε τὴν τ. γ. μ. cod. ἀπ. ἀπηντ. ἄ. Θ. ὁ π. Sym. ⁷⁰ τῆς ed. — πλησιασάμενον cod. ⁷¹ Σαγάρα cod. Σάγαρ. Leo. ⁷² ὑπήντησεν αὐτὸ cod. ⁷³ μ. φ. καὶ τῆς δεούσης τ. καὶ ὄ. cod. μ. λ. τ. τε καὶ ὄ. Leo. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. τε καὶ ὄ. Vat. Cont. μ. λ. φ. καὶ τῆς δ. τ. καὶ ὄ. Sym. ⁷⁴ κατὰ τὸν Σάγαριν ποταμὸν Sym. ⁷⁵ τῇ δὲ 1^α τοῦ αὐτοῦ μηνὸς Sym. ⁷⁶ εἰσῆλθ. cod. εἰσῆλθον ed. ⁷⁷ δὲ Sym. — ὄ. ἐν B. Sym. ⁷⁸ Καὶ τῇ ἐπ. Vat. Cont. τῇ ἐπ. Sym. ⁷⁹ ἐξῆλθ. cod. ἐξῆλθεν Leo. — οἱ δὲ τοῦ Leo, οἱ τε Vat. Cont. ⁸⁰ Στ. καὶ K. Leo, Sym. ⁸¹ Θ. καὶ τῇ συγκλήτῳ πάσῃ καὶ τοῦ λαοῦ προπορευομένου μετὰ φ. μ. Sym. ⁸² ἁγίου cod. ⁸³ τοῦ Θεοῦ om. Sym. ⁸⁴ πεζοὶ cod. πεζὸν Leo. ⁸⁵ τοῦτο Sym. bis. ⁸⁶ Περὶ τῶν κεκολλημένων παίδων cod. π. τῶν συγκ. β' ἄρρῆνεις καὶ τέρας τι μέγα φαινομένων Vat. — Διτήγησις τεραστίου τινός Ven. Ἐν τ. δὲ Leo. Ἐν τ. Sym. 51. ⁸⁷ ἐπεφοιτῆσαι Leo, Vat. Cont. Sym. ⁸⁸ γ. ἄ. μὲν π. Leo, Vat. Cont. Sym. ⁸⁹ ἀπὸ δὲ στ. Vat. Cont. ⁹⁰ ἐν ὑπὸ γαστέρα Leo, τῶν ὑπὸ γ. Vat. Cont. Sym. τῶν ὑπογαστρ. cod. — καὶ om. Sym. — ἀλλήλους Leo. ⁹¹ ἐν Sym. ⁹² ἐνδ. ὑπὸ π. ὡς ἐ. τι τ. ἐθαυμάζοντο, εἴθεν καὶ ὡς π. τις ὄ. τῆς π. ἐξηλάθη, πάλιν δὲ ἐπὶ Sym. ⁹³ τῆς om. Cont. ⁹⁴ βασιλείας Leo, Vat. τῆς β. Sym. — K. εἰσῆλθε Sym. K. εἰσῆλθεσαν Leo.

partem alteram incolumem vivamque servaturos se præstolati, solerter exciderunt; puellus iste diebus tribus superstes mortuus est.

Et in omnibus quidem, ut enarratum supra, monachis fidem habebat imperator: privatim vero præ omnibus Sergium monasticis moribus præstantem colebat et venerabatur. Hic magistri Cosmæ frater, nepos vero Pholii patriarchæ fuerat, quem animæ nobilitas, quem carnis ingenuitas reddebant illustriorem. Etenim ad summum virtutis et scientiæ apicem ascendit, ita ut difficile sit discernere in qua magis excelleret adeo summopere in utraque exercitatus erat. Atque in eo præ aliis florebat discretionis donum morumque suavitas et sensus moderatio: neque enim superciliosus erat ut hodierni sapientes, neque jactantiam aut arrogantiam præsefereret, sed erat ei sermo dulcius melle stillans, mores firmi et constantes, et humilis spiritus. Istum itaque reverendum comitem secum ducebat imperator, quasi veram regulam et amussim ipsius vitam dirigentem. Hic plurimum hortabatur imperatorem ut filiorum curam ageret, neque illos in malum absque disciplina proruere sineret: nequando, quæ Heli, pateretur, qui ob filiorum pravitatem poenas dedit.

Ut vero a filiis e palatio dejectus est, et in Proten insulam relegatus, hunc rursus habuit calamitatum solatium, et angustiae remedium lenitivum: eidemque tunc temporis Polyuctus monachus piissimus aderat, crebris cum hortamentis, ut decebat, consolaturus: hic, patriarcha Theophylacto e vivis sublato, a Constantino imperatore Constantinopolis patriarcha promotus est.

Ut vero Deus miris modis hominem servare consuevit, imperatorem Romanum in calamitatem non expectatam incidere permisit: ut per eam eruditus, et de propriis delictis admonitus, salutem consequi dignus inveniretur. Toleravit enim filium ejus Stephanum, velut quondam Absalon in magnum David proprium patrem rebellis fuit, ita in eum insurgere. Constantinus quippe, Mariano ex mona-

χίνου πάλιν εισήλθοσαν. Ἐπιεί⁹¹ δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροὶ τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος δίετον εὐφυῶς ἐλπίδι τοῦ τὸν ἕτερον ζῆσθαι, ὃς τρεῖς ἡμέρας ἐπιθίους⁹² ἐτελεύτησεν.

(58)⁹³ Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀνωτέρω εἰρηται, ἐν 847 πᾶσι μοναχοῖς πίστιν ἐκείκτητο ἀμετρον, διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερεσέβετο⁹⁴ Σέργιον, τὸν ἐν μονασταῖς διαλάμποντα, ὃς ἀδελφός⁹⁵ μὲν τοῦ μαγίστρου ὑπῆρχε Κοσμᾶ⁹⁶, ἀνεψιός δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου⁹⁷, ὃν πλεον τῆς σαρκικῆς εὐγενείας⁹⁸ ἢ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια· ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἤλασεν, ὡς ὁσχαίρις εἶναι διακρίνειν ποτέρω μᾶλλον πλεονεκτεῖ,⁹⁹ οὕτως εἰς ἄκρον ἐκατέραν ἐξήσκησεν· ἐπήνθει¹ τε αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα καὶ τὸ χάριεν² τοῦ ἡθους καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος· οὐ γὰρ ἀνέσπα τὰς ἀρετὰς ὡς οἱ νῦν σοφοί³, οὐδὲ ἀλαζών τις ἐδόκει καὶ ὑπερήφανος, ἀλλὰ ἐν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποσιδάξοντα, τὸ ἡθος δὲ πάγιόν τε καὶ σταθερόν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. Τοῦτον δὲ τὸν ἀοίδιμον ἀδιαιδέτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, κανόνα ἔντος καὶ⁴ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ρυθμιζόντα· ὃς πολλὰ παρήγει τῷ βασιλεὶ τῶν παιδῶν ἐπιμαλεῖσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους· ἔβην εἰς ποτηρίαν⁵ ἐκκλίνοντας, μὴ ποτε⁶ αὐτὸς πάθοι⁷ τὸ τοῦ Ἡλεί, τιμωρίαν ἐκ τῆς τῶν παιδῶν παρανομίας ἐκτίσας⁸.

(59)¹⁰ Ἐπειδὴ δὲ τοῦ παλατιοῦ τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμύθιον καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον¹¹, ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς εὐλαβεστάτος¹², καὶ αὐτὸς εἰ εικότα παραμυθούμενος, 848 ὃς¹³ τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, πατριάρχης ὑπέ¹⁴ τοῦ βασιλεὺς Κωνσταντίνου προχειρίζεται¹⁵ Κ. Π.

(60)¹⁶ Ἐπιεί δὲ πολλοὶς τρόποις βούλεται ὁ θεὸς σώζειν τὸν ἄνθρωπον¹⁷, συνεχώρησε καὶ τὸν βασιλεῖα Ῥωμανὸν ἀδοκίτῳ περιπεσεῖν (204b) συμφορῆ, ἵνα, δι' αὐτῆς σωφρονισθεὶς καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει¹⁸ παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιωθῆ. Συνεχώρησε¹⁹ γὰρ ἐπαναστήνας αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὡς περ ποτὲ Ἀβεσαλώμ ἱπανεῖστη τῷ οἰκείῳ πατρὶ τῷ μεγάλῳ Δαυὶδ²⁰. Συμ-

Variae lectiones et notæ.

⁹¹ Καὶ ἐπειδὴ ὁ Sym. ⁹² 848, 4 om. Ven. ἐτέθνηκεν Leo. — Leo. ⁹³ ἀλλὰ καὶ οὗτος γ' ἦ. Sym. — Καὶ ἐν π. μὲν ὡς ἄ. ἐ. μ. π. ἐ. ὁ β. Leo. Ἐν π. μὲν οὖν ὡς ἄ. ἐ. τοῖς μ. π. ἐκ. ἀμ. Sym. 52. Καὶ ἐν π. μὲν μ. ὡς ἄ. ἐ. π. ἐ. ἄ. ὁ β. Cont. Καὶ ἐν π. ὡς ἄ. ἐ. μ. π. ἐ. ὁ β. Vat. ⁹⁴ ὑπερεσέβεν Leo, Vat. Cont. Sym. — μοναχοῖς Sym. ⁹⁵ ἀδ. ἐπεφύκει τοῦ μ. Cont. — ἐπεφύκει Leo, Vat. Cont. Sym. — Θωμᾶ Sym. ⁹⁶ τοῦ πρώτου τῶν κριτηρίων κτλ. Cont. ⁹⁷ ἐτύγχανεν Leo, Vat. Cont. ⁹⁸ εὐσυγγενείας ed. συγγ. Vat. Cont. — εὐγ. τὸ τε τῆς διακρίσεως εὐθὺ καὶ τὸ τοῦ προσώπου χ. τὸ μ. τε τοῦ φρ. καὶ τοῦ ἡ. τὸν μὲν γὰρ λ. Sym. ⁹⁹ ἐπλεονέκτει ed. — οὗτος cod. ¹ ἐπ. δὲ Vat. Cont. — δ. ἐρευθος καὶ Vat. Cont. ² χάριεν cod. ³ κατὰ τοὺς νῦν σοφοὺς Vat. Cont. ⁴ δὲ om. Sym. — τε om. ed. Vat. Cont. Sym. — στιθρ. cod. — τὸ δὲ φ. πολλὸν ψυχικὸν καὶ τ. Sym. ⁵ κ. ὡς ἂν τι; εἶποι τὸν ἄ. β. ἀεὶ β. οὗτος π. Sym. ⁶ ἐγκλ. Leo. πορεύεσθαι Vat. ⁷ καὶ Leo, Vat. Cont. Sym. ⁸ πάθ. cod. πάθοις Vat. πάθη Cont. — Ἡλί ed. Vat. Cont. Sym. — τ. ὑπὲρ τῆς Vat. Cont. τ. ἐκτ. ὑ. τῆς τῶν π. π. Sym. ⁹ ὃ καὶ γέγονεν Vat. Cont. Sym. ¹⁰ Ἐπιεί δὲ Leo, Vat. Cont. Καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν — ἔβην δὲ καὶ τοῦ π. (κατάγουσι τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ ἐν τῇ ν. ἐξορίζουσι· ἀλλὰ δὲ καὶ π. αὐτὸν ἐ. ἐκεῖ· Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς Sym. ¹¹ φ. σ. τούτῳ καὶ Π. σ. ἑ. μ. τὰ Sym. ¹² οὐκ ἕλαττον (ὡν ἡ κατὰ om. Cont.) τὸν τοῦ εἰρημένου τρόπον Vat. Cont. ¹³ μετὰ ταῦτα διὰ τὸν εὐλαβεστάτον αὐτοῦ βίον Vat. Cont. ¹⁴ ἐπί ed. — K. τοῦ β. Sym. ¹⁵ KH. om. Leo, Vat. Cont. — post patro. Sym. multa alia de Sergio adjuungens usque ad finem § 62. ¹⁶ Στέφανος τοῖνον ὁ υἱὸς Ῥωμανῶ ἱπανεῖσθαι τῷ πατρὶ καὶ τε χρ. Sym. 53. — ὁ θεὸς β. Leo, Vat. Cont. ¹⁷ σ. ἀδ. π. Leo, Vat. c. ἀδ. προσπ. Cont. ¹⁸ αἰσθ. Leo. ¹⁹ Συνεχώρησ. cod. Συνεχώρησ. Leo. — ἐπ. τὸν ὑ. αὐτῷ Στ. Vat. ²⁰ ἐπ. Δ. τῷ ὁ. π. Leo, Cont. ἐπ. ποτὲ τῷ β. π. Vat. — τῷ Δ. ed.

βούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε Βασιλεῖ καὶ Μαριανῷ καὶ Βασιλεῖ ²¹ τῷ ²² Πετεινῷ ²³ καὶ Μανουὴλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδότες αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ²⁴ βασιλέων ²⁵, τοῦτον τοῦ παλατίου κακῶς κατήγαγε καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας ἀπέχειρε ²⁶ μοναχόν.

IB'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογενήτου.

Ἐπελείφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ὁ τοῦτου γαμβρὸς ²⁷, ὃς παραυτίκα ²⁸ Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκά τῆ τοῦ μαγίστρου ἀξία τιμήσας ὡς ²⁹ χρόνῳ πολλῷ τὴν ἐν ³⁰ πολέμοις **849** ἀνδραγαθίαν ³¹ ἐπιδειξάμενον ³², δομίστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται ³³, εἶτα ³⁴ Βασιλείον, ᾧ ἐπικλήν Πετεινός ³⁵, πατρικίον καὶ μέγαν ἐπαιρειάρχην, τῷ ³⁶ δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαριανῷ τὰ μοναχικὰ ἀποδύσας, πατρικίον καὶ κόμητα τοῦ στάβλου πεποίηκεν· ὡσαύτως καὶ Μανουὴλ τὸν λεγόμενον ³⁷ Κουρτίκην πατρικίον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης ³⁸· οὐστinas τρεῖς οὐ μετὰ ³⁹ πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις ὡς εἰς χριστὸν Κυρίου παροινήσαντας καὶ χεῖρας ἀδίκους ⁴⁰ ἐπιβαλόντας (καὶ ⁴¹) τῆς βασιλείας ὀρεγομένους μετήλθεν· ἐπὶ καθοσώσει γὰρ καταληφθέντες ⁴² ἐκάτερος αὐτῶν οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸ ζῆν ⁴³ ἀπέβρηξαν· τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερα ⁴⁴ τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγουμένῃ ⁴⁵ ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι.

⁴⁶ (2) ⁴⁷ Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας, τῇ κζ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὑποπεύσας Κωνσταντίνος τὸν ⁴⁸ τε βασιλέα Στέφανον καὶ Κωνσταντίνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μήποτε ⁴⁹ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται ⁵⁰ (καὶ λογισάμενος), ὄπερ ἦν εἰκός, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο ⁵¹, πῶς αὐτοῦ φείσονται ⁵², ἐστιάσας αὐτοῦς ⁵³, ἦδη ἐν τῇ τραπέζῃ ⁵⁴ καθεζομένους, εἰ τῆς βρώσεως οὐσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν ⁵⁵ τούτους οἱ (τε) λεγόμενοι Τόρνικοι καὶ ὁ πατρικίος Μαριανὸς καὶ οἱ λοιποὶ (οἱ) πρὸς τοῦτο ⁵⁶ ἠτοιμασμένοι **850** (καὶ ⁵⁷ τοῦ παλατίου καταγαγόντες) καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοῦς περιόρισαντες ⁵⁸ κληρικὸς ἀπέχειραν.

(3) ⁵⁹ Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι ⁶⁰ τὴν Ἰβίον

cho et Basilio Petino et Manuele Curtice propositi consociis, necnon aliis Augustis facinus promoventibus usus, patrem e palatio improbe deturbavit, et ad Proten insulam relegatum monachum detonderi jussit.

XII. Regnum Constantini Porphyrogeniti.

Imperator itaque Romani gener Constantinus relictus est. Hic statim Bardam Phœæ filium magistri dignitate ornavit. Qui cum multo tempore bellicæ virtutis in præliis specimina frequentius exhibuisset, scholarum domesticus institutus est. Basilius etiam, cognomento Petinus, patricius et magnus hetæriarcha provectus est. Imperator etiam Marianum Argyrorum sanguine ortum monastico habitu exutum creavit patricium et stabuli comitem: Manuelem insuper, Curticem dictum, patricium et excubiarum drungarium promovit, quos quidem tres interjecto brevi spatio justum Dei iudicium (velut eos qui in unctum Domini peccassent, et in eum manus iniecissent, violentas imperii cupiditate motos incessit. Majestatis quippe læsæ rei depreheasi, singuli misera morte vitam abruperunt. Prolixiorum autem et elaboratarum magis de illis narrationem opere prædicto institutam.

Post dies vero quadraginta, Januarii mensis septimo supra vicesimum, Stephanum et Constantinum ejus fratrem, ne quandoque paria in se attentarent, suspicatus, et quod simile vero reputans, ut, qui proprio non pepercissent patri, minus ipsi condonarent, recumbentes secum ad mensam, escis adhuc in eorum ore positiss comprehendendi jussit: abriperunt porro quidam Tornacii dicii, et patricius Marianus, et qui ad hoc parati fuerant reliqui: palatioque eduxerunt, et clericali tonsura multatos in proximas insulas deportaverunt exsules.

Haud diu post, videndi patris desiderio moi,

Varia lectiones et notæ.

²¹ τῷ πρωτοσπαθαρίῳ ed. Cont. ²² τῷ Πετεινῷ ed. τῷ λ. πετεινῷ Sym. ²³ λεγομένῳ Vat. ²⁴ λοιπῶν Sym. ²⁵ ἐπεὶ μακρῷ γῆρει καὶ νόσῳ τρυχόμενον εἶδος — βασιλείας Sym. ²⁶ ἐχειρε ed. — 17. Αὐτοκρατορία K. Leo et Cont. Βασιλείας K. υἱοῦ Λέοντος ἐκ δευτέρου, ἐξ ἑτέρου βιβλίου. Τῷ ²⁷ συμῶ εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως Θεοῦ ἐδασίλευσε μόνος ὁ K. ἐκ β' μετὰ καθαρῶτάτης χαρᾶς καὶ ἐποίησε στρατάρχην B. τὸν Φ. δ. τῶν σχ. Pag. 1708. (1). ²⁸ μηνὶ Δεκεμβρίῳ εἰκάδι ἰνδικτιῶνι τρίτῃ, ἐν εἵται ²⁹ συμῶ Vat. Cont. μ. Δ. κ', ἰνδικτιῶνος γ', ἐν εἵται ³⁰ συμῶ Cont. Sym. 1. ³¹ ὃς αὐτ. Vat. Cont. — τὸν Φωκᾶν μάγιστρον καὶ δ. Sym. ³² ὡς om. ed. ὃς Leo. ³³ τοῖς Leo, Vat. Cont. ³⁴ πολλάκις Leo, Vat. Cont. ³⁵ ἐπιδειξάμενος Leo. ³⁶ καὶ Κωνσταντίνον τὸν Γογγύλην Cont. ναυμαχίας ἡγήτορα καὶ στρατιάρχας εἰνάς τῶν εὐχρηστων Vat. Cont. Sym. ³⁷ τὸν δὲ Πετεινὸν π. καὶ κ. τοῦ στ. π. τὸν δὲ K. π. Sym. ³⁸ τὸν Leo. — πετεινάκης ed. πετεινὸν Leo. ³⁹ τὸν δὲ τοῦ γ. τῶν Α. Μαριανὸν Leo, τὸν δὲ ἐκ τοῦ γ. τῶν Α. M. Vat. Cont. ⁴⁰ ἐπιλ. Leo, Vat. Cont. — βίγλης Leo, Vat. Sym. ⁴¹ ἐποίησαν Cont. ⁴² μετ' οὐ π. Leo. — ὁ δ. Θεὸς συντόμος: ἐπεξήλθεν ὡς εἰς χ. κῦ π' ἐπὶ Sym. ⁴³ ἀδίκ. cod. ⁴⁴ καὶ om. ed. Vat. Cont. Leo. ⁴⁵ ὡς Sym. ⁴⁶ τὴν βίον ἀπ. Sym. om. s. s. reliquis. — ἀπέβρηξε. cod. ἀπέβρηξε Leo, Vat. ⁴⁷ πλατύτερόν τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον Leo, Vat. Cont. ⁴⁸ προσηρμένη Leo, cf. Cont. 4 qui solus horum exitum narrat. — ἐκθήσωμ. cod. ⁴⁹ 945. ⁵⁰ ἡμ. ὁ Πορφυρογέννητος ὅπ. Στ. Sym. 2. ⁵¹ τὸν τότε ed. τοὺς αὐτῶν ἀδέλφους Sym. ⁵² καὶ Vat. Cont. Sym. ⁵³ πρᾶξ. ed. καὶ λ. om. Sym. ⁵⁴ φείσονται Vat. Cont. ⁵⁵ λέγεται γὰρ ὅτι φείρουσιν ἦθη χρηστά ὀμιλίαι κικαί, τῶν ὀμιλιμόνων τί γίνεται; Sym. ⁵⁶ ἀ. καὶ φιλοφρονήσας εἰ Sym. ⁵⁷ καὶ Vat. Cont. ⁵⁸ ἀν. οὗτοι οἱ Vat. Cont. — οἱ om. Vat. Cont., λεγ. — λοιποὶ οἱ om. Sym. — Τόρνικοι ed. Vat. Cont. ⁵⁹ ἠὲ τρεπισμένοι Vat. Cont. Sym. ⁶⁰ καὶ τοῦ π. κ. om. Sym. — κατήγαγον καὶ Leo, Vat. Cont. ⁶¹ περιόρισαν Sym. περιόρισαν καὶ Leo, Vat. Cont. ⁶² Μετ' ὁ δὲ τὸν ἰ. π. αὐτῶν ἀ. ἰδεῖν μοναχὸν ὄντα, π. ἀ. κατεχόμενοι· ὁ δὲ ὁμοιω; ὀδουρῶμενος; π.δ. αὐτῶς ἐψθέγξατο Sym. 2. ⁶³ οὗτοι Leo, Vat. Cont.

ad Proten insulam profecti sunt : eumque monastico habitu vestitum conspicati, in luctum proruperunt immensum. Quibus pater collacrymatus ait: « Filios genui et exaltavi : ipsi autem spreverunt me. » Atque ita relegati sunt; Stephanus quidem in Præconesum, e Præconeso in Rhodum, e Rhodo denique in Mytilenem; Constantinus autem in Tenedos, et inde in Samothraciam, in qua tumultum et seditionem adversus custodes machinatus, ab eis trucidatus est. Michael autem Christophori imperatoris filium detractis imperialibus calceis clericum esse jussit.

Cæterum Romano imperatore in prædicta insula morante, Theophylactus patriarcha et Theophanes patricius et accubitor inierunt consilium, ut eum rursus in palatium eveherent. Re ipsi communicata et persuasa, tempus explorabant commodum, quo consilio finem imponerent. Eo tamen detecto, et ad Constantinum imperatorem delato, consortes ejus pœnis debitus ultus est. Theophanem patricium misit in exsilium, protospatharium vero Georgium et pincernam, et Thomam primicerium verberibus multatos et detonsos perque mediam urbem traductos exsules deportavit.

Decembri vero mense indictione sexta adversus Constantinum imperatorem structis insidiis, Stephanum imperatorem ex insula erutum in palatium inducere moliti sunt. Insidiis Constantino manifestatis per Michaellem nomine Diabolinum, auctores intolerandis subjecit verberibus : et hos quidem præcisis naribus, alios auribus multatos asinisque impositos per mediam urbem traduxit et in exsilium egit.

Cæterum Julii mensis die decimo quinto, indictione

A πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πένθει κατεσχέθησαν ἀφορήτῳ· εἰς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ ἔφη· « Υἱοῦς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, οὗτοι δὲ με ἤθέτησαν. » Εἰθ' οὕτως ⁸³ ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς ⁸² Προικόνησον ⁸³, ἀπὸ δὲ Προικόνησου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκείθεν εἰς Σαμοθράκην, ἐν ἧ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας ⁸⁴ παρὰ ⁸⁵ τῶν αὐτῶν φυλασσόντων ἐσφάγη ⁸⁶. Μιχαὴλ δὲ, τὸν τοῦ Χριστοφόρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικὰ πέδιλα ἀφαιλέμενος, κληρικὸν ⁸⁷ πεποίηκεν ⁸⁸.

(4) ⁸⁹ Ὅντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατρικίος καὶ παρακοιμώμενος βουλὴν ἐβουλεύσαντο ὥστε πάλιν ⁹⁰ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτον ἀγαγεῖν, ἣ καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι καὶ **851** παραπεισάτες τοῦτον, ἐκαιροσκοποῦν πότι ⁹¹ πέρας τῆ τοιαύτης βουλῆ ἐπιθῶσιν ⁹². Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη καὶ κατεμηνύθη Κωνσταντῖνον βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἡμύνετο ⁹³· τὸν μὲν γὰρ Θεοφάνην πατρικίον ἐξώρισε, τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ ⁹⁴ πηγέρην καὶ Θωμᾶν ⁹⁵ πριμικῆριον δείρας καὶ κουρεύσας καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ὑπερορῖα παρέπεμψεν.

⁹⁶ (5) ⁹⁷ Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, ζ' ἰνδικτιῶνος, ἐμβουλὴν τινας κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἐμλέτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης (205^a) οὖν μνηυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντῖνον διὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ⁹⁸ ἐπιβούλους κρατήσας ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς βίνας καὶ τὰ ὕψα ἀπέτεμεν τοὺς δὲ δαρμῶν ἀφορήτῳ ὑπέβαλε καὶ θνοῖς ⁹⁹ ἐπικαθίσας δὲ ἀ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσε, καὶ ἐξορῖα παρέπεμψε.

¹⁰⁰ (6) ¹⁰¹ Πεντέκαιδεκάτῃ ¹⁰² δὲ Ἰουλίῳ μηνί, ἴν

Variae lectiones et notæ.

⁸³ ἐξορίζονται Sym. ⁸⁴ Πρ. εἶτα εἰς Ῥόδον, ἔπειτα εἰς Μ. Sym. ⁸⁵ ἦντινα Νέδριον (Νεδρίαν Cont.) ὠνομασμένην (ἐκ τῆς Cont.) κατὰ χρησμὸν δεδομένης ἀποικίας Σαμίων, οἱ ἀφικόμενοι (ἀφικόμενοι Cont.) πρὸς νῆσον καὶ τῷ Θεῷ ἱλασχομένοι ἀριστοποιουμένοι τε ἄωρία ἐτύγγανεν, ὁπόθεν ὕδωρ κομίσονται· γυνὴ δὲ τις ἔφη αὐτοῖς· « Εἰ ἔχετε πρόχσον, ὄσω ὑμῖν ὕδωρ· » ὅπερ λαθόντες ὡς ὁ χρησμὸς, καὶ γῆν ἐξῆτησαν· τῆς δὲ καὶ ταύτην δεδωκυίας, Πρόχσον τὴν νῆσον ὠνόμασαν καὶ τοῖς ἀργυροῖς νομίσμασιν πρόχσον εἰκόνισον Vat. Cont. ⁸⁶ καὶ τὸν ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως τὴν αὐτοῦ φυλακὴν πεπιστευμένον Νικήταν πρωτοσπαθάριον ἀναίρησας καὶ αὐτὸς Cont. Vat. ⁸⁷ κατὰ Leo. — φ. ἀ. σφάζεται Sym. ⁸⁸ ἀνεσφάγη, οὗ τὸ σῶμα παρακοιμισθὲν ταφῇ παραδίδοται μεγαλοτίμως (ἐν λάρνακι ἐν τῇ μονῇ ἢ παρὰ Ῥωμανοῦ κατοικεῖτο om. Cont.) ἐν ἧ πρό τοῦτου ἢ πρώτῃ αὐτοῦ σύμβιος ἀπέκαιο Ἐλένη τοῦνομα. Μιχαὴλ Vat. Cont. — βασ. om. ed. ante Χρ. Vat. Cont. Sym. ⁸⁹ καὶ βαίκτηρα Vat. καὶ μάγιστρον καὶ β. Cont. ⁹⁰ ἐποίησε Θεοφύλακτος ὁ πατριάρχης Sym. ⁹¹ Ὁμοίως καὶ θ. π. καὶ παρακοιμώμενον ἐξ. καὶ Γ. πρ. καὶ π. Sym. 2. ⁹² π. τ. ἐν τῷ π. ἀγ. Leo, Vat. τ. π. ἐν τῷ π. ἀγ. Cont. 5 post narratum Romani somnium quod hic solus exhibet inter chronographos. ⁹³ τὸ Leo, Cont. ⁹⁴ ἐπιθῶσιν Leo, Vat. Cont. — ἐφωράθησαν Leo. ⁹⁵ ἡμύνετο Vat. Cont. — π. θ. ed. Vat. Cont. ⁹⁶ καὶ π. Γ. ed. Γ. τὸν π. Vat. ⁹⁷ οὗς δ. καὶ κ. θρ. ἐξώρισε διὰ τὸ φωραθῆναι αὐτοὺς καιροσκοπεῖν τοῦ εἰσαγαγεῖν π. Ῥ. ἐν τῷ π. Sym. — καὶ μ. τῆς π. ὕρ. om. Vat. Cont. ⁹⁸ πριμικῆριον cod. ⁹⁹ 947. ¹⁰⁰ Τῷ Δ. μ. Sym. — ζ' ἰνδ. cod. ἔκτη ἰνδικτιῶνι Vat. ἰνδικτιῶνος ζ' Cont. τῆς ζ' ἰνδ. Sym. — ἐπιβουλῆς γενομένης εἰς τὸ τὸν Στ. ἐκ τῆς ἴν. ἀγ. ἐν τῷ π. ἐπεὶ παρὰ Μ. τοῦ Δ. ἐμηνύθη, πάντων κρατηθέντων, τῶν μὲν Sym. ¹⁰¹ ἐπ. δ. ἀφ. ὅπ. τοὺς μὲν τὰς β. καὶ τὰ ὕ. ἀπ. Leo. ¹⁰² ἐγκ. Leo, ἐπιχ. καὶ θριαμβεύσας ἐξώρισεν Sym. ¹⁰³ 948. ¹⁰⁴ Τῇ δὲ ἐ' τοῦ Ἰουλίῳ μηνὸς τῆς ζ' ἰνδικτιῶνος Sym. 4. ἐ' δὲ ἰουλ. μῆν. ἰνδ. ζ' cod. Πέμπτη δὲ καὶ δ. Ἰουλίῳ μηνὸς ἔκτης ἰνδ. Leo, Π. δὲ Ἰουλίῳ μ. ἔκτη ἰ. Vat. Π. δὲ Ἰουλίῳ μ. ἰνδικτιῶνος ἔκτης Cont. Π. ἴ. μ. ed. — Ῥ. β. Vat. — 18. Πρ. om. Sym. (et Leo ?). — προτελ. Leo pro Πρώτῃ τελ. ¹⁰⁵ ἕως ὧδε τὸ πέρας τῶν χρονικῶν συνταγμάτων, clausula indicis codicis Par. 4706. ἐτελειώθη ἡ τῶν νέων βασιλέων χρονογραφία πληρωθεῖσα παρὰ Λέοντος γραμματικῷ μηνί Ἰουλίῳ ὀγδόῃ, ἑορτῇ τοῦ ἁγίου μεγάλου μάρτυρος Ἡερολοπίου, ἔτους ς' φχα' ἰνδικτιῶνι ἐνδεκάτῃ Leo. Quid sequuntur e Breviario Sym. edit. desumpta sunt, nec in codice Musquensi nec in cæteris Georgii codicibus inveniuntur præter Par. 4708 et Ven.

δικτιῶνος ς', Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Πρώτῃ Ἀ
νῆσῳ τελευτᾷ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει
διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπειτέθῃ μονῇ.

Δόξα τῷ Θεῷ πάντων Ἐνεκα· Ἀμήν.
Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου.

852 ^α [Π'. *Μονοκρατορία Κωνσταντίνου τοῦ
Πορφυρογεννήτου*].

^α (5) ^α Μετὰ γοῦν τὸ μόνον καταλειφθῆναι τὴν
αὐτοκράτορα Κωνσταντίνου, προεχειρίσατο Βασίλειον
τὸ πρωτοεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυ-
σικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, πα-
τρίκιον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα
τῆς συγκλήτου. Οὗτος δὲ ἦν ἐχέφρων καὶ λόγιος καὶ
τῷ βασιλεῖ ἐν πάσῃν ὑπηρετῶν αἰσίως καὶ πρεπόν-
τως. — ^β Τότε ^β καὶ ^β ὁ πατριάρχης Θεοφύλακ-
τος, ἀβρῶστίσας καὶ ὑπ' αὐτῆς κυριευθεὶς ^β, ἐτε-
λεύτησε, κρατήσας τῆς Ἐκκλησίας ἔτη κδ'. Χειρο-
τονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ ^β (ὁ ἀνωτέρω εἰρημένος)
Πολύευκτος μοναχός, τίμιος ἀνὴρ καὶ ἀγιώτατος.

^β (6) Τότε καὶ ἀποστολικῶν ἐσθήτων ἀποκεκρυμ-
μένων ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς πόλεως δηλωθεῖσων τῷ βα-
σιλεῖ, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δοξολογίας ἀνελόμενος
αὐτὰς τῷ μεγάλῳ τῶν ἀποστόλων ἀπεθησαύρισε
ναῶν καὶ τὰ λείψανα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ἃ καὶ
μερισθέντα, τὰ μὲν ἐν τῷ σηκῶ τῶν Ἀγίων Ἀποστό-
λων ἐτίθησαν, τὰ δὲ ἐν τῷ ναῶ τῆς ἀγίας μάρτυρος
Ἀναστασίας.

(7) ^γ Ὁ τοίνυν βασιλεὺς διὰ τὸ τὸν μάλιστα καὶ
δομέστικον τῶν σχολῶν, Βάρδαν τὸν ^γ Φωκᾶν λεγό-
μενον εἰς γῆρας ἐλάσαι καὶ ἀδυνάτως πρὸς τοὺς
κόπους ἔχειν, τοῦ δομέστικου ἀποκινεῖ καὶ ἀντ' αὐ-
τοῦ προβάλλεται δομέστικον Νικηφόρον πατρίκιον
καὶ στρατηγὸν **853** τῶν Ἀνατολικῶν, τὸν υἱὸν αὐ-
τοῦ ^γ. Ὡσαύτως ^γ καὶ πατρίκιον Λέοντα, τὸν τού-
του ἀδελφόν, στρατηγὸν τῶν Δυτικῶν προχειρί-
ζεται. Γέγονε δὲ ^γ ἐμπρησμὸς μέγας ^γ πλησίον τοῦ
ναοῦ τοῦ Ἀγίου Θωμᾶ, ὡς ^γ καῆναι τὸν ἔμβολον
τὸν ἑπρὸς τὴν σιδηρᾶν πόρταν.

(8) ^δ Ἰστέον δὲ εἶναι τῷ ἰδ' ἔτει τῆς βασιλείας
Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου — δεκαπέντε
γὰρ ἐκράτησεν — ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ
ἐκγονος αὐτοῦ, υἱὸς δὲ Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ^δ

Variae lectiones et notæ.

^α Rubrica a nobis addita ad *textum Breviarii Symeonis Logothetæ editum*. ^α 945. ^α Μετὰ δὲ
Cont. 9 post insertam §. 3 historiam de terræ hiato in domo Joannis Curcuæ facta. — κατ. αὐτ. Cont.
^β Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Κωνσταντίνος διενεόθη ἀλλάγιον ποιῆσαι μετὰ τοῦ Ταρσίτας κτλ. Cont. 9 de exa-
ctationum oneribus sublevatis 10. ^β 956. ^β Ὁ δὲ π. Cont. 11. ^β πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας καὶ μικρὸν
βρωθθεὶς οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς πονηρᾶς μοχθηρίας καὶ τοῦ μετὰ θῶρων χειροτονεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς
καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἱπικῶν καὶ βλακειῶν καὶ αὐθὺς Cont. ^β ὑπὸ τῆς νόσου κ. τέλει τοῦ βίου χράται,
πατριαρχεύσας χρόνους κδ' Cont. ^β ὁ ἀν. ἐ. om. Cont. — 11. μον. ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων κτλ. Cont.
^β Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πέπλων ὧν παρεῖχεν εἰς τὸ κοινὸν ἱερόν τὸ μέγα καὶ πανθαύμαστον εἰς
ἐξείποι Cont. 28. ^β Ὁ δὲ Πορφυρογεννήτος διὰ Cont. 41. Ἐπεὶ δὲ ὁ Βάρδας ἐγγήσας καὶ οὐδὲν εἰδύνατο
πλέον νὰ στρατηγῆ, ἔστειλε τὴν στραταρχίαν εἰς Ν. τὸν Φωκᾶν, ὡς εἰπεῖν ἀπὸ λέοντος εἰς ἄλλον λέοντα·
Par. 1708 (3) ^β τὸν λ. Φ. ἀδ. ἐχ. καὶ εἰς γ. ἐλ. τοῦ Cont. ^β ἀνδραῖν πολλοῖς καὶ διαφόροις πολ. μοις
εὐδοκίμησαντα κτλ. Cont. ^β Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν π. Α. τὸν υἱὸν Βάρδα μάλιστα τοῦ Φωκᾶ στ. εἰς Ἀνατο-
λικούς ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου πρ. κτλ. Cont. 45 cf. infra in Romano (§. 1.) ipsum Sym.
^β καὶ Cont. 46. ^β καὶ φοβερός Cont. ^β ὥστε κατακ. Cont. ^β ἀπερχόμενον Cont. ^β 957. ^β Ἐγέννησε
δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ Ἑλένη, ἡ θυγάτηρ Ῥωμανοῦ, υἱὸν καὶ ὀνόμασεν αὐτὸν Ῥωμανόν· ὡς δὲ ἀνετάρχη
καὶ ἦλθεν εἰς ἡλικίαν, ἐξευξεν αὐτὸν καὶ γυναῖκα, καὶ ἐποίησεν υἱὸν τὸν ἐπὶ ἀνδραγαθίας μέγαν Βασίλειον
τὸν Βουλγαροκτόνον καὶ ἐδέχθη αὐτὸν ὁ πάππος αὐτοῦ ὁ Κ. εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ τὸν τοιοῦτον ἀριστεὰ καὶ
γενναϊότατον Par. 1708 (4). ^β 958.

τίου κατήγαγεν· ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινε παραδου-
ναστεύοντας καὶ πρώτους⁸⁵ τῆς συγκλήτου Ἰωσήφ
πατρικίον⁸⁶ καὶ δρουγγάριον τῶν πλωτῶν, ὄντινα
καὶ μετὰ βραχὺ παρακοιμώμενον⁸⁷ ἐποίησεν⁸⁸
τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Ἰωάννην τὸν Κοινὸν πατρι-
κίον καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην προσβάλετο⁸⁹, τὸν⁹⁰
δὲ πρωτοσπαθάριον Σισίνιον, τὸν ἀπὸ σακελλίου,
ἑπαρχον πόλεως χειροτόνησε⁹¹ καὶ μετὰ βραχὺ πα-
τρικίον καὶ γενικὸν λογοθέτην⁹². Τὰ δὲ ἀδελφᾶς
αὐτοῦ, Ζωὴν καὶ Θεοδώραν, Ἀγάθην καὶ Θεοφανῶ
καὶ Ἄνναν, ἀπὸ⁹³ τῶν βασιλικῶν κατήγαγε δόμων
καὶ εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον, τὸν λεγόμενον Κανι-
κλείου, ἐν ᾧ καὶ Σοφία Αὐγούστα ἡ τοῦ Χριστοφόρου
βασιλέως γαμετὴ ἦν ἀποκεκαρμένη, ἐπήγαγεν καὶ
μετὰ δίσκουσιν ἡμερῶν εἰς τὸ Ἀντιόχου ἐκλήρωσε·
τὴν δὲ Ἀγάθην εἰς τὸ Ἰδρυθὲν⁹⁴ φροντιστήριον
παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου αὐτοῦ
ἀπέστειλεν καὶ διωρίσατο χορηγεῖσθαι αὐταῖς ἃ καὶ
ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοτο.⁹⁵ Τὸν δὲ δομέστικον τῶν
σχολῶν καὶ πατρικίον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν μάγισ-
τρον ἐτίμησε καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξέπεμψεν⁹⁶
ὡσαύτως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πατρικίον Λέοντα
μάγιστρον καὶ δομέστικον τῆς Δύσεως ἐποίησεν⁹⁷
καὶ αὐτὸς 856 ἦν εὐφραϊνόμενος· ἐν κρηγίσι καὶ
θῆραι· δι' ὅλου ἀβροδίατος⁹⁸ τυγχάνων. —⁹⁹ Ἐ-
γέννησε¹⁰⁰ καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ καὶ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ὠνόμασεν, ὃς καὶ
μετ' οὐ πολὺ ἐστέφθη παρὰ Πολυεύκτου πατριάρ-
χου ἐν τῷ ἁμβωνί τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἡ δὲ Αὐγούστα
Ἐλένη ἐν τῷ¹⁰¹ παλατίῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ ἕως ἀρρωστήσασα κατὰ τὴν 18' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς
τέθνηκεν· καὶ κατετέθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς
αὐτῆς, Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως, ἐν λάρνακι πλησίον
τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

⁸⁵ (2) ⁸⁶ Τὸν δὲ μάγιστρον καὶ δομέστικον⁸⁸ Νι-
κηφόρον τὸν Φωκᾶν ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατείας⁸⁹
πολλῆς· καὶ⁹⁰ ἐξοπλίσεως πλοίων πολεμικῶν καὶ
ὕψου πυρὸς εἰς⁹¹ τὴν Κρήτην ἀπέστειλεν, ἧτις ὑπὸ

tores et principes senatus Josephum patricium et
classis drungarium, quem paulo post fecit accubi-
torem; primum vero protospatharium Joannem
Cænum elegit patricium et magnum hetæriarcham;
atque primum protospatharium Sisinnium, sigillo-
rum custodem, instituit urbis præfectum ac paulo
post patricium et quæstorem. Sorores autem suas,
Zoen, Theodoram, Agathen, Theophanonem et Annam
palatio expulsas in imperialem domum, Canicici
nomine dictam, in qua Sophia imperatrix impera-
toris religiosi uxor ut monialis tonsa erat, relegavit,
et elapsis quibusdam diebus in Antiochi domum
transtulit; Agathen vero in monasterium a Romano
imperatore avoq̄ue ejus ædificatum misit; atque
statuit illis suppeditare omnia quæ in palatio acce-
perant. Domesticum vero scholarum patriciumque
Nicephorum Phocam magistri auxit honore et in
Orientem misit; pariter fratrem ejus patricium Leo-
nem fecit magistrum et Occidentem domesticum.
Ipse vero canum gregibus et venationibus delecta-
batur, vitæ omnino molli deditus. — Genuit post
patris mortem alium quoque filium, quem vocavit
Constantinum, et qui non multo post a Polyucto
patriarcha in Sanctæ Sophiæ ambone coronatus
est. Imperatrix autem Helena in palatio cum im-
peratore vivebat, donec, in morbum delapsa, die
decima nona mensis Septembris mortua est, et in
patris Romani imperatoris monasterio in arca pa-
ternæ proxima fuit deposita.

Magistrum ac domesticum Nicephorum Phocam
imperator cum multo exercitu naviumque bellica-
rum apparatu et humido igne misit in Cretam;
quæ prius Romanis subdita, regnante Michaelē

Variae lectiones et notæ.

⁸⁵⁻⁸⁶ τὸς Cont. ⁸⁶ πραπίστου Cont. ⁸⁷ πρ. προανεβίβασεν καὶ πῶσαν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα
τοῦ ὑπάρχου ἀνατέθεικε Cont. ⁸⁸ Ἰω. λεγόμενον τὸν Κοινῶν Cont. ⁸⁹ τοῦ φυλάττειν τὸν ἀνακτα
ἀπὸ τῶν ὑποπευομένων προσώπων Cont. ⁹⁰ καὶ τὸν πρ. Cont. ⁹¹ ἀνδρα λόγιον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν
ἐπιτήθειον ὄντινα Cont. ⁹² προσβάλετο, κ. τ. λ. de Sisinnio, § 2 de legationibus ad externos et
honoribus in viris generosos collatis. ⁹³ ἐκ τῶν β. δ. εἰς τὰ Κ. ἐν οἷς Σ. ἢ Ἀ. ἢ τοῦ Χ. καὶ τοῦ β.
ἦν ἀπ. μοναχὴ κατ. καὶ μοναχᾶς ἀπέκτεινεν, πολλὰ καὶ τῆς Ἐλένης τῆς μητρὸς Ῥωμανοῦ καὶ αὐτῶν
ἀποφορμμένων καὶ ἀποκλειουσῶν καὶ τῇ χειρὶ παρ' ἀλλήλων σφιγγουσῶν καὶ τῷ τραχίῳ ἐπιχειμένων,
πλέον οὐδὲν ὠφέλησαν ἢ κωφοὶς καὶ κενοὶς δάκρυσι, πάλιν δὲ αὐτὰς μετὰ δ. ἢ ἀπ' ἐκεῖσε ὁ αὐτοκράτωρ
μετέθηκε καὶ τὴν μὲν Ζ. καὶ Θ. καὶ Θεοφ. εἰς τὰ Ἀ. ἐκλ. καὶ τὴν Cont. 3. ⁹⁴ καὶ κατασκευασθὲν
Cont. τοῦ τρικαῦτα βασιλεύσαντος Cont. καὶ π. τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ. Cont. αὐτῆς Cont. ⁹⁵ Τὴν δὲ
Ν. καὶ δ. τῶν σχ. τῶν τοῦ Φ. μ. ἐτ. καὶ κατὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ κυρίου ἐν τῇ ἐπί. ἐξ. καὶ Cont. 4. ⁹⁶ π.
τὴν Α. στρατηγὸν προσβάλετο ὄντινα καὶ μετ' οὐ πολὺ μ. Cont. ⁹⁷ Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ἀνακτα εὐφραϊνόμε-
νον καὶ ἐν Cont. Καὶ ἄ. ἐδέδωκεν εἰς κρηγία καὶ εἰς παραδιαβασμούς καὶ ἐξαφῆκε στρατείας· καὶ
φορὰτα καὶ ἐγύρισε λαγωνικά καὶ γαγάρια καὶ κρηγίους καὶ ἀφῆκε τὴν πολιτείαν καὶ ἐγύρισε τοὺς κάμ-
πους καὶ τὰ ὄρη, καὶ διὰ λαγῶν ἔνα ἢ ἀγρίμιν τίποτε ἤθελε κατελθεῖν ὑπὲρ φ' Par. 1703 (3). ⁹⁸ ἀγρο-
διαιτούντα ὡς τὸν βασιλικὸν δόμον πάντη ἀποστρεφόμενον, κ. τ. λ. Cont. 4. adjunctis § 5 aliis de exer-
citionibus ejus et de formositate, quæ Sym. initio exhibet. ⁹⁹ 961. ¹⁰⁰ Ὁ δὲ βασιλεὺς· Ῥ. καὶ ε. ὁ.
μ. θ. τοῦ π. α. ἀπεγ. Κ. τοῦτον ὀνομάσας καὶ μετ' οὐ π. στέφεται Cont. 6. ¹⁰¹ π. οὔσα κλητήρης καὶ
συναγαλλομένη τῷ ἀνακτι καὶ ἐπὶ ἱκνοῦς χρόνους ἀρρωστούσα, εὐσεβῶς τ. ο. κ. τὴν 18' τοῦ Σ. μ. καὶ
ταύτην βασιλικῶς τιμῆσας καὶ ἐν τῷ χρυσοκλλητῷ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κλινῇ τεθείσα, τῆς συγ-
κλήτου προπεμπούσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ π. τοῦ π. α. Ῥ. β. συσταθέντι τῷ ὄντι εἰς τὸ Μυρ-
λαῖον θάπτεται ἐν λ. π. καὶ σύνεγγος τοῦ π. αὐτοῦ (sic) Cont. 6. ¹⁰² 960. ¹⁰³ Τότε ἐκρατοῦσαν τὴν
Κρήτην οἱ Ἀραβες καὶ ἐποίησαν κάτεργα πλεῖστα καὶ ἐκούρσευαν τὰ νήσους καὶ τὰ παραγία ὅλα Ν.
δὲ ὁ Φ. ἀνθρώπος δραστήριος καὶ δόκιμος καὶ πολεμιστῆς ἔμπειρος ἐνεπιστεύθη τὸν στόλον τὸν πολεμικὸν
Par. 1708 (4). ¹⁰⁴ τὸν σχολῶν Cont. — τὸν τοῦ Φωκᾶ ὁ ἀναξ, κ. τ. λ. Cont. ἐκστρ. Cont. ¹⁰⁵ καὶ δυνά-
μει· Cont. ¹⁰⁶ ἐξ. παραβίων π. Cont. ¹⁰⁷ εἰς Κ. διωρίσατο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ παλλὰ δυνάκα καὶ
κατὰ καὶ ἀλμαλωσίς καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐπορεύοντο, κ. τ. λ. ἐπὶ γὰρ Μ. τοῦ Ἀρμενίου

Balbo, Theophili patre, a Sarracenis ex Hispania cgressis subacta fuerat, quia tunc Romani exercitus in reprimenda rebellis et insani Thomæ, Michaelis contubernalis, tyrannide ac seditione erant occupati: ita ut illi insulam hanc tenuerint usque ad diem qua iterum vastata est a magistro domesticoque Nicephoro Phoca, id est centum quinquaginta octo annos. Porro aderant incendiariarum navium cum humido igne duo millia, celoces mille, corbitæ annonis instrumentisque bellicis oneratæ trecenta sexaginta. Profectus igitur ab imperiali palatio domesticus Nicephorus et occupato Phygolæ portu, ut universa classis unita remaneret et simul appelleret curavit. Diligenter igitur insulam Romani occupant; ac de navibus descendentes, vallum fossamque profundam aperiunt. Dum sic insulam obsiderent, facta hyeme pluviosa et frigida, consumptisque cibariis, torpedine oppressi milites domum redire voluerunt; quos prudens dux Nicephorus blandis sermonibus retinuit. Comperita igitur imperator exercitus inopia, diversorum frumentum et cibos eis misit. Mense autem Martio increpuit vehemens armorum collisus, factaque gravi pugna, Romani castrum ceperunt.

¹⁰ Κατά δὲ τὸν Μάρτιον μῆνα πολέμου κρηθηθέντος οἱ Ῥωμαῖοι τὸ κάστρον.

Octobri mense anni secundi regni Romani accidit in urbe frumenti hordeique penuria: venditi sunt enim nummo quatuor frumenti modii; hordei vero modii sex. Inopia vero non diu duravit, bre vique tempore elapso, venditi sunt nummo octo modii frumenti, hordeique modii duodecim.

Mense Martio argutus est Basilius Volucris imperium affectare et missus in exsilium, in quo

Ῥωμαίους μὲν ἦν τὸ πρότερον, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Τραυλοῦ, τοῦ πατρὸς Θεοφίλου, ἐκράτηθη ὑπὸ τῶν ἀπὸ Ἰσπανίας ἀνελεύθωντων Σαρακηνῶν, διὰ τὸ τηνικαῦτα ἀσχολεῖσθαι τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα εἰς τὴν τυραννίδα καὶ στάσιν τοῦ ἀντίρρου Μωρθωμά, τοῦ συντρόφου Μιχαήλ, ὡς γενέσθαι τὴν ταύτης νήσου κράτησιν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς πάλιν ἐπορθήθη παρὰ Νικηφόρου μαγίστρου καὶ δομestίκου Φωκά, ἐτη ρνη'. ¹⁰ Ὑπῆρχον δὲ χελάνδια 857 μετὰ τοῦ ὕγρου πυρὸς β', δρόμωνες α', καράβια καματηρὰ σιτάρην ¹¹ ἔχοντα καὶ ὄπλα πολεμικὰ εζ'. Ἀπάρας οὖν τῆς βασιλείας Νικηφόρος ὁ δομestικὸς καὶ τὰ Φύγελα καταλαβὼν, ἐπρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπακ στόλος αὐτῷ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶη καὶ προσορμίζοιτο. Σπουδῇ οὖν τὴν νῆσον καταλαμβάνουσι, καὶ ἀποδάντων τῶν νῆων χάρακα καὶ τάφρον βεθεῖαν κατεσκευάσαν. ¹² Τούτων οὕτως παρακαθεζομένων τῇ νήσῳ καὶ ἀπέρου χειμῶνος καὶ ὕετοῦ καὶ κρύους γενομένου καὶ τῶν σιτίων ¹³ ἀπανηθέντων ¹⁴, καταναρχήσαντες οἱ τοῦ στρατοῦ εἰκαδὲ ἡβουλήθησαν ἀναστρέφαι. ¹⁵ Ὁ δὲ συνετώτατος Νικηφόρος καὶ δοῦξ τῆ τῶν λόγων ἡδύτητι τούτου, κατέσχεν. ¹⁶ Μαθὼν οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν ἐνδειαν τοῦ στρατοῦ ἐπισιτισμὸν παντοίων τροφῶν αὐτοῖς ἀπέστειλεν. — σφοδροῦ καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, παρέλαβον

¹¹ (3) Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ β' ἔτους τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐγένετο σπάνη σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει· ἐπράθη γὰρ ὁ σίτος τῷ νομίματι μῦδοι δ', ἡ δὲ κριθὴ μῦδοι εζ'. ¹² Οὐ πολὺς 858 εὖν ¹³ χρόνος παρήλας ¹⁴, καὶ εὐθὺς γέγονεν ὁ σίτος μῦδοι η', ἡ δὲ κριθὴ μῦδοι ιβ'.

¹⁵ (4) Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ κατηγορήθη Βασίλειος ὁ Πατεινὸς ὀνό τινων ὡς τῆς βασιλείας ἐπιέμενος,

Variæ lectiones et notæ.

τοῦ π. θ. ταύτην ἐκράτησαν καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν στ. καὶ τ. τοῦ Μ. τοῦ σ' τοῦ Μ., κ. τ. λ. εὐκαιρίαν εὐρόντες οἱ ἀπὸ Σπ. ἀνελεύθωντες Σ., κ. τ. λ. ὡς εἶναι τὴν τούτων διακρατήσιν καὶ κατάσχεσιν ἕως τῆς ἡ. ἧς ἐπορθήθησαν π. τοῦ μ. καὶ δ. Ν. τοῦ φ. ε. ρνη' (ρηλ'?) Coni. ¹⁰ Νῆες γὰρ ὕκ. μ. δ. π. β. Coni. 10 post Josephi laudes § 8 et 9 factas. Καὶ ἐγένετο τὴν θάλασσαν ἄρμενα καὶ ἐπλευσεν εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων τούτων τῶν Ἀράδων Par. 1708 (5). ¹¹ στήσεις Coni. ¹² εζ'. Ὁ δὲ δ. Ν. ἀπ. τῆς β. ἐν Φυγέλοις κατέλαβεν καὶ τοῦτο ἔφρ. δ. ὁ σ. πλοῦς ἐπὶ τὸ ἀ. εἶναι καὶ πρ. ¹³ ἵμπεροσθεν δὲ ὁ συνετὸς ταυδρομούς γαλάς ἀποστειλάς — εὐθὺς τῷ δρόμῳ καὶ τῇ σπ. κατέλαβεν καὶ προσώρμισεν καὶ ἀποδᾶ: τῶν ν. Coni. Καὶ ἐποίησε πολέμους ἰσχυροὺς καὶ ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους καὶ ἐνέπρησε τὰ κάτεργα αὐτῶν Par. 1708 (6). ¹⁴ καὶ πρὸς κούρσον ἐχώρει καὶ πάντας παρῆναι ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ ἐξελαύνειν πρὶν ἂν τὴν δύναμιν αὐτοῦ γινώσκωνται· πρὸς δὲ κάστρον χιμρήσας πάντας τοὺς Κρητικούς: τοὺς ἔβωδντας τοῦ κάστρου μετὰ φόβου ἔσω ἀπέκλεισεν — διακοσμήσας στρατὸν — Ῥῶς εἰ § 11 de amira Curupa. Τοῦ δὲ στρατοῦ παρακαθεζομένου ἐν τῇ ν. Coni. 12. ¹⁵ καὶ τροφῶν Coni. ¹⁶ καὶ τῶν περιβολαίων διαλυθέντων καὶ γυμνοθέντων Coni. ¹⁷ Ὁ δὲ ἀνδρείος καὶ συνετὸς ἡγεμὼν Ν. τῇ διαλαλίᾳ καὶ τῇ ἡδ. τῶν λ. αὐτοῦ πάντας κ. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτοῦς κ.λ. Coni. 12. inserens § 13 de penuria tritici C. P. mense Octobri (960) orta (quæ § 3 in Sym. legitur) § 14 de Leonis vicinia in Oriente mense Martio reportata (= § 4), 15 de Turcis a Mariano victis. ¹⁸ Τοῦ δὲ ἀποκράτορος Ῥωμανοῦ μαθόντος τὴν στενωχωρίαν καὶ γύμνωσιν κ.λ. ἐνδ. τῶν τροφῶν τοῦ στρατοπέδου τῇ εὐτολίᾳ τοῦ παρακοιμωμένου Ἰωσήφ πρεσβυτέρου πρὸς χορηγίαν ἀ. ἀπ. (Ὁ δὲ βραχὺ ψυχαγωγηθέντες καὶ ἐπὶ μῆσιν ὀκτωκαίδεκα (ὀκτώ? cf. Ced. ζ') σγεδον καὶ πλέον παρακαθίσαντες καὶ τῆς τροφῆς καὶ δαπάνης τῶν Κρητικῶν δαπανηθείσης — τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἑκτῆς (ε' pro δ') ἐνδ. ὁ δομestικὸς — Ῥῶς — ἐπιλαβεῖν τῷ κάστρῳ ἐκέλευσεν — καὶ ἦν θεάσασθαι τοὺς Σαρακηνούς γυναῖκα; καὶ παῖδας; Coni. Qui his in verbis desinit cf. Ced. 340, 17 τῇ ζ' δὲ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἰδ' (δ') Ἰνδικτιῶνος. — 17. καὶ ἡ κρ. Coni. 13. ¹⁹ 961. ²⁰ 960. ²¹ καὶ ἦν θεάσασθαι τὸν ἐγρηγορον νοῦν Ἰωσήφ προνοοῦμενον τὸ κοινόν· εὐθὺς ἔβωδντας ἐξαποστειλάς: εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δύσιν τοῦ ἐξελάσαι συνωνῆς καὶ ἐμπορευτικὰ πλοῖα καὶ τοῦ κωλύσαι τοὺς σιτοκαπηλοὺς ἀποτιθέσθαι τὸν σίτον· ἦν γὰρ ὁ ἀνήρ δίκαιος καὶ ἀπροσωπώληπτος καὶ πιστὸς Coni. ²² ἐν μίση Coni. ²³ παρ. ζ' ἡ τῷ νομίματι ἐπράθη· τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀνήρ, σπουδαῖος καὶ θαρμύς ²⁴ ὡς ἄλλων τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ μετ' αὐτοῦ (αὐτόν) μὴ ἐξίσωθηνα: Coni. cf. Ced. 345, 10 ὅδε κρατὰ βουνα.

ὅστις ἐν ἐξορίᾳ παρεπέμφθη, ἐν ἧ καὶ τελευτᾷ. Ὁ Α δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἄλωσιν ἐδόξασε τὸν Θεόν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν Νικηφόρος κελεύσει τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἦλθε περὶ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ Ἱπποδρόμιον μετὰ ⁷⁶ τοῦ ἀμηρᾶ Κρήτης τοῦ λεγομένου Κουροπαλίτου ⁷⁷ καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολᾶς λευκᾶς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν. Καὶ ὁ μὲν μάγιστρος τιμῶν καὶ γερωῶν μεγάλων ἡξιώθη παρὰ τοῦ αυτοκράτορος. Ὁ ἀμηρᾶς δὲ, πλεῖστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν, σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη, εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνεβιβάσθη διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Νικηφόρον τὸν μάγιστρον Β αὐθις κατὰ τὴν ἐφάν ἐξαπέστειλε κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβῶδ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν πρῶτον μὲν τὸν Χέλεπε κάστρον παρέλαβεν, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλή γίνεται συναγωγή ^{78, 79}.

mortuus est. Imperator vero subjectam esse Cretam audiens, gratias Deo egit. Haud multo post iubente imperatore domesticus scholarum Nicephorus urbem ingressus est, et cum exuviis et captivis incensit pedibus a domo sua in Hippodromum cum emira (émir) Cretæ dicto Curopalate et omnibus ejus cognatis : albis vestibus induti erant omnes Sarraceni. Et magister quidem honoribus præmiisque magnis ornatus est ab imperatore. Emiras vero plurimis muneribus auroque et argento ab imperatore donatus cum liberis suis ruri habitandi facultatem accepit, non tamen in senatum admissus est quia baptismum suscipere noluerunt. Imperator autem Romanus Nicephorum magistrum rursus misit in Orientem adversus arrogantem Hamdam; ille vero profectus primum cepit oppidum Alepum, unde ingentem prædam collegit.

BIBAION Γ.

LIBER SEXTUS.

(5) Τότε παρέλαβον καὶ οἱ Τοῦρκοι τὴν μεγάλην C Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, καὶ ἐποίησαν αἰχμαλωσίαν καὶ αἰματεκχυσίαν πολλήν, καὶ ἠφάνισαν πόλιν λαμπράν καὶ περίδοξον ⁸⁰

(6) Καὶ πάλιν ὁ Φωκᾶς ἔσεισε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἐθυμώθη θυμὸν καὶ ζῆλον δίκαιον, καὶ ἔλαβε στρατηγούς καὶ φασάτα καὶ δύναμιν ἰσχυράν, καὶ ἐκίνησε κατὰ τῶν Τοῦρκων καὶ συνεπλάκη μετ' αὐτῶν καὶ ἔδωκε πολέμους μεγάλους, καὶ ἔτρεψε καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς καὶ ἠγλάτωσε τὴν Ἀντιόχειαν ἀπὸ τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας, καὶ κατέστησεν αὐτὴν καλὴν καὶ ὠραίαν, καθὼς ἦτον καὶ πρότερον.

(7) ⁸¹ Ὡς ἦτον δὲ ὁ Φωκᾶς εἰς τὸν πόλεμον, ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανὸς, καὶ ἀφῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Θεοφανῶ καὶ εἰς τὰ παιδία αὐτοῦ. A. Βασιλεία Θεοφανῶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.

⁸² Τῷ ςυξγ' ⁸³ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως θξγ' ἔδασφλευσε Θεοφανῶ ἡ γυνὴ Ῥωμανοῦ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς ἔτη ν'.

Tunc temporis ceperunt Turcæ magnam Antiochiam Syriæ, multosque captivos et magnam fecerunt stragem, et præclaram illustremque urbem deleverunt.

Rursus Phocas gladium suum strinxit, et studio flagranti accensus duces exercitumque et magnas vires coegit, et in Turcas erumpens, cum eis manus conseruit, multa commisit prælia, fugavit profligavitque multas myriades, et Antiochiam e barbarorum manibus ereptam in decorem fulgoremque pristinum restituit.

Dum vero Phocas bellum faceret, mortuus est Romanus, et regnum uxori suæ, Theophanoni liberisque reliquit.

1. Regnum Theophanonis cum ejus filiis.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, incarnationis divinæ nonagesimo sexagesimo tertio, regnavit Theophano Romani uxor cum filiis suis annos quinquaginta.

Variæ lectiones et notæ.

⁷⁶ ἄμα τῶν ἀ. Κ. κτλ. ed. ⁷⁷ Κουρουπᾶ? Cont. II. ἐπίσσε δὲ καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἐκεῖνον τὸν πάντολμον καὶ θρασὺν ὡσπερ βρέφος καὶ ἐστράφη μετὰ νίκης μεγάλης εἰς τὴν Κ.Π. καὶ ἐδοξάσθη παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ πάσης τῆς συγκλήτου Par. 1708 (7). ^{78, 79} Hucusque Syniconis brevium editionum. Sequentia sci. liber sextus, e codicibus Par. 1708 et Veneto petita sunt. ⁸⁰ Par. 1708 (8), Ced. 544, 13-16. ⁸¹ Par. 1708 (9), Ced. 534, 16-21. ⁸² Par. 1708 (10) Ced. 544, 22. ⁸³ ςυξγ' Ced.

Audita Phocas morte imperatoris Romani, Constantinopolim properavit, tremendoque juramento imperatrici fidem dedit se nunquam liberis Romani insidiatorum; atque iterum factus est dux Orientalium exercituum, cumque copiis in Syriam missus est.

Sed invidia et malignitas, quæ multa pariunt mala hominumque corda exedunt, hæc etiam ad res perturbandas illapsæ sunt. Quidam enim palatii eunuchus, qui tunc magna gaudebat confidentia imperatoris, et ægre vidit alterius gloriam atque fortunam; unde ad Joannem Zimiscem secretas misit litteras, ut Phocam ferro occideret aut veneno tolleret, atque urbem peteret Romano imperio supremæque auctoritate potiturus.

Erat autem Zimiscees vir juvenis, flavus, formosus, peritus belli, solers, strenuus, audax, plenus consilii, bonus, magnanimus, sapiens, placidus, milissimus, expers malitiæ, dulcis, injuriarum immemor, innocens moribus, denique, ut ita dicam, erat hortus variis consitus gratiis, quem Deus plantis decoraverat; et omni virtute ornatus erat. Talis erat Zimiscees vir prudens et comissimus; tuncque erat Phocæ contubernalis secuudusque post eum dux; erat etiam ejus cognatus.

Ubi pervenerunt eunuchi litteræ in manus Zimiscis, eas aperuit ac legit; cumque esset vir omnis malitiæ et pravitatis inimicus, tradidit has litteras in manus Phocæ dicens: « O ignominia magna et calamitas Romanorum; obtinent imperium Romanorum illudque venale habent eunuchi pravisimi ac nequitiae artifices! »

Hæc audivit dux, et succensuit, et ardentem spiravit iram; utque leo cum evigilat somnoque excutitur et rugit, sic ille suos aperiebat oculos et rugiebat; et invasit omnes timor ac tremor, et proclamatus est imperator, et festinavit Constantinopolim, nullaque vi aut necessitate illata eam facile ingressus est, et omnes primores, totus populus, imperatrix et patriarcha illum exceperunt cum magna lætitia unanimique consensu eum coronaverunt imperatorem Romanorum.

II. Regnum Nicephori Phocæ.

Anno mundi sexties millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, divinæ incarnationis nongentesimo septuagesimo primo, regnavit Nicephorus Phocas.

Hunc autem imperatorem omnes æstimabant et

(2) Μαθὼν δὲ ὁ Φωκᾶς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, ἔδραμεν εἰς τὴν Κ. Π., καὶ ὤμοσεν ὄρκους φορικτοῦς τῆς βασιλείας, ὅτι ποτὲ τοῦ νὰ μὴ ἐπιβουλευθῆ τὰ παιδία τοῦ Ῥωμανοῦ· καὶ πάλιν ἐγένετο στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀπεστάλη μετὰ δυνάμειος εἰς Συρίαν.

⁸¹ (3) Ἐπὶ ἄλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία ἄτινα προξενουσι τὰ πολλὰ κακὰ, καὶ τρώγουσι τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, εἰσηλθε καὶ ὧδε νὰ συγχύσῃ τὰ πράγματα. Εἶς γὰρ εὐνοῦχος τοῦ παλατίου, ὅστις εἶχε τότε πολλὴν παρῶρησιαν, καὶ μετέστρεψε τὰς βασιλικὰς ὑποθέσεις ὡς ἤθελεν, ἐφθόνησε κατὰ τοῦ στρατηλάτου Φωκᾶ, καὶ οὐκ ἔφερε νὰ βλέπῃ ἕτερον καλὸν καὶ εὐτυχίαν· καὶ ἀπίστευεν εἰς Ἰωάννην τὸν Τζιμισχῆν γραφῆς κρυφῆς ὅτι νὰ φωνεῖσθῃ τὸν Φωκᾶν ἢ νὰ τὸν φαρμακώσῃ, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν νὰ γένηται βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων.

⁸² (4) Ἦτον δὲ ὁ Τζιμισχῆς ἀνθρώπος ὠρεῖος, ξανθὸς, εὐμορφος, 860 πολεμιστῆς, ἐπιδέξιος, ἀνδρειωμένος, εὐτολμος, βουλευτῆς, ἀγαθὸς, μεγαλόφυχος, σώφρων, ἡμερος, πραΰτατος, ἀκακος, γλυκὺς, ἀμνησικάκος, ἀγαθότροπος, εἰπεῖν δὲ ἦτον ὡς παράδεισος μετὰ μεγάλων χαρίτων, ὅπερ ἐφῆτευσεν ὁ Θεός· καὶ εἶχε πᾶσαν καλὴν ἀρετὴν ἐπ' αὐτόν· τοιοῦτος ἦτον ὁ Τζιμισχῆς ἀγαθογνώμων καὶ χαριέστατος· καὶ ἦτον τότε σύντροφος τοῦ Φωκᾶ καὶ ὑποστράτηγος· ἦτον δὲ καὶ συγγενῆς αὐτοῦ.

(5) Καὶ ὡς ἐφθασαν αἱ γραφαὶ τοῦ εὐνοῦχου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ Τζιμισχῆ, ἀνείξε καὶ ἀνέγνωσεν αὐτὰς, καὶ ἦτον ἀνθρώπος μισῶν πᾶσαν κακίαν καὶ πονηρίαν· ἔδωκε ταύτας τὰς γραφὰς εἰς χεῖρας τοῦ Φωκᾶ εἰπὼν· « Ὁ ἀτιμία μεγάλη καὶ ἀτυχία τῶν Ῥωμαίων· ὅταν ἔχουσι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀνακατωνοῦσιν αὐτὴν εὐνοῦχοι πονηρότατοι καὶ κακίας ἐργάται. »

⁸³ (6) Ἦκουσε ταῦτα ὁ στρατηγὸς, καὶ ἐθυμώθη, καὶ ἐπνευσε πῦρ καὶ ὀργὴν· καὶ ὡσπερ λέων ὅταν ἐπικώτει καὶ ἐξυπνήσει καὶ βρυχηθῆ, οὕτως ἤνοιξεν ἐκεῖνος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐδρυχήθη, καὶ περιέδραμε φόβος καὶ δειλία εἰς πάντας· καὶ ἀνεφημίσθη βασιλεὺς, καὶ ἐφθασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς βίας τινὸς ἡ ἀνάγκη εἰσηλθεν ἔσω εὐκόλως· καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς ὅλος καὶ ἡ βασίλισσα καὶ ὁ πατριάρχης ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἔστειψαν αὐτὸν ἀπὸ κοινῆς βασιλείᾳ Ῥωμαίων.

⁸⁴ [B] Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ.

⁸⁵ Τῷ 790α' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως 790α', ἐδασίλευσε Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς.

(2) ⁸⁶ Βασιλεύσαντος δὲ τούτου, ἔβλεπον αὐτὸν

Variæ lectiones et notæ.

⁸¹ Par. 1708 (4) lege η', cum relegata sit a. 970. ⁸² Par. 1708 cf. Ced. 345, 35. ⁸³ Par. 1708 cf. Ced. 347, 8. ⁸⁴ Par. 1708. ⁸⁵ Par. 1708 cf. Ced. 348, 2. ⁸⁶ Par. 1708 cf. Ced. 348, 6. ⁸⁷ 963. ⁸⁸ Par. 1708 cf. Ced. 351, 1.

πάντες καὶ εὐφραίνοντο· ὅτι ἦτον στρατηγικώτατος· καὶ τολμηρὸς ἀνθρώπος καὶ δυνατὸς καὶ ἀταπεινωτός· εἰς κόπους καὶ πόνους· καὶ εἰς τοὺς πολέμους ὡσπερ ἀκμόνην¹¹.

861 (3) ¹¹ Ἡρμῶθι δὲ μετὰ Θεοφανῶ τῆς βασιλείας· καὶ ἔδειξεν εἰς τὰ παιδία τοῦ Ῥωμανοῦ πατρικὴν στοργὴν καὶ ἀγάπην.

(4) Ὡς γοῦν παρέλαθε τὸ ὄψος τῆς βασιλείας, τότε ἔδειξε καὶ ὁποῖός ἐστιν εἰς ἀνδρείαν καὶ ποταπὴν γενναιοτάτην ἔχει ψυχὴν· ὅτι καὶ ἀπ' ἀρχῆς τοιοῦτος ἦν φρόνιμος καὶ συνετὸς ἀνθρώπος· καὶ πολεμιστὴς ἀριστός· καὶ στρατηγὸς ἐμπειρός· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀγαθὸν ἦν σκεπασμένον, ἐπεὶ ἡ ἐξουσία ἦτον εἰς ἐτέρων θέλημα· ἐπεὶ δὲ ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ ἔφερεν αὐτὸν εἰς τοιαύτην μεγάλην ἐξουσίαν, τότε ἐφάνη ὁ Φωκᾶς ὡσπερ ἀστραπή, καὶ εἶδραμιν εἰς τοὺς ἔχθρους τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὡς πῦρ, ὅταν εὐρὴ καλέμην ἢ ξηρὰν ἀλλήν ὕλην, καὶ ἔχη μέγαν ἀνεμὸν, καὶ δώσῃ μέσα εἰς τὴν ὕλην καὶ ἀναβῆ ἢ φλόξ· καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ κτύπος νὰ ὑπομαυρίωσι τὸν ἀέρα, οὕτως ἐποίησε καὶ ἐκεῖνος εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ κατέκοπτεν καὶ ἐξολόθρευεν καὶ ἔκαιεν καὶ ἠχμαλώτιζε καὶ ἐχάλα πόλεις καὶ χώρας βαρβαρικὰς καὶ κατέλυε μυριάδας τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐπλάτυνε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· ἐτρόμαξαν οἱ Ἀραβες, ἐφρίξαν οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Σύροι, καὶ ἐδειλίασαν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἐφευγον οἱ Τοῦρκοι, καὶ πάλιν ἔπερναν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς τόπους αὐτῶν καὶ τὰς χώρας, καὶ ὄνομα τοῦ Φωκᾶ ἦτον φοβερὸν εἰς πάντας, ἐπεὶ πᾶσα ἀρετὴ ἦν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ εἶχεν· δύναμιν, ἀνδρείαν, φρόνησιν, πραότητα, σωφροσύνην.

(5) ¹² Πλὴν οὐδαί· τῶν ἐπὶ γῆς γεννηθέντων ἀνθρώπων ἐστὶν νὰ μηδὲν ἔχη τινὰ ψόγον ἢ ἐλάττωμα, εἰ καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων γέγονεν ἰσοστάσιος· οὗτος γὰρ ὁ μέγας καὶ ἀριστεύς Φωκᾶς· εἰς ὅσα καλὰ ὄφειλε· νὰ ἔχει τὸ κορμὶν τοῦ ἀνθρώπου, εἶχε καὶ τὸ κορμὶν ἐκαινοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτον πολλὰ ἀγαθὴ καὶ θεωρητικὴ· καὶ εἶχε μυριάδας χάριτας, καὶ τοσοῦτον ἠγωνίζετο εἶναι εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ὅτι εἰς τῆς βασιλείας τὴν

862 ὄδξαν ἐφόρει ἔσωθεν κατάσαρκα βᾶσον χοντρον, τρίχινον καὶ ἐπάνωθεν τὰ βασιλικὰ ἐνδύματα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὡς ἀνθρώπος εἶχεν ὀλίγον ἐλάττωμα· ὡς γὰρ λέγουσιν, ὅτι ἡ βασίλισσα Θεοφανῶ ἦτον συντέκνισα αὐτοῦ, καὶ ὕστερον εἶχεν αὐτὴν εἰς γυναῖκαν αὐτοῦ· ἄλλο δὲ πάλιν εἶχεν ὅτι οὐδὲν ἦτον εὐεργετικὸς οὐδὲ μεγαλόδωρος· καὶ τοῦτο ἦτον ὅπου ἐσκέπαζε τὰ καλὰ αὐτοῦ πάντα καὶ ὠμοίαζεν δένδρον χωρὶς φύλλα.

(6) ¹³ Ἦτον δὲ τοῦτο, ὅτι ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους λιμὸς μέγας, καὶ ἀπέθνησκεν ὁ λαὸς ἀπὸ τὸ κακὸν τοῦ λιμοῦ, καὶ πανταχοῦ ἦτον θλίψις καὶ στενοχωρία καὶ ὀδυρμὸς καὶ κλαυθμὸς, ὅτι οὐδὲ αὐτὸ τὸ ξυλοκαύκιον, ἕχθρον τοῦ μόδιου, εὐρίσκειτο εἰς

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Par. 1708. ¹² Par. 1708 cf. Ced. 351.14. ¹³ Par. 1708 [in marg. Σημείωσαι· ὅτι οὗτος ὁ Νικηφόρος ἔλαθε τὴν Κρήτην ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τουρκῶν, ἡγουν τῶν Μόρων, ἔχων μεθ' αὐτοῦ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, τὸν ἐν τῷ Ἄθῳ, καλόγτρον ὄντα· αὐτὸς ἀφῆκε καὶ τοὺς Καλέργηδες (Καλέργιδας) ἐν τῇ Κρήτῃ, οἵτινες ἀπὸ τούτου καλοῦνται Φωκάδες]. ¹⁴ Par. 1708. — 11, 14 et 28 ὁ. πρ. In marg. Σημείωσαι περὶ τοῦ λιμοῦ. cf. Ced. 372, 21 αὐτὸς β' (νομισμάτων) τὸν μόδιον πωλεῖσθαι ἐπέταξε.

A amabant, quia erat belli peritissimus, impavidus et potens, patientissimus operis laborisque. et in prællis incudis instar induratus.

Cum Theophanone imperatrice connubio junctus est, et erga Romani liberos paternam ostendit dilectionem et charitatem.

Ubi ergo adeptus est imperii fastigium, ostendit quantam haberet animi fortitudinem et generositatem. Ab initio quidem haud minus erat vis prudens et sapiens, optimusque bellator et dus peritus, sed tantæ dotes erant coopertæ, quandiu auctoritas fuit in aliorum voluntate. Ut vero temporis currus eum in summam promovit potestatem, tunc apparuit Phocas fulguri similis, et irruit in Romanorum adversarios. Ac veluti cum ignis stipulas aliamve siccam invenit materiam, ventoque augetur vehementi, et medium penetrat lignum, ascendit flamma cum sonitu, et fumus aerem obscurat: sic ille barbaros concidit, perdidit, incendit, captivos fecit, urbes et rura barbarorum depressit, multa delevit alienigenarum millia, et Romanorum potestatem imperiumque dilatavit. Tremuerunt Arabes, Armeni Syrique fremuerunt, timuerunt Saraceni, Turcæ fugerunt, iterumque loca et campos eorum vendiderunt Romani, et Phocæ nomen omnibus terrorem incutiebat, quia omni virtute fulgebat etique omnia inerant bona: potentia, fortitudo, prudentia, mansuetudo, temperantia.

C Attamen nullus est hominum in terra qui non habeat reprehensionem aut defectum licet angelorum ordinem occupet. Maximi quidem optimique illius Phocæ cor omnibus gaudebat dotibus quas habere debet cor humanum, et anima ejus bona erat et pia, et innumeris fulgebat gratis; atque adeo nitebatur manere in timore et charitate Dei, ut ad imperii gloriam ferret interius super carne cilicium pilosum et insuper regias vestes. Verumtamen et ille, quatenus homo, paucos habebat defectus: dicitur enim cum imperatrice Theophano commercium libidinis habuisse, illamque duxit uxorem; in hoc etiam deficiebat quod non esset beneficus neque munificus, sed omnia sua bona celabat, eratque similis arbori foliis carenti.

D Factum est autem ut ingrueret in Romanos magna fames, et moriebatur populus dira fame oppressus, et ubique erat tribulatio, angustia, gemitus et ploratus, quia ne tylocancium quidem, octava modii pars, quadringentorum assium pretio inveniebatur.

quo cognito Phocas mœruit et forsitan affectavit beneficium navare, populo, atque decrevit ut aperirentur urbis horrea et caucium quadringentis venderetur assibus : adeo erat liberalis, et quidem quando erant mille frumenti horrea ex tempore abundantiae. Nec æmulatus est Basilium Macedonem imperatorem. Hic enim Basilium die Paschatis festo obequitabat Constantinopolim cum ducibus et primatibus splendidas indutus vestes, dum magna famis sæviebat. Ibi imperator vidit paresfamilias et sacerdotes obscuris indutos vestibus et valde afflictos. Eos interrogavit imperator cur non splendidas vestes induissent ad honorandam Christi resurrectionem. Responderunt : « Quomodo splendide vestiti sint qui non habent panem quo ventrem expleant ? » Hæc audiens imperator, flevit ac mœruit in intimo corde suo, statimque jussit aperiri imperatoria, et negotiatorum horrea, et vendi duos modios quadringentis assibus, et sic solvit famis necessitatem et populi angustiam. Atque ita factum est.

πραγματῶν, καὶ διαλάησεν νὰ πωληθῶσι μόδια κη καὶ τὴν στενωχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

Susplicabatur Phocas Zimiscem ab imperatrice deamari, et rescivit eum anibire ut regnum eriperet. Itaque ab exercituum præfectura eum detrusum, omni qua pollebat auctoritate ac potestate privatum jussit domum sese recipere, ibique vivere; aliud vero malum ei nunquam intulit.

Imperatrici vero id gravissimum visum est, quod jam non frequenter Zimiscem in palatio videret, et Phocam coegit impulsi ut illum revocaret; qui ei reddidit potentiam qua prius gaudebat. Reversus autem Zimiscees, vulnus corde intimaque anima malitiam fovens, coram imperatore quidem se simulabat lætum, intus vero celabat et meditabatur consilia perversa innumerasque machinas et artes, atque semper laqueos texebat ut eos data occasione adhiberet. Imperator vero nesciebat fraudes sibi intentas insidiasque in propria domo structas. Sicut enim aquila sublimis in aere indefessim volat, sic et ille in virtutis apicem ascendit : die siquidem videbat primates et imperii negotia, noctem vero totam insomnem dncebat in oratione et psalmodia, psalteriumque legebat, et vix quando volebat brevem somnum capere, ante sacram imaginem recumbebat super tegeticula et paululum dormiebat. A mulierum concupiscentia et aliis carnalibus rebus adeo abhorrebat, ut neque menti ejus succurrerent neque in somno apparerent; sed erat ejus vita pura, tanquam honi piique monachi, et omnes ejus affectus ad Deum et justitiæ privilegia tendebant.

καὶ ἀνέβαινον, οὕτε ἐν ὄνειρῳ ἐφαντάζετον· ἀλλ' ἦτον ἡ διαγωγή αὐτοῦ καθαρὰ καὶ θεοφιλὴς ὥστε

τὸ ὕ'. Ἦκουσε δὲ ταῦτα ὁ Φωκᾶς καὶ ἐλυπήθη καὶ τάχα ἐφιλοτιμήθη νὰ ποιῆσιν καλὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ ὤρσει νὰ ἀνοίξῃσι τὰς ἀποθήκας τῆς μέσης καὶ νὰ πωληθῶν καυκία εἰς τὸ ὕ'· τόσον ἦτον ἀφιλότιμος, καὶ ταῦτα ἐκεῖ ὅπου ἦσαν χιλιαὶ ἀποθήκαι σιτηρίου ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐθηνίας· καὶ οὐδὲν ἐθυμήθη τὸν Μακεδόνα Βασίλειον τὸν ἀληθινὸν βασιλεῖα· οὗτος γὰρ ὁ Βασίλειος τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα ἐκαβαλίκευσε μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων λαμπροφορημένος ἔσω εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἦτον δὲ καὶ τότε μέγας λιμός. Καὶ ὡς ἐβίβανεν ὁ βασιλεὺς, ἐστράφη καὶ εἶδεν οἰκοδοσπώτας ἀνθρώπους καὶ ἱερεῖς, καὶ ἴσταν μαυροφορημένοι καὶ πολλὰ θλιμμένοι· καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτίαν ὅπου δὲν ἐλαμπροφόρησαν καὶ αὐτοὶ νὰ τιμῆσῃσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἀποκριθέντες εἶπον·

« Τίνα λαμπροφορίαν θέλουσιν οἱ ἀνθρώποι οἱ μὴ εὐρίσκοντες ἄρτον νὰ χορτάσωσι τὴν κοιλίαν αὐτῶν; » Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐδάκρυσε καὶ ἐλυπήθη ἔνδοξ κατὰ ψυχὴν αὐτοῦ· καὶ ἐκέλευσεν εὐθὺς ἵνα ἀνοίξῃσι τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας καὶ τῶν δύο εἰς τὸ ὕ'· καὶ οὕτως ἔλυσε τοῦ λιμοῦ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν στενωχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως.

(7) ⁹⁶ Ὁ δὲ Φωκᾶς εἶχεν ὑποψίαν εἰς τὸν Τζιμισχῆν, ὅτι ἀγαπᾷ **863** αὐτὸν ἢ βασιλισσα· ἔμαθε δὲ ὅτι γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ καθέλειν αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας· καὶ ἐπῆρεν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἣν εἶχεν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἵνα κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὡς εἶδεν C νὰ ζῆ· ἄλλο δὲ τί ποτε κακὸν οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ.

(8) ⁹⁷ Τὴν βασιλισσαν γοῦν ἐφάνη τοῦτο πολλὰ βαρῦ, διότι οὐδὲν ἔβλεπε τὸν Τζιμισχῆν συχνὰ εἰς τὸν παλάτιν· καὶ ἠνάγκασε τὸν Φωκᾶν καὶ κατέπεισεν ὅτι πάλιν ἔφερεν αὐτὸν πλησίον του· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε καὶ πρότερον. — Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Τζιμισχῆς πάλιν καρδιότροπος, καὶ εἶχε τὴν κακίαν ἔσω ἢ ψυχὴ αὐτοῦ, ἐμπροσθεν μὲν τοῦ βασιλέως ἐφαίνετο περιχαρὴς καὶ ἔσω εἶχε κεκρυμμένα; καὶ μελετημένας τὰς βουλὰς καὶ τὰς πονηρίας, καὶ πάσας μυρίας σκέψεις καὶ ὄλους, καὶ ἀεὶ ἐπλεξε τοὺς βρόχους ὅπως νὰ ἔχη αὐτοὺς εἰς καιρὸν χρείας. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐγίνωσκε ὅς παγίδας στένουσι δι' αὐτοῦ, οὕτε τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ὅσπερ γὰρ ὁ ἀετὸς πέτεται ὄψηλά εἰς τὸν ἀέρα ἀκόπως, οὕτως καὶ ἐκεῖνος ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· ὅτι τὴν μὲν ἡμέραν ἔβλεπε τοὺς ἀρχοντας καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας, τὴν δὲ νύκταν διεβίβαζε πᾶσαν ἀγρυπνος εἰς προσευχὴν καὶ εἰς ψαλμῶδιαν, καὶ ἐκράτει τὸ ψαλτήριον καὶ ἀνεγίνωσκε· καὶ μόλις ὅταν ἤθελεν εἰθῆ πρὸς βραχὺν ὕπνον, ἐμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου αὐτοῦ ἐπιπτεν ἐπάνω ψαθίου, καὶ ὑπνεῖ ὀλίγον. Ἀπὸ γυναικῶν γοῦν ἐπιθυμίας καὶ ἄλλας σαρκικὰς ὑρέξεις, τοσοῦτον ἐμίσει αὐτάς, ὅτι οὐδὲ κατὰ νοῦν αὐτοῦ

Variæ lectiones et notæ.

⁹⁶ 969. ⁹⁷ δώδεκα τοῦ νομισματοῦ Ccd. ⁹⁷ Par. 1708 cf. Ccd. 375, 7.

καλοῦ καὶ ἑναρέτου μοναχοῦ, καὶ πᾶσα ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν κληρονομίαν καὶ ἀπολαύσιν τῶν δικαίων.

99 (9) 99 Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις οὐδὲν ἠρέσκειον ἢ βα- A
 τλισσα· ἐπεὶ ἔχρηξεν περιπλοκὰς καὶ φιλήματα
 καὶ σωματομιξίας· διὰ τοῦτο ἔβαλλε καὶ αὐτὴ ἐπι-
 θουλήν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Τζι-
 μισχῆ, 864 ἐπεὶ ἠγάπα τοῦτον πολλὰ, καὶ εἶχεν
 ἐπιθυμίαν πολλὴν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἦτον
 ἀπὸ τὸν Φωκᾶν λυπημένος καὶ θυμωμένος, καὶ
 ὠμωφώνησαν εἰς τὸ ἐπιχείρημα· μίαν γοῦν νύκταν
 ἀφ' οὗ ἠγρύπνησεν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τῆς προσευχῆς καὶ
 ἐπεσε νὰ ὑπνώσῃ ἐπάνω τοῦ ψιαθίου, ὡς εἶχε συνή-
 θειαν, καὶ ἡ Θεοφανῶ ἀνέβασεν κρυφὰ τὸν Τζιμισχῆν
 μετὰ καὶ ἐτέρων ἀρματωμένων, δείξας αὐτοῖς κρυφὰ
 τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο. Αὐτοὶ οὖν ἀπελθόντες πρῶτον
 εἰς τὸν βασιλικὸν κράθβατον καὶ μὴ εὐρόντες αὐτὸν,
 ἐφοβήθησαν καὶ ἐδουλήθησαν τοῦ φυγεῖν· τότε ἐρευ-
 νῶντες εὗρον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ψιαθίου κείμενον, καὶ
 ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Τζιμισχῆς λακταῖαν καὶ ἐξύπνισεν.
 Καὶ ὡς ἤλθε νὰ ἀνασηκωθῆ, ἔδοσάν τον σπαθέαν
 κατὰ κεφαλῆς, καὶ ἐδευτέρωσαν αὐτὸν καὶ κατεκέν-
 τησαν αὐτὸν ὡσπερ κακοῦργον καὶ ληστῆν· ἐκεῖνος
 δὲ ἄλλο τί ποτε οὐκ ἐλάλει, εἰ μὴ τὸ· «Κύριε,
 ἐλέησον·» ἐφόνευσαν γοῦν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον
 διὰ τὴν προδοσίαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὡσπερ καὶ
 τὸν Σαμψὸν ποτε ἀπὸ τῆς Δαλιδᾶς, καὶ ἐχύθη τὸ
 χαιρῶν Κάϊν τοῦ ἀδελφεκτόνου, καὶ ἀνέπεμπεν εἰς

Sed hæc non satisfaciebant imperatrici, quippe
 quæ voluptatem appeteret. Itaque paravit et ipsa
 ei insidias, sequæ sociavit cum Zimisce, quem
 peramabat et vehementer concupiscebat : hic
 porro iterum Phocam dolore iraque prosequabatur.
 Ambo igitur aggressum machinati sunt. Ideo qua-
 dam nocte, cum Phocas, postquam in oratione
 vigilaverat, ad dormiendum recubisset in matra,
 prout solebat, Theophano Zimiscem aliosque ar-
 matos clam muris superatis induxit, eisque ostendit
 locum ubi ille recumbebat. Isti primum in-
 trantes imperatoris cubile eumque non reper-
 entes, timuerunt et fugere voluerunt ; tunc scrutati
 invenerunt in tegeticula cubantem. Quem Zimisceus
 calce petitum e somno excitavit, et defen-
 are se
 conantis caput gladio percusserunt, geminatisque
 ictibus eum transfoderunt ut sceleratum et latro-
 nem. Ille vero nihil aliud dicebat, nisi : « Domine,
 miserere mei. » Occisus est igitur hic vir per pro-
 ditionem suæ uxoris, ut olim Samson a Dalila, et
 fusus est sanguis justi super terram, ut sanguis
 Abelis manibus Caini fratricidæ, et ad Deum cla-
 mores ascenderunt.

αἷμα τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς ὡς τοῦ Ἄβελ διὰ
 τὸν Θεὸν θρηνητηρίου βοᾶς.

[Γ'] Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ.

III. Regnum Joannis Zimiscis.

(1) Ἰ Ἰωῦ Ἰουῖ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἑνσαρκασί-
 ονομίας Ἰουῖ ἑδασίλευσεν Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς.

Anno a creatione mundi sexies millesimo quadrin-
 gesimo septuagesimo octavo, ab incarnatione
 nongentesimo septuagesimo octavo, regnavit Jo-
 annes Zimisceus.

(2) Ἐἴτα ἄπεισιν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Μεγάλην
 ἐκκλησίαν ταινοθησόμενος· ἄλλ' οὐκ ἐᾶθη παρὰ
 τοῦ Πολυεύκτου εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν ὡς φόνου με-
 μιασμένος. Πρῶτος δὲ τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Τζιμισχῆς
 ἀνεγκῶν, ἀπαλογοῖτο μὴ αὐτὸς αὐτόχειρ γενέσθαι
 τοῦ φόνου· ἔλεγε τὸν Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἀτζυπο-
 θεόδωρον, ἐπιτροπῆ τῆς Θεοφανοῦς, τὸν Νικηφόρον
 διαχειρίσασθαι. Τὴν μὲν οὖν Θεοφανῶ ὁ πατριάρχης
 ἀπήτησε τῶν βασιλείων ἀπελαθῆναι καὶ περιορισθῆ-
 ναι· καὶ τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Νικηφόρου ἐκδιωχθῆ-
 ναι· τὸν δὲ τόμον ὄνπερ ἐθέσπισεν, τοῦ μὴ ἄνευ
 γνώμης τοῦ βασιλέως ἀρχιερεῖα 865 τινὰ προχει-
 ρίζεσθαι, διαραγῆναι καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωάννην δέξα-
 σθαι ἐπιτίμια. Ὁ δὲ πάντα ποιῆσαι ὑπέσχετο, καὶ
 αὐτίκα στέλλει καὶ καταγεί τὴν βασιλίδα τῶν ἀνακτό-
 ρων καὶ τὸν τόμον ἐκεῖ κομισθέντα διέβρῆξε καὶ ἦν
 ἐν ιδιώταις τελῶν εἶχε περισσίσαν, διανεῖμαι πένησιν
 ἐπηγγεῖλατο. Τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὴν γενε-
 θλίαν τοῦ Σωτήρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἑορτῆν, ἅμα τε
 ἠν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέπεται εἰσοδοὺν καὶ ἅμα τῷ
 διαδήματι στέφεται· τὴν δὲ Θεοφανῶ εἰς Προικῶ-
 νησον περιώρισεν.

Deinde se recipit Joannes in Magnam ecclesiam
 coronam suscepturus, sed a Polyeucto prohibitus
 est templum ingredi tanquam cæde inquinatus.
 Zimisceus reprehensionem humiliter ferens, se pur-
 gavit dicendo non seipsum auctorem cædis fuisse,
 sed Albanitem et Atzypotheodorum, jubente Theo-
 phano, in Nicephorum manus intulisse violentas.
 Quare patriarcha petit Theophanonem a palatio in
 exsilium ejici, expelli interfectores Nicephori, legem
 quam hic tulerat ut nullus episcopus sine impera-
 toris consensu ordinaretur, abrogari, et ipsum
 Joannem pœnam luere. Hic omnia se facturum
 pollicitus est, statimque jussit imperatricem e pa-
 latio educi, legemque supra allatam abolevit, et
 copiam honorum quæ habebat propria pauperibus
 distribui jussit. Quibus factis, sexto divini Salva-
 toris nostri die, simul et ecclesiam intrare fa-
 cultatem obtinet, et diademate coronatur : Theo-
 phanonem vero in Proconesum exsulem misit.

Variæ lectiones et notæ.

99 Par. 1708. 99 Ἀναίρεσις Φωκᾶ παρὰ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ. Ὅρα τὴν κακὴν γυναῖκα· σημαίωται,
 ἔσχατον Par. 1708 cf. Ced. 375, 11. 969. 99 Par. 1708. Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἐβ. ἔτη ἔξ καὶ μῆνας ἔξ.
 Ven 273.

Erant autem et hic animo fortis et audacissimus, A et ubi imperio potitus fuit, arma tulit adversus Arabes et cunctos Romanorum hostes; timuerunt gentes formidine magna Zimiscis impetum; dilatavitque Romanorum terram; fugerunt Sarraceni et Armeni, metuerunt Persæ, et undique ad illum afferebant munera, et rogabant ut pacem secum haberet. Excourrit deinde usque Edessam et Euphratem fluvium, et reperta est terra exercitibus Romanorum, Syriaque ac Phœnicæ Romanis sagis calcatae sunt, et magnas reportavit victorias, et Christianorum gladius falsis instar volabat.

Et reversus est Constantinopolim, et bellavit usque ad Danubium, profligavit multos Tartarorum Bulgarorumque myriades, satrapas ducesque interemit, qualis leo in boves robustos irruens eosque discerpens. Tunc Anviorum latentes in sanguine conversi sunt, et Romani percurrerunt Istri littora, et acceperunt imperiale cum caudis trajecerunt in alteriorem Tartariam; et commisit cum Bulgaris magnum praelium eosque pepulit usque Prestlava urbem magnam et populo frequentissimam; ibique erat Bulgarorum rex cum innumero exercitu; hos vicit cum eorum rege, magnaque reportata victoria Constantinopolim repulit.

Talis erat pastor Zimisceus, qui seras repellebat C bestias, ovesque suas servabat; qui ne somno quidem satiabatur, et hostium terræ Romanæ maxillas confringebat. Tempore autem quo cessabat a bello, erat erga omnes mansuetus mitisque et benedictus: erat etiam magnificus et horti instar pulcherrimi, in seipso quatuor habebat fontes, justitiam, prudentiam, fortitudinem ac temperantiam, atque omnes alias virtutes: ita ut, si non cardis Phocæ particeps fuisset, ut nitidissimum sidus refusisset.

Cum autem, utpote homo, naturæ debitum reddidit, tunc ætate florebat Basilius et Constantinus Porphyrogeneti, filii Romani, filii Constantini, nepotis Basilius Macedonis; et illi imperaverunt Romanis.

IV. Regnum Basilii Bulgroctoni.

Anno mundi sexies millesimo quadringentesimo

(3) Ἦν δὲ καὶ οὗτος καρτεροῦς καὶ εὐκωμώτατος· καὶ οὕτως ἔλαβε τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ παντὸς ἐχθροῦ Ῥωμαίων· καὶ ἐφοβήθησαν τὰ ἔθνη ἀπὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ Τζιμισχῆ φόβον μέγαν. Καὶ ἐπέλαττε τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐφυγον οἱ Σαρακηνοὶ καὶ Ἀρμένιοι, καὶ ἰδεύσαν οἱ Πέρσαι· καὶ πανταχόθεν ἔβρον αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλουν ἵνα ἔχη μετ' αὐτοῖς εἰρήνην, καὶ ἐξέβραμε μέχρι Ἐδέσσης καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ ἐγεμισθῆ ἡ γῆ τὰ φασάτα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Φοινίκη κατακατήθη ἐκ τῶν Ῥωμαϊκῶν φαρῶν, καὶ ἐποίησε ὑπὸς μεγάλου· καὶ τὸ σκαθὶ τῶν Χριστιανῶν ἐπλευσαν ὥσπερ ἄρπυιαι.

(4) Καὶ πάλιν ἐστράφη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐστράτευσε ἕως τοῦ Δούναβη καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς Τατάρων καὶ Βουλγάρων καὶ κατέλυσε σατράπας καὶ στρατηγοὺς ὥσπερ λίαν ὄταν ὀρμήσῃ εἰς βόα· μεγαλοκλυεῖρους καὶ ἐξοίσει αὐτούς. Τότε ἐμπετραπήσαν τὰ βεῦματα τῶν ποταμῶν εἰς αἶμα· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχώρυσαν εἰς τοῦ Ἰστρου τὰ παραπόταμα, καὶ τὰ βασιλικὰ σκήπτρα ἐδίδοσαν μετὰ χαρᾶς ἰσω εἰς τὴν Ταρταρίαν· καὶ 868 ἐποίησε μετὰ Βουλγάρων πόλεμον μέγαν καὶ ἀπῆγεν ἕως τὴν Πρεσβλάδαν πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον· κάκεισε ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων μετὰ μυριαρίθμου στρατοῦ· καὶ κατέβησαν αὐτούς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῶν, καὶ ἐστράφη μετὰ νίκης ἰσχυρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

(5) Τοιοῦτος ποιεῖν ἦτον ὁ Τζιμισχῆς· οὗ ἐδῶκε τὰ ἀργαῖα θηρίων καὶ ἐφύλασσε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, οὗ οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὕπνον ἐχόρτηνε, καὶ συνέτριπταις σιαγόνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς. Ἦν ταῖς ἡμέρας καὶ γλυκὺς καὶ εὐεργετικὸς· καὶ ἦν μεγαλοπρεπὴς καὶ ὀραϊότατος ὥσπερ παράδεισος· καὶ εἶχεν ἐπ' αὐτὸν τέσσαρας ποταμοὺς, δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην καὶ πλοῦτον ἄλλην ἀρετὴν, οὗ, ἂν οὐκ ἤθελε συγκοινωνῆσαι εἰς τὸν φόνον τοῦ Φωκᾶ, οὕτως ἤθελε λάμπει καθαρῶτατον ἄστρον.

(6) Ἐπεὶ δὲ, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν, ἔδωκε τὴν χρεὸς τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐξῆνθη δὲ Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος, οἱ πορφυρογέννητοι υἱοὶ Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντῖνου ἐγγόνου Βασίλειου τοῦ Μακεδόνα· καὶ ἐβασίλευσαν Ῥωμαίων.

[Δ] Βασιλεία Βασιλείου Βουλγαροκτόνου.

(1) Ἦν ἡ γῆ Ῥωμαίων εἴς τὸν κόσμον, τῆς δὲ θαλάσσης 337

Variae lectiones et notæ.

Par. 1708. Οὗτος [διὰ] τὸ τοῦ Νικηφόρου πῆθος σωφρονέστερον διατεταίς· ἐαυτὸν τῶν (δὲ) πορφυρογέννητων παίδων σφόδρα ἐπεμελεῖτο καὶ ἡγάπα. (970) Τούτου τοῦ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας ἐνήσκει ὁ πατριάρχης· Πολύευκτος, καὶ χειροτονίζεται αὐτ' αὐτοῦ πατριάρχης Βασίλειος ὁ Σκαμανδρινός· ἐπισκοπεύσας ἐτη δ'. (975) Καὶ τῷ ε' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐφορίζεται, καὶ χειροτονίζεται Αντωνίας ὁ ἀπ' τῆς μονῆς τοῦ Στουδίτου, καὶ ἐπισκοπεύσας ἐτη εἰς, ὁ δὲ (δὴ) ἐπονομαζόμενος Σκανδαλίος· χειροτονίζεται δὲ μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰνδ. β', ἔτους ςυπβ' Ven. 273^b. 972. Par. 1708. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὗτος καὶ πολλὰ τὰ τῆς Ῥωμανίας ὄρα ἐπέλαττε, καὶ πάντα τὰ γειτονοῦντα κυκλόθεν ἔθνη, οὗ χρυσίῳ, ἀλλὰ ξίφει σιγᾶν κατηνάγκασε, γενναῖος ὢν πάνυ καὶ φοβερός ἐν πολέμῳ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνυπόστατος Ven. 273^b. Par. 1708. ἐχόρτηνε Par. 1708. Par. 1708. Τάλλου δὲ ὁ ἀνὴρ ἰδύτατος ἦν καὶ γαλήνης ἄγαν καὶ π. κ. ψυχὴν συμπαθῆ κεκτημένος. Καὶ εἰ μὴ τὸ τοῦ φόνου μίσος ἦν, οὐκ ἦν ἀνέμπος μὴ ὡς ἕνα τῶν ἁγίων τούτων καὶ παρὰ πάντων μετὰ θάνατον σιθεσθαι Ven. 976. Par. 1708. Οὗτος κτερίζει τὸν Σωτήρα ἐν τῇ Χαλκῇ καὶ θανάτων θάπτεται, καταλιμπάνει δὲ βασιλεῖς Βασιλείου καὶ

κώσεως Θεοῦ Ἰβασίλευσε Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος Α [καὶ] Κωνσταντίνος, υἱοὶ Ῥωμανοῦ, ἔτη νγ'.

(2) ¹¹ Οὗτοι γὰρ παῖδια ὄντες περιεκόπησαν ἀπὸ τῆς προγονικῆς βασιλείας ἀναμεταξὺ τοῖς καιροῖς τοῦ Φωκά καὶ τοῦ Τζιμιτζῆ· **867** ὡς γοῦν διέβησαν κἀκεῖνοι, καὶ οὗτοι εὗρον ῥάδιον τὸν καιρὸν καὶ ἐπιτήθειον, πάλιν ἐφανερώσαν καὶ περισύναξαν αὐτὴν ὡσπερ χρυσὴν ἀλυσσον. Ὁ γοῦν πρῶτος ἀδελφός Βασίλειος ἐμιμήθη τὸν προπάππου αὐτοῦ Βασίλειον ἐκεῖνον τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν καρτερικώτατον Ἡρακλέα, καὶ τοὺς ἀλλοὺς ὀνομαστοὺς καὶ γενναιστάτους βασιλεῖς· τὰ δὲ βρώματα, πόματα καὶ τὴν εὐπάθειαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν παντελῶς ἐμίσησεν ἀπὸ καρδίας. Ἠγάπησεν δὲ τὴν δυσπάθειαν καὶ τὸν κόπον καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς στρατίας καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἦν ἡ χαρὰ αὐτοῦ καὶ ὁ γλυκασμός. Φορήματα δὲ εὐμορφα ἢ κραθᾶτια χρυσοστρωτα καὶ μαργαριταρόλιθα οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ ἀνέβαινον· ἀλλ' ἐπιθύμει νὰ βλέπῃ σκοταρίων κτύπους· καὶ ἄλογα πολεμικὰ καὶ εἰκονιμένα ἐκεῖνα οἰκονόμα, εἰς ἐκεῖνα ἠνεράνιζεν.

¹²⁻¹⁸ (3) Ἀλλὰ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία πάλιν ἐσέβη καὶ ἐνεμπόδιζε τὴν καλὴν αὐτοῦ προθυμίαν καὶ τὸ τοσοῦτον καλόν. Ὁ γὰρ Βάρδας ὁ Σκληρός, ἄνθρωπος καὶ μέγας καὶ πολεμικώτατος καὶ συγγενὴς τοῦ βασιλέως, ἠπίστησε καὶ ἐσύναξε φροσάτα ἰσχυρὰ καὶ ἐγύρευε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Καὶ ἡ τρυγὴ καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ ἦν μεγάλη καὶ φοδερὰ, καὶ ἐτάριξε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, ὡσπερ εἰς τὸ πέλαιος μικρὸν πλοῦσιον ὅταν τὸν εὖρη ἢ ἀνεμοζάλη καὶ κλύδων μέγας. Ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη καὶ ἡ ὀπισθοστροφία τοῦ Σκληροῦ ἐκράτησε καιρὸν πολὺν, καὶ ἦτον ἐμφύλιος σύγχυσις καὶ τοπικὴ ἀκαταστασία, ἤρσαν οἱ Ἄραβες ἄδειαν καὶ ἐξέβησαν καὶ κατέλυσαν τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ὁ τόπος τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ χώραι εἶχαι μεγάλην στενοχωρίαν ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους. Ἐξέβησαν δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι, καὶ ἐκούρυσεν τὴν Θράκην· καὶ ἀπὸ πᾶσαν μεραίαν ἦτον τὸ κακὸν πολὺ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἦτον εἰς τὴν μέσην ὡσπερ ἄρνιον μέσον εἰς πολλοὺς λύκους, ἢ πούλιν εἰς δρακόντων στόματα. Ἀλλὰ πάλιν ἐξαίφνης ἐγένετο γαλήνη ἀντὶ χειμῶνος, καὶ ἐφθασεν ἀντὶ **868** τοῦ κλύδωνος εὐδία· καὶ ὁ μὲν Βάρδας ἐποίησεν ὀρκιοματικὰ μετὰ

¹⁹ (4) ²⁰ Καὶ εὐθὺς ἅπαντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν

octogesimo quinto, divinæ incarnationis nongentesimo octogesimo quinto, regnaverunt Basilius Bulgaroctonus et Constantinus, filii Romani, annos tres et quinquaginta.

Hi enim, cum parvuli essent, paterna privati sunt corona quantum regnaverunt Phocas et Zimisceus. Cum igitur hi decessissent, illi, opportuna facillique inventa occasione, rursus apparuerunt unaque ambo regnum obtinuerunt velut aureum alysson. Prior frater Basilius imitatus est avatum Basilius Macedona fortissimumque Heraclium et ceteros illustres ac nobilissimos imperatores: cibos, potum, oblectamenta et otium tota mente exosus, amabat molestias, laborem, currus, expeditiones et bella, in eisque letitiam deliciasque suas ponebat; vestes elegantes lectique auro strati et margaritæ ei ne in votis quidem erant, sed capiebat videre scuta resonantia, equosque bellicos, et gladios nudos cassidesque fulgidas et contos splendentes: in his ponebat curas, in hæc oculos intendebat.

σπαθία καὶ κασιδία ἐκλαμπρα καὶ κοντάρια ἐκσιδία·

Sed invidia et malignitas rursus superveniens obstitit tam pulchræ generositati tantæque virtuti. Etenim Bardas Sclerus, vir illustris bellique peritissimus et imperatoris cognatus, venit obedire armaque collegit valida ut regno potiretur. Ejus factio et potentia erat magna et formidabilis, et vitam imperatoris turbavit, veluti cum in mari parvum navigium corripit procella fluctuumque commotio. Dum autem pugna et apostasia Scleri multum tempus consumeret, regnaretque civilis perturbatio et passim rerum conversio, repererunt Arabes confidentiam, et egressi Orientem vastaverunt, et loca regionesque Romanoium ab Assyriis in magnam angustiam detrusa sunt. Eruperunt insuper Bulgari Thraciamque invaserunt: ex omni parte ingens ingruerat malum, et imperator in medio erat quasi ægnus multos inter lupos, vel pullus in ore draconum. Sed subito relictâ tranquillitas pro tempestate, turbini successit serenum; atque Bardas reconciliationem cum imperatore sacramento sancivit, eique magna se junxit amicitia.

Statim imperii omnes amici convenerunt. Basi-

Variæ lectiones et notæ.

Κωνσταντίνου τοὺς πορφυρογέννητους ἀδελφούς Ven. 274^a. ¹¹ Par. 1708 (σὺδ'). B. ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ σὺν Κωνσταντίνῳ τῶ ἀδελφῷ αὐτοῦ οἱ πορφυρογέννητοι ὁμοῦ ἔβασίλευσαν ἔτη νγ' Ven. ¹²⁻¹⁸ Par. 1708. Οὗτος ὁ B. νίος ὢν καὶ γυναικὶ συναφθῆναι [οὐκ] ἠδουλήθη, ἀλλ' ἐρωτᾶς τῷ Χριστῷ [ἀνεφέρετο], πολεμίων καὶ ὀπλων καὶ στρατιῶν κατορθωμάτων [ἐραστής] Ven. ¹⁹ 992—1032. ²⁰ Par. 1706. Τοῦτου τῷ ε' ἔτει ὠνήσκει ὁ πατριάρχης Ἀντώνιος, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης Νικόλαος Κ. Π. ὁ καλούμενος Χρυσοθήρης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη ιγ' (982—995). Οὗτος κτίζει μοναστήριον ἐν τῷ Ὀλύμπῳ καὶ μετὰ ταῦτα ὠνήσκει Νικόλαο; καὶ χειροτονεῖται Σισίνιος, πατριάρχης Κ. Π. καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη [γ'] καὶ τῷ [κγ' = 998] τῆς βασιλείας Βασίλειου ἐβνήσκει ὁ πατριάρχης Σισίνιος· καὶ χειροτονεῖται Σέργιος ὁ Μανουηλίτης, ἀνὴρ ὄσιος, πατριάρχης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη [κ'] καὶ τῷ ἔτει [μδ' = 1019] τῆς αὐτοῦ βασιλείας τελευτήσαντος τοῦ Σεργίου, χειροτονεῖται Εὐστάθιος πατριάρχης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη δ' καὶ τῷ [να' = 1025] ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὠνήσκει Εὐστάθιος, καὶ χειροτονεῖται Ἀλέξιος πατριάρχης Κ. Π. ὁ Στουδιώτης καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη ιβ' Ven. 275^a—275^b.

tius autem post hanc restorationem non quievit, sed movit omnes Romanorum vires, adversus Aras excurret, et usque ad Iberos et Phœnicen processit. Itaque tremuerunt reges, toparchæ, et satrapæ; velut rapidum sidus totum perlustravit Orientem, et gentium sanguine inebriatus est ejus gladius, nec dedit requiem cordi ejus nec somnum oculis usquedum expulit feroces lupos barbarosque et infideles populos, qui destruxerant Christianum ovile, illisque incussit Romani ensis formidinem. Deinde, innumeris inclutus victoriis, cum magna captivorum caterva et dives opum Constantinopolim rediit.

αὐτοῦς νὰ τρέμουν· τὴν σπάθην τῶν Ῥωμαίων. Ἐταυρῶν μετὰ πλῆθους αἰχμαλωσίας καὶ πλοῦτου πολλοῦ.

Audito vero Bulgaros fiducia elatos propter exercituum in Orientem profectum, calcavisse populatosque esse multam Romanorum terram, iterum irastudiosus eoque repletus est, et rursus cum impetu et vi contra eos erupit, et campos eorum sanguine irroravit, illosque inundaverunt sanguinis rivi ac torrentes, et ob multas cædes terra fremuit ac pulverulenta facta est; Romanorum autem gladii contique obtusi sunt ossibus barbarorum multisque eorum decollationibus, et impavide conculcaverunt eos Romani equites tum pedites, et cepit imperator oppida regionesque Bulgarorum multas, eisque præfecit custodes sibi fidos. Cepit etiam regionem in qua erat Bulgarorum regina, ibique invenit divitias thesaurosque ingentes, immensum auri argentique pondus, coronas, diademata et regios apparatus.

Βασιλισσα τῶν Βουλγάρων· καὶ εὐρεν ἐν αὐτῇ πράγματα καὶ θησαυροὺς πολλοὺς καὶ χρυσίον καὶ ἀργύρον ἀπείρων καὶ στέμματα καὶ διαδήματα καὶ ἀποσκευὰς βασιλικῆς.

Videns autem barbarorum dux tantum impetum, exercitumque suum esse destructum, domuit parumper superbiam suam et barbaricam humiliavit arrogantiam. Ut vero alium coegit exercitum exterasque auxillares copias, ruit in bellum et prælia, spirans iram et furorem, clausitque loca aperta et pervia, modo post muros, modo post arcus et vallos, et fecit belli machinas. Et erant milites quos coegerat, trecenta et sexaginta millia: et gloriabatur de hac multitudine. Porro fecit angustias ad hunc finem ut imperatorem cum ejus exercitu impediret quin inveiret exitum qua se expediret. Venit igitur et irruit celer in Romanorum confinia. Ubi autem versabatur, erant campus ingentesque fluvii et montes magni alti que et ardui et nivibus obisti Romaniam inter et Bulgariam: et unus erat transitus, quem ille clausit ibique posuit potentem custodiam, et pugnabat quandiu lucebat dies, et postea requiem militibus dabat. Causa vero cur non confestim sit egressus, erat ut imperatori verba daret.

Imperator habebat ubique exploratores cognos-

Variorum lectiones et notæ.

¹ 990. ² Par. 1708. ³ ἰδικούς? ⁴ Par. 1708 cf. Cod. 458,3. ⁵ Par. 1708. ⁶ Νίκη Ῥωμαίων καὶ κατὰ? Βουλγάρων.

Βασιλείαν συνήχθησαν. Ἄλλ' ὁ Βασίλειος οὐδὲν ἐκάρτηρησε μετὰ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἀλλ' ἐκίνησε πᾶσαν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, καὶ ἐξέδραμε κατὰ τῶν Ἀράβων, καὶ διέβη μέχρι τῶν Ἰδίων καὶ τῶν Φοινίκης. Ἐπρῖξαν γοῦν οἱ βασιλεῖς, καὶ τοπάρχαι, καὶ σατράπαι αὐτῶν, καὶ ὡς περ ἀστραπὴ σύντομος διέβη τὴν ἀνατολὴν ὄλην· καὶ ἐμεθύσθη ἡ βόρρυξ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν αἱμάτων· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῦ κορμίου αὐτοῦ οὕτε ὑπνοὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἕως οὗ ὅτι ἰδίωξε τοὺς ἀγρίους λύκους καὶ τὰ βάρβαρα καὶ ἄπιστα ἔθνη. Ἐτινα διέφθειραν τὴν Χριστιανικὴν μάνδραν, καὶ ἐποίησαν ἐστράφη μυριονικηφόρος· εἰς τὴν Κωνσταντινοῦπο-

¹ (5) ² Μαθὼν δὲ ὅτι οἱ Βούλγαροι εὐρόντες ἄλλοι διὰ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀποδημίας τῶν στρατευμάτων, κατεπάτησαν καὶ ἠρήμωσαν πολλὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, πάλιν ἐνεπλήσθη θυμοῦ δικαίου καὶ ζήλου· καὶ πάλιν ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς καὶ δυνάμεως κατ' αὐτῶν, καὶ ἔβαψε τοὺς κάμπους ἀπὸ τῶν αἱμάτων αὐτῶν. Καὶ ἐγέμισαν αὐτοὺς τὰ παράπλαγα καὶ τὰ ρυάκια, καὶ ἀπὸ τοῦς πολλοὺς φόνους ἐβρώμισεν ἡ γῆ καὶ ἐκονίησεν, καὶ τὰ σπαθία καὶ τὰ κοντάρια τῶν Ῥωμαίων ἀποστομώθησαν ἀπὸ τὰ ὄσθα τῶν βαρβάρων καὶ ἀπὸ τοῦς πολλοὺς τραχυλοκκοπιμαῖς αὐτῶν· καὶ περιεπατοῦσαν ἄφοδα καὶ ἀρματωμένῳ μὲν καὶ ἀναρμάτωτοι οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ παρέλαθεν ὁ βασιλεὺς κάστρα καὶ χώρας τῶν Βουλγάρων πολλὰς ³ 869 καὶ ἔβαλεν ἐπ' αὐτὰς φυλάκτορας ἰδικούς ⁴ του.

⁵ Παρέλαθε δὲ καὶ τὴν χώραν, ἐν ἣ ἦτον ἡ βασιλισσα καὶ θησαυροὺς πολλοὺς καὶ χρυσίον καὶ ἀργύρον βασιλικῆς.

(6) Ἰδὼν δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν βαρβάρων τὴν τοσαύτην βίαν καὶ ὅτι τὸ φοσάτον αὐτοῦ διεφθάρη καὶ ἐρημώθη, ἐκράτησε πρὸς ὀλίγον τὴν ἄλαζονείαν αὐτοῦ καὶ ἐταπεινώσε τὸ βαρβαρικὸν θράσος. Ἐπι εἰς πάλιν ἐπερὶσύναξε στρατὸν ἄλλον καὶ προσκαλεστικὸν φοσάτον ξένον, καὶ ἐξέβη εἰς πολέμους καὶ μάχας θυμοῦ πνέων καὶ μανίας, καὶ ἐκλείσε τὰς κλεισοῦρας καὶ τὰ διαβατὰ, ποῦ μὲν με[τὰ] τείχους, ποῦ δὲ με[τὰ] νευραίας καὶ ξύλα, καὶ ἐποίησε χαντάκια μηχανικά. Καὶ ἦτον τὸ φοσάτον ὅπερ ἔσυρνε χιλιάδας τέ, καὶ ἠλαζονεύετο ἐπὶ τοσοῦτου πλῆθους· τὰ δὲ στενώματα ἐποίησε διὰ σκοπὸν, ὅτι ἂν ἀποκλείσῃ τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ φοσάτου αὐτοῦ, νὰ μὴδὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἐκθασιν νὰ γλητώσῃ. Ἦθε γοῦν καὶ ἔπεσε κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἦτον κάμπος καὶ ποταμοὶ μεγάλοι καὶ ὄρη μεγάλα καὶ ὄψηλά καὶ σκληρὰ καὶ χιονισμένα μέσον τῆς Ῥωμανίας καὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἦτον πόρος εἷς, καὶ ἔδρασε αὐτόν· καὶ ἔβαλλε φύλαξιν δυνατὴν καὶ ἐπόλεμα καθ' ἡμέραν ἐμφάνειαν καὶ ἐνέπαιε τὰ φοσάτα· ἡ αἰτία διὰ νὰ ἐξέβη ἐξαφνης νὰ ἐμπλακῇ τὸν βασιλέα.

⁷ (7) ⁸ Ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ παντὸς εἶχε κατασπ-

πους, καὶ ἐγίνωσκε πάντα καὶ ἐστερέωσε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἵνα δείξῃ ποταπὴν ἀνδρείαν καὶ τόλμαν ἔχουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδὲν ἐπέμεινε ἵνα ἐλθῶσιν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ ἐδειλάσεν νὰ στραφῆ ὀπίσω, οὐδὲ ἠγάπα νὰ ἀποκλείεται ἔσω εἰς τὸ παλάτι καὶ νὰ κρύπτεται ὡσπερ τρυφερὸν κοράσιον· ἀλλὰ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς ποτε μυρισμένας ἔβαψαν⁸⁷ αὐτὰς αἱ πάχνη καὶ δροσῖαι τῆς αὐγῆς, καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ ἀπὸ τῶν ἰδρωτῶν ἐκδόρθη· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἠμαύρωσεν ἀπὸ τὴν πυρὰν τοῦ ἡλίου. Ἀπέστειλε δὲ δύο στρατηγούς, ἕκαστον **870** μετὰ καβαλαρίων ἐκλεκτῶν, δώδεκα χιλιᾶδας, καθὼς ὀρθώσουσιν, ἵνα εὕρωσι μονοπάτια ἀπὸ τόπους δυσβάτους καὶ νὰ σύρωσι τὰ ἄλογα αὐτῶν καὶ νὰ ἀναθῶσιν εἰς τὸ ὄρος πεζοί, ἐνθα οὐκ εἶχασιν οἱ βέρβαροι προσοχὴν ἢ λογισμὸν, καὶ νὰ καὶ αὐθῶσιν ἀπὸ τόπους οὓς θέλουσι σύρον αὐτοὺς οἱ πρόθοδοι. Ὁ δὲ ἕτερος στρατηγὸς ὁμοίως ἐτάχθη νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς τὴν φύλαξιν, ὅπου ἐκράτει τὸν πόρον, καὶ νὰ τοὺς δώσουσιν οὕτως ἐπιθέξια, ὅπου οὐδὲ κἄν εἰς ἐξ αὐτῶν εἰπεῖν νὰ μὴδὲν γλητώσῃ νὰ ὑπάγῃ μαντάτον. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐπῆρε τὸ ὄρος καὶ ἐπ' αὐτὸ ἀνέβη μετὰ χιλιάδων ἰβ'· καὶ ἐγένετο μεγάλη βία ὥστε νὰ διαθῶσιν αὐτὸ ἕως ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἐνυκτοπάτησε καὶ κατέβη εἰς τὴν ἄλλην μερᾶν καὶ ἐγκρυμάτωσεν εἰς τόπον σύνδενδρον καὶ κρυπτόν. Καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν πλησίον, ἀλλ' οὐκ εἶχασιν εἰδῆσιν τινα περὶ τούτων. Ὁ δὲ ἄλλος εὗρε καὶ αὐτὸς τόπους λίαν δυσκόλους καὶ δυσβάτους· ὅμως μετὰ σκοποῦ πολυλοῦ ἐδιέβη αὐτοὺς καὶ ἀπῆγεν ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν μέρους, ἐνθα ἦν ἡ φύλαξις· καὶ πρὸς ὤραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν τὰ ὄργανα καὶ τὰ παιγνίδια τοῦ πολέμου. Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Βούλγαροι φόβον μέγαν εἰς τὸ ἀνέλπιστον κακόν· ἐπήδησαν γοῦν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἐπάνω αὐτῶν καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοὺς, καὶ ἄλλους μὲν ἔσφαξαν, ἄλλους δὲ ἐπίασαν· καὶ οὐδὲ εἰς ἐγλήτωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐχάλασαν τὸ θέμα· καὶ ὁ βασιλεὺς ὦν ἐτοιμος μετὰ τοῦ φοσάτου εἰσῆλθε καὶ ἀπῆγεν μετὰ προθυμίας κατὰ τοῦ μεγάλου ἐκεῖνου φοσάτου καὶ οὕτως ἀπερχόμενος καθ' ὁδὸν ὑπήντησε τοὺς καβαλαρίους ὅπου ἤρχοντο διὰ βίγλαν, καὶ ἐπίασεν ἅπαντας· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὑπήντησεν ἄλλους ἑκατὸν, βίγλας καὶ αὐτοὺς ὄντας, καὶ ἐπίασε καὶ αὐτοὺς. Οἱ Βούλγαροι οὖν θάρβεῦντες ὅτι ἔχουσι βίγλας, ἦσαν ἀμέριμνοι, καὶ ἐκαθέζοντο δίχα φόβον τινά. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐνυκτοπάτησε καὶ πρὸς ὤραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν ἐπάνω εἰς αὐτοὺς ἄφω καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους ὁ ἐγκρυματωμένος στρατηγὸς ὁμοίως· καὶ εὐρέθησαν οἱ Βούλγαροι ἀναρμάτωτοι καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὕπνου καὶ ὤρμησαν νὰ φεύγουν· καὶ ἐγένετο ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτῶν καὶ ὁ φόβος πολλὰ μέγας· καὶ οὐκ ἐγίνωσκαν ποῦ ὑπάγωσιν, καὶ ἐπιπταν εἰς τοὺς ποταμούς· καὶ ἐπνίγοντο· καὶ κατέσφαξεν **871** εἰς τὸν ἄλλον· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατ-

A scebatque omnia et sua firmabat consilia. Ut autem ostenderet quantam fortitudinem et audaciam habeant Romani, non expectavit donec in seipsum hostes irruerent, nec timuit ne retrogeretur, nec voluit includi in palatio et occultari ut delicata puella; sed comam capitis sui olim unguentis delibutam nunc pruina et rore matutino irrigabat, caro ejus pulvere ac sudoribus rugabatur; vultus calore solis obscurus fiebat. Misit autem duos duces, utramque cum duodecim equitum delectorum millibus, ut recta pergerent ad inveniendos tramites ob locorum difficultatem angustissimos, utque traherent equos suos, et montem pedibus ascenderent, ubi barbari non præstolabantur et ne occupare vellet prævium hostium agmen. Alter vero dux pariter jussus est succedere alia via, ad irrumpendum in custodes qui transitum occupabant, et ad eos dextrorsum sic aggrediendum, ut ne ullus quidem ex eis mandatum daret ut quisquam se fuga subduceret. Prior quidem occupavit montem in eumque ascendit cum duodecim millibus, et magna vi enisi sunt, ita ut intra tres dies hunc transgressi sint; et noctu processit descenditque in alteram partem, et suos abscondit in loco abdito et arboribus consito. Bulgari erant proximi, sed nullam habebant illorum notitiam. Posterior vero invenit et ipse loca difficillima et perardua, quæ tamen magna cum constantia transiit, et recessit ab interiori parte ubi erat custodia; ac diluculo primo cecinerunt organa sibiisque. Bulgari autem magno percussi sunt terrore ob inopinatam perniciem: itaque irruerunt in eos Romani, eosque circumvenerunt, et alios trucidaverunt, alios ceperunt, nec ullus ex illorum manibus effugit. Sic vinculum quo impediabantur solverunt. Imperator autem paratus cum suis copiis penetravit et processit confidenter contra illum ingentem exercitum, sicque profectus obvius habuit equites qui præcedebant primum agmen, eosque omnes fecit captivos; paulo post rursus occurrit aliis centum, ad primum agmen et ipsis pertinentibus, quos præter cepit. Bulgari interea, confidentes sibi superesse primum agmen, erant securi, et sedebant sine ulla formidine. Imperator iterum noctu perrexit, primoque diluculo subito in illos irruit pariterque simul ex insidiis erumpens dux. Reperti sunt Bulgari inermes et somno gravati, capesseruntque fugam, et invasit eos consternatio inopiaque et terror maximus: nesciebant enim quo recederent, cadebantque in fluvios et mergebantur, et alius alium jugulabat; et Romani profligabant eos et immisericorditer trucidabant; et ceciderunt illa die Romano gladio centum et sexaginta barbarorum millia, ita ut flumina pro aquis sanguinem volverent. Fugit illorum dux, ceperuntque Romani ten-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁷ παίραν?

toria, opes, arma et sarcinas Bulgarorum, et magno

exultaverunt gaudio gratiasque Deo egerunt.
 χλιδάς¹⁷⁻¹⁸ βαρβάρων· καὶ οἱ ποταμοὶ ἀντὶ ὕδατος

At Bulgarorum rex noluit tacere, ac tolerare quod passus erat malum, sed post paucos dies collegit exercitus reliquias, misitque et advocavit ex aliis gentibus copias auxiliares, et venit in conspectum imperatoris se justificaturus: nec debilitationis suæ illum tenebat, sed similis erat apro qui venatori occurrit, ruitque in gladium et mortem aspernatur. Sic armati sunt Romani ex una parte et ex altera Bulgari, et utrinque toti ferro armati equites totique ferrei hastarii explicuerunt sua vexilla et buccinis classicisque sonuerunt in signum praelii, et exortus est magnus clamor tumultusque et in utroque exercitu tremor ingens. Ut vero concurrerunt et se invicem adorti sunt, ut apri aut robusti hoves, ac tela jaculati sunt, et crepabant confringebanturque gladii, et fragor, clamor et summa perturbatio ascendebant ad cælum, et sanguis fundebatur super aquas, et equorum halitus obscurabat aerem, et imperator Romanorum ascendebat descendebatque velut alacris petrarum avis aut streuua grus, et vires copiis suis suppedibat, suosque duces hortabatur ad ostendendum quanto præstarent Romani aliis gentibus. Tandem fusi sunt Bulgari, et terga verterunt, sed Romani milites, eos pone secuti multos occiderunt et calcaverunt, ac tentoria eorum invaserunt, atque magnam reportaverunt victoriam. Sic imperator arrogantiam et superbiam Bulgarorum fregit et eos persecutus est fecitque servos et subditos.

ἐξόπισθαν καὶ ἐσκότωναν καὶ ἐκατέπαυον αὐτούς· 872 καὶ ἐκούρσευαν τὰς τέντας αὐτῶν, καὶ ἐνίκησαν αὐτούς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ θράσος τῶν Βουλγάρων καὶ ἐδίωξε καὶ κατέστησεν αὐτούς· δούλους καὶ ὑποχείριους.

Quia vero mors nemini parcat, decessit et Basilius, et corruit firmum Romanorum fundamentum. Attamen in proventa ætate mortuus est, et remansit regnum fratri ejus Constantino.

V. Regnum Constantini, fratris Basilii.

Anno mundi bis millesimo quingentesimo tricesimo octavo, divinæ Incarnationis millesimo tricesimo octavo, regnavit Constantinus, Basilii frater, annos duo.

Tunc verum patuit proverbium dicens: Calix et scaphium ex uno crystallo; vel Crux et cribellum ex eodem ligno. Horum enim duorum fratrum indoles longe diversa erat: siquidem Basilius oderat voluptates et Intemperantiam, nec cogitabat nisi de

Varie lectiones et notæ.

¹⁷⁻¹⁸ χλιδάδες? ¹⁹ Par. 1708 φάρια in margine? ²⁰ Par. 1708. ²¹ Par. 1708. Τελευτᾶ δὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Β. εὐσχήμων καὶ θάπτεται ἐν τῷ παρ' ἐκείνου οἰκοδομηθέντι ναφῷ τοῦ ἡγαπημένου Ἰω. τοῦ Θεολόγου, καὶ καταλιμπάνει Β. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον ἢ ἢ γεγραχότα Ven. 275b. ²² 1025. ²³ σοι' Par. 1708; K. ὁ πορρωρογέννητος ὁ ἀδ. Β. ἐδ. μόνος ἐ. γ' Ven. 174*.

ἐκόπτον καὶ ἐφόνευον αὐτούς ἀηλεῶς. Καὶ ἴππων ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς σπάθης τὴν ἡμέραν ἐκείνην ῥῆξεν ἡμίονος· καὶ οἱ ποταμοὶ ἀντὶ ὕδατος ἔρρσον αἶμα, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἔφυγε, καὶ ἐπήρασαν οἱ Ῥωμαῖοι τὰς τέντας καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη καὶ εὐχαριστία εἰς Θεόν.

(8) ¹⁹ Ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς Βουλγάρων οὐδὲν ἠθέλησε νὰ σιγάσῃ οὐδὲ νὰ καταπῆ καὶ νὰ ὑπομῆν ὅπερ ἔπαθε κακὸν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπισυνάξαε τὸ ἐναπολειφθὲν φοσάτων· ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐπροσκαλέσατο φοσάτα καὶ ἀπὸ ἄλλας γενεάς, καὶ ἦλθε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως νὰ ἐκδικηθῆ· καὶ εἰς τὴν χαλασμὸν καὶ καταλυμὸν αὐτοῦ χορτασίην οὐκ εἶχεν· ἀμὴ ὡμοίαζεν ἀγριοχοίριν ὅταν συναπαντηθῆ μετὰ τοῦ κυνηγοῦ καὶ ἀπὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ

B κουντᾶ τὸ κορμὶν αὐτοῦ εἰς τὸ ξίφος· καὶ καταφρονεῖ τὸν θάνατον. Ὅμως ἡρματώθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τῆ ἐν μέρος, καὶ οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τῆ ἑτερον· καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν ὀλοσίδηροι ὄντες κ· θολάραιοι καὶ ἄρματωμένοι καὶ ὀλοσίδηροι κονταράτοι, ἐσήκωσαν τὰ φλάμουλα αὐτῶν καὶ ἐδίωκασιν τὰ βοῦκίτια καὶ τὰ τρουμπέτια, σημεῖα τοῦ πολέμου. Καὶ ἦτον μεγάλη βοή καὶ ταραχὴ καὶ εἰς τὰ δύο φοσάτα καὶ πολὺς τρόμος. Ὡς δὲ συνυπηνητήθησαν καὶ ἐδίωκασιν ἀλλήλους, ὡσπερ ἀγρία καπρία ἢ λέοντες ἰσχυροί, καὶ ἐτζάνισαν τὰ κοντάρια καὶ ἐκτυπούσαν καὶ ἐσυνετριβοντο τὰ σπαθία, καὶ ὁ κτύπος καὶ ἡ βοή καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνέβαινεν ἕως εἰς οὐρανὸν, καὶ τὰ αἵματα ἐχύοντο ὑπὲρ ὕδωρ, καὶ τῶν ἀλόγων ὁ χλυμιτρισιμὸς ἐσκέπαζε τὸν ἀέρα, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν

C Ῥωμαίων ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε ὡσπερ γοργὸς πετρίτης ἢ πρόθυμον γεράκιν, καὶ εἰδιδεν δύναμιν εἰς τὰς παραταγὰς αὐτοῦ, καὶ παρτεκίνα τοὺς στρατηγούς αὐτοῦ νὰ δείξουν ὅσον χρῆζον οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τὰς ἄλλας γενεάς. Εἰς τὸ ὑστερον δὲ ἐτράπησαν οἱ Βούλγαροι καὶ ἐγύρισαν πρόσωπον νὰ φεύγουν· τὰ δὲ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἐδίωκον αὐτούς ἐξόπισθαν καὶ ἐσκότωναν καὶ ἐκατέπαυον αὐτούς· 872 καὶ ἐκούρσευαν τὰς τέντας αὐτῶν, καὶ ἐνίκησαν αὐτούς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονείαν καὶ τὸ θράσος τῶν Βουλγάρων καὶ ἐδίωξε καὶ κατέστησεν αὐτούς· δούλους καὶ ὑποχείριους.

²⁰ (9) Ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος οὐκ ἔλατ᾽ ἑταλετύτησε καὶ ὁ Βασίλειος, καὶ ἐχάθη μέγα θεμέλιος τῶν Ῥωμαίων. Ὅμως εἰς βαθὺ γῆρας ἀπέθανε, καὶ ἐπέμεινε ἡ βασιλεία εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον ²¹.

D [E] Βασιλεία Κωνσταντῖνου ἀδελφοῦ Βασιλείου.

²² Τῷ ς φλ᾽ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως αλ᾽ ²³ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ἀδελφὸς Βασιλείου, ἐτη β'.

(2) Ἐνταῦθα ἐφάνη ἀληθῆς ἡ παροιμία ἡ λέγουσα· Ποτήριον καὶ καρούρα ἀπὸ ὕαλλιν ἕνα, ἢ Σταυρὸς καὶ πτυάριον ἀπὸ ξύλον ἕνα. Ἡ γὰρ γνώσις τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν ἦτον ἀπόμακρα ἢ μία τῆς ἀλλῆς· οὐ μὲν Βασίλειος· ἐμίσειε τὰς χαρὰς καὶ

τούς παραδιαβασμούς, καὶ ἦτον ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς ἄρματα καὶ εἰς πολέμους· καὶ τὸ πῶ· νὰ τιμήσῃ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων· ὁ δὲ Κωνσταντίνος οὐδὲ αὐτὸ τοῦ πολέμου τὸ ὄνομα ἤθελεν νὰ ἀκούσῃ, οὐδὲ εἰς ὕπνον τοῦ εἰδῶν ἄρματα οὔτε φωνὰς πολεμικὰς, ἀλλ' ἔτρωγε καὶ ἔπινε καὶ παρεδιάβαζε μὲ γυναῖκας· πολιτικὰς καὶ ἀνθρώπους μωροὺς καὶ ὀρχηστὰδας, καὶ ταῦτα γέροντες ἀνθρώποι· καὶ παλαιόχρονοι· καὶ οὕτως Θεὸν ἐφοβείτο, οὕτως ἀνθρώπους ἐντρέπετον· ἦτον δὲ δειλὸς καὶ τρομερὸς· πολλὰ, καὶ ἀπὸ μικρῆν κατεμπλοχὴν ἐπίσειν⁸³· καὶ ἐτύφλωσεν οὐκ ὀλίγους, αἰτιῶν αὐτοῦς ὅτι εἰσὶν ἐπίθουλοι αὐτοῦ⁸⁴.

873 (3) Εἶχε δὲ θυγατέρας δύο· καὶ ἤκουσε παρά τινος ὅτι ἐξ αὐτῶν βασιλεύσει τις Ῥωμανός, εἰς τῶν μεγιστάνων ὁ Ἀργυρόπουλος, καὶ ἠνάγκαζε τοῦτον τὴν Ῥωμανὴν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συζύγου καὶ ἔνα ἄρμωσθῇ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ τὴν πορφυρογέννητον ὀνόματι Ζωὴν· ἐξ οὗ καὶ ἐγένετο⁸⁵· καὶ ἐχάρη τὴν βασιλείαν πολλὰ ὀλίγον καὶ ἀπέθανεν⁸⁶.

[ς] Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου.

⁸³ Τῷ ςψμ' εἶτε τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σερκώσεως ἄμ' ἐβασίλευσε Ῥωμανός ὁ Ἀργυρόπουλος, ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου, ἀνθρώπος σοφὸς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ φρόνιμος.

(5)⁸⁴ Καὶ ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἦτον τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια καὶ ἀγγυρνίαι ὀλονύκτιαι καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων ἱερῶν, καὶ ἐκκοδόμησεν μοναστήριον θαυμασίον καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἣν λέγουσι περιβλεπτον.

(39)⁸⁵ Ἡ δὲ βασίλισσα ἦτον νέα εἰς τὴν αὔξησιν αὐτῆς· καὶ ἠγάπα ἐρωτομιξία· καὶ περιπλοκάς ἀνδρὸς, ἐβλεπε δὲ τὸν Ῥωμανὸν ὅτι τὸ πλέον ἐσωφρόνεις καὶ οὐκ ἐνεθυμειτο ἂν ἔχει γυναῖκα· καὶ ἐβαλλεν εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς πάσας πονηρὰς ἐνθυμήσεις καὶ μελέτην κακὴν. Ἦτον δὲ εἰς τὸ παλάτιν εἰς νέος εὐμορφος· ᾧ ὄνομα Μιχαὴλ ἐκ γένους τῶν Παφλαγῶνων· καὶ ὡς ἐπεριπάτει εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατίου, ὠραιότερος καὶ κOURTECης, καὶ ἰδοῦσα τοῦτον ἡ βασίλισσα ἐτρώθη ἐρωτᾶ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ ἐπεθύμει τὸ κάλλος καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ Μιχαήλ, ὅτι ἦτον τρυφεροπρόσωπος καὶ κατάλευκος· καὶ βουδινός· καὶ περικαλλής, ὥστε καὶ εἶχαν αὐτὸν καὶ ἐμοιχεύετο μετ' αὐτοῦ καὶ ἐχόρταιναν⁸⁶ αὐτοῦ τὴν εὐμορφίαν. Καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ὡς ἦτον ὁ Ῥωμανός· ἔσω εἰς τὸ λουτρὸν **874**⁸⁷ καὶ ἐλούετον, ἐτέθησαν ἀνδρες φονεῖοι καὶ δόλιοι καὶ κακοποιοὶ καὶ εὐρον αὐτὸν γυμνὸν καὶ ἐθηξαν αὐτὸν κάτω καὶ ἐσφίξαν τὸν λαιμὸν αὐτοῦ καὶ ἐπνιξαν αὐτόν. Ἀλλὰ

bellis et armis et quomodo regnum nobilitaret Romanorum. Constantinus vero ne ipsum quidem belli nomen audire volebat, nec in somnis videbat arma clangensque bellicos, sed comedebat, perpotabat et bacchabatur cum urbanis mulieribus et viris flagitiosis et saltatoribus et quidem senex et annosus; neque Deum timebat neque homines verebatur. Erat autem timidissimus pavidissimusque, et futilibus de causis accusavit multos tanquam sibi inensos.

Habebat autem duas filias; e quarum una filium regnaturum quemdam Romanum Argyropolium, unum e principibus: ideo coegit hunc Romanum ut repudiata uxore cum filia sua Porphyrogenita, nomine Zoe, matrimonium iniret, quod et factum est. Sed non diu regno gavisus, mortuus est.

VI. Regnum Romani Argyropuli.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quadragesimo, divinæ Incarnationis millesimo quadragesimo, regnavit Romanus, Argyropulus Constantini gener, vir sapiens timensque Deum cum prudentia.

Delectabant cum divina oracula, et vigiliæ totam per noctem productæ, et sacrarum Scripturarum lectio: et ædificavit monasterium mirabile et magnificum sub nomine sanctissimæ Dei Genitricis, quæ dicitur illustris.

Imperatrix vero cum adolescens in dies cresceret et rebus venereis delectaretur, videret autem Romanum nimis continentem et uxoris negligentem: versabat in mente sua malas cogitationes pravumque consilium. Erat autem in palatio quidam juvenis formosus, cui nomen Michael, ex Paphlagonia oriundus: qui cum deambularet in aula palatii pulcher et junior, videns eum imperatrix amore vulnerata est in corde suo, et concupivit formam et commercium Michaelis, qui erat vultu roseo atque venustissimo cum in finem ut, eum secum haberet, adulterum. Quadam autem die cum Romanus esset in balneo corpus lavans, ingressi sunt sicarii dolosi et malefici: qui eum inveniētes nudum, humi dejecti oppresserunt fauces, et ipsum suffocaverunt. Sed nunquam unde essent hæc insidiæ, et utrum id sciret uxor illius Zoe, an non, patuit. Ut vero suffocatus fuit Romanus, regnavit Michael Paphlago, antea obscurus et ignotus.

Variæ lectiones et notæ.

⁸³ ἔπιειεν Par. ⁸⁴ Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα Βασίλισσαν, καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς θυγατέρας β' Ζωὴν καὶ θυγατέραν ἑτέραν Θεοδώραν, δειλὸς ὢν καὶ πρὸς τοὺς πολέμους ἀσθενής Ven. ⁸⁵ δ καὶ ἐγ. ? ⁸⁶ Par. 1708 Ὅρων ἐξ αὐτῶν τῶ θανάτῳ ἐγγίζοντα, ἕνα τῶν τῆς συγκλήτου προκρίνας Ῥωμανὸν τὸν Ἀργυρόπουλον, συνάπτει τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ Ζωῇ καὶ βασίλειά χειροτονήσας θνήσκει Ven. 275^b. ⁸⁷ Par. 1708 σος' 349^{ab}. P. ὁ τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Α. ἐβ. ἐτη ε' Ven. ⁸⁸ 1828. ⁸⁹ Par. 1708 349^b. Οὗτος γυναῖκα, ἔχων ταύτην ἀπόστατο καὶ ἐγῆμε τὴν θυγατέραν τοῦ Κωνσταντίνου Ζωὴν, ἀλλὰ παιδᾶς οὐκ ἐποίησεν. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ σοφὸς καὶ θεοσεβής· ἐποίησε δὲ τὴν περιφανεστάτην μονὴν τὴν περ. ἐν ἣ καὶ τέθνηκε καὶ ἐτάφη βασιλικῶς Ven. ⁹⁰ ἐχόρταιναν Par. ⁹¹ Par. 1708. — Par. 1708 σος' M. ὁ Π. σὺν τῇ ἰδίᾳ γαμντῇ Ζωῇ καὶ τῇ ἀδελφῇ ταύτης Θεοδώρα τῶν θυγατέρων Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου ἐβ. ὁ — μου ε'. ζ' Ven. 276^a.

πῶθεν ἦν ἡ ἐπιβουλὴ οὐδὲν ἐφανερύθη, ἢ ἐγένωσκεν αὐτὴ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ Ζωὴ ἡ οὐ· ὧ· δὲ ἐπὶ τῇ ἰ
Ῥωμανῶς καὶ ἀπέθανεν, ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν ὁ πρότερον ἀφανῆς καὶ ἀγνώριστος.

VII. Regnum Michaelis Paphlagonis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo qua-
dragesimo sexto, divinx̄ Incarnationis millesimo qua-
dragesimo sexto, regnavit Michael Paphlago septem
annos et octo menses.

In ipsa nocte qua mortuus est Romanus et inse-
pultus jacebat, Imperatrix accessit patriarcham
primoresque palatii et proceres: hi iurando se
constrinxerunt, et Michael a patriarcha fuit coro-
natus a ducibusque exercituum proclamatus. Erat
autem Michael vultu et corpore pulcherrimus, et
anima multis gratiis virtutibusque decoratus: nam
vir sapiens et cordatus cogitabat apud se ex quanta
humilitate quantam nactus esset nobilitatem et
quod ex paupertate et obscuritate ad tantum ascen-
disset imperii fastigium. Ideo erat erga omnes
hominum tum principes tum pauperes comis humi-
lisque et mansuetus, curabat pauperes et inopes
dabat. Si quem comperiret divitem aut divitis
filium infelicem factum, illum creabat primatem.
Erat ut optimus pater erga viduas et orphanos;
infirmis et advenis opitulabatur, et nemo eum in-
viselbat qui non lætus redierit.

εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ· ἀσθενεῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει· καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ
μηδὲν ἐπιστραφῆ χαίρων ²².

Attamen tantis pollens bonis, corpore ægrotabat,
et vita ejus erat ærumnis plena; et nemo scit
ntrum ob superabundantiam materiæ calefactæ
turbaretur et cauteret, an a dæmone vexaretur.
Sæpe enim, inter loquendum, subito corruerat in
terram; os ejus spumabat; torquebantur oculi,
et truces quasi aper proferebat voces: et si non
adjuvant qui eum retinerent, caput in muros
illisum confregisset. Cum vero deferbuisset ille
æstus, et sensum reciperet, tunc virtute probatior
siebat, propriæque oblectabatur animæ, et vehe-
menter cupiebat monachus fieri.

καὶ ἤρχετο εἰς ἀσθησιν αὐτοῦ, τότε ἐγένετο δοκιμώτερος εἰς ἀρετὴν, καὶ ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἰδίας
ψυχῆς, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ γένηται μοναχός.

Erant vero ei fratres germani, fures, nebulones,
rudes, porcorum ritu viventes et moribus corrupti.
Primus et pessimus erateunuchus, homo maleficus,
rudis et injustus; qui totam imperii summam nutu
suo movens sursum deorsum versabat, et erat quasi
imperatoris flagellum. Ille Michaeli acriter institit
ut imperatricem Zoem alloqueretur propter fratris sui
filium, ut eum filium scriberet adoptivum. Impera-
tor ejus voluntati paruit, et suum imperatorisque
filium adoptavit Michaelē (sic enim ille vocabatur)
et Cæsarem eum coronavit, virum stultum, amen-
tem et belluinum. Imperator autem vexatus infir-

A [Z] Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγῶτος.

²² Τῷ ᾠσφμς' εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαφ-
κώστου; αμς' ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν, ἐπὶ
ζ' καὶ μῆνας ἡ'.

(2) Κατ' αὐτὴν γὰρ τὴν νύκτα, ὅτε ἐτελεύτησεν
ὁ Ῥωμανός· καὶ ἦτον ἄταφος, ἐστειλεν ἡ βασίλισσα
καὶ ἔφερε τὸν πατριάρχη καὶ τοὺς πρώτους τοῦ
πλάσιου καὶ τοὺς μεγιστάνας· καὶ ἐβῶσαν αὐτοὺς
ὄρκον, καὶ ἐστειψεν ὁ πατριάρχης τὸν Μιχαὴλ, καὶ
ἀνευφήμησαν αὐτὸν οἱ στρατάρχαι. Ἦτον δὲ ὁ Μι-
χαὴλ καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸ κορμὴν πάν-
ῶρατος· ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε μεγάλας χά-
ριτας καὶ καλὴν ἀρετὴν. Ὡς γὰρ συνετός καὶ φρέ-
νιμος ἐνεθυμείτο καὶ ἀνελογίζετο ἀπὸ ποίαν ἀτιμίαν
ποίαν δόξαν εἴη· καὶ ἀπὸ ποταπῆν πτωχείαν καὶ
ἀδοξίαν εἰς πόσον ὕψος ἀνέβη τῆς βασιλείας. Καὶ
ἦτον πρὸς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἄρχοντας καὶ
πτωχοῦς· συγκαταβατικὸς καὶ ταπεινός καὶ ἡμίρας·
ἐκυδέρνα τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπλούτιζε τοὺς ἀπύρους.
Ἐδὸν ἔμαθεν ὅτι τινὰς ἦτον πλούσιος ἢ πλουσίον
ἀνθρώπων υἱὸς καὶ ἔτυχεν ὅτι ἐδυετύχησεν, ἐποίη-
σεν αὐτὸν πάλιν ἄρχοντα. Ἦτον δὲ ὡσπερ καλὸς πατήρ
εἰς χήρας καὶ ὀρφανὰ· ἀσθενεῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει· καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ
μηδὲν ἐπιστραφῆ χαίρων ²³.

(3) Ὅμως εἰς τοσαῦτα καλὰ ὅπου εἶχεν, ἐπάσχεν
ἀπὸ κακῆν ἀβρωστίαν, καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἦτον πάν-
τοτε λυπηρὰ καὶ ἐπικίνδυνος· καὶ οὐδεὶς οἶδεν εἴτι
ἀπὸ πλεονασμῶν ὕλης θερμαινόμενος· **875** ἐταρά-
τιτο καὶ ἐπιπτεν, εἶτι ἀπὸ δαιμονος ἐκλάζετο.
Πολλάκι· γὰρ οὕτως ὡς ἔστατο λαλῶν, ἐπιπτεν ἄνω
εἰς τὴν γῆν καὶ ἤφριζε τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἠμαύριζε
τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐστρεβλύνοντο οἱ ὀφθαλμοὶ
αὐτοῦ, καὶ ἐφώναζεν ἀγρία· φωνὰς ὡς αἶγα· καὶ
ἐὰν οὐκ ἐτύγγανόν τινες νὰ τὸν πιάσουν, ἐκρου-
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριβεν αὐτὴν εἰς τοῦ-
τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεθῆ ἡ ζάλη ἐκείνη
τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεθῆ ἡ ζάλη ἐκείνη
τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεθῆ ἡ ζάλη ἐκείνη
τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιεθῆ ἡ ζάλη ἐκείνη
τοίχους.

(4) ²⁴ Εἶχε δὲ ἀδελφοὺς γνησίους· ἀνθρώπους
ἄρπαγας καὶ κακοτρόπους, χωριάτας, χοιροῦτους
καὶ κακοθήεις. Καὶ ὁ πρῶτος καὶ χειρότερος ἦτον
ἀπὸ μικρόθεν εὐνοῦχος, κακοῦργος ἀνθρώπος· καὶ
ἀπαίδευτος καὶ ἀδικός· καὶ πᾶσαν τῆς βασιλείας
τὴν ἐξουσίαν εἶχεν εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, νὰ τὴν
στρέφῃ ἄνω καὶ κάτω καὶ ἦτον ὡσπερ βᾶγγιλος τοῦ
βασιλέως, καὶ ἠνάγκασε πολλὴ τὸν Μιχαὴλ ἵνα συν-
τύχῃ τὴν βασιλείαν τὴν Ζωὴν διὰ τὸν ἀδελφότε-
ρον αὐτοῦ, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν ὡς πνευματικὸν υἱόν.
Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσυγκατέθη τῇ θελήσει αὐτοῦ, καὶ
ἐποίησεν υἱοθετὸν αὐτοῦ τὸν Μιχαὴλ — οὕτως· γὰρ

Variæ lectiones et notæ.

²² Par. 4706. Ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ λίαν ἀγαθότατος καὶ πάσης ἠθικῆς ἀρετῆς ἀνάπλευς καὶ τὸν Θεὸν ἐξ ὧν
καρδία· φίλων καὶ φοβούμενος Ven. ²³ Par. 4708. Συνείχετο πάσαι τινὶ λαθραίῳ, ὅφ' οὐ πολλάκις ἐπαρ-
γομένους κατὰ γῆς ἀφῶνος ἐρόικτο, καὶ νεκρῶ [ὅμοιος] δι' ὅλης μιᾶς ὥρας ἐκείτω ἔως αὐτὸν καταλιπόντες
τοῦ συμπνιγόντος δεινοῦ, εἰς τὴν προτέραν ἐπανέρχεται ἀσθησιν Ven.

ὀνομάζετον — εἰς τὴν βασιλισσαν, καὶ ἔσπευεν αὐτὴν Καίσαρα, Ἐνδρα μωρὸν καὶ ἀνόητον καὶ κτηνώδη. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀσθενείας ἧς εἶχε, καὶ ἀναγκασόμενος ὑπὸ τῆς οἰκείας γνώμης ὡς ἀρετῆς φίλος, ἐξαφῆκε τὴν βασιλείαν καὶ τὸ στέμμα καὶ τὸ διάδημα καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν βασιλικὴν καὶ δόξαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καὶ ἀπὸ τὰς ταραχὰς τοῦ κόσμου ἔδραμεν εἰς μεγάλην γαλήνην. Ἡ δὲ φροντίς τῆς βασιλείας ἐπέμεινε εἰς Ζωὴν τὴν βασιλισσαν, καὶ τὸν ἀδελφότεκνον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐκαίον τὸν μικρὸν Μιχαήλ.²⁵

876 [H] Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου.

²⁶ Τῷ ς' φθ' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ἀνδ' ἑβασίλευσε Μιχαήλ ὁ Καλαφάτης, ἀνθρώπος διαιμονίαρις καὶ προβατόνους, καὶ εἶχεν ἀπὸ τὸ φυσικὸν αὐτοῦ πολλὴν μωρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν.

(2) ²⁷ Ἡ δὲ νεότης καὶ ἡ αὐθεντία καὶ ἡ ἀλαζονεία συντηνῶσαν μετὰ τῆς μωρίας καὶ ἀπαιδευσίας, καὶ ἐποίησαν κακὸν μέγαν. Ὁμοίαζεν γὰρ ἓνα ἄγριον βορδόνιν, ὅταν οὐδὲν δέχεται χαλινάριον εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἀμὴ λακτίζη ἀτάκτως· καὶ ἔνθα ἔσπευε νὰ στρέψῃ μεγάλην τιμὴν καὶ φιλοτιμίαν εἰς τοσοῦτον ἀξίωμα καὶ καλὸν ὄπρ εὔραν ἀπὸ τὴν βασιλισσαν, τοσοῦτας πικρίας μεγάλας ἐπότιζεν. Καὶ τότε ἐνόησε καὶ αὐτὴ ποταπὸν ἐχθρὸν ἔτρεψε, καὶ οἷον ὄφιν περιέβαλεν εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ ἐποίησεν δράκοντα ἔδωκε τῆς βασιλείας τὸ βυζίν νὰ τὸ θηλάσῃ. Ἐπεὶ γὰρ ἤλθεν ὁ Μιχαήλ εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν, καὶ ἐπιλάθετο πραγμάτων ἀξιολόγων καὶ ἀνυπακούτων, ἀνθρώπος νέος, ἀβουλοῦς, ἀδόκιμος, ἀλαζονικός, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεκυλίσθη καὶ ἔπεσεν εἰς κρημνὸν μέγαν. Ἡ γὰρ εὐτυχία ὡσπερ μόλιθός ἐστιν· καὶ ἂν οὐδὲν ἐσσι καλὰ δυνατὸς ὅπου νὰ βασιλεύῃ αὐτὴν καὶ κυβερνήσῃ μετὰ φρονήσεως, ἐμπίπτει εἰς τὴν γῆν πρόμητα καὶ συντρέθεται. Καὶ πρῶτον μὲν ἔβαλεν ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ἀρχοντας καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς πόλεως, καὶ ἐκόλαζεν αὐτοὺς μετὰ μανίας βαρβαρικῆς καὶ εὐνοούχιζεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὸ μέγα κακὸν τοῦτο παρηλιχθησαν ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ οὐκ ἐγνώριζαν αὐτοὺς· εἰς ἧσαν ἀνθρώποι. Οὕτως οὖν ἐφάνη κακὸς καὶ ἄγριος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἀπὸ τὴν πρῶτην ἡμέραν τὸν ἐγνώρισαν ἀνωφέλτητον. Εἶτα ἐπεραιοῦναξεν κοπέλους· νέους καὶ μωροὺς καὶ εἶχεν αὐτοὺς εἰς τὴν βουλήν αὐτοῦ. Καὶ ἐξώρισεν τὰ βασιλισσας τὴν Ζωὴν καὶ τὴν Θεοδώραν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτάς· εἰς νῆσιν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτάς μαῦρα. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν εἰς ὄδυνηράν αὐτοῦ ἡμέραν, ὅτι ἐβρίψεν ἐπάνω του μεγάλας ὀχλήσεις καὶ ταραχὰς, ἃς οὐκ ἔδυνήθη ἐπιστρέφαι εἰς γαλήνην. Τότε μαθεῖν χρὴ ἀπὸ τὸ γεγονός· **877** τὸ συμβᾶν καὶ ποταπὴν ἔχειν ὑποταγὴν τὴ κοινὴν

mitate qua laborabat, propriaque voluntate et virtutis amore impulsus, abdicavit Imperium, coronamque ac diadema et omnes regni delicias et honores recusans, factus est monachus, et a mundi tumultu in magnam transiit serenitatem. Cura vero imperii recidit in imperatricem Zoen et in viri sui fratris filium nequam, Michaellem.

VIII. Regnum Michaelis Calaphatis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quinquagesimo quarto, divinæ incarnationis millesimo quinquagesimo quarto, regnavit Michael Calaphates, homo diabolicus, mente pecus, et a natura multam stultitiam et ruditatem sortitus.

Imperitia, dominatio et arrogantia conjunctæ cum stultitia et ignorantia, nequissimum eum fecerunt: similis enim erat equo fero qui non patitur in ore suo frenum, sed violenter calcitrat; et cum debuisset imperatricem magno prosequi honore et studio propter tantum fastigium et beneficium, eam maguis exposuit miseriis. Tunc vidit et ipsa qualem aluisset inimicum, qualemque serpentem in suo fovisset gremio, et qualem edidisset draconem imperii sinus ut ab eo sugeretur. Ubi enim Michael ad summam pervenit dignitatem, resque gravissimi ponderis ac momenti suscepit, cum esset adolescens, imprudens, inglorius et arrogans, in ingens decidit præcipitium. Nam felicitas plumbosimilis est: si quis bene parvulus est ei ferendæ et cum prudentia regendæ, pronus in terram corruiet et interit. Ac primo quidem initium auspicatus est a primoribus et proceribus urbis, eosque barbarice tractando eunuchos fecit, ita ut multi propter ingens istud malum ab humana natura delapsi nescirent an ipsi essent homines. Sic igitur a principio se malitiosum et crudelem præbuit, ut a prima die execrationi esset. Deinde congregavit remiges juvenes et stultos, eosque in consiliarios assumpsit; imperatrices vero Zoen ac Theodoram in exsilium conjecit, relegavitque in insulam, et male tractavit. Sed hoc fecit sibi in malum, nam in se concitavit ingentes turbas ac tempestates, quas non potuit averruncare. Porro ex ea quæ tunc accidit calamitate videre est quam subditus sit communis vulgus clementi, mansuetoque ac benefico principi, et quantum valeat rex quem suus amat populus. Ut enim compertum est Michaellem imperatrices expulisse in insulam, earum genas percussisse, ac truciter tractasse, irata multitudo, et unanimi clamore impetumque et consilio sumpserunt lapides, baculos, et quid-

Variæ lectiones et notæ.

²⁵ Par. 1708. Καὶ δὴ ἓνα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ παῖδα, συνώνυμον αὐτοῦ Μιχαήλ, προχρησιζοῦνται εἰς βασιλέα καὶ πρότερον αὐτὸν υἱοθετήσας τῇ βασιλίδι Ζωῇ· οὗ δὴ γεγονότος, ὁ βασιλεὺς καὶ τοῦ χαλεποῦ ἐκείνου κάθους ἐπισυγγάζοντος, ἐξατενίσας καὶ πρὸς μετόνοιν καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐριστικῶς ἔχων ἀεὶ, εἰς τὸ κρημνὸν αὐτοῦ κτισθὲν μοναστήριον τοῦ Κοσμοδίου κατέρχεται, καὶ ἀφῆκε ἀποκαίρεται, καὶ ὀλίγον ἐπιβίους, πρὸς δὲ ἡγάπησε Θεὸν ἐξεδήμησεν ὁ αἰεθίμος, καὶ χοροῖς ἀγγέλων συναριθμεῖται Ven. 270.

²⁶ 1041. ²⁷ Par. 1708. σση'. M. ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ K. εἰς. μῆνας δ'. Ven. 277b-26. κωπήλου?'

quid unusquisque corripere posset, hic gladium, A ille securim, tertius subulam, alius scalprum. Egressæ sunt et mulieres saxi lignisque armatæ, et cum clamore cursuque effrenato irruerunt ad imperatorem imperatrices effragitando, eumque magnis affecerunt probris et contumeliis. Tunc Michael, qui priuserat vultu truci ut draeco, humiliatus ac tremuit ut lepus, et deposuit audaciam et arrogantiam, et statim maxima cum celeritate misit reduxitque imperatrices et eis paternum restituit regnum. Attamen seditio non extincta est, sed magis accensa, et populus vehementem servabat iram in execrabilem istum et abominabilem. Qui cum videret in quanto vitæ periculo et angustia versaretur, ursi instar a multis canibus cito ad sui salutem meditatus est fugam, et fugit quidem ut lepus B in latibulum, cucurritque in ecclesiam et subter sacram mensam altaris sancti se abscondidit. At vulgi ira ipsius ignis vim superat. Penetraverunt enim templum in quo miser amplectebatur aram, eumque prehenderunt multa vociferantem lamentantemque ac deprecantem; sed ejus oculos gladio effoderunt; apprehenderunt quoque patruum ejus illum emnuclum et merito oculis privarunt.

νά φύγη· και ἔφυγεν ὡσπερ λαγῶς εἰς τὴν τρύπαν, και ἔδραμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι ὑποκάτω τῆς ἁγίας τραπέζης. Ἄλλὰ ὅταν κινήθῃ τὸ κοινὸν εἰς μανίαν, νικά και αὐτὴν τοῦ πυρὸς τὴν δύναμιν· ἐπέθησαν γὰρ κάκεισε ἔνθον, ἐνθα ἦν ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι, και ἤρπαξαν αὐτόν. Καὶ ἐφ' ὧσπερ και ἐθρήνη και παρεκάλει πολλά· ἀλλὰ τέως ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ μετὰ μαχαίρας· ἐπίσασαν και τὸν θεῖον αὐτοῦ ἔκεινον τὸν ἐνοῦχον, και ἐτύφλωσαν αὐτὸν οὐκ αἰκίως.

Tunc remansit regnum Zoe ac Theodora. Imperatrix autem vidit et censuit Romanorum imperium indigere viro gubernatore ac duce, et cupiit procreare filium regni heredem, quia a duobus quos habuerat viris prolem non suscepisset, eratque semper animo ægra propter orbitatem. Misit igitur in Mitylenem, qui sine mora quemdam abduxerunt virum jucundissimum dulcissimumque nomine Constantinum Monomachum, quem Michael Paphlago imperator exsulem illic in Mitylenem relegaverat, quia, ut nonnulli dicunt, regnum afflictabat. Alii autem asserunt veriore causam ob quam illum exsilio multaverat, esse quia eum habebat suspectum consuetudinis cum Zoe imperatrice. Quidquid est, eum hanc in insulam relegaverat, et parum absfuit quin oculos ei effoderet. Deinde, cum circumacta esset volubilis temporis rota et jocosa fortunæ vicissitudo, servus et exsul facis est imperator, et supremus Romanorum dominator, et cum Zoe imperatrice matrimonium inivit.

IX. Regnum Constantini Monomachi.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo quin-

τού λαοῦ εἰς ἡμέρον και γλυκὸν αὐθέντην και εὐεργέτην, και πόσα δύναται βασιλεὺς, ὅταν ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ λαὸς αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ, ὡς ἤκουσαν εἰ πάντες ὅτι ὁ Μιχαὴλ ἐξώρισε τὰς βασιλίσσας εἰς νῆσιν και ἔκοψε τὰ μάλια αὐτῶν και ἐφόρυσεν αὐτὰς μαῦρα, ἐθιμώθη τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔλον, και ἀπὸ μιᾶς κραυγῆς, και ὄρμης, και βουλῆς ἐπήρσασιν λίθους, βράβδους, και εἴτε ἔδραξεν ὁ καθείς, ὁ μὲν σπάθην, ὁ δὲ ἀξίνην, ἄλλος σουδλιν, και ἕτερος ἀπελατίκην. Ἐξέβησαν και αἱ γυναῖκες με πέτρας και ξύλα, και μετὰ βοῆς και ὄρμου ἀκρατήτου ἐπήρσασιν εἰς τὸν βασιλεῖα ζητοῦντες τὰς βασιλίσσας. Καὶ ὕβριζαν και ἐποιοῦσαν αὐτὸν ἀτιμίας μεγάλας, ὅτι Μιχαὴλ, ὅστις ἦν πρότερον ἀγριοπρόσωπος ὡς δράκων, ἐταπεινώθη και ἔτραμεν ὡσπερ λαγῶς, και ἔλασε τὸ θρόνον και τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, και μετὰ συντομίας ἐπεμφεν κάτεργα εὐθέως, και ἤγαγον τὰς βασιλίσσας, και ἔδωκεν πάλιν ταύτας τὴν παππογονικὴν βασιλείαν. Ὅμως ὁ θόρυθος οὐκ ἔσβεσεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξήγε πλέον· και ὁ λαὸς εἶχε θυμὸν μέγαν ἐπάνω εἰς τὸν κατάπτυστον και μυσαρὸν. Καὶ ὡς εἶδε τὴν βίαν και τὴν ταραχὴν ἐκείνην και τὸ πῶς ἐστενοχωρήθη, ὡσπερ ἓνα κακὸν ἀρκουδὶν ἀπὸ πολλοῦς σκύλους, τάχα διὰ νὰ γλυτώσῃ³⁹ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἔδοκίμασε

(3) ³⁹ Καὶ ἔμεινε ἡ βασιλεία εἰς τὴν ζωὴν και εἰς τὴν θεοδώραν· ἡ δὲ βασίλισσα εἶδε και διέκρινεν ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ἀνδρα χρῆζει κυβερνήτην και ὁδηγόν· εἶτα ἐπεθύμει νὰ **878** ποιήσῃ και παιδὶν νὰ κληρονομήτῃ τὴν βασιλείαν· ὅτι ἀπὸ τοὺς δύο ἀνδρας ὅπου ἔπρεε δὴν ἔτυχε νὰ ἐγγαστρῶθῃ, και ἦτον πάντοτε κακοκαρδὸς διὰ τὴν ἀτεκνίαν. Ἀπέστειλε δὲ εἰς τὴν Μιτυλήνην, και ἔφεραν μετὰ κατέργων ἀνδρα τινὰ χριστάτονον και γλυκῦτατον ὀνόματι Κωνσταντίνον τὸν Μονομάχον, ὃν ὁ πρῶτος βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐξώρισε κάκεισε εἰς Μιτυλήνην, διατὶ ἔλεγαν τινεὶ ὅτι θέλει νὰ ἀρπάξῃ τὴν βασιλείαν. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον τὸ ἀληθέτερον δι' ἣν αἰτίαν ἐξώρυσεν αὐτόν, ὅτι ὑφορᾶτο αὐτόν εἰς ζωὴν τὴν βασιλίσσαν. Ἦτον γοῦν ἐκεῖ εἰς τὴν νῆσον περιουρισμένος· και παρ' ὀλίγον ἔφθασε νὰ τὸν τυφλώσουν. Εἶτα ὡς ἐγύρισεν ὁ ἀσπαστὸς τρυχίς τοῦ καιροῦ, και τὸ ζᾶρη ὅπερ παίζει ἡ τύχη, ἐγένετο βασιλεὺς ὁ δοῦλος και ἐξορισμένος, αὐθέντης τῶν Ῥωμαίων, και ἤρμόσθη μετὰ ζωῆς τῆς βασιλείας⁴⁰.

[4] Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου.

⁴¹ Τῷ σφυσί' ἔτε: τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρ

Variæ lectiones et notæ.

³⁹ γλυτώσῃ Par. ³⁹ Par. 1708. Τούτον τὸν Μιχαὴλ [ἴμα] τῷ τῆς ἡλικίας νέῳ και τοῦ βασιλικοῦ ὕψους ἐκ τοῦ αἰφνιδίου ὄγκῳ ἐπαρθένητα ἡ οἰκουροῦσα τῇ αὐτοῦ ψυχῇ κακία και τοῦ συνήσουτος αὐτῷ φρονήματος και αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐστέρησεν. ⁴⁰ Par. 1708. Ὅρωσα δὲ τὰ πράγματα ἡ ζωὴ δεμμεν ἑνὸς ἐπιστημονικωτάτου και ζητούσα συναικεῖν ἀνδρὶ διὰ παιδογωγίαν, μετακαλεῖται ἐν Μονομάχον Κωνσταντίνον ἀπὸ τῆς ἐξορίας και ἀναγορεύει τὸν ἀνδρα βασιλεῖα, και συνήφθη α. τῷ γεν. ⁴¹ 1042.

κώσεως ἀν' ἐθελούσας κωνσταντίνος ὁ Μονομάχος ⁴⁵.

(3) Οὕτως ἐστὶν ὁ κόσμος ἀστάθμητος καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων ὡς παιγνίδι· καὶ οὕτως στρέφει τὰς ὑποθέσεις ὁ τροχὸς ἄνω καὶ κάτω καὶ κυλίνει αὐτὰ· καὶ κλύθει ὡς θάλας. Λέγουσι δὲ περὶ τοῦτου τοῦ Μονομάχου ὅτι εἰς τοὺς πολέμους καὶ μάχας καὶ ὄρματα ἦτον ἀδόκιμος· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ὠραῖο, μεγαλοπρεπὴς καὶ φιλόδωρος, ἡμερὸς, γαληνὸς, εὐεργετικὸς, πρῶτος καὶ συγκρατατικὸς. Θάλασσα ἦν εἰς τὰς χάριτας· αὐτοῦ καὶ ποταμὸς μεγαλοδωρίας, καὶ πολλοὶ ἔπιαν καὶ ἐχόρτασαν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ· καὶ ὡσπερ Νεῖλος· ὁ ποταμὸς πλημμυρεῖ καὶ ποιεῖ ὡσπερ θάλασσα καὶ ποτίζει τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, οὕτως ἦτον καὶ ἐκεῖνος πλατὺς εἰς πάντας ἀνθρώπους· εἰς πλουσίους, εἰς πτωχοὺς, εἰς ξένους, εἰς ἀδυνάτους· καὶ εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς μοναστήρια διέδρσαν **879** καὶ ἐξεκινώθησαν τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλοὺς τόπους ἔκτισε διαφόρους ναοὺς καὶ μεγάλους.

(3) ⁴⁶ Καὶ εἰ τις βούλεται γνωρίσαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὸ φιλόκοσμον, ἀς ἴδῃ τὴν λαμπρὰν καὶ μεγάλην μονήν, ἣν ἔκτισεν ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἣν λέγουσι Μάγγανα.

(44) ⁴⁷ Ἀλλὰ μετὰ τοσοῦτων ὧν εἶχεν ἀγαθῶν, ἦτον ἀσθενής, καὶ πάντοτε ἐπίνωνεν οἱ πόδες αὐτοῦ· καὶ ἐκαθέζετο πάντοτε εἰς τὸ παλάτι εἰς ὑψηλὰ καὶ μαλακὰ κρεβάτια διὰ τὴν ἀναπαύσιν αὐτοῦ.

(5) ⁴⁸ Διὰ τοῦτο ἐξέδρσαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πολλὰ κακὰ, καὶ ἐξηγέρθησαν κύματα μεγάλων συμφορῶν. Ἄνθρωπος γάρ τις ὀνόματι Μανιάκης, γιγαντοπόλεμος καὶ ὀξύς καὶ θρασυκάρδιος, ζέων θυμοῦ καὶ μανίας, ἐσύναξε φοσάτον δυνατὸν καὶ ποῦν, καὶ ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς ἰσχυρᾶς, καὶ κατέλυε τὰς χώρας καὶ πόλεις καὶ κάστρα· καὶ ἦλθεν ὡσπερ μαῦρον σύννεφον κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἶχεν ἔπαρσιν καὶ ἀλαζονείαν ἀκράτητον. Καὶ τίς ἠλιπίζε τὴν γλητώσῃ ἀπὸ τοσοῦτον κακόν; Ἀλλ' ὁ θεὸς φυλάσσει, ὅτε γίγαντας τρέμει, ὅτε θηρία φρίττει, ἀλλ' οὔτε κάμνον οὔτε σίδηρα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μανιάκης οὐκ ἴσχυσε βλάψαι τὸν βασιλέα, ἔχοντας αὐτοῦ τὸν θεὸν βοηθόν· καὶ ὡς ἐγένετο πόλεμος, ἔδωκαν αὐτὸν εἰς τὴν πλευρὰν κονταρέαν· καὶ ἔπεσε, καὶ ὅλοι ἐγλήτισαν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

(6) ⁴⁹ Ἀλλ' ἀπ' ἐκεῖνον πάλιν ἐξέβη ἄλλον μέγα καὶ κακόν. Ὁ Τορνίκος, ἄλλον φοβερὸν καὶ ἀνήμερον θηρίον, συντριβίων καὶ καταλύων τὰ ἐναπολειφθέντα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον συντόμως ἀφείλεν ἡ δικαιοσύνη τοῦ θεοῦ· καὶ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ πο-

A Quagesimo quinto, divinæ Incarnationis millesimo quinquagesimo quinto, regnavit Constantinus Monomachus.

Sic mundus est instabilis, et vita hominum quasi puerilis ludus; sic fortunæ rota conditiones vitæ sursum deorsum vertit volvitque ac velut stamen pro libitu ducit. Dicitur autem hic Monomachus in bello præliisque et circo inglorius fuisse, in aliis vero rebus maturus, magnificus et munificus, mitis, serenus, beneficus, mansuetus et obsequiosus. Erat quasi gratiarum mare et munificentiæ fluvius, et multi bonis ejus potabantur et satiabantur; et quemadmodum Nilus flumen exundat ut mare et Ægyptiorum terram irrigat: sic et ille erat largus in omnes homines; in divites, in pauperes, in hospites, in infirmos. In omnem Ecclesiam et in monasteria diffluebant et exhauriebantur ejus bona, in multisque locis diversa magnaue templa ædificavit.

Quod si quis velit cognoscere animæ ejus magnificentiam et liberalitatem, videat splendidum et ingens monasterium, quod ab ipsis fundamentis construxit in nomine sancti martyris Georgii, quod Mangana nomen habet.

Sed tot pollens dotibus, infirmus erat pedibusque semper laborans; et sedebat semper in palatio super altis mollibusque cubilibus, ad leniendos pedum suorum dolores.

Propterea in eum irruerunt tunc temporis multa mala, et commoti sunt ingentium fluctus calamitatum. Homo enim quidam, nomine Maniaces, bel-lator giganteus, acer et audax, animo et furore fervens, collegit exercitum potentem ac multum, vehementique cum impetu irruens vastavit campos, urbes et oppida, et imperatori ingruit velut obscura nubes, effrenata elatus insolentia. Quis porro sperasset a tanto malo liberationem? Sed quem Deus custodit, is neque gigantes formidat, neque feras horret, neque ignem, neque ferrum. Ideo et Maniaces nocere haud valuit imperatori Deum habenti auxiliatorem: siquidem commisso prælio, latus ejus lancea perforatum est, ceciditque, et omnes ex ejus manibus fuerunt erepti.

Sed in eum rursus irruit aliud ingens malum: Tornicus, alia tremenda et immanis bellua, conterens ac diripiens quæ supererant. At istam quoque brevi sustulit divina justitia: consertis enim manibus, pectore confossus est et mortuus. Tunc

Varie lectiones et notæ.

⁴⁵ 46 Par. 200. K. ὁ Μ. ἐβ. ἔτη 15. Ven. 277. ⁴⁶ Par. 1708. Οὗτος ἀνὴρ ἦν ἀγαθὸς καὶ πάντας εὐεργετῶν καὶ ὑπὸ πάντων διεξάγεσθαι καὶ κολακτεύεσθαι [ἄξιος]. ἔχει δὲ θεάτροις καὶ μύμοις Ven. ⁴⁷ Par. 1708. Οὕτως τὸ τῶν Μαγγάνων λαμπρότατον μοναστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Γ. ἔκτ. Τῷ δὲ α' ἔτει αὐτοῦ, τελευτήσαντος τοῦ πατριάρχου Ἀλεξίου καὶ ταφέντος εἰς τὴν παρ' ἐκεῖνου κτισθὲν μοναστήριον, χειροτονεῖται πατριάρχης Νικητὴλ μοναχὸς καὶ ἐπισκόπησεν ἔτη 15. Ven. ⁴⁸ Par. 1708. — ⁴⁹ γλυτ. Γαρ. ⁵⁰ Par. 1708.

imperator pace gavisus est, quam nulla unquam turbavit procella.

Multis pressus animi ægreditudinibus, solvit et ipse naturale morti debitum, rursusque regnum remansit Theodoræ imperatrici: nam Zoes prius decesserat.

X. Regnum Theodoræ Porphyrogenitæ.

Peracto brevi tempore in potestate præsentiens Theodora mortem suam (erat autem virgo), jam jam moritura invenit quemdam senem tremulum ac debilem, nomine Michaelē, virum ex Byzantio oriundum, ad rerum vero ac præsertim tantæ imperii administrationem minime natum, tum quia moribus simplicior, tum quia longævus erat et ætatis provecctæ: non tantum enim senex erat, ut a multitudine vocabatur, sed etiam decrepitus. Hunc igitur ut eligat successorem ministri suadent Theodoræ: quæ statim imperatorio Michaelē cingit diademate, postquam hic tremendo pollicitus jurejurando se nihil unquam sine illorum consilio in imperii administratione gesturum. Deinde imperatricem defecit spiritus, post regnum unius anni, mensium duodecim.

XI. Regnum Michaelis (Stratiotici).

Quo igitur modo dictum est, senex Michael imperator proclamatus a senatoribus et a multitudine, plus æquo liberalis visus est, quemque horum ad altas dignitates promovens et honores incongruos plurimis distribuens. Militum vero copias et imprimis eorum præcipuos, quibus peditum equitumque præfectura pridem distributa erat, longe aliter quam cæteros tractavit, neque enim liberalem se præbuit in illos qui urbium reginam modo ceperant, neque benignis quidem eos excepit verbis. Etsi præerant duo viri, magistri ambo et genere clari, nec minus belli peritia ac fortitudine et animi audacia præfulgentes. Horum unus erat Isaacus Comnenus, alter vero Catacalon Tecaumenus, cui patria erat Colonia. Erat quidem Antiochiæ dux: vix autem proclamatus Michael eum de munere deposuit, et statim cognatum Michaelē magistrum et Antiochiæ ducem instituit, eique Urani cognomen imposuit, ut a prisco Urano ducere originem videretur. Illum igitur Tecaumenum, quod haud bene officio esset functus, sed dissipasset facultates molestusque subditis fuisset, temerario reprehendit impetivitque probri et contumeliis affectit. Imo cum alii clarissimi viri qui cum eo exercituum duces erant, defendere virum conati essent, contra

λέμευ ἐτόξευσαν **880** αὐτὸν ἐν τῷ στήθει, καὶ ἀπέθανε. Τότε εἰρήνευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὐκ εἶχθη ποθεν δαχλησιν.

(7) ⁴⁸ Ἀναγκάζοντες αὐτὸν αἱ πολλὰ κακοφυχία, ἔδωκεν καὶ αὐτὸς τὸ φυσικὴν χρέος τοῦ θανάτου· καὶ πάλιν ἐπέμεινε τὴν βασιλείαν εἰς Θεοδώραν τὴν βασιλισσαν· ἣ γὰρ Ζωὴ προτελευτήσεν.

[1']. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου.

Ἐπει δὲ ἐβίβαζεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ προσγνώρισε τὸν θάνατον αὐτῆς, ἦτον γὰρ παρθένος, καὶ ὡς ἐμελλε τελευτᾶν, εὗρε τινὰ γέροντα τρομαλαῖον καὶ ἀδύνατον ὀνόματι Μιχαήλ, ἀνὴρ ἐκ Βυζαντίου μὲν γεγονώς, πρὸς πραγμάτων δὲ καὶ ταῦτα τοσαύτης ἡγεμονίας μεταχειρήσειν ἀποπεφυκώς ἐκ τῆς φυσικῆς νοθείας καὶ ἀτελείας καὶ διὰ χρέους μῆκος, ὃ τῆ ἐκείνου παρεξέταθη ζωῆ (ἦδη γὰρ οὐ γέρον ἦν, ὡς παρὰ τοῦ δημῶδους πλήθους ὀνόμαστο, ἀλλὰ πρεσβύτης). Τοῦτον οὖν κείθουσι τὴν Θεοδώραν ἀντικαταστήσει τῆ βασιλείᾳ· καὶ αὐτίκα ταινοῖ τῷ βασιλείῳ τὸν Μιχαήλ διαδήματι, πρότερον ὄρκους καταλεφθέντα φορικώδεσι, μήτι τῆς ἐκείνων γνώμῃ· χωρὶς ἐπιταῖς τῆς βασιλείας οἰκονομήσασθαι διοικήσειν. Ἐπὶ τούτοις τὴν βασιλίδαν τὸ πνεῦμα ἐξήλιπε μοναρχήσασαν ἔτος ἐπὶ ἑννέα μηνσίν ⁴⁹.

[1Α']. ⁵⁰ Βασιλεία Μιχαήλ.

Ὅν οὖν εἰρήνεται τρόπον ὁ πρεσβύτης Μιχαήλ ἀτοκράτωρ ἀναβήθει τοῖς μὲν τῆς γεροσύνης καὶ τῷ δημῶδαι πλήθει καὶ παρὰ τὸ προσηκόν ὠπτο φιλετιμότητος, ἕκαστον τούτων εἰς βαθμοὺς προεβιβάζων ἀξιωματίων καὶ τιμᾶς προσνέμων ἀκατάλληλους τοῖς πλείοσι· τοῖς δὲ στρατιωτικοῖς καταλόγοις, καὶ μάλιστα τοῖς **881** τούτων ἐξόχοις, οἷς στραταρχεῖν τε καὶ ἰαρχεῖν ἀπονενέμητο πρὸ πολλοῦ, καὶ λίαν ἀντιβρόπως τοῖς ἄλλοις ἐκέχρητο. Οὕτως γὰρ φιλοτιμὸν τι πρὸς αὐτοὺς ἐπιδείξατο, ἄρτι καταλαθόντας τὴν βασιλίδαν τῶν πόλεων, οὕτως [μὴν] πρᾶξις αὐτοῦς ἐδειξιώσατο βήμασιν. Ἦστῃν δὲ τούτων πρωτεύοντες ἄνδρες διττῶ, μαγίστρω μὲν ὄντι καὶ ἀμφω, λαμπρῶ δὲ τὰ γένη· καὶ οὐχ ἦττον στρατηγικῆ συνέσει καὶ κράτει χειρῶν καὶ θάρσει ψυχῶν εἰχέτην τὴν περιφάνειαν. Τούτων ἄτερος ἦν ὁ Κορνηνὸς Ἰσαάκιος, ὃ δὲ λοιπὸς ὁ Κατακαλὼν ὁ ⁵¹⁻⁵⁷ Κεκαυμένος, ὃ Κολώνεια ἢ πατρὶς, ἔν καὶ δοῦκα Ἀντιοχείας τυγχάνοντα ἄμει τῆ ἀναβήθει παρελύσε τῆς ἀρχῆς, τὸν οἰκεῖον ἀνεψιὸν Μιχαήλ αὐτίκα μάγιστρόν τε καὶ δοῦκα τῆς Ἀντιοχείας προχειρισάμενος καὶ Οὐρανὸν ἐκείνῳ θέμενος τὸ ἐπάνυμον, ἵνα πρὸς τὸν ἀρχαῖον Οὐρανὸν ἀναφῆρειν δοκῇ τὸ γένος. (2) Τοῦτον τοῖνον τὸν Κεκαυμένον ὡς δῆθεν μὴ καλῶς χρησάμενον τῆ ἀρχῇ, ἀλλὰ τὰς ⁵⁸ δυνάμεις καταλειυκτό

Variæ lectiones et notæ.

⁴⁸ Par 1708. ⁴⁹ Par. 1708 in margine adjungens: λέγεται ἀπὸ τὸ ἀντιβόλ. (1050) Θνήσκει δὲ ἡ βασίλισσα Ζωὴ, καὶ θάπτεται λίαν βασιλικῶς ἐν τῷ παρ' αὐτῆς ἀνεγερθέντι ναῷ τοῦ Ἀντιωνίου. Ὁ δὲ βασιλεὺς δωρεὰς καὶ ἐτησίους βόλας πάσαις ἐδωρήσατο ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ. Τελευτᾶ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Μ., καὶ θάπτεται εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ οἰκοδομηθὲν μοναστήριον, καταλιπὼν τὴν Θεοδώραν μόνην βασίλισσαν Ven. ⁵⁰ Par. 1708. ἐξ ἑτέρου (scil. Zonara) σπ'. Μ. ὁ γέρον ἐβασίλευσεν ἔτος ἑν. Οὗτος τὸν τῆς βασιλείας στέφανον καὶ τὸ ὄνομα μόνον εἶχε· τὰ πράγματα δὲ διακρίτο οὐχ ὡς τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὡς ἐδόκει τοῖς ἀνθρώποις τῆς Θεοδώρας Ven. ⁵¹⁻⁵⁷ ὁ κει. Κατ. Zon. ⁵⁸ τε Zon.

καὶ φορτικὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα γινόμενον, καὶ ἐπι-
πληξεν ἰταμώτερον καὶ ὀνειδέσιν ἔβαλλε καὶ οὐδ'
ἐφείσαστο ὕβρεων· ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαμπροτάτων ἀνδρῶν καὶ συνταγματάρχων ἐκείνω⁸⁸ ὑπεραπο-
λογήσασθαι τοῦ ἀνδρὸς ὠρμηκώτων, οὐδ' ἐπ' ἐκείνους τῆς γλώττης ἐφείσαστο, οὔτε μὴν αὐτὸν ἠδέσθη τὸν
Κομνηνόν.

(3)⁸⁸ Ταῦτα τοῦ στρατιώτας εἰς ἀθυμίαν ἐνέβαλε
τοῖς μὲν ἄλλοις φιλοτιμώτατον ὄρωντας⁸⁹ τὸν Μιχαήλ,
ἑαυτοῖς δὲ μηδ' ἐν λόγοις τὸ εὐμένεος ἐνδεικνύμενον.
Ὅμως μέντοι ἐπέσχον μηδὲν τι νεωτερίσαι, ἀλλὰ
καὶ δευτέραν πείραν ἐπαγαγεῖν ἐβουλεύσαντο⁹⁰.

(4)⁹¹ Ἄλλ' ἐτέραν κατὰ τοῦ βασιλέως προτέραν
τούτων ὁ λόγος διηγησάσθω νῦν ἐπανάστασιν [καὶ οὕτω
πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων 882 ἐπαυλεῖται].
ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου Β
ἐξάδελφος, ὁ πρεσβρὸς Θεοδόσιος, ἀρτι τοῦ Μιχαήλ
[ἀναβρῆθέντος περὶ—δειλὴν ὄψιν διὰ τῆς ἀγορᾶς
ἀπῆει⁹² ἑαυτῷ προσήκειν τὸ κράτος λέγων⁹³].

[1B]. Βασίλεια Ἰσαακίου Κομνηνοῦ.

Μετὰ ταῦτα πολλὰς καὶ στάσεις, ἐτι ζῶντος τοῦ
Μιχαήλ, ἔλαθε τὴν βασιλείαν Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός.
Ἐνα μὲν οὖν ὁ γηραιὸς Μιχαήλ αὐταρχήσας ἐνιαυ-
τῶν, τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε· καὶ οὐ πολλὸν ἐν ἰδιω-
τικῷ σκήματι βιώσας, ἀπέτισε τὸ χρεῶν⁹⁴.

(2)⁹⁵ Ὁ δὲ Κομνηνός, τῇ βασιλείᾳ ἐγκαταστάς,
ἑαυτῷ τὴν ταύτης ἐπιτυχίαν, καὶ οὐ τῷ Θεῷ, ἐπεγρά-
ψατο· καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι τῷ νομίματι ξιφῆρη
ἑαυτὸν ἐνεχάραξε, μόνον οὐχὶ βοῶν, ὅτι τοῦτό μοι
τὴν βασιλείαν, καὶ οὐχ ἑτερόν τι προὔξεν⁹⁶.

(3) Τοὺς δὲ συναραμένους αὐτῷ φιλοτιμώτατα
ἀντημιψάτο, καὶ ἔσπειρεν, ἐκάστῳ τὰς ἀμοιβὰς ἀπο-
δοῦς, πάντας οἰκασθε πρᾶσκευάσαι ἀποχωρεῖν, ἵνα
μὴ τι θορυβηθῶσιν⁹⁷ ἢ τοῦ δήμου καταξαναστῶσιν
ἀστυπολοῦντες.

(4)⁹⁸ Τὸν δὲ πατριάρχην δι' αἰδοῦς ἤγεν ὅτι
πολλῆς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφῶν παιδας δι' ἐκείνον καὶ
τιμαῖς ἐτίμησε μεγάλας⁹⁹ καὶ ἀρχαῖς ὑπερηφάνοις
ἐπέστησε· χαρίζομενος δ' ἐτι τῷ πατριάρχῃ, καὶ
τῆν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκονομίαν τῇ
Ἐκκλησίᾳ ἀπένευμε, μέχρι τότε τοῦ μεγάλου οἰκονομοῦ

A eos etiam lingua non percipit, nec Comnenum
ipsum reveritus est.

Hinc milites animo fracti sunt, videntes Michael-
lein aliis quidem liberalitatem sibimetipsis vero no
in verbis quidem benevolentiam ostendere. Atta-
men ab omni rerum commutatione abstinuerunt,
imo voluerunt secundum tentare experimentum.

Sed alia huic anterior in imperatorem insurrectio
sermone referenda est (sicque ad horum hominum
rebellionem transitus erit). Imperatoris enim Con-
stantini Monomachi patruelis, proedrus Theodosius,
paulo post Michaelis proclamationem sub vespero
in forum prodit; ad seipsum pertinere auctori-
tatem dicens.

XII. Regnum Isaaci Comneni.

Post hæc multasque seditiones, adhuc vivo
Michaeli, potitus est imperio Isaacus Comnenus.
Post unum vero imperii annum de regno de-
trusus est, et cum paulisper privatus vixisset, na-
turæ debitum solvit.

Comnenus autem solio insidens, sibimet tantam
fortunam, non Deo ascripsit: id patet ex eo quod
in numismate armatum gladio se representavit,
tantum non clamans: Hoc mihi, non aliud re-
gnum comparavit.

Conjuracionis suæ conscios largissime remu-
neravit, et, datis cuique præmiis, omnes domum
reverti jussit, ne, in urbe commorantes, rebel-
larent, populumve ad seditionem commoverent.

Patriarcham ipsum quam maxima prosecutus
veneratione, nepotes propter eum magnis auxit
honoribus excelsisque provexit dignitatibus: pa-
triarchæ etiam gratificans, rerum ecclesiasticarum
œconomiam tribuit Ecclesiæ, cum usque tunc
magnus œconomus ab imperatore designatus fuis-

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁸ ἐκείνω Par. 1708. ⁸⁹ Par 1708. Ἰσαάκιος δὲ ὁ Κομνηνός τῶν ἐν ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει τότε διαλάμπων
καὶ πρωτεύων καὶ μᾶλλον τοῖς πολεμικοῖς ἀνδραγαθήμασιν, οὗτος μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ στρατηγῶν πρὸς τὸν
βασιλέα ἐσατηλυθῶς ἐφ' ᾧ παρ' ἐκείνω καὶ τιμηθῆναι καὶ ἐπαινεθῆναι, τοῦνοντίον μᾶλλον παρὰ τῶν διοι-
κούτων ἐξουθενώθη, καὶ ὡς εἰς τῶν ἀφανῶν ἀντ' οὐδενὸς ἐλογίσθη Ven. 278. 279. ⁹⁰ ὄρωντος Par.
⁹¹ Par. 1708. Ὅς τῇ τοιαύτῃ ἀτιμίᾳ τὴν καρδίαν ἀλγήσας καὶ τᾶλλα μακροθύμος ὢν, τότε φιλοσοφῆσας οὐκ
ῆδυνήθη, ἀλλὰ συγκαλεσάμενος τοὺς τῶν στρατηγῶν περιφανεστέρους καὶ τὰ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐξείπῳ
εὐρίσκει πάντας περὶ τὰ βουλευόμενα ἐτοιμοτέρους Ven. ⁹² Πρ. δὲ ὁ λ. ἐτ. τοῦ Β. Ζον. cf. Ced. 619.12.
Καὶ δὴ τῶν βασιλικῶν οἱ πάντες ἐξεληθόντες καὶ τῆς πόλεως ἀνεχώρησαν Ven. 279. ⁹³ Ζον. 207 C.—210 E.
⁹⁴ Καὶ εὐθὺς τὸν τῆς Ἀνατολῆς ὄλον συναθροίσας στρατὸν καὶ βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ὑπ' αὐτῶν ἀνταγορευθεὶς ὁ
Κομνηνός Ἰσαάκιος σὺν παντὶ τῷ πλήθει καταλαμβάνει εἰς τὴν Νίκαιαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαήλ αὐτὸς ἐτοιμὸς ἦν
αὐτοῦ δόλον καὶ πολέμου παραχωρήσει τῷ Κομνηνῷ τῶν βασιλικῶν σκήπτρων· οἱ δὲ οἰκοῦντες οὐκ εἴων
τοῦτο γενέσθαι. Ὅθεν καὶ πύλεμον συγκαροτήσάμενοι, Ἰσαάκιος νικητὴς ἀνεφάνη, καὶ Μιχαήλ ἀποκαρπὸς
ἀνεχώρησεν. Ὁ Ἰσαάκιος δὲ παρὰ πάντων εὐφημούμενος ἐσηλθε [καὶ] βασιλεὺς Ven. 279. ⁹⁵ Par. 1708.
σα. Ἰσ. ὁ Κ. ἐβ. ἔτη β' καὶ μῆνας β'. Οὗτος εἰς γυναῖκα βασιλίσσαν Ἀικατερίναν Ven. 280 ⁹⁶ τῆς
βασιλείας κατ. Par. ⁹⁷ Par. 1708. Φρονιμώτατος δὲ ὢν ὁ βασιλεὺς οὗτος, δραστηκωτάτως ἤπτετο καὶ τῶν
πραγματικῶν καὶ τοῦ ταγέως ἦν καταπειθής Ven. cf. Scyl. 641,3—5 ⁹⁸ θορυβηθῶσι Ζον. ⁹⁹ Par. 1708.
ἀλλὰ πείρα τοὺς ἀνθρώπους ἠγάπα καὶ οὐ κολακεῖς οὐδὲ ἀξιώματα Ven. cf. Scyl. 642,5-9 ¹⁰⁰ ἐτ. με-
ροῖσι Ζον.

set, sicut et sacri custos thesauri : ambos vero patriarchæ jurisdictioni subiecit.

Nunc vero dicendum quomodo regnum deposuerit, quamvis non consonent circa hoc scriptores. Etenim juxta disertum sapientissimumque Psellum, cum venationi imperator vacaret, armatamque lancea dexteram in ursos et apros intenderet, febris flamine latus ejus, indeque invasit cum fremitu, et febris in visceribus exarsit. Cum autem jamjam aperiendum esset latus, spiritusque deficeret, et exinde vita ejus valde dubia, vel omnino desperata esset, Constantinum Ducem imperio præposuit, et ad meliorem transiit vitam. Thraecius vero narrat imperatorem venatum esse circa Neapolim, sed, ut refert, alicubi apparuit ei sus visu horribilis, et Comnenus, laxatis equo habentis, persecutus est aprum, qui mare ingressus e conspectu se sustulit. Tum ceu fulgur obvenit imperatori splendor, cujus jactu perturbatus princeps, de equo decidit, humique jacebat, spumam ex ore mittens et omni sensu destitutus. Inde nave conscensa, vectus est in urbem imperialem, et cum paulisper ægrotasset, morbusque insanabilis censeretur comam totondit, et purpure loco asperum induit pannum, Constantino Duce imperatore instituto, et sic in Studii sese inclusit monasterio, ibique reliquam transegit vitam validus.

καίρασθαι τε τὴν τρίχα, καὶ ἀντὶ τῆς πορφύρας τραχὺ βασιλέα προχειρισάμενον, καὶ οὕτω τῆ τοῦ Στουδίου βιοτῆς ἀναβρῶσθέντα ἐκ τοῦ νοσήματος ⁸³.

Regnavit autem duos annos tresque menses. Erat in suscipiendo audax, excelsa præditus indole, in rebus gerendis acerrimus, bellicæ artis peritissimus, eloquentiæ rudis quidem, sed studiosus, ejusque alumnos bene habens. Interrogatus vero cur tyrannidem usurpasset : « Me pigebat, inquit, conservo servire ac debita non obtinere. »

XIII. Regnum Constantini Ducæ.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo septuagesimo tertio, divinæ Incarnationis millesimo septuagesimo tertio, regnavit Constantinus Ducas.

Hic Constantinus Comnenum adjuverat in occupando regno, eique multarum opum thesauros ostendit. Is porro Comnenus vitam amplexus mo-

Variæ lectiones et notæ.

⁸³ Par. 1708 Scyl. 642,9-645,4 : Τῷ δὲ β' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἰδ. β' Μιχαὴλ τὸν πατριάρχην τῆς Ἐκκλησίας ἐξώρισεν, καὶ χειροτονεῖ ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχην ΚΠ. εὐνοῦχον κοσμηκὸν τὸν Δεγερούδην, [δ:] πρωτοπρόεδρος ὢν (ἦν τῆς συγκλήτου καὶ πρωτοεπιστάριος, ἀνὴρ δραστήριος καὶ σοφός· καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη δ' καὶ μῆνας ς'. Ὁ ἐκβληθεὶς Μιχαὴλ θνήσκει μετ' ὀλίγον καὶ θάπτεται ἐν τῷ παρ' ἐκείνου ἱεροθίντι μοναστηρίῳ Ven. 28^{ab} cf. Scyl. 653,6-645,6. ⁸⁴ ἀποξενώσας ἀμφοῖν τὸ δημόσιον Zon. 211 A—215 A. ⁸⁵ 1059. ⁸⁶ Ἄ ἤδη Pa. 1708 350^{ab}. ⁸⁷ οὗτος ὁ Ἰσαάκιος Zon. 213 B. ⁸⁸ συμφρον. Zon. ⁸⁹ λόγχοφ. Zon. ⁹⁰ εἰ βιάζεται Zon. ⁹¹ τοῦτον Zon. ⁹² ὃν οὐ σὺν οἱ πολλοὶ, φάντασμα δέ τι δαιμόνιον ὑπελήφασιν Zon. ⁹³ τὰ βασιλεῖα Zon. ⁹⁴ Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰσ., νόσῳ συμπεσὼν καὶ τὸν θάνατον ὑποπτεύσας καὶ φοβηθεὶς ἔνα τῶν στρατιωτῶν, Κωνσταντῖνον καλούμενον Δουκά, βασιλέα χειροτονήσας ἀποκαίρειται καὶ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου ἡσυχάσας καὶ μετὰ μικρὸν θνήσκει, καὶ ἐκεῖσε θάπτεται Ven. cf. Scyl. 667,11-649,8. ⁹⁵ Par. 1708. ⁹⁶ σώφρων τε τὰ πρὸς εὐνήν, κ. τ. λ. Zon. 215 D. ⁹⁷ 1059. ⁹⁸ Par. 1708. β. κ. τοῦ Δουκῆ; κ. ὁ Δουξ ἐβ. ἔτη Γς' καὶ μῆνας] β' Ven. 281^a. ς' μῆνας Scyl. Zon.

προχειριζομένου παρὶ **883** τοῦ βασιλεύοντος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σκευοφύλακος· ἐκεῖνος δὲ καὶ ⁸⁸ ἄμφω ὑπὸ τὴν τοῦ πατριάρχου ἔθετο ἐξουσίαν ⁸⁹.

⁹⁰ (5) Ἄλλ' ἤδη ⁹¹ ῥητὸν καὶ ὅπως τὴν βασιλείαν ἀπέθετο ⁹², εἰ καὶ μὴ συμφρονῶσιν ⁹³ οἱ συγγεγραφοῦτες περὶ αὐτοῦ. Ὅ μὲν γὰρ πολλὸς τὴν γλῶτταν ὁ σοφώτατος Ψελλὸς ἐν Θήραι; ἐκεῖνον λέγει τὸν βασιλέα σχολάζοντα, καὶ συχνάκις τὴν διεξίτην λογχηφόρον ⁹⁴ ἐπ' ἄρκτους καὶ οὐσας ἐπανατείνοντα, βληθῆναι πνεύματι ψυχρῷ τὴν πλευρὰν, κἀντεῦθεν φρικτὴν ἐπισυμβῆναι αὐτῷ καὶ πυρετὸν ἐκ τοῦ βίθους ἀναφλεγῆναι, εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτεσθαι τὴν πλευρὰν, καὶ τὸ ἄσθμα μὴ ἐβρῶσθαι αὐτοῦ, κἀκ τούτων ἀμφισθητήσιμον γενόμενον τὸ βῶσιμν ⁹⁵, ἧ καὶ ἀπεγνωκῶτα τέλειον τὴν ζωὴν, καὶ τὸν δοῦξαν Κωνσταντῖνον τῆ βασιλείᾳ ἐγκαταστήσαντα,

πρὸς τὴν κρείττω μετατάξασθαι βιοτήν· ὁ δὲ γε θρακῆσιος θηρῶν κάκεινος τὸν βασιλέα ⁹⁶ ἱστορεῖται περὶ τὴν Νεάπολιν, σὺν δ' ἐπιφανῆναί ποθεν τὴν θίαν φρικτὸν, καὶ τὸν Κομνηνὸν ἐνδεδικῶτα τῷ ἱππῷ τὸν χαλινὸν, διώκειν τὸν σὺν· τὸν δὲ εἰσδύνασι τὴν θάλασσαν, γενέσθαι τε ἀφανῆ ⁹⁷. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ, ὡς ἐξ ἀστραπῆς, ἐνακῆψαι λαμπηδόνα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆ ταύτης βολῆ διαταραχθέντα τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ ἵππου τε ἐκπεσεῖν καὶ κείσθαι: [παρὰ] τῆ γῆ, ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀποπτύοντα καὶ μηδὲν τῶν κατ' αὐτὸν αἰσθανόμενον· ἀκατίῳ δ' ἐκεῖθεν ἐμδιδασθέντα, κομισθῆναι εἰς τὴν βασιλεύουσαν ⁹⁸, καὶ νοσήσαντά τι βραχὺ, εἴτα δὴ καὶ ἀπογνωσθέντα, τριδώνιον ἀμφιέσασθαι, τὸν δοῦκα Κωνσταντῖνον προσορμίσαι μονῆ, κάκει τὸ λοιπὸν καταβιώναι τῆς

884 (6) Ἐδασίλευσε δὲ δύο ἐνιαυτούς καὶ μῆνας τρεῖς, δραστήριος ὢν καὶ τὸ ἥθος σοβαρὸν ἐνδεικνύμενος, πρὸς πράξεις δόξτατος, στρατηγικώτατος τὰ πολέμια, λόγοις μὲν οὐχ ὀμιληκῶς, προσέχων ⁹⁹ δ' αὐτοῖς καὶ τοῖς τούτων τροφίμοις ἀποδεχόμενος ¹⁰⁰. Αἰτιώμενος δὲ ὅτι τυραννίδι ἐπιχειρήσκειν, « Ἄκνον, εἰςγε, τῷ συνδούλῳ δουλεύειν καὶ τῶν εἰκότων μὴ τυγχάνειν. »

[H']. Βασιλεία Κωνσταντῖνου τοῦ Δουκά.

¹⁰¹ Τῷ ς' φογ' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σχρῶσεως, αὐγ' ἐδασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Δουκάς ¹⁰².

(2) Οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος ἦτον συνεργὸς τοῦ [Κομνηνοῦ] νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἐβείξεν αὐτῷ θησαυρούς χρημάτων πολλῶν. Αὐτὸς δὲ

ἐπροκρίθη τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, καὶ ἀπεγυμνιώθη οἰκειοθετικῶς πᾶσαν βασιλικὴν δόξαν καὶ φαντασίαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καλὸς καὶ δοκιμὸς, καὶ δέδωκεν ἑαυτὸν εἰς κακουργίαν πολλὴν τῆς μοναδικῆς πολιτείας καὶ κόπους πολλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἐγένετο θαυμαστὸς, καὶ οὗτος⁸⁸ ἐτελεύτησε καὶ ἐκέρδησε τὴν βασιλείαν⁸⁹.

(3) Ὁ δὲ Δοῦκας, ἐπαναλαβὼν τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας, ἦτον οὕτε πολλὰ πρόθυμος, ἀλλ' οὕτε πολλὰ δευλὸς, ἀναμέσον τῶν δύο. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ θράσος ἐκρατεῖτο· καὶ πάλιν νὰ ὑπάγῃ νὰ κρημνίσῃ τοῦ θρωῶση ἄσκοπα, οὐδὲν τὸν ἐφαίνετο καλόν. Ἐἶχε δὲ καὶ παιδία ἑπτὰ⁹⁰.

⁹¹ (4) Τοῦτου τῷ δ' εἶται τῆς βασιλείας θνήσκει ὁ πατριάρχης Κωνσταντίνος, καὶ ἐχῆρυσεν ὁ θρόνος αὐτοῦ ἄνευ ποιμένου· μῆνας ε'.

885⁹² (5) Τῷ δὲ ε' εἶται τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν εἴται ἀπὸ κτίσεως κόσμου 790β', 1νδ. α', μηνὶ Ἰανουαρίῳ α', χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ Σιφιλίνος πατριάρχης ΚΠ., καὶ ἐπεσοκόπυσεν ἔτη ια', μῆνας ζ' εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως καὶ πᾶσαν μαθήσεων παιδείαν ἄριστα ἐξησκηκῶς. Οὗτος καὶ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ὀλύμπου μονάσας ἄρτι παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Δουκῆς μετήχθη ἐκεῖθεν, καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὴν ἀνήχθη θρόνον, ἀνὴρ καθαρῶτατος καὶ ἀγνότατος. Οὗτος τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνελάμπρυνε καὶ κατεκόσμησε, πάσας τὰς ἐν αὐτῇ ἀναστρωμένας εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀνακαινίσας⁹³.

⁹⁴ (6) Καὶ ὡς ἐμελλε καὶ αὐτὸς τελευτᾶν, εἶχε μεγάλας φροντίδας καὶ ταραχὴν ἢ καρδίαν αὐτοῦ. Ἦγάπα τὴν βασίλισσαν, καὶ ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ κληρονόμον τῆς βασιλείας· μὲν τὰ παιδία αὐτῆς· ἀλλὰ ἐπεὶ ἦτον νέα καὶ εὐμορφος, ἐφοβεῖτο μήποτε ἀρμωθῇ μεθ' ἑτέρου, καὶ ποιήσῃ ἄλλα παιδία, καὶ καταφρονηθῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ καὶ χάσῃ τὴν βασίλισσαν εἰς τόπους καὶ χῆρας ἄλλας, τὴν δὲ βασιλείαν νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ παιδία αὐτοῦ, καὶ νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἐπιτρόπους, ἕως οὗ νὰ μεστῶσιν. Ἀλλ' οὐδεὶς τὸ μέλλον δύναται ἐκφυγεῖν. Γνωρίσασα οὖν ἡ βασίλισσα τὴν βουλήν καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐσύντυχέ τιν ἐἰς τὸ πρῶτον λυπητικὰ πολλὰ, καὶ τέλος ὤμοσέ του φρικτοῦς καὶ μεγάλους ὄρκους, ὅτι ποτὲ νὰ μὴδὲν ἐπιβλέψῃ εἰς δεῦτερον γάμον, μηδὲ ἀρμωθῆναί ποτε ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἵνα σωφρονῇ καὶ φυλάξῃ τὴν βασιλείαν διὰ τὰ παιδία αὐτοῦ. Ὁ μὲν οὖν οὗτος ἀπέθανε· καὶ ἀπεφορτίσθη τὸ τῆς σαρκὸς βᾶρος⁹⁵.

[1Δ'].⁹⁶ Βασίλισσα Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.

⁹⁷ Τῷ 790α' εἶται τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως, ἀπα' ἐβασίλευσεν Εὐδοκία ἡ γυνὴ Κωνσταν-

nasticam, imperialem omnem sponte sua exiit fastum et splendorem, factusque est monachus optimus et inclutus, et sese dedit duris vitæ monasticæ macerationibus, multisque et magnis laboribus, atque post vitam mirabilem mortuus comeste lucratus est regnum.

Ducas vero initium regni auspicatus, neque valde strenuus, neque valde timidus erat, sed inter utrumque medius. Attamen temeritati subiacebat, atque ut præceps rueret quo temere tendebat, nullatenus bonum se præbebat. Erant autem ei septem liberi.

Anno regni ejus quarto mortuus est Constantinus patriarcha, ejusque thronus absque pastore remansit quinque menses.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo septuagesimo secundo, iudictione prima, die mensis Januarii secunda, ordinatus est Joannes Xiphilinus patriarcha Constantinopolitanus, et annos undecim sexque menses præfuit hic episcopus pietate insignis gratus Deo, et in omni scientiarum disciplina optime exercitatus. Is, qui Olymum in montem solitarius modo recesserat, inde a Constantino Duca translatus est, et in patriarchalem elatus sedem, vir purissimus et sanctissimus. Idem Magnam ecclesiam illustravit ac decoravit, omnes sanctorum imagines in ea representatas restaurans.

Cum vero et ipse imperator jamjam esset mortuus, magnis curis et sollicitudinibus agebatur ejus animus. Amabat enim imperatricem, eamque volebat relinquere hæredem regni cum suis liberis; sed cum esset junior et formosa, timebat ne unquam conjungeretur cum altero viro, qui alios procrearet liberos, suos vero despiceret, relegateque imperatrice in alia loca et regiones, regnum propriis permetteret liberis, tutores eis instituens, usquedum plenam attingissent aetatem. At nemo tempus futurum vitare potest. Comperto igitur imperatrix viri consilio et voluntate, primo eum verbis affata est molestis, tandem tremendo pollicita est juramento se nunquam secundum meditatarem matrimonium, sed in continentiam victuram et regnum filiis Constantini servaturam. Ille igitur mortuus est, et mole carnis fuit exoneratus.

XIV. Regnum Eudociæ cum ejus filiis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo octogesimo primo, divinæ Incarnationis millesimo

Varie lectiones et notæ.

⁸⁸ οὕτως? ⁸⁹ Par. 1708. ⁹⁰ Par. 1708. Οὗτος εἶχε γυναῖκα βασίλισσαν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Μακεμβολίτου, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς Μιχαήλ, ὃν καὶ βασιλεῖα ποιεῖ, Ἀνδρόνικον καὶ Κωνσταντίνον τὸν Πορφυρογέννητον, ὄντιν καὶ αὐτὸν στέφει, καὶ θυγατέρας Ζωὴν καὶ Μαρίαν. Θεοφανῶ, Ἀναστασίαν, Ἄνναν, Εἰρήνην καὶ Καλὴν. — 24 Ven. ⁹¹ 1063 ⁹² 1061. ⁹³ Ven. 281^{ab}. ⁹⁴ 1067. ⁹⁵ Par. 1708. Ὁ δὲ βασιλεὺς Κ. θνήσκει καταλιπὼν γυναῖκα βασίλισσαν μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ· ὁπίσταται ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μωλιθωτοῦ ἐξῆσαν τῆς Χρυσῆς πόρτας. ⁹⁶ Par. 1708 σπγ' — Ε. καὶ τῶν παίδων ἂ. Ven. 281^b. ⁹⁷ Τῷ 790α' Par.

octogesimo primo, regnavit Eudocia, Constantini A uxor, cum filiis suis Constantino, Michaelē et Andronico.

Sed tantam tranquillitatem et quietem compensavit magna adversitas et procella, et magnum erat periculum de vita imperatricis et ejus filiorum. Hæc autem erat causa. Erat dux nomine Romanus Diogenes, formosus et vultu decorus, genere Cappadox; strenuus erat et propter dotes quibus fulgebatur, dignus qui regeretur. Hic igitur Romanus videns summam rerum et vires ac potestatem Romanorum subjacere lactentibus parvulis et cernensatæ mulieri, erupit velut draco ad sorbendam matrem cum filiis, et nescivit a parvulo uno pumilio cum arcu, aquilam in aere volantem in terram dejici, ac tenuem laqueum saginari ab ursis et leonibus. Cum igitur ingenti exercitu congregato calcaret incursaretque imperatorias regiones et urbes, captus est a militibus, eatenis onustus et Constantinopolim ductus ad imperatricem ut ab ea morti traderetur tanquam insidiator.

αὐτὸν σίδηρα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινοῦπολιν πρὸς τὴν βασιλισσαν ὅπως θανατώσῃ αὐτὸν ὡς ἐπιβουλον ᾧ.

Conversa autem imperatrix, cum vultus ejus decorum ac pulchritudinem vidisset, mirata est, et vulneratum est amore cor ejus, et nullam habuit insulsiæ illius rationem, nec terribilis meminit jurisjurandi quod viro suo dederat morienti, ut diximus, sed illum vinculis solutum fecit imperatorem et matrimonio sibi copulavit.

XV. Regnum Romani Diogenis.

Anno mundi sexties millesimo quingentesimo octogesimo secundo, divinæ Incarnationis millesimo octogesimo secundo, regnavit Romanus Diogenes: nam mortis et carceris loco dederat ei imperatrix libertatem et Romanorum imperium. Tales sunt ludi quos facit temporis rota.

Ut autem pervenit Romanus ad summum imperii fastigium ab initio ostendit nobilitatem animæ suæ et audaciam: siquidem non respexit regni pompam deliciasque et fastum, neque amavit vitam reclusam ut vermis qui terram rodit ad vivendum, nec in imo delitescens palatio formidavit pugnas et bella, sed acuit gladium suum, et congruo accensus est animo ac studio adversus Turcas atque

Variae lectiones et notæ.

¹⁰ Par. 1708. 'Ε. σὺν τοῖς παισὶν αὐτῆς Μ. καὶ Κ. καὶ 'Α. τῶν βασιλέων συνεβασίλευσε μῆνας ζ' Ven 282^a.
¹¹ ἠγλύτερα? ¹² Par. 1708.—Καὶ δὴ τῶν στρατιωτῶν τις—οὗτος πάνυ περιβοήτων Καππαδοκῆς τὸ γένος, ὄνομα Ῥωμανὸς πατρίκιος ἐπὶ ἀξίωμα, Διογένης τὸ ἐπωνύμη—ἐν τινὶ τῶν τῆς Θράκης διαγῶν κάστρων πρὸς ἀποστασίαν ἀποχωρεῖ· καὶ εὐθὺς παρ' αὐτῶν (?) κρατηθεὶς δέσμιος πρὸς τὴν βασιλισσαν ἀγεται, καὶ εἰς ἐξέτασιν κριταί· κατὰ νόμον θάνατον καταψηφίζεται Ven. ¹ Par. 1708.—'Η βασιλισσα δὲ, ἀθρόως μεταβληθεῖσα καὶ δὴ τῆ [ψυχῆ] πρὸς τὸν ἄνδρα γενομένη ἔρωτι, ἀσπρὶ τῶν νυκτῶν εἰς τὰ βασίλειά τε τὸν θανάτῳ κατάδικον ἀναβιδάζει, καὶ βασίλειά ἀναγορεύει συναφθεῖσα τούτου πρὸς γάμον Ven. ¹ 1067. ² Par. 1708. σπδ'; ³ P. τοῦ Δ. ὅμα τῆ βασιλίσσης Εὐδοκίᾳ καὶ τοῖς ἀπὸ Κ. τοῦ δουκὸς παισὶν αὐτῆς Μιχαήλ, Κωνσταντίνῳ καὶ Ἀνδρονίκῳ τοῖς βασιλεύσιν καὶ Νικηφόρῳ καὶ Λέοντι υἱοῖς· μετ' αὐτῶν ἐβασίλευσεν ἐτη γ' καὶ γ' Ven.—18 Par. 1708. Οὗτος, παρ' ἐλπίδα τῆς βασιλείας ευγῶν, οὐ πρὸς ἀνάσεις καὶ τρυφὰς ἐβλεψεν· ἀλλ' ὅσον ἦν ἐπ' αὐτῷ, τοῦ στρατοῦ ἐπεμελεῖτο· καὶ πρὸς τῶν ἀθῶν, φημί, Τούρκων, ἔμμεναν καὶ ἀντιπαράταξιν οὐχ ἀπαξ ἀλλὰ δις καὶ τρις ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ, εἰ καὶ κρίμασιν ἀρρήτοις διὰ τὰς ἡμῶν ἡμερτίας, οἱ πολέμιοι αὐτὸν κτιστρῶσαντο καὶ ἐκυρίευσαν Ven. 282^b.

τῆς μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. 886 Κωνσταντίνου, Μιχαήλ καὶ Ἀνδρονίκου· ἐκυρίευσαν δὲ τὴν βασιλείαν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς ᾧ.

(2) Ἀλλὰ εἰς τοσαύτην ἀμεριμνίαν καὶ γαλήνην ἐσηκώθη μεγάλη σκληρία καὶ ἀνεμοζάλη, καὶ ἠνοήθη στόμα καὶ φάρυγξ νὰ καταπῆ τὴν βασιλισσαν καὶ τὰ παιδιά αὐτῆς. Ἡ δὲ αἰτία ἦτον τοιαύτη· Ἦτον στρατηγὸς τις ὀνόματι Ῥωμανὸς ὁ Διογένης, εὐμορφος καὶ ὠραιόπροσωπος, Καππαδοκίης τῷ γένει· ἦτον δὲ, καὶ ἀνδρειωμένος, καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ, ἐποῦ εἶχεν ἐπάνω του, ἀξίον ἦτον νὰ βασιλεύσῃ. Οὗτος γοῦν ὁ Ῥωμανὸς, ἰδὼν τὴν δυναστείαν τῆς βασιλείας καὶ τὴν ἰσχύϊν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων ὅτι καί· αἰς ᾧ θυλαστέρα βρέθη καὶ εἰς γύναιον ψιμυθισμένον, ἐκινήθη ὡσπερ δράκων νὰ καταπῆ μητέρα μετὰ τέκνων· καὶ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ἔνα μικρὸν βεργίον σὺν τόξῳ ῥίπτει τὸν ὑψιπέτην αὐτὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ λεπτὴν δίκτυον πιάνη ἀρκτους καὶ λέοντας. Ὡς γοῦν ἐσύναξε στρατὸν πολλὸν καὶ περιέπατε καὶ ἐκούρσευε τὰς βασιλικὰς χώρας καὶ πόλεις, ἐπιάσθη ἀπὸ στρατιώτας, καὶ ἐφύρεσεν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινοῦπολιν πρὸς τὴν βασιλισσαν ὅπως θανατώσῃ αὐτὸν ὡς ἐπιβουλον ᾧ.

(3) Στραφεῖσα δὲ ἡ βασίλισ, καὶ ἰδοῦσα τὸ κάλλος τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ τὴν ὠραιότητα, ἐθαύμασε, καὶ ἐτρώθη ἀπὸ τοῦ ἔρωτος ἔνθεν ἡ καρδία αὐτῆς, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσαστο τὴν ἐπιβουλήν αὐτοῦ, οὔτε τοὺς φρικωδέστατους ἐμνήσθη ὄρκους οὗς ἐποίησε τῷ ἄνδρῳ αὐτῆς ἐν καιρῷ τῆς ἀποδιώξεως. Ὡς εἴπομεν· ἀλλ' ἔβλεψεν αὐτὸν ἀπ' τῶν σιδηρέων καὶ ἐποίησεν αὐτὸν βασιλέα καὶ ἡμῶν αὐτὸν ᾧ.

[1E]. Βασίλισσα Ῥωμανοῦ Διογέτους.

887 ᾧ Τῷ ςφπβ' εἶμι τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θαλασσίας Σαρκώσεως μπ', ἐβασίλευσε Ῥωμανὸς ὁ Διογένης· ἀντὶ γὰρ θανάτου καὶ φυλακῆς ἐχάρισεν αὐτῷ ἡ βασίλισσα τὸ κορμὶν αὐτῆς καὶ τὴν αὐθενσίαν τῶν Ῥωμαίων· τοιαῦτά εἰσι τὰ παιγνίδια ἔτινα ποιεῖ ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ ᾧ.

(2) Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Ῥωμανὸς εἰς τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔδειξε τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὴν τόλμαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲν ἐβλεψεν εἰς τῆς βασιλείας τὴν δόξαν καὶ τρυφὰς καὶ σπατάλας, οὐδὲ ἠγάπησε ζωὴν ἀποκλεισμένην ὡσπερ ὁ σκώληξ ὅπερ τρώγει τὴν γῆν καὶ ζῆ, οὐδὲ ἐφοβήθη τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους νὰ κρύπτεται εἰς τὸ καλὰτιν ἔσω, ἀλλ' ἠρόνισε τὴν

στάνθην αὐτοῦ καὶ ἰθυμώθη θυμὸν δίκαιον καὶ ζῆλον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, καὶ ἐσκέπασε τὴν γῆν ἀπὸ τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ ἦσαν ποῖλά ὀλίγοι πρὸς τὰ αἵματα ὅπου ἐχύθησαν, καὶ εἶδετε εἰς τὴν γῆν ὅτι ἐξήλασε τὴν ποταπὴν ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν εἴχασιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ποταποὶ πολεμισταὶ εἶσιν.

(3) Καὶ ἐὰν οὐκ εἶχε πέσει ὁ φόβος διὰ μέσου καὶ ἐνεμπέδισαν αὐτὴν, ὡς ἦτον φυσικῶς ἀλαζονικῆς καὶ αὐτάριστος καὶ ἐπηρμένος· πολλὰ καὶ ἀπρόσδοκτος καὶ ὑπερήφανος· τότε δὲ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς βασιλείας ἠλαζονεύθη περισσοτέρως. Εἶχε δὲ καὶ ἀστατον γνώμην, καὶ ὑφορᾶτο ἅπαντας εἰς τὸ κακὸν καὶ ἐδικούς· καὶ ξένους, καὶ ἐφάνετο αὐτῷ ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες κατ' αὐτοῦ εἰσὶν ἐπιβουλοὶ· διὰ τοῦτο ἦτον πολλὰ βαρετὸς καὶ ἀγριος καὶ ἀχαιρέτιστος, μὴ μόνον εἰς τοὺς ἀρχοντας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ προγόνα αὐτοῦ *.

888 * (4) Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ἐσυνετύχαιναν κρυφὰ καὶ ἐμελετοῦσαν κατ' αὐτοῦ καὶ κατεσκευάζον παγίδα, καὶ ἐμίσησαν αὐτόν· καὶ ἐβάλαν βουλήν χωρὶς πολέμου νὰ τὴν προδώσουν εἰς τοὺς Σαρακηνούς. Τοῦτο γοῦν κατεσκευάζε Καίσαρ, ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, καὶ ἐβουλεύθη τοῦτο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου στρατηγούτου· τότε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ φοράτου, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ μεγιστάνων ὁμοίως· καὶ ἐπλεξαν ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου βασιλέως, καὶ μᾶλλον κατ' αὐτοῦ· δολιότητος δίκτυον. Ὁ μὲν Ῥωμανὸς ἐπίρραεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινοῦ· πολὺν εἰς τὸ Σκουτάριον ὁρμώμενος κατὰ τῶν χριστομάχων Τούρκων. Οὕτως δὲ ὡς ἐκαθίζετο, ἐπέτασε περιστέρι καὶ ἤλασε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ, ὅπερ ἦν κακὸν σημεῖον κατ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ ἐχάρη πολλὰ δοκῶν ὅτι ἐστὶν εἰς καλὸν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ τὴν βασιλίαν διὰ νὰ εἴη παρηγορίαν. Ἐπεὶ ἐκεῖνο ὅπερ θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο θαρρᾷ καὶ ἀπαντᾷ. Ἄλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον χειρότερα κακορίζικια οὐκ ἐστὶ παρ' ὅταν εἴη ἐχθροὺς τοὺς οικειακοὺς αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ τίνα ἐπιβουλεύονται τινες τῶν ἐκτὸς, φίλοι ἢ ἄλλοι τινεῖς, εἶη θεραπεῖαν καὶ διόρθωσιν τὸ κακόν· εἰ δὲ παρὰ τῶν οικειακῶν καὶ γνησίων τῶν ἐσθιόντων τὸν ἄρτον αὐτοῦ νὰ ἐπιβουλεύεται τις, οὐ δύναται φυγεῖν τοιαύτης τιμωρίας θανάτου· εἰ γὰρ ἐστὶ τις μετὰ τοῦ πρῶτου εἰς μίαν οἰκίαν, πῶς ἐστὶ δυνατόν φυλαχθῆναι ἀπὸ τῆς πανουργίας αὐτοῦ; Ὅμως οὕτω πάλιν ἰσταμένης τῆς τέντας τοῦ βασιλέως, ἔπεσε τὸ μέγα ξύλον, ὅπερ ἐκράτει αὐτήν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε δώσει τὸν βασιλέα κατακέφαλα· ἦτον γοῦν καὶ τοῦτο ἄλλον κακὸν σημεῖον. Ὅμως ἐγένοντο πόλεμοι συχνοὶ καὶ κατέλυον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας· καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Πέρσαι φόβον μέγαν, καὶ ἐστενωχωρήθησαν, καὶ ἐζήτοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ κερκελάουον νὰ γένηται εἰρήνη ἀναμεταξύ αὐτῶν· εἰς γὰρ τοὺς πολέμους ὅπερ ἐγένοντο, ἔφριξαν οἱ βάδοραοι τοῦ βασιλέως·

Atque utinam in medium non incidisset invidiae eumque impedivisset! Erat nempe natura superbus, sibi complacens, multum elatus, injurundus et arrogans; tunc vero maxime e suscepta imperiali dignitate insolentem se praebebat. Habebat quoque animum instabilem, et omnes de malo suspicabatur, tum familiares, tum alienos, et arbitrabatur fere cunctos sibi insidiari: ideo erat valde molestus, asper et morosus, non solum in suos superiores sed etiam in uxorem et liberos.

Hanc ob causam undique adversus eum clamstruebant meditabantorque laqueos, eumque odorant, et consilium inierunt ejus absque bello tradendi Sarracenis. Hoc igitur paravit Caesar, frater Constantini Ducæ, idque deliberavit cum filio suo Andronico, Romani tunc exercitus duce, et cum aliis ducibus et magnatibus, et texuerunt pro illo imperatore vel potius contra eum fraudulentam retiam. Interea Romanus Constantinopoli scutarium profectus est adversus Christianorum inimicos Turcas. Dum forte sederet, columba advolans insedit illius genibus, quod funestum ipsi erat signum; hic vero magnopere gavisus est illud habens auspicium secundum, misitque istud imperatrici ad eam solandam, nam quod quis appetit, illud sperat et amplectitur. At nulla homini majorum est radix malorum, quam inimicos habere domesticos. Nam si quis cui insidiatur extraneus, malum hoc sanari et reparari potest. Si vero quis a familiaribus et notis panem suum comedentibus fraude circumveniat, mortem hujusmodi vindicta intentatam vitare nequit: qui enim cum proditore in una domo commoratur, quomodo potest ab ejus artibus subduci? Pariter, restaurato imperatoris tabernaculo, cecidit trabs qua sustentabatur, et parum absuit quin imperatorem capite feriret: erat igitur id quoque signum aliud sinistrum. Nihilominus frequentes fiebant pugnae, et profligabant Romani Persas, et percussi sunt Persæ terrore magno, et ad angustiam redacti, et rogaverunt imperatorem hortatique sunt ut pax inter utrosque iniretur, nam hostium imperatoris sortem timebant barbari. Hic vero cursitabat, trucidabatque et caedo ac sanguine eorum haud satiebatur: modo Persarum capita ut spicas gladio metebat, modo lancea dejiciebat equites, simul cum equis; et accipiter parvis avibus, vel fulmen, vel ignea falx aut flammam jaculum, talis videbatur Persis, et multis

Variae lectiones et notæ.

* Pag 1708. Οὕτως, τὴν βῆθεισαν Εὐδοκίαν εἰς γυναῖκα μεταλαβὼν, παιδὰς ἐξ αὐτῆς ἀποτίκτει ἄβρηνος δῖο, Νικηφόρον καὶ Λέοντα Ven. * 1071.

caedibus malebant ejus vestes, et cruor super eo conerescebat. Qualis leo fame pressus, et cervum nactus, latera ejus discerpit devoratque artus corporis et sanguine rictus suos respergit, talis erat Romanus Persis. Magna Romani exsultaverunt lætitia; tremuerunt vero Persæ, et pacem fieri postularunt. Imperator sollicitus erat ut sua mens futurum præsciret: sacram fecit liturgiam sacerdos, sanctumque aperuit Evangelium, et occurrit hoc caput: « Si me persecuti sunt, et vos persequentur; » at mœrore affectus est exercitus. Attamen fecit pacem cum Persis, eisque firma dedit juramenta, et ad majorem securitatem misit eis crucem suam, ita suam sibi parans perniciem, ac nesciens seipsum, ex quo suam hostibus crucem misisset, omnes suas eis tradidisse vires.

ὁ δὲ εἶχε μέριμναν, ἐπεὶ προσέβλεπε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ ἐξέβη κεφάλαιον τοῦτο· « Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμεῖς διώξευσιν, » καὶ ἐνυπήθη ὁ στρατὸς. Ὅμως ἐποίησεν ἀγάπην μετὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἔστειλεν αὐτοὺς ὀρκωματικὰ βέλαια· καὶ εἰς περισσώτεραν ἐμπιστοσύνην ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς κακὸν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀφ' οὗ ἔστειλεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ὅλην τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκείνους τὴν ἔδωκεν *.

Interea Persæ, cum facta esset reconciliatio firmaque pax et valida juramenta, securi erant. et in animo habebant in patriam suam recedere. Verum duces, qui insidiatores erant imperatorem instigabant: « Eia, ergo, dicentes, in hac incuria et fiducia in quibus indormiunt simpliciores, eos aggrediamur ac destruamus. Atque tantum impulerunt eum et coegerunt, ut ipse fuerit determinatus, et vocatus ad arma exercitus, inflatæque buccinæ et explicata vexilla in signum belli. Conversi Persæ et videntes subitum hoc malum evaginatoresque enses, et exercitum cum armis in se irruentem, ea ipsa hora nihil aliud faciendum remansit nisi quod cuique succurrebat: alius gladium arripuit, alius conscendit equum, ut erat, sive armatus, sive inermis; et juramenta imperatoris in summa fixerunt lancea, portabantque ante seipsum, et ostendebant quomodo ille fidem suam violasset, Deus vero esset juste judicaturus. Atque ubi manus conseruerunt, primus fugit Cæsar cum sua cohorte. Deinde cuncti duces pariter fugerunt cum suis copiis; et solus remansit imperator sine commilitonibus; dextra lævaque intendebat oculos, et neminem videbat; eratque implicitus laqueis inextricabilibus. Quem ut viderunt emiri ac duces Persarum, certatim accurrerunt, ut Romanum tangerent. Sic igitur premebant et venati sunt leonem rabidi venatores, et comprehensus est servus captivusque imperator Romanorum, et ceperunt hubones aquilam pennis fulgidam aureis, ad ipsumque sultanum duxerunt captivum et catenis vinctum.

καὶ ἐκρατήθη δοῦλος· αἰχμάλωτος ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐπίσσαν αἱ νεκροὶ αὐτοῦ τὸν ἀετὸν τὸν χρυσοπτερον, καὶ ἤγαγον ἐπ' αὐτὸν τὸν σουλτάνον ὡς ὑποχείριον δεσμωμένον.

Tunc sultanus ille contra spem sese clementem

καὶ περιέτρεχε, καὶ ἐπλευροκόπη, καὶ χορταστὰν οὐκ εἶχεν εἰς τὰς σφαγὰς καὶ εἰς τὰ αἵματα αὐτῶν· ἄλλοτε μὲν ἐθέριζε τὰς κεφαλὰς τῶν Περσῶν μετὰ 889 τῆς σπάθης ὡς περ στάχυν, ἄλλοτε δὲ μετὰ τοῦ κονταρίου αὐτοῦ ἐβρίπτεν τοὺς καταλαρίου; ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀλόγων, καὶ ὡς περ ἰέραι εἰς μικρὰ πτηνὰ, ἢ κεραυνὸς ἢ δρέπανον πύρινον ἢ φλογερά; καταβάτης, οὕτως ἐφαίνετο εἰς τοὺς Πέρσαι;· καὶ ἀπὸ τῶν πολλοῦ; φόνους ἐθαψαν τὰ φροήματα αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα ἐπηξεν ἐπ' αὐτοῦ· ὡς περ λέων ὅταν ἐπιτύχη ἐλάφιν καὶ πεινῆ καὶ ἐκλύση τὰς πλευρά; αὐτοῦ καὶ βόρηση τὰ σωθικά αὐτοῦ καὶ νὰ αἰματωθῶν τὰ χεῖλη αὐτοῦ, οὕτως ἦτον καὶ ὁ Ῥωμανὸς εἰς τοὺς Πέρσαι;. Καὶ ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους μεγάλη χαρὰ· καὶ ἐτρόμαξαν οἱ Πέρσαι,

Β καὶ ἐπαρκαλοῦν νὰ γένηται ἀγάπη. Ὁ βασιλεὺς τὸ μέλλον· καὶ ἐλειτούργησεν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἠνοήσιν ἐπὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐστειλεν αὐτοὺς ὀρκωματικὰ βέλαια· καὶ εἰς περισσώτεραν ἐμπιστοσύνην ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἦν εἰς κακὸν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀφ' οὗ ἔστειλεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ὅλην τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκείνους τὴν ἔδωκεν *.

(5) Τέως δὲ οἱ Πέρσαι, ὡς ἐγένετο ἡ συμβιβασί; καὶ ἡ ἀγάπη στερεὰ καὶ τὰ ὀρκωματικὰ δυνατὰ, ἦσαν ἀνενοήστοι· καὶ ἦν ἡ βουλὴ αὐτῶν νὰ στραφῶν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Οἱ δὲ στρατηγοί, οἵτινες ἦσαν ἐπίθουλοι, ἠνάγκαζαν τὸν βασιλέα, ὅτι τῶρα εἰς τὴν ἀμεριμνίαν αὐτῶν καὶ τὸ θάρρος ὅπου κάθονται ἀπλᾶ, ἄς τοὺς δώσωμεν νὰ τοὺς καταλύσωμεν. Καὶ τόσον ἐπαρκεῖνησαν αὐτὸν καὶ ἐδίασαν, ὅτι ἔδωκεν ὀρισμὸν καὶ ἡρματώθη τὸ φεσάτον, καὶ ἐδώκεν τὰ βούκινα, καὶ ἐστήκωσαν τὰ φλάμουλα εἰς σημεῖον πολέμου. Στραφέντες δὲ οἱ Πέρσαι· καὶ ἰδόντες τοῦτο τὸ αἰφνίδιον κακὸν καὶ τὰ σπαθία γυμνά καὶ τὸ φεσάτον ἀρματωμένον, καὶ κατέδραναν ἐπάνω τοῦ; τῆ; ὥρα; ἄλλο οὐδὲν εἶχασί τι νὰ ποιήσουν εἰ μὴ ὡς ὄρθωσι καὶ κατευόσωσεν ἕκαστος αὐτῶν ἄλλος μὲν ἤρπασε σπαθίον, ἄλλος δὲ ἐκαθάλιξιεν ὡς ἔτυχεν ἢ ἀρματωμένους ἢ ἀναρμάτους, καὶ ἔβαλαν τὰ ὀρκωματικὰ τοῦ βασιλέως ἐπάνω 890 εἰς ἓνα κοντάριν, καὶ ἐπήγαν ἐμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἐδείχναν πῶς εἶναι παραβάτης τοῦ ὄρκου αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς θέλει κρίνει δικαίως· καὶ ὡς ἐδώκασι κατὰ πρόσωπα, καὶ ἐγένετο ἀνάμιξις τοῦ πολέμου. πρῶτος ἐφυγεν ὁ Καῖσαρ μετὰ τὴν σύναξιν αὐτοῦ. Εἶτα πάντες οἱ στρατηγοὶ ὁμοίως ἐφυγον μετὰ τῶν φοσάτων αὐτῶν· καὶ ἐπέμεινε μόνος ὁ βασιλεὺς χωρὶς συντροφίαν· ἠγνάνιζεν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν καὶ τίνα οὐδὲν ἔβλεπε· καὶ ἦτον μέσος εἰς ἀνεκβάτους βρόχους. Ἦ; δὲ ἴδασι τοῦτον οἱ ἀμηράδαι καὶ οἱ στρατάρχοι τῶν Περσῶν, ἔπεσαν καὶ ἐδίωκαν καὶ ἐπίλονεκοῦσαν τίς νὰ κατεσοδώσῃ νὰ πιάσῃ τὸν Ῥωμανὸν· ἐπίσσαν γοῦν αὐτὸν, καὶ ἐκυνηγήθη ὁ λέων ὑπὸ τῶν

(6) Τότε ὁ σουλτάνος ἐκείνος ἀνελεπίστως ἐγένετο

Variæ lectiones et notæ.

* Par. 1708.

ἡμερος, καὶ ἠντράνησεν εἰς τὸν βασιλέα γλυκὺν ἄμμα, καὶ εὐτύχε τον γαληνὰ καὶ ἐπαρηγόρησεν αὐτόν· καὶ ἐδειξεν ἑκεῖνος ὁ βάρβαρος φιλανθρωπότερος καὶ ἀγαθῆς γνώμης παρὰ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ ὁμοφύλους, οἵτινες ἐπρόδωσαν αὐτόν· καὶ ἐποίησαν ὁμοῦ ἡμέρας, ἧ', καὶ συνήσθιον, καὶ συνέπινον, καὶ ἐπαρᾶδιᾶσχαν, καὶ ἐθαύμαζεν ὁ σουλτάνος τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τοῦ βασιλέως· καὶ ὑστερον ἐπέληξαν ἀδελφουσύνην καὶ ἀγάπην μεγάλην καὶ ὄρκους φοβεροὺς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ἔδωκεν ὁ σουλτάνος τῷ Ῥωμανῷ χαρίσματα καὶ πλοῦτον πολλόν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὄσους εἶχασι πιασμένους ἐδώκασι τοὺς μὲ τὰ ἄρματα αὐτῶν καὶ ἄλογα αὐτῶν καὶ ἡλευθέρωσαν αὐτούς. Ἐδωκέ τον δὲ καὶ δέκα χιλιάδας Σαρακηνούς, ἵνα τὸν συνοδεύσουσιν εἰς τὸν τόπον ὅπερ ἐχρηζε, καὶ ἂν τοὺς χρῆζη καὶ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ νὰ τοὺς ἐχη μετ' αὐτόν.

(7) Ἐγλήτωσε γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ὡσπερ πάρος ἀπὸ τῶν μεγγάνων ἢ ὡς ἰχθύς ἀπὸ τῆ ἀγέστριν, καὶ πάλιν ἤλιπε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Ἀλλὰ ὁ φθόνος ἐκατέλυσε τὸ ὑἄρδος αὐτοῦ. Οἱ γὰρ 891 στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων προπέστευαν πανταχοῦ γραφάς ὅτι εἰς οἶον κάστρον ὑπάγει ὁ Ῥωμανὸς νὰ μὴ τιν ἐξίωται, ἀλλὰ νὰ σφαλίζουσιν τὰς θύρας, καὶ νὰ τὸν ἀφήσωσιν ἔξω. Ἐπειπάται γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ἀνω καὶ κάτω ἀφίλος, ἀβοήθητος καὶ ἐστερημένος τῆς βασιλείας, καὶ ὅπου ἂν ἐπήγαγεν, ἐδίωχταν αὐτόν.

(8) Ἄλλ' οὐδὲ πάλιν ἐπιτυχεν ὁ φθόνος· νὰ σταθῇ ἕως ὧδε· ὁ γὰρ Δούκας Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου, γεγονώς εἰς αὐξήτιν ἡλικίης, καὶ ἐγένετο εἰκοσινετῶν, εἶχε τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Καίσαρα βοηθὸν καὶ συγκροτητὴν καὶ ἀπαντας τοὺς δυνατοὺς στρατηγούς καὶ μεγιστᾶνας, καὶ ἐκάθισε εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον, καὶ ἐπῆρε τὴν γονικὴν βασιλείαν.

[17]. Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παραπινάκου.

Ἐπὶ 797 ἔτι· τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως ἀπ' ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκης· βασιλεύσαντος δὲ τούτου εὐθὺς ἐξέβαλεν Εὐδοκίαν, τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ παλατίου, πολλὰ κλαίουσαν καὶ παρακαλοῦσαν ὅμως ἐκούρουσεν καὶ ἐποίησεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν βάσα, καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς μοναστήριον.

(2) Μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ὁ Ῥωμανὸς ἀκόμη πάσχει, καὶ γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ συνάγει βοηθούς, ἔστειλε φορᾶτον 892 καὶ ἐπολέμησε· καὶ

praebuit : imperatorem benignis intuitus est oculis. comiter affatus et consolatus ; et ostendit ei barbarus hic animum meliorem et humaniorem, quam isti amici cognatique qui illum prodiderant. Una remanserunt dies octo, et simul comedebant, bibebant et ambulabant, et admirabatur sultanus imperatoris fortitudinem et prudentiam. Denique fraternam pacis sunt reconciliationem firmamque amicitiam, et severo sese invicem obligaverunt sacramento. Ac dedit sultanus Romano munera opesque multas ; omnes quoque Romanos quos Persæ captivos tenebant, reddiderunt cum eorum curribus et equis, et liberos dimiserunt ; dedit illi ea comparanda quibus opus haberet, et viros quibus indigeret ad auxiliandum comitibus.

Ereptus est igitur Romanus ut pardus ex incantamentis vel piscis ex hamo, et sperabat se regno rursus potiturum. Sed invidia spem ejus frustrata est. Duces enim Romanorum miserunt ubique literas quibus jubeant quemcumque locum peteret Romanus, eum haud recipi, sed claudi portas, eumque foris teneri. Obambulabat igitur Romanus hic et illic, amicis, auxilio et regno privatus : et quocumque iret, repellebatur.

Sed nondum quievit invidia neque hic stetit. Duces enim Michael, Constantini filius, ætatis adeptus incrementum et viginti annorum factus, adjuvantibus cooperantibusque patrio suo Cæsare cunctisque potentibus ducibus ac proceribus, in patrio sedit throno et paternum illustravit regnum.

XVI — Regnum Michaelis Parapinacis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo octogesimo tertio, divinæ Incarnationis millesimo octogesimo tertio, regnavit Michael Parapinaces. Regnum autem auspicatus, statim e palatio expulit Eudociam, matrem suam, multum ejulantem ac deprecantem ; deinde illam totondit fecitque monialem, et rasam coniecit in monasterium.

Audiens autem Romanum adhuc paratum esse et omnia moliri ad regnum recipiendum et auxilia colligere, misit exercitum et præliatus est. At ille

Variæ lectiones et notæ.

¹ Par. 1708. Ὅθεν (?) καὶ εἰς τὴν τρίτην αὐτοῦ ταξίδα ἐν τῷ πολέμῳ ὑπὲρ τῶν Τούρκων αἰχμάλωτος ὄμοιο γεγονώς Ven. 283^b. ² Par. 1708. 350^{ab}. ³ ἀρήγουσιν Par. ⁴ Par. 1708. Καὶ πάλιν ἀναρυσθεὶς οὐ συνεχωρήθη τῆς βασιλείας· ἐπιλαδέσθη. Ἡ γὰρ Εὐδοκία ὑπὲρ τῶν συγγενῶν παρακινήθησα κέλευσεν διὰ τὰς τούτους ἐκπέμπει βασιλικὴν τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ὡς αἰχμάλωτον γεγονότα, παρά τινος ὡς βασιλέα μὴ προσδεχθῆναι, ὃ καὶ γέγονε Ven. ⁵ φθόγγονος Par. ⁶ Par. 1708. Μιχαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτῆς, ἡλικία ἦδη ἀψάμενος καὶ νεανίσκος ὢν, γεννάδῳ τε καὶ νεανικῶν ἀποτολμᾷ. Συμβουλευσάμενος γὰρ Ἰω. τῷ Καίσαρι κατάγει τὴν μητέρα τοῦ παλατίου πολλὰ βοῶσαν καὶ ὀδυρομένην, καὶ εἰς τὸ παρ' αὐτοῦ κλειθὲν μοναστήριον ἀποκείρει, καὶ γίνεται τῶν σκήπτρων ἐγκρατῆς· σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τοὺς β' υἱοὺς τοῦ Ῥωμανοῦ τῶν βασιλικῶν παρασημῶν ἀπογυμνῶν καὶ ἰδιώτας ἀποδεικνύει Ven. ⁷ 1071. ⁸ Par. 1708 σπε'. β. M. τοῦ υἱοῦ K. τοῦ Λουκά· Ven. ⁹ Par. 1708. M. ὁ υἱὸς K. τοῦ Δούκα σὺν Ἀνδρονίκῳ καὶ Κωνσταντίνῳ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐβασίλευσαν ἔτη ἐξ καὶ μῆνας ἐξ. Οὗτος εἶχεν γυναῖκα βασιλίσσαν Μαρίαν τὴν ἐξ Ἀβασγίας καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς, ὃν καὶ βασιλέα ποιεῖ, Κωνσταντίνον δνομα Ven. 283^b.

captus est, et cujus miseruerat hostes et barbaros, nunc sui olim amici et familiares innumera prae-buerunt venena, et oculos crudeliter gladio effoderunt, eumque jecerunt in arctum durumque et nulla remedia suppeditans valetudinarium, et vermibus scatuuit vultus ejus, vermes ex oculis erumperebant, et infinita erant mala et calamitas quae ipsi acciderunt.

Michael vero, semel omni sollicitudine et animi contentione vacuus nec jam quemquam formidans, arma tumultumque belli et exercituum coactiones prorsus amisit; indesinenter enim diu noctuque mens ejus in meditatione scriptorum et librorum lectione versabatur; et saepe librorum litterarumve deliciis captus non edebat, sed lucem usque scriporum lectioni vacabat.

Tunc agitati sunt undique populi, et ex omni parte in Romanos erupit procella et magna tempestas, et ubique vastabantur et expugnabantur urbes ac provinciae. Imperator enim cochleae degens vitam, raro prodibat, imo in palatio se abdoebat, et obliuiscabatur se esse imperatorem. Atque utinam aliquando recogitasset sibi subjacere urbes et rura, et populos commoveri ut dracones, terramque Romanorum ut struthium absorberi! Ingravescebat igitur in Romanos tempestas magna, et omnes in imperatorem indignabantur videntes mundum periclitantem ne penitus labefactaretur.

Erat autem homo quidam illustris, clarus genere ac belli peritus, corpore saucius ac vulneratus ex praeliis quae fecerat ab adolescentia sua, vir inclytus et manu fortis, cui nomen erat Nicephorus Botaniates. Illic exercitum coegit auxiliarem venitque Niczam et Michaeli significavit tanquam consilium et mandatum ut regno abdicaret, idque occuparet hic senex Botaniates; Michael vero, utpote imperitus belli et imperii negotiis inexpertus, in otio sederet. Atque brevi pervenit Constantinopolin, et sine bello, sine pugna introivit, et proclamatus est imperator Romanorum. Καὶ εἰς ὀλίγον ἐφθάσεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἰς φημισθὴ βασιλεὺς Ῥωμαίων¹⁰.

XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis.

Anno mundi sexies millesimo quingentesimo nonagesimo tertio, a divina Incarnatione millesimo nonagesimo tertio, regnavit Nicephorus Botaniates

ἐπίβησαν αὐτὸν, καὶ ὄν ἡλέτησαν ἰχθῆροι καὶ βάρβαροι, ἐμυριοφαρμάκωσαν αὐτὸν οἱ ποτε φίλοι καὶ ἰσῆαι αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀνηλεῶς μετὰ μαχαίρας, καὶ ἐβρίψαν αὐτὸν εἰς μικρὸν καὶ σκληρὸν καὶ ἀπαρηγόρητον νησόπουλον· καὶ ἐσκωλήκισσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήρχοντο οἱ σκώληκες ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἄκραν οὐκ εἶχε τὸ κακὸν καὶ ἡ συμφορὰ ἧτις συνέβη αὐτῷ¹⁰.

(3) Ὁ δὲ Μιχαὴλ, ἠνίκα ἐξέβη ἀπὸ πάσης ἔνοχας καὶ λογισμοῦ καὶ οὐδὲν εἶχε δεῖλιαν παρὰ τινος, ἐξεπέλευσεν καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ταραχάς· τοῦ πολέμου καὶ τὰ περισυνάγματα τῶν φροσάτων, καὶ οὐδὲν κἄν εἰς ὕπνον του ἐμελέτα περὶ τοιούτων, ἀλλ' ἄσχολῶστος νύκταν τι καὶ ἡμέραν ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῶν γραφῶν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων· καὶ πολλὰκις ἀπὸ τῶν γλυκασμῶν τῶν βιβλίων ἦτα γραφῶν οὐκ ἤσθιεν, ἀλλὰ μέχρι τῆς ἀγῆς ἐκίθιζετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφῶν¹¹.

(4) Τότε ἐκίνησαν πανταχόθι τὰ ἔθνη καὶ ἐνέπυσαν, καὶ ἀπὸ πύσων μερσίαν ἤλθεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους· κλύδων καὶ ταραχὴ μεγάλη, καὶ πανταχοῦ ἦσαν πόλεμοι καὶ φθοραὶ καὶ αἰχμαλωσίαι τῶν Ῥωμαϊκῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς αὐτῶν εἶχεν κοχλίου βίον, καὶ ἐξέβιαιεν ὀλίγον, καὶ ἐφαίνοντο, καὶ πάλιν ἐστρίφετον, καὶ ἐπεκλείετον εἰς τὸ καίειν. καὶ ἀληθῶς ὅτι ἐστὶ βασιλεὺς· καὶ ἤθελε τινὰ νὰ τὸν ἐνθυμῆσθαι ὅτι εἶχε ὑποκάτω του κράτος καὶ χώρας, καὶ ὅτι τὰ ἔθνη ἐκίνησαν ὡς δράκοντες, καὶ καταπίνουσι τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων ὡσπερ στρουθίον. Ἦτον γοῦν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὀλέθρις βλέποντες τὸν κόσμον πῶς ἐκινδύνευε νὰ χαθῆ παντελῶς¹².

893¹⁰ (5) Εἰς δὲ τις ἀνθρώπος ἐνδοξος καὶ μεγαλογενῆς καὶ ἐμπειροπόλεμος — ἦτον τὸ κορμὶν αὐτοῦ κατὰ τρωτὸν καὶ κατὰ πηχόν ἀπὸ τοῦ μεγάλου πολέμου, εὖς ἐπολέμειεν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καὶ ἦτον δυνατὸς καὶ ἐδόκιμος εἰς τὰς μάχας — ὄνομα Νικηφόρος· ὁ Βοτανιάτης. Οὗτος ἐπερισύναξε φροσῶτον σύμμαχον, καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ ἐμήνυσε τὸν Μιχαὴλ ὡσπερ συμβουλήν καὶ παραγγέλιαν νὰ ἀφήσῃ τὴν βασιλείαν, καὶ νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν οὕτως ὁ γέρον Βοτανιάτης· ὁ δὲ Μιχαὴλ, ὡς ἀπειροὺς πολέμου καὶ ἀδόκιμος τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, νὰ καθίσῃ χωρὶς φροντίδων, καὶ νὰ ζῆ ἀνενοχλήτως καὶ χωρὶς πολέμου ἢ ταραχῆς τινος ἐσέθη καὶ ἀπη-

D [H]. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου.

¹¹ Τῷ ςφςγ' ἔται τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ θείας Σαρκόωσως ςςγ' ἐβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης ἔτη γ', καὶ ἐφόρει τὸ διάδημα καὶ τὴν χρυσοπέπτον

Variae lectiones et notae.

¹⁰ Par. 1708. Οὗτος, ἀντιπαρταξάμενος τῷ Ῥομανῷ Διογένει ἀνθισταμένῳ καὶ τὴν βασιλείαν ζητοῦντι καὶ τρέψας, φεύγοντα συλλαμβάνει, καὶ ἐκτυφλώσας ἀποκείρει ἐν τῇ παρὰ τοῦ Ῥομανοῦ κτισθείσῃ μονῇ, ἐν ἣ καὶ μετὰ βραχὺ τεθνηκώς θάπτεται ὁ βασιλεὺς Ῥωμανός Ven. 283b. ¹¹ Par. 1708 Τῷ δὲ ἔται τῆς τοῦ Μιχαὴλ βασιλείας θνήσκει ὁ δεινός πατριάρχης Ἰω., καὶ θάπτεται ἐν περατικῇ μονῇ τῇ καλουμένῃ Ἀγγουρία, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης ΚΠ. Κοσμάς, ἀνὴρ γηραιὸς καὶ τίμιος καὶ ἐπισκόπευσεν ἔτη ε' καὶ μῆνας θ'. Ἐπὶ τούτου ὁ σύμπας κόσμος σχεδὸν κατασχεθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Τούρκων ἠε ἀνίσταται, καὶ ἔρημος ἐκκεντρώων ἀπεκατέστη Ven. 283b, 284^a qui in his verbis desinit. ¹² Par. 1708. ¹³ 1077. ¹⁴ Par. 1708.

αλουργίδο. Ἐλησημόνησε δὲ τὸ πολυχρόνιον αὐτοῦ Ἀ γῆρας, καὶ συνηρμούθη ²² μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Μιχαήλ, νέαν οὖσαν καὶ τρυφερὰν κόρην ὁ παλαιὸς καὶ πεπολιωμένος.

(2) Τὸν δὲ Μιχαήλ ἐποίησε μοναχὸν καὶ μητρο-πολίτην Ἐφεσίων ²³.

(3) ²⁴ Τὸν δὲ καιρὸν ἐκεῖνον ἀπέστειλεν ὁ βασι-γεὺς Νικηφόρος στρατηγούς μετὰ φοσάτου ἐπάνω εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐξέβ. με φοσάτον χιλιάδας π', καὶ κατέλυσε χώρας πολλὰς τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐπῆρεν αἰχμαλωσίαν πολλήν· ὅπου ἤθελεν, ἠπλίκευε καὶ ἀναπαύετον, οὐκ ἔχων φόβον παρά τινος· ἐπειδὴ ἤκουεν ὅτι οἱ Ῥω-μαῖοι ἔχουσι διὰ μέσου αὐτῶν ἰδίαν ταραχὰς καὶ ἀτυ-χίαν. Ἐξέβησαν γοῦν καὶ οἱ στρατάρχαι τῶν Ῥω-μαίων με φοσάτον χιλιάδας δώδεκα, καὶ οὐκ ἐτόλμων Β να φανώσι ποθεν φανερά, μήπως ἐκκαθαρίσωσι αὐτοὺς· οἱ Βούλγαροι, καὶ νοήσωσιν ὅτι εἰσὶν ὀλίγοι, καὶ κατα-λύσουσιν αὐτούς. Ὅμως ἐτριγύριζαν **894** καὶ ἐμελε-τοῦσαν σκέψιν καὶ βουλὴν πῶς νὰ ποιήσουσιν κἂν εἰς ἀκρὰν νὰ δώσουσιν. Ἐχώρισε ²⁵ γοῦν ὁ στρατηγὸς δύο ἀρχοντας καλοὺς, καὶ φρονίμους καὶ ἔδωκε τὸν καθ-ἕνα στρατιώτας καθαλαρίους ἐκλεκτοὺς καὶ ἀνδρειω-μένους ψ' με ἄλογα καλά καὶ ἄρματα ἐκλεκτά· καὶ ὤρισεν αὐτούς, ἵνα ὑπηγένουσιν ²⁶ κατόπισθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ φοσάτου ἀπόκρυφα καὶ ἐπιδέξια, καὶ νὰ βλέπουν εἰς τὴν τόπον ἀπλίκευον, καὶ ποταπὴν φύ-λαξιν ἔχουν τὰς νύκτας, καὶ πῶς κοιμῶνται, καὶ τί ποιεοῦσιν· καὶ ἂν ἠμπορέσουσιν, ²⁷ νὰ πιάσουν τινὰ ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους νὰ μάθουν τίνα βουλὴν ἔχουν· καὶ νὰ τὸν μηνύσωσι συχνὰ μανδάτα νὰ ἐξεύρη. C Ἐξέβησαν ²⁸ γοῦν ἐκεῖνοι· οἱ δύο στρατάρχαι· καὶ ἕκαστος αὐτῶν εἶχε τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ ἔχο-λουθοῦσαν ἐπιδέξια ὅτι νὰ μὴδὲν τοὺς ἀποσχεπάσουσιν οἱ Βούλγαροι. Καὶ μίαν νύκτα πρόσαργα ἐφθασαν οἱ Βούλγαροι, καὶ ἀπλίκευσαν εἰς ἕνα εὐμορφον κάμπον, καὶ ἠπλωσαν τὰς τέντας· καὶ ὡς ἦσαν ἀφυρόμενοι ²⁹, ἤσαν πανταχοῦ σθίας, καὶ ἐκαθέζοντο, καὶ ἐτρω-γαν, καὶ ἐπιναν, καὶ ἐκοιμῶντο ἀνενοίαστοι· καὶ ὀλί-γοι τινὲς ἦσαν ἀγρυπνοί. Καὶ ὅταν ἐδιδέθη ἡ τρίτη μεῖρα τῆς νυκτὸς, ἤλθασιν οἱ δύο ἀρχοντες μετὰ τὰς δύο συντάξεις κοντὰ, καὶ ἐβλεπαν τὸ φοσάτον πῶς ἔνε ³⁰ πολὺ, καὶ τίς ἦτον νὰ καταπροσωπίσῃ αὐτό. Ἐπάνω εἰς τοῦτο ἔπεσε φιλονεικία μέσον τῶν στρα-τιωτῶν τούτων· καὶ ἔλεγεν ἡ μία μεραῖα πρὸς τὴν D ἄλλην, ὅτι· Ἡμεῖς ἤμεθα καλλιώτεροι ἀπ' ἐσῶς. Καὶ εἰς φρόνιμος στρατιώτης ἐσέβη εἰς τὴν μέσσην αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἄρχοντες καὶ [σύν]τροφοί, πόθεν νὰ φανῆ ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ τὸ ἐξεύρωμεν ³¹, ὅτι ὑμεῖς ἦσθε καλ-λιώτεροι ἀπ' ἡμῶν; Πλὴν, εἰ βούλεσθε, ἡ δοκιμὴ ἐν-ώπιον ἡμῶν καὶ ὑμῶν ἐστί, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἐμπρο-σθεν ἡμῶν κείνται· καὶ ἂς φανῆ ποία μεραῖα ἐνεδοκιμη-τέρα. Ἡκούσαν τοῦτο οἱ στρατιῶται, καὶ ἀνεπετέρωθη-σαν, καὶ εἶπασιν ὅτι· Καλὰ καὶ δίκαια λέγεις· καὶ ἔχω-ρίζθησαν οἱ πεντακόσιοι καὶ ἐπήρασιν τὴν ἀνωθεν

tres annos, diademate ac purpura vestitus. Oblitus est autem suæ senectutis, et conjugiam iniit cum Michaelis conjuge, senex et canus cum adolescente del cataque muliere.

Michaelem idem fecit monachum et Ephesi archiepiscopum.

Illo tempore misit imperator Nicephorus duces cum exercitu adversus Bulgaros. Rex vero Bulgarorum in aciem processit cum octoginta millibus militum multasque vastavit regiones Romanorum et multos fecit captivos : prout volebat, suos in prælia aut castra ducens, metuens neminem ; audierat enim Romanos intestinis dissensionibus et calamitatibus vexari. Processerunt igitur, et Romanorum duces cum duodecim virorum millibus ; nec audebant in conspectum venire, ne forte Bulgari, eorum advertentes paucitatem, eos destruerent. Attamen versabant et meditabantur in animo quid facerent ad illos opprimendos. Secrevit igitur primarius dux duos duces strenuos ac prudentes, et utrique dedit quingentos equites delectos et fortes cum bonis equis armisque delectis : eosque jussit Bulgarici exercitus tergo insistere clam et dextrorsum, et observare ubi castra metarentur, quomodo haberent nocturnam vigiliam, quomodo cubarent, quam belli rationem adhiberent ; et si possent, capere aliquem ex Bulgaris qui hostium consilia et motus exploraret. Profecti sunt igitur duo illi duces, cum sua uterque militum manu, et pone subierunt ad dextram, ne a Bulgaris conspicerentur. Quadam autem nocte Bulgari castra metati sunt in amœno campo ac tentoria constituerunt ; et cum essent fatigati, accenderunt ubique ignes, sederunt, comederunt biberuntque, et recubnerunt securi : atque pauci tantum vigilabant. Elapsa tertia noctis parte, venerunt duo duces cum duobus agminibus, videruntque quam multus esset hostium exercitus, et quam difficile esset ei obsistere. Tunc temporis intercidit certamen inter hos milites, utra pars altera fortior esset. At callidus quidam miles processit in medium, et ait ; « Duces et commilitones, quomodo patebit veritas et qui comperiemus vos esse nobis meliores ? Agedum, si vultis, experimentum penes nos et vos sit. En hostes ante oculos monstremus, utra pars sit alteri superior. » Hoc audito, milites accensi sunt dixeruntque : « Bona et justa dicis. » Et segregaverunt se quingenti milites partemque occupaverunt superiorem, alii vero quingenti inferiorem, et aggressi sunt utrique Bulgaros. Bulgari autem vestibus depositis somno graves, ac timore percussi terga dedere ; et cum obscura esset nox, collidebat unus alium, et se invicem occidebant intra extraque tentoria. Et mille Romani de quibus diximus, hostium cladem

Variæ lectiones et notæ.

²² συνηρμούθη Par. ²³ Par. 1708 σπς'. ²⁴ Par. 1708. ²⁵ ἐχώρησε Par. ²⁶ ὑπεκγένωσι? ²⁷ εὐπορ.? ²⁸ ἐξεύρη Par. ²⁹ ἀφωρώμ. ? ³⁰ εἶναι? ³¹ ἰξευρ. εἶθε Par.

dederunt donec dies illuxit. Interfecerunt ipsum Bulgarorum regem, insignemque et insperatam reportaverunt ab eis victoriam. Supererat tabernacula, lecti, arma, captivi et equi, iisque replebatur campus, et dum sol lucebat, Romani interfecerunt quoscunque invenirent; et miserunt nuntios ad exercitum de secunda pugnae fortuna. Tunc venit dux cum exercitu, viditque ingentem eandem ac terribile opus et internecionem; et glorificaverunt Deum qui vires in tanto discrimine suppeditarat. Captivi vendiderunt equos et sarcinas, antequam se reciperent; dux vero cum exercitu abiit.

ἐπλάτυνε ²⁹, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πάντοτε κατέσφαζον τὸν καὶ συγχαρίκια. Καὶ ἐφθασε μὲ τὸ φοσάτον, καὶ εἶδε τὸν μέγαν ἐκείνον φόνον καὶ τὸ φοβερὸν ἔργον καὶ ἀπολείαν ³⁰· καὶ ἐδῶξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα δύναμιν εἰς τσσαύτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμαλώτοι ἐπερναν ἄλογα καὶ πράγματα, καὶ ἀπῆρχοντο ἐν τοῖς ἰδίοις· καὶ ὁ στρατηγὸς ἐστράφη μετὰ τοῦ φοσάτου ³¹.

Imperator autem Nicephorus utpote senex fugiens pugnas et bella, sedebat otiosus, aureas splendidasque gestabat vestes, et mulcebat senectutem suam frequentibus balneis, unguentis, et regalibus epulis: comedebat, bibebat et luxuriabat; præfatamque pulcherrimam amabat Michaelis uxorem; ac tantum deliciis et voluptati indulgebat quantum adolescens qui incipit voluptatibus oblectari. Imperii vero munera et magna negotia credebat hominibus barbaris rusticisque et ebriosis, qui erant a proavis suis servi et ignobiles, nihil boni sciebant, sed erant omnes improbi et ignari. Sic Romanorum imperium simile erat navigio vecto sine nautis et gubernatore. Interea Nicephorus sedebat in thronis sublimibus et auro argentoque distinctis, aureisque fulgebat vestibus, et alias ex aliis vestes, decem singulis diebus commutans. Si quis autem egeret imperiali officio, primum offerebat munera, sicque regiam inhonestabat majestatem. Honores porro ac dignitates, quæ alii reges illustribus concedunt ducibus, proceribus et viris fama celebribus, iste conferebat rusticis, sarcinatoribus, lignariis, saltatoribus, crumatum venditoribus, aurigis: et fecit honesta inhonesta, et excelsa et gloriosa vilia et futilia: et si die qua nemo esset jus sollicitans sedebat otiosus nihil prorsus curans utrum invaderentur ejus oppida, sive hostes imminerent, sive exercitus haberet, sive non; sed omnis ejus cura versabatur circa res ante dictas.

Ὅμοιόν τινος πούτις ἐστὶν Βοτανιάτες, feria tertia Majoris Hebdomadae a patriarcha dialemate redimitus est.

Ὅμοιόν τινος πούτις ἐστὶν Βοτανιάτες, feria tertia Majoris Hebdomadae a patriarcha dialemate redimitus est.

Et primum omnibus largitiones præstitit, pecu-

μερσίαν, οἱ δὲ ἑτεροὶ πεντακάσιοι τὴν κάτω, καὶ ἐδώκασιν ἄμφω τοῖς Βουλγάρους· καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν γυμνοὶ καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὕπνου, καὶ ἐπῆραν δειλίαν καὶ ⁸⁹⁵ ἐδώκασιν νὰ φεύγουν· καὶ ἦτον σκοτεινὰ, καὶ συνέκρουεν εἰς μὲ τὸν ἄλλον, καὶ ἐσκοτόνοντο ἀλλήλοις· ἔσω εἰς τὰς τέντας· καὶ ἔξω· καὶ τὰ σπαθία τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων τῶν χιλιῶν ἐθέριζαν καὶ κατέκοπτον εἰς τὸ ἐξημέρωμα. Κατέσφαζαν γοῦν καὶ τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο εἰς αὐτοῦς νίκη μεγάλη καὶ ἀνέλπιστο·, καὶ ἔμειναν αἱ τένται, αἱ κατοῦναι, τὰ ἄρματα, ἡ αἰχμαλωσία, τὸ κούρσοι, καὶ ἔγαγεν αὐτὰ ὁ κάμπος, καὶ 4 ἡμέρας ὅσους εὕρισκον· καὶ ἔστειλαν μανδᾶτα εἰς τὸν στρα-

(4) Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ἦν ἀνθρώπος γηραιὸς, καὶ ἐξαπέλυσε τὴς μάχης καὶ τοῦ πολέμου, καὶ ἐκαθίζετο, καὶ ἐφόρει χρυσὰ καὶ κατέκλαιμπα καὶ ἔτρεφε τὸ γῆρας αὐτοῦ μὲ συχνὰ λουτρά καὶ μυρίσματα καὶ τραπέζια βασιλικά· καὶ ἔτρωγε, καὶ ἔπινε, καὶ ἐσπατάλα, καὶ εὐφραίνετο τὴν κόρην ἐκείνην τὴν ὠραιότατην, τὴν γυναῖκα τοῦ Μιχαήλ· καὶ οὕτως ἐνετρυφα, καὶ ἔπαιζεν ὡς περ νῆος ὅπου ἀρχεται νὰ χαίρεται τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου· τὰς δὲ βασιλικὰς δουλείας καὶ τὰς μεγάλας ὑποθέσεις ἐνεμπίστευεν εἰς ἀνθρώπους βαρβάρους, ἀγροίκους καὶ μεθυστάδας, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ προπάππων αὐτῶν δούλοι καὶ ἀγνώριστοι, οὐδὲν καλὸν μὴ γινώσκοντες, κακὸν γινώσκοντες πάντες καὶ ἀπαίδευτοι ἄνθρωποι. Καὶ ὁμοίωζεν ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων πλοῖον φορτωμένον χωρὶς ναυτικῶν καὶ ναυκλήρων.

Ὁ δὲ Νικηφόρος ἐκαθίζετο εἰς θρόνον ὑψηλοῦ, ἀργυροδιαχρυσούς, ἐπέπλεον ἀπὸ τῆν χρυσοφορίαν καὶ ἤλασεν ³²⁻³³· ἀλλὰ καὶ ἕτερα διάφορα φορήματα, τὴν ἡμέραν φορᾷς δέκα, καὶ εἴ τι· ἐχρηζε νὰ ἐπάρη ὑφίκοιον βασιλικὸν, ἤρχετο, καὶ ἐξίνεζε δῶρα, καὶ ἱτίμωσε τὸ μεγαλεῖον τῆς βασιλείας· καὶ τὴς τιμὰς καὶ τὰ ἀξιώματα, ἵνα ἐδίδοσαν οἱ ἄλλοι βασιλεῖς εἰς ἐνδόξους καὶ μεγάλους ⁸⁹⁶ ἀρχοντας καὶ στρατηγούς, καὶ δοκίμους ἀνοραστούς, εὐτοῖς ἐδίδεν αὐτὰ τρεγαρίους ῥάπτιας, περικάνους, κωμοδορμούς, κρεμοδοπώλους, ζευγηλάτας· καὶ ἐποίησε τὰ τίμια ἄτιμα, καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐνδοξα ταπεινὰ καὶ ἀνωφέλητα ³⁴· καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἧ οὐ διήρχετο τίς χωριότης νὰ ζητήσῃ ἀφῆκία, ἐκαθίζετο εἴτε ἀν κούρσεύονται τὰ κάστρα αὐτοῦ, εἴτε ἀν φοσάτα, εἴτε οὐκ ἦσαν, ἀλλ' ἡ φροντίς αὐτοῦ εἰς τὰς

(5) Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς βασιλείαις ὁ Βοτανιάτης ἐγένετο, ἀναθεῖται κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην παρὰ τοῦ πατριάρχου ταινίη βασιλικῆ.

(6) ³⁵ Καὶ πρῶτον ἅπασιν παρέσχε τὸ φιλοτιμημα,

Variæ lectiones et notæ.

²⁹ ἐπλάτν. Par. ³⁰ ἀπολείαν? ³¹ Par. 1708. ³²⁻³³ ἤλασεν? ³⁴ ἀνωφέλητα Par. ³⁵ Par. 1708. ³⁶ Par. 1708 iterum cum rubrica βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου quæ alteram indicat continuationem scl. e. Zonara petitam 229 B.

τάς εἰς τὸ δημόσιον ἀπάντων κοινῶς ³⁰ ὀφειλάς ἄκτεμών ἀπροσδιορίστως, καὶ χρεωκοπίαν τούτων θέσπισμά τι μεγαλοπρεπῶς ἐργασάμενος.

(7) ³⁰ Ἐτι δὲ τῷ Βρυεννίῳ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐχομένην τῆς τυραννίδος [στέλλει τοὺς ἀπαγγέλλοντας τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν αὐτῷ διδόναι, εἰ τῆς τυραννίδος] ἀπίσχοιτο, καὶ τοῖς αὐτῷ συναρσμένοις τὰς τιμὰς ἐπιθεβαιῶσαι, αἷς αὐτοὺς ἑκείνος ἐτίμησιν. Ὁ δὲ σφόδρα τῆς βασιλείας ἐφίετο, καὶ ἀνένδοτος ἦν. Πάλιν οὖν ἑτέρα πρεσβεία· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τρίτῃ. Ὁ δ' ὑπερφανέσθη, καὶ οὐδὲ κατὰ [τὰ] τῶν πρεσβέων νόμιμα τοὺς πρεσβεῖς ἐδέχετο, ἀλλ' ἀτίμως αὐτοὺς ἀπέπεμπετο. ³¹ Ὡς οὐδὲν οὖν εἰρηνικῶς ἀνέειν ἔγνω ὁ βασιλεὺς, καὶ ἄκων πρὸς μάχην ἀπέκτισεν, καὶ τὴν Κομνηνὴν Ἀλέξιον τετιμηκῶς κωδελίστρον καὶ προχειρισάμενος μέγαν δομέστικον καὶ Ῥωμαϊκῶν αὐτὴν δυνάμειον προστησάμενος, κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἐξέπραττεν ³²· ὅς τούτῳ συμβαλὼν κατὰ τι χωρίον Καλαβρῦν λεγόμενον, διὰ τὸ κατάρβυτον εἶναι τὸν τόπον βρῦσαι ὀδαίων πολλὰς ³³ τε καὶ ἀγαθαῖς, βρῦσις τῆς ἑκείνου περιεγένητο στρατιᾶς· καὶ τῶν μὲν πεσόντων, τῶν δὲ φυγόντων, εἴλε μοναθὴν **897** τα τὸν τυραννήσαντα· καὶ τοῦ φωνῆς τὸν δεσπαιὸν ἀπεστέρησεν, καὶ εἰσῆγαγε τυφλὸν εἰς τὴν βασιλεύουσάν· καὶ ἡ μὲν τοῦ Βρυεννίου εἰς τοῦτο τέλος ³⁴ κατήνησεν ἐπανάστασις ³⁵.

(8) ³⁶ Ἐπανέστησαν δὲ καὶ οἱ Βάραγγοι κατὰ τοῦ βασιλέως ἀνελεῖν αὐτὸν μελετήσαντες· ἀντιταξάμενης δ' αὐτοῖς χειρὸς ἑτέρας Ῥωμαϊκῆς, εἰς ἱκεσίαν ἐτρέποντο καὶ συγγνώμης ἐπέτυχον.

(9) ³⁶ Τῷ δὲ βασιλεῖ τούτῳ ³⁷ τῆς ὁμοζύγου τελευταίης, πολλὰ μὲν ἐμνηστεύοντο παρθέναι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἡ τοῦ βασιλέως τοῦ Δούκα θυγάτηρ Ζωή· ὁ δὲ [ῥ] τὴν βασιλίδαν Εὐδοκίαν ἤθελεν ἀγαγεῖσθαι ἢ τὴν ἐξ Ἀλανῶν Μαρίαν, τὴν τῷ πρὸ αὐτοῦ συνοικήσαντα ³⁸. Στέλλει γοῦν τὴν Εὐδοκίαν μετακαλούμενος· ἡ δὲ, ὡς λόγος, οὐκ ἀπηνήνατο, ἐκωλύθη δὲ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεὺς παρὰ τινῶν μοναχῶν· καὶ ἀγεται τὴν βασιλίδαν Μαρίαν· οὐδὲν ἤτετον παρανομήσας ἢ εἰ τὴν Εὐδοκίαν ἤγάγετο· μοιχεία γὰρ ἦν ἀπηνυθρισμένη τὸ τολμηθὲν· διὸ καὶ ὁ τὴν ἱερολογίαν τεταλεικῶς ἐπ' αὐτοῖς, τῆς ἱερωσύνης ἐκπέπτωκεν.

(10) ³⁹ Ὁ μέντοι προθεβασιλευκῶς Μιχαὴλ, ὡς εἴρηται, τὴν τρίχα καρεῖς, καὶ ψήφῳ συνοδικῆς μητροπολίτης Ἐφέσου χειροτόνητο· καὶ ἅπαξ φοιτήσας ἐκεῖ, ἐπανῆλθε, καὶ ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ μονῇ ἐποιεῖτο τὴν διαίταν. Μετὰ δὲ τὸ τὸν Βοτανιάτην τῆς βασιλείας ἐκπεπτωκέναι, θνήσκον οὗτος ὁ Μιχαὴλ, πολλὰ θεοβείσης αὐτοῦ τῆς βασιλείης Μαρίας, ἣδη κάκεινης μοναχῆς γεγονυίας, συγγνώμην ἐνεῖμα ταύτῃ, καὶ συγχώρησιν ἐπηύξατο ἐκ Θεοῦ.

(11) ⁴⁰ Ὁ δὲ πρωτοπρίεδρος Νικηφόρος ὁ Βασι-

nias arario publico debitas cunctis remittens, earumque remissionem decreto magnifice sanciens.

Deinde Bryennio ad vesperam tyrannidis se habenti misit nuntios qui pollicerentur, modo tyrannidi renuntiaret, Caesaris dignitatem ei conferendam esse, et socios ejus confirmandos in honoribus, quibus eos ipse honorasset. At ille imperium vehementer cupiebat et nihil concedere volebat. Secunda igitur delegatio, et post hanc tertia: ille vero insolens, nec secundum jura sancita excipiebat legatos, imo probrose dimittebat. Ut igitur agnovit imperator se nihil pacifice lucrari, invitatus bello usus est, et Alexio Comneno dignitate nobilissimi magnique Domestici honorato et Romanis præposito copiis, expeditionem fecit adversus Bryennium. Alexius, consortis cum hoc manibus, in campo Calabrya dicto, quia irriguus est hic locus fontibus aquarum multis et bonis, facile illius cinxit exercitum; et cadentibus aliis, aliis fugientibus, solum relictum principem cepit, et lumine oculorum effosso cæcum in urbem imperialem duxit, in hunc quidem exitum desit Bryennii rebellio.

Insurrexerunt et Varangi contra imperatorem regicide; sed opposita eis alia cohorte romana, ad preces conversi, veniam impetrarunt.

Hujus imperatoris mortua conjuge, multe in conubium posebantur virgines, et imprimis Duceæ imperatoris filia Zoe: ille vero ducere volebat vel Eudociam imperatricem, vel oriundam ex Alanis Mariam, prædecessoris sui uxorem. Misit igitur ad Eudociam invitandam: hæc vero, ut fertur, laud renuit, sed in hoc dissuasus est imperator a quibusdam monachis. Tunc duxit imperatricem Mariam, nihil minus legem transgressus quam si Eudociam duxisset: adulterium enim impudens erat hoc facinus: ideo qui saciam istam peregit liturgiam e sacerdotio detrusus est.

Interim prior imperator Michael, postquam, ut dictum est, coma tonsa, synodali suffragio Ephesi ordinatus est archiepiscopus, et hanc urbem semel invisit, reversus est et in Manuclis monasterio degit vitam; post Botaniatem vero de regno ejectum, moriens, Michael, instanter efflagitante Maria jam et ipsa moniali facta, veniam huic dedit et indulgentiam a Deo petivit.

Primus proedrus Nicephorus Basilacius, Bryennii

Variae lectiones et notæ.

³⁰ κοινῶς Par. ³¹ Par. 1708 — Zon. 229 B. ³² οὐδὲν οὐδὲν Zon. ³³ ἐξέπεμψεν Zon. ³⁴ πολλῶν τε καὶ ἀγαθῶν Zon. ³⁵ τέλους Zon.; Par. 1708 — Zon. 229 B. C. ³⁶ ἀντιταξάμενος δ' αὐτοῖς Par. 1708. ³⁷ Par. 1708 — Zon. 229 D. ³⁸ τούτων Par. v. pro: subscr. cf. Zon. 229 D. ³⁹ τὴν τῷ πρὸ αὐτοῦ συνοικήσαντα Zon. ⁴⁰ Par. 1708 — Zon. 229 D. E. ⁴¹ 1708 — Zon. 229 E, 250 A.

successor in urbe Dyrrachio factus, et ipse amore A imperii concepit, collectoque exercitu, cum eo Thessalonicam iit, ubi audito Botaniatem regno positum esse, ad eum misit pollicitationes, clam vero defectionem ordinavit et auxiliares arcessivit Patzinaco : quo Botanitates comperto misit ei signatas bulla aurea litteras, quibus ei simul et servabatur de his quæ ausus erat oblivio et promittebatur Nobilissimi dignitas. At ille fuit inflexibilis. Unde adversus eum missus est Alexius Comnenus, titulo Augusti honoratus. Qui cum venisset Thessalonicam, cum Basilacio commisit prælium, cives milites vicit, et ipsum in Thessalonicæ arcem profugum, vivum cepit, huiusque viri oculos, jussu imperatoris, effodit.

Alii quoque contra imperatorem manus leverant ; sed ex his quæ Bryennio et Basilacio acciderant, sapientiores facti, arma deposuerant.

Cum Turcæ Orientem incursarent, mittit contra eos imperator cum forti exercitu Constantinum Ducæ filium, expeditioni adversus Turcas præpositum. Hic vero, ut ad urbem dictam Chrysopolim pervenit, statim rebellat, et a militum multitudine imperator proclamatur. Tum militum alios muneribus imperator seduxit, alios dignitatibus honoribusque sibi conciliavit, alios aliter tractavit : comprehensusque ab eis Constantinus, traditus est imperatori. Tuuc tonsus adolescens in insulam relegatur ; narrant quoque unctum fuisse saccodotem.

Postquam Antiochenus patriarcha Æmilianus evita migrasset, ei substitutus est alius Nicephorus dictus Maurus.

Imperator, tum propter provecctam ætatem, tum propter naturalem indolentiam, rerum administrationem minime curabat, sed Sidæ archiepiscopo negotiorum publicorum curam permittebat. Erant quoque huic imperatori duo servi, quorum unus Borilus, alter Germanus vocabatur. Hi pro libitu omnia et ipsum imperatorem dominumque suum D regerant : qui magistratuum incurrebat odium, quia servi justo superiores et audaciores se in illos exhibebant.

Ut jam dictum est, Logothetes Nicephorus qui pro Urselio steterat, in vinculis ab eo detinebatur. Subita autem morte correptus Urselius suspicionem

λάκιος, τοῦ Βρυεννίου γενόμενος ἐπὶ τῶν Ἀνδραχίων διάδοχος, καὶ αὐτὸς ἔρωτα τῆς βασιλείας ἐνεγκυρόνησα· καὶ στρατιάν ἀθροίσας, σὺν αὐτῇ πρὸς Θεσσαλονίκην ἀνῆει· ἐνθα μαθὼν ὡς ὁ Βοτανιάτης βασιλεύει, ἐκείνῳ μὲν ἐπίσπειλε δουρικῶς, λάθρᾳ δὲ [τὰ] τῆς ἀποστασίας ἐτύραιε καὶ πρὸς συμμαχίαν μεταπέμπητο ὁ Πατρινάκος· ὁ γνοὺς ὁ Βοτανιάτης, χρυσόβουλλον αὐτῷ στέλλει γραφὴν, ἣμα ὁ περιποιήσων 898 αὐτῷ ἐφ' οἷς ἐτόλμησε τὸ ἀμέριμνον, ἣμα δὲ καὶ τιμὴν ὁ αὐτῷ νωθελισμοῦ βραβεύουσιν. Ἄλλ' ἐκείνος ἀπεγχετο ἦν· ἔθεν καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος στέλλεται, τιμηθεὶς σεβαστός· καὶ κατὰ Θεσσαλονίκην γενόμενος καὶ τῷ Βασιλακίῳ συμμίξας, τοὺς περὶ ἐκεῖνον κατετροπώσατο· κἀκείνον, τὴν εἰς τὴν [τῆς] Θεσσαλονίκης ὁ συμφυγόντα ἀκρόπολιν, πολιορκίᾳ ἐζώγησε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοψε τοῦ ἀνδρὸς κλειύσει βασιλικῆ.

(12) ὁ Καὶ ἄλλοι δὲ ἀντάραντες ἦσαν χειρὸς τοῦ τῷ βασιλεὶ· ἄλλ' ἐκ τῶν περὶ τὸν Βρυέννιον συμβάντων καὶ περὶ τὸν Βασιλάκιον σωφρονισθέντες, τὰ δπλα κατέβητο.

(13) ὁ Τῶν Τούρκων δὲ τὴν Ἐφῶν κατατρεχόντων, στέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς σὺν ἀξιωμαχῶν στρατεύματι Κωνσταντίνου τὸν υἱὸν τοῦ προδεβασιλευκότο; Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἐκείνον στρατάρχην τῆς κατὰ τῶν Τούρκων στρατιᾶς παραστήμενος. Ὁ δὲ, πρὸς τὴν καλουμένην Χρυσόπολιν διαπεραιωθείς, νωθερίζει εὐθύς, καὶ παρὰ τῆς ἐκείσε οὐσης στρατιωτικῆς πληθῆος ἀναγορεύεται βασιλεὺς. Ἄλλὰ τοῦ μὲν τῶν στρατιωτῶν δώροις ὁ βασιλεὺς ὑπεργάγετα, τοὺς δὲ ἀξιωματῶν τιμαὶς φκαιοῦσατο, ἄλλους δ' ἄλλως μεταχειρίσατο· καὶ παρ' αὐτῶν συσχεθεὶς ὁ Κωνσταντίνος, παραδόθη τῷ βασιλεὶ. Καίρεται τοίνυν ὁ νεανίας, καὶ εἰς νῆσον περιορίζεται· λόγος δ' ἔχει καὶ ἰσθῆνα χρισθῆναι τὸν ἀνθρώπον.

(14) ὁ Τοῦ πατριάρχου δὲ Ἀντιοχείας [τοῦ] Αἰμιλιανῶ τὴν βίον μετηλλαχότος, προκχερίριστο ἕτερος Νικηφόρος ὁ Μαῦρος λεγόμενος.

(15) ὁ Ὅς το; τοίνυν ὁ βασιλεὺς, τὸ μὲντοι καὶ διὰ γῆρα; βαθῦ, τὸ δὲ τοι καὶ διὰ φυσικὴν χαλύνωσιν, οὐ πάνυ τι τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ἦπιετο, ἀλλὰ τὸν Σίδης μητροπολίτην καὶ εὐτος προσλαβόμενος, ἐκείνῳ τὴν τῶν κοινῶν ἀνέθετο πρόνοιαν. Ἦσαν δὲ τῷ βασιλεὶ τούτῳ καὶ δύο δούλοι, ὧν ὁ μὲν Βορίλος, ἕτερος δὲ Γερμανὸς ὠνομάζοντο· οὗτοι τοίνυν ἤγον τὰ πάντα καὶ ἔφερον, ὡς 899 ἰδούλοντο, καὶ αὐτὸν τὸν κρατῦντα καὶ κύριον αὐτῶν, δι' οὐ καὶ μισεῖσθαι τοῦτον παρὰ τῶν ἐν τῆλει συνέβαιεν, προσφερομένων τῶν δούλων ἐκαίνοις ἀλαζονικώτερον καὶ θρασύτερον.

(16) ὁ Ὡ; ἦδη εἰρηται, ὁ λογοθέτης Νικηφόρος; προ[σ]χωρήσας τῷ Ρουσαλίῳ, ὑπὸ δασμοῖς παρ' ἐκείνου συντετήρητο. ὁ Ἄλλ' ἀφνίδιον θανάτων ὁ Ρου-

Variae lectiones et notæ.

ἠ μεταπέμπεται Ζην. ὁ μὲν Ζον. ὁ τιμῆ; Παρ. 1708. ὁ νωθεσιλλισμοῦ Παρ. 1708. ὁ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην Παρ. 1708. ὁ Παρ. 1708 — Ζον. 230 A. B. ὁ Παρ. 1708 — 230 B. ὁ Παρ. 1708 Κωνσταντίας βία; Ζου. 230 B. C Κωνσταντίνος. ὁ Παρ. 1708 — Ζον. 230 C. ὁ δὲ τ; Ζον. ὁ ἦπτ. δ. Ζον. ὁ Παρ. 1708 — Ζην 230 C. D. ὁ δ; Ζην. cf. 228 A. ὁ τετήρητο Ζου.

σέλιος ὑπόψιδαν παρέλαχεν ὡς παρὰ τοῦ λογοθέτου Α
 φαρμάκῳ ἀνήρητο· διὸ καὶ παρὰ⁸⁸ τῶν τῷ Ῥου-
 σελίῳ προσηκόντων τῷ Βοτανειάτῃ παραδοθεὶς, εἰς
 μίαν [τῶν] πρὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεως κειμένων
 νήσων περιορίζεται. Οἱ δὲ γε περὶ τὸν βασιλέα
 δεδοικότες, ὡς εἰς ὕψιν ἐλεύσεται τῷ βασιλεῖ, προσ-
 ληφθήσεται καὶ πάντας παραγκωνίσεται, ὑποτι-
 θέσει τῷ Βοτανειάτῃ, ἀμυθήτων εὐπορεῖν χρημάτων
 τὸν λογοθέτην, καὶ ταῦτα τῷ βασιλικῷ χρῆναι προσ-
 ενεχθῆναι ταμείῳ. Στέλλεται τοίνυν ὁ Στραβορω-
 μανός, μέγας ἑταιρειάρχης τότε γενόμενος, ἐρωτή-
 σων τὸν ἄνθρωπον ὅπῃ αὐτῷ τὰ χρήματα κέρυπται.
 Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα οὐδ' ἐδοικέναι τὴν τοῦ
 λογοθέτου παρουσίαν ὁ λόγος προδιηγήσατο, πεί-
 θουσι τὸν Στραβορωμανὸν ἀνελεῖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ
 τρόπου παντός· ὃς καὶ γενόμενος, κατὰ τὴν νῆσον Β
 ἐν ἣ περιούριστο, ἐτάζει τὸν ἄνδρα οὕτω σφοδρῶς,
 ὡς ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ἐναποψύξει· καὶ ταῦτα
 ἔτασμον [δια]φεύξοιτο· ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀπόλωλεν.

⁸⁷ (17) ⁸⁸ Οἱ δὲ Κομνηνοὶ ὁ Ἰσαάκιος καὶ [ὁ]
 Ἀλέξιος ὑπερβαλλόντως πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ
 τετίμητον καὶ ἐστέργοντο, καὶ διαδόχους αὐτοῦς
 τῆς βασιλείας ὠνόμαζε. Διὸ καὶ παρὰ τῶν περὶ τὸν
 Βοτανειάτην σφοδρῶς ἐδασκαίνοντο, καὶ μᾶλλον
 παρὰ τῶν εἰρημένων δύο δούλων αὐτοῦ, οἱ καὶ πρὸς
 ἐκείνους τοὺς ἄνδρας διέβαλλον, ὡς τυραννίδα μελε-
 τῶντας, καὶ τὴν εἰς αὐτοὺς τοῦ βασιλέως διάθεσιν
 ὑπώρυκτον τε καὶ παρεσάλεινον. Ὁ γινόντες οὗτοι
 καὶ μὴ τι πάθωσι ποτηθέντες, ὡς δὲ λόγος, καὶ
 πάλαι παρ' ἑαυτοῖς τὸν τῆς βασιλείας τρέφοντες
 ἔρωτα, καὶ ἄλλοις οἷς ἐθάβρουν τὸ βούλευμα κοινω-
 σάμενοι, ἐξῆλθον τῆς πόλεως· καὶ τὴν πόλιν Ἀδρια-
 νοῦ κατεληφότες, 900 εἰς ἑαυτοὺς τὸ στρατιω-
 τικὸν ξύμπαν σχεδὸν ἐπεσπάζοντο· καὶ ἀναγορεύ-
 εται βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος τοῦ μείζονος προτιμηθεὶς
 ἀδελφοῦ, ὅτι τε προσέκειντο τούτῳ οἱ στρατιῶται
 μᾶλλον ὡς στρατηγικωτέρῳ, καὶ ὅτι σπουδῆ τε καὶ
 ὑποσχέσει παρὰ τῶν περὶ αὐτὸν μεθεικύνθησαν.
 Οὕτως οὖν ἀναβῆθαι ὁ Ἀλέξιος, καὶ τοῦ Ἰσαακίου
 μὴ πάνυ τι πρὸς τὴν ἀνιῆσιν δυσχεράναντος, τὴν
 βασιλίδα καταλαμθάνει καὶ πρὸς πολιορκίαν ἠτοι-
 μαστο. Ὁ δὲ Βοτανειάτης τοῖς τείχεσιν ἐπέστησε
 φύλακας· ἦσαν δὲ περὶ⁸⁹ τινὰ πύργον πρὸς τῇ
 πόλῃ τῆς πόλεως, ἡ Χαροῖου καλεῖται, φυλάσσοντες
 Νέμιτζοι—ἔθνος δ' οἱ Νέμιτζοι⁹⁰ Κιλιτικὸν—οὗτοι Β
 λάθρα τοῖς περὶ τοὺς Κομνηνοὺς ἐκοινολογήσαντο
 περὶ προδοσίας τῆς πόλεως. Ἐωθεν οὖν κατὰ τὴν
 μεγάλην πέμπτην τῆς ἑβδομάδος τοῦ σωτηρίου
 πάθους τοῦ Σωτήρος· ἡμῶν, οἱ μὲν περὶ τοῦ Κομνη-
 νοῦ τῷ κατ' ἀντικρυ τοῦ παρὰ τῶν Νέμιτζων κατε-
 χομένου πύργου ἐξωτέρῳ τείχει προσέβαλλον κατὰ
 σύνθημα. Οἱ δ' ἐρεστωτες αὐτῷ τοὺς προσβάλλοντας
 ἔβαλλον καὶ ἀπειργον τοῦ προσεῖναι ἀγχοῦ· ὡς
 δ' ὑπὸ τῶν Νέμιτζων ἐκ τοῦ πύργου οἱ ἐν τῷ τείχει
 ἐβάλλοντο, μὴ οἶοί τε ὄντες καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς

dedit ut a logotheta veneno sublatus : quare hic ab
 Ursellii familia Botaniati traditus, in unam insula-
 rum ante urbium reginam sitarum relegatur. Im-
 peratoris autem ministri timentes ne imperato-
 ris oculis ille placeret, assumereturque et omnes
 ejiceret, effingunt Botaniati logothetam immensis
 obundare divitiis, easque in ærario imperiali reponi
 debere. Mittitur itaque Straboromanus, tunc ma-
 gnus hetæriarcha, sciscitaturus ab homine ubi
 opes suas abscondisset. Ministri vero imperatoris
 quos logothetæ præsentiam timere supra diximus,
 suadent Straboromano ut omni pacto virum inter-
 ficiat. Is autem, cum appulisset ad insulam, in qua
 homo exsulabat, hunc tam diræ subjecit quæstioni,
 ut in ipsis tormentis exspiraverit, quamvis polli-
 ceretur se omnia vi chirographi daturum, si quæ-
 stioni eximeretur. Sic igitur ille perit.

ὑπισχνούμενον⁸⁹ ὡς πάντα δοίη ἐνουπογράφως, εἰ τὸν

Comneni autem Isaacus et Alexius ab imperatore
 maxime honorabantur amabanturque regni suc-
 cessores eos vocante. Itaque aulicis magno erant
 in odio, ac præsertim præfatis duobus ejus servia :
 qui apud hunc illos viros calumniabantur quasi
 tyrannidem affectarent, in eosque imperatoris
 offensionem excitabant. Quo audito, illi, ne quid
 mali sibi accideret, et ut dicitur, jam pridem
 regni cupidinem foventes, manifestato quibus con-
 fidebant suo consilio, egressi sunt ex urbe, et
 Adrianopoli capti, ad se totum fere exercitum at-
 traxerunt. Tunc salutatur imperator Alexius ma-
 jori antepositus fratri, tum quia melius erant
 affecti milites in eum utpote belli peritiorum, tum
 quia studio et promissis fautorum ejus affecti es-
 sent. Sic igitur proclamatus Alexius, Isaaco æquo
 animo ferente, occupavit imperium seque ad urbis
 obsidionem accinxit. Botaniates vero mœnibus
 præposuit custodes. Porro turris, sita prope urbis
 partem quæ Charsii vocatur, custodiebatur a Ne-
 mitzis (Nemitzi erant natione Celtæ) : hi cum ami-
 cis Comneni collocuti sunt de urbe prodenda. Mane
 igitur feria quinta Majoris Hebdomadæ salutiferæ
 Salvatoris nostri Passionis, viri Comneni exterio-
 rem murum oppositum turri a Nemitzis custoditæ
 aggressi sunt juxta conventionem. Qui vero hunc
 murum protegebant, ascendentes dejiciebant et
 ab accessu prohibebant ; sed cum a Nemitzis ex
 turre telis impeterentur muri defensores, non va-
 lentes simul resistere externis adversariis et oblu-
 ctari internis jacula in ipsos a dextra immittentibus,
 a conatu destiterunt. Tunc mœnium aggressores,
 applicatis muro scalis ascenderunt, portarumque
 seras securibus absidentes, facilem conjuratis
 aperuerunt aditum. Quo viso, muri interni cu-
 stodes, gregarii homines et plerique belli rudes, vel

Variae lectiones et notæ.

⁸⁸ περὶ Par. 1708. ⁸⁹ ὑπισχνουμένου Zon. — ἐν ἀπογράφῳ Zon. ⁹⁰ 1081. ⁸⁹ Par. 1708 — Zon.
 230 B, E 231 A. ⁸⁸ μ. ὡς στρ. οἱ στ. Zon. ⁹⁰ παρὰ Zon. ⁹¹ Νέμετζοι bis Zon.

potius e foro et vulgari multitudine confluentes, alii descenderunt, alii se precipitantes fugerunt. Unde a plerisque impedimentis expediti, ipsum interioremurum Comneni milites occupaverunt, reseratisque pariter hujus portis, intra-verunt in urbem quicquamque aderant; et statim ad opum direptionem cucurrerunt ingredientium commista multitudo, ex Thracibus, Macedonibus, Romanisque aliis et barbaris concreta; laud minus infensi civibus suis quam hostes. Etenim usque ad sanguinis effusionem processit malum, et virgines Deo consecratae cum sacrilegio desolatae sunt, et mulieres viris conjunctae per vim foedatae, et templa divina decoramentis spoliata; et ne sacris quidem calicibus pepercerunt, sed et hos impudentissimi et sanctas phialas incruentae ac tremendae plenas hostiae diripuerunt, effundentes sacra super terram. Quoscumque vero senatores obvios haberent, eos mulis imposuerunt, aliquos etiam vestitu exuentes, per medias vias seminudos et pedestres reliquerunt. Et hoc per totam diem factum est; et calamitas usque ad Bosphorum pervenit, facta communis et universalis; ac nonnulli etiam usque ad Philadelphiam et ultra cucurrerunt. Omnibus autem ad populandum dispersis, Comneni fere soli cum paucissimis comitibus remanserunt, atque Taurum adepti, ultra procedere non ausi sunt: adeo enim viribus ad pugnam erant imminuti, ut si qui eos tunc essent adorti, facile eos cepissent et victos ad Botaniatem duxissent. Sed quod Deus volebat, mutari non poterat. Botaniates comperto Comnenorum adventu, exit e palatio, abjectis quae forte portabat purpureis calceamentis, profectus est in monasterium Periblepti, cujus ipse, post Romanum Argypulum imperatorem, secundus factus est dominus; ibi comam tondet, vestesque mutat, in monachorum induens paunum, et postquam ibi vixisset aliquandiu, pulverem pulveri reddidit, et ibidem sepultus est. Comneni vero, nemine eis resistente, regibus sese adscripserunt, eosque facile adamussim acquaverunt. Talia eis fuerunt initia, talis in urbium reginam ingressus, talis ad imperium ascensus. Βοτανιάτης μαθὼν τῶν Κομνηνῶν τὴν εἰσέλευσιν, ἀπεισιν αὐτίκα τῶν βασιλείων, αὐτοῦ πρὸς εἰσόδου φοινικόχροα πέδιλα· καὶ εἰς τὴν τῆς Περιθλέπτου [μονὴν] ἀπελθὼν, ἧς ἐκεῖνος, μετὰ τὸν κατὰ τοὺς Ἀργυρούς Ῥωμαῖον ἐκεῖνον τὸν αὐτοκράτορα, κτήτωρ δεύτερος ἐχρημάτισε, κείρεται [τε] τὴν τρίχα καὶ μεταμφιέννεται τὴν στολὴν, τριδῶνιον κατὰ μονάζοντας ἐνδυσάμενος, ἐνθα καὶ χρόνον ἐπιβίου; τίνα τὸν χοῦν ἀπέθετο τῷ χροῖ, ταφῆς παρ' αὐτῆ· οἱ δὲ Κομνηνοὶ μηδενὸς αὐτοῖ; ἀντιβαίνοντες, τοῖ; ἀνακτόροι; προσπεφοιτήκασιν, ἀταλαιπώρω; τούτοι; ἐπιθάντες καὶ ὁμαλῶ; καὶ μετὰ πολλῆ; τῆ; λειότητος. Τοιαῦτα σφίσι τὰ προσόδια⁸⁸ γέγονε, τοιαῦτα τὰ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων εἰσιτήρια· τιαῦτα τῆ; βασιλείας ἐπιβατήρια⁸⁹.

Variae lectiones et notae.

⁸⁸ γὰρ. ἀτοιόν (ἀποιον;) Par. 1708. ⁸⁹ Φιλαδελφίου Ζον. ⁹⁰ ἀπεθ. Ζον. ⁹¹ προσισόδια Ζον. ⁹² Par. 1708 — Ζον. 231 A—232 B.

ἀνθίστασθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπομάχεσθαι, εἰ ὑπερδεδίωκεν εἰς αὐτοὺς ἀκοντίζοντας, ἐνέδωκεν τῆ; ὀρμῆ;. Οἱ δὲ τειχομαχοῦντες κλίμαξιν σὺτίκα πρὸς τὸ τεῖχος ἀνήσαν καὶ εἰς κλειῖθρα τῶν πυλῶν διατεμόντες πελέκεισιν ἀνετον τοῖς συνομότι; παρῆσαν τὴν εἰσοδον. Ὅπερ ἰδόντες οἱ τὸν ἐντὸς τηροῦντες περιθολον σύγκλυδες ἄνθρωποι, καὶ πολέμων εἰς πλείονες ἀδασί; ἢ μᾶλλον ἐξ ἀγοραίων ἀθροισθέντες καὶ πληθῶς δημότιδος, οἱ μὲν κατιόντες ὄχοντο, οἱ δὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπισφαλῶ; κατακρημνίζοντες ἐφευγον. Ὅθεν κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἀρημίαν καὶ τὸν ἐντὸς περιθολον οἱ περὶ τοὺς Κομνηνοὺ; παρεῖληφασιν, καὶ τὰς τοῦτου πύλας ὁμοίω; ἀναπατάσαντες βαθὴν τὴν πόλιν παντὶ που παρῆσαντο· καὶ αὐτίκα πρὸς διαρπαγὴν χρημάτων εἰς εἰσελθόντες ὄρμηκασιν, σύμμικτον πλῆθος, ἐκ Ἑρζικῶν τε καὶ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων ἄλλων καὶ βαρβάρων συνεστηκός, οὐδὲν δήμειον πολεμίω; πρὸς τοὺς ὁμοφύλους διατιθέμενοι. Καὶ μέχρι 901 γὰρ ἐκχύσσω; αἱμάτων προῦχώρησε τὸ κακόν, καὶ παρθίνοι δὲ τῷ Θεῷ καθιερωμένοι ἀσεδῶ; ἐμάνθησαν, καὶ γυναῖκες ἀνδράσι συνεζευγμένοι πρὸς βίαν ὀδρῖσθησαν· καὶ θεῖοι ναοὶ τὸν κόσμον αὐτῶν ἐσυλήθησαν· καὶ οὐδὲ τῶν ἁγίων κρατήρων ἀπέσχοντο, ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ πάντολμοι καὶ τὰς ἱερὰς φιάλας τῆ; ἀναϊμάκτου καὶ φρικώδους θυσίας πλήρεις διηρπαζον, ἐκχέοντες τὰ ἄγια κατὰ γῆ;. Καὶ ὅσοι δὲ τῆ; γερουσίας συνήγτων, κατασπώντες τῶν ἡμιόνων αὐτοῖ; ἐνίους δὲ γε καὶ ἀποδύοντες, ἐν μέσαι; ταῖ; ἀγυιαῖ; εἰων ἡμιγύμνοιο; τε καὶ πεζού;· καὶ ταῦτα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπράττετο· καὶ τὸ δεῖνόν⁹⁰ ἄχρι τοῦ Βοδὸ; ἐπεφθάκει, γινόμενον κοινόν τε καὶ πάνδημον· ἤδη δὲ τινες καὶ μέχρι τοῦ Φιλαδέλφου⁹¹ ἢ καὶ προσωτέρω ἀπέδραμον. Οἱ δὲ Κομνηνοὶ εἰς τὴν προνομίην σχεδασθέντων πάντων, [μόνοι] σὺν εὐαριθμητοῖ; σφόδρα τοῖ; περὶ αὐτοὺ; καταλείφθησαν· καὶ ἕως τοῦ Ταύρου γενόμενοι, προσωτέρω ἀπιέναι οὐκ ἐπεθάρβρουν⁹²; τοσοῦτον γὰρ ἐψέλωτο ἀξιωμαχοῦ δυνάμεω;, ὡ; εἰ τότε τούτοι; ἐπῆλθόν τινες, βῆον ἂν εἰλον αὐτοὺ; καὶ δεσμίους τῷ Βοτανιάτῃ προσήγαγον. Ἀλλὰ τὸ δόξαν ἤδη Θεῷ μετατραπῆναι οὐκ ἦν. Ἐνθεν τοι ὁ μὲν

III. De mari.

Tertia die jussit aquas sub firmamento inclusas convenire in unam « congregationem » quam appellavit « mare, » ut « appareret arida » : tuncque illam susceperunt profundus sinus natura cavati. Terra autem vocata est arida, quod nomen ejus naturæ congruit, siquidem terra est proprie aridum. Ubi autem exonerata est pondere aquarum in se inclusarum, deinceps jussa est germinare herbam virentem, et semen juxta genus suum, lignumque faciens fructum; et statim ad fructificationem adducta, innumeris pullulavit fruticum plantarumque generibus, et pulchra jucundaque visu apparuit. Non solum enim segetum productione fulgebat, sed et cedris, cupressis, aliisque permultis arboribus ultro ex ipsa natis erat apprime decorata. ἀλλὰ καὶ κέδρων καὶ κυπαρίσσων σὺν τῇ ἄλλῃ τῶν ἰκανῶ; ⁸⁷ κατεκοσμεῖτο.

IV. De luminariibus.

Quarta die dixit ut fierent luminaria : et statim facta sunt sol, luna et stellæ pro jubentis voluntate : ac purissimam lucem prima die creatam, illa die his sideribus mensus, multiplicem ex iis præstitit mundo utilitatem : quarum prima est quod proprio fulgeant splendore totumque mundum abundanter illustrent; secunda, quod ortu et occasu tempora mensurent; tertia, quod per quædam signa varie adjuvet pie augurantes, nec ultra modum observantes, quæ illa luna sæpe portenduntur : hæc enim radiis circa diem nitida et pura, stabile prænuntiat serenum; crassa vero cornibus et rubicunda apparens, vel vehementem e nubibus imbrem vel tempestatem fore significat; pariter et sol ignicolor sanguinolentusque factus radiis aut splendore, violentos motus indicat eventuros : sæpe igitur hujusmodi signa profuerunt multis navigatoribus, agricolis et viatoribus.

ἀκτίσιν ἢ τῷ ἀπαυγασματι, βίβλαν κίνησιν δηλοῖ ἐπιγενέσθαι · πολλὰκις οὖν ἐκ τῆς τοιαύτης σημειώσεως ὠφελήθησαν πολλοὶ πλωτῆρες τε καὶ γεωργοὶ καὶ ὄδοιπόροι.

V. De piscibus et volatilibus.

Quinto die jussit Deus « producere aquas reptile animæ viventis et volatile sub firmamento cæli. » Et simul cum mandato perfectum est opus, aquis vivim habentibus producendi animas viventes. Nam statim mare varia peperit natantium genera, fluviique et paludes propriis naturæque suæ competentibus impleti sunt piscibus. Produxerunt iterum aquæ volatilia, quæ quædam habent cum natantibus conformitatem et affinitatem. Sicut enim pisces in aquis pinnarum motu procedunt, et frequenti caudæ inflexione rectos motus suos gubernant, sic aves pennis in aere natant, eumque findunt, et quocumque volunt penetrant.

οὕτως καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὸν ἀέρα νηχόμενα τέμνουσι μὲν τοῦτον, περῶσι δὲ ὅπου καὶ βούλονται.

Variæ lectiones et notæ.

⁸⁶ Gen. i, 9,10. ⁸⁸ Gen. i, 11,12. ⁸⁶ κινήθ. cod. ⁸⁷ κατεκοσμήτ. cod. ⁸⁸ ἐν τῇ ἡμέρᾳ vel ἐν ἡμέρᾳ ἐν τ. καταμερίσας P. Th. ⁸⁹ πολυμερεῖ cod. ⁹⁰ τὰ? ⁹¹ καὶ ἡ — σημειομένη P. — καθ. cod. ⁹² Gen. i, 20.

[Γ'] Περὶ θαλάσσης.

Αὐθις δὲ τῇ γ' ἡμέρᾳ ἐκέλευσε τὰ ἐναπολειφθέντα ὕδατα κάτω τοῦ στερεώματος συνελθεῖν εἰς συναγωγὴν μίαν ⁸⁶, ἣν καὶ ἐπωνόμασε « θάλασσαν » πρὸς τὸ ὀφθῆναι τὴν ξηρὰν · καὶ οὕτως κοιλότητις τινεὶς βαθεῖαι ἐγγεγεννημέναι εἰσεδέξαντο αὐτήν · ξηρὰ [δὲ ἡ γῆ ἐπ]εκλήθη, ἐπειδὴ καὶ Ἰβίον ἔστιν αὐτῆς κατὰ φύσιν τὸ πρόσρημα · τὸ [γὰρ κυρίως ξηρόν ἐ]στὶν ἡ γῆ · ἐπειδὴ δὲ ὡσπερ τι βάρος ἀπέθετο τὰ ἐν αὐτῇ [ἐναποκείμενα αὐτῇ ὕδατα, λοιπὸν] βλαστάνειν προσετάχθη ⁸⁸ « βοτάνην χόρτου » καὶ σπ[έρμα κατὰ γένος καὶ ξύλον κάρ]πιμον · καὶ εὐθὺς πρὸς καρπογονίαν συγκινήθ[εῖσα ⁸⁹ τὰ μυρία τῶν βλαστημάτων] (205^b) τε καὶ φυτῶν προεβάλλετο γένη καὶ εὐπρεπῆς καὶ χαρίεσσα συναεφάνη · οὐ μόνον γὰρ ἐκ τῆς τῶν ληίων ἀναδόσεως ἐφαιδρύνετο, δένδρων πληθύνει αὐτομάτως ἐξ αὐτῆς ἀνακυφάντων

[Δ'] Περὶ τῶν ἠρωστῆρων.

Ἰάλιν ἐν τῇ δ' ἡμέρᾳ φωστῆρας εἶπε γενέσθαι · καὶ ἐγένετο ἥλιός τε καὶ σελήνη καὶ ἄστρα, καθὼς ἠβουλήθη ὁ κελύσας · **904** καὶ τὸ καθαρώτατον ἐκεῖνο φῶς τὸ ἐν τῇ α' κτίσει, ⁹⁰ ἐν τῇ μέτρᾳ ἐν τοῦτοις καταμετρήσας, πολυμερῆ ⁹¹ ἐξ αὐτῶν παρέσχετο τῷ παντὶ ὠφέλειαν, μίαν μὲν τὴν ἐκ τοῦ φαίνειν καὶ ταῖς οἰκείαις λαμπηδόσι καταυγάζειν τὸν κόσμον πλουσίως, ἑτέραν δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἀνίσχειν καὶ καταδύεσθαι, αἰτίαν οὖσαν τῆς τῶν χρόνων ἀπαριθμήσεως, ἄλλην δὲ τὴν διὰ τινῶν σημείων εὐεργετούσαν διαφόρως τοὺς εὐσεβῶς στοχαζομένους καὶ μὴ πέρα τοῦ μέτρου περιεργαζομένους, οἷά ἐστι καὶ ⁹² διὰ τῆς σελήνης πολλάκις ⁹¹ σημειομένην · λεπτή γὰρ οὖσα ταῖς ἀκτίσι περὶ τὴν ἡμέραν καὶ καθορὰ, σταθερὰν εὐδίαν καταγγέλλεται · παχέια δὲ ταῖς κεφαλαῖς καὶ ὑπέρυθρος φαινομένη, ἢ ὕδωρ λάθρον ἀπὸ νεφῶν ἢ χειμῶνα ἐσσεσθαι μηνύει · ὡσαύτως καὶ ὁ ἥλιος ἀνθρακώδης γινόμενος καὶ ὕφατος ταῖς

[Ε'] Περὶ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν πετεινῶν.

⁹² Ἐν δὲ τῇ ε' ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰς ἀγαγεῖν τὰ ὕδατα ἐρπετὰ ψυχῶν ζώων καὶ πετεινὰ κατὰ τὸ στερεῶμα τοῦ οὐρανοῦ πετόμενα · καὶ σὺν τῷ προστάγματι τὸ ἔργον ἐτελείουτο, τῆς πρὸς τὸ ζωογονεῖν ἐπιτηδεϊότητος ἐγγενομένης τοῖς ὕδασι. Εὐθὺς γὰρ θάλασσα μὲν τὰ παντοδαπὰ γένη τῶν νηχτῶν ἀπέτεκεν, ποταμοὶ δὲ καὶ λίμναι τῶν οἰκείων καὶ κατὰ φύσιν ἰχθύων ἐπληρώθησαν. Προήγαγε δὲ αὐθις καὶ τὰ πετεινὰ τὰ ὕδατα, ἐρόπων τινὰ καὶ συγγένειαν πρὸς τὰ νηχτὰ ἔχοντα. Ὅσπερ γὰρ οἱ ἰχθύες ἐν τοῖς ὕδασι τῇ κινήσει τῶν περὶ τῶν ἐπὶ τὸ πρόσω χωροῦσιν, τῇ δὲ συχνῇ μεταστροφῇ τοῦ οὐραίου τὰς εὐθείας αὐτοῖς ὁρμὰς ὑακίζουσιν, οὕτως καὶ τὰ πετεινὰ κατὰ τὸν ἀέρα νηχόμενα τέμνουσι μὲν τοῦτον, περῶσι δὲ ὅπου καὶ βούλονται.

905 [Γ'] Περὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων. A

⁹² Αὐθις δὲ ἐν τῇ 5' ἡμέρᾳ ἐπιτρέπη ἡ ἐξαγαγεῖν ἢ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετά καὶ θηρία· » καὶ εὐθὺς προήγαγε τὰ τε ἄγρια καὶ ἡμερα ζῶα. Ψυχὴν δὲ ζῶσαν ἐξαγαγεῖν ἐκέλευσεν, ἵνα ἐκ τούτου γινώσκῃται τῆς τε ἀλόγου ψυχῆς ἡ διαφορὰ καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ⁹³· ἐκ γὰρ γῆς ἐφύη τῶν ἀλόγων ἡ ψυχὴ, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἐκ τοῦ θεοῦ ἐμφυσήματος συνέστηκεν ⁹⁴· καὶ ὅτι γεηρὰ ἡ τῶν ἀλόγων ψυχὴ, ἐξ αὐτῆς ἐστὶ γυνῶναι πάλιν τῆς Γραφῆς· εἶρηται γάρ· « Ψυχὴ παντὸς κτήνους τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐστίν· » αἷμα δὲ πηγνύμενον εἰς σάρκα μεταβάλλεται· σὰρξ δὲ φθει[ρομένη] εἰς γῆν ἀναλύεται. Εἰκότως οὖν γεώδης ἡ ψυχὴ τοῦ ἀλόγου.

[Z'] Περὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου. B

Ἐπειδὴ [δὲ] λοιπὸν [τῶν καταλλ]ήλων κάλλιε πάντα διεκοσμεῖτο, ὁ οὐρανὸς μὲν ταῖς τῶν φωστήρων, [αὐγαῖς, θάλασσα]... δὲ καὶ ἀήρ τοῖς νηκτοῖς καὶ ἀερίοις τῶν ζώων, γῆ δὲ ταῖς [παντοίοις διαφοραῖς] τῶν φυτῶν τε καὶ βοσκημάτων, ὡς περ τινὰ βασιλέα [ὁ τοῦ παντὸς ποιητῆς εἰσάγει] τὸν ἀνθρώπον ἐν κόσμῳ, οὐχ ὡς ἀπόβλητον ἔσχατον (206°) κτίσας, ἀλλ' ὡς ἄμα τῇ γενέσει βασιλεύειν ὀφείλοντα. Τί γὰρ φησὶν ἡ Γραφή· « Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· ⁹⁵ Ποιήσωμεν ἀνθρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν θηρίων καὶ πάσης τῆς γῆς. » Καὶ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κτίσματα ῥήματι μόνῳ παρήχθη· ὁ δὲ ἀνθρώπος ἔσχεν ἐξαίρετόν τι κατὰ τὴν ποίησιν παρὰ ταῦτα. Βουλῆς γὰρ προηγησαμένης ἐκτίσθη, ἵνα ἐκ τούτου δειχθῆ, ὅτι περ τίμῳν τι χρῆμα ὑπάρχει· τὸ γὰρ· « Ποιήσωμεν ἀνθρώπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, » οὐδὲν ἕτερον δεῖκνυσιν ἢ ὅτι συμβούλῳ ἐχρήσατο ὁ Πατήρ τῷ μονογενεῖ αὐτοῦ Υἱῷ ἐπὶ τῇ τούτου κατασκευῇ· τῷ 906 ἀπαυγάσματος τῆς δόξης, » κατὰ τὸν Ἀπόστολον, « καὶ χαρακτηρί τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ. » Οὕτε γὰρ ἐνῆν ἄλλῃ τινὶ συμβούλῳ τινὶ κεχρησῆσθαι ἢ τῷ ζῶντι καὶ ἐνυποστάτῳ αὐτοῦ Λόγῳ τῷ ἀπαράλλακτῳ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοουσίῳ καὶ ἰσοδυνάμῳ. (Κβ' ⁹⁶ Ἔργα, ὡς λέγει Μωϋσῆς, ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς 5' ἡμέραις· διὸ καὶ κβ' γενεαρχία ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἰακώβ.)

[H'] Εἰς τὸ, « Κατ' εἰκόνα. »

Ἐπειδὴ τοίνυν, ὡς εἶρηται, βασιλεὺς ὡς περ εἰσ-ἤχθη ἐν κόσμῳ ὁ ἀνθρώπος, εἰκότως οὖν καὶ κατ' εἰκόνα Θεοῦ γεγένηται· ἔδει γὰρ τὸν μέλλοντα ἀρ-χεῖν τῶν ἄλλων, ὡς περ τινὰ εἰκόνα εἶναι ἐμφυχον τῆς τοῦ βασιλέως ὁμοιότητος, οὐκ ἐν πορφυρίδι καὶ σκῆπτρῳ καὶ διαδήματι τὴν ἀξίαν ἐμφαίνοντα, ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ἀρχέτυπον ἐν τούτοις ἐστίν, ἀλλ' ἐν τῷ κοσμεῖσθαι τῇ ἀφθαρσίᾳ καὶ ἀθανασίᾳ καὶ ἀρετῇ· τούτοις γὰρ τιμηθεὶς ὁ ἀνθρώπος τὴν πρὸς ⁹⁷ τὴν

VI. De jumentis et bestiis.

Sexto die jussa est ἡ ἐξαγαγεῖν ἢ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετά καὶ θηρία. » Et statim produxit fera et cicura animalia. Porro jussa est illa producere animam viventem, ut exinde agnoscatur irrationalis animæ ab humana discrimen: ex terra enim generata est brutorum anima, hominum vero anima divino afflata est spiritu. Ac terrenam esse brutorum animam ex ipsa iterum patet Scriptura dicente: « Anima omnis bestię in sanguine ejus est. » Sanguis autem coagulatus in carnem convertitur, et caro corrupta in terram resolvitur. Vere igitur terrena est bruti anima.

VII. De hominis formatione.

Cum jam omnia congruo sibi decore ornata essent, cælum quippe astrorum splendoribus, mare vero et aer piscibus et aeriis animalibus, atque terra diversis plantarum et bestiarum speciebus: velut regem in mundum Artifex omnium introducit hominem, quem ultimum creavit non tanquam abjectum, sed ut statim ab ortu regnaret. Quid enim dicit Scriptura? « Et dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram; et præsit piscibus maris, et volatilibus cæli, et bestiis, universæque terræ. » Et cæteræ quidem creaturæ uno verbo productæ sunt; homo vero in sua formatione non nihil ab illis discrepuit: consilio enim præhabito creatus est, ut exinde ostenderetur eum esse aliquid pretiosi. Illud enim: « Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, » nihil aliud significat quam Patrem de hominis formatione consiliario usum fuisse Filio suo unigenito, qui est, juxta Apostolum, « splendor gloriæ, et figura substantiæ ejus. » Nullo enim alio consiliario uti poterat quam vivente et personali suo Verbo, quod est imago ejus immutabilis consubstantialisque et cœqualis. Duo et viginti opera, ut dicit Moses, fecit Deus intra sex dies: itaque duo et viginti litteræ, totidemque libri sunt apud Hebræos, et viginti duo generationes ab Adam ad Jacob.

γράμματα καὶ βιβλία τοσαῦτα παρ' Ἑβραίοις καὶ

D. VIII. In illud: « Ad imaginem. »

Quoniam, ut dictum est, velut rex in mundum introductus est homo, convenienter igitur ad imaginem Dei factus est. Necesse enim erat ut, aliis præfuturus, viva esset regis imago et similitudo, non purpura sceptroque ac diademate suam manifestans dignitatem, eum ipse archetypus his non refulgeat, sed eo quod ornatur incorruptione, immortalitate ac virtute. His enim nobilitatus homo servat exemplaris imaginem et similitudinem. Li-

Variæ lectiones et notæ.

⁹² Gen. 1, 24. ⁹³ τοῦ ἀνοῦ P. Th. ⁹⁴ συνέστη P. Th. 9. Lev. xvii, 11, 14. ψ. πάσης σαρκός. ⁹⁵ 1 26. --

⁹⁷ Heb. 1, 3. ⁹⁶ κβ' — Ἰακώβ om. P. ⁹⁷ πρὸς τὸν cod.

berum quoque arbitrium naturæ humanæ regiam dignitatem sublimitatemque et cum divina imagine conformitatem clarissime demonstrat. Et hanc ob causam Dei manibus formatus est homo propter plasmatis dignitatem : totus enim consilio elaboratus est. Deinde post hujus formationem quid dicit Scriptura? « Complevitque Deus die sexto opus suum quod fecerat, et requievit die septimo, ... et sanctificavit illum, quia in ipso cessaverat ab omni opere suo quod creavit Deus ut faceret. » τὴν ἡμέραν τὴν ζ' — καὶ ἡγάσεν αὐτὴν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐξῆρξται ὁ Θεὸς ποιῆσαι. »

IX. De Sabbato.

Quare Deus soli septimæ diei benedixit, et non omnibus? Quia cæterarum quæque ex opere in singulis facto accepit benedictionem; septima vero, nullo in ipsa opere patrato, ideo et ipsa benedicta est a Deo.

X. De paradiso.

Iterum dicit Scriptura : « Plantaverat autem Dominus Deus paradisum in Eden ad orientem, in quo posuit hominem quem formaverat. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu et ad vescendum suave : lignum etiam vitæ in medio paradisi, lignumque scientiæ boni et mali. » Substantiam rationalem honorare sibi proponens Deus habitaculum præparat splendidum et omnis plenum voluptatis, ibique statuit Adamum. Atque hoc quidem loco miranda est ineffabilis Dei benignitas, qui summam habens dominationem æternamque potentiam in universum orbem, agricolam seipsum fecit hominis gratia. Qui enim tantam cœli terræque et maris magnitudinem verbo creavit, multo magis poterat paradisum verbo plantare et unica voce campos felicissimos conserere radicibus; sed, ut dictum est, propter hominis honorem, hortulanus mystico fit quodam modo ille qui sine labore hunc mundum e nihilo ad existentiam sola voluntate eduxerat.

XI. De animantium appellations.

Addit Scriptura : « Et adduxit Deus cuncta animalia », et jumenta, et reptilia « ad Adam, ut videret quid vocaret ea : omne enim quod vocavit » ea « Adam, ipsum est nomen ejus. » Miranda quoque hic post hæc dignitas hominis, quam habuit statim ab ipsa nativitate. Sicut enim pastor sedet Adamus, atque Deus adducit ad eum innumera bestiarum, jumentorumque et volucrum genera, ut regem hunc instituat, quem ad propriam formavit imaginem. Hic autem, divino et prophetico afflatus

πρωτότυπον εἰκόνα ὁμοιότητα διασώζει· ἐτι δε καὶ ἡ αὐτεξουσιότης τὸ βασιλικὸν καὶ ἐπηρμένον τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα ἐμπερὲς ἐμφανεστάτα¹ δείκνυσιν. Καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ χειρῶν Θεοῦ ἔργον ὁ ἀνθρώπος διὰ τὴν τιμίον τῆς κατασκευῆς· βουλῆς γὰρ ἐνέργεια τὸ πᾶν. Εἶτα μετὰ τὴν τοῦτου διάπλαιν τί φησιν ἡ Γραφή; « Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ζ' τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐποίησε, καὶ κατέπαυσεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ζ' ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησεν τὸν Θεὸν ἡμέραν τὴν ζ' ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐξῆρξται ὁ Θεὸς ποιῆσαι. »

[Θ'] Περὶ τοῦ Σαββάτου.

Τίνος χάριν τὴν ζ' ἡμέραν εὐλόγησεν ὁ Θεὸς μόνην, καὶ οὐχὶ τὰς πάσας; Ὅτι ἐκάστη τῶν ἄλλων ἐκ τῆς ἐν αὐτῇ γενομένης δημιουργίας ἔσχε τὴν εὐλογίαν· ἢ ἐπὶ τῆς ζ', οὐδεμίαν ἐν αὐτῇ γενομένης· 907 δημιουργίας, τοῦτου χάριν εὐλόγησθη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

[I'] Περὶ τοῦ παραδείσου.

Πάλιν οὖν φησιν ἡ Γραφή· « Καὶ ἐφύτευε Κύριος ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐπλασεν. Καὶ ἐξενέτειλεν ὁ Θεὸς ἐτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραίων εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. » Τὴν λογικὴν ὑπίστασιν τιμῆσαι προθέμενος ὁ Θεὸς κατασκευάζει καὶ λαμπρὸν οἰκητήριον καὶ πάσης γέμον θυμηδίας, καὶ καθίστησιν ἐκεῖ τὸν Ἀδάμ. Ἔστι ἢ ἐν ταῦθα γενομένοι τοῦ λόγου, θαυμάσαι τοῦ Θεοῦ τὴν ἀπειρὸν φιλανθρωπίαν, ὅτι περ πανταρχικῆν ἔχων καὶ ἄξιον ἐξουσίαν εἰς τὸ πᾶν, καὶ γεωργεῖν ἑαυτὸν ἐπίδωκεν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ὅ γὰρ τοσοῦτον μέγεθος οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης λόγῳ ὑποστησάμενος, πολλὰ μᾶλλον ἱκανὸς ἦν καταφυτεῦσαι παράδεισον ῥήματα καὶ λόγῳ ῥιζῶσαι τὸ πανόλθιον χωρίον· ἄλλ', ὡς εἴρηται, (206b) διὰ τὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τιμὴν καὶ φυτουργὸς γίνεται μυστικῶς τινε λόγῳ ὁ ἀκαμάτως τόνδε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι θελήσει μόνη παραγαγών.

[IA'] Περὶ τῆς τῶν ζῴων ὀνομασίας.

Εἶτα αὐθις ἡ Γραφή· « Καὶ ἤγαγεν ὁ Θεὸς πάντα τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ ἐρπετὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἵδεν τι καλέσει αὐτά· καὶ πᾶν ὃ ἐκάλεσεν αὐτὸς Ἀδάμ, τοῦτο ὄνομα αὐτῷ. » Ὅρῳ οὖν ἐστι καὶ ἀνευῦθεν τὴν τιμὴν μετὰ ταῦτα τοῦ ἀνθρώπου, ἣν ἔσχεν ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως. Ὅσπερ γὰρ ἀγελάρχης τις προκάθηται Ἀδάμ· καὶ ὁ Θεὸς ἤγε πρὸς αὐτὸν τὰ μυρία τῶν θηρίων καὶ τῶν κτηνῶν· καὶ τῶν πετεινῶν γένη, ἵνα ἡγεμόνα τοῦτον χειροτονήσῃ, ὃν κατ' εἰκόνα ἰδίαν πεποιήκεν. Καὶ ἐκαίνομαι μὲν

Variæ lectiones et notæ.

¹ προφαν. P. ² Gen. 11, 2, 3. ³ ἡμέρα I. ⁴ ἐπειδὴ δὲ ἐμελλεν αὐτὴ μένειν ἀέργατος, οὐδ. Th. οὐδ. — δημ. om. P. uterque ex emendatione anacoluthi? ⁵ Gen. 11, 8, 9. ⁶ ἐτι δὲ P. — γινομένου cod. P. Th. pro γενομένοις. ⁷ Gen. 11, 19. ⁸ ψυχὴν ζῶσαν Gen. ⁹ καὶ τῶν κτηνῶν cod. iterum καὶ τῶν νηπιῶν?

908 θέλω καταπνευσθεὶς καὶ προφητικῶ πνεύματι, ἅ ὀνόματα κύρια ἐκάστῃ τῶν ἀλόγων ἐπέθηκε· τὰ δὲ ζῶα ὡσπερ τιμὴν μεγάλην ἐκ τῆς ἐπικλήσεως λαβόντα, οὕτως ἐν συζυγίᾳ ὑπεχώρουν.

[18'] *Peri τῆς ποιήσεως τῆς γυναικός.*

Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἀπάντων τούτων τῶν γενῶν οὐδὲν ἦν ὁμοιον τῷ Ἀδάμ, εἶπε πάλιν ὁ Θεὸς, καθά φησιν ἡ Γραφή· «¹⁸ Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν, ἢ βοηθὸν λέγων τὸ θῆλυ διὰ τὸν τῆς παιδογονίας λόγον, συνεργεῖν μέλλον τῷ ἀνδρὶ πρὸς τὴν τοῦ γένους ἀβξησίαν τε καὶ διαμονήν. Αὐθις δὲ ἐπιλέγει· «¹⁹ Καὶ ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἑκστασίην ἐπὶ τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε, καὶ ἔλαβε μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἠκοδόμησε τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, εἰς γυναῖκα· «²⁰ Ἔστι δὲ ὁ εἰρημένορ τῆς Γραφῆς σκοπὸς οὗτος· «²¹ Κρίνας ὁ ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα ποιήσας Θεὸς δοῦναι τῷ Ἀδάμ βοηθὸν κατ' αὐτόν, ὡς ἐπηγγεῖλατο, οὐκ ἐκ γῆς πλάττει τὸ θῆλυ, καθάπερ καὶ τὸν ἄνδρα, ἀλλ' εἰς ὕπνον τρέπει τοῦτον καταφορῶν πνεύματος τὸν νοῦν αὐτοῦ φαντασιώσας καὶ τὸν τῆς ψυχῆς ὀφθαλμὸν εἰς ἀπληστον ὄψιν ἐκκαλεῖται, ἵνα τῇ φαντασίᾳ τοῦ τοιοῦτου κάλλους κατεχόμενος, μὴ γινῶ τὸ γινόμενον· εἶτα λαμβάνει μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ ἀκαμάτως, ἀσθησιν ἀληθῆ δόξος αὐτῷ μὴ ἐπαναγαγῶν· καὶ εὐθὺς ὡς τεχνίτης καὶ ἱατρὸς σύντομος, τὸ λεῖπον διὰ σαρκὸς ἀνεπλήρωσεν. Ἐν ὅσῳ γάρ· «²² τὴν ψυχὴν τῇ ἀκορέστῃ τῆς θείας ἡδονῆς περιέσπα, τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν, ἠκοδόμησεν εἰς γυναῖκα, μουσικῶς ἐκτυπώσας αὐτὴν εἰς ζῶον λογικόν, κάλλει ἀμυγχανῆ καὶ σχήματι εὐπρεπεστάτῃ κεκοσμημένην, καὶ ἔγει τοῦτο πρὸς τὸν Ἀδάμ. Εἶτα ἐκαίνας, ἅτε οὐρανοῦ πνεύματος μέτοχορ ὄν, ἐγνακῶς, ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἦν, φησί· «²³ Τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστών μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου· αὐτὴ κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήθηθη· «²⁴ αὐτῇ. Ὅρων οὖν ὁ Ἀδάμ τὴν γυναῖκα, οὐχ **909** ὡς γυναῖκα θεώμενος ἐπασχεν, ἀλλ' ὡς ἐαυτὸν ὄρων, πνευματικῶς ἠόφραίνετο· «²⁵ τὴν ὁμοίαν βλέπων καὶ ταύτην ἔχουσαν κατασκευήν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ γυνὴ, θεωροῦσα τὸν ἄνδρα, μεγάλως ἠγάλλετο, κατ' αὐτὸν οὔσαν ἐαυτὴν ἐννοοῦσα. Ὅντων οὖν αὐτῶν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, νόμον δίδωσιν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐπ' εὐεργεσίᾳ, τοῦ δεῖξαι μὲν ἐλευθέραν τὴν φύσιν ἐν τῇ αὐτεξουσιότητι, ὑποδείξαι δὲ ὡς ὑπὸ δεσπότῃ καὶ κηδεμόνῃ εἰσι, λέγων οὕτως· «²⁶ Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε· «²⁷ ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανείσθε, ἢ τούτεστιν, θνητοὶ ἔσεσθε. Οὕτω γάρ καὶ ὁ Σύμμοχος ἠρμήνευσε· «²⁸ ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγη ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ.»

A spirito, propria a lingua animantibus imposuit nomina : animalia vero, tanquam magnum ex appellatione adepti honorem, deinde linea recedebant.

XII. De formatione mulieris.

Cum ex omnibus his generibus nullum esset simile Adamo, dixit iterum Deus, ut fert Scriptura : « Non est bonum esse hominem solum ; faciamus ei adiutorium simile ipsi : » adiutorium dicens feminam, quia per liberorum generationem adiuturum erat virum ad generis propagationem et conservationem. Rursus additur : « Inmisit ergo Dominus soporem in Adam ; cuiusque obdormisset, tulit unam de costis ejus, et replevit carnem pro ea ; et ædificavit costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. » Est autem Scripturæ finis hic ; Qui omnia in sapientia fecit, ille statuens dare Adamo adiutricem similem ipsi, ut promiserat, non de humo format feminam sicut et virum, sed huic in somnum mergit, sapiens spiritum mentemque replens imaginibus, et animæ oculos ad amœnam invitans visionem, ut imagine tantæ pulchritudinis captus, nesciat quid sibi contingat ; deinde sumit unam e costis ejus sine labore, sensum doloris ei subtrahens ; et statim ut artifex et medicus solers, quod ablatum est carne supplet. Dum vero animam illius insatiabiliter divina delectat voluptate, existam, quam tulit, ædificat in mulierem, in animal rationale mirabiliter figuratam, et inestimabili decore formaque pulcherrima ornatam ; atque ducit illam ad Adamum : qui, utpote divini spiritus particeps, sciens eam de seipso extractam esse, ait : « Hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea ; hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. » Videns igitur Adamus mulierem, non affectus est tanquam videns mulierem, sed tanquam videns seipsum, spiritaliter gaudebat, hanc videns forma sibi similem. Pariter et mulier, considerans virum, inultum exultabat, se illi similem esse cogitans. His igitur in paradiso voluptatis habitantibus legem dat Deus titulo beneficii, ut ostenderet eorum naturam esse liberam propriique arbitrii, simulque monstraret eosdem domino ac tutori subjacere, sic loquens : « Ex omni ligno paradisi comedite ; de ligno autem scientiæ boni et mali ne comedatis : in quocumque enim die comedetis ex eo, morte moriemini, » id est, mortales eritis. Sic enim Symmachus interpretatus est : « In quacumque autem die comedes de ligno, mortalis eris. »

Variæ lectiones et notæ.

¹⁸ Gen. II, 18. ¹⁹ λέγει P. Th. — μέλλον cod. ²⁰ Gen. I, 21, 22. ²¹ οὕτω; cod. ²² γάρ cod. a secunda manu. δὲ P. Th. ²³ Gen. II, 24. ²⁴ ἠόφ. — κατ. om. T. — ταύτην P. ²⁵ Gen. II, 16, 17. ²⁶ φάγει cod. — Nota : pluralis — quem et Symeon expressit.

XIII. De ligno scientiæ boni et mali.

A (207^a) [Π'] Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν.

Sed ne quis arbitretur hoc lignum ejusmodi fuisse ut scientiam daret boni et mali; nihil enim erat nocivum in paradiso; sed ad hunc finem arbor illa constituta erat ut exerceretur libertas. Et lignum haud fuisse Adamo causam scientiæ patet: nam præceptum datum est tanquam scientiæ bonum et malum, obedientiam et inobedientiam, ita ut scientia mandatum præcesserit: hoc autem datum est, sicut diximus, ut, quia libera voluntate motus homo secure quidem de omnibus aliis arboribus poterat sumere, ab una autem per legem prohibita abstinere debebat, cognosceret se dominationi subesse illius qui præceptum dederat. Erant igitur in purissimo hoc loco Adamus et Eva degentes immortaliumque florum varietate abundanter fruentes.

XIV. De diabolo et serpente.

At naturæ nostræ inimicus, tantæ hominis dignitati invidens, contra eum bellum suscepit, et serpentem ingressus asstitit mulieri, absente Adamo, ac dolose hanc deflexit a bono, Adamumque cum ea sefellit, et ambos fecit legis divinæ transgressores. De illo enim Scriptura sic loquitur: « Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus. » Callidus vocatus est serpens, quia hominem, animal rationale, allisque intelligentia præstantem, deceptorus erat. Deinde addit: « Et dixit serpens ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De omni ligno paradisi comedimus; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus et ne tangeremus illud, ne forte moriamur. » An serpens verbis usus est articulatis? Nequaquam; sed primi parentes omnium malitiæ immunes, sensus habebant acutissimos et longe nostris præstantiores, ita ut eorum auditus quamlibet vocem percipere posset. Animalia quoque et jumenta dicuntur olim labii unius fuisse; cum vero Adamus fuit condemnatus, tunc ea obtutuisse; ac serpentem truncatum esse pedibus et reptasse humi, venenumque super ejus lingua esse positum. Deinde Scriptura subdit: « Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini, scit enim Deus quod in quocunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile: et sumpsit de fructu illius, et comedit, deditque viro suo, et

Ἄλλὰ μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ ξύλον τοιαύτης ἦν φύσεως, ὡς γινώσκιν παρέχειν καλοῦ τε καὶ κακοῦ — οὐ γὰρ δὴ βλαβερόν τι ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ — ὅρος δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῷ φυτῷ πρὸς γυμνασίαν τῆς ἐλευθεριότητος. Καὶ ὅτι οὐ τὸ ξύλον αἰτιον τῷ Ἀδὰμ γινώσκεις γέγονε, δῆλον· ἡ γὰρ ἐντολὴ ὡς ¹⁹ πρὸς εἰδότε ἀμφω ἐδόθη, τὸ τε καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν, τὴν τε ὑπακοὴν καὶ τὴν παρακοὴν, ὥστε ἡ γνώσις προέβλεθε τὴν ἐντολὴν. Δέδοται δὲ αὐτῇ διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, αὐτεξουσίῳ βουλήματι κινούμενον τὸν ἀνθρώπον, ἐπ' ἀδείας τε ἔχοντα ἀπὸ πάντων μεταλαμβάνειν τῶν ἄλλων δένδρων, ἐνὸς δὲ μόνου νόμου προσταττομένου ἀπέχεσθαι ²⁰, γινώσκειν ὡς ὑπὸ διαπόνην ἐστὶ ²¹ καὶ τὴν ἐντολὴν δεδοκῶτα. Ἦσαν οὖν ἐν τῷ καθαρωτάτῳ τούτῳ τόπῳ ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Ἐβα διήγοντες καὶ τῆ ποιικιλίᾳ τῶν ἀθανάτων ἀνθίων εὐφελῶς ἀπολαύοντες.

910 [IA'] Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ δράκοντος.

Ἄλλ' ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως βασκίνας ἐπὶ τῇ πολλῇ τιμῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ φθόνον ἐγκασθήσας ²², τὸν πρὸς αὐτὸν ἦρατο πόλεμον, καὶ τὸν ὄφιν ἐνδύς ἐπέστη τῇ γυναικί, ἀπόντος τοῦ Ἀδὰμ, καὶ πανούργως αὐτὴν τοῦ συμφέροντος παρατραψάμενος διὰ ψεύδους καὶ τὸν Ἀδὰμ ταύτῃ συναπατήσας, παραβάτας τοῦ θεοῦ παρεσκεύασε νόμιου γεγενῆσθαι. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή περὶ τούτου ὡδε: « Ὁ δὲ ὄφιν ἦν φρονιμώτατος παρὰ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, ἃ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός ²³. » Φρόνιμος δὲ ἐκλήθη ὁ ὄφιν, ὅτι τὸ λογικὸν ζῶον τὸν ἀνθρώπον καὶ τῶν ἄλλων ἀγγιλοῖα διακρίνοντα ἐξαπατᾶν ἐμελλεν. Εἶτα ἐπιλέγει ²⁴: « Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί: Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφιν: Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγοῦμεθα· ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ ἀψηθεσθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε. » — Ἄρα δὲ καὶ ὁ ὄφιν τῷ κατὰ προφορὰν λόγῳ ἐχρήσατο; Οὐ πάντως, ἀλλ' οἱ πρωτόπλαστοι, ἄτε κακίας ὄντες ἀμιγεῖς, ἀκριβοστάτας εἶχον τὰς αἰσθήσεις καὶ πολλὸ τῶν ἡμετέρων διαλλαττούσας ²⁵, ὥστε τὴν ἀκοὴν αὐτῶν πάσης ὑπέρχειν φωνῆς ἀκουστικῆν· καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη λαλεῖν λέγει ²⁶ μὴ γλώσση ποτὲ, ὅτι δὲ Ἀδὰμ καταδικάσθη, τότε καὶ αὐτὰ περιμῶσθαι, τὸν δὲ ὄφιν καὶ τοὺς πόδας ἀφαιρεθῆναι καὶ ἔρπειν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν αὐτῶ ἐπὶ τὴν γλῶσσαν ἐντεθῆναι. Εἶτα ἐπάγει: « Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί· Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ἥξει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἤ ²⁷ ἂν ἡμέρῃ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. Καὶ εἶδεν ἡ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁹ ὡς προεἶδόν. cod. ὡς πρὸς εἰδότε P. T. ²⁰ καὶ cod. ὥστε? ²¹ τόν? ²² ἐγκασθήσας cod. a secunda manu. ²³ Gen. iii, 1-3. ²⁴ ἐπιλέγει cod. ²⁵ διαλλαγούσας T. ²⁶ scil. ἡ γραφή? vel λέγεται. ²⁷ Gen. iii, 4-7. ²⁸ δ' cod.

γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν
 αὐτῆ; ὀφθαλμοὶ ἰδεῖν καὶ ὠραίων ἐστὶ τοῦ κατανοῆ-
 σαι· καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε
 ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. »

911 [1E] Εἰς τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 τῶν δύο. »

Οὐχ, ὡς τότε ἀναδελφάντων τῶν πρωτοπλάστων,
 εἴρηται τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο »
 δεικνύνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὀρώντες ἐκ
 τοῦ λέγεσθαι· « Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύ-
 λον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν ἐστὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς
 ἰδεῖν, » ἀλλ' ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς
 πρᾶξάσεως, (206^b) ὁ καὶ τὴν γύμνωσιν ἀδιάφορον
 πρέσχευ· ἐβρέθη δὲ ὅτι « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτῶν ²⁰. » Πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ἅπας ὑπὸ τοῦ
 λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει· σύνεσις γὰρ
 αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει, ὥστε πολλάκις, πρὸς
 ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ἐνίοτε
 παρερχόμεθα καὶ τὸ πᾶν γινώσκον· καὶ ἐπειδὴν
 ἐγκληθώμεν τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ, τὸ αἴτιον ἀνα-
 τιθέμεντες ἀπολογούμεθα. Οὕτως οὖν Ἀδὰμ καὶ ἡ
 Εὐὰ τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν εἶψιν διεγέρθησαν·
 τὸ γὰρ, « Ἐγνώσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, » ἀποκάλυψιν
 σημαίνει τὴν ἐγγενομένην τῷ στολισμῷ, οὐκ ἀνάβλε-
 ψιν ὀφθαλμῶν. Λεχθήσεται δὲ κάκεινο, ὅτι πρὸ ²⁰ τῆς
 ἀπαθείας, ἐπειδὴ καιρὸν οὐκ εἶχε τῆς παιδοποιίας,
 οὐκ εἶδεδότο ²¹ παρὰ Θεοῦ ἢ παρατήρησις τῆς γυμνώ-
 σεως, ἀλλὰ διήγον ὡς ἄσαρκοι, σαρκικῆς διαθέσεως
 οὐπω καιρὸν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπειθεία ἐπισυμ-
 βῆσα τὸ θνητὸν ἐπέγαγεν ²², εἰκότως τὸ λοιπὸν ἐνεδόθη
 τοῦτοις ἢ πρὸς ἀλλήλους αἰδώς· καὶ νενοήκασιν ὕστερον
 τῶν σχημάτων τὴν διαφορὰν προθεωρηθεῖσαν ²³ τῷ
 πᾶσαντι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς διαδοχῆς τοῦ γένους.

[1G] Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς.

²⁴ Γυμνοὺς οὖν ὄντας ἐκτουτὸς αἰσθόμενοι· ²⁵ ὁ τε
 Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ μετὰ τὴν παράδεισον, ἐκ φύλλων
 συκῆς· ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα, » αἰνιττόμε-
 νοι διὰ τοῦ ξύλου τὸν τρόπον τῆς κακοπραγίας. Ὡς
 γὰρ ἡδὺς ὁ καρπὸς τῆς συκῆς, τραχὺ δὲ καὶ πικρῶ-
 ταιον τὸ **912** φύλλον, οὕτως πᾶσα ἁμαρτία ἐν τῇ
 πράξει δεικνύται ἡδέια, μετὰ δὲ τὴν πράξιν ὀδύνην
 παρέχει τῷ πεπραχότι. Τί οὖν πάλιν ἡ Γραφή;
 « ²⁶ Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περι-
 πατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινὸν, καὶ ἐκρύ-
 βησαν, ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ — ἐν μέσῳ τοῦ
 ξύλου τοῦ παραδείσου, » μετὰ τὸ τόλμημα εἰς συν-
 αίσθησιν ἐλθόντες τοῦ πταισματος, τῷ κριτικῷ
 κρατοῦνται φόβῳ καὶ κρύπτεσθαι ²⁷ τὴν ἀλάθητον
 ἐπιβλαμνὴν καὶ παραιτοῦνται τὴν πρόσδον καὶ ἀναδύ-
 ονται τὴν παράστασιν. Οὕτω δὲ αὐτοὺς κεκλονημέ-
 νους ὑπὸ τοῦ δέους θεοσάμενος ἀνακαλεῖται ὡς πα-
 τὴρ φιλόστοργος ὁ Θεὸς καὶ φησι· « Ἀδὰμ, Ἀδὰμ, ποῦ εἶ ²⁸; »
 καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Τῆς φωνῆς σου
 ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. »

A comederunt, et aperti sunt oculi amborum, et
 cognoverunt se esse nudes. »

καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον, καὶ διηνοίχθησαν οἱ

XV. In illud : « Aperti sunt oculi amborum. »

Non quod primi parentes tunc videre cœperint,
 dictum est : « Aperti sunt oculi amborum ; » exhi-
 bentur enim antequam comederint videntes, siqui-
 dem dicitur : « Et vidit mulier quod bonum esset
 lignum ad vescendum et pulchrum oculis ad vi-
 dendum ; » sed quod per peccatum amisissent
 mali immunitatem, quæ nudationem reddebat in-
 differentem. Dictum est autem : « Aperti sunt oculi
 amborum : » solet enim oculus omnis ratione mo-
 veri ad ea quæ aspicit, nam ex seipso intellectum
 non habet ; ita ut sæpe, intelligentia in aliis rebus
 occupata, cæci instar prætergrediamur nonnulla
 cœgnitu facillima : et quando accusamur, mentis
 distractionem causamur. Sic Adamus et Eva sen-
 satione intellectus ad visum excitati sunt, nam
 verba : « Cognoverunt se esse nudos, » designant
 revelationem in mente factam, non aspectum oculo-
 rum. Accedit illud quod, ante inobedientiam,
 cum locum non haberet liberorum procreatio,
 non data erant a Deo nuditatis tegmina, sed vive-
 bant velut sine carne, ad carnales affectus nondum
 excitati ; postquam vero inobedientia induxit mortalitatem,
 merito deinceps illis inditus est erga se
 invicem pudor, ac denique animadverterunt se-
 xuum discrimen a Deo provisum ob necessitatem
 successionis generationum.

XVI. De foliis ficus.

Se igitur nudos esse percipientes Adam et Eva
 post peccatum, de foliis ficus « fecerunt sibi vesti-
 menta, » hac arbore innuentes naturam peccati.
 Sicut enim ficus dulcis est fructus, asperum ama-
 rissimumque folium ; sic omne peccatum in actu
 videtur dulce, post actum vero dolorem affert ei
 qui fecit. Quid igitur iterum dicit Scriptura ? « Et
 audierunt vocem Domini deambulantis in paradiso
 post meridiem, et absconderunt se Adam et uxor
 ejus in medio ligni paradisi. » Post facinus culpam
 sentientes judicem formidant, seque abscondere
 quærunt ab oculo omniscio, et ejus conspectum
 deprecantur et fugiunt præsentiam. Quos tanto per-
 culsos timore videns Deus vocat ut pater miseri-
 cors, et dicit : « Adam, Adam, ubi es ? » Qui ait :
 « Vocem tuam audivi deambulantis in paradiso,
 et timui eo quod nudus essem, et abscondi me. »

Variæ lectiones et notæ.

²⁰ αὐτῶν εἰ ὁ. α. cod. ²¹ πρῶτον P. Th. — ἀπαθείας cod. ²² εἶδ. cod. ²³ ἐπηγάγετο I. Th. ²⁴ προ-
 θεωθεῖσαν cod. ²⁵ Gen. iii, 7. ²⁶ αἰσθησι. cod. ²⁷ Gen. iii, 8. ²⁸ οἶονται P. ²⁹ Gen. iii, 10.

XVII. De damnatione primi hominis et serpentis. A [IZ] Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφρατος.

Videre igitur erat delictis olim affluentem paradisi campum, nunc in tribunal asperissimamque ac terribilem iudicii sedem conversum. Producens enim in medium Deus reos ac tentatorem, et inveniens serpentem fuisse seductorem, Evam vero seductam, debitas unicuique penas irrogavit. Serpentem enim declaravit maledictum, eumque iussit super pectus et ventrem reptare, ac terram comedere pro epulari cibo; Evam vero comitem habere ærumnam et in doloribus parere; Adamum denique in sudore vultus vesci pane, donec revertetur in terram de qua sumptus erat. Deinde subdit Scriptura: « Fecit quoque Dominus Deus Adam et uxori eius tunicas pelliceas, et induit eos; et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam, etumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum... » Cur eicitur homo e paradiso, et pellicis induitur tunicis? ... (Reliquum capituli editum est). Ex prædictis concludere licet, hominem etiam post transgressionem mansisse immortalem; ideo ne malum immortale fieret, hominem Deus mortalem declaravit, mortali rævivo eum amiciens. Hoc enim pelliceæ tunicæ designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis ac vinculi omne peccatum funditus aboleatur.

XVIII. In illud: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est. »

A Deo dictum est: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum, » non quod per inobedientiam in virtutis et pravitate cognitionem progressus fuerit, sed quod talis fuerat ab initio creatus: prius enim dixerat Scriptura: « Deus hominem fecit, ad imaginem Dei fecit eum. » Qui autem formatus est ad imaginem Dei, manifestum est eum jam naturæ suæ infusam habuisse notionem boni et mali. Itaque, ne proprio arbitrio utens, e ligno vitæ arriperet, fierique malus immortalis, eiectionis est cum Eva in terram e qua plasmatus fuerat. Quid enim post hæc omnia dicit divina Scriptura? « Et eiecit eum Dominus Deus e paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus fuerat; et eiecit Adam, et habitare iussit in conspectu paradisi voluptatis, et præcepit Cherubim, flammeam circumvolventibus rhombicam, ut viam ad vitæ arborem custodirent. »

XIX. De Cherubim et gladio.

Ejecto homine e fortunata regione, invincibiles

Variæ lectiones et notæ.

40 Gen. iii, 21, 22. 41 ἴση καὶ ζήσεται. 42 ἐκ om. cod. 43 εἰ ἐγεύσατο τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου Leo grammaticus P. V. 44 κ. ἀθ. ἢ L. T. P. 45 τοῦ παραδείσου ἐξοστρακίζεται, ὅπως; μὴ γεύσεται τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου καὶ ἀθάνατος διαμείνη Leo. 46 δι. ἀ. 47 νεκρώσεως Leo. 48 ὄψεως cod. 49 Gen. i, 27. 50 τοῦ Leo. 51 κεκρημένο; μεταλόγη Leo. 52 Gen. iii, 23, 24. 53 τῆς τρ. τοῦ π. Leo.

Ἦν οὖν ἰδεῖν λοιπὸν βῆμα καὶ δικαστήριον ἔρι καὶ φοβερὸν τὸ τρυφηλὸν γεγονός τοῦ παραδείσου χωρίον. Ἀγαγὼν γὰρ εἰς μέσον τοὺς βλαβέντας καὶ τὸν βλάψαντα, καὶ τὸν μὲν ὄφιν εὐρηκῶς ἀδικήσαντα, τὴν δὲ Εὐάν ἀδικηθεῖσαν, ὠρίσατο ἐκάστῳ τὴν ἐπιήκουσαν τιμωρίαν. Τὸν γὰρ ὄφιν κατάρατον ἐπιφήνας, ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ κατέκτεται σῦρεσθαι καὶ γῆν ἐσθλεῖν ἀντὶ ἐδωδίου τρυφῆς, τὴν δὲ Εὐάν σύντροφον ἔχειν τὴν λύπην καὶ ὀδύνην τίκτειν ἐδικαίωσεν, τὸν Ἀδὰμ δὲ ἐν ἰδρωτὶ τοῦ πρῶτου ἐσθλεῖν κατέκρινεν τὸν ἄρτον ἕως ἵτου ἐπατρέψαι αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. Εἶτα εὐθὺς ἡ Γραφή· « Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναίκι αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνδύσεν αὐτούς, καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἰδοὺ Ἀδὰμ γίνονται ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν· καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγη, καὶ ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. » Τίνος ἐνεκεν ἐκβάλλεται ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ περὶ τῶν δερματίνων χιτῶνων. Ἔστι τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημέων ἐννοεῖν, ἐκ ἡδύνατο ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν παράβασιν αἰῶνας ζῆν· διὸ ἵνα μὴ ἀθάνατος ἦ τὸ κρεῖττον ἄνθρωπος, θνητὸν αὐτὸν ἀπεφήνατο ὁ Θεὸς νεκρότητι περιβαλὼν· τοῦτο γὰρ οἱ δερματίνου χιτῶνες σημαίνουσι ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς τῶν ζῶων νεκρότητος, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς δέσεως, ἡ ἁμαρτία πᾶσα αὐτοπρέμηνως διαφύη. [1H] Εἰς τό· « Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἡμῶν. »

Εἴρηται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τό· « Ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν, » οὐχ ὡς προκόψαντος αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπιθελίας ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ κακίας γνῶσιν, ἀλλ' ὡς τοιοῦτου ἐξ ἀρχῆς πλασθέντος. Φθάσασα γὰρ εἶπεν ἡ Γραφή, οἷ « Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. » Ὁ δὲ πλάσθεος κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅσῳ ὡς προκαταβιβλημένην εἶχεν ἐν τῇ φύσει τὴν γνῶσιν τοῦ καλοῦ τε καὶ πονηροῦ· διὸ ἵνα μὴ τῇ αὐτεξουσιότητι κέχηται καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ γένηται κατὰ ἀθάνατος, ἐξεβλήθη σὺν τῇ Εὐᾶ εἰς τὴν γῆν τῆς κτίσεως αὐτοῦ. Τί γὰρ μετὰ ταῦτα πάντα ἡ θαῖα Γραφή φησιν; « Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη· καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατοικίσει αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξε τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν φλογίνην βομφαίαν ἐπὶ στραφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς. »

§14 [10] Περὶ τῶν Χερουβὶμ καὶ τῆς βομφαίας. Μετὰ τὸ ἐκκληθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἕξω τοῦ μαι-

ρίου χωρίου, ἀκαταμάχητοι φρουραὶ καὶ λίαν ὑπερ- A
 οπτοὶ φυλάττειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 ἐτάχθησαν, ὡς μηδὲνα τοῦ λοιποῦ ἰσχύειν παρελθεῖν
 ποσὶ βεβήλους ^{22.23} ἐκεῖνον τὸν τόπον· καὶ γὰρ μάχαιρα
 φλογίνη ἐτέθη ἐκεῖ, ἐπὶ τῷ ²⁴ τὸν πλησιάζοντα, ἐξ
 ὕλης ὑπάρχοντα, (τῷ) ²⁵ πυρὶ φλεγόμενον ἀναλί-
 σκισθαι παρ' αὐτὰ καὶ ἀπόλλυσθαι· στρέφεται δὲ ἡ
 βρομφαία, ἵνα ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅτε καὶ αὐθις ὁ
 ἀνθρώπος ²⁷ οὐκ ἔτι γένηται τοῦ παραδείσου, τοὺς
 μὲν δικαίους φωτίση παρερχομένους ἐπὶ ²⁸ τὸ θεῖον
 τῆς ἀθανασίας χωρίον, τοὺς δὲ ἀδίκους, εἴγε προσεγ-
 γίσαιεν ²⁹, καταφλέξῃ. ³⁰ Καὶ αὐτόματα πάντα ἡ
 γῆ ἔφερε πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ καὶ μετὰ
 τοῦτο· (καὶ ἡ γῆ) ³¹ μηδὲν φέρειν πόνου χωρὶς· ³²
 ἐξεκελεύσθη. Ἐξελεθὼν τοίνυν ὁ Ἀδάμ σὺν τῇ Εὐφ
 ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ συνελθὼν αὐτῇ, ἐγέννησε τὸν B
 Κάιν, εἴτα ³³ τὸν Ἀβελ.

BIBLION Η'.

LIBER OCTAVUS.

(208*) Ἐρμηνεῖα ἐν [συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ [ἕως τοῦ
 νῦν καιροῦ].

[α'] Ἀδάμ ἐγέννησε τὸν Σῆθ, Σῆθ τὸν Ἐνώξ, Ἐνώξ
 τὸν Καϊνᾶν, Καϊνᾶν τὸν Μαλαεὶλ, Μαλαεὶλ τὸν
 Ἰάρεδ, Ἰάρεδ τὸν Ἐνώχ, 915 Ἐνώχ τὸν Μαθου-
 σαλά, Μαθουσαλά τὸν Λάμεχ, Λάμεχ τὸν Νῶε, Νῶε
 τὸν Σῆμ.

Εἰσὶν οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ
 ἕτη β[σ]μβ' ³⁴.

[β'] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Σῆμ (208b) υἱὸς
 Νῶε ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξιδ, Ἀρφαξιδ τὸν Καϊνᾶν,
 Καϊνᾶν τὸν Σάλα, Σάλα τὸν Ἐβερ, Ἐβερ τὸν Φαλῆκ,
 Φαλῆκ τὸν Ῥαγαῦ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Φαλῆκ διε-
 μερίσθη ἡ γῆ· κατὰ τοῦτον ἡ πυργωποία συνέστη.
 Μετὰ Φαλῆκ Ῥαγαῦ γεννᾷ τὸν Σερούχ, Σερούχ δὲ
 τὸν Ναχώρ, Ναχώρ τὸν Θάρρα, Θάρρα γεννᾷ τὸν D
 Ἀβραάμ. Ὁμοῦ ἕτη (ἀπὸ ³⁵ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ
 ἕτη) γτιβ' ³⁶.

[γ'] Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἰα-
 κώβ, Ἰακώβ τὸν Λευὶ, Λευὶ τὸν Κάαθ, Κάαθ τὸν
 Ἀβραμ, Ἀβραμ τὸν Μωϋσῆν τὸν προφήτην. Μωϋσῆς
 ἐξᾶγει τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου.

Ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως τῆς ἐξόδου ἕτη φθ' ³⁷.

XX. Compendium historiae ab Adamo
 usque ad praesens tempus.

C Adam genuit Seth, Seth Enos, Enos Cainan,
 Cainan Malaleel, Malaleel Jared, Jared Henoch,
 Henoch Mathusale, Mathusale Lamech, Lamech Noe,
 Noe Sem.

Sunt igitur ab Adam usque ad diluvium anni
 MCCCCLIII.

Post diluvium vero Sem filius Noe genuit Ar-
 phaxad, Arphaxad Cainan, Cainan Sale, Sale
 Heber, Heber Phaleg, Phaleg Ragau. In diebus
 autem Phaleg divisa est terra, et ejus tempore
 constructa est turris. Post Phaleg, Ragau genuit
 Sarug, Sarug Nachor, Nachor Thare, Thare genuit
 Abraham. Simul ab Adam ad Abraham anni
 MCCCCLIII.

Abraham genuit Isaac, Isaac Jacob, Jacob Levi,
 Levi Caath, Caath Amram, Amram Moysem pro-
 phetam. Moyses populum ex Aegypto eduxit.

Ab Abraham usque ad exitum ex Aegypto anni
 DIX.

Variæ lectiones et notæ.

^{22.23} εἰς Leo, et sed deest etiam in ed. Cramerana (C.). ²⁴ τὸ cod. et C. ²⁵ τῷ om. Leo. ²⁷ ὁ ἀνογ
 ἂ. Leo. ²⁸ τὸν — χωρὶν Leo. ²⁹ προσεγγίσει cod. προσεγγίσεις C. ³⁰ Ἄ. δι Leo. ³¹ καὶ ἡ γῆ om.
 Leo. ³² γ. ἐκ Leo. ³³ μετ' αὐτόν Leo. Cætera Georgius p. 24, 27 sed exhibet e Genesi minori cf. Leo.
 5.14 οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐφραξῆς ἐκ τῆς Αἰπτιῆς Γενέσεως ἔχουσι τῆ Μακρὰ ἐπὶ κακίᾳ τοῦ Κάιν.
 Non igitur hæc sunt Sym. logothetæ ut præcedentia XIX capita. ³⁴ βμβ' etiam Slav. ³⁵ ἀπὸ Ἄ. ἐ. Ἄ.
 ἂ. om. Slav. ³⁶ γτιβ' Nic. ³⁷ φθ' Nic.

Ab exitu filiorum Israel usque ad Davidem anni A DCXLI.

David rex genuit Salomonem, regno potitus annos xl. Salomon genuit Roboam, et regnavit annos xl. Roboam regnavit annos xvii, Abias regnavit annos iii, Asa annos xli, Josaphat annos xxxix. Hoc regnante prophetaverunt Michæas, Elias et Ellsæus. Joram regnavit annos ix, Ochosias annum i, Athalia mater ejus annos vii. Joas annos xl, Amazias annos xxix, Azarias seu Ozias annos lxx, Joathan annum i, Achaz annos xvi, Ezechias annos xxix, Manasses annos lv. Hoc regnante conditum est Byzantium. Amos regnavit annos xii, Josias annos xxxi, Joachaz annum i, Joachim annos xiv, Jechonias annum i, Sedecias annos xiv. Hunc effossis oculis Nabuchodonosor captivum abduxit. Atque templum combustum est a Nabuzardan. Sunt ab initio regni Salomonis usque ad captivitatem Judæorum Babylone anni dxxix.

Nabuchodonosor regnavit Babylone annos xxiv; Evilmerodach, filius ejus, annos v; Baltasar, et ipse filius Nabuchodonosoris, annos iii. Darius seu Astyages regnavit primus in Persis annos xvii, Cyrus annos xxxii, Cambyses annos xix, Darius alius annos xxvii, Artaxerxes annos xxxiii, Darius annos xix, Artaxerxes Longimanus annos xxxiv, Ochus annos xxi, Arsaces Ochii filius annos ii, Darius filius Arsami annos vi. Hunc sustulit Alexander Macedo, destruxitque Persarum imperium, et regnavit annos xii, et mortuus est Babylone quinque et triginta annos natus: subjecit barbarorum populos duo et viginti, et Græcorum civitates tredecim.

Computantur ab Adam usque ad mortem Alexandri anni v^mclxxviii.

Post hujus mortem in Ægypto et Alexandria regnavit Ptolemæus annos xxiv, Ptolemæus Philadelphus annos xxx. Sub eo sacri Hebræorum libri in Græcam linguam versi sunt. Ptolemæus Evergetes regnavit annos xxv, Ptolemæus Philopator annos xvii, Eriphanes annos xxiii, Philometor annos xxxv, alius Evergetes annos xxix, Phiscon annos xvii, Siderites annos vii, Alexander annos iii, Ptolemæus Soter annos viii, Dionysius junior annos xxvii, Cleopatra annos xxii. Anno hujus tertio primus legitime imperium solus obtinuit Calus Julius Cæsar, a quo Cæsarum nomen sumperunt sequentes imperatores. Ille Romæ imperavit annis;

[δ'] 'Από δὲ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ εἰς Δαυὶδ ἔτη χμα' ⁶⁶.

[ε'] Δαυὶδ (δὲ ὁ βασιλεὺς ⁷⁰) ἐγέννησε τὸν Σολομῶνα, κρατήσας τῆς βασιλείας ἔτη μ'. Σολομῶν ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ, βασιλεύσας ἔτη μ'. Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', ('Αβιά ἔτη γ' ⁷¹), 'Ασά ἔτη β' [α'], 'Ἰωσαφάτ ἔτη λθ'. 'Ἐπὶ αὐτοῦ προφητεύει Μιχαίας καὶ 'Ἠλίας καὶ 'Ἐλισσαί. 'Ἰσοράμ ἐβασίλευσεν ἔτη θ', 'Ὀχοζίας ἔτος α', Γοθολία ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔτη ζ'. 'Ἰωάς ἔτη μ', 'Ἀμασία; ἔτη κθ' ⁷², 'Ἀζαρίας (ὁ καὶ 'Ὀζίας ⁷³) ἔτη νθ', 'Ἰωάθ[αμ] ἔτος α', 'Ἀχάζ ἔτη ις' ⁷⁴, 'Ἐζεκίας ⁷⁵ ἔτη κθ', Μανασσῆς ἔτη ιϛ'. 'Ἐπὶ αὐτοῦ ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον. 'Ἀμώς ἔτη [ιβ'] ⁷⁶, 'Ἰωσίας ⁷⁷ λα', 'Ἰωάχαζ ἔτος α', 'Ἰσοκταίμ ἔτη θ', 'Ἰσχυρίας ἔτος α', Ζεδεκίας ἔτη ιδ'. Τοῦτον ἐκτεφλώσας Ναβουχοδονόσορ, αἰχμάλωτον εἴλε. Καὶ ὁ ναὸς πυρπολεῖται ὑπὸ τοῦ Ναβουζαρδάν. Εἰσὶν ἐπὶ ἀρχῆς βασιλείας Σολομῶντος ⁶⁶ ἕως αἰχμαλωσίας 'Ἰουδαίων τῆς εἰς Βαβυλῶνα ἔτη τειθ' ⁷⁰.

916 [ς'] Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν εἰς Βαβυλῶνα ἔτη κθ', Οὐλεμαροδάχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ε', Βελτάσαρ (καὶ αὐτὸς υἱὸς ⁶⁶ Ναβουχοδονόσορ) ἔτη γ', Δαρείος (ὁ 'Ἀστυάγης ἐβασίλευσε πρῶτος Περσῶν ⁷⁷) ἔτη ις', Κῦρος ἔτη λβ' ⁶⁸, Καμβύσης ἔτη ιθ', Δαρεῖς ἄλλος ἔτη κς', 'Ἀρταξέρξης ἔτη λγ', Δαρεῖος ἕτερος ἔτη ιθ' ⁶⁹, 'Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτη λδ', 'Ὀχος ἔτη κα', 'Ἀρσίωχος ἔτη β', Δαρείος 'Ἀρσάμου ἔτη ς'. Τοῦτον ἀναλὼν 'Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ καταλάσας τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐβασίλευσεν ἔτη ιϛ' καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι ἐτῶν λς' ⁶⁸. Ὁκέταξ βασιλέων ἔθνη κβ' καὶ φυλὰς 'Ἑλλήνων ιγ'.

'Ομοῦ ἀπὸ τοῦ 'Αδάμ ἕως ⁶⁶ τῆς τελευταίας 'Ἀλέξανδρου ἔτη κρηπ' ⁶⁷.

[ζ'] Μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευταίην Αἰγύπτου καὶ 'Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσεν Πτολεμαῖος ἔτη κθ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτη λ' ⁶⁸. 'Ἐπὶ τούτου αἱ παρ' 'Εβραίοις ἱερὰ βιβλία εἰς τὴν 'Ελλάδα ⁶⁹ φωνῆ μεταβλήθησαν. Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ις', Ἐπιφανῆς ἔτη κγ' ⁶⁹, ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λς', ἄλλος Εὐεργέτης ἔτη κθ', Θεσκος ⁷¹ ἔτη ις', Σιδηρίτης ἔτη ς', 'Ἀλέξανδρος ἔτη γ', Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ ἔτη η', Διονύσιος νέος ἔτη κς', Κλεοπάτρα ἔτη κβ'. (1) Τῷ γ' ἔτει ταύτης πρώτος ἐμονάρχησεν ἐννόμως Γάιος 'Ἰούλιος Καίσαρ, ἀπ' οὗ Καίσαρες οἱ ἐξῆς βασιλεῖς ⁷² ἤρξαντο καλεῖσθαι (ὁ τὸς ἐβασίλευσεν 'Ρώμης ἔτη) δ' (2) ὁ Αὐγούστου

Variæ lectiones et notæ.

⁶⁶ [δ'] ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλισμοῦ ἔτη αφοδ', ὁμοῦ ἀπὸ 'Αδάμ ἕως Δαυὶδ ἔτη δυεβ' (δύο) Slav. ⁶⁶ χμδ' ? χλ' Nic. ⁷⁰ δὲ ὁ β. om. Slav. ⁷¹ 'Α. ε. γ' om. Nic. ⁷² κε' Nic. ⁷³ ὁ καὶ 'Ἰδ; cod. ⁷⁴ ις' pro μ. Nic. ⁷⁵ ὁ καὶ 'Ο. om. Slav. — νβ' Mic. ut IV Regg. xv, 1, 2; Chr. xvi, 2. — ἔτη ις' pro ἔτος α' Nic. ⁷⁶ νβ' Slav. ⁷⁷ 'Ἐλιαξ. ἔτη ιβ' Nic. — 26. ια' Nic. ut IV Reg. xiv, 2. — Δαυὶδ? ⁷⁸ υπη? ὑμη? Nic. ⁷⁹ καὶ ε. ὁ. N. om. Slav. cum Nicephorus LXX annos enumeret sine nominibus regum. ⁸⁰ ὁ 'Α. εδ. πρ. II. om. Slav. ⁸¹ λα' Slav. λ' Nic. pro λβ' — κθ' Slav. pro ς', β' Nic. pro ιθ'. — κη' Slav. pro λς' Nic. post quem desunt in codice Mosq. Xerxis XX annu (XXVIII Nic.). ⁸² μα' Nic. pro λθ' — θ' Slav. sed ιθ' Nic. ⁸³ 'Ἀρσῆς 'Ὀγού ἔτη δ' Nic. ⁸⁴ λβ' Slav. ⁸⁵ ἕως τὰ λ. 'Α. Nic. ἕως 'Α. Slav. ⁸⁶ κρηπ' Nic. ⁸⁷ μ' — λη' Nic. ⁸⁸ ἑλλάδ. cod. ⁸⁹ κς' pro κγ' Nic. ⁹⁰ Φούσκων. Nic. — Σ. ε. θ'. Slav., om. Nic. Πτολεμαῖος ὁ 'Ἀλ. ἔτη ε'. Πτ. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη η' Nic. — II. ὁ καὶ Δ. ε. λ' Nic. Δ. κθ' Slav. ⁹¹ προσηγορεύθησαν Nic. unde glossema post η. x. in cod. Προσίγγιος e compendio wale lecto, a Slavonico repetitum, qui om. ὁ. εδ. 'Ρ. ἔτη; Nic. om. 'Ρώμης.

ἔτη νς⁹⁴. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας **A** (209^a) Κλεοπάτραν ἀνελὼν καθείλε τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, οἱ ἔδρασαν ἔτη ση⁹⁵.

Γίνονται οὖν [τά] πάντα ἀπὸ Ἀδάμ ἕως ἀρχῆς βασιλείας Αὐγούστου **917** κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς χρονολόγους ἔτη μγ⁹⁶. [η'] Τῷ δὲ μγ⁹⁶ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀεὶ Παρθένου Μαρίας. Κυρίνος δὲ ὑπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀποσταλεῖ· εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπογραφὰς ἐποιήσατο τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν οἰκητόρων.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ (97) Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔτη εφ'.

[θ'] (3) Μετὰ Αὐγούστου ἔδρασε Τιβέριος· ἔτη κβ'. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἀρχεται ὁ Κύριος (ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός⁹⁸). Τῷ ιθ' ἔτει ἔπαθεν (ὁ Κύριος ἡμῶν) ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἐκούσιον πάθος.

Ὅμοῦ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἀναλήψεως ἔτη εφλγ'.

[ι'] (4) Μετὰ Τιβέριον ἔδρασε Γάϊος ἔτη ε'. (5) Κλαύδιος ἔτη ιδ', (6) Νέρων ἔτη ιδ' καὶ φυγῶν ἐλευθὸν ἔχων ζῶντα. (7) Οὐεσπασιανὸς ἔτη ι'. Ἐν ἔτει β' τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἄλωσις τῆς Ἰερουσαλήμ⁹⁹ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως. (8) Τίτος (ἔδρασε) ἔτη γ' α'. (9) Δομετιανὸς ἔτη ιε', (10) Νερούας ἔτος α'. (11) Τραϊανὸς ἔτη ιη', (12) Ἀδριανὸς ἔτη κα', (13) Τίτος Ἀντωνίου³ (ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβῆς) ἔτη κβ', (14) Μάρκος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ις' α', (15) Ἀντωνίος (ὁ καὶ Βῆρος ἔτη ζ', (16) Κόμοδος ἔτη ιβ' α', (17) Ἀντωνίος ἄλλος ἔτη δ', (18) Σεβῆρος ἔτη ιη'. * (Ἐπὶ αὐτοῦ Λεωνίδης ὁ πατὴρ Ὀριγένους· ἐμαρτύρησεν⁴. (20) Ἀλέξανδρος ὁ Μάμαλος⁵ ἔτη ιγ', (21) Μαξιμίνος ἔτη ς', (22) Φίλιππος ἔτη ς', (23) Δέκιος ἔτος α'. **918** (24) Αὐριλλιανὸς ἔτη ς', (25) Πρόβος ἔτη ζ', (26) Κάρος ἔτη β', (27) Διοκλητιανὸς (καὶ⁶ (28) Μαξιμιανὸς ἔτη) κ'.

[ια'] Ἀρχὴ [τῆς] Χριστιανῶν βασιλείας· (29) Κωνσταντίνος ὁ Μέγας· ἔτη λβ' α'. Τῷ ιβ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος ἐν ἔτει τῆς ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἔτων ξθ' α', καταλείψας γ' υἱόν·, (30) Κωνσταντῖνον, (31) Κωνσταντῖνον καὶ (31) Κωνσταντῖνον. ¹⁰ (Ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ, ἔδρασε) **D**

Augustus vero annos lvi. Hic anno regni sui decimo quinto Cleopatram sustulit, destruxitque imperium Ptolemaeorum, qui regnaverant annos ccviii.

Sunt igitur in totum ab Adamo usque ad initium regni Augusti, secundum accuratos chronologos, anni v^mcdxvii. Anno ejusdem regni quadragenimo tertio, natus est secundum carnem Dominus noster Jesus Christus a sancta Deipara et semper Virgine Maria. Cyrinus autem a senatu missus in Judaeam, fecit bonorum incolarumque descriptionem.

Sunt igitur ab Adamo ad incarnationem Domini nostri Jesu Christi anni v^md.

Post Augustum regnavit Tiberius annos xxii. Anno ejus regni decimo quinto, evangelicam praedicationem inchoavit Dominus noster Jesus Christus. Decimo nono anno passus est Dominus pro nobis voluntariam passionem.

In totum ab Adamo ad Salvatoris passionem et sanctam ejus ascensionem anni v^mdxixiii.

Post Tiberium regnavit Caius Caligula annos iv, Claudius annos xiv, Nero annos xiv, et fugiens semet vivum sepelivit; Vespasianus annos xx. Secundo regni hujus anno capta est Jerusalem a filio ejus Tito, 40 annis post Domini ascensionem. Titus regnavit annos iii, Domitianus annos xv, Nerva unum annum, Trajanus annos xviii, Adrianus annos xxi. Titus Antoninus, cognomine Pius, annos xxii, Marcus Aurelius ejus filius annos xvi, Antoninus Verus annos vii, Commodus annos xii, Antoninus alius annos iv, Severus annos xviii (sub hoc Leonides Origenis pater martyrium passus est), Antoninus menses ii, Alexander Mameus annos xiii, Maximinus annos vi, Philippus annos vi, Decius unum annum, Aurelianus annos vi, Probus annos vii, Carus annos iii, Diocletianus et Maximianus annos xx.

Initium regni Christianorum. Constantinus Magnus annos lxxiii. Duodecimo ejus regni anno habita est synodus Nicæna, anno ab incarnatione Domini 318. Mortuus est autem Constantinus novem et sexaginta annos natus, tres relinquens filios, Constantem, Constantinum et Constantium. Romæ regnavit Constans, in nova Roma Con-

Variae lectiones et notæ.

⁹⁴ καὶ μῆνας ς'. Nic. unde cod. correxit a prima manu νς'. ⁹⁵ οςζ' Nic sed sunt σζη'. ⁹⁶ μβ' Nic. ⁹⁷ Κυρίου ἢ Ἰησοῦ om. Slav. ⁹⁸ κγ' Nic.—10. ἡ Ἰησοῦς Χριστός; om. Slav.—ἐπ. ἐν ἡλῆμ ὑπὲρ Nic.—δ. ἡ. om. cod. a prima manu; secunda adjunct in margine σωτήριον τοῦ κόσμου μὴ Μαρτ. κα'... e Nic. ⁹⁹ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Slav. ¹ εθ. om. Slav. et Nic. ² καὶ μῆνας γ' Nic. ³ Ἀντωνίνος Nic. ter. — ὁ ἐπ. ἐπ. ἔ. om. Slav. ⁴ ὁ pro ις' Nic. et ὁ καὶ om. cum Slav. ⁵ ιβ' Nic. — ιγ' Nic. pro ζ' — (17) Αἴλιος Περτίναξ μῆνας ς'· ἐσφάγη ἐν τῷ παλατίῳ Σε. Nic. ⁶ Ἐπὶ τῆς τούτου βασιλείας Α. ὁ π. Ἰ. τοῦ κακόφρονος ἐμ. καὶ Ἰππύλυτος ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς ἤκμαζε καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Nic. om. Slav. ⁷ (19) Ἀντωνίνος μῆνας β' Slav. Α. υἱὸς Σευήρου ἔτη ζ', ἐσφάγη μεταξὺ Βαίων καὶ Ἐδέσης (20) Μακρίνος ἔτος α', ἐσφάγη. (21) Ἀντωνίνος ὁ Ἠλαγάβαλος ἔτη δ'. ἐσφάγη ἐν Ῥώμῃ Nic. ⁸ Μαμμαίας Nic. — καὶ M. ἔ. om. Slav. — Hanc codicis rubricam omittunt Nic. et Slav. ⁹ κα' Nic. Slav. τῷ κ' Nic. — Ἐπὶ τούτου γ. ἡ α' σ. ἀπὸ τῆς ἐν τοῦ κ. ἡμῶν ἕως τῆς α' συνόδου τῆς ἁγίων Πατέρων εἰσὶν ἔτη Slav. Τῷ κ' ἔτει τῆς α. β. γ. ἡ α' ἀγία σ. τῶν τῆς ἁγ. π. τῶν ἐν Ν. τῶν Β. θυνοῦν ἔ. τῆς (ι')? ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἡ. ἐν. ἀπὸ δὲ τοῦ τιμίου πάθους καὶ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως αὐτοῦ ἔτη σπε' Nic. ¹⁰ ζε' Nic. Slav. ¹⁰ καὶ ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρῃ Ρ. Κωνσταντῖνον βασιλέα, ἐν δὲ τῇ ν. Ρ. Κωνσταντῖνον, ἐν Ἀ. δὲ Κωνσταντῖνον Nic. om. Slav.

stantinus, Antiochiæ Constantius. Hi regnaverunt annos xxiv, Julianus vero Apostata duos annos, Jovianus novem menses, Valentinianus Major annos xvi, Valens annos iv, Gratianus annos vi, Valentinianus Minor annos xv, Theodosius Magnus annos xvi, sub quo celebrata est secunda synodus Constantinopoli; Arcadius, Theodosii filius, annos iv, Theodosius Junior annos xlii, sub quo fuit tertia synodus Ephesi; Marcianus annos vi, sub quo facta est quarta synodus Chalcedone; Leo Magnus annos xviii, Leo Minor annum i, Zeno annos xvii, Anastasius annos xlvii, Justinus Thrac annos ix. Justinianus Magnus annos xxxix, Justinus secundus annos xiii, sub quo quinta synodus habita est Constantinopoli; Tiberius annos iii, Mauricius annos x, Phocas annos viii, Heraclius annos xxx, Constans, Heraclii filius, annos xviii, Constantinus, Heraclii nepos, annos xvii, Justinianus, hujus filius, annos x, Leontius annos iii, Tiberius Absimarus annos vii, Justinianus annos vi, Philippicus annos ii, Anastasius Artemius annos ii, Theodosius annum unum, Leo Conon, primus Iconoclastarum, annos xxv, menses iii, Constantinus filius ejus annos viii, Leo, Constantini filius, annos v, Constantinus cum orthodoxa matre sua Irene, annos x (octavo horum anno facta est secunda synodus Nicæna), Constantinus solus annos viii; mater ejus Irene iterum annos v, menses ii; Nicephorus annos vii, menses ix, Stauracius, hujus filius, annum unum, mensem unum; Michael annum unum, menses novem; Leo annos vii, menses v; Michael annos viii, menses ix; Theophilus annos xii, menses iii. Theodora, uxor ejus, et Michael ejus filius, annos xxvi; Basilius Macedo annos xix; Leo, filius ejus, annos xxvii; Alexander, Leonis frater, unum annum, mensem unum; Constantinus, Leonis filius, cum matre sua Zoe, annos vii; Romanus Armeniacus, ipsius Constantini socer, annos xvii; Constantinus Porphyrogenitus iterum imperator, annos xv; Romanus, Constantini filius, annos iii, menses iv; Basilius et Constantinus, Romani filii, cum matre sua Theophano, menses vi; Nicephorus Phocas Cappadox, pius et justus, annos vi, menses iv; Joannes Zimisceus annos iii; Basilius, filius Romani qui fecerat *isocodicia* et Magnam ecclesiam, iterum regnavit annos lvi; Constantinus, frater ejus, annos iii; Romanus Argyrus, in balneo Blachernarum suffocatus, annos v; Michael Paphlago, cum auxilio Joannis fratris ac tutoris, annos vii,

A Κώνστανς, ἐν δὲ τῇ Ἰνδῆ Ῥώμῃ Κωνσταντίνος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Κωνσταντίνος, οἵτινες ἐβασίλευσαν ἔτη κδ', (33) Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἔτη β', (34) Ἰουλιανὸς μῆνας θ', (35) ¹¹ Οὐαλέντινιανὸς ὁ Μέγας ἔτη ις', (36) Οὐάλις (ἔτη δ'), (37) Γρατιανὸς ς', (38) Οὐαλεντινιανὸς (ὁ Μικρὸς ¹² ἔτη) ιε', (39) Θεοδοσίος ὁ Μέγας ἔτη ις', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ β' σύνοδος (ἐν ΚΠ. ¹³), (40) Ἀρκάδιος (ὁ υἱὸς ¹⁴ Θεοδοσίου ἔτη) θ', (41) Θεοδοσίος ὁ Μικρὸς ἔτη μβ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ γ' σύνοδος (ἐν Ἐφέσῳ ¹⁵), (42) Μαρκετιανὸς ἔτη ς', ἐφ' οὗ ἡ δ' σύνοδος γέγονεν (ἐν Καλχηδόνι ¹⁶). (43) Λέων ὁ Μέγας ἔτη ιη', ¹⁷ (45) Ζήνων ἔτη ιζ' (46) Ἀναστάσιος ἔτη κς', (47) Ἰουστίνος ὁ Θράξ ἔτη ι', ¹⁸ (49) Ἰουστίνος ἄλλος ἔτη ιγ', ἐφ' οὗ ἡ ε' σύνοδος γέγονεν (ἐν ΚΠ. ¹⁹), (50) Τιθέριος ἔτη γ', (51) Μαυρίκιος ἔτη κ', (52) Φωκάς ἔτη η', (53) Ἡρακλείος ἔτη λ', (54) Κώνστανς ²⁰ υἱὸς Ἡρακλείου ἔτη κς', (55) Κωνσταντίνος ἑγγονὸς Ἡρακλείου ἔτη ις', (56) Ἰουστινιανὸς ²¹ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη) ι', (57) Λεόντιος ²² ἔτη γ', (58) Τιθέριος ὁ καὶ Ἀψίμαρος ἔτη ζ'. Ἰουστινιανὸς (τὸ β' ἔτη ²³) ς', (59) Φιλιππικὸς ἔτη β', (60) Ἀναστάσιος ὁ 919 καὶ Ἀρτέμιος ἔτη β', (61) Θεοδοσίος ἔτος α', (62) ²⁴ Λέων ὁ καὶ Κόνων, πρῶτος τῶν εἰκονομάχων (ἔτη κε', μῆνας γ'), (63) Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη η' ²⁵, (64) Λέων ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἔτη ε', (65) Κωνσταντίνος σὺν τῇ ὀρθοδόξῳ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἔτη ι' ²⁶. Τεῦτον (ἔτος η' ²⁷) γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ β'. (66) Κωνσταντίνος μόνος ἔτη η', (67) ²⁸ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνη πάλιν ἔτη ε' μῆνας β', (68) Νικηφόρος ἔτη ζ' (μῆνας θ') ²⁹, (69) Σταυράκιος (ὁ υἱὸς ³⁰ αὐτοῦ ἔτος) α' μῆνα α', (70) Μιχαὴλ ἔτος α' μῆνας θ', (71) Λέων ἔτη ζ' μῆνας ε', (72) Μιχαὴλ ἔτη η' μῆνας θ', (73) Θεόφιλος ³¹ ἔτη ις' μῆνας γ' ³². [ιβ'] (74) Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη (κς'?) (75) (209b) Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἔτη ιθ', (76) Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κς'. (77) Ἀλέξανδρος; [ὁ ἀδελφὸς Λέοντος] ἔτος α' μῆνα α', (78) Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Λέοντος, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἔτη ζ', (79) Ῥωμανὸς ὁ Ἀρμενιακός, ὁ πενθερὸς αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου, ἔτη [x] ³³, (80) Κωνσταντίνος ὁ [βασιλεὺς πορφυρογέννητος, αὐτοῦ τὸ β', ἔτη ιε', (81) Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου ἔτη γ' μῆνας δ', (82) Βασίλειος καὶ Κωνσταντίνος οἱ υἱοὶ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοφανοῦς, μῆνας ς', (83) Νικηφόρος Καππάδοξ ὁ Φωκάς; ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλοδίκαιος, ἔτη ς' μῆνας δ', (84) Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἔτη γ', (85) Βασίλειος; ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ ποιήσαντος τὰ Ἰσοκοδ[ικια] καὶ τὴν

Variae lectiones et notæ.

¹¹ Ὁ, ὁ μ. καὶ Ὁ. ἔτη ι' Nic. Slav. — Ὁ. Γ. Slav. om. Nic. ¹² ὁ νέος Nic. om. Slav. — ις' καὶ μῆνας γ' Nic. ¹³ ἐν Κ. Π. om. Slav. ¹⁴ ὁ υἱὸς Θ. ἐ. om. Slav. ιγ' Nic. pro θ'. ¹⁵ ἐν Ἐ. om. Slav. ¹⁶ ἐν Κ. om. Slav. ¹⁷ (44) Λέων ὁ μικρὸς ἔτος α'. ¹⁸ (48) Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας, ἔτη λθ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ε' σύνοδος ἐν Κ. Π. — λη' Nic. ¹⁹ ἐν Κ. Π. om. Slav. ²⁰ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς Ἡ. ἔτη ις' Slav. ²¹ Ἰουστίνος; cod. — ὁ υἱὸς; ἀ. ἐ. om. Slav. ²² Λεόντιος ἐ. ι' Nic. ²³ τὸ β' ἐ. om. Slav. ²⁴ Α. Κ. α' (πρῶτος); τῶν ἐ. Κων. Slav. ²⁵ (63) ιη' Slav. λδ' Nic. ²⁶ γ' Slav. ²⁷ ἔπει ἐγδόφ Nic. om. Slav. — ἡ ς' σ. Slav. ²⁸ Μιχαὴλ καὶ cod.? Εἰρήνη ἡ μ. ἀ. ἔτη ε', μ. β' Nic. ²⁹ μ. θ' om. Slav. ³⁰ ὁ υἱὸς ἀ. ἐ. om. Slav. — μῆνας β' Nic. Slav. pro ἔτος α' μ. α'. ³¹ Τρόφορος? Slav. ὁ υἱὸς αὐτοῦ Nic. ³² ις', μ. ν'. Slav. qui h. l. desinit, cum Nic. 754, 18 cum Theophilo quidem desinat in ind. 5°, sed 755, 20 ad Basilii initium continuatus sit.

ην νεαράν, ἐβασίλευσε τὸ β', ἔτη νγ'. (86) Ἀντίνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη γ', (87) Ῥωμα-
 Αργυρὸς ἐν τῇ κολυμβήθρῃ τῶν Βλαχερνῶν
 ς, ἔτη [ε'], (87) Μιχαὴλ ὁ Πάφλαγών διὰ συν-
 ς Ἰωάννου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὀρφανοτρόφου,
 μῆνας γ', (89) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Καισαρείας,
 μὴς αὐτοῦ ὁ Καλαφάτος, ὁ τυφλωθεὶς ἐν τῷ Σίγματι παρὰ Νικολάου ἐπάρχου τοῦ καὶ παρα-
 μένου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, μῆνας θ', (90) Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μῆνας
 θ) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Βασιλείου] ἔτος α', (92) Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.
 Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη γ', καὶ νοσήσας ἀπε-
 προβαλλόμενος βασιλεὺς Κωνσταντῖνον τὸν
 , αὐτὸς δὲ ἐμονάχησεν ἐν τοῖς Στουδίου. (94)
 ταντῖνος ὁ Δούκας ἔτη η' μῆνας γ', καὶ τε-
 ν κατέλιπε βασιλεύσειν μετὰ φρικτῶν ὄρκων
 κοχείρων συνόδου τε καὶ τῆς συγκλήτου τὴν
 κα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας. (95) Εὐδοκία ἡ τοῦ
 ς ἐβασίλευσε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς ἔτη γ',
 αθεν ἀνδρα τὸν Διογένην ἀναγορεύσασα τοῦτον
 εἰα· (96) καὶ ἐκράτησεν ἀπὸ Ἰανουαρίου μηνὸς
 ,σφος'· ὁ αὐτὸς Ῥωμανὸς ὁ Διογένης ἐβασί-
 χρόνους γ'· στρατεύσας δὲ κατὰ Περωῶν δια-
 , ἐν τῇ γ' αὐτοῦ ἐκστρατεῖα ἐκρατήθη αἰχμᾶ-
 παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων. (97)
 δὲ μαθοῦσα Εὐδοκία ἡ δέσποινα γράφει πρὸς
 ματα καὶ τὰ κάστρα τοῦ μὴ δέξασθαι αὐτὴν,
 σωθεῖν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλ' ἐξουθενεῖν
 καὶ ἀποδεδελύττεσθαι. (98) Καὶ αὐτὸς ἀπακατε-
 Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἅμα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εὐδο-
 (99) ἦν καὶ καταβιβάσας τοῦ παλατιοῦ ἀπέκτισε
 τὴν μοναρχίαν αὐτὸς καταλειφθεὶς. Καὶ κρα-
 , χρόνους ις' καταβιβάσεται παρὰ Νικηφόρου
 Βοτανιάτου, ὃς καὶ ἐκράτησε χρόνους γ', καὶ
 ἐβιάσθη παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου, (100) ὃς
 ἐβασίλευσε κατὰ τὴν β' τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς
 ' τοῦ ,σφπθ' ἔτους, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη λγ'
 ς ε'. (101) Ἰω. ὁ Πορφυρογέννητος ὁ υἱὸς αὐ-
 βασίλευσε μὴν Ἰούλιον, ἰνδ. ια' ἔτους ,σχας',
 βασίλευσεν ἔτη κε' 23.

ἴστι] ὁ[ε] καὶ [τοῦτο περὶ τῶν βασιλέων τῶν
 Ῥωμανῶν Νικηφόρος Ἰω. Τζιμισκῆς
] γεγραμμένον· Ῥωμαῖα Νικητοῦ] ἰωμένη
 εἰος Κωνσταντῖνος Ῥωμανὸς Μιχαὴλ Μιχαὴλ
 πτρουσα κόσμον· ῥόπαλον, μικρὸν μικρὸν |
 ταντῖνος? [Μιχαὴλ?]
 ου λύτερα φέρεις· Ἀπὸ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου
 [Κομνηνοῦ γ' εἰσὶν ἕτεραι βασιλεῖαι, ὧν ὁ ἀρι-
 ἀποκεκρυμμένους τυγχάνει· τελευταίου, ὡς τὸ
 κόν φησιν, ἀπὸ τῶν ὧδε μέχρι τῆς συντελείας
 λέγοντ[αι]· εἰ[σὶν] αἱ τῶν μελλόντων βασιλεῖαι,
 τοῦ Ἀντιχρίστου, ἕτερος ἱστορικὸς φησιν· [καὶ]
 τὸ [τῶν βασιλέων]ρα

Atramento nigro et manu recentiori :

λαβα... pp.. εἰ νοεμβρίου [εἰς] λθ' νοεμβρίου τὸν πο-
 ν ἐπὶ ἔτος ,σχα'· νοεμβρίῳ [γ'] ἡμέρῃ Παρα-
 ῆς. [13 Nov. 1153, Veneris die].

Variæ lectiones et notæ.

Sci. usque ad annum 1143, quo imperium suscepit filius ejus Manuel cujus mortem (1180) seri-
 haud compertam habuit, cum numero annorum imperatorum inde ab Isaacio Comneno sibi igno-
 esse dicat et imperatores inde a Julio Cesare nuncupet.

A menses iii ; Michael Calaphates a Cæsarea, fratris
 illius filius, qui cæcatus est in Sigmate a Nicolao
 eparcha et acubitore aliisque proceribus, regnavit
 menses ix ; Constantinus Monomachus, annos xii,
 menses vi ; Michael, Basilii filius, annum unum ;
 Theodora Porphyrogenita, annos ii.

Isaacus Comnenus regnavit annos iii, et morbo
 correptus, consensu est electo imperatore Constantino
 Duca, et ipse vixit monachus inter Studias. Com-
 stantinus Ducas regnavit annos viii, menses iii,
 et moriens, acceptis diris juramentis et chirographis
 synodi et senatus, imperium reliquit uxori suæ
 suisque filiis, Eudocia, Ducæ uxor, regnavit cum
 filiis suis annos tres, et nupsit Diogeni, quem pro-
 clamavit imperatorem ; et regnum auspiciatus mense
 Januario anni vi^m dclxxi idem Romanus Diogenes,
 regnavit annos iii : pluribus autem adversus Bul-
 garos factis expeditionibus, in tertia in captivitate
 retentus est a Turcarum sultano. Quo comperto,
 Eudocia imperatrix scripsit ad omnes regiones et
 urbes ne illum reciperent, si e captivitate aufugeret,
 sed despicerent ac detestarentur. Et rursus regno
 impositus est Michael cum sua matre Eudocia ;
 quam e palatio expulsam totondit monialem, re-
 manens ipse solus Imperator. Et occupato regno
 annos xvi, detrusus est a Nicephoro Botaniate ; qui
 regnavit annos iii, ac detrusus est a domino Alexio,
 qui regnare cœpit secundo die mensis Aprilis, in-
 dictione quarta, anno vi^m dclxxxix, et regnavit
 annos xxxvii, menses v. Joannes Porphyrogenitus,
 ejus filius, regnare cœpit mense Augusto, Indi-
 ctione undecima, anno vi^m dclxxvi, et regnavit
 annos xiv.

Et etiam de imperatoribus Romanis scriptum
 (per modum anagrammatis) : Romanus. Nicepho-
 rus. Joannes Zimises, Basilius. Constantinus. Ro-
 manus. Michael. Michael. Constantinus. Romphaa
 Nicetæ, Sanando vulnerans mundum ; clava, pa-
 rum parum mundi redemptionem fers. Ab im-
 peratore Alexio Comneno tris alia sunt regna,
 quorum duratio est ignota. Denique, ut fert histo-
 ria, a præsentis tempore usque ad finem octo sup-
 putantur regna : sunt futurorum regna, regna
 Antichristi, inquit alius historicus ; et item de im-
 peratoribus...

... Cepit (somnia mortalem), novem et triginta
 annos natus, mense Novembri anno vi^m dclxi. No-
 venbris tredecimo, Parasceves die.

XIII. De ligno scientiæ boni et mali.

Sed ne quis arbitretur hoc lignum ejusmodi fuisse ut scientiam daret boni et mali; nihil enim erat nocivum in paradiso; sed ad hunc finem arbor illa constituta erat ut exerceretur libertas. Et lignum haud fuisse Adamo causam scientiæ patet: nam præceptum datum est tanquam scientiæ bonum et malum, obedientiam et inobedientiam, ita ut scientia mandatum præcesserit: hoc autem datum est, sicut diximus, ut, quia libera voluntate motus homo secure quidem de omnibus aliis arboribus poterat sumere, ab una autem per legem prohibita abstinere debebat, cognosceret se dominationi subesse illius qui præceptum dederat. Erant igitur in purissimo hoc loco Adamus et Eva degentes immortaliumque florum varietate abundanter fruentes.

XIV. De diabolo et serpente.

At naturæ nostræ inimicus, tantæ hominis dignitati invidens, contra eum bellum suscepit, et serpentem ingressus astitit mulieri, absente Adamo, ac dolose hanc deflexit a bono, Adamumque cum ea sefellit, et ambos fecit legis divinæ transgressores. De illo enim Scriptura sic loquitur: «Serpens erat callidior cunctis animantibus terræ, quæ fecerat Dominus Deus.» Callidus vocatus est serpens, quia hominem, animal rationale, aliisque intelligentia præstantem, deceptorus erat. Deinde addit: «Et dixit serpens ad mulierem: Cur præcepit vobis Deus ut non comederetis de omni ligno paradisi? Cui respondit mulier: De omni ligno paradisi comedimus; de fructu vero ligni quod est in medio paradisi, præcepit nobis Deus ne comederemus et ne tangeremus illud, ne forte moriamur.» An serpens verbis usus est articulatis? Nequaquam; sed primi parentes omnium malitiæ imminunes, sensus habebant acutissimos et longe nostris præstantiores, ita ut eorum auditus quamlibet vocem percipere posset. Animalia quoque et jumenta dicuntur olim labii unius fuisse; cum vero Adamus fuit condemnatus, tunc ea obmutuisse; ac serpentem truncatum esse pedibus et reptasse humi, venenumque super ejus lingua esse positum. Deinde Scriptura subdit: «Dixit autem serpens ad mulierem: Nequaquam morte moriemini, scit enim Deus quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, et eritis sicut dii, scientes bonum et malum. Vidit igitur mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, et pulchrum oculis, aspectuque delectabile: et sumpsit de fructu illius, et comedit, deditque viro suo, et

A (207^a) [Π'] Περὶ τοῦ ξύλου γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν.

Ἄλλὰ μὴ τις ὑπολάβῃ, ὅτι τὸ ξύλον τοιαύτης ἦν φύσεως, ὡς γινώσκειν παρέχειν καλοῦ τε καὶ κακοῦ — οὐ γὰρ δὴ βλαβερόν τι ἦν ἐν τῷ παραδείσῳ — ὅρος δὲ ἐτέθη ἐπὶ τῷ φυτῷ πρὸς γυμνασίαν τῆς ἐλευθεριότητος. Καὶ ὅτι οὐ τὸ ξύλον αἴτιον τῷ Ἀδὰμ γνώσεως γέγονε, δῆλον· ἡ γὰρ ἐντολὴ ὡς ¹⁹ πρὸς εἰδὸς ἀμφω ἐδόθη, τό τε καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν, τὴν τε ὑπακοὴν καὶ τὴν παρακοήν, ὡστε ἡ γνώσις προέβλεπε τὴν ἐντολήν. Δέδοται δὲ αὐτῇ διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, αὐτεξουσίῳ βουλήματι κινούμενον τὸν ἀνθρώπον, ἐπ' ἀδείας τε ἔχοντα ἀπὸ πάντων μεταλαμβάνειν τῶν ἄλλων δένδρων, ἐνδὸς δὲ μόνοῦ νόμου προστατομένου ἀπέχεσθαι ²⁰, γινώσκειν ὡς ὑπὸ διεσπότην ἔστι ²¹ καὶ τὴν ἐντολήν δεδοκῶτα. Ἦσαν οὖν ἐν τῷ καθαρωτάτῳ τούτῳ τόπῳ ὁ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Ἔβα διὰ γοντες καὶ τῇ ποιικιλίᾳ τῶν ἀθανάτων ἀνθέων θαυμάως ἀπολαύοντες.

910 [ΙΑ'] Περὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ δράκοντος.

Ἄλλ' ὁ ἐχθρὸς τῆς ἡμετέρας φύσεως βασκίνας ἐπὶ τῇ πολλῇ τιμῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ φθόνον ἐγκωσῆσας ²², τὸν πρὸς αὐτὸν ἤρατο πόλεμον, καὶ τὸν ὄφιν ἐνδὸς ἐπέστη τῇ γυναικί, ἀπόντος τοῦ Ἀδὰμ, καὶ πανούργως αὐτὴν τοῦ συμφέροντος περαιοφάμενος διὰ ψεύδους καὶ τὸν Ἀδὰμ ταύτῃ συνεπατήσας, παραβάτας τοῦ θεοῦ παρεσκεύασε νόμον γεγενῆσθαι. Λέγει γὰρ ἡ Γραφή περὶ τούτου ὧδε: «Ὁ δὲ ὄφιν ἦν φρονιμώτατος παρὰ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς, ἃ ἐποίησε Κύριος ὁ Θεός ²³.» Φρόνιμος δὲ ἐκλήθη ὁ ὄφιν, ὅτι τὸ λογικὸν ζῶον τὸν ἀνθρώπον καὶ τῶν ἄλλων ἀγγέλων διαφέροντα ἐξαπατᾷ ἐπιλλειν. Εἶτα ἐπιλέγει ²⁴: «Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί: Τί ὅτι εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ; Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφιν: Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ φαγοίμεθα· ἀπὸ δὲ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἔστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, οὐδ' οὐ μὴ ἀψηθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.» — Ἄρα δὲ καὶ ὁ ὄφιν τῷ κατὰ προφορὰν λόγῳ ἐχρήσατο; Οὐ πάντως, ἀλλ' οἱ πρωτόπλαστοι, ἅτε κακίαις ὄντες ἀμιγεῖς, ἀκριβεστάτας εἶχον τὰς αἰσθήσεις καὶ πολὺ τῶν ἡμετέρων διαλλαττούσας ²⁵, ὡστε τὴν ἀκοὴν αὐτῶν πάσης ὑπάρχειν φωνῆς ἀκουστικῆς· καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ κτήνη λαλεῖν λέγει ²⁶ μὴ γλώσση ποτὲ, ὅτι δὲ Ἀδὰμ καταδικάσθη, τότε καὶ αὐτὰ περιμῶσθαι, τὸν δὲ ὄφιν καὶ τοὺς πόδας ἀφαιρηθῆναι καὶ ἔρπειν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν αὐτῷ ἐπὶ τὴν γλώσσαν ἐντεθῆναι. Εἶτα ἐπάγει: «²⁷ Καὶ εἶπεν ὁ ὄφιν τῇ γυναικί: Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ἤξει γὰρ ὁ Θεός, ὅτι ἤ ²⁸ ἂν ἡμέρῃ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοήθησονται ὀμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. Καὶ εἶδεν ἡ

Variæ lectiones et notæ.

¹⁹ ὡς προειδὸτ. cod. ὡς πρὸς εἰδὸς P. T. ²⁰ καὶ cod. ὡστε? ²¹ τόν? ²² ἐγκωσίστας cod. a secunda manu. ²³ Gen. iii, 1-3. ²⁴ ἐπιλλέγει cod. ²⁵ διαλλατούσας T. ²⁶ sci. ἡ γραφή? vel λέγεται. ²⁷ Gen. iii, 4-7. ²⁸ δ' cod.

γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν
 τῆ: ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστι τοῦ κατανοῆ-
 σαι· καὶ λαθοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε
 ὀφθαλμοῖ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν. »

311 [E] Εἰς τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 τῶν δύο. »

Ὁὐχ, ὡς τότε ἀναδλεψάντων τῶν πρωτοπλάστων,
 εἴρηται τὸ, « Διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο »
 δαίκνεται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὀρώντες ἐκ
 τοῦ λέγεσθαι· « Καὶ εἶδεν ἡ γυνή, ὅτι καλὸν τὸ ξύ-
 λον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν ἐστὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς
 ἰδεῖν, » ἀλλ' ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένον διὰ τῆς
 πρᾶξάσεως, (206b) ὃ καὶ τὴν γύμνωσιν ἀδιάφορον
 πρᾶξεν· ἐβρέθη δὲ ὅτι « διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ
 αὐτῶν »²⁹. Πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ἅπαρ ὑπὸ τοῦ
 λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς τὸ βλέπει· σύνεστιν γὰρ
 αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει, ὥστε πολλὰκις, πρὸς
 ἕτερα τῆς διανοίας ἀσχολουμένης, τυφλοῦ δίκην ἐνδοτε
 παρερχόμεθα καὶ τὸ πᾶν γινώσκον· καὶ ἐπειδὴν
 ἐγκληθῶμεν τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ, τὸ αἴτιον ἀνα-
 τιθέντες ἀπολογούμεθα. Οὕτως οὖν Ἀδὰμ καὶ ἡ
 Εὐα τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν εἶψιν διεγέρθησαν·
 τὸ γὰρ, « Ἐγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, » ἀποκάλυψιν
 σημαίνει τὴν ἐγγενομένην τῷ στολισμῷ, οὐκ ἀνάδλε-
 ψιν ὀφθαλμῶν. Λεχθήσεται δὲ κάκεινο, ὅτι πρὸ τῆς
 ἀπαθείας, ἐπειδὴ καιρὸν οὐκ εἶχε τὰ τῆς παιδοποιίας,
 οὐκ ἰδέδοτο³⁰· παρὰ Θεοῦ ἢ παρατήρησις τῆς γυμνώ-
 σεως, ἀλλὰ διῆγον ὡς ἄσαρκοι, σαρκικῆς διαθέσεως
 ὅπως καιρὸν ἔχοντες· ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπαθεία ἐπισυμ-
 βῆσα τὸ θνητὸν ἐπήγαγεν³¹, εἰκότως τὸ λοιπὸν ἐνεδόθη
 τοῦτοις ἢ πρὸς ἀλλήλους αἰδῶς· καὶ νενοήκασιν ὕστερον
 τῶν σχημάτων τὴν διαφορὰν προθεωρηθεῖσαν³² τῷ
 πᾶσαντι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τῆς διαδοχῆς τοῦ γένους.

[IC'] Περὶ τῶν φύλλων τῆς συκῆς.

³³ Γυμνοὺς οὖν ὄντας ἑαυτοὺς αἰσθόμενοι³⁴ ὃ τε
 Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐα μετὰ τὴν παράδοξιν, ἐκ φύλλων
 συκῆς· ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα,· αἰνιττόμε-
 νοι διὰ τοῦ ξύλου τὴν τρόπον τῆς κακοπραγίας. Ὡς
 γὰρ ἡδὺς ὁ καρπὸς τῆς συκῆς, τραχὺ δὲ καὶ πικρῶ-
 κτον τὸ **912** φύλλον, οὕτως πᾶσα ἁμαρτία ἐν τῇ
 πράξει δαίκνεται ἡδεῖα, μετὰ δὲ τὴν πράξιν ὀδύνην
 πρᾶξει τῷ πεπραχότι. Τί οὖν πάλιν ἡ Γραφή;
 «³⁵ Καὶ ἤκουσαν τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ περι-
 πατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύ-
 βησαν, ὃ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ — ἐν μέσῳ τοῦ
 ξύλου τοῦ παραδείσου, » μετὰ τὸ τόλμημα εἰς συν-
 αἰσθησιν ἐλθόντες τοῦ πταισματος, τῷ κριτικῷ
 κρατοῦνται φόβῳ καὶ κρύπτεσθαι³⁶ τὸν ἀλάθητον
 ὀφθαλμὸν καὶ παραιτοῦνται τὴν πρόδοξον καὶ ἀναδύ-
 νονται τὴν παράστασιν. Οὕτω δὲ αὐτοὺς κεκλονημέ-
 νους ὑπὸ τοῦ δέους θιασάμενος ἀνακαλεῖται ὡς πα-
 τὴρ φιλόστοργος ὁ Θεὸς καὶ φησι· « Ἀδὰμ, Ἀδὰμ, ποῦ εἶ³⁷; »
 Καὶ εἶπεν αὐτῷ· « Τῆς φωνῆς σου
 ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην. »

A comederunt, et aperti sunt oculi amborum, et
 cognoverunt se esse nudos. »

καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ ἔφαγον, καὶ διηνοίχθησαν οἱ

XV. In illud : « Aperti sunt oculi amborum. »

Non quod primi parentes tunc videre cœperint,
 dictum est : « Aperti sunt oculi amborum ; » exhi-
 bentur enim antequam comederint videntes, siqui-
 dem dicitur : « Et vidit mulier quod bonum esset
 lignum ad vescendum et pulchrum oculis ad vi-
 dendum : » sed quod per peccatum amisissent
 mali immunitatem, quæ nudationem reddebat in-
 differentem. Dicitum est autem : « Aperti sunt oculi
 amborum : » solet enim oculus omnis ratione mo-
 veri ad ea quæ aspiciit, nam ex seipso intellectum
 non habet ; ita ut sæpe, intelligentia in aliis rebus
 occupata, cæci instar prætergrediamur nonnulla
 cognitu facillima ; et quando accusamur, mentis
 distractionem causamur. Sic Adamus et Eva sen-
 satione intellectus ad visum excitati sunt, nam
 verba : « Cognoverunt se esse nudos, » designant
 revelationem in mente factam, non aspectum ocu-
 lorum. Accedit illud quod, ante inobedientiam,
 cum locum non haberet liberorum procreatio,
 non data erant a Deo nuditatis tegmina, sed vive-
 bant velut sine carne, ad carnales affectus nondum
 excitati ; postquam vero inobedientia induxit mortalitatem,
 merito deinceps illis inditus est erga se
 invicem pudor, ac denique animadverterunt se-
 xuum discrimen a Deo provisum ob necessitatem
 successionis generationum.

XVI. De foliis ficus.

Se igitur nudos esse percipientes Adam et Eva
 post peccatum, de foliis ficus « fecerunt sibi vesti-
 menta, » hac arbore innuentes naturam peccati.
 Sicut enim ficus dulcis est fructus, asperum ama-
 rissimumque folium ; sic omne peccatum in actu
 videtur dulce, post actum vero dolorem affert ei
 qui fecit. Quid igitur iterum dicit Scriptura ? « Et
 audierunt vocem Domini deambulantis in paradiso
 post meridiem, et absconderunt se Adam et uxor
 ejus in medio ligni paradisi. » Post facinus culpam
 sentientes judicem formidant, seque abscondere
 quærunt ab oculo omniscio, et ejus conspectum
 deprecantur et fugiunt præsentiam. Quos tanto per-
 culsos timore videns Deus vocat ut pater miser-
 cors, et dicit : « Adam, Adam, ubi es ? » Qui ait :
 « Vocem tuam audivi deambulantis in paradiso,
 et timui eo quod nudus essem, et abscondi me. »

Variæ lectiones et notæ.

²⁹ αὐτῶν εἰ ὁ ἄ. cod. ³⁰ πρῶτον P. Th. — ἀπαθείας cod. ³¹ ἐδίδ. cod. ³² ἐπηγάγετο t. Th. ³³ προ-
 θεωθεῖσαν cod. ³⁴ Gen. iii, 7. ³⁵ αἰσθησθαι. cod. ³⁶ Gen. iii, 8. ³⁷ οἶονται P. ³⁸ Gen. iii, 10.

XVII. *De damnatione primi hominis et serpentis.* A [IZ] *Περὶ τῆς καταδίκης τοῦ πρωτοπλάστου καὶ τοῦ ὄφου.*

Videre igitur erat delictis olim affluentem paradisi campum, nunc in tribunal asperrimamque ac terribilem iudicii sedem conversum. Producens enim in medium Deus reos ac tentatorem, et inveniens serpentem fulsisse seductorem, Evam vero seductam, debitas unicuique pœnas irrogavit. Serpentem enim declaravit maledictum, eumque iussit super pectus et ventrem reptare, ac terram comedere pro epulari cibo; Evam vero comitem habere ærumnam et in doloribus parere; Adamum denique in sudore vultus vesci pane, donec reverteretur in terram de qua sumptus erat. Deinde subdit Scriptura: « Fecit quoque Dominus Deus Adam et uxori ejus tunicas pelliceas, et induit eos; et ait: Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum. Nunc ergo ne forte mittat manum suam, et sumat etiam de ligno vitæ, et comedat, et vivat in æternum... » Cur ejicitur homo e paradiso, et pelliceis induitur tunicis? ... (Reliquum capituli editum est). Ex prædictis con-jicere licet, hominem etiam post transgressionem mansisse immortalem; ideo ne malum immortale fieret, hominem Deus mortalem declaravit, mortali exuvio eum amiciens. Hoc enim pellicæ tunicæ designant, ratione ab animalium mortalitate ducta, ut dissolutione corporis ac vinculi omne peccatum funditus aboleretur.

XVIII. *In illud: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est. »*

A Deo dictum est: « Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum et malum, » non quod per inobedientiam in virtutis et pravitate cognitionem progressus fuerit, sed quod talis fuerat ab initio creatus: prius enim dixerat Scriptura: « Deus hominem fecit, ad imaginem Dei fecit eum. » Qui autem formatus est ad imaginem Dei, manifestum est eum jam naturæ suæ infusam habuisse notionem boni et mali. Itaque, ne proprio arbitrio utens, e ligno vitæ arriperet, fieretque malus immortalis, eiectionis est cum Eva in terram e qua plasmatus fuerat. Quid enim post hæc omnia dicit divina Scriptura? « Et eiecit eum Dominus Deus e paradiso voluptatis ut operaretur terram de qua sumptus fuerat; et eiecit Adam, et habitare iussit in conspectu paradisi voluptatis, et præcepit Cherubim, flammeam circumvolventibus rhombæam, ut viam ad vitæ arborem custodirent. »

XIX. *De Cherubim et gladio.*

Ejecto homine e fortunata regione, invincibiles

Variæ lectiones et notæ.

¹⁰ Gen. iii, 21, 22. ¹¹ ἠγῆ καὶ ζήσεται. ¹² ἐκ om. cod. ¹³ εἰ ἐγεύσατο τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου Leo grammaticus P. V. ¹⁴ κ. ἀθ. ἢ L. T. P. ¹⁵ τοῦ παραδείσου ἐξοστρακίζεται, ὅπως μὴ γεύσεται τοῦ τῆς ζωῆς ξύλου καὶ ἀθάνατος διαμείνη Leo. ¹⁶ διὰ δ. ¹⁷ νεκρώσεως Leo. ¹⁸ ὄψεως cod. ¹⁹ Gen. i, 27. ²⁰ τοῦ Leo. ²¹ κεκρημένο; μεταδόθη Leo. ²² Gen. iii, 23, 24. ²³ τῆς τρ. τοῦ π. Leo.

Ἦν οὖν ἰδεῖν λοιπὸν βῆμα καὶ δικαστήριον ἐπὶ καὶ φοβερὸν τὸ τρυφηλὸν γεγονὸς τοῦ παραδείσου χωρίου. Ἀγαγὼν γὰρ εἰς μέσον τοὺς βλαδέοντας καὶ τὸν βλάσαντα, καὶ τὸν μὲν ὄφιν εὐρηχῶς ἀδικήσαντα, τὴν δὲ Εὐάν ἀδικηθεῖσαν, ὥριστο ἐκάστη τὴν πρᾶξι-
 ηκουσαν τιμωρίαν. Τὸν γὰρ ὄφιν κατάρατος ἐπαφῆνας, ἐπὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ κατέειπεν σύρεσθαι καὶ γῆν ἐσθλεῖν ἀντὶ ἐδωδίου τροφῆς, τὴν δὲ Εὐάν σύντροφον ἔχειν τὴν λύπην καὶ ὀδύνην τίκτειν ἰδικαίωσεν, τὸν Ἀδὰμ δὲ ἐν ἰδρωτί τοῦ πρῶτου ἐσθλεῖν κατέκρινεν τὸν ἄρτον ἕως οὗτο ἰσπατρεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη. Εἶτα εἶ-
 ρηθις ἡ Γραφή· «¹⁰ Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀδὰμ καὶ τῇ γυναίκα αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐκδύσειεν αὐτοὺς, καὶ εἶπεν ὁ Θεός· Ἰδοὺ Ὁ Ἀδὰμ γίνε-
 σθαι ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν (207^b) καλὸν καὶ πονηρὸν· καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ φάγη, καὶ ζήσεται»
 εἰς τὸν αἰῶνα. Τίνος ἕνεκεν ἐκβάλλεται ὁ ἄνθρωπος; ἐκ¹¹ τοῦ παραδείσου καὶ περὶ τῶν δερματίνων¹² χιτῶνων. Ἔστι τοίνυν ἐκ τῶν εἰρημίων ἐνοεῖν, ἡ ἡδύνατο ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ τὴν παράδεισον εἰς αἰῶνας ζῆν¹³· διὸ ἵνα μὴ ἀθάνατος¹⁴ ἦ τὸ κακὸν ἄνθρωπος¹⁵, ὀνητὸν¹⁶ αὐτὸν ἀπεφῆνατο ὁ Θεὸς νεκρότητι περιβαλὼν· τοῦτο γὰρ οἱ δερματίνου χιτῶ-
 νας σημαίνουσι ἀπὸ τοῦ λόγου τῆς τῶν ζῶων νεκρό-
 τητος¹⁷, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος καὶ τῆς δέσεως¹⁸ ἡ ἁμαρτία πᾶσα αὐτοπρέμειως διαφθέρη.
 C [1H] Εἰς τό· « Ἰδοὺ Ὁ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν. »

Εἴρηται δὲ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τό· « Ἰδοὺ Ὁ Ἀδὰμ γέ-
 γονεν ὡς εἰς ἐξ ἡμῶν, τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν¹⁹, » οὐχ ὡς προκόψαντος αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπι-
 θείας ἐπὶ τὴν τῆς ἀρετῆς τε καὶ κακίας γνώσιν, ἀλλ' ὡς τοιοῦτου ἐξ ἀρχῆς πλασθέντος. Φθάσασα γὰρ εἶπεν ἡ Γραφή, οἱ « Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρω-
 πον, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. » Ὁ δὲ πλε-
 σθεὶς κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅθεν ὡς προκαταβιβλημέ-
 νην εἶχεν ἐν τῇ φύσει τὴν γνώσιν τοῦ καλοῦ τε καὶ²⁰
 πονηροῦ· διὸ ἵνα μὴ τῇ αὐτεξουσιότητι κέχηται²¹
 καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ γίνηται κακὸς
 ἀθάνατος, ἐξεβλήθη σὺν τῇ Εὐά εἰς τὴν γῆν τῆς κτί-
 σεως αὐτοῦ. Τί γὰρ μετὰ ταῦτα πάντα ἡ οἰαία Γραφή
 φησιν; «²² Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν Κύριος ὁ Θεὸς
 ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τροφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν
 ἐξ ἧς ἐλήφθη· καὶ ἐξέβαλε τὸν Ἀδὰμ καὶ κατέστησεν
 αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τροφῆς καὶ
 ἔταξε τὰ Χερουδίμ καὶ τὴν φλογίνην βομφαίαν τὴν
 στραφομένην, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς
 ζωῆς. »

214 [10] *Περὶ τῶν Χερουδίμ καὶ τῆς βομφαίας.*

Μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τὸν ἄνθρωπον ἕως τοῦ μετα-

ρίου χωρίου, ἀκαταμάχητοι φρουραὶ καὶ λίαν ὑπερ-
 οπτοὶ φυλάττειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς
 ἐτάχθησαν, ὡς μηδένα τοῦ λοιποῦ ἰσχύειν παρελθεῖν
 πρὸς βεθήλεις²²·²³ ἐκείνον τὸν τόπον· καὶ γὰρ μάχαιρα
 φλογίνη ἐτέθη ἐκεῖ, ἐπὶ τῷ²⁴ τὸν πλησιάζοντα, ἐξ
 ὕλης ὑπάρχοντα, (τῷ)²⁵ πυρὶ φλεγόμενον ἀναλί-
 σκεσθαι παρ' αὐτὰ καὶ ἀπόλλυσθαι· στρέφεται δὲ ἡ
 βρομφαία, ἵνα ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅτε καὶ αὖθις ὁ
 ἄνθρωπος²⁷ οἰκῆτωρ γένηται τοῦ παραδείσου, τοὺς
 μὲν δικαίους φωτίσῃ παρερχομένους ἐπὶ²⁸ τὸ θεῖον
 τῆς ἀθανασίας χωρίον, τοὺς δὲ ἀδίκους, εἴγε προσεγ-
 γίσειεν²⁹, καταφλέξῃ.³⁰ Καὶ αὐτόματα πάντα ἡ
 γῆ ἔφερε πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ Ἀδάμ καὶ μετὰ
 τοῦτο· (καὶ ἡ γῆ)³¹ μηδὲν φέρειν πόνου χωρὶς·³²
 ἐξεκελεύσθη. Ἐξελεθὼν τοίνυν ὁ Ἀδάμ σὺν τῇ Εὐά
 ἐκ τοῦ παραδείσου καὶ συνελθὼν αὐτῇ, ἐγέννησε τὸν
 Κάϊν, εἶτα³³ τὸν Ἀβελ.

A custodia et valde terribiles ad custodiendam arbo-
 ris vitæ viam statutæ sunt, ne quis deinceps locum
 hunc profanis pedibus pertransire confideret.
 Igneus enim ibi positus est gladius, ut quisque
 appropinquans, utpote e materie consistens, igne
 correptus combureretur statimque periret. Volvitur
 autem rhomphæa, ut in regeneratione, quando ite-
 rum homo paradisi evaserit habitator, justos qui-
 dem illuminet transgredientes in divinam immorta-
 litatis regionem; injustos vero, si vel accederent,
 comburat. Porro sponte nascentia omnia ferebat
 tellus ante Adami transgressionem; at, post pec-
 catum, terra nihil sine labore ferre jussa est.
 Cum igitur e paradiso cum Eva exivisset, eique se
 conjunxisset, Cainum genuit, deinde Abelem.

BIBLION Η'.

LIBER OCTAVUS.

(208) Ἑρμηνεῖα ἐν [συντόμῳ ἀπὸ Ἀδάμ [ἕως τοῦ
 νῦν καιροῦ].

[α'] Ἀδάμ ἐγέννησε τὸν Σῆθ, Σῆθ τὸν Ἐνώξ, Ἐνώξ
 τὸν Καϊνᾶν, Καϊνᾶν τὸν Μαλελεήλ, Μαλελεήλ τὸν
 Ἰάρεθ, Ἰάρεθ τὸν Ἐνώχ, 915 Ἐνώχ τὸν Μαθου-
 σαλά, Μαθουσαλά τὸν Λάμεχ, Λάμεχ τὸν Νῶε, Νῶε
 τὸν Σῆμ.

Εἰσὶν οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ
 ἕτη β[σ]μβ' ³⁴.

[β'] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Σῆμ (208b) υἱὸς
 Νῶε ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξᾶδ, Ἀρφαξᾶδ τὸν Καϊνᾶν,
 Καϊνᾶν τὸν Σάλα, Σάλα τὸν Ἑβερ, Ἑβερ τὸν Φαλέκ,
 Φαλέκ τὸν Ῥαγαῦ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Φαλέκ διε-
 μερίσθη ἡ γῆ· κατὰ τοῦτον ἡ πυργοποιία συνέστη.
 Μετὰ Φαλέκ Ῥαγαῦ γεννᾷ τὸν Σερούχ, Σερούχ δὲ
 τὸν Ναχώρ, Ναχώρ τὸν Θάβρα, Θάβρα γεννᾷ τὸν
 Ἀβραάμ. Ὁμοῦ ἕτη (ἀπὸ³⁵ Ἀδάμ ἕως Ἀβραάμ
 ἕτη) γτιβ' ³⁶.

[γ'] Ἀβραάμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἰα-
 κώβ, Ἰακώβ τὸν Λευὶ, Λευὶ τὸν Κάαθ, Κάαθ τὸν
 Ἀβραμ, Ἀβραμ τὸν Μωϋσῆν τὸν προφήτην. Μωϋσῆς
 ἐξάγει τὸν λαὸν ἐξ Αἰγύπτου.

Ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως τῆς ἐξόδου ἕτη φθ' ³⁷.

XX. Compendium historiæ ab Adamo
 usque ad præsens tempus.

C Adam genuit Seth, Seth Enos, Enos Cainan,
 Cainan Malaleel, Malaleel Jared, Jared Henoch,
 Henoch Mathusale, Mathusale Lamech, Lamech Noe,
 Noe Sem.

Sunt igitur ab Adam usque ad diluvium anni
 MCCCXII.

Post diluvium vero Sem filius Noe genuit Ar-
 phaxad, Arphaxad Cainan, Cainan Sale, Sale
 Heber, Heber Phaleg, Phaleg Ragau. In diebus
 autem Phaleg divisa est terra, et ejus tempore
 constructa est turris. Post Phaleg, Ragau genuit
 Sarug, Sarug Nachor, Nachor Thare, Thare genuit
 Abraham. Simul ab Adam ad Abraham anni
 MCCCXXII.

Abraham genuit Isaac, Isaac Jacob, Jacob Levi,
 Levi Caath, Caath Amram, Amram Moysem pro-
 phetam. Moyses populum ex Ægypto eduxit.

Ab Abraham usque ad exitum ex Ægypto anni
 DIX.

Variæ lectiones et notæ.

²²·²³ εἰς Leo, et sed deest etiam in ed. Cramerana (C.). ²⁴ τὸ cod. et C. ²⁵ τῷ om. Leo. ²⁷ ὁ ἀνογ
 ἄ. Leo. ²⁸ τὸν — χύρον Leo. ²⁹ προσεγγίσει cod. προσεγγίσει C. ³⁰ Ἄ. δὲ Leo. ³¹ καὶ ἡ γῆ om.
 Leo. ³² γ. ἐκ Leo. ³³ μετ' αὐτόν Leo. Cætera Georgius p. 24, 27 sed exhibet e Genesi minori cf. Leo.
 5. 14 οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐφεξῆς ἐκ τῆς Ἀσπτιῆς Γενέσεως ἔχουσι τὸ Μακρὰ ἐπὶ κακίᾳ τοῦ Κάϊν.
 Non igitur hæc sunt Sym. logothetæ ut præcedentia XIX capita. ³⁴ βμβ' etiam Slav. ³⁵ ἀπὸ Ἄ. ἐ. Ἄ.
 ἐ. om. Slav. ³⁶ γτιβ' Nic. ³⁷ φθ' Nic.

Ab exitu filiorum Israel usque ad Davidem anni A DCXLI.

David rex genuit Salomonem, regno potitus annos xl. Salomon genuit Roboam, et regnavit annos xl. Roboam regnavit annos xvii, Abias regnavit annos iii, Asa annos xli, Josaphat annos xxxix. Hoc regnante prophetaverunt Michæas, Elias et Ellisæus. Joram regnavit annos ix, Ochosis annus i, Athalia mater ejus annos vii. Joas annos xl, Amazias annos xxix, Azarias seu Ozias annos lxx, Joathan annus i, Achaz annos xvi, Ezechias annos xxix, Manasses annos lv. Hoc regnante conditum est Byzantium. Amos regnavit annos xii, Josias annos xxxi, Joachaz annus i, Joachim annos xiv, Jeconias annus i, Sedecias annos xiv. Hunc effossis oculis Nabuchodonosor captivum abduxit. Atque templum combustum est a Nabuzardan. Sunt ab initio regni Solomonis usque ad captivitatem Judæorum Babylone anni dxxix.

Nabuchodonosor regnavit Babylone annos xxiv; Evilmerodach, filius ejus, annos v; Baltasar, et ipse filius Nabuchodonosoris, annos iii. Darius seu Astyages regnavit primus in Persis annos xvii, Cyrus annos xxxii, Cambyses annos xix, Darius alius annos xxvii, Artaxerxes annos xxxiii, Darius annos xix, Artaxerxes Longimanus annos xxxiv, Ochus annos xxi, Arses Ochi filius annos ii, Darius filius Arsami annos vi. Hunc sustulit Alexander Macedo, destruxitque Persarum imperium, et regnavit annos xii, et mortuus est Babylone quinque et triginta annos natus: subjecit barbarorum populos duo et viginti, et Græcorum civitates tredecim.

Computantur ab Adam usque ad mortem Alexandri anni v^mCLXXVIII.

Post hujus mortem in Ægypto et Alexandria regnavit Ptolemæus annos xiv, Ptolemæus Philadelphus annos xxx. Sub eo sacri Hebræorum libri in Græcam linguam versi sunt. Ptolemæus Evergetes regnavit annos xxv, Ptolemæus Philopator annos xvii, Epiphanes annos xxiii, Philometor annos xxxv, alius Evergetes annos xxix, Phiscon annos xvii, Siderites annos vii, Alexander annos iii, Ptolemæus Soter annos viii, Dionysius junior annos xxvii, Cleopatra annos xxii. Anno hujus tertio primus legitime imperium solus obtinuit Calus Julius Cæsar, a quo Cæsarum nomen sumpserunt sequentes imperatores. Ille Romæ imperavit annos;

[δ] Ἀπὸ δὲ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἕως Δαυὶδ ἔτη χμα' ⁶⁹.

[ε'] Δαυὶδ (δὲ ὁ βασιλεὺς ⁷⁰) ἐγέννησε τὸν Σολομῶνα, κρατήσας τῆς βασιλείας ἔτη μ'. Σολομὼν ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ, βασιλεύσας ἔτη μ'. Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', (Ἀβιά ἔτη γ' ⁷¹), Ἀσά ἔτη ς' [α'], Ἰωσαφάτ ἔτη λθ'. Ἐπὶ αὐτοῦ προφητεύει Μιχαίας καὶ Ἡλίας καὶ Ἐλισσέ. Ἰωρὰμ ἐβασίλευσεν ἔτη θ', Ὀχοζίας ἔτος α', Γοθολία ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἔτη ζ', Ἰωάκ ἔτη μ', Ἀμωσία; ἔτη κθ' ⁷², Ἀζαρίας (ὁ καὶ Ὀζίας ⁷³) ἔτη νθ', Ἰωάθ[αμ] ἔτος α', Ἀχάζ ἔτη ις' ⁷⁴, Ἐζεκιὰς ⁷⁵ ἔτη κθ', Μανασσῆς ἔτη ι'. Ἐπὶ αὐτοῦ ἐκτίσθη τὸ Βυζάντιον. Ἀμὼς ἔτη [ι]β' ⁷⁶, Ἰωσίας ⁷⁷ λα', Ἰωάχαζ ἔτος α', Ἰωακείμ ἔτη θ', Ἰεχονίας ἔτος α', Ζεδεκίας ἔτη ιθ'. Τοῦτον ἐπιφλώσας Ναβουχοδονόσορ, αἰχμάλωτον εἴλε. Καὶ ὁ ναὸς πυρπολεῖται ὑπὸ τοῦ Ναβουζαρδάν. Εἰσὶν ἰσθ' ἀρχῆς βασιλείας Σολομῶντος ⁶⁸ ἕως αἰχμαλωσίας Ἰουδαίων τῆς εἰ; Βαβυλῶνα ἔτη ςιθ' ⁷⁸.

916 [ς'] Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσεν εἰς Βαβυλῶνα ἔτη κθ', Οὐλεμαροδάχ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ε', Βαλτάσαρ (καὶ αὐτὸς υἱὸς ⁸⁰ Ναβουχοδονόσορ) ἔτη γ', Δαρείος (ὁ Ἀστυάγης ἐβασίλευσε πρώτος Περσῶν ⁸¹) ἔτη ις', Κῦρος ἔτη λθ' ⁸², Καμβύσης ἔτη ιθ', Δαρείος ἄλλος ἔτη κς', Ἀρταξέρξης ἔτη λγ', Δαρείος ἑτ' ιθ' ⁸³, Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἔτη λθ', Ὀχός ἔτη κα', Ἀρσίωχος ἔτη β', Δαρείος Ἀρσάμου ἔτη ς'. Τοῦτον ἀνελὼν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καὶ καταλίψας τὴν τῶν Περσῶν ἀρχὴν ἐβασίλευσεν ἔτη ιθ' καὶ ἐτελεύτησεν ἐν Βαβυλῶνι ἐτῶν λς' ⁸⁴. Ὀπίσταν βαρβάρων ἔθνη κβ' καὶ φυλὰς Ἑλλήνων ιγ'.

Ὀμοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως ⁸⁵ τῆς τελευταίας Ἀλέξανδρου ἔτη κρηπ' ⁸⁷.

[ζ'] Μετὰ δὲ τὴν τοῦτου τελευταίην Αἰγύπτου καὶ Ἀλεξανδρείας ἐβασίλευσεν Πτολεμαῖος ἔτη κθ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος ἔτη λ' ⁸⁸. Ἐπὶ τούτου αἱ παρ' Ἑβραίοις ἱερὰ βιβλία εἰς τὴν Ἑλλάδα ⁸⁹ φωνῆ μεταβλήθησαν. Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κ', Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη ις', Ἐπιφανὴς ἔτη κγ' ⁹⁰, ὁ Φιλομήτωρ ἔτη λς', ἄλλος Εὐεργέτης ἔτη κθ', Θίσοκος ⁹¹ ἔτη ις', Σιδηρίτης ἔτη ς', Ἀλέξανδρος ἔτη γ', Πτολεμαῖος ὁ Σωτήρ ἔτη η', Διονύσιος νέος ἔτη κγ', Κλεοπάτρα ἔτη κβ'. (1) Τῷ γ' εἶται ταύτης πρώτος ἱμονάρχῃσεν ἐννόμως Γάτος Ἰούλιος Καίσαρ, ἀπ' οὗ Καίσαρες οἱ ἐξῆς βασιλεῖς ⁹² ἤρξαντο καλιῖσθαι (ὁ τος ἐβασίλευσεν Ῥώμης ἔτη) θ' (2) ὁ Ἀβγούστος

Variae lectiones et notae.

⁶⁸ [δ] ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλύσμου ἔτη ἀφοδ', ὁμοῦ ἀπὸ Ἀδάμ ἕως Δαυὶδ ἔτη δυεβ' (δύο) Slav. ⁶⁹ χμὸ? χλ' Nic. ⁷⁰ δὲ ὁ β. om. Slav. ⁷¹ Α. ε. γ' om. Nic. ⁷² κς' Nic. ⁷³ ὁ καὶ Ἰωάκ cod. ⁷⁴ ις' pro μ. Nic. ⁷⁵ ὁ καὶ Ὀ. om. Slav. — νθ' Mic. ut IV Regg. xv, 1, 2; Chr. xxvi, 3. — ἔτη ις' pro ἔτος α' Nic. ⁷⁶ νθ' Slav. ⁷⁷ Ἐλιακ. ἔτη ιθ' Nic. — 26. ια' Nic. ut IV Reg. xxv, 2. ⁷⁸ Δαυὶδ? ⁷⁹ οπη? ομη' Nic. ⁸⁰ καὶ ἄ. ὁ. N. om. Slav. cum Nicephorus LXX annos enumerat eius nominibus regum. ⁸¹ ὁ Α. εἰ. pr. II. om. Slav. ⁸² λα' Slav. λ' Nic. pro λθ' — κθ' Slav. pro ς', β' Nic. pro ιθ'. — κη' Slav. pro λς' Nic. post quem desunt in codice Mosq. Xerxis XX anni (XXVIII Nic.). ⁸³ μς' Nic. pro λθ' — θ' Slav. sed ιθ' Nic. ⁸⁴ Ἀρσῆς Ὀχός ἔτη θ' Nic. ⁸⁵ λς' Slav. ⁸⁶ ἕως τελ. Α. Nic. ἕως Α. Slav. ⁸⁷ κρηπ' Nic. ⁸⁸ μ' — λη' Nic. ⁸⁹ ἐλλάδ. cod. ⁹⁰ κς' pro κγ' Nic. ⁹¹ Θεούσων. Nic. — Σ. ε. θ'. Slav., om. Nic. Πτολεμαῖος ὁ Ἀλ. ἔτη ε'. Πτ. ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη η' Nic. — II. ὁ καὶ Α. ε. λ' Nic. Δ. κθ' Slav. ⁹² προσηγορεύθησαν Nic. unde glossemata post η. x. in cod. Προσίγγιος e comprehendio male lecto, a Slavonico repetitum, qui om. ὁ. εἰ. Ῥ. ἔτη; Nic. om. Ῥώμης.

ἔτη νς⁹². Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας **A** (209*) Κλεοπάτραν ἀνελών καθεῖλε τὴν τῶν Πτολεμαίων ἀρχὴν, ὃν ἐβασίλευσαν ἔτη ση' ⁹³.

Γίνονται οὖν [τά] πάντα ἀπὸ 'Αδάμ ἕως ἀρχῆς βασιλείας Λύγουστου **917** κατὰ τοὺς ἀκριβεῖς χρονολόγους ἔτη ευνζ'. [η'] Τῷ δὲ μγ' ⁹⁴ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐγεννήθη τὸ κατὰ σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀεὶ Παρθένου Μαρίας. Κυρίνος δὲ ὑπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἀποσταλεῖς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπογραφὰς ἐποιήσατο τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν οἰκητόρων.

Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ 'Αδάμ ἕως τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ (95 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ) Χριστοῦ ἔτη ρφ'.

[θ'] (3) Μετὰ Λύγουστον ἐβασίλευσε Τιθέριος ἔτη κβ'. Τῷ ιε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἀρχεται ὁ Κύριος (ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός; ⁹⁶). Τῷ ιθ' ἔτει ἔπαθεν (ὁ Κύριος ἡμῶν) ὑπὲρ ἡμῶν τὸ ἐκούσιον πάθος.

Ὁμοῦ ἀπὸ 'Αδάμ ἕως τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἀναλήψεως ἔτη ρφλγ'.

[ι'] (4) Μετὰ Τιθέριον ἐβασίλευσε Γάϊος ἔτη ε'. (5) Κλαύδιος ἔτη ιδ', (6) Νέρων ἔτη ιδ' καὶ φυγῶν ἐαυτῶν ἔχουσε ζῶντα, (7) Οὐεσπασιανὸς ἔτη ι'. Ἐν ἔτει β' τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἀλωσις τῆς Ἰερουσαλήμ ⁹⁷ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἀναλήψεως. (8) Τίτος (ἐβασίλευσεν) ἔτη γ' ⁹⁸, (9) Δομετιανὸς ἔτη ιε', (10) Νερούας ἔτος α', (11) Τραϊανὸς ἔτη ιη', (12) Ἀδριανὸς ἔτη κα', (13) Τίτος Ἀντωνίνος (ὁ ἐπικληθεὶς Εὐσεβῆς) ἔτη κβ', (14) Μάρκος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ις' ⁹⁹, (15) Ἀντώνιος **C** (ὁ καὶ) Βῆρος ἔτη ζ', (16) Κόμοδος ἔτη ιβ' ¹⁰⁰, (17) Ἀντωνίνος ἄλλος ἔτη δ', (18) Σεῦρος ἔτη ιη'. * (Ἐπὶ αὐτοῦ Λεωνίδης ὁ πατὴρ Ὀριγένους· ἐμαρτύρησεν ¹⁰¹). (20) Ἀλέξανδρος ὁ Μάμαλος ¹⁰² ἔτη ιγ', (21) Μαξιμίνος ἔτη ς', (22) Φίλιππος ἔτη ς', (23) Δέκιος ἔτος α'. **918** (24) Αὐριλιανὸς ἔτη ς', (25) Πρόβος ἔτη ζ', (26) Κάρος ἔτη β', (27) Διοκλητιανὸς (καὶ ¹⁰³ (28) Μαξιμιανὸς ἔτη) κ'.

[ια'] Ἀρχὴ [τῆς] Χριστιανῶν βασιλείας· (29) Κωνσταντίνος ὁ Μέγας ἔτη λβ' ¹⁰⁴. Τῷ ιβ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ συνόδος ἐν ἔτει τη' ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ μέγας Κωνσταντίνος ἐτῶν ξθ' ¹⁰⁵, καταλείψας γ' υἱοῦ, (30) Κωνσταντα, (31) Κωνσταντῖνον καὶ (31) Κωνσταντῖνον. ¹⁰⁶ (Ἐν μὲν τῇ Ῥώμῃ, ἐβασίλευσεν **D**

Augustus vero annos lvi. Hic anno regni sui decimo quinto Cleopatram sustulit, destruxitque imperio Ptolemaeorum, qui regnaverant annos cxxvii.

Sunt igitur in totum ab Adamo usque ad initium regni Augusti, secundum accuratos chronologos, anni v^mcxxlvii. Anno ejusdem regni quadragesimo tertio, natus est secundum carnem Dominus noster Jesus Christus a sancta Deipara et semper Virgine Maria. Cyrinus autem a senatu missus in Judæam, fecit bonorum incolarumque descriptionem.

Sunt igitur ab Adamo ad incarnationem Domini nostri Jesu Christi anni v^md.

Post Augustum regnavit Tiberius annos xxi. Anno ejus regni decimo quinto, evangelicam prædicationem incepit Dominus noster Jesus Christus. Decimo nono anno passus est Dominus pro nobis voluntariam passionem.

In totum ab Adamo ad Salvatoris passionem et sanctam ejus ascensionem anni v^mdxxxiii.

Post Tiberium regnavit Caius Caligula annos iv, Claudius annos xiv, Nero annos xiv, et fugiens semet vivum sepelivit; Vespasianus annos xx. Secundo regni hujus anno capta est Jerusalem a filio ejus Tito, 40 annis post Domini ascensionem. Titus regnavit annos iii, Domitianus annos xv, Nerva unum annum, Trajanus annos xviii, Adrianus annos xxi, Titus Antoninus, cognomine Pius, annos xxii, Marcus Aurelius ejus filius annos xvi, Antoninus Verus annos vii, Commodus annos xii, Antoninus alius annos iv, Severus annos xviii (sub hoc Leonides Origenis pater martyrium passus est), Antoninus menses ii, Alexander Mamelus annos xiii, Maximinus annos vi, Philippus annos vi, Decius unum annum, Aurelianus annos vi, Probus annos vii, Carus annos iii, Diocletianus et Maximianus annos xx.

Initium regni Christianorum. Constantinus Magnus annos xxxii. Duodecimo ejus regni anno habita est synodus Nicæna, anno ab incarnatione Domini 318. Mortuus est autem Constantinus novem et sexaginta annos natus, tres relinquens filios, Constantem, Constantinum et Constantium. **D** Romæ regnavit Constans, in nova Roma Con-

Variae lectiones et notæ.

⁹² καὶ μῆνας ς'. Nic. unde eod. correxit a prima manu νζ'. ⁹³ οκς' Nic sed sunt σξη'. ⁹⁴ μβ' Nic. ⁹⁵ Κυρίου ἢ Ἰησοῦ om. Slav. ⁹⁶ κγ' Nic.—10. ἡ Ἰησοῦς Χριστός; om. Slav.—ἐπ. ἐν Ἰλῆμ ὑπὲρ Nic.—δ. ἡ. om. eod. a prima manu; secunda adjungit in margine σωτήριον τοῦ κόσμου μὴ Μαρτ. κα'.... e Nic. ⁹⁷ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων Slav. ⁹⁸ ιδ. om. Slav. et Nic. ⁹⁹ καὶ μῆνας γ' Nic. ¹⁰⁰ Ἀντωνίνος Nic. ter. — ὁ ἐπ. ἐπ. ἔ. om. Slav. ¹⁰¹ θ' pro ις' Nic. et ὁ καὶ om. cum Slav. ¹⁰² ιβ' Nic. — ιγ' Nic. pro ς' — (17) Αἰλιος Περτιναξ μῆνας ς'· ἐσφάγη ἐν τῷ παλατίῳ Σε. Nic. ¹⁰³ Ἐπὶ τῆς τούτου βασιλείας Α. ὁ π. Ἰ. τοῦ κακὸφρονος ἐμ. καὶ Ἰππόλυτος ὁ Ῥωμαῖος συγγραφεὺς ἤκμαζε καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς Nic. om. Slav. ¹⁰⁴ (19) Ἀντωνίνος μῆνας β' Slav. Ἀ. υἱὸς Σευήρου ἔτη ζ', ἐσφάγη μεταξὺ Βαβυλῶν καὶ Ἐδέσης (20) Μακρίνος; ἔτος α', ἐσφάγη. (21) Ἀντωνίνος ὁ Ἡλαγάβαλος ἔτη δ', ἐσφάγη ἐν Ῥώμῃ Nic. ¹⁰⁵ Μαμμαίας Nic. ¹⁰⁶ καὶ M. ἔ. om. Slav. — Hanc codicis rubricam omittunt Nic. et Slav. ¹⁰⁷ ια' Nic. Slav. τῷ κ' Nic. — Ἐπὶ τούτου γ. ἡ α' σ. ἀπὸ τῆς ἐν τοῦ κ. ἡμῶν ἕως τῆς α' συνόδου τη' ἁγίων Πατέρων εἰσὶν ἔτη Slav. Τῷ κ' ἔτει τῆς α. β. γ. ἢ α' ἁγία σ. τῶν τη' ἁγ. π. τῶν ἐν Ν. τῶν Βιβυλῶν ἔ. τη' (ι')? ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἢ. ἐν. ὅπου δὲ τοῦ τιμίου πάθους καὶ τῆς ἐνδόξου ἀναστάσεως αὐτοῦ ἔτη σπέ Nic. ¹⁰⁸ ξε' Nic. Slav. ¹⁰⁹ καὶ ἐν μὲν τῇ πρεσβυτέρῃ Ῥ. Κωνσταν βασιλέα, ἐν δὲ τῇ ν. Ῥ. Κωνσταντῖνον, ἐν Ἀ. δὲ Κωνσταντῖνον Nic. om. Slav.

stantinus, Antiochiæ Constantius. Hi regnaverunt annos xxiv, Jullianus vero Apostata duos annos, Jovianus novem menses, Valentinianus Major annos xvi, Valens annos iv, Gratianus annos vi, Valentinianus Minor annos xv, Theodosius Magnus annos xvi, sub quo celebraita est secunda synodus Constantinopoli; Arcadius, Theodosii filius, annos iv, Theodosius Junior annos xlii, sub quo fuit tertia synodus Ephesi; Marcianus annos vi, sub quo facta est quarta synodus Chalcedone; Leo Magnus annos xviii, Leo Minor annum i, Zeno annos xvii, Anastasius annos xlvii, Justinus Thrax annos ix. Justinianus Magnus annos xxxix, Justinus secundus annos xiii, sub quo quinta synodus habita est Constantinopoli; Tiberius annos iii, Mauricius annos x, Phocas annos viii, Heraclius annos xxx, Constans, Heraclii filius, annos xxvii, Constantinus, Heraclii nepos, annos xvii, Justinianus, hujus filius, annos x, Leontius annos iii, Tiberius Absintharius annos vii, Justinianus annos vi, Philippicus annos ii, Anastasius Artemius annos ii, Theodosius annum unum, Leo Conon, primus Iconoclastarum, annos xxv, menses iii, Constantinus filius ejus annos viii, Leo, Constantini filius, annos v, Constantinus cum orthodoxa matre sua Irene, annos x (octavo horum anno facta est secunda synodus Nicæna), Constantinus solus annos viii; mater ejus Irene iterum annos v, menses ii; Nicephorus annos vii, menses ix, Stauracius, hujus filius, annum unum, mensem unum; Michael annum unum, menses novem; Leo annos vii, menses v; Michael annos viii, menses ix; Theophilus annos xii, menses iii. Theodora, uxor ejus, et Michael ejus filius, annos xxvi; Basilius Macedo annos xix; Leo, filius ejus, annos xxvii; Alexander, Leonis frater, unum annum, mensem unum; Constantinus, Leonis filius, cum matre sua Zoe, annos vii; Romanus Armeniacus, ipsius Constantini socer, annos xvii; Constantinus Porphyrogenitus iterum imperator, annos xv; Romanus, Constantini filius, annos iii, menses iv; Basilius et Constantinus, Romani filii, cum matre sua Theophano, menses vi; Nicephorus Phocas Cappadox, pius et justus, annos vi, menses iv; Joannes Zimisceus annos iii; Basilius, filius Romani qui fecerat *isocodicia* et Magnam ecclesiam, iterum regnavit annos lvi; Constantinus, frater ejus, annos iii; Romanus Argyrus, in balneo Blachernarum suffocatus, annos v; Michael Paphlago, cum auxilio Joannis fratris ac tutoris, annos vii,

A Κώνστανς, ἐν δὲ τῇ [νέα] Ῥώμῃ Κωνσταντῖνος, ἐν Ἀντιοχείᾳ Κωνσταντῖνος, οἵτινες ἰδασίλευσαν ἔτη κδ', (33) Ῥουλιανὸς ὁ Παραβάτης ἔτη β', (34) Ῥουλιανὸς μῆνας θ', (35) Ὀυαλέντινιανὸς ὁ Μέγας ἔτη ις', (36) Οὐάλις (ἔτη δ'), (37) Γρατιανὸς ς', (38) Οὐαλεντινιανὸς (ὁ Μικρὸς ἔτη ις'), (39) Θεοδοσίος ὁ Μέγας ἔτη ις', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ β' σύνοδος (ἐν ΚΠ. ¹³), (40) Ἀρκάδιος (ὁ υἱὸς ἡ Θεοδοσίου ἔτη θ'), (41) Θεοδοσίος ὁ Μικρὸς ἔτη μβ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ γ' σύνοδος (ἐν Ἐφέσῳ ¹⁴), (42) Μαρκιανὸς ἔτη ς', ἐφ' οὗ ἡ δ' σύνοδος γέγονεν (ἐν Καλχηδόνι ¹⁵), (43) Λέων ὁ Μέγας ἔτη ιη', ¹⁷ (45) Ζήνων ἔτη ιζ' (46) Ἀναστάσιος ἔτη κζ', (47) Ἰουστίνος ὁ Θράξ ἔτη ι', ¹⁸ (49) Ἰουστίνος ἄλλος ἔτη ιγ', ἐφ' οὗ ἡ ε' σύνοδος γέγονεν (ἐν ΚΠ. ¹⁹), (50) Τιθέριος ἔτη γ', (51) Μαυρίκιος ἔτη κ', (52) Φωκάς ἔτη η', (53) Ἡράκλειος ἔτη λ', (54) Κώνστανς ὁ υἱὸς Ἡρακλείου ἔτη ις', (56) Ἰουστινιανὸς ²¹ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ι'), (57) Λεόντιος ²² ἔτη γ', (58) Τιθέριος ὁ καὶ Ἀψίμαρος ἔτη ζ', Ἰουστινιανὸς (τὸ β' ἔτη ²³) ς', (59) Φιλιππικὸς ἔτη β', (60) Ἀναστάσιος ὁ 919 καὶ Ἀρτέμιος ἔτη β', (61) Θεοδοσίος ἔτος α', (62) Λέων ὁ καὶ Κόνων, πρῶτος τῶν εἰκονομάχων (ἔτη κε', μῆνας γ'), (63) Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη η' ²⁴, (64) Λέων ὁ υἱὸς Κωνσταντῖνου ἔτη ε', (65) Κωνσταντῖνος σὺν τῇ ὀρθοδόξῳ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἔτη ι' ²⁵. Τούτων (ἔτος η' ²⁷) γέγονεν ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ β'. (66) Κωνσταντῖνος μόνος ἔτη η', (67) ἡ μήτηρ αὐτοῦ Εἰρήνῃ πάλιν ἔτη ε' μῆνας β', (68) Νικηφόρος ἔτη ζ' (μῆνας θ') ²⁸, (69) Σταυράκιος (ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτος) α' μῆνα α', (70) Μιχαὴλ ἔτος α' μῆνας θ', (71) Λέων ἔτη ζ' μῆνας ε', (72) Μιχαὴλ ἔτη η' μῆνας θ', (73) Θεόφιλος ²¹ ἔτη ιβ' μῆνας γ' ²⁶. [ιβ'] (74) Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ Μιχαὴλ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη (κς'?), (75) (209b) Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἔτη ιθ', (76) Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κζ', (77) Ἀλέξανδρος; [ὁ ἀδελφὸς Λέοντος] ἔτος α' μῆνα α', (78) Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς Λέοντος, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἔτη ζ', (79) Ῥωμανὸς ὁ Ἀρμενιακὸς, ὁ πενθερὸς αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντῖνου, ἔτη [κζ'], (80) Κωνσταντῖνος ὁ [βασιλεὺς πορφυρογέννητος, αὐτοῦ τὸ β', ἔτη ις', (81) Ῥωμανὸς ὁ υἱὸς Κωνσταντῖνου ἔτη γ' μῆνας δ', (82) Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ υἱοὶ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν Θεοφανοῦς, μῆνας ς', (83) Νικηφόρος Καππάδοξ ὁ Φωκάς; ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλοδίκαιος, ἔτη ς' μῆνας δ', (84) Ἰω. ὁ Τζιμισχῆς ἔτη γ', (85) Βασίλειος; ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ τοῦ ποιήσαντος τὰ Ἰσοκοδ[κία] καὶ τὴν

Variæ lectiones et notæ.

¹³ Ὁ, ὁ μ. καὶ Ὁ. ἔτη ι' Nic. Slav. — Ὁ. Γ. Slav. om. Nic. ¹⁴ ὁ υἱὸς Nic. om. Slav. — ις' καὶ μῆνας γ' Nic. ¹⁵ ἐν Κ. Π. om. Slav. ¹⁶ ὁ ὁ. Θ. ἐ. om. Slav. ιγ' Nic. pro θ'. ¹⁷ ἐν Ἐ. om. Slav. ¹⁸ ἐν Κ. om. Slav. ¹⁹ (44) Λέων ὁ μικρὸς ἔτος α'. ²⁰ (48) Ἰουστινιανὸς ὁ Μέγας, ἔτη λθ', ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ε' σύνοδος ἐν Κ. Π. — λη' Nic. ²¹ ἐν Κ. Π. om. Slav. ²² Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Ἡ. ἔτη ιζ' Slav. ²³ Ἰουστίνος; cod. — ὁ υἱὸς; ἀ. ἐ. om. Slav. ²⁴ Λεόντιος ἐ. ι' Nic. ²⁵ τὸ β' ἐ. om. Slav. ²⁶ Α. Κ. α' (πρῶτος); τῶν ἐ. Κων. Slav. ²⁷ (63) ιη' Slav. λδ' Nic. ²⁸ γ' Slav. ²⁹ ἔται ὀγδόω Nic. om. Slav. — ἡ ς' σ. Slav. ³⁰ Μιχαὴλ καὶ cod.? Εἰρήνῃ ἡ μ. ἀ. ἔτη ε', μ. β' Nic. ³¹ μ. β' om. Slav. ³² ὁ υἱὸς ἀ. ἐ. om. Slav. — μῆνας β' Nic. Slav. pro ἔτος α' μ. α'. ³³ Τρόφορος? Slav. ὁ υἱὸς αὐτοῦ Nic. ³⁴ ις', μ. γ'. Slav. qui h. l. desinit, cum Nic. 754, 18 cum Theophilo quidem desinat in ind. 5°, sed 755, 20 ad Basilii initium continuatus sit.

μεγάλην νεσράν, ἔβασίλευσε τὸ β', ἔτη νγ', (86) Ἀ Κωνσταντίνος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη γ', (87) Ῥωμα-
νὸς ὁ Ἀργυρὸς ἐν τῇ κολυμβήθρῃ τῶν Βλαχερνῶν
πνιγεῖς, ἔτη [ε'], (87) Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν διὰ συν-
εργείας Ἰωάννου ἀδελφοῦ αὐτοῦ ὄρφανοτρόφου,
ἔτη ζ' μῆνας γ', (89) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Καισαρείας,
ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Καλαφάτος, ὁ τυφλωθεὶς ἐν τῷ
ποιμωμένου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, μῆνας θ', (90) Κωνσταντίνος ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μῆνας
ε', (94) Μιχαὴλ ὁ ἀπὸ Βασιλείου] ἔτος α', (92) Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.

(93) Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς ἔτη γ', καὶ νοσήσας ἀπε-
κάρη προβαλλόμενος βασιλεὺς Κωνσταντίνου τὸν
Δούκα, αὐτὸς δὲ ἐμονάχησεν ἐν τοῖς Στουδίου. (94)
Κωνσταντίνος ὁ Δούκας ἔτη η' μῆνας γ', καὶ τε-
λευτῶν κατέλιπε βασιλεύειν μετὰ φρικτῶν ὄρκων
καὶ ἰδιοχείρων συνόδου τε καὶ τῆς συγκλήτου τὴν
γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς παῖδας. (95) Εὐδοκία ἡ τοῦ
Δουκῆς ἔβασίλευσε μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς ἔτη γ',
καὶ ἔλαβεν ἀνδρὰ τὸν Διογένην ἀναγορευτάσα τούτου
βασιλεῖα· (96) καὶ ἐκράτησεν ἀπὸ Ἰανουαρίου μηνὸς
ἔτους ς' φος· ὁ αὐτὸς Ῥωμανὸς ὁ Διογένης ἔβασί-
λευσε χρόνους γ'· στρατεύσας δὲ κατὰ Περωῶν δια-
φόρων, ἐν τῇ γ' αὐτοῦ ἐκστρατείᾳ ἐκρατήθη αἰχμά-
λωτος παρὰ τοῦ Σουλτάνου τῶν Τούρκων. (97)
Τοῦτο δὲ μαθοῦσα Εὐδοκία ἡ δέσποινα γράφει πρὸς
τὰ θέματα καὶ τὰ κάστρα τοῦ μὴ δέξασθαι αὐτὴν,
εἰ διασωθεῖν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλ' ἐξουθενεῖν
αὐτὴν καὶ ἀποθελύττεσθαι. (98) Καὶ αὐτὸς ἀπεκατε-
στάθη Μιχαὴλ ὁ Δούκας ἅμα τῇ μητρὶ οὗτοῦ Εὐδο-
κίᾳ, (99) ἣν καὶ καταβίβασας τοῦ παλατίου ἀπέκιτρε
μοναχὴν, μοναρχήσας αὐτὸς καταλειφθεῖς. Καὶ κρα-
τήσας χρόνους ις' καταβιβάσσεται παρὰ Νικηφόρου
τοῦ Βοτονιάτου, ὃς καὶ ἐκράτησε χρόνους γ', καὶ
κατεβιβάσθη παρὰ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου, (100) ὃς
καὶ ἔβασίλευσε κατὰ τὴν β' τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς
ινδ. δ' τοῦ ς' φσβ' ἔτους, καὶ ἔβασίλευσεν ἔτη λζ'
μῆνας ε'. (101) Ἰω. ὁ Πορφυρογέννητος ὁ υἱὸς αὐ-
τοῦ ἔβασίλευσε μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰνδ. ια' ἔτους ς' χκς',
καὶ ἔβασίλευσεν ἔτη κε' 23.

[Ἔστι] δ[ὲ] καὶ [τοῦτο περὶ τῶν βασιλέων των

Ῥωμ.] γεγραμμένον· Ῥωμανὸς Νικηφόρος Ἰω. Τριμυση
Ῥωμ. βασιλεὺς Κωνσταντίνος Ῥωμανὸς Μιχαὴλ Μιχαὴλ
[β]λάπτουσα κόσμον· Ῥωμανὸς Μιχαὴλ Μιχαὴλ
Κωνσταντίνος? [Μιχαὴλ?] Ῥωμανὸς Μιχαὴλ Μιχαὴλ
κόσμου λύτρω φέρεις· Ἀπὸ τοῦ κυρίου Ἀλεξίου
921 Κομνηνοῦ γ' εἰσὶν ἑτεραι βασιλείαι, ὧν ὁ ἀρι-
στὸς ἀποκεκρυμμένος τυγχάνει· τελευταίον, ὡς τὸ
ἱστορικόν φησιν, ἀπὸ τῶν ὧδε μέχρι τῆς συντελείας
διὰ τῆ λέγοντ[αι]· εἰ[σὶν] αἱ τῶν μελλόντων βασιλείαι,
[αἱ] τοῦ Ἀντιχρίστου, ἑτερος ἱστορικὸς φησιν· [καὶ]
ὁμοῦ τὸ [τῶν βασιλέων]ρα

Atramento nigro et manu recentiori :

. Ἐλαβα... ρρ.. εἰς νεβρίου [εἰτε] λθ' νεκαρα τὸν πο-
λέμιον ἐπὶ ἔτος ς' χξ'α'. νεμβρίῳ ι[γ'] ἡμέρᾳ Παρα-
σκευῆς. [15 Nov. 1153, Veneris die].

Variæ lectiones et notæ.

23 Scilicet usque ad annum 1143, quo imperium suscepit filius ejus Manuel cujus mortem (1180) scrip-
tor haud compertam habuit, cum numero annorum imperatorum inde ab Isaacio Comneno sibi igno-
tum esse dicat et imperatores inde a Julio Cesare nuncupet.

A menses iii; Michael Calaphates a Caesarea, fratris
illius filius, qui caecatus est in Sigmate a Nicolao
eparcha et accubitore aliisque proceribus, regnavit
menses ix; Constantinus Monomachus, annos xii,
menses vi; Michael, Basilii filius, annum unum;
Theodora Porphyrogenita, annos ii.

Σίγματι παρὰ Νικολάου ἐπάρχου τοῦ καὶ πραι-
ποσίτου Κωνσταντίνου ὁ Μονομάχος 920 ἔτη ιβ' μῆνας
ε'. Θεοδώρα ἡ Πορφυρογέννητος, ἔτη β'.

Isaacus Comnenus regnavit annos iii, et morbo
correptus, tonsus est electo imperatore Constantino
Duca, et ipse vixit monachus inter Studitas. Con-
stantinus Ducas regnavit annos viii, menses iii,
et moriens, acceptis diris juramentis et chirographis
synodi et senatus, imperium reliquit uxori suæ
suisque filiis. Eudocia, Ducæ uxor, regnavit cum
filiis suis annos tres, et nupsit Diogeni, quem pro-
clamavit imperatorem; et regnum auspiciatus mense
Januario anni vi^m dclxxvi idem Romanus Diogenes,
regnavit annos iii: pluribus autem adversus Bul-
garos factis expeditionibus, in tertia in captivitate
retentus est a Turcarum sultano. Quo comperto,
Eudocia imperatrix scripsit ad omnes regiones et
urbes ne illum reciperent, si e captivitate aufugeret,
sed despicerent ac detestarentur. Et rursus regno
impositus est Michael cum sua matre Eudocia;
quam e palatio expulsam totomdit movialem, rem-
anens ipse solus imperator. Et occupato regno
annos xvi, detrusus est a Nicephoro Botaniate; qui
regnavit annos iii, ac detrusus est a domino Alexio,
qui regnare cœpit secundo die mensis Aprilis, li-
dictione quarta, anno vi^m dclxxxix, et regnavit
annos xxxvii, menses v. Joannes Porphyrogenitus,
ejus filius, regnare cœpit mense Augusto, indi-
ctione undecima, anno vi^m dclxvii, et regnavit
annos xiv.

Et etiam de imperatoribus Romanis scriptum
(per modum anagrammatis) : Romanus. Nicepho-
rus. Joannes Zimiscus, Basilius. Constantinus. Ro-
manus. Michael. Michael. Constantinus. Romphæa
D Nicetæ, Sanando vulnerans mundum; clava, pa-
rum parum mundi redemptionem fers. Ab im-
peratore Alexio Comneno tris alia sunt regna,
quorum duratio est ignota. Denique, ut fert histo-
ria, a præsentis tempore usque ad finem octo sup-
putantur regna : sunt futurorum regna, regna
Antichristi, inquit alius historicus; et item de im-
peratoribus...

... Cepit (somnum mortalem), novem et triginta
annos natus, mense Novembri anno vi^m dclxi. No-
venbris tredecimo, Parasceves die.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΣ ΟΝ ΠΑΡΕΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΗΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΕΘΕΙΤΑΙ Η ΟΝ ΜΝΗΜΟΝΕΥΕΙ.

- 'Αθανάσιος 41, 249? 423, 427, 573? 580, 602.
 'Ακύλας 19.
 'Αλεξανδρείας ἐξηγητής.
 'Αναστάσιος 'Αντιοχείας 186, 354. ὁ Σκαίτης 129, 136.
 'Αριστοτίλης 599?
 'Αφρικανός 29, 168, 245.
 Βασίλειος ὁ Μίγας 6, 30, 99, 147, 203, 252, 492? 510? 587 (ad Ibram 43).
 Βίος τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Θεοῦ 374. τοῦ Σιλβέστρου 382, 390.
 Γάλασιος; ὁ Καισαρείας 578.
 Γένεσις 1επη 905. †
 Γεώργιος 4, 7, 15, 81, 85, 721.
 Γρηγόριος ὁ Θεολόγος 177, 209, 257, 302, 356, 446, 449, 454, 479, 708. ὁ Διάλογος 584.
 Διάλογος 585.
 Διατάξεις τῶν ἀποστόλων 153, 168, 171, 175, 340, 357, 416.
 Διονύσιος 'Αρεοπαγίτης 165, 250, 251, 425? 585.
 'Επιφάνιος 162, 318.
 Εὐπάριος 29 (Scriptor anni 160 a. Chr. a Josepho, Clemente Al. et Hieronymo laudatus).
 Εὐσέβιος Παμφίλου 29, 34, 91? 140? 206, 222? 242 — 248? 278? 323, 336, 377, 387, 632, 689.
 Εὐστράτιος 581.
 'Εφραΐμ ὁ Σύρος 603.
 ('Ἠγήσιππος 279—281).
 'Ερώδης χρονογράφος 428.
 'Ἡσίοδος 29, 30.
 Θεοδοσίω 215.†
 Θεοδώρητος 127, 129, 145, 163, 221, 261, 322, 323, 568? 508.
 Θεόδωρος ὁ 'Ραίθου 363.
 Θεόκενος, ὑπομνήματα Χριστοῦ 378.
 'Θρακήσιος (Ἰω. Σκυλίτζης) 883.
 ('Ιούλιος Πολυδεύκης 902.)
 ('Ιουστίνος 43.)
 'Ιούστος 29.
 'Ιππόλυτος Ρώμης 336. χρονογράφος 428? 483, 492? 496.
 'Ιωάννης Χρυσόστομος 35, 71? 76, 84? 101, 106, 113, 149, 157, 160, 169, 218? 240, 258, 299? 303? 330, 480, 491? 527, 544, 578? 586 (in Matth. Ltv) 601? 642.
 'Ιώσηπος; 7, 29, 31, 34, 66, 71, 80, 90, 91, 133, 134, 141, 142, 168, 174, 221, 223, 528, 232, 321, 240, 245 — 246, 380, 300, 302, 309, 311, 599?
 Καίσαριος 26, 27, 537.
 Κλήμης ὁ 'Ρωμαίος; 68, 241, 270 — 275, ὁ στρωματεύς; 29.
 Κύριλλος; ὁ 'Ιεροσολύμων 61? 71, 224, 225, 439, 441.
 Κύριλλος; ὁ Μίγας 140, 324, 325, 533, 546.
 Λογοθέτης ὁ Συμαίων 81, 731, 851, 902.
 Μάρκος ὁ τοῦ Χρυσοστόμου μαθητής 72.
 Μαρτύριος 'Αντιοχείας 582.
 Μάξιμος 351, 585.
 Νεῖλος 254, 584, 586.
 Νικηφόρος πατριάρχης ΚΠ. 163, 656 683.
 Ξενοφών 265.
 'Ομηρος 30.
 Παῦλος ὁ Θεβαίος 374.
 Πλάτων 58, 59, 64, 62, 262 — 264, 265? 528, 530.
 Πλούταρχος (Παραλλ.) 54.
 Προκόπιος 548.
 Σιλουέστρου πράξεις 382, 396.
 Σωκράτης ὁ ιστορικός; 277.
 Σύμμαχος 52, 910.
 Τατιανός; 29.
 Τερτυλιανός; 235.
 Φίλων 240, 243, 246 — 248, 251, 430? 431? (Φλέγων, 'Ολυμπιάδης 283.)
 Φιλίππος 853.
 'Ωριγένης 29, 38.

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ.

- Α.
 'Ααρών אהרן 80—89, 154, ἀρχηγός, βασιλεύς τῶν 'Αράβων 660, 663, 674.
 'Αβαθονάνης 791.
 'Αβαρείμ אבארים διδάσκατος; 90.
 'Αβαρείς; 563, 567.
 'Αβαροι 554, 562.
 'Α66ά; 246.
 'Α6αρος; 235, 633, 687.
 'Α6δεμαχμάν 621.
 'Α6δίου אבדין δούλος Θεοῦ 179, 121.
 'Α6δών אבדון δούλος 107.
 'Α6άλ אבאל πένθος, 4, 6, 31, 65, 272, 495.
 'Α6εσσαΰ אבשאΰ πατήρ δώρου 125.
 'Α6εσσαλωμ אבשאλωμ πατήρ εἰρήνης 129, 131, 415, 802.
 'Α6.ά אב.א.α πατήρ μου Θεός 117, 151.
 'Α6ιάθαρ אביתאר 118.
 'Α6ίθος, ὁ ἅγιος 401.
 'Α6ιμέλεχ אבמלך πατήρ βασιλέως 66, 105, 118. ἡγεμὼν ἀδελφός βασιλέως 615.
 'Α6ίτιος. Avitus 332.
 'Α6ραάμ, 'Α6ραμ, אבראם πατήρ πλήθους, אבם πατήρ ὕψους 29, 64 — 70, 252, 258, 272, 273.
 'Α6υδος 637, 652, 783.
 'Αγαμέμνων 805.
 'Αγαρηνοί 8, 75, 705, 853, 806.
 'Αγράνας 756.
 'Αγαθάγγελος, ὁ ἅγιος 272.
 'Αγάθη 854.
 'Αγαθόνικος, ὁ ἅγιος 401.
 'Αγαθός; 795.
 'Αγάθων 611.
 'Αγαλιανός 747.
 'Αγαπητός, ὁ ἅγιος 371, 372.
 'Αγαρ אב.א.א. φυγοῦσα 73.
 'Αγγατο; אב.א.א. εὐραζών 179.
 'Αγγουρία 902.
 'Αγίνωρ 11.
 'Αγησίλαος; 265.
 'Αγιών (widow?) 770.
 'Αγκίλαος 624, 631.
 'Αγκυρα 170, 215, 452.
 'Αγρίππας, βασιλεύς 227, 228, 239, 268, 282. ὑπαρχος 269.
 'Αγκίλαος 663.
 'Αγχοῦς אב.א.א. εὐθυμος 121.
 'Αδ.ά אב.א.א. ἄνθρωπος 4, 7, 24, 31, 271, 272, 907.
 'Αδ.άμου τάφος 602.
 'Αδ.άω אב.א.א. εἰδώς; 179.
 'Αδελφίος, ὁ ἅγιος 439, ἐπίσκοπος 497.
 'Αδερ אב.א.א. ἀλλοτρίων 145, 155, 185.
 'Αδινών אב.א.א. τυφερός 124.
 'Αδραξίρ, 'Αδραξίερ אב.א.א. κίσμος βαηθός 143.
 'Αδράλστος; 818,
 'Αδρίλξ, 'Αδριατικὸν πέλαιος 40, 462, 463.
 'Αδρ.ακή 40.
 'Αδριανός, βασιλεύς 43, 311 — 343. πάπας 665, ὁ ἅγιος 726. πατριάρχης 841.

Γαλῆνος 342.
Γαλιλαία, Γαλιλαῖος 449, 600.
Γαλλία, Γάλλος, Γάλος 17, 215, 257, 358, 359, 378, 390, 459, 461.
Γαλλιηνός, Gallienus 358—360.
Γάμερ 723 39.
Γαστρία, τὰ, μονή 700, 730.
Γαγνέσιος 606.
Γεδαιών 777α τομευς? 104.
Γελβουέ 723 120.
Γενέθλια 559.
Γενέσιος 606.
Γεννάδιος, πατρ. ΚΠ. 511—523.
Γεργεσαῖος 101.
Γερμανία 365, 648, 761.
Γερμανοί 213, 345.
Γερμανός, πατρ. ΚΠ. 604—646.
ἐπ. Κυζικίου 665.
Γέτας Geta 351.
Γεώργιος, ὁ ἅγιος 573, 879. Βόρφαρος 625. ἐπ. Τιβεριωτῶν 528.
Κρινίτης 785. πατρ. ΚΠ. 611.
Πηγάνης 744. πρεσβύτερος 611.
πρωτοσπαθάριος; 850. Σουρσουβούλη 830. τοποτηρητής Ἀντιοχείας 665.
Γηλαῖος 57.
Γήπεδες 504.
Γηών 777β ἐκκρούων 40.
Γιζερίχ 506.
Γοηλέων 815.
Γοθολία 777γ 153.
Γοθονιήλ 777δ 103.
Γολγοθα 777ε κρανίον 411, 441, 442, 602.
Γολιάθ 777ζ 118.
Γόμορρα 777η κατοικήσις 73, 124, 452, 542.
Γόρασις 482.
Γορδιανός Gordianus 354, 355.
Γορδίας, ὁ ἅγιος 401.
Γόρτων 769.
Γότθοι 454, 459, 464, 501, 504, 517.
Γούδε 806.
Γούδερ, πατριτικός 768.
Γούμερ 744.
Γουρίας, ὁ ἅγιος 401.
Γρατιανός, Gratianus 460—465.
Γρηγορῆς Ἰβηρίτης 789, 800.
Γρηγόριος, ὁ ἅγιος Ἀρμενίας 372, 405, ὁ μέγας θεολόγος 449, 462, 473, 474, 852. θαυματουργός 359, 361, 520. Καππαδόκης 518. πάπας 636—641, 751. πατριάρχης Ῥώμης 635. πατριτικός Μουσουλάκιος 671. Φιλήμονος 751.
Γύγης 83. γωλάθ 777θ ἀνθέμιον, στρεπτόν 155.

Δ.

Δαβὶρ 777ι λογεῖον 154.
Δαγίθεος 552.
Δαγών 777κ κήτος, Δερκετώ 709.
Δαδαστανά 452.
Δαδῶης 439.
Δακία 778.
Δακίθωσα 454.
Δαλιδά 777λ ἀσθενοῦσα 108, 495.
Δαλματία 376.
Δαλμάτιος, ἀδελφὸς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου 390 — 429. υἱὸς Δαλματίου 390—412.
Δαλμάτου μονή 620, 802.

Δαμασκός 777μ στρώμα 216, 566, 598.
Δάμασος, πάπας 465, 474.
Δαματῦ 624, 785, 792.
Δαμιανός, πατριτικός 728—737.
ὁ Ἄγαρηνός 779—805. εὐνούχο; 804.
Δαμιανού, τὰ 774.
Δάν, 777ν κριτής 79, 90, 184.
Δάναπρις 652.
Δάναστρις 652.
Δανιήλ 777ξ κριτής Θεοῦ 13, 62, 161, 175, 179—197, 215, 216, στυλίτης 512.
Δανηλίνα 757.
Δανούδιος 615, 652, 681, 724, 772, 807.
Δαόνιον 555.
Δάξυμον 735.
Δάροι 621.
Δαρεία, ἡ ἅγια 371.
Δαρεῖος, Ἀστυάγης 13, 196, 205, Ἰστάσπου 200, 206, 293. νόθος 206. Ἀρσάμου 18, 205, 206, 265, 325. Χοσρόης 549.
Διόσκορος, ἐπ. Ἀλεξ. 507, 555.
Διόσπολις 215.
Δίπτυχοι 521.
Δίστρα 773.
Δοδώνη 50, 169.
Δοῆκ (Δωῆκ ὁ Σῦρος LXX) 371 118.
Δοκῦτης ἀστής 597.
Δομετιανός, Domitianus 285, 327, 331.
Δομηνικός Dominicus 801.
Δομνίκα, γυνὴ Οὐάλεντος 454.
Δομνίνος Domitianus 512.
Δόμονος, πατρ. Ἀντ. 528.
Δορύλαιον 644, 674, 710.
Δούκας 883.
Δομά 777ο ὁμοίωσις 74.
Δούναθις 865.
Δράκων 390.
Δρόμωνες 842.
Δρύς 495.
Δυρράχιον, Δυρράχτης 174, 516, 761, 907.
Δυτικὰ θέματα 757, 761.

Ε.

Ἐβδομον (μιλίτριον, Septimum miliare a CP.) 481, 494, 498, 558, 612, 803, 835.
Ἐβερ 777π περατικός 37, 38.
Ἐβωναῖος 777ρ πτωχός 359, 344.
Ἐβραῖος 777σ περάσας 7, 29, 57, 38, 52, 355, 446, 569, 629, 758.
Ἐβρος 805.
Ἐγλώμ 777τ δάμαλις 103.
Ἐγλών 777υ τερέβινθος 107.
Ἐγρήγοροι 37.
Ἐδὴμ 777φ τρυφή 5, 907.
Ἐδεσσα 56, 458, 500, 525, 633, 687, 845, 865.
Ἐδῶμ 777χ ἐρυθρός 75.
Ἐζεκίας 777ψ Θεὸς ἰσχύον διδωσι 141, 148, 165, 169.
Ἐζακίηλ 777ω id. 179, 193.
Εἰκασία 700. Εἰκόνες, ἄγλαι 511, 557, 563, 567, 629, 649, 681, 686, 708.

Εἰλάτ 777η 74.
Εἰρήναργος, ὁ ἅγιος 371, 372.
Εἰρήνη ἡ ἅγια 461—481. ἡ Χαζάρα 639. ἡ ἐξ Ἀθηνῶν 654—675.
Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα γυνὴ 884.
Εἰρηνίπολις 663.
Ἐκδάτανα 159.
Ἐκκλησία, ἡ νέα 759, 761.
Ἐκλειψίς ἡλιακὴ 403, 565, 617, 770. τῆς σελήνης 793.
Ἐλάμ, Ἐλαμίτης 777ζ αἰώνιος 38, 138.
Ἐλαος 485.
Ἐλλά 777η κόσμος 5, 33.
Ἐλεανάν 777θ Κύριος χάριτος 24, 125.
Ἐλεάζαρ 777ι ὁ Κύριος βοηθεῖ 89, 109, 125, 141, 179, ὁ ἱερεύς 208, 209. Μακκαθαῖος 212.
Ἐλεγμοί 819.
Ἐλένη, ἡ ἅγια 384, 390, 402, 410, 428. θυγάτηρ Κωνσταντίνου, γυνὴ Ἰουλιανῶ 428, ἀλλῆ 841? Ἐλενόπολις 428.
Ἐλευθέριος ὁ ἅγιος 540, 511, 667, 673.
Ἐλεσθαάν 524.
Ἐλεφάντινος 839.
Ἐλιάσιμος ὁ γ' ἀρχιερεύς 327.
Ἐλισάβετ 777κ Θεοῦ ὄρκος; 204, 221.
Ἐλισσά 777λ Ηλις? Ἡεσία 39.
Ἐλισσαῖος 777μ Θεὸς βοηθός 38, 179, 185—188, 512.
Ἐλκεσαῖος 360.
Ἐλλαδικός 13, 771, 818.
Ἐλλάς, ἡ 11, 257, 457, 502, 618. θέμα 779, 806, 838.
Ἐλλη 783.
Ἐλλην 8, 29, 52, 140, 141, 146, 216, 328, 340, 346, 576, 422, 426, 432, 454, 445, 445, 455, 458, 481—483, 487, 515, 529, 573, 597, 614, 688. ἐλληνίζειν 326, 591, 446. Ἐλληνικὴ πολιτεία 304, σοφία 376. Ἐλληνικὸν δόγμα 41, 210.
Ἐλληνικός 433, 434. Ἐλληνίς 503.
Ἐλληνισμός — πολυθεία 240, 432—444.
Ἐλλης πόντος 28, 463, 783.
Ἐλυμαῖς 40 — Ἐλάμ.
Ἐλχί — 777π? ἀχρεῖος — 777ρ Gen. xiv, 18) 71.
Ἐλώτις Helvius 344.
Ἐλώμ 777σ ἐλαφόπολις 101.
Ἐμπεδοκλῆς 362.
Ἐμπρησμός 767.
Ἐνθουσιασταί 459.
Ἐνώς, Ἐνώχ 777τ μεμνημένος? 5, 31, 32, 357.
Ἐορταί 526.
Ἐπαμεινόνδας 467.
Ἐπανάστασις δημοτικὴ 517.
Ἐπαφρόδιτος Παυλικιανός 606.
Ἐπίδαμνος 174.
Ἐπίκουρος 50.
Ἐπίσπαρις 605.
Ἐπιφάνιος, ἐπ. Κύπρου 494 — 496.
Ἐπίχαρις, ὁ ἅγιος 372.
Ἐρμάς 365, 439.
Ἐρμῆς 7, 11, 30, 43, 44, 54, 63.
Ἐρμογένης, ὁ ἅγιος 371.

Ἐρνά — Ὀρνάν.
 Ἐρυθρά θάλασσα, Ἐρυθραῖος 40, 458.
 Ἐρυθρῶ, *Rotrudis* 662.
 Ἐρωσ 54.
 Ἐσθρας πτωχ βοήθεια 200, 310.
 Ἐσθήρ ἡ ΠΡΩ ἀστήρ 196.
 Ἐσθής τῆς Θεοτόκου 512.
 Ἐσρώμ πτωχ χωρίζων? 204.
 Ἐσσαίος (ἡ ΠΡΩ εὐσεβής, ἡ ΠΠ θεωρῶς) 245, 255.
 Εἶα πτωχ— πτωχ ζωή 271, 909.
 Εὐάγριος 528, 575.
 Εὐατοί πτωχ ζῶντες 101.
 Εὐδοια, Εὐδοίους 40, 446.
 Εὐγενία, ἡ ἀγία 555.
 Εὐγένιος, ὁ ἅγιος 344. ἐπ. Βυζαντίου 354. τύραννος 486. υἱὸς Ἡρακλείου 564.
 Εὐδοκία, γυνὴ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ 502—505. Μιχαὴλ τοῦ υἱοῦ Θεοφίλου, ἡ Δεκαπολίτισσα 725—751. ἡ Ἰγγερίνα 725—755. Κωνσταντίνου Κομνηνῶμου 654. — Δούκα 884—906.
 Εὐδοκίμος νοβελισμῶς 659, 668.
 Εὐδοξία, γυνὴ Ἀρκαδίου 495—502, Λέοντος 780.
 Εὐδόξιος, πατριάρχης ΚΠ. 401. ἐπ. Μεδιολ. 460.
 Εὐθύμιος, πατριάρχης 788—795. ἐπ. Σάρδης 682. ἐπίτροπος Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου 798.
 Εὐλάδιος 283.
 Εὐλάλιος 526.
 Εὐλαμπία, ἡ ἀγία 554.
 Εὐλάμπιος, ὁ ἅγιος 354.
 Εὐλόγιος Πέτρος 750, 751.
 Εὐμένης 28.
 Εὐνόμιος, αἰρετικὸς 404—438.
 Εὐνούχος 546, 667, 713, 804.
 Εὐπράξιος στρατηλάτης, 761.
 Εὐριπίδης 205.
 Εὐρώπη 11, 28.
 Εὐσέβιος Παμφίλου, ἐπ. Καισαρείας 205, 400, 436. Νικομηδείας 412, 445. μάγιστρος 522.
 Εὐσίγνιος, ὁ ἅγιος 445.
 Εὐστάθιος, ὁ ἅγιος 540. Ἀργυρῶς 741. δρυγγάριος 772, 780—785. ἐπ. Σεβαστείας 458. κωστωρ 705. πατριάρχης Ἀντ. 414. ΚΠ. 868.
 Εὐστράτιος ὁ ἅγιος 372, 581.
 Εὐτρόπιος, ὁ ἅγιος 371.
 Εὐτροπίου λιμὴν 560. μόλος 561.
 Εὐτυχής, Εὐτύχιος, αἰρετικὸς 566, 507, 515, 521, 555.
 Εὐτυχιανὸς 352.
 Εὐτύχιος πατριάρχης ΚΠ. 528. Ἱεροσ. 528.
 Εὐφημία, ἡ ἀγία 401, 484, 507.
 Εὐφύμιος, πατρ. ΚΠ. 524.
 Εὐφράτης ΝΨΜ, ΠΨ γλυκὺς 40, 141, 162, 172, 865.
 Εὐφροσύνη 695—760.
 Εὐχάτα 522, 762, 767.
 Εὐχίται 439.
 Ἐφεσός 229, 356, 359, 483, 498, 535, 607, 780, 905, 907. ἐφοῦδ τῶν ἐπωμῆς 19, 20.
 Ἐφραῖμ ὁ ΠΡΩ ἠδύημένος 82, 480. ὁ ἅγιος 439.
 Ἐωσφόρος 146.
 Ζ.
 Ζαγόδια, 622.

Ζάκυνθος 40.
 Ζαχαῖος 275.
 Ζαμβρής, Ζαμβρί ἡ ΠΤ φαλμός μου 182, 395, ἡ ΠΥ γόμορ μου 182.
 Ζάμις 9.
 Ζάπτερος 707.
 Ζαρῆς = Ζαβουλωνίτης 107.
 Ζαχαρίας ἡ ΠΤ θεὸς μνημονεύει 153, 157, 179, 189, 606. πατρ. Ἱεροσ. 566, Παυλικιανός 606.
 Ζεῦξίππον λαυτρὸν, Ζεῦξίππου 545, 625.
 Ζεὺς 7, 8, 30, 43, 49, 51, 83, 167.
 Ζήβ πτωχ λύκος 104.
 Ζηνοδία 513.
 Ζήνων 513—516.
 Ζιχρία 652.
 Ζοραδάβελ ἡ ΠΤ διασκορπισμένος εἰς Βάβελ 14, 198, 200, 203, 293.
 Ζωή, Ζούτζα 775, Καρπουνωφίνα 782, θυγάτηρ Κωνσταντίνου 872. Δούκα 884—906.
 Ζωρόαστρος 9, 52.
 Η.
 Hareth-al-Macsur 457.
 Ἡλὰ ἡ ΠΜ δρυς 182.
 Ἡλαί ἡ ΠΥ ἀνώτερος? 113.
 Ἡλίας ἡ ΠΤ Κύριος ὁ Θεὸς μου 179—185, 557, 764.
 Ἡλιογάβαλος 353.
 Ἡλιόδωρος, ὁ ἅγιος 372, ὁ συγγραφεὺς 480.
 Ἡλιούπολις 11, 400, 614.
 Ἡμέριος 983.
 Ἡπειρος, Ἡπειρωτὶς 40, 462.
 Ἡρα, Ἡρη 8, 43, 44, 51.
 Ἡράκλεια 361, 565.
 Ἡρακλείδης 117, 455.
 Ἡράκλειος (I) 554—571. (II) 652, ἀδελφὸς Ἀφιμάρου 623. υἱὸς Κώνστα 588—605.
 Ἡρακλείου μονή 675.
 Ἡράκλειτος 205.
 Ἡρακλῆς 12, 30, 108.
 Ἡρακλονάς 571.
 Ἡρία 785.
 Ἡρώδης 135, 161, 204, 219, Ἀγρίππας 268.
 Ἡρωδιάς 227.
 Ἡσαίας ἡ ΠΤ σωτηρία κυρίου 14, 123, 166, 510.
 Ἡσαὺ ἡ ΠΥ ἐντρογος 75—80, 122.
 Ἡφαίστος 45, 51.
 Θ.
 Θαδδαῖος 256, 633.
 Θάλασσα ἐξελευθούσα 528. Ἐρυθρὰ 40.
 Θαλάσσιος 371.
 Θαλλέλιος 371.
 Θαμμοῦς ἡ ΠΤ τηκόμνος, Ἄδωνις 521.
 Θανατικόν, θάνατος, θνήσις 538, 539, 562, 565, 621, 648, 835.
 Θάρρα ἡ ΠΤ 64.
 Θασοίς ἡ ΠΤ καταπατημένη 139.
 Θάσος 500.
 Θεγλαφαλάσσar ἡ ΠΤ κρηνη 322.
 Θεῖλα πρωτομάρτυρ 757 Νοῖα.
 Θυγάτηρ Θεοφίλου 750, 738, 758.
 Θεμάν κρηνη 74.
 Θεμίμης 591.
 Θεόδοκτος, τραγωδοποιός 213.
 Θεοδηγήσιος αστρονόμος 734.

Θεοδόσιος (I) ὁ μέγας 445, 462 — 489, 516. (II) ὁ μικρὸς 498 — 505. (III) 627. Ἀδούκης 851. Ἀφιμάρου 648, ἐπ. Ἐφέσου 666. Κωνσταντίνου 590. Μαυρικίου 560. πρόεδρος 881. πρωτοθεστιάριος 774.
 Θεοδοσιούπολις 648.
 Θεοδοτάκιος 775.
 Θεοδότη 669.
 Θεοδοτίων 215, 345.
 Θεόδοτος, αἰρετικὸς 345. γενικὸς 619. πατρ. ΚΠ. 679—685, σπουδίτης. πρωτοκάραδος 819.
 Θεοδώρα, ἡ ἀγία 821, γυνὴ Θεοφίλου 700—751. Ἰουστινιανῶ β'. 621, 623. Κωνσταντίνου 372—390. Ῥωμανοῦ 816—820. θυγάτηρ Κωνσταντίνου VII 854, VIII 872—880.
 Θεοδώρητος, ἐπ. Κύρου 494, 500, 507, 529, 537. κοιτωνίτης 819. πατρ. Ἀντιοχείας 665.
 Θεόδωρος, Βούλγαρος 774. γεωμέτρης 754. Γουζουνατίας 771. ἐπ. Μόμφου ἐστίας 565, 529, 532, 536. ἐπ. Φαράν. 611. ἠγούμενος τῶν Στουδίου 669, 676, 682, 713—715. Ἰουδαῖος 356. Κρατερὸς πρωτοσπαθάριος, εὐνούχος 713. Κριθίνος 704. Μυάκης 625. πατριάρχης Καμουλιανός 666, Παυλικιανός 606. πρεσβύτερος 611. Σανταβαρηνός, ἀρχ. Εὐχαΐτων 762—770. στρατηλάτης, Τύρων, ὁ ἅγιος 356, 371, 401, 454, 650.
 Θεόκλητος 818.
 Θεόκριτος 524.
 Θεόκτιστος 717—729.
 Θεοπασχίται 648.
 Θεόπεμπος 213.
 Θεότεκνος 378.
 Θεοτόκος Μαρία 498 κτλ.
 Θεούπολις, Ἀντιόχεια 527, 559. Κωνσταντινούπολις 697, 698.
 Θεοφάνης, ὁ ἅγιος 655. ζουφινέζερ 811. μάγιστρος 645, 803. Ματζούκης 811. παιδαγωγός 808. παπίας 660, παραδυνασταύων, πρωτοθεστιάριος 850—850. πατρ. Ἀντιοχείας 611. ποιητής 713. πρωτόθρονος 767. Σταυρακίου 677. Τειχιώτης 817. Φαργάνης 772, 729.
 Θεοφάνια 303, 514, 539.
 Θεοφάνω, γυνὴ Θεοφίλου 765—776. Κωνσταντίνου 844. Ῥωμανοῦ 855—865. Σταυρακίου 677, 678. θυγάτηρ τοῦ Δούκα 884.
 Θεοφιλίτζης 723, 727.
 Θεόφιλος, βασιλεὺς 695—717. πατρ. Ἀλεξ. 482—496. πατριάρχης 713. ὑπαρχος 802.
 Θεοφοβία 717.
 Θεόφοβος Πέτρος 702—717.
 Θεόφραστος 526.
 Θεοφύλακτος, βασιλεὺς 678. Ἀδάστακτος 755. Δομηνίου 904. πατριάρχης ΚΠ. 828—852. πατριάρχης, κόμης τοῦ σταβλοῦ 816.
 Θεραπευταί, θεραπευτίδες 246.
 Θεράπιος 671.
 Θερομότης 81.
 Θερμόπολις 818.
 Θεσσαλία 18, 29, 40.
 Θεσσαλονίκη 18, 402, 475, 579, 589, 626, 627, 669, 713, 725, 771, 783, 907, 908.
 Θευδάς 259.

θηβαίς 40, 257.
 Θήρ ποταμός 448.
 Θήρα οριγθ Θράξ 39, 446, 517,
 νήσος 242 — Θηρασία.
 Θηριούσα 784.
 Θόβελ βιβλ 5, 39.
 Θουκυδίδης 117, 205.
 Θούρας 9 — Θουρδς Ἄρης 448.
 Θράκη 11, 28, 40, 175, 499, 517,
 562, 657, 757, 824, 835.
 Θρακῆσιοι 740, 756, 830, 833.
 Θρακῶς 637, 646.
 Θράκυλλος 229.
 Θρόνος Σολομώντος 139.
 Θωλὰ γῆτι κόκκος 107.
 Θωμαίτης τρικλινος 667.
 Θωμαῖς, ἀπόστολος 356, 458, 512,
 524, 767, 789, 833. αἰρετικός 363,
 ἀντάρτης 681—699. λογοθέτης 891.
 πατρικίος 747. προμικηρίος 831.
 πρεσβύτερος 787. τοποτηρητής
 Ἴερος. 665.

I.

Ἰαβεὶμ ἱβι συνετός 104.
 Ἰαδδοῦς, ὁς' ἀρχιερεύς 18, 327.
 Ἰαζήθ 629.
 Ἰαήλ ἡγί τραγέλαφος 104.
 Ἰαήρ ἡγί ὁ διαφασύσκων 107.
 Ἰάκιμος, υἱὸς Ἰησοῦ, ὁ β' ἀρχιε-
 ρεύς 327.
 Ἰακώβ βργι περνεσιτής 20, 75
 —80, 122. τοῦ Ζεβεδαίου 227, 239,
 241, 268, 281. ἀδελφός, τοῦ
 Ἀλφαίου. Κλεόπα 235, 279, 281.
 Ἰακωβίτης 749, 752.
 Ἰακωβίτης 571.
 Ἰαμβρῆς 83.
 Ἰανναῖος ὁ καλ' Ἀλέξανδρος ὁ ε'
 ἀρχιερεύς καὶ β' βασιλεύς 327.
 παπᾶς 796.
 Ἰαννῆς Ἰρκανός, ὁ ιγ' ἀρχιε-
 ρεύς 83, 327.
 Ἰαρέθ τῆ καταβαίνων 32.
 Ἰάφθ βιβλ πλατυνοθεῖς 11, 35, 39.
 Ἰδᾶς Ἐδέσσης 500, 507, 529, 537.
 Ἰδερ 403, 509, 520, 821, 868.
 Ἰγγερ 723—755, Ἰγγιρίνη 738
 —755.
 Ἰγνᾶτιος ὁ θεοφόρος 339. πα-
 τριάρχης ΚΠ. 724, 728, 754 —
 760. κοιτανίτης 749.
 Ἰδομαία, Ἰδομαίος οἶκον ἐρυ-
 θρά γῆ 75, 122—145.
 Ἰεβουσαιὸς ἱβι 72, 101, 133,
 174.
 Ἰεζάβαλ βιβλ ἡ μή συνοικία?
 ἀσυνουσίαστος, παρθένος 182—187.
 Ἰεζεκιήλ ἡγί ἡγί Θεὸς ἰσχύον δέ-
 δωσι 138, 179.
 Ἰεκτάν ἡγί μικρός 37, 39, 591.
 Ἰεράπολις 336.
 Ἰέρεια 570.
 Ἰερειας ἡγί Θεὸς ἀστράπτων
 121, 169—179, 193, 760.
 Ἰεριχὺ ἡγί πόλις σελήνης vel
 ἡγί εὐωδίας 102, 129, 186, 348.
 Ἰερμοχθά 594.
 Ἰεροσόβαλ ἡγί δικαζέσθω ὁ
 Βάαλ 101—106.
 Ἰεροδόσῃμ βργι λαὸς πολὺς
 115, 151, 180, 189, 709.
 Ἰεροκασάρεια 229.
 Ἰεροκλῆς 353.
 Ἰερόν 652, 736, 842.

Ἰερουσαλήμ οἰκον οἶκος εἰ-
 ρῆνης 22, 31, 71, 131—135, 141,
 147, 174, 208, 285—325, 340, 350,
 402, 404, 410, 441, 417, 503, 504,
 512, 529, 566, 569, 604.
 Ἰεσβί ἡγί κατοικῶν 125.
 Ἰεσεβθά βργι τὸν λαὸν κα-
 τοικίζων 124.
 Ἰεσσαί ἡγί ἡγί ἀνδρίζων 204.
 Ἰετούρ ἡγί 179.
 Ἰεφθάε ἡγί ἀνοίγει 107.
 Ἰεγονία, ἡγί Θεὸς καθίστηται
 775, 195.
 Ἰηοῦ κῆτι ἔσται? προφήτης 152,
 179. βασιλεύς 153, 185, 187.
 Ἰησοῦς ἡγί, ἡγί Θεοῦ βοή-
 θεια ἡγί ἡγί υἱὸς Ναυῆ 40, 89, 91,
 101—127, 161, 198. Θεοῦ 215. Σι-
 ράχ 142, 212, 326.
 Ἰωσέδεκ, ὁ ἱερεύς 179, 198, ὁ α'
 ἀρχιερεύς 327. ἄλλος 281.
 Ἰθάκη 40.
 Ἰκόνιον 40.
 Ἰλιον 117, 398.
 Ἰλλος 514.
 Ἰλλυρικόν, Ἰλλύριοι, Ἰλλυρίς 18,
 40, 56, 277, 459, 461.
 Ἰμβρός 784.
 Ἰμέριος σοφιστής 449, πρωτα-
 στήριος, κεφαλὴ τοῦ στόλου 783
 —798.
 Ἰναχος 11, 29, 83.
 Ἰνδία, Ἰνδοί 13, 23, —25, 39, 40,
 43, 45, 56, 187, 257, 403.
 Ἰννοκέντιος Innocentius 495.
 Ἰοβιανός Iovianus 451—453.
 Ἰοθέρ ἡγί περισσός 620.
 Ἰόπολις 11.
 Ἰορδάνης ἡγί καταβαίνων 89,
 92, 186, 259, 556, 599.
 Ἰουβάλ ἡγί βεῦμα 5.
 Ἰουδαία, Ἰουδαῖος Ἰουδᾶς ἡγί,
 υἱὸς Ἰακώβου 12, 18, 76, 103, 150,
 151, 174, 215, 340, 350, 355, 447,
 499, 520, 550, 569, 639, 639, 688.
 ὁ Μακκαδαῖος ἡγί σφύρα 210,
 326. ὁ Γαλιλαῖος 214, 324. ὁ ἀπό-
 στολος 150, 155.
 Ἰουδῆθ ἡγί Ἰουδαία 199.
 Ἰουλία, Ἰουλλία, ἡ ἁγία 361.
 Ἰουλιανός, ἁγιος 371. Ἀλικαρ-
 νασσεύς 366. ὁ ἀποστάτης 390,
 421—453, 708.
 Ἰουλιανού λιμήν 552, 553.
 Ἰούλιος Julius 212, 213, 505.
 Ἰουβενάλιος Juvenalius ἐπ. Ἰε-
 ρος. 499 — 507.
 Ἰουλίττα ἡ ἁγία 372.
 Ἰουστιλιανός Iustilianus 357.
 Ἰουστῖνα ἡ ἁγία, 360, γυνὴ Οὐα-
 λεντινιανου 465.
 Ἰουστινιανός (I) 525—550, (II)
 615—671. πατρικίος 604.
 Ἰουστῖνος, μάρτυρ 341, (I) ὁ
 θράξ 524. (II) ὁ μικρός 548—550.
 Ἰπποδρόμος 619.
 Ἰπποκράτης 200, 205.
 Ἰππόλυτος, ἐπίσκοπος 336.
 Ἰσαάκ βργι γελών 10, 73, 121.
 Ἰσαάκιος ὁ ἁγιος 459. Κομνηνός
 881—884, 899.
 Ἰσαυρία, Ἰσαυροί 10, 498, 522,
 627.
 Ἰσιδωρος, ὁ ἁγιος, Πελοουσιώτης
 455, 489, 494. Ξενοδόχος Ἀλεξαν-
 δρείας 489, 496, πατρικίος 716.

Ἰσις 43, 51.
 Ἰσμαήλ, Ἰσμαήλιτης ἡγί
 Θεὸς ἀκούει 56, 73, 75, 509, 591.
 Ἰσοκάσιος 513.
 Ἰσπανία 257, 462, 856.
 Ἰσπεβεθά — Ἀδессαί ἡγί πα-
 τηρ Ἰεσσαί? 121.
 Ἰσραήλ ἡγί θεομάχος, ἰσχύων
 μετὰ Θεοῦ? 76, 151.
 Ἰσσασχάρ βργι φέρει τὸν μι-
 σθόν 79.
 Ἰσσοσ 53.
 Ἰστρος 621, 865.
 Ἰταλία 14, 29, 276, 460, 465,
 636.
 Ἰουνία ἡγί Ἰων 39.
 Ἰριτος 154.
 Ἰωάβ βργι ἐπιθυμῶν 125.
 Ἰωάθαμ οἶκον Θεὸς τέλειος 105,
 124, 158.
 Ἰωακίμ οἶκον Θεὸς ἀνίστηται
 174, 194.
 Ἰωανδς δια' ἀρχιερεύς 327, 627.
 Ἰωαννάκης 627.
 Ἰωάννης ἡγί θεόδωρος, ὁ ε'
 ἀρχιερεύς 327. ὁ βαπτιστής 227,
 240, 444, 481, 212. ὁ θεολόγος
 161—163, 333, 335, 336, 351. ὁ
 Χρυσόστομος 479, 486—502, 667.
 Δαμασκηνός, Χρυσοθρόνος 639, 651.
 Ἀγιοπολίτης 767. Ἀρμένιος, δρυγ-
 γάριος 747—775. ἀστρονόμος 830.
 Βωγᾶς 804—807. Γαριδάς 778 —
 804. Γοργωνίτης 756. γραμματι-
 κός 681. Γράψων 807. διάκονος
 611. Ἐλαδᾶς, μάγιστρος 798 —
 804, ἐταιρειάρχης 808. Κορκῶς
 764 — 842. κουδικουλάριος 583.
 κυρτός 522, μοναχός 486. μυστικός
 824—829. Νατοκομήτης 749, νη-
 στευτής, πατρ. ΚΠ. 1553. Σιφιλι-
 νος, πατρ. ΚΠ. 884—992. πατριάρ-
 χης Ἀντιοχείας 499. ΚΠ. — Χρυσό-
 στομος, πατρικίος, 522, 611, 619,
 Πιτζιγαύδης 612. πραιπόσιτος 751.
 Ῥαδινός 806—824. ραϊκτωρ 798—
 838. Σαμοσατεύς 605. Σκύθης 521.
 στρατιώτης 443. τοῦ Συμεών 830
 —857. Τζιμισχῆς 859. Τουδάκης
 810—815. τοποτηρητής Ἀλεξαν-
 δρείας 865. Χόλδος 740—753. Κοι-
 νός 854.
 Ἰωᾶς ἡγί Θεὸς διδοί, θείδωτος
 153, 188.
 Ἰωάχας ἡγί Θεὸς κρατεῖ 174,
 188.
 Ἰωᾶ βργι δεδιωγμένος 76.
 Ἰωᾶβ βργι βεῦμα 5.
 Ἰωᾶβ ἡγί Θεὸς οἶδεν, Ἰασί-
 μου ὁ δ' ἀρχιερεύς 327.
 Ἰωήλ ἡγί Θεὸς ἐστι κύριος 117.
 Ἰωναδάβ βργι Θεὸς κινεῖ 243.
 255.
 Ἰωνάθαν ἡγί θεόδωτος 124.
 Ἰωνδς ἡγί περιττερά 179.
 Ἰωνία 40.
 Ἰωνίας, ὁ ζ' ἀρχιερεύς 327, ὁ θ'
 327.
 Ἰωράμ βργι Θεὸς ὕψηλός 152.
 Ἰωσαφάτ βργι Θεὸς κρίνει
 151.
 Ἰωσεδέκ βργι Θεοῦ δικαιοσύνη
 179, 198.
 Ἰωσήφ ἡγί αἵρων, αὐξάνων 79,
 83, 482, ὁ ἁγιος 600, Ἐπικροδέι-

τος 660. ἐπ. Θεσσαλονίκης ὁ καθαρὸς 689—696. πατριάρχης 854, πρεσβύτερος 676, ὑμνογράφος 715. Φλαύσιος 240, 285.

Ἰωσία; ἡ ΠΩΝ' Θεὸς; ἰάτα; 172.

K.

Καθὸ ἡτῆρα μωδῶν, γομφιάζων 80.

Καθάδης 519.

Καβαλία 40.

Κάβαλλα 789.

Κάδης ἡτῆρ πόρνη 90.

Κάδμος ἡτῆρ ἰσοπρὸς ὁ ἀνατολικός; 29, 55.

Καθαροὶ 512, 669, Καθάρια 882.

Κάτν ἡτῆρ δόρυ, ζῆλος 4—6, 52, 55, 272, 495.

Καινάν ἡτῆρ? 7, 32, 56.

Καῖσαρ Caesar 121, 512, 887.

Καισάρεια Καππαδοκίας 454.

Στοάτωνος 275, 347. Φιλίππου 444, 631.

Καισάρειος 579.

Καίσαρος οἶκος 838.

Κάιτος 591.

Καλαβρία 757.

Καλαβρία 906.

Καλαυρία 50.

Καλέργιδες 861.

Καλή, Κωνσταντίνου τοῦ Δουκά 884.

Καλιγούλας Caligula 229, 238.

Καλλίνικη 605.

Καλλίνικος 614, πατρ. ΚΠ. 617 623.

Κάλλιστος 715, 755

Καλλίστρατος ὁ ἅγιος 372, 592, 618.

Καλοκύρις, Καλόκυρος 778, 831.

Καλυπᾶ 797.

Καληθῶν 506, 521.

Καμύστης 14, 198.

Καμπανία Campania 403, 630.

Κανδάκη 25, 235.

Κάνωπος, 485.

Κάνωψ, 485.

Καπετώλιον, Capitolium 15, 358, 384, 390.

Καππαδόκη, Καππαδοκία, Καππαδοκεύς, Καππαδόκης 40, 138, 474, 498, 514, 520, 460, 564, 566, 712, 757, 775, 885.

Καρακαλλᾶς Caracalla 351.

Καράμαλος 778.

Κάρανος 525.

Καρβείας 755.

Κάραϊ 450.

Κάρδαμος 669.

Καρθαγήνη 55.

Καρία 28, 49, 460.

Καριανὸς τὰ 554, 730.

Καρῖνος Carinus 370, 450.

Κάρος Carus 459.

Κάρουλος 662.

Καρποκράτης 540, 566, 575.

Καρτέριος 490.

Καρχηδῶν 88.

Κάσπια πύλαι 520.

Κάσσανδρος; 28.

Κάσσιος Cassius 213?

Κασσιτεράς 865.

Κάστωρ 745, 744.

Καταβόλος 674.

Κατακαλών 775, 881.

Κατακύλας 840.

Κατασύρται 808, 818.

Καταφρούς;? 542.

Κατουδάρης 764.

Καύκανος 819.

Καυλέας 777.

Κέδαρ ἡτῆρ αἰθίωψ 74.

Κεδμᾶ ἡτῆρ — Κάδμος 74.

Κεῖτιεις οἰππ πεπληγμένοι? 29.

Κέκρωψ 29.

Κελεστίνος Caeselinus 499.

Κελτικός 900.

Κελτζινή 745.

Κένταυροι 45, 47.

Κέρδων 540, 542.

Κεφαλαῖς 727, 806.

Κεφαλληνία 40, 621, 757, 761.

Κῆποι 740.

Κῆρινθος 339.

Κῆρυκος ὁ ἅγιος 372.

Κιθαλή 453.

Κίθυβρα, Κίθυβραιώται 613, 620, 720, 755, 785.

Κίβωσσα 607.

Κίλικια, Κίλιξ, 10, 11, 25, 28, 40, 257, 261, 365, 458, 452, 481, 525.

Κίνεος ἡτῆρ δορυφόρος;? 104.

Κίς ἡτῆρ σκληρός;? 117.

Κλαζομένιος 40.

Κλαύδιος Claudius (I) 241, (II) 361.

Κλαυσίνα ἡ ἅγια 445.

Κλέαρχος 522.

Κλεόνικος ὁ ἅγιος 371.

Κλεῖδιον 718.

Κλεόπας — Ἄλφαις 359.

Κλεοπάτρα 206, 214, 220, 327.

Κλήμης Clemens, Ῥωμαῖος 29, 241, 271, 276, ὁ στρωματεὺς 545, 359, Ἄγκύρας, ὁ ἅγιος 372.

Κλυταμνήστρα 805.

Κοίλη 845.

Κοιλησυρία, Κοιλοσυρία 28, 40.

Κοινοχωρίται 607 (Κυνοχωρίται: Petrus Siculus).

Κολασσαεὶς 206, 607.

Κολχίς 40.

Κολώνεια 607, 881.

Κομαγήνη 40.

Κομανά, Κομάνη 495, 502.

Κομητᾶς ὁ γραμματικός 734.

Κομητῆς (524?) 540, 558, (597), 681, 786, 797.

Κόμοδος Commodus 55, 345.

Κονδᾶσιον 612.

Κόνις ἀπ' οὐρανοῦ 565.

Κόνων 628, 635.

Κοπρώνυμος 251, 631—639, 746.

Κόρυρα 40.

Κόραξ, φιλόσοφος; 45.

Κορδύλη; 724.

Κόρδυνα 59.

Κορή ἡτῆρ κρύος 88, 557.

Κόρινθος 29.

Κορνήλιος 162, 235.

Κόρον 775.

Κοσιλάου κόμη 481.

Κοσμάς 771, 782, 829, 817, πατρ. ΚΠ. 909.

Κοσμίδιον 754, 825, 874.

Κοτῶσιον 522.

Κούδαρος 597.

Κουδιαίος, Κουθιαίος ἡτῆρ 190.

Κουκουστός 495, 514.

Κούρβιχος; 562.

Κουρτίκης 772, 801.

Κουσάνης 772.

Κούσσαρος 591.

Κούφη 652.

Κραναός 325.

Κρασᾶς 747.

Κρήτη, Κρητοὶ 11, 40, 43, 85, 360, 462, 620, 699, 701, 721, 759, 742, 785, 818, 856.

Κρινίτης 772.

Κρισκέντιος Crescentinus 428.

Κρίσπος Crispus, Κωνσταντίνου 384, 428, γαμβρός τοῦ Φωκᾶ 562—565.

Κριταὶ τοῦ Ἰσραὴλ 103.

Κροῖσος 13, 197.

κροκόδειλοι 356.

Κρόνος, 7, 8, 13, 51, 831.

Κρούμος 676—680, Κρούμμος 721—724.

Κτησιφών 370.

Κοθήλη 44.

Κύζικος 340, 612, 626, 645.

Κυθήρη 40.

Κυκλάδες 257, 699, 701.

Κυμαῖος, Κύμη 154, 229.

Κυμηναίς 857.

Κυνοπολίται 54.

κυνοπρόσωπων 47.

Κυνοχωρίται 607.

Κυντιλιανός Quintillus 561.

Κυπριανός ὁ ἅγιος 554, 360.

Κύπρος 52, 90, 244, 257, 277, 446, 515, 660.

Κυρήνη 40, 153.

Κυρήνος Quirinus 220.

Κυριακός πατρ. ΚΠ. 623.

Κύριλλος, πατρ. Ἀλεξανδρεία; 499, 529. Ἱεροσόλυμον 441, 474.

Κύρος 13, 197, 265, 293, πατρ.

Ἀλεξανδρεία; 611.

Κύφη 787.

Κύων 660.

Κωάδης 520.

Κώκυτος, 329.

Κωνσταντία, Constantia 331, 390, 401, 414, 428, πόλις 515.

Κωνσταντινική; 775.

Κωνσταντίνος Constantinus, (I) ὁ μέγας, ὁ ἅγιος 279, 561, 576—

429, 759, 762, (II) Ἡρακλεῶν, υἱὸς Εὐδοκίας 570—588, (III) Μαρτίνος 588, (IV) Πωγωνάτος 590—

615, (V) Καβαλινός, Κοπρώνυμος 631—659, 746, (VI) ὁ νέος, υἱὸς

Εἰρήνης; 659—673, (VII) Πορφυρογέννητος 787—854, (VIII) υἱὸς

Ῥωμανοῦ I. 828—850, II. 872, 873

(IX) Μονομάχος 878, (X) Δούκας 882, 885, 898, ἄνθρωπος; Σαμωινᾶ (Αἰψ?) 792, 795, ἀντίρρησης

695, ἄρχων τῶν Ἰκανάτων 814, τοῦ

Βοήλα 829, Ἀρμένιος; 736, 747, γενικὸς λογοθέτης 758, Γογγύλιος;

803—849, Δούκας ἡ τοῦ Δουκῆ; 786—802, δρουγγάριος 713—747.

Ἑλαδικός 880, 881, ἐπίσκοπος Σουλίου 649, Εὐλαμπιον 802, Κάστωρ 745, Κεφαλαῖς, πρωτοπαπᾶς

806, Κτηματικός 815, Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου 390, Αἰψ? 788—

807, Μαλελίας 806—813, τοῦ Μιχαήλ ἡ Βασιλείου 761, Μιθάρης,

ἐπαρχος 745, παρακοιμώμενος 803—813, πρωτοστρατηγὴς 813, Τεβδῖος 831, Σιλουανός 605, Τοξάρης;

Νομῶν 118.
νομίματα 567.
νόμος κατὰ τῶν εἰδωλατρειού-
των 389, αἰρετικῶν 475.
Νοσταί 794.
νόσος ἐσρινή 637.
Νουμεριανός Numerianus 370.
Νουμιδία 40.
Νῶε 12 ἡσυχία 32—34, 127,
155, 156.

Σ.

Σενοκράτης 206.
Σέρξης 205.
Σηρόκερκος — Ξυλόκερκος.
Σηρόλοφος 489, 636.
Συλινίτης 639.
Συλόκερκος πόρτη 517, 822.

Ο.

Ὀδησσός 528.
Ὀδοντοτύραννος 26.
Ὀζίας ἴππη ἰσχύς Θεοῦ 156.
Ὀθων Οἴθο 284.
Ὀκτάβιος Octavianus 214.
Ὀλδα πῆπ γαλῆ? 173, 179.
Ὀλοφίρνης 198.
Ὀλύβριος 706.
Ὀλυμπιάδες 18, 154.
Ὀλυμπιάς 18.
Ὀλυμπος 208, 640, 829, 837,
868, 884.
Ὀμάγουλος 638. (codex).
Ὀμηρίται 524, 591.
Ὀμηρος 29, 45, 117, 264.
ὁμολογία τῆς πίστεως 521.
Ὀνήσιμος, ὁ ἅγιος 535, 572.
Ὀνίας πῆπ ἰσχύς Θεοῦ 208,
325.
Ὀνιάτης 761. Ὀνομάγουλος —
Ὀμάγουλος.
Ὀνώριος Honorius, βασιλεὺς
467, πάπας 614.
Ὄξεϊα νῆσος 637, 703.
Ὀπιανός 342.
Ὀποδόλαμον 112, 600.
Ὀρέστης 805.
Ὀρεστιάς 805.
Ὀρέχ 711 εὖρος 8,
ὀρθοδοξία, ὀρθόδοξοι 511, 518,
525, 524, 528, 532, 552, 604, 711,
715, 718—721.
Ὀρνάν 711 πίεως 133, 174.
Ὀρόντης 334.
Ὀρφεύς 30, 101.
Ὀσπρις 45, 54.
Ὄσαδαξάδ 403.
Ὀυαλεντινιανός Valentinianus,
(I) ὁ μέγας 453—461. (II) ὁ νέος,
ὁ μικρὸς 461—480.
Ὀυαλεντινός Valentinus 340 —
346.
Ὀυάλης Valens 425, 453—459,
481.
Ὀυαλεριανός Valerianus 358, ὁ
ἅγιος 401.
Ὀυάνδαλοι Vandali 504, 508.
Ὀυγγροί 726.
Ὀυγγων Hugo 844.
Ὀυεσπασιανός Vespasianus 141,
237, 282.
Ὀυζήρ 800.
Ὀυήρος Verus 342.
Ὀυήρτῆγης Vitigis 550.
Ὀυίκτηρ Victor 356.
Ὀυλεμαροδάχ 711 ἄφρων
Μαροδάχ 12, 194

Ὀυμάρ 658.
Ὀυνοι 516, 517, 520, 726.
Ὀυνοί 552.
Ὀυρανός 8, 881.
Ὀυρβανός Urbanus 454.
Ὀυρβίκιος Urbicium 514.
Ὀυρίας πῆπ φῶς Θεοῦ 117.
Ὀυσαμφίς 831.
Ὀυφνι ἰσπ δρασσόμενος 115.
Ὀυοζίας πῆπ κτῆμα Θεοῦ 153,
185.
Ὀυος 17.

Π.

Παγκρατούκας 805.
Παῖδες οἱ ζ' ἐν Ἐφέσῳ 370.
Παίπερ 822.
Παλαιστίνη, Παλαιστῖνοι 717
— πῆπ ἡ κάτω γῆ. οἱ κατώτεροι
12, 38, 70, 71, 142, 197, 257, 261,
277, 376, 457, 558, 566, 591, 598,
599.
Παλαμῆδης 45, 446.
Πάλας 5.
Παλάτιον 15.
Παλλάδιος 494.
Παμῶ, μοναχός 415.
Παμφυλία 40, 158, 410.
Παναός 444, 510, 632.
Πανθήριος 844.
Πανονία 455.
Πανταλέων 795.
Πανθηλεμῶν, ὁ ἅγιος 371.
Παρθολαί 106.
Παράδεισος 186, 605, 907.
Παράδοσεις ἐκκλησιαστικαί 277.
Παρασκευή 388, 389, 515.
Πάρδος 775, 778.
Παρθία, Πάρθοι 55, 158, 219,
336.
Πάριον 783.
Παρμενίων 22.
Πασπαλάς 771.
Πατηλάς 648.
πάσχα 655.
Πασγάλιος 506, 844.
Πατζινακοί 805, 807, 907.
Πάτμος 356.
Πατρικίος, ἐπ. Προύσης 320.
Παυλικιανοί 605.
Παυλῖνος 505.
Παῦλος, ὁ ἅγιος ἀπόστολος 240,
268, 278, 382, 683, ἐπίσκοπος
Ἐδέσσης 500. Θηβαίος 378, 427.
κοιτωνίτης 751. λεπρός 512. Μαγ-
γλαβίτης 817. μοναχός 618. ὁμο-
λογητής 480. ὀφρανοτρόφος 817.
πατριάρχης Ἀλεξανδρείας 425,
ΚΠ. 611, 660—664, σακελλίου
758. Σαμοσατεύς 545, 551, 562,
561, 505, στρατηγός 658.
Παυσολύπων, ὁ ἅγιος 340.
Παφλαγονία, Παφλαγῶν 28, 40,
662, 700, 711.
Παφνούτιος 408, 409.
Περίνθος 370.
Πελαγία, ἡ ἁγία 372, 650.
Πελάγιος 515.
Πελαγίου, τὰ 650, 651.
Πελλήνη 40.
Πελοπόννησος 15, 40, 761.
Πέλοψ 42.
Πεντάπολις 542.
Περίδελπιος, ἡ Θεοτόκος 875,
901.
Περσεύς 9, 10.
Πέρσης, Περσίς ἰσπ διηρημέ-

νος, διεσκορπισμένος 7—10, 15,
59, 52, 56, 66, 129, 160, 162, 195,
197, 209, 210, 237, 355, 562, 571,
572, 577, 401, 458, 448, 501, 509,
516, 519, 520, 555, 554, 565, 567,
702, 710, 749, 750, 753, 865, 888.
Περτίναξ, Pertinax 344.
Περώζης 516.
Πέτρα 521.
Πετρίν 618.
Πετρίον 816.
— Πέτρος, ἀπόστολος 130, 152,
161, 252, 268, 278, 582, 683,
ἀββάς 665. ἄφρων Βουλγαρίας 850.
Βούλγαρος 740, 749. ἔπαρχος 859.
κναφεύς, πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
514, 648. μάλιστα; 604, 660.
Μογγός, Ἀλεξ. 521, 611. πατριάρ-
χης ΚΠ. 611. πρεσβύτερος καὶ
ἡγούμενος 665. πτωχομάγιστρος
735. Σικελιώτης 605. στυλῆς 651.
Πετρωνῆς 703, 717, 753, 822.
Πηγαί 768, 775.
Πηγάνης 744, 745.
Πηλεῦ, ὁ ἅγιος 371.
Πήκος 8, 11, 85.
Πικρῆδος 780.
Πιλᾶτος 222, 235, 231, 259.
Πισιδία 40.
Πιτυσοῦς 495.
Πλάγιος, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιδος Placidus, ὁ ἅγιος 371.
Πλάκιλλα Placilla 464, 467, 479.
Πλατεία πέτρα 839.
Πλάτη, νῆσος 637.
Πλατυπόδης 820.
Πλάτων, ὁ φιλόσοφος 50, 54, 57,
140, 206, 529—531. Σακουβίνωος
669, 676.
Πλωτίνος 531.
Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ 828—853.
Πολιτιανός Ἀλεξανδρείας 665.
Πολύευκτος ὁ ἅγιος 754, μονα-
χός 847, πατρ. ΚΠ. 852—865.
Πολύκαρπος 341, 342.
Πολυκράτης 356.
Πολυχρόνιος μονοθελητής 611.
Πομπηϊοῦπολις 525.
Πόντος 158, 214, 257, 409, 520.
Πορφύριος 544, 445.
Ποσειδῶν 513.
Ποσειδῶν 45, 51, 450.
Πουλάδης 756.
Πουλχερία Pulcheria 502—510,
750.
Πουπίνος Πουπλιανός Pupinus
354.
Πουπλιανός, Πούπλιος Publi-
anus, Publius 354, 355, 449.
Πραίνετος 495, 656.
Πράσινοι 527, 552, 558, 625.
Πρεσθάβα μετοικία 866.
Πρίγκιπος νῆσος, Principum in-
sula 552, 563, 673, 674.
Πρίμμος Primum 15.
Πρίσκος, Priscus, ὁ ἅγιος 371.
γαμβρός Φωκᾶ — Κρίσπος.
Πρισκίλλα Priscilla 342.
Προαιρέσιος 449.
Πρόδος Prubus 569, ὁ ἅγιος 552,
ἄλλος 461.
Προικόννησος 638, 850, 865.
Πρόκλος, ὁ ἅγιος 371, ἐπίσκο-
πος ΚΠ. 494—504, φιλόσοφος 517.
Προκοπία, γυνὴ Μιχαήλ 679.
Πυνάτιο Νικηφόρου 724.

Προκόπιος, ὁ ἅγιος 372, 851.
 Πατριάρχης 501.
 πρωτοβεστιάριος Βάρδα 741, 758, 761.
 Προμηθεύς 404.
 Προτέριος 507, 536.
 Προύτα 670.
 Πρόχοος 850.
 Πρώτη νῆσος 674, 692, 847, 850.
 πρωτοσύμβουλος chalifa 619, 674.
 Πολεμαῖος (I) Λάγου 28, 206, 306, 325, 326, 434? (II) φιλάδελφο; 326. (III) Εὐεργέτης 326. (IV) φιλοπάτωρ 326. (V) ἐπιφανής, σωτήρ 326. (VI) φιλομήτωρ 326. (VII) εὐεργέτης, ὁ β' (326). (VIII) Φύσκων 326. (IX) Ἀλέξανδρος; 326. (X) Φύσκωνος; 326. (XI) Διονύσιος 326.
 πύλαι εὐαγγελίων 689 — πύλας; 300.
 Πυθαγόρας 53, 140, 200, 255, 329—331.
 Πυλία 13, 16, 80, 169, Πύθων 541.
 Πύλαι 669, 705.
 πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ 342, 517, 559.
 ὑδατώδες 613.
 Πύρρος, πατρ. ΚΠ. 611.
 Ρ.
 Ράβδος 774.
 Ραβδόυχος; 761.
 Ραβίας 591.
 Ραγαῦ πτη φίλος 58.
 Ραγγαδέ 724.
 Ραγευήλ ἡκωτ ποιμάνετε Κυρίου? 620.
 Ραφά, Ραφαὶν οἱ πρ. ΝΡΑ ἀκούμενοι, ἰώμενοι 101, 120, 124, 125.
 Ραφαήλ ἡκωτ ἰάται Θεός; 159, 161.
 Ραφία 528.
 Ραχάβ ἡκωτ εὐρεία, πλατύουσα? 153.
 Ραχὴλ ἡκωτ ἀμνός 79.
 Ρέα ε, 44.
 Ράβεικα ἡκωτ σιτιστή 75.
 Ρεντάκιος 742, 748, 749, 818.
 Ρήγιον Regium 558.
 Ρήμος Renius 15, 30, 158, 212.
 Ρηχάδ ἡκωτ ἰππεύς; 243, 279.
 Ρινακουρούρα 59.
 Ρίπνια ὄρη 264.
 Ριψμία, ἡ ἅγια 572.
 Ροδοδάμ οἱ πρ. εὐρύδημος? 150, 180.
 Ροδῆ 161.
 Ροδιανός ὁ ἅγιος 372.
 Ρόβιος 206, 793.
 Ρόδος 40, 206, 589, 850.
 Ροδοφύλλης 784, 785.
 Ρουδήμ ἡκωτ ἴετε υἱόν 79.
 Ρουέλιος 900.
 Ρουφινιανὸν Rufiniana 495.
 Ρουφίνος Rufinus 477.
 Ρούφος Rufus 625.
 Ρωμαῖοι 57, 212, 268.
 Ρωμανία 616, 617, 620, 631, 640, 706, 710, 721, 725, 771, 791, 792.
 Ρωμανός ὁ ἅγιος 371. Ἀργυρός 807. βασιλεύς, (I) 794, 807—831, (II) 853—859. (III) Ἀργυρόπουλος 875, 874. (IV) Διογένης 865, κόμης Αἰγύπτου 481.

Ρώμη Roma 15, 29, 158, 237, 264, 275, 290, 635, 639, 644, 664, 687, 688, 754, 757.
 Ρώμος, Ρώμυλος Romulus 15, 29, 158, 212.
 Ρῶς 756, 842.
 Σ.
 Σαβά ΝΡΑ αἰχμαλωτεύων 141.
 Σάβας, ὁ ἅγιος; 663, ὁ μέγας 523. αἰρεσιάρχης; 439.
 Σαββάτιος, ὁ ἅγιος 372.
 Σαβέλλιος 344, 413, 432, 434, 471.
 Σαβήροι 519.
 Σαβιανός, ὁ ἅγιος 372.
 Σάγαρος 548, 845.
 Σαδδουκαῖοι οἱ πρ. δικαιοὶ 191.
 Σάην, Σαίτης, Σάιτος; 565.
 Σακτίκης 821.
 Σαλλὰ ἡκωτ ἀποστολή 37.
 Σαλαθεὴλ ἡκωτ ἐξήτησα τὸν Κύριον 198.
 Σαλαμίνη 215.
 Σαλήμ ἡκωτ σῶς 70, 174.
 Σαλμανός, Σαλμανάσαρ ἡκωτ ἡκωτ ἀποδιδούς εὐχὴν? 90, 322.
 Σαλμών ἡκωτ ἔνδυμα 204.
 Σαλιώμη 228.
 Σαμαίτας ἡκωτ ἐρήμωσι; 125, 179.
 Σαμαρεία ἡκωτ φυλακή, ἀποκοπή 131, 158, 159, 180—191.
 Σμαρείτης; 21, 594.
 Σαμυγάρ ἡκωτ 104.
 Σαμοδράκη 784, 850.
 Σάμος, Σάμιος 140, 174, 770, 784, 794, 850.
 Σαμουήλ ἡκωτ θεόκλυτος; θεόκλυτος; 114—119, 179, 498.
 Σαμπεῖρα (chaldaice ἡκωτ σάμφορος, σάμφειρος λιθος) 116.
 Σαμφών ἡκωτ ὁ μικρὸς ἤλιος; 107—112.
 Σαμωνός, ὁ ἅγιος; 401, κουδικουλάριος 777—794.
 Σαμώσατον 605, 707, 733.
 Σανταθαρνήδος 762.
 Σαξιμοδέξιμον 618, 731.
 Σαούλ ἡκωτ ἐξητημένος; 20, 117, —191.
 Σάπυρος 556, 403.
 Σαρακηνοὶ 75, 457, 518, 591, 598, 615, 648, 674, 699, 701, 783, 861.
 Σαρακίων 552, 565, 569.
 Σάρδαρο; 566, 569.
 Σαρδανάπαλος 9.
 Σάρδη 229.
 Σαρδική, ἡ ἐν Σαρδικῇ σύνοδος 438.
 Σαρδινία 40.
 Σαρφθα ἡκωτ 232.
 Σαρρά ἡκωτ = ἡκωτ ψυχρόπλις πατρίς τοῦ Ἰεροβοάμ, ἡκωτ σφῆξ μήτηρ αὐτοῦ) 180.
 Σαρμάται, Σαρματίαι, Σαρματίαι 40, 461.
 Σάρρα, ἡκωτ δουρῶσα, γυνὴ Ἀδραάμ 66, 75, 75, Τωβίου 160.
 σατάν ἡκωτ ἐπίδουλος 55, 145.
 Σατορνίλος, Σατουρνίνος Saturninus 340.
 Σατύρου μοναστήριον 678. ἐμ-

πύριον 757.
 Σαυρομάται 343, 461.
 Σαφάτ ἡκωτ Θεὸς κρίνει 187.
 Σχώρα 842.
 Σεβάστεια 404, 414.
 Σεβαστόπολις 616.
 Σεθηρίνα, ἡ ἅγια 757.
 Σεβοχά ἡκωτ βασίς 124.
 Σεβών ἡκωτ 107.
 Σεδέκ ἡκωτ δικαιοσύνη 71.
 Σειρήνη 555.
 σεισμοὶ 157, 229, 403, 462, 489, 498, 514, 516, 520, 524, 558, 559, 636, 653, 681, 739, 754, 830.
 Σεκούνδος Secundus 490.
 Σέκτος Sextus Empiricus 343
 Σελεύκεια 206.
 Σέλευκος (I) Νικάνωρ 23, 206, 325. (II) Καλλίνικος 325. (III) Κερμανός 325. (IV) Φιλοπάτωρ 325. (V) Γρυπός 326.
 Σελήνη 11.
 Σέλλα ἡκωτ ὀπώρα 5, 33, 37.
 Σελούμ ἡκωτ ἀναπέδοσι; 189.
 Σεμίραμις ε, 30, 83.
 Σενάαρ ἡκωτ 8.
 Σεναχειρίμ ἡκωτ ὁ βασιλεὺς νικῶντο; 158, 166, 322, 630, 634, 695.
 Σεξτίλιος, μὴν Sextilis 17, 214.
 Σεπτίμιος Σευήρος Septimius Severus 345—354.
 Σεράπειον ὄρος 583.
 Σεράπειος ναός 422, 482.
 Σεραφίμ ἡκωτ καύσωνε; 163.
 Σέργιος μοναχός; 847, πατριάρχης ΚΠ. 551, 564, 568, 571, 611, 668. πρωτοσπαθάριος; 638. στρατηγός; 633. Σύρος 571. Τυχητός; 606.
 Σέρμιον Sirmium 466.
 Σερούχ ἡκωτ συμπεπλεγμένος; 41.
 Σέσωστρις 11.
 Σευήρος Severus, βασιλεύς, ὁ β' Ἀλέξανδρος; 353, ὁ γ' 378—381. ἐπίσκοπος; Ἀντιοχεια; 366, 518.
 Σέφ ἡκωτ φύλας 124.
 Σεφραουαίμ ἡκωτ οἰκίτες; Σιπάρρα; Σαρπίτας? 190.
 Σήθ ἡκωτ ἐξαλιπτών? 4, 7, 31, 33.
 Σηλυμβρία 655.
 Σήμ ἡκωτ ὄνομα 33.
 Σήρα; 26.
 Σηών ἡκωτ 101.
 Σιδά; ἡκωτ στρατιώτης 413.
 Σιδάλλα 141, 154, 158, 174.
 Σίδωρον 756.
 Σίγμα 713, 734.
 Σιδά 11, 908.
 Σιδηρά (πόλις) 768, πόρτα 533.
 Σιδών ἡκωτ θήρισμα 41, 71, 144, 216.
 Σιδώνιος; ἡκωτ θηριότης; 114, 146.
 Σικελία, Σικελία, Σικελιώτης, Σικελιός 40, 330, 462, 588, 590, 604, 638, 668, 699, 701—703, 757, 761, 780.
 Σίκιμα ἡκωτ ὄνομα; 103, 100.
 Σιλβέστρο; Silvester 383, 384, 386—414.
 Σιλουανός; Silvanus 603.
 Σιλουάμ ἡκωτ ἀπεσταλμένος; 153, 239.
 Σιλωνίτης ἡκωτ 179.
 Σίμων ἡκωτ εἰσακοή, ὁ ε' ἀρ-

γιερεύς, ὁ β' 527. ὁ μάγος 155, 259, 241, 268—278.
 Σιμωνιανοὶ 276.
 Σιμωνίων 275.
 Σιν, ἴσθ πηλός 90.
 Σινά ἴσθ βάτοι 84.
 Σινάπη 776.
 Σινώπη 624, 711, 732.
 Σίριδος ἕρος 7.
 Σιριχά 785.
 Σίριμιον 464, 512.
 Σισάρα Ν'Ω'Ω παράταξις 104.
 Σισίνιος, πατριάρχης ΚΠ. 500, 868. πατριχίος, στρατηγός τῶν ἀνατολικῶν 650. Πασσιλάς, ἐπ. Πέργης 666. ἀπὸ σακελλίου 854. Τριφύλιος 671.
 Σιών ἴσθ ἀρα 123, 215.
 Σκυθῶς 555.
 Σκῆτις 474.
 Σκιρτός 526.
 Σκλαβίνος 558.
 Σκλάβος 559, 616, 617, 650, 660.
 Σκουτάριον 887.
 Σκυθίας, Σκυθία, Σκυθιανός 11, 40, 264, 277, 356, 359, 361, 462, 517, 556, 614, 624, 639, 657, 750.
 Σκύλλα 43.
 Σμέρδος 200.
 Σμύρνη 162, 356.
 Σοβᾶ — Σουβᾶ? 145.
 Σοδοάτης 206.
 Σολομών ἴσθ Εἰρηναῖος 121—150, 158, στρατηγός 549.
 Σολομώντος στήλη 760.
 Σολοχάνης ὁ ἅγιος 371.
 Σόλων 45.
 Σομόρ ἴσθ σκοπιά 191.
 Σόρ ἴσθ πέτρα, Τύρος 74.
 Σόρβεντος Sorb ptum 757.
 Σουδά ἴσθ Νισίος: 145.
 Σουδεθς 712.
 Σουλεμάν 637.
 Σούρ ἴσθ τείχος 74.
 Σουσακαίμ ἴσθ 151.
 Σουφῆρ ἴσθ 132, 154.
 Σουφλάτιος 644.
 Σοφία, ἡ ἅγια 461, 526, 619, 652, 660, 800, 820, 855. γυνὴ Ἰουστίνου 550—553, 559.
 Σοφριανά 550—553, 563, 652, 660, 767, 768.
 Σοφριανῶν, Σοφίας λιμὴν 550, 563.
 Σοφοκλῆς 205.
 Σοφονίας ἴσθ Θεὸς καλύπτει 179, 316.
 Σπανίαι 464.
 Σπειρᾶ 782, 792.
 Σπεύσιππος 206.
 σποδός ἀπ' οὐρανοῦ 511.
 Σπυριδίων ὁ ἅγιος 406.
 Σταυρακά 578.
 Σταυράκιος βασιλεὺς 675. λογοθάτης 665—671. ἄλλος 771, 776.
 σταυρός 402, 407, 409, 439, 441, 482, 501, 515, 520, 521, 523, 562, 564, 566, 569, 654, 700, 725, 740, 785, 786.
 Στάφυλος 784.
 Στενόν 718, 792, 819, 812.
 Στέφανος, βασιλεὺς 828—850. Βασιλείου 753, πατρ. ΚΠ. 767 — 771. Βούλγαρος 831. Δουκός 802. ἐπίσκοπος Ραφίος 528. μάγιστρος,

τῆς Καλομαρίας υἱός 768, 769, 798, 803, 808, 810, 812. μοναχός 651. μονοθελητής 611. πατριάρχης ΚΠ. 829—835. πρωτομάρτυρ, ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ Παλατίῳ 255, 259, 281, 372.
 Στούδης, Στούδιος 512.
 Στούδιον, τὰ Στούδιου 512, 517, 777, 789, 801, 885.
 Στραβορωμανός 899.
 Στρατήγη 18.
 Στρόβιλος 785, 805.
 Στρόγγυλον 655.
 Στρούμων 858.
 Στυλιανός 765—777, 779.
 Στυππιώτης 764, 778.
 Σύδμα 505.
 Συκαί 612, 620.
 Σύλαιον 615, 649.
 Συμβάτιος, ἀδελφός Βασιλείου 750. Ἀρμένιος, λογοθέτης 738—746.
 σύμβολον τῆς πίστεως 814.
 Συμβόλον λιμὴν 621.
 Συμεών — Σίμων, αἰρεσιάρχης 459, ἀρχιεπ. Ἱερουσ. 539, ἀρχων Βουλγαρίας 771—850. ἀσηκρητὶς 784. Βούλγαρος 851. Θεοδώρου 811. Ἰωάννου 774. Καλοτερκάνος 834. κανικλείου 814, 816. στυλίτης 507. Τίτος 606.
 Σύμμαχος 341.
 συμπόσιον Σολομώντος 159.
 Συναγωγὴ 498.
 Συνέπων 361.
 Σύνεδρος οἰκουμένης, ἡ α' 404—463, 532. β' 473—479, 532. γ' 499, 535. δ' 506, 536. ε' 528—537. ς' 611. ζ' 655. η' 718, ἐν Βλαχέρναις 648. ληστρική 535.
 Συρακουσα 588, 759.
 Συρία, Σύριος, Σύρος 8, 9, 11, 12, 57, 58, 140, 144, 257, 261, 270, 275, 518, 621, 648, 655, 657, 859, 861.
 Σύρτις 40.
 σφαίρα 516.
 Σφίγγες 47.
 Σώζων, ὁ ἅγιος 554.
 Σωκράτης 205, 263, 265, 266.
 Σωμανίτις ἴσθ 252.
 Σώραπις 482.
 Σωσθέσιον 401.
 Σώστρης 11.

T.

Τάχιτος Tacitus 569.
 Ταράσιος ὁ ἅγιος 792, πατριάρχης ΚΠ. 664—675.
 Τάραχος, ὁ ἅγιος 372, 552.
 Τάροσιος, Ταράιτης, Ταρός: 10, 449, 474, 674, 852.
 Ταρταρία, Τάταροι 865.
 Τάρταρος 530.
 Τατιανός 40, 342, ἐπίσκοπος Ἀλεξ. 453, 605.
 Τατζάτης 822.
 Ταυρομένιον 757, 780.
 Ταῦρος 11, 901.
 Τελέριχος 655.
 Τελμησεῖς 4, 46.
 τελώνια 576.
 Τένδος 850.
 τέρατα 554.
 Τέρβελις 621, 639.
 Τερβίνθος 562.
 Τερνέντιος, ὁ ἅγιος 481.

τεσσαράκοντα, οἱ ἅγιοι 552.
 Τεφρική 755.
 Τζάντζης 125, 726, 775.
 Τζουδάβερ 520.
 Τηθρική 755, 756.
 Τιβερίας 229.
 Τιβέριος (I) 229, (II), 552—554. (III) 620, υἱὸς Κώνστα 590, 605.
 Ἰουστινιανοῦ 625.
 Τιθρική 725.
 Τίγρις 40, 159.
 Τιμόθεος, ὁ ἅγιος 279, 353, 438, ἐπ. Ἀλεξανδρείας: 474.
 Τιριδάτης 372, 403.
 Τίτος 141, 285, 527.
 Τμόλος 229.
 Τόποι 780.
 Τοριγία 757.
 Τόρνικο: 849, 879.
 Τούρκοι 567, 725, 772, 830, 840, 844, 853, 858, 861, 886, 902, 908.
 Τραϊανός Τρηγιαν 338.
 Τραϊανούπολις 359.
 Τρίβερτις Treveri, 415.
 Τρίκκη 480.
 τρίκογον 715, 810.
 Τριμιθεὺς 407.
 τρισάγιον 499, 515, 517.
 Τρισμέγιστος 11.
 Τρίτωνος 47.
 Τροπαί 757.
 τροπάριον 524.
 Τρούλος 708.
 Τρύφων 835.
 Τρωάς, Τρωικά 50, 40, 117.
 Τσαυσός 746.
 τύπος ὁ βασιλικός 532.
 Τύριος, Τύρος ἴσθ, πέτρα 11, 18, 146, 193, 216. ἡ σύνοδος 412.
 Τύχη 422.
 Τωθίας, Τωθίτ ἴσθ χρηστού: Θεοῦ 159.

Y.

Ὑδρις 556.
 ὑπατεία 671.
 ὑπαπαντή 524, 525.
 Ὑπάτιος 528.
 Ὑπερβόρειοι 264.
 Ὑπόγοθοι Visigothi 504.
 Ὑρκανεία, Ὑρκανία 59, 229, 239.
 Ὑρκανός, ἀρχιερέυς ἰσθ 133, 219.
 Φ.
 Φακαὲ ἴσθ ἀνοιγμα 158, 189.
 Φακσιλάς ἴσθ ἀνοίγει Θεός 189.
 Φαλέκ ἴσθ μερισμός 57, 58.
 Φαμενῶν μὴν 229.
 Φαναγορία 621.
 Φανάροια 605.
 Φαράν 611.
 Φάρας 549.
 Φαραῶ ἴσθ ἀρχηγός 11, 52, 46, 61—81, 121, 709.
 Φαργάνος 792, 729.
 Φαρέ: Ὑσθ ἀφορισμός 204.
 Φαρισαιοι, ἀφορισμένοι 243, 246, 249, 262.
 Φάρον 812, 842.
 Φαῦστα Fausta 428.
 Φαῦστος Faustus 275.
 Φεβρουάριος, Februarius mensis 17.
 Φεβρωνία, ἡ ἅγια, Febronia 372.
 Φερεζαῖοι ἴσθ οἱ κά:ω 101.

ἀμήχανον περιστῆναι 815, 8, Leo 305, 1.
 ἀμφοτεροδέξις 103, 22, Leo 27, 21, 22.
 ἀνχορεύω εἰς 521, 12, Leo 123, 9.
 ἀνάγω ἐν 548, 23, Leo 132, 1; 767, 8, Leo 265, 18, 846, 9, Leo 326, 19.
 (ἀναδρομή σώματος Leo 101, 3, 125, 14, 137, 3, 145, 12).
 (ἀναίρετης Leo 159, 9).
 ἀναίρησιν 731, 12, Leo 237, 15.
 ἀνακάμπω ἐν 650, 2, Leo 174, 11.
 ἀνακατωνίω 860, 13.
 ἀνακομίζω ἐν 654, 11, Leo 188, 11.
 ἀναματαξὺ 614, 28, Leo 160, 21, 731, 5, Leo 237, 9.
 ἀναρμώτατος inermis 868, 25, 870, 16, 889, 20.
 (ἀναρρήχθαι Leo 128, 11).
 ἀνασκάπτω 627, 5, Leo 127, 12.
 (ἀναίρω ἐν Leo 96, 11).
 ἀναφορά 729, 12, 18, Leo 236, 1, 7.
 ἀναχρίομαι 708, 3, Leo 221, 17.
 ἀνδρομανία 333, 7, Leo 65, 14.
 ἀνίρχομαι ἐν 516, 20, 517, 13 κτλ.
 ἀννώνα annona 770, 6, Leo 265, 20.
 ἀνταίρω 462, 7, Leo 110, 10 κτλ.
 ἀνταρσία 556, 25, Leo 140, 1 κτλ.
 ἀντίρτης 636, 20, Leo 179, 11 κτλ.
 (ἀνταρχίω Leo 78, 1).
 ἀντιδηλώ 659, 6, Leo 190, 14.
 ἀντιπαρά 637, 5, Leo 178, 272, 5, 8, Leo 183, 6 κτλ.
 ἀντιπρόσωπος 846, 15, Leo 327, 1.
 ἀπάγω ἐν 560, 17, 627, 23, Leo 172, 18 κτλ.
 ἀπαθείας λόγος 523, 2, 927, 54, Leo 172, 19, 628, 22, Leo 173, 13, 653, 8, Leo 189, 9, 671 Nota; 674, 5, Leo 202, 20, 704, 11, Leo 217, 4, 705, 28, 27, Leo 218, 22, 722, 9, Leo 229, 17.
 (ἀπαραγώστως Leo 110, 5).
 ἀπαχολίω 5, 5, Leo 8, 8.
 (ἀπέθιτο — ἀπατέθη Leo 288, 6 — ἀπέθαντο 798, 18).
 ἀκαλότης 749, 18, 753, 12, Leo 253, 22.
 ἀκέρχομαι ἐν 469, 24, 478, 24, 590, 2, 667, 26, Leo 197, 21 κτλ.
 (ἀπληκ. cod. Leo 244, 3), 903, 3, 25.
 ἀπλικιῶ applico, castramento 740, 15.
 ἀποδίδομι τινά τι 399 Nota.
 ἀποδρῶν ἐν Leo 85, 11.
 (ἀπὸ ὤραν Leo 232, 18 — ἀπὸ ὄρας; 725, 24).
 ἀποκαθίστημι (Leo 99, 5, 102, 11) 702, 8, Leo 215, 8.
 ἀποκομίζω ἐν 449, 5, 512, 22.
 ἀποκοπή 712, 4.
 ἀπόκτω περί τινος 712 1, Leo 223, 11.
 ἀποκριτάριος 653, 2, Leo 188, 22.

ἀπολύω ἐν 336, 1.
 (ἀπομερισμός Leo 107, 15).
 ἀποπλέων ἐν 589, 19.
 ἀποστέλλω — ἀποστέλλομαι 370, 21, ἐν 199, 6, 3, 468, 7, 606, 6, Leo 112, 13, κτλ.
 ἀπὸ σηκρήτις 664, 7, Leo 195, 11, 676, 2.
 ἀποσυνωψίζω 764, 1, Leo 260, 19; 786, 15, Leo 278, 18.
 ἀποσφενδονίω 777, 2, Leo 271, 11.
 ἀποσχίζω (Leo 77, 2), 669, 3, Leo 198, 4.
 ἀποτάσσομαι 635, 7, Leo 177, 1.
 ἀποτέλασμα 793, 12, Leo 196, 16, 677, 20, Leo 203, 13.
 (ἀπύγων Leo 193, 3).
 ἀργυροπράτης 520, 20, Leo 121, 20.
 (ἀρειανίζω Leo 91, 19).
 ἀριστοδαιπνον Leo 128, 9).
 ἀρκλα arcus 856, 6, Leo 319, 10.
 ἀρμαμεντάριον, ἀρμαμεντον armamentarium, armamentum 654, 9, Leo 188, 8, 662, 18.
 (ἀρματούριον id. Leo 170, 18 et Cod.)
 ἀρματώω armo 871, 16.
 ἀρματωμένο; armatus 664, 6, 868, 25, 889, 16, 19.
 ἀρμενα vela 857 Nota.
 ἀρρενοφθόρος 541, 9, Leo 128, 17.
 ἀσαλπικτι 655, 5, Leo 189, 1.
 ἀσηκρηταίον 729, 12, Leo 256, 1.
 ἀσηκρητις a secretis 743, 14, Leo 246, 6; 744, 14, Leo 247, 3, 784, 10, 13, 23, (πρωτασ. Leo 277, 13 — α' ἀση.), 800, 7, Leo 289, 9, 802, 7, Leo 291, 4.
 ἀσκητήριον 557, 14, Leo 140, 15.
 (ἀσύμβουλος Leo 132, 12).
 ἀγουστάλιος augustalis 472, 26, 561 Nota.
 αὐτοκρατορέω 731, 12, Leo 237, 7.
 αὐτοκρατορία imperium 720, 18; ἀπινεναριος inisi imperii 786, 16, Leo 279, 2.
 (ἀφιλάργυρος Leo 206, 6).

B.

Βάγγιλος bagilus 875, 15.
 βαίον 707, 23, Leo 226, 6.
 βάλλω ἐν 197, 14, 20, 669, 25, Leo 99, 6, 766, 8, Leo 262, 18.
 βαρῆβει; ὑπὸ νόσου 552 Nota, Leo 235, 8, 804, 8, ἐκ v. 716, 30.
 (βαρυνθείσα νόσος 227, 20, 293, 3).
 βασιλεοπάτωρ 771, 2, Leo 266, 15, 813, 8, Leo 301, 3.
 βεθαίω — πληροφορέω 703, 15, Leo 216, 6.
 (βέμβρανα membrana Leo 89, 2).
 βένετος venetus 528, 8, 552, Nota 617, 25, 707, 24, Leo 221, 8, 747, 4, Leo 249, 6.
 βεργίν, virga 886, 4.
 βεστάριον vestiarium 759, 3, Leo 257, 10, 760, 3, Leo 257, 15, 812, 24, Leo 300, 16.
 βίγλα vigilia 667, 1, Leo 196, 21, 703, 8, Leo 216, 2; 750, 1; Leo 236, 12, 747, 6, Leo 219, 8;

758, 20, Leo 256, 17, 778, 18, 804, 18, 870, 25—27.
 βιώσας — ζήσας; 311, 10, Leo 69, 10.
 (βομβών Leo 166, 14).
 βουδών 559, 18, 620, 12.
 βουκελλάριος buccellarius 725, 8, Leo 230, 6, 733, 8, Leo 238, 21, 853, 13.
 βούκινον buccinum 871, 19, 899, 14.
 βουνευρέω 714, 16, Leo 226, 9.

Γ.

γαλέα 857 Nota.
 γαμβρός; εἰς (Leo 115, 18), 702, 19, Leo 215, 10, 703, 23, Leo 216, 13, 721, 13.
 γαυροῦμαι 707, 19, Leo 221, 2. (γεγραμμισμένος Leo 87, 15).
 (γενέσιος Leo 249, 7).
 γενικός; λογοθέτης, praefectus notarum 671, 17, Leo 200, 18, 741, 10, Leo 244, 16.
 γιγανταίος 8, 12, 525, 11—γιγαντογενής Leo 15, 5, 124, 5.
 γληττώνω — ἀπαλάττομαι 859, 5, 870, 6, 23, 877, 20, 879, 18, 22, 23, 907, 17.
 γλωσσόκομον κυπαρίσσιον 766, 8, Leo 262, 20.
 γλωσσοκοπέω 668, 18, Leo 198, 13.
 γλωσσοτομέω 588, 4, Leo 156, 16.
 γουνάριον pellicorum taberna 838, 16, Leo 321, 7, 742, 2, Leo 243, 3, 752, 1, Leo 252, 21.

Δ.

δαρυδς 851, 14, Leo 339, 21.
 (δεκαπέμπτη Leo 525, 11, δεκατετάρτη 323, 8).
 δεξιολαβηθείς 631, 8, Leo 175, 12.
 δέχομαι — κεύσομαι 773, 17, Leo 268, 17.
 (δηλοποιῶ Leo 108, 11 — δέλω 501, 6).
 δήμαρχος 743, 15.
 δῆμος 743, 15.
 διαδεχθῆναι 764, 10, Leo 261, 4.
 διακινήσιμος ἡμέρα 752, 9, Leo 238, 6.
 διακινήσων 706, 31, Leo 220, 9.
 διακομίζω ἐν 481, 6.
 διαλαλέω δημηγορίαν 794, 17, Leo 285, 7.
 διαλαλία 621, 24, Leo 170, 3.
 (διαλαλικόμοι Leo 93, 8).
 (διαπατέω Leo 95, 5 — πατέω) διαπεράω ἐν 504, 12, Leo 110, 3; 742, 5, Leo 245, 3, 752, 1, Leo 252, 21. πρὸς 806, 16, Leo 294, 16.
 διασώζομαι ἐν 645, 25, Leo 183, 5 κτλ.
 διαφύγω ἐν 823, 1, Leo 509, 1.
 (διαφωνέω Leo 37, 6).
 διαχαυνός 781, 14, Leo 275, 12.
 διδύχισιον divitissima? 744, 7 — διδυτίσιον Leo 246, 19.
 δίδωμι — πλήττω 280, 20, 726, 21, Leo 233, 19; 742, 6, Leo 215, 4; 749, 17, Leo 251, 9; 781, 12, Leo 275, 10, 782, 3, Leo 275, 19.
 δικαιοκρατία 617, 1, Leo 163, 19.

(διμοιρία Leo 99, 13).¹
 διοικέω 563, 19, 29, 771, 16, Leo 257, 3.
 διοκλάω 756 Nota.
 δομέστικος domesticus ἀνατολῆς καὶ δύσεως 499, 13, Leo 109, 19, τῶν ἱκανάτων 764, 15, Leo 261, 9, 807, 2, τῶν σχολῶν scholarum 797, 12, Leo 220, 18; 764, 8, Leo 261, 2; 710, 10, 731, 3, Leo 237, 8, 732, 6, Leo 238, 2.
 δουλεύω τοὺς ἵππους curio equos 727, 10, Leo 234, 16.
 δοῦξ, dix 464, 5, 465, 12, 703, 27, Leo 216, 16; 770, 9, Leo 266, 1, 787, 2, Leo 278, 14, 188, 21, Leo 280, 18.
 δρουγγάριος praefectus drungi, globi militum, τῆς βίγλας vide βίγλα, Κιθυβραιωτῶν 620, 2, Leo 166, 12, του πλωτμου 771, 19, 783, 5, τῶν πλωτμων 780, 20, Leo 274, 18, 207, 21, Leo 276, 19.
 (δύο δύο Leo 11, 18).

Ε.
 Ἐν παρίξτε 706, 25, Leo 220, 3.
 ἐδομαδάριον 817, 22, ἐδομάριος Leo 305, 7.
 ἐγγραφον 745, 7.
 ἐγκλίσιος 655, 22, Leo 189, 16.
 ἐδικός, συγγενής 887, 16, 901, 13.
 ἐδικτον edictum 460, 1, 3.
 (ἐδιώκει Leo 109, 13).
 εἰβῆ Leo 121, 21 — σκευή.
 εἰπῶν τινα — ἔρωτων τινα 786, 12, Leo 268, 21, εἰς — ἐν 753, 6.
 εἰσάγω ἐν (Leo 98, 5), 728, 21, 744, 5, Leo 246, 18 κτλ.
 εἰσερχομαι εἰς τινα 729, 15, Leo 256, 3, 739, 59, Leo 245, 2, 777, 18, 20, Leo 272, 5, 6; 825, 2, Leo 309, 2, ἐν 362, 16, 478, 5, 503, 15, 523, 15, 559, 22, (Leo 142, 23 εἰς); 577, 24, 610, 16, 612, 22, 616, 10, (Leo 164, 3 εἰς 651, 28, 654, 16, Leo 188, 14, κτλ.
 εἰσκομιζῶ ἐν 647, 24, Leo 184, 20.
 ἐκλήπτω φόρων 627, 10, Leo 172, 6, 175, 15.
 ἐκπέμπω ἐν 814, 1, Leo 301, 18.
 ἐκπεφυγῶτων 737, 8 — ἐκπεφυγῶτων Leo 241, 11.
 ἐκπροικίζω 526, 13, Leo 125, 4.
 ἐκπροσωπέω 545, 6, Leo 182, 12.
 ἐκταγή 617, 18, Leo 164, 12.
 (ἐκτός παιδείας Leo 113, 14).
 ἐκχόσιμα 759, 9, Leo 257, 8.
 ἐκχύννομαι 637, 5, Leo 203, 13.
 ἐλάτης 800, 25, Leo 290, 3.
 Ἑλλαδικός 763, 12, 771, 11, Leo 266, 22.
 ἐμβαίνω ἐν 472, 11.
 ἐμπρακτος 729, 14, Leo 256, 2.
 ἐμφοδος 523, 21, Leo 122, 9.
 ἐπαρχος 745, 12.
 (ἐπαρώντο Leo 201, 10 — ἐπηρώντο 672, 11).
 ἐπιάγουρος 727, 19, Leo 254, 14.
 ἐπιμελομαι τι 617, 12, Leo 164, 5.
 (ἐπίξανθος Leo 96, 6).
 ἐνδομυχέω 739, 9, Leo 243, 6.

ἐνδυτή 797, 12, Leo 287, 10.
 ἐνέχω τινί 735, 8, Leo 240, 7.
 ἐνστησάμενος ἀνδραγαθία; 710, 26, Leo 222, 17.
 ἐνυπόγραφος λόγος 704, 28, Leo 217, 16, 706, 4, Leo 219, 7, 790, 6, 10, Leo 281, 19, 22, 806, 18, Leo 294, 18.
 ἐξαθυδίζω 638, 5, Leo 178, 22.
 (ἐξαθέσμως Leo 157, 12).
 ἐξαρχος 770, 9.
 ἐξέρχομαι ἐν 570, 22, 644, 25, Leo 182, 5 κτλ.
 ἐξέωσας (Leo 209, 14), 775, 17, Leo 270, 7.
 ἐξουδύτιος excubitus 552 Nota, 690, 22, 800, 24, Leo 289, 23, 807, 2, Leo 295, 2, 853, 12.
 ἐξουδύτιω 524, 11, Leo 65, 16, 668, 23, Leo 198, 18 κτλ.
 ἐξωθέω ἐν 755, 7, Leo 253, 18.
 ἐπιβρίπτάριον 803, 15, Leo 292, 10.
 (ἐπισκοπή Leo 103, 13).
 (ἐπιτυγχάνω τιμωρίαν Leo 76, 17).
 (ἐρειπίζω — καταρειπώω 340, 14).
 ἐρχομαι, ἐν Leo 65, 17 — πρὸς 333, 19, 356, 2, Leo 88, 1, 466, 11, κτλ.
 (ἐτέθηκεν Leo 327, 6).
 εὐαγγελισμός; 740, 2.
 (εὐμετάγωγος 410, 4).
 εὐνύχο; 780, 14, Leo 274, 13.
 (εὐπερίστροφος 125, 12).
 εὐφορμος — εὐμορφος 904, 1.
 εὐραπλῶς 825, 2, Leo 309, 2.
 εἰς τὰ 670, 4, Leo 199, 10.

Ζ.
 Ζαυτζας bajulus, tchautch 760, 18, Leo 265, 15—771, 1, Leo 266, 15, 779, 9, Leo 274, 5, 780, 1.
 ζῶδον 724, 29, Leo 231, 11, 751, 7, Leo 254, 13, 797, Leo 207, 11.

Η.
 (Ἡκασί Leo 98, 6).
 ἠλιακός 776, 19, Leo 271, 7, 810, 13, Leo 298, 7.

Θ.
 θανατικόν 538, 2, Leo 127, 17, 621, 11, Leo 167, 2, 648, 10, Leo 185, 5.
 θαρρέω 472, 1, 522, 8, 573, 5, 777, 15, 18, Leo 273, 1, 4, 5, 899, 30.
 (θαυματούργημα Leo 103, 5).
 θεάριον—θειάριον, θείον 746, 2.
 θέκαλ η̅ϛη̅ ἐτίμησε 195, 27.
 θέμα 643, 7, Leo 182, 13, 659, 4, Leo 190, 11, 660, 15, Leo 192, 8, 740, 14, Leo 244, 2, κτλ.
 (θεματίζω, θεματίον Leo 89, 22, 25).
 θεῶμαι, spectandum praebere 791, 9 Nota.
 θνήσις 538, 16, Leo 127, 23.
 θύραι ἀγίαί 743, 11, Leo 246, 3.

Ι.
 ἱκανάτος v. δομέστικος.
 ἱκανούσθω σοι 676, 12, Leo 204, 6.
 (ἱματοφύλαξ Leo 37, 8).
 ἰνδικτιών, indicio 743, 7, Leo

249, 5, 805, 14, Leo 293, 20, κτλ.
 ἰουνίωρ junior 355, 6.
 ἰστημι ἐν 778, 23, Leo 273, 7.

Κ.
 Καβαλάριος caballarius 870, 1, 871, 18, 903, 41.
 καβαλικεύω caballicor 862, 18, 889, 19.
 καθάλιναι caballina 669, 23, Leo 199, 6.
 Καβαλίνος 643, 3, 746, 9, Leo 248, 16.
 καβαλλαρικὸς caballarius (Leo 161, 14), 626, 4, Leo 172, 3.
 κάγκελιον cancellum 630, 16, Leo 175, 1.
 καθολικὴ ἐκκλησία 761, 1, Leo 238, 9.
 καθολικὸς βασιλεὺς 3, 25.
 καθοσίωσις 849, 10, Leo 329, 5.
 Καῖσαρ Caesar 212, 17, κτλ.
 (κακά Leo 286, 13—κακῶς 796, 12).
 κακοπιστία 590, 9, Leo 153, 20.
 καλγίον caliga 520, 14, (Leo 121, 1 καλήγιον).
 καλογεραία 901, 8.
 καμάρα camera 667, 19, Leo 197, 15, 716, 31, Leo 227, 21.
 (καμαροσιδῶς Leo 114, 19).
 κανίκελιον canistrum, canistellum 729, 6, 792, 9, 814, 15, Leo 302, 8.
 κανίκελιος 718, 1, Leo 228, 15, (283, 9), 805, 47, 854, 12 — κανίκλης Leo 235, 17, 294, 1.
 κανίσκιον 785 Nota.
 καρβδιον 789, 6, Leo 281, 1, 2.
 κασιδιον casida, cassis 867, 13.
 κάσταλδος castaldus, quastaldus, castri praefectus 614, 21, Leo 160, 24.
 καστέλλιον castellum 655, 24, Leo 189, 18, 820, 11, Leo 307, 4, 823, 1, Leo 309, 1.
 κάστρον castrum 607, 5, 660, 15, Leo 192, 8 κτλ.
 καταδάσιον 778, 22, Leo 273, 7.
 καταλαμδάνω ἐν 645, 11, Leo 182, 17, 740, 14, Leo 244, 2; 814, 12, Leo 302, 5, τὴν βασιλευσσαν 800, 2, Leo 289, 4, τὴν ΚΠ. 802, 21, Leo 291, 16.
 καταπτωθῆναι 636, 16, — πτωθῆναι Leo 180, 11.
 (κατασκευάζω εἰς Leo 104, 3).
 καταφεύγω ἐν 627, 15, Leo 127, 10.
 κατεάξας 760, 9, Leo 257, 21.
 κατεάξω 751, 2, Leo 252, 4.
 κατεπαίρομαι 808, 15, Leo 296, 12.
 κατέρχομαι ἐν 10, 22, 621, 16, (Leo 164, 16 ἀπερ. ἐν) 674, 1, Leo 202, 18, 817, 6, Leo 299, 3.
 κατηγορέω εἰς 763, 3, Leo 260, 2, πρὸς 764, 9, Leo 261, 3.
 (κατηγορῶμαι Leo 103, 6).
 κατοῦνα 906, 24.
 (κατοφρονῶμαι Leo 65, 19).
 καύκος — καύκαλις, βραύκαλις, bucalis 562, 12.
 καυλοτομέω 541, 10, καυλοτομῶ Leo 128, 18.
 καλλίον cella 501, 18, 778, 4, 8, Leo 272, 15, 17.

κεκτηνάριον centenarium 399
 Nota, 501, 10, Leo 108, 15.
 κεράσαι τὸν βασιλέα 793, 1, Leo
 283, 19.
 κεφαλή 712, 24, Leo 224, 7,
 725, 10, Leo 232, 4, 772, 16, Leo
 207, 19, 783, 11, Leo 277, 3, 788,
 19, Leo 280, 16.
 κηροπωλεῖον 838, 15, Leo 321, 7.
 κηρός cereus, 766, 5, Leo 266,
 18.
 κηρουλαρεῖον cerulariorum ha-
 bitatio 794, 18, Leo 285, 4.
 κηγκίλις, cancellus 478, 14.
 κινστέρνα, cisterna 192, 3, 517,
 26, 634, 5, 710, 28, Leo 222, 19.
 κιτατόριον citatorium 626, 17,
 Leo 171, 14.
 κλεισοῦρα 705, 22, Leo 218, 19.
 κλεισουριάργης 618 Nota.
 κλητόριον 780, 2, Leo 274, 4,
 787, 20, Leo 279, 21, 793, 1, Leo
 283, 19.
 κλιματήρ — κίνδυνος 229 Nota,
 Leo 58, 19, 370, 10, Leo 80, 21.
 (κοιτάσιωρ quæstor Leo 115, 7,
 216, 9, 268, 3).
 κοιτάσιωρ 513, 4, 777, 25.
 κοιτασιώριον quæstorium 667,
 22, Leo 197, 18.
 κοινωνία 558, 7, Leo 141, 9,
 735, 19, Leo 240, 8.
 κοιτωνίτης 737, 19, Leo 244,
 22, 749, 7, 751, 15, 793, 4, Leo
 283, 2.
 κολωνία colonia 607, 5.
 κόμης comes 725, 8, Leo 232,
 734, 4, Leo 239, 2. ἐξουσίτων
 524, 11, 552 Nota. τοῦ Ὀφικίου
 745, 1, Leo 247, 13, τοῦ στάβλου
 711, 19, Leo 223, 3, 816, 3, Leo
 303, 21. τῶν φοιτητῶν 501, 11,
 Leo 108, 17.
 κομμερκιῶν commercior 771,
 16, Leo 267, 3.
 κοντά — πλησίον 904, 5.
 κονταράτος contoarmatus 871,
 18.
 κοντάριον 888, 23.
 κοντάρης 889, 21.
 κορβανάς כרפך προσφορά 223.
 κορμίν corpus 861, 26 κτλ.
 κόρος כר 139, 21.
 κόρη cortina, akenum, velum
 e cortio factum (Isidorus, origg.
 XIX. 26) 400, 2, 741, 15, Leo
 244, 20.
 κόσμησις 791, 9, Leo 282, 19.
 κοσμικὰ 793, 1, Leo 283, 19.
 κοσμικὴ συντέλεια 788, 16, Leo
 280, 12.
 κουδικουλαρία cubicularia 669,
 3, Leo 198, 23.
 κουδικουλάριος cubicularius 344,
 22, 660, 9, Leo 192, 1, 777, 14,
 Leo 271, 2, 784, 5, Leo 277, 9.
 κουδούκλειον cubiculum 778, 23,
 Leo 273, 9.
 κουράτωρ curator 845, 20, Leo
 303, 12.
 κουρατωρία curatoria provincia
 616, 9, 835, 4, Leo 318, 11.
 κουραῦω 901, 7.
 κουροπαλάτης curator palatii
 648, 16, Leo 130, 18, 677, 23,

Leo 205, 14, 751, 18, Leo 237,
 21, 538, 10.
 κούρσεῦω, curso, praedor 128,
 16, Leo 235, 8, 765, 4, Leo 261,
 17, 867, 27, 872, 1, 905, 24.
 κούρτος cursus, praeda, 857
 Nota, 904, 25.
 κουρτέσις curtī conveniens 875,
 21.
 κρά, cras 423, 1, 2.
 κρεμυδόπωλος, κρεμύδας πωλῶν
 905, 20.
 κρύφα 789, 6, Leo 230, 23.
 κυαι[έ]στιωρ 775, 2, 5.
 κυέστιωρ 703, 11, 19.
 κυντίλιος quintilis 214, 6.
 κυνήγιον 748, 6, 856 Nota.
 κύρι 769, 15, Leo 263, 9.
 κυρίως 738, 9.
 κυροῦ 782, 10.
 κώδιξ codex 518, 16, 17, Leo
 120, 9.

Λ.

Λαμβάνω — πλήσσομαι 514, 14,
 Leo 118, 10, 590, 15, Leo 150,
 2, 782, 19, Leo 276, 11.
 λαληθείς 809, 6, Leo 297, 3.
 (λανθάνω ἐμπήσται Leo 19, 17).
 λεγεῶν legio 343, 10, 15, Leo
 70, 15, 20.
 (λεκτικίον lectica Leo 109, 5).
 ληξίς pars 692, 9.
 ληρωδέω 529, 4, Leo 127, 9.
 λιβάδιον 744, 15, Leo 247, 5.
 λιβέλλος libellus 528, 19.
 λιγκάομαι 444, 14, Leo 93, 20.
 λογοθέτης 517, 12, 730, 2, Leo
 236, 16.
 γανικός 758, 22, Leo 256, 18.
 τοῦ δρόμου 703, 13, Leo 218, 10,
 717, 5, Leo 228, 1, 718, 1, Leo
 228, 16, 738, 19, Leo 242, 17,
 744, 23, Leo 247, 15, 776, 1, Leo
 263, 8, 788, 18, Leo 280, 15.
 λόγῳ, τῶν ἐκκλησιῶν 400 Nota,
 Leo 88, 24.
 λούσμα 758, 22, Leo 256, 18.
 λωβός λεπρός 340, 16, Leo 69, 4.
 λωρίκιον lorium 761, 13, Leo
 258, 17.
 λῶρος 703, 1.

Μ.

μαγαρίζω מגר, כגר 790, 20,
 Leo 282, 10.
 μαγγανεία — μαγεία 449, 14.
 μάγγανον 652, 21, Leo 187, 15,
 815, 20, Leo 303, 12, 823, 3, Leo
 309, 3, 879, 900, 17.
 μαγιστριανός magistrianius 558,
 24, Leo 141, 24.
 μάγιστρος magister 503, 6, 522,
 17, etc.
 μαγλάδιον Leo 223, 16.
 μαγλάδιον 712, 8, 746, 15, Leo
 248, 22, μαγλαδόν 819, 17.
 μαϊουμάς Majuma 660, 5, Leo
 191, 18.
 μακέλλης macellarius 510, 26,
 Leo 113, 11 (μακέλ-).
 μάκελλον macellum 445, 15.
 μανδήλιον mantile 669, 25 —
 μαντίλιον Leo 199, 6.
 μανδάτον mandatum 870, 24,
 903, 28, 904, 27 (μαντ. cod.).
 μανδριάρχης 708, 13.

μανή מנה ἐμέτρητε 195, 27.
 μανσοῦρ מגר אלוגנה 639, 12,
 Leo 179, 21, 651, 5.
 μάρμαρος marmor 754, 16, Leo
 239, 11, 759, 21, Leo 257, 11.
 ματαιῶν 650, 12, Leo 186, 5.
 μαφόριον 825 Nota.
 μεγιστάνες 735, 14, 810, 9. με-
 γίστανοι 563, 13, μεγίσταν Leo
 140, 21), 38, 18, 298, 4.
 (μελίθριξ Leo 107, 3).
 μεμβράνα membrana 400 Nota.
 μένω εἰς 792, 2, Leo 283, 2.
 μερεντίω — μεσημβρίω 625, 4.
 μεσοπεντηκοστή 781, 9, Leo
 275, 7.
 μεστῶν — εἰς ἡλικίαν ἤκω
 885, 8.
 μετὰ τοῦ ξίφους 749, 17, Leo
 245, 5.
 μεταθέσιμον 626, 17, Leo 171,
 14.
 μετακομίζω ἐν 481, 10, 501, 1,
 675, 19, Leo 204, 5.
 μετοικίζω ἐν 716, 20.
 μετόχιον 759, 4, Leo 256, 21.
 (μέχρι τῶν ὑπὸ γαστέρα Leo
 526, 24).
 μηνσοῦράτωρ mensurator 756
 Nota.
 μετάριον metarius 793 Nota,
 μετάριον 787, 13, Leo 279, 15.
 μετρώριον 793, 9, Leo 284, 4.
 (μυλιάρσιον, duodecima pars
 solidi, militum stipendium Leo
 149, 16).
 μυλιάρσιον 636, 19, Leo 180, 4,
 778, 14, Leo 272, 22.
 μίλιον milliarium 158, 2, 191,
 26, 632, 5, Leo 186, 23, 653, 16,
 657, 22, Leo 197, 18, 745, 13,
 Leo 248, 2.
 μνημοράλιος 518, 27, Leo 120,
 20.
 μόδιον 862, 9.
 μόδιος modius 400, 15, 482, 9,
 616, 8, Leo 183, 12, 657, 11, 857,
 17, 858, 1.
 μόλος molus 561, 21, Leo 144,
 15.
 μονοστράτηγος 732, 7, Leo 238,
 4, 757 Nota, Leo 238, 4.
 μουλκτεύω, muleto 853, 13.
 μυστικός 779, 18, Leo 273, 23

Ν.

(Νεκρότης Leo 3, 6).
 νησταυτής 553 Nota, Leo 136,
 19.
 νίκος 655, 5, Leo 189, 1.
 (νοσὴ τὴν πλάνην Leo 19, 12).
 νοτάριο; notarius 609, 26, 793,
 7, Leo 284, 2. τῆς ὑπουργίας
 816, 2, Leo 303, 13; 818, 21,
 Leo 303, 17. τοῦ εἰδικοῦ 819, 2,
 Leo 303, 19.
 νοθελήσιμος v. νοθ.
 νόμφη nurus 735, 14, Leo 240, 3.
 νυμφοστολῶ 700, 4, Leo 213,
 10.
 νοθελήσιμος, νοθελισιμος nobi-
 lissimus 654, 14, 659, 16, Leo
 191, 3; 662, 2, Leo 193, 3; 906,
 13, 908, 2.
 νῶναι nonæ 412, 3.

Ξ.
 Σηρόκερκος (Ξυλόκερκος?) circus siccus, ligneus 514, 2.
 Ξυλή 627, 3, Leo 172, 1.
 (Ξυλόκερκος circus ligneus).
 Ο.
 Οικονόμος Ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ 758, 10, 759, 17, Leo 257, 8.
 ὄλος — πᾶς 774, 11, Leo 260, 10.
 (ὄντος ἐπινομαζομένου Leo 309, 7).
 ὄξυπαθῆς 613, 10, Leo 161, 12.
 ὀπισθοάγκωνα 513, 5, Leo 113, 12.
 (ὄραγόμενος τῷ ἀξιώματι Leo 271, 22, τοῦ ἀξιώματος 777, 14).
 ὄρομαρμάρωσις 673, 17, Leo 202, 14.
 ὄρνυτοῦριον ornaturium? 625, 15.
 ὄροφανῆ τμήματα 652, 12, Leo 187, 5.
 οὐζύρ 790, 17, Leo 282, 7.
 (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ Leo 144, 16).
 ὄφφικιάλιος officialis 776, 13, Leo 271, 4.
 ὄφφικιον officium 905, 16, 23.
 ὄφφιδες obsides 772, 17 — ὄμηροι Leo 267, 20.
 ὄφφικιον 616 Nota, 644, 26, Leo 182, 6, 711, 21, Leo 223, 4.
 Π.
 Παγκόσμιος 538, 20, Leo 128, 3.
 πάκτα pacta 399 Nota, 501, 8, 15, Leo 108, 11, 21; 613, 20, Leo 16, 21; 614, 10, Leo 160, 14; 630, 20, Leo 180, 4, 669, 24, 27; Leo 199, 5, 7, 678, 21, Leo 206, 15; 831, 6.
 παλάτι 869, 27, 873, 19, 902, 11.
 παλάτιον palatium 400, 1, 503, 15, 514, 2, κτλ. 874, 12.
 πᾶλλον pallium 283 Nota.
 παπᾶς papa 796, 11, 286, 12 — παπίας 660, 8, Leo 191, 23; 691, 7, Leo 210, 13; 722, 20, 750, 5, Leo 236, 19; 751, 6, 10, Leo 232, 8, 12. Ῥώμης 495, 10.
 παραγίνομαι ἐν 559, 13 (εἰς Leo 142, 14).
 παραδυναστεύων 671, 14, Leo 200, 16; 775, 5, Leo 269, 18.
 παρακοιμώμενος 738, 20, Leo 235, 11, 737, 11, Leo 241, 15; 758, 5, Leo 242, 4, 740, 5, 16, 743, 8.
 παραλύω ἐκδικούμενα 5, 20, 23, Leo 7, 10, 19, 23.
 παραμυθόμαι ἄδωρ 353, 12, Leo 70, 17.
 παραπέμπω ἐν 858, 4.
 παραστάσιμος 239 Nota, Leo 58, 23.
 πασχάζω 653, 4.
 πατέω στολήν 453, 1.
 πετριάωτης 755 Nota.
 πεζῆ τε καὶ πᾶσι 654, 21.
 πεζοποροῦμαι 652, 8, Leo 187, 3.
 πεζούλιον — πεζούλιον? cledra 726, 12, Leo 235, 15.
 πελεκᾶνος sculptor 903, 21.
 πέμπω ἐν 454, 4, 633, 16.

πενταγέφυρα 548, 11, Leo 130, 14.
 πεποίηκαν Leo 290, 22 — πεποίησαι 802, 2.
 (περιορισάμενος ὢν Leo 287, 17 — περιωρισμένος ὢν 798, 2).
 περιούσιος λαός 616, 7, Leo 163, 4.
 περιτέτοιχος Leo 48, 7).
 περνᾶω — περᾶω 861, 18.
 πέρνω — παραλαμβάνω 904, 30.
 πηγαίνω 900, 24?
 πιάζω, πιάνω καταλαμβάνω 858 Nota.
 πικέρνης pincerna 851, 5, Leo 330, 14.
 πίνω εἰς 776, 21, Leo 204, 24.
 πίπτω ἐν 553 Nota, Leo 136, 6; 558, 10, Leo 141, 11.
 πιττάχιον breve 778, 29, Leo 273, 5, 793 Nota, 794, 2, Leo 284, 5.
 πλαγιάζω 501, 13.
 πλᾶσινα τὸν χρυσοῦν καταβάλλω 677, 1 (πλεονῶς χ. κ. Leo 205, 6).
 πλῆσιον τὴν στῆλην 760 Nota.
 πᾶσι τε καὶ παρῆ 653, 22, Leo 187, 21.
 ποδαλγός 343, 21, Leo 71, 5.
 ποίωω — δείκνυμι 565, 3, Leo 148, 9, ἀπὸ δὲ πᾶς 763, 19, Leo 260, 16, εἰς 668, 13, (ἐν αἰγυπτῶσι Leo 233, 6). ἐν τῷ ὄκῳ 786, 14, Leo 279, 4, ἐν τῷ πατριαρχείῳ 767, 12, Leo 263, 12.
 ποινάλιω punio 668, 21 — ποινάλλω Leo 198, 6.
 ποιήω mena 796, 2, Leo 286, 4.
 πολυκάνδηλον 701; 1, 4, Leo 214, 10, 13, 791, 14, Leo 275, 11, 797, 12, Leo 287, 10.
 πολυλοίδωρος 793, 5, Leo 284, 1.
 πούλιν pullus 867, 29.
 πόρτα porta 516, 21, 517, 2, 620, 17, Leo 166, 18 κτλ.
 πραιδα praeda 853, 10, 15.
 πραιδεύω praedor 498, 3, Leo 105, 9; 517, 3, Leo 118, 21; Leo 172, 15.
 πραιπρόσιτος praepositus 524, 9, 743, 15, 744, 6, Leo 246, 19, 751, 15, Leo 252, 14, 754, 2, Leo 254 Nota.
 πραιτωρ praetor 474, 2.
 πραιτωριον praetorium 562, 18, Leo 145, 23, 714, 18; Leo 226, 11; 715, 12, Leo 226, 16; 746, 14, Leo 248, 21; 790, 9, Leo 281, 21.
 Πρίγκηπος; νῆσος Principis insula 672, 11, (πρίγκηπος Leo 202, 8).
 Πριμικέριος primicerius 812, 24, Leo 300, 18; 851, 6, Leo 330, 15.
 (προβάλλομαι εἰς Leo 130, 18, 137, 14, 142, 12).
 προέλευσις 765, 5 κτλ.
 (προεφέτερον Leo 37, 6, 44, 17, 21, 45, 14).
 προθυμοποιέω 343, 18 (297, 15 — προθύμως ποίωω 806, 19).
 πρόχεινος processio 565, 24, 712, 16, Leo 223, 23; 715, 4, Leo 269, 17; 782, 20, Leo 276, 14; 792, 17, Leo 283, 16.

προνοητής 675, 2, Leo 203, 11.
 προσνανεῶ 797, 10, Leo 287, 10.
 προσουχάδιον 778, 10, Leo 272, 18.
 προσκολλᾶμαι 506, 8, Leo 112, 15; 726, 7, Leo 233, 8.
 (προσπέφυγεν Leo 290, 16 — προσεφ. 801, 16).
 προσπείγω ἐν 514, 5.
 προτέκτωr protector 355, 7.
 (προχειρίζομαι εἰς Leo 100, 5 — προσχ. 462, 2).
 πρωτασκηρῆτις 625, 18, 736, 2, Leo 240, 14; 783, 3, Leo 277, 3.
 πρωτυνούχος 617, 15, Leo 164, 8.
 πρωτοασκηρῆτις 783, 11, Leo 277, 5; 785, 1, Leo 277, 14; 813, 15.
 πρωτοδεστιάριος protovestiarium, primus vestiarii praefectus 701, 1, Leo 214, 10; 720, 3, Leo 235, 15; 741, 2, 743, 2, 748, 11, Leo 250, 8; 758, 7, Leo 256, 6; 761, 15, Leo 258, 18; 763, 12, Leo 266, 10; 765, 4, Leo 261, 15; 774, 11, Leo 269, 9; 785, 2, Leo 276, 16.
 πρωτοκάραδος 819, 4, Leo 819, 4, Leo 305, 21.
 πρωτομάγιστρος primus magistrorum 736, 1, 12, Leo 239, 13, 240, 1.
 πρωτομανδάτωρ primus mandatorum 820, 10, Leo 307, 3.
 πρωτονοτάριος 800, 9, Leo 289, 9.
 πρωτοπαπᾶς 806, 19, Leo 294, 19.
 πρωτοσπαθάριος 713, 8, Leo 224, 20; 741, 10, 779, 16, 803, 17, Leo 294, 2.
 πρωτοστράτηγος 729, 3, Leo 235, 15.
 πρωτοστράτωρ, primus stratorum 731, 14, 17, Leo 257, 14; 738, 4, Leo 242, 4; 741, 17, 757 Nota.
 πρωτοσύμβουλος chalifa 620, 1, Leo 166, 5; 637, 6; Leo 178, 3; 674, 19, Leo 203, 6, 706, 12, Leo 216, 14; 712, 18, Leo 224, 2; 713, 11, Leo 224, 2, 23.
 (πτοηθῆναι Leo 121, 15 — κίπτειν 520, 17).
 πτωθῆναι 636, 10, Leo 180, 7.
 πτωγομάγιστρος 733, 1, 12, Leo 239, 13, 240, 1.
 πύλαι βασιλικαὶ 742, 8, Leo 246, 1.
 (πυρράκης Leo 139, 5).

P.

Ῥαίτωρ rector 750, 2, 796, 12, Leo 286, 12; 798, 16, Leo 288, 4.
 ῤάπτης sartor 903, 30.
 ῤάσον, rasum, vestimentum 901, 8.
 ῤῆξ rex 614, 21, Leo 160, 21, 661, 21, Leo 193, 14; 770, 9, Leo 266, 1.
 (ῤίγιν Leo 301, 21 — ῤίγιν 814, 4).
 ῤινοχοπίω 588, 4, Leo 136, 15, 620, 18, Leo 166, 5.
 ῤινοτομίω 612, 23.

ρος 605, 7, Leo 159, 5, Leo 165, 16.
 ogatio stipendii, donati-
 15, 809, 16, Leo 297,
 0, Leo 320, 7; 880 Nota.
 erogō, dono stipendium
 Leo 219, 15.
 Σ.
 sagum 714, 3, Leo 225,
 16, Leo 252, 18.
 ριος sacellarius 617, 14,
 8; 819, 4, Leo 305, 18;
 sacellum 795, 4, Leo
 on sacellum 758, 21, Leo
 n saccum pono 502, 15,
 623, 18.
 y secretum 337, 1.
 ριος silentiarius 515,
 1; 521, 2.
 v silentium 538, 11, Leo
 634, 2, Leo 176, 20;
 Leo 200, 14.
 sella 745, 4, Leo 245,
 senatus 759 Nota —
 826, 16, Leo 257, 13.
 s sextilis 214, 15.
 s vide ἀπὸ σ.
 libro 889, 14.
 τία), πῦρ 904, 2.
 lignum 299, 16.
 s sicarius 242, 2.
 τιον 770 Nota.
 scala 753, 4, Leo 253,
 s scandularius 715, 23,
 8.
 ἀγγιον (a scara, turma?
 itaris) 737, 10, Leo 241,
 κατὰ σπαθίου 745, 7, Leo
 on sceptrum 744, 11,
 4; 906, 12.
 ω, κτείνω 904, 20.
 ριος scutarius 800 Nota,
 ἡ ἀγία 775, 5, Leo 269,
 8, Leo 308, 14; 325, 15,
 6.
 on sudarium 633, 10.
 ρος σπαθίου κυρίως 900,
 ρος spatharius 471, 30,
 spatha 765, 14, Leo 262,
 4, Leo 321, 20; 868, 13,
 1.
 65, 18.
 745, 7, Leo 254, 24;
 871, 24, 889, 16, 28,
 σπηταίς 753, 14, Leo
 τον περιπόθητον 833, 18,
 θημένον Leo 317, 18.
 v tiabulum 711, 19, Leo
 51, 15, Leo 239, 10, 849,
 19, 1.
 πός 552 Nota, Leo 133, 3.
 v in profectus in 268, 15,
 9.
 744, 4, 10; 805, 14,
 9.
 PATROL. GR. CX.

στέφος 745, 9.
 στέρω εις 560, 9, Leo 143, 11.
 στήθος columella? 746, 18, Leo
 249, 1.
 στοιχείον 797, 7, Leo 287, 5.
 στοιχείομαι 614, 17, 615, 17,
 Leo 160, 20, 172, 18.
 στούδιον studium 669, 9.
 σύγκελλος 758, 19, Leo 256, 16,
 828, 24, Leo 314, 10.
 συγχωρηθῆναι τὸν θάνατον 781,
 4, Leo 275, 1.
 συλλαλέω τὰ τῆς εἰρήνης 803,
 8, Leo 292, 3.
 συμφιλιοῦμαι 725, 4, Leo 229,
 22, (255, 40); 738, 18, Leo 242,
 16; 771, 2, Leo 266, 13; 775,
 19, Leo 270, 10; 777, 13, Leo
 271, 21; 811, 11, Leo 299, 7.
 σύμφωνα τῆς εἰρήνης 832, 10,
 Leo 316, 323; 834, 10, Leo 318, 4.
 σύμψυχα — αὐτανδρα 614, 4,
 Leo 160, 8.
 συναϊρασιώτης 701, 16, Leo
 215, 2.
 συνοφίζω 762, 1, 4, Leo 259, 4,
 7; 786, 9 (Leo 278, 10 ἀποσ.)
 σύντεκνος 718, 5, Leo 228, 17.
 σύστημα 754, 13 — συστημά-
 τιον Leo 254, 18.
 σφυροκοπία 5, 13, (Leo 8, 13
 σφυροκόπος).
 σχέδοι acheda 667, 20, Leo 197,
 16; 516, 5, 565, 8, Leo 195, 19.
 σχολάριος scholarius 712, 2,
 Leo 223, 13.
 σωκίζω 501, 13, Leo 108, 19.
 (σώκιστρον Leo 108, 18).
 σολέα solea 689, 19, 704, 21,
 Leo 217, 11, 781, 11, Leo 275, 9.
 Τ.
 Τάγμα πολεμικόν 774, 11,
 Leo 269, 10; 806, 16, 813, 11,
 Leo 501, 7 κτλ. ἐκκλησιαστ. 828,
 25, Leo 514, 10.
 ταγματικός 819, 22, Leo 306,
 14.
 (ταξιαίων Leo 255, 7).
 (ταξιέσιον Leo 243, 21, 345,
 11).
 ταξιών (ταξιώτης?) 728, 15.
 ταξιέσιον 740, 10, 742, 14, 576,
 12.
 τελώνιον ΜΠ-Ω Mandorum (Pe-
 termann, deutsche Zeitschrift 1856
 p. 365) cf. Jo. Eleonem de exitu
 animarum ad Oct. 29, Ephraemum
 de defunctis in Christo, Cyrillum
 Alex. π. ἐξόδου et Macarium de
 duplici statu.
 τέντα tentorium 741, 1, Leo 244,
 8; 871, 5, 872, 1, 883, 13, 904,
 1, 20, 24.
 (τετραπέρατος Leo 55, 18).
 τετραπόδιον 782, 10, Leo 276, 3.
 (τέτυχε Leo 355, 6 — τετύχηκε
 755, 6).
 τζαγγίον caliga 744, 7, 747, 11,
 Leo 246, 20, 249, 13, 16.
 τζεγγάριο; sutor 905, 20.
 τζουκάνισμα κότταδος margo
 codicis C. in Cedrenō 11, 480.
 τζουκανηστήριον Ced. 538, 21.
 τζουκανηστήριον equile vel ca-
 nistrum 778, 25, Leo 273, 7.
 τήρων tiru 371 Nota.

τιθῆμι ἐν 268, 6, Leo 61, 11.
 τιμάω στρατηλάτην 521, 5 — (τ.
 στρατηγόν Leo 123, 2). πατρικίον
 καὶ ἀνθύπατον 829, 1, Leo 314, 11.
 παρακοιμώμενον 843, 22, Leo 324,
 18.
 τόμος tractatus? 745, 15, Leo
 216, 6; 744, 13, Leo 247, 3; 754,
 18, Leo 255, 2; ἰλευθερίας 704, 5,
 Leo 216, 22; συνοδικός 848, 5,
 Leo 322.
 τοξοβολίστρα ballista 626, 13,
 Leo 171, 10.
 τοποτηρητής 818, 16, Leo 505,
 13, Ῥώμης 810, 5, Leo 322, 9.
 τούδιον tubulus 763, 7, 10, Leo
 260, 5, 8.
 τούρμα turma 702, 18, Leo
 215, 8.
 τουρμόρχης l praefectus turmae
 713, 9, Leo 224, 21, 814, 10, Leo
 302, 4; 839, 9, Leo 321, 16.
 τούφα tufa, vexillum, globus 715,
 21, Leo 227, 3.
 τράκτος tractus 790, 12, Leo
 282, 2.
 τράπεζα ἡ ἀγία 744, 5, Leo
 246, 18, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης (βα-
 σιλικῆς) 759 14, Leo 257, 5, ὁ τῆς
 τρ. 829, 24, Leo 315, 7.
 τριβουνάλιον tribunal, 857, 8,
 Leo 140, 10; 581, 7, Leo 144, 10;
 639, 8, Leo 179, 18, 679, 4, Leo
 206, 22; 817, 14, Leo 304, 22.
 (τρικλίσιον triclinium, Leo 260,
 13).
 τρίκλιτος 617, 13, Leo 161, 6;
 667, 18, Leo 197, 14; 671, 12, Leo
 200, 14; 700, 6, Leo 215, 11;
 716, 16.
 τριμήτια Leo 319, 12 — τριμί-
 σια, trimesses, terni asses 836, 9.
 τύπος 525, 2, Leo 125, 16.
 (τύπος βασιλικός Leo 58, 21).
 τὰ ἐκ τύπου 780, 2, Leo 274, 4.
 τυπώω 479, 4, Leo 104, 5; 524,
 19, Leo 123, 14.
 τύπτω μαγκλάδια 746, 15, Leo
 268, 22.
 τυραννήσας αὐτόν 726, 16, Leo
 231, 7.
 Υ.
 (Ἵδρόμυλος Leo 85, 24).
 ὄελιον 702, 25, Leo 215, 15.
 ὀετιζαί 73, 15, Leo 21, 3.
 ὀπαρχος praefectus Urbi 736, 6,
 Leo 240, 17; 746, 14, Leo 248,
 20; 752, 5, (Leo 253, 2 ἑπαρχος).
 ὀπατεία consulatus munera 752,
 11, Leo 238, 8; 754, 3, Leo 254,
 10.
 ὀπερθαυμάζω 821, 9, Leo 307,
 14.
 ὀπερθαύμαστος 552, Nota, Leo
 432, 18.
 ὀπερσίδομαι 847, 2 — ὀπερ-
 σίδω Leo 327, 10.
 ὀπογάστριον 846, 14 — ὀπὸ
 γαστέρα Leo 326, 25.
 (ὀποπλαγιάζω Leo 108, 19).
 (ὀπόσπανος Leo 113, 12).
 ὀποστρέφω ἐν 199, 27; 496, 18;
 554, 10, Leo 139, 17 κτλ.
 ὀπουλαία 631, 25, Leo 176, 1.
 (ὀστέρωθι Leo 13, 21, 22.)

Φ.
 Φακτονόρης factionarius 707, 26, Leo 221, 9.
 φασίλια familia 599 Nota.
 (φάραγγαν Leo 253, 15 — φάραγγας 755, 2).
 Φάρης 737B διηρημένος 195, 28.
 Φάρης 841, 19, Leo 523, 15.
 φασκία fasciā 147, 22.
 φάτων cereus? 790, 12, Leo 262, 2.
 φατριάρχης. φαύλος πατρ. 708, 12, 710, 8.
 φείδομαι 759, 16, Leo 245, 12.
 φελώνιον prænula pluviale. — φελόνης (2 Tim. IV, 18) 691, 9 — φαινόνιον α φαίνεσθαι (Germanus) Leo 210, 15.
 φεύγω εν 282, 7, 400, 2, 415 Nota, 426 Nota, 437, 9, 516, 9, 619, 1, Leo 165, 9; 621, 11, (Leo 127, 11 εις). 650, 19, 652, 24, 746, 19, 754, 7, Leo 254, 15, 765, 7, Leo 261, 21; 770, 19, Leo 266, 10.
 φιλιούμαι τιλ 728, 19, Leo 255, 10, 771, 11, Leo 266, 22 — φιλούμαι 759 Nota.
 φιλοκτίστης 522 Nota (Leo 132, 6, 12).
 φλαμούλον flammula 871, 19, 889, 14.
 φρωίω τινά 901, 8.
 φόρον forum 770, 19, Leo 266, 10; 838, 12, Leo 521, 5.
 φασάτων fossatum, expeditio militaris 859, 2, 865, 16, 867, 8 κτλ.

(φορτατικῶς fossatice, hostiliter Cod.)
 φασάτων 802 Nota, Symeon.
 φυλακτόν cruc amuleti 704, 10, Leo 217, 4; 706, 15, Leo 219, 16.
 φυταγωγία 857, 6, Leo 520, 5; 845, 21, 846, 6, Leo 526, 17.
 φώτα, τὰ ἅγια (ἐν τῇ ἀγία τῶν φώτων ἡμέρᾳ Conl. c. 23) 787, 5, Leo 279, 7.
 φωταψία 797, 13, Leo 287, 11

X.

Χαρτάκιον μηχανικόν 869, 12.
 χάρτης charta 215, 15, 396, Leo 54, 14; 505, 11, Leo 110, 5; 565, 1, Leo 143, 7; 575 Nota; 574, 18; 575, 2, 4; 616, 18, Leo, 165, 15, 642, 4; 748, 7, Leo 250, 4; 755, 5, Leo 284, 1.
 χαρτιατικόν chartiaticum, quod pro chartis officialibus datur 877, 2, Leo 205, 7.
 χερτίον 412, 7; 635, 10, 795 Nota.
 χερτεθίσιον 794, 19, Leo 245, 19.
 χασούν, χάνω? prænicipito? 885 15.
 (χείμη Leo 121, 19.)
 χειροκρατέω 649, 9, Leo 185, 14.
 χειρόνας 5. 1.
 χελάνδιον 674, 7, Leo 202, 22.
 χερουδίμ ܚܪܘܕܝܡ ܡܪܘܢܝܢ, ἀρώντες. ὄπαζγια, ἀπιδάσεις 132 = 136, 687, 5; 913, 24, 914.

χοιρόδιο; 797, 8, 287, 3.
 χριστιάμπορος 619, 13, Leo 185, 17.
 χρονογραφία 1, 16.
 χρονογράφος 1, 3.
 χρόνος, ἔτος 614, 17, Leo 109, 21; 615, 11, Leo 162, 15; 636, 14; 845, 7, Leo 525, 9.
 χρυσοβούλλα (χρυσοβούλλ et χρυσοβούλλ cod.) bulla aurea 790, 12, 815, 18, 831, 5; 945, 16 — χρυσοβούλλιον Leo 232, 21, 501, 15, 526, 5.
 χρυσόβουλλον Leo 516, 17.
 χρυσόβουλιος γραφή 897, 30.
 χρυσοπερικτός χιτών 741, 12, Leo 244, 18.
 χρυσοτρικλίσιον triclinium aureum 791 Nota, 737, 18, Leo 241, 17.
 χωριάτης rusticus, villanus 905, 25.

Ψ.

Ψευδαδδα; 592, 15, Leo 154, 3.
 ψυχικόν ελεεινοσυγα 778, 14, Leo 272, 25.
 ψαλλίζω 2, 4.

Ω.

ὠδία; περὶ κάλυμμα 280, 2.
 ὠμοφόριον 757, 4, Leo 241, 8, 746, 15, Leo 248, 9; 826, 1, Leo 511, 12.
 ὠρίσιον horreum 626, 18, Leo 171, 12.
 (ὦς Leo 118, 10 — ὠς 514, 14)

ORDO RERUM

QUÆ IN HOC TOMO CONTINENTUR.

GEORGIUS HAMARTOLUS.			
Prolegomena.	9	XXIV. — De Britannis.	89
Chronicon.	49	XXV. — De Amazonibus.	89
Proemium.	42	XXVI. — De initio regnorum.	81
LIBER PRIMUS.	47	XXVII. — Scholion sanctorum Patrum.	85
I. — Genealogia Adam.	47	XXVIII. — Saucii Basilii.	85
II. — De Nemrod.	51	LIBER SECUNDUS. — Initium Chronici Georgii Me-	
III. — De rege Nino.	53	nachi.	86
IV. — De rege Thura.	55	I. — Adami et ejus filiorum genealogia.	86
V. — De rege Lame.	55	II. — De constructione terra.	91
VI. — De rege Sardanapolo.	55	III. — Quoniam prima lingua fuerit.	97
VII. — De rege Perseo.	55	IV. — De distributione orbis terrarum.	98
VIII. — De rege Sostro.	58	V. — De quatuor principibus.	110
IX. — De rege Pharaone.	58	VI. — De magia et praestigis.	114
X. — De conchylii inventione.	59	VII. — De spothoeis apud Romanos.	122
XI. — De Pelopo.	59	VIII. — De Platone philosopho.	126
XII. — De Cyro.	59	IX. — De nativitate Abraham.	138
XIII. — De Cambyse.	63	X. — De Sido et Melchisedech.	146
XIV. — De Romo et Remo.	63	XI. — De urbe edificata a Melchisedech.	147
XV. — De Ibrumalibus.	66	XII. — De Saem.	147
XVI. — De roge Philippo, patre Alexandri.	67	XIII. — De nomine Jerusalem.	148
XVII. — De regno Alexandri.	67	XIV. — Initium Abraham. De Isaac.	151
XVIII. — De veste summi sacerdotis.	67	XV. — De Esau et Jacob.	154
XIX. — De regina Candace.	73	XVI. — De Jacob.	158
XX. — De Brachmanibus.	75	XVII. — De morte Esau.	159
XXI. — De Scribis.	79	XVIII. — De nativitate Moysa.	162
XXII. — De Bactrianis.	79	XIX. — Filii Israel egredientur ex Aegypto.	163
XXIII. — De Chaldæis.	79	XX. — De tabula Moysi data.	166
		XXI. — De morte Moysi.	175

XXII. — De Moysæ iterum.	178
XXIII. — De Josue filio Nave.	191
XXIV. — De Judicibus.	195
XXV. — De Juda.	195
XXVI. — De Gothoniæ.	195
XXVII. — De Aod.	195
XXVIII. — De Samegar.	195
XXIX. — De Barac.	198
XXX. — De Gedeone.	198
XXXI. — De Abimelech.	198
XXXII. — De Tho'a.	202
XXXIII. — De Jair.	202
XXXIV. — De Jephthe.	202
XXXV. — De Samsone.	202
XXXVI. — De Heli summo pontifice.	210
XXXVII. — De Samuele.	215
XXXVIII. — Initium regni Saul.	215
XXXIX. — Initium regni David.	222
XL. — De regno Salomonis.	259
XLI. — De cibus Salomonis.	247
XLII. — De regno Salomonis.	217
XLIII. — De regina Æthiopum Sibylla.	251
XLIV. — Regnum Roboam.	263
XLV. — Regnum Abia.	263
XLVI. — Regnum Asaph.	263
XLVII. — Regnum Josaphat.	263
XLVIII. — Regnum Joram.	266
XLIX. — Regnum Ochosiæ.	266
L. — Regnum Gotholæ.	266
LI. — Regnum Joas.	267
LII. — De Eleemosyna.	267
LIII. — Regnum Amasiæ.	270
LIV, LV. — Regnum Osia.	271
LVI. — Regnum Joatham.	274
LVII. — Regnum Achaz.	274
LVIII. — Regnum Ezechia.	274
LIX. — De Tobit et Angelo.	274
LX. — Regnum Manasses.	286
LXI. — Regnum Amos.	291
LXII. — Regnum Josia.	294
LXIII. — Regnum Joachaz.	295
LXIV. — Regnum Joachim.	295
LXV. — Regnum Jechoniæ.	298
LXVI. — Regnum Sedeciæ.	298
LXVII. — De prima captivitate Jerusalem in Babylone, quæ est secunda post habitationem in Ægypto.	299
LXVIII. — Numerus annorum regum Jerusalem.	303
LXIX. — Initium regum Samariæ.	306
LXX. — Regnum Nabath.	306
LXXI. — Regnum Baaza.	306
LXXII. — Regnum Ela.	306
LXXIII. — Regnum Zambri.	306
LXXIV. — Regnum Achab.	306
LXXV. — De Jezabel et Elia propheta.	306
LXXVI. — Regnum Ochosiæ.	310
LXXVII. — Regnum Joram.	310
LXXVIII. — Regnum Jehu.	314
LXXIX. — Regnum Joachaz.	314
LXXX. — Regnum Jous.	314
LXXXI. — Regnum Jeroboam.	315
LXXXII. — Regnum Azariæ.	315
LXXXIII. — Regnum Sellum.	315
LXXXIV. — Regnum Manahem.	315
LXXXV. — Regnum Phaceiæ.	315
LXXXVI. — Regnum Phacel.	315
LXXXVII. — Regnum Osee.	315
LXXXVIII. — De imperio Babylonis.	318
LXXXIX. — De regno Evlimerodach.	322
XC. — De Baltasar.	325
XCI. — Regnum Darii.	326
XCII. — Regnum Cyri.	326
XCIII. — Regnum Cambysis.	327
XCIV. — Regnum Smerdis.	350
XCV. — Regnum Darii.	358
XCVI. — Regnum Artaxerxis Longimani.	358
XCVII. — Regnum alterius Artaxerxis.	358
XCVIII. — Regnum Antiochi Philometoris filii.	359
XCIX. — De secundo exidio Jerusalem.	342
C. — De Eleazaro septemque pueris Machabæis et eorum matre.	342
CI. — De sacerdote Matathia.	345
CII. — Regnum Antiochi Eupatoris.	346
CIII. — De Juda Machabæo.	347
CIV. — De Romanis. Quid sit Cæsar.	347
LIBER TERTIUS. — Initium imperii Romani.	350
CV. — Regnum Julii Cæsaris.	350
CVI. — Regnum Augusti.	350
CVII. — De quarto imperio quod vidit Daniel.	351
CVIII, CIX. — De Incarnatione Domini nostri Jesu Christi.	354
CX. — De cessatione legitime sacerdotio fungentium ex tribu Juda.	355
CXI. — Augustus Imperator in Ægyptum profectus.	358
CXII. — Tiberius Imperator.	371
CXIII. — Quare Christi resurrectio octava nominata sit.	374
CXIV. — De Juda Galilæo.	378
CXV. — De Abgaro.	382
CXVI. — Regnum Claudii.	383
CXVII. — De Claudio imperatore.	387
CXVIII. — De ratione vivendi ascetarum.	390
CXIX. — De solitarie vitæ statu.	398
CXX. — Regnum Neronis.	427
CXXI. — De Simonis cause.	427
CXXII. — De sancto Petro.	442
CXXIII. — De Jacobo, fratre Domini.	443
CXXIV. — Regnum Galbæ.	450
CXXV. — Regnum Othonis.	450
CXXVI. — Regnum Vitellii.	450
CXXVII. — Regnum Vespasiani.	451
CXXVIII. — De expugnatione Jerusalem.	451
CXXIX. — De chronologia ab Adam ad Alexandrum, et de successione regum.	506
CXXX. — Initium regni Titi.	510
CXXXI. — De Domitiano imperatore.	518
CXXXII. — De Apollonio Tyanensi.	518
CXXXIII. — De Manethone Mago, et magis ejus operibus.	519
CXXXIV. — Regnum Nervæ.	522
CXXXV. — Regnum Trajani.	525
CXXXVI. — Regnum Adriani.	526
CXXXVII. — Regnum Antonini.	527
CXXXVIII. — Regnum Marci.	530
CXXXIX. — Regnum Veri.	531
CXL. — Regnum Commodi.	531
CXLI. — Regnum Pertinacis.	531
CXLII. — Regnum Didii.	531
CXLIII. — Regnum Severi.	534
CXLIV. — Regnum Caracallæ.	542
CXLV. — Regnum Macriani.	545
CXLVI. — Regnum Aviti.	545
CXLVII. — Regnum Alexandri.	545
CXLVIII. — Regnum Maximini.	545
CXLIX. — Regnum Pupieni.	546
CL. — Regnum Balbini.	546
CLI. — Regnum Gordiani.	548
CLII. — Regnum Justitiani.	550
CLIII. — Regnum Philippi.	550
CLIV. — Regnum Valeriani.	550
CLV. — De pestilente morbo.	550
CLVI. — Regnum Galli.	551
CLVII. — Regnum Decii.	551
CLVIII. — Regnum Emiliani.	554
CLIX. — Regnum Gallieni et Valeriani.	554
CLX. — Regnum Claudii.	554
CLXI. — Regnum Quintilliani.	554
CLXII. — Regnum Aureliani.	554
CLXIII. — De Apollinario.	558
CLXIV. — De Theodoro Mopsuestiæ.	558
CLXV. — De Eutyche.	559
CLXVI. — Regnum Taciti.	563
CLXVII. — Regnum Floriani.	563
CLXVIII. — Regnum Probi.	565
CLXIX. — Regnum Carli.	566
CLXX. — Regnum Carini.	566
CLXXI. — Regnum Numeriani.	566
CLXXII. — Regnum Diocletiani.	566
CLXXIII. — De casta muliere.	570
CLXXIV. — De alia virgine.	570
CLXXV. — De solitario.	571
CLXXVI. — De regno Constantii.	571
CLXXVII. — De sancto Constantino.	582
LIBER QUARTUS. — Initium cum Deo Christianorum regni, et de Constantino Magno.	591
CLXXVIII. — Regnum Constantini Magni.	591
CLXXIX. — E vita sancti Silvestri.	594
CLXXX. — De Constantinopoli.	606
CLXXXI. — De prima synodo.	611
CLXXXII. — Quod sacerdotem condemnare non oportet.	618
CLXXXIII. — De crucis inventione.	619
CLXXXIV. — De cunctis judicibus.	626
CLXXXV. — Judex qualis esse debeat.	627
CLXXXVI. — De sancto Athanasio.	654
CLXXXVII. — De sancto Antonio.	642

CLXXXVIII. — De regno Constantii filii Constantini Magni.	655	CCLV. — De cane et ejus domino.	974
CLXXXIX. — De Massalianorum hæresi.	658	CCLVI. — Regnum Constantini et Irenes matris ejus.	982
CXC. — Regnum Juliani Apostatæ.	663	CCLVII. — Regnum Constantini solius.	989
CXCI. — De hæmorrhoida.	666	CCLVIII. — Regnum Irenes solius.	987
CXCII. — Regnum Joviani.	673	CCLIX. — Regnum Nicephori.	977
CXCIII. — Regnum Valentiniani et Valentis.	678	CCLX. — Regnum Stauracii.	979
CXCIV. — De monachis deserti.	679	CCLXI. — Regnum Michaelis.	979
CXCV. — De Mavia et orthodoxis.	682	CCLXII. — Regnum Leonis Armenii prævaricatoris.	979
CXCVI. — Regnum Gratiani et Valentiniani.	697	CCLXIII. — Regnum Michaelis Amoræi.	999
CXCVII. — Regnum Theodosii Magni.	691	CCLXIV. — Regnum Theophili.	1007
CXCVIII. — De sancto Arsenio.	693	CCLXV. — De imperatoris equo.	1022
CXCIX. — De secunda synodo.	706	CCLXVI. — De Leone Sapiente.	1023
CC. — De statuis Antiochiæ destructis.	714	CCLXVII. — De Theodoro et Theophane fratribus.	1026
CCI. — Regnum Arcadii.	726	CCLXVIII. — Regnum Michaelis Theophili filii.	1020
CCII. — De magno Joanne Chrysostomo.	727	LIBER QUINTUS.	
CCIII. — De epistola papæ Romæ ad Arcadium imperatorem.	735	I. — De regno Michaelis et Theodora matris ejus.	1053
CCIV. — Regnum Theodosii Minoris.	759	II. — De Basilii Macedonis educatione.	1039
CCV. — De tertia synodo.	759	III. — De Bulgaris et eorum amera.	1043
CCVI. — De translatione Chrysostomi.	743	IV. — De Magistro paupere.	1051
CCVII. — Regnum Marciani.	747	V. — Regnum Basilii Macedonis.	1071
CCVIII. — De quarta synodo.	750	VI. — Regnum Leonis Basilii filii.	1087
CCIX. — Leonis regnum.	753	VII-VIII. — Regnum Alexandri.	1123
CCX. — Regnum Leonis Minoris.	759	IX-X. — Regnum Constantini, Leonis filii.	1127
CCXI. — Zenonis regnum.	759	XI. — De imperio Romani.	1150
CCXII. — De Petro Fullone.	759	XII. — Regnum Constantini Porphyrogeniti.	1190
CCXIII. — Regnum Anastasii Dyrrhachini.	763	XIII. — Solus regnat Constantinus Porphyrogenitus.	1194
CCXIV. — De regno Coadæ.	767	XIV. — Regnum Romani, Constantini Porphyrogeniti filii.	1193
CCXV. — De Euphemio presbytero.	770	LIBER SEXTUS.	
CCXVI. — Regnum Justinii Thracis.	774	I. — Regnum Theophanonis cum ejus filiiis.	1202
CCXVII. — Regnum Justiniani.	773	II. — Regnum Nicephori Phocæ.	1203
CCXVIII. — De quinta synodo.	779	III. — Regnum Joannis Zimiseis.	1210
CCXIX. — De pestilentia, terræmotibus, æstris et cadibus.	791	IV. — Regnum Basilii Bulgarotoni.	1211
CCXX. — De vagabundo ejusque cane.	793	V. — Regnum Constantini, fratris Basilii.	1219
CCXXI. — Regnum Justinii.	810	VI. — Regnum Romani Argyropuli.	1222
CCXXII. — De quodam Judæi puero.	810	VII. — Regnum Michaelis Paphlagonis.	1223
CCXXIII. — Regnum Tiberii.	811	VIII. — Regnum Michaelis Galaphatis.	1226
CCXXIV. — Regnum Mauricii.	814	IX. — Regnum Constantini Monomachi.	1227
CCXXV. — De sirenibus, crocodilis et hydri.	815	X. — Regnum Theodora Porphyrogenita.	1231
CCXXVI. — Regnum Phocæ tyranni.	822	XI. — Regnum Michaelis (Stratiotici).	1231
CCXXVII. — Regnum Heraclii.	826	XII. — Regnum Isaaci Comneni.	1234
CCXXVIII. — Regnum Constantini Heraclii filii.	833	XIII. — Regnum Constantini Ducæ.	1235
CCXXIX. — De divite qui fecerat eleemosynam.	833	XIV. — Regnum Eudociæ cum ejus filiiis.	1238
CCXXX. — De episcopo et philosopho.	838	XV. — Regnum Romani Diogenis.	1239
CCXXXI. — De milite qui cum agricolæ uxore ceciderat.	842	XVI. — Regnum Michaelis Parapinactis.	1246
CCXXXII. — De variis qui obdormierunt sanctis.	846	XVII. — Regnum Nicephori Botaniatis.	1247
CCXXXIII. — Regnum Heraclionæ.	859	LIBER SEPTIMUS. — <i>In mundi creationem, a Simone Logotheta, ex variis chronicis et historiis.</i>	
CCXXXIV. — Regnum Constantis, Heraclii nepotis.	862	I. — De luce.	1262
CCXXXV. — De Saracenorum duce Moameth, qui est Mahomet.	863	II. — De firmamento.	1262
CCXXXVI. — De Terra sancta.	874	III. — De mari.	1263
CCXXXVII. — Regnum Constantini Pogonati.	883	IV. — De luminaribus.	1265
CCXXXVIII. — De Paulicianorum hæresi.	883	V. — De piscibus et volatilibus.	1265
CCXXXIX. — Sextum concilium.	891	VI. — De jumentis et bestis.	1266
CCXL. — Regnum Justiniani cui a naso præciso Rhinometri cognomen.	898	VII. — De hominis formatione.	1266
CCXLI. — Regnum Leontii.	902	VIII. — In illud : <i>Ad imaginem.</i>	1267
CCXLII. — Regnum Apsimari.	903	IX. — De Sabbato.	1267
CCXLIII. — Regnum Justiniani iterum regnantis.	906	X. — De paradiso.	1267
CCXLIV. — Regnum Philippici.	910	XI. — De animalium appellatione.	1270
CCXLV. — Regnum Artemii.	910	XII. — De formatione mulieris.	1271
CCXLVI. — De Leone Isauro.	914	XIII. — De ligno scientiæ boni et mali.	1271
CCXLVII. — De regno Theodosii Adramytini.	914	XIV. — De diabolo et serpente.	1274
CCXLVIII. — Regnum Leonis, qui et Conon.	914	XV. — In illud : <i>Aperti sunt oculi aëtorum.</i>	1274
CCXLIX. — De Masalma.	923	XVI. — De foliis ficus.	1274
CCCL. — De morbo verno.	926	XVII. — De damnatione primi hominis et serpentis.	1275
CCCLI. — De homine inisericordis et impudico.	927	XVIII. — In illud : <i>Ecce Adam, quasi unus ex nobis factus est.</i>	1275
CCCLII. — De vinculo.	930	XIX. — De Cherubim et gladio.	1275
CCCLIII. — Regnum Constantini Copronymi.	931	LIBER OCTAVUS.	
CCCLIV. — Regnum Leonis Constantini Copronymi filii.	951	XX. — Compendium historiarum ab Adamo usque ad præsens tempus.	1278
		Indices varii.	1284